T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇAĞDAŞ TÜRK LEHÇELERİ VE EDEBİYATLARI
ANABİLİM DALI

MİRZĀ MEHDĪ ḪAN ESTERĀBĀDĪ

SENGLAḪ

MEBĀNİYÜ'L-LÜĠAT VE KİTĀBÜ'L-ELİF (1v.-119r.)

Doktora Tezi

Mehmet Rıza HEYET

Ankara 2021

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇAĞDAŞ TÜRK LEHÇELERİ VE EDEBİYATLARI
ANABİLİM DALI

MİRZĀ MEHDİ ḪAN ESTERĀBĀDİ

SENGLAḪ

MEBĀNİYÜ'L-LÜĠAT VE KİTĀBÜ'L-ELİF (1v.-119r.)

Doktora Tezi

Mehmet Rıza HEYET

05920401

Tez Danışmanı: Prof.Dr. F. Sema Barutcu ÖZÖNDER

Ankara 2021

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇAĞDAŞ TÜRK LEHÇELERİ VE EDEBİYATLARI
ANABİLİM DALI

Mirzā Mehdī Ḫan Esterābādī

SENGLAḪ

Mebāniyü'l-Lüġat ve Kitābü'l-Elif (1v.-119r.)

Doktora Tezi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. F. Sema Barutcu ÖZÖNDER

Tez Jüri Üyeleri

Adı ve Soyadı	İmzası
Prof.Dr. F. Sema Barutcu ÖZÖNDER (Danışman)	.....
Prof.Dr. Gülşen Seyhan ALIŞIK	.....
Prof.Dr. Melek ERDEM	.....
Prof.Dr. Murat CERİTOĞLU	.....
Doç.Dr. Ayhan ÇELİKBAY	.....
.....	.....

Tez Savunma Tarihi 16.04.2021

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Prof.Dr. Sema Barutcu ÖZÖNDER'in danışmanlığında hazırladığım "Mirzā Mehdī Ḫan Esterābādī, *SENGLAḪ* : Mebāniyü'l-Lüġat ve Kitābü'l-Elif (1v.-119r.) (Ankara 2021)" adlı doktora tezimdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

20.04.2021
Mehmet Rıza HEYET

Teşekkür

Senglaḫ eserinin yazılmasında en çok payı olan, kaleme aldığı muhteşem eserleriyle Türkçemizin zenginliklerini sergileyen, daha da zenginleştiren, Türk Dünyasının en büyük edebî şahsiyeti, bilim ve kültür adamı Emīr ʿAlīşīr Nevāyī'yi ve onun eserlerini hayranlık ve titizlikle inceleyerek muazzam bir çalışma ortaya koyan Mīrzā Mehdī Ḫan Esterābādī'yi saygı ve minnetle anıyorum.

Bu eseri doktora tezi konusu olarak öneren, engin bilgisi ve bilimsel titizliğiyle çalışmayı inceleyen, bana yol gösterici olan saygıdeğer Hocam Prof.Dr. F. Sema Barutcu ÖZÖNDER'e ayrıca şükranlarımı sunarım.

Tezimi dikkatle inceleyerek bilimsel katkı ve önerilerde bulunan tez izleme komitesi üyeleri değerli hocalarım Prof.Dr. Önal KAYA, Prof.Dr. Melek ERDEM ve Prof.Dr. Murat CERİTOĞLU'na, ayrıca Prof.Dr. Gülşen Seyhan ALIŞIK hocama ve Doç.Dr. Ayhan ÇELİKBAY'a; çalışmamın çeşitli aşamalarında edebî bilgisine sık sık başvurduğum Dr. Muhammed Alim LEBİB'e, *Senglaḫ*'ın Britanya Müzesi nüshasının mikrofilmini vererek kullanmama imkân sağlayan değerli Hocam Prof.Dr. Aysun ATA'ya teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmamın başlangıcından tamamlanmasına kadar her zaman yanımda olan, manevî desteğini esirgemeyen sevgili eşim Meryem HEYET'e, oğlum Tekin'e, manevî atam merhum Prof.Dr. Cevat Heyet'e, yıllardır göremediğim sevgili aileme ve emeği geçen tüm değerli arkadaşlarıma, özellikle İbrahim ARIKAN'a ve saygıdeğer hocalarıma teşekkürlerimi bildiririm.

Mehmet Rıza HEYET
Ankara, 2021

Önsöz

Türklerin erken dönemlerden itibaren temasta olduğu, yurt edindiği, yönettiği, yoğun olarak yaşadığı ve çok sayıda dilsel ve kültürel ürün verdiği sahalardan biri İran'dır. Çoğu Oğuz Türkleri olmakla bulunduğu konum itibarıyla çeşitli Türk boylarının geçiş yolu üzerinde bulunan İran, 19. yüzyılın sonlarına kadar Batı Türkçesiyle birlikte Doğu Türk yazı dilinin de kullanıldığı, öğrenildiği ve öğretildiği bölgelerden biri olması hasebiyle her iki Türk lehçesine ait çok sayıda sözlüğün yazıldığı veya istinsah edildiği bir alandır. Türk ve dünya sözlükçülük ve gramerciliğinin en eski örneklerinden olan Kâşgarlı Mahmud'un *Dīvānü Lüġāti't-Türk* eserinin elimizdeki tek nüshasının soyadı itibarıyla İran sahası Türklerinden olduğu düşünülen Muhammed bin Ebī Bekr bin Ebi'l-Fethe's-Sāvī tarafından istinsah edilmiş olması Türk dilinin ve sözlükçülüğünün bu bölgedeki yerini ve önemini göstermesi açısından yeterli bir örnek ise de, çeşitli Türk lehçelerine ait yüzlerce tek dilli, iki dilli ve çok dilli sözlüğün İran sahasında yazılmış olması da bu gerçeği pekiştirmekte ve örnekleri zenginleştirmektedir.

Nādir Şāh Afşar'ın baş münşisi ve danışmanı Mirzā Mehdī Ḫan Esterābādī'nin 18. yüzyılın ortalarında kaleme aldığı *Senglaḫ,* Doğu Türk yazı diline ilişkin günümüze kadar tespit edilen en hacimli ve en zengin sözlük olmakla birlikte, gramercilik açısından da oldukça önemli bir eserdir. Müellifin belirttiği üzere, Alīşīr Nevāyī'nin şiirlerini daha iyi anlamak amacıyla hazırlanmış olan bu eser, aynı zamanda Türklerin yaşadığı yurtlar, yaşam tarzı, kültürü ve diğer toplumlarla ilişkileri bakımından da değerli bilgiler sunmaktadır. Eserin içeriğinden de anlaşıldığı üzere, müellifin amacı yalnız Türkçenin gramerini veya sözlüğünü yazmak değil, aynı zamanda Alīşīr Nevāyī ile birlikte zirveye ulaşan ve geniş bir bölgeyi etkisi altına alan Herat Mektebi'nin izlerini sürdürerek, Türk kültür alanının bir bütün olarak varlığının korumasını sağlamaktır.

Senglaḫ ve onun gramer bölümünü oluşturan *Mebāniyü'l-Lüġat* üzerine genellikle yurtdışında yapılmış olan bazı çalışmalar ve yayınlanmış olan bazı tıpkıbasımlar dışında, bugüne kadar ciddî anlamda incelenmenin yapılmamış olması, genellikle Türklük Bilimi, özellikle de Türkiye Türkolojisi açısından büyük bir

eksiklik oluşturmaktaydı. Bu ihtiyaçtan yola çıkarak tamamı Türkiye Türkçesine çevrilen eserin *Mebāniyü'l-Lüġat* ve *Kitābü'l-Elif* (Ünlüler) bölümleri çeşitli nüshalar ve tarihsel Doğu Türkçesi sözlükleriyle karşılaştırılarak doktora çalışmamızın konusu olmuştur.

Bir giriş ve üç bölümden oluşan tezin Giriş kısmında; çalışmanın amacı, kapsamı, inceleme, çeviri ve harf çevirisinde kullanılan yöntem hakkında bilgi verilmiştir. "Mīrzā Mehdī Ḫan Esterābādī ve *Senglaḫ*" başlıklı Birinci Bölüm'de, müellifin hayatı, eserleri ve düşünceleri incelenmiş; eserin yazıldığı tarih, eserin önemi ve etkisi, dili, kaynakları, mevcut nüshaları, eserin tertip biçimi, Türk kültür tarihindeki değeri, yazarın yanlışları ve yazarın eleştiri üslubu gibi konular üzerinde durulmuştur. Bu bölümde ayrıca 18. yüzyıl Farsçası ile yazılmış olan eserde müellifin kullandığı gramer terimlerinin, varsa günümüz Türkçesindeki karşılıkları, yoksa açıklamaları verilmiştir. "*Senglaḫ* Çevirisi: Mebāniyü'l-Lüġat ve Kitābü'l-Elif (BM 1v.-119r.)" başlıklı İkinci Bölüm'de, tezimizin asıl kısmını oluşturan *Senglaḫ*'ın *Mebāniyü'l-Lüġat* ve Ünlüler (Kitābü'l-Elif) bölümlerinin Türkçeye çevirisi ve Türkçe malzemenin yazı çevrimleri verilmiş, farklı nüshalar ve sözlükler incelenerek eserin eleştirel metninin hazırlanmasına çalışılmıştır. Bu bölümde eserdeki yanlış yazımlar, nüsha farklılıkları ve bazı sözcüklerin diğer tarihsel sözlük ve eserlerdeki yazılışı ve anlamları dipnotlarda belirtilmiştir. "Dizin" başlıklı Üçüncü Bölüm'de ise eserin *Kitābü'l-Bā* kısmına kadar içerdiği tüm Türkçe madde başı ve madde içi sözcükler ile Türkçe malzemenin içinde kullanılan alıntı sözcükler hem alfabetik olarak hem de yazmadaki sayfa ve satır numaralarına göre dizinlenmiştir. Metinde geçen özel adlar da ayrı bir dizin hâlinde hazırlanmıştır.

Mehmet Rıza HEYET
Ankara, 2021

İÇİNDEKİLER

Teşekkürler v

Önsöz vi

Kısaltmalar ve İşaretler xix

0. Giriş 1

0.1. Tezin Konusu, Amacı, Kapsamı ve Önemi 1

0.2. İnceleme Yolu 2

0.2.1. Çeviri Metnin İnşasında İzlenen Yol 2

0.2.2. Yazı Çevriminde İzlenen Yol 4

0.2.3. Nüsha Farklılıklarının Belirtilmesinde İzlenen Yol 5

0.2.4. *Senglaḫ* Dizinlerinin Hazırlanmasında İzlenen Yol 5

0.3. Konu Külliyatı 9

1. Bölüm Mīrzā Mehdī Ḫan Esterābādī ve *Senglaḫ* 12

1.1. Yazarın Hayatı 13

1.2. Eserleri 14

1.3. Düşünceleri 16

1.3.1. Türk Dili Hakkında Düşünceleri 16

1.3.2. ʿAlīşīr Nevāyī Hakkında Düşünceleri 17

1.3.3. Nādir Şāh Afşar Hakkında Düşünceleri 18

1.4. Eserin Yazıldığı Tarih 19

1.5. Eserin Yazılış Amacı 19

1.6. Eserin Önemi ve Etkisi 20

1.7. Eserin Yazıldığı Saha ve Dönemin Temel Özellikleri 21

1.8. Eserin Kaynakları 22

1.9. Eserin Mevcut Nüshaları 23

1.9.1. Britanya Müzesi Nüshası (BM) 23

1.9.2. Tahran Üniversitesi Merkezî Kütüphanesi Nüshası (T) 24

1.9.3. İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi Nüshası (S) 24

1.9.4. İran Meclis Kütüphanesi Nüshası (M) 25

1.10. Eser Üzerinde Yapılmış Çalışmalar 25

1.11. Eserin Dili 27

1.12. Eserde Dillerin Adlandırılması 28

1.13. *Senglaḫ*'ın Tertip Biçimi 30

1.13.1. Mebāniyü'l-Luġat'ın Tertibi ve Yapısı 30

1.13.2. Sözlük Bölümünün Tertibi ve Yapısı 31

1.14. Madde başlarının Açıklanmasında İzlenen Yol 33

1.15. Yazarın Tanık İktibasında İzlediği Yol 48

1.16. Sözlüğün Terimleri 51

1.16.1. Sözlük Tertibine İlişkin Terimler 51

1.16.2. Dil Bilgisine İlişkin Terimler 52

1.17. Eserde Mahallî Telaffuzlara İlişkin Örnekler 57

1.18. Eserin Türk Kültür Tarihi Açısından Değeri 59

1.19. Yazarın Yanlışa Düştüğü Hususlar 61

1.19.1. Sorunlu Madde Başları 61

1.19.2. Eserde Yanlış Gösterilen Kaynaklar 63

1.20. Eserde Sözcüklerin Köken Bilgisine İlişkin Açıklamalar 63

1.21. Eserde Çekim Listesi Verilmeyen Fiiller 64

1.22. Yazarın Eleştiri Üslubu 64

1.23. Eserde Tanıklar İçin Seyrek Kullanılan Kaynaklar 66

1.24. Eserde Gramerleşme Sürecini Gösteren Örnekler 66

2. Bölüm *Senglaḫ* Çevirisi: Mebāniyü'l-Luġat ve Kitābü'l-Elif (1v.-119r) 67

Mebāniyü'l-Luġat 68

Giriş (Muḳaddime) 69

Dizim (Terṣīf) 70

Birinci Mebnā: Sîgaların Biçimleri Hakkında 72

Birinci Bāb: Mastarlar Hakkında 72

Birinci Fasıl: Sarih Mastarlar Hakkında 72

İkinci Fasıl: İsimler ve Mastarlar Hakkında 84

İkinci Bāb: Geçmiş Zaman Fiili Hakkında 85

Üçüncü Bāb: Geniş Zaman Fiili Hakkında 89

Dördüncü Bāb: İsm-i Fāʿil Hakkında 92

Beşinci Bāb: İsm-i Mefʿūl Hakkında 97

Altıncı Bāb: Olumlu Emir Fiili Hakkında 100

Yedinci Bāb: Olumsuz Emir Fiili Hakkında 103

Sekizinci Bāb: Olumsuzluk Hakkında 105

Dokuzuncu Bāb: Şimdiki Zaman ve Tekrarlama Hakkında 113

Onuncu Bāb: Diğer Sîga İşaretleri Hakkında 117

İkinci Mebnā: Sîgaların Türeme Şekli Hakkında 126

Üçüncü Mebnā: Zamirler ve İşâret Adları Hakkında 132

Birinci Bāb: Zamirler 132

İkinci Bāb: İşâret Zamirleri 135

Dördüncü Mebnā [1]: Anlamsız Sözcükler (Harfler) Hakkında 136

Birinci Bāb: Ekler 136

İkinci Bāb: Bağlaç Olmayanlar 140

Dördüncü Mebnā [2]: Fazlalıklar Hakkında 149

Beşinci Mebnā: Farklı Anlam İfade Eden Sözcükler 154

Altıncı Mebnā: İmlâ Kuralları 156

Birinci Resm: Harfler Üzerindeki Seçime Bağlı Değişiklikler 158

İkinci Resm: Ünlü ve Ünsüzlerin Kullanım Yerine Göre Farklılıkları 166

Üçüncü Resm: Kurala Aykırı Olan Bazı Sözcükler 186

Dördüncü Resm: Diğer Kurallar ve Çeşitli Yararlar 191

Son Söz 198

Kitābü'l-Elif 202

Bābü'l-Meftūḥāt 202

Elif Harfi 202

elif ile (A-A) 202

bā ile (A-B/P) 203

tā ile (A-T) 204

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 204

İsimler (Cevāmid) 222

cīm ile (A-C/Ç) 226

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 226

İsimler (Cevāmid) 235

ḫā ile (A-Ḫ) 237

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 237

İsimler (Cevāmid) 241

dāl ile (A-D) 242

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 242

İsimler (Cevāmid) 242

Muhmele rā ile (A-R) 244

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 244

İsimler (Cevāmid) 262

zā ile (A-Z) 272

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 272

İsimler (Cevāmid) 280

sīn ile (A-S) 282

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 282

İsimler (Cevāmid) 290

şīn ile (A-Ş) 294

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 294

İsimler (Cevāmid) 300

ṣād ile (A-Ṣ) 302

ʿAcem ġaynı ile (A-Ġ) 302

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 302

İsimler (Cevāmid) 312

fā ile (A-F) 316

ḳāf ile (A-Ḳ) 317

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 317

İsimler (Cevāmid) 323

kāf ile (A-K/G) 325

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 325

İsimler (Cevāmid) 325

lām ile (A-L) 326

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 326

İsimler (Cevāmid) 347

mīm ile (A-M) 357

nūn ile (A-N) 357

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 357

İsimler (Cevāmid) 364

vāv ile (A-V) 369

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 369

İsimler (Cevāmid) 376

hā ile (A-H) 377

yā ile (A-Y) 378

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 378

İsimler (Cevāmid) 400

Bābü'l-Maẓmūmāt 407

Elif Harfı (O/Ö/U/Ü)

bā ile (X-B/P) 407

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 407

İsimler (Cevāmid) 411

tā ile (X-T) 412

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 412

İsimler (Cevāmid) 433

cīm ile (X-C/Ç) 440

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 440

İsimler (Cevāmid) 455

ḫā ile (X-Ḫ) 462

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 462

İsimler (Cevāmid) 465

dāl ile (X-D) 466

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 466

İsimler (Cevāmid) 466

rā ile (X-R) 467

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 467

İsimler (Cevāmid) 493

zā ile (X-Z) 503

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 503

İsimler (Cevāmid) 513

sīn ile (X-S) 519

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 519

İsimler (Cevāmid) 525

şīn ile (X-Ş) 527

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 527

İsimler (Cevāmid) 530

ġayın ile (X-Ġ) 532

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 532

İsimler (Cevāmid) 536

fā ile (X-F) 539

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 539

İsimler (Cevāmid) 539

ḳāf ile (X-Ḳ) 539

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 539

İsimler (Cevāmid) 543

kāf ile (X-K/G) 545

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 545

İsimler (Cevāmid) 556

lām ile (X-L) 560

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 560

İsimler (Cevāmid) 597

mīm ile (X-M) 605

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 605

İsimler (Cevāmid) 606

nūn ile (X-N) 607

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 607

İsimler (Cevāmid) 620

vāv ile (X-V) 623

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 623

İsimler (Cevāmid) 623

yā ile (X-Y) 623

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 623

İsimler (Cevāmid) 642

Bābü'l-Meksūrāt 650

Elif Harfi (İ/I)

yā ile (İ/I-Y) 650

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 650

İsimler (Cevāmid) 650

tā ile (İ/I-T) 651

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 651

İsimler (Cevāmid) 666

cīm ile (İ/I-C/Ç) 668

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 668

İsimler (Cevāmid) 674

ḫā ile (I-Ḫ) 677

dāl ile (İ/I-D) 677

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 677

İsimler (Cevāmid) 678

rā ile (İ/I-R) 680

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 680

İsimler (Cevāmid) 693

zā ile (İ/I-Z) 703

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 703

İsimler (Cevāmid) 706

sīn ile (İ/I-S) 707

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 707

İsimler (Cevāmid) 730

şīn ile (İ/I-Ş) 732

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 732

İsimler (Cevāmid) 742

ṭā ile (I-Ṭ) 746

ẓā ile (I-Ẓ) 746

ġayın ile (I-Ġ) 746

ḳāf ile (I-Ḳ) 746

kāf ile (İ-K/G) 746

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 746

İsimler (Cevāmid) 756

lām ile (İ/I-L) 768

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 768

İsimler (Cevāmid) 789

mīm ile (İ/I-M) 796

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 796

İsimler (Cevāmid) 806

nūn ile (İ/I-N) 810

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 810

İsimler (Cevāmid) 827

vāv ile (İ/I-V) 833

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 833

İsimler (Cevāmid) 839

yā ile (İ/I-Y) 839

Türeyenler (Müştaḳḳāt) 839

3. Bölüm Dizin

Yazma Sırasına Göre Dizin 843

3.1. Alfabetik Sıraya Göre Dizin 1411

3.2. Özel Adlar Dizini 1807

Kaynaklar 1833

Özet 1848

Abstract 1849

Kısaltmalar ve İşaretler

Kısaltmalar

a.e.	aynı eser
a.g.e.	adı geçen eser
Ar.	Arapça
AzDİL	*Azerbaycan Dilinin İzahlı Lüğeti* (2006)
AzDL	*Azerbaycan Diyalektoloji Lüğeti* (2003)
AzT.	Azerbaycan Türkçesi
AzTDS	*Azerbaycan Türkçesi Deyimler Sözlüğü* (Altaylı, 2005)
AzTS	*Azerbaycan Türkçesi Sözlügü* (Caferzade, 2010)
bkz.	bakınız
BL	*Bedāyiʿü'l-Lüġat* (İmānī), Yazma Nüsha
BM	*Senglah,* Britanya Müzesi Nüshası
ÇEK	*Çağatayca El Kitabı* (Eckmann, 2005)
çev.	çeviri
DehS	Dehkhoda Sözlüğü, *Loghatnameh Dehkhoda.*
DLT D.K.	*Dīvānu Lugāti't-Türk* (Dankoff-Kelly, 1982)
DLT E.A.	*Dîvânu Lugâti't-Türk* (Ercilasun-Akkoyunlu, 2015)
ED	*An Etymological Dictionary of Pre-Dirtheenth Century Turkish* (Clauson, 1972)
ET	Eski Türkçe
Fa.	Farsça
FK	*Fetḫ-ʿAlī Kaçar Luġati* (F. Rahimi, 2016)
FT	*Ferheng-i Türkī*, (M. Rahimi, 2017)
GAz.	Güney Azerbaycan
GN	Lutfi: *Gül ü Nevrūz* (Orak, 1995)
GTS	Genel Türkçe Sözlük, TDK.
ḪA	*Ḫulāṣa-i ʿAbbāsī*, Muḥammed bin ʿAbdu'ṣ-Ṣabūr-ı Ḫōyī, (Zabeti Miandoab, 2010)

Hint.	Hintçe
HS I.	*Türkçe-Farsça Sözlük: Senglaḫ* I (Muhammedzade Sadik, 2014)
HS II.	*Türkçe-Farsça Sözlük: Senglaḫ* II (Muhammedzade Sadik, 2014)
HV	*Cagataische Sprachstudien Enthaltend Grammatikalischen Umriss* (Vámbéry, 1867)
KAz.	Kuzey Azerbaycan
KB	*Kutadgu Bilig* (Arat, 2007)
KE	*Ḳıṣaṣü'l-Enbiyā* (Ata, 1997)
Kİ	*Kitābu'l-İdrāk li Lisāni'l-Etrāk* (Özyetgin, 2001)
krş.	karşılaştırınız
KT	*Kitab-i Türkī*, Abdü'l-Cemil Nasirī e't-Tusī (8336 nu'lu yazma, Khaze Shahgoli, 2010)
KTü.	*Ḳavāʿid-i Türkī* (Rahimi, 2010), bkz. Tebağ.
Küll, R	Nevâ'î. *Küllîyât.* Elyazma. Topkapı Sarayı Kütp., Revan 808, Levend, s. 130-142; Karatay, s. 105-106, No. 2298.
Kütüp.	Kütüphane
LÇ	*Lüġat-i Çaġatay ve Türki-yi ʿOṣmānī* (Şeyh Süleyman Efendi, 1919)
LH	POPPE, N. (1927), *Das mongolische Sprachmaterial einer Leidener Hand-schrift* // İAN SSSR, 1927. XXI. Ser. VI. No: 15-17.
Lig. VMI	LIGETI, L. (1962), *Un vocabularie mongol d'Istanboul* // AOH. Budapest, 1962. T. XIV, fasc. 1-2.
LM	*Leylī ve Mecnūn* (Şavk ,2011)
LN	*Nevâyî'nin Sözleri ve Çağatayca Tanıklar: El-Luġātu'n Nevā'iyye ve'l-İstişhādāt'u'l-Caġātā'iyye* (Kaçalin, 2011)
ME	*Muḳaddimetü'l-Edeb* (Yüce, 1988)
ML	*Muḥākemetü'l-Luġateyn* (Barutcu Özönder, 1996)
MMH	Mīrzā Mehdī Ḫan Esterābādī
MT	*Makālīd-i Türkiyye* (Yazma Nüsha)
MuS.	Muin Sözlüğü
NE	*Nevāyī Eserleridin* (Ruyin, 1388)
NF	*Nehcü'l-Ferādīs*, Tıpkıbasım ve Çevriyazı (Eckman, Yayımlayanlar: Tezcan-Zülfikar, 2004)

ÖNK	Özbek Nevayi Külliyatı
PdC	Pavet de Courteille, (Par M. 1870), *El-luġātu'n-Nevā'iyye ve'l-İstişhādātu'Caġātā'iyye*
RT	Rûmî Türkçesi
Rus.	Rusça
Seng.	*Senglāḫ* (Mīrzā Mehdī Ḫan Esterābādī)
Sİ	*Sedd-i İskenderī* (Tören, 2001)
SK	*Seng-lāḫ Lûgat-ı Nevai,* Süleymaniye Kütüphanesi Nüshası (Atalay, 1950)
SS	*Sab'ai Sayyāre* (Şemsiyev, 1956)
Sür.	Süryanice
ŞT	*Şecere-i Terākime,* Ebulgazi Bahadır Han, (Ölmez, 1999)
T	*Senglāḫ* (Tahran Üniversitesi Merkez Kütüphanesi Nüshası)
TDK yay.	Türk Dil Kurumu Yayınları
TrkmS	*Türkmen Diliniñ Düşündirişli Sözlügi,* Aşgabat: Ylym, 2016.
TTü.	Türkiye Türkçesi

İşaretler

[]	1. Yazmada olmayıp metne eklenmiştir. 2. Yazımı verilmeyip sesletimi verilen sözcükler içine alınmıştır.
{}	1. Tekrar veya fazla yazılmış unsurları gösterir. 2. BM'de olmayıp diğer nüshalardan alınarak eklenen sözcükleri veya cümleleri içine almıştır.
(?)	Şüphe belirtir.
( )	Maddelerin özgün yazımını içerir.
//	Yazma sırasına göre hazırlanan dizinde mısraları birbirinden ayırmak için kullanılmıştır.
/	Bir madde başının değişik okunuşlarını gösterir.
‘ ’	Madde başlarının Farsça açıklamalarını ve Türkçe çevirisini gösterir.

-	Dizinde fiil kökü, fiil köküne gelen ek. Fiil ve isim tabanında çekim eki.
+	Dizinde isim kökü, isim köküne gelen ek.
>	Bu şekle girer.
<	Bu şekilden gelir, bir dilden başka bir dile geçiş.
→	Bir anlamdan başka bir anlama geçiş.
~	Değişken şekil.
ā	Uzun a
e	Açık e
ė	Kapalı e: 1. Yazmada işbasız /i/ olarak belirtilen sözcükler için kullanılmıştır. 2. Rumî Türkçesindeki kapalı e'ler için kullanılmıştır.
ī	Uzun i
ō	Uzun o
ū	Uzun u
ˇ	Farsça kökenli sözcüklerde eliften önce gelen ve okunmayan vāv
A, I, U	(gramer tahlilinde) Sırasıyla a/e, ı/i, u/ü ünlü değişimlerini gösterir.
G, K	(gramer tahlilinde) Sırasıyla g/ġ, k/ķ ünsüz değişimlerini gösterir.
eğik	Metinde verilen tanık beyitler, mısralar, nesirler, atasözleri, deyimleri vb. gösterir.
koyu	1. Çeviri metinde Türkçe madde başları, 2. Alfabetik dizinde Türkçe tüm maddeleri gösterir.
Koyu	Dizinde özel adları gösterir.
eğik - koyu	Alfabetik dizinde Farsça- Arapça sözcükleri gösterir.

Dizin Kısaltmaları (Yazma sırasına göre)

.	İsim kökü.
-	Teklik 2. kişi emri gösterir.
:	İki noktadan sonra, yazarın verdiği madde başını gösterir. İki noktadan önce, yaptığımız çözümlemeyi gösterir.
::	Mısraların sonunda kullanılmıştır.
//	İki mısra arasında konulmuştur.
/	İki veya daha çok biçimde de okutur. Bir sözcüğün/madde başının iki veya daha çok biçimde okunmasını gösterir.
≠	Karşıt/zıt anlamlılığı gösterir.
↔	Eş/yakın anlamlılığı gösterir, farklı sözcükler olup fakat birbirinin eş anlamlıları olan madde başları içindir. Çekim morfemlerinin eşdeğerli olduğunu gösterir.
~	Bir sözcüğün değişik varyantlarını gösterir. Fonolojik ve morfolojik varyantlaşmayı gösterir.
▰	Tanıkları göstermek için kullanılmıştır.
}	Farsça tanıkları gösterir.

Yazı Çevrimi İşaretleri

آ	ā, a
ا	a, ā, e, o, ö, u, ü
ای	ı, i, ī, ė
او	o, ö, u, ü, av, ev, ov, öv, uv, üv
ب	b, p
پ	p
ت	t

ث	s̱
ج	c, ç
چ	ç
ح	ḥ
خ	ḫ
د	d
ذ	ẕ
ر	r
ز	z
س	s
ش	ş
ص	ṣ
ض	ż
ط	ṭ
ظ	ẓ
ع	ʿ
غ	ġ
ف	f
ق	ḳ
ك	k, g, ŋ
ل	l
م	m
ن	n
نک	n͡g
و	v, o, ö, u, ü
-ه	h
ه، ه	a, e
ى	y, ı, i
ٔ	hemze (ء) işareti

0. Giriş

0.1. Tezin Konusu, Amacı, Kapsamı ve Önemi

Çalışmamızın konusu Mirzā Mehdī Ḫan Esterābādī'nin *Senglaḫ* eserinin *Mebāniyü'l-Lüġat* bölümüyle ünlüler kısmının karşılaştırmalı çevirisi, yazı çevrimi ve incelemesidir.

Çalışmanın asıl amacı, *Senglaḫ* eserinde yer alan başta Doğu Türkçesi olmak üzere; Rûm, Turan, Mâverâünnehir, Türkmen diyarı ve Hârezm Türkçelerinin zengin söz varlığını tespit etmek, müellifin açıklamaları esasında Moğolca, Hintçe ve diğer dillerden alıntılanmış sözcükleri ortaya çıkarmaktır. Çağatay Türkçesinin ses ve şekil bilgisine dair de zengin bir malzeme içeren eser, standart Doğu ve Batı Türk yazı dillerinin yanı sıra, Türkçenin kullanıldığı çeşitli bölgelerde birçok mahallî unsuru da içerdiğinden oldukça önemli bir malzeme sunmaktadır. Ayrıca müellifin hemen hemen her bir madde başı için genellikle Hazret-i Nevâyî'den, kimi zaman ise Lutfî, Babür Şah ve Fuzulî gibi önemli eser sahiplerinden getirdiği şiir ve nesir örnekleri, hem dilbilimi araştırmaları, hem de edebiyat araştırmaları için oldukça kıymetli malzeme niteliğindedir. Bunların yanı sıra eser; tarihî şahsiyetler, Türk yurtları, Türk boy ve tayfaları hakkında da önemli bilgiler içermektedir. Dolayısıyla tüm bu bilgileri tespit edip ortaya çıkarmak da çalışmamızın amaçlarındandır.

Çalışmamızın bir diğer amacı, tarihî Doğu Türkçesinin en hacimli ve en önemli sözlüğü sayılan *Senglah*'ın tashih edilmiş metnini hazırlamaktır. Bunun için çalışmamızda temel aldığımız *Senglaḫ*'ın Britanya Müzesi nüshası (BM) ile birlikte Tahran Üniversitesi Merkezî Kütüphanesi nüshası (T) ve *Mebāniyü'l-Lüġat*'ın İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi nüshası (SK) karşılaştırılmış, nüshalardaki farklılıklar dipnotlarda belirtilmiştir. Buna ilaveten ihtiyaç duyulduğu durumlarda, sözcüklerin doğruluğundan emin olmak amacıyla diğer Çağatay Türkçesi sözlüklerine başvurularak tespitler yapılmış ve dipnotlarda gösterilmiştir.

Çalışmamızın konusu olan *Senglaḫ* sözlüğü aynı zamanda lehçeler arası ilişkilerin tespiti açısından da önemlidir. Doğu Türkçesi temelinde hazırlanmış olan bu eser, müellifin Türkî-yi Rûmî olarak adlandırdığı Batı Tükçesinin bazı dilbilgisel özelliklerini yansıtmakla birlikte, iki Türk yazı dili için düzenlenen yazım kurallarını da açıklamak ve verilen tanıklarda birbirinden ayırt etmek suretiyle karşılaştırmalı bir dil bilgisi ve sözlük niteliği kazanmıştır.

Eserin İran sahasında ve Nadir Şah sarayının üst düzey bir yetkilisi tarafından kaleme alınmış olması, Nevâyî eserlerinin 18. yüzyıl İran'ında geniş çapta okunduğunu, bu nedenle de daha ayrıntılı bir gramer kitabı ve sözlüğe ihtiyaç duyulduğunu göstermekle birlikte, dönemin siyasî iradesinin de hangi yönde olduğu ve bu gibi çalışmalara ne denli önem verdiğini de gözler önüne sermektedir.

Çalışmamız yukarıda belirtilen tüm hususları gün yüzüne çıkarmayı amaçlamıştır.

0.2. İnceleme Yolu

Bu çalışmada *Senglaḫ*'ın *Mebāniyü'l-Lüġat* bölümüyle sözlük bölümünün ünlüler kısmının çevirisi ve Türkçe malzemenin yazı çevrimleri yapılmıştır. Çeviride Sir G. Clauson tarafından 1960 yılında tıpkıbasımı yayımlanan Britanya Müzesi nüshası (BM) esas alınmıştır. Çalışmanın dil bilgisi bölümü ayrıca Tahran Üniversitesi Merkezî Kütüphanesi nüshası (T) ve İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi nüshası (SK) ile, sözlük kısmı ise T ile karşılaştırılmıştır. Ses, biçim ve anlam değişikliklerinin izlenmesi için gerekli görüldüğü durumlarda Türkçenin en eski ansiklopedik sözlüğü olan *Divânu Lügâti't-Türk*'ün yanı sıra *Senglaḫ*'tan önce ve sonra yazılmış olan, ona kaynaklık eden veya onu kaynak alan sözlüklere müracaat edilerek sözcüklerin farklı biçim ve anlamları tespit edilerek belirtilmiştir. Ayrıca müellifin Batı Türkçesiyle karşılaştırma yapmak için zaman zaman başvurduğu Rûmî Türkçesi örneklerini zenginleştirmek amacıyla gerekli görüldüğü durumlarda sözcüklerin günümüz Azerbaycan Türkçesindeki karşılığı da verilmiştir.

Tezin hazırlanması için izlenen yolda dikkate aldığımız hususları şöyle tanımlayabiliriz:

0.2.1. Çeviri Metnin İnşasında İzlenen Yol

Mebāniyü'l-Lüġat adlı ayrıntılı dil bilgisi ile sözlük bölümü olmak üzere iki ana bölümden oluşan *Senglaḫ,* binlerce Türkçe sözcük ve yüzlerce Türkçe şiir ve nesir örneği içeren Farsça açıklamalı bir eserdir. Eserin Farsça açıklamaları kelimesi kelimesine Türkiye Türkçesine çevrilmiştir. Metinde kullanılan gramer terimleri 18. yüzyıl Farsçasına ait olduğundan çeviri sırasında zaman zaman aynı dönemin söz varlığını içeren sözlüklere ve benzer eserlere başvurularak çevirinin doğruluğu teyit edilmiştir.

Çeviri metninin tamamında sözcüklerin Türkçe karşılıklarının yanı sıra Farsça karşılığı da tek tırnak işareti içinde verilmiştir (örneğin: **kitmek** (کیتماک) 'gitmek رفتن').

Bazen Farsçada tek kelimeyle ifade edilen, fakat Türkçede farklı anlamlara gelen sözcüklerin çevirisinde her iki anlama da yer verilmiş, eğik çizgi işaretiyle (/) birbirinden ayrılmıştır. Bu durum genellikle şart kiplerinde Farsça *eger* sözünün kullanılmadığı durumlarda ortaya çıkar (örneğin: **alsaḳ, alġabiz, alġaybiz, alalı** 'alırsak/alalım بگیریم').

Çeviride birden çok anlamı olan sözcüklerde her kelimeden sonra sık sık kullanılan *ve* bağlacı yerine çoğu zaman virgül işareti (,) tercih edilmiştir.

Madde başları 13 puntoyla, alt maddeler ise 12 puntoyla verilmiştir. Yazmada üstü çizili olan madde başları, bölüm başlıkları veya tanıklardan önce gelen "şiir" sözcüğü, çeviri metnimizde altı çizili olarak gösterilmiştir. Madde başı için verilen örneklerin önce yazı çevrimi, ardından yay ayraç işareti () arasında özgün yazımları ve daha sonra anlamları verilmiştir. Alt maddelerde ise yalnızca gerekli görüldüğü durumlarda sözcüklerin Farsçası yer almıştır.

Bir madde başı anlamlandırmasıyla birlikte verilmiş ve hemen ardından değişik bir sesletim ile başka bir sözcük verilmek istenmişse veya ana madde başından farklı bir sözcük tanımlanmak ve anlamlandırılmak istenmişse, bu tür sözcükler köşeli ayraç [] içine alınmıştır. Örneğin;

> **ordurmaḳ/ġ (اوردورماق/غ)** -ḳāf ile- **ormaḳ**'ın geçişli mastarı olup 'biçtirmek درو فرمودن', işbâ ile [**urdurmaḳ/ġ**] de 'vurdurmak مضروب ساختن' demektir (BM 67v.21-22)

> **ėtgüsi** (ایتکوسی) 'edecek'. Nitekim şöyle der, şiir:
>
> *çün leged-kūb-i ḳaẓā pest **ėtgüsi** tōsenlıġınġ::*
>
> *tōsen-i gerdūn rikābınġa tek-āver boldı tut::*
>
> *چون لکدکوب قضا پست ایتکوسی توسنلیغینک::*
>
> *توسن گردون رکابینغه تکاور بولدی توت::*
>
> ve işba ile [**itgüsi**] 'itecek ve kaybolacak ve saklanacak ve koklayacak' (BM 94r.10-11).
>
> **ėtgey** (ایتکای), **ėte** (ایتا), **ėtse** (ایتسا), **ėtsün** (ایتسون) ve **ėtdik** (ایتدیک) [12] 'etse/etsin' ve işba ile [**itgey**, **ite**, **itse**, **itsün** ve **itdik**] 'itse/itsin ve kaybolsa/kaybolsun ve saklansa/saklansın ve koklasa/koklasın' (BM 94r.11-12).

Yazmada sayfa kenarında da ayrıca yazılmış olan bölüm başlıklarının yeri, denk geldiği satır hizasına göre dipnotta belirtilmiştir. Yine sayfa kenarında veya satırlar arasında yazılmış olan sözcükler ve açıklamalar, eğer bir madde başının unutulmuş kısmı ise dipnotta sayfanın neresinde yazıldığı belirlenerek ilgili yerlere yerleştirilmiş ve kaşlı ayraç {} işareti arasına alınmıştır. Ayrıca esas alınan nüshada unutulmuş olan ve diğer nüsha/nüshalardan metne aktardığımız kısımlar kaşlı ayraç {} işareti içine alınarak ilgili yere yerleştirilmiş ve nereden alındığı dipnotta belirtilmiştir.

Yazmada Türkçe sözcükler için verilmiş olan Farsça şiir ve nesir örneklerinin yazı çevrimiyle birlikte özgün yazımı da verilmiş, Türkçe çevirisi dipnotta gösterilmiştir.

0.2.2. Yazı Çevriminde İzlenen Yol

Madde başları için, önce eş yazımlılığa dayalı olarak bir maddenin olabilecek değişik biçimleri saptandıktan sonra anlamlar teker teker birbirinden ayırt edilmiş ve hangi biçimin hangi anlam veya anlamları karşıladığı tespit edilmiştir. Ayırt edilen biçimler eğik çizgi (/) işaretiyle belirtildikten sonra sözcüğün Arap harfli özgün yazımı parantez içinde verilmiştir. Madde başının ardından gelen tüm fiil çekimleri için de aynı yöntem kullanılarak sözcüklerin önce çevri yazısı, ardından da özgün yazımı verilmiştir. Yazmada üzerinde çizgisi olan tüm sözcükler, çalışmamızda altı çizili olarak belirtilmiştir.

Yazmada hemen hemen her madde başı için verilen nazım ve nesir örneklerinin önce yazı çevrimi, ardından Arap harfleriyle özgün yazımı eğik (italik) olarak verilmiş, müellifin göstermek istediği sözcük koyulaştırılarak vurgulanmıştır:

ot/öt/ut (اوت) yedi anlam ifâde eder. Birincisi ‘ateş için cins adıdır اسم جنس است از برای آتش’. Nitekim şöyle der, şiir:

ḫarman-i rüḫsārıġa saldı mey-i gülnārı ***ot****::*

iyle kim gül ḫarmanıġa āteşin rüḫsārı ***ot****::*

خرمن رخساریغه سالدی می کلناری اوت::

ایله کیم کل خرمنی‌غه اتشین رخساری اوت:: (BM 62r.1-2)

Yazmada mısraların sonunda gösterilen üç nokta (∴) işareti için çalışmamızda dört nokta (*::*) işareti kullanılmıştır. Ayrıca kalın sıradan mastar ekinin hem **ḳ** (ق) hem

de ġ (غ) olarak kullanıldığını göstermek için müellifin kullandığı ڭ yazımı, çalışmamızda ḳ/ġ olarak gösterilmiştir.

Eserde verilen Çağatay Türkçesi veya Rumî Türkçesi nazım ve nesir tanıkları için iki farklı imla kullanılmıştır. Bu iki Türk yazı dilinin yazımındaki farklılıklar, çevri yazısında gösterilmekle birlikte, tanıkların özgün yazımı da verilmiştir.

0.2.3. Nüsha Farklılıklarının Belirtilmesinde İzlenen Yol

Çalışmamızda ikisi tam, biri yalnız *Mebāniyü'l-Luġat* kısmını içeren üç farklı nüsha karşılaştırılmıştır. Tıpkıbasımı 1960 yılında Sir Gerard Clauson tarafından yayınlanan ve çalışmamızda BM olarak gösterilen Britanya Müzesi Nüshası (Gibb Memorial Trust), temel nüsha olarak ele alınmış ve Türkçeye çevrilmiştir. Türkçe çevirisi ve yazı çevrimi tamamlandıktan sonra metinde T olarak gösterdiğimiz Tahran Üniversitesi Merkez Kütüphanesi nüshasıyla karşılaştırılmış, Türkçe veya Farsça ayrım gözetmeden metnin tamamının nüsha farklılıkları dipnotlarda belirtilmiştir. Eserin gramer bölümünü oluşturan *Mebāniyü'l-Luġat* ise, ayrıca Besim Atalay'ın 1950 yılında yayınlattığı İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi nüshasıyla karşılaştırılmış ve yine de tüm nüsha farklılıkları dipnotlarda belirtilmiştir. Bu nüsha çalışmamızda SK olarak gösterilmiştir.

Nüshalar karşılaştırılırken, doğru olduğu düşünülen sözcükler metne aktarılmış, sözcüğün yanlış veya eksik biçimi, sayfa ve satır bilgileri belirtilerek dipnotta gösterilmiştir. Her üç nüshada da farklılığın gözlemlendiği veya hangisinin asıl biçimi oluşturduğunun bilinmediği durumlarda ise, Alīşīr Nevāyī'nin eserlerine, tarihî sözlüklere ve Doğu Türkçesi sözlüklerine müracaat edilmiş ve sözcüğün farklı biçimleri veya yazımları gösterilmiştir.

02.4. *Senglaḫ* Dizinlerinin Hazırlanmasında İzlenen Yol

Senglaḫ'ın gramer bölümü olan *Mebāniyü'l-Luġat* da dâhil olmak üzere Esterābādī'nin verdiği tüm Türkçe malzemeyi, tanıklarda bulunan alıntı sözcükleri, madde açıklamalarında diğer Türk lehçelerinden verilen eş anlamlı veya yakın anlamlı sözcükleri ve eserde adı geçen yer adları, boy adları, dil adları, eser adları ve tarihî

şahsiyetleri bir arada görebilmek ve değerlendirmek için *Yazmaya Göre Dizin, Alfabetik Dizin* ve *Özel Adlar Dizini* olmak üzere üç farklı dizin hazırlanmıştır.

Yazma Sırasına Göre Dizin

Yazma sırasına göre dizinin hazırlanmasında aşağıdaki hususlar uygulanmıştır:

a) Eserin yalnız sözlük kısmı değil, aynı zamanda giriş ve gramer bölümünde bulunan tüm Türkçe malzeme, tanıklarda geçen tüm alıntı sözcükler ve açıklamalarda verilen tüm özel adlar yazmanın sayfa ve satır sırasına göre dizinlenmiş, ana bölüm ve alt bölüm başlıkları dizinde gösterilmiştir.

b) Madde başları koyu harflerle, madde çekimleri düz harflerle, tanıklarda verilen sözcükler ise eğik harflerle verilmiştir.

Örnek 1:

	ayırtla-mak/ġ		ayırtla-ġabiz
55r/7	ayırtla-dı		ayırtla-ġaybiz
	ayırtla-duḳ		ayırtla-lı
55r/8	ayırtla-r		ayırtla-lıŋ͡ġ
	ayırtla-ydur		ayırtla-ġalı
	ayırtla-r	55r/16	ayırtla-ġaç
	ayırtla-ġan		ayırtla-ġuçı
	ayırtla-rġan		ayırtla-ġuça
	ayırtla-ydurġan		ayırtla-ġunça
55r/9	ayırtla-		ayırtla-ġança
	ayırtla-ġıl	55r/17	ayırtla-ġum
	ayırtla-ma		ayırtla-ġuŋ͡ġ
	ayırtla-maġıl		ayırtla-ġusı
55r/10	ayırtla-ŋ͡ġ	55r/18	ayırtla-ġuluḳ
	ayırtla-ŋ͡ġız		ayırtla-ġay
	ayırtla-ŋ͡ġlar		ayırtla-sa
	ayırtla-maŋ͡ġ		ayırtla-sun
	ayırtla-maŋ͡ġız		ayırtla-dik

Örnek 2:

	ey
	Nevāyī
	mevcib-i sergeşte.lik
	irmiş
	cünūn
	iç-geli
	bu
	mey.ni
	her
	sa'at
55v/19	*baş.ım*
	aylan-adur

c) Şiir ve nesir örnekleri eğik harflerle ilgili sözcüğün altına yerleştirilmiş ve tanıkta geçen söz konusu sözcük koyulaştırılmıştır. Şiir ve nesir örneklerinin başında ■ işareti kullanılmış ve paralel iki eğik çizgi (//) aracılığıyla mısralar birbirinden ayırt edilmiştir. Ayrıca tanıkların yazmadaki sayfa ve satır numaraları parantez içinde belirtilmiştir.

Örnek:

■ *ey Nevāyī sin dağı dīvānesin kör̂g̃lür̂g̃ dağı // ger sini żabṭ itseler kim* ***iyley algay*** *anı żabṭ (56v/5-6)*

ç) Eserde bazı Türkçe sözcükler için Farsça şiir ve nesirlerden de örnekler verilmiştir. Dizinde örneklerin sonunda Farsça olduğu belirtilmiş, ayrıca örneklerde geçen Farsça sözcükler yay işaretiyle gösterilmiştir.

Örnek1 :

■ *çend* ***ötük*** *névéşt seräser serserī ne* [16]*sézāvār-é serverī (62v/15-16)* Farsça

Örnek 2:

çend
ötük
névéṣt
serāser
serserī
ne
62v/16 *sézāvār-é serverī* } Farsça

d) Birden fazla anlamı olan sözcükler numaralandırılmıştır.

Örnek:

1 uç-maḳ/ġ
■ *oḳundın yir çıḳardım küyuñga ḳılsam havā tarīġ yoḳ // ki* ***uçmaḳ*** *meylini ḳılmaḳġa bāl u per irür bā'is (62v/21)*
2 uç-maḳ/ġ
■ *közler* ***uçmaḳ****dın bilürmin kim menim yārım kilür // ey köñgül ḳayġurmaġıl bir dem ki ġam-ḫᵛārım kilür (62v/22)*
3 uç-maḳ/ġ
4 uçmaḳ/ġ
■ *oḳundın yir çıḳardım küyuñga ḳılsam havā tarīġ yoḳ // ki* ***uçmaḳ*** *meylini ḳılmaḳġa bāl u per irür bā'iṣ (62v/21)*
62v/21 *oḳ.undın*

e) Esterābādī'nin verdiği açıklamalardan yola çıkarak sözcüğün ait olduğu dil veya lehçe, kısaltmalarla parantez içinde verilmiştir. Bu tür sözcüklerin büyük bir kısmı Rumî Türkçesi (RT) veya Moğolcadır (Mo).

Örnek:

ödek (RT)
Rūmī Türkçesi
66v/18 **Ödemiş**
ödlek
66v/19 **üdür** (Mo)
Moġol lügati

f) Dizinde sayfa ve satır numaralandırmasında BM nüshası esas alınmıştır.

h) Eşanlamlı sözcükler dalga işareti (~) ve yakın anlamlı sözcükler iki yönlü ok işareti (↔) ile belirtilmiştir. Örneğin;

ebü ~ ebe ↔ ebüke (27v/16)
yasal-maḳ ↔ yasan-maḳ (4r/4)
artuḳsı ↔ artuḳ (18r/21)
ḳuruş-maḳ ↔ ḳuru-maḳ (18r/21)

Alfabetik Dizin

Senglaḫ'ın Giriş, Mebāniyü'l-Lüġat ve Kitābü'l-Elif (ünlüler) bölümlerinin Türkçe malzemesinin gramatikal dizini aflabetik sıraya göre yapılmıştır. Madde başlarını oluşturan sözcükler ile madde başı niteliğindeki sözcükler (bunlar ünsüzler kısmında madde başı olarak verilmiştir) ve özel adlar koyu, tanıklar ise eğik harflerle gösterilmiştir. Eğik-koyu olarak gösterilen alıntı sözcüklerin hangi dilden geldiği parantez içinde belirtilmiştir. Diyalektal türlenmeye dayalı biçimlerde birbirine gönderme yapılmıştır. Farklı anlamları olan eş sesli sözcükler numaralandırılmıştır. Yazmaya göre dizinde olduğu gibi fillerden sonra 2. kişi emre çizgi konulmuştur.

Özel Adlar Dizini

Senglaḫ'ın Giriş, Mebāniyü'l-Lüġat ve Kitābü'l-Elif (ünlüler) bölümlerinde geçen tüm özel adların alfabetik sıraya göre dizini yapılmıştır. Yer adları, dağ ve nehir adları, dil ve lehçe adları, boy-tayfa adları, eser ve şahsiyet adları, Türkçe ve diğer dillerdeki Tanrı adları dizine dâhil edilmiştir. İlgili adlar birbirine gönderme yapılmıştır. Tüm özel adlar koyu harflerle gösterilmiştir.

0.3. Konu Külliyatı

Nüsha karşılaştırması yöntemi izlenerek hazırlanan bu çalışmada Clauson tarafından tıpkıbasımı yayınlanan Britanya Müzesi nüshası (BM) esas alınmış, Tahran Üniversitesi Merkez Kütüphanesi nüshası (T) ile karşılaştırılarak, eleştirel ve tashih edilmiş bir metin hazırlamaya çalışılmıştır. Eserin gramer kısmını oluşturan *Mebāniyü'l-Lüġat* bölümü ayrıca Besim Atalay tarafından yayınlanan Süleymaniye Kütüphanesi nüshası (SK) ile de karşılaştırılmıştır. Eserin müellifi Esterābādī,

Nevāyī'nin *Muḥākimetü'l-Lüġateyn* eserini incelemediğinden, F. Sema Barutcu Özönder tarafından hazırlanan ML'ye, Eski Türkçe için ise daha çok DLT D.K. ve DLT E.A'ya, Clauson'un Etimolojik Sözlüğü (EDPT) ve KB'e başvurulmuştur.

Çalışmamızın ana külliyatını oluşturan *Senglaḫ* öncesi ve sonrası Doğu Türkçesi sözlükleri ve gramer kitapları arasında, *Senglaḫ*'a kaynaklık eden veya onu kaynak alan eserler önemli yer tutmaktadır. Bu eserlerden bazıları şöyledir:

Bedāyiʿü'l-Luġāt (BL), Heratlı Taliʿ İmānī, (H. 9. yy. M. 15.yy)[1].

Luġat-i Çaġatay ve Türkī-yi ʿOṯmānī (LÇ), Şeyḫ Süleymān Efendi Özbekiyye'l-Buḫārī (H. 1298, M.1919).

Kitab-i Türkī (KT), ʿAbdu'l-cemīl bin Muḥammed Rıżā' e'n-Naṣīrī e'ṭ-Ṭūsī, (H. 1079, M. 1669)[2].

Ferheng-i Türkī (FT), Ḳaraḳoyunlu Muḥammed Takī (H. 1140, M. 1727)[3].

El-Luġatu'n-Nevāʾiyye ve'l-istiṣhādātu'l-Caġatā'iyye (LN), Niyâzî'ye ait olduğu söyleniyor.[4]

Abuşka (Ab.), bilinmeyen yazar, (H. 949, M. 1542)[5].

Maḳālīd-i Türkiyye (MT), Fetḥʿalī Ḫan Ḳacar Ḳazvīnī (H. 1280, M. 1864)[6].

Zebān-ı Türkī (*Kėlür-nāme*) (ZT), Muḥammed Yaʿḳūb Çingī (17. yy.ın 2. yarısı, 1689)[7].

---

[1] Esterābādī'nin sık sık başvurduğu, düzeltmeler yaptığı eserlerden biri. Bu eser Borovkov tarafından Moskova'da basılmıştır (1961). Çalışmamızda eserin yazma nüshası ile karşılaştırma yapılmıştır.

[2] *Senglaḫ*'a kaynaklık eden eserlerden biridir. Eserin 1b-16a ve 167a-173b kısımları üzerinde Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü'nde Nasser Khaze Shahgoli tarafından yüksek lisans tezi hazırlanmıştır (2010). Kalan kısmı ise aynı bölümde ve aynı kişi tarafından doktora tezi olarak hazırlanmaktadır. Eser ayrıca 2014 yılında Hasan Cavadi, Willem Floor ve Mustafa Kaçalin'in ortak çalışmasıyla Tahran'da Meclis Kütüphanesi tarafından yayınlanmıştır.

[3] Eser üzerinde Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü'nde Mousa Rahimi tarafından doktora tezi yapılmıştır (2016).

[4] Mustafa S. Kaçalin'in hazırladığı bu eser 2011 yılında TDK tarafından basılmıştır. Esterābādī'nin sık sık söz ettiği iki Rûmî müelliften birinin bu eserin yazarı olması muhtemeldir.

[5] Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı'nda Muharrem Güzeldir tarafından doktora tezi olarak hazırlanmıştır (2002). Ayrıca 2011 yılında Mustafa Kaçalin tarafından hazırlanan çalışma *Nevâyî'nin Sözleri ve Çağatayca Tanıklar: El-Luġātu'n-Nevā'iyye ve'l-İstihādātu'l-Caġātā'iyye* adı ile TDK tarafından yayınlanmıştır.

[6] Tahran'da Melik Milli Kütüphanesi'nde 4343 numarası altında saklanan yazma eser. Eser, Gazi Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Farhad Rahimi tarafından *Feṯḥ-Ali Ḳaçar Lugati* adı ile doktora tezi olarak hazırlanmıştır (2016). Bu tez geliştirilerek 2019 yılında Akçağ Yayınları tarafından kitap olarak basılmıştır.

[7] Funda Kara'nın üzerinde çalıştığı bu eser 2011 yılında Erzurum'da Fenomen Yayınları tarafından yayınlanmıştır.

Ferheng-i Azferi yā Mʿarūfu'l-luġāt (FAz.), Mirza Ali Baḫt Azferi (M. 1795)[8].

Ḫulāṣa-i ʿAbbāsī (ḪA), Muḥammed bin ʿAbdu'ṣ-Ṣabūr-ı Ḫōyī (19. yy. başı)[9].

Feṯ-Ali Ḳaçar Lugati, Feṯ-ʿAlī bin Kelbʿalī bin Mürşid-Ḳulı bin Feṯ-ʿAlī Ḳacar Ḳazvinî (1861)[10].

El-luġātu'n-Nevā'iyye ve'l-İstişhādātu'l-Caġātā'iye: Dictionnaire Turk Oriental (PdC), Par M. Pavet De Courteille (1870).

[8] Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeni Türk Dili bölümünde doktora tezi olarak Najibullah Akbari tarafından hazırlanmıştır.
[9] Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eski Türk Dili Bölümü'nde yüksek lisans tezi olarak Nasrin Zabeti Miandoab tarafından hazırlanmıştır (2010).
[10] Ferhad Rahimi tarafından Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeni Türk Dili Bölümünde doktora tezi olarak savunulmuştur.

1. Bölüm

Mirzâ Mehdî Han Esterâbâdî ve *Senglaḫ*

1.1. Yazarın Hayatı

Muhammed Nasîr oğlu Mirzâ Mehdî Han Esterâbâdî'nin doğum tarihiyle ilgili kendi eserlerinde bilgi verilmediği gibi, onunla ilgili yazılmış olan eserlerde de kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Esterâbâdî'nin hayatı ile ilgili bilgiler daha çok onun münşîlik dönemine aittir. Bu nedenle de bazı kaynaklarda ondan Mirzâ Mehdî Han Münşî olarak söz edilmiştir. *Ṣubḥ-i Gülşen* (Sadik Hindi, 2011: 489), *Ḫulāṣetü'l Efkār* (Tebrizi İsfahani, 1964: 256), *Mecmaʿü'l-Fuṣaḥā* (Hidayet, 1957, C.2: 439) ve *E'z-Zarīʿa* (Agabozorg Tahranî, 1969, C.9: 924) gibi kaynaklarda ise Mirzâ Mehdî Han'ın aynı zamanda şair olduğu, şiirlerinde "Kevkeb" veya "Kevkebe" mahlasını kullandığı kaydedilmişse de, kendisinin bundan hiç bahsetmemiş olması nedeniyle kesin bir kanıya varmak oldukça zordur. Bazı kaynaklar ise Mirzâ Mehdî Han Esterâbâdî'yi adaşı ve çağdaşı olan Mirzâ Mehdî Nizame'd-din Muhammed Hâc el-Hüseyin el-Safevî ile karıştırdıklarından onun Safevîlerin soyundan geldiğini iddia etmektedirler (Eşrafiyan, 2536: 23). Oysa ki Mirzâ Mehdî Han, babasının adının Muhammed Nasîr Esterâbâdî olduğunu açıkça ifade etmiştir. *Senglah*'ın başlangıç bölümünü oluşturan *Mebāniyü'l-Lüğat*'ın giriş kısmında kendisini "Sultan'ın (Nadir Şah'ın) hizmetinde, hükümet işlerinde bulunan, vakanüvislik yapan, hükümet emir ve fermanlarını kaydeden ve yakın ve uzaktaki işleri yerine yetirmekle yükümlü olan" (*Senglah* BM 1v.15-16) biri olarak takdim eden Mirzâ Mehdî Han'ın siyasî hayatının Nādir Şah'tan önce, Şah Sultan Hüseyin'in (1694-1723) döneminde başladığı ve oğlu II. Tahmasp döneminde devam ettiği bilinmektedir (Şabani, 1994, c.2: 145). Bir süre İsfahan'da Şah Sultan Hüseyin ve oğlu II. Tahmasp'ın Münşisi olarak çalışan Mirzâ Mehdî Han (Şabani, 1994, C.2: 145) Şah Sultan Hüseyin'in Baş Bahçıvanı (Bâğbân Başı) olarak da görev yapmıştır. Afganların İsfahan'ı ele geçirmesi sırasında, diğer bilim ve kültür adamları ve Safevî devletinin makam sahipleri gibi uzun bir süre (yaklaşık 8 yıl) gözlerden kaybolan Mirzâ Mehdî Han, Nadir Şah'ın İsfahan'a geldiği tarihe kadar gizli bir yaşam sürdürmüştür (Tecellibahş, 1967: 176). Seçkin bir aileden gelen ve yüksek eğitim almış olan, Farsça ve Arapçayı da ana dili Türkçe kadar iyi bilen Mirzâ Mehdî Han, Nadir Şah'ın İsfahan'a geldiği sırada kendisi ve Esterâbâd ahalisi adına bir tebrik mektubu yazarak Darü's-Saltanat'a teslim eder (Esterabadi, 1866:42). Mektubun üslubu ve içeriğinden Mirzâ Mehdî Han'ın bilgin, deneyimli ve kalem sahibi olduğunu anlayan Nadir Şah, onu yanına alır ve 1730 yılında onu Münşiyü'l-Memâlik, başka bir deyişle kendisinin genel sekreteri ve özel kalemi olarak atar ve bu tarihten itibaren Mirzâ Mehdî Han, Nadir Şah'ın en yakın üç danışmanından biri olarak tüm törenlerde, savaşlarda ve seferlerde

ona eşlik eder (Tahrani, 1970: 513). A. Dâveri'ye göre Mirzâ Mehdî Han, Nâdir Şah'ın ülke politikalarını belirleyen, siyasî ve diplomatik anlamda Afşar devletinin yükselişinde önemli rol oynayan en etkili şahsiyettir (Dâveri, 2017: 14). 1745 yılında Nadir Şah'ın İrevan (Erivan) savaşında Osmanlılara galip gelmesinin ardından başlayan barış müzakereleri sırasında Nadir Şah'ın iki elçisinden biri olarak siyasî bir heyetle birlikte Osmanlı makamlarıyla görüşmeye giden Mirzâ Mehdî Han hakkında, Bağdat hâkimi Ahmed Paşa'nın Osmanlı sarayına gönderdiği mektup oldukça önemlidir. Ahmed Paşa mektubunda, asıl elçinin Mustafa Han olduğunu, fakat Mirzâ Mehdî Han'ın tercih edilmesi gerektiğini vurgular. Nadir Şah da verdiği görevlendirme fermanında, Mirzâ Mehdî Han'ı "mûtemid-i devlet-i ebed-bünyân", yani temeli ebedî olan devletin güvenilir adamı olarak nitelemiştir (Nevayi, 1989: 178).

Bir süre sonra Münşiyü'l-Memalik görevinden ayrılarak tarih yazarlığı (vakanüvislik) görevini sürdüren Mirzâ Mehdî Han Bağdat'tayken Nadir Şah'ın ölüm haberini alır. Onun Bağdat'ta kaldığı süreyle ilgili kesin bir bilgi yoktur. Fakat Rıza Kulu Han Hidayet, dedesi Hac Muhammed Han Bayat ile birlikte Mirzâ Mehdî Han'ın da Bağdat'tan Mekke'ye, oradan da kendi memleketine döndüğünü yazar (Hidayet, 1960: 318). *Târîḫ-i Gîtî-güşâ*'nın yazarı ise Mirzâ Mehdî Han'ın Bağdat'tan döndüğünü, fakat Mustafa Han Şamlu'nun orada kaldığını belirtir (Musevi İsfahani, 1928: 32). Nadir Şah'ın öldürülmesinin ardından Mirzâ Mehdî Han'ın karşılaşabileceği tehlikeler göz önünde bulundurulduğunda, onun hayatının kalan kısmını siyasetten uzak geçirmiş olması, o tarihten itibaren artık hiçbir siyasî görevde bulunmaması gayet anlaşılır bir durumdur (Heyet, 2019: 382-384). Mirzâ Mehdî Han Esterâbâdî tahminen 1762-1769 yılları arasında, yani *Senglaḫ* eserini tamamladıktan yaklaşık 3-4 yıl sonra vefat etmiştir.

1.2. Eserleri

Hayatının büyük bir kısmını siyasî görevlerde, Nadir Şah'ın maiyetindeki savaşlarda ve seferlerde geçiren Mirzâ Mehdî Han, vakanüvislik görevinin sağladığı olanaklardan da yararlanarak, dört büyük eser ortaya koymuştur. Gördüğü, tanık olduğu ve duyduğu tüm olayları bir araya getirerek kitap hâlinde telif etmekle birlikte Nadir Şah'ın hayatı üzerinde yaptığı araştırmalarla biyografi yazarlığının da en kapsamlı ve en güzel örneklerinden birini ortaya koyan Mirzâ Mehdî Han, gençlik yıllarından beri hayranı olduğu Emîr Alîşîr Nevâyî'nin manzum ve mensur eserlerini inceleyerek Türk dilinin önemli kaynaklarından biri olan *Senglaḫ* sözlüğünü ve ona ek olarak Doğu

Türkçesinin dil bilgisini içeren *Mebāniyü'l-Lüġat* eserini de telif etmiştir. Mirzâ Mehdî Han'ın eserleri şunlardır:

1.2.1. **Tārīḫ-i Cihān-güşā-yi Nādirī**: Nadir Şah dönemine ait en muteber kaynak sayılan bu eserin adı çağdaş tarihçiler arasında çoğu zaman *Tārīḫ-i Nādirī* olarak geçmektedir. Kitaba müellifin verdiği ad ise *Rūznāmçe-yi Żafer*, yani Zafer Günlüğü'dür. Eser, 1709-1748 tarihleri arasındaki tarihî olayları kapsar. Olayların kronolojik olarak anlatıldığı bu eser üç ana bölümden oluşur. Birinci bölümde; Şah Sultan Hüseyin Safevî'nin son dönemleri, o dönemin sorunları, İsfahan'ın Afganlar tarafından işgali (1722-1723), İran'daki iç kargaşa, Nadir Şah'ın Rus ve Osmanlılarla savaşları ve onun saltanat kurmak için verdiği mücadele, ikinci bölümde; Nadir Şah'ın saltanata başladığı tarihten onun ölümüne kadarki dönem ve üçüncü bölümde; Nadir Şah'ın ölümünden sonraki bir yılda yaşanan olaylar ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır. Eserin dili yazarın diğer eseri olan *Dürre-yi Nādire*'ye göre daha basittir. Farsça yazılmış olan bu eserde çok sayıda Türkçe sözcük ve terim kullanılmıştır. Araştırmacılar, fethedilen yurtların coğrafî özellikleriyle ilgili bazı yanlışların dışında eserde önemli bir yanlışlığın bulunmadığını ifade etmektedirler (Şabani; İslam Dünyası Ansiklopedisi, C. 1, s. 5268). Eser dünyanın birçok diline çevrilmiştir.

1.2.2. **Dürre-yi Nādire**: Bazı araştırmacılar tarafından *Dürre-yi Nādirī* olarak yanlış adlandırılan bu eser, Nadir Şah Afşar döneminin tarihini kapsar. Bir giriş, dört bölüm ve bir sonluktan oluşan bu eser; Şah Sultan Hüseyin'in hâkimiyetinin son dönemi, Afgan istilası ve II. Şah Tahmasp'ın saltanat tahtına oturması ile başlar, Nadir Şah'ın ortaya çıkışı ile devam eder ve Nadir Şah'ın öldürülmesi, Adil Şah, İbrahim Şah Şahruh'un hâkimiyete gelmesi ve İbrahim Şah'ın öldürülmesiyle son bulur (İslam Dünyası Ansiklopedisi, Dürre-yi Nadire Mad.). Eserin dili oldukça zor ve karmaşıktır. Yazar, *Tārīḫ-i Vaṣṣāf*'ın etkisiyle Farsça ve Arapçaya hâkimiyetini göstererek, bazen cümle kadar uzun olan tamamlamalar ve süslemeler kullanmıştır. Yazar, esere yazdığı girişte Vassâf'ın "yüce dağlar gibi ibarelerinin üstüne çıkmanın yüksek zirvelere ulaşmaktan daha imkânsız olduğunu" belirterek (Shahed, 2016: 25) bu alandaki hünerini sergilemeye çalışmıştır. Bu nedenle de müellif eserinin adını *Dürre-yi Nādire*, yani "nadir bulunan inci" koymuştur. Eserde Arapça-Farsça sözcüklerin yanı sıra çok sayıda Türkçe ve Moğolca sözcük ve terim de kullanılmıştır. Birçok yazma nüshası bulunan bu eser, İran'da ilk defa 1889'da ve daha sonra 1895, 1908 ve 1913 yıllarında Tebriz'de basılmıştır (*İslam Dünyası Ansiklopedisi*, Dürre-yi Nadire Mad.). Birçok dile

tercüme edilen bu eser, 2016 yılında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Babak Shahed tarafından yüksek lisans tezi olarak Türkçeye çevrilmiştir.

1.2.3. **İnşā-nāme veya Münşe'āt**: Çeşitli adlarla İran'da ve Hindistan'da basılmış olan bu eser, Mirzâ Mehdî Han Esterâbâdî'nin diğer önemli eserlerinden biridir. İçeriği kadar, dilsel ve edebî özellikleriyle de dikkat çekmektedir. Bu eser, Nadir Şah Afşar döneminin sözleşmelerini, vakıf-nâmelerini, resmî mektuplaşmaları, devlet ferman ve belgelerini, kısacası dönemin diplomatik yazışmalarını kapsar. Eser Nādir Şah'ın oğlu İmam Kulu Mirzâ'ya sunulmuştur (Esterabadi, 1995).

1.2.4. **Senglaḫ**: Genel olarak Türkçe ve özel olarak Doğu Türkçesi'nin en önemli sözlüklerinden olan *Senglaḫ*, hicrî takvimle 1172-1173 (1759) yıllarında yazılmıştır. Eserin girişinde müellif, çok zor bir çalışma olduğundan eserini 'taşlık, taşlı yer' anlamına gelen *Senglaḫ* olarak seçtiğini belirtir. Eser bir giriş ve üç bölümden oluşur. Mebâniyü'l-Lugat adı verilen birinci bölüm, Çağatay Türkçesi üzerine bir gramer çalışmasıdır. Bu bölüm bir tersîf (dizim) ve altı mebnā'dan oluşur. Müellif bugüne kadar Türk dilinin biçim bilgisi ve söz dizimi üzerine böyle bir kitabın yazılmadığını belirtir (BM 2v. 3-5). İkinci bölüm (BM 27r.1-335r.21) kitabın esas sözlük kısmını oluşturur. Sözcükler, ünlü sıralamasına göre başlar ve ünsüzlerle devam eder. Sözcükler Kitâbü'l-Elif, Kitâbü'l-Bâ, Kitâbü'l-Cîm şeklinde ebced sıralamasıyla verilmiştir. Eserin son bölümü Tezyîl adlanır. Bu bölümde anlamı çok bilinmeyen Farsça ve Arapça sözcükler yer verilmiştir. Müellif bu bölümü açıklarken, okuyucularda şüphe kalmamakla birlikte her üç dilin de birbirinden ayırt edilmesini sebep gösterir. Mirzâ Mehdî Han Esterâbâdî, eserin yazılışında Hazret-i Nevâyî'nin manzum ve mensur eserlerini incelediğini kaydeder (Heyet, 2019: 384:386). *Senglaḫ*'ın kaynakları ile ilgili çalışmamızın "Eserin Kaynakları" kısmında ayrıntılı bilgi verilmiştir.

1.3. Düşünceleri

1.3.1. Türk Dili Hakkında Düşünceleri

Mirzâ Mehdî Han Esterâbâdî ister Nevâyî ve onun eserlerine duyduğu hayranlığı ve bu eserler üzerinde gençliğinden itibaren yıllarca süren araştırmaları ve isterse de ortaya koyduğu muhteşem *Senglaḫ* eseriyle Türk diline olan sevgisini ve bağlılığını açıkça gösteren, Türk dilinde yazılmış olan Nevâyî'ye ait başyapıtların daha çok kişi tarafından okunması ve daha kolay anlaşılması için büyük emek sarf eden ve bununla da gurur duyan bir şahsiyettir.

Eserin Giriş bölümünde "Türkçede ölçü ve mastar yoktur" diyen Ferâgî'ye itiraz ederek, onun bu iddiasının bilimsel temeli olmadığını ve kabul edilemez olduğunu söyleyen Esterâbâdî, Türkçenin Farsça ve Arapça karşısındaki üstünlüğünü ve bunun okuyucular tarafından bilinmesi gerektiğini şu cümlelerle ifade ediyor:

> "Gerçi Ferāġī eserinde Türkçe kelimelerin ölçüsüz ve mastarsız olduğunu yazmıştır, ama [ben] kitabımı eski şairlerin şiirlerine dayandırdım. Onun bu sözü araştırmaya ve incelemeye dayalı bir söz değil ve kabul edilemez. Gerçekten de, Türk lügatinde bulunan kanunlar ve kurallar ne Fars lügatinde vardır, ne de Arap lisanında. Onun bütün sîgaları/çekimleri edep ilminin kurallarına uygundur. Bu kuralların okuyucular tarafından bilinmesi gerektiğini düşünerek onları bir tarṣīf (dizim) ve altı mebnāda tanık ve kesin örneklerle belirttik ve ona *Mebāniyü'l-Lüġat* adını verdik. Bugüne kadar Türk lügatinin morfolojisi ve sentaksı (ṣarf ve naḥv) üzerine böyle bir kitap yazılmamış ve sîgaların kuralları ve türeme yollarıyla ilgili bu şekilde bir eser telif edilmemiştir. Bu eser, ilk kez müellif tarafından devamlı araştırmalar sonucunda ortaya çıkmıştır." (BM 2r.28-2v.6)

1.3.2. ʿAlīŞīr Nevāyī Hakkında Düşünceleri

Mirzâ Mehdî Han Esterâbâdî *Senglaḫ*'ın Önsöz bölümünde eserin yazılma gerekçesini anlatırken, ilk günden itibaren Nevâyî'nin şiirlerine hayran olduğunu, onun fasih ve güzel sözlerini öğrenmek istediği için eserleri üzerinde araştırma ve inceleme yaptığını ve zor sözleri toplayarak bir sözlük hazırlamaya karar verdiğini söyler. O bu cümleleri sarf ederken, Nevâyî'nin yalnız bir şair değil, aynı zamanda iyi bir devlet adamı olduğuna da vurgu yaparak, ondan "ülkenin nüfuzlu emiri Emîr Alîşîr Nevâyî" unvanıyla bahseder (BM 1v.6-8).

Esterâbâdî eserdeki tanıkların kime ait olduğunu göstermek için izlediği yolu açıklarken, Nevâyî'ye ait olan tanıkların onun "mucizevî düşüncesinin ürünü" olduğunu belirttikten sonra, adının yazılmasına gerek duyulmadığını ifade etmiş olsa da (BM 2r.17-18), çoğu zaman tanıklardan önce Nevâyî'nin adını zikretmiştir.

Eserde Nevâyî'nin adı büyük bir saygı ile anılır. Kimi zaman "Hazret-i Nevâyî" veya "Cenâb-i Nevâyî" olarak takdim edilirken, kimi zaman da "aleyhi'r-raḥme", yani *rahmet olsun ona* ifadesiyle birlikte zikredilir.

Esterâbâdî Nevâyî'nin edebî kişiliği hakkında konuşurken, ondan "zamanın yegânesi ve bu sanatın üstadı" olarak söz eder (BM 2r.9).

Esterâbâdî'nin Nevâyî'ye olan inancı ve saygısı o kadar güçlüdür ki yanlış olduğunu düşündüğü bir telaffuzu, Nevâyî ne derse o doğrudur anlayışıyla açıklamaya çalışır ve **ḳoruḳ/ḳuruḳ** madde başının altında şöyle der:

> "…Bu anlamda işbasız olarak kullanılır (ḳoruḳ), fakat Nevâyî -rahmet olsun ona- *furūġ* ile kafiye yapmıştır. Elbette ki o zâtın (cenâb) sözü akıl sahipleri için doğru ve hüccettir." (BM 286r.27-28)

1.3.3. Nādir Şāh Afşar Hakkında Düşünceleri

Hayatının önemli bir dönemini Nādir Şahın münşisi, tarihçisi ve sırdaşı olarak geçiren Esterâbâdî'nin *Senglaḫ* dışındaki tüm eserleri doğrudan Nādir Şah ve onun siyasî ve askerî alandaki zaferleri, diplomatik yazışmaları ve o döneme ait önemli olaylar ile ilgili olmuştur. Söz konusu tüm bu eserlerde büyük bir övgü ile Nādir Şah'tan söz eden Esterâbâdî, *Senglaḫ*'ın Önsöz bölümünde de onu "Büyük Kağan", "Kerâmetli Hakan", "Süleyman makamında bir pâdişah", "İskender'in pâdişahı", "adalet güneşi", "kâinat büyüklüğünde taç sahibi" gibi ifadelerle takdim etmiştir. *Senglaḫ*'ın Nādir Şah'ın ölümünden (1747) yaklaşık 12 yıl sonra tamamlandığını dikkate aldığımızda yukarıdaki ifadelerden Esterâbâdî'nin Nādir Şah'a karşı ne kadar sadık ve dürüst olduğunu anlamak mümkündür. Fakat bu sadakat ve bağlılık, onun tarihî olaylara ve Nādir Şah'ın yaptığı hatalara karşı objektif yaklaşmasına engel olmamıştır. Nitekim *Dürre-yi Nâdire* adlı ünlü eserinde Nādir Şah'ın saltanat tahtına oturmasını, seferlerini ve zaferlerini bütün ayrıntılarıyla anlatan ve öven Esterâbâdî, onun suikasta uğrayarak öldürülmesinin asıl müsebbibinin de kendisi olduğunu, Dağıstan seferinden sonra gittikçe zalimleştiğini, adaleti unuttuğunu, karanlığa doğru ilerlemeye başladığını, mazlumların malını ve kanını zalim bir nefisle ana sütü gibi içmekten doymadığını açıkça yazmıştır (Shahed, 2016: 362).

Esterâbâdî'ye göre Nādir Şah, başlangıçta kulları için yürekten çalışan, onları aydınlatmak için kendisini bir mum gibi feda eden, fener gibi uzun süre tek başına saltanat ışığını açık tutmaya çalışan bir pâdişahtı. İran ahalisi, geceleri aydınlatan bu yıldızı Tanrının ışığı gibi gördüler ve etrafında kelebek gibi dolaşmaya başladılar, kendilerine ateşe atmaktan korkmadılar, çekinmediler (Shahed, 2016: 360-361).

Nādir Şah'ı her yönüyle inceleyen ve anlatan Esterâbâdî, onu sonunda kibre ve gurura yenik düşen büyük bir kağan ve komutan gibi değerlendirmektedir.

1.4. Eserin Yazıldığı Tarih

BM 367.r'de hicrî takvimle 1172 ve 1173 tarihlerine işaret eden iki kayıt mevcuttur. Bu tarihlerden birincisi (1172), eserin tamamlandığına dair yazılmış olan Farsça beytin hemen üzerinde, ikincisi ise (1173) sayfanın son satırında yazılmıştır. Miladi takvime göre bu tarihler sırasıyla 1759 ve 1760 yıllarına denk gelir. Şiirin üst kısmındaki tarih (1172=1759), bize göre eserin tamamlandığı tarihtir. Clauson da 1759 yılını eserin tamamlandığı tarih olarak kabul ettiğini ifade eder (Clauson, 1960: 5).

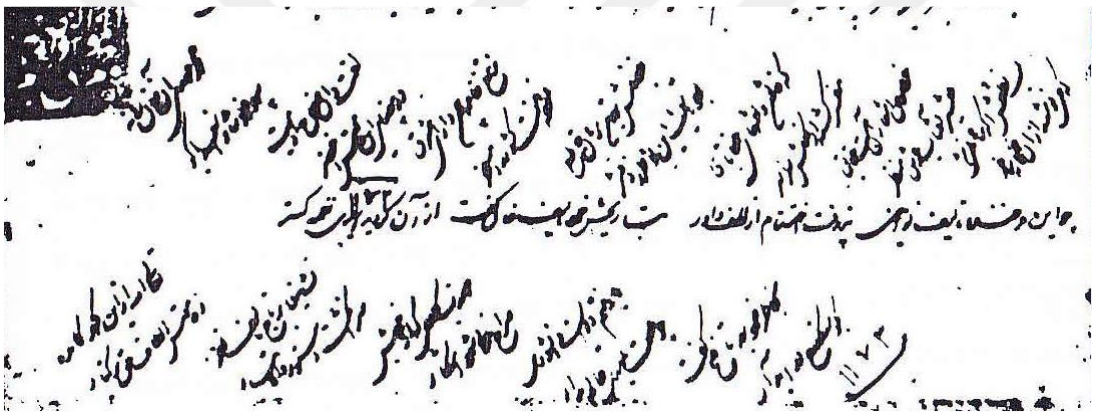

1.5. Eserin Yazılış Amacı

Mirzâ Mehdî Han Esterâbâdî, *Senglaḫ*'a yazdığı önsözde Nevâyî'nin şiirlerine hayran olduğunu, onun fasih ve güzel sözlerini öğrenmek istediği için bu konuda araştırma yapıp eserlerindeki zor sözcükleri toplayarak bir sözlük hazırlamaya karar verdiğini ifade eder (BM 1v.6-1v.8). Esterâbâdî, iki Rumî müellif ve Ṭâliʿ Hirevî, Ferâgî, Nedr ʿAlî, Mirzâ ʿAbdu'l-Celil Naşirî gibi sözlük yazarlarının Nevayî'nin dili üzerine eserler yazdıklarına değinerek; bu eserlerin kısa ve eksik olduğunu, birçok sözcüğü yanlış anladıklarını, yazdıklarının bir kısmının doğruluktan uzak olup, bazen şiirleri hatalı nüshalardan okudukları için kıyas zamanı yanlış olan şiiri tanık olarak gösterdiklerini, doğru yazdıklarında ise geçmiş zaman, gelecek zaman, fail ve mef'ul arasındaki farkı belirtmediklerini *Senglaḫ*'ın yazılma sebepleri olarak göstermiştir (BM 1v.9-1v.13).

Esterâbâdî'nin verdiği izahat dışında ister onun söz ettiği eserler, isterse de *Senglaḫ*'ın kaynaklık yaptığı sonraki dönemlere ait sözlükler, Nevâyî eserlerinin Batı Türkleri arasında da geniş okuyucu kitlesine sahip olduğunu, eserlerinin daha iyi anlaşılması için sözlüklere ihtiyaç duyulduğunu ve *Senglaḫ*'ın da bu ihtiyaçtan dolayı yazıldığını göstermektedir.

1.6. Eserin Önemi ve Etkisi

Alîşîr Nevâyî'nin eserlerinin daha iyi anlaşılabilmesi için Türkistan, İran, Anadolu ve Hindistan sahalarında yazılmış olan tarihsel sözlükler arasında en kapsamlı ve en ayrıntılı sözlük olarak bilinen *Senglaḫ*'ın önemini birkaç açıdan değerlendirmek mümkündür:

- *Senglaḫ*'ın 18. yüzyılda İran'da yazılmış olması, Nevâyî eserlerinin Batı Türkleri arasında da geniş yayıldığını, okunduğunu ve dolayısıyla anlaşılmak istendiğini göstermesi açısından oldukça önemlidir. Eserde sık sık başvurulan, karşılaştırılan ve örnek gösterilen Rumî Türkçesi, eserin muhatabının yalnız İran Türkleri değil, aynı zamanda Osmanlı sahası Türkleri olduğunu da gösterir. Nitekim Esterabadî, iki Rumî müellifin sözlüklerini incelediğini ve yeterli bulmadığını belirterek, İran ve Rum (Osmanlı) sahalarındaki bu eksikliği gidermeyi amaçlamıştır.

- Eserin Nadir Şah'ın en yakın adamı, devletin en yüksek rütbeli bürokratlarından biri tarafından kaleme alınmış olması ve desteklenmesi, Türk dilinin İran sahasında, özellikle devlet katındaki konumunu ve önemini göstermektedir.

- Nevâyî; yalnız edebiyat severler için değil, aynı zamanda devlet adamları için de örnek teşkil edecek bir şahsiyettir. Dolayısıyla Nevâyî'yi okumak ve anlamak, devlet adamlarının devletçilik ve adalet anlayışını etkileyebileceği gibi, onları kendi dil ve kültürlerine sahip çıkmaya, bilinçli bir devlet adamı olmaya teşvik etmek açısından da önemlidir. Bu açıdan *Senglaḫ,* Nevâyî şahsiyetinin tüm boyutlarının tanınmasını sağlayan önemli bir eserdir.

- *Divānu Lüġāti't-Türk*'ten sonra Türkçenin en zengin sözlüğü niteliğinde olan *Senglaḫ,* geleneksel Türk sözlükçülüğünün 18. yüzyıla kadar aktarılmasında, karşılaştırmalı yöntemle çeşitli Türk lehçelerine, Türk boylarına ve Türk yurtlarına ilişkin bilgilere yer vererek o döneme ait bilgilerimizin zenginleşmesinde rol oynaması açısından da önemli bir eserdir.

- *Senglaḫ,* kendinden sonraki birçok sözlüğe de kaynaklık etmiştir. ʿAbduṣ-Ṣabūr Ḫoyī'nin *Ḫülāṣa-yi ʿAbbāsī* (19. yüzyılın ilk yarısı) sözlüğü, Şeyh Muḥammed Ṣāliḥ İṣfahānī'nin *Eṭ-Ṭamġa-yi Nāṣırī* (1855 ?) eseri, Feṯḥʿalī bin Kelbʿalī bin Mürşid Ḳulı Bin Feṯḥʿalī Ḳacar-ı Ḳazvīnī'nin *Lüġat-i Etrakiyye* veya *Behcetü'l-Lüġat* (1861) eseri *Senglaḫ*'ın kaynaklık ettiği veya ilham verdiği eserlerden sadece birkaç tanesidir (Bkz. Rahimi, 2018).

1.7. Eserin Yazıldığı Saha ve Dönemin Temel Özellikleri

Eser, 18. yüzyılda Nādir Şah'ın yönetimindeki İran'da kaleme alınmıştır. Hânedanın kurucusu Nādir Şah, Oğuz (Türkmen) elinin Afşar boyuna mensup olduğu için bu hanedana İran kaynaklarında Afşariyye (Afşarlılar) denilir. Türk ilim âleminde ise aynı hânedan daha ziyade Afşarlar olarak tanınmaktadır (Sümer, 1991: 164). 1736-1804 yılları arasında İran'da hüküm süren bu hânedanın ilk hükümdarı olan Nādir Şah, Safevîlerin zayıfladığı bir dönemde (1722-1725) başkent İsfahan'ı ele geçiren Mir Mahmud'un komutanlığındaki Afgan ordusunu yenerek, büyük bir güç elde ettikten sonra Safevî hânedanını siyasî anlamda tamamen ortadan kaldırıp Azerbaycan'ın Mugan bölgesinde büyük bir "kurultay" düzenleyerek şahlığını ilân etti ve suikast sonucu öldürüldüğü 1747 yılına kadar hükümdarlığını sürdürdü.

Nādir Şah'ın hükümdarlığı döneminde Osmanlı İmparatorluğu'nun kuzeydoğu sınırlarından Hindistan'a ve Umman'dan Maveraünnehir'e kadar geniş bir alan Afşar devletinin sınırlarını oluşturuyordu. Birçok eserde Nādir Şah'ın askerî yönüne, dikkat çekici başarılarına ve kendi dönemindeki silahlı kuvvetlerine değinilmiştir. Çoğu araştırmacı arasında, onun muharebe sahalarının zorlukları ve kıymetli dersleri ile yüzleşerek yetişmiş tarihin sıradışı askerî liderlerinden biri olduğuna dair uzlaşı vardır (Erman, 2018: 87).

Nādir Şah'ın toplumsal alanda gerçekleştirmek istediği, fakat sonuç alamadığı en önemli hususlardan biri dinî ve mezhebî reformlardı. Safevîler döneminde siyasî yönetimin baskıları ve propagandası sonucunda Şiiliğin ülkenin resmî mezhebi olarak kabul edilmesi/ettirilmesinin ardından başlayan ve yıllarca devam eden Osmanlı-Safevî savaşlarından rahatsız olan Nādir Şah'ın Mugan Kurultayı'nda ileri sürdüğü şartların başında, Şii mezhebinin kaldırılması ve onun yerine Sünniliğin beşinci mezhebi olarak Caferiliğin kabul edilmesi geliyordu (Aroonova; Ashrafian, 1973: 132). Nādir Şah Kurultay'da yaptığı tarihî konuşmasında Müslümanlar, özellikle de Türkler arasındaki

savaşların mezhepsel ihtilaflardan kaynaklandığını belirterek, bu sorunun ortadan kalkması gerektiğine ısrar ediyordu (Aroonova; Ashrafian, 1973: 156). Esterâbâdî *Dürre-yi Nâdire* adlı eserinde bu meseleye değinerek, Nâdir Şah'ın tahta oturduktan hemen sonra İran ahalisine emir vererek, onlardan kinden uzak durmalarını, dört halifeye saygı ve sevgi göstermelerini ve atalarının yaptıklarından imtina etmelerini istemiştir (Shahed, 2016: 30).

Bu olay Nâdir Şah'ın yalnız dinî ve mezhebî reformlar gerçekleştirmek istediğini değil, aynı zamanda onun Türklük ve Türk birliğine verdiği önemi de gözler önüne sermektedir. *Nâdir Şah* eserinin yazarı Lockhart, onun Türklükle gurur duyduğunu (1938: 20), Emir Timur'u kendisine örnek alıp kişiliğini/kariyerini ona göre şekillendirdiğini (Lockhart, 1938: 1) ve hatta Timur'dan esinlenerek torununa *Şahruh* adını verdiğini (Lockhart, 1938: 80) yazar. Hindistan seferiyle de Emir Timur'u hatırlatan Nâdir Şah'ın emriyle Gülben-i Afşar tarafından yazılan ve *Kelât-i Nâdirî* adıyla bilinen yazıtta da Nâdir Şah'ın Emir Timur ile aynı soydan olduğuna işaret edilmiştir:

Neseb ile şeref ü faḫr-i ocaḳ-ı Teymur

Ḥaseb ile bi-cihân şâh-i şehândır meşhur

İran'da şahlar tarafından yazdırılan ve bugüne kadar bulunan tek Türkçe yazıt niteliğindeki *Kelât-i Nâdirî Yazıtı* da Nâdir Şah'ın Türkçeye verdiği önemi göstermektedir. *Neş'e* mahlaslı Mirzâ Abdurrazak-ı Tebrizî'nin Nâdir Şah'a yazdığı Türkçe şiir, Nâdir Şah'ın Necef'te Hz. Ali'nin türbesine yazdırdığı Türkçe şiir veya Nâdir Şah ile Muhammed Şah'ın (Hindistan) Türkçe konuşup anlaştıkları (Gandjei, 1977: 46) gibi örnekler de buna ilave edilebilir. Fakat hiç kuşkusuz bu dönemden yadigâr kalan en önemli eserlerden biri, yine Nâdir Şah'ın desteğiyle ve onun kâtibi tarafından yazılan *Senglaḫ* sözlüğüdür.

1.8. Eserin Kaynakları

Senglah'ın kaynakları birincil ve ikincil kaynaklar olarak ikiye ayrılır. Birincil kaynaklar eserin Giriş bölümünde de belirtildiği gibi Nevâyî'nin manzum ve mensur eserlerinden oluşur. Manzum eserlerden *Ġarā'ibü'ṣ-Ṣıġar, Nevādirü'ş-Şebāb, Bedāyiʿ'ü'l-Vasaṭ, Fevā'idü'l-Kiber, Ḥayretü'l-Ebrār, Ferhād u Şīrīn, Leylī ve Mecnūn, Sebʿa-yi Seyyāre, Sedd-i İskenderī, Lisānü'ṭ-Ṭayr, Erbaʿīn-i Manẓūm* ve *Naẓmü'l-*

Cevāhir; mensur eserlerden ise *Maḥbūbu'l-Ḳulūb, Mīzānu'l-Evzān, Ḫamsetü'l-Mütaḥayyirīn, Tārīḫü'l-Enbiyā, Tārīḫ-i Mülūk-i ʿAcem, Mecālisü'n-Nefāis, Münācāt* ve *Vaḳfnāme-yi Medrese-yi İḫlāsiye* birincil kaynak olarak kullanılmıştır.

Müellif iki yerde Nevâyî'nin *Muḥākemetü'l-Lüġateyn* eserinden haberdar olduğunu, fakat eseri görmediğini belirtmiştir (BM 117r.2 ve BM 130v.17).

Esterâbâdî, başvurduğu diğer kaynakları gösterirken, adlarını bilmediği iki Rumî müelliften ve Ṭāliʿ Hirevī (*Bedāyiʿü'l-Lüġat*), Ferāġī (*Miftāḥu'l-Lüġat*), Mīrzā ʿAbdu'l-Celīl [Cemīl] Naṣīrī (*Kitāb-i Türkī*) ve Nedr ʿAlī (*Lüġat-i Çaġatay*) gibi kişilerden bahseder. Bu iki Rumî müelliften biri *Abuşḳa* sözlüğünün yazarıdır.

Bunların yanı sıra *Tācü't-Tevārīḫ-i Āl-i ʿOṯmān, Tārīḫ-i Āl-i ʿOṯmān, Tārīḫ-i Babürī, Ferheng-i Cihāngīrī, Tārīḫ-i Ḥabībü's-Siyer fī Ẕikr-i Aḫvāl-i Ebedī, Luṭfī, Tārīḫ-i Maṭlaʿü's-Saʿdeyn, Müʾeyyidü'l-Fużalā, Tārīḫ-i Reşīdī, Oġuzname* ve *Tārīḫ-i Vaṣṣāf,* Türkçe *Kelīle ve Dimne* gibi eserler *Senglaḫ*'a kaynaklık etmiştir.

Batı Türkçesi için *Senglaḫ*'ın en önemli kaynağı ise Bağdatlı Muḥammed Fużūlī'nin eserleridir.

1.9. Eserin Mevcut Nüshaları

Clauson'un Britanya Müzesi yazma nüshasını yayınladığı 1960 yılında *Senglaḫ*'ın tamamını veya sadece *Mebāniyü'l-Lüġat* kısmını içeren dört nüshası biliniyordu. Günümüzde ise bu eserin 11'i İran (Rahimi, 2017: 2069-2070), 3'ü Britanya, 1'i Türkiye, 1'i Hindistan ve 1'i Fransa kütüphanelerinde olmak üzere 17 nüshası tespit edilmiştir. Kütüphanelerdeki Türkçe eserlerin tam olarak açıklanmadığı İran gibi ülkelerde *Senglaḫ* ve benzeri eserlerin yeni nüshalarının da bulunabileceği muhtemeldir. Söz konusu nüshalardan Britanya Müzesi nüshası (BM) çalışmamızda esas alınmış, Tahran Üniversitesi Merkezi Kütüphanesi nüshası (T) ve İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi nüshası (S) ile karşılaştırılmıştır. Karşılaştırılan nüshalardan ilk ikisi *Senglaḫ*'ın tamamını, üçüncüsü ise yalnız *Mebāniyü'l-Lüġat* kısmını içermektedir. Bu üç nüshanın esas özellikleri şöyledir:

1.9.1. Britanya Müzesi Nüshası (BM) (No: 2892):

367 varaktan oluşur. Varakların genişliği 22, uzunluğu ise 33.5 cm'dir. Yazılar nispeten kalın bir çerçeveye alınmıştır. Yazıların genişliği eserin tamamında 16.1 cm,

uzunluğu ise satır sayısı az olan sayfalar dışında genellikle 27.2 cm'dir. Başlangıç sayfası (1v.) ve 26v., 21r., 29v., 29r. ve 367r. dışındaki tüm sayfalar 29 satırdan oluşur. Madde başları ve tanıklardan önce gelen "şiir", "nitekim şöyle der" ve "tanık" gibi Farsça ifadeler; ayrıca 376r.'de verilen tarihler kırmızı, diğer kısımlar siyah yazılmıştır. Haşiyede veya satır aralarında sonradan ilave edilen yazılar dışında eser baştan sona tek yazıyla ve oldukça düzenli bir biçimde kaleme alınmıştır. Eserin son sayfasında (367r.) istinsah tarihi, müstensih ve eseri yazdıran kişi hakkındaki bilgiler, nestalik hattıyla ve muhtemelen başka biri tarafından yazılmıştır. Bu bilgilere göre, Mirzâ Muhammed Nâsır'ın emriyle istinsah edilen eser, Şaban 1188 (Ekim-Kasım 1774) tarihinde tamamlanmıştır (Bkz. Clauson, 1960: 6-7). Tıpkıbasımı 1960 yılında Londra'da yayınlanan bu nüshanın sayfaları Clauson tarafından numaralandırılmıştır. Nüshadaki yanlış yazımlar, çalışmamızda tek tek belirtilmiştir.

1.9.2. Tahran Üniversitesi Merkezî Kütüphanesi Nüshası (T) (No: 4919):

533 yapraktan oluşur. BM'den farklı olarak yazılar çerçeve içinde değil. Sayfalardaki yazılı alanın boyutları genelde 10x16 cm'dir. Nüshanın başlangıç sayfası "1v." 19 satır, "47v." 21 satır, diğer sayfalar 29 satırdan oluşur. Kitāb'ül-Elif'in başından **alḳamaḳ/ġ** maddesine kadarki kısım eksiktir. Nüshanın geneli nesih, "3v." ve "16r."de sayfanın sol tarafında sonradan ilave edildiğini düşündüğümüz haşiye yazıları nestalik hattıyla yazılmıştır. Nüsha oldukça düzenli ve okunaklıdır. İstinsah tarihi ve müstensihle ilgili bir yazıya rastlanmadı, fakat Tahran Üniversitesi tarafından yayınlanan yazma nüshalar listesinde, bu nüshanın hicrî 12. yüzyıla ait olduğu belirtilmiştir (Danişpejuh, 1961) ki miladî takvimle 18. yüzyılın sonları ve 19. yüzyılın başlarına işaret eder.

Nüshadaki yanlış yazımlar, çalışmamızda tek tek belirtilmiştir.

1.9.3. İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi Nüshası (S) (No: 1189-1922)

Süleymaniye Kütüphanesi'nde Bağdatlı Vahbi'nin vakfettiği kitaplar bölümünde saklanan bu nüsha, *Senglaḫ*'ın sadece *Mebāniyü'l-Luġat* kısmını içerir. 85 yapraktır. Tıpkıbasımı Besim Atalay'ın giriş ve tanıtım yazısıyla 1950'de Türk Dil Kurumu tarafından İstanbul Bürhaneddin Erenler Matbaasında basılmıştır. Oldukça güzel ve okunaklı bir hatla yazılmıştır. Yazım ve istinsah hataları çoktur. Atalay metindeki bazı Arapça yazım hatalarını göstererek, müstensihin Arapçayı iyi bilmediğini söyler (Atalay, 1950: III). Metnin Türkçe bölümlerindeki çok sayıda yazım hatası, müstensihin Türkçeye de hâkim olmadığını gösterir. Tıpkıbasımda sayfalar Atalay tarafından

numaralandırılmıştır. Nüshanın istinsah tarihi ve müstensihi hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.

Nüshadaki yanlış yazımlar, çalışmamızda tek tek belirtilmiştir.

1.9.4. İran Meclis Kütüphanesi Nüshası (M)

İran Meclis Kütüphanesi'nde "Senglaḫ" adı ile kayıtlı üç farklı nüsha bulunmaktadır. Bunlardan birincisi 860 ktp. ve 14120 kayıt numarasıyla saklanan 531 yapraktan oluşan nüshadır. Nüsha üzerinde inceleme yapan Hüseyin M. Sadik'in verdiği bilgilere göre, metnin ilk kısımları nestalik ve devamı nesih hattıyla yazılmıştır. Bölüm başlıkları, madde başları ve bazı ifadeler farklı bir renkte gösterilmiştir. Müstensih bazı madde başlarını ve açıklamaları yer belirtmeden haşiyede vermiştir (Sadik, 2015: 17).

İkinci nüsha 17227 ktp. ve 208392 kayıt numarasıyla saklanmakta olup 776 varaktan ibarettir.

36 varaktan oluşan üçüncü nüsha ise Meclis Kütüphanesi'nde 53/2 ktp. ve 212236 kayıt numarasıyla muhafaza edilmektedir. Bu nüsha hicrî takvimle 1224 yılında istinsah edilmiştir (Rahimi, 2017: 2070). Bu tarih Miladî takvimle 1809 veya 1810 yılına denk gelmektedir.

1.10. Eser Üzerinde Yapılmış Çalışmalar

Senglaḫ'ın gramer bölümünü oluşturan *Mebāniyü'l-Lüġat* ile ilgili ilk çalışma Denison Ross tarafından yapılmış ve 1910 yılında Kalküta'da yayınlanmıştır:

> Ross, E. Denison. (1910), *The Mebâni'l-Lughat Being a Grammar of The Turki Language By Mirza Mehdi Khan Esterabadi*, Calcutta: Bibliotheca Indica.

Britanya Müzesi nüshasına dayanarak yapılan bu çalışmada eser ve müellifi hakkında bilgi verildikten sonra "Notlar ve Düzeltmeler" bölümü ve ardından metinde Nevâyî dışındaki şair ve yazarların listesi verilir (Ölmez, 1998:141).

İkinci çalışma 1942-1947 yılları arasında Janos Eckmann tarafından yapılmış ve Budapeşte'de yayınlanmıştır.

> Eckmann, Janos (1942-1947), "Mirzā Mehdis Darstellung Der Tschagataischen Sprache", Bibliotheca Orientalis Hungarica V, Budapest, s. 156-222.

Eckmann bu çalışmasında *Mebāniyü'l-Lüġat*'in sesbilgisi, biçimbilgisi ve söz yapımı hakkında bilgi verir. Çalışmanın sonunda eserde geçen sözcüklerden oluşan bir sözlük yer almaktadır. Eckmann'ın çalışması da Britanya Müzesi nüshasına dayanmaktadır.

Besim Atalay'ın 1950 yılında TDK yayınlarından tıpkıbasımını neşrettirdiği İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi nüshasına (No: 1189-1922) yazdığı önsöz dilbilgisel inceleme niteliği taşımamakla birlikte, nüshanın tanıtılması açısından oldukça önemlidir. Atalay bu eserin aynı zamanda J. Eckmann tarafından çalışıldığına değinerek, çeviri işi ve işlenme meselesini ona bıraktığını ve kitap ve müellif hakkında bazı bilgiler vermekle yetindiğini ifade eder.

Atalay, Besim (1950), *Mirzâ Mehdi Mehmet Han Seng-lâḫ: Lûgat-i Nevai*; Tıpkıbasım, TDK Yay., İstanbul: Bürhaneddin Erenler Matbaası.

Besim Atalay'ın neşrinin ardından 1956 yılında Karl Menges'in çalışması yayınlanır:

Menges, Karl Heinrich (1956), *Das Čayatajische in der persischen Darstellung von Mirzā Mehdī Xān,* Akademie der Wissenschaften und der Literatur (in Mainz), Abhandlungen der Geistes-und Sozialwissenschaftlichen Klasse, Jahrgang, Nr. 9, Wiesbaden, 627-739.

Menges'in çalışması *Mebāniyü'l-Lüġat*'e dayanarak Çağatay Türkçesinin sesbilgisi, biçimbilgisi, söz dizimi ve söz varlığını içermektedir.

Senglaḫ'ın hem gramer, hem de sözlük kısmına ilişkin ilk çalışma Sir Gerard Clauson'a aittir:

Clauson, Sir Gerard (1960), *Sanglax: A Persian Guide to the Turkish Language by Muhammad Mahdī Xān, Facsimile Text whit an Introduction an Indices,* GMS, New Series XX, London.

Caluson, bu çalışmasında yazmanın tertibi, yazılış ve istinsah tarihi, yazarı, kaynakları, yazım kılavuzu ve diğer özellikleri hakkında bilgi verdikten sonra çeşitli başlıklar altında dizinler hazırlamış ve daha sonra Britanya Müzesi nüshasının tıpkıbasımını vermiştir. Dizinlerin başlıkları şöyledir: I. Genel Dizin, II. Birinci Dizinin Yapısı, III. Rûmî Sözcükler, IV. Diğer Türk Dil ve Diyalektleri, V. Moğolcadan Alıntılar, VI. Diğer Alıntılar, VII. Moğol Istılahları, VIII. *Senglaḫ*'ta Geçen Yabancı Diller, IX. Özel Adlar.

Senglaḫ üzerinde İran'da da iki çalışma yapılmıştır. Bunlardan birincisi Ruşen Hıyâvî tarafından 1995 yılında Tahran'da basılmıştır:

> Hıyâvî, Ruşen (1995/1374), *Senglaḫ: Hicrî 12. Yüzyıla Ait Türkçe-Farsça Sözlük, Mirzâ Mehdî Ḫan Esterâbâdî,* Neşr-i Merkez, Tahran.

Çalışmada *Senglaḫ*'ın yalnız sözlük kısmı verilmiş, tanıklar ve örnekler metinden tamamen çıkarılmıştır. Kitabın giriş bölümünde başvurulan nüshalar hakkında bilgi verildikten sonra eser ve yazar tanıtılmıştır. Giriş bölümünde verilen bilgilerden anlaşıldığı üzere, Hıyâvî çalışmasını önce M üzerinde başlamış, daha sonra T üzerinde devam ettirmiştir. *Senglaḫ*'ın madde başlarının yeniden yazılışı niteliğinde olan bu çalışmada madde başlarından hemen sonra parantez içinde Latin harfleriyle okunuşu verilmiştir. Eserde çok sayıda yanlış okuma mevcuttur.

Senglaḫ üzerindeki bir diğer çalışma Hüseyin M. Sadik'e aittir. 2015 yılında Tebriz'de Ahter Yayınları tarafından iki ciltte neşredilmiştir:

> Muhammedzade Sadik, Hüseyin (2015/1394), *Senglaḫ: Türkçe-Farsça Sözlük,* Ahter Yay., Tebriz.

Kitabın ilk cildi *Mebāniyü'l-Lüġat* ve Elif-Tâ; ikinci cildi ise Cîm-Yâ harfleri ve Tezyil bölümünden oluşur. Maddelerin ve tanıkların orijinal imlasının yanı sıra Latin harfleriyle çevriyazımı da verilmiş, BM, M, T ve SK nüshaları karşılaştırılarak eleştirel bir metin hazırlanmıştır. Buna rağmen yanlış okumadan kaynaklı birçok belirgin hataya yol verilmiştir. Bu hatalardan bazıları şöyledir:

> āh urar yıġlar (BM 6v.20), *âh urarığlar* (s. 59)
>
> yitgeç (BM 10r.27), *mitkaç* (s. 84)
>
> yüz ḳaralıġdur yine (BM 10v. 11), *yüz qeralığ devrina* (s. 86)
>
> urar irdi ḥişār devride gām (BM 11r.18), *urar ırdi hesâr-i dürdakâm* (s. 90)
>
> dehr kim yār yoḳ maŋ͡ga anda (BM 16r.23), *zehr kim yâri yok meŋa anda* (s. 137)
>
> öz içindin (BM 21r.2), *uzançındın* (s. 177)
>
> astıdaġı 'alttaki' (BM 40v.2), *astılağı* 'aradaki' (s. 283)

1.11. Eserin Dili

Senglaḫ, Farsça açıklamalı Türkçe bir gramer kitabı ve sözlüktür. Müellifin de belirttiği gibi, *Senglah*'ın asıl söz varlığını Hazret-i Nevâyî'nin manzum ve mensur eserlerinde kullanılan sözcükler oluşturmuş olsa da, eserde Rum Türkleri, İran Türkleri,

Turan Özbekleri, Mâverâünnehir ahalisi, Türkmeniye, Turan ahalisi ve Hârezm ahalisi gibi çeşitli Türk yurtları ve boylarına ait sözcüklere de karşılaştırmalı bir şekilde yer verilmiş, özellikle de günümüzde Batı Türkçesi olarak tanımladığımız Rumî Türkçesi'ne ait sözcükler tanıklarıyla birlikte açıklanmıştır (Heyet, 2019: 382).

Eser, Türkçenin yanı sıra Moğolca, Farsça, Arapça, Yunanca, Hintçe ve Süryanice gibi Türkçeyle temasta olan dillerin söz malzemesi açısından da zengin bir içeriğe sahiptir. Farsça ve Arapça sözcükler genellikle madde başlarının açıklamasında, Türkçe kelimenin karşılığı olarak verilmiştir. Ayrıca müellifin diğer sözlüklerde bulamadığı Farsça/Arapça sözcüklere eserin son bölümünde yer verilmiştir. Moğolca sözcükler, kimi zaman açıklama kısmında yer alırken, kimi zaman da madde başı olarak verilmiştir (Heyet, 2019).

Senglah'ın açıklama dili Farsça olsa da, dil bilgisi terimleri tamamıyla Arapçadır. Açıklamaların Arapça terimler ve Farsçanın dilbilgisel özellikleriyle verilmiş olması, bu iki dilde mevcut olmayan bazı Türkçe kiplerin ve sözcüklerin açıklamasını zorlaştırmıştır. Şimdiki zaman ve geniş zamanın tek çatı altında verilmiş olması, bunun en belirgin örneğidir.

1.12. Eserde Dillerin Adlandırılması

Esas itibarı ile Türkçe-Farsça bir sözlük olarak tanınan ve Doğu Türkçesi söz varlığı üzerine yazılmış olan *Senglaḫ,* aynı zamanda Batı Türkçesi başta olmak üzere çeşitli Türk lehçeleri ile Farsça, Moğolca, Arapça, Yunanca ve Hintçe gibi Türkçeyle temasta olan dillerin söz malzemesi açısından da oldukça zengin bir içeriğe sahiptir. Eserin müellifi sözcüğün Çağatay Türkçesindeki anlamlarını verirken, onun çeşitli Türk yurtlarında kullanılan eş anlamlılarını, farklı telaffuz biçimlerini ve varsa değişik anlamlarını vermeyi de ihmal etmemiş, kimi zaman Farsça anlamı ile birlikte sözcüğün Arapçada veya diğer dillerdeki karşılığını da vererek, çok dilli ve çok değişkeli bir sözlük ortaya koymuştur (Heyet, 2019: 382).

Sözlükten yola çıkarak müellifin Türkçe dışında Farsça ve Arapçaya hâkim olduğu, Moğolcayı iyi bildiği ve eserinde zikrettiği diğer diller hakkında da genel bilgiye sahip olduğu anlaşılmaktadır. Onun Türkçe bilgisinin de yalnız Çağatay Türkçesi ile sınırlı olmadığını verdiği örneklerden anlamak mümkündür. Müellif Türkçenin değişkelerinden bahsederken, *Etrāk-i Rūm* (Rum diyarı Türkleri), *Etrāk-i İran* (İran Türkleri), *Özbekiyye-yi Turan* (Turan Özbekleri), *Etrāk-i Turan* (Turan

Türkleri), *ahāli-yi Turan* (Turan ahalisi), *ahāli-yi Māverāu'n-nehr* (Mâverâu'n-nehr ahalisi), *Türkmeniyye* (Türkmen diyarı), *ahāli-yi Ḫᵛārezm* (Hârezm ahalisi), *Terākime-yi ʿIrāḳ* (Irak Türkmenleri), *Türkmeniyye-yi Ḫᵛārezm* (Hârezm Türkmenleri/Türkmen diyarı), *ahāli-yi İran* (İran ahalisi), *Etrāk-i İran ve Rūm* (İran ve Rûm Türkleri), *Etrāk-i ʿIrāḳ-ı ʿArab* (Irak-ı Acem Türkleri), *Etrāk-i Moġol* (Moğol Türkleri) gibi adlandırmaların yanı sıra *ıṣṭılāḥ-ı Türkmeniyye* (Türkmen ıstılâhı), *lüġat-ı Kāşġar* (Kaşgar lügati) ve *lüġat-i Tatariyye* (Tatar lügati) gibi ifadelerle Türk lehçelerini ve onların konuşulduğu bölgeleri sınıflandırmıştır.

Esterâbâdî (bundan sonra MMH de) kimi zaman Arapça *lisân* (örn: BM 96r.6: lisâni't-Türk) ve *lüġat* (örn: BM 7v.18: lüġat-i Çaġatay) sözlerini veya Farsça *zebân* (örn: BM 19r.8 zebân-i Türk) sözünü dil adının önüne getirmek suretiyle dilleri tasvir ederken, kimi zaman da dil adını ön eksiz verir (örn: BM 76v.27 Türkî). Bununla birlikte müellif çoğu zaman doğrudan lehçe adını vermek yerine o lehçenin kullanıldığı bölgenin veya o lehçeyi konuşan tayfanın adını belirtmekle yetinir. Örneğin eserde sık sık kullanılan *Türkî-yi Rûmî* yerine kimi zaman *Rûmiyye*, yani Rûm diyarı ahalisi ifadesini kullanır (BM 106v/20, 108v/15. vb.).

Müellifin *Türkî-yi Rûmî*'den tam olarak neyi kastettiğini verdiği örneklerden anlamak mümkündür. Eserde Rûmî Türkçesi için verilen tanıkların tamamına yakını Muhammed Fuzûlî'ye aittir. Ayrıca madde başı veya madde içi verilen sözcüklerin bir kısmının daha çok İran-Azerbaycan sahasında kullanıldığını görmekteyiz (örn. BM 45v.9 *eglenmek* 'oturmak'). Örneklerin tamamına baktığımızda ise eserde İran, Azerbaycan ve Anadolu/Osmanlı sahasını kapsayan, dönemin ortak yazı dili olan Batı Türkçesinin *Türkî-yi Rûmî* adıyla ifade edildiği anlaşılır. Buna ek olarak İran Türklerinin dilinden (Etrâk-i İran) verilen örneklerin yazı diline dâhil olmayan, fakat ağızlarda kullanılan sözcüklerden oluştuğunu dikkate aldığımızda *Türkî-yi Rûmî*'nin gerçekten de Batı Türk Yazı Dili için kullanılan bir ifade olduğunu söylemek isabetli olur.

MMH, kimi zaman "Türkçe" terimini Rumî Türkçesi için genel bir adlandırma olarak da gösterir. Örneğin, BM 118v.26'da **ivmek** maddesini Batı Türkçesi imlası ile gösterirken (krş. BT ایومک, DT ایوماک) 'Türkçede acele etmek demektir' açıklamasıyla "Türkçe"yi Rumî Türkçesi için genel bir adlandırma olarak kullandığını da belirtmiş olmaktadır.

1.13. *Senglaḫ*'ın Tertip Biçimi

Senglaḫ; önsöz (1v.1-2r.7), dil bilgisi (Mebâniyü'l-Luġat 1v.8-26v.23) ve açıklamalı sözlük (27v.1-367r.20) olmak üzere üç bölümden oluşur.

1.13.1. Mebâniyü'l-Luġat'ın Tertibi ve Yapısı

Eserin başlangıcında başlıksız olarak verilen ve bizim önsöz olarak nitelendirdiğimiz açıklama kısmında, yazarın *Mebâniyü'l-Luġat* (ML) ile Sözlük bölümünü tek bir kitap hâlinde tertip ettiği açıkça anlaşılmaktadır. Bu hususu eserin dil bilgisi bölümüyle sözlük bölümü arasındaki uyumdan ve birbirini tamamlayıcılığından da anlamak mümkündür.

Doğu Türkçesinin grameri hakkında geniş bilgi içeren ve tek başına bir eser niteliğinde olan *Mebāniyü'l-Lüġat* adlı birinci bölüm (BM 1v.1-26v.23); Önsöz, Giriş (Muḳaddime) ve Dizim (Tarṣīf) ile başlar ve Son Söz (Ḫātime) ile sona erir. Önsöz'de eserin yazılma nedeni, neden *Senglaḫ* adlandırıldığı ve genel yapısına ilişkin bilgi verilir. Giriş kısmında müellif, b/p, c/ç ve k/g harflerinin ayırt edilmesinde izlediği yolu, Nevāyī'nin eserlerindeki sözcüklerle birlikte bazı Moğolca ve Rumî Türkçesine ait kelimeleri de sözlüğe dâhil ettiğine dair bilgi verirken, başvurduğu eserleri ve *Senglaḫ*'ın bölümlerini açıklar. Eserin gramer bölümünün girişi niteliğinde olan Dizim (Tarṣīf) kısmında ise, Arapçadan farklı olarak Türkçede fiillerin ana kısmının mastar değil, emir biçimi olduğu konusunda örnekleriyle birlikte bilgi verildikten sonra ön ve art sıradan mastar eklerinin önemine ve bunun seçime bağlı olmadığına vurgu yapar.

Eserin müellifi giriş kısmında *Mebāniyü'l-Lüġat*'ın altı Mebnâdan oluştuğunu belirtmişse de, Dördüncü Mebnâ başlığı iki kere kullanıldığından, bu bölümün aslında yedi "mebnâ"dan oluştuğunu söyleyebiliriz. Mebnâlar "bâb", "fasıl", "kısım", "resm" ve "şık" olarak alt bölümlere ayrılabilir. Ayrıca "kural" (ḳāʿide), "yarar" (fāide), "tamamlama" (tekmile), "tartışma konusu" (maḳām-i baḥs), "hata bulma" (taḫta'a), "ön açıklama" (temhīd) ve "etek yazısı" (teẕyīl) gibi başlıklar altında da açıklamalar verilmektedir.

On bâbdan oluşan Birinci Mebnâ'da sırasıyla mastarlar, isim-mastar, geçmiş zaman fiili, şimdiki zaman ve geniş zaman fiili, gelecek zaman fiili, ism-i fâil, ism-i mef'ul, emir fiili, fiillerde olumsuzluk, zarf-fiiller ve istek kipi gibi konular ele alınmıştır.

Bir kural, iki şık ve bir etek yazısından oluşan İkinci Mebnâda, çeşitli örnekler ve anlatımlarla bugünkü ifade ile ünlü uyumu ve fiil çekimlerindeki bazı ses olayları açıklanmıştır.

Üçüncü Mebnâ üç bâbdan oluşur ve kişi zamirleriyle işaret zamirlerine ilişkin açıklamaları kapsar.

Tekrar başlık kullanıldığı için numaralandırdığımız Dördüncü Mebnâ (1), üç bâbdan oluşur. Bu bâblarda müellifin ifadesiyle tek başına anlam ifade etmeyen ve Arap gramerciliğinde "harf" olarak tanımlanan ekler ve sözcükler yer almaktadır. Bu mebnāda söz konusu "harf"ler; isim durum ekleri, bazı edatlar, şart eki, pekiştirme ekleri, işteşlik eki ve soru zamirleri gibi ekler ve sözcüklerden oluşur.

Fazlalıklar anlamına gelen "Zevâid" alt başlığını taşıyan Dördüncü Mebnâ (2), vurgu ve pekiştirme amacıyla kullanılan, kullanılmadığı durumlarda ise anlamda önemli değişikliğe neden olmayan ekler ve sözcükleri içermektedir.

Beşinci Mebnâ'da, asıl anlamı dışında farklı anlamlar ifade eden sözcükler, bazı deyimler ve yardımcı fiiller yer almaktadır.

Yazım kuralları ile ilgili açıklamaları içeren Altıncı Mebnâ, bir ön açıklama ve dört resm'den oluşur. Bu Mebnâda, sözcüklerin ince ve kalınlık durumuna göre yazımı, ünlü ve ünsüz düşümü ya da değişimi, seçime bağlı yazım biçimiyle kurala bağlı yazım biçimleri, kurala aykırı olmasına rağmen yaygın olarak kullanılan imla biçimleri yer almaktadır.

Mebāniyü'l-Lüġat'ın sonunda Son Söz (Ḫātime) başlığı altında Nevâyî'nin eserlerinde kullanılan fakat Esterâbâdî tarafından anlamı tam olarak bilinmeyen bazı sözcüklere ve ilgili tanıklara yer verilmiştir.

1.13.2. Sözlük Bölümünün Tertibi ve Yapısı

Eserin Sözlük bölümünün esas kısmını (27v.-353r.21) Türkçe madde başları, eserin sonuna eklenen Teẕyīl (353r.22-367r.20) bölümü ise az bilinen Arapça-Farsça sözcükleri içermektedir.

Sözlüğün ilk madde başı, ünlem edatı olan **ā** (27v.1), ilk anlamlı madde başı **aba/Aba/apa** آبا (27v.5), son madde başı Türkçe kısımda **yir nime** ییر نیمه (353r.21) ve Teẕyīl'de **nūḥ** نوح (367r.20)tur.

Eserin Türkçe sözlük kısmını oluşturan bölüm, hece harfleri sırası esasında tertip edilmiş, “Kitābü’l-Elif”, “Kitābü’l-Bā”, “Kitābü’l-Cīm” vb. şeklinde harflere ayrılmıştır. Her harf kendi içinde üçlü harekelere göre bölümlenmiş, önce fethalılar (meftûhât), ardından kesreliler (meksûrât) ve sonunda zammeliler (mazmûmât) verilmiştir. Bu sıralamada kelimenin başlangıç harfi ile onu takip eden ikinci harf belirtilmiştir. Örneğin; *elif ile tâ (elif meʿa’t-tā).*

Sözcükler ayrıca fiil ve isim olarak da sıralanmıştır. Önce Türeyenler (Müştaḳḳāt) başlığı altında fiil çekimleri ve daha sonra İsimler (Cevāmid) başlığı altında isimler verilmiştir.

Bābü’l-Meksūrāt

Türeyenler (Müştaḳḳāt)

elif ile yā

ipremek (ایپراماک) -sakin Acem bā’sı ve fethalı [4] muhmele rā ile- ve **iprenmek** (ایپرانماک) -nūn ile- aynı **üpremek** (اوپراماک) ve **üprenmek** (اوپرانماک), yani ‘eski ve yıpranmış کهنه و مندرس’[1378]. Nitekim Elif’in zammeliler kısmında (مضمومات) verilmiştir.

Sözlüğün **aa** (elif ile elif) ve **ab** (elif ile bā) kısmı yalnız isimlerden oluşur ve fiil çekimi bulunmamaktadır. Bunu takip eden diğer madde başlarında ise önce fiil çekimleri (müştaḳḳāt), ardından ise isimler (cevāmid) gelmekte ve bu sıralama eserin sonuna kadar devam etmektedir.

İsimler veya fiil çekimleri için gösterilen tanıklar, çoğunlukla şiirlerden oluşur. Eserin Giriş kısmında da açıklandığı üzere, metinde kime ait olduğu belirtilmeyen tanıklar Emir Alişir Nevâyî’ye aittir. Bunun dışında verilen tanıklar için bazen eser sahibinin adı, bazen de sadece eserin adı verilmiştir. Yazar, kime ait olduğunu bilmediği tanıkları ise ‘bilmiyorum’ anlamına gelen Arapça *lā-edrī* (لاادری) ifadesini kullanmıştır.

Az bilinen Arapça-Farsça sözcükler ve bazı kinayeleri içeren Tezyīl bölümünde yalnız isimler yer almaktadır. Bu nedenle de bu bölüm kitāb’lara değil, sadece harf’lere göre adlandırılmış ve sıralanmıştır. Örneğin; *ḥarfü’l-elif, ḥarfü’l-bā, ḥarfü’l-cīm.*

Bu bölümün ilk madde başı **āb-i āteş-reng** آب آتش رنک (353r.23) ve son madde başı yukarıda da belirtiği gibi **nūḥ** نوح (367r.20)tur.

1.14. Madde Başlarının Açıklamasında İzlenen Yol

Eserde ana madde başları isimler ve fiiller olmak üzere ayrı ayrı ve art arda yazarın alfabetik sırasıyla verilmektedir. Fiiller kısmındaki ana madde başları her zaman mastar biçimindedir. Yazarın kāf'lı ve ḳāf'lı olarak tanımladığı ön ve art sıradan mastar ekleri konusunda gösterdiği dikkat ve titizliğe rağmen, uyumsuz mastar ekinin kullanıldığı örnekler de az değildir. Bu husuta daha ayrıntılı bilgi verilecektir.

Ana madde başları için verilen manzum ve/veya mensur tanıklarda, gösterilmek istenen sözcüğün mastar biçiminde olmasına özen gösterilmiştir.

Alt madde başı çekimlerinde -mAy ve -mAyIn ekli biçimlerinde çoklukla 2. ve 3. kişi çekimleri ve anlamları da verilmiştir. Örneğin;

> **incimey** (اینجیمای) ve **incimeyin** (اینجیمایین) 'incinmeyeyim ve incinmesin ve incinmeyesin ve incinmemiş' (116r.7-8).,
>
> **iskermey** (ایسکارمای), **iskermeyin** (ایسکارمایین) 'kabul etmeyeyim, kabul etmesin, kabul etmeyesin, kabul etmemiş' (104r.15).
>
> **imey** (ایمای), **imeyin** (ایمایین) 'emeyim, emsin, emesin, emmiş' (113v.2).
>
> **imenmey** (ایمانمای) ve **imenmeyin** (ایمانمایین) 'çekinmeyeyim, çekinmesin, çekinmeyesin, çekinmemiş' (113v.2).
>
> **ala almay** (آلا آلمای), **ala almayın** (آلا آلمایین) 'alamayayım, alamasın, alamayasın, alamamış' (46r.5).
>
> **osanmay** (اوسانمای), **osanmayın** (اوسانمایین) 'bıkmayayım, bıkmasın, bıkmayasın, bıkmamış' (74r.29-74v.1).
>
> **irikmey** (ایریکمای) ve **irikmeyin** (ایریکمایین) 'sıkılmayayım, sıkılmasın, sıkılmayasın, sıkılmamış' (99r.10).

Yazarın madde başlarını düzenlerken dikkat ettiği huşular şöyledir:

1. Madde başlarında hareke sistemi kullanılmamıştır. Yazar, sesletimini göstermeye ihtiyaç duymadığı durumlar dışında (örneğin; **atmaḳ/ġ (آتماق/غ)**) sözcüklerin sesletimini madde başının hemen ardından zamme, fetha, kesre ve sakin gibi terimlerle açıklamıştır. Örneğin;

> **unutulmaḳ (اونوتولماق)** -zammeli nūn ve ḳaraşat tā ve sakin lām ile- edilgen mastar (مصدر انفعال) olup 'unutulmak ' demektir (87v.28-29).

oŋ͡garmaḳ (اونكارماق) -sakin nūn ve ḳaraşat rā ve fethalı Acem kāf'ı ve imale ile- 'işi düzeltmek/onarmak راست كردن كار'. Ona Arapçada اصابت denir (88r.15-16).

öydeçi (اويداچى) -sakin yā ve fethalı dāl ve kesreli Acem cīmi ile- 'oruç ve dua usulünü öğretmek için köylere giden şeriat reisinin hizmetçisi خادم رئيس شرع را كويند كه براى تعليم اداب صوم و صلوة بدهات رود' (92v.3-4).

itimek (ايتيماك) -işbalı ve kesreli karaşat tā ile- 'keskinleşmek تند شدن' (94v.19).

2. Yazar, kimi zaman sözcüğün daha kolay okunuşunu sağlamak amacıyla aynı vezinde veya yakın vezinde diğer sözcükler göstermek suretiyle de okuyucusuna yardımcı olmaya çalışmıştır. Madde başından hemen sonra, kimi zaman ise sesletimden açıklamasının ardından "… vezninde بر وزن" ifadesiyle verilen sözcükler, genellikle Arapça ve Farsça olup Türkçeleri oldukça azdır (örneğin; **atlıġ (آتليغ)** *barlıġ* vezninde, 30v.21). Bu tür açıklamaların sesletimden daha çok, yazıma dayalı olduğunu da görmek mümkündür. Şöyle ki aynı vezinde olduğu belirtilerek verilen bu sözcüklerdeki uzun ünlülük durumunun çoğu zaman madde başı ile ilgisi söz konusu değildir. Fakat sesletimi verilmeyen bazı madde başlarında aynı vezinde olduğu ifade edilen sözcük, madde başının doğru okunmasına yardımcı olmaktadır. **etege (اتكه)** örneğinde olduğu gibi, madde başındaki t'nin fethalı olduğu belirtilmediği halde onun *feleke* vezninde olduğunun ifade edilmesi sözcüğün doğru okunuşunu sağlamaktadır. Diğer örnekler:

iç (ايچ) -hīç vezninde- 'iç, bâtın اندرون و باطن' (96v.10).

epkin (اپكين) -Acem bā'sı [**p**] ile- *ġāmgīn* vezninde, 'siyah ip نخ سياه' (27v.13).

atıġ (آتيغ) *lâyıḳ* (لايق) vezninde, 'yoğurt kabını karıştırmak ve yağını almak için kullanılan dört kanatlı (پره) çubuk چوب چهارپره است كه بدان ظرف ماست را برهم زده روغن كيرند (30v.29-31r.1).

adım (آديم) *nādim* (نادم) vezninde 'adım قدم و كام' (33v.8).

ara (ارا) *serā* (سرا) vezninde, **ara (آره)** *para/pāre* (پاره) vezninde 'ara, orta ميان و وسط' (36v.2).

erevül (اراول) -*ḳaravul* (قراول) vezninde- 'ordunun hareket ettiği sırada düşman ordusunun arkasından ortaya girmek isteyen grup جمعى را كويند كه در وقت حركت لشكر خصم در ميانه ميرفته باشند' (36v.21).

etege (اتكه) *feleke* vezninde, 'ninni ve hizmetçi anlamına gelen eğitici لالا و مربى را كويند كه بمنزله خدمتكار باشد' demektir (30v.17-18).

3. Eş yazımlı sözcükler tek madde başı altında verilmiştir. Arap alfabesinin

fonetik bir alfabe olmamasından kaynaklanan bu durum, tarihsel sözlüklerinin çoğunun temel özelliklerindendir. Eş yazımlılığa dayalı tek madde başı altında toplanan sözcükler; isimleri, fiilleri ve özel adları içerebilmektedir. Örneğin;

> **ot/öt/ut (اوت)** yedi anlam ifâde eder. Birincisi ‘ateş için cins adıdır اسم جنس است از برای آتش’. İkincisi ‘ot, bitki کیاه و علف’ demektir. Üçüncüsü Rūmī Türkçesinde ‘hamamotu’na (نوره) denir. Dördüncüsü ‘ilaç ve müshiller دوا و مسهلات’e derler. Beşincisi ‘zehir زهر’ demektir. Ona Arapçada “سم” denir. Altıncısı [**öt-**] ‘geçmek کذشتن’ fiilinin emir biçimidir. Yedincisi ‘ötmek, okumak سراییدن و خوانندکی کردن’ fiilinin emir şeklidir. Zammenin işbâsıyla [**ut-**] da iki anlama gelir. Birincisi ‘kumar ve rehinde kazanmak fiilinin emir biçimi امر است از بردن قمار و کرو’. İkincisi ‘mahsullerin salkımı ve hayvanların başlarını ateşe tutma fiilinin emir şekli از خوشه حاصل و کله حیوانات را به آتش کرفتن’. Nitekim zikredildi. Hintçede ise ‘deve شتر’ye denir (62r.2-6).
>
> **oydurmaḳ/uydurmaḳ (اویدورماق)** geçişli mastar olup ‘oydurmak, yarayı bağlatmak, uydurmak کاواندن و زخم بسته کردن و موافق و متابع ساختن’ demektir. Diğer sîgaları da aynı şekilde **-dur** lafzı ile yapılır (89v.28-29).
>
> **oymaḳ/uymaḳ (اویماق)** -sakin yā ile- beş anlama gelir. Birincisi [**oymaḳ**] ‘oymak/yontmak کاویدن’. Ona Arapçada ‘تغویر’ denir. İkincisi [**uymaḳ**] ‘yara bağlamak, yoğurt bağlamak زخم بستن و ماست بستن’. Üçüncüsü [**uymaḳ**] ‘kabul etmek, uymak موافقت و متابعت کردن’. Dördüncüsü [**oymaḳ**] ‘oymak/kabile قبیله’. Beşincisi [**oymaḳ**] ‘yüksük انکشتوانه خیاطی’. Nitekim Cevāmid kısmında yazılacaktır (89r.18-20).
>
> **on/ön/ün/un (اون)** ‘on rakamı عدد ده’. Ayrıca ‘bitmek/çıkmak روییدن’ın emir fiili’. Nitekim ***önmek*** (اونماک) mastarı altında bilgi verildi. Zammenin işbâsıyla [**ün/un**] iki anlama gelir. Birincisi **[ün]** ‘ses/ün, nağme صدا و عوض’ye denir (87v.20-21).
>
> **ikmek/igmek (ایکماک)** -sakin kāf ile- ‘ekmek کاشتن’. Acem kāfi ile [***igmek***] ‘eğmek خم کردن’.

Madde başı dışında, özellikle fiil çekimlerindeki eş yazımlı sözcükler de, anlamları ayrı ayrı verilerek belirtilmiştir. Örneğin;

> **öterim / utarım (اوتاریم)** ‘[benim] geçmem, rehin almam, ütmem, ötmem, yerine getirmem’. Bu anlamda ***ötemek*** (اوتاماک) mastarıyla ortaktır (58v.27).
>
> **ötmişeñ (اوتمیشانک)** ‘geçmişsin’. İşbâ ile [**utmışaŋ**] ‘rehin almışsın, ütmüşsün’ (59r.3-4).

ötmes (اوتماس) ‘geçmez’. Rūmī Türkçesinde ‘ötmez’. İşbâ ile [**utmas**] ‘rehin almaz, ütmez’. Fâil ve mastar anlamına da gelir (59r.4).

ötmesi / utması (اوتماسی) ‘geçmesi / geçmezi, ötmesi / ötmezi, rehin alması / rehin almazı, ütmesi / ütmezi’ (59r.5-6).

ötmedin / utmadın (اوتمادین) ‘geçmeden, geçmemiş / ötmeden, ötmemiş / rehin almadan, rehin almamış / ütmeden, ütmemiş’ (59r.6-7).

ėtmek/itmek/İtmek (ایتماک) altı anlama gelir. Birincisi ‘etmek کردن’. İkincisi ‘bir şeyi elle vurup atmak/itmek چیزی را با دست زدن و افکندن’. Üçüncüsü ‘kaybolmak/yitmek کم و مفقود کشتن’. Dördüncüsü ‘gizlenmek ve saklanmak پنهان و مخفی شدن’. Beşincisi ‘koklamak بو کردن’. Son dört anlam işbalı kesre ile zikr edilir. Altıncısı ise ‘Semerḳand ile Yeşilkent (Şehr-i Sebz) arasındaki bir dağ adı نام کوهی است که مابین سمرقند و شهر سبز واقعست’. Nitekim İsimler (Cevāmid) kısmında zikr edilecektir (93r.15-18).

Ayrıca tam çekimi verilen tüm fiillerde, eş yazımdan dolayı hem mastar -mA’sı, hem de -mAs geniş zaman eki bir arada verilmiştir. Bu tür fiil çekimlerinin anlamı verilirken, Farsçada tam karşılığı bulunmadığından Türkçedeki -mAmAsI ekine denk gelen ifadeler kullanılmıştır. Örneğin;

irikmesi (ایریکماسی) ‘sıkılması, sıkılmazı’ (99r.8). Farsçası دلکیر شدنش ve دلکیر نشدنش

ıslanması (ایسلانماسی) ‘kokması ve kokmazı; ıslanması ve ıslanmazı’ (102v.17-18).

işnemesi (ایشناماسی) ‘parlaması ve parlamazı’ (105v.20).

ikmesi (ایکماسی) ‘ekmesi ve ekmezi’. Acem kāfı ile [**igmesi**] ‘eğmesi ve eğmezi’ (107r.9).

ilemesi (ایلاماسی) ‘elemesi, elemezi’(110v.27).

iliklemesi (ایلیکلاماسی) ‘elde etmesi, elde etmezi’(112r.22).

4. Kimi madde başı sözcükler, başka bir yerde alt madde başı olarak veya aksine alt madde başı olarak geçen sözcükler, alfabe sırasına uygun olarak ana madde başı olarak da ayrıca verilmiştir. Örneğin; **ivrülmek** (ایورولماک) ana madde başının altında **ivrül-** (118v.9) fiil çekimi sırasında aynı zamanda özel ad olduğu da belirtilen **İvrül** (118v.29) sözcüğü, İsimler kısmında ayrıca ana madde başı olarak da verilmiştir. Diğer örnekler:

us (اوس) -ṭūs vezninde- Rūmī Türkçesinde ‘us هوش’ (75r.9).

is/ıs (ایس) -işba ile- iki anlama gelir. [10] Birincisi ‘us/akıl هوش’ (104v.9-10).

Rūm Türkleri [buna] zammeli elifle ***us (اوس)*** derler. İkincisi [**ıs**] ‘koku رایحه و بو’ (104v.12).

öy/uy/oy/Oy (اوی) dört isim (cāmid) anlam da ifade eder ki Cevāmid zeylinde zikredilecektir (89v.3-4).

5. Bazı madde başlarında sözcüğün ilk okunuşu ve anlamı verildikten sonra onun farklı sesletimi ve okunuşu yer almaktadır. Yazar böyle ifadeleri ile sözcüklerin farklı telaffuz biçimlerine işaret etmektedir. Örneğin;

iv (ایو) -sakin vāv ile- ‘ev خانه’ (118v.27)…Ona ***öy*** (اوی) de denir (118v.28).

ündemek (اوندماک) -sakin nūn ve fethalı dāl ile- ‘seslenmek, çağırmak صدا زدن، دعوت کردن’. ***indümek*** **(ایندوماک)** kesreli elifle de söylenir (83r.3-4).

indemek (ایندماک) -sakin nūn ve fethalı dāl ile- ‘davet etmek ve eve çağırmak دعوت کردن و بخانه طلبیدن’. Ona ***ündemek*** (اوندماک) de denir (116r.26-27).

öfke (اوفکا) ‘öfke, gazep قهر و خشم’. Ona hutti yā ile ***öyke*** (اویکا) de denir (77r.11).

öyke (اویکا) -sakin yā ve fethalı kāf ile- ‘öfke, kahr قهر و خشم’ (92v.16-17).

egremçi (اکرمچی) -sakin Acem kāf’ı ve mīm, fethalı karaşat rā ve kesreli Acem cīm’i- Rūmī Türkçesinde ‘yay tutucu زهگیر’. Turan Türkleri (اتراک توران) ona ***örgemçi*** (اورکامجی) derler (45v.11-12).

etmek (اتمک) -sakin tā ve fethalı mīm ile- Rūm [diyarı] Türkleri ekmeğe (نان) derler. Çaġatay lügatinde ***ötmek*** (اوتمک) -zammeli elifle- olarak kullanılır (30v.25-26).

üyegü (اویاکو) ‘kaburga kemiği استخوان پهلو’. Fethalı elifle de [**eyegü**] kullanılır. Nitekim fethalı elif kısmında verildi (92v.2).

ipremek (ایپراماک) -sakin Acem bā’sı ve fethalı muhmele rā ile- ve **iprenmek (ایپرانماک)** -nūn ile- aynı ***üpremek*** (اوپراماک) ve ***üprenmek*** (اوپرانماک), yani ‘eski ve yıpranmış کهنه و مندرس’ (93r.3-4).

ipkin (ایپکین) ‘siyah ip نخ سیاه’. Fethalı elifle de [**epkin**] kullanılır. Nitekim tanığıyla Meftūḥat-i Elif’te yazılmıştır (93r.11).

Diğer örnekler:

abaġa ~ abaḳa	27v/8
adaş ~ ataş-	33r/21
adaġla- ~ ataġla-	33r/22
adaḳ ~ ada (RT)	33r/27
aḫsumla- ~ aḳsumla-	32v/29
aḳ ~ aġ	19v/24, …
aḳ baba ~ aġ baba	45r/23
aḳ başlıġ ~ aġ başlıġ	45r/23
aḳ bāzergān ~ aġ bāzergān	45r/23
aḳ buġa ~ aġ buġa	45r/24
aḳça ~ aġça	45r/24
aḳçıl ~ aġçıl	45r/24
aḳımtul ~ aġımtıl	45r/24
aḳsırıḳ ~ aġsırıḳ	45r/24
aḳsum ~ aḫsum	33r/19, …
aḳ sün͡gek ~ aġ sün͡gek	45r/24
aḳlıġ ~ aġlıġ	45r/24
aḳ örge ~ aġ örge	45r/23
aḳ öy ~ aġ öy	45r/23, …
aḳsaġ ~ aḳsaḳ	45r/28
anḳud ~ anḳut ↔ *ʿanḳut*	51v/29
ap aġ ~ ap aḳ	27v/7
aranduḳ ~ orunduḳ	37v/5, …
arġuştek ~ urġuştek	37r/14, …
arıḳ ~ arıġ	37r/21
arslan ~ aslan	40v/11
arḳ ~ arġ	37/20
aruḳ ~ arıḳ ~ arıġ	37v/8, …
asıġ ~ ası (RT)	19r/29, …
astıġ ~ astıḳ	40v/2
aşuḳ ~ aşuġ	41v/4, …
aşuḳ- ~ oşuḳ-	41v/4

atabik ~ atabek	30v/2
ataş- ~ ötüş- (RT)	28v/22
ayaġ ~ ayaḳ	57r/2, …
ayaġçı ~ ayaḳçı	57r/4-5
ayın- ~ ayıl-	56v/25
ayıṭ aġacı ~ ayıd aġacı	57r/27
ayraġ ~ ayraḳ	57r/16
aytün ~ aydın	24v/5, …
erevül ~ herevül	36v/21
epri- ~ üpre- ~ üpren-	58r/1
etmek ~ ötmek	30v/25, …
eyegü ~ üyegü	57r/6, …
ibik (RT) ~ übük ~ püpük ~ püpüş	58v/4, 93r/11
idi ~ irdi	99v/10, …
igek ~ ege	100v/4, …
ign ~ igin	109r/12
ikki ~ iki	109v/8, …
ilg ~ il ~ ilig	113r/3, …
indü- ~ ünde-	88r/3
indür ~ öndür	88v/29
inege ~ eneğe	51v/8, …
i͡ng͡en ~ inen	117v/12
ipkin ~ epkin	27v/15, …
irken ~ irkin	100r/11, …
isen ~ esen	40v/14, …
iskil - ~ iskir- ~ iski-	103v/13, …
işkilik ~ ışḳırıḳ	106v/16, …
ıḳlıġ (RT) ~ ılıġ	113r/18, …
ıldıra- ~ ıltıra-	111v/16
ılıḳ ~ ılıġ	113r/18, …
ınaġ ~ ınaḳ	117v/8, …
ısıġ ~ ısıḳ	104v/24, …
ısḳa- ~ ısla-	102r/4

ḳuruş- ~ ḳuru-	4r/21, …
ḳuruḳ ~ ḳuruġ	19v/24, …
mindev ~ indev	117v/28
oġlaġ ~ oġlaḳ	76v/24
oġl ~ oġul	24r/13, …
ocaġ ~ ocaḳ	65r/19
ocun ~ oçun	66r/1
ofra- ~ opra-	77r/7
ofran- ~ opran-	77r/8
oba ~ opa	58v/5, …
oḳlaġu ~ oḳlaḳ ~ oḳlav	77v/27
oma ~ omaca	86v/17, …
omaḳ ~ oymaḳ ↔ uruġ	86v/20, …
oŋ͡gal- ~ öŋ͡gül-	88v/4
oŋ͡gurġa ~oŋurġa	89r/12
orn ~orun	71v/3
oraġ ~oraḳ	70v/24
oruġluġ ~ oruḳluḳ	71r.14
otlaġ ~ otlaḳ	62r/25
ottuz ~ otuz	44v/23, …
otur- ~ oltur-	62v/7
oyḳaḳ ~ oyġaġ	92v/6
oyn ~ oyun	92v/23
öfke ~ öyke	77r/11
öksü- ~ öksül-	79r/13
ömgen ~ ömgün	86v/24
öŋ͡gül- (RT) ~ oŋ͡gal-	88v/2, …
örgemçi ~ ergemçi	45v/12, …
püpük ~ übük ~ püpüş ~ ibik	58v/2
ucmaġ ~ ucmaḳ ~ uçmaġ	65v/7
ud yıl ~ uy yıl	66v/14
ulġay- ~ ulal-	85r/16

üçevle ~ üçevlen	17v/17, …
üçün ~ içün	11r/19, …
üküş ~ yüküş	80r/3, …
üksek ~ yüksek	79v/22
ürgüde- ~ ürgüle-	69v/19
ürk- ~ hürk-	69r/1

6. Eserde kimi zaman Çağatay ve Rumî olmak üzere sözcüklerin iki yazımı da belirtilmiştir. Yalnız Rumî imla veya yalnız Çağatay imlasıyla verilen örneklerin dışındaki bu iki yazımlı ve bazen iki sesletimli sözcükler, yazarın Rumî Türkçesi ile kaynaklara da sık sık başvurduğunu göstermesi veya iki yazı dili arasındaki yazımsal geçişlerin tespiti açısından önemlidir. Örneğin;

ilmek (ایلماک و ایلمک) -sakin lām ve kāf ve fethalı mīm ile- 'tuzak ve bağ دام و بند' (113r.13).

atabek (آتابک) -fethalı bā ile- ve **atabik (آتابیک)** -kesreli bā ile- 'büyükbaba پدر بزرک' demektir. Mecazen 'dadı ve sultan evlatlarının eğiticisi لالا و مربی اولاد سلاطین' anlamına gelir (30v.2-3).

aşlan (اصلان) -Rūmī imla ile- *esed* anlamında 'arslan شیر' demektir. Çağatay lügatinde sīn ile yazılır (42r.8).

7. Kimi madde başlarında sözcüklerin Türkçedeki anlamı verildikten sonra, sözcüğün Arapça ve/veya Farsçaki karşılığı belirtilmiştir. Örneğin;

ekşi (اکشی) -sakin kāf ve kesreli karaşat şīn ile- 'ekşi ترش'. Arapçada ona 'حامض' denir (45v.14).

alaça (الجه) 'beyaz ve siyah karışımı پیسه'. Arapçada ona 'ابلق' denir (49r.28-29).

altun (آلتون) 'altın طلا'. Ona Arapçada 'ذهب' ve Farsçada 'زر' denir (50r.4).

emizek (امزک) -kesreli mīm, fethalı hevvez zā ve sakin kāf ile- Rūmī Türkçesinde [4] "muṭlaḳ lüle مطلق لوله"dir. Ona Arapçada 'مجذبه' ve Farsçada 'نایژه' denir (50v.3-4).

Ayrıca kimi madde başlarının diğer dillerde (Moğolca, Farsça, Arapça, Hintçe vd) hangi anlama/anlamlara geldiği de açıklanmaktadır. Örneğin;

öyle (اویله) -fethalı sonu hā ile biten lām ile- İki anlamı var. Birincisi 'öğle vakti وقت ظهر'. İkincisi Rūmī Türkçesinde 'öyle همچنان'. İşbalı zamme ile Moġol

lügatinde [**üyle**] ‘meslek ve iş شغل و کار’ demektir (92v.19-20).

As/as (آس) dört anlama gelir. Birincisi ‘Kuzeyde bir vilayetin adı نام ولایتیست شمالی’. İkincisi, **ḳāḳum** (قاقم) olup ‘derisinden post yapılan, rengi beyaz, kuyruğunun ucu siyah olan meşhur bir hayvan جانوریست معروف که از پوستش پوستین سازند و رنکش سفید سر دم آن سیاه باشد’ demektir. Üçüncüsü ‘Rūmī Türkçesinde **rasu** (راسو) denen hayvanın adıdır بترکی رومی جانوریست که آنرا راسو نامند’. Dördüncüsü **asmak** fiilinin emir biçimidir. Nitekim **asmaḳ** (آسماق) mastarı altında anlatıldı. Farsçada da dört anlama gelir. Birincisi ‘tahılı una çeviren taş’ demektir. İkincisi ‘una dönüşmüş tahıl’. Üçüncüsü ‘tüyleri dökülmüş deve’ye denir. Dördüncüsü ‘Fars köylerinden bir köyün adı’. Arapçada da dört anlam ifade eder. Birincisi, ‘mūred ağacının adıdır’. İkincisi ‘engebin peteğinde kalan bal’a denir. Üçüncüsü ‘bir yerde kalan kül’ demektir. Dördüncüsü ‘imâret belirtileri’ne denir. Hintçede iki anlama gelir. Birincisi ‘umut’. İkincisi ‘ok yayı’ (40r.20-27)

al (آل) altı anlama gelir. Birincisi, ‘huzur حضور’. İkincisi ‘alın پیشانی’. Üçüncüsü ‘hile خدعه و مکر’. Dördüncüsü ‘yarı kırmızı/açık kırmızı سرخ نیم رنک’. Bu anlamda Farsçayla ortaktır. Beşincisi ‘Türk pâdişahlarının ferman ve yarlıklarında kızıl renkle basılan mühür ve yüzük kaşı مهر و نکین پادشاهان ترک را خوانند که در فرامین و یارلیغات بسرخی زده می‌شود’. Ona ***altamġa*** (آلتمغا) da denir. Nitekim aşağıda ilgili tanığıyla zikedilecektir. Altıncısı ‘almak fiilinin emir biçimi’. Nitekim **almaḳ** (آلماق) mastarı kısmında verildi. Farsçada da iki anlamı vardır. Birincisi ‘pullu balık ماهی فلوسدار. Ona **bāl** (بال) ve **ẕāl** (ذال) da denir. İkincisi ‘tehlikeli bir hastalık olup yeni doğum yapan bazı kadınlarda yedi gün devam eder’. Arapçada üç anlam ifade eder. Birincisi ‘aile ve evlat’. İkincisi ‘çölde ılgım’. Üçüncüsü ‘gece gündüz şarap içmek’. Hintçede de ‘kökünden kızıl renk çıkan ve kızılkök (rūnās روناس) gibi ilaçlarda da kullanılan bir ağaç’ (49r.11-23).

8. Kimi madde başlarının eş anlamlısı ve zıt anlamlısı da belirtilmiştir. Örneğin;

Eş Anlamlılar:

ürküşmek (اورکوشماک) -şīn ve zammeli kāf ile- ***ürkmek*** (اوروکماک) ile eş anlamlı olup ‘ürkmek رم کردن’ demektir (69r.11).

uzardik/üzerdik/ozardik (اوزاردیک), ***uzaġu dik*** (اوزاغودیک) ile eş anlamlıdır (73r.17).

ulalmaḳ/ġ (اولالماق/غ) -birinci lām fethalı ve ikinci lām sakin- ***ulġaymaḳ*** (اولغایماق)

ile eş anlamlı olup ‘büyümek بزرک شدن’ demektir (85v.12-13).

ḳuruşmaḳ (قوروشماق) ‘kurumak خشک شدن’ ***ḳurumaḳ***’la (قوروماق) eş anlamlıdır (mürādif مرادف). **yaruşmaḳ** (یاروشماق) [22] ‘aydınlanmak روشن شدن’ ise ***yarumaḳ***’la (یارومق) eş anlamlıdır (4r.21-22).

itigi (ایتیکی) -işbalı kesreli karaşat tā ve Acem kāfı ile- ‘devamlı müzmin eziyet آزار ممتد مزمن’. Ona ***inçiñge*** *(اینجینکا)* ve ***ḳara aġrıġ*** *(قرا آغریغ)* da derler.

aba/Aba/apa (ابا) ‘ecdat جد’ ve aynı zamanda Kābil yakınlarında bir yer adıdır. Rūmī Türkçesinde ebeye (قابله) denir. Acem bā’sı (: p) ile [**apa**] ‘abla خواهر بزرک’ demektir. Ona ***igeçi*** (ایکاجی) de denir (27v.5-6).

uya (اویا) -fethalı yā ve uzun elifle- ‘küçük kız kardeş همشیره کوچک’. Ona ***siñgil*** (سینکیل) de denir (92r.22).

uyan (اویان) -sakin nūn ile- ‘atın dizgini جلو اسب’. Ona ***tizgin*** (تیزکین) de denir (92v.3).

oyma (اویمه) -sakin yā ve fethalı sonu hā’yla biten mīm ile- ‘tulum خیک و مشک’. Ona ***tulum*** (تولوم) da denir (92v.23).

Zıt Anlamlılar:

ast (آست) *rāst* vezninde, ‘aşağı, yukarının zıt anlamlısı تحت ضد فوق’ (40r.29-40v.1).

narı (ناری): ‘öbür taraf, öte’ demektir. ***Beri***’nin zıt anlamlısı (321v.11).

9. Kimi madde başında sözcüğün asıl anlamının yanı sıra mecaz anlamı da verilmiş veya kinaye olarak farklı anlamda kullanıldığı da belirtilmiştir. Örneğin;

aġırlamaḳ/ġ (آغیرلاماق/غ) -kesreli ġayın ve sakin karaşat rā ile- ‘ağır tutmak سنکین داشتن’. Mecazen ‘tazim etmek تعظیم کردن’ (43r.4-5).

itek (ایتاک) ‘etek دامن’ demektir. Arapçada ona ذَیل derler. Mecazen ‘dağın eteği ve çölün kenarı دامنه کوه و کناره صحرا’ demektir (95v.7-8).

itik (ایتیک) -işbalı kesre ve kesreli karaşat tā ile- iki anlamı var. Birincisi ‘yok olmuş ve kaybolmuş مفقود و کم شده’ ve ikincisi ‘keskin تند و تیز’. Üçüncüsü mecazen ‘seri ve hızlı سریع و زود’ anlamında da kullanılır (95v.19-22).

ir (ایر) -sakin rā ile-, **iren (ایران)** -fethalı rā ve sakin nūn ile- ‘erkek مرد’. Mecazen ‘hür adamlar’a denir (99r.16-18).

ısıtmaḳ (ايسيتماق) -kesreli sīn ve sakin karaşat tā ile- 'ısıtmak كرم كردن'. Mecazen 'ateşi çıkmak تب كردن' demektir (101v.13-14).

iki tivelik yolum (ايكى تيوەليک يولوم) 'iki develi yol راه دو اشتره'. Bu ise 'gerçek ve yalancı sabahın başlangıcı olan ufuktan kinayedir (109r.19).

Diğeri **ḳızıl ayaḳ** (قيزيل اياق) ve **ḳara tayaḳ** (قرا تاياق)tır. Bu iki sözün birlikte kullanılması genel saldırı (hücūm-i ʿām هجوم عام) yani ayakları sıvayıp (koşarak) değnekle saldırmaktan kinayedir (19r.4-5).

10. Eserde ses değişmeleri, ünlü ve ünsüz düşümü ve ünlü ve ünsüz artımı *(ḥarf-i zāyid, حرف زايد)* ile ilgili de örnekler ve açıklamalar bulunmaktadır. Ses düşümü genellikle *taḫfīf* (تخفيف), *muḫaffef* (مخفف) ve ses değişmeleri de *taġyīr* (تغيير) ve *mutaġayyir* (متغير) terimleriyle gösterilmiştir. Örneğin;

oda (اودا) Rūmī Türkçesinde ***otaġ***'ın (اوتاغ) kısaltılmış ve değiştirilmiş şekli olup 'ev, saray خانه و سراى' demektir ki ona da **oda** (اودا) denir (66v.15-16).

üze (اوزه) ***üzre***'nin kısaltılmışı olup 'üzere بر رو و بر بالا' demektir (74r.15-16).

ululuġ (اولولوغ) ***uluġluġ***'un (اولوغلوغ) kısaltılmışı olup 'büyüklük, yaşlılık بزركى، پيرى' demektir (86v.9).

omaḳ (اوماق) oymaḳ'ın (اويماق) kısaltılmışı olup 'kabile قبيله' demektir (86v.20).

ılġavçı (ايلغاوجى) -sakin vāv ve kesreli Acem cīm'i ile- 'at çaptıran'. [Bu sözcük] **ılġaġuçı**'nın (ايلغاغوجى) kısaltılmışıdır (112v.26).

inen (اينان) 'deve شتر' demektir ve o da ***inĝen***'in (اينكان) kısaltılmışıdır (117v.12).

itürmek (ايتورماک) -zammeli tā ve sakin karaşat rā ile- **itgürmek (ايتكورماک)** -sakin tā ve rā ve zammeli kāf ile- 'kaybetmek مفقود و كم كردن'.

oyun (اويون) -zammeli yā ve sakin [nūn] ile- aynı ***oyn*** (اوين) olup 'oyun بازى و هزل' demektir (92v.28-29).

iştan (ايشتان) *iç ton*'un değişmiş hâli محرّف ايچ تون'. Yani 'iç çamaşır زيرجامه'. Ona Arapçada ازار denir (106v.6-7).

11. Yazar bazen kimi madde başlarını vesile ederek, oldukça ayrıntıya inen ilişkili bilgiler de vermektedir. Açıklamada değinilen ilgili sözcükler, çoğu zaman ilgili yerinde madde başı olarak da geçmektedir. Bu gibi ayrıntılı açıklamalar, bir tür adıyla ilgili olabildiği gibi, tarihî bir olay, şahsiyet veya yer adına ilişkin bilgileri içerebilir. Örneğin;

inük (اینوک) -zammeli nūn ve sakin kāf ile- ‘kurtların, aslanların ve köpeklerin yavrusu بچه سباع و کلاب’. Nitekim koyun, ceylan ve benzerlerinin yavrusuna ***ḳozı*** (قوزی); inek, camış, gergedan ve benzerlerinin yavrusuna ***boza*** (بوزا); eşek, zebra ve benzerlerinin yavrusuna ***ḫoduk*** (خودوک); domuzun yavrusuna ***çoçġa*** (جوجغه); fil, vahşi hayvanlar ve böceklerin yavrusuna ***bala*** (بالا), teẕeru, durrāc (تذرو و دراج) ve keklik yavrusuna ***çurpa*** (چورپه) ve diğer kuşların yavrusuna ***yavrı*** (یاوری) derler (118r.10-12).

Uyġur (اویغور) -sakin yā ve ḳaraşat rā ve ötreli Acem ġaynı ile- söylenenlere göre, bir zaman Oġuz Ḫan ile babası ve amcaları arasında din ve millet [meseleleri] yüzünden kavga çıktığında, akrabalardan bir kısmı Oġuz yönünü tutmuş ve hizmetinde olanlar, onlara *Uyġur* lakabı vermişler. Yani ‘bize katıldı بما پیوست’. *Ẓafernāme* müellifi der ki **uyġur** ‘katılmak ve birbiriyle anlaşma bağlamak پیوستن و با یکدیکر عهد بستن’ demektir. *Tārīḫ-i Ḥabībü’s-Siyer fī Ẓikr-i Aḥvāl-i Ebedī* Cengiz Ḫan döneminde hâkim güç olan bu tayfayı, **Uyġur** (ایغور) yani fethalı elifle kaydetmiştir. Sonuç olarak, bu boya (fırḳa) ilişkin Özbekiye Türklerinden (اتراک ازبکیه) bir tayfanın adı olup, Özbek kabilelerinin en necibidir (92v.9-12).

12. Yazar aynı madde başı veya alt madde başlarında art ve ön sıradan mastar ekli biçimlerinin olduğunu göstrmek için “her iki masterın” ifadesini kullanılır. Bu da bize fiil çekimlerinde sözcüğün her iki biçimde okumamız ve ekleri ona göre yazmamız gerektiği konusunda yardımcı olur. Örneğin;

oruñg / uruñg / örüñg / ürüñg (اورونک), **oruñguz / uruñguz / örüñgüz / ürüñgüz** (اورونکوز), **oruñglar / uruñglar / örüñgler / ürüñgler** (اورونکلار) her iki masterın çoğul ikinci kişi emir fiili (67r.11).

ormañg / urmañg / örmeñg / ürmeñg (اورمانک), **ormañgız / urmañgız / örmeñgiz / ürmeñgiz** (اورمانکیز), **ormañglar / urmañglar / örmeñgler / ürmeñgler** (اورمانکلار) her iki masterın olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili (67r.11-12).

13. Yazar madde başlarını tanık şiirlerle ilişkilendirirken, tanığın hangi biçime ve birden fazla anlamı varsa, hangi anlama ait olduğunu belirtip kimi zaman kaynağını ve kimi zaman kaynağın ilgili konu başlığını belirttikten sonra tanık şiiri verir. Nevâyî’ye ait olan tanıkların çoğunda şairin adı belirtilmezken, diğer şairlerin adları şiirden önce mutlaka gösterilmektedir.

Tanık şiirlerdeki ilgili sözcük, tarafımızdan koyulaştırılarak vurgulanmıştır. Örneğin;

orġuçı (اورغوجی) ‘biçici’. İşbâ ile [**urġuçı**] ‘vurucu’. Tanık olarak şiir:

min aŋ͡ga ḥayrān u il miŋ͡g zaḫm ursa bī-ḫaber::

*bī-ḫaber zaḫm **urġuçı**lar dağı ḥayrānım miniŋ͡g* (67v.2-4).

örülgen (اورولکان), **örülürgen** (اورولورکان), **örüledürgen** (اورولادورکان) ‘örülen, örülmüş’. Nitekim birincisine tanık olarak ikinci anlamda şöyle der, na’tte, şiir:

*bar ol iki **örülgen** gīsū-yi ʿanber şemīm::*

yā itek salmış Muḥammedde yazılġan iki mīm (67v.17-19).

ürgüdep (اورکوداب), **ürgüdeben** (اورکودابان), **ürgüdemiş** (اورکودامیش), **ürgülep** (اورکولاب), **ürgüleben** (اورکولابان), **ürgülemiş** (اورکولامیش) ‘uyuklayıp/uyuklamış’. Nitekim *Sebʿa-yi Seyyāre*’de Hâce ve Dilârâm hikâyesinde birincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

***ürgüdep** yoldın atı çıḳġan imiş::*

bir iki ḳul bile azıḳġan imiş (69v.24-26).

osan (اوسان), **osanġıl** (اوسانغیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’. Nitekim Ferhād’ın Behrām’a hıtâben söylediği mersiyede ikincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

ni bir dem tın ni bir sāʿat tayanġıl::

*ni ḥarb u kīne sürmekdin **osanġıl*** (74r.22-24).

ögünür (اوکونور), **ögünedür** (اوکونادور) ‘övünüyor’. Nitekim Fużūlī birincisine tanık olarak şöyle der, Rūmī imla ile şiir:

***ögünür** dīde ki ḥayrānım ezelden yüziŋe::*

oldı maʿlūm bu lāfında ki çoḳdur yaşı (78v.5-6).

14. Özellikle fiil madde başlarının çekim listesinde kimi zaman eş sesli veya eş yazımlı olup, kökence veya sözcük türü bakımından farklı sözcüklere de atıflar yapılmaktadır. Atıf yapılan sözcükler, ilgili yerinde madde başı ya da alt madde başı olarak da açıklanmaktadır. Örneğin;

ögey/ükey (اوکای), **ögeyin/ükeyin** (اوکایین) ‘öveyim, övsün, övesin, övmüş’; {‘toplayayım, toplasın, toplayasın, toplamış’}.**ögey** (اوکای) ‘üvey baba, anne ve kardeş’ anlamına da gelir (78r.19-20).

ölceşmek (اولجاشماک) -fethalı cīm ve sakin ḳaraşat şīn ile- ve **ölcemek (اولجاماک)** -şīn’in atılması ile- ‘tâzim etmek تعظیم کردن’. Şöyle ki, bir dizi yere koyup diğer dizi kaldırıp, daha sonra eli başın üstüne koyup o büyüğün dizini öperler. Bu gibi tâzimlere Moġol âyininde ***ölceş*** (اولجاش) derler. Ayrıca ‘armağan geçirmek پیشکش گذرانیدن’ anlamına da gelir (84r.26-28).

at (آت) ve **atġıl** (آتغیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili امر فعل از مخاطب مفرد’. **at** (آت) ‘ad, at ve satrançta bir taşın adıdır شطرنج هم بود آلتی از الات و اسم اسب نام’. Nitekim Cevāmid kısmında izâh edilecektir (27v.24-25).

aşar (آشار)ın iki anlamı daha var. Birincisi ‘yer [ye-]’. Bu anlamda ***aşamaḳ***’tan (آشاماق) alınmıştır. Nitekim anlatılacaktır. İkincisi ‘deve başı’. Nitekim Cevâmid kısmında izâh edilecektir. Fâil ve mastar anlamına da gelir (40v.22-23).

15. Yazar hem eserin Giriş bölümünde, hem de sözlük kısmında bazı sözlükçülerin yanlış okumalarından söz ederken, büyük ünlü uyumuna aykırı hususlara dikkat çekmeyi ihmal etmemiştir. MMH, Rumî Türkçesinde söz ortası G’lerin düştüğüne değinerek, büyük ünlü uyumunun Çağatay Türkçesi kadar sağlam olmadığını ifade etmiş, dolayısıyla önceki sözlük yazarlarının bu türden hatalarını da eleştirmiştir. Aşağıdaki örnek açıklamalar, yazarın bu konudaki hassasiyetini açıkça göstermektedir:

…Ona ***bolmaḳ*** (بولماق) da denir. Ṭāliʿ Hirevī **olmaḳ**’ı (اولماق) -ḳāf ile- ‘ölmek مردن’ anlamında yazmış, yanlış yapmıştır (80r.16-17).

…Ṭāliʿ Hirevī ise **alġuçı** (آلغوجی) kelimesinin anlamını verirken, **ḳılġuçı** (قیلغوجی) ve **bilgüçi**’de (بیلکوجی) olduğu gibi, Acemleştirilmiş **ġayn** veya **kāf**’ın (: ġ ve g غین معجمه یا کاف) seçime bağlı olarak fâil ismine eklendiğini yazar. Fakat, her ikisinin de sözü alâkasız ve yanlıştır. Çünkü, emir kipi olan **ḳıl** (قیل) ‘kıl, et بکن’, ḳāf’lıdır ve onun tüm sîgaları da ḳāf veya ġayn ile yapılır. Örneğin, **ḳılmaḳ** (قیلماق) ve **ḳılġay** (قیلغای) ve **ḳılġuçı** (قیلغوجی) vb. Fakat, **bil** (بیل) ‘bil! بدان’ kāf’lidir ve onun sîgaları da kāf ile yapılır: **bilmek** (بیلماک) ve **bilgey** (بیلکای) ve **bilgüçi** (بیلکوجی) vb. Bunlarda hiçbir değişikliğe ve seçime (تغییر و تخییر) yol verilemez (2r.20-25).

…Çağatay lugatinde (لغت جغتای) eğer *ḳāf*’lı mastar *kāf* ile veya *kāf*’lı mastar *ḳāf* ile yazılırsa, tüm sîgalara da bulaşarak birbirine zıt anlamlar ortaya çıkar. Dolayısıyla, bu kural Çağatay lugatinde (لغت جغتای) zaptedilmiştir ve uygulanmaktadır (5r.12-14).

16. Yazar, kimi madde başlarının açıklamasında “ünlü, iyi bilinen معروف” sıfatını kullanmıştır. Yazarın hangi kişileri, boyları, bölge ve yer-su adlarını ve hatta bazı sözcükleri “ünlü” olarak tanımladığı, bu isimlerin 18. yüzyılda ne denli meşhur olduklarını göstermesi açısından önemlidir.

Aşağıda göstereceğimiz örneklerden de görüleceği üzere, yazar gerçekten de herkes tarafından bilinen veya bilindiği tahmin edilen ilgili sözcükleri “ünlü” kategorisinde değerlendirmiş, diğer adlar için bu vasfı kullanmamıştır. Örneğin;

Arran (ارّان) -şeddeli rā ile- iki anlama gelir. Birincisi ‘Azerbaycan’da ünlü bir memleket olan Ḳarabağ mahâli محال قراباغ را کویند که مملکتی است معروف در آذربایجان’dir (36v.17-18).

ḳāḳum (قاقم) olup ‘derisinden post yapılan, rengi beyaz, kuyruğunun ucu siyah olan meşhur bir hayvan جانوریست معروف که از پوستش پوستین سازند و رنکش سفید سر دم آن سیاه باشد’ demektir (40r.21-22).

Alp Arslan (آلپ ارسلان) ‘ünlü bir padişahın adı نام پادشاهیست معروف’ (49v.23-24).

Özbek (اوزبک) ‘ünlü bir tayfanın adı, otuz iki uruktan (**uruġ**) oluşur ve her uruk (**uruġ**) da birkaç fırka ve tayfadan ibarettir نام طایفهایست معروف و آن سی و دو اوروغ میباشد که هر اوروغی منشعب به چندین فرقه و طایفه است’ (73v.21).

ölke (اولکا) ‘vilâyet ve şehre denir ve o meşhurdur ولایت و شهر را کویند و آن معروفست’ (86r.15-16). Diğer örneklerden farklı olarak yazar burada belli bir ülkeyi değil, “ülke” sözcüğünün ünlü olduğunu, geniş bir coğrafyada, hatta Türk olmayan komşu milletler ve toplumlara arasında da bilindiğini kastetmiş olmalı.

1.15. Yazarın Tanık İktibasında İzlediği Yol

Yazarın tanık iktibaslarında izlediği yolu şöyle sıralayabiliriz:

1. Yazar iktibas ettiği tanıklarda kimi zaman ihtisara giderek şiirin anlam bütünlüğünü bozmamak suretiyle aradaki beyti/beyitleri vermemiştir. Yazarın iktibaslarındaki tasarruflarında, sözcüğün tam anlamını vermek maksadı ile, çoğu kez sözcüğün geçtiği beyitle yetinmeyip bazen art arda bazen de ilgisiz bulduğu ara beyitleri ihmal edip madde başı sözcüğün anlamını bağlam ve mantık yoluyla okuyucuya onaylatıp doğrulatacak beyti de verdiği görülmektedir. Aşağıdaki birinci örnekte, sözcüğün geçtiği beyit ile birinci beyit arasında bir beyit var:

içkerrek (ایچکارراک) -sakin birinci rā ve fethalı ikinci rā ile- ‘iç/içeri اندورن و تو’. Nitekim *Leylī* [ve] *Mecnūn*’da Mecnūn’un Hâli’nde (احوال مجنون) şöyle der, şiir:

köñĝlüm öyin itti ḳayġu zindān::
cism öyi yene ḳarañġu zindān::
.....
.....
***içkerrek** öy içre ġuṣṣa tābı::*
bel firḳat otınıñĝ iltihābı (96v.19-21).

Bir diğer örnekte ise sözcüğün geçtiği beyit ile birinci beyit arasında en az üç beyit bulunmaktadır:

ölükse (اولوکسا) -fethalı mühmele sīn ile- 'leş, murdar جیفه و مردار'. Nitekim *Ferhād ve Şīrīn*'de Ferhād'ın Mektubu'nda (نامه فرهاد) şöyle der, şiir:

bular içre bar irdi bir ża'īf it::

miniñg dik zār u mehcūr u naḥīf it::

.....

.....

.....

.....

.....

.....

çibinler cismini mecrūḥ iter çaġ::

***ölükse** üzre andaḳ kim sürük zāġ* (86v.7-9).

2. Yazarın önceki sözlük yazarlarını eleştirirken, onların hatalı ve zor okunan nüsha/nüshalardan okuduklarını ifade etmesi, MMH'ın iktibas sırasında birden fazla nüshaya sahip olduğunu gösterir. Onun **iç** madde başının açıklamasında "bazı nüshalarda *iş sırrıdın da görülmüştür* kaydı, onun birden fazla nüshaya başvurduğunun kanıtıdır. Örnek;

iç (ایچ) -*hīç* (هیچ) vezninde- 'iç, bâtın اندرون و باطن'. Tanık olarak şiir:

*mey iç dehr içre kim **iç** sırrıdın añglay diseñg remzī::*

irür her ẕerreniñg māhiyyeti ḫurşīddin mübhem::

Bazı nüshalarda *iş sırrıdın (ایش سری‌دین)* da görülmüştür (96v.10-12).

3. Yazar kimi zaman vermek istediği asıl kısmın anlamını tamamlamak ve belirsizliği ortadan kaldırmak için önceki cümlelerde geçen ilgili sözcüğü tanığının başına getirerek, anlam bütünlüğünü sağlamayı hedeflemiştir.

Aşağıdaki örnekte, asıl metinde olmayan **ḳuş**'un burada yazılmış olması muhtemelen nüsha farkından kaynaklanmamıştır. Bu iktibasta yazar, yeni başlayan **salur çaġıda** önüne uzakta kalan **ḳuş**'u yerleştirmek suretiyle belirsizliği bertaraf etmeyi hedeflemiş, ikisi arasında kalan yerleri ihmal ederek asıl vermek istediği iktibası vermiştir. Asıl metinde olup da tanıkta olmayan kısmı parantez içinde gösterdik:

ulaġ (اولاغ) ve **ulaḳ (اولاق)** üç anlamı var. Birincisi 'binek hayvan مرکب سواری'. Nitekim *Mecālisü'n-Nefāis*'in Dördüncü Meclis'inde (مجلس چهارم) Ḫᵛāce Ḳutbe'd-dīn'in vasfında şöyle der:

ḳuş salur çaġda ***ulaġları*** *yoḳ irmiş be-ġāyet biyik kişi bir ḳullarıġa özlerin köterip ḳuş salur irmişler* (85v.22).

Asıl metinde ise şöyle:

ḳuş *(asrap salur alar daġı taḳlīd ḳılıpdurlar). Salur çaġda* ***ulaġları*** *yoḳ irmiş be-ġāyet biyik kişi bir ḳullarıġa özlerin köterip ḳuş salur irmişler* (ÖNK, c. 13, s. 131).

4. Özellikle iktibaslarda olmak üzere, aslında nüsha farkı veya yazım yanlışı gibi gözüküp MMH'ın veya kopyacının diline (Oğuz Türkçesine) uyarlanan örnekler eserde mevcuttur. Bütün nüshalarda ortaklaşıp Senglaḫ'ta farklı olan örnekler, MMH'a ait uyarlamalar olarak değerlendirilebilir. Bu uyarlamalar MMH'ın ezberinden yazdıklarından kaynaklanmış olabileceği gibi, iktibas ettiği elindeki Nevayi külliyatı yazmalarından da kaynaklanmış olması mümkündür. İkincisi, nüshalar arası farkların olduğu yerlerdir ki bunlar da müstensihlerin yanlış ve uyarlamaları olarak düşünülebilir.

Mesela aşağıdaki örneklerin ilk ikisi yukarıda da belirttiğimiz gibi yazım yanlışı değil, MMH'ın veya kopyacının kendi lehçesine uyarladığı örnekler olarak düşünülebilir:

a) Asıl nüshada *köñglüñni,* Senglaḫ'ta *köñglüñi*

bir zamān dostġa örgen ki budur ḥāṣıl-ı ʿömr::

kim zamān ehliġa <u>köñglüñni</u> besī örgettiñ (69r.20)

b) Asıl nüshada *köñglüñni,* Senglaḫ'ta *köñglüñi*

tilbe <u>köñglüñni</u> Nevāyī żabṭ iyley almadıñ::

imdi çik andın ilig her sarı barsa bardik:: (56r.8).

c) Asıl nüshada *oḳuñnı,* Senglaḫ'ta *oḳuñı*

tartmaḳ mümkün imes <u>oḳuñnı</u> köñlümdin kim::

yana oḳ her nefes anıñ yanıġa ornatadur:: (70v.10-11).

ç) Kimi zaman dönemin siyasî şartlarından dolayı bazı tanıklarda değişiklikler yapılmış olabilir. Örneğin aşağıdaki iktibas metinde diğer nüshalarda *Ḳızıl Baş* olarak geçen sözcük, Senglaḫ'ta *ḳarabaş* olarak verilmiştir. Safevîlerin ardından Afşar hanedanını kuran Nadir Şah'ın münşisinin yazdığı bu eserde, siyasî hassasiyetlerin göz

önünde bulundurulması muhtemeldir.

> *Seraḫsda niçe karabaş ikendür dervāze tartıp ḳorġannı birmesler raʿiyyetlere alaḳışıp dervāzeni açarlar* (47r.25-26).

İktibaslardaki yazım yanlışlarına örnekler:

> ÖNK *unutulġanmu,* TDK yay. *unutulġan mu,* Senglaḫ *unutulġaymu*
>
> *bilmen unutulġaymu ikendür mañga hicr::*
>
> *yā köprek irür bu ḳatla düşvārlıġı::* (88r.2).

> ÖNK *aytıb,* TDK yay. *aytıp,* fakat BM *aytılıp* (36r.23)
>
> *maḥzūn köñglini aldap dil-rübāyiniñg kilüri ḫaberini diptür ve arġadap ʿişret-fezā'ī vaṣl ḫaberin aytıp tur* (36r.22-23).

1.16. Sözlüğün Terimleri

1.16.1 Sözlük Tertibine İlişkin Terimler

bāb (باب): Kelimenin sözcük anlamı kapı ve giriştir. Yaygın, uyumlu ve tedavülde olan anlamlarına da gelen bu kelime, dil bilgisi terimi olarak 'fasıl, bölüm ve giriş' anlamları ifade eder. *Senglaḫ*'ın *Mebāniyü'l-Lüġat* kısmında mebnā'ların alt başlığı ve sözlük kısmında ise kitâb'ların alt başlığı olarak **bāb** kullanılmıştır. Örneğin; **Birinci Mebnā: Sīġaların Biçimleri Hakkında** (مبناء اول در بیان وجوه صیغ), **Birinci Bāb: Mastarlar Hakkında** (باب اوّل در بیان مصادر), **İkinci Bāb: Geçmiş Zaman Fiili Hakkında** (باب دویّم در بیان فعل ماضی). Sözlük kısmına örnek olarak: **Kitābü'l-Elif Bāb-ı Meftūḥāt** (کتاب‌الالف باب المفتوحات), **Kitābü'l-Vāv Bābü'l Meksūrāt** (کتاب‌الواو باب المکسورات).

mebnā (مبناء): Arapça kökenli *mebnā* sözcüğünün kelime anlamı binâ, esas, temel ve başlangıç'tır. Dil bilgisi terimi olarak *mebnā*'nın anlamı ise, birkaç alt başlığı içinde bulunduran 'esas bölüm veya ana bölüm'dür. *Senglaḫ*'ın sözlük kısmından önceki bölümünü oluşturan ve Doğu Türkçesinin açıklamalı dil bilgisi niteliği taşıyan kısmın başlığındaki ***mebānī*** sözcüğü de *mebnā*'nın çoğulu olup 'esaslar ve temeller' anlamına gelmektedir. *Senglaḫ*'ın *Mebāniyü'l-Lüġat* adlı gramer bölümü, altı *mebnā*'dan ve her *mebnā*, çeşitli bāblardan, şıklardan, kitaplardan, resmlerden ve fasıllardan oluşur.

resm (رسم): *Mebāniyü'l-Lüġat*'te Altıncı Mebnā'nın alt başlığı olarak dört *Resm* bulunmaktadır. Arapçada gelenek, adap, toplumun benimsediği kural anlamına gelen *Resm* başlığı altındaki örneklere bakıldığında, belli bir kurala tabi olmayan, fakat dil kullanıcıları arasında seçime bağlı olarak yaygınlaşmış olan yazım özelliklerini içermektedir.

terṣīf (ترصيف): Sözcük anlamı taşları ve tuğlaları birbirinin üstüne koymak olan *terṣīf,* dil bilgisinde kökün ve eklerin art arda doğru bir şekilde sıralanması ve dizilmesi anlamına gelmektedir. Çeviride karşılık olarak "dizim" sözcüğü kullanılmıştır.

1.16.2. Dil Bilgisine İlişkin Terimler

ʿalāmāt (علامات): ʿalāmet'in çoğulu; ekler, göstericiler

ʿalāmet (علامت): Ek, gösterici

ʿalāmet-i cerr (علامت جر): Hal eki

ʿalāmāt-i müfrede (علامات مفرده): Yalın ekler: -ġaç/geç; -caḳ/cek; -ġalı/geli; -ġu/gü

ʿalāmāt-i mürekkebe (علامات مركبه): Birleşik ekler: -ġuça/güçe; -ġunça/günçe; -ġança/gençe; -ġuluḳ/gülük; -ġudik/güdik; -maydur/meydür; -ġum/güm vb.

ʿalāmat-i rābıṭa-yi mef'ūl (علامت رابطه مفعول): İlgi hâli işaretleyicisi

bā-işbā' ve bilā- işbā' (با اشباع و بلااشباع): İşbâlı ve işbâsız. Arapça kökenli "işba" sözünün kelime anlamı doyurmaktır. Arapça dil bilgisinde harekeleri (fetha, kesre ve zamme) doyurmak, yani daha uzun ünlüye dönüştürmek anlamında kullanılır (Bkz. DehS.). Türkçenin tarihsel gramer eserlerinde de ünlülerin ayırt edilebilmesi amacıyla *işbâlı* ve *işbâsız* olarak kullanılan bu terim, *Senglaḫ*'ta daha çok ė/i/ı bazı durumlarda ise o/u, ö/ü ayrımı için kullanılmıştır. Aynı zamanda ünlünün uzun olup olmadığını göstermek için de *işbâlı* ve *işbâsız* terimlerine başvurulmuştur. Örneğin, Nevâyî'nin kafiye olarak kullandığı **iz-, kiz-** ve **ḫīz, tīz** sözcüklerinden ilk ikisinin *işbâsız* ve diğer ikisinin *işbâlı* olduğu belirtilmiştir. Bu açıklamadan ayrıca **iz-** ve **kiz-**in **ėz-** ve **kėz-** şeklinde de okunabileceğini anlamamız mümkündür (BM 25v.26-29). Nitekim **itmek (ايتماک)** maddesinde verilen açıklamada fiilin 'etmek' anlamı için *işbâsız* **(ėtmek)**, 'itmek; kaybolmak; saklamak ve koklamak' anlamları için *işbâlı* **(itmek)** ifadesi kullanılmıştır (BM 93r.15-17). **ḳuruḳ** 'kuru' ve **ḳoruḳ** 'koruma/korunan' örneklerinde ise birincisinin *işbâlı* ve ikincisinin *işbâsız* olduğu belirtilmiştir (BM 286r.27-28).

bā-yi ʿAcemī (باى عجمى): “p” harfi

beynü’l-lüġateyn (بين‌اللغتين): Her iki dilde de kullanılan unsurlar.

cāizü’l-vechān/vecheyn (جايزالوجهان/وجهين): İki şekli de kullanılabilen biçimler. İki görünüşlü. Müellifin *cāizü’l-vechān* olarak verdiği örnekler, mastar ekinin aynı fiilde ön damak ve arka damak ünlülerinin her ikisinin de kullanıldığına dairdir.

cemʿ (جمع): Çoğul

cemʿ-i muġāyeb (جمع مغايب): Çoğul üçüncü kişi

cemʿ-i muḫāṭab (جمع مخاطب): Çoğul ikinci kişi

cevāmid (جوامد): İsimler

efʿel (افعل): Üstünlük. Örneğin: *-raḳ/raġ/rek* ‘daha …’.

esmā’ (اسماء): İsmin çoğulu, adlar

fāʿil (فاعل): Fiil cümlelerinde özne

faṣıl (فصل): Bölüm anlamına gelen *faṣıl* sözcüğü *Senglaḫ*’ta Yazım Kuralları ile ilgili Altıncı Mebnā’da Resm’in alt başlığı olarak kullanılmıştır.

fiʿil-i emr (فعل امر): Olumlu emir fiili

fiʿil-i nehy (فعل نهى): Olumsuz emir fiili

ġāyib (غايب): Üçüncü kişi

ġayr-i müşabbāʿ (غير مشبع): İşbasız. Bkz. bā-işbā’ ve bilā- işbā’

ḥāl (حال): Şimdiki zaman

ḥarf (حرف): Eski Arap dil bilgisi terminolojisinde, alfabeyi oluşturan harflerle birlikte, bağımsız anlamı olmayan isim ve fiil dışındaki tüm kelimelere ve eklere de **ḥarf** denirdi. *Senglaḫ*’ta ünsüzler ve alfabede elif, vāv ve yā ile gösterilen ünlüleri ifade etmek için *ḥarf*, diğer ünlüler için ise *ḥareke* terimleri kullanılmıştır. Örneğin; ***Kitābü’t-Tā, Bābü’l-Meftūḥāt, Ḥarfü’t-Tā Maʿa’l-Ḳāf (T-Ḳ).***

ḥaẕf (حذف): Düşürme, kaldırma, silme. Örneğin: *bolġay min* ≈ *bolġa min* ‘olacağım’.

ibdāl (ابدال): Ses/harf dönüşmesi/değişimi: *yafraġ ≈ yafraḳ; ayaġ ≈ ayaḳ; -lıġ ≈ lıḳ* vb.

iḫtiyārī (اختیاری): Seçime bağlı

infiʿāl (انفعال): Edilgenlik veya dönüşlük durumu

intisāb (انتساب): İlgi, aitlik

iʿrāb (اعراب): Bir ünlünün başka bir ünlüye dönüşmesi

işbāt (اثبات): Olumluluk durumu

ism-i fāʿil (اسم فاعل): Fail isim

ism-i maṣdar (اسم مصدر): İsim mastar

ism-i mefʿūl (اسم مفعول): Fiil cümlelerinde isimleşen nesne

istifhām (استفهام): Soru

istiḳbāl (استقبال): Gelecek zaman

işāret isimleri (اسماء اشاره): İşaret zamirleri

iştiḳāḳ (اشتقاق): Türeme, çekimleme

kāf-i ʿAcemī (کاف عجمی): "g" harfi

ḳāʿide (قاعده): Kural

ḳıyās (قیاس): Karşılaştırma

ḳıyāsī (قیاسی): Kurallı, karşılaştırılabilir

lafẓ (لفظ): Söz, sözcük

lüġat/lüġa (لغة/لغه): Günümüzde daha çok 'sözcük' anlamında kullanılan Arap kökenli *lügat* kelimesi, eski metinlerde 'konuşma dili, nutuk ve insanların duygu ve düşüncelerini ifade etmek için kullandıkları, fakat herkesin bilmediği kelimeler' anlamında kullanılmıştır (Bkz. DehS.) Kelimenin bu anlamları onun zamanla farklı anlamlar kazanmasına da yol açarak 'sözlük' (örn. Kuzey Azerbaycan'da), 'dil' ve 'diyalekt' anlamında da kullanılmıştır. *Senglaḫ*'ta da bu kelimenin daha çok dilin bir kolu veya o dildeki söz varlığı için kullanıldığı görülmektedir.

māẓī (ماضی): Geçmiş zaman

mażmūm (مضموم) 'zammeli'.

mażmūmāt (مضمومات): Zammeli harfler. Ünsüzden sonra gelen ünlünün yuvarlak olduğunu gösterir.

mażmūmetü'l-āḫer (مضمومةالاخر): Açık hece, sonu yuvarlak ünlüyle biten hece veya kelime.

mechūl (مجهول): Edilgen

mefʿūl (مفعول): Fiil cümlelerinde nesne

meftūḥ (مفتوح): Fethalı.

meftūḥāt (مفتوحات): Fethalı harfler. Ünsüzden sonra gelen ünlünün "A" olduğunu gösterir.

meftūḥatü'l-āḫer (مفتوحةالاخر): Açık hece, sonu "A" ile biten hece veya kelime.

meksūr (مکسور): 'kesreli'.

meksūrāt (مکسورات): Kesreli harfler. Ünsüzden sonra gelen ünlünün "I" olduğunu gösterir.

meksūretü'l-āḫer (مکسورةالاخر): Açık hece, sonu "I" ile biten hece veya kelime.

memdūde (ممدوده): Med işareti olan elif (آ)

menfi (منفی): Olumsuz

meskūn (مسکون): Harfin harekesiz, sâkin/sükunlu olması durumu.

meskūnetü'l-āḫer (مسکونةالاخر): Kapalı hece, sonu ünsüzle biten hece veya kelime

muʿceme (معجمه): Acem harfine (g, p, ç, j) dönüşmüş olan

mufāʿale (مفاعله): İşteşlik

muḫaffaf (مخفف): Kısaltılmış

muẓāriʿ (مضارع): Geniş zaman

mübālaġa (مبالغه): Abartı

müfred (مفرد): Tekil

müfrede (مفرده): Yalın, birleşik olmayan

müfred-i muġāyeb (مفرد مغایب): Tekil üçüncü kişi

münfaʿile (منفعله): Edilgen veya dönüşlü fiil

mürādif (مرادف): Eş anlamlı

müştaḳ (مشتق): Türev, türemiş; çekim

müştaḳḳāt (مشتقّات): Türevler, türeyenler; çekimler

mütaʿaddī (متعدّی): Geçişli

mütaḥarrik (متحرّک): Harekeli

mütaḥarriketü'l-āḫer (متحرکةالاخر): Açık hece, sonu ünlüyle biten hece veya kelime

mütekellim-i maʿal-ġayr (متکلم مع‌الغیر): Çoğul birinci kişi

mütekellim-i maʿal-ġayr (متکلّم مع‌الغیر): Çokluk birinci kişi

mütekellim-i vaḥde (متکلم وحده): Tekil birinci kişi

naḥv (نحو): Sentaks, söz dizimi

nefy (نفی): Olumsuzluk

nüsḫa-yi saḳīm (نسخه سقیم): Hatalı nüsha

rābıṭ (رابط): Bağlaç, ek

rābıṭa (رابطه): İlgi hâli

revābıṭ (روابط): rābṭ'ın çoğulu, ilgi ekleri, bağlaçlar, ekler

ṣarf (صرف): Biçim bilgisi

ṣavt (صوت): Ses

sayāḳ-ı şiʿir (سیاق شعر): Şiirin düz biçimi; şiirin söz dizimsel yapısı

semāʿī (سماعی): Kuralsız, duyuma bağlı

ṣīġa (صیغه): Sîga, kip, çekim

ṣiyaġ (صیغ): ṣīġa'nın çoğulu, kipler

ta‘diye (تعديه): Geçişlilik

taḫfīf *(تخفيف):* sözcük anlamı hafifletme; dil bilgisinde kısaltma. Örneğin: *yitti* ≈ *yiti* ‘yedi rakamı’; *sekkiz* ≈ *sekiz* ‘sekiz’; *saḳḳal* ≈ *saḳal* ‘sakal’ vb.

taṣġīr (تصغير): Küçültme

te’kīd: (تأكيد): Vurgu, pekiştirme

tekmile (تكمله): Tamamlama

tekrīr (تكرير): Tekrarlama

teşdīd (تشديد): Şedde işareti (ّ)

ẓamāir (ضمائر): ẓamīr’in çoğulu, zamirler

ẓamāir-i muttaṣıla (ضمائر متصّله): Birleşik zamirler

ẓamāir-i münfaṣıla (ضمائر منفصله): Ayrık zamirler

żamāyir-i munfaṣıla (ضمایر منفصله): Ayrık zamirler, kişi zamirleri

żamāyir-i muttaṣıla (ضمایر متصله): Bitişik zamirler, iyelik ekleri

zāyid (زايد): Fazla. MMH ses türemesi olarak ortaya çıkmış bütün sesli ve sessiz harfler ile ünlemler gibi tek başına anlamı olmayan bütün sözcük türleri için **zāyid** terimini kullanmıştır. Ses türemesi yoluyla ortaya çıktığının açıklandığı yerlerde bu terim için *ünlü artımı*, *ünsüz artımı* terimleri kullanılmıştır.

zevāyid (زوايد): zāyid’in çoğulu; fazlalıklar

1.17. Eserde Mahallî Telaffuzlara İlişkin Örnekler

Eserinde kimi zaman Doğu Türkçesiyle Batı Türkçesini karşılaştıran, yeri geldiğinde sözcüklerin diğer dillerdeki karşılığını veren yazar, Türkçenin mahallî ögelerini de ihmal etmemiştir. Söz konusu iki Türk yazı dilinin dışında verdiği tüm örnekler, ister Turan Özbekiyesi, Türkmeniye, Harezm veya İran Türkleri olsun mahallî nitelik taşımaktadır. Eserin Giriş bölümünde sözcüklerin çeşitli yurtlardaki telaffuzlarına dikkat çeken yazar, sözlük bölümünde de kimi ana madde başlarının altında mahallî ögelere yer vermiştir. Giriş bölümünde söz başı k~g değişmesi üzerinde

duran ve her ikisini de doğru kabul ettiğini yazan MMH, mahallî özellikleri şöyle ifade etmiştir:

> Turan Özbekiyesi (اوزبکیّه توران Özbekiyye-yi Tūrān) ve Māverāu'n-nehr ahalisinin (اهالی ماوراءالنهر) **körmek** (کورمک), **kitmek** (کیتماک), **kilmek** (کیلماک) ve bu gibi kelimeleri Arap kāfı ile (k ile) ve Türkmeniye (ترکمانیه Türkmāniye) ve Ḫᵛārezm ahalisinin (اهل خوارزم) aynı kelimeleri Acem kurallarına uyarak, Acem kāfı ile (g ile) yazdıklarını dikkate alarak, her ikisini de doğru bulup, **kāf** (کاف) harfinin yazılışında Arap ve Acem kaydını yanlışlığa sebep olan durumların dışında kullanmadım (2r.12-15).

Yazar başka bir yerde, yazım kurallarının temelinin Türkistan'da, özellikle de Türkmen ve Özbekler arasında kullanılan imlaya dayandırdığını, aralarındaki bazı dilsel ve diyalektal farklılıklara rağmen dillerini karışıklıktan ve değişmelerden koruyabildiklerini ifade eder:

> Türkistan'da da bazı tayfaların dillerinde ve diyalektlerinde (در السنه و لغات) özellikle Türkmeniye (ترکمانیّه) ve Özbekiye'de (ازبکیّه) farklılıklar mevcuttur, fakat hepsi Türkistan ehli olduğu ve dilleri karışmış ve değişmiş olmadığı için sözün temeli onların imlâ kuralları ve üslupları üzerinde koyulmuş ve o da dört resmde resmedilmiştir (19v.6-9).

Yazar, sözlük bölümünde de ana madde başlarının altında kimi zaman mahallî örnekler vermiştir. Örneğin;

> **indev (ایندواو)** -sakin nūn ve vāv ve fethalı dāl ile- 'susama benzeyen ve yağı develerin bakımında kullanılan bir tohum دانه‌ایست شبیه بکنجد که روغن آنرا در تطلیه شتران بکار میبرند' ve İran'da ona **mindev** (میندواو) derler (117v.27-28).

> **alaḳmaḳ/ġ (آلاقماق/غ)** -sakin ḳāf ile- ve **alaḳışmaḳ/ġ (آلاقیشماق/غ)** -kesreli ḳāf ve sakin karaşat şīn ile- 'birbirine kalkışmak بهم برآمدن'. Rūmī müellif bu sözcüğü yağmalama, talama ve dağıtma anlamında kullanmış, Naşīrī de ona uymuş. Her ikisi de yanlış yapmıştır. Ḫᵛārezm Özbek ve Türkmenleri arasında zammeli elif ile kullanılır (47r.14-16).

> **ayaḳçı (ایاقچی)** ve **ayaġçı (ایاغچی)** 'sâki ساقی' demektir. Nitekim *Sedd-i İskenderī*'de şöyle der, şiir:
>
> ***ayaġçı*** *kitür cām-i mey leb-be-leb::*
>
> *ki ṭoy oldı hengām-i ʿıyş u ṭarab::*

İran ahalisi, ‘kâse yıkayan ve kapları toplamaktan sorumlu olan mutfak hizmetçisi اهل ایران کاسه‌شور و خدمتکار مطبخ را کویند که جمع کردن ظروف متعلق باوست’ne derler (57r.5-6).

1.18. Eserin Türk Kültür Tarihi Açısından Değeri

Kâşgarlı Mahmud’un 11. yüyılda dünyaya armağan ettiği *Divānu Luġāti’t-Türk* adlı baş yapıtı, yalnız Türk dilinin ilk sözlüğü olması itibarıyla değil, aynı zamanda sözlükçülüğün en güzel örneğini ve modelini ortaya koyması açısından da oldukça önemlidir. Daha sonraki yıllarda ve asırlarda hazırlanan sözlükler, ister doğrudan, isterse de dolaylı olarak Divan’ın etkisi altında kalmış, aynı mantık ve yöntemle hazırlanmaya çalışılmıştır.

MMH’ın yıllarca araştırma ve inceleme yaparak kaleme aldığı *Senglaḫ* eseri de dolaylı olarak Divan’ın açtığı yolda ve onun devamcısı veya devamcılarından biri gibi ortaya çıkmıştır.

Eserin iskeletini oluşturan zengin dilsel ve edebî malzemenin yanı sıra; tarih, coğrafya, halk bilimi, önemli olaylar ve şahsiyetler hakkında bir araya getirdiği bilgiler, onu adeta bir ansiklopedik eser hâline getirmiştir.

Yazarın Türk tarihi ve kültürüne ilişkin açtığı madde başları ve onlara sabırla, titizlik ve özenle uzun uzun açıklamalar yapmasının sebeplerinden biri onun tarih ve vakayi yazarı olması ise de, asıl sebebi yüksek Türklük bilincine sahip olması ve Türklerin gururunu okşayan olaylar ve şahsiyetlerden söz ederken aldığı zevki okuyucuya yansıtmayı başarmasıdır.

Yazar tarihî olaylar, Türk devletlerinin siyasî yapısı ve hiyerarşisi gibi konuları ayrıntılı bir şekilde anlattığı gibi; oyunlar, çalgı aletleri, bazı eşyalar ve hatta tarım kültürü ile ilgili de geniş bilgiler paylaşmaktadır. Burada bazı örneklerle *Senglaḫ*’ın ve onun yazarı MMH’ın Türk kültür tarihi açısından önemi ve değerini göstermeye çalışacağız.

Atabekiye sultanlarının **atabek** adlandırılmasının nedeni şu ki, Selçuklular evlatlarını büyük emirlere emanet ederlerdi ve Türkler emir’e **bik/big** derlerdi.

Onların evlatlarına, yani "melikzade"lere de ***atabek*** derlerdi. ***etege*** (اتکه) ise 'atabek rütbesinden daha aşağıdır'.

Tarihe göre, Atabeklerden üç grup saltanat kurmuştur. Birinci grup Musul, Diyarbakır ve Şām'da hükümranlık etmiş. İkincisi, Azerbaycan'da saltanat kurmuş ve üçüncüsü de Fars'ta saltanat kurmuş olan Salġurlulardır (30v.5-8).

[**Urtaḳ**] 'Ḳara Ḳurım yakınlarında Ḳara Ḫan bin Moġol Ḫan'ın yaylak ve kışlak yaptığı bir dağın adı (71r.10-11).

olcaytu/Olcaytu (اولجایتو) -sakin lām ve huṭṭī yā ve fethalı cīm ve uzun elifle- Moġol lügatinde (بلغت مغولی) ***tu*** (تو) 'sâhip' ve ***olcay*** (اولجای) 'uğur ve bereket' demektir ve birleşik anlamı 'mübârek, uğurlu ve bereket sâhibi' demektir. Ayrıca 'Sulṭāniyye'yi inşa ettiren pâdişahın adıdır'. O Arġun bin Abaḳay bin Hülegü Ḫan'ın oğludur. Ayrıca ***Olcay*** (اولجای), Ġazan Ḫan'ın Besṭām şehzâdesinin nikâhında olan kızının adıdır. Ona **Olcay Ḳutluḳ** (اولجای قوتلوق) derlerdi (86r.9-12).

arġuştek (ارغوشتک) -sâkin rā ve Acem şīn'i, zammeli ġayın ve fethalı karaşat tā'sı ile- bir tür oyundur. Şöyle ki, birisi eğilir ve ellerini dizlerine koyar. Bir başkası ayağını yere vurarak onun üzerinden atlar. Nitekim şöyle der, şiir:

*ḫoş ol ki bezmde aylar biterde **arġuştek**::*
şeh anda ṭanbūre çalıp Nevāyī dise ḳoşuḳ::

Ayrıca musiki ilminde bir metottur. Nitekim *Mīzānü'l-Evzān*'da **ḳoşuḳ** (قوشوق) kelimesinin düzeltilmesine dair şöyle söyler:

> *yine ḳoşuḳdur ki **arġuştek** uṣūlıda şāyiʿdür ve baʿżī edvārde ol uṣūl ẕikr boluptur.*

Rūm diyarı (Rūmiye رومیه) müellifleri yanlışlıkla elifi zammeli olarak söylerler [***urġuştek***] (37r.14-18).

aġ sünĝek (آغ سونکاک) 'Türkler arasında yaygın olan bir tür oyundur'. Oyuna göre, çocuklar aylı bir gecede bir kemiği uzağa atarlar. Onu bulan çocuk, başka bir çocuğa binip, çocukların anlaştıkları yere götürülür (44r.4-6).

Türkler (Etrāk) arasındaki geleneğe göre, atı ve koyunu iyice pişirip, arka kısmını saygı olarak konuğun önüne koyarlar ve eğer bir mecliste [ziyâfette] böyle bir yemek olmazsa, ev sahibinin cimriliği ve misafire karşı saygısızlığı anlamına gelir. Nitekim *Sedd-i İskenderī*'de kağanın ziyâfeti hakkında şöyle der, şiir:

ni di evvelçe ol ḫʸān ḳıyāsı idi::

*ki toḳuz miŋ̂ atnıŋ̂ **uça**sı idi::* (65r.13-15).

1.19. Yazarın Yanlışa Düştüğü Hususlar

Yazar, kimi zaman ana madde başlarında, kimi zaman ise alt madde başları veya eş anlamlılıkla ilgili hususlarda yanlışa yol vermiştir. Bunun yanı sıra sayısı az olsa da, tanıklar için gösterdiği kaynaklarda da yanlışa düşmüştür.

Yazar iki yerde teklik 1. kişi olumsuz yeterlik biçimini teklik 1. kişi olumsuz geniş zaman biçimiyle karıştırarak eş anlamlı olarak vermiştir:

- **itemen** de **itmen** ile eş anlamlıdır (9v.18-19).

- **kisemen**, **kismen**'in eş anlamlısıdır (9v.16).

- Yazar **öte-** 'ödemek' fiilinin çekim listesinde yer alan *ötey* ve *ötey ötey* biçimlerini **öt-** 'geçmek' ve Rumî Türkçesi **öt-** 'ötmek' ile karıştırarak *öte* ve *öte öte* biçiminde vermiştir (61r.18-19).

- Yazar, **ötür-** 'geçirmek' madde başının izahında yanlışa düşerek, fiili **ötgermek'**in kısaltılmış şekli olarak vermiştir. Fakat hemen devamında doğru olarak **otur-** 'oturmak' fiilini **oltur-** fiilinin kısaltılmış biçimi olduğunu belirtmiştir (59v.14-16).

- Yazar **öd/ud** madde başında doğru olarak **uy**'un 'inek' anlamına geldiğini söylerken, İran ahalisinin inek yılı anlamındaki *uy yıl* yerine *ud yıl* demelerini açık bir hata olarak değerlendirir. Bkz. DLT 916 **uḍ~ud** 'Çigil lehçesinde sığır, öküz'.

1.19.1. Sorunlu Madde Başları

Eserde art sıradan mastar eki alması gereken kimi madde başlarının ön sıradan ek almış olması veya bu durumun tersi, sorunlu madde başlarının nisbeten sık rastlananlarındandır. Bu sorun yalnız madde başlarıyla sınırlı kalmayıp bazen fiil çekimlerinde de karmaşaya yol açmaktadır.

Şapkalı elifle (آ) başlayan bir madde başının art sıradan ek alması beklenirken, ön sıradan ek alması, MMH'ın bu harfle yalnız **a**'ya değil, kimi zaman açık **e**'ye de işaret ettiğini düşündürür. Bu husus, İrtiş Nehrinin adının metinde Artiş (آرتیش)

biçiminde verilmesiyle daha da netlik kazanmış olur ve sözcüğü Ertiş okumamıza olanak sağlar.

Örneğin;

- **aynImek (آینیماک)** -sakin yā ve kesreli nūn ile- 'hâli sürekli değişken متغیر الحال'. **Ona *çaşmek* (چاشماک) ve *şaşmek* (شاشماک) de denir. (57v.7-8).**

- Senglaḫ'ın yanlış madde başlarından biri de **öntüç**'tür. MMH'ın iktibas aldığı örneğe dayanarak böyle bir madde başı açtığı anlaşılıyor. "Ona ***ötünç*** (اوتونچ) -zammeli elif ile- ve ***öntüç*** (اونتوچ) de denir." kaydı, bunun mahallî bir telaffuz de olabileceğinin yanı sıra örnek şiirdeki yazımın yanlış olduğunu güçlendiriyor (53v.1).

- Benzer yanlış madde başlarından biri de **avruñg** 'aydın, ışıklı'dır (53v.1). Clauson (1960: 36) doğru olarak sözcüğün *ewrüŋ* okunup *ürüŋ* için yanlış yazım olduğu görüşünde.

- Bir diğer yanlış madde başı **enetmek** 'erkeklik aletinin kesilmesi'dir (51v.5). Sözcük Rumî imla ile آناتمک olarak yazılmış. Clauson (1960:36) *enet-* olarak okumuş, yanlış yazım olduğunu belirtmiştir. Fakat yazar elifi (ا) şeklinde yazmış ve açıklamasında da elifin medli olduğuna vurgu yapmıştır. Medli eliflerin çoklukla [a] okuttuğunu söyleyebilirsek de, Türkçe kökenli sözcüklerle sınırlayarak bazen açık e [ä] için de kullanıldığı düşünülebilir. Sözcük aynı anlamda BM 117v.3'te اینا تماک yazımıyla *inetmek* şeklinde de karşımıza çıkar.

- Bir diğer yanlış madde başı **ataşmek** 'birbiriyle terennüm etmek, birbirine şarkı söylemek'tir (28v.20). Ön sıradan mastar eki *-mek* kullanılmıştır. *Senglah*'ın problemli madde başlarından biridir. **ataşıp** alt maddesinde fiil için verilen örnek verilen anlamı güçlendirmektedir. Yazar, aynı anlamı verdiği BM 33r.21 **adaşmaḳ/ġ** (آداشماق/غ) maddesini de bu madde başı ile ilgilendirmiş, BM 33r.21'de de bu maddeye gönderme yapımıştır. Clauson sözcüğün ilkini † işaretleyerek en erken otoritenin *Senglah*, ikincisini de ilk işareti ilişkilendirdiği ‡ işareti ile işaretlemiş ve BM 33r.21 tanığının yanlış yazım olduğunu da belirtmiştir (1960: 34). A-A ünlü dizisindeki fiilin bütün alt maddeleri de dâhil A- ünlüsü düzenli medli elif, ikincisi düzenli olarak elif'le yazılmıştır. Bu yazım sözcüğü *ataş-* okumaya zorlasa da, eserde başta medli elifli ön sıradan sözcük yazımları da vardır: BM 51v.5 *enetmek* (آناتمک) ve BM 117v.3'te اینا تماک.

1.19.2. Eserde Yanlış Gösterilen Kaynaklar

Senglaḫ'ın *Mebāniyü'l-Lüġat* ve *Kitābü'l-Elif* bölümlerinde yazarın iki yerde yanlış kaynak gösterdiği tespit edilmiştir. Bunlardan biri BM 40r.22-23'te tanığın kaynağı yanlış olarak *Ḫüsrev ve Şīrīn* gösterilmiştir. Oysa ÖNK ve TDK Nevayi yayınlarından teyit edildiği üzere tanık *Nevādirü'ş-Şebāb* eserine aittir.

Tanık şiir:

cihān şūḫın ʿarūsī ḳılġıl iḥsās::
ki kiymiş tün bile kündin kiş ü ***as****::*

İkincisi, BM 10v.14-16'da tanığın kaynağı yanlış olarak **Sedd-i İskenderī** gösterilmiştir. Oysa şiir *Ferhād ve Şīrīn*'in XXIII. Bölümünde tanıklanmaktadır.

Tanık şiir:

tutup bir gürz andın sehm-gīnraḳ::
kilip evvelġıdın pür ḳahr u kīnraḳ::

anı hem urġalı iltip hevāġa::
tüşürmesdin *burun fermān-revāġa::*

1.20. Eserde Sözcüklerin Köken Bilgisine İlişkin Açıklamalar

MMH eserinde kimi zaman sözcüklerin kökeniyle ilgili bilgilere de yer vermiştir. Verdiği bilgiler doğru olmakla birlikte, yazarın nadiren de olsa sözcüklerin kökenini araştırmış olması açısından önemlidir. Aşağıda yazarın bu gibi açıklamalarına birkaç örnek verilmiştir:

- **iştan (ایشتان)** *iç ton*'un değişmiş hâli محرّف ایچ تون'. Yani 'iç çamaşır زیرجامه'. Ona Arapçada ازار denir (106v.6-7).

- **aydın** (آیدین) yani 'ay ışığı مهتاب'dır. Aslı **aytün** (آی‌تون) yani 'gece ayı ماه شب' olup çok kullanıldığından **aydın** olarak bilinmiştir. **aydın** (آیدین) lafzı 'aydan از ماه' anlamına da gelebilir (24v.5-7).

- **olcaytu/Olcaytu (اولجایتو)** -sakin lām ve huṭṭī yā ve fethalı cīm ve uzun elifle- Moġol lügatinde (بلغت مغولی) ***tu*** (تو) 'sâhip' ve ***olcay*** (اولجای) 'uğur ve bereket' demektir ve birleşik anlamı 'mübârek, uğurlu ve bereket sâhibi' demektir. Ayrıca 'Sulṭāniyye'yi inşa ettiren pâdişahın adıdır'. O Arġun bin Abaḳay bin Hülegü Ḫan'ın oğludur. Ayrıca ***Olcay*** (اولجای), Ġazan Ḫan'ın Besṭām

şehzâdesinin nikâhında olan kızının adıdır. Ona **Olcay Ḳutluḳ** (اولجای قوتلوق) derlerdi (86r.9-12).

1.21. Eserde Çekim Listesi Verilmeyen Fiiller

Yazar genellikle fiillerin çekim listesini tam olarak vermeye özen göstermiştir. Fakat kimi zaman fiilin yalnız mastar biçimini vermekle yetinerek, söz konusu fiilin insana ait olmadığı veya çekimlenmesinin yararlı olmayacağı ya da türeyemeyen bir fiil olduğu gibi açıklamalarla çekim listesini vermemiştir. Örneğin;

> **oḳramaḳ (اوقراماق)** -fethalı karaşat rā ile- 'atın ot isterken yavaş yavaş ses çıkarması آهسته آهسته صدا کردن اسب بود در طلب علف'. Ona Arapçada 'تحمحم' denir. Kiplerinin türevleri yararlı olmayacağından mastarla yetinildi (77v.13).

> **omalmaḳ (اومالماق)** -fethalı birinci mīm ile- 'kafayı aşağıya indirmek ve arkayı yukarıya kaldırmak سر را بزیر و عقب را به بالا بردن'. Türeyemediği için masterın zikriyle yetinildi. (86v.13-14).

> **çömelmek (چومالماک) / çömeklik (چوماکلیک)** -Acem cīmi, fethalı mīm ve sakin lām ile- 'iki ayak üzerinde oturmak'. Sigaları birinci şıktaki gibi türer (215v.15-16).

> **çonḳaymaḳ/ġ (چونقایماق/غ)** ve **çonḳaymaḳlıġ (چونقایماقلیغ)** -Acem cīmi, sakin nūn ve huttī yā ve fethalı ḳāf ile- *çömelmek*'in eş anlamlısı olup 'iki ayak üzerinde oturmak' demektir Sigaları birinci şıktaki gibi türer (215v.24-25).

1.22. Yazarın Eleştiri Üslubu

Yazarın en çok eleştirdiği ve okumalarını ya da anlamlandırmalarını kritik ettiği sözlük yazarları, iki Rumî müellif ve genellikle onlara uyduğunu söyleyen Naṣīrī'dir.

MMH'ın açıklamalarından, kendisinden önceki sözlük yazarlarının eserlerini dikkatle inceleyip not aldığı anlaşılmaktadır. Yazar yanlış olduğunu düşündüğü sözcüğü kritik ederken, önce sözlük yazarının nasıl okuduğuna ya da nasıl anlamlandırdığına değinip, daha sonra onun yanlış olduğunu belirtir. Bunu ifade ederken de çoğu zaman "yanlış yapmıştır/yapmışlar", "uydurmuşlar/icat etmişler" gibi kesin ifadeler kullanırken, kimi zaman da mizah yeteneğini kullanarak ve biraz da imalı bir dille eleştirir. Yaptığı eleştiriler de ise çoğu zaman haklıdır. Örneğin;

> …Rūmī müellif **ulġaya**'yı (اولغایا) burada **ulġaban** (اولغابان) okumuş ve bu

anlamda yazmıştır. **ulġaban** şıklara göre yanlış olup anlam ifâde etmez (85r.27-28)

…Fakat Naşīrī **oyġanmas** (اویغانماس) lafzını mihr'in bir parçası zannetmiş ve **mihr oyġanmas** (مهر اویغانماس), yani 'güneş çıkmaz' diye yazmış ve bu şiire dayanarak **oyġanmaḳ**'ı (اویغانماق) da '(güneşin) çıkması' anlamında ifade etmiştir. Onun yanlışı güneşten daha aydındır (90v.17-19).

…Rūmī müellif bir yerde **irdem**'i bu fıkrada **ayrum** (آیروم)-medli elif ve zammeli rā ile- okumuş ve Elif-i Meftūḥa'da zikretmiş ve bir yerde **irdem** okumuş ve Elif-i Meksūre'de beyan etmiş ve her iki yerde de bu fıkrayı *Mecālisü'n-Nefāis*'ten tanık getirmiş, Naşīrī de ona uyarak **ayrum** ve **irdem**'i eş anlamlı bilmiş ve bu anlamda yazmışlar. Yanlış yapmışlar (99v.6-9).

…Rūmī müellifler *irikrek*'in *irte*'den (ایرتا) geldiğini düşünmüş ve 'sabah erkenden kalkmak ve daha erken' anlamında yazmış ve zikredilen şiiri de tanık göstermişler. Naşīrī de onlara uymuştur. Yanlış yapmışlar (100v.1-3).

…Rūmī müellif *ılındım*'ı *(ایلیندیم)* bu şiirde *ayındım (آیيندیم)* -medli elif ve kesreli yā ile- okumuş ve 'hareketten men edilmek' anlamında yazmış ve bu şiiri tanık getirmiştir. Ṭālı'ī Hirevī de aynı şekilde anlamlandırmış ve üstelik *ayanmaḳ*'ı *(آیانماق)* ona mastar göstermiştir. Söz ve anlamın her ikisi de uydurmadır. Rūm diyarından (Rūmiye رومیه) bir diğeri de *ılındım*'ı *(ایلیندیم)* 'mahrum oldum ve aciz oldum' anlamında yazmış, Naşīrī de ona uymuştur (110r.11-13).

…Ṭālı'ī Hirevī imenip'i bu şiirde **itmenip** (ایتمانیب) okumuş ve **itmenmek**'i (ایتمانماک) ona mastar olarak vermiş ve **itmenmek**'in 'مبادرت و ایتان امور' olduğunu yazmış, Naşīrī de ona uymuştur. Söz ve anlamın her ikisi de icat/uydurmadır (113v.25-26).

…Rūmī müellif "adaş"ı bu şiirde hevvez vāv'ı ile "**uş**" (اوش) okumuş ve 'akıl' anlamında olduğunu yazarak bu şiiri örnek vermiştir. Fakat hem kelime, hem de anlamı uydurmadır (33r.26-27).

…Rūmī müellifler "arıp"ı bu şiirde 'ayrılıp' olarak anlamış ve 'ayrı' anlamında zikrederek bu şiiri tanık göstermişler. Onların şüphesinde hiçbir şüphe yoktur (34r.5-7).

1.23. Eserde Tanıklar İçin Seyrek Kullanılan Kaynaklar

Eserde tanıklar için en çok Nevayî'nin külliyatı kullanılırken, ʿUbeyd Ḫan Özbek (109v.23); *Müʾeyyidü'l-Fużalā* (115r.4) ve İskender Mīrzā (100r.14) en az başvurulan eserler arasındadır. Bu kaynakları Mollā Sāḳī'nin *Gül ve Bülbül* ve *Gül ve Nevrūz* eserleri ve ardından *Burhān-ı Ḳāṭiʿ* takip eder. *Burhān-ı Ḳāṭiʿ*'ye müracaatın sebebi diğer eserlerden farklı olarak kimi sözcüklerin anlamı ve kökeniyle ilgilidir. Yazar **alav**, **ügü** ve **öküng~ökenç** gibi sözcüklerin *Burhān-ı Ḳāṭiʿ*'de Farsça sözcükler olarak verildiğini ifade etse de, onunla aynı düşüncede olmadığı anlaşılıyor.

1.24. Eserde Gramerleşme Sürecini Gösteren Örnekler

MMH, sözcük tabanı Farsça kökenli olan sözcükler için her zaman standart Çağatay yazımına uyarak art sıradan eklerle genişletmiştir. Nitekim **erzimaḳ/ġ** (36r.3) madde başının anlamını verirken, sözcüğün Farsça ve Türkçeden oluştuğunu söylemeye gerek duymuştur. Bu husus standart Çağatay yazımının kabul edilmiş bir özelliği sayılırken, Türkçe kökenli kimi sözcüklerde ünlü uyumuna aykırı olarak art sıradan eklerin kullanılması henüz çözümlenmemiştir. Eckmann'ın da üzerine gitmediği veya cevapsız bıraktığı bu durum, eserin yazıldığı dönemde gramerleşme sürecinin devam ettiğini göstermektedir. Nitekim MMH **ismek** fiilinin çekim listesinde ünlü uyumuna uyarak verdiği **isedürgen** çekimi, bu sözcük için verilen tanıkta **isedürġan** olarak kaydedilmiştir. MMH, ön sıradan ek alması gerektiği hâlde Nevayî'ye ait tüm eserlerde art sıradan ek alan üç sözcükten söz eder (**südreledurġan, isedurġan, kileturġan**) ve sebebini açıklamaz.

Ayrıca MMH'ın **ititmek** madde başının açıklamasında "Ṭāliʿ Hirevī bu sözcüğü ḳaflı mastar olarak bilmiş ve **ıtıtmaḳ** (ايتيتماق) yazmıştır." kaydı da onun ön sıradan fiillere **-maḳ** getirdiği fiiller açısından önemlidir.

2. Bölüm

Senglaḫ Çevirisi: Mebāniyü'l-Luġat ve Kitābü'l-Elif (1v.-119r.)

[BM 1v.1] [T 1v.] Bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm

[2] الحمدلله الذی لا یستقصی حمده بالغات مختلفه و السنة شئی و خلق‌السموات و الارض فی ستة ایّام لاری فنا [3] عوجا ولا متا و لا یوصف ذاته باین و کیف مبحث و متی ولا تاخذه السنة ولا تغلطة الا لسنة تبلا... [4] والصّلوة علی کلمة الله العلینا الذی نزل علیه الکتاب بلسان عربی مبین و نطق الحق بشیرا و نذیرا اللعالمین [5] والسّلام علی اله و اصحابه الذین لایحتاج صدق مقالهم الی شاهد و اکبر هان و یتصف عندهم کل ال...[6] بکلّ اللسان...

Küçük kul Muḥammed Mehdī ilk günden itibaren ülkenin nüfuzlu emiri Emīr ʿAlīşīr Nevāyī'nin (امیر علیشیر نوائی) [7] şiirlerinin hayranı olup, onun fasih ve güzel sözlerini öğrenmek istediği için [8] biraz araştırma yaptıktan sonra onun eserlerindeki zor sözcükleri toplayıp, bir lügat kitabı hazırlamaya karar verdi. Gerçi [9] adları eserlerinde zikredilmeyen iki Rūmī, aynı zamanda Ṭāliʿ Hirevī, Ferāġī, Nedr ʿAlī, Mīrzā ʿAbdu'l-Celīl Naṣīrī[11] ve [10] bazı diğer lügat bilimcileri Nevāyī'nin dili üzerine eserler yazmışlar, fakat yazdıkları eserler oldukça eksik ve kısa olup [11] birçok kelimeyi de yanlış anlamışlar. Yazdıklarının bir kısmı doğruluktan uzak olup, bazen [12] şiirleri hatalı nüshalardan okudukları için kıyâs zamanı yanlış olan şiiri tanık olarak göstermişler; doğru yazdıklarında ise [13] geçmiş zaman, gelecek zaman, fâil ve mefûl arasındaki farkı belirtmemişler. Dolayısıyla, Ḳa'an-ı Aʿẓam (قاان اعظم), [14] Ḫāḳān-ı Ekrem, Ḥıdīv-i Süleymān-cāh, Şāhenşāh-i İskender, Destgāh-i Dāver-mihr, Efser-i Felek-miḳdār Nādir Şāh-ı Afşar devleti döneminde [15] devamlı Sultanın hizmetinde olup, hükümet işlerinde, vakanüvislik, hükümet emir ve [16] fermanlarını kaydetme ve yakın ve uzaktaki önemli işleri yerine yetirmekle yükümlü olduğu zaman bu eseri toplayıp yazdı ve [17] onları hece harfleri sırasıyla sıraladı. Her harfi üçlü harekeyle harekelendirdi. Her Bābda birkaç harfe yer verdi. Örneğin; [BM 2r.1] **Kitābü'l-Elif Bābu'l-Meftūḥāt Ḥarfu'l-Elif Meʿa'l-Elif** (کتاب‌الالف باب‌المفتوحات حرف‌الالف مع‌الالف) ve türevlerde (اشتقاق) kurallı (kıyâsî) işaretleri olan sîgaları (صیغ ṣıyaġ) esas aldı [2] ve **Türeyenler** (Müştaḳḳāt مشتقات) kısmında belirtti. Kuralsız (سماعی semāʿī) olanları ise [T 2r.] **İsimler** (Cevāmid جوامد) başlığı altında ele alarak [3] ayrıca zikretti ki, okuyucu ilk adımda zorluk çekmeden kolay bir şekilde aradığını bulsun. [4] Sözlerin ve kelimelerin zorluğu nedeniyle de eseri **Senglaḫ** adlandırdı ve önceki müelliflerin hatalarını [5] sitem ve itiraz amacıyla değil, okuyucuların düşüncelerini tasvip etmek için [6] hiçbir garaz olmadan yerinde belirtti, çelişki ve şüphelerin ortadan kaldırılmasına ve kelimelerin yanlış ve

[11] BM 1v.9 Mīrzā ʿAbdu'l-Celīl Naṣīrī: Tam adı *ʿAbdu'l-camīl bin Muḥammed Rıżā e'n-Naṣīrī e'ṭ-Ṭūsī*. Bunun için bkz. SHAHGOLİ 2010.

çelişkili anlamlarının düzeltilmesine çalıştı ki, [7] onların türettiği ve icat ettiği kelimelerin başka bir anlamda olduğunu düşünmesinler.

Giriş (Muḳaddime) [12]

[8] Gerçi lügat yazma kurallarına göre, her zaman b/p (پ), c/ç (ج) ve k/g (ک) harflerinin Acemî veya Arabî olduğunun kaydedilmesi ve harflerin harekelerinin/ünlülerinin işbâ'lı veya [9] işbâsız olduğunun belirtilmesi gerekir, ama zamanın yegânesi ve bu sanatın üstadı olan Hazret-i Nevāyī bu kurala uymayarak divanında [10] Acem cīm'ini [ç] Arap cīm'iyle [c] ve işbâlı harekeleri/ünlüleri (حرکات مشبع ḥarekāt-ı müşabbaʿ) işbasızlarıyla (غیر مشبع ġayr-i müşabbaʿ) kafiye ettiği için – Altıncı **Mebnā**'nın Dördüncü **Resm**i'nin zeylinde [11] "Çeşitli Kurallar" (قواعد متفرقه Ḳavāʿid-i Mütefarriḳa) başlığı altında da tanıklarıyla zikredileceği üzere – ben de bazen onları yazmaya gerek duymayarak Acemî [12] ve Arabî, işbâlı ve işbâsız olduklarına değinmedim. Turan Özbekiyesi (اوزبکیّه توران Özbekiyye-yi Tūrān) ve Māverāu'n-nehr ahalisinin (اهالی ماوراءالنهر) [13] körmek (کورمک), kitmek (کیتماک), kilmek (کیلماک) ve bu gibi kelimeleri Arap kāfı ile (k ile) ve Türkmeniye (ترکمانیه Türkmāniye) ve Ḫʷārezm ahalisinin (اهل خوارزم) [14] aynı kelimeleri Acem kurallarına uyarak, Acem kāfı ile (g ile) yazdıklarını dikkate alarak, her ikisini de doğru bulup, **kāf** (کاف) harfinin yazılışında [15] Arap ve Acem kaydını yanlışlığa sebep olan durumların dışında kullanmadım.

[16] Bu eserde, esas amaç Hazret-i Nevāyī'nin manzum ve mensur eserlerindeki kelimeleri açıklamak olduğundan, bazı Moġol diyarı (مغولیه Moġoliye) [17] ve Rūm diyarı[na ait] (رومیه Rūmiye) kelimeler de zikredilmiştir. Tanıklardan Nevāyī'nin mucizevî düşüncesinin ürünü olanlarda onun [18] adının yazılmasına gerek duyulmadı ve sadece diğer şairlerin adlarına işaret edildi. [19] O hazretin [: Nevāyī] nazım ve nesir eserlerinden gördüklerim ve burada incelediklerimden [20] on ikisi manzum ve dokuzu mensurdur.

Manzum olanlar: *Ġarā'ibü'ṣ-Ṣıġar, Nevādirü'ṣ-Şebāb, Bedāyiʿ'ü'l-Vasaṭ,* [21] *Fevā'idü'l-Kiber, Ḫayretü'l-Ebrār, Ferhād u Şīrīn, Leylī ve Mecnūn, Sebʿa-yi Seyyāre, Sedd-i İskenderī, Lisānü'ṭ-Ṭayr,* [22] *Erbaʿīn-i Manẓūm* [13]*, Naẓmü'l-Cevāhir.*

---

[12] BM 2r.'de sayfanın sol kenarında *Muḳaddime* مقدّمة.

[13] BM 2r.22 **Erbaʿīn-i Manẓūm** : SK 6 *Azpuy-i Manẓūm* (ازپوی منظوم).

Mensur olanlar: *Maḥbūbu'l-Ḳulūb, Mīzānu'l-Evzān, Ḫamsetü'l-Mütaḥayyirīn, Tārīḫü'l-Enbiyā,* [23] *Tārīḫ-i Mülūk-i ʿAcem, Mecālisü'n-Nefāis, Münācāt, Vaḳfnāme-yi Medrese-yi İḫlāsiye.*

[24] Bu eserde Farsça ve Arapçanın bazı zor kelimelerine de yer verilmiştir ki, hem okuyucularda hiçbir şüphe kalmasın, hem de [25] her üç dil birbirinden ayırt edilsin. Dolayısıyla, kitabın sonuna eklenen bölümde [26] en önemli olan on iki cilt manzum eserin Farsça ve Arapça kelimelerini, tanıksız olarak kaydettik. Sadece, [27] sözlüklerde kayıtlı olmayan bazı kelimelere tanık vermeyi uygun gördük. Mensur eserlerden [28] *Maḥbūbu'l-Ḳulūb*'la yetindik.

Gerçi Ferāḫī eserinde Türkçe [29] kelimelerin ölçüsüz ve mastarsız (از میران و مصدر عاری) olduğunu yazmıştır, ama [ben] kitabımı eski şairlerin şiirlerine dayandırdım. Onun bu sözü [BM 2v.1] bilimsel değildir ve kabul edilemez. Gerçekten de, Türk lügatinde bulunan kanunlar ve kurallar [2] ne Fars lügatinde vardır, ne de Arap lisanında. Onun bütün sîgaları (صیغ siyaġ) edep (edebiyat) ilminin kurallarına tâbidir. Bu kuralların okuyucular tarafından [3] bilinmesi gerektiğini düşünerek onları bir **tarṣīf** (dizim) ve altı **mebnā**da tanık ve kesin örneklerle [4] belirttik ve ona **Mebāni'ü'l-Luġat** (مبانی‌اللغة) adını verdik. Bugüne kadar Türk lügatinin morfolojisi ve sentaksı (ṣarf ve naḥv) üzerine [T 3v.] böyle bir kitap (nusḫa) yazılmamış [5] ve sîgaların kuralları ve türeme yollarıyla ilgili bu şekilde bir eser telif edilmemiştir. Bu eser, [6] ilk kez müellif tarafından devamlı araştırmalar sonucunda ortaya çıkmıştır. Eğer eserde bir eksiklik veya herhangi bir kusur görülürse, [7] okuyucuların lutfedip ıslah etmelerini umuyorum.

Dizim (Tarṣīf) [14]

Arap lügatinde kök kelimelerin ve türevlerin (مشتقات) kaynağı mastar olsa da, [8] Türk lügatinde sîgaların temeli emir fiiline dayanır ve her bir anlam için kullanılan işaretleyiciler (ʿalāmāt) [9] emir fiiline eklenerek değişik anlamların türemesine veya anlamın değişmesine sebep olur ve her bir sîganın durumunda [10] değişiklik yaratır. Emir fiili değişmez ve bütün işaretleyiciler (ʿalāmāt) ona eklenir. Örneğin, [11] emir fiili olan **al**, **ur**, **kit** ve **kil**'den mastar yapılmak istenirse, mastar eki olan **-maḳ** ve **-mek** [12] eklenerek **almaḳ** (الماق), **urmaḳ** (اورماق), **kitmek** (کیتماک) ve **kilmek** (کیلماک) okunur. Eğer

[14] Sayfanın sağ kenarında *Terṣīf* ترصیف. Besim Atalay *terṣīf*'i "döşeme" olarak çevirmiştir (Atalay, 1950: V).

geçmiş zaman fiili yapılmak istenirse, **-dI** (دی) ve **-tI** (تی) [13] eklenir. Örneğin, **aldı** (الدی), **urdı** (اوردی), **kitti** (کیتتی) ve **kildi** (کیلدی).

Çaġatay kelâmında (کلام جغتای kelām-i Çaġatay) [14] türemiş/müştak sîgalar (صیغ مشتقّه ṣıyaġ-ı **müştaḳḳa**, yani fiil çekimleri) ona denir ki, ekler kaldırıldığında emir fiili kalsın. Bunun dışındakiler [15] **cevāmid** (isimler)'dir. Bazen, bir ek başka bir eke eklenerek önceki ekin anlamını değiştirir [16] ve yeni bir anlam kazandırır. Mesela, geniş zaman fiili eki (علامت فعل مضارع ʿalāmet-i fiʿl-i mużāriʿ) olan mühmele rā (**-r**) ve **-dur** (دور) gibi; nitekim, emir fiiline eklendiğinde [17] emir fiili gelecek zaman anlamı kazanır. **-ġan** (غان) ve **-gen** (کان) ekleri geniş zaman fiiline (فعل مضارع fiʿl-i mużāriʿ) eklenirse gelecek zaman (استقبال istiḳbāl) anlamını ondan kaldırır ve [18] ona mastar, fâil ve diğer anlamlar verir.

Bunu bilmek gerekir ki, sîgaların kullanımı iki biçimde yapılır. [19] Ya **ḳāf** (ḳ) ve **ġayn** (ġ) ile ya da kāf (k/g) ile. Bunların her ikisi de kurallı ve seçimle (قیاس و اختیار ḳıyās ve iḫtiyār) değil, kuralsız ve seçimle (سماع و اختیار semāʿ ve iḫtiyār) olmalıdır.[15] [20] Ferāġī kendi eserinde ḳāf (: ḳ قاف) ve kāf'ın (: k/g کاف) kullanımının seçimlik (اختیاری ihtiyarī) olduğunu, Ṭāliʿ Hirevī ise **alġuçı** (آلغوجی) kelimesinin anlamını verirken [21], **ḳılġuçı** (قیلغوجی) ve **bilgüçi**'de (بیلکوجی) olduğu gibi, Acemleştirilmiş **ġayn** veya **kāf**'ın (: ġ ve g غین معجمه یا کاف) seçime bağlı olarak fâil ismine eklendiğini yazar.[16] Fakat, her ikisinin de sözü [22] alâkasız ve yanlıştır. Çünkü, emir kipi olan **ḳıl** (قیل) 'kıl, et بکن', ḳāf'lıdır ve onun tüm sîgaları da [23] ḳāf veya ġayn ile yapılır. Örneğin, **ḳılmaḳ** (قیلماق) ve **ḳılġay** (قیلغای) ve **ḳılġuçı** (قیلغوجی) vb. Fakat, **bil** (بیل) 'bil! بدان' kāf'lidir ve onun [24] sîgaları da kāf ile yapılır: **bilmek** (بیلماک) ve **bilgey** (بیلکای) ve **bilgüçi** (بیلکوجی) vb. Bunlarda hiçbir değişikliğe ve seçime (تغییر و تخییر) [25] yol verilemez. Bu konuda gelecekte inşallah geniş bilgi verilecektir.

---

[15] Verilen örneklerden ve müellifin sonraki satırlarda verdiği açıklamalardan da anlaşıldığı üzere "kurala bağlı قیاس" ve "kuralsız/duyuma bağlı سماع"ın yeri yanlış yazılmıştır. Çünkü Esterābādī'nin kastettiği husus, art sıradan sözcüklerde kurala bağlı olarak -maḳ (seçime bağlı olarak bazen -maġ) ve ön sıradan sözcüklerde -mek mastar eki kullanılmalıdır.

[16] BL *alḳuçı alıcı* 'bazen fâil isim ve bazen mastar anlamına gelirler. Abartma sigası olarak da kullanılırlar. Bu yüzden Acem ġaynı veya kâf seçime bağlı olarak fâil isme dâhil edilir. *ḳılḳuçı* ve *bilgüçi* gibi' (BL, Yazma nüsha: 28).

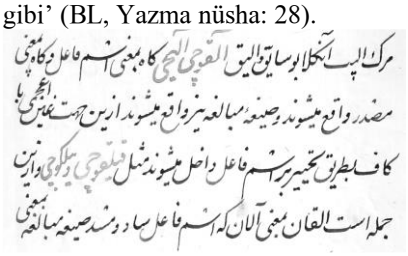

Birinci Mebnā (مبناء اول) [17]

Sîgaların Biçimleri Hakkında (در بيان وجوه صيغ)

[26] Bunlar on bābdan oluşur.

Birinci Bāb (باب اول) [18]

Mastarlar Hakkında (در بيان مصادر)

Gerçi, sîgaların anası sayılan emir fiili önceliklidir, [27] ama Arapçada (عربيت ʿArabiyyet) mastarların daha önemli olduğunu dikkate alarak, bu sözlükte de mastarlara öncelik verildi ve [28] iki fasılda ele alındı.

Birinci Fasıl (فصل اول)

Sarih Mastarlar Hakkında (در مصادر صريحه)

O da iki kısımdan ibarettir.

Birinci Kısım şudur ki, konusu mastar anlamında olanlardır [29] ve onlar **-maḳ** ve **-mek**'tir ki, **Dizim (Tarṣīf)** altında açıklandı. Fars lügatinde mastar **dāl** ve **nūn** [BM 3r.1] veya **tā** ve **nūn**'un bulunmasıyla olur. Örneğin **zeden** 'vurmak' ve **besten** 'bağlamak, kapamak'. Fakat, Türkçede sona **-maḳ** (ماق) ve **-mek** (ماک) eklenir. Örneğin, **almaḳ** (الماق) 'almak كرفتن', **kitmek** (كيتماک) 'gitmek رفتن'.

İkinci Kısım, başka anlamlara sahip olup, [2] fakat bazı durumlarda mastar anlamında da kullanılanlardır ki, o da iki türlüdür. **Birinci tür** (نوع اول) sîgalardır. Örneğin, [3] geniş zaman fiilidir. Mesela, **barur** (بارور) 'varır, gider ميرود', **çiker** (چيكار) 'çeker ميكشد', **aġrır** (اغرير) 'ağrır درد ميكند'. Fakat, mastar ve [4] fâil anlamında da kullanırlar. Nitekim **barur** (بارور) 'gitmek رفتن' anlamı da taşır. Şiir:

beski ḳan bardı [19] *elemler yüzlenip her dāġıma::*

[5] *żaʿf-i ifrāṭī yaḳınlaşturdı* ***barur*** *çaġıma::*

بسكه قان باردى الملار يوزلانيب هر داغيمه::

ضعف افراطى ياقينلاشتوردى بارور چاغيمه::

Aynı zamanda, **çiker** (چيكار) [20] fiilini 'çekmek كشيدن' anlamında *Sebʿa-yi Seyyāre*'de kullanmıştır. Şiir:

---

[17] BM 2v.'de 25. satırın hizasında sayfanın sağ kenarında *Mebnā-i Evvel* مبناء اوّل yazılmıştır.
[18] BM 2v.'de 26. satırın hizasında sayfa sağ kenarında *Bāb-ı Evvel* باب اول yazılmıştır.
[19] BM 3r.4 **ماردى** : T 2v.26: *باردى*
[20] BM 3r.5 **çiker** (چيكار): SK 11 *çeker (چكار).*

[6] *ḳaṭre içgünçe dest-res manĝa yoḳ::*

ġayr-ı deryā **çiker** *heves manĝa yoḳ::*

قطره ایچکونجه دسترس منکا یوق::

غیر دریا چیکار هوس منکا یوق::

Ayrıca **aġrır**'ı 'ağrımak دردکردن' anlamına kullanmıştır. [7] Tanık olarak, şiir:

tendin oḳunĝnı çekseler **aġrırdın** *irmes şīvenim::*

andın ḳılur min[21] *nevḥa kim* [8] *ayru tüşer cāndın tenim::*[22]

تندین اوقونکنی چیکسالار اغریردین ایرماس شیونیم::

اندین قیلورمین نوحه کیم آیرو توشار جاندین تنیم::

[T 4r.] **Kural (Ḳa'ide قاعده)**[23]**:** Bil ki, geniş zaman sîgasına (صیغه مضارع) bitişik zamirler (ضمایر متّصله, yani iyelik ekleri) eklenirse, [9] mastar anlamı verir. Örneğin; **barurı** (باروری) 'gitmesi رفتنش', **çikeri** (چیکاری) 'çekmesi کشیدنش', **aġrırı** (اغریری) 'ağrıması دردکردنش' ve ayrıca **baruruñg** (باروروںک), [10] **çikeriñg** (چیکارینک), **aġrırıñg** (اغریرینک). Fakat, eğer ayrık zamirlerle (ضمایر منفصله) birlikte kullanılırsa, mastar anlamı taşımaz ve geniş zaman anlamını korur. Örneğin; [11] **barur min** (بارورمین) 'giderim میروم', **çiker min** (چیکارمین) 'çekerim میکشم'. Birinci kişi zamirinin **-m**'si eklendiğinde, [12] eğer geniş zaman ekinin harekesi zamme (U) veya kesre (I) ise, mastar anlamı verir. Örneğin; **barurum** (بارورم) [13] '[benim] gitmem رفتنم' zamme ile; **çikerim** (چیکاریم) '[benim] çekmem کشیدنم' kesre ile. Fakat, eğer zamirin m'si fethadan (A) sonra gelirse, geniş zaman anlamını korur. Örneğin; [14] **baruram** (بارورام) 'giderim میروم', **çikerem** (جیکاریم) 'çekerim میکشم'. Karşılaştırmak için, bazı sîgalar da şimdiki zaman olarak kullanılır. Mesela; [15] **aḳara** (آقارا) 'ağarmak سفید شدن' ve **töküle** (توکولا) 'dökülmek ریختن'. Şiir:

aḳara *başladı baş u* ***töküle*** *başladı tiş::*

[16] *sefer yaraḳını*[24] *ḳılġıl ki tüşti başıñga iş::*

آقارا باشلادی باش و توکولا باشلادی تیش::

سفر یراقینی قیلغیل که توشتی باشینکا ایش::

Şimdiki zaman sîgalarından bazılarının ilk kısmı geniş zaman [17] ve üçüncü kişi emir fiili anlamı da verir. Onuncu Bāb'da bu konuda bilgi verilecektir. Bir diğer sîga da olumsuz geniş zamanın teklik üçüncü şahsıdır (صیغه مفرد مغایب از فعل مضارع). [18] Mesela; **çıḳmas** (چیقماس) 'çıkmaz بیرون نمی‌آید', **işitmes** (ایشیتماس) 'işitmez, duymaz نمی‌شنود', **açmas**

[21] BM 3r.7 **ḳılur min** (قیلورمین): SK 11 *ḳılur bin (قیلوربین).*
[22] T 3v. sayfanın sol alt kenar kısmında yukarıdan aşağıya farklı bir yazı ve çok küçük harflerle açıklama yazılmıştır.
[23] BM 3r.8 **ḳa'ide** قاعده : T'de yoktur.
[24] BM 3r.16 **yaraḳını** : SK 12 *yaraḳlını (یراقلنی).*

(آچماس) ‘açmaz نمیکشاید’ **körmes** (کورماس) ‘görmez نمی‌بیند’. [19] Başka bir harf [yani, ek] eklendiğinde ise olumsuz mastara dönüşür. Birincisine tanık olarak, şiir:

çıḳ Nevāyī ḳarıdıñg ḥürmet ile meykededin::

[20] *südretürler kişi* ***çıḳmaslıġ*** *itip bolsa ḳaşañg*[25] *::*

چیق نوائی قاریدینک[۲۶] *حرمت ایله میکده‌دین::*

سودراتورلار کیشی چیق‌ماسلیغ ایتیب بولسا قاشانک::

İkincisine tanık olarak, şiir:

ḳavma ey şeyḫ[27] *Nevāyīni* [21] *işitmes dip pend::*

kim siniñg pendiñg ***işitmeslik*** *añga pend olmış::*

قاوما ای شیخ نوائینی ایشیتماس دیب پند::

کیم سینینک پندینک ایشیتماسلیک انکا پند اولمیش::

Üçüncüsüne tanık olarak, şiir:

[22] *yār aġız* ***açmasġa*** *derdim sorġalı taptım sebeb::*

köp çüçüklükdin[28] *yapuşmışlar meger ol iki leb::*

یار اغیز اچماسغه دردیم سورغالی تاپتیم سبب::

کوپ جوجوکلوکدین یاپوش‌میشلار مکر اول ایکی لب::

[23] Dördüncüsüne tanık olarak, şiir:

ol şūḫ ki meydān sarı körgenge[29] *salur tīġ::*

körmesge *salur yitse Nevāyī sarı ʿamden::*

اول شوخ که میدان ساری کورکانکا سالور تیغ::

کورماسکا سالور یتسا نوائی ساری عمداً::

[24] Olumsuz fâil (فاعل منفی **fāʿil-i menfī**) anlamına da gelir ki **Fāʿil** (fâil, eyleyen) başlığı altında açıklanacaktır.

İkinci tür, **-ḳan** (قان) ve **-Ken** (کان) ekleridir ki, [25] kıyâs yoluyla mastar ve fâil anlamlarında da kullanırlar. Fakat, bazı kelimelerde geçmiş zaman ve bazılarında ise mefûl (مفعول mefʿūl) olarak gelir ve [26] iki şekilde kullanılır. Birinci türünde emir fiilinin sonuna eklenir. Örneğin; **saçġan** (ساچغان) ‘saçan افشاننده, saçılmış افشانده, [27] ‘saçmak افشاندن’. Şiir:

ḫurda ***saçġan****dın çemen mülkide sulṭān boldı gül::*

---

[25] BM 273v.28 **ḳaşañg** (قاشانک) ‘boş bakan, ısrarcı خیره و سمج’; PdC 406 *ḳaşañg (قاشانک)* ‘sombre, obscur, soulerrain, décharné’; HV 311 *ḳaśang (قاشانک)* ‘sehr mager, abgezehrt (von Thieren); très-maiger, d’charn’ (des animaux); LÇ s. 220 *ḳaşañg (قاشانک)* ‘siyah, ḳarangu, tārīk, ẓulmet, żaʿīf, etsiz olan, serkeş at, dürüşt (iri), zireng, bed-ḫūy at’. LN’de yoktur.

[26] BM 3r19 **قاریدینک** ; T 4r11 *قاریدینک*

[27] BM 3r.20 **ey şeyḫ** : SK 13 *e’ş-şeyḫ (الشّیخ).*

[28] BM 3r.13 **جوجوکلوکلدین** : T 4r.13 *جوجوکلوکلدین*. Anlaşılan yazar iki yazım arasında kararsız kaldığı için جوجوکلوکلدین olarak yazmıştır. Nitekim PdC 292’de *çüçük (چوچوک)* ‘doux, surcré’ ve *çüçülük (چوچولوک)* ‘douceur’ de vardır.

[29] BM 3r.23 **کورکانکنه** : T 4r.14 *کورکانکا*

ġonça ḳanlıġ kö͡nglige salġan [28] *girih imsāk imiş::*

خرده[30] *ساچغان‌دین چمن ملکیدا سلطان بولدی کل::*

غنچه قانلیغ کونکلیکا سالغان کره امساک ایمیش::

Aynı şekildedir; **kilgen** (کیلکان) 'gelen ایندہ', 'gelmiş امدہ' ve 'gelmek آمدن'. Şiir:

[29] *közüme kilmes üçün **kilgende** ol yüz alıma::*

nice yaḫşı a͡nglamas kim köz ḳuyaşġa utrudur::

کوزوما کیلماس اوچون کیلکاندا اول یوز الیما::

نیجه یخشی انکلاماس کیم کوز قویاشغه اوترودور::

Yarar (Fāyde فایده): [BM 3v.1] Bilmek gerekir ki, Rūm ve İrān Türkleri (Etrāk-i Rūm ve Īrān اتراک روم و ایران) bu sîgayı söylemek istedikleri zaman, eğer emir fiilinin sonu sükunla [yani, ünsüzle] bitmişse, örneğin; **alġan** (آلغان) ve [2] **kilgen** (کیلکان) gibi, **ġayn** ve **kāf**'i atıp, emir fiilinin sonuna bir ünlü ekleyerek, **alan** (آلن) ve **gelen** (کیلن) derler. [3] Nitekim şöyle derler: **alanda** (الاندا) 'alırken در کرفتن' ve **gelende** (کیلاندا) 'gelirken در آمدن'. Eğer, emir fiilinin sonu harekeliyse [yani, ünlüyle bitmişse], örneğin; **başlaġan** (باشلاغان), **oḳuġan** (اوقوغان) [4] ve **digen** (دیکان) gibi, kurala uyarak **ġayn** ve **kāf**'i atıp yerine fethalı **yā** ekleyerek, **başlayan** (باشلاین), **oḳuyan** (اوقوین) ve **diyen** (دین), aynı zamanda [5] **başlayanda** (باشلایاندا) 'başlarken در شروع کردن', **oḳuyanda** (اوقویاندا) 'okurken در خواندن', **diyende** (دیاندا) 'derken در کفتن' derler.

İkinci [6] türde, geniş zaman fiilinin sonuna gelir. Örneğin; **uzatur** (اوزاتور) ve **uzatadur** (اوزاتادور) ki, onlara **-ġan** (غان) eklendiğinde 'uğurlayan راهی کننده, uğurlamış راهی کرده' ve bazen de [7] 'uğurlamak راهی کردن' anlamlarında kullanılır. Nitekim, birincisine tanık olarak *Seb'a-yi Seyyāre*'de "Dāstān-ı Misāfir-i İḳlīm"de [8] mastar anlamında şöyle söyler. Şiir:

***uzaturġan** zamānı atlandı::*

çün uzattı viṣāḳıġa yandı::

اوزاتورغان زمانی اتلاندی::

چون اوزاتتی وثاقیغه یاندی::

Bu tür az kullanılır.[9] Çünkü, Nevāyī hazretinin bütün eserlerinde bu şiirin dışında başka bir örnek bulunamadı. Daha çok ikinci sîga olan [10] **uzatadurġan** (اوزاتادورغان) ve aynı zamanda **-Ken**'in (کان) eklenmesiyle aynı görevi yerine getiren **kilür** (کیلور) ve **kiledür** (کیلادور) şekli kullanılmaktadır. [11] İkincisine tanık olarak [T 5v.] *Nesāyimü'l-*

---

[30] BM 3r.27 **خورده** : T 4r.18. *خرده*; SK 13 *خرده*. İkinci ve üçüncü yazım doğrudur. Birincisi Farsça *ḫorden* خوردن (yemek) fiilinden türemişken, ikincisi yine Farsça *ḫord* (خرد) sözcüğünden türemiştir. *ḫord/ḫurd* 'ufak, az, küçük parça' demektir. Klasik Türk ve Fars edebiyatlarında daha çok 'nükte, ince' anlamlarında kullanılmıştır. *ḫorde gereften* (خرده گرفتن) terkibinde ise 'ayıp bulmak' anlamı ifade eder. Fazla bilgi için bkz. DehS. خرده maddesi.

Maḥabbe'de Ḫᵛāce ʿAbdurraḥmān Gehvāreger'den bahsederken 'gelmek آمدن' anlamında şöyle buyurur:

Kinit ehli [12] *Mevlānaġa didiler ki ḫᵛāce sizinĝ* ***kiledürgeniñgiz*** *cihetidin falān ḫarāsda*[31] *bir çuḳurġa kiriptür.*

کینیت اهلی مولاناغه دیدیلار که خواجه سیزینک کیلادورکانینکیز جهتیدین فلان خراسدا بیر چوقورغه کیریبتور

[13] **Kāf**'li (: k, g ک) sîgalarda da esasen **kiledürgen** (کیلادورکان) olan ikinci sîga kullanılır ve **kilürgen** (کیلورکان) az kullanılmaktadır.

[14] Bir diğeri ise, geçmiş zamanın üçüncü kişi tekilinde (مفرد مغایب از فعل ماضی) kullanılan **-mIş**'tir (میش). Bazı sîgalarda mefûl [nesne] işaretleyicisi (ʿalāmet-i mefʿūl علامت مفعول) ve edilgen geçmiş zaman (māżī-yi mechūl ماضی مجهول) olarak da görülür. [15] Bu durumda mastar yā'sı (yā-yı maṣdarī یای مصدری) eklenerek mastar ve mastar ismi (مصدر و اسم مصدر) anlamı kazanmış olur. Örneğin; **asramışī** (اسرامیشی) 'koruma, saklama نکهداری', **yasamışī** (یاسامیشی) [16] 'yapma ساختکی'[32]. Bu mefûl yapma yoludur (ṭarīḳa-yi mefʿūliyye طریقه مفعولیّه).

Tamamlama (Tekmile): Bil ki, Türkler (Etrāk اتراک) somut adlarını (esmā'-i ẕevāt اسماء ذوات) veya sıfatları fiil şeklinde söylemek istedikleri zaman [17] üç eki (harf) seçip onunla yeni türevler (iştiḳāḳāt اشتقاقات) yaparlar.

Birinci Ek (harf) -lA-'dır (لا). Örneğin; **başlamaḳ** (باشلاماق) 'başlamak از سر کرفتن', **tişlemek** (تیشلاماک) [18] 'dişlemek/ısırmak بدندان کرفتن'. Bazen Farsça bir kelimeyi de bu ekle (**harf**) birleştirerek kullanırlar. Mesela; [19] **gümārlamaḳ** 'görevlendirmek کماشتن'. Nitekim, *Nesāyimü'l-Maḥabbe*'de Manṣūr-i Ḥallāc'la ilgili kısımda emir fiili olarak şöyle der:

Üstādı Ebū ʿAmru bin ʿOṣmān Mekkī [33] *anı ḳarġadı* [20] *kim ilāhī bir edünnī*[34] *añga* ***gümārla*** *kim anınĝ ayaġın kisgey ve dārġa tartġay.*

استادی ابو عمرو بن عثمان مکی انی قارغادی کیم الهی بیر ادنی انکا کمارلا کیم انینک ایاغین کیسکای و دارغه تارتغای

Aynı şekilde **güzārlamaḳ** (کزارلاماق) 'yerine getirmek, eda etmek ادا کردن'. [21] Nitekim, Ebü'l-ʿAbbās Erzīzī'nin zikrinde geçmiş zaman anlamında şöyle der:

---

[31] *ḫaras*: 'hayvan gücüyle hareket eden değirmen'. Bkz. DehS. خراس maddesi.

[32] BM 3v.15-16 **asramışī** ve **yasamışī** : F-mIş + Fa. **ī** Soyut Ad Yapım eki. Türkçe ve Moğolca kökenli -mIşī'li biten fiiller ve açıklama için bkz. TMEN (I, 32). Ayrıca *asramışī* için bkz. TMEN (I, 20, s. 130), *yasamışī* için bkz. TMEN (IV, 92); *yapışmışī* için bkz. TMEN (IV, 49); *yaraşmışī* için bkz. TMEN (IV, 56); *nikemişī* için bkz. TMEN (I, 12).
yasamışī : PdC 526 *yasamışī (یاسامیشی)* 'arrangement, disposition, ornementation'.

[33] BM 3v.19 **Mekkī** : SK 16 *Begi (بکی).*

[34] BM 3v.20 **edünnī** : SK 16 *onı/avnı?? (اونی).*

bir kün namāz-ı pīşīnni ***güzārladı*** *ve başını* [22] *murakḳaʿġa tarttı çün naẓar ḳılduḳ ötüp irdi.*

بیر کون نماز پیشینی کزارلادی و باشینی مرقعغه تارتتی چون نظر قیلدوق اوتوب ایردی

Ayrıca, ʿAbdurraḥmān'dan bahsederken 'kılar ادا کند' anlamında şöyle söyler:

Şeyḫ [23] *ḳaşıġa kilip turanda yitgen maḥalda tilegeydür ki Ḥac* ***güzārlaġay*** [35].

شیخ قاشیغه کیلیب توراندا ییتکان محلدا تیلاکایدور که حج کزارلاغای

heveslenmaḳ (هوسلانماق) da aynı türdendir. [24] Nitekim, geçmiş zaman sîgası olarak şöyle söyler, şiir:

selāmet ***heveslendi*** *şeyḫ u saġındı::*

ki zühd-i riyā yaṉ̂glıġ āsān irür bu::

سلامت هوسلاندی شیخ و ساغیندی::

که زهد ریا ینکلیغ اسان ایرور بو::

[25] **İkinci ek (harf) -dA-**'dır (دا). Örneğin; **yoldamaḳ** (یولداماق) 'yollamak براه انداختن', **ürgüdemek** (اورکوداماک) 'uyuklamak پینکی زدن'.[36]

Üçüncü ek (harf) -rA-'dır (را). Örneğin; **muṉ̂gralmaḳ** (مونکرالماق) [26] 'hüzünlenmek محزون شدن'[37], **tilberemek** (تیلبەراماک) 'delirmek دیوانه شدن'. Bazen, Farsça kelimelerle de kullanılır: [27] **gendremaḳ** (کندراماق) 'pis kokmak متعفن شدن' ve onların diğer türevleri (müştaḳāt مشتقات).

Kural: Mastarlardan emir [biçimi] ister tekli (āḥādī احادی) olsun, [28] örneğin; **dimek** (دیماک) 'söylemek کفتن', **yimek** (ییماک) 'yemek خوردن'; ikili (ṣenāī ثنائی) olsun, örneğin; **ḳılmaḳ** (قیلماق) 'kılmak/etmek کردن' veya üçlü (ṣülṣe ثلثه) olsun, örneğin; **işitmek** (ایشیتماک) [29] 'işitmek شنیدن'; Arap lügatinde kullanılan ve dallanan onlu kalıp/bāblar (ebvāb-i ʿaşere-yi munşaʿibe ابواب عشره منشعبه) Türk lügatinde, çok da aşağıda yazılan üçlü kalıp/bābların (ebvāb-i ṣülṣe ابواب ثلثه) anlamı üzerinde kurulmamış **[BM 4r.1]** ve her üç kalıp/bāb da kuralsız/semâ'îdir. Birincisi **infiʿāl**'dır [انفعال, yani edilgen ve dönüşlü çatı] ve altı türdür.

Birinci [2] tür **lām** (لام) ile kullanılır. Örneğin; **tutulmaḳ** (توتولماق) 'tutulmak کرفته شدن' ve **yilberilmek** (ییلباریلماک)[38] 'gönderilmek فرستاده شدن'.

İkincisi; [3] **nūn** (نون) iledir. Örneğin; **baġlanmaḳ** (باغلانماق) 'bağlanmak بسته شدن' ve **körünmek** (کورونماک) 'görünmek مرئی شدن'.

---

[35] BM 3v.23 **güzārlaġay** : SK 16 *güẕālġay (کذارلاغای).*

[36] Bu fiil, *ürgüdemek, ürgülemek* ve *ürgüremek* olarak üç farklı biçimde Çağatay Türkçesi metinlerinde kullanılmıştır. Diğer örnekler için bkz. BM 69v.12.

[37] Yazarın verdiği örnekle anlamı uyuşmamaktadır. Büyük olasılıkla yazar 'insan ve hayvanların inlemesi' anlamına gelen *muṉ̂gramaḳ/ġ (مونکراماق/غ), muṉ̂graşmaḳ/ġ (مونکراشماق/غ), muṉ̂graymaḳ/ġ (مونکرایماق/غ)* ve *muṉ̂gurġamaḳ/ġ (مونکورغاماق/غ)* (bkz. BM 320r. 7-9) ile 'hüzünlenmek' anlamına gelen *muṉ̂gaymaḳ (مونکایماق/غ)* (bkz. BM 319v. 27) fiilini karıştırmıştır.

[38] *yilberil-* ‹ ıd-ıl-u ber-il-.

Üçüncüsü ise [4] her ikisiyle de, yani hem **lām** hem de **nūn** ile yapılır: **yasalmaḳ** (ياسالماق) ve **yasanmaḳ** (ياسانماق) 'yapılmak ساخته شدن' gibi. Buradaki anlam farkı [5] şundan ibarettir ki, eğer başkası tarafından yapılmışsa **lām** ile, kendisi tarafından yapılmışsa, **nūn** ile yazılır. Nitekim, [6] **lām** için tanık olarak *Ḫüsrev ve Şīrīn*'de "Çin Sarayının Tamamlanması" (اتمام قصر چين) kısmında şöyle der. Şiir:

yasarda bolsa [39] *her ṣanʿatġa meşġūl::*

***yasalġaç** bolġusı* [7] *ʿişretġa meşġūl::*

ياساردا بولسا هر صنعت غه مشغول::

ياسالغاج بولغوسى عشرت غه مشغول::

Kendisinin yaptığı anlamını veren **nūn**'lu tanık olarak da *Maḥbūbu'l-Ḳulūb*'un Üçüncü Kısmında şöyle der:

*irenler **yasanmaġı*** [8] *ki nümāyiş üçündür ḫatunlar bizenmekidür.*

ايرانلار ياسانماغى كه نمايش اوچون‌دور خاتونلار بيزنماكى‌دور

Aynı şekildedir: **urulmaḳ** (اورولماق) 'vurulmak زده شدن' ve **urunmaḳ** (اورونماق) [9] 'kendini buna şuna vurmak خود را باين و آن زدن'. Diğer örnek: **ḳılılmaḳ** (قيليلماق) ve **ḳılınmaḳ** (قيلينماق) 'kılınmak كرده شدن'. Nitekim, l'li (lāmī لامى) tanığı [10] *Maḥbūbu'l-Ḳulūb*'un İkinci Kısmında aşkla ilgili bölümde şöyle buyurmuştur:

*eger kitāblar taṣnīf **ḳılılsa** ve mücellidler tertīb itilse* [40].

اكر كتاب‌لار تصنيف قيليلسا و مجلدلار ترتيب ايتيلسا

nūn'lu (nūnī نونى) tanık için ise, [11] *Naẓmü'l-Cevāhir*'de Şebāb bābında şöyle diyor. Şiir:

ḳarılıġ irür kö͡nglige sınmaḳ ḥasret::

cānıġa ḳarılıġnı [12] ***ḳılınmaḳ** ḥasret::*

قارى‌ليغ ايرور كونكليكا سينماق حسرت::

جانيغه قارى‌ليغنى قيلينماق حسرت::

Dördüncüsü, hem **lām**'lı (با لام) hem de **lām**'sız (بدون لام) olarak görülür: **irilmek** (ايريلماک) ve [13] **irimek** (ايريماک) her ikisi de 'erimek كداخته شدن'.[41] Birinci örneğe tanık olarak geçmiş zaman şeklinde *Sedd-i İskenderī*'de şöyle bir örnek vardır. [14] Şiir:

çü birdiṉ͡g ikki laʿliṉ͡ge nūşḫand::

*uyattın **irildi** ara yirde ḳand::*

چو بيرديڭ ايكى لعلينكا نوشخند::

اويات‌تين ايريلدى ارا يردا قند::

---

[39] BM 4r.6 **bolsa** : SK 17 *bol (بول).*

[40] BM 4r.10 **itilse** : SK 18 *iltilse (ايلتيلسا).*

[41] ÇEK s.57 ilk şekilile pasif şekil arasında bazen anlam bakımından hiçbir fark yoktur: *éril- / éri-* "erimek" Seng.97b:1, *uzal- / uza-* "uzamak" Seng. 72b:16,17.

Ve ikinci tanık olarak, [15] geniş zaman sîgasında bir örnek, şiir:

ʿışḳın͡g otın ger Nevāyī dise kim iyley raḳam::

sözidin [T 6r.] *küyer ḳalem ḳurur ḳara* ***irir***[42] *devāt::*

عشقینک اوتین کر نوائی دیسا کیم ایلای رقم::

سوزی‌دین کویار قلم قورور قرا ایریر دوات::

[16] Altıncısı,[43] hem **nūn**'lu hem de **nūn**'suz olarak görülür: **ḳalınmas** (قالینماس) ve **ḳalmas** (قالماس) 'kalmaz نمیماند'. [17] Birinci örneğe tanık olarak, şiir:

tā ki ol gülsiz[44] *bulut yan͡glıġ hevā'ī bolmışam::*

bezm-i ʿıyşi yādıdın eşkim [18] ***ḳalınmas*** *bādedin::*

تا که اول گل‌سیز بولوت ینگلیغ هوائی بولمیشام::

بزم عیشی یادیدین اشکیم قالینماس باده‌دین::

Bazen **lām** ve **nūn** kelimenin bir parçasıdır. Örneğin; **kutulmak** (قوتولماق) 'kurtulmak خلاص شدن' ve **talınmak** (تالینماق) [19] 'muzdarip olmak اضطراب کردن'.

İkincisi işteşliktir (مفاعله) ve onun işaretleyicisi **şīn** harfidir (yani, -ş- eki) ki, kelimenin içinde kullanılır. Örneğin; **uruşmaḳ** (اوروشماق) [20] 'birbirine vurmak بیکدیکر زدن', **tutuşmaḳ** (توتوشماق) 'birbirini tutmak همدیکر را کرفتن', **körüşmek** (کروشماک) 'görüşmek همدیکر را دیدن'. Bazen **şīn** harfi (yani, eki) fazla olup, sadece [21] süs olarak kelimede kullanılır. Örneğin; **ḳuruşmaḳ** (قوروشماق) 'kurumak خشک شدن' ki, **ḳurumaḳ**'la (قوروماق) eş anlamlıdır (mürādif مرادف). **yaruşmaḳ** (یاروشماق) [22] 'aydınlanmak روشن شدن' ise **yarumaḳ**'la (یاروماق) eş anlamlıdır (مرادف). Bu konuda Dördüncü Mebnā'da örnekleriyle bilgi [23] verilecektir. Bazen **şīn** kelimenin bir parçasıdır. Mesela; **tüşmek** (توشماک) 'düşmek افتادن' ki, onun [24] işteş çatısı (مفاعله) **tüşüşmek** (توشوشماک) 'birbirine düşmek بهم در افتادن' olur.

Üçüncüsü üstünlük (tafżīl تفضیل) anlamındaki geçişliliktir (müteʿaddī متعدی). [25] Bunun ise sonlandırılabilecek tek bir kuralı yoktur. Çünkü, her bir masdarın geçişli biçimi farklıdır. [26] Örneğin; 'kurtulmak خلاص شدن' anlamındaki **kutulmaḳ**'a (قوتولماق) **kutġarmaḳ** (قوتغارماق); 'doymak سیر شدن' **toymaḳ**'a (تویماق) **toyġarmaḳ** (تویغارماق); '(suya vb.) dalmak, batmak غوطه زدن' anlamında **çommaḳ**'a (جوممق) [45] [27] **çomurmaḳ** (جومورماق); 'doğmak زائیدن' anlamında **toġmaḳ**'a (توغماق) **toġurmaḳ** (توغورماق); 'hata yapmak خطا کردن' anlamında **yazmaḳ**'a (یازماق) **yazġurmaḳ** (یازغورماق); 'yolunu azmak/şaşırmak, kaybetmek راه کم کردن' anlamında **azmaḳ**'a (آزماق) [28] **azġurmaḳ** (آزغورماق); 'damlamak چکیدن' anlamında **tammaḳ**'a (تاممق) **tamızmaḳ** (تامیزماق); 'akmak

---

[42] BM 4r.15 **irir** : SK 18 *irer (ایرر).*

[43] BM, T ve SK nüshalarının üçünde de *Dördüncü*'den sonra *Altıncı* gelir.

[44] BM 4r.17 **tā ki ol gülsiz** : SK 19 *tā ki ol sız (تا که اول‌سز).*

[45] BM 4r.26 **çommaḳ :** Krş. Az.T. *cummaq* 'dalmaq, baş vurmaq' (AzDİL I: 429).

روان شدن’ anlamında akmak’a (آقماق) akızmak (آقیزماق); ‘çökmek نشستن فرو’ anlamında çökmek’e (چوکماک) [29] çökermek (چوکارماک); ‘gitmek رفتن’ anlamında kitmek’e (کیتماک) kitermek (کیتارماک); ‘geçmek گذشتن’ anlamında kiçmek’e (کیچماک) kiçürmek (کیچورماک); ‘göçmek کوچیدن’ anlamında köçmek’e (کوچماک) [BM 4v.1] köçürmek (کوچورماک) de denir.

Mastarların birçoğunun geçişlisi (müteʿaddī متعدی) **-dUr-** (دور), **-tUr-** (تور) ve karaşat **tā** (تای قرشت) (yani, -t- eki) sözleriyle (**lafz**) ile yapılır. Örneğin; [2] ‘vurmak زدن’ anlamında urmak’a (اورماق) urdurmak (اوردورماق); ‘emmek/sormak مکیدن و پرسیدن’ anlamında sormak’a (سورماق) sordurmak (سوردورماق); ‘tutmak گرفتن’ anlamında tutmak’a (توتماق) [3] tutturmak (توتترماق); ‘atmak انداختن’ anlamında atmak’a (آتماق) atturmak (آتتورماق); ‘uğramak, yakalanmak, düçâr olmak دچار شدن’ anlamında uçramak’a (اوچراماق) uçratmak (اوچراتماق); ‘yerde sürüklemek زمین کشیدن’ anlamında südremek’e (سودراماک) [4] südretmek (سودراتماک) denir. Bazen iki **tā**’nın (tā’ayn تائین) yan yana geldiği durumlarda **tā**’lardan biri atılır: [5] ‘tatmak چشیدن’ anlamında tatmak’a (تاتماق) taturmak (تاتورماق); ‘yatmak خوابیدن[46]’ anlamında yatmak’a (یاتماق) yaturmak (یاتورماق) denir. Fakat, bazı kelimelerde [6] [tā’nın] düşürülmesi uygun değildir. Mesela, atmak (اتماق) ve tutmak (توتماق) fiillerinde olduğu gibi. Bu fiiller atturmak (اتتورماق) ve tutturmak (توتتورماق) olarak geçişli yapılmalıdır.

[7] Yukarıda da söylendiği üzere, bazen **-dUr-** (دور) ve **-tUr-**’un (تور) **dāl** (دال) ve **tā**’sı (تا) düşürülür ve emir fiilinin sonundaki harfi [yani, ünlüsünü] yuvarlaştırır ve mühmele **rā** [8] eklenir. Örneğin; ‘aşmak, geçmek گذشتن’ anlamında aşmak (آشماق) ve ‘kaçmak گریختن’ anlamında kaçmak’ın (قاچماق) geçişlisine aşurmak (آشورماق) ve kaçurmak (قاچورماق) denir.

[9] Bazı durumlarda ise [**-dUr-** ve **-tUr-**’un **dāl** ve **tā**’sının] düşürülmesi doğru sayılmaz. Nitekim, ‘almak گرفتن’ anlamında almak (الماق) ve ‘çalmak (müzik) نواختن’ anlamında çalmak’ın (چالماق) geçişlisine [10] aldurmak (الدورماق) ve çaldurmak (چالدورماق) derler.

Bazı durumlarda **-dUr-** (دور) ve **-tUr-** (تور) kelimenin bir parçasıdır. Örneğin; kudurmak (قودورماق) [11] ‘kudurmak/delirmek دیوانه شدن’[47]; olturmak (اولتورماق) ‘oturmak نشستن’; öltürmek (اولتورماک) ‘öldürmek کشتن’. Bunları geçişli fiil yapmak için **tā** [12] eklenmelidir: kudurtmak (قودورتماق); olturtmak (اولتورتماق) ve öltürtmek (اولتورتماک). Nitekim, üçüncü örneğe tanık olarak [13] *Ḥayretü’l-Ebrār*’ın On Sekizinci Makalesinde ikinci kişi çoğulun emir kipine şöyle bir örnek vardır:

---

[46] BM 4v.5 **خابیدن** : T 6r.17 *خوابیدن*. İkincisi doğrudur.

[47] Yazarın açıkladığı ek için verdiği bu örneğin doğru olmadığı bilinmektedir: *kudur-* < *kutur-* (ED 605a **2 kutur-**). Farsçada bu fiilin tam karşılığı olmadığı için yazar ‘divâne olmak’ şeklinde çevirmiştir.

kim barısın yir bile hemvār itiŋ͡g::

[14] *dāy*[48] *ara* ***öltürtüŋ͡g***[49] *ü dīvār itiŋ͡g::*

کیم باریسین یر بیله هموار ایتینک::

دای ارا اولتورتونک و دیوار ایتینک::

Bazı sözler (lafz) iki şekilde geçişliye (متعدی) dönüştürülür. Örneğin; 'oturmak' anlamındaki **olturmaḳ**'ın (اولتورماق) [15-16] geçişlisi **olturtmaḳ** (اولتورتماق) ve **olturġuzmaḳ** (اولتورغوزماق) ve **körmek**'in (کورماک) 'görmek' geçişlisi **körsetmek** (کورساتماک) ve **körgüzmek**'tir (کورکوزماک). Hatta bazen bir fiilde her iki şekline de rastlanır. Örneğin; **yitgürmek** (یيتکورماک) [17] 'yetiştirmek, ulaştırmak' fiiline bir de ḳaraşat **tā** eklenerek **yitgürtmek** (یيتکورتماک) denir. Nitekim, *Sedd-i İskenderī*'de [18] birinci kişi tekilde şöyle buyurmuştur. Şiir:

maʿānī sipāhini cān mülkidin::

ni cān mülkidin, lāmekān mülkidin::

yasaḳ[19] *birle* ***yitgürteyin*** *fevc fevc::*

ki tutsun çerikni ḥaẓīẓ u ni evc::

معانی سپاهینی جان ملکیدین::

نی جان ملکیدین لامکان ملکیدین::

یاساق بیرله یيتکورتایین فوج فوج::

که توتسون چریکنی حضیض و نی اوج::

Aynı zamanda **tiriltmek** (تیریلتماک)[50] 'diriltmek' [20] ki, **tirilmek** (تیریلماک) fiilinin geçişli biçimidir. Fakat, ona **tiriltürmek** (تیریلتورماک) de denir. –bilmiyorum- (لا ادری)[51] şiir:

tirikni öltürürge ḳudretiŋ bar::

[21] ***tiriltürmek***[52] *ölükni müşkil irür::*

تیریکنی اولتورورکا قدرتینک بار::

تیریلتورماک اولوکنی مشکل ایرور::

Bütün bu [T 7v.] kurallar işitilerek öğrenilir (semāʿī, yani kuralsızdır).

Bedāyiʿ 'den (من البدایع): Mastarların sonunun birinci kişi zamirinin mīm'i ile [22] bitmesi durumunda Altıncı Faslın Dördüncü Resmi'nde de genel kural olarak anlatılacağı üzere, eğer mastar ekinden sonra [23] kesre (yani, düz-dar ünlü /ı, i/) eklenirse, o zaman mastar anlamı ifade eder. Örneğin; **almaġım** (آلماغیم) '(benim) almam

---

[48] BM 4v.14 **dāy** : SK 22 *vāy (وای). dāy* çamurdan yapılan duvarların her bir sırası için kullanılan terimdir. Bkz. DehS.

[49] BM 4v.14 **öltürtüŋ͡g** : SK 22 *öltüryüŋ͡g (اولتوریونک).*

[50] BM 4v.19 **تیرتلینماک**

[51] *lâ edrī (لاادری)* şairi belli olmayan şiirlerde 'bilmiyorum' anlamında kullanılan Arapça bir kelimedir.

[52] BM 4v.21 **tiriltürmek** : SK 22 *tiritürmek (تیریتورماک).*

كرفتنم’; **kilmegim** (كيلماكيم) [24] ‘(benim) gelmem آمدنم’. Fakat, eğer **-ġ-** (غين) ve **-k-**’den (كاف) sonra damme (yani, yuvarlak ünlü /u, ü/) olursa, olumsuz geniş zaman anlamı taşır. Mesela; **almaġum** (آلماغوم) ‘almayacağım/almam نخواهم كرفت’, [25] **kilmegüm** (كيلماكوم) ‘gelmeyeceğim/gelmem نخواهم آمد’. **-ġum** (غوم) ve **-güm** (كوم) farklı işaretlerdir ki, Onuncu Bābda hakkında bilgi verilecektir.

[26] **Kural (قاعده):** Mastar ve mastar isimlerinin *kāf*’li veya *ġayn*lı olması semâ’î/kuralsızdır (سماعى). Fakat, sîgaların türemesi (iştiḳāḳ-ı ṣiyaġ) kıyâsî/kurallıdır (قياسى). Yani, [27] *ḳāf* mastarından olanların sîgaları da *ḳāf* ve *ġayn* ile; *kāf* mastarlarınınki ise *kāf*’iledir. Eğer, [28] neden **ilmek** (ايلمک) ‘bağ, tuzak بند و دام’ kāf ile ve **ılmaḳ** (ايلماق) ‘almak/tutmak كرفتن’[53] ve **ılınmaḳ** (ايلينماق) ‘mübtelâ olmak, yakalanmak كرفتار شدن’ ve diğer türemiş sîgaları (ṣiyaġ-i müştaḳḳa) [29] *ḳāf*’iledir diye dense, cevap olarak diyebiliriz ki, **ilişmek** (ايليشماک) ‘bağlanmak بند شدن’ *kāf*lı olan **ilmek** (ايلمک) mastarından, fakat, **ılmaḳ** (ايلماق) ve **ılınmaḳ** (ايلينماق) [BM 5r.1] farklı mastardan olup, yalnız anlam olarak birbirine yakındırlar. Eğer, neden **bışıġ** (بيشيغ) ‘pişmiş پخته’ *ġayn* ile yazılır, [2] oysa ki **bişmek** (بيشماک) mastarından mıdır diye sorsalar, cevap olarak diyebiliriz ki, bu kelime kıyâsa/kurala aykırı olmasına rağmen, kullanıma uygundur. [3] Nitekim Arap dilinde (لسان عرب) de bu gibi kelimelerden seyrek olarak vardır.

Yararlı: Rūm ve İrān Türkleri (اتراک روم و ايران) mastarların *ḳāf*’lı veya *kāf*’li olmasına [4] çok dikkat etmez ve bazı mastarları nasıl geldiyse zikrederler. Örneğin; **ėrmek** (ايرماک) ‘ermek, yetişmek رسيدن’ fiilini [5] rahmetli Fużūlī Baġdādī *kāf* ile yazmıştır. Rūmī imlâ (باملاءالروميه) ile, şiir:

*ḫoşdur **ėrmek** ol beden* [6] *vaṣlına pīrāhen kibi::*

geh el öpmek āstīn tek geh ayaġ dāmen kibi::

خوشدور ايرمک اول بدن وصلينه پيراهن كيبى::

كه ال اوپمک استين تک كه ايا غ دامن كيبى::

Bilgin münşî olan Saʿde’d-dīn Ṣefā-yi Rūmī [7] *Tārīḫ-i Āl-i ʿOṣmān* kitabında bu mastarı *ḳaf* ile [ırmaḳ] aynı anlamda kullanmış ve ‘ırmak آب نهر’ anlamına da gelen **ırmaḳ** (ايرماق) ile aynı cinsten olduğunu söyleyerek şöyle yazmış:

[8] *leb-i cūye varup Rūm ili nāmdārlarını taṣmīm ėtdikleri ṣaḳāḳ maḳāmından **ayırmaḳ**[54] içün **ırmaḳ** kenārına* [9] *daʿvet ėyledi.*

---

[53] BM 4v.28 **ılmaḳ** : ML s.155 *(nīze bile) ılmaġ* ‘(kargı ile) saplamak, hücum etmek’. BM 109v.14 *ılmaḳ (ايلماق)* ‘almak, dikkate almak كرفتن و بنظر’

[54] BM 5r.8 **ayırmaḳ:** Müellif, aynı şekilde yazılmış olan *ayırmaḳ* (ايرماق) ve *ırmaḳ* (ايرماق) sözlerinin ikisini de *ırmaḳ* okumuştur. Cümlenin anlamına bakıldığında birincisinin *ayırmaḳ* ikincisinin ise *ırmaḳ* olduğu anlaşılmaktadır.

لب جویه واروب روم ایلی نامدارلرینی تصمیم ایتدیکلری شقاق مقامندن ایرماق ایچون ایرماق کنارنه دعوت ایلدی

Yani, falan paşa nehir kıyısına gidip vardıkları hilaf durumundan uzaklaştırmak için Rūm elinin ünlülerini [10] nehir kıyısına davet etti.

O topluluğun (: Rūm ve İrān Türkleri) *ḳāf* ve *kāf* mastarlarına bağlı olmamasının sebebi şudur ki, onlarda diğer sîgalardaki *ḳāf* ve *kāf* [11] düşmüştür. Nitekim; **alġan**'a (آلغان) **alan** (آلن), **kilgen**'e (كيلكان) **gėlen** (كيلن), **alġuçı**'ya (آلغوجى) **alıcı** (اليجى) ve **kilgüçi**'ye (كيلكوجى) **gėlici** (كيليجى) derler. *Ḳāf* ve *kāf*'ın zikri [12] mastarlarda gerçekleşir ve eğer onda bir yanlışlık yapılırsa da, eksiklik sayılmaz. Oysa Çaġatay lugatinde (لغت جغتای) [13] eğer *ḳāf*'lı mastar *kāf* ile veya *kāf*'lı mastar *ḳāf* ile yazılırsa, tüm sîgalara da bulaşarak birbirine zıt anlamlar ortaya çıkar. [14] Dolayısıyla, bu kural Çaġatay lugatinde (لغت جغتای) zaptedilmiştir ve uygulanmaktadır.

Rūm Türkleri (اتراک روم) aynı zamanda mastarların sonuna başka harfler eklemek istedikleri zaman [15] kelimeyi sâdeleştirmek için, mastar ekinin son harfini, ister *kāf* veya *ḳāf* olsun düşürürler. [16] Nitekim, 'almak كرفتن' anlamındaki **almaḳ**'a (آلماق) **alması** (آلماسى) 'alması كرفتنش' ve **almadın** (آلمادين) yani 'almaktan از كرفتن', 'gelmek آمدن' anlamındaki **kilmek**'e (كيلماك) [17] **gėlmesi** (كيلماسى) 'gelmesi آمدنش' ve **gėlmedin** (كيلمادين) 'gelmekten از آمدن' derler. Bu fiiller olumsuz olarak da kullanılmaktadır. [18] Onsekizinci Bābda olumsuzluk konusu örnekleriyle açıklanacaktır. Fakat, eğer yönelme ekleriyle (حروف تعديه) kullanılırsa [19] olumluluk anlamı taşır. Örneğin; **almaġa** (آلماغه) 'almaya بكرفتن' ki **almaḳġa**'nın (آلماقغه) kısaltılmışı ve **gėlmege** (كيلماكا) 'gelmeye بآمدن' ki [20] **kilmekge**'nin (كيلماككا) kısaltılmışıdır. Aynı şekilde; **almalıdur** (آلمالىدور) 'almalıdır/alınmalıdır كرفتنى است' ve **gėlmelidür** (كيلمالىدور) 'gelmelidir آمدنيست'. [21] Çaġatay tayfası (طايفه جغتای) ve tüm Rūm ve İrān Türkleri (عموم اتراک روم و ايران) arasında yaygın olan tekil birinci kişi geçmiş zaman sîgasında (صيغه متكلّم معالغير فعل ماضى) – örneğin; **ėyledük** (ايلادوک) [22] 'ettik كرديم' ve **yıġladuḳ** (يیغلادوق) 'ağladık كريه كرديم'- eğer, bazı zamirler ve ekler (علامات) ilave edilirse, kelime mastar anlamı kazanır: **[T 8r.]** **ėyledügüm** (ايلادوكوم) [23] 'ettiğim كردنم', **aġladuġum** (آغلادوغم) 'ağladığım كريه كردنم'. Fuẕūlī'den tanık, Rūmī imlâ ile şiir:

āh ***ėyledügüm*** *serv-i ḫırāmānuŋ* [55] [24] *içündür::*

ḳan ***aġladuġum*** *ġonça-yi ḫandānuŋ* [56] *içündür::*

آه ايلادوكم سور خرمانک ايچوندر::

قان آغلادوغم غنچه خندانک ايچوندر::

[55] BM 5r.23 **ḫırāmānuŋ** : SK 26 *ḫırāmān (خرامان) içündür.*
[56] BM 5r.24 **ḫandānuŋ** : SK 26 *ḫandān (خندان) içündür.*

Ayrıca, **tökdük** (توکدوک) ‘döktük ریختیم’, **tökdükçe**[57] (توکدوکچه) ‘döktükçe [58]تا ریختن’. Nitekim, Fużūlī [25] şöyle diyor, şiir:

***tökdükçe** ḳanımı ġamuŋ ol āstān içer::*

bir yerde[y]em esīr ki toprāġı ḳan içer::

توکدوکچه قانمی غمنک اول آستان ایچر::

بیر یرده‌ام اسیر که توپراغی قان ایچر::

Aynı türden **olduḳ** (اولدوق) [26] yani ‘olduk شدیم’[59] ve **olduġın** (اولدوغین) ‘olduğunu ve olmasını شدنشرا و بودنشرا’. Fużūlī’den örnek, şiir:

[27-28] *fiġān kim*[60] *baġrımıŋ ol lāle ruḫ ḳan*[61] ***olduġın** bilmez::*

*ciger pergālesinde dāġ-ı pinhān **olduġın** bilmez::*

فغان کیم باغریمنک اول لاله رخ قان اولدوغین بیلمز::

جکر پرکاله‌سنده داغ پنهان اولدوغین بیلمز::

İkinci Fasıl (فصل دویم)

Mastar İsimleri Hakkında (در اسماء و مصادر)

Kuralsız (semāʿī) ve iki türlüdür.

Birinci tür, mastar ismi anlamına gelen özelliklerdir (مختصات). Bazıları [29] ḳaraşat **tā** ile yapılır. Örneğin; **unut** (اونوت) ‘unutma[k] فراموش’ ve **uyat** (اویات) ‘utanma[k] خجالت’. Bazıları ise, **ḳāf** ve **ġayn** iledir. [BM 5v.1] Mesela; **buyruḳ** (بویروق) ‘emir, ferman فرمان’, **aldaġ** (آلداغ) ‘aldatma فریب’. Bazen **kāf** ile yapılır: **bilig** (بیلیک) ‘bilgi دانش’ ve **tilük** (تیلوک) [2] ‘delik سوراخ’. Bazen **şīn** ile de görülür: **uruş** (اوروش) ‘savaş جنک’ ve **yürüş** (یوروش) ‘yürüyüş رفتار’[62], **turuş** (توروش) ‘durma ve [3] kalkma ثبات و قیام’, **uçuş** (اوچوش) ‘uçuş پرواز’. Bazıları **mīm** ile yapılır: **ölüm** (اولوم) ‘ölüm مرک’, **yolum** (یولوم) ‘su yolu آب معبر’. Bazıları **nūn** [4] **ve cīm** iledir: **sögünç** (سوکونج) ‘küfür دشنام’; **sağınç** (ساغینج) ‘düşünce ve hayal اندیشه و خیال’; **ḳorḳunç** (قورقونج) ‘korku خوف’. Kimileri **lām** iledir: [5] **soyurġal** (سیورغال) ‘bahşiş ve ihsan بخشش و احسان’; **yasal** (یاسال) ‘düzenli, nizamlı منتظم و مرتب’; kimileri **nūn** iledir: [6] **yıġın** (ییغین) ‘cemiyet, toplum جمعیت’; **yaġın** (یاغین) ‘yağmur باران’. Bazen **-ġu** (غو) ve **-gü** (کو) ile: **yarġu** (یارغو) ‘ayırma, bölme تفریق’; **sorġu** (سورغو) ‘soru پرسش’ [7]; **alġu** (الغو) ‘alma اخذ’; **birgü** (بیرکو) ‘verme دهش’. Bazıları ise iki üç şekilde de (وجه) yapılır. Örneğin; **alġu birgü** (الغو بیرکو) ve **alış biriş** (الیش بیریش) ‘alışveriş داد و ستد’; [8] **alıġ**

---

[57] BM 5r.24 **توکدوچه** : T 8r.2 *توکدوکچه*
[58] BM 5r.24 **ریختن** : T 8r.2 *تا ریختن*
[59] BM 5r.26’nın başında fazladan “aynı türden *oldugın olduḳ*” yazılmıştır.
[60] BM 5r.27 **kim** : SK 26 *kin (کین).*
[61] BM 5r.27 **ḳan** : SK 26 *ḳal (قال).*
[62] Yazarın anlam olarak verdiği *reftâr (رفتار)* sözü eski Farsçada ‘yürüyüş, gidiş’ ve modern Farsçada ‘davranış’ demektir. Bkz.DehS.

satıġ (الیغ ساتیغ) ve alış satış (الیش ساتیش) ‘alma-satma/alışveriş خرید و فروش’; kılıġ (قیلیغ) ve kılış (قیلیش) ‘davranış فعل و کردار’ ve bu gibi birçok örnek bulunmaktadır.

[9] İkinci tür, ortak sözlerden (الفاظ مشترکه) olup **-ġur** ve **-kür/-gür** ile yapılır. Örneğin; çıḳġur ‘çıkacak / çıkması gereken درآمدنی’. Nitekim şöyle der, şiir:

[10] *körgeç ol yüzni başımġa urdı*[63] *yüz tīġ-i belā::*

*kör ki **çıḳġur** köz başımġa ni belālar kiltürür::*

کورکاج اول یوزنی باشیمغه اوردی یوز تیغ بلا::

کور که چیقغور کوز باشیمغه نی بلالار کیلتورور::

Ayrıca, [11] tınmaġur ‘huzursuz’. Tanık olarak, şiir:

ṣoḥbetim āzürde cānānımda bolġay kāşkī::

derdi anıng[64] [12] ***tınmaġur** cānımda bolġay kāşkī::*

صحبتیم ازرده جانانیمدا بولغای کاشکی::

دردی انینک تینماغور جانیمدا بولغای کاشکی::

Bazı kelimelerdeki ekler, fâil anlamı kazandırır. Bu konuyla ilgili Dördüncü Bābda [13-14] **Fâil İsmi** (اسم فاعل) kısmında izahat verilecektir.

İkinci Bāb (باب دویم)[65]

Geçmiş Zaman Fiili Hakkında (در بیان فعل ماضی)

Üç kısımdır. Birinci kısım geçmiş zaman alnlamı ifade eden işaretleyicilerdir (علامات). İki türdür: Birinci tür **-dI** ve **-tI**’dir. Altı işaretleyiciden (alāmet) oluşmaktadır [15] ve 24 sîgada (yani, çekimde) kullanılır.

Birinci işaretleyici **-dI** ve **-tI**’dır ki üçüncü şahsın tekliğinde (علامت مفرد مغایب) görülür: aldı ‘aldı’ [16] ve kitti ‘gitti’ gibi.

Diğeri, ikili (تثنیه) ve üçüncü şahsın çoğulunda (جمع مغایب) görülen **-dIlAr** ve **-tIlAr**’dır: aldılar ‘aldılar’ ve kittiler [17] ‘gittiler’ gibi.

Diğeri, **-dIn̂ġ, -dUn̂ġ, -tIn̂ġ, -tUn̂ġ** ikinci şahsın tekliğinde (مفرد مخاطب) kullanılır: aldın̂ġ ‘aldın’; [18] urdun̂ġ ‘vurdun’; kittin̂ġ ‘gittin’; tuttun̂ġ ‘tuttun’.

Diğeri, **-dIn̂ġIz, -dIn̂ġlAr, -dUn̂ġUz** [19] ve **-dun̂ġlar**, **-tIn̂ġIz**, **-tın̂ġlar**, **-tUn̂ġUz**, **-tUn̂ġlAr** ikili ve ikinci şahsın çoğulunda (علامات تثنیه و جمع مخاطب) kullanılır: aldın̂ġız [20]

---

[63] BM 5v.10 **urdı** : SK 28 *urddı (اوردی).*
[64] BM 5v.11 **anın̂ġ** : SK 28 *anlik (آنلیک).*
[65] BM 5v.’de sayfanın sağ kenarında *Bāb-i Doyyum باب دویم* yazılmıştır.

ve **aldıñlar** ‘aldınız’; **urduñuz** ve **urduñlar** ‘vurdunuz’; **kittiñiz** ve **kittiñler** ‘gittiniz’; **tuttuñuz** [21] ve **tuttuñlar** ‘tuttunuz’.

Diğeri, **-dIm**, **-dUm**, **-tIm**, **-tUm**’dur ve birinci şahsın tekliğinde (علامات متكلم وحده) kullanılmaktadır: **aldım** ‘aldım’; [22] **urdum** ‘vurdum’; **kittim** ‘gittim’; **tuttum** ‘tuttum’.

Diğeri, **-duḳ, -tuḳ, -dük** ve **-tük** ise birinci şahsın [23] çoğulunda (متكلم مع‌الغير) kullanılmaktadır: **alduḳ** ‘aldık’; **sattuḳ** ‘sattık’; **kildük** ‘geldik’; **kittük** ‘gittik’.

[24] Eklerin (harf) farkı ve harekelerle ilgili Altıncı Mebnā’da Ādāb-i İmlā’da (Yazım Kuralları) kayıtlar vardır. Bazen birinci şahsın çoğul eki [25] kelimenin bir parçasıdır. Örneğin; **tutuḳ** ‘engel, perde’[66]; **ḫoduk/ḫodek (خودک)** ‘sıpa, eşek yavrusu’[67]; **ötük** “ayakkabı ve çizme[68]’.

[26] **Kural:** Rūm ve İrān Türklerinin konuşmasına uygun olarak, eğer geçmiş zaman fiilinin birinci kişi çoğul ekine bazı zamir ekleri ilave edilirse [27] kelime mastar anlamı kazanır. Bu konuda Birinci Bāb’da mastarlar kısmında [28] bilgi verilmişti. Bazen ikinci kişi çoğul anlamı da vermektedir. Nitekim, şöyle derler: **ėyledügüŋ iḥsānlar** “ettiğin iyilikler”. **[T 9v.]** [29] Rahmetli Fużūlī’den Rūmī imlâ ile şiir:

ėyle ʿuşşāḳa cefālar ki vefālar göresin[69]*::*

[BM 6r.1] *şanma kim żāyiʿ olur* ***ėyledügüŋ iḥsānlar****::*

ایله عشّاقه جفالر كه وفالر كورەسن::

صانمه كيم ضايع اولور ايلادوكنک احسانلر::

Aynı şekilde **gördügüñg köñglüm** “gördüğün gönlüm”. [2] Nitekim, Fużūlī şöyle diyor, şiir:

tutuşdı ġam odına[70] *şād gördügüŋ köŋlüm::*

muḳayyed oldı ol āzād ***gördügüñg***[71] [3] ***köñglüm****::*

توتوشدى غم اودنه شاد كوردوكنک كونكلوم::

مقيّد اودى اول ازاد كوردوكنک كونكلوم::

İkinci tür **-bAn** (بان) lafzıdır: **alıban** ‘alıp/almış كرفته’; **kitiben** ‘gidip/gitmiş رفته’; **iyleben** ‘edip/etmiş كرده’. [4] Sonuncuya tanık olarak, şiir:

çehre yaptıñg ḫasta cānımnı[72] *añga zār* ***iyleben****::*

zülf yıġdıñg tilbe köñglümni [5] *giriftār* ***iyleben****::*

---

[66] BM 5v.25 **tutuḳ** : LN s.457 *tutuḳ* ‘bu daḫı dutacaḳ nesne demekdür ki ve dutılmış nesne ve burada *inḳibāż* maʿnāsına daḫı gelür’; PdC *tutuḳ (توتوق)* ‘rideau, portière; àprendre, pris; contracté. – توتوقلوغ action d’être pris; éclipse de soleil ou de lune’.

[67] BM 5v.25 **ḫoduk/ḫodek** : PdC s.313 *ḫoduk/ḫodek (خودک)* ‘poulain de l’âne’. Krş. Az.T. *qoduq* ‘eşeğin yavrusu’ (AzDil c.1: 170).

[68] BM 5v.23 **ötük** : LN s.987 ‘çizme, edik’.

[69] BM 5v.29 **göresin** : SK 30 *görs (كورس).*

[70] BM 6r.2 **اودنه** : SK 30 *اودينه*

[71] BM 6r.2 **gördüküñg** : SK 30 *gördüngüñg (كوردونكنک).*

[72] BM 6r.4 **cānımnı** : SK 30 *cānımı (جانمى).*

چهره یاپتنک خسته جانمنی آنکا زار ایلابان::

زلف بیغدینک تیلبه کونکلومنی کرفتار ایلابان::

Bu ek (lafz) asla zamirlere ve [fiil] bağlayıcılarına (revābiṭ روابط) eklenmez ve çoğu zaman **-bAn** kısaltılarak [6] sâkin **-b** [-p] (ب ساكنه) ile yetinilir : **alıp**; **kitip**; **iylep**. Sonuncusuna tanık olarak, şiir:

kātib-i ṣunʿ [73] *çü her* [7] *kimge bir işni raḳam* ***iylep::***

sebz-ḫaṭlar ġamıġa bizni ḳażā müttehem ***iylep::***

کاتب صنع چو هر کیمکا بیر ایشنی رقم ایلاب::

سبز خطلار غمیغه بیزنی قضا متهم ایلاب::

Eğer ayrı (bitişmeyen) zamirler (ضمایر منفصله) ve bazı [8] [fiil] bağlayıcıları (revābiṭ) ile birlikte kullanılmak istenirse, tabiî ki **-bAn**'ın sonundaki **elif** ve **nūn** atılır: **alıp min** 'almışım کرفته‌ام'; [9] **alıptur** 'almıştır کرفته'; **alıp idi** 'almıştı کرفته بود' ve {hakeza benzerleri}[74].

İkinci kısım ortak sözlerdir (elfāẓ-ı müştereke) ve iki türden oluşur.

[10] Birinci türde, bazen mefûl (مفعول), bazen de geçmiş zamanın meçhulü/edilgeni (ماضی مجهول) anlamlarında kullanılır ve iki işaretleyici (علامت) ile belirtilir: [11] Birincisi **-mIş**'tir. Geçmiş zaman için örnek olarak: **almış** 'almış کرفته'; **urmış** 'vurmuş زده'; **ḳılmış** 'etmiş, kılmış کرده'. [12] Mefûl ve meçhul/edilgeni geçmiş zamana örnek olarak: **alınmış** 'alınmış کرفته شده'; **urulmış** 'vurulmuş زده شده'. Bu söz hem zamir ve zamir ekleri, hem de bazı [fiil] bağlayıcıları (revābit) ile birlikte [13] kullanılabilir: **almış min** ve **almışam** 'almışım کرفته‌ام'; **almış sin** ve **almışaŋ͡ġ** 'almışsın کرفته'; **almıştur** [14] 'almıştır کرفته است'; **almış idi** 'almıştı کرفته بود' vb. Ayrıca, geniş zamanın ikinci kısmına eklenerek, onu geçmiş zaman yapar: [15] **aladurmış** 'alırmış میکرفته'; **uradurmış** 'vururmuş میزده'; **ḳıladurmış** 'edermiş میکرده'. İkinci işaretleyici **-ġan** ve **-Ken** ekleridir (lafz). [16] Bu konuda Birinci Bāb'ın mastarlar kısmında bilgi verilmiştir. Geçmiş zaman anlamında kullanıldığına dair örnek, şiir:

taʿālallāh ni ḳaddur ḳad imes cennet nihālidür::

açılġan [17] *gül,* ***yaşunġan*** *berg-i gül,* ***bütken*** *şeker anda::*

تعالی‌الله نی قددور قد ایماس جنت نهالی‌دور::

اچیلغان کل یاشونغان برک کل بوتکان شکر آندا::

Yani "Yüce Tanrı, (bu) ne boydur, boy değil cennet fidanıdır ki, orada çiçek açılmış, çiçek yaprağı [18] gizlenmiş ve şeker bitmiştir/çıkmıştır".

---

[73] BM 6r.6 **ṣunʿ** : SK 31 *ṣuġ (صغ).*

[74] BM 6r. {hakeza benzerleri}: 8 ve 9. satırlar arasında daha küçük harflerle yazılmıştır.

Mefûl ve meçhul/edilgen geçmiş zaman örneği: **yaşurulġan** ‘gizletilmiş’; **bütkerilgen** ‘bitirilmiş/ortaya çıkarılmış’. [19] Bu sîga Rūm ve İrān Türklerinin konuşma dilinde **-ġ**’sız ve **-K**’siz olarak yapılır. Nitekim, mastarlar kısmında [20] izah edilmiştir. **-ġan** ve **-Ken** işaretleyicileri her iki tür geçmiş zaman fiilinin sonuna eklenebilir. Geçmiş zaman [21] örneği: **alurġan**[75] ve **aladurġan** ‘almış كرفته’; **kilürgen** ve **kiledürgen** ‘gelmiş آمده’. Fakat, mef’ul ve meçhul/edilgen geçmiş zaman anlamında: [22] **yaşunurġan** ve **yaşunadurġan** ‘gizlenmiş پنهانشده’; **bütkerilürgen** ve **bütkeriledürgen** ‘bitirilmiş رویانیده شده’. [23-24] Mastarlar kısmında Birinci Bāb’da yazıldığı ve Fâil İsmi başlığı altında da belirtileceği gibi eğer, herhangi bir kelimeye eklenirse, birlikte fâil ve mastar anlamına gelir. Mastar anlamında bitişik zamirlerle (yani, iyelik ekleri ....) birlikte kullanılır. Örneğin; [25] **yaşunġanı** ve **yaşunurġanı** ve **yaşunadurġanı** ‘gizlenmesi پنهانشدنش’; **bütkeni**, **bütergeni** ve **bütedürgeni** [26] ‘bitmesi روئیدنش’. Ayrı (bitişik olmayan) zamirlerle kullanılmaz.

İkinci tür, olumsuz geniş zaman sîgası (صیغه مضارع منفی): Mesela; **yarılmaydur** ve **açılmaydur** [27] ‘açılmaz وانمیشود’. Fakat, olumsuz geçmiş zaman anlamı da taşır, yani ‘açılmamış وانشده’. Nitekim şöyle der. Şiir:

*şikenc-i ṭurresidin kim girih **yarılmaydur**::*

[28] *benefşeī turur ammā henūz **açılmaydur**::*

شکنج طرّه‌سیدین کیم کره یاریلمایدور::

بنفشهٔ تورور اما هنوز اجیلمایدور::

Yarar: Eğer geniş zaman fiili (فعل مضارع) geçmiş zaman bağlayıcıları (revābit) alırsa, [29] şimdiki ve geçmiş zaman hikayesi (حکایت حال ماضی) yapılır. Örneğin; **kilür irdi** (کیلور ایردی) ve **kiledür irdi** (کیلادور ایردی). İkincisine tanık olarak, şiir:

kiledür irdi [BM 6v.1] *cismim mini körgeç yandı::*

ey Nevāyī nige çıḳtım[76] *mini [min-i] nādān utru*[77]*::*

کیلا دور ایردی جسمیم مینی کورکاج یاندی::

ای نوائی نیکا چیقتیم مینی نادان اوترو::

---

[75] BM 6r. 21 **olurġan** (اولورغان): T 9v.19 *alurġan (الورغان).*
[76] BM 6v.1 **çıḳtım** : SK 33 *çıḳım (چیقیم).*
[77] BM 6v.1 **utru** : SK 33 *utrd (اوترد).*

Üçüncü Bāb (باب سیم)[78]

Geniş Zaman Fiili Hakkında (در بیان فعل مضارع)

İki kısımdır:

[2] **Birinci Kısım**: Emir fiilinin sonuna mühmele rā eklenir. O da iki türlü yapılır. Birinci tür semâ'î/kuralsız olup, emir fiilinin sonu ünsüzle biter. [3] Örneğin; **al** (ال) 'al بکیر', **at** (آت) 'at بیننداز', **bir** (بیر) 'ver بده', **çik** (چیک) 'çek بکش'. Bu durumda onların sonuna ünlü eklenir [T 10r.] ve mühmele rā'dan sonra zamme (yani, U) gelir. [4] Fakat, son harfin harekesi belli bir kurala tâbi olmayıp, zamme (yani, U) bazen fethaya (yani, A) da çevrilebilir. Örneğin; **al** (ال), [5] **alur** (آلور) yani zamme (yani, U) ile; **at** (آت), **atar** (آتار) fetha (yani, A) ile; **bir** (بیر), **birür** (بیرور) zamme ile; **çik** (چیک), **çiker** (چیکار) fetha (yani, A) ile. Yani [6] zammeyi (yani, U) fethaya (yani, A) veya fethayı (yani, A) zammeye (yani, U) çevirmek mümkün değildir. Bu türde kullanılan biçime tâbi olunmalı.

İkinci tür kıyâsî/kurallıdır; [7] emir fiilinin sonu ünlüyle biter. Örneğin; **iste** (ایستا) 'iste', **yu** (یو) 'yıka', **di** (دی) 'de, söyle'. Bu durumda hiç bir harf ve hareke değişimi olmadan [8] mühmele rā eklenir. Örneğin; **ister** (ایستار) 'ister', **yur** (یور) 'yıkar', **dir** (دیر) 'der'. Her iki tür aynı zamanda mastar [9] ve fâil anlamlarını da ifade etmektedir. Nitekim, mastar anlamı taşıyan tanıklar Birinci Bāb'ın Mastarlar kısmında açıklanmıştır. [10] Fâil anlamı ise, Dördüncü Bāb'ın Fâil İsmi (ism-i fâil) kısmında izah edilecektir.

İkinci Kısım: Bu tür, üç kıyâsî/kurallı türden oluşur.

Birinci tür [11] ise üç kuraldan oluşmaktadır. İlk kurala göre, eğer emir fiilinin sonu ünsüzle biterse (meskūnetu'l-āḫır), son harfe fetha harekesi (yani, A) ve **-dUr** lafzı eklenir. [12] Örneğin; **al** (آل) ve **kil**'e (کیل) **aladur** (آلادور), **kiledür** (کیلادور) derler, yani 'alıyor, geliyor'. İkinci kurala göre, eğer emir fiilinin [13] sonu **iste** (ایستا) ve **asra** (اسرا) gibi fethayla (meftūḥatu'l-āḫir, yani -A), veya **yu** (یو) ve **oḳu** (اوقو) gibi zammeyle (mażmūmatu'l-āḫır, yani, -U) biterse, sonuna yāy-i ḥuṭṭī (y) ve ardından da [14] **-dUr** eklenerek **isteydür** (ایستایدور) 'istiyor', **asraydur** (اسرایدور) 'koruyor, tutuyor', **yuydur** (یویدور) 'yıkıyor' ve [15-16] **oḳuydur** (اوقویدور) 'okuyor' denir. Üçüncü kurala göre, eğer emir fiilinin sonu **di** (دی) ve **yi** (یی) gibi kesreyle biterse (meksūretu'l-āḫır, yani -I), ikinci kurala göre sonuna yā eklenmesi gerekirse, iki yā'nın yan yana gelmesi (iltikā-i yā'eyn) durumunda **-dUr** lafzı fiilin sonuna eklenir ve [17] işbalı kesreyle telaffuz edilerek (bʾ işbā-i kesre) **diydür** (دیدور) 'diyor', **yiydür** (ییدور) 'yiyor' denir.

Tartışma (Baḥs بحث): Eğer dense ki, **tıymaḳ** (تیماق) mastarı [18] 'men etmek' vezin ve dış görünüşü itibarıyla **dimek** (دیماک) 'demek, söylemek' ve **yimek** (ییماک) 'yemek' ile

---

[78] BM 6v.'de sayfanın sağ kenarında *Bāb-i Seyyüm* باب سیم yazılmıştır.

aynı olduğu hâlde neden [19] **dimek** ve **yimek**'in geniş/şimdiki zamanı **dir** ve **diydür** (دیر و دیدور), **yir** ve **yiydür** (یر و ییدور), fakat, **tıymaḳ**'ın geniş/şimdiki zamanı **tıyar** (تییار) ve **tıyadur** (تییادور)dur. Nitekim, [20] birincisine tanık olarak, şiir:

ḥālini niylep nihān tutsun Nevāyī ḥasta kim::
tıysa eşkin āh urar yıġlar eger āhın ***tıyar***[79] *::*

حالینی نیلاب نهان توتسون نوائی خسته کیم::
تیسا اشکین آه اورار ییغلار اکر آهین تییار::

[21] İkinci tanık olarak, şiir:

barurda kūyuñga yoḳ iḫtiyārım::
mini her niçe kim köñglüm ***tıyadur****::*

باروردا کویونکا یوق اختیاریم::
مینی هر نیجه کیم کونکلوم تییادور::

Cevapta [22] diyebiliriz ki, **tıymaḳ** (تیماق) işbalı kesreyle yani, (-ıy) telaffuz edildiğinden ikili (ṣenāī) olup ve yā kelimenin bir parçasıdır. Bu nedenle onun geniş/şimdiki zamanı **tıyar** (تییار) ve [23] **tıyadur**'dur (تییادور). Fakat, **dimek** (دیماک) ve **yimek** (ییماک) işbasız olduğu için birli (aḥādī) içinde olup, yāy-i ḥuṭṭī olan ikinci harfi [24] kesreyi (yani I) ifade eder. Dolayısıyla da, onların geniş/şimdiki zaman eki **dir**, **diydür**, **yir**, **yiydür**'dür (دیر، دیدور، یر، دیدور).

İkinci türü "elfāẓ-i müşterike"dir. Örneğin; **-ġay** (غای) [25], **-gey** (کای), **-sUn** (سون)[80] ve **-dik** (-دیک). Bunlar fiilin sonuna eklenir. Örneğin; **alġay** (آلغای), **alsun** (آلسون), **aldik** (آلدیک) 'alsın بکیرد' ve **kilgey** (کیلکای), **kilsün** (کیلسون) [26] **kildik**[81] (کیلدیک) 'gelsin بیاید'. Bazı durumlarda tekil üçüncü kişi emir fiili (مفرد مغایب از فعل امر) anlamını ifade eder ki, bu konuda aşağıda bilgi verilecektir. [27] Başka bir yol da, sonu ünsüzle biten emir sîgasına fetha (yani, A) eklemekle olur. Örneğin; **tişe** (تیشا) 'deşsin سوراخ کند'. Nitekim *Sedd-i İskenderī*'de [28] Sinān'ın vasfında şöyle der, şiir:

ucı ḳatre sudın tapıp çāşnī::
ni-tañg ger ***tişe*** [82] *ḳatre su taşnı::*

اوجی قطره سودین تاپیب چاشنی::
نیتانک کر تیشا قطره سو تاشنی::

Ayrıca [29] **tarıla** (تاریلا)[83] 'ziraat edile/edilsin '. Nitekim Luṭfī cinas şeklinde şöyle söylemiştir, şiir:

---

[79] BM 6v.20 **tıyar** : SK 35 *tısar (تیسار).*
[80] BM 6v.25 **-suy** *(سوی)*, T 10r.19 *-sun (سون).*
[81] BM 6v.26 **kidik** *(کیدیک)*, T 10r.20 *kildik (کیلدیک).*
[82] BM 6v.28 **tişe** : SK 36 *niter (نیتار).*
[83] BM 6v.29 **tara** *(تارا)*, T 10r.23 *tarıla (تاریله).*

tā işim tüşti bir aġzı tar ile::
kön͡glümi asrar[84] **[BM 7r.1]** *saçı bir tār ile::*
köz tutar min[85] *kim közümnin͡g suyıdın*[86]*::*
kön͡glide tuḫm-i muḥabbet ***tarıla****::*

تا ایشیم توشتی بیر آغزی تار ایله::
کونکلومی اسرار ساچی بیر تار ایله::
کوز توتار مین کیم کوزومنینک سویی‌دین::
کونکلیدا تخم محبت تاریله::

Bu sîga mastar [2], üçüncü kişi emir sîgası ve şimdiki zaman sîgası olarak da kullanılır. Nitekim mastar anlamını ifade ettiğiyle ilgili Birinci Bāb'da tanıklarla bilgi verilmiştir. Üçüncü kişi emir sîgasıyla ilgili [3-4] Altıncı Bāb'da ve şimdiki zaman sîgasıyla ilgili de Onuncu Bāb'da söz edilecektir.

Yararlı: Biliniz ki, eğer geniş zaman fiilinin (فعل مضارع) ikinci kısmı olan **-dUr** (دور) ekine geçmiş zaman işaretleyicilerinden (ʿalāmet) olan **-mIş** (میش) eklenip ona da fiil nisbet (müntesebāt-i fiʿl) edilirse [5] gelecek zaman (استقبال) anlamı verir. Örneğin; **isedürmiş bolġay** (ایسادورمیش بولغای) 'esmiş olsa bile میوزیده باشد'; **ḳonġaradurmış bolġay** (قونغارادورمیش بولغای) [6] {'yerinden koparmış olsa bile ازجا میکنده باشد'; **ḳıladurmış bolġay** (قیلادورمیش بولغای) 'yapmış olsa bile میکرده باشد'.[87] Nitekim *Nesāyimü'l-Maḥabbe*'de Şeyh Ebu'l-Ömer [7] Ḫarḳānī [88] hakkında şöyle der:

> *Anı āsmāndın bir tār ipek*[89] *bile asmış bolġaylar ve yilī*[90] ***isedürmiş bolġay***}[91] **[T 11v.]** *kim binālarnı* [8] *ve yıġaçlarnı*[92] ***ḳonġaradurmış***[93] ***bolġay*** *ve deryālarnı enbāşte* ***ḳıladurmış bolġay*** *anı yirdin*[94] *teprete almaġay.*

---

[84] BM 6v.29 **asrar** *(اسرار)* : SK 36 *الراو*
[85] BM 7r.1 **tutar min** : SK 36 *tutaryın (توتاریین).*
[86] BM 7r.1 **suyıdın** : SK 36 *sulıdın (سولی‌دین).*
[87] Eckmann, geniş zaman hikayesinden sonra getirilen *bolġay* 'olacak' kelimesinin tahmin ifadeli bir cümle verdiğini yazar ve örnek olarak şu cümleyi verir: '*ol bu ʿināyetḳa andaḳ mütaẕhar, kim ba'ẕi maḥalde pādişāh maṣlaḥatı üçün téñ͡grilikdin hem tecāvüz ḳılur érdi bolġay* "o (Hoca Hüseyin Kirnegī), bu yardıma (padişahın lütfuna) öylesine dayanmıştı ki padişahın işleri uğruna uluhiyete (ilâhi kanunlara) tecavüz olmalı" Küll. R681 b:2' (bkz. Eckmann 2005: 122). Esterābādi, fiilin Farsça çevirisini verirken tam karşılığı olmadığı için Farsçada hiç kullanılmayan bir fiil yapısı oluşturmuştur. Söz konusu fiilleri doğrudan Farsça karşılıklarından çevirecek olursak anlamları sırayla şöyle olacaktır: 'esiyormuş olsa', 'yerinden koparıyormuş olsa', 'yapıyormuş olsa'.
[88] BM 7r.6-7 **Ebu'l-Ömer Ḫarḳānī** : NM 111:14 *Ebu'l-Ḥasan Ḫarḳānī*
[89] BM 7r.7 **itek** : NM 111:25-112-2 *ipek (ایپاک).*
[90] BM 7r.7 **yilī** : NM 111:25 *yil (ییل).*
[91] BM 7r.6-7 {yeniden…bolġay} : SK'de yok.
[92] BM 7r.8 **yıġaçlarnı** : SK 37 *yıġaçlanı (ییغاجلانی).*
[93] BM 7r.8 **ḳonġaradurmış** : NM 112:1 *ḳon͡garadurmış (قونکارادورمیش).*
[94] BM 7r.8 **yirdin** : NM 112:2 *ornıdın (اورنیدین).*

آنی آسماندین بیر تار ایتاک بیله آسمیش بولغایلار و بیلی ایسادورمیش بولغای کیم بنالارنی و بیغاجلارنی قونغارا دورمیش بولغای و دریالارنی انباشته قیلادورمیش بولغای آنی بیردین تپراتا الماغای

[9] Dördüncü Bāb (باب چهارم)[95]

İsm-i Fā‘il Hakkında (در بیان اسم فاعل)

İki kısımdır.

Birinci kısmı fâil anlamına gelenlerdir ve iki türe ayrılır.

[10] Birinci türü, kurallı/kıyâsîdir ve iki işaretleyici (alamet) ile yapılır.

Birinci işaretleyici emir fiilinin sonuna eklenen **-ġuçı** ve **-güçi**’dir (غوجی وکوجی). Örneğin; [11] **alġuçı** (آلغوجی) ‘alıcı کیرنده’ ve **kilgüçi** (کیلکوجی) ‘gelici, gelen آینده’.

Yanlış Bulma (تخطئه): Ṭāli‘ Hirevī **alġuçı** kelimesiyle ilgili diyor ki, bazen fâil, bazen de [12] mastar anlamı verir ve abartma (mübalağa) sîgası (صیغه مبالغه) olarak da kullanılır. Bu yanlıştır. Çünkü **-ġuçı** ve **-güçi** sâdece fâil anlamına gelir ve [13] başka bir anlam ifade etmez.

Kural: Rūm ve İrān Türkleri fâil ismi (ism-i fâil) yapmak istedikleri zaman fâil ismindeki **-ġu** ve **-gü**’yü atıp ve [14] fiilin sonuna bir ünlü ve **-CI** eklerler. Nitekim, **alġuçı** (آلغوجی), **kilgüçi** (کیلکوجی) ve **tutḳuçı** (توتقوجی)’ya **alıcı** (آلیجی), **gilici** (کیلیجی) ve **tutucı** (توتوجی) derler. [15] Bu şekilde karşılaştır.

İkinci işaretleyici (‘alāmet) somut adlar (اسماء ذات) ve diğerlerinin sonuna eklenen **-çI**’dir. Örneğin; **oḳçı** (اوقچی) ‘okçu تیرکش’. [16] tanık olarak şiir:

bozuḳ[96] *ḳabrimni körgen* ***oḳçı*** *dükkānıġa oḫşatġay::*
firāḳın͡g oḳıdın anda körüp [17] *peykān ü per her yan::*

بوزوق قبریمنی کورکان اوقچی دگانیغه اوخشاتغای::
فراقینک اوقی‌دین آندا کوروب پیکان و پر هر یان::

indekçi (ایندکچی) ‘halkı ziyafete çağıran کسی که مردم را بمهمانی طلب کند’; **bitikçi** (بتیکچی) ‘yazıcı نویسنده’. [18] Eğer mastarların sonuna eklenirse onu mef‘ūla dönüştürür. Nitekim *Tārīḫ-i Babürī*’de şöyle anlatılmıştır:

Bāḳī Çaġāniyānī devlet-[19] *ḫᵛāhlıḳ ḳılıp bizge*[97] ***ḳoşulmaḳçı*** *boldı.*

باقی چغانیانی دولت خواهلیق قیلیب بیزکا قوشولماقچی بولدی.

---

[95] BM 7r.’de sayfanın sol kenarında *Bâb-i Çahārum باب چهارم* yazılmıştır.
[96] BM 7r.16 **bozuḳ** : SK 38 *boruḳ/buruḳ (بوروق).*
[97] BM 7r.19 **bizge** : SK 38 *birge (بیرکا).*

Yani ‘refakatçi oldu همراه شدنی و رفاقت کردنی’.

Yine şöyle der:

yaġılarnıŋ[98] *üstige* [20] ***atlanmaḳçı*** *idük.*

یاغی‌لارنینک اوستیکا اتلانماقچی ایدوک

Yani ‘biniciydik سوار شدنی بودیم’.

Bazen kelimede fazlalık olarak da kullanılır. Bu konuda [22] Dördüncü Mebnā’da **Fazlalıklar** (Zevāit) başlığı altında bilgi verilecektir.

İkinci türü semâîdir ve birkaç türü vardır. Birincisi bazı kelimelerin sonuna eklenen **-vul**’dur. Örneğin; **ḳaravul** (قراول) ‘bekçi دیده‌بان’[99], **yasavul** (یساول) ‘düzenleyici, yapıcı ناظم و سازنده’[100], **bekevül** (بکاول) ‘sofracı سفره‌چی’[101], **totḳavul** [23] ‘muhafız, korucu, müstahfaz مستحفظ’ ve benzerleri. Diğeri, sonu ünsüzle biten emir fiiline fetha (yani, A) ve ardından da **-ġan** ve **-gen** [-aġan/-egen] eklemekle yapılır [24] ve süreklilik ve pekiştirme (شدت) anlamı verir. Örneğin; **tutaġan** (توتاغان) ‘sürekli tutan دایم گیرنده’, **çapaġan** (چاپاغان) ‘sürekli çapan/koşan دایم تازنده’, **uraġan** (اوراغان) [25] ‘sürekli vuran دایم زننده’, **külegen** (گولاکان) ‘sürekli gülen دایم خنده کننده’, **kisegen** (کیساکان) ‘çok keskin بسیار برنده’ ve benzerleri. Diğeri [26] **-caḳ**’dır. Örneğin; **yasancaḳ** (یاسانجاق)[102] ‘kendini düzelten, kendini süsleyen خودساز خودآرا’.[103] Nitekim *Tenbihāt-i Mahbūbu’l-Kulūb*’da şöyle der:

yasançaḳ[104] [27] *merdāne bolmas*[105]*, köpelek*[106] *pervāne*[107] *bolmas*[108]*.*

یاسانجاق مردانه بولماس کوپلک پروانه بولماس

Bir diğeri de müşterek lafzlardan olan **tilegen**’deki kāf’in atılması ve [28] ardından da **-çI**’nin eklenmesiyle yapılır ve **tilençi** (تیلانچی) ‘dilenci سایل’ denir. *Leylī ve Mecnūn*’da şöyle der, şiir:

[29] *tün*[109] *dergehiŋge*[110] ***tilençi*** *zengī::*

ignide[111] *tirisidür*[112] *pelengī*[113]*::*

---

[98] BM 7r.19 **yaġılarnıŋ** : SK 38 *yalaġılarnıŋ (یالاغی‌لارنینک).*
[99] BM 7r.22 **ḳaravul** : ML s.43 *ḳaravul* ‘<Mo. bekçi; müfreze, posta; keşif kolu’.
[100] BM 7r.22 **yasavul** : ML s.44 *yasavul* ‘<Mo. hanın hassa alayı, yasakçı, muhafız, emir subayı’.
[101] BM 7r.22 **bekevül** : ML s.41 *bö/ekevül* ‘çeşnigir’.
[102] BM 7r.26 **یاسانجاق** : SK 39 *یاسنجاق* ; PdC s. 526 *yasancaḳ (یاسانجاق)* ‘homme entâté, présomptueux’.
[103] BM 7r.26 **yasançaḳ** : ML s.156 ML s.156 *yasanmaḳ* ‘süslenmek’. LÇ s.293 *yasancaḳ (یاسانجاق)* ‘tekyegāh, yaşdıḳ ve sāde mütekkā, yaşdanġaç, bāliş’. Fak. *yasamaḳ* ‘yapmaḳ, iʿmāl, ibdāʿ, inşā, taşniʿ, binā, inşād, tez’in etmek’. LN s.805 *yasalmaḳ* ‘düzülmek’.
[104] BM 7r.26 **یاسانجاق** : SK 39 *یاسنجاق*
[105] BM 7r.27 **bolmas** : SK 39 *balmas (یالماس).*
[106] BM 7r.27 **köpelek** : Krş. Az.T. *kepenek* ‘vücut ve kanatları toz gibi ince pullarla ve çeşitli renklerle süslenmiş dört kanatlı böcek’ [kelebek], (Az.İ.L. c.2: 684).
[107] BM 7r.27 **pervāne** : SK 39 *birdāne (بیردانه).*
[108] BM 7r.27 **bolmas** : SK 39 *balmas (یالماس).*
[109] BM 7r.29 **tün** : SK 39 *tül/tul (تول).*
[110] BM 7r.29 **dergehiŋge** : LM 34 *dür ki saŋga*; T 11v.18 ve SK 39 *dergehiŋge (درکهینکا).*
[111] BM 7r.29 **iginde** *(ایکیندا);* T 11v.18 *ignide (ایکنیدا).*

تون درکهینکا تیلانجی زنکی::

ایکنیدا تیریسیدور پلنکی::

Bu seyrektir.

İkinci kısmı elfāz-i müşterekedir ve [BM 7v.1] ve iki türdür. Birinci türü kıyâsîdir ve o da üçe bölünür. Birinci kısım geniş zaman fiilidir (fiʿl-i mużāriʿ). Örneğin; **açar** (اچار) 'açar میکشاید', fakat [2] 'açıcı/açan کشاینده' anlamına da gelir. Nitekim şöyle der, şiir:

*nālān min **açar** bolsa* [114] *yüz ol ḥūr-i perīzād::*

bülbülġa ni tañg gül açılur [3] *faṣlda feryād::*

نالان مین اچار بولسا یوز اول حور پریزاد::

بلبلغه نی تانک کل اچلور فصلده فریاد::

Ayrıca **körer** (کورار) 'görür می‌بیند', **işitür** (ایشیتور) 'işitir می‌شنود', **aytur** (آیتور) 'söyler می‌گوید', **añglar** (آنکلار) [4] 'anlar می‌فهمد'. Fakat her dört kelimeyi de *Ḥayretü'l-Ebrār*'ın Onsekizinci Makalesinde fâil anlamında kullanarak şöyle buyurmuştur, şiir:

luṭf bile iyledi [5] *insān sini::*

dīn yolıda ḳıldı Müsülmān sini [115] *::*

*birdi **körer** köz ü **işitür** ḳulaġ::*

***aytur** til ʿıṭrnı **añglar** dimāġ::*

لطف بیله ایلدی انسان سینی::

دین یولیدا قیلدی مسلمان سینی::

بیردی کورار کوز و ایشیتور قولاغ::

آیتور تیل عطرنی آنکلار دماغ::

[6] Mastar anlamına da gelir. Nitekim Birinci Bāb'da Mastarlar bölümünde izah edilmiştir. İkincisi **-ġan** ve **-gen**'dir. Örneğin; **digen** (دیکان) 'söyleyen کوینده', [7] **birgen** (بیرکان) 'veren دهنده', **saçġan** (ساچغان) 'saçan افشاننده', **tirgen** (تیرکان) 'deren چیننده'. *Lisānü'ṭ-Ṭayr*'da Tevhid Vadisi'nde şöyle der, [8] şiir:

*ol didi **digen** özi, **birgen** özi::*

*beẕl ara **saçġan** özi, **tirgen** özi::*

اول دیدی دیکان اوزی بیرکان اوزی::

بذل ارا ساچغان اوزی تیرکان اوزی::

Ayrıca **yuġan** (یوغان) [9] 'yıkayan شوینده'. Nitekim şöyle buyurur, şiir:

yoḳ şafaḳ maẓlūm ḳanıġa ḳalıp irdi sipihr [116] *::*

---

[112] BM 7r.29 **tirsidür** *(تیرسیدور);* T 11v.18 *tirisidür (تیریسیدور);* SK 39 *tirisidür (تیریسدور).*

[113] BM 7r.29 **pelengi** : LM 34 *peleñgī. peleng* Farsçada 'kaplan' demektir. *peleñg* olarak yazılması yanlıştır. Bunun için bkz. DehS.

[114] BM 7v.2 **bolsa** : SK 39 *bol (بول).*

[115] BM 7v.5 **sini** : SK 40 *si (سی).*

*anı **yuġan** baḥr-i eşkim mevcidin* [10] *külek* [117] *imiş::*

یوق شفق مظلوم قانیغه قالیب ایردی سپهر::

آنی یوغان بحر اشکیم موجی‌دین کولاک ایمیش::

Buna benzer örneklerden: **çomurġan** (جومورغان) 'daldıran غرق کننده'[118]; **uçurġan** (اوچورغان) 'uçuran پراننده'. Nitekim [11] *Maḥbūbu'l-Ḳulūb*'un Onuncu Bāb'ında aşktan söz ederken şöyle der:

baḥrīdür vesīʿ igrimi [119] *yüz ʿaḳl ve hūş kimesin **çomurġan*** [12] *ve taġīdür refīʿ her tīġi miñg* [120] *zühd ve taḳvā başın uçurġan.*

بحری‌دور وسیع ایکریمی یوز عقل و هوش کیمه‌سین جومورغان و تاغی دور رفیع هر تیغی‌نینک زهد و تقوی باشین اوچورغان

Mastar anlamına da gelir. Nitekim [13] **[T 12r.]** Birinci Bāb'da Mastarlar kısmında anlatılmıştır.

Yarar: Biliniz ki, Rūm ve İrān Türkleri Mastarlar başlığı altında anlatılan kurala göre, bu sîgayı [14] ġayn ve kāfi düşürerek kullanırlar. Örneğin **ḳılġan** (قیلغان) 'kılan, yapan کننده' orada **ḳılan** (قیلن) olur. Fużūlī'den tanık olarak, şiir, [15] Rūmī imlâ ile:

*raʿnālıġ ile ḳāmet-i şimşādı **ḳılan** yād::*

olmaz mı ḫacil serv-i ḫurāmānıñġı körgeç::

رعنالیغ ایله قامت شمشاد قیلن یاد::

اولمز می خجل سرو خرامانکی کورکج::

[16] Ve buna benzer **iylegen** (ایلاکان) 'eyleyen, yapan کننده' onlarda **ėyleyen** 'dir (ایلین). Başka bir şiir;

Fużūlī'ni [17] *melāmet **ėyleyen** bīderd bilmez mi::*

ki bāzār-i cünūn rüsvālerinde neng ü nām olmaz::

فضولینی ملامت ایلین بیدرد بیلمز می::

که بازار جنون رسوالرینده ننک و نام اولمز::

Bu lafz mastar ve diğer anlamlarda [18] Çaġatay lügatiyle (لغت جغتای) uyum içindedir.

Sözün Tamamlanması (تتمیم ذکر): Çaġatay lügatinde (لغت جغتای) bu işaretleyici (ʿalāmet) her iki geniş zaman türünün sonuna da eklenir. [19] Örneğin; **ḳazarġan** (قازارغان); **ḳazadurġan** (قازادورغان) ve **ivrüledürgen** (ایورولادورکان). 'kazan حفر کننده'

---

[116] BM 7v.9 **irdi sipihr** : SK 40 *erdi sehr (اردی سهر).*

[117] BM 7v.10 **külek**: ML s.71 *külek* 'deniz dalgası, fırtına'. Krş. Az.T. *külek* '1. rüzgar, 2. *mec.* benzetmelerde hız, keskinlik, çeviklik' (AzDİL, c.2:775). Doğu Türkçesi imlasıyla Farsçaya geçerek *kūlāk* şeklinde 'fırtına' anlamında kullanılmaktadır. Bkz. DehS.

[118] BM 7v.10 **çomurġan**: Krş. Az.T. *cummaq* '1. hızla kaçıp gitmek, 2. dalmak' (AzDİL, c.1: 429).

[119] *igrim* için bkz. BM 109r.7 *igrim (ایکریم)* maddesi.

[120] BM 7v.12 **miñg** : SK 40 منتک

anlamına gelen ikinci örneğe tanık olarak "Hemzād" hikâyesinde ve [20] onun Ermen'e varması ile ilgili şöyle der:

Ermeniye Tağı kemeride ḫārā **ḳazadurġan** *il ʿaczin körüp ḫārā ḳazarġa kemer* [21] *cest itgeni.*

ارمنیه تاغی کمریدا خارا قازا دورغان ایل عجزین کوروب خارا قازارغه کمر جست ایتکانی

'dönen کردنده' anlamındaki dördüncü örneğe tanık olarak şöyle buyurur, şiir:

çürük sünḡülerim olmuş ḳoyun [22] *ara ḫāṣāk::*

başınḡġa [121] ***ivrüledürgen*** *tenim ġubārı bile::*

چوروک سونکوکلاریم اولموش قویون ارا خاشاک::

باشنکغه ایورولادورکان تنیم غباری بیله::

Mastar anlamına da gelir. Nitekim [23] mastarlar kısmında da belirtilmiştir. Bazen geçmiş zaman ve bazen de mefûl olarak kullanılır.

Üçüncüsü tekil üçüncü kişi sîgasıdır ki, [24] olumsuz geniş zaman fiilinden yapılır. Örneğin; **açmas** (اچماس) 'açmaz نمیکشاید'. Fakat fiille ilgisi olanlarla (müntesibât-ı fiil) kullanıldığı için olumsuz fâil (fiʿl-i menfî) anlamına da [25] gelir. Örneğin; **açmas bolsa** (اچماس بولسا) 'açmaz olsa نکشاینده باشد'. Olumsuz mastar (maṣdar-ı menfî) olarak da kullanılır. Nitekim [26] Mastarlar kısmında tanıklarıyla belirtilmiştir. İkinci türü semâîdir ve o da ikiye ayrılır. Birincisi **-ġur** ve **-Kür**'dür. Örneğin; **uçġur** (اوچغور) [27] 'hızlı uçan تیزپر'; **tınġur** (تینغور) 'dinlenen آسایش کننده'; **ötkür** (اوتکور) 'geçen کذرنده'. Ayrıca **oyġanmaġur** (اویغانماغور) 'uyanmayan بیدار نشونده'. Tanık olarak, [28] şiir:

dir min iyley sürme bir ṣāḥib-naẓarnıṉg gerdini::

āh kim ***oyġanmaġur*** *baḫtım köz açmas uyḳudın::*

دیرمین ایلای سورمه بیر صاحب نظرنینک کردینی::

اه کیم اویغانماغور بختیم کوز آچماس اویقودین::

[29] Bazı kelimelerde mastar ismi (ism-i maṣdar) anlamı verir. Nitekim Birinci Bāb'da Mastar İsimleri (Esmā-i Maṣādır اسماء مصادر) kısmında izahat verilmiştir. İkincisi **-ġun** ve [BM 8r.1-2] **-Kün** (کون)'dür. Örneğin; **ġavġun** (غاوغون) 'kovalayan, takip eden تعاقب کننده', **ötgün** (اوتکون) 'geçen کذرنده'. Birincisine tanık olarak *Sebʿa-yi Seyyāre*'den şiir:

sordılar kime ni ṣitāb bile::

yitti ***ḳavġunlar*** *ıżṭırāb bile::*

سوردیلار کیمه نی شتاب بیله::

یتتی قاوغونلار اضطراب بیله::

---

[121] BM 7v.21 **başınġge (باشنغکه):** T 12r. *başınġge (باشنغکه).* Her iki nüshada da yanlış yazılmıştır. *başınḡġa (باشنکغه)* olarak düzeltildi.

ötgün (اوتکون) aynı zamanda ‘ok پیکان’ anlamını da ifade ettiği için ikinci tanığı ihâm yoluyla [3] her iki anlamda kullanmıştır. Şiir:

tīr-i bārān-i ġamıng̑ cān ü köng̑üldin ötti::

Allah Allah ni belā bu yaġın [122] *irmiş* ***ötgün****::*

تیر باران غمینک جان و کونکولدین اوتتی::

الله الله نی بلا بو یاغین ایرمیش اوتکون::

Yine [4] şöyle buyurur, şiir:

tīr-i bārān-i firāḳ aḥbāb cānıdın öter::

hīç yamġur mundın āyā ***ötgün*** *olġay-mu ikin::*

تیر باران فراق احباب جانیدین اوتار::

هیچ یامغور موندین آیا اوتکون اولغایمو ایکین::

Buna benzer [5] **çapġun** (چابغون) ‘hızlı koşan at ve şiddetli esen rüzgâr اسب تیزدو و باد وزنده شدید’. Mefûl anlamına da gelir. Nitekim Mefûl kısmında bilgi verilecektir. [6] Bazen fâil kıyâsiye eki olan **-çI**’yi de ona eklerler. Birincisine tanık olarak *Tārīḫ* [7] *ü’l-Mulūk*’ta Behrām-i Çūbine’yi anlatırken şöyle der:

Behrām Pervīzġa ***ḳavġunçı*** *yiberip özi pādişāhlıḳġa olturdı.*

بهرام پرویزغه قاوغونچی یباریب اوزی پادشاهلیقغه اولتوردی

[8] İkincisine tanık ise *Leylī ve Mecnūn*’da Mecnūn’un vasfında verilmiştir. Şiir:

bu nükteler iyleben şümāre::

ötgünçiler [123] *iyleben neẓāre::*

بو نکته‌لار ایلابان شماره::

اوتکونچی‌لار ایلابان نظاره::

[9] Beşinci Bāb (باب پنجم)[124]

İsm-i Mef‘ūl Hakkında (در بیان اسم مفعول)

İki kısımdır. Birinci kısım, esasen mefûl anlamı taşıyan lafızlardır. Örneğin; [10] **sınuḳ** (سینوق) ‘kırık, kırılmış شکسته’, **bitik** (بیتیک) ‘mektup / yazılmış مکتوب’. Bu gibi sîgalar sıfat-ı müşebbeh (صفت مشبهه) ve mastar ismi (اسم مصدر) olarak da görülmektedir. [11] Örneğin; **yıḳuḳ** (یقوق) ‘yıkık, yıkılmış خراب و منهدم’, **tilük** (تیلوک) ‘delik سوراخ’, **buyruḳ** (بویروق) ‘buyruk, emir فرمان’. İkinci kısım, ortak lafızlardır (elfāz-ı müştereke). Dört türe ayrılır.

---

[122] BM 8r.3 **یاغین** : SK 43 *یاعین*

[123] BM 8r.8 **ötgünçiler** : SK 43’te *ötgünçiler*’den önce *ve (و)* yazılmıştır.

[124] BM 8r.’de sayfanın sol kenarında *Bāb-ı Pencüm باب پنجم* yazılmıştır.

[12] Birinci tür: **-mIş**, bazı durumlarda mef'ul, bazen de geçmiş zaman anlamı ifade eder. Nitekim geçmiş zaman altında bilgi verilmiştir.

[13] İkinci tür, **-ġan** ve **-Ken**; bazen geçmiş zaman, bazı durumlarda ise mef'ul anlamı ifade eder. [14] Geçmiş zaman anlamı daha önce açıklandı. Mef'ul anlamı için ise, örnekler: **ḳılġan** (قیلغان) 'olmuş olan, kılınan شده', **tapġan** (تاپغان) 'bulunan یافته'. Nitekim *Maḥbūbu'l-Ḳulūb*'un Onuncu Bābında [15] aşkla ilgili şöyle {der}[125]:

*bu taʿrīf **ḳılġan** ʿışḳ maʿşūḳ vücūdı birle ḳāyimdür ve tevellüd tapġan ḥālātġa*[126] *mensūbluḳları* [16] *dāyim* [127].

بو تعریف قیلغان عشق معشوق وجودی بیرله قایم دور و تولد تاپغان حالاتغه منسوبلوقلاری دایم

Buna benzer; **bitigen** (بیتیکان) 'mektup, yazı/yazılmış'. Nitekim kendini beğenenler hakkında şöyle der:

bi-mʿanī heẕeyānın [17] *cāru'llah* [128] ***bitigen** keşşāf gümān ḳılġay*

بیمعنی هذیانین جار الله بیتیکان کشاف کمان قیلغای

Daha önce de yazıldığı gibi mastar ve fâil anlamına da gelmektedir.

Kural: [18] Mastarlar kısmında yazıldığı üzere, Rūm ve İrān Türkleri [T 13v.] kural olarak bu sîgayı ses düşürerek yaparlar. Örneğin; 'ölen مرده' anlamındaki **ölgen**'e (اولکان) [19] ve 'olan شده' anlamındaki **olġan**'a (اولغان) **ölen / olan** (اولن) derler. Sonuncusuna tanık olarak Fużūlī Baġdādī şöyle der, Rūmī imlâ ile şiir:

ḫarāb [20] ***olan*** [129] *köŋül ey put seniŋ maḳāmıŋdur::*

taġāfül ėyleme bir ḳaç daş ile ābād ėt::

خراب اولن کونکل ای بت سننک مقامانکدر::

تغافل ایلمه بیر قاچ داشیله اباد ایت::

Ayrıca 'yanan/yanmış سوخته' anlamındaki **yanġan**'a (یانغان) **yanan** (یانن) [21] derler. Şiir:

*dūzaḫa girmez siteminġden **yanan**::*

ḳābil-i cennet degül ehl-i ʿaẕāb::

دوزخه کیرمز ستمنکدن یانن::

قابل جنت دکل اهل عذاب::

Sözün Tamamlanması (تتمیم ذکر): Bu işaretleyici (ʿalāmet) Çağatay lügatinde (لغت جغتای) [22] geniş zamanın her iki kısmının sonuna da eklenerek aynı anlamı ifade etmektedir. Örneğin; **tutulurġan** (توتولورغان) ve **tutuladurġan** (توتولا دورغان) 'tutulan کرفته

---

[125] BM 8r.15 {der}: SK'44'te yok.
[126] BM 8r.15 **ḥālātġa** : SK 44 *ḥālālġa (حالالغه).*
[127] BM 8r.15-16 **bu…dāyim**: NE *bu taʿrif ḳılġan ʿışḳ ve bu beyān itgen ehl-i ʿışḳ maʿşūḳ vucūdı birle ḳāyimdürler ve bu edā tapḳan ḥālātġa mensūbluḳları dāyim.*
[128] BM 8r.17 **cāru'llah** : SK 44 *جار الیه*
[129] BM 8r.20 **olan** : SK 44 *ol (اول).*

شده’ [23] **bitilürgen** (بیتیلورکان) ve **bitiledürgen** (بیتیلادورکان) ‘yazılan نوشته شده’. Birlikte mastar ve fâil anlamı da ifade ederler ki [24] Birinci ve Dördüncü Bāblarda izah edildi.

Üçüncü tür, **-lıġ** لیغ, **-luġ** لوغ, **-liK** لیک, **-lüK** لوک nisbet yā’sı (yāy-ı nisbet) ve mastar yā’sı (yāy-ı maṣdar) ve sahiblikler (ẕū ve ẕā ذو و ذا) anlamlarını ifade eder. [25] Fakat, bazı kelimelerle birlikte mefûl anlamı da taşır. Örneğin; **çırmaşlıġ** (چیرماشلیغ)[130] ‘sarmaşmış, dolaşmış پیچیده’. Tanık olarak şiir:

ruḳ‘adur çarḫ [26] ***çırmaşlıġ*** [131] *ki mażmūn ṣūretin::*

hīç kim fehm itmedi ‘unvānınıñ mażmūnıdın::

رقعه دور چرخ چیرماشلیغ که مضمون صورتین::

هیچ کیم فهم ایتمادی عنوانینیک مضمونیدین::

Buna benzer, **kömüklük** (کوموکلوک) [27] ‘gömülmüş مدفون’. Nitekim *Ḫüsrev ve Şīrīn*’de Ferhād’ın ejderhayı öldürmesini şöyle anlatıyor, şiir:

kömüklük *yirge taşıdür şebeh-gūn::*

ki [28] *bar vezn içre miñ* [132] *batmandın* [133] *efzūn::*

کوموکلوک یرکه تاشیدور شبه کون::

که بار وزن ایچره مینک باتماندین افزون::

Buna benzer, **bitiklik** (بیتیکلیک) ‘mektup ve yazılmış نوشته شده و مکتوب’. Nitekim *Ḫüsrev ve* [29] *Şīrīn*’de şöyle buyurur, şiir:

ḳılıçda dāġı ismi irdi ***bitiklik*** [134] *::*

ki ol bu ismdin tapmış itiklik [135] ***::***

قلیجدا داغی اسمی ایردی بیتیک لیک::

که اول بو اسمدین تاپمیش ایتیک لیک::

kömüklük (کوموکلوک) ve [BM 8v.1] **bitiklik** (بیتیک لیک) burada **kömülgen** (کوموللکان), **kömülmiş** (کوموللمیش) ve **bitilgen** (بیتیلکان), **bitilmiş** (بیتیلمیش) ile eş anlamlıdır. Fakat **itiklik** (ایتیک لیک)[136] [2] mefûl anlamı taşımaz ve ‘keskinlik حدت و تیزی” anlamı ifade eder.

Dördüncü tür, **-ġun** غون ve **-gün**’dür کون. Örneğin **tutġun** (توتغون) ‘mahpus, tutulmuş محبوس و منقبض’, **yorġun** (یورغون) [3-4] ‘yorgun خسته’, **sürgün** (سورکون) ‘sürülmüş, tardedilmiş رانده و مطرود’. Bu ek bazı sözcüklerde fâil anlamı taşır. Nitekim Fâil başlığı altında açıklanmıştır.

---

[130] BM 8r.25 **çırmaşlıġ** : SK 45 *çırbaşlıġ (چیرباشلیغ).*
[131] BM 8r.26 **çırmaşlıġ** : SK 45 *çırbaşlıġ (چیرباشلیغ).*
[132] BM 8r.28 **miñ** : SK 45 *hin (هین).*
[133] BM 8r.28 **batmandın** : SK 45 *natmandın (ناتماندین).*
[134] BM 8r.29 **bitiklik** : SK 45 *biltiklik (بلتیکلیک).*
[135] BM 8r.29 **itiklik** : SK 45 *iltiklik (ایلتیکلیک).*
[136] BM 8v.1 **itiklik** : SK 45 *iltiklik (ایلتیکلیک).*

Altıncı Bāb (باب ششم)[137]

Olumlu Emir Fiili Hakkında (در بیان فعل امر)

Birinci bābda da yazıldığı gibi, tekil ikinci kişi emir sîgası, sîgaların temelidir [5] ve tüm işaretleyiciler (ʿalāmāt) ona dayanır. Bazen sözün değerini ve süsünü artırmak için **-ġıl** ve **-gil** (غیل و کیل) de eklenebilir. [6] Birincisine tanık olarak şiir:

*ḳara közüm kil ü merdümlüḳ imdi fen **ḳılġıl**::*

közüm [138] *ḳarasıda merdüm kibi vaṭan **ḳılġıl**::*

قرا کوزوم کیل و مردم لوق ایمدی فن قیلغیل::

کوزوم قراسیدا مردم کبی وطن قیلغیل::

[7] İkincisine tanık olarak *Sebʿa-yi Seyyāre*'den şiir:

*yā bu teftīş terkini **itgil**::*

*yā ki bilgeç başıŋ alıp **kitgil**::*

یا بو تفتیش ترکینی ایتکیل::

یا که بیلکاج باشینک آلیب کیتکیل::

[8] Bu sözün (lafẓ) eklenmesi (ilḥāḳ) seçime bağlıdır (taḫayyur). Sadece olumlu ve olumsuz tekil ikinci kişi emir sîgasına özgüdür. Örneğin; **ḳılġıl** (قیلغیل), **ḳılmaġıl** (قیلماغیل) ve **itgil** (ایتکیل). [9] **itmegil** (ایتماکیل). Bazen **-ġıl** ve **-gil**'deki **lām** sesini **nūn**'a çevirirler. Örneğin; **tilegin** (تیلاکین) ki **tilegil** (تیلاکیل) [10] 'dile طلب کن' demektir. Şiir:

*dimeŋ ki ḳaşları miḥrābıda tilek **tilegin::***

maŋa ki ḳaşları [11] *miḥrābı oḳ turur tilekim::*

دیمانک که قاشلاری محرابیدا تیلاک تیلاکین::

منکا که قاشلاری محرابی اوق تورور تیلاکیم::

Aynı zamanda **digin** (دیکین) ki, **digil** (دیکیل) yerine geçer.[139] Şiir:

min ü muġ deyri kim her [12] *sāyil anda şeh sarı baḳmas::*

***digin** ey şeyḫ* [140] *himmettin mü yā şevkettin irkin mü::*

مین و مغ دیری کیم هر سایل آندا شه ساری باقماس::

دیکین ای شیخ همت تین مو یا شوکت تین ایرکین مو::

Özbekiye [ahalisi] daha çok böyle telaffuz ederler.

---

[137] BM 8v.'de sayfanın sağ kenarında *Bāb-i Şişüm* باب ششم yazılmıştır.
[138] BM 8v.6 **کوزوم** : SK 46 کزوم
[139] Güney Azerbaycan Türk edebiyatında bu ekin *gilen,* ağızlarda ve folklorik eserlerde ise *ginen* biçimi kullanılmaktadır. Örnek 1. Abulkāsım Nebāti: *gét dolangilen ḫāmsan henüz, puḫte olmaġa çoḫ sefer gerek; Murġ-i Ḳāf ile hem-ṭarāz olup, ʿarşe ḳalḫmaġa bāl ü per gerek;* 2. Şehriyar: *Ḥaydarbaba merd oğullar doğginen; nāmerdlerin burunların oğginen.*
[140] BM 8v.12 **şeyḫ** : SK 47 *séyḫ (سیخ).*

[13] **Kural:** Eğer tekil ikinci kişi emir fiilinin sonu **rā** ile biter ve ondan önceki ünlü fetha (yani, A) olursa, örneğin **bar** (بار) 'git برو', **aḫtar** (آختار) [14] 'ara تفحص کن', **ḳaytar** (قایتار) 'geri ver برکردان'; bazı durumlarda sonuna zamme (yani, U) eklenir. Şu [15] gazeldeki gibi, şiir:

ey ṣabā āvāre köŋ̂lüm isteyü her yan ***baru::***
vādī ü tag̈ [141] *u biyābānlarnı bir bir* ***aḫtaru::***
[16] *tapa kör anı çü tapsaŋ̂* [142] *her ḳayan ʿāzim ise::*
başına ivrül ḳoyun dik dag̈ı aldap ***ḳaytaru::***

ای صبا اواره کونکلوم ایستایو هر یان بارو::
وادی و تاغ و بیابانلارنی بیر بیر آختارو::
تاپا کور آنی چو تاپسانک هر قایان عازم ایسا::
باشینه ایورول قویون دیک داغی آلداب قایتارو::

Hata Bulma (تخطئه): Naṣīrī [17] kitabının girişinde bu sözcüğü gelecek zaman olarak anlamlandırıyor ve birinci şiiri tanık olarak gösteriyor.[143] Ṭāliʿ Hirevī'ye göre ise, [18] şimdiki zaman emri (امر حاضر) için mevzu çoğulunun (جمع موضوع) sonunda vurgu gereği zammeli vāv yazıda kullanılır. Bunların her ikisi de yanlış olup [19] kabul edilemez.[144]

Yarar: Bil ki, tekil ikinci kişi sîgasını ikili (teṯniye تثنیه) veya çoğul (cemʿ جمع) yaparken, eğer emir fiilinin [20] sonu ünsüzle bitmişse, ona bir ünlü ve bir **nūn** ve **kāf** (: ŋ̂, نون و کاف ساکنتین) eklenir. Örneğin; **körüŋ̂** (کورونک), **tutuŋ̂** (توتونک), [21] **alıŋ̂** (آلینک), **kiliŋ̂** (کیلینک). **uruŋ̂** (اورونک) ve **alıŋ̂** (الینک) sözcüklerindeki hareke farkı ise, Altıncı Mebnā'da İmlâ bölümünde açıklanacaktır. [22] Eğer sonu ünlü ise hiçbir değişiklik yapmadan **nūn** ve **kāf** (: **ŋ̂**) eklenir. Örneğin; **başlaŋ̂** (باشلانک) [23] 'başlayınız شروع کنید', **oḳuŋ̂** (اوقونک) 'okuyunuz بخوانید', **diŋ̂** (دینک) 'söyleyiniz بکوئید'. Bazen muhatabın şânını artırmak [T 14r.] ve söz (کلام) oluşturmak için [24-25] ikinci kişi (hitāp) **nūn** ve **kāf**'a (: **ŋ̂**) vurgu yaparak iki türde kullanırlar.

---

[141] BM 8v.15 **tag̈** : SK 47 *nāg̈ (ناغ).*
[142] BM 8v.16 **talsaŋ̂** (تالسانک) : SK 47 *تالپسنک*
[143] KT 74: **V** (و) sâkin olup Çag̈atāyī Türkçesinde kelimelerin sonuna (2) tekit için eklenir. Ḳızılbāşī'de ve Rūmī'de bu vāvın yerine hā eklerler; örneğin, **baru** بارو yâni (3) 'gitsin!' ve **aḫtaru** اختارو yâni 'arasın!' ve Ḳızılbāşī'de ve Rūmī'de **vara** واره ve **aḫtara** اختاره derler. FT'de aynı biçimde olan fiiller farklı farklı anlamlandırılmıştır: *açmayu (اچمایو)* 'açmasın' (s.666); *aşmayu (اشمایو)* 'akmıyor'; *ışmarlayu (اصمارلایو)* 'öğüt verdi; telkin ve vasiyet etti; mesaj verdi'; *ag̈layu (اغلایو)* 'ağlayarak' (s.669).
[144] Eckmann'ın bu konudaki açıklaması Seng.'taki açıklamayla örtüşüyor. Eckmann'a göre, *-ar / -er* ile biten fiil kök ve gövdeleri, emir çekiminin ikinci teklik şahsında, bazen *–u / -ü* ekini alırlar: *baru* "git", *ḳaytaru* "dön, geri dön", *ḳutḳaru* "kurtar", *yiberü* "gönder" (Eckmann, 2005: 113). Yalnız Eckmann'ın *ḳaytaru* için verdiği anlam doğru değil. Çünkü "dönmek, geri dönmek" için kullanılan fiil *ḳayıtmaḳ*'tır. *ḳaytarmaḳ* ise "geri getirmek, geri vermek" anlamı ifade eder. Nitekim *ḳaytaru* ile ilgili tanıkta da "geri getir" anlamı kullanılmıştır.

Birinci tür; **nūn**'dan sonraki **kāf**'a İmlâ bābında da açıklanacağı gibi yuvarlak veya düz (mazmūm veya meksūr) ünlü eklenir ve sonuna hevvez **zā** (زای هوز) ilave edilir: [26] **körüŋ̂güz, tutuŋ̂guz, alıŋ̂gız, kiliŋ̂giz.** Buna göre kıyâs et.

İkinci tür; ikinci ve üçüncü kişi çoğul işaretleyicisi **-lAr** eki (lafẓ-ı lAr) [27] eklenir: **körüŋ̂gler** (کورونکلار), **tutuŋ̂glar** (توتونکلار), **alıŋ̂glar** (الینکلار), **kiliŋ̂gler** (کیلینکلار). [28] Birincisine tanık olarak şiir:

körüŋ̂gler *'ışḳ deştin kim nesīm ü lāledin* [145] *dāyim::*

gehī cān-baḫş salḳındur gehī mühlik şerār anda [146] *::*

کورونکلار عشق دشتین کیم نسیم و لاله‌دین دایم::

کهی جانبخش سالقین دور کهی مهلک شرار آندا::

Ancak [29] dört işaretleyici (ʿalāmet) vardır ki, tekil ikinci kişi emir fiiline eklendiğinde gelecek zamanı ifade eder. Bu konuda [BM 9r.1] Üçüncü Bāb'da Geniş Zaman (Mużāriʿ) bölümünde bilgi verilmiştir.

Birinci işaretleyici, **-dik**'tir (دیک). Örneğin; **asradik** (اسرادیک) 'korusun نکهدارد'. Tanık olarak [2] şiir:

kim ki köŋ̂lin istemes ġamgīn tilini ***asradik::***

kim tili tıyġan [147] *kişiniŋ̂ köŋ̂lide āzār imes::*

کیم که کونکلین ایستاماس غمکین تیلینی اسرادیک::

کیم تیلی تینغان کیشی نینک کونکلیدا آزار ایماس::

[3] Aynı zamanda **sordik** (سوردیک) 'sorsun بپرسد', **oldik** (اولدیک) 'olsun باشد'. **dik** (دیک) benzer ve gibi anlamı da ifade eder. Bu konuda yeri geldiğinde [4] bilgi verilecektir.

İkinci işaretleyici **-sUn**'dur. Örneğin; **asrasun** (اسراسون), **sorsun** (سورسون), **alsun** (آلسون).

Kural: Eğer [5] çoğul üçüncü kişi sîgası gibi yapılmak (binā) istenirse, çoğul işaretleyicisi olan **-ler** lafzını birinci veya ikinci işaretleyiciye ilave edip **sordikler** (سوردیکلار) ve [6] **sorsunlar** (سورسونلار) derler. Birincisine tanık olarak, şiir:

şām-i hicrānım viṣāl ehliġa bī-ḥad ḳısḳadur::

anı ***sordikler*** [7] *Nevāyī dīde-yi giryānıdın::*

شام هجرانیم وصال اهلیغه بیحد قیسقه دور::

انی سوردیکلار نوائی دیده کریانیدین::

---

[145] BM 8v.28 **lādin** (لادین); T 14.r4 *lāledin (لاله‌دین).*
[146] BM 8v.28 **anda** : SK 48 *and (اند).*
[147] BM 9r.2 **tıyġan** (تیغان) : T 14r.7 *tıngan (تینغان);* FK s. 196 *tıyġan (تیغان).*

Aynı zamanda **oldikler** (اولدیکلار) ve **olsunlar** (اولسونلار) ‘olsunlar باشند’. Birincisine tanık olarak *Sedd-i İskenderī*’de şöyle [8-9] der, şiir:

vaṭanġa yanıp [148] *ḫalḳ-ı āsūde-dil::*

barı bizdin ***oldikler*** *ammā beḥil* [149] *::*

وطنغه یانیب خلق اسوده دل::

باری بیزدین اولدیکلارا ما بحل::

Bu iki işaretleyici, çoğul işaretleyisi olan **-lAr** eki (lafẓ-ı lAr) dışında hiçbir zamir veya bağ (żamīr ve rābıṭa) ile birlikte kullanılmaz.

Üçüncü işaretleyici (ʿalāmet) **-ġay** ve **-gey**’dir. Örneğin; **asraġay** (اسراغای) ‘korusun نگهدارد’, **sorġay** (سورغای) [10] ‘sorsun بپرسد’, **kilgey** (کیلکای) ‘gelsin بیاید’[150], **kitgey** (کیتکای) ‘gitsin برود’[151]. Bunlar **asradik** (اسرادیک), **asrasun** (اسراسون), **sordik** (سوردیک), [11] **sorsun** (سورسون), **kildik** (کیلدیک), **kilsün** (کیلسون), **kitdik** (کیتدیک) ve **kitsün** (کیتسون) ile eş anlamlıdır (mürādif).

Dördüncü işaretleyici (ʿalāmet) sonu ünsüzle biten emir fiiline fethanın (yani, A) [12] eklenmesi ve **kirek** (کیراک) ‘gerek باید’ sözcüğüne (lafẓ) birleşmesiyle oluşur. Örneğin; **yaraşa kirek bolġay** (یاراشا کیراک بولغای) ‘layık olmalıdır لایق باید باشد’, **oḫşa** [13] **-şa kirek bolġay** (اوخشاشا کیراک بولغای) ‘benzemelidir شبیه باید باشد’. Nitekim *Maḥbūbu’l-Ḳulūb*’un Tenbīhāt’ında gerçek aşkı anlatırken diyor ki;

ḳulluḳ [14] *ve ıżṭırābda aṅ̂ga* ***yaraşa kirek bolġay*** *ve ġalebāt-i ceẕebātı hem aṅ̂ga* ***oḫşaşa kirek bolġay****.*

قوللوق و اظطرابدا انکا یاراشا کیراک بولغای و غلبات جذباتی هم انکا اوخشاشا کیراک بولغای

ve benzerleri. [15] **kirek ala** (کیراک آله) ‘alması gerekir/almalıdır باید بکیرد’, **kirek ura** (کیراک اوره) ‘vurması gerekir/vurmalıdır باید بزند’. Buna göre kıyâs et.

Yedinci Bāb (باب هفتم)[152]

Olumsuz Emir Fiili Hakkında (در بیان نهی)

[Emrin] Olumsuzluk işaretleyicisi (ʿalāmet-i nehy) fethalı mīm (yani **-mA**, mīm-i meftūḥa میم مفتوحه) olup [16] emir fiilinin sonuna eklenir. Örneğin; **barma** (بارما) ‘gitme مرو’, **kilme** (کیلما) ‘gelme میا’. {Bazen değerini/vurgusunu arttırmak için (از برای مزید شأن)

---

[148] BM 9r.8 **yanıp** : SK 49 *نایب*

[149] BM 9r.8 **oldikler ammā-beḥil** : PdC s.78 *öldikler ammā naḥil (اولدیکلار اما نحل).* **beḥil** (بحل): ‘bağışlanmış’ (DehS.)

[150] BM 9r. 10’da önce “béreved برود” yazılmış, sonra üstü çizilerek “biyāyed بیاید” şeklinde düzeltilmiştir.

[151] BM 9r. 10’da önce “biyāyed بیاید” yazılmış, sonra üstü çizilerek “béreved برود” şeklinde düzeltilmiştir.

[152] BM 9r.’de sayfanın son kenarında *Bāb-i Heftüm باب هفتم* yazılmıştır.

-ġıl (غیل) ve **-gil** (کیل) ona eklenir. Örneğin şöyle denir: **barmaġıl** (بارماغیل) ve **kilmegil** (کیلماکیل).}[153] Bazen **lām**'i **nūn**'a dönüştürürler. Örneğin; **barmaġın** (بارماغین) ki, [17] bu bölümde zikredilmiştir. Şiir:

niçe didim[154] *ol ṣanemġa* ***barmaġın****::* yani 'gitme مرو'

ḳılmadı ol terk āḫır barmaġın::[18] yani 'gitmesini رفتنش را'

munça kim ḫūd-ra'ylıġ körgüzdi ol::

ʿaḳl ḥayret[155] *ḳıldı tişlep barmaġın::* yani 'parmağını انگشتش را'

نیچه دیدیم اول صنمغه بارماغین::

قیلمادی اول ترک اخر بارماغین::

مونجه کیم خودرای‌لیغ کورکوزدی اول::

عقل حیرت قیلدی تیشلاب بارماغین::

[19] Aynı zamanda **almaġın** (آلماغین) ki, bu şiirde **almaġıl** (آلماغیل) yerine kullanılmıştır. Şiir:

ey Nevāyī tileseñg devlet-i bāḳī tapmaḳ::

[20] ***almaġın*** *deyr-i fenā yolıdın*[156] *aṣlā ʿārıż::*

ای نوائی تیلاسانگ دولت باقی تاپماق::

آلماغین دیر فنا یولیدین اصلا عارض::

-mA (mīm-i meftūḥa) bazen kimi sözcüklerin sonuna eklendiği hâlde olumsuzluk anlamı [21] ifade etmez. Bu da iki kısımdır:

Birinci kısım şudur ki, olumsuzluk **mīm**'i (mīm- i nehy) üç yerde emir fiilinin sonuna gelir. [22] Birincisi cins adıdır (ism-i cins). Örneğin; **alma** (آلما) 'elma سیب'. İkincisi bazı mastar adları ve mefûllerdir. Örneğin; **igme** (ایکما) 'eğri, eğilmiş خم و خمیده'. [23] Nitekim şöyle der, şiir:

igme *ḳaddimġa baḳıp raḥm ḳıl ey serv-i nāz::*

devr besī iyledi ḳāmet-i raʿnānı gūj[157]*::*

ایکما قدیمغه باقیب رحم قیل ایسرو ناز::

دور بسی ایلادی قامت رعنانی کوژ::

[24] Buna benzer **asma** (آسما) 'asma, asılı olan اویزه', **basma** (باسما) 'nakış basma, nakış basılı olan نقش قالب زده'[158], **ḳavurma** (قاوورما) 'kavurma کوشت سرخ کرده'[159]. Ayrıca

---

[153] BM 9r. {bazen…kilmegil} işareti arasındaki kısım sayfanın sol kenarına aşağıdan yukarıya doğru farklı bir yazıyla okunması oldukça zor bir şekilde sonradan eklenmiştir. Bu kısım T 14r.18-19'dan okunmuştur.

[154] BM 9r.17 **didim** : SK 50 *dididim (دیدیدیم).*

[155] BM 9r.18 **ḥayret** : SK 50 *ḥasret (حسرت).*

[156] BM 9r.20 **yolıdın** : SK 51 *yoldın (یولدین).*

[157] BM 9r.23 **igme...gūj** : SK 51 *igme ḳaddimġa baḳıp raḥm ḳıl serv-i revān / ayladur devr-i lebi ḳāmet-i raʿnānı kör.*

[158] BM 9r.24 **نقش غالب زده** : T 14r.25 *نقش قالب زده*

mīm mastar işaretleyicisidir. [25] Mastar bazı zamirlerle (: iyelik ekleri ile) kullanıldığı zaman kelime kısaltılarak mastar işaretleyisinden **ḳāf** ve **kāf** düşürülür ve [26] **mīm** kalır. Örneğin; **ḳılması** (قیلماسی) ve **kilmesi** (کیلماسی), yani 'etmesi کردنش' ve 'gelmesi امدنش'. Bunlar olumsuzluk anlamı da ifade [27] eder. Bu konuda bilgi verilecektir.

İkinci kısım şudur ki, diğer lafızların sonuna eklenir. [28] Bu da tekil birinci kişi zamiri (żamīr-i mütekellim-i vaḥde ضمیر متکلم وحده) olup yönelme eki (ḥarf-i taʿaddī حرف تعدی) olan **-ġa** ve **-ge** lafızları ile birleşerek bazen [29] yönelme harfi düşürülür ve zamir **mīm**'i fetha (yani, A) ile söylenir. Örneğin; **ḫālımġa** (حالیمغه) ve **köŋ̃lümge**[T 15v.] (کونکلومکه) ki, **ḫālıma** (حالیما) [BM 9v.1] ve **köŋ̃lüme** (کونکلوما) olarak söylenir. Bu konuda Altıncı Mebnānın İkinci Resminde tanıklarıyla bilgi verilecektir.

Kural: Bazen [2] **mA** (mīm-i meftūḥa) emir fiilinde de kelimenin bir parçası olarak ortaya çıkar. Örneğin; **yama** (یاما) 'yama پینه کن', **sirme** (سیرما) 'çal/kap بربا'. Bu durumda eğer bu [3] sîga olumsuzlaştırılmak istenirse, kelimenin sonuna ikinci bir **-mA-** (mīm-i meftūḥa) eklenir: **yamama** (یاماما) 'yamama پینه مکن', **sirmeme** (سیرماما) [4] 'çalma/kapma مربا'.

Sekizinci Bāb (باب هشتم)[160]

Olumsuzluk Hakkında (در بیان نفی)

Olumsuzluk (nefy) eki **-mA-**'dır ve emir fiili ile sîga ekleri arasında bulunur. Örneğin; **almamaḳ**[161] (آلماماق) 'almamak نکرفتن' [5] **kilmemek** (کیلماماک) 'gelmemek نیامدن', **almadı** (المادی) 'almadı نکرفت', **kilmedi** (کیلمادی) 'gelmedi نیامد' ve bu şekilde karşılaştır.

Kural: Geniş zaman fiili [6] nefy **m**'si almadığı için tekil üçüncü kişi kipi (صیغه مفرد مغایب) yapılırken iki yola başvurulur. [7] Birinci yolda emir fiiline **-maydur** eklenir: **çaḳılmaydur** (چاقیلمایدور) ' çakmıyor برق نمی‌زند'. Tanık olarak şiir:

[8] *demim buḫārı bulutıda derd kācıdın::*

közümge[162] *hiç nefes*[163] *yoḳ ki ot* ***çaḳılmaydur****::*

دمیم بخاری بولوتیدا درد کاجیدین::

کوزومکا هیچ نفس یوق که اوت چاقیلمایدور::

---

[159] BM 9r.25 **گوشت سرخ کرده** : 25. satırda *üçüncüsü (seyyüm)* sözcüğünün üzerinde yazılmıştır. T 14r.25 *بریان*

[160] BM 9v.2de sayfanın sağ kenarında, 4. satırın hizasında *Bāb-i Heştüm (باب هشتم)* yazılmıştır.

[161] BM 9v.4 **almamaḳ :** Metinde **almaḳ** (آلماق); T 15v.4 *almamaḳ (آلماماق).*

[162] BM 9v.8 **közümge** : SK 52 *közüŋ̃ge (کوزنکا).*

[163] BM 9v.8 **nefes** : SK 52 *nefer (نفر).*

Bu kip olumsuz geçmiş zaman anlamında da kullanılır. [9] Nitekim, İkinci Bābda geçmiş zaman bölümünde gösterilmiştir. İkinci yolda, emir fiilinin sonuna **-mAs** ilave edilir: [10] almas (آلماس) 'almaz نمیکیرد', dimes (دیماس) 'demez نمیکوید'. Bu kip bazı bağlayıcılar (روابط) alarak mastar ve olumsuz fâil (فاعل منفی) anlamı da ifade eder. [11] Nitekim bu konuda mastar ve fâil bölümlerinde bilgi verilmiştir.

Yarar: Rūm diyarı ahalisi (Rūmiye رومیه) **-mAs**'ı kendi lügatlerinde Acem zā'sı ile zikrederler [-mAz] [12] ve anlam ve kullanım yeri açısından Çağatay lügati ile örtüşmektedir. Örneğin; yazmaz (یازمز) 'yazmaz, yazmamak, yazmamalı نمی‌نویسد و ننوشتن و ننوشتی'. Nitekim [13] Fużūlī Bağdādī son anlamda şöyle der, şiir:

*sini melek göreli **yazmaz** oldı ʿaşḳı günāh::*
velī yazıldı bu yüzdin besī ṣevāb aŋ͡ga::

سینی ملک کورملی یازمز اولدی عشقی کناه::
ولی یازیلدی بو یوزدین بسی ثواب انکا::

[14] **Sözün Tamamlanması (تتمیم ذکر)**: Tekil birinci kişi üç şekilde gösterilir:

Birincisi, emir fiilinin sonuna **-mAn** eklenir: [15] kismen (کیسمان) 'kesmem', itmen (ایتمان) 'etmem'.

Kural: Bazen sonu ünsüzle biten emir fiilinin sonuna fetha [16] ve ardından da **-mAn** ilave edilir. Örneğin; kisemen (کیسامان), kismen'in (کیسمان) eş anlamlısıdır (مرادف). Tanık olarak şiir:

belā[164] *başımġa besī*[165] *kildi*[17] *ḳoymadım ʿışḳın͡g::*
*kis imdi anı yoḳ irse bular bile **kisemen**::*

بلا باشیمغه بسی کیلدی قویمادیم عشقینک::
کیس ایمدی آنی یوق ایرسا بولار بیله کیسامان::

Yani: "Başıma çok belalar geldi. Fakat aşkından vazgeçmedim. [18] Şimdi kes onu, yoksa bunlarla ben hiçbir zaman kesemem." Aynı zamanda idemen (ایده من) Rūmī Türkçesinde (ترکی رومی) itemen'in (ایتامان) değişmiş biçimidir ve itemen de [19] itmen (ایتمان) ile eş anlamlıdır. Nitekim Fużūlī Bağdādī şöyle der. Rūmī imlâ ile şiir:

***idemen** terk Fużūlī ser-i kūyin yārın͡g::*
[20] *ne ḳadar ẓulm iderse ban͡ga ḫoşdur vaṭanım::*

ایده‌من ترک فضولی سر کویین یارینک::
نه قدر ظلم ایدرسه بنکا خوشدور وطنم::

---

[164] BM 9v.16 **belā** : SK 53 *بلدی*
[165] BM 9v.16 **besī** : SK 53 *lebi (لبی).*

Yani: “Ey Fużūlī, kesinlikle sevgilinin mahallesini terk edemem. Ne kadar zulmetse de vatanım benim için hoştur.” [21] Nevāyī’nin tüm eserlerinde ve Fużūlī divanında bu iki beytin [166] dışında tanığa rastlanmadı.

Mine’l-Bedāyi (من البدایع): Bil ki, bu [22] sîgada eğer **mīm** fethalı olursa, yukarıdaki kuralda da anlatıldığı gibi olumsuzluk anlamı ifade eder. Fakat eğer **mīm**’den sonra kesre [23] gelirse o zaman olumlu (isbât) olur: **kise min** (کیسامین) ‘keserim’, **ite min** (ایتامین) ‘ederim’, **ala min** (الامین) ‘alırım’ vb.

[24] İkinci türde **-mAn**’ın **n**’sine fetha eklenip tekil birinci kişinin **m**’sine ilave edilir: **tapmanam** (تاپمانام) [25] ‘bulmam’. Tanık olarak, şiir:

çü ḫūyı nāzik irür [167] ***tapmanam*** *ʿilācın anıñg::*
ḳaşıġa barġalı [168] *her niçe* [26] *çāre* [169] *iyler min::*

چو خوئی نازک ایرور تاپمانام علاجن انینک::
قاشیغه بارغالی هر نیچه چاره ایلارمین ::

Bu durum Çağatay lügatinde az kullanılır ve cenâb-i Nevāyī’nin tüm eserlerinde bunun dışında tanığa [27] rastlanmadı. Fakat Rūm ve İrān Türklerinin konuşmasında hep bu biçim kullanılır. Üçüncü türde ise, emir fiiline **-mAs min** [28] eklenir: **kismes min** (کیسماس‌مین), **itmes min** (ایتماس‌مین), **tapmas min** (تاپماس‌مین).

Kural: Eğer **mA** (میم مفتوحه) kelimenin bir parçası ise, **yamaḳ** (یاماق) [29] ‘yamak’ gibi, ondan fiil kipi yapılırken mastarını **yamamaḳ** (یاماماق) ‘yamamak’ biçiminde yapmak gerekir. Eğer olumsuz şekli söylenmek istenirse, **[BM 10r.1]** olumsuzluk eki olan **-mA-**’yı emir fiili ve mastar eki arasında koyup onu üç fethalı **mīm** ile telaffuz ederek **yamamamaḳ** (یاماماماق) [2] derler, yani ‘yamamamak پینه نکردن’. Aynı şekilde **sirmemek** (سیرماماک) ‘çalmak ربودن’ ki, olumsuz şekli **sirmememek** (سیرماماماک) ‘çalmamak’tır. [3] Diğer kiplerde mastar ekinin **mīm**’i düşürüldüğü için iki fethalı **mīm** ile kullanırlar. Örneğin; **yamamadı** (یامامادی) [4] ‘yamamadı’, **sirmemedi** (سیرمامادی) ‘çalmadı’ ve hâkeza benzerleri.

Mine’l-Bedāyi: Bil ki, iki kelime var ki, bazı durumlarda görünüşte (صورت) [5] aynı, fakat anlamda (تقدیر) farklılık göstererek hem olumsuzluğu, hem de olumluluğu ifade eder. Bu da üç türlüdür[170]. **[T 16r.]** Birincisi; [6] olumsuz tekil üçüncü kişi kipi kısaltılmadan ve kısaltılmış mastar [eki] tekil üçüncü kişi zamirine eklenir. Örneğin; **olmas** (اولماس) [7] ve **ḳılmas** (قیلماس) ki, tekil üçüncü kişinin olumsuz biçimidir. Mastarı

---

[166] BM 9v.21 **iki beyt:** doğrusu iki mısra olmalı.
[167] BM 9v.25 **irür** : SK 54 *irdir (ایردر).*
[168] BM 9v.25 **barġalı** : SK 54 *barġanı (بارغالی).*
[169] BM 9v.26 **çāre** : SK 54’te yok.
[170] BM 10r.5 **tür (قسم):** T 15v.29’da *قسم* sözü iki kere yazılmıştır.

kısaltılmış olan **olma** ve **ḳılma** ise tamlama durumunda (حالت اضافه) hem olumlu mastar [8], hem de olumsuz mastar anlamı taşır.

Sebep: Bil ki, Türkçede eğer kelimenin sonu ünsüzle biterse, onun zamiri **yā** [-ı, -i] ile gösterilir. [9] Örneğin; **ḳaş** (قاش) > **ḳaşı** (قاشی), **köz** (كوز) > **közi** (كوزی), **tiş** (تيش) > **tişi** (تيشی). Buna benzer Farsçada da sonu ünsüzle bitenlerde [10] sadece **şīn** [-eş] eklenir: **çeşm** (چشم) > **çeşmeş** (چشمش), **dendān** (دندان) > **dendāneş** (دندانش), **dest** (دست) > **desteş** (دستش). Türkçede eğer kelimelerin son harfi [11] fethalı, zammeli veya kesreli ise, haber olarak **-sI** zamiri (: eki) eklenir: **atası** (آتاسی) 'babası', [12] **közgüsi** (كوزكوسی) 'aynası', **ılḫısı** (ايلخیسی) '(onun) at sürüsü' (رمهاش). Bu da Farsçada ünlü ile biten kelimelere eklenen **-yeş**'in (يش) karşılığıdır. Örneğin; [13] **şefāyeş** (صفايش), **rūyeş** (رويش), **bīnīyeş** (بينیاش). Eğer olumsuz tekil üçüncü kişi olan **olmas** ve **ḳılmas** tekil üçüncü kişi zamiriyle [14] söylenmek istenirse, sonu ünsüzle bittiği için yukarıdaki kurala göre sonuna **-i, -ı** eklenir: **olması** (اولماسی) ve **ḳılması** (قيلماسی) gibi. Yani, [15] 'olmazı ve kılmazı'. Eğer kısaltılmış mastar olan **olma** (اولما)yı ve **ḳılma** (قيلما)yı tekil üçüncü kişi zamiriyle birleştirmek isterlerse, [16] sonu ünlüyle bittiği için **-sI** ilave edilir [-mAsI]: **olması** (اولماسی) 'olması', **ḳılması** (قيلماسی) 'etmesi'. [17] Bunlar hem olumsuz, hem de olumlu anlamlar ifade ederler. Eğer isim olursa, mesela **asma** (آسما) 'asma' (اويزه) ve **çikme** (چيكما) 'ata binerken ayağa giyilen çizme' (موزه) [18] olumluluk ve olumsuzluk anlamlarının yanı sıra isim anlamı da ifade ederler. Örneğin; **asması** (آسماسی) yani 'asması, [19] asmaması/asmazı ve avizesi'; **çikmesi** (چيكماسی) yani 'çekmesi, çekmezi/çekmezi ve çizmesi' vb. olumsuz anlamda Nevāyī'den [20] şiir:

ʿışḳdın maḫlaṣıma iyleben aḥbāb duʿā::

*müstecāb **olması** anıŋ̂ min-i maḥzūnġa tilek::*

عشقدين مخلصيما ايلابان احباب دعا::

مستجاب اولماسی انينک مينی محزونغه تيلاک::

Yani; dostlar [21] benim aşktan kurtulmam için dua ederler. Oysa ki benim dileğim, onun [duanın] kabul olmamasıdır.

*Nevāyī **olmasıġa** ʿāzim-i*[171] *ʿIrāḳ*[22] *u Ḥicāz::*

Meger nezāhet-i mülk-i Herī irür bāʿiṣ::

نوائی اولماسيغه عازم عراق و حجاز::

مكر نزاهت ملک هری ايرور باعث::

Olumlu anlamda Rūmī imlâ ile yazılmış olan *Tācü't-Tevārīḫ-i Āl-i ʿOṣmān*'da [23-26] Ayaşofya Camisinin yapımından bahsederken şöyle der:

---

[171] BM 10r.21 **عازم** : SK 57 عارم

mirāt-i żamīrinde naḳş-peẕīr[172] *olan ḫāṭıranıŋ ʿarṣa-yi şühūdda ve vücūd-i ḫāricī kisvesiyle cilveger* ***olması*** *müntehā-yi niyyeti*[173] *idügin taḳrīr itdi.*

مرآت ضمیرنده نقش پذیر اولن خاطرەنک عرصه شهوددە وجود خارجی کسوەسیله جلوەکر اولماسی منتهای نیتی ایدوکین تقریر ایتدی

Yani; zamirinin aynasına yansıyan muradın dış vücut kisvesiyle ortaya çıkması, niyetinin son haddi olduğunu takrir etti.

Olumsuz anlamda Çağatay lügati ile yazılmış olan Türkçe *Kelīle ve Dimne*'nin Keşif ve 'Aḳreb hikayesinde şöyle yazılmıştır:

kimge kim ʿādet bolur fiʿl-i[174] *ẕemīm::*

ṣādır olur[27] *andın ol bī-iḫtiyār::*

tam u taş dimey çayan yitgeç[175] *tiker::*

köŋ̂lide keçmes ḳılur ***ḳılması*** *kār::*

کیمکا کیم عادت بولور فعل ذمیم::

صادر اولور اندین اول بی‌اختیار::

تام و تاش دیمای چایان بیتکاج تیکار::

کونکلیدا کیچماس قیلور قیلماسی کار::

Yani; akrep yetişir yetişmez dam [28] taş demeden sokar. Onun işe yarayıp yaramayacağı gönlünden geçmez.

Olumlu anlamda Nevāyī'den şiir:

[29] *uçuġ zaḫmı*[176] *lebide bilgürür* ***bilgürmesin*** *kördik::*

nişāne kim ki ister[177] *cān ara dāġ-ı nihānimdin::*

اوچوغ زخمی لبیدا بیلکورور بیلکورماسین کوردیک::

نشانه کیم که ایستار جان ارا داغ نهانیمدین::

bilgürme (بیلکورما) [BM 10v.1-2] bu şiirde hâsıl-ı mastardır. Yani şiirin alameti ve anlamı şöyledir: Uçuk yarası dudağından bellidir. Can arasında benim gizli yaramdan nişan isteyen o belirtiye baksın.

Olumsuz anlamda Nevāyī'den şiir:

zaḫmim aġzı ***bütmesidin***[3] *uyḳum uçmış ey refīḳ::*

gūyiyā bu özge uyḳu kiltürür ḫamyāzedür::

زخمیم اغزی بوتماسیدین اویقوم اوچمیش ای رفیق::

کوییا بو اوزکا اویقو کیلتورور خمیازه دور::

---

[172] BM 10r.23 **peẕīr** : SK 57 *bedir (بدیر).*
[173] BM 10r.24 **niyyeti** : SK 57 *نتین*
[174] BM 10r.26 **fiʿl-i** : SK 57'de yok.
[175] BM 10r.27 **yitgeç** : SK 57 *mitgeḥ (میتکاح).*
[176] BM 10r.29 **zaḫmı** : SK 58 *raḥmi (رحمی).*
[177] BM 10r.29 **ایستار** : SK 58 *استار*

Yani; ey arkadaşım, yaramın ağzı bitişmediğinden uykum kaçmış. [4] Sanki bu, başka bir uykuyu getiren esnemedir. Yani ölüm uykusudur.

Olumlu anlamda Fużūlī'den Rūmī imlâ ile [5] şiir:

dil ki ser-menzili ol zülf-i perīşān olmış::

*n'ola cürmi ki **asılmasına** fermān olmış::*

دل که سرمنزلی اول زلف پریشان اولمیش::

نوله جرمی که اسیلماسنه فرمان اولمیش::

Yani; [6] o dağılmış saçları kendine asıl ev seçen gönlün suçu nedir ki, asılmasına emir verilmiş.

İkinci türde, olumsuz tekil üçüncü kişiye [7] kısaltılmadan (بدون تخفیف) '-den' anlamına gelen **-dIn** eklenir: **iylemesdin** (ایلاماسدین) ve **itmesdin** (ایتماسدین) 'etmezinden/etmediğinden'. Nitekim [8] Rūm diyarı Türklerinin dilinde telif edilen *Kelīle ve Dimne*'de şöyle yazılmıştır:

*Vaʿdeġa vefā **itmesdin** [178] [T 17v.] anı teʾdib itdiler.*

وعده غه وفا ایتماسدین آنی تادیب ایتدیلار

[9-10] Yani; vâdine vefa etmediğinden dolayı onu tedip ettiler.

Fakat eğer önce (قبل) sözüyle (yani, **burun**) birleşirse; ezelin yokluğu ve öncenin olumluluğu ezel için imkânsız olduğundan, bu durumda olumsuzluk (nefy), olumluluk anlamı ifade edecektir.[179] Nitekim Nevāyī şöyle buyurur, şiir:

baş aḳarıp [11] yüz ḳaralıġdur yine terk-i edeb::

*dost ġayret **iylemesdin** burna ḳıl ʿiṣyānnı [180] bes::*

باش اقاریب یوز قرالیغ دور ینا ترک ادب::

دوست غیرت ایلاماسدین بورنا قیل عصیاننی بس::

Yani; saç ağarmış, edepsizlik [12] yüz karasıdır. Dostlar gayret etmeden önce isyana son ver.

Yine aynı anlamda şöyle der, şiir:

ʿışḳ naḫlining̃ beri [13] hicrān imiş ey dostlar::

*bu naṣīḥattın yeñgiz bir ʿāşık **olmasdın** burun::*

عشق نخلی نینک بری هجران ایمیش ای دوستلار::

بو نصیحت تین ینکیز بر عاشق اولماسدین بورون::

Yani; dostlar, aşk nahlinin meyvesi hicranmış. [14-16] Aşık olmadan bu nasihattan yeyiniz.

---

[178] T 16r.'de sayfanın sol kenarında yukarıdan aşağıya farklı bir yazı ve daha küçük harflerle açıklama yazılmıştır.

[179] هرکاه با لفظ قبل مذکور شود چون عدم ازلی و اثبات قبل از برای ازل محال میباشد نفی در آنمقام متضمن معنی اثبات خواهد بود.

[180] BM 10v.11 **ʿişyānnı** : SK 59 *ʿişyānn (عصیانن).*

Yine *Ferhād ve Şīrīn*'de [181] Ehrimen'in Ferhād'la savaşını anlatırken şöyle der, şiir:

tutup bir gürz andın [182] *sehm-gīnraḳ::*
kilip evvelġıdın pür ḳahr u kīnraḳ::

anı hem urġalı iltip hevāġa::
***tüşürmesdin** burun fermān-revāġa::*

توتوب بير كرز آندين سهمكين‌راق::
كيليب اولغى دين پر قهر و كين‌راق::

آنى هم اور غالى ايلتيب هواغه::
توشورماسدين بورون فرمان رواغه::

Üçüncü tür, olumsuz tekil üçüncü kişiden **sīn**'in ve mastarlardan [17-19] ḳāf ve kāfın düşürülmesi ve **-dIn**'in eklenmesiyle yapılır. Bu durumda hem olumlu mastar, hem de olumsuz geçmiş zaman anlamı ifade eder. Bu da Rūm [diyarı] Türkleri arasında yaygındır. Olumlu mastar anlamına gelmesinin sebebi bellidir. Çünkü tanıklardan da görüldüğü üzere, mastardan sadece mastar eki olan ḳāf ve kāf kısaltılarak düşürülmüştür. Olumlu mastar olarak [20] Fużūlī'den Rūmī imlâ ile şiir:

*muʿanber sünbülüñ̂gdin **almadın** bū olmadım rüsvā::*
bu rüsvālıḳ bañ̂ga sendin degil [21] *bād-i ṣebādandır::*

معنبر سنبلونكدين آلمادين بو المديم رسوا::
بو رسواليق بنكا سندين دكل باد صبادندر::

almadın (آلمادين) almaḳdın (الماقدين)ın kısaltılmışıdır. Yani, güzel kokulu başağını koklamaktan rüsvâ olmadım. Benim rüsvâlığımın nedeni sen değilsin [22], sebâ rüzgârıdır.

Yine şiir:

*sırrımı rüsvālıġım fāş **itmedin** ʿālemlere::*
zār cismim eşk girdābında pinhān olsa yeg::

سرّمى رسواليغيم فاش ايتمادين عالمله::
زار جسميم اشك كردانيده پنهان اولسه يك::

[23] itmedin (ايتمادين) itmekdin (ايتماكدين)in kısaltılmışıdır. Yani, rüsvâlığım sırrımı dünyalara fâş etmektense, inleyen vücudumun göz yaşı burulganında saklanması daha [24] iyidir.

---

[181] BM 10v.14 **Ferhād ve Şīrīn** : Metinde **Sedd-i İskenderī** . MMH'ın gösterdiği kaynak yanlıştır. Bu şiir *Ferhād ve Şīrīn*'in XXIII. Bölümünde tanıklanmaktadır.
[182] BM 10v.15 **andın** : SK 59 *idin/aydın (ايدين).*

Buna benzer **yanma** (یانما) ve **olma** (اولما)dır ki, **yanmaḳ** (یانماق) ‘yanmak’ ve **olmaḳ** (اولماق) ‘olmak’ın kısaltılmışıdır. Nitekim Fużūlī şöyle der, şiir:

[25-26] *ey Fużūlī şemʿ-veş muṭlaḳ açılmaz **yanmadın**::*

tāblar kim sünbülinden rişte-yi cānıńdadır::

ای فضولی شمع وش مطلق اچیلمز یانمادین::

تابلر کیم سنبلندن رشته جاننکده در::

Yani, ey Fużūlī, başağından can telinde bulunan kıvrımlar, mum gibi yanmadan açılmaz.

Yine Rūmī (رومی) *Kelīle ve Dimne*’de şöyle yazar, şiir:

[27] *ben elüm çekdüm ġam-ı sevdā-yi zülfüńdin seniń::*

*çünki sen el çekmediń aġyār ile yār **olmadın**::*

بن الوم چکدوم غم سودای زلفکدین سننک::

چون که سن ال چکمدنک اغیار ایله یار اولمادین::

Yani, ben [28] senin saçlarının sevdasının üzüntüsünden vazgeçtim. Çünkü sen başkalarının sevgilisi olmaktan vazgeçmedin.

Bazıları ise nedeni belirsiz olumsuz geçmiş zaman (ماضی منفی مجهول العله) anlamındadır, [29] çünkü eğer tanıklar **dimes** (دیماس) ve **ḳılmas** (قیلماس) gibi olumsuz mastar anlamı ifade etseydi, o zaman onların kısaltılmış biçimi olduğunu söyleyebilirdik. **[BM 11r.1]** Fakat her yerde olumsuz geçmiş zaman olarak kullanıldığı için kurala (قیاس) aykırıdır ve nedeni de bilinmiyor. Olumsuz geçmiş zaman anlamında [2] Fużūlī Rūmī imlâ ile şöyle der, şiir:

bu ne sırdur sırr-ı ʿışḳıńdėmedin bir kimseye [183]::

şehre düşmiş ben seni [184] sėvdim [185] dėyü [3] āvāzeler::

بو نه سرّدور سرّ عشقینک دیمادین بیر کیمسه‌یه::

شهره دوشمیش بن سنی سیودیم دیو اوازه لر::

dėmedin (دیمادین), **dimemiş** (دیمامیش) anlamına gelmiştir. Yani, bu ne sırdır ki, aşk sırrını kimseye söylemeden, kentte seni sevdiğim dillere düşmüş. [4] Yine o raḥmetullāh’tan şiir:

secde-gāh itmişdi ʿışḳ ehli ḳaşıńmiḥrābını::

***ḳılmadın** ḫayl-ı melāyik secde-yi Ādem henūz::*

سجده‌کاه ایتمیشدی عشق اهلی قاشینک محرابنی::

قیلمادین خیل ملایک سجده ادم هنوز::

---

[183] BM 11r.2 **kimseye** : SK 61 *kimsene (کیمسنه).*
[184] BM 11r.2 **ben seni** : T 17v. ve SK 61’de yok.
[185] BM 11r.2 **sivdim** : T 17v.22 *sivdüm (سیودوم).*

[5] **kılmadın** (قیلمادین), **kılmamış** (قیلمامیش) demektir. Yani, melekler insan oğluna daha secde etmeden, aşk ehli kaşının mihrabını secde yeri etmişti. [6] Şiir:

*mey **içmedin** açılmaz imiş bāb-ı maġfiret::*

sevgendler bu bābda pīr-i muġān içer::

می ایچمادین اچیلمز ایمیش باب مغفرت::

سوکندلر بو بابدا پیر مغان ایچر::

içmedin (ایچمادین), **içmemiş** (ایچمامیش) demektir ve bu şiirde [7] olumsuz mastar anlamı ifade etmektedir. Yani, şarap içmeden affın kapısı açılmazmış. Bu konuda pîr-i muğan [8] yeminler eder.

Rūmī *Kelīle ve Dinme*'de geçen **yitişme** (یتیشما) ve **köydürme** (کویدورما) de aynı durumdadır:

*henūz dūdī **yitişmedin** tef-i endūh ve tāb-ı* [9] *melāmetdin yandum::*

هنوز دودی یتشمادین تف اندوه و تاب ملامتدین یاندوم

yitişmedin (یتیشمادین) **yitişmemiş** (یتیشمامیش) demektir. Yani, henüz dumanı yetişmeden keder ateşinden ve melâmet sıcaklığından yandım.

[10-11] Yine şöyle yazar:

ḫaşm anlarıŋ ḫānımānların nār-ı demār[186] *ile **köydürmedin** anlar anıŋ āb-ı buvar ile ḥayātı ocaġın söndüreler.*

خصم آنلریک خانمانلرین نار دمار ایله کویدورمادین آنلر آنک آب بوار ایله حیاتی اوجاغین سوندوره لر

köydürmedin (کویدورمادین) [T 18r.] **köydürmemiş** (کویدورمامیش) demektir. Yani, düşman onların evini-yurdunu ölüm ateşiyle yakmadan, onlar onun hayat ocağını [12] ölüm suyu ile söndürsünler.

Dokuzuncu Bāb (باب نهم)[187]

Şimdiki Zaman ve Tekrarlama[188] Hakkında (در ذکر حال و بیان تکریر)

İki kısma ayrılır: müfret [tek, sade] ve mükerrer [bileşik, tekrarlanan]. Müfret için [13] örneğin Arapçada "جاء زیدالاعبا", yani Zeyd oynayarak geldi ve "ذهب سارّا"[189], yani sevinerek gitti. Mükerrer için örnek olarak [14] Kuran-ı Mecid'de anılan "و جآء ربُّک والملکُ صفّاً صفّاً" gibi. Bunların ikisi de Türkçede dört şekilde gösterilir.

---

[186] BM 11r.10 **nār-ı demār** : T 17v.29 *diyār (دیار).* SK 62 *tār u mār (تار و مار).* HS c.1: 89 *tār ü mār (تار و مار).* Şiirin anlamına göre *nār-ı demār (نار دمار)* doğrudur. Arapçada 'ölüm ateşi veya ölümcül ateş' demektir (Bkz. DehS.).

[187] BM 11r.'de sayfanın sol kenarında *Bâb-i Nohum باب نهم* yazılmıştır.

[188] BM 11.r.12 *tekrīr* (تکریر): Aynı anlamda olan iki veya ikiden fazla kelimenin yan yana getirilmesi demektir (DehS.). Çeviride *tekrarlama* olarak verilmiştir.

[189] BM 11r.13 **ذهب سارّا** : SK 63 *ذهب شاقا*

[15] Birincisinde, sonu ünsüzle biten emir fiili olan **yıḳıl** (ییقیل) ‘düş بیفت’, **ḳop** (قوپ) ‘kalk برخیز’, **sal** (سال) ‘sal بیفکن’, **kül** (کول) ‘gül بخند’ gibi. [Bu durumda] sözcüklerin sonuna [16] fetha [-A] eklenir ve fetha için elif veya hevvez hā’dan faydalanılır. Örneğin; **yıḳıla ḳopa** (ییقیلا قوپا) ‘düşe kalka افتان و خیزان’, **köz sala** (کوز سالا) [17] ‘göz atarak نظر افکنان’, **küle** (کولا) ‘gülerek خنده کنان’. Nitekim birinci ve ikincisine tanık olarak *Sebʿa-yi Seyyāre*’de Saʿd hikayesinde şöyle der, şiir:

[18] *urar irdi ḥiṣār devride gām::*

***yıḳıla ḳopa** tutmayın ārām::*

اورار ایردی حصار دوریدا کام::

ییقیلا قوپا توتمایین ارام::

İkincisine tanık olarak, şiir:

ḳaşıda ḫāl-ı [190] *Hindū-yi kāfir irür* [19] *ki ehl-i dīn::*

*ḳatli üçün çıḳıp turur **köz sala** deyr ṭāḳıġa::*

قاشیدا خال هندوی کافر ایرور که اهل دین::

قتلی اوچون چیقیب تورور کوز سالا دیر طاقیغه::

Dördüncüsüne tanık olarak şiir:

ʿışḳ çü ilge ot yaḳıp iki [20] *közüm suyı* [191] *aḳıp::*

*her sarı kim **küle** baḳıp derd ile bizni yıġlatıp::*

عشق چو ایلکا اوت یاقیب ایکی کوزوم سوئی اقیب::

هر ساری کیم کولا باقیب درد ایله بیزنی ییغلاتیب::

Tekrarlanarak da söylenir. Örneğin; **tuta tuta** (توتا توتا) [21] ‘tuta tuta کرفته کرفته’, **çala çala** (چاله چاله) ‘çala çala نوازان نوازان’, **bara bara** (باره باره) ‘gide gide / giderek رفته رفته’. Birincisi ve ikincisine tanık olarak, şiir:

[22] *gülgeşt-i çemen ḫoştur eger sāḳī ü muṭrib::*

bu kilse [192] ***tuta tuta** vü ol bir **çala çala**::*

کلکشت چمن خوشتور اکر ساقی و مطرب::

بو کیلسا توتا توتا و اول بیر چاله چاله::

Üçüncüsüne tanık olarak, şiir:

fenā yolı [23] *Nevāyī bes ḳatıġdur::*

*meger āsānraḳ olġay **bara bara**::*

فنا یولی نوائی بس قاتیغ دور::

مکر اسانراق اولغای باره باره::

---

[190] BM 11r.18 **ḫāl-ı** : SK 63 *ḫālı (خالی).*
[191] BM 11r.20 **suyi** : SK 64 *suy (سوی).*
[192] BM 11r.22 **kilse** : SK 64 *gil (کیل).*

İkincisi; eğer emir fillinin sonu fetha [-A] ile bitmişse, örneğin, **oyna** (اوینا) ‘oyna’, [24] **asra** (آسرا) ‘sakla/koru’, **iste** (ایستا) ‘iste’ gibi, iki tür yapılabilir:

Birinci türde sonuna sakin yā [**-y**] eklenir. Örneğin; [25] **oynay** (اویناى) ‘oynayarak’, **asray** (آسراى) ‘saklayarak/koruyarak’, **istey** (ایستاى) ‘isteyerek’. Tekrarlanarak da söylenir. Birincisine tanık olarak [26] şiir:

oynay oynay *öltürür bir bir ulusnı közleriñ* [193] *::*

şūḫ ḳātillerni cānlar ḳaṣdıġa oynatmaġıl::

اویناى اویناى اولتورور بیر بیر اولوسنى کوزلارینک::

شوخ قاتللارنى جانلار قصدیغه اویناتماغیل::

[27] İkincisine tanık olarak, şiir:

köñgülde sırr-ı ʿışḳıñ ***asray asray*** *öldüm ey sāḳī::*

ḳadeḥ tut kim ḫarābāt ehliġa ḳan [28] *olsa* [194] *fāş olsun::*

کونکولدا سر عشقینک آسراى اسراى اولدوم اى ساقى::

قدح توت کیم خرابات اهلیغه قان اولسا فاش اولسون::

İkinci türde sonuna zammeli yā [**-yU**] eklenir. Örneğin **oynayu** (اویناىو), **asrayu** (اسرایو), **isteyü** (ایستایو). Nitekim [29] birincisine tanık olarak *Leylī ve Mecnūn*’da Leylī’yi vasfederken ‘oynayarak’ anlamında şöyle der, şiir:

ḳızlar [195] *bile* ***oynayu*** *telāşā::*

ḳoy saġmaġın [BM 11v.1] *itgeli temāşā::*

قیزلار بیله اویناىو تلاشا::

قوى ساغماغین ایتکالى تماشا::

Üçüncüsüne tanık olarak ‘isteyerek’ anlamında şöyle buyurur, şiir:

ṣabūḥī ***isteyü*** *yitgeç seḥer açıldı işik::*

[2] *bu feṯḥ-i deyrde* [196] *ötmes idi kemānım ara::*

صبوحى ایستایو بیتکاج سحر آچیلدى ایشیک::

بو فتح دیردا اوتماس ایدى کمانیم ارا::

Bu biçim tekrarlanarak söylenmez ve durum (معنى حال) ifade etmenin dışında başka bir anlam ifade etmez. Ayrıca kişi eki [3] ve diğer ekleri de almaz.

Üçüncüsü, eğer emir fiilinin sonu, ***oḳu*** (اوقو) ‘oku بخوان’ ve ***uyu*** (اویو) ‘uyu بخواب’ gibi sonu zamme [yuvarlak ünlü] ile bitmişse (مضمومه‌الاخر), [4] sonu fetha ile biten (مفتوحه‌الاخر) emir fiili gibi, sonuna sakin yā [**-y**] ekleyerek **oḳuy** (اوقوى) ‘okuyarak قرائتکنان’ ve **uyuy** (اویوى) ‘uyuyarak خوابکنان’ denir [5-6] ve tekrarı da yaygındır.

---

[193] BM 11r.26 **közleriñ** : SK 64’te *közleriñ*’den sonra “şiʿr شعر” yazılmıştır.
[194] BM 11r.28 **olsa** : SK 65 *ol (اول).*
[195] BM 11r.29 **ḳızlar** : SK 65 *ḳırlar (قیرلار).*
[196] BM 11v.2 **deyrde** : SK 65 *deyrve (دیروا).*

Dördüncüsü, eğer emir fiilinin sonu kesreli ise (مکسور), örneğin, **di** (دی) ‘söyle بکو’ ve **yi** (یی) ‘ye بخور’ gibi, **yā**’nın kesre göstericisi olan **yā** ile yan yana gelmesinin uyumsuz olması nedeniyle kesreyi ifade eden **yā** ile yetinip onu uzun kesre (بااشباع کسره) olarak [ī] telaffuz ederler. [7] Tekrarlanarak da söylenebilir. Örneğin; **dī dī** [diy diy] (دی دی) ‘söyleye söyleye کویان کویان’ ve **yī yī** [yiy yiy] (یی یی) ‘yiye yiye اکل کنان اکل کنان’. Bu dördüncü tür tekrarlanmadan [8] emir anlamı da ifade eder. Nitekim şöyle denir: **di** (دی) ‘söyle بکو’, **yi** (یی) ‘ye بخور’ ve **biti** (بیتی) ‘yaz بنویس’ ve benzerleri.

Kural: [9-10] Bil ki, bu dört tür, **oynayu** (اویناپو), **isteyü** (ایستایو) ve benzerlerinden ibaret olan ikinci türün ikinci kısmı hariç, diğer anlamlarda da kullanılır. Mesela; emir lafzına eklendiklerinde emir anlamı verirler. Örneğin; **ite sal** (ایتا سال) [11] ‘dokun, ertele دست بزن و بعقب بیفکن’, **ḳoya bir** (قویا بیر) ‘koyu ver, bırakı ver رها بده’, **ala kil** (آلا کیل) ‘al gel بکیر بیا’, **istey kör** (ایستای کور) ‘iste بخواه’, **oḳuy kör** (اوقوی کور) [12] ‘oku بخوان’, **diy kör** (دی کور) ‘söyle بکو’. Yine mastarla kullanıldıkları zaman, mastar anlamı ifade ederler. Örneğin; **ala** [13] **kilgende** (آلا کیلکاندا) ‘almaya geldiğinde در گرفتن آمدن’. Nitekim şöyle der, şiir:

cān ***ala kilgende*** *saʿy u ıżṭırābınn̂ġa olay::*

[14] *almasan̂ġ* [197] *hem ḳatıġan çaġda şitābınn̂ġa* [198] **[T 19v.]** *olay::*

جان آلا کیلکاندا سعی و اضطرابینکغه اولای::

آلماسانک هم قاتیغان چاغدا شتابینکغه اولای::

Ayrıca **ala başladı** (آلا باشلادی) ‘almaya başladı کرفتن شروع کرد’ [15], **istey başladı** (ایستای باشلادی) ‘istemeye başladı خواستن شروع کرد’, **oḳuy başladı** (اوقوی باشلادی) ‘okumaya başladı خواندن شروع کرد’, **diy başladı** (دی باشلادی) ‘söylemeye başladı کفتن شروع کرد’. [16] Aynı zamanda zamirler ve ona uygun müntesebat ile geldiklerinde, zamir ve nisbet anlamı ifade ederler. Nitekim şöyle derler: **ala min** (الامین) ‘alıyorum میکیرم’, **istey min** (ایستایمین) [17] ‘istiyorum میخواهم’, **oḳuy min** (اوقویمین) ‘okuyorum میخوانم’, **diy min** (دیمین) ‘diyorum میکویم’. Ayrıca **ala kilmiş** (آلا کیلمیش) ‘alıp gelmiş کرفته آمده’. Tanık olarak şiir:[199]

[18] *ġamzen̂ġdin öltürmek işin taʿlīm* ***ala kilmiş*** *ecel::*

bu nevʿ üstād olsa [200] *ol az çaġda māhir bolġusı::*

غمزنکدین اولتورماک ایشین تعلیم آلا کیلمیش اجل::

بو نوع استاد اولسا اول آز چاغدا ماهر بولغوسی::

Buna [19] benzer, **ala kilgey** (الا کیلکای) ‘alıp gelsin گرفته بیاید’, **istey alġay** (ایستای الغای) ‘isyetebilir تواند خواست’, **oḳuy alġay** (اوقوی الغای) ‘okuyabilir تواند خواند’, **diy alġay** (دی الغای)

---

[197] BM 11v.14 **almasan̂ġ** : SK 66 *almasan (الماسان).*
[198] BM 11v.14 **şitābınn̂ġa** : SK 66 *شتابلنکغه*
[199] BM 11v.17’de *şiir* sözü yok.
[200] BM 11v.18 **olsa** : SK 67 *ol (اولسا).*

[20] ‘söyleyebilir تواند کفت’. Fakat ikinci türün ikinci kısmı şimdiki zaman anlamına (معنی حال) gelir ve bu kuraldan müstesna sayılır ve zamir, bağlayıcı (رابط) [21] ve nisbet ile kullanılmaz.

Kural: Bil ki, üçüncü ve dördüncü türler ve ikinci türün birinci kısmı tek başına kullanılırsa [22] tekil birinci kişi, tekil üçüncü kişi ve tekil ikinci kişi anlamı da ifade eder. Örneğin; **istey** (ایستای) ‘isteyeyim, isteye, isteyesin بخواهم و بخواهد و بخواهی’ [23] **oḳuy** (اوقوی) ‘okuyayım, okuya, okuyasın بخوانم و بخواند و بخوانی’, **diy** (دی) ‘söyleye, söyleyeyim, söyleyesin بکویم و بکوید و بکویی’. Bu anlamda **isteyin** (ایستایین), [24-25] **oḳuyın** (اوقویین) ve **diyin** (دیین) ile eşanlamlıdır. Nitekim kitapta “Luġāt” kısmında anlatılmıştır. **yıḳıla** (ییقیلا), **ḳopa** (قوپا), **ala** (آلا), **tuta** (توتا) ve benzerlerinden ibaret olan birinci tür bu kuralın dışındadır ve eğer bu türü de aynı anlamda kullanmak isterlerse [26-28], ona hutti **yā** ekleyerek **yıḳılay** (ییقیلای), **ḳopay** (قوپای), **alay** (آلای) ve **tutay** (توتای) denmelidir ki **yıḳılayın** (ییقیلایین), **ḳopayın** (قوپایین), **alayın** (آلایین) ve **tutayın** (توتایین) ile aynı anlama gelsin.

Kural: Bil ki, Rūm [diyarı] ahalisi (Rūmiye رومیه) bir kelimeyi durum zarfı (معنی حال) olarak ifade etmek isterlerse, eğer sonu ünsüzle biten emir fiili ise, ḳāflı sîgalarda [kalın türünden sözcüklerde] [-**a**]**raḳ** (رق) ve kāflı sîgalarda [ince türünden sözcüklerde] [-**e**]**rek** (رک) getirerek şöyle söylerler: **çaparaḳ** (چاپاراق) ‘koşarak دوان دوان’ [29], **uraraḳ** (اورەرق) ‘vurarak زنان زنان’, **giderek** (کیدەرک) ‘giderek رفته رفته’, **gilerek** (کیلەرک) ‘gelerek آمده آمده’. Fakat eğer sonu ünlüyle biten emir fiili ise, [BM 12r.1] sonuna fethalı **yā** [**yA**] ekleyerek tekrarlayıp şöyle derler: **aġlaya aġlaya** (آغلایه آغلایه) ‘ağlayarak کریه کنان کریه کنان’, [2-3] **oḳuya oḳuya** (اوقویا اوقویا) ‘okuyarak قرائت کنان قرائت کنان’, **diye diye** (دیه دیه) ‘söyleyerek کویان کویان’.

Onuncu Bāb (باب دهم)[201]

Diğer Sîga İşaretleri Hakkında (در بیان تتمه علامات صیغ)

Açıklanması gereken dokuz sîganın belirleyicileri (علامات) dokuz bābda anlatıldı. Şimdi ise bu eklerin kalan kısmını açıklayacağız. Bu ekler iki türlüdür.

Birinci tür [4], sonu ister ünsüz, isterse ünlüyle bitsin (مسکونەالاخر یا متحرکەالاخر), emir fiillerine eklenen ünsüz veya ünlüler olup [5] üçe ayrılır. Birincisi, -**ġaç** (غاج) ve -**geç** (کاج) gibi müfrede [yalın] ekler olup ‘-ince/-ınca’ (بمحض و مجرد و چون) anlamında

[201] BM 12r.2’de sayfanın sol üst kenarında *Bâb-i Dehum* باب دهم yazılmıştır. B. Atalay 68/15’te دهم (dehum: onuncu) sözcüğünü دیم (doyyum: ikinci) okumuş.

kullanılır. [6] Örneğin; **alġaç** (آلغاج) ‘alınca بمحض كرفتن و چون كرفت’, **yitgeç** (يتكاج) ‘yetişince بمحض رسيدن و چون رسيد’[202], **asraġaç** (اسراغاج) ‘saklayınca/tutunca بمحض نكهداشتن و چون نكهداشت’, [7] **digeç** (ديكاج) ‘söyleyince بمحض كفتن و چون كفت’. Bu tür iki şekilde yaygındır. Birincisi, “çün” ile birlikte kullanılır. [8] Nitekim *Lisānü’t-Ṭayr*’da Münâcât kısmında şöyle der, şiir:

her sitem kim tünd-ḫūyīdin yitip::

*ol çü **yitgeç** āh urup* [9] *özdin kitip::*

هر ستم كيم تند خوئى دين يتيب::

اول چو يتكاج آه اوروب اوزدين كتيب::

İkincisi “çün”süz kullanılır, fakat aynı anlama gelir.[203] Nitekim şöyle der, şiir:

közüñ [10] *ḳanımġa sīrāb* [204] *itti özni naḳd-i cān **alġaç:::***

*niçük kim mest birgey meyġa naḳd-i rāygān **alġaç:::***

كوزونك قانيمغه سيراب ايتى اوزنى نقد جان آلغاج::

نيچوك كيم مست بيركاى مى‌غه نقد رايكان الغاج::

külegeç (كولاكاج) sözcüğündeki **-geç** [11] bu anlam dışındadır ve sâdece ‘güler yüzlü خنده‌رو’ anlamındaki **külegeç** kelimesi için söz konusudur.

Yarar: Bil ki, Rūm diyarı ahalisi (Rūmiye روميه) bu sîgayı iki şekilde [12] kullanır. Birincisi Çağatay lisanında (لسان جغتای) olduğu gibidir. Fużūlī aleyha’r-rahmândan Rūmī imlâ ile tanık, [13] şiir:

*cān çıḳar tendin köñül ẕikr-i leb-i yār éyle**geç*** [205] *::*

*ten bulur cān yéñidin ol lafẓı tekrār éyle**geç:::***

جان چيقر تندين كونكل ذكر لب يار ايلاكاج::

تن بولور جان ينكى دين اول لفظى تكرار ايلاكاج::

İkincisi **-cek** (جك) [14] ve **-caḳ** (جق) ekiyle (lafzıyla) yapılır. Nitekim Fużūlī şöyle der, şiir:

*ey déyen ṣabr ḳıl āh éyleme yārı gör**cek*** [206] *::*

bañga düşvārdur ol [15] *ger sañga āsān görünür::*

اى دين صبر قيل آه ايلمه يارى كورجك::

---

[202] BM 12r.6 **yitgeç** : SK 69/8 *tigeç.*

[203] Eckmann 2005: 107 “*-ġaç / -geç* gerundiumu, sedasız konsonantlardan sonra daha çok *-ḳaç / -keç* (öncelik gerundiumu). Bu gerundium, esas fiilin hareketinden hemen önce yer alan bir harekete işaret eder: *ol bu sözni işitkeç oldı ḫâmûş* “o bu sözü işitince sustu” SS 49.128, *la’li köñlüm ḫâlini sorġaç tirildim* “(onun) dudağı, gönlümün halini sorunca dirildim” BV 13a:15. Bazen bu gerundium, Farsça *tâ ki* bağlama edatıyla verilir: *tâ ki ol meydin köñül câmıda bolġaç cilveger çehre-yi maḳṣûd, maḥv olġay hemol de mâ-ʿadâ* “o şarap (aşk) yüzünden, maksudun (yâni, Allah’ın) yüzü, gönül kadehinde göründüğünde, ondan başka her şey, o ân mahvolur” Küll. R 423b:3.

[204] BM 12r.10 **sīrāt** (سيرات).

[205] BM 12r.13 **éylegeç** : SK 70 *الاكاج*

[206] BM 12r.14 **görcek** : SK 70 *görecek (كورمجك).*

بنکا دشواردور اول کر سنکا آسان کورونور::

Ayrıca **ḳılacaḳ** (قیلەجق) ve **idecek** (ایدەجک), yani 'kılınca, edince بمحض کردن و چون کرد'. Bir diğeri **-ġalı** (غالی) ve **-geli**'dir (کالی) [16] ve iki anlam ifade eder. Birincisi Arapçadaki lām-i ta'lil ve ikincisi de Arapçadaki 'hatta' anlamına gelir. Örneğin; **ḳılġalı** (قیلغالی) 'yapmak için [17] ve yapalı برای کردن و تا کرده'; **kilgeli** (کیلکالی) 'gelmek için ve geleli برای آمدن و تا آمده'. Birincisine birinci anlamda tanık olarak şiir:

ipekler kim işip sin cismler [18] *zaḫmı üçün güyā::*

muḳayyed [T 20r.] ***ḳılġalı*** *cānlar ḳuşın hem oldur esbābın͡g::*

ایپاکلار کیم ایشیب‌سین جسملر زخمی اوچون کویا::

مقید قیلغالی جانلار قوشین هم اولدور اسبابینک::

İkinci anlam için şiir:

dūd-i āhım serv dik [19] *çıḳtı vü* [207] *gülgūn boldı eşk::*

ḳılġalı *terk-i vefā serv-i gül-endāmım minin͡g::*

دود آهیم سرو دیک چیقتی و کلکون بولدی اشک::

قیلغالی ترک وفا سرو کل اندامیم مینینک::

Bir diğeri **-ġu** (غو) ve **-gü** (کو) olup hâsıl-ı mastar anlamı ifade eder. [20-21] Örneğin; **alġu birgü** (الغو بیرکو) 'alışveriş داد و ستد', **sorġu** (سورغو) 'soru پرسش', **bilgü** (بیلکو) 'belgi, alâmet علامت'.

Bir diğer ek (علامت) ise tekil birinci şahsın olumsuzluk eki olan **-man**'dır. Mesela; **alman** (المان) 'almam نمیکیرم'.

Bir diğeri tekil üçüncü şahsın olumsuzluk eki olan **-mas**'tır. Örneğin; **almas** (الماس) [22] 'almaz نمیکیرد'.

İkinci tür, birleşik eklerdir (علامات مرکبّه). Örneğin; **-ġuça** (غوجه), **-ġunça** (غونجه), **-ġança** (غانجه), **-güçe** (کوجه), **-günçe** (کونجه) ve **-gençe** (کانجه). İki anlam ifade eder. [23] Birincisi, Arapçada kullanılan "ilâ" (الی) olup nihayet [-a kadar] anlamı verir. İkincisi ağırlık, miktar ve ölçü demektir. [24] Örneğin; **uşatġuça** (اوشاتغوجه), **uşatġunça** (اوشاتغونجه), **uşatġança** (اوشاتغانجه). Yani 'kırılana kadar ve kırıldığı/kırılacağı kadar' (تا شکستن و بقدر شکستن). İkinci örneğin birinci anlamına tanık olarak [25], şiir:

kön͡gül cerāḥatıġa yaḳ viṣāl merhemini [208] *::*

firāḳ ġāresi [209] *birle başım* ***uşatġunça*** [210] *::*

کونکول جراحتی‌غه یاق وصال مرهمی‌نی::

فراق خاره‌سی بیرله باشیم اوشاتغونجه::

---

[207] BM 12r.19 **vü** : SK 71'de yok.
[208] BM 12r.25 **merhemini** : SK 71 *merhemine (مرهمی‌نه).*
[209] BM 12r.25 **ġāresi** : T 20r.7 *ġāresi (غاره‌سی);* SK 71 *ġāzesi (غازه‌سی).*
[210] BM 12r.25 **uşatġunça** : SK 71 *uşatġuça (اوشاتغوجه).*

Ayrıca **aytġuça** (ایتغوجه), **aytġunça** (ایتغونجه), [26] **aytġança** (ایتغانجه). Yani ‘söyleyene kadar ve söylediği/söyleyeceği kadar’ (تا گفتن و بقدر گفتن). Üçüncü örneğin ikinci anlamına tanık olarak, *Sebʿa-yi Seyyāre*’den şiir:

aytmaḳġa egerçi ḳayġum [211] [27] *yoḳ::*

ol ***aytġança*** *ayta alġum yoḳ::*

ایتماقغه اگرچه قایغوم یوق::

اول ایتغانجه ایتا الغوم یوق::

Bir diğeri **-ġuluḳ** (غولوق) ve **-gülük**’dür (كولوك) ve kabiliyet anlamına gelir. Örneğin; **alġuluḳ** (الغولوق) ‘alınacak olan كرفتنی’ [28], **kiygülük** (كيكولوك) ‘giyilecek olan پوشیدنی’. Birincisine tanık olarak şiir:

ṣabr u ḳarār [u] hūşnı almaḳlıġınꞑ nidür::

ey cānlar āfeti saꞑa [29] *cānımdur* ***alġuluḳ****::*

صبر و قرار هوشنی آلماقلیغینک نیدور::

ای جانلار آفتی سنکا جانیمدور الغولوق::

İkincisine tanık olarak, şiir:

nefīs ***kiygülük*** [212] *olsa* [213] *yalaꞑ tenimġa heves::*

ḥaṣīr naḳşı ḥaṣīrī libās [BM 12v.1] *ornıġa* [214] *bes::*

نفیس کیکولوک اولسا یالانک تنیمغه هوس::

حصیر نقشی حصیری لباس اورنیغه بس::

Bir diğeri iki anlam ifade eden **–ġudik** (غوديک) ve **–güdik**’tir (كوديک). Birinci anlamı kabiliyet ve ikinci anlamı benzerliktir (مماثلت و مشابهت). [2] Nitekim şöyle denir: **urġudik** (اورغوديک) ‘vurulacak olan ve vurulduğu/vurulacağı gibi بزند و همچنانکه زدنی’. **savurġudik** (ساوورغوديک) ‘savrulacak olan ve savrulduğu/savrulacağı gibi و افشاندنی همچنانکه بیفشاند’ [3] ve aynı zamanda ‘savursun ’. Birinci ve ikinci örneğin birinci anlamına tanık olarak, şiir:

bu kiçe āhım irür devrānı behrem ***urġudik****::*

[4] *çarḫ gülzārıdın* [215] *encüm güllerin* ***savurġudik*** [216] *::*

بو کیجه آهیم ایرور دورانی بر هم اورغودیک::

چرخ کلزاریدین انجم کل‌لارین ساوورغودیک::

Ayrıca **bolġudik** (بولغوديک) ‘olacak olan ve olduğu/olacağı gibi بشود و همچنانکه شدنی’. nitekim Sulṭan [5] Ḥüseyin Mīrzā [217] birinci anlamda şöyle buyurur, şiir:

---

[211] BM 12r.26 **ḳalġum** : HM I. 99 *ḳayġum;* FK s. 185 *ḳayġum.*
[212] BM 12r.29 **kilülük** *(كيلولوک)*; T 20r.11 *kilülük (كيلكولوک)*; SK 72 *kilülük (كيلولوک).*
[213] BM 12r.29 **olsa** : SK 72 *ol (اول).*
[214] BM 12v.1 **ornıġa** : T 20r.12 *oznıġa (اوزنیغه).*
[215] BM 12v.4 **كلزار** : SK 72 *كلذار*
[216] BM 12v.4 **savurġudik** : SK 72 *savurʿur dik (ساوورعوردیک).*

çün bu devlet ***bolġudik*** *boldı müyesser vāy kim*

ṣıḥḥatim ol laḥẓa ṭāliʿ żaʿfidın [6] *taptı gezend*

چون بو دولت بولغودیک بولدی میسر وای کیم

صحتیم اول لحظه طالع ضعفی‌دین تاپتی گزند

Lisānü'ṭ-Ṭayr'da da ikinci anlamda şöyle der, şiir:

bar idi ol şehġa bir zībā oġul::

bolġudik *Yūsuf*[7] *anıñg allıġa* [218] *ḳul::*

بار ایدی اول شه‌غه بیر زیبا اوغول::

بولغودیک یوسف آنینک الیغه قول::

Buna benzer **itgüdik** (ایتکودیک) 'edecek olan ve ettiği/edeceği gibi همچنانکه و کردنی بکند'. Buna tanık olarak *Lisanü'ṭ-Ṭayr*'da ikinci anlamda şöyle der, [8] şiir:

derd cāmın tut mini [219] *zār* ***itgüdik::***

ʿışḳ derdi köñglüme kār ***itgüdik::***

درد جامین توت مینی زار ایتکودیک::

عشق دردی کونکلوما کار ایتکودیک::

Buna benzer **işitilgüdik** (ایشیتیلکودیک) [220] [9] 'duyulacak olan ve duyulduğu/duyulacağı gibi همچنانکه شنیده شود و شنیدنی'. Nitekim *Tārīḫ-i Bābürī*'de şöyle yazılmıştır:

İşitilgüdik [221] *nime işitilse* [222] [10-11] *taḳrīr ḳılġumdur.*

ایشیتیلکودیک نیمه ایشیتیلسا تقریر قیلغومدور.

Yani 'duyulucak şeyler duyulursa, yazacağım' [duyulacak şeyler duyarsam, yazacağım].

Bir diğeri geçmiş zaman fiilinin tekil ikinci kişi eki olan **-mışañg** (میشانک)dır. Örneğin; **asmışañg** (آسمیشانک) 'asmışsın آویخته'. Nitekim şöyle der, şiir:

boynuñga mişkīn ipekdin ey ki ṭūmār [12-13] ***asmışañg*** [223] *::*

ḳayda ḥālim bilge sin kim boynuma taḳtıñg [224] *kemend::*

بوینونکا مشکین ایپاکدین ای که طومار آسمیشانک::

قایدا حالیم بیلکاسین کیم بوینوما تاقتینک کمند::

Bir diğeri olumsuz geçmiş ve geniş zaman eki olan **-maydur**'dur (مایدور). Örneğin; **almaydur** (آلمایدور) yani 'almamış ve almıyor نکرفته است و نمیکیرد'.

---

[217] BM 12v.5 **Mirz** (میرز): T 20r.15 *Mīrzā (میرزا).*
[218] BM 12v.7 **allıġa** : SK 73 *alġa (الغه).*
[219] BM 12v.8 **mini** : SK 73 *yaʿnī (یعنی).*
[220] BM 12v.8 **işitiligüdik**
[221] BM 12v.9 **işitiligüdik**
[222] BM 12v.9 **işitilse** : SK 73 *işitilye (اشتیلیا).*
[223] BM 12v.12 **asmışañg** : SK 74 *aşmışañg (اشمیشانک).*
[224] BM 12v.12 **taḳtıñg** : SK 74 *تاقتلیک*

Ayrıca gelecek zaman anlamı ifade eden altı ek (علامت) vardır.

[14] Birincisi, tekil birinci kişi eki olan **-ġum** (غوم) ve **-güm**'dür (كوم). Örneğin; **alġum** (آلغوم) ve **alġumdur** (آلغومدور) 'alacağım خواهم كرفت'. **kilgüm** (كيلكوم) ve **kilgümdür** (كيلكومدور) [15] 'geleceğim خواهم آمد'.

İkincisi, çoğul birinci kişi eki olan **-ġumız** (غومیز) ve **-gümiz** (كوميز)dir. Örneğin; **alġumız** (آلغوميز) ve **alġumızdur** (آلغوميزدور) [16] 'alacağız خواهيم كرفت'. **kilgümiz**[225] (كيلكوميز) ve **kilgümizdür** (كيلكوميزدور) 'geleceğiz خواهيم آمد'.[226]

Üçüncüsü, tekil ikinci kişi eki olan **-ġuñg** (غونک) ve **-güñg**'dür (كونک). Örneğin; **alġuñg** (آلغونک) [17] ve **alġuñgdur** (آلغونک دور) 'alacaksın خواهی كرفت'.[227] **kilgüñg** (كيلكونک) ve **kilgüñgdür** (كيلكونكدور) 'geleceksin خواهی آمد'. Buna benzer, **unutġuñg** (اونوتغونک)[228] ve **unutġuñgdur** (اونوتغونكدور) 'unutacaksın فراموش خواهی كرد'. [18] İkincisine tanık olarak, şiir:

çün ***unutġuñgdur*** *sin ilni il sini barı çikip::*

ʿıyş[229] *cāmın*[230] *bu unutmaġlarnı* [19] *bir sāʿat unut::*

چون اونوتغونكدور سين ايلنى ايل سينى بارى چيكيب::

عيش جامين بو اونوتماغلارنى بير ساعت اونوت::

Dördüncüsü, çoğul ikinci kişi eki olan **-ġuñguz** (غونكوز) ve **-güñgüz** (كونكوز)dür. Örneğin; **alġuñguz** (آلغونكوز) ve **alġuñguzdur** (الغونكوزدور) [20] 'alacaksınız خواهيد كرفت'. **kilgüñgüz** (كيلكونكوز) ve **kilgüñgüzdür** (كيلكونكوزدور) 'geleceksiniz خواهيد آمد'.

Beşincisi, tekil üçüncü kişi eki olan **-ġusı** (غوسی) ve **-güsi**'dir (كوسی). [T 21v.] Örneğin; [21] **alġusı** (آلغوسی) ve **alġusıdur** (آلغوسیدور) 'alacak خواهد كرفت'; **kilgüsi** (كيلكوسی) ve **kilgüsidür** (كيلكوسیدور) 'gelecek خواهد آمد'.

Yarar: Bil ki, Rūm diyarı ahalisi (Rūmiye) eğer [22] bu anlamda bir söz ifade etmek isterlerse, ġayın [**ġ**] ve kāf'ı [**k**] atar ve eğer emir fiilinin sonu ünsüzle bitmişse, sözün sonuna bir ünlü eklerler (متحرک). [23] Nitekim **alġusı** (آلغوسی) ve **kilgüsi**'ye (كيلكوسی) **alısı** (آليسی) ve **gilisi** (كيليسی) derler. Eğer sonu ünlüyle bitmişse, sonuna fethalı yā [**-yA**] [24] eklenir. Örneğin; sonu ünlülü emir fiili olan **aġla**'ya (آغلا) **aġlayasıdur** (آغلاياسیدور) 'ağlayacaktır كريه خواهد كرد' derler. [25] Nitekim Fużūlī Baġdadī Rūmī imlâ ile *Muḫammesat*'ta şöyle der, şiir:

ey köñgül ʿışḳ ehline her şeb gülerdiñg[231] *şemʿ tek::*

[26] *ben dėmez miydim ki āḫir* ***aġlayasıdur*** *gülen::*

---

[225] BM 12v.16 **kelilgümiz** (كليلكوميز) : T 20r.25 *kilgümiz* (كيلكوميز).
[226] BM 12v.16 **'geleceğim'** (خواهم آمد) : T 20r.25 'geleceğiz' (خواهيم آمد).
[227] BM 12v.17 **'alacağız'** (خواهيم كرفت) : T 20r.26 'alacaksın' (خواهی كرفت).
[228] BM 12v.17 **unutġuñg** (اونوتغونک) : T 20r.27 *uyutġuñg* (اويوتغونک).
[229] BM 12v.18 **ʿıyş** : SK 74 *ʿışḳ*
[230] BM 12v.19 **cāmın** : SK 74 *cāmı (جامی).*
[231] BM 12v.25 **gülerdiñg** : SK 75 *gülerviñg (كولرونک).*

ای کونکول عشق اهلنه هر شب کولردنک شمع تک::

بن دیمزمیدم که آخر آغلایاسی‌دور کولن::

Altıncısı, çoğul üçüncü kişi eki olan **-ġusılar** (غوسیلار) ve **-güsiler** (کوسیلار)dir. Örneğin; **alġusılardur** (آلغوسیلاردور) [27] 'alacaklar خواهند کرفت'; **kilgüsilerdür** (کیلکوسیلاردور) 'gelecekler خواهند آمد'.[232] Buna benzer; **oyġatġusılardur** 'uyandıracaklar بیدار خواهند کرد'. [28] Tanık olarak, şiir:

*su sipip **oyġatġusılardur** sini oyġanmasaŋ͡ġ::*

ġonça vu ṣubḥ u ṣürāḥī ġulġulī külgü bile::

سو سیپیب اویغاتغوسیلاردور سینی اویغانماسانک::

غنچه و صبح و صراحی غلغلی کولکو بیله::

[29] **Kural:** Eğer altılı sîgaları (صیغ ستّه) olumsuz olarak kullanmak isterlerse, bunu iki biçimde yaparlar.

Birincisi olumsuzluk **-mA-**'sını (مای نافیه) **[BM 13r.1]** emir fiili ve ek arasına eklerler. Örneğin; **almaġuŋ͡ġ** (آلماغونک) 'almayacaksın نخواهی کرفت'; **körmegüŋ͡ġ** (کورماکونک) 'görmeyeceksin ' ve benzerleri.

İkincisi [2] aynı sîgaları olumsuzluk **-mA-**'sını eklemeden, sözün sonuna **yoḳ** (یوق) ekleyerek yaparlar. Nitekim her iki biçim için de şöyle der, şiir:

*ey Nevāyī [3] oynaġuŋ͡ġ yoḳ ʿışḳ yā yüz **körmegüŋ͡ġ**::*

ʿöẕr itip yirni [233] öp [234] ü söz terkini yek-bāre ḳıl::

ای نوائی اویناغونک یوق عشق یا یوز کورماکونک::

عذر ایتیب بیرنی اوپ و سوز ترکینی یکباره قیل::

Yani, "ey Nevāyī, aşk oyununa [4] girmeyecektin ya da yüz vermeyecektin. Özür dile, yeri öp ve sözü tamamen bırak." Buna benzer, **ḳutulmaġuŋ͡ġ** (قوتولماغونک) [5] ve **ḳutulġuŋ͡ġ yoḳ** (قوتولغونک یوق) 'kurtulacağın yok'. İkincisine tanık olarak, şiir:

*zülfidin ey zaḫmlıġ [235] köŋ͡ġlüm **ḳutulġuŋ͡ġ** [6] **yoḳ-turur**::*

kim siniŋ͡ġ her ḥalḳa-yi zaḫmıŋ͡ġda [236] bir ḳullābı bar::

زلفی‌دین ای زخملیغ کونکلوم قوتولغونک یوقتورور::

کیم سینینک هر حلقه زخمینکدا بیر قلابی بار::

Üçüncüsü şart ekidir (حرف شرط) ve koşul anlamı ifade etmese de [7] kullanılır. Nitekim Dördüncü Mebnā'da geniş bilgi verilecektir. Onun tekil biçimi, tekil üçüncü

---

[232] BM 12v.27 önce 'alacaklar' (خواهند کرفت) yazılmış, daha sonra 'géréft' (کرفت) sözünün üstü çizilerek üzerine 'āmed' (آمد) sözü eklenmiş ve 'gelecekler' (خواهند آمد) olarak düzeltilmiştir. T 21v.6 'alacaklar' (خواهند کرفت).

[233] BM 13r.3 **yirnini** (یرنی نی): T 21v.11 *yirni (یرنی);* SK 76 *biri (یرنی).*

[234] BM 13r.3 **öp** : SK 76 *اب*

[235] BM 13r.5 **zaḫmlıġ** : SK 76 *zaḫmlıḳ (زخملیق).*

[236] BM 13r.6 **zaḫmıŋ͡ġda** : SK 76 *zaḫmiŋ͡ġe (زخمینکه).*

kişi eki olan -**sA** (سا)dır. [8] Örneğin; **oltursa/öltürse** (اولتورسا) ‘otursa ve öldürse بنشیند و بکشد’. Beşli zamirlerle (ضمایر خمسه) de kullanılır. Birincisi çoğul üçüncü kişi eki olan -**sAlAr**’dır (سالار). [9] Örneğin; **oltursalar/öltürseler** (اولتورسالار) ‘otursalar ve öldürseler’. İkincisi tekil birinci kişi eki olan -**sAm**’dır (سام). Örneğin; **oltursam/ öltürsem** (اولتورسام) [10] ‘otursam ve öldürsem’. Üçüncüsü, çoğul birinci kişi eki olan -**saḳ** (ساق) ve -**sek** (ساک)tir. Örneğin; **oltursaḳ** (اولتورساق) ‘otursak’ ve **öltürsek** (اولتورساک) [11] ‘öldürsek’. Kelimedeki fark şundan ibarettir ki, ‘oturmak’ mastarı ḳâflı ve ‘öldürmek’ mastarı kâflıdır. Dördüncüsü, -**saṅg** (سانک), yani [12] tekil ikinci kişi ekidir. Örneğin; **oltursaṅg/ öltürseṅg** (اولتورسانک) ‘otursan ve öldürsen’. Beşincisi, çoğul ikinci kişi eki olan -**saṅgız**’dır (سانکیز). Örneğin; **oltursaṅgız/öltürseṅgiz** [13] (اولتورسانکیز) ‘otursanız ve öldürseniz’.

İkinci kısım, sonu ünsüzle biten emir fiillerinin sonuna eklenen ünlü eklerdir ve o da [14] iki türlüdür. Birinci tür müfrede [yalın, bileşik olmayan] eklerdir (علامات مفرده). Mesela, çoğul birinci kişi eki (متکلم مع الغیر) olan –**lI**’dır (لی). Örneğin; **alalı** (آلالی) ‘alalım بکیریم’; **iteli** (ایتالی) [15] ‘edelim بکنیم’. Bazı Turan Türkleri (اتراک توران) **alalıṅg** (الالینک) ve **iteliṅg** (ایتالینک) derler. Nitekim, ikincisine tanık olarak Babür Padişâh şöyle buyuruyor, [16] şiir:

ḫoş ol ki bahār faṣlı bu dünyāda::
bolġay ṭarab esbābı barı āmāde::
*ger bolmasa esbāb **iteliṅg** dengāne [237]::*
[17] *mindin kezek ü ṭaʿām u sindin bāde::*

خوش اول که بهار فصلی بو دونیاده::
بولغای طرب اسبابی باری اماده::
کر بولماسا اسباب ایتالینک دنکانه::
مین دین کزک و طعام و سین دین باده::

Yarar: Bil ki, -**li** lafzı Rūm [diyarı] Türklerinin (اتراک روم) lügatında “hatta” [-dAn beri] anlamı ifade eder. Örneğin; **olalı** (اولالی) [18] ‘olduğundan beri تا شده’. Nitekim Fużūlī Bağdādī şöyle der, şiir:

*giriftār-i ġam-i ʿışḳ **olalı** āzāde-yi dehrem::*
ġam-i ʿışḳa beni bundan beter [19] yā Rab giriftār ėt::

کرفتار غم عشق اولالی ازاده دهرم::
غم عشقه بنی بوندین بتر یارب کرفتار ایت::

[237] BM 13r.17 **dengāne :** Tü. *Denk* + Fa. *āne.* ‘bir grubun ziyafet ve şenlik için aralarındaki paylaştıkları altın’ (bkz. BM 358v.9).

Yani, aşkın üzüntüsüne tutulduğumdan beri dünyada özgürüm. Yâ Rab, beni bu dertten daha beter bir derde düşür.

Bir diğeri, sakin **-yā** (یای ساکنه) [20] ve **-yIn** (ین)dır ki, tekil birinci kişi, tekil üçüncü kişi ve tekil ikinci kişilerde kullanılır. Örneğin; **alay** (آلای) ve **alayın** (آلایین) 'alayım, alsın [21] ve alasın بکیرم و بکیرد و بکیری'. **itey** (ایتای) ve **iteyin** (ایتایین) 'edeyim, etsin ve edesin'.

Diğeri emir fiilinde çoğul ikinci kişi eki olan **n͡g**'dir (نون و کاف ساکنتین). Örneğin; [22] **alın͡g** (آلینک) 'alınız'. **itin͡g** (ایتینک) 'ediniz'; **urun͡guz** (اورونکوز) 'vurunuz'.

İkinci tür birleşik eklerdir (علامات مرکبه). [23] O da iki türlüdür:

[T 22r.] Birincisi, kurallıdır (قیاسی). **-durġan** (دورغان) ve **-dürgen** (دورکان) gibi. Örneğin; **aladurġan** (آلادورغان) 'alan, almış [24] ve almak کیرنده و کرفته و کرفتن'; **kiledürgen** (کیلادورکان) 'gelen, gelmiş ve gelmek آینده و آمده و آمدن'.

Diğeri **-dUrmIş**'dir (دورمیش). Örneğin; **aladurmış** (آلادورمیش) 'alıyormuş می‌کرفته' ve **kile** [25] **-dürmiş** (کیلادورمیش) 'geliyormuş می‌آمده'.

İkincisi kuralsızdır (سماعی). **-turġaç** (تورغاج) gibi. Örneğin; **turaturġaç** (توراتورغاج)[238] ki bu şiirde zikredilmiştir:

[26] *cānımġa közün͡g ẓulmı imes ẓulm budur ẓulm::*
*kim min **turaturġaç** tilegey sin yana maẓlūm::*
جانیمغه کوزونک ظلمی ایماس ظلم بودور ظلم::
کیم مین توراتورغاج تیلاکای سین یانا مظلوم::

Yani, 'gözünün zulmü cânıma zulüm değil. [27] Zulüm budur ki, ben durmuş olayım [durmuşken] sen başka bir mazlum isteyesin'. Ayrıca, **olturaturġaç** (اولتورا تورغاج). Nitekim *Nesāyimü'l- Maḥabbe*'de şeyhlerin (مشایخ) zikrinde [28] şöyle der:

muġannī [239] *bār irdi kiçik yaşlıġ ve şūḫ irdi ve meclisde **olturaturġaç** segrip ol 'azīzni͡ng boynıġa* [29] *minip* [240] *ayaġın diper irdi.*
مغنی بار ایردی کیچیک یاشلیغ و شوخ ایردی و مجلسدا اولتوراتورغاج سکریب اول عزیزنینک بوینغه منیب ایاغین دیبار ایردی.

Yani, 'küçük yaşlı bir şarkıcı vardı şuh [birisi] idi ve mecliste otururken kalkıp o azizin boynuna binip [BM 13v.1] ayaklarını onun yan tarafına (به پهلوی او) vururdu'.

Rahmetli Nevāyī'nin tüm eserlerinde bu iki tanığın dışında [turaturġaç ve olturaturġaç], başka örneğe rastlanmadı.

---

[238] BM 13r.25 **turatuġaç** (تورا توغاج): T 22r.2-3 *turaturġaç (تورا تورغاج).*
[239] BM 13r.28 **muganni** : T 22r.5 *müfṭī (مفتی);* SK 79 *müfṭī (مفتی).*
[240] BM 13r.29 **minip** : SK 79 یتپ

İkinci Mebnā (مبناء دويّم):

[2-3] Sîgaların Türeme Şekli Hakkında (در بيان كيفيت اشتقاق صيغ)

Bir kural ve iki şıktan ibarettir.

Kural: Bil ki, emir fiillerine eklenen sîga eklerinin harekeleri emir fiilinin harekelerine bağlıdır. Şöyle ki, eğer emir fiilinin sonu yuvarlak ünlüyle bitmişse (مضموم الحركه), **tut** (توت) ve **ur** (اور) örneklerinde olduğu gibi, ek de yuvarlak [4] ünlülü olur. Nitekim, **tuttum** (توتتوم) 'tuttum كرفتم' ve **urdum** (اوردوم) 'vurdum زدم' diyoruz. Eğer emir fiili fethalı veya kesreli [5] ise, **al** (آل) ve **kit** (كيت) örneklerinde olduğu gibi, her iki durumda da ek kesreli olur. Örneğin; **aldım** (آلديم) 'aldım كرفتم' ve **kittim** (كيتتيم) 'gittim رفتم'. Eğer [6] onlardan geçmiş zaman fiili ya da çoğul ikinci kişi yapmak isterlerse, yuvarlak ünlülü (مضموم الحركه) ise, ünsüzden sonra zamme gelir. Örneğin; [7] **tutup** (توتوب) 'tutmuş كرفته', **urup** (اوروب) 'vurmuş زده', **tutuŋ** (توتونک) 'tutun بكيريد', **uruŋ** (اورونک) 'vurun بزنيد'. Eğer fethalı veya kesreli ise, [8] ünsüzden sonra kesre gelir. Nitekim; **alıp** (آليب) 'almış كرفته', **kitip** (كيتيب) 'gitmiş رفته', **alıŋ** (آلينک) [9] 'alın بكيريد', **kitiŋ** (كيتينک) 'gidin برويد'. Fakat bu kural Rūm [diyârı] Türklerinin dilinde (لسان اتراک روم) uygulanmaz ve çoğu zaman fethalı ve kesrelileri [10] de zamme ile zikr ederler. Örneğin; **aldum** (آلدوم), **bildüm** (بيلدوم), **alup** (آلوب), **bilüp** (بيلوب) ve benzerleri. Nitekim, [11] Fużūlī Divânının şiirleri bunun kanıtıdır. Bazı ekler temel (مبنيّات) hükmündedir ve bu hüküm onları kapsamaz. [12] Onların biçimi ile ilgili Altıncı Mebnā'da, İmlâ Kuralları ve Diğer Kurallar (قواعد متفرقه) başlığı altında geniş bilgi verilecektir.

Birinci şıkta [13-14] emir fiilinin son sesi ünsüzdür. Örneğin; **al** (آل) 'al بكير', **kil** (كيل) 'gel بيا'. Bu şıkkın sîgaları, değişik türevlere sahip ve kuralsız (semâi) olan ve hakkında Birinci Mebnā'da Geniş Zaman (مضارع) kısmında bilgi verilen geniş zaman fiilinin birinci kısmı hariç, iki şekilde türer.

[15] Birincisi, aynı biçimde sonu ünsüz olan emir fiillerine eklenen eklerdir. Onlardan ilki **-maḳ** (ماق) ve **-mek** (ماک)tir. Örneğin; **almaḳ** (آلماق) [16] 'almak', **kitmek** (كيتماک) 'gitmek'.

Diğeri **-dI** ve **-tI**'dir. Örneğin; **aldı** (آلدى) 'aldı', **kitti** (كيتتى) 'gitti رفت'.

Bir diğeri **-dIŋ** ve **-tIŋ**'dir. [17-18] Örneğin; **aldıŋ** (آلدينک) 'aldın', **kittiŋ** (كيتينک) 'gittin'.

Bir başkası geçmiş zaman fiili ekleridir. Eğer bu eklerin ilk harfi **dāl** [d] ise, bazen önceki kelimeye uyarak **tā**'ya [t] dönüşür. Bu sîga, harekelerdeki (اعراب) değişiklik [olduğu] ve [19] kesre zammeye dönüştüğü için Altıncı Mebnā'da açıklanacaktır.

Diğeri **-dIŋ͡gIz** (دینکیز), **-dIŋ͡glAr** (دینکلار), **-tIŋ͡gIz** (تینکیز), **tIŋ͡glAr** (تینکلار)dır. Örneğin; **aldıŋ͡gız** (آلدینکیز) ve **aldıŋ͡glar** (الدینکلار). [20] Yani ‘aldınız’. **kittiŋ͡giz** (کیتینکیز) ve **kittiŋ͡gler** (کیتینکلار). Yani ‘gittiniz’.

Diğeri **-dIm, -tIm, -dUm, -tUm** (دیم، تیم، دوم، توم)dur. Örneğin; **aldım** (آلدیم) ‘aldım’, **kittim** (کیتیم) [21] ‘gittim’, **urdum** (اوردوم) ‘vurdum’, **tuttum** (توتتوم) ‘tuttum’.

Diğeri **-duḳ, -tük**’tür. Örneğin; **alduḳ** (آلدوق) ‘aldık’ ve **kittük** (کیتتوک) ‘gittik’.

[22] Diğeri **-ġan, -gen**’dir. Örneğin; **alġan** (آلغان) ‘alan, almış ve almak’, **kitgen** (کیتکان) ‘giden, gitmiş ve gitmek’.

Diğeri **-ġıl, -gil**’dir. [23] Örneğin; **alġıl** (آلغیل) ‘al’ ve **kitgil** (کیتکیل) ‘git’.

Diğeri **-mAs**’tır. Örneğin; **almas** (الماس) ‘almaz’, **kitmes** (کیتماس) ‘gitmez’.

Bir diğeri **-mAn**’dır. [24] Örneğin; **alman** (آلمان) ‘almam’, **kitmen** (کیتمان) ‘gitmem’.

Diğeri **-mAydUr**’dur. Örneğin; **almaydur** (آلمایدور) ‘almıyor, almamış’, **kitmeydür** (کیتمایدور) [25] ‘gitmiyor, gitmemiş’.

Diğeri **–mIş**’tır. Örneğin; **almış** (آلمیش) ‘almış’, **kitmiş** (کیتمیش) ‘gitmiş’.

Diğeri **-mIşAŋ͡g**’dır. Örneğin; **almışaŋ͡g** (المیشانک) [26] ‘almışsın’, **kitmişeŋ͡g** (کیتمیشانک) ‘gitmişsin’.

Diğeri **-ġuçı, -güçi**’dir. Örneğin; **alġuçı** (آلغوجی) ‘alıcı’, **kitgüçi** (کیتکوجی) ‘gidici’.

Diğeri **-ġuça,** [27] **-ġunça, -ġança, -güçe, -günçe, -gençe**’dir. Örneğin; **alġuça** (آلغوجه), **alġunça** (آلغونجه), **alġança** (آلغانجه) Yani ‘alıncaya kadar ve alındığı kadar’. **kitgüçe** (کیت کوجه)[241], **kitgünçe** (کیت کونجه)[242] ve **kitgençe** (کیتکانجه)[243]. [28] Yani [T 23v.] ‘gidinceye kadar ve gittiği/gideceği kadar’.

Diğeri **-ġaç, -geç**’tir. Örneğin; **alġaç** (الغاج) ‘alınca, alır almaz’, **kitgeç** (کیتکاج) [29] ‘gidince, gider gelmez’.

Diğeri **-ġalı, -geli**’dir. Örneğin; **alġalı** (آلغالی) ‘almak için, alalı’, **kitgeli** (کیتکالی) [BM 14r.1] ‘gitmek için, gideli’.

Diğeri **-ġay, -gey, -sUn, -dik, -tik**’tir. Örneğin; **alġay** (آلغای), **alsun** (آلسون) ve **aldik** (آلدیک). Yani ‘alsın’. **kitgey** (کیتکای), [2] **kitsün** (کیتسون) ve **kittik** (کیتتیک). Yani ‘gitsin’.

Diğeri **-ġuluḳ, -gülük**’tür. Örneğin; **alġuluḳ** (آلغولوق) ‘aldın’, **kitgülük** (کیتکولوک) ‘gittin’.

[3] Diğeri **-ġudik, -güdik**’tir. Örneğin; **alġudik** (آلغودیک) ‘aldın ve aldığı/alacağı gibi’.

---

[241] BM 13v.27 **کیتکوجه** : T 22r.29 کیتکوجه
[242] BM 13v.27 **کیت کونجه** : T 22r.29 کیتکونجه
[243] BM 13v.27 **کیتکانجه** : T 22r.29 کیتکانجه

Diğeri **-ġum, -güm**'dür. Örneğin; **alġum** (آلغوم) 'alacağım', [4] **kitgüm** (كيتكوم) 'gideceğim'. Diğeri **-ġumız, -gümiz**'dir. Örneğin; **alġumızdur** (آلغوميزدور) 'alacağız', **kitgümizdür** (كيتكوميزدور) 'gideceğiz'.

Diğeri **-ġuñg**, [5] **-güñg**'dür. Örneğin; **alġuñg** (آلغونک) 'alacaksın', **kitgüñg** (كيتكونک) 'gideceksin'.

Diğeri **-ġuñguz, -güñgüz**'dür. Örneğin; **alġuñguzdur** (آلغونكوزدور) [6] 'alacaksınız', **kitgüñgüzdür** (كيتكونكوزدور) 'gideceksiniz'.

Diğeri **-ġusı, -güsi**'dir. Örneğin; **alġusı** (آلغوسى) 'alacak', **kitgüsi** (كيتكوسى) [7] 'gidecek'.

Diğeri **-ġusılar, -güsiler**'dir. Örneğin; **alġusılardur** (آلغوسىلاردور) 'alacaklar', **kitgüsilerdür** (كيتكوسىلاردور) [8] 'gidecekler'.

{Diğeri **-sA**'dır. Yani 'alsa'}.[244]

Diğeri **-sAm**'dır. Örneğin; **alsam** (آلسام) 'alsam', **kitsem** (كيتسام) 'gitsem'.

[9] Diğeri **-saḳ, -sek**'tir. Örneğin; **alsaḳ** (آلساق) 'alsak', **kitsek** (كيتساک) 'gitsek'.

Diğeri **-sAñg**'dır. Örneğin; **alsañg** (آلسانک) [10] 'alsan', **kitseñg** (كيتسانک) 'gitsen'.

Diğeri **-sañgız**'dır. Örneğin **alsañgız** (آلسانكيز) 'alsanız', **kitseñgiz** (كيتسانكيز) 'gitseniz.

[11] İkinci kısımda, sonu ünsüz olan emir fiillerine bir ünlü, ardından da ek ilave edilir. Örneğin; [12] **-li-**. **alalı** (آلالى) 'alalım' ve **kiteli** (كيتالى) 'gidelim' gibi.

Diğeri sakin **-y** ve **-yIn**'dır. Örneğin; **alay** (آلاى) ve **alayın** (آلايين) 'alalım, [13] alsın, alasın'; **kitey** (كيتاى) ve **kiteyin** (كيتايين) 'gideyim, gitsin, gidesin'.

Diğeri **-dUr**'dur. Örneğin; **aladur** (آلادور) 'alıyor', **kitedür** (كيتادور) [14] 'gidiyor'.

Bir diğeri **-dUrmIş**'dır. Örneğin; **aladurmış** (آلادورميش) 'alıyormuş', **kitedürmiş** (كيتادورميش) 'gidiyormuş'.

Diğeri **-durġan, -dürgen**'dir. [15] Örneğin; **aladurġan** (الادورغان) 'alan, almış, almak'; **kiledürgen** (كيلادوركان) 'gelen, gelmiş, gelmek'.

Diğeri **-ñg, -ñgIz, -ñglAr**'dir [16] ki, başlangıcı sakindir (مسكونهالابتدا). Örneğin; **alıñg** (آلينک), **alıñgız** (آلينكيز), **alıñglar** (الينكلار)[245] 'alınız'; **kitiñg** (كيتينک), **kitiñgiz** (كيتينكيز), **kitiñgler** (كيتينكلار) 'gidiniz'.

[17] Diğeri **-p, -bAn**'dır (ب و بان). Örneğin; **alıp** (آليب), **alıban** (آليبان) 'alıp/almış'; **kitip** (كيتيب), **kitiben** (كيتيبان) 'gidip/gitmiş'.

Etek Yazısı (تذييل)[246]

---

[244] BM 14r.8 {diğeri…alsa} : T 23v.9'da yok.
[245] BM 14r.16 **alıñgla** (الينكلا): T 23v.15 *alıñgla* (الينكلار).

Eğer sonu ünsüzle biten emir fiilini [18] şimdiki zaman anlamında kullanmak isterlerse, sonuna fetha, yani "elif" veya fethayı ifade eden hā ["ه"] eklerler [19] ve tek ya da çift (مفرد یا مزدوج) olarak söylerler. Örneğin; **ala** (آلا) ve **ala ala** (آلا آلا) 'alarak'; **ura** (اورا) ve **ura ura** (اورا اورا) 'vurarak'. [20] Nitekim, özellikleri Birinci Mebnā'nın Dokuzuncu Bāb'ında açıklanmıştır.

İkinci şıkta emir fiilinin sonu ünlüyle biter ve [21] üçe ayrılır. Bazen zammelidir. **oḳu** (اوقو) 'oku' gibi. Bazen fethalıdır. **iyle** (ایلا) 'et' gibi. Bazen de kesrelidir. **di** (دی) [22] 'söyle' gibi. Bu üç türden her biri bir yolla eklere ilave edilir ve kiplerde olduğu gibi türevleri aynı şekilde yapılır. [23] Her üç türü de bir şıkta izah edip aralarındaki farkları açıklayacağız.

Birincisi, [24] **-maḳ, -mek**'tir. Örneğin; **oḳumaḳ** (اوقماق) 'okumak', **iylemek** (ایلاماک) 'etmek, eylemek', **dimek** (دیماک) 'demek'.

Diğeri **-dI**'dır. Örneğin; **oḳudı** (اوقودی) [25] 'okudu'[247], **iyledi** (ایلادی) 'etti', **didi** (دیدی) 'dedi'.

Diğeri **-dUn̂g, -dIn̂g**'dir. Örneğin; **oḳudun̂g** (اوقودونک) 'okudun', [26] **iyledin̂g** (ایلادینک) 'ettin', **didin̂g** (دیدینک) 'dedin'.

Diğeri **-dUn̂gUz, -dIn̂gIz, -dUn̂glAr, -dIn̂glAr**'dir. Örneğin; **oḳudun̂guz** (اوقودونکوز) ve **oḳudun̂glar** (اوقودونکلار) [27] 'okudunuz'; **iyledin̂giz** (ایلادینکیز) ve **iyledin̂gler** (ایلادینکلار) 'ettiniz'; **didin̂giz** (دیدینکیز) ve **didin̂gler** (دیدینکلار) 'dediniz'.

Diğeri **-dUm ve -dIm**'dır (دوم و دیم). Örneğin [28] **oḳudum** (اوقودوم) 'okudum'; **iyledim** (ایلادیم) 'ettim'; **didim** (دیدیم) 'dedim'.

Bir başkası **-duḳ ve –dük**'tür (دوق و دوک). Örneğin; **oḳuduḳ** (اوقودوق) 'okuduk'; **iyledük** (ایلادوک) [29] 'ettik'; **didük** (دیدوک) 'dedik'.

Diğeri **-ġan, -gen**'dir (غان و کان). Örneğin; **oḳuġan** (اوقوغان) 'okuyan, okumuş, okumak'; **iylegen** (ایلاکان) 'eden, etmiş, etmek'; **[BM 14v.1] digen** (دیکان) 'söyleyen, söylemiş, söylemek'.

Bir başkası **-ġıl, -gil**'dir (غیل و کیل). Örneğin; **oḳuġıl** (اوقوغیل) 'oku'; **iylegil** (ایلاکیل)[248] 'et'; **digil** (دیکیل) 'söyle'.

[2] Diğeri **-mAs**'tır (ماس). Örneğin; **oḳumas** (اوقوماس) 'okumaz'; **iylemes** (ایلاماس) 'etmez'; **dimes** (دیماس) 'demez'.

Bir diğeri **-mAn**'dır (مان). Örneğin; **oḳuman** (اوقومان) [3] 'okumam'; **iylemen** (ایلامان) 'etmem'; **dimen** (دیمان) 'söylemem'.

---

[246] BM 14r.17 **Etek Yazısı** (تذییل): T 23v.16'da yok.
[247] BM 14r.25 **خواندی** 'okudun' : T 23v.22 خواند 'okudu'.
[248] BM 14v.1 **iymegil** (ایماکیل) : T 23v.27 *iylegil (ایلاکیل).*

Diğeri **-mAydUr**'dur (مایدور). Örneğin; **oḳumaydur** (اوقومایدور) 'okumuyor, okumamış'; **iylemeydür** (ایلامایدور) [4] 'etmiyor, etmemiş'; **dimeydür** (دیمایدور) 'demiyor, dememiş'.

Diğeri **-mIş**'tır (میش). Örneğin; **oḳumış** (اوقومیش) [T 24r.] 'okumuş'; **iylemiş** (ایلامیش) 'etmiş'; **dimiş** (دیمیش) 'demiş'.

[5] Bir diğeri **-mIşAn͡g**'dır (میشانک). Örneğin; **oḳumışan͡g** (اوقومیشانک) 'okumuşsun'; **iylemişen͡g** (ایلامیشانک) 'etmişsin'; **dimişen͡g** (دیمیشانک) 'demişsin'.

Diğeri [6] **-y** (ی) ve **-yIn**'dır (ین). Örneğin; **oḳuy** (اوقوی) ve **oḳuyın** (اوقویین) 'okuyayım, okusun, okuyasın'; **iyley** (ایلای) ve **iyleyin** (ایلایین) 'edeyim, etsin, edesin'; **diy** (دی) ve **diyin** (دیین) [7] 'söyleyeyim, söylesin, söyleyesin'. **oḳuy** (اوقوی) ve **iyley** (ایلای) şimdiki zaman anlamında ve **di** (دی) emir anlamında da kullanılır.

Diğeri **-p** (ب) ve **-bAn**'dır (بان). Örneğin; **oḳup** (اوقوب) [8] ve **oḳuban** (اوقوبان) 'okuyup/okumuş'; **iylep** (ایلاب) ve **iyleben** (ایلابان) 'edip/etmiş'; **dip** (دیب) ve **diben** (دیبان) 'söyleyip/söylemiş'.

Diğeri **-ġuçı**, **-güçi** (غوجی و کوجی)dir. Örneğin; **oḳuġuçı** (اوقوغوجی) 'okuyucu'; [9-10] **iylegüçi** (ایلاکوجی) 'edici'; **digüçi** (دیکوجی) 'söyleyici'.

Bir diğeri **-ġuça**, **-ġunça**, **-ġança**, **-güçe**, **-günçe**, **-gençe**'dir (غوجه، غونجه، کوجه، کونجه، کانجه). Örneğin; **oḳuġuça** (اوقوغوجه), **oḳuġunça** (اوقوغونجه) ve **oḳuġança** (اوقوغانجه) 'okuyana kadar, okuduğu/okuyacağı kadar'; **iylegüçe** (ایلاکوجه), **iylegünçe** (ایلاکونجه) ve **iylegençe** (ایلاکانجه) 'edene kadar, ettiği/edeceği kadar'. [11] **digüçe** (دیکوجه), **digünçe** (دیکونجه) ve **digençe** (دیکانجه) 'söyleyene kadar, söylediği/söyleyeceği kadar'.

Diğeri **-ġaç, -geç**'dir (غاج و کاج). Örneğin; **oḳuġaç** (اوقوغاج) 'okuyunca' [12] **iylegeç** (ایلاکاج) 'edince'; **digeç** (دیکاج) 'söyleyince'.

Diğeri **-lI**'dır (لی). Örneğin; **oḳulı** (اوقولی) 'okuyalım'; [13] **iyleli** (ایلالی) 'edelim'; **dili** (دیلی) 'söyleyelim'.

Bir diğeri **-ġalı, -geli**'dir (غالی و کالی). Örneğin; **oḳuġalı** (اوقوغالی) 'okumak için, okuyalı'; **iylegeli** (ایلاکالی) [14] 'etmek için, edeli'; **digeli** (دیکالی) 'söylemek için, söyleyeli'.

Diğeri **-ġay, -gey, -sUn** ve **-dik**'tir (غای، کای، سون، دیک). Örneğin; **oḳuġay** (اوقوغای), **oḳusun** (اوقوسون) ve [15] **oḳudik** (اوقودیک) 'okusun'. **iylegey** (ایلاکای), **iylesün** (ایلاسون) ve **iyledik** (ایلادیک) 'etsin'; **digey** (دیکای), **disün** (دیسون) ve **didik** (دیدیک) 'söylesin'.

Diğeri [16] **-ġuluḳ, -gülük**'tür (غولوق، کولوک). Örneğin; **oḳuġuluḳ** (اوقوغولوق) 'okunacak'; **iylegülük** (ایلاکولوک) 'edilecek'; **digülük** (دیکولوک) 'söylenecek'.

Diğeri **-ġudik**, **-güdik**'tir (غوديک، کوديک). [17] Örneğin; **oḳuġudik** (اوقوغوديک) 'okunacak, okuduğu/okunacağı gibi'; **iylegüdik** (ايلاکوديک) 'edilecek, edildiği/edileceği gibi'; **digüdik** (ديکوديک) 'söylenecek, [18] söylendiği/söyleneceği gibi'.

Diğeri **-ġum**, **-güm**'dür (غوم، کوم). Örneğin; **oḳuġum** (اوقوغوم) 'okuyacağım' **iylegüm** (ايلاکوم) 'edeceğim'; **digüm** (ديکوم) 'söyleyeceğim'.

[19] Bir diğeri **-ġumız**, **-gümiz**'dir (غوميز، کوميز). Örneğin; **oḳuġumızdur** (اوقوميزدور) 'okuyacağız'; **iylegümizdür** (ايلاکوميزدور) 'edeceğiz'; **digümizdür** (ديکوميزدور) 'söyleyeceğiz'.

[20] Diğeri **-ġuñguz**, **-güñgüz**'dür (غونکوز، کونکوز). Örneğin; **oḳuġuñguzdur** (اوقوغونکوزدور) 'okuyacaksınız'; **iylegüñgüzdür** (ايلاکونکوزدور) 'edeceksiniz'; [21] **digüñgüzdür** (ديکونکوزدور) 'söyleyeceksiniz'.

Diğeri **-ġusı**, **-güsi**'dir (غوسی، کوسی). Örneğin; **oḳuġusı** (اوقوغوسی) 'okuyacak'; **iylegüsi** (ايلاکوسی) 'edecek'; [22-23] **digüsi** (ديکوسی) 'söyleyecek'.

Diğeri **-ġusılar**, **-güsiler**'dir (غوسيلار، کوسيلار). Örneğin; **oḳuġusılardur** (اوقوغوسيلاردور) 'okuyacaklar'; **iylegüsilerdür** (ايلاکوسيلاردور) 'edecekler'; **digüsilerdür** (ديکوسيلاردور) 'söyleyecekler'.

Bir diğeri **-sA**'dir (سا). **oḳusa** (اوقوسا) 'okusa'; **iylese** (ايلاسا) [24] 'etse'; **dise** (ديسا) 'söylese'.

Diğeri **-sAm**'dir (سام). Örneğin; **oḳusam** (اوقوسام) 'okusam'; **iylesem** (ايلاسام) 'etsem'; **disem** (ديسام) 'söylesem'

{Diğeri **-saḳ** (ساق) ve **-sek**'tir (ساک). Örneğin; **oḳusaḳ** (اوقوساق) 'okusak'; **iylesek** (ايلاساک) 'etsek'; **disek** (ديساک) 'söylesek'.}[249]

Diğeri [25] **-sañg**'dır (سانک). Örneğin; **oḳusañg** (اوقوسانک) 'okusan'; **iylesẽng** (ايلاسانک) 'etsen'; **disẽng** (ديسانک) 'söylesen'.

Diğeri **-sañgız**'dır (سانکيز). Örneğin; **oḳusañgız** (اوقوسانکيز) [26] 'okusanız'; **iylesẽngiz** (ايلاسانکيز) 'etseniz'; **disẽngiz** (ديسانکيز) 'söyleseniz'.

Etek Yazısı (تذييل): Bil ki, başında **-dUr** (دور) lafzı bulunan ekler geldiğinde, [27] emir fiili ile ek arasına bir **-y** (yā-yi huttī) eklenir. Örneğin; **oḳuydur** (اوقويدور) 'okuyor'; **iyleydür** (ايلايدور) [28] 'ediyor'; **oḳuydurġan** (اوقويدورغان) 'okuyan, okumuş, okumak'; **iyleydürgen** (ايلايدورکان) 'eden, etmiş, etmek'; **oḳuydurmış** (اقويدورميش) [29] 'okuyormuş'; **iyleydürmiş** (ايلايدورميش) 'ediyormuş'. Fakat sonu kesre ile bitenlerde iki **y** yan yana geldiğinden (التقاء ياءين) uyumsuzluğa (تنافر) neden olur. Dolayısıyla [BM 15r.1] kesreyi ifade eden **y**'yi işbâ ile telaffuz ederler. Nitekim şöyle denir: **diydür** (ديدور) 'diyor'; **diydürgen**

[249] BM 14v.'de {diğeri…söylesek} 23 ve 24. satırlar arasında daha küçük harflerle tersten yazılmıştır.

(دیدورکان) ‘söyleyen, söylemiş, söylemek’; [2-3] **diydürmiş** (دیدورمیش) ‘diyormuş’. Eğer şimdiki zaman anlamında kullanmak isterlerse, yine de kurala göre, sonu zamme ve fetha ile biten emir fiilinin sonuna **y** ekleyip tek veya çift olarak söylerler. Örneğin; **oḳuy** (اوقوی) veya **oḳuy oḳuy** (اوقوی اوقوی) ‘okuya okuya / okuyarak’; **iyley** (ایلای) [4] veya **iley iley** (ایلای ایلای) ‘ede ede / ederek’. Sonu kesre ile bitenlerde ise işbâ ile söylenir. Örneğin; **diy** (دی) veya **diydi** (دیدی) [5] ‘söyleye söyleye / söyleyerek’. Bu sözcükler diğer anlamlarda da kullanılır. Nitekim yerinde açıklanmıştır.

Üçüncü Mebnā (مبناء سیّم):

Zamirler ve İşaret Adları Hakkında (در بیان ضمایر و اسماء اشاره)

[6] İki bābdan oluşur.

Birinci Bāb (باب اول)

Zamirler (ضمایر)

Üç bölüme ayrılır. Birinci bölüm bitişik zamirler [: iyelik ekleri] olup kelimenin sonuna eklenir.

[7] Örneğin, tekil birinci kişi zamiri (ضمیر متکلم وحده). Mesela; **başım** (باشیم) ‘başım’; **ḳaşım** (قاشیم) ‘kaşım’. Bazen [8] kelimenin bir parçası olurlar. Örneğin; **ölüm** (اولوم)[250] ‘ölüm’; **yolum** (یولوم) ‘su yolu’.

Bir diğeri çoğul birinci kişi zamiri (ضمیر متکلم مع‌الغیر) olan **-mIz** (میز)dır. [T 25v.] Örneğin; [9] **başımız** (باشیمیز) ‘başımız’; **ḳaşımız** (قاشیمیز) ‘kaşımız’.

Diğeri tekil ikinci kişi zamiri (ضمیر متکلم مع الغیر) olan **-ŋ̂** (نک)dir. Örneğin; **başıŋ̂** (باشینک) [10] ‘başın’; **ḳaşıŋ̂** (قاشینک) ‘kaşın’. Olumlu ve olumsuz emir kipinde ise çoğul ikinci kişi anlamı ifade eder. Örneğin; **alıŋ̂** (آلینک) ‘alınız’; **almaŋ̂** (آلمانک) ‘almayınız’. [11-12] Ayrıca ayrık zamirler (ضمایر منفصله) ve işaret zamirleri (اسماء اشاره) ile de kullanılır. Örneğin; **siŋ̂** (سینک), **siniŋ̂** (سینینک), **anıŋ̂** (انینک), **munuŋ̂** (مونونک) ve benzerleri.

Türkçe işaret zamirleri (اسماء اشاره) Arapçadaki “اولئک” ve “ذلک” gibi yakınlığı ve uzaklığı bildirir. [13] Bazen de rabıta-yi mefûl (رابطه مفعول) anlamına gelir ki, “Revābiṭ” bölümünde bilgi verilecektir. Bazı durumlarda ise anlamsız ve [14] fazladır. Fakat kelime onsuz eksik sayılır.

---

[250] BM 15r.8 **اولوم** : T 24r.29 *الوم*

Diğeri çoğul ikinci kişi zamiri (ضمیر جمع مخاطب) olan **-n̂gIz** (نکیز) ve **-n̂gUz**'dur (نکوز). Örneğin; **başın̂gız** (باشینکیز) [15] 'başınız'; **közün̂güz** (کوزونکوز) 'gözünüz'; **alın̂gız** (آلینکیز) 'alınız'; **urun̂guz** (اورونکوز) 'vurunuz'.

Diğeri tekil üçüncü kişi zamiri olup [16], iki türlüdür. Birincisi sonu ünsüzle biten (مسکونەالاخر) sözcüklerin sonunda gelen **-I** (ی)dir. Örneğin; **başı** (باشی) 'başı'; **ḳaşı** (قاشی) 'kaşı'. İkincisi [17-18] sonu ünlüyle biten (مسکونەالاخر) sözcüklerin sonuna eklenen **-sI**'dır (سی). Örneğin; **atası** (آتاسی) 'babası'; **uyḳusı** (اویقوسی) 'uykusu'.

Diğeri çoğul eki olan **-lAr** (لار)dır. Örneğin; **yaḫşılar** (یاخشیلار) 'iyiler'; **yamanlar** (یمانلار) 'kötüler'. Üçüncü kişi zamiri (ضمیر مغایب) ile birlikte geldiğinde çoğul üçüncü kişi anlamı ifade eder. [19] Nitekim *Sebʿa-yı Seyyāre*'de "Tabiplerin Tedâvisi" (معالجه اطبّا) kısmında Behrām'a şöyle diyor, şiir:

çāre tapmaḳġa cāzim ***irdiler***[251] *::*
kiçe kündüz [252] *mülāzim* [253] [20] ***irdiler***[254]::

چاره تاپماقغه جازم ایردیلار::
کیجه کوندور ملازم ایردیلار::

Yani, çare bulmakta azimli ve gece gündüz mülazim idiler. Hitap **nūn** ve **kāf**'ı (**-n̂g**) ile birlikte geldiklerinde ise **[-In̂glAr]** çoğul ikinci kişi (جمع مخاطب) anlamı [21] verir. Nitekim Behrām'ın Çin cariyesinin uzaklığında kendi akrabalarına hitaben söylediği nevhada şöyle der, şiir:

ḳavm u ḫaylī ki bendem [22] ***irdin̂gler***[255] *::*
ni disem [256] *ser-efkendem* ***irdin̂gler***[257] *::*

قوم و خیلی که بندم ایردینکلار::
نی دیسام سرفکندم ایردینکلار::

Yani 'ey benim kulum olan kavmim / halkım, ne söyleyeyim ki, bana karşı mahçup idiniz'.

[23] Bazen sözcüğün bir parçası gibi de kullanılır. Örneğin; **iyler** (ایلار) 'eder'. Söze ilave olarak (زاید بر کلام) da kullanılır. Nitekim Dördüncü Mebnā'da [24] **Zevāid** (زواید) kısmında bilgi verilecektir.

İkinci kısım bitişik ve ayrık zamirlerin ortasında gelen sözlerdir (الفاظ). Sözcüğün başında geldiklerinde [25] ayrık zamir ve sonunda geldiklerinde bitişik zamir sayılırlar.

---

[251] BM 15r.19 **irdiler** : SK 92 *irviler (ایرویلار).*
[252] BM 15r.19 **kündüz** : SK 92 *kündür (کوندور).*
[253] BM 15r.19 **mülām** (ملام) : T 25v.10 *mülāzim (ملازم).*
[254] BM 15r.20 **دیرایلار** : T 25v.10 *ویرایلار.* Şiirin redifi "irdiler" olduğundan her iki nüshada da yanlış yazıldığı düşünülerek *irdiler* olarak düzeltildi.
[255] BM 15r.22 **irdin̂gler** : PdC s.105 *irdikler (ایردیکلار).*
[256] BM 15r.22 **disem** : SK 92 *بسام*
[257] BM 15r.22 **irdin̂gler** : PdC s.105 *irdikler (ایردیکلار).*

Eger tekrarlanarak kullanılırsa da birisi zamir, diğeri ise [26] zamire nisbet (انتساب به ضمیر) anlamı ifade eder. Bu da dört sözden ibarettir. Birincisi **min**'dir ki ona Farsçada **men** (من), Arapçada **ene** (انا) derler. **min min** (مینمین) 'benim منم' ve **olġay** [27] **min** (اولغایمین) 'olayım بشوم'.

Yarar: Rūm [diyarı] ahalisi (Rūmiye رومیه) bu zamiri **ebced bā**'sı (بای ابجد) ve zamire nisbeti de **mim** ile söyler ve şöyle derler: [28] **benem** (بَنَم) 'benim منم'. **benim sultānım** (بنم سلطانیم) 'benim sultānım من سلطان'. Yani her iki biçimi de kullanan Çaġatay [ahalisinin] (جغتای) tersine ayrık zamirlerle söylemezler. [29] Örneğin; **alur min** (آلورمین), **aluram** (آلورام), **tutar min** (توتارمین), **tutaram** (توتارام). Yani 'alırım میکیرم'. İkincisi Farsçada **to** (تو), Arapçada **ente** (انتَ) olan **sin**'dir (سین).

[BM 15v.1] **sin sin** (سینسین) 'sensin توئی'. Nitekim şöyle der, şiir:

ey zühd yolum urma ki bu merḥale içre::
*maḳṣadġaça **sin sin** [2] biri yüz miñ̂ ḫaṭarımdın::*

ای زهد یولوم اورما که بو مرحله ایچرا::
مقصدغه جه سینسین بیری یوز مینک خطریمدین::

olġay sin (اولغایسین) 'olasın'.

Üçüncüsü, Farsçası **mā** (ما) ve Arapçası **naḥnu** (نحن) olan **biz**'dir (بیز). **biz biz** (بیز بیز) [3] 'biziz مائیم'. **olġay biz** (اولغایبیز) 'olalım بشویم'.

Yarar: Rūm Türkleri (اتراک روم) zamire nisbeti (انتساب به ضمیر) de kullanmazlar. Sadece sözün sonuna yuvarlak bir harf (مضموم) [4] ve ardından da Acem **zā**'sı (زای معجمه) eklerler. Örneğin; **bizüz** (بیزوز) 'biziz مائیم'. Nitekim Fuẓūlī şöyle der, Rūmī imlâ ile şiir:

[5] *esīr-i derd-i ʿışḳ u mest-i cām-i ḥüsn*[258] *çoḳ ammā::*
bizüz[259] *meşhūr olan, Leylī sañ̂a Mecnūn bañ̂a dėrler::*

اسیر درد عشق و مست جام حسن چوق اما::
بیزوز مشهور اولان لیلی سنکا مجنون بنکا دیرلر::

Ayrıca **ocaḳuz** (اوجاقوز) [6] 'ocağız' derler. Tanık olarak şiir:

zāhidā, gör sīne-çāki şuʿlesin bizden ṣaḳın::
*bir **ocaḳuz** biz ki sūzāndır*[260] [7] *der ü dīvārımız::*

زاهدا کور سینه چاکی شعلهسین بیزدن صاقن::
بیر اوجاقوز بیز که سوزاندر در و دیواریمز::

Buna benzer, **ḳulıyuz** (قولیوز) -kesreli lām ve zammeli huṭṭī yā ile- 'kuluyuz غلام اوئیم'. Şiir:

---

[258] BM 15v.5 **ḥüsn** : SK 93 حس
[259] BM 15v.5 **bizüz** : SK 93 *bizuḳ (بیزوق).*
[260] BM 15v.6 **-dır** : SK 94'te yok.

ehl-i derdin ***ḳulıyuz*** *oldur* [8] *bize cāndın ʿazīz::*

Yūsuf olsa ḫūd-furūş anıñgla [261] *yoḫ bāzārımız::*

اهل دردين قوليوز اولدر بيزه جاندين عزيز::

يوسف اولسه خود فروش اننكله يوخ بازاريمز::

Yine Çaġatay ehli (Çaġatayiyye جغتاييّه) **iter biz** (ايتاربيز) ve [9] **ḳılur biz** (قيلوربيز) ‘ederiz ميكنيم’ ve Rūm [diyarı] ahalisi (Rūmiye روميه) **iylerüz** (ايلاروز) ve **ḳıluruz** (قيلوروز) derler.

Dördüncüsü Farsçası **şomā** (شما) ve Arapçası **entum** (انتم) olan **siz**’dir (سيز). [10] **siz siz** (سيز سيز) ‘sizsiniz شمائيد’. **olġay siz** (اولغاى‌سيز) ‘olunuz بشويد’. Ayrıca selb ve nefy anlamı da ifade eder. Örneğin; **sizsiz** (سيزسيز) ‘sizsiz بيشما’. [11] Her üç anlamda da *Sebʿa-yi Seyyāre*’de padişah evladının duasında şöyle gelmiştir, şiir:

taḫtġa [T 26r.] *tāc-ı tārek* ***olġay siz::***

şehġa her kün [12-13] *mübārek* ***olġay siz::***

çün ezeldin şeh-i cihān ***siz siz::***

bolmasın bir nefes cihān ***sizsiz::***

تخت‌غه تاج تارک اولغاى‌سيز::

شه‌غه هر كون مبارک اولغاى‌سيز::

چون ازلدين شه جهان سيزسيز::

بولماسين بير نفس جهان سيزسيز::

Üçüncü kısım zamir ve işaret arasında ortak olan kelimelerdir. Örneğin; uzun **a**’nın (الف ممدوده) çoğul eki olan **-lar** ile birleşmesinden oluşan **alar**’dır (آلار) ‘onlar’ [14].

Diğeri **an**’dır (آن). Örneğin; **anlar** (آنلار) ‘onlar’. **añga** (آنكا) ‘ona’. **ança** (آنجه) [15] ‘o kadar’. **an** (آن) Farsçayla ortaktır.

Diğeri **ol** (اول), **şol** (شول) ve **oşal** (اوشال) olup ‘o’ anlamına gelir.

İkinci Bāb (باب دويّم)

[16] İşaret Zamirleri (اسمآء اشاره)

İki türlüdür. Birincisi işarete özgü olup iki kelimeden ibarettir. İlki **bu**’dur (بو). Farsçada [17] **in** (اين) ve Arapçada **haẕa** (هذا) ve **haẕihi** (هذه) denir. Tanık olarak şiir:

ḫaṭıñg irmes gül üzre sebze-yi bāġ-ı İremdür ***bu****::*

---

[261] BM 15v.8 **anıñgla** : SK 94 *انيكله*

ni sebze [18] *kün yüzinde tün sevādıdın raḳamdur* ***bu****::*

خطینک ایرماس کل اوزره سبزه باغ ارمدور بو::

نی سبزه کون یوزیندا تون سوادیدین رقمدور بو::

Ayrıca **bular** (بولار) ‘bunlar’ ve **budur** (بودور) ‘budur’.

İkincisi **mun**’dur (مون) [19] ve bazı eklerle birleşir. Örneğin; **muñga** (مونکا) ‘buna’. Tanık olarak şiir:

ezel hem sin ebed hem sin ni evvel birle āḫir kim::

[20] *añga yoḳ ibtidā peydā* ***muñga*** *yoḳ intihā peydā::*

ازل هم سین ابد هم سین نی اول بیرله آخر کیم::

آنکا یوق ابتدا پیدا مونکا یوق انتها پیدا::

Ayrıca **munça** (مونجه) ‘bu kadar’; **munda** (موندا) ‘bunda’; **mundın** (موندین) ‘bundan’; **mundaḳ** (موناق) [21] ‘böyle’. Eğer teklikte kullanılırsa, sakin **nūn**’u fethaya dönüştürerek **muna** (مونا) derler. Nitekim şöyle der, şiir:

[22] *itleriñ al(l)ıda* [262] *yüz pāre köñülni* [263] *saldım::*

muna *kör her biriniñ* [264] *aġzıda bir pāre köñül::*

ایت‌لارینک آلیدا یوز پاره کونکولنی سالدیم::

مونا کور هر بیری‌نینک اغزیدا بیر پاره کونکول::

Yarar: Bil ki, [23] her iki işaret zamirinin (اسم اشاره) kullanım yeri farklıdır ve birincisi, ikincisinin veya ikincisi [24] birincisinin yerine kullanılmaz. Kullanım kuralına uyulmalıdır. İkinci kısım zamir ve işaret arasında ortak olan kelimelerdir. Nitekim [25] zamirler kısmında anlatıldı.

Dördüncü Mebnā [I][265] (مبناء چهارم)

Birleştirilmeden anlam ifade etmeyen sözlerle ilgilidir. Edep ehli buna *ḥarf* der ve [26] üç bābdan oluşur.

Birinci Bāb

Ekler’dir (روابط) ve iki türlüdür.

Birinci tür sözün sonuna gelir ve geçişlilik ilişkileri (روابط تعديه) adlanır. [27] Geçişlilik de üçe ayrılır. Birincisi belirtme durumudur (رابطه مفعول) ve [Farsçada] “rā”

---

[262] BM 15v.22 **alıda** : SK 94 *alıẓa (الیذا).*
[263] BM 15v.22 **کونکولنی** : SK 94 *کون کولمنی*
[264] BM 15v.22 **biriniñ** : SK 94 *bizíniñ (بیزی‌نینک).*
[265] **Dördüncü Mebnā** başlığı karşılaştırdığımız her üç nüshada da iki defa kullanıldığından (BM 15v.25 ve BM 17v.29) [I] ve [II] olarak numaralandırıldı.

anlamı verir. İki harften ibaret olup her yerde [28] tekil üçüncü kişi zamirinin **-I**'sinden (یای ضمیر مفرد مغایب) sonra gelir. İlk harf sakin **nūn** (**-n**) ve ikincisi **-nI**'dır (نی). Nitekim her ikisi için de şöyle der, şiir [29]:

dime aġzın ġonça ḳaddin serv kim il körmemiş::

servniŋ reftārını yā ġonçanıŋ güftārını::

دیما آغزین غنچه قدین سرو کیم ایل کورمامیش::

سرونینک رفتارینی یا غنچه نینک کفتارینی::

Yani 'ağzını goncaya ve boyunu [BM 16r.1] serviye benzetme. Çünkü halk servinin [serv ağacının] yürümesini ve goncanın konuşmasını görmemiş.'

Fazla **nūn** da vardır. Şöyle ki, **aġzıda** (اغزیدا) veya eş anlamlısı olarak **aġzında** (اغزیندا) derler. [2] Yani 'ağzında'. **ḳaddıda**'nın (قدیدا) eş anlamlısı da **ḳaddında** (قدیندا), Yani 'boyunda'dır. Eğer **-nI** (نی) sözü kelimenin başında gelirse, soru anlamı ifade eder. [3-4] Nitekim bu Mebnā'nın Birinci Bābında yazılmıştır.

Diğeri **-nIŋ** (نینک)dır. Nitekim şöyle der, şiir:

nice cevrin tartayın ol serv-i ḥūrīzādnıŋ::

yoḳ mudur pāyānı āyā ẓulm ile bīdādnıŋ::

نیجه جورین تارتایین اول سرو حوریزادنینک::

یوق مودور پایانی آیا ظلم ایله بیدادنینک::

Yani 'ne zaman kadar o hûrî yavrusunun zulmüne katlanalım? Acaba bu zulüm ve adâletsizliğin sonu yok mu?'

[5] Bazen kelimeye ilaveten kullanılır. Bu konuda da Dördüncü Mebnā'da **Fazlalıklar** (Zevāid) kısmında bilgi verilecektir.

İkinci türde [6] bazı durumlarda ilgi (رابطه) anlamı verir ve öncesine ünlü gelmiş olan, ayrık zamirlerin sonunda gelen **ŋ**'dir. Örneğin; [7] **miniŋ** (مینینک) ve **siniŋ** (سینینک). Birincisine tanık olarak şiir:

*her köŋül ārāmı çün bolmış [266] dilārāmım **miniŋ**::*

*ol sebebdin yoḳ-turur [8] bir laḥẓa ārāmım **miniŋ**::*

هر کونکول ارامی چون بولمیش دلارامیم منینک::

اول سببدین یوقتورور بیر لحظه ارامیم منینک::

Ayrıca **munuŋ** (مونونک) ve **anıŋ** (انینک) gibi işaret zamirlerinde birinci ve ikincisine tanık olarak şiir [9-10]:

istesenŋ Leylī vü Mecnūn ḥüsn ü ʿışḳıdın miṣāl::

*min naẓīri min **munuŋ**, yārım [267] nümūdārı **anıŋ**::*

---

[266] BM 16r.7 **bolmış** : SK 97 *بو المیش*

[267] BM 16r.9 **yārım** : SK 98 *yārı (یاری).*

ایستاسانک لیلی و مجنون حسن و عشقی‌دین مثال::

مین نظیری مین مونونک یاریم نموداری انینک::

Yani ‘eğer Leylī ve Mecnūn’un güzelliği ve aşkından örnek istiyorsan, ben bunun nazîriyim, o da benim göstergem’.

Bu kelimeler diğer kelimelerle birlikte farklı anlamlar ifade eder. Örneğin; [11] **miniñg bile** (مینینک بیله) ‘benimle’. **miniñgdür** (مینینکدور) ‘benimdir’. **miniñg maṭlūbumdur** (مینینک مطلوبومدور) ‘benim istediğimdir’ [12] ve hakeza [T 27v.] benzerleri.

Yarar: Bazen abartma (mübalağa) için her iki mefûl ilgisi işaretleyicisi [: ilgi hâli işaretleyicisi] (علامت رابطه مفعول) art arda kullanılır. Nitekim [13] *Ḫüsrev ve Şīrīn*’de Övgü (تحمید) kısmında şöyle der, şiir:

ḳılıp çün berḳ ẕātın maẓhar-ı gül::
cihān-i ʿaḳl ḫāşāki bolup gül::
fenā ṭūfānı [14] *iltip bars* ***anıñg****::*
cihānda ḳoymayın āṣārın ***anıñg*** [268] *::*

قیلیب چون برق ذاتین مظهر کل::
جهان عقل خاشاکی بولوب کل::
فنا طوفانی ایلتیب بارس انینک::
جهاندا قویمایین اثارین انینک::

Yani ‘yokluk fırtınası her şeyi götürmüş ve dünyada ondan eser bırakmamış.’

[15] Üçüncüsü, yönelme **yā**’sı (یای تعدیه) anlamındaki **-ġa, -ge** (غا، غه، کا)dir. Birincisine tanık olarak şiir:

nāme-yi şevḳim kişi ʿarẓ [16] *iyley almas bar****ġa****::*
*bes ġalaṭ bolġay cevāb itmek ṭamaʿ min zār****ġa****::*

نامه شوقیم کیشی عرض ایلای الماس بارغه::
بس غلط بولغای جواب ایتماک طمع مین زارغه::

İkincisine tanık olarak şiir:

*köz****ge*** *tā kirdi ḫayālıñg savuḳ* [17] *āhım vehmidin::*
bağlamış min ḳurya [269] *her sarı müjgāndın añga::*

کوزکا تا کیردی خیالینک ساووق آهیم وهمی‌دین::
باغلامیش مین قوریا هر ساری مژکاندین آنکا::

Onun kullanım biçimiyle ilgili Altıncı Mebnā’da [18] İmla Bābı’nda bilgi verilecektir. İkinci kısım yönelme dışı bağlar (روابط غیر تعدیه) olup iki türden ibarettir.

---

[268] BM 16r.14 **āṣārın anıñg** : SK 98 *āṣār anıñg (اثار انینک).*
[269] BM 16r.17 **ḳurya :** ‘-burya vezninde- dayanağı olmayan duvar’ (BM 286v.11). Ayrıca çadır anlamına da gelir. Bir başka örnek için bkz. BM 18r.19

Birincisi kelimelerin sonuna eklenen harflerdir [19] ki, müfredāt [yalın] sayılır. Örneğin; Arapçada lām-i taʿlīlin (لام تعليل) karşılığı olan **üçün**'dür. Nitekim şöyle der, şiir:

hicr tīġi [20] *köp* ***üçün*** *cismimde her yön* [270] *çikdi* [271] *baş::*

ey Nevāyī min meẕellet ṭāyiri budur perim::

هجر تيغی كوپ اوچون جسميمدا هر يون چيكدی باش::

ای نوائی مين مذلت طايری بودور پريم::

Diğeri **ile**, **ilen**, **bile**, **bilen**, [21] **birle**, **birlen**'dir (ايله و ايلان و بيله و بيلان و بيرله و بيرلان) ve Arapçada "مع" anlamına gelir. Kitābü'l-Elif'te Lüġāt başlığı altında da belirtildiği üzere "ile"nin başka anlamları da vardır.

[22] Diğeri "**-dUr**, **durur**"dur (دور و دورور) olup '-dır' (است) anlamına gelir.

Diğeri **kim**'dir ve 'ki' anlamı ifade eder. Tanık olarak şiir [23-24]:

dehr ***kim*** *yār yoḳ maṅ̂a anda::*

bar ise daġı yoḳ vefā anda::

دهر كيم يار يوق منكا آندا

بار ايسا داغی يوق وفا آندا

İkinci tür ilavenin eklenmesiyle tam kelime olan harfler olup kelimelerin başında veya sonunda gelirler. Bunlar **i** ve **ir**'den (ای و ایر) ibaret olup geçmiş zaman ve diğer zaman ekleriyle birlikte kullanılırlar. Örneğin; **idi** (ايدی) ve **irdi** (ايردی)[25] 'idi'. Nitekim *Leylī ve Mecnūn*'da şöyle der, şiir:

Leylī ki ***idi*** *ʿArab belāsı::*

hem yār ***idi*** *Ḳays mübtelāsı::*

ليلی كه ايدی عرب بلاسی::

هم يار ايدی قيس مبتلاسی::

Diğeri **idiṅ̂** (ايدينک) ve [26] **irdiṅ̂** (ايردينک)[272] 'idin بودی'.

Diğeri **idiṅ̂iz** (ايدينكيز), **irdiṅ̂iz** (ايردينكيز), **idiṅ̂ler** (ايدينكلار) ve **irdiṅ̂ler** (ايردينكلار) 'idiniz بوديد'.

Diğeri **idim** (ايديم) ve **irdim** (ايرديم)dir. [27] Yani 'idim بودم'.

Diğeri **idük** (ايدوک) ve **irdük** (ايردوک) 'idik بوديم'.

Diğeri -fethalı kāf ile- **iken** (ايكان) ve **irken** (ايركان); -kesreli kāf ile- **ikin** (ايكين) ve **irkin** (ايركين) '-dır است'. [28-29] Sözcüklere fazlalık (zāid) olarak da kullanılır. Nitekim Dördüncü Mebnā'da Zevāid kısmında bilgi verilmiştir.

---

[270] BM 16r.20 **her yön** : T 27v.8 *her yan (هريان);* SK 99 *hezyan (هزيان).*
[271] BM 16r.20 **çikdi** : T 27v.8 *çikti (چيكتی);* SK 99 *çekti (چكتی).*
[272] BM 16r.26 **izdiṅ̂** *(ايزدينک)*

Diğeri **igeç** (ایکاج) ve **irgeç** (ایرکاج) olup anlamı ‘olunca ve -ken به محض بودن و چون هست’.

Diğeri **irür** (ایرور) ‘-dır هست’.

Diğeri **imes** (ایماس) ve **irmes** (ایرماس) ‘değil, olmaz نیست و نباشد’. Tanık olarak [BM 16v.1] şiir:

***imes** ġam şāmı encüm ḳaṭreler āhım tefīdin bil::*

ni taŋ̂g kün közgüsin[273] *ger tīre ḳılsa oşbu nem bir kün::*

ایماس غم شامی انجم قطره‌لار آهیم تفیدین بیل::

نی تانک کونکوزکوسین کر تیره قیلسا اوشبونم بیر کون::

Diğeri [2] **imen** (ایمان) ve **irmen** (ایرمان) ‘değilim نیستم’. Nitekim *Ḥayretü’l-Ebrār*’ın sonunda şöyle der, şiir:

*gerçi **imen** ḳābil-i luṭf u kerem::*

lākin [3] ***imen** bir yolı nevmīd hem::*

کرچه ایمان قابل لطف و کرم::

لیکن ایمان بیر یولی نومید هم::

Diğeri **imeŋ̂g** (ایمانک) ve **irmeŋ̂g** (ایرمانک) ‘değilsin نیستی’.

Diğeri **imiş** (ایمیش) ve **irmiş** (ایرمیش) ‘imiş بوده’.

Diğeri **ise** (ایسا) [4] ve **irse** (ایرسا) ‘ise باشد و اکر باشد’.

Diğeri **iseŋ̂g** (ایسانک) ve **irseŋ̂g** (ایرسانک) ‘isen باشی و اکر باشی’.

Diğeri **iseŋ̂giz** (ایسانکیز)[274] ve **irseŋ̂giz** (ایرسانکیز)[275] [5] ‘iseniz باشید و اکر باشید’.

Diğeri **isem** (ایسام) ve **irsem** (ایرسام) ‘isem باشم و اکر باشم’.

Diğeri **isek** (ایساک) ve **irsek** (ایرساک) ‘isek باشیم و اکر باشیم’.

[6] İkinci Bāb

Bağ Olmayanlar (غیر روابط)

İki kısımdır. Birinci kısım sözcüklerin başında gelir ve o da iki türe ayrılır:

[7] Birinci tür kurallı olup (قیاسی) ve soru harfi (حرف استفهام) “**ni**” (نی) olandır. Nitekim şöyle der, şiir:

iyle fānī bol ki dāmen-gīriŋ̂g imkān [8] *bolmaġay::*

*kim itek mevcūd eger yoḳtur **ni**ni tutġay ilig::*

ایله فانی یول که دامنکیرینک امکان بولماغای::

کیم ایتاک موجود اکر یوقتور نی نی توتغای ایلیک::

---

[273] BM 16v.1 **közgüsin** : SK 100 *kün körsin (کون کورسین).*
[274] BM 16v.4 **iseŋ̂gir** : T 27v.21 *iseŋ̂gir (ایسانکیر).*
[275] BM 16v.4. **irseŋ̂gir** *(ایرسانکیر)* : T 27v.21 *irseŋ̂giz (ایرسانکیز).*

Ayrıca **nidür** (نیدور) ‘nedir چیست’ derler.

İkinci tür kuralsızdır (سماعی) [9] ve **ap** (آپ), **sap** (ساپ) gibi renklerin başına gelip abartmayı (مبالغه) gösterir. Örneğin; **ap aġ** (آپآغ) ‘bembeyaz سفید محض’. [10] **sapsarıġ** (ساپساریغ) ‘sapsarı زرد محض’. Buna benzer **ḳap ḳara** (قاپقرا) ve **ḳıp ḳırmızı** (قپ قرمزی) ve **kök kök** (کوک کوک) ve **yap yaşıl** (یاپیاشیل).

Ayrıca bazı [11] kelimelere özgü de kullanılır. Örneğin; **yap yası** (یاپیاسی) ‘çok yassı پهن محض’ ve **tüp düz** (توپتوز) ‘dümdüz مسطح محض’ ve **top toġrı** (توپتوغری) ‘dosdoğru راست محض’ ve **tik tik** (تیکتیک) [12] ‘dimdik راست شاخص’ ve **sapsaġ** (ساپساغ)[276] ‘tam doğru صحیح محض’.

İkinci kısım kelimenin sonunda gelir ve iki şekilde ifade edilir. Birincisi [13] harf anlamına gelir ve iki türe ayrılır. Birinci tür kurallıdır. Örneğin; [T 28r.] şart eki (حرف شرط) olan **-sA** (سا) [14] emir fiillerine eklenir ve iki şekilde kullanılır. Birincisinde Farsça şart harfi (eki) olan “eger” ile ve ikincisi [15] şart harfi olmadan. Her ikisi için de şöyle der, şiir:

*ey Nevāyī cānıng̃ alġumdur **dise** ḳayġurmaġıl* [277] ::
cāngа minnetġıl [16] *munung̃ birle ger **itse** iktifā::*

ای نوائی جانینک آلغوم دور دیسا قایغورماغیل::
جانغه منت غیل مونونک بیرله کر ایتسا اکتفا::

Kural: Bil ki, bu harf emir fiilinin sonu hariç hiçbir kelimeyle birleşmez. Sadece **yoḳ** kelimesi dışında [17] ki ona **yoḳsa** (یوقسا) denir ve bu nadir olanlardandır (شواذ). Aslında **yoḳsa** (یوقسا), **yoḳ ise** (یوق ایسا)nin, ve **yoḳ ise** (یوق ایسا) de **yoḳ irse** (یوق ایرسا)nin kısaltılmışıdır. [18] Çünkü her üç kelime de aynı anlamda kullanılır. Nitekim Kitapta veya Lügat bölümünde açıklanacaktır.

[19] Kimi zaman bazı fiil müntesebatına eklenerek, şart anlamı **-sA**’dan kaybolur. Örneğin; [20] **dise bolġay** (دیسا بولغای) ‘denebilir توان کفت’ gibi. Nitekim *Maḥbūbu’l-Ḳulūb*’un 39. Bölümünde Harâbât Ehli’nin vasfında şöyle diyor:

zamānı [21] *yaḫşı yamanı bile işi yoḳ **dise*** [278] ***bolġay** ki ʿālemde mundaḳ kişi yoḳ.*

زمانی یخشی یمانی بیله ایشی یوق دیسا بولغای که عالمدا موندق کیشی یوق

Ayrıca **yarutsa bolmas** (یاروتسا بولماس) [22] ‘aydınlatmak olmaz روشن نتوان کرد’ ve **tutsa bolmas** (توتسا بولماس) ‘tutmak olmaz نتوان کرفت’. Nitekim *Maḥbūbul-Ḳulūb*’un Otuzuncu Bölümünde *ḥayā*dan bahsederken şöyle der:

---

[276] BM 16v.12 **sapsaġ** : SK 101 *salpaġ (سالپاغ).*
[277] BM 16v.15 **ḳayġurmaġıl** : SK 102 *ḳayġurmaḳıl (قایغورماقیل).*
[278] BM 16v.21 **dişe** : SK 102 *vise (ویسا).*

ʿömür [23] *kim vefāsızdur andın ümīd közin* ***yarutsa bolmas*** *maḥbūb ki bī-vefādur andın viṣāl-i cāvīd ṭamaʿ* ***tutsa bolmas****.*

عمر کیم وفاسیزدور اندین امید کوزین یاروتسا بولماس. محبوب که بیوفادور آندین وصال جاوید طمع توتسا بولماس

[24] Bazen kelimenin bir parçasıdır. Örneğin; **kimerse** (کیمرسه) 'kimse شخص'. **nimerse** (نیمرسه) 'nesne چیز' ve **yarasa** (یاراسه) 'yarasa شپّرک'.

Diğeri **mU**'dur (مو). [25] Soru harfi (حرف استفهام) olup 'acaba' anlamına gelir ve iki şekilde kullanılır. Birincisi "**āyā** ایا" kelimesiyle kullanılır. Nitekim şöyle der, şiir:

[26] *mey birle yüzüñg tım tım* [279] *aḥmer mü ikin* [280] ***āyā::***

yā şuʿle ara bir bir aḫger mü ikin [281] ***āyā::***

می بیرله یوزونک تیم تیم احمر مو ایکین آیا::

یا شعله آرا بیر بیر اخکر مو ایکین آیا::

İkincisi "**āyā**"sız kullanılır. Tanık olarak [27] şiir:

saçıñg rengīn anber ***mü****dür müşk-i Çin* ***mü****::*

lebin ṭaʿmı şekker ***mü****dür engebīn* ***mü****::*

ساچینک رنکین عنبر مودور مشک چین مو::

لبین طعمی شکر مودور انکبین مو::

Diğeri '-den از' anlamına gelen **-dIn** (دین) [28] Arapçadaki "من" ve "عن" anlamını ifade eder. Nitekim şöyle der, şiir:

*ol perī maḥbūb bolġay dip min-i dīvāne****din****::*

cuġd dik [29] *çıḳman* [282] *tün ü kün güşe-yi vīrāne****din****::*

اول پری محبوب بولغای دیب مینی دیوانه‌دین::

جغد دیک چیقمان تون و کون کوشه ویرانه‌دین::

Hata Bulma (تخطئه):

Nevāyī "aleyhi'r-raḥme" şöyle buyurur, şiir:

*felek nīlūferi****din*** *çeşme-yi mihr oldı* [BM 17r.1] *ger peydā::*

*yüzüñgde Nīl****din*** *ol çeşme ḳılmış nīlfer peydā::*

فلک نیلوفری‌دین چشمه مهر اولدی کر بیدا::

یوزونکدا نیل‌دین اول چشمه قیلمیش نیلفر بیدا::

Naṣīrī bu şiiri yanlış bir nüshadan şöyle okumuş:

---

[279] BM 16v.26 **tım tım:** MMH bu sözcüğün tâbi olanlardan (از اتباع : yansımalı) olduğunu, کل کل anlamına geldiğini, Ṭālibī Hirevī'nin ise *tım*'ı 'damlanın damlaması', *tım tım*'ı da 'damlaya damlaya' olarak anlamlandırmakla hata yaptığını yazıyor (Bkz. BM 220v.4-6). Farsça sözlüklerde *ḳul ḳul (قل قل)* ve *ġul ġul (غل غل)* ile eş anlamlı olduğu belirtilen *kul kul (کل کل)*'un anlamı 'suyun kaynamasından çıkan ses' olarak verilmiştir (Bkz. MuS.).

[280] BM 16v.26 **ikin** : SK 103 *emkin (امکین).*

[281] BM 16v.26 **ikin** : SK 103 *emkin (امکین).*

[282] BM 16v.29 **چیقمان** : SK 103 *چقمان*

*yüzüñ̂**din** Nīldin ol çeşme* [2] *ḳılmış nīlfer peydā::* [283]

یوزونکدین نیل‌دین اول چشمه قیلمیش نیلفر پیدا::

Kendi kitabının başında söylediği kurala göre, Türk lugatinde (لغت ترک) vurguyu arttırmak için **-dIn** (دین) eki iki kere art arda [3] gelir ve zikredilen şiiri tanık olarak gösterir ki, yanlıştır.

Diğeri zaman ve yer belirteci (ظرف) olan **-da** ve **-de**'dir ve Arapçada ona [4] "فی" denir. Tanık olarak şiir:

*yir tutġalı ol kāfir-i ḫūdkām köñ̂gül**de**::*

*yoḳ min**de** köñ̂gül iyle ki ārām köñ̂gül**de**::*

بیر توتغالی اول کافر خودکام کونکولدا::

یوق میندا کونکول ایله که ارام کونکولدا::

[5] İkinci tür değişik anlamlara gelen **-çA**'dır (جا و جه) ki, bazen anlamı kurallı (kıyāsī) ve bazen de kuralsızdır (semāī). Fakat kurallı iki anlam [6] ifade eder. Birincisi '-A kadar نهایت' anlamına gelir ve ona Arapçada "الی" denir. Tanık olarak şiir:

bes tīre irdi [284] *ṣubḥ-demim şām-ı ġamġa**ça**::*

tā şām-i [7] *ġamda n'iylege min ṣubḥdemġa**ça**::*

bolmış [285] *anıñ̂ süfālı Nevāyīġa cām u bar::*

*köp farḳ oşbu ẓarf bile cām-ı cemġa**ça**::*

بس تیره ایردی صبحدمیم شام غمغه‌جه::

تا شام غمدا نیلاکامین صبحدمغه‌جه::

بولمیش انینک سفالی نوائیغه جام و بار::

کوپ فرق اشبو ظرف بیله جام جمغه‌جه::

İkincisi [8] miktar anlamına gelir. Nitekim şöyle der, şiir:

*lā'lidin bir söz sınuḳ köñ̂glümni iyler tāġ**ça**::*

naḳd-ı cān birsem [286] *yoḳ anıñ̂* [9] *allıda tofrāġ**ça**::*

لعلی‌دین بیر سوز سینوق کونکلومنی ایلار تاغجه

نقد جان برسام یوق آنینک آلیدا توفراغجه

Kuralsız (semāī) [olan] üç şekildedir. Birincisi **ardıça** (آردیجه), **soñ̂gıça** (سونکیجه), **soñ̂gınça** (سونکینجه) ve **kiniçe** (کینی‌جه). Her dört kelime eşanlamlı olup [10] 'ardınca از عقبش' demektir. Birincisine tanık olarak, şiir:

Nevāiyā irür ol şūḫ-i Türkmen bes tünd [287] *::*

---

[283] KT s.66 *felek nilūferīdin çeşme-yi mihr oldı ger peydā // yüzüñ̂din bitidin ol çeşme ḳılmış nilufer peydā.*

[284] BM 16v.6 **irdi** : SK 104 *irvi (ایروی).*

[285] BM 16v.7 **bolmış** : SK 104 *بوالمیش*

[286] BM 17r.8 **birsem** : SK 104 *birsaḳ (بیرساق).*

*nevā tiler iseŋ̂ andın yügürme ardı**ça** çoḫ::*

نوائیا ایرور اول شوخ ترکمان بس تند::

نوا تیلار ایسانک آندین یوکورمه آردیجه چوخ::

[11] İkincisine tanık olarak, şiir:

çünki siniŋ̂ körüp ol çehreni bī-ḥāl bolup::

*özge kilgeç niye ol raḫş soŋ̂gın**ça** yügürey*[288] *::*

چونکه سینینک کوروب اول چهره نی بیحال بولوب::

اوزکا کیلکاج نیه اول رخش سونکینجه یوکورای::

[12] İkincisi derler; **özgeçe** (اوزکاجه), yani 'başka bir şekilde طور دیکر و نحو دیکر'. Nitekim şöyle der, şiir:

*iltifāt itti bu kün min ḳulġa ol şāh özge**çe**::*

[13] *özge**çe** aŋ̂lap*[289] *min öz ḥālimni billah özge**çe**::*

التفات ایتی بو کون مین قولغه اول شاه اوزکاجا::

اوزکاجا آنکلاب مین اوز حالیمنی بالله اوزکاجا::

Üçüncüsü derler; **nice** (نیجه), yani 'nasıl چطور'[290].

Acem cīmi [ç] ile de iki anlam taşır. Birincisi [14] **köŋ̂lekçe** (کونکلاکجه) 'tek gömlek یکتا پیرهن'. Tanık olarak şiir:

ni futūr İslām ara tüşgey kim ol kāfir yine::

*mest olup **köŋ̂lekçe** çıḳtı*[291] [15] [T 29v.] *sigirtip meydān sarı::*

نی فتور اسلام ارا توشکای کیم اول کافر ینه::

مست اولوب کونکلاکچه چیقتی سیکرتیب میدان ساری::

İkincisi; **niçe** (نیچه) 'her ne kadar ve kaç tane هر چند و چند تا'.[292] Her ne kadar anlamında şöyle der, şiir:

ṭarīḳ-i 'ışḳ ara[293] *özni*[16] *çü ferd ḳılsa birev::*

*ḥarīf imes aŋ̂a yir kök **niçe** irürler ikev::*

طریق عشق ارا اوزنی چو فرد قیلسا بیراو::

حریف ایماس آنکا بیر کوک نیچه ایرورلار ایکاو::

'kaç tane' anlamında şöyle buyurur, şiir:

istedi cism ivi[294] *bir revzen oḳuŋ̂dın*[17] *vāy kim::*

*ḳalmadı revzen yiri kim **niçe** revzen bolmadı::*

---

[287] BM 17r.10 **tünd** : SK 105 *şüd (شد).*
[288] BM 17r.11 **yügürey** : SK 105 *yügrey (یوکرای).*
[289] BM 17r.13 **aŋ̂lap** : SK 105 *aŋ̂ap (انکاب).*
[290] BM 17r.13 **nice**: Krş. Az.T. *néce* 'soru makamında nasıl, ne tür' (AzDİL, c.3, s. 466).
[291] BM 17r.14 **çıḳtı** : T 28r.29 ve T 29v.1'de *çıḳtı (چیقتی)* sözü tekrarlanmıştır. SK 105 *çıḳı (چیقی).*
[292] BM 17r.15 **niçe:** Krş. Az.T. *néçe* 'ne kadar, kaç, nice' (AzDİL,.3, s.467).
[293] BM 17r.15 **ara özni** : SK 105 *ara ger özni.*
[294] BM 17r.16 **ایوی**: SK 105 *اویوی*

ایستادی جسم ایوی بیر روزن اوقونکدین وای کیم::

قالمادی روزن بیری کیم نیچه روزن بولمادی::

Farsçada küçültmeyi ifade eder. Örneğin; **bāġçe** (باغچه) ve **ṭāḳçe** (طاقچه). Yani 'küçük bahçe ve küçük raf باغ محقر و طاق محقر'.

[18] **İkinci Beyân:** Her yerde aynı imlâda olup isim anlamı ifade eder ve iki türlüdür. Birinci tür kurallıdır (kıyāsī) ve iki şekilde yapılır.

Birincisi, [19] her yerde aynı imlâ ile kullanılır. Örneğin; birden otuza kadar tüm rakamların sonuna eklenen **-Av** (آو)dır. Örneğin; **birev** (بیراو) 'biri یکی', **ikev** (ایکاو) [20] 'ikinci دو تا' ve benzerleri.

Diğeri tüm rakamların sonuna eklenen **-nçI** (نجی)dir. Örneğin **birinçi** (بیرینجی) 'birinci یکمین', **ikinçi** (ایکینجی) 'ikinci دویمین' ve benzerleri.

[21] Diğeri renk [adları]nın sonuna gelen ve yarım renkliliği gösteren **-tUl** (تول)dur. Örneğin **aġımtul** (آغیمتول) 'beyazımsı مایل بسفیدی'; **ḳızımtul** (قیزیمتول) 'kırmızımsı مایل بسرخی'; aynı zamanda [22] **ḳaramtul** (قرامتول); **yaşımtul** (یاشیمتول) ve benzerleri.

Diğeri Farsçada **gülzār** (گلزار) ve **kūhistān** (کوهستان)da kullanılan **-zār** (زار) ve **-stān** (ستان) ile eş anlamlı olan **-laġ** (لاغ) ve **-laḳ** (لاق)dır ve [23] bir şeyin bol olduğu yeri gösterir. Örneğin; **tuzlaḳ** (توزلاق) 'tuzluk yer نمکزار'; **avlaḳ** (آولاق) 'avın çok olduğu yer مکان پر صید'[295]; **yaylaḳ** (یایلاق) ve **ḳışlaḳ** (قیشلاق) [24] 'yazın ve kışın ikamet edilen yer مکانی که در تابستان و زمستان در انجا اقامت نمایند'.

Diğeri üç anlamda kullanılan **-dik** (دیک)dir. Birincisi benzetme edatı olup 'gibi' anlamına gelir. [25] Tanık olarak şiir:

ṭurfa ruḫsārıŋ̑ ki ḥüsn içre irür gülzār[296] ***dik::***

ṭurfaraḳ budur ki[297] *gülzār*[298] *irmes ol ruḫsār* ***dik::***

طرفه رخسارینک که حسن ایچرا ایرور گلزار دیک::

طرفهراق بودور که گلزار ایرماس اول رخسار دیک::

[26] Diğeri tekil ikinci kişi emir fiilinin sonuna gelip, onu tekil üçüncü şahsa çevirir [-dik]. Örneğin; **bardik** (باردیک) 'gitsin برود'; [27] **asradik** (اسرادیک) 'korusun / saklasın نگهدارد'. Birincisine tanık olarak şiir:

tilbe[299] *köŋ̑lümni Nevāyī*[300] *żabṭ iyley almadıŋ̑::*

imdi[301] *çik*[302] *andın* [28] *ilig*[303] *her sarı barsa*[304] ***bardik****::*

---

[295] BM 17r.23 **avlaḳ** : ML s.48 *avlaḳ* 'avlanılan yer, avın bol olduğu yer, avlak'.
[296] BM 17r.25 **gülzār** *(گلزار)* : SK 107 *gülẕār (گلذار).*
[297] BM 17r.25 **budur ki** : SK 107 *budur ki dır (بوور که در).*
[298] BM 17r.25 **gülzār** *(گلزار)* : SK 107 *gülẕār (گلذار).*
[299] BM 17r.27 **tilbe** : SK 107 یتبه
[300] BM 17r.27 **Nevāyī** : SK 107 *Nevāy (نوای).*
[301] BM 17r.27 **imdin** *(ایمدین)* : T 29v.14 *imdi (ایمدی);* SK 107 *imdi (ایمدی).*

تیلبه کونکلومنی نوائی ضبط ایلای آلمادینک::

ایمدی جیک آندین الیک هر ساری بارسا باردیک::

İkincisine tanık olarak şiir:

ey Nevāyī tilegen zühd ü ṣalāḥ::

közi vü kö͡nglini [29] *hem asra**dik**::*

ای نوائی تیلاکان زهد و صلاح::

کوزی و کونکلینی هم اسرادیک::

Üçüncüsü **salġudik** (سالغودیک) 'atılacak (şey) ve atınca انداختنی و همچنانکه بیندازد'. **ḳozġalġudik** (قوزغالغودیک) 'bozulacak (şey) ve [BM 17v.1] bozulunca همچنانکه و برهم خوردنی برهم بخورد'. Nitekim her ikisine de birinci anlamda şöyle tanık getirir, şiir:

*yār bolmış ortaġa hicrān ṭarīḳin **salġudik**::*

ʿaḳl u cān u hūş [2] *kö͡nglüm ḫaylı hem **ḳozġalġudik**::*

یار بولمیش اورتاغه هجران طریقین سالغودیک::

عقل و جان و هوش کونکلوم خیلی هم قوزغالغودیک::

Geniş zaman (مضارع) fiilinin sonunda da gelerek aynı anlamda kullanılmıştır. Örneğin; **salurdik** (سالوردیک) ve **ḳozġalurdik** (قوزغالوردیک) [3] ki, **salġudik** (سالغودیک) ve **ḳozġalġudik** (قوزغالغودیک) ile eşanlamlıdır. **dik** [~ tik][305] 'sakin ساکت' anlamı da ifade eder. Nitekim Kitābü'l-Dāl ("d" harfi) kısmında lügat başlığı altında izâh edilecektir. [4] **d** harfi **t**'ye de dönüşebilir.

Yarar: Rūm [diyarı] Türkleri (Etrāk-i Rūm اتراک روم) konuşmalarında "**rek**" vezninde '-A kadar انتها' anlamına gelen **dek** (دک) kelimesini kullanırlar. [5] Nitekim Fużūlī Rūmī imlâ ile şöyle der, şiir:

*şāmlar encüm sayıram ṣubḥa **dek**::*

ey şeb-i hicrān ba͡nga [306] *yevmi'l-ḥesāb::*

شاملر انجم صایرم صبحه دک::

ای شب هجران بنکا یوم‌الحساب::

Diğeri [6] **-daş** ve **-taş** olup iştirak ve birliktelik anlamını ifade eder. Örneğin; **yoldaş** (یولداش) 'yoldaş همراه'; **ḳarıntaş** (قارینتاش) 'aynı karından doğan هم شکم'; [7]

---

[302] BM 17r.27 **çik** : SK 107 *çenk (چنک).*

[303] BM 17r.28 **elig** : T 29v.14 *ilig (ایلیک);* SK 107 *ilig (ایلیک).*

[304] BM 17r.28 **barsa** : SK 107'de yok.

[305] Esterābādī, Kitābü'l-Dāl bölümünde **dik** sözünün dört anlama geldiğini ifade eder: 1- 'gibi, benzer', 2- 'sakin ve sessiz', bu anlamda karaşat tā ile de kullanılır [tik], 3- tekil ikinci kişi emir fiilinin sonuna gelir ve üçüncü kişi anlamı verir, *bardik* 'gitsin' gibi, 4- ism-i fâilin sonundan -Çı atılıp yerine *–dik* gelirse yeterlilik ve temsiliyet anlamı verir. Örneğin *barġuçı* 'giden/gidici' > *barġudik* 'gidecek olan, gittiği/gideceği gibi' (bkz. BM 226v.3-9).

[306] BM 17v.5 **ba͡nga** : SK 108 *bana (بنا).*

kökelteş (کوکلتاش) ‘aynı sütü içen هم شیر’[307]. Bu anlamı Farsça ile aynıdır. Fakat Türkçede diğer anlamları da vardır ki, ‘dāl’ ve ‘tā’ harfleri ile ilgili kısımda (Kitābü’l-Dāl ve Tā) sözcüklerin altında verilecektir.

[8] İkincisi imlâdaki farklardan kaynaklanır ve bu durumda harflerin sayısı dikkate alındığından ve kullanım yerleri [9-10] ve farklılıklar Altıncı Mebnā’da İmla Kuralları kısmında izah edileceğinden kısa bir açıklamayla yetiniyoruz. Örneğin; **-raġ** (راغ) ve **-rek** (رک) üstünlük fiilidir (فعل تفضیل).

Diğeri nisbet anlamı ifade eden **-ḳı, -ġı, -ki** (قی و غی و کی)dir. Örneğin; **andaġı** (آنداغی) ‘oradaki انجائی’, **mundaġı** (موناغی) [11] ‘buradaki اینجائی’, **yılḳı** (ییلقی) ‘yılki سالیانه’ , **kiçeki** (کیجهکی) ‘geceki, gecelik شبانه’.

Diğeri küçültme eki olan **-ġına / -kine** (غینه و کینه)dir. Örneğin; **yumruḳġına** (یومروقغینه) [12] ‘küçük yumruk مشتک’, **esrükkine** (اسروککینه) ‘azca sarhoş مستک’.

Diğeri **-lıġ, -luġ, -lıḳ, -luḳ, -lik, -lük** (لیغ و لوغ و لیق و لوق و لیک و لوک)dür ve nisbet ya da mastar y’si yerine kullanılır [13] ve sahiplik anlamı ifade eder.

Diğer anlamları da vardır. Nitekim, ‘lām’ harfiyle ilgili kısımda sözcüklerin altında açıklanacaktır.

İkinci tür kuralsızdır (semaî). [14] Örneğin; işaret zamirleriyle (اسماء اشاره) birlikte kullanılan **-daḳ** (داق)dır. **andaḳ** (آنداق) ‘öyle همچنان’ [T 30r.] ve **mundaḳ** (موناق) ‘böyle همچنین’.

Diğeri **-duruḳ** (دوروق)dur [15-16] ve ‘alet آلت’ anlamı verir. Örneğin; **boyunduruḳ** (بویوندوروق) ‘saban (sürme) zamanı ineğin boynuna bağlanan alet وقت شخم در که است آلتی بر کردن کاو کار بندند’, **ögündurukḳ** (اوکوندوروق) ‘hallaçların pamuğu tanelerinden ayırmak için kullandıkları alet حلاجان پنبه را بدان از دانه جدا کنند که است میلی’.

Diğeri ‘birliktelik معیّت’ anlamı ifade eden **-lA** ve **-lAn** (لا و لان)dır. Örneğin; **ikevle** (ایکاولا) ve **ikevlen** (ایکاولان) ‘ikisi [17] birlikte دو تا باهم’, **üçevle** (اوچاولا) ve **üçevlen** (اوچاولان) ‘üçü birlikte سه تا باهم’.

‘lā’ harfi sesin tamamlanması için de kullanılır. Nitekim Dördüncü Mebnāda [18] Zevāid kısmında gösterilecektir.

Diğeri bazı kelimelerde ‘alet’ anlamında kullanılan **-çaḳ, -çek** (جاق و جاک)dir. Örneğin; **alınçaḳ** (آلینجاق) [19] ‘süs için atın alnına takılan alet برای زینت بر که است آلتی پیشانی اسب ببندند’. **yarġuçaḳ** (یارغوجاق) ‘buğday övmek/övelemek için kullanılan alet آلتی بود که بدان کندم خورد کنند’. **silgençek** (سیلکنجک) [20] ‘boyundan asılan nazarlık/dua حمایل و تعویذی که از کردن آویزند’. Ayrıca semāiye eklerinden olan **-çaḳ** aynı zamanda ism-i fâildir.

---

[307] BM 17v.7 **kökelteş** : ML s.56 *kökeltaş* ‘<Mo.+Tü. Süt kardeş’. LÇ s.260 *köktaş (کوکتاش)* ‘süd ḳarındaş, rıżāīşir ḫore’ miṣāl: *bolup nisbetde bel köktaşı anıng̑; ṭarīḳat bābıda ḳardaşı anıng̑.*

Örneğin; **yasançaḳ** (یاسانجاق) ‘kendini süsleyen’ (خود ارا). [21] Dördüncü Bāb’da İsm-i Fâil kısmında anlatılmıştır.

Yarar: Rūm [diyarı] Türklerinin konuşmalarında, eğer **-caḳ, -cek** bir kelimenin sonuna eklenirse [22] ‘-diği zaman, -dığında’ (محض و چون) anlamına gelir. Nitekim Fużūlī Rūmī imlâ ile şöyle der, şiir:

ġaraż Fużūlī’ye ancaḳ elin̂gde ölmekdir[308] *::*

velī maḥāldır ol[23] *hem sen* ***olıcaḳ*** *ḳātil::*

غرض فضولیه انجق النکده اولمکدر::

ولی محالدر اول هم سن اولیجق قاتل::

Yani, Fużūlī’nin amacı (niyeti) ancak senin elinde ölmektir. Fakat sen katil olunca o da imkânsızdır. Ayrıca şöyle der, şiir:

ele alur[24] ***gezicek***[309] *ol gül-i raʿnā etegin::*

vehm ėder kim duta bir ʿāşıḳ-ı şeydā etegin::

اله آلور کزیجک اول کل رعنا اتکین::

وهم ایدر کیم دوته بیر عاشق شیدا اتکین::

Yani, o ra’na çiçek seyrederse eteğini eline alır. [25] Vehm eder ki bir deli âşık eteğini tutmasın.

Ne zaman bağlar (revābıṭ) ve fiil müntesebâtı (منتسبات فعلی) ile kullanılırsa, başka anlam ifade eder. [26-27] Nitekim şöyle der: **çıḳacaḳdır** (چیقه‌جقدر), yani ‘çıkacaktır’. **kilecekdir** (کیله‌جکدر) ‘gelecektir’. Birincisine tanık olarak Fużūlī’den Rūmī imlâ ile şiir:

yine ol māh benim aldı ḳarārım bu ġece::

çıḳacaḳdır[310] *felege nāle-yi zārım bu ġece::*

ینه اول ماه بنم آلدی قرارم بو کیجه::

چیقاجاقدر فلکه نالهٔ زارم بو کیجه::

Aynı şekilde, **virecek olsa** (ویره‌جک اولسا) [28] ‘verecek olsa’. Yine ondan *Terciʿiyyāt*’tan (ترجیعیات) şiir:

bādedin ġayrı ki ġam defʿine bir cām yėter::

naḳdini her neye her kim ***vėrecek*** [29] ***olsa*** *iter::*

باده‌دین غیری که غم دفعنه بیر جام یتر::

نقدینی هر نیه هر کیم ویره‌جک اولسه ایتر::

Yani, hüznün giderilmesinde yeterli olan bir kadeh bâdenin dışında, kim nakdini neye verecek olursa, az gelir.

---

[308] BM 17v.22 **ölmekdir** (اولمکدر) : SK 110 *ölmekdür (اولمکدور).*
[309] BM 17v.24 **gezicek** : SK 110 *gericek (کریجک).*
[310] BM 17v.27 **çıḳacaḳdır** : SK 110 *çıḳacaḳdur (چیقاجاقدور).*

Dördüncü Mebnā [II][311] (مبناء چهارم)

[BM 18r.1] **Fazlalıklar Hakkında (در بیان زواید)**

Şânın arttırılması (mezīd-i şān) ve süs için kullanılan harflerdir. Örneğin adetlerin ve rakamların sonunda gelen **-Ar** (ار). [2] Mesela, **birer** (بیرار) 'birer' ve **üçer** (اوچار) 'üçer' ve **törter** (تورتار) 'dörder' ve **yüzer** (یوزار) 'yüzer'. Nitekim *Tārīḫ-i Enbiyā*'da Ḳınān bin Enūş'un (قینان بن انوش) vasfında şöyle [3-4] der:

*kim ḫalḳdın **yüzer yüzer** kişi irip*[312] *buyurdı kim kintler yasadılar.*

کیم خلقدین یوزار یوزار کیشی ایریب بویوردی کیم کینتلار یاسادیلار.

Kural: iki (ایکی), **altı** (آلتی), **yitti** (ییتی) ve **yigirmi** (ییکیرمی) gibi son harfi **-I** (yā-yi ḥuṭṭī یای حطی) olan rakamlarda, yā (یا) üzerinde hareket zor olduğu için ortaya Acemleştirilmiş **-ş-** (şīn-i Muʿceme شین معجمه) getirilerek **ikişer** (ایکیشار), **altışar** (آلتیشار), [5] **yitişer/yittişer** (ییتیشار) **yigirmişer** (ییکیرمیشار) derler ve 'beş' (پنج) anlamına gelen beş rakamında **-ş** kelimenin bir parçası olduğu için **bişer** (بیشار) denir ve altmış (آلتمیش) [6] ve yetmişe (ییتمیش) de **altmışar** (آلتمیشار) ve **yetmişer** (ییتمیشار) demek gerekir.

Diğeri **iken** (ایکان) ve **irken** (ایرکان)dir. Birincisine tanık olarak şiir:

*sin **iken** sin mü Nevāyī*[7] *tilbe::*

yoḳsa birgen kişiler pend saŋga::

سین ایکان‌سین مو نوائی تیلبه::

یوقسا بیرکان کیشی‌لار پند سنکا::

Şiir:[313]

ḳaşı miḥrābıdın ḳoy dirsin ey nāṣiḥ::

*müveccehdir **iken** sin veh*[314] [8] *ki ʿāciz min cevābıdın::*

قاشی محرابیدین یوز قبله‌غه قوی دیرسین ای ناصح::

موجه‌دیر ایکان سین وه که عاجزمین جوابیدین::

Diğeri **-dUr** (دور) ve **-tUr** (تور)dur. Nitekim birincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

maʿāẕallah siz[315] *ey ʿışḳ u himmet ni*[9] *belā**dur** siz::*

---

[311] **Dördüncü Mebnā** başlığı karşılaştırdığımız her üç nüshada da iki defa kullanıldığından (BM 15v.25 ve BM 17v.29) [I] ve [II] olarak numaralandırıldı.
[312] BM 18r.3 **irip** : T 30r.18 *erip (اریب);* SK 111 *erip (اریب).*
[313] BM 18r.7 **şiir** : SK 111'de yok.
[314] BM 18r.7 ***veh*** : SK 112 *de (ده).*
[315] BM 18r.8 **siz** : SK 112 *biz (بیز).*

*ki köŋ̂lümdin alıp ṣabr u şekīb otlar sala**dur siz***[316]*::*

tena‘‘um ehli ü bezm-i viṣāl ey derd-i hicr ehli::

Nevāyīdin[317] *siz*[10] *ayrılmaŋ̂ ki zār u bī-nevā**dur** siz::*

معاذالله سیز ای عشق و همت نی بلادورسیز::

که کونکلومدین آلیب صبر و شکیب اوتلار سالاردورسیز::

تنعم اهلی و بزم وصال ای درد هجر اهلی::

نوائی‌دین سیز آیریلمانک که زار و بینوادورسیز::

belādur siz (بلادورسیز)[318] yani ‘ne [çok] belâsınız چه بلاییید’ ve **zār u bī-nevādur siz** (زار و بینوادورسیز) yani ‘zayıf ve çâresizsiniz زار و بینوائید’. Birincisine tanık olarak [11] şiir:

nesteren közgüside bir sarı min bir sarı yār::

*çehre ‘aksin körgüzüp**tür** biz gül-i ra‘nā imes::*

نسترن کوزکوسیدا بیر ساری مین بیر ساری یار::

چهره عکسین کورکوزوبتوربیز کل رعنا ایماس::

körgüzüptür biz (کورکوزوبتوربیز) [12] **körgüzüp biz** (کورکوزوب بیز) ile eş anlamlıdır. Yani ‘göstermişiz نموده‌ایم’. Ayrıca diyor, şiir:

ḥāṣıl-ı ‘ömr ey köŋ̂gül çün ‘ışḳ imiş örgen anı::

özge[13] *‘ömrüŋ̂de ni kim ḥāṣıl ḳılıp**tur** sin unut::*

حاصل عمر ای کونکول چون عشق ایمیش اورکان آنی::

اوزکا عمرونکدا نی کیم حاصل قیلیب‌تور سین انوت::

Ayrıca bağlardandır (ez cümle-yi revābiṭ est از جملهٔ روابط است). Nitekim zikredildi. Diğeri -**tük**’tür (توک) ki **imiştük**’te (ایمیشتوک)[319] [14] bulunur. Tanık olarak şiir:

*ḥayāt-baḫş siniŋ̂ rūḥ **imiştük** ey sāḳī::*

meger ki vāvını i‘lāl itip ḳılıp sin rāḥ::

حیات‌بخش سینیک روح ایمیشتوک ای ساقی::

مکر که واوینی اعلال ایتیب قیلیب‌سین راح::

[15] Bir diğeri **çI** ’dır (چی) ki sesin tamamlanması kategorisinden irad olur (از مقوله تتمیم صوت ایراد می‌شود). Nitekim [T 31v.] *Leylī ve Mecnūn*’da cinâs yoluyla Leylī’nin Çobanına hitaben şöyle der, şiir [16-17]:

*ey vādī-yi īmen içre ḳoy**çı**::*

*it min saŋ̂a öz ḳaşıŋ̂da ḳoy**çı**::*

ای وادی ایمن ایجرا قویچی::

ایت مین سنکا اوز قاشینکدا قوی‌چی::

---

[316] BM 18r.9 **saladur siz** : SK 112 *saladur biz (سالادوربیز).*
[317] BM 18r.9 **Nevāyīdin** : SK 112 *Nevāyī (نوائی).*
[318] BM 18r.10 **belādur siz** :SK 112 *belādur biz (بلادوربیز).*
[319] *imiştük* kelimesinin yapısı için bkz. (Abik 2016).

Sözün süsü (tez'în-kelâm تزئين كلام) için de kullanılır. Nitekim *Lisānü't-Ṭayr*'da şöyle buyurur, şiir:

līk siz[320] *miñg yılçılıḳ andın yıraḳ::*

{ḳaysı miñg yıllıḳ ki imkāndın yıraḳ::}[321]

لیک سیز مینک ییلچیلیق آندین ییراق::

قایسی مینک ییللیق که امکاندین ییراق::

miñg yılçılıḳ (مینک ییلچیلیق) [18] ve **miñg yıllıḳ** (مینک ییللیق) eş anlamlı (müterādif مترادف) olup 'bin yıllık هزار ساله' demektir. Ayrıca **çirikçi** (چیریکچی), **çirik**'in (چیریک) eş anlamlısıdır. Nitekim *Sedd-i İskenderī*'de [19] şöyle der, şiir:

bozuġ[322] *ḳuryasın çirikçi kirip::*

öyidin[323] *niçe şāḫ otun*[324] *ayırıp::*

بوزوغ قوریاسین چریکچی کیریب::

اویی‌دین نیچه شاخ اوتون ایریب::

Ayrıca fâil ekidir ('alāmet-i fā'il علامت فاعل). Nitekim [20-21] Birinci Bāb'ın Dördüncü Faslı'nda Fâil İsmi kısmında geçmiştir.

Diğeri bazı sözcüklerde bulunan **-sI**'dır (سی). Örneğin, **artuḳ** (آرتوق) ile eş anlamlı olan **artuḳsı** (آرتوقسی) 'artık افزون'. Ayrıca zamirlerdendir. Nitekim zikredildi.

Diğeri bazı sîgalarda (صیغ) bulunan **ş**'dir. Örneğin, **ḳuruşmaḳ** (قوروشماق) [22] 'kurumak خشک شدن' ki **ḳurumaḳ** (قوروماق) ile eş anlamlıdır. Nitekim *Ḫüsrev ve Şīrīn*'de şöyle der, şiir:

ki bir körmek bile ḥüsnüñgni ey[23] *ḥūr::*

ol ottın[325] *köñglüm andaḳ boldı maḥrūr::*

ki andın şu'le çün cānımġa tüşti::

***ḳuruşmaḳ** tendeki ḳanımġa*[24] *tüşti::*

که بیر کورماک ییله حسنونکنی ای حور::

اول اوتتین کونکلوم آنداق بولدی محرور::

که اندین شعله چون جانیمغه توشتی::

قوروشماق تنداکی قانیمغه توشتی::

Ayrıca Leylī'nin Hastalığı'nda geçmiş zaman kipi olarak (be sīġa-yı māżī بصیغه ماضی) şöyle der, şiir:

---

[320] BM 18r.18 **siz** : SK 113 *biz (بیز).*
[321] BM 18r.18 {*ḳaysı…yıraḳ*} : SK 113'te yok.
[322] BM 18r.19 **bozuġ:** Bazı nüshalarda *bozup.*
[323] BM 18r.19 **ölidin** : SK 113 *oḳıdın.*
[324] BM 18r.19 **otun :** Metinde **önün** (اونون); SK 113 *oḳun.*
[325] BM 18r.23 **ottın** : SK 113 *ot min (اوت مین).*

şehd-i lebi tābdın ***ḳuruştı****::*

yoḳ yoḳ biri birige[326] *yapuştı::*

شهد لبی تاب‌دین قوروشتی::

یوق یوق بیری بیریکا یاپوشتی::

[25] Ayrıca **yaruşmak** (یاروشماق) 'aydınlanmak روشن شدن' demektir ki **yarumaḳ** (یاروماق) ile eşanlamlıdır. Nitekim *Leylī ve Mecnūn*'da geçmiş zaman kipi olarak şöyle der, şiir:

[26-27] *kim otlarıdın*[327] *cihān* ***yaruştı::***

ḫarmanlarıġa bu şuʿle tüşti::

کیم اوتلاری‌دین جهان یاروشتی::

خرمن‌لاریغه بو شعله توشتی::

Bazı kiplerde de işteşlik işaretleyicisidir (ʿalāmet-i müfāʿele علامت مفاعله). Nitekim Birinci Bāb'da Mastarların Beyanında yazılmıştır.

Diğeri **-nIn̂ġ** (نینک) ve **-nUn̂ġ** (نونک)dur. İkincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

*közün̂ġ****nün̂ġ*** [28] *allıda nergis kilip*[328] *ḳatıġ közlük::*

yüzün̂ġ ḳaşıda gül-i āteşīn savuġ[329] *yüzlük::*

کوزونک‌نونک الیدا نرکس کیلیب قاتیغ کوزلوک::

یوزونک قاشیدا کل آتشین ساووغ یوزلوک::

Eğer **-nün̂ġ** (نونک) lafzı son mısradan düşürülürse, [29] yine de aynı anlamı ifâde edecek. Nitekim şöyle derler: **közün̂ġ allıda** (کوزونک آلیدا) veya **közün̂ġnün̂ġ allıda** (کوزونک‌نونک آلیدا) yani 'gözünün önünde'. Rābıṭa-yı **[BM 18v.1]** mefʿūl'da da vardır. Nitekim zikredildi.

Diğeri olumlu ve olumsuz tekil ikinci kişi emir kipinin sonunda (آخر صیغه مفرد مخاطب از فعل امر و نهی) gelen **-ġıl** (غیل) ve **-gil** (کیل)dir. Örneğin, **alġıl** (آلغیل), [2] **almaġıl** (آلماغیل) ve **kilgil** (کیلکیل), **kilmegil** (کیلماکیل).

Diğeri mastarların sonunda gelen **-lıġ** (لیغ) ve **-lik** (لیک)dir. İkincisine tanık olarak şiir:

[3] *cevr ü ẓulmün̂ġ gerçi ölmek****lik*** *nişānıdır man̂ġa::*

çünki sindindür ḥayāt-ı cāvdānīdür man̂ġa::

جور و ظلمونک کرچه اولماکلیک نشانی‌دور منکا::

چونکه سین‌دین‌دور حیات جاودانی‌دور منکا::

Yani, 'gerçi zulmün [4] benim için ölüm göstergesidir, ama senden olduğu için bana ebedî hayattır'.

---

[326] BM 18r.24 **birige** : SK 114 *birgeme (بیرکاما).*
[327] BM 18r.26 **otlarıdın** : SK 114 *otlardın (اوتلاردین).*
[328] BM 18r.28 **kilip** : SK 114 *kelip (کلیپ).*
[329] BM 18r.28 **savuġ** : SK 114 *savuk (ساووک).*

Başka anlamları da vardır ki, Lām Kitabı'nda (Kitābü'l-Lām كتاب اللام) sözcükler zeylinde ve onların [5] kullanım yerleri de Altıncı Mebnā'nın zeylinde İmlâ Kuralları'nda (اداب املا) zikredilecektir.

Diğeri görünüş tamamlama (tetmim-i ṣūret) için zikredilen **la**'dır (لا).Nitekim [6] şöyle der, şiir:

ḳaṭre ḫūyluḳ ʿārżıńg vaṣfın Nevāyī ḳılġalı [330]*::*

luṭf-i ṭabʿ ebyāt-ı naẓmın dürr-i meknūn ḳıldı ***la****::*

قطره خویلوق عارضینک وصفین نوائی قیلغالی::

لطف طبع ابیات نظمین در مکنون قیلدی لا::

'yazık ve [7] efsus حیف و افسوس' anlamında da kullanılır.

Diğeri sâkin **nūn**'dur (نون ساکنه). Örneğin, **intiẓārında** (انتظاریندا) ve **ḳarārında** (قاریندا) ki **intiẓārıda** (انتظاریدا) ve **ḳarārıda** (قاریدا) ile eş anlamlıdır. Yani, [8] 'bekleyişinde ve kararında در انتظارش و قرارش'. Bu harf hem zikredilerek, hem de zikredilmeden kullanılır. Nitekim zikredilerek şöyle der, şiir:

bir ay ötti min-i maḥzūnġa [9] *bir ay* ***intiẓārında****::*

ki ni köńglüm irür hūşında ni ṣabrım ***ḳarārında****::*

بیر ای اوتتی مینی محزونغه بیر آی انتظاریندا::

که نی کونکلوم ایرور هوشیندا نی صبریم قاریندا::

Zikredilmeyerek şöyle der:

ḫāṭırım vīrānlıġın [10] *bilgey birev* ***hicrānıda****::*

ol ki her sāʿat birevni yoḳlaġay [331] ***vīrānıda****::*

خاطریم ویرانلیغین بیلکای بیراو هجرانیدا::

اول که هر ساعت بیراونی یوقلاغای ویرانیدا::

Diğeri öncesi kesre olan **-In**'dır (In'i mā-ḳabl-ı meksūr ین ماقبل مکسور). Örneğin, **sinsizin** (سینسیزین) ve **ansızın** (آنسیزین) [11] ki **sinsiz** (سینسیز) ve **ansız** (آنسیز) ile eş anlamlıdır. Yani 'sensiz بیتو' ve 'onsuz بی او'. Ayrıca **bir bir** 'birer birer یک یک' ile eş anlamlı olan **birin birin** (بیرین بیرین). Tanık olarak [12-14] şiir:

zülfüńg kim irür tügün tügün gūyā::

il [332] *boldı* ***birin birin*** *giriftārıńg::*

زلفونک کیم ایرور توکون توکون کویا::

ایل بولدی بیرین بیرین کرفتارینک::

---

[330] BM 18v.6 **ḳılġalı** : SK 115 *ḳılġay (قیلغای).*
[331] BM 18v.10 **yoḳlaġay** : SK 115 *yoġlaġay (یوغلاغای).*
[332] BM 18v.12 **il** : SK 116'da yok.

Bu harf aynı zamanda tekil ikinci kişi zamirinin belirtme eki ile birleşmiş şeklidir (żamīr-i müfred-i muḫāṭab mürekkeb bā rābıṭa-yı mefʿūl ضمیر مفرد مخاطب مرکب با رابطه مفعول) Nitekim yazılmıştır.

Beşinci Mebnā (مبناء پنجم)[333]

Özel Bir Anlam Taşıyan Fakat Farklı Bir Anlam İfade Eden Sözcükler

(در بیان کلماتی که بر معنی خاص موضوع‌اند و افاده معنی خاص غیر موضوع‌له می‌کند)

İki kısımdır. Birinci kısım tekli sözcüklerdir (kelimāt-i müfrede کلمات مفرده) ki birleşik olunca onun konusunun dışında bir anlam ifade [15] ederler. Örneğin **almaḳ** (آلماق) 'almak'. Bazı sözcüklerle 'yapabilme قدرت توانائی' anlamına gelir. Nitekim derler: **ala almaḳ** (آلا آلماق) [16] 'alabilmek توان کرفتن'. **bara almaḳ** (بارا آلماق) 'gidebilmek توان رفتن'. [T 32r.] Bazı sözcüklerle de özel anlamlarda kullanılır. Örneğin; **kön̂gül almaḳ** (کونکول آلماق) 'gönül almak دلجویی کردن'. [17] **satġun almaḳ** (ساتغون آلماق) 'satın almak خریدن'.

Diğeri 'bilmek' anlamındaki **bilmek** (بیلماک)dir. Fakat **almaḳ** (آلماق) kuralında olduğu gibi birleşme durumunda [18] 'güç[334] ve yapabilme قدرت و توانائی' anlamı ifade eder. Nitekim *Ḫüsrev ve Şīrīn*'de Ferhād'ı defetme önleminde birincisine tanık olarak ilk mısrada ve ikincisine tanık olarak [19-20] ikinci mısrada şöyle der, şiir:

velī kiltürmekige çāre bilmen::
bu ʿaczimdin ol işge ***bara bilmen::***

ولی کیلتورماکیکا چاره بیلمان::
بو عجزیمدین اول ایشکا باره بیلمان::

Diğeri 'düşmek, inmek افتادن و فرود آمدن' anlamındaki **tüşmek** (توشماک)dir ki, eklendiği zaman 'uğraşmak' (پرداختن) anlamı ifade eder. Örneğin, **ata tüşmek** (آتا توشماک) 'atıcılıkla uğraşmak به تیراندازی پرداختن'. [21] Nitekim geçmiş zaman kipi olarak (بصیغه ماضی) *Sebʿa-yı Seyyāre*'de Beşinci Yolcu Hikâyesinde (داستان مسافر پنجم) şöyle der, şiir:

ıżṭırāb iyleben ***ata tüşti::***
bir[335] *iki* [22] *oḳ velī ḫaṭā tüşti::*

اضطراب ایلابان اتا توشتی::
بیر ایکی اوق ولی خطا توشتی::

---

[333] BM 18v.'de sayfanın sağ kenarında orta kısımda *Mebnā-i Pencüm* yazılmıştır.
[334] BM 18v.18 **şüret** (صورت) : T 32r.2 *ḳudret (قدرت).*
[335] BM 18v.21 **bir** : SK 117 *نپر*

Diğeri ‘girmek, dâhil olmak’ anlamındaki **kirişmek** (کیریشماک)dir. Fakat birleşme durumunda ‘başlama آغاز کردن’ anlamı verir. [23] Nitekim *Tārīḫ-i Babürī*’de fiilin geçmiş zaman kipi şöyle zikredilmiş ki:

‘işret peymānelerin toldurup meclis ehliġa [24] ***tuta kiriştiler*** *ve mürevvaḳ çaġırlarını* [336] *hem meclis ehli yuta* [337] *kiriştiler.*

عشرت پیمانه‌لارین تولدوروب مجلس اهلی‌غه توتا کیریشتی‌لار و مروق چاغیرلارنی هم مجلس اهلی یوتا کیریشتی‌لار

Diğeri ‘yazmak ve hata yapmak نوشتن و خطا کردن’ anlamına gelen **yazmaḳ** (یازماق)tır. [25] Fakat ‘başlamak آغاز کردن’ anlamında da kullanılır. Nitekim *Tārīḫ-i Babürī*’de zikrediliyor ki:

Ḫüsrev Şāh yasaşıp kilişip [26] *ve uruşa* ***yazıp*** *ayrılıp Nāṣır Mīrzā Bedeḫşān sarı tarttı.*

خسرو شاه یاساشیب کیلیشیب و اوروشا یازیب آیریلیب ناصر میرزا بدخشان ساری تارتتی

Bunlara benzer görmekin emri olan **kör** (کور) sözüdür. Fakat [27] abartı ve pekiştirme (از برای مبالغه و تاکید) için başka bir sözle birleştiğinde önceki sözün anlamına ‘çalışma سعی’anlamı da ekleyerek emir anlamına dönüştürür. Örneğin [28] derler: **ḳıla kör** (قیلا کور) ‘yapmaya çalış سعی در کردن کن’. Tanık olarak şiir:

cefā ḳılur barı gül-çehreler vefā ḳıla kör::

{vefā hem [29] *ilge ḳılur sin velī baṅ͡ga* ***ḳıla kör****}* [338] *::*

جفا قیلور باری کلچهره‌لار وفا قیلاکور::

وفا هم ایلکا قیلورسین ولی بنکا قیلاکور::

Bu söz Rūm ahalisi (Rūmiye رومیه) konuşmalarında da kullanılır. Nitekim Fużūlī şöyle der, Rūmī imlâ ile [BM 19r.1] şiir:

duta gör *göz* [339] *yolın ey eşk kim temkīnim eksükdür::*

bu ṣūret-ḫāneni gördükçe naḳş-ı ḥayretim artar::

دوتاکور کوز یولین ای اشک کیم تمکینم اکسوکدور::

بو صورتخانه‌نی کوردوکجه نقش حیرتم آرتر::

Bu gibi sözcükler [2] Farsçada da çoktur. Nitekim derler; **bé rāh oftād** (براه افتاد) ve **bé reftār āmed** (برفتار آمد).

İkinci Kısım birleşik sözcükler olup kinâyelerden ibarettir. Örneğin, [3] **ḳaş ḳaralmaḳ** (قاش قرالماق) ‘gece karanlığının başlaması’ndan kinâyedir.

Diğeri **ḳulaġ tutmaḳ** (قولاغ توتماق) ‘aman istemek, ahdetmek عهد کردن و زنهار کرفتن’.

---

[336] BM 18v.24 **çaġırlarını** : SK 117 *çaġırları (چاغرلانی).*
[337] BM 18v.24 **yuta** : HS I *yuta yuta (یوتا یوتا).*
[338] BM 18v.28-29 {vefā…kör} : SK 118’de yok.
[339] BM 19r.1 **kör** (کور) : T 32r.12 *köz (کوز).*

Bir diğeri [4] **ḳabaḳ bağlamaḳ** (قاباق باغلاماق) ‘doğru olmayan bir şeyi birine dayandırmak چیز غیر واقعی بکسی اسناد دادن’.

Diğeri **ḳızıl ayaḳ** (قیزیل ایاق)[340] ve **ḳara tayaḳ** (قرا تایاق)tır. Bu iki sözün [5] birlikte kullanılması genel saldırı (hücūm-i ʿām هجوم عام) yani ayakları sıvayıp (koşarak) değnekle saldırmaktan kinayedir.

Diğeri **ḳatıġ közlük** (قاتیغ کوزلوک) yani ‘katı gözlü سخت چشم’. [6] O da ‘utanmazlık بیشرمی’ demektir.

Diğeri **savuḳ yüzlük** (ساووق یوزلوک) yani ‘soğuk yüzlü سرد رو’. O da ‘sevgisiz, soğuk tavırlı بیمهر و خنک اطوار’ demektir.

Diğeri **keklik** [7] **azmaḳ** (ککلیک آزماق) ‘midenin bozulması ve sindirim bozukluğu فساد معده و تباهی هاضمه’ndan kinâyedir.

Diğeri **köz tutmaḳ** (کوز توتماق) ‘bir şeyde gözü olmak چشم داشتن’. O da ‘beklenti içinde [8] olmak’tan kinâyedir. Benzerleri çoktur.

Altıncı Mebnā (مبناء ششم):[341]

İmlâ Kuralları (در اداب املاء)

Bir **ön açıklama** (temhīd تمهید) ve iki resmden oluşur. Bil ki Türk dilinin (زبان ترک) [9-10] kendine özgü bir yazımı (رسم‌الخط) var ki, yazılışı (taḥrīr تحریر) ile söylenişi (taḳrīr تقریر) uyumlu değil ve bazı fazla harfler yazıda sözcüğe dâhil edilir. Örneğin, fethayı beyan eden elif, zammeyi beyan eden vāv (واو) ve kesrenin beyanı yazıda kullanılır, fakat söylenişte (telaffuẓ تلفظ) kullanılmaz ve bazı isim ve özel adlarda bu kural terk edilmiş değil. Mesela **mergen** (مرکن) [11] yani ‘tüfekçi تفنگچی’ ve **sancaḳ** (سنجق) ve **sancar/sencer** (سنجر) ve saire. Önceki müellifler **d** (dāl دال) ve **t**’nin (tā تا) birbirine dönüşmesini terk edilmiş sayarak araştırma incisini yanlış delmişler. [12] Elbette bazısını **dāl**, bazısını da **karaşat tā** ile zikretmek gerekir. Örneğin **dimek** (دیماک) ‘demek کفتن’ ve **tıymaḳ** (تیماق) ‘men etmek منع کردن’. [13] Ayrıca **ġ** (ġayn غین), **ḳ** (ḳāf قاف) ve **ḫ**’nın (ḫā خا) birbirine değişmesini terk edilmiş beyan etmişler. Bu da doğru bir beyan değil. Çünkü harflerin çoğunda [14] eğer bir değişim gerçekleşirse yanlış anlam ifade eder. Örneğin, **yıġmaḳ** (ییغماق) ‘toplamak جمع کردن’, **sıġmaḳ** (سیغماق) ‘sığmak کنجیدن’, [15] **yaġmaḳ** (یاغماق) ‘yağmak باریدن’ ve **yaġın** (یاغین) ‘yağmur باران’ elbette ki **ġ** (غین) ile yazılmalıdır. Oysa ki

---

[340] BM 19r.4 **ḳızıl ayaḳ** : SK 118 *ḳızıl amaḳ (قزیل اماق).*

[341] BM 19r’de sayfanın sol kenarına 8 ve 9. satırların hizasında *Mebnā-i Şeşom* yazılmıştır.

yıḳmaḳ (ییقماق) ‘yıkmak خراب کردن’, **sıḳmaḳ** (سیقماق) [16] ‘sıkmak افشردن’, **yaḳmaḳ** (یاقماق) ‘yakmak, beğenilmek, merhem bağlamak مرهم بستن و پسند افتادن و افروختن’ ve **yaḳın** (یاقین) ‘yakın نزدیک’, elbette **ḳ** (قاف) ile yazılmalıdır. [17] Kipler ve onların türevlerinde de aynı kural dikkate alınmalıdır ki yanlışlık ve hatadan korunmuş olsun.

Aynı şekilde [18] **ḳarçıġay** (قرچغای) ‘şahin باز’, **ḳarġavul** (قرغاول) ‘kargavul تذرو’, **ḳuzġuṉg** (قوزغونک) ‘siyah karga کلاغ سیاه’, **ḳozġalan** (قوزغالان) ‘karışıklık آشوب’da [T 33v.] ortadaki harf **ġ** (غین)dır. [19] Bazıları da **ḳ** (قاف) ile yaygındır. Mesela, **ḳorḳu** (قورقو) ‘korku خوف’, **uyḳu** (اویقو) ‘uyku خواب’, **toḳuz** (توقوز) ‘dokuz نه’, **çaḳın** (چاقین) ‘şimşek برق’.

Hata Bulma (تخطئه): [20] Ṭāliʿ Hirevī kendi telifinde **alġuçı** (آلغوجی) ve **alġan** (آلغان)ın anlamında yazmış ki bazı durumlarda Arap **kâf**’ı [k] kullanıma uygun ve kıyâsa [kurala] aykırı olarak [21] dâl’a [d] dönüşür. Örneğin, **itken** (ایتکان), **iden** (ایدن) anlamında; **itgey** (ایتکای), **idey** (ایدای) anlamında ve **kitgey** (کیتکای), **gidey** (کیدای) anlamında. Yanlış yapmıştır.[342] [22] Çünkü **iden** (ایدن) ve **giden** (کیدن) her ikisi de **itgen** (ایتکان) ve **kitgen**’in (کیتکان) değişmiş ve kısaltılmışı olup Rūm ve İrān Türkleri (اتراک روم و ایران) yaygınlaştırarak bu şekilde telaffuz [23] ederler. Fakat Çaġatay lügatinde (لغت جغتای) kullanılmaz. Nitekim Birinci Mebnā’nın zeylinde Kiplerin Bābları Beyanında (بیان ابواب صیغ) zikredilmiştir. Ancak **idey** (ایدای) ve **gidey** (کیدای) [24] bırakın Çaġatay tayfasını (طایفه جغتای) Rūm ve İrān Türkleri boylarının dilinde (لسان فرق اتراک روم و ایران) de kullanılmaz, uydurma sözdür, kurala ve kullanıma aykırıdır.

[25] **Sözün Tamamlanması (تتمیم ذکر)**: Rūm’un Süleymān yüzük kaşlı sultanları ve o sınırlar ve bölgelerin birçok kabilesi Tatar halkından (ایل تاتار) olduğu için Rūmī Türkçesi Çaġatay lisânı ile uyumludur. [26] Fakat Rūm [diyarı] ahalisi (Rūmiye رومیّه) Araplarla komşuluk, diyaloğun çokluğu ve gidiş gelişler nedeniyle bazı sözleri Arapçalaştırıp (معرب), harfleri değiştirip (محرف), sondaki sesleri düşürüp (مرخّم) ve kısaltmışlar (مخفف). [27] Nitekim çoğu yerde **s**’leri (sīn سین) mühmele **ṣ**’ya (صاد مهمله), karaşat **t**’sini (تای قرشت) huttī **ṭ**’ya (تای حطّی) veya **d**’ye (dāl دال) değiştirmişler. Örneğin, **türlük** (تورلوک) [28] yani ‘kısım ve tür قسم و نوع’e Rūm [diyarı] ahalisi (رومیه) **dürlü** (دورلو) yazarlar. **ḳutluġ** (قوتلوغ) yani ‘kutlu ve mübarek خجسته و مبارک’e **ḳutlu** (قوتلو), ‘dağ کوه’ anlamındaki **taġ**’a (تاغ) **ṭaġ** (طاغ); **at** (آت) [29] yani ‘ad نام’a **ad** (آد) ve ‘at اسب’ anlamında da **aṭ** (آط) derler. ‘su آب’ anlamındaki **suy**’a (سوی) **ṣu** (صو), ‘yarar نفع’ anlamındaki **asıġ**’a (اسیغ) **ası** (آسی), ‘sasımış کندیده’ anlamındaki **sasıġ**’a (ساسیغ) **sası** (ساسی) [BM 19v.1] yazarlar ve çoğu durumlarda **elif** (الف), **vāv** (واو) ve **huṭṭī yā**’dan (یای حطّی) oluşan üçlü beyanları

---

[342] BL’de *itken* maddesi altında verilen açıklama Esterābādī’nin burada ondan naklettiği cümlelerle uyuşmaktadır. Fakat BL’nin elimizdeki yazma nüshasında istinsah hatası nedeniyle *iden (ایدن)* yerine *āmeden* (آمدن), *idey (ایدای)* yerine *āmedī* (آمدی) ve *kidey (کیدای)* yerine *ketdi* (کتدی) yazılmıştır.

(بیانات ثلث) yazıda düşürürler. Ayrıca [2-3] olumsuz tekil ikinci kişi emir kipinin sonunda (آخر صیغه مفرد مغایب از فعل نهی) bulunan **s** harfini (حرف سین), örneğin **almas** (آلماس) ve **tutmas** (توتماس) 'almaz/tutmaz نمیکیرد' yerine **hevvez z**'si (زای هوّز) ile **almaz** (آلمز) ve **tutmaz** (توتمز) yazarlar. Ayrıca Çağatay ahalisi (جغتائیّه) **itge biz** (ایتکابیز) 'ederiz میکنیم' derler. Fakat Rūm [diyarı] ahalisi (رومیّه) **iderüz** (ایدەروز) derler. Bazı sözcüklerde de [4] kullanım farklılıkları var. Nitekim Rūm [diyarı] ahalisi (رومیه) **yapmaḳ**'ı (یاپماق) 'yapmak ساختن' anlamında söylerler. Çağatay lügatinde (لغت جغتای) ise **yasamaḳ** (یاساماق)[343] 'yapmak ساختن' anlamında ve [5-6] **yapmaḳ** (یاپماق) 'örtmek پوشیدن' anlamında kullanılır ve imlâ kuralları (رسم‌الخط) da Çağatay imlâ kuralları ile farklıdır.

Dolayısıyla birçok değişikliğe uğrayan Rūm ve İrān Türklerinin (اتراک روم و ایران) yazılış ve söylenişi esas alınmadı. Gerçi Giriş'in (دیباچه) başlangıcında zikredildiği gibi Türkistan'da da [7] bazı tayfaların dillerinde ve diyalektlerinde (در السنه و لغات) özellikle Türkmeniye (ترکمانیّه) ve Özbekiye'de (ازبکیّه) farklılıklar mevcuttur, fakat hepsi Türkistan ehli olduğu [8] ve dilleri karışmış ve değişmiş olmadığı için sözün temeli onların imlâ kuralları ve üslupları üzerinde koyulmuş ve o da dört [9-11] resmde resmedilmiştir.

Birinci Resm:[344]

Harfler ve Harekeler/Ünlüler Üzerindeki Seçime Bağlı Değişiklikler

(در بیان تغییراتی که بعنوان تخییر در حروف و حرکات واقع می‌شود)

O da üç fasıldan oluşur.

Birinci Fasıl Ses Değişimi (ibdāl ابدال) hakkındadır. İki kısımdır.

Birinci Kısım, Harflerin/Ünsüzlerin Değişmesi Hakkında: Bilmek gerekir ki sözün sonunda bulunan **ḳāf** (قاف) ve **ġayın** (غین) harflerinin değişmesi iki vecihlidir (ذوالوجهین). Yazar (کاتب) ikisinden birini seçebilir. Örneğin **yafraġ** (یافراغ) ki Nevāyī aleyhi'r-raḥme (علیه‌الرحمه) **ġayın** harfinde **ġ** (غین) ile ve [12] **ḳāf** harfinde **ḳ** (قاف) ile kafiye etmiştir. Nitekim **ġ** (ġayın غ) harfinde şöyle der, şiir:

ża'īf cismim ara bir birinin͡g üstide dag̱::

[13] *ḳurug̱ yıg̱aç üzedür yafrag̱ üstige* ***yafrag̱****::*

ضعیف جسمیم ارا بیربیری‌نینک اوستیدا داغ::

قوروغ ییغاج اوزه‌دور یافراغ اوستیکا یافراغ::

---

[343] BM 19v.4 **yasaḳ:** *yasamaḳ* olarak düzeltildi.

[344] BM 19v.'de sayfanın sağ kenarında 9. satırın hizasında *Resm-ʾ Evvel* yazılmıştır.

ḳ (ḳāf قاف) harfi ile şiir:

*bāġ içre sa͡nga saçtı gül aḳ u ḳızıl **yafraḳ**::*

[14] *şeh başıġa andaḳ kim il aḳ u ḳızıl yarmaḳ::*

باغ ایچرا سنکا ساچتی کل آق و قیزیل یافراغ::

شه باشیغه آنداق کیم ایل آق و قیزیل یارماق::

Aynı şekilde 'ayak ve kadeh پا و کاسه' anlamındaki **ayaġ** (ایاغ) ki her iki harfle de beyan etmiştir. [15] **ġ** (غ) harfiyle birinci anlamda şiir:

faḳr yolında Nevāyī iylegil başdın ḳadem::

kim bu yol ḳaṭ'ıda baş ḳoymaḳ-turur ḳoymaḳ [16] ***ayaġ**::*

فقر یولیندا نوائی ایلاکیل باشدین قدم::

کیم بو یول قطعیدا باش قویماقتورور قویماق ایاغ::

ḳ (قاف) harfiyle birinci anlamda şiir:

vaṣlı͡nga kiçrek yitişsem luṭf itip 'öẕrümġa baḳ [345] *::*

kim ḳadem ornın [17] *süpürmey köz bile ḳoyman **ayaġ**::*

وصلینکا کیچراک بیتیشسام لطف ایتیب عذرومغه باق::

کیم قدم اورنین سوپورمای کوز بیله قویمان ایاغ::

İkinci anlamda şiir:

teşne lebler ḥāli bu vādīde [346] *ni bolġay ki su::*

köz yaşıdur dağı [18] *otluḳ lāleler cāmı **ayaḳ**::*

تشنه لب‌لار حالی بو وادیدا نی بولغای که سو::

کوز یاشیدور داغی اوتلوق لاله‌لار جامی ایاق::

Buna benzer **-lıġ** (لیغ) ve **-luġ** (لوغ)dur ki birincisinin tanığını her iki yerde zikretmiştir. **ġ** (غ) harfiyle şiir:

[19] *dostlar köp zārlıġ ḳılsam 'aceb irmes ki bar::*

*zār kö͡nglüm dost cevridin besī āzār**lıġ**::*

دوستلار کوپ زارلیغ قیلسام عجب ایرماس که بار::

زار کونکلوم دوست جوریدین بسی آزارلیغ::

ḳ (قاف) harfiyle [**-lıḳ**] şiir:

[20] *ni ḥaddim ārzū ḳılmaḳ ol ay bezmiġa maḥrem**lıḳ**::*

müyesser bolsa ḫoştur [347] *itleri ḫaylıġa hem-dem**lıḳ**::*

نی حدیم آرزو قیلماق اول آی بزمیغه محرملیق::

میّسر بولسا خوشتور ایت‌لاری خیلیغه همدملیق::

---

[345] BM 19v.16 **luṭf itip 'öẕrümġa baḳ** : SK 123 *luṭf u edebġa rumġa baḳ (لطف و ادبغه رومغه باق).*
[346] BM 19v.17 **vādīde** : SK 123 *dādīde (دادیده).*
[347] BM 19v.20 **ḫoştur** : SK 123 *ḫoşbur (خوشبور).*

Bu türden [21] ‘pınar چشمه’ anlamına gelen **bulaġ**’ı (بولاغ) da [T 34r.] her iki harfle (لفظ) nazma çekmiştir. **ġ** (غ) harfiyle Şiir:

yār ayaġın suġa çün saldı közüm tökti sirişk::

[22] *ey Nevāyī bile balıġġa kirek mundaḳ* ***bulaġ***[348]*::*

یار ایاغین سوغه چون سالدی کوزوم توکتی سرشک::

ای نوائی بیله بالیغغه کیراک موندق بولاغ::

ḳ (قاف) harfiyle [**bulaḳ**] Şiir:

ey Nevāyī bu[349] *biyābān ḳaṭ‘ın āsān iyleding::*

[23] *eşkdin mundaḳ ki her*[350] *menzilde çikting yüz* ***bulaḳ****::*

ای نوائی بو بیابان قطعین آسان ایلادینک::

اشکدین موندق که هر منزلدا چیکتینک یوز بولاق::

Bunun gibi her iki şekilde yazılan sözler çoktur. [24] Örneğin, **ḳuruġ/ḳoruġ** (قوروغ) ve **ḳuruḳ/ḳoruḳ** (قوروق) ‘kuru, koruk, koruma خشک، حراست و منع’. **sarıġ** (ساریغ) ve **sarıḳ** (ساریق) ‘sarı زرد’. **ḳatıġ** (قاتیغ) ve **ḳatıḳ** (قاتیق) ‘katı/sert سخت’. **aġ** (آغ) ve **aḳ** (آق) [25] ‘ak/beyaz سفید’.

Yarar: Bil ki, sonu **ḳ** (قاف) veya **ġ** (غین) ile biten emir fiilinde harfleri değiştirme (ibdāl) câyiz değil. Onun kullanımı [26] **ḳ** (قاف) ile olduğu için **ḳ** ile yazılır. Örneğin, **yaḳ** (یاق) ‘yak بیافروز’ ve **yıḳ** (ییق) ‘yık خراب کن’. **ġ** (غین) ile olan ise **ġ** ile yazılır. [27] Örneğin, **yaġ** (یاغ) ‘yağ ببار’ ve **yıġ** (ییغ) ‘topla جمع کن’. Ama kiplerin eklerinde (علامات صیغ) genellikle sonda gelen **ḳ** (قاف) ile [28] zikredilir. Örneğin, **almaḳ** (آلماق) ve **tutmaḳ** (توتماق) ‘almak/tutmak کرفتن’. **alduḳ** (آلدوق), **tuttuḳ** (توتتوق) ‘aldık/tuttuk کرفتیم’. **alsaḳ** (آلساق), **tutsaḳ** (توتساق) [29] ‘alırsak/tutarsak بکیریم’. Ortada bulunan ise harfsiz ve **ġ** (غین) harfiyle yazılır. Örneğin, **alġay** (آلغای), **tutġay** (توتغای), **alġuçı** (آلغوجی), **tutġuçı** (توتغوجی) [BM 20r.1] ve benzerleri. Mastarların da **ḳ** (قاف) ile zikri tercih edilir. Çünkü Nevāyī aleyhi’r-raḥme (نوائی علیه‌الرحمه) tüm mastarları dörtlü divanlarının nazmında (نظم دواوین اربعه) [2] **ḳ** (قاف) harfiyle beyan buyurmuşlar ve mastarlara bir harf veya zamir eklendiği ve mastar **ḳ**’sı kelimenin ortasında bulunduğu zaman kafiyeye uymak için [3] onu bazen **ġ** (غین) bazen de **ḳ** (قاف) ile zikretmişler. Nitekim bu şiirde mastar olan **salmaḳ**’ı (سالماق) **salmaġın** (سالماغین), **ġ** (غین) ile [-**maġ**] zikretmiş ve [4] ‘yağmur باران’ anlamına gelen **yaġın** (یاغین) ile kafiye yapmıştır. Şiir:

ni bahār olġay ki nālem ra‘d irür eşkim ***yaġın****::*

barḳ dir[5] *körgen cihān içre demim ot*[351] ***salmaġın****::*

---

[348] BM 19v.22 **bulaġ** : SK 123 *bulaḳ (بولاق).*
[349] BM 19v.22 **tu** (تو) : T 34r.2 *bu (بو).*
[350] BM 19v.23 **her** : SK 124’te yok.
[351] BM 20r.5 **ot** : SK 124 *üst (اوست).*

نی بهار اولغای که نالم رعد ایرور اشکیم یاغین::

برق‌دیر کورکان جهان ایچره دمیم اوت سالماغین::

ḳ (قاف) ile de [-**maḳ**] kafiye yapmıştır. Tanık olarak şiir:

Nevāyī köñgli ḳanın tökgey [6-8] *asrap sin ey ḳātil* [352]*::*

*ümidim yoḳ idi köñglümni munça asra**maḳ**ınġa::*

نوائی کونکلی قانین توککای اسراب‌سین ای قاتل::

امیدیم یوق ایدی کونکلومنی مونجه اسراماقینک غه::

Tartışma Yeri (مقام بحث): Eğer deseler ki, tüm türeyen kiplerin ekleri (علامات تمامی صیغ مشتقه) **ġ** (غین) ile yazıldığı hâlde, neden mastarlarda **ḳ** (قاف) ile zikredilmelidir. Oysa ki, onun da **ġ** ile kullanılması veya kiplerin eklerinin de **ḳ** (قاف) ile zikredilmesi daha iyidir. Cevapta diyoruz ki, Türkler kiplerde eklerin orta harfini **ġ** (غین) ile ve son harfini [9] **ḳ** (قاف) ile söyledikleri için burada yazı söylenişe tâbidir (تحریر تابع تقریر است) ve doğruluğu doğrulanmış nüshalarda da imlâları bu şekilde [10] görülür.

Ayrıca kelimelerin sonunda bulunan, fetha göstericisi olan her bir elifin **hevvez h**'sine (های هوّز) değiştirilmesi câyizdir. Örneğin **allıda** (**آلیدا**) ve **allıda** (**آلیده**), **yanımġa** (**یانیمغا**) ve **yanımġa** (**یانیمغه**). [11] **ança** (**آنجا**) ve **ança** (**آنجه**). Nitekim hem **elif** harfinde, hem de **h** (ها) harfinde beyan edilmiştir. Elif harfinde şiir:

bir ay ötti men-i maḥzūnġa bir ay [12] *intiẓārında::*

ki ni köñglüm irür hūşında ni hūşum ḳarārında::

بیر ای اوتتی منی محزونغه بیر آی انتظاریندا::

که نی کونکلوم ایرور هوشیندا نی هوشوم قراریندا::

hā (ها) harfiyle şiir:

siyeh zülfüñ bozuḳluḳ saldı [13] *köñglüm ḫānımānında::*

yılan andaḳ [353] *ki salġay ḳozġalan* [354] *ḳuş āşiyānında::*

سیه زلفونک بوزوقلوق سالدی کونکلوم خانمانینده::

بیلان آنداق که سالغای قوزغالان قوش اشیانینده::

Elif harfiyle şiir:

baġır ḫūnābıdın [14] *ża'f oldı ġālib* [355] *ḫasta cānımġa::*

aġır irdi ġazā 'avd itti zaḥmet [356] *nātevānımġa::*

باغیر خونابیدین ضعف اولدی غالب خسته جانیمغا::

آغیر ایردی غذا عود ایتی زحمت ناتوانیمغا::

---

[352] BM 20r.6 **ey ḳātil** : SK 124 *ey ḳāyil (ایقایل).*
[353] BM 20r.13 **andan** (آندان) : T 34r.21 *andaḳ (آنداق).*
[354] BM 20r.13 **ḳoġan lan** (قوزغان‌لان) : T 34r.21 *ḳozġalan (قوزغالان).* LÇ 236 *ḳozġalan* 'fesat, karışıklık'.
[355] BM 20r.14 **ġālib** : SK 126 *ḳālib (قالب).*
[356] BM 20r.14 **زحمت** : SK 126 زحمة

hā (ها) harfiyle şiir:

yine ni ot idi [15] *kim tüşti cānımġa::*

yine ni şuʿle idi kim tüteşti cānımġa::

ینه نی اوت ایدی کیم توشتی جانیمغه::

ینه نی شعله ایدی کیم توتاشتی جانیمغه::

elif harfiyle şiir:

yüzi alında gül neẓẓāre ḳıldım ḫūb [16] *imes ança::*

ḳadi ḳaşında baḳtım [357] *servġa marġūb imes ança::*

یوزی الیندا کل نظاره قیلدیم خوب ایماس آنجا::

قدی قاشیندا باقتیم سروغه مرغوب ایماس آنجا::

hā (ها) harfiyle şiir:

kişi viṣāl tüni yārı birle yatġunça::

cemālı [17] *şemʿiġa ḳılsun naẓar taṉg̃ atġunça::*

کیشی وصال تونی یاری بیرله یاتغونجه::

جمالی شمعیغه قیلسون نظر تانک آتغونجه::

Ayrıca **itse** (**ایتسا**) ve **itse** (**ایتسه**), **içre** (**ایچرا**) ve **içre** (**ایچره**). **üzre** (**اوزرا**) ve **üzre** (**اوزره**), **yanıma** (**یانیما**) ve **yanıma** (**یانیمه**) ve benzerleri.

[18] Kural: Bilinmelidir ki, elifin **h**'ye (ها) değiştirilmesi iki yerde uygun değil.

Birincisi fethalı **k**'dir (کاف مفتوحه) ki yönelme durumu (یای تعدیه) anlamında sözlerin sonunda [19] kullanılır. Mesela **maṉga** (**منکا**), **saṉga** (**سنکا**), **özge** (**اوزکا**) ve **bizge** (**بیزکا**). Fakat eğer **k** (کاف) kelimenin bir parçası ise bu kural haricindedir. Örneğin **hevvez h**'siyle yazılan **tenge** (**تنکه**) 'altın زر'. [20-21] **etege** (**اتکه**)[358] ve **enege** (**انکه**) 'lala, ebe لالا و دایه'. **kevürge** (**کوورکا**) 'büyük davul کوس بزرک' ve **küreke** (**کوراکا**) 'üzerine şarap sürahisi konulan masa کرسی که صراحی شراب بر روی آن میکذارند'. Hem **elif** hem de **h** (ها) ile kullanılır.

İkincisi, [T 35v.] sözlerin ortasında gelen ve fethayı beyan eden **elif**tir. [22-23] Örneğin, **almas** (**آلماس**), **kilmes** (**کیلماس**), **atar** (**آتار**), **tutar** (**توتار**) ve benzerleri. **h**'nin (ها) **elif**e değişmesi bir yerde uygun değil. O da sözlerin sonunda yönelme durumu harfi yerine (بدل حرف تعدیه) gelen fethalı **n**'dir (نون مفتوحه) **[-nA]**. Nitekim şöyle der, şiir:

*sebze-yi ḫaṭṭıṉg̃ sevādı laʿl-i sīrāb üst**ine*** [359] *::*

Ḫıżr gūyā sāye salmış [24-26] *āb-i ḥayvān üst**ine*** [360] *::*

سبزه خطینک سوادی لعل سیراب اوستینه::

---

[357] BM 20r.16 **baḳtım** : SK 126 *baḳım (باقیم).*
[358] BM 20r.20 **etege** : Bunun için bkz. BM 30v.17
[359] BM 20r.23 **üstine** : PdC s.65 *üstiġa (اوستیغه).*
[360] BM 20r.24 **üstine** : PdC s.65 *üstiġa (اوستیغه).*

خضر کویا سایه سالمیش آب حیوان اوستینه::

Fakat **niye** (**نیه**) ve **niye** (**نیا**)nın sonunda bulunan fethalı nūn'da câyizdir.

İkinci Kısım, Harekelerin/Ünlülerin Değişmesi Hakkında: O da fethalı **kāf** (بفتح کاف) ve kesreli **kāf**'ın (بکسر کاف) her ikisi ile de kullanılan **iken** (**ایکان**), **irken** (**ایرکان**), **ikin** (**ایکین**) ve **irkin** (**ایرکین**)dir. Nitekim bir yerde onu **şiken** (شکن) ve **tiken** (تیکن) ile kafiye yapmış ve fethalı **kāf** (بفتح کاف) ile zikretmiştir. Ona tanık olarak şiir:

n'itip tüz atay ḳad kim cismimde[361] ***şiken****lerdür::*

n'iylep tüz uray dem kim[27] *baġırımda* ***tiken****lerdür::*

yüz ʿahd ile mehveşler kōñglümni alıp imdi::

ḳatl iylediler asru bed-ʿahd ***iken****lerdür::*

نیتیب توزاتای قد کیم جسمیمدا شکن‌لاردور::

نیلاب توز اورای دم کیم باغریمدا تیکن‌لاردور::

یوز عهد ایله مهوشلار کونکلومنی آلیب ایمدی::

قتل ایلادیلار اسرو بد عهد ایکانلاردور::

[28] Başka bir yerde **çīn** (چین) ve **-sīn** (سین) ile kafiye yapmış ve kesreli **k** (بکسر کاف) ile beyan buyurmuş ve şöyle demiştir, şiir:

tararda ʿuḳdalıġ zülfin[29] *müselsel iyledi çīnler::*

girih mīm iki zülfi[362] *iki lām anıñg tarag sīnler::*

disem ḥüsn ehli körmeñg ki ẓālimlerdür [BM 20v.1] *ü ḳātil::*

köñgül aytur körey şāyed ki mundaḳ irmes[363] ***irkin****ler::*

تاراردا عقده‌لیغ زلفین مسلسل ایلادی چین‌لار::

کره میم ایکی زلفی ایکی لام آنینک تاراغسین‌لار::

دیسام حسن اهلینی کورمانک که ظالملاردور و قاتل::

کونکول آیتور کورای شاید که موناق ایرماس ایرکین‌لار::

İkinci Fasıl (فصل دویّم)

Ses Düşmesi Hakkında (در حذف)

Örneğin **-ġay** (غای) ve **-gey** (گای) [2] dörtlü ayrışık zamirlerle (ضمایر منفصله اربعه) birlikte kullandığı zaman **y**'nin (یا) zikredilmesi veya düşürülmesi (حذف) seçime bağlıdır. Birincisine tanık olarak *E't-Tercīʿāt*'tan zikredilerek:

[3] *ḳılma yā Rab anı kim* ***bolġay min::***

---

[361] BM 20r.26 **cismimde** : SK 127 *cismide (جسمیدا).*
[362] BM 20r.29 **zülfi** : SK 128 *zülfin (زلفین).*
[363] BM 20v.1 **irmes** : SK 128 *irtes (ایرتاس).*

ol mekān u bu mekīndin mehcūr::

قیلما یارب آنی کیم بولغای‌مین::

اول مکان و مکین‌دین مهجور::

Düşürülerek, şiir:

yaḳın irdi ki yine ṣavmaʿada::

*{**bolġa min** renc ḫumārıda helāk::*

یاقین ایردی که ینا صومعه‌دا::

بولغامین رنج خماریدا هلاک::

İkincisine tanık olarak, zikredilerek, şiir:

*gül ni bolġay kim yüzüñ̂g hicrinde **körgey min** anı::}*[364]

[4] *salsalar külbemġa ḫas yañ̂lıġ **süpürgey min** anı::*

کل نی بولغای کیم یوزونک هجریندا کورکایمین انی::

سالسالار کلبمغه خس ینکلیغ سوپورکایمین آنی::

Düşürülerek, şiir:

*şehr ü kişverdin ilig yup ḫānımāndın **kiçge min::***

[5] *{ḫānımāndın*[365] *kim disün iki cihāndın **kiçge min**}*[366]*::*

شهر و کشوردین ایلیک یوب خانماندین کیچکامین::

خانماندین کیم دیسون ایکی جهاندین کیچکامین::

Ayrıca *Lisānü'ṭ-Ṭayr*'da Simürg ve Hüthüt (سیمرغ و هدهد) hikayesinde her iki şekilde de şöyle der, [6] şiir:

*ança **urġay siz** bu yolda bāl ü per::*

***iylegey siz** ḳaṭʿ ança baḥr ü ber::*

*kim viṣālı kāmıġa yā **yitge biz**[367]::*

[7] *yā temennāsıda cān terk **itge biz::***

آنجه اورغای‌سیز بو یولدا بال و پر::

ایلاکای‌سیز قطع آنجه بحر و بر::

کیم وصالی کامیغه یا یتکابیز::

یا تمناسیدا جان ترک ایتکابیز::

Ne zaman tek başına ya da çoğul zamir (ضمیر جمع) veya bağlarla (روابط) ve fiil ekleri (منتسبات فعلی) ile zikredilirse, onun **y**'si (یا) kesinlikle [8] düşürülmeyi kabul etmez.

Bir diğeri bazı durumlardaki yönelme/taʿdiye'dir (تعدیه). Nitekim özellikleri İkinci Resm'in zeylinde yazılacaktır.

---

[364] BM 20v. {bolġa min…anı} 3. ve 4. satırlar arasında küçük harflerle yazılmıştır.
[365] BM 20v.5 **ḫānımādın** (خانمادین) : T 35v.14 *ḫānımāndın (خانماندین).*
[366] BM 20v.5 {ḫānımāndın…kiçge min} : SK 128'de yok.
[367] BM 20v.6 **yitge biz** : SK 128 *تیستکابیز*

[9-11] Üçüncü Fasıl (فصل سیّم)

Şeddenin Düşürülmesi (تخفیف) Hakkında[368]

İki kısımdır. **Birinci kısım**, bazı şeddeli ünsüzlerle/harflerle ilgilidir. Örneğin rakamlarda dört şeddeli harf vardır ki hem şedde, hem de şeddesiz (بتخفیف) kullanılır.

Birincisi, 'iki' anlamına gelen **ikki**'dir (ایکّی).

İkincisi, 'yedi'anlamına gelen **yitti**'dir (یتّی). Nitekim *Ḫüsrev ve Şīrīn*'de padişahın vasfında her iki biçim için şöyle der, şiir:

şukūhuñg cebhesidin çün şüreyyā::

[12] *yiti ḳaṭre ʿaraḳ dik **yitti** deryā::*

شکوهونک جبهه‌سیدین چون ثریا::

ییتی قطره عرق دیک یتّی دریا::

Eğer geçmiş zamanın tekil üçüncü kişi fiili olan 'yetti/yetişti رسید' anlamında olursa şeddeli zikredilmelidir [13-15] ve şeddesiz (تخفیف) kullanmak uygun değil. Nitekim Altıncı Mebnā'nın Dördüncü Resm'inin zeylinde beyan edilecektir.

Üçüncüsü, 'sekiz' anlamına gelen '**sekkiz**'dir (سکیز). Nitekim *Sebʿa-yi Seyyāre*'de her iki şekilde şöyle der, şiir:

*pāye ornıda **sekkiz** añga sütūn::*

*astıda berkitip **sekiz** gerdūn::*

پایه اورنیدا انکا سکّیز ستون::

استیدا برکیتیب سکیز کردون::

Dördüncüsü, 'dokuz' anlamına gelen **toḳḳuz**'dur (توقوز). Nitekim her ikisi için şöyle buyurur, şiir:

zihī cevlān-gehiñg [16] eflāk üze meydān, ev-ednā[369]::

*Buraḳıñgġa [370] toḳuz günbed bu **toḳḳuz** günbed-i ḫażrā::*

زهی جولانکهینک افلاک اوزه میدان او ادنی::

براقینکغه توقوز کنبد بو توقوز کنبد خضرا::

Diğeri 'sakal ریش' yani 'لحیه' anlamına gelen **saḳḳal**'dır (سقّال).

---

[368] Yazarın kullandığı *taḫfīf (تخفیف)* teriminin kelime anlamı 'hafifletmek'tir. Fakat konu bazı şeddeli harflerin şeddesiz kullanımıyla ilgili olduğu için başlıkta "şeddeli harflerin düşürülmesi" olarak çevirilmiştir.

[369] *ev ednā* (او ادنی) Arapçada 'veya daha yakın' demektir.

[370] BM 20v.17 **Buraḳıġa** (براقیغه) : T 35v.24 *Burakıñgġa (براقینکغه).*

[17] **İkinci Kısım**, ilk harfi **huttī y** (یای حطی) olan bazı sözcüklerde, **y**'yi elife dönüştürüp ve elifi atarak yazıya [18] geçirirler. Örnek olarak 'yüz (100) صد' anlamındaki **yüz**'dür (یوز). Nitekim *Sedd-i İskenderī*'de Bārıḳ-ı Berberī'nin Savaşı (در رزم بارق بربری) hakkında şöyle der, şiir:

*üç **üz** altmış* [19] *altı la'b u girih::*

ötüp kim sinān uçı körmey zirih::

اوج اوز آلتمیش آلتی لعب و کره::

اوتوب کیم سنان اوجی کورمای زره::

Şiir: [371]

ayırdı [372] *üç **üz** keşti-yi tīz-tek::*

yürürde niçik kim hilāl-i [20] *felek::*

آیردی اوچ اوز کشتی تیز تک::

یورودا نیچوککیم هلال فلک::

yüz (یوز) 'yüz رو' anlamında da aynı şekilde kullanılır.

Diğeri **yıl** (ییل) 'yıl سال'dır. Nitekim *Sedd-i İskenderī*'nin başlangıcında şöyle der, şiir:

[21] *çü* [373] *gül 'ıṭrı yüz **yıl**çılıḳ yol kitip::*

yüz illik ölük [374] *cān tapıp çün itip::*

چو کل عطری یوز ییلچیلیق یول کیتیب::

یوز ایللیک اولوک جان تاییب چون ایتیب::

yüz yılçılıḳ (یوز ییلچیلیق) ve **yüz illik** (یوز ایللیک) eş anlamlı olup [22] 'yüz yıllık صد ساله' demektir.

İkinci Resm:[375]

[T 36r.] Bazı sözcük ve eklerde ünsüz ve ünlülerin (حرف و حرکت) kullanım yerine göre farklılık ortaya çıkar.

[23-24] İki kısımdır.

Birinci kısım, önceki [sesten] dolayı değişir. O da dört türdür.

Birinci tür, önceki ünsüze (حرف) tâbi olup dāl ile başlayan eklerde (روابط و علامات) görülür. Eğer onlardan önceki ünsüz ḳaraşat tā ise, dāl ḳaraşat tā'ya dönüşür [25] ve eğer

---

371 BM 20v.19 **şiir** : SK 130'da yok.
372 BM 20v.19 **ayırdı** : SK 130 *bar irdi (بار ایردی).*
373 BM 20v.21 ve T 35v.28 : *çü* yok.
374 BM 20v.21 **ölük** : T 35v.29 *önük (اونوک).*
375 BM 20v.'de sayfanın sağ kenarında 22. satırın hizasında *Resm-ı Doyyom* yazılmıştır.

bā-yı Acemī (p), cīm-i Acemī (ç), mühmele sīn (s), muʿceme şīn (ş), ḳāf (ḳ) ve kāf (k) olursa hem dāl hem de tā ile kullanılabilir. Diğer harflerde ise, [26] dāl kullanılır ve dönüştürülmesi doğru değil. Örneğin, tekil üçüncü kişi geçmiş zaman kipinin eki (علامت صیغه مفرد مغایب از فعل ماضی) olan **-dI**'dir (دی). [27] Ayrıca İkinci Bāb'ın Birinci Mebnā'sında terkip fazlalıkları (zevāyid-i terkīb) ile birlikte ayrıntıları ile açıklanan beşli eklerdir (علامات پنجگانه).

Diğeri **-da** ve **-de** (دا و ده) olup [28] zaman ve yer belirteci (ظرف زمان و مکان) anlamına gelir. Ona Arapçada 'فی' denir.

Diğeri **-dIn**'dır (دین) '-dAn از'. Arapçada ona 'مِن و عَن' derler.

[29] Bir başkası **-dUr** ve **-dUrUr** (دور و دورور) '-dIr/-dUr/-tIr/-tUr است'dır. Eğer harf-i rabıṭa olan **-dUr** (دور) geçmiş zaman fiilinin sonunda gelirse [BM 21r.1] ḳaraşat **tā** ile kullanılır [**-ptUr/-mIştUr**]. Nitekim şöyle der, şiir:

*közüŋ͡ ni belā ḳara bol**uptur**::*

*cāngа ni ḳara belā bol**uptur**::*

کوزونک نی بلا قرا بولوبتور::

جانغه نی قرا بلا بولوبتور::

[2] Şiir:[376]

*çıḳıp ʿışḳ otı köksüm çākidin başımdın at**ıptur**::*

*bu iskirgen[377] yıġaççġa öz içindin ot[3] tutaş**ıptur**::*

چیقیب عشق اوتی کوکسوم چاکیدین باشیمدین آتیبتور::

بو ایسکیرکان بیغاجغه اوز ایچیندین اوت توتاشیبتور::

Buna benzer **bolmıştur** (بولمیشتور) 'olmuştur شده است', **aşmıştur** (آشمیشتور) 'geçmiştir گذشته است', **tutaşmıştur** (توتاشمیشتور) 'tutuşmuştur در کرفته است'.

[4-6] İkinci tür, önceki ünlüye/harekeye bağlı olan tekil üçüncü kişi zamiri (yani iyeliği) **-I** (ی) ve **-sI**'dır (سی). Eğer önceki sözcüğün son harfi **köz** (کوز) ve **ḳaş** (قاش) gibi ünsüz ise (حرف آخر کلمه ماقبل ساکن باشد) onlara **-I** (یای حطی) ekleyerek **közi** (کوزی) ve **ḳaşı** (قاشی), yani 'gözü ve kaşı چشمش و ابرویش' derler. Eğer kelimenin son harfi **ata** (آتا), **közgü** (کوزکو) ve **ılḫı** (ایلخی) örneklerinde olduğu gibi üçlü harekelerden biri yani fetha, zamme veya kesre ise, **-sI** (سی) zamiri (yani iyeliği) eklenir. Örneğin, **atası** (آتاسی), **közgüsi** (کوزکوسی), **ılḫısı** (ایلخیسی). Bu konuda [7] Sekizinci Bāb'ın Birinci Mebnā'sında izahat verilmiştir.

Üçüncü tür, kāf'li veya ḳāf'lı olmasına bağlıdır, fakat sîga ekleri (علامات صیغه) ona eklenen emir fiilleridir. [8] Bu sîga ekleri eğer emir fiili ḳāf'lı ise, ḳāf ve ġayn ile ve eğer

---

[376] BM 21r.2 **şiir** : SK 131'de yok.

[377] BM 21r.2 **iskirgen** : SK 131 *السکیرکان*

kāf'li ise kāf ile söylenir [9] ve bundan caymak câiz değil. Bu kural ḳıyâsîdir ve iki Beyân'dan oluşur.

Birinci Beyān'a göre, bazı eklerde son harfte değişiklik olur.

[10] Birincisi mastar eki olan **-maḳ** (ماق) ve **-mek**'tir (ماک). Örneğin **tapmaḳ** (تاپماق) 'bulmak پیدا کردن', **itmek** (ایتماک) 'etmek کردن'.[378]

İkincisi [11] çoğul birinci kişi geniş zaman (مضارع) eki olan **-saḳ** (ساق) ve **-sek**'tir (ساک). Örneğin, **tapsaḳ** (تاپساق)[379] 'bulursak پیدا کنیم', **itsek** (ایتساک) 'edersek'. Nitekim [12] her ikisine tanık olarak *Ḫüsrev ve Şīrīn*'de Ferhād'ın Ermen dağına varması hakkında şöyle der, şiir:

bu yaŋ͡ğlıḳ bir ʿömr-i Nūḥ **tapsaḳ**[380] ::
[13] *bedende köprek*[381] *andın rūḥ* **tapsaḳ**[382] ::
niçe kim ẓāhir itsek ʿöz̲r-i[383] *maʿḳūl*::
alar allıda irmes ʿöz̲r[384] *maḳbūl*::

بو ینکلیغ بیرله عمر نوح تاپساق::
بدنده کوپراک اندین روح تاپساق::
نیجه کیم ظاهر ایتساک عذر معقول::
آلار آلیدا ایرماس عذر مقبول::

Diğeri [14] **-duḳ** (دوق), **-tuḳ** (توق), **-dük** (دوک) ve **-tük** (توک), yani çoğul birinci kişi zaman ekidir. Örneğin, **alduḳ** (آلدوق) 'aldık کرفتیم', **taptuḳ** (تاپتوق) [15] 'bulduk پیدا کردیم', **didük** (دیدوک) 'dedik کفتیم', **öttük** (اوتتوک) 'geçtik کذشتیم'. Nitekim *Sedd-i İskenderī*'de Dārā'nın [16] İskender'e haber göndermesi hakkında şöyle der, şiir:

didük *kim cünūnuŋ͡ğa āġāz imiş*::
cehālet saŋ͡ğa köp ü ʿaḳl az imiş::
işiŋ͡ğe[385] *yoḳ ıṣlāḥ*[17] *tedbīrdin*[386] ::
çü kūdeksin ***öttük*** *bu taḳṣīrdin*::

دیدوک کیم جنونونکنه آغاز ایمیش::

---

[378] BM 21r.10 **gom kerden** کم کردن 'kaybetmek' : T 36r.16 *kerden* کردن 'etmek'. Metinde *itmek* sözünün 'etmek' yoksa 'kaybolmak' anlamında kullanıldığı belli olmadığından iki nüshaa farklı anlamlar yazılmıştır. T'de 'etmek' anlamı düşünülerek Farsça *kerden* کردن anlamı verilirken, BM'de *tapmaḳ* 'bulmak' fiiliin de etkisiyle *gom kerden* کم کردن 'kaybetmek' olarak anlamlandırılmıştır. Oysa ki ikinci anlam dikkate alınsa bile 'kaybetmek' değil 'kaybolmak' yazılmalı idi. Nitekim yazar BM 93r.15-16'da bu konuda açıklama yapmıştır. Hazırladığımız metinde T'ye dayanarak 'etmek' anlamındaki *kerden* fiili tercih edilmiştir.
[379] BM 21r.11 **tapsaḳ** : SK 132 *talsaḳ (تالساق).*
[380] BM 21r.12 **tapsaḳ** : SK 132 *talsaḳ (تالساق).*
[381] BM 21r.13 **köprek** : SK 132 *köyrek (کویراک).*
[382] BM 21r.13 **tapsaḳ** : SK 132 *talsaḳ (تالساق).*
[383] BM 21r.13 **ʿöz̲r** (عذر) : SK 132 *ʿözr (عزر).*
[384] BM 21r.13 **ʿöz̲r** (عذر) : SK 132 *ʿözr (عزر).*
[385] BM 21r.16 **işiŋ͡ğe** : SK 133 *الشینکا*
[386] BM 21r.17 **tedbirdin** : SK 133 *tedbīrvin (تدبیروین).*

جهالت سنکا کوپ و عقل از ایمیش::

ایشنیکا یوق اصلاح تدبیردین::

چو کودکسین اوتنوک بو تقصیردین::

dāl ve tā'nın farkı bu Resm'in Birinci Tür kısmında açıklanmıştır.

İkinci Beyān: [18] On altı ek var ki onlardaki değişiklikler ilk harfte gerçekleşir. Her birinin anlamı hakkında Birinci Mebnā'nın bāblarında sîgaların izahında ve [19] eklerin açıklamasında bilgi verildiğinden onları kısaca tekrarlayacağız. Bunlar tek heceli (müfredât) ve çok heceli (mürekkebât) olmak üzere ikiye ayrılır.

Tekliler (مفردات):

Birincisi **-ġan** (غان) ve **-gen**'dir (كان).

[20] İkincisi **-ġay** (غای) ve **-gey**'dir (كای).

Üçüncüsü **-ġıl** (غيل) ve **-gil**'dir (كيل).

Dördüncüsü **-ġalı** (غالی) ve **-geli**'dir (كالی).

Beşincisi **-ġaç** (غاج) ve **-geç**'tir (كاج).

Altıncısı **-ġu** (غو) ve **-gü**'dür (كو).

[21] **Birleşik Olanlar (مركبات):**

Birincisi **-ġuçı** (غوجی) ve **-güçi**'dir (كوجی).

İkincisi **-ġuça** (غوجه), **-ġunça** (غونجه), **-ġança** (غانجه), **-güçe** (كوجه), **-günçe** (كونجه) ve **-gençe**'dir (كانجه).

Üçüncüsü **-ġum** (غوم) ve **-güm**'dür (كوم).

Dördüncüsü [22] **-ġumız** (غوميز) ve **-gümiz**'dir (كوميز).

Beşincisi **-ġuŋ̂ğ** (غونک) ve **-güŋ̂ğ**'dür (كونک).

Altıncısı **-ġuŋ̂ğuz** (غونكوز) ve **-güŋ̂ğüz**'dür (كونكوز).

Yedincisi **-ġusı** (غوسی) ve **-güsi**'dir (كوسی).

Sekizincisi [23] **-ġusılar** (غوسيلار) ve **-güsiler**'dir (كوسيلار).

Dokuzuncusu **-ġudik** (غوديک) ve **-güdik**'dir (كوديک).

Onuncusu **-ġuluķ** (غولوق), **-gülük**'tür (كولوک).

Dördüncü Tür, [24] önceki sözcüğün harflerine bağlıdır. İster sîgalardan, isterse de diğer sözcüklerden olsun, iki Beyân'dan oluşur.

Birincisi [25] **[T 37v.]** harfleri farklılık gösteren kelimeler olup dört lafzdan ibarettir. Birincisi **-ġa** (غا، غه) ve **-ge** (كا), yani yönelme durumu bā'sıdır (بای تعديه).

İkincisi **-ġı**, **-ķı** ve **-ki** (غی، قی و كی) olup [26] mensubiyeti bildirir.

Üçüncüsü **-ġına** ve **-gine** (غینه و کینه) olup küçültme (تصغیر) anlamı ifade eder.

Dördüncüsü **-raḳ**, **-raġ** ve **-rek** (راق، راغ و راک) olup [27] 'daha افعل' anlamına gelir ve kullanımı iki kurala tabidir. Birinci kural kurallı (kıyâsî)dir ve üç yolla yapılır. [28]387 Bu üç yolun her birinde, lafzlar öncekine uyar. Eğer önceki ḳāflı ise, o da ḳāf ve ġayn ile ve eğer kāfli ise kāf ile söylenir.

[BM 21v.1-2] Birincisinde ḳāflı veya kāfli sîgalarla kullanılır.

İkincisi, ondan ḳāflı ve kāflı sîga yapılan isimlere eklenir. Mastar ve türemiş sîgalardan (صیغ مشتقه) ismin ḳāflı ve kāflı olmasına kanaat getirilir, nisbet (نسبت) de [3] ona göre ifade edilir.

Üçüncüsünde son ünsüzü (حرف) ḳāf veya kāf olan sözcükler birlikte kullanılır. [Bu durumda] [4] mahreç yakınlığına uyarak ḳāflı ise ḳāf ve ġayn, kāflı ise kāf ile söylenir.

İkinci kural kuralsız (semāʿī)dir ve üç şekilde yapılır.

[5] Birincisinde, ḳāf ya da kāf önceki sözcüğün başında ve ortasında gelir. Çoğu zaman mahrece yakınlığına göre, [6] nisbeti sözcüğe tâbi eder, ḳāflı kelime ġayn ve ḳāflı kelime kāf ile kullanılır. Bazen bunun tersi de [7-9] olabilir.

İkincisinde, diğer lafzlardan önce gelir. Çoğu zaman ġayn, bazı lafzlarda da kāf ile kullanılır.

Üçüncüsü, (جایز الوجهات) sözcüklerdir ve her iki şekilde de kullanılmaktadır.

Açıklama: Dörtlü lafzların (الفاظ اربع) kullanımı hakkında

Birincisi, **-ġa** (غا، غه), **-ge** (کا) olup üç kurallı (ḳıyāsī) ve üç kuralsız (semāʿī) türde kullanılır.

Kurallı olanlar (القیاسیات): [10] Birincisi mastarlar ve türemiş sîgalarla kullanılır. Nitekim bu şiirde ḳāflı mastar olan **çıḳmaḳ**'ı (چقماق) yönelme durumu (تعدیه) ġayını [11] ve kāflı mastar olan **kirmek**'i (کیرماک) kāf ile beyan etmiştir. Şiir:

ança boldı ten oḳuñġdın içgeri taşḳarı yol::

[12] *kim ecel kirmek**ge** cān* [388] *çıḳmaḳ**ġa**dur her sarı yol::*

آنجه بولدی تن اوقونکدین ایچکاری تاشقاری یول::

کیم اجل کیرماککا جان چیقماقغه‌دور هر ساری یول::

Ayrıca 'etmek کردن' anlamına gelen **ḳılmaḳ** (قیلماق) mastarının türevlerinden (از مشتقات) olan **ḳılur** (قیلور) lafzını [13] **ḳılurġa** (قیلورغه) ve 'dökmek ریختن' anlamına gelen

[387] BM 21r.'nin satır sayısı 28'dir.
[388] BM 21v.12 **kirmekge cān** : SK 135 *kirmelge ḫan (کیرمالکا حان).*

tökmek (توکماک) mastarının türevlerinden olan **töker**'i (توکار) **tökerge** (توکارکا) olarak zikr etmiştir. Şiir:

[14] *ol ġamze ḳan **tökerge** ol köz vefā **ḳılurġa**::*

bīdād u ẓulm bāʿiṣ, nāz u ʿitāb mānīʿ::

اول غمزه قان توکارکا اول کوز وفا قیلورغه::

بیداد و ظلم باعث ناز و عتاب مانع::

Bazen bir sîga [15-16] iki anlamda kullanılır. Bir anlamda ḳāflı sîgalarla ve diğer anlamda kāflı sîgalarla birlikte gelir. Örneğin, **olturur/öltürür** (اولتورور) 'oturur ve öldürür می‌نشیند و میکشد'. Eğer 'oturmak' anlamında ise, mastarı **olturmaḳ** (اولتورماق) gibi ḳāflı olduğu için **olturġa** (اولتورغه) ve eğer 'öldürmek' anlamında ise [17-18] mastarı **öltürmek** (اولتورماک) gibi kāflı olduğu için **öltürürge** (اورلتوروركا) denmelidir.

İkincisi 'su ve ateş آب و آتش' anlamına gelen **su** (سو) ve **ot** (اوت) gibi isimlerdir. Onların nisbeti ġayn ile yapılarak **suġa** (سوغه) ve **otġa** (اوتغه) denir. Çünkü onlardan elde edilen mastarlar ve sîgalar [19] ḳāf ile kullanılır. Örneğin, **suvarmaḳ** (سووارماق) 'suvarmak' ve **otlamaḳ** (اوتلاماق) 'yakmak'. **yir** (یر) ve **yil** (یل) [20] 'yer ve yel/rüzgâr زمین و باد' anlamına gelir ve onların nisbeti **yirge** (یرکا) ve **yilge**'dir (یلکا). Çünkü onların mastarları ve sîgaları kāf ile kullanılır. [21] Örneğin, **yirleşmek** (یرلاشماک) 'yerleşmek ' ve **yillemek** (یللاماک) 'yellemek/şişirmek '. Bunu bilmek tam dikkate (تتبع) bağlıdır.

Üçüncüsü diğer (سایره) lafzlar olup [22] son harfi ḳāf, ġayn ve kāf olanlardır. Örneğin, **taġ** (تاغ) ve **taḳ** (تاق) 'dağ'dır ki **taḳġa** (تاقغه) denir. Nitekim şöyle söyler, şiir:

[23] *tā hevānı*[389] *min ol ay hicride andaḳ kim bulut*[390]*::*

***taḳġa** her dem yüzlenür min*[391] *yaş töküp feryād itip::*

تا هوانی مین اول ای هجریدا آنداق کیم بولوت::

تاقغه هردم یوزلانورمین یاش توکوب فریاد ایتیب::

Yine **melāyik** (ملایک) ve [24] **kök**'e (کوک) **melāyikge** (ملایککا) ve **kökge** (کوککا) derler. Tanık olarak şiir:

*encüm dime gūyā ki **melāyikge** tutaştı::*

āhım otı [25] *uçġunları kim kökge bitürdüñ::*

انجم دیما کویا که ملایککا توتاشتی::

اهیم اوتی اوچغونلاری کیم کوککا بیتوردونک::

Buna benzer **uluḳ** (اولوق) 'ulu, büyük بزرک' ve **kiçik** (کیچیک) 'küçük کوچک'dür. *Sedd-i İskenderī*'de [26] Dārā'nın İşinin Sonu'nda (خاتمه کار دارا) şöyle der, şiir:

---

[389] BM 21v.23 **hevānı** : T 37v.24 *hevāy (هوای);* SK 137 *havāy (هوای).*
[390] BM 21v.23 **yulut** (یولوت) : T37v.24 *bulut (بولوت).*
[391] BM 21v.23 **yüzlenürmin** : SK 137 *yüzeleyüzbin (یوزەلایوزبین).*

uluḳġa [392] *ulugça ʿaṭā iylesün::*

kiçikge *kiçikçe saḫā* [393] *iylesün::*

اولوقغه اولوغجه عطا ايلاسون::

كيچيكجا كيچيكجا سخا ايلاسون::

Eğer [27] kelime ve **ek** (علامت) arasında bir zamir gelirse, kural değişmez ve ek ḳāf veya kāf'a tabi olur. Nitekim [28][394] *Ḫüsrev ve Şīrīn*'de **kiçikler**'in (كيچيكلار) [T 38r.] yönelme durumu (تعديه) kāf ve **uluġlar**'ınki (اولوغلار) ḳāfla zikredilmiştir. Şiir:

kiçiklerge [BM 22r.1] *kiçikdür ʿömr esāsı::*

uluġlarġa *uluġraḳdur ḳıyāsı::*

كيچيكلاركا كيچيكدور عمر اساسى::

اولوغلارغا اولوغراقدور قياسى::

Kuralsız Olanlar (السماعيات): Birincisinde ġayn, kāf ve ḳāf kelimenin [2] bir parçasıdır. Örneğin, **ḳuş** (قوش) ve **közgü** (كوزكو) gibi ki **ḳuş**'un yönelme durumu (تعديه) ġayını ile ve **közgü**'nünkü kāf ile kaydedilmiştir. Birincisine tanık olarak [3] şiir:

ḳuşġa *ottın*[395] *rem* [396] *bolur yüz vāy kim kö͡nglüm ḳuşı::*

özni [397] *asray almas ol ruḫsār-ı āteş-nākdın::*

قوشغه اوتتين دم بولور يوز واى كيم كونكلوم قوشى::

اوزنى آسراى آلماس اول رخسار آتشناكدين::

[4] İkincisine tanık olarak şiir:

sipāh-i ḥüsnü͡nge bir mehçesi raḫşān ʿālem bolġay::

ḳuyaş ***közgüsige*** *āhım* [398] *sutūni ger tutaş olsun::*

سپاه حسنونكا بير مهچهسى رخشان علم بولغاى::

قوياش كوزكوسيكا آهيم ستونى كر توتاش اولسون::

[5] Bunun tersi de olabilir. Nitekim **gedā**'nın (كدا) yönelme durumu (تعديه) ġayn ile ifade edilmiştir [**-ġa**]. Tanık olarak şiir:

kö͡ngülge cān bile bir dāġı͡ng [6-7] *azdur ḳoy yine bir hem::*

niçe itti [399] ***gedāġa*** *bir direm üzre* [400] *telāş olsun::*

كونكولكا جان بيله بير داغينك ازدور قوى ينه بير هم::

نيجه ايتى كداغه بير درم اوزره تلاش اولسون::

---

[392] BM 21v.26 **uluḳġa** : SK 137 *الوقغه*
[393] BM 21v.26 **saḫā** : SK 137 *seni (سنى).*
[394] BM 21v.'nin satır sayısı 28'dir.
[395] BM 22r.3 **ottın:** FK s. 190 *otdın.*
[396] BM 22r.3 **dem** : SK 138 *rem (رم);* FK s.190 *rem*
[397] BM 22r.3 **özni** : SK 138 *اوزق*
[398] BM 22r.4 **آهيم** : SK 138 *آهم*
[399] BM 22r.6 **itti** : SK 138 *iki (ايكى).*
[400] BM 22r.6 **üzre** : SK 138 *ürre (اورره).*

İkincisi ġayn, ḳāf ve kāf'ı olmayan kelimelerdir. Onların çoğunun yönelme durumu ġayn ile yapılır. Nitekim şöyle der, şiir:

āstānı[401] ***zībiġa*** *tan͡g yoḳ yitür*[8] *sem*[402] *eşk ü āh::*

geh bulut ***saḳḳāsıġa*** *gāhī ṣabā* ***ferrāşıġa****::*

آستانی زیبیغه تانک یوق ییتورسام اشک و آه::

که بولوت سقاسیغه کاهی صبا فراشیغه::

Bazılarının yönelme durumu kāf ile de yapılır. Örneğin, **birev** (بیراو) yani 'birer یکی'. Nitekim şöyle [9] der, şiir:

ger cıday almay[403] *kön͡gül birsem* ***birevge*** *nāgehān::*

barı il içre cıday alġança meşhūr itmeyin::

کر جیدای آلمای کونکول بیرسام بیراوکا ناکهان::

باری ایل ایچره جیدای آلغانچه مشهور ایتمایین::

Buna benzer [10] **il** (ایل) yani 'halk'. Tanık olarak şiir:

tutup san͡ga çü mey-i luṭf sāḳī-yi raḥmet::

şefāʿatın͡g urup iki cihān ***ilige*** [11] *ṣalā::*

توتوب سنکا چو می لطف ساقی رحمت::

شفاعتینک اوروب ایکی جهان ایلیکا صلا::

Üçüncüsü iki vecihli (جایزالوجهان) kelimelerdir. İşaret zamiri (اسم اشاره) olan **anġa** (آنغه) ve **an͡ga** (آنکا) 'ona باو' gibi. Nitekim birincisine tanık olarak *Ḫüsrev ve* [12] *Şīrīn*'de Süheylā-yi Ḥakīm'in vasiyetinde şöyle der, şiir:

tapar çün dīvni ḳatl itti kīni[404]*::*

Süleyman-ı Nebī'nin ḫātemini::

bularnı [13] *ḳılsa devlet* ***anġa*** *teslīm::*

barını iylesün[405] *ḫāḳānġa teslīm::*

تاپار چون دیونی قتل ایتی کینی::

سلیمان نبینینک خاتمینی::

بولارنی قیلسا دولت آنغه تسلیم::

بارینی ایلاسون خاقانغه تسلیم::

İkincisine tanık olarak şiir:

laʿlın͡g ol ot kim kön͡gül [14] *mecmer* ***an͡ga***

yā kön͡gül dürc ü debin͡g gevher ***an͡ga***

---

[401] BM 22r.7 **āstānı** : SK 138 *āşnā'ī (آشنائی).*
[402] BM 22r.7-8 **yitürsem** : SK 138 *تیوسام*
[403] BM 22r.9 **almay** : SK 138 *almas u (آلماس و).*
[404] BM 22r.12 **kīni** : SK 139 *kisni (کیسنی).*
[405] BM 22r.13 **iylesün** : SK 139 *iylesül (ایلاسول).*

لعلینک اول اوت کیم کونکول مجمر آنکا

یا کونکول درج و لبینک کوهر آنکا

Fakat çoğunlukla ikinci biçim (حرف) kullanılır. Ayrıca **külbe** (کلبه) sözcüğünün yönelme durumunu da [15] hem ġayn hem de kāf ile zikretmiştir. Birincisine tanık olarak şiir:

gül ni bolġay kim yüzüñ̂g hicride körgey-min[406] *anı::*

[16] *salsalar* ***külbemġa*** *ḫas yañ̂lıġ süpürgey-min anı::*

کل نی بولغای کیم یوزونک هجریدا کورکایمین آنی::

سالسالار کلبمغه خسن ینکلیغ سوپورکایمین آنی::

İkincisine tanık olarak şiir:

tīre ***külbemġa*** *kirip cānā ölümdin*[407] *bir necāt::*

[17] *ẓulmet içre Ḫıżrġa ol nevʿ kim āb-ı ḥayāt::*

تیره کلبمکا کیریب جانا اولومدین بیر نجات::

ظلمت ایچرا خضرغه اول نوع کیم آب حیاة::

Bazı lafzlar iki anlamda kullanılmıştır. Öyle ki, bazen nisbetlerinin kullanımı [18] bir anlamda ġayn ve ḳāf ve diğer anlamda kāf iledir.

Yarar: Eğer son harfi ḳāf olan bir sözcük yönelme durumu **ġayn**'ı (غین تعدیه) ile [19] birleşirse, küçük bir parça (جزو) olan yönelme durumu ekinin de (حرف تعدیه) sözcüğe uydurularak ḳāf ile yazılması daha uygundur. Nitekim *Ḫüsrev ve Şīrīn*'de şöyle der, [20-21] şiir:

diben dīvāne salsa bend ayaḳḳa[408] *::*

ḳutulmaḳ ol zamān çikgey ***yıraḳḳa::***

دیبان دیوانه سالسا بند آیاققه::

قوتولماق اول زمان چیککای بیراققه::

Fakat her ikisinin de ġayn ile yazılması Türklerin (اتراک) konuşma ve telaffuzuna aykırıdır. Eğer bir zamir ortada gelirse, olduğu gibi ġayn'ı ġayn, ḳāf'ı ḳāf ile yazmak gerekir. Nitekim şöyle der, şiir:

tā körüben [22] *yüzin ḳuyaş ḳalġalı* ***iştiyāḳıġa::***

gāh başıġa ivrülür gāh tüşer ***viṣāḳıġa::***

تا کوروبان یوزین قویاش قالغالی اشتیاقیغه::

کاه باشیغه ایورولور کاه توشار وثاقیغه::

---

[406] BM 22r.15 **körgeymin** : SK 139 *körgenmin (کورکانمین).*
[407] BM 22r.16 **ölümdin** : SK 139 *öldin (اولدین).*
[408] BM 22r.20 **diben…yatḳa** : SK 140 *diben dīvāne sanında ayaḳḳa.*

Yarar: Bil ki, Rūm ve İrān Türkleri (اتراک روم و ایران) [23] yönelme durumu ekini (حرف تعدیه) hiçbir yerde kullanmazlar. Eğer kelimenin sonu ünsüz ise (مسکونةالاخر) ona bir fetha [: -A] ekleyerek yönelme durumu eki yerine kullanırlar. [24] Örneğin, **baş** (باش) ve **ayaġ**'a (اياغ) **başa** (باشه) ve **ayaġa** (اياغه) 'başa ve ayağa بسر و بپا' derler. Eğer sonu ünlü ise (متحرکةالاخر) ona fethalı **yā** (یای مفتوحه) [: -yA] eklerler. [25] Örneğin, **havāya** (هوايه) 'havaya بهوا', **suya** (سويه) 'suya بآب', **ılḫıya** (ايلخيه) 'yılkıya بايلخی'. Gerçi Çağatay lugatinde (لغت جغتای) bu şekilde yönelme durumu ekinin (حرف تعدیه) düşürülmesi [26] mümkündür, ama gerekmediği sürece düşürülmez. Hazret-i Nevāyī'nin tüm nazım ve nesir eserlerinde de üç durum dışında (بغیر از سه مقام لفظی) [27] yönelme durumu ekinin/harfinin düşürülmesine rastlanmaz. Birincisi **üstige** (اوستيکا)dir ki kāf'ı atmış ve sonuna fethalı nūn ekleyerek **üstine** (اوستينه) demiştir. Tanık [28-29] olarak şiir:

sebze-yi ḫaṭṭıng̑ sevādı laʿl-i ḫandān ***üstine::***
Ḫıżr gūyā sāye salmış āb-i ḥayvān ***üstine::***

سبزۂ خطینک سوادی لعل خندان اوستینه::
خضر کویا سایه سالمیش آب حیوان اوستینه::

İkincisi, tekil birinci kişi zamirinin mīm'i olup, mīm'e fetha eklemiştir [: -mA]. Örneğin, **ḫālıma** (حاليمه) ve **köñglüme** (کونکلومه). Tanık olarak şiir:

köñglüme *peykānlarıng̑dın* [T 39v.] [BM 22v.1] *ḳatre ḳatre su imes::*
ḫālıma *köz dik biʿaynih ol dağı giryān irür::*

کونکلوما پیکانلارینکدین قطره قطره سو ایماس::
حالیما کوز دیک بعینه اول داغی کریان ایرور::

Üçüncüsü, hitâp nūn ve kāf'ı [: -ñg̑] kullanılan yönelme durumu ekidir. [2] Bu durumda yönelme durumu eki/harfi yerine hitâp kāf'ına fetha eklenir [: -ñg̑A]. Nitekim şöyle der, şiir:

kilürüng̑e *yasadım köñglüm* [3] *öyin::*
yasalur külbe çü mihmān kirgeç::

کیلورونکا یاسادیم کونکلوم اویین::
یاسالور کلبه چو مهمان کیرکاج::

İkinci lafz, ilgi/aitlik (انتساب) bildiren **-ġı**, **-ḳı** ve **-ḳi**'dir (غی و قی و کی). İki [4] kurallı (قیاسی) ve bir kuralsız (سماعی) türü vardır. Kurallılar, sonunda ġayn, ḳāf ve kāf olan sözcüklerdir. Örneğin, **uluġ** (اولوغ), **kiçik** (کیچیک), **taġ** (تاغ)[409] ve **kök** (کوک) [5] ki **uluġdağı** (اولوغداغی), **kiçikdeki** (کیچیکداکی), **taġdağı** (تاغداغی) ve **kökdeki** (کوکداکی) denir. Yani,

[409] BM 22v.4 **baġ** (باغ): T 39v.5 *baġ (باغ).* Fakat aynı satırda +da+ġı *taġdağı (تاغداغی).* Bu nedenle metinde *taġ* olarak düzeltildi.

‘büyükteki, küçükteki, dağdaki [6] ve gökdeki آنچه در بزرگست و انچه در کوچک است و آنچه در کوه است و آنچه در آسمانست’.

İkincisi, ḳāf ile kullanılan isimlerdir. Örneğin masdarı **yoldamaḳ** (یولداماق) ‘yollama براه انداختن’ olan **yol** (یول) [7] ḳāflıdır ve onun nisbetini ġayn ile yaparak **yolıdaġı** (یولیداغی) derler. Tanık olarak şiir:

*ṭaleb **yolıdaġı** āvārelerġa* [8] *müjde diñgiz::*

ki[410] *yolġa hādī irür*[411] *dost*[412] *maḥmil-i ceresi::*

طلب یولیداغی اوارەلارغه مژده دینکیز::

که یولغا هادی ایرور دوست محمل جرسی::

‘yüz, sima رو’ anlamına gelen **yüz** (یوز) kāf ile kullanıldığı için **yüzleşmek** (یوزلاشماک) [9] ‘karşılaşmak روبرو شدن’ gibi, nisbetini de **yüzideki** (یوزیداکی) derler. Nitekim şöyle der, şiir:

ni zühd olsa saçıñ küfride yiter[413] *zinnār::*

[10-11] *cihān **yüzideki** dīn ehliġa anıñ*[414] *meresi::*

نی زهد اولسا ساچینک کفریدا بیتار زنار::

جهان یوزیداکی دین اهلیغه آنینک مرسی::

Ancak kuralsızlardan (السماعی) sîga yapılmadığı için, onların ḳāflı veya kāflı olduğunu kanıtlayamayız. Bu durumda, eğer kāf kelimenin bir parçası ise, çoğunlukla kāf ile ifade edilir. Örneğin, [12] **köñgül** (کونکول) ki ona **köñglideki** (کونکلیداکی) derler. Tanık olarak şiir:

ni köñglini bozadur derd ü ġam Nevāyīniñg::

çü ol perīdür ü [13] *bes oşbu tilbe **köñglideki::***

نی کونکلینی بوزادور درد و غم نوائینینک::

چو اول پریدور و بس اوشبو تیلبه کونکلیداکی::

Ayrıca **kūy** (کوی) ki ona **kūyideki** (کوییداکی) derler. Nitekim şöyle der, şiir:

bilmedim[415] *kim ol iyler nefy* [14] *rencidin ḫılāṣ::*

*nefy ḳılġan şeyḫ-i muġ **kūyideki** meyḫāneni::*

بیلمادیم کیک اول ایلار نفی رنجیدین خلاص::

نفی قیلغان شیخ مغ کوییداکی میخانەنی::

Buna benzer **kün** (کون) ‘gün روز’dür ki **künki** (کونکی) denir. Nitekim [15] *Ḥayretü’l-Ebrār*’ın Üçüncü Makalesi’nde şöyle der, şiir:

---

[410] BM 22v.8 **ki** : SK 142’de yok.
[411] BM 22v.8 **irür** : SK 142 *irdir (ایردر).*
[412] BM 22v.8 **dost** : SK 142 *devlet (دولت).*
[413] BM 22v.9 **yiter** : SK 142 *yiten (ییتان).*
[414] BM 22v.10 **anıñ** : SK 142 *itiñ (ایتینک).*
[415] BM 22v.13 **bilmedim** : SK 142 *bilmedi (بیلمادی).*

beski semāʿ-ı ġazel ü ḳavl u ṣavt::

boluban[416] *ol* ***künki*** *namāz ilge fevt::*

بسکه سماع و غزل و قول و صوت::

بولوبان اول کونکی نماز ایلکا فوت::

Eğer [16] ġaynlı veya ḳāflı olsa, nisbet ġayn ile ifade edilir. Bazı lafzlar bu beyanın tersidir. Örneğin, **sonraġı** (سونراغی) yani 'sonraki آخرین' ama **burnaġı** (بورناغی) [17] yani 'birinci/önceki اولین' kurallılardandır (از قیاسیاتست). Çünkü onlardan sîga yapılmış ve mastarı **burnaşmaḳ** (بورناشماق) yani 'öncelik tanımak تقدم جستن'dır. Nitekim [18] 'sonraki آخرین' anlamına gelen birinciye ve 'önceki, birinci اولین' anlamına gelen sonuncuya tanık olarak şöyle der, şiir:

vaʿde ḳıldıñg hem vefā hem ḳatl pervā ḳılmadıñg::

ḳıl [19] *vefā vaʿdıñgga yāḫūd* ***burnaġı*** *yā* ***sonraġı::***

وعده قیلدینک هم وفا هم قتل پروا قیلمادینک::

قیل وفا وعدنکغه یا خود بورناغی یا سونراغی::

Bir diğeri küçültme (تصغیر) anlamı ifade eden -**ġına** (غینه) ve -**gine** (کینه)dir. Bir [20] kurallı (قیاسی) ve bir de kuralsız (سماعی) türü vardır.

Kurallılar (القیاسیات): Örneğin, **yumruḳ** (یومروق) 'yumruk مشت' ve **kök** (کوک) 'gök/mor (renk) کبود'. Mahrece uyarak **yumruḳ**'un nisbetini [21] ġayn ve **kök**'ün nisbetini de kāf ile derler. Tanık olarak şiir:

yüz öperge ḳoymadı ilgin dilim bārī öpey::

[22-24] *taşlaban* ***yumruḳġına*** *ḳıldı közümni* ***kökgine::***

یوز اوپارکا قویمادی ایلکین دیلیم باری اوپای::

تاشلابان یومروق‌غینه قیلدی کوزومنی کوک‌کینه::

Kuralsız (السماعی): Diğer lafzlardır. Bazen ḳāf ve ġayn'dan oluşan sözcüklerin nisbeti ġayn; kāf ile birleşen kelimelerin nisbeti kāf ile kullanılır. Örneğin, **ḳuşġına** (قوشغینه) 'kuşçuk مرغک' ve **kögüsgine** (کوکوس کینه) 'göğüsçük سینه‌اک'. Bu harflerin bulunmadığı lafzlarda, nisbet çoğu zaman ġayn ile yapılır. Örneğin **çıngına** (چین‌غینه) yani [25] 'az doğru راستک'. Tanık olarak şiir:

cevr ile tehdīdi bī-dillarġa barı ***çıngına****::*

mihr ile her vaʿde kim ḳıldı barı [26] *ötrükgine::*

جور ایله تهدیدی بیدل‌لارغه باری چین‌غینه::

مهر ایله هر وعده کیم قیلدی باری اوتروک‌کینه::

---

[416] BM 22v.15 **boluban** : SK 142 *bolubal (بولوبال).*

Fakat meşhur ülke olan Çin'in nisbeti kāf iledir ve **ötrükgine** (اوتروک کینه) yani 'yalancık دروغک' kurallılardandır (قیاسی). [27] Nitekim Kurallı (ḳıyâsî) kısmında bu sözcük beyan edilmiştir.

Dördüncü lafz **-raġ** (راغ), **-raḳ** (راق) ve **-rek** (راک) olup üstünlük (تفضیل) anlamı ifade eder. Üç [28] kurallı (قیاسی) ve üç kuralsız (سماعی) türü vardır.

Kurallılar (القیاسیات):

Birincisi türeyen sîgalarla (صیغ مشتقه) kullanılanlardır. Örneğin, eğer fâil ismi (اسم فاعل) üstün (افعل) yapmak isterlerse, [29] ḳāflı olursa nisbeti de ḳāf ile yaparlar. Mesela, **alġuçıraḳ** (آلغوجیراق) 'daha alıcı کیرندەتر'. Eğer kāflı olursa nisbeti de kāf ile ifade edilir. [BM 23r.1] Örneğin, [T 40r.] **kisgüçirek** (کیسکوجیراک) 'daha keskin برندەتر'.

İkincisi, sîgası yapılmış olan lafzlarla zikredilir. Örneğin, **aç** (آج) 'aç کرسنه' [2] ve **tüz** (توز) 'düz/doğru راست'. **açıḳmaḳ** (آجیقماق) 'acıkmak کرسنه شدن' ḳāflı ve **tüzmek** (توزماک) 'doğru olmak/doğrulmak راست شدن'[417] kāflı olduğu için **aç**'ın nisbetini ḳaf [3] ve **tüz**'ün nisbetini de kāf ile yaparak **açraḳ** (آجراق) 'daha aç کرسنەتر' ve **tüzrek** (توزراک) 'daha düz راستتر' derler.

Üçüncüsü [4] sonu ġayn, ḳāf veya ḳāf olan lafzlardır. Örneğin **savuġraḳ** (ساووغراق) 'daha soğuk سردتر', **yavuḳraḳ** (یاووقراق) 'daha yakın نزدیکتر', **çākrek** (چاکراک) ve **nemnākrek** (نمناکراک). [5] kāflıya tanık olarak şiir:

kökrekimdür ṣubḥnıng̃ pīrāhenidin ***çākrek::***

kirpigim şebnem tökülgen sebzedin [418] ***nemnākrek::***

کوکراکیمدور صبحنینک پیراهنیدین چاکراک::

کیرپیکیم شبنم توکولکان سبزەدین نمناکراک::

[6] **Kuralsızlar (السماعیات):**

Birincisi ḳāflı ve kāflı lafzlarla kullanılanlardır. Örneğin, **ḳuyıraḳ** (قویراق)[419] 'daha inişli سرازیرتر' ve **köprek** (کوکراک)[420] [7] 'daha çok بیشتر'.

İkincisi diğer lafzlarla kullanılanlar olup çoğu zaman ġayn ve ḳāf ile [8] ifade edilir [**-raḳ/-raġ**]. Örneğin, **ḫūbraḳ** (خوبراق) ve **merġūbraḳ** (مرغوبراق). Tanık olarak şiir:

ey cemāl[421] *u nāz u ʿişveng̃ bir biridin* ***ḫūbraḳ::***

[9] *ḳāmeting̃* [422] *merġūb u andın peykering̃* ***merġūbraḳ::***

---

[417] BM 23r.2 **tüzmek:** ML s.149-151 *tözmek* veya *tüzmek* '1. *töz-* 'tahammül etmek, sabretmek, dayanmak, katlanmak; 2. *tüz-* 'düzmek, düzeltmek, düzenlemek; 3. *tüz-* 'dizmek'. BM 173r.22 *tözmek/tüzmek (توزماک)* 'Birincisi tahammül etmek. Ona *tözlenmek (توزلانماک)* de derler. İkincisi yapmak, süslemek, kurmak [müzik aletini akord etmek], üçüncüsü sapa taş (mühre) dizmek. Son anlamdaki için *tizmek (تیزماک)* de kullanılır.'

[418] BM 23r.5 **sebzedin** : SK 145 *sizdin (سیزدین).*

[419] BM 23r.6 **ḳuyraḳ** : T 40r.6 *ḳulıraḳ (قولی راق).*

[420] BM 23r.6 **kökrek** (کوکراک) : T 40r.6 *köprek (کوپراک).*

[421] BM 23r.8 **ای جمال** : T 40r.7 *ایجمال*; SK 145 *ایجمال*

ای جمال و ناز و عشونک بیر بیری‌دین خوب‌راق::

قامتینک مرغوب و آندین پیکرینک مرغوب‌راق::

Kāf ile de kullanılır [**-rek**]. Nitekim *Ḥayretü'l-Ebrār*'ın On Dokuzuncu Makalesi'nde (مقاله نوزدهم) [10-11] aşkı vasfederken şöyle der, şiir:

her niçe kim ḥüsn ***dilāvīzrek::***

ʿışḳ otı il kö͡ngli ara ***tīzrek::***

هر نیجه کیم حسن دلاویزراک::

عشق اوتی ایل کونکلی آرا تیزراک::

Her ikisine de tanık olarak *Maḥbūbu'l-Ḳulūb*'un "Tenbīhāt"ında (تنبیهات) şöyle der:

Her iş kifāyetide kim ser-encāmıda ṭabʿġa tereddüd bolġay ol cānibi tut ki imgeki ***azraḳ*** *ve āzārı* [12] ***kemrek*** *ḫāṭırġa kilgey.*

هر ایش کفایتیدا کیم سرانجامیدا طبعغه تردد بولغای اول جانبی توت که ایمکاکی آزراق و آزاری کمراک خاطرغه کیلکای

Buna benzer **yaḫşıraḳ** (یخشی‌راق) ve **behrek** (بهراک)[423]. Nitekim birincisine tanık olarak *Sedd-i İskenderī*'de şöyle buyurur, şiir:

[13] *ḫıreddin irür ġayb ʿilmi yıraḳ::*

irür bī-ḫıreddin ḫıred ***yaḫşıraḳ::***

خرددین ایرور غیب علمی یراق::

ایرور بیخرددین خرد یخشی‌راق::

İkincisine tanık olarak da *Leylī ve Mecnūn*'da şöyle der, şiir:

ża'f içre [14] *ṭabīb bolsa müşfiḳ::*

behrek *ki tümen ṭabīb-i ḥāẕıḳ::*

ضعف ایچرا طبیب بولسا مشفق::

بهراک که تومان طبیب حاذق::

Üçüncüsü birden çok görünüşlü olabilenlerdir (جایز الوجهان).

[15] **Yarar:**

Bu kelime Rūm Türklerinin konuşmasında (محاورت اتراک روم) durumu anlatmak ve tekrarlanmayı (تکریر) ifade etmek için kullanılır. Örneğin, **ḳaçaraḳ** (قاچاراق) 'kaça [16] kaça, kaçarak کریزان کریزان' ve **giderek** (کیدرک) 'git gide, giderek رفته رفته'. Niceliği (کیفیت) Dokuzuncu Bāb'ın Birinci Mebnā'sında anlatılmıştır.

Rum diyarının (Rūmiye رومیه) yazım kurallarına göre çoğu zaman [17] elif düşürülerek fetha ifade edilir [çoğu zaman fethayı göstermek için elif yazılmaz].

---

[422] BM 23r.9 **ḳāmeti͡ng** : SK 145 *ḳāteti͡ng (قاتتینک).*

[423] *behrek* 'daha iyi' < Far. *b'h* 'iyi'+ Tür. *–rek* 'daha'.

İkincisi, hareke ve harfler [ünlü ve ünsüz] açısından çeşitlilik var. Örneğin, **-lıġ** (لیغ), **-luġ** (لوغ), **-lıḳ** (لیق), [18] **-luḳ** (لوق), **-lik** (لیک) ve **-lük** (لوک) ki eş anlamlı olup aynı anlamda kullanılır. Kullanımı iki şekildedir.

Birincisi, [19] harflerde [ünsüzlerde] farklılık olup üç kurallı (قیاسی) ve üç kuralsız (سماعی) türden oluşur.

Kurallılar (القیاسیات):

Birincisi sîgalarla birlikte kullanılır. [20] Ḳāflı **çıḳmaslıġ** (چیقماسلیغ) 'çıkmazlık بیرون نیامدن' gibi ve kāflı **itmeslik** (ایتماسلیک) 'etmezlik نکردن' gibi. Birincisine tanık olarak şiir:

[21] *çıḳ Nevāyī ḳarıdıŋ̑ ḥürmet*[424] *ile meykededin::*

südretürler kişi ***çıḳmaslıġ*** *itip bolsa*[425] *ḳaşaŋ̑::*

چیق نوائی قاریدینک حرمت ایله میکده‌دین::

سودراتورلار کیشی چیقماسلیغ ایتیب بولسا قاشانک::

İkincisine tanık olarak [22] şiir:

ḳavma ey şeyḫ Nevāyīni işitmes[426] *dip pend::*

kim siniŋ̑ {pendiŋ̑}[427] ***işitmeslik*** *aŋ̑ga*[428] *pend olmış::*

قاوما ای شیخ نوائینی ایشیتماس دیب پند::

کیم سنینک پندینک ایشیتماسلیک انکا پند اولمیش::

İkinci tür [23] onlardan sîga yapılmış olan lafzlarla birlikte zikredilenlerdir. Örneğin **açlıġ** (آجلیغ) 'açlık کرسنکی', **tüzlük** (توزلوک) 'düzlük, doğruluk راستی'.

Üçüncüsü [24] son harfi ḳāf, ġayn veya kāf olan kelimelerle kullanılanlardır. Örneğin, **dāġlıġ** (داغلیغ) 'yaslı داغدار', **bī-bāklik** (بیباکلیک)[429] 'korkmazlık بیباکی'. Nitekim şöyle der, [25] şiir:

nāgeh[430] *ey aḥbāb-ı devrān ḳılmaġay* ***bī-bāklik::***

yoḳsa biz dik[431] *yüz tümen cānān üçün ölse ni bāk::*

ناکه ای احباب دوران قیلماغای بیباکلیک::

یوقسا بیز دیک یوز تومان جانان اوچون اولسا نی باک::

[26] **Kuralsızlar (السّماعیات)**:

Birincisi ḳāflı, ġaynlı ve kāfli kelimelerle kullanılanlardır. Nitekim *Leylī ve Mecnūn*'da **aġa**'nın (آغا) nisbetini ġayn [27] ve **siŋ̑gil**'in (سینکیل) nisbetini kāf ile ifade buyurmuştur. Şiir:

---

[424] BM 23r.21 **ḥürmet** : SK 147 حرمة
[425] BM 23r.21 **bolsa** : SK 147 *bol (بول).*
[426] BM 23r.22 **işitmes** : SK 147 *الشیتماس*
[427] BM 23r.22 ve T 40r.21: *piendiŋ̑* (پندینک) yok.
[428] BM 23r.22 **aŋ̑ga** : T 40r.21 *oŋ̑ga (اونکا);* SK 147 *oŋ̑ga (اونکا).*
[429] *bibāklik* < Far. *bī-bāk* 'korkusuz'+ Tür. *-lik.*
[430] BM 23r.25 **ta ki** *(تاکه).*
[431] BM 23r.25 **dik** : SK 147 دنک

sāz itti ***aġalıġ u siŋgillik::***

köp[432] *istedi siŋglidin baḥillik*[433]*::*

ساز ایتی آغالیغ و سینکیللیک::

کوپ ایستادی سینکلی‌دین بحللیک::

[28] Buna benzer **ḳarılıġ** (قاریلیغ) 'yaşlılık پیری' ve **yigitlik** (ییکیتلیک) 'yiğitlik, gençlik جوانی'. Bazen bu kuralın tersi kullanılır. Örneğin, [29] **yaŋlıġ** (ینکلیغ) 'gibi مانند'. Buna benzer **kem ü kāstlıġ** (کم و کاستلیغ). *Ḥayretü'l-Ebrār*'ın Üçüncü Makalesi'nde şöyle buyurur, şiir:

[BM 23v.1] *kim ki bu devrānda ḳılıp rāstlıġ::*

yoḳtur işi ġayr-ı[434] ***kem ü kāstlıġ::***

کیم که بو دورانده قیلیب راستلیغ::

یوق‌تور ایشی غیر کم و کاستلیغ::

İkincisi, bu harflerden oluşmayan diğer kelimelerdir. [2] Örneğin, **dīvānelıġ** (دیوانه‌لیغ), **ferzānelıġ** (فرزانه‌لیغ) [T 41v.] ve benzerleri. Tanık olarak şiir:

ʿışḳıŋda[435] *bir* ***dīvānelıḳ*** *şevḳıŋda bir* [3] ***ferzānelıḳ::***

aġyārdın bīgānelıḳ iylep özüŋe āşinā::

عشقینکده بیر دیوانه‌لیق شوقونکده بیر فرزانه‌لیق::

اغیاردین بیکانه‌لیق ایلاب اوزونکا آشنا::

Bazı kelimelerin nisbeti kāf ile de kullanılır. Örneğin, **tīrelik** (تیرەلیک). Nitekim [4] şöyle der, şiir:

savuġ āhımdın yaruġluġ az velī köp ***tīrelik::***

ḳışda ol yaŋlıġ ki ton bolġay uzun [5] *kün ḳışḳarıp::*

ساووغ آهیمدین یارو غلوغ آز ولی کوپ تیرەلیک::

قیشده اول ینکلیغ که تون بولغای اوزون کون قیشقاریب::

Buna benzer **cebīnlik** (جبینلیک). Tanık olarak şiir:

maŋga imdi serv ile gül müddeʿāsı ḳılmadı::

serv [6-7] *boyluḳ gül* ***cebīnlikler*** *hevāsı ḳalmadı::*

منکا ایمدی سرو ایله کل مدعاسی قیلمادی::

سرو بویلوق کل جبینلیک‌لار هواسی قالمادی::

Üçüncüsü birden çok görünüşlü olabilenlerdir (جایزالوجهان). Örneğin, **yıllıġ** (ییللیغ) ve **yillik** (ییللیک) 'yıllık سالیانه'. Nitekim *Lisānü't-Ṭayr*'da ḳāf ile şöyle buyurur, şiir:

līk siz miŋ yılçılıġ andın yıraḳ::

---

[432] BM 23r.27 **köp** : SK 148 کویب

[433] *beḥil (بحل)* Arapçada 'aff, bağışlamak' demektir. (DehS.)

[434] BM 23v.1 **yoḳtur işi ġayr-ı** : SK 148 یوقور الشیءغه

[435] BM 23v.2 **ʿışḳıŋda** : SK 148 *ʿışḳıda*

ḳaysı miñg[436] ***yıllıḳ*** *ki imkāndın yıraḳ::*

لیک سیز مینک ییلچیلیغ آندین یراق::

قایسی مینک ییللیق که امکاندین یراق::

Seb'a-yi[8] *Seyyāre'*de kāf ile şöyle der, şiir:

kişveridin kiterdi[437] *çün tārāc::*

yiti ***yillik*** *mu'āf tuttı ḫarāc::*

کشوری‌دین کیتاردی چون تاراج::

یتی ییللیک معاف توتتی خراج::

*Sedd-i İskenderī'*de [9] İskender'in Dārā'nın memleketlerini ele geçirmesiyle ilgili ḳāf ile şöyle der, şiir:

sözi nāfiẕ irdi velī yol yıraḳ::

kirek irdi bir ikki ***yıllıḳ***[10] *yaraḳ::*

سوزی نافذ ایردی ولی یول ییراق::

کیراک ایردی بیر ایکی ییللیق یراق::

kāf ile şiir:

alıp mülkidin ikki ***yillik*** *ḫarāc::*

çirikge birip ança kim iḥtiyāc::

آلیب ملکی‌دین ایکی ییللیک خراج::

چیریکه‌کا بیریب آنجه کیم احتیاج::

Değişik nüshalara başvuruldu. [11] Aynı şekilde yazılmıştı. Buna benzer **bīgānelıġ** (بیکانەلیغ) ve **bīgānelik** (بیکانەلیک), **kemlıġ** (کملیغ) ve **kemlik** (کملیک). İkinci biçim ünlü (hareke) farkından ortaya çıkmış [12] ve ḳıyâsî bir kurala tabidir.

Kural: Bil ki, eğer lām'dan önceki harf zammeli ise, nisbet lām'ı da zammeli olur. Örneğin, [13] **ḳayġuluḳ** (قایغولوق) 'kaygılı/kederli غمناک', **ḳarangġuluḳ** (قرانغولوق) 'karanlık تاریکی'. Nitekim şöyle der, şiir:

köñglüm bolur[438] *ġamıñg tolı*[439] *her laḥẓa* ***ḳayġuluḳ::***

[14] *çün şām boldı her nefes artar* ***ḳarangġuluḳ::***

کونکلوم بولور غمینک تولی هر لحظه قایغولوق::

چون شام بولدی هر نفس ارتار قرانغولوق::

Ayrıca **nāzüklük** (نازکلوک) 'naziklik, incelik'. Tanık olarak şiir:

luṭf kör kim suda gül[15] *'aksi miṣillik körünür::*

ḫele ***nāzüklükidin*** *her sarı nāzük bedeniñg::*

---

[436] BM 23v.7 **miñg** : SK 148 *منلینک*

[437] BM 23v.8 **kiterdi** : SK 148 *kiteri (کیتاری).*

[438] BM 23v.13 **bolur** : T 41v.11 *nolur (نولور).*

[439] BM 23v.13 **tolı** : SK 149 *to'ī (توئی).*

لطف کور کیم سوده کل عکسی مثللیک کورونور::

حله نازکلوکیدین هر ساری نازک بدنینک::

Eğer önceki harf fethalı veya kesreli olursa, kesreli nisbet lām'ı [16] zammeli olur. Örneğin, **ra'nālıḳ** (رعنالیق) 'ranâlık رعنایی', **birlik** (بیرلیک) 'birlik اتحاد'. Son harfin sükûnu geçerli değil. Örneğin, **vīrān** (ویران) [17] ve **Müsülmān** (مسلمان) ki bu durumda da lām'dan önceki fethaya uyarak, nisbet kesre ile ifade edilir. Nitekim şöyle der, şiir:

közüng ki küfr [18] *ile yüz dīngа saldı vīrānlıġ::*

Ḫudāy üçün ti anı yoḳ mudur ***Müsülmānlıġ::***

کوزونک که کفر ایله یوز دینغه سالدی ویرانلیغ::

خدای اوچون تی آنی یوق مودور مسلمانلیغ::

Tartışma Yeri (مقام بحث): Eğer bu kurala göre dense ki, [19] Hazret-i Nevāyī neden kesreli lām ile **nā-ḫoşlıġ**'ı (ناخوشلیغ) **serkeşlıġ** (سرکشلیغ) ile kafiye buyurmuştur, örneğin şiir:

cānnı ḫoşluġ birle ol kāfirġa birdin [440] [20] *nige kim::*

ol ḫūd alur ḳalsa iş almaḳġa ***nā-ḫoşlıġ*** *bile::*

جاننی خوشلوغ بیرله اول کافرغه بیردیم نیکا کیم::

اول خود آلور قالسا ایش آلماقغه ناخوشلیغ بیله::

Yine *Ḥayretü'l-Ebrār'ın* On Birinci Makalesi'nde şöyle der, şiir:

[21] *yil kibi savurmaḳ u* ***nā-ḫoşlıġı::***

ot kibi köydürmek ü ***serkeşlıġı::***

ییل کیبی ساوورماق و ناخوشلیغی::

اوت کیبی کویدورماک و سرکشلیغی::

Cevapta demeliyiz, gerçi görünürde **nā-ḫoşluġ**'u (ناخوشلوغ) [22-23] **nā-ḫoşlıġ** (ناخوشلیغ) gibi kesreli lām ile kullanmak hoş değil, ama kurala (قیاس) da aykırı değil. Çünkü önceki şairler **ḫoş** (خوش) kelimesini zammenin fethaya imâlesi nedeniyle her yerde **āteş** (آتش) ve **mehveş** (مهوش) ile kafiye yapmışlar. Bu nedenle Hazret-i Nevāyī de fethaya bu kelimede riayet ederek nisbetini kesre ile [24] ifade etmiştir.

Yarar: Rūm ve İrān Türklerinin dilinde (لسان) genelde eğer nisbet yā'sı veya sahip anlamındaki yā ile [25] kullanılırsa, ḳāf ve kāf düşürülür ve önceki ünlüye (حرکه) de uyulmaz. Örneğin, **Şāmlu** (شاملو) 'Şamlı شامی', **devletlü** (دولتلو) 'devletli, devlet sahibi صاحب دولت'. [26] Fakat Çaġatay lügatinde düşürülebilir. Ancak önceki ünlüye (حرکه) uymamak doğru değil. Örneğin, tayfa adı olan **Ḳaraḳoyunlu** (قراقویونلو) ve **Ḳarataşlı** (قراتاشلی). [27] Eğer mastar yā'sı anlamına gelirse, düşürülmesi ne Çaġatay lügatinde, ne de Rūm ve İrān Türklerinin dilinde doğru sayılmaz ve kesinlikle ḳāf [28] ve kāf ile

---

[440] MB 23v.19 **birdin** (بیردین): T 41v.18 *birdim (بیردیم).*

söylenir. Örneğin, **çoḫluḳ** (چوخلوق) ‘çokluk بسیاری’, **yalġuzluḳ** (یالغوزلوق) ‘yalnızlık تنهائی’, **āşinālıḳ** (آشنالیق) ‘âşinalık آشنائی’, **illik** (ایللیک) yani [29] ‘halklık ایلیت’ ve **birlik** (بیرلیک) ‘birlik یکانکی’.

Diğeri geçmiş zaman sîgalarına ait üç işaretleyiciden (علامت) ibarettir. Birinci işaretleyici **-dIm** (دیم), **-dUm** (دوم), **-tIm** (تیم) ve **-tUm** (توم) olup tekil birinci kişi [BM 24r.1] zamiridir. İkinci işaretleyici **-dIn̂g** (دینک), **-dUn̂g** (دونک), **-tın̂g** (تینک) ve **-tUn̂g** (تونک) yani tekil ikinci kişi zamiridir. [T 42r.] Üçüncü işaretleyici **-dIn̂gIz** (دینکیز), **-dUn̂gUz** (دونکوز) [2] **-tIn̂gIz** (تینکیز) ve **-tUn̂gUz** (تونکوز) çoğul üçüncü kişi zamiridir. Bunların kullanımı iki kurallı yola (دو منوال قیاسی) tâbidir.

Birincisi ünsüzdeki (harfteki) farklılıktır. [3] Eğer önceki harfi ḳaraşat tā ise, onlar da tā ile söylenir. Örneğin, **tuttı** (توتتی) ‘tuttu کرفت’, **kitti** (کیتی) ‘gitti رفت’. [4] Eğer mühmele **sīn** (s), muʿceme **şīn** (ş), **Acem bā**’sı (p), **Acem cīm**’i (ç), **ḳāf** (ḳ), Arap **kāf**’ı (g) ise, hem dāl hem de tā ile kullanılabilir. Örneğin, **asdı** (آسدی) ve [5] **astı** (آستی), **öpdi** (اوپدی) ve **öpti** (اوپتی), **uçdı** (اوچدی) ve **uçtı** (اوچتی), **yoluḳdı** (یولوقدی) ve **yoluḳtı** (یولوقتی), **tökdi** (توکدی) ve **tökti** (توکتی) vb. Diğer harfler [6] kesinlikle dāl ile ifade edilmelidir. Örneğin, **urdı** (اوردی), **aldı** (آلدی), **yidi** (ییدی), **didi** (دیدی) vd. Onların niceliği (کیفیت) hakkında bu resmin birinci türünde [7] bilgi verilmiştir.

İkinci yol, ünlüdeki (harekedeki) farklılıklardır. Eğer önceki harfin harekesi zamme ise, zamirlerin ilk harfi de zammeli olur. Örneğin, [8] **urdum** (اوردوم) ve **tuttum** (توتتوم) yani ‘vurdum ve tuttum زدم و کرفتم’. Eğer fethalı veya kesreli ise, kesre ile ifade edilir. Örneğin, **saldım** (سالدیم) ‘saldım انداختم’, **yattım** (یاتتیم) [9] ‘yattım خوابیدم’. **ḳıldım** (قیلدیم) ve **ittim** (ایتیم) ‘ettim کردم’ vb. Bazı kelimeler mebniyyât niteliğindedir ve onların ünlüleri (harekeleri) [10] değişmez. Nitekim Beşinci Resm’in Kuralları kısmında açıklanacaktır.

İkinci kısım, sonradan eklenenlerin etkisiyle değişenlerdir.[441] Örneğin, [11] bazı isimlerde ortadaki ünsüz (harf) zammeli veya kesrelidir ve onlara bir harf eklendiğinde ortadaki harfi [12] sakin yapıp ona ünsüz eklenir. Örneğin, **oyun** (اویون) ‘oyun بازی’, **boyun** (بویون) ‘boyun کردن’, **örün** (اورون) ‘yer/mekan جا’, **ağız** (اغیز) [13-14] ‘ağız دهن’, **bağır** (باغیر) ‘ciğer جکر’, **kön̂gül** (کونکول) ‘gönül دل’, **kögüs** (کوکوس) ‘göğüs سینه’ ve **ḳarın** (قارین) ‘karın شکم’. Nitekim **ḳarın**’a (قارین) tanık olarak *Naẓmü’l-Cevāhir*’de yemenin kınanmasında şöyle der, şiir:

ḳarın̂g *bile dost bolmasan̂g aḥsendür::*
niyüçün ki ir oġlıġa ***ḳarın*** *düşmandur::*

قارنینک بیله دوست بولماسانک احسندور::

[441] Yâni eklerin etkisiyle sözcüklerde hece düşmesi.

نیوچون که ایر او غلیغه قارین دشمن‌دور::

[15] Ayrıca **ilig** (ایلیک) ‘el دست’. Tanık olarak şiir:

*çün **ilig**[442] birmes ki öpsem[443] ol sitem-kār **ilg**ini::*

[16] *bir kişi ilgin öpey kim ol öper yār*[444] ***ilg**ini::*

چون ایلیک بیرماس که اوپسام اول ستمکار ایلکینی::

بیر کیشی ایلکین اوپای کیم اول اوپار یار ایلکینی::

Buna benzer **siṅgil** (سینکیل) ‘küçük kız kardeşi همشیره کوچک’. Nitekim *Leylī ve Mecnūn*’da şöyle der, [17] şiir:

sāz itti[445] *aġalıġ u **siṅgil**lik::*

*köp istedi **siṅgl**idin baḥillik::*

ساز ایتی اغالیغ و سینکیللیک::

کوپ ایستادی سینکلی‌دین بخللیک::

Aynı şekilde **kiyin** (کیین) ‘arka عقب’. [18] Tanık olarak şiir:

yüzüṅg vaṣfın dip ötgen tün dür-i eşkim töker irdim::

*tutup taġ **kiyin** ay kirdi*[19] *ḳara*[446] *tofraḳġa pervīn hem::*

یوزونک وصفین دیب اوتکان تون در اشکیم توکار ایردیم::

توتوب تاغ کیین آی کیردی قرا توفراقغه پروین هم::

Bir diğeri **burun** (بورون) yani ‘ön ve önce پیش و قبل’. **burun** (بورون) yüzün diğer organlarına göre daha önde olduğu için ona da mecazen [20] **burun** (بورون) denir. Eğer ‘burun بینی’ anlamında kullanılırsa, harekeyi sâkine çevirirler. Nitekim şöyle der, şiir:

*yitişti **burnıġa**[21] āfet ki tuttı **burnını** il::*

yaruġluġı bile çün şem‘ boldı gende dimāġ::

بیتیشتی بورنیغه آفت که توتتی بورنینی ایل::

یاروغلوغی بیله چونشمع بولدی کنده دماغ::

Eğer ‘ön پیش’ anlamında kullanılırsa, **burna** (بورنا) yani rā sakin ve [22] nūn fethalı olur. Buna benzer **ḳoyun** (قویون) ki ‘kucak, kasırga ve koyun بغل و آغوش و کردباد و کوسفند باشد’. **ḳoyun** (قویون) eğer ‘kucak بغل و آغوش’ anlamında olup ona bir ünsüz (harf) [23] eklenirse, yā’nın fethasını sakine çevirirler. Tanık olarak şiir:

kelāmıṅg[447] *gevheri dik tapmamış*[24] *gerçi ṣabā ilgi::*

yaḳasın ġonçanıṅg[448] *yırtıp niçe kim **ḳoynın** aḫtarmış::*

---

[442] BM 24r.15 **ilik** : SK 153 *iliṅg (ایلنک).*
[443] BM 24r.15 **öpsem** : SK 153 *ölsem (اولسام).*
[444] BM 24r.16 **yār** : T 42r.15 *tār (تار).*
[445] BM 24r.17 **itti** : SK 153 *aytı (ایتی).*
[446] BM 24r.19 **ḳara** : SK 153 *fara (فرا).*
[447] BM 24r.23 **kelāmıṅg** : SK 154 *kelānıṅg (کلانینک).*
[448] BM 24r.24 **ġonçanıṅg** : SK 154 *ġonçanıtıṅg (عنچه‌نیتینک).*

کلامینک کوهری دیک تاپهامیش کرچه صبا ایلکی::

یقاسین غنچه‌نینک بیرتیب نیجه کیم قوینین آختارمیش::

Eğer ‘kasırga کردباد’ veya ‘koyun کوسفند’ anlamlarında kullanılırsa, [25] esasta ve ünlülerde (harekelerde) hiçbir değişiklik olmaz. Nitekim ‘kasırga کردباد’ anlamında şöyle der, şiir:

min-i ser-geşte imen vādī-yi hicrānda [26] *bar::*

ġuṣṣa tufraġı ü endūh yilidin ***ḳoyunı::***

مینی سرکشته ایمان وادی هجراندا بار::

غصه توفراغی و اندوه ییلی‌دین قویونی::

Diğer lafzların sonu ünsüzle biter (مسکونةالاخر) ve bir harf veya işaretleyiciye eklendiğinde, [27] son harf zammeli yapılır ve işaretleyiciye ilave edilir. Örneğin, **közüñ** (کوزونک) ‘gözün چشمت’, **burnun** (بورنون) ‘burnun بینیت’, **közüme** (کوزوما) ‘gözüme بچشمم’, [28] **burnuma** (بورنوما) ‘burnuma به بینیم’. Eğer lafzın sonu fethalı veya kesreli ise, son harfi kesreli yapıp işaretleyiciye ilave ederler. [29] Örneğin, **başıñ** (باشینک) ‘başın سرت’, **tişiñ** (تیشینک) ‘dişin دندانت’, **başıma** (باشیما) ‘başıma بسرم’, **tişime** (تیشیما) ‘dişime بدندانم’.

Tartışma Yeri (مقام بحث): Eğer dense ki, **[BM 24v.1]** bu şiirde neden **ḫurduma** (خوردومه) kurala aykırı olarak *ḫurdıma* (خوردیمه), yani kesreli dāl ile ifade edilmiştir, örneğin şiir:

hicr ara ḥālim gehī [2] *bī-hūşluḳ geh ġam yimek::*

ʿışḳıñ iḳbālide ḳıl neẕẕāre ḫʷāb u ***ḫurdıma*** [449] *::*

هجر ارا حالیم کهی بیهوشلوق که غم یماک::

عشقینک اقبالیده قیل نظاره خواب و خوردیمه::

Cevapta demeliyiz ki **[T 43v.]** [3] bu Resm’in İkinci Mebnā’sında **nā-ḫoşlıġ** (ناخوشلیغ) kısmında beyân edilmiştir.

Üçüncü Resm[450]

Kurala Aykırı Olan Bazı Sözcükler Hakkında (در ذکر بعضی کلمات که مخالف قیاس واقع شده‌اند)

İki kısımdır. [4] Birinci kısım kullanıma zıt olanlardır (مخالف استعمال). Örneğin, **ilmek** (ایلمک) yani ‘tuzak ve bağ بند ،دام’[451], **bışıġ** (بیشیغ) ‘pişik پخته’. Bu konuda Birinci Bābda [5] Birinci Mebnāda Mastarlar kısmında geniş bilgi verilmiştir.

---

[449] BM 24v.2 **ḫʷāb u ḫurdıma** : Yâni ‘uykuma ve yemeğime-içmeğime’.
[450] BM 24v. sayfanın sağ kenarında 3. satırın hizasında *resm-i séyyüm* yazılmıştır.
[451] BM 24v.4 **dāden** (دادن) : T43v.2 *dām (دام).*

Diğeri **aydın** (آیدین) yani ‘ay ışığı مهتاب’dır. Aslı **aytün** (آی‌تون) yani [6] ‘gece ayı ماه شب’ olup çok kullanıldığından **aydın** olarak bilinmiştir. Nitekim *Lisānü’ṭ-Ṭayr*’da Şeyḫ Bāyezīd hikayesinde (داستان شیخ بایزید) şöyle der, şiir:

[7] *kiçe **aydın** tābdın*[452] *rūşen idi::*

çarḫ-i encüm rūydın[453] *gülşen idi::*

کیجه آیدین تابدین روشن ایدی::

چرخ انجم رویدین کلشن ایدی::

aydın (آیدین) lafzı ‘aydan از ماه’ anlamına da gelebilir.

Diğeri [8] **iştan** (ایشتان) yani ‘iç çamaşırı زیر جامه’ olup aslı **içton** (ایچتون)dur.

Bir diğeri **ikin** (ایکین) yani ‘her ikisini هر دو تایش را’, ayrıca ‘ziraat/ekin زراعت’ demektir. [9] Nitekim her iki anlamda da iham kullanarak şöyle der, şiir:

ey kön̂gül küydür ṭama‘[454] *tuḫmın temennā mezra‘ın::*

*bu **ikin** niyüçün ki hergiz*[10] *iylemes dānā pesend::*

ای کونکول کویدور طمع تخمین تمنا مزرعین::

بو ایکین نیوچون که هرگز ایلاماس دانا پسند::

‘İkisini هر دو تایشرا’ anlamında **ikisin** (ایکیسین) söylenmelidir, fakat **ikin** (ایکین) olarak yaygınlaşmıştır.

Diğeri zammeli vāv [vU] ile **sivünmek** (سیوونماک) [11] yani ‘sevmek دوست داشتن’dir. Nitekim şöyle der, şiir:

felekdin[455] *ger*[456] *man̂ga her laḥẓa yüz ḳayġu kilür utru::*

eger her ḳayġudın son̂g[12] *bir **sivünmek***[457] *bar imes ḳayġu::*

فلکدین کر منکا هر لحظه یوز قایغو کیلور اوترو::

اکر هر قایغودین سونک بیر سیوونماک بار ایماس قایغو::

Buna benzer zammeli vāv [vU] ile **sivüp** (سیووب) yani ‘sevip/sevmiş دوست داشته’. Nitekim Mecnūn’un doğumu ile ilgili şöyle der, şiir:

[13] *cāndın*[458] ***sivüp** anı bī-nevālar::*

her kim ki körüp ḳılıp du‘ālar::

جاندین سیووب آنی بینوالار::

هر کیم که کوروب قیلیب دعالار::

---

[452] BM 24v.7 **tābdın** : T 43v.4 *tābıdın (تابیدین).*
[453] BM 24v 7 **وروی‌دین** ; T 43v.5 *دروی‌دین* ; SK *derdidin (دردی‌دین).*
[454] BM 24v.9 **ṭama‘** : SK *ikin (ایکین).*
[455] BM 24v.11 **فلکدین** : T 43v.8 *فلکدین*
[456] BM 24v.11 **ger** : T 43v.8 *ki (که).*
[457] BM 24v.12 **sivünmek** : SK 156 *سیودنماک*
[458] BM 24v.13 **cāndın** : SK 156 *cānımdın (جانمدین).*

Kurala göre, vāv kesre ile söylenmelidir. Zira eğer [14] vāv zammeli olursa, onun emri de zammeli vāv ile olmalıdır. Oysa ki, kimse zammeli vāv ile kullanmamış ve Nevāyī hazretleri de **sivin** (سيوين) diye kullanmıştır. [15] Tanık olarak şiir:

ey Nevāyī yigitiŋ̄ naẓmıŋ̄a miṣl[459] *itse* ***sivin***[460] *::*

kim naṣīb oldı saŋ̄a ṣāḥib-i[16] *idrāk yigit*[461] *::*

ای نوائی بیکیتینک نظمینکا مثل ایتسا سیوین::

کیم نصیب اولدی سنکا صاحب ادراک بیکیت::

sivüp (سيووب) de sīn'in kesresine uyarak kesreli olmalıdır. Fakat tüm nüshalarda **sivüp** (سيووب) görülmüştür.

[17] **İkinci kısım**, Nevāyī hazretlerinin teliflerinde görülen, değişik nüshalara başvurulan ve hepsinde aynı şekilde yazılanlardır. [18] Üç türlüdür.

Birinci tür, tamamıyla yanlış olanlardır ki hem nazım sahibinin kalem hatası hem de birinci müstensihlerin hatasından kaynaklanabilir. [19] Örneğin, **tinmeslikge** (تينماسليکـکا) 'sakinleşmemeye نکرفتن بارام'. Nitekim şöyle der, şiir:

meyl-i dünyī ki salur kimseni ***tinmeslikge***[462] *::*

[20] *tiniben*[463] *köŋ̄li anıŋ̄ kim ki köŋ̄üldin çıḳarıp*[464] *::*

میل دنیی که سالور کیمسەنی تینماسلیکـکا::

تینیبان کونکلی انینک کیم که کونکولدین چیقاریب::

tınmaḳ (تينماق) ḳāf'lı mastar olduğundan ve ona bağlı sîgaların da ḳāf ile kullanıldığından [21] **tınmaslıġġa** (تينماسليغغه) yazılmalıdır.

Diğeri **soldurmaġay** (سولدورماغای) yani 'soldurmasın نکند افسرده'. Bunun anlamı iddia edilene zıttır. [22] Nitekim şöyle der, şiir:

köŋ̄ül baġı aradur naḫl ḳaddi līk ḳorḳar min[465] *::*

kim ol ısıġ[466] *havā* ***soldurmaġay*** *nevres*[23-24] *nihālimni::*

کونکول باغی ارا دور نخل قدی لیک قورقارمین::

کیم اول ایسیغ هوا سولدورماغای نورس نهالیمنی::

[Aslında] **soldurġay** (سولدورغای) olmalıdır. Yani 'nahl (palmiye) gibi boyu gönlümün arasındadır. Fakat o sıcak havanın bir anda tâze fidanımı soldurmasından korkarım نخل قدش در میان دل منست لیک میترسم که ناکاه آن هوای کرم نهال نورس مرا افسرده کند'

Diğeri **tapmadük**'tur (تاپمادوک) yani 'bulmadık نیافتیم'[467]. Şiir:

---

[459] BM 24v.15 **miṣl** : SK 156 *ئیل*
[460] BM 24v.15 **sivin** : SK 156 *سیون*
[461] BM 24v.16 **yigit** : T 43v.12 *yigip (یکیب);* SK 156 *yigip (یکیب).*
[462] BM 24v.19 **tinmeslikge** : SK 157 *timeslikge (تیماسلیکـکا).*
[463] BM 24v.20 **tiniben** : SK 157 *tinsen (تینسان).*
[464] BM 24v.20 **çıḳarıp** : SK 157 *çıḳarıt (چیقاریت).*
[465] BM 24v.22 **ḳorḳarmin** : SK 157 *ḳorġaryın (قورغاریین).*
[466] BM 24v.22 **ısıġ** : SK 157 *alsıġ (السیغ).*

tapmadük *gül-reng cāmı bī-ḫumār ey bāġ-bān::*

veh ki bu gülşen ara [25] *gül bütmes irmiş ḫārsız::*

تاپمادوک کلرنک جامی بی خمار ای باغبان::

وه که بو کلشن ارا کل بوتماس ایرمیش خارسیز::

tapmaḳ (تاپماق) yani ‘bulmak جستن’[468], ḳāf’lı sîgalardandır ve **tapmaduḳ** (تاپمادوق) yazılmalıdır.

Diğeri **bu tüngiçe** (بوتونکیجا) kesreli kāf ile [26] yani ‘bu geceye kadar تا بامشب’. Nitekim *Leylī ve Mecnūn*’da Nofel’in kızının isteme ve düğün töreninde şöyle der, şiir:

yıllar ki bu ʿışḳ arada irdi::

[27] *kün kündin* [469] *ziyāde irdi::*

birmeydür [470] *idi ikevge peyvest::*

bu tüngiçe [471] *vaṣl devleti dest::*

بیللار که بو عشق اراده ایردی::

کونکوندین زیاده ایردی::

بیرمایدور ایدی ایکاوکا پیوست::

بو تونکیجا وصل دولتی دست::

bu tüngeçe (بوتونکاجا) fethalı [28] kāf ile yazılmalıdır ki anlamı lafza uygun olsun. Zira kāf bu kelimede yönelme durumu harfidir (ek) ve bu harf fethaya dayalı olup [29] kesre ile anlam ifade etmez.

Bir diğeri **küyme**’dir (کویما). Bu şiirde:

ey Nevāyī yār eger dir kim özüñgni [472] *otġa sal::*

ten yalañg [473] **[BM 25r.1]** *iylerge* ***küyme*** *cān üçün küymenmegil::*

ای نوائی یار اکر دیر کیم اوزونکنی اوتغه سال::

تن یالانک ایلارکا کویما جان اوچون کویمانماکیل::

küyme (کویما) uygun yerde kullanılmamış ve orada **küymen** (کویمان) olmalıdır. Yani ‘ey Nevāyī eger sevgili kendini [2] ateşe at diyorsa, soyunmak (soyunup soyunmamak) için düşün, [ama] cân için düşünme. Çünkü soyunmak, istediğin işin gerçekleşmesini geciktirir. Emir gelince derhâl [3] giysilerinle kendini ateşe at.’ Fakat eğer **küyme** (کویما) ise anlamı şöyle olur: ‘soyunmak için yanma’. Bu durumda sözün ne güzelliği kalır, [4] ne de anlamı.

---

[467] BM 24v.24. **bulmadım** نیافتم’ : T 43v.20 *‘bulmadık نیافتیم’.*

[468] Günümüz Frsçasında *costen* جستن ‘aramak’ anlamında, klasik Farsçada ise hem ‘aramak’, hem de ‘bulmak’ anlamlarında kullanılmıştır. Bkz. DehS.

[469] BM 24v.27 **kün kündin** *(کونکوندین)* : HS I *kün kündin onıñg;* T 43v.23 *کون کوندین ;* SK 157 *کون کوندین*

[470] BM 24v.27 **birmeydür** : T 43v.23 *birmayadur (بیرمایەدور);* SK 157 *birmayadur (بیرمایەدور)..*

[471] BM 24v.27 **bü tüngiçe** : SK 189 *butütgiçe (بوتوتکیجا).*

[472] BM 24v.29 **özüñgni** : SK 158 *örüñgi (اورونکی).*

[473] BM 24v.29 **yalañg** : SK 158 *yalar (یالار).*

Diğeri **soñgunça** (سونکونجه) yani ‘arkanca از عقب تو’. Nitekim İskender’in ölümünde anasının dilinden [T 44r.] İskender’e şöyle der, şiir:

[5] *ki mātem tutup şeyn*[474] *ite almadım::*

birip cān ***soñgunça*** *yite almadım::*

که ماتم توتوپ شین ایتا آلمادیم::

بیریب جان سونکونجه ییتا آلمادیم::

soñgunça (سونکونجه) hitâp kāf’i ile ifade edilmelidir [**soñguñgça**] ve onsuz [6] anlamı eksik olur. Hitap kāf’inin düşürülmesi hiçbir yerde doğru değil ve şiirde de böyle bir gereklilik yoktur.

İkinci tür [7] medhûldur (مدخول), fakat aslında mahmûl (محمول) olabilir. Örneğin, **itip** (ایتیب)[475] ‘koklayıp/koklamış بو کرده’. Nitekim *Ḥayretü’l-Ebrār*’ın Onuncu Makale’sinde [8] ayyaşlar hakkında (در وصف میخوارکان) şöyle der, şiir:

seyl suyın tapsa[476] *içip mül*[477] *kibi::*

say taşın tapsa[478] ***itip*** *gül kibi::*

سیل سویین تاپسا ایچیب مل کیبی::

سای تاشین تاپسا ایتیب کل کیبی::

Dāl ile [9] ‘koku ve rayiha بو رایحه’ (بو رایحه) demektir. **idip** (ایدیب) dāl ile zikredilmelidir. Bazı kelimelerde dāl’ın tā’ya dönüşmesi uygun olduğu için belki de bu durumda ibdâl [dönüşme] [10] gerçekleşmiştir.

Diğeri birkaç kāf’lı sîgada kullanılan **-ġan**’dır (غان). Birincisi **südreledurġan**[479] (سودلاردورغان), yani ‘yerde süründüren’ (بزمین کشنده)dir. [11] Nitekim şöyle der, şiir:

ger olmasam iting[480] *ol zülf tābıdın ni-durur::*

yir üzre ***südreledurġan*** *boyundaġı*[481] *resenim::*

کر اولماسام ایتینک اول زلف تابیدین نیدورور::

یر اوزره سودرالادورغان بویوندا غی رسنیم::

[12] Diğeri **isedurġan** (ایسادورغان)[482], yani ‘esen وزنده’dir. Nitekim *Dīvān*’ın Girişi’nde nesir olarak şöyle der:

Felek ḥavādişining[483] *ol ḳatıġ* ***isedurġan***[13-14] *şarṣarī teskīn taptı.*

فلک حوادثینینک اول قاتیغ ایسادورغان صرصری تسکین تاپتی.

---

[474] BM 25r.5 **şīn** : SK 158 *tutuşın (توتوشین).*
[475] BM 25r.7 **itlip** (ایتلب) : T 44r.3 *itip (ایتب).*
[476] BM 25r.8 **tapsa** : SK 159 *talsa (تالسا).*
[477] BM 25r.8 **bül** (بل).
[478] BM 25r.8 **tapsa** : SK 159 *talsa (تالسا).*
[479] BM 25r.10 **südlerdurġan,** fak. BM 25r. 11 **südreledurġan** ve BM 25r.14 **südrelmek**
[480] BM 25r.11 **itiñg** : SK 159 *atıñg (آتینک).*
[481] BM 25r.11 **boyundaġı** : SK 159 *toyundaġı (بویوندا غی).*
[482] BM 25r.12 **isedurġan** : SK 159 *alısadurġan (الیسادورغان).*
[483] BM 25r.12 **ḥavādişiniñg** : SK 159’da *ḥavādişi* yok.

Ayrıca **kileturġan** (كيلاتورغان)dır ki *Sedd-i İskenderī*'nin unvanında 'gelmek آمدن' anlamında verilmiş ve demiş ki;

Ḫāḳān-i Çin anıñg ḳuyaş dik germ ḫūyluḳ bile tīġ-i cihāngīr tartıp ***kileturġanı*** *işitip*[484].

خاقان چين انينک قوياشديک كرم خويلوق بيله تيغ جهانكير تارتيب كيلاتورغانى ايشيتيب.

südrelmek (سودرالماک) 'yerde sürmek بزمين كشيدن' ve **ismek** (ايسماک) 'esmek وزيدن' [15] ve **kilmek** (كيلماک) 'gelmek آمدن' kāf'lı mastarlardan olup tüm sîgalarının çekimi de kāf'la yapılır. [Dolayısıyla] **südreledürgen** (سودرالادوركان), **isedürgen** (ايسادوركان) [16] ve **kiledürgen** (كيلادوركان) olarak zikredilmelidir. [Oysa ki] kıyâsa ters olarak ġayın'la (غين) kullanılmıştır. Gerçi Hazret-i Nevāyī *Nesāyimü'l-Maḥabbe* ve *Maḥbūbu'l-Ḳulūb*'da her zaman [17] **kiledürgen**'i (كيلادوركان) kāf ile de beyan buyurmuşlar ve *Tārīḫ-i Babürī*'de de **kiledürgen** (كيلادوركان)dir. Fakat *Sedd-i İskenderī*'nin unvanında bu kelime [18] sözü geçen kısımda ġayın ile yazılmıştır. Turan ahalisinin (اهالى توران) bir kısmından da yazılı ve sözlü olarak **kiletuġan** (كيلاتورغان) olarak görülmüş ve duyulmuştur. Belki de iki biçimlidir (جايز الوجهان).

[19] Üçüncü tür ne doğrudur, ne de yazarın hatası sayılabilir. O da bu şiirde **ḫaṭ**'a (خط) kafiye olarak kullanılan bir **naḳaṭ** (نقط)tır. [20] Şiir:

yüzde ḫālıñgdur mu yā taḥrīr iter ḫāletde ***ḫaṭ****::*
tamdı ḳudret mülkidin kün ṣafḥasıġa bir ***naḳaṭ***[485]*::*

يوزدا خالينک دورمو يا تحرير ايتار حالتدا خط::
تامدى قدرت ملكىدين كون صفحەسيغه بير نقط::

Dördüncü Resm[486]

Diğer Kurallar ve Çeşitli Yararlar (در بيان قواعد متفرقه و فوايد مختلفه)

[21] **Kural**: Bil ki, her bir sîga için belirlenmiş olan işaretleyiciler (ekler), değişmeyen işaretleyiciler olarak asla ortadan kaldırılamaz [22] ve düşürülemez. Kelimenin son harfiyle ekin ilk harfi aynı olduğunda; mesela **sıġġuçı** (سيغغوجى)

---

[484] BM 25r.14 **işitip** : SK 160 *kiletuzġanın işit (كيلاتوزغانين ايشيت).*
[485] *naḳaṭ (نقط)* 'harfe nokta koymak' demektir. Burada şair yüzdeki beni harfin üzerindeki noktaya benzetmektedir.
[486] BM 25r.'de sayfanın sol kenarında 20. satırın hizasında *Resm-i Çahārum* yazılmıştır.

‘sığan/sığıcı کنجیده’[487] ve **yaġġuçı** (یاغغوجی) ‘yağan/yağıcı بارنده’ [23-25] ve **tökgüçi** (توککوجی) ‘döken/dökücü ریزنده’ ve **sökgüçi** (سوککوجی) ‘söven/küfür eden دشنام دهنده’örneklerinde olduğu gibi kaynaştırma (ادغام) uygun değil. Fakat Birinci Mebnā’nın İkinci Bāb’ında da belirtildiği gibi geçmiş zaman sîgası zamirlerinde eğer sözcüğün son harfi karaşat tā ve öncesi de kesre olursa [**it**]; örneğin **yit** (ییت) ‘yetiş برس’ ve **it** (ایت) ‘et بکن’ gibi, tekil üçüncü kişi zamiri olan **-tI** (تی) ve tekil ikinci kişi zamiri olan **-tIn̂g** (تینک) eklendiğinde kaynaşmalıdır. Örneğin **itti** (ایتی) ‘etti ’ (کرد) ve **yitti** (ییتی) ‘yetişti رسید’ ve **ittiŋ̂** (ایتینک) [26] ‘ettin کردی’ ve **yittiŋ̂** (ییتینک) ‘yetiştin رسیدی’. Bu kaynaşma, güzel yazıya (حسن خط) ve kelimenin resmedilen görünüşüne (صورت رسمی لفظ) uymak içindir. Çünkü kaynaşma olmazsa, dişlerin çokluğundan [27] yazıda gülünç (مضحک) bir görüntü ortaya çıkar.

Eğer **at** (آت) ve **tut** (توت) örneklerindeki gibi karaşat tā’dan önceki ses fetha [**At**] veya zamme [**Ut**] olursa, bu durumda [28] kaynaşma uygun değil ve her iki tā da yazılmalıdır. Örneğin **attı** (آتی) ‘attı انداخت’, **tuttı** (توتی) ‘tuttu کرفت’, **attıŋ̂** (آتینک) ‘attın انداختی’, **tuttuŋ̂** (توتتونک) [29] ‘tuttun کرفتی’ ve benzerleri.

Kural: Bilmek gerekir ki, bazı sîgaların harekeleri önceki kelimenin harekelerine tâbidir. Yani eğer önceki **[BM 25v.1]** yuvarlak ünlülü (مضموم‌الحرکه) ise, eki de (علامت) zamme ile zikr edilir. Eğer fetha veya kesreden önce gelirse (ماقبل مفتوح یا مکسور), ek de kesreyle beyan edilir. [2-3] Nitekim İkinci Mebnā’da geniş şekilde izah edilmiştir. Fakat Çaġatay lugatinde bazı sözcükler ve ekler (علامات) vardır ki onların ünlüleri (حرکه) değişmez ve bu kural onlar için uygulanmaz. O da iki türlüdür:

Birinci tür, her durumda kesreli [**-I**] olan harflerdir [4] ve değişim hükmü onları kapsamaz. Örneğin çoğul birinci kişi zamiri (ضمیر متکلم مع‌الغیر) olan **-mIz**’dır ki onun mīm’i kesreye dayanır. Mesela; **közümiz** (کوزومیز) ve **köŋ̂lümiz** (کونکلومیز) [5] yani ‘gözümüz چشم ما’ ve ‘gönlümüz دل ما’ ve **başımız** (باشیمیز) ve **tişimiz** (تیشیمیز), yani ‘başımız سر ما’ ve ‘dişimiz دندان ما’.

Diğeri tekil üçüncü kişi zamirine **[T 45v.]** eklenen sözcüklerin sonundaki harftir. [6] Örneğin, **özi** (اوزی) ‘kendisi خودش’ ve **közi** (کوزی) ‘gözü چشمش’. Nitekim belirtme durumu ekiyle (رابطه مفعول) şöyle der, şiir:

bu ki zülfi dāmıġa köŋ̂lüm ḳuşı urdı [7] ***özin****::*

körmekiŋ̂ irdi murādı tikmegil bāri ***közin****::*

بو که زلفی دامیغه مونکلوم قوشی اوردی اوزین::

کورماکینک ایردی مرادی تیکماکیل باری کوزین::

---

[487] BM 25r.22 **کنجیده** : T 44r.18 کنجنده

Diğeri fâil isiminin son harfi olan **-cI** ve **-çI** olup kesreyle [8] eklenir. Örneğin **tutġuçım** (توتغوجيم) ve **ḳapġuçm** (قاپغوجيم), yani 'benim tutucum/tutanım كيرنده من' ve 'benim kapıcım/kapanım ربايندە من'. Tanık olarak şiir:

ẖasta kūyuŋ̂da yatmışam[488] *bī-kes::*

[9] *tutġuçm* ***ḳapġuçım***[489] *itiŋ̂dür ü bes::*

خسته كويونكدا ياتميشام بيكس::

توتغوجيم قاپغوجيم ايتينكدور و بس::

İkinci tür zammeye dayanır (مبنى بر رفع). Örneğin {geçmiş zaman fiilinin çoğul üçüncü kişi zamiri}[490] olan (ضمير متكلم مع‌الغير) **-duḳ**, **-tuḳ**, **-dük**, **-tük**'tür ki, ister karaşat tā, isterse de dāl ile olsun, o eklerin (علامات) [10] ilk harfleri zammeli zikr edilir. Mesela **alduḳ** (آلدوق) ve **tuttuḳ** (توتتوق), yani 'aldık ve tuttuk كرفتيم' ve **didük** (ديدوك), yani 'dedik كفتيم' ve **kittük** (كيتتوك), yani 'gittik رفتيم'.

[11] **Üçüncü tür**, son harften önceki [ses] zamme ile zikredilir. Örneğin **açuḳ** (آچوق) 'açık كشاده', **bulġanuḳ** (بولغانوق) 'bulanık/karışık برهم خورده' [12-13] ve **sınuḳ** (سينوق) 'kırık شكسته' ve **yıḳuḳ** (يیقوق) 'yıkık خراب' ve benzerleri.

Kural: Arapçada (در عربيت) zamirlerin söz ve uvandan önce kullanımı uygun (جايز) olmayıp birlikte (واحدهما) uygun olduğu gibi, Türkçede de aynı şekilde kullanılır. Nitekim şöyle der, şiir:

oḳlarıŋ̂ çāk ittiler her yan Nevāyī[14] *köŋ̂lüni::*

yollar itgendik bağın ***dīvārını vīrāneniŋ̂****::*

اوقلارينک چاک ايتتيلار هر يان نوائی كونكلونی::

يوللار ايتكانديک باغين ديوارينی ويرانەنينک::

Yani *vīrāneniŋ̂ dīvārını*[491].

Yarar: Gerçi Arapçaya (عربيت) uygun olarak [15] isimlerde (اسماء) zammeden kesreye ve kesreden zammeye geçiş mümkün değil ama fiillerde mümkündür, Türkçede her ikisi de gerçekleşebilir. İsimlerde örneğin [16] **sınuḳ** (سينوق) 'kırık شكسته' ve **tişük** (تيشوک) ve **tilük** (تيلوک) 'delik سوراخ' ve **yıḳuḳ** (يیقوق) 'yıkılmış خراب' ve fiillerde örneğin **didük** (ديدوک) 'dedik كفتيم' ve **yidük** (يیدوک) [17] 'yedik خورديم'.

Kural: Fars/Fürs lügatlerinde (لغات فرس) her yerde Acem **ç** ve **p** ve **j** ve **k**[g]'si ayırt edilerek işba ve işbasızlığı harekelerde[492] [18] gösterilmiş olsa da, Türk lügatinde bu konuya çok da uyulmamıştır. Nitekim Cenāb-i Nevāyī **açmak** (كشودن) [fiilinin] emri olan

---

[488] BM 25v.8 **tatmışam** (تاتميشام).
[489] BM 25v.9 **ḳapġuçım** : SK 162 *ḳapuçım (قاپوچيم).*
[490] BM 25v. {geçmiş…zamiri}: Zor okunacak şekilde sayfanın sol kenarına, satırların hemen yanına aşağıdan yukarıya doğru sonradan ilave edilmiştir.
[491] BM 25v.14 **dīvārını** : SK 163 *vizānenig dīvānını (ويزانەنيک ديوانينی).*
[492] BM 25v.17 **harekelerde** : SK 164'te yok.

aç (آچ) ile [19] ‘aç’ [acıkmak] ‘كرسنه’ anlamındaki **ac** (آج) sözünü kafiye etmiştir. Şöyle ki, şiir:

ol Türk-i Ḫıṭānıng̃ irür andaḳ közi ḳıymaç[493] *::*
kim nāzdın olmas [20] *dimek allında ki köz*[494] ***aç****::*
aclıġdın ol aynıng̃ meger oldı közü bīmār::
ḳan içgeli māyil[495] *nige bolmış ger imes* ***ac****::*

اول ترک خطانینک ایرور آنداق کوزی قیماج::
کیم نازدین اولماس دیماک آلیندا که کوز آچ::
آجلیغدین اول آی‌نینک مکر اولدی کوزی بیمار::
قان ایچکالی مایل نیکا بولمیش کر ایماس آج::

[21] Ayrıca bir başka gazelinde ‘saç كيسو’ anlamındaki **saç**’ı (ساچ) **amac** (آماج) ile kafiye etmiş, Divan’ın sıralamasında da cīm’i iki kısma ayırmış, [22] **tāc** (تاج) ve **muḥtāc** (محتاج) gibi Arapça sözcükleri cīm ile zikr ederken, **bāc** (باج) ve **kāc** (كاچ) ve **saç** (ساچ) ve **aç** (آچ) gibi Farsça ve Türkçe sözcükleri [23] Acem cīm’i adlandırarak Acem cīm’i başlığı altında vermiştir. Ayrıca Arap cīm’i olup ‘miktar, boyut, mesafe قدر و اندازه و نهايت’ anlamındaki **-cA** (جه) ekini (حرف) [24] Acem cīm’iyle olan **parça** (پارچا) ile kafiye buyurmuştur. Şöyle ki şiir:

*serv ü gül ḥüsn içre yoḳ ol serv-i gül-ruḫsār****ca****::*
iyle kim ḳumrī vü bülbül nāle [25] *dāmın zār****ca****::*
çün Nevāyī köng̃lini sındurdung̃ imdi bütmeki::
mümkün irmes itti[496] *çün her yan tüşüp bir par****ça****::*

سرو و کل حسن ایچره یوق اول سرو کلرخسارجه::
ایله کیم قمری و بلبل ناله دامین زارجه::
چون نوائی کونکلینی سیندوردونک ایمدی بوتماکی::
ممکن ایرماس ایتی چون هر یان توشوب بیر بارچه::

[26-27] Ayrıca kafiyelerde işba uygulamamış, işbasız kesre ile yaygın olan gezmek (كرديدن) [fiilinin] emri olan **kiz**’i (كيز) [kėz-] ve ezmek (ساييدن) [fiilinin] emri olan **iz**’i (ايز) [ėz-], işba ile söylnen **ḫīz** (خيز) ve **tīz** (تيز) ile kafiye yapmıştır. Tanık olarak şiir:

ḳuş kitürdi nāmeng̃ [28] *ü köng̃lümni ḳıldı şuʿle-****ḫīz****::*
iyledi gūyā ḳanatınıng̃ yili bu otnı ***tīz****::*
ey Nevāyī çün zarūrettur bu miskīndin raḥīl::
[29] *ḫᵛāh tutġıl gūşe, ḫᵛāhī cihān mülkini* ***kiz****::*

---

[493] BM 25v.19 **ḳıymaç** : SK 164 *ḳıymaḳ (قيماق).*
[494] BM 25v.20 **köz** : SK 164 *kör (كور).*
[495] BM 25v.20 **māyil** : SK 164 *hel (هل).*
[496] BM 25v.25 **itti** : SK 164 *aynı (آيني).*

قوش کیتوردی نامنک و کونکلومنی قیلدی شعله خیز::

ایلادی کویا قناتی‌نینک ییلی بو اوتنی تیز::

ای نوائی چون ضرورت‌تور بو مسکین‌دین رحیل::

خواه توتغیل کوشه خواهی جهان ملکینی کیز::

Yine de işba ile kullanılan **tuz**'u 'tuz نمک' işbasız olan **söz** 'söz سخن' ile [BM 26r.1] kafiye yapmıştır. Nitekim şöyle der, şiir:

ey melāḥat şīvelik şīrīn dudaġıñg sözge[497] *uz::*

ḥikmet ehli güyiyā[2] *saldı şeker üngige* ***tuz****::*

çehre açsañg yā tekellüm ḳılsañg ölgen cān tapar::

Allah Allah bardur ol ni laʿl-i cān-baḫş, ol[3] *ni*[498] ***söz****::*

ای ملاحت شیوه‌لیک شیرین دوداغینک سوزکا اوز::

حکمت اهلی کوئیا سالدی شکر تنکی‌کا توز::

چهره آچسانک یا تکلم قیلسانک اولکان جان تاپار::

الله الله باردور او نی لعل جانبخش اول نی سوز::

Kural: Farsça sözler Arapçayla iç içe kullanıldığı gibi Türkçe sözler de Farsça ve Arapçayla iç içe zikredilir. [4] Fakat Farsça mastarların ve bazı eklerin (روابط) Türkçe sözlerle kullanılması yaygın değil. Nitekim **yaḫşı est** ve **yaman est** söylenmez[499], fakat [5] onun tersi caizdir. Nitekim **ḫūbdur** ve **zebūndur**. Zamirlerden tekil birinci kişi zamiri (ضمیر متکلم وحده) olan mīm, ortak olup [6] iki dilde de kullanılır. Nitekim Türkçede **aluram** (آلورم)[500] ve Farsçada **mīgīrem** (میگیرم) denir. Bazı Farsça sözler de [7] [T 46r.] Farsça bağlar (روابط) ve nisbetlerle birleşerek anlam kazanmış ve bu birleşik sözler nadir durumlarda veya çeşitlilik ve zaruret olarak [8] Türkçe ifadelerde kullanılır. Örneğin **rū-be-rū** (روبرو). Nitekim şöyle der, şiir:

ni ḳatıġ köñgli bar āyā kim oşol mehveşniñg::

[9] ***rū-be-rūsıġa*** *kilür*[501] *her nefes āsān közgü::*

نی قاتیغ کونکلی بار آیا کیم اوشول مهوش‌نینک::

روبروسیغه کیلور هر نفس آسان کوزکو::

rū-be-rūsıġa sözünde Türkçe yönelme eki (حرف تعدیه) Farsçayla birleşmiştir. Yine **biser**'e [10-11] tanık olarak şiir:

vaṣldın dem urmayın ḳılsaḳ[502] *firāḳ ile* ***biser****::*

---

[497] BM 26r.1 **سوزکا** : SK 165 *سوزکه*

[498] BM 26r.2-3 **اول نی** : T 45v.26 *اولنی*; SK 165 *اولنی*

[499] BM 26r.4 **'söylenir'** : T 45v. 'söylenir'. Fakat cümlenin anlamından anlaşıldığı üzere, "söylenmez" olması gerekir. Düzeltildi.

[500] BM 26r.6 **آلورم** : T 45v.23 *الورم*

[501] BM 26r.9 **kilür** : SK 166 *kilüdr (کیلودر).*

[502] BM 26r.10 **ḳılsaḳ** : SK 166 *ḳılsan (قیلسان).*

şāyed özni bizge bir kün mihribān iyley firāḳ::

وصل‌دین دم اورمایین قیلساق فراق ایله بسر::

شاید اوزنی بیزکا بیر کون مهربان ایلای فراق::

Yine *Nesāyimü'l-Maḥabbe*'de Şeyḫ Necībü'd-dīn Barġaş'ın zikrinde nesir[503] olarak şöyle der:

ḳavmnıñg ṭalebi köñglige ġālib oldı ve yalġuz öyde ***biser***[12] *iltür irdi.*

قومنینک طلبی کونکلی‌کا غالب اولدی و یالغوز اویدا بسر ایلتور ایردی.

Bu kısımdan **ser-tā-ser** (سرتاسر). Nitekim şöyle der, şiir:

ʿālem işi ***ser-tā-ser*** *ġam yirge geri ḳılmas*[504]*::*

sāḳī tutuban cāmī ḳoyma mini[13] *ḳayġuda::*

عالم ایشی سرتاسر غم بیرکا کری قیلماس::

ساقی توتوبان جامی قویما مینی قایغوده::

Buna benzer **tā bi-şām** (تابشام) ve **ber-devām** (بردوام). Nitekim *Ḥayretü'l-Ebrār*'ın İkinci Makale'sinde şöyle der, şiir:

oşbu ṣıfat yoḳ ki[505] *seḥer*[14] ***tā bi-şām****::*

ḳoy seḥer ü şāmını kim ***ber-devām****::*

اوشبو صفت یوق که سحر تا بشام::

قوی سحر و شامینی کیم بردوام::

Aynı türden **der-miyān** (درمیان). Nitekim *Sedd-i İskenderī*'de İskender'in adaletinin beyanında şöyle der,[15] şiir:

kerek ḫaylıġa ḳarçıġay ***der-miyān****::*

alar cūce yañglıġ bu bir mākiyān::

کرک خیلی‌غه قرچغای درمیان::

الار جوجه ینکلیغ بو بیر ماکیان::

Buna benzer **dü-tāh** (دوتاه) yani 'eğilmiş/bükülmüş/katlanmış خمیده'. Tanık olarak[16] şiir:

ḳamer her ay başı muʿciz-nümāy ilgiñgdin::

ḳaçıp başını oġurlar ki boldı iyle ***dü-tāh****::*

قمر هر آی باشی معجزنمای ایلکینکدین::

قاچیب باشینی اوغورلار که بولدی ایله دوتاه::

Buna benzer[17] **tebenk** (تبنک). Nitekim şöyle der, şiir:

Nevāyī ger ḫıred mülkide sevdādın ***tebenk*** *olsañg::*

---

[503] BM 26r.11 **ḳılsaḳ** : T 46r.5'de *nesir (نثر)* sözü yoktur.
[504] BM 26r.12 **ḳılmas** : SK 166 *قلماس*
[505] BM 26r.13 **ki** : SK 167 *ki tā.*

ḳadem urġıl fenā deştide Mecnūn-vār[506] *min*[18] *yaŋ͡ġlıġ::*

نوائی کر خرد ملکی‌دا سودادین تبنک اولسانک::

قدم اور غیل فنا دشتیدا مجنون وار مین ینکلیغ::

{Bunun gibi **bi-naḳd** (بنقد). Tanık olarak şiir:

bi-naḳd *cennet ara nūş iter mey-i Kevşer::*

aŋ͡ga ki meykede bolmış maḳām min yaŋ͡glıġ::}[507]

بنقد جنت ارا نوش ایتار می کوثر::

آنکا که میکده بولمیش مقام مین ینکلیغ::

Aynı şekilde **bā-ḫarāc** (باخراج). Nitekim Dārā'nın İskender'e Haberi'nde şöyle buyurur, şiir:

müheyyā ḳılıp pīşkeş ***bā-ḫarāc****::*

yana her yaŋ͡ga kim irür[19] *iḥtiyāc::*

مهیّا قیلیب پیشکش با خراج::

یانا هر ینکا کیم ایرور احتیاج::

Buna benzer **ser-vaḳt** (سروقت) ve **der-maḥal** (درمحل). Tanık olarak şiir:

yār hicrānıda ***ser-vaḳtımġa*** *yittiŋ͡g ey ecel::*

cān fedāŋ͡g[20] *itsem henūz azdur ki kildiŋ͡g* ***der-maḥal****::*

یار هجرانیدا سروقتیمغه ییتینک ای اجل::

جان فدانک ایتسام هنوز آزدور که کیلدینک درمحل::

Aynı şekilde **hem-pā** (همپا) ve **pā-ber-cā** (پابرجا). Nitekim şöyle der, şiir:

yār eger ***hem-pā*** *vü* ***pā***[21] ***ber-cā*** *ise budur devā::*

başıġa her laḥẓa ivrülmek bolur pergār dik::

یار اکر همپا و پابرجا ایسا بودور دوا::

باشیغه هر لحظه ایورولماک بولور پرکار دیک::

Bazı sözler de var ki kinayeli veya açıkça Farsçada [22] özel bir anlamda yaygınlaşmış ve Türkçe ifadelerde de aynı biçimde kullanılır, fakat bu anlamı Türkçede ifade etmek olanaksızdır. Örneğin **ter-dāmen** (تردامن) [23] ve **tīr-bārān** (تیرباران) ve **şāh-rāh** (شاهراه)[508]. Birincisine tanık olarak şiir:

vaṣlıġa köz[509] *maḥrem irmestür n'itip maḥrem bolur::*

iki ***ter-dāmen*** *ki tanuġluḳ birürler ḳanıma*[510]*::*

وصلیغه کوز محرم ایرماستور نیتیب محرم بولور::

---

[506] BM 26r.17 -**vār** : SK 167 *dār (دار).*
[507] BM 26r. {Bunun…yaŋ͡glıġ}**:** 17 ve 18. satırlar arasında çok ince bir şekilde aynı yazıyla yazılmıştır.
[508] T 46r.18 **şāhrāh** : BM 26r.23'te yok.
[509] T 46r.19 **köz** : BM 26r.23'3e yok.
[510] BM 26r.23 **ḳanıma** : SK 168 *fanıma (فانیمه).*

ایکی تردامن که تانوغلوق بیرورلار قانیمه::

[24] İkincisine tanık olarak şiir:

bu ki āhım tīr-bārānı barur gerdūn sarı::

ġam sipāhı ingeli köŋ͡glümgedür ol ***şāh-rāh*** [511] *::*

بو که آهیم تیربارانی بارور کردون ساری::

غم سپاهی اینکالی کونکلومکا دور اول شاهراه::

Gerçi [25] bu tür ekler/bağlar (روابط) ve terimler Çağatay lügatinde kullanılır, fakat Rūm Türklerinin (اتراک روم) yazılarında daha yaygındır.

Yarar: [26] Farsçada elif öncesi bazı fethaların kesreye ve elifin de kesreye benzeşmesi (مجانست) nedeniyle değiştirildiği gibi; [27] örneğin **ḥesāb** (حساب) ve **iltifāt** (التفات) ve **iʿtimād**'a (اعتماد) **ḥasīb** (حسیب) ve **iltifīt** (التفیت) ve **iʿtimīd** (اعتمید) dendiği gibi, Türkçe sözcüklerde de ses değişmeleri (ابدال و قلب) [28] bazı kelimelere uygulanır. Örneğin, 'kenar کنار' anlamındaki **ḳıraḳ**'a (قیراق) **ḳırıḳ** (قیریق) ve 'almak کرفتن' anlamındaki **almaḳ**'a (آلماق) **ılmaḳ** (ایلماق) ve 'yarmak شکافتن' anlamındaki **yarmaḳ**'a (یارماق) [29] **yırmaḳ** (ییرماق) derler. Nitekim tanıkları Kitābü'l-Elif'te sözcükler kısmında zikr edilecektir.

SON SÖZ (خاتمه)[512]

Nevāyī hazretlerinin[513] bazı şiirlerinin zikrinde **[BM 26v.1]** [bazı] sözcüklerin ve şiirlerin anlamı anlaşılmamıştır.

Birincisi **araŋ͡g**'dır (ارانک)[514]. Nitekim şöyle der, şiir:

ey Nevāyī yār derdi ni belā mühlik [2] *imiş::*

kim ***araŋ͡g*** *żaʿf itgeli ʿuşşāḳnı iyler helāk::*

ای نوائی یار دردی نی بلا مهلک ایمیش::

کیم ارانک ضعف ایتکالی عشاقنی ایلار هلاک::

Diğeri bu şiirin anlamıdır, şiir:

saġınma barça bışıġ sözni [3] *ṭabʿ iter āşām::*

bolur muḳiyy [515] *ü hāżım* [516] *çü ikkisi maṭbūḫ* [517] *::*

---

[511] BM 26r.24 **اول شاهراه** : T 46r.20 *اولشاهراه*

[512] BM 26r.'de sayfanın sol alt kısmında 29. satırın hizasında *Ḫātime* yazılmıştır.

[513] BM 26r.29 **hazretlerinin** : T 46r.5'te yok.

[514] BM 26v.1 **araŋ͡g:** MT'nin müellifi Fetḥʿali Ḫan Sapanlu *araŋ͡g (ارانک)* sözcüğünün bazı müstensihler tarafından yanlış okunduğunu, Nevāyi'nin eserlerinde böyle bir sözcüğün bulunmadığını ve sözcüğün aslında *anıŋ͡g (انینک)* olduğunu ifade eder. Ona göre dize ve anlamı şöyledir: "*kim anıŋ͡g żaʿf itgeli ʿuşşāḳnı iyler helāk,* yâni: onun zaaf etmesi aşıkları öldürür."

[515] BM 26v.3 **muḳiyy** : 'kusturucu ilaç' (DehS).

[516] BM 26v.3 **hāzım** : 'hazmedici, sindirici' (DehS).

ساغینما بارجا بیشیغ سوزنی طبع ایتار آشام::

بولور مقیی و هاضم چو ایکیسی مطبوخ::

Diğeri **saḳızġan**'dır (ساقیزغان)[518]. *Leylī ve Mecnūn*'da Havanın Tazeliğinin Vasfı'nda şöyle der, [4] şiir:

yā ṭūṭī olur sipihr-i ḫażrā::

bolur a͡nga cūce ferş-i ġabrā::

āʿżāsıda kim bütüp ya͡ngı yir::

tutġay bārī yirni sebze-yi ter::

[5] *tün künni ḳılur bu naḳşa*[519] *sızġan::*

kāfūr ile müşk[T 47v.]*din* ***saḳızġan***[520]*::*

یا طوطی اولور سپهر خضرا::

بولور آنکا جوجه فرش غبرا::

اعضاسیدا کیم بوتوب یانکی بیر::

توتغای باری بیرنی سبزه تر::

تون کوننی قیلور بو نقشه سیزغان::

کافور ایله مشکدین ساقیزغان::

Rūmī müellifler ve Nedr ʿAli karşılaştırmalı ve makama uygun olarak [6] **saḳsaġan** (ساقساغان) yani 'iki renkli karga کلاغ ابلق' anlamında yazmış ve Ferāġī ve Naṣīrī de ona uymuşlarsa da, doğruluğu belli değil. Belki de [7] 'karışmış, yoğrulmuş سرشته و ممزوج' anlamına gelir. [Bu durumda] şiirin anlamı şöyle olur ki, yazar gece ve gündüz tasvirini müşk ve kafur ile birleştirir.[521]

[8] Diğeri **töndi**'dir (توندی). *Sebʿa-yi Seyyāre*'de Beşinci Hikaye'de şöyle der, şiir:

içti Behrām cām-i nīlūferī[522]*::*

töndi *kim yasalġay*[523] [9] *ol siperi::*

ایچتی بهرام جام نیلوفری::

توندی کیم یاسالغای اول سپری::

Diğeri **çapun**'dur (چاپون)[524]. *Leylī ve Mecnūn*'da Gecenin Vasfı'nda şöyle der, şiir:

nā-geh ügü çikmegey diben ün::

---

[517] BM 26v.3 **meṭbūḫ** : SK 169 *maṭūḫḫ (مطوخّ).*

[518] MT'nin müellifine göre bu sözcük yanlış okunmuş ve aslında *saġırġan,* anlamı ise 'siyah ve beyaz olan ala karga'dır. Yazar, Nedr ʿAli, Naṣīrī ve Ferāġī'nin doğru anladığını, beyazı gündüze, siyahı da geceye benzettiğini ifade eder.

[519] BM 26v.5 **naḳşa** : T 46r.29 *naḳş (نقش);* SK 169 *naḳş (نقش).*

[520] BM 26v.5 **saḳızġan** : SK 169 *saḳırġan (ساقیرغان).*

[521] BM 26v.6 **saḳsaġan:** LN *saḳızġan* 'ṣaḳṣaġan dėdükleri murġa dėrler'. LÇ *saḳızġan (ساقساغان/صقساغان)* 'aḳaḳ, kālice, fafaġan, bir nevʿ beyaż ṭūṭī ḳuşı'.

[522] BM 26v.8 **nīlūferī** : SK 170 *nilferī*

[523] BM 26v.8 **yasalġay** : SK 170 *nayalıġay (نایالیغای).*

[524] BM 26v.9 **چاپون** : T 47v.4 ve 47v.5 *چاپون*

tumşuġı[525] [10] *itip közini*[526] ***çapun****::*

ناکه اوکو چیکماکای دییان اون::

تومشوغی ایتیب کوزینی چاپون::

Diğeri **ḥāle**'dir (حاله)[527]. Şiir:

ḥālā ki müyesser bolur ol mey bile ḫoş-ḥāl::

niyüçün ki raḳam ḳılmadılar[11] *ʿömrġa* ***ḥāle****::*

حالا که میسر بولور اول می بیله خوشحال::

نیوچون که رقم قیلمادیلار عمرغه حاله::

Şiir[528]:

dip irdiñg cān birey olsañg yitişti ol maḥal veh[529] *kim::*

gedā[530] *sulṭanġa ni'tgey cüz gedālıġ olsa*[531] *hem*[12] ***ḥāle****::*

دیب ایردینک جان بیرای اولسانک ییتیشتی اول محل وه کیم::

کدا سلطانغه نیتکای جز کدالیغ اولسا هم حاله::

Diğeri **biçir/piçir palpā**'dır (بیجیر پلپا)[532]. *Sedd-i İskenderī*'den şiir:

{*muġannī uluġ bir nevāsını tüz*}[533]*::*

{***biçir***[534] *kökge*[535] ***palpā*** *ṣedāsını tüz*}[536]*::*

مغنی اولوغ بیر نواسینی توز::

بیجیر کوککا پلپا صداسینی توز::

[13] Diğeri **zīre küp yaġı**[537]'dır (زیره کوپ یاغی)[538]. Şiir:

n'itey[539] *gerdūn şebistānıda encümni şafaḳ içre::*

şafaḳ kün meyni süzmey[540] *içgüm*[541] [14] *olsa* ***zīre küp yaġı***[542]*::*

---

[525] BM 26v.9 **tumşuġı** : SK 170 *tuşġı (توشغی).*
[526] BM 26v.10 **közini** : SK 170 *közni (کوزنی).*
[527] BM 26v.10 **ḥāle:** MT'nin müellifine göre *"ḥāl* 'ölüm anı' demektir. Sözcüğün *ḥāle* olarak verilmesinin sebebi gazelin kafiyelerinin hevvez hā'sı ile olmasıdır."
[528] BM 26v.12 **şiir** : SK 170'de yok.
[529] BM 26v.11 **veh** : SK 170 *de (ده).*
[530] BM 26v.11 **gedā** : SK 170'de yok.
[531] BM 26v.11 **olsa** : SK 170 *on (اون).*
[532] BM 26v.12 **biçir palpā:** MT'nin müellifine göre, *piçir* doğrudur. Bu kelime ise Farsça *piçīden*'den gelir, anlamı ise tar, kemançe ve diğer telli sazların kulaklarını çevirmek [akort etmek]tir. Nitekim *kökge*'deki *kök* de sazı akort etmek demektir. *bilpa* da bir ezgi adıdır.
[533] BM 26v.12 {muganni…tüz}: T 47v.'de 7. satırda verilmiştir. ikinci dizesi sayfanın sağ kenarında aynı yazıyla verilmiştir.
[534] BM 26v.12 **biçir** : SK 170 *hicr (هجر).*
[535] BM 26v.12 **köke** (کوکا). Krş. Az.T. *köklemek* 'telli müzik aletlerinin sesini telleri tarımlaştırmak veya gevşetmek yolu ile istenen tona getirmek, tellerin ahengini birbirine uygunlaştırmak' (AzDİL, c.2: 749).
[536] BM 26v.12 {biçir…tüz}: T 47v.'de sayfanın sağ kenarında aynı yazıyla verilmiştir.
[537] BM 26v.13 **yaġı** : SK 170 *baġı (باغی).*
[538] BM 26v.14 **yaġı** *:* MT *baġı.*
[539] BM 26v.13 **nitey** : SK 170 *مینستای*
[540] BM 26v.13 **süzmey** : SK 170 *süzney (سوزنای).*
[541] BM 26v.13 **içgüm** *:* SK 170 *igüp (ایچکوب).*

نیتای کردون شبستانیدا انجمنی شفق ایچرا::

شفق کون مینی سوزمای ایچکوم اولسا زیره کوپ یاغی::

Diğeri **ʿarūsek**'tir (عروسک)[543]. *Leylī ve Mecnūn*'da Kitabın Başlangıcı'nda şöyle der, şiir:

ḳış[544] *mihrini çün itikrek*[545] [15] *ittiŋ::*

ḳarnıŋ şedefin ***ʿarūsek*** *ittiŋ::*

قیش مهرینی چون ایتیکراک ایتینک::

قارنینک صدفین عروسک ایتینک::

Diğeri **müçi**'dir (موچی).[546] Şiir:[547]

ger ayaġıŋ çıḳtı eşkiŋniŋ suyıdın [16] *tayılıp::*

ey Nevāyī şükr ol kūy içredür anıŋ ***müçi****::*

کر ایاغینک چیقتی اشکینکنینک سویی‌دین تاییلیب::

ای نوائی شکر اول کوی ایچرادور انینک موچی::

Bazı nüshalarda **müci** (موجی) olarak yazılmıştır.

Diğeri **nibtās**'tır (نبتاس). *Ḫüsrev ve Şīrīn*'de [17] Behrām-i Çinī'nin vasfında şöyle der, şiir:

ḳarangu[548] *kiçe oḳı çıḳsa yadın::*

ötüp ***nibtās*** *felekdin yoḳ suhādın::*

قرانغو کیجه اوقی چیقسا یادین::

اوتوب نبتاس فلکدین یوق سهادین::

Bir nüshada **ṭās-ı felek** (طاس فلک) [18] başka bir nüshada **tinmes felek** (تینماس فلک) olarak yazılmıştır. Her iki şekilde de şiir vezinli ve anlam doğrudur. Fakat değişik nüshalara başvuruldu, [19] **nibtās**'tı (نبتاس). nitās (نتاس) -kesreli nūn ile- Farsçada 'hoş ve kaygısız خوش و بی‌تشویش' anlamına gelir. Bu anlamda da düşünülürse anlam olarak doğrudur, fakat vezin olarak doğru değil. Belki de **nibtās** Türkçede **nitās**'ın değişmiş

---

[542] BM 26v.14 **zīre küp yaġı:** MT'nin müellifine göre, *zire küp bağı,* 'üzümün içindeki küçük çekirdek' demektir. Üzüm suyunu küpe dökerken bu çekirdekler suyun üzerinde durur. Tanıklar: *ni'tey gerdūn şebistānıda encümni şafaḳ içre // şafaḳ kün meyni süzmey içgüm olsa zīre küp bağı::* Ayrıca: *gūşe-yi meyḫānedin gülşenġa barman kim manga:: gül üze nesrin mey-i gül-reng üze küp bağı bes::* Belli ki yukarıdaki mısraları Mirzā Mehdi Ḫan görmediği için çözülmez buyurmuştur.

[543] BM 26v.14 **ʿarūsek:** MT 'sabaha kadar uyumayan ve feryâd eden bir tür kuş adı'.

[544] BM 26v.14 **ḳış** *:* SK 170 *ḳıs (قیس).*

[545] BM 26v.14 **itikrek** *:* SK 170 *ایتینکراک*

[546] BM 26v.15 **müçi:** MT'nin müellifine göre, "*müçi,* İran'da Türklerin *topuḳ* [ayak bileği] dediği şeydir. Şiirde geçen *tayılıp* ise 'kaymak' demektir. Şiirin anlamı şöyledir: eğer ayağın kendi göz yaşından kaymışsa, ey Nevāyī şükret ki topuğu sevgilinin mahallesindedir".

[547] BM 26v.15 **şiir** *:* SK 170'de yok.

[548] BM 26v.17 **ḳarayġu** *(قرایغو).*

biçimidir veya aksine. [Bu durumda] şiirin anlamı şöyle olur: Karanlık gecenin oku yaydan çıkarsa [20-23], hoş ve kaygısız olarak değil felekten, Suha'dan [bile] geçer.[549]

Diğeri **yavurġan**'dır (یاوورغان)[550]. *Sedd-i İskenderī*'de Rus Ordusunun Vasfında şöyle der, şiir:

velī bād-pālarġa salġan kiçim::
*saḳarlāt u barça **yavurġan** kiçim* [551] *::*

ولی بادپالارغه سالغان کیجیم::
سقرلات و بارجا یاوورغان کیجیم::

Bilinen ve bilinmeyenlerden bu temel bilgiler (مقدمات) malûm olduğu için, amaca dönüp Kitab'ın zikrine başlıyoruz.

[BM 27v.1]

Kitābü'l-Elif

Bāb-ı Meftūḥāt

Elif Harfi (حرف الالف)

Elif İle (مع الالف)

ā (آ) İki anlam taşır. Birincisi ünlem edâtıdır (حرف ندا) . Nitekim [2] şöyle der. Şiir:

yoluñg üzre hem gedā min hem ḳarı hem ḫasta ḥāl ::
*bir baḳıp öt ḥālime ḥüsnüñg zekātı **ā** yigit ::*

یولونک اوزره هم کدا مین هم قاری هم خسته حال::
بیر باقیب اوت حالیمه حسنونک زکاتی آا ییکیت::

[3] Bu anlamda Arapçayla ortaktır.

İkincisi, işaret zamiri (اسم اشاره) olan **an** (آن)'ın kısaltılmışıdır. Çoğul eki olan **-lAr**'a eklendiğinde [**alar**] [4] 'onlar ایشان و آنها' anlamında kullanılır. Tanık olarak, şiir:

ey nübüvvet ḫaylıġa ḫātem benī ādem ara::
*ger **alar** ḫātem sin ol* [5] *at kim bolur ḫātem ara::*

---

[549] BM 26v.19 **nibtās/nitās:** MT'nin müellifine göre, *"Ferhād ve Şīrīn"*de Behrām-i Çūbin'in vasfında geçen *nibtās,* aslında Farsça bir kelime olan ve 'hoş ve ferāğat' alamına gelen *nitbās* 'tır. Şiirin anlamı: karanlık gecede onun oku yaydan çıksa, felekten değil küçük biryıldız olan suhadan bile hoş geçmiş ve geçmektedir".

[550] BM 26v.22 **yavurġan** : T 47v.16 *yadurġan (یادورغان).*

[551] BM 26v.21 **yavurġan:** MT'nin müellifine göre, *"Sedd-i İskenderī"*de geçen *yadurġan* sözü aslında *yavurġan* olup kâtibin dikkatsizliği yüzünden vāv yerine dāl yazılmıştır. *yavurġan,* değer ve dayanıklılık açısından diğerlerinden üstün olan dikenli zırh demektir. *kiçim* sözü de 'zırh' demektir, fakat ata özgü olup savaş günü ata giydirilir. Şiirin anlamı: bādpālar, yâni atların üzerine kiçim atmışlardı ve kiçimler, dikenli zırhlar olan yavvurġandı. Saḳarlatı da süs için atların üzerine çekmişlerdi.

ای نبوت خیلیغه خاتم بنی آدم آرا::

کر الار خاتم سین اول آت کیم بولور خاتم ارا::

Belirtme durumu eki (رابطه مفعول) de alabilir. Nitekim derler; **anı** (آنی) 'onu او را'.

Bā ile (مع‌البا):

aba/Aba/apa (ابا) 'ecdat جد' ve aynı zamanda [6] Kābil yakınlarında bir yer adıdır. Rūmī Türkçesinde (ترکی رومی) ebeye (قابله) denir. Acem bā'sı (: p) ile [**apa**] 'abla خواهر بزرک' demektir.[552] Ona ***igeçi*** (ایکاجی)[553] de denir.

ābādān (آبادان) 'iyi ve hoş خوب و خوش' demektir. [7] Ona **ābdān** (آبدان) da derler. Farsçada mā' mūr anlamında **ḫarāb** karşıtıdır (ضد).

ap aġ (آپ آغ) ve **ap aḳ (آپ آق)** 'apak, bembeyaz سفید محض'.[554] Her bir renk için özel bir kelime [8] bulunur ve mübalağayı (مبالغه) ifade eder. Nitekim kitabın girişinde Beşinci Bāb'da da söylenmiştir.

abaġa/Abaġa (اباغا) ve **abaḳa (اباقا)** [9-10] 'amca عم'ya denir.[555] Aynı zamanda Hülegü Ḫan bin Tulı Ḫan bin Çingiz Ḫan (هولاکوخان بن تولی خان بن چنگیزخان)'ın büyük oğlunun adıdır ki, babasının ardından İran'da saltanat tahtına oturdu ve Hülegü Ḫan'ın amcasının adını taşıması nedeniyle ona **Abaġa** (اباغا) denirdi.

ābdān (آبدان) ābādan (آبادان)'ın kısaltılmışı olup 'iyi ve hoş خوب و خوش' demektir. Nitekim şöyle der, şiir:

[11] *yazar ferişte ḳuyaş ṣafḥasıġa vaṣfıñgnı ::*

meger kim ol felekī tapsa ***ābdān*** *kāġaẕ*

یازار فرشته قویاش صفحه‌سیغه وصفینکی

مکر کیم اول فلکی تاپسه آبدان کاغذ

Farsçada 'suyun durduğu yer, aynı zamanda insan ve [12] hayvanların omzu ایستادنکاه آب و و شانه ادمی و حیوانات'na da denir.

eprik (اپریک) -Acem bā'sı ile- 'eski ve yıpranmış کهنه و مندرس'. Mecazen 'yaşlı adam آدم پیر مسن' anlamına da gelir.

epsem (ابسم) *hemdem* vezninde, 'sessiz ساکت'. Ona [13] ***efsem*** (افسم) de denir.

---

[552] BM 27v. 5-6 **apa** : LÇ s.3 *apa/epe (اپا/اپه)* 'büyük hemşire, abla'.
[553] BM 27v.6 **igeçi**; BM 108v.9-10 *igeçi* 'büyük kız kardeş/abla' : ML s. 54 *igeçi* 'büyük kız kardeş, abla'. LN s. 217 *ėgeçi* 'büyük ḳız ḳarındaş'.
[554] BM 27v.7-8 **ap aġ/ap aḳ** : LÇ s.3 *ap aġ (آپ آغ)* 'büsbütün beyaż, parlaḳ'.
[555] BM 27v.8-10 **abaġa/Abaġa/abaḳa** : ML s.51 *abaġa* '<Mo. babanın ağabeyi, küçük kardeşi, amca'.

epkin (ایکین) -Acem bā'sı [p] ile- *ġāmgīn* vezninde, 'siyah ip سیاه نخ'.[556] Tanık olarak, şiir:

sünbülin körgeç közüm boldı ḳarangu ey şehā::

[14] *saçı mundaḳ tīre yāḫūd saç baġı* ***epkin*** *müdür::*

سنبلین کورکاج کوزوم بولدی قرانغو ای شها::

ساچی موناق تیره یاخود ساچباغی ایکین مودور::

Şiir:

eyledür kim ilgini ḫınā üze ḳılmış nigār::

ol ki gül-gūn kö͡ŋlek [15] *üzre tonın* ***epkin*** *iylemiş::*[557]

ایله دور کیم ایلکینی خینا اوزه قیلمیش نکار::

اول که کلکون کونکلک اوزره تونین ایکین ایلامیش::

Elifin kesreli biçimi de kullanılır [: **ipkin**].

ebem kömeci (ابم کماجی) -fethalı bā ve ẓammeli kāf ile- bir tür bitkidir. Farsçada ona *penīrek* ve *nān-i* [16] *kelāġ* (پنیرک و نان کلاغ) ve Arapçada *ḫabbāzī* (خبّازی) denir. Yaprağı kıvrımlı ve tatsız, çiçeği ise küçük ve koyuya çalan kırmızıdır.[558]

ebü (ابو) -zammeli bā ile- 'cet جد'. Ona [17] ***ebe*** (ابا) ve ***ebüke*** (ابوکه) de denir.

abuşġa (ابوشغه) 'koca شوهر'.[559] Nitekim *Leylī ve Mecnūn*'da şöyle der, şiir:

bir yandın ***abuşġa*** *derd ü renci::*

bir yandın [18] *oġul ġam u şikenci::*

بیر یاندین ابوشغه درد و رنجی::

بیر یاندین اوغول غم و شکنجی::

Ebulḫan Tağı (ابولخان تاغی) Deşt-i Ḳıpçaḳ'ta (دشت قبچاق) **Bulḫan** (بلخان) adıyla bilinen bir dağın adı.

Türeyenler (Müştaḳḳāt)

tā ile

atmaḳ/ġ (آتماق/غ) iki anlamda kullanılır. [19] Birinci anlamı 'atmak انداختن' ve ikincisi 'çıkmak/doğmak طالع شدن'; bu kelime sabahın doğmasında kullanılır ve sabah kelimesi olmadan tek başına bir anlam ifade etmez.

---

[556] BM 27v.13-15 **epkin** : LÇ s.3 *epkin (ایکین)* 'sısam yaġınıŋ siyāh ṭortısı'.

[557] BM 27v.14-15 *eyledür… iylemiş* : Bkz. ÖNK *Уйладурким илгини ҳино уза қилмиш нигор, Улки гулгун кўнглак узра тўнин эпкин айламиш* (c. 1, s. 244: 291/5). Ayrıca bkz. FK, Rahimi 2016: 239 *Ėyledür kim ėlgini ḥınnā üze ḳılmış ḳara // Ol ki gül-gūn kö͡ŋlek üzre tonın epkin ėylemiş.*

[558] BM 27v.15-16 **ebem kömeci** : PdC s.2 *epem kömeci (اپم کماجی)* 'mauve'; LÇ s.3 *epem kömeci (اپم کماجی)* 'ebe kömeci, ḫabbāzi, penirek, kül poğaçası, ḳızġın ḳumda ve ḳor ateşde pişmiş ḫamirsizdir ki *kömeç* ve *köme* daḫı derler'.

[559] BM 27v.17-18 **abuşġa** : DLT E.A. *awıçga* 'itiyar'(83/74 564).

attı (آتتی) [20] ‘attı ve çıktı انداخت و طالع شد’.

attuḳ (آتتوق) ‘attık ve çıktık انداختیم و طالع شدیم’.

atar (آتار) ve **atadur** (آتادور) ‘atar ve çıkar می‌اندازد و طالع می‌شود’. İkincisine tanık olarak, [21] birinci anlamda şiir:

‘ışḳ anı kiltüredür ḫasta Nevāyī ṭarafı::
*nāvek-i ġamzeni ol şūḫ ḳayan **atadur**::*

عشق آنی کیلتورادور خسته نوائی طرفی::
ناوک غمزه‌نی اول شوخ قایان آتادور::

atar (آتار) ‘adlandırır ve [22] adar می‌نامد و نامزد میکند’ anlamlarına da sâhiptir. İleride de açıklanacağı gibi bu iki anlam ***atamaḳ*** (آتاماق) mastarından gelir. Aynı zamanda fâil ve mastar olarak da [23] kullanılır.

atmaydur (آتمایدور) ‘atmıyor/atmamış, çıkmıyor/çıkmamış نمی‌اندازد و نینداخته است و طالع نمیشود و نشده است’.

atġan (آتغان); **atarġan** (آتارغان) ve **atadurġan** (آتادورغان) ‘atan, [24] atmış; çıkan, çıkmış اندازنده و انداخته و طالع شونده و طالع شده’. Mastar anlamı da verir. **atarġan**’ın **atamaḳ** mastarıyla da ortaklığı vardır.

at (آت) ve **atġıl** (آتغیل) [25] ‘tekil ikinci kişi emir fiili مفرد مخاطب از فعل امر’. **at** (آت) ‘ad, at ve satrançta bir taşın adıdır نام اسب و اسم آلتی از الات شطرنج هم بود’. Nitekim Cevāmid kısmında izâh edilecektir.

[26-27] **atma** (آتما) ve **atmaġıl** (آتماغیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili مفرد مخاطب از فعل نهی’.

atıng (آتینک) ve **atıngız** (آتینکیز) ve **atınglar** (آتینکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili جمع مخاطب از فعل امر’. **atmang** (آتمانک), **atmangız** (آتمانکیز) ve **atmanglar** (آتمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili جمع مخاطب از فعل نهی’.

atman (آتمان) ve **atmas min** (آتماس‌مین) ‘atmam ve çıkmam نمی‌اندازم و طالع نمیشوم’.

ata min (آتامین), **atar min** (آتارمین), **atadur min** (آتادورمین) ve **ataram** (آتارام) ‘atarım/atıyorum, çıkarım/çıkıyorum می‌اندازم و طالع می‌شوم’. **atar min** (آتارمین) [28] ve **ataram** (آتارام) ‘adlandırırım ve adarım ’ anlamlarını ifade eder. Bu konuda bilgi verilecektir.

atarım (آتاریم) ve **atmaġım** (آتماغیم) ‘[benim] atmam ve çıkmam انداختنم و طالع شدنم’ ve **atarım** (آتاریم) [29] ‘adlandırmam ve adamam نامیدنم و نامزد کردنم’ anlamlarına da gelir. Bu konuda da bilgi verilecektir.

atmaġum (آتماغوم) ‘atmayacağım, çıkmayacağım نخواهم انداخت و طالع نخواهم شد’.

atıp (آتیب), **atıban** (آتیبان) ve [BM 28r.1] **atmış** (آتمیش) ‘atmış, çıkmış انداخته و طالع شده’.

atmışang (آتمیشانک) ‘atmışsın, çıkmışsın انداختهء و طالع شدهء’.

atmas (آتماس) ‘atmaz, çıkmaz نمی‌اندازد و طالع نمی‌شود’. Olumsuz fâil ve mastar (فاعل و مصدر منفی) anlamı da ifade eder.

[2] **atması** (آتماسی) ‘atması, atmazı ve çıkması, çıkmazı انداختنش و نینداختنش و طالع شدنش و نشدنش’.

atmadın (آتمادین) ‘atmadan ve atmamış, çıkmadan ve çıkmamış از انداختن و نینداخته و از طالع شدن و طالع نشده’.

[3] **atıp bolmas** (آتیب بولماس), **ata bolmas** (آتا بولماس) ve **atmaḳ bolmas** (اتماق بولماس) ‘atılmaz, çıkılmaz نمیتوان انداخت و طالع نمیتوانشد’.

ata almas (آتا آلماس) ‘atamaz, çıkamaz نمیتواند انداخت و طالع نمیتواند شد’.

[4] **ata ata** (آتا آتا) ‘ata ata / atarak; çıka çıka / çıkarak افکنان افکنان و طلوع کنان’. Tekrar edilmeden de aynı anlamda kullanılır.

atay (آتای) ve **atayın** (آتایین) ‘atayım, ata, atasın; [5] çıkayım, çıka ve çıkasın بیندازم و بیندازد و بیندازی و طالع شوم و شود و شوی’. Birincisinin ikinci anlamına tanık olarak, şiir:

*didiŋ kim ḫaṭāsız **atay** köŋlüŋe oḳ::*
dip oḳ [6] *atmaġannı ḫaṭā iyleding::*

دیدینک کیم خطاسیز آتای کونکلونکا اوق::
دیب اوق آتماغاننی خطا ایلادینک::

Ayrıca **[atay ve atayın]** ‘adlandırayım, adlandıra, adlandırasın ve adayayım, adaya, adayasın بنامم و بنامد و بنامی و نامزد کنم و کند و کنی’ anlamlarına da gelir. Bu konuda bilgi verilecektir.

atsaḳ/ġ (آتساغ، آتساق), **atġa biz** (آتغابیز), [7] **atġay biz** (آتغای بیز), **atalı** (آتالی) ve **atalıŋ** (اتالینک) ‘atarsak/atalım; çıkarsak/çıkalım بیندازیم و طالع شویم’.

atalı (آتالی) ve **atalıŋ** (آتالینک) ‘adlandıralım ve adayalım بنامیم و نامزد کنیم’ anlamlarını da ifade eder.

atġalı (آتغالی) ‘atmak için, [8] atalı ve çıkmak için, çıkalı برای انداختن و تا انداخته و برای طالع شدن و تا طالع شده’.

atġaç (آتغاج) ‘atınca; çıkınca [9] چون انداخت و بیندازد و بمحض انداختن و چون طالع شد و شود و بمحض شدن’.

atġuçı (آتغوجی) ‘atan; çıkan اندازنده و طالع شونده’.

atġuça (آتغوجه), **atġunça** (آتغونجه), **atġança** (آتغانجه) ‘atıncaya kadar, attığı kadar; [10] çıkıncaya kadar, çıktığı kadar تا انداختن و بقدر انداختن و تا طالع شدن و بقدر طالع شدن’. Birincisinin üçüncü anlamına tanık olarak, şiir:

ṣarṣar-ı āhım iser ġam ṣāmı hicrān taġıġa::

yaḫşıdur[11] *taŋg* **atġuça**[560] *bu taġ Hāmūn bolmasa::*

صر صر آهیم ایسار غم شامی هجران تاغیغه::

یخشیدور تانک آتغوجه بو تاغ هامون بولماسا::

Ṭāliʿ Hirevī yanlış olarak **atġun**'un (آتغون) 'geçen كذرنده' ve **atġunça**'nın (آتغونجه) 'geçtiği kadar تا كذشته است' anlamına geldiğini yazmış ve [12] zikredilen şiiri de örnek göstermiştir.[561] İkincisinin üçüncü anlamına tanık olarak, şiir:

ey Nevāyī bil ki taŋg **atġunça**[13] *yıġlar her kiçe::*

çarḫ dik her kim ki ol bed-mihr ser-gerdānıdur::

ای نوائی بیل که تانک آتغونجه بیغلار هر کیجه::

چرخ دیک هر کیم که اول بد مهر سرکردانیدور::

atġum (آتغوم) 'atacağım, çıkacağım خواهم انداخت و طالع خواهم شد'.

atġuŋg (آتغونک) [14] 'atacaksın, çıkacaksın خواهی انداخت و طالع خواهی شد'.

atġusı (آتغوسی) 'atacak, çıkacak خواهد انداخت و طالع خواهد شد'.

atġuluk (آتغولوق) 'atılacak (şey), çıkacak (şey) انداختنی و طالع شدنی'.

atġay (آتغای), [15] **ata** (آتا), **atsa** (آتسا), **atsun** (آتسون), **atdik** (آتدیک) 'atacak, atsın, atsa, atsın بیندازد'.

atġudik (آتغودیک), **atardik** (آتاردیک) 'atılacak (şey), çıkacak (şey) انداختنی و طالع شدنی' aynı zamanda 'attığı/atacağı gibi, çıktığı/çıkacağı gibi همچنانکه بیندازد و طالع شود'. Ayrıca [16] **atardik** (آتاردیک) 'adlandıracak, adanacak نامیدنی و نامزد کردنی' ve aynı zamanda 'adlandığı/adlanacağı gibi, adandığı/adanacağı gibi'. Nitekim zikedilecektir.

atışmaḳ/ġ (آتیشماق/غ) [17] işteşliği (مفاعله) ifade eder ve 'birbirine taş, ok ve silah atmak حربه بیکدیکر انداختن سنک و تیر و حربه' anlamı verir. Birinci şıkkın kuralına göre kipleri (صیغ) şīn ile yapılır.

atılmaḳ/ġ (آتیلماق/غ) 'atılmak انداخته شدن' [18]. Kipleri lām ile yapılır.

atturmaḳ/ġ (آتتورماق/غ) geçişli (متعدی) olup 'attırmak انداز اندن' anlamına gelir. Kipleri -**tur** lafzı ile yapılır.

[19] **atamaḳ/ġ (آتاماغ/اتاماق)** iki anlamı vardır. Birincisi 'adlandırmak نامیدن'. Ona Arapçada تسمیه denir. İkincisi ise 'adamak نامزد کردن'. Ona da Arapçada خطبه denir.[562]

---

[560] BM 28r.11 **atġuça :** BL *atḳunça (اتقونجه).*

[561] BM 28r.11 **atġun** ve **atġunça:** BL *atḳun* 'geçen كذرنده sonda gelen *çe/ça* جه nihayet ve gayet [-a kadar] içindir. *atḳunça* geçtiği kadar تا كذشته است demektir. Mesela sabaha kadar yerine *taŋg atḳunça (تانک اتقونجه)* ve akşama kadar yerine *akşamġaça (آقشامغجه)* denir.

[562] BM 28r.19 **atamaḳ/ġ**: DLT E.A. *ata-* 'ad koymak, unvan vermek'(555/457); LÇ s.4 *atamaḳ (اتاماق)* 'ad ḳoymaḳ, telḳīb ve vażʿ-i ism etmek, nişanlamaḳ'.

[20] **atadı** (آتادی) ‘adlandırdı, adadı’. Nitekim birinci anlamda *Sedd-i İskenderī* de Semerḳand Binasının vasfında şöyle der, şiir:

*Sikender **atadı** Semerḳand anı::*

[21] *Semerḳand-ı firdevs mānend anı::*

سکندر آتادی سمرقند آنی::

سمرقند فردوس مانند آنی::

İkinci anlam için de *Tārīḫü'l-Enbiyā'*da Ḥażret-i Mūsā aleyhi's-selamdan bahsederken şöyle der:

{Şuʿayb ʿaleyhi's-selām Mūsā ʿaleyhi's-selāmnı öyge indep ḥaseb ü nesebni maʿlūm ḳılıp}[563] *Ṣafūrā atlıġ ḳızın* {a͡nga}[564] ***atadı.***

صفورا آتلیغ قیزین آتادی

[22] **ataduḳ** (آتادوق) ‘adlandırdık, adadık’.

atar (آتار), **ataydur** (آتایدور) ‘adlandırıyor, adar (نامزد می‌کند و می‌نامد)’. Nitekim *Ḥüsrev ve Şīrīn'*de birinci örneğin [23] ilk anlamı için şöyle der, şiir:

ḳılurlar çün vücūdum toprāḳın yād::

*hemānā kim **atarlar** ḫasta Ferhād::*

قیلورلار چون وجودوم توپراقین یاد::

همانا کیم آتارلار خسته فرهاد::

Yine şöyle der, şiir:

bināġa gerçi her kim [24] *bolsa bānī::*

***atarlar** bānī ismi birle anı::*

بناغه کرچه هر کیم بولسا بانی::

آتارلار بانی اسمی بیرله آنی::

Daha önce de söylendiği üzere **atar** (آتار) aynı zamanda ‘atar, çıkar’ anlamında da kullanılır ve fâil ve mastar anlamı da [25] ifade eder.

atamaydur (آتامایدور) ‘adlandırmıyor, adlandırmamış; adamaz, adamamış’.

ataġan (آتاغان), **atarġan** (آتارغان), **ataydurġan** (آتایدورغان) ‘adlandıran, [26] adlanmış; adayan, adanmış’. Mastar anlamı da taşır.

atarġan (آتارغان) ‘atan, atmış; çıkan, çıkmış’ anlamına da gelir.

[27] **ata** (آتا) ve **ataġıl** (آتاغیل) tekil ikinci kişinin emir kipidir. Nitekim *Ḥayretü'l-Ebrār'*da İmân karşılığında ikinci örneğin ilk anlamına uygun şöyle der, [28] şiir:

*pes anı insān **ataġıl** bī-rıyā::*

kim işidür ṣabr ile ḫavf u recā::

---

[563] BM 28r.21 **{**Şuʿayb…ḳılıp**}:** LN s.101’den aktarılarak eklenmiştir.

[564] BM 28r.21 **{**a͡nga**}:** LN s.101’den aktarılarak eklenmiştir.

پس آنی انسان آتاغیل بیریا::

کیم ایشیدور صبر ایله خوف و رجا::

ata (اتا) ‘baba’ya ve mecazen sofi şeyhleri ve zahitlere [29] denir. Bu konuda Cevâmid kısmında da yazılacaktır.

atama (آتاما) ve **atamaġıl** (آتاماغیل) tekil ikinci kişi olumsuz emir fiili.

ataŋg (آتانک), **ataŋgız** (آتانکیز), **ataŋglar** (آتانکلار) [BM 28v.1] ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

atamaŋg (آتامانک), **atamaŋgız** (آتامانکیز), **atamaŋglar** (آتامانکلار) çoğul ikinci kişinin olumsuz emir fiili.

ataman (آتامان), **atamas min** (آتاماس مین) ‘adlandırmam, adamam’.

atay min (آتای مین), [2] **atar min** (آتارمین), **ataydur min** (آتایدورمین), **ataram** (آتارام) ‘adlandırırım, adarım’. Daha önce de söylendiği gibi **atar min** (آتارمین) ve **ataram** (آتارام) ‘atarım ve çıkarım’ anlamına da gelir.

[3] **atarım** (آتاریم), **atamaġım** (آتاماغیم) ‘[benim] adlandırmam, adamam’. Daha önce de söylendiği gibi **atarım** (آتاریم) ‘atmağım/atmam; çıkmağım/çıkmam’ anlamı da ifade eder.

atamaġum (آتاماغوم) ‘adlandırmayacağım, [4] adamayacağım’.

atap (آتاب), **ataban** (آتابان), **atamış** (آتامیش) ‘adlandırıp/adlandırmış, adayıp/adamış’. Birinci örneğin ilk anlamına tanık olarak, şiir:

zihī vişālıŋga [5] *ṭālib tutup özin meṭlūb::*

*muḥabbetidin atıŋgı Ḥabīb **atap** maḥbūb::*

زهی وصالینکا طالب توتوب اوزین مطلوب

محبتیدین آتینکی حبیب آتاب محبوب

atamışaŋg (آتامیشانک) ‘adlandırmış, adamış’.

atamas (آتاماس) ‘adlandırmaz, adamaz’. [6] fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

ataması (آتاماسی) ‘adlandırması, adlandırmazı; adaması, adamazı’.

atamadın (آتامادین) ‘adlandırmadan, [7] adamadan’.

atap bolmas (آتاب بولماس), **atama bolmas** (آتاما بولماس), **atamaḳ olmas** (آتاماق اولماس) ‘adlandırılmaz, adanmaz’.

atay almas (آتای آلماس) [8] ‘adlandırılamaz, adanamaz’.

atayu (آتایو), **atay atay** (آتای آتای) ‘adlandırarak, adayarak’. Tekrar edilmeden de aynı anlamda kullanılır.

atay (آتای) [9] ve **ata min** (آتامین) ‘adlandırayım, adlandıra, adlandırasın; adayayım, adaya, adayasın’. Birinci örneğin ilk anlamına tanık olarak, şiir:

ġamze-yi ḳātil ile kāfir-i ḫūnrīz közin::

[10] *düşman-ı cān mu* ***atay*** *āfet-i īmān mı diyin::*

غمزه قاتل ایله کافر خونریز کوزین::

دشمن جان مو آتای آفت ایمان مو دیین::

Daha önce de belirtildiği üzere ayrıca **[atay]** ‘atayım, ata, atasın; çıkayım, çıka, çıkasın’ anlamlarını da taşımaktadır.

[11] **atasaḳ** (آتاماق), **ataġa biz** (آتاغابیز), **ataġay biz** (آتاغایبیز), **atalı** (آتالی) ve **atalıng** (آتالینک) ‘adlandıralım, adayalım’. Daha önce de söylendiği gibi **atalı** (آتالی) ve **atalıng** (آتالینک) ‘atalım ve çıkalım’ anlamlarında da kullanılır.

[12] **ataġalı** (آتاغالی) ‘adlandırma için, adlandıralı; adama için, adayalı’.

ataġaç (آتاغاج) ‘adlandırınca, adlandırdığında; [13] adayınca, adadığınıda’.

ataġuçı (آتاغوجی) ‘adlandırıcı, adayıcı’.

ataġuça (آتاغوجه), **ataġança** (آتاغانجه), **ataġunça** (آتاغونجه) ‘adlandırınca, [14] adlandırıncaya kadar; adayınca, adayıncaya kadar’.

ataġum (آتاغوم) ‘adlandıracağım, adayacağım’.[565]

ataġung (آتاغونک) ‘adlandıracaksın, adayacaksın’.[566]

ataġusı (آتاغوسی) [15] ‘adlandıracak, adayacak’.[567]

ataġuluḳ (آتاغولوق) ‘adlandırılacak (şey), adanacak (şey)’.

ataġay (آتاغای), **atasa** (آتاسا), **atasun** (آتاسون), **atadik** (آتادیک) ‘adlandırsa/adlandırsın, adasa/adasın’.

[16] **atadik** (آتادیک) aynı zamanda ‘baba’ anlamına da gelir.

ataġudik (آتاغودیک), **atardik** (آتاردیک) ‘adlandırılacak olan, adanacak olan’ ve aynı zamanda ‘adlandıra, adaya’. Yine **atardik** (آتاردیک) [17] ‘atılacak olan, çıkacak olan’ ve daha önce de söylendiği gibi aynı zamanda ‘atsın, çıksın’.

atalmaġ/atalmaḳ (آتالماغ/آتالماق) ‘adlandırılmak, adanmak نامیده شدن و نامزد شدن’.

[18] **ataldı** (آتالدی) ‘adlandırıldı, adandı/aday oldu’. Nitekim *Sedd-i İskenderī* de ikinci anlama uygun olarak İskender’in hâkim olarak dünyanın değişik yerlerine gönderilmesi konusunda şöyle der, şiir:

[19] ***ataldı*** *biri Mıṣr u Baġdādġa::*

yazıldı biri mülk-i Nūṣādġa::

آتالدی بیری مصر و بغدادغه::

یازیلدی بیری ملک نوشادغه::

---

[565] BM 28v.14 **ataġum** ‘adlandırmayacağım; adamayacağım نخواهم نامید و نامزد نخواهم کرد’.

[566] BM 28v.14-15 **ataġung** ‘adlandırmayacaksın; adamayacaksın نخواهی نامید و نامزد نخواهی کرد’.

[567] BM 28v.15 **ataġusı** ‘adlandırmayacak; adamayacak نخواهد نامید و نامزد نخواهد کرد’.

Diğer kipler de birinci şıkka uygun olarak lām ile yapılır.

[20] **ataşmek (آتاشماک)**[568] işteşlik durumu (مصدر مفاعله). Yani 'birbiriyle terennüm etmek, birbirine şarkı söylemek باهم ترنم کردن و خوانندکی نمودن '.

Rūm [diyarı] ahalisi (Rūmiye رومیه) **ötüşmek** (اوتوشماک) kelimesini aynı anlamda kullanır.

[21] **ataştı** (آتاشتی) 'terennüm etti'.

ataştük (آتاشتوک)[569] 'terennüm ettik'.

ataşur (آتاشور) ve **ataşadur** (آتاشادور) 'terennüm eder, terennüm ediyor'. **ataşur** (آتاشور) fâil ve mastar olarak da kullanılır.

ataşmaydur (آتاشمایدور) 'terennüm etmiyor, [22] terennüm etmemiş'.

ataşgen (آتاشکان), **ataşurgen** (آتاشورکان), **ataşadurgen** (آتاشادورکن) 'terennüm eder, terennüm etmiş'. Mastar anlamında da kullanılır.

---

[568] BM 28v.20 **ataşmek** : Ön sıradan mastar eki *-mek* kullanılmıştır. *Senglah*'ın problemli madde başlarından biridir. **ataşıp** alt maddesinde fiil için verilen örnek verilen anlamı güçlendirmektedir. Yazar, aynı anlamı verdiği BM 33r.21 **adaşmaḳ/ġ** (آداشماق/غ) maddesini de bu madde başı ile ilgilendirmiş, BM 33r.21'de de bu maddeye gönderme yapımıştır. Clauson sözcüğün ilkini † işaretleyerek en erken otoritenin *Senglah*, ikincisini de ilk işareti ilişkilendirdiği ‡ işareti ile işaretlemiş ve BM 33r.21 tanığının yanlış yazım olduğunu da belirtmiştir (1960: 34). A-A ünlü dizisindeki fiilin bütün alt maddeleri de dâhil A- ünlüsü düzenli medli elif, ikincisi düzenli olarak elif'le yazılmıştır. Bu yazım sözcüğü *ataş-* okumaya zorlasa da, eserde başta medli elifli ön sıradan sözcük yazımları da vardır: BM 51v.5 *enetmek* (آناتمک) ve BM 117v.3'te *اینانماک*.

Eski Türkçede '1. tınlatmak, çalmak, müzik yapmak; 2. sevinç sesleri çıkarmak, övmek(?)" anlamlarıyla bir *etiz-* (ve bundan *etizdür-*, bunlar için bkz. UWb) ve yine aynı kökten *etne-* (< *etine-*) fiili (bu fiil için de bkz. UWb) tanıklanmıştır. Uygur imlasında başta A harfi ile de yazılmış birkaç veri varsa da (Maitrisimit ve KP) bunların hem Uygur imlasında çoklukla e'li ve taraflı eklerde ön K ile yazılmış olmaları ve yine kök fiilinin Çağdaş Türkçenin Tuva lehçesinde *et-* olarak saklanmış olması bu sözcüğün ön sıradan olduğunu göstermektedir. Öte yandan, bu kök hece ünlüsü açık e'li Eski Türkçe *et-* fiilinin standart Çagatay imlasında *Elif+yā* olarak yazılmış olması da gerektiğinden en erken *Senglah*'ta tanıklanan bu biçimleri ETü. *et-* fiili ile 'şarkı söylemek, sevinçten çığlık atmak' doğrudan birleştirmemize izin vermemektedir. Radloff'un Sözlüğünde Çağatay Türkçesi maddesi olarak 'şarkı söylemek, sevinçten çığlık atmak' anlamını verdiği *aytın-*'ın Arap harfli imlası **ایتنماک** olarak verildiğinden ETü. *etin-* fiilinin Çağatay imlalı biçimi olmalıdır (RSl I/47 *aytın-*, **ایتنماک**, oku *itin-*). Ancak *Senglah* yazarının bu fiili her iki yerde de *ötüş-* fiili ile de ilgilendirmesi ETü. *et-*'in tanıklanmamış iştaşlık çatılı **etiş-* fiili ile daha çok Oğuz sahasında bahşı, aşık ve ozan atışmaları için kullanılan *atış-* 'karşılıklı atışmak' (< *at-ış-, at-* 'atmak' UWb) ve yine bütün Türkistan sahasında aynı kavram alanı için kullanılan *ayt-*'ın iştaşlık çatılı biçimi *aytış-* 'karşılıklı konuşmak'tan gelişen *aytış-* fiili ve bu fiilin ilişkili anlamdaki müştakları ilişkilendirdiğini göstermekte, ***ataş-***'ın bu fiillerle hem biçim hem de anlamca birbirlerine bulaşması ile ortaya çıkmış erken tanığı olabileceğini düşündürtmektedir. Kzk. Tü. **aytış** 'söyleyiş'; **aytış-** 'dayatışmak, çekişmek, kavga etmek'; BM 33r.21 **adaşmaḳ/ġ** bir Oğuz biçimi gibi gözükmekle birlikte, *atış-* 'karşılıklı atışmak' (< *at-ış-*, *at-* 'atmak') ile muhtemelen bir ilgisi yoktur; sözcük, ya *Senglah*'ın hayalet sözcüklerinden biridir ya da bu *ataş-* fiilinin münşi olduğunu bildiğimiz yazarın duyduğu bir Oğuz söyleyişidir. Eğer öyle ise, Senglah'ın **adaşmaḳ/ġ** maddesinde tanıkladığımız *adaş-* fiili, anlamı yazarca yanlış verilmiş kök hece ünlüsünün Ana Türkçede birincil uzun a /***ā/** olduğunu bildiğimiz ***āt** 'ad, isim'den türemiş ***āta-** (**āt +a-ş-*) biçiminin Oğuz Türkçesi görünümündeki biçimi olmalıdır. Bu ***āt**'dan müştak Trkm. **adaş-** II [a:daş-] 'Çaga oynunda yaranları bölüşmek üçin ikibir-ikibir bolup biri-biriňe at, lakam dakmak'. (TrkmS I, s. 30a) anlamı ile kullanılmaktadır. Şeyh Süleyman Efendi'nin sözlüğündeki **adaşmaḳ** maddesinin tanık şiiri ise 'yolu kaybetmek, şaşırmak, yanlış yapmak' (LÇ 7: *adaşıp toġrı yolıdın çep tüşüp min minge rāḥat yoḳ // hemeniñ̂ ḥālı tinç ü yaḫşıdur minge ferāġat yoḳ*) anlamı ile **azaş-** (< *azış-*) içindir ve sözcük hem **a:daş-** hem **a:zaş-** olarak her iki telaffuzla da bugün Türkmen Türkçesinde yaşamaktadır (TrkmS I, s. 30a **adaş- I** [a:daş-]), 105b **azaş-** [a:zaş-]).

[569] BM 28v 21 **ataşük** (آتاشوک).

ataş (آتاش) ve **ataşgil** (آتاشكيل) [23] tekil ikinci kişi emir fiili.

ataşma (آتاشما), **ataşmagil** (آتاشماكيل) tekil ikinci kişinin olumsuz emir fiili.

ataşıŋg (آتاشينک), **ataşıŋgız** (آتاشينكيز), **ataşıŋglar** (آتاشينكلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ataşmaŋg (آتاشمانک), [24] **ataşmaŋgız** (آتاشمانكيز), **ataşmaŋglar** (آتاشمانكلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ataşman (آتاشمان), **ataşmas min** (آتاشماس‌مين) ‘terennüm etmem’.

ataşa min (آتاشامين), **ataşu min** (آتاشومين), **ataşadur min** (آتاشادورمين), [25] **ataşuram** (آتاشورام) ‘terennüm ediyorum’.

ataşurum (آتاشوروم), **ataşmekim** (آتاشماكيم) ‘[benim] terennüm etmem/etmeğim’.

ataşmagüm (آتاشماكوم) ‘terennüm etmeyeceğim’.

ataşıp (آتاشيب), **ataşıban** (آتاشيبان), **ataşmış** (آتاشميش) ‘terennüm edip/terennüm etmiş’. [26] Birincisine tanık olarak, şiir:

sin ḳuyaş birle münāsib sin öyünde ḫūblar::
*ikki ikki çūnki kirgeyler **ataşıp** yār yār::*

سين قوياش بيرله مناسب‌سين اويوندا خوبلار::
ايكى ايكى چونكه كيركايلار آتاشيب يار يار::

ataşmışaŋg (آتاشميشانک) ‘terennüm etmişsin’.

ataşmas (آتاشماس) [27] ‘terennüm etmez’. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

ataşması (آتاشماسى) ‘terennüm etmesi, terennüm etmezi’.

ataşmadın (آتاشمادين) ‘terennüm etmeden, terennüm etmemiş’.

ataşıp [28] **bolmas** (آتاشيب بولماس), **ataşsa bolmas** (آتاشسا بولماس), **ataşmaḳ olmas** (آتاشماک اولماس) ‘terennüm edilemez, terennüm edilmez’.

ataşa almas (آتاشا الماس) ‘terennüm edemez’.

ataşa ataşa (آتاشا آتاشا) ‘terennüm ederek’. Tekrarsız da [29] kullanılır.

ataşay (آتاشاى), **ataşayın** (آتاشايين) ‘terennüm edeyim, terennüm ede, terennüm edesin’.

ataşsek (آتاشساک), **ataşge biz** (آتاشكابيز), **ataşgey biz** (آتاشكاى‌بيز), **ataşalı** (آتاشالى), **ataşalıŋg** (آتاشالينک) ‘terennüm edeler’.

[BM 29r.1] **ataşgeli** (آتاشكالى) ‘terennüm etmek için, terennüm edeli’.

ataşgeç (آتاشكاج) ‘terennüm edince’.

ataşgüçi (آتاشكوجى) ‘terennüm eden’.

ataşgüçe (آتاشكوجه), **ataşgünçe** (آتاشكونجه), [2] **ataşgençe** (آتاشكانجه) ‘terennüm edinceye kadar, terennüm kadar’.

ataşgüm (آتاشكوم) ‘terennüm edeceğim’.

ataşgüŋ̂ (آتاشكونک) ‘terennüm edeceksin’.

ataşgüsi (آتاشكوسی) ‘terennüm edecektir’.

ataşgülük (آتاشكولوک) [3] ‘terennüm edilecek olan’.

ataşgey (آتاشكای), **ataşa** (آتاشا), **ataşsa** (آتاشسا), **ataşsun** (آتاشسون), **ataşdik** (آتاشديک) ‘terennüm etsin’.

ataşgüdik (آتاشكوديک), **ataşurdik** (آتاشورديک) ‘terennüm edilecek olan, terennüm eder’.

[4] **ataġlamaḳ/ġ (آتاغلاماق/غ)** ‘adamak, nişanlamak نامزد كردن’.[570]

ataġladı (آتاغلادی) ‘adadı / nişanladı’.

ataġladuḳ (آتاغلادوق) ‘adadık / nişanladık’.

ataġlar (آتاغلار), **ataġlaydur** (آتاغلايدور) ‘adar / adıyor, nişanlar / nişanlıyor’. **ataġlar** (آتاغلار) [5] fâil ve mastar anlamı da ifade eder.

ataġlamaydur (آتاغلامايدور) ‘adamıyor, adamamıştır / nişanlamıyor, nişanlamamıştır’.

ataġlaġan (آتاغلاغان), **ataġlarġan** (آتاغلارغان), **ataġlaydurġan** (آتاغلايدورغان) ‘[6] ‘adayan, adamış / nişanlayan, nişanlamış’.

ataġla (آتاغلا), **ataġlaġıl** (آتاغلاغيل) tekil ikinci kişi emir fiili.

ataġlama (آتاغلاما), **ataġlamaġıl** (آتاغلاماغيل) tekil ikinci kişi olumsuz emir fiili.

[7-8] **ataġlaŋ̂** (آتاغلانک), **ataġlaŋ̂ız** (آتاغلانكيز), **ataġlaŋ̂lar** (آتاغلانكلار) [571] çoğul ikinci kişi emir fiili.

ataġlamaŋ̂ (آتاغلامانک), **ataġlamaŋ̂ız** (آتاغلامانكيز), **ataġlamaŋ̂az** (آتاغلامانكلار)[572] ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ataġlaman (آتاغلامان), **ataġlamas min** (آتاغلاماسمين) ‘adamam, nişanlamam’.

ataġlay min (آتاغلایمين), **ataġlar min** (آتاغلارمين), **ataġlaydur min** (آتاغلايدورمين), **ataġlaram** (آتاغلارام) ‘adarım, nişanlarım’.

ataġlarım (آتاغلاريم), [9] **ataġlamaġım** (آتاغلاماغيم) ‘(benim) adamam, nişanlamam’.

ataġlamaġum (آتاغلاماغوم) ‘adamayacağım, nişanlamayacağım’.

ataġlap (آتاغلاب), **ataġlaban** (آتاغلابان), **ataġlamış** (آتاغلاميش) ‘adamış, nişanlamış’.

ataġla[10] **mışaŋ̂** (آتاغلاميشانک) ‘adamışsın, nişanlamışsın’.

ataġlamas (آتاغلاماس) ‘adamaz, nişanlamaz’, ayrıca fâil ve olumsuz mastar anlamı da ifade eder.

ataġlaması (آتاغلاماسی) ‘adaması, nişanlaması ve adamazı, nişanlamazı’.

---

[570] BM 29r.4 **ataġlamaḳ/ġ** : LÇ s.4 *ataġlamaḳ (آتاغلامق)* ‘peymān ve nezr ve vaʿd etmek, nişanlamaḳ’. Krş. Az.T. *adaxlamaq* ‘nişanlamak’, *adaxlı* ‘nişanlı’ (AzDİL, c.1: 44).

[571] BM 29r.7 **ataġlaŋ̂az** (آتاغلانكاز).

[572] BM 29r.7 **ataġlamaŋ̂az** (آتاغلامانكاز).

ataġla[11]**madın** (آتاغلامادين) ‘adamadan, nişanlamadan’.

ataġlap bolmas (آتاغلاب بولماس), **ataġlasa bolmas** (آتاغلاسا بولماس), **ataġlamaḳ olmas** (آتاغلاماق اولماس) ‘adamak olmaz, nişanlamak olmaz’.

ataġlay [12] **almas** (آتاغلای آلماس) ‘adayamaz, nişanlayamaz’.

ataġlayu (اتاغلايو), **ataġlay ataġlay** (آتاغلای آتاغلای) ‘adayarak, nişanlayarak’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

ataġlay (آتاغلای), **ataġlayın** (آتاغلايين) ‘adayayaım, [13] adasın, adayasın; nişanlayayım, nişanlasın, nişanlayasın’.

ataġlasaḳ (آتاغلاساق), **ataġlaġa biz** (آتاغلاغابيز), **ataġlaġay biz** (آتاغلاغای‌بيز), **ataġlalı** (آتاغلالی), **ataġlalıŋ̂ġ** (آتاغلالينک) ‘adayalım, nişanlayalım’.

ataġlaġalı (آتاغلاغالی) ‘adamak için, nişanlamak için ve adayalı, nişanlayalı’.

[14] **ataġlaġaç** (آتاغلاغاج) ‘adayınca, nişanlayınca’.

ataġlaġuçı (آتاغلاغوجی) ‘adayan, nişanlayan’.

ataġlaġuça (آتاغلاغوجه), **ataġlaġunça** (آتاغلاغونجه), **ataġlaġança** (آتاغلاغانجه) ‘adayana/nişanlayana kadar, [15] adadığı/nişaladığı kadar.’

ataġlaġum (آتاغلاغوم) ‘adayacağım, nişanlanacağım’.

ataġlaġuŋ̂ġ (آتاغلاغونک) ‘adayacaksın, nişanlanacaksın’.

ataġlaġusı (آتاغلاغوسی) ‘adayacak, nişanlanacak’.

ataġlaġuluḳ (آتاغلاغولوق) ‘adanacak, nişanlanacak (olan)’.

[16] **ataġlaġay** (آتاغلاغای), **ataġlasa** (آتاغلاسا), **ataġlasun** (آتاغلاسون), **ataġladik** (آتاغلاديک) ‘adasın, nişanlansın’.

ataġlaġudik (آتاغلاغوديک), **ataġlardik** (آتاغلاردیک) ‘adanacak, nişanlanacak’.

[17] **ataġlatmaḳ/ġ (آتاغلاتماق/غ)** Geçişli mastardır. Yani, ‘aday ettirmek, nişanlandırmak نامزد فرمودن’. Diğer kipleri de birinci şıkta olduğu gibi ḳaraşat tā ile yapılır.

ataġlanmaḳ/ġ (آتاغلانماق/غ) [18] ‘aday olmak, nişanlanmak نامزد شدن’. Sîgaları **nūn** ile yapılır.

ataġlaşmaḳ/ġ (آتاغلاشماق/غ) ‘işteşlik mastarıdır (مصدر مفاعله)’. Yani ‘birbirinin adayı / nişanlısı olmak نامزد يکديکر شدن’. Sîgaları şīn ile yapılır.

[19] **atġulamaḳ/ġ (آتغولاماق/غ)** ‘ok atmak/atıcılık yapmak تيراندازی کردن’.

atġuladı (آتغولادی) ‘atıcılık yaptı’.

atġuladuḳ (آتغولادوق) ‘atıcılık yaptık’.

atġular (آتغولار) ve **atġulaydur** (آتغولايدور) ‘atıcılık yapar, atıcılık yapıyor’. **atġular** (آتغولار) [20-21] fâil ve mastar anlamı da ifade eder.

atġulamaydur (آتغولامايدور) ‘atıcılık yapmıyor ve yapmamış’.

atġulaġan (آتغولاغان), **atġularġan** (آتغولارغان), **atġulaydurġan** (آتغولايدورغان) ‘atıcılık yapan, atıcılık yapmış’. Mastar anlamına da gelir.

atġula (آتغولا) ve **atġulaġıl** (آتغولاغيل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

atġulama (آتغولاما) ve **atġulamaġıl** (آتغولاماغيل) ‘tekil ikinci kişi olumsuz emir fiili’.

atġulaŋg (آتغولانک), [22] **atġulaŋgız** (آتغولانكيز), **atġulaŋglar** (آتغولانكلار)[573] ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

atġulamaŋg (آتغولامانک), **atġulamaŋgız** (آتغولامانكيز) ve **atġulamaŋglar** (آتغولامانكلار)[574] ‘çoğul ikinci kişi olumsuz emir fiili’.

atġulaman (آتغولامانک) ve [23] **atġulamas min** (آتغولاماسمين) ‘atıcılık yapmam’.

atġulay min (آتغولایمين), **atġular min** (آتغولارمين), **atġulaydur min** (آتغولايدورمين), **atġularam** (آتغولارام) ‘atıcılık yaparım’[575].

atġularım (آتغولاريم), **atġulamaġım** (آتغولاماغيم) [24] ‘atıcılık yapmam / atıcılığım’.

atġulamaġum (آتغولاماغوم) ‘atıcılık yapmayacağım’.

atġulap (آتغولاب), **atġulaban** (آتغولابان), **atġulamış** (آتغولاميش) ‘atıcılık yapmış’.

atġulamışaŋg (آتغولاميشانک) ‘atıcılık yapmışsın’.

[25] **atġulamas** (آتغولاماس) ‘atıcılık yapmaz’. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

atġulaması (آتغولاماسی) ‘atıcılık yapması ve yapmazı’.

atġulamadın (آتغولامادين) ‘atıcılık yapmadan ve [26] atıcılık yapmamış’.

atġulap bolmas (آتغولاب بولماس), **atġulasa bolmas** (آتغولاسا بولماس), **atġulamaķ olmas** (آتغولاماق اولماس) ‘atıcılık yapmak olmaz’.

atġulay almas (آتغولای آلماس) ‘atıcılık yapmak olmaz’.

atġulayu (آتغولايو), [27] **atġulay atġulay** (آتغولای آتغولای) ‘atıcılık yaparak’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

atġulay (آتغولای) ve **atġulayın** (آتغولاين) ‘atıcılık yapayım, atıcılık yapa, atıcılık yapasın’.

atġulasaķ (آتغولاساق), **atġulaġa biz** (آتغولاغابيز), [28] **atġulalı** (آتغولالی) ve **atġulalıŋg** (آتغولالينک) ‘atıcılık yapalım’.

atġulaġalı (آتغولاغالی) ‘atıcılık yapmak için, atıcılık yapalı’.

atġulaġaç (آتغولاغاج) ‘atıcılık yapınca’.

[29] **atġulaġuçı** (آتغولاغوجی) ‘atıcılık yapan’.

---

[573] BM 29r.22 **atġulaŋgaz** (آتغولانكاز).
[574] BM 29r.22 **atġulamaŋgaz** (آتغولامانكاز).
[575] BM 29r.23 **‘atıcılık yapmam’** (تيراندازی نميكنم).

atġulaġuça (آتغولاغوجه), **atġulaġunça** (آتغولاغونجه), **atġulaġança** (آتغولاغانجه) ‘atıcılık yapıncaya kadar, atıcılık yaptığı/yapacağı kadar’.

atġulaġum (آتغولاغوم) ‘atıcılık yapacağım’.

[30] [576] **atġulaġuñg** (آتغولاغونک) ‘atıcılık yapacaksın’.

atġulaġusı (آتغولاغوسی) ‘atıcılık yapacak’.

atġulaġay (آتغولاغای), **atġulasa** (آتغولاسا), **atġulasun** (آتغولاسون), **atġuladik** (آتغولادیک) ‘atıcılık yapsın’.

[BM 29v.1] **atġuladik** (آتغولادیک) ve **atġulardik** (آتغولاردیک) ‘atıcılık yapılacak, atıcılık yapıldığı/yapılacağı gibi’.

atġulatmaḳ/ġ (آتغولاتماق/غ) geçişlilik mastarı olup ‘atıcılık yaptırmak’ demektir. Kipleri [2] karaşat tā ile yapılır.

atġulaşmaḳ/ġ (آتغولاشماق/غ) işteşlik ifade eder ve ‘birbiriyle atıcılık yapmak/birbirine ok atmak’ demektir.

atġulaşay (آتغولاشای) ve **atġulaşayın** (آتغولاشایین) [3] ‘atıcılık yapayım, atıcılık yapsın, atıcılık yapasın’. Nitekim *Tārīḫ-i Bābürī*’de birincisine ilk anlamda tanık olarak şöyle denmiştir:

> *sadaġımda ikirmeçe oḳ bar* [4] *idi tüşey bu* [577] *seng tūdede oḳum barıça* ***atġulaşay****.*
>
> ساداغیمدا ایکیرمەجه اوق بار ایدی توشای بو سنک تودەده اوقوم باریچه آتغولاشای

Diğer kipleri şīn kuralına göre yapılır.

atlamaḳ/ġ (آتلاماق/غ) [5] ‘atlanıp düşmek تکاپو و جست و خیز کردن’.[578]

Nitekim *Leylī ve Mecnūn*’da Leylī’nin köpeğine hitaben şöyle der, şiir:

> *pars* ***atlamaġıñg*** *melāletidin::*
> *baġlap közini* [6] *ḫacāletidin::*
>
> *پارس آتلاماغینک ملالتی دین::*
> *باغلاب کوزینی خجالتی دین::*

atladı (آتلادی) ‘atlanıp düşdü’ (تکاپو کرد).

atladuḳ (آتلادوق) ‘atladık’.

atlar (آتلار) ve **atlaydur** (آتلایدور) ‘atlar, atlıyor’. Nitekim birincisine tanık olarak *Nesāyimü’l-Maḥabbe*’de [7] Bü’l-ʿAbbās Nesāyī hakkında şöyle der:

> *ʿAbbas diptür ki dāim anıñg işikide* ***atlar*** *ve tereddüd ḳılur.*
>
> عباس دیب‌تور که دایم آنینک ایشیکیدا آتلار و تردد قیلور

---

[576] BM 29r.’de satır sayısı 30’dur.
[577] BM 29v.4 **yu.**
[578] BM 29v.4 **atlamaḳ/ġ** : LÇ s.4 *atlamaḳ (اتلاماق)* ‘şıçramaḳ, ʿubūr etmek, yerinden birdenbire ḳalḳmaḳ, tesmiye etmek, ad ḳoymaḳ’.

atlar (آتلار) fâil ve mastar anlamına da [8] gelir.

atlamaydur (آتلامايدور) ‘atlayıp düşmüyor, atlayıp düşmemiş’.

atlaġan (آتلاغان), **atlarġan** (آتلارغان), **atlaydurġan** (آتلايدورغان) ‘atlayıp düşen, atlayıp düşmüş’. Mastar anlamına da gelirler.

[9] **atla** (آتلا) ve **atlaġıl** (آتلاغيل)[579] ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

atlama (آتلاما) ve **atlamaġıl** (آتلاماغيل) ‘tekil ikinci kişi olumsuz emir fiili’.

atlaŋ (آتلانک), **atlaŋġız** (آتلانكيز) ve **atlaŋlar** (آتلانكلار) ‘çoğul ikinci kişi [10] emir fiili’.

atlamaŋ (آتلامانک), **atlamaŋġız** (آتلامانكيز) ve **atlamaŋlar** (آتلامانكلار) ‘çoğul ikinci kişi olumsuz emir fiili’.

atlaman (آتلامان), **atlamas min** (آتلاماس‌مين) ‘atlamam’.

atlay min (آتلاى‌مين), **atlar min** (آتلارمين), [11] **atlaydur min** (آتلادورمين) ve **atlaram** (آتلارام) ‘atlarım’.

atlarım (آتلاريم), **atlamaġım** (آتلاماغيم) ‘atlamam’.

atlamaġum (آتلاماغوم) ‘atlamayacağım’.

atlap (آتلاب), **atlaban** (آتلابان), **atlamış** (آتلاميش) [12] ‘atlamış’.

atlamışaŋ (آتلاميشانک) ‘atlamışsın’.

atlamas (آتلاماس) ‘atlamaz’. Fâil ve mastar anlamına da gelir.

atlaması (آتلاماسى) ‘atlaması ve atlamazı’.

[13] **atlamadın** (آتلامادين) ‘atlamadan, atlamamış’.

atlap bolmas (آتلاب‌بولماس), **atlasa bolmas** (آتلاسا بولماس), **atlamaḳ olmas** (آتلاماق اولماس) ‘atlayamaz’.

atlay almas (آتلاى آلماس) ‘atlayamaz’.

[14] **atlayu** (آتلايو), **atlay atlay** (آتلاى آتلاى) ‘atlayarak’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

atlay (آتلاى) ve **atlayın** (آتلايين) ‘atlayayım, atlasın, atlayasın’.

atlasaḳ (آتلاساق), [15] **atlaġa biz** (آتلاغابيز), **atlaġay biz** (آتلاغاى‌بيز), atlalı (آتلالى), **atlalıŋ** (آتلالينک) ‘atlayalım’.

atlaġalı (آتلاغالى) ‘atlamak için, atlayalı’.

atlaġaç (آتلاغاج) ‘atlayınca’.

[16] **atlaġuçı** (آتلاغوجى) ‘atlayıp zıplayan’.

atlaġuça (آتلاغوجه), **atlaġunça** (آتلاغونجه), **atlaġança** (آتلاغانجه) ‘atlayana kadar, atladığı kadar’.

atlaġum (آتلاغوم) ‘atlayacağım’.

---

[579] BM 29v.9 **atlamaġıl** *(آتلاماغيل).*

[17] **atlaġuñ** (آتلاغونک) ‘atlayacaksın’.

atlaġusı (آتلاغوسی) ‘atlayacak’.

atlaġuluḳ (آتلاغولوق) ‘atlanacak olan’.

atlaġay (آتلاغای), **atlasaḳ** (آتلاساق), **atlasun** (آتلاسون), **atladik** (آتلادیک) [18] ‘atlasa, atlasın’.

atlaġudik (آتلاغودیک), **atlardik** (آتلاردیک) ‘atlanacak olan, atladığı gibi’.

atlaşmaḳ/ġ (آتلاشماق/غ) ‘bir biriyle atlayıp zıplamak با یکدیکر تکاپو کردن و جست و خیز نمودن’. Sîgaları [19] şīn ile yapılır.

atlatmaḳ/ġ (آتلاتماق/غ) geçişlilik mastarı olup ‘atlatmak تکاپو فرمودن’ demektir. Sîgaları ḳaraşat tā ile yapılır.

[20] **atlanmaḳ/ġ (آتلانماق/غ)** nūn ile ‘binmek سوار شدن’.[580]

atlandı (آتلاندی) ‘bindi’.

atlanduḳ (آتلاندوق) ‘bindik’.

atlanur (آتلانور) ve **atlanadur** (آتلانادور) ‘biner, biniyor’. **atlanur** (آتلانور) [21] fâil ve mastar anlamı da ifade eder. Nitekim mastar anlamında *Ḥüsrev ve Şīrīn*’de şöyle der, şiir:

kil ey sāḳi ki ötti ʿıyş çaġı::
mañga tut [22] *imdi* ***atlanur***[581] *ayaġı::*

کیل ای ساقی که اوتتی عیش چاغی::
منکا توت ایمدی آتلارنور ایاغی::

atlanmaydur (آتلانمایدور) ‘binmiyor, binmemiş’.

atlanġan (آتلانغان), **atlanurġan** (آتلانورغان), **atlanadurġan** (آتلانادورغان) ‘binen, binmiş’. [23] Mastar anlamına da gelir.

atlan (آتلان), **atlanġıl** (آتلانغیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

atlanma (آتلانما), **atlanmaġıl** (آتلانماغیل) ‘tekil ikinci kişi olumsuz emir fiili’.

atlanıñ (آتلانینک) [24], **atlanıñız** (آتلانینکیز), **atlanıñlar** (آتلانینکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

atlanmañ (آتلانمانک), **atlanmañız** (آتلانمانکیز), **atlanmañlar** (آتلانمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

atlanman (آتلانمان) **atlanmas**[25] **min** (آتلانماسمین) ‘binmem’.

atlana min (آتلانامین), **atlanur min** (آتلانورمین), **atlanadur min** (آتلانادورمین), **atlanuram** (آتلانورام) ‘biniyorum’.

---

[580] BM 29v.20 **atlanmaḳ/ġ**: DLT E.A. *atlan-* ‘ata binmek’(133/116, 145/126, 177/151, 393/307); ‘Oğuzcada dağ vb. bir yere çıkmak’(133/116); LÇ s. 5 *atlanmaḳ (آتلانماق)* ‘ata binmek, sefere çıkmaḳ, düşman üzerinde ʿasker sevḳ etmek, ad ve nām ḳazanmaḳ, şöhret peydā etmek, mevsūm olmaḳ’.
[581] BM 29v.22 **atlarnur**

atlanurum (آتلانوروم), **atlanmaġım** (آتلانماغیم) ‘[benim] binmem’.

atlanma[26]**ġum** (آتلانماغوم) ‘binmeyeceğim’.

atlanıp (آتلانیب), **atlanıban** (آتلانیبان), **atlanmış** (آتلانمیش) ‘binmiş’.

atlanmışaŋ̂g (آتلانمیشانک) ‘binmişsin’.

atlanmas (آتلانماس) ‘binmez’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da [27] gelir.

atlanması (آتلانماسی) ‘binmesi ve binmezi’.

atlanmadın (آتلانمادین)‘binmeden, binmemiş’.

atlanıp bolmas (آتلانیب بولماس), **atlansa bolmas** (آتلانسا بولماس), **atlanmaḳ** [28] 582 **olmas** (آتلانماق اولماس) ‘binmek olmaz’.

atlana almas (آتلانا آلماس) ‘binemez’.

atlana atlana (آتلانا آتلانا) ‘binerek’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

[BM 30r.1] **atlanay** (آتلانای), **atlanayın** (آتلانایین) ‘bineyim, binsin, binesin’.

atlansaḳ (آتلانساق), **atlanġa biz** (آتلانغابیز), **atlanġay biz** (آتلانغای‌بیز), **atlanalı** (آتلانالی) ve **atlanalıŋ̂g** (آتلانالینک) ‘binelim’.

atlanġalı (آتلانغالی) [2] ‘binmek için, bineli’.

atlanġac (آتلانغاج) ‘binince’.

atlanġuçı (آتلانغوجی) ‘binici’.

atlanġunça (آتلانغونجه), **atlanġuça** (آتلانغوجه) ve [3] **atlanġança** (آتلانغانجه) ‘binene kadar, bindiği/bineceği kadar’. Nitekim *Ḥayretü’l-Ebrār*’ın Altıncı Makalesinde kadınların vasfı hakkında şöyle der. Birinci tanık [4] için birinci anlamda şiir:

iylemegil ḥillesini reng reng::
kitse dağı ḥücrede tutsun direng::

aŋ̂lamaŋ̂g ***atlanġuça*** *ḥālātını::*
[5] *ger ir iseŋ̂g tutma anıŋ̂g atını::*

ایلاماکیل حلەسینی رنک رنک::
کیتسا داغی حجرەده توتسون درنک::

آنلامانک آتلانغوجه حالاتینی::
کر ایر ایسانک توتما آنینک آتینی::

Ayrıca *Ḥayretü’l-Ebrār*’ın On Altıncı Makalesinde şarap içenler hakkında şöyle der. İkinci anlamda şiir:

[6] *yüz kişi rişk itgüçe çergem* [583] *ḳanı::*
miŋ̂g yigit ***atlanġuça*** *ölkem ḳanı::*

---

582 BM 29v.’de satır sayısı 28’dir.
583 BM 30r.6 **çergem** (چرکام).

یوز کیشی رشک ایتکوجه جرکام قانی

مینک بیکیت آتلانغوجه اولکام قانی

atlanġum (آتلانغوم) ‘bineceğim’.

atlanġung (آتلانغونک) ‘bineceksin’.

[7] **atlanġusı** (آتلانغوسی) ‘binecek’.

atlanġuluḳ (آتلانغولوق) ‘binilecek’.

atlanġay (آتلانغای), **atlana** (آتلانا), **atlansa** (آتلانسا), **atlansun** (آتلانسون) ve **atlandik** (آتلاندیک) ‘bine, binse, binsin’.

[8] **atlanġudik** (آتلانغودیک) ve **atlanurdik** (آتلانوردیک) ‘binilecek, bindiği/bineceği gibi’.

atlandurmaḳ/ġ (آتلاندورماق) geçişlilik mastarı olup ‘bindirmek سوار کردن’ demektir.

atlandurup (آتلاندوروب), [9] **atlanduruban** (آتلاندوروبان) ve **atlandurmış** (آتلاندورمیش) ‘bindirmiş’. Nitekim birincisine tanık olarak *Ḥayretü’l-Ebrār*’ın Altıncı Makalesinde kadınlar hakkında şöyle der, [10] şiir:

munça ḳabaḥat bile baḳıp turup::

birseng icāzet anı ***atlandurup*** [584] *::*

مونجه قباحت بیله باقیب توروب::

بیرسانک اجازت آنی آتلاندوروب::

Diğer kipleri de aynı şekilde **-dur** lafzıyla yapılır.

[11] **atıḳmaḳ/ġ (آتیقماق/غ)** ‘ün kazanmak, meşhur olmak نام برآوردن و مشهور شدن ’.

Nitekim şöyle der, şiir:

bolsa irdi şemmeī pervāsı nām u nengdin::

atlanıp bed [12] *mestlıġ birle* ***atıḳmaḳ*** *ni idi::*

بولسا ایردی شمهٔ پرواسی نام و ننک دین::

آتلانیب بد مستلیغ بیرله آتیقماق نی ایدی::

atıḳtı (آتیقتی) ‘ün kazandı.

atıḳtuḳ (آتیقتوق) ‘ün kazandık’.

atıḳur (آتیقور) ve **atıḳadur** (آتیقادور) ‘ün kazanıyor”. **atıḳur** (آتیقور) fâil [13] ve mastar anlamına da gelir.

atıḳmaydur (آتیقمایدور) ‘ün kazanmıyor / ün kazanmamış’.

atıḳġan (آتیقغان), **atıḳurġan** (آتیقورغان) ve **atıḳadurġan** (آتیقادورغان) ‘ün kazanan / ün kazanmış’. [14] Mastar anlamına da gelirler.

atıḳ (آتیق) ve **atıḳġıl** (آتیقغیل) tekil ikinci kişi emir fiilidir.

---

[584] BM 30r.10 **atlandurdup** (آتلاندوردب).

atıḳma (آتیقما)[585] ve **atıḳmaġıl** (آتیقماغیل) olumsuz tekil ikinci kişi emir fiilidir.

atıḳtıñg (آتیقتینک), **atıḳtıñgız** (آتیقتینکیز) [15] ve **atıḳtıñglar** (آتیقتینکلار) çoğul ikinci kişi emir fiilidir.

atıḳmañg (آتیقمانک), **atıḳmañgız** (آتیقمانکیز) ve **atıḳmañglar** (آتیقمانلار) olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili.

atıḳman (آتیقمان) ve **atıḳmas min** (آتیقماسمین) 'ün kazanmam'.

[16] **atıḳa min** (آتیقامین), **atıḳur min** (آتیقورمین), **atıḳadur min** (آتیقادورمین) ve **atıḳuram** (آتیقورام) 'ün kazanıyorum'.

atıḳurum (آتیقوروم) ve **atıḳmaġım** (آتیقماغیم) 'ün kazanmam'.

atıḳmaġum (آتیقماغوم) 'ün kazanmayacağım'.

[17] **atıḳıp** (آتیقیب), **atıḳıban** (آتیقیبان) ve **atıḳmış** (آتیقمیش) 'ün kazanmış'. Birincisine tanık olarak, şiir:

tīġ ile başıma kildiñg ki bu kün ḳatl işide::

[18] *ḫūblar içre ser-āmed sin olup sin* ***atıḳıp****::*

تیغ ایله باشیما کیلدینک که بو کون قتل ایشیدا::

خوبلار ایچرا سرآمد سین اولوب‌سین آتیقیب::

Ayrıca *Tārīḫ-i Babürī'*de de şöyle yazılmıştır:

ḳorḳmaḳlıḳġa ***atıḳıp*** *bī-dillikge efsāne boldılar.*

قورقماقلیغ‌غه آتیقیب بیدل‌لیک‌کا افسانه بولدیلار

[19] **atıḳmışañg** (آتیقمیشانک) 'ün kazanmışsın'.

atıḳmas (آتیقماس) 'ün kazanmaz'. Fâil ve olumsuz mastar anlamını da ifade eder.

atıḳması (آتیقماسی) 'ün kazanması ve ün kazanmazı'.

atıḳmadın (آتیقمادین) [20] 'ün kazanmadan, ün kazanmamış'.

atıḳıp bolmas (آتیقیب بولماس), **atıḳa bolmas** (آتیقا بولماس) ve **atıḳmaḳ olmas** (آتیقماق اولماس) 'ün kazanmak olmaz'.

atıḳa almas (آتیقا آلماس) 'ün kazanılmaz'.

[21] **atıḳa atıḳa** (آتیقا آتیقا) 'ün kazanarak'. Tekrar edilmeden de kullanılır.

atıḳay (آتیقای) ve **atıḳayın** (آتیقایین) 'ün kazanayın, ün kazansın ve ün kazanasın'.

atıḳaḳ (آتیقاق), [22] **atıḳġa biz** (آتیقغابیز), **atıḳġay biz** (آتیقغای‌بیز), **atıḳalı** (آتیقالی) ve **atıḳalıñg** (آتیقالینک) 'ün kazanalım'.

atıḳġalı (آتیقغالی) 'ün kazanmak için, ün kazanalı'.

atıḳġaç (آتیقغاج) 'ün kazanınca'.

[23] **atıḳġuçı** (آتیقغوجی) 'ün kazanan'.

---

[585] BM 30r 14 **آتیقا** (atıḳa).

atıḳġuça (آتيقغوجه), **atıḳġunça** (آتيقغونجه) ve **atıḳġança** (آتيقغانجه) ‘ün kazanana kadar, ün kazandığı/kazanacağı kadar’.

atıḳġum (آتيقغوم) ‘ün kazanacağım’.

[24] **atıḳġusı** (آتيقغوسى) ‘ün kazanacak’.

atıḳġuluḳ (آتيقغولوق) ‘ün kazanılacak’ (نام برآوردنى).

atıḳġay (آتيقغاى), **atıḳa** (آتيقا), **atıḳsa** (آتيقسا), **atıḳsun** (آتيقسون) ve **atıḳdik** (آتيقديک) ‘ün kazansın’.

[25] **atıḳġudik** (آتيقغوديک) ve **atıḳurdik** (آتيقورديک) ‘ün kazanılacak, ün kazandığı/ün kazanacağı gibi’.

İsimler (Cevāmid):

at (آت) beş anlamda kullanılır. Birincisi, tüm atlara denir. İkincisi, [26] satranç aletlerinden biridir. Nitekim *Sedd-i İskenderī*’de şöyle der, şiir:

ḳuyaşġa ṭarḥ üçün taşlap ruḫ[586] *u* ***at****::*

velī yüz[27] *ḳatla her sāʿat ḳılıp māt::*

قویاشغه طرح اوچون تاشلاب رخ و آت::

ولی یوز قاتلا هر ساعت قیلیب مات::

Üçüncüsü, ad demektir. Tanık olarak şiir:

Nevāyī ẕikri atıñġdur ümīdi ol ki[28] *ḳolḳarsañġ::*

anı ***at*** *istemekdin belki andın kim bolur atı::*

نوایی ذکری آتینکدور امیدی اول که قولقارسانک::

آنی آت ایستاماکدین بلکه آندین کیم بولور آتی::

Ayrıca birinci ve üçüncü anlamlarda iham yoluyla Naʿt’ta şöyle der, şiir:

[29] *rüsül sürmedi lā-mekān üzre merkeb::*

sin[587] *irdiñġ bu*[588] *meydānda kim* ***at*** *çıḳardıñġ*[589]*::*

رسل سورمادی لامکان اوزره مرکب::

سین ایردینک بو میداندا کیم آت چقاردینک::

Dördüncüsü “atmak” fiilinin emir biçimidir. Beşincisi **[BM 30v.1]** sabah doğuşunun emir fiilidir. Nitekim “atmaḳ” mastarı başlığı altında açıklanmıştır.

ata (آتا) üç anlam ifade eder. Birincisi ‘baba پدر’ demekdir. İkincisi mecazen ‘sofi şeyhleri ve [2] zahitlere denir مشايخ صوفيه و زهّاد’. Üçüncüsü ‘adlandırmak fiilinin

---

[586] BM 30r.26 **ruḫ (خ):** Satranç oyununda kale taşı (DehS).
[587] BM 30r.29 **sin:** Metinde **sir**.
[588] BM 30r.29 **bu:** Metinde **nu**.
[589] BM 30r.29 **çıḳarsıñġ:** *çıḳardıñġ* olarak düzeltildi.

emri نامیدن از است امر’dir. Nitekim “Atamak Mastarı” başlığı altında izah edilmiştir.

atabek (آتابک) -fethalı bā ile- ve **atabik (آتابیک)** -kesreli bā ile- ‘büyükbaba پدر بزرک’ demektir. [3] Mecazen ‘dadı ve sultan evlatlarının eğiticisi سلاطین اولاد و مربی لالا’ anlamına gelir.[590] Nitekim *Ḫüsrev ve Şīrīn*’de Çin hâkânının veziri hakkında şöyle der, şiir:

hem ol Ferhādġa [4] *irdi* ***atabik****::*

körüp [591] *Ferhād ḫūd anı ata dik::*

هم اول فرهادغه ایردی اتابیک::

کوزوب فرهاد خود آنی اتا دیک::

Şiir:

ata anaŋ̂na raḥmet ey oġul kim körmemiş sin dik::

ni ol toḳuz ***atabik*** [5] *ni bu tört asraġuçı dāye::*

آتا آنانکنه رحمت ای اوغول کیم کورمامیش سین دیک::

نی اول توقوز اتابیک، نی بو تورت اسراغوجی دایه::

Atabekiye sultanlarının **atabek** adlandırılmasının nedeni şu ki, Selçuklular evlatlarını büyük emirlere emanet ederlerdi [6] ve Türkler emir’e **bik/big** derlerdi. Onların evlatlarına, yani “melikzade”lere de ***atabek*** derlerdi. ***etege*** (اتکه) ise ‘atabek rütbesinden daha aşağıdır دون مرتبه اتابک’.

Tarihe göre, [7] Atabeklerden üç grup saltanat kurmuştur. Birinci grup Musul, Diyarbakır ve Şām’da hükümranlık etmiş. [8] İkincisi, Azerbaycan’da saltanat kurmuş ve üçüncüsü de Fars’ta saltanat kurmuş olan Salġurlulardır (سلغری).

atar tutar (آتار توتار) [9] ‘alıp vermek رد و بدل’ ve ‘hakaret ve vurma طعن و ضرب’ ve ‘askerî teknikler فنون سپاهیکری’ ve ‘savaş yöntemleri اداب حرب’.[592]

Ona ***atış tutuş*** da denir.

ataġ (آتاغ) ‘nişanlı نامزد’.[593]

ataġlıġ (آتاغلیغ) iki anlama gelir. [10] Birincisi ‘nişanlanmış نامزد شده’.[594] Nitekim *Seb‘a-yi Seyyāre*’de Süheyl hakkında şöyle der, şiir:

mihr zülfiġā köŋ̂gül baġlıġ idi::

gūyiyā [11] *bu aŋ̂ga* ***ataġlıġ*** *idi::*

---

[590] BM 30v.2 **atabek** ve **atabik** : LÇ s. 3 *atabik (اتابیک)* ‘pādişāh lālası, mürebbi, nāẓır-i devlet, Asya-yi Vusṭide büyük bir rütbe’.
[591] BM 30v.4 **közüp** : LÇ s.3 *körüp*
[592] BM 30v.8 **atar tutar** : LÇ s.4 *atar tutar (آتار توتار)* ‘şiddet, ḥiddet, debdebe, zorbalıḳ,
[593] BM 30v.9 **ataġ** : LÇ s.4 *ataġ (اتاغ)* ‘nāmzed, ‘ahd olunan şey, menẓūr’.
[594] BM 30v.9 **ataġlıġ** : LÇ s.4 *ataġlıḳ (اتاغلیق)* ‘adaḳlu, yvuḳlu, nāmzed olmış ḳız, tenẓīr edilmiş şey’.

مهر زلفیغه کونکل باغلیق ایدی::

کوییا بو آنکا آتاغلیق ایدی::

İkincisi ‘adlanmış نامیده شده ’ demektir. Nitekim Babür Şah Hezāre tayfasının saldırısı hakkında şöyle der, şiir:

ir ***ataġlıġını*** *dest-gīr*[12] *ittük::*

ehl ü evlādını esīr ittük::

ایر اتاغلیغنی دستگیر ایتّوک::

اهل و اولادینی اسیر ایتّوک::

Rūmī müellif **ataġlıġ** (آتاغلیغ) anlamında da zikretmiştir, yanlıştır.

atalıġ/Atalıġ (آتالیغ) iki anlamdadır. Birincisi ‘babalık ابوّت ’tır. [13] tanık olarak, şiir:

ivrülüp ol ṭıfl-veş başıġa ay u kün ḳılur::

ol ***atalıġ*** *ārzū bu bir* ***atalıġ*** *ārzū::*

ایورولوب اول طفل‌وش باشیغه آی و کون قیلور

اول آتالیغ آرزو بو بیر آتالیغ آرزو

İkincisi [14-15] ‘Türkistan ve Harezm’de mamur bir çatal ağız adı نام مصبی است معمور در ترکستان و خوارزم’dır.[595]

at boġazı (آت بوغزی) ‘at yemeğine işarettir کنایه است از خوراک اسب’.[596]

Etrek (اترک) *bedrek* vezninde, ‘Cürcan yakınlığında bir nehir adı نام رودخانه‌ایست در حوالی جرجان’.[597]

atsız/Atsız (آتسیز) ‘adsız بینام’ demektir. Ayrıca ‘Sulṭān Sancar’ın çağdaşı olan Ḫʷārezm sultanının adı نام پادشاه خوارزم است که معاصر سلطان سنجر بوده’dır. *Burhān-i Ḳāṭiʿ* eserinin müellifi [16] bu sultanın adının kesre ile [**Etsiz**], yani ‘etsiz’ (بی کوشت) olduğunu ve zayıf anlamı ifade ettiğini yazmıştır.[598]

atġu (آتغو) Rūmī Türkçesinde ‘dokuma mekiği ماکوی جولاهه’ demektir.[599]

[17-19] **etege (اتکه)** *feleke* vezninde, ‘ninni ve hizmetçi anlamına gelen eğitici لالا و مربی را کویند که بمنزله خدمتکار باشد’ demektir.[600] Nitekim *Tārīḫü’l-Mulūk*’ta İskender ve Dārā’nın savaşı sırasında şöyle der:

---

[595] BM 30v.12 **atalıġ**: LÇ s. 4 *atalıḳ (اتالیق)/atalıġ (اتالیغ)* ‘babalıḳ, übüvvet, mürebbī, peder maḳāmında, pādişāhıŋ ṭutdıġı ve pederi gibi iʿtimād etdiyi adam, Türkistan’da bir rütbedir’.

[596] BM 30v.14 **at boġazı** : LÇ s.4 *at boġazı (آت بوغزی)* ‘at yemi’.

[597] BM 30v.14 **Etrek** LÇ s. 4 *Etrek (اترک)* ‘İran’ıŋ şimālında ḳabāyil-i Türkmeniye içinde vāḳiʿ bir nehriŋ ismidir ki *Yomut* ḳabilesi orada sākindir’.

[598] BM 30v.15 **atsız/Atsız**: LÇ s. 4 *Atsız (آتسیز)* ‘Yāfeş ḥafīdlerinden ve Tatar Ḫan’ıŋ büyük oġlı ve Ḫʷārezm’iŋ bir ḥükümdārı ismidir; adsız: bī-nām u nişān; *etsiz (اتسیز)* ‘żaʿīf, lāġar, ḳaḳ’.

[599] BM 30v.16 **atġu** : LÇ s. 4 *atġı (اتغی) / atġu (آتغو)* ‘ḳulan, mekik, ayıl, maku’.

andaḳ ḥavādiṯ yüzlendi kim yolda ol ḳız bir ***etege*** *ve bir ḫᵛāce-serā birle ḳaldı.*

آنداق حوادث یوزلاندی کیم یولدا اول قیز بیر اتکه و بیر خواجه‌سرا بیرله قالدی

Atil (آتل) *ʿâḳil* vezninde, 'Ḥacı Tarḫan'dan geçerek Ḫazar denizine dökülen ünlü bir nehrin adı'.[601]

نام رودخانه‌ایست معروف که از حاجی ترخان کذشته و به دریای خزر میریزد.

atlanur ayaġ (آتلانور ایاغ) ve **atlanur ayaġı (آتلانور ایاغی)** 'binicilik sırasında [at üzerindeyken] alınan şarap çanağı کاسه شراب که در وقت سواری کیرند'.[602] [20] Birincisine tanık olarak, şiir:

sāḳiyā bezm işidin boldı firāġ::

tutġıl imdi mañga ***atlanur ayaġ::***[603]

ساقیا بزم ایشیدین بولدی فراغ::

توتغیل ایمدی منکا آتلانور آیاغ::

İkincisine tanık olarak [21] "atlanur" kipi kısmında örnek verilmiştir.

atlıġ (آتلیغ) *barlıġ* vezninde, üç anlam ifade eder. Birincisi 'atlı سواره' demektir. Nitekim *Sebʿa-yi Seyyāre*'de Behrām'ın avcılığı hakkında şöyle der, [22] şiir:

anda ***atlıġġa*** *ḫad yoḳ irdi pedīd::*

ṣaydġa hem ʿaduv yoḳ irdi pedīd::

آندا آتلیغغه حد یوق ایردی پدید::

صیدغه هم عدو یوق ایردی پدید::

İkincisi *falān atlıġ* derler. Yani, 'falān adlı / falān ada sahip موسوم بفلان'.[23] tanık olarak, şiir:

merkebiniñ naʿlidin her dem çaḳılġan ot imes::

kim köñgül ***atlıġ*** *żaʿīf-i bī-ḳarārımdur meniñ::*

مرکبینینک نعلیدین هر دم چاقیلغان اوت ایماس::

کیم کونکول آتلیغ ضعیف بیقراریمدور منینک::

[24] Üçüncüsü mecaz anlamda 'ünlü ve meşhur نامدار و مشهور' demektir. Nitekim *Sebʿa-yi Seyyāre*'nin son bölümünde şöyle der, şiir:

min ki beżl ü ṣaḫāda ***atlıġ*** *min::*

---

[600] BM 30v.17 **etege** : ML s. 53 *eteke* 'atalık, süt kardeşin babası; lala, mürebbî'. LÇ s. 4 *etege (اتکه) / etege (اتاکه)* 'atalık, babalık, Asya-yi Vusṭide bir rütbedir'. LÇ s.4 *etegelik (اتکه لیک)* 'ḥükūmet, derebeği, riyāset'.

[601] BM 30v.18 **Atil** : LÇ s. 5 *Atil (آتیل)* 'Rusya'da vāḳʿ Volġa nehri'.

[602] BM 30v.19 **atlanur ayaġ** ve **atlanur ayaġı** : LÇ s. 5 *atlanur ayaġı (آتلانور ایاغی)* 'sefere giderken at üzerinde içilen şarāb ve ġayr nesne'.

[603] *Ferhād ve Şīrīn*'den başka bir tanık: *kil éy sāḳī ki ötti ʿıyş çaġı / mañga tut imdi* ***atlanur ayaġı*** (bkz. FK s. 194).

bolsa [25] *yüz munça hem uyatlıġ min::*

مین که بذل و سخادا آتلیغمین::

بولسا یوز مونجه هم اویاتلیغمین::

atmaca (آتمجه) -sakin tā ve fethalı mīm ve cīm ile- Rūmī Türkçesinde 'Bāşe denilen bir av kuşunun adı نام پرندهایست شکاری که آنرا باشه نامند'.[604]

etmek (اتمک) [26] -sakin tā ve fethalı mīm ile- Rūm [diyarı] Türkleri ekmeğe (نان) derler. Çağatay lügatinde ***ötmek*** (اوتمک) -zammeli elifle- olarak kullanılır.

atış tutuş (آتیش توتوش) daha önce söylendiği gibi 'atar tutar' (آتار توتار) demektir. [27] Ona tanık olarak *Tārīḫü'l-Mulūk*'ta Erdeşīr Bābek hakkında şöyle der:

Erdevān[605] *yaşurun libās-i faḳīr ḳılıp alarnıŋ avda żabṭ u rabṭ* [28] *bile* ***atış tutuşların*** *biley dip bardı.*

اردوان یاشورون لباس فقیر قیلیب آلارنینک آودا ضبط و ربط بیله آتیش توتوشلارین بیلای دیب باردی

atışlıġ (آتیشلیغ) Arapçada anlamı 'صاحب‌الرمی' birleşik sözcüğüdür'. Nitekim *Tārīḫ-i Babürī*'de şöyle denmiştir:

[29] *Falān bābı ḳatıġ oḳı uzun birk atışlıġ ve yaḫşı* ***atışlıġ*** *ikendür.*

فلان بابی قاتیغ اوقی اوزون بیرک آتیشلیغ و یخشی اتیشلیغ ایکاندور

Yani 'sert atıcı سخت‌انداز' ve 'savaş atıcısı حرب‌انداز'.[606]

atıġ (آتیغ) [BM 31r.1] *lâyıḳ* (لایق) vezninde, 'yoğurt kabını karıştırmak ve yağını almak için kullanılan dört kanatlı (پره) çubuk چوب چهارپره است که بدان ظرف ماست را برهم زده روغن کیرند'.[607]

atım (آتیم) ***oḳ atımı*** (اوق آتیمی) denir. Yani 'okun kaydettiği mesafe miktarı, menzil بقدر مسافت تیر پرتاب'.[608] Ona Arapçada [2] 'غلوةالسّهم' denir.

Türeyenler (Müştaḳḳāt)

cīm ile

açmaḳ/ġ (آچماق/غ) -Acem cīm'i ile- 'açmak کشودن'.

açtı (آچتی) 'açtı'.

açtuḳ (آچتوق) 'açtık'.

açar (آچار) ve **açadur** (آچادور) 'açar/açıyor'.

açar (آچار) [3] fâil ve mastar anlamına da gelir. Nitekim açıcı anlamında şöyle der, şiir:

---

[604] BM 30v.25 **atmaca** : LÇ s. 5 *atmaça (آتمچه)* 'ṭoġana benzer bir nevʿ şikār ḳuşı, bāşe; bir nevʿ ṭop oyunı'.
[605] BM 30v.27 **Erdevān** : *Erdevan* 'son Eşkanlı padişahının adı' (DehS).
[606] BM 30v.28 **atışlıġ** : LÇ s.5 *atışlıġ (آتیشلیغ)* 'tīr-endāzlıḳda māhir'.
[607] BM 30v.29 **atıġ** : LÇ s.5 *atıġ (آتیغ)* 'süti ve yoğurtı içine atarak çalḳadıḳları küçük yayıḳ ve küpi'.
[608] BM 31r.1 **atım** : LÇs.5 *atım (آتیم)* 'menzil, bir oḳ atımı gibi yer, muʿtād'.

*nālān min **açar** bolsa yüz ol ḥūr-i perīzād::*

bülbülġa ni-tan͡g gül açılur faṣlda [4] *feryād::*

نالان مین آچار بولسا یوز اول حور پریزاد::

بلبلغه نیتانک گل آچلور فصلدا فریاد::

Mecazen ‘anahtar’ demektir. Nitekim aşağıda açıklanacaktır.

açmaydur (آچمایدور) ‘açmıyor, açmamış’.

açġan (آچغان), açarman (آچارمان) ve [5] açadurġan (آچادورغان) ‘açan / açmış’. Mastar anlamı da ifade eder.

aç (آچ) ve açġıl (آچغیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

açma (آچما) ve açmaġıl (آچماغیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

[6] açın͡g (آچینک), açın͡gız (آچینکیز) ve açın͡glar (آچینکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

açman͡g (آچمانک), açman͡gız (آچمانکیز) ve açman͡glar (آچمانلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

açman (آچمان) ve açmas min (آچماسمین) ‘açmam’[609].

[7] aça min (آچامین), açar min (آچارمین) ve açadur min (آچادورمین) ‘açıyorum’.

açarım (آچاریم) ve açmaġım (آچماغیم) ‘[benim] açmam’.

açmaġum (آچماغوم) ‘açmayacağım’.

açıp (آچیب), açıban (آچیبان) ve açmış (آچمیش) ‘açıp/açmış’.

açmas (آچماس) [8] ‘açmaz’. Olumsuz mastar-fiil anlamına da gelir. Nitekim “açmamak” anlamında şöyle der, şiir:

*yār aġız **açmasġa** derdim sorġalı taptım sebeb::*

[9] *köp çüçüklükdin yapuşmışlar meger ol iki leb::*

یار آغیز آچماسغه دردیم سورغالی تاپتیم سبب::

کوپ جوجوکلوکدین یاپوشمیشلار مکر اول ایکی لب::

açması (آچماسی) ‘açması, açmazı’.

açmadın (آچمادین) ‘açmadan, açmamış’.

açıp bolmas (آچیب بولماس), açsa bolmas (آچسا بولماس), [10] ve açmaḳ olmas (آچماق اولماس) ‘açılmaz’.

aça almas (آچا آلماس) ‘açmak olmaz’.

aça aça (آچا آچا) ‘açarak’. Tekrar edilmeden de söylenir.

açay (آچای) ve açayın (آچایین) ‘açayım, açsın, [11] açasın’.

açsaḳ (آچساق), açġa biz (آچغابیز), açġay biz (آچغای‌بیز), açalı (آچالی) ve açalın͡g (آچالینک) ‘açalım’.

açġalı (آچغالی) ‘açmak için, açalı’.

---

609 BM 31r.6 **‘açarım’** (میکشایم).

açġaç (آچغاج) ‘açınca’.

[12] **açġuçı** (آچغوجی) ‘açıcı’.

açġuça (آچغوجه), **açġunça** (آچغونجه) ve **açġança** (آچغانجه) ‘açıncaya kadar, açıldığı/açılacağı kadar’.

açġum (آچغوم) ‘açacağım’.

açġuñg (آچغونک) [13] ‘açacaksın’.

açġusı (آچغوسی) ‘açacak’.

açġuluk (آچغولوق) ‘açılacak nesne’.

açġay (آچغای), **aça** (آچا), **açsa** (آچسا), **açsun** (آچسون) ve **açdik** (آچدیک) ‘açsın’.

açġudik (آچغودیک) ve **açardik** (آچاردیک) [14] ‘açılacak nesne, açacak gibi’.

açılmaḳ/ġ (آچیلماق/غ) ‘açılmak’.

açılur (آچیلور) ve **açıladur** (آچیلادور) ‘açılıyor’. **açılur** (آچیلور) fâil ve mastar anlamına da gelir. [15] Nitekim mastar anlamında **açar** sözcüğü kısmında ikincisine tanık verilmiştir.

açılmaydur (آچیلمایدور) ‘açılmıyor, açılmamış’. Nitekim [16] ikinci anlamda şöyle der, şiir:

şikenc-i ṭurresidin kim girih yazılmaydur::
*benefşeī turur ammā henūz **açılmaydur**::*

شکنج طره‌سیدین کیم کره یازیلمایدور::
بنفشهٔ تورور اما هنوز آچیلمایدور::

Diğer kipleri birinci şıktaki kurala göre [17] lām ile türer.

açılışmaḳ/ġ (آچیلیشماق/غ) işteşlik mastarı (مفاعله مصدر) olup -kesreli cīm ve lām ve şīn ile- ‘birbirine açılmak, açılışmak, gevşemek بهم واشدن و شکفتکی و انبساط کردن’ demektir. Kipleri [18] kurala göre şīn ile yapılır.

açturmaḳ/ġ (آچتورماق/غ) geçişli mastar olup kipleri **-tur** lafzı ile yapılır.

acımaḳ/ġ (آجیماق/غ) -kesreli cīm ile- ‘acı olmak تلخ شدن’[610].

[19] **acıdı** (آجیدی) ‘acı oldu’.

acıduḳ (آجیدوق) ‘acı olduk’.

acır (آجیر) ve **acıdur** (آجیدور) ‘acı oluyor’. **acır** (آجیر) fâil ve mastar anlamına da gelir.

acımaydur (آجیمایدور) ‘acı olmuyor, [20-23] acı olmamış’.

acıġan (آجیغان), **acırġan** (آجیرغان) ve **acıdurġan** (آجیدورغان) ‘acı olan, acı olmuş’. Mastar anlamı da ifade eder.

---

[610] BM 31r.18 **acımaḳ/ġ** : DLT 555/458 *açımak* ‘ekşimek, acımak’.

acı (آجی) ve **acığıl** (آجیغیل) tekil ikinci kişi emir fiili.

acıma (آجیما) ve **acımağıl** (آجیماغیل) olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili.

acıŋ (آجینک), **acıŋız** (آجینکیز) ve **acıŋlar** (آجینکلار) çoğul ikinci kişi emir fiili.

acımaŋ (آجیمانک), **acımaŋız** (آجیمانکیز) ve **acımaŋlar** (آجیمانکلار) olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili.

acıman (آجیمان) ve **acımas min** (آجیماسمین) ‘acı olmam’.

acıy min (آجیمین), **acır min** (آجیرمین) **acıdur min** (آجیدورمین) ve **acıram** (آجیرام) ‘acı oluyorum’.

acırım (آجیریم) ve **acımağım** (آجیماغیم) ‘acı olmam’.

acımağum (آجیماغوم) ‘acı olmayacağım’.

acıp (آجیب), **acıban** (آجیبان) ve **acımış** (آجیمیش) ‘acı olmuş’.

acımışaŋ (آجیمیشانک) ‘acı olmuşsun’.

acımas (آجیماس) ‘acı olmaz’. Fâil ve olumsuz mastar anlamı da [25] ifade eder.

[24] **acıması** (آجیماسی) ‘acı olması, acı olmazı’.

acımadın (آجیمادین) ‘acı olmadan, acı olmamış’.

acıp bolmas (آجیب بولماس), **acısa bolmas** (آجیسا بولماس) ve **acımaḳ olmas** (آجیماق اولماس) ‘acı olmak olmaz’.

[25] **acı almas** (آجی آلماس) ‘acı olmak olmaz’.

acı acı (آجی آجی) ‘acı acı’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

acıy (آجی) ve **acıyın** (آجیین) ‘acı olayım, acı olsun, acı olasın’.

acısaḳ (آجیساق), **acığa biz** (آجیغابیز), [26] **acığay biz** (آجیغایبیز), **acılı** (آجیلی) ve **acılıŋ** (آجیلینک) ‘acı olalım’.

acığalı (آجیغالی) ‘acı olmak için, acı olalı’.

acığaç (آجیغاج) acı olunca’.

acığuçı (آجیغوجی) ‘acı olan’.

[27] **acığuça** (آجیغوجه), **acığunça** (آجیغونجه) ve **acığança** (آجیغانجه) ‘acı olana kadar, acı olduğu/olacağı kadar’.

acığum (آجیغوم) ‘acı olacağım’.

acığuŋ (آجیغونک) ‘acı olacaksın’.

[28] **acığusı** (آجیغوسی) ‘acı olacak’.

acığuluḳ (آجیغولوق) ‘acı olacak (nesne)’.

acığay (آجیغای), **acısa** (آجیسا), **acısun** (آجیسون) ve **acıdik** (آجیدیک) ‘acı olsa/ acı olsun’.

acığudik (آجیغودیک) ve **acırdik** (آجیردیک) [29] ‘acı olacak’.

acıtmaḳ/ġ (آجیتماق/غ) geçişli mastar olup ‘acılaştırmak تلخ کردن’ demektir. Mecazen ‘kaşındırarak yakıcı hâle getirmek سوزناک کردن با خارش’ anlamında da kullanılır.[611]

[BM 31v.1] **acıttı** (آجیتتی) ‘acı etti, acıttı’. Nitekim birinci anlamda şöyle der, şiir:

*ġamzesi hemī köp **acıttı** Nevāyī aġzın::*

laʿli [laʿl-i] ḫāmı bile bir daġı kāmın çüçüt(t)üng::

غمزەسی همی کوپ آجیتتی نوائی آغزین::

لعلی خامی بیله بیر داغی کامین جوجوتونک::

[2] **acıtġan** (آجیتغان), **acıturġan** (آجیتورغان) ve **acıtadurġan** (آجیتادورغان) ‘acı eden, acıtan, acı etmiş’. Nitekim ‘acıtan’ anlamında şöyle der, [3] birincisine tanık olarak şiir:

*zaḫmım **acıtġan** dem-be-dem ol laʿl-i şekker-ḫand irür::*

veh-veh tuz irmiş ol ki min ḳıldım gümān kim ḳand irür::

زخمیم آجیتغان دمبدم اول لعل شکرخند ایرور::

وه وه توز ایرمیش اول که مین قیلدیم کمان کیم قند ایرور::

acıt (آجیت) [4] ve **acıtġıl** (آجیتغیل) ‘her iki anlamda da tekil ikinci kişi emir fiili’. Birincisine birinci anlamda tanık olarak şiir:

şehd-i ʿayşın zehr iter gerdūn [5] sin oşbu cāmdın::

*ḫᵛāh kāmıngı **acıt** ḫᵛāhī miẕāḳıngı çüçüt::*

شهد عیشین زهر ایتار کردون سین اوشبو جامدین::

خواه کامینکی آجیت خواهی مذاقینکی جوجوت::

Diğer kipler de birinci şıka uygun olarak tā ile yapılır.

[6] **acışmaḳ/ġ (آجیشماق/غ)** ‘yaranın kaşınmayla birlikte acışması سوزناک شدن زخم و جراحت که با خارش باشد’. Tanık olarak şiir:

*nāvek-i zaḫmıda aġrıġdın **acışmaḳdur** [7] füzūn::*

haẕm itmişler meger su birle peykānıda tuz::

ناوکی زخمیدا آغریندین آجیشماقدور فزون::

هضم ایتمیشلار مکر سو بیرله پیکانیدا توز::

acıştı (آجیشتی) ‘acıştı’.

acışur (آجیشور) ve **acışadur** (آجیشادور) ‘acışıyor’. **acışur** (آجیشور) [8] fâil ve mastar anlamına da gelir.

acışmaydur (آجیشمایدور) ‘acışmıyor / acışmamış’.

---

[611] BM 31r.29 **acıtmaḳ/ġ** : LÇ s. 5 *acıtmaḳ (اجیتماق)* ‘talḫ-nāk etmek, cānsūz ve merāretlü ve şedīd olmaḳ, ağrıtmaḳ, tefcīʿ etmek, cefā ve eẕziyet vermek’.

acışġan (آجیشغان), **acışurġan** (آجیشورغان) ve **acışadurġan** (آجیشادورغان) ‘acışan, [9] acışmış’. Mastar anlamına da gelir.

acış (آجیش) ve **acışġıl** (آجیشغیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

acışma (آجیشما) ve **acışmaġıl** (آجیشماغیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

[10] **acışıńg** (آجیشینک), **acışıńgız** (آجیشینکیز) ve **acışıńglar** (آجیشینکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

acışmańg (آجیشمانک), **acışmańgız** (آجیشمانکیز) ve **acışmańglar** (آجیشمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili.

[11] **acışman** (آجیشمان) ve **acışmas min** (آجیشماس‌مین) ‘acışmam’.

acışa min (آجیشامین), **acışur min** (آجیشورمین), **acışadur min** (آجیشادورمین) ve **acışuram** (آجیشورام) ‘acışmıyorum’.

acışurum (آجیشوروم) [12] ve **acışmaġım** (آجیشماغیم) ‘acışmam’.

acışmaġum (آجیشماغوم) acışmayacağım’.

acışıb (آجیشیب), **acışıban** (آجیشیبان) ve **acışmış** (آجیشمیش) ‘acışmış’.

[13] **acışmışańg** (آجیشمیشانک) ‘acışmışsın’.

acışmas (آجیشماس) ‘acışmaz’. Fâil ve mastar anlamına da gelir.

acışması (آجیشماسی) ‘acışması, [14] acışmazı’.

acışmadın (آجیشمادین) ‘acışmadan, acışmamış’.

acışıp bolmas (آجیشیب بولماس), **acışa bolmas** (آجیشا بولماس) ve **acışmaḳ olmas** (آجیشماق اولماس) ‘acışamak olmaz’.

[15] **acışa almas** (آجیشا آلماس) ‘acışamaz’.

acışa acışa (آجیشا آجیشا) ‘acışarak’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

acışay (آجیشای) [16] ve **acışayın** (آجیشایین) ‘acışayım, acışa/acışsın, acışasın’.

acışsaḳ (آجیشساق), **acışġa biz** (آجیشغابیز), **acışġay biz** (آجیشغای‌بیز), **acışalı** (آجیشالی) ve **acışalıńg** (آجیشالینک) ‘acışalım’.

[17] **acışġalı** (آجیشغالی) ‘acışmak için, acışalı’.

acışġaç (آجیشغاج) ‘acışınca’.

acışġucı (آجیشغوجی) ‘acışıcı’.

[18] **acışġuça** (آجیشغوجه), **acışġunça** (آجیشغونجه) ve **acışġança** (آجیشغانجه) ‘acışıncaya kadar, acıştığı/acışacağı kadar’.

acışġum (آجیشغوم) ‘acışacağım’.

acışġuńg (آجیشغونک) ‘acışacaksın’.

[19] **acışġusı**[612] (آجیشغوسی) ‘acışacak’.

acışġuluḳ (آجیشغولوق) ‘acışacak nesne’.

---

[612] BM 31v.19 **آجیغوسی**

acışġay (آجیشغای), **acışa** (آجیشا), **acışsa** (آجیشسا), **acışsun** (آجیشسون) ve **acışdik** (آجیشدیک) [20] ‘acışsın’.

acışġudik (آجیشغودیک) ve **acışurdik** (آجیشیوردیک) ‘acışacak (olan), acıştığı/acışacağı gibi’.

acışturmaḳ/ġ (آجیشتورماق/غ) **acışmaḳ**’ın geçişli şekli, [21] yani ‘yarayı acıştırmak’. Kipleri **-tu**r ekinin kuralı gibi türer.

acıġlanmaḳ/ġ (آجیغلانماق/غ) -nūn ve ġayın ile- ‘öfkelenmek خشمناک شدن’.[613] [22] Tanık olarak şiir:

acıġlanmaḳ*dur andın ni cücüksüz ey kö͡ngül::*

*ḫ*ᵛ*āh acıġ yıġla min ḫ*ᵛ*āhī şeker-ḫand iyle min::*

آجیغلانماقدور آندین نی جوجوک‌سوز ای کونکول::

خواه آجیغ ییغلامین خواهی شکرخند ایلامین::

[23] **acıġlandı** (آجیغلاندی) ‘öfkelendi’.

acıġlanduḳ (آجیغلاندوق) ‘öfkelendik’.

acıġlanur (آجیغلانور) ve **acıġlanadur** (آجیغلانادور) ‘öfkeleniyor’.

acıġlanur (آجیغلانور) [24] fâil ve mastar anlamına da gelir.

acıġlanmaydur (آجیغلانمایدور) ‘öfkelenmiyor, öfkelenmemiş’.

acıġlanġan (آجیغلانغان), **acıġlanurġan** (آجیغلانورغان) ve **acıġlanadurġan** (آجیغلانادورغان) [25] ‘öfkelenen, öfkelenmiş’. Mastar anlamına da gelir.

acıġlan (آجیغلان) ve **acıġlanġıl** (آجیغلانغیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’. Birincisine tanık olarak [26] şiir:

acıġlan *gehī ḳollarıng͡ġa ki bar::*

raʿiyyetġa şehdin ʿināyet melīḥ::

آجیغلان کهی قوللارینکغه که بار::

رعیتغه شهدین عنایت ملیح::

acıġlanma (آجیغلانما) ve **acıġlanmaġıl** (آجیغلانماغیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’. [27] İkincisine tanık olarak şiir:

cān mu yā laʿliṉ͡g çüçükdür disem ***acıġlanmaġıl****::*

nükte mübhem bolsa ey cān-i cihān sormaḳ ni ʿayb::

جان مو یا لعلینک جوجوکدور دیسام آجیغلانماغیل::

نکته مبهم بولسا ای جان جهان سورماق نی عیب::

[28] **acıġlanıṉ͡g** (آجیغلانینک), **acıġlanıṉ͡gız** (آجیغلانکیز) ve **acıġlaṉ͡glar** (آجیغلانکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

---

[613] BM 31v.21 **acıġlanmaḳ/ġ** : LÇ s.5 *acıġlanmaḳ (آجیغلانمق)* ‘gücenmek, mufaʿil ve rencide olmaḳ’; ŞT 319 *açıġlan-* ‘öfkelenmek, kızmak; FT s.468 *ācıġlanmış (اجیق‌لانمیش)* ‘acı olmuş; sinirlenmiş’.

acığlanmaŋ (آجیغلانمانک), acığlanmaŋız (آجیغلانمانکیز) ve acığlanmaŋlar (آجیغلانمانکلار) [29] ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

acığlanman (آجیغلانمان) ve acığlanmas min (آجیغلانماس‌مین) ‘öfkelenmem’.

acığlana min (آجیغلانامین), acığlanur min (آجیغلانورمین), acığlanadur min (آجیغلانادورمین) [BM 32r .1] ve acığlanuram (آجیغلانورام) ‘öfkeniyorum’.

acığlanurum (آجیغلانوروم) ve acığlanmağım (آجیغلانماغیم) ‘öfkelenmem’.

acığlanmağum (آجیغلانماغوم) ‘öfkelenmeyeceğim’.

acığlanıp (آجیغلانیب), [2] acığlanıban (آجیغلانیبان) ve acığlanmış (آجیغلانمیش) ‘öfkelenmiş’.

acığlanmas (آجیغلانماس) ‘öfkelenmez’. Fâil ve mastar anlamına da gelir.

acığlanması (آجیغلانماسی) [3] ‘öfkelenmesi, öfkelenmezi’.

acığlanmadın (آجیغلانمادین) ‘öfkelenmeden, öfkelenmemiş’.

acığlanıp bolmas (آجیغلانیب بولماس), acığlansa bolmas (آجیغلانسا بولماس) [4] ve acığlanmaḳ olmas (آجیغلانماق اولماس) ‘öfkelenilmez’.

acığlana almas (آجیغلانا آلماس) ‘öfkelenemez’.

acığlana acığlana (آجیغلانا آجیغلانا) ‘öfkelenerek’. [5] Tekrar edilmeden de kullanılır.

acığlanay (آجیغلانای) ve acığlanayın (آجیغلانایین) ‘öfkeleneyim, öfkelene, öfkelenesin’.

acığlansaḳ (آجیغلانساق), acığlanġa biz (آجیغلانغابیز), acığlanġay biz (آجیغلانغای‌بیز), [6] acığlanalı (آجیغلانالی) ve acığlanalıŋ (آجیغلانالینک) ‘öfkelenelim’.

acığlanġalı (آجیغلانغالی) ‘öfkelenmek için, öfkeleneli’.

acığlanġaç (آجیغلانغاج) ‘öfkelenince’.

[7] acığlanġuçı (آجیغلانغوجی) ‘öflenen’.

acığlanġuça (آجیغلانغوجه), acığlanġunça (آجیغلانغونجه) ve acığlanġança (آجیغلانغانجه) ‘öfkelenene kadar, öfkelendiği/öfkeleneceği kadar’.

[8] acığlanġum (آجیغلانغوم) ‘öfkeleneceğim’.

acığlanġuŋ (آجیغلانغونک) ‘öfkeleneceksin’.

acığlanġusı (آجیغلانغوسی) ‘öfkelenecek’.

acığlanġuluḳ (آجیغلانغولوق) [9] ‘öfkelenilecek’.

acığlanġay (آجیقلانغای), acığlana (آجیغلانا), acığlansa (آجیغلانسا), acığlansun (آجیغلانسون) ve acığlandik (آجیغلاندیک) ‘öfkelensin’.

acığlanġudik (آجیغلانغودیک) [10] ve acığlanurdik (آجیغلانوردیک) ‘öfkelenilecek, öfkelendiği/öfkeleneceği gibi’.

acığlatmaḳ/ġ (آجیغلاتماق/غ) geçişlilik mastarı olup ‘acı etmek, öfkelendirmek’.

[11] **acıġlatur** (آجيغلاتور) ve **acıġlatadur** (آجيغلاتادور) ‘acılaştırıyor, öfkelendiriyor’. Birincisine tanık olarak şiir:

ḥadīṣi olturuban tirgüzür ki söz [12] *sorsam::*

eger ***acıġlatur*** *ammā çüçük birür pāsuḫ::*

حديثی اولتوروبان تيركوزور كه سوز سورسام::

اكر آجيغلاتور اما جوجوك بيرور پاسخ::

Diğer kipleri de birinci şık gibi yapılır.

acıḳmaḳ/ġ (آجيقماق/غ) -ḳāf ile- [13] ‘acıkmak كرسنه شدن’.

acıḳtı (آجيقتی) ‘acıktı’.

acıḳtuḳ (آجيقتوق) ‘acıktık’.

acıḳur (آجيقور) ve **acıḳatur** (آجيقاتور) ‘acıkıyor’. **acıḳur** (آجيقور) fâil ve mastar anlamına da [14] gelir.

acıḳmaydur (آجيقمايدور) ‘acıkmıyor, acıkmamış’.

acıḳġan (آجيقغان), **acıḳurġan** (آجيقورغان) ve **acıḳadurġan** (آجيقادورغان) ‘acıkan, acıkmış’. [15] Mastar anlamına da gelir.

acıḳ (آجيق) ve **acıḳġıl** (آجيقغيل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

acıḳma (آجيقما) ve **acıḳmaġıl** (آجيقماغيل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

acıḳın̂ġ (آجيقينک), **acıḳın̂ġız** (آجيقينكيز) ve **acıḳın̂ġlar** (آجيقينكلار) [16] ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

acıḳman̂ġ (آجيقمانک), **acıḳman̂ġız** (آجيقمانكيز) ve **acıḳman̂ġlar** (آجيقمانلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

acıḳman (آجيقمان) ve **acıḳmas min** (آجيقماسمين) ‘acıkmam’.

acıḳa min (آجيقامين), [17] **acıḳur min** (آجيقورمين), **acıḳadur min** (آجيقادورمين) ve **acıḳuram** (آجيقورام) ‘acıkıyorum’.

acıḳurum (آجيقورم) ve **acıḳmaġım** (آجيقماغيم) ‘[benim] acıkmam’.

acıḳmaġum (آجيقماغوم) ‘acıkmayacağım’.

acıḳıp (آجيقيب), [18] **acıḳıban** (آجيقيبان), **acıḳmış** (آجيقميش) ‘acıkmış’.

acıḳmışan̂ġ (آجيقميشانک) ‘acıkmışsın’.

acıḳmas (آجيقماس) ‘acıkmaz’. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

acıḳması (آجيقماسی) [19] ‘acıkması, acıkmazı’.

acıḳmadın (آجيقمادين) ‘acıkmadan, acıkmamış’.

acıḳıp bolmas (آجيقيب بولماس), **acıḳsa bolmas** (آجيقسا بولماس) ve **acıḳmaḳ olmas** (آجيقماق اولماز) ‘acıkmak [20] olmaz’.

acıḳa almas (آجيقا آلماس) ‘acıkamaz’.

acıḳa acıḳa (آجيقا آجيقا) ‘acıkarak’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

acıḳay (آجیقای) ve [21] **acıḳayın** (آجیقایین) ‘acıkayım, acıksın, acıkasın’.

acıḳsaḳ (آجیقساق), **acıḳġa biz** (آجیقغابیز), **acıḳġay biz** (آجیقغای‌بیز), **acıḳalı** (آجیقالی) ve **acıḳalıñg** (آجیقالینک) ‘acıkalım’.

acıḳġalı (آجیقغالی) [22] ‘acıkmak için, acıkalı’.

acıḳġaç (آجیقغاج) ‘acıkınca’.

acıḳġuça (آجیقغوجه), **acıḳġunça** (آجیقغونجه) ve **acıḳġança** (آجیقغانجه) [23] ‘acıkana kadar, acıkınca’.

acıḳġum (آجیقغوم) ‘acıkacağım’.

acıḳġuñg (آجیقغونک) ‘acıkacaksın’.

acıḳġusı (آجیقغوسی) ‘acıkacak olan’.

acıḳġuluḳ (آجیقغولوق) [24] ‘acıkacak olan’.

acıḳġay (آجیقغای), **acıḳa** (آجیقا), **acıḳsa** (آجیقسا), **acıḳdik** (آجیقدیک) ‘acıksa/acıksın’.

acıḳġudik (آجیقغودیک) ve **acıḳġurdik** (آجیقغودیک) ‘acıkacak, acıktığı/acıkacağı gibi’.

[25] **acıḳturmaḳ/ġ (آجیقتورماق/غ)** geçişlilik mastarı olup ‘acıktırmak’ demektir. Kipleri **-tur** ekinin kuralına göre yapılır.

İsimler (Cevāmid)

aç (آج) ‘aç گرسنه’.

[26] **açar (آچار)** -Acem cīmi ile- iki anlamı vardır. Birincisi ‘anahtar کلید’ ve ikincisi de geniş zaman fiili olup ‘açar میکشاید’[614] demektir. Fâil ve mastar anlamına da gelir. Nitekim [27] “**açmaḳ**” başlığı altında verilmiştir. Farsçada üç anlam ifade eder. Birincisi, ‘turşulardan bir türü olup zencefil, tarçın ve benzerinin limon suyunda [28] terbiye edilmesiyle yapılır’. İkincisi, ‘birbiriyle karışmış ve yoğrulmuş درهم آمیخته و ممزوج’ ve üçüncüsü de ‘dereli tepeli yer زمین پست و بلند’ demektir. Hint ehlinin bilim dilinde ‘şeriat hükümlerini yerine yetirmek’ anlamına gelir.[615]

Açamaylı (آجامیلی) [29] -Acem cīm’i, fethalı mīm ve sâkin yā ile- ‘otuz iki Özbekiye uruğundan birinin adı نام اوروغی است از سی و دو اوروغ اوزبکیّه’.[616]

acrıġ (آجریغ) -sâkin cīm ve kesreli rā ile- ‘kuru bitkinin kökü ریشه کیاه خشک ’ demektir. [BM 32v.1-2] Ona ***çayır*** (جایر) da denir.[617] Nitekim *Seb‘a-yi Seyyāre*’de Behrâm’ın Av Yeri hakkında şöyle der, şiir:

---

[614] BM 32r.26 **نمیکشاید** (açmaz).

[615] BM 32r.26 **açar**: LÇ s. 6 *açar (اچار)* ‘miftāḥ, kilīd, anaḥtar’ ve *açar (آچار)* ‘turşī, ekşiyle terbiye olmış meyve ve sebzevāt’.

[616] BM 32r.29 **Açamaylı** : LÇ s. 5 *Acamlı (اجاملی)* ‘ṭavāyif-i Özbekiye’den bir ḳabīle ismidir’ ve *açamlı /Açamlı (اچاملی)* ‘ḫıyār türşisi, Asya[-yi] Vusṭide bir ḳabīle ismidir’; HV s.204 *aćmajli (اچمایلی)* ‘Name eines *Özbegenstammes;* nom d’une tribu Özbeg’; PdC s. 6 *açamlı (اچاملی)* ‘sorte de condiment tiré de cornichon ou de conserves dans le vinaigre’.

ḳuyıdın suv yuḳarıdın nem::
yuḳarıdın suv ḳuyıdın hem::

arada bolġan olsa tufraġ rüst::
asraġan bolsa ***acrıġ*** *anı dürüst::*

قویی دین سوو یوقاری‌دین نم::
یوقاری دین سوو قویی‌دین هم::

ارادا بولغان اولسا توفراغ رست::
اسرآغان بولسا آجریغ آنی درست::

açuḳ (آچوق) -zammeli Acem cīm'i ile- 'açık کشاده'. [3] Nitekim *Ḥayretü'l-Ebrār*'ın yedinci makalesinde "ḳāni' " bābında şöyle der, şiir:

külbesi ay şem'idin olsa yaruḳ::
işiki yil ilki [4] *-din olsa* ***açuḳ****::*

کلبه‌سی آی شمعی‌دین اولسا یاروق
ایشیکی ییل ایلکی‌دین اولسا آچوق

eçe (آچه) -fethalı Acem cīm'i ile- 'yaşlı ve ihtiyar kadın زن پیر مسنه'. Şeddeli cīm ile [acca] 'binaları ağartmak için kullanılan alçı کچ بود که عماراترا بدان سفید کنند' olup Arapçada ona [5] جصّ denir.

acırġa (آجریغه) -kesreli cīm, sâkin rā ve fethalı ġāf ile- Moġol lügatinde 'erkek cinsiyeti نر' demektir ve ona *feḥl* (فحل) de denir.

acıġ (آجیغ) -kesreli cīm ile- [6] iki anlam ifade eder. Birincisi 'öfke ve hışım خشم و غیظ', ikincisi de 'acı تلخ' demektir.[618] Nitekim her iki anlamda da şöyle der, şiir:

şeyḫ kevṯer şerbeti min talḫ mey [7] *medḥin didim::*
acıġı *kilse* [619] *ni taṉg niyüçün ki açlıġ kildi ḥaḳ::*

شیخ کوثر شربتی مین تلخ می مدحین دیدیم::
آجیغی کیلسا نی تانک نیو چون که آجلیق کیلدی حق::

Fakat her birinin mastarı ve türevleri farklıdır. Nitekim [8] Türevler (مشتقات) kısmında bilgi verilmiştir.

acılıġ (آجیلیغ) 'öfkeli خشمناک'.

---

[617] BM 32r.29 **acrıġ** : FT s. 487 *acrıġ (اجریغ)* 'sulak yerde yeşeren bir tür bitki', *acrılıġ (اجریلیغ)* ve *acrıġlıġ (اجریلیغ)* 'kamışlık/ekilmez yer ve kamışlık yer'; LÇ s. 5 *acırġa (اجیرغه)* 'yaban turpı, fecl, çayır, acrıḳ'.
[618] BM 32v.5 **acıġ** : DLT E.A. *açıg* 'ekşi, acı (43/30, 142/124, 307/253, 415/326, 421/330,654/464)'.
[619] BM 32v.7 **acığı kilse** : LÇ s. 5 *açığı gelmek (آچیغی کلماک)* 'ṭaralmaḳ, ḫaşm ve ġażab etmek, ḳahirlenmek'. Krş. Az.T. *acığı tutmaq* 'acıqlanmaq, sinirlenmek, öfkelenmek' (AzDİL, c.1: 33). GAz. ağızlarında *açığı gelmek* 'aynı'.

Türeyenler (Müştaḳḳāt)

ḫā ile

aḫtarmaḳ/ġ (آختارماق/غ) ‘aramak تفحص كردن’.[620] Nitekim şöyle der, şiir:

ḳan bolup [9] *itken köñgülni isteyü ol ravżada::*
ġonçalar ḫaylını gülbenlerde ***aḫtarmaḳdur*** *iş::*

قان بولوب ايتكان كونكولنى ايستايو اول روضه‌دا::
غنچه لار خيلينى كلبن لاردا آختارماقدور ايش::

aḫtardı (آختاردى) ‘aradı’.

aḫtarduḳ (آختاردوق) [10] ‘aradık’.

aḫtarur (آختارور) ve **aḫtaradur** (آختارادور) ‘arıyor’. **aḫtarur** (آختارور) fâil ve mastar olarak da kullanılır.

aḫtarmaydur (آختارمايدور) ‘aramıyor, aramamış’.

[11] **aḫtarġan** (آختارغان), **aḫtarurġan** (آختارورغان) ve **aḫtaradurġan** (آختارادورغان) ‘arayan, aramış’. Mastar anlamına da gelirler.

aḫtar (آختار) -sâkin rā ile- **aḫtaru** (آختارو) -zammeli rā ile- [12-13] ve **aḫtarġıl** (آختارغيل) tekil ikinci kişi emir fiili. İkincisine tanık olarak, şiir:

ey ṣabā āvāre köñglüm isteyü her yan baru::
vādī ü taġ u biyābānlarnı bir bir ***aḫtaru::***

اى صبا اواره كونكلوم ايستايو هر يان بارو::
وادى و تاغ و بيابان‌لارنى بير بير آختارو::

Naşīrī yanlış olarak bu kelimeyi gelecek anlamında kullanmış ve aynı şiiri örnek göstermiştir.[621]

aḫtarma (آختارما) ve **aḫtarmaġıl** (آختارماغيل) ‘olumsuz tekil [14-15] ikinci kişi emir fiili’.[622]

aḫtarıñ (آختارينک), **aḫtarıñız** (آختارينكيز) ve **aḫtarıñlar** (آختارينكلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

---

[620] BM 32v.8 **aḫtarmaḳ/ġ:** DLT E.A. *axtar-* ‘tersyüz etmek, devirmek, yıkmak; kürekle aktarmak’(117/105, 257/225, 117/105); LÇ s.6 *aḫtarmaḳ (اختارماق)* ‘aḳtarmaḳ, ṭaleb tecessüs ve tefeḳḳud etmek, arayup ṭaramaḳ’.

[621] Bu konuda Naşīrī’nin açıklaması şöyledir: **V** (و) sâkin olup Çaġatāyī Türkçesinde kelimelerin sonuna tekit için eklenir. Ḳızılbāşī’de ve Rūmī’de bu vāvın yerine hā ekerler; örneğin, **baru** بارو yani ‘gitsin!’ ve **aḫtaru** اختارو yani ‘arasın!’ ve Ḳızılbāşī’de ve Rūmī’de **vara** واره ve **aḫtara** اختاره derler. Nitekim (Nevāyī) nazım biçimine getirmiş:
iy ṣabā āvāre köñglüm isteyü her yan baru
vādi vü bāġ u beyābanlarnı bir bir aḫtaru.
Bazı Ḳızılbāşī ve Rūmī kelimelerine **gerek** كرک sözcüğü ve şart ve cezā sözcüğü olan **eger** اكر sözcüğü eklenmesi Farsçadaki kelimelerin önüne gelen ‘bā’’ anlamındadır; örneğin, **gerek öte** اوته كرک ve **eger öte** اوته اكر yani ‘ötmesi gerek’ ve ‘geçse’. (Shahgoli 2010: 74-75).

[622] BM 32v. 14-15 tekil ikinci kişi emir fiili.

aḫtarmaŋ͡g (آختارمانک), **aḫtarmaŋ͡gız** (آختارمانکیز) ve **aḫtarmaŋ͡glar** (آختارمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

aḫtarman (آختارمان) ve **aḫtarmas min** (آختارماس‌مین) ‘aramam’.

aḫtara min (آختارامین), **aḫtarur min** (آختارورمین), **aḫtaradur min** (آختارادورمین) ve **aḫtaruram** (آختاروارام) ‘arıyorum’.

aḫtarurum (آختاروروم) [16] ve **aḫtarmaġım** (آختارماغیم) ‘[benim] aramam’.

aḫtarmaġum (آختارماغوم) ‘aramayacağım’.

aḫtarıp (آختاریب), **aḫtarıban** (آختاریبان) ve **aḫtarmış** (آختارمیش) ‘aramış’.

aḫtarmışaŋ͡g (آختارمیشانک) ‘aramışsın’.

[17] **aḫtarmas** (آختارماس) ‘aramaz’. Fâil ve mastar anlamına da gelir.

aḫtarması (آختارماسی) ‘araması, aramazı’.

aḫtarmadın (آختارمادین) ‘aramadan, aramamış’.

[18] **aḫtarıp bolmas** (آختاریب بولماس), **aḫtarsa bolmas** (آختارسا بولماس), **aḫtarmaḳ olmas** (آختارماق اولماس) ‘aranmaz’.

aḫtara almas (آختارا آلماس) ‘arayamaz’.

aḫtara aḫtara (آختارا آختارا) [19] ‘arayarak’. Tekrar edilmeden de söylenir. Nitekim şöyle der, şiir:

nāvekiŋ͡g peykānını andaḳ yaşurdı bu köŋ͡gül::
tapa [20] *almay cāne yitti ġamzeŋ͡g anı* ***aḫtaru::***

ناوکینک بیکانینی آنداق یاشوردی بو کونکول::
تاپا آلمای جانه ییتی غمزنک آنی آختارو::

aḫtaray (آختارای) ve **aḫtarayın** (آختارایین) ‘arayayım, araya, arayasın’.

aḫtarsaḳ (آختارساق), **aḫtarġa biz** (آختارغابیز), **aḫtarġay** (آختارغای), **aḫtaralı** (آختارالی) [21] ve **aḫtaralıŋ͡g** (آختارالینک) ‘arayalım’.

aḫtarġalı (آختارغالی) ‘aramak için, arayalı’.

aḫtarġaç (آختارغاج) ‘arayınca’.

aḫtarġuçı (آختارغوجی) [22] ‘arayıcı’.

aḫtarġuça (آختارغوجه), **aḫtarġunça** (آختارغونجه) ve **aḫtarġança** (آختارغانجه) ‘arayana kadar, aradığı kadar’.

aḫtarġum (آختارغوم) ‘arayacağım’.

aḫtarġuŋ͡g (آختارغونک) ‘arayacaksın’.

[23] **aḫtarġusı** (آختارغوسی) ‘arayacak’.

aḫtarġuluḳ (آختارغولوق) ‘aranacak’.

aḫtarġay (آختارغای), **aḫtara** (آختارا), **aḫtarsa** (آختارسا), **aḫtarsun** (آختارسون) ve **aḫtardik** (آختاردیک) ‘arasa/arasın’.

[24] **aḫtarġudik** (آختارغودیک) ve **aḫtarurdik** (آختاروردیک) ‘aranacak (olan), arandığı/aranacağı gibi’.

aḫtartmaḳ/ġ (آختارتماق/غ) -sâkin rā ve geçişlilik mastarı tā’sı ile- ‘arartmak متفحص ساختن’ demektir. [25] Kipleri birinci şıktaki kurala göre karaşat tā ile yapılır.

aḫtarışmaḳ/ġ (آختاریشماق/غ) -kesreli rā ve işteşlik şīn’i ile ‘birlikte [26] aramak با یکدیکر تفحص کردن’. Kipleri kurala göre şīn ile yapılır.

aḫtarılmaḳ/ġ (آختاریلماق/غ) -lām ile- ‘aranmak تفحص شدن’. Kipleri lām ile yapılır.

[27] **aḫsumlamaḳ/ġ (آخسوملاماق/غ)** -zammeli sīn ile- ‘sarhoş olmak/ayaşlık etmek بدمستی کردن’. ***aḳsumlamaḳ*** (آقسوملاماق) gibi ḳāf ile de kullanılır.[623]

aḫsumladı (آخسوملادی) ‘sarhoş oldu’.

aḫsumladuḳ (آخسوملادوق) [28] ‘sarhoş oluk’.

aḫsumlar (آخسوملار) ve **aḫsumlaydur** (آخسوملایدور) ‘sarhoş olur, sarhoş oluyor’. **aḫsumlar** (آخسوملار) fâil ve mastar olarak da kullanılır.

aḫsumlamaydur (آخسوملامایدور) ‘sarhoş olmamış, [29] sarhoş olmuyor’.

aḫsumlaġan (آخسوملاغان), **aḫsumlarġan** (آخسوملارغان) ve **aḫsumlaydurġan** (آخسوملایدورغان) ‘sarhoşluk eden ve sarhoşluk etmiş’. [624] Mastar anlamına da gelirler.

aḫsumla (آخسوملا) ve **aḫsumlaġıl** (آخسوملاغیل) [BM 33r.1-2] ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

aḫsumlama (آخسوملاما) ve **aḫsumlamaġıl** (آخسوملاماغیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

aḫsumlaŋġ (آخسوملانک), **aḫsumlaŋġız** (آخسوملانکیز) ve **aḫsumlaŋġlar** (آخسوملانکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

aḫsumlamaŋġ, (آخسوملامانک) **aḫsumlamaŋġız** (آخسوملامانکیز) ve **aḫsumlamaŋġlar** (آخسوملامانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

aḫsumlaman (آخسوملامان) ve **aḫsumlamas min** (آخسوملاماسمین) ‘sarhoşluk etmem’.

aḫsumlay min (آخسوملایمین), [3-4] **aḫsumlar min** (آخسوملارمین), **aḫsumlardur min** (آخسوملاردورمین) ve **aḫsumlaram** (آخسوملارام) ‘sarhoşluk ederim’.

aḫsumlarım (آخسوملاریم) ve **aḫsumlamaġım** (آخسوملاماغیم) ‘[benim] sarhoş olmam’.

aḫsumlamaġum (آخسوملاماغوم) ‘sarhoşluk etmeyeceğim’.

aḫsumlap (آخسوملاب), **aḫsumlaban** (آخسوملابان) ve **aḫsumlamış** (آخسوملامیش) ‘sarhoşluk etmiş’.

Birincisine tanık olarak *Ḫüsrev ve Şīrīn*’den şiir:

---

[623] BM 32v.27 **aḫsumlamaḳ/ġ** : FT s.600 *oḳsum (اقسوم)* ‘aşırı sarhoşluk’.

[624] BM 32v.29 Anlamı yanlışlıkla ‘araştıran ve araştırmış تفحص کننده و تفحص کرده’ olarak verilmiş. Diğer çekimlerden yola çıkarak düzeltildi.

{şafaḳ kün mey sarı [5] *çün ḳol uzatıp}::* [625]

*çü **aḫsumlap** ḳuyaş cāmın uşatıp::*

شفق کون می ساری چون قول اوزاتیب::

چو آخسوملاب قویاش جامین اوشاتیب::

aḫsumlamışaŋ̂ (آخسوملامیشانک) ‘sarhoşluk etmişsin’.

aḫsumlamas (آخسوملاماس) ‘sarhoşluk etmez’. Fâil [6] ve mastar anlamına da gelir.

aḫsumlaması (آخسوملاماسی) ‘sarhoşluk etmesi, sarhoşluk etmezi’.

aḫsumlamadın (آخسوملامادین) ‘sarhoşluk etmeden, sarhoşluk etmemiş’.

aḫsumlap bolmas (آخسوملاب بولماس), **aḫsumlasa bolmas** (آخسوملاسا بولماس), [7] ve **aḫsumlamaḳ olmas** (آخسوملاماق اولماس) ‘sarhoş olunmaz’.

aḫsumlay almas (آخسوملای آلماس) ‘sarhoşluk edemez’.

aḫsumlayu (آخسوملایو) ve **aḫsumlay aḫsumlay** (آخسوملای آخسوملای) ‘sarhoş serhoş’. [8] Tekrar edilmeden de kullanılır.

aḫsumlay (آخسوملای) ve **aḫsumlayın** (آخسوملایین) ‘sarhoşluk edeyim, sarhoşluk edesin, sarhoşluk edesin’.

aḫsumlasaḳ (آخسوملاساق), **aḫsumlaġa biz** (آخسوملاغابیز), **aḫsumlaġay biz** (آخسوملاغای‌بیز) ve **aḫsumlalı** (آخسوملالی) [9] ‘sarhoşluk edelim’.

aḫsumlaġalı (آخسوملاغالی) ‘sarhoşluk etmek için, sarhoş olalı’.

aḫsumlaġaç (آخسوملاغاج) ‘sarhoş olunca’.

aḫsumlaġuçı (آخسوملاغوجی) [10] ‘sarhoş olan’.

aḫsumlaġuça (آخسوملاغوجه), **aḫsumlaġunça** (آخسوملاغونجه) ve **aḫsumlaġança** (آخسوملاغونجه) ‘sarhoş olana kadar, sarhoş olduğu/olacağı kadar’.

aḫsumlaġum (آخسولاغوم) ‘sarhoş olacağım’.

aḫsumlaġaŋ̂ (آخسوملاغونک) [11] ‘sarhoş olacaksın’.

aḫsumlaġusı (آخسوملاغوسی) ‘sarhoş olacak’.

aḫsumlaġuluḳ ‘sarhoş olunacak’.

aḫsumlaġay (آخسوملاغای), **aḫsumlasa** (آخسوملاسا), **aḫsumlasun** (آخسوملاسون) ve **aḫsumladik** (آخسوملادیک) [12] ‘sarhoş olsun’.

aḫsumlaġudik (آخسوملاغودیک) ve **aḫsumlardik** (آخسوملاردیک) ‘sarhoşluk edilecek (olan), sarhoşluk ettiği/edeceği gibi’.

aḫsumlatmaḳ/ġ (آخسوملاتماق/غ) -tā ile- ‘sarhoş etmek بدمستی کردن’. Kipleri birinci şıktaki kurala göre [13] tā ile yapılır.

---

[625] BM 33r.4-5 **{şafaḳ…uzatıp}:** HS c.1: 251’de ilk mısra *şafaḳ kün sarı çün ḳolun uzatıp* şeklinde verilmiştir.

aḫsumlaşmaḳ/ġ (آخسوملاشماق/غ) -şīn ile- ‘birlikte sarhoş olmak با یکدیکر بدمستی کردن’. Kipleri şīn ile yapılır.

aḫsumlanmaḳ/ġ (آخسوملانماق/غ) [14-15] -nūn ile- ‘sarhoş olmak بدمست شدن’. Kipleri nūn ile yapılır.

İsimler (Cevāmid)

aḫ (آخ) *şaḫ* vezninde ‘vay gibi; hasret, üzüntü ve acıda kullanılan bir kelimedir لفظی است که بمنزله وای در حالت حسرت و تأسف و دردناکی گفته میشود’. Farsçada *āferin* (آفرین) demektir.

aḫta (آختا) ve **aḫta (آخته)** ‘ahtalanmış at اسبی بود که تخم آنرا کشیده باشند’. Farsçada ‘çekilmiş olan her şeye آنچه کشیده شده باشد’ denir. [16] Çekilmiş kılıç gibi veya çekirdeği çıkarılmış “zerişk” ve “zoğal” gibi.

aḫtacı (آختاجی) ‘cilevdar, ahtacı/husiyeci جلودار و جنیبت کش’ [626]. Nitekin *Seb‘a-yi Seyyāre*’de [17] Dördüncü İklimin Yolcuları hikâyesinde şöyle der, şiir:

bāġ ara çūnki kirdi ol maḥzūn::
***aḫtaçı** ilgde idi gül-gūn::*

باغ آرا چونکه کیردی اول محزون::
آختاجی ایلکیدا ایدی کلکون::

aḫtıḳ (آختیق) -sâkin ḫā ve ḳāf ve kesreli tā ile- [18] ‘torun نواده’. Rūm [diyarı] ahalisi (Rūmiye رومیّه) ona ***torun*** (تورون) derler.[627]

aḫsavurġa (آخساوورغه) -fethalı sīn, Acem ġaynı, zammeli vāv ve sākin rā ile- Moġol lügatinde (لغت مغولی) [19-20] ‘terkeş bağı بند ترکش’.[628] Ona Arapçada *mıntıḳatu’l-kenāne*[629] denir.

aḫsum (آخسوم) -zammeli muhmele sīn ile- ‘aşırı sarhoş بدمست’.[630] Nitekim *Tenbīhāt-i Maḥbūbu’l-Ḳulūb*’da nesir olarak şöyle der:

{***aḫsum** ve* [631] *ösrüklerdin ḫāric terāne tilbe itler uluşġandın*[632] *nişāne*} [633]

آخسوم و اوسروکلاردین خارج ترانه تیلبه ایت‌لار اولوشغاندین نشانه

aḳsum ḳāf ile de [21] kullanılır.

---

[626] BM 33r.16 **aḫtacı** : ML s. 34 *aḫtaçı* ‘seyis, öncü’. LÇ s. 6 *aḫtacı (اختاجی)* ‘biṭār, sa’is, cilevdār’.
[627] BM 33r.17 **aḫtıḳ** : LÇ s. 6 *aḫtıḳ (اختیق)* ‘ṭorun, nebire, ḥafīd’.
[628] BM 33r.18 **aḫsavurġa** : LÇ s. 6 *aḫsadurġa (آخسادورغه)* ‘eğrek arḳasındaki bağı ve ṭoḳası, ḳancuḳa, terkeş bendi, mınṭıḳatu’l-kemān, şadaḳın bağı’.
[629] BM 33r.19 **mıntıḳatu’l-kenāne**: LÇ *mınṭıḳatu’l-kemān* (منطقةالکمانه).
[630] BM 33r.19 **aḫsum:** DLT E.A. *axsum* ‘sarhoşken kavga eden’(71/57); *axsuŋ* ‘sarhoşken kavga eden’(71/57); LÇ s.6 *aḫsum (اخسوم)* ‘atış, ḫamle, serhoş, mest’.
[631] BM 33r.19 **aḫsum ve** : Kononov nüshasında *aḫsum kilgen* (NE s.148).
[632] BM 33r.20 **oluşġalıdın:** NE s. 148 *oluşḳandın;* FK s. 198 *oluşḳandın.*
[633] BM 33r.19 {aḫsum…nişāne} NE 148 *her aḫşam ösrüklerdin ḫāric terāne, Tilbe itler oluşḳandın nişāne.*

Türeyenler (Müştaḳḳāt)

dāl ile

adaşmaḳ/ġ (آداشماق/غ) ‘birlikte okumak ve terennüm etmek با یکدیکر خوانندکی و ترنم کردن’.[634] Ona ***ataşmaḳ*** (آتاشماق) da denir. Nitekim elif [22] ve tā harfi kısmında zikredilmiştir. Onun da kipleri **ataşmaḳ** (آتاشماق) kipleri gibi türer.

adaġlamaḳ/ġ (آداغلاماق/غ) aslında **ataġlamaḳ** (آتاغلاماق), yani ‘nişanlanmak نامزد کردن’dır. Kipleri daha önce zikredilmiştir.

[23] **İsimler (Cevāmid)**

ada (آدا) fethalı dāl ile ‘tepe, yüksek yer بلند زمین و تل و تپه’. Rūmī Türkçesinde (ترکی رومی) ‘ada ve su arasındaki kara جزیره و خشکی بود که در میان آب باشد’ya denir.

adaş (آداش) [24] *pādāş* vezninde ‘adaş همنام’[635]. Tanık olarak şiir:

ey ḫasta köŋgül bolġalı sin ʿışḳda Mecnūn::
körgeç sini ser-geşte [25] ***adaşıŋ*** *saġınur min* [636] *::*
ای خسته کونکول بولغالی سین عشقدا مجنون::
کورکاج سینی سرکشته آداشینک ساغینورمین::

Yine şöyle der, şiir:

ol perī ḥicride atım boldı mecnūnluḳġa fāş [637] *::*
andın artuḳ kim burun mundın [26] *maŋga irdi* ***adaş::***
اول پری هجریدا آتیم بولدی مجنونلوقغه قاش::
آندین آرتوق کیم بورون موندین منکا ایردی آداش::

Rūmī müellif “adaş”ı bu şiirde hevvez vāv’ı ile “**uş**” (اوش) okumuş ve ‘akıl عقل’ anlamında olduğunu yazarak bu şiiri örnek vermiştir. [27] Fakat hem kelime, hem de anlamı uydurmadır (اختراعی).

Adaḳ/adaḳ (آداق) dört anlam ifade eder. Birincisi, ‘Türkistan’ın vilâyetlerinden olan Endicān şehridir’. Nitekim *Ḥayretü’l-Ebrār*’da [28] Sulṭan Ḥüseyin Mīrzā’nın vasfında şöyle der, şiir:

anda ki ġāzi şeh-i ferḫunde baḫt::

---

[634] BM 33r.21 **adaşmaḳ/ġ**: LÇ s.7 *adaşmaḳ (اداشماق)* ‘yolı ġaybetmek, şaşırmaḳ, sehv ve ḫaṭā etmek; müşāreketle taġanni ve terennüm etmek’.
[635] BM 33r.23 **adaş** : DLT E.A. *adaş* ‘arkadaş’(42/29, 88/79).
[636] BM 33r.25 **saġın-** için bkz. BM 231v.16 **saġınmaḳ/ġ** ve **saġınmaḳlıġ** -kesreli ġayın ve sakin nūn ile- üç anlama gelir. Birincisi ‘anmak یاد کردن’, ikincisi ‘sanmak تصور کردن’ ve üçüncüsü ‘sakınmak حذر کردن’. Birincisine birinci anlamda tanık olarak, şiir: *veh niçe bizni saġınmaġını unuttuŋ bir hem // yā saġınmaġını saġın yā ḫūd unutmaġını unut.*
[637] BM 33r.25 **ḳaş** (قاش).

tāc alayın dip talaşur irdi saḫt::

nūr[638] *iki yüzçe* [29] *kişi birle ḳazaḳ::*
geh yiri Ḫʷārezm idi ü geh ***Adaḳ****::*

آندا که غازی شه فرخنده بخت::
تاج آلایین دیب تالاشور ایردی سخت::

نور ایکی یوزجه کیشی بیرله قزاق::
که بیری خوارزم ایدی و که آداق::

İkincisi ‘bebeklerin tutunarak kalkmaya ve yürümeye alışması için yapılan arrāde gibi bir ağaç چوبی باشد مثل عراده که برای اطفال تهیه کنند تا اطفال بدان چسبیده ببرخاستن و راه رفتن عادت نمایند’.

[BM 33v.1] Üçüncüsü ‘aday/nişanlı نامزد’. Dördüncüsü ‘ada ve su arasındaki kara جزیره و خشکی را گویند که در میان آب باشد’. Rūm [diyarı] ehalisi (Rūmiye رومیه) kısaltarak **ada** (ادا) [2] derler. *Mecālisü’n-Nefāis*’in ikinci meclisinde Mīr Saīd Kābülī’den bir meclis zikredilmiştir. Şiir:

ey muḥipler yitsen͡giz ger bāġa [639] *siz::*
[3] *gül ayaġıda ḫumārı yarġa siz::*

ger min olsam türbetim tin͡g taşıġa::
küşte-yi bir şūḫ irür dip yazġa siz::

ای محب‌لار یتسانکیز کر باغه‌سیز::
کل ایاغیدا خماری یارغه‌سیز::
کر مین اولسام تربتیم تینک تاشیغه::
کشته بیر شوخ ایرور دیب یازغه‌سیز::

Rūmī müellif **gül ayaġıda**’yı (کل ایاغیدا) [4] **gül adaḳıda** (کل اداقیدا) okumuş ve “adaḳ”ı vakit ve mevsim olarak anlamlandırmış ve [yukarıdaki] şiiri tanık olarak göstermiştir. Bu yanlıştır. Ayrıca ‘adak نذر’ anlamında da zikretmiştir. [5] *Ferheng-i Cihāngirī* müellifi kāf ile [: ince k] yazılmış olan **adak**’ı (آداک) Farsçada ada ve su arasındaki kara anlamına geldiğini yazar.

adaġlıġ (آداغلیغ) ‘nişanlanmış نامزد شده’. Arapçada ona *maḫtūbe (مخطوبه)*[640] denir.

[6] **adra (ادرا)** *ṣadra* (صدرا) vezninde ‘ekilmemiş yer, bayır arazi زمین نامزروع و اراضی بایره’.[641]

---

[638] BM 33r.28 **nūr** : LÇ s.7’de *yüz* (یوز).
[639] BM 33v.2 **yaġa** (یاغه).
[640] BM 33v.5 **maḫtūbe:** Yani ‘nişanlanmış kadın’ (DehS.).
[641] BM 33v.6 **adra** : LÇ s.7 *adra (ادرا)* ‘ava yerde toplanmış toprak, yassı tepe’.

adun (آدون) *sābūn* (صابون) vezninde Moġol lügatinde ‘at sürüsü/yılkı رمه اسب’ demektir.[642]

adunçı (آدونجی) [7] ‘at çobanı, yılkıcı راعی‌الخیل و کلّه‌بان’.[643]

adırġan (آدیرغان) -kesreli dāl ve sâkin rā- ile Moġol lügatinde ‘küçük tepe تل و پشته’ demektir.[644]

edik (ادیک) *şerīk* (شریک) vezninde [8] ‘çizme چکمه’.

adım (آدیم) *nādim* (نادم) vezninde ‘adım قدم و گام’.

Türeyenler (Müştaḳḳāt)

Muhmele rā ile

armaḳ/ġ (آرماق/غ) ‘yorulmak خسته شدن’[645]. ***harmaḳ*** (هارماق) [9] da denir.

ardı (آردی) ‘yoruldu’.

arduḳ (آردوق) ‘yorulduk’.

arur (آرور) ve **aradur** (آرادور) ‘yoruluyor’. **arur** (آرور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

[10] **armaydur** (آرمایدور) ‘yorulmuyor, yorulmamış’.

arġan (آرغان), **arurġan** (آرورغان) ve **aradurġan** (آرادورغان) ‘yorulan, yorulmuş’. Mastar anlamına da [11] gelirler.

ar (آر) -sâkin /r/ ile-, **aru** (آرو) zammeli /r/ ile ve **arġıl** (آرغیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

arma (آرما) ve **armaġıl** (آرماغیل) olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili.

arıñġ (آرینک), **arıñġız** (آرینکیز) ve **arıñġlar** (آرینکلار) [12] ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

armañġ (آرمانک), **armañġız** (آرمانکیز) ve **armañġlar** (آرمانکلار) olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili.

armas (آرماس) ve **armas min** (آراماس‌مین) ‘yorulmam’.

ara min (آرامین), **arur min** (آرورمین), [13] **aradur min** (آرادورمین) ve **aruram** (آرورام) ‘yoruluyorum’. **ara min** (آرامین) aynı zamanda **arasıda min** (آراسیدامین), yani ‘arasındayım’ın kısatılmışıdır. Nitekim Cevâmid kısmında anlatılacaktır.

[14] **arurum** (آرورم) ve **armaġım** (آرماغیم) ‘yorulmam’.

armaġum (آرماغوم) ‘yorulmayacağım’.

---

[642] BM 33v.6 **adun** : LÇ s.7 *adun (ادون)* ‘ılḳı, ḫar gelle, remi-yi esb’.
[643] BM 33v.6 **aduncı** : LÇ s.7 *aduncı (ادونجی)* ‘ılḳıcı, ılḳıyı mereye getüren rāʿi, reme-yi esb, [uduncı:] udı yılı yaʿnī sāl-i gāv’.
[644] BM 33v.7 **adırġan** : LÇ s.7 *adırġan (ادیرغان)* ‘tell, püşte, tepe’.
[645] BM 33v.8 **armaḳ/ġ** : ŞT 326 *arı-* ‘yorulmak, zayıf düşmek’.

arıp (آریب), **arıban** (آریبان) ve **armış** (آرمیش) ‘yorulmuş’. **arıp** (آریب) ve **arıban** (آریبان) [15] ‘arınmış, temizlenmiş’ anlamına da gelir. Bu anlamda **arımaḳ** (آریماق) ‘temizlenmek’ mastarıyla ortaktır. Nitekim bilgi verilecektir.

armışaŋg (آرمیشانک) ‘yorulmuşsun’.

[16] **armas** (آرماس) ‘yorulmaz’. Fâil ve olumsuz mastar anlamında da kullanılır.

arması (آرماسی) ‘yorulması, yorulmazı’.

armadın (آرمادین) ‘yorulmadan, yorulmamış’.

[17] **arıp bolmas** (آریب بولماس), **arsa bolmas** (آرسا بولماس) ve **armaḳ olmas** (آرماق اولماس) ‘yorulmak olmaz’. **arıp bolmas** (آریب بولماس) ‘temizlenmez’ anlamına da gelir.

ara almas (آرا آلماس) [18] ‘yorulamaz’.

ara ara (آرا آرا) ‘yorularak’. Tekrar edilmeden de kullanılır. ara (آرا) ‘ara, orta’ anlamı da ifade eder.

aray (آرای) ve **arayın** (آرایین) [19] ‘yorulayım, yorula, yorulasın’. ‘arayayım, araya, arayasın’ anlamına da gelir. Bu anlamda ***aramaḳ*** (آراماق) mastarıyla ortaktır. [20] Nitekim izah edilecektir.

arsaḳ (آرساق), **arġa biz** (آرغابیز), **arġay biz** (آرغای‌بیز), **aralı** (آرالی) ve **aralıŋg** (آرالینک) ‘yorulalım’. **aralı** (آرالی) ve **aralıŋg** (آرالینک) ‘arayalım’ anlamı da ifade eder. [21] Bu anlamda **aramaḳ** (آراماق) mastarından alnmıştır.

arġalı (آرغالی) ‘yorulmak için, yorulalı’.

arġaç (آرغاج) ‘yorulunca’.

[22] **arġuçı** (آرغوجی) ‘yorulan’.

arġuça (آرغوجه), **arġança** (آرغانجه) ve **arġunça** (آرغونجه) ‘yorulana kadar, yorulduğu kadar’.

arġum (آرغوم) ‘yorulacağım’.

arġuŋg (آرغونک) [23] ‘yorulacaksın’.

arġusı (آرغوسی) ‘yorulacak’.

arġuluḳ (آرغولوق) ‘yorulacak’.

arġay (آرغای) , **ara** (آرا), **arsa** (آرسا), **arsun** (آرسون) ve **ardik** (آردیک) ‘yorulsun’.

[24] **arġudik** (آرغودیک) ve **arurdik** (آروردیک) ‘yorulacak [olan], yorulduğu/yorulacağı gibi’.

arımaḳ/ġ (آریماق) -kesreli rā ile- ‘temizlenmek, saflanmak پاک و مصفّا شدن’. lām ile **arılmaḳ** (آریلماق) da denir.

arıdı (آریدی) [25] ‘temizlendi’.

arıduḳ (آریدوق) ‘temizlendik’.

arır (آریر) ve **arıdur** (آریدور) ‘temizlenir’. Birincisine tanık olarak *Lisānü’ṭ-Ṭayr*’dan şiir:

fisḳ taḫmīn nefs ile ol kim yarır::

[26] *su ara bir ġavṭa kim urdu* ***arır::***

فسق تخمین نفس ایله اول کیم یاریر::

سو ارا بیر غوطه کیم اوردی آریر::

Başka bir şiir:

baḥr ġufrānıñ̂ġa tüşgen sarı mevc::

cürm ***arır*** *her niçe tutġan bolsa evc::*

بحر غفرانینکغه توشکان ساری موج::

جرم آریر هر نیجه توتغان بولسا اوج::

arır (آریر) fâil [27] ve mastar anlamına da gelir.

arımaydur (آریمایدور) ‘temizlenmiyor, temizlenmemiş’.

arıġan (آریغان), **arırġan** (آریرغان) ve **arıdurġan** (آریدورغان) ‘temizlenen, temizlenmiş’. Mastar anlamına da [28] gelirler.

arı (آری) ve **arıġıl** (آریغیل) tekil ikinci kişi emir fiili. Birincisine tanık olarak şiir:

dir sin ki yār ʿaksi sañ̂ga tüşgey ey köñ̂gül::

evvel ġubār-ı [29] *ġayrdın ayīne-sān* ***arı::***

دیرسین کی یار عکسی سنکا توشکای ای کونکول::

اول غبار غیردین آیینه سان آری::

arıy (آری) ‘temizleneyim, temizlene, temizlenesin’. Nitekim aşağıda belitilecektir. [**arı**] ‘Temiz, saflanmış ve arı پاک و مصفّا و زنبور’ anlamı da ifade eder. Nitekim [BM34 r.1] Cevâmid kısmında anlatılacaktır.

arıma (آریما) ve **arımaġıl** (آریماغیل) olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili.

arıñ̂ġ (آرینک), **arıñ̂ġız** (آرینکیز) ve **arıñ̂ġlar** (آرینکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

arımañ̂ġ (آریمانک), [2] **arımañ̂ġız** (آریمانکیز) ve **arımañ̂ġlar** (آریمانکلار) olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili.

arıman (آریمان) ve **arımas min** (آریماسمین) ‘temizlenmem’.

arıy min (آریمین), **arır min** (آریرمین), **arıdur min** (آریدورمین) ve **arıram** (آریرام) ‘temizleniyorum’.

[3] **arırım** (آریریم) ve **arımaġım** (آریماغیم) ‘temizlenmem’.

arımaġum (آریماغوم) ‘temizlenmeyeceğim’.

arıp (آریب), **arıban** (آریبان) ve **arımış** (آریمیش) ‘temizlenmiş’. Birincisine tanık olarak şiir:

yār ʿaksiniŋ[4] *olup*[646] *cilve-gehi::*

kişi kim ḫāṭırı mirātı **arıp**::

یار عکسینینک الوب جلوه‌گهی::

کیشی کیم خاطری مرآتی آریب::

Leylī ve Mecnūn'da da Leylī'nin köpeği hakkında şöyle der, şiir:

iti tiri zaḥmetidin **arıp**::

[5] *āʿżāsı ḫırāşıdın*[647] *ḳızarıp::*

ایتی تیری زحمتی‌دین آریب::

اعضاسی خراشیدین قیزاریب::

Yani 'eti derinin zahmetinden temizlemiş ve organları yaradan/çizikten kızarmış کوشتش از زحمت پوست پاک شده و اعضایش از خراش سرخ شده'. Rūmī müellifler "arıp"ı bu [6] şiirde 'ayrılıp' olarak anlamış ve 'ayrı جدا' anlamında zikrederek bu şiiri tanık göstermişler. Onların şüphesinde hiçbir şüphe [7] yoktur. [**ar-ıp**] 'yorulmuş خسته شده' anlamı da ifade eder ve bu anlamda **armaḳ** (آرماق) mastarıyla ortaktır. Nitekim izah edilmiştir.

arımışaŋ (آریمیشانک) 'temizlenmişsin'.

arımas (آریماس) [8] 'temizlenmez'. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

arıması (آریماسی) 'temizlenmesi, temizlenmezi'.

arımadın (آریمادین) 'temizlenmeden, temizlenmemiş'.

arıp bolmas (آریب بولماس), [9] **arısa bolmas** (آریسا بولماس) ve **arımaḳ olmas** (آریماق اولماس) 'temizlenmek olmaz'. **arıp bolmas** (آریب بولماس) 'yorulmak olmaz' anlamına da gelir.

arıy almas (آری آلماس) 'temizlenmez'.

arıy [10] **arıy** (آری آری) 'temizlenerek'. Tekrar edilmeden de kullanılır.

arıy (آری) ve **arıyın** (آریین) 'temizleneyim, temizlene, temizlenesin'.

arısaḳ (آریساق), **arıġa biz** (آریغابیز), **arıġay biz** (آریغای‌بیز), [11] **arılı** (آریلی) ve **arılıŋ** (آریلینک) 'temizlenelim'.

arıġalı (آریغالی) 'temizlenmek için, temizleneli'.

arıġaç (آریغاج) 'temizlenince'.

arıġuçı (آریغوجی) [12] 'temizlenen'.

arıġuça (آریغوجه), **arıġunça** (آریغونجه) ve **arıġança** (آریغانجه) 'temizlenene kadar, temizlendiği kadar'.

arıġum (آریغوم) 'temizleneceğim'.

---

[646] BM 34r.4 **alup :** FK s. 179 *olup;* PdC s.17 *olup (اولوب).*

[647] BM 34r.5 **ḫırāşıdın:** FK s. 179 *ḫırāşdın*

arıġuñg (آریغونک) ‘temizleneceksin’.

arıġusı (آریغوسی) [13-14] ‘temizlencek’.

arıġuluḳ (آریغولوق) ‘temizlenecek’.

arıġay (آریغای), **arısa** (آریسا), **arısun** (آریسون) ve **arıdik** (آریدیک) ‘temizlene’. Nitekim birincisine tanık olarak *Maḥbūbu’l-Ḳulūb*’un ikinci bābında zühdün vasfında şöyle der:

her sālik ki bu maḳāmġa darıġay ḥal‘at-ı riyāẓat nūrı bile nefsāniyyet levşidin ***arıġay****.*

هر سالک که بومقامغه داریغای خلعت ریاضت نوری بیله نفسانیت لوثی‌دین آریغای

[15] **arıġudik** (آریغودیک) ve **arırdik** (آریردیک) ‘temizlenecek [olan], temizlendiği/temizleneceği gibi’.

arıtmaḳ/ġ (آریتماق/غ) -tā ile- ‘temizlemek پاک کردن’.

arıtġaç (آریتغاج) ‘temizleyince’. [16] Nitekim *Tārīḫ-i Babürī*’de **nārcīl** (نارجیل) [Hindistan cevizi] hakkında şöyle der:

nārgīlniñg pūstını ***arıtġaç*** *bir uçıda töşük ormı* [17] *ẓāhir boladur.*

نارکیلنینک پوستینی آریتغاج بیر اوجیدا توشوک اوزنی ظاهر بولادور

Diğer kipleri de aynı şekilde /t/nin eklenmesiyle yapılır.

arılmaḳ (آریلماق) -lām ile- **arımaḳ**’ın eşanlamlısı (مرادف) olup ‘temizlenmek پاک شدن’ demektir. [18] Kipleri **lām** ile türer.

aramaḳ/ġ (آراماق/غ) ‘bir şeyin içini/ortasını araştırmak/aramak میان چیزی را تفحص کردن’.[648]

aradı (آرادی) ‘araştırdı’.

araduḳ (آرادوق) ‘araştırdık’.

arar (آرار) ve **araydur** (آرایدور) ‘araştırır/araştırıyor’. [19] **arar** (آرار) fâil ve mastar anlamına da gelir.

aramaydur (آرامایدور) ‘araştırmıyor, araştırmamış’.

ara (آرا) ve **araġıl** (آراغیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’. **ara** (آرا) [20] ‘orta وسط’ anlamı da ifade eder.

arama (آراما) ve **aramaġıl** (آراماغیل) ‘olumsuz ikinci kişi emir fiili’.

arañg (آرانک), **arañgız** (آرانکیز) ve **arañglar** (آرانکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

aramañg (آرامانک), **aramañgız** (آرامانکیز) ve [21] **aramañglar** (آرامانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

araman (آرامان) ve **aramas min** (آراماس‌مین) ‘araştırmam’.

---

[648] BM 34r.18 **aramaḳ/ġ** : LÇ s.7 *aramaḳ (اراماق)* ‘yoḳlamaḳ, tefeḳḳud ve tecessüs etmek’.

aray min (آرای‌مین), **arar min** (آرارمین), **araydur min** (آرایدورمین) ve **araram** (آرارام) ‘araştırırım’.

[22] **ararım** (آراریم) ve **aramaġım** (آراماغیم) ‘araştırmam’.

aramaġum (آراماغوم) ‘araştırmayacağım’.

arasaŋ̂g (آراسانگ), **araġasıŋ̂g** (آراغاسینگ) ve **araġay sin** (آراغایسین) ‘araştırasın’. Birincisine tanık olarak [23] Rūmī imla ile şiir:

hem-dem bulunur[649] *yār-ı vefā-dār ele girmez::*

biŋ̂g kez ***arasaŋ̂g*** *ʿālemi bir yār ele girmez::*

همدم بولونور یار وفادار اله کیرمز::

بنگ کز اراسانگ عالمی بر یار اله کیرمز::

arap (آراب), **araban** (آرابان) ve **aramış** (آرامیش) ‘araştırmış’.

[24] **aramışaŋ̂g** (آرامیشانگ) ‘araştırmışsın’.

aramas (آراماس) ‘araştırmaz’. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

araması (آراماسی) ‘araştırması, araştırmazı’.

aramadın (آرامادین) [25] ‘araştırmadan, araştırmamış’.

arap bolmas (آراب بولماس), **arasa bolmas** (آراسا بولماس) ve **aramaḳ olmas** (آراماق اولماس) ‘araştırılmaz’.

aray almas (آرای آلماس) ‘araştıramaz’.

arayu (آرایو) ve [26] **aray aray** (آرای آرای) ‘araştırarak’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

aray (آرای) ve **arayın** (آرایین) ‘araştırayım, araştırsın, araştırasın / yorulayım, yorulsun, yorulasın’.

arasaḳ (آراساق), [27] **araġa biz** (آراغابیز), **araġay biz** (آراغای‌بیز), **aralı** (آرالی) ve **aralıŋ̂g** (آرالینگ) ‘araştıralım’.

aralı (آرالی) ve **aralıŋ̂g** (آرالینگ) ‘yorulalım’ anlamı da ifade eder.

araġalı (آراغالی) ‘araştırmak için, [28] araştıralı’.

araġaç (آراغاج) ‘araştırınca’.

araġuçı (آراغوجی) ‘araştırıcı’.

araġuça (آراغوجه), **araġunça** (آراغونجه) ve **araġança** (آراغانجه) ‘araştırana kadar, [29] araştırdığı/araştıracağı kadar’.

araġum (آراغوم) ‘araştıracağım’.

araġuŋ̂g (آراغونگ) ‘araştıracaksın’.

araġusı (آراغوسی) ‘araştıracak’.

araġuluḳ (آراغولوق) ‘araştırılacak’.

---

649 BM 34r.23 **bulurnu (بولورنو):** *bulunur (بولونور).*

araġay (آراغای) [BM 34v.1] **arasa** (آراسا), **arasun** (آراسون) ve **aradik** (آرادیک) ‘araştırsa/araştırsın’.

araġudik (آراغودیک) ve **arardik** (آراردیک) ‘araştırılacak, araştırdığı gibi’.

aratmaḳ/ġ (آراتماق/غ) ettirgendir. Anlamı ‘aratmak متفحص ساختن’. [2] Kipleri karaşat **tā**’sı ile yapılır.

aralamaḳ/ġ (آرالاماق) iki anlama gelir. Birincisi ‘aramak/araştırmak تفحص کردن’ ve ikincisi ‘iki işin ortasına girmek ve [3] ara buluculuk yapmak در میان دو امر درآمدن و میانجیکری کردن’.[650]

araladı (آرالادی) ‘araştırdı, ortaya girid’.

araladuḳ (آرالادوق) ‘araştırdık, ortaya girdik’.

aralar (آرالار) ve **aralaydur** (آرالایدور) [4] ‘araştırır, ortaya girer’. Birincisine ilk anlamda tanık olarak şiir:

Ḫıżr ile ʿİsā olup ḫaṭ bile laʿlıng̑a esīr::

[5] *yügürüp bu ikevi arż ü semānı* ***aralar::***

خضر ایله عیسی اولوب خط بیله لعلینکغه اسیر::

یوکوروب بو ایکاوی ارض و سمانی آرالار::

aralar (آرالار) fâil ve mastar anlamına da gelir.

aralamaydur (آرالامایدور) ‘araştırmıyor, araştırmamış, [6] ortaya girmiyor, ortaya girmemiş’.

arala (آرالا) ve **aralaġıl** (آرالاغیل) olumlu tekil ikinci kişi emir fiili.

aralama (آرالاما) ve **aralamaġıl** (آرالاماغیل) olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili.

aralaŋ̑g (آرالانک), [7] **aralaŋ̑gız** (آرالانکیز), **aralaŋ̑glar** (آرالانکلار) olumlu çoğul ikinci kişi emir fiili.

aralamaŋ̑g (آرالامانک), **aralamaŋ̑gız** (آرالامانکیز), **aralamaŋ̑glar** (آرالامانکلار) olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili.

aralaman (آرالامان), [8] **aralamas min** (آرالاماسمین) ‘aralamam, araştırmam’.

aralay min (آرالایمین), **aralar min** (آرالارمین), **aralaydur min** (آرالایدورمین), **aralaram** (آرالارام) ‘araştırırım, aralarım’.

[9] **aralarım** (آرالاریم) ve **aralamaġım** (آرالاماغیم) ‘araştırmam, aralamam’.

aralamaġum (آرالاماغوم) ‘araştırmayacağım, aralamayacağım’.

aralap (آرالاب), [10] **aralaban** (آرالابان), **aralamış** (آرالامیش) ‘araştırmış, aralamış’.

aralamışaŋ̑g (آرالامیشانک) ‘aralamışsın’.

aralamas (آرالاماس) ‘araştırmaz, aralamaz’. [11] Fâil ve mastar anlamına da gelir.

---

[650] BM 34v.2 **aralamaḳ/ġ** : LÇ s.7 *aralamaḳ (آرالاماق)* ‘ara edüp ayırmaḳ, aralıḳ etmek, tefrīḳ ve cüdā etmek’.

aralaması (آرالاماسی) ‘araştırması, araştırmazı, aralaması, aralamazı’.

aralamadın (آرالامادین) ‘araştırmaktan/[12] araştırmadan, aralamaktan / aralamadan’.

aralap bolmas (آرالاب بولماس), **aralasa bolmas** (آرالاسا بولماس), **aralamaḳ olmas** (آرالاماق اولماس) ‘araştırmak olmaz, [13] aralamak olmaz’.

aralay almas (آرالای آلماس) ‘araştıramaz, aralayamaz’.

aralayu (آرالایو), **aralay aralay** (آرالای آرالای) ‘araştırarak, aralayarak’. [14] Tekrar edilmeden de kullanılır.

aralay (آرالای) ve **aralayın** (آرالایین) ‘araştırayım, araştıra, araştırasın; aralayayım, aralaya, aralayasın’. Nitekim [15] “aralayayım” anlamında birincisine tanık olarak *Tārīḫ-i Babürī*’de şöyle denir:

falān tenbelġa ḳoşulmasun dip ***aralay*** *atlanduḳ.*

فلان تنبلغه قوشولماسون دیب آرالای آتلاندوق.

aralasaḳ (آرالاساق), **aralaġayın** (آرالاغایین), [16] **aralaġay biz** (آرالاغایبیز), **aralay** (آرالای) ve **aralalıñ** (آرالالینک) ‘araştıralım, aralayalım’.

aralaġalı (آرالاغالی) ‘araştıralı, aralayalı’.

[17] **aralaġaç** (آرالاغاج) ‘araştırınca, aralayınca’.

aralaġuçı (آرالاغوجی) [18] ‘araştırıcı, aralayıcı’.

aralaġuça (آرالاغوجه), **aralaġunça** (آرالاغونجه), **aralaġança** (آرالاغانجه) ‘araştırıncaya kadar / araştırdığı kadar, aralayıncaya kadar / araladığı kadar’. [19] Nitekim ‘aralayıncaya kadar’ anlamında ikincisine tanık olarak *Tārīḫ-i Babürī*’de şöyle denir:

bu kün Ḳāsım Big biglerni başlap çıḳtı [20] ***aralaġunça*** *Tenbel*[651] *kilip Moġollarġa ḳoşulġan ikendür.*

بو کون قاسم بیک بیکلارنی باشلاب چیقتی آرالاغونجه تنبل کیلیب مغوللارغه قوشولغان ایکاندور.

aralaġum (آرالاغوم) ‘araştıracağım, aralayacağım’.

aralaġuñ (آرالاغونک) ‘araştıracaksın, [21] aralayacaksın’.

aralaġusı (آرالاغوسی) ‘araştıracak, aralayacak’. **aralaġuluḳ** ‘araştırılacak, aralanacak’.

[22] **aralaġay** (آرالاغای), **aralasa** (آرالاسا), **aralasun** (آرالاسون) ve **araladik** (آرالادیک) ‘araştıra, aralaya’.

aralaġudik (آرالاغودیک) ve **araladik** (آرالادیک) ‘araştırılacak / araştırıldığı gibi, [23] aralanacak / aralandığı gibi’.

arbamaḳ/ġ (آرباماق/غ) ‘büyülemek افسون کردن’[652].

---

[651] BM 34v.20 **Tenbel :** Kişi adı. BN, 65a, Fergana bölümü. Bkz. Arat s. 99.

arbadı (آربادی) ‘büyüledi’.

arbar (آربار), **arbaydur** (آربایدور) ‘büyülüyor’.

[24] **arbar** (آربار) fâil ve mastar anlamına da gelir.

arbamaydur (آربامایدور) ‘büyülemiyor, büyülememiş’.

arbaġan (آرباغان), **arbarġan** (آربارغان), **arbaydurġan** (آربایدورغان) ‘büyüleyen, [25] büyülemiş’. Mastar anlamına da gelirler.

arba (آربا) ve **arbaġıl** (آرباغیل) olumlu tekil ikinci kişi emir fiili.

arbama (آرباما), **arbamaġıl** (آرباماغیل) olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili.

[26] **arbaŋ͡ğ** (آربانک), **arbaŋ͡ğız** (آربانکیز), **arbaŋ͡ğlar** (آربانکلار) olumlu çoğul ikinci kişi emir fiili.

arbamaŋ͡ğ (آربامانک), **arbamaŋ͡ğız** (آربامانکیز), **arbamaŋ͡ğlar** (آربامانکلار) olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili.

arbaman (آرباما‌مان), **arbamas min** (آرباماس‌مین) [27] ‘büyülemem’.

arbay min (آربای‌مین), **arbar min** (آربارمین), **arbaydur min** (آربایدورمین), **arbaram** (آرباراﻡ) ‘büyülerim’.

arbarım (آرباریم), **arbamaġım** (آرباماغیم) ‘büyülemem / büyülemeğim’.

arbaġum (آرباغوم) ‘büyülemeyeceğim’.

[28] **arbap** (آرباب), **arbaban** (آربابان), **arbamış** (آرباميش) ‘büyülemiş’. **arbamışaŋ͡ğ** (آرباميشانک) ‘büyülemişsin’.

arbamas (آرباماس) ‘büyülemez’. Fâil ve mastar anlamına da gelir.

[29] **arbaması** (آرباماسی) ‘büyülemesi, büyülemezi’.

arbamadın (آربامادین) ‘büyülemekten, büyülemeden’.

arbap bolmas (آرباب بولماس), **arbasa bolmas** (آرباسا بولماس), **arbamaķ olmas** (آرباماق اولماس) ‘büyülenmez’.

[BM 35r.1] **arbay almas** (آربای آلماس) ‘büyüleyemez’.

arbayu (آربایو) ve **arbay arbay** (آربای آربای) ‘büyüleyerek’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

arbay (آربای) ve **arbayın** (آربایین) [2] ‘büyüleyeyim, büyüleye, büyüleyesin’.

arbasaķ (آرباساق), **arbaġa biz** (آرباغابیز), **arbalı** (آربالی), **arbalıŋ͡ğ** (آربالینک) ‘büyüleyelim’.

arbaġalı (آرباغالی) ‘büyülemek için / büyüleyeli’.

[3] **arbaġaç** (آرباغاج) ‘büyüleyince’.

arbaġucı (آرباغوجی) ‘büyüleyici’.

---

652 BM 34v.23 **arbamaķ/ġ** : LÇ s.8 *arbamaķ (ارباماق)* ‘efsūn oḳumaḳ, ḥazbe etmek, naṣīḥat ve pend vermek’. FT s.313 *arba* ‘büyü yap, öğüt ver’. LN s.116 *arbaġ* ‘efsūn’.

arbaġuça (آرباغوجه), **arbaġunça** (آرباغونجه), **arbaġança** (آرباغانجه) ‘büyülenene kadar, [4] büyülendiği kadar’.

arbaġum (آرباغوم) ‘büyüleyeceğim’.

arbaġuñg (آرباغونک) ‘büyüleyeceksin’.

arbaġusı (آرباغوسی) ‘büyüleyecek’. arbaġuluḳ ‘büyülenecek’.

[5] **arbaġay** (آرباغای), **arbasa** (آرباسا), **arbasun** (آرباسون) ve **arbadik** (آرباديک) ‘büyüleye’.

arbaġudik (آرباغوديک) ve **arbadik** (آرباديک) ‘büyülenecek / büyülendiği gibi’.

artmaḳ/ġ (آرتماق/غ) [6] iki anlam ifade eder. Birincisi ‘çoğalmak زياد شدن’, ikincisi ‘yol almak, yol katetmek طی شدن’[653].

arttı (آرتتی) ‘arttı; yol aldı’.

arttuḳ (آرتتوق) ‘arttık; yol aldık’.

artar (آرتار) ve **artadur** (آرتادور) [7] ‘artar/artıyor’.

artar (آرتار) fâil ve mastar anlamı da ifade eder.

artmaydur (آرتمايدور) ‘artmıyor, artmamış; yol almıyor, yol almamış’.

artġan (آرتغان), [8] **artarġan** (آرتارغان) ve **artadurġan** (آرتادورغان) ‘artan, artmış; yol alan, yol almış’. Nitekim birincisine tanık olarak ‘artmış’ anlamında şöyle der, şiir:

[9] *ḫamīr-māye-yi ḥüsnüñgdin* ***artġannı*** *ḳażā::*

iki bedende ḳılıp rūḥ atadı Ḫıżr u Mesīḥ::

خمیرمایه حسنونکدین آرتغاننی قضا::

ایکی بدندا قیلیب روح آتادی خضر و مسیح::

Mastar anlamına da gelirler.

art (آرت) ve **artġıl** (آرتغيل) [10] olumlu tekil ikinci kişi emir fiili.

artma (آرتما) ve **artmaġıl** (آرتماغيل) olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili.

artıñg (آرتينک), **artıñgız** (آرتينکيز) ve **artıñglar** (آرتينکلار) olumlu çoğul ikinci kişi emir fiili.

artmañg (آرتمانک), [11] **artmañgız** (آرتمانکيز) ve **artmañglar** (آرتمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili.

---

653 BM 35r. 5-6 **artmaḳ/ġ**: İkinci anlam *ert-* içindir. Clauson sözlüğünde bu Senglah maddesini yanlış telaffuz olarak değerlendirmiştir. Bkz. ED 202a 1 **ert-** ve UWb **Ṣrt-**. MMH’ın bu ikinci anlam için verdiği örnekte sözcük medli elifle yazılmış olsa da biçim ‘üzerinden geçmek’ anlamı ile ETü.’den bildiğimiz *ert-* fiilinin zarf-fiilidir. Bu yazım, fiilin kapalı e ile *ʾrt-* olarak değil, *ert-* olarak açık bir /e/ [Ṣ] ile, belki daha da açık bir /e/ ile telaffuz edildiğini gösterebilir ve Çagatay lügatına girmiş bir Türkistan Oğuz telaffuzunu da gösteriyor olabilir. Aksi durumda, bizim ETü. *ert-* fiilini standart Çagatay imlası ile ’yrt-(ایرت) olarak tanıklamamız gerekirdi. İkinci anlamın da içinde olduğu şu yazımları da Krş. LÇ s. 8 *artamaḳ (ارتاماق)* ve *artanmaḳ (ارتانماق)* ‘aşmaḳ, tecavüz etmek, ḳat‘-i menāzil ve ṭayy-i mekān etmek’ ve LN s.115’te *artamaḳ* ‘geçüp gėtmek’.

artman (آرتمان) ve **artmas min** (آرتماس‌مین) ‘artmam, yol almam’.

arta min (آرتامین), **artar min** (آرتارمین), **artadur min** (آرتادورمین) ve [12] **artaram** (آرتارام) ‘artarım ve yol alırım/yol alıyorum’.

artarım (آرتاریم) ve **artmaġım** (آرتماغیم) ‘artmam; [benim] yol almam’.

artmaġum (آرتماغوم) ‘artmayacağım; yol almayacağım’.

artıp (آرتیب), [13] **artıban** (آرتیبان), **artmış** (آرتمیش) ‘artıp/artmış ve yol alıp/yol almış’. Nitekim birinci anlamda birincisine tanık olarak *Ḫüsrev ve Şīrīn*’de şöyle der, şiir:

fiġānı birle tag̀ afġānı [14] ***artıp::***
ṣedādın her zamān yüz nāle tartıp::

فغانی بیرله تاغ افغانی آرتیب::
صدادین هر زمان یوز ناله ترتیب::

İkinci anlamda ikincisine tanık olarak da İskender’in muhitin merkezine varmasıyla ilgili şöyle der, şiir:

ḳalıp ol [15] *tiñgiz ḳa‘ride niçe ay::*
bolup baḥr ḥālin temāşā-nümāy::

çü yüz kün ḳalıp baḥr añgar ***ertiben::***
alar şīşesi riştesin tartıban::

قالیب اول تینکیز قعریده نیجه آی::
بولوب بحر حالین تماشا نمای::

چو یوز کون قالیب بحر آنکار آرتیبان::
آلار شیشه‌سی رشته‌سین تارتیبان::

[16] **artmışañg** (آرتمیشانک) ‘artmışsın; yol almışsın’.

artmas (آرتماس) ‘artmaz; yol almaz’. Fâil ve mastar anlamına da gelir.

artması (آرتماسی) ‘artması, artmazı [17] ve yol alması, yol almazı’.

artmadın (آرتمادین) ‘artmadan, artmamış; yol almadan, yol almamış’.

artıp bolmas (آرتیب بولماس), **artsa bolmas** (آرتسا بولماس) ve **artmaḳ olmas** (آرتماق اولماس) [18] ‘artabilir, yol alabilir’.

arta almas (آرتا آلماس) ‘artamaz, yol alamaz’.

arta arta (آرتا آرتا) ‘artarak, yol alarak’. Tekrar edilmeden de [19] kullanılır.

artay (آرتای) ve **artayın** (آرتایین) ‘artayım, artsın, artasın ve yol alayım, yol alsın, yol alasın’.

artsaḳ (آرتساق), **artġa biz** (آرتغابیز), **artġay biz** (آرتغای), **artalı** (آرتالی) ve **artalıñg** (آرتالینک) [20] ‘artalım; yol alalım’.

artġalı (آرتغالی) ‘artmak için, artalı ve yol almak için, yol alalı’.

artġaç (آرتغاج) ‘artınca, [21] yol alınca’.

artġuçı (آرتغوجی) ‘artıcı; yol alıcı’.

artġuça (آرتغوجه), **artġunça** (آرتغونجه), **artġança** (آرتغانجه) ‘artıncaya kadar, arttığı/artacağı kadar; yol alıncaya kadar, yol aldığı/alacağı kadar’.

artġum (آرتغوم) ‘artacağım; [22] yol alacağım’.

artġuñ (آرتغونک) ‘artacaksın; yol alacaksın’.

artġusı (آرتغوسی) ‘artacak; yol alacak’.

artġuluḳ (آرتغولوق) ‘artacak; [23] yol alacak’.

artġay (آرتغای), **arta** (ارتا), **artsa** (آرتسا), **artsun** (آرتسون), **artdik** (آرتدیک) ‘artsa/artsın ve yol alsa/yol alsın’.

artġudik (آرتغودیک) ve **artardik** (آرتاردیک) ‘artacak, arttığı/artacağı gibi ve yol alacak, yol aldığı/alacağı gibi.

[24] **arturmaḳ/ġ (آرتورماق/غ)** ‘artırmak زیاد کردن’. Kipleri birinci şıktaki kurala göre türer.

artılmaḳ/ġ (آرتیلماق/غ) -kesreli tā ve mīm ile- iki anlam ifade eder. Birincisi ‘çoğalmak زیاده شدن’, [25] ikincisi ‘çabalamak ve damlamak تکاپو کردن و قطره زدن’.[654]

artıldı (آرتیلدی) ‘çoğaldı ve çabaladı’.

artılduḳ (آرتیلدوق) ‘çoğaldık ve çabaladık’.

artılur (آرتیلور) ve **artıladur** (آرتیلادور) ‘çoğalır/çoğalıyor ve [26] çabalar/çabalıyor’.

artılur (آرتیلور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

artılmaydur (آرتیلمایدور) ‘çoğalmıyor, çoğalmamış ve çabalamıyor, çabalamamış’.

[27] **artılġan** (آرتیلغان), **artılurġan** (آرتیلورغان) ve **artıladurġan** (آرتیلادورغان) ‘çoğalan, çoğalmış ve çabalayan, çabalamış’. Mastar anlamına da gelir. Nitekim [28] birincisine tanık olarak her iki anlamda iham kullanarak şöyle der, şiir:

*eşkim **artılġan** üçün ḫam bolmamış kirpiklerim::*

kim yasaptur köz ḫayālın çekkeli [29] ḳullāblar::

اشکیم آرتیلغان اوچون خم بولمامیش کیرپیکلاریم::

کیم یاساب تور کوز خیالین چککالی قلاب لار::

artıl (آرتیل) ve **artılġıl** (آرتیلغیل) olumlu tekil ikinci kişi emir fiili.

artılma (آرتیلما) ve **artılmaġıl** (آرتیلماغیل) olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili.

artılıñ (آرتیلینک), **artılıñız** (آرتیلینکیز), **artılıñlar** (آرتیلینکلار) [BM 35v.1] olumlu çoğul ikinci kişi emir fiili.

---

[654] *ḳaṭre zeden* (قطره زدن) ‘hızlı hızlı yürümek, fakat mecazen yağmak, dökülmek’; *tekāpū kerden* (تکاپو کردن) ‘hızlı yürümek, koşuşturmak, çabalamak ve aceleyle bir şeyi aramak’ (DehS.). LÇ s. 8 *artılmaḳ (ارتیلماق)* ‘öteye berüye ḳoşmaḳ, ḳalḳmaḳ, sendelemek’.

artılmaŋ͡ğ (آرتیلمانک), **artılmaŋ͡ğız** (آرتیلمانکیز), **artılmaŋ͡ğlar** (آرتیلمانکلار) olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili.

artılman (آرتیلمان) ve **artılmas min** (آرتیلماس مین) 'çoğalmam ve çabalamam'.

[2] **artıla min** (آرتیلامین), **artılur min** (آرتیلورمین), **artıladur min** (آرتیلادورمین) ve **artıluram** (آرتیلورام) 'çoğalıyorum ve çabalıyorum'.

artılurum (آرتیلوروم) ve **artılmaġım** (آرتیلماغیم) '[benim] çoğalmam ve çabalamam'.

[3] **artılmaġum** (آرتیلماغوم) 'çoğalmayacağım ve çabalamayacağım'[655].

artılıp (آرتیلیب), **artılıban** (آرتیلیبان), **artılmış** (آرتیلمیش) 'çoğalıp/çoğalmış ve çabalayıp/çabalamış'. Birincisine tanık olarak [4] ikinci anlamda şiir:

*yügürür her kirpikimge **artılıp** bir ḳaṭre yaş::*
şūḫ yaşlar dik ki oynarlar çubuḳ merkeb ḳılıp::

یوکورور هر کیرپیکیمکا آرتیلیب بیر قطره یاش::
شوخ یاشلار دیک که اوینارلار چوبوق مرکب قیلیب::

Ayrıca *Sedd-i İskenderī*'de [5] İskender'in Sīrderyā'dan dönüşünü anlatırken, şöyle der, şiir:

*tiŋ͡giz iyleben ḳaṭʿ u taġ **artılıp**::*
yürür irdi yol Rūm ʿazmi ḳılıp::

تینکیز ایلابان قطع و تاغ آرتیلیب::
یورور ایردی یول روم عزمی قیلیب::

Şiirin düz şekli (sayāḳ-ı şiʿir سیاق شعر) [6] şöyledir: *"tiŋ͡giz ve taġ ḳaṭʿ iyleben artılıp yol yürür irdi."* Yani, denizi ve dağı geçip, çabalayarak/aceleyle yürüyordu. Rūmī müellif "ḳılıp" kelimesini [7] bu şiirde **"artayıp"** (آرتاییب) ve **"artanıp"** (آرتانیب) ve Ṭālīʿ Hirevî de **"aryaḳıp"** (آریاقیب) okumuş ve 'geçmek' anlamlandırmıştır. Bu sözcükler uydurmadır.

[8] **artılmışaŋ͡ğ** (آرتیلمیشانک) 'çoğalmışsın ve çabalamışsın'.

artılmas (آرتیلماس) 'çoğalmaz ve çabalamaz. Fâil ve mastar anlamına da gelir.

artılması (آرتیلماسی) 'çoğalması, [9] çoğalmazı ve çabalaması, çabalamazı'.

artılmadın (آرتیلمادین) 'çoğalmadan, çoğalmamış ve çabalamadan, çabalamamış'.

artılıp bolmas (آرتیلیب بولماس), [10] **artılsa bolmas** (آرتیلسا بولماس), **artılmaḳ olmas** (آرتیلماق اولماس) 'çoğalamaz ve çabalanmaz'.

artırılma almas (آرتیریلما آلماس) 'arttırılamaz ve çabalanamaz'.

artırıla [11] **artırıla** (آرتیریلا آرتیریلا) 'arttırılarak ve çabalayarak'. Tekrar edilmeden de kullanılır.

---

[655] BM 35v.3 **'çoğalacağım ve çabalayacağım** زیاد خواهم شد و تکاپو خواهم کرد'.

artılay (آرتیلای), **artılayın** (آرتیلایین) ‘çoğalayım, çoğalsın, çoğalasın ve çabalayayım, çabalasın, [12] çabalayasın’.

artılsaḳ (آرتیلساق), **artılġa biz** (آرتیلغابیز), **artılġay biz** (آرتیلغای‌بیز), **artılalı** (آرتیلالی) **artılalıñ** (آرتیلالینک) ‘çoğalalım ve çabalayalım’.

artılġalı (آرتیلغالی) ‘çoğalmak için, [13] çoğalalı ve çabalamak için, çabalayalı’.

artılġaç (آرتیلغاج) ‘çoğalınca ve çabalayınca’.

[14] **artılġuçı** (آرتیلغوجی) ‘artıcı ve çabalayıcı’.

artılġuça (آرتیلغوجه), **artılġunça** (آرتیلغونجه), **artılġança** (آرتیلغانجه) ‘artana kadar ve arttığı/artacağı kadar; çabalayana kadar ve çabaladığı/çabalayacağı kadar’.

artılġum (آرتیلغوم) [15] ‘artacağım ve çabalayacağım’.

artılġuñ (آرتیلغونک) ‘artacaksın ve çabalayacaksın’.

artılġusı (آرتیلغوسی) ‘artacak ve çabalayacak’.

[16] **artılġuluḳ** (آرتیلغولوق) ‘artacak olan ve çabalayacak olan’.

artılġay (آرتیلغای), **artıla** (آرتیلا), **artılsa** (آرتیلسا), **artılsun** (آرتیلسون), **artıldik** (آرتیلدیک) ‘artılsın ve çabalasın’.

artılġudik (آرتیلغودیک), [17] **artılurdik** (آرتیلوردیک) ‘artacak olan, arttığı/artacağı gibi ve çabalayacak olan, çabaladığı/çabalayacağı gibi’.

ardlaşmek (آردلاشماک)[656] -sakin rā ve muhmele dāl- ‘birlikte [18] sırayla binmek با یکدیگر ردیف سوار شدن’.

ardlaştı (آردلاشتی) ‘sıralandı ردیف شد’.

ardlaştük (آردلاشتوک) ‘sıralandık’.

ardlaşur (آردلاشور), **ardlaşadur** (آردلاشادور) ‘sıralanır/sıralanıyor’. **ardlaşur** (آردلاشور) fâil [19] ve mastar anlamı da ifade eder.

ardlaşmaydur (آردلاشمایدور) ‘sıralanmıyor, sırlanmamış’.

ardlaşgen (آردلاشکان), **ardlaşurgen** (آردلاشورکان), **ardlaşadurgen** (آردلاشادورکان) ‘sıralanan, [20] sıralanmış’. Mastar anlamına da gelirler.

ardlaş (آردلاش), **ardlaşgil** (آردلاشکیل) olumlu ikinci kişi emir fiili.

ardlaşma (آردلاشما), **ardlaşmagil** (آردلاشماکیل) olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili.

[21] **ardlaşıñ** (آردلاشینک), **ardlaşıñız** (آردلاشینکیز), **ardlaşıñlar** (آردلاشینکلار) olumlu çoğul ikinci kişi emir fiili.

ardlaşmañ (آردلاشمانک), **ardlaşmañız** (آردلاشمانکیز), **ardlaşmañlar** (آردلاشمانکلار) olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili.

---

[656] BM 35v.17 **ardlaşmek** : Ön sıradan mastar eki -*mek* kullanılmıştır. LÇ s. 8 *ardlaşmaḳ (اردلاشماق)* ‘ardarda ata binmek, yol gitmek’. Clauson (1960) hem bunu hem de altındaki bu fiilin ettirgen çatı ekli biçimini “-*mek* ile yanlış yazım” olarak belirtmiştir.

[22] **ardlaşman** (آردلاشمان), **ardlaşmas min** (آردلاشماس‌مين) ‘sıralanmam’.

ardlaşa min (آردلاشامين), **ardlaşur min** (آردلاشورمين), **ardlaşadur min** (آردلاشادورمين), **ardlaşuram** (آردلاشورام) ‘sıralanıyorum’.

[23] **ardlaşurum** (آردلاشوروم), **ardlaşmekim** (آردلاشماغيم) ‘[benim] sıralanmam’.

ardlaşmegüm (آردلاشماكوم) ‘sıralanmayacağım’.

ardlaşıp (آردلاشيب), **ardlaşıban** (آردلاشيبان), **ardlaşmış** (آردلاشميش) ‘sıralanmış’.

[24] **ardlaşmışaŋ̂g** (آردلاشميشانک) ‘sıralanmışsın’.

ardlaşmas (آردلاشماس) ‘sıralanmaz’. Fâil ve mastar anlamına da gelir.

ardlaşması (آردلاشماسی) ‘sıralanması, sıralanmazı’.

ardlaşmadın (آردلاشمادين) [25] ‘sıralanmadan, sıralanmamış’.

ardlaşıp bolmas (آردلاشيب بولماس), **ardlaşsa bolmas** (آردلاشسا بولماس), **ardlaşmek olmas** (آردلاشماک اولماس) ‘sıralanamaz’.

ardlaşa almas (آردلاشا آلماس) ‘sıralayamaz’.

[26] **ardlaşa ardlaşa** (آردلاشا آردلاشا) ‘sıralanarak’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

ardlaşay (آردلاشای), **ardlaşayın** (آردلاشايين) ‘sıralanayım, sıralana, sıralanasın’.

[27] **ardlaşsek** (آردلاشساک), **ardlaşge biz** (آردلاشكابيز), **ardlaşgey biz** (آردلاشكای‌بيز), **ardlaşalı** (آردلاشالی) **ardlaşalıŋ̂g** (آردلاشالينک) ‘sıralanalım’.

ardlaşgeli (آردلاشكالی) ‘sıralamak için, sıralayalı’.

[28] **ardlaşgeç** (آردلاشكاج) ‘sıralanınca’.

ardlaşgüçi (آردلاشكوجی) ‘sıralanan’.

ardlaşgüçe (آردلاشاكوجه), **ardlaşgünçe** (آردلاشاكونجه), **ardlaşgençe** (آردلاشاكانجه) [29] ‘sıralanana kadar ve sıralandığı/sıralanacağı kadar’.

ardlaşgüm (آردلاشكوم) ‘sıralanacağım’.

ardlaşgüŋ̂g (آردلاشكونک) ‘sıralanacaksın’.

ardlaşgüsi (آردلاشكوسی) ‘sıralanacak’.

ardlaşgülük (آردلاشكولوک) [BM 36r.1] ‘sıralanacak olan’.

ardlaşgey (آردلاشكای), **ardlaşa** (آردلاشا), **ardlaşsa** (آردلاشسا), **ardlaşsun** (آردلاشسون), **ardlaşdik** (آردلاشديک) ‘sıralana’.

ardlaşgüdik (آردلاشكوديک), **ardlaşürdik** (آردلاشورديک) [2] ‘sıralanacak, sıralandığı gibi’.

ardlaşturmek (آردلاشتورماک) geçişli mastar olup ‘sırayla bindirmek’ demektir. Kipleri /-tUr-/ ile yapılır.

[3] **erzimaḳ/ġ (ارزیماق/غ)**[657] -sakin rā ve kesreli Acem zā'sı ile- Farsça ve Türkçeden oluşan bileşik bir sözcük olup 'değeri ve kıymeti olmak ارزیدن' demektir.

erzidi (ارزیدی) 'değer sahibi oldu',

erzidük (ارزیدوک) 'değer sahibi olduk'.

erzir (ارزیر), **erzidür** (ارزیدور) 'değerli oluyor'. [4] Birincisine tanık olarak şiir:

*ḫaṭṭı cān naḳdinġa **erzir** aŋ͡ga veh ni nisbet::*

sebze kim bir direm irmestür anıŋ͡g her ḳucaġı::

خطی جان نقدیغه ارزیر آنکا وه نی نسبت::

سبزه کیم بیر درم ایرماستور آنینک هر قوجاغی::

erzir (ارزیر) fâil ve mastar anlamına da [5] gelir.

erzimaydur (ارزیمایدور) 'değri oluyor, değeri olmamış'.

erziġan (ارزیغان), **erzirġan** (ارزیرغان), **erzidurġan** (ارزیدورغان) 'değerli'. Mastar anlamına da gelir.

erzi (ارزی), [6] **erziġıl** (ارزیغیل) olumlu ikinci kişi emir fiili.

erzime (ارزیما), **erzimeġıl** (ارزیماغیل) olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili.

erziŋ͡g (ارزینک), **erziŋ͡giz** (ارزینک), **erziŋ͡gler** (ارزینکلار) olumlu çoğul ikinci kişi emir fiili.

[7] **erzimeŋ͡g** (ارزیمانک), **erzimeŋ͡giz** (اررزیمانکیز), **erzimeŋ͡gler** (ارزیمانکلار) olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili.

erzimen (ارزیمان), **erzimes min** (ارزیماس‌مین) 'değmem'.

erziy min (ارزی‌مین), **erzir min** (ارزیرمین), **erziydür min** (ارزیدورمین), [8] **erzirem** (ارزیرام) 'değerim'.

erzirim (ارزیریم), **erzimaġım** (ارزیرماغیم) 'değmem /değerli olmam'.

erzimaġum (ارزیرماغوم) 'değmeyeceğim'.

erzip (ارزیب), **erziben** (ارزیبان), **erzimiş** (ارزیمیش) 'değmiş'.

erzimişeŋ͡g (ارزیمیشانک) 'değmişsin'.

[9] **erzimes** (ارزیماس) 'değmez'. Tanık olarak şiir:

*devrān güli vü gülşeni ḫārıġa **erzimes::***

*gül-gūn meyī belā-yi ḫumārıġa **erzimes::***

دوران کلی و کلشنی خاریغه ارزیماس::

کلکون میی بلای خماریغه ارزیماس::

---

[657] BM 36r.3 **erzimaḳ/ġ** : Kalın sıradan mastar eki *-maḳ* kullanılmıştır. <Fa. *erzī*+T. *-maḳ*. Clauson *arzı-* olarak vermiş (bkz. 1960: 34). LÇ s. 8 *arzımaḳ (ارزیماق)* 'değeri ve ḳadr u ḳıymeti olmaḳ, bahāsı olmaḳ, lāyıḳ ve şāyiste olmaḳ'. MMH, sözcük tabanı Farsça kökenli olduğu için her zaman standart Çagatay yazımına uyarak art sıradan eklerle genişletmiş olmalıdır. Bu husus Farsçayla birlikte Arapça kökenli sözcükler için de geçerlidir. Diğer örnekler için bkz. *ʿömr.ġa* (26v.11), *tenbelġa* (34v.15), *ehliġa* (37r.12), *bülbülġa* (37v.9)... . Konuyla ilgili bkz. Eckmann 2005: 28-29.

Fâil ve [10] olumsuz mastar anlamına da gelir.

erzimesi (ارزیماسی) ‘değer sahibi olması, değer sahibi olmazı’.

erzimedin (ارزیمادین) ‘değer sahibi olmadan, değr sahibi olmamış’.

erzip bolmas (ارزیب بولماس), **erzise bolmas** (ارزیسا بولماس), **erzimek olmas** (ارزیماک اولماس) [11] ‘değmesi mümkün değil’.

erziy almas (ارزی آلماس)‘değmesi mümkün değil’.

erziy erziy (ارزی ارزی) ‘değer ifade ederek’. Tekrar edilmeden de aynı anlamda kullanılır.

erziy (ارزی), **erziyin** (ارزیین) ‘değeyim, değsin, [12] değesin’.

erzisaḳ (ارزیساق), **erziġa biz** (ارزیغابیز), **erziġay biz** (ارزیغای‌بیز), **erzili** (ارزیلی), **erzilin͡g** (ارزیلینک) ‘değersek/değer sahibi olalım بیرزیم’.

erziġalı (ارزیغالی) ‘değmek için, değeli’.

erziġaç (ارزیغاج) [13] ‘değince’.

erziġuçı (ارزیغوجی) ‘değerli’.

erziġuça (ارزیغوجه), **erziġunça** (ارزیغونجه), **erziġança** (ارزیغانجه) ‘değinceye kadar, değdiği kadar’.

erziġum (ارزیغوم) [14] ‘değeceğim’.

erziġun͡g (ارزیغونک) ‘değeceksin’.

erziġusı (ارزیغوسی) ‘değecek’.

erziġuluḳ (ارزیغولوق) ‘değere layık’.

erziġay (ارزیغای), **erzise** (ارزیسا), **erzisün** (ارزیسون), **erzidik** (ارزیدیک) [15] ‘değse/değsin بیرزد’.

erziġudik (ارزیغودیک), **erzirdik** (ارزیردیک) ‘değerli, değerli olduğu/olacağı gibi’.

arġadamaḳ/ġ (آرغاداماق/غ) ‘aldatmak فریب دادن’.[658]

arġadaduḳ (آرغادادوق)[659] ‘aldattık’.

arġadar (آرغادار), [16] **arġadaydur** (آرغادایدور) ‘aldatıyor’. **arġadar** (آرغادار) fâil ve mastar anlamı da ifade eder.

{arġadaġan (آرغاداغان), **arġadarġan** (آرغادارغان), **arġadaydurġan** (آرغادایدورغان) [17] ‘aldatan, aldatmış’. Mastar anlamına da gelir.**}**[660]

arġada (آرغادا), **arġadaġıl** (آرغاداغیل) olumlu tekil ikinci kişi emir fiili.

---

[658] BM 36r.15 **arġadamaḳ/ġ** : ML s.108 *arġadamaḳ* ‘< Mo. aldatmak’; PdC s.13 *arġadamaḳ (ارغاداماق)* ‘tromper’.

[659] BM 36r.15 **arġaduḳ:** *arġadaduḳ* olarak düzeltildi.

[660] BM 36r. {arġadaġan…gelir}**:** 16 ve 17. satırlar arasında küçük harflerle tekrar yazılmıştır.

arġadama (آرغاداما), **arġadamaġıl** (آرغاداماغیل) olumsuz tekil [18] ikinci kişi emir fiili. **arġadaŋg** (آرغادانک), **arġadaŋgız** (آرغادانکیز), **arġadaŋglar** (آرغادانکلار) olumlu çoğul ikinci kişi emir fiili.

arġadamaŋg (آرغادامانک), **arġadamaŋgız** (آرغادامانکیز), **arġadamaŋglar** (آرغادامانکلار) [19] olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili.

arġadaman (آرغادامان), **arġadamas min** (آرغاداماسمین) 'aldatmam'.

arġaday min (آرغادایمین), **arġadar min** (آرغادارمین), **arġadaydur min** (آرغادایدورمین), **arġadaram** (آرغادارام) [20] 'aldatırım'. Üçüncüsüne tanık olarak şiir:

{*mini [min-i] bī-dil saŋga cān oynamaḳ birle yaraydur min::*
belī sin ṭıflını bu tuḥfe birle [21] ***arġadaydur min***} [661] *::*

مینی بیدل سنکا جان اویناماق بیرله یارایدورمین::
بلی سین طفلینی بو تحفه بیرله آرغادایدورمین::

arġadarım (آرغاداریم) ve **arġadamaġım** (آرغاداماغیم) '[benim] aldatmam'.

arġadamaġum (آرغاداماغوم) 'aldatmayacağım'.

arġadap (آرغاداب), **arġadaban** (آرغادابان), **arġadamış** (آرغادامیش) [22] 'aldatarak'. Nitekim birincisine tanık olarak *Mecālisü'n-Nefāis*'te Sulṭān Ḥüseyin Mīrzā'nın şiirleri hakkında şöyle der:

maḥzūn köŋglini aldap [23] *dil-rübāyīniŋg kilüri ḫaberini diptür ve* ***arġadap*** *'işret-fezā'ī vaṣl ḫaberin aytıp* [662] *tur.*

محزون کونکلینی آلداب دلربایی نینک کیلوری خبرینی دیب تور و آرغاداب عشرت فزائی وصل خبرین آیتب تور

arġadamışaŋg (آرغادامیشانک) 'aldatmışsın'.

arġadamas (آرغاداماس) [24] 'aldatmaz'. Olumsuz mastar anlamına da gelir.

arġadaması (آرغاداماسی) 'aldatması, aldatmazı'.

arġadamadın (آرغادامادین) 'aldatmadan, aldatmamış'.

[25] **arġadap bolmas** (آرغاداب بولماس), **arġadasa bolmas** (آرغاداسا بولماس), **arġadamaḳ olmas** (آرغاداماق اولماس) 'aldatılmaz'.

arġaday almas (آرغادای آلماس) 'aldatamaz'.

arġaday [26] **arġaday** (آرغادای آرغادای) 'aldatarak'. Tekrar edilmeden de kullanılır.

arġaday (آرغادای), **arġadayın** (آرغادایین) 'aldatayım, aldata, aldatasın'.

arġadasaḳ (آرغاداساق), [27] **arġadaġa biz** (آرغاداغابیز), **arġadaġay biz** (آرغاداغایبیز), **arġadalı** (آرغادالی), **arġadalıŋg** (آرغادالینک) 'aldatsak/aldatalım فریب دهیم'.

---

[661] BM 36r.20-21 {mini…arġadaydur min}: PdC s.13 *min bī-dil saŋga cān oynamaḳ birle yaray dırmin / belī sin ṭiflni bu tuḥfe birle araġada dırmin.*
[662] BM 36r.23 ***aytıp*** : Metinde **aytılıp** (*آیتلب*).

arġadaġalı (آرغاداغالی) ‘aldatmak için, aldattığı/aldatacağı kadar’.

arġadaġaç (آرغاداغاج) [28] ‘aldatınca’.

arġadaġuçı (آرغاداغوجی) ‘aldatıcı’.

arġadaġuça (آرغاداغوجه), **arġadaġunça** (آرغاداغونجه), **arġadaġança** (آرغاداغانجه) ‘aldatıncaya kadar, aldattığı kadar’.

[29] **arġadaġum** (آرغاداغوم) ‘aldatacağım’.

arġadaġuñg (آرغاداغونک) ‘aldatacaksın’.

arġadaġusı (آرغاداغوسی) ‘aldatacak’.

arġadaġuluk (آرغاداغولوق) [BM 36v.1] ‘aldatılacak’.

arġadaġay (آرغاداغای), **arġadasa** (آرغاداسا), **arġadasun** (آرغاداسون), **arġadadik** (آرغادادیک) ‘aldata’. **arġadardik** (آرغاداردیک) ‘aldatılacak, [2] aldattığı gibi’.

İsimler (Cevāmid):

ara (ارا) *serā* vezninde, **ara (آره)** *para/pāre* (پاره) vezninde ‘ara, orta وسط و میان’. Ona ***aralıġ*** (آرالیغ) da denir. Ayrıca ***arasıda*** (اراسیدا), yani [3] ‘arasında در میانش’ anlamında da kullanılır. Nitekim birincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

*tā ki ḫālin geh köñgül geh köz **ara** mihmān* [4] *irür::*

köz bile köñglüm arasıda ḫaseddin ḳan irür::

تا که خالینک که کونکول که کوز ارا مهمان ایرور::

کوز بیله کونکلوم آراسیدا حسددین قان ایرور::

Yine de şöyle buyurur, şiir:

gāh mecnūn-veşlıġı birle bolur min muẓṭarib::

gāh bī-ḥāl [5] *olmaġıdın ż‘af **ara** bī-ḥāl min::*

کاه مجنون وشلیغی بیرله بولورمین مضطرب::

کاه بیحال اولماغیدین ضعف ارا بیحال مین::

İkincisine tanık olarak, şiir:

köñglekim āvāre bolġanlardur ol ay ‘ışḳıdın::

hicr ṣaḥrāsıda [6] *körseñg tag u vādī **ara** il::*

کونکلاکیم اواره بولغانلاردور اول ای عشقی دین::

هجر صحراسیدا کورسانک تاغ و وادی آره ایل::

ara ayı (آرا آیی) -kesreli yā ile- ‘şevval شوّال’ ayına denir.

arābe/araba (ارابه) *ḫarābe/ḫaraba* (خرابه) vezninde, ‘**arrāde**’nin (عرّاده) değişmiş (محرّف) şeklidir.[663] Ona Arapçada عجلة de [7] denir. *Ḫüsrev ve Şīrīn*’den şiir:

---

[663] Farsçada *errābe (ارّابه)* olarak kullanılır.

araba *dimekim gerdūn-i dāyir::*

bolup ḫārā yüki astıda sāyir::

ارابه دیماکیم کردون دایر::

بولوب خارا یوکی آستیدا سایر::

arasıda (آراسیدا و آراسیده) 'arasında در میانش'. [8] Nitekim tanığı "ara" kısmında verilmiştir.

arasıda min (اراسیدەمین) 'arasındayım'. **ara min** (آرامین و آرەمین) de denir. Nitekim yazılacaktır.

[9] **aral/Aral (آرال)** 'su ortasındaki kara yer زمین خشکی را کویند که در میان آب واقع شده باشد'.[664] *Tārīḫ-i Babürī*'de şöyle yazılmıştır:

Oşbu kint toġrı[10]*sıda bir* ***aral*** *bar idi. Kiyin ḳalġan iller* ***aral****da köründi. Ekşer çirik at ve yaraḳ bile özlerini salıp öttiler.*

اوشبو کینت توغری‌سیدا بیر آرال بار ایدی کیین قالغان ایل‌لار ارال‌دا کوروندی. اکثر چریک آت و یراق بیله اوزلارینی سالیب اوتتی‌لار

[11] Aynı zamanda H^{v}ārezm vilāyetinde Ceyḥūn nehri ile Sīr nehri arasındaki yerin adıdır.

aralıġ (آرالیغ) 'ara, orta وسط و میان'. Nitekim şöyle [12] der, şiir:

sāḳiyā hicr ü ḫumār içre ḳılıp min cānıma::

bir ḳadeḥ birle mini ḳıl bu ***aralıġ****dın ḫilāṣ::*

ساقیا هجر و خمار ایچرا قیلیب مین جانیمه::

بیر قدح بیرله مینی قیل بو ارالیغدین خلاص::

ara min (آرامین و آرەمین) ve [13] **arasıda min (آراسیدامین)** 'arasındayım'ın eş anlamlısıdır.

Birincisine tanık olarak, şiir:

zülfī hicride demim dūdı cihānnı tuttı::

mini [min-i] sevdāyī oşol ẓulmet [14] ***ara min*** *şeb-rev::*

زلفی هجریدا دمیم دودی جهاننی توتتی::

مینی سودایی او شول ظلمت آرامین شبرو::

İkincisine tanık olarak şiir:

çün kişilikdin çıḳarmıştur mini ʿışḳ u cünūn::

ey Nevāyī bes ʿacebdür kim [15] *ḫalāyıḳ* ***ara min****::*

چون کیشی‌لیک‌دین چیقارمیشتور مینی عشق و جنون::

ای نوائی بس عجب‌دور کیم خلایق آرەمین::

---

[664] BM 36v.9 **aral** : FT s. 580 *adal (ادل)* ve *aral (ارل)* 'iki su arasındaki orman'.

aran (ارا‌ن) üç anlam ifade eder. Birincisi ‘avlanmak için vahşi hayvanların yolu üzerine takılan şişler سیخهایی که برای صید در رهگذر وحوش نصب کنند’. Nitekim şöyle der, şiir:

[16-17] *seniñg ḫançer-ṣıfat kirpiklerin vehmide lerzān min::*

*cerenler ḳorḳar u titrer kim allıda **aran** körgeç::*

سنینک خنجر صفت کیرپیکلارین وهمیدا لرزان مین::

جرنلار قورقار و تیتزار کیم آلیدا ارا‌ن کورکاچ::

İkincisi, ‘hayvanların yatması için yapılan yer محوطه‌ایست که از برای خوابکاه دواب سازند’ anlamına gelir. Üçüncüsü, ‘havası ılıman ve sıcak gibi olan bölge محالی را کویند هوای آن معتدل و مایل بکرمی باشد’ demektir.[665] Bu anlamda **arrān**’ın (ارّان) kısaltılmışıdır.

Arran (ارّان) [18] -şeddeli rā ile- iki anlama gelir. Birincisi ‘Azerbaycan’da ünlü bir memleket olan Ḳarabağ mahâli محال قراباغ را کویند که مملکتی است معروف در آذربایجان’dir. Nitekim *Sedd-i İskenderī*’de şöyle der, şiir:

[19] *çü ḳışlaḳ işi köñglide irdi cezm::*

*Ḳarabaġ-ı **Arran** sarı ḳıldı ʿazm::*

جو قشلاق ایشی کونکلیدا ایردی جزم::

قراباغ ارّان ساری قیلدی عزم::

Yine şöyle der, şiir:

ki çün ḳıldı ḳışlaḳ ʿazmiġa şāh::

[20] *Ḳarabaġ-ı **Arran**nı ārām-gāh::*

که چون قیلدی قیشلاق عزمیغه شاه::

قراباغ ارانی آرامگاه::

İkincisi ‘Fāris bin Pehlū’nun oğlunun adı olup Azerbaycan, Ermen ve Ferġan onun kardeşleridir. Arran Ḳarabaġ’ı [21] ona nispet verilir اسم پسر فارس بن پهلوست که آذربایجان و ارمن و فرغان برادران اویند و قراباغ ارّان منسوب باوست’.

erevül (اراول) -*ḳaravul* (قراول) vezninde- ‘ordunun hareket ettiği sırada düşman ordusunun arkasından ortaya girmek isteyen grup جمعی را کویند که در وقت حرکت لشکر خصم در میانه میرفته باشند’.[666] Ona [22] ***herevül*** (هراول) da denir.

arayıcı yulduzlar (ارایيجی یولدوزلار) -kesreli yā ve cīm ile- Rūmī Türkçesinde ‘iki kardeş yıldızının adı نام ستاره دو برادران’ demektir. Arapçada ona فرقدان denir.[667]

[23] **arbaġ (ارباغ)** *serṭāḳ* vezninde- ‘büyü افسون’.[668] Tanık olarak şiir:

---

[665] BM 36v.17 **arran** : DLT E.A. *aran* ‘tavla (at için) (51/36); ŞT 326 *aran* <ET (Uyg.) ‘ağıl, ahır’.
[666] BM 36v.21 **erevül** : LÇ s.7 *erevül (اراول)* ‘hengām-i seferde ordu pişdārı, ṭalīʿa, ḳılaġuz, sipāh’.
[667] BM 36v.22 **arayıcı yulduzlar**: LÇ s.7 *arayıcı yılduz (ارایيجی ییلدوز)* ‘farḳdān yıldızları, Dübb-i Asġar’ıŋ iki parlaḳ yıldızlarıdır ki bunlara baʿżen *aḳ at* ve *boz at* daḫı denilür’.

zülfī sevdāsıda bilmesler Nevāyī nüktesin::

{*kim cünūn* [24] *güftārıdur yāḫūd yılan* ***arbaġ****ıdur*} [669] *::*

زلفی سوداسیدا بیلماسلار نوائی نکته سین::

کیم جنون گفتاری دور یاخود بیلان ارباغی دور::

Ayrıca efsāne anlamına da gelir. Nitekim *Maḥbūbu'l-Ḳulūb*'da şöyle der:

nā-dānġa söz dimek ***arbaġ****dur.*

نادانغه سوز دیماک ارباغدور

[25-26] **arpa/Arpa (آرپا)** -Acem bā'sı ile- *çahārpā* vezninde, 'arpa جو'. Ayrıca 'Sulṭān Ebu Saʿīd'den sonra İran tahtına oturan Cengiz kuşağından bir padişahın adıdır. Ona Arpa Ḫan da denir'.

arpaġan (آرپاغان) 'çölde yetişen arpa gibi kümelenen küçük bir bitkinin adı کیاهیست ریزه که در صحراها رسته مثل جو خوشه می‌بندد'.[670]

art (ارت) -kesreli rā ve [27] tā ile- 'art/arka ve dar yol عقبه و راه تنگ'.

artuḳ (آرتوق) ve **artuḳsı (آرتوقسی)** 'artık, fazla زیاد و افزون'. Nitekim ikincisine tanık olarak *Sedd-i İskenderī*'de şöyle der, [28-29] şiir:

kim ol dāstān sarı çün baḳḳa min::

köp ***artuḳsı*** *zīver aŋ͡ga taḳḳa min::*

کیم اول داستان ساری باققامین::

کوپ آرتوقسی زیور آنکا تاققامین::

artuḳsılıġ (آرتوقسیلیغ) 'fazlalık, meziyet زیادتی و مزیت'. Nitekim *Sedd-i İskenderī*'de kitabın nazmı hakkında şöyle der, şiir:

çü Ḥaḳdın idi kildi pāk u sılıġ::

ḳayu yirge kim boldı ***artuḳsılıġ****::*

چو حق‌دین ایدی کیلدی پاک و سیلیغ::

قایو ییرکا کیم بولدی آرتوقسیلیغ::

artuḳmaç (آرتوقماج) [BM 37r.1-2] 'değer, fiyat ve vasıf olarak kendi türündekilerden üstün olan şey چیزیرا کویند که در قیمت و بها و قدر و مقدار بر نوع خود مزیت داشته باشد'.

Ertiş (آرتیش)[671] -sakin vāv ve şīn ve kesreli tā ile- 'Rus memleketi ve Ḳalmaḳ yurdu arasındaki büyük bir nehrin adıdır نام رودخانه ایست عظیم که فاصل است میان مملکت روس و یورت قلماق'.

---

[668] BM 36v.23 **arbaġ** : LÇ s.8 *arbaġ (ارباغ)* 'yılanı ḳoğuğundan çıḳarmaḳ içün veyāḫūd ışırdığı yere zehriŋ sirāyetini menʿ etmek üzere oḳuduḳları afsūna denelür; neyreng, efsūn, ḥarbe, efsāne' FT s.667 *arbav (ارباو)* 'uysallık; aldanmak'.

[669] BM 36v.23 {kim…arbaġıdur}: PdC s.11 *kim cünūn güftārı dur yāḫūd yılannıŋ͡g arbaġı.*

[670] BM 36v.26 **arpaġan** : LÇ s.8 *arpaġan (ارپاغان)* 'arpaya şebīh bir nebāt ismidir; sümtere daḫı derler'.

ard (آرد) -*kard* vezninde- ‘arka عقب’. Farsçada iki anlamı var. Birincisi ‘ünlü معروف’, [3] ikincisi ‘kusur ve noksan تقصیر و کوتاهی’.

ardıça (آردیجه) ‘ardınca از عقبش’. Nitekim şöyle der, şiir:

Nevāyiyā irür ol şūḫ Türkmen bes tünd::
nevā tiler iseñg[4] *andın yügürme* ***ardıca*** *çoḫ::*

نوایيا ایرور اول شوخ ترکمان بس تند::
نوا تیلار ایسانک آندین یوکورما آردیجه چوخ::

arduç (آردوج) ‘ebhel ağacının adı درخت ابهل’. Farsçada اورس ve Arapçada عر عر denir ve bir tür dağ selvisinin adıdır.[672]

[5] **erezvārī/arazvarı (ارزواری)** -fetlahı rā ve sâkin Acem zā’sı ile- ‘Irak Türkmenleri arasında söylenen ezgi سرودیست که در میان تراکمه عراق معمولست’[673]. Nitekim *Mīzānü’l-Evzān* risālesinde şöyle der:

yana ʿIraḳ [6] *ili Terākimeside sürūdī şāyiʿdür ki anı* ***erezvāri/arazvarı*** *dirler ve anıñg beyti köprek hezec-i müṣemmen-i sālimde bağlanur.*

یانا عراق ایلی تراکمه سیدا سرودی شایعدور که آنی ارزواری دیرلار و آنینک بیتی کوپراک هزج مثمن سالمدا باغلانور

arsalan (ارسلان) -sakin rā [7] ve fethalı sīn ile- ‘arslan شیر’. Arapçada ona اسد denir. Ayrıca felekî burçlardan birinin adıdır. Kısaltılarak **aslan** (اسلان) da denir.

ersün (ارسون) [8] -sâkin rā ve zammeli muhmele sīn ile- ‘hamur kabının dibinden hamuru kaşımak için ekmekçilerin kullandığı yassı alet آلتی است پهن که خبازان بدان خمیر از ته ظرف خمیرکیری بتراشند’.[674]

arġaç (ارغاج) -sâkin rā ve fethalı ġayın ile- [9] ‘dokuma tezgâhı کارکاه نساجی’. Onun târına [boyuna birbirine koşut olarak atılan ipliğine] da ***eriş*** (اریش) denir.[675]

arġamçı (ارغامجی) -sâkin rā ve mīm, fethalı Acem ġayn’ı, kesreli Acem cīm’i ile- [10] ‘deveye yük bağlamak için kullanılan ip ریسمانیست که بار بر ستور بندند’.[676] Nitekim Münācāt’ta şöyle der:

---

[671] BM 37r.1 **Ertiş :** Metinde medli elifle آرتیش yazılmış olsa da, sözcük aslında ön sıradan Ertiş’tir. Günümüzde İrtiş olarak bilinen nehrin adı için bkz. DLT s. 643; 25 / 11 **Ertiş** ‘bir vadinin adı’. Ayrıca bkz. TMEN II, s. 33 **Ertiş** (ارتش) ‘name des bekannten Flusses Irtysch’.

[672] BM 37r.4 **arduç** : LÇ s.8 *arduc (اردوج)* ‘örs, ʿarʿar, erdiç’.

[673] BM 37r.5 **erezvāri/arazvarı**: LÇ s.8 *arezvādī (ارز وادی)* ‘bir nevʿ surūd ve şarḳıdır ki ḳabāil-i Türkmeniye içinde oḳunılur’. Krş. Az.T. *arazbarı* ‘Azerbaycan musikisinde doğa ve insan güzelliğini vasfeden lirik karakterli, mutlu ve iyimser etkili vokal enstrumental piyes.’ (AzDİL, c.1: 131).

[674] BM 37r.7 **ersün** : LÇ s.8 *ersün (ارسون)* ‘ḳazġanıŋ dibini ḳazacaḳ alet; *ḳarġıç قرغیج* daḫı derler’.

[675] BM 37r.8 **arġaç** : DLT E.A. *arkag* ‘argaç, dokuma tezgâhında enlemesine atılan ipler’(42/29, 71/58). Esterābādī ‘tār’, Şeyh Süleymān Efendi ise ‘pūd’ anlamında kaydetmiştir. Kumaşlarda ve dokumalarda ‘tār’ uzunluk ve ‘pūd’ genişlik için kullanılan ipliklerdir. FT s. 525 *iriş arḳaḳ (ایریش ارقاق)* ‘arış argaç/atkı çözgü’.

eger perde-pūş sin olmasaŋ̑g redā hemān ve işek ***arġamçı****sı hemān.*

اکر پرده پوش سین اولماسانک ردا همان و ایشاک ارغامچی‌سی همان

arġdal (ارغدال) -sâkin rā ve [11] Acem ġaynı ile- nehir anlamına gelen **arġ** (ارغ) ve ağaç anlamına gelen **dal** (دال)dan ibaret birleşik bir kelimedir. 'Saklanma ve pusu yeri محل اختفاء و کمین' anlamı ifâde eder. Mecaz olarak 'yol ve pusu kırıkları شکستهای راه و کمینکاه' demektir.[677] [12] Tanık olarak şiir:

zülfiniŋ̑g her çīnide yüz fitnedür dīn ehliġa::

arġdal *içre ḳaraġçı iylegen yaŋ̑lıġ kemīn::*

زلفی نینک هر چینی دا یوز فتنه‌دور دین اهلیغه::

ارغدال ایچرا قاراغچی ایلاکان ینلیغ کمین::

[13] **arġımaḳ (ارغماق)** -sakin rā ve kesreli Acem ġayn'ı ile- 'çapar ve güçlü at اسب دونده پر زور'.[678] Nitekim şöyle bir mesel (مثل)[679] var:

ḳalmaḳ alġan ḳarımas, ***arıġmaḳ*** *mingen barımas.*

قلماق آلغان قاریماس، ارغماق مینکان باریماس

[14] **arġuştek (ارغوشتک)** -sâkin rā ve Acem şīn'i, zammeli ġayın ve fethalı karaşat tā'sı ile- bir tür oyundur. Şöyle ki, birisi eğilir ve ellerini [15] dizlerine koyar. Bir başkası ayağını yere vurarak onun üzerinden atlar.[680] Nitekim şöyle der, şiir:

ḫoş ol ki bezmde aylar biterde ***arġuştek****::*

[16-17] *şeh anda ṭanbūre çalıp Nevāyī dise ḳoşuḳ::*

خوش اول که بزمدا آی‌لار بیتاردا ارغوشتک::

شه آندا طنبوره چالیب نوائی دیسا قوشوق::

Ayrıca musiki ilminde bir metottur. Nitekim *Mīzānü'l-Evzān*'da **ḳoşuḳ** (قوشوق) kelimesinin düzeltilmesine dair şöyle söyler:

yine[681] *ḳoşuḳdur ki* ***arġuştek*** *uṣūlıda şāyiʿdür ve baʿżī edvārde ol uṣūl ẕikr boluptur.*

---

[676] BM 37r.9 **arġamçı** : LÇ s.9 *arġamcı (ارغامجی)* 'yüki deveye taḥmīl eder iken ḳullanılan ḫalaṭ'; ŞT 326 *arġamçi* 'ip, urgan, halat' <Mo. *argamci.*

[677] BM 37r.10 **arġdal** : LÇ s.9 *arġdal (ارغدال)* 'bed-ḥaşlet, zeşt, ḫūysız adam; ṭaġ beli, geçidi, dām, duzaḳ'.

[678] BM 37r.13 **arġımaḳ** : ML s.76 *arġumaḳ* 'at türü; Türkmen cinsi saf kan Arap atı; kuvvetli cins koşu atı'; LÇ s.9 *arġımaḳ (ارغماق)* 'yüriyici, ḳuvvetlü, pür-zūr at'.

[679] BM 37r.13 **meşel (مثل):** 'derin bir anlam ifade eden, halk arasında meşhur olan kısa söz; hikâye; atasözü' (DehS.).

[680] BM 37r.14 **arġuştek** : Farsçaya ارغشتک imlasıyla geçen bu sözcük '1. Kızların ayak uçları üzerinde oturup avuçlarını dizlerine sürerrken bazı şeyler anlatarak ve zıplarken avuçlarını birbirine çarparak oynadığı oyun; 2. Mutluluk göstergesi olarak parmakları birbirine sürerek ses çıkarmak' anlamları ifade eder (DehS.). Dehhuda ayrıca bu sözcüğün Horasan'da bulunan Gonābād kentinde kullanıldığını belirtmektedir. LÇ s.9 *arġuştek (ارغوشتک)* 'mūsiḳī fenninde bir uṣūldur. Bir nevʿ oyun ve saz'. LN s. 278 *orġuştek* 'mūsiḳide bir uṣūldür'. LÇ s.9 *arġuştek (ارغوشتک)* 'mūsiḳī fenninde bir uṣūldır; bir nevʿ oyun ve saz'; PdC s. 55 *urġuştek (اورغوشتک)* 'nom d'un mode en musiqye'.

[681] BM 37r.17 **yine** *:* PdC s.55 *yana (یانا).*

ینه قوشوقدور که ارغوشتک اصولیدا شایعدور و بعضی ادوارده اول اصول ذکر بولوبتور

Rūm diyarı (Rūmiye رومیه) müellifleri [18] yanlışlıkla elifi zammeli olarak söylerler [***urġuştek***].

Arġun/arġun (ارغون) 'Rūm pâdişahı Ḳılıç Arslan'ın evlatlarından birinin adı olup. Niẓāmeddin Arġun Şāh adıyla ünlüdür نام یکی از اولاد قیلیج ارسلان پادشاه روم است که بنظام الدّین ارغونشاه اشتهار دارد'. [19-20] Ayrıca amcası Sulṭān Aḥmed'i öldürerek pâdişah olan Abaḳa Ḫan bin Hülegü'nün oğlunun adıdır. Farsçada iki anlama gelir. Birincisi 'Aflāṭūn'un icât ettiği ***arġanūn*** (ارغنون) sazı'dır. İkincisi 'çevik ve hızlı koşan at' demektir.[682]

arġış (ارغیش) 'tahıl ticareti معامله غله'.[683]

arġ (ارغ) ve **arḳ (ارق)** [21] -sakin rā ile- **arıġ** (آریغ) ve **arıḳ** (آریق)'ın kısaltmasıdır. Nehir anlamı ifāde eder. Tanık olarak şiir:

bāde ġam def' in ḳılur keyfiyyetin diseñg biley::
al iliñge [22-23] *cāmī u **arḳ**ıñg kenārıdın oḳu::*

باده غم دفعین قیلور کیفیتین دیسانک بیلای::
ال ایلینکا جامی و آرقینک کناریدین اوقو::

arḳa (آرقا) 'arka پشت'. Arapçada ظهر denir.

arḳaluç (ارقالوج) -sakin rā ve cīm, fethalı ḳāf ve zammeli lām ile- Rūmī Türkçesinde 'hamalların sırt ve omuzlarına bağlayarak yükü üzerine koydukları şey چیزیست که حمالان آنرا بر پشت و شانه بسته بار را بر بالای آن میکذارند'.[684]

erk/Erk (ارک) *berg* vezninde, 'kaleler arasında yapılan ulaşılması zor kale حصنی بود که در میان قلاع سازند'.[685] [24] Nitekim *Ḥayretü'l-Ebrār*'da Herât Kalesinin vasfında şöyle der, şiir:

***erk**i biyikrek toḳuz eflākdin::*
eyle ki gerdūn küre-yi [25] *ḫākdin::*

ارکی بییک راک توقوز افلاکدین::
ایله که کردون کره خاکدین::

Ayrıca Sīstān kalelerinden birinin adıdır. Hint ehlinin bilim dilinde güneş adlarındandır.

---

[682] BM 37r.18 **Arġun/arġun** : DLT E.A. *argun* 'yarım arşın uzunluğunda vücudu olan bir sıçan türü'(72/59).
[683] BM 37r.20 **arġış** : DLT E.A. *arkış* '1. kervan, 2. mektup, 3. uzakta olan birisine gönderilen insan, haberci'(61/47).
[684] BM 37r.22 **arḳaluç** : LÇ s. 9 *arḳaluç (ارقالوج)* 'ḥamal semeri'.
[685] BM 37r.23 **erk/Erk** : LÇ s.9 *erk (ارک)* 'saray, ḥākim-nişīn, ḳal'e, bālā ḥişār, iç ḳal'e, ḳaṣr, erīke'.

erkeç (ارکج) *serkec* vezninde, ‘üç yaşlı erkek keçi [26] ve sürünün önünde giden keçi بز نر سه ساله و بز پیشرو کله را کویند’.[686] Rūm [diyârı] Türkleri ona **kösem** (کوسم) derler.

ergen (ارکن) *eḥsen* vezninde, Rūmī Türkçesinde ‘karısız erkek ve kocasız kadın مرد بی زن و زن بی شوهر’.

Erkene ḳun (ارکنەقون) [27] -sâkin rā, fethalı kāf ve nūn, zammeli ḳāf ile- tarihlere göre, Moġol lügatinde **ergene** (ارکنه) ‘dar تنک’[687] ve **ḳun** (قون) ‘dağ kemeri کمره کوه’ demektir. Birlikte anlamı ise [28-29] ‘dar dağ kemeri کمره کوه تنک’dir. İlḫan, Tur bin Fereydūn’a yenildikten sonra İlḫan’ın oğlu Ḳıyat dayısı oğlu Negüz [688] ile birlikte onun kalesine kaçtığı ve orada yerleştiği dağın adıdır. Ḳıyat tayfası ve Derelgin orada buluşup çokluk oldular.[689]

Arlat (ارلات) [BM 37v.1] ‘Bir Türk tayfasının adı اسم طایفەایست از اتراک’[690].

Tanık olarak şiir:

ey Nevāyī mini zār iyledi bir levlī-veş::
*kim hem **Arlat** manĝa boldı unut* [2] *hem Bilgüt::*

ای نوائی مینی زار ایلادی بیر لولی وش::
کیم هم ارلات منکا بولدی اونوت هم بیلکوت::

arman (ارمان) *ferman* vezninde, ‘hasret ve dilek حسرت و آرزو’[691]. Nitekim şöyle der, şiir:

didim ol peykānı la‘l itgen yürek ḳanı [3] *imiş::*
*ġonçanınĝ **arman**ıda ol ḫūd la‘l peykānı imiş::*

دیدیم اول پیکانی لعل ایتکان یوراک قانی ایمیش::
غنچنک ارمانیدا اول خود لعل پیکانی ایمیش::

Farsçada ‘ḳırfa (قرفه)[692] kokusu gibi kokan ve diş kökünü sertleştiren bir ilacın adıdır بفارسی نوعی از دارو باشد که بوی آن ببوی قرفه ماند و بیخ دندان را سخت کند’.

[4] **armanlıġ (آرمانلیغ)** ‘bir şeyi dilemek ve hasret çekmek آرزومندی و حسرتناکی’. Tanık olarak şiir:

ey Nevāyī sin ḫūd ittinĝ kimse sin dik itmesün::

---

[686] BM 37r.25 **erkeç** : LÇ s.9 *erkeç (ارکج)* ‘üç dört yaşındaki keçi, teke süri; ulus re’isi, sirke’.
[687] BM 37r.27 **erkene** : LÇ s.10 *erkene (ارکنه)* ‘ṭaġ beli, kemeri; teng, ṭar’.
[688] BM 37r.29 **Negüz :** Metinde yanlış yazım olarak **Teküz.** Negüz, ‘*Derelgin moġol*’un atası’dır. Negüzler, Reşideddin’de Asıl Mogolların (*Moġol-i aslī*) dalları arasında sayılmıştır Bkz. Reşideddin, Metin, 173,175, 177,179,186. Ayrıca bkz. Muller (1957: I, 155; II, 145-154). Bu özel adın MGT’deki biçimi *Negüs*’dür.
[689] BM 37r.26 **Erkeneḳun** : LÇ s.10 *Erkeneḳun (ارکنەقون)* ‘Türkistan’da bir ṭaġ ismidir; Ḳıyan [Ḳıyat], Teküz ol ṭaġıŋ deresinde meskûn idiler ve Sivinç Ḫan ḳapusını sedd etmiş idi bir müddetden ṣoŋra seddi pozup ‘āleme münteşir oldılar’.
[690] BM 37r.29 **Arlat** : ŞT 327 *Arlat* ‘Çağataylar arasındaki dört ulustan biri’.
[691] BM 37v.2 **arman** : PdC s.15 *arman (ارمان)* ‘regret; désir’: *ḳarılıḳ derdi bī-dermān dur āḫır / bir iş könĝlümde köp arman dur āḫır.*
[692] BM 37v.3 **ḳırfa** : Ağaç kabuğu şeklinde olan ve Çin tarçını olarak bilinen bir tür tarçın (DEhS.)

şāhidin [5] *ḥirmanlıġ u māhidin* ***armanlıġ*** *dağı::*

ای نوائی سین خود ایتتینک کیسمه سین دیک ایتماسون::

شاهی‌دین حرمانلیغ و ماهی‌دین ارمانلیغ داغی::

aranduḳ (ارندوق) 'at eyerinin örtüsü زین پوش اسب'. Arapçada ona غاشیه denir.

ernek/Ernek (ارناک) *etrek* vezninde, iki anlamı [6-7] var. Birincisi 'parmak انکشت'. Arapçası بنان. İkincisi 'Ḫʷārezm vilâyetinde bir dağ adıdır نام کوهیست در ولایت خوارزم'.[693]

Arucan (اروجان) [694] 'Ḳıyat tayfası ordunun indiği sırada kendi gruplarını bu adla terennüm ederek bulurlar طایفه قیات در وقت نزول اردو کروه خود را بآن اسم اواز کرده بیدا نمایند'. Bu tür haykırışa ***uran*** (اوران) denir.[695]

arusun (اروسون) -zammeli rā ve sīn ile- [8] Moġol lügatinde 'deri پوست'.

aruḳ (آروق) -zammeli rā ile- 'zayıf لاغر'. Tanık olarak şiir:

ża'fi köplükdin Nevāyīnin kem olmas [9] *nālesi::*

ni münāfīdür fiġān bülbülġa bolmaġlıġ ***aruḳ****::*

ضعفی کوپلوکدین نوائی نینک کم اولماس نالەسی::

نی منافی دور فغان بلبلغه بولماغلیغ آروق::

arıḳ (آریق) kesreli rā ile de kullanılır.[696]

erük (اروک) -zammeli rā ve sakin kāf ile- iki anlama gelir. [10] Birincisi 'sultanların ordularının bir yerde duraklaması ve beklemesine مکث و درنک اردوی سلاطین را کویند که در جائی واقع شود' denir. İkincisi 'erik زردآلو'.[697]

arun (اروں) [698] *herūn* vezninde, Moġol lügatinde [11] 'iyi, hoş, temiz خوب و خوش و پاکیزه'.

arı (آری) -kesreli rā ile- iki anlamı var. Birincisi 'arı زنبور'. Nitekim şöyle söyler, şiir:

leb ara aġzıng̃ [12] *çüçük til birle gūyā añg̃lasam::*

şehdlıġ tişi bile gül-bergini tişmiş ***arı****::*

لب آرا اغزینک جوجوک تیل بیرله کویا انکلاسام::

شهدلیغ تیشی بیله کل برکینی تیشمیش آری::

---

[693] BM 37v.5 **ernek/Ernek** : LÇ s.10 *ernek/Ernek (ارناک)* 'parmaḳlarıŋ ucı, ser-engüşt; Ḫʷārezm'de bir ṭaġ ismidir'; FT s.530 *ernek (ارناک)* 'el ve ayak parmağı'.

[694] BM 37v.7 **Arucan :** Bkz. BM 70v.29 **Arucan.**

[695] BM 37v.7 **uran** : LN s. 269 *uran* 'gece-y-ile yol azan yoldaşına çağırduġına dėrler ki farażā leşkergāhda kendü bir bege mensūb olsa ol begüŋ mensūbātına çağırmaḳ gibi'; FT s.332 *uranla (اورانلا)* 'kendi halkının adını ve unvanını alıp bağır'; s. 637 *uran (اوران)* 'orduda asker ve bayrak yerine olan her hangi bir ulusun lakap ve işareti'.

[696] BM 37v.8 **aruḳ, BM 37v.9 arıḳ:** ve DLT E.A. *arık* 'Oğuz ve Kıpçak lehçelerinde cılız'(45/31). Krş. Az.T. *arıq* 'sıska, zayıf, güçsüz,etsiz-yağsız (şişman karşıtı)' (AzDİL, c.1: 135).

[697] BM 37v.9 **erük** : LÇ s. 10 *erüksün (اروکسون)* ''askerin ve ordunuŋ ḳondığı maḥal; bir nev' erik'. Fakat *erük (اروک)* 'eṣvātdandır, ḥimārı bağırtmaḳ içün ḳullanılur; yuha maḳāmında daḫı isti' māl olınur'.

[698] BM 37v.10 **arun :** Bkz. TMEN I, 19 **arūn.**

İkincisi ‘temiz ve saflanmış پاک و مصفّا’. Aynı zamanda türeyen sigalardandır (صیغ مشتقه). [13] Nitekim, türev anlamları ***arımaḳ*** mastarı altında verildi. Farsçada [ārī] ‘evet بلی و نعم’ anlamına gelir.

eriş (اریش) ‘dokuma tezgahının argacı تار کارکاه نساجی’.[699]

[14] **arıġ/Arıġ (آریغ)** -kesreli rā ile- dört anlam ifâde eder. Birincisi ‘temiz, saflanmış پاک و مصفّا’. Nitekim şöyle söyler, şiir:

ey Nevāyī ṣubḥuŋ̑ oldı ṣām tınmay [15] *yıġla kim::*

ṣāyed olġay nāmına cürmüm ***arıġ*** *bu su bile::*

ای نوائی صبحونک اولدی شام تینمای بیغلاکیم::

شاید اولغای نامنه جرموم آریغ بو سو بیله::

İkincisi ‘nehir نهر’. Tanık olarak şiir:

ġayr kirdi barur ol bāġ sarı::

[16] *ḳanı ey köz bu maḥalda* ***arıġ***ıŋ̑::

غیر کیردی بارور اول باغ ساری::

قانی ای کوز بو محلدا اریغینک::

Her iki anlamda da iham olarak şöyle buyurur, şiir:

yüzde hicriŋ̑din ki tırnaġ özni ḫatlar boldı ḳan::

[17] *her birige eşkdin su açıban ḳıldım* ***arıġ****::*

یوزدا هجرینکدین که تیرناغ اوزنی خط لار بولدی قان::

هر بیریکا اشکدین سو آچیبان قیلدیم آریغ::

Üçüncüsü ‘zayıf لاغر’. Nitekim *Ḥayretü’l-Ebrār*’da şöyle der, şiir:

nergis arılmay marażıdın ***arıġ****::*

[18-19] *közleri ʿayn-ı yaraḳāndın* [700] *sarıġ::*

نرکس آریلمای مرضی دین آریغ::

کوزلاری عین یرقاندین ساریغ::

Bu anlamda ***aruḳ*** (آروق) zammeli rā ile de kullanılır. [701] Nitekim yukarıda belirtilmiştir. Dördüncüsü ‘Cengiz’in şehzadelerinden birinin adı نام یکی از شاهزادکان چنکیز’. ***arıḳ*** (آریق) ḳāf ile de bu anlamda kullanılır.

arıġsızlıḳ (آریغسیزلیق) ‘temiz olmama durumu/kirlilik ناپاکی’.

---

[699] BM 37v.13 **eriş** : BM 100r.24-25 *iriş* (ایریش) ‘dokuma argacı; ayrıca ardınca gitmek ve yetişmek’in emir biçimi’; LÇ s. 10 *eriş (اریش)* ‘neccār ve maranġoz dükkanı, nessācıŋ destgāhı üstüne atılan arġacdır’. Sözcük art sıradan da okunabilir. Bkz. ED 239a *arış;* DLT E.A. *arış* ‘arış, dokuma tezgâhının uzunlamasına telleri’(42/29).

[700] BM 37v.18 **yaraḳān :** ‘safranın çoğalmasından kaynaklanan bir tür meşhur hastalık’ (bkz. BM 367r.17). Ayrıca bkz. DehS. ‘sarılık’; MuS. ‘karaciğer rahatsızlığının yol açtığı sarılık hastalığı’.

[701] BM 37v.18 **aruḳ** : ŞT 327 *aruḳ* ‘yorgun, zayıf düşmüş’ < ET (Uyg.) *aruḳ.*

arıġlıḳ (آریغلیق) üç anlama gelir. Birincisi, ‘temizlik, arılık پاکی و طهارت’. İkincisi, ‘zayıflık لاغری’. [20] Üçüncüsü, ***arıġlıġ su*** (آریغلیغ سو) denir. Yani, ‘nehir suyu آب نهر’.[702] Nitekim şöyle der, şiir:

salıp tufraġ üstide bir gül ġamı::

arıġlıġ su *dik cismime pīç ü tāb::*

سالیب توفراغ اوستیدا بیر کل غمی::

آریغلیغ سو دیک جسمیمه پیچ و تاب::

[21] **arıḳ** (آریق) dört anlamı da verilen **arıġ** (آریغ) ile aynıdır.

arılmay marażı (آریلمای مرضی) ‘kronik ve temizlenmeyen [iyileşmeyen] hastalık مرض مزمن و پاک نشدنی’. Nitekim tanığı [22] **arıġ** (آریغ) sözcüğü altında verilmiştir.

Türeyenler (من‌المشتقات):

zā ile (مع‌الزاء)

azmaḳ/ġ (آزماق/غ) iki anlama gelir. Birincisi ‘yolu kaybetmek راه کم کردن’. İkincisi ‘kendini kaybetmek بیخود شدن’. Bu anlamda ***is*** [23] ***azmaḳ*** (ایس ازماق) için de kullanılır.[703]

azdı (آزدی) ‘yolu kaybetti, kendini kaybetti’. İkinci anlamda birincisine tanık olarak, şiir:

yüzüñg körgeç Nevāyī köñgli [24] ***azdı*** *zülfdin bend it::*

kim ol mecnūn bahār-ı vaṣldın āşüfte ḥāl olmış::

یوزونک کورکاج نوائی کونکلی آزدی زلفدین بند ایت::

کیم اول مجنون بهار وصلدین آشفته حال اولمیش::

Şiir:

Nevāyī ***azdı isi****din çü kitti* [25] *cismiġa köp naʿl::*

ṭaleb yolınıñg alar naʿl-i bājgūni mu irkin::

نوائی آزدی ایسیدین چو کیتی جسمیغه کوب نعل::

طلب یولی نینک آلار نعل باژکونی مو ایرکین::

azduḳ (آزدوق) ‘yolu kaybettik, kendimizi kaybettik’.

azar (آزار) ve **azadur** (آزادور)[704] ‘yolu [26] kaybeder, kendini kaybeder’. İkinci anlamda birincisine tanık olarak, şiir:

közler uçadur meger ki yārım kiledür::

---

[702] BM 37v.19 **arıġlıḳ** : LÇ s.11 *arıġlıġ şu (آریغلیغ صو)* ‘bir cedvellik şu’.

[703] BM 37v.22 **azmaḳ/ġ** : DLT E.A. *az-* ‘(yol için) şaşırmak, kaybetmek’(96/89, 58/44); LÇ s.11 *azmaḳ (ازماق)* ‘başdan çıkmaḳ, yoldan şaşmaḳ, ʿişyān şaḳāvet etmek, gümrāh olmaḳ; naḥīf ve lāġar olmaḳ’; ŞT 335 *azaş-* ‘yolunu kaybetmek, şaşırmak’.

[704] BM 37v.25 **azaru** (آزارو). Düzeltildi.

is her dem **azar** [27] *meger nigārım kiledür::*

کوزلار اوچادور مکر که یاریم کیلادور::

ایس هردم آزار مکر نکاریم کیلادور::

İkinci anlamda ikincisine tanık olarak, şiir:

zaḫmıdın ḳan köp aḳıp yā ḫūd cünündındur bu kim [705]*::*

ol perī [28-29] *kūyıda her-dem tilbe köñglüm* **azadur***::*

زخمیدین قان کوپ آقیب یاخود جنوندین دور بو کیم::

اول پری کوییدا هردم تیلبه کونکلوم آزهدور::

Ṭāliʿ Hirevī bu şiirde yanlışlıkla geçmiş zaman tekil üçüncü kişi olup 'yolu kaybetmiş' anlamına gelen **aza** (آزه) kelimesini yazmış ve verilen şiiri örnek göstermiştir.

azmaydur (آزمایدور) 'yol kaybetmiyor, yol kaybetmemiş ve kendini kaybetmiyor, kendini kaybetmemiş'.

[BM 38r.1] **azġan** (آزغان), **azarġan** (آزارغان) ve **azadurġan** (آزادورغان) 'yol kaybeden, yol kaybetmiş ve kendini kaybeden, kendini kaybetmiş'. Mastar anlamına da gelir. Nitekim birincisine tanık olarak [2] 'kendini kaybetmek' anlamında *Nesāyimü'l-Maḥabbe*'de Ḳāżī Ḥamīd hakkında şöyle der:

közi ḳararıp isi **azġan** *maḥalda semāʿ tükendi.*

کوزی قاراریب ایسی آزغان محلدا سماع توکاندی

az (آز) ve **azġıl** (آزغیل) [3] tekil ikinci kişi emir fiili.

azma (آزما), **azmaġıl** (آزماغیل) olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili.

azıñ (آزینک), **azıñız** (آزینکیز) ve **azıñlar** (آزینکلار) çoğul ikinci kişi emir fiili.

azmañ (آزمانک), **azmañız** (آزمانکیز) ve [4] **azmañlar** (آزمانکلار) olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili.

azman (آزمان) ve **azmas min** (آزماسمین) 'yol kaybetmem, kendimi kaybetmem'.

aza min (آزامین), **azar min** (ازارمین), **azadur min** (آزادورمین) ve **azaram** (آزارام) [5] 'yol kaybederim, kendimi kaybederim'.

azarım (ازاریم), **azmaġım** (آزماغیم) '[benim] yol kaybetmem, kendimi kaybetmem'.

azmaġum (آزماغوم) 'yol kaybetmeyeceğim, kendimi kaybetmeyeceğim'.

azıp (آزیب), **azıban** (آزیبان) [6] ve **azmış** (آزمیش) 'yol kaybetmiş, kendini kaybetmiş'.

İkinci anlamda birincisine tanık olarak, şiir:

tañgdın aḳşamġaça ġam tağın ḳazıp Ferhād-veş::

kiçe [7] *tañg atḳunça deşt üzre* **azıp** *Mecnūn miṣāl::*

تانکدین آقشامغه‌جه غم تاغین قازیب فرهادوش::

[705] BM 37v.27 **cünündın burdukim:** *cünündındur bu kim* olarak düzeltildi.

کیجه تانک آتقونجه دشت اوزره ازیب مجنون مثال::

Ayrıca Ḫüsrev ve Şīrīn'de şöyle der, şiir:

urunup [706] *ança şūr u şeyn ḳıldı::*

ki ża'f iylep isi [8] ***azıp*** *yıḳıldı::* [707]

اورونوب آنجه شور و شین قیلدی::

که ضعف ایلاب ایسی آزیب یقیلدی::

azmışaŋ̂ğ (آزمیشانک) 'yol kaybetmişsin, kendini kaybetmişsin'.

azmas (آزماس) 'yol kaybetmez, kendini kaybetmez'. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

azması (آزماسی) [9] 'yol kaybetmesi, yol kaybetmezi ve kendini kaybetmesi, kendini kaybetmezi'.

azmadın (آزمادین) 'yol kaybetmeden, yol kaybetmemiş ve kendini kaybetmeden, kendini kaybetmemiş'.

azıp bolmas (آزیب بولماس), **azsa bolmas** (آزسا بولماس), **azmaḳ olmas** (آزماق اولماس) [10] 'yol kaybetmek olmaz, kendini kaybetmek olmaz'.

aza almas (آزا آلماس)' yol kaybedemez, kendini kaybedemez'.

aza aza (آزا آزا) 'yol kaybederek, kendini kaybederek'. Nitekim [11] birinci anlamda şöyle der, şiir:

ey Nevāyī şükr kim yol taptı cānān kūyıġa::

hicr şāmı ẓulmetide yolnı ***aza aza*** *rūḥ::*

ای نوائی شکر کیم یول تاپتی جانان کوییغه::

هجر شامی ظلمتیدا یولنی آزه آزه روح::

Tekrar edilmeden de kullanılır. [12] **azay** (آزای), **azayın** (آزایین) 'yol kaybedeyim, yol kaybede, yol kaybedesin ve kendimi kaybedeyim, kendini kaybetsin, kendini kaybedesin'.

azsaḳ (آزساق), **azġa biz** (آزغابیز), **azġay biz** (آزغایبیز), **azalı** (آزالی) ve **azalıŋ̂ğ** (آزالینک) 'yol kaybedelim, kendimizi kaybedelim'.

[13] **azġalı** (آزغالی) yol kaybetmek için, yol kaybedeli ve kendimizi kaybetmek için, kendimizi kaybedeli'.

azġaç (آزغاج) 'yol kaybedince, kendini kaybedince'.

[14] **azġuçı** (آزغوجی) 'yol kaybedici, kendini kaybedici'.

---

[706] BM 38r.7 **urunup :** Metinde *urdanup (اوردنوب).* Krş. ÖNK c. 8, s. 397: **Урунуб.** Ayrıca krş. FŞ, Alpay-Tekin 2012: 405/72 **urunup.**

[707] BM 38r.7-8 *urunup… yıḳıldı* : Krş. ÖNK ***Урунуб*** *онча шўру шайн қилди // Ки, заъф айлаб, эси озиб йиқилди* (c. 8, s. 397, FŞ). Ayrıca krş. FŞ, TDK yay. ***Urunup*** *ança şūr u şeyn ḳıldı // Ki żaʿf iylep ısı* ***azıp*** *yıḳıldı* (Alpay-Tekin 2012:405/72).

azġuça (آزغوجه), **azġunça** (آزغونجه) ve **azġança** (آزغانجه) ‘yol kaybedene/kaybettiği kadar, kendini kaybedene/kaybettiği kadar’.

azġum (آزغوم) [15] ‘yol kaybedeceğim, kendimi kaybedeceğim’.

azġuñg (آزغونک) ‘yol kaybede, kendini kaybede’.

azġusı (آزغوسی) ‘yol kaybedecek, kendini kaybedecek’.

azġuluḳ (آزغولوق) ‘yol kaybedecek [olan], [16] kendini kaybedecek [olan]’.

azġay (آزغای), **aza** (آزا), **azsa** (آزسا), **azsun** (آزسون), **azdik** (آزدیک) ‘yol kaybetse/ kaybetsin ve kendini kaybetse/kaybetsin’.

azġudik (آزغودیک), **azardik** (آزاردیک) ‘yol kaybedecek [olan], kendini kaybedecek [olan]’.

[17] **azġaşmaḳ/ġ (آزغاشماق/غ)**[708] -sâkin zā ve şīn, fethalı Acem ġaynı ile- ve **azıḳmaḳ/ġ (آزیقماق/غ)** -kesreli zā ve sakin ḳāf ile- ‘yoldan azmak, yolu kaybetmek از راه بدر رفتن و راه کم کردن’. [18] İkincisine tanık olarak, şiir:

vaʿde ger ḳılmaydur irdi özge meclis ehliġa::
*öz öyiniñg yolıdın ʿamdan **azıḳmaḳ** ni idi::*

وعده کر قیلمایدور ایردی اوزکا مجلس اهلیغه::
اوز اوی نینک یولیدین عمدا آزیقماق نی ایدی::

azġaştı (آزغاشتی) [19] ve **azıḳtı** (آزیقتی) ‘yol kaybetti’.

azġaştuḳ (آزغاشتوق)[709] ve **azıḳtuḳ** (آزیقتوق) ‘yoldan azdık’.

azġaşur (آزغاشور), **azġaşadur** (آزغاشادور), **azıḳur** (آزیقور), **azıḳadur** (آزیقادور) ‘yoldan azıyor’. **azġaşur** (آزغاشور) ve [20] **azıḳur** (آزیقور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

azġaşmaydur (آزغاشمایدور), **azıḳmaydur** (آزیقمایدور) ‘yoldan azmıyor, yoldan azmamış’.

azġaşġan (آزغاشغان), **azġaşurġan** (آزغاشورغان), [21] **azıḳġan** (آزیقغان), **azıḳurġan** (آزیقورغان), **azıḳadurġan** (آزیقادورغان) ‘yoldan azan, yoldan azmış’. İkinci anlamda dördüncüsüne tanık olarak *Sebʿa-yi Seyyāre*’den şiir:

[22] *ürgüdep* [710] *yoldın atı çıḳġan imiş::*
*bir iki ḳul bile **azıḳġan** imiş::*

اورکوداب یولدین آتی چیقغان ایمیش::
بیر ایکی قول بیله آزیقغان ایمیش::

---

[708] BM 38r.18 **azġaşmaḳ/ġ** : LÇ s.11 *azmaşmaḳ (ازماشماق)* ‘azışmaḳ, yolı ġaybetmek, kendi bildiğine gitmek’.
[709] BM 38r.19 **azġaşuḳ** (آزغاشوق).
[710] BM 38r.22 **ürgüdep** : Bkz. BM 69v.12-13 **ürgüdemek (اورکوداماک)** -zammeli Acem kāf’ı, fethalı dāl ve uzun elifle- ve **ürgülemek (اورکولاماک)** -fethalı lām ile- ‘uyuklamak پینکی زدن’.

Ṭāliʿ Hirevī şiirdeki **azıḳġan** (آزيقغان) kelimesini geçişli fiil olarak vermiş, [23] Rūmī müellif onu tā ile, yani **azıtġan** (آزيتغان) okumuş, Naṣīrī de onlara uymuş ve yukarıdaki şiiri örnek göstermişler. Yanlış yapmışlar.[711] Ayrıca Sulṭān Ḥüseyin [24] Mīrzā aynı anlamda şöyle buyurur, şiir:

zülfide ser-geşte ṣabrım ḫayli sarı açtı yüz::
*barḳ urup aḳşam **azıḳġan** kārvānım örtedi::*

زلفیدا سرکشته صبریم خیلی ساری آچتی یوز::
برق اوروب اقشام آزیقغان کاروانیم اورتادی::

Mastar [25-26] anlamına da gelir.

azġaş (آزغاش), azġaşġıl (آزغاشغيل) ve azıḳ (آزيق), azıḳġıl (آزيقغيل) tekil ikinci kişi emir fiili.

azġaşma (آزغاشما), azġaşmaġıl (آزغاشماغيل) ve azıḳma (آزيقما), azıḳmaġıl (آزيقماغيل) olumsuz ikinci kişi emir fiili.

azġaşıńġ (آزغاشينک), azġaşıńġız (آزغاشينكيز), azġaşıńġlar (آزغاشينكلار) ve azıḳışıńġ (آزيقيشينک), azıḳışıńġız (آزيقيشينكيز), azıḳıńġlar (آزيقينكلار) çoğul ikinci kişi emir fiili.

azġaşmańġ (آزغاشمانک), [27] azġaşmańġız (آزغاشمانكيز), azġaşmańġlar (آزغاشمانكلار) ve azıḳmańġ (آزيقمانک), azıḳmańġız (آزيقمانكيز), azıḳmańġlar (آزيقمانكلار) olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili.

azġaşman (آزغاشمان), azġaşmas min (آزغاشماس‌مين) ve azıḳman (آزيقمان) ve [28-29] azıḳmas min (آزيقماس‌مين) ‘yoldan azmam’.

azġaşa min (آزغاشامين), azġaşur min (آزغاشورمين), azġaşadur min (آزغاشادورمين), azġaşuram (آزغاشورام) ve azıḳa min (آزيقامين), azıḳur min (آزيقورمين), azıḳadur min (آزيقادورمين), azıḳuram (آزيقورام) ‘yoldan azarım’.

azġaşurum (آزغاشوروم), azġaşmaġım (آزغاشماغيم) ve azıḳurum (آزيقوروم), azıḳmaġım (آزيقماغيم) ‘[benim] yoldan azmağım’.

azġaşmaġum (آزغاشماغوم), azıḳmaġum (آزيقماغوم) **[BM 38v.1]** ‘yoldan azacağım’.

azġaşıp (آزغاشيب), azġaşıban (آزغاشيبان), azġaşmış (آزغاشميش) ve azıḳıp (آزيقيب) azıḳıban (آزيقيبان), azıḳmış (آزيقميش) ‘yoldan azmış’. [2] Birincisine tanık olarak şiir:

*ḳoymasun kec yolġa zinhār **azġaşıp** hergiz ḳadem::*
ehl-i hūşī kim irür müştāḳ ḳavl-i Būḥanīf::

قویماسون کج یولغه زنهار آزغاشیب هرگز قدم::
اهل هوشی کیم ایرور مشتاق قول بوحنیف::

---

[711] BM 38r.23 **azıtġan** : PdC s.18’de de *azıtḳan (ازيتقان)* olarak geçmektedir: *ürgürep yoldın atı çıḳḳan imiş / bir iki ḳul ile azıtḳan imiş.*

[3-4] Dördüncüsüne tanık olarak şiir:

gerçi ṣabrım yoḳıdın anı irişip līkin::

hūş u kö͡ŋlüm yoḳ üçün her nefes andın ***azıḳıp****::*

کرچه صبریم یوقیدین آنی ایریشیب لیکن::

هوش و کونکلوم یوق اوچون هر نفس آندین آزیقیب::

Ayrıca *Ḥayretü'l-Ebrār*'da şöyle söyler, şiir:

av ara bir kün ***azıḳıp*** *bī-gümān::*

boldı birev çatmasıġa mīhmān::

آو ارا بیر کون آزیقیب بیگمان::

بولدی بیراو چاتماسیغه میهمان::

azġaşmışa͡ŋ̆ (آزغاشمیشانک), azıḳmışa͡ŋ̆ (آزیقمیشانک) 'yoldan azmışsın'.

[5] azġaşmas (آزغاشماس), azıḳmas (آزیقماس) 'yoldan azmaz'. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

azġaşması (آزغاشماسی), azıḳması (آزیقماسی) 'yoldan azması, yoldan azmazı'.

[6] azġaşmadın (آزغاشمادین), azıḳmadın (آزیقمادین) 'yoldan azmadan[712] ve yoldan azmamış'.

azġaşıp bolmas (آزغاشیب بولماس), azġaşa bolmas (آزغاشا بولماس), azġaşmaḳ olmas (آزغاشماق اولماس), azıḳıp [7] bolmas (آزیقیب بولماس), azıḳsa bolmas (آزیقسا بولماس), azıḳmaḳ olmas (آزیقماق اولماس) 'yoldan azmak olmaz'.

azġaşa almas (آزغاشا آلماس), azıḳa almas (آزیقا آلماس) 'yoldan azamaz'.

azġaşa [8] azġaşa (آزغاشا آزغاشا) ve azıḳa azıḳa (آزیقا آزیقا) 'yoldan azarak'. Tekrar edilmeden de kullanılır.

azġaşay (آزغاشای), azġaşayın (آزغاشایین), azıḳay (آزیقای), azıḳayın (آزیقایین) 'yoldan azayım, [9] yoldan azsın, yoldan azasın'.

azġaşaḳ (آزغاشاق), azġaşġa biz (آزغاشغابیز), azġaşġay biz (آزغاشغای‌بیز), azġaşalı (آزغاشالی), azġaşalın͡ŋ̆ (آزغاشالینک), azıḳsaḳ (آزیقساق), azıḳġa biz (آزقغابیز), azıḳalı (آزیقالی), [10] azıḳalın͡ŋ̆ (آزیقالینک) 'yoldan azalım'.

azġaşġalı (آزغاشغالی), azıḳġalı (آزیقغالی) 'yoldan azmak, yoldan azalı'.

azġaşġaç (آزغاشغاج), azıḳġaç (آزیقغاج) [11] 'yoldan azınca'.

azġaşġuçı (آزغاشغوجی), azıḳġuçı (آزیقغوجی) 'yoldan azıcı'.

azġaşġuça (آزغاشغوجه), azġaşġunça (آزغاشغونجه), azġaşġança (آزغاشغانجه), azıḳġuça (آزیقغوجه), azıḳġunça (آزیقغونجه), [12] azıḳġança (آزیقغانجه) 'yoldan azmak ve yoldan azdığı kadar'.

azġaşġum (آزغاشغوم), azıḳġum (آزیقغوم) 'yoldan azacağım'.

---

[712] BM 38v.6 **azġaşmadın** ve **azıḳmadın** *'yoldan azmak'* (از راه بدر رفتن).

azġaşġuñg (آزغاشغونک), **azıḳġuñg** (آزیقغونک) ‘yoldan azacaksın’.

[13] **azġaşġusı** (آزغاشغوسی), **azıḳġusı** (آزیقغوسی) ‘yoldan azacak’.

azġaşġuluḳ (آزغاشغولوق), **azıḳġuluḳ** (آزیقغولوق) ‘yoldan azılacak’.

azġaşġay (آزغاشغای), **azġaşa** (آزغاشا), [14] **azġaşsa** (آزغاشسا), **azġaşsun** (آزغاشسون), **azġaşdik** (آزغاشدیک), **azıḳġay** (آزیقغای), **azıḳa** (آزیقا), **azıḳsa** (آزیقسا), **azıḳsun** (آزیقسون), **azıḳdik** (آزیقدیک) ‘yoldan aza’.

azġaşġudik (آزغاشغودیک), [15-16] **azġaşurdik** (آزغاشوردیک), **azıḳġudik** (آزیقغودیک), **azıḳurdik** (آزیقوردیک) ‘yoldan azılacak, yoldan azıldığı gibi’.

azġurmaḳ/ġ (آزغورماق/غ) -sakin zā ve zammeli Acem ġaynı ile- geçişli mastardır. Anlamı ‘yoldan çıkarmak ve azdırmak از راه بدر بردن و اضلال کردن’.[713]

azġurdı (آزغوردی) ‘yoldan çıkardı’.

azġurdıḳ (آزغوردیک) ‘yoldan çıkardık’.

azġurur (آزغورور), **azġuradur** (آزغورادور), [17] ‘yoldan çıkarıyor’. Birincisine tanık olarak, şiir:

zāhid āhengin Nevāyī her niçe kim sāz iter::

*bir nevā birle muġannī yana yoldın **azġurur**::*

زاهد آهنکین نوائی هر نیجه کیم ساز ایتار::

بیر نوا بیره مغنی یانه یولدین آزغورور::

[18-20] **azġurur** (آزغورور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

azġurmaydur (آزغورمایدور) ‘yoldan çıkmaz, yoldan çıkmamış’.

azġurġan (آزغورغان), **azġururġan** (آزغورورغان), **azġuradurġan** (آزغورادورغان) ‘yoldan çıkaran, yoldan çıkarmış’. Mastar anlamına da gelirler.

azġur (آزغور), **azġurġıl** (آزغورغیل) ikinci kişi emir fiili.

azġurma (آزغورما), **azġurmaġıl** (آزغورماغیل) olumsuz ikinci kişi emir fiili.

azġuruñg (آزغورونک), **azġuruñguz** (آزغورونکوز), **azġuruñglar** (آزغورونکلار) çoğul ikinci kişi emir fiili.

azġurmañg (آزغورمانک), **azġurmañgız** (آزغورمانکیز), **azġurmañglar** (آزغورمانکلار) [21] olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili.

azġurman (آزغورمان), **azġurmas min** (آزغورماسمین) ‘yoldan çıkarmam’.

azġura min (آزغورامین), **azġurur min** (آزغورورمین), **azġuradur min** (آزغورادورمین), **azġururam** (آزغورورام) ‘yoldan [22] çıkarırım’.

azġururum (آزغوروروم), **azġurmaġım** (آزغورماغیم) ‘yoldan çıkarmağım’.

azġurmaġum (آزغورماغوم) ‘yoldan çıkarmayacağım’.

---

[713] BM 38v.15 **azġurmaḳ/ġ** : LÇ s.11 *azġurmaḳ (ازغورماق)* ‘azdurmaḳ, ḥadden geçivermek, iġvā etmek, başdan çıḳartmaḳ’.

azġursaŋ͡ğ (آزغورمانک), **azġurġa sin** (آزغورغاسین), **azġurġay sin** (آزغورغایسین) [23-24] ‘yoldan çıkarsan/çıkarasın’. Birincisine tanık olarak, şiir:

Kaʿbe-yi kūyige yüz ḳoydum bu yoldın yanmaġum::

*ey Nevāyī her niçe kim yoldın **azġursaŋ͡ğ** mini::*

کعبه کوییکا یوز قویدوم بو یولدین یانماغوم::

ای نوائی هر نیجه کیم یولدین آزغورسانک مینی::

azġurup (آزغوروب), **azġuruban** (آزغوروبان), **azġurmış** (آزغورمیش) ‘yoldan çıkarıp/yoldan çıkarmış’. Nitekim *Ḫüsrev ve Şīrīn*’de Ferhād’ı uzaklaştırma konusunda şöyle der, [25] birincisine tanık olarak şiir:

bu raʿnānı atıŋ͡ğ dik iylemiş ṣayd::

*ki dīv itgey kişini **azġurup** ḳayd::*

بو رعنانی آتینک دیک ایلامیش صید::

که دیو ایتکای کیشینی آزغوروب قید::

Şiirin düz şekli (سیاق شعر) şöyle ki; *dīv* [26] *kişini azġurup ḳayd itgey.* Yani, dev kişiyi yoldan çıkararak esir eder.

azġurmışaŋ͡ğ (آزغورمیشانک) ‘yoldan çıkarmışsın’.

azġurmas (آزغورماس) ‘yoldan çıkarmaz’. [27] Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

azġurması (آزغورماسی) ‘yoldan çıkarması, yoldan çıkarmazı’.

azġurmadın (آزغورمادین) ‘yoldan çıkarmak, yoldan çıkarmadan’.

[28] **azġurup bolmas** (آزغوروب بولماس), **azġursa bolmas** (آزغورسا بولماس), **azġurmaḳ olmas** (آزغورماق اولماس) ‘yoldan çıkarılmaz’.

azġura almas (آزغورا آلماس) ‘yoldan çıkaramaz’.

azġura azġura (آزغورا آزغورا) [29] ‘yoldan çıkararak’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

azġuray (آزغورای), **azġurayın** (آزغورایین) ‘yoldan çıkarayım, yoldan çıkara, yoldan çıkarasın’.

azġursaḳ (آزغورساق), **azġurġa biz** (آزغورغابیز), **azġurġay biz** (آزغورغای‌بیز) [BM 39r.1]

azġuralı (آزغورالی), **azġuralıŋ͡ğ** (آزغورالینک) ‘yoldan çıkalım’. **azġurġalı** (آزغورغالی) ‘yoldan çıkarmak için, yoldan çıkaralı’.

azġurġaç (آزغورغاج) ‘yoldan çıkınca, yoldan çıkarınca’.

[2] **azġurġucı** (آزغورغوجی) ‘yoldan çıkarıcı’.

azġurġuça (آزغورغوجه), **azġurġunça** (آزغورغونجه), **azġurġança** (آزغورغانجه) ‘yoldan çıkarana kadar, yoldan çıkardığı/çıkaracağı kadar’.

azġurġum (آزغورغوم) ‘yoldan [3] çıkaracağım’.

azġurġuñg (آزغورغونک) ‘yoldan çıkaracaksın’.

azġurġusı (آزغورغوسی) ‘yoldan çıkaracak’.

azġurġuluḳ (آزغورغولوق) ‘yoldan çıkarılacak [olan]’.

azġurġay (آزغورغای), [4] **azġura** (آزغورا), **azġursa** (آزغورسا), **azġursun** (آزغورسون), **azġurdik** (آزغوردیک) ‘yoldan çıkarsa/çıkarsın’.

azġurġudik (آزغورغودیک), **azġururdik** (آزغوروردیک) ‘yoldan çıkarılacak [olan], yoldan çıkarıldığı/çıkaracağı gibi’.

[5-6] **azalmaḳ/ġ (آزالماق/غ)** ‘azalmak’. Kipleri birinci şıkta olduğu gibi yapılır.

İsimler (Cevāmid):

az (آز) ‘az اندک’, azmak (yoldan çıkmak ve azmak) fiilinin emir biçimidir. Nitekim Türevler (مشتقات) kısmında açıklandı. Farsçada [āz] ‘hırs حرص’ ve ‘emel امل’ demektir.

az azġına (آز آزغینه) ‘az az اندک اندک’[714]. Tanık olarak [7] şiir:

*ey Nevāyī niçe **az azġına** mey medresede::*
deyr ara kir ki içer şeyḫ tolaşap tola::

ای نوائی نیجه آز آزغینه می مدرسه دا::
دیر ارا کیر که ایچار شیخ تولاشاب تولا::

azaġlaḳ (آزاغلاق) -fethalı zā ve sâkin Acem ġayn’ı ile- [8-9] ‘az اندک’.[715] Nitekim *Tārīḫ-i Babürī*’de şöyle zikredilmiştir:

*çapġun ḳoyduḳ **azaġlaḳ** hezāre çapıldı.*

چاپغون قویدوق آزاغلاق هزاره چاپیلدی

Azaḳ (آزاق) ‘Kuzey şehirlerinden bir şehrin adı شمالی بلاد از شهریست نام’.[716]

azbuy (آزبوی) -sâkin zā ve zammeli ebced bā’sı ile- ‘kişniş کشنیز’. Arapçası ‘جلجلان’[717].

azġun (آزغون) ‘azgın, perişan آشفته و گمراه’.[718] Nitekim şöyle der, şiir:

[10] *vaṣl künidin Nevāyī köñgli azdı ey refīḳ::*
*körmedük hergiz ol ehl-i ʿışḳınıñg **azġun**ı dik::*

وصل کونی دین نوائی کونکلی ازدی ای رفیق::
کورمادوک هرگز اول اهل عشق نینک آزغونی دیک::

azġunluḳ (آزغونلوق) ‘azgınlık, perişanlık آشفتکی و کمراهی’.

[11] **azlıġ (آزلیق)** ‘azlık, kusur قصور و کمی’. Tanık olarak şiir:

---

[714] BM 39r.6 **az azġına** : ŞT 335 *azġına* ‘az, azıcık, daha az’ <ET *azkınğa.*
[715] BM 39r.7 **azaġlaḳ** : LÇ s.11 *azaġlaḳ (آزاغلاق)* ‘tenzil, tenḳīş, taḳlīl etmek’.
[716] BM 39r.8 **Azaḳ** : DLT E.A. *Azak* ‘Oğuzların büyük beylerinden birinin adı’(45/31).
[717] BM 39r.9 **azboy** : PdC s.17 *azboy (ازبوی)* ‘agitation’.
[718] BM 39r.9 **azġun** : LÇ s.11 *azġun (ازغون)* ‘ʿāṣī, serkeş, gümrāh, ḥadīd, ṭuġyān, şer’.

çün ḳażā taġyīr tapmas kāmı ***azlıġ****dın gile::*

maḥż nā-hem-vārlıġdur iylemek hem-vāre il::

چون قضا تغییر تاپماس کامی ازلیغ دین کله::

محض ناهموارلیغ دور ایلاماک همواره ایل::

[12] Şiirin düzü (سیاق شعر) şöyledir:

il kāmı ***azlıġ****dın hem-vāre gile iylemek maḥż nā-hem-vārlıġdur.*

ایل کامی آزلیغدین همواره کله ایلاماک محض ناهموارلیغدور

Yani, mutluluğun azlığından sürekli sitem etmek, sırf [13-14] yola gitmemek/sorun çıkarmaktır.

azu (آزو) *bāzu* vezninde, 'azı dişi دندان نیش'. Arapçada ona ناب denir.

azva (آزوا) *ḥalvā* vezninde, 'şabır صبر' [bitki adı] denilen, lahana yaprağına benzeyen ve çok kalın olan bir bitkinin cevheri olup birçok çeşidi var عصاره نباتیست که برکش شبیه ببرک کلم و بسیار ضخیم بود و آنرا انواع است'. ve birçok çeşidi vardır.[719]

azuġ (آزوغ) -zammeli zā ve sâkin Acem ġayn'ı ile- ve azuḳ (آزوق) - ḳāf ile- 'yol için alınan yiyecek توشه و خوراک'.[720] [15] ikincisine tanık olarak, şiir:

ey Nevāyī kir fenā deştige vü tın barçadın::

kim yayaġlıġ[721] *anda merkeb tūşesizlıġdur* ***azuḳ****::*[722]

ای نوائی کیر فنا دشتیکا و تین بارجادین::

کیم یایاغلیغ آندا مرکب توشه سیزلیغدور آزوق::

Ṭāliʿ Hirevī bu kelimeyi [16] azmaḳ (آزماق)tan sanmış ve 'yolu kaybetmiş' anlamına geldiğini yazmıştır. Naṣīrī de ona uymuştur. Yanlış yapmışlar. azuġ (آزوغ) - ġayın ile- Farsçada [17] *pīrāsten* yani, ağacın fazla dallarının kesilmesi demektir.

Türeyenler (Müştaḳḳāt)

---

[719] BM 39r.13 **azva** : Bir bitki adı olan *azva (آزوا)*'nın diğer adı *ṣabır,* birçok sözlükte 'sabır ve tahammül' anlamına gelen *ṣabır (صبر)* sözüyle karıştırılmış olmalı. Amid Sözlüğü'nde *ṣabır (صبر)* 'süsenlergillerden olan, uzun yapraklı, sarı ve acı özlü olup ilaç olarak kullanınan bir bitki' ve Fars Dil Kurumu Sözlüğü'nde ise 'Asphodelaceae ailesinden olup çiçek veren dallar üzerinde sarı, turuncu, pembe veya kırmızı renklerinde büyük, kalın ve dolgun yapraklar şeklinde bulunan ilaç niteliğinde bir bitki (Aloe)' şeklinde açıklama verilmiştir. *azva*'nın yanlışlıkla 'sabır ve tahammül' olarak anlamlandırıldığı sözlükler için bkz. LÇ s.11 *azva (ازوا)* 'şabır ve teḥammul'; PdC s.18 *azva (ازوا)* 'patience'.

[720] BM 39r.14 **azuġ** : DLT E.A. *azuk* 'azık, yiyecek'(5/3,12/7, 45/31, 191/164, 45/31, 172/148); 'yoldan çıkmış, başıboş'(45/31).

[721] BM 39r.15 **yayaġlıġ :** Metinde *bayaġlıġ.* Krş. c. 4, s. 233, NŞ **яёқлик.** Ayrıca krş. NŞ, Karaörs 2016: 321/9 **yayaġlıḳ.**

[722] BM 39r.15 *ey… azuḳ* : Krş. ÖNK *Эй Навоий, кир фано даштиғаву тин барчадин // Ким,* ***яёқлиқ*** *анда маркаб, тўшасизликдур озуқ* (c. 4, s. 233, NŞ). Ayrıca krş. NŞ, TDK yay. *Ey Nevāyī kir fenā deştiġa vü tin barçadın // Kim* ***yayaġlıḳ*** *anda merkeb tūşesızlıḳdur azuḳ* (Karaörs 2016: 321/9).

sīn ile

asmaḳ (آسماق) ‘asmak آویختن’.[723] Nitekim *Leylī ve Mecnūn*’da [18] Mecnūn’un babası hakkında şöyle der, şiir:

***asmaḳ**dın anıñg ḳazanı tüşmey::*
tün kün otı öçgeli yaruşmay::

آسماق دین آنینک قازانی توشمای::
تون کون اوتی اوچکالی یاروشمای::

Rūmī müellif **asmaḳ**’ı (آسماق) bu şiirde [19] yanlışlıkla **asman** (آسمان) okumuş ve anlamlandırmıştır.

astı (آستی) ‘astı’.

astuḳ (آستوق) ‘astık’.

asar (آسار) ve **asadur** (آسادور) ‘asar/asıyor’. **asar** (اسار) fâil ve mastar anlamına da gelir.

[20] **asmaydur** (آسمایدور) ‘asmıyor, asmamış’.

asġan (آسغان), **asarġan** (آسارغان), **asadurġan** (آسادورغان) ‘asan, asmış’. İkinci anlamda birincisine tanık olarak, [21] şiir:

ża‘fdın külbemde ḳoymaḳ istesem iyler meded::
*‘ankebūtı rişte **asġan** bolsa her dīvārda::*

ضعف دین کلبمدا قویماق ایستاسام ایلار مدد::
عنکبوتی رشته اسغان بولسا هر دیواردە::

Mastar anlamına da gelir.

as (آس), **asġıl** (آسغیل) [22] ‘asmak’ın emir biçimi’. İkincisine tanık olarak, şiir:

deyr ara bed-mestlıġ cürmānesi ey muġbeçe::
*boynuma **asġıl** sebū bağlap anı zinnār ile::*

دیر ارا بدمست لیغ جرمانه سی ای مغبچه::
بوینوما آسغیل سبو باغلاب آنی زنار ایله::

[23] **as’ın** (آس) üç câmid [isim] anlamı da vardır. Nitekim Mastar Olmayanlar (غیر مصادر) kısmında anlatılacaktır.

asma (آسما), **asmaġıl** (آسماغیل) ‘olumsuz ikinci kişi emir fiili’.

asıñg (آسینک) **asıñgız** (آسینکیز), **asıñglar** (آسینکلار) [24] ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

asmañg (آسمانک), **asmañgız** (آسمانکیز), **asmañglar** (آسمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

asman (آسمان), **asmas min** (آسماسمین) ‘asmam’.

---

[723] BM 39r.17 **asmaḳ** : LÇ s.12 *asmaḳ (اسماق)* ‘āviḫte, ta‘līḳ etmek, asmaḳ; ıldırmaḳ’.

asa min (آسامین), **asar min** (آسارمین), **asadur min** (آسادورمین), [25] **asaram** (آسارام) ‘asarım/asıyorum’.

asarım (آساریم) ve **asmaġım** (آسماغیم) ‘[benim] asmam’.

asmaġum (آسماغوم) ‘asmayacağım’.

asıp (آسیب), **asıban** (آسیبان), **asmış** (آسمیش) ‘asıp/asmış’. Nitekim birincisine tanık olarak [26] *Naʿt-i Nebī*’de şöyle der, şiir:

çü sin çikip ana efṣaḥ terānesin ḳaçurup::

*alar ki daʿvī ile söz **asıp** dip özni faṣīḥ::*

چو سین چیکیب انا افصح ترانه سین قاچوروب::

آلار که دعوی ایله سوز آسیب دیب اوزنی فصیح::

[27] Müddea (tanık), ünlü *Ḳaṣāid-i Sebʿa-yi Muʿallaḳa* [724] sözlerindendir (مدعا از کلام قصاید سبعه معلقه مشهور است).

asmışaŋ͡ğ (آسمیشانک) ‘asmışsın’. Nitekim şöyle der, şiir:

*boynuŋ͡ğa mişkīn ipektin ey ki ṭūmār **asmışaŋ͡ğ**::*

[28] *ḳayda ḥālim bilge sin kim boynuma taḳtıŋ͡ğ kemend::*

بوینونکا مشکین ایپاکین ای که طومار آسمیشانک::

قایدا حالیم بیلکاسین کیم بوینوما تاقتینک کمند::

asmas (آسماس) ‘asmaz’. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

asması (آسماسی) ‘asması, asmazı’.

[29] **asmadın** (آسمادین) ‘asmadan, asmamış’.

asıp bolmas (آسیب بولماس), **assa bolmas** (آسسا بولماس), **asmaḳ olmas** (آسماق اولماز) ‘asılmaz’.

asa almas (آسا آلماس) ‘asamaz’.

asa asa (آسا آسا) [BM 39v.1] ‘asa asa’.

asay (آسای) ve **asayın** (آسایین) ‘asayım, assın, asasın’.

assaḳ (آسساق), **asġa biz** (آسغابیز), **asġay biz** (آسغای‌بیز), **asalı** (آسالی) ve [2] **asalıŋ͡ğ** (آسالینک) ‘asalım’.

asġalı (آسغالی) ‘asmak için, asalı’.

asġaç (آسغاج) ‘asınca’.

asġuçı (آسغوجی) ‘asan’.

asġuça (آسغوجه), **asġunça** (آسغونجه) ve [3] **asġança** (آسغانجه) ‘asılıncaya kadar, asıldığı kadar’.

asġum (آسغوم) ‘asacağım’.

---

[724] BM 39r.27 **Ḳaṣāid-i Sebʿa-yi Muʿallaḳa:** Giren çıkan herkesin görebilmesi için Kâbe’ye asılan ünlü Arap şairinin yedi kasidesine denir.

asġuñg (آسغونک) ‘asacaksın’.

asġusı (آسغوسی) ‘asacak’.

asġuluḳ ‘asılacak’.

[4] **asġay** (آسغای), **asa** (آسا), **assa** (آسسا), **assun** (آسسون), **asdik** (آسدیک) ‘assa/assın’.

asġudik (آسغودیک), **asardik** (آساردیک) ‘asılacak, astığı/asacağı gibi’.

asılmaḳ (آسیلماق) [5] -kesreli sīn ile- edilgenlik mastarı (مصدر انفعال) olup ‘asılmak آویخته شدن’ demektir. Rūmī Türkçesinde mecazen ‘dara çekilmek’e (مصلوب شدن) denir.

asılġan (آسیلغان) ‘asılan, [6] asılmış’. Nitekim ikinci anlamda şöyle der, şiir:

ol elifdür kim ʿayāndur her ṭarafdan şöhresi::

*ḳaddı her yandın **asılġan** müşk-bū* [7] *perçem bile::*

اول الفدور کیم عیاندور هر طرفدین شهرهسی::

قدی هر یاندین آسیلغان مشکبو پرچم بیله::

Mastar anlamına da gelir.

asılması (آسیلماسی) ‘asılması, asılmazı ve haça çekilmesi, haça çekilmezi مصلوب شدنش و مصلوب نشدنش’. Nitekim Fuẕūlī [8] Baġdadī olumlu (اثبات) anlamda şöyle der, şiir:

dil ki ser-menzili ol zülf-i perīşān olmış::

*n’ola cürmi ki **asılmasına** fermān olmış::*

دل که سر منزلی اول زلف پریشان اولمیش::

نوله جرمی که آسیلماسنه فرمان اولمیش::

[9] **asılġusı** (آسیلغوسی) ‘asılacak’. Nitekim *Sedd-i İskenderī*’de Kişmir’in ele geçirilmesiyle ilgili şöyle der, şiir:

bir ad kim ṭamaʿ riştesi ḳılġusı::

[10-11] *anıñg birle boġazı **asılġusı**::*

بیراد کیم طمع رشتهسی قیلغوسی::

آنینک بیرله بوغزیدین آسیلغوسی::

Diğer kipler de birinci şıktaki gibi türer.

asturmaḳ/ġ (آستورماق/غ) -kesreli sīn ve muhmele rā ve zammeli tā ile- ettirgen mastar olup ‘astırmak آویزاندن’ demektir. Kipleri birinci şıktaki gibi yapılır.

asramaḳ/ġ (آسراماق/غ) ‘saklamak نگهداشتن’.[725] Tanık olarak şiir:

[12] *fāş ḳılmañg rāz çün kim asray almay ḳıldıñgız::*

*özgelerdin **asramaḳ** bāri temennā ḳılmañgız::*

---

[725] BM 39v.11 **asramaḳ/ġ :** LN s. 198 *ısramaḳ* ‘şaḳlamaḳ, ḥirāset ve ḥimāyet’. LÇ s.12 *asramaḳ (اسراماق)* ‘beslemek, ḥıfẓ, ḥimāye, vaḳāye, ṣıyānet etmek; ḳorumaḳ’; ŞT 327 *asra-* ‘beslemek, büyütmek, yetiştirmek’.

فاش قیلمانک راز چون کیم اسرای آلمای قیلدینکیز::

اوزکالاردین اسراماق باری تمنا قیلمانکیز::

Ṭāliʿ Hirevī kesreli elif ile yazarak, [13] yanlış yapmıştır.

asradı (اسرادی) ‘sakladı’.

asradıñg (اسرادینک) ‘sakladın’. Nitekim şöyle der, şiir:

asradıñg *küydürgeli ʿuşşāḳ muẓṭar köñglini::*

[14] *bāġbān dik kim otun ḳılġay ṣanavber köñglini::*

اسرادینک کویدورکالی عشّاق مضطر کونکلینی::

باغبان دیک کیم اوتون قیلغای صنوبر کونکلینی::

asraduḳ (اسرادوق) ‘sakladık’.

asrar (اسرار), **asraydur** (اسرایدور) ‘saklar/saklıyor’. Birincisine tanık olarak şiir:

[15] *ġonça aġzıġa eger tābiʿdur aġzıñg ni ʿaceb::*

ḥürmet ***asrar*** *ni üçün kim ol uluġdur bu kiçik::*

غنچه آغزیغه اکر تابع دور آغزینک نی عجب::

حرمت ***اسرار*** *نی اوچون کیم اول اولوغدور بو کیچیک::*

asrar (اسرار) ayrıca fâil ve mastar anlamına da gelir. [16] Nitekim *Sebʿa-yı Seyyāre*’de İkinci İklimin Yolcusu hikayesinde fâil anlamında şöyle der, şiir:

taḫt ***asrar*** *kişini yār iylep::*

naḳd ayaġıġa köp [17] *niṣār iylep::*

تخت ***اسرار*** *کیشینی یار ایلاب::*

نقد ایاغیغه کوپ نثار ایلاب::

Ḫüsrev ve Şīrīn’de Ferhād’ın yaşadığı sorunu anlatırken, mastar anlamında şöyle buyurur, şiir:

ḥaṣārı anda muḥkem çarḫ-mānend::

ḳılıp ***asrar*** [18] *üçün ḥarem ehlini bend::*

حصاری آندا محکم چرخ مانند::

قیلیب ***اسرار*** *اوچون حرم اهلینی بند::*

‘iyi’ anlamı da ifade eder. Nitekim Cevâmid kısmında zikredilecektir.

asramaydur (اسرامایدور) ‘saklamıyor, [19] saklamamış’.

asraġan (اسراغان) [726], **asrarġan** (اسرارغان), **asraydurġan** (اسراردورغان) ‘saklayan, saklamış’. İkinci anlamda birincisine tanık olarak *Ḫüseynī*’den şiir:

[20] *bolmaġum rüsvā tañg irmes kim bu ḳatla ḫalḳ ara::*

fāş boldı ***asraġan*** *sırr-ı nihānım özge nevʿ::*

---

[726] BM 39v.19 **asraġan** : FT s.628 *asraġan (اسراغان)* ‘gizli ve saklanmış’, şiir: *yaşurun derdimni ẓāhir étti efġān ʿāḳıbet /* ***asraġan*** *rāzımnı yaydı seyl-i müjgān ʿāḳıbet.*

بولماغیم رسوا تانک ایرماس کیم بو قاتلا خلق ارا::

فاش بولدی اسراغان سرّ نهانیم اوزکا نوع::

Mastar anlamına da gelir.

asra (اسرا) ve **asrağıl** (اسراغیل) [21] tekil ikinci kişi emir fiili. Birincisine tanık olarak, şiir:

*deyr pīri birle mey içseñg Nevāyī **asra** dem::*

bolsa fehm ibrīḳ ünidin gerçi ḳulḳul [22] *lā taḳul::*

دیر پیری بیرله می ایچسانک نوائی اسرآ دم::

بولسا فهم ابریق اونی دین کرچه قلقل لاتقل::

İkincisine tanık olarak, şiir:

ol aynıñg gülşen-i ḥüsnin ḫazāndın asrağıl yā Rab::

*gül ü şimşādın āsīb-i zebāndın **asrağıl** yā Rab::*

اول آی‌نینگ کلشن حسنین خزان‌دین آسراغیل یارب::

کل و شمشادین آسیب زبان دین آسراغیل یارب::

[23] **asrama** (اسراما), **asramağıl** (اسراماغیل) 'tekil ikinci kişi emir fiili'.

asrañg (اسرانک), **asrañgız** (اسراتکیز), **asrañglar** (اسرانکلار) 'çoğul ikinci kişi emir fiili'. Birincisine tanık olarak, şiir:

ḫaṭṭ u laʿlı [24] *ḳaşıda **asrañg** edeb::*

kilmeñg ey Ḫıżr u Mesīḥā küstāḫ::

خط و لعلی قاشیدا آسرانک ادب::

کیلمانک ای خضر و مسیحا کستاخ::

asramañg (اسرامانک), **asramañgız** (اسرامانکیز), **asramañglar** (اسرامانکلار) 'olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili'.

asraman (اسرامان), **asramas min** (اسراماس‌مین) [25] 'saklarım'.

asray min (اسرای‌مین), **asrar min** (اسرارمین), **asraydur min** (اسرایدورمین), **asraram** (اسرارام) 'saklarım'.

asrarım (اسراریم), **asramağım** (اسراماغیم) '[benim] saklamam'.

asramağum (اسراماغوم) 'saklamayacağım'.

[26] **asrap** (اسراب), **asraban** (اسرابان), **asramış** (اسرامیش) 'saklamış'.

asramışañg (اسرامیشانک) 'saklamışsın'.

asramas (اسراماس) 'saklamaz'. Fâil ve olumsuz mastar anlamına de [27] gelir.

asraması (اسراماسی) 'saklaması, saklamazı'.

asramadın (اسرامادین) 'saklamadan, saklamamış'.

asrap bolmas (اسراب بولماس), **asrasa bolmas** (اسراسا بولماس), [28] **asramaḳ olmas** (اسراماق اولماس) 'saklanmaz'.

asray almas (اسرای آلماس) ‘saklayamaz’.

asrayu (اسرایو), **asray asray** (اسرای اسرای) ‘saklayarak’. İkincisine tanık olarak [29] şiir:

*köñgülde sırr-ı ʿışḳınġ **asray asray** oldum ey sāḳī::*

ḳadeḥ tut kim ḫarābāt ehliġa ḳan bolsa fāş olsun::

کونکولدا سر عشقینک آسرای آسرای اولدوم ای ساقی::

قدح توت کیم خرابات اهلیغه قان بولسا فاش اولسون::

Tekrar edilmeden de kullanılır.

[BM 40r.1] **asray** (اسرای), **asrayın** (اسرایین) ‘saklayayım, saklaya, saklayasın’. İkincisine tanık olarak, şiir:

Nevāyīġa didiñg hicrānda bir oḳ [2] yādigār atġum::

*tirik ḳalsam elif dik anı cānım içre **asrayın**::*

نوائیغه دیدینک هجراندا بیر اوق یادکار آتغوم::

تیریک قالسام الف دیک آنی جانیم ایچرا آسرایین::

asrasaḳ (اسراساق), **asraġa biz** (اسراغابیز), **asraġay biz** (اسراغای‌بیز), **asralı** (اسرالی), **asralıñg** (اسرالینک) ‘saklayalım’. [3] Dördüncüsüne tanık olarak, şiir:

*cān u köñgül niçe didi **asralı** [727] özni kilgeç ol::*

veh yana ḳozġalıştılar [728] körgeç anı için ara::

جان و کونکول نیجه دیدی اسرالی اوزنی کیلکاچ اول::

وه یانا قوزغالیشتی لار کورکاچ آنی ایچن ارا::

[4] **asraġalı** (اسراغالی) ‘saklamak için, sakladığı/saklayacağı kadar’.

asraġaç (اسراغاج) ‘saklayınca’.

asraġuçı (اسراغوجی) ‘saklayan’. Tanık olarak şiir:

[5] *ata anañgġa raḥmet ey oġul kim körmemiş sin dik::*

*ni ol toḳuz Atabekni bu tört **asraġuçı** dāye::*

آتا آنانکغه رحمت ای اوغول کیم کورمامیش سین دیک::

نی اول توقوز آتابک نی بو تورت اسراغوجی دایه::

asraġuça (اسراغوجه), **asraġunça** (اسراغونجه), **asraġança** (اسراغانجه) [6] ‘saklayıncaya kadar, sakladığı/saklayacağı kadar’.

asraġum (اسراغوم) ‘saklayacağım’.

asraġuñg (اسراغونک) ‘saklayacaksın’.

asraġusı (اسراغوسی) ‘saklayacak’.

---

[727] BM 40r.3 **asralı :** PdC s.100 *asrayı (اسرایی).*

[728] BM 40r.3 **ḳozġalıştılar:** PdC s.100 *ḳuzġalaştılar (قوزغالاشتی‌لار).*

[7] **asraġuluḳ** ‘saklanacak’. Nitekim *Maḥbūbu’l-Ḳulūb*’un Tenbihât’ında şöyle der:

*seyldin **asraġuluḳ**dur toz öyin ve tufraġdın **asraġuluḳ*** [8] *-dur köz öyin.*

سیل‌دین اسراغولوق دور توز اویین و توفراغدین اسراغولوق‌دور کوز اویین

asraġay (اسراغای), **asrasa** (اسراسا), **asrasun** (اسراسون), **asradik** (اسرادیک) ‘saklasın’. Birincisine tanık olarak, şiir:

yār yoḳ ʿālemde kim bir yār sırrın [9] ***asraġay**::*

pes ʿaceb sırrī durur kim il digey aġyārġa::

یار یوق عالمدا کیم بیر یار سرّین آسراغای::

پس عجب سرّی دورور کیم ایل دیکای اغیارغه::

Dördüncüsüne tanık olarak, şiir:

*kim ki köñ̂lin istemes ġam-gīn tilini **asradik**::*

[10] *kim tili tıngan kişiniñ̂ köñ̂lide āzār imes::*

کیم که کونکلین ایستاماس غمکین تیلی نی آسرادیک::

کیم تیلی تینغان کیشی نینک کونکلیدا ازار ایماس::

Şiir:

ey Nevāyī tilegen zühd ü ṣalāḥ::

*közi vü köñ̂lini hem **asradik**::*

ای نوائی تیلاکان زهد و صلاح::

کوزی و کونکلینی هم آسرادیک::

[11] **asraġudik** (اسراغودیک), **asrardik** (اسراردیک) ‘saklanacak, sakladığı/saklayacağı gibi’. Birinci anlamda ikincisine tanık olarak iham yoluyla şiir:

[12] *ayttım* [729] *başımnı fitrākiñ̂e çik ey şeh-süvār::*

*didi baş **asrardik** irmes tīzlikdin merkebim::* [730]

آیتتیم باشیمنی فتراکینکا جیک ای شهسوار::

دیدی باش اسراردیک ایرماس تیزلیک دین مرکبیم::

asratmaḳ/ġ (اسراتماق/غ) -sakin sīn ve karaşat tā ile- [13] geçişli mastardır. Yani, ‘saklatmak نکهداری فرمودن’.

asratġıl (آسراتغیل) ‘saklatmak’ın emir biçimi’. Nitekim *Ḫüsrev ve Şīrīn*’in girişinde (dibâçesinde) şöyle der, şiir:

[14] *alarġa āşkārā vü nihānī::*

---

[729] BM 40r.12 **ayttım :** Metinde *aytıtım (ایتیتم).* Krş. ÖNK NŞ c. 4, s. 300, gazel 414/3 **Айтдим.** Ayrıca krş. NŞ, Karaörs 2016: 414, 415/3 **ayttım.**

[730] BM 40r.12 *ayttım … merkebim* : Krş. ÖNK ***Айтдим*** *бошимни фитроқингга чеқ, эй шаҳсувор // Деди: бош асрардек эрмас тезликдин маркабим* (NŞ, c. 4, s. 300, gazel 414/3). Ayrıca bkz. NŞ, TDK yay. *Ayttım başımnı fitrākiñ̂ge çik ey şeh-süvār // Didi baş asrar dik irmes tīzlikdin merkebim* (Karaörs 2016: 414, 415/3).

*köz içre eşk dik **asratġıl** anı::*

آلارغه آشکارا و نهانی::

کوز ایچرا اشک دیک اسراتغیل آنی::

asratay (آسراتای), **asratayın** (آسراتایین) ‘saklatayım, saklatsın, saklatasın’. [15] Birinci anlamda birincisine tanık olarak, şiir:

kön̂glüme ḫālın̂g ḫayāli kilse merdüm yoḳ [731] *ḳılıp::*

*köz öyide anı merdümler içinde **asratay**::*

کونکلوما خالینک خیالی کیلسا مردم یوق قیلیب::

کوز اویدا آنی مردملار ایچیندا آسراتای::

Ṭāli‘ Hirevī [16] yanlış olarak **asratay** (آسراتای) kelimesini bu şiirde ‘gizlemek پنهان کردن’ anlamında anlamıştır.[732] Diğer kipler de aynı şekilde birinci şıktaki gibi tā harfiyle yapılır.

[17]**asralmaḳ/ġ (اسرالماق/غ)** -lām ile- dönüşlülük mastarıdır (مصدر انفعال). Yani ‘tutulmak/saklanmak نکهداشته شدن’.

asralur (آسرالور) ‘tutulur/saklanır’. Nitekim istediğinin gemide oturması hakkında [18] şöyle der, şiir:

dem tutulġandın olar il dik tilip min ölgeli::

*sormasun dip kimse sin bes kim nefesler **asralur**::*

دم توتولغاندین اولار ایل دیک تیلیب بین اولکالی::

سورماسون دیب کیمسه سین بس کیم نفس لار آسرالور::

Fâil ve mastar anlamında da [19] kullanılır. Diğer kipler de lām harfiyle yapılır.

esenlemek (اسنلماک) -fethalı sīn, lām ve sâkin nūn ile- ve **esenleşmek (اسنلشماک)** - şīn ile- [20] Rūm [diyarı] Türkleri tabirince {‘vedalaşmak وداع کردن’tan ibarettir. Turan Türkleri ***ḫoşleşmek*** (خوشلاشمک) der.[733]

asa ḳoymaḳ/ġ (آسا قویماق) ‘asılı bırakmak آویخته کذاشتن’. Rūm [diyarı] Türkleri deyimiyle}[734] ‘dara asmak آویختن دار’.[735]

İsimler (Cevāmid):

---

[731] BM 40r.15 **merdüm yoḳ** : PdC s.20 *merdūmluḳ (مردملوق).*

[732] BM 40r.16 **asratay** : BL *asratay (اسرتای)* [nüshada اسرمای] ‘gizlemek پنهان نمودن’.

[733] BM 40r.19 **esenlemek (اسنلماک)** ve **esenleşmek (اسنلشماک) :** LÇ s.13 *esenlemek (اسنلماک)* ‘vedā‘ etmek, istīẕān, taḫṣīl-i ruḫṣat etmek’.

[734] BM 40r. {vedalaşmak…deyimiyle}: 19 ve 20. satırlar arasında çok küçük harflerle sonradan eklenmiştir. Aynı kısım farklı bir yazıyla (muhtemelen başka bir kişi tarafından) sayfanın en alt kısmında daha büyük harflerle yeniden yazılmıştır. Ayrıca **Rūm diyarı Türkleri (اتراک روم)** 20. satırın başında tekrarlanmıştır.

[735] BM 40r.19-20 **asa ḳoymaḳ/ġ** : LÇ s.13 *asa ḳoymaḳ (آساقویمق)* ‘şallatdırmaḳ, aşılu bıraḳmaḳ’.

As/as (آس) dört anlama gelir. Birincisi 'Kuzeyde bir vilayetin adı نام ولایتیست شمالی'. Nitekim *Sedd-i İskenderī'*de [21] İskender'in fatihliği ile ilgili şöyle der, şiir:

*çü ʿāzim bolup cānib-i **As** u Rus::*
bolup yüzleri vehmidin senderūs::

چو عازم بولوب جانب آس و روس::
بولوب یوزلاری وهمیدین سندروس::

İkincisi, **ḳāḳum** (قاقم) olup [22] 'derisinden post yapılan, rengi beyaz, kuyruğunun ucu siyah olan meşhur bir hayvan جانوریست معروف که از پوستش پوستین سازند و رنکش سفید سر دم آن سیاه باشد' demektir. *Nevādirü'ş-Şebāb'*dan [736] şiir:

cihān şūḫın ʿarūsī[23] *ḳılġıl iḥsās::*
ki kiymiş tün bile kündin[737] *kiş ü **as**::*[738]

جهان شوخین عروسی قیلغیل احساس::
که کیمیش تون بیله کوندین کیش و آس::

Üçüncüsü 'Rūmī Türkçesinde **rasu** (راسو) denen hayvanın adıdır بترکی رومی جانوریست که آنرا راسو نامند'. Dördüncüsü **asmak** fiilinin emir biçimidir. [24] Nitekim **asmaḳ** (آسماق) mastarı altında anlatıldı.

Farsçada da dört anlama gelir. Birincisi 'tahılı una çeviren taş' demektir. İkincisi 'una dönüşmüş tahıl'. [25] Üçüncüsü 'tüyleri dökülmüş deve'ye denir. Dördüncüsü 'Fars köylerinden bir köyün adı'.

Arapçada da dört anlam ifade eder. Birincisi, 'mūred ağacının adıdır'. [26-27] İkincisi 'engebin peteğinde kalan bal'a denir. Üçüncüsü 'bir yerde kalan kül' demektir. Dördüncüsü 'imâret belirtileri'ne denir.

Hintçede iki anlama gelir. Birincisi 'umut'. İkincisi 'ok yayı'.

asabḳur (آسابقور) -fethali sīn, sakin ebced bā'sı ve [28] karaşat rā'sı ve zammeli ḳāf ile- 'güzelce pişmiş olan koyun کوسفندی که آنرا درست پخته باشند'.[739] *Sedd-i İskenderī'*de "Ẕemmu'l-İsrāf"tan (ذم الاسراف) şiir:

bir av[740] *allıġa ḫ[v]ān çü*[29] *kiltürge sin::*
kişi bir velī on ḳoy öltürge sin::

---

[736] BM 40r.22 **Nevādirü'ş-Şebāb:** Metinde şiirin kaynağı yanlış olarak *Ḫüsrev ve Şīrīn* gösterilmiştir.
[737] BM 40r.23 **kündin** : Bkz. ÖNK c. 4, s. 486 Terci-i bend **кундин**. Ayrıca krş. NŞ, Karaörs 2016: 665/81 **kündin.**
[738] BM 40r.22-23 *cihān… as* : Krş. ÖNK *Жаҳон шўхин арусе қилғил ихсос // Ки, кийиш тун била **кундин** кишу ос* (c. 4, s. 486 Terci-i bend). Ayrıca bkz. NŞ, TDK yay. *Cihan şūḫın ʿarūsī ḳılġıl iḥsās // Ki kiymiş ton bile kündin kiş ü as* (Karaörs 2016: 665/81).
[739] BM 40r.27 **asabḳur** : LÇ s.12 *asabḳur (آسابقور)* 'ḳuzı ḳızartması'; PdC s.19 *asabḳur (اسابقور)* 'mouton bein cuit, vertèbres de mouton; mets très-estimé chez les Djagataïs et qui figurer dans tous les grands repas: *péyāpéy asabḳurnı iylep revān / yimekdin bolup ʿāciz ü nātevān.*
[740] BM 40r.28 **bir av:** FK s. 179 *birev*

peyāpey ***asabḳur****nı iylep revān::*

yimekdin bolup ʿāciz ol nātevān::

بیر آو آلیغه خوان چو کیلتورکاسین::

کیشی بیر ولی اون قوی اولتورکاسین::

پیاپی آسابقورنی ایلاب روان::

بیماک دین بولوب عاجز اول ناتوان::

ast (آست) *rāst* vezninde, [BM 40v.1] 'aşağı, yukarının zıt anlamlısı تحت ضد فوق'.[741] Nitekim şöyle der, şiir:

tag̱ ʿāşıḳlıg̱ yükidin ḫam bolurg̱a yoḳ ḫilāf::

kör ki ni nevʿ oldı ḫam çün ḳaldı [2] *ʿışḳ* ***ast****ıda ḳāf::*

تاغ عاشیقلیغ یوکیدین خم بولورغه یوق خلاف::

کور که نی نوع اولدی خم چون قالدی عشق آستیدا قاف::

astıdag̱ı (آستیداغی) 'alttaki '.

astıg̱ (آستیغ) ve **astık (آستیق)** 'kadınların başlarının arkasından astıkları süs زیوری که زنان از پشت سر آویزان کنند'.[742]

astın (آستین) -sakin sīn ve nūn ve kesreli [3] karaşat tā ile- iki anlama gelir. Birincisi 'alttaki زیرین' demektir[743] ve Arapçada ona *taḥtāni* (تحتانی) denir. Tanık olarak şiir:

noḳṭa-yi ḫālın̄g̱ nidin şehd-i [4] *lebin̄g̱ üstidedür::*

noḳṭa çün ***astın*** *bolur her yirde* [744] *kim yazılsa leb::*

نقطه خالینک نیدین شهدی لبینک اوستیدادور::

نقطه چون استین بولور هر بیرادا کیم یازیلسا لب::

İkincisi 'kesre harekeleri حرکات کسره'ne denir. Ona ***asır*** (آسر) de derler ve Farsçada [5] 'giysi kolu' olarak bilinir. Arapçada ona *komm* (كُمّ) denir.

asır (آسر) -kesreli sīn ve sakin karaşat rā'sı ile, *ḳāṣır* (قاصر) vezninde, 'kesre harekeleri'ne denir ve ona ***astın*** (آستین) da [6] derler.

esrār/asrar (اسرار) 'esrar بنک' demektir. Arapçalaşmışı (معرب) *benc* (بنج)dir. Nitekim *Lisānü't-Ṭayr*'da şöyle denir, şiir:

bir ḳalender bar idi mebhūt u denk::

ṣubḥ u ṣām [7] *anın̄g̱ g̱ıẕāsı irdi beng::*

---

[741] LÇ s.12 *ast (آست)* 'alt, zīrīn, pest'.

[742] BM 40v.2 **astıg̱** ve **astık:** LÇ s.12 *astıg̱ (استیغ)* 'aşkı, ḳadınların̄ şaçlarına ṭaḳdıḳları zīnet, ʿūḳ, ḳulaḳ küpesi'.

[743] BM 40v.2 **astın** : DLT E.A. *astın* 'alt'(67/53); LÇ s.12 *astın (آستین)* 'pesīn, taḥtānī, süflā, alt, ḥareket-i kesre'.

[744] BM 40v.4 **yirede** (یرادا).

terk ehli dik nümūdārı anıŋ::

cürʿa-dānda līk **esrārı** *anıŋ::*

بیر قلندر بار ایدی مبهوت و دنگ::

صبح و شام آنینک غذاسی ایردی بنگ::

ترک اهلی دیک نموداری آنینک::

جرعه‌داندا لیک اسراری آنینک::

Rūm diyarı ahalisi (Rūmiye رومیه) de *"beng"*e **esrār** derler.[745] [8] Ayrıca 'saklar نکاهمیدارد' [asrar] anlamına da gelir. Nitekim ***asramaḳ*** (اسراماق) kelimesinin altında açıklanmıştır.

Arapçada *sır* (سرّ) sözcüğünün çoğul biçimidir.

asramışī (آسرامیشی) 'zabtetme ve saklama ضبط و نکهداری'.

esirgiş (اسیرکیش) [9] -kereli sīn ve Acem kāf'ı, sakin karaşat rā ve şīn ile- Rūmī Türkçesinde 'bağış ve merhamet رحم و مرحمت'.

asru (اسرو) *ebrū* vezninde, 'çok بسیار'.[746] Tanık olarak [10] şiir:

firāḳıŋ içre işim ıżṭırābdur ***asru****::*

teraḥḥum iyle ki ḥālim ḫarābdur ***asru****::*

فراقینک ایچرا ایشیم اضطراب دور اسرو::

ترحم ایله که حالیم خراب دور اسرو::

Nevāyī'den:

Nevāyī renc körme aġzın istep::

[11] *kim ol bir cevherīdür* ***asru*** *nā-yāb::*

نوائی رنج کورما آغزین ایستاب::

کیم اول بیر جوهری دور اسرو نایاب ::

aslan (اسلان) -sakin sīn ile- 'aslan شیر', *esed* anlamında. Daha önce de açıklandığı gibi ona ***arslan*** (ارسلان) da denir.

[12] **aslanlıġ (اسلانلیغ)** kelime anlamı 'aslanlık شیریّت و اسدیّت'tır. Ancak 'cesaret ve korkmazlık دلیری و شجاعت' anlamına da gelir. Nitekim *Sebʿa-yi Seyyāre*'de şöyle der, [13] şiir:

derd ile hicr ḳılġaç ***aslanlıġ****::*

müş olup min velī yarım cānlıġ::

درد ایله هجر قیلغاچ اسلانلیغ::

موش اولوب مین ولی یاریم جانلیغ::

---

[745] BM 40v.7 **asrar/esrār** : LÇ s.12 *asrar/esrār (اسرار)* 'iyü, āʿlā, güzel, beng, rāz'.

[746] BM 40v.9 **asru** : LÇs.13 *asru (اسرو)* 'çoḳ, vāfir, ziyāde, mebẕūl'; ŞT 327 *asru* 'çok, fazla'.

asma (آسمه) -sakin sīn ve fethalı mīm ile- ‘asma/askı آویزه’. [14] Rūm diyarı Türkleri ‘üzüm ağacı’na derler.

esen (اسن) *resen* vezninde, ‘sağlıklı صحیح و سالم’. Kesreli elif ile de kullanılır [**isen**].

asıġ (آسیغ) -kesreli sīn ve sakin [15] Acem ġayn’ı ile- iki anlam ifade eder. Birincisi ‘kazanım ve yarar نفع و فایده’[747]. Nitekim şöyle söyler, şiir:

yār peyġāmı ni ***asıġ*** *özgeler taḥrīridin::*

cān [16] *ḳaçan birgey Mesīḥ elfāẓı il taḳrīridin::*

یار پیغامی نی آسیغ اوزکالار تحریری دین::

جان قاچان بیرکای مسیح الفاظی ایل تقریری دین::

Rūm [diyarı] ahalisi (Rūmiye رومیه) kısaltarak ona ***ası*** (آسی) derler. İkincisi ‘asılmış آویخته’ demektir.

asıġlıġ (آسیغلیغ) iki anlama gelir. [17] Birincisi ‘kârlı ve yararlı سودمند و با منفعت’[748]. İkincisi ‘asılmış آویخته’. Tanık olarak, şiir:

her ḳayan tīġ salur köñglüm ***asıġlıġ****dur añga::*

[18] *beyle ḳatl ehliġa kim kördi dilāvīz ḳılıç::*

هر قیان تیغ سالور کونکلوم آسیغلیغ دور آنکا::

بیله قتل اهلیغه کیم کوردی دلاویز قیلیچ::

Ayrıca Ferhād’ın fatihliği hakkında şöyle der, şiir:

ṭılısm açmaḳ maḳālātın tamāmı::

kim el-Ḥaḳ [19] *ol ḥadīsīdür girāmī::*

irür bir levḥ sīm üzre yazıġlıġ::

tapar sin dīv boynıda ***asıġlıġ****::*

طلسم آچماق مقالاتین تمامی::

کیم الحق اول حدیثی دور کرامی::

ایرور بیر لوح سیم اوزره یازیغلیغ::

تاپارسین دیو بوینیدا آسیغلیغ::

Türeyenler (من المشتقات):

şīn ile (مع الشین)

---

[747] BM 40v.14 **asıġ** : DLT E.A. *asıg* ‘kâr, fayda, yarar’(44/30, 247/216); LÇ s.13 *asıġ (اسیغ)* ‘nef‘, fāyde, temettü‘, ticāret’.

[748] BM 40v.16 **asıġlıġ** : DLT E.A. *asıglıg* ‘faydalı’(85/76).

aşmaḳ/ġ (آشماق/غ) [20] -sakin şīn ile- ‘haddini aşmak, tecavüz etmek از حد گذشتن و تجاوز کردن’. Rūmī Türkçesinde ‘erkek hayvanların ve kuşların dişi üzerine atlaması ve çiftleşmesi جستن نر وحوش و طیور بر ماده و جفت شدن آنها’ demektir.

[21] **aştı** (آشتی) ‘tecāvüz etti’. Tanık olarak şiir:

felekdin nāleni tang̃ yoḳ aşurmaḳ::
*felek ẓulmı çü bizge ḥaddin **aştı**::*

فلک دین ناله نی تانک یوق آشورماق::
فلک ظلمی چو بیزکا حدّین آشتی::

[22] **aştuḳ** (آشتوق) ‘tecavüz ettik’.

aşar (آشار), **aşadur** (آشادور) ‘tecavüz eder’.

aşar (آشار)ın iki anlamı daha var. Birincisi ‘yer [ye-]’. Bu anlamda [23] ***aşamaḳ***’tan (آشاماق) alınmıştır. Nitekim anlatılacaktır. İkincisi ‘deve başı’. Nitekim Cevâmid kısmında izâh edilecektir. Fâil ve mastar anlamına da gelir.

[24] **aşmaydur** (آشمایدور) ‘tecavüz etmiyor, tecavüz etmemiş’.

aşġan (آشغان), **aşarġan** (آشارغان), **aşadurġan** (آشادورغان) ‘tecavüz eden, tecavüz etmiş’. Mastar anlamına da gelirler.

[25] **aş** (آش), **aşġıl** (آشغیل) ‘tecavüz etmenin emir biçimi’. Nitekim Ferhād’ın nevḥa okuması ve Ḫaṭṭāb’ın vefatında göz yaşıyla ikincisine tanık olarak şöyle der, [26] şiir:

*tilep ḳatlim başımdın **aşġıl** ey yaş::*
yüzümge her ni sindin kilse şābāş::

تیلاب قتلیم باشیمدین آشغیل ای یاش
یوزومکا هر نی سین دین کیلسا شاباش

Ṭāliʿ Hirevī **aşġıl**’ı (آشغیل) vahit bir kelime olarak zannetmiş [27] ve ‘baştan savma از سر واشو’ anlamına geldiğini yazmış ve bu şiiri de tanık olarak getirmiştir. O, karşılaştırmak için **aşılmaḳ** (آشیلماق) mastarını onun için icât etmiş ve [28] **aşılmaḳ**’ı (آشیلماق) ‘baştan savulmak’ anlamında belirtmiştir. Naṣīrī de ona uymuştur. Kelime ve anlamı her ikisi de uydurmadır. **aş**’ın (آش) iki diğer anlamı vardır. Birincisi [29] ‘yemek’. İkincisi de Rūmī Türkçesinde ‘kuşların ve hayvanların çiftleşmesi’.

aşma (آشما), **aşmaġıl** (آشماغیل) olumsuz ikinci kişi emir fiili.

aşıng̃ (آشینک) [BM 41r.1] **aşıng̃ız** (آشینکیز), **aşıng̃lar** (آشینکلار) çoğul ikinci kişi emir fiili.

aşmang̃ (آشمانک), **aşmang̃ız** (آشمانکیز), **aşmang̃lar** (آشمانکلار) olumsuz ikinci kişi emir fiili. **aşmas** (آشماس), **aşmas min** (آشماسمین) ‘tecavüz etmem’.

aşa min (آشامین), [2] **aşar min** (آشارمین), **aşadur min** (آشادورمین), **aşaram** (آشارام) ‘tecavüz ederim’. **aşar min** (آشارمین) ve **aşaram** (آشارام) ‘içeyim’ anlamına da gelir. Bu anlamda **aşamaḳ** (اشاماق) mastarıyla ortaktır.

[3] **aşarım** (آشاریم), **aşmaġım** (آشماغیم) ‘tecavüz etmem [etmeğim]’. **aşar** (اشار) ‘içmiş’ anlamına da gelir.

aşmaġum (آشماغوم) ‘tecavüz etmeyeceğim.

aşıp (آشیب), **aşıban** (آشیبان), **aşmış** (آشمیش) ‘tecavüz edip/tecavüz etmiş’. [4] Birincisine tanık olarak, şiir:

aşurup ḥaddin Nevāyī hem niyāz u ʿaczini::

*yāriṅ̂ġ istiġnā vü nāzı her niçe ḥaddin **aşıp**::*

آشوروب حددین نوائی هم نیاز و عجزینی

یارینک استغنا و نازی هر نیچه حددین آشیب

aşmışaṅ̂ġ (آشمیشانک) [5] ‘tecavüz etmişsin’.

aşmas (آشماس) ‘tecavüz etmez’.

aşması (آشماسی) ‘tecavüz etmesi, tecavüz etmezi’.

aşmadın (اشمادین) ‘tecavüz etmeden, tecavüz etmemiş’.

aşıp bolmas (آشیب بولماس), **aşsa bolmas** (آشسا بولماس), [6] **aşmaḳ olmas** (آشماق اولماس) ‘tecavüz edilmez’.

aşa almas (اشا آلماس) ‘tecavüz edemez’.

aşa aşa (آشا آشا) ‘tecavüz ederek’. Tekrar edilmeden de kullanılır. Nitekim *Tārīḫ-i Babürī*’de [7] şöyle zikr edilmiştir:

*gāhī iki kün **aşa** gāhī üç kün **aşa** isteyür idim.*

کاهی ایکی کون آشا کاهی اوچ کون آشا ایستیور ایدیم

Ayrıca **aşa** (آشا) içmek [*āşāmiden*] fillinin emir biçimidir. Nitekim **aşamaḳ** (اشماق)[749] kelimesi altında [8] açıklanacaktır.

aşay (آشای) ve **aşayın** (اشایین) ‘tecavüz edeyim, tecavüz etsin, tecavüz edesin ve içeyim, içsin, içesin’.

aşsaḳ (آشساق), **aşġa biz** (آشغابیز), **aşġay biz** (آشغای بیز), **aşalı** (آشالی), [9] **aşalıṅ̂ġ** (آشالینک) ‘tecavüz edelim’. **aşalı** (اشالی) ve **aşalıṅ̂ġ** (اشالینک) ‘içelim’ anlamına da gelir.

aşġalı (آشغالی) ‘tecavüz etmek için, tecavüz edeli’.

aşġaç (آشغاج) ‘tecavüz edince’.

[10] **aşġuçı** (آشغوجی) ‘tecavüz eden’.

---

[749] BM 41r.7 **aşmaḳ** (اشماق). Düzeltildi.

aşġuça (آشغوجه), **aşġunça** (آشغونجه), **aşġança** (آشغانجه) ‘tecavüz edene kadar, tecavüz ettiği/edeceği kadar’.

aşġum (آشغوم) ‘tecavüz edeceğim’.

aşġuñg (آشغونک) [11] tecavüz edeceksin’.

aşġusı (آشغوسی) ‘tecavüz edecek.

aşġuluḳ (آشغولوق) ‘tecavüz edilecek’.

aşġay (آشغای), **aşsun** (آشسون), **aşdik** (آشدیک) ‘tecavüz etsin’.

aşġudik (آشغودیک) ve **aşardik** (آشاردیک) [12] ‘tecavüz edilecek, tecavüz ettiği/edeceği gibi’. **aşardik** (آشاردیک) ‘içecek ve içildiği/içileceği gibi’ anlamına da gelmiştir.

aşurmaḳ/ġ (آشورماق/غ) -zammeli şīn ve [13] sakin rā ile- geçişli mastardır. Yani, ‘geçirmek, tecavüz ettirmek کذرانیدن و متجاوز ساختن’. Kipleri birinci şıktaki gibi **tā** ile yapılır.

[14] **aşamaḳ/ġ (آشاماق/غ)** -fethalı şīn ile- ‘yemek ve içmek خوردن و آشامیدن’[750].

aşadı (آشادی) ‘içti’.

aşaduḳ (آشادوق) ‘[benim] içmem’.

aşar (آشار), **aşaydur** (آشایدور) ‘içer, içiyor’.

aşar (آشار) iki [15] farklı anlama da gelir ve aşmaḳ’ın geniş zamanla ilgili kısmında açıklandı. Fâil ve mastar anlamı da ifâde eder.

aşamaydur (آشامایدور) içmiyor, içmemiş’.

[16] **aşaġan** (آشاغان), **aşarġan** (آشارغان), **aşaydurġan** (آشادورغان) ‘içen, içmiş’. Mastar anlamına da gelirler.

aşa (آشا), **aşaġıl** (آشاغیل) tekil ikinci kişi emir fiili. [17] **aşa** (آشا) ‘tecavüz ederek’ anlamı da ifade eder. Nitekim **aşmaḳ** (اشماق) fillinde izah edildi.

aşama (آشاما), **aşamaġıl** (آشاماغیل) ‘olumsuz telik ikinci kişi emir fiili.

aşañg (آشانک), **aşañgız** (آشانکیز), [18] **aşañglar** (اشانکلار) çoğul ikinci kişi emir fiili.

aşamañg (آشامانک), **aşamañgız** (آشامانکیز), **aşamañglar** (آشامانکلار) olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili.

aşaman (آشامان), **aşamas min** (آشاماسمین) ‘içmem’.

aşay min (آشایمین), [19] **aşar min** (آشارمین), **aşaydur min** (آشایدورمین), **aşaram** (آشارام) ‘içerim/içiyorum’. [751] **aşar min** (آشارمین) ve **aşaram** (آشارام) anlatıldığı gibi ‘geçerim’ anlamına da gelir.

---

[750] BM 41r.14 **aşamaḳ/ġ :** DLT E.A. *aşa-* ‘(Karahanlılarda ileri gelenler için, diğer Türklerde herkes için) yemek yemek’(556/458, 559/461). Bu fiili Farsçaya *āşāmiden* (aşam+i+den) olarak geçmiş ve ‘içmek آشامیدن، نوشیدن’ anlamında kullanılmaktadır. Bazı eski Farsça metinlerde ‘yemek خوردن’ anlamında kullanıldığı da görülmektedir (bkz. DehS.); ŞT 328 *aşa-* ‘yemek’ <ET (Uyg.) *aşa-* < *aş+a-*.

aşarım (اشاریم), **aşamaġım** (آشاماغیم) [20] '[benim] içmem'.

aşarım (آشاریم) 'tecāvüz etmem' anlamına da gelir.

aşamaġum (آشاماغوم)[752] 'içmeyeceğim'.

aşap (آشاب), **aşaban** (آشابان), **aşamış** (آشامیش) 'içmiş'.

aşamas (آشاماس) 'içmez'. [21] Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

aşaması (آشاماسی) 'içmesi, içmezi'.

aşamadın (آشامادین) 'içmeden, içmemiş'.

aşap [22] **bolmas** (آشاب بولماس), **aşasa bolmas** (آشسا بولماس), **aşamaḳ olmas** (آشاماق اولماس) 'içilmez'.

aşay almas (آشای آلماس) 'içemez'.

aşayu (آشایو), **aşay aşay** (آشای آشای) 'yiyip içerek'. [23] tekrar edilmeden de kullanılır.

aşay (آشای), **aşayın** (آشایین) 'içeyim, içsin, içesin ve tecavüz edeyim, tecavüz etsin, tecavüz edesin'.

aşasaḳ (آشاساق), **aşaġa biz** (آشاغابیز), **aşaġay biz** (آشاغای بیز), [24] **aşalı** (آشالی), **aşalıŋ͡ġ** (آشالینک) 'içelim'. **aşalı** (آشالی) ve **aşalıŋ͡ġ** (آشالینک) tecavüz anlamına da gelir.

aşaġalı (آشاغالی) 'içmek için, içeli'.

[25] **aşaġaç** (اشاغاج) 'içince'.

aşaġuçı (آشاغوجی) 'içici'.

aşaġuça (اشاغوجه), **aşaġunça** (آشاغونجه), **aşaġança** (آشاغانجه) 'içene kadar, içtiği/içeceği kadar'.

[26] **aşaġum** (آشاغوم) 'içeceğim'.

aşaġuŋ͡ġ (آشاغونک) 'içeceksin'.

aşaġusı (آشاغوسی) 'içecek'.

aşaġuluḳ (آشاغولوق) 'içilecek'.

aşaġay (آشاغای), **aşasa** (آشاسا) **aşasun** (آشاسون), [27] **aşadik** (آشادیک) 'içse/içsin'.

aşaġudik (آشاغودیک) ve **aşardik** (آشاردیک) 'içilecek, içtiği/içeceği gibi'. **aşardik** (آشاردیک) 'tecavüz edilecek, tecavüz ettiği/edeceği gibi' [28] anlamına da gelir.

aşatmaḳ (آشاتماق) -karaşat tā'sı ile- geçişli mastardır. Anlamı 'içirmek آشامیدن'.[753] Kipleri birinci şıktaki gibi **tā** ile [29] yapılır.

---

[751] BM 41r.19 **aşar min**, **aşaydur min** ve **aşaram** fillerinin anlamı آشامم نمی 'içmem/içmiyorum' şeklinde verilmiştir. Oysaki 'içerim/içiyorum' (میآشامم) olması gerekir.

[752] BM 41r.20 **aşmaġum** (اشماغوم). Düzeltildi.

[753] BM 41r.28 **aşatmaḳ:** Müellifin de belirttiği üzere geçişli mastardır, fakat Farsça anlamı verilirken geçişsiz mastar olarak *āşāmīden* (آشامیدن) yani 'içmek' kullanılmış. Farsçada bu masterın geçişli biçimi olmadığından *āşāmīden* şeklinde verildiği muhtemeldir. DLT E.A. *aşat-* '(Türkler arasında hakanların ve büyüklerin verdikleri yemekler için, Oğuzlarda ise her durumda) yedirmek'(113/102).

aşuḳmaḳ (آشوقماق) -zammeli şīn ve sakin ḳāf ile- ‘acele etmek تعجيل كردن’[754]. Ṭāliʿ Hirevī **aşuḳmaḳ**’ı zammeli elifle [***oşuḳmaḳ***] aynı anlamda yazmış ve Naṣīrī de ona uymuştur.[755] [BM 41v.1] Yanlış yapmıştır.

aşuḳtı (آشوقتى) ‘acele ettti’.

aşuḳtuḳ (آشوقتوق) ‘acele ettik’.

aşuḳur (آشوقور), **aşuḳadur** (آشوقادور) ‘acele eder/ediyor’. **aşuḳur** (آشوقور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

[2] **aşuḳmaydur** (آشوقمايدور) ‘acele etmiyor, acele etmemiş’.

aşuḳḳan (آشوققان), **aşuḳurġan** (آشوقورغان), **aşuḳadurġan** (آشوقادورغان) ‘acele eden, acele etmiş’. Nitekim [3] birinci anlamda birincisine tanık olarak *Maḥbūbu’l-Ḳulūb*’un üçüncü kısmı *Tenbihāt*’ta şöyle der:

*ṣabr ile köp baġlıġ iş açılur işde **aşuḳḳan** köp tapılur.*

صبر ايله كوپ باغليغ ايش آچيلور ايشدا آشوققان كوپ تاپيلور.

[4] Mastar anlamına da gelirler.

aşuḳ (آشوق), **aşuḳġıl** (آشوقغيل) tekil ikinci kişi emir fiili. **aşuḳ** (آشوق) ayrıca ‘ayak aşığı غوزك پا’ demektir. Nitekim Cevâmid kısmında zikr edilecektir.

[5] **aşuḳma** (آشوقما), **aşuḳmaġıl** (آشوقماغيل) olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili. İkincisine tanık olarak şiir:

ḥalvām üçün dudaġı firāḳıda ey raḳīb::

***aşuḳmaġıl** ki ṣabr*[6] *kirek kişi aşıġa::*

حلوام اوچون دوداغى فراقيدا اى رقيب::

آشوقماغيل كه صبر كيراك كيشى آشيغه::

aşuḳuŋ (آشوقونك), **aşuḳuŋuz** (آشوقونكوز), **aşuḳuŋlar** (آشوقونكلار) çoğul ikinci kişi emir fiili.

aşuḳmaŋ (آشوقمانك), **aşuḳmaŋız** (آشوقمانكيز), **aşuḳmaŋlar** (آشوقمانكلار) olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili. [7] Birincisine tanık olarak şiir:

*kilse ayturda **aşuḳmaŋ** kim feraḥdın olmayın::*

nükte-dānlıġ birle ol sözni ḳaşımda ötkeriŋ::

كيلسا آيتوردا آشوقمانك كيم فرحدين اولمايين::

نكته‌دانليغ بيرله اول سوزنى قاشيمدا اوتكارينك::

[8] **aşuḳman** (آشوقمان), **aşuḳmas min** (آشوقماس‌مين) ‘acele etmem’.

---

[754] BM 41r.29 **aşuḳmaḳ** : LN s.125 *aşuḳtı* ‘‘acele ve ıżṭırāb eyledi demekdür’. LÇ s.14 *aşuḳmaḳ (آشوقماق)* ‘‘acele ve şitāb etmek’.

[755] BM 41r.29 **aşuḳmaḳ** : BL’de madde başında medli elifle *aşuḳmaḳ (آشوقماق)*, örnek şiirde ise medsiz elifle *aşuḳmaŋ (آشوقمانك)* yazılmıştır. Fakat ayrıca *oşıḳmaḳ/oşuḳmaḳ (اوشقماق)* maddesinde ‘ızdırap, kararsızlık ve acele’ anlamları verilmiştir. Şiir: *didiler ol şūḫ her dem **oşuḳup** evdin çıḳar / cān işi çıḳmaḳġa her dem ıżṭırāb oldı bana.* LN s.285 ‘baʿzi nüsaḫda żamm-ıla *oşuḳmaḳ* kitābet olınur’.

aşuḳa min (آشوقامين), aşuḳur min (آشوقورمين), aşuḳadur min (آشوقادورمين) ve aşuḳuram (آشوقورام) ‘acele ederim/ediyorum’.

aşuḳurum (آشوقوروم), aşuḳmaġım (آشوقماغيم) [9] ‘[benim] acele etmem’.

aşuḳmaġum (آشوقماغوم) ‘acele etmeyeceğim’.

aşuḳup (آشوقوب), aşuḳuban (آشوقوبان), aşuḳmış (آشوقميش) ‘acele etmiş’. Birincisine tanık olarak şiir:

aşuḳup tirlep [10] *ʿilācımġa yitiştiŋ͡ ey ṣubḥ::*

ni ʿaceb ger şerbet-i laʿliŋ͡ gülāb-āmiz irür::

آشوقوب تيرلاب علاجيمغه يتيشتينک ای صبح::

نی عجب کر شربت لعلينک کلاب اميز ايرور::

aşuḳmışaŋ͡ (آشوقميشانک) ‘acele etmişsin’.

aşuḳmas (آشوقماس) ‘acele etmez’. [11] Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

aşuḳması (آشوقماسی) ‘acele etmesi, acele etmezi’.

aşuḳmadın (آشوقمادين) ‘acele etmeden, acele etmemiş’.

aşuḳup bolmas (آشوقوب بولماس), aşuḳsa bolmas (آشوقسا بولماس), [12] aşuḳmaḳ olmas (آشوقماق اولماس) ‘acele etmek olmaz’.

aşuḳa almas (آشوقا آلماس) ‘acele etmek olmaz’.

aşuḳa aşuḳa (آشوقا آشوقا) ‘acele ederek’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

aşuḳay (آشوقای), [13] aşuḳayın (آشوقايين) ‘acele edeyim, acele etsin, acele edesin’.

aşuḳsaḳ (آشوقساق), aşuḳġay biz (آشوقغای‌بيز), aşuḳalı (آشوقالی), aşuḳalıŋ͡ (آشوقالينک) ‘acele edelim’.

aşuḳġalı (آشوقغالی)‘acele etmek için, acele [14] etmiş’.

aşuḳġaç (آشوقغاج) ‘acele edince’.

aşuḳġuçı (آشوقغوجی) ‘aceleci’.

aşuḳġuça (آشوقغوجه), aşuḳġunça (آشوقغونجه), aşuḳġança (آشوقغانجه) ‘acele edene kadar, acele ettiği/edeceği kadar’.

[15] aşuḳġum (آشوقغوم) ‘acele edeceğim’.

aşuḳġuŋ͡ (آشوقغونک) ‘acele edeceksin’.

aşuḳġusı (آشوقغوسی) ‘acele edecek’.

aşuḳġuluḳ (آشوقغولوق) ‘acele edilecek’.

aşuḳġay (آشوقغای), aşuḳa (آشوقا), [16] aşuḳsa (آشوقسا), aşuḳsun (آشوقسون), aşuḳdik (آشوقديک) ‘acele etse/ acele etsin’.

aşuḳġudik (آشوقغوديک), aşuḳurdik (آشوقورديک) ‘acele edilecek’.

aşukturmaḳ/ġ (آشوقتورماق/غ) [17] -zammeli şīn ve karaşat tā ve sakin ḳāf ile- geçişli mastardır. Anlamı 'acele ettirmek تعجیل فرمودن'. Kipleri aynen birinci şıktaki gibi [18] **tUr** (تور) ile türer.

aşlamaḳ/ġ (آشلاماق/غ) Rūmī Türkçesinde 'ağacı aşılamak پیوند کردن درخت'[756].

aşlanmaḳ/ġ (آشلانماق/غ) -sakin şīn ve nūn ile- 'aşılanmak پیوند شدن'.

[19] **aşınmaḳ/ġ (آشینماق/غ)** -kesreli şīn ve sakin nūn ile- Rūmī Türkçesinde 'aşınmak ساییده شدن و فرسوده شدن'.[757]

aşındı (آشیندی) 'aşındı'. Nitekim [20] *Tācü't-Tevārīḫ-i Âl-i 'Oṣmān*'da Ayaşofya Camisi vasfında Rūmī imla ile şöyle der:

> *ruḫām ve mermer-i ebyeż Marmara cezīresindin gemiler ile* [21] *ṭaşındı ve nice Ferhād-pīşe seng-tıraşlarıñg tīşeleri* ***aşındı****.*

رخام و مرمر ابیض مرمره جزیره‌سیندین کمیلر ایله طاشیندی و نیجه فرهاد بیشه سنگتراشلرنک تیشه‌لری اشیندی.

aşındurmaḳ/ġ (آشیندورماق/غ) geçişli mastardır. Anlamı 'aşındırmak ساییده کردن و فرسوده ساختن'.

[22] **İsimler (Cevāmid)**

aş (آش) 'yemek; ayrıca tecavüz etmek fiilinin emir biçimi طعام را گویند و نیز امر است از تجاوز کردن'.[758] Nitekim ***aşmaḳ*** (آشماق) mastarı kısmında izâh edildi.

aşar (آشار) [23] 'deve sürüsü ve tecavüz eder ve içer کله شتر و تجاوز میکند و می‌آشامد'.[759] Nitekim ***aşmaḳ*** (آشماق) ve ***aşamaḳ*** (آشاماق) başlığı altında yazılmıştır.

aşam/Aşam (آشام) *bādām* vezninde, [24] iki anlama gelir. Birincisi 'kat ve mertebe رتبه و طبقه'. Nitekim Herāt Merġanī [760] (مرغنی) Köşkü vasfında *Vaḳfnāme*'nin *Dībāçe*'sinde şöyle der:

> *ṭarḥı iki* [25] ***aşam*** *irdi ḳuyıġı* ***aşamı*** *tīrelikdin firāḳ şāmi ve yuḳarıġı* ***aşamı*** *bozuġluḳdın firāḳ ehli köñgli öyidin* [761] *nişānī*

طرحی ایکی آشام ایردی قویینی اشامی تیرهلیک‌دین فراق شامی و یوقاریغی آشامی بوزوغلوقدین

---

[756] BM 41v.18 **aşlamaḳ/ġ :** LÇ s.14 *aşlamaḳ (آشلاماق)* 'iṭʿām etmek, yemek vermek'; fakat *aşlatmaḳ (آشلاتماق)* 'iṭʿām etmek, aş ve ṭaʿām yedirmek, ağaç aşlamaḳ, peyvend'.

[757] BM 41v.19 **aşınmaḳ/ġ** : LÇ s.14 *aşınmaḳ (آشنماق)* 'yonıla yonıla, oḳalana oḳalana köhne ve fersude olmaḳ'.

[758] BM 41v.22 **aş** : LÇ s.13 *aş (آش)* 'ṭaʿām, ġıẕā ve pilava daḫı denilür'. Krş. K.Az.T. *aş* '1. yemek, bişmiş; 2. pilav, 3. un, pirinç, yarma vs.'den yapılan sulu yemek; horra' (AzDİL, c.1: 149), G.Az.T. *aş* 'çorbaya benzer bir tür sulu yemek'.

[759] BM 41v.22 **aşar** : LÇ s.13 *aşar (آشار)* 'deve sürisi'.

[760] BM 41v.24 **Merġanī :** 'Herat'ın güzel yerlerinden birinin adı. Nitekim şöyle der, şiir: *ey ki Nevāyī ülfeti ravżaġa yoḳ-turur didiñg // asru taʿaccub iyleme Merġanīyi Herī müdür'* (bkz. BM 365r.16).

[761] BM 41v.25 **ölidin:** *öyidin* olarak düzeltildi.

[26] İkincisi ‘yemek ve içmek اکل و شرب’ anlamına gelir. Nitekim şarap anlamında şöyle der, şiir:

lʿal-i şevḳin yaşurur min ḳan yutup tā sag̈ min::

asray alman [27] *özni gül-gūn bāde* ***aşam*** *iylegeç::*

لعلی شوقین یاشورور مین قان یوتوب تاساق مین::

آسرای آلمان اوزنی کلکون باده اشام ایلاکاج::

Bu anlamda Farsçayla ortaktır. Farsçada üç anlam ifade eder. Birincisi ‘ihtiyaç olduğu kadar yemek خوراک بقدر حاجت’; ikincisi [**Aşam**] [28] ‘Bengāle’nin doğusu ve kuzeyi arasında bir vilayet olup bu vilayette ûd iyi olur نام ولایتی است مابین مشرق و شمال بنکاله که در انولایت عود خوب میشود’. Üçüncüsü [**āşām**] ‘pişmiş pirincin suyu آب برنج پخته’.[762]

aşama (آشامه) -hā ile biten fethalı mīm ile- [29] ‘kat, tabaka طبقه و مرتبه’. Nitekim şöyle der, şiir:

köñgül ḫarābeside saldı ṭarḥ-ı mihriñg ʿışḳ::

ki öy havālıġ irür [BM 42r.1] *boldı çün dü* ***aşama****::*

کونکول خرابه‌سیدا سالدی طرح مهرینک عشق::

که اوی هوالیغ ایرور بولدی چون دو آشامه::

eşkek (اشکک) -sakin şīn ve ikinci kāf ve fethalı birinci kāf ile- ‘gemi küreği پاروی کشتی’.[763] Bilmiyorum (لاادری), şiir:

baḫr-ı eşk içre iki [2-4] *köz boldılar zūraḳ miṣāl::*

iki ṣaf kirpikler ***eşkek****ler boluptur her ṭaraf::*

بحر اشک ایچرا ایکی کوز بولدیلار زورق مثال::

ایکی صف کیرپیکلار اشککلار بولوبتور هر طرف::

aşlav (آشلاو) -sakin şīn ve vāv ile- ‘hayvanların su içmesi için kuyuların yanına bırakılan taş ve ağaçtan yapılmış büyük bir kap ظرف بزرکیست که از سنک و چوب تراشیده در کنار چاهها کذاشته حیواناترا در میان آن آب دهند’. [764]

aşlıġ (آشلیغ) -kesreli lām ile- ‘tahıl غله’[765]. Nitekim *Mecālisü’n-Nefāis*’te Seyid Caʿfer Nūrbaḫş ile ilgili şöyle der:

---

[762] BM 41v.23 **aşam/āşām/Aşam** : LÇ s.13 *aşam (آشام)* ve *aşama (اشامه)* ‘ṭabaḳa, mertebe, ekl ve şurb; pirinç ḥalimi’.

[763] BM 42r.1 **eşkek** : LÇ s.14 *eşkek (اشکک)* ‘kürek, yaʿnī muṭlaḳ ḳayıḳçı küreği’.

[764] BM 42r.2 **aşlav** : LÇ s.14 *aşlar (آشلار)* ‘ḥayvānlara şu vermek üzere ḳuyuların yanıbaşına ḳonılan ṭaş veya aġaçdan maʿmūl büyük ḳabla ve tekneye denilür’.

[765] BM 42r.3 **aşlıġ** : LÇ s. 14 *aşlıġ (اشلیغ)* ‘mā’kūlāt, ḥavāyic, levāzim, ẕaḫīre’; ŞT 328 *aşlıḳ* ‘yemeklik’; FT s.489 *aşlıġ (اشلیغ)* ‘tahıl ve tohum’, 505 *aşlıḳ (اشلیق)* ‘galle, tahıl, buğday, arpa ve onun gibi; bağış yapan kişi, kerem sahibi; DLT E.A. *aşlık* ‘mutfak’(70/55).

pādişāh iʿzāz ve ikrām ḳılġandın soñgra yılda biş biñg altun parmaḳ [5] *ve iki yüz ḫarvār* ***aşlıġ*** *vech-i maʿāş içün muḳarrar ḳıldı.*

پادشاه اعزاز و اکرام قیلغان‌دین سونکرا بیلدا بیش بینک آلتون پارماق و ایکی یوز خروار آشلیغ وجه معاش ایچون مقرر قیلدی.

aşlıġçı (آشلیغچی) ‘depolayıcı ذخیره‌چی’.[766]

aşuġ (آشوغ) ve aşuḳ (آشوق) ‘ayak aşık kemiği یا غوزک’[767]. Arapçada كعب’. [6] Nitekim *Tārīḫ-i Enbiyā*’da Ḥażret-i Mūsā (aleyhi’s-selām) ve Ḳārūn’un zikrinde şöyle der:

Mūsā ʿaleyhi’s-selām yirge ayttı: Yā arż ḫaẓiyet, [7-8] *yir Ḳārūnnı* ***aşuġ****ıġaça özige yarttı.*

موسی علیه‌السلام بیرکا ایتتی یا ارض خذیه یر قارون‌نی آشوغیغه‌جه اوزیکا یارتتی

aşuklusligi (آشوقلوسلیکی) ‘diz kapağı kemiği استخوان سر زانو’[768].

aşı (آشی) -kesreli şīn ile- *kāşı* vezninde, Rūmī Türkçesinde ‘ağacı aşılamak için kesilen ince dal شاخچه نازک بود که بریده بر درخت پیوند کنند’.

şād ile

aşlan (اصلان) -Rūmī imla ile- *esed* anlamında ‘arslan شیر’ demektir. Çağatay lügatinde sīn ile yazılır.

[9] **Türeyenler (Müştaḳḳāt)**

Acem ġayn’ı ile

aġmaḳ/ġ (آغماق/غ) ‘yükselmek, ağmak, urûc etmek بالا رفتن و عروج کردن’.[769]

aġdı (آغدی) ‘yükseldi’. Nitekim Nāṣır (ناصر) şöyle der, şiir:

ümmeti ʿārın küter men [10] *kök üze* ***aġdı*** *Mesīḥ::*

ümmetiniñg ḳayġusıdın yirde ḳalġay Muṣṭafā::

امتی عارین کوتارمان کوک اوزه آغدی مسیح::

امتی نینک قایغوسیدین یرده قالغای مصطفی::

Şiir (bilmiyorum):

Ṭūra Mūsā çıḳtı dem sāz iyledi::

---

[766] BM 42r.5 **aşlıġçı** : Lç s.14 *aşlıġcı (اشلیغجی)* ‘erzāḳ mültezimi, ẓaḫīre müta‘ahhidi; ordu vekilḫarcı’.

[767] BM 42r.6 **aşuġ** ve **aşuḳ:** DLT E.A. *aşuk* ‘demir tolga’(46/32), ‘insanın ve başka şeylerin aşık kemiği’(51/31, 371/294); LN s.127 *aşuḳ* ‘toğuğa derler ve dirsek kemüğine derler’.

[768] BM 42r.7 **aşuḳlusligi** : ML, Barutcu 1996: 97 *aşuġluġ ilik* ‘aşık mafsalı üstü (yemeklik koyun uzuvları)’; LÇ s.14 *aşuḳluḳ (أشوقلوق)* ‘diz ḳapağı, ağırşaḳı’. Sözcüğü Clauson (1960: 35) *aşuklu silikli* olarak okumuş. Senglah’la sınırlı ve en erken sözlük verisi olarak gözüken bu sözcük, ***aşuklug süñgüki*** veya ***aşuḳluġ süñgeki*** veya ***aşuklug yiliki*** için bir yanlış yazım olmalı.

[769] BM 42r.9 **aġmaḳ/ġ :** LÇ 15 *aġmaḳ (اغماق)* ‘ṭayarān ve ‘urūc ve ṣu‘ūd etmek, her yana ḳayup debelenmek; meyl’.

kökge İdrīs [11] **aġdı** *pervāz iyledi::*

طوره موسی چیقتی دم ساز ایلادی::

کوککا ادریس آغدی پرواز ایلادی::

aġduḳ (آغدوق) ‘yükseldik’.

aġar (آغار) ve **aġadur** (آغادور) ‘yükselir/yükseliyor’. **aġar** (آغار) fâil ve mastar anlamına da gelir.

aġmaydur (آغمایدور) ‘yükselmiyor, [12-13] yükselmemiş’.

aġġan (آغغان), **aġarġan** (آغارغان), **aġadurġan** (آغادورغان) ‘yükselen, yükselmiş’. Mastar anlamına da gelir.

aġ (آغ) ve **aġġıl** (آغغیل) tekil ikinci kişi emir fiili. ***aġ*** (آغ) ‘tuzak ve beyaz دام و رنک سفید’ anlamları da ifade eder. Nitekim “İsimler” kısmında yazılacaktır.

aġma (آغما), **aġmaġıl** (آغماغیل) olumsuz ikinci kişi emir fiili.

aġıńg (آغینک), [14] **aġıńgız** (آغینکیز), **aġıńglar** (آغینکلار) çoğul ikinci kişi emir fiili.

aġmańg (آغمانک), **aġmańgız** (آغمانکیز), **aġmańglar** (آغمانکلار) olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili.

aġman (آغمان), **aġmas min** (آغماسمین) ‘yükselmem’.

aġayın (آغایین), [15] **aġar min** (آغارمین), **aġadur min** (آغادورمین), **aġaram** (آغارام) ‘yükselirim’.

aġarım (آغاریم), **aġmaġım** (آغماغیم) ‘[benim] yükselmem’.

aġmaġum (آغماغوم) ‘yükselmeyeceğim’.

aġsańg (آغسانک), **aġıp** (آغیب), [16] **aġıban** (آغیبان), **aġmış** (آغمیش) ‘yükselmiş’.

aġmışańg (آغمیشانک) ‘yükselmişsin’.

aġmas (آغماس) ‘yükselmez’. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

aġması (آغماسی) ‘yükselmesi ve yükselmezi’.

[17] **aġmadın** (آغمادین) ‘yükselmeden, yükselmemiş’.

aġıp bolmas (آغیب بولماس), **aġsa bolmas** (آغسا بولماس), **aġmaḳ olmas** (آغماق اولماس) ‘yükselmek olmaz’.[770]

aġa almas (آغا آلماس) ‘yükselemez’.

aġa aġa (آغا آغا) [18] ‘urûc ederek’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

aġay (آغای), **aġayın** (آغایین) ‘yükseleyim, yükselsin, yükselesin’.

aġsaḳ (آغساق), **aġġa biz** (آغغابیز), **aġġay biz** (آغغایبیز), [19] **aġalı** (آغالی), **aġalıńg** (آغالینک) ‘yükselelim’. **aġsaḳ** (آغساق) ‘topal لنک’ anlamına da gelir.

aġġalı (آغغالی) ‘yükselmek için, yükseleli’.

---

[770] BM 42r.17 **‘yükseldi’** (بالا رفت). Muhtemelen نمی‌توان sözü düşmüştür. Doğrusu نمی‌توان بالا رفت ‘yükselmek olmaz’.

aġġaç (آغغاج) ‘yükselince’.

[20] **aġġuçı** (آغغوجی) ‘yükselen’.

aġġum (آغغوم) ‘yükseleceğim’.

aġġuñg (آغغونک) ‘yükseleceksin’.

aġġusı (آغغوسی) ‘yükselecek’.

aġġuluḳ (آغغولوق) [21] ‘yükselecek (olan)’.

aġġay (آغغای), **aġa** (آغا), **aġsa** (آغسا), **aġsun** (آغسون), **aġdik** (آغدیک) ‘yükselse/yükselsin’.

aġġudik (آغغودیک)[771], **aġardik** (آغاردیک) ‘yükselecek, yükseldiği/yükseleceği gibi’.

aġdurmaḳ/ġ (آغدورماق/غ) [22] ‘yükseltmek, urûc ettirmek فرستادن و ببالا فرمودن عروج’.

Geçişli mastar olup kipleri kurala göre **/dUr/** ile türer.

aġarmaḳ/ġ (آغارماق/غ) -fethalı ġayın ve sakin [23] karaşat rā ile- ‘beyazlaşmak سفید شدن’.

ḳāf ile de kullanılır.

aġardı (آغاردی) ‘ağardı’.

aġarduḳ (آغاردوق) ‘ağardık’.

aġarur (آغارور), **aġaradur** (آغارادور) ‘ağarır/ağarıyor’. [24] İkincisine tanık olarak şiir:

ġam şāmı dimeñg ṣubḥ ki kök şem‘in öçürgen::
*eşkim suyıdur ol ki yıraḳtın **aġaradur**::*

غم شامی دیمانک صبح که کوک شمعین اوچورکان::
اشکیم سویی‌دور اول که بیراقتین آغارادور::

aġarur (آغارور) [25] fâil ve mastar anlamına da gelir.

aġarmaydur (آغارمایدور) ‘ağarmıyor, ağarmamış’.

aġarġan (آغارغان), **aġarurġan** (آغارورغان), **aġaradurġan** (آغارادورغان) ‘ağaran, ağarmış’. [26] Birincisine ikinci anlamda tanık olarak şiir:

maḫfī ġamıñg yazarda yıġılġan yitikçe bar::
*derdiñg nihān tutardın **aġarġan** [27] sünğeklerim::*

مخفی غمینک یازاردا بیغیلغان یتیک‌جه بار::
دردینک نهان توتاردین آغارغان سونکاک‌لاریم::

Mastar anlamına da gelirler.

aġara (آغارا) - sakin rā ile- ve **aġar** (آغارو) - zammeli rā ile- ve **aġarġıl** (آغارغیل) [28] olumsuz ikinci kişi emir fiili.

aġarman (آغارمان), **aġarmas min** (آغارماس‌مین) ‘ağarmam’.

---

[771] BM 42r.21 **aġudik:** *aġġudik* olarak düzeltildi.

ağara min (آغارامین), **ağarur min** (آغاردورمین)[772], **ağaradur min** (آغارادورمین), **ağaruram** (آغارورام) ‘ağarıyorum’.

[29] **ağarurum** (آغارورورم), **ağarmaġım** (آغارماغیم) ‘[benim] ağarmam’.

ağarmaġum (آغارماغوم) ‘ağarmayacağım’.

ağarıp (آغاریب), **ağarıban** (آغاریبان), **ağarmış** (آغارمیش) ‘ağarmış’.

[BM 42v.1] **ağarmışaŋg** (آغارمیشانک) ‘ağarmışsın’.

ağarmas (آغارماس) ‘ağarmaz’. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

ağarması (آغارماسی) ‘ağarması, ağarmazı’.

ağarmadın (آغارمادین) [2] ‘ağarmadan, ağarmamış’.

ağarıp bolmas (آغاریب بولماس), **ağarsa bolmas** (آغارسا بولماس), **ağarmaḳ olmas** (آغارماق اولماس) ‘ağarılmaz’.

ağara almas (آغارا آلماس) ‘ağaramaz’.

[3] **ağara ağara** (آغارا آغارا) ‘ağararak’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

ağaray (آغارای), **ağarayın** (آغارایین) ‘ağarayım, ağarsın, ağarasın’.

[4] **ağarsaḳ** (آغارساق), **ağarġa biz** (آغارغابیز), **ağarġay biz** (آغارغای‌بیز), **ağaralı** (آغارالی), **ağaralıŋg** (آغارالینک) ‘ağaralım’.

ağarġalı (آغارغالی) ‘ağarmak için, ağaralı’.

ağarġaç (آغارغاج) [5] ‘ağarınca’.

ağarġuçı (آغارغوجی) ‘ağaran’.

ağarġuça (آغارغوجه), **ağarġunça** (آغارغونجه), **ağarġança** (آغارغانجه) ‘ağarana kadar, ağardığı/ağaracağı kadar’.

ağarġum (آغارغوم) [6] ‘ağaracağım’.

ağarġuŋg (آغارغونک) ‘ağaracaksın’.

ağarġusı (آغارغوسی) ‘ağaracak’.

ağarġuluḳ (آغارغولوق) ‘ağarılacak’.

ağarġay (آغارغای), **ağara** (آغارا), **ağarsa** (آغارسا), [7] **ağarsun** (آغارسون), **ağardik** (آغاردیک) ‘ağarsa/ağarsın’.

ağarġudik (آغارغودیک) ve **ağarurdik** (آغاروردیک) ‘ağaracak, ağardığı/ağaracağı gibi’. Birincisine [8] birinci anlamda tanık olarak şiir:

arımas eşkim bile közniŋg ḳızarġan regleri::
baḥr mevcidin ***ağarġudik*** *imes mercān ḳızıl::*

---

[772] BM 42r.28 **ağarur min :** Metinde **ağardur min.** MMH’ın tam listesini verdiği fiillerden olan bu fiil, kendi sıralamasına göre **ağardur min** (آغاردورمین) değil, **ağarur min** (آغارورمین) olarak düzeltilmelidir. Bir yanlış yazım olmalıdır. Yazar, fiilin ‘geçişlisi’ni aşağıda BM 42v.9 **ağartmaḳ/ġ (آغارتماق/غ)** kiplerinin “birinci şıktaki gibi tā harfiyle yapılır” kaydı ile vermiştir.

اریماس اشکیم بیله کوزنینک قیزارغان رکلاری::

بحر موجی دین آغارغودیک ایماس مرجان قیزیل::

aġartmaḳ/ġ (آغارتماق/غ) [9] -sakin karaşat rā ve tā ile- 'ağartmak سفید کردن' geçişli mastardır ve kipleri birinci şıktaki gibi tā harfiyle yapılır.

aġrımaḳ/ġ (آغریماق) [10] -sakin ġayın ve kesreli karaşat rā ile- iki anlamı var. Birincisi 'ağrımak بدرد آمدن', ikincisi 'incinmek رنجیدن'.[773]

aġrıdı (آغریدی) 'ağrıdı, incindi'.

aġrıdıḳ (آغریدیق) 'ağrıdık, [11] incindik'.

aġrır (آغریر), **aġrıydur** (آغریدور) 'ağrır/ağrıyor, incinir/inciniyor'. Birincisine tanık olarak birinci anlamda şiir:

ḫāl-i hicridin Nevāyī kö͡ngli [12] ***aġrır*** *eyle kim::*

aġrıġay ilnin͡g ḳara dāġ-ı nihānıdın tüşüp::

خالی هجری‌دین نوائی کونکلی آغریر ایله کیم::

آغریغای ایل نینک قراداغ نهانی‌دین توشوب::

İkincisine tanık olarak da *Nesāyimü'l-Maḥabbe*'de ʿAyn'uz-zamān Kīlī'nin zikrinde şöyle [13] der:

ol seyyid çün Şīrāzġa yitti pādişāh işikige bardı didiler ki içi ***aġrıydur****.*

اول سید چون شیرازغه یتتی پادشاه ایشیکی‌کا باردی دیدیلار که ایچی آغریدور

aġrır (آغریر) fâil ve mastar anlamına da gelir. [14] Nitekim mastar anlamında şöyle der, şiir:

tendin oḳun͡gnı çikseler ***aġrır****dın irmes şīvenim::*

andın ḳılur min nevḥa kim ayru tüşer [15] *cāndın tenim::*

تن‌دین اوقونکنی چیکسالار آغریردین ایرماس شیونیم::

آندین قیلورمین نوحه کیم آیرو توشار جان‌دین تنیم::

aġrımaydur (آغریمایدور) 'ağrımıyor, incinmiyor'.

aġrıġan (آغریغان), **aġrırġan** (آغریرغان), **aġrıydurġan** (آغریدورغان) 'ağrıyan, incinen, ağrımış, incinmiş'. [16] Mastar anmaına da gelirler.

aġrı (آغری), **aġrıġıl** (آغریغیل) tekil ikinci kişi emir fiili.

aġrıma (آغریما), **aġrımaġıl** (آغریماغیل) olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili.

aġrıma (آغریما), **aġrımaġıl** (آغریماغیل) olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili.

aġrın͡g (آغرینک), **aġrın͡gız** (آغرینکیز), [17] **aġrın͡glar** (آغرینکلار) çoğul ikinci kişi emir fili.

---

[773] BM 42v.9 **aġrımaḳ/ġ :** LÇ s.15 *aġrımaḳ (آغریماق)* 'acımaḳ, muẕṭarıb olmaḳ; derd ve renc şekmek'.

a̓ġrımaṅg (آغریمانک), **a̓ġrımaṅgız** (آغریمانکیز), **a̓ġrımaṅglar** (آغریمانکلار) olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili.[774]

[18] **a̓ġrıman** (آغریمان), **a̓ġrımas min** (آغریماس‌مین) ‘ağrımam, incinmem’.

a̓ġrıy min (آغری‌مین), **a̓ġrır min** (آغریرمین), **a̓ġrıydur min** (آغریدورمین), **a̓ġrıram** (آغریرام) ‘ağrıyorum, inciniyorum’.

a̓ġrırım (آغریریم), **a̓ġrımaġım** (آغریماغیم) [19] ‘[benim] ağrımam, incinmem’.

a̓ġrımaġum (آغریماغوم) ‘ağrımayacağım, incinmeyeceğim’.

a̓ġrıp (آغریب), **a̓ġrıban** (آغریبان), **a̓ġrımış** (آغریمیش) ‘ağrımış, incinmiş’. [20] Birincisine birinci anlamda tanık olarak şiir:

ilkige māvī keten ol şūḫ niyüçün çırmamış::

*gūyiyā köp tīġ-i ẓulm urmaḳtın **a̓ġrıp** başlamış::*

ایلکی‌کا ماوی کتان اول شوخ نیوچون چیرمامیش::

کوییا کوپ تیغ ظلم اورماقتین آغریب باشلامیش::

[21] *Tarīḫ-i Babürī*’de ikinci anlamda şöyle denir:

*vilāyet illeri bulardın bisyār **a̓ġrıp** idiler.*

ولایت ایل‌لاری بولاردین بسیار آغریب ایدیلار::

a̓ġrımışaṅg (آغریمیشانک) ‘ağrımışsın, incinmişsin’.

[22] **a̓ġrımas** (آغریماس) ‘ağrımaz, incinmez’. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

a̓ġrıması (آغریماسی) ‘ağrıması, ağrımazı ve incinmesi, incinmezi’.

[23] **a̓ġrımadın** (آغریمادین) ‘ağrımadan, ağrımamış, incinmeden, incinmemiş’.

a̓ġrıp bolmas (آغریب بولماس), **a̓ġrısa bolmas** (آغریسا بولماس), **a̓ġrımaḳ olmas** (آغریماق اولماس) ‘ağrımak olmaz, [24] incinmek olmaz’.

a̓ġrıy almas (آغری آلماس) ‘ağrıyamaz, incinemez’.

a̓ġrıy a̓ġrıy (آغری آغری) ‘ağrıyarak, incinerek’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

[25] **a̓ġrıy** (آغری), **a̓ġrıy min** (آغری‌مین) ‘ağrıyayım, ağrıya, ağrıyasın ve incineyim, incine, incinesin’.

a̓ġrısaḳ (آغریساق), **a̓ġrıġa biz** (آغریغابیز), **agrıġay biz** (آغریغای‌بیز), **a̓ġrılı** (آغریلی), **a̓ġrılıṅg** (آغریلینک) ‘ağrıyayım, incineyim’.

[26] **a̓ġrıġalı** (آغریغالی) ‘ağrımak için, ağrıyalı ve incinmek için, incineli’.

a̓ġrıġaç (آغریغاج) ‘ağrıyınca, incininceٍ’.

a̓ġrıġuçı (آغریغوجی) [27] ‘ağrıyıcı, incinici’.

a̓ġrıġuça (آغریغوجه), **a̓ġrıġunça** (آغریغونجه), **a̓ġrıġança** (آغریغانجه) ‘ağrıyana kadar, ağrıdığı/ağrıyacağı kadar ve incinene kadar, incindiği/incineceği kadar’.

---

[774] BM 42v.17 **a̓ġrıṅg**, **a̓ġrıṅgız** ve **a̓ġrıṅglar** yanlışlıkla tekrar yazılmış ve daha sonra üstü çizilmiştir.

[28] **aġrıġum** (آغريغوم) ‘ağrıyacağım, incineceğim’.

aġrıġuñ (آغريغونک) ‘ağrıyacaksın, incineceksin’.

aġrıġusı (آغريغوسی) ‘ağrıyacak, incinecek’.

[29] **aġrıġuluk** (آغريغولوق) ‘ağrıyacak (olan), incinecek (olan)’.

aġrıġay (آغريغای), **aġrısa** (آغريسا), **aġrısun** (آغريسون) **aġrıdik** (آغريديک) ‘ağrısa/ağrısın ve incinse/incinsin’. Birincisine tanık olarak [BM 43r.1] birinci anlamda şiir:

*yaman ḫālımġa baġrı **aġrıġay** her kimse kim körse::*

baġır pergālesidin ḳanġa bulġanġan ʿuẕārımnı::

یامان حالیمغه باغری آغریغای هر کیمسه کیم کورسا::

باغیر پرکاله‌سی‌دین قانغا بولغانغان عذاریمنی::

[2] **aġrıġudik** (آغريغوديک), **aġrırdik** (آغريرديک) ‘ağrıyacak, ağrıdığı/ağrıyacağı gibi ve incinecek, incindiği/incineceği gibi’. Birincisine tanık olarak şiir:

[3] *ḫasta köñlümde ki her sāʿat birev sarı barur::*

*menʿ ḳıldım irse baġrı **aġrıġudik** yalbaru::*

خسته کونکلومده که هر ساعت بیراو ساری بارور::

منع قیلدیم ایرسا باغری اغریغودیک یالبارو::

aġrıtmaḳ/ġ (آغريتماق/غ) -tā ile- [4] geçişli mastardır. Anlamı, ‘ağrıtmak, incitmek بدرد آوردن و رنجانیدن’. Kipleri birinci şıktaki gibi **tā** harfiyle yapılır.

aġırlamaḳ/ġ (آغيرلاماق/غ) -kesreli ġayın [5] ve sakin karaşat rā ile- ‘ağır tutmak سنکین داشتن’. Mecazen ‘tazim etmek تعظیم کردن’[775].

aġırladı (آغيرلادی) ‘tazim etti’.

aġırladuḳ (آغيرلادوق) ‘tazim ettik’.

[6] **aġırlamadıñ** (آغيرلامادينک) ‘tazim etmedin’. Nitekim Fużūlī şöyle der, Rūmī imla ile şiir:

ḳıymadıñ sākin-i kūyuñ oluna bīgāneniñ::

*bir [7] içim su ile **aġırlamadıñ** mihmānıñ::*

قیمدینک ساکن کویونک اولنه بیکاننک::

بیر ایچیم سویله آغیرلامادینک مهمانینک::

aġırlar (آغيرلار), **aġırlaydur** (آغيرلايدور) ‘tazim eder/ediyor’. **aġırlar** (آغيرلار) fâil ve mastar anlamına da gelir.

aġırlamaydur (آغيرلامايدور) [8] ‘tazim etmiyor, tazim etmemiş’.

---

[775] BM 43r.4 **aġırlamaḳ/ġ** : DLT E.A. *agırla-* ‘ağırlamak, ihsan etmek, ikram etmek’(594/487, 38/25, 152/132, 595/488, 65/52, 125/132).

ağırlaġan (آغیرلاغان), **ağırlaydurġan** (آغیرلایدورغان) ‘tazim eden, tazim etmiş’. Mastar anlamına da gelirler.

ağırla (آغیرلا), [9] **ağırlaġıl** (آغیرلاغیل) tekil ikinci kişi emir fiili.

ağırlama (آغیرلاما), **ağırlamaġıl** (آغیرلاماغیل) olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili.

ağırlaŋ (آغیرلانک), **ağırlaŋız** (آغیرلانکیز), **ağırlaŋlar** (آغیرلانکلار) çoğul ikinci kişi [10] emir fiili.

ağırlamaŋ (آغیرلامانک), **ağırlamaŋız** (آغیرلامانکیز), **ağırlamaŋlar** (آغیرلامانکلار) olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili.

ağırlaman (آغیرلامان), **ağırlamas min** (آغیرلاماسمین) ‘tazim etmem’.

ağırlay min (آغیرلایمین), [11] **ağırlar min** (آغیرلارمین), **ağırlaydur min** (آغیرلایدورمین), **ağırlaram** (آغیرلارام) ‘tazim ederim/tazim ediyorum’.

ağırlarım (آغیرلاریم), **ağırlamaġım** (آغیرلاماغیم) ‘[benim] tazim etmem’.

ağırlamaġum (آغیرلاماغوم) ‘tazim etmeyeceğim’.

[12] **ağırlap** (آغیرلاب), **ağırlaban** (آغیرلابان), **ağırlamış** (آغیرلامیش) ‘tazim edip/etmiş’.

ağırlamışaŋ (آغیرلامیشانک) ‘tazim etmişsin’.[776]

ağırlamas (آغیرلاماس) ‘tazim etmez’. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da [13] gelir.

ağırlaması (آغیرلاماسی) ‘tazim etmesi, tazim etmezi’.

ağırlamadın (آغیرلامادین) ‘tazim etmeden ve tazim etmemiş’.[777]

ağırlap bolmas (آغیرلاب بولماس), **ağırlasa bolmas** (آغیرلاسا بولماس), [14] **ağırlamaḳ olmas** (آغیرلاماق اولماس) ‘tazim edilemez’.

ağırlay almas (آغیرلای آلماس) ‘tazim edilemez’.

ağırlayu (آغیرلایو), **ağırlay ağırlay** (آغیرلای آغیرلای) ‘tazim ederek’. Tekrar edilmeden de [15] kullanılır.

ağırlay (آغیرلای), **ağırlayın** (آغیرلایین) ‘tazim edeyim, tazim etsin, tazim edesin’.

Birincisine tanık olarak birinci anlamda şiir:

ża‘fdin çıḳmas demim n’itip ***ağırlay*** [16] *itlerin::*

kim ḳolarġa ‘özr merdümluḳ baġırdın ḳan kirek::

ضعف‌دین چیقماس دمیم نیتیب آغیرلای ایت‌لارین::

کیم قولارغه عذر مردملوق باغیردین قان کیراک::

Anlamı: Halktan özür dilemek için bağırdan (ciğerden) kan akması gerekiyor. Ben ise zayıflıktan nefesim -diğer anlama göre [17] kanım - çıkmıyor. Nasıl onun köpeklerine tazim edebilirim.

---

[776] BM 43r.12’de yanlış olarak **‘tazim edelim’** (تعظیم کنیم) yazılmıştır, düzeltildi.

[777] BM 43r.13’te *tazim etmeden* (از تعظیم کردن) yerine **tazim etmek** (تعظیم کردن) yazılmıştır, düzeltildi.

[18] **aġırlasaḳ** (آغیرلاساق), **aġırlaġa biz** (آغیرلاغابیز), **aġırlaġay biz** (آغیرلاغایبیز), **aġırlay** (آغیرلای), **aġırlalıñg** (آغیرلالینک) ‘tazim edelim’.

aġırlaġalı (آغیرلاغالی) ‘tazim etmek için, tazim edeli’.

[19] **aġırlaġaç** (آغیرلاغاج) ‘tazim edince’.

aġırlaġuçı (آغیرلاغوجی) ‘tazim edici’.

aġırlaġuça (آغیرلاغوجه), **aġırlaġunça** (آغیرلاغونجه), **aġırlaġança** (آغیرلاغانجه) ‘tazim edene kadar, tazim ettiği/edeceği kadar’.

[20] **aġırlaġum** (آغیرلاغوم) ‘tazim edeceğim’.

aġırlaġuñg (آغیرلاغونک) ‘tazim edeceksin’.

aġırlaġusı (آغیرلاغوسی) ‘tazim edecek’.

aġırlaġuluḳ (آغیرلاغولوق) ‘tazim edilecek’.

[21] **aġırlay** (آغیرلای), **aġırlasa** (آغیرلاسا), **aġırlasun** (آغیرلاسون), **aġırladik** (آغیرلادیک) ‘tazim etse/etsin’.

aġırlaġudik (آغیرلاغودیک), **aġırlardik** (آغیرلاردیک) ‘tazim edilecek, tazim ettiği/edeceği gibi’.

[22] **aġırlatmaḳ/ġ (آغیرلاتماق)** - tā ile- ‘tazim ettirmek تعظیم فرمودن’. geçişli mastar olup kipleri kurala göre **tā** ile yapılır.

aġnamaḳ/ġ (آغناماق) -sakin [23] ġayın ve fethalı nūn ile- ‘yerde yuvarlanmak, ağnamak بر خاک غلطیدن’[778]. Arapçada *merāġat* “مراغه” denir.

aġnadı (آغنادی) ‘yuvarlandı’.

aġnaduḳ (آغنادوق) ‘yuvarlandık’.

aġnar (آغنار), **aġnaydur** (آغنایدور) [24] ‘yuvarlanır/yuvarlanıyor’. **aġnar** (آغنار) fâil ve mastar anlamına da gelir.

aġnamaydur (آغنامایدور) ‘yuvarlanmıyor, yuvarlanmamış’.

aġnaġan (آغناغان), **aġnaġarġan** (آغناغارغان), **aġnaydurġan** (آغنایدورغان) [25] ‘yuvarlanan, yuvarlanmış’. Mastar anlamına da gelir.

aġna (آغنا), **aġnaġıl** (آغناغیل) tekil ikinci kişi emir fiili.

aġnama (آغناما), **aġnamaġıl** (آغناماغیل) olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili.

[26] **aġnañg** (آغنانک), **aġnañgız** (آغنانکیز), **aġnañglar** (آغنانکلار) çoğul ikinci kişi emir fiili.

aġnamañg (آغنامانک), **aġnamañgız** (آغنامانکیز), **aġnamañglar** (آغنامانکلار) olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili.

[27] **aġnaman** (آغنامان), **aġnamas min** (آغناماس‌مین) ‘yuvarlanmam’.

---

[778] BM 43r.22 **aġnamaḳ/ġ** : LÇ s. 16 *aġnamaḳ (اغناماق)* ‘gülmekden bayılkmaḳ, telebbüṭ etmek, debelenmek, kendinden geçmek, ġilīden’.

aġnay min (آغنای‌مین), **aġnar min** (آغنارمین), **aġnaydur min** (آغنایدورمین), **aġnaram** (آغنارام) ‘yuvarlanırım/yuvarlanıyorum’.

aġnarım (آغناریم), **aġnamaġım** (آغناماغیم) ‘[benim] yuvarlanmam’.

[28] **aġnamaġum** (آغناماغوم) ‘yuvarlanmayacağım’.

aġnap (آغناب), **aġnaban** (آغنابان), **aġnamış** (آغنامیش) ‘yuvarlanıp/yuvarlanmış’. Birincisine tanık olarak şiir:

lāle-gūn mey tābıdın ol ay [29] *ḳızarmış yā meger::*

şūḫluġdın lāle-zār üstide ***aġnap****tur ġazāl::*

لاله‌گون می تابی‌دین اول آی قیزارمیش یا مکر::

شوخلوغدین لاله‌زار اوستیدا آغنابتور غزال::

Üçüncüsüne tanık olarak şiir:

sürme bilen mü ol av [BM 43v.1] *közni ḳara iylemiş::*

yoḳsa Ḫotan cireni müşk içide ***aġnamış****::*

سرمه بیلان مو اول آو کوزنی قرا ایلامیش::

یوقسا ختن جیرانی مشک ایچیدا آغنامیش::

aġnamışaŋ (آغنامیشانک) ‘yuvarlanmışsın’.

aġnamas (آغناماس) ‘yuvarlanmaz’. [2] Fâil ve olumsuz mastar anlamı da ifade eder.

aġnaması (آغناماسی) ‘yuvarlanması, yuvarlanmazı’.

aġnamadın (آغنامادین) ‘yuvarlanmadan, yuvarlanmamış’.

aġnap bolmas (آغناب بولماس), [3] **aġnasa bolmas** (آغناسا بولماس), **aġnamaḳ olmas** (آغناماق اولماس) ‘yuvarlanılmaz’.

aġnay almas (آغنای آلماس) ‘yuvarlanamaz’.

aġnayu (آغنایو), **aġnay aġnay** (آغنای آغنای) ‘yuvarlanarak’. [4] Tekrar edilmeden de kullanılır.

aġnay (آغنای), **aġnayın** (آغنایین) ‘yuvarlanayım, yuvarlansın, yuvarlanasın’.

aġnasaḳ (آغناساق), **aġnaġa biz** (آغناغابیز), **aġnaġay biz** (آغناغای‌بیز), **aġnalı** (آغنالی), [5] **aġnalıŋ** (آغنالینک) ‘yuvarlanalım’.

aġnaġalı (آغناغالی) ‘yuvarlanmak için, yuvarnalalı’.

aġnaġaç (آغناغاج) ‘yuvarlanınca’.

aġnaġuçı (آغناغوجی) ‘yuvarlanan’.

aġnaġuça (آغناغوجه), [6] **aġnaġunça** (آغناغونجه), **aġnaġança** (آغناغانجه) ‘yuvarlanana kadar, yuvarlandığı/yuvarlanacağı kadar’.

aġnaġum (آغناغوم) ‘yuvarlanacağım’.

aġnaġuŋ (آغناغونک) ‘yuvarlanacaksın’.

aġnaġusı (آغناغوسی) [7] ‘yuvarlanacak’.

ağnağuluḳ (آغناغولوق) ‘yuvarlanacak’.

ağnağay (آغناغای), **ağnasa** (آغناسا), **ağnasun** (آغناسون), **ağnadik** (آغنادیک) ‘yuvarlansa/yuvarlansın’.

ağnağudik (آغناغودیک), **ağnardik** (آغناردیک) [8] ‘yuvarlanacak, yuvarlandığı/yuvarlanacağı gibi’.

ağnaşmaḳ (آغناشماق) -şīn ile- ‘birbiriyle yerde yuvarlanmak با یکدیکر بر خاک غلطیدن’. İşdeşlik mastarı olup kipleri kurala göre [9] şīn ile yapılır.

ağnatmaḳ/ġ (آغناتماق/غ) -tā ile- geçişli mastardır. Anlamı ‘yerde yuvarlatmak بر خاک غلطانیدن’. Arapçada “تمریغ” denir.[779] Kipleri **tā** [10] ile yapılır.

ağuḳmaḳ/ġ (آغوقماق/غ) -zammeli ġayın ile- ‘zehirlenmek مسموم شدن’.[780]

ağunmaḳ/ġ (آغونماق/غ) -nūn ile- ‘gülmekten bayılmak از خنده غش کردن’.

ağıllanmaḳ (آغیللانماق/غ) -kesreli ġayın ve [11] sakin birinci lām ve nūn ve fethalı ikinci lām ile- ‘ayın aylalanması, halelenmesi هاله کردن ماه’[781]. Nitekim şöyle bir deyim var:

*ay **ağıllansa** ayda yaġar kün ḳulaḳlansa* [12] *künde yaġar.*

آی آغیللانسا ایدا یاغار، کون قولاقلانسا کوندا یاغار

Türevlerinde (اشتقاق) yarar olmadığı için mastarla yetinildi.

İsimler (Cevāmid)

aġ (آغ) üç anlam ifade eder: Birincisi ‘tuzak, çukur دام و شباک’. [13] Nitekim Rūmī şair dünya hakkında şöyle diyor. Rūmī imla ile şiir:

ʿāḳil iseñg vėrme köñgül bāġına::

*zāġ ṣıfat düşme anıñg **aġ**ına::*

عاقل ایسنک ویرمه کونکل باغنه::

زاغ صفت دوشمه آنک آغنه::

[14] İkincisi ‘ak/beyaz سفید’. Bu anlamda ḳāf ile de kullanılır.[782] Üçüncüsü ‘urûc etmek ve yükselmek’in emir şeklidir. Nitekim yukarıda belirtilmiştir.

aġa (آغا) ‘büyük kardeş/ağabey برادر بزرک’.[783]

[15] **aġaça (آغاچه)** ‘alçak mertebeli kadınlar زنان پست مرتبه’. Nitekim saygın kadınlara

---

[779] BM 43v.9 **aġnatmaḳ/ġ:** DLT E.A. *agnat-* ‘1. kekretmek, kekeme hâle getirmek, 2. hayvanları toprağa sürdürmek, ağnatmak’(137/120).

[780] BM 43v.10 **aġuḳmaḳ/ġ :** LÇ s.16 *aġunanmaḳ (اغونانماق)* ‘mesmūm olmaḳ, zehirlenmek’.

[781] BM 43v.10 **ağıllanmaḳ** : LÇ s.16 *aġılanmaḳ (آغیلانماق)* ‘ḳurṣ-ı ḳamer, hālelenmek, cevāle’.

[782] BM 43v.12 **aġ** : DLT E.A. *āk ~ ak* ‘ Oğuzcada beyaz’(53/39, 79/68).

[783] BM 43v.14 **aġa** : Lç s.14 *aġa (آغا)* ‘büyük efendi, serkār, büyük ḳarındaş, bir maḥall-i maḫṣūṣ, bir camaʿat serāmedi’.

bigim (بیکم) ve ***ẖanım*** (خانم) denir[784].

aġaç delegen (آغاج دلکن) -fethalı dāl ve lām [16] ve kāf ve sakin nūn ile ve **aġaç ḳaḳan (آغاج قاقن)** -fethalı her iki ḳāf ve sakin nūn ile- Rūmī Türkçesinde 'gagasıyla ağaçları delen yeşil renkli bir kuş پرندهایست سبز رنک که با منقار درختانرا میکاود' demektir. [17] Arapçası "قراع" ve "نقارالخشب"dır. Farsçası ise "درخت سنبه"dir. Bazılarına göre, Farsça adı "دارکوب" ve Arapçası "صُرَد"dir.

[18] **aġaç ḳavunı (آغاج قاونی)** 'bâdrenk بادرنک'tir ve Farsçada ona *turunç* (ترنج) denir.

aġalıġ (آغالیغ) 'kardeşlik برادری'. Nitekim *Leylī* [19] *ve Mecnūn*'da şöyle der, şiir:

*sāz itti **aġalıġ** u sin̂gillik::*
köp istedi sin̂glidin biḥillik::

ساز ایتتی آغالیغ و سنیکیل لیک::
کوپ ایستادی سینکلی‌دین بحل‌لیک::

aġ örge (آغ اورکا) -sakin karaşat rā ve [20] fethalı Acem kāf'ı ile- 'serâperde, yani ağaçtan yapılan çardak tarzı serâperde سراپرده را کویند و آن عبارتست از سراپرده که بطریق آلاچوق از چوب بسازند'.[785]

aġ öy (آغ اوی) 'çardak, yani [21] ağaçtan yapılan müşebbek ev آلاچوقرا خوانند و آن عبارتست از خانه مشبک که از چوب بسازند'. [786] Tanık olarak şiir:

*lāciverdī **aġ öyi**de olsa sākin ehl-i ʿışḳ::*
eyledür kim [22] bülbül ü hüdhüdġa yir bolġay ḳafes::

لاجوردی آغ اویی‌دا اولسا ساکن اهل عشق::
ایله دور کیم بلبل و هدهدغه بیر بولغای قفس::

Şiir:

*yasay derd oḳlarıdın bir **aġ öy** cān gül-şeni içre::*
ki kön̂glüng̈ [23-24] tarıḳa [787] anda kirgeli māh-i ḫar-gāhım::

---

[784] BM 43v.15 **aġaça** : LÇ s.15 *aġaça (اغاچه)* 'lisān-i Çaġatayīde baʿżī ʿunvānlara teʾnişinde mīm ḥarfi ʿilāve edilerek bu ṣūretle beg ḥatunlarına *bigim* ve ḫan zevcelerine *ẖanım* denildiği gibi baʿżī ʿunvānlara daḫı *çe/ça* ḥarfi ʿilāvesiyle aġadan aġaça denilmişdir. aġaça ḫanım ve ḫatun maʿnāsınadır. Kaşġar memālikinde ziyāde mustaʿmeldir'.

[785] BM 43v.20 **aġ örge** : LÇ s.14 *aġa örge (آغا اورکا)* 'aġaç ve çūbden maʿmūl bir nevʿ alaçuḳ, ḫargāh'.

[786] BM 43v.20 **aġ öy :** ML s.57 *aḳ öy* 'ak (keçeli) ev, yurt'; LN s.130 *aġ öy* 'Türkīsi aġ ev demekdür'. LN s.131 *aḳ öy* 'çadır māʿnāsınadur'. LÇ s.14 *aġ öy/aḳ öy (آغ اوی و آق اوی)* 'alaçuḳ, Asya-yi Vusṭīde ḳaabādiliŋ iskān etdikleri bir nevʿ çadırlar'; FT s.670 *aḳ öylü (آق اویلو)* 'yakınların mümtaz beyaz yurt ve evi ve şahların bağışladığı otağ ki **aḳ öy** sarayın üst yetkililerine verilir ve yorga (yağma) malı ve rehin olarak [aḳ öy] almış olan kişi anlamında.

[787] BM 43v.23 **tarıḳa** : ML s.146 *tarıḳmaḳ* 'daralmak, can sıkılmak, sıkıntılı olmak'. Krş. Az.T. *darıxmaq* '1. sıkılmak, 2. nefes darlığı tutmak, nefesi kesilmek, boğulacak gibi olmak, 3. bir kişinin veya şeyin olmadığını ızdırap ve yürek acısıyla hissetmek; bir kişiyi veya şeyi almayı ya da onunla bir yerde olmayı hasretle arzu etmek' (AzDİL, c.1: 539). Ayrıca bkz. BM 153r.11 *tarıḳmaḳ (تاریقماق)* '-kesreli rā ve sakin ḳaf ile- can sıkılmak…Rum ahalisi (رومیه) ona *darılmaḳ (داریلماق)* der. BM 223v.20 *darılmaḳ (داریلماق)* '-kesreli rā ve sakin lām ile- Rūmī Türkçesinde canı sıkılmak. Çağatay ahalisi (جغاتائیه) ona *tarıḳmaḳ (تاریقماق)* der.

یاسای درد اوقلاری‌دین بیر آغ اوی جان گلشنی ایچرا::

کی کونکلونک تاریقا کیرکلی ماه خرکاهیم::

aġ baba (آغ بابا) Rūmī Türkçesinde ‘akbaba کرکس’.

aġ bāzergān (آغ بازرکان) Turan Türklerine göre ‘hile ve riya renginden uzak olan kervan کاروانی بود که خالی از رنک حیله و تلبیس باشد’.[788]

aġ başlıġ (آغ باشلیغ) ‘yaşlı kadın زن پیر’.[789]

aġ buġa/Aġ Buġa (آغ بوغا) ve **aġbuḳa/Aġbuḳa (آغبوقا)** ‘beyaz erkek inek ve boğa/camış نر سفید از جنس کاو و کاومیش’ ayrıca [25] ‘Cengiziye sultanlarının büyük torunlarından birinin adı نام یکی از نوبینان بزرک سلاطین جنکیزیه’.[790]

aġ biy (آغ بی) ‘Rus padişahı پادشاه اروس’.

aġça (آغجه) ‘dirhem ve dinâr درهم و دینار’. Nitekim [26] Fużūlī “Ḳaṭaʿāt”ta (قطعات) şöyle diyor, Rūmī imla ile şiir:

*ẓulm ile **aġça**lar alup ẓālim::* [791]
ėyler enʿām ḫalḳa minnet ile::
bilmez anı kim ėtdügi [27] *ẓulme::*
görecekdür cezā meẕellet ile::

ظلم ایله آغچه آرالوب ظالم::
ایلر انعام خلقه منت ایله::
بلمز آنی کیم ایتدوکی ظلمه::
کوره‌جکدور جزا مذلت ایله::

aġçıl (آغجیل) -*nārcil* vezninde, ‘akçıl مایل بسفیدی’[792].

aġruḳ (آغروق) -zammeli rā ile- ‘yük/taşınan şey احمال و اثقال’[793].

aġrıḳ (آغریق) [28] -kesreli rā ile- ‘ağrı ve dert, incinme anlamına da gelir درد و رنج بمعنی رنجش هم باشد’[794].

aġrı (آغری) **aġrıġ**’ın (آغریق) kısaltmasıdır. Ayrıca ‘incinme ve ağrımanın emir biçimi’. Diğer anlamları da vardır. [29] Nitekim “**aġrımaḳ**” mastarında zikr edildi.

aġrıġu (آغریغو) ‘ağrılı دردناک’.

aġrın (آغرین) -sakin ġayın ve nūn ve kesreli karaşat rā ile- [BM 44r.1] ‘yavaş آهسته’

---

[788] BM 43v.23 **aġ bāzergān** : LÇ s.14 *aġ bāzergān (آغ بازرکان)* ‘ḥile ve telbīsden ḫālī kārvān’.
[789] BM 43v.24 **aġ başlıġ :** LÇ s.14 *aġ başlıġ (آغ باشلیغ)* ‘iḫtiyār ve müsinne ḫatun’.
[790] BM 43v.24 **aġ buġa/Aġ Buġa** ve **aġbuḳa/Aġbuḳa :** LÇ s.15 *aġ buġa / taġ buġa (آغ بوغا تاغ بوغا)* ‘öküzve camışa mānend bir nevʿ yabanı büyük ḳoyun; Cengiz Ḫanıŋ aḥfādlarından birisiniŋ ismidir’.
[791] BM 43v.26 *aġça ara alup* (آغجه ارا آلوب).
[792] BM 43v.27 **aġçıl** : LÇ s.15 *aġçıl (اغچیل)* ‘beyāẓa māyil, aḳlu, girān, sengīn’.
[793] BM 43v.27 **aġruḳ** : DLT E.A. *agruḳ* ‘malın ağırlığı’(62/49, 473/379); LÇ s.15 *aġruḳ (آغروق)* ‘iḫmāl, iṣḳāl, dirhem gibi bir vezindir’.
[794] BM 43v.27 **aġrıḳ** : DLT E.A. *agrıg* ‘ağrı’(61/48). Tanık olarak Nevāyī’den şiir: *hicr ara aġrıġ köŋ̂gül ḳalmış iki zülfüŋ̂ ara / derd dik kim ḳabsamış her sarıdın bir dal anı* (bkz. FK s. 199).

demektir. ‘İster yürümekte olsun, isterse de konuşmakta veya davranışta’. Nitekim şöyle söyler: ***aġırın yürü*** (آغرين يورو) ‘yavaş git [yürü] آهسته برو’, ***aġırın ur*** (آغرين اور) [2] ‘yavaş vur آهسته بزن’.[795]

aġz (آغز) -sakin ġayın ve hevvez zā’sı ile- ‘ağız دهن’. Ona ***aġız*** (آغيز) -kesreli ġayın ile- da denir.

aġzı açuḳ (آغزى آچوق) Rūmī Türkçesinde ‘nohut boyutunda ağzı açık ve sert bir tohum, yani bir tür [3] ıtır نوعى از عطر است و آن دانه‌ايست دهان كشاده و سخت بقرار نخود’. Ona Arapçada ‘فاغره’ ve Farsçada ‘كبابه دهن شكافته’ denir.

[4] **aġsırıḳ (آغسيريق)**[796] -sakin ġayın ve ḳāf ve kesreli muhmele sīn ve karaşat rā ile- ‘hapşurma عطسه’.

aġ sünĝek (آغ سونكاک) ‘Türkler arasında yaygın olan bir tür oyundur’. [5] Oyuna göre, çocuklar aylı bir gecede bir kemiği uzağa atarlar. Onu bulan çocuk, başka bir çocuğa binip, [6] çocukların anlaştıkları yere götürülür. Nitekim *Maḥbūbu’l-Ḳulūb*’da adaletli padişah ile ilgili şöyle der:

aydın kiçeler Etrāk ẓuʿafāsı [7-8] *işi arġuştek ve aṭfāl verzişi* ***aġ sünĝek****.*

آيدين كيجه‌لار اتراک ضعفاسى ايشى ارغوشتک و اطفال ورزشى آغ سونكاک

aġlıġ (آغليغ) ‘beyazlık سفيدى’. Rūm Türkleri mecaz anlamda yüze sürülen beyaz kil سفيدابرا كويند كه زنان بر رو بمالند’a derler.

aġu (آغو) *āhū* vezninde, ‘zehir زهر’. Tanık olarak şiir:

şerbet-i laʿlīĝ ḳoyup nūş iyleben ḥayvān suyı::

[9-10] *bolġay andaḳ kim ḳoyup ḥayvān suyın içgey* ***aġu****::*

شربت لعلينک قويوب نوش ايلابان حيوان سويى::

بولغاى آنداق كيم قويوب حيوان سويين ايچكاى آغو::

aġuz (آغوز) -zammeli vāv ve sakin hevvez zā’sı ile- ‘doğumdan 3-4 gün sonra sağılan katı süt شير غليظى است كه سه چهار روز پس از زائيدن دوشيده شود’.[797] Farsçası ‘فله و فرشه’, Arapçası ise ‘لبا’dır.

aġuluḳ (آغولوق) ‘zehirli زهرناک’.

aġır (آغير) -kesreli ġayın ve sakin karaşat rā ile- [11] ‘ağır سنكين و ثقيل’. Tanık olarak şiir:

baġır ḫūnābıdın żaʿf oldı ġālib ḫasta cānımġa::

aġır *irdi ġıẓā* [12] *ʿavd itti raḫt-i nā-tevānımġa::*

---

[795] BM 43r.29 **aġrın** : FT s.630 *aḳrın (اقرين)* ‘yavaş; yumuşak’ın eşanlamlısı’; *aḳrın aḳrın* ‘yavaş yavaş’; *arḳun* ve *arḳun arḳun* gibi.

[796] BM 44r.4 **aġsırıḳ** : Krş. Az.T. *asqırıq* ‘burun sinirlerinin birdenbire kıcıklanması neticesinde istekdışı olarak hapşurmaya benzer ses çıkarmakla burun ve ağızdan selik püskürme’ (AzDil, 1.c: 146).

[797] BM 44r.9 **aġuz** : LÇ s.16 *aġuz (آغوز)* ‘nehir, dehān, fem; henūz ṭoġuran ḥayvānıŋ ilk verdiği süti ve pelesi’.

باغیر خونابی‌دین ضعف اولدی غالب خسته جانیمغه::

آغیر ایردی غذا عود ایتی رخت ناتوانیمغه::

ağır satġuçı (آغیر ساتغوجی) 'pahalıya satan كران فروش'.[798] *Sedd-i İskenderī*'den tanık olarak şiir:

yana nırġlarla ḳılıp [13-15] *iştiġāl::*

***ağır satġuçı**ġa birip gūşmāl::*

یانا نرخلارلا قیلیب اشتغال::

آغیر ساتغوجی‌غه بیریب کوشمال::

ağırşaḳ (آغیرشاق) -sakin karaşat rā ve ḳāf ve fethalı şīn ile- Rūmī Türkçesinde 'eğirilen ipin çevresine dolandığı iğ arasındaki yuvarlak çubuk چوب مدوریست که در میان دوک میباشد که رشته را بعد از تابیدن بآنجا می‌پیچند'. Arapçada 'فلكةالمغزل' denir. Ayrıca 'çadırın baş sütununa takıldıktan sonra çadırdan geçirilen yuvarlak çubuk' ve 'diz kemiği' ve benzerlerine denir.

ağırlamışī (آغیرلامیشی) 'ağırlama/azizleme ve tazim اعزاز و تعظیم'.

[16-17] **ağız (آغیز)** -kesreli ġayın ve sakin hevvez zā'sı ile- 'ağız دهن'. Kitabının temelini Arap, Fürs ve Türk lügatinin tashihi oluşturan *Müeyyidü'l-Fużalā* eserinin müellifi, halkın dilinde ve ağızlarda Acem zā'sı ile söylenen **ağız**'ı (آغیز) muhmele rā ile vererek [ağır] 'elif' [18] ile rā 'الالف مع‌الرّاء' harfinde kaydetmiştir.

ağızdırıḳ (آغیزدیریق) -kesreli ebced dāl ve karaşat rā ve sakin ḳāf ile- 'at ağızlığı دهنه اسب'. Ona ***suluḳ*** (سولوق) da denir. Arapçası [19] 'حكمة و شكيمة'dir.

ağız yarı (آغیز یاری) Rūmī Türkçesinde 'ağız suyu لعاب دهن'. Arapçada 'ريق' denir.

ağıl (آغیل) *'âkil* vezninde, iki anlamı var. [20] Birincisi 'ayın aylası/halesi هاله ماه'. İkincisi 'koyunların uyuması için yapılan yer محوطه ایست که برای خوابیدن کوسفندان سازند. Bu anlamda Farsçayla ortaktır.[799]

ağımtul (آغیمتیل) -kesreli ġayın [21] ve sakin mīm ve lām ve zammeli karaşat tā ile- 'beyazımsı سفید مانند'.

fā ile (مع‌الفاء)

efsem (افسم) -sakin fā ve mīm ve fethalı muhmele sīn ile- 'sessiz, sâkin ساکت و خاموش'. [22-23] Nitekim *Maḥbūbu'l-Ḳulūb*'un Yedinci Bāb'ında zikr hakkında şöyle der, rübâi:

meyḫānede cem'ī ki irür bāde-perest::

---

[798] BM 44r.12 **ağır satġuçı** : LÇ s.16 *ağır satḳucı (آغیر ساتقوجی)* 'pahalu nesneler şatıcı'.

[799] BM 44r.19 **ağıl** : LÇ s.16 *ağıl (آغیل) ve ayıl (آئیل)* 'mandra, ṭavar ve ḳoyun sürisi ṭoplanup yuvarlaḳ ṭurdığı ḥalde eṭrāfına çekilen muḥavvaṭa-yi ḥaṭīre ḥavli; ḳurş-ı ḳamar'.

ẓāhir meyin içgendin olurlar bed-mest::

miñgdin bir imes bu mey ḥaḳīḳat meyidin::

içgen anı ***efsem*** *olsa tañg yoḳ peyvest::*

میخانه‌دا جمعی که ایرور باده پرست::

ظاهر مین ایچکان‌دین اولورلار بدمست::

مینگ‌دین بیر ایماس بو می حقیقت میی دین::

ایچکان آنی افسم اولسا تانک یوق پیوست::

efendi (افندی) [24] -fethalı birinci ve ikinci harflerle- batılılar (مغربیان) 'tanrı خدای'ya derler. Rūm Türkleri 'tanrı خداوند' ve 'sahip صاحب' anlamında kullanır ve bu nedenle âlimler ve bilginlere de *efendi* derler.

[25] **Türeyenler (Müştaḳḳāt)**

ḳāf ile

aḳmaḳ/ġ (آقماق/غ) -sakin ḳāf- ve **aḳılmaḳ/ġ (آقیلماق/غ)** kesreli ḳāf ve sakin lām ile- 'suyun akması روان شدن آب'.

aḳtı (آقتی) ve **aḳıldı** (آقیلدی) 'aktı'.

[26] **aḳar** (آقار), **aḳadur** (آقادور), **aḳılur** (آقیلور), **aḳıladur** (آقیلادور) 'akar/akıyor'. Nitekim birincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

aḳar *ḳadeḥġa tamar yirge bādeñg ey sāḳi::*

[27] *ḫumār ehliġa yitmes mü hīç* ***aḳar*** *tamarı::*

آقار قدحغه تامار بیرکا بادنک ای ساقی::

خمار اهلغه یتماس مو هیچ آقار تامار ی::

aḳar (آقار), **aḳılur** (آقیلور) fâil ve mastar anlamına da gelir. Nitekim mastar anlamında şöyle der, şiir:

ol ay firāḳıda eşkim [28] ***aḳar****ġa şām u seḥer::*

ṭulūʿ-i zühre bile müşterī irür bāʿiṣ::

اول آی فراقیدا اشکیم آقارغه شام و سحر::

طلوع زهره بیله مشتری ایرور باعث::

Başka bir şiir:

ḳızıl regler közümde körgen añglar eşk seylin kim::

[29] ***aḳarġa kilgen ol yollar bile her sarı ḳandur bu::*** [800]

قیزیل رکلار کوزومدا کورکان آنکلار اشک سیلین کیم::

آقارغه کیلکان اول یول‌لار بیله هر ساری قاندور بو::

Tāliʿ Hirevī **aḳarġa** (اقارغه) sözünün **aḳarmaḳ** (آقارماق), yani ‘ağarmak سفید شدن’tan geldiğini düşünmüş [BM 44v.1] ‘ağarmış’ anlamında olduğunu yazmış ve bu şiiri tanık olarak vermiştir. Naṣīrī de ona uymuştur. Yanlış yapmışlar. Çünkü şairin amacı beyazlık [2] olsaydı, **aḳarurġa** (آقارورغه) yazmalıydı ve **aḳarması aḳmaḳ** (آقارماسی آقماق) ‘akmak روان شدن’ demektir. **aḳarmaḳ** (آقارماق) mastarının türevlerinde emir fiili gelir, [3] geçmiş zaman fiili değil. Dolayısıyla “ağarmak سفید شدن” ve “ağarmış olmak بسفیدی رسیدن” bu şiirde bir anlam ifade etmiyor. **aḳar**’ın (آقار) iki câmid anlamı da var ki, [4] İsimler/Cevâmid kısmında anlatılacaktır.

aḳmaydur (آقمایدور), **aḳılmaydur** (آقیلمایدور) ‘akmıyor, akmamış’.

aḳġan (آقغان), **aḳarġan** (آقارغان), **aḳadurġan** (آقادورغان), **aḳılġan** (آقیلغان), [5] **aḳılurġan** (آقیلورغان), **aḳıladurġan** (آقیلادورغان) ‘akan, akmış’. Birincisine ikinci anlamda tanık olarak, şiir:

dime kūyumdın il kitsün [6] *ki bend itmiş çın yaŋlıġ::*

*ulusnı sözde laʿliŋ nūşıdın **aḳġan** şeker her yan::*

دیما کویومدین ایل کیتسون که بند ایتمیش چین ینکلیغ::

اولوسنی سوزدا لعلینک نوشی‌دین آقغان شکر هر یان::

Mastar anlamına da gelirler. Nitekim [7] birincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

ḫançeri tīġde körgeç ʿārżın aḳızdı ḳan::

*seyl **aḳġan** dik ḳuyaşnıŋ menzili bolġanda ḫūt* [801] *::*

خنجری تیغدا کورکاج عارضین آقیزدی قان::

سیل آقغان دیک قویاش نینک منزلی بولغاندا حوت::

[8] **aḳ** (آق), **aḳġıl** (آقغیل), **aḳıl** (آقیل), **aḳılġıl** (آقیلغیل) tekil ikinci kişi emir fiili.

aḳma (آقما), **aḳmaġıl** (آقماغیل), **aḳılma** (آقیلما), **aḳılmaġıl** (آقیلماغیل) olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili.

aḳıŋ (آقینک), **aḳıŋız** (آقینکیز) [9] **aḳıŋlar** (آقینکلار), **aḳılıŋ** (آقیلینک), **aḳılıŋız**

---

[800] BM 44r.28-29 *ḳızıl… bu* : Krş. Ṭaliʿ Hirevī BL, yazma nüsha: *ḳızıl regler **körende** körgen **aŋla** eşk seylin kim // aḳarḳa kilgen yollar bile her sarı ḳandur bu*

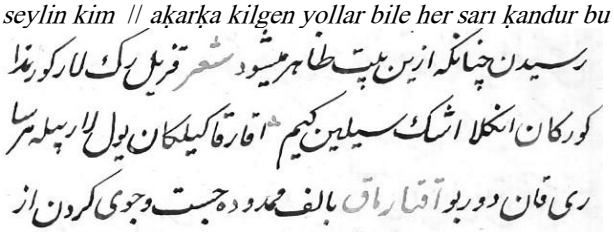

[801] BM 44v.7 **ḫūt** : *ḫūt (حوت)* on iki burçtan birinin adı, balık.

(آقیلینکیز), **akılıñglar** (آقیلینکلار) çoğul ikinci kişi emir fiili.

akmañg (آقمانک), **akmañgız** (آقمانکیز), **akmañglar** (آقمانکلار), **akılmañg** (آقیلمانک), **akılmañgız** (آقیلمانکیز), [10] **akılmañglar** (آقیلمانکلار) olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili.

akman (آقمان), **akılman** (آقیلمان), **akmas min** (آقماسمین), **akılmas min** (آقیلماسمین) ‘akmam’.

aḳa min (آقامین), **aḳar min** (آقارمین), **aḳadur min** (آقادورمین), [11] **aḳaram** (آقارام), **aḳıla min** (آقیلامین), **aḳılur min** (آقیلورمین), **aḳıladur min** (آقیلادورمین), **aḳıluram** (آقیلورام) ‘akılırım/akılıyorum’.

aḳarım (آقاریم), **aḳılurum** (آقیلوروم), **aḳmaġım** (آقماغیم), **aḳılmaġım** (آقیلماغیم) ‘[benim] akmam’.

[12] **aḳmaġum** (آقماغوم), **aḳılmaġum** (آقیلماغوم) ‘akmayacağım’.

aḳıp (آقیب), **aḳıban** (آقیبان), **aḳmış** (آقمیش), **aḳılıp** (آقیلیب), **aḳılıban** (آقیلیبان), **aḳılmış** (آقیلمیش) ‘akıp/akmış’.

aḳmışañg (آقمیشانک), **aḳılmışañg** (آقیلمیشانک) [13] ‘akmışsın’.

aḳmas (آقماس), **aḳılmas** (آقیلماس) ‘akmaz’. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

aḳması (آقماسی), **aḳılması** (آقیلماسی) ‘akması, akmazı’.

[14] **aḳmadın** (آقمادین), **aḳılmadın** (آقیلمادین) ‘akmadan, akmamış’.

aḳıp bolmas (آقیب بولماس), **aḳsa bolmas** (آقسا بولماس), **aḳmaḳ olmas** (آقماق اولماس), **aḳılıp bolmas** (آقیلیب بولماس), [15] **aḳılsa bolmas** (اقیلسا بولماس), **aḳılmaḳ olmas** (آقیلماق اولماس) ‘akılamaz’.

aḳa almas (آقا آلماس), **aḳıla almas** (آقیلا آلماس) ‘akamaz’.

aḳa aḳa (آقا آقا), **aḳıla aḳıla** (آقیلا آقیلا) ‘akarak’. [16] Tekrar edilmeden de kullanılır.

aḳay (آقای), **aḳayın** (آقایین) ‘[akayım], aksın, akasın’.

aḳsaḳ (آقساق), **aḳġa biz** (آقغابیز), **aḳġay biz** (آقغای‌بیز), **aḳalı** (آقالی), **aḳalıñg** (آقالینک), **aḳılsaḳ** (آقیلساق), [17] **aḳılġa biz** (آقیلغابیز), **aḳılġay biz** (آقیلغای‌بیز), **aḳılalı** (آقیلالی), **aḳılalıñg** (قیلالینک) ‘akalım’.

aḳġalı (آقغالی), **aḳılġalı** (آقیلغالی) ‘akmak için, akalı’.

aḳġaç (آقغاج), [18] **aḳılġaç** (آقیلغاج) ‘akınca’.

aḳġuçı (آقغوجی), **aḳılġuçı** (آقیلغوچی) ‘akıcı’.

aḳġuça (آقغوجه), **aḳġunça** (آقغونجه), **aḳġança** (آقغانجه), **aḳılġuça** (آقیلغوجه), **aḳılġunça** (آقیلغونجه), [19] **aḳılġança** (آقیلغانجه) ‘akana kadar, aktığı/akacağı kadar’. Birincisine birinci anlamda tanık olarak şiir:

tañg imes cismim aḳızġunça [20] *közüm ger tökti eşk::*

ni ʿaceb ebr-i bahārī ***aḳġuça*** *ḫas yıġlamaḳ::*

تانک ایماس جسمیم آقیزغونجه کوزوم کر توکتی اشک::

نی عجب ابر بهاری آقغوجه خس ییغلاماق::

İkincisine tanık olarak şiir:

dir yüzüm sarı közüñ köp baḳmasun [21] *ger yüz budur::*

mihr tābıdın irip ***aḳġunça*** *nāẓır bolġusı::*

دیر یوزوم ساری کوزونک کوب باقماسون کر یوز بودور::

مهر تابی دین ایریب آقغونجه ناظر بولغوسی::

aḳġuluḳ (آقغولوق), **aḳılġuluḳ** (آقیلغولوق) ‘akılacak [şey]’.

aḳġay (آقغای), **aḳa** (آقا), **aḳsa** (آقسا), [22] **aḳsun** (آقسون), **aḳdik** (آقدیک), **aḳılġay** (آقیلغای), **aḳıla** (آقیلا), **aḳılsa** (آقیلسا), **aḳılsun** (آقیلسون), **aḳıldik** (آقیلدیک) ‘aksa/aksın’. Üçüncüsüne tanık olarak şiir:

[23] *ġam ġıdāsı arasında nānı Türkāne ayaġ::*

töre āyīni bile tamsa toḳuz ***aḳsa*** *otuz::*

غم غداسی آراسیندا نانی ترکانه ایاغ::

توره ایینی بیله تامسا توقوز آقسا اوتوز::

Moġol hanları arasındaki âdete göre, mecliste [24] şarap damlarsa ona karşılık dokuz kadeh, dökülürse otuz kadeh içilirmiş. Nevāyī hazretleri de “dokuz” ve “otuz”u o anlamda kullanmıştır.

[25] **aḳġudik** (آقغودیک), **aḳardik** (آقاردیک), **aḳılġudik** (آقیلغودیک), **aḳılurdik** (آقیلوردیک) ‘akacak [olan], aktığı/akacağı gibi’.

aḳızmaḳ/ġ (آقیزماق/غ) ve **aḳturmaḳ/ġ (آقتورماق/غ)** -sakin [26] ḳāf ve muhmele rā ve zammeli karaşat tā ile- ‘akıtmak روان کردن’.[802] geçişli mastardır.

aḳızdı (آقیزدی), **aḳturdı** (آقتوردی) ‘akıttı’. Nitekim birincisine tanık olarak [27] **aḳmaḳ** (آقماق) mastarı altında **aḳġan**’la (آقغان) ilgili kısımda örnek verilmiştir.

aḳızdıñ (آقیزدینک), **aḳturduñ** (آقتوردونک) ‘akıttın. Nitekim *Sebʿa-yi Seyyāre*’de Behrām’ın dilinden [28] sevgilisinin kaybolması sırasında göğe hitaben şöyle der, ikincisine tanık olarak şiir:

sinde çün mihr yoḳ idi mevcūd::

mihr çehrem[29]*ni iyleḍiñ mefḳūd::*

eşkim encüm miṣillik ***aḳturduñ::***

devletim mihrini uyaḳturduñ::

---

[802] BM 44v.25 **aḳızmaḳ/ġ** ve **aḳturmaḳ/ġ:** LÇ s.17 *aḳızmaḳ (آقیزماق)* ‘aḳıtmaḳ, cārī etmek, yaş aḳızmaḳ, isāle-yi demūʿ etmek’.

سین‌دا چون مهر یوق ایدی موجود::

مهر چهرمنی ایلادینک مفقود::

اشکیم انجم مثل‌لیک آقتوردونک::

دولتیم مهرینی اویاقتوردونک::

akızur (آقیزور), akızadur (آقیزادور), akturur (آقتورور), [BM 45r.1] akturadur (آقتورادور) ‘akıtır/akıtıyor’. Nitekim *Leylī ve Mecnūn*’da baharın vasfında şöyle der, birincisine tanık olarak şiir:

dāl oldı dimāġı ża‘fiġa bu::

[2] *kim şebnem birle **akızur** mu::*

دال اولدی دماغی ضعفی‌غه بو::

کیم شبنم بیرله آقیزور مو::

akızur (آقیزور) ve **akturur** (آقتورور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

akızmaydur (آقیزمایدور), akturmaydur (آقتورمایدور) ‘akıtmıyor, akıtmamış’.

[3] akızġan (آقیزغان), akızurġan (آقیزورغان), akızadurġan (آقیزادوغان), akturġan (آقتورغان), aktururġan (آقتورورغان), akturadurġan (آقتورادورغان) ‘akıtan, akıtmış’. Mastar [4] anlamına da gelirler.

akız (آقیز), akızġıl (آقیزغیل), aktur (آقتور), akturġıl (آقتورغیل) tekil ikinci kişi emir fiili. İkincisine tanık olarak şiir:

***akızġıl** bāde seylābını ey sāḳī* [5] *ki hicrāndın::*

kön̂gül deştide bolmış kārvān-i derd ü ġam peydā::

آقیزغیل باده سیلابینی ای ساقی که هجراندین::

کونکول دشتیدا بولمیش کاروان درد و غم پیدا::

akızma (آقیزما), akızmaġıl (آقیزماغیل), akturma (آقتورما), akturmaġıl (آقتورماغیل) olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili.

[6] akızın̂ġ (آقیزینک), akızın̂ġız (آقیزینکیز), akızın̂ġlar (آقیزینکلار), akturun̂ġ (آقتورونک), akturun̂ġuz (آقتورونکوز), akturun̂ġlar (آقتورونکلار) çoğul ikinci kişi emir fiili.

akızman̂ġ (آقیزمانک), akızman̂ġız (آقیزمانکیز), [7-8] akızman̂ġlar (آقیزمانکلار), akturman̂ġ (آقتورمانک), akturman̂ġlar (آقتورمانکلار) olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili.

akızman (آقیزمان), akızmas min (آقیزماس‌مین), akturman (آقتورمان), akturmas min (آقتورماس‌مین) ‘akıtmam’.

akıza min (آقیزامین), akızur min (آقیزورمین), akızadur min (آقیزادورمین), akızuram (آقیزورام), aktura min (آقتورامین), akturay min (آقتورای‌مین), akturur min (آقتورورمین), akturadur min (آقتورادورمین),[9] aktururam (آقتورورام) ‘akıtıyorum’.

akızurum (آقیزوروم), **aktururum** (آقتوروروم), **akızmagım** (آقیزماغیم), **akturmagım** (آقتورماغیم) ‘[benim] akıtmam’.

akızmagum (آقیزماغوم), **akturmagum** (آقتورماغوم) ‘akıtmayacağım’.

[10] **akızıp** (آقیزیب), **akızıban** (آقیزیبان), **akızmış** (آقیزمیش), **akturup** (آقتوروب), **akturuban** (آقتوروبان), **akturmış** (آقتورمیش) ‘akıtıp/akıtmış’.

akızmışañg (آقیزمیشانک), **akturmışañg** (آقتورمیشانک) ‘akıtmışsın’.

akızmas (آقیزماس), [11] **akturmas** (آقتورماس) ‘akıtmaz’. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

akızması (آقیزماسی), **akturması** (اقتورماسی) ‘akıtması, akıtmazı’.

akızmadın (آقیزمادین), **akturmadın** (آقتورمادین) [12] ‘akıtmadan, akıtmamış’.

akızıp bolmas (آقیزیب بولماس), **akızsa bolmas** (آقیزسا بولماس), **akızmaḳ olmas** (آقیزماق اولماس), **akturup bolmas** (آقتوروب بولماس), **aktursa bolmas** (آقتورسا بولماس), **akturmaḳ olmas** [13] (آقتورماق اولماس) ‘akıtılmaz’.

akıza almas (آقیزا آلماس), **aktura almas** (آقتورا آلماس) ‘akıtamaz’.

akıza akıza (آقیزا آقیزا), **aktura aktura** (آقتورا آقتورا) ‘akıtarak’. [14] Tekrar edilmeden de kullanılır.

akızay (آقیزای), **akızayın** (آقیزایین), **akturay** (آقتورای), **akturayın** (آقتورایین) ‘akıtayım, akıtsın, akıtasın’.

akızalı (آقیزالی), **akızalıñg** (آقیزالینک), **akturalı** (آقتورالی), **akturalıñg** (آقتورالینک) [15] ‘akıtalım’.

akızġalı (آقیزغالی), **akturġalı** (آقتورغالی) ‘akıtmak için’.

akızġaç (آقیزغاج), **akturġaç** (آقتورغاج) ‘akıtınca’.

akızġuçı (آقیزغوجی), **akturġuçı** (آقتورغوجی) ‘akıtıcı’.

[16] **akızġuça** (آقیزغوجه), **akızġunça** (آقیزغونجه), **akızġança** (آقیزغانجه), **akturġuça** (آقتورغوجه), **akturġunça** (آقتورغونجه), **akturġança** (آقتورغانجه) ‘akıtana kadar, akıttığı kadar’.

akızġum (آقیزغوم), **akturġum** (آقتورغوم) [17] ‘akıtacağım’.

akızġuñg (آقیزغونک), **akturġuñg** (آقتورغونک) ‘akıtacaksın’.

akızġusı (آقیزغوسی), **akturġusı** (آقتورغوسی) ‘akıtacak’.

akızġuluḳ (آقیزغولوق), **akturġuluḳ** (آقتورغولوق) [18] ‘akıtılacak’.

akızġay (آقیزغای), **akıza** (آقیزا), **akızsa** (آقیزسا), **akızsun** (آقیزسون), **akızdik** (آقیزدیک), **akturġay** (آقتورغای), **aktura** (آقتورا), **aktursa** (آقتورسا), **aktursun** (آقتورسون), **akturdik** (آقتوردیک) [19] ‘akıta’. Birincisine tanık olarak şiir:

tökti zaḫmıdın baġır ḳanını hicrān nālesi::
eyle kim sıḳmaḳ bile il su ***akızġay*** *nārdın::*

توکتی زخمیدین باغیر قانینی هجران نالسی::

ایله کیم سیقماق بیله ایل سو آقیز غای ناردین::

akızdurdik (آقیزدوردیک), [20] **akızġudik** (آقیزغودیک), **akturġudik** (آقتورغودیک), **aktururdik** (آقتوروردیک) 'akıtmak, akıttığı/akıtacağı gibi'.

akarmak/ġ (آقارماق/غ), **aġarmak**'la (آغارماق) aynı olup 'ağarmak سفید شدن' demektir. [21] Nitekim "elif ile ġayın" harfinde verildi. Bunun da türevleri onun türevleri gibidir.

İsimler (Cevāmid)

ak (آق) **aġ** (آغ) ile aynıdır. Anlamı 'ak سفید'. Nitekim [22] Zāl-i Dünyā vasfında "kaf" redifinde *ṭalāḳ* (طلاق) ve *viṣāḳ* (وثاق) ile kafiye yaparak şöyle buyurmuştur, şiir:

sünbüliñg süŋüñge yaymış aḳ saçını::

imenür[23] *yüzi mihr nūrıdın* ***aḳ****::*

سنبلینک سوکونکا یایمیش آق ساچینی::

ایمانور یوزی مهر نوری‌دین آق::

Ayrıca **aḳmaḳ**'ın (آقماق) emir şeklidir. Nitekim zikredildi.

aḳ örge (آق اورکا), **aḳ öy** (آق اوی), **aḳ baba** (آق بابا), **aḳ bāzergān** (آق بازرکان), **aḳ başlıġ** (آق باشلیق), [24] **aḳ buġa** (آق بوغا), **aḳça** (آقچا), **aḳçıl** (آقچیل), **aḳ süñgek** (آق سونکاک), **aḳsırıḳ** (آقسیریق), **aḳlıġ** (آقلیغ) ve **aḳımtul** (آقیمتول) hepsi "ġayın harfi"nde anlatıldığı anlamdadır.

Aḳar/aḳar (آقار) [25-26] *ahar* vezninde, iki anlam ifade eder. Birincisi 'Türk tayfalarından birinin adıdır'. Tanık olarak şiir:

ey Nevāyī mañga bes ol ṣanem-i levlī-veş::

bigge Ḳıpçaḳ u ***Aḳar*** *şehġa Ḳıyat*[803] *u Bilgüt*[804]*::*

ای نوائی منکا بس اول صنم لولی‌وش::

بیک‌کا قبجاق و آقار شه‌غه قیات و بیلکوت::

İkincisi 'bir çöl adıdır'.[805] Nitekim *Tārīḫ-i Babürī*'de şöyle denir:

Sulṭān Aḥmed Mīrzā tört meṣāf [27] *uruştı. Evvel Ni'met Arġun bile Zāmīn nevāḥīside* ***Aḳar*** *tüzide ġālib boldı.*

سلطان احمد میرزا تورت مصاف اوروشتی. اوّل نعمت ارغون بیله زامین نواحی‌سیدا آقار توزی‌دا غالب بولدی

Ayrıca 'akar روان میشود' anlamına da gelir. Nitekim "aḳmaḳ" kısmında belirtildi.

[28] **aḳsaġ (آقساغ)** ve **aḳsaḳ (آقساق)** 'topal لنک'. Tanık olarak şiir:

---

[803] ***Ḳıyat*** için bkz. Özkan Nalbant (2010: 190-196).
[804] ***Bilgüt*** için bkz. Özkan Nalbant (2010: 190).
[805] BM 45r.24 **Aḳar/aḳar** : LÇ s.16 *Aḳar (آقار)* ve *Aġar (اغار)* 'ṭāyife-yi Etrāk'dan bir ḳabīle ismidir'.

yitmeklik irür müşkil maḳṣadġa nidin kim bar::

köz ḫīre vü ton tīre [29] *at* ***aḳsaḳ*** *u yol tufraḳ::*

بیتماکلیک ایرور مشکل مقصدغه نیدین کیم بار::

کوز خیره و تون تیره آت آقساق و یول توفراق::

Aḳsaray (آقسرای) 'Tatarların yurdu (Tatariye تاتاریه) olan Ḳırım vilayetlerinden birinin adıdır نام ولایتیست از بلاد قریم که مسکن تاتاریه است'. Ayrıca 'Kābil Ḳarabaġ'ının yakınlarında bir bölge adıdır نام محلیست در حوالی قراباغ کابل'. [806]

[BM 45v.1] **Aḳsonḳur (آقسنقر)** 'Selçuḳlu Sulṭān Maḥmūd'un büyük komutanlarından birinin adı. Şām'da saltanat eden Atabekler onun evlatlarındandır. [2] Zengī bin Aḳsonḳur o tayfanın birinci kişisidir.' Sözcüğün birleşik anlamı 'beyaz sungur شنقار سفید'dur.[807]

aḳsum (آقسوم) -zammeli muhmele sīn ile- 'çok sarhoş بدمست'. [3] Nitekim şöyle der, şiir:

mey içseñ̂ [808] *olmaġıl* ***aḳsum*** *ki pīr-i deyr didi::*

ki bu iş oldı bizim̂ [809] *deyr ara kebīre* [810] *yazuḳ::*

می ایچسانک اولماغیل آقسوم که پیر دیر دیدی::

که بو ایش اولدی بیزینک دیر ارا کبیره یازوق::

[4] ***aḫsum*** (آخسوم) -noktalı (منقوطه) ḫā ile- de aynı anlamda kullanılır. Nitekim "elif ile ḫā" kısmında belirtildi. Rūmī müellifler ve Ṭālī' Hirevī **aḳsum**'u (آخسوم) [5] 'pişman نادم و پشیمان' olarak anlamlandırmışlar.[811] Bazı divanlarda da ***kebīre yazuḳ***'u (کبیره یازوق), ***kemīne yazuḳ*** (کمینه یازوق) yazmışlar.

aḳsın (آقسین) -sakin ḳāf ve nūn [6] ve kesreli muhmele sīn ile- 'nazlı ve yaramaz at اسب شوخ و جلف'.[812] Ona ***şavlum*** (شاولوم) da denir.

aḳşam (آقشام) 'akşam شام'. Şiir:

hicr ara ol şūḫ [7-8] *köñ̂lüm ṣayd iter ruḫsār açıp::*

ṭıfl ***aḳşam*** *ḳuş tutarġa rūşen itgendik çıraġ::*

هجر ارا اول شوخ کونکلوم صید ایتار رخسار آچیب::

طفل آقشام قوش توتارغه روشن ایتکاندیک چراغ::

---

[806] BM 45r.29 **Aḳsaray** : LÇ s.16 *Aḳsaray (آقسرای)* 'emir Timur'uŋ paytaḫtı ve maḥall-i vilādeti olan Şehr-i Sebz'de yapdığı refī' bir binānıŋ ismidir'.

[807] BM 45v.1 **Aḳsunḳur** : LÇ s.16 *Aḳsunḳur/aḳ sunḳur (آقسنقر)* 'beyāż sunḳar; Sulṭān Maḥmūd Selçukī'niŋ ümerāsından birisiniŋ ismidir'.

[808] BM 45v.3 **éy içeñ̂ (ایچانک ای)**: Şiirn anlamı ve vezni de dikkate alınarak LÇ s.16 ve PdC s.27'de verilen tanığa göre düzeltildi.

[809] BM 45v.3 **bizim̂ :** PdC s.27 *bizniñ̂ (بیزنینک).*

[810] BM 45v.3 **kebire :** LÇ s.16 *kemīne (کمینه);* PdC s.27 *kemīne (کمینه);* FK s. 198 *kemīne.*

[811] BM 45v.2 **aḳsum** : BL *aḳsum*-fetha ile- 'pişman نادم و پشیمان'.

[812] BM 45v.5 **aḳsın** : LÇ s.17 *aḳsın (اقسین)* 'şūḫ ve cılf at; yaramaz, ḥayāsız, ḥaşerī, bī-bāk adam'.

akış (آقیش) -kesreli ḳāf ve sakin şīn ile- ‘su akışı آب جریان’.[813]

akın (آقین) Rūmī Türkçesinde ‘yağmalama ve akın etme غارت و تاخت’.[814]

akıncı (آقینجی) ‘yağmalayıcı, akıncı غارتکر و تاخت کننده’.[815]

akındı (آقیندی) **akış** (آقیش) ile eş anlamlı olup ‘su akışı اب جریان’ demektir.[816]

[9] **Türeyenler (Müştaḳḳāt)**

kāf ile

ekşimek (اکشیماک) -sakin kāf ve kesreli karaşat şīn ile- ‘ekşimek ترش شدن’. Rūm [diyarı]nda da yaygındır.

eglenmek (اکلنماک) -sakin Acem kāf’ı [10] ve nūn, fethalı lām ile- Rūmī Türkçesinde ‘oturmak نشستن’.[817]

eglenmez (اکلنمز) ‘oturmaz نمی‌نشیند’. Nitekim Fużūlī *Muḫammesat*’ta şöyle der, Rūmī imla ile şiir:

[11] *ḫᵛāh sincāb ėylesün ferşin Fużūlī ḫᵛāh çul::*

hicr ara muṭlaḳ yuḫu görmez göz ***eglenmez*** *kön̂gül::*

خواه سنجاب ایلسون فرشین فضولی خواه جل::

هجر ارا مطلق یوخو کورمز کوز اکلنمز کونکل::

İsimler (Cevāmid)

egremçi (اکرمچی) -sakin Acem kāf’ı ve mīm, [12] fethalı karaşat rā ve kesreli Acem cīm’i- Rūmī Türkçesinde ‘yay tutucu زهگیر’. Turan Türkleri (اتراک توران) ona *örgemçi* (اورکامجی) derler.[818]

ekez (اکز) -fethalı kāf ve sakin [13] hevvez zā ile- Rūmī Türkçesinde ‘buğday ve arpa salkımına yapışan sap olup, biçme işinden sonra ekin yerinde kalır ساق کندم و جو باش که بخوشه پیوسته است و بعد از درو در زراعتکاه میماند’. Farsçada [14] سپاری denir.

ekseri (اکسری) {-sakin kāf ve fethalı muhmele sīn ile- Rūmī Türkçesinde ‘marangozlukta kullanılan küçük çiviler میخهای کوچک بود که در نجاری بکار رود’.[819] Yere vurulan şeye ise ***ḳazuḳ*** (قازوق) denir.

---

[813] BM 45v.7 **akış :** LÇ s.17 *aḳış (آقش)* ‘ağızdan tereşşüḥ ve seyelān eden şu; cereyān, seyelān’.
[814] BM 45v.8 **akın** : LÇ s.17 *aḳın (اقین)* ‘ġalebelik, ʿasker, keşif, cereyān yeri’; DLT E.A. *akın* ‘sel, yağmur suyu’(12/6, 51/36, 60/47, 89/80, 114/103, 461/365, 471/367, 617/512).
[815] BM 45v.8 **akıncı** : DLT E.A. *akınçı* ‘geceleyin düşmanı basan birlik’(51/36, 79/68, 114/103); LÇ s.17 *aḳıncı (اقینجی)* ‘keşfe me’mūr, ʿasker bölügi, ġāretger, istīlāger, başı bozuḳ sipāh’.
[816] BM 45v.8 **akındı** : DLT E.A. *akındı* ‘akan (su), akıntı’(82/72).
[817] BM 45v.9 **eglenmek** : LÇ s.17 *egleşmek (اکلاشماک)* ‘oturup ārām etmek’. Krş. Az.T. *eyleşmek* ‘oturmak’ (AzDİL, c.2: 156).
[818] BM 45v.11 **egremçi** : LÇ s.17 *egremci (اکرمجی)* ‘ekiz, ṣaman sapı, ucı; yayıŋ girişinden parmaḳları muḥāfaẓa etmek üzere parmaḳlara geçirülen ḥalḳa’.
[819] BM 45v.14 **ekseri** : Aynı anlamda LÇ s.17’de *egirmi (اکیرمی)* ‘ufak çivi’ sözcüğü bulunmaktadır.

ekşi (اکشی)}[820] -sakin kāf ve kesreli karaşat şīn ile- ‘ekşi ترش’. Arapçada ona “حامض” denir.

eke (اکه) -sonu hā ile biten fethalı kāf ile- [15] **aġa**’nın (آغا)nın değişmiş şeklidir. Anlamı ‘ağabey برادر بزرک’.[821] Bu kelime Turan Özbekleri (ازبک توران) arasında yaygın olup ‘büyük hala عمه بزرک’ya denir. Nitekim Pādişāh Babür [16] kendi Tarih’inde şöyle der:

> *Pāyende Sulṭān Bigimni **eke** dir idim ve Ḥabībe Sulṭān Bigimni yiñge* [822] *dir idim.*
>
> *پاینده سلطان بیکمنی اکا دیر ایدیم و حبیبه سلطان بیکمنی بینکا دیر ایدیم*

Pāyende Sulṭān Bigim onun büyük halası [17] idi.

egü (اکو) Özbekiye Türkçesinde (ترکی ازبکیه) ‘kişi شخص’.

Türeyenler (Müştaḳḳāt)

lām ile

almaḳ/ġ (آلماق) ve **almaḳlıġ (آلماقلیغ)** ‘almak کرفتن’. İkincisine tanık olarak şiir:

> *ṣabr u* [18] *ḳarār u hūşını **almaḳlıġ**ıñg nidir::*
> *ey cānlar āfẗeti sañga cānımdur alġuluḳ::*
>
> *صبر و قرار و هوشنی آلماقلیغینک نیدیر::*
> *ای جانلار آفتی سنکا جانیمدور آلغولوق::*

Ṭāli‘ Hirevī **almaḳlıġ**’ı (آلماقلیغ) ‘alınacak کرفتنی’ ve **alġuluḳ**’u (آلغولوق) da [19] ‘alınmış کرفته شده’ anlamında zikrederek bu şiiri örnek göstermekle yanlış yapmıştır.[823] Ayrıca bazı sözcüklerle birleştiğinde farklı anlamlar ifade eden bir kelimedir. Örneğin; [20] **ala almaḳ** (آلا آلماق)[824] ‘alabilmek توان کرفتن’. **bara almaḳ** (بارا آلماق) ‘gidebilmek توان رفتن’. **köñgül almaḳ** (کونکول آلماق) ‘gönlünü almak دلجوئی کردن’. **satġun almaḳ** (ساتغون آلماق) ‘satın almak خریدن’.

aldı (آلدی) [21] ‘aldı’.

ala aldı (آلا آلدی) ‘alabildi’.

alduḳ (آلدوق) ‘aldık’.

---

[820] BM 45v. {-sakin…ekşi}: İstinsah zamanı unutulmuş ve daha sonra aynı kişi tarafından 13 ve 14. satırlar arasına çok küçük harflerle eklenmiştir. Fakat okunaklı olmadığı için daha büyük harflerle ve başka bir kişi tarafından sayfanın alt kısmına yeniden yazılmıştır.

[821] BM 45v.14 **eke** : LÇ s.17 *eke (اکه و اکا)* ‘büyük birāder, aġa, büyük ḳardeş’; FT s.601 *ekem/egem (اکام)* ‘ağabeyim, sahibim; yukarıya geldim/yükseldim’.

[822] BM 45v.16 **yiñge (بینکا)** : BM 352v.16-17 **yiñge (بینکه)** -sakin nūn ve fethalı Acem kāfı ile- ‘gelini süsleyip gerdeğe götüren ve damada emanet eden kadın’.

[823] BM 45v.17 **almaḳ/ġ (آلماق)** ve **almaḳlıġ (آلماقلیغ)** : BL *almaḳ (الماق)* -medli elifle- ‘almak کرفتن’, *almaġlıḳ (الماغلیق)* ‘alınacak olan کرفتنی’, *alḳuluḳ (القولوق)* ‘alınmış کرفته شده’.

[824] BM 45v.20 **ara almaḳ** (آرا آلماق).

ala alduḳ (آلا آلدوق) ‘alabildik’.

alur (آلور), **aladur** (آلادور) ‘alıyor’. **alur** (آلور) fâil ve mastar [22] anlamına da gelir. Nitekim ‘alıcı كيرنده’ anlamında cömertliğin vasfında şöyle der, şiir:

birgüçi eger olsun gedā vü alġuçı şāh::
birür ilig yuḳarı [23] *vü* ***alur*** *ilig ḳuyıdur::*

بيركوجى اكر اولسون كدا و آلغوجى شاه::
بيرور ايليك يوقارى و آلور ايليك قولى‌دور::

ala alur (آلا آلور) ‘alabilir’.

almaydur (آلمايدور) ‘almıyor, almamış’.

ala almaydur (آلا آلمايدور) ‘alamıyor, alamamış’.

[24] **alġan** (آلغان), **alurġan** (آلورغان), **aladurġan** (آلادورغان) ‘alan, almış’. Birincisine tanık olarak birinci anlamda şiir:

ayır yā bir biridin cān bile [25] *kö͡nglümni raḥm iylep::*
birür min cānını hem alġıl çü sindür sin kö͡ngül ***alġan::***

آيريا بيربيرى‌دين جان بيله كونكلومنى رحم ايلاب::
بيرورمين جاننى هم آلغيل چو سين‌دورسين كونكول آلغان::

Mastar anlamına da gelirler.

al (آل), **alġıl** (آلغيل) [26] tekil ikinci kişi emir fiili. **al**’ın (آل) altı cāmid (isim) anlamı da vardır ki, Mastar Olamayanlar (غير مصادر) kısmında belirtilecektir.

alma (آلما), **almaġıl** (آلماغيل) olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili.

[27] **alı͡ng** (آلينک), **alı͡ngız** (آلينكيز), **alı͡nglar** (آلينكلار) çoğul ikinci kişi emir fiili.

almaṅg (آلمانک), **almaṅgız** (آلمانكيز), **almaṅglar** (آلمانكيز) olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili.

alman (آلمان), **almas min** (آلماس‌مين) ‘almam’.

[28] **ala alman** (آلا آلمان), **ala almas min** (آلا آلماس‌مين) ‘alamam’.

ala min (آلامين), **alur min** (آلورمين), **aladur min** (آلادورمين), **aluram** (آلورام) ‘alıyorum’.

ala alur min (آلا آلورمين), **ala aluram** (آلا آلورام) ‘ala biliyorum’.

[29] **alurum** (آلوروم), **almaġım** (آلماغيم) ‘[benim] almağım’.

almaġum (آلماغوم) ‘almayacağım’.

alıp (آليب), **alıban** (آليبان), **almış** (آلميش) ‘alıp/almış’.

almışaṅg (آلميشانک) ‘almışsın’.

ala almışaṅg (آلا آلميشانک) [BM 46r.1] ‘alabilmişsin’.

almas (آلماس) ‘almaz’. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

ala almas (آلا آلماس) ‘alamaz’.

alması (آلماسى) ‘alması, almazı’.

almadın (آلمادین) [2] ‘almadan, almamış’. Nitekim Fużūlī almak anlamında şöyle der, Rūmī imlayla şiir:

*muʿanber sünbülüñdin **almadın** bū olmadım rüsvā::*

[3] *bu rüsvālıḳ bañga senden degil bād-i ṣabādandur::*

معنبر سنبلونکدین آلمادین بو اولمدیم رسوا::

بو رسوالیق بنکا سندن دکل باد صبادندور::

alıp bolmas (آلیب بولماس), **alsa bolmas** (آلسا بولماس), **almaḳ olmas** (آلماق اولماس) ‘almak olmaz’.

ala ala (آلا آلا) ‘alarak’. [4] Tekrar edilmeden de kullanılır.

alay (آلای), **alayın** (آلایین) ‘alayım, alsın, alasın, almış’.

ala alayın (آلا آلایین) ‘alabileyim, alabile, alabilesin, alabilmiş’.

[5] **ala almay** (آلا آلمای), **ala almayın** (آلا آلمایین) ‘alamayayım, alamasın, alamayasın, alamamış’. Nitekim birincisine tanık olarak son anlamda [6] sevgiliye hitaben şöyle der, şiir:

*tīġ tartıp dem **ala almay** yitiştiñg başıma::*

gūyiyā ḫurşīd yañglıġ yolda kördüñg [7] *şitāb::*

تیغ تارتیب دم آلا آلمای یتیشتینک باشیمه::

کوییا خورشید ینکلیغ یولدا کوردونک شتاب::

Ferāġī kendi telifinde **ala almay**’ı (آلا آلمای) ‘almış ve almamış’ anlamında zikredip bu şiiri örnek göstererek yanlış yapmıştır.

alsaḳ (آلساق), [8] **alġa biz** (آلغابیز), **alġay biz** (آلغایبیز), **alalı** (آلالی) ‘alırsak/alalım’.

ala alsaḳ (آلا آلساق), **ala alġa biz** (آلا آلغابیز), **ala alġay biz** (آلا آلغایبیز), **ala alalı** (آلا آلالی), **ala alalıñg** (آلا آلالینک) ‘alabiliriz’.

[9] **alġalı** (آلغالی) ‘almak için, alalı’. Birinci anlamda şiir:

***alġalı** dünyā ʿarūsın ey ki sattıñg naḳd-i dīn* [825]*::*

ʿömr satıp merg alıp [826] [10] *añgla bu satıġ alıġ::*

آلغالی دنیا عروسین ای که ساتینک نقد دین::

عمر ساتیب مرک آلیب آنکلا بو ساتیغ آلیغ::

ala alġalı (آلا آلغالی) ‘alabilmeli ve alabileli’ [برای اینکه تواند گرفت و تا توانسته گرفت].

alġaç (الغاج) ‘alınca’. Nitekim şöyle söyler, [11] şiir:

*közüñg ḳanıġa sīrāb itti özni naḳd-i cān **alġaç**::*

*niçük kim mest birgey meyġa naḳd-i rāygān **alġaç**::*

کوزونک قانیغه سیراب ایتی اوزنی نقد جان آلغاج::

---

[825] BM 46r.9 **naḳd-i dīn** : PdC s.35 *naḳd-i cism (نقد جسم).*

[826] BM 46r.9 **alıp** : PdC s.35 *almaḳ (الماق).*

نیچوک کیم مست بیرکای می‌غه نقدی رایکان آلغاج::

ala alġaç (آلا آلغاج) [12] ‘alabilince’.

alġuçı (آلغوچی) ‘alıcı’.

alġuça (آلغوچه), **alġunça** (آلغونچه), **alġança** (آلغانچه) ‘alana kadar, aldığı/alacağı kadar’. **ala alġuça** (آلا آلغوچه), **ala alġunça** (آلا آلغونچه), **ala alġança** (آلا آلغانچه) [13] ‘alabilene kadar, alabildiği/alabileceği kadar’.

alġum (آلغوم) ‘alacağım’. Nitekim şöyle söyler, şiir:

*dip idiñg **alġum** Nevāyī köñglin* [14] *alġaç üzerdiñg::*

yaḫşılar almaḳ yamanlar köñglini andaḳ mudur::

دیب ایدینک آلغوم نوائی کونکلین آلغاج اوزاردینک::

یخشی‌لار آلماق یامانلار کونکلینی آنداق مودور::

ala alġum (آلا آلغوم) ‘alabileceğim’.

ala almaġum (آلا آلماغوم), [15] **ala alġum yoḳ** (آلا آلغوم یوق) ‘alamayacağım’. Birincisine tanık olarak şiir:

ulus içre ʿārıżındın naẓar ança asradım kim::

ala almaġum [16] *köz ölgünçe ger iylesem neẓāre::*

اولوس ایچرا عارضینکدین نظر آنجه اسرادیم کیم::

آلا آلماغوم کوز اولکونجه کر ایلاسام نظاره::

alġuñg (آلغونک) ‘alacaksın’.

ala alġuñg (آلا آلغونک) ‘alabileceksin’.

ala almaġuñg (آلا آلماغونک), **ala alġuñg yoḳ** (آلا آلغونک یوق) [17] ‘alamayacaksın’.

alġusı (آلغوسی) ‘alacak’.

ala alġusı (آلا آلغوسی) ‘alabilecek’.

ala almaġusı (آلا آلماغوسی), **ala alġusı yoḳ** (آلا آلغوسی یوق) ‘alamayacak’.

[18] **alġuluḳ** (آلغولوق) ‘alabileceksin, alınacak [olan]’. Tanığı “almaḳ” sözcüğü altında verilmiştir.

alġay (آلغای), **ala** (آلا), **alsa** (آلسا), **alsun** (آلسون) ve [19] **aldik** (آلدیک) ‘alsa/alsın’. Beşincisine tanık olarak şiir:

Nevāyī köñglin alıp tīġ sürgen [827] *cānını hem **aldik**::*

ki cānı ḳaddiġa hem köñglini [20] *alġay irür vāriṣ::*

نوائی کونکلین آلیب تیغ سورکان جاننی هم آلدیک::

که جانی قیدغه هم کونکلینی آلغای ایرور وارث::

ala alġay (آلا آلغای), **ala alsa** (آلا آلسا), **ala alsun** (آلا آلسون), **ala aldik** (آلا آلدیک)

[827] BM 46r.19 **sürgen** : ML s.144 *sürkenmek* ‘sürüklenmek, sürünmek; sürtünmek’. Ayrıca bkz. BM 241v.25 *sürgenmek (سورکانماک).*

‘alabilir’. **alġudik** (آلغوديک), **alurdik** (آلورديک) ‘alınacak, alındığı/alınacağı gibi’. [21] Birincisine tanık olarak şiir:

başnı ḥālā kim irür fırṣat salayın allıġa::

*tündlikdin gerçi irmes anı birdin **alġudik**::*

باشنی حالا کیم ایرور فرصت سالایین آلیغه::

تندلیکدین کرچه ایرماس آنی بیردین آلغودیک::

[22] **aldurmaḳ/ġ (آلدورماق/غ)** geçişli mastar olup ‘aldırmak ve tutturmak کیرانیدن و کرفتار کردن’ demektir. Tanık olarak şiir:

dime ol dil-rubāġa ni üçün köñglini [23] *aldurduñ::*

*öz irki birle ni mümkin kişi köñglini **aldurmaḳ**::*

دیما اول دلرباغه نی اوچون کونکلینی آلدوردونک::

اوز ایرکی بیرله نی ممکن کیشی کونکلینی آلدورماق::

Mecazen ‘gönül kazanmak ve gönlünü elde etmek دل بدست آوردن و دلجوئی’ anlamında da kullanılır. Nitekim [24] iham yoluyla şöyle buyuruyor, şiir:

ol perī luṭf iyleben dīvāneler köñglin alur::

*ni ʿaceb ʿuṣṣāḳ-ı bī-dilniñ köñgül **aldurmaġı**::*

اول پری لطف ایلابان دیوانه‌لار کونکلین آلور::

نی عجب عشاق بیدل‌نینک کونکول آلدورماغی::

[25] Türevleri de bu anlamı ifade eder.

aldurdı (آلدوردی) ‘aldırdı’.

aldurduñ (آلدوردونک) ‘aldırdın’. Nitekim tanığı “aldurmaḳ” kısmında [26] verilmiştir. **aldurduḳ** (آلدوردوق) ‘aldırdık’.

aldurur (آلدورور), **alduradur** (آلدورادور) ‘aldırır/aldırıyor’. Birincisine tanık olarak şiir:

ehl-i diller çehre [27] *açtı yār açmañ dīde kim::*

*her kişi ol yüzge köz aldurdı köñglin **aldurur**::*

اهل دیل‌لار چهره آچتی یار آچمانک دیده کیم::

هر کیشی اول یوزکا کوز آلدوردی کونکلین آلدورور::

aldurur (آلدورور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

[28] **aldurmaydur** (آلدورمایدور) ‘aldırmıyor, aldırmamış’.

aldurġan (آلدورغان), **aldururġan** (آلدورورغان), **alduradurġan** (آلدورادورغان) ‘aldıran, aldırmış’. [29] Mastar anlamına da gelirler.

aldur (آلدور), **aldurġıl** (آلدورغيل) tekil ikinci kişi emir fiili.

aldurma (آلدورما), **aldurmaġıl** (آلدورماغيل) olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili.

aldurduñ (آلدوردونک), [BM 46v.1] **aldurduñuz** (آلدوردونکوز), **aldurduñlar**

(آلدوردونکلار) çoğul ikinci kişi emir fiili.

aldurmañg (آلدورمانک), **aldurmañgız** (آلدورمانکیز), **aldurmañglar** (آلدورمانکلار) olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili.

[2] **aldurman** (آلدورمان), **aldurmas min** (آلدورماسمین) 'aldırmam'.

aldura min (آلدورامین), **aldurur min** (آلدورورمین), **aldururam** (آلدوروارام) 'aldırırım'.

aldururum (آلدوروروم), [3] **aldurmaġım** (آلدورماغیم) '[benim] aldırmam'.

aldurmaġum (آلدورماغوم) 'aldırmayacağım'.

aldurup (آلدوروب), **alduruban** (آلدوروبان), **aldurmış** (آلدورمیش) 'aldırıp/aldırmış'. [4] İkincisine tanık olarak şiir:

*Nevāyī **alduruban** köñglini eger tapmas::*
birev turur[828] *ki ḳulıdur cihānda dilberler::*

نوائی آلدوروبان کونکلینی اکر تاپماس::
بیراو تورور که قولیدور جهاندا دلبرلار::

aldurmışañg (آلدورمیشانک) [5] 'aldırmışsın'.

aldurmas (آلدورماس) 'aldırmaz'. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

aldurması (آلدورماسی) 'aldırması, aldırmazı'.

aldurmadın (آلدورمادین) [6] 'aldırmadan, aldırmamış'.

aldurup bolmas (آلدوروب بولماس), **aldursa bolmas** (آلدورسا بولماس), **aldurmaḳ olmas** (آلدورماق اولماس) 'aldırmak olmaz'.

aldura almas (آلدورا آلماس) [7] 'aldıramaz'.

aldura aldura (آلدورا آلدورا) 'aldırarak'. Tekrar edilmeden de kullanılır.

alduray (آلدورای), **aldurayın** (آلدورایین) [8] 'aldırayım, aldırsın, aldırasın'.

aldursaḳ (آلدورساق), **aldurġa biz** (آلدورغابیز), **aldurġay biz** (آلدورغایبیز), **alduralı** (آلدورالی), **alduralıñg** (آلدورالینک) 'aldıralım'.

aldurġalı (آلدورغالی) 'aldırmak için, [9] aldıralı'.

aldurġaç (آلدورغاج) 'aldırınca'.

aldurġuçı (آلدورغوجی) 'aldırıcı/aldıran'.

aldurġuça (آلدورغوجه), **aldurġunça** (آلدورغونجه), [10] **aldurġança** (آلدورغانجه) 'aldırana kadar, aldırdığı kadar'.

aldurġum (آلدورغوم) 'aldıracağım'.

aldurġuñg (آلدورغونک) 'aldıracaksın'.

aldurġusı (آلدورغوسی) [11] 'aldıracak'.

aldurġuluḳ (آلدورغولوق) 'aldırılacak [olan]'.

aldurġay (آلدورغای), **aldura** (آلدورا), **aldursa** (آلدورسا), **aldursun** (آلدورسون), **aldurdik**

[828] BM 46v.4 **birev turur** : HS c:1, s: 308 *bir oturur* (بیر اوتورور).

(آلدوردیک) ‘aldıra’.

[12] **aldurġudik** (آلدورغودیک), **aldururdik** (آلدوروردیک) ‘aldırılacak, aldırdığı/aldıracağı gibi’. Birincisine tanık olarak şiir:

sin köŋgül birseŋ [13] *Nevāyīġa gehī miŋ cevr ile::*

*irmes ol her dil-rubāġa köŋglini **aldurġudik**::*

سین کونکول بیرسانک نوائیغه کهی مینک جور ایله::

ایرماس اول هر دلرباغه کونکلینی آلدورغودیک::

alışmaḳ/ġ (آلیشماق/غ) -kesreli lām ve sakin karaşat şīn ile- [14] işdeşlik mastarıdır. Üç anlamda kullanılır. Birincisi ‘değiş tokuş yapmak معاوضه کردن’. Nitekim kıskançlığın kötülüğü hakkında şöyle der, rübayi:

[15] *cāhil ki ḥased bolġay anıŋ cehliġa żam::*

nūr il közidin aŋlasa öz közide kem::

közlerin [829] ***alışmaḳ**ġa çikip* [16] *tīġ-i sitem::*

il közini hem oyġay u öz közini hem::

جاهل که حسد بولغای آنینک جهلیغه ضم::

نور ایل کوزی‌دین آنکلاسا اوز کوزیدا کم::

کوزلارینی آلیشماقغه چکیب تیغ ستم::

ایل کوزینی هم اویغای و اوز کوزینی هم::

İkincisi mecazen ‘birbirine sataşmak ve elleşmek مطاعنه و دست بازی کردن’. Üçüncüsü ‘birbirinden çalmak ve [17] birbirinden almak از هم ربودن و از یکدیکر کرفتن’. Rūmī Türkçesinde ‘alışmak عادت کردن’.[830] Rūm Türklerinin iştikak özelliği Çağatay lügatlerinin iştikakından farklı olduğu hâlde [18] bazı kiplerde her iki dille [lisān] de uyum sağladığı için ‘alışmak’ anlamı da yazılmıştır.

alıştılar (آلیشتی‌لار) ‘değiştirdiler, birbirine sataştılar, birbirinden [19-20] çaldılar, alıştılar’. Nitekim ikinci anlamda *Tārīḫ-i Babürī*’de şöyle yazılmıştır:

*ba‘żī içki bigler ḫıyābān başında Baysonḳur Mīrzānıŋ kişisi bile ilig **alıştılar**.*

بعضی ایچکی بیکلار خیابان باشیندا بایسنقر میرزانینک کیشی‌سی بیله ایلیک آلیشتی‌لار

Ayrıca şöyle der:

*bir iki ḳatla ol ṭarafdın bu ṭarafdın ḳılıç **alıştılar**.*

بیر ایکی قاتلا اول طرفدین بو طرفدین قیلیچ آلیشتی‌لار

alıştuḳ (آلیشتوق) [21] ‘değiştirdik, birbirimize sataştık, birbirimizden çaldık, alıştık’.

---

[829] BM 46v.15 **közlerini** (کوزلارینی).

[830] BM 46v.13 **alışmaḳ/ġ** : DLT E.A. *alış-* ‘almada yardımcı olmak, birlikte almak’. Fakat *alışgan* ‘devamlı olarak alan’(103/94).

alışur (آلیشور), **alışadur** (آلیشادور) ‘değiştirir/değiştiriyor, birbirine sataşır/sataşıyor, birbirinden çalar/çalıyor, [22] alışır/alışıyor’. **alışur** (آلیشور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

alışmaydur (آلیشمایدور) ‘değiştirmiyor ve değiştirmemiş, birbirine sataşmıyor ve birbirine sataşmamış, [23-24] birbirinden çalmıyor ve birbirinden çalmamış, alışmıyor ve alışmamış’.

alışġan (آلیشغان), **alışurġan** (آلیشورغان), **alışadurġan** (آلیشادورغان) fâil, mefûl ve mastar sigası olup ‘değiştirmek ve birbirine sataşmak ve birbirinden çalmak için’ demektir.

alış (آلیش), **alışġıl** (آلیشغیل) tekil ikinci kişi emir fiili.

alışma (آلیشما), **alışmaġıl** (آلیشماغیل) [25-26] olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili.

alışıńġ (آلیشینک), **alışıńġız** (آلیشینکیز), **alışıńġlar** (آلیشینکلار) çoğul ikinci kişi emir fiili.

alışmańġ (آلیشمانک), **alışmańġız** (آلیشمانکیز), **alışmańġlar** (آلیشمانکلار) olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili.

alışman (آلیشمان), **alışmas min** (آلیشماس‌مین) ‘değiştirmem, sataşmam, birbirimizden çalmam’.

alışa min (آلیشامین), **alışur min** (آلیشورمین), **alışdur min** (آلیشادورمین) [27] **alışuram** (آلیشورام) ‘değiştiririm/değiştiriyorum, birbirimize sataşırım/sataşıyorum, birbirimizden çalarım/çalıyorum’.

alışurum (آلیشوروم), **alışmaġım** (آلیشماغیم) ‘[benim] değiştirmem, sataşmam, çalmam’.

alışmaġum (آلیشماغوم) [28] ‘değiştirmeyeceğim, sataşmayacağım, çalmayacağım’.

alışıp (آلیشیب), **alışıban** (آلیشیبان), **alışmış** (آلیشمیش) ‘değiştirip/değiştirmiş, sataşıp/sataşmış, birbirinden çalıp/çalmış, alışıp/alışmış’.

[29] **alışmışańġ** (آلیشمیشانک) ‘değiştirmişsin, sataşmışsın, birbirinden çalmışsın’.

alışmas (آلیشماس) her dört anlamda da olumsuz siga. Fâil ve olumsuz mastar anlamına de gelir.

[BM 47r.1] **alışması** (آلیشماسی) her dört anlamda da olumlu ve olumsuz olarak kullanılır. **alışmadın** (آلیشمادین) ‘değiştirmeden, değiştirmemiş ve çalmadan, çalmamış ve [2] alışmadan, alışmamış’.

alışıp bolmas (آلیشیب بولماس), **alışsa bolmas** (آلیشسا بولماس), **alışmaḳ olmas** (آلیشماق اولماس) ‘değiştirilmez, sataşılmaz ve [3] birbirinden çalınamaz’.

alışa almas (آلیشا آلماس) ‘değiştiremez, birbirinden çalamaz’.

alışa alışa (آلیشا آلیشا) ‘değiştirerek, sataşarak, [4] çalarak, alışarak’. Tekrar

edilmeden de kullanılır.

alışay (آلیشای), **alışayın** (آلیشایین) ‘değiştireyim, değiştirsin, değiştiresin; sataşayım, sataşsın, sataşasın ve çalayım, [5-6] çalsın, çalasın’.

alışsaḳ (آلیشساق), **alışġa biz** (آلیشغابیز), **alışġay biz** (آلیشغای‌بیز), **alışalı** (آلیشالی), **alışalıñg** (آلیشالینک) {‘değiştirirsek/değiştirelim ve çalırsak/birbirimizden çalalım,’. Rūmī Türkçesinde ‘alışırsak/alışalım عادت کنیم’.

alışġalı (آلیشغالی) ‘değiştirmek ve sataşmak için, birbirinden çalmak için ve değiştireli, sataşalı, birbirinden çalalı’.

alışġuçı (آلیشغوجی) ‘fâil isim’.

alışġuça (آلیشغوجه), **alışġunça** (آلیشغونجه), **alışġança** (آلیشغانجه) ‘değiştirene kadar, değiştirdiği/değiştireceği kadar; sataşana kadar, sataştığı/sataşacağı kadar ve çalana kadar, çaldığı/çalacağı kadar’}.[831]

{**alışġum** (آلیشغوم) ‘değiştireceğim, sataşacağım ve çalacağım’.

alışġuñg (آلیشغونک) ‘değiştireceksin, sataşacaksın ve çalacaksın’.

alışġusı (آلیشغوسی) ‘değiştirecek, sataşacak ve çalacak’.

alışġumız (آلیشغومیز), **alışġumızdur** (آلیشغومیزدور) ‘değiştireceğiz, sataşacağız ve birbirimizden çalacağız’.}[832]

alışġuñguz (آلیشغونکوز) ‘değiştireceksiniz, sataşacaksınız, birbirinizden [8] çalacaksınız’.

alışġusılardur (آلیشغوسیلاردور) ‘değiştirecekler, sataşacaklar, birbirinden çalacaklar’.

alışġuluḳ (آلیشغولوق) ‘değiştirilecek, sataşılacak, [9] birbirinden çalınacak [olan]’.

alışġaylar (آلیشغایلار), **alışalar** (آلیشالار), **alışsalar** (آلیشسالار), **alışsunlar** (آلیشسونلار), **alışdikler** (آلیشدیکلار) ‘değiştirsinler, sataşsınlar, [10-11] birbirinden çalsınlar’. Birincisine son anlamda tanık olarak şiir:

ey Nevāyī pāre pāre bolsa köñglüñg yaḫşıdur::
*kim **alışġaylar** tereddüdsiz anı dil-ḫᵛāhlar::*

ای نوائی پاره پاره بولسا کونکلونک یخشی‌دور::
کیم آلیشغای‌لار ترددسیز آنی دلخواه‌لار::

Ṭāliʿ Hirevī **alışġay**’ı (آلیشغای) bölmek anlamında yazmış ve **alışġamaḳ**’ı (آلیشغاماق)

---

[831] BM 47r. {değiştirirsek...kadar}: 5-6. satırlar arasında ters bir şekilde soldan sağa küçük harflerle aynı kişi tarafından sonradan eklenmiştir.

[832] BM 47r. {alışġum… çalacağız}: Yazmada yok. Diğer maddelerden yola çıkarak tarafımızından eklendi.

ona mastar olarak göstermiş. [12] Hem sözcük hem de anlamı uydurmadır.[833]

alışġudik (آلیشغودیک), **alışurdik** (آلیشوردیک) ‘değiştirilecek, birbirinden çalınacak [olan] ve değiştirdiği/değiştireceği gibi, [13] birbirinden çaldığı/çalacağı gibi’.

alınmaḳ/ġ (آلینماق/غ) -nūn ile- edilgen/dönüşlülük mastarıdır (مصدر انفعال). Anlamı ‘alınmak/alıkonmak کرفتار شدن’. Kipleri **alışmaḳ** (آلیشماق) mastarı gibi yapılır [14] ve şīn yerine nūn harfi dâhil edilir.

alaḳmaḳ/ġ (آلاقماق/غ) -sakin ḳāf ile- ve **alaḳışmaḳ/ġ (آلاقیشماق/غ)** -kesreli ḳāf ve sakin karaşat şīn ile- ‘birbirine kalkışmak بهم برآمدن’. [15] Rūmī müellif bu sözcüğü yağmalama, talama ve dağıtma anlamında kullanmış, Naṣīrī de ona uymuş. Her ikisi de yanlış yapmıştır.[834] Hᵛārezm Özbek ve Türkmenleri arasında (اوزبکیّه و ترکمانیّه خوارزم) zammeli elif [16] ile kullanılır.

alaḳtı (آلاقتی) ve **alaḳıştı** (آلاقیشتی) ‘birbirine kalkıştı’[835].

alaḳtuḳ (آلاقتوق) ve **alaḳıştuḳ** (آلاقیشتوق) ‘biribimize kalkıştık’.

alaḳur (آلاقور), **alaḳadur** (آلاقادور), **alaḳışur** (آلاقیشور), **alaḳışadur** (آلاقیشادور) [17] ‘birbirine kalkışır/kalkışıyor’. **alaḳur** (آلاقور) ve **alaḳışur** (آلاقیشور) fâil ve mastar anlamında da gelir.

alaḳmaydur (آلاقمایدور) ‘birbirine kalkışmıyor, birbirine kalkılşamış’.

alaḳġan (آلاقغان), [18] **alaḳurġan** (آلاقورغان), **alaḳışġan** (آلاقیشغان), **alaḳışurġan** (آلاقیشورغان), **alaḳışadurġan** (آلاقیشادورغان) ‘birbirine kalkışan, birbirine kalkışmış’. Mastar anlamına da gelirler.

alaḳ (آلاق), [19-20] **alaḳġıl** (آلاقغیل), **alaḳış** (آلاقیش), **alaḳışġıl** (آلاقیشغیل) tekil ikinci kişi emir fiili.

alaḳma (آلاقما), **alaḳmaġıl** (آلاقماغیل), **alaḳışma** (آلاقیشما), **alaḳışmaġıl** (آلاقیشماغیل) olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili.

alaḳıńġ (آلاقینک), **alaḳıńġız** (آلاقینکیز), **alaḳıńġlar** (آلاقینکلار), **alaḳışıńġ** (آلاقیشینک), **alaḳışıńġlar** (آلاقیشینکلار) çoğul ikinci kişi emir fiili.

alaḳmańġ (آلاقمانک), **alaḳmańġız** (آلاقمانکیز), **alaḳmańġlar** (آلاقمانکلار), [21] **alaḳışmańġ** (آلاقیشمانک), **alaḳışmańġız** (آلاقیشمانکیز), **alaḳışmańġlar** (آلاقیشمانکلار) olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili.

---

[833] BM 47r.11 **alışġay**: BL’te bu şiirin tanık olarak verildiği yerde *alıḳmaḳ (الیقماق)* ‘bölmek قسمت کردن’. *alışġamaḳ* ve *alışġay* örneklerine rastlanmadı. Tanık şiirde de farklılıklar mevcuttur: *éy Nevāyī pāre pāre bolsa köńĝliń̂ yaḫşıdur / kim tereddüzsiz alıḳmaḳlar anı dil-ḫᵛāhlar.*

[834] BM 47r.14 **alaḳmaḳ/ġ (آلاقماق/غ)** ve **alaḳışmaḳ/ġ (آلاقیشماق/غ):** FT s. 474 *alaḳış (الاقیش)* ‘karşı çık’; LN s.138 *alaḳmaḳ* ‘zir ü zeber olmaḳ demekdür’. *alaḳtı* ‘yaġma ve tārāc olındı ve zir ü zeber oldı demekdür’. LÇ s.18 *alaḳmaḳ (الاقماق)* ‘ḳarışmaḳ, ḳalḳışmaḳ, ‘işyān etmek’. *alaḳışmaḳ (الاقشماق)* ‘yekdigerine ḳarışup ḳalḳışmaḳ, ‘işyān etmek, derhem olmaḳ’.

[835] BM 47r.16 ‘birbirine kalkışsın’ (بهم برآید); doğrusu ‘birbirine kalkıştı’ (بهم برآمد).

alaḳman (آلاقمان), alaḳmas min (آلاقماس‌مين), alaḳışman (آلاقيشمان), alaḳışmas min (آلاقيشماس‌مين) [22] ‘birbirimize kalkışmayız’.

alaḳa min (آلاقامين), alaḳur min (آلاقورمين), alaḳadur min (آلاقادورمين), alaḳuram (آلاقورام), alaḳışa min (آلاقيشامين), alaḳışur min (آلاقيشورمين), alaḳışadur min (آلاقيشادورمين), alaḳışuram (آلاقيشورام) [23] ‘birbirimize kalkışarım/kalkışıyorum’.

alaḳurum (آلاقوروم), alaḳışurum (آلاقيشوروم), alaḳmaġım (آلاقماغيم), alaḳışmaġım (آلاقيشماغيم) ‘birbirine kalkışmam’.

alaḳmaġum (آلاقماغوم), alaḳışmaġum (آلاقيشماغوم) ‘birbirine kalkışmayacağım’.

alaḳıp (آلاقيب), [24] alaḳıban (آلاقيبان), alaḳmış (آلاقميش), alaḳışıp (آلاقيشيب), alaḳışıban (آلاقيشيبان), alaḳışmış (آلاقيشميش) ‘birbirine kalkışmış’. Birincisine tanık olarak şiir:

Nevāyiyā çü sipeh çikti ʿışḳ [25] *kön͡glümge::*

ṣalāḥ u zühd ile taḳvā buzuldılar ***alaḳıp****::*

نوايیا چو سپه چيكتی عشق كونكلومكا::

صلاح و زهد ايله تقوی بوزولديلار آلاقيب::

Dördüncüsüne tanık olarak da *Tārīḫ-i Babürī*’de şöyle der:

Seraḫsda niçe ḳarabaş [26] *ikendür dervāze tartıp ḳorġannı* [836] *birmesler raʿiyyetlere* ***alaḳışıp*** *dervāzeni açarlar.*

سرخس‌دا نيجه قراباش ايكاندور دروازه تارتيب قورغاننی بيرماسلار رعيت‌لارا آلاقيشيب دروازه‌نی آچارلار

alaḳışman͡g (آلاقيشمانک), alaḳışmışan͡g (آلاقيشميشانک) [27] ‘birbirine kalkışmışsın’.

alaḳmas (آلاقماس), alaḳışmas (آلاقيشماس) ‘birbirine kalkışmaz’. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

alaḳması (آلاقماسی), alaḳışması (آلاقيشماسی) ‘birbirine kalkışması, [28] birbirine kalkışmazı’.

alaḳmadın (آلاقمادين), alaḳışmadın (آلاقيشمادين) ‘birbirine kalkışmadan, birbirine kalkışmamış’.

alaḳa almas (آلاقا آلماس), alaḳışa almas (آلاقيشا آلماس) ‘birbirine kalkışamaz’.

[29] alaḳıp bolmas (آلاقيب بولماس), alaḳsa bolmas (آلاقسا بولماس), alaḳmaḳ olmas (آلاقماق اولماس), alaḳışıp bolmas (آلاقيشيب بولماس), alaḳışsa bolmas (آلاقيشسا بولماس), alaḳışmaḳ olmas (آلاقيشماق اولماس) ‘birbirine kalkışılmaz’.

[BM 47v.1] alaḳa alaḳa (آلاقا آلاقا), alaḳışa alaḳışa (آلاقيشا آلاقيشا) ‘birbirine kalkışarak’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

---

[836] BM 47r.26 **ḳorġannı :** Metinde yanlış yazım olarak **ḳuzġannı (قوزغاننی)**. Bkz. BN 301b (Arat 483). **ḳorġan** için ayrıca bkz. BM 286r.13 **ḳorġan** ‘kale ve sığınak حصن و حصار’. Tanık olarak şiir: *gerçi ḥüsnüñ͡g küzgüdin kirdi timür* ***ḳorġan*** *ara // mihr dik āyīne-gūn eflākdın pinhān imes.*

alaḳay (آلاقای), **alaḳayın** (آلاقایین), **alaḳışay** (آلاقیشای), [2] **alaḳışayın** (آلاقیشایین) ‘birbirine kalkışayım, birbirine kalkışsın, birbirine kalkışasın’.

alaḳsaḳ (آلاقساق), **alaḳalıñg** (آلاقالینک), **alaḳışsaḳ** (آلاقیشساق), **alaḳışalı** (آلاقیشالی), **alaḳışalıñg** (آلاقیشالینک) ‘birbirimize kalkışsak/kalkışalım’.

alaḳġalı (آلاقغالی), [3] **alaḳışġalı** (آلاقیشغالی) ‘birbirine kalkışmak için, birbirine kalkışalı’.

alaḳġaç (آلاقغاج), **alaḳışġaç** (آلاقیشغاج) ‘birbirine kalkışınca’.

alaḳġuçı (آلاقغوچی), **alaḳışġuçı** (آلاقیشغوچی) [4] ‘birbirine kalkışıcı’.

alaḳġuça (آلاقغوجه), **alaḳġunça** (آلاقغونجه), **alaḳġança** (آلاقغونجه), **alaḳışġuça** (آلاقیشغوجه), **alaḳışġunça** (آلاقیشغوجه), **alaḳışġança** (آلاقیشغانجه) ‘birbirine kalkışana kadar, birbirine kalkıştığı/kalkışacağı kadar’.

alaḳġum (آلاقغوم), [5] **alaḳışġum** (آلاقیشغوم) ‘biribirine kalkışacağım’.

alaḳġuñg (آلاقغونک), **alaḳışġuñg** (آلاقیشغونک) ‘birbirine kalkışacaksın’.

alaḳġusı (آلاقغوسی), **alaḳışġusı** (آلاقیشغوسی) ‘birbirine kalkışacak’.

alaḳġuluḳ (آلاقغولوق) [6] **alaḳışġuluḳ** (آلاقیشغولوق) ‘birbirine kalkışacak [olan]’.

alaḳġay (آلاقغای), **alaḳa** (آلاقا), **alaḳsa** (آلاقسا), **alaḳsun** (آلاقسون), **alaḳdik** (آلاقدیک), **alaḳışay** (آلاقیشای), **alaḳışa** (آلاقیشا), **alaḳışsa** (آلاقیشسا), [7] **alaḳışsun** (آلاقیشسون), **alaḳışdik** (آلاقیشدیک) ‘birbirine kalkışsın’.

alaḳurdik (آلاقوردیک), **alaḳġudik** (آلاقغودیک), **alaḳışġurdik** (آلاقیشغوردیک), **alaḳışġudik** (آلاقیشغودیک) ‘birbirine kalkışılacak, birbirine [8] kalkıştığı/kalkışacağı gibi’.

alartmaḳ (آلارتماق) -sakin rā ve karaşat ta ile- ‘öfkeden gözü belertmek چشم را از غیظ خیره کردن’. [837] Fakat teklikte anlam ifade etmediğinden mutlaka gözle birlikte kullanılır.

[9-10] **alarttı** (آلارتتی) ‘gözü kararttı’.

alarttuḳ (آلارتتوق) ‘gözü kararttık’.

alartur (آلارتور), **alartadur** (آلارتادور) ‘gözü karartır/karartıyor’. {**alartur** (آلارتور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

alartmaydur (آلارتمایدور) ‘gözü karartmıyor}[838], gözü karartmamış’.

alartġan (آلارتغان), **alarturġan** (آلارتورغان), [11] **alartadurġan** (آلارتادورغان) ‘göz karartan, göz karartmış’. Mastar anlamına da gelirler.

alart (آلارت), **alartġıl** (آلارتغیل) tekil ikinci kişi emir fiili.

---

[837] BM 47v.8 **alartmaḳ** : DLT E.A. *alart-* ‘(gözü) belertmek’(629/525); LÇ s.18 *alartmaḳ (الارتماق)* ‘ḥiddet ve ġayẓdan gözi tīrelenmek’; FT 317 *alara (الارا)* ‘1. gözleri alarmış, 2. onlara’.

[838] BM 47v.10 {alartur…karartmıyor}: Yazmada bu kısım tekrarlanmış, daha sonra üstü çizilmiştir.

alartma (آلارتما), **alartmaġıl** (آلارتماغيل) [12] olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili.

alartıŋ (آلارتينک), **alartıŋız** (آلارتينكيز), **alartıŋlar** (آلارتينكلار) çoğul ikinci kişi emir fiili.

alartmaŋ (آلارتمانک), **alartmaŋız** (آلارتمانكيز), **alartmaŋlar** (آلارتمانكلار) olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili.

[13] **alartman** (آلارتمان), **alartmas min** (آلارتماسمين) 'göz karartmam'.

alarta min (آلارتامين), **alartur min** (آلارتورمين), **alartadur min** (آلارتادورمين), **alarturam** (آلارتورام) 'göz karartıyorum'.

alarturum (آلارتوروم), [14] **alartmaġım** (آلارتماغيم) 'göz karartmam'.

alartmaġum (آلارتماغوم) 'göz karartmayacağım'.

alartıp (آلارتيب), **alartıban** (آلارتيبان), **alartmış** (آلارتميش) 'göz karartmış'.

alartmışaŋ (آلارتميشانک) 'göz karartmışsın'.

[15] **alartmas** (آلارتماس) 'göz karartmaz'. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

alartması (آلارتماسی) 'göz karartması, göz karartmazı'.

alartmadın (آلارتمادين) 'göz karartmadan, göz karartmamış'.

[16] **alartıp bolmas** (آلارتيب بولماس), **alartsa bolmas** (آلارتسا بولماس), **alartmaḳ olmas** (آلارتماق اولماس) 'göz kararmak olmaz'.

alarta almas (آلارتا آلماس) 'göz karartamaz'.

alarta alarta (آلارتا آلارتا) 'göz karartarak'. [17] Tekrar edilmeden de kullanılır.

alartay (آلارتای), **alartayın** (آلارتايين) 'göz karartayım, göz kararta, göz karartasın'.

alartsaḳ (آلارتساق), **alartalı** (آلارتالی), **alartalıŋ** (آلارتالينک) 'göz karartalım'.

alartġalı (آلارتغالی) [18] 'göz karartmak için, göz karartalı'.

alartġaç (آلارتغاج) 'göz karartınca'.

alartġuçı (آلارتغوجی) 'göz karartıcı'.

alartġuça (آلارتغوجه), **alartġunça** (آلارتغونجه), **alartġança** (آلارتغانجه) [19] 'göz karartana kadar, göz kararttığı kadar'.

alartġum (آلارتغوم) 'göz karartacağım'.

alartġuŋ (آلارتغونک) 'göz karartacaksın'.

alartġusı (آلارتغوسی) 'göz karartacak'.

alartġuluḳ (آلارتغولوق)[839], [20] 'göz karartacak'.

alartġay (آلارتغای), **alarta** (آلارتا), **alartsa** (آلارتسا), **alartsun** (آلارتسون), **alartdik** (آلارتديک) 'göz kararta'.

alarturdik (آلارتورديک), **alartġudik** (آلارتغوديک) 'göz karartacak, [21] göz kararttığı/karartacağı gibi'.

[839] BM 47v.19 **alatġuluḳ** (آلاتغولوق).

aldaramaḳ/ġ (آلداراماق/غ) -fethalı dāl ve karaşat rā ile- ‘ızṭırap çekmek, huzursuz olmak اضطراب کردن و بیقرار شدن’. Ṭāli‘ Hirevī ‘mutluluktan dolayı aldanmak فریب خوردن از جهة شعف’ olarak anlamlandırmış, [22] yanlış yapmıştır[840].

aldaradı (آلدارادی) ‘muztarip oldu’.

aldaraduḳ (آلدارادوق) ‘muztarip olduk’.

aldarar (آلدارار), **aldaraydur** (آلدارایدور) ‘muztarip oluyor’. Birincisine tanık olarak, [23] şiir:

yügürmeklikde her günbed ki sekrir ol meh-i gül ḫad::
*gül-i mihr **aldarar** bī-ḥad uyalur günbed-i aḫżar::*

یوکورماکلیکدا هر کنبد که سکریر اول مه کل خد::
کل مهر آلدارار بیحد اویالور کنبد اخضر::

aldarar (آلدارار) fâil ve mastar anlamına da gelir.

[24] **aldaramaydur** (آلداراماید ور) ‘muztarip olmuyor, muztarip olmamış’.

aldaraġan (آلداراغان), **aldararġan** (آلدارارغان), **aldaraydurġan** (آلدارایدورغان) ‘muztarip olan, muztarip olmuş’. [25] Mastar anlamına da gelirler. Nitekim birincisine tanık olarak ‘muztarip olmak’ anlamında *Tārīḫ-i Babürī*’de şöyle denir:

Pīr Sulṭān atlıġ başıcı idi[841] [26] *ḳarılıġdın mu yā **aldaraġan**ıdın mu yolnı başlay almadı.*

بیر سلطان آتلیغ باشیجی ایدی قاریلیغدین مو یا آلدارا غایی‌دین مو باشلای آلمادی.

Ayrıca Mīrzā Ḫan hakkında şöyle der:

***aldaraġan**ıdın yükünüp*[842] [27] *kilgünçe iki ḳatla yıḳıldı.*

آلدارا غانی‌دین یوکونوب کیلکونجه ایکی قاتلا بیقلدی.

aldara (آلدارا), **aldaraġıl** (آلدارا غیل) tekil ikinci kişi emir fiili.

aldarama (آلدارا ما), **aldaramaġıl** (آلدارا ماغیل) olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili.

aldaraŋ (آلدارانک), [28] **aldaraŋız** (آلدارانکیز), **aldaraŋlar** (آلدارانکلار) çoğul ikinci kişi emir fiili.

aldaramaŋ (آلدارامانک), **aldaramaŋız** (آلدارامانکیز), **aldaramaŋlar** (آلدارامانکلار) olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili.

aldaraman (آلدارامان), [29], **aldaramas min** (آلدارا ماس مین) ‘muztarıp olmam’.

---

[840] BM 47v.21 **aldaramaḳ/ġ** : BL *aldarmaḳ* [nüshada *adarmaḳ*] -medli elifle- ‘sevinçten aldanmak فریب خوردن از جهة شعف’, şiir: *bir ḳadeḥ méy verseler ve ġayet-i iflāsıdın / niçe la‘l-i ḳıymetī tapḳan gedā dik aldray* [nüshada *aldarı*]. LÇ s.135 *aldaray* ‘ızṭırāb ve infi‘āl eyleyen demekdür’. s. 136 *aldaramaḳ* ‘kend’özini yitürmege dėrler’. LÇ s.19 *aldaramaḳ (الداراماق)* ‘bīḥad sevinmek, mecẕūb olmaḳ, ızṭırāb etmek’.

[841] BM 47v.25 **başıcı :** *Peşā’ī başçı* için eksik ve yanlış yazım. Krş. Babur-Name, Haydarabad 193a 8-9 (Çevik 2014): *Pīr Sulšān atlıq Peşā’ī başçı ėdi Qarlıġdın mu, yā aldaraġandın mu, yā qarnıŋ uluġluġıdın mu, yolnı yoqattı. Başlay almadı.*

[842] BM 47v.26 **yükübüp:** *yükünüp* olarak düzeltildi.

aldaray min (آلدارای‌مین), **aldarar min** (آلدارامین), **aldaraydur min** (آلدارایدورمین), **aldarараm** (آلدارارام) ‘muztarıp olurum’. Dördüncüsüne tanık olarak [BM 48r.1] şiir:

aŋ͡ga aytur sözüm köp āh kim ol ḫüsn-i mirātı::

*çü ḳıldı cilve közgü ʿaksi yaŋ͡glıġ **aldaraydur min**::*

آنکا آیتور سوزوم کوپ آه کیم اول حسن مرآتی::

چو قیلدی جلوه کوزکو عکسی ینکلیغ آلدارایدورمین::

aldararım (آلدارارایم), [2] **aldaramaġım** (آلداراماغیم) ‘[benim] muztarip olmam’[843].

aldaramaġum (آلداراماغوم) ‘muztarip olmayacağım’[844].

aldarap (آلداراب), **aldaraban** (آلدارابان), **aldaramış** (آلدارامیش) ‘muztarip olup/olmuş’. Birincisine tanık olarak [3] şiir:

*rūḥ ḫaylī **aldarap** öz ḥāliġa tapmas şuʿūr::*

çün ḫurām itse revān-āsā ḳad-i raʿnāsı ḫoş::

روح خیلی آلداراب اوز حالیغه تاپماس شعور::

چون خرام ایتسا روان آسا قد رعناسی خوش::

aldaramışaŋ͡g (آلدارامیشانک) [4] ‘muztarip olmuşsun’.

aldaramas (آلداراماس) ‘muztarip olmas’.

aldaraması (آلداراماسی) ‘muztarip olması, muztarıp olmazı’.

aldaramadın (آلدارامادین) ‘muztarip olmadan, muztarıp olmamış’.

[5] **aldarap bolmas** (آلداراب بولماس), **aldarasa bolmas** (آلداراسا بولماس), **aldaramaḳ olmas** (آلدارامااق اولماس) ‘muztarip olmak olmaz’.

aldaray almas (آلدارای آلماس) ‘muztarip olamaz’.

aldara (آلدارا), [6] **aldaray aldaray** (آلدارای آلدارای) ‘muztarip olarak’. Tekrarsızı da aynı anlamda.

aldaray (آلدارای), **aldarayın** (آلدارایین) ‘muztarip olayım, muztarip ola, muztarip olasın’. [7] Birincisine tanık olarak birinci anlamda şiir:

bir ḳadeḥ mey birseler veh ġāyet-i iflāsdın::

*niçe laʿl-i ḳıymetī tapġan gedā dik **aldaray**::*

بیر قدح می بیرسالار وه غایت افلاس‌دین::

نیجه لعل قیمتی تاپغان کدا دیک آلدارای::

[8] **aldarasaḳ** (آلداراساق), **aldaraġa biz** (آلداراغابیز), **aldaraġay biz** (آلداراغای‌بیز), **aldaralı** (آلدارالی), **aldaralıŋ͡g** (آلدارالینک) ‘muztarip olalım’.

aldaraġalı (آلداراغالی) ‘muztarip olmak için, [9] muztarip olalı’.

aldaraġaç (آلداراغاج) ‘muztarip olunca’.

---

[843] BM 48r.2 **‘[benim] aldatmam’**. Diğer örneklere göre düzeltildi.

[844] BM 48r.2 **‘aldatmayacağım’**. Diğer örneklere göre düzeltildi.

aldarağuçı (آلداراغوجی) ‘muztarip olan’.

aldarağuça (آلداراغوجه), **aldarağunça** (آلداراغونجه), **aldarağança** (آلداراغانجه) [10] ‘muztarip olana kadar, muztarip olduğu kadar’.

aldarağum (آلداراغوم) ‘muztarip olacağım’.

aldarağuñg (آلداراغونک) ‘muztarip olacaksın’.

aldarağusı (آلداراغوسی) [11] ‘muztarip olacak’.

aldarağuluk (آلداراغولوق) ‘muztarip olunacak’.

aldarağay (آلداراغای), **aldarasa** (آلداراسا), **aldarasun** (آلداراسون), **aldaradik** (آلدارادیک) ‘muztarip ola’. [12] Birincisine tanık olarak şiir:

tilbe andaḳ ki perī cilvesidin ***aldarağay****::*

ot salur her ṭaraf ol ṭurfa nümū-dār mañga::

تیلبه آنداق که پری جلوه‌سیدین آلدارغای::

اوت سالور هر طرف اول طرفه نمودار منکا::

[13] **aldarardik** (آلداراردیک), **aldarağudik** (آلداراغودیک) ‘muztarip olunacak, muztarip olduğu gibi’.

aldaratmaḳ/ġ (آلداراتماق/غ) -tā ile- geçişli mastardır. Anlamı [14] ‘muztarip etmek مضطرب کردن’. Nitekim *Leylī ve Mecnūn*’da ‘muztarip etmiş’ anlamında şöyle der, şiir:

ḳış ***aldaratıp*** *humūmi*[845] *ilni::*

yaz ılbaratıp sumūmi[846] [15] *ilni::*

قیش آلداراتیب همومی ایلنی::

یاز ایلباراتیب سمومی ایلنی::

Diğer kipler de birinci şıktaki gibi türer.

aldamaḳ/ġ (آلداماق/غ)[847] -sakin lām ve fethalı dāl ile- ‘aldatmak, kandırmak فریب دادن’.[848] Nitekim [16] şiir kıtalarının birinin başında şöyle der:

eṭfālnı ḳarılar ḫidmetide yoldamaḳ ve çüçük söz bile ***aldamaḳ****.*

اطفالنی قاریلار خدمتیدا یولداماق و جوجوک سوز بیله آلداماق

aldadı (آلدادی) ‘aldattı’.

aldaduḳ (آلدادوق) [17] ‘aldattık’.

aldar (آلدار), **aldaydur** (آلدایدور) ‘aldatıyor’. **aldar** (آلدار) fâil ve mastar anlamına da gelir. Nitekim ‘aldatmak’ anlamında şöyle der, [18] Buḫārī’nin yazısıyla şiir:

---

[845] BM 48r.14 **humūm:** ‘yağmurlu bulut’ demektir. Bkz. DehS.
[846] BM 48r.14 **sumūm:** ‘sıcak, zehirli ve bunaltıcı rüzgar’ demektir. Bkz. Deh.S.
[847] BM 48r.15 **aldaramaḳ/ġ (آلداراماق/غ)**: *aldamaḳ/ġ* (آلداماق/غ) olarak düzeltildi.
[848] BM 48r.15 **aldamaḳ/ġ** : DLT E.A. *alda-* ‘hile yapmak, aldatmak’(139/122, 237/206, 139/122); ML s.108 *aldamaḳ* ‘aldatmak’. LÇ s.19 *aldamaḳ (الداماق)* ‘al ve ferīb etmek, ḫilāf söylemek’.

bolmaġıl vābeste-yi dünyā ki īmānıng̑ kiter::

*zāl dünyā her kimi **aldar**ġa köp mekkāredür::*

بولماغیل وابسته دنیا که ایمانینک کیتار::

زال دنیا هر کیمی آلدارغه کوپ مکارەدور::

aldaymaydur (آلدامایدور) ‘aldatmıyor, [19] aldatmamış’.

aldarġan (آلدارغان), **aldaġan** (آلداغان), **aldaydurġan** (آلدایدورغان) ‘aldatan, aldatmış’. Mastar anlamına da gelirler.

alda (آلدا), [20] **aldaġıl** (آلداغیل) tekil ikinci kişi emir fiili. İkincisine tanık olarak şiir:

tilbe köng̑lümni hemīşe ḳılma mecrūḥ ey perī::

*tīġ-i kīn yüz ḳatla kim [21] süzseng̑ birer hem **aldaġıl**::*

تیلبه کونکلومنی همیشه قیلما مجروح ای پری::

تیغ کین یوز قاتلا کیم سوزسانک بیرار هم آلداغیل::

aldama (آلداما), **aldamaġıl** (آلداماغیل) olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili.

aldang̑ (آلدانک), **aldang̑ız** (آلدانکیز), **aldang̑lar** (آلدانکلار) çoğul ikinci kişi emir fiili.

[22] **aldamang̑** (آلدامانک), **aldamang̑ız** (آلدامانکیز), **aldamang̑lar** (آلدامانکلار) olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili. İkincisine tanık olarak şiir:

ḳoyung̑uz bir nefesī cānıma bīdād iyley::

[23] *ṭıfl yā tilbe kibi menʿ itiben **aldamang̑ız**::*

قویونکوز بیر نفسی جانمغه بیداد ایلای::

طفل یا تیلبه کیبی منع ایتابان آلدامانکیز::

aldaman (آلدامان), **aldamas min** (آلداماسمین) ‘aldatmam’.

alday min (آلدایمین), **aldar min** (آلدارمین), **aldaydur min** (آلدایدورمین), [24] **aldaram** (آلدارام) ‘adlatırım’.

adlarım (آلداریم), **aldamağım** (آلداماغیم) ‘[benim] aldatmam’.

aldamaġum (آلداماغوم) ‘aldatmayacağım’.

aldap (آلداب), **aldaban** (آلدابان), **aldamış** (آلدامیش) ‘aldatıp/aldatmış’. [25] İkincisine tanık olarak şiir:

ṭıfl-i mekteb dik ḳaçıp barġusıdur ol ay sarı::

*tilbe köng̑lümni niçe tapıp kitürseng̑ [26] **aldaban**::*

طفل مکتب دیک قاچیب بارغوسیدور اول آی ساری::

تیلبه کونکلومنی نیجه تابیب کیتورسانک آلدابان::

aldamışang̑ (آلدامیشانک) ‘aldatmışsın’.

aldamas (آلداماس) ‘aldatmaz’. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

aldaması (آلداماسی) ‘aldatması, [27] aldatmazı’.

aldap bolmas (آلداب بولماس), **aldasa bolmas** (آلداسا بولماس), **aldamaḳ olmas** (آلداماق

اولماس) ‘aldatmak olmaz’.

alday almas (آلدای آلماس) ‘aldatamaz’.

aldayu (آلدایو) ve **alday** [28] **alday** (آلدای آلدای) ‘aldatarak’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

alday (آلدای), **aldayın** (آلدایین) ‘aldatayım, aldatsın, aldatasın’.

aldasaḳ (آلداساق), **aldaġa biz** (آلداغابیز), [29] **aldaġay biz** (آلداغایبیز), **aldalı** (آلدالی), **aldalın͡g** (آلدالینک) ‘aldatalım’.

aldaġalı (آلداغالی) ‘aldatmak için, aldatalı’.

aldaġaç (آلداغاج) ‘aldatınca’.

[BM 48v.1] **aldaġuçı** (آلداغوجی) ‘aldadıcı’.

aldaġuça (آلداغوجه), **aldaġunça** (آلداغونجه), **aldaġança** (آلداغانجه) ‘aldadana kadar, aldattığı kadar’.

aldaġum (آلداغوم) ‘aldatacağım’.

aldaġun͡g (آلداغونک) [2] ‘aldatacaksın’.

aldaġusı (آلداغوسی) ‘aldatacak’.

aldaġuluḳ (آلداغولوق) ‘aldatılacak’.

aldaġay (آلداغای), **aldasa** (آلداسا), **aldasun** (آلداسون), **aldadik** (آلدادیک) ‘adlatsın’.

[3] **aldardik** (آلداردیک), **aldaġudik** (آلداغودیک) ‘aldatılacak, aldattığı/aldatacağı gibi’.

aldatmaḳ/ġ (آلداتماق/غ) -tā ile- geçişli mastar olup **aldamaḳ**’la eş anlamlıdır. [4] Anlamı ‘aldatmak فریب دادن’. Kipleri kurala göre karaşat tā ile yapılır.

aldaşmaḳ/ġ (آلداشماق/غ) -şīn ile- işteşlik mastarıdır. Anlamı ‘birbirini [5] aldatmak یکدیکر را فریب دادن’.

aldaşıp (آلداشیب), **aldaşıban** (آلداشیبان), **aldaşmış** (آلداشمیش) ‘Aldatıp/aldatmış’. Birincisine tanık olarak şiir:

ʿayn-ı vaṣl içre işi olsa şikāyet mūcibi::

[6] *iki yandın refʿ itip bir birlerini **aldaşıp**::*

عین وصل ایچرا ایشی اولسا شکایت موجبی::

ایکی یاندین رفع ایتیب بیربیرلارینی آلداشیب::

Diğer kipleri de kurala göre şīn ile yapılır.

aldanmaḳ/ġ (آلدانماق/غ) [T 48r.] -fethalı dāl ve sakin nūn ile- [7] dönüşlülük mastarıdır. Anlamı ‘aldanmak فریب خوردن’. Kipleri de nūn ile yapılır.

alḳamaḳ/ġ (آلقاماق/غ) -sakin lām ve fethalı ḳāf ile- ‘hayırdua etmek دعای خیر کردن’.[849] [8]

---

[849] BM 48v.7 **alḳamaḳ/ġ** : DLT E.A. *alka-* ‘övmek’ (KM: *alkadı* sözü hayır için olmasına rağmen diğerleriyle çift olarak çok kullanıldığından dolyı “kötülük” anlamı kazanmıştır.) *karga- alka-*(145/126)*;*

Nitekim şöyle der, şiir:

sinde nāz oldı Nevāyīde niyāz irmes ʿaceb::

bes sin anı ḳarġaġan sayı sini ol **alḳamaḳ**[850] *::*

سین‌دا ناز اولدی نوائی‌دا نیاز ایرماس عجب::

بس سین آنی قارغاغان سایی‌سینی اول آلقاماق::

Ṭāliʿ [9] Hirevī **alḳamaḳ**'ı (آلقاماق) 'almak كرفتن' anlamındaki **almaḳ**'la (آلماق) eş anlamlı olarak zikretmiş ve bu şiiri tanık getirmiştir. Yanlış yapmıştır.

alḳadı (آلقادی) 'dua etti'.

alḳaduḳ (آلقادوق) [10] 'dua ettik'.

alḳay (آلقای), **alḳaydur** (آلقایدور) 'dua ediyor'. **alḳay** (آلقای) fâil ve mastar anlamına da gelir. Ayrıca 'dağ koçu قوچ كوهی'na da denir. Nitekim Cevâmid bölümünde [11] verilecektir.

alḳamaydur (آلقامایدور) 'dua etmiyor, dua etmemiş'.

alḳaġan (آلقاغان), **alḳarġan** (آلقارغان), **alḳaydurġan** (آلقایدورغان) 'dua eden, [12] dua etmiş'. Mastar anlamına da gelir.

alḳa (آلقا), **alḳaġıl** (آلقاغیل) tekil ikinci kişi emir fiili.

alḳama (آلقاما), **alḳamaġıl** (آلقاماغیل) olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili.

[13] **alḳaŋg** (آلقانک), **alḳaŋgız** (آلقانکیز), **alḳaŋglar** (آلقانکلار) çoğul ikinci kişi emir fiili.

alḳamaŋg (آلقامانک), **alḳamaŋgız** (آلقامانکیز), **alḳamaŋglar** (آلقامانکلار) olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili.

alḳaman (آلقامان), [14] **alḳamas min** (آلقاماس‌مین) 'dua etmem'.

alḳay min (آلقای‌مین), **alḳar min** (آلقارمین), **alḳaydur min** (آلقایدورمین), **alḳaram** (آلقارام) 'dua ederim'.

alḳarım (القاریم), **alḳamaġım** (آلقاماغیم) '[benim] dua etmem'.

[15] **alḳamaġum** (آلقاماغوم) 'dua etmeyeceğim'.

alḳap (آلقاب), **alḳaban** (آلقابان), **alḳamış** (آلقامیش) 'dua edip/etmiş'.

alḳamışaŋg (آلقامیشانک) 'dua etmişsin'.

alḳamas (آلقاماس) 'dua etmez'. [16] Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

alḳaması (آلقاماسی) 'dua etmesi, dua etmezi'.

alḳap bolmas (آلقاب بولماس), **alḳasa bolmas** (آلقاسا بولماس), **alḳamaḳ olmaz** (آلقاماق اولماس) 'dua edilmez'.

[17] **alḳay almas** (آلقای آلماس) 'dua edemez'.

LN s.138 *alḳadı* 'alḳış vėrdi'. LÇ s.20 *alḳamaḳ (القاماق)* 'ḫayır duʿā etmek, taḥsīn ve sipās etmek'; FT 318 *alḳap (القاب).*'hayır dua et'.

[850] BM 48v.8 **alḳamaḳ** : PdC s.33 *alḳamış (القامیش).* Aynı şiir BM 269r.9-10'da **ḳarġamaḳ/ġ** maddesinde de verilmiş, fakat *alḳamaḳ* yerine *alḳamış* yazılmıştır.

alḳayu (آلقايو) ve **alḳay alḳay** (آلقای آلقای) ‘dua ederek’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

alḳay (آلقای), **alḳayın** (آلقايين) ‘dua edeyim, dua etsin, dua edesin’.

[18] **alḳasaḳ** (آلقاساق), **alḳaġa biz** (آلقاغابيز), **alḳaġay biz** (آلقاغای‌بيز), **alḳalı** (آلقالی), **alḳalıñg** (آلقالينک) ‘dua edelim’.

alḳaġalı (آلقاغالی) ‘dua etmek için, dua edeli’.

alḳaġaç (آلقاغاج) [19] ‘dua edince’.

alḳaġuçı (آلقاغوجی) ‘dua eden’.

alḳaguça (آلقاغوجه), **alḳaġança** (آلقاغانجه), **alḳaġunça** (آلقاغونجه) ‘dua edene kadar, dua ettiği/edeceği kadar’.

alḳaġum (آلقاغوم) ‘dua edeceğim’.

[20] **alḳaġuñg** (آلقاغونک) ‘dua edeceksin’.

alḳaġusı (آلقاغوسی) ‘dua edecek’.

alḳaġuluk (آلقاغولوق) ‘dua edilecek’.

alḳaġay (آلقاغای), **alḳasa** (آلقاسا), **alḳasun** (آلقاسون), **alḳadik** (آلقاديک) [21] ‘dua etse/etsin’.

alḳaġudik (آلقاغوديک), **alḳardik** (آلقاردیک) ‘dua edilecek, dua ettiği/edeceği gibi’.

almaşturmaḳ/ġ (آلماشتورماق/غ) -sakin lām ve şīn ve karaşat rā ve zammeli tā ile- [22] ‘ayağı oynatmak پا را حرکت دادن’.[851] Teklikte anlam ifade etmediğinden “ayak” sözcüğünün kullanılması gerekir. Diğer kiplerinde de aynı kural geçerlidir.

[23] **almaşturdı** (آلماشتوردی) ‘ayağını oynattı’.

almaşturduḳ (آلماشتوردوق) ‘ayağı oynattık’.

almaşturur (آلماشتورور), **almaşturadur** (آلماشتورادور) ‘ayağı oynatıyor’. Nitekim [24] “bi-ism-i Miḳrāż لغز باسم مقراض”da birincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

birer ayaġları hem bar u ṭurfaraḳ bu kim::
ayaḳ uçıda birer köz hem ittiler iẓhār::
[25] *ḳaçan ayaġların* ***almaştururlar*** *ol sāʿat::*
ḳanat urarġa bolurlar[852] *ṭuyūr dik ṭayyār::*

بيرار ايا‌غلاری هم بارو طرفه‌راق بو کيم::
ايا‌ق اوجيدا بيرار کوز هم ايتی‌لار اظهار::
قاچان ايا‌غلارين آلماشتورورلار اول ساعت::
قنات اورارغه بولورلار طيور ديک طيار::

almaşturur (آلماشتورور) fâil ve mastar anlamı da [26] ifade eder.

---

[851] BM 48v.21 **almaşturmaḳ/ġ** : LÇ s.20 *almaşturmaḳ (الماشتورماق)* ‘baġdaş ḳurmaḳ, çār zānū oturmaḳ’.
[852] BM 48v.25 **borlular** (بورلولار).

almaşturmaydur (آلماشتورمايدور) ‘ayağı oynatmıyor, ayağı oynatmamış’.

almaşturġan (آلماشتورغان), **almaştururġan** (آلماشتورورغان), **almaşturadurġan** (آلماشتورادورغان) [27] ‘ayak oynatan, ayak oynatmış’. Mastar anlamına da gelirler.

almaştur (آلماشتور), **almaşturġıl** (آلماشتورغيل) tekil ikinci kişi emir fiili.

almaşturma (آلماشتورما), [28] **almaşturmaġıl** (آلماشتورماغيل) olumsuz ikinci kişi emir fiili.

almaşturuñg (آلماشتورونک), **almaşturuñguz** (آلماشتورونكوز), **almaşturuñglar** (آلماشتورونكلار) çoğul ikinci kişi emir fiili.

almaşturmañg (آلماشتورمانک) [29] **almaşturmañgız** (آلماشتورمانكيز), **almaşturmañglar** (آلماشتورمانكلار) olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili.

almaşturman (آلماشتورمان), **almaşturmas min** (آلماشتورماسمين) ‘[ayak] oynatmam’.

almaştura min (آلماشتورامين), [BM 49r.1] **almaşturur min** (آلماشتورورمين), **almaşturadur min** (آلماشتورادورمين), **almaştururam** (آلماشتورورام) ‘ayak oynatıyorum/oynatırım’.

almaştururum (آلماشتورورم), **almaşturmaġım** (آلماشتورماغيم) ‘[benim] ayak oynatmam’.

almaştur[2]**maġum** (آلماشتورماغوم) ‘[ayak] oynatmayacağım’.

almaşturup (آلماشتوروب), **almaşturuban** (آلماشتوروبان), **almaşturmış** (آلماشتورميش) ‘ayak oynatıp/oynatmış’.

almaşturmışañg (آلماشتورميشانک) ‘ayak oynatmışsın’.

[3] **almaşturmas** (آلماشتورماس) ‘ayak oynatmaz’. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

almaşturup bolmas (آلماشتوروب بولماس), **almaştursa bolmas** (آلماشتورسا بولماس), **almaşturmaḳ** [4] **olmas** (آلماشتورماق اولماس) ‘ayak oynatılmaz’.

almaştura almas (آلماشتورا آلماس) ‘ayak oynatamaz’.

almaştura almaştura (آلماشتورا آلماشتورا) ‘ayak oynatarak’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

[5] **almaşturay** (آلماشتورای), **almaşturayın** (آلماشتورايين) ‘ayak oynatayım, ayak oynata, ayak oynatasın’.

almaştursak (آلماشتورساق), **almaşturġa biz** (آلماشتورغابيز), **almaşturġay biz** (آلماشتورغايبيز), **almaşturalı** (آلماشتورالی), [6] **almaşturalıñg** (آلماشتورالينک) ‘ayak oynatalım’.

almaşturġalı (آلماشتورغالی) ‘ayak oynatmak için, ayak oynatalı’.

[T 49v.] **almaşturġaç** (آلماشتورغاج) ‘ayak oynatınca’.

almaştur[7]**ġuçı** (آلماشتورغوجی) ‘ayak oynatan’.

almaşturġuça (آلماشتورغوجه), **almaşturġunça** (آلماشتورغونجه), **almaşturġança**

(آلماشتورغانجه) ‘[ayak] oynatana kadar, [ayak] oynattığı/oynatacağı kadar’.

almaşturġum (آلماشتورغوم) ‘ayak [8] oynatacağım’.

almaşturġuñg (آلماشتورغونک) ‘ayak oynatacaksın’.

almaşturġusı (آلماشتورغوسی) ‘ayak oynatacak’.

almaşturġay (آلماشتورغای), **almaştura** (آلماشتورا), **almaştursa** (آلماشتورسا), [9] **almaştursun** (آلماشتورسون), **almaşturdik** (آلماشتوردیک) ‘ayak oynata’.

almaşturġudik (آلماشتورغودیک), **almaştururdik** (آلماشتوروردیک) ‘ayak oynatacak, [ayak] oynattığı gibi’.

[10] **ala kilmek (آلا کیلماک)** ‘alıp gelmek کرفته آمدن’. **kilmek**’in (کیلماک) kipleri “Kitâb-i Kâf”ta verilecektir.

alıḳomaḳ/ġ (آلیقوماق/غ) -kesreli lām ve zammeli ḳāf ile- Rūmī Türkçesinde ‘alıkoymak بازداشتن’.

[11] **alıḳonmaḳ/ġ (آلیقونماق/غ)** -nūn ile- ‘duraklamak, alıkoymak مکث کردن و بازداشتن’.

İsimler (Cevāmid):

al (آل) altı anlama gelir. Birincisi, ‘huzur حضور’.[853] Nitekim şöyle der, şiir:

[12] *ey köñgül ger kimse aḥvālim* [854] *dimes yār* ***all****ıda*[855] *::*

ḫāṭırım kimdin melūl olsun kimim bar [856] ***all****ıda* [857] *::*

ای کونکول کر کیمسه احوالیم دیماس یار آلیدا::

خاطریم کیمدین ملول اولسون کیمیم بار آلیدا::

İkincisi ‘alın پیشانی’. Nitekim ‘huzur [13] ve alın حضور و پیشانی’ anlamında şöyle der, şiir:

Nevāyī ***all****ıñga yazġannı körmeyen bolmas::*

irür ḫaḳ ***all****ıdın er ṣāliḥ ol ve ger ṭāliḥ::*

نوائی آلینکا یازغاننی کورماین بولماس::

ایرور حق آلیدین ار صالح اول و کر طالح::

Üçüncüsü ‘hile خدعه و مکر’.[858] [14] Nitekim *Maḫzen-i Mīr Ḥaydar*’da şöyle gelmiştir, şiir:

---

[853] BM 49r.11 **al** : LN s.225 *allıda* ‘yanında ve öñinde’. LÇ s.17 *al (آل)* ‘ḳoyı penbe rengi; ḥużūr, ʿind, nezd; ferīb, ḫidʿa; yer, çamur, ṭopraḳ; Türk padişāhlarınıñ tamġaları’.

[854] BM 49r.12 **aḥvālim** : PdC s.34 *aḥvālıñg (احوالینک).*

[855] BM 49r.12 **alıda :** PDC s.34’te *alyıda (الییدا).*

[856] BM 49r.12 **yār** (یار).

[857] BM 49r.12 **alıda :** PDC s.34’te *alyıda (الییدا).*

[858] BM 49r.11 **al**: DLT E.A. *āl* ~ *al* ‘hile, aldatma’(43/30, 53/39, 167/144, 53/39, 410/321, 622/519), *āl* ‘turunç renginde bir kumaş’(53/39), *āl* ‘turunç rengi, turuncu’(53/39).

ḥīlesi köp[859] ***al*ı** *vu aldaġı köp::*

mekr ü daġā tonı bile boyı çöp::

حیله سی کوپ آلی و آلداغی کوپ::

مکر و دغا تونی بیله بویی چوپ::

Dördüncüsü [15] 'yarı kırmızı/açık kırmızı سرخ نیم رنک'. Tanık olarak şiir:

yüzüng̑ aġ ey ġam ki eşkim rengini ***al*** *iyledig̑::*

cān fedāng̑ ey derd kim cismimni [16] *pāmāl iyledig̑::*

یوزونک آغ ای غم که اشکیم رنکینی آل ایلادینک::

جان فدانک ای درد کیم جسمیمنی پامال ایلادینک::

Bu anlamda Farsçayla ortaktır. Beşincisi 'Türk pâdişahlarının ferman ve yarlıklarında kızıl renkle basılan mühür ve yüzük kaşı مهر و نکین پادشاهان ترک را خوانند که در فرامین و یارلیغات بسرخی زده می‌شود'. [17] Nitekim Vaṣṣāf, Moġol terimleriyle karışık gazelinde şöyle demiştir, şiir [Farsça]:

[18] *ber yarlıġ-é ḫūbī roḫ-é ḫūb-é to şodé* ***al****::*

tā ḫan şodéī ber hemé ḫūbān-é memālék::[860]

بر یارلیغ خوبی رخ خوب تو شده آل::

تا خان شدهٔ بر همه خوبان ممالک::

Ayrıca Bābür'ün Saltanatı ve Ṣadreddīn'in Vezareti hakkında şöyle der:

al*-i zerrīn u tuġ u körge* [861] [19] *bā yék tümen* [862] *leşker mużāf-é ān mevāhéb fermūd.*

آل زرین و توغ و کورکا با یکتومان لشکر مضاف آن مواهب فرمود

Ona ***altamġa*** (آلتمغا) da denir. Nitekim aşağıda ilgili tanığıyla zikedilecektir. Altıncısı 'almak fiilinin emir biçimi'. Nitekim [20] **almaḳ** (آلماق) mastarı kısmında verildi. Farsçada da iki anlamı vardır. Birincisi 'pullu balık ماهی فلوسدار'. Ona **bāl**

---

[859] BM 49r.14 **ḫīlesi köp :** Krş. Uygur harfli Abdurrezzak Bahşı nüshası, 18a/5=b. 181 (Krş. Goca (2000: 20, ME, 18a/181); Uygur harfli Ali Bahşı Nüshası 33a/6=b. 181 **ḫīle bile**. Tüm beyti krş. *ḥil-e-si bil-e alı vu aldaġ-ı köp // mekru ḍaġ-a toṅ-ı bil-e boyı çub.* Ayrıca bkz. 2. Uygur harfli Ali Bahşı Nüshası, Berlin Eyalet Kütüphanesi, Ms. Or. Oct. 358, 33a/6. Bu nüshanın tamamı için bkz. Serkan Çakmak (2019). Yine krş. Abuşka, M. Güzeldir doktora tezi, 2002: 47 *Ḥilesi çoḳ alı vü aldaġı köp // Mekr ü dega tonu bile boyı çob.*

[860] BM 49r.18 **ber…memālék**: Şiirin anlamı: Memleketlerin tüm iyilerine han olduğundan beri, iyilik yarlığında/fermanında güzel yüzün kızarmış.

[861] BM 49r.18 **körge :** 'büyük davul'. Mo. ***körge*** < Tü. ***kübrüg*** 'büyük (hanlık) davulu, büyük kös' (ED 690b), Senglah BM 301v.12-13 **kevürge/küvürge** (کاوورکا و کوورکا) 'büyük davul': *küvürge dehr ara salıp ġarīvī // niçük kim mest bolġay nerre dīvī (Ferhād ve Şīrīn).* Bkz. TMEN I, 339 **körgā.**

[862] BM 49r.19 **tümen :** BM 185r.14-16 **tümen** 'on bin adet. Tanık olarak şiir: *zülfüng̑ ü yüzüng̑ firāḳıda tümen ḥasret bile // ḥayf kim żāyiʿ kiçürdüm munça sāl u māhni.* Buna esasen Moğollar (مغولیه) on bin ordusu olan her komutana *mīr tümen* derler. İran ahalisi de on bin dinâra *bir tümen* derler'. Farsçada *tūmān* ve *tomen* olarak telaffuz edilen bu sözcük 1929 yılına kadar İran'ın resmî para birimi için kullanılmış, daha sonra yerini Riyal'a bırakmışsa da, halk arasında kullanımını sürdürdüğünden İran İslamî Şurâ Meclisi'nin 4 Mayıs 2020 tarihinde aldığı kararla yeniden ülkenin resmî para birimi Tümen (on bin Riyal değerinde) olmuştur. Bkz. (https://www.iribnews.ir/fa).

(بال) ve **z̄āl** (ذال) da denir. İkincisi ‘tehlikeli bir hastalık olup [21-23] yeni doğum yapan bazı kadınlarda yedi gün devam eder’. Arapçada üç anlam ifade eder. Birincisi ‘aile ve evlat’. İkincisi ‘çölde ılgım’. Üçüncüsü ‘gece gündüz şarap içmek’. Hintçede de ‘kökünden kızıl renk çıkan ve kızılkök (rūnās روناس) gibi ilaçlarda da kullanılan bir ağaç’.

ala (آلا) *bālā* vezninde iki anlama gelir. Birincisi ‘yarı kırmızı/açık kırmızı سرخ نیمرنک’.[863] Nitekim Rūm diyarı ahalisi (Rūmī) gözü kırmızıya çalana (مایل به حمرت) ***ala gözlü*** (آلا کوزلو) [24-25] der. Bu anlamda Farsçayla ortaktır. İkincisi genellikle ‘alaca (ابلق) olan her şey’e ve özellikle ‘çopur’a (برص) denir.

ala bula (آلابولا) birleşik (مزدوج) bir kelime olup ‘çok renkli, alaca renkli ابلق و مختلف‌اللون’ anlamına gelir.[864] Nitekim şöyle der, şiir:

tün kün ḥarīrī boldı ḳuyaşnıŋ̄ ʿamāmesi::
çün çırmadı ***ala bula*** *destār başıġa::*

تون کون حریری بولدی قویاش‌نینک عمامه‌سی::
چون جیرمادی آلا بولا دستار باشیغه::

[26-27] Mecazî anlamda ‘perişan/meftun شوریده’ demektir.

ala böke (آلابکه) -zammeli ebced bā’sı ve fethalı kāf ile- ‘bir tür ördek adı نام یک نوع اردک است’.[865]

Ala taġ (آلا تاغ) ‘Kürtlerin (Ekrād) ikamet ettiği Ḫorāsān bölgesinde bir dağ adı نام کوهیست در نواحی خراسان که مسکن اکراد است’. Ayrıca ‘Azerbaycan’da Erivan havalisinde bir dağ adı نام کوهیست در آذربایجان در حوالی ایروان’[866].

ala toġan (آلا توغان) -fethalı ġayın ve sakin nūn ile- ve **alatoġaŋ̄ (آلا توغانک)** [28] -fethalı nūn ve sakin kāf ile- ‘*bāşe*’ye benzer fakat ondan daha küçük bir kuş adı پرنده‌ایست شبیه به باشه امّا از باشه کوچک‌تر است’[867].

alaça (الجه) ‘beyaz ve siyah karışımı پیسه’. Arapçada ona “ابلق” denir. [29] Rūmī Türkçesinde ise ‘ağ شبکه’ demektir. Ayrıca ‘bir tür kumaş adıdır نام یک نوع قماشیست’.[868]

alaça serçe (الجه سرچه) Rūmī Türkçesinde ‘serçeden daha küçük olup yüksekte uçan, hızlı kanat çalan bir kuş’a denir. [BM 49v.1] Ona ***toyġar*** (توی‌غار) da derler.[869]

ala çapġun (آلاچاپغون) ‘kar ve yağmurla karışık şiddetli rüzgâr بادهای شدید مختلف بود که

---

[863] BM 49r.23 **ala** : LÇ s.17 *ala (الا و أله)* ‘nīmreng, ḫāldār, beŋeklü; menḳūş şey, sīma’.
[864] BM 49r.24 **ala bula** : LÇ s.17 *ala bula (الابولا)* ‘muḫtelifü’l-levn; ḳarışıḳ ve bulaşıḳ’.
[865] BM 49r.26 **ala böke** : LÇ s.17 *ala baş ala pöke (الاباش الاپکه)* ‘ördeğiŋ envāʿıdır; bağırtlaḳ’.
[866] BM 49r.26 **Ala taġ** : LÇ s.17 *ala taġ (الاتاغ)* ‘Türkistan’da ve Anaṭol’da vaḳiʿ bir tağıŋ ismidir’.
[867] BM 49r.27 **alatoġan** : LÇ s.17 *alatoġaŋ̄ (الاتوغانک)* ‘ġarābıŋ bir nevʿidir, zāġ ve ḳarġa’.
[868] BM 49r.28 **alaça** : LÇ s.18 *alaça (الاچه)* ‘pek ḳarışıḳ naḳışlu bir nevʿ iplik ḳumaş, ablaḳ, ibriḳ’.
[869] BM 49r.29 **alaça serçe** : LÇ s.18 *alaça serçe (الاچه سرچه)* ‘bir nevʿ çil renkli serçe’.

ببرف و باران آمیخته باشد'.[870]

alaçuḳ (آلاچوق) -zammeli Acem cīm'i ile- zikredilen ***aġ öy*** (آغ اوی) ile aynıdır.[2] 'çölde yaşayanların ağaçtan yaptıkları çadır چوب سازند از صحرانشینان که خیمه‌ایست'.[871] Nitekim *Ḫüsrev ve Şīrīn*'de "Devi Tılsım Etme Mesleğinin Vasfı"nda şöyle der, şiir:

[3] *içi küygen yıġaç kāveki açuḳ::*
bolup ġūl u şeyāṭīnġa ***alaçuḳ****::*

ایچی کویکان بیغاج کاواکی آچوق::
بولوب غول و شیاطینغه آلاچوق::

alaḫan (آلاخان) ve **alaman (آلامان)** eş anlamlı kelimelerdir. Anlamı 'yersiz yurtsuz بیخانمان'.[872] [4] Tanık olarak şiir:

ḫānımāndın ayırıp ḳılġanda tufraġ içre ḥabs::
ḳılma luṭfuñ min ***alaḫan*** *u* ***alaman****dın cüdā::*

خانمان‌دین آیریب قیلغاندا توفراغ ایچرا حبس::
قیلما لطفونک مین الاخان و الاماندین جدا::

[5] Şiir:

köñgül ayttı ki ẓulmüñ bar idi ol::
[T 50r.] ***alaḫan*** *u* ***alaman****ımġa nāfīẕ::*

کونکول ایتتی که ظلمونک بار ایدی اول::
الاخان و الامانیمغه نافذ::

alaman'ın (آلامان) başka bir anlamı da var. Nitekim [6-7] aşağıda zikredilecektir.

alar (آلار) -sakin karaşat rā ile- *sâlâr* vezninde- işaret zamiridir (اسم اشاره). Anlamı 'onlar ایشان و آنها'.

ala faḫta (آلا فاختە) 'fahtadan daha büyük, boynu siyah ve vücudu etli ve şişman ve eti cinsel gücü arttırıcı ve tamamı kana karışan bir kuş مرغیست از فاخته بزرکتر و طوق کردن او سیاه و ناتمام و کوشت آن مسمن بدن و مبهی و مجموع آن مستحیل بخون صالح می‌شود'.[873]

ala ḳaraḳ (آلاقاراق) 'şaşı احول'.[874]

---

[870] BM 49v.1 **alaçapġun** : LÇ s.18 *alaçapġun (الاچاپغون)* 'döne döne esen yağan boran; ḳar ve yağmur fırtınası; bora'.
[871] BM 49v.1 **alaçuḳ** : DLT E.A. *alaçu* 'alaçık denilen geniş çadır'(80/69); LÇ s.18 *alaçuḳ (الاچوق)* 'Türkistan'da ve Anaṭol'da ḳabāyiliŋ mesken ittiḫāẕ etdikleri kebtaḳalar ve obalar'; FT s.509 *alaçuḳ (الاچوق)* 'çertik ve ot kurusundan yapılan ev ve şey/alaçık ve alınacak hak ve hesap'.
[872] BM 49v.3 **alaḫan (آلاخان)** ve **alaman (آلامان):** LÇ s.18 *alaman alaḫan (الامان الاخان)* 'bī-ḫānmān, yersiz, işsiz'. FT s.631 *alaḫan (الخان)* 'fikri dağınık/morali bozuk; dargın/üzgün'. Farsçada *alaḫun valaḫun (آلاخون والاخون)* 'yersiz, yurtsuz, derbeder'. Sözcüğün kökeni hakkında bilgi verilmemiştir (bkz MuS.). Krş. Az.T. *alax bulax* 'sözünün üstünde durmayan, fikrini tez-tez değişen: *alax bulax adam*' (AzDil, 1.c: 91).
[873] BM 49v.6 **ala faḫta** : LÇ s.18 *alafaḫta (الافاختە)* 'ḫaḳ uran ḳızıl ḳumrınıŋ bir nev' i'.
[874] BM 49v.7 **aḥvāl (احوال)** : LÇ s.18 *alaḳaraḳ (الاقاراق)* 'nīmres pamuḳ ġozası'.

[8] **ala ḳarġa (آلاقارغه)** ‘ala karga كبود كلاغ’. Arapçada “عكّه”[875] denir.

Ala ḳorġan (آلاقورغان) ‘İhtiyâreddin Kalesi olarak bilinen Herat Erki’.[876]

[9] **alaḳ bulaḳ (آلاق بولاق)** çift olarak kullanılır ve ‘allak bullak شوريده و بهم برآمده’ anlamı ifade eder. Tāliʿ Hirevī “الّتيا” ve “الّتى” anlamında yazmıştır.

ala köleng (آلاكلنک) [10] ‘arı kadar yassı ve kötü kokan, taze bitkilerde ve buğday tarlasında olan bir canlı جانوريست بقدر زنبور پهن و بدبو با كياه تازه و در كندمزار مى‌باشد’. Arapçada “ذراريح”[877] ve Deylemicede “darsās” denir. İşfahān lügatinde [11] bir tür sīn[878]’. *Tuḥfetü’l-Mūminīn*’e göre ‘öldürücü zehirlerdendir ve onun yanığının inek eti çorbasıyla kurallı bir şekilde yenmesi [12] kuduz köpek ısırığına yararlıdır’.

Alaman/alaman (الامان) iki anlam ifade eder. Birincisi ‘Ferenk’in hamse (beşli) memleketlerinden birinin adı [Almanya]’. Şiir:

tīġ-i yelmā bile [13] *vīrāndur* ***Alaman*** *illeri::*

remḥi uçıdın ḫarāb İrān u Tūrān illeri::

تيغى يلما بيله ويراندور الامان ايللارى::

رمحى اوجىدين خراب ايران و توران ايللارى::

İkincisi ‘yersiz yurtsuz بيخانمان’ anlamına gelir ve mecazen talancı yersiz yurtsuz tayfaya [14-15] ***alamançı*** (الامانچى) denir.[879]

alamançı (الامانچى) ‘talancı غارتكر’.[880]

alamançılıġ (الامانچىليغ) ‘talancılık غارتكرى’.

Alanḳava (آلانقوا) -fethalı lām ve ḳāf ve sakin nūn ile- ‘İlḫan oğlu Ḳıyat boyundan olan, kocası olmadan gebe kalan, doğum zamanı üç oğlan çocuğu doğuran ve büyük oğlunun adı Būzencer (بوزنجر) olan kadının adı.’ Tüm Moġol hanları Būzencer neslindendir. [16-17] *Revżatü’ṣ-Ṣefā Tārīḫi*’ne göre, Būzencerīlerin ortaya çıkışı Ebū Müslim Mervezī’nin çıktığı günlere denk geliyor.

alanç (آلانج) -sakin nūn ve cīm ile- Rūmī Türkçesinde ‘erkeğin ilk aldığı [evlendiği] kadın زنى باشد كه مرد دفعه اول بكيرد’ demektir.[881]

alaṉġ (آلانک) -sakin nūn ve Acem kāf’ı ile- ‘kırılmış nehirlerin çevresindeki

---

[875] BM 49v.8 **عكّه**

[876] BM 49v.8 **Ala ḳorġan** : LÇ s.18 *ala ḳorġan (الاقورغان)* ‘Herāt şehriniŋ bālā ḥiṣāına denür.

[877] Dehhuda *ẕarariḥ*’in Türkçe kökenli olduğunu yazar. Bkz. ذراريح DehS.

[878] BM 49v.9 **ala köleng** : LÇ s.18 *ala köleng (الاكلنک)* ‘sīn nevʿinden küçük bed-būy bir cānverdir’. *sīn (سين)* ‘küçük geyik’ (DehS.).

[879] BM 49v.12 **Alaman/alaman** : LÇ s.18 *alaman (الامان)* ‘başı bozuḳ ʿasker, ġayr-ı muntaẓam’;

[880] BM 49v.14 **alamançı** : LÇ s.18 *alamancı (الامانجى)* ‘ġaṣṣāb, ġaretger, ṣaḳī, yaġmager’.

[881] BM 49v.16 **alanç** : LÇ s.18 *alanc (الانج)* ‘ilk defʿa tezvīc edilen ḫatun’.

yükseklikler [tepeler] بلندیها را کویند که در اطراف نهرهای شکسته باشد’.[882] Tanık olarak [18] şiir:

ḳaṭʿ ḳılġunça riyā deşti ara yüz miñg ***alañg****::*

taşlap özlükni ḳadem deyr-i fenā cānibi[883] *bañg*[884]*::*

قطع قیلغونجه ریا دشتی ارا یوز مینک آلانک::

تاشلاب اوزلوکنی قدم دیر فنا جانبی بانک::

alañg (آلانک) bu şiirde ‘dere [19] tepe’ anlamında.

alav (آلاو) -sakin vāv ile- ‘alev, şule شعله و نایره اتش’. Nitekim şöyle der, şiir:

ʿışḳıñg otı şuʿlesin müfred tiler Mecnūn köñgül::

[20] *iyle kim dīvāneler dāyim tiler ḳılmaḳ* ***alav****::*

عشقینک اوتی شعلهسین مفرد تیلار مجنون کونکول::

ایله کیم دیوانهلار دایم تیلار قیلماق آلاو::

*Burhān-ı Ḳāti*ʿ müellifi bu kelimenin Farsça olduğunu düşünmüş ve ‘şulelenmiş ateş اتش شعلهناک’ anlamında yazmıştır.

alay (آلای) [21] Rūmī Türkçesinde ‘nüfus, halk topluluğu جمعیت و کوکبه’. Ayrıca türeyen kiplerdendir. Nitekim anlamı **almaḳ** (آلماق) fillinde verilmiştir.

alay pozan (آلای پوزن)[885] [22] Rūm [diyarı] ahalisi (Rūmiye رومیه) tabirince ‘bir tür tüfek نام یکنوع تفنک’[886]. Ona ***ḳarabına*** (قرابنه) da denir.

Ala yuntlı/ala yuntlı (آلایونتلی) -sakin nūn ve karaşat tā ile- ‘Oġuz Ḫan oğlu Taġ Ḫan’ın üçüncü oğlunun adı نام پسر سیم تاغ خان ابن اوغوزخان’. [23-25] Anlamı ‘alaca atın sahibi صاحب اسب ابلق’. [887]

alp (آلپ) -sakin lām ve sakin Acem bā’sı ile- ‘bahadır, kahraman پهلوان و بهادر’. ***alplar*** (آلپلار) onun çoğuludur.[888]

Alp Arslan (آلپ ارسلان) ‘ünlü bir padişahın adı نام پادشاهیست معروف’. Bu birleşik kelimenin anlamı ‘cesur arslan شیر دلیر’dır.[889]

alpaḳ (آلپاق) -fethalı Acem bā’sı [p] ile- ‘belli bir tasarım ve yöntemle kesilen, süs ve güzellik için arkadan giysinin yakasına dikilen kumaş پارچه باشد که بطرح و اسلوب

---

[882] BM 49v.”7 **alañg** : MT 21a. *alañg (آلانک)* -sakin nūn ve Parsi kāf ile- ‘sınırları belirlemek için [yapılan] set’; LÇ s.18 *alañg (الانک)* ‘arḳların iki kenārına ve sā’ir maḥallerde tepeler gibi muṭavvel tümselenüp ṭoplanan ṭopraḳ’.

[883] BM 49v.18 **cānını (جاننی):** FK s. 190 *cānibi.*

[884] BM 49v.18 **bañg:** FK s. 190 *mañg.*

[885] BM 49v.21 **alay pozan** : Clauson. s.36 *alay bozan;* LÇ s.18 *alay bozan (الای بوزن)* ‘ḳarabına tüfengi, şemḫāl’.

[886] BM 49v.22 **نام یکنوع** iki kere peşpeşe yazılmıştır.

[887] BM 49v.22 **Alayuntlı/alayuntlı** : LÇ s.18 *alayuntlı (الایونتلی)* ‘elbisesinde iki renk olan at ṣāḥibi, esb-i ablaḳ’; ŞT 320 *ala yuntlı* ‘Tag Han’ın üçüncü oğlu, boy adı’.

[888] BM 49v.23 **alp** : LÇ s.18 *alp (الپ)* ‘pehlivān, bahadır, şecīʿ, ḳahraman’.

[889] BM 49v.23 **Alp Arslan** : LÇ s.18 *Alp Arslan (الپ ارسلان)* ‘Selāṭīn Selçuḳiye’den bir pādişāh ismidir.’

بریده از جانب پشت برای برازندگی و زینت بر کریبان جامه بدوزند'.[890]

albutu (آلبوتو) -zammeli bā ve zammeli karaşat tā ile- Moġol lügatinde 'raiyyet, haraç veren رعیت و باجگزار'.[891]

altav (آلتاو) -sakin lām ve vāv [26] ve fethalı tā ile- 'altışar شش تا'.[892] Nitekim şöyle der, şiir:

fenā-yi maḥż n'iter sitte-yi żarūriyet::
nidin ki yoḳġa żarūret imes bu nevʿ ***altav****::*

فنای محض نیتار سته ضروریه::
نیدین که یوقغه ضرورت ایماس بو نوع آلتاو::

altavla (آلتاولا) [27] 'altısı birlikte شش تا با یکدیکر'.

altayı (آلتایی) -fethalı tā ve kesreli hutti yā ile- 'tüyleri kırmızı olan kedi büyüklüğünde bir hayvandır ve postunu çıkarıp şapkanın çevresine [28] dikerler جانوریست ببزرکی کربه که موی آن سرخ است و پوست آنرا پوستین کنند و بر دوره کلاه دوزند'. [893] Nitekim Nitekim *Ḫüsrev ve Şīrīn*'de Dört Köşk vasfında şöyle der, şiir:

ḳızıl gül tayı yoḳ ança ki sincāb::
yoḳ ***altayı****ça yatġan şuʿleġa* [29] *tāb::*

قیزیل کول تایی یوق آنجه که سنجاب::
یوق آلتایی‌جه یاتغان شعله‌غه تاب::

Ona ***alṭayı*** *(الطایی)* da denir. Rūm diyarı ahalisi (Rūmiye رومیه) ona ***çılġava*** (جلغاوه) der. Ferāġī yanlışlıkla 'tüylük [tüylü deri], örtü ve deriden yapılmış giysi مویینه و بالاپوش و پوستین' anlamda yazmıştır.

altamġa (آلتمغا) [BM 50r.1] Nevāyī'nin şiirine uygun olarak, 'Türk padişahların yarlıklara ve fermânlara vurdukları kırmızı renkli mühür ve yüzük kaşı مهر و نکین پادشاهان ترکست که در یارلیغات و فرامین بسرخی زده می‌شود'. Nitekim şöyle der, şiir:

çü yazdıñ [2] *ṣafḥaġa yarlıġ basarġa* ***altamġa****sın::*
ṣafaḳdın ḥal ḳılıp ṣengerf ḳıldıñ mührdin ḫātem::

چو یازدینک صفحه‌غه یارلیغ باسارغه آلتمغاسین::
شفق‌دین حل قیلیب شنکرف قیلدینک مهردین خاتم::

Başka bir şiir:

yüzi [T 51v.] *gül-çehre sāḳınıñ ṭarab* [3] *ḥükmiġa ṭuġradur::*

---

[890] BM 49v.24 **alpaḳ** : LÇ s.18 *albaḳ (الباق)* 'zīnet içün dāmene ḥāşiye ṭarzında tikilen parça; zeh ve kenār'.
[891] BM 49v.25 **albutu** : LÇ s.18 *albutu (البوتو)* 'zinet, tāç, zib-i kemer'.
[892] BM 49v.25 **altav** : LÇ s.19 *altav / altavla (آلتاو التاولا)* 'altışer; altısı da birden'.
[893] BM 49v.27 **altayı** : PdC s.31 *alṭayı (الطایی)* 'renard rouge [: kızıl tilki], pelisse faite avec son poil et appelée چلقوه; roux. *Rūşen iyler şuʿle üstidin körüngey dūdnı / dilberim iknide alṭayı bile başıda kiş.* LÇ s.19 *altabı (آلتابی)* 'tilki büyükliginde bir ḥayvāndır derisinden kürk yaparlar, paça'.

yüzide mey güli ol yarlıġ üzre ***altamġa****dur::*

یوزی کلچهره ساقی‌نینک طرب حکمی‌غه طغرادور::

یوزیدا می کلی اول یارلیغ اوزره آلتمغادور::

Ona ***al*** (آل) da denir.

altmış (آلتميش) ‘öncü olan ordu grubu فوج لشکر که بعنوان طرح باشند’. [4] ‘altmış rakamı عدد شصت’ anlamına da gelir. [894]

altut (آلتوت) ‘kargaşa کنایه از هرج و مرج باشد’.[895]

altun (آلتون) ‘altın طلا’. Ona Arapçada ‘ذهب’ ve Farsçada ‘زر’ denir. Tanık [5] olarak şiir:

yüz ayaġı toprağıdın alma oşbu vech ile::

kim niçe toprağ içinde tursa ***altun*** *sūd irür::*

یوز ایاغی توپراغیدین آلما اوشبو وجه ایله::

کیم نیچه توپراغ ایچیندا تورسا آلتون سود ایرور::

Tāli‘ Hirevī’nin yazdığına göre, [6-7] sözcük yapma ilkesi (اصل وضع لغت) gereğince, konu üzerine altın kaplanmış küçük tohum (دانک) ile ilgilidir. Yanlış yapmıştır.

altun bilge (آلتون بيلكا) ‘vergi ve divân hesaplamalarına özgü Türk padişahlarının hüküm ve yarlıkları (yarlıġāt) احکام و یارلیغات پادشاهان ترک را کویند که مخصوص مالیات و محاسبات دیوانی باشد’.[896]

altun tamġa (آلتون تمغا) ‘Türk padişahların altın suyuyla fermanlara vurdukları mühür ve yüzük kaşı مهر و نکین پادشاهان ترکست که در فرامین بآب طلا زده می‌شود’. [897] [8-9] Bu da bağışlara ve bahşişlere mahsus olup ona **yarlıġ-ı altun tamġa** (یارلیغ آلتون تمغا) denir. Vaṣṣâf tarih eserinin dördüncü cildinde, ucuz bir altın yazılı giysisi olduğunu, [ancak] **altun tamġa** (آلتون تمغا) dedikleri altın nişanlı ferman reva görülmedi.

altunluġ (آلتونلوغ) ‘altın dokumalı, [10] altın dokumalı ipek kumaş زربفت و دیبای طلابافت’.

altı (آلتی) ‘altı rakamı عدد شش’.

altı yiti burka‘ (آلتی ییتی برقع) ‘altı yön ve yedi gökten kinâyedir کنایه است از شش جهت و هفت آسمان’. Nitekim şöyle der, şiir:

çıḳma toḳḳuz [11] *perde kīnidin ki ‘ālem küymesün::*

alsaꞑġ ***altı yiti burka‘*** *salġıl iki üç niḳāb::*

چیقما توقوز پرده کینی‌دین که عالم کویماسون::

آلسانک آلتی ییتی برقع سالغیل ایکی اوچ نقاب::

---

[894] BM 50r.3 **altmış** : LÇ s.19 *altmış (التميش)* ‘sittīn, şaşt; Türkistan’da ṭavāyif-i Etrāk’den bir ḳabīle ismidir. Tali‘a ‘askerlerine ‘unvāndır’.

[895] BM 50r.4 **altut** : LÇ s.19 *altut (التوت)* ‘şūriş, inḳılāb, ḳarışıḳlıḳ’.

[896] BM 50r.6 **altun bilge** : LÇ s.19 *altun bilge (التون بيلكا)* ‘menşūr, fermān yarlıġ-ı pādişāh-ı Türkiye’.

[897] BM 50r.7 **altun tamġa :** LÇ s.19 *altun tamġa (التون تمغا)* ‘Türk ḥükümdārlarınıŋ mühür ve ṭuġrası’.

alçak (آلچاق) ‘alçak, aşağı نازل و دون و پست’.

alçaklıġ (آلچاقلیغ) [12] ‘alçaklık, aşağılık پستی’.

alçu (آلچو) -zammeli cīm ile- ve **alçın (آلچین)** -sakin lām ve nūn ve kesreli Acem cīm’i ile- ‘dağ yamacının eğimi کوه پهلوی تندی’.[898]

alçı (آلچی) -kesreli cīm ile- Rūmī Türkçesinde ‘kireç آهک’. Ona [13] Arapçada نوره denir.

alçu taşı (آلچو طاشی) Rūmī Türkçesinde ‘beyaz, yassı ve parlak bir taş سنکیست سفید و پهن و درخشان’. Ona Arapçada “کوکب الارض” denir.

aldaġ (آلداغ) [14] ‘hile فریب’. Ona ***al*** (آل) da denir. Nitekim tanığı **al** (آل) kısmı altında verildi.

aldaġuç (آلداغوچ) Rūmī Türkçesinde ‘yalaka, aldatıcı چاپلوس و فریبنده’.

eldeven (الداوان) [15] -fethalı dāl ve vāv ile- Rūm diyarı ahalisince (Rūmiye رومیه) ‘kuşçuların ellerine giydikleri eldiven بهله را کویند که قوشچیان بر دست کنند’.

altayı (الطایی) yukarıda zikr edilen ***altayı*** (التایی) ile aynıdır. [16] Tanık olarak şiir:

rūşen iyler şuʿle üstidin körüngen dūdnı::

*mehveşim ignide **altayı** bile başıda kīş::*

روشن ایلار شعله اوستیدین کورونکان دودنی::

مهوشیم ایکنیدا الطالی بیله باشیدا کیش::

[17] **alġu birgü (آلغو بیرگو)** ‘almak ve vermek, alış veriş ستد و داد و دادن و کرفتن’. Nitekim şöyle der, şiir:

ey Nevāyī cān alıp didi birey kāmıng ve līk::

[18] *dem ura alman anga ḫālī bu **alġu birgü**din::*

ای نوائی جان آلیب دیدی بیرای کامینک و لیک::

دم اورا آلمان آنکا خالی بو آلغو بیرگودین::

Ayrıca ***Alġu*** (آلغو) ‘Arıġ Böke’nin terbiyesiyle yetişen, Çaġatay’ın torununun adı نام نبیره جغتای است که به تربیت آریغ بوکا نشو و نما یافته آخر بهوس سلطنت برخاسته بر آریغ فایق شد’. Arıġ Böke’nin terbiyesiyle yetişti. Sonra saltanat hevesiyle [19] harekete geçti ve Arıġ’a galip geldi.

alġut (آلغوت) -sakin lām ve tā ve zammeli Acem ġayn’ı ile- ‘askerlerin harçlık olarak vilâyetlerden aldıkları tahıl rezervesi ذخیره غلهایست که لشکریان به رسم خرج از ولایت کیرند’.[899]

---

[898] BM 50r.12 **alçu** : LÇ s.19 *Alçın/alçın (الچین)* ‘ṭavāyif-i Etrāk’dan bir ḳabīle ismidir; ṭaġ eteği; bir nevʿ şāhīn gibi şikār ḳuşı; endāze, kez, ẕirāʿ’.

[899] BM 50r.19 **alġut** : LÇ s.19 *alġut (الغوت)* ‘ahālīden ḥükümet ṭarafından ṭoplanılan ẕaḫīre ve ġalle ve ḫarc’.

[20] **alġur (آلغور)** -sakin lām ve karaşat rā ile- ‘yavaş آهسته’.[900]

alġun (آلغون) -sakin lām ve nūn ile- Moġol lügatinde ‘küçük dağ کوه کوچک’.[901]

alḳar (آلقار) [21-25] ‘dağ koçu قوچ کوهی’.[902] Ayrıca ‘dua eder دعا می‌کند’ demektir. Nitekim ***alḳamaḳ***’ın (آلقاماق) türevleri kısmında verildi.

alḳış (آلقیش) -kesreli ḳāf ve sakin şīn ile- ‘hayır dua دعای خیر’[903].

alma baş (آلماباش) ‘kafası ve boynu sarımtıl olan ördek cinsinden bir su kuşunun adı اسم یکنوع مرغابیست از جنس اردک که سر و کردن آن صندلی مایل بزردی باشد’.

Almalıġ (آلمالیغ) ‘Türkistan şehirlerinden olup oradan ***Bişbalıġ***’a (بیش بالیغ) iki haftalık mesafe var. **Bişbalıġ**’dan ***Ḫanbalıġ***’a (خانبالیغ) güneyden giden yol çöllük olup Moġol ona **yoġrı yol** (یوغری یول) der ve kırk günlük bir yoldur نام شهریست از ترکستان که از آنجا تا بیش بالیغ دو هفته راه و از بیش بالیغ تا خانبالیغ از جانب جنوبی به راه بیابان که مغول آنرا یوغری یول کویند چهل روزه راه است’. Bileşik sözcüğün anlamı [**almalıġ**] ‘elmalık yer سیبستان’dir.

Alınca (النجه) -fethalı lām ve cīm ve sakin nūn ile- ‘Türk ibn-i Yāfeṯ ibn-i Nūḥ aleyhi’s-selam’ın oğlunun adı اسم پسر ترک ابن یافث این نوح علیه السلام’. Ayrıca ‘oğullarının adı Tatar Ḫan ve Moġol Ḫan olan padişahın adı نام پادشاهیست که تاتارخان و مغول خان پسران او بوده‌اند’.

Elençik/elençik (النجیک) -sakin nūn ve [26] kāf, kesreli cīm ile- ‘Cengiz Ḫan’ın üçüncü ceddi Ḳabul Ḫan’ın adı نام قبل خان جد سیّم چنگیز خان’. Moġol lügatinde ‘raiyyet sever رعیت‌پرور’ anlamı ifade eder. Bazı tarihlerde şöyle yazılmıştır: [27] “Üçüncü cedde **elençik** (النجیک) denir.”[904]

aluç (آلوج) -zammeli lām ve sakin cīm ile- Rūmī Türkçesinde **za‘rūr-ı cebelī** (زعرور جبلی) ye denir.[905] Farsçası کوهج [28] ve Arapçası عوسجdir.

alıs (آلیس) -kesreli lām ve sakin muhmele sīn ile- Rūmī Türkçesinde ‘uzak, yakının karşıtı دور و ضد نزدیک’.[906]

---

[900] BM 50r.20 **alġur** : LÇ s.19’da tam zıt anlam verilmiştir: *alġur (الغور)* ‘çabük, tez, tünd, alıcı’.
[901] BM 50r.20 **alġun** : LÇ s.20 *alġun (الغون)* ‘tepe, tell, küçük ṭaġ’.
[902] BM 50r.21 **alḳar** : LÇ s.20 *alḳab (القاب)* ‘ḳoç, ṭaġ ḳoçı, aygır, ḳoyun’.
[903] BM 50r.21 **alḳış** : DLT E.A. *alkış* ‘övgü, dua, insanın iyiliklerini zikretme ve menkıbelerini sayma; (peygamber için) salavat’(61/48, 125/110, 130/114, 145/126).
[904] BM 50r.25 **Elençik**: Farsça metinlerde **الچنک، الچکین، الینچیک** olarak üç yazımla tespit edilmiştir. Bkz. TMEN I, 29 *elenčeg* UrgroUvater, Mo. Ayrıca bkz. LÇ s. 20 *elençıḳ (النجیق)* ‘üçüncü peder, cet, baba’. DehS’de **Elencik/elencik (النجیک)**’in altında *Senglaḫ*’ın kaydı tekrarlanmakla birlikte **Elencek Ḫan**’a gönderme yapılarak ‘Çengiz Han’ın üçüncü ceddi Türkistan hanlarından olan ve Tümene (تومنه)Ḫan’dan sonra saltanat tahtına oturan raiyyetsever, cesur, cömert ve adil Ḳabul Ḫan bin Tümene Ḫan’ın lakabı’ açıklaması verilmiştir.
[905] LÇ s. 20 *aluc (الوج)* ‘erik, yabani muʿattar bir meyvedir’. Krş. DLT E.A. *aluç* ‘içinde gözün hararetini giderici bir madde bulunan bir tür sürme’(73/60); *aluçın* ‘yenebilen boğumlu bir bitki’(81/70).
[906] BM 50r.28 **alıs** : LÇ s.20 *alıs (الیس)* ‘uzaḳ, baʿid, dūr’.

elik (الیک) Moġol lügatinde ‘iki renkli ابلق’.[907]

[29] **al yaŋ͡gaġ (آل یانکاغ)** -sakin lām ve nūn ve Acem ġaynı, fethalı hutti yā ve Acem kāf’ı ve imâle ile ‘kırmızı yanaklı سرخ رو’.

mīm ile

[BM 50v.1] **em (ام)** *bem*[908] vezninde ‘ilaç دوا’.

amaç (آماج) ‘çiftçilerin ineğin boynuna bağlayarak yeri yivli yaptıkları demir alet آلتی است از آهن که برزیکران بر کردن کاو بسته زمین را بدان شیار کنند’. Bu anlamda Farsçayla ortaktır. [2] Farsçada [T 52r.] ‘okun hedefini astıkları toprak خاکی باشد که نشانه تیر را بدان نصب کنند’ demektir.[909] Ayrıca ‘padişahların tahtı تخت پادشاهان’na da denir ve ‘fersahın yirmi dört bölümünden biri. [3] Her bir fersah yirmi iki amaçtır’.

em otı (ام اوتی) ‘ilaç bitkisi کیاه دوایی’.

emizek (امزک) -kesreli mīm, fethalı hevvez zā ve sakin kāf ile- Rūmī Türkçesinde [4] “muṭlaḳ lüle مطلق لوله”dir. Ona Arapçada "مجذبه" ve Farsçada "نایژه" denir[910].

emizekli (امزکلی) Rūmī Türkçesinde ‘borusu olan şey چیز لوله‌دار’ demektir. Kesreli hevvez zā ile de [**emizikli**] [5] ‘çocuğunu sütten açmamış kadın زنی را کویند که طفل خود را از شیر باز نکرفته باشد’.

emek (امک) Rūmī Türkçesinde ‘emek ve zahmet رنج و زحمت’. ***imgek***’in (ایمکاک) kısaltmasıdır (مخفف).

emekdaş (امکداش) [6-7] ‘emek ve zahmet ortağı شریک رنج و زحمت’.

emlük (املوک) -sakin mīm ve kāf ve zammeli lām ile- ‘kendi danası sanıp süt vermesi için ölü dananın derisini samanla doldurup anasının yanına koydukları deri گوست کوساله مرده است که از کاه پر کرده نزد مادرش باز میدارند تا تصور کوساله خود کرده شیر دهد’.

amıdun (امیدون)[911] -kesreli mīm ve nūn ve zammeli dāl ile- Moġol lügatinde ‘diri ve canlı حیّ و زنده’.

Türeyenler (Müştaḳḳāt)

nūn ile

[8] **aŋ͡gmak/ġ (آنکماق/غ)** -sakin nūn ve Acem kāf’ı ile- ‘anmak ve anlamak ve uyarmak

---

[907] BM 50r.28 **elik** : LÇ s.21 *elik (الیک)* ‘el, yed, dest; iki renklü; ḳudret, iḳtidār, ḳuvvet’.
[908] BM 50v.1 **em** : T 51v.28 *nem (نم)*; LÇ s.21 *em (ام)* ‘devā, ʿilāc, dermān; timürden maʿmūl şiyār aleti; ferec; Hindistān’da bir nevʿ leẕīẕ meyveniŋ ismidir’.
[909] BM 50v.1 **amaç** : DLT E.A. *amaç* ‘hedef’(38/25, 429/335, 488/390, 565/466,167/144), ‘saban’(38/25).
[910] BM 50v.4 **نایژه** : Boru ve kamış şeklinde olan her şey (bkz.DehS.).
[911] BM 50v.7 **amıdun** : LÇ s. 41 *amıdun (امیدون)* ‘zinde, diri, ḥayy’; PdC s. 36 *amıdun (امیدون)* ‘vivant’.

یاد کردن و فهمیدن و متذکر شدن’.[912]

a͡ngdı (آنکدی) ‘andı, anladı’.

a͡ngduḳ (آنکدوق) ‘andık, [9] anladık’.

a͡ngar (آنکار) ve **a͡ngadur** (آنکادور) ‘anıyor, anlıyor’. **a͡ngar** (آنکار) fâil ve mastar anlamına da gelir.

a͡ngmaydur (آنکمایدور) ‘anmıyor, anmamış, [10] anlamıyor, anlamamış’.

a͡ngġan (آنکغان), **a͡ngarġan** (آنکارغان), **a͡ngadurġan** (آنکادورغان) ‘anıyor, anlıyor, anmış, anlamış’. Mastar anlamına da [11-12] gelirler.

a͡ng (آنک), **a͡ngġıl** (آنکغیل) tekil ikinci kişi emir fiili.

a͡ngma (آنکما), **a͡ngmaġıl** (آنکماغیل) olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili.

a͡ngıṉg (آنکینک), **a͡ngıṉgız** (آنکینکیز), **a͡ngıṉglar** (آنکینکلار) çoğul ikinci kişi emir fiili.

a͡ngmaṉg (آنکمانک), **a͡ngmaṉgız** (آنکمانکیز), **a͡ngmaṉglar** (آنکمانکلار) olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili.

a͡ngman (آنکمان), **a͡ngmas min** (آنکماسمین) ‘anmam, anlamam’.

a͡ngmaydur min (آنکمایدورمین) [13] ‘anmıyorum, anmamışım, anlamıyorum, anlamamışım’.

a͡ngа min (آنکامین), **a͡ngar min** (آنکارمین), **a͡ngadur min** (آنکادورمین), **a͡ngaram** (آنکارام) ‘anarım, anlarım’.

a͡ngıp (آنکیب), [14] **a͡ngıban** (آنکیبان), **a͡ngmış** (آنکمیش) ‘anıp/anmış, anlayıp/anlamış’. Nitekim Fużūlī Baġdadī Rūmī imla ile şöyle der, birincisine birinci anlamda tanık olarak, [15] şiir:

*laḥẓa laḥẓa lebiṉg **a͡ngıp** idecek afġānlar::*

ḳaṭre ḳaṭre saçılur dīdelerimden ḳanlar::

لحظه لحظه لبینک آنکیب ایدهجک افغانلار::

قطره قطره ساچیلور دیدهلریمدن قانلر::

a͡ngmışaṉg (آنکمیشانک) ‘anmışsın, anlamışsın’.

[16] **a͡ngmas** (آنکماس) ‘anmaz, anlamaz’. *Lisānü’ṭ-Ṭayr*’dan ikinci anlamda şiir:

a͡ngla kim söz özge maʿnī özgedür::

*maʿnī **a͡ngmas** ol ki* [17] *şāġil sözgedür::*

آنکلا کیم سوز اوزکا معنی اوزکادور::

معنی آنکماس اول که شاغل سوزکادور::

Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

a͡ngması (آنکماسی) ‘anması, anmazı, anlaması, anlamazı’.

a͡ngmadın (آنکمادین) [18] ‘anmadan, anmamış, anlamadan, anlamamış’.

---

[912] BM 50v.8 **a͡ngmaḳ/ġ** : LÇ s.22 *a͡ngmaḳ (انکماق)* ‘ẕihne getürmek; ẕikr, teẕekkür ve yād etmek’.

aŋ͡gıp bolmas (آنکیب بولماس), **aŋ͡gsa bolmas** (آنکسا بولماس), **aŋ͡gmaḳ olmas** (آنکماق اولماس) ‘anılamaz, [19] anlaşılamaz’.

aŋ͡ga almas (آنکا آلماس) ‘anamaz, anlayamaz’.

aŋ͡ga aŋ͡ga (آنکا آنکا) ‘anarak, anlayarak’. Tekrar edilmeden de kullanılır. [20] **aŋ͡ga** (آنکا) aynı zamanda işaret zamiridir. Yani ‘ona’.

aŋ͡gay (آنکای), **aŋ͡gayın** (آنکایین) ‘anayım, ana, anasın / anlayayım, anlaya, anlayasın’.

aŋ͡gaḳ (آنکاق), **aŋ͡gġa biz** (آنکغابیز) [21] **aŋ͡gġay biz** (آنکغای‌بیز), **aŋ͡galı** (آنکالی), **aŋ͡galıŋ͡g** (آنالینک) ‘analım, anlayalım’.

aŋ͡gġalı (آنکغالی) ‘anmak için, analı ve anlamak için, anlayalı’.

[22] **aŋ͡gġaç** (آنکغاج) ‘anınca, anlayınca’.

aŋ͡gġuçı (آنکغوجی) ‘anan, anlayan’.

aŋ͡gġuça (آنکغوجه), **aŋ͡gġunça** (آنکغونجه), **aŋ͡gġança** (آنکغانجه) ‘anana kadar, [23] andığı/anacağı kadar ve anlayana kadar, anladığı/anlayacağı kadar’.

aŋ͡gġum (آنکغوم) ‘anacağım, anlayacağım’.

aŋ͡gġuŋ͡g (آنکغونک) ‘anacaksın, [24] anlayacaksın’.

aŋ͡gġusı (آنکغوسی) ‘anacak, anlayacak’.

aŋ͡gġuluḳ (آنکغولوق) ‘anılacak, anlaşılacak [olan]’.

aŋ͡gday (آنکدای), **aŋ͡ga** (آنکا), **aŋ͡gsa** (آنکسا), [25] **aŋ͡gsun** (آنکسون), **aŋ͡gdik** (آنکدیک) ‘ansa/ansın ve anlasa/anlasın’.

aŋ͡gġudik (آنکغودیک), **aŋ͡gardik** (آنکاردیک) ‘anılacak, anıldığı/anılacağı gibi ve anlaşılacak, anlaşıldığı/anlaşılacağı gibi’.

[26] **aŋ͡gdurmaḳ/ġ (آنکدورماق/غ)** geçişli mastar. Anlamı ‘uyarmak, anlatmak و متذکر ساختن فهماندن’. Kipleri birinci şıktaki gibi türer.

[27] **aŋ͡glamak/ġ (آنکلاماق/غ)** -sakin nūn ve Acem kāf’ı ile- ‘anlamak فهمیدن’.[913]

aŋ͡gladı (آنکلادی) ‘anladı’.

aŋ͡gladuḳ (آنکلادوق) ‘anladık’.

aŋ͡glay (آنکلای), **aŋ͡glaydur** (آنکلایدور) ‘anlıyor’. [28] **aŋ͡glar** (آنکلار) fâil ve mastar anlamına da gelir.

aŋ͡glaġan (آنکلاغان), **aŋ͡glarġan** (آنکلارغان), **aŋ͡glaydurġan** (آنکلایدورغان) ‘anlayan, anlamış’. Mastar anlamına da gelir.

[29] **aŋ͡gla** (آنکلا), **aŋ͡glaġıl** (آنکلاغیل) tekil ikinci kişi emir fiili. İkincisine tanık olarak şiir:

---

[913] BM 50v.27 **aŋ͡glamaḳ/ġ** : LÇ s.23 *aŋ͡glamaḳ (انکلاماق)* ‘idrāk, teferrüs, fehm etmek; ḫāṭıra getürmek, yādlamaḳ’.

aŋ͡glaġıl *aḥbāb ḳadrın kim bular bolmay ni nef‘::*

ger saŋ͡ga [BM 51r. 1-2] *eflāk evci üzre taḫt u cāhdur::*

آنکلاغیل احباب قدرین کیم بولار بولمای نی نفع::

کر سنکا افلاک اوجی اوزره تخت و جاه‌دور::

aŋ͡glama (آنکلاما), aŋ͡glamaġıl (آنکلاماغیل) [T 53v.] olumsuz ikinci kişi emir fiili.

aŋ͡glaŋ͡g (آنکلانک), aŋ͡glaŋ͡gız (آنکلانکیز), aŋ͡glaŋ͡glar (آنکلانکلار) çoğul ikinci kişi emir fiili. Birincisine tanık olarak, şiir:

ḫān-ḳah şeyḫidin il sırr-ı fenā aŋ͡glamadı::

deyr pīri anı ḫūb aŋ͡glatur ilge ***aŋ͡glaŋ͡g****::*

خانقه شیخی‌دین ایل سر فنا آنکلامادی::

دیر بیری آنی خوب آنکلاتور ایلکا آنکلانک::

aŋ͡glamaŋ͡g (آنکلامانک), [3] aŋ͡glamaŋ͡gız (آنکلامانکیز), aŋ͡glamaŋ͡glar (آنکلامانکلار) olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili.

aŋ͡glaman (آنکلامان), aŋ͡glamas min (آنکلاماس‌مین) ‘anlamam’. Birincisine tanık olarak şiir:

[4] *ey Nevāyī tilbe köŋ͡glüm derdini aŋ͡glay disem::*

ança aytur yāve kim bir lafẓ andın ***aŋ͡glaman****::*

ای نوائی تیلبه کونکلوم دردینی آنکلای دیسام::

آنجه آیتور یاوه کیم بیر لفظ آندین آنکلامان::

aŋ͡glamaydur min (آنکلامایدورمین) ‘anlamıyorum, [5] anlamamışım’. Nitekim birinci anlamda şöyle der, şiir:

Nevāyī tilberep tā ol perī kūyige yüzlenmiş::

işitür min fiġān lākin [6] *ḥadīsin* ***aŋ͡glamaydur min****::*

نوائی تیلبه‌راب تا اول پری کوییکا یوزلانمیش::

ایشیتورمین فغان لیکن حدیثین آنکلامایدورمین::

aŋ͡glay min (آنکلای‌مین), aŋ͡glar min (آنکلارمین), aŋ͡glaydur min (آنکلایدورمین), aŋ͡glaram (آنکلارام) ‘anlarım’.

aŋ͡glarım (آنکلاریم), aŋ͡glamaġım (آنکلاماغیم) ‘[benim] anlamam’.

[7] aŋ͡glamaġum (آنکلاماغوم) ‘anlamayacağım’.

aŋ͡glap (آنکلاب), aŋ͡glaban (آنکلابان), aŋ͡glamış (آنکلامیش) ‘anlayıp/anlamış’.

aŋ͡glamas (آنکلاماس) ‘anlamaz’[914]. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

[8-9] aŋ͡glamadın (آنکلامادین) ‘anlamadan, anlamamış’.

aŋ͡glaması (آنکلاماسی) ‘anlaması, anlamazı’.

aŋ͡glap bolmas (آنکلاب بولماس), aŋ͡glasa bolmas (آنکلاسا بولماس), aŋ͡glamaḳ olmas

[914] BM 51r.7 **نفهمید** (anlamadı): Doğrusu **نمی‌فهمد** (anlamaz).

(آنکلاماق اولماس) ‘anlamak olmaz’.

aŋlay almas (آنکلای آلماس) ‘anlayamaz’.

aŋlayu (آنکلایو), **aŋlay aŋlay** (آنکلای آنکلای) ‘anlayarak’. Tekrar edilmeden de aynı anlamda [10] kullanılır.

aŋlay (آنکلای), **aŋlayın** (آنکلایین) ‘anlayayım, anlaya, anlayasın’. Birincisine tanık olarak şiir:

mey iç dehr içre kim iş sırrıdın [11] ***aŋlay*** *diseŋ remzi::*

irür her ẕerreniŋ[915] *māhiyyeti ḫurşīddin mübhem::*

می ایچ دهر ایچرا کیم ایش سری‌دین آنکلای دیسانک رمزی::

ایرور هرذرّه‌نینک ماهیتی خورشیدین مبهم::

aŋlasak (آنکلاساق), **aŋlaġa biz** (آنکلاغابیز), **aŋlaġay biz** (آنکلاغای‌بیز), **aŋlalı** (آنکلالی), [12] **aŋlalıŋ** (آنکلالینک) ‘anlayalım’.

aŋlaġalı (آنکلاغالی) ‘anlamak için, anlayalı’.

aŋlaġaç (آنکلاغاج) ‘anlayınca’. Tanık olarak birinci anlamda [13] şiir:

sūd köz tuttum ḳarargan közge ol yüz mihridin::

aŋlaġaç *mihr-i cemālin iyley pinhān ni sūd::*

سود کوز توتتوم قرارغان کوزکا اول یوز مهری‌دین::

آنکلاغاج مهر جمالین ایلای پنهان نی سود::

aŋlaġuçı (آنکلاغوجی) ‘anlayıcı’.

[14] **aŋlaġuça** (آنکلاغوجه), **aŋlaġunça** (آنکلاغونجه), **aŋlaġança** (آنکلاغانجه) ‘anlayana kadar, anladığı/anlayacağı kadar’.

aŋlaġum (آنکلاغوم) ‘anlayacağım’.

aŋlaġuŋ (آنکلاغونک) ‘anlayacaksın’.

aŋlaġusı (آنکلاغوسی) [15] ‘anlayacak’. Nitekim *Sebʿa-yi Seyyāre’*de kitabın başlangıcında şöyle der, şiir:

aytmaḳ munda ḫācet olmaġusı::

kim ki ol yirde yitse [16] ***aŋlaġusı****::*

آیتماق موندا حاجت اولماغوسی::

کیم کی اول یردا یتسا آنکلاغوسی::

aŋlaġuluk (آنکلاغولوق) ‘anlaşılacak’.

aŋlaġay (آنکلاغای), **aŋlasa** (آنکلاسا), **aŋlasun** (آنکلاسون), **aŋladik** (آنکلادیک) ‘anlasa/anlasın’. Dördüncüsüne tanık olarak şiir:

[17] ***aŋladik*** *otluġ yüzi köŋlümni yaŋlıġ ḳıldı su::*

mūm ara kim körmemiştür şuʿleniŋ teʾşīrini::

---

[915] BM 51r.11 زرّه (zerre) : Doğrusu ذرّه (ẕerre).

آنکلادیک اوتلوغ یوزی کونکلومنی ینلیغ قیلدی سو::

موم ارا کیم کورمامیشتور شعله‌نینک تأثیرینی::

aŋ̂lardik (آنکلاردیک) [18] ve **aŋ̂largụdik** (آنکلارغودیک) ‘anlaşılacak, anlaşıldığı/anlaşılacağı gibi’.

aŋ̂latmaḳ/ġ (آنکلاتماق/غ) -tā ile- geçişli mastardır. Anlamı ‘anlatmak فهماندن’. Kipleri kurala göre [19] tā harfiyle yapılır.

aŋ̂gdImek (آنکدیماک)[916] -sâkin nūn ve Acem kāf’ı ve kesreli dāl ile- ‘gütmek / pusu kurmak کمین کردن و مترصد شدن’.

aŋ̂gdIdı (آنکدیدی) ‘güttü / pusu kurdu’.

aŋ̂gdIdük (آنکدیدوک) [20] ‘güttük / pusu kurduk’.

aŋ̂gdIr (آنکدیر), **aŋ̂gdIdür** (آنکدیدور) ‘güdüyor / pusu kuruyor’. **aŋ̂gdIr** (آنکدیر) aynı zamanda fâil ve mastar anlamına da gelir.

aŋ̂gdImeydür (آنکدیمایدور) ‘gütmüyor / pusu kurmuyor, gütmemiş / pusu kurmamış’.

[21-22] **aŋ̂gdIgen** (آنکدیکان), **aŋ̂gdIrgen** (آنکدیرکان), **aŋ̂gdIdürgen** (آنکدیدورکان) ‘güden / pusu kuran, gütmüş / pusu kurmuş’. Mastar anlamına da gelirler.

aŋ̂gdI (آنکدی), **aŋ̂gdIgil** (آنکدیکیل) tekil ikinci kişi emir fiili.

aŋ̂gdIme (آنکدیما), **aŋ̂gdImegil** (آنکدیماکیل) olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili.

aŋ̂gdIŋ̂g (آنکدینک), **aŋ̂gdIŋ̂giz** (آنکدینکیز), **aŋ̂gdIŋ̂gler** (آنکدینکلار) çoğul ikinci kişi emir fiili.

aŋ̂gdImeŋ̂g (آنکدیمانک), [23] **aŋ̂gdImeŋ̂giz** (آنکدیمانکیز), **aŋ̂gdImeŋ̂gler** (آنکدیمانکلار) olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili.

aŋ̂gdIman (آنکدیمان), **aŋ̂gdImes min** (آنکدیماس‌مین) ‘gütmem / pusu kurmam’.

aŋ̂gdIy min (آنکدیمین), **aŋ̂gdIr min** (آنکدیرمین), [24] **aŋ̂gdIydür min** (آنکدیدورمین), **aŋ̂gdIram** (آنکدیرام) ‘güderim / pusu kurarım’.

aŋ̂gdIririm (آنکدیریریم), **aŋ̂gdImekim** (آنکدیماکیم) ‘[benim] gütmem / pusu kurmam’.

aŋ̂gdImegüm (آنکدیماکوم) ‘gütmeyeceğim / pusu kurmayacağım’.

---

[916] BM 51r.19 **aŋ̂gdImek (آنکدیماک):** Ön sıradan mastar eki *-mek* kullanılmıştır. MMH’ın tam listesini verdiği fiillerdendir. Fiil ilk DLT’de tanıklanmıştır: **aŋdı-** ‘hile yapmak’: *aŋdı-dı, aŋdı-maḳ, aŋdı-r* (DLT 157/136); CC’de ise **andı-** olarak tanıklanmıştır. Birkaç çağdaş Kıpçak lehçesi ile Hakas lehçesinde yaşamaktadır, bunlar için bkz. ED 180a **aŋdı-**. Fiil, Clauson 1960’da listelenmemiş olmakla birlikte, ED’de yanlış yazım olduğu belirtilmiştir. Tam çekim listesinin taraflı harfli eklerinde de düzenli ön sıradan ekleri kullanan MMH’ın fiili ön sıradan da duymuş olduğu düşünülebilir. Verilen örnek iktibaslar, fiilin Nevayi’nin dilinde de ön sıradan olduğuna imkân vermese de sahanın u-Umlauta uğramış dillik malzemesi i-Umlauta dayalı bir ön sıraya geçiş eğiliminin de olup olmadığını akla getirmektedir. LÇ s. 22’de art sıradan mastar eki ile *انکدماق* ‘kemîn, mütaraṣṣıd olmaḳ; paylamaḳ’ olarak. Sonu *-DI* ile biten fiillerden olmalıdır. ETü.’de birkaç böyle fiil tanıklanmıştır. Örneğin *evdi-* ‘toplamak, biriktirmek’, bunun için bkz. UWb. **ävdi-** ve bundan çatılı biçimleri **ävdil-, ävdin-, ävdit-.** Bkz ve krş. aşağı BM 56v.7 **aynImek (آینیماک)**.

aŋ̂gdIp (آنکدیب), **aŋ̂gdIban** (آنکدیبان), [25] **aŋ̂gdImiş** (آنکدیمیش) ‘güdüp/gütmüş / pusu kurup/kurmuş’. Nitekim *Leylī ve Mecnūn*’da Mecnūn’un vasfında şöyle der, tanık olarak şiir:

ḫalvetde aŋ̂ga bu nevḥalar iş::

[26] ***aŋ̂gdıp*** *anası kemīnde ırmiş::*

خلوتدا انکا بو نوحه‌لار ایش::

آنکدیب آناسی کمیندا ایرمیش::

Ayrıca *Nesâimü’l-Muḥibbe*’de Ḫᵛāce Ebü’l-Vefā-yi Ḫᵛārezmī’den bahs ederken şöyle der:

Oġrı ***aŋ̂gdıp*** *alarnıŋ̂* [27] *destārın sırmapdur.*

اوغری آنکدیب آلارنینک دستارین سیرمابدور::

İkincisine tanık olarak şiir:

asru yalġan vaʿdesidin küymiş ırdi cān ġanīm [917]*::*

aŋ̂gdıban *bir kiçe* [28] *tüşti ilgime ösrük-kine::*

اسرو یالغان وعده‌سی‌دین کویمش ایردی جان غنیم::

آنکدیبان بیر کیجه توشتی ایلکیما اوسروک کینه::

aŋ̂gdImişeŋ̂ (آنکدیمیشانک) ‘gütmüşsün / pusu kurmuşsun’.

aŋ̂gdImes (آنکدیماس) ‘gütmez / pusu kurmaz’. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

aŋ̂gdImesi (آنکدیماسی) [29] ‘gütmesi, gütmezi’.

aŋ̂gdImedin (آنکدیمادین) ‘gütmeden, gütmemiş’.

aŋ̂gdIp bolmas (آنکدیب بولماس), **aŋ̂gdIse bolmas** (آنکدیسا بولماس), **aŋ̂gdImek olmas** (آنکدیرماک اولماس) [BM 51v.1] ‘güdülmez, pusu kurulamaz’.

aŋ̂gdIy almas (آنکدی آلماس) ‘güdemez, pusu kuramaz’.

aŋ̂gdIy aŋ̂gdIy (آنکدی آنکدی) ‘güderek, pusu kurarak’. Tekrar edilmeden de kullanılır bu anlamda.

aŋ̂gdIy (آنکدی), [2] **aŋ̂gdIyin** (آنکدیین) ‘güdeyim, güde, güdesin / pusu kurayım, pusu kursun, pusu kurasın’.

aŋ̂gdIsek (آنکدیساک), **aŋ̂gdIli** (آنکدیلی), **aŋ̂gdIliŋ̂** (آنکدیلینک) ‘güdelim, pusu kuralım’.

aŋ̂gdIgeli (آنکدیکالی) ‘gütmek için, güdeli / pusu kurmak için, pusu kuralı’.

aŋ̂gdIgeç (آنکدیکاج) [3] ‘güdünce, pusu kurunca’.

aŋ̂gdIgüçi (آنکدیکوجی) [T 54r.] ‘güdücü, pusu kurucu’.

aŋ̂gdIgüçe (آنکدیکوجه), **aŋ̂gdIgünçe** (آنکدیکونجه), **aŋ̂gdIgençe** (آنکدیکانجه) ‘güdene kadar, güttüğü/güdeceği kadar / pusu kurana kadar, pusu kurduğu/kuracağı

[917] BM 51r.27 **irdi cān ġanīm** : PdC s.21 *irdi cānıma.*

kadar’.

a͡ngdIgüm (آنکدیکوم) [4] ‘güdeceğim’.

a͡ngdIgüŋ͡g (آنکدیکونک) ‘güdeceksin / pusu kuracaksın’.

a͡ngdIgüsi (آنکدیکوسی) ‘güdecek / pusu kuracak’.

a͡ngdIgülük (آنکدیکولوک) ‘güdülecek / pusu kurulacak’.

a͡ngdIgey (آنکدیکای), **a͡ngdIkse** (آنکدیکسا), **a͡ngdIksün** (آنکدیکسون), **a͡ngdIdik** (آنکدیدیک) [5] ‘güde, pusu kura’.

a͡ngdIgüdik (آنکدیکودیک), **a͡ngdIrdik** (آنکدیردیک) ‘güdülecek, güttüğü gibi / pusu kurulacak, pusu kurulduğu gibi’.

enetmek (آناتمک)[918] -fethalı nūn, medli elif ve sâkin karaşat tā ile- [6] Rūmī Türkçesinde ‘erkeklik aletinin kesilmesi’. Arapçada خصی denir.

İsimler (Cevāmid):

en (ان) *men* vezninde, Rūmī Türkçesinde ‘mafsal, kemik eklemi مفصل و بند استخوان’.[919] [7] Ona Arapçada ‘زند’ derler.

anlar (انلر) -fethali elifle- **an**’ın (آن) çoğuludur ve ***anlar*** (آنلار) -medli elifle- **an**’ın (آن) çoğuludur. Bu anlamda Farsçayla ortaktır.

enege (اناکا) [8] -fethalı nūn ve Acem kāf’ı ile- ‘bir ana gibi çocuğa bebekliğinden hizmet eden kadın eğitimci زن مربیه را کویند که از طفولیت خدمت کسی کرده به منزله مادر باشد’[920]. Ona ***enege*** *(انکه)* ve ***inege*** *(اینا کا)* de denir. [9-10] Ayrıca ‘ebe زن قابله’ anlamı da ifade eder. Farsçada **dāye** (دایه) denir. Rūmī müellif **inege**’yi (اینا کا) -kesreli elifle- ***ini*** (اینی) ile eş anlamlı olarak düşünmüş ve ‘küçük erkek kardeş برادر کوچک’ anlamına geldiğini yazmıştır. Naşīrī de ona uymuştur. **enege** (انکه) ve ***etege*** (اتکه)[921] yaygın kullanılan kelimelerdir.

ant (آنت) -sakin nūn ve zammeli karaşat tā ile- [11] ‘ant, yemin سوکند’. Nitekim *Sabʿa-yi Seyyāre*’de şöyle der, şiir:

cezm ḳılsaŋ͡g bu işe pinhānī::
ant *içip īmen iyleseŋ͡g anı::*

---

[918] BM 51v.5 **enetmek (آناتمک):** Clauson (1960:36 *enet-*) olarak okumuş, yanlış yazım olduğunu belirtmiştir. Fakat yazar elifi (ا) şeklinde yazmış ve açıklamasında da elifin medli olduğuna vurgu yapmıştır. Medli eliflerin çoklukla [a] okuttuğunu söyleyebilirsek de, Türkçe kökenli sözcüklerle sınırlayarak bazen açık e [ä] için de kullanıldığı düşünülebilir. Sözcük aynı anlamda BM 117v.3’te *اینا تماک* yazımıyla *inetmek* şeklinde de karşımıza çıkar. LÇ s. 22 *enetmek (انا تماک)* ‘igdiş aḫta etmek’. Bkz. ED 179a **’net-**.

[919] BM 51v.6 **en** : LÇ s.21 *en / end (ان اند)* ‘mefāṣıl, bend, boġum’:

[920] BM 51v.7 **enege** : ML s.54 *ineke* ‘mürebbiye; süt anne; ebe’; LN s.236 *ėnege* ‘bu daḫı küçük ḳarındaş dėmekdür’; *ėnegesi* ‘bu daḫı küçük ḳarındaşı dėmekdür’.

[921] BM 51v.10 **etege** : ML s.53 *etege* ‘atalık, süt kardeşin babası; lala, mürebbî’.

جزم قیلسانک بو ایشه پنهانی::

آنت ایچیب ایمن ایلاسانک آنی::

[12] **antutay (آنوتای)** -sakin nūn, zammeli birinci tā, fethalı ikinci tā ve uzun elifle- Moġol lügatinde ‘tatlı شیرین’ demektir.

ança (آنجا، آنجه) -sakin nūn ve fethalı [13] cīm ile- ‘o kadar آنقدر’. Nitekim şöyle der, şiir:

*ḫaṭṭ u ḫālı ḥasretidin **ança** eşkim aḳtı kim::*

bir közüm tuttı ġubār u bir közümge tüşti [14] *ḫāk::*

خط و خالی حسرتیدین آنجه اشکیم آقتی کیم::

بیر کوزوم توتتی غبار و بیر کوزومکا توشتی خاک::

ancaḳ (انجق) -sakin nūn ve ḳāf ve fethalı cīm ile- Rūmī Türkçesinde ‘ancak همان’. Nitekin Fużūlī şöyle der, Rūmī imla ile şiir:

[15] *bende Mecnūndın füzūn ʿāşıḳlıġ isti‘dādı var::*

*ʿāşıḳ-ı ṣādıḳ benim Mecnūnuñ **ancaḳ** adı var::*

بنده مجنوندین فزون عاشقلیغ استعدادی وار::

عاشق صادق بنم مجنونک انجق آدی وار::

ancılayın (آنجیلایین) -sakin nūn ve kesreli [16-17] cīm ve hutti yā ve fethalı lām ve uzun elifle- ‘öyle آنچنان’.

anda (اندا) -sakin nūn ve fethalı dāl ve uzun elifle- ve **anda (انده)** *ḫande* ‘خنده’ vezninde ‘kız alan kabile قبیله را کویند که دختر میکیرند’.[922] Nitekim ‘kız veren kabile’ye de **ḳuda** (قودا) denir.[923] Ayrıca Rūm ve Acem Türkleri arasında [18] muhabbet makamında birbirlerine kardeş, dayı ve amca dedikleri yaygın olduğu gibi Moġollar ve Türkler de âdet olarak birbirlerine **anda** (اندا) derler. Nitekim [19] *Tārīḫ-i Vaṣṣāf*’ta şöyle yazılmıştır [Farsça]:

*Şāhzādegān ḫūn-é rez ḫordend ve hemdīger rā **anda** goftend.*[924]

شاهزادکان خون رز خوردند و همدیکر را اندا کفتند.

Tārīḫ-i Reşīdī’de de şöyle söz var ki, [20] birisi birisine *‘ay **anda** ای اندا’ dedi.*

andaġı (آنداغی) ‘oradaki آنجایی’.

andaġın (آنداغین) ‘oradakini آنجایی را’. Nitekim şöyle der, şiir:

---

[922] BM 51v.16 **anda** : LÇ s.22 *anda (اندا)* ‘bir ḳabileniŋ diğer ḳabilelerden ḳız alması; uḫuvvet’. DehS’de sözcük **anday (انداى)** olarak da verilmiş ve ‘dost, arkadaş’ anlamına geldiği belirtilmiştir. Ayrıca *Tārīḫ-i Ġazanī* s.33’ten Farsça şu örnek gösterilmiştir: *İn eḳṭā‘ rā ké dādīm ne-forūşend ve ne-baḫşand ve bé **anda** ve **ḳuda** ve **aḳa** ve **ini** ve kābīn ve ḳulank nedehend ve kesī ké ber in ḥareket éḳdām nemāyed goneh-kār gerded* (DehS). Türkçesi: ‘Verdiğimiz (şah tarafından) bu mülkü satmasınlar ve bağışlamasınlar ve *andaya (erkek tarafı dünür), kudaya (kız tarafı dünür), akaya (ağabey), iniye (küçük kardeşe) ve mihir olarak vermesinler. Buna teşebbüs eden suçlu sayılır.*

[923] BM 51v.17 **ḳuda** : Krş. Az.T. *quda* ‘gelin ile oğlanın anne babalarının birbirine olan akrabalık ilişkisi’ (AzDİL, c.3: 201).

[924] BM 51v.19 Anlamı: *Şehzâdeler üzüm kanı [şarap] içtiler ve birbirlerine **anda** dediler.*

dime bu ʿālemde ol ay [21] *ḫūb yā cennetde ḥūr::*

körmemiş min ***andaġı*** *bārī irür mundaġı ḫūb::*

دیما بو عالمدا اول آی خوب یا جنتدا حور::

کورمامیش مین آنداغی باری ایرور موندا غی خوب::

andaḳ (آنداق) *çartaḳ* 'چارطاق' vezninde 'öyle آنچنان'[925]. Tanık olarak [22] şiir:

bir lebiñg cān aldı ***andaḳ*** *kim birisi bilmedi::*

imdi kim bildi[926] *aralarında bardur şekker-āb::*

بیر لبینک جان آلدی آنداق کیم بیریسی بیلمادی::

ایمدی کیم بیلدی آرالارینده باردور شکراب::

anduz (اندوز) -sakin [23] nūn ve hevvez zā ve zammeli dāl ile- 'tıp dilinde rasen, Şām kustu (قسط شامی) ve Şām zencefili denilen pilguş ağacı olup tüm çiçek hastalıklarına ve [24] ağrılara yararlı olup, hayvan ısırmalarına da iyi gelir نام درخت پیلکوش که آنرا به لسان‌الطب راسن و قسط شامی و زنجفیل شامی کویند نافع جمیع آبله‌ها و دردهاست و کزندکی جانورانرا سود دارد'.[927]

andıḳ (آندیق) Rūmī Türkçesinde 'sırtlan da denilen kurt ve keftardan türeyen hayvan جانوریست که از کرک و کفتار میزاید و آنرا سرتلان نیز کویند'.[928]

[25] **andın (آندین)** 'ondan از او'.

ansız (آنسیز) ve **ansızın (آنسیزین)** 'onsuz بی او'. Nitekim ikincisine tanık olarak şiir:

dostlar bu kiçe vāḳıf boluñguz kim çıḳadur::

[26] ***ansızın*** *şīfte cānım ten öyidin tarıḳıp::*

دوست‌لار بو کیجه واقف بولونکوز کیم چیقادور::

انسیزین شیفته جانیم تن اویی‌دین تاریقیب::

enişte (انشته) -kesreli nūn ve sakin karaşat şīn ve fethalı karaşat tā ile- Rūmī Türkçesinde 'kız kardeşinin kocası / enişte شوهر خواهر'.

aṅġal (آنغال) [27] -sakin nūn ve lām ve fethalı Acem gaynı ile- 'normal oklardan büyük olan, vahşi hayvanların avlanmasında kullanılan ucu geniş ve büyük ok یکنوع تیریست بزرکتر از تیر متعارف که پیکان آن پهن و بزرک و مخصوص شکار وحوش باشد'.[929]

[28] **anaḳtar (انقتار)** -fethalı nūn ve karaşat tā ve sakin ḳāf ve muhmele rā ile- Rūmī Türkçesinde 'anahtar کلید'. Arapçada 'مفتاح' ve 'مقلاد' denir.

---

[925] BM 51v.21 **andaḳ** : DLT E.A. *andag* 'Çigil lehçesinde öyle; onun gibi; şöyle'; ŞT 323 *andaḳ* 'o kadar, onca; öyle, bu tarzda'(31/17, 72/58, 92/86, 109/99, 161/140, 404/314, 511/410, 513/411, 526/428, 554/456, 563/464).

[926] BM 51v.22 **imdi kim bildi:** FK s. 172 *imdi bildim kim*

[927] BM 51v.22 **anduz** : DLT E.A. *aŋduz* 'andız otu (*Inula helenium*)(70/56).

[928] BM 51v.24 **andıḳ** : 'sırtlan da denilen kurt ve keftardan türeyen hayvan'.

[929] BM 51v.26 **aṅġal** : LÇ s.22'de yazım hatasıyla انغعال yazılmıştır. *aṅġal (انغال)* 'avda mustaʿmel bir nevʿ büyük oḳ'.

ankara (انقره) [29] *pencere* vezninde, Rūmī Türkçesinde ‘mücadele, avlanma, divân görevleri پیکار و شکار و تکالیف دیوانی’.

ankut (آنقوت) ve **ankud (آنقود)** ‘bir tür martı, kazdan daha küçük, ördekten [BM 52r.1] daha büyüktür. Beyaz, siyah ve sarıya çalan kırmızı renklerin karışımından oluşup eti sıcak ve tazedir یکنوع مرغابیست از غاز کوچکتر و از اردک بزرکتر و ابلق از سفیدی و سیاهی و سرخی مایل بزردی و کوشت آن کرم و تر است’. Ona ***ʿankut*** *(عنقوت)*[930] da denir. Arapçası “نُحام”dır.

[2] **aŋg (انک)** -sakin nūn ve Acem kāf’ı [T 55v.] ile- ‘akıl ve anlayış عقل و فهم’.

aŋga (آنکا) işaret zamiri olup ‘ona او به’ demektir. ‘anarak یادکنان’ anlamına da gelir. Nitekim [3] ***aŋgmaḳ*** (آنکماق) kısmında zikredilmiştir.

aŋgaça (آنکاجه) ‘ona kadar تا به او’.

aŋgsız (آنکسیز) -kesreli sīn ve sakin hevvez zā ile- ve **(aŋgsızın (آنکسیزین)** -kesreli sīn ve zā ve sakin nūn ile- iki anlam ifade eder. [4] Birincisi, ‘akılsız, anlayışsız بیعقل و نافهم’. Birincisine tanık olarak şiir:

lebiŋg cevābıda kim vaʿde ḳıldı ***aŋgsızın****::*
yoḳ irse ʿömr-i ebed müjdeside [5-6] *aldaraman*[931] *::*
لبینک جوابیدا کیم وعده قیلدی آنکسیزین::
یوق ایرسا عمر ابد مژدهسیدا آلدارامان::

İkincisi, ‘ansızın, aniden ناکهان و غافل’.

aŋglaḳ (آنکلاق) ‘anlayış, derk فهم و ادراک’.[932]

engenar (انکنار) -sakin birinci nūn ve muhmele rā ve fethalı Acem kāf’ı, fethali ikinci nūn ve uzun elifle- Rūmī Türkçesinde ‘bir bitki adı [‘enginar’] نام کیاهیست’.

enler (انلر) Rūmī Türkçesinde ‘kemik mafsalları ve kemik eklemlerli مفاصل عظام و بندهای استخوان’.

enük (انوک) [7-8] -sebük vezninde- Rūmī Türkçesinde ‘yırtıcı ve vahşi hayvanların ve köpeklerin yavrusu بچه سباع و کلاب و وحوش’.

aŋgız (آنکیز) -sakin nūn ve hevvez zā ve kesreli Acem kāf’ı ile- imâle ile ‘ürünleri yeni toplanmış olan ve kırıntıları yerde kalan ekin yeri محل زراعت را کویند که حاصل آن تازه رفع شده و خاشاک آن برزمین مانده باشد’.

anlar (آنلار) ‘onlar’. Ona ***alar*** (آلار) [9] yani nūn’suz da denir. Nitekim *Sebʿa-yi*

---

[930] BM 51v.29 **aŋḳut (آنقوت)** ve **aŋḳud (آنقود)**; BM 52r.1 **ʿaŋḳut** : T 54r.29 *ġuḳut (غقوت).* DLT E.A. *aŋıt* ‘angut, ördeğe benzer kırmızı renkli bir kuş’(59/45).

[931] BM 52r.4 **lebiŋg…aŋgsızın:** PdC s.32 (ilk mısra farklıdır:) *lebiŋg cevābıda kim vaʿde ḳıldı Teŋgriġa man / yoḳ irse ʿömr-i ebed müjdeside aldaraman.*

[932] BM 52r.5 **aŋglaḳ:** Krş. Az.T. ağ. *anlaq* ‘düşünce,anlayış, marifet, derrake’, *anlaqlı* ‘düşüneli, anlayışlı, marifetli, derrakeli’, *anlaqsız* ‘düşüncesiz, anlayışsız, marifetsiz, derrakesiz’ (AzDil, 1.c: 119).

Seyyāre'de her iki şekilde de şöyle der, şiir:

şāh ***alar****ġa köp iylep iḥsānlar::*

ançа yüz [10-11] *kim gümān itip* ***anlar****::*

شاه آلارغه کوپ ایلاب احسانلار::

آنجه یوز کیم کمان ایتیب آنلار::

anı (آنی) 'onu او را'. Nitekim *Sedd-i İskenderī*'de Firûz Şahın İskender'den babasının hatasıyla ilgili özür dilemesi hakkında şöyle der, şiir:

dimāġıġa ḫıffet tapıp irdi yol::

ḳulaġ salmas irdi naṣīḥatġa ol::

anı *bu cihetdin* [12] *ḫaṭā iyledi::*

ki şeh buyruġındın [933] *ebā iyledi::*

دماغی‌غه خفت تاییب ایردی یول::

قولاغ سالماس ایردی نصیحت‌غه اول::

آنی بو جهت‌دین خطا ایلادی::

که شه بویروغیندین ابا ایلادی::

Şiirin başındaki 'an آن' sözü, daha önce zikredilen fiilde geçer. [13] Ayrıca şöyle der, şiir:

ni ḳatıġ ḥāl ki hicriñg kiçesi tıngalı ḳoymas::

yir ilin eşk ile endüh kök ilin [14] *naʿre-yi yā Rab* [934]*::*

نی قاتیغ حال که هجرینک کیجه‌سی تینغالی قویماس::

یر ایلین اشک ایله انده کوک ایلین نعره یارب::

Yani; bu ne zor bir durum ki, ayrılık gecesinde yer ahalisi göz yaşı ve kederden, gök ahalisi ise [15] Yâ Rab haykırışından dinlenemez.

Rūmī müellif **anı**'yı (آنی) *Sedd-i İskenderī*'de ve **ilin** (ایلین) sözünü okunması zor (saḳīm) bir nüshadaki ikinci şiirde, *tanīn* (طنین) vezninde okumuş ve [16] yazmış, 'onun için از برای آن' anlamında kullanarak zikredilen şiirleri tanık olarak göstermiştir. Naṣīrī, Rūmī müellifin eserindeki **anın**'ı (انین) Rūmī bir teliften **ineyn** (انین) -kesreli elif, fethalı birinci nūn [17] ve sakin ikinci nūn ile - okumuş ve yazmış ki, üslup olarak Rūmīler arasında kullanılan 'işte' anlamındadır. O da zikredilen şiiri tanık göstermiştir. [18] Söz ve anlam her ikisi de uydurmadır.

anıñg (آنینک) teklikte 'o او' anlamına gelmez. Ama birleşik ve izafet durumunda 'o او'

---

[933] BM 52r.12 **buyruġındın** : PdC s.39 *buyruġıdın (بویروغیدین).*

[934] BM 52r. 14 **anda** sözünden sonra fazladan *kök anda* yazılmıştır: یر ایلین اشک ایله انده کوک انده کوک ایلین نعره یارب

anlamı ifade eder. Nitekim şöyle denir: [19] **anıñg dik** (آنینک دیک) ‘onun gibi مثل او’. **anıñg bile** (آنینک بیله) ‘onunla با او’. **anıñgdur** (آنینکدور) ‘onundur از اوست’. Bazı durumlarda nesne bağı (رابطه مفعول) olarak da kullanılır. [20] Nitekim şöyle der, şiir:

*bu ni ḥüsn ü nāz irür kim intihāsı yoḳ **anıñg**::*
*bir nefes yoḳ kim köñgülde yüz belāsı yoḳ **anıñg**::*

بو نی حسن و ناز ایرور کیم انتهاسی یوق انینک::
بیر نفس یوق کیم کونکولدا یوز بلاسی یوق انینک::

[21] **Türeyenler (من‌المشتقات):**

vāv ile (مع‌الواو)

avlamak/ġ (آولاماق/غ) -sakin vāv ve fethalı lām ile- iki anlam ifade eder: Birincisi ‘avlamak شکار کردن’, ikincisi ‘ovuşturmak مالیدن’[935]. Ona Arapçada [22] ‘دلک’ denir. تطلیه anlamındaki ovuşturmaya ise ***sürtmek*** (سورتماک)[936] denir.

avladı (آولادی) ‘avladı, ovuşturdu’.

avladuḳ (آولادوق) ‘avladık, ovuşturduk’.

[23] **avlar** (آولار), **avlaydur** (آولایدور) ‘avlar/avlıyor ve ovuşturur/ovuşturuyor’. **avlar** (آولار) fâil ve mastar anlamına da gelir. Nitekim *Ḥayretü’l-Ebrâr*’ın On Altıncı Makalesinde [24] mert ve nâmertin vasfında avlamak anlamında şöyle der, şiir:

*sonḳur eger turnanı **avlar** küni::*
yüzni alur bir dağı çıḳmas üni::

سونقور اگر تورنانی آولار کونی::
یوزنی آلور بیر داغی جیقماس اونی::

Ayrıca [25] ‘avın çoğulu’ anlamına da gelmektedir.

avlamaydur (آولامایدور) ‘avlamıyor, avlamamış ve ovuşturmuyor, ovuşturmamış’.

avlaġan (آولاغان), **avlarġan** (آولارغان), **avlaydurġan** (آولایدورغان) ‘avlayan, [26] avlamış ve ovuşturan, ovurşturmuş’. Mastar anlamına da gelirler.

avla (آولا), **avlaġıl** (آولاغیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

avlama (آولاما), **avlamaġıl** (آولاماغیل) [27] ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’. Birincisine ikinci anlamda tanık olarak şiir:

*közleriñg kim mest-i ḫ^{v}āb-ālūd irür köp **avlama**::*
her sarı [28] uyḳuġa barġan fitneni oyġatma köp::

---

[935] BM 52r.21 **avlamaḳ/ġ :** Sözcüğün ikinci anlamı için bkz. DerS. **övelemek** ‘1. İki parçayı avucun içinde birbirine sürte sürte ovmak, 2. Ezip ovarak, iki şeyi birbirine sürterek ufalamak’.
[936] BM 52r.22 **sürtmkek** (سورتمکاک).

کوزلارینک کیم مست خواب آلود ایرور کوپ آولاما::

هر ساری اویقوغه بارغان فتنه‌نی اویغاتما کوپ::

avlaŋg (آولانک), **avlaŋgız** (آولانکیز), **avlaŋglar** (آولانکلار) çoğul ikinci kişi emir fiili.

avlamaŋg (آولامانک), **avlamaŋgız** (آولامانکیز), **avlamaŋglar** (آولامانکلار) [29] olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili.

avlaman (آولامان), **avlamas min** (آولاماس‌مین) 'avlamam, ovuşturmam'.

avlay min (آولای‌مین), **avlar min** (آولارمین), **avlaydur min** (آولایدورمین), **avlaram** (آولارام) 'avlarım ve [BM 52v.1] ovurştururum'.

avlarım (آولاریم), **avlamaġım** (آولاماغیم) '[benim] avlamam ve ovuşturmam'.

avlamaġum (آولاماغوم) 'avlamayacağım, ovuşturmayacağım'.

avlasaŋgız (آولاسانکیز) 'avlasanız/avlayın ve [2] ovuştursanız/ovuşturun'.

avlap (آولاب), **avlaban** (آولابان), [T 56r.] **avlamış** (آولامیش) 'avlayıp/avlamış ve ovuşturup/ovuşturmuş'. Birincisine tanık olarak ikinci anlamda *Nesāyimü'l-Maḥabbe*'de [3] Sûfi Şeyhler hakkında şöyle der:

Şeyḫ İbrāhīm Ācürī ḫışt ***avlap****tur .*[937]

شیخ ابراهیم آجری خشت آولابتور

Rūmī müellif **avlaptur**'u (آولابتور) bu kısımda **avalatıptur** (اوالاتیب‌تور) -fethali vāv ve [4] kesreli karaşat tā ile- okumuş ve bu anlamda zikretmiştir. [Oysa ki] uydurma bir sözdür.

avlamışaŋg (آولامیشانک) 'avlamışsın, ovuşturmuşsun'.

avlamas (آولاماس) 'avlamaz, [5] ovuşturamaz'. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

avlaması (آولاماسی) 'avlaması, avlamazı ve ovuşturması, ovuşturmazı'.

avlamadın (آولامادین) 'avlamadan, [6] avlamamış ve ovuşturmadan, ovuşturmamış'.

avlap bolmas (آولاب بولماس), **avlasa bolmas** (آولاسا بولماس) , **avlamaḳ olmas** (آولاماق اولماس) 'avlanmaz, [7] ovuşturulmaz'.

avlay almas (آولای آلماس) 'avlayamaz, ovuşturamaz'.

avlayu (آولایو), **avlay avlay** (آولای آولای) 'avlayarak, ovuşturarak'. [8] Bu anlamda tekrar edilmeden de kullanılır.

avlay (آولای), **avlayın** (آولایین) 'avlayayım, avlasın, avlayasın ve ovuşturayım,

---

[937] BM 52v.3 Şeyḫ İbrāhīm Ācürī ḫışt **avlaptur** : MMH'ın madde başında **avlamaḳ/ġ** olarak verdiği fiilin ikinci anlamında (avuşturmak) olmalı. Bunun için bkz. DerS. **övelemek** '1. İki parçayı avucun içinde birbirine sürte sürte ovmak, 2. Ezip ovarak, iki şeyi birbirine sürterek ufalamak'. Ayrıca bkz. Türkmen Tü. TDDS II, s. 419a **üwe-**' **l**. Gallany, dänäni degirmenden geçirip, un görnüşine getirmek, un etmek. **2.** Ýörite maşynlardan geçirip ownatmak, maýdalamak (dürli önümler hakynda).' Kırgız Tü. Yudahin 1998: 618ab **öykö** 'sürtmek, oğmak', **öyköö** 'sürtme'. PdC s. 40'ta bu örnek *avalatmaḳ (اوالاتمق)* başlığı altında verilmiştir: *ve Şéyḫ İbrāhīm Ācürī ḫışt avalatıp dur.*

ovuştursun, ovuşturasın’.

avlasaḳ (آولاساق), **avlaġa biz** (آولاغابیز), [9] **avlaġay biz** (آولاغای‌بیز), **avlalı** (آولالی) ‘avlayalım, ovuşturalım[938]’.

avlaġalı (آولاغالی) ‘avlamak için, avlayalı ve ovuşturmak için, ovuşturalı’.

avlaġaç (آولاغاج) [10] ‘avlayınca, ovuşturunca’.

avlaġuçı (آولاغوجی) ‘avlayıcı, ovuşturucu’.

avlaġuça (آولاغوجه), **avlaġança** (آولاغانجه), **avlaġunça** (آولاغونجه) [11] ‘avlayana kadar, avladığı/avlayacağı kadar ve ovuşturana kadar, ovuşturduğu/ovuşturacağı kadar’.

avlaġum (آولاغوم) ‘avlayacağım, ovuşturacağım’.

avlaġuñg (آولاغونک) [12] ‘avlayacaksın, ovuşturacaksın’.

avlaġusı (آولاغوسی) ‘avlayacak, ovuşturacak’.

avlaġuluḳ (آولاغولوق) ‘avlanacak, ovuşturulacak’.

[13] **avlaġay** (آولاغای), **avlasa** (آولاسا), **avlasun** (آولاسون), **avladik** (آولادیک) ‘avlasa/avlasın ve avuştursa/avuşturdun’.

avlaġudik (آولاغودیک), **avlardik** (آولاردیک) ‘avlanacak, avladığı/avlayacağı gibi ve avuşturulacak, [14] avuşturulduğu/avuşturulacağı gibi’.

avlatmaḳ/ġ (آولاتماق/غ) -tā ile- geçişli mastardır. Her iki anlamda ‘avlatmak ve ovuşturtmak شکار فرمودن و مالانیدن’ demektir. Kipleri [15] birinci şıktaki gibi tā harfiyle yapılır.

avlanmaḳ/ġ (آولانماق/غ) -nūn ile- dönüşlülük mastarıdır. ‘avlanmak شکار شدن’ anlamına gelir. Kipleri de [16] nūn ile yapılır.

avlaşmaḳ/ġ (آولاشماق/غ) -şīn ile- işdeşlik mastarı olup ‘birlikte avlamak باهم شکار کردن’ anlamını ifade eder. Kipleri şīn ile yapılır.

[17] **avunmaḳ/ġ (آوونماق/غ)** -zammeli vāv ve sakin nūn ile- ‘avunmak تسلی یافتن’. [939]Nitekim *Ḥayretü’l-Ebrār*’ın On Yedinci Bābında Gençlik Baharının vasfında şöyle [18] der, şiir:

*ġonça ṭıfl işi **avunmaḳ** bolup::*
oynamaġı barça yaşunmaḳ bolup::

غنچه طفل ایشی آوونماق بولوب::
اویناماغی بارجا یاشونماق بولوب::

avundı (آووندی) ‘avundu’.

avunduḳ (آووندوق) ‘avunduk’.

---

[938] BM 52v.9 ‘**avuşturasın**’ (بمالی): Doğrusu ‘ovuşturalım’ (بمالیم).
[939] BM 52v.17 **avunmaḳ/ġ** : ML s.108 *avunmaḳ* ‘avunmak, teselli bulmak, gönül aldatmak’.

[19] **avunur** (آوونور), **avunadur** (آوونادور) ‘avunur/vunuyor’. **avunur** (آوونور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

avunġan (آوونغان), **avunurġan** (آوونورغان), **avunadurġan** (آوونادورغان) [20] ‘avunan, avunmuş’. Mastar anlamı da ifade ederler.

avun (آوون), **avunġıl** (آوونغيل) tekil ikinci kişi emir fiili.

avunma (آوونما), **avunmaġıl** (آوونماغيل) olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili.

[21] **avunuñg** (آوونونک), **avunuñguz** (آوونونکوز), **avunuñglar** (آوونونکلار) çoğul ikinci kişi emir fiili.

avunmañg (آوونمانک), **avunmañgız** (آوونمانکيز), **avunmañglar** (آوونمانکلار) olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili.

[22] **avunman** (آوونمان), **avunmas min** (آوونماس‌مين) ‘avunmam’.

avuna alman (آوونا آلمان), **avuna almas min** (آوونا آلماس‌مين), **avuna almaydur min** (آوونا آلماسدورمين) ‘avunamam’.

[23] Birincisine tanık olarak şiir:

zülf ü ḳaddıñg fırḳatıdın niçe ḳılsam geşt-i bāġ::

avuna alman *çemenniñg sünbül ü şimşādıdın::*

زلف و قدينک فرقتی‌دين نيجه قيلسام کشت باغ::

آوونا آلمان چمن‌نينک سنبل و شمشادی‌دين::

avuna min (آوونامين), [24] **avunur min** (آوونورمين), **avunadur min** (آوونادورمين), **avunuram** (آوونورام) ‘avunuyorum’.

avunurum (آوونوروم), **avunmaġım** (آوونماغيم) ‘[benim] avunmam’.

avunmaġum (آوونماغوم) ‘avunmayacağım’.

avunġa min (آوونغامين), [25] **avunġay min** (آوونغای‌مين) ‘avunayım’. İkincisine tanık olarak şiir:

hicr yitse mey bile didim ***avunġay min*** *ve līk::*

yārsız bar irmiş içmek [26] *bāde-yi gülfām talḫ::*

هجر ييتسا می بيله ديديم آوونغای‌مين و ليک::

يارسيز بار ايرميش ايچماک باده کلفام تلخ::

avunup (آوونوب), **avunuban** (آوونوبان), **avunmuş** (آوونموش) ‘avunup/avunmuş’.

avunmışañg (آوونميشانک) ‘avunmuşsun’.

avunmas (آوونماس) ‘avunmaz’. Fâil ve [27] ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

avunması (آوونماسی) ‘avunması, avunmazı’.

avunmadın (آوونمادين) ‘avunmadan, avunmamış’.

avunup bolmas (آوونوب بولماس), **avunsa bolmas** (آوونسا بولماس), [28] **avunmaḳ olmas** (آوونماق اولماس) ‘avunulmaz’.

avuna almas (آوونا آلماس) ‘avunamaz’.

avuna avuna (آوونا آوونا) ‘avunarak’. [29] Tekrar edilmeden de aynı anlamda yaygındır.

avunay (آونای)[940], **avunayın** (آوونایین) ‘avunayım, avunsun, avunasın’.

avunsaḳ (آوونساق), **avunġa biz** (آوونغابیز), **avunġay biz** (آوونغایبیز) [BM 53r.1] **avunalı** (آوونالی), **avunalıñ** (آوونالینک) ‘avunalım’.

avunġalı (آوونغالی) ‘avunmak için, avunalı’.

avunġaç (آوونغاج) ‘avununca’.

avunġuçı (آوونغوجی) ‘avunucu’.

[2] **avunġuça** (آوونغوجه), **avunġunça** (آوونغونجه), **avunġança** (آوونغانجه) ‘avunana [T 57v.] kadar, avunduğu/avunacağı kadar’.

avunġum (آوونغوم) ‘avunacağım’.

avunġuñ (آوونغونک) ‘avunacaksın’.

avunġusı (آوونغوسی) [3] ‘avunacak’.

avunġuluḳ (آوونغولوق) ‘avunulacak’.

avunġay (آوونغای), **avuna** (آوونا), **avunsa** (آوونسا), **avunsun** (آوونسون), **avundik** (آوونديک) ‘avunsa/avunsun’.

avunġudik (آوونغوديک) ve [4] **avunurdik** (آوونوردیک) ‘avunulacak, avunduğu/avunacağı gibi’.

avutmaḳ/ġ (آووتماق/غ) -zammeli vāv ve sakin karaşat tā ile- geçişli mastar olup ‘avutmak تسلی دادن’ demektir.

[5] **avut** (آووت), **avutġıl** (آووتغیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’. Nitekim birincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

hicrdin asru melāmetdür mañga::

mey bile [6] *bir laḥẓa köñglümni* ***avut****::*

هجرادین اسرو ملامت‌دور منکا::

می بیله بیر لحظه مونکلومنی آووت::

avutuñ (آووتونک), **avutuñguz** (آووتونکوز), **avutuñglar** (آووتونکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’. Birincisine tanık olarak şiir:

ey viṣāl [7] *ehli ol ay köñglüni ḫoş-ḥāl tutuñg::*

ger helākım ḫaberidin avunur kim ***avutuñg****::*

ای وصال اهلی اول آی کونکلونی خوشحال توتونک::

کر هلاکیم خبری‌دین اوونور کیم آووتونک::

---

[940] BM 52v.29 **آونای** : Doğrusu آوونای.

İkincisine tanık olarak da *Maḥbūbu'l-Ḳulūb*'un Tenbihât'ında [8] gençlik hakkında şöyle der, şiir:

aḥbāb yigitlikni ġanīmet tutuñguz::
özni ḳarılıġ miḥnetidin ḳorḳutuñguz::

āyīn-i ʿadāvet ü [9] *ḥase(d)din ötüñgüz::*
her nevʿ ile özni niçe kün ***avutuñguz****::*

احباب بیکیتلیکنی غنیمت توتونکوز::
اوزنی قاریلیغ محنتیدین قورقوتونکوز::

ایین عداوت و حسد[د]ین اوتونکوز::
هر نوع ایله اوزنی نیجه کون آووتونکوز::

avutmañg (آووتمانک), **avutmañgız** (آووتمانکیز), **avutmañglar** (آووتمانکلار) 'olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili'. [10] İkincisine tanık olarak şiir:

il melāliniñg cefāsı ḳılsa her dem ḳaṣd-ı cān::
köñglü[ñgü]zni ġayr-ı bī-keslik bile ***avutmañgız****::*

ایل ملالینینک جفاسی قیلسه هردم قصد جان::
کونکلو[نکو]زنی غیر بیکسلیک بیله آووتمانکیز::

Diğer kipler de [11] aynı şekilde tā ile yapılır.

avuçlamak/ġ (آووجلاماق/غ) -zammeli vāv ve sakin cīm ile- 'avuçlamak بکف دستکرفتن'.

avuçladı (آووجلادی) 'avuçladı'.

[12] **avuçladuḳ** (آووجلادوق) 'avuçladık'.

avuçlar (آووجلار), **avuçlaydur** (آووجلایدور) 'avuçlar/avuçluyor'. **avuçlar** (آووجلار) fâil ve mastar anlamına da gelir.

avuçlamaydur (آووجلامایدور) 'avuçlamıyor, [13] avuçlamamış'.

avuçlaġan (آووجلاغان), **avuçlarġan** (آووجلارغان), **avuçlaydurġan** (آووجلایدورغان) 'avuçlayan, avuçlamış'. Mastar anlamına da gelir.

avuçla (آووجلا), **avuçlaġıl** (آووجلاغیل) [14] 'tekil ikinci kişi emir fiili'.

avuçlama (آووجلاما), **avuçlamaġıl** (آووجلاماغیل) 'olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili'.

avuçlañg (آووجلانک), **avuçlañgız** (آووجلانکیز), **avuçlañglar** (آووجلانکلار) 'çoğul ikinci kişi emir fiili'.

avuçlamañg (آووجلامانک), [15] **avuçlamañgız** (آووجلامانکیز), **avuçlamañglar** (آووجلامانکلار) 'olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili'.

avuçlaman (آووجلامان), **avuçlamas min** (آووجلاماسمین) 'avuçlamam'.

avuçlay min (آووجلایمین), **avuçlar min** (آووجلارمین), [16] **avuçlaydur min** (آووجلایدورمین), **avuçlaram** (آووجلارام) 'avuçlarım'.

avuçlarım (آووجلاریم), **avuçlamağım** (آووجلاماغیم) ‘[benim] avuçlamam’.

avuçlamağum (آووجلاماغوم) ‘avuçlamayacağım’.

avuçlap (آووجلاب), [17] **avuçlaban** (آووجلابان), **avuçlamış** (آووجلامیش) ‘avuçlayıp / avuçlamış’. Birincisine tanık olarak şiir:

fenā yolığa ḳadem ḳoy başıñgnı ***avuçlap****::*

ki yoḳ bu yolda [18] *kişige bu nevi‘ dest-āvīz::*

فنا یولیغه قدم قوی باشینکنی آووجلاب::

که یوق بو یولدا کیشیکا بو نوع دست‌آویز::

avuçlamışañg (آووجلامیشانک) ‘avuçlamışsın’.

avuçlamas (آووجلاماس) ‘avuçlamaz’. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

avuçlaması (آووجلاماسی) [19] ‘avuçlaması ve avuçlamazı’.

avuçlamadın (آووجلامادین) ‘avuçlamadan, avuçlamamış’.

avuçlap bolmas (آووجلاب بولماس), **avuçlasa bolmas** (آووجلاسا بولماس), **avuçlamaḳ olmas** (آووجلاماق اولماس) [20] ‘avuçlanamaz’.

avuçlay almas (آووجلای آلماس) avuçlayamaz’.

avuçlasaḳ (آووجلاساق), **avuçlaġa biz** (آووجلاغابیز), **avuçlaġay biz** (آووجلاغای‌بیز), **avuçlalı** (آووجلالی) ‘avuçlayalım’.

avuçlaġalı (آووجلاغالی) [21] ‘avuçlamak için, avuçlayalı’.

avuçlaġaç (آووجلاغاج) ‘avuçlayınca’.

avuçlaġuçı (آووجلاغوجی) ‘avuçlayıcı’.

avuçlaġuça (آووجلاغوجه), **avuçlaġunça** (آووجلاغونجه), [22] **avuçlaġança** (آووجلاغانجه) ‘avuçlayana kadar, avuçladığı/avuçlayacağı kadar’.

avuçlaġum (آووجلاغوم) ‘avuçlayacağım’.

avuçlaġuñg (آووجلاغونک) ‘avuçlayacaksın’.

[23] **avuçlaġusı** (آووجلاغوسی) ‘avuçlayacak’.

avuçlaġuluḳ (آووجلاغولوق) ‘avuçlanacak’.

avuçlaġay (آووجلاغای), **avuçlasa** (آووجلاسا), **avuçlasun** (آووجلاسون), **avuçladik** (آووجلادیک) ‘avuçlasa/avuçlasın’.

[24] **avuçlaġudik** (آووجلاغودیک), **avuçlardik** (آووجلاردیک) ‘avuçlayacak, avuçladığı/avuçlayacağı gibi’.

avuçlatmaḳ/ġ (آووجلاتماق/غ) -tā ile- geçişli mastar olup ‘avuçlatmak بکف کیرانیدن’ demektir. [25] Kipleri tā ile yapılır.

avuçlanmaḳ/ġ (آووجلانماق/غ) -nūn ile- dönüşlülük mastarı olup ‘avuçlanmak بکف کرفته شدن’ demektir. Kipleri nūn ile [26] yapılır.

avuçlaşmaḳ/ġ (آووجلاشماق/غ) -şīn ile- işdeşlik mastarı olup ‘avuçlaşmak با یکدیکر بکف

كرفتن’ demektir. Kipleri şīn ile yapılır.

[27] **İsimler (جوامد):**

av (آو) iki anlama gelir. Birincisi ‘av صيد و شكار’, ikincisi ‘kişi شخص’.[941] Tanık olarak şiir:

*bir **av** ki ʿışḳ u mey* [28] *ilgide mübtelā bolġay::*

ni-tan͡g eger an͡ga her laḥẓa yüz belā bolġay::

بير او كه عشق و مى ايلكيدا مبتلا بولغاى::

نيتانك اكر آنكا هر لحظه يوز بلا بولغاى::

avtunç (آوتونج)[942] -sakin vāv ve nūn ve cīm ve zammeli karaşat tā ile- ‘borç/ödünç قرض’. [29] Arapçada ona ‘دين’ denir. Tanık olarak şiir:

cevr ü bī-dādın͡g tükenmey ḳalġan irme cānıma::

*çarḫdın **ötünç**[943] alsan͡g* [BM 53v.1] *al dimen ḳılġança ḳıl::*

جور و بيدادينك توكانماى قالغان ايرما جانيمه::

چرخدين آوتونچ آلسانك آل ديمان قيلغانجه قيل::

Ona ***ötünç***[944](اوتونج) -zammeli elif ile- ve ***öntüç*** (اونتوج) de denir.[945]

avçı (آوچى) ‘avcı صيّاد’.

avrun͡g (آورونك) [946]-sakin vāv ve nūn ve [2] Acem kāf’ı ve zammeli [T 58r.] muhmele rā ile- ‘aydın, ışıklı روشن و نورانى’. ‘Temiz/bulutsuz hava هواى صاف’ya da denir.

avlaḳ (آولاق) ‘avlak شكاركاه’.[947]

avuç (آووج) -zammeli vāv ile- ‘avuç كف دست’. [3] Nitekim şöyle der, şiir:

***avuç** ḳaḳar min öz aḥvālıma taḥayyürdin::*

remīde kön͡glüm irür bu uṣūl ile raḳḳāṣ::

آووج قاقارمين اوز احواليما تحيردين::

---

[941] BM 53r.27 **av** : LÇ s.23 *av (آو)* ‘ṣayd, şikār; birev, bir nefer, bir şaḫış, birisi’.

[942] BM 53r.28 **avtunç** : Senglah’ın yanlış madde başlarından biri olmalıdır. MMH’ın iktibas aldığı örneğe dayanarak böyle bir madde başı açtığı anlaşılıyor. “Ona ***ötünç*** (اوتونچ) -zammeli elif ile- ve ***öntüç*** (اونتوچ) de denir.” kaydı örnek şiirdeki yazımın yanlış olduğunu güçlendiriyor. Benzer açıklama BM 87v.25’de **öntüç** madde başı altında da verilmiştir. Aşağıdaki BM 53v.1 **avrun͡g** madde başı için de aynı yanlışlık görülüyor. **ötünç** için bkz. ED s. 61a **ötünç** ‘ay.’. **Öntüç** telaffuzu bir mahalli söyleyişe işaret etmektedir. Krş. GTS. **öndüç** ‘ileride geri verilmek veya alınmak şartıyla alınan veya verilen (şey)’.
Clauson s.36 *ewtünc* (error for *ötünc*). Fakat nüshada hem madde başında hem de şiir örneğinde medli elif kullanılmıştır. LÇ s. 26 *ötünc (اوتونج)* ‘ödünç, ḳarż, borç, veresi’.

[943] BM 53r.29 **ötünç :** Metinde yanlış yazım olarak **avtunç**.

[944] BM 53v.1 **ötübç :** Bkz. BM 87v.26 **ötünç**.

[945] BM 53v.1 ***ötünç*** ve ***öntüç*** : FT s.381’de *öntüç (اونتوج)* için ‘borç’ dışında ‘mine işi, parlatma işi, Süheyl yıldızı/Yıldırak, alışveriş’ anlamları da verilmiştir.

[946] BM 53v.1 **avrun͡g** : Clauson (1960: 36 *ewrüŋ* okuyup *ürüŋ* için bir yanlış olduğunu belirtir. Bu tespit doğru olmalıdır. Bkz. yukarı BM 53r.28 **avtunç**.

[947] BM 53v.2 **avlaḳ** : ML s.48 *avlaḳ* ‘avlanılan yer, avın bol olduğu yer, avlak’; FT s.493 *avlaġ (اولاغ)* ‘1. boş yer ve halvet’ <*aġlaḳ:* Bkz. ED 84b **ağlak**.; 2. ‘av ve avlanma yeri ve padişahların celladı’.

رمیده کونکلوم ایرور بو اصول ایله رقاص::

avuç oyunı (آووج اویونی) [4] Rūm diyârı ahalisince (Rūmiye رومیه) 'bir tür kumardır. Şöyle ki, avuçta bir şey saklayıp çift mi, ṭâḳ mı olduğunu sorarlar. Muhatap [5] doğru söylemezse kaybeder یکنوع قمار است و آن بدین نحو است که چیزیرا بمشت کرفته بپرسند که جفت است یا طاق هرکاه مخاطب مطابق واقع نکوید باخته باشد'.[948]

avurt (آوورت) -zammeli vāv ve sakin muhmele rā ve karaşat tā ile- 'avurt پری دهن'. Arapçada ona 'شدق' derler. [6] Nitekim *Sedd-i İskenderī*'de Alçakları Vasfında (وصف لئام) şöyle der, şiir:

biçin tapsa yir tā içige sıġar::
*ni ḳalsa **avurt**ıġa barın yıġar::*

بیجین تاپسا بیر تا ایجیکا سیغار::
نی قالسا آوورتیغه بارین بیغار::

[7] **avul (اوول)** -zammeli vāv ve sakin lām ile- 'insanların toplanıp oturduğu yer موضعی را کویند که ایلات در آنجا جمعیت کرده نشیمن نمایند'. Arapça 'حویلی'nin değişmiş biçimi olup [8] 'çevresi evle dolu küçük mekân محوطه کوچک و کرداکرد سرا باشد' anlamına gelir.

avultaş (آوولتاش) 'komşu همسایه'.

avunçak (آوونجاق) -sakin nūn ve fethalı cīm ile- 'kendini [9] kandırıp teselli etme vesilesi چیزی که بدان خود را فریفته تسلی دهند'.

Müellifini bilmediğim birinden şiir:

bu fermāndın sınuḳ köñglüm sivindi::
*bu maʿnalıḳ **avunçaḳ**dın avundı::*

بو فرمان‌دین سینوق کونکلوم سیویندی::
بو معنی‌لیق آوونجاق‌دین آووندی::

[10] **hā ile (مع‌الها):**

aha (آهه) 'savaş günü atın alnına bağlanan çelik ayna آینه فولادی که در روز جنک بر پیشانی اسب بندند'. Nitekim *Vaḳfiye-yi Medrese*'nin giriş kısmında Padişahın Övgüsünde [11] şöyle der, şiir:

meger berḳ-i kām eşhebīdür sipihr::
*añga **aha** közgüsi raḫşende mihr::*

مکر برق کام اشهبی دور سپهر::
آنکا آهه کوزکوسی رخشنده مهر::

Sedd-i İskenderī'de şöyle buyurur, şiir:

---

[948] BM 53v.3 **avuç oyunı** : LÇ s.42 *avuc oyunı (اووج اویونی)* 'tek mi çift oyunı; keçe oyunı daḫı derler'.

yaruḳ [12] ***aha*** *yüz miṅg ʿadū utrusı::*

serāser ecel şaḫṣınıṅg közgüsi::

یاروق آهه یوز مینک عدو اوتروسی::

سراسر اجل شخصی‌نینک کوزکوسی::

Şiir:

çaḳıp berḳ otı ***aha****lar ışnarı::*

çekip raʿd onı [949] [13] *baralar kişneri::*

جکیب برق اوتی آهه‌لار ایشناری::

جکیب رعد اونی باره‌لار کیشناری::

Türeyenler (Müştaḳḳāt)

yā ile

ayamaḳ/ġ (آیاماق/غ) -fethalı yā ve uzun elif ile- ‘esirgemek دریغ داشتن’.[950]

ayadı (آیادی) ‘esirgedi’.

ayadıṅg (آیادینک) [14] ‘esirgedin’. Tanık olarak şiir:

müsevvisī ki maʿāşını ʿaḳl ile tüzdüṅg::

fenā yolıda ***ayadıṅg*** *birürge ʿaḳl-i maʿaş::*

موسَوِسی که معاشینی عقل ایله توزدونک::

فنا یولیدا یادینک بیرورکا عقل معاش::

[15] **ayaduḳ** (آیادوق) ‘esirgedik’.

ayar (آیار), **ayaydur** (آیایدور) ‘esirger/esirgiyor’. **ayar** (آیار) fâil ve mastar anlamına da gelir.

ayamaydur (آیامایدور) ‘esirgemiyor, [16] esirgememiş’.

ayaġan (آیاغان), **ayarġan** (آیارغان), **ayaydurġan** (آیایدورغان) ‘esirgeyen, esirgemiş’. Mastar anlamı da ifade ederler.

aya (آیا), **ayaġıl** (آیاغیل) [17] ‘tekil ikinci kişi emir fiili’. **aya** (آیا) ‘el içi کف دست’ne de denir. Nitekim mastar olmayanlar kısmında zikredildi.

ayama (آیاما), **ayamaġıl** (آیاماغیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

ayaṅg (آیانک), [18] **ayaṅgız** (آیانکیز), **ayaṅglar** (آیانکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ayamaṅg (آیامانک), **ayamaṅgız** (آیامانکیز), **ayamaṅglar** (آیامانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ayaman (آیامان), **ayamas min** (آیاماس‌مین) ‘esirgemem’. [19] Birincisine tanık olarak şiir:

---

[949] BM 53v.12 **raʿd onı** : T 58r. *raʿd vanı (رعدوانی)* muhtemelen istinsah sırasında elif ve vav’ın yeri yanlış yazılmıştır.

[950] BM 53v.13 **ayamaḳ/ġ :** DLT E.A. *aya-* ‘korumak’(139/122); LÇ s.45 *ayamaḳ (ایاماق)* ‘dirīġ etmek, esirgemek, muḥāfaẓa etmek, ḳıymamaḳ’.

ayaġıñ͡ga bu ki ḳılman niṯār cān naḳdın::

ḥaḳāretidin ualur min ey bigim ***ayaman****::*

ایاغینکا بو که قیلمان نثار جان نقدین::

حقارتی‌دین اویالورمین ای بیکیم ایامان::

ayay min (آیایمین), ayar min (آیارمین), [20] ayadur min (آیادورمین), ayaram (آیارام) ‘esirgerim’. İkincisine tanık olarak Ḥüseynī’den şiir:

öz ḳulaġımdın ünüñ͡gni çün ***ayar min*** *veh ni taṅ͡g::*

[21] *olsam il birle diseñ͡g söz laʿl-i şekker-bār ile::*

اوز قولاغیمدین اونونکنی چون آیارمین وه نی تانک::

اولسام ایل بیرله دیسانک سوز لعل شکربار ایله::

ayarım (آیاریم), ayamaġım (آیاماغیم) ‘[benim] esirgemem’.

ayamaġum (آیاماغوم) ‘esirgemeyeceğim’.

ayap (آیاب), [22] ayaban (آیابان), ayamış (آیامیش) ‘esirgeyip/esirgemiş’. Birincisine tanık olarak şiir:

ḳatlime çıḳtı itek bilge urup tīġ çikip::

ḳan tigerdin [23] ***ayap***[951] *irkin itekin ol cellād::*

قتلیمه چیقتی ایتاک بیلکا اوروب تیغ چیکیب::

قان تیکاردین ایاب ایرکین ایتاکین اول جلاد::

Maḥbūbu’l-Ḳulūb’un yirmi altıncı bölümünde de tüccarlar hakkında şöyle der:

nefīs ecnāsı ***ayap*** *çapan kimese.*

نفیس اجناسی ایاب چاپان کیماسه

[24] ayamışañ͡g (آیامیشانک) ‘esirgemişsin’.

ayamas (آیاماس) ‘esirgemez’. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

ayaması (آیاماسی) ‘esirgemesi, esirgemezi’.

[25] ayamadın (آیامادین) ‘esirgemeden, esirgememiş’.

ayap bolmas (آیاب بولماس), ayasa bolmas (آیاسا بولماس), ayamaḳ olmas (آیاماق اولماس) ‘esirgenmez’.

ayay almas (آیای آلماس) [26] ‘esirgeyemez’.

ayay ayay (آیای آیای) ‘esirgeyerek’. Tekrar edilmeden de aynı anlamda kullanılır.

ayay (آیای), aya min (آیامین) [27] ‘esirgeyeyim, esirgesin, esirgeyesin, esirgemiş’.

ayamay (آیامای), ayamayın (آیامایین) ‘esirgemeyeyim, esirgemesin, esirgemeyesin, esirgememiş’. Nitekin *Sabʿa-yi Seyyāre*’de [28] son anlamda şöyle der, şiir:

ayamay *andın īzed-i müteʿāl::*

hīç işte[952] *kemāl ḫaṣṣe ki māl::*

---

[951] BM 53v.23 **ayap :** PdC s.92 *ayar (ایار).*

آیامای آندین ایزد متعال::

هیچ ایشته کمال خاصه که مال::

ayasaḳ (آیاساق), **ayaġa biz** (آیاغابیز), **ayaġay biz** (آیاغای‌بیز), **ayalı** (آیالی), **ayalıñg** (آیالینک) [29] ‘esirgeyelim’.

ayaġalı (آیاغالی) ‘esirgemek için, esirgeyeli’.

ayaġaç (آیاغاج) ‘esirgeyince’.

ayaġuçı (آیاغوجی) ‘esirgeyen’.

ayaġuça (آیاغوجه), [BM 54r.1] **ayaġunça** (آیاغونجه), **ayaġança** (آیاغانجه) [T 59v.] ‘esirgeyene kadar, esirgediği/esirgeyeceği kadar’.

ayaġum (آیاغوم) ‘esirgeyeceğim’.

ayaġuñg (آیاغونک) ‘esirgeyeceksin’.

[2-3] **ayaġusı** (آیاغوسی) ‘esirgeyecek’.

ayaġuluḳ (آیاغولوق) ‘esirgenecek’.

ayaġay (آیاغای), **ayasa** (آیاسا), **ayasun** (آیاسون), **ayadik** (آیادیک) ‘esirgese/esirgesin’.

ayaġudik (آیاغودیک), **ayardik** (آیاردیک) ‘esirgenecek’, esirgendiği/esirgeneceği gibi’.

aytmaḳ/ġ (آیتماق/غ) -sakin hutti yā ve karaşat tā ile- ve **ayıtmaḳ/ġ (آییتماق/غ)** -kesreli hutti yā ile- [4] ‘demek كفتن’.[953] Birincisi tanık olarak şiir:

il tilidin kördüm ança ġuṣṣa kim miñgdin birin::

***aytmaḳ** bolmas tenimde her ser-i mū* [5] *bolsa til::*

ایل تیلیدین کوردوم آنجه غصه کیم مینکدین بیرین::

ایتماق بولماس تنیمدا هر سر مو بولسا تیل::

aytı (آیتی) ‘dedi’.

ayt(t)uḳ (آیتوق) -sakin yā ile- ve **ayıttuḳ** (آییتوق) -kesreli yā ile- ‘dedik’.

Birincisine tanık olarak *Leylī ve Mecnūn*’dan şiir:

*biz **ayt(t)uḳ** imdi* [6] *sin bilür sin::*

bu işde ni fikir kim ḳılur sin::

بیز آیتوق ایمدی سین بیلورسین::

بو ایشدا نی فکر کیم قیلورسین::

İkincisine tanık olarak *Sedd-i İskenderī*’den şiir:

resūluñg ki kildi söz [7] *aytıp irik::*

---

[952] BM 53v.28 **işte** : PdC s.91 *işde (ایشدا).*

[953] BM 54r.3 **aytmaḳ/ġ**: DLT E.A. *ayıt-* ‘sormak’(115/104), *ayıt-* ‘Oğuzlarda söylemek, konuşmak’(115/104); LÇ s.46 *aymaḳ (آیتماق)* ‘söylemek, demek, inşād etmek, nuṭuḳ irād etmek’; ŞT 332 *ay-* ‘söylemek, demek’; ŞT 333 *ayt-* ‘söylemek’; ŞT 335 *ayt-* ‘sormak’.

aṅ͡ga ʿöẕr ***ayıttuḳ*** *uzattuḳ tirik::* [954]

رسولونک که کیلدی سوز آیتیب ایریک::

آنکا عذر آیتتوق اوزاتتوق تیریک::

aytur (آیتور), **aytadur** (آیتادور) ‘diyor’. Birincisine tanık olarak şiir:

disem ḥüsn [8] *ehlini körmeṅ͡g ki ẓālimlerdür u ḳātil::*

köṅ͡gül ***aytur*** *körey şāyed ki mundaḳ irmes irkinler::*

دیسام حسن اهلینی کورمانک که ظالملاردور و قاتل::

کونکول آیتور کورای شاید که موناق ایرماس ایرکینلار::

aytur (آیتور) fâil ve mastar [9] anlamına da gelir. Nitekim ‘söyleyen’ anlamında şöyle der, şiir:

ni maṅ͡ga ġam-ḫ^{v}*ārei kim aṅ͡ga ḥālimni digey::*

ni ġamım bar ni sözüm ***aytur*** *kişi bar allıda::*

نی منکا غمخواره کیم آنکا حالیمنی دیکای::

نی غمیم بار نی سوزوم آیتور کیشی بار آلیدا::

[10] ‘demek کفتن’ anlamında da şöyle der, şiir:

pāk lafẓ ***aytur****ġa aġzıṅ͡g pāk ḳıl kim ḥayfdur::*

yaḫşı söz barında sürgey nükte-yi meẕmūm aġız::

پاک لفظ آیتورغه آغزینک پاک قیل کیم حیفدور::

یخشی سوز باریندا سورکای نکته مذموم آغیز::

Ayrıca [11] *Münşeat*’ta şöyle denir:

çün siziṅ͡g tapuġuṅ͡guzda [955] *ayturça devlet-ḫ*^{v}*āhlıḳ sözini* ***aytur****ġa me’mūr min.*

چون سیزینک تابوغونکوزدا آیتورجه دولتخواهلیق سوزینی آیتورغه مامورمین

aytmaydur (آیتمایدور) ‘demiyor, dememiş’.

[12] **aytġan** (آیتغان), **ayturġan** (آیتورغان), **aytadurġan** (آیتادورغان) ‘diyen, demiş’. Birincisine tanık olarak şiir:

tā didim bir ḳatla küfr-i zülfini terk iylegüm::

[13] *küfr* ***aytġan*** *dik ḥadīṣim bolmış istiġfār u bes::*

تا دیدیم بیر قاتلا کفر زلفینی ترک ایلاکوم::

کفر آیتغان دیک حدیثیم بولمیش استغفار وبس::

İkincisine tanık olarak da ‘demiş کفته’ anlamında *Nesāyimü’l-Maḥabbe*’de Ebū

---

[954] BM 54r.6-7 **resūluṅ͡g… tirik** : Sİ 318 *resūluṅ͡g ki ḳıldı söz aytıp irig / aṅ͡ga ʿöẕr aytıp uzattuḳ tirig*

[955] BM 54r.11 **tapuġ :** BM 151v.4 **tapuġ** ve **tapuḳ** ‘secde ve tapma سجده و پرستش’ demektir. Mecazen iki anlama gelir. Birincisi Türkistan’da ve Moğol hanları devletinde uygulanan ve sürdürülen bir tür saygıyla eğilmeye (tazîm) denir. Şöyle ki kişi, padişahların karşısında başındakini çıkarıp eğilir ve elini başına ve alnına koyar… . İkincisi ‘hizmet ve kulluk خدمت و بندگی’ anlamındadır. BM 151r.3’te Rūmī Türkçesine ait olduğu belirtilen **tapu sığraḳı (**تابوسغراقی**)** ‘şarap meclisinde birbirleri için içtikleri piyâleden kinâyedir’ açıklamasıyla verilen madde başında buradaki **tapu**’nun **tapuġ**’dan kısaltıldığına işaret edilmiştir.

ʿAbdullah'ın zikrinde şöyle der:

[14] *tiledür min ki sizin bu* ***aytadurġan*** *sözleriñgizdin örgengey min.*

تیلادورمین که سیزینک بو آیتادورغان سوزلارینکیزدین اورکانکای‌مین

Mastar anlamına da gelirler. Nitekim [15] birincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

zehr-i hicr içgeli dir min ki ḳılay ʿışḳınğ terk::

aytġan*dik kişi mühlik maraż içre heẕeyān::*

زهر هجر ایجکالی دیرمین که قیلای عشقینک ترک::

آیتغاندیک کیشی مهلک مرض ایجرا هذیان::

[16-17] **ayt** (آیت), **aytġıl** (آیتغیل) 'tekil ikinci kişi emir fiili'. Birincisine tanık olarak şiir:

ey ṣabā ḥālim barıp serv-i ḫırāmānımġa ***ayt****::*

yıġlarımnıñg şiddetin gül-berg-i ḫandānımġa ***ayt****::*

ای صبا حالیم باریب سرو خرامانیمغه آیت::

بیغلاریم‌نینک شدتین کلبرک خندانیمغه آیت::

İkincisine tanık olarak şiir:

ey Nevāyī derdlıġ nāleñg ḳılur ilni helāk::

aytġıl [18] *ṣūr-ı ḳıyāmet yoḳsa afġāndur mu ol::*

ای نوائی دردلیغ نالنک قیلور ایلنی هلاک::

آیتغیل صور قیامت یوقسا افغاندور مو اول::

aytma (آیتما), **aytmaġıl** (آیتماغیل) 'olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili'.

aytıñg (آیتینک), **aytıñgız** (آیتینکیز), **aytıñglar** (آیتینکلار) 'çoğul ikinci [19] kişi emir fiili'.

aytmañg (آیتمانک), **aytmañgız** (آیتمانکیز), **aytmañglar** (آیتمانکلار) 'olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili'.

aytman (آیتمان), **aytmas min** (آیتماس‌مین) 'demem'.

ayta alman (آیتا آلمان), **ayta almas min** (آیتا آلماس‌مین), **ayta almaydur min** (آیتا آلمایدورمین) [20] 'diyemem'. İkincisine tanık olarak şiir:

içimdeki yaşurun ġam ki ayta almaş min::

bir ot salur mañga her dem ki ***ayta almaş min****::*

ایجیمداکی یاشورون غم که آیتا آلماس‌مین::

بیر اوت سالور منکا هر دم که آیتا آلماس‌مین::

[21] **ayta min** (آیتامین), **aytur min** (آیتورمین), **aytadur min** (آیتادورمین), **ayturam** (آیتورام) 'diyorum'.

ayturum (آیتورم), **aytmaġım** (آیتماغیم) '[benim] demem'.

aytmaġum (آیتماغوم) 'demeyeceğim'.

[22] **ayta sin** (آیتاسین), **aytur sin** (آیتورسین), **aytadur sin** (آیتادورسین) ‘diyorsun’. Nitekim birincisine tanık olarak *Nesāyimü’l-Maḥabbe*’de Ḫᵛāce ʿAbdulḫālıḳ Ġucdevānī’den (عبدالخالق غجدوانی)[956] söz ederken [23] şöyle der:

her ḳayan dise bar barur biz ve her ḳayan dise bol bolur biz. Bendelıġ budur yoḳ ol ki sin ***ayta sin****.*

هر قایان دیسا بار بارورسز و هر قایان دیسا بول بولورسز بنده لیغ بودور یوق اول که سین آیتاسین

aytıp (آیتیب), **aytıban** (آیتیبان), [24] **aytmış** (آیتمیش) ‘deyip/demiş’.

aytmışaŋ (آیتمیشانک) ‘demişsin’.

aytmas (آیتماس) ‘demez’. Fâil va olumsuz mastar anlamına da gelir.

aytması (آیتماسی) ‘demesi, demezi’.

[25] **aytmadın** (آیتمادین) ‘demeden, dememiş’.

aytıp bolmas (آیتیب بولماس), **aytsa bolmas** (آیتسا بولماس), **aytmaḳ olmas** (آیتماق اولماس) ‘denilemez’.

ayta almas (آیتا آلماس) ‘diyemez’.

ayta [26] **ayta** (آیتا آیتا) ‘diyerek’. Tekrar edilmeden de aynı anlamda kullanılır.

aytay (آیتای), **aytayın** (آیتایین) ‘diyeyim, desin, diyesin’.

aytaḳ (آیتاق), **aytġa biz** (آیتغابیز), **aytġay biz** (آیتغای‌بیز), [27] **aytalı** (آیتالی), **aytalıŋ** (آیتالینک) ‘diyelim’.

aytġalı (آیتغالی) ‘demek için, diyeli’.

aytġaç (آیتغاج) ‘diyince’.

aytġuçı (آیتغوجی) ‘diyen’.

aytġuça (آیتوغجه), **aytġunça** (آیتغونجه), [28] **aytġança** (آیتغانجه) ‘diyene kadar, dediği/diyeceği kadar’.

aytġum (آیتغوم) ‘diyeceğim’. Tanık olarak şiir:

ʿarẓ itseler ki yār kirek yā iki cihān::

yār [29] ***aytġum*** *durur biri iki cihān narı* [957]*::*

عرض ایتسالار که یار کیراک یا ایکی جهان::

یار آیتغوم دورور بیری ایکی جهان ناری::

ayta almaġum (آیتا آلماغوم), **ayta alġum yok** (آیتا آلغوم یوق) [T 60r.] ‘diyemeyeceğim’. Nitekim *Sebʿa-yı Seyyāre*’de hikayenin başında şöyle der, [BM 54v.1] şiir:

aytmaḳġa egerçi ḳalġum yoḳ::

ol aytġança ***ayta alġum yoḳ****::*

---

[956] Türkçe kaynaklarda *Hace Abdülhalık Gücdevânî* olarak geçer.

[957] BM 54r.29 **narı:** Bkz. BM 321v.11 **narı** ‘öbür taraf, öte’ demektir. *beri*’nin zıt anlamlısı. Başka bir tanık olarak: *ʿışḳ deştide körüŋen yirni tutmış irdi ot / bildim anda ottur, andan bilmedim narı nidür* (BM 321v.11)

آیتماقغه اکرچه قالغوم یوق::

اول آیتغانجه آیتا آلغوم یوق::

aytġuñg (آیتغونک) ‘diyeceksin’.

ayta almaġuñg (آیتا آلماغونک), **ayta alġuñg yoḳ** (آیتا آلغونک یوق) [2] diyemeyeceksin’.

aytġusı (آیتغوسی) ‘diyecek’.

ayta almaġusı (آیتا آلماغوسی), **ayta alġusı yoḳ** (آیتا آلغوسی یوق) ‘diyemeyecek’.

aytġuluḳ (آیتغولوق) [3] ‘denilecek’.

aytġay (آیتغای), **ayta** (آیتا), **aytsa** (آیتسا), **aytsun** (آیتسون), **aytdik** (آیتدیک) ‘dese/desin’.

aytġudik (آیتغودیک), **ayturdik** (آیتوردیک) ‘denecek, dediği/diyeceği gibi’.

aytışmaḳ/ġ (آیتیشماق) [4] -kesreli tā ve sakin şīn ile- işdeşlik mastarı olup ‘birlikte söylemek ve birbiriyle konuşmak باهم گفتن و مکالمه کردن’ demektir.[958]

aytışsaḳ (آیتیشساق) ‘birbirimizle konuşsak/konuşalım’. Tanık olarak [5] şiir:

tapmadım ehl-i cihān içre bir andaḳ hem-demī::

*kim zamān āsībidin bir birge **aytışsaḳ** demī*[959] *::*

تاپمادیم اهل جهان ایچرا بیر آنداق همدمی::

کیم زمان آسیبی‌دین بیربیرکا آیتیشساق دمی::

Diğer kipler de birinci şıktaki kurala göre [6] şīn ile yapılır.

aytılmaḳ/ġ (آیتیلماق/غ) işdeşlik mastarı olup ‘denilmek گفته شدن’ demektir. Nitekim şöyle der, şiir:

vaṣlıdın veh ni [7] *söz aytay kim imes mümkün velīk::*

*ḫālī ez ʿıyşī hem irmes her zamān **aytılmaġı**::*

وصلی‌دین وه نی سوز آیتای کیم ایماس ممکن ولیک::

خالی از عیشی هم ایرماس هر زمان آیتیلماغی::

aytıladur (آیتیلادور) ‘deniliyor’. Tanık olarak [8] şiir:

ġarīb ḳıṣṣa irür ʿışḳ kim tükenmedi hīç::

*egerçi bolġalı ʿālem bināsı **aytıladur**::*

غریب قصه ایرور عشق کیم توکنمادی هیچ::

اگرچه بولغالی عالم بناسی آیتیلادور::

aytılıp (آیتیلیب) ‘denilmiş’. [9] Birincisine tanık olarak şiir:

nāme vü ḳāṣid bile tapmas Nevāyī derdi şerḥ::

*kim tükenmes miḥneti ni yazılıp ni **aytılıp**::*

نامه و قاصد بیله تاپماس نوائی دردی شرح::

کیم توکانماس محنتی نی یازیلیب نی آیتیلیب::

---

[958] BM 54v.3 **aytışmaḳ/ġ :** DLT E.A. *aytış-* ‘barışmak’(50/36).

[959] BM 54v.5 **demī:** FK s. 202 *ġamī.*

aytılmaġan (آیتیلماغان) [10] ‘denilmemiş’.

aytılġuluḳ (آیتیلغولوق) ‘denilecek’. Nitekim *Sedd-i İskenderī*’de şöyle der, şiir:

didi kim bu bir iş-turur ḳılġuluḳ::

[11] *bu aytılmaġan nükte* ***aytılġuluḳ****::*

دیدی کیم بو بیر ایشتورور قیلغولوق::

بو آیتیلماغان نکته آیتیلغولوق::

Diğer kipler de bu şekilde lām ile yapılır.

ayırmaḳ/ġ (آییرماق/غ) -kesreli yā ve sakin karaşat rā ile- [12] geçişli mastar olup ‘ayırmak جدا کردن’ demektir. Sakin yā ile de söylenir [**ayr-maḳ**].

ayırdı (آییردی) ‘ayırdı’.

ayırduḳ (آییردوق) ‘ayırdık’.

ayrur (آیرور), [13] **ayradur** (آیرادور) ‘ayırıyor’. **ayrur** (آیرور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

ayırġan (آییرغان), **ayrurġan** (آیرورغان), **ayradurġan** (آیرادورغان) ‘ayıran, ayırmış’. [14] Mastar anlamı da ifade eder.

ayır (آییر), **ayırġıl** (آییرغیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

ayırma (آییرما), **ayırmaġıl** (آییرماغیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

ayrıńg (آیرینگ), [15] **ayrıńgız** (آیرینگیز), **ayrıńglar** (آیرینگلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ayrmańg (آیرمانگ), **ayrmańgız** (آیرمانگیز), **ayrmańglar** (آیرمانگلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ayırman (آییرمان), **ayırmas min** (آییرماس‌مین) [16] ‘ayırmam’.

ayra min (آیرامین), **ayrur min** (آیرورمین), **ayradur min** (آیرادورمین), **ayruram** (آیرورام) ‘ayırıyorum’.

ayrurum (آیرورم), **ayırmaġım** (آییرماغیم) ‘[benim] ayırmam’.

ayırmaġum (آییرماغوم) [17] ayırmayacağım’.

ayrıp (آیریب), **ayrıban** (آیریبان), **ayırmış** (آییرمیش) ‘ayırıp/ayırmış’.

ayırmışańg (آییرمایشانگ) ‘ayırmışsın’.

ayırmas (آییرماس) ‘ayırmaz’. [18] Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

ayırması (آییرماسی) ‘ayırması, ayırmazı’.

ayırmadın (آییرمادین) ‘ayırmadan, ayırmamış’.

ayrıp [19] **bolmas** (آیریب بولماس), **ayırsa bolmas** (آییرسا بولماس), **ayırmaḳ olmas** (آییرماق اولماس) ‘ayrılamaz’.

ayra almas (آیرا الماس) ‘ayıramaz’.

ayra ayra (آیرا ایرا) ‘ayırarak’. [20] Tekrar edilmeden de aynı anlamda kullanılır.

ayray (آیرای), **ayrayın** (آیرایین) ‘ayırayım, ayırsın, ayırasın’.

ayırsaḳ (آییرساق), **ayırġa biz** (آییرغابیز), **ayırġay biz** (آییرغایبیز), **ayralı** (آیرالی), [21] **ayralıñg** (آیرالینک) ‘ayıralım’.

ayırġalı (آییرغالی) ‘ayırmak için, ayıralı’.

ayırġaç (آییرغاج) ‘ayırınca’.

ayırġuçı (آییرغوجی) ‘ayırıcı’.

[22] **ayırġuça** (آییرغوجه), **ayırġunça** (آییرغونجه), **ayırġança** (آییرغانجه) ‘ayırana kadar, ayırdığı/ayıracağı kadar’. Nitekim ikincisine ikinci anlamda tanık olarak *Vaḳfiye*’nin giriş kısmında şöyle [23] der:

*niṣābġa māl-i zekātın **ayırġunça** ilgimde ḳalmadı.*

نصابغه مال زکاتین آییرغونجه ایلکیمدا قالمادی

ayırġum (آییرغوم) ‘ayıracağım’.

ayırġuñg (آییرغونک) ‘ayıracaksın’.

[24] **ayırġusı** (آییرغوسی) ‘ayıracak’.

ayırġuluḳ (آییرغولوق) ‘ayrılacak’.

ayırġay (آییرغای), **ayra** (آیرا), **ayırsa** (آییرسا), **ayırsun** (آییرسون), **ayırdik** (آییردیک) ‘ayırsa/ayırsın’. [25] Birincisine tanık olarak şiir:

cān naḳdın ecel birle hicriñg iki bolmışlar::

*andaḳ ki tapıp sūdī **ayırġay** iki ortaḳ::*

جان نقدین اجل بیرله هجرینک ایکی بولمیشلار::

آنداق که تاپیپ سودی آییرغای ایکی اورتاق::

[26] Beşincisine tanık olarak şiir:

ayırman saçıñg bend bendin köñgüldin::

*eger bend bendimni devrān **ayırdik**::*

آییرمان ساچینک بند بندین کونکولدین::

اکر بند بندیمنی دوران آییردیک::

ayrurdik (آیروردیک), **ayırġudik** (آییرغودیک) [27] ‘ayrılacak, ayırdığı gibi’. İkincisine[960] tanık olarak şiir:

ża‘f ara ol kūydın südrer ḳolum tartıp raḳīb::

*bendidin [28] **ayırġudik**tür ḳılsa nā-hencār küç::*

ضعف ارا اول کوی‌دین سودرار قولوم تارتیپ رقیب::

بندی‌دین آییرغودیک تور قیلسا ناهنجار کوچ::

ayrılmak/ġ (آیریلماق/غ) -sakin yā ve lām ve kesreli rā ile- dönüşlükü mastarı olup

[960] BM 54v.28 **birincisine**.

‘ayrılmak جدا شدن’ demektir.[961]

ayrıla sin (آیریلاسین), **ayrılur sin** (آیریلورسین) [29] **ayrıladur sin** (آیریلادورسین) ‘ayrılasın/ayrılırsın/ayrılıyorsun’[962]. Birincisine tanık olarak şiir:

firāḳ künidür ey közler[963] *imdi ḳan yıġlaŋ*[964] *::*

bilür mü sin [BM 55r.1] *ki bu kün* [T 61v.] *ni kişidin* ***ayrıla sin***[965] *::*

فراق کونی‌دور ای کوزلار ایمدی قان ییغلانک::

بیلورموسیز کی بو کون نی کیشی‌دین آیریلاسین::

ayrılġudik (آیریلغودیک) ‘ayrılacak, ayrıldığı/ayrılacağı gibi’. Tanık olarak şiir:

tutġalı şīrīn lebiŋ [2] *şāḫ-i şekerdür barmaġım::*

bes-ki sormaġdın anı ***ayrılġudik****tür tırnaġım::*

توتغالی شیرین لبینک شاخ شکردور بارماغیم::

بسکه سورماغدین انی آیریلغودیک‌تور تیرناغیم::

Diğer kipler de kurala göre lām ile yapılır.

ayrılışmaḳ/ġ (آیریلیشماق/غ) [3] -kesreli rā ve lām ve sakin karaşat şīn ile- işdeşlik mastarı olup ‘birbirinden ayrılmak از هم جدا شدن’ demektir.

ayrılıştı (آیریلیشتی) ‘birbirinden ayrıldı’. Nitekim *Leylī* [4] *ve Mecnūn*’da İbn-i Selâm’ın düğünü hakkında şöyle der, şiir:

hem ol kiçe ***ayrılıştı****lar bat::*

öz bolmayın oldılar yine bat::

هم اول کیجه آیریلیشتی‌لار بات::

اوز بولمایین اولدیلار ینه بات::

ayrılışġan (آیریلیشغان) [5] ‘birbirinden ayrılan, birbirinden ayrılmış’. Mastar anlamına da gelir. Nitekim *Leylī ve Mecnūn*’da Nofel hikayesini anlatırken şöyle der:

felek menṣūbeleridin [6] *bir biridin ḳāyim ayrılışġanları*[966]

فلک منصوبه‌لاری‌دین بیربیری‌دین قایم آیریلیشانلاری

Diğer kipleri de aynı şekilde lām ve şīn ile yapılır.

ayırtlamaḳ/ġ (آییرتلاماق/غ) -kesreli vāv ve sakin rā ve karaşat tā ve [7] fethalı lām ile- ‘birbirinden ayırt etmek از هم جدا کردن’. Mecaz anlamda ise ‘iyiyi ve kötüyü birbirinden ayrımak مجازاً تفریق و تمیز نیک و بد’.

ayırtladı (آییرتلادی) ‘ayırt etti’.

---

[961] BM 54v.28 **ayrılmaḳ/ġ :** DLT E.A. *aḍrıl-* ‘ayrılmak’(129/113).
[962] BM 54v. 28-29 **ayrıla sin, ayrılur sin, ayrıladur sin** ‘ayrılıyor’ (جدا میشود).
[963] BM 54v.29 **közler** : T 60r.29 *közley (کوزلای).*
[964] BM 54v.29 **yıġlay** : T 60r.29 *yıġlaŋ (ییغلانک);* FK s. 189 *yıġlaŋ*
[965] BM 55r.1 **ayrıla sin :** T 61v.1 *ayrıla siz (ایریلاسیز);* FK s. 189 *ayrıla-siz*
[966] BM 55r.6 **ayrılışanları:** *ayrılışġanları* olarak düzeltildi.

ayırtladuḳ (آییرتلادوق) ‘ayırt ettik’.

[8] **ayırtlar** (آییرتلار), **ayırtlaydur** (آییرتلایدور) ‘ayırt ediyor’. **ayırtlar** (آییرتلار) fâil ve mastar anlamına da gelir.

ayırtlaġan (آییرتلاغان), **ayırtlarġan** (آییرتلارغان), **ayırtlaydurġan** (آییرتلایدورغان) ‘ayırt eden, [9] ayırt etmiş’. Mastar anlamına da gelirler.

ayırtla (آییرتلا), **ayırtlaġıl** (آییرتلاغیل)[967] ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

ayırtlama (آییرتلاما), **ayırtlamaġıl** (آییرتلاماغیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

[10] **ayırtlaŋg** (آییرتلانک), **ayırtlaŋgız** (آییرتلانکیز), **ayırtlaŋglar** (آییرتلانکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ayırtlamaŋg (آییرتلامانک), **ayırtlamaŋgız** (آییرتلامانکیز), **ayırtlamaŋglar** (آییرتلامانکلار)[968] ‘olumsuz çoğul ikinci kişi [11] emir fiili’.

ayırtlaman (آییرتلامان), **ayırtlamas min** (آییرتلاماسمین) ‘ayırt etmem’.

ayırtlay min (آییرتلایمین), **ayırtlar min** (آییرتلارمین), **ayırtlaydur min** (آییرتلایدورمین), **ayırtlaram** (آییرتلارام) ‘ayırt ederim’.

ayırtlarım (آییرتلاریم), [12] **ayırtlamaġım** (آییرتلاماغیم) ‘[benim] ayırt etmem’.

ayırtlamaġum (آییرتلاماغوم) ‘eyırt etmeyeceğim’.

ayırtlap (آییرتلاب), **ayırtlaban** (آییرتلابان), **ayırtlamış** (آییرتلامیش) ‘ayırt etmiş’.

ayırtlamışaŋg (آییرتلامیشانک) ‘ayırt etmişsin’.

[13] **ayırtlamas** (آییرتلاماس) ‘ayırt etmez’.

ayırtlaması (آییرتلاماسی) ‘ayırt etmesi, eyırt etmezi’.

{**ayırtlamadın** (آییرتلامادین) ‘ayırt etmeden, eyırt etmemiş’}.[969]

ayırtlap bolmas (آییرتلاب بولماس), **ayırtlasa bolmas** (آییرتلاسا بولماس), **ayırtlamaḳ olmas** (آییرتلاماق اولماس) ‘ayırt edilemez’.

[14] **ayırtlay almas** (آییرتلای آلماس) ‘ayırt edemez’.

ayırtlayu (آییرتلایو), **ayırtlay ayırtlay** (آییرتلای آییرتلای) ‘ayırt ederek’. Tekrar edilmeden de aynı anlamda yaygındır.

ayırtlay (آییرتلای), [15] **ayırtlayın** (آییرتلایین) ‘ayırt edeyim, ayırt etsin, ayırt edesin’.

ayırtlasaḳ (آییرتلاساق), **ayırtlaġa biz** (آییرتلاغابیز), **ayırtlaġay biz** (آییرتلاغایبیز), **ayırtlalı** (آییرتلالی), **ayırtlalıŋg** (آییرتلالینک) ‘ayırt edelim’.

ayırtlaġalı (آییرتلاغالی) ‘ayırt etmek için, [16] ayırt edeli’.

ayırtlaġaç (آییرتلاغاج) ‘ayırt edince’.

ayırtlaġuçı (آییرتلاغوجی) ‘ayırt edici’.

---

[967] BM 55r.9 Önce **ayırtlamaġıl** (آییرتلاماغیل) yazılmış, sonra *ma*’nın üstü çizilmiştir (آییرتلاطاغیل).
[968] BM 55r.10 **ayırtmaŋglar** (آییرتمانکلار): Doğrusu **ayırtlamaŋglar** (آییرتلامانکلار).
[969] BM 55r. {ayırtlamadın…etmemiş}: 12-13. satırlar arasında daha küçük harflerle aynı yazıyla sonradan eklenmiştir.

ayırtlaġuça (آییرتلاغوجه), **ayırtlaġunça** (آییرتلاغونجه), **ayırtlaġança** (آییرتلاغانجه) ‘ayırt edene kadar, [17] ayırt ettiği/edeceği kadar’.

ayırtlaġum (آییرتلاغوم) ‘ayırt edeceğim’.

ayırtlaġuñg (آییرلاغونک) ‘ayırt edeceksin’.

ayırtlaġusı (آییرتلاغوسی) ‘ayırt edecek’.

[18] **ayırtlaġuluḳ** (آییرتلاغولوق) ‘ayırt edilecek’.

ayırtlaġay (آییرتلاغای), **ayırtlasa** (آییرتلاسا), **ayırtlasun** (آییرتلاسون), **ayırtladik** (آییرتلادیک) ‘ayırt etse/etsin’.

ayırtlardik (آییرتلاردیک), **ayırtlaġudik** (آییرتلاغودیک) [19] ‘ayırt edilecek, ayırt ettiği/edeceği gibi’.

ayırtlaşmaḳ/ġ (آییرتلاشماق) -şīn ile- işdeşlik mastarı olup ‘birlikte ayırt etmek با هم تفریق کردن’ demektir. Kipleri şīn ile [20] yapılır.

ayılmaḳ/ġ (آییلماق/غ) -kesreli yā ve sakin lām ile- ‘ayılmak هشیار شدن’.[970] Rūm [diyarı] ahalisi (Rūmiye رومیه) ona ***ayınmaḳ*** (آیینماق) -nūn ile- de derler.

ayıldı (آییلدی) ‘ayıldı’.

[21] **ayılduḳ** (آییلدوق) ‘ayıldık’.

ayılur (آییلور), **ayıladur** (ایلادور) ‘ayılıyor’. **ayılur** (آییلور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

ayılġan (آییلغان), **ayılurġan** (آییلورغان), **ayıladurġan** (آییلادورغان) [22] ‘ayılan, ayılmış’. Mastar anlamına da gelirler.

ayıl (آییل), **ayılġıl** (آییلغیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’. Birincisine tanık olarak şiir:

[23] *hicrānda bī-ḫūd ister özni Nevāyī ey şeyḫ::*
ay u yıl anı ösrük körmeñg dime ki ***ayıl****::*

هجراندا بیخود ایستار اوزنی نوائی ای شیخ::
آی و ییل آنی اوسروک کورمانک دیما که آییل::

ayılma (آییلما), **ayılmaġıl** (آییلماغیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

[24] **ayılıñg** (آییلینک), **ayılıñgız** (آییلینکیز), **ayılıñglar** (آییلینکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ayılmañg (آییلمانک), **ayılmañgız** (آییلامانکیز), **ayılmañglar** (آییلمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ayılman (آییلمان), **ayılmas min** (آییلماس‌مین), [25] **ayılmaydur min** (آییلمایدورمین) ‘ayılmam’.

ayılur min (آییلورمین), **ayıladur min** (آییلادورمین), **ayıluram** (آییلورام)

---

970 BM 55r.20 **ayılmaḳ/ġ** : LÇ s.65 *ayılmaḳ (ایلماق)* ‘tayaḳḳuẓ etmek, hūşına ve kendine gelmek, vāḳıf olmaḳ’.

‘ayılıyorum/ayılırım’.

ayılurum (آییلوروم), **ayılmaġım** (آییلماغیم) ‘[benim] ayılmam’.

[26] **ayılmaġum** (آییلماغوم) ‘ayılmayacağım’.

ayılıp (آییلیب), **ayılıban** (آییلیبان), **ayılmış** (آییلمیش) ‘ayılıp/ayılmış’.

ayılmışaŋ͡g (آییلمیشانک) ‘ayılmışsın’.

[27] **ayılmas** (آییلماس) ‘ayılmaz’. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

ayılması (آییلماسی) ‘ayılması, ayılmazı’.

ayılmadın (آییلمادین) ‘ayılmadan, [28] ayılmamış’.

ayılıp bolmas (آییلیب بولماس), **ayılsa bolmas** (آییلسا بولماس), **ayılmaḳ olmas** (آییلماق اولماس) ‘ayılmak olmaz’.

ayıla almas (آییلا آلماس) [T 62r.] ‘ayılamaz’.

[29] **ayıla ayıla** (آییلا آییلا) ‘ayılarak’. Tekrar edilmeden de aynı anlamda kullanılır.

ayılay (آییلای), **ayılayın** (آییلایین) ‘ayılayım, ayılsın, [BM 55v.1] ayılasın’.

ayılsaḳ (آییلساق), **ayılġa biz** (آییلغابیز), **ayılġay biz** (آییلغایبیز), **ayılalı** (آییلالی), **ayılalıŋ͡g** (آییلالینک) ‘ayılalım’.

ayılġalı (آییلغالی) ‘ayılmak için, [2] ayılalı’.

ayılġaç (آییلغاج) ‘ayılınca’.

ayılġuçı (آییلغوجی) ‘ayılıcı’.

ayılġuça (آییلغوجه), **ayılġunça** (آییلغونجه), **ayılġança** (آییلغانجه) [3] ‘ayılana kadar, ayıldığı/ayılacağı kadar’.

ayılġum (آییلغوم) ‘ayılacağım’.

ayılġuŋ͡g (آییلغونک) ‘ayılacaksın’.

ayılġusı (آییلغوسی) [4] ‘ayılacak’.

ayılġuluḳ (آییلغولوق) ‘ayılacak’.

ayılġay (آییلغای), **ayıla** (آییلا), **ayılsun** (آییلسون), **ayıldik** (آییلدیک) ‘ayılsın’.

ayılurdik (آییلوردیک), **ayılġudik** (آییلغودیک) [5] ‘ayılacak, ayıldığı/ayılacağı gibi’.

İkincisine birinci anlamda tanık olarak şiir:

cām-i ʿışḳıdın köŋ͡gül ol nevʿ [6] *irür mest-i ḫarāb::*

kim ḳıyāmet bezmiġa tigrü ***ayılġudik*** *imes::*

جام عشقیدین کونکول اول نوع ایرور مست خراب::

کیم قیامت بزمیغه تیکرو آییلغودیک ایماس::

ayıldurmaḳ/ġ (آییلدورماق/غ) -kesreli yā ve sakin lām ve karaşat rā ve zammeli dāl ile- [7] geçişli mastar olup ‘ayıltmak هشیار کردن’ demektir.

ayıldurġay (آییلدورغای) ‘ayıltsın’. Tanık olarak şiir:

mest-i ʿışḳ olmış Nevāyī [8] *birmegil pend ey ḥakīm::*

kim meger sāḳī ***ayıldurġay*** *bu meyniŋ bī-ḫūdın::*

مست عشق اومیش نوائی بیرماکیل پند ای حکیم::

کیم مکر ساقی آییلدورغای بو مینینک بیخودین::

Diğer kipler de bu şekilde birinci şıktaki gibi yapılır.

[9] **aylanmaḳ/ġ (آیلانماق/غ)** -sakin yā ve nūn ve fethalı lām ve uzun elif ile- 'dönmek کردیدن'. Rūmī müellifler **aylanmaḳ**'ı (آیلانماق) 'dönmek, birbirine dolaşmak, [10] geri dönmek ve benzemek کردیدن و بهم پیچیدن و رجوع کردن و مشابه شدن' anlamlarında kaydetmişler.[971] Dokuzuncu Bābda 'birbirine dolaşmak' anlamında *Sebʿa-yi Seyyāre*'den şu şiiri tanık göstermişler:

[11] *perdeler bir birige* ***aylanġan****::*

dür-i encümdin inçü turlanġan::

پرده‌لار بیربیریکا آیلانغان::

در انجمدین اینجو تورلانغان::

'benzemek' anlamında da bu şiire başvurmuşlar, şiir:

kör ġamım efzūn[12]*lıġın her dem ki eşkim ḫaylınıŋ::*

ḳaṭresi baḥr oldı imdi ***aylanıp*** *turḳanġa hem::*

کور غمیم افزون‌لیغین هم دم که اشکیم خیلی‌نینک::

قطره‌سی بحر اولدی ایمدی آیلانیب تورقانغه هم::

'geri dönmek' anlamında ise *Ḫamsetü'l-Mütaḥayyirīn*'den şu nesir parçasını [13] iddialarına örnek olarak göstermişler:

tā ol cemʿġa faḳīrniŋ sözüniŋ ṣıdḳı tamām ẓāhir bolup ol[972]

ʿaḳīdeleridin ***aylanıp***[14] *faḳīrniŋ ʿaḳīdesiġa kildiler*

تا اول جمعغه فقیرنینک سوزی‌نینک صدقی تمام ظاهر بولوب اول عقیده‌لاری‌دین آیلانیب فقیرنینک عقیده‌سیغه کیلدیلار

Verilen tüm tanıklar 'dönmek' anlamı ifade der. Farsçada 'کردیدن' [gerdīden] [15] 'geri dönmek, yüz çevirmek, bir yerden dönmek, dolaşmak' anlamlarına geldiği gibi, **aylanmaḳ** (آیلانماق) da aynı anlamları ifade eder ve bu sözcüğün kullanım yerleri Farsçayla uyumludur. [16-17] Yalnız 'olmak شدن' anlamında Türkçede kullanılmaz. **aylandılar** (آیلاندیلار) 'döndüler'. Nitekim *Sedd-i İskenderī*'de İskender'in karıncalarla mücadelesi ile ilgili şöyle der, şiir:

---

[971] BM 55v.9 **aylanmaḳ/ġ** : LN s.153 *aylanmaḳ* 'dönmek', fakat s.154 *aylandı* 'ṭolandı dėmekdür ve döndi, devr etdi maʿnāsınadur ve döndi; yaʿnī müşābih oldı beŋzedi maʿnāsına daḫı gelür ve yine döndi rücūʿ ėtdi maʿnāsına daḫı gelür. ML s.108 *aylanmaḳ* 'dönmek, dolaşmak, gezmek; devretmek; benzemek'. LÇ s.58 *aylanmaḳ (ایلانماق)* 'fırṭolayı dönmek, devr etmek, aynalmaḳ, çevrilmek, iḫāṭa etmek'. MT'nin müellifi *aylanmaḳ (آیلانماق)* fiilinin anlamını verirken, 'dönmek کردیدن' dışında 'oturmak نشستن' anlamına geldiğini de ifade der (MT 31a.).

[972] BM 55v.13 **aylanmaḳ/ġ** : LN s.155 *öz.*

yitişgeç biri birge ***aylandılar****::*

iki ḳulle dik işge ḳatlandılar::

یتیشکاج بیری بیرکا ایلاندیلار::

ایکی قله دیک ایشکا قاتلاندیلار::

aylanduḳ (آیلاندوق) ‘döndük’.

aylanur (آیلانور) [18] **aylanadur** (آیلانادور) ‘dönüyor’. İkincisine tanık olarak şiir:

ey Nevāyī mevcib-i sergeştelik irmiş cünūn::

içgeli bu meyni her saʿat [19] *başım* ***aylanadur****::*

ای نوائی موجب سرکشتهلیک ایرمیش جنون::

ایجکالی بو مینی هر ساعت باشیم ایلانهدور::

aylanur (آیلانور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

aylanmaydur (آیلانمایدور) ‘dönmüyor, dönmemiş’.

aylanġan (آیلانغان), **aylanurġan** (آیلانورغان), [20] **aylanadurġan** (آیلانادورغان) ‘dönen, dönmüş’. Birincisine birinci anlamda tanık olarak şiir:

niçük ki ḳavs u ḳazaḥ [973] *devri mihr ʿaksi irür::*

[21] *tapıp ḫam ignidin* ***aylanġan*** *iki yaġ(ġ)a baḳın͡g::*

نیجوک که قوس و قزح دوری مهر عکسی ایرور::

تاپیب خم ایکنیدین آیلانغان ایکی یاغه باقینک::

İkinci anlamın tanığı ise **aylanmaḳ** (آیلانماق) [fiili] altında *Sebʿa-yi Seyyāre*’den zikredildi.

aylan (آیلان), [22] **aylanġıl** (آیلانغیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

aylanma (آیلانما), **aylanmaġıl** (آیلانماغیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

aylanın͡g (آیلانینک), **aylanın͡gız** (آیلانینکیز), **aylanın͡glar** (آیلانینکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

[23] **aylanman͡g** (آیلانمانک), **aylanman͡gız** (آیلانمانکیز), **aylanman͡glar** (آیلانمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

aylanman (آیلانمان), **aylanmas min** (آیلانماسمین) ‘dönmem’.

aylana min (آیلانامین), **aylanur min** (آیلانورمین), **aylanadur min** (آیلانادورمین), [24] **aylanuram** (آیلانورام) ‘dönerim’.

aylanurum (آیلانوروم), **aylanmaġım** (آیلانماغیم) ‘[benim] dönmem’.

aylanmaġum (آیلانماغوم) ‘dönmeyeceğim’.

aylanıp (آیلانیب), **aylanıban** (آیلانیبان), **aylanmış** (آیلانمیش) ‘dönüp/dönmüş’.

[25] **aylanmışan͡g** (آیلانمیشانک) ‘dönmüşsün’.

aylanmas (آیلانماس) ‘dönmez’. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

---

[973] BM 55v.20 **ḳazac** (قزج): Doğrusu *ḳazaḥ* (قزح).

aylanması (آیلانماسی) ‘dönmesi, dönmezi’.

aylanmadın (آیلانمادین) [26] ‘dönmeden, dönmemiş’.

aylanıp bolmas (آیلانیب بولماس), **aylansa bolmas** (آیلانسا بولماس), **aylanmaḳ olmas** (آیلانماق اولماس) ‘dönülmez’.

aylana almas (آیلانا آلماس) ‘dönemez’.

aylana [27] **aylana** (آیلانا آیلانا) ‘dönerek’. Tekrar edilmeden de aynı anlamda kullanılır.

aylanay (آیلانای), **aylanayın** (آیلانایین) ‘döneyim, dönsün, dönesin’.

aylansaḳ (آیلانساق), **aylanġa biz** (آیلانغابیز), [28] **aylanġay biz** (آیلانغای‌بیز), **aylanalı** (آیلانالی), **aylanalıñ̂ġ** (آیلانالینک) ‘dönelim’.

aylanġalı (آیلانغالی) ‘dönmek için, döneli’.

aylanġaç (آیلانغاج) ‘dönünce’.

[29] **aylanġuçı** (آیلانغوجی) ‘dönücü’.

aylanġuça (آیلانغوجه), [T 63v.] **aylanġunça** (آیلانغونجه), **aylanġança** (آیلانغونجه) ‘dönene kadar, döndüğü/döneceği kadar’.

aylanġum (آیلانغوم) ‘döneceğim’.

aylanġuñ̂ġ (آیلانغونک) [BM 56r.1] ‘döneceksin’.

aylanġusı (آیلانغوسی) ‘dönecek’.

aylanġuluḳ (آیلانغولوق) ‘dönülecek’.

aylanġay (آیلانغای), **aylana** (آیلانا), **aylansa** (آیلانسا), **aylansun** (آیلانسون), **aylandik** (آیلاندیک) ‘dönse/dönsün’. Nitekim [2] *Ḫüsrev ve Şīrīn*’de Ḳaṣr-ı Şīrīn’ın vasfında birincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

riʿāyet ḳıldı andaḳ vaż‘ u ṭavrın::
*ki **aylanġay** arıġlar* [3] *ḳaṣr devrin::*

رعایت قیلدی آنداق وضع طورین::
که آیلانغای اریغلار قصر دورین::

Beşincisine tanık olarak şiir:

köñ̂ġül ki tüşti cünūn deştiġa barıp gāhī::
*ḳoyun-dik āhım anıñ̂ġ tikreside **aylandik**::*

کونکول توشتی جنون دشتی‌غه باریب کاهی::
قویوندیک آهیم آنینک تیکراسیدا آیلاندیک::

[4] **aylanġudik** (آیلانغودیک), **aylanurdik** (آیلانوردیک) ‘dönülecek, döndüğü/döneceği gibi’.

aylaşmaḳ/ġ (آیلاشماق) -şīn ile- işdeşlik mastarı olup ‘birbiriyle dolaşmak باهم کردیدن’ demektir. Kipleri şīn ile [5] yapılır.

aylandurmaḳ/ġ (آيلاندورماق) -sakin yā ve nūn ile- geçişli mastar olup ‘döndürmek كردانيدن’ demektir. Nitekim şöyle der, şiir:

kök tigirmen taşın [6] ***aylandurmaḳ*** *ister başıŋ͡ġa::*

dime ay u kün bu kim başıŋ͡ġ üze seyyārdur [974] *::*

كوک تيكيرمان تاشين آيلاندورماق ايستار باشينكا::

ديما آى و كون بو كيم باشينک اوزه سيّاردور::

Diğer kipleri kurala göre **-dur** lafzı ile yapılır.

[7] **iylemek (ايلاماک)** -sakin yā ile- ‘etmek كردن’.

iyledi (ايلادى) ‘etti’.

iyledi͡ŋ (ايلادينک) ‘ettin’.

iylemedi͡ŋ (ايلامادينک) ‘etmedin’.

iyley almadı͡ŋ (ايلاى آلمادينک) ‘edemedin’. [8] Nitekim şöyle der, şiir:

tilbe kö͡ŋlüŋ͡ni [975] *Nevāyī żabṭ* ***iyley almadı͡ŋ****::*

imdi çik andın ilig her sarı barsa bardik::

تيلبه كونكلونكنى نوايى ضبط ايلاى آلمادينک::

ايمدى چيک آندين ايليک هر ساری بارسا باردیک::

[9] **iyledük** (ايلادوک) ‘ettik’.

iyler (ايلار), **iyleydür** (ايلايدور) ‘ediyor’. **iyler** (ايلار) fâil ve mastar anlamına da gelir. Nitekim mastar anlamında şöyle der, şiir:

imestür [10] *ḳaṣr bil kim ḳāṣırīdür::*

ki taḳṣīr iylemes ***iyler****ge bī-dād::*

ايماستور قصر بل كيم قاصرىدور::

كه تقصير ايلاماس ايلاركا بيداد::

iyley alur (ايلاى آلور) ‘edebilir’. Nitekim *Leylī ve Mecnūn*’un sonunda aşk vasfında şöyle der, [11] şiir:

bī-ceẕb sarıġ irür riyālıġ::

ṣamġ ***iyley alur*** *mu kehrübālıġ::*

بى جذب ساريغ ايرور ريالیغ::

صمغ ايلاى آلور مو كهربالیغ::

iylemeydür (ايلامايدور) ‘etmiyor, etmemiş’.

iylegen (ايلاكان), **iylergen** (ايلاركان), [12] **iyleydürgen** (ايلايدوركان) ‘eden, etmiş’. Nitekim birincisine tanık olarak ikinci anlamda *Leylī ve Mecnūn*’da şöyle der, şiir:

---

[974] BM 56r.6 **dime…seyyārdur** : dC s.128 *dime ay u kün başım üze bu kim seyyāre dür.*

[975] BM 56r.8 **kö͡ŋlüŋ͡ni** : Metinde *kö͡ŋlüŋ͡i (كونكلونكى).*

*ey deştni **iylegen** vaṭangāh::*

[13] *yol azmışam ol zamānı āgāh::*

ای دشت‌نی ایلاکان وطنکاه::

یول آزمیشام اول زمانی آکاه::

Ayrıca mastar anlamına da gelirler.

iyle (ایلا), **iylegil** (ایلاکیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’. Birincisine tanık olarak şiir:

[14] *köñglümge **iyle** laʿl-i şeker ḫand ile ʿilāc::*

ḳılġan kibi żaʿīfġa gül-ḳand ile ʿilāc::

کونکلومکا ایله لعل شکر خند ایله علاج::

قیلغان کیبی ضعیف‌غه کلقند ایله علاج::

eyle (ایله) ‘öyle همچنان’ anlamı da ifâde eder. Nitekim [15] Cevāmid kısmında belirtilecektir.

iyleme (ایلاما), **iylemegil** (ایلاماکیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

iyleñg (ایلانک), **iyleñgiz** (ایلانکیز), **iyleñgler** (ایلانکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

[16] **iylemeñg** (ایلامانک), **iylemeñgiz** (ایلامانکیز), **iylemeñgler** (ایلامانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’. Birincisine tanık olarak şiir:

yār kilse dostlar āheng reftār iyledińg::

[17] *infiʿālidin nefes urmaġnı düşvār **iylemeñg**::*

یار کیلسا دوستلار آهنک رفتار ایلادینک::

انفعالیدین نفس اورماغنی دشوار ایلامانک::

iylemen (ایلامان), **iylemes min** (ایلاماس‌مین) ‘etmem’.

iyley min (ایلای‌مین), **iyler min** (ایلارمین), **iyleydür min** (ایلایدورمین) ‘ediyorum’.

iylerim (ایلاریم), [18] **iylemekim** (ایلاماکیم) ‘etmem’.

iylemegüm (ایلاماکوم) ‘etmeyeceğim’.

iyley sin (ایلای‌سین), **iyler sin** (ایلارسین), **iyleydür sin** (ایلایدورسین) ‘edersin/ediyorsun’. İkincisine[976] tanık olarak şiir:

cān bir büt-i şīrīn ü [19] *mühlik cāh üçün ilgińde*[977] *tīġ::*

*nezʿ vaḳti şerbet-i merg istep **iyler sin** nizāʿ::*

جان بیر بت شیرین و مهلک جاه اوچون ایلکینکدا تیغ::

نزع وقتی شربت مرک ایستاب ایلارسین نزاع::

iylep (ایلاب), **iyleben** (ایلابان), **iylemiş** (ایلامیش) ‘edip/etmiş’.

iylemişeñg (ایلامیشانک) [20] ‘etmişsin’.

iylemes (ایلاماس) ‘etmez’. Olumsuz fâil anlamına da gelir.

---

[976] BM 56r.19 **birincisine**: Doğrusu ikincisine.

[977] BM 56r19 **ilkińde** : T 63v. *ilkinde (ایلکیندا).*

iylemesi (ایلاماسی) ‘etmesi, etmezi’.

iylemedin (ایلامادین) ‘etmeden, etmemiş’.

iylep bolmas (ایلاب بولماس), [21] **iylese bolmas** (ایلاسا بولماس), **iylemek olmas** (ایلاماک اولماس) ‘edilemez’.

iyley almas (ایلای آلماس) ‘edemez’.

iyleyü (ایلایو), **iyley iyley** (ایلای ایلای) ‘ederek’. [22] Birincisine tanık olarak şiir:

*başımnı almaġan min secde şükr **iyleyü** birdin::*

eger serv-i ḫırāmānımġa bolsam sāye dik hem-reh::

باشیمنی آلماغان مین سجده شکر ایلایو بیردین::

اکر سرو خرامانیمغه بولسام سایه دیک همره::

Ayrıca *Sedd-i İskenderī’*de [23] İskender’in savaşı hakkında şöyle der, şiir:

*ṭurīd **iyleyü** kirdi meydān ara::*

hünerler ʿayān ḳıldı cevlān ara::

طرید ایلایو کیردی میدان ارا::

هنرلار عیان قیلدی جولان ارا::

İkinci sözcük tekrar edilmeden de [24] aynı anlamda kullanılır.

iyley (ایلای), **iyleyin** (ایلایین) ‘edeyim, etsin, edesin’. Birincisine birinci anlamda tanık olarak şiir:

Nevāyīni didiñg kūyumdin ötme::

[25] *selāmet bol diseñg **iyley** iḳāmet::*

نوایینی دیدینک کویویدین اوتما::

سلامت بول دیسانک ایلای اقامت::

iylesek (ایلاساک), **iylege biz** (ایلاکابیز), **iylegey biz** (ایلاکایبیز), **iyleli** (ایلالی), **iyleliñg** (ایلالینک) ‘edelim’. Nitekim birincisine tanık olarak *Ferhād ve Şīrīn’*de [26] şöyle der, şiir:

ġamıdın öldük ü ol ʿĪsevī-dem iylemedi::

*ʿayādet **iylegeli** rence bir ḳadem bizge* [978] *::*

غمیدین اولدوک و اول عیسوی دم ایلامادی::

عیادت ایلاکالی رنجه بیر قدم بیزکا::

iylegeç (ایلاکاج) ‘edince چون کرد و کند و بمحض کردن’. [27] Nitekim birinci anlamda şöyle der, şiir:

*ḳavmaġıl köñglümni zülfüñg içre ārām **iylegeç**::*

kuşnı kim āzād itiptür beste-yi [28] *dām **iylegeç**::*

---

[978] BM 56r.26 yazarın gösterdiği tanık şiirde bulunmamaktadır. Bu şiir muhtemelen *iylegeli* fiilinin tanığı olarak verilmiş, fakat yanlış yerde gösterilmiştir.

قاوماغیل کونکلومنی زلفونک ایجره آرام ایلاکاج::

قوشنی کیم آزاد ایتیب‌تور بسته دام ایلاکاج::

iylegüçi (ایلاکوجی) ‘edici’. Tanık olarak şiir:

*ḥālim kim iken **iylegüçi** yārġa maʿrūż::*

min bī-dil işin ḳılġuçı [29] **[T 64r.]** *dil-dārġa maʿrūż::*

حالیم کیم ایکان ایلاکوجی یارغه معروض::

مین بیدل ایشین قیلغوجی دلدارغه معروض::

iylegüçe (ایلاکوجه), **iylegünçe** (ایلاکونجه), **iylegençe** (ایلاکانجه) ‘edene kadar, ettiği/edeceği kadar’.

iylegüm (ایلاکوم) ‘edeceğim’. *Sedd-i İskenderī*’den şiir **[BM 56v.1-2]**:

*dimen kim anıng̑ sarı ʿazm **iylegüm**::*

*ḳayu yirde kim dise rezm **iylegüm**::*

دیمان کیم آنینک ساری عزم ایلاکوم::

قایو ییردا کیم دیسه رزم ایلاکوم::

iylegüng̑ (ایلاکونک) ‘edeceksin’. Nitekim İskender’in Çin Hakanına gönderdiği mesajla ilgili şöyle der, şiir:

*yaḳīn kim bu sözni ḳabūl **iylegüng̑**::*

*niyāz ehli sarı nüzūl **iylegüng̑**::*

یقین کیم بو سوزنی قبول ایلاکونک::

نیاز اهلی ساری نزول ایلاکونک::

iylegüsi (ایلاکوسی) ‘edecek’.

[3] **iylegülük** (ایلاکولوک) ‘edilecek’.

iylegey (ایلاکای), **iylese** (ایلاسا), **iylesün** (ایلاسون), **iyledik** (ایلادیک) ‘etse/etsin’. Birincisine tanık olarak şiir:

dimiş kilsem Nevāyī ḳatlin iyley::

[4] *kilip ni köng̑li ister **iylegey** kāş::*

دیمیش کیلسام نوائی قتلین ایلای::

کیلیب نی کونکلی ایستار ایلاکای کاش::

Dördüncüsüne tanık olarak şiir:

tā tirik min terk-i ʿışḳ itmey diben şarṭ iyledim::

*şarṭ ḳılġan **iyledik*** [5] *bāri Nevāyī-vār şarṭ::*

تا تیریک مین ترک عشق ایتمای دیبان شرط ایلادیم::

شرط قیلغان ایلادیک باری نوائی وار شرط::

iyley alġay (ایلای آلغای), **iyley alsa** (ایلای آلغای), **iyley alsun** (ایلای آلسون), **iyley aldik** (ایلای آلدیک) ‘edebilir’. Birincisine tanık olarak şiir:

ey Nevāyī sin [6] *dag̱ı dīvānesin kön̂glün̂g dag̱ı::*

ger sini żabṭ itseler kim ***iyley alg̱ay*** *anı żabṭ::*

ای نوائی سین داغی دیوانه‌سین کونکلونک داغی::

کر سینی ضبط ایتسالار کیم ایلای آلغای آنی ضبط::

iylerdik (ایلاردیک), **iylegüdik** (ایلاکودیک) ‘edilecek, ettiği/edeceği gibi’.

[7] **iyletmek (ایلاتماک)** geçişli mastar olup ‘ettirmek کنانیدن’ demektir. Kipleri kurala göre, karaşat tā ile yapılır.

aynImek (آینیماک)[979] -sakin [8] yā ve kesreli nūn ile- ‘hâli sürekli değişken متغیرالحال’.

Ona *çaşmek* (چاشماک) ve *şaşmek* (شاشماک) de denir.

aynIdi (آینیدی) ‘hâli değişti’.

aynIdük (آینیدوک) ‘hâlimiz değişti’.

[9] **aynIr** (آینیر), **aynIdür** (آینیدور) ‘hâli değişiyor’. **aynIr** (آینیر) fâil ve mastar anlamına da gelir.

aynImeydür (آینیمایدور) ‘hâli değişmiyor, hâli değişmemiş’.

[10] **aynIgen** (آینیکان), **aynIrgen** (آینیرکان), **aynIydürgen** (آینیدورکان) ‘hâli değişen, hâli değişmiş’.[980] Mastar anlamına da gelirler. Nitekim birincisine tanık olarak *Lisānü’ṭ-Ṭayr*’da [11-12] dilenci ve şehzadenin aşk hikâyesiyle ilgili şöyle der, şiir:

iyler irdi hūşsız her sarı meyl::

tutmaḳıg̱a pūye-ger her sarı ḫayl::

tuttı ***aynIgen****din*[981] *ol kül-ḫang̱a*[982] *yol::*

bī-ḫūd özni otg̱a taşlap küydi ol::[983]

ایلار ایردی هوش‌سیز هر ساری میل::

---

[979] BM 56v.7 **aynImek (آینیماک):** Ön sıradan mastar *-mek* eki ile. MMH fiili **aynimek** olarak da duymuş olabilir. Tam listesi verilen fiillerdendir. Fiil, en erken DLT’de tanıklanmıştır: **aḍna-** ‘(yer vb.) değişmek, farklılaşmak’: *aḍnadı, aḍnamaḳ, aḍnar* DLT 146/127; ED 62b **aḍna-**. Clauson (1960:27)’de sözcüğü yanlış yazım olarak kabul etmiş, bu hususa sözlüğünde de işaret etmiştir. Sözcük Özbek Tü. *Ṣynimaḳ*, Uygur Tü. *aynimaḳ*, Kırgız Tü. *aynımaḳ* olarak kullanılmaktadır. Bkz. ve krş. BM 51r.19 **aǹgdImek (آنکدیماک).**

[980] BM 56v.10 **aynıgen** : FT s. 655 *aynıgen (اینکان)* ‘viran olmuşluk/bozulmuşluk; boş söz söylemişlik’.

[981] BM 56v.11 **aynIgen :** MET c.12, s. 66: **энтиккондин**; LT (Canpolat, 1995: 64): **intikkendin.** Fiil için verilen örnek **entikkendin** olabilir. Bir üstteki beyte göre aklı başından gittiği için, buradaki **entik**, DLT’deki **endik** ‘ebleh, aptal’ 65/52, 66/52 ile karşılaştırılabileceği gibi, Kutb’un HŞ 21’deki *usı endikti yıklu yazdı* cümlesindeki *endik-* de olabilir. Clauson HŞ’deki tanığı *endik erdi*’den gelişmiş bir biçim olmayıp, bir kojnat fiil olmalı kaydını düşmüştür. Bkz. ED 177b **endik**. Öyle ise, sözlük yazarımızın elindeki LT nüshası böyle okuttuğu için örnek olarak seçmiş olmakla birlikte, bu durum onun madde başını hiç bir biçimde bu örnek dışında boşa çıkarmaz. Zira, fiil Türkistan sahasının çağdaş lehçelerinde yazıma uygun bir biçimde yaşamaktadır.

[982] BM 56v.12 **kül-ḫan** (Tü+Fa) **:** Genel olarak ateşin yakıldığı yer, ocak; özel olarak da hamam ocağı anlamına gelir. Bu anlamda Farsçada *tun hamâm* ve Arapçada *otunu’l-hammâm (اتون الحمام)*, yani ‘odun hamamı’ ibareleri de tarihî metinlerde kullanılmıştır. Bkz. DehS.

[983] BM 56v.12 *tuttı … ol* : Krş. ÖNK *Tymmu* ***энтиккондин*** *ул гулханга ўўл // Бехуд ўзни ўтқа машлаб куйди ул* (c. 12, s. 66, LT). Ayrıca krş. LT, TDK yay. *tuttı* ***entikkendin*** *ol kül-ḫang̱a yol // bī-ḫūd özni otg̱a taşlap küydi ol* (Canpolat 1995: 64).

توتماقیغه پویه کر هر ساری خیل::

توتتی آینیکان‌دین اول کلخن‌غه یول::

بیخود اوزنی اوتغه تاشلاب کویدی اول::

aynI (آینی), **aynIgil** (آینیکیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

aynIme (آینیما), **aynImegil** (آینیماکیل) ‘olumsuz tekil [13] ikinci kişi emir fiili’.

aynIn̂g (آینینک), **aynIn̂giz** (آینینکیز), **aynIn̂gler** (آینینکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

aynImen̂g (آینیمانک), **aynImen̂giz** (آینیمانکیز), **aynImen̂gler** (آینیمانکلار) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

aynImen (آینیمان), [14] **aynImes min** (آینیماس‌مین) ‘hâlim değişmez’.

aynIy min (آینی‌مین), **aynIr min** (آینیرمین), **aynIydür min** (آینیدورمین), **aynIrem** (آینیرام) ‘hâlim değişiyor’.

aynIrim (آینیریم), **aynImekim** (آینیماکیم) [15] ‘hâlimin değişmesi’.

aynImegüm (آینیماکوم) ‘hâlim değişmeyecek’.

aynIp (آینیب), **aynIben** (آینیبان), **aynImiş** (آینیمیش) ‘hâli değişip/hâli değişmiş’.

aynImişen̂g (آینیمیشانک) [16] ‘hâlin değişmiş’.

aynImes (آینیماس) ‘hâli değişmez’. fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

aynImesi (آینیماسی) ‘hâlinin değişmesi, hâlinin değişmezi’.

aynImedin (آینیمادین) [17] ‘hâli değişmeden, hâli değişmemiş’.

aynIp bolmas (آینیب بولماس), **aynIsa bolmas** (آینیسا بولماس), **aynImek olmas** (آینیماک اولماس) ‘hâli değiştirilmez’.

aynIy almas (آینی آلماس) ‘hâli değişemez’.

[18] **aynIy aynIy** (آینی آینی) ‘hâli değişerek’. tekrar edilmeden de aynı anlamda kullanılır.

aynIy (اینی), **aynI-sin/aynIy-sin** (آینیسین) ‘hâli değiştireyim, hâli değiştirsin, hâli değiştiresin’.

[19] **aynIsek** (آینیساک), **aynIge biz** (آینیکابیز), **aynIgey biz** (آینیکای‌بیز), **aynIli** (آینیلی), **aynIlik** (آینیلیک) ‘şaşıralım’.

aynIgeli (آینیکالی) ‘hâli değiştirmek için, hâli değiştireli’.

aynIgeç (آینیکاج) [20] ‘hâli değiştirince’.

aynIgüçi (آینیکوجی) ‘hâli değiştirici’.

aynIgüçe (آینیکوجه), **aynIgünçe** (آینیکونجه), **aynIgençe** (آینیکانجه) ‘hâli değişene kadar, hâli değiştiği/değişeceği kadar’.

[21] **aynIgüm** (آینیکوم) ‘hâlimi değiştireceğim’.

aynIgün̂g (آینیکونک) ‘hâli değiştireceksin’.

aynIgüsi (آینیکوسی) ‘hâli değiştirecek’.

aynIgülük (آینیکولوک) [22] ‘hâli değiştirilecek’.

aynIgey (آینیکای), **aynIsa** (آینیسا), **aynIdik** (آینیدیک) ‘hâli değişse/hâli değişsin’.

aynIgüdik (آینیکودیک), **aynIrdik** (آینیردیک) ‘hali değiştirilecek, [23] hali değiştirildiği/değiştirileceği gibi’.

aynItmek (آینیتماک) [984] -sakin yā ve kesreli nūn ve tā ile- ‘kafa karıştırmak ve değişkenlik yaptırmak مخبط و متغیرالحال ساختن’. Kipleri kurala göre [24] birinci şıktaki gibi karaşat tā ile yapılır.

ayınmaḳ/ġ (آیینماق/غ) -kesreli yā ve sakin nūn ile- Rūmī Türkçesinde *ayılmaḳ* denir. Anlamı ‘ayılmak هشیار شدن’. Nitekim [25] Fużūlī emir anlamında Rūmī imla ile şöyle der, şiir:

şifā luṭf ėt men-i bīmāre laʿl-i nūş-ḫandıñ̂gdan::

***ayın** hem olma ey bī-derd ġāfil* [26] *derd-mendiñ̂gden::*

شفا لطف ایت من بیماره لعل نوشخندنکدن::

آیین هم اولمه ای بیدرد غافل دردمندنکدن::

İsimler (Cevāmid):

ay/Ay (آی) Üç anlamı var. Birincisi ‘ay [gezegen] ماه’. İkincisi ‘ay [30 gün] شهر’. nitekim ihâm şeklinde şöyle der, şiir:

[27-28] *ni ḳaş u yüz turur sañ̂ga ey ṣunʿ-i lā-yezāl::*

*bir **ay** başıda körmedi hīç kim iki hilāl::*

نی قاش و یوز تورور سنکا ای صنع لایزال::

بیر آی باشیدا کورمادی هیچ کیم ایکی هلال::

Üçüncüsü ünlem harfidir (حرف ندا). Ayrıca, ‘kardeşi Kün Ḫan’ın ölümünden sonra saltanat tahtına oturan Oḳuz[985] Ḫan ibn-i Ḳara Ḫan’ın oğlunun adı olup [T 65v.] ve Moġoliye tabakasının beşinci hanıdır نام پسر اوقوز خان ابن قراخان است که بعد از فوت کون خان برادرش بر تخت سلطنت نشست و او خامس خانان طبقه مغولیه است’.[986]

aya (ایا) [29] İki anlam ifade eder. Birincisi ‘avuç içi کف دست’.[987] Nitekim *Sedd-i İskenderī*’de Yecūc Dağının vasfında şöyle der, şiir:

iki yüz añ̂ga ṣāf [BM 57r.1] *u yalman ḳaya::*

*nime bütmey andın niçük kim **aya**::*

---

[984] BM 56v.23 **aynItmek (آینیتماک) :** Ön sıradan mastar *-mek* eki ile. Bkz. yukarı BM 56v.7 **aynImek (آینیماک).**

[985] BM 56v.27 **Oḳur**: T 64r.29 *Oġuz (اوغوز).*

[986] BM 56v.26 **ay/Ay** : LÇ s.45 *ay (آی)* ‘şehr, māh, ḳamar; Arġun Ḫan bin Ḳaraḫan’ıŋ oġlı ismidir’. Ḳaraḫan’ın torununun adı Senlaḫ’da *Oḳuz Ḫan* ve LÇ’de *Arġun Ḫan* olarak verilmiştir.

[987] BM 56v.28 **aya** : LÇ s.45 *aya (ایا)* ‘eliçi ve ayaḳ ṭabanı ortasındaki düzlük; ʿamūca; musaṭʿaḥ şeylere iṭlāḳ olınur’.

ایکی یوز انکا صاف و یلمان قیا::

نیمه بوتمای اندین نیجوککیم ایا::

İkincisi ‘esirgeme دریغ داشتن’nin emir biçimidir. Nitekim ***ayamaḳ*** (آیاماق) mastarı altında verilmiştir. Kesreli elifle [***iye***] ‘sâhip صاحب’ demektir.

[2] **ayaz/Ayaz (ایاز)** *namaz* vezninde, ‘bulutsuz aydın gece شب صاف بی ابر’.[988] Ayrıca ‘Sulṭān Maḥmūd Sebüktegin’in aynı zamanda sevgilisi olan kulunun adıdır نام غلام سلطان محمود سبکتکین است که معشوق او بوده’.

ayaġ (ایاغ) ve **ayaḳ (ایاق)**[989] iki anlam ifade [3] eder. Birincisi ‘ayak پا’. İkincisi ‘kâse, kadeh کاسه و قدح’.[990] Her birinin tanıkları Altıncı Bābda kitabın girişinde, imlâ kuralları kısmında yazılmıştır. Fużūlī Baġdādī [4-5] -aleyhi’r-rahme- birincisine tanık olarak her iki anlamda şöyle demiş, şiir:

maḥrem irmes rindler bezmide mey nūş ėtmeyen::

*ey Fużūlī çek **ayaġ** ol bezmdin yā çek **ayaġ**::*

محرم ایرماس رندلار بزمیده می نوش ایتمین::

ای فضولی چک ایاغ اول بزمدین یا چک ایاغ::

ayaḳçı (ایاقچی) ve **ayaġçı (ایاغچی)** ‘sâki ساقی’ demektir.[991] Nitekim *Sedd-i İskenderī*’de şöyle der, şiir:

***ayaġçı** kitür cām-i mey leb-be-leb::*

ki ṭoy [6] oldı hengām-i ʿıyş u ṭarab::

ایاغچی کیتور جام می لب بلب::

که طوی اولدی هنگام عیش و طرب::

İran ahalisi, ‘kâse yıkayan ve kapları toplamaktan sorumlu olan mutfak hizmetçisi اهل ایران کاسه‌شور و خدمتکار مطبخ را کویند که جمع کردن ظروف متعلق باوست’ne derler.

eyegü (ایاکو) -fethali yā ve uzun elif [7-8] ve zammeli Acem kāf’ı ile, *tekâpu* (تکاپو) vezninde- ‘kaburga kemiği استخوان پهلو’.[992] Zammeli elifle de kullanılır.[993]

---

[988] BM 57r.2 **ayaz/Ayaz** : DLT E.A. *ayas* ‘çık gökyüzü’(74/61); LÇ s.45 *ayaz (ایاز)* ve *ayas (ایاس)* ‘ṣāf, şeffāf aylu geceniŋ ṣoġuġı; Sulṭān Maḥmūd Sebüktekin’iŋ maḥbūbı ve veziri ismidir’.

[989] BM 57r.2 **ayaġ** ve **ayaḳ** : DLT E.A. *ayag* ‘lakap, unvan’(139/122, 520/419), *ayak* ‘ayak→*aḍaḳ’* (54/40), *ayak* ‘kap, çanak, sahan, Türk kabı; kadeh’(53/38, 54/40, 99/91, 136/119, 146/126, 10/130, 163/141, 188/161, 249/218, 354/283, 389/305, 436/340, 506/406, 574/472, 578/475, 617/512); ŞT 317 *adaḳ* ‘aşağı taraf, alt kısım < ET *adaḳ.*

[990] BM 57r.2 **ayaġ** ve **ayaḳ):** LÇ s.45 *ayaġ (ایاغ)* ‘ḳadem, gām, pā; ḳadeḥ, piyāle, kāse; nihāyet, pāye’. Kadeh anlamında Farsçaya da geçmiştir: *ayaġ (ایاغ)* ‘şarap piyālesi’ DehS. LÇ s.45 *ayaġ (ایاغ)* ‘ḳadem, gām, pā; ḳadeḥ, piyāle, kāse; nihāyet, pāye’.

[991] BM 57r.5 **ayaḳçı** ve **ayaġçı** : DLT E.A. *ayakçı* ‘kap kacak ustası’(574/472). Farsçada *ayaḳçi (ایاقچی)*‘sucu ve şarapçı’ anlamında kullanılmaktadır (DehS.). Dehhuda sözcüğün Türkçe-Moġolca olduğunu kaydederken, Muin Moġol döneminde sultanların piyalecisi ve sâkisine dendiğini belirtir (MuS).

[992] BM 57r.6 **eyegü** : LÇ s.45 *eyegü (ایاکو)* ‘pehlū kemikleri, ḳaburġa’.

[993] Bunun için bkz. BM 92v.2 **üyegü.**

ayalġu (ایالغو) -sakin lām ve zammeli Acem ġayn'ı ile- 'nağmelerin ifasında sesin çekilmesi/uzatılması مدّی را گویند که در تحریر نغمات بکشند'.[994] Nitekim şöyle der, şiir:

ḫālımġa hicr bezmi ara tartsam sürūd::

bar nevḥa meddi tilbe köŋ͡gülnüŋ͡g ***ayalġusı****::*

حالیمغه هجر بزمی آرا تارتسام سرود::

بار نوحه مدی تیلبه کونکولنونک آیالغوسی::

Lisānü't-Ṭayr'dan [9] şiir:

yanıda bir ṭabl-i Hindī çalġuçı::

Hindū-yi raḳḳāṣ ***ayalġu*** *alġuçı::*

یانیدا بیر طبل هندی چالغوجی::

هندوی رقاص ایالغو آلغوجی::

ay baltu (آی بالتو) Farsçada *nâḫac* (ناخج) denilen 'balta تبرزین'.[995]

Ay Toġdı/ay toġdı (آی توغدی) [10] 'Kābil'e bağlı bir yer adı نام محلیست از بلوکات کابل'. Birleşik kelimenin anlamı ise 'ay doğdu ماه زایید'.

ayçılıġ (آیجیلیغ) ve **bir ayçılıġ (بیر آیجیلیغ)** 'bir aylık یکماهه'. **iki ayçılıġ (ایکی آیجیلیغ)** 'iki aylık دوماهه'. [11] Karşılaştırma için tanık olarak şiir:

yarġalı şeh ayda bir min içmedin māhım bile::

kāşki ***bir ayçılıġ*** *barġay idim şāhım bile::*

یارغالی شه آیدا بر مین ایچمادیم ماهیم بیله::

کاشکی بیر آیجیلیغ بارغای ایدیم شاهیم بیله::

[12-14] **ayıd aġacı (آید آغاجی)** -kesreli yā ve sakin dāl ile- 'beşparmak ağacı نام درخت پنجنکشت'. Arapçada 'ذو خمسه اوراق' denir ve tohumuna da 'حب الفقد' derler. Çünkü şehvet kesici (قاطع الشهوه) olup istiska (استسقا) hastalığı[996] için de kullanılır. **ayıṭ** (آیط) huṭṭi ṭā ile de yaygındır.

aydaçı (آیداجی) 'ordunun yem ve aylığını veren kişi مباشر علوفه و ماهیانه لشکر را خوانند'.[997]

aydın (آیدین) 'mehtâp مهتاب'. Nitekim *Ferhād ve Şīrīn*'de yaprak dökümünün vasfında [15] şöyle der, şiir:

ḫilal ḳaṣr içre her yan taptı zer-ḫal::

---

[994] BM 57r.7 **ayalġu** : LÇ s.45 *ayalġu (ایالغو)* 'naġamāt taḥrīrinde ḳullandıḳları medd, noṭa, laḥn, āheng, nağme, surūd olunan'; FT s.679-680 *ayalġu (ایالغو)* 'nakışın temeli ve sası ve model/örnek ve ses ve söz taşıyan' [FT'deki açıklamanın şöyle çevrilmesinin daha doğru olduğu kanısındayım: 'nakış ve sesin temeli ve bağı; söz ve vaazın tonu.]; PdC s.90-91 *ayalġu (ایالغو)* 'signe en forme de *medda,* que l'on tire dans la transcription de la musique, son doux et agréable, tel que le chant du rossiguol ou toute mélodie qui charme le coeur'. PdC'den örnek olarak: *Türk surūdini tüzük birle tüz / yaḫşı ayalġu bile kökle ḳopuz.*

[995] BM 57r.9 **ay baltu** : LÇ s.45 *ay baltu (آی بالتو)* ve *ay balta (آی بالته)* 'teberzin, teber, ḥükümdārlarıŋ maʿiyyetinde bulunan şāhip rütbe me'mūrlarıŋ elde ṭutdıḳlaarı bir nevʿ balṭadır'.

[996] BM 57r.13 **istiska hastalığı**: vucutta su toplanması hastalığı (DehS.).

[997] BM 57r.13 **aydaçı** : LÇ s.48 *aydacı (ایداجی)* 'ordu vekīl ḫarcı, ḫargelle me'mūru'.

kevākib dik güher birle mükellel::

körünüp közge ***aydın*** *dik nümūdī::*
*ḳuyaş zer rişte*sidin [16] *tār u pūdī::*

حلل قصر ایجرا هر یان تاپتی زرحل::
کواکب دیک کهر بیرله مکلل::

کورونوب کوزکا آیدین دیک نمودی::
قویاش زر رشته‌سی‌دین تار و پودی::

Onun aslı ve sigaları ***aytün*** (آیتون) yani 'gece ayı ماه شب' olup, sonradan değişikliğe uğrayarak **aydın** (آیدین) şekilde meşhur olmuştur.

ayraḳ (آیراق) ve **ayraġ (آیراغ)** -sakin yā ve ḳāf ve fethalı [17] muhmele rā ile- 'erkek dağ keçisi بز کوهی نر'.[998] Bazılarına göre, 'kıvrık boynuzları olan marala benzer bir hayvan جانوریست به شکل مرال که شاخهای پیچیده دارد'dır.

ayran (ایران) *virān* vezninde 'ayran دوغ'.

[18] **ayru (آیرو)** -zammeli rā ile- 'ayrı ve aralı جدا و منفصل'. Tanık olarak şiir:

kūyidin tüşgen yıraḳ köŋ̑lüm irür āvāre::
kim irür dīvāne [19] ***ayru*** *ḫānımānıdın tüşüp::*

کویی‌دین توشکان بیراق کونکلوم ایرور آواره::
کیم ایرور دیوانه آیرو خانمانی‌دین توشوب::

ayruk (آیروق) -sakin yā ve ḳāf ve zammeli rā ile- üç anlam ifade eder. Birincisi 'bigâne بیکانه'. İkincisi 'diğer/başka دیکر'.[999] Ona [20] ***dağı*** (داغی) ve ***daḫı*** (داخی) da denir. Üçüncüsü Rūmī Türkçesinde 'canlıların yiyip şişmanladıkları oldukça ince ve taze bir bitkinin adı نام کیاهیست در نهایت نازکی و طراوت که دواب از خوردن آن فربه شوند' demektir. Farsçada ona [21-23] فریز ve فریس denir.

ayruḳsı (آیروقسی) -sakin yā ve ḳāf ve zammeli rā ve kesreli sīn ile- 'ayrıksı جداگانه'.

ayrum (آیروم) -zammeli rā ve sakin mīm ile- 'su geçitinde ve nehirlerdeki su burulganı (girdabı) ve dolaşımı پیچ و خم و کردشی که در ممر آب و رودخانه‌ها باشد'. Rūmī müellif, askerî üslup ve teknikler anlamına gelen ***irdem*** (ایردام) kelimesini **ayrum** (آیروم) okumuş ve "ayrum"u askerî fenler anlamında kaydetmiştir.[1000] Bu konuda "Kesreli Elif" bölümü **irdem** (ایردام) kısmında bilgi verilecektir.

---

[998] BM 57r.16 **ayraḳ** ve **ayraġ** : LÇ s.48 *ayraġ (ایراغ)* 'ṭaġ keçisi, geçid'.
[999] BM 57r.19 **ayruḳ** : DLT E.A. *aḍruk* 'başka'(62/48).
[1000] BM 57r.21 **ayrum** : LÇ s.50 *ayrum (ایروم)* 'girdāb, külek, temevvüc'; LN s.162 *eyrüm* 'şuyuŋ döne döne akışına dėrler ve sipāhilıḳ üslubı ve mahāreti ma'nāsına daḫı gelür'; PdC s.107 *irvem (ایروام)* ve *irüm/ayrum (ایروم)* 'habileté dans les exercices militaries'; HV s.233 *irvam (ایروام)* 'Belendigkeit, Geachickliclukeit in Handhabung der Waffen, Tapferkeit, das schnelle Herumdrehen, sprudeln'.

ayrı (آیری) -kesreli rā ile- üç anlama gelir. Birincisi [24] **ayru** (آیرو) da denilen 'ayrı جدا و منفصل' demektir. İkincisi 'suçluların boynuna takılan iki dal دو شاخه بود که کر بر کردن مجرمان نهند'. Üçüncüsü 'çift hörgüçlü deve شتر دو کوهان'.

ayrıç (آیریج) [25] -sakin yā ve cīm ve kesreli muhmele rā ile- 'kaba/iri deve شتر یوغور'.[1001]

ayrılış (آیریلیش)[1002] -sakin yā ve karaşat şīn ve kesreli rā ve lām ile- 'yol ayrımı ve [26] su yolunun ayrıldığı nokta موضع انشعاب راه و جدا شدن ممر آب'. Nitekim *Tārīḫ-i Babürī*'de şöyle zikredilmiştir:

Ḳaratunıng[1003] *yol* ***ayrılış****ıdın biş altı kişi bile* [T 66r.] *bardım.*

قرا تونینک یولی آیریلیشیدین بیش آلتی کیشی بیله باردیم

[27] **ayrım (آیریم)** -kesreli rā ile- 'eyer keçesi نمد زین'. Ona ***tirlik*** (تیرلیک)[1004] de denir. Naṣīrī, anlamını 'girdap کرداب' olarak vermiştir.

ayıṭ aġacı (آیط آغاجی) yukarıda da [28] söylendiği üzere aynı ***ayıd aġacı*** (آید آغاجی)dır.

aygır (آیغیر) -sakin yā ve muhmele rā ve kesreli Acem ayn'ı ile- 'erkek at اسب نر'[1005]. Arapçada فحل denir.

ayḳak (آیقاق) -sakin yā ve ikinci ḳāf [29] ve fethalı uzun elifle- 'dedikodu, boş söz نمّامی و قول بیهوده'.[1006] Nitekim *Maḥbūbu'l-Ḳulūb*'un Tenbihât'ında şöyle der:

nā-dānġa söz dimek ***ayḳaḳ****dur* [BM 57v.1] *ve köp dimek burtaḳdur.*

نادانغه سوز دیماک ایقاقدور و کوپ دیماک بورتاقدور

dedikoducu 'نمام و سخن‌چین' anlamında da kullanılır.

aylıġ (آیلیغ) 'aylık ماهیانه'.

aylaḳ (ایلق) *ebleḳ (ابلق)* vezninde, [2] Rūmī Türkçesinde 'beleş/bedava مفت' demektir. Ona Farsçada 'رایگان' ve Arapçada 'مجّان' denir.

eyle/iyle (ایله) iki anlam ifade eder. Birincisi 'öyle همچنان'. Nitekim [3] şöyle der, şiir:

eyle *kim Ḫıżr u Mesīḥ allıda sebze birle su::*

ḫaṭṭıng u l'aling ḳaşıda ***eyle*** *bil Ḫıżr u Mesīḥ::*

ایله کیم خضر و مسیح آلیدا سبزه بیرله سو::

[1001] BM 57r.24 **ayrıç** : LÇ s.50'de *ayrı (ایری)* ve *ayrıç (ایرج)* tek başlık altında verilmiştir: 'iki ülgençli deve, dü-kūhāne; aṣḥāb-ı cenḥanıŋ gerdānına aṣdıḳları köstek; başḳa, ġayr, cüdā; çatalaġaç, dü-şāḫa'.

[1002] BM 57r.25 **ayrılış** : T *ayrılıs (ایریلیس).*

[1003] BM 57r.26 **Ḳaratu :** *Ḳaratu* – ÖA – Afganistan'da yer adı (Babur-Name, Kabil Bölümü 233b). Bkz. Arat (2000: 370.) BM 271r.10 **Ḳaratun (قراتون)** 'Kâbil ve Nîk Nahâr vilayeti arasında bir bölge'.

[1004] BM 57r.27 **tirlik** : HS I *yeherlik (یهرلیک);* ML s.95 *tirlik* 'hafif ter gömleği; terlik, ev ayakkabısı; başlık, arakçın; ter örtüsü, teğelti'; FT'nin müellifi *tėrlik*'i ücret anlamına gelen *üçüre*'nin eş anlamlısı olarak vermiştir (FT s.710).

[1005] BM 57r.27 **aygır** : DLT E.A. *aḍgır* 'atın erkeği, aygır'(13/7, 60/46, 87/78, 103/94, 124/109, 124/110, 317/259, 323/263, 343/277).

[1006] BM 57r.27 **ayḳaḳ** : LÇ s.54 *ayġaḳ (آیغاق)* 'nemmām, köti adam, bīhūde söz söyleyici, bī-fāyde, çapḳın, herzegerd, ḳızıl ayaḳ, bī-bāk'.

خطینک و لعلینک قاشیدا ایله بیل خضر و مسیح::

İkincisi ‘etmek کردن’ fiilinin emir biçimi. [4] Nitekim mastarlar kısmında verilmiştir.

ayırtġu (آییرتغو) -kesreli yā ve sakin rā ve karaşat tā ile- ‘iyi ve kötüyü ayırt etme تمیز و تفکیک نیک وبد’.

aynukṣı (آینوقسی) -zammeli nūn ve [5] kesreli muhmele sīn ile- ‘acayip, tuhaf عجیب و غریب’. [1007] Tanık olarak şiir:

*ni üçün köŋ͡lüm bu kün **aynuḳsı** şūr-engīz irür::*

ʿışḳınŋ͡ [6-7] *otı gūyiyā cānım yaḳarġa tīz irür::*

نی اوچون کونکلوم بوکون آینوقسی شورانگیز ایرور::

عشقینک اوتی کویبا جانیم یاقارغه تیز ایرور::

ayva (آیوا) ‘ayva به’. Arapçada سفرجل ve Farsçada آبی derler.

ayu ḳulaġı (آیو قولاغی) Rūmī Türkçesinde, ‘kökü kırıldığı zaman içinde haç şeklinde iki çizginin ortaya çıktığı bir tür bitki بیخ نباتیست که چون بشکند دو خط صلیبی در جوف آن مشاهده شود’. Arapçada ‘عودالصّلیب’ denir.

ayıġ (آییغ) ve **ayık (آییق)** -kesreli yā ile- iki anlama gelir. [8] Birincisi ‘ayı خرس’[1008]. Arapçada ona ‘دُب’ denir. Nitekim *Sedd-i İskenderī*’de Li’ām’ın vasfında şöyle der, şiir:

ayıġ *laʿbidin Cetġa* [1009] *kim nān irür::*

[9] *anı itke salmaḳ ni imkān irür* [1010]*::*

آییغ لعبی‌دین جت‌غه کیم نان ایرور::

آنی ایتکا سالماق نی امکان ایرور::

Lisānü’ṭ-Ṭayr’dan şiir:

*kūhī tag içre bir **ayıġ** tutup::*

örgetip irdi anı köp ḳan yutup::

کوهی تاغ ایچرا بیر آییغ توتوب::

اورکاتیب ایردی آنی کوپ قان یوتوب::

[10] İkincisi ‘ayık هشیار’[1011].

ayıġlıġ (آییغلیغ) ‘ayıklık هشیاری’.

ayıl (آییل) -kesreli yā ve sakin lām ile- ‘at tengi تنک اسب’ ve ‘ayılmak fiilinin emir

---

[1007] BM 57v.4 **aynuḳsı** : LÇ s.64 *aynuḳtı (اینوقتی)* ‘‘acīb, ġarīb, mişli görülmemiş bir şey’.
[1008] BM 57v.7 **ayıġ** ve **ayık** : DLT E.A *aḍıg* ‘ayı’(43/30, 54/40, 167/144, 241/210).
[1009] BM 57v.9 **جت‌غه** : PdC s.144 چتقه
[1010] BM 57v.8-9 ***ayıġ…irür*** : Şiirin anlamı: Ayının oyunundan Cetler (Hindistan’da bir tayfa) ekmek kazanıyor, ama köpeğin bunu yapması mümkün değil.
[1011] BM 57v.7 **ayıġ** ve **ayık** : DLT E.A. *aḍıg* ‘sarhoşluktan ayılmış, ayık’(43/30, 44/30).

biçimi’. Nitekim [11] daha önce bilgi verilmiştir.

ayım (آییم) ‘harem hatunu ve hanımı حرم بانوی و خاتون’.[1012]

[1012] BM 57v.11 **ayım** : LÇ s.65 *ayım (آییم)* ‘ḫanım, ḫatun, zevce, ʿavrat, mü’enneṯ, nisā; işāret, remz’.

Bābü'l-Mażmūmāt (بابالمضمومات)

Türeyenler (Müştaḳḳāt)

elif ile bā

öpmek (اوپماک) -Acem bā'sı [**p**] ile- 'öpmek بوسیدن'.

[12] **öpti** (اوپتی) 'öptü'.

öptük (اوپتوک) 'öptük'.

öper (اوپار), **öpedür** (اوپادور) 'öpüyor'. **öper** (اوپار) fâil ve mastar anlamına da gelir.

öpmeydür (اوپمایدور) 'öpmüyor, [13] öpmemiş'.

öpgen (اوپکان), **öpergen** (اوپارکان), **öpedürgen** (اوپادورکان) 'öpen, öpmüş'. Mastar anlamına da gelirler.

öp (اوپ), **öpgil** (اوپکیل) 'tekil ikinci kişi [14] emir fiili'. İkincisine tanık olarak şiir:

*ey Nevāyī faḳr yolında yir **öpgil** her ḳadem::*
yaʿnī ol yolda ḳadem seyr içre cüz baş itmegil::

ای نوایی فقر یولیندا یر اوپکیل هر قدم::
یعنی اول یولدا قدم سیر ایجرا جز باش ایتماکیل::

[15] **öpme** (اوپما), **öpmegil** (اوپماکیل) 'olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili'.

öpüŋ (اوپونک), **öpüŋgüz** (اوپونکوز), **öpüŋgler** (اوپونکلار) 'çoğul ikinci kişi emir fiili'.

öpmeŋ (اوپمانک), **öpmeŋgiz** (اوپمانکیز), **öpmeŋgler** (اوپمانکلار) [16] 'olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili'.

öpmen (اوپمان), **öpmes min** (اوپماسمین), **öpmeydür min** (اوپمایدورمین) 'öpmüyorum'.

öpe min (اوپامین)[1013], **öper min** (اوپارمین), **öpedür min** (اوپادورمین), **öperem** (اوپارام) 'öperim'.

öperim (اوپاریم), [17] **öpmekim** (اوپماکیم) 'öpmem'.

öpmegüm (اوپماکوم) 'öpmeyeceğim'.

öpüp (اوپوب), **öpüben** (اوپوبان), **öpmiş** (اوپمیش) 'öpmüş'.

öpmişeŋ (اوپمیشانک) 'öpüp/öpmüş'.

öpmes (اوپماس) [18] 'öpmez'. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

öpmesi (اوپماسی) 'öpmesi, öpmezi'.

öpmedin (اوپمادین) 'öpmeden, öpmemiş'.

öpüp bolmas (اوپوب بولماس), [19] **öpse bolmas** (اوپسا بولماس), **öpmek olmas** (اوپماک اولماس) 'öpülemez'.

öpe almas (اوپا آلماس) 'öpemez'.

[1013] BM 57v.16 **öpme min** (اوپمامین): *öpe min* (اوپامین) olarak düzeltildi.

öpe öpe (اوپا اوپا) ‘öperek’. [20] Tekrar edilmeden de aynı anlamda kullanılır.

öpey (اوپای), **öpeyin** (اوپایین) ‘öpeyim, öpsün, öpesin’.

öpsek (اوپساک), **öpge biz** (اوپکابیز), **öpgey biz** (اوپکای‌بیز), **öpeli** (اوپالی), [21] **öpelińg** (اوپالینک) ‘öpelim’.

öpgeli (اوپکالی) ‘öpmek için, öpeli’. Nitekim birinci anlamda şöyle der, şiir:

nāmesi ḳoynumda bes kim ıżṭırāb [22] *iyler köńgül::*

***öpgeli** çıḳmaḳġa gūyā kim şitāb iyler köńgül::*

نامه‌سی قوینومدا بسکیم اضطراب ایلار کونکول::

اوپکالی چیقماقغه کویا کیم شتاب ایلار کونکول::

öpgeç (اوپکاج) ‘öpünce’.

öpgüçi (اوپکوجی) ‘öpücü’.

öpgüçe (اپکوجه), [23] **öpgünçe** (اپکونجه), **öpgençe** (اوپکانجه) ‘öpene kadar, öptüğü/öpeceği kadar’. İkincisine tanık olarak ikinci anlamda şiir:

gülse laʿli veh ki ḳalmas minde bir [24] ***öpgünçe** hūş::*

ḫaşv irür köńglüm ki aytur sin leb-i ḫandānın öp::

کولسا لعلی وه که قالماس میندا بیر اوپکونجه هوش::

حشو ایرور کونکلوم که آیتورسین لب خندانین اوپ::

öpgüm (اوپکوم) ‘öpeceğim’.

öpgüńg (اوپکونک) ‘öpeceksin’.

öpgüsi (اوپکوسی) [25-26] ‘öpecek’.

öpgülük (اوپکولوک) ‘opülecek’.

öpgey (اوپکای), **öpe** (اوپا), **öpse** (اوپسا), **öpsün** (اوپسون), **öpdik** (اوپدیک) ‘öpse/öpsün’. Nitekim Dârâ’nın İskender’in savaşına ordu yürütmesi ile ilgili beşincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

*kilip barça bir **öpdik** iylep selām::*

[T 67v.] *munuńg birle kesb iyledik iḫtirām::*

کیلیب بارجا بیر اوپدیک ایلاب سلام::

مونونک بیرله کسب ایلادیک احترام::

öpgüdik (اوپکودیک) [27] ve **öperdik** (اوپاردیک) ‘öpülecek, öptüğü/öpeceği gibi’.

öpüşmek (اوپوشماک) -şīn ile- işdeşlik mastarı olup ‘birbirini öpmek/öpüşmek یکدیکر را بوسیدن’ demektir. Kipleri de [28] birinci şıktaki kurala göre şīn’in eklenmesiyle yapılır.

öpülmek (اوپولماک) -lām ile- dönüşlülük mastarı (مصدر انفعال) olup ‘öpülmek بوسیده شدن’ demektir. Kipleri de lām ile yapılır.

[29] **öpdürmek (اوپدورماک)** geçişli mastar olup ‘öptürmek بوسانیدن’ demektir. Kipleri de -

dur ekiyle (لفظ) yapılır.

üpremek (اوپراماک) -sakin Acem bā'sı ve fethalı karaşat rā ile [BM 58r.1] ve **üprenmek (اوپرانماک)** -nūn ile- 'eprimek, eskimek کهنه و مندرس شدن' demektir.[1014] Rūm [diyarı] ahalisi (Rūmiye رومیه) ona ***eprimek*** (اپریماک) -fethalı elif ve kesreli rā ile- derler.

üpredi (اوپرادی), **üprendi** (اوپراندی) 'yıprandı'.

[2] **üpredük** (اوپرادوک), **üprendük** (اوپراندوک) 'yıprandık'.

üprer (اوپرار), **üpreydür** (اوپرایدور), **üperenür** (اوپرانور), **üprenedür** (اوپرانادور) 'yıpranıyor'.

üprer (اوپرار) ve **üprenür** (اوپرانور) fâil ve mastar anlamına da [3] gelir.

üpregen (اوپراکان), **üprergen** (اوپرارکان), **üpreydürgen** (اوپرایدورکان), **üprengen** (اوپرانکان), **üprenürgen** (اوپرانورکان), **üprenedürgen** (اوپرانادورکان) 'yıpranan, yıpranmış'. [4] Mastar anlamına da gelir.

üpre (اوپرا), **üpregil** (اوپراکیل), **üpren** (اوپران), **üprengil** (اوپرانکیل) 'tekil ikinci kişi emir fiili'.

üpreme (اوپراما), **üpremegil** (اوپراماکیل), **üprenme** (اوپرانما), **üprenmegil** (اوپرانماکیل) [5] 'olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili'.

üpreñg (اوپرانک), **üpreñgiz** (اوپرانکیز), **üpreñgler** (اوپرانکلار), **üpreniñg** (اوپرانینک), **üpreniñgiz** (اوپرانینکیز), **üpreniñgler** (اوپرانینکلار) 'çoğul ikinci kişi emir fiili'.

üpremeñg (اوپرامانک), [6] **üpremeñgiz** (اوپرامانکیز), **üpremeñgler** (اوپرامانکلار), **üprenmeñg** (اوپرانمانک), **üprenmeñgiz** (اوپرانمانکیز), **üprenmeñgler** (اوپرانمانکلار) 'olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili'.

üpremen (اوپرامان), **üpremes min** (اوپراماسمین), [7] **üprenmen** (اوپرانمان), **üprenmes min** (اوپرانماسمین) 'yıpranmam'.

üprey min (اوپرایمین), **üprer min** (اوپرارمین), **üpreydür min** (اوپرایدورمین), **üprerem** (اوپرارام), **üprene min** (اوپرانامین), **üprenür min** (اوپرامورمین), [8-9] **üprenedür min** (اوپرانادورمین), **üprenürem** (اوپرانورام) 'yıpranırım'.

üprerim (اوپراریم), **üprenürüm** (اوپرانورم), **üpremekim** (اوپراماکیم), **üprenmekim** (اوپرانماکیم) '[benim] yıpranmam'.

üpremegüm (اوپراماکوم), **üprenmegüm** (اوپرانماکوم) 'yıpranmayacağım'.

üprep (اوپراب), **üpreben** (اوپرابان), **üpremiş** (اوپرامیش), **üprenip** (اوپرانیب), **üpreniben**

[1014] BM 57v.29 **üpremek** ve BM 58r.1 **üprenmek** : LÇ s. 24 *üprenmek (اوپرانماک)* 'silinmek, nā-pedîd olmaḳ, maḥvolmaḳ'. BM 93r.3-5 **ipremek** ve **iprenmek; üpremek** ve **üprenmek**. Krş. DLT *opra-* 'eskimek, yıpranmak' (140/122), *opradı* (140/122), *opramas* (601/493), *oprar* (140/122); *oprak* 'yıpranmış' (72/58, 452/354, 461/365); *opraş-* 'yıpranmaya başlamak, yıpranmak' (123/109), *oprat-* 'yıpratmak' (135/117). EDPT *opra-* (s. 14), *opra:k* (s. 3), *opraş-* (s. 5), *oprat-* (s. 14).

(اوپرانیبان), **üprenmiş** (اوپرانمیش) ‘yıpranıp/yıpranmış’.

üpremişeñ (اوپرامیشانک), [10] **üprenmişeñ** (اوپرانمیشانک) ‘yıpranmışsın’.

üpremes (اوپراماس), **üprenmes** (اوپرانماس) ‘yıpranmaz’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir. Nitekim ‘yıpranmayan’ anlamında [11] birincisine tanık olarak *Maḥbūbu’l-Ḳulūb’*da şöyle der:

> *niçe kim tonnı riʿāyet birle kiyseñ iskirür, çünki kiydürdüñ yalaṅġa* ***üpremes*** [12] *ton ol irür.*

نیجه کیم تونئی رعایت بیرله کیسانک ایسکیرور چونکه کیدوردونک یالانکغه اوپراماس تون اول ایرور

üpremesi (اوپراماسی), **üprenmesi** (اوپرانماسی) ‘yıpranması, yıpranmazı’.

üpremedin (اوپرامادین), **üprenmedin** (اوپرانمادین) ‘yıpranmadan, yıpranmamış’.

[13] **üprep bolmas** (اوپرانیب بولماس), **üprese bolmas** (اوپراسا بولماس), **üpremek olmas** (اوپراماک اولماس), **üprenip bolmas** (اوپرانیب بولماس), **üprense bolmas** (اوپرانسا بولماس), **üprenmek olmas** (اوپرانماک اولماس) ‘yıpranamaz’.

[14] **üprey almas** (اوپرای آلماس), **üprene almas** (اوپرانا آلماس) ‘yıpranamaz’.

üpreyü (اوپرایو), **üprey üprey** (اوپرای اوپرای), **üprene üprene** (اوپرانا اوپرانا) ‘yıpranarak’. Tekrar edilmeden de [15] aynı anlamda kullanılır.

üprey (اوپرای), **üpreyin** (اوپرایین), **üpreney** (اوپرانای), **üpreneyin** (اوپرانایین) ‘yıpranayım, yıprana, yıpranasın’.

üpresek (اوپراساک), **üprege biz** (اوپراکابیز), **üpregey biz** (اوپراکایبیز), [16] **üpreli** (اوپرالی), **üpreliñ** (اوپرالینک), **üprensek** (اوپرانساک), **üprengebiz** (اوپرانکابیز), **üprengeybiz** (اوپرانکایبیز), **üpreneli** (اوپرانالی), **üpreneliñ** (اوپرانالینک) ‘yıpranalım’.

üpregeli (اوپراکالی), [17] **üprengeli** (اوپرانکالی) ‘yıpranmak için, yıpranalı’.

üpregeç (اوپراکاج), **üprengeç** (اوپرانکاج) ‘yıpranınca’.

üpregüçi (اوپراکوجی), **üprengüçi** (اوپرانکوجی), [18] ‘yıpranıcı’.

üpregüçe (اوپراکوجه), **üpregünçe** (اوپراکونجه), **üpregençe** (اوپراکانجه), **üprengüçe** (اوپرانکوجه), **üprengünçe** (اوپرانکونجه), **üprengençe** (اوپرانکانجه) ‘yıpranana kadar, yıprandığı/yıpranacağı kadar’.

[19] **üpregüm** (اوپراکوم), **üprengüm** (اوپرانکوم) ‘yıpranacağım’.

üpregüñ (اوپراکونک), **üprengüñ** (اوپرانکونک) ‘yıpranacaksın’.

üpregüsi (اوپراکوسی), **üprengüsi** (اوپرانکوسی) ‘yıpranacak’.

[20] **üpregülük** (اوپراکولوک), **üprengülük** (اوپرانکولوک) ‘yıpranacak’.

üpregey (اوپراکای), **üprese** (اوپراسا), **üpresün** (اوپراسون), **üpredik** (اوپرادیک), **üprengey** (اوپرانکای), **üprene** (اوپرانا), **üprense** (اوپرانسا), [21] **üprensün** (اوپرانسون), **üprendik** (اوپراندیک) ‘yıpransa/yıpransın’.

üprerdik (اوپراردیک), **üpregüdik** (اوپراکودیک), **üprenürdik** (اوپرانوردیک), **üprengüdik**

(اوپرانکودیک) ‘yıpranacak, yıprandığı/yıpranacağı gibi’.

[22] **İsimler (Cevāmid)**

oba/Oba/opa (اوبا) iki anlam ifade eder. Birincisi ‘göçebelerin kurduğu ve ikamet ettiği küçük çadırlar خیمه‌های کوچک است که صحرانشینان در جایی زده اقامت نمایند’a denir. Mecaz anlamda ‘ikamet yeri محل اقامت’ [23-24] demektir.[1015] İkincisi ‘Herāt’a bağlı bir kasabanın adı نام قصبه‌ایست از توابع هرات’. Acem bā’sı ile ‘kadınların yüzlerine sürdükleri kil (سفیداب)’. Tanık olarak şiir:

ol ẕaḳannı ***opa*** *vü gül-günedin* [T 68r.] *neẓẓāre ḳıl::*

kim irür bir alma kim rengi irür aḳ u ḳızıl::

اول ذقن‌نی اوپه و کلکونه‌دین نظاره قیل::

کیم ایرور بیر المه کیم رنکی ایرور اق و قیزیل::

öbçin (اوبچین) -sakin bā ve nūn ve kesreli Acem cīm’i ile- ‘silah اسلحه’.[1016] [25] Nitekim *Ferhād ve Şīrīn*’de İskender’in tılsımı hakkında şöyle der, şiir:

velīkin oşbu peyker pāy tā farḳ::

bolup ot tig[1017] *timür* ***öbçin*** [26] *ara ġarḳ::*

ولیکن اوشبو پیکر پای تا فرق::

بولوب اوت تیک تیمور اوبچین ارا غرق::

öbçinlik (اوبجین‌لیک) ve **öbçünlük (اوبچون‌لوک)** ‘silahlı مسلح’. Nitekim ikincisine tanık olarak *Sedd-i İskenderī*’de şöyle der, şiir:

her ***öbçünlük*** *ança ḳılıp* [27] *kerr ü fer::*

ki andın tüşüp dehr ara şūr u şer::

هر ابچون‌لوک آنجه قیلیب کر و فر::

که آندین توشوب دهر ارا شور و شر::

öpke (اوپکا) -sakin Acem bā’sı ve fethalı kāf ile- ‘akciğer شش’. Arapçada ona ‘ریه’ denir.[1018]

öpkelik (اوپکالیک) [28] mecazen ‘cesur دلاور’ demektir.

öbüçte (اوبوچته) -zammeli bā ve sakin Acem cīm’i ve fethalı karaşat tā ile ve **öbüçin (اوبوچین)** -zammeli bā ve kesreli Acem cīm’i ve sakin nūn ile- Moġol lügatinde

---

[1015] BM 58r.22 **oba/Oba/opa** : FT 309 *oba (اوبا)* ‘1. ağıl komşusu, 2. vatan edilen bölge’.

[1016] BM 58r.24 **öbçin** : LN s. 244 *öbçin* ‘ceng esbābından cebeye derler’. LÇ s. 23 *öpçin (اوپچین)* ‘esleḥa, siper, zırḫ’; FT s. 644 *öpçin (اوپچین)* ‘1. silahlı erkek, 2. mükemmel/teçhizatlı erkek, 3. çevik erkek/hazır, 4. atın dört elini ve ayağını nallamak’. Moğolca kökenli sözcük Farsçaya da geçmiştir. Bunlardan 1.-3. anlamları için bkz. TMEN I, 6 **öpčīn** ‘Panzer’, ‘Lederpanzer’ < YOMo. **öbčin**.

[1017] BM 58r.25 **tig** : PdC s.40 *dik (دیک).*

[1018] BM 58r.27 **öpke** : LÇ s.24 *öpke (اوپکا)* ‘riye, şoş, öfke’.

[29] ‘yorgun, hasta بیمار و مریض و کوفته و خسته’.[1019]

öbüsün (اوبوسون) -zammeli bā ve muhmele sīn ve sakin nūn ile- Moġol lügatinde ‘ot علف’ demektir.[1020] Arapçada ‘حشیش’ denir.

[BM 58v.1] **öbüge (ابوکا)** ‘cedd جد’[1021]. Nitekim *İḫlāṣiye Vaḳıfnāmesi*’nde şöyle der:

*ata **öbüge**m ol Ḥażretniŋ̄ ābā vü ecdādı ḫidmetleride uluġ* [2-3] *merātibġa sezāvār irdiler.*

آتا اوبوکام اول حضرت‌نینک آبا و اجدادی خدمت‌لاریدا اولوغ مراتبغه سزاوار ایردیلار

Ayrıca *Tārīḫü’l-Mulūk*’da Behrām bin Behrām hakkında şöyle der:

*ata **öbüge** atın aŋ̄ga ḳoydılar.*

اتا اوبوکا آتین آنکا قویدیلار

übük (اوبوک) ‘horoz, çavuşkuşu ve benzer kuşların başındaki taç تاجی باشد که بر سر مرغان بود از قبیل خروس و هدهد و امثال آن’.[1022] Mecazen hüthüte [çavuşkuşu] de denir. Ona ***püpük*** (پوپوک) ve ***püpüş*** (پوپوش) de derler. Rūm [diyarı] ahalisi (Rūmiye رومیه) [4] ***ibik*** (ابک) -kesreli elif ve bā ile- şeklinde kullanırlar.

übük ḳuşı (اوبوک قوشی) ‘çavuşkuşu هدهد’. Farsçada ‘شانه‌سر’ denir.

öbül (اوبول) Moġol lügatinde ‘kış زمستان’.[1023]

[5] **oba (اوبه)** -sonu hā ile biten bā ile- ve **opa (اوپه)** -Acem bā’sı ile- yukarıda belirtilen **oba** (اوبا) ve **opa** (اوپا) demektir.

Türeyenler (Müştaḳḳāt)

tā ile

ötmek (اوتماک) ‘geçmek گذشتن’. [6] Ayrıca ‘ekmek نان’ anlamında cins adıdır. Nitekim mastar olmayan kısımda anlatılacaktır. Rūmī Türkçesinde ‘şarkıcılık, şarkı/ezgi

---

[1019] BM 58r. 28 **öbüçte**, **öbüçin** : LÇ s. 23 *öbücin (اوبوجین)* ‘ḫastelik, ʿillet, maraż, bīmārlik’; LÇ s. 24 *öpücin (اوپوجین)* ‘ḫastalıḳ, ʿillet, maraż, bīmārlıḳ’. Bu Moğolca sözcük için Bkz. Lessing 286b ebedcitey / öbçtey ‘Having ilness, diseased, unwell, unhealty; morbid, sickly. ebedçitey kümün ‘Patient, sick person’; ayrıca bkz. Lessing 286b **ebedci(n) / öbçin** ‘Illness, disease, pain; maina, craze’, ayrıca bkz. Lessing 286a **ebeci(n)** ay. ME Poppe 149b **ebeçin (ابجین، ایبه‌جین)** = Çağ. **Ağrıḳ (آغریق)**, ME Poppe 149b **ebeçin (ابجین، ایبه‌جین)** = Çağ. **iglik (ایکلیک)**.

[1020] BM 58r. 29 **öbüsün (اوبوسون):** Bu Mo. sözcük için bkz. Lessing, 287b **ebesü(n) / öbs** ‘Grass, hay, herb’, ayrıca 291a **ebüsü(n)** ay. Poppe ME 150b **ebesün (ایبه‌سون، ایباسون)** = Çağ. **ot (اوت)**; Räsänen 1969: 2b **abysyn** ‘Frau des älteren Bruders des Mannes’.

[1021] BM 58v.1 **öbüge** : Türkçedeki Çingizli dönemi Moğolca alıntılamalarındandır. Çagatay, İlhanlı ulusları Türkçe ve Farsça metinleri yanında Altın Ordu sahasında da en erken CC’de (181) tanıklanmıştır. Özellikle Güney- ve Kuzey-Doğu Sibirya Türk lehçelerinde bu anlamıyla kullanımı sürmektedir. Sözcük Farsçaya da geçmiştir. Bunlar için Bkz. TMEN I, 5 **ebüge** ‘GroÜvater; oft auch: Ahnherr eines Gesclechts’ ← YOMo. *ebüge* id. Ayrıca bkz. PdC s. 2 *ebüken (ابوکن)* ‘m. grand-père’; HV s. 203 *abu (ابو)* ‘(Chok.), Ahne; grand-père, sīeul’. Räsänen 1969: 34 **äbügän** ‘Grossvater’.

[1022] BM 58v. 2 **übük** : LÇ s. 23 *übük (اوبوک)* ‘başlarında tāc olan ḳuşlar, hüdhüd’.

[1023] BM 58v. 2 **öbül:** Bu Mo. sözcük için bkz. Lessing, 190b **eböl / öböl** ‘Winter; in winter’. ME Poppe 272b **öbül (اوبول)** - Çağ. **ḳış (قیش)**.

söylemek خوانندکی و سراییدن’ ve mecazen [7] ‘boş boş konuşmak, saçmalamak بیهوده‌کویی و ژاژخوایی’ anlamı ifade eder. Rūmī Türkçesindeki türev (اشتقاق), Çaġatay lügati türeviyle farklı olduğundan, türeyen kipler [8] birbirine uyduğu zaman Rūmī’deki anlam da ilâve edilecek.

utmaḳ/ġ (اوتماق/غ) -zammenin işbâsıyla- iki anlama gelmiştir. Birincisi ‘kumarda kazanmak, şartı kazanmak بردن قمار و کرو’, ikincisi, [9-10] ‘tüy ve benzeri şeyden temizlenmesi amacıyla hayvanların kelle ve derisinin ve buğday başağının ateş üzerine tutulması کله و پوست حیوانات و خوشه گندم را به شعله آتش نکاه داشتن که از مو و امثال آن پاک شود’.

ötti (اوتتی) ‘geçti ’. Rūmī Türkçesinde ‘öttü سرایید’. İşbâ ile [**uttı**] ‘kazandı ve üttü’.

öttük (اوتتوک) ‘geçtik ’. Rūmī Türkçesinde ‘öttük’.

uttuḳ (اوتتوق) -işbâ ile- ‘kazandık / [11] üttük’.

öter (اوتار), **ötedür** (اوتادور) ‘geçer, geçiyor/öter, ötüyor’ işbâ ile [**utar/utadur**] ‘kazanır, kazanıyor / üter, ütüyor’. **öter/utar** (اوتار) fâil [12] ve mastar anlamına da gelir. Nitekim ‘geçer’ anlamında şöyle der, şiir:

ḳıl şebistān tünlerin meydin yaruḳ andaġ ki çarḫ::
*mihrdin maḫmūr [13] maḫmūrluḳ birle **öter** eyyāmını::*
قیل شبستان تونلارین میدین یاروق آنداغ که چرخ::
مهردین مخمور مخورلوق بیرله اوتار ایامینی::

Ayrıca *Sedd-i İskenderī*’de de aynı anlamda şöyle der, şiir:

çü aldı cihān Hürmüz ibn-i Balāş::
*ʿadālet **öter** [14] dehr ara ḳıldı fāş::*
چو آلدی جهان هرمز بن بلاش::
عدالت اوتار دهر ارا قیلدی فاش::

Aynı zamanda ‘yerine getirmek ’ anlamına sâhiptir ve bu anlam ***ötemek*** (اوتاماک) ‘yerine getirmek ادا کردن’ anlamlı mastardan alınmıştır. Nitekim zikredilecektir.

[15] **ötmeydür** (اوتمایدور) ‘geçmiyor, geçmemiş’.

ötgen (اوتکان), **ötergen** (اوتارکان), **ötedürgen** (اوتادورکان) ‘geçen, geçmiş’. Birincisine tanık olarak [16] ikinci anlamda şiir:

sin itmey ḳażā bolmay hicrānnı mümkün::
*cihān kār-gāhıda **ötgen** ḳażāyā::*
سین ایتمای قضا بولمای هجراننی ممکن::
جهان کارکاهیدا اوتکان قضایا::

Ayrıca mastar anlamına da gelir. Nitekim [17] ‘geçmek’ anlamında birincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

ḫūblar her dem öter sinsiz ḳaşımdın veh ki bar::

her nefes hicriŋ̂ maŋ̂a bu aylar [18] ***ötgen*** *birle yıl::*

خوبلار هردم اوتارسین سیز قاشیمدین وه که بار::

هر نفس هجرینک منکا بو آی‌لار اوتکان بیرله ییل::

Şiir:

Nevāyī defter-i hicriŋ̂ yazıp köz tökti ḫūnābın::

çü açsaŋ̂ ṣafḥa ṣafḥa körge sin ḳan ***ötge min*** [19] *teh teh::*

نوائی دفتر هجرینک یازیب کوز توکتی خونابین::

چو اچسانک صفحه صفحه کورکاسین قان اوتکامین ته ته::

utġan (اوتغان), **utarġan** (اوتارغان), **utadurġan** (اوتادورغان) -işbâ ile- ‘kazanan, kazanmış/üten, ütmüş’. Mastar anlamına da [20] gelirler.

öt/ut (اوت) her dört anlamda ‘tekil ikinci kişi emir fiili’. İsimler (Cevâmid) kısmında anlatılacağı üzere câmid anlamları da vardır. İnşallah Taʿala.

[21] **ötgil** (اوتکیل) ‘geçmek fiilinin tekil ikinci kişi emir biçimi’.

ötme/utma (اوتما) ‘her dört anlamda olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

utġıl (اوتغیل) ‘kazanmak ve ütmek fiilinin tekil ikinci kişi emir fiili’. Naşīrī [22] **utġıl**’ın anlamını yazarken, Özbeklerde ***eliŋ̂ utġıl***’ın (الینک اوتغیل) ‘elini uzat دست دراز بکن’ demek olduğunu kaydetmiştir. Bu anlam uydurmadır, yanlış yapmıştır.

ötüŋ̂/utuŋ̂ (اوتونک) [23] ‘her dört [T 69v.] anlamda çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ötüŋ̂üz/utuŋ̂uz (اوتونکوز), **ötüŋ̂ler/utuŋ̂lar** (اوتونکلار) ‘geçmek, kazanmak ve ütmek anlamında çoğul ikinci kişi emir fiili’.

[24] **ötmeŋ̂/utmaŋ̂** (اوتمانک) ‘her dört anlamda olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

ötmeŋ̂iz/utmaŋ̂ız (اوتمانکیز), **ötmeŋ̂ler/utmaŋ̂lar** (اوتمانکلار) ‘geçmek, kazanmak ve ütmek anlamında olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

[25-26] **ötmen** (اوتمان), **ötmes min** (اوتماس‌مین), **ötmeydür min** (اوتمایدورمین) ‘geçmem’. Zammenin işbâsıyla [**utman/utmas min/utmaydur min**] ‘kazanmam / ütmem’.

öte min, öter min, ötedür min, öterem / uta min, utar min, utadur min, utaram (اوتامین و اوتارمین و اوتادورمین و اوتارام) ‘geçerim / kazanırım / üterim’.

öte min (اوتامین)[1024], **ötey min** (اوتای‌مین), **öter min** (اوتارمین), [27] **öterem** (اوتارام) ‘yerine getiririm’ anlamına da gelir. Rūmī Türkçesinde ‘öterim’ demektir.

öterim / utarım (اوتاریم) ‘[benim] geçmem, rehin almam, ütmem, ötmem, [28] yerine getirmem’. Bu anlamda ***ötemek*** (اوتاماک) mastarıyla ortaktır.

ötmegim (اوتکامین) ‘geçmem, ötmem’.

[1024] BM 58v.26 **öte min** : Çekim muhtemelen göz kayması ile fazladan yazılmış, ardından doğru çekim **ötey min** biçimi verilmiştir.

utmaġım (اوتماغیم) ‘[benim] rehin almam, ütmem’.

[29] **ötmegüm** (اوتماکوم) ‘geçmeyeceğim’.

utmaġum (اوتماغوم) ‘rehin almayacağım, ütmeyeceğim’.

ötseñg (اوتسانک) ‘geçsen’. Rūmī Türkçesinde [BM 59r.1] ‘ötsen’. İşbâ ile [**utsañg**] ‘rehin alsan, ütsen’.

ötge sin (اوتکاسین), **ötgey sin** (اوتکای‌سین) ‘geçesin’. İşbâ ile [**utġa sin, utġay sin**] ‘rehin alasın, ütesin’.

[2] **ötüp** (اوتوب), **ötüben** (اوتوبان), **ötmiş** (اوتمیش) ‘geçip / geçmiş’. Rūmī Türkçesinde ‘ötmüş’. İşbâ ile [**utup, utuban, utmış**] ‘rehin almış, ütmüş’. Nitekim [3] birincisine tanık olarak ‘rehin almış’ anlamında şöyle der, şiir:

ol ay[1025] *ki cefā nerdini ḫūblardın* ***ötüp****tür::*

Yāreb ni bile mihr ü vefānı unutuptur::

اول آی که جفا نردینی خوبلاردین اوتوبتور::

یارب نی بیله مهر و وفانی اونوتوبتور::

ötmişeñg (اوتمیشانک) ‘geçmişsin’. [4] İşbâ ile [**utmışañg**] ‘rehin almışsın, ütmüşsün’. **ötmes** (اوتماس) ‘geçmez’. Rūmī Türkçesinde ‘ötmez’. İşbâ ile [**utmas**] ‘rehin almaz, ütmez’. [5] Fâil ve mastar anlamına da gelir.

ötmesi / utması (اوتماسی) ‘geçmesi / geçmezi, ötmesi / ötmezi, rehin alması / rehin almazı, [6] ütmesi / ütmezi’.

ötmedin / utmadın (اوتمادین) ‘geçmeden, geçmemiş / ötmeden, ötmemiş / rehin almadan, rehin almamış / ütmeden, [7] ütmemiş’.

ötüp bolmas (اوتوب بولماس), **ötse bolmas** (اوتسا بولماس) ‘geçilemez’. İşbâ ile [**utup bolmas, utsa bolmas**] ‘rehin alınamaz, ütlenmez’.

[8] **öte almas** (اوتا آلماس) ‘geçemez, rehin alamaz, ütemez’.

öte öte (اوتا اوتا) ‘geçerek’ Nitekim şöyle der, şiir:

ni nev‘[9] *iñgreyeyin*[1026] *hicr ara ki bağrım u köñglüm::*

firāḳ igneleridin[1027] ***öte öte*** *tişiliptür*[1028]*::*

نی نوع اینکرایایین هجر ارا که باغریم و کونکلوم::

فراق ایکنه‌لاری‌دین اوتا اوتا تیشیلیب‌تور::

Tekrar edilmeden de kullanılır. Nitekim [10] *Naẓmü’l-Cevāhir*’de çok konuşmanın (کثرت کلام) kötülüğü hakkında şöyle der, şiir:

ḥaddin ***öte*** *her kim ki kelām oldı añga::*

[1025] BM 59r. 3 **oy al** (اوی آل): T. *ol ay* (اول ای).

[1026] BM 59r.9 **iñgreyeyin** : T 69v. *iñgremeyin (اینکرامایین).*

[1027] BM 59r.9 **enkiyeleridin** *(انکیه‌لاری‌دین)*: Doğrusu *iñgreyeyin.* PdC s.45 *sigrimeyin (سیکریمایین).*

[1028] BM 59r.9 **yitişiptür** *(یتیشیب‌تور).*

ol nevʿ kelāmdın melām oldı aŋ͡ga::

حددین اوتا هر کیم که کلام اولدی آنکا::

اول نوع کلامدین ملام اولدی آنکا::

[11] Rūmī Türkçesinde ‘şarkı söyleyerek / öterek خوانندکی کنان’. İşbâ ile ‘rehin alarak, üterek برده برده و به شلع پاک کنان پاک کنان’.

ötey (اوتای), **öteyin** (اوتایین) ‘geçeyim, geçe, [12] geçesin / [**utay, utayın**] rehin alayım, rehin alsın, rehin alasın / üteyim, ütsün, ütesin’.

ötsek (اوتساک) ‘geçelim/geçsek’. Rūmī Türkçesinde ‘ötelim/ötsek’. İşbâ ile [**utsaḳ**] [13] ‘rehin alalım/rehin alsak’.

öteli (اوتالی), **öteliŋ͡g** (اوتالینک) ‘geçelim’. İşbâ ile [**utalı, utalıŋ͡g**] ‘rehin alalım, ütelim’.

ötgeli (اوتکالی) ‘geçmek için, geçeli’. [14] İşbâ ile [**utġalı**] ‘rehin almak için, rehin alalı / ütmek için, üteli’.

ötgeç (اوتکاج) ‘geçince’.

utġaç (اوتغاج) -işbâ ile- [15] ‘rehin alınca, ütünce’.

ötgüçi (اوتکوجی) ‘geçici’. Tanık olarak şiir:

ḳoyma bu menzil ü meskenge köŋ͡gülni [1029] [16] *zinhār::*

*aŋ͡gla yol **ötgüçi** dik özni vü mihmān yaŋ͡glıġ::*

قویما بو منزل و مسکنکا کونکولنی زنهار::

انکلا یول اوتکوجی دیک اوزنی و مهمان ینکلیغ::

utġuçı (اوتغوجی) ‘rehin alan, üten’.

ötgüçe (اوتکوجه), **ötgünçe** (اوتکونجه), **ötgençe** (اوتکانجه) [17] ‘geçene kadar, geçtiği/geçeceği kadar’. İkincisine tanık olarak şiir:

nefs-i ḳuṭṭaʿu’ṭ-ṭarīḳ menzilidür bu ribāṭ::

naḳd-i dīn ḥıfẓıġa [18] *ḳıl **ötgünçe** andın iḥtiyāṭ::*

نفس قطاع‌الطریق منزلی‌دور بو رباط::

نقد دین حفظی‌غه قیل اوتکونجه آندین احتیاط::

utġuça (اتغوجه)[1030], **utġunça** (اتغونجه)[1031], **utġança** (اتغانجه)[1032] -işbâ ile- ‘rehin alana kadar, {rehin aldığı/alacağı kadar}[1033], ütene kadar, üttüğü/üteceği kadar’.

[19] **ötgüm** (اوتکوم) ‘geçeceğim’.

ötmegüm (اوتماکوم) ‘geçmeyeceğim’. Nitekim şöyle der, şiir:

[1029] BM 59r.15 **köŋ͡gülni** : T 69v. *köŋülni (کوکولنی).*
[1030] BM 59r.18 **utġuça** : T 69v. *اوتغونجه.*
[1031] BM 59r.18 **utġunça** : T 69v. *اوتغونجه.*
[1032] BM 59r.18 **utġança** : T 69v. *اوتغانجه.*
[1033] BM 59r.’de yok: {rehin aldığı/alacağı kadar}.

Nevāyī aytma ger cān kirektür andın öt::

[20] *nidin ki ötsem yüz cāndın* ***ötmegüm*** *andın::*

نوائی آیتما کر جان کیراکتور آندین اوت::

نیدین که اوتسام یوز جاندین اوتماکوم آندین::

utġum (اوتغوم) ‘rehin alacağım, üteceğim’. **ötgüñg** [21] ‘geçeceksin’.

utġuñg (اوتغونک) ‘rehin alacaksın, üteceksin’.

ötgüsi (اوتکوسی) ‘geçecek’.

utġusı (اوتغوسی) ‘rehin alacak, [22] ütecek’.

[T 70r.] **ötgülük** (اوتکولوک) ‘geçilecek’.

utġuluk (اوتغولوق) ‘rehin alınacak, ütülecek’.

ötgey irdi (اوتکای ایردی) ‘geçerdi’. [23] Nitekim *Na‘t*’te şöyle der, şiir:

kölegeñg[1034] *tapsa irdi cirm-i türāb::*

añga gerdūndın ***ötgey irdi*** *cenāb::*

کولاکانک تاپسا ایردی جرم تراب::

آنکا کردون‌دین اوتکای ایردی جناب::

utġay irdi (اوتغای ایردی) [24] -işbâ ile- ‘rehin alır[dı], üter[di]’.

öte (اوتا), **ötsün** (اوتسون), **ötdik** (اوتدیک) ‘geçe’. İşbâ ile [**uta, utsın, utdik**] ‘rehin alsın, ütsün’.

ötgüdik (اوتکودیک) [25] ‘geçilecek, geçtiği/geçeceği gibi’. Tanık olarak birinci anlamda şiir:

hem barurda hem yanarda ***ötgüdik****tür çarḫdin::*

[26] *çıḳsa ol ay hicride āhım oḳı gerdūn sarı::*

هم باروردا هم یاناردا اوتکودیک‌تور چرخ‌دین::

جیقسا اول آی هجریدا آهیم اوقی کردون ساری::

utġudik (اوتغودیک) ‘rehin alınacak, rehin alındığı/alınacağı gibi, ütülecek, ütüldüğü/[27] ütüleceği gibi’.

öterdik/utardik (اوتاردیک), *ötgüdik* ve *otġudik* anlamlarına gelir. Ayrıca ‘yerine getirmek, yerine getirdiği/getireceği gibi’ anlamı ifâde eder. Bu anlamda **ötemek** (اوتاماک) mastarıyla [28] ortaktır.

ötüşmek (اوتوشماک) -şīn ile- işdeşlik mastarıdır ve iki anlama gelir. Birincisi ‘birbirinden geçmek از هم گذشتن’. İkincisi Rūmī Türkçesinde [29] ‘ötüşmek, şarkı

[1034] BM 59r.23 **kölegeñg (کولاکانک): kölege+ñg** BM 308v.25 **kölege (کولاکا) -**fethalı lâm ve ikinci Acem kâfı ile- ‘gölge’. Ona Arapçada ظل ve فیء denir. Bu madde başı için yukarıdaki tanıkla birlikte *Ḥayretü’l-Ebrār*’ın Üçüncü Makâlesinden padişahın methinde şu beyt verilmiştir: *mülk-i Süleymān üze ‘ışret-nümāy // başıñga salmay kölege cüz humāy.* Ayrıca bkz. LN s. 745 2422 **kölegeñg** ‘senüŋ gölgeŋ’; FK s. 1013, 6280 **kölegeñg** ‘gölgen’.

söylemek سرایيدن و خوانندکی کردن’. Buna Çağatay lügatinde ***ataşmek*** (آتاشماک) denir. Nitekim zikr edildi.

ötüştiler (اوتوشتيلار) ‘birbirinden geçtiler, ötüştüler’.

[BM 59v.1] **ötüştük** (اوتوشتوک) ‘birbirimizen geçtik, ötüştük’.

ötüştüler (اوتوشتولار), **ötüşedürler** (اوتوشادور) ‘birininden geçiyorlar, ötüşüyorlar’.

ötüşür (اوتوشور) [2] Fâil ve mastar anlamına da gelir.

ötüşgen (اوتوشکان), **ötüşügen** (اوتوشکان), **ötüşedürgen** (اوتوشادورکان) ‘birbirinden geçen, birbirinden geçmiş’. Mastar anlamına da [3] gelirler.

ötüşüŋ (اوتوشونک), **ötüşüŋgüz** (اوتوشنکوز), **ötüşüŋgler** (اوتوشونکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ötüşmeŋ (اوتوشمانک), **ötüşmeŋgiz** (اوتوشمانکيز), **ötüşmeŋgler** (اوتوشمانکلار) [4] ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ötüşmen (اوتوشمان), **ötüşmes min** (اوتوشماس‌مين), **ötüşe min** (اوتوشامين), **ötüşür min** (اوتوشورمين), **ötüşedür min** (اوتوشادورمين), **ötüşürem** (اوتوشورام) ‘geçiyorum, [5] ötüyorum’.

ötüşüptürler (اوتوشوپتورلار) ‘birbirinden geçmişler’. Nitekim *Nesāyimü’l-Maḥabbe*’de Şeyḫ Muḥiyeddīn’in zikrinde şöyle der:

her biri alardın [6] *yana birige neẓāre ḳılıp* ***ötüşüptürler****.*

هر بيری الاردين يانا بيريکا نظاره قيليب اوتوشوبتورلار

ötüşmişeŋ (اوتوشميشانک) ‘geçmişsin’.

ötüşmes (اوتوشماس) ‘geçmez, ötüşmez’. Fâil ve olumsuz mastar [7] anlamına da gelir.

ötüşmesi (اوتوشماسی) ‘geçmesi, geçmezi / ötüşmesi, ötüşmezi’.

ötüşmedin (اوتوشمادينک) ‘geçmeden, geçmemiş / ötüşmeden, ötüşmemiş’.

[8] **ötüşüp bolmas** (اوتوشوب بولماس), **ötüşse bolmas** (اوتوشسا بولماس), **ötüşmek olmas** (اوتوشماک اولماس) ‘birbirinden geçilemez’.

ötüşe almaslar (اوتوشا آلماسلار) ‘birbirinden geçemezler’.

[9] **ötüşe ötüşe** (اوتوشا اوتوشا) ‘birbirinden geçerek, ötüşerek’.

ötüşey (اوتوشای), **ötüşeyin** (اوتوشايين) ‘geçeyim, geçsin, geçesin’.

ötüşsek (اوتوشساک), [10] **ötüşge biz** (اوتوشکابيز), **ötüşgey biz** (اوتوشکای‌بيز), **ötüşeli** (اوتوشالی), **ötüşeliŋ** (اوتوشالينک) ‘birbirimizden geçelim’.

ötüşsek (اوتوشساک) Rūmī Türkçesinde ‘ötüşelim/şarkı söyleyelim’ demektir.

[11] **ötüşgeli** (اوتوشکالی) ‘birbirinden geçmek için, birbirinden geçeli’.

ötüşgeç (اوتوشکاج) ‘birbirinden geçince’.

ötüşgüçi (اوتوشکوجی) ‘geçici’.

[12] **ötüşgüçe** (اوتوشكوجه), **ötüşgünçe** (اوتوشكونجه), **ötüşgençe** (اوتوشكانجه) ‘geçene kadar, geçtiği kadar’.

ötüşgümizdür (اوتوشكوميزدور) ‘birbirimizden geçeceğiz’.

ötüşgünüzdür (اوتوشكونوزدور) [13] ‘birbirinizden geçeceksiniz’.

ötüşgüsilerdür (اوتوشكوسيلادور) ‘birbirlerinden geçecekler’.

ötüşgülük (اوتوشكولوك) ‘birbirinden geçilecek’.

ötüşgeyler (اوتوشكايلار), **ötüşsünler** (اوتوشسونلار), [14] **ötüşdikler** (اوتوشديكلار) ‘birbirlerinden geçsinler’.

ötüşdik (اوتوشديک), **ötüşürdik** (اوتوشورديک) ‘birbirinden geçilecek, birbirinden geçtiği gibi’.

ötürmek (اوتورماک) -zammeli tā, [15] sakin rā ve kāf ile- geçişli mastar olup ‘geçirmek كذرانيدن’ demektir. ***ötgermek***’in (اوتكارماک) kısaltılmışıdır (مخفف).

oturmaḳ (اوتورماق) -ḳāf ile- ‘oturmak نشستن’. [16] ***olturmaḳ***’ın (اولتورماق) kısaltılmışıdır.

ötürmey (اوتورماى) ‘geçirmeyeyim, geçirmesin, geçirmeyesin’. Nitekim *Ḫüsrev ve Şīrīn* kitabının sonunda bahçıvanın vasfında [17] ‘geçirmesin’ anlamında şöyle der, şiir:

saçıp yüz nevʿ güldin dāne anda::
çü saçtı kām ḳoymay yana anda::

ötürmey *vaḳtıdın bir laḥẓa suyın::*
[18] *ṭamaʿ iylep bu sudın ābrūyın::*

ساچيب يوز نوع كلدين دانه اندا::
چو ساچتى كام قويماى يانه اندا::

اوتورماى وقتىدين بير لحظه سويين::
طمع ايلاب بو سودين آبرويين::

Rūmī müellifler **ötürmey**’i (اوتورماى) bu şiirde **utuzmay** (اوتوزماى) -hevvez zā’sı ile- okumuş ve ‘yenilmek, fırsatı [19] kaybetmek باختن و فرصت از دست دادن’ anlamında yazmışlar. Naşīrī de onlara uymuştur. Yanlış yapmışlar.[1035] Ayrıca [**oturmay**] ‘oturmasın, oturmayayım, oturmayasın’. Nitekim şair [20] ‘otursun’ anlamında şöyle der, şiir:

çapıştı her kişi bir sarı turmay::
yarım sāʿat turup bir dem ***oturmay****::*

[1035] BM 59v.18 **ötürmey** : LN s. 250 gerçekten de Rūmī müellif (Niyāzī) şiirin üçüncü dizesinde *ötürmey*’i *utuzmay* okumuş. Eseri hazırlayan M. Kaçalin ise *ötüzmey* olarak okumuş ve kaydetmiştir. Ayrıca bkz. BM 58v.8 *utmaḳ/g* maddesi.

چاپیشتی هر کیشی بیر ساری تورمای::

یاریم ساعت توروب بیر دم اوتورمای::

ötürmek (اوتورماک) {sigaları kāf}[1036] ve **oturmaḳ** (اوتورماق) sigaları [21] ġayın ile birinci şıktaki kurala göre türer.

[T 71v.] **ötgermek (اوتکارماک)** -sakin karaşat tā ve rā, fethalı Acem kāf'ı ile - geçişli mastar olup 'geçirmek كذرانيدن' demektir.[1037] Nitekim [22] şöyle der, şiir:

meskeniñg āḫer çü tufraġdur ni ***ötgermek*** *turur::*

medfeniñg eyvānıġa kök günbedidin irtifāʿ::

مسکنینک آخر چو توفراغدور نی اوتکارماک تورور::

مدفنینک ایوانی‌غه کوک کنبدی‌دین ارتفاع::

ötgerdi (اوتکاردی) [23] 'geçirdi/bağışladı'[1038].

ötgerdük (اوتکاردوک) 'geçirdik/bağışladık'.

ötgerür (اوتکارور), **ötgeredür** (اوتکارادور) 'geçiriyor/bağışlıyor'. Birincisine tanık olarak şiir:

niçük ḳul olmaġa min deyr [24] *pīriġa ki niçe::*

ki kemlikimni körer ***ötgerür*** *kerem birle::*

نیچوک قول اولماغامین دیر پیریغه که نیچه::

کی کملیکیمنی کورار اوتکارور کرم بیرله::

ötgerür (اوتکارور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

ötgermeydür (اوتکارمایدور) 'geçirmiyor/bağışlamıyor, [25] geçirmemiş/bağışlamamış'.

ötgergen (اوتکاران), **ötgeredürgen** (اوتکارادورکان) 'geçiren/bağışlayan, geçirmiş/bağışlamış'. Birincisine son anlamda tanık olarak şiir:

[26] *çāklar bolġan tenim ḳan laʿli vü köz dürridin::*

bülbül-i rūḥumġadur gevherler ***ötgergen*** *ḳafes::*

چاکلار بولغان تنیم قان لعلی و کوز درّی‌دین::

بلبل رحومغه دور کوهرلار اوتکارکان قفس::

Mastar anlamına da gelirler.

[27] **ötger** (اوتکار) -sakin rā ile- **ötgerü** (اوتکارو) -zammeli rā ile- **ötgergil** (اوتکارکیل) 'tekil ikinci kişi emir fiili'. Birincisine tanık olarak şiir:

Nevāyī muʿterifdür [28] *cürmiġa yā Rab sin* ***ötger*** *kim::*

[1036] T 70r.29 {sigaları kāf}: BM'de yok.

[1037] BM 59v.21 **ötgermek** : LN s. 247 *ötkerdi* 'ele geçürdi; ferāġat etdürdi'. LÇ s. 25 *ötgermek (اوتکارماک)* 'ötürmek, geçürmek, imrār icrā etmek, ezberden oḳumaḳ'.

[1038] BM 59r.21 **ötgermek** : Farsçada *gozerāniden* 'geçirmek' fiilinden türeyen *gozeşt* 'geçme/geçirme' sözü aynı zamanda 'bağışlama, affetme' anlamına da gelir. Burada verilen şiir örneklerinde de her iki anlam kullanıldığı için çeviride *geçirmek/bağışlamak* anlamlarının ikisi de verilmiştir.

kerem ehliġa lāzım ʿafvdur cürm iʿtirāfında::

نوائی معترفـدور جرمی‌غه یارب سین اوتکار کیم::

کرم اهلیغه لازم عفودور جرم اعترافیندا::

İkincisine tanık olarak şiir:

saʿy itip kiltür[29] *miniñg sarı eger ḫūd kilmese::*

allıda bī-dillikimniñg dāstānın ***ötgerü****::*

سعی ایتیب کیلتور مینینک ساری اکر خود کیلماسا::

آلیدا بیدل‌لیکیم‌نینک داستانین اوتکارو::

ötgerme (اوتکارما), ötgermegil (اوتکارماکیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

[BM 60r.1-2] ötgeriñg (اوتکارینک), ötgeriñgiz (اوتکارینکیز), ötgeriñgler (اوتکارینکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ötgermeñg (اوتکارمانک), ötgermeñgiz (اوتکارمانکیز), ötgermeñgler (اوتکارمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ötgermen (اوتکارمان), ötgermes min (اوتکارماس‌مین) ‘geçirmem/bağışlamam’.

ötgere min (اوتکارامین), ötgerür min (اوتکارورمین), ötgeredür min (اوتکارادورمین), ötgerürem (اوتکارورام) ‘geçiriyorum/bağışlıyorum’.

[3] ötgerürüm (اوتکاروروم), ötgermekim (اوتکارماکیم) ‘geçirmem/bağışlamam’.

ötgermegüm (اوتکارماکوم) ‘geçirmeyeceğim/bağışlamayacağım’.

ötgerseñg (اوتکارسانک), ötgerge sin (اوتکارکاسین), ötgergey sin (اوتکارکای‌سین) [4] ‘geçiresin/bağışlayasın’. Naṣīrī ötgergey sin’i (اوتکارکای‌سین) yanlışlıkla ‘başkasının boş zaman geçirmesini sağlamak فراغت رسانی و نوعی کنی که او فراغت کند’ olarak anlamlandırmıştır.

ötgerip (اوتکاریب), ötgeriben (اوتکاریبان), [5] ötgermiş (اوتکارمیش) ‘geçirmiş/bağışlamış’.

ötgermişeñg (اوتکارمیشانک) ‘geçirmişsin/bağışlamışsın’.

ötgermes (اوتکارماس) ‘geçirmez/bağışlamaz’. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

ötgermesi (اوتکارماسی) [6] ‘geçirmesi, geçirmezi/bağışlaması, bağışlamazı’.

ötgermedin (اوتکارمادین) ‘geçirmeden/bağışlamadan, geçirmemiş/bağışlamamış’.

ötgerip bolmas (اوتکاریب بولماس), ötgerse bolmas (اوتکارسا بولماس), ötgermek olmas (اوتکارماک اولماس) [7] ‘geçirilmez/bağışlanmaz’.

ötgere almas (اوتکارا آلماس) ‘geçiremez/bağışlayamaz’. Tanık olarak Hüseynī’den şiir:

her niçe ötgerse ḫaddin müddaʿī bī-dād u ẓulm::

[8] ***ötgere almas*** *viṣālıñg müddeʿāsıdın mini::*

هر نیجه اوتکارسا حددین مدعی بیداد و ظلم::

اوتکارا آلماس وصالینک مدّعاسی‌دین مینی::

ötgere ötgere (اوتکارا اوتکارا) ‘geçirerek’.

ötgerey (اوتکارای), **ötgereyin** (اوتکارایین) ‘geçireyim, geçire, [9] geçiresin/bağışlayayım, bağışlaya, bağışlayasın’.

ötgersek (اوتکارساک), **ötgerge biz** (اوتکارکابیز), **ötgergey biz** (اوتکارکای‌بیز), **ötgereli** (اوتکارالی), **ötgereliñg** (اوتکارالینک) ‘geçirelim/bağışlayalım’.

ötgergeli (اوتکارکالی) ‘geçirmek için, [10] geçireli/bağışlamak için, bağışlayalı’. Birinci anlamda Hüseynī’den şiir:

*laʿl irür iki lebiñg söz riştesin **ötgergeli**::*

süft irür aġzıñg [11] ki ẓāhir boldı laʿl-i nāb ara::

لعل ایرور ایکی لبینک سوز رشته‌سین اوتکارکالی::

سفت ایرور آغزینک که ظاهر بولدی لعل ناب آرا::

ötgergeç (اوتکارکاج) ‘geçirince/bağışlayınca’.

ötgergüçi (اوتکارکوجی) ‘geçirici/bağışlayıcı’.

ötgergüçe (اوتکارکوجه), **ötgergünçe** (اوتکارکونجه), [12] **ötgergençe** (اوتکارکانجه) ‘geçirene kadar, geçirdiği/geçireceği kadar/bağışlayana kadar, bağışladığı/bağışlayacağı kadar’.

ötgergüm (اوتکارکوم) ‘geçireceğim/bağışlayacağım’.

ötgergüñg (اوتکارکونک) ‘geçireceksin/bağışlayacaksın’.

ötgergüsi (اوتکارکوسی) [13] ‘geçirecek/bağışlayacak’.

ötgergülük (اوتکارکولوک) ‘geçirilecek/bağışlanacak’.

ötgergey (اوتکارکای), **ötgere** (اوتکارا), **ötgerse** (اوتکارسا), **ötgersün** (اوتکارسون), **ötgerdik** (اوتکاردیک) ‘geçire/bağışlaya’.

[14] **ötgerürdik** (اوتکاروردیک), **ötgergüdik** (اوتکارکودیک) ‘geçirilecek, geçirdiği gibi/bağışlanacak, bağışladığı gibi’.

ötgerilmek (اوتکاریلماک) -kesreli rā ve lām ile- dönüşlülük masdarı olup ‘geçirilmek/bağışlanmak کذرانیده شدن’ demektir.

[15] **ötgerilür** (اوتکاریلور) ‘geçiriliyor/bağışlanıyor’. Nitekim şöyle der, şiir:

lebiñgde cism-i żaʿīfim sözi irür ol nevʿ::

*ki rişte **ötgerilür** [16] laʿl-i āb-dār içer::*

لبینکدا جسم ضعیفیم سوزی ایرور اول نوع::

که رشته اوتکاریلور لعل آبدار ایچرا::

Fâil ve mastar anlamına da gelir.

ötgerilip (اوتکاریلیب) ‘geçirip/geçirilmiş’. Tanık olarak şiir:

biliŋ̂g müdür ki aŋ̂ga [17] *ḳızıl fūṭe bağladıŋ̂g::*

yā riştеī ki ***ötgeriliptür*** *ʿaḳīḳdin::*

بیلینک مودور که آنکا قیزیل فوطه باغلادین::

یا رشته که اوتکاریلیب‌تور عقیق‌دین::

Diğer kipler de bu şekilde lām'ın eklenmesiyle yapılır.

[18] **ötgerişmek (اوتکاریشماک)** -kesreli rā ve şīn ile- işdeşlik mastarı olup 'birlikte geçirmek باهم کذرانیدن' demektir. **ötgerişiŋ̂** (اوتکاریشینک) 'birlikte geçirin'. Tanık olarak [19] şiir:

ey cān u köŋ̂gül bir biriŋ̂izge ḳarışıŋ̂g::

ol kūy sarı raḫş-i temennā yarışıŋ̂g::

ḥāl üstide irkenim sözin ***ötgerişiŋ̂g****::*

[20] *ḥālımnı sorarġa kilmese yılbarışıŋ̂g::*

ای جان و کونکول بیربیرینکیزکا قاریشینک::

اول کوی ساری رخش تمنّا یاریشینک::

حال اوستیدا ایرکانیم سوزین اوتکاریشینک::

حالیمنی سورارغه کیلماسا بیلباریشینک::

[T 72r.] Diğer kipler de aynı şekilde şīn ile yapılır.

ötgenmek (اوتکانماک) -sakin nūn ve tā ve fethalı [21] Acem kāf'ı ile- 'taklit etmek تقلید کردن'. Ferāġī 'öne geçmek سبقت کردن', Tāliʿ Hirevī ise 'nâz etmek نازیدن' anlamına geldiğini yazmıştır. Her ikisi de yanlış yapmıştır. Rūm [diyarı] ahâlisi (Rūmiye رومیه) [22-23] ***öyünmek*** (اویونماک) derler.[1039]

ötgendi (اوتکاندی) 'taklit etti'.

ötgendük (اوتکاندوک) 'taklit ettik'.

ötgenür (اوتکانور) ve **ötgenedür** (اوتکانادور) 'taklit ediyor'. Birincisine tanık olarak şiir:

şūḫluḳ resmin aŋ̂ga taḳlīd iterler şūḫlar::

sigrimekde eyle kim uçġun çaḳınġa ***ötgenür::***

شوخلوق رسمین آنکا تقلید ایتارلار شوخلار::

سیکریماکدا ایله کیم اوچغون چاقین‌غه اوتکانور::

ötgenür (اوتکانور) [24] fâil ve mastar anlamına da gelir.

ötgenmeydür (اوتکانمایدور) 'taklit etmiyor, taklit etmemiş'.

ötgengen (اوتکانکان), **ötgenürgen** (اوتکانورکان), **ötgenedürgen** (اوتکانادورکان) 'taklit

---

[1039] BM 60r. 20 **ötgenmek** : LN s. 250 *ötkenür* 'kāf kāf-i ʿArabīdür, öykünür ve taḳlīd eyler demekdür'. LÇ s. 25 *ötgenmek (اوتکانماک)* 'imrār-ı eyyām etmek, yaşamaḳ; taḳlīd ve reḳābet etmek'. Ayrıca bkz. ED 52a **ötgün- (ötgön-)**.

[25] eden, taklit etmiş’. Mastar anlamına da gelirler.

ötgen (اوتکان), **ötgengil** (اوتکانکیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

ötgenme (اوتکانما), **ötgenmegil** (اوتکانماکیل) [26] ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’. İkincisine tanık olarak şiir:

gül çaġı gül-bang çikmek iştür ey bülbül sa͡ŋga::
ay u yıl feryād ḳılmaġnı ma͡ŋga [27] ***ötgenmegil****::*

کل چاغی کلبانک چیکماک ایشتور ای بلبل سنکا::
ای و ییل فریاد قیلماغنی منکا اوتکاتماکیل::

ötgeni͡ŋg (اوتکانینک), **ötgeni͡ŋgiz** (اوتکانینکیز), **ötgeni͡ŋgler** (اوتکانینکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ötgenme͡ŋg (اوتکانمانک), **ötgenme͡ŋgiz** (اوتکانمانکیز), **ötgenme͡ŋgler** (اوتکانمانکلار) [28] ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ötgenmen (اوتکانمان), **ötgenmes min** (اوتکانماسمین) ‘taklit etmem’.

ötgene min (اوتکانامین), **ötgenür min** (اوتکانورمین), **ötgenedür min** (اوتکانادورمین), **ötgenürem** (اوتکانورام) [29] ‘taklit ederim’.

ötgenürüm (اوتکانوروم), **ötgenmekim** (اوتکانماکیم) ‘[benim] taklit etmem’.

ötgenmegüm (اوتکانماکوم) ‘taklit etmeyeceğim’.

ötgenip (اوتکانیب), **ötgeniben** (اوتکانیبان), **ötgenmiş** (اوتکانمیش) **[BM 60v.1]** ‘taklit edip/taklit etmiş’. Birincisine tanık olarak şiir:

bī-vefādur çün cihān gülzārı ey kö͡ŋglüm ḳuşı::
bolma bir gül vālihi bülbülġa nāgeh [2] ***ötgenip****::*

بیوفادور چون جهان کلزاری ای کونکلوم قوشی::
بولما بیر کل والهی بلبلغه ناکه اوتکانیب::

ötgenmişse͡ŋg (اوتکانمیشانک) ‘taklit etmişsin’.

ötgenmes (اوتکانماس) ‘taklit etmez’. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

ötgenmesi (اوتکانماسی) [3] ‘taklit etmesi, taklit etmezi’.

ötgenmedin (اوتکانمادین) ‘taklit etmeden, taklit etmemiş’.

ötgenip bolmas (اوتکانیب بولماس), **ötgense bolmas** (اوتکانسا بولماس), **ötgenmek olmas** (اولتکانماک اولماس) [4] ‘taklit edilemez’.

ötgene almas (اوتکانا آلماس) ‘taklit edemez’.

ötgene ötgene (اوتکانا اوتکانا) ‘taklit ederek’. Tekrar edilmeden de [5] kullanılır.

ötgeney (اوتکانای), **ötgeneyin** (اوتکاناین) ‘taklit edeyim, taklit etsin, taklit edesin’.

ötgensek (اوتکانساک), **ötgenge biz** (اوتکانکابیز), **ötgengey biz** (اوتکانکایبیز), **ötgeneli** (اوتکانالی), [6] **ötgeneli͡ŋg** (اوتکانالینک) ‘taklit edelim’.

ötgengeli (اوتکانکالی) ‘taklit etmek için, taklit edeli’.

ötgengeç (اوتکانکاج) ‘taklit edince’.

[7] **ötgengüçi** (اوتکانکوجی) ‘taklit edici’.[1040]

ötgengüçe (اوتکانکوجه), **ötgengünçe** (اوتکانکونجه), **ötgengençe** (اوتکانکانجه) ‘taklit edene kadar, taklit ettiği/edeceği kadar’.

ötgengüm (اوتکانکوم) [8] ‘taklit edeceğim’.

ötgengülük (اوتکانکولوک) ‘taklit edeceksin’.

ötgengüsi (اوتکانکوسی) ‘taklit edecek’.

ötgengülük (اوتکانکولوک) ‘taklit edilecek’.

ötgengey (اوتکانکای), [9] **ötgene** (اوتکانا), **ötgense** (اوتکانسا), **ötgensün** (اوتکانسون), **ötgendik** (اوتکاندیک) ‘taklit etsin/etse’. Nitekim birincisine tanık olarak *Maḥbūbu’l-Ḳulūb’*da [10] nesir olarak şöyle der:

> *seyyid-zādeī ki levlīlarġa* ***ötgengey*** *maymun-bāzlıġ ve dük-tıraşlıġdın özgeni örgengey.*
>
> *سیدزادهٔ که لولیلار غه اوتکانکای میمونبازلیغ و دوکتراشلیغدین اوزکانی اورکانکای*

ötgengüdik (اوتکانکودیک), [11] **ötgenürdik** (اوتکانوردیک) ‘taklit edilecek, taklit ettiği/edeceği gibi’.

utġuzmaḳ/ġ (اوتغوزماق/غ) -sâkin tā ve hevvez zā ve zammeli Acem ġaynı ile- ‘rehin ve kumarda [12] kaybetmek کرو و قمار را باختن’.[1041]

utġuzdı (اوتغوزدی) ‘kaybetti’.

utġuzduḳ (اوتغوزدوک) ‘kaybettik’.

utġuzur (اوتغوزور), **utġuzadur** (اوتغوزادور) ‘kaybediyor’. **utġuzur** (اوتغوزور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

[13] **utġuzmaydur** (اوتغوزمایدور) ‘kaybetmiyor, kaybetmemiş’.

utġuzġan (اوتغوزغان), **utġuzurġan** (اوتغوزورغان) **utġuzadurġan** (اوتغوزادورغان) ‘kaybeden, kaybetmiş’. Mastar anlamına da [14] gelirler.

utġuz (اوتغوز), **utġuzġıl** (اوتغوزغیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

utġuzma (اوتغوزما), **utġuzmaġıl** (اوتغوزماغیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

utġuzuñg (اوتغوزونک),[15] **utġuzuñguz** (اوتغوزونکوز), **utġuzuñglar** (اوتغوزونکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

utġuzmañg (اوتغوزمانک), **utġuzmañgız** (اوتغوزمانکیز), **utġuzmañglar** (اوتغوزمانکلار)

[1040] BM 60v. 6 **ötgengüçi**: T 72r. *ötkeneliñg* (اوتکانالینک) ‘taklit etmek için, taklit edeli’. *ötkengeli* (اوتکانکالی) ‘taklit edince’. *ötkengeç* (اوتکانکاج) ‘taklit eden’.

[1041] BM 60v. 11 **utġuzmaḳ/ġ** : LÇ s.24 *utġuzmaḳ (اوتغوزماق)* ‘elinden düşürmek, ġaybetmek; yeŋilmek’. Krş. Az.T. *uduzmaq* (GAz. *utuzmaq*) ‘1. oyunda, yarışta, savaşta vs. mağlup olmak, basılmak, yenilmek, 2. kumarda para veya şeyini kaybetmek, elinden çıkarmak, 3. *mec.* üstünlüğünü, iyi, elverişli imkanını, hayrını veya fırsatı kaçırmak, kaybetmek, sahip olduğu veya olabileceği şeyden mahrum olmak’ (AzDİL, c. 4: 399)’.

‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

[16] **utġuzman** (اوتغوزمان), **utġuzmas min** (اوتغوزماس‌مين) ‘kaybetmem’.

utġuza min (اوتغوزامين), **utġuzur min** (اوتغوزورمين), **utġuzadur min** (اوتغوزادورمين), **utġuzuram** (اوتغوزورام) ‘kaybediyorum’.

utġuzurum (اوتغوزوروم), [17] **utġuzmaġım** (اوتغوزماغيم) ‘[benim] kaybetmem’.

utġuzmaġum (اوتغوزماغوم) ‘kaybetmeyeceğim’.

utġuzup (اوتغوزوب), **utġuzuban** (اوتغوزوبان), **utġuzmış** (اوتغوزميش) ‘kaybedip/kaybetmiş’. Nitekim *Ḥayretü’l-Ebrār*’da şöyle der, [18] birincisine tanık olarak şiir:

rind-i muḳammer dik itip lāle-şīn::
ṭāsı ara jāle bolup kaʿbeteyn::

gül ol oyunġa çü heves körgüzüp [1042] *::*
[19] *ceybidaġı* [1043] *ḫurdaların* ***utġuzup****::* [1044]

رند مُقَمِر دیک ایتیب لاله‌شین::
طاسی ارا ژاله بولوب کعبتین::

کل اول اویونغه چو هوس کورکوزوب::
جیبیداغی خرده‌لارین اوتغوزوب::

utġuzmışaŋ̂ġ (اوتغوزميشانک) ‘kaybetmişsin’.

utġuzmas (اوتغوزماس) ‘kaybetmes’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

utġuzması (اوتغوزماسی) [20] ‘kaybetmesi, keybetmezi’.

utġuzmadın (اوتغوزمادين) ‘kaybetmeden, kaybetmemiş’.

[T 73v.] **utġuzup bolmas** (اوتغوزوب بولماس), **utġuzsa bolmas** (اوتغوزسا بولماس), **utġuzmaḳ olmas** (اوتغوزماق اولماس) ‘kaybedilemez’.

[21] **{utġuza almas** (اوتغوزا الماس) ‘kaybedemez’**}**[1045].

utġuza utġuza (اوتغوزا اوتغوزا) ‘kaybederek’. Tekrar edilmeden de aynı anlamda kullanılır.

utġuzay (اوتغوزای), **utġuzayın** (اوتغوزايين) ‘kaybedeyim, kaybetsin, kaybedesin’.

utġuzsaḳ (اوتغوزساق), [22] **utġuzġa biz** (اوتغوزغابيز), **utġuzġay biz** (اوتغوزغای‌بيز), **utġuzalı** (اوتغوزالی), **utġuzalıŋ̂ġ** (اوتغوزالينک) ‘kaybedelim’.

[1042] BM 60v.18 **körgüzüp :** Metinde *közgürüp.* Bkz. BM 304r.16-17 **körgüzmek (کورکوزماک)** -sakin mühmele rā ve Acem zā’sı ve zammeli kāf ile- geçişli mastar olup ‘göstermek نمودن’ demektir.Ayrıca bkz. ÖNK *Гул ул ўюнға чу ҳавас* ***кўргузуб*** *// Жайбидағи хурдаларин ўтқузуб* (c. 7, s. 81).

[1043] BM 60v.19 **ceyb :** Ar. ‘yaka’ (DehS.).

[1044] BM 60v.18-19 *gül… utġuzup* : Bkz. ÖNK *Гул ул ўюнға чу ҳавас* ***кўргузуб*** *// Жайбидағи хурдаларин ўтқузуб* (c. 7, s. 81).

[1045] BM 60v. **{utġuza**…kaybedemez’**}:** 20 ve 21. satırların arasında aynı yazıyla daha küçük harflerle sonradan eklenmiş.

utġuzġalı (اوتغوزغالى) ‘kaybetmek için, kaybedeli’.

utġuzġaç (اوتغوزغاج) ‘kaybedince’.

[23] **utġuzġuçı** (اوتغوزغوجى) ‘kaybedici’.

utġuzġuça (اوتغوزغوجه), **utġuzġunça** (اوتغوزغونجه), **utġuzġança** (اوتغوزغانجه) ‘kaybedene kadar, kaybettiği/kaybedeceği kadar’.

utġuzġum (اوتغوزغوم) ‘kaybedeceğim’.

[24] **utġuzġuñ** (اوتغوزغونك) ‘kaybedeceksin’.

utġuzġusı (اوتغوزغوسى) ‘kaybedecek’.

utġuzġuluḳ (اوتغوزغولوق) ‘kaybedilecek’.

utġuzġay (اوتغوزغاى), **utġuza** (اوتغوزا), **utġuzsa** (اوتغوزسا), **utġuzsun** (اوتغوزسون), [25] **utġuzdik** (اوتغوزديك) ‘kaybetse/kaybetsin’.

utġuzġudik (اوتغوزغوديك), **utġuzurdik** (اوتغوزوردیک) ‘kaybedilecek, kaybettiği/kaybedeceği gibi’.

utġanmaḳ/ġ (اوتغانماق/غ) -sâkin tā ve nūn ve fethalı Acem ġaynı ile- [26] dönüşlülük mastarı olup ‘utanmak شرم كردن’ demektir.[1046]

utġandı (اوتغاندى) ‘utandı’.

utġanduḳ (اوتغاندوق) ‘utandık’.

utġanur (اوتغانور), **utġanadur** (اوتغانادور) ‘utanıyor’. [27] **utġanur** (اوتغانور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

utġanmaydur (اوتغانمايدور) ‘utanmıyor, utanmamış’.

utġanġan (اوتغاتغان), **utġanurġan** (اوتغانورغان), **utġanadurġan** (اوتغانادورغان) [28-29] ‘utanan, utanmış’. Mastar anlamına da gelirler.

utġan (اوتغان), **utġanġıl** (اوتغانغيل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

utġanma (اوتغانما), **utġanmaġıl** (اوتغانماغيل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

utġanıñ (اوتغانينك), **utġanıñġız** (اوتغانينكيز), **utġanıñġlar** (اوتغانينكلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

utġanmañ (اوتغانمانك), **utġanmañġız** (اوتغانمانكيز), **utġanmañġlar** (اوتغانمانكلار)[1047] **[BM 61r.1]** ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

utġanman (اوتغانمان), **utġanmas min** (اوتغانماس‌مين) ‘utanmam’.

utġana min (اوتغانامين), **utġanur min** (اوتغانورمين), **utġanadur min** (اوتغانادورمين), **utġanuram** (اوتغانورام) ‘utanıyorum/utanırım’.

[2] **utġanurum** (اوتغانوروم), **utġanmaġım** (اوتغانماغيم) ‘utanmam’.

utġanmaġum (اوتغانماغوم) ‘utanmayacağım’.

[1046] BM 60v.25 **utġanmaḳ/ġ** : LÇ s.24 *utġanmaḳ (اوتغانماق)* ‘utanmaḳ, ḥicāb-ı şerm, ḥayā etmek’.
[1047] BM 60v.29 **utġanmañġlar** : T 73v. *utġanmañġız* (اوتغانمانكيز).

utġanıp (اوتغانیب), **utġanıban** (اوتغانیبان), **utġanmış** (اوتغانمیش) ‘utanıp/utanmış’. [3] Birincisine tanık olarak Luṭfî’den şiir:

yār irni bile ḳılmañgız ey ḳand u şeker lāf::

*çün āb-i ḥayāt **utġanıp** andın yaşunuptur*[1048]*::*

یار ایرنی بیله قیلمانکیز ای قند و شکر لاف::

چون آب حیات اوتغانیب آندین یاشونوب‌تور::

utġanmışañg (اوتغانمیشانک) [4] ‘utanmışsın’.

utġanmas (اوتغاماس) ‘utanmaz’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

utġanması (اوتغاماسی) ‘utanması, utanmazı’.

utġanmadın (اوتغامادین) ‘utanmadan, [5] utanmamış’.

utġanıp bolmas (اوتغانیب بولماس), **utġansa bolmas** (اوتغانسا بولماس), **utġanmaḳ olmas** (اوتغاماق اولماس) ‘utanılmaz’.

utġana almas (اوتغانا الماس) ‘utanamaz’.

[6] **utġana utġana** (اوتغانا اوتغانا) ‘utanarak’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

utġanay (اوتغانای), **utġanayın** (اوتغانایین) ‘utanayım, utansın, utanasın’.

utġansaḳ (اوتغانساق), **utġanalı** (اوتغانالی), [7] **utġanalıñg** (اوتغانالینک) ‘utanalım’.

utġanġalı (اوتغانغالی) ‘utanmak için, utanalı’.

utġanġaç (اوتغانغاج) ‘utanınca’.

utġanġuçı (اوتغانغوجی) ‘utanan’.

[8] **utġanġuça** (اوتغانغوجه), **utġanġunça** (اوتغانغونجه), **utġanġança** (اوتغانغانجه) ‘utanana kadar, utandığı/utanacağı kadar’.

utġanġum (اوتغانغوم) ‘utanacağım’.

utġanġusı (اوتغانغوسی) ‘utanacak’.

[9] **utġanġuluḳ** (اوتغانغولوق) ‘utanılacak’.

utġanġay (اوتغانغای), **utġana** (اوتغانا), **utġansa** (اوتغانسا), **utġansun** (اوتغانسون), **utġandik** (اوتغاندیک) ‘utana’.

utġanġudik (اوتغانغودیک), [10] **utġanurdik** (اوتغانوردیک) ‘utanılacak, utandığı/utanacağı gibi’.

ötemek (اوتاماک) -fethalı tā ve uzun elifle (الف کشیده)- ‘ödemek/edâ etmek ادا کردن’.

ötedi (اوتادی) ‘ödedi’.

[11] **ötedük** (اوتادوک) ‘ödedik’.

öter (اوتار), **öteydür** (اوتایدور) ‘öder/ödüyor’. **öter** (اوتار) ‘geçer’ ve Rūmī Türkçesinde ‘öter’ anlamına da gelir. Bu anlamda [12] **ötmek** (اوتماک)

[1048] BM 61r.3 **yaşunuptur** : PdC s. 42 *yaşunup dur (یاشونوب دور).*

mastarındandır. Nitekim zikredildi. Fâil ve mastar anlamı da ifâde eder.

ötemeydür (اوتامایدور) ‘ödemiyor, ödememiş’.

[13-14] **öte** (اوتا), **ötegil** (اوتاکیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

öteme (اوتاما), **ötemegil** (اوتاماکیل) ‘olumsuz ikinci kişi emir fiili’.

öteŋ (اوتانک), **öteŋgiz** (اوتانکیز), **öteŋgler** (اوتانکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ötemeŋ (اوتامانک), **ötemeŋgiz** (اوتامانکیز), **ötemeŋgler** (اوتامانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ötemen (اوتامان), **ötemes min** (اوتاماس‌مین) ‘ödemem’.

ötey min (اوتای‌مین), **öter min** (اوتارمین), [15] **öteydür min** (اوتایدورمین), **öterem** (اوتارام) ‘öderim’.

öter min (اوتارمین) ve **öterem** (اوتارام) ‘geçerim’ ve Rūmī Türkçesinde ‘öterim’ anlamına gelir.

öterim (اوتاریم), [16] **ötemekim** (اوتاماکیم) ‘ödemem’. **öterim** (اوتاریم) ‘geçmem’ anlamı da ifâde eder.

ötemegüm (اوتاماکوم) ‘öedemeyeceğim’.

ötep (اوتاب), **öteben** (اوتابان), **ötemiş** (اوتامیش) ‘ödeyip/ödemiş’.

[17] **ötemişeŋ** (اوتامیشانک) ödemişsin’.

ötemes (اوتاماس) ‘ödemez’. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

ötemesi (اوتاماسی) ‘öedemesi, ödemezi’.

ötemedin (اوتامادین) [18] ‘ödemeden, ödememiş’.

ötep bolmas (اوتاب بولماس), **ötese bolmas** (اوتاسا بولماس), **ötemek olmas** (اوتاماک اولماس) [T 74r.] ‘ödenmez’.

ötey almas (اوتای آلماس) ‘ödeyemez’.

öte (اوتا), [19] **öteyü** (اوتایو), **öte öte** (اوتا اوتا) ‘ödeyerek’.[1049] Tekrar edilmeden de kullanılır.

ötey (اوتای), **öteyin** (اوتایین) ‘ödeyeyim, ödesin, ödeyesin’.

ötesek (اوتاساک), **ötege biz** (اوتاکابیز), [20] **ötegey biz** (اوتاکای‌بیز), **öteli** (اوتالی), **öteliŋ** (اوتالینک) ‘ödeyelim’.

ötegeli (اوتاکالی) ‘ödemek için, ödeyeli’.

ötegeç (اوتاکاج) ‘ödeyince’.

ötegüçi (اوتاکوجی) [21] ‘ödeyici’.

ötegüçe (اوتاکوجه), **ötegünçe** (اوتاکونجه), **ötegençe** (اوتاکانجه) ‘ödeyene kadar,

[1049] BM 61r.18-19 : Bu sıradaki **öteyü** dışındakiler Rumi **öt-** ‘ötmek’ fiili içindir. Hem bağlı olduğu madde başına, hem **öteyü** çekimine hem de verilen anlama bakarak **öte**, **ötey** olarak, **öte öte** ise, **ötey ötey** olarak düzeltilmelidir.

ödediği/ödeyeceği kadar’.

ötegüm (اوتاکوم) ‘ödeyeceğim’.

ötegüŋ (اوتاکونک) ‘ödeyeceksin’.

[22] **ötegüsi** (اوتاکوسی) ‘ödeyecek’.

ötegülük (اوتاکولوک) ‘ödenecek’.

ötegey (اوتاکای), **ötese** (اوتاسا), **ötesün** (اوتاسون), **ötedik** (اوتادیک) ‘ödese/ödesin’.

ötegüdik (اوتاکودیک), **ötedik** (اوتادیک) [23] ‘ödenecek, ödediği/ödeyeceği gibi’.

öterdik (اوتاردیک) ‘geçecek, geçtiği/geçeceği gibi’ anlamına da gelir. Bu anlamda **ötemek** (اوتماک) mastarıyla ortaktır.

[24] **ötelmek (اوتالماک)** -lām ile- dönüşlülük mastarı olup ‘ödenmek/eda edilmek/yerine getirilmek ادا شدن’ demektir. Nitekim *Tārīḫ-i Babürī*’de şöyle zikredilmiştir:

ʿīd namāzı [25] *Gümel Rūdiniŋ* [1050] *yaḳasıda* ***öteldi***.[1051]

عید نمازی کومل رودی‌نینک یقاسیدا اوتالدی

ötelgen (اوتالکان) ‘ödenen/edâ edilen’. Nitekim *Nesāyimü’l-Maḥabbe*’de Ali bin Sehl İṣfahānī’nin zikrinde [26] ‘edâ edilmiş’ anlamında şöyle der:

hemişe köŋlide ol borç tefriḳası irdi Mekkege yitgeç borcını ***ötelgen*** *taptı ve köŋli tindi.*

همیشه کونکلیدا اول بورج تفرقه‌سی ایردی مکه‌کا یتکاج بورجینی اوتالکان تاپتی و کونکلی تیندی

[27] Mastar anlamına da gelir. Diğer kipler de birinci şıktaki gibi bu şekilde lām eklenerek yapılır.

otlamaḳ/ġ (اوتلاماق/غ) iki anlamı var. Birincisi [28] ‘ateşlemek ve yakmak آتش زدن و سوزاندن’. İkincisi ‘otlamak چریدن’.[1052]

otladı (اوتلادی) ‘yaktı, otladı’.

otladuḳ (اوتلادوق) ‘yaktık, otladık’.

otlar (اوتلار), **otlaydur** (اوتلایدور) ‘yakar/yakıyor, [29] otlar/otluyor’. Nitekim *Lisānü’l-ṭayr*’da ulağını Allah’a emanet edip harâbede yatan bir mecnunun hikâyesinde şöyle der, [BM 61v.1] ikincisine ikinci anlamda tanık olarak şiir:

merkebin kördi ki ***otlaydur*** *turup::*

ḫār u ḫasġa her ṭaraf aġzın urup::

[1050] BM 61r.25 **Gümel Rūdı :** BN (Şen 1993: 236): *Gūmal* ırmağı Afganistan’ın Humbur Hule sıra dağlarındaki Sarvandi yakınlarında doğup Pakistan’a giderken Domandi yakınlarında Gundur ırmağıyla birleşir. Daha Sonra Vana Toi ve Zhob ırmaklarıyla birleşen Gumal ırmağı, Dera İsmail Han’ın hemen güneyinde İndus (Sind) ırmağına katılır. Uzunluğu 240 km’dir.

[1051] BM 61r.24-25 ʿid ….**öteldi :** Krş. BN 150a 8-9 *ʿīd namāzını Gumal Rūdınıŋ yaḳasıda* ***öteldi*** (Şen 1993: 34)

[1052] BM 61r.27 **otlamaḳ/ġ** : LÇ s.25 *otlamaḳ (اوتلاماق)* ‘ateş yaḳmaḳ, ateş urmaḳ, alavlamaḳ, ṭutışdırmaḳ, ateşlamaḳ’; *otlamaḳ (اوتلاماق)* ve *otġarmaḳ (اوتغارماق)* ‘irʿā ve raʿī etmek, çerā etdirmek’.

otlar (اوتلار) fâil ve mastar anlamına [2] da gelir.

otlamaydur (اوتلامایدور) ‘yakmıyor, yakmamış/otlamıyor, otlamamış’.

otlaġan (اوتلاغان), **otlarġan** (اوتلارغان), **otlaydurġan** (اوتلایدورغان) ‘yakan, yakmış/[3] otlayan, otlamış’. Mastar anlamına da gelirler.

otla (اوتلا), **otlaġıl** (اوتلاغیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

otlama (اوتلاما), **otlamaġıl** (اوتلاماغیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

otlaŋg (اوتلانک), [4] **otlaŋgız** (اوتلانکیز), **otlaŋglar** (اوتلانکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

otlamaŋg (اوتلامانک), **otlamaŋgız** (اوتلامانکیز), **otlamaŋglar** (اوتلامانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

otlaman (اوتلامانک), **otlamas min** (اوتلاماس‌مین), [5] ‘yakmam, otlamam’.

otlay min (اوتلای‌مین), **otlar min** (اوتلارمین), **otlaydur min** (اوتلایدورمین), **otlaram** (اوتلارام) ‘yakarım, otlarım’.

otlarım (اوتلاریم), **otlamaġım** (اوتلاماغیم) ‘yakmam, otlamam’.

[6] **otlamaġum** (اوتلاماغوم) ‘yakmayacağım, otlamayacağım’.

otlap (اوتلاب), **otlaban** (اوتلابان), **otlamış** (اوتلامیش) ‘yakıp/yakmış, otlayıp/otlamış’.

otlamışaŋg (اوتلامیشانک) ‘yakmışsın, otlamışsın’.

[7] **otlamadın** (اوتلامادین) ‘yakmadan/yakmamış, otlamadan/otlamamış’.

otlamas (اوتلاماس) ‘yakmaz, otlamaz’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

[8] **otlaması** (اوتلاماسی) ‘yakması/yakmazı, otlaması/otlamazı’.

otlap bolmas (اوتلاب بولماس), **otlasa bolmas** (اوتلاسا بولماس), **otlamaḳ olmas** (اوتلاماق اولماس) ‘yakılmaz, [9] otlanmaz’.

otlay almas (اوتلای آلماس) ‘yakamaz, otlayamaz’.

otlayu (اوتلایو), **otlay otlay** (اوتلای اوتلای) ‘yakarak, otlayarak’. tekrar edilmeden de [10] aynı anlamda kullanılır.

otlay (اوتلای), **otlayın** (اوتلایین) ‘yakayım, yaka, yakasın / otlayayım, otlaya, otlayasın’.

otlasaḳ (اوتلاساق), **otlaġa biz** (اوتلاغابیز), **otlaġay biz** (اوتلاغای‌بیز), [11] **otlalı** (اوتلالی), **otlalıŋg** (اوتلالینک) ‘yakalım, otlayalım’.

otlaġalı (اوتلاغالی) ‘yakmak için, yakalı / otlamak için, otlayalı’.

otlaġaç (اوتلاغالی) [12] ‘yakınca, otlayınca’.

otlaġuçı (اوتلاغوجی), ‘yakıcı, otlayıcı’.

otlaġuça (اوتلاغوجه), **otlaġunça** (اوتلاغونجه), **otlaġança** (اوتلاغانجه) ‘yakana kadar, [13]

yaktığı/yakacağı kadar // otlayana kadar, otladığı/otlayacağı kadar’.

otlaġum (اوتلاغوم) ‘yakacağım, otlayacağım’.

otlaġuñg (اوتلاغونک) ‘yakacaksın.

[14] **otlaġusı** (اوتلاغوسی) ‘yakacak, otlayacak’.

otlaġuluḳ (اوتلاغولوق) ‘yakılacak, otlanacak’.

otlaġay (اوتلاغای), **otlasa** (اوتلاسا), **otlasun** (اوتلاسون), [15] **otladik** (اوتلادیک) ‘yaka/yaksa, otlaya/otlasa’.

otlaġudik (اوتلاغودیک), **otlardik** (اوتلاردیک) ‘yakılacak, yalıldığı/yakılacağı gibi // otlanacak, otlandığı/otlanacağı gibi’.

[16] **otlatmaḳ/ġ (اوتلاتماق/غ)**[1053] -tā ile- geçişli mastar olup ‘yaktırmak, otlatmak احراق فرمودن و چرانیدن’ demektir. Sigaları [T 75v.] da birinci şıktaki kurala göre karaşat tā’nın eklenmesiyle yapılır.

{**otlanmaḳ/ġ (اوتلانماق/غ)** -nūn ile- dönüşlülük masdarı olup ‘yakılmak, otlanmak آتش درکرفتن و چریده شدن’ demektir. Kipleri de kurala göre nūn eklenerek yapılır.}[1054]

[17] **ötünmek (اوتونماک)** -zammeli tā ve sâkin nūn ile- ‘yalvarmak التماس کردن’.[1055]

ötündi (اوتوندی) ‘yalvardı’.

ötündük (اوتوندوک) ‘yalvardık’.

ötünür (اوتونور), [18] **ötünedür** (اوتونادور) ‘yalvarır/yalvarıyor’. **ötünür** (اوتونور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

ötünmeydür (اوتونمایدور) ‘yalvarmıyor, yalvarmamış’.

ötüngen (اوتونکان), [19] **ötünürgen** (اوتونورکان), **ötünedürgen** (اوتونادورکان) ‘yalvaran, yalvarmış’. Mastar anlamı da ifâde eder.

ötün (اوتون), **ötüngil** (اوتونکیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’. [20] Oduna da ***otun*** (اوتون) denir. Nitekim zikredilecektir.

ötünme (اوتونما), **ötünmegil** (اوتونماکیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

ötünüñg (اوتونونک), **ötünüñgüz** (اوتونونکوز), [21] **ötünüñgler** (اوتونونکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ötünmeñg (اوتونمانک), **ötünmeñgiz** (اوتونمانکیز), **ötünmeñgler** (اوتونمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ötünmen (اوتونمان), **ötünmes min** (اوتونماسمین) [22] ‘yalvarmam’.

ötüneyin (اوتونایین), **ötünür min** (اوتونورمین), **ötünedür min** (اوتونادورمین), **ötünürem** (اوتونورام) ‘yalvarıyorum’.

[1053] BM 61v.16 **olatmaḳ/ġ** (اولاتماق/غ): T 74r.29 *ötletmek (اوتلاتماک).*

[1054] BM 61v. {**otlanmaḳ/ġ**… yapılır.} 16-17. satırlar arasında küçük harflerle yazılmıştır.

[1055] BM 61.17 **ötünmek** : LÇ s. 5 *ötün (اُتون)* ‘bil-vāsıṭa ʿafv olunmaḳ, ḳabūl-i ṣafaḥ صفح’.

ötünürüm (اوتونوروم), **ötünmekim** (اوتونماکیم) ‘yalvarmam’.

ötünmegüm (اوتونماکوم) [23] ‘yalvarmayacağım’.

ötünüp (اوتونوب), **ötünüben** (اوتونوبان), **ötünmiş** (اوتونمیش) ‘yalvarıp/yalvarmış’.

ötünmişeñg (اوتونمیشانک) ‘yalvarmışsın’.

ötünmes (اوتونماس) ‘yalvarmaz’. [24] Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

ötünmesi (اوتونماسی) ‘yalvarması, yalvarmazı’.

ötünmedin (اوتونمادین) ‘yalvarmadan, yalvarmamış’.

ötünüp bolmas (اوتونوب بولماس), [25] **ötünse bolmas** (اوتونسا بولماس), **ötünmek olmas** (اوتونماک اولماس) ‘yalvarılmaz’.

ötüne almas (اوتونا آلماس) ‘yalvaramaz’.

ötüne ötüne (اوتونا اوتونا) ‘yalvararak’. [26-27] Tekrar edilmeden de aynı anlamda kullanılır.

ötüney (اوتونای), **ötüneyin** (اوتونایین) ‘yalvarayım, yalvarsın, yalvarasın’.

ötünsek (اوتونساک), **ötünge biz** (اوتونکابیز), **ötüngey biz** (اوتونکایبیز), **ötüneli** (اوتونالی), **ötüneliñg** (اوتونالینک) ‘yalvaralım’.

ötüngeli (اوتونکالی) ‘yalvarmak için, yalvaralı’.

ötüngeç (اوتونکاج) ‘yalvarınca’.

[28] **ötüngüçi** (اوتونکوجی) ‘yalvarıcı’.

ötüngüçe (اوتونکوجه), **ötüngünçe** (اوتونکونجه), **ötüngençe** (اوتونکانجه) ‘yalvarana kadar, yalvardığı/yalvaracağı kadar’.

ötüngüm (اوتونکوم) ‘yalvaracağım’.

[29] **ötüngüñg** (اوتونکونک) ‘yalvaracaksın’.

ötüngüsi (اوتونکوسی) ‘yalvaracak’.

ötüngülük (اوتونکولوک) ‘yalvarılacak’.

ötüngey (اوتونکای), **ötünsün** (اوتونسون), **ötündik** (اوتوندیک) [BM 62r.1-2] ‘yalvarsın’.

ötüngüdik (اوتونکودیک) ve **ötünürdik** (اوتونوردیک) ‘yalvarılacak, yalvardığı gibi’.

İsimler (Cevāmid):

ot/öt/ut (اوت) yedi anlam ifâde eder. Birincisi ‘ateş için cins adıdır اسم جنس است از برای آتش’. Nitekim şöyle der, şiir:

ḫarman-i ruḫsārıġa saldı mey-i gül-nārı ***ot****::*

iyle kim gül ḫarmanıġa āteşin ruḫsārı ***ot****::*

خرمن رخساریغه سالدی می کلناری اوت::

ایله کیم کل خرمنی‌غه اتشین رخساری اوت::

İkincisi ‘ot, bitki علف و کیاه’ demektir. [3-5] Üçüncüsü Rūmī Türkçesinde

‘hamamotu’na (نوره) denir. Dördüncüsü ‘ilaç ve müshiller دوا و مسهلات’e derler. Beşincisi ‘zehir زهر’ demektir. Ona Arapçada “سم” denir. Altıncısı [**öt-**] ‘geçmek كذشتن’ fiilinin emir biçimidir. Yedincisi ‘ötmek, okumak سراییدن و خوانندکی کردن’ fiilinin emir şeklidir. Zammenin işbâsıyla [**ut-**] da iki anlama gelir. Birincisi ‘kumar ve rehinde kazanmak fiilinin emir biçimi امر است از بردن قمار و کرو’. İkincisi ‘mahsullerin salkımı ve hayvanların başlarını ateşe tutma fiilinin emir şekli از خوشه حاصل و کله حیوانات را به آتش کرفتن’. Nitekim zikredildi. Hintçede ise ‘deve شتر’ye denir.

öte (اوتا) -fethalı yā ve uzun elifle (الف کشیده)- [6] Rūmī Türkçesinde iki yerde kullanılır. Birincisi, **öte yaḳa** (اوتایقا), **öte yan** (اوتایان) ‘öbür taraf, öbür yan آنطرف و آنسو’. İkincisi, **öteki kün** (اوتاکی کون) [7] ‘geçen gün روز کذشته’. **öteridin beri** (اوتاریدین بری) ‘geçmişten şimdiye از سابق تا حال’. Ayrıca **öte öte** (اوتا اوتا) ‘geçerek, öterek/okuyarak کذران کذران و خوانندکی کنان’. Nitekim [8] **ötmek** (اوتماک) mastarı kısmında zikredildi.

otaçı (اوتاچی) ‘yaylak ییلاق’. [1056]

Otaçı Ḫıṭāy (اوتاچی خطای) ‘Özbekiye’de bir uruğun/tayfanın adı نام اوروغی است از اوزبکیه’.[1057]

otaġ (اوتاغ) ve **otaḳ (اوتاق)** ‘oturma mekanı سرای نشیمن’. [9] Rūm [diyarı] ahalisi (Rūmiye رومیه) kısaltarak ***oda*** (اودا) der.

otaġa (اوتاغه) ‘genellikle kuş tüyü, özellikle cesâret ve pehlivanlık belirtisi olarak [10] savaş günü başa takılan tüy پر طیور را کویند عموما و پری را که بعلامت شجاعت و پهلوانی در روز جنک بر سر زنند خصوصا’.[1058] Nitekim her iki anlamı da içerecek şekilde şöyle der, şiir:

ḳıldı oḳar[1059] ***otaġa****sın ol ḳātil-i şücāʿ::*

[11] *ḫurşīd-i ʿārıżıġa hemānā ḫaṭ-ı şuʿāʿ::*

قیلدی اوقار اوتاغه‌سین اول قاتل شجاع::

خورشید عارضیغه همانا خط شعاع ::

[1056] BM 62r.8 **otaçı** : HA 12b/9 *otacı* ‘yayla’; FK *otacı* 692 ‘yaylak, otlak’.

[1057] BM 62r.7 **Otaçı Ḫıṭāy** : **Otarçı** için eksik yazım. FK 692 *Otaçı Ḫaṭāy* ‘Özbekiyye boylarından birinin adı’; LÇ s. 24 *Otarcı (اوتارجی)* ‘ṭavāyif-i Özbekiye’den bir ḳabile ismidir’. Ayrıca bkz. Derogar 1399: 113 *Otarçı.*

[1058] BM 62r.9 **otaġa** : LÇ s. 24 *otaġa (اوتاغه)* ‘tāc; muḥārebe eṣnāsında başa naṣb etdikleri tük ve cīğa’. Sözcük Çingizli dönemi Mo. alıntılamalardır. Bkz. Lessing 625a **otuɣa(n) / otɣo** ‘Spray or plume of peacockk feathers worn on official hats as ingignia of office or rank under Manchus’, ME Poppe ayrıca Bkz. TMEN I, 7 **otaɣa** (اوتغه ~ اتاقه) ‘Pfauenfeder an der Mütze als Würdenzeichen’ ← wmmo. (YOMo.) ***otaġa*** id.

[1059] BM 62r.10 **oḳar :** Bkz. BM 77v.25 **oḳar** ‘Farsçada کلنک denilen bir kuştur. Saçını başlığa ve tolgaya takarlar’. Bu madde başının tanık beyti yukarıdaki ile yanıdır.

ötek (اوتاک) ‘ödeme ادا’ demektir.

otçı (اوتچی) -sâkin tā ve kesreli Acem cīm’i ile- Rūmī Türkçesinde ‘tabip, cerrah طبیب و جراح’. [12] Farsçada ona بزشک denir.

otraḳ (اوتراق) Rūmī Türkçesinde ‘yırtıcı kuşların meskeni نشیمن قوش’ne denir.[1060]

utru (اوترو) -sâkin tā ve zammeli karaşat rā ile- ‘karşı, karşılık مقابل و برابر’. [13] Tanık olarak şiir:

*ni nāzik ḫūy irür kim iylemiş **utru**da yüz düşnām::*

gedāī kim anıñg zülf ü köz ü ḳaddın duʿā ḳılmış::

نی نازک خوی ایرور کیم ایلامیش اوترودا یوز دشنام::

گدائی کیم انینک زلف و کوز و قدین دعا قیلمیش::

[14] **ötrük (اوتروک)** ‘yalan دروغ’. [T 76r.]

ötrükgine (دروغک) ‘küçük yalan/yalancık’.[1061] Nitekim şöyle der, şiir:

cevr ile tehdīd-i bī-dillerġa barı [15] *çıngına::*

*mihr ile her vaʿde kim ḳıldı barı **ötrükgine**::*

جور ایله تهدید بیدللارغه باری چین غینه::

مهر ایله هر وعده کیم قیلدی باری اوتروک کینه::

ötgür (اوتکور) iki anlam ifâde eder. Birincisi ‘hızlı, çabuk تند و تیز’. İkincisi ‘yaygın, geçen رایج و کذرنده’.[1062]

[16] **ötgün (اوتکون)** -sâkin tā ve nūn ve zammeli Acem kāf’ı ile- iki anlama gelir. Birincisi ‘geçen şey/geçmekte olan کذرنده’.[1063] İkincisi ‘bir tür ok یکنوع پیکان’. Nitekim ihâm yoluyla şöyle der, [17] şiir:

tīr-i bārān-ı ġamıñg cān u köñgüldin ötti::

*Allah Allah ni belā bu yaġın irmiş **ötgün**::*

تیر باران غمینک جان و کونکولدین اوتتی::

الله الله نی بلا بو یاغین ایرمیش اوتکون::

Bir başka şiir:

tīr-i bārān-i [18] *firāḳ aḥbāb cānıdın öter::*

*hīç yamġur mundın āyā **ötgün** olġay-mu ikin::*

تیر باران فراق احباب جانیدین اوتار::

هیچ یامغور موندین آیا اوتکون اولغایمو ایکین::

[1060] BM 62r.12 **otraḳ : < oturaḳ**. Bkz. LÇ s. 24 *otraḳ (اوتراق)* ‘maḥall-i iḳāmet, oturacaḳ yer, menzil, nişimen, ārāmgāh; mutaḳāʿid’.

[1061] BM 62r.14 **ötrük** : LN s. 252 *ötrük* ‘yalan söz’; *ötrükgine* ‘taşğir ile yalancıḳ demekdür’. LÇ s. 24 *ötrük (اوتروک)* ‘yalan, kiẕb, erācīf’.

[1062] BM 62r.15 **ötgür** : LÇ s. 25 *ötgür (اوتکور)* ‘ḥadīd, şedīd, geçici, serīʿ, ḳāṭiʿ, keskin, tez’.

[1063] BM 62r.16 **ötgün** : LN s. 246 *ötkün* ‘sirāyet eyleyüp eṣer eyleyen ve geçen’.

ötgünçi (اوتکونچی) ‘yoldan geçen راهگذر’.[1064] Nitekim [19] *Leylī ve Mecnūn*’da Mecnūn’un Leylī’nin köpeğiyle görüşmesi konusunda şöyle der, şiir:

bu nükteler iyleben[1065] *şümāre::*

***ötgünçi**ler iyleben neẓāre::*[1066]

بو نکته‌لار ایلابان شماره::

اوتکونچی‌لار ایلابان نظاره::

ötege (اوتکه) [20] -fethalı tā ve Acem kāf’ı ile- Moġol lügatinde ‘ayı خرس’.[1067] Arapçada “دبّ” denir.

ötleş ötleş (اوتلاش اوتلاش) ‘kat kat/ iç içe تو بر تو’.[1068] Nitekim şöyle der, şiir:

[21] *hicr yüz **ötleş** yılan zindānıġa salmış mini::*

beyle meclisdin ḳutulmaḳ iḥtimālin sormaġıl::

هجر یوز اوتلاش یلان زندانیغه سالمیش مینی::

بیله مجلس‌دین قوتولماق احتمالین سورماغیل::

Yine aynı anlamda şöyle buyurur, şiir:

[22] *ġam u derd zindānı içre kön͡gülge::*

*tüşüp **ötleş ötleş** giriftārlıġlar*[1069] *::*

غم و درد زندانی ایچرا کونکولکا::

توشوب اوتلاش اوتلاش گرفتارلیغلار::

Ṭāliʿ Hirevī **ötleş ötleş**’i (اوتلاش) ‘ateşli آتشین آتشین’ [23] ateşli olarak anlamlandırmış ve zikredilen şiiri tanık olarak getirmiştir. Naṣīrī de ona uymuştur. Her ikisi de hata yapmıştır. Ayrıca *Tārīḫ-i Enbiyā*’da [24] Belḳīs Tahtını Çağırma konusunda şöyle der:

*yana bir cin didi kim köz yumup açġunça kiltürey ve ol taḫtnı Belḳīs meyyiti **ötleş** [25] öy içinde ḳoyup barçasın muḳaffel ḳılıp irdi.*

یانا بیرجن دیدی کیم کوز یوموب آچغونجه کیلتورای و اول تختنی بلقیس میّتی اوتلاش اوی ایچیندا قویوب بارجاسین مقفل قیلیب ایردی

otlaġ (اوتلاغ) ve **otlaḳ (اوتلاق)** ‘otlak علفزار’.

[1064] BM 62r.18 **ötgünçi** : LÇ s.25 *ötgünci (اوتکونجی)* ‘yol geçen ʿābir, revende’.

[1065] BM 62r.19 **iyleben** : Krş. ÖNK c. 7, s. 197 **ул қилиб**; LM, Çelik 1996: 240, 2146 **ol ḳılıp.**

[1066] BM 62r.19 *bu… neẓāre* : Bu beyit BM 8r.8’de verilmiştir. Beyti krş. ÖNK *Бу нукталар* ***ул қилиб*** *шумора, Ўткунчилар айлабон назора* (c. 7, s. 197); LM, TDK yay. *bu nükteler ol ḳılıp şümāre // ötkünçiler ėyleben neẓāre* (Çelik 1996: 240, 2146).

[1067] BM 62r.19 **ötege** : LÇ s.25 *ötege (اوتکه)* ‘ḫirs, dübb, ayu, ayıḳ’.

[1068] BM 62r.20 **ötleş ötleş :** LN s. 255 *ötleş ötleş* ‘ḳat ḳat ve pey-ā-pey demekdür’. LÇ s. 25 *ötleş (اوتلاش)* ‘ṭaraf, yan, ḳısm, ḳıṭʿa, ṭabaḳa, mertebe, az az, endek endek’; PdC s. 44 *ötleş (اوتلاش)* ‘partie: côt’: ’tage; peu à peu’; BL *ötleş/otlaş (اوتلاش)* -zamme ile- ‘ateşli اتشین’, *ötleş/otlaş ötleş/otlaş* ‘ateşli ateşli’, şiir: *ġam u derd zindānı içre kön͡gülge* [nüshada *kötlüge*] / *tüşüp ötleş/otlaş giriftārlıġ.*

[1069] BM 62r.22 **giriftārlıġlar** : LÇ s.25 *giriftārlıġ*

otluġ (اوتلوغ) ve **otluk (اوتلوق)** iki anlama gelir. [26] Birincisi ‘otu, bitkisi bol olan yer مکانی را گویند که گیاه و علف بسیار داشته باشد’. İkincisi ‘ateşli, ateş olan yer و آتشین آتشناک’.[1070] Tanık olarak şiir:

[27] *ey Nevāyī hicr **otluġ** deşti içre aŋ̄ladım::*

anı kim dirler seferdin ḳıṭ‘aī irmiş sefer::

ای نوائی هجر اوتلوغ دشتی ایچرا آنکلادیم::

انی کیم دیرلار سفردین قطعهٔ ایرمیش سفر::

ötlügen (اتلوکان) -sâkin tā ve nūn ve zammeli lām [28] ve fethalı Acem kāf’ı ile- ‘beyaz benleri olan güzel sesli siyah bir kuş پرنده‌ایست سیاه و خوش آواز که خالهای سفید دارد’. Farsçada ona سار ve سارنک denir.[1071]

ütelgü (اوتلکو) -fethalı tā ve [29] sâkin lām ve zammeli Acem kāf’ı ile- ‘bir av kuşunun adı نام پرنده‌ایست شکاری’.[1072] Farsçada چرخ ve Arapçada صقر denir.

ötmek (اوتماک) [BM 62v.1] ‘yağsız ekmek نان بی‌روغن’. Nitekim *Ḥayretü’l-Ebrār*’da kanatın vasfında şöyle der, şiir:

*kim ḳuruḳ **ötmek** suġa toġrap yisün::*

[2] *ḳurṣ-ı ḫūr u* [1073] *çeşme-yi ḥayvān disün::*

کیم قوروق اوتماک سوغه توغراب ییسون::

قرص خور و چشمهٔ حیوان دیسون::

Rūm [diyarı] ahalisi (Rūmiye رومیه) ona ***etmek*** (اتمک) -fethalı elifle- derler. Türevlerinin anlamı ise mastarlar kısmında [3] belirtildiği gibidir.

ötmekçi (اوتماکچی) ‘ekmekçi خبّاز’. Nitekim *Maḥbūbu’l-Ḳulūb*’un 31’inci bölümünde çiftçinin vasfında şöyle der:

ötmekçi [4] *tenūrı andın ḳızıḳ ve ġalāf bāzārı andın ısıḳ*

اوتماکجی تنوری آندین قیزیق و غلاف بازاری آندین ایسیق

[1070] BM 62r.25 **otluġ** ve **otluḳ:** LÇ s.25 *otluġ (اوتلوغ)* ‘çerāgāh; ‘alevlenmiş, ateşli, ateşin’, Āgehī’den şiir: *cānım örtendi siniŋ̄ otluġ cemālıŋ̄ı körüp / köŋ̄lüm içre tüşdi ot ruḫsār-ı alıŋ̄ı körüp*’.

[1071] BM 62r.27 **ötlügen** : Fakat LÇ s. 25 *ötlügeni (اوتلوکانی)* ‘se-berge [üç yapraklı] denilen giyāh [bitki] ismidir; yürünce’.

[1072] BM 62r.28 **ütelgü** : LÇ s. 25 *ötelgü (اوتلکو)* ‘bir nev‘ şikār ḳuşı, kerkes, uşaḳ ḳapan’. Krş. BM 95v. 11 **itelgü (ایتالکو)** ‘bir [tür] av kuşu پرنده‌ایست شکاری’. Ona Farsçada چرخ ve Arapçada صقر derler. Yeni Farsçada tanıklanmış Türkçe ve Moğolca alıntılar arasındadır (TMEN I, 62). Doerfer YOMo. **itälgü** üzerinden geçtiğini belirterek malzemeyi sıralar ve Moğolcadan Türkçeye ve Mançucaya geçmiş olduğunu belirtir. Osmanlı ve Çağatay Türkçesinde tanıklanmış sözcüğü Radloff I 1265’e dayanarak **ötälgü** olarak yorumlar (ayrıca bkz. TMEN IV, s. 534: **ötälgü* Falkenart 62 tü. < mo.). Clauson (1960:37) da **ötelgü** olarak yorumlamıştır. Ancak krş. Trkm. **ütelgi** [**ütölğü**] at. Laçınlar maşgalasından eldeki edilip awa salınyan guş. Mıdam garlıdır başları, ***Ütelgi*** laçın guşları (Kätibi) (TrkmDDSl, II, 418b); **itelgi** [**itelği**], at. Elguş, awa salınyan guşuñ bir görnüşi. Birnäçe yigidiñ elguşı, garçgay, laçın, ***itelgisi*** bolsa, birnäçesiniñ atynıñ ızında uzın ayaklı, inçe billi, salpı gulak bedew tazylar, yüz-gözlerini tüy basıp duran kiçicik ısgawlar bardı (“Görogly”) (TrkmDDSl, I, 621a); Özb. **itålgi** ‘Laçinlär ailäsigä mensub av quşi sifatidä faydäläniladigän yirtqiç quş’ (ÖTİL, II, 242b); **italgü** ay. **itålgi** (ÖTİL, II, 241b); Kırg. **itelgi** ‘bir nevi doğan, Falco laniarus’ (Yudahin I, 1998: 373b)

[1073] BM 62v.2 **ḫūrd:** *ḫūr u*

Nesāyimü'l-Maḥabbe'de tasavvuf şeyhlerinin hâletleri hakkında şöyle der:

Şeyḫ Ebūbekr-i [5-6] *Ḫabbāz ḳuddise sirrehü* ***ötmekçi****likge meşhūrdur.*

شیخ ابوبکر خباز قدس سره اوتماکچیلیککا مشهوردور

ötme (اوتمه) Rūmī Türkçesinde 'kuşların sesi ve ötmesi طیور خوانندکی و آواز و 'صدا demektir. Zammenin işbâsıyla [***ütme***][1074] 'ateş üzerinde pişirilen tâze buğday sapı باشند پخته نکهداشته اتش بشعله آنرا که کویند تازه کندم خوشه'na denir. Ayrıca [***ütme***] 'ateş üzerinde tutularak tüyleri temizlenen hayvan kafası کله حیواناترا که به اتش نکهداشته از مو پاک کرده باشند' demektir.[1075]

[7]**otuçı (اوتوچی)** -zammeli tā ve kesreli cīm ile- Moġol lügatinde 'kırıkçı شکسته‌بند'.[1076]

ötür/otur (اوتور) -zammeli tā ve sâkin karaşat rā ile- Arapçada 'zamme'. [8] Ayrıca 'geçirmek کذرانیدن'in emir biçimi'. Nitekim zikr edildi. Rūmī Türkçesinde 'oturmak نشستن'ın emir şekli'.

oturtma (اوتورتمه) -sâkin karaşat rā ve ikinci tā ve fethalı mīm ile- Rūmī Türkçesinde [9-10] 'murassa ve mücevher tanelerinin yerleştirildiği yer مرصّع و دانه‌نشان' demektir.

ötürgü (اوتورکو) -sâkin karaşat rā ve zammeli Acem kāf'ı ile- 'tahtayı delip yerine çivi takmakta kullanılan bir marangoz aleti نام یکنوع الت نجاریست که بدان تخته را سوراخ کرده میخ بر جای آن کوبند'. Ona Farsçada "اسکنه" ve Arapçada "مثقب" denir.

otuz/ottuz (اوتوز) 'otuz rakamı عدد سی'. Nitekim şöyle der, şiir:

[11] *felekni sāġar itip tut manga bu şarṭ bile::*

ki tamsa toḳḳuz u aḳsa içür manga ***ottuz****::*

فلک نی ساغر ایتیب توت منکا بو شرط بیله::

که تامسه توقوز و آقسه ایجور منکا اوتوز::

otuz altı ḫaṭ (اوتوز آلتی خط) Nitekim [12-13] şöyle der, şiir:

[1074] BM 62v.5-6 **ütme** : 'Ateşte kızartılmış taze mısır, buğday' Türkiyede Halk Ağzından Derleme Sözlüğü, c. 11, 1979. Ayrıca **ütme** 'Ateşte kavrulmuş taze mısır, buğday vb. tahıl başağı.' Türkiyede Halk Ağzından Derleme Sözlüğü, c. 12, 1982

[1075] BM 62v.5 **ötme** : LÇ s. 25 *ötme/utma/ütme (اوتمه)* 'ötüş, laḥn, tağannī; taze buğday şapları ki ateşde pişürirler'.

[1076] BM 62v.7 **otuçı** : LÇ s. 25 *otuçı (اوتوچی)* 'ḳırıḳçı, bürende, kesici, ḳaṭ' edici'. MMH'ın Moğolca sözcükler sırasında belirttiği bu sözcük ünlülemesine bakarak doğru bir tespittir. Bkz. Mo. **otuçi(n) / otaçi(n) / otoç** 'Physician, doctor; herbalist' (Lessing 625a). Moğolca **otuçi**, Türkçe ETü. **otaçı**'dan Moğolcaya geçmiş sözcüklerdendir. Türkçe **otaçı** için bkz. ED 44a **otaçı**. Clauson'un bu madde altında Senglahın BM 62r.7'deki **otaçı** 'yaylak' ve hemen onun altındaki **Otaçı Ḫıṭāy** olarak yazılmış, bizim **Otarçı** için yanlış yazım olarak yorumladığımız uruk adını da **Otaçı** olarak yorumlayıp **otaçı** 'yaylak' ile ilişkilendirip 'pastoralist'i kastetmiş olabileceğini ifade eder. Clauson buradaki **otuçı**'yı da Moğolcadan Türkçeye geri alıntılama olarak belirtir. İlişkili kök sözcük **ot**'tan müştak **otçı** BM 62r.11'de Rumî Türkçesi kaydı ile 'tabib, cerrah' anlamı ile verilmiştir. FK 704'te Moğolca **otucı** olarak 'kırıkçı, sınıkçı' anlamında verilmiştir. Sözcük bazı çağaş Türk lehçelerinde de kullanılmaktadır. Bkz. KazT. **otaşı** 'kırıkçı, kırılan kemikleri yerine getirerek bağlayan kimse' (KazT.S. 213). Ayrıca bkz. Räsänen 1969: 366b **ota** 'pflanze, kraut; **ota-çı** 'azrt'.

ḳıl Nevāyīni hem-ol ḫaṭ bile yā Rab ʿāzim::

kim birer yanıdın ayrıldı ***otuz altı ḫuṭūṭ****::*

قیل نوائینی همول خط بیله یارب عازم::

کیم بیرار یانیدین آیریلدی اوتوز آلتی خطوط::

Otuziki (اوتوز ایکی) ‘Türk (Etrāk) tayfalarından birinin adı اتراک از طایفه‌ایست نام’.[1077]

ötük (اوتوک) iki anlama gelir. Birincisi ‘ayakkabı, çizme کفش و موزه’. Tanık olarak şiir:

tā kiyip [T 77v.] *sincābī ton gül-gūn* ***ötük*** [14] *ḳıldıŋ ḫurām::*

yoḳ siniŋ dik kebk-i raʿnā ḥüsn ṣaḥrāsında bil::

تا کییب سنجابی تون کلکون اوتوک قیلدینک خرام::

یوق سینینک دیک کبک رعنا حسن صحراسیندا بیل::

İkincisi ‘önemli olaylarla ilgili uzun yazı طومار ابواب وقایع و سرگذشت’.[1078] Nitekim [15] *Tārīḫ-i Vaṣṣāf*’ın üçüncü cildinde Celāleddīn Servistānī’nin durumu hakkında şöyle yazılmıştır [Farsça]:

[1077] Cevanşir ve Kebirli ile birlikte Karabağ Hanlığının asıl nüfusunu oluşturan **Otuzikiler** kastedilmiş olmalıdır. **Otuziki** tayfa birliğini teşkil eden okuz iki oymağın adları kaynaklardan tesbit edilebilmektedir. Üç tarihî eseri (Mirza Adıgözel Bey: *Karabağname*, Mirza Cemal Cevanşir Karabağî: *Karabağ Tarihi,* Ahmed Bey Cevanşir: *Karabağ Hanlığının 1747-1805 Yıllarında Siyasi Durumuna Dair*) kapsayan Karabağnameler (Farzaliyev 2006) eserinde verilen bilgilere göre, 16. yüzyıldan itibaren (Safeviler dönemi) Karabağ’da, özellikle de Berde’nin güneyinde yaşayan yerli konargöçer tayfalar zorunlu olarak birleştirilmeye tabi tutulmuşlar. Bu birleştirmelerden biri tarihe **Otuziki** olarak geçmştir. Bu tayfalar içerisinde sayı ve güç bakımından daha üstün konumda olan Cevanşirlerin lideri, aynı zamanda **Otuziki** tayfa birliğinin de lideri sayılırdı (Farzaliyev, 2006: 210). Nadir Şah’ın 1736’da Muğan Kurultayı’nda seçilmesine karşı çıkan tayfalar arasında yer alan **Otuzikiler** (diğerleri Ziyadoğulları, Cevanşir, Kebirli ve Yirmidört) Nadir Şah tarafından cezalandırılarak Horasan’ın Sarahs bölgesinde yeniden iskana tabi tutuldular (Mustafazade, 2009: 27-28). 1747 (H. 1160) yılında Nadir Şah’ın Horasan’da öldürülmesinin ardından Cevanşir ve Kebirli ile birlikte **Otuzikiler** de ana vatanları Karabağ’a geri dönüp orada yerleştiler (Farzaliyev, 2006: 39). Karabağ Hanlığı’nın 21 idarî yapısından birini oluşturan **Otuzikiler** (Emrahov, Çingizoğlu, Hasanov 2008: 36) daha çok kozacılıkla iştiğal etmişler (Hacıyeva, 2007: 90). Bazı kaynaklara göre, Osmanlı ordusuna karşı savaşa katılmayan Kazak, Şemseddin ve **Otuziki** gibi Türkmen tayfalarının Şah Abbas tarafından Karabağ ve Şirrvan’a yerleştirildikleri, bir kısmının ise Mazenderan’ın Feraşbend bölgesinde iskan ettirildiği belirtilmektedir (Velizade 2017). Velizade kaynağını göstermediği 1593 yılına ait bir Osmanlı belgesine dayanarak **Otuziki**’ye dahil olan tayfaları şöyle sıralamaktadır: 1-2. Atlıcanlı (iki tayfa), 3. Bardar, 4. Padar, 5-6. Beyahmedli (iki tayfa), 7. Buğdanuz, 8. Cancanlı, 9. Cevanşir, 10. Dögerli, 11. Hasırlı, 12. Hüseyinli, 13. Kepenekçi, 14. Kırkallı, 15. Kumanlı, 16. Kutanlı, 17. Lalebükülü, 18. Maksudlu, 19. Maksudlu-Bezirganlı, 20. Maksudlu-Hamidli, 21-22. Mehmedşahlı (iki tayfa), 23. Molla Abdülcelilli, 24. Molla Abdülmecidli, 25. Mukaddemli, 26. Sarı Hacılı, 27. Silkeli, 28-29. Şirvanşahlı (iki tayfa), 30. Üçoğlan, 31. Yayuhçı, 32. Veyselli (a.g.e). Yine kaynağı gösterilmeyen 1727 yılına ait bir Osmanlı kaynağında **Otuziki**’nin 20 tayfasının adı ve yaşadıkları bölgeler hakkında şu bilgiler verilmiştir: 1. Üçoğlan, 2. Mafruzlu, 3. Kıyaslı, 4. Deliler, 5. Veyselli, 6. Hacı Töreli, 7. Halil Fahreddinli, 8. Baranı, 9. Karakoyunlu, 10. Mollalar, 11. Düberli, 12. Ozan, 13. Mehmedşahlı, 14. Buğdayüzü, 15. Zengişahlı, 16. Emirli, 17. Atlıcalı, 18. Yusunduz, 19. Bayahmedli, 20. Şekerbeyli. Bu tayfalar Aras Nehrinin kuzeyinde, Karabağ, Berde, Haçın, Bayat ve Arazbar bölgelerinde yaşamışlar. Bunlardan Beyahmedli tayfası Şemkirbasan’da Savalanlı adlı tayfa da Şoturbasan’da iskan etmişler (Velizade 2017). Karabağ Hanlığı, Penahali Han tarafından 1748 yılında Karabağ Beylerbeyliğinin batı topraklarında ilan edildi. Karabağ nüfusunun büyük bir kısmı Türklerden ve asıl asıl nüfusu Cevanşir, Otuziki, Kebirli boylarından oluşmaktaydı. Nadir Şah tarafından Horasan’a yerleştirilen Karabağ aşiretlerinin geri dönmesiyle Penahali Han, Hanlığın askerî ve siyasi açıdan güçlenmesi için yeni kaleler inşa etmek zorunda kaldı. Bunlardan ilki, Kebirli mahâlındaki Bayat Kalesi’nin inşasıdır (Zardabli, 385). Nadir Şah’ın üst düzey memurlarından olan MMH’ın bu eseri onun diğer tarih eserleri ile birlikte kritik edildiğinde daha da kıymetlenebilir.

[1078] BM 62v.13 **ötük** : LN s.251 *ötük* ‘geçmiş; ayağa gèyilen edük’.

*çend **ötük** névéşt serāser serserī ne* [16]*sézāvār-é serverī*[1079]

*چند **اوتوک** نوشت سراسر سرسری نه سزاوار سروری*

Ayrıca şöyle der [Farsça]:

*teftīş-é ān **ötük**-hā ve īṣāl-é ān elük-hā hem bé-saʿy ve taḥrīṣ-é baʿżī omerā būd.*[1080]

تفتیش آن اوتوکها و ایصال آن الوکها هم بسعی و تحریص بعضی امرا بود

ötünçi/otunçı (اوتونچی) iki anlam ifâde eder. Birincisi [17] 'yalvaran التماسچی'. İkincisi 'odun satan هیمه فروش'.

ot yim (اوت ییم) -sâkin karaşat tā ve kesreli hutti yā ile- 'ilaç ve yemekte kullanılan bitkiler نباتات دوایی و غذایی'. Nitekim [18] Nāṣır, Ḥażret-i Meryem aleyhisselâmın vasfında şöyle der, şiir:

semārūġ birle yimlükni ḳılıban ḳūt nefsiġa::

anıñg īʿcāzıdın bilgil[19] *bu yirdin ötgen **ot yim**ni::*

سمارو غ بیرله ییملوکنی قیلیبان قوت نفسیغه::

انینک اعجازی‌دین بیلکیل بو یردین اوتکان اوت ییمنی::

Türeyenler (من‌المشتقات):

cīm ile (مع‌الجیم)

uçmaḳ/ġ (اوچماق/غ) -sâkin Acem cīm'i ile- dört anlama gelir. Birincisi 'uçmak طیران و پریدن'. [20] İkincisi 'göz kırpma اختلاج'. Üçüncüsü 'imhâ ve yok olma محو معدوم شدن'. Dördüncüsü 'cennet بهشت'.[1081] Nitekim 'uçmak' ve 'cennet' anlamlarında ihâm yoluyla şöyle der, şiir:

[21-22] *oḳundın yir çıḳardım kūyuñga ḳılsam havā tañg yoḳ::*

*ki **uçmaḳ** meylini ḳılmaḳġa bāl u per irür bāʿiş::*

اوقونکدین یر چیقاردیم کویونکا قیلسام هوا تانک یوق::

که اوچماق میلینی قیلماقغه بال و پر ایرور باعث::

'göz kırpma' anlamında da şöyle buyurur, şiir:

*közler **uçmaḳ**dın bilür min kim menim yārım kilür::*

{ey köñgül ḳayġurmaġıl bir dem ki ġam-ḫʷārım kilür}::[1082]

کوزلار اوچماقدین بیلور مین کیم منیم یاریم کیلور::

[1079] BM 62v.15-16 **çend…serverī**: Türkçe çevirisi: Büyüklüğe yakışmayan, tam serserice birkaç ötük yazdı.

[1080] BM 62v.16 **teftīş…būd**: Türkçe çevirisi: Ötüklerin incelenmesi ve mesajların iletilmesi de bazı komutanların çabası ve girişimiyle olmuştu.

[1081] BM 62v.19 **uçmaḳ/ġ** : LN s. 259 *uçmaġ* ve *uçmaḳ* 'ekşeriyyā sevinmek maʿnāsına gelür'; 'ḥarakat ve ıżṭırāb maʿnāsınadur ki gözde istiʿmāl olsa göz segirmege derler, yürekde istiʿmāl olsa yürek oynamasına derler'. LÇ s. *uçmaḳ (اوچماق)* 'cennet, Firdevs, behişt'.

[1082] BM 62v.22 {éy…kilür}: T'de yok.

ای کونکول قایغورماغیل بیر دم که غمخواریم کیلور::

[23] Ayrıca Farsçada perīden (پریدن) [‘uçmak’] sözcüğü hangi anlamlarda kullanılırsa, ‘uçmaḳ’ da Türk kelāmında (کلام ترک) aynı anlamlarda kullanılır.

öçmek (اوچماک) ‘mum ve ateşin sönmesi خاموش شدن شمع و آتش’.[1083] [24] Arapçada ona “انطفا” derler. Tanık olarak şiir:

demī ki ʿışḳ otıda ḳalmaġay[1084] *eṣer mindin::*

nümūne bolġusı ***öçmek****te* [25] *her şerer mindin::*

دمی که عشق اوتیدا قالمغای اثر مین‌دین::

نمونه بولغوسی اوچماکتا هر شرر مین‌دین::

uçtı/öçti (اوچتی) dört anlam ifâde eder. Birincisi ‘uçtu پرید’. İkincisi ‘göz kırptı اختلاج کرد’. Üçüncüsü ‘yok oldu معدوم شد’. Dördüncüsü ‘söndürüldü منطفی شد’. Nitekim *Sedd-i İskenderī*’de [26] İskender’in ölümünde üçüncü anlamda şöyle der, şiir:

üzüp ḥikmet evrāḳını tünd-bād::

kütüb ***uçtı*** *vu ilge*[1085] *ḳaldı sevād*[1086]*::*

اوزوب حکمت اوراقنی تند باد::

کتب اوچتی و ایلکا قالدی سواد::

Ḫüsrev ve Şīrīn’de [27] Ferhād’ın zikrinde dördüncü anlamda şöyle der, şiir:

çaḳın kim yarurı envārı anıñg::

çü ***öçti*** *ḳalmadı āṣārı anıñg::*

چاقین کیم یاروری انواری آنینک::

چو اوچتی قالمادی آثاری آنینک::

uçar/öçer (اوچار) ve **uçadur/öçedür** (اوچادور) [28] her dört anlamı da karşılar. Birincisine ikinci anlamda tanık olarak şiir:

közüm ***uçar*** *ki humāyūn yüzüñgni körgey bat::*

biʿayne [29] *añga kirpikler*[1087] *olmış iki ḳanat::*

کوزوم اوچار که همایون یوزونکنی کورکای بات::

بعینه انکا کیرپیکلار اولمیش ایکی قنات::

Dördüncü anlamda şiir:

tīz iter tīġiñg Nevāyī ʿışḳını::

gerçi ot ***öçer*** *eger su saçılur::*

[1083] BM 62v.23 **öçmek** : LÇ s. 27 *öçmek (اوچماک)* ‘sönmek, munṭefī olmaḳ, kül olmaḳ’.
[1084] BM 62v.24 **قالمغای** : T 77v. قالماغای
[1085] BM 62v. 26 **imlege** (ایملکا).
[1086] BM 62v.26 **sevād** *:* T 77v. *suda* (سودا).
[1087] BM 62v.29 **kirpikler** : T 77v. *kirpiker* (کیرپیکار).

تیز ایتار تیغینک نوائی عشقینی::

کرچه اوت اوچار اکر سو ساچیلور::

uçar/öçer (اوچار) [BM 63r.1] fâil ve mastar anlamına da gelir.

uçmaydur/öçmeydür (اوچمایدور) ‘uçmuyor, uçmamış / göz kırpmıyor, göz kırpmamış / yok olmuyor, yok olmamış, [2] sönmüyor, sönmemiş’.

uçġan (اوچغان), **uçarġan** (اوچارغان), **uçadurġan** (اوچادورغان) ‘uçan, uçmuş / göz kırpan, göz kırpmış / yok olan, yok olmuş’. [3] Mastar anlamına da gelirler.

öçgen (اوچکان), **öçergen** (اوچارکان), **öçedürgen** (اوچادورکان) ‘sönen, sönmüş’. Mastar anlamına da gelirler.

[4-6] **uç/öç/üç** (اوچ) ‘uçmak, göz kırpmak, yok olmak ve sönmek fiillerinin emir biçimi’. Ayrıca ‘üç rakamı’ demektir.

uçġıl (اوچغیل) ‘uçmak, göz kırpmak ve yok olmak fiillerinin emir biçimi’.

öçgil (اوچکیل) ‘sönmek’in emir biçimi’.

uçma/öçme (اوچما) ‘her dört anlamda olumsuz ikinci kişi emir fiili’.

uçmaġıl (اوچماغیل) ‘uçmak ve göz kırpmak’ın olumsuz emir biçimi’.

öçmegil (اوچماکیل) ‘sönmek’in olumsuz emir biçimi’.

uçuŋ/öçüŋ (اوچونک), **uçunguz/öçüngüz** (اوچونکوز), **uçuŋlar/öçüŋler** (اوچونکلار) ‘her dört anlamda çoğul ikinci kişi emir fiili’.

[7] **uçmaŋ/öçmeŋ** (اوچمانک), **uçmaŋız/öçmeŋiz** (اوچمانکیز), **uçmaŋlar/öçmeŋler** (اوچمانکلار) ‘her dört anlamda olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

uçman/öçmen (اوچمان), **uçmas min/öçmes min** (اوچماس‌مین)[1088] [8] ‘her dört anlamda olumsuz[1089] geniş zaman birinci kişi’.

uçarım/öçerim (اوچاریم) ‘uçmam, göz kırpmam, [9] yok olmam, sönmem’.

uçmaġım (اوچماغیم) ‘[benim] uçmam, göz kırpmam, yok olmam’.

öçmekim (اوچماکیم) ‘[benim] sönmem’.

uçmaġum (اوچماغوم) [10] ‘uçmayacağım, göz kırpmayacağım, yok olmayacağım’.

öçmegüm (اوچماکوم) ‘sönmeyeceğim’.

uçup/öçüp (اوچوب), **uçuban/öçüben** (اوچوبان) ve **uçmış/öçmiş** (اوچمیش) ‘uçup/uçmuş, [11] göz kırpıp/kırpmış, yok olup/olmuş, sönüp/sönmüş’. Nitekim *Ḫayretü’l-Ebrār*’ın on birinci makalesinde bilim öğrenme ile ilgili birincisine tanık olarak üçüncü anlamda şöyle der, şiir:

[12] *ḫalḳ köp ü yoḳ biri yārı anıŋ::*

[1088] BM 63r.7-8: Yanlış yere yazıldığından birkaç sözcüğün üstü çizilmiştir.

[1089] BM 63r. 8 **olumlu** (مثبت): T 77v.25 *olumsuz* (منفی).

közdin [T 78r.] ***uçup*** *şehr ü diyārı anıñg::*

خلق کوپ و یوق بیری یاری آنینک::

کوزدین اوچوب شهر و دیاری آنینک::

Ayrıca *Ḫüsrev ve Şīrīn*'de aynı anlamda şöyle der, şiir:

[13] *yüzidin rūşen iylep közni künin::*

aña közdin ***uçup*** *bir ḳurretü'l-ʿayn::*

یوزیدین روشن ایلاب کوزنی کونین::

آنکا کوزدین اوچوب بیر قرةالعین::

Naẓm-ı İskenderī'nin başlangıcında da üçüncüsüne tanık olarak [14] üçüncü anlamda şöyle der, şiir:

bular çün ʿadem sarı köçmiş idi::

digil meṣnevī anı ***uçmış*** *idi::*

بولار چون عدم ساری کوچمیش ایدی::

دیکیل مثنوی انی اوچمیش ایدی::

uçmışañg/öçmişeñg (اوچمیشانک) 'uçmuşsun, göz kırpmışsın, [15] yok olmuşsun, sönmüşsün'.

uçmas/öçmes (اوچماس) 'her dört anlamda da olmsuz geniş zaman'. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

uçması/öçmesi (اوچماسی) [16] her iki mastar için de olumlu ve olumsuz anlam verir.

uçmadın/öçmedin (اوچمادین) 'uçmadan, uçmamış, göz kırpmadan, göz kırpmamış, yok olmadan, [17] yok olmamış, sönmeden, sönmemiş'.

uçup bolmas/öçüp bolmas (اوچوب بولماس), **uçsa bolmas/öçse bolmas** (اوچسا بولماس) 'uçulmaz, göz kırpılmaz, yok [18] olunmaz, sönülmez'.

uça almas/öçe almas (اوچا آلماس) 'uçamaz, göz kırpamaz, yok olamaz, sönemez'.

[19] **uça uça/öçe öçe** (اوچا اوچا) 'uçarak, göz kırparak, yok olarak, sönerek'. Tekrar edilmeden de aynı anlamda kullanılır.

uçay/öçey (اوچای), [20] **uçayın/öçeyin** (اوچایین) 'uçayım, uçsun, uçasın / göz kırpayım, göz kırpsın, göz kırpasın / yok olayım, yok olsun, yok olasın / söneyim, sönsün, sönesin'.

uçsaḳ (اوچساق), **uçġa biz** (اوچغابیز), **uçġay biz** (اوچغای‌بیز) [21] 'uçalım, göz kırpalım, yok olalım'.

öçsek (اوچساک), **öçge biz** (اوچکابیز), **öçgey biz** (اوچکای‌بیز) 'sönelim'.

uçalı/öçeli (اوچالی), **uçalıñg/öçeliñg** (اوچالینک) 'uçalım, göz kırpalım, yok [22] olalım, sönelim'.

uçġalı (اوچغالی) 'uçmak için, uçalı / göz kırpmak için, göz kırpalı / yok olmak için,

yok olalı’.

[23] **öçgeli** (اوچکالی) ‘sönmek için, söneli’.

uçġaç (اوچغاج) ‘uçunca, göz kırpınca, yok olunca’.

[24] **öçgeç** (اوچکاج) ‘sönünce’. Şiir:

ʿışḳ refʿ olġaç köŋ̂gülge yoḳ turur cüz tīrelik::

*ol ṣıfat kim şuʿlesi **öçgeç**[25] bolur aḫger ḳara::*

عشق رفع اولغاج کونکولکا یوقتورور جز تیرەلیک::

اول صفت کیم شعلەسی اوچکاج بولور اخگر قرا::

uçġuçı (اوچغوجی) ‘uçucu, göz kırpıcı, yok olucu’.

öçgüçi (اوچکوجی) ‘sönücü’.

uçġuça (اوچغوجه), **uçġunça** (اوچغونجه) **uçġança** (اوچغانجه) ‘uçana kadar,[26] uçtuğu/uçacağı kadar // göz kırpana kadar, göz kırptığı/kırpacağı kadar // yok olana kadar, yok olduğu/olacağı kadar’.

öçgüçe (اوچکوجه), **öçgünçe** (اوچکونجه),[27] **öçgençe** (اوچکانجه) ‘sönene kadar, söndüğü/söneceği kadar’.

uçġum (اوچغوم) ‘uçacağım, göz kırpacağım, yok olacağım’.

öçgüm (اوچکوم)[28] ‘söneceğim’.

uçġuŋ̂ (اوچغونک) ‘uçacaksın, göz kırpacaksın, yok olacaksın’.

öçgüŋ̂ (اوچکونک) ‘söneceksin’.

uçġusı (اوچغوسی)[29] ‘uçacak, göz kırpacak, yok olacak’. Nitekim birinci anlamda şöyle der, şiir:

*ol perī **uçġusı** raʿnālıġdın::*

[BM 63v.1] *ādemī munça bolur mu raʿnā::*

اول پری اوچغوسی رعنالیغدین ::

آدمی مونجه بولورمو رعنا::

öçgüsi (اوچکوسی) ‘sönecek’.

uçġuluḳ (اوچغولوق) ‘uçulacak, göz kırpılacak, yok olacak’.

öçgülük (اوچکولوک)[2-3] ‘sönülecek’.

uçġay (اوچغای) ‘uçsun, göz kırpsın, yok olsun’.

öçgey (اوچکای) ‘sönsün’.

uça/öçe (اوچا), **uçsa/öçse** (اوچسا), **uçsun/öçsün** (اوچسون), **uçdik/öçdik** (اوچدیک) ‘uçsun, göz kırpsın, {yok olsun, sönsün’.

uçġudik (اوچغودیک), **uçġu yaŋ̂lıġ** (اوچغونکلیغ) ‘uçulacak, uçtuğu/uçacağı gibi //

göz kırpıcı, gör kırptığı/kırpacağı gibi //}[1090] yok olucu, yok olduğu/olacağı gibi'. Nitekim ikincisine tanık olarak birinci anlamda şöyle der, şiir:

[4] *boy u cismin diy alman ḳucġu yaṅġlıġ::*

perī dik çistluġdın ***uçġu yaṅġlıġ::*** [1091]

بوی و جسمین‌دی آلمان قوجغوینکلیغ::

پری دیک چستلوغدین اوچغوینکلیغ::

[5] **uçardik/öçerdik** (اوچاردیک) 'uçġudik ve öçgüdik' anlamlarında.

uçurmaḳ/ġ (اوچورماق/غ) -zammeli Acem cīm'i ve ḳāf ile- [6] **uçmaḳ**'ın (اوچماق) geçişli mastarı olup 'uçurmak, göz kırptırmak, yok etmek پراندن و مختلج ساختن و معدوم کردن' demektir. *Ḥayretü'l-Ebrār*'dan birinci anlamda [7] şiir:

tilmek [1092] *üçün cismin* [1093] ***uçurmaḳġa baş::***

anda ḳılıp taʿbiye çoḳ oḳ ve taş::[1094]

تیلماک اوچون جسمین اوچورماقغه باش::

آندا قیلیب تعبیه چوق اوق و تاش::

öçürmek (اوچورماک) -kāf ile- [8] **öçmek**'in (اوچماک) geçişli mastarı olup 'söndürmek منطفی ساختن' demektir.[1095] Nitekim şöyle der, şiir:

veh ki gül şemʿin ***öçürmek****lik içündür ger ḫūd::*

[9] *ḳaṭre urmıġa bulutdın dürr-i ġalṭān tamadur::*

وه که گل شمعین اوچورماکلیک ایچوندور گر خود::

قطره اورنیغه بولوت‌دین در غلطان تامادور::

uçurdı/öçürdi (اوچوردی) 'uçurdu, göz kırptırdı, yok etti, söndürdü'. Nitekim [T 79v.] üçüncü ve dördüncü [10] anlamda cinâs olarak şöyle der, şiir:

āhım seyli tufraġın uçurdı::

eşkim suyı otını ***öçürdi****::*

آهیم سیلی توفراغین اوچوردی::

اشکیم سویی اوتینی اوچوردی::

[1090] BM 63v. {yok…gibi}: 2. ve 3. satırlar arasında aynı yazı ve daha küçük harflerle yazılmıştır.

[1091] Bu beyit *Ferhād ve Şirin*'den. Bkz. Özbek Nevayi Külliyatı, c. 8, s. 262: *Бўю жисмин деʼлмон қучқу янглиғ // á аридек чустлуқдин учқу янглиғ*.

[1092] BM 63v.7 **tilmek :** Krş. ÖNK c. 7, HE, s. 66 **Тикмак.** Ayrıca krş. LN, s. 261 **tėlmek,** fakat dipnotta **tikmek.**

[1093] BM 63v.7 **cismin** : ÖNK c. 7, HE, s. 66 **жисму**; LN s. 261 **cism ü**; PdC s.50 **cism ü** (جسم و).

[1094] BM 63v.7 *tilmek… taş* : Bu beyit muhtemelen MMH'ın ezberinden yazdığı beyitlerden biri olabilir. **köp** yerine kendi şivesinin **çok** sözcüğünü kullanmakta beis görmemiş, ancak onun Özbeklerin **tik**-'li yerine **til-/tʾl-** fiilli olan bir nüshası olduğu anlaşılıyor. Bkz. ÖNK **Тикмак** учун **жисму** учурмоққа бош // Анда қилиб таъбия **кўп** ўқу тош (c. 7, HE, s. 66). Ayrıca bkz. LN, s. 261 *tėlmek üçün* ***cism ü*** *uçurmaḳġa baş // anda ḳılıp taʿbiye* ***köp*** *oḳ u taş* (Kaçalin 2011: 261).

[1095] BM 63v.7 **öçürmek** : LÇ s.27 *öçürmek (اوچورماک)* 'iṭfā etmek, söndürmek; Āgehī'den şiir: *cān u tenim elem otıġa köydi serbeser / ol otnı iltifāt suyıdın öçürmediṅ* '.

uçurur/öçürür (اوچرور), **uçuradur/öçüredür** (اوچورادور) [11] her dört anlamda geniş zamandır.

uçurur/öçürür (اوچرور) fâil ve mastar anlamına da gelir. Nitekim 'uçurmak' anlamında *Maḥbūbu'l-Ḳulūb*'un girişinide şöyle der:

[12] *ḳahhārlıġı ṣarṣarī **uçurur**ġa ṣābit ve seyyār nesterenniñ saçılġan yafraġları.*

قهارلیغی صرصری اوچرورغه ثابت و سیّار نسترننینک ساچلغان یافراغلاری

uçurmaydur/öçürmeydür (اوچورمایدور) 'uçurmuyor, uçurmamış / [13] göz kırpmıyor, göz kırpmamış / yok etmiyor, yok etmemiş / söndürmüyor, söndürmemiş'.

uçurġan (اوچورغان), **uçururġan** (اوچرورغان), **uçuradurġan** (اوچورادورغان)[1096] [14-15] 'uçuran, uçurmuş / göz kırptıran, göz kırptırmış / yok eden, yok etmiş'. Mastar anlamına da gelir.

öçürgen (اوچورکان), **öçürürgen** (اوچورورکان), **öçüredürgen** (اوچورادورکان) 'söndüren, söndürmüş'. Mastar anlamına da gelir.

uçur/öçür (اوچور) 'uçurmak, göz kırptırmak, yok etmek, [16] söndürmek fiillerinin emir biçimi'. Birinci anlamda şiir:

***uçur** ki ey ḳuyun ki ol ay başıġa ivrüle min::*
bu dem ki yolıda tofraġ birle yeksān min::

اوچور که ای قویون که اول آی باشیغه ایورولامین::
بودم که یولیدا توفراغ بیرله یکسان مین::

[17] Yani, onun yolunda toprakla bir olduğum şu anda, fırtına kopar ki, o ayın başına dolanayım. Üçüncü anlamda şiir:

*ey ṣabā közdin **uçur**[18] Māzenderānnıñ derdini::*
kim ḳılıp min sürme Merv-i Şāhcānnıñ gerdini::

ای صبا کوزدین اوچور مازندرانینک دردینی::
کیم قیلیب مین سرمه مرو شاهجانینک کردینی::

Dördüncü anlamda:

kūyi sarı her kiçe ki ʿazm itse Nevāyī::
[19] *ey çarḫ **öçür** şemʿ ki ol yolnı yañılmas::*

کویی ساری هر کیجه که عزم ایتسا نوائی::
ای چرخ اوچور شمع که اول یولنی یانکیلماس::

Ayrıca 'falın rast gelmesi ve rüya eserinin ortaya çıkması' demektir. Nitekim Cevâmid kısmında [20] belirtilecektir.

[1096] BM 63v.13 **uçadurġan** (اوچادورغان).

uçurġıl (اوچورغيل) ‘uçurmak, gör kırptırmak ve yok etmek’in emir biçimi’.

öçürgil (اوچوركيل) ‘söndürmek’in emir biçimi’. Tanık olarak [21-22] şiir:

bir ḳuyaş meşʿalidin cānıma urʿışḳ otı::

*yoḳ ise şemʿ ḥayātımnı **öçürgil** yā Rab::*

بير قوياش مشعلىدين جانيمه اور عشق اوتى::

يوق ايسا شمع حياتيمنى اوچوركيل يارب::

uçurma/öçürme (اوچورما) ‘her dört anlamda olumsuz ikinci kişi emir fiili’.

uçurmaġıl (اوچورماغيل) ‘olumsuz ikinci kişi emir fiili’. **uçurmaḳ** mastaının anlamlarını taşır.

öçürmegil (اوچورماكيل) ‘olumsuz ikinci kişi emir fiili’. [23-24] **öçürmek** (اوچورماك) mastarının anlamında.

uçuruñ/öçürüñ (اوچورونک), **uçuruñguz/öçürüñgüz** (اوچورونكوز), **uçuruñlar/öçürüñler** (اوچورونكلار) ‘her dört anlamda çoğul ikinci kişi emir fiili’.

uçurmañ/öçürmeñ (اوچورمانک), **uçurmañgız/öçürmeñgiz** (اوچورمانكيز), **uçurmañlar/öçürmeñler** (اوچورمانكلار) ‘her dört anlamda olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

uçurman/öçürmen (اوچورمان), **uçurmas min/öçürmes min** (اوچورماسمين) ‘uçurmam, göz kırpmam, yok etmem, [25] söndürmem’.

uçura min/öçüre min (اوچورامين), **uçurur min/öçürür min** (اوچورورمين), **uçuradur min/öçüredür min** (اوچورادورمين), **uçururam/öçürürem** (اوچورورام) ‘göz kırpıyorum/kırparım, uçuruyorum/uçurarım, yok ediyorum/ederim, sönürüyorum/söndürürüm’.

[26] **uçurup/öçürüp** (اوچوروب), **uçuruban/öçürüben** (اوچوروبان), **uçurmış/öçürmiş** (اوچورميش) ‘uçurup/uçurmuş, gör kırpıp/kırpmış, yok edip/etmiş, söndürüp/söndürmüş’. Birincisine son anlamda tanık olarak şiir:

[27] *çü yarutup yüzüñ otı felek şebistānın::*

*uyatıdın **öçürüp** her ṭaraf nücūm çıraġ::*

چو ياراتوب يوزونک اوتى فلک شبستانين::

اويانديدين اوچوروب هر طرف نجوم چراغ::

uçurmışañ/öçürmüşeñ (اوچورميشانک) ‘uçurmuşsun, göz kırpmışsın, [28-29] yok etmişsin, söndürmüşsün’.

uçurmas/öçürmes (اوچورماس) ‘her dört anlamda olumsuz geniş zaman’. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

uçurması/öçürmesi (اوچورماسى) ‘her dört anlamda olumlu ve olumsuz’.

uçurmadın/öçürmedin (اوچورمادين) ‘kurala göre olumlu mastar ve olumsuz geçmiş

zaman’ anlamı ifâde eder.

uçurup bolmas/öçürüp bolmas (اوچوروب بولماس), **uçursa bolmas/öçürse bolmas** (اوچورسا بولماس) [BM 64r.1] ‘uçurulamaz, göz kırpılamaz, yok edilemez, söndürülemez’.

uçura almas/öçüre almas (اوچورا آلماس) ‘uçuramaz, göz kırpamaz, yok edemez, söndüremez’.

{**uçura uçura/öçüre öçüre** (اوچورا اوچورا) ‘uçurarak, göz kırparak }[1097], [2-3] yok ederek, söndürerek’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

uçuray/öçürey (اوچورای), **uçurayın/öçüreyin** (اوچورایین) ‘uçurayım, uçura, uçurasın / göz kırpayım, göz kırpa, göz kırpasın / yok edeyim, yok ede, yok edesin / söndüreyim, söndüre, söndüresin’.

uçursaḳ (اوچورساق), **uçurġa biz** (اوچورغابیز), **uçurġay biz** (اوچورغایبیز) ‘uçuralım, göz kırpalım, yok edelim’.

öçürsek (اوچورساک), **öçürge biz** (اوچورکابیز), **öçürgey biz** (اوچورکایبیز) ‘söndürelim’.

[4] **uçuralı/öçüreli** (اوچرالی), **uçuralıñ/öçüreliñ** (اوچورالینک) ‘uçuralım, göz kırptıralım, yok ettirelim, söndürelim’.

uçurġalı (اوچورغالی) ‘uçurmak için, uçuralı / göz kırptırmak için, [5] göz kırptıralı / yok ettirmek için, yok ettireli’.

öçürgeli (اوچورکالی) ‘söndürmek için, söndüreli’.

uçurġaç (اوچورغاج) uçurunca, [6] göz kırptırınca, yok ettirince’.

öçürgeç (اوچورکاج) ‘söndürünce’.

uçurġuçı (اوچورغوجی) ‘uçurucu, göz kırptırıcı, yok ettirici’.

[7] **öçürgüçi** (اوچورکوجی) ‘söndürücü’.

uçurġuça (اوچورغوجه), **uçurġunça** (اوچورغونجه), **uçurġança** (اوچورغانجه) ‘uçurana kadar, uçurduğu/uçuracağı kadar // göz kırptırana kadar, göz kırptırdığı/kırptıracağı kadar // yok ettirene kadar, [8] yok ettiği/edeceği kadar’.

öçürgüçe (اوچورکوجه), **öçürgünçe** (اوچورکونجه), **öçürgençe** (اوچورکانجه) ‘söndürene kadar, söndürdüğü/söndüreceği kadar’. [T 80r.] Nitekim ikincisine birinci anlamda tanık olarak *Maḥbūbu’l-Ḳulūb*’un [9] Sekizinci Bāb’ında “Gülḫanī’nin Dikkati ve Masalı”nın zikrinde şöyle der:

*il yitip otın **öçürgünçe** andın ni ḫaber ḳaldı ni eṣer.*

ایل یتیب اوتین اوچورکونجه آندین نی خبر قالدی نی اثر

[1097] BM 64r. {uçura…kırparak}: Sayfanın sol tarafında yukarıdan aşağıya doğru 1.-8. satırların hizasında küçük haflerle yazılmıştır.

uçurġum (اوچورغوم) [10] ‘uçuracağım, göz kırptıracağım, yok ettireceğim’.

öçürgüm (اوچورکوم) ‘söndüreceğim’.

uçurġuñg (اوچورغونک) ‘uçuracaksın, göz kırptıracaksın, yok [11] ettire/edeceksin’. Nitekim birinci anlamda tanık olarak Münācāt’ta şöyle der:

*āḫer ol ḳuşnı bu dām-gehdin **uçurġuñg**.*

آخر اول قوشنی بو دامکەدین اوچورغونک

öçürgüñg (اوچورکونک) [12] ‘söndüreceksin’.

uçurġusı (اوچورغوسی) ‘uçuracak, göz kırptıracak, yok ettirecek’.

öçürgüsi (اوچورکوسی) ‘söndürecek’.

uçurġuluḳ (اوچورغولوق) [13] ‘uçurulacak, göz kırptırılacak, yok ettirilecek’.

öçürgülük (اوچورکولوک) ‘söndürülecek’.

uçurġay (اوچورغای) ‘uçursun, göz kırptırsın, yok ettirsin’.

öçürgey (اوچورکای) [14] ‘söndürsün’. Nitekim *uçursun* ve *söndürsün* anlamlarında Münşe’āt’ta tanık olarak şöyle der:

ümīd ol kim ʿināyet çimenidin vaṣl nesīmi esip [15] *firāḳ tufraġınıñ ḫas u ḫāşākin uçurġay ve hidāyet bulutıdın ḳurbet yaġını yaġıp hicrān otınıñ aḫger ve şuʿlesin* [16] ***öçürgey**.*

امید اول کیم عنایت چمنیدین وصل نسیمی اسیب فراق توفراغینینک خس و خاشاکین اوچورغای و هدایت بولوتیدین قربت یاغینی یاغیب هجران اوتینینک اخکر و شعلەسین اوچورکای

uçura/öçüre (اوچورا), **uçursa/öçürse** (اوچورسا), **uçursun/öçürsün** (اوچورسون), **uçurdik/öçürdik** (اوچوردیک) ‘uçursun/uçursa, göz kırptırsın/kırpsa, yok ettirsin/ettirse, söndürsün/söndürse’.

uçurġudik (اوچورغودیک) ‘uçurulacak, [17] uçurduğu/uçuracağı gibi // göz kırptıracak, göz kırptırdığı/kırptıracağı gibi // yok ettirici, yok ettirdiği/ettireceği gibi’. Tanık olarak şiir:

ġam tüni żaʿf ittim andaḳ kim seḥer [18] *ol kūydin::*

*ṣubḥ enfāsı **uçurġudik** tenim bolmış yiñgil::*

غم تونی ضعف ایتیم آنداق کیم سحر اول کویدین::

صبح انفاسی اوچورغودیک تنیم بولمیش ییڭیل::

Yani, vücudum hafiflemiş. Öyle ki, sabah nefesleri onu istenilenin mahallesinden [19] uçurabilir.

öçürgüdik (اوچورکودیک) ‘söndürülecek, söndürdüğü/söndüreceği gibi’.

uçururdik/öçürürdik (اوچوروردیک) *uçurġudik* ve *öçürgüdik* altında yazılan anlamlarda kullanılır. [20] Nitekim *Ḫayretü’l-Ebrār*’ın on birinci makalesinde **öçürgüdik** (اوچورکودیک) anlamında şöyle der, şiir:

bāṣire şemʿin ***öçürürdik*** *kerīh::*

ʿaḳl ḥayāsın [21] *kiterürdik sefīh::*

باصره شمعین اوچورورديک کريه::

عقل حياسين کيتارورديک سفيه::

uçuşmaḳ/ġ (اوچوشماق/غ) -zammeli Acem cīm'i ve şīn ile- işdeşlik mastarı olup 'birlikte uçmak باهم پرواز کردن' demektir. Ṭāliʿ Hirevī [22] 'talihsizlik کج بختی' olarak anlamlandırmış ve Naṣīrī de ona uymuştur.[1098] Her ikisi de hata yapmıştır. Kipleri birinci şıkta olduğu gibi karaşat şīn ile yapılır.

[23] **öceşmaḳ/ġ (اوجاشماق/غ)** -fethalı cīm ve uzun elif ve sâkin karaşat şīn ile- 'eşelemek/kazımak; birbiriyle kavga etmek/tartışmak کاوش و معارضه کردن'.[1099]

öceşti (اوجاشتی) 'inceledi, tartıştı'. Şiir:

ecelni cān [24] *alurda yiṅgdi hicriṅg::*

niçe kim ol munuṅg birle ***öceşti*** [1100] *::*

اجلنی جان آلوردا ييڭدی هجرينک::

نيجه کيم اول مونونک بيرله اوجاشتی::

{başka bir şiir:

mihr yüz körmey ***öceşti*** *}*[1101] *perdedin çıḳġay yüzüṅg::*

alġalı [1102] *ḳoymas sarıġ yüzin ḳara yirdin* [25] *uyat::*

مهر يوز کورمای اوجاشتی پرده‌دين چيقغای يوزونک::

آلغالی قويماس ساريغ يوزين قرا يردين اويات::

öceştuḳ (اوجاشتوق) 'eşeledik, tartıştık'.

öceşür (اوجاشور), **öceşedür** (اوجاشادور) 'eşeliyor'. Birincisine tanık olarak şiir:

aġzıṅg bile püste ***öceşür*** [26] *pūçluġıdın veh* [1103] *::*

bilmen ki uşol aġzı açuḳ ḳayda bütüptür::

آغزينک بيله پسته اوجاشور پوچلوغی‌دين وه::

بيلمان که اوشول آغزی آچوق قايدا بوتوب‌تور::

[1098] BM 64r.21 **uçuşmaḳ/ġ** : Clauson 1960: 37 *ucuş-;* BL *uçuşmaḳ (اوچوشماق)* 'biriyle kavga etmek, talihsizlik ve kelebeğin sabırsızlığı', şiir: *egri ucuş birle çük öp aylanıp / ḳayda ki pervāne barıp ortanıp.*

[1099] BM 64r.23 **öceşmaḳ/ġ** : Fiil aslında ön sıradandır ve ETü. **öçeş**- 'yarışmak' (DLT 100/92), 'to wager, or bet, with one another' (ED s. 32) fiilidir. Çekim listesinde diğer çekimlerinden farklı olarak yalnızca 64v.5 **öceşmek bolmas** olarak ince türden mastar eki *-mek* kullanılmıştır. Clauson (1960: 38)'de yanlış yazım olarak değerlendirmiştir. Bizce de yanlış yazımdır. LÇ s. 26 *öceşmaḳ (اوجاشماق)* 'baḥşe ṭutuşmaḳ, iddiʿāya düşmek, muḫāşeme ve ʿadāvet etmek'; FT s. 481 *öçeş (اوچاش)* 'savaş, kavga'. Fiilin çağdaş lehçelerde kullanılan biçimleri de ön sıradandır: AzT. *öceş-* 'çekişmek, sataşmak, sürtüşmek, mübahise etmek, tutaşmak' (AzDİL III: 544), KrgzT. *öçöş-* 'kin beslemek, hırslanmak, kızmak', TrkmT. *öceş-/öcük-* 'öfke duymak, öfkesi artmak' (Trkm.T.S: 501).

[1100] BM 64r.24 **öceşti :** T *öçeşti (اوچاشتی).*

[1101] BM 64r. {başka…öceşti}**:** 24 ve 25. satırlar arasında çok küçük harflerle yazılmıştır.

[1102] BM 64r.24 **alġalı** : T 80r. *alġay (الغای).*

[1103] BM 64r.26 **pūçluġıdın** : LÇ s. 26 *pūçluġıdın veh.*

öceşür (اوجاشور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

öceşmeydür (اوجاشمايدور) ‘eşelemiyor, [27] eşelememiş’.

öceşġan (اوجاشغان), **öceşürġan** (اوجاشورغان), **öceşedürġan** (اوجاشادورغان) ‘eşeleyen, eşelemiş’. Mastar anlamına da gelirler.

öceş (اوجاش), **öceşġıl** (اوجاشغيل) [28] ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

öceşme (اوجاشما), **öceşmeġıl** (اوجاشماغيل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

öceşiñ (اوجاشينک), **öceşiñiz** (اوجاشينكيز), **öceşiñler** (اوجاشينكلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

[29] **öceşmeñ** (اوجاشمانک), **öceşmeñiz** (اوجاشمانكيز), **öceşmeñler** (اوجاشمانكلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

öceşmen (اوجاشمان), **öceşmes min** (اوجاشماس‌مين) ‘eşelemem.

öceşe min (اوجاشامين), **öceşür min** (اوجاشورمين), **öceşedür min** (اوجاشادورمين), [BM 64v.1] **öceşürem** (اوجاشورام) ‘eşeliyorum.

öceşürüm (اوجاشوروم), **öceşmaġım** (اوجاشماغيم) ‘[benim] incelemem’.

öceşmaġum (اوجاشماغوم) ‘eşelemeyeceğim.

öceşip (اوجاشيب), **öceşiben** (اوجاشيبان), [2] **öceşmiş** (اوجاشميش) ‘eşeleyip/eşelemiş’. Birincisine tanık olarak şiir:

özin Mesīḥçe fehm iyleben uyatġa ḳalıp::
ecel firāḳınñ ile [3] *oltururda çün* ***öceşip****::*

اوزين مسيحجه فهم ايلابان اويات‌غه قاليب::
اجل فراقينک ايله اولتورورردا چون اوجاشيب::

öceşmişeñ (اوجاشميشانک) ‘eşelemişsin’.

öceşmes (اوجاشماس) ‘eşelemez’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

[4] **öceşmesi** (اوجاشماسی) ‘eşelemesi, eşelemezi’.

öceşmedin (اوجاشمادين) ‘eşelemeden, eşelememiş’.

öceşip bolmas (اوجاشيب بولماس), **öceşse bolmas** (اوجاشسا بولماس), [5] **öceşmek olmas** (اوجاشماک اولماس) ‘eşelenemez’.

öceşe almas (اوجاشا آلماس) ‘inceleyemez’.

öceşe öceşe (اوجاشا اوجاشا) ‘eşeleyerek’. [6] Tekrar edilmeden de aynı anlamda kullanılır.

öceşey (اوجاشای), **öceşeyin** (اوجاشايين) ‘eşeleyeyim, eşelesin, eşeleyesin’.

öceşsaḳ (اوجاشساق), **öceşġa biz** (اوجاشغابيز), **öceşġay biz** (اوجاشغای‌بيز), [7] **öceşeli** (اوجاشالی), **öceşeliñ** (اوجاشالينک) ‘eşeleyelim’.

öceşġalı (اوجاشغالی) ‘eşelemek için, eşeleyeli’.

öceşġaç (اوجاشغاج) [T 81v.] ‘eşeleyince’.

[8] **öceşġuçı** (اوجاشغوجی) ‘eşeleyen’.

öceşġuça (اوجاشغوجه), **öceşġunça** (اوجاشغونجه), **öceşġança** (اوجاشغانجه) ‘eşeleyene kadar, eşelediği/eşeleyeceği kadar’.

öceşġum (اوجاشغوم) [9] ‘eşeleyeceğim’.

öceşġuñ (اوجاشغونک) ‘eşeleyeceksin’.

öceşġusı (اوجاشغوسی) ‘eşeleyecek’.

öceşġuluḳ (اوجاشغولوق) ‘eşelenecek’.

öceşġay (اوجاشغای), [10] **öceşe** (اوجاشا), **öceşse** (اوجاشسا), **öceşsün** (اوجاشسون), **öceşdik** (اوجاشدیک) ‘eşelesin/eşelese’.

öceşġudik (اوجاشغودیک), **öceşürdik** (اوجاشوردیک) ‘eşelenecek, eşelendiği/eşeleneceği gibi’.

[11] **öceştürmaḳ/ġ (اوجاشتورماق/غ)** geçişlilik mastarı olup ‘eşeletmek به کاوش انداختن’ demektir. Kipleri kurala göre /-tUr/ (تور) ile yapılır.

uçramaḳ/ġ (اوچراماق/غ) [12] -sâkin Acem cīm’i ve fethalı muhmile rā ile- ‘maruz kalmak/mübtelâ olmak دچار شدن’.[1104]

uçradı (اوچرادی) ‘maruz kaldı’. Tanık olarak şiir:

*sevdā vü rişte zaḥmetiġa **uçradı** köñgül::*

[13] *zülf ü biliñ ḫayālıda fikr-i daḳīḳdin::*

سودا و رشته زحمتیغه اوچرادی کونکول::

زلف و بیلینک خیالیدا فکر دقیقدین::

uçraduḳ (اوچرادوق) ‘maruz kaldık’.

uçrar (اوچرار), **uçraydur** (اوچرایدور) ‘maruz kalır/kalıyor’. Birincisine tanık olarak şiir:

[14] *belā-yi ʿışḳ tā ki **uçrar** uşbu tilbedin özge::*

otumnı bu belā-yi nā-gehāndın asraġıl yā Rab::

بلای عشق تا که اوچرار اوشبو تیلبه‌دین اوزکا::

اوتومنی بو بلای ناکهان‌دین اسراغیل یارب::

uçrar (اوچرار) fâil ve mastar anlamına da [15] gelir.

uçramaydur (اوچرامایدور) ‘maruz kalmıyor, maruz kalmamış’.

uçraġan (اوچراغان), **uçrarġan** (اوچرارغان), **uçraydurġan** (اوچرایدورغان) ‘maruz kalan, maruz kalmış’. Mastar anlamına da [16] gelirler.

uçra (اوچرا), **uçraġıl** (اوچراغیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

uçrama (اوچراما), **uçramaġıl** (اوچراماغیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

[1104] BM 64v.11 **uçramaḳ/ġ** : LN s. 257 *uçramaḳ* ‘uġramaḳ ve ṭuş gelmek’. LÇ s. 27 *ucramaḳ (اوجراماق)* ‘teṣādüf etmek, rast gelmek’.

uçrañg (اوچرانک), **uçrañgız** (اوچرانکیز), [17] **uçrañglar** (اوچرانکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

uçramañg (اوچرامانک), **uçramañgız** (اوچرامانکیز), **uçramañglar** (اوچرامانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

uçraman (اوچرامان), **uçramas min** (اوچراماسمین) [18] ‘maruz kalmam’.

uçray min (اوچرایمین), **uçrar min** (اوچرارمین), **uçraydur min** (اوچرایدورمین), **uçraram** (اوچرارام) ‘maruz kalırım’.

uçrarım (اوچراریم), **uçramaġım** (اوچراماغیم) ‘[benim] maruz kalmam’.

uçramaġum (اوچراماغوم) [19] ‘maruz kalmayacağım’.

uçrap (اوچراب), **uçraban** (اوچرابان), **uçramış** (اوچرامیش) ‘maruz kalıp/kalmış’. İkincisine tanık olarak şiir:

ʿaḳl uçup bī-ḫūdluḳ iyler min [20] *yoluḳsa nā-gehān::*
kimse dik kim tilbelıḳ ḳılġay perīġa ***uçraban****::*

عقل اوچوب بیخودلوق ایلرمین یولوقسا ناکهان::
کیمسه‌دیک کیم تیلبه‌لیق قیلغای پری‌غه اوچرابان::

uçramışañg (اوچرامیشانک) ‘maruz kalmışsın’.

uçramas (اوچراماس) ‘maruz kalmaz’. [21] Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

uçraması (اوچراماسی)[1105] ‘maruz kalması, maruz kalmazı’.

uçramadın (اوچرامادین) ‘maruz kalmadan, [22] maruz kalmamış’.

uçrap bolmas (اوچراب بولماس), **uçrasa bolmas** (اوچراسا بولماس), **uçramaḳ olmas** (اوچراماق اولماس) ‘maruz kalınamaz’.

uçray almas (اوچرای آلماس) ‘maruz kalamaz’.

[23] **uçrayu** (اوچرایو), **uçray uçray** (اوچرای اوچرای) ‘maruz kalarak’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

uçray (اوچرای), **uçrayın** (اوچرایین) ‘maruz kalayım, maruz kalsın, maruz kalasın’.

uçrasaḳ (اوچراساق), [24] **uçraġa biz** (اوچراغابیز), **uçraġay biz** (اوچراغایبیز), **uçralı** (اوچرالی), **uçralıñg** (اوچرالینک) ‘maruz kalalım’.

uçraġalı (اوچراغالی) ‘maruz kalmak için, maruz kalalı’.

uçraġaç (اوچراغاج) [25] ‘maruz kalınca’.

uçraġuçı (اوچراغوجی) ‘maruz kalıcı’.

uçraġuça (اوچراغوجه), **uçraġunça** (اوچراغونجه), **uçraġança** (اوچراغانجه) ‘maruz kalana kadar, maruz kaldığı/kalacağı kadar’.

uçraġum (اوچراغوم) [26] ‘maruz kalacağım’.

[1105] BM 64v. 21 **uçramas:** İki kere yazılmış, fakat anlam olarak *uçraması* (اوچراماسی)nın anlamı verilmiştir. Ayrıca tekrarlanan kısım tarafımdan silinmiştir. T’de tekrar yoktur.

uçrağuñg (اوچراغونک) ‘maruz kalacaksın’.

uçrağusı (اوچراغوسی) ‘maruz kalacak’.

uçrağuluk (اوچراغولوق) ‘maruz kalınacak’.

uçrağay (اوچراغای), **uçrasa** (اوچراسا), [27] **uçrasun** (اوچراسون), **uçradik** (اوچرادیک) ‘maruz kalsa/maruz kalsın’. Nitekim Birinci İklimin Yolcusu hikâyesinde birincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

*közige **uçrağay*** [28] *dil-ārāmı::*

ḥāṣıl olġay viṣālıdın kāmı::

کوزیکا اوچراغای دلارامی::

حاصل اولغای وصالیدین کامی::

uçrardik (اوچرادیک), **uçrağudik** (اوچراغودیک) ‘maruz kalınacak, maruz kaldığı/kalacağı gibi’.

uçraşmaḳ/ġ (اوچراشماق/غ) -şīn ile- [29] işdeşlik mastarı olup ‘birbirine maruz kalmak/birbirine mübtelâ olmak بیکدیکر دچار شدن’ demektir.

uçraşıp (اوچراشیب) ‘birbirine maruz kalıp/kalmış’. Nitekim şöyle der, şiir:

ḫoş turur bir tīre şām-ı hicr [BM 65r.1] *iki yār **uçraşıp**::*

tapışıp bir birlerin muḥkem ḳuçuşup yıġlaşıp::

خوشتورور بیر تیره شام هجر ایکی یار اوچراشیب::

تاپیشیب بیربیرلارین محکم قوجوشوب ییغلاشیب::

Diğer kipler de aynı yolla birinci şıktaki kurala göre şīn ile [2] yapılır.

uçratmaḳ/ġ (اوچراتماق/غ) -tā ile- ve **uçraşturmaḳ/ġ (اوچراشتورماق/غ)** -şīn ile- geçişli mastar olup ‘maruz bırakmak/uğratmak دچار کردن’[1106] demektir.

uçratur (اوچراتور), **uçraşturur** (اوچراشتورور) [3] ‘maruz bırakıyor’. Birincisine tanık olarak şiir:

*ey Nevāyī evvel ol nā-mihribānġa **uçratur**::*

kimni kim min bī-nevā dik nā-tevān iyler köñgül::

ای نوائی اوّل اول نامهربانغه اوچراتور::

کیمنی کیم مین بینوادیک ناتوان ایلار کونکول::

[4] **uçrat** (اوچرات), **uçratġıl** (اوچراتغیل) ‘maruz bırak’. Nitekim birincisine tanık olarak *Tuḥfetü’l-Ebrār*’da Üçüncü Münâcât’ta şöyle der, şiir:

istese ol ḳavm ḫılāşını hem::

[5] *közige **uçrat** min-i ʿāṣīni hem::*

[1106] BM 65r.2 **uçratmaḳ/ġ** ve **uçraşturmaḳ/ġ:** Her iki nüshada da yanlış olarak ‘maruz kalmak’ (دچار شدن) yazılmıştır. Oysa ki fiilin diğer çekimlerinden de anlaşıldığı üzere ‘maruz bırakmak/uğratmak’ (دچار کردن) olması gerekir. Düzeltildi.

ایستاسا اول قوم خلاصینی هم::

کوزیکا اوچرات مینی عاصینی هم::

uçratmaḳ'ın (اوچراتماق) kipleri tā ile ve **uçraşturmaḳ**'ın (اوچراشتورماق) kipleri şīn ve -tUr ile- birinci şıktaki kurala göre yapılır.

İsimler (Cevâmid)

[6] **uc/öc/üç/uç/öç (اوج)** iki anlama gelir. Birincisi [**uc**] 'uç, kuyruk ve her şeyin başı نوک و دم و سر هر چیز'. Nitekim doğru tırnak kesme hakkında şöyle der, şiir:

su bile [7] *şemʿ* ***ucını*** *her niçe aldıñ yarudı::*

şuʿleni su birle gerçi rūşen itmekdür maḥāl::

سو بیله شمع اوجینی هر نیجه آلدینک یارودی::

شعله‌نی سو بیرله کرچه روشن ایتماکدور محال::

İkincisi [**öç**] 'öc/intikam انتقام' demektir. Acem cīm'i [T 82r.] ile [**üç** اوچ] [8] 'üç rakamı عدد سه' demektir. Ayrıca '[**uç**] uçmak, yok olmak, göz kırpmak ve [**öç**] sönmek'in emir biçimi امر است از بریدن و معدوم شدن و اختلاج کردن و منطفی شدن'. Nitekim bu harfin mastarlar kısmında [9] izâh edilmiştir. Ferāğī, **Uc (اوج)**un **öceşmaḳ** (اوجاشماق) anlamına geldiğini düşünerek hata yapmış ve 'husumette hırslı olmak حریص بودن در خصومت' anlamında kaydetmiştir.

uça (اوجا) [10] -fethalı cīm ve uzun elifle- üç anlam ifade eder. Birincisi 'arka پشت'. Tanık olarak şiir:

uça*mda ay tutulġan dağı dik ḳaldı* [11-12] *eşer gūyā::*

uluġ irmiş fitīle asru çün köksümge ḳoydum dāġ::

اوجامدا ای توتولغان داغی دیک قالدی اثر کویا::

اولوغ ایرمیش فتیله اسرو چون کوکسومکا قویدوم داغ::

Ayrıca *Tārīḫ-i Enbiyā*'da Ḥażret-i İbrāhīm aleyhi's-selâmın Kaʿbe binâsını tamamlamasıyla ilgili şöyle der:

ol öy itmāmġa yitgendin soñgra şükr ḳılıp ***uça****sın Kaʿbe dīvārıġa ḳoyup* [13] *tefāḫur itti* [1107].

اول اوی اتمامغه یتکاندین سونکرا شکر قیلیب اوجاسین کعبه دیواریغه قویوب تفاخر ایتتی

Türkler (Etrāk) arasındaki geleneğe göre, atı ve koyunu iyice pişirip, arka kısmını saygı olarak konuğun önüne koyarlar [14] ve eğer bir mecliste [ziyâfette] böyle bir yemek olmazsa, ev sahibinin cimriliği ve misafire karşı saygısızlığı anlamına gelir. Nitekim *Sedd-i İskenderī*'de kağanın ziyâfeti hakkında şöyle der, [15] şiir:

[1107] BM 65r.13 **itti** : PdC s.47 *ḳıldı (قیلدی).*

ni di evvelçe ol ḫᵛān ḳıyāsı idi::

*ki toḳuz miŋ̂ atınıŋ̂ **uça**sı idi::*

نی دی اولچه اول خوان قیاسی ایدی::

که توقوز مینک آتنینک اوجاسی ایدی::

İkincisi mecâzen ‘sığınak, penah ملجأ و پناه’ demektir. [16] Üçüncüsü Rūmī Türkçesinde ‘oturak yeri, uyluk سرین’ demektir.[1108]

ocar / ucar / uçar (اوجار) *duçar vezninde,* iki anlam ifâde eder. Birincisi [**ocar**] ‘ateşi uzun süre kalan tağ [ağacı] odunu هیمه تاغ بود که آتش آن دیر بماند’.[1109] Ona [17] ***süksük*** (سوکسوک)[1110] de denir. Arapçası ‘غضا’dır. İkincisi [**ucar**] ‘Pazar بازار’. Arapçada ‘سوق’ denir. Ḫᵛārezm Türkleri tek kullanmazlar, [18] ***bāzār ucar*** (بازار اوجار) derler. Acem cīm’i ile de [**uçar/üçer**] iki anlama gelir. Birincisi ‘atın ayaklarını bağlamak için kullanılan ip جدار اسب’. İkincisi [**üç**] ‘üç rakamı عدد سه’. Ayrıca geniş zamandan türemiş dört anlam daha ifâde eder [**uçar/öçer**]. [19] Nitekim bu harfin türevleri kısmında verilmiştir.

üçergü (اوچارکو) -fethalı Acem cīm’i, sâkin karaşat rā ve zammeli Acem kāf’ı ile- ‘eyer teğeltisi تکلتوی زین’.[1111]

ocaġ (اوجاغ) [20] ve **ocaḳ (اجاق)** iki anlama gelir. Birincisi ‘üzerine kazan konulan mutfak ocağı آتشدان مطبخ را گویند که در آنجا دیک بر بار نهند’. Mecâzen ‘büyük hândân ve sülale خاندان بزرگ و دودمان’.[1112] Nitekim [21] *Ferhād ve Şīrīn*’de hakanın vasfında şöyle der, şiir:

bu otluġdın irür baġırımda dāġım::

*ḳurutmasun diben devrān **ocaġ**ım::*

بو اتلوغدین ایرور باغریمدا داغیم::

قوروتماسون دیبان دوران اوجاغیم::

[22] İkincisi, ‘mahbuslar ve suçluların boynuna asılan demir zincir طوق اهنی است که

[1108] BM 65r.9 **uca** : Birinci ve ikinci anlamlar için bkz. PdC s. 47 *uça (اوچا، اوچه);* LÇ s. 26 *uça (اوچا)* ‘püşt, ẓuhr, penāh, melce’, arḳa, büyük, kebīr’; FT s. 709 *uça (اوچه)* ‘arka, tepe, dağ’.

[1109] BM 65r.16 **ocar :** Bkz. TrkmT. *ocar* ‘*a. bot.* Kumlu, çöl gibi yerlerde yetişen bir ağaç: *gözleri o. Közi yalı gızardı* gözleri ocar ağacı közü gibi kızardı; *o. tokayı* ‘ocar ormanı’; *ak, kara o.* beyaz, siyah ocar’ (Trkm.T.S. 481).

[1110] BM 65r.17 **süksük :** Bkz. BM 245v.22 **süksük** -zammeli her iki sīn ve sakin her iki kāf ile- kumlu yerde çıkan, kuruduğunda kökleri uzayıp topraktan çıkarak belirmeye başlayan ve ondan baston yapılan bir tür ağaç’. Nitekim *Leylī ve Mecnūn*’da şöyle der, şiir: *‘uşşāḳ teni ki boldı tufraḳ // her yan körünüp süŋ̂ekleri aḳ // süksük kibi kim çūn boldı perde // yatġay yazı üzre tūde tūde.* Ona **ocar** da denir. Arapçası غضا’dır.

[1111] BM 65r.19 **üçergü** : LÇ s. 26’da *üçergü* ‘eyer üzerine konulan yastık’ izah edilmiştir. Oysa Dehhudâ sözlüğünde, târihî sözlüklerdeki bilgilere dayanarak **tegeltü** (تکلتو)nün ‘atın cildinin rahatsız olmaması için eyerin altına konulan kumaş’ anlamına geldiği ve Türkçe bir sözcük olduğu ifâde edilmiştir.

[1112] BM 65r.19-20 **ocaġ** ve **ocaḳ** : LÇ s. 26 *ocaġ (اوجاغ)* ‘ocaḳ, ateşdān; hey’et-i ḫānedān; bir ḳabīle ḫalḳı, eṣḥāb-ı cenḥanıŋ gerdānlarına aṣdıḳları zincir; vaḳit’.

بر کردن محبوسین و مجرمان نهند’.

üçağlak (اوچاغلاق) ‘üç yapraklı bitki کیاه سه برک’.[1113]

üçelesi (اوچالاسی)[1114] ‘her üçü او تای سه هر’. [23] Nitekim *Mecālisü’n-nefāis*’te Yedinci Meclis’te Emīr Timür hakkında şöyle der:

*teveçi mīʿād bile çapıp **üçelesi** başın kiltürsün.*

تواچی میعاد بیله چاپیب اوچالاسی باشین کیلتورسون

[24] **uçan (اوچان)** -fethalı Acem cīm’i, uzun elif ve sâkin nūn ile- ‘büyük gemi کشتی بزرک’. Nitekim orta [boyda] gemiye ***kime*** (کیمه) ve küçüğüne ***ḳayıḳ*** (قایق) denir. [25] Ebced cīm’i ile de [***Ocan***] [1115] Tebriz’e bağlı bir yer adıdır.

üçev (اوچاو) -sâkin vāv ile- ‘üç tane سه تا’. Nitekim şöyle der, şiir:

kön͡güldin iyle mevālīd meylini kem [26] *kim::*

*bolurġa ferd mevāniʿ tururlar uşbu **üçev**::*

کونکولدین ایله موالید میلینی کم کیم::

بولورغه فرد موانع تورورلار اشبو اوچاو::

üçevle (اوچاولا) ve **üçevlen (اوچاولان)** ‘üçü birlikte هر سه باهم’. Nitekim birincisine tanık olarak *Ferhād ve Şīrīn*’de [27] Ferhād’ın tılsımı açması hakkında şöyle der, şiir:

çıḳıp şehzāde birle şāh ikevle::

*vezīr-i kārdān birle **üçevle**::*

چیقیب شهزاده بیرله شاه ایکاولا::

وزیر کاردان بیرله اوچاولا::

uçsarraḳ (اوچسارراق)[1116] -sâkin [28-29] cīm, fethalı muhmele sīn, uzun elif ile- ‘daha yukarı سمت بالاتر’. Nitekim *Tārīḫ-i Babürī*’de şöyle zikr edilmiştir:

*her kimnin͡g ki iʿtibārı köprektür **uç sarraḳ** turarlar.*

هر کیمنینک که اعتباری کوپراکتور اوچسارراق تورارلار

uçġur (اوچغور) -Acem cīm’i, sâkin karaşat rā ile- iki anlama gelir. Birincisi ‘hızlı uçan ve kuş تیزپر و پرنده’. İkincisi Rūmī Türkçesinde ‘iç çamaşır bağı, [BM 65v.1] şalvar

---

[1113] BM 65r.22 **üçağlaḳ** : Anlamından yola çıkarak **üç** yapraktan oluşan birleşik ad kuruluşunda bir bitki adı olmalı. Krş. Clauson 1960: 38 *ocağlak.*

[1114] BM 65r.22 **üçelesi** : Clauson 1960: 38 *uçelesi.*

[1115] BM 65r.25 **Ocan** : Tebriz’in yakınlığında bulunan *Ocan*’ın adı Pehlevî döneminde *Bostan-ābād* olarak değiştirilmiştir. Fakat halk arasında çok yaygın olmasa da hala kullanılmaktadır.

[1116] BM 65r.27 **uçsarraḳ** : T 82r. *ucsavraḳ* (اوجساوراق). Krş. PdC s. 47 *uçarraḳ (اوچاررق)* ‘chemin plus escarpé, plus élevé. **uç sarraḳ** < **uç sarı+raḳ** Karşılaştırma Eki ile ‘daha uç/baş tarafta’, Orta hecedeki vurgusuz dar-düz ünlünün düşmesi ile **sarıraḳ > sarraḳ.** Babur-name’den alınan iktibas cümlede *uç* sözcüğü izleyen kısmından ayrı yazılıdır. Bu yazım Haydarabad yazmasında da bir ve aynıdır: *her kimnin͡g iʿtibārı köprektür uç sarraḳ turarlar* (Beveridge 1905). Arat bu kısmı şöyle çevirmmiştir: ‘...kimin itibarı fazla ise, o daha ziyade baş tarafta durur.’ (Arat 1970: 150-151). BN 100b 8 *her kimniŋ iʿtibārı köprektür, uç sarıraq turarlar* (Mutlu 2017: 83).

bağı بند ازار و بند شلوار’.[1117]

uçġun (اوچغون) -sâkin Acem cīm’i ve nūn, zammeli muceme ġayın ile- ‘ateş kıvılcımı شراره آتش’.[1118] Tanık olarak şiir:

āteş-i laʿlīn̂g anın̂g [2] *dik örtedi ʿālemni kim::*

her ṭaraf bir ot tutaşġan cāndur anın̂g ***uçġun****ı::*

آتش لعلینک آنینک دیک اورتادی عالمنی کیم::

هر طرف بیر اوت توتاشغان جاندور آنینک اوچغونی::

uçġunluḳ (اوچغونلوق) ‘hızlıca uçma, uçma gücüne sahip olma, kıvılcımlı تیزپری و صاحب پرندکی و شرارەدار’.

[3] **üç ḳat (اوچقات)** ‘kavak, içi boş ve üç kat kabuğu olan bir tür ağaç نام درختی است کاواک و مجوف که سه پوست دارد’.

üç ḳırlıḳ (اوچ قیرلیق) -kesreli birinci ḳāf ve lām, sâkin karaşat rā ile- [4-5] ‘üç dilli bir tür ok نام یکنوع پیکانیست که سه زبانه ساخته میشود’.[1119]

öçkü (اوچکو) -sâkin cīm ve zammeli Acem kāf’ı ile- ‘keçi بز’.[1120] Arapçada “معز” denir. Nitekim *Ḥayretü’l-Ebrār*’da Ferhād’ın vasfında şöyle der, şiir:

ṭurfa saḳalın asıban külgü dik::

iki yıġaç üzre çıḳıb ***öçkü*** *dik::*

öçkü*çe* [6] *hem yoḳ işide toġrılıḳ::*

ol tutup oġrı bu itip oġrılıḳ::

طرفه سقالین آسیبان کولکودیک::

ایکی بیغاج اوزره چیقیب اوجکودیک::

اوجکوجه هم یوق ایشیدا توغریلیق::

اول توتوب بو ایتیب اوغریلیق::

üçek (اوجاک) ‘çatı پشت بام’.

uç ip (اوجیب) [1121] -sâkin cīm ve kesreli [7] lām ile- ‘çul ve çuval dikişinde kullanılan ip ریسمانی را گویند که بدان جل و جوال دوزند’.

ucmaġ (اوجماغ) ve **ucmaḳ (اوجماق)** ‘cennet بهشت’. Acem cīm’i de kullanılır

---

[1117] BM 65r.29 **uçġur** : LÇ s. 27 *uçġur (اوچغور)* ‘seriʿü’s-séyr, ṭayyār; içdon bağı’; FT s. 411 *uçġur/öçġur (اوچغور)* ‘elbise ve pantolon bağının geçirildiği kesim; ölsün anlamında olan beddua; sönsün’.

[1118] BM 65v.2 **uçġunluḳ** : LN s. 255 *uçḳun* ‘ateşden çıḳan zebāne’. LÇ s. 27 *uçḳun (اوچقون)* ‘şerāre, ḳıġılcım, ateş gemisi’; FT 647 *uşḳun (اوچقون)* ‘sıçrayan ateş kıvılcımı; uç/atla’, şiir: *her bir uçḳun ġam şebistānıda bir pervānedir / ol melāḥat şemʿidin mundaḳ ki cismim yanadur.*

[1119] BM 65v.3 **üç ḳırlıḳ** : LÇ s. 27 *üç ḳolıḳ (اوچ قولیق)* ‘bir nevʿ üç dilli se-şāḫa’.

[1120] BM 65v.4 **öçgü** : LÇ s. 27 *öçgi (اوچکی)* ‘keçi, büz, oğlaḳ’; FT s. 674 *öçkü (اوچکو)* ‘keçi’.

[1121] BM 65v.6 **uç ip :** Metinde yanlış yazım olaral **uçlıp** (**اوجلیب**). Krş. **uç ipi** اوچ ایپی‘çuval ağzı diken’ (FT, 113v 10-11, M. Rahimi 2017:755)

[**uçmaḳ/uçmaġ**]. ‘uçmak’ [**uç-maḳ/ġ**] anlamına da gelir. [8] Nitekim her iki anlamda ihâm yoluyla şöyle der, şiir:

oḳlarınñ̂gdın [T 83v.] *ḳuş dik oldum cānġa ol kūy ārzū::*

***uçmaḳ** ister min* [9-10] *velī kör kim per ü bālım budur::*

اوقلارینکدین قوش دیک اولدوم جانغه اول کوی آرزو::

اوچماق ایستارمین ولی کور کیم پر و بالیم بودور::

Farsça Ferheng-i Cihāngīrī’nin müellifi **uçmaḳ**’ı (اوچماق) ‘cennet بهشت’ anlamında zikretmiştir.

uçma (اوچمه) ‘dik yokuşlu dağ eteği, uçurum دامنه کوه که تیز و یک لخت و پرتکاه باشد’.[1122] Nitekim *Tārīḫ-i Babürī*’de şöyle denir:

bir Afġān bir parça taġnıñ̂g üstide turup irdi ġālibā narı [11] *yanı* [1123] ***uçma** idi kiter* [1124] *yiri yoḳ idi.* [1125]

بیر افغان بیر پارچه تاغنینک اوستیدا توروب ایردی غالبا ناری یانی اوچمه ایدی کیتار ییری یوق ایدی

Ona ***uçurum*** (اوچورم) da denir. **uçurum** daha önce zikredilen **uçma** (اوچمه) anlamındadır.

ucur/uçur (اجور) [12] -zammeli cīm ve sâkin karaşat rā ile- ‘vakit, zaman وقت و زمان’. *Mecâlisü’n-Nefâis*’te Seyfī Buḫārī’nin vasfında şöyle der:

serḫoşluḳda özge [13] *māhiyyet belki rüsvā nime bolur irdi bu **ucur**da tövbeġa muvaffaḳ boldı.*

سرخوشلوقدا اوزکا ماهیت بلکه رسوا نیمه بولور ایردی بو اوجوردا توبه‌غه موفق بولدی

Acem cīm’i ile de kullanılır [***uçur***].[1126] Ayrıca ‘falın rast gelmesi, [14] rüyânın gerçekleşmesi راست آمدن فال و ظهور اثر خواب’ anlamına da gelir. Rūmī müellif “zaman ve vakit” anlamında yanlışlıkla **ucru** (اجرو) -sâkin cīm ve zammeli rā ile- yazmıştır.[1127]

ucuz (اجوز) -hevvez zā ile- ‘ucuz ارزان’.

[15] **uçuş (اچوش)** -zammeli Acem cīm’i ve sâkin karaşat şīn ile- ‘uçuş پرواز’. Nitekim *Sebʿa-yi Seyyāre*’nin giriş bölümünde “Taḥmīd”de şöyle der, şiir:

[1122] BM 65v.9 **uçma** : LÇ s.27 *uçma (اوچما)* ‘uçurum, cer, bādberg, sefīne’; FT s.718 *uçma (اوچمه)* ‘dağların korkunç dikliği ve yarığı; hazır ol/aman uçmayasın’.

[1123] BM 65v.10-11 **narı yanı** : Metinde yanlış yazım olarak **atay yanı.** Krş. Haydarabad 150b 3-4 (Beveridge 1905) **narı yanı.**

[1124] BM 65v.11 **kitere : kiter** için yanlış yazım. Krş. Krş. Haydarabad 150b 3-4 (Beveridge 1905) **kiter**.

[1125] BM 65v.10-11 *bir… yoḳ idi* : Bkz. Haydarabad 150b 3-4 (Beveridge 1905): *bir Afġān bir pārça taġnıñ̂g üstide / turup irdi ġālibā narı yanı **uçma** idi kiter yiri hem yoḳ idi.*

[1126] BM 65v.11 **ucur/uçur :** LN s. 264 *uçur* ‘yakın zamanda’; LÇ s. 27 *ucur (اوجور)* ‘fālıŋ rast gelmesi, işābet-i saʿd, bereket, fāl-ı ḫayr; vaḳit, zamān’.

[1127] BM 65v.11 **ucur/uçur** : LN s. 264 *uçur* > yazmada *uçru.*

meskenidin [1128] [16] *ki kündüz uçġay būm::*

***uçuş**ıdın ʿāmī irür maʿlūm::*

مسکنی‌دین که کوندوز اوچغای بوم::

اوچیشیدین عمی ایرور معلوم::

Ayrıca *Ḫayretü'l-Ebrār*'ın Onuncu Makalesi'nde dürüstsüzlükle ilgili şöyle der, şiir:

igri [17] ***uçuş** birle çü köp aylanıp::*

ḳayda ki pervāne barıp [1129] *örtenip* [1130]*::*

ایکری اوچوش بیرله چو کوب آیلانیب::

قایدا که پروانه باریب اورتانیب::

Ṭāliʿ Hirevī 'bahtsızlık بختی کج" olarak anlamlandırıp zikredilen şiiri de tanık olarak vermiştir. [18] Naṣīrī de ona uyarak hata yapmıştır.

uçuġ (اچوغ)[1131] -zammeli Acem cīm'i ve sâkin ġayın ile- üç anlama gelir. Birincisi 'uçuk تبخال'. Tanık olarak [19] şiir:

***uçuġ** irmes ki çün boldı Süheyl-i ʿārıżıñ ṭāliʿ::*

ʿaḳīḳıñ reng alurda boldı ḥāliñ sāyesi māniʿ::

اوچوغ ایرماس که چون بولدی سهیل عارضینک طالع::

عقیقینک رنک آلوردا بولدی حالینک سایه‌سی مانع::

İkincisi, mecâzen [20] 'gözde çıkan ben خالی را گویند که در چشم بهم رسد' demektir. Üçüncüsü, Rūmī Türkçesinde 'epilepsi hastası مصروع'. Ayrıca 'yeni doğan bebeklerde görünen bir rahatsızlık شود زائیده نو اطفال عارض که بود علتی'.[1132] Ona Arapçada [21] 'امّ الصّبیان' denir.

uçuḳ (اوچوق) -ḳaf ile- üç anlamını da belirttiğimiz ***uçuġ*** (اوچوغ) ile aynıdır. Ayrıca 'Türk (Etrāk) tayfalarından biri'dir [***Üçoḳ***]. Adlandırma nedenini [22] *Ḥabību's-Siyer*'in müellifi şöyle açıklar:

> "Bir gün Oġuz Ḫan'ın evlatları avlakta bir yay ve üç altın ok bulup [23] onları babalarına götürdüler. Oġuz, yayı üç büyük oğluna verir. Onlar yayı üç yere bölürler ve ***Bozoḳ*** (بوزوق) adlanırlar. [24-25] Okları da üç

[1128] BM 65v.15 **meskenidin** : T *mekmekidin (مکمنی‌دین).*

[1129] BM 65v.17 **yarıp** (یاریب).

[1130] BM 65v.17 **öternip** (اوتارنیب).

[1131] BM 65v.18 **uçuġ (اچوغ)** ve BM 65v19 **uçuġ (اوچوغ)**.: *uşuş, ucuz* ve *uçuġ* örneklerinde de olduğu gibi sözcüklerin yazımında çeşitlilik gözlenmektedir. Madde başlarında "u" sesi yalnız elifle (ا) yazılırken, şiirlerde elif ve vāv ile (او) yazılmıştır: اچوش/اوچوش؛ اجوز/اوجوز؛ اچوغ/اوچوغ

[1132] BM 65v.18 **uçuġ** : LÇ s.28 *uçuġ/Üçoġ (اوجوغ)* 'tebḫāle, ümmü'ṣ-ṣibyān ḫasteliği; gözde olan ḫāl ve nişāne; ṭavāyif-ie Etrāk'dan bir ḳabiledir; muʿāyene ve teftīş'.

küçük oğluna verir ve böylece onlar da ***Üçoḳ*** (اوچوق) adıyla tanınırlar."[1133]

öçük (اوچوک) -kāf ile- 'sönük mum ve ateş شمع و آتش خاموش'. Nitekim şöyle der, şiir:

cānımnı örtegen yüz ü ḥālinġni bilmeseng::
ot şūʿleside iyle gümān [26] *bir* ***öçük*** *şerār::*

جانیمنی اورتاکان یوز و حالینکنی بیلماسانک::
اوت شعلەسیدا ایله کمان بیر اوچوک شرار::

Ayrıca *Ferhād ve Şīrīn*'de şöyle der, şiir:

bolup pervāne dik eṭrāfiġa cemʿ::
velī ol [1134] *yatıp andaḳ kim* ***öçük*** [27] *şemʿ::*

بولوب پروانه دیک اطرافیغه جمع::
ولی اول یاتیب آنداق کیم اوچوک شمع::

Ṭāliʿ Hirevī, yanlış olarak 'bayılmış kişi شخص بیهوش شده' anlamına geldiğini de belirterek bu şiiri tanık göstermiştir. Mecâzen, 'yarım sönmüş, solmuş نیمسوز و افسرده' anlamı da [28] ifâde eder.[1135] Nitekim Leylī'nin hastalığıyla ilgili şöyle der, şiir:

her ṭabʿ ki ẕātı olsa maḥrūr::
az ḥırḳat iter tenini rencūr::

zārī [29] *ki* ***öçük*** *yanar çırāġı::*
bat örtenür artuḳ olsa yaġı::

هر طبع که ذاتی اولسا محرور::
آز حرقت ایتار تنینی رنجور::

زاری که اوچوک یانار چراغی::
بات اورتانور آرتوق اولسا یاغی::

oçun/üçün (اوچون) -nūn ile- iki anlama gelir. Birincisi 'dünya, âlem دنیا و عالم'.[1136] Nitekim [BM 66 r.1] Ḥaydar Tilbe, Maḫzen'in sonunda şöyle der, şiir:

Türk ẓuhūrıdur ***oçun****da* [1137] *bu kün::*

[1133] BM 65v.23 **Bozoḳ** ve BM 65v.24 **Üçoḳ** : Yazmada *Bozoḳ* ve *Üçoḳ* sözcükleri ortadaki elif kaldırılarak kalıplaşmış bileşik kelime olarak yazılmıştır. Çoğu metinde ise bu sözcükler ayrı yazılmaktadır: بوز اوق و اوچ اوق

[1134] BM 65v.26 **ol** *:* T 83v. *evvel (اوّل).*

[1135] BM 65v.24 **öçük** : LN s.260 *öçük* 'söynmiş şemʿ'. LÇ s. 28 ḫ^{v}āmūş [doğrusu: ḫāmūş], yarım sönmüş mūm ve ateş, efsürde; silinmiş yazu'; BL *öçük (اوچوک)* 'uçmuş بریده ve bayılmış kişi شخص بیهوش'.

[1136] BM 65v.29 **oçun/üçün** : DLT E.A. *ajun* '1. dünya, âlem'(33/19, 51/36, 60/46, 99/92, 233/202, 380/299, 407/318, 417/327, 431/337, 609/502); '2. zaman, zamane, devir, devran'(90/81, 205/175, 211/182, 462/366, 570/470, 577/474); LÇ s. 6 *açun (اَچون)* 'bu ʿālem, bu dünyā, dehr'.

[1137] BM 65v.29 **oçun** fakat BM 66r.1 **ocun**.

başla uluġ yır[1138] *bile Türkāne ün::*

ترک ظهوریدور اوجونده بوکون::

باشلا اولوغ یر بیله ترکانه اون::

İkincisi [2] sebep bildiren kelimedir. Yani, 'için از برای آن'. Nitekim şöyle der, şiir:

yüz belā hicrān tapar her dem bu maḥzūn cān ***üçün****::*

Tiñgri güyā kim [3] *yaratmıştur mini hicrān* ***üçün****::*

یوز بلا هجران تاپار هردم بو محزون جان اوچون::

تینکری کویا کیم یاراتمیشتور مینی هجران اوچون::

Son anlamda kesreli elifle de [**içün**] kullanılır.

üçünç (اوچونج) -zammeli birinci Acem cīm'i, sâkin nūn ve ikinci cīm ile- [4] 'üçüncü سیم'.

üçünci (اوچونجی) -kesreli ikinci cīm ile- 'üçüncü سیمین'.

Üççe (اوچّه) -fethalı ve şeddeli sonu güzel he ile biten Acem cīm'i ile- 'güzellikleri bol olan bir vilâyetin adı نام ولایتی است حسن‌خیز'.[1139] Tanık olarak, [5] şiir:

Melāḥat olsa alur cānnı levlī ü Hindū::

ger olmasa ḳaçurma ***Üççe*** *ve Ḫallaḫ::*

ملاحت اولسا آلور جاننی لولی و هندو::

کر اولماسا قاچورما اوچّه و خلّخ::

Yine şiir:

saçıñg ḳarasıda [6] *yüz müşk-i Tibet u Tatar::*

ḳadıñg[1140] *havāsıda miñg serv-i* ***Üççe*** *vü Ḫallaḫ::*

ساچینک قراسیدا یوز مشک تبت و تاتار::

قدینک هواسیدا مینک سرو اوچّه و خلخ::

Üç yulduz (اوچ یولدوز) 'Mīzān yıldızının adı نام ستاره میزان'.[1141]

Türeyenler (من‌المشتقات):

ḫā ile (مع‌الخاء)

[1138] BM 66r.1 **yır :** Metinde **bir**. Bkz. Goca (2000: 15, 12b/123).

[1139] BM 66r.4 **Üççe** : LÇ s. 28 *Üçe/Üççe (اوچه)* 'Türkistan'da vāḳi' bir şehriñ ismidir'.

[1140] BM 66r.6 **ḳadıñg** : Aslında *ḳaddiñg,* fakat vezinden dolayı *ḳadıñg.*

[1141] BM 66r.6 **Üç yulduz**: 'Mizân on iki gök burcundan yedincisidir. *Sünbüle* ve *Akrep* arasındadır. Terâziye benzetilir. Bu benzetmenin nedeni de bu günlerde gece ile gündüzün eşit olmasıdır… İlk günü Celalî takvimiyle Mihr ayının 7'si ve Fransız takvimiyle yaklaşık eylül ayının 23'üne denk gelir ve 30 gündür (DehS.). Bu ad en erken ETü. Hsüan Tsang'da (43/71) tespit edilmiştir: *tagdın yıŋak tört yol yürüŋ yılü kögen tagdınkı* ***üç yultuz****dın küntüz yıŋak kelip purvanasi yultuzka ...* Ayrıca bkz. Trkm. **Üçyıldız** 'Ülkeriñ ızından dogyan üç sanı setir yıldız.' (TrkmDDS, II, 412b); Hks. **üş şıltıs** 'the three pairs of stars (*ú* and *ý*; *þ* and *ÿ*; *Ą* and *ą*) at the sole parts of the Great Bear.' (Li 2014: 168. Li (2014:168), TTü. ağızlarındaki **Üçkardaş** (DS XI 4056b), **Üçgardaş** 'gökte, bir üçgenin köşelerinde imiş gibi görünen üç yıldız (DS XI 4056a, 4056b), 'ay.' (DS XII 4791a), **Üçkardeş** 'gökte üçgen biçimi oluşturan üç yıldız' (DS XII 4791a) ile karşılaştırmıştır. Li'nin Uyg. *üç yultuz*'u Çince çeviri sayması tartışmaya açıktır.

[7] **oḫşamaḳ/ġ (اوخشاماق/غ)** iki anlama gelir. Birincisi ‘benzemek شبیه و مانند شدن’. İkincisi ‘gönlünü almak için birini vasfetmek, övmek / okşamak کسی را برای دلجویی توصیف کردن و ستودن’.[1142]

oḫşadı (اوخشادی) ‘benzedi, [8] okşadı’.

oḫşaduḳ (اوخشادوق) ‘benzedik, okşadık’.

[T 84r.] **oḫşar** (اوخشار), **oḫşaydur** (اوخشایدور) ‘benzer / benziyor, okşar, okşuyor’. **oḫşar** (اوخشار) [9] fâil ve mastar anlamına da gelir. Nitekim mastar anlamında birincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

Leylī ol ayġa oḫşamadı[1143] *līk ʿışḳ ara::*

[10] *Mecnūnnı otġa saldı Nevāyīġa* ***oḫşarı****::*

لیلی اول آی غه اوخشامادی لیک عشق آرا::

مجونننی اوتغه سالدی نوابیغه اوخشاری::

oḫşamaydur (اوخشامایدور) ‘benzemiyor, benzememiş / okşamıyor, okşamamış’.

[11-12] **oḫşaġan** (اوخشاغان), **oḫşarġan** (اوخشارغان), **oḫşaydurġan** (اوخشایدورغان) ‘benzeyen, okşayan’. Mastar anlamına da gelirler.

oḫşa (اوخشا), **oḫşaġıl** (اوخشاغیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

oḫşama (اوخشاما), **oḫşamaġıl** (اوخشاماغیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

oḫşaŋ͡ġ (اوخشانک), **oḫşaŋ͡ġız** (اوخشانکیز), **oḫşaŋ͡ġlar** (اوخشانکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

oḫşamaŋ͡ġ (اوخشامانک), [13] **oḫşamaŋ͡ġız** (اوخشامانکیز), **oḫşamaŋ͡ġlar** (اوخشامانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

oḫşaman (اوخشامان), **oḫşamas min** (اوخشاماس‌مین) ‘benzemem, okşamam’.

oḫşay min (اوخشای‌مین), [14] **oḫşar min** (اوخشارمین), **oḫşaydur min** (اوخشایدورمین), **oḫşaram** (اوخشارام) ‘benzerim, okşarım’.

oḫşarım (اوخشاریم), **oḫşamaġım** (اوخشاماغیم) ‘[benim] benzemem, okşamam’.

oḫşamaġum (اوخشاماغوم) [15] ‘benzemeyeceğim, okşamayacağım’.

oḫşap (اوخشاب), **oḫşaban** (اوخشابان), **oḫşamış** (اوخشامیش) ‘benzeyip/benzemiş, okşayıp/okşamış’.

oḫşamışaŋ͡ġ (اوخشامیشانک), [16] ‘benzemişsin, okşamışsın’.

oḫşamas (اوخشاماس) ‘benzemez, okşamaz’.

oḫşaması (اوخشاماسی) ‘benzemesi/benzemezi, okşaması/ [17] okşamazı’.

oḫşamadın (اوخشامادین) ‘benzemeden, benzememiş’.

[1142] BM 66r.7 **oḫşamaḳ/ġ** : LÇ s.28 *oḫşamaḳ (اوخشاماق)* ‘beŋzemek, mümāşil olmaḳ, telṭif etmek, medḥ ve şenā ḳılmaḳ’. Krş. Az.T. *oxşamaq* ‘1. benzemek, 2. nevaziş etmek, kendi sevgisini, üzüntüsünü ifade etmek; nazlamak’ (AzDİL, c.3: 517).

[1143] BM 66r.9 **oḫşamadı** : T 84r.2 *oḫşadı (اوخشادی).*

oḫşap bolmas (اوخشاب بولماس), **oḫşasa bolmas** (اوخشاسا بولماس), **oḫşamaḳ olmas** (اوخشاماق اولماس) ‘benzemek olmaz, [18] okşanmaz’.

oḫşay almas (اوخشای آلماس) ‘benzeyemez, okşayamaz’.

oḫşayu (اوخشایو), **oḫşay oḫşay** (اوخشای اوخشای) [19] ‘benzeyerek, okşayarak’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

oḫşay (اوخشای), **oḫşayın** (اوخشایین) ‘benzeyeyim, benzeye, benzeyesin / [20] okşayayım, okşaya, okşayasın’.

oḫşasaḳ (اوخشاساق), **oḫşaġay biz** (اوخشاغای‌بیز), **oḫşalı** (اوخشالی), **oḫşalıñ͡ġ** (اوخشالینک) ‘benzeyelim, okşayalım’.

oḫşaġalı (اوخشاغالی) ‘benzemek [için], [21] benzeyeli / okşamak için, okşayalı’.

oḫşaġaç (اوخشاغاج) ‘benzeyince, okşayınca’.

oḫşaġuçı (اوخشاغوجی) [22] ‘benzeyici, okşayıcı’.

oḫşaġuça (اوخشاغوجه), **oḫşaġança** (اوخشاغانجه), **oḫşaġunça** (اوخشاغونجه) ‘benzeyene kadar, benzediği/benzeyeceği kadar / okşayana [23] kadar, okşadığı/okşayacağı kadar’.

oḫşaġum (اوخشاغوم) ‘benzeyeceğim, okşayacağım’.

oḫşaġuñ͡ġ (اوخشاغونک) ‘benzeyeceksin, [24] okşayacaksın’.

oḫşaġusı (اوخشاغوسی) ‘benzeyecek, okşayacak’.

oḫşaġuluḳ (اوخشاغولوق) ‘benzeyecek, okşanacak’.

[25-26] **oḫşaġay** (اوخشاغای), **oḫşasa** (اوخشاسا), **oḫşasun** (اوخشاسون), **oḫşadik** (اوخشادیک) ‘benzesin/benzese, okşasın/okşasa’.

oḫşaġudik (اوخشاغودیک), **oḫşardik** (اوخشاردیک) ‘benzeyecek, benzediği/benzeyeceği gibi // okşanacak, okşadığı/okşayacağı gibi’.

oḫşaşmaḳ/ġ (اوخشاشماق/غ) -fethalı birinci şīn ve sâkin ikinci şīn ile- yine ‘benzemek شبیه و مانند شدن’ demektir.

[27] **oḫşaşur** (اوخشاشور), **oḫşaşadur** (اوخشاشادور) ‘benziyor’. Birincisine tanık olarak şiir:

zār köñ͡glüm tüşgeli hicr otıdın ġam [28] *cengige::*

*ey Nevāyī **oḫşaşur** hem ʿūd añ͡ga hem tār añ͡ga::*

زار کونکلوم توشکالی هجر اوتیدین غم جنکیکا::

ای نوائی اوخشاشور هم عود آنکا هم تار آنکا::

oḫşaşur (اوخشاشور) fâil ve mastar anlamına da gelir. Diğer kipler de bu şekilde [29] birinci şıktakı kurala göre şīn harfinin eklenmesiyle yapılır.

oḫşatmaḳ/ġ (اوخشاتماق) -karaşat tā ile- geçişlilik mastarı olup ‘benzetmek, okşatmak تشبیه و مانند کردن و توصیف کردن’.

[BM 66v.1] **oḫşatur** (اوخشاتور), **oḫşatadur** (اوخشاتادور) ‘benzetiyor, okşatıyor’. İkincisine tanık olarak şiir:

oḫşamaydur mining alımda [2] *egerçi dehḳān::*

serv-i gül-rūyuma serv ü gülbeni ***oḫşatadur****::*

اوخشامایدور مینینک آلیمدا اکرچه دهقان::

سرو کلرویوما سرو و کلبنی اوخشاتادور::

oḫşatur (اوخشاتور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

oḫşatġan (اوخشاتغان), [3] **oḫşaturġan** (اوخشاتورغان), **oḫşatadurġan** (اوخشاتادورغان) ‘benzeten/benzetmiş, okşatan/okşatmış’. Fâil ve mastar anlamına da gelirler. Nitekim [4] mastar anlamında birincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

gülni ***oḫşatġan*** *üçün yārımġa gūyā bāġ ara::*

muẓṭarib köngülüm ḳuşıdur [5] *bülbül-i şeydā imes::*

کلنی اوخشاتغان اوچون یاریمغه کویا باغ ارا::

مضطرب کونکلوم قوشیدور بلبل شیدا ایماس::

oḫşatay (اوخشاتای), **oḫşatayın** (اوخشاتایین) ‘benzeteyim, benzete, benzetesin / okşayayım (vasfedeyim), okşaya, okşayasın’. İlk anlamda birincisine tanık olarak şiir:

[6] *bāġ-ı gül-geştide bī-inṣāflıġdur ger disem::*

servni ḳaddınġa gülni ʿārıżınġa ***oḫşatay****::*

باغ کلکشتیدا بی انصافلیغدور کر دیسم::

سرونی قدینغه کلنی عارضینغه اوخشاتای::

oḫşatġuça (اوخشاتغوجه), **oḫşatġunça** (اوخشاتغونجه), [7] **oḫşatġança** (اوخشاتغانجه) ‘benzetene kadar, benzettiği / benzeteceği kadar // vasfedene kadar, vasfettiği / vasfedeceği kadar’. Nitekim birincisine tanık olarak şöyle der, [8-9] şiir:

dime kim ni irkin ol aynıng kuyaşġa nisbeti::

bir birige ikisin ***oḫşatġuça*** *nisbet müdür::*

دیما کیم نی ایرکین اول آیننینک قویاشغه نسبتی::

بیربیرکا ایکیسین اوخشاتغوجه نسبت‌مودور::

Yani, o ikisini birbirine benzetecek kadar nispet var mı?

Diğer kipler de bu şekilde birinci şıkta olduğu gibi karaşat tā ile yapılır.

İsimler (Cevāmid):

oḫşaş (اوخشاش) [10] [T 85v.] ‘benzer شبیه و مانند’. Şiir:

ni ġanīmet ṣūret alġay ger muṣavver cān alıp::

oḫşaş *ol mehveşge yazıp birse timṯālī mangа::*

نی غنیمت صورت آلغای کر مصور جان آلیب::

اوخشاش اول مهوشکا یازیب بیرسا تمثالی منکا::

[11] Başka bir şiir:

ey muṣavver tapmasaŋg Leylī ve Mecnūn ṣūretin::

*dilberimni bil muŋga **oḫşaş** mini emṣāl oŋga::*

ای مصور تاپماسانک لیلی و مجنون صورتین::

دلبریمنی بیل مونکا اوخشاش مینی امثال اونکا::

Ayrıca 'benzetmek'in emir biçimidir. [12] **oḫşaşmaḳ** (اوخشاشماق) mastarındandır.

oḫşuḳ (اوخشوق) -zammeli şīn ve sâkin ḳāf ile- 'bir yaşındaki deve yavrusu شتر لوک یکساله'.[1144]

[13] **Türeyenler (من‌المشتقات):**

dāl ile (مع‌الدال)

ödemek (اوداماک) -fethalı dāl ile- ve **ödeşmek (اوداشماک)** -şīn ile- Rūmī Türkçesinde 'ödemek ادا کردن'. Mecâzen 'mükâfât مکافات' anlamında da kullanılır.

[14] **İsimler (Cevāmid):**

öd/ud (اود) -muhmele dāl ile- 'öd زهره'. Ona Arapçada 'مراره' denir. İran ahâlisinin de inek yılına ***ud yıl*** (اود ئیل) yazması [15-16] aydın bir hatâdır ve ***uy yıl*** (اوی ئیل) yazılması gerekir. Çünkü inek yılıdır ve Türkler ineğe ***uy*** (اوی) derler.

oda (اودا) Rūmī Türkçesinde ***otaġ***'ın (اوتاغ) kısaltılmış ve değiştirilmiş şekli olup 'ev, saray خانه و سرای' demektir ki ona da **oda** (اودا) denir. Fużūlī Baġdādī'den Rūmī imla ile şiir:

*berḳ-i āhımdan [17] **oda**m her güşe olmış rıḫne ger::*

gel gör ey gül kim giriftār-i ḳafesdir ʿandelīb::

برق آهیمدن اودام هر کوشه اولمیش رخنه کر::

کل کور ای کل کیم کرفتار قفسدر عندلیب::

ödek (اوداک) -kāf ile- Rūmī Türkçesinde 'edâ etmek, yerine getirmek ادا و گزارش' demektir. [18] Mecâzen 'ceza مجازات' anlamında da kullanılır.[1145]

[1144] BM 66v.12 **oḫşuḳ** : LÇ s. 28 *oḫşuş (اوخشوش)* 'köşek, ṭorun, yaʿnī bir yaşındaki deve yavrısı'; FT s. 497 *oḫşuġ (اوخشوغ)* 'kusma, kusturulmuş; hayvanın fitil yedirildiği için yemeği geri çevirmesi ve kusması ve [böylece] hayvan düzgün ve yağsız olup sakin ve etkili olur ve iştihası var ve avlanmaya eğilimlidir ve alışkan olur.

[1145] BM 66v.17 **ödek** : LÇ s.28 *ödek (اوداک)* 'taẕmīn, ödeyiş, cezā'.

Ödemiş (اودامیش) ‘bir Türkmen tayfasının adı نام طایفه‌ایست از ترکمان’ [1146].

ödlek (اودلک) -sâkin muhmele dāl ve kāf ile biten fethalı lām ile (فتح لام بکاف زده) - [19] ‘korkak, yüreksiz ترسنده و جبان’.

üdür (اودور) -zammeli dāl ve sâkin karaşat rā ile- Moġol lügatinde ‘gün روز’ demektir.[1147] Arapçada ona ‘یوم و نهار’ denir.

[20] **ödünç (اودونج)** -zammeli dāl, sâkin nūn ve cīm ile- ‘borç, ödünç قرض و دین’.

oda (اوده) -hā ile biten fethalı dāl ile (بفتح دال بهازده) - yine ***oda*** demektir.

Türeyenler (Müştaḳḳāt)

rā ile

[21] **ormaḳ/ġ (اورماق/غ)** -ḳāf ile- ‘biçmek درو کردن’. Arapçada حصاد denir. Zammenin işbâsıyla [**urmaḳ**] iki anlama gelir. Birincisi ‘vurmak زدن’. İkincisi [**ür**] ‘üflemek دمیدن’. Ona [22-23] ***hürmaḳ*** (هورماق) da denir.[1148]

örmek (اورماک) -kāf ile- iki anlama gelir. Birincisi ‘iki şeyi birbirine dolamak ve örmek دو چیز را بهم تابیدن و بافتن’. İkincisi ‘deve yününden örülen bir tür atkı اسم است از برای نوع شالی که از پشم شتر بافند’. Nitekim Cevâmid kısmında belirtilecektir. Zammenin işbâsıyla [**ürmek**] ‘bağırmak/haykırmak olup köpeklere özgü bir sestir فریاد کردن باشد و این مخصوص فریاد سک است’. [24] Arapçada böyle köpeğe ‘ کلب نباح’ denir. Nitekim *Ferhād ve Şīrīn*’de Ḫüsrev’e büyük umut ve teselli vermekle ilgili şöyle der, şiir:

yılan [25-26] *n’itgey urup nīş ejdehānı::*

it ***ürmek*** *birle yanmas kārvānı::*

بیلان نیتکای اوروب نیش اژدهانی::

[1146] BM 66v.18 **Ödemiş** : ~ *Ötemiş* : Türkmen Teke boyunu oluşturan iki koldan biri ***Ödemiş***, diğeri ***Toḳtamış*** tır. *Ödemiş* kendi içinde *Bagşı* ve *Sıçmış* olarak iki gruba ayrılır. **Bagşı** tayfası *Borhoz, Sultan-Aziz, Gök, Zeyakın, Veniş* tirelerinden, **Sıçmış** ise *Topuz, Kara Ahmed, Elbeh, Miriş, Perreŋ* ve *üçrük* tireleriden oluşur (Atagözli 2012, bkz. www.bayragh.ir). Z. V. Togan, Türkmenistan’da Ahalteke, Merv ve Tican bölgesinde yaşayan ve Salur Boyunun bir kolu olarak gösterilen Teke Türkmenlerinin *Ötemiş* ve *Toktamış* oymaklarının birçok obaya sahip olduklarını yazar (Togan, 1981: 72-76). Selçuklularla birlikte Teke Türkmenlerinden çok sayıda kişinin Anadolu’ya, özellikle de Antalya’ya göç ettiği, bu yüzden de Antalya’ya *Teke Eli* ve oraya atanan valilere de *Teke Beyi* dendiği ileri sürülmektedir (Ak 2018: 1023). MMH, *Toḳtamış* maddesi altında bu anlamda ‘Türkmen tayfalarından biri’ açıklamasıyla yetinmiştir (BM 180v.29-181r.1).

[1147] BM 66v.19 **ödür** : Bu Mo. sözcük için bkz. **edür = ödör** ‘day, date, in rhe daytime; day time; day of the month’ (Lessing 295b), yine **üdür** (Lessing 996a), **ödter / ötör** (Lessing 629b); Mo. ME **ödür** = **kün** (ME Poppe 273 (14).

[1148] BM 66v.22 **hürmaḳ** : Başta h türemesi ile **ür-** ‘üflemek’ fiili. Bkz. ED 195b **1 ür-.** Art sıradan **-maḳ** eki ile. Clauson sözlüğünde yanlış yazım olarak kabul etmiştir. Sözcük 324r.9’da da art sıradan mastar eki ile **hürmaḳ (هورماق)** ve ardından ön sıradan mastar eki ile **hürmek (هورماک)** ‘köpeğin havlaması’ made başı olarak verilmiş ve Ṭālī‘ Hirevī’nin bu fiili *hürkmek* ile karıştırarak ‘ürkmek’ anlamında kullandığını belirtmiştir. Sözcük aşağıdaki BM 66v.26 **ordı/ördi (اوردی)** altında da eş seslisi **ür-** ‘köpek ürmek’ (ED 196a **2 ür-**) alt maddesinden sonra da Belirli Geçmiş Zaman T3K çekimi ile verilmiştir.

ایت اورماک بیرله یانماس کاروانی::

ordı/ördi (اوردی) iki anlama gelir. Birincisi ‘biçti درو کرد’. İkincisi ‘ördü بافت’. Zammenin işbâsıyla [**urdı/ürdi**] üç anlam ifâde der. Birincisi ‘vurdu زد’. İkincisi ‘köpek ürdü سک فریاد کرد’. Üçüncüsü ‘üfledi دمید’.

ürdüñ/ördüñ (اوردونک) ‘biçtin, ördün درو کردی و بافتی’. İkinci anlama tanık olarak şiir:

[27] *tişlep ki saçıñ* ***ördüñ*** *açġanda perīşān ḳıl::*

āfāḳ sevādında cān rāyiḥasın bütrep::

تیشلاب که ساچینک اوردونک آچغاندا پریشان قیل::

آفاق سوادیندا جان رایحه‌سین بوتراب::

İşbâ ile ‘vurdun, bağırdın’.

[28] **orduḳ/urduḳ/ürduḳ** (اوردوق) ‘biçtik, vurduk, üfledik’.

ördük/ürdük (اوردوک) ‘ördük, ürdük’.

orar/örer (اورار) ‘biçer, örer’. Nitekim [29] *Sedd-i İskenderī’de* birinci anlamda şöyle der, şiir:

çü dehḳān kim ol dāne mezrūʿ iter::

anı oḳ ***orar*** *çünki vaḳti yiter::*

چو دهقان کیم اول دانه مزروع ایتار::

آنی اوق اورار چونکه وقتی یتار::

İşbâ ile [BM 67r.1] ‘vurur, bağırır’. **urar/örer** (اورار) fâil ve mastar anlamına da gelir. Nitekim ‘vurmak’ anlamında şöyle der, şiir:

min āh oḳı vü gerdūn ẓulm oḳı yaġdururġa::

[2] *kim ol oḳın* ***urarnı*** *bu oḳdın aşuruptur::*

مین آه اوقی و کردون ظلم اوقی یاغدورورغه::

کیم اول اوقین اورارنی بو اوقدین آشوروبتور::

ormaydur/örmeydür (اورمایدور) ‘biçmiyor, biçmemiş / örmüyor, örmemiş’. İşbâ ile [**urmaydur/ürmeydür**] ‘vurmuyor, [3] vurmamış / bağırmıyor, bağırmamış’.

orġan/urġan (اورغان), **orarġan/urarġan** (اورارغان), **oradurġan/uradurġan** (اورادورغان) ‘biçen/biçmiş, vuran/vurmuş’. Nitekim [4] birincisine tanık olarak ‘vurmuş’ anlamında şöyle der:

semendi pūyesidin ṣarṣar ***urġan*** *ot yañġlıġ::*

ni ḥālet irdi sañga ey köñgül ki ḳozġaldıñ::

سمندی پویه‌سیدین صرصر اورغان اوت ینکلیغ::

نی حالت ایردی سنکا ای کونکول کی قوزغالدینک::

[5] Fâil ve mastar anlamına da gelirler. Nitekim birincisine tanık olarak ‘vuran’ anlamında Münācāt’ta[1149] şöyle der:

bu bābda kim lā-aḥṣā ṣenā[1150] *ʿaleyk meẕkūr bolur her niçe* [6] *belāġat lāfın* ***urġan*** *dem urmasa maʿẕūr bolur.*

بو بابدا کیم لااحصی ثنا علیک مذکور بولور هر نیجه بلاغت لافین اورغان دم اورماسا معذور بولور

İkincisine tanık olarak da aynı anlamda Divân’ın Dibâçesi’nde şöyle der:

ol ṣarṣar āşūbıdın eşkim deryāsı[7]*nıng̃ encüm yüzige ṭapançalar* ***uradurġan*** *küleki ārām tuttı.*

اول صرصر آشوبی‌دین اشکیم دریاسی‌نینک انجم یوزیکا طپانچه‌لار اورادورغان کولاکی ارام توتتی

örgen/ürgen (اورکان), örergen/ürergen (اورارکان), öredürgen/üredürgen (اورادورکان) ‘ören/örmüş, üren köpek, ürmüş köpek’. [8] Fâil ve mastar anlamına da gelirler.

or/ur/ör/ür (اور) {her iki mastar da}[1151] tekil ikinci kişi emir fiili olup [**or/ör**] ‘yüksek yer, suyun yukarı kısmı, esinti sesi بلندی و طرف بالای آب و مهب نسیم’ anlamlarına da gelir. Nitekim [9] Cevâmid kısmında zikredilecektir.[1152]

orma/urma/örme/ürme (اورما) her iki mastarın olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili.

orġıl/urġıl (اورغیل) ***urmaḳ*** (اورماق) mastarının tekil ikinci kişi emir fiili. [T 86r.] Nitekim [10] ‘vurmak’ fiilinin emir biçimi olarak şöyle der, şiir:

Nevāyī yol ırāḳ maḳṣūd nā-peydā ḳadem ***urġıl****::*
ki ḳaldıng̃ kārvāndın ger tınarġa bir nefes turdung̃::

نوائی یول ایراق مقصود ناپیدا قدم اورغیل::
که قالدینک کاروان‌دین کر تینارغه بیر نفس توردونک::

[11] örgil/ürgil (اورکیل) ‘örmek/ürmek’[1153] mastarının tekil ikinci kişi emir fiili.

orung̃/urung̃/örüng̃/ürüng̃ (اورونک), orung̃uz/urung̃uz/örüng̃üz/ürüng̃üz (اورونکوز), orung̃lar/urung̃lar/örüng̃ler/ürüng̃ler (اورونکلار) her iki mastarın çoğul ikinci kişi emir fiili.

[12] ormang̃/urmang̃/örmeng̃/ürmeng̃ (اورمانک), ormang̃ız/urmang̃ız/örmeng̃iz/ürmeng̃iz (اورمانکیز), ormang̃lar/urmang̃lar/örmeng̃ler/ürmeng̃ler (اورمانکلار) her iki mastarın olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili.

orman/örmen (اورمان), ormas min/örmes min (اورماس‌مین) ‘biçmem, örmem’. İşbâ ile [urman/ürmen] ‘vurmam, [13] bağırmam’.

[1149] T 85v. **Münācāt’ta** (در مناجات): BM’de yok.
[1150] BM 67r.5 **ṣenā** (ثنا): T 85v. *ṣenā’ (ثناء).*
[1151] T 85v. {her iki mastar da}**:** BM’de yok.
[1152] Bkz. BM 70v.18 **ör/ür/or/ur** (اور)
[1153] BM 67r.11 **örgil/ürgil :** Farsçada anlamı verilmemiştir.

ora min/öre min (اورامین), **orar min/örer min** (اورارمین), **oradur min/öredür min** (اورادورمین), **oraram/örerem** (اورارام) ‘biçerim, örerim’. İşbâ ile [**ura min/üre min, urar min/ürer min, uradur min/üredür min, uraram/ürerem**] ‘vurarım, bağırırım[1154]’. **ora sin/öre sin** (اوراسین), [14] **orar sin/örer sin** (اورارسین), **oradur sin/öredür sin** (اورادورسین) ‘biçiyorsun, örüyorsun’. Nitekim ikincisine tanık olarak birinci anlamda şöyle der, şiir:

mezraʿ-i[1155] *dehr ara*[1156] *saç* [15] *luṭf ile iḥsān tuḫmı::*

her ni ikseŋ anı oḳ çünki ***orar sin*** *āḫer::*

مزرع دهر ارا ساچ لطف ایله احسان تخمی::

هر نی ایکسانک آنی اوق چونکه اورارسین آخر::

İşbâ ile [**urar sin/ürer sin, uradur sin/üredür sin**] ‘vurursun/vuruyorsun, bağırırsın/bağırıyorsun’ demektir. Nitekim [16] *Nesāyimü’l-Maḥabbe*’de Ebū Süleymān Ḫavāṣ’ın zikrinde birincisine tanık olarak ilk anlamda şöyle der:

merkeb faṣīḥ til bile aŋa didi ki urġıl öz dimāġıŋa [17] ***urar sin****.*

مرکب فصیح تیل بیله آنکا دیدی که اورغیل اوز دماغینکه اوراسین

Üçüncüsüne tanık olarak birinci anlamda şöyle der, şiir:

rişte-yi vaṣl ile bir zaḫmını tik raḥm iylep::

hicr tīġi niçe baġrımġa [18] ***urar sin*** *āḫer::*

رشته وصل ایله بیر زخمینی تیک رحم ایلاب::

هجر تیغی نیجه باغریمغه اورارسین آخر::

orġa sin/urġa sin (اورغاسین), **orġay sin/urġay sin** (اورغای‌سین) ‘biçesin, vurasın’. Nitekim *Ḥayretü’l-Ebrār*’da birincisine tanık olarak ilk anlamda şöyle der, şiir:

[19] *ikmek imes barça bu kim turġa sin::*

arpa vü buġday ikiben ***orġa sin****::*

ایکماک ایماس بارچا بو کیم تورغاسین::

آرپا و بوغدای ایکیبان اورغاسین::

İkinci anlamda şiir:

istiseŋ kim ***urġa sin*** [20] *devrāngа tīġ-i inḳiṭāʿ::*

ol vedāʿ itgünçe sin ḳılġıl burunraḳ elvedāʿ::

ایستاسانک کیم اورغاسین دورانغه تیغ انقطاع::

اول وداع ایتکونجه سین قیلغیل بورونراق الوداع::

örge sin/ürge sin (اورکاسین), **örgey sin/ürgey sin** (اورکای‌سین) ‘öresin, üresin’.

[1154] BM 67r.13 **‘bağırırsın’** (فریاد می‌کنی): T 86r. ‘bağırırsın’ (فریاد می‌کنی). Bağlama göre düzeltildi.
[1155] BM 67r.14 **mezrūʿ** (مزروع).
[1156] BM 67r.14 **dehr ara** : PdC s. 57 *dehrġa (دهرغه).*

orup/örüp (اوروب), [21] **oruban/örüben** (اوروبان), **ormış/örmiş** (اورمیش) ‘biçip/biçmiş, örüp/örmüş’. İşbâ ile [**urup, uruban, urmış ve ürüp, ürüben, ürmiş**] ‘vurup/vurmuş, ürüp/ürmüş’.

ormışaŋ͡ğ/urmışaŋ͡ğ/örmüşeŋ͡ğ/ürmüşeŋ͡ğ (اورمیشانک) her dört anlamda da tek bir kişiye hitâben.

[22] **ormas/urmas/örmes/ürmes** (اورماس) her iki mastarın olumsuz geniş zaman biçimi. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

orması/urması/örmesi/ürmesi (اورماسی) her dört anlamda. Olumlu ve [23] olumsuz mastar anlamına da gelir.

ormadın/urmadın/örmedin/ürmedin (اورمادین) her dört anlamda. Olumlu mastar ve olumsuz geçmiş zaman anlamı da ifâde eder.

orup bolmas/örüp bolmas (اوروب بولماس), **orsa bolmas/örse bolmas** (اورسا بولماس) ‘biçilmez, [24] örülmez’. İşbâ ile ‘vurulmaz, ürülmez’.

ora almas/ öre almas (اورا آلماس) ‘biçemez, öremez’. İşbâ ile [**ura almas; üre almas**] [25] ‘vuramaz, üremez/bağıramaz’.

ora ora/öre öre (اورا اورا) ‘biçerek, örerek’. İşbâ ile [**ura ura; üre üre**] ‘vurarak, ürerek’. Nitekim *Tārīḫ-i Babürī*de [26] ‘vurarak’ anlamında şöyle zikredilmiştir:

Sulṭān Aḥmed Oşġa kirgeç Oşda hem **ura ura** *anı ḳavlap idiler.*

سلطان احمد اوشغه کیرکاج اوشدا هم اورا اورا آنی قاولاب ایدیلر

Tekrar edilmeden de aynı anlamda [27] kullanılır.

oray/örey (اورای), **orayın/öreyin** (اورایین) ‘biçeyim, biçsin, biçesin / öreyim, örsün, öresin’. İşbâ ile [**uray/urayın, ürey/üreyin**] ‘vurayım, vursun, vurasın / üreyim, [28] ürsün, üresin’.

orsaḳ (اورساق), **orġa biz** (اورغابیز), **orġay biz** (اورغایبیز) {‘biçelim’. İşbâ ile [**ursaḳ, urġa biz, urġay biz**] ‘vuralım’.

örsek (اورساک), **örge biz** (اورکابیز), **örgey biz** (اورکایبیز) ‘örelim’. İşbâ ile [**ürsek, ürge biz, ürgey biz**] ‘ürelim’.

oralı/öreli (اورالی), **oralıŋ͡ğ/öreliŋ͡ğ** (اورالینک)} [1157] ‘biçelim, örelim’. İşbâ ile [**uralı/uralıŋ͡ğ, üreli/üreliŋ͡ğ**] ‘vuralım, ürelim’.

orġalı/urġalı (اورغالی) ‘biçmek için, [29] biçeli / vurmak için, vuralı’.

örgeli/ürgeli (اورکالی) ‘örmek için, öreli / ürmek için, üreli’.

orġaç (اورغاج) ‘biçince’. **[BM 67v.1]** İşbâ ile [**urġaç**] ‘vurunca’. Nitekim şöyle der, şiir:

[1157] BM 67r. {biçelim…اورالینک}: 27 ve 28. satırlar arasında çok küçük harflerle aynı kişi tarafından yazılmıştır.

köñglüme tīġ **urġaç** *āhımdın hüveydā boldı dūd::*

şuʿleniñ [2] *üstige çün ḳoyduñ su peydā boldı dūd::*

کونکلوما تیغ اورغاچ آهیمدین هویدا بولدی دود::

شعله‌نینک اوستیکا چون قویدونک سو پیدا بولدی دود::

örgeç (اورکاج) ‘örünce’. İşbâ ile [**ürgeç**] ‘ürünce’.

orġuçı (اورغوجی) [3] ‘biçici’. İşbâ ile [**urġuçı**] ‘vurucu’. Tanık olarak şiir:

min añga ḫayrān u il miñ zaḫm ursa bī-ḫaber::

bī-ḫaber zaḫm **urġuçı***lar* [4-5] *dağı ḫayrānım miniñ::*

مین آنکا حیران و ایل مینک زخم اورسا بی خبر::

بی خبر زخم اورغوچیلار داغی حیرانیم مینینک::

örgüçi (اورکوجی) ‘örücü’. İşbâ ile [**ürgüçi**] ‘üren köpek’.

orġuça (اورغوجه), **orġunça** (اورغونجه), **orġança** (اورغانجه) ‘biçene kadar, biçtiği/biçeceği kadar’. İşbâ ile [**urġuça, urġunça, urġança**] ‘vurana kadar, vurduğu/vuracağı kadar’.

örgüçe (اورکوجه), **örgünçe** (اورکونجه), **örgençe** (اورکانجه) ‘örene kadar, ördüğü/öreceği kadar’. İşbâ ile [**ürgüçe, ürgünçe, ürgençe**] ‘köpek ürene kadar, [6] ürdüğü/üreceği kadar’.

orġum (اورغوم) ‘biçeceğim’. İşbâ ile [**urġum**] ‘vuracağım’.

örgüm (اورکوم) ‘öreceğim’. İşbâ ile [**ürgüm**] ‘üreceğim’.

[7] **orġuñ** (اورغونک) ‘biçeceksin’. İşbâ ile [**urġuñ**] ‘vuracaksın’. Nitekim Sokrat’ın tılsımı kırmasıyla ilgili şöyle der, şiir:

çıḳıp taş üzre açay dip [8] *işikni::*

oḳ u yayıñġa çün **urġuñ** *ilikni::*

چیقیب تاش اوزره آچای دیب ایشیکنی::

اوق و یایینکغه چون اورغونک ایلیکنی::

örgüñ (اورکونک) ‘öreceksin’. İşbâ ile [**ürgüñ**] ‘üreceksin’.

orġusı (اورغوسی) ‘biçecek’. [9] İşbâ ile [**urġusı**] ‘vuracak’. Nitekim *Ḥayretü’l-Ebrār*’ın İkinci Makalesi’nde şöyle der: [T 87v.]

miñ yıġaç [er] urġusıdur [1158] *gāmını::*

bağlaban [1159] [10] *evvel ḳadem aḥrāmını::*

مینک بیغاج [ار] اورغوسیدور کامینی::

باغلابان اول قدم احرامینی::

örgüsi (اورکوسی) ‘örecek’. İşbâ ile [**ürgüsi**] ‘ürecek’.

[1158] BM 67v.9 **aradurġusıdur** (ارادورغوسیدور): T 87v. *urġusıdur.*

[1159] BM 67v.9 **bağlaman**

orġuluḳ (اورغولوق) ‘biçilecek’. İşbâ ile [**urġuluḳ**] ‘vurulacak’.

örgülük (اورکولوک) [11] ‘örülecek’. İşbâ ile [**ürgülük**] ‘ürülecek’.

orġay (اورغای) ‘biçsin’. İşbâ ile [**urġay**] ‘vursun’.

örgey (اورکای) ‘örsün’. İşbâ ile [**ürgey**] ‘ürsün’.

öre/ora (اوره), **örse/orsa** (اورسا), [12] **örsün/orsun** (اورسون), **ördik/ordik** (اوردیک) ‘örsün/örse, biçsin/biçse’. İşbâ ile [**ura/üre, ursa/ürse, ursun/ürsün, urdik/ürdik**] ‘vursun/vursa, ürsün/ürse’.

orġudik (اورغودیک) ‘biçilecek, biçildiği/biçileceği gibi’. İşbâ ile [13] [**urġudik**] ‘vurulacak, vurulduğu/vurulacağı gibi’. Nitekim ‘vurulacak’ anlamında şöyle der:

*bu kiçe āhım irür devrānnı berhem **urġudik**::*

çarḫ gülzārıdın encüm [14] *güllerin savurġudik::*

بو کیجه آهیم ایرور دورانـنی برهم اورغودیک::

چرخ کلزاری‌دین انجم کل‌لارین ساوورغودیک::

örgüdik (اورکودیک) ‘örülecek, ördüğü/öreceği gibi’. İşbâ ile [**ürgüdik**] ‘ürülecek, ürdüğü/üreceği gibi’.

orardik/urardik/örerdik/ürerdik (اوراردیک) [15] *orġudik/urġudik* ve *örgüdik/ürgüdik* için verilen anlamlarda kullanılır.

orulmaḳ (اورولماق) -zammeli rā ve sâkin lām ve ḳāf ile, dönüşlü mastar- [16] ‘biçilmek درو شدن’. Zammenin işbâsıyla [**urulmaḳ**] ‘vurulmak زده شدن’.

örülmek (اورولماک) -kāf ile- aynen ‘örülmek بافته شدن’ anlamında gelir.

orulġan (اورولغان), [17] **orulurġan** (اورولورغان), **oruladurġan** (اورولادورغان) ‘biçilen, biçilmiş’. İşbâ ile [**urulġan, urulurġan, uruladurġan**] ‘vurulan, vurulnuş’. Mastar anlamına da gelirler.

örülgen (اورولکان), [18] **örülürgen** (اورولورکان), **örüledürgen** (اورولادورکان) ‘örülen, örülmüş’. Nitekim birincisine tanık olarak ikinci anlamda şöyle der, na’tte, şiir:

bar ol [19] *iki **örülgen** gīsū-yi ʿanber şemīm::*

yā itek salmış Muḥammedde yazılġan iki mīm::

بار اول ایکی اورولکان کیسوی عنبر شمیم::

یا ایتاک سالمیش محمددا یازیلغان ایکی میم::

Mastar anlamına da gelirler. Birincisine tanık olarak [20] *Sedd-i İskenderī*’de naʿt olarak şöyle der, şiir:

***örülgen**de tapıp çü tāb u şikenc::*

ili ʿanberīn efʿi ol cism genc::

اورولکاندا تابیب چو تاب و شکنج::

ایکی عنبرین افعی اول جسم کنج::

Diğer kipler de aynı şekilde [21] ḳaf mastarından ġayın ile ve kāf mastarından kāf ile birinci şıktakı kurala göre lām'ın eklenmesiyle yapılır.

ordurmaḳ/ġ (اوردورماق/غ) -ḳāf ile- [22] **ormaḳ**'ın geçişli mastarı olup 'biçtirmek درو فرمودن', işbâ ile [**urdurmaḳ/ġ**] de 'vurdurmak مضروب ساختن' demektir.

ördürmek (اوردورماک) -kāf ile- **örmek**'in geçişli mastarı olup [23] 'ördürmek بافانیدن' ve işbâ ile [**ürdürmek**] 'köpeği ürdürmek بفریاد آوردن سک' demektir.

urunmaḳ/ġ (اورونماق/غ) -zammeli rā ve sâkin nūn ile- 'kendini o tarafa bu tarafa vurmak خود را باین و آن زدن'.[1160]

urundı (اوروندی) 'kendini vurdu'.

urunduḳ (اوروندوق) [24] 'kendimizi vurduk'.

urunur (اورونور), **urunadur** (اورونادور) 'kendini vurur/vuruyor'. **urunur** (اورونور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

urunmaydur (اورونمایدور) 'kendini vurmuyor, kendini vurmamış'.

[25] **urunġan** (اورونغان), **urunurġan** (اورونور غان), **urunadurġan** (اورونادور غان) 'kendini vuran, kendini vurmuş'. Birincisine tanık olarak birinci anlamda şiir:

yüzidin örteniben [26-27] *talpınur allıda köŋgül::*

şemʿ ayaġıda ***urunġan*** *kibi pervāne küyüp::*

یوزیدین اورتانیبان تالپینور آلیدا کونکول::

شمع ایاغیدا اورونغان کبی پروانه کویوب::

Mastar anlamına da gelirler.

urun (اورون), **urunġıl** (اورونغیل) 'tekil ikinci kişi emir fiili'. Birincisine tanık olarak şiir:

ey Nevāyī ṭıfllar ḳavġan zamān Mecnūn diben::

bu bahāne bir öz Leylī-veşiŋ [28-29] *sarı* ***urun****::*

ای نوائی طفللار قاوغان زمان مجنون دیبان::

بو بهانه بیرله اوز لیلیوشینک ساری اورون::

orun (اورون) ayrıca 'yer ve mekân جا و مکان' anlamı da ifâde eder. Nitekim tanıkla Cevâmid kısmında zikredilecektir.

urunma (اورونما), **urunmaġıl** (اورونماغیل) 'olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili'.

urunuŋ (اورونونک), **urunuŋuz** (اورونونکوز), **urunuŋlar** (اورونونکلار) 'çoğul ikinci kişi emir fiili'.

urunmaŋ (اورونمانک), **urunmaŋız** (اورونمانکیز), **urunmaŋlar** (اورونمانکلار) 'olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili'.

[1160] BM 67v.23 **urunmaḳ/ġ** : LÇ s.31 *urınmaḳ (اورنماق)* 'öteye berüye kendini atmaḳ, çabalamaḳ, telvāse etmek, sendelemek'.

[BM 68r.1] **urunman** (اورونمان), **urunmas min** (اورونماس‌مین) ‘kendimi vurmam’.

urunayın (اورونایین), **urunur min** (اورونورمین), **urunadur min** (اورونادورمین), **urunuram** (اورونورام) ‘kendimi vururum’.

[2] **urunurum** (اورونوروم), **urunmaġım** (اورونماغیم) ‘kendimi vurmam’.

urunmaġum (اورونماغوم) ‘kendimi vurmayacağım’.

urunup (اورونوب), **urunuban** (اورونوبان), **urunmış** (اورونمیش) ‘kendini vurup/kendini vurmuş’. Nitekim [3] Ferhād’ın mâteminde Şīrīn’in yas tutmasıyla ilgili şöyle der, şiir:

urunup *ança şūr u şeyn [1161] ḳıldı::*

ki ża‘f iylep isi azıp yıḳıldı::

اورونوب آنجه شور و شین قیلدی::

که ضعف ایلاب ایسی آزیب ییقیلدی::

[4] **urunmışaŋ̂ğ** (اورونمیشانک) ‘kendini vurmuşsun’.

urunmas (اورونماس) ‘kendini vurmaz’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

urunması (اورونماسی) ‘kendini vurması, kendini [5] vurmazı’.

urunmadın (اورونمادین) ‘kendini vurmadan, kendini vurmamış’.

urunup bolmas (اورونوب بولماس), **urunsa bolmas** (اورونسا بولماس), **urunmaḳ olmas** (اورونماق اولماس) ‘kendini vurmak olmaz’.

[6] **uruna almas** (اورونا آلماس) ‘kendini vuramaz’.

uruna uruna (اورونا اورونا) ‘kendini vurarak’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

urunay (اورونای), **urunayın** (اورونایین) [7] ‘kendimi vurayım, kendini vura, kendini vurasın’.

urunsaḳ (اورونساق), **urunġa biz** (اورونغابیز), **urunġay biz** (اورونغای‌بیز), **urunalı** (اورونالی), **urunalıŋ̂ğ** (اورونالینک) ‘kendimizi vuralım’.

urunġalı (اورونغالی) ‘kendini vurmak için, kendini vuralı’.

[8] **urunġaç** (اورونغاج) ‘kendini vurunca’.

urunġuçı (اورونغوجی) ‘kendini vuran’.

urunġuça (اورونغوجه), **urunġunça** (اورونغونجه), **urunġança** (اورونغانجه) ‘kendini vurana kadar, kendini vurduğu/vuracağı kadar’.

[9] **urunġum** (اورونغوم) ‘kendimi vuracağım’.

urunġuŋ̂ğ (اورونغونک) ‘kendini vuracaksın’.

urunġusı (اورونغوسی) ‘kendini vuracak’.

[1161] **Şeyn (شَین و شِین)** Arapçada ‘ayıp, kusur, kötülük ve çirkinlik’, **şūr** ise Farsçada ‘heyecan, kavga’ demektir (DehS.). MMH sözlüğün son bölümünü oluşturan ve az bilinen Arapça ve Farsça sözcükleri içeren Tezyīl’de (BM 361r.5) **şeyn**’i ‘Arapçada ayıp ve Farsçada heyecan ve kavga’ olarak açıklamıştır.

urunġuluḳ (اورونغولوق) ‘kendini [10] vuracak’.

urunġay (اورونغای), **uruna** (اورونا), **urunsa** (اورونسا), **urunsun** (اورونسون), **urundik** (اوروندیک) ‘kendini vursa/kendini vursuna’.

[T 88r.] **urunġudik** (اورونغودیک), **urunurdik** (اورونوردیک) ‘kendini vuracak, kendini [11] vurduğu/vuracağı gibi’.

uruşmaḳ (اوروشماق) -işdeşlik mastarı olup ‘vuruşmak زدن بیکدیکر’ demektir. Ayrıca kinâye olarak ‘savaş ve kavga etmek جدل کردن و جنک’ anlamına da gelir. Nitekim şöyle [12] der, şiir:

yaruḳ ger olmadı şemʿ-i murādıñ aytma köp söz::

*kişi ḳażā bile bolmas **uruşmaḳ** iyleme yarġu::*

یاروق کر اولمادی شمع مرادینک آیتما کوب سوز::

کیشی قضا بیله بولماس اوروشماق ایلامه یارغو::

uruştı (اوروشتی) [13] ‘vuruştu’.

uruştuḳ (اوروشتوق) ‘vuruştuk’.

uruşur (اوروشور), **uruşadur** (اوروشادور) ‘vuruşuyor’. **uruşur** (اوروشور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

[14] **uruşmaydur** (اوروشمایدور) ‘vuruşmuyor, vuruşmamış’.

uruşġan (اوروشغان), **uruşurġan** (اوروشورغان), **uruşadurġan** (اوروشادورغان) ‘vuruşan, vuruşmuş’. Mastar anlamına da [15] gelirler.

uruş (اوروش), **uruşġıl** (اوروشغیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

uruşma (اوروشما)[1162], **uruşmaġıl** (اوروشماغیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

ururşuñg (اوروشونک), **uruşuñguz** (اوروشونکوز), [16] **uruşuñglar** (اوروشونکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

uruşmañg (اوروشمانک), **uruşmañgız** (اوروشمانکیز), **uruşmañglar** (اوروشمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

uruşman (اوروشمان), [17] **uruşmas min** (اوروشماسمین) ‘vuruşmam’.

uruşa min (اوروشامین), **uruşur min** (اوروشورمین), **uruşadur min** (اوروشادورمین), **uruşuram** (اوروشورام) ‘vuruşurum/vuruşuyorum’.

uruşurum (اوروشوروم), **uruşmaġım** (اوروشماغیم) ‘[benim] vuruşmam’.

[18] **uruşmaġum** (اوروشماغوم) ‘vuruşmayacağım’.

uruşup (اوروشوب), **uruşuban** (اوروشوبان), **uruşmış** (اوروشمیش), ‘vuruşup/vuruşmuş’.

uruşmışañg (اوروشمیشانک) ‘vuruşmuşsun’.

uruşmas (اوروشماس) ‘vuruşmaz’. [19] Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

[1162] BM 68r. 15 **uşma** (اوشما), T 88r. *uruşma* (اوروشما).

uruşması (اوروشماسی) ‘vuruşması, vuruşmazı’.

uruşmadın (اوروشمادین) ‘vuruşmadan, vuruşmamış’.

[20] **uruşup bolmas** (اوروشوب بولماس), **uruşsa bolmas** (اوروشسا بولماس), **uruşmek olmas**[1163] (اوروشماک اولماس) ‘vuruşulmaz’.

uruşa almas (اوروشا آلماس) ‘vuruşamaz’.

uruşa uruşa (اوروشا اوروشا) [21] ‘vuruşarak’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

uruşay (اوروشای), **uruşayın** (اوروشایین) ‘vuruşayım, vuruşsun, vuruşasın’.

uruşsak (اوروشساق), **uruşġa biz** (اوروشغابیز), [22] **uruşġay biz** (اوروشغایبیز), **uruşalı** (اوروشالی), **uruşalın͡g** (اوروشالینک) ‘vuruşalım’.

uruşġalı (اوروشغالی) ‘vuruşmak için, vuruşalı’.

uruşġaç (اوروشغاج) ‘vuruşunca’.

[23] **uruşġuçı** (اوروشغوجی) ‘vuruşucu’.

uruşġuça (اوروشغوجه), **uruşġunça** (اوروشغونجه), **uruşġança** (اوروشغانجه) ‘vuruşana kadar, vuruştuğu/vuruşacağı kadar’.

uruşġum (اوروشغوم) [24] ‘vuruşacağım’.

uruşġun͡g (اوروشغونک) ‘vuruşacaksın’.

uruşġusı (اوروشغوسی), **uruşġuluk** (اوروشغولوق) ‘vuruşulacak’.

uruşġay (اوروشغای), [25] **uruşa** (اوروشا), **uruşsa** (اوروشسا), **uruşsun** (اوروشسون), **uruşdik** (اوروشدیک) ‘vuruşsun/vuruşsa’.

uruşġudik (اوروشغودیک), **uruşurdik** (اوروشوردیک) ‘vuruşulacak, vuruştuğu/vuruşacağı gibi’.

uruşturmak/ġ (اوروشتورماق/غ) [26] geçişli mastar olup ‘vuruşturmak, savaştırmak بیکدیکر زنانیدن و باهم بجنک انداختن’ demektir. Nitekim bilmece (لغز) yoluyla yumurta adı ile ilgili şöyle der, şiir:

ol ḥoḳḳa-yi [27] *ʿāc kim ḳılurlar gül-fām::*
kim cevfi penīr-i meskeden toldı tamām::
kim anı ***uruşturmaġ****ıdın ister kām::*
nā-kām uşatġısıdur [28] *anı nā-kām::*

اول حقه عاج کیم قیلورلار کلفام::
کیم جوفی پنیر مسکه‌دن تولدی تمام::
کیم آنی اوروشتورماغیدین ایستار کام::
ناکام اوشاتغوسیدور آنی ناکام::

Diğer kipleri de bu şekilde **–tUr**’un (تور) eklenmesiyle yapılır.

[1163] BM 68r.20 **uruşmek olmas** : T 88r. **uruşmek olmas**. Her iki nüshada da ön sıradan mastar eki **-mek** ve **bolmas** yerine Rūmî dengi **olmas** kullanılmıştır.

örtemek (اورتاماک) -sâkin rā ve fethalı karaşat tā ile- ‘yakmak سوزاندن’.[1164] Nitekim [29] şöyle der, şiir:

yüzüñg açıp ni ʿaceb yüz ḫānımānnı ***örtemek****::*

kim bolur bir şemʿ otı birle cihānı ***örtemek****::*

یوزونک آچیب نی عجب یوز خانمانئی اورتاماک::

کیم بولور بیر شمع اوتی بیرله جهانی اورتاماک::

örtedi (اورتادی) [BM 68v.1] ‘yaktı’. Şiir:

eşk ara ***örtedi*** *tenimni ġamıñg::*

gerçi küymes su içre tüşgen ḫüsn::

اشک ارا اورتادی تنیمنی غمینک::

کرچه کویماس سو ایچرا توشکان حسن::

örtedük (اورتادوک) ‘yaktık’.

örter (اورتار), [2] **örteydür** (اورتایدور) ‘yakıyor’. Birincisine tanık olarak şiir:

bezm ara ***örter*** *Nevāyīni nihān muñgluġ sürūd::*

ey muġannī çün nihān rāzım [3] *bilür sin sāz tüz::*

بزم ارا اورتار نوائینی نهان مونکلوغ سرود::

ای مغنی چون نهان رازیم بیلورسین ساز توز::

Fâil ve mastar anlamında da kullanılır. Nitekim mastar anlamında şöyle der, şiir:

cānım ***örter****ge ol otluġ çehre* [4] *gülzār-i ḪalīlI::*

anı rūşen iylegen gūgird otı yanıda NīlI::

جانیم اورتارکا اول اوتلوغ چهره کلزار خلیل::

آنی روشن ایلاکان کوکرد اوتی یانیدا نیل::

örtemeydür (اورتمایدور) ‘yakmıyor, yakmamış’.

örtegen (اورتاکان), **örtergen** (اورتارکان), [5] **örteydürgen** (اورتاردورکان) ‘yakan, yakmış’. Mastar anlamına da gelirler.

örte (اورتا), **örtegil** (اورتاکیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’. Birincisine tanık olarak, [6] şiir:

ulusġa ot salur irseñg burun mini ***örte****::*

nidin ki otnı tutaşturġalı kirek ḫāşāk::

اولوس غه اوت سالور ایرسانک بورون مینی اورتا::

نی دین که اوتنی توتاشتورغالی کیراک خاشاک::

orta (اورتا) [7] ‘ara, orta وسط و میان’ anlamına da gelir. Nitekim Cevâmid kısmında zikredilecektir.

[1164] BM 68r.28 **örtemek** : LÇ s. 29 *örtemek (اورتاماک)* ‘yaḳmaḳ, iḥrāḳ etmek, ḳavurmaḳ’.

örteme (اورتاما), **örtemegil** (اورتاماكيل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

örteñg (اورتانک), [8] **örteñgiz** (اورتانكيز), **örteñgler** (اورتانكلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

örtemeñg (اورتامانک), **örtemeñgiz** (اورتامانكيز), **örtemeñgler** (اورتامانكلار) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

örtemen (اورتامان), **örtemes min** (اورتاماسمين) [9] ‘yakmam’.

örtey min (اورتاىمين), **örter min** (اورتارمين), **örteydür min** (اورتايدورمين), **örterem** (اورتارام) ‘yakarım’.

örterim (اورتاريم), **örtermekim** (اورتارماكيم) ‘[benim] yakmam’.

örtermegüm (اورتارماكوم) ‘yakmayacağım’.

[10] **örtep** (اورتاب), **örteben** (اورتابان), **örtemiş** (اورتاميش) ‘yakıp/yakmış’. Birincisine tanık olarak şiir:

muḥabbet ehlini vā-ḥasretā ki köp ***örtep****::*

[11] *alarnıñg āhı otıdın* [T 89v.] *herās kim* [1165] *ḳıladur::*

محبت اهلینی واحسرتا که کوپ اورتاب::

آلارنینک آهی اوتیدین هراس کم قیلادور::

örtemişeñg (اورتاميشانک) ‘yakmışsın’.

örtemes (اورتاماس) ‘yakmaz’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da [12] gelir.

örtemesi (اورتاماسی) ‘yakması, yakmazı’.

örtemedin (اورتامادين) ‘yakmadan, yakmamış’.

örtep bolmas (اورتاب بولماس), **örtese bolmas** (اورتاسا بولماس), **örtemek olmas** (اورتاماک اولماس) [13] {‘yakılmaz’.

örtey almas (اورتای آلماس)} [1166] ‘yakamaz نميتوان سوزانيد’. Nitekim *Sedd-i İskenderī*’de İskender hikâyesinin başlangıcında şöyle der, şiir:

egerçi irür müşek atmaḳ işi::

[14] *pulut mamuġın* ***örtey almas*** *kişi::*

اكرچه ايرور موشک آتماق ايشی::

پولوت ماموغين اورتای آلماس كيشی::

örteyü (اورتايو), **örtey örtey** (اورتای اورتای) ‘yakarak’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

örtey (اورتای), **örteyin** (اورتايين) [15] ‘yakayım, yaksın, yakasın’. Nitekim ‘yaksın’ anlamında birincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

köñgül ot birle bir gül hicridin köksümge [16] *dāġ* ***örtey****::*

[1165] BM 68v.11 **كم**: T 89v.1 كيم

[1166] T 69v. {yakılmaz…اورتای آلماس}: BM’de yok.

fitīle çırmap ay devriçe [1167] *salıp anda yaġ::*

کونکول اوت بیرله بیر کل هجری‌دین کوکسومکا داغ اورتای::

فتیله چیرماب آی دوریجه سالیب آندا یاغ::

örtey (اورتای), **örtesek** (اورتاساک)[1168], **örtege biz** (اورتاکابیز), **örtegey biz** (اورتاکای‌بیز), **örteli** (اورتالی), **örteliñ** (اورتالینک) [17] ‘yakalım’.

örtegeli (اورتاکالی) ‘yakmak için, yakalı’.

örtegeç (اورتاکاج) ‘yakınca’.

örtegüçi (اورتاکوجی) ‘yakıcı’.

örtegüçe (اورتاکوجه), [18] **örtegünçe** (اورتاکونجه), **örtegençe** (اورتاکانجه) ‘yakana kadar, yaktığı/yakacağı kadar’.

örtegüm (اورتاکوم) ‘yakacağım’.

dimek ni sūd Nevāyīġa [19] ***örtegüm*** *dağı::*

çü küydi cānı anıñ dāġ-ı intiẓār içre::

دیماک نی سود نوائی‌غه اورتاکوم داغی::

چو کویدی جانی آنینک داغ انتظار ایچرا::

örtegüñ (اورتاکونک) ‘yakacaksın’.

örtegüsi (اورتاکوسی) ‘yakacak’.

örtegülük (اوتاکولوک) [20] ‘yakılacak’

örtegey (اورتاکای), **örtese** (اورتاسا), **örtesün** (اورتاسون), **örtedik** (اورتادیک) ‘yaksa/yaka’. Dördüncüsüne tanık olarak, şiir:

derd otın ḳılmaḳ heves evvel köñülni [21] ***örtedik****::*

kim ol ot her ḫām köñlige yaḳılġudik imes::

درد اوتین قیلماق هوس اول کونکولنی اورتادیک::

کیم اول اوت هر خام کونکلیکا یاقیلغودیک ایماس::

örtegüdik (اورتاکودیک), **örterdik** (اورتاردیک) ‘yakılacak, yaktığı/yakacağı gibi’.

[22] **örtenmek (اورتانماک)** dönüşlü mastar olup ‘yanmak سوختە شدن’ demektir.[1169]

örtenür (اورتانور), **örtenedür** (اورتانادور) ‘yanıyor’. Birincisine tanık olarak [23] şiir:

minde bir ottur ki gerdim ursam eflāk ***örtenür****::*

asrasam köñlümge cism u cān-ı ġam-nāk ***örtenür****::*

میندا بیر اوت‌تور که کردم اورسام افلاک اورتانور::

آسراسام مونکلومکا جسم و جان غمناک اورتانور::

örtenür (اورتانور) fâil ve [24] mastar anlamına da gelir.

[1167] BM 68v.16 **devriçe** : T 89v. *dūdiçe (دودیجه).*

[1168] BM 68v. 16 **örtsek** (اورتساک).

[1169] BM 68v.22 **örtenmek**: ML s.135 *örtenmek* ‘yanmak, kavrulmak’. LÇ s. 29 *örtenmek (اورتانماک)* ‘yaḳılup ḳavrılmaḳ, ḥiddetlenmek’; FT s. 413 *örtenür (اورتانور)* ‘eritiyor’.

örtengen (اورتانکان), **örtenürgen** (اورتانورکان), **örtenedürgen** (اورتانادورکان) ‘yanan, yanmış’. Birincisine ikinci anlamda tanık olarak [25] şiir:

*ol ḳuyaştın ayru **örtengen** içimde ḳayġudur::*

kön̂gül içre su kibi ḳan köz ara ḳan dik sudur::

او قویاشتین آیرو اورتانکان ایچیمدا قایغودور::

کونکول ایچرا سو کبی قان کوز ارا قان دیک سودور::

Mastar anlamına da [26] gelirler.

örtengüçi (اورتانکوجی) ‘yanıcı/yanan’. Nitekim *Leylī ve Mecnūn*’un aşk yaşamaya başladıkları dönemle ilgili şöyle der, şiir:

yoḳ yoḳ ki bu dūd-i āhı irdi::

[27] ***örtengüçi** cismi kāhı irdi::*

یوق یوق که بو دودی آهی ایردی::

اورتانکوجی جسمی کاهی ایردی::

Diğer kipler de bu şekilde nūn harfinin eklenmesiyle birinci şıktaki gibi yapılır.

ürkmek (اورکماک) -sâkin rā ve kāf ile- [28] ‘ürkmek رمیدن’. ***hürkmek*** (هورکماک) -hevvez hā’sı ile- de aynı anlamda kullanılır.

ürkti (اورکتی) ‘ürktü’.

ürktük (اورکتوک) ‘ürktük’.

ürker (اورکار), **ürkedür** (اورکادور) ‘ürküyor’. [29] **ürker** (اورکار) fâil ve mastar anlamına da gelir.

ürkmeydür (اورکایدور) ‘ürkmüyor, ürkmemeiş’.

ürkgen (اورککان), **ürkergen** (اورکارکان), **ürkedürgen** (اورکادورکان) ‘üren, ürmüş’. **[BM 69r.1]** Mastar anlamına da gelirler.

ürk (اوروک)[1170], **ürkgil** (اوروککیل)[1171] ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

ürkme (اوروکما)[1172], **ürkmegil** (اوروکماکیل)[1173] ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

ürkün̂g (اورکونک), [2] **ürkün̂güz** (اورکونکوز), **ürkün̂gler** (اورکونکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ürkmen̂g (اورکمانک), **ürkmen̂giz** (اورکمانکیز), **ürkmen̂gler** (اورکمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ürkmen (اورکمان), **ürkmes min** (اورکماسمین) [3] ‘ürkmem’.

ürkeyin (اورکایین), **ürker min** (اورکارمین), **ürkedür min** (اورکادورمین), **ürkerem** (اورکارام) ‘ürkerim’.

[1170] BM 69r.1 **ürük** : T 89v. *ürk*
[1171] BM 69r.1 **ürükgil:** T 89v. *ürkgil*
[1172] BM 69r.1 **ürükme:** T 89v. *ürkme*
[1173] BM 69r.1 **ürükmegil:** T 89v. *ürkmegil*

ürkerim (اورکاریم), **ürkmekim** (اورکماکیم) ‘[benim] ürmem’.

ürkmegüm (اورکماکوم) ‘ürkmeyeceğim’.

[4] **ürküp** (اورکوب), **ürküben** (اورکوبان), **ürkmiş** (اورکمیش) ‘ürküp/ürkmüş’. Birincisine tanık olarak şiir:

*ulusdın **ürküp** özümdin dağı bolup min yat::*

[5] *min-i remīdeġa tā boldı āşinā ol şūḫ::*

اولوس‌دین اورکوب اوزوم‌دین داغی بولوب مین یات::

مینی رمیده‌غه تا بولدی آشنا اول شوخ::

ürkmişeñg (اورکمیشانک) ‘ürkmüşsün’.

ürkmes (اورکماس) ‘ürkmez’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

ürkmesi (اورکماسی) [6] ‘ürkmesi, ürkmezi’.

ürkmedin (اورکمادین) ‘ürkmeden, ürkmemiş’.

ürküp bolmas (اورکوب بولماس), **ürkse bolmas** (اورکسا بولماس), **ürkmek olmas** (اورکماک اولماس) ‘ürkülmez’.

ürke almas (اورکا آلماس) [7] ‘ürkemez’.

ürke ürke (اورکا اورکا) ‘ürkerek’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

ürkey (اورکای), **ürkeyin** (اورکایین) ‘ürkeyim, ürksün, ürkesin’.

ürksek (اورکاساک), [8] **ürkge biz** (اورککابیز), **ürkgey biz** (اورککای‌بیز), **ürkeli** (اورکالی), **ürkeliñg** (اورکالینک) ‘ürkelim’.

ürkgeli (اورککالی) ‘ürkmek için, ürkeli’.

ürkgeç (اورککاج) [9] ‘ürkünce’.

ürkgüçi (اورککوجی) ‘ürkücü’.

ürkgüçe (اورککوجه), **ürkgünçe** (اورککونجه), **ürkgençe** (اورککانجه) ‘ürkene kadar, ürktüğü/ürkeceği kadar’.

ürkgüm (اورککوم) [10] ‘ürkeceğim’.

ürkgüñg (اورککونک) ‘ürkeceksin’.

ürkgüsi (اورککوسی) ‘ürkecek’.

ürkgülük (اورککولوک) ‘ürkülecek’.

ürkgey (اورککای), **ürke** (اورکا), **ürkse** (اورکسا), **ürksün** (اورکسون), [11] **ürkdik** (اورکدیک) ‘ürke/ürkse’.

ürkgüdik (اورککودیک), **ürkerdik** (اورکاردیک) ‘ürkülecek, ürküldüğü/ürküleceği gibi’.

ürküşmek (اورکوشماک) -şīn ve zammeli kāf ile- ***ürkmek*** (اوروکماک)[1174] ile eş anlamlı

[1174] BM 69r.11 **ürükmek**

olup ‘ürkmek رم کردن’ demektir. [12] [T 90r.] Sigaları birinci şıktaki gibi şīn’in eklenmesiyle yapılır.

ürkütmek (اورکوتماک) -tā ve zammeli kāf ile- geçişli mastar olup ‘ürkütmek رم دادن’ demektir. [13] Hevvez hā’sı ile ***hürkütmek*** (هورکوتماک) olarak da kullanılır. Kipleri kurala göre tā’nın eklenmesiyle yapılır.

örgenmek (اورکانماک) -sâkin rā ve nūn, fethalı [14] Acem kāf’ı ile- iki anlama gelir. Birincisi ‘öğrenmek تعلیم کرفتن’.[1175] Nitekim şöyle der, şiir:

*sindin **örgengen** kibi Leylī vü Şīrīn ẓulm u kīn::*

*mindin **örgenmek**[1176] [15] kirek Mecnūn bile Ferhād ʿışḳ::*

سین‌دین اورکانکان کیبی لیلی و شیرین ظلم و کین::

مین‌دین اورکانماک کیراک مجنون بیله فرهاد عشق::

İkincisi ‘alışmak عادت کردن’[1177].

örgendi (اورکاندی) ‘öğrendi, alıştı’.

örgendük (اورکاندوک) ‘öğrendik, [16] alıştık’.

örgenür (اورکانور), **örgenedür** (اورکانادور) ‘öğreniyor, alışıyor’. **örgenür** (اورکانور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

örgenmeydür (اورکانمایدور) ‘öğrenmiyor [17]/öğrenmemiş, alışmıyor/alışmamış’.

örgengen (اورکانکان), **örgenürgen** (اورکانورکان), **örgenedürgen** (اورکانادورکان) ‘öğrenen/öğrenmiş, alışan/[18] alışmış’. Mastar anlamına da gelirler.

örgen (اورکان), **örgengil** (اورکانکیل) ‘her iki anlamda tekil ikinci kişi emir fiili’. Birincisine ilk anlamda tanık olarak [19] şiir:

çābüküm[1178] raḫşını meydānġa yene sürdi çaḳın dik::

*şehsuvār-i felek **örgen** kilip āyīn-i celādet::*

چابکوم رخشینی میدانغه ینا سوردی چاقین دیک::

شهسوار فلک اورکان کیلیب ایین جلادت::

İkinci anlamda şiir:

[20] *bir zamān dostġa **örgen** ki budur ḥāṣıl-ı ʿömr::*

kim zamān ehliġa kö͡nglü͡ngni[1179] besī örgetti͡ng::

بیر زمان دوستغه اورکان که بودور حاصل عمر::

کیم زمان اهلیغه کونکلونکی بسی اورکاتتینک::

örgenme (اورکانما), **örgenmegil** (اورکانماکیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

[1175] BM 69r.13 **örgenmek** : LÇ s. 30 *örgenmek (اورکانماک)* ‘taʿlīm, tedrīs etmek; alışdırmaḳ’.
[1176] BM 69r.14 **اورکانماک** : T 90r. *ارکانماک*
[1177] Krş. Az.T. *öyreşmek* ‘verdiş etmek, alışmak, öğrenmek, adet etmek’ (AzDİL, c. 3: 559).
[1178] BM 69r. 19 *حانکوم* (ḫanküm).
[1179] BM 69r.20 *kö͡nglü͡ngi* : T 90r. *kö͡nglü͡ngni (کونکلونکنی).* Burada T nüshasını esas aldık.

[21] **örgeniŋ** (اورکانینک), **örgeniŋiz** (اورکانینکیز), **örgeniŋler** (اورکانینکلار) ‘her iki anlamda çoğul ikinci kişi emir fiili’.

örgenmeŋ (اورکانمانک), **örgenmeŋiz** (اورکانمانکیز), **örgenmeŋler** (اورکانمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

[22] **örgenmen** (اورکانمان), **örgenmes min** (اورکانماس‌مین) ‘öğrenmem, alışmam’.

örgeneyin (اورکانایین), **örgenür min** (اورکانورمین), **örgenedür min** (اورکانادورمین), **örgenürem** (اورکانورام) ‘öğreniyorum, alışıyorum’.

[23] **örgenürüm** (اورکانوروم), **örgenmekim** (اورکانماکیم) ‘[benim] öğrenmem, alışmam’.

örgenmegüm (اورکانماکوم) ‘öğrenmeyeceğim, alışmayacağım’.

örgenip (اورکانیب), [24] **örgeniben** (اورکانیبان), **örgenmiş** (اورکانمیش) ‘öğrenip/öğrenmiş, alışıp/alışmış’. İkinci anlamda birincisine tanık olarak şiir:

yār ile ḫūy iylegen köŋlüm [25] *irür ol nevʿ ḳuş::*
kim kişidin ayrıla almas kiçikdin [1180] ***örgenip****::*

یار ایله خوی ایلاکان کونکلوم ایرور اول نوع قوش::
کیم کیشیدین آیریلا آلماس کیچیکدین اورکانیب::

örgenmişeŋ (اورکانمیشانک) ‘öğrenmişsin, alışmışsın’.

örgenmes (اورکانماس) [26] öğrenmez, alışmaz’. Fâil ve mastar anlamına da gelir.

örgenmesi (اورکانماسی) ‘öğrenmesi/öğrenmezi, alışması/alışmazı’.

[27] **örgenmedin** (اورکانمادین) ‘öğrenmeden/öğrenmemiş, alışmadan/alışmamış’.

örgenip bolmas (اورکانیب بولماس), **örgense bolmas** (اورکانسا بولماس), **örgenmek olmas** (اورکانماک اولماس) ‘öğrenilmez, [28] alışılmaz’.

örgene almas (اورکانا آلماس) ‘öğrenemez, alışamaz’.

örgene örgene (اورکانا اورکانا) ‘öğrenerek, alışarak’. [29] Tekrar edilmeden de kullanılır.

örgeney (اورکانای), **örgeneyin** (اورکانایین) ‘öğreneyim, öğrene, öğrenesin/alışayım, alışa, alışasın’.

örgensek (اورکانساک) [BM 69v.1] **örgenge biz** (اورکانکابیز), **örgengey biz** (اورکانکای‌بیز), **örgeneli** (اورکانالی), **örgeneliŋ** (اورکانالینک) ‘öğrenelim, alışalım’.

örgengeli (اورکانکالی) ‘öğrenmek için/öğreneli, [2] alışmak için/alışalı’. Nitekim birinci anlamda şöyle der, şiir:

közüŋ āfet ara üstād velī ḫāl u ḫaṭıŋ::
devr urup [3] *allıda* ***örgengeli*** [1181] *yaġma tilmīz::*

[1180] BM 69r.25 **kiçikdin** : T 90r. *kiçdin (کیجدین).*
[1181] BM 69v.3 **ارکانکالی** : T 90r. *اورکانکالی*

کوزونک آفت ارا استاد ولی خال و خطینک::

دور اوروب الیدا ارکانکالی یغما تلمیذ::

örgengeç (اورکانکاج) ‘öğrenince, alışınca’.

örgengüçi (اورکانکوجی) ‘öğrenici, alışıcı’.

[4] **örgengüçe** (اورکانکوجه), **örgengünçe** (اورکانکونجه), **örgengençe** (اورکانکانجه) ‘öğrenene kadar, öğrendiği/öğreneceği kadar // alışana kadar, alıştığı/alışacağı kadar’.

örgengüm (اورکانکوم) [5] ‘öğreneceğim, alışacağım’.

örgengüñg (اورکانکونک) ‘öğreneceksin, alışacaksın’.

örgengüsi (اورکانکوسی) ‘öğrenecek, [6] alışacak’.

örgengülük (اورکانکولوک) ‘öğrenilecek, alışılacak’.

örgengey (اورکانکای), **örgene** (اورکانا), **örgense** (اورکانسا), **örgensün** (اورکانسون), **örgendik** (اورکاندیک) [7] ‘öğrene/öğrense, alışa/alışsa’.

örgengüdik (اورکانکودیک), **örgenürdik** (اورکانوردیک) ‘öğrenilecek, öğrendiği/öğreneceği gibi // alışılacak, alıştığı/alışacağı gibi’.

[8] **örgetmek (اورکاتماک)** -tā ile- geçişli mastar olup ‘öğretmek; alıştırmak تعلیم دادن و عادت دادن’ demektir.

örgete almas (اورکاتا آلماس) ‘öğretilmez, alışılmaz’. [9] Nitekim birinci anlamda şöyle der, şiir:

yār köp ḳılsa cefā kem ḳıl Nevāyī nāle kim::

*gülge bülbül **örgete almas** vefā afġān ḳılıp::*

یار کوپ قیلسا جفا کم قیل نوائی ناله کیم::

کل‌کا بلبل اورکاتا آلماس وفا افغان قیلیب::

örgetgüçe (اورکاتکوجه), [10] **örgetgünçe** (اورکاتکونجه), **örgetgençe** (اورکاتکانجه) ‘öğretene kadar, öğrettiği/öğreteceği kadar’. Nitekim birincisine ikinci anlamda tanık olarak şöyle der, şiir:

deyr pīrī [11] bu ḫarābātnıñg eyvānıñgda ʿaḳl::

*gülge sabaḳ **örgetgüçe** ferzāne kirek::*

دیر پیری بو خرابات‌نینک ایوانیندا عقل::

کل‌کا سبق اورکاتکوجه فرزانه کیراک::

Ayrıca [T 91v.] ‘alıştırana kadar, alıştırdığı/alıştıracağı kadar’ demektir. Diğer [12] kipler de aynı şekilde karaşat tā ile yapılır.

ürgüdemek (اورکوداماک) -zammeli Acem kāf’ı, fethalı dāl ve uzun elifle- ve **ürgülemek**

(اورکولاماک)[1182] -fethalı lām ile- [13] ‘uyuklamak پینکی زدن’. Arapçada ona “نعاس” denir. Rūmī müellif yanlış olarak dāl yerine karaşat rā ile zikretmiştir.

ürgüdey (اورکودای), **ürgüley** (اورکولای) [14] ‘uyukladı’.

ürgüdedük (اورکودادوک), **ürgüledük** (اورکولادوک) ‘uyukladık’.

ürgüder (اورکودار), **ürgüdeydür** (اورکودایدور), **ürgüler** (اورکولار), **ürgüleydür** (اورکولایدور) ‘uyuklar’. Nitekim *Ferhād ve Şīrīn*’de [15] birincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

bulut iyler[1183] *ruṭūbet ol ṣıfat fāş::*

ki nergis ***ürgüder*** [1184] *salıp ḳuyı baş::*

بولوت ایلار رطوبت اول صفت فاش::

که نرکس اورکودار سالیب قویی باش::

ürgüder (اورکودار) ve **ürgüler** (اورکولار) [16-18] fâil ve mastar anlamına da gelirler. Nitekim ‘uyuklayan’ anlamında birincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

ürgüder *il dik ki çıḳtı kiçe yoldın merkebi::*

köz yumup açġunça çün kim ḳılmadı āgāhlıġ::

اورکودار ایل دیک که چیقدی کیجه یولدین مرکبی::

کوز یوموب آچغونجه چونکیم قیلمادی آکاهلیغ::

ürgüdemeydür (اورکودامایدور), **ürgülemeydür** (اورکولامایدور) ‘uyuklamıyor, uyuklamamış’.

ürgüdegen (اورکوداکان), **ürgüdergen** (اورکودارکان), **üygüderdürgen** (اورکوداردورکان), **ürgülegen** (اورکولاکان), **ürgülergen** (اورکولارکان), **ürgüleydürgen** (اورکولایدورکان) ‘uyuklayan, uyuklamış’. Mastar anlamına da gelirler.

[19] **ürgüde** (اورکودا), **ürgüdegil** (اورکوداکیل), **ürgüle** (اورکولا), **ürgülegil** (اورکولاکیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

ürgüdeme (اورکوداما), **ürgüdemegil** (اورکوداماکیل), **ürgüleme** (اورکولاما), **ürgülemegil** (اورکولاماکیل) [20] ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

ürgüdeñg (اورکودانک), **ürgüdeñgiz** (اورکودانکیز) [1185], **ürgüdeñgler** (اورکودانکلار), **ürgüleñg** (اورکولانک), **ürgüleñgiz** (اورکولانکیز), **ürgüleñgler** (اورکولانکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

[21] **ürgüdemeñg** (اورکودامانک), **ürgüdemeñgiz** (اورکودامانکیز), **ürgüdemeñgler**

[1182] BM 69v.12 **ürgülemek** : LN s. 265-266 *ürkürer* ‘uyuḳlar’; *ürkürep* ‘uyuḳlayup’; Krş. Az.T *mürgülemek* ‘yarı uykulu durumda olmak, mürgü basmak’, *mürgülü* ‘yarı uykulu, uykulu’ (Az.İ.L, c.3: 427).

[1183] BM 69v.15 **iyler** : PdC 56 *ile (ایلا).*

[1184] BM 69v.15 **ürgüder** : PdC s.56 *ürgürer (اورکورار).*

[1185] BM 69v.20 **ürgüdegüñgüz** (اورکوداکونکوز): T 91v. *ürgüdegüñgüz* (اورکوداکونکوز). Doğrusu *ürgüdeñgiz* (اورکودانکیز).

(اورکودامانکلار), **ürgülemeñg** (اورکولامانک), **ürgülemeñgiz** (اورکولامانکیز), **ürgülemeñgler** (اورکولامانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ürgüdemen (اورکودامان), **ürgüdemes min** (اورکوداماس‌مین), [22] **ürgülemen** (اورکولامان), **ürgülemes min** (اورکولاماس‌مین) ‘uyuklamam’.

ürgüdey min (اورکودای‌مین), **ürgüder min** (اورکودارمین), **ürgüdeydür min** (اورکودایدورمین), **ürgüderem** (اورکودارام), **ürgüley min** (اورکولای‌مین), [23] **ürgüler min** (اورکولارمین), **ürgüleydür min** (اورکولایدورمین), **ürgülerem** (اورکولارام) ‘uyuklarım’.

ürgüderim (اورکودارىم), **ürgülerim** (اورکولارىم), **ürgüdemekim** (اورکوداماکیم), **ürgülemekim** (اورکولاماکیم) ‘[benim] uyuklamam’.

ürgülemegüm (اورکولاماکوم), **ürgüdemegüm** (اورکوداماکوم) [24-25] ‘uyuklamayacağım’.

ürgüdep (اورکوداب), **ürgüdeben** (اورکودابان), **ürgüdemiş** (اورکودامیش), **ürgülep** (اورکولاب), **ürgüleben** (اورکولابان), **ürgülemiş** (اورکولامیش) ‘uyuklayıp/uyuklamış’. Nitekim *Seb‘a-yi Seyyāre*’de Hâce ve Dilârâm hikâyesinde birincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

ürgüdep *yoldın atı çıḳġan imiş::*
bir iki ḳul bile [26] *azıḳġan imiş::*

اورکوداب یولدین آتی چیقغان ایمیش::
بیر ایکی قول بیله ازیقغان ایمیش::

ürgüdemişeñg (اورکودامیشانک), **ürgülemişeñg** (اورکولامیشانک) ‘uyuklamışsın’.

ürgüdemes (اورکوداماس), **ürgülemes** (اورکولاماس) ‘uyuklamaz’. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

[27] **ürgüdemesi** (اورکوداماسی), **ürgülemesi** (اورکولاماسی) ‘uyuklaması, uyuklamazı’.

ürgüdemedin (اورکودامادین), **ürgülemedin** (اورکولامادین) ‘uyuklamadan, uyuklamamış’.

ürgüdep bolmas (اورکوداب بولماس), [28-29] **ürgüdese bolmas** (اورکوداسا بولماس), **ürgüdemek olmas** (اورکوداماک اولماس) [1186], **ürgülep bolmas** (اورکولاب بولماس), **ürgülese bolmas** (اورکولاسا بولماس), **ürgülemek olmas** (اورکولاماک اولماس) ‘uyuklanamaz’.

ürgüdey almas (اورکودای لماس), **ürgüley almas** (اورکولای آلماس) ‘uyuklayamaz’.

ürgüdeyü (اورکودایو), **ürgüdey ürgüdey** (اورکودای اورکودای), **ürgüleyü** (اورکولایو), **ürgüley ürgüley** (اورکولای اورکولای) ‘uyuklayarak’. [30] Tekrar edilmeden de aynı anlamda kullanılır.

ürgüdey (اورکودای), **ürgüdeyin** (اورکودایین), **ürgüley** (اورکولای), **ürgüleyin** (اورکولایین)

[1186] BM 69v.28 **ürgedemek olmas** (اورکاداماک اولماس).

‘uyuklayayım, uyuklaya, uyuklayasın’.[1187]

[BM 70r.1] **ürgüdesek** (اورکوداساک)[1188], **ürgüdege biz** (اورکوداکابیز)[1189], **ürgüdegey biz** (اورکوداکای‌بیز) [1190] , **ürgüdeli** (اورکودالی), **ürgüdeliŋ** (اورکودالینک), **ürgülesek** (اورکولاساک), **ürgülege biz** (اورکولاکابیز), **ürgülegey biz** (اورکولاکای‌بیز), [2] **ürgüleli** (اورکولالی), **ürgüleliŋ** (اورکولالینک) ‘uyuklayalım’.

ürgüdegeli (اورکوداکالی), **ürgülegeli** (اورکولاکالی) ‘uyuklamak için, uyuklayalı’.

ürgüdegeç (اورکوداکاج), **ürgülegeç** (اورکولاکاج) [3-4] ‘uyuklayınca’.

ürgüdegüçi (اورکوداکوجی), **ürgülegüçi** (اورکولاکوجی) ‘uyuklayıcı’.

ürgüdegüçe (اورکوداکوجه), **ürgüdegünçe** (اورکوداکونجه), **ürgüdegençe** (اورکوداکانجه), **ürgülegüçe** (اورکولاکوجه), **ürgülegünçe** (اورکولاکونجه), **ürgülegençe** (اورکولاکانجه) ‘uyuklayana kadar, uyukladığı/uyuklayacağı kadar’.

ürgüdegüm (اورکوداکوم), **ürgülegüm** (اورکولاکوم) ‘uyuklayacağım’.

ürgüdegüŋ (اورکوداکونک), **ürgülegüŋ** (اورکولاکونک) [5] ‘uyuklayacaksın’.

ürgüdesi (اورکوداسی), **ürgülesi** (اورکولاسی) ‘uyuklayacak’.

ürgüdegülük (اورکوداکولوک), **ürgülegülük** (اورکولاکولوک) ‘uyuklayacak’.

ürgüdegey (اورکوداکای), **ürgüdese** (اورکوداسا), [6-7] **ürgüdesün** (اورکوداسون), **ürgüdedik** (اورکودادیک), **ürgülegey** (اورکولاکای), **ürgülese** (اورکولاسا), **ürgülesün** (اورکولاسون), **ürgüledik** (اورکولادیک) ‘uyuklaya/uyuklasa’.

ürgüdegüdik (اورکولاکودیک), **ürgüderdik** (اورکوداردیک), **ürgülegüdik** (اورکولاکودیک), **ürgülerdik** (اورکولاردیک) ‘uyuklayacak, uyukladığı/uyuklayacağı gibi’.

örlemek (اورلاماک) -sâkin rā ve fethalı lām ile- ‘yukarı çıkmak/yükselmek بالا رفتن’.[1191]

[8] **örledi** (اورلادی) ‘yükseldi’.

örledük (اورلادوک) ‘yükseldik’.

örler (اورلار), **örleydür** (اورلایدور) ‘yükseliyor’. **örler** (اورلار) fâil ve mastar anlamına da gelir.

örlemeydür (اورلامایدور) [9] ‘yükselmiyor, yükselmemiş’.

örlegen (اورلاکان), **örlergen** (اورلارکان), **örleydürgen** (اورلایدورکان) ‘yükselen, yükselmiş’. Mastar anlamına da gelir.

örle (اورلا), **örlegil** (اورلاکیل) [10] ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

örleme (اورلاما), **örlemegil** (اورلاماکیل) [T 92r.] ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

örleŋ (اورلنک), **örleŋgiz** (اورلانکیز), **örleŋgler** (اورلانکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir

---

[1187] BM 69v.de satır sayısı 30’dur.
[1188] BM 70r.1 **ürgedesek** (اورکاداساک).
[1189] BM 70r.1 **ürgedege biz** (اورکاداکابیز).
[1190] BM 70r.1 **ürgedegey biz** (اورکاداکای‌بیز).
[1191] BM 70r.7 **örlemek** : LN s. 275 *örk* ve *ör* ‘yoḳuş ve yoḳaru’; *örlep* ‘yoḳuşlayup’. Bkz. EDPT 230a **örle:-.**

fiili’.

örlemeñg (اورلامانک), [11] **örlemeñgiz** (اورلامانکیز), **örlemeñgler** (اورلامانکلار) ‘olumsuz çoğuk ikinci kişi emir fiili’.

örlemen (اورلامان), **örlemes min** (اورلاماس‌مین) ‘yükselmem’.

örley min (اورلای‌مین), **örler min** (اورلارمین), **örleydür min** (اورلایدورمین), [12] **örlerem** (اورلارام) ‘yükselirim’.

örlerim (اورلاریم), **örlemekim** (اورلاماکیم) ‘[benim] yükselmem’.

örlemegüm (اورلاماکوم) ‘yükselmeyeceğim’.

örlep (اورلاب), **örleben** (اورلابان), **örlemiş** (اورلامیش) ‘yükselip/yükselmiş’. [13] Nitekim Mollā Sāḳī’nin *Gül ve Nevrūz*’unda birincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

*geh **örlep** çarḫ ṭāḳıġa minerler::*
inişlep bir tüpige geh [14] *inerler::*[1192]

که اورلاب چرخ طاقیغه مینارلار::
اینیشلاب بیر توپیکا که اینارلار::

örlemişeñg (اورلامیشانک) ‘yükselmişsin’.

örlemes (اورلاماس) ‘yükselmez’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

örlemesi (اورلاماسی) ‘yükselmesi, yükselmezi’.

[15] **örlemedin** (اورلامادین) ‘yükselmeden, yükselmemiş’.

örlep bolmas (اورلاب بولماس), **örlese bolmas** (اورلاسا بولماس), **örlemek olmas** (اورلاماک اولماس) ‘yükselmek olmaz’.

örley almas (اورلای آلماس) [16] ‘yükselemez’.

örleyü (اورلایو), **örley örley** (اورلای اورلای) ‘yükselen’. Tekrar edilmeden de aynı anlamda kullanılır.

örley (اورلای), **örleyin** (اورلایین) ‘yükseleyim, [17] yükselsin, yükselesin’.

örlesek (اورلاساک), **örlege biz** (اورلاکابیز), **örlegey biz** (اورلاکای‌بیز), **örleli** (اورلالی), **örleliñg** (اورلالینک) ‘yükselelim’.

örlegeli (اورلاکالی) ‘yükselmek için, yükseleli’.

[18] **örlegeç** (اورلاکاج) ‘yükselince’.

örlegüçi (اورلاکوجی) ‘yükselici’.

örlegüçe (اورلاکوجه), **örlegünçe** (اورلاکونجه), **örlegençe** (اورلاکانجه) ‘yükselene kadar,

---

[1192] BM 70r. 13-14 **inişlep…inerler** : PdC s.57 *geh inişlep yiti yirge inerler.* LN s. 275 *geh ėnişlep yeti yėrge yeterler.* İkinci mısra MMH’nin başvurduğu nüshanın PdC ve LN’den farklı olduğunu gösterir. Kaçalin’in dipnotta verdiği açıklamadan ikinci mısranın kafiyesinin yazmada *ėnerler* olduğu belirtilmişse de, onun yerine getirilen ve *minerler* ile kafiye oluşturmayan *yėterler*’in nereden alıntılandığına işaret edilmemiştir. Bkz. LN, Kaçalin s. 275 *geh **örlep** çarḫ ṭāḳıġa minerler* // ***geh** ėnişlep **yėti yėrge yėterler.***

yükseldiği/yükseleceği kadar’.

örlegüm (اورلاكوم) [19] ‘yükseleceğim’.

örlegüñ (اورلاكونک) ‘yükseleceksin’.

örlegüsi (اورلاكوسی) ‘yükselecek’.

örlegülük (اورلاكولوک) ‘yükselecek olan’.

örlegey (اورلاكای), **örlese** (اورلاسا), **örlesün** (اورلاسون), [20] **örledik** (اورلاديک) ‘yükselsin/yüksekse’.

örlegüdik (اورلاكوديک), **örlerdik** (اورلارديک) ‘yükselecek, [1193] [21] yükseldiği/yükseleceği gibi’.

örlenmek (اورلانماک) -nūn ile- ‘yukarı çıkmak ببالا برآمدن’.

örlendi (اورلاندی) ‘yukarı çıktı’. Nitekim *Tārīḫ-i Enbiyā*’da [22] ‘Üzeyir aleyhi’s-selāmın zikrinde şöyle der:

> *merkebiniñ çürük* [1194] *süñgeklerige baḳtı kördi kim bir birige muttaṣıl olup* [1195] *it* ***örlendi*** [23] *ve anıñ üstige tiri tartıldı.*
>
> *مرکبینینک چوروک سونکاکلاریکا باقتی کوردی کیم بیربیریکا متصل اولوب ایت اورلاندی و آنینک اوستیکا تیری تارتیلدی*

Diğer kipler de bu şekilde nūn ile yapılır.

ornamaḳ (اورناماق) -sâkin rā, fethalı nūn ve uzun elifle- ‘yer etmek, [24] yerleşmek جا کرفتن و جا کردن’.[1196]

ornadı (اورنادی) ‘yerleşdi’.

ornaduḳ (اورنادوق) ‘yerleştik’.

ornar (اورنار), **ornaydur** (اورنايدور) ‘yerleşiyor’. **ornar** (اورنار) fâil ve mastar anlamına da gelir.

ornamaydur (اورنامايدور) [25] ‘yerleşmiyor, yerleşmemiş’.

ornaġan (اورناغان), **ornadurġan** (اورنادورغان), **ornaydurġan** (اورنايدورغان) ‘yerleşen, yerleşmiş’. Mastar anlamına da gelirler.

orna (اورنا), **ornaġıl** (اورناغيل) [26] ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

ornama (اورناما), **ornamaġıl** (اورماغيل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

ornañg (اورنانک)[1197], **ornañgız** (اورنانكيز)[1198], **ornañglar** (اورنانكلار)[1199] ‘çoğul ikinci

---

[1193] BM 70r.’de 20. satırın sonu ve 19. satırın başındaki sözcüklerin üstü çizilmiştir. Okunduğu kadarıyla sözcükler tekrarlandığı için çizilmiştir.

[1194] BM 70r.22 **çürük** : *Tārīḫ-i Enbiyā* T713a 17 ve diğerlerinde: *çürügen* (Abik 1993:104); PdC s. 57 *çürügen (چوروكان).*

[1195] BM 70r.22 **olup** : PdC s.57 *bolup üstige (بولوب اوستیکا).*

[1196] BM 70r.23 **ornamaḳ** : LÇ s.31 *ornamaḳ (اورناماق)* ‘yer etmek, oturmaḳ, cāygīr olmaḳ’.

[1197] BM 70r. 26 **orunañg** (اورونانک).

[1198] BM 70r. 26 **orunañgız** (اورونانكيز).

[1199] BM 70r. 26 **orunañglar** (اورونانكلار).

kişi emir fiili’.

ornamaŋ͡ğ (اورنامانک), [27] **ornamaŋ͡ğız** (اورنامانکیز), **ornamaŋ͡ğlar** (اورنامانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ornaman (اورنامان), **ornamas min** (اورناماس‌مین) ‘yerleşmem’.

ornay min (اورنای‌مین), **ornar min** (اورنارمین), **ornaydur min** (اورنایدورمین), [28] **ornaram** (اورنارام) ‘yerleşirim’.

ornarım (اورناریم), **ornamaġım** (اورناماغیم) ‘[benim] yerleşmem’.

ornamaġum (اونارماغوم) yerleşmeyeceğim’.

ornap (اورناب), **ornaban** (اورنابان), **ornamış** (اورنامیش) ‘yerleşip/yerleşmiş’. [29] Birincisine tanık olarak şiir:

*ṣanūber köŋ͡glige köŋ͡glümni oḫṣatmaŋ͡ğ ki **ornap**tur::*

nihān her tuḫm-i ümīdiġa bir dāġ-ı nihān köŋ͡glüm::

صنوبر کونکلیکا کونکلومنی اوخشاتمانک که اورناپتور::

نهان هر تخم امیدیغه بیر داغ نهان کونکلوم::

ornamışaŋ͡ğ (اورنامیشانک) [BM 70v.1] ‘yerleşmişsin’.

ornamas (اورناماس), ‘yerleşmez’. Buḫārī inşasıyla şiir:

derd ü ġam naḳdı irür ʿāşıḳġa bir nā-yāb genc::

***ornamas** her yirde illā ḫāṭır-ı maḥzūn ara::*

درد و غم نقدی ایرور عاشق‌غه بیر نایاب کنج::

اورناماس هر ییردا الّا خاطر محزون ارا::

[2] Fâil ve mastar anlamına da gelir.

ornap bolmas (اورناپ بولماس), **ornasa bolmas** (اورناسا بولماس), **ornamaḳ olmas** (اورناماق اولماس) ‘yerleşilemez’.

ornay almas (اورنای آلماس) [3] ‘yerleşemez/yer edemez’.

ornayu (اورنایو), **ornay ornay** (اورنای اورنای) ‘yerleşerek’. Tekrar edilmeden de aynı anlamda kullanılır.

ornay (اورنای), **ornayın** (اورنایین) ‘yerleşeyim, yerleşe, yerleşesin’.

[4] **ornasaḳ** (اورناساق), **ornaġa biz** (اورناغابیز), **ornaġay biz** (اورناغای‌بیز), **ornalı** (اورنالی), **ornalıŋ͡ğ** (اورنالینک) ‘yerleşelim/yer edelim’.

ornaġalı (اورناغالی) ‘yerleşmek için, yerleşeli’.

ornaġaç (اورناغاج) ‘yerleşince’.

[5] **ornaġuçı** (اورناغوجی) ‘yerleşici’.

ornaġuça (اورناغوجه), **ornaġunça** (اورناغونجه), **ornaġança** (اورناغانجه) ‘yerleşene kadar, yerleştiği/yerleşeceği kadar’.

ornaġum (اورناغوم) ‘yerleşeceğim/yer edeceğim’.

[6] **ornaġuñg** (اورناغونک) ‘yerleşeceksin’.

ornaġusı (اورناغوسی) ‘yerleşecek’.

ornaġuluḳ (اورناغولوق) ‘yerleşecek’.

ornaġay (اورناغای), **ornasa** (اورناسا), **ornasun** (اورناسون), **ornadik** (اورنادیک) ‘yerleşsin/yerleşse’.

[7] **ornaġudik** (اورناغودیک), **ornardik** (اورناردیک) ‘yerleşecek, yerleştiği/yerleşeceği gibi’.

ornaşmaḳ/ġ (اورناشماق/غ) -şīn ile- ‘birlikte yerleşmek با یکدیکر جا کردن’.

ornaşıp (اورناشیب) ‘birlikte yerleşmiş/birlikte yerleşip’. Tanık olarak [8] şiir:

mümkün irmes tartmaḳ peykānları kim cism ara::

her biri mesken tutupturlar süñgekler ***ornaşıp****::*

ممکن ایرماس تارتماق پیکانلاری کیم جسم ارا::

هر بیری مسکن توتوبتورلار سونکاکلار اورناشیب::

Diğer kipler de bu şekilde [9] şīn ile yapılır.

ornatmaḳ/ġ (اورناتماق/غ) -karaşat tā ile- geçişli mastar olup [T 93v.] ‘yerleştirmek جا دادن’ ve mecâzen ‘pekiştirmek محکم کردن’ demektir.[1200]

[10] **ornatadur** (اورناتادور) ‘yerleştiriyor’. Nitekim şöyle der, şiir:

tartmaḳ mümkün imes oḳuñgnı[1201] *köñglümdin kim::*

yana oḳ her nefes anıñg yanıġa [11] ***ornatadur****::*

تارتماق ممکن ایماس اوقونکی کونکلومدین کیم::

یانا اوق هر نفس آنینک یانیغه اورناتادور::

ornatıp (اورناتیب) ‘yerleştirip/yerleştirmiş’. Nitekim *Ḥayretü’l-Ebrār*’ın Dokuzuncu Makale’sinde şöyle der, şiir:

mescid ara bāde-yi ʿişyān satıp::

gūşe-yi [12] *miḥrāb ara köp* ***ornatıp****::*

مسجد ارا باده عصیان ساتیب::

کوشه محراب ارا کوب اورناتیب::

ornat (اورنات) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’. Tanık olarak şiir:

dimen ol ay oḳın ey dost soġur [13] *yoḳsa uşat::*

kim ḳaḳıp taşlar ile zār tenimġa ***ornat****::*

دیمان اول آی اوقین ای دوست سوغور یوقسا اوشات::

کیم قاقیب تاشلار ایله زار تنیمغه اورنات::

[1200] BM 70v.9 **ornatmaḳ/ġ :** LN s. 276 *ornatmaḳ* ‘yerleşdürmek’; *ornattı* ‘bir nesneyi bir yere urdı berkişdürdi ve mıḫladı’; FT s.372 *ornat (اورنات)* ‘oturt, yer ver, yerleştir’.

[1201] BM 70v.19 **oḳuñgnı :** Metinde **oḳuñgı**.

Diğer kipler de bu şekilde karaşat tā ile türer.

ornuḳmaḳ/ġ (اورنوقماق/غ) [14-15] -sâkin rā ve ḳāf, zammeli nūn ile- ‘kanın boğazdan defalarca gelmesiyle ölmek دفعة خون از حلق وا شدن و هلاک کشتن’.[1202]

uranlaşmaḳ/ġ (اورانلاشماق/غ) -sâkin nūn ve şīn ile- ‘iniş [hücum] sırasında askerlerin kendi deste ve gruplarına seslenişi اواز کردن لشکریان باشد دسته و تیره خود را در وقت نزول’.[1203] Nitekim Cevâmid kısmında ***uran*** (اوران) sözü altında zikredilecektir.

oranlamaḳ/ġ (اورانلاماق/غ) [16] Rūmī Türkçesiyle ‘tahmin etmek ve anlamsız konuşmak تخمین کردن و لایعنی حرف زدن’.

öründ(ü)lemaḳ/ġ (اوروندلاماق/غ)[1204] -zammeli rā, sâkin nūn ve muhmele dāl ve fethalı lām ile- Rūmī Türkçesinde ‘seçmek انتخاب کردن’.

[17] **öründlenmaḳ/ġ (اوروندلانماق)** -her iki nūn sakindir- ‘seçilmek انتخاب شدن’.

ürpermek (اورپرماک) -her iki muhmele rā sâkin, fethalı Acem bā’sı ile- Rūmī Türkçesinde [18] ‘bitkinin çıkması روئیدن سبزه’. Mecâzen de ‘vücutta tüy ürpermesi دمیدن راست شدن موی بر اندام’ ve ‘ergenlerde sakalın çıkmaya başlaması خط نوخطان’ demektir.[1205]

İsimler (Cevāmid):

ör/ür/or/ur (اور) *nūr vezninde*, üç [19] anlama gelir. Birincisi ‘yükseklik بلندی’. Nitekim *Ḫüsrev ve Şīrīn*’de atın vasfında şöyle der, şiir:

ḥarāmī **ör***ge çıḳmaḳda tütün dik::*

[20] *igermek*[1206] *vaḳti deşt üzre ḳoyun dik::*

[1202] BM 70v.13 **ornuḳmaḳ/ġ** : Fakat LÇ s.31 *ornuḳmaḳ (اورنوقماق)* ‘ʿalel-ʿacele fevren iş görmek; fecā’et فجاءةolmaḳ; …bir işe tutulmaḳ’; FT 354 *urnuḳup (اورنوقوب)* ‘yaralanmaya/zarara duçar olmuş, yetiştiği herkese ve her eve karışıp burnunu sokmuş’. Krş. Az.T. *vurnuḫmaḳ (وورنوخماق)* ‘1. boş boşuna otaraf bu tarafa gitmek; kurcalanmak, yerinde hareket etmek, boş boşuna daima harekette olmak, çalışıp çabalamak, 2. Teşvişe düşmek, telaşlanmak, ne yapacağını bilmemek, kendini oraya buraya vurmak’ (AzDİL, c. 4: 493).

[1203] BM 70v.14 **uranlaşmaḳ/ġ** : LÇ s.29 *uran (اوران)* ‘iki ḳāʿideye muḥaşır olup biri her ṭāyfeniŋ kendisine maḫṣūṣ olaraḳ belledi̇ği uran, diğeri bütün ordunıŋ intiḫāb eyledi̇ği urandır. Muḥārebe eṣnāsında herkes kendi ḳavmını bunıŋla biliyorlar imiş’. FT s.332 *uranla* ‘kendi halkının adını ve unvanını alıp bağır’.

[1204] BM 70v.16 **öründ(ü)lemaḳ/ġ** : Yazmada ve LÇ s. 32’de art sıradan mastar ekiyle *öründlemaḳ (اوروندلاماق)* ‘intiḫāb ve taʿin etmek, ayırmaḳ, seçmek’ olarak verilmiştir. Clauson (1960: 38) *öründle-* okumuş ve *-maḳ*’ı yanlış yazım olarak değerlendirmiştir. Krş. TarS. **üründü** ‘Seçilmiş, seçkin, müntahap, güzide, mümtaz, en iyi’.

[1205] BM 70v.17 **ürpermek** : LÇ s. 28 *urparmaḳ (اوربرماق)* ‘tük çıḳmaḳ, nebātāt nimov etmek’.

[1206] BM 70v.20 **igermek** : ML s.116 *igermek* ‘1. Takip etmek, birinin, bir şeyin arkasından yürümek, 2. Dönmek, döndürmek’. Çağatay sahası sözlüklerindeki *iger-* ‘takip etmek’ fiili, ETü. *ider-* ‘takip etmek’ (bkz. ED 67a, VEWT 36) > *iyer-* üzerinden bir ses ikamesiyle *iger-* olmuştur. Krş. Özb.(ağ.) *ėgämäk//ėyermäk* ‘ergäşmaq, birär kimsäning (näräning) arqasidän yürmaq; takip etmaq’ (ÖŞL 82)., 2. ‘dönmek, döndürmek’ manâsıyla *iger-* fiili ise, ETü. *eğir-* ‘döndürmek’, eğirmek’ (bkz. ED 113a, VEWT 37) fiili ile ilgilidir. LÇ s.28 *igirmek (ایکیرماک);* PdC s.52 *igirmek (ایکیرماک).*

حرامی اورکا چیقماقدا توتون دیک::

ایکارماک وقتی دشت اوزره قویون دیک::

İskender'in Tılsımı hakkında da şöyle der, şiir:

*yolı **ör** yuḳarıdur taşı melsā* [1207]*::*

ḳuyıraḳtur kişi her [1208] [21-24] *gāmın ılsa* [1209]*::*

یولی اور یوقاری‌دور تاشی ملسا::

قویی‌راقتور کیشی هر کامین ایلسا::

İkincisi, mecâzen 'suyun yukarı tarafı ve rüzgârın estiği yön اطراف بالای آب و سمت وزیدن نسیم' demektir. Üçüncüsü Rūmī Türkçesinde 'boğaz ve diğer organlarda görünen ceviz gibi taneler ve düğümler دانه‌ها و کره‌ها بود مانند کردکان که در اعضا و کلوی او برمی‌آید' demektir.[1210] Ona Arapçada 'سلعة', Farsçada ise 'دامغول' denir. Ayrıca vurmak, biçmek, örmek ve köpeğin ümesi fiillerinin emir biçimidir. Nitekim ***urmaḳ/ormaḳ*** (اورماق) ve ***örmek/ürmek*** (اورماک) mastarları altında izâh edilmiştir. Farsçada genellikle 'yumruk ve özellikle de birinin ağzına vurulan yumruğa' denir. Ayrıca 'içi bozulmuş ve acılaşmış olan bâdem ve fıstık gibi şeyler'e denir.

oraḳ ve oraġ (اوراق و اوراغ) *soraġ vezninde*, 'orak داس'.[1211] [25] Ona Arapçada 'محصد' ve 'منجل' derler.

oraḳçı (اوراقچی) 'biçici دروکر'. Nitekim *Maḥbūbu'l-Ḳulūb*'un Otuz Birinci Bölümünde çiftçilerin vasfında şöyle der:

[26-27] ***oraḳçı**ġa andın rūzī ve başaḳçınıŋ yarup andın közi*

اوراقچی‌نینک آندین روزی و باشاقچی‌نینک یاروب آندین کوزی

oraḳ ḳuşı (اوراق قوشی) Rūmī Türkçesinde 'çöllerde ve otlaklarda bulunan çekirgeye benzeyen ve uzun sesler çıkaran yeşil renkli bir hayvan جانوری باشد سبز رنک شبیه به ملخ که در صحراها و علفزارها بانک طولانی میکند'. Arapçada ona صرّار denir.[1212]

uran (اوران) Moġol lügatinde 'meslek ve zanaat پیشه و صنعت' demektir. [28] Türk tayfaları ordudaki kendi grup ve fırkalarını çağırmak istedikleri zaman, o tayfayı bir meslek ve zanaat adıyla bağırarak çağırırlar. [29] Bu tür bağırışa ***uran*** (اوران) ve bağırmaya da ***uranlaşmışī*** (اورنلاشمیشی) derler. Nitekim **Ḳıyat** (قیات) tayfasını

[1207] BM 70v.20 *melsā* : Bkz. BM 365v.20 **melsā** 'yumuşak ve düz نرم هموار'. FK s. 1086 **melsā** 'düz, düzgün, pürüzsüz, [yümüşak]'.

[1208] BM 70v.20 *her* : ÖNK c.9, s. 179 *bir.*

[1209] BM 70v.21 *ılsa* : ÖNK c.9, s. 179 *alsa (olso);* FK s. 1086 *alsa.*

[1210] BM 70v.18 **ör/ür/or/ur** : LÇ s. 28 *ör/ur (اور)* 'ḫandaḳ, şehir ve ḳalʿe vīrānesi, öŋi ḫandaḳlı ṭābiye, burç ve bārū; ṣadr, bālā, murafaʿ maḥal, yoḳuş; senger; *örbegi* ḳalʿe-bān'.

[1211] BM 70v.24 **oraḳ** ve **oraġ** : LÇ s. 29 *oraḳ (اوراق)* 'ṭarpan, dās; Türkistan'da bir rütbedir'.

[1212] BM 70v.26 **oraḳ ḳuşı** : LÇ s. 29 *oraḳ ḳuşı (اوراق قوشی)* 'çırtlaḳ, ocaḳ çekirgesi'.

Arucan (اروجان)[1213], **Maŋ͡ġıt'ı** (مانكقيت)[1214] **Ḳalay** (قلای)[1215], **Keneges'i** (كنكس)[1216] [BM 71r.1] **Çavlı** (چاولی) [1217], **Ḫatay'ı** (ختای) [1218] **Uluta** (اولوتا) [1219], **Ḳonġrat'ı** (قونغرات)[1220] **Çayılġan** (جاييلغان)[1221] bazıları ise **Dürdāne** (دردانه)[1222] ve bazıları **Lülü** (لولو)[1223] diye çağırırlar. Rūmī Türkçesinde de [**oran**] 'tahmin ve karşılaştırma تخمين و قياس' demektir.[1224]

[1213] BM 70v.29 **Arucan :** Bkz. BM 37v.7 **Arucan.**

[1214] BM 70v.29 **Maŋ͡ġıt :** Bkz. BM 319r.20 **Maŋ͡ġıt** -sakin nūn, Acem kāfı ve karaşat tā ve kesreli Acem ġaynı ile- 'Türk tayfalarından birinin adı'.

[1215] BM 70v.29 **Ḳalay (قلای):** Bkz. BM 275v.17 **Ḳalay (قالای)** 'Ordu indiği zaman Maŋ͡ġıt tayfasının kendi grubunu seslenerek bulmak için kullandığı söz'.

[1216] BM 70v.29 **Keneges :** Bkz. BM 301r.29 **Keneges** -fethalı nūn ve Acem kāfı ve sakin mühmele sīn ile- 'Özbekiye boylarından (uruk) birinin adı'. **Kenegez** boy adı içindir.

[1217] BM 71r.1 **Çavlı :** Eserin Cīm Harfi blümünde madde başı olarak *Çavlı* yoktur. Fakat bununla ilişkilendirilebilecek **çav** (BM 209v.5) ve **çavluḳ** (BM 209v.20) madde başlarında bazı bilgiler bulunmaktadır. Bu bilgilere göre **çav (چاو)** '1. *yav* sözünün değiştirilmiş şekli olup düşman demektir. 2. Ḫanbalıġ'ın güneydoğusunda bulunan, aralarında bir aylık mesafe olan ve Moğolların Kabesi sayılan Dalaylama'nın bulunduğu bir şehir adıdır. 3. Ün, şöhret. 4. Moğol Hanları döneminde üzerinde padişahın adının yazıldığı ve altın karşılığında ticaret yapıldığı dikdörtgen şeklinde bir kağıt parçası'. **Çavluḳ** ise 'torun çocuğu'.

[1218] BM 71r.1 **Ḫatay/Ḫıtay (ختای):** Eserde **Ḫata/Ḫıta (ختا)**, **Ḫatay/Ḫıtay (ختای)** ve **Ḫaṭa/Ḫıṭa (خطا)** olmak üzere üç made başı bulunuyorsa da, açıklamalarda sözcüklerin ünlülemesiyle ilgili bilgiye rastlanmadı. Bkz. BM 222v.7 **Ḫata/Ḫıta:** 'Hükümet merkezi (دارالملک) Çin olan ünlü bir memleket adı. Hutti tā ile de yaygındır'; BM 222v.8 **Ḫatay/Ḫıtay:** 'Özbekiyye'de bir boy adı'. BM 222v.12 **Ḫaṭa/Ḫıṭa:** 'Zikredilen **Ḫata/Ḫıta** memleketiyle aynıdır'.

[1219] BM 71r.1 **Uluta :** Yazmada **Ulutav** da okunabilecek şekilde yazılmıştır. Sözcük ve ardından gelen Ḳonġrat arasında bulunması gereken "ve", sözcüğün *Uluta* yoksa *Ulutav* olduğunu belirsizleştirir. Fakat **ulu tav** madde başındaki açıklamadan da anlaşıldığı üzere **uluta, ulu tav** için eksik yazımdır. Bkz. BM 86r.25 **ulu tav :** -zammeli lām ile- **uluġ taġ**'ın kısaltılmış ve değiştirilmiş biçimi olup 'büyük dağ' demektir. Ayrıca 'Özbekiyye'nin bir kolu olan **Ḫatay/Ḫıtay** tayfası ordunun inişi sırasında kendi grubunu bulmak için bu adla seslenirler'. Ayrıca bkz. FK s. 1530 *uluta;* İran Meclis Nüshası (HS II, s. 417) *uluta (اولتا).*

[1220] BM 71r1. **Ḳonġrat :** Bkz. BM 291v.6 **Ḳonġrat** -sakin nūn ve Acem ġaynı ile- ve **Ḳoŋ͡ġrat** -sakin nūn ve Acem kāfı ile- 'nesep olarak diğer tayfalara üstünlüğü (meziyeti) olan Türk tayfalarından biri'. Nitekim tanık olarak şöyle der, şiir: *min tilep ḥüsn ü vefā şāh sürüp aṣl u neseb // maŋ͡ġa Levlī bile Hind ü aŋ͡ġa Ḳonġrat u Ḳıyat.* Rūmī müellif bu şiirde Ḳonġrat'ı kesreli ḳāf ve nūnsuz olarak Ḳıġrat (قغرات) okuyarak Kesreli Ḳāf harfinde zikretmiş ve söz konusu şiiri tanık getirmiş, yanlış yapmıştır.

[1221] BM 71r.1 **Çayılġan** : Bkz. BM 210v.20 **Çayılġan** -kesreli yā, sakin lām ve nūn ve fethalı ġayın ile- 'ordunun inişi sırasında Ḳonġrat tayfasının kendi grubunu *uranlamışī* etmesi, yani çağırması için kullandığı söz'.

[1222] BM 71r.1 **Dürdāne :** Bkz. BN 105b 1 **dürdāne.**

[1223] BM 71r.1 **Lülü (لولو):** Bkz. BN 105b 2 **lülü,** Arat **lü lü.** İlişkilendirilmemiş olsa da bkz. BM 317v.4 **lav lav (لاو لاو)** 'laġ laġ ile eş anlamlı olup alev alev demektir'. Nitekim şöyle der, şiir: *tüş tüşümdin bes-ki rüsvālıġ otı lav lav yanar // her ṭaraf yoldın çıḳarlar ötseler yanımdın il.* Farsçada da '1. Duman eserinde kararmış olan evleri ağartmak için kullanılan beyaz toprak, 2. Yalvarış, acizlik, ağlama'.

[1224] BM 70v.27 **uran :** FK s. 1530'da **uran** ve **uranlaşma** ile ilgili ifadeler Senglah'la hemen hemen aynıdır. Bu ifadelerin Senglah'tan alındığı anlaşılmaktadır. Babur Şah, sabit ve geçici parolaları çok iyi anlatmıştır. Bunların sabit ve değişmeyenleri boy uranları iken, MMH'ın Mo. lugati olarak 'meslek ve zanaat' şeklinde tanımladığı parolanın geçici olduğu anlaşılıyor. Babur Şah bu ayrımı şöyle açıklamış: "Bizim askerin gürültüsünü duyarak, gizlice bir az ileri gelip, parola isterler. Bu parola iki türlü olur. (105 b) **Biri**, her kabilenin kendi parolasıdır. Meselâ bâzı kabilelerin parolası - d ü r d â n e, bâzısınınki –t o k k a y, bâzısının da 1ü1ü'- dür. **İkincisi** ise, bütün askere mahsus ve iş yerinde kullanılmak üzere, iki kelimeyi birleştirerek, yapılmış bir paroladır. İş vaktinde karşılaştıkları zaman, biri bir kelimeyi söyler, diğeri de onun karşılığı olan kelime ile cevap verir. Bu şekilde dost düşmandan ayrılır ve kendi adamı yabancıdan tefrik edilir. O seferde tesbit edilen parola T a ş k e n d ile Sa y r a m kelimeleri idi.
Sözcüğün kökeni ile ilgili bkz. TMEN II, 593 **uran** 'Handwerker' Mo. < Tü. Ayrıca bkz. F. Ağca-B. Gül (2018: 59-60) **uran** 'nara, parola; EUTS **uran** 'parola' (Caferoğlu, s. 266). Rasanen 515b Çağ., Kzk. Tel.

[2] **uranlaşmışī (اورنلاشميشى)** ‘ordunun iniş zamanı askerleri çağırma آواز كردن لشكريان باشد در وقت نزول اردو’. Nitekim ***uran*** (اوران) başlığı altında verildi.

urba (اوربه) -sâkin rā ve sonu hā ile biten fethalı bā ile- [3] *gorbe vezninde*- Rūmī Türkçesinde ‘giysi, giyecek لباس و رخت’ demektir. [1225]

ört (اورت) -sâkin karaşat rā ve tā ile- ‘ateş آتش’ için cins ismidir.[1226] Nitekim *Ferhād ve Şīrīn*’de [4] şöyle der, şiir:

közide su velīken cānıda ***ört****::*

bolup her sarı baḳmaḳdın közi tört::

كوزيدا سو وليكن جانيدا اورت::

بولوب هر ساری باقماقدين كوزی تورت::

orta (اورتا) -sâkin rā ve fethalı karaşat tā ile- [5] ‘ara, orta وسط و ميان’. Tanık olarak şiir:

lāmī ki vaṣl ayaġıġa tapmıştur ittiṣāl::

ol lāmdur ki ***orta****ġa* [6] *almış anı belā::*

لامی كه وصل ايا غيغه تاپميشتور اتصال::

اول لامدور كه اورتا غه آلميش آنی بلا::

Ayrıca ‘halkın orta kesimi اواسطالناس’nden kinâyedir. Nitekim şöyle der, şiir:

ni uluġ ni ***orta***[1227] *ni kim ḫāṣ u ʿām::*

refīʿ āstānıġa [7] *iylep ḫarām::*

نی اولوغ نی اورتا نی كيم خاص و عام::

رفيع آستانيغه ايلاب خرام::

Ayrıca ‘yakmak’ın emir biçimidir [**örte**]. Nitekim **örtemek** (اورتاماک) masdarı altında zikredildi.

orta çaġlıġ (اورتاچاغليغ) ‘orta düzey حد وسط’.[1228] Nitekim [8] *Maḥbūbu’l-Ḳulūb*’un Otuz Yedinci bölümünde kahyalık hakkında şöyle der:

eger ḫüsn ve cemāli ***orta çaġlıġ****dur* [T 94r.] *ḫavf ve recā bile tirilmek*[9]*dür.*

اكر حسن و جمالی اورتاچاغليغدور خوف و رجا بيله تيريلماكدور

ortaġ (اورتاغ) ve **ortaḳ (اورتاق)** ‘ortak, şerik شريک و سهيم’. Tanık:

cān naḳdın ecel birle hicriñ̂ iki bölmişler::

andaḳ ki [10-11] *tapıp sūdī ayırġay iki* ***ortaḳ****::*

---

urān ‘geschrei; krigsgeschrei; losungswort’; Bar. **uran** ‘schrei’; Jak. **uran, ran** ‘rodovoy kliç’. Ayrıca bkz. Krgz. Tü. **uraan** ‘1. Savaşa davet nidası, 2. Şiar, parola’ (Yudahin, 1998, II, s. 785a).

[1225] BM 71r.2-3 **urba :** Bkz. Ḳāmūs-i Türkī c.1, s. 200 **uruba** bkz. **ruba** (c.1, s. 673) **ruba** < İt. **Roba,** yaygın olanı **uruba** ‘1. Giyilecek şey, esvap, elbise, 2. Esvap ve çamaşır ve yatak ve saireye mutallık eşya, 3. Kadınların evde giydikleri bütün esvap, entari, gecelik’; TTü.S. (TDK) **urba** ‘giysi’; DerS. **ruba** < İt. Roba : elbise, giysi, entari.

[1226] BM 71r.3 **ört** : LÇ s.29 *ört (اورت)* ‘nār, saʿīr, zehir, aġu, ḫākister, ḫarīḳ’.

[1227] BM 71r.6 **orta** : T 93v. *ota* (اوتا).

[1228] BM 71r.7 **ortaçaġlıġ** : LÇ s.20 *orta çaġlıġ (اورتاچاغليغ)* ‘ḫadd-i vasaṭ, muʿādil’.

جان نقدین اجل بیرله هجرینک ایکی بولمیشلار::

آنداق که تابیب سودی ایرغای ایکی اورتاق::

Zammenin işbâsıyla da [**Urtaḳ**] ‘Ḳara Ḳurım yakınlarında Ḳara Ḫan bin Moġol Ḫan’ın yaylak ve kışlak yaptığı bir dağın adı نام کوهیست در حدود قراقریم که محل ییلاق و قیشلاق قراخان بن مغول خان بوده است’. Bileşik anlamı ise ‘yüksek dağ بلند کوه’.

ortancı (اورتانجی) ‘ortancı, ortadaki وسط و میانین’.[1229] Nitekim *Ḥayretü’l-Ebrār*’ın On Dokuzuncu Makalesinde Mīʿrāc’da şöyle [12] der, şiir:

*çün salıp **ortancı** felek üzre nūr::*

rūşen itip nükte-yi ḫayru’l-umūr::[1230]

چون سالیب اورتانجی فلک اوزره نور::

روشن ایتیب نکتهٔ خیرالامور::

örtük (اورتوک) ‘[insanın] kendi üzerine giydiği/örttüğü yorgan ve örtü لحاف و پوششی که ببالای خود بپوشند’.[1231]

[13-14] **orçın (اورچین)** -sâkin rā ve nūn ve kesreli Acem cīm’i ile- ‘Endicān, Kaşġar ve çevresindeki köyler ve kasabalar بلوکات اندجان و کاشغر و آن نواحی’. Nitekim Semerḳand, Buḫārā, Kābil, Azerbaycan Naḫcıvan’ında ***tümen*** (تومان), Hindistan’da ***pergene*** (پرکنه) ve Rūm’da ***sancaḳ*** (سنجق)[1232] derler. Farsçada ‘ayaklık, basamak, merdiven پایه و زینه و نردبان’ demektir.[1233]

[1229] BM 71r.11 **ortancı** : LÇ s. 29 *ortancı (اورتانجی)* ‘tavassuṭ, miyāncı, ḳılavuz’. Karakoyunlu FT 114r12 **ortancı** (اورتانجی), **ortaçı** (اورتاچی) ‘aracılık ve vasıta ve aracı olan erkek ve ikinci ve üçüncü ve ıslah eden erkek’. Krş. Trkm. **ortancı** ‘Yaş tayından ortakı, arakı (ogul, gız hakında)’ (TrkmDD II, 146b), Özb. **ortança** ‘Ака-ука, опа-сингиллар (фарзандлар), шунингдек, куёв ёки келинлар ва ш.к. каторида энг каттасидан кейинги, энг кичигидан каттаси; уртадагиси’ (ÖTİL V, 2008: 171. Az.Tü. **ortancıl** ‘böyükle kiçik arasında olan; orta (bacı, qardaş vb. haqqında) (AzDİL, c.3, s. 530).

[1230] BM 71r.12 *çün...ḫayru’l-umūr* : Bkz. ÖNK *Чун солиб ўртанчи фалак узра нур // Равшан этиб нуктаи хайрил-умур* (c.7, HE, s. 328).

[1231] BM 71r.12 **örtük** : LN s. 271 *örtük* ‘yanmış’; s. 272 ‘örtülü demekdür menfī maʿnāsına’. LÇ s.29 *örtük (اورتوک)* ‘ḳapaḳ, laḥāf, serpuş, ġaṭā’.

[1232] BM 71r.14 **sancaḳ :** Bkz. BM 235v.19 **sancaḳ** (سنجق و سانجاق): ‘Rumiye ıstılâhında büyük vilayetin yönetimindeki küçük vilayet yönetimi. Ona **tīmār** da denir. *Burhān-i Ḳāṭiʿ* müellifi ‘nişan ve bayrağı olan emir’ olarak yazmıştır. Yanlış yapmıştır, (çünkü) o **sancaḳ bigi’**dir’.

[1233] BM 71r.13 **orçın** : Madde başı altında verilen açıklamanın *pergene*’ye kadarki sözcük malzemesinin Babur-Name’den alındığı, **sancak** bilgisinin ise MMH’ın katkısı olduğu anlaşılmaktadır. Babur’ın tanımına göre **orçın** ‘büyük bir vilâyete tâbi olan küçük vilâyetler’. BN-Haydarabad 131b “Vilâyeti on dört tümendir. Semerkand, Buhara ve o civarlarda büyük bir vilâyete tâbi olan küçük vilâyetlere, **t ü m e n** derler; **Endican, Kâşgar ve o civarlarda, u r ç ı n** ; Hindistan'da ise, **p e r g e n e** derler.” (Arat, 201).
Sözcük **bölük** madde başı (BM 141v.13) altında da (BM 141v.16) şöyle geçmektedir: **bölük** -zammeli lām ile- iki anlama gelir. Birincisi ‘fırka ve grup’. Nitekim *Sedd-i İskenderī*’de Eşkānīlerin zikrinde şöyle der, şiir: *müverriḫ ki yazdı Mülūk-i ʿAcem // bu yaṉ̂ğlıġ ḳılur dāstānı raḳam // ki ol toḳuz irdi üçünçi bölük // ki bar irdiler ʿālem içre mülūk.* İkincisi ‘birkaç köy ve kasabadan oluşan bölge’. Nitekim Hindistan’da *pergene,* Kābil ve Naḫcıvan’da *Tümen* ve Ferġāne memleketinde *orçın* derler. Fakat *Tārīḫ-i Babürī*’de her yerde **bölek** -fethalı lām ile- ‘fırka ve grup’ anlamında ve **bölük** -zammeli lām ile- ‘köyler ve vilayetler’ anlamında yazılmıştır (BM 141v.13-17). Sözcük Moğolcadan alıntıdır. Bkz. Mo. **orçim** ve **orçin** / **orçim** (Lessing 617a). Ayrıca bkz. LÇ s. 29 *orçın (اورچین)* ‘sancaḳ, Hindistan’da *pergene*; Ḫorasān ve Buḫārā’da *tümen*; Fürs (Fars) içinde pāye ve zīne ve nerdibān; ordu ve ḫaymegāh-ı salāṭīne ıṭlāḳ olınur’.

ordu (اوردو) -zammeli dāl ile- [15] ‘sultanların çadır kurduğu yer خیمه‌گاه سلاطین’.[1234]

Tanık olarak şiir:

ḳaldı ḥayrān zāhid eşkimde körüp her yan ḥubāb::

rūstāyī dik ki[16] *ḥayret iylegey* ***ordu*** *körüp::*

قالدی حیران زاهد اشکیمدا کوروب هر یان حباب::

روستائی‌دیک که حیرت ایلاکای اوردو کوروب::

Sedd-i İskenderī'den şiir:

yana ***ordu****yī kim sipihr-i berīn::*

bolup anda bir çadur-i kemterīn::

یانا اوردویی کیم سپهر برین::

بولوب آندا بیر چادر کمترین::

[17] **orda (اورده)** -fethalı dāl ile- ‘harem حرم’.[1235] Yani ‘sultanların ve büyüklerinin karılarının kaldığı ev خانه که زنان سلاطین و اکابر در آنجا باشند’.

orda bigi (اوردوبیکی) ‘haremin ak saçlısı کیس سفید حرم’.[1236]

[18] **örs (اورس)** -sâkin rā ve muhmele sīn ile- Rūmī Türkçesinde ‘örs سندان’. Farsçada ‘yabani selvi ağacı درخت سرو کوهی’.[1237]

urġaçı (اورغاچی) -sâkin rā ve fethalı Acem ġaynı, [19] kesreli Acem cīm’i ile- {‘ister insan olsun veya olmasın her şeyin dişisi ماده هر چیز را کویند اعم از آنکه انسان باشد یا غیر آن’.[1238]

örge (اورکا) -sâkin rā ve fethalı kāf ile- ‘sultanların çadırı سراپرده’.[1239]

örkepçi (اورکاپچی) -sâkin rā ve ebced bā’sı ve fethalı kāf ve kesreli Acem cīm’i ile-}[1240] Moġol lügatinde ‘dikiş yüksüğü انکشتوانه خیاطی’. Ona Arapçada ‘ختیعه’ denir.[1241]

ürker (اورکار) ‘pervin yıldızı ستاره پروین’. Arapçada [20] ‘ثریا’ denir.[1242]

örkesün (اورکاسون) -fethalı kāf, zammeli muhmele sīn ve sâkin nūn ile- Moġol

---

[1234] BM 71r.14 **ordu** : LÇ s. 29 *ordu (اوردو)* ‘‘askerin ḳondığı maḥal, ḳoşun, leşker; ḥarem-i salāṭīn’.
[1235] BM 71r.17 **orda** : LÇ s. 29 *orda (اورده)* ‘salāṭīn ḥaremḫānesi; erike’.
[1236] BM 71r.17 **orda bigi** : LÇ s. 29 *ordu bigi (اوردوبیکی)* ‘ḥarem keṭḫudāsı, ḥarem ağası, nāẓır’.
[1237] BM 71r.18 **örs** : LÇ s. 29 *örs (اورس)* ‘sindān, selvi aġacı, varça’.
[1238] BM 71r.18 **urġaçı** : FT s. 370 *urġaçı (اورغاجی)* ‘ev hatunu, *tişi*’nin eşanlamlısı’.
[1239] BM 71r. (sayfanın alt kısmı) **örge** : Moğolcadan geri alıntılamadır. Bkz. TMEN I, 46 **ōrgŞ** ‘khanpalast’ < YOMo. Ayrıca bkz. Lessing 640 **örge**, Lessing 641 **örgüge(n) / örgüü [=örgege(n), ergüge(n)]** ‘Residence or tent of a prince; palace of a khan or a person of rank’. ETü. biçim **örgin** ~ **örgün** için bkz. EDPT 225b **örgin**. Ayrıca krş. LÇ s. 30 *örge (اورکا)* ‘çadır, ḫayme, ḫargāh’.
[1240] BM 71r. {ister…ile}: metnin içinde unutulmuş olan bu kısım sayfanın alt kısmında iki satır olarak farklı bir yazıyla ilave edilmiştir. Eklenen kısmın metindeki yeri 19. satırda ※ işaretiyle belirtilmiştir. Aynı işaret sonradan eklenen cümlenin başında ve sonunda da mevcuttur.
[1241] BM 71r. **örkepçi**: Bu Mo. sözcük için bkz. Lessing 322a **erekebçi, erekeibçi / erxiyvç** ‘Thumb ring (worn as an ornament and for protection in archery)’, ayrıca bkz. a.y. 329b **erkebçi**, 329b **erkeibçi**.
[1242] BM 71r.19 **ürker** : LÇ s. 30 *ürke (اورکا)* ‘şüreyyā, pervīn’ ve *ürkev (اورکاو)* ‘pervīn yıldızları, ülker, şüreyyā’.

lügatinde ‘diken خار’ demektir.[1243] Ona Arapçada ‘شوک’ denir.

ürkek (اورکاک) [21] ‘ürkek, vahşî رمنده و وحشی’.

örgemçi (اورکامجی) -sâkin rā ve mīm, fethalı kāf ve kesreli cīm ile- ‘örümcek عنکبوت’.[1244] Nitekim “Ferhād’ın Hâli[1245] ve Hokkabazların Zikrinde” [22] şöyle der, şiir:

kökertip şūʿlelıġ [1246] *otdın sipendān::*

asıp ***örgemçi***[1247] *tārı birle sindān::*

کوکارتیب شعلهلیغ اوتدین سپندان::

آسیب اورکامجی تاری بیرله سندان::

Rūm [diyarı] ahalisi (Rūmiye رومیه) ise ona ***örmüçek*** (اورموچک), ***örümçek*** (اورومچک) [23] derler.

örgen (اورکان) -fethalı {kāf}[1248] ve sâkin nūn ile- ‘yükü yüklemek için kullanılan kalın ip ریسمان پهنی که بدان بار را بار کنند’. Ona ***arġamçı*** (ارغامچی) da denir.[1249]

ürgü/ürkü (اورکو) -zammeli kāf ile- iki anlama [24] gelir. Birincisi ‘uyuklama پینکی’. Arapçada ona ‘نعاس’ denir. Nitekim *Tārīḫ-i Babürī* ’de şöyle der:

baʿżı ***ürgü****de ve baʿzı ḫᵛāb-ālūd kiçeniñ*[25] *üç behri bolġay idi ki bi-yekbār sudan çıḳtı.*

بعضی اورکودا و بعضی خواب آلود کیجهنینک اوچ بهری بولغای ایدی که بیکبار سودان چیقتی

İkincisi Rūmī Türkçesinde [**ürkü**] ‘ürkü, korku رم و وحشت’ demektir.

örgüç (اورکوج) -sâkin rā ve cīm ve zammeli kāf ile- [26] ‘atın omuz üstü, deve kamburu سرشانه اسب و کوهان شتر’. Mecâzen ‘dağ başının yüksekliği بلندی سر کوه’.[1250]

ürküng (اورکونج) -sâkin rā ve nūn ve cīm ve zammeli kāf ile- ‘ürkü, korku رم و وحشت’.

[27] **ürküngçlük (اورکونجلوک)** ‘ürkek, ürkeklik رمیده و رمیدگی’. ***hürküng*** (هورکونج) -hevvez hā ile- de kullanılır.

örmek (اورماک) ‘deve yününden dokunan bir tür ince atkı یکنوع شالیست که از پشم شتر می‌بافند’.[1251] [28] Tanık olarak şiir:

[1243] BM 71r.20 **örkesün** : Mo. sözcük için Bkz. Lessing 641a **örgesü(n) / örgös** [=örgüsü(n), örgesü(n)] ‘Thorn, splinter’ LÇ s. 30 *örkesün (اورکاسون)* ‘ḫᵛār [doğrusu: ḫār], tiken; cengel, muġaylān’.

[1244] BM 71r.21 **örgemçi** : LÇ s. 30 *örgemci (اورکامجی)* ‘ʿankebūt, örümcek, ʿakkāşe; Nevāyī: *dostınıñ allıda yir dik pest Ḫayber ḳalʿesi / düşmanıñ defʿiġa örgemçi öyi ḥuṣn-ı ḥaṣin’;* LN s.273 *örgemçi* ‘örümcek’.

[1245] BM 71r.21 T 94r.’de yok.

[1246] BM 71r.22 **شغلهلیغ** : T 94r. *شغلهلیغ*

[1247] BM 71r.22 **örgemçi :** T 94r. *ögemci* (اوکامجی).

[1248] {kāf} BM ve T’de yok.

[1249] BM 71r.23 **örgen** : LÇ s. 30 *örgen (اورکان)* ‘orġan ip, ḫalaṭ, arġamçı’.

[1250] BM 71r.25 **örgüç** : LÇ s. 30 *örgüç (اورکوج)* ‘kūhān-ı şütür; burunda olan yumrı; atıŋ yalı; ser-şāne; burc’.

[1251] BM 71r.27 **örmek** : Fakat LÇ s.30 *örmek (اورماک)* ‘deve yüŋünden mensūc bir nevʿ ʿabā’.

kīş ü örmek ḳaydıdın öt ʿayşnı fevt itme kim::

*kīş ḳararaḳ tülkü **örmek** yuyġaraḳ* [29] *māşāb irür::*

کیش و اورماک قیدیدین اوت عیشنی فوت ایتمه کیم::

کیش قراراق تولکو اورماک یویغاراق ماشاب ایرور::

Ayrıca [**örmek**] ‘dokumak ve örmek بافتن و بهم تابیدن’ anlamına da gelir. Nitekim bu harfe ait mastarlar kısmında zikredildi.

orman (اورمان) ve **ormanlıḳ (اورمانلیق)** Rūmī Türkçesinde [BM 71v.1-2] ‘orman, kamışlık جنکل و بیشه و نیستان’.

örme (اورمه) -sâkin rā ve hā ile biten [میم بهازده] fethalı mīm ile- iki anlama gelir. Birincisi, ‘hamamda sıcak sudan çıkıp soğuk suya girdikten sonra vücutta çıkan tanecikler دانه‌ها که بعد از آنکه در کرمابه از آب کرم بآب سرد داخل شود در اعضا بهم میرسد’. İkincisi ‘kalın bant gibi dokunan bir tür ip یکنوع ریسمانیست که بطریق نوار پهن میبافند’.

örmüçek (اورموچک) -sâkin rā [3] ve zammeli mīm ile- Rūmī Türkçesinde ‘örümcek عنکبوت’.

orn (اورن) -sâkin rā ve nūn ile- ‘yer, mekân جا و مکان’. Tanık olarak şiir:

tenūrīdür içim [4] *gūyā ḳızıtġan ʿışḳ otı anı::*

*yapışturġan kebāb **orn**ıda her yan dāġ-ı pinhānī::*

تنوریدور ایچیم کویا قیزیتغان عشق اوتی آنی::

یاپیشتورغان کباب اورنیدا هر یان داغ پنهانی::

Başka bir şiir:

vaṣlıŋ̄a kiçrek yitişsem luṭf[5] *itip ʿözrümġa baḳ::*

*kim ḳadem **orn**ın süpürmey köz bile ḳoyman ayaḳ::*

وصلینکا کیجراک یتیشسام لطف ایتیب عذرومغه باق::

کیم قدم اورنین سوپورمای کوز بیله قویمان ایاق::

Ayrıca ‘yerine عوض’ anlamında da kullanılır. Nitekim Farsçada [6] denir ki, falan şey, [T 95v.] falan şeyin yerine verildi. Ona ***orun*** (اورون) de denir.[1252]

örnek (اورناک) -sâkin rā ve fethalı nūn ile- ‘timsâl/örnek تمثال’. Rūm [diyarı] ahâlisi (Rūmiye رومیه) [7] ona ***görnek*** (کورنک) de derler.[1253]

oru (اورو) -zammeli rā ile- ‘tahıl kuyusu چاه غله’.[1254]

uruba (اوروبه)[1255] -zammeli rā ve fethalı ebced bā’sı ile- Rūmī Türkçesinde ‘giyecek,

---

[1252] BM 71v.6 **örmek** : LÇ s.31 *orun (اورون)* ‘‘aveż, bedel; cāy, mekān, maḥal; rütbe ṣāḥibine maḫṣūṣ maḳām-ı teşrifāt’.

[1253] BM 71v.6 **örnek** : LÇ s. 31 *örnek (اورناک)* ‘numūne, örnek, nüsḫa, miṣāl, ṣūret, resim, ḳılıḳ’.

[1254] BM 71v.7 **oru** : LÇ s. 31 *oru (اورو)* ‘zirāʿat için saḳlanmaḳda olan toḫumuŋ muḥāfaẓası içün ḳazılan yer’. EDPT 197b **oru (?oro)**. Ayrıca bkz. TMEN II, 592 **ōra**. Krş. Kırg. **oroo** II ‘hububat muhafaza etme için çukur, sarpun.’ (Yudahin 1998: 600).

giyis لباس و پوشش’.

uruş (اوروش) [8] -zammeli rā ve sâkin karaşat şīn ile- **uruşmaḳ**’ın (اوروشماق) ‘mastar-fiil’i [حاصل مصدر] olup ‘vuruşmak بیکدیکر زدن’ demektir. Mecâzen ‘savaş ve kavga جنک و جدال’ anlamında da kullanılır.[1256] [9] Tanık olarak şiir:

urar min yirge başımnı ġamıñġdın cān talaşurda::

*firāḳıñġ ḫaylı birle ol **uruş**um bu telāşumdur::*

اورارمین بیرکا باشیمنی غمینکدین جان تلاشوردا::

فراقینک خیلی بیرله اول اوروشوم بو تلاشیمدور::

[10] **uruġ (اوروغ)** ve **uruḳ (اوروق)** iki anlam ifâde eder. Birincisi ‘akraba, tayfa, mensuplar ve uruk خویش و تبار و منسوبان و متعلقان’.[1257] Nitekim *Tārīḫ-i Babürī* ’de şöyle denir:

***uruġ**nı* [11] *kim Ḫᵛāce Mīr Mīranġa başlap kiledür idi maḳāmġa tüşgende **uruġ** kilip ḳoşuldı.*

اوروغنی کیم خواجه میرمیرانغه باشلاب کیلهدور ایای مقامغه توشکاندا اوروغ کیلیب قوشولدی

İkincisi ‘ekin tohumu بذر زراعت’. Nitekim [12] *Kelīle ve Dimne*’de şöyle zikredilmiştir:

*vefāsızlıġ mezraʿasıda ikgen **uruġ**nıñġ ḫāṣılını orar irdi.*

وفاسیزلیغ مزرعهسیدا ایککان اوروغنینک حاصلینی اورار ایردی

uruġluġ (اوروغلوغ) ve **uruḳluḳ (اوروقلوق)** [13] ‘akrabalık, yakınlık, bağlılık خویشی و قرابت و انتساب’. Nitekim *Tārīḫ-i Babürī* ’de Muḥammed Ḥüseyin Mīrzā’nın durumu ile ilgili şöyle der:

*çün arada bir nevʿ **uruġluḳ**[14-15] bolup idi anı āzād ittim.*

چون اراده بیر نوع اوروغلوق بولوب ایدی آنی آزاد ایتتیم

Ayrıca [**oruġluġ** ve **oruḳluḳ**] ‘biçilecek [şey] درودنی’[1258] demektir.

uruḳ ḳayaş (اوروق قایاش) ‘bir tür akrabalık olup kuşak, tayfa ve yakın akraba demektir از اتباع است نسل و تبار و خویش’. Nitekim *Maḥbūbu’l-Ḳulūb*’da şöyle der:

*mürüvvet ve keremniñġ **uruḳ ḳayaşı** belki tev’amān ḳardaşıdur.*

مروت و کرمنینک اوروق قایاشی بلکه توامان قرداشیدور

uruḳ ḳayaş çift olarak söylenir. Fakat [16] tek başına kullanılan **uruḳ**’un tersine

---

[1255] BM 71v.7’de **oruba** yerine yanlışlıkla bir sonraki madde başı olan **uruş** (اوروش) yazılmıştır. Fakat maddenin açıklamasındaki harf harekelendirmesinden *uruş* olmadığı anlaşılır. Clauson (1960: 39) *oroba* S; R; italian; (G, in error *uruş*). **Uruba** için bkz. BM 71r.2 **urba.**

[1256] BM 71v.7 **uruş** : LN s. 274 *uruş* ‘ceng’.

[1257] BM 71v.10 **uruġ** ve **uruḳ**: LÇ s.31 *uruġ (اوروغ)* ‘toḫum, cins; sülāle, āl, şuʿbe, tire; Allahyār: *uruġluġ men dime tañġla uruġ bar / ḥesāb u nāme vü vezn ü soruġ bar’;* FT s.409 *uruġludur (اوروغلودور)* ve *uruġluḳdur (اوروغ لوقدور)* ‘ulus sahibi ve nüfusludur; tenbih edilmeyen kimdir’.

[1258] BM 71v.14 **derīdenī** (دریدنی): T 95v. *derdīdenī* (دردیدنی). Doğrusu *derūdenī* (درودنی).

ḳayaş tek başına kullanılmaz.[1259]

örük (اوروک) -zammeli rā ve sâkin kāf ile- üç anlama gelir. [17] Birincisi ‘otlama zamanı atın ayağına bağlanan ip ریسمانی بود که در وقت چریدن بپای اسب بندند’. İkincisi ‘ordunun duraklaması ve beklemesi مکث و درنک لشکر’. Üçüncüsü ‘kaysı زردآلو’.[1260] Ona Arapçada [18] ‘مشمش’ denir.

Urum (اوروم) -zammeli rā ve sâkin mīm ile- ‘Hıristiyan milletler arasında Urus ve Gürcülerle aynı mezhepten olan bir Rūm tayfası طایفه‌ایست از اهل روم که در میان ملل مسیحیه با اوروس و کرجی هم مذهبند’. [19] Ona ***Rūm ili*** (روم ایلی) de denir.[1261]

örümçek (اورومچک) -zammeli rā ve sâkin mīm ile- Rūmī Türkçesinde ‘örümcek عنکبوت’. Ona ***örmüçek*** (اورموچک) de denir.

orun (اورون) [20] -zammeli rā ve sâkin nūn ile- ‘yer ve mekân جا و مکان’.[1262] Nitekim şöyle der, şiir:

cān meger çıḳġay ve yāḫūd seyl-i eşkim kūyıdın::
çıḳġudik [21] *min bāri ol kūy içre tutmay min* ***orun****::*

جان مکر چیقغای و یاخود سیل اشکیم کویی‌دین::
چیقغودیک مین باری اول کوی ایچرا توتمای مین اورون::

İzâfe durumunda [حالت اضافه] **orun** sâkin rā ile söylenir [: **ornı**]. Nitekim zikredildi.

[22] **orunçı (اورونچی)** -sâkin nūn ve kesreli lām ile- Moġol lügatinde ‘dilenci کدا و سائل’ demektir.[1263]

öründü (اوروندو) -zammeli rā ve dāl ve sâkin nūn ile- Rūmī Türkçesinde [23] ‘seçme انتخاب’.[1264]

orunduḳ (اوروندوق) ‘eyer örtüsü زین پوش’.[1265] Ona Arapçada ‘غاشیه’ denir. Fethalı elif ve rā ile de [*aranduḳ*] kullanılır.

[1259] BM 71v.14 **uruḳ ḳayaş** : LN s.266 *uruḳ ḳayaş* ‘ḫısım ḳavm maʿnāsınadur. Bu iki lügat birbirinden ayru istiʿmāl olunmadūġı sebebden *ḳayaş* luġati daḫı bu maḥalde taṣḥīḥ olındı ki *uruḳ* ve *uruġ* kişiye kendü[si]nüŋ oġlı ve ḳarındaşı ve sāir yaḳın olanlara derler *ḫᵛīş* gibi *ḳayaş ḫᵛīşāvende ḫᵛīş* olanlara derler, ki bu ẕikr olanlara oġul ve ḳarındaş olalar *tebār* gibi; s. 269 *ḳayaş* lafẓı vaḥde istiʿmāl olındūġı mesmūʿ degül ammā *uruḳ* lafẓı yalıŋuz daḫı istiʿmāl olınur’. LÇ s. 31 *uruḳ ḳayaş (اوروق قایاش)* ‘ḳısm, aḳrabā, taʿalluḳāt, camāʿat; Nevāyī: *çarlattı revān uruḳ ḳayaşın / saldı araġa ol iş kiñĝeşin’.* **uruḳ** için bkz. EDPT 214 **2 uruġ**, **ḳayaş** için bkz. EDPT 607a **kadaş (ka:daş)**.

[1260] BM 71v.16 **örük** : LÇ s.31 *örük (اوروک)* ‘ḫalāṭ, köstek; zerdālū, ḳayışı, mişmiş; menzile; ceyş; rīşe; miṣāl: *örükler rengi tam altun ʿayārı / mezesi dür ʿasaldın köp öteri’.*

[1261] BM 71v.18 **örük** : LN s.276 *urum* ‘sipāhīlıḳ üslūbı ve mahāreti ve şecāʿati ve sileḥ-şūrluḳ’. LÇ s.31 *urum (اوروم)* ‘fenn-i ʿaskeride meleke ve mahāret; Naṣāra’nıŋ bir fırḳası’.

[1262] BM 71v.19 **orun** : LN s.276 *orun* ve *orn* ‘maḳām ve cāygāh’.

[1263] BM 71v.22 **orunçı** : LÇ s. 31 *orunçı (اورونجی)* ‘faḳīr, sā’il, gedā; miṣāl: *oruncı dik dolaşma derbeder sen / ḳanāʿat ile dāyim kāmversen’.*

[1264] BM 71v.22 **öründü** : Bkz. BM 70v.16 **öründlemaḳ/ġ;** LÇ s. 32 *öründlemaḳ (اوروندلاماق)* ‘intiḫāb ve taʿīn etmek, ayırmaḳ, seçmek’.

[1265] BM 71v.23 **orunduḳ** : LÇ s. 32 *orunduḳ (اوروندوق)* ‘egeriŋ esbābı, levāzımāt-ı zīn’.

ürünli (اورونلی) [24] -zammeli rā ve sâkin nūn ve kesreli lām ile- Moġol lügatinde ‘torun نبیره’ demektir. Arapçada ona ‘احفاد’ denir.[1266]

öre (اوره) -hā ile biten fethalı rā ile- [25] ‘sütun ستون’.

Türeyenler (Müştaḳḳāt)

zā ile

üzmek (اوزماک) -kāf ile- ve **üzmeklik (اوزماکلیک)** -zammenin işbâsıyla- iki anlama gelir. Birincisi ‘koparmak کسیختە کردن’. [26] Nitekim *Ḫüsrev ve Şīrīn*’de yaşlılıkla ilgili şöyle der, birincisine tanık olarak şiir:

saḳal aġı ölümge pīşrovdur::
[27] *tiriklik sebzesi üzre ḳıravdur::*

*anı **üzmek** yigit bolmaḳ ġamıda::*
saḳal yolmaḳ turur öz mātemide::

ساقال آغی اولومکا پیشرودور::
تیریکلیک سبزەسی اوزرە قیراودور::

آنی اوزماک ییکیت بولماق غمیدا::
ساقال یولماق تورور اوز ماتمیدا::

İkincisine tanık olarak [28-29] şiir:

vaṣlıñga ḫūy birip ḳavma işikdin mini kim::
*köñgül **üzmeklik** işi ṣa‘b irür örgeniben* [1267] *::*

وصلینکا خوی بیریب قاوما ایشیکدین مینی کیم::
کونکول اوزماکلیک ایشی صعب ایرور اورکانیبان::

İkincisi ‘yüzmek شنا کردن’. [1268] *Sedd-i İskenderī*’de şöyle der, şiir:

didi tecrübem [1269] *yoḳ idi ey refīḳ* [1270] *::*

[1266] BM 71v.23 **ürünli** : FK s. 284 *ürünli* ‘Mo. Torunlar, soy, nesil’; LÇ s. 32 *ürünli (اورونلی)* ‘ḥafīd, ṭorun, nesil, ṣāḥib-i maḳām ve rütbe, bedel ve ʿavez’; PdC *ürünli (اورونلی)* ‘*m.* Petit-fils, neveu, descendants. Conf. Descendance’; Bu Doğu Türkçesi sözlüklerindeki kayıtların Senglah’tan alındığı açıktır. MMH’ın bu Mo. kaydı ile verdiği sözcüğün ancak **ürün**+ kısmı Mo. ile karşılaştırılabilir. krş. Soy. **üre** ‘semya, zarodış’; soy. *ürüŋ* ‘zerno’, tel. usw. *üräṇ,* kzk. oir. bar. *ürön,* jak. *Ūrän* (Räsänen 1969: 522a) ve (Dybo v.d., 1187): ***p‘uri** ‘seed’: PMo. *hüre ‘seed, child, descendant’: OMo. *xüre*, *huran*, *hurun*; YMo. *üre*; Halha *ür*; Bur. *üri*; Kalm. *üṃ* v.d.

[1267] BM 71v.28 **irür geniben** (ایرورکانیبان): T95v. *irür örgeniben*

[1268] BM 71v.28 **üzmek :** Doğu Türkçesinde söz baı *y-*‘lerin düşürüldüğü diğer örnekler için bkz. *üz* ‘100 rakamı’ (BM 73v.3 ve 8), *üz* ‘yüz ve sima’ (BM 73v.3 ve 6), *ıl* ‘yıl’ (BM 112v.3 ve 6), *yüz ılkı* ‘yüz yıllık, yüz yaşında’ (BM 112v.27), *ıldırım* ‘yıldırım’ (BM 112v.23), *ıpar* ‘müşk, ud, anber ve güzel kokulu her şey’ (BM 93r.8), *ılkı* ‘yılkı’ (BM 112v.27), *ılan* ‘yılan’ (BM 112v.9) *ıd/id* ‘koku’ (BM 97r.9), *it-* ‘kaybolmak’ (BM 93r.15-16) vb. Ayrıca bkz. ÇEK 2005: 39.

[1269] BM 71v.29 **تجربم** : PdC s.63 *تجریم*

[1270] BM 71v.29 **ای رفیق** : T 95v. *ایرفیق*

*su **üzmek**ni ögrenmey oldum* [1271] *ġarīḳ::* [1272]

دیدی تجربم یوق ایدی ای رفیق::

سو اوزماکنی اوکرانمای اولدوم غریق::

ozmaḳ/ġ (اوزماق/غ) -ḳāf ile- ve ozmaḳlıġ (اوزماقلیغ) [BM 72r.1-2] -sâkin zā ile- 'ahenkli konuşmak ve ozan söylemek سخن لاف‌آمیز گفتن و اوزان خواندن'. O da nazım vezni dışındaki Türkçe tasniflerden ibârettir. Nitekim *Risāle-yi ʿArūż*'da şöyle der:

*ozanlarnıng **ozmaġı** hīç vezn bile rāst imes.*

اوزانلارنینک اوزماغی هیچ وزن بیله راست ایماس

Ayrıca Türkçe *Kelīle ve Dimne*'de erkek papağanla dişi papağanın konuşmasıyla ilgili şöyle [3] der:

*öz ḥaddidin tecāvüz ḳılmaḳ kişige lāyıḳ irmes ve öz ṭavrıdın **ozmaḳ** ḫıredġa muvāfıḳ.*

اوز حدیدین تجاوز قیلماق کیشیکا لایق ایرماس و اوز طوریدین اوزماق خردغه موافق

üzdi/ozdı (اوزدی) 'kopardı, yüzdü ve ozan [4] söyledi کسیخته کرد و شنا کرد و اوزان خواند'[1273].

üzdük (اوزدوک) 'kopardık, yüzdük'.

ozduḳ (اوزدوق) 'ozan söyledik'.

üzer ve üzedür / ozar ve ozadur (اوزار و اوزادور) 'koparıyor, yüzüyor, ozan söylüyor'. [5] **uzar** (اوزار) 'yola çıkar, uzar' anlamlarına da gelir. Bu anlam **uzamaḳ** (اوزماق) 'uzamak' mastarından kaynaklanır. [T 96r.] Nitekim zikredilecektir. [6] Fâil ve mastar anlamına da gelir.

üzmeydür/ozmaydur (اوزمایدور) 'koparıyor/koparmamış, yüzmüyor/yüzmemiş, söylemiyor/söylememiş'.

[7] üzgen (اوزکان), üzergen (اوزارکان), üzedürgen (اوزادورکان) 'koparan/koparmış, yüzen/yüzmüş'. Mastar anlamına da gelirler.

ozġan (اوزغان), [8] ozaġan (اوزاغان), ozadurġan (اوزادورغان) 'ozan söyleyen/ozan söylemiş'. Mastar anlamına da gelirler.

üz/oz (اوز) üç anlam ifâde eder. Birincisi **üzmek** koparmanın emir biçimidir. [9] Nitekim şöyle der, şiir:

*ey köñgül ümmīd tārın gülşen-i devrāndın **üz**::*

hem gül ü şimşāddın hem lāle vü reyḥāndın::

[1271] BM 71v.29 *oldum* : Nevayî, MMH'ın verdiği örnek beyitte **bol-** yerine Oğuz telaffuzu ile **ol-** demiş. Bkz. ÖNK c. 11, Sİ, s. 324 **ўлдум**.

[1272] BM 71v.29 *didi… ġarīḳ* : Bkz. ÖNK *Деди: «Тажрибам йўқ эди, эй рафиқ // Су **узмакни** ўрганмай ўлдум ғариқ* (c. 11, Sİ, s. 324). Ayrıca bkz. SE, TDK yay. *didi tecribem yoḳ idi ay refīḳ // su üzmekni ögrenmey oldum ġarīḳ* (Tören 2001: 284/6).

[1273] BM 72r.13-14 **üzdi/ozdı** : T 96r. 'kopardık ve yüzdük کسیخته کردیم و شنا کردیم'.

ای کونکول امید تارین کلشن دوران‌دین اوز::

هم کل و شمشاددین هم لاله و ریحان‌دین::

İkincisi [10] yüzmenin emir biçimi. Üçüncüsü ozan söylemenin emir biçimi. Ayrıca yedi isim (câmid) anlamı da vardır ki, cevâmid kısmında zikredilecektir.

üzgil (اوزکیل) [11] koparmak ve yüzmekin emir biçimi. Birinci anlamda şiir:

*dost közle ḫaṣmdın **üzgil** köŋ̂gül kim tüşse iş::*

birmes ü almas [12] *imiş āʿdā köŋ̂gül aḥbāb köz::*

دوست کوزلا خصم‌دین اوزکیل کونکول کیم توشسا ایش::

بیرماس و الماس ایمیش اعدا کونکول احباب کوز::

ozġıl (اوزغیل) ozan söylemenin emir biçimi.

üzme/ozma (اوزما) her iki masterın olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili.

üzmegil (اوزماکیل) [13] **üzmek** mastarının olumsuz tekil ikinci kişi fiili.

ozmaġıl (اوزماغیل) **ozmaḳ** mastarının olumsuz tekil ikinci kişi fiili.

üzüŋ̂/ozuŋ̂ (اوزونک), **üzüŋ̂güz/ozuŋ̂guz** (اوزونکوز), **üzüŋ̂gler/ozuŋ̂glar** (اوزونکلار) {her iki mastraın çoğul ikinci kişi emir fiili.

üzmeŋ̂/ozmaŋ̂ (اوزمانک), **üzmeŋ̂iz/ozmaŋ̂ız** (اوزمانکیز), **üzmeŋ̂ler/ozmaŋ̂lar** (اوزمانکلار)}[1274] [14] her iki masterın olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili.

üzmen/ozman (اوزمان), **üzmes min / ozmas min** (اوزماس‌مین) ‘koparmam, yüzmem, ozan söylemem’.

üze min/oza min (اوزامین), **üzer min/ozar min** (اوزارمین), **üzedür min/ozadur min** (اوزادورمین), **üzerem/ozaram** (اوزارام) [15] ‘koparırım, yüzerim, ozan söylerim’.

uzar min (اوزارمین), **uzaram** (اوزارام) ‘uzarım’ anlamına da gelir.

üzerim/ozarım/uzarım (اوزاریم) ‘[benim] koparmam, yüzmem, ozan söylemem, [16] uzamam’.

üzmekim (اوزماکیم) ‘koparmam, yüzmem’.

ozmaġım (اوزماغیم) ‘[benim] ozan söylemem’.

üzmegüm (اوزماکوم) ‘koparmayacağım, yüzmeyeceğim’.

ozmaġum (اوزماغوم) [17] ‘ozan söylemeyeceğim’.

üzüp/ozup (اوزوب), **üzüben/ozuban** (اوزوبان), **üzmiş/ozmış** (اوزمیش) ‘koparıp/koparmış, yüzüp/yüzmüş, ozan söyleyip/ozan söylemiş’. Birincisine tanık olarak birinci anlamda şiir:

[18] *boldı bir gül hicridin cismim açılġan gülbeni::*

*ʿuẏv ʿuẏvın bes ki tişlep almış min **üzüp**::*

بولدی بیر کل هجری‌دین جسمیم آجیلغان کلبنی::

[1274] T 96r. **{her…ozmaŋ̂lar}:** BM’de yok.

عضو عضوین بسکه تیشلاب آلمیش مین اوزوب::

üzmişeñ/ozmışañ (اوزمیشانک) ‘koparmışsın, yüzmüşsün, [19] ozan söylemişsin’.

üzmes/ozmas (اوزماس) ‘koparmaz, yüzmez, ozan söylemez’. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

üzmesi/ozması (اوزماسی) [20] ‘koparması/koparmazı, yüzmesi/yüzmezi, ozan söylemesi/ozan söylemezi’.

üzmedin/ozmadın (اوزمادین) ‘koparmadan/koparmamış, yüzmeden/[21] yüzmemiş, ozan söylemeden/ozan söylememiş’.

üzüp bolmas/ozup bolmas (اوزوب بولماس), **üzse bolmas/ozsa bolmas** (اوزسا بولماس) ‘koparılmaz, yüzülmez, ozan söylenmez’.

üze almas/oza almas (اوزا آلماس) [22] ‘koparamaz, yüzemez, ozan söyeleyemez’.

üze üze/oza oza (اوزا اوزا) ‘koparark, yüzerek, ozan söyleyecek’. [23] Tekrar edilmeden de kullanılır.

üzey/ozay/uzay (اوزای), **üzeyin/ozayın/uzayayın** (اوزایین) ‘koparayım, koparsın, koparasın/yüzeyim, yüzsün, yüzesin/ozan söyleyeyim, ozan söylesin, ozan söyleyesin’. [Ayrıca] ‘uzayayım, [24] uzaya, uzayasın’ anlamlarında da gelir.

üzsek (اوزساک), **üzge biz** (اوزکابیز), **üzgey biz** (اوزکای‌بیز) ‘koparalım, yüzelim’.

ozsaḳ (اوزساق), **ozġa biz** (اوزغابیز), **ozġay biz** (اوزغای‌بیز) ‘ozan söyleyelim’.

üzeli/ozalı/uzalı (اوزالی), [25] **üzeliñ/ozalıñ/uzalıñ** (اوزالینک) ‘koparalım, yüzelim, söyleyelim, uzanalım’.

üzgeli (اوزکالی) ‘koparmak için, koparalı / yüzmek için, yüzeli’. [26] Birinci anlamda şiir:

*aṭfāl ġonça **üzgeli** ança ḥarīṣ imes::*
kim bar köñgüller alġalı ol dil-rübāġa ḥırṣ::

اطفال غنچه اوزکالی آنجه حریص ایماس::
کیم بار کونکول‌لار آلغالی اول دلرباغه حرص::

ozġalı (اوزغالی) ‘ozan söylemek için, [27] ozan söyleyeli’.

üzgeç (اوزکاج) ‘koparınca, yüzünce’.

ozġaç (اوزغاج) ‘ozan söyleyince’.

üzgüçi (اوزکوجی) [28] ‘koparıcı, yüzücü’. Nitekim *Maḥbūbu’l-Ḳulūb*’un Altıncı Bölümünde “Ṣudūr”un vasfında şöyle der:

*ẓulm riştesin **üzgüçi**[29] ve evḳāf buzuġın tüzgüçi*

ظلم رشته‌سین اوزکوجی و اوقاف بوزوغین توزکوجی

ozġuçı (اوزغوجی) ‘ozan söyleyen’.

üzgüçe (اوزکوجه), **üzgünçe** (اوزکونجه), **üzgençe** (اوزکانجه) ‘koparana kadar,

kopardığı/koparacağı kadar [BM 72v.1] // yüzene kadar, yüzdüğü/yüzeceği kadar'.

ozġuça (اوزغوجه), **ozġunça** (اوزغونجه), **ozġança** (اوزغانجه) 'ozan söyleyene kadar, ozan söylediği/söyleyeceği kadar'.

üzgüm (اوزكوم) [2] 'koparacağım, yüzeceğim'.

ozġum (اوزغوم) 'ozan söyleyeceğim'.

üzgüñ (اوزكونك) 'koparacaksın, yüzeceksin'.

ozġuñ (اوزغونك) [3] ozan söyleyeceksin'.

üzgüsi (اوزكوسى) 'koparacak, yüzecek'. Birinci anlamda şiir:

tutup nişāṭ u ṭarab [T 97v.] *çengi zülfin* [4] *itme sürūd::*

ki bir bir ***üzgüsi*** *ġam çengi tartarın anıñ::*

توتوب نشاط و طرب چنگی زلفین ایتما سرود::

که بیر بیر اوزکوسی غم چنگی تارتارین انینک::

ozġusı (اوزغوسى) 'ozan söyleyecek'.

üzgülük (اوزكولوك) 'koprılacak, yüzülecek'.

[5] **ozġuluḳ** (اوزغولوق) 'ozan söylenecek [şey]'.

üzgey (اوزكاى) 'koparsın, yüzsün'.

ozġay (اوزغاى) 'ozan söylesin'.

üze/oza (اوزا), **üzse/ozsa** (اوزسا), **üzsün/ozsun** (اوزسون), **üzdik/ozdik** (اوزديك) [6] 'kopara/koparsa, yüze/yüzse'. Dördüncüsüne tanık olarak birinci alamda şiir:

mürşidī kim muḫlişim küfr-i ṭarīḳatdın tiler::

[7] *üzlükümnüñ riştesin* ***üzdik*** *ki zinnārım budur::*

مرشدی کیم مخلصیم کفر طریقتدین تیلار::

اوزلوکومنونک رشتهسین اوزدیک که زناریم بودور::

üzgüdik (اوزكوديك) 'koparılacak, kopardığı/koparacağı gibi; yüzülecek, [8] yüzdüğü/yüzeceği gibi'.

ozġudik (اوزغوديك) 'ozan söylenecek, ozan söylediği/söyleyeceği gibi'.

üzerdik/ozardik (اوزاردیک), **üzgüdik** ve **ozġudik**'in eşanlamlısı. [9] Ayrıca **uzamaḳ** (اوزماق) 'uzayacak, uzadığı/uzayacağı gibi' mastarıyla da ortaktır.

üzüşmek (اوزوشماك) -zammeli hevvez zā ve şīn ile- işdeşlik mastarı olup [10] 'birbirinden kopmak/birbirinden kesmek ve birlikte yüzmek با هم قطع كردن و با هم شنا كردن' demektir.

üzüştiler (اوزوشتيلار) 'birlikte kopardılar, birlikte yüzdüler'. Nitekim birinci anlamda şöyle der, şiir:

[11] *kūyide itler* ***üzüştiler*** *Nevāyī ḫastanı::*

kim imes ẓāhir ki cismi ḳayda başı ḳaydadur::

کوییدا ایت‌لار اوزوشتی‌لار نوائی خسته‌نی::

کیم ایماس ظاهر که جسمی قایدا باشی قایدادور::

üzüşüp (اوزوشوب), **üzüşüben** (اوزوشوبان), **üzüşmiş** (اوزوشمیش) [12] 'birlikte koparıp/birlikte koparmış, birlikte yüzüp/birlikte yüzmüş'. Nitekim *Sedd-i İskenderī*'de Yecūc'un vasfında birincisine tanık olarak birinci anlamda şöyle der, şiir:

[13] *ʿacebraḳ ki ni ḫaṣm u ni öz diben::*

yıḳılġannı fi'l-ḥāl ***üzüşüp*** *yiben::* [1275]

عجب‌راق که نی خصم و نی اوز دیبان::

بیقلغاننی فی‌الحال اوزوشوب بیبان::

Diğer kipler de bu şekilde ve birinci şıktaki gibi [14] şīn harfiyle yapılır.

üzülmek (اوزولماک) -lām ile- dönüşlülük (انفعال) masdarı olup 'kopmak کسیخته شدن' demektir. **üzülgen** (اوزولکان), **üzülürgen** (اوزولورکان), **üzüledürgen** (اوزولادورکان) [15] 'kopan, kopmuş'. Birincisine tanık olarak şiir:

köñgül çün sindin üzdüm şādlıḳ imdi maḥāl olġay::

[16] *açılmaḳlıġ* ***üzülgen*** *ġonçaġa ni iḥtimāl olġay::*

کونکول چون سین‌دین اوزدوم شادلیغ ایمدی محال اولغای::

آچیلماقلیغ اوزولکان غنچه‌غه نی احتمال اولغای::

Diğer kipler de bu şekilde lām ile türer.

uzamaḳ/ġ (اوزاماق/غ) -fethalı hevvez zā ile- [17] ve **uzalmaḳ/ġ (اوزالماق/غ)** 'uzamak دراز شدن'.

uzadı (اوزادی), **uzaldı** (اوزالدی) 'uzadı'. Nitekim *Maḥbūbu'l-Ḳulūb*'un Tenbīhāt'ında [18] birincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

çün kitti yigitlik ü ***uzadı*** *ḳarılıġ::*

dem savudı yaʿnī ḳalmadı ḳan hem ısıġ::

چون کیتی بیکیت‌لیک و اوزادی قاریلیغ::

دم ساوودی یعنی قالمادی قان هم ایسیغ::

uzaduḳ (اوزادوق), **uzalduḳ** (اوزالدوق) [19] 'uzadık'.

uzar (اوزار), **uzaydur** (اوزایدور), **uzalur** (اوزالور), **uzaladur** (اوزالادور) 'uzuyor'. Nitekim birincisine tanık olarak, *Ḫamsetü'l-Mütaḥayyirīn*'de Mevlānā Cāmī'nin vasfında [20] şöyle der:

bu nevʿ āṣār ve ʿalāmāt andın köp menḳūldur ṣebt iterge meşġūl bolsa

---

[1275] BM 72v.13 *ʿacebraḳ…yiben* : Bkz. ÖNK *Ажаброқки, не хасму не ўз дебон // Ийқилғонни филҳол узушуб ебон* (c. 11, Sİ, s. 523).

söz ***uzar****.*

بو نوع آثار و علامات اندین کوپ منقول‌دور ثبت ایتارکا مشغول بولسا سوز اوزار

uzar (اوزار) ve **uzalur** (اوزالور) fâil [21] ve mastar anlamına da gelirler. **üzer/ozar** (اوزار) üç ayrı anlam da ifâde eder. Birincisi ‘koparır کسیخته میکند’. İkincisi ‘yüzer شنا میکند’. Bu iki anlamda **üzmek** (اوزماک) mastarıyla [22] ortaktır. Üçüncüsü ‘ozan okur اوزان میخواند’. Bu anlamda da **ozmaḳ** (اوزماق) mastarıyla ortaktır. Nitekim zikredildi.

uzamaydur (اوزمایدور), **uzalmaydur** (اوزالمایدور) ‘uzamıyor, uzamamış’.

[23] **uzaġan** (اوزاغان), **uzarġan** (اوزارغان), **uzaydurġan** (اوزایدورغان), **uzalġan** (اوزالغان), **uzalurġan** (اوزالورغان), **uzaladurġan** (اوزالادورغان) ‘uzayan, uzamış’. Mastar anlamına da gelirler. Nitekim birincisine tanık olarak [24-25] ‘uzamak’ anlamında *Tārīḫ-i Babürī*’de kile ağacı hakkında şöyle der:

> *uşbu yürek dik şāḫ* ***uzaġan*** *sayı ol uluġ ġonçanıñg bergleri açılıb ḳaṭār kile gülleri ẓāhir bolur.*

اوشبو یوراک دیک شاخ اوزاغان سایی اول اولوغ غنچه‌نینک برکلاری آچیلیب قطار کیله کل‌لاری ظاهر بولور

uza (اوزا), **uzaġıl** (اوزاغیل), **uzal** (اوزال), **uzalġıl** (اوزالغیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

uzama (اوزاما), **uzamaġıl** (اوزاماغیل), [26] **uzalma** (اوزالما), **uzalmaġıl** (اوزالماغیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

uzañg (اوزانک), **uzañgız** (اوزانکیز), **uzañglar** (اوزانکلار), **uzalıñg** (اوزالینک), **uzalıñgız** (اوزالینکیز), **uzalıñglar** (اوزالینکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

[27] **uzamañg** (اوزامانک), **uzamañgız** (اوزامانکیز), **uzamañglar** (اوزامانکلار), **uzalmañg** (اوزالمانک), **uzalmañgız** (اوزالمانکیز), **uzalmañglar** (اوزالمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

uzaman (اوزامان), **uzamas min** (اوزاماس‌مین), [28-29] **uzalman** (اوزالمان), **uzalmas min** (اوزالماس‌مین) ‘uzamam’.

uzay min (اوزای‌مین), **uzar min** (اوزارمین), **uzaydur min** (اوزایدورمین), **uzaram** (اوزارام), **uzala min** (اوزالامین), **uzalur min** (اوزالورمین), **uzaladur min** (اوزالادورمین) **uzaluram** (اوزالورام) ‘uzanıyorum’.

üzey min/ozay min (اوزای‌مین), **üzer min/ozar min** (اوزارمین), **üzerem/ozaram** (اوزارام) ‘koparırım, yüzerim, ozan okurum’ anlamlarında da gelir. **[BM 73r.1]** Nitekim daha önce belirtildi.

uzarım (اوزاریم) -kesreli rā ile- **uzalurum** (اوزالوروم) -zammeli rā ile- **uzamaġım** (اوزاماغیم), **uzalmaġım** (اوزالماغیم) ‘[benim] uzamam’.

üzerim/ozarım (اوزاریم) ‘koparmam, yüzmem, [2] ozan okumam’ anlamlarına da

gelir.

uzamaġum (اوزاماغوم), **uzalmaġum** (اوزالماغوم) [T 98r.] ‘uzamayacağım’.

uzap (اوزاب), **uzaban** (اوزابان), **uzamış** (اوزاميش), **uzalıp** (اوزاليب), **uzalıban** (اوزاليبان), [3] **uzalmış** (اوزالميش) ‘uzayıp/uzamış’. Nitekim birincisine tanık olarak *Tārīḫ-i Babürī*’de câsun çiçeğiyle ilgili şöyle denir:

> *uşbu bergidin inçike bolup tene dik* [4] *bir ilig* ***uzap*** *yene uşbu cāsūn bergleri açıladur.*[1276]
>
> *اوشبو برگی‌دین اینجیکا بولوب تنه دیک بیر ایلیک اوزاب ینه اوشبو جاسون برگلاری آچیلادور*

uzalmışaŋ͡ğ (اوزالميشانک) ‘uzanmışsın’.

uzamas (اوزاماس), **uzalmas** (اوزالماس) ‘yola çıkmaz, uzamaz’. [5] Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

uzap bolmas (اوزاب بولماس), **uzasa bolmas** (اوزاسا بولماس), **uzamaḳ olmas** (اوزاماق اولماس), **uzalıp bolmas** (اوزاليب بولماس), **uzalsa bolmas** (اوزالسا بولماس), [6] **uzalmaḳ olmas** (اوزالماق اولماس) ‘uzanılmaz’.

uzay almas (اوزای آلماس), **uzala almas** (اوزالا آلماس) ‘uzayamaz’.

uzayu (اوزايو), **uzay uzay** (اوزای اوزای), **uzala uzala** (اوزالا اوزالا) [7] ‘uzayarak’. Tekrar edilmeden de aynı anlamda kullanılır. Nitekim Luṭfî şöyle der, üçüncüsüne tanık olarak şiir:

> *közüŋ͡ ki lāle vü* [8] *nesrīn üze* ***uzala*** *yatur::*
>
> *Ḫotan çiçekleri üzre meger ġazāle yatur::*
>
> *کوزونک که لاله و نسرین اوزه اوزاله یاتور::*
>
> *ختن چیچک‌لاری اوزره مکر غزاله یاتور::*

uzay (اوزای), **uzayın** (اوزايين), **uzalay** (اوزالای)[1277], **uzalayın** (اوزالايين) ‘uzanayım, uzana, uzanasın’.

[9] **üzey/ozay** (اوزای) ve **üzeyin/ozayın** (اوزايين) ‘koparayım, kopara, koparasın / yüzeyim, yüze, yüzesin / ozan okuyayım, ozan okuya, ozan okuyasın’ anlamlarına da gelir. Nitekim zikredildi.

[10] **uzasaḳ** (اوزاساق), **uzaġa biz** (اوزاغابيز), **uzaġay biz** (اوزاغای‌بيز), **uzalı** (اوزالی), **uzalıŋ͡ğ** (اوزالينک), **uzalsaḳ** (اوزالساق), **uzalġa biz** (اوزالغابيز), **uzalġay biz** (اوزالغای‌بيز), **uzalalı** (اوزالالی), **uzalalıŋ͡ğ** (اوزالالينک) [11] ‘uzayalım/uzanalım’.

üzeli/ozalı (اوزالی) ve **üzeliŋ͡ğ/ozalıŋ͡ğ** (اوزالينک) ‘koparalım, yüzelim, okuyalım’ anlamına da gelir.

uzalġalı (اوزالغالی), **uzaġalı** (اوزاغالی) ‘uzamak için, [12] uzayalı’.

[1276] BM 73r.3-4 *uşbu…açıladur* : Bkz. BN Haydarabad 287b 5-7. Ayrıca bkz. Arat (1960: 462).
[1277] BM 73r/8 **uzala:** *uzalay* olarak düzeltildi.

uzaġaç (اوزاغاج), **uzalġaç** (اوزالغاج), ‘uzayınca’.

uzaġuçı (اوزاغوجى), **uzalġuçı** (اوزالغوجى) ‘uzayan’.

uzaġuça (اوزاغوجه), **uzaġunça** (اوزاغونجه), [13] **uzaġança** (اوزاغانجه), **uzalġuça** (اوزالغوجه), **uzalġunça** (اوزالغونجه), **uzalġança** (اوزالغانجه) ‘uzayana kadar, uzadığı/uazayacağı kadar’.

uzaġum (اوزاغوم), **uzalġum** (اوزالغوم) ‘uzayacağım’.

[14] **uzaġuñg** (اوزاغونک), **uzalġuñg** (اوزالغونک) ‘uzayacaksın’.

uzaġusı (اوزاغوسى), **uzalġusı** (اوزالغوسى) ‘uzayacak’.

uzaġuluḳ (اوزاغولوق), **uzalġuluḳ** (اوزالغولوق) ‘uzayacak’.

[15] **uzaġay** (اوزاغاى), **uzasa** (اوزاسا), **uzasun** (اوزاسون), **uzadik** (اوزاديک), **uzalġay** (اوزالغاى), **uzala** (اوزالا), **uzalsa** (اوزالسا), **uzalsun** (اوزالسون), **uzaldik** (اوزالديک) ‘uzaya/uzasa’. [16] Beşincisine tanık olarak şiir:

yaşım tārın uzattıñg kim siniñg hem::

uzalġay *ʿıyş ile* [1278] *Yā Rab ki yaşıñg::*

ياشيم تارين اوزاتتينک كيم سينينک هم::

اوزالغاى عيش ايله يارب كه ياشينک::

uzaġu dik (اوزاغوديک), **uzalġu dik** (اوزالغوديک), [17] **uzalur dik** (اوزالورديک) ‘uzayacak, uzadığı gibi’.

uzardik/üzerdik/ozardik (اوزارديک), **uzaġu dik** (اوزاغوديک) ile eş anlamlıdır. Ayrıca ‘koparacak, [18] kopardığı/koparacağı gibi // yüzecek, yüzdüğü/yüzeceği gibi’. Bu anlamda **üzmek** (اوزماک) mastarıyla ortaktır. Aynı zamanda ‘ozan okuyacak, [19] ozan okuduğu/okuyacağı gibi’ anlamına gelir ve bu anlamda **ozmaḳ** (اوزماق) mastarıyla ortaktır.

uzatmaḳ (اوزاتماق) -karaşat tā ile- geçişli mastar olup ‘göndermek/uğurlamak ve uzatmak راهى كردن و دراز كردن’ demektir.[1279]

[20] **uzattı** (اوزاتتى) ‘gönderdi, uzattı’. Nitekim birinci anlamda *Ḥayretü’l-Ebrār*’da ʿAbdullah Mubārek’in yasında şöyle der, şiir:

ḳahr ile kāfirġa yitişgen [21] *zamān::*

ḥamle hemān irdi vü yıḳmaḳ hemān::

*çünki **uzattı** anı dūzaḫ sarı::*

eyle ki meẕbūḥnı maṭbaḫ sarı::

قهر ايله كافرغه يتيشكان زمان

حمله همان ايردى و يقماق همان

[1278] BM 73r.16 **ile** : T 98r. *ike (ايكه).*

[1279] BM 73r.19 **uzatmaḳ** : LÇ s. 32 *uzatmaḳ (اوزاتماق)* ‘teşyīʿ, taḳdīm ve imāle, istidbār etmek’.

چونکه اوزاتتی آنی دوزخ ساری

ایله که مذبوحنی مطبخ ساری

Ayrıca *Tārīḫü'l-Enbiyā'*da [22-24] Ḥażret-i Şuʿayb ve Mūsā aleyhisselâmın zikrinde şöyle der:

Ādem-i ṣafī bihiştdin çıḳarġan ʿaṣānı aŋ͡ga birip anı Mıṣrġa ***uzattı****.*

آدمی صفی بهشت‌دین چیقارغان عصانی آنکا بیریب آنی مصرغه اوزاتتی

*Leylī ve Mecnūn'*da da ikinci anlamda şöyle der, şiir:

her berg ki ḫasta-vār yattı::

yir besteride ayaġ ***uzattı****::*

هر برک که خسته وار یاتتی::

یر بستریدا آیاغ اوزاتتی::

uzattuḳ (اوزاتتوق) 'gönderdik, uzattık'. *Sedd-i İskenderī'*den birinci anlamda şiir:

Resūluŋ͡g ki kildi söz aytıp irik::

aŋ͡ga ʿöẕr ayttuḳ ***uzattuḳ*** *tirik::*

رسولونک که کیلدی سوز آیتیب ایریک::

آنکا عذر آیتتوق اوزاتتوق تیریک::

uzatġan (اوزاتغان), [25] **uzaturġan** (اوزاتورغان), **uzatadurġan** (اوزاتادورغان) 'gönderen/göndermiş, uzatan/uzatmış'. Mastar anlamına da gelirler. Nitekim *Sebʿa-yi Seyyāre'*de [26] Dördüncü İklimin Yolcusu hikâyesinde 'göndermek' anlamında ikincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

uzaturġan *zamānı atlandı::*

çün uzattı [27] *viṣāḳıġa yandı::*

اوزاتورغان زمانی آتلاندی::

چون اوزاتتی وثاقی‌غه یاندی::

uzat (اوزات), **uzatġıl** (اوزاتغیل) 'her iki anlamda tekil ikinci kişi emir fiili'. İkincisine ikinci anlamda tanık olarak *Leylī ve Mecnūn'*dan şiir:

[28] *ni ẓulm ḳılurġa ilni ḳatġıl::*

ni ẓulm ḳolın özüŋ͡g ***uzatġıl****::*

نی ظلم قیلورغه ایلنی قاتغیل::

نی ظلم قولین اوزونک اوزاتغیل::

uzatay (اوزاتای), **uzatayın** (اوزاتایین) 'göndereyim, göndersin, gönderesin / uzatayım, uzatsın, uzatasın'. [29] Nitekim birincisine tanık olarak 'göndereyim' anlamında şöyle der, şiir:

müyesser olmasa bu tört ayaġlanıp kiçeler::

tenimni it itip it [BM 73v.1] *leri sarı* ***uzatay****::*

میسر اولماسا بو تورت ایاغلانیب کیجه‌لار::

تنیمنی ایت ایتیب ایت‌لاری ساری اوزاتای::

Diğer kipler de aynı şekilde karaşat tā ile [T 99v.] yapılır.

özlemek (اوزلاماک) Rūmī Türkçesinde ‘özlemek خواستن و طلب کردن’.[1280] Nitekim [2] Saʿde’d-dīn Ṣefā *Tārīḫ-i Āl-i ʿOṯmān*’da şöyle yazar:

dīde-yi ümīdlerne iktiḥāl içün sulṭān-ı bülend dergāhınꝫ tūtiyā-yi ġubārın ***özlediler****.*

دیدهٔ امیدلرنه اکتحال ایچون سلطان بلند درکاهنک توتیای غبارین اوزلادیلار

[3] Ayrıca şöyle der[1281]:

ol kim birāderim cānibin ***özler*** *ve anıŋ ḳulluġı yolın gözler ol cānibe varsun.*

اولکیم برادرم جانبین اوزلار و انک قوللوغی یولین کوزلار اول جانبه وارسون

İsimler (Cevāmid):

uz/üz/öz (اوز) on anlama gelir. [4] Birincisi ‘belâgatlı ve ince düşünen ve mahâretli بلیغ و سنجیده و ماهر’. Tanık olarak şiir:

ey melāḥat şīvelik şīrīn dudaġınꝫ sözge ***uz****::*

ḥikmet ilgi [5] *gūyiyā saldı şeker tüngige tuz::*

ای ملاحت شیوه‌لیک شیرین دوداغینک سوزکا اوز::

حکمت ایلکی کوییا سالدی شکر تنکیکا توز::

Ayrıca *Naẓmü’l-Cevāhir*’de şöyle der, şiir:

til ıldamıdın bolur nedāmet ḥāṣıl::

yüz nevʿ [1282] *nedāmet ü* [6] *melāmet ḥāṣıl::*

uz [1283] *sözlegenidin istiḳāmet ḥāṣıl::*

sākitlikdin [1284] *velī selāmet ḥāṣıl::*

تیل ایلدامی‌دین بولور ندامت حاصل::

یوز نوع ندامت و ملامت حاصل::

اوز سوزلاکانیدین استقامت حاصل::

ساکت‌لیک‌دین ولی سلامت حاصل::

İkincisi ‘yüz ve simâ عارض و رو’. [7] Üçüncüsü mecâzen ‘yukarı ve üst فوق و بالا’. Şiir:

[1280] BM 73v.1 **özlemek** : LÇs.33 *özlemek (اوزلاماک)* ‘kendisine ṭaleb ve ḫᵛāhiş etmek; arzu ve temennī eylemek’.

[1281] BM 73v. 3’te yanlışlıkla **şiir** yazılmıştır.

[1282] BM 73v.5 **yüz nevi‘** (یوز نوع): PdC s.131 *yuzluġ (یوزلوغ).*

[1283] BM 73v.6 **uz:** PdC s.131 *az (آز).*

[1284] BM 73v.6 **sākitlikdin** : PdC s.131 *sākitligidin (ساکت‌لیکی‌دین).*

ey sa͡nga ḳadr ast līken ṭurre-yi ṭarrār kej::

kim körüptür serv ***üze*** *sünbülni bu miḳdār kej::*

ای سنکا قدر است لیکن طره طرار کژ::

کیم کوروب‌تور سرو اوزه سنبلنی بو مقدار کژ::

[8] Dördüncüsü 'yüz rakamı عدد صد'. Niteki *Sedd-i İskenderī* de Bārıḳ Berberī'nin savaşıyla ilgili şöyle der, şiir:

üç ***üz*** *altmış altı lā'b ü girih::*

[9] *ötüp kim sinān uçı körgey zirih::*

اوچ اوز آلتمیش آلتی لعب و کره::

اوتوب کیم سینان اوجی کورکای زره::

Ayrıca Muhit Denizinin Seyahati'[1285]nde (در سیاحت دریای محیط) şöyle der, şiir:

ayırdı [1286] *üç* ***üz*** *keşti-yi tīz-tek::*

yörürde [1287] *niçük kim hilāl-i* [10] *felek::* [1288]

آییردی اوچ اوز کشتی تیز تک::

یوز درد اینجوککیم هلال فلک::

Beşincisi 'kendi ve öz خود و خویشتن'. Nitekim *Lisānü'ṭ-Ṭayr*'da ankanın vasfında şöyle der, şiir:

ta͡nglası çün kilmiş il ***öz*** *ḥālıġa::*

[11] *baḳıp il per reng ile eşkālıġa::* [1289]

تانکلاسی چون کیلمیش ایل اوز حالیغه::

باقیب ایل پر رنک ایله اشکالیغه::

Rūmī müellif hatalı (سقیم) bir nüshadan ilk mısrayı şöyle okumuş:

ta͡nglası il kilmiş ***öz****gü ḥālıġa::*[1290]

تانکلاسی ایل کیلمیش اوزکو حالیغه

Burada [12] **özgü**'yü kıyâs olarak 'kendi ve öz' anlamında yazmış ki, uydurma ve

---

[1285] BM 73v.9 **Muhit Denizinin Seyahati** : T 99v. Muhit Denizinin Sāhati 'sahasında'.

[1286] BM 73v.9 **آییردی** : T 99v. *ایردی*

[1287] BM 73v.9 *yörürde* : Metinde *yüz dürde/derde (یوزدردا)*. Yanlış yazım.

[1288] BM 73v.9-10 *ayırdı… felek* : Bkz. ÖNK *Айирди уч юз киштийи тезтак // Юрурда нечуккким ҳилоли фалак* (c. 11, Sİ, s. 569-570).

[1289] BM 73v.10-11 : ÖzbT. ile 'Ertasi kuni el yana o'zninq avvalqi holiqa qaytdi va parninq shakli va ranqiqa boqa boshladi.' (Sharipovniki, Lisonut-tayr, s. 12).

[1290] BM 73v.11 **ta͡nglası…ḥālıġa**: LN s. 280 *ta͡nglası él kélmiş özgü ḥālıġa.* PdC s. 63'te de Esterābādī'nin belirttiği şekilde *ta͡nglası il kilmiş özgü ḥālıġa* yazılmıştır. Bu ve buna benzer örnekler, PdC'in MMH'ın sözünü ettiği Rūmī müelliften iktibas ettiğini ve MMH'ın Rūmī müellif ile kasdının M. Kaçalin'in neşrini yaptığı LN sözlüğünün yazarı Niyāzī olabileceğini göstermektedir. Müellifi bilinmeyen, fakat LN'nin bir parçası olduğu ihtimalı bulunan Abuşka'da da sözcüğün anlamı MMH'nın aktardığı gibi açıklanmış ve mısra aynı şekilde verilmiştir: Abuşka s. 101: **özgü** 'kâf kâfı Acemîdir. Bu dahi kendü manasına kelür… *Tanglası il kilmiş özgü halige* (Atalay 1970).

yanlıştır.[1291] Altıncısı ‘yakın ve akraba خویش و آشنا’ demektir. Nitekim *Ḥayretü’l-Ebrār*’da [13-14] son mısrada ‘kendi ve öz’ anlamında şöyle der, şiir:

kim ki ***özi*** *iyledi yalġan sözin::*
kiẕb dir il çın dise ḳalġan[1292] *sözin::*

kimsege yalġançı diben ḳalsa at::
bu at ile çarlasalar[1293] ***özü*** *yat::*[1294]

کیم که اوزی ایلادی یالغان سوزین::
کذب‌دیر ایل‌چین دیسا قالغان سوزین::

کیمسه‌کا یالغانجی دیبان قالسا آت::
بو آت ایله جارلاسالار اوزو یات::

Başka bir şiir:

āşināların ḳavar līkin siver peykāneni yat::
yatnı [15] ***öz*** *iyler cefā birle velīkin* ***özni*** *yat::*

آشنالارنی قاوار لیکن سیوار پیکانه‌نی یات::
یاتنی اوز ایلار جفا بیرله ولیکن اوزنی یات::

Yedincisi Rūmī Türkçesinde ‘yapışkan çamur کل چسبنده’ [**üz**] demektir. Sekizinci ‘koparmak’ın emir biçimi امر است از کسیختن’. Dokuzuncu ‘yüzmek’in emir biçimi امر است از شنا کردن’ [**üz-**]. Onuncusu [16-17] ‘ozan okumak’ın emir biçimi امر است از اوزان خواندن’ [**oz-**]. Nitekim Türevler kısmında izâh edildi.[1295]

ozaġu kün (اوزاغوکون) -zammeli Acem ġaynı ile- ‘önceki gün پریروز’.[1296] Nitekim *Ḥayretü’l-Ebrār*’ın Yirminci Makalesinde Bedīʿü’z-zamān Mīrzā’ya nasihat olarak şöyle diyor, şiir:

tan͡ġla yoḳ andın bolur iş defterin::
bir bir oḳuttur[1297] ***ozaġu kün*** *barın::*

تانکلا یوق آندین بولور ایش دفترین::

[1291] BM 73v.12 **özgü** : LN s. 280 *özgü* ‘bu daḫı kendü maʿnāsına gelür’.
[1292] BM 73v.13 *ḳalġan* : ÖNK, c. 7, s. 222 *yalġan.* Bkz. *Кимсага ёлғончи дебон қолса от // Бу от ила чорласалар ўзу ёт.*
[1293] BM 73v.14 *çarlasalar* : Metinde *çarlasar (جارلاسار).* Bkz. ÖNK, c. 7, s. 222 : *Кимсага ёлғончи дебон қолса от // Бу от ила чорласалар ўзу ёт.*
[1294] BM 73v.13-14 *kimsege … yat* : Bkz. ÖNK *Кимсага ёлғончи дебон қолса от // Бу от ила чорласалар ўзу ёт* (c. 7, HE, s. 222).
[1295] BM 73v.3 **uz/üz/öz** : LÇ s.32 *öz/uz/üz/Uz (اوز)* ‘iç, maġz, cevher, ḳalp; faṣīḥ, māhir; aḳrabā, bildik, āşinā; ḳatʿ ve ḳoparmaḳ; ṭavāyif-i Etrāk’dan bir ḳabīle ismidir’.
[1296] BM 73v.16 **ozaġu kün** : **oza+kı**, +**kı** aitlik eki. **ozakı** ve **oza** için sırası ile bkz. EDPT 284a **ozakı**, 280a **oza**. Madde başı ve örnekteki -gu’nun u’su yanlış yazım. Doğru yazımı **ozaġı** olmalı. Senglah’a kaynaklık eden LN’de ve Senglah’tan sonra yazılan LÇ’de de yanlış yazım devam etmiştir. Bkz. LN s. 282 *ozaġu kün / uzaġu kün* ‘dünki gün degül ötekü gün; uzun gün’. LÇ s. 32 *uzaġu kün (اوزاغو کون)* ‘geçen gün, rūz-i güzeşte, dīrūz’. Krş. Az.T. *israğagün/srağagün* ‘dünden önceki gün’ (AzDİL, c.2: 579).
[1297] BM 73v.17 **oḳuttur** : T 99v. *oḳuptur* (اوقوبتور).

بیر بیر اوقوتتور اوزاغو کون بارین::

[18] **uzaḳ (اوزاق)** ‘uzak دور و بعید’.[1298]

özek (اوزاک) -fethalı zā ve sâkin kāf ile- ‘madde, kök ve yara ماده و ریشه قروح و دمامیل’[1299].

uzalış (اوزالیش) -kesreli lām ve [19] sâkin karaşat şīn ile- ‘davranış/gidiş رفتار’. [1300]

Nitekim *Leylī ve Mecnūn*’da şöyle der, şiir:

*taldım **uzalışda** tut ḳolumnı::*

körgüz kerem iyleben yolumnı::

تالدیم اوزالیشدا توت قولومنی::

کورکوز کرم ایلابان یولومنی::

[20] **ozan (اوزان)** ‘nazım ve vezin üslubu dışında bir tür nağme یکنوع سرودی که خارج از اسلوب وزن و نظم است’. [1301] Nitekim ***ozmaḳ*** (اوزماق) mastarı kısmında verilmiştir.

üzengü (اوزانکو) [21] ‘üzengi رکاب’.

Özbek (اوزبک) ‘ünlü bir tayfanın adı, otuz iki uruktan (**uruġ**) oluşur ve her uruk (**uruġ**) da birkaç fırka ve tayfadan ibarettir نام طایفه‌ایست معروف و آن سی و دو اوروغ میباشد که هر اوروغی منشعب به چندین فرقه و طایفه است’.

[22] **özçe (اوزجه)** ‘kendisi kadar بقدر خودش’. Nitekim *Sedd-i İskenderī*’de Hint sarayının köleleriyle ilgili şöyle der, şiir:

ḳulaġlarında ḥalḳa-yı bendelīġ::

[23] *tapıp **özçe** altunġa erzendelīġ::*

قولاغلاریدا حلقه بندلیغ::

تاپیب اوزجه آلتونغه ارزندلیغ::

özdikge (اوزدیککا) ‘kendisi gibi بمثل خود’.

üzre (اوزره) ‘yukarıya doğru بالا بر بروود’. Nitekim şöyle der, şiir:

ʿārīż üzre [24] *ʿayn yaṉglıġdur ʿuẕārıṉg üzre köz::*

*nergis **üzre** noḳṭa yaṉglıġdur közüṉg astıda ḥāl::*

عارض اوزره عین ینلیغدور عذارینک اوزره کوز::

نرکس اوزره نقطه یانلیغدور کوزونک آستیدا خال::

üzerlik (اوزرلیک) -fethalı zā ve sâkin karaşat rā ile- [25] ‘yakılan siyah tane دانه‌ایست سیاه

[1298] BM 73v.18 **uzaḳ** : LÇ s.32 *uzaḳ (اوزاق)* ‘baʿīd, dūr, ırāḳ; miṣāl: *dostlar maḥbūbdın tüştüm uzaḳ u hem ırāḳ / yandı cānım örtedi hicrān u hem derd-i firāḳ’.*

[1299] BM 73v.18 **özek** : LÇ s.32 *özek (اوزاک)* ‘bir şeyiŋ içi, çekirdek, göbek, deŋiziŋ şedāsı’.

[1300] BM 73v.18 **uzalış** : LÇ s.32 *uzalış (اوزالیش)* ‘kesilmeyüp uzalmaḳ, bir düziye gitmek, bir minvālde cereyān etmek’.

[1301] BM 73v.20 **ozan** : LÇ s. 32 *ozan (اوزان)* ‘mani ṭarzında vezinsiz bir naġme ve terānedir ki Ḳaraḫan ve Oġuzḫan ḥikāye ve dāstānında söylerler’.

که آنرا میسوزانند’. [1302] Ona Farsçada ‘سپند’ ve Arapçada ‘حرمل’ denir.

özge (اوزکا) -sâkin zā ve fethalı Acem kāf’ı ile- iki anlama gelir. [26] Birincisi ‘başkası غیر’. Nitekim şöyle der, şiir:

sözleşür min tilbeler dik öz özüm birle müdām::

çün özümdin ***özge*** [27] *yoḳ ʿālemde hem-derdim miniñg::*

سوزلاشورمین تیلبه‌لار دیک اوز اوزوم بیرله مدام::

چون اوزومدین اوزکا یوق عالمدا همدردیم مینینک::

Ayrıca *Maḥbūbu’l-Ḳulūb*’un sonunda şöyle der:

özüñgdin ***özge****din yüzin ḳaytar ve öz sözüñgdin* [28] *ve* ***özge*** *sözni köñglidin çıḳar.*

اوزونکدین اوزکادین یوزین قایتار و اوز سوزونکدین اوزکا سوزنی کونکلی‌دین چیقار

İkincisi ‘başka şekilde نحو دیکر’.[1303]

özgege (اوزکاکا) ‘başkasına بدیکری’. Nitekim Sulṭān Ḥüseyin Mīrzā şöyle der, şiir:

ey ki dir sin [29] *kim Ḥüseynī* ***özgege*** *birmiş köñgül::*

özgege *birmek üçün ey bed-gümān köñglüm ḳanı::*

ای کی دیرسین کیم حسینی اوزکاکا بیرمیش کونکول::

اوزکاکا بیرماک اوچون ای بدکمان کونکلوم قانی::

[T 100r.] **özgeçe (اوزکاجه)** ‘başka şekilde ve başka biçimde طور دیکر و نحو دیکر’. Tanık olarak [BM 74.r1-2] şiir:

mihride min ḫastanıñg her laḥẓa ḥāli ***özgeçe****::*

līk ol bed-mihrniñg her dem ḫayāli ***özgeçe****::*

مهریدا مین خسته‌نینک هر لحظه حالی اوزکاجه::

لیک اول بدمهرنینک هردم خیالی اوزکاجه::

üzgün (اوزکون) ‘geçilemeyen ve yüzme gerektiren su taşkınlığı طغیان آبرا کویند که از آن نتوان کذشت و محتاج بشنا باشد’. Nitekim şöyle der, şiir:

derd kör kim istese kilmes ġamım sormaḳġa yār::

[3] *rāzı irmen kim sirişkim seyliniñg bar* ***üzgüni****::*

درد کور کیم ایستاسا کیلماس غمیم سورماقغه یار::

راضی ایرمان کیم سرشکیم سیلی‌نینک بار اوزکونی::

Rūmī müellifler **üzgün**’ü muhmele rā ile okumuş [**ürgün**] ve bu anlamda

---

[1302] BM 73v.24 **üzerlik** : LÇ s. 33 *üzlik/özlik (اوزلیک)* ‘saḳāḳ, bir nevʿ nabāt ismidir; sipend, üzerlik, hezār ispend, nabātāt özi’. İran’da Türkler arasında kullanılan, hemen hemen her evde bulunan ve yakılırken “üzerliksen havāsan, min bir derde davāsan” gibi Türkçe şiirler söylenilen bu bitkinin insanları nazarlardan koruduğuna inanılır.

[1303] BM 73v.25 **özge** : LÇ s.32 *özge (اوزکا)* ‘başḳa, diğer, bīgāne, aġyār; Nevāyī: *özgeniñg ḫüsnin temāşā iylese çıḳsun közüm / ḳaysı bir köz hem siniñg ḫüsnin temāşā iylese’.*

yazmışlar. Zikredilen şiiri de tanık getirmişler. [4] Naṣīrī de onlara uymuş ve hata yapmıştır. [1304]

özginesin (اوزکینه‌سین) *gine* (کینه) küçültme sözüdür (lafz). Anlamı 'kendiciğini خودکش را'. Tanık olarak şiir:

geh vefā geh nāz u [5] *geh efsūn bile* ***özginesin****::*

köz körüp her laḥẓa dilberlıġda bir türlükkine::

که وفا که ناز و که افسون بیله اوزکینه‌سین::

کوز کوروب هر لحظه دلبرلیغدا بیر تورلوک کینه::

özlü palçık (اوزلو پالچیق)[1305] Rūmī Türkçesinde 'yapışkan çamur چسبنده کل'.

[6] **özlük (اوزلوک)** 'yakın çevre ve varlık ve benlik خودی و هستی و انانیت'. Tanık olarak şiir:

ḫırḳa cinsin rehn içün ey şeyḫ almas pīr-i deyr::

[7] *bāde birmes tā ki* ***özlük*** *cinsi merhūn bolmasa::*

خرقه جنسین رهن ایچون ای شیخ آلماس پیر دیر::

باده بیرماس تا که اوزلوک جنسی مرهون بولماسا::

Ayrıca 'özlük با خود' demektir. Nitekim şöyle der, şiir:

birev ki deyr-i fenā içre çikse bāde-yi ʿışḳ::

[8] *özidin ölge burun* [1306] *maḥv olur irür* ***özlük::***

بیراو که دیر فنا ایچرا چیکسا باده عشق::

اوزی‌دین اولکه بورون محو اولور ایرور اوزلوک::

üzük (اوزوک) üç anlama gelir. Birincisi 'yüzük انگشتر'. Nitekim şöyle der, şiir:

[9] *tutay cihānda Süleymān sini veyā Cemşīd::*

ni muñga cām vefā iyledi ni añga ***üzük****::*

توتای جهاندا سلیمان سینی و یا جمشید::

نی مونکا جام وفا ایلادی نی آنکا اوزوک::

İkincisi 'alaçık/çardak üzerindeki keçe نمد روی آلاچوق'. Üçüncüsü [10] 'yırtılmış,

---

[1304] BM 74r.1 **üzgün** : Nevadirü'n-Nihaye Divanı, ÖNK *Дард кўрким, истаса келмак ғамим сўрмоққа ёр // Рози эрмонким сиришким сайлининг бор* ***ўзгуни*** (c. 2, s. 557, 776/5).
Özbek Nevayi Külliyatında **ўргун, ўркун** sözcüğüne rastlanmadı. Bu Nevayi söz varlığı için tek veri olarak gözüküyor. Anlaşıldığı üzere Özbek bilginlerin elinde de MMH'ınki gibi *اوزکونی* olarak yazılmış divan yazmaları var. Dikkat edilirse, MMH anlamını da bu yüzden, 'geçilemeyen ve yüzme gerektiren' diyerek **üz- (< yüz-)** 'yüzmek' fiili ile ilişkilendirmiştir. MMH'ın Rumî müellifler ve Nasiri için notu bu açıdan dikkate değerdir. LÇ s. 33 *üzgün (اوزکون)* 'şuların ṭuġyān ve fayażānı, taşḳın'; PdC s. 57 *ürgün (اورکون)* 'd'luge'; PdC s. 57'de de hem madde başında, hem de tanıkta *ürgün (اورکون)* yazılmıştır. Ayrıca LN s. 273 *ürkün* 'ṭuġyān maʿnasınadur'. Sözcük **ürkün/ürgün** olarak Anadolu ağızlarında ve Türkmen Türkçesinde de geçer. Bkz. DerS. *ürgün* 'şişkin, dolu', *ürkün* 'köşe başı, dönemeç'; Trkm. *ürgün* 'kuru olup dökülen' (Tekin 1995: 656). Kırgız lehçesindeki **ürkün**'ün ise, bu **ürgün/ürkün** ile hiç ilgisi yok, **ürk-** ile ilgili olmalı.
[1305] BM 74r.3 **özlü palçık** : Clauson 1960: 39 *üzlü palcık.* Türkiye Türkçesi TDK GTS **özlü** 'yapışkan, verimli (toprak).
[1306] BM 74r.8 **buvun** (بوون)

kopmuş کسیخته و واره'.[1307] Nitekim *Leylī ve Mecnūn*'un unvânında Niẓāmī ve Ḫüsrev'in vasfında şöyle der:

Hind sāḥirini kim Keşmīr cādūgerleri [11] *anıŋ allıda ip işe almaslar anıŋ gevheri silkige tartmaḳ ve öz naẓmınıŋ çürük riştesin ve* **üzük** *tārın* [12] *hem alarġa ulamaḳ*

هند ساحرینی کیم کشمیر جادوکارلاری آنینک آلیدا ایپ ایشا آلماسلار آنینک کوهری سلکی‌کا تارتماق و اوز نظمی‌نینک چوروک رشته‌سین و اوزوک تارین هم الارغه اولاماق

uzun (اوزون) 'uzun دراز'.

uzun işek (اوزون ایشاک) 'Rūmī Türkçesinde bir tür oylundur. Şöyle ki, yuvarlak bir çizgi çizilir. [13] Bir kişi çizginin ortasında durur ve diğerleri onu vurmaya çalışırlar. O da ayağını onlara doğru uzatır. Ayağı kime çarparsa, onu kendi yerine [14] çizginin içine getirir یکنوع بازیست و آن چنان باشد که خطی مدور بشکند و شخصی در میان خط بایستد و دیکران او را بزنند و او پای خود را بجانب ایشان اندازد بهر کدام که پای او بخورد او را بجای خود بدرون خط آرد'. Bu oyuna Farsçada 'خرسک' denir.

özüŋ (اوزونک) -sâkin nūn ve Acem kāf'ı ile- 'kendin خودت'. Nitekim şöyle der, şiir:

[15] *Nevāyī ister iseŋ yār laʿli kāmini cān bir::*

***özüŋ** di ilge tirilmeklik ölmegünçe bolur mu::*

نوائی ایستار ایسانک یار لعلی کامینی جان بیر::

اوزونک دی ایلکا تیریلماکلیک اولماکونجه اولورمو::

özüŋge (اوزونکا) 'kendine بخودت'.

üze (اوزه) [16] **üzre**'nin kısaltılmışı olup 'üzere بر رو و بر بالا' demektir. Nitekim şöyle der, şiir:

vesme üzre zer-varaḳlıġ iki ḳaşıŋ yüz **üze**::

cilveger bolġan iki [17] *ṭāvūs irür gülzār ara::*

وسمه اوزره زرورقلیغ ایکی قاشینک یوز اوزه::

جلوه‌کر بولغان ایکی طاوس ایرور کلزار ارا::

özige (اوزیکا) 'kendine بخودش'.

özidikke (اوزی‌دیک‌کا) 'kendisi gibi بمثل خودش'. Tanık olarak şiir:

anı ḥaḳ asrasun bir ***özidikke** mübtelālıġdın::*

[18] *teraḥḥum iylese gāhī özige mübtelālarġa::*

آنی حق اسراسون بیر اوزدیک‌کا مبتلالیغدین::

ترحم ایلاسا کاهی اوزیکا مبتلالارغه::

[1307] BM 74r.8 **üzük** : LN s.281 *üzük* 'Ḫārgāh esbābına dėrler ve ḫātim maʿnāsına daḫı gelür'. LÇ s.33 *üzük (اوزوک)* 'ḫātim, engüşter, ḫaymayı örten keçe, nemed'.

Türeyenler (من‌المشتقات):

sīn ile (مع‌السّین)

osanmaḳ/ġ (اوسانماق/غ) -fethalı şīn ve sâkin nūn ile- ‘bıkmak ve nefret etmek بیزار شدن و نفرت کردن’.[1308]

[19] **osandı** (اوساندی) ‘bıktı’.

osanduḳ (اوساندوق) ‘bıktık’.

osanur (اوسانور) ve **osanadur** (اوسانادور) ‘bıkıyor’. **osanur** (اوسانور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

[20] **osanmaydur** (اوسانمایدور) ‘bıkmıyor ve bıkmamış’. Nitekim *Sedd-i İskenderī*’de deniz seyahatı ile ilgili ikinci anlamda şöyle der, şiir:

saŋ̂a bu temennā [21] *tükenmey-durur::*[1309]

yürürdin żamīrim ***osanmay-durur****::*

سنکا بو تمنا توکانمایدورور::

یوروردین ضمیریم اوسانمایدورور::

osanġan (اوسانغان), **osanurġan** (اوسانورغان), **osanadurġan** (اوسانادورغان) ‘bıkan, bıkmış’. Mastar [22] anlamına da gelirler.

osan (اوسان), **osanġıl** (اوسانغیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’. Nitekim Ferhād’ın Behrām’a hıtâben söylediği mersiyede ikincisine tanık olarak şöyle der, [23-24] şiir:

ni bir dem tın ni bir sāʿat tayanġıl::

ni ḥarb u kīne sürmekdin ***osanġıl****::*

نی بیر دم تین نی بیر ساعت تایانغیل::

نی حرب و کینه سورماکدین اوسانغیل::

osanma (اوسانما), **osanmaġıl** (اوسانماغیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

osanıŋ̂ġ (اوسانینک), **osanıŋ̂ġız** (اوسانینکیز), **osanıŋ̂ġlar** (اوسانینکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

osanmaŋ̂ġ (اوسانمانک), **osanmaŋ̂ġız** (اوسانمانکیز), **osanmaŋ̂ġlar** (اوسانمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

[25] **osanman** (اوسانمان), **osanmas min** (اوسانماس‌مین) ‘bıkmam’.

osanayın (اوساناین), **osanur min** (اوسانورمین), **osanadur min** (اوسانادورمین), **osanuram** (اوسانورام) ‘bıkıyorum’.

osanurum (اوسانوروم), **osanmaġım** (اوسانماغیم) [26] ‘[benim] usanmam’.

osanmaġum (اوسانماغوم) ‘bıkmayacağım’.

[1308] BM 74r.18 **osanmaḳ/ġ** : ML s.135 *osanmaḳ* ‘usanmak, bıkmak; nefret etmek’; FT s.629 *oṣan (اصان)* ‘doy, doymak anlamında; usan’.

[1309] BM 74r.21 **tükenmey-durur** : T 100r. *nükenmeydür (نوکانمایدور).*

osanıp (اوسانیب), **osanıban** (اوسانیبان), **osanmış** (اوسانمیش) ‘bıkıp/bıkmış’.

osanmışaŋ̂g (اوسانمیشانک) ‘bıkmışsın’.

osanmas (اوسانماس) [27] ‘bıkmaz’. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

osanması (اوسانماسی) ‘bıkması ve bıkmazı’.

osanmadın (اوسانمادین) ‘bıkmadan, bıkmamış’.

[28] **osanıp bolmas** (اوسانیب بولماس), **osansa bolmas** (اوسانسا بولماس), **osanmaḳ olmas** (اوسانماق اولماس) ‘bıkılmaz’.

osana almas (اوسانا آلماس) ‘bıkamaz’.

osana osana (اوسانا اوسانا) ‘bıkarak’. [29] Tekrar edilmeden de aynı anlamda [T 101v.] kullanılır.

osanay (اوساناى), **osanayın** (اوسانایین) ‘bıkayım, bıka, bıkasın, bıkmış’.

osanmay (اوسانماى), **osanmayın** (اوسانمایین) ‘bıkmayayım, [BM 74v.1] bıkmasın, bıkmayasın, bıkmamış’. Nitekim birincisine tanık olarak ‘bıkmamış’ anlamında şöyle der, şiir:

bāz yüz pāre ḳılıp yardı ḥazīn köŋ̂lümni::

hīç [2] ***osanmay*** *yana her laḥẓa barur yāra köŋ̂gül::*

باز یوز پاره قیلیب یاردی حزین کونکلومنی::

هیچ اوسانمای یانا هر لحظه بارور یاره کونکول::

osansaḳ (اوسانساق), **osanġa biz** (اوسانغابیز), **osanġay biz** (اوسانغایبیز), **osanalı** (اوسانالی), **osanalıŋ̂g** (اوسانالینک) ‘bıkalım’.

osanġalı (اوسانغالی) [3] ‘bıkmak için; bıkalı’.

osanġaç (اوسانغاج) ‘bıkınca’.

osanġuçı (اوسانغوجی), ‘bıkıcı’.

osanġuça (اوسانغوجه), **osanġunça** (اوسانغونجه), **osanġança** (اوسانغانجه) [4] ‘bıkana kadar, bıktığı/bıkacağı kadar’.

osanġum (اوسانغوم) ‘bıkacağım’.

osanġuŋ̂g (اوسانغونک) ‘bıkacaksın’.

osanġusı (اوسانغوسی) ‘bıkacak’.

[5] **osanġuluḳ** (اوسانغولوق) ‘bıkılacak’.

osanġay (اوسانغای), **osana** (اوسانا), **osansa** (اوسانسا), **osansun** (اوسانسون), **osandik** (اوساندیک) ‘bıksın/bıksa’. Birincisine tanık olarak şiir:

[6] *maŋ̂ga ança ot saldı her beyti kim ṭabʿ::*

ger āb-i ḥayāt olsa andın ***osanġay****::*

منکا آنجه اوت سالدی هر بیتی کیم طبع::

کر آب حیات اولسا آندین اوسانغای::

osanġudik (اوسانغوديک), **osanurdik** (اوسانورديک) ‘bıkılacak, bıkıldığı/bıkılacağı [7] gibi’.

osandurmaḳ/ġ (اوساندورماق/غ) geçişli mastar olup ‘bıktırmak بيزار كردن’ demektir. Kipleri /-dUr/ ile yapılır.

ösrümek (اوسروماک) -sâkin sīn ve [8-9] zammeli muhmele rā ile- ‘sarhoş olmak ve sarhoşluk etmek مست شدن و مستی كردن’ ve **esrimek (اسريماک)** -fethalı elif ve kesreli rā ile- de kullanılır. ‘sarhoş مست’ anlamına gelen ***ösrük*** (اسروک)[1310], zammeli elif ve rā ile olduğundan ve tüm mastar ve türevlerin kuralına göre, zammeli elif ve rā ile daha doğru olduğundan, zammeli elif (مضمومات الف) kısmında verildi.

[10] **ösrüdi** (اوسرودی) ‘sarhoş oldu’.

ösrüdük (اسرودوک)[1311] ‘sarhoş olduk’.

ösrür (اسرور)[1312], **ösrüydür** (اسرويدور)[1313] ‘sarhoş oluyor’. **ösrür** (اوسرور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

[11] **ösrümeydür** (اسرومايدور)[1314] ‘sarhoş olmuyor ve sarhoş olmamış’.

ösrügen (اوسروكان), **ösrürgen** (اوسرورکان), **ösrüydürgen** (اوسرويدوركان) ‘sarhoş olan, sarhoş olmuş’. Nitekim birincisine tanık olarak [12-13] *Maḥbūbu’l-Ḳulūb*’un Tenbīhāt’ında şöyle der:

*tirlegen ayılur ve **ösrügen** tayılur.*

تيرلاكان آيلور و اسروكان تايلور

Mastar anlamına da gelirler.

ösrü (اوسرو), **ösrügil** (اوسروكيل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

ösrüme (اوسروما), **ösrümegil** (اوسروماكيل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

ösrüng (اوسرونک), **ösrüngüz** (اوسرونكوز), **ösrüngler** (اوسرونكلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ösrümeng (اوسرومانک), [14] **ösrümengiz** (اوسرومانكيز), **ösrümengler** (اوسرومانكلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ösrümen (اوسرومان), **ösrümes min** (اوسروماس‌مين) ‘sarhoş olmam’.

ösrüy min (اوسروی‌مين), **ösrür min** (اوسرورمين), [15] **ösrüydür min** (اوسرويدورمين), **ösrürem** (اوسرورام) ‘sarhoş olurum/oluyorum’.

ösrürüm (اوسرورم), **ösrümekim** (اوسروماكيم) ‘[benim] sarhoş olmam’.

[1310] BM 74v.8 **اسروک** : T 101v. *اوسروک*
[1311] BM 74v.10 **اسرودوک** :T 101v. *اوسرودوک*
[1312] BM 74v.10 **اسرور** : T 101v. *اوسرور*
[1313] BM 74v.10 **اسرويدور** : T 101v. *اوسرويدور*
[1314] BM 74v.11 **اسرومايدور** : T 101v. *اوسرومايدور*

ösrümegüm (اوسروماكيم) ‘sarhoş olmayacağım’.

ösrüp (اوسروب), [16] **ösrüben** (اوسروبان), **ösrümiş** (اوسروميش) ‘sarhoş olup/sarhoş olmuş’.

ösrümişeñg (اوسروميشانك) ‘sarhoş olmuşsun’.

ösrümes (اوسروماس) ‘sarhoş olmaz’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da [17] gelir.

ösrümesi (اوسروماسى) ‘sarhoş olması ve sarhoş olmazı’.

ösrümedin (اوسرومادين) ‘sarhoş olmadan, sarhaoş olmamış’.

ösrüp bolmas (اوسروب بولماس), **ösrüse bolmas** (اوسروسا بولماس), [18] **ösrümaḳ**[1315] **olmas** (اوسروماق اولماس) ‘sarhoş olunmaz’.

ösrüy almas (اوسروى آلماس) ‘sarhoş olamaz’.

ösrüy üsrüy (اوسروى اوسروى) ‘sarhoş sarhoş’. Tekrar edilmeden de [19] bu anlamda kullanılır.

ösrüy (اوسروى), **ösrüyin** (اوسروين) ‘sarhoş olayım, sarhoş ola, sarhoş olasın, sarhoş olmuş’.

ösrüsaḳ (اوسروساق)[1316], **ösrüge biz** (اوسروكابيز), **ösrügey biz** (اوسروكاىبيز), **ösrüli** (اوسرولى), [20] **ösrüliñg** (اوسرولينك), **ösrüli** (اوسرولى)[1317] ‘sarhoş olalım’.

ösrügeli (اوسروكالى) ‘sarhoş olalı’.

ösrügeç (اوسروكاج) ‘sarhoş olunca’.

[21] **ösrügüçi** (اوسروكاجى) ‘sarhoş olan’.

ösrügüçe (اوسروكوجه), **ösrügünçe** (اوسروكونجه), **ösrügençe** (اوسروكانجه) ‘sarhoş olana kadar, sarhoş olduğu/olacağı kadar’.

ösrügüm (اوسروكوم) [22] ‘sarhoş olacağım’.

ösrügüñg (اوسروكونك) ‘sarhoş olacaksın’.

ösrügüsi (اوسروكوسى) ‘sarhoş olacak’.

ösrügülük (اوسروكولوك) ‘sarhoş olunacak’.

ösrügey (اوسروكاى), [23] **ösrüse** (اوسروسا), **ösrüsün** (اوسروسون), **ösrüdik** (اوسروديك) ‘sarhoş olsun/sarhoş olsa’.

ösrügüdik (اوسروكوديك), **ösrürdik** (اوسروردیک) ‘sarhoş olacak, sarhoş olduğu gibi’.

osmaḳ/ġ (اوسماق/غ) -sâkin sīn ile- [24] ‘eti kemikten arındırma كوشت از استخوان پاک كردن’.

Tek başına anlam ifâde etmez ve mutlaka kemik sözüyle birlikte kullanılır.[1318]

[1315] BM 74v.18 ve T 101v.’de art sıradan mastar eki (**-maḳ**) kullanılmıştır.
[1316] BM 74v.19 ve T 101v.’de art sıradan şart eki (**-saḳ**) kullanılmıştır.
[1317] BM 74v.20 **ösrüli ösrüli** : T 101v. *ösrüli ösrüli.*
[1318] BM 74v.23 **osmaḳ/ġ** : LÇ s. 34 *osmaḳ (اوسماق)* ‘ustuḫʷān osmaḳ, yaʿnī eti kemikden ḳoparmaḳ, ṣoymaḳ, pūst kenden’.

ösmek (اوسماک) ‘ünsiyet bulmak ve alışmak مألوف شدن و عادت کردن’.[1319]

[25] **osdı/östi** (اوسدی) ‘eti kemikten ayırdı ve alıştı’.

osar/öser (اوسار), **osadur/ösedür** (اوسادور) ‘eti kemikten ayırıyor ve alışıyor’.

osġan (اوسغان), [26] **osarġan** (اوسارغان), **osadurġan** (اوسادورغان) ‘eti kemikten ayıran, eti kemikten ayırmış’. Mastar anlamına da gelirler.

ösgen (اوسکان), **ösergen** (اوسارکن), **ösedürgen** (اوسادورکان) ‘alışan, [27-29] alışmış’. Nitekim şu mısradan anlaşılır. [şairini] bilmiyorum (لاادری).

*tuġġan u **ösgen** yirim dip olma miḥnet astıda*

توغغان و اوسکان ییریم دیب اولما محنت آستیدا

[T 102r.] **os/ös** (اوس) ‘her iki anlamda tekil ikinci kişi emir fiili’.

osġıl (اوسغیل) ‘kemik temizle’.

ösgil (اوسکیل) ‘alış’.

osuŋ/ösüŋ (اوسونک), **osuŋuz/ösüŋüz** (اوسونکوز), **osuŋlar/ösüŋler** (اوسونکلار) ‘her iki anlamda çoğul ikinci kişi emir fiili’.

osma/ösme (اوسما) ‘her iki anlamda olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

osmaġıl (اوسماغیل) ‘kemik temizleme’.

ösmegil (اوسماکیل) ‘alışma’.

osmaŋ/ösmeŋ (اوسمانک), **osmaŋız/ösmeŋiz** (اوسمانکیز), [BM 75r.1] **osmaŋlar/ösmeŋler** (اوسمانکلار) ‘her iki anlamda olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

osman/ösmen (اوسمان)[1320], **osmas min/ösmes min** (اوسماس‌مین) ‘kemik temizlemem ve alışmam’.

osa min/öse min (اوسامین), **osar min/öser min** (اوسارمین), [2-3] **osadur min/ösedür min** (اوسادورمین), **osaram/öserem** (اوسارام) ‘kemik temizlerim ve alışırım’.

osarım/öserim (اوساریم) ‘[benim] kemik temizlemem ve alışmam’.

osmaġım (اوسماغیم) ‘kemik temizlemem’.

ösmekim (اوسماکیم) ‘alışmam’.

osmaġum (اوسماغوم) ‘kemik temizlemeyeceğim’.

ösmegüm (اوسماکوم) ‘alışmayacağım’.

osup/ösüp (اوسوب), **osuban/ösüben** (اوسوبان), [4] **osmış/ösmiş** (اوسمیش) ‘kemik temizleyip/kemik temizlemiş ve alışıp/alışmış’.

[1319] BM 74v.24 **ösmek** : LÇ s. 34 *ösmek (اوسماک)* ‘büyümek, ʿādet etmek, nimüvv etmek’. Ayrıca bkz. TrkmDDS, II, 147b ***osmak*** ‘özi ýalydyr öýtmek, özi ýaly hasaplamak, özüne meňzetmek, deňemek’; ***osmakçy*** ‘guda bolunmazyndan öň, gyzyň ýa-da oglanyň maşgala ýagdaýyny, gylyk-häsiýetini bilmek üçin ýörite iberlýän adam’. DerS. ***osmak*** ‘karşılaştırmak; sanmak, önem vermek’; DerS. ***ösmek*** ‘büyümek, boyu uamak; yükselmek; benzetmek; bıkmak’. TarS. ***yosmak*** ‘karşılaştırmak, benzetmek; yeğlemek’.

[1320] T 102r. **osman/ösmen** : BM 75r.1 *osmas* (اوسماس).

osmışa͡ng/ösmişe͡ng (اوسميشانک) ‘kemik temizlemişsin ve alışmışsın’.

osa osa/öse öse (اوسا اوسا) ‘kemik temizleyerek ve alışarak’. [5] Tekrar edilmeden de kullanılır.

osulmaḳ/ġ (اوسولماق/غ) ‘etin kemikten temizlenmesi کوشت از استخوان پاک شدن’.

osmaḳlamaḳ/ġ (اوسماقلاماق/غ) [6] ‘bir meseleyi kişiye hissettirmeden ona sormak, araştırmak امری از کسی تحقیق و استمزاج کردن بنحوی که آن شخص نفهمد’.[1321]

uslanmaḳ/ġ (اوسلانماق/غ) -sâkin sīn ve nūn ve fethalı lām ile- Rūmī Türkçesinde ‘uyanık/ayık olmak هشیار شدن’.

[7-8] **üstelemek (اوستالاماک)** -fethalı karaşat tā ile- ve **üstünlemek (اوستونلاماک)** -sâkin sīn ve nūn ve zammeli karaşat tā ile- Rūmī Türkçesinde ‘üstelemek فایق شدن’[1322].

üsteletmek (اوستالاتماک) -fethalı birinci tā ve sâkin ikinci tā ile- ve **üstünletmek (اوستونلاتماک)** -zammeli birinci tā ve sâkin nūn ve ikinci tā ile- geçişli mastar olup ‘üsteletmek فایق ساختن’ demektir.

İsimler (Cevāmid):

[9] **us (اوس)** -ṭūs vezninde- Rūmī Türkçesinde ‘us هوش’.[1323]

osal (اوسال) -fethalı sīn ve uzun elif ve sakin lām ile- ‘kusur, taksîr, ihmâl قصور و تقصیر و اهمال’[1324]. [10] Nitekim *Sedd-i İskenderī*’de şöyle der, şiir:

yörüş[1325] *resmide bolmas irdi* ***osal****::*
köçerde[1326] *tüşerde bar irdi yasal::*

یوروش رسمیدا بولماس ایردی اوسال::
کوچاردا توشاردا بار ایردی یسال::

[11] Ayrıca *Tārīḫ-i Babürī*’de şöyle zikrediliyor:

bī-tecrübeliġdın mundaḳ ***osal*** *boldı.*

بی‌تجربه‌لیغدین موندق اوسال بولدی

‘zâyi ve ihmâl edilmiş ضایع و مهمل’ anlamına da gelir. Nitekim [12] *Sedd-i*

[1321] BM 75r.5 **osmaḳlamaḳ/ġ** : LÇ s.33 *osmaḳlamaḳ (اوسماقلاماق)* ‘perde arḳasında kendisini iḫfā etmek, gizlenmek, pinhān olmaḳ’. Özbek Tü. **osmakla-** = **osmakçila-** ‘узи билган еки тахмин килган нарсани яна да суриштирип аниглашга уринмок, шу магсадда гап-суз ташламок’ (ÖTİL, V, 174a) Kırg. **osmok** ‘ima, telmih’ (Yudahin 1998: 601), **osmokto-** ‘kinayeler, imalar ile iş görmek’ (Yudahin 1998: 601), Trkm. **osmak** ‘özi ýalydyr öýtmek, özi ýaly hasaplamak, özüne meňzetmek, denemek (TDDS II, 2015: 147), **osmaklatmak** ‘biljek bolýan zady hakynda hiç zat gürlemän, gürrüňdeşini uğruna goýberip, gepinden, gep urşundan bilesi gelýän zandyny anjak bolmak’ (TDDS II, 2015: 147).

[1322] BM 75r.7 **üstelemek** : LÇ s.33 *üstelemaḳ (اوستالاماق)* ‘teraḳḳī, tefevvuḳ etmek, geçmek’.

[1323] BM 75r.9 **us** : LÇ s. 33 *us (اوس و اس)* ‘‘aḳıl, ẕekā, feräset, hūş, idrāk’.

[1324] BM 75r.9 **osal** : FT s. 587 *osal (اوسال)* ‘yanılma, hata, gaflet’. LN s. 282 *osal* ‘tehāvün ve tekasül ėdüp oyalanmaġa dėrler’. LÇ s. 33 *osal (اوسال)* ‘fenā, kötü, ḳuṣūr, noḳṣān, mühmil, żāyi‘; Nevāyī: *çü bardı kişi sürgeli şerḥ-i ḥāl / ki öz ḫidmetin niyçün itmiş osal’.*

[1325] BM 75r.10 **yürüş** : T 102r. *yürüs (یوروس).*

[1326] T 102r. **köçerde** : BM 75r.10 *köçerve* (کوچاروا).

İskenderī'de şöyle der, şiir:

çü bardı kişi bilgeli resm-i ḫāl::

ki öz ḫidmetin niyüçün itmiş ***osal****::*

چو باردی کیشی بیلکالی رسم حال::

که اوز خدمتین نیوچون ایتمیش اوسال::

Ayrıca *Tārīḫ-i Babürī*'de şöyle denir:

[13-14] *bizlerni mundaḳ muḥāṣıra ḳılıpturlar eger feryādımızġa yitmesen͡giz iş* ***osal*** *bolġusıdur.*

بیزلارنی موناق محاصره قیلیب‌تورلار اکر فریادیمیزغه یتماسانکیز ایش اوسال بولغوسیدور

osan (اوسان) -nūn ile- Rūmī Türkçesinde 'tembel/üşengen کاهل'.

üst (اوست) -pūst vezninde- 'üst ve yukarı بالا و فوق'. Tanık olarak şiir:

sebze-yi ḫaṭṭın͡g sevādı ehl-i ḫandān [15] ***üst****ine::*

Ḫıżr gūyā sāye salmış āb-i ḥayvān [1327] ***üst****ine::*

سبزه خطینک سوادی اهل خندان اوستینه::

خضر کویا سایه سالمیش آب حیوان اوستینه::

üstün (اوستون) -sâkin sīn ve nūn ve zammeli karaşat tā ile- iki anlama gelir. Birincisi [16] 'üst ve üstün فوق و فایق'. Nitekim şöyle der, şiir:

kişi ki ilgini ***üstün*** *tiler seḫā ḳılsun::*

ḳolıda zehr-i helāhil ve ger Ḫıżr suyıdur::

کیشی که ایلکینی اوستون تیلار سخا قیلسون::

قولیدا زهر هلاهل وکر خضر سویی‌دور::

[17] Ayrıca İskender'in savaşına giderken şöyle der, şiir:

çü boldı yiri noḳṭa-gāh-i muḥīṭ::

ḳuyı su vu ***üstün*** *sipihr-i basīṭ::*

چو بولدی بیری نقطه‌کاه محیط::

قویی سو و اوستون شپهر بسیط::

Tārīḫ-i Babürī'de [18] şöyle yazıyor:

bu tag̱larnın͡g ***üstün****i tamām at çapġudik hem-vārdur.*

بو تاغلارنینک اوستونی تمام آت چابغودیک هموار‌دور

İkincisi 'fetha harekeleri حرکات فتحه'.

üstideki (اوستیداکی) 'üstteki بالایین'.

[19] **ösrük (اوسروک)** 'sarhoş ve mahmur مست و مخمور'. Tanık olarak şiir:

ni nevʿ bardı iken mest öyge ol çābük::

[1327] BM 75r.15 **ḥayvān** : T'de yok.

ki tün ḳarangu idi [20] *raḫşı tünd özi* ***ösrük****::*

نی نوع باردی ایکان مست اویکا اول چابک::

که تون قارانغو ایدی رخشی تند اوزو اوسروک::

Leylī ve Mecnūn'dan şiir:

Nofel çiriki dağı çikip ṣaf::

ösrük *tiveler kibi saçıp kef::*

نوفل چریکی داغی جیکیب صف::

اوسروک تیوه‌لار کیبی ساجیب کف::

'neşeli نشأدار' [21] anlamına da gelir.

örükrek (اوسروک‌راک) 'daha sarhoş مست‌تر'. Ayrıca 'daha neşeli نشأدارتر' anlamına da gelir. Nitekim şöyle der, şiir:

yoḳ ʿaceb laʿlīn̂gdin [22] *er bī-ḫūdluġum āyīn irür::*

çünki ***ösrükrek*** *bolur ol mey ki leb şīrīn irür::*

یوق عجب لعلینک‌دین ار بیخودلوغوم آیین ایرور::

چونکه اسروک‌راک بولور اول می کی لب شیرین ایرور::

üsrükkine (اوسروک کینه) 'sarhoşcağız ve mahmurcağız مستک و مخمورک'. [23] Tanık olarak şiir:

asru yalġan vaʿdesidin küymiş irdi cān ġanīm::

aŋ̂gdiben bir kiçe tüşti ilgime ***ösrükkine****::*

اسرو یالغان وعده‌سیدین کویمیش ایردی جان غنیم::

آنکدیبان بیر کیجه توشتی ایلکیمه اوسروک‌کینه::

[24-25] **üsküf (اوسکوف)** -sâkin sīn ve fā ve zammeli kāf ile- 'Rūm askerlerinden bir fırkaya özel şapka یکنوع کلاهیست که فرقه از عسکر روم بدان اختصاص دارند'. Ayrıca 'şahin ve kartalın başına konan tomağa تماغه را کویند که بر سر چرخ و شاهین کنند'[1328].

usun (اوسون) -zammeli sīn ve sâkin nūn ile- Moġol lügatinde 'su آب'.[1329]

Türeyenler (Müştaḳḳāt)

şīn ile

uşatmaḳ/ġ (اوشاتماق/غ) -karaşat tā ile- [26] 'kırmak شکستن'. [1330] Nitekim tercide şöyle der,

---

[1328] BM 75r.24 **üsküf :** Rumca alıntı. Bkz. TDK GTS *üsküf* 'yüksek aşamadaki yeniçeri subaylarının giydikleri, yarısı arkaya sarkan uzun bir sarık'; TarS. *üsküf* 'başlık, serpuş'; DerS. *üsküf* '1. Kıyıları işlemeli başörtüsü, 2. Hükümdarların, gelinlerin başına konan başlık, 3. Yünden örme başlık, 4. Doğan, şahin gibi yırtıcı kuşların gözlerini kapalı tutmak için başlarına geçirilen deri başlık, 5. Nargile başlığına geçirilen madensel kafes, 6. Gazyağı lambalarında kullanılan başlık'.

[1329] BM 75r.25 **usun** : LÇ s. 34 *usun/osun (اوسون)* 'şu, āb, mā'; ol cānib'. Lessing 887b **usu(n)** 'Water; body of water'; ME-Poppe 368b **usun** = **su** (44, 346, 568); TMEN I, 47 **usun** 'Wasser'.

şiir:

uşatmaḳ istesen͡g bu bendlerni::

muḳayyed olma anda uşbudur pend[1331] *::*

اوشاتماق ایستاسانک بو بندلارنی::

مقید اولما آندا اوشبودور بند::

[27] **uşattı** (اوشاتتی) ‘kırdı’.

uşattuḳ (اوشاتتوق) ‘kırdık’.

[T 103v.] **uşatur** (اوشاتور), **uşatadur** (اوشاتادور) ‘kırıyor’. **uşatur** (اوشاتور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

[28] **uşatmaydur** (اوشاتمایدور) ‘kırmıyor, kırmamış’.

uşatġan (اوشاتغان), **uşaturġan** (اوشاتورغان), **uşatadurġan** (اوشاتادورغان) ‘kıran, kırmış’. Mastar anlamına da gelirler.

[29] **uşat** (اوشات), **uşatġıl** (اوشاتغیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

uşatma (اوشاتما), **uşatmaġıl** (اوشاتماغیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

uşatın͡g (اوشاتینک), **uşatın͡gız** (اوشاتینکیز), [BM 75v.1] **uşatın͡glar** (اوشاتینکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

uşatman͡g (اوشاتمانک), **uşatman͡gız** (اوشاتمانکیز), **uşatman͡glar** (اوشاتمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

uşatman (اوشاتمان), **uşatmas min** (اوشاتماس‌مین), [2] ‘kırmam’.

uşata min (اوشاتامین), **uşatur min** (اوشاتورمین), **uşatadur min** (اوشاتادورمین), **uşaturam** (اوشاتورام) ‘kırıyorum’.

uşaturum (اوشاتوروم), **uşatmaġım** (اوشاتماغیم) ‘[benim] kırmam’.

uşatmaġum (اوشاتماغوم) [3] ‘kırmayacağım’.

uşatıp (اوشاتوب), **uşatıban** (اوشاتیبان), **uşatmış** (اوشاتمیش) ‘kırıp/kırmış’.

uşatmışan͡g (اوشاتمیشانک) ‘kırmışsın’.

uşatmas (اوشاتماس) ‘kırmaz’. Fâil ve [4] olumsuz mastar anlamına da gelir.

uşatması (اوشاتماسی) ‘kırması ve kırmazı’.

uşatmadın (اوشاتمادین) ‘kırmadan, kırmamış’.

uşatıp bolmas (اوشاتیب بولماس), **uşatmaḳ olmas** (اوشاتماق اولماس), [5] **uşatsa bolmas** (اوشاتسا بولماس) ‘kırılmaz’.

uşata almas (اوشاتا آلماس) ‘kıramaz’.

uşata uşata (اوشاتا اوشاتا) ‘kırarak’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

[1330] BM 75r.26 **uşatmaḳ/ġ** : LÇ s.34 *uşaltmaḳ (اوشالتمق)* ‘parça parça etmek, taḳsim ve teczi etmek’. LN s.284 *uşatmaḳ* ‘uvatmaḳ’.

[1331] BM 75r.26 **بند** *;* LN s.284 *pend.*

[6] **uşatay** (اوشاتای), **uşatayın** (اوشاتایین) ‘kırayım, kıra, kırasın, kırmış’. Nitekim birincisine tanık olarak birinci anlamda şöyle der, şiir:

tenimġa ʿışḳıda [7] *birdim şikest yaʿnī evvel ot::*

yarurġa uşbu ḳuruḳ ḥīmeni didim ***uşatay****::*

تنیمغه عشقیدا بیردیم شکست یعنی اول اوت::

یارورغه اوشبو قوروق هیمه‌نی دیدیم اوشاتای::

uşatsaḳ (اوشاتساق), **uşatġa biz** (اوشاتغابیز), **uşatġay biz** (اوشاتغای‌بیز), [8] **uşatalı** (اوشاتالی), **uşatalıñg** (اوشاتالینک) ‘kıralım’.

uşatġalı (اوشاتغالی) ‘kıralı’.

uşatġaç (اوشاتغاج) ‘kırınca’.

uşatġuçı (اوشاتغوجی) [9] ‘kırıcı’.

uşatġuça (اوشاتغوجه), **uşatġunça** (اوشاتغونجه), **uşatġança** (اوشاتغانجه) ‘kırana kadar, kırdığı/kıracağı kadar’. İkincisine tanık olarak birinci anlamda şiir:

[10] *köñgül cerāḥatıġa yaḳ viṣāl merhemini::*

firāḳ ḫāresi birle başım ***uşatġunça****::*

کونکول جراحتی‌غه یاق وصال مرهمی‌نی::

فراق خاره‌سی بیرله باشیم اوشاتغونجه::

uşatġum (اوشاتغوم) ‘kıracağım’.

uşatġuñg (اوشاتغونک) ‘kıracaksın’.

[11] **uşatġusı** (اوشاتغوسی) ‘kıracak’.

uşatġuluḳ (اوشاتغولوق) ‘kırılacak’.

uşatġay (اوشاتغای), **uşata** (اوشاتا), **uşatsa** (اوشاتسا), **uşatsun** (اوشاتسون), **uşatdik** (اوشاتدیک) ‘kırsa/kıra’. [12] Birincisine tanık olarak şiir:

ol şūḫ köñglüm aldı salıp cismime şikest::

bir ṭıfl dik ki şāḫın ***uşatġay*** *şemer bile::*

اول شوخ کونکلوم آلدی سالیب جسمیمه شکست::

بیر طفل دیک که شاخین اوشاتغای ثمر بیله::

uşatġudik (اوشتغودیک), [13] **uşaturdik** (اوشاتوردیک) ‘kırılacak, kırıldığı/kırılacağı gibi’.

uşalmaḳ (اوشالماق) -sâkin lām ile- ve **uşatılmaḳ/ġ (اوشاتیلماق/غ)** -kesreli karaşat tā ve sâkin lām ile- dönüşlülük mastarı olup [14] ‘kırılmak شکسته شدن’ demektir.

uşalġan (اوشالغان), **uşalurġan** (اوشالورغان), **uşaladurġan** (اوشالادورغان) ve **uşatılġan** (اوشاتیلغان), **uşatılurġan** (اوشاتیلورغان), **uşatıladurġan** (اوشاتیلادورغان) [15] ‘kırılan, kırılmış’. Nitekim birincisine tanık olarak son anlamda şöyle der, şiir:

ḫaṭıñg ġamıdın ***uşalġan*** *ḳalem kibi bedenim::*

[16] *içinde nāl kibi her ṭaraf żaʿīf sünĝek::*

خطینک غمی‌دین اوشالغان قلم کیبی بدنیم::

ایجیندا نال کیبی هر طرف ضعیف سونکاک::

Mastar anlamına da gelirler.

uşalġay (اوشالغای), **uşatılġay** (اوشاتیلغای) ‘kırılsın’. Birincisine tanık olarak [17] şiir:

köñĝülge nāvekin tā kirdi bī-ḥad ḥıfẓın iyler min::

*ki bu şīşe içinde ol dağı nāgeh **uşalġay** dip::*

کونکولکا ناوکین تا کیردی بیحد حفظین ایلار مین::

که بو شیشه ایجیندا اول داغی ناکه اوشالغای دیب::

uşalsa (اوشالسا), [18] **uşatılsa** (اوشاتیلسا) ‘kırıldığında’. İkincisine tanık olarak şiir:

hicri cismide sünĝeklerni uşatıp küydürür::

[19] *yaʿnī ot batraḳ yanar köprek **uşatılsa** otun::*

هجری جسمی‌دا سونکاکلارنی اوشاتیب کویدورور::

یعنی اوت باتراق یانار کوپراک اوشاتیلسا اوتون::

Diğer kipler de bu şekilde birinci şıktaki kurala göre yapılır.

[20] **üşmaḳ/ġ (اوشماق/غ)** -sâkin şīn ile- Rūmī Türkçesinde ‘çevreden saldırmak, bir yere toplanmak از اطراف هجوم کردن و یکجا جمع شدن’[1332].

üşürmaḳ/ġ (اوشورماق/غ) ‘saldırmak متهاجم ساختن’ [متهاجم ساختن]. Nitekim Rūmī şair Rūmī imla ile şöyle der, [21-22] şiir:

*ġelińĝ aġız bir iyleńĝ el **üşürüńĝ**::*

bu murġ-ı vaḥşīyi dāme düşürüńĝ::

کیلینک آغیز بیر ایلانک ال اوشورونک::

بو مرغ وحشی‌یی دامه دوشورونک::

üşenmaḳ (اوشانماق) ‘hissini kaybetmek/uyuşmak بی حس شدن’. [1333] Nitekim Türkçe *Kelīle ve Dimne*’de Üçüncü Bābda yılan hikayesinde şöyle der:

*cemīʿ cāniverler benim şerer-i şerrimden **üşenür**, ḫuṣūṣen nevʿ-i beşer żarar-ı zehrimden ḳan ḳaşanur.*

جمیع جانورلار بنم شرر شرمدن اوشانور خصوصا نوع بشر ضرر زهرمدن قان قاشانور

[1332] BM 75v.20 **üşmaḳ/ġ** : Art sıradan mastar eki ile. Bkz. DerS. *üşmek* ‘1. Bir yere toplanmak, 2. Bir kişiye topluca saldırmak, 3. Köpekler havlayarak saldırmak’; GTS halk ağz. *üşmek ve üşüşmek* ‘her yandan çokça bir araya gelmek, toplanmak, birikmek’; TrkmDDS II 420b *üýşmek* ‘bir ýere ýygnanmak, bir ýere jemlenmek, çogdamlanmak, toparlanmak (adam hakynda); TrkmDDS II 420b *üýşürmek* ‘bir ýere toplap goýmak, jemläp, ýygnap goýmak, çogdamlamak, toplamak, tümmek edip goýmak’.

[1333] BM 75v.21 **üşenmaḳ** : Art sıradan mastar eki ile. LÇ s. 34 *üşenmaḳ (اوشانماق)* ‘ḥis ve ḥareketden ḳalmaḳ, nātevān ve żaʿif olmaḳ’. TDK GTS *üşenmek* ‘kendinde bir gevşeklik duyarak bir işi yapmaya isteği olmamak, erinmek’; TarS. *üşenmek* ‘1. Üzülmek, sıkılmak, rahatı kaçmak, tedirgin olmak, fütur getirmek, 2. Çekinmek, itiraz etmek, korkmak, 3. Usanmak, bıkmak’. Örnek: *Bular şah korḥusundan kan kaşanur, ölüsü dahi sin içre üşenür.* DerS. *üşenmek* ‘1. Gıdıklanmak, huylanmak, 2. Korkmak, 3. Usanmak, 4. Gücenmek’.

[23] **İsimler (Cevāmid)**

Oş/oş (اوش) *dūş* vezninde, iki anlama gelir. Birincisi ‘Taḫt-ı Süleymān olarak da bilinen, Endicān’ın iki menzilliğinde bulunan Türkistan’ın bir vilâyeti نام ولايتيست از تركستان كه تخت سليمان هم كويندو در دو منزلى اندجان واقعست’dir. [24] İkincisi ‘işaret zamiri اسم اشاره’. Nitekim Ḥaydar Tilbe *Maḫzen*’de şöyle der, şiir:

tut ġam u miḥnet bile köŋglüŋni ḫoş::

ʿāḳil [25] *iseŋ merhem ü dermānıŋ* ***oş****::*

توت غم و محنت بيله كونكلونكنى خوش::

عاقل ايسانك مرهم و درمانينك اوش::

Pekiştirme için de yakın ve uzak işaret zamirinin başına eklenir. Örneğin; ***uşbu*** (اوشبو) ‘işbu/bu’.[1334]

uşal (اوشال) [26] ‘o آن’.

uşaġ (اوشاغ) [T 104r.] ve **uşaḳ (اوشاق)** ‘ufak ve küçük ريزه و حقير’. [1335] Tanık olarak şiir:

yüzümniŋ ʿaksi gāhī ḳıldı kūyuŋnıŋ ***uşaġ*** [27] *taşın::*

kemāl-i ʿışḳ kör kim kehrübā īcād iter kāhım::

يوزومنينك عكسى كاهى قيلدى كويونكنينك اوشاغ تاشين::

كمال عشق كور كيم كهربا ايجاد ايتار كاهيم::

Ayrıca *Ḥayretü’l-Ebrār*’ın Yirminci Makale’sinde şöyle der, şiir:

gülge seḥer vaḳti birür cilve [28] *bāġ::*

kiç yitişseŋ tirer oġlan ***uşaġ****::*

كلكا سحر وقتى بيرور جلوه باغ::

كيج يتيشسانك تيرار اوغلان اوشاغ::

uşal (اوشال) -fethalı şīn ile- **uş ol**’un kısaltılmışı ve değişmiş şekli olup ‘o آن’ demektir. Nitekim şöyle der, şiir:

[29] *dimegil ʿöẕr ey muġannī kim ünüm tapmış ḫarāş::*

ḳır ***uşal*** *sūhān bile köŋlümdin endūh ṣüretin::*

ديماكيل عذر اى مغنى كيم اونوم تاپميش خراش::

قير اوشال سوهان بيله كونكلومدين انده صورتين::

[1334] BM 75v.23 **Oş/oş** : LÇ s.34 *Oş/oş (اوش)* ‘Türkistan’da bir şehir ismidir; o gibi ism-i işāretdir; tāk, aşma’.

[1335] BM 75v.26 **uşaġ** : Klasik Fars edebiyatı metinlerinde ‘köle ve genç oğlan’ anlamında kullanılmıştır. Bkz. DehS. LÇ s. 34 *uşaġ (اوشاغ)* ‘ufaḳ çocuḳ, ḫidmetkār, ḫurd ve rīze; Maḫdum Ḳulı: *ġāfil adam uşaḳ döşek kār bile / ʿömr öti nime ḳılıp yatıpsın”*. Krş. Az.T. *uşaq* ‘az yaşlı oğlan veya kız, çocuk’ (AzDİL, c. 4: 407).

Ayrıca Babür Şāh şöyle buyurmuş, [BM 76r.1] şiir:

fiġānım aştı bülbüldin ġamı yoḳ ẕerreī[1336] *ḳuldın::*

besī Babür ***uşal*** *güldin köñgülde ḫār ḫārım bar::*

فغانیم آشتی بلبلدین غمی یوق ذره قولدین::

بسی بابر اوشال کلدین کونکولدا خار خاریم بار::

Ayrıca 'kırmak'ın emir biçimidir. [2] Nitekim bilgi verilmiştir.

oşança (اوشانجه) 'o kadar آنقدر'. Tanık olarak şiir:

ḥayāt naḳdını n'iyley ki mey-furūş almas::

oşança *meyġā* [3-4] *ki yazġay ḫumār ḳallaşım::*

حیات نقدینی نیلای که میفروش آلماس::

اوشانجه می‌غه که یاز غای خمار قلاشیم::

oşandaḳ (اوشانداق) 'öyle آنچنان'. Nitekim *Münşe'āt*'ta On Birinci Mektup'ta şöyle der:

maṭlūb ***oşandaḳ*** *kim ḥayātıñgız eṭrāfıda feyż şebnemidin nişāṭ güli açılġay.*

مطلوب اوشانداق کیم حیاتینکیز اطرافیدا فیض شبنمی‌دین نشاط کلی آجیلغای

uşbu (اوشبو) 'bu این'. Nitekim şöyle der, şiir:

közüñg ü zülf ü ḳaşıñgdın [5] *inçü dik boldı işim::*

ḫalḳ ***uşbu*** *vechdin dirler anı dürr-i ʿAden::*

کوزونک و زلف و قاشینکدین اینجو دیک بولدی ایشیم::

خلق اوشبو وجه‌دین دیرلار آنی درّ عدن::

uşġun (اوشغون) -sâkin şīn ve nūn ve zammeli Acem ġaynı ile (ضم غین معجمه)- 'ışgın ریباس'.[1337]

[6] **oşmunça (اوشمونجه)** ve **oşmunça çaġlıḳ (اوشمونجه چاغلیق)** 'şu kadar اینقدر'. Nitekim *Sedd-i İskenderī*'de Çin hakanının İskender ile konuşmasında ikincisine tanık olarak şöyle der, [7] şiir:

ve līk özge sözler ki ḳıldıñg beyān::

alardın ḳıl ***oşmunça çaġlıḳ*** *ʿayān::*

و لیک اوزکا سوزلار که قیلدینک بیان::

آلاردین قیل اوشمونجه چاغلیق عیان::

oşol (اوشول) 'o آن'.[1338] Nitekim şöyle der, [8] şiir:

bir kün āhımdın ***oşol*** *bed-mihr köñgli yumşaġay::*

niçe kim fūlād irür ḳatıġ tapar ottın güdāz::

[1336] BM 76r.1 **ẕerre'ī ḳuldın** : PdC s. 66 *ẕerre bu ḳuldın (ذرّه بو قولدین).*

[1337] BM 76r.5 **uşġun** : Krş. GAz.T. *uşġun* 'ışgın'.

[1338] BM 76r.7 **oşol :** LN s.284 *oşol* 'ol nesne ve ol kimesne'. *oşal* 'bu daḫı hemīn maʿnāyadur'.

بیر کون آهیمدین اوشول بدمهر کونکلی یومشاغای::

نیجه کیم فولاد ایرور قاتیغ تاپار اوتتین کداز::

üşündi (اوشوندی) -işbâlı zamme ve [9] sâkin nūn ve kesreli dāl ile- Rūmī Türkçesinde ‘birkaç yönden yapılan saldırı هجوم بود که از چند جا واقع شود’.

Türeyenler (Müştaḳḳāt)

ġayın ile

oġurlamaḳ/ġ (اوغورلاماق/غ) ‘çalmak/hırsızlık etmek دزدیدن’[1339] ve bu [10] Meşhurdur.

oġurladı (اوغورلادی) ‘çaldı’. *Sedd-i İskenderī*’den şiir:

yıġaç üzre ger bolsa yüz miñg yañgaġ::
*kömer yirge her ni **oġurladı*** [11] *zāġ::* [1340]

ییغاج اوزره کر بولسا یوز مینک یانکاغ::
کوماریرکا هر نی اوغورلادی زاغ::

oġurladuḳ (اوغورلادوق) ‘çaldık’.

oġurlar (اوغورلار), **oġurlaydur** (اوغورلایدور) ‘çalar/çalıyor’. **oġurlar** (اوغورلار) fâil ve mastar anlamına da gelir. Nitekim *Ḫüsrev ve* [12] *Şīrīn*’de Şīrīn’in beninin vasfında şöyle der, şiir:

sevād-ı ḫālı oġrılıḳġa mānend::
kilip kündüz küni iltür üçün [13] *ḳand::*

***oġurlar**da tuz u şekker nihānī::*
şeker tutmış u yā tuz tutmış anı::

سواد خالی اوغریلیقغه مانند::
کیلیب کوندوز کونی ایلتور اوچون قند::

اوغورلاردا توز و شکر نهانی::
شکر توتمیش و یا توز توتمیش آنی::

oġurlamaydur (اوغورلامایدور) ‘çalmıyor, çalmamış’.

[14] **oġurlaġan** (اوغورلاغان), **oġurlarġan** (اوغورلارغان), **oġurlaydurġan** (اوغورلایدورغان) ‘çalan, çalmış’. Mastar anlamına da gelirler.

oġurla (اوغورلا), **oġurlaġıl** (اوغورلاغیل) [15] ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

oġurlama (اوغورلاما), **oġurlamaġıl** (اوغورلاماغیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir

---

[1339] BM 76r.9 **oġurlamaḳ/ġ :** Krş. Az.T. *oğurlamaq* ‘başkasının özel eşyası, malı, parası vs.’yi gizlice alıp benimsemek, götürmek’ (AzDİL, c.3: 515).

[1340] BM 76r. 10 *yıġaç … zāġ* : Bkz. ÖNK *Йиғоч узра гар бўлса юз минг ёнгоғ // Кўмар ерга ҳар не ўғурлоди зоғ* (c. 11, Sİ, s. 104, XVI. Bab). Ayrıca bkz. Sİ, TDK yay. *yıġaç üzre ger bolsa yüz miñg yañgaġ // kömer yirge her ni oġurladı zāġ* (Tören 2001: 123/24).

fiili’.

oğurlan͡g (اوغورلانک), **oğurlan͡gız** (اوغورلانکیز), **oğurlan͡glar** (اوغورلانکلار) ‘çoğul ikinci kişi [16] emir fiili’.

oğurlaman͡g (اوغورلامانک), **oğurlaman͡gız** (اوغورلامانکیز), **oğurlaman͡glar** (اوغورلامانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

oğurlamas (اوغورلاماس), **oğurlamas min** (اوغورلاماسمین) ‘çalmam’.

[17] **oğurlay min** (اوغورلایمین), **oğurlar min** (اوغورلارمین), **oğurlaydur min** (اوغورلایدورمین), **oğurlaram** (اوغورلارام) ‘çalarım’.

oğurlarım (اوغورلاریم), **oğurlamaġım** (اوغورلاماغیم) ‘[benim] çalmam’.

oğurlamaġum (اوغورلاماغوم) [18] ‘çalmayacağım’.

oğurlap (اوغورلاب), **oğurlaban** (اوغورلابان), **oğurlamış** (اوغورلامیش) ‘çalıp/çalmış’.

oğurlamışan͡g (اوغورلامیشانک) ‘çalmışsın’.

oğurlamas (اوغورلاماس) ‘çalmaz’. Fâil ve [19] olumsuz mastar anlamına da gelir.

oğurlap bolmas (اوغورلاب بولماس), **oğurlasa bolmas** (اوغورلاسا بولماس), **oğurlamaḳ olmas** (اوغورلاماق اولماس) ‘çalınmaz’.

oğurlay almas (اوغورلای آلماس) ‘çalamaz’.

[20] **oğurlayu** (اوغورلایو), **oğurlay oğurlay** (اوغورلای اوغورلای) ‘çalarak’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

oğurlay (اوغورلای), **oğurlayın** (اوغورلایین) ‘çalayım, çalsın, çalasın, [21] çalmış’.

oğurlasaḳ (اوغورلاساق), **oğurlaġa biz** (اوغورلاغابیز), **oğurlaġay biz** (اوغورلاغایبیز)

oğurlalı (اوغورلالی), **oğurlalın͡g** (اوغورلالینک) ‘çalalım’.

oğurlaġalı (اوغورلاغالی) ‘çalmak için, [22] çalalı’.

oğurlaġaç (اوغورلاغاج) ‘çalınca’.

oğurlaġuçı (اوغورلاغوجی), ‘çalan/hırsız’.

oğurlaġuça (اوغورلاغوجه), **oğurlaġunça** (اوغورلاغونجه), **oğurlaġança** (اوغورلاغانجه) ‘çalana kadar, [23] çaldığı/çalacağı kadar’.

oğurlaġum (اوغورلاغوم) ‘çalacağım’.

oğurlaġun͡g (اوغورلاغونک) ‘çalacaksın’.

oğurlaġusı (اوغورلاغوسی) ‘çalacak’.

oğurlaġuluḳ (اوغورلاغولوق) ‘çalınacak şey’.

[24] **oğurlaġay** (اوغورلاغای), **oğurlasa** (اوغورلاسا), **oğurlasun** (اوغورلاسون), **oğurladik** (اوغورلادیک) ‘çalsa/çalsın’.

oğurlaġudik (اوغورلاغودیک), [T 105v.] **oğurlardik** (اوغورلاردیک) ‘çalınacak, çaldığı/çalacağı gibi’.

[25] **oğurlatmaḳ (اوغورلاتماق)** -tā ile- geçişlilik mastarı olup ‘çaldırmak/hırsıza

kaptırmak بدزد دادن’ demektir. Kipleri de birinci şıktaki gibi karaşat tā ile yapılır.

oġurlanmaḳ (اوغورلانماق) [26] -nūn ile- dönüşlülük mastarı olup ‘çalınmak دزديده شدن’ demektir. Kipleri de nūn ile yapılır.

oġurlaşmaḳ (اوغورلاشماق) -şīn ile- ‘birlikte hırsızlık yapmak با يكديكر دزدى كردن’. [27] Kipleri şīn ile yapılır.

uġulcamaḳ (اوغولجاماق) -sâkin lām ve fethalı cīm ve uzun elif ile- ‘saygı göstermek/tazim etmek تعظيم كردن’. [1341]

uġulcadı (اوغولجادى) ‘saygı gösterdi ’.

uġulcaduḳ (اوغولجادوق) [28] ‘saygı gösterdik’.

uġulcar (اوغولجار), **uġulcaydur** (اوغولجايدور) ‘saygı gösterir/gösteriyor’. **uġulcar** (اوغولجار) fâil ve mastar anlamına da gelir.

uġulcamaydur (اوغولجامايدور) ‘saygı göstermiyor, [29] saygı göstermemiş’.

uġulcaġan (اوغولجاغان), **uġulcarġan** (اوغولجارغان), **uġulcaydurġan** (اوغولجايدورغان) ‘saygı gösteren, saygı göstermiş’. Mastar anlamına da gelirler.

[BM 76v.1] **uġulca** (اوغولجا), **uġulcaġıl** (اوغولجاغيل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

uġulcama (اوغولجاما), **uġulcamaġıl** (اوغولجاماغيل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

uġulcaŋg (اوغولجانک), **uġulcaŋgız** (اوغولجانكيز), [2] **uġulcaŋglar** (اوغولجانكلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

uġulcamaŋg (اوغولجامانک), **uġulcamaŋgız** (اوغولجامانكيز), **uġulcamaŋglar** (اوغولجامانكلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

uġulcaman (اوغولجامان), **uġulcamas min** (اوغولجاماسمين) [3] ‘saygı göstermem’.

uġulcay min (اوغولجايمين), **uġulcar min** (اوغولجارمين), **uġulcaydur min** (اوغولجايدورمين), **uġulcaram** (اوغولجالارام) ‘saygı gösteririm/saygı gösteriyorum’.

uġulcarım (اوغولجاريم), **uġulcamaġım** (اوغولجاماغيم) ‘saygı göstermem’.

[4] **uġulcamaġum** (اوغولجاماغوم) ‘saygı göstermeyeceğim’.

uġulcap (اوغولجاب), **uġulcaban** (اوغولجابان), **uġulcamış** (اوغولجاميش) ‘saygı gösterip/saygı göstermiş’.

uġulcamışaŋg (اوغولجاميشانک) ‘saygı göstermişsin’.

[5] **uġulcamas** (اوغولجاماس) ‘saygı göstermez’. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

uġulcaması (اوغولجاماسى) ‘saygı göstermesi, saygı göstermezi’.

uġulcamadın (اوغولجامادين) ‘saygı göstermeden, [6] saygı göstermemiş’.

[1341] BM 76r.27 **uġulcamaḳ** : Krş. BM 84r.26 **ölceşmek** ve **ölcemek**. Bkz. TMEN I, 50. LÇ s. 35 *uġulcamaḳ (اوغولجاماق)* ‘taʿẓīm ve tekrīm, ḥürmet ve riʿāyet etmek’. FK s. 289 *oġulcamaḳ* ‘tazim etmek, ululamak’.

uġulcap bolmas (اوغولجاب بولماس), **uġulcasa bolmas** (اوغولجاسا بولماس), **uġulcamaḳ olmas** (اوغولجاماق اولماس) ‘saygı gösterilmez’.

uġulcay almas (اوغولجای آلماس) ‘saygı gösteremez’.

[7] **uġulcayu** (اوغولجایو), **uġulcay uġulcay** (اوغولجای اوغولجای) ‘saygı göstererek’. Tekrar edilmden de kullanılır.

uġulcay (اوغولجای), **uġulcayın** (اوغولجایین) ‘saygı göstereyim, saygı göstere, saygı gösteresin, [8] saygı göstermiş’.

uġulcasaḳ (اوغولجاساق), **uġulcaġa biz** (اوغولجاغابیز), **uġulcaġay biz** (اوغولجاغایبیز), **uġulcalı** (اوغولجالی), **uġulcalıñ** (اوغولجالینک) ‘saygı gösterelim’.

uġulcaġalı (اوغولجاغالی) ‘saygı göstermek için, [9] saygı göstereli’.

uġulcaġaç (اوغولجاغاج) ‘saygı gösterince’.

uġulcaġuçı (اوغولجاغوجی) ‘saygı gösteren’.

uġulcaġuça (اوغولجاغوجه), **uġulcaġunça** (اوغولجاغونجه), **uġulcaġança** (اوغولجاغانجه) [10] ‘saygı gösterene kadar, saygı gösterdiği/göstereceği kadar’.

uġulcaġum (اوغولجاغوم) ‘saygı göstereceğim’.

uġulcaġuñ (اوغولجاغونک) ‘saygı göstereceksin’.

uġulcaġusı (اوغولجاغوسی) [11] ‘saygı gösterecek’.

uġulcaġuluḳ (اوغولجاغولوق) ‘saygı gösterilecek’.

uġulcaġay (اوغولجاغای), **uġulcasa** (اوغولجاسا), **uġulcasun** (اوغولجاسون), **uġulcadik** (اوغولجادیک) ‘saygı gösterse/saygı göstere’.

[12] **uġulcaġudik** (اوغوجاغودیک), **uġulcardik** (اوغولجاردیک) ‘saygı gösterilecek, saygı gösterdiği/göstereceği gibi’.

uġramaḳ (اوغراماق) ve **uġraşmaḳ (اوغراشماق)** Rūmī Türkçesinde ‘uğramak/maruz kalmak بترکی رومی بمعنی دچار شدن باشد’. [13] Ona Arapçada ‘مصادفت’ denir.

uġraştum (اوغراشتوم) ‘maruz kaldım’. Şiir:

*ġarīb-i perde-nişīn dil-rübāya **uġraştum**::*

görüñ [14-15] *görüñ ni görünmez belāya **uġraştum**::*

غریب پرده‌نشین دلربایه اوغراشتوم::

کورونک کورونک نی کورونمز بلایه اوغراشتوم::

Rūm [diyarı] Türkleri konuşmalarında ‘geçiş عبور’ anlamında kullanırlar. Örneğin derler ki:

*falān köyniñ üzerinden **uġradum**.*

فلان کوی‌نینک اوزریندن اوغرادوم

Yani ‘falān köyün yakınlığından geçtim’.

İsimler (Cevāmid)

uġ (اوغ) iki anlama gelir. Birincisi ‘alaçıkların üst kısmındaki çubuklar چوبهای فوقانی آلاچیق’. [1342] [16] Tanık olarak şiir:

*laʿli aḳ öy **uġ**ları ḳatlıġ müjem bolmış yaḳīn::*

anda merdümluḳ ḳılıp kir ey meh-i ḫargeh-nişīn::

لعلی آق اوی اوغلاری قاتلیغ مژم بولمیش یقین::

اندا مردملوق قیلیب کیر ای مه خرکه‌نشین::

[17] Ayrıca Müfredât’ta şöyle der, şiir:

seyl yolıda fenā deştide müjgānım imes::

*köz alaçuġlarınıñ dūd yigen **uġ**larıdur::*

سیل یولیدا فنا دشتی‌دا مژگانیم ایماس::

کوز آلاچوغلاری‌نینک دود ییکان اوغلاری‌دور::

[18] İkincisi ‘yünlü deriden dikilen çizme موزه‌ایست که از پوست پشمدار بدوزند’.

Uġan (اوغان) -fethalı ġayın, uzun elif ve sâkin nūn ile- ‘adı aziz olan cenab-ı ahadiyetin adıdır نام جناب احدیت عزه اسمه’. [1343] [19] Nitekim *Sebʿa-yi Seyyāre*’de hakanın Ferhād ile konuşmasında şöyle der, şiir:

*bu kün yüz şükr kim ḳıldı **Uġan**ım::*

sini miñ ança kim [20] bolġay gümānım::

بو کون یوز شکر کیم قیلدی اوغانیم::

سینی مینک آنجه کیم بولغای کمانیم::

Rūmī müellif **Uġan**’ı (اوغان) bir yerde zammeli elif bābında cenâb-ı Hakkın adı olarak zikretmiş, başka bir yerde ise “Uġan”daki u’yu [21] işâret zamiri gibi anlamış, ġan’ı da ayrıca fethalı ġayınla yazarak *Sebʿa-yi Seyyāre*’den bu şiiri tanık getirmiştir. Luṭfī de Naʿt’ta şöyle demiş, [22] şiir:

*evvel Ādemġa vediʿat ḳoydı atıñnı **Uġan**::*

uşbu sözi bilmegenler boldı merdūd u laʿīn::

اوّل آدمغه ودیعت قویدی آتینکنی اوغان::

اوشبو سوزی بیلماکانلار بولدی مردود و لعین::

Ṭāliʿ Hirevī ise ***Uġan***’ı [23] kıyas olarak ‘istiʿaze[1344]/sığınma zamanı okunan dualar ادعیه است که در حال استعاذه خوانده شود’ şeklinde [T 106r.] anlamlandırmış ve bu

---

[1342] BM 76v.15 **uġ** : LN s. 286 *uġ* ‘Ḫārgāh esbābına dėrler’. LÇ s. 35 *uġ (اوغ)* ‘alaçuḳuŋ fevḳānī çūbleri’.

[1343] BM 76v.18 **Uġan** : LN s.285 *Uġan,Uġun* ve *Uġunum* ‘Ḫudā, Ḫudām’. LÇ s.35 *Uġan (اوغان)* ve *Uġun (اوغون)* ‘ṣāḥip, nāẓır, Allah, Ḫudāvendgār, rabb’. LÇ s.35 *Uġun (اوغون)* ‘uġan gibi cenāb-ı vācibü’l-vucūduŋ ism-i şerifidir; miṣāl: *yalġuz ne bu kim ḫaṣlet-i pākıŋ cihetidin / ḫursend ḫalāyıḳdur u ḫoşnūd Uġundur’.*

[1344] BM 76v.23 **isti‘aze** : sığınma, şeytandan Allah’a sığınma, eûzü billahi mine'ş-şeytâni'r-racim söyleme.

şiiri Luṭfî'de tanık olarak göstermiştir.[1345] Her ikisi de yanlış yapmıştır.

[24] **oġrı (اوغری)** 'hırsız دزد'.

oġlaġ (اوغلاغ) ve **oġlaḳ (اوغلاق)** 'dört aylık keçi yavrusu برغاله چهار ماهه'. Ayrıca 'Cedi/Oğlak burcunun adı نام برج جدی'.

oġlan (اوغلان) -sâkin ġayın [25-27] ve nūn ile- 'oğlan, evlat پسر و فرزند'. Mecâzen 'sakalı çıkmamış oğlan پسر اردر' demektir. Aynı zamanda 'Moġol hanlarının evladına **falān oġlan** اولاد خوانین مغول را فلان اوغلان کویند' denir. Nitekim Acem şehzâdelerine *mīrzā* ve Rūm şehzâdelerine *sulṭān* denir.[1346]

oġlan aşı (اوغلان آشی) 'cund-i bidester جند بیدستر' demektir. O da Türkçede 'ḳunduz denilen su köpeğinin testisleri'ne denir خصیه سک آبی است که بترکی آنرا قندز کویند.

uġur/Oġur (اوغور) iki anlama gelir. Birincisi 'dikkat edilen ve yüz tutulan yön ve maksat سمت و مقصدی باشد که بآنطرف توجه و رو کنند'. İkincisi [28-29] 'bereket ve kut برکت و سعادت'. Ferāġī, adı hevvez zā ile olan ve Türkler arasında ve târih kitaplarında beyandan müstağni olan Oġuz bin Ḳaraḫan bin Moġol Ḫan'ı, karaşat rā'sı ile ***Oġur*** okumuş ve bu anlamda zikretmiştir.[1347]

oġurluḳ/uġurluḳ (اوغورلوق) iki anlam ifâde eder. Birincisi 'hırsızlık دزدی'. Tanık olarak şiir **[BM 77r.1]**:

ʿārıżıñ kördüm nihān eşk iyledi sırrımnı fāş::
*yaşurun ḳalmas **oġurluḳ** öy ara kim bolsa yaş::*

عارضینک کوردوم نهان اشک ایلادی سرّیمنی فاش::
یاشورون قالماس اوغورلوق اوی آرا کیم بولسا یاش::

İkincisi 'bereket ve uğur sâhibi صاحب میمنت'.

[2] **oġurlayın (اوغورلایین)** 'hırsızca, hırsızlık yoluyla دزدی بطریق و دزدوار'. Diğer anlamları Türeyenler kısmında zikredildi.

Oġuz/oġuz (اوغوز) -sâkin hevvez zā ile- [3] 'Moġol tayfasının mensup olduğu Ḳaraḫan bin Moġol Ḫan'ın oğlunun adı اسم پسر قراخان بن مغول خان است که طایفه مغولیه بدو منسوبند'. ***Ortaḳ*** (اورتاق) ve ***Kürtaḳ*** (کورتاق) onun yurdu olup târihe göre, [4] Oġuz Ḫan diğer Türk hanlarıyla karşılaştırıldığında, Mulūk-i ʿAcem'deki Cemşīd'in durumu gibiydi. O, Türk sınıflarına lakaplar vermiş ve [5] kendi hakimiyeti döneminde Ḫorāsān ve ʿIraḳ-ı ʿAcem'i feth etmiş, ayrıca Mışır, Şām, Rūm ve Firenk'i ele geçirmişti'.

[1345] BM 76v.22 **Uġan** : BL *uḳan (اوقان)* -zamme ile- 'sığınma (istiaze) zamanı okunan dualar'.
[1346] BM 76v.24 **oġlan** : LÇ s.35 *oġlan (اوغلان)* 'çocuḳ, veled, ferzend, beççe; Moġolī şehzādelerin ʿunvānıdır; miṣāl: *encüm kibi yüzleri direḫşān / ṣaf ṣaf oturup ḳız u hem oġlan'.*
[1347] BM 76v.27 **oġur** : LÇ s. 35 *oġur/Oġur (اوغور)* 'havān, ṭavāif, Etrākdan bir ḳabīle ismidir'.

Rūmī Türkçesinde ‘zeki olmayan, bilgisiz کم هوش و نادان’ anlamına gelir.

[6] **oġuş (اوغوش)** -sâkin karaşat şīn ile- ‘torun, torun çocukları نبیره و احفاد’.[1348]

oġul (اوغول) -lām ile- ‘evlat فرزند’ .[1349]

oġul otı (اوغول اوتی) Rūmī Türkçesinde ‘bâdrenc-būye [otu] بادرنجبویه’.

[7] **avġun (اوغون)** -nūn ile- Rūmī Türkçesinde ‘yer altı su yolu, kâriz کاریز’. Ona Arapçada ‘قنات’ denir.[1350]

Türeyenler (Müştaḳḳāt)

fā ile

oframaḳ/ġ (اوفراماق/غ) ve [8] **ofranmaḳ/ġ (اوفرانماق/غ)** veya **opramaḳ (اوپراماق)** ve **opranmaḳ (اوپرانماق)** **bā** harfinde zikredildiği gibi ‘yıpranmak شدن مندرس و کهنه’ demektir.[1351]

üfürmek (اوفورماک) -zammeli fā ve sâkin [9] karaşat tā ile- Rūmī Türkçesinde ‘tükürmek تف کردن’.

İsimler (Cevāmid)

ufaḳ (اوفاق) Rūmī Türkçesinde ‘ufak, küçük ریزه و حقیر’.

ufacuḳ (اوفاجوق) ufağın küçültülmüş hâli olup [10] ‘ufacık حقیرک’ demektir.

ofraġ (اوفراق) -sâkin fā ve ġayın, fethalı karaşat rā ve uzun elif ile- ‘giysi, giyecek رخت و لباس’[1352]. Nitekim *Tārīḫ-i Babürī*’de şöyle denir:

[11] *mestlıġ ḥāletide ʿAbdullah ton **ofraġı** bile özini suġa saldı.*

مستلیغ حالتیدا عبدالله تون اوفراغی بیله اوزینی سوغه سالدی

öfke (اوفکا) ‘öfke, gazep قهر و خشم’. Ona hutti yā ile ***öyke*** (اویکا) de denir.

[1348] BM 77r.6 **oġuş** : FT s. 477 *uġuş (اوغوش)* ‘kabile büyükleri ve önde gelenleri’.
[1349] BM 77r.6 **oġul :** FT s.587 *oġul (اوغول)* ‘oğul پسر’. Tam çevirisi ‘erkek çocuk’.
[1350] BM 77r.7 **avġun** (اوغون) : Metinde yanlış yazım olarak **oġun** (اوغون). Bkz. TarS. ***avgun*** ‘yer altındaki su yolu’; DerS. ***avgun*** ‘üstü açık sarnıç; üstü kapalı veya açık su yolu, ark, bahçe duvarlarında açılan su deliği; lâğım; kanalla gelen suyun çeşmelere ayrılacağı yerde biriktiği küçük taş havuz; sulak, bol sulu yer; esas arktan ayrılan su yolunda açılıp, kapatılan yer, kapak’. Clauson s. 39, 77r.7 *oğun** Y; R. (error for P. *awğūn*).
[1351] BM 77r.7-8 **oframaḳ/ġ** ve **ofranmaḳ/ġ** veya **opramaḳ** ve **opranmaḳ** : LN s. 245 *opramas* ‘yıpranmaz ve eskimez’; FT s. 650 *ofragen (اوفراکان)* ve *ofrayan (اوفرایان)* ‘çürümüş ve dağılmış’, şiir: ***ofragen*** *cismim bolur her laḥẓa luṭfundın ḥayāt / gū’iyā aġzuñdadur ser-çeşm*[e]*-i āb-ı ḥayāt.* Ayrıca bkz. EDPT 14a **opra-**.
[1352] BM 77r.10 **ofraġ :** Bkz. ED 13b ***opra:k*** N./A.S. fr. opra:-, q.v.; originally ‘shabby, ragged’, esp. of clothing; hence later ‘clothing’ in general in SC, NW, and SW in several forms both with back and front vowels.

[12] **Türeyenler (Müştaḳḳāt)**

ḳāf ile

oḳumaḳ/ġ (اوقوماق) ‘okumak خواندن’.

oḳudı (اوقودی) ‘okudu’.

oḳuduḳ (اوقودوق) ‘okuduk’.

oḳur (اوقور), **oḳuydur** (اوقویدور) ‘okuyor’. [13] Birincisine tanık olarak şiir:

aṅglaman kim ol ḥarāmda bar tapġuṅ yoḳsa yoḳ::

*bar tapsaṅ hem alıp nāmıṅ **oḳur** mu ol ṣanem::*

آنکلامان کیم اول حرامدا بار تاپغونک یوقسا یوق::

بار تاپسانک هم الیب نامینک اوقور مو اول صنم::

oḳur (اوقور) [14] fâil ve mastar anlamına da gelir. Nitekim fâil anlamında şöyle der, şiir:

*ger **oḳur** hem bolsa red mü bolġusı yā ḫūd ḳabūl::*

hem ḳabūlı [15] tüşse yazġay mu cevāb iylep kerem::

کر اوقور هم بولسا رد مو بولغوسی یاخود قبول::

هم قبولی توشسا یازغایمو جواب ایلاب کرم::

Mastar anlamında da şöyle buyurur, şiir:

***oḳur**da aḳtı yaşım iḫtiyārsız gūyā::*

ki hicr dūdesidin [16] nāmeġa midād ittiṅ::

اوقوردا آقتی یاشیم اختیارسیز کویا::

که هجر دودهسیدین نامهغه مداد ایتینک::

oḳumaydur (اوقومایدور) ‘okumuyor, okumamış’.

oḳuġan (اوقوغان), **oḳurġan** (اوقورغان), **oḳuydurġan** (اوقویدورغان) ‘okuyan, okumuş’. [17] Fâil ve mastar anlamına da gelir. Nitekim mastar anlamında birincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

ey Nevāyī ḳılmaġaylar ʿayb eger [18] dīvāne min::

*ol perī vaṣfin **oḳuġan** sayı [1353] dīvānımdın ıl::*

ای نوائی قیلماغایلار عیب اکر دیوانهمین::

اول پری وصفین اوقوغان سایی دیوانیمدین ایل::

oḳu (اوقو) ve **oḳuġıl** (اوقوغیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

oḳuma (اوقوما), **oḳumaġıl** (اوقوماغیل) [19] ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

oḳuṅ (اوقونک), **oḳuṅuz** (اوقونکوز), **oḳuṅlar** (اوقونکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir

[1353] BM 77r.18 **salı**

fiili’.

oḳumaŋg (اوقومانک), **oḳumaŋgız** (اوقومانکیز), **oḳumaŋglar** (اوقومانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

[20] **oḳuman** (اوقومان), **oḳumas min** (اوقوماس‌مین) ‘okumam’.

oḳuy min (اوقوی‌مین), **oḳur min** (اوقورمین), **oḳuydur min** (اوقویدورمین), **oḳuram** (اوقورام) ‘okurum’.

oḳurum (اوقوروم), **oḳumaġım** (اوقوماغیم) ‘[benim]okumam’.

[21-22] **oḳumaġum** (اوقوماغوم) ‘okumayacağım’.

oḳup (اوقوب), **oḳuban** (اوقوبان), **oḳumış** (اوقومیش) ‘okuyup/okumuş’.

oḳumışaŋg (اوقومیشانک) ‘okumuşsun’.

oḳumas (اوقوماس) ‘okumaz’. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

oḳuması (اوقوماسی) ‘okuması ve okumazı’.

oḳumadın (اوقومادین) ‘okumadan, okumamış’.

oḳup bolmas (اوقوب بولماس), [T 107v.] **oḳusa bolmas** (اوقوسا بولماس), **oḳumaḳ olmas** (اوقوماق اولماس) [23] ‘okunmaz’.

oḳuy almas (اوقوی آلماس) ‘okuyamaz’.

oḳuy oḳuy (اوقوی اوقوی) ‘okuyarak’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

oḳuy (اوقوی), [24] **oḳuyın** (اوقویین) ‘okuyayım, okusuna, okuyasın, okumuş’. Birincisine birinci anlamda tanık olarak şiir:

ḳoy gül ü bülbülni gül-gūn mey tola tut bülbüle::

[25] *tā* ***oḳuy*** *bülbül maḳālātın açıp gül defterin::*

قوی کل و بلبلنی کلکون می تولا توت بلبله::

تا اوقوی بلبل مقالاتین اچیب کل دفترین::

oḳusaḳ (اوقوساق), **oḳuġa biz** (اوقوغابیز), **oḳuġay biz** (اوقوغای‌بیز), **oḳulı** (اوقولی) ‘okuyalım’. Nitekim ikincisine tanık olarak [26] *Mecālisü’n-nefāis*’in İkinci Meclis’inde Mevlānā Şerefeddin ʿAlī Yezdī’nin zikrinde şöyle der:

bu cemāʿat-i aṭfāldın sin kilip biziŋg bile āşinā [27] *bolduŋg siniŋg üçün fātiḥa* ***oḳulı*** *dip.*

بو جماعت اطفالدین سین کیلیب بیزینک بیله اشنا بولدونک سینینک اوچون فاتحه اوقولی دیب

oḳuġalı (اوقوغالی)[1354] ‘okumak için, okuyalı’.

oḳuġaç (اوقوغاج) ‘okuyunca’. Şiir:

[28-29] *ey Nevāyī derdlıġ naẓmıŋgnı derd ehli bilür::*

derdsiz dağı bolur anı ***oḳuġaç*** *ehl-i derd::*

ای نوائی دردلیغ نظمینکنی درد اهلی بیلور::

[1354] BM 77r.27 **oḳuġalı** : T 107v. *oḳuġay* (اوقوغای).

دردسیز داغی بولور آنی اقوغاج اهل درد::

okuġuçı (اوقوغوجی) ‘okuyucu’. Nitekim *Ḫamsetü’l-Mütaḥayyirīn*’de şöyle der:

Mevlānā Sāġarī öz şi‘rin ihtimām yüzidin kerr ü ferr[1355] *bile* ***oḳuġuçı*** *irdi.*

مولانا ساغری اوز شعرین اهتمام یوزیدین کر و فر بیله اوقوغوجی ایردی

okuġuça (اوقوغوجه), **okuġunça** (اوقوغونجه), **okuġança** (اوقوغانجه) [BM 77v.1] ‘okuyana kadar, okuduğu/okuyacağı kadar’. Nitekim Ferhād’ın mektubunun Şīrīn’e ulaştığı konusunda ikincisine tanık olarak birinci anlamda şöyle der, şiir:

perī-peyker [2] ***oḳuġunça*** *bu mektūb::*

nihādıdın çıḳıp yüz ḳatla āşūb::

پری‌پیکر اوقوغونجه بو مکتوب::

نهادی‌دین چیقیب یوز قاتلا آشوب::

okuġum (اوقوغوم) ‘okuyacağım’.

okuġuñ (اوقوغونک) ‘okuyacaksın’.

okuġusı (اوقوغوسی) ‘okuyacak’.

[3] **okuġuluk** (اوقوغولوق) ‘okunacak’.

okuġay (اوقوغای), **okusa** (اوقوسا), **okusun** (اوقوسون), **oḳudik** (اوقودیک) ‘okusa/okusun’.

okuġudik (اوقوغودیک), **okurdik** (اوقوردیک) ‘okunacak, okunduğu/okunacağı gibi’.

[4] **okuşmaḳ/ġ (اوقوشماق)** -şīn ile- işdeşlik mastarı olup ‘birlikte okumak با یکدیکر خواندن’ demektir. Kipleri birinci şıktaki gibi şīn harfiyle türer.

[5] **oḳulmaḳ/ġ (اوقولماق)** -lām ile- dönüşlülük mastarı olup ‘okunmak خوانده شدن’ demektir.

oḳulup (اوقولوب), **oḳuluban** (اوقولوبان), **oḳulmış** (اوقولمیش) ‘okunup/okunmuş’. Birincisine tanık olarak [6] *Ḫayretü’l-Ebrār*’dan şiir:

ey soḳulup sikke-yi ‘adl atıñga::

ḫuṭbe-yi devlet ***oḳulup*** *ẕātıñga::*

ای سوقولوب سکه عدل اتینکا::

خطبه دولت اوقولوب ذاتینکا::

Kipleri lām ile yapılır.

[7] **oḳutmaḳ/ġ (اوقوتماق/اوقوتماغ)** -tā ile- geçişlilik mastarı olup ‘okutmak خواناندن’ demektir. Kipleri karaşat tā’sı ile türer.

oḳlamaḳ/ġ (اوقلاماق) iki anlama gelir. Birincisi ‘ok atmak تیر زدن’. [8] İkincisi ‘yüksek

[1355] BM 77r.29 **kerr ü ferr** : T 107 v. *kez ü fer* (کز و فر).

bir yerden atlamak از جای بلندی خود را پرتاب کردن’.[1356]

oḳladı (اوقلادی) ‘ok attı, atladı’.

oḳlar (اوقلار), **oḳlaydur** (اوقلایدور) ‘ok atar/ok atıyor, atlıyor’. **oḳlar** (اوقلار) fâil ve mastar anlamına [9] da gelir.

oḳlamaydur (اوقلامایدور) ‘ok atmıyor/ok atmamış, atlamıyor/atlamamış’.

oḳlaġan (اوقلاغان), **oḳlarġan** (اوقلارغان), **oḳlaydurġan** (اوقلایدورغان) ‘ok atan/[10]ok atmış, atlayan/atlamış’. Mastar anlamına da gelirler.

oḳla (اوقلا), **oḳlaġıl** (اوقلاغیل) ‘tekil birinci kişi emir fiili’.

oḳlama (اوقلاما), **oḳlamaġıl** (اوقلاماغیل) [11] ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

oḳlaŋ̂g (اوقلانک), **oḳlaŋ̂gız** (اوقلانکیز), **oḳlaŋ̂glar** (اوقلانکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

oḳlamaŋ̂g (اوقلامانک), **oḳlamaŋ̂gız** (اوقلامانکیز), **oḳlamaŋ̂glar** (اوقلامانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

[12] **oḳlaman** (اوقلامان), **oḳlamas min** (اوقلاماس‌مین) ‘ok atmam, atlamam’.

oḳlay min (اوقلای‌مین), **oḳlar min** (اوقلارمین), **oḳlaydur min** (اوقلایدورمین), **oḳlaram** (اوقلارام) ‘ok atarım, atlarım’.

[13-14] **oḳlarım** (اوقلاریم), **oḳlamaġım** (اوقلاماغیم) ‘[benim] ok atmam, atlamam’.

oḳlamaġum (اوقلاماغوم) ‘ok atmayacağım, atlamayacağım’.

oḳramaḳ (اوقراماق) -fethalı karaşat rā ile- ‘atın ot isterken yavaş yavaş ses çıkarması آهسته آهسته صدا کردن اسب بود در طلب علف’.[1357] Ona Arapçada ‘تحمحم’ denir. Kiplerinin türevleri yararlı olmayacağından mastarla yetinildi.

[15-16] **İsimler (Cevāmid)**

oḳ/uḳ (اوق) beş anlama gelir. Birincisi ‘ok تیر’. Tanık olarak şiir:

*ḳaşıŋ̂dın tüşüp min yaraḳ yadın **oḳ** dik::*
*maŋ̂a ża‘fdın boldı gūyā beden **oḳ**::*

قاشینکدین توشوب مین یراق یادین اوق دیک::
منکا ضعفدین بولدی کویا بدن اوق::

Mecâzen ‘binaların çatısını kapatmak için kullanılan uzun ağaç چوبهای دراز را نامند که بالای عمارترا بدان پوشند’ demektir. Nitekim şöyle der, şiir:

[1356] BM 77v.7 **oḳlamaḳ/ġ** : LÇ s. 36 *oḳlamaḳ (اوقلاماق)* ‘oḳ yaġdırmaḳ, çoḳ atmaḳ, bir ṭarafa fırlamaḳ’. TTü. *oklamak* ‘1. Ok gibi fırlamak, 2. Okla vurmak’; TrkmDDS II, s. 137 *oklamak* ‘bir zady bir ýerden başga bir ýere zyňmak, taşlamak’; Krg.T Yudahin II, s. 588 *okto-* ‘silahı kurmak’; *oktol-* ‘silah kurmak’; Özb. Tü. *okla-* ‘okdanga ok coylamak, atış üçün hazırlamak’ (ÖTİL V, s. 192a).

[1357] BM 77v.13 **oḳramaḳ** : ML s.134 *oḫranmek* ‘atlar su ve yayım için kişnemek; ağlamak (yavru hayvanlar hak.). LÇ s.36 *oḳramaḳ (اوقراماق)* ‘atlar şu ve yayım içün kişnemek; miṣāl: *yiri titretür irdi kişnemaġı / felekdin hem kiçirdi oḳramaġı’;* FT 310 *oḳra (اقرا)* ‘yüksek sesle oku’..

*öy ki **uḳı*** [17] *teprenür sākinġa ḫāṭır-cemʿ imes::*

ni ʿaceb ger emn yoḳtur günbed-i devvār ara::

اوی که اوقی تپرانور ساکنغه خاطرجمع ایماس::

نی عجب کر امن یوقتور کنبد دوار ارا::

Alaçığın arasındaki ağaçlara ise ***uġ*** [1358] denir (و چوبهای بالای آلاچوق را اوغ نامند). Üçüncüsü [**oḳ**] ‘o anda, [18] bir anda/hemen هماندم و فی‌الفور’. Tanık olarak şiir:

tüşümde didi kim köksüñge bir oḳ ursam ilgim öp::

*körüñg ṭālīʿ ki ol **oḳ** yitgeç **oḳ*** [19] *tiskendim uyḳudın::*

توشومدا دیدی کیم کوکسونکا بیر اوق اورسام ایلکیم اوپ::

کورونک طالع که اول اوق بیتکاج اوق تیسکاندیم اویقودین::

Dördüncüsü ‘aynı همان’. Şiir:

Nevāyīyā ḳanı ol fèyż ḫān-ḳāh içre::

*ʿazīmet it ki irür ḫoşraḳ anda **oḳ*** [20] *ikenim::*

نوائیا قانی اول فیض خانقاه ایچرا::

عزیمت ایت که ایرور خوشراق آندا اوق ایکانیم::

Yine aynı anlamda *Lisānü’ṭ-Ṭayr*’da şöyle der, şiir:

sedre şāḫı [T 108r.] *birle ṭūbī bolsa yoḳ::*

*öksüdi tut bīşedin bir yafraḳ **oḳ**::*

سدره شاخی بیرله طوبی بولسا یوق::

اوکسودی توت بیشه‌دین بیر یافراغ اوق::

[21] Beşincisi ‘hem هم’ anlamında kullanılır. Nitekim şöyle der, şiir:

Nevāyī ü gülşen ki bir güldin ayru::

*mañga bes turur genc-i beytü’l-ḥüzn **oḳ**::*

نوائی و کلشن که بیر کلشن آیرو::

منکا بس‌تورور کنج بیت‌الحزن اوق::

Aynı anlamda şöyle [22] der, şiir:

{*meskeniñg ister* [1359] *Nevāyī nisye cennet ehl-i zühd::*

*munça **oḳ** bolur tefāvüt ʿālim ü cāhil ara*} [1360]*::*

مسکنینک ایستار نوائی نسیه جنت اهل زهد::

مونجه اوق بولور تفاوت عالم و جاهل ارا::

[1358] BM 77v.17 **uġ :** LN s.286 *uġ* ‘ḫargāh esbābına dėrler’. Ayrıca bkz. BM 206v.15-16 **çaġaraḳ** madesi: ‘deliği olan daire şeklinde bir tahta olup alaçığın üstüne koyarlar ve **uḳ** denilen alaçık ağaçlarının başını oradan geçirirler’. Yine bkz. BM 300v.2 **kerge** maddesi: ‘alaçığın çevresindeki ağaçlar. Üsütndeki ağaçlara **uḳ uġ** derler.

[1359] BM 77v.22 **ister** : T 108r. *iser (ایسار).*

[1360] BM 77v.22 {*meskeniñg… ara*}**:** PdC s.69 *kūyuñg oḳ ister Nevāyī nisye cennet ehl-i zühd / munça oḳ bolġay tefāvüt ʿālim ü cāhil ara.*

Şiirin anlamı şöyledir: Nevāyī [23] senin yaşadığın yeri ister, zühd ehli[1361] ise veresiye cenneti. Âlim ile câhil arasında da bu kadar fark olur.

Rūmī müellifler bu şiirdeki **oḳ** (اوق) sözünü [24] veresiyenin karşıtı nakit olarak anlamış ve anlamlandırmış; bu şiiri de tanık olarak vermişler. Naṣīrī de onlara uymuştur.[1362] Ferāġi'ye göre, [25-26] Türkçede derler ki, *ḥalān ḥalāne bet oḫşar* (فلان فلانه بت اوخشار). Buradaki **oḳ** (اوق) da ***bet*** anlamındadır. Her hâlde bunların hepsi uydurma ve anlamsızdır.

oḳar (اوقار) 'Farsçada کلنک denilen bir kuştur. Saçını başlığa ve tolgaya takarlar پرنده‌ایست که آنرا به فارسی کلنک کویند و زلف آن را بر جقه و کلاهخود نصب کنند'.[1363] Tanık olarak şiir:

*ḳıldı **oḳar** otaġasın ol* [27-28] *ḳātil-i şüca'::*

ḫurşīd 'ārıżıġa hemānā ḫaṭ-ı şu'ā':: [1364]

قیلدی اوقار اوتاغه‌سین اول قاتل شجاع::

خورشید عارضینکه همانا خط شعاع::

oḳlaġu (اوقلاغو) ve **oḳlaḳ (اوقلاق)** ve **oḳlav (اوقلاو)** 'aş [yemek] hamurunu açmak için kullanılan çubuk تیری که خمیر آش را بدان پهن کنند'. Ayrıca 'iki başı ince olup ekmek hamurunu açmak için kullanılan çubuk [oklava] چوبی باشد هر دو سر باریک که خمیر نانرا بدان پهن کنند'.[1365] Ona Arapçada 'مرقاق' ve Farsçada 'وردنه' denir.

oḳuş (اوقوش) 'okumak قرائت و خواندن'.

[29] **oḳ yılanı (اوق ییلانی)** 'ok yılanı تیر مار'. Nitekim *Ferhād ve Şīrīn*'de Ferhād'ın ejderhayla savaşı konusunda şöyle der, şiir:

çü ejder ḫam bi-ḫam oldı revāne::

[BM 78r.1] *oḳıġa her ḫam oldı bir nişāne::*

egerçi ejdehā bar irdi derrān::

*velīk ol **oḳ yılanı** ötti perrān::*

چو از در خم بخم اولدی روانه::

اوقی‌غه هر خم اولدی بیر نشانه::

اگرچه اژدها بار ایردی دران::

ولیک اول اوق ییلانی اوتی پران::

[1361] T 108r. **züht ehli** (اهل زهد): BM 77v.23 *züht eger* (اگر زهد).

[1362] BM 77v.23 **oḳ** : LN s.287 *oḳ* 'naḳd ma'nāsınadur ve hamān ma'nāsınadur'.

[1363] BM 77v.25 **oḳar** : Bkz. TMEN III, 1353 عقار (*'oqār*) 'Fischreiher, Ardea cinerea *L.*' ~ اوقار ~ آقار ~ حقار ~ حقر ← *oqar* id.

[1364] BM 77v.26-28 **oḳar** : Bu maddenin tanık beyti, BM 62r.9-11'deki **otağa** maddesinin tanık beyti ile aynıdır.

[1365] BM 77v.27 **oḳlaġu** ve **oḳlaḳ** ve **oḳlav** : LÇ s. 6 *oḫlav (اخلاو)* 'oḳlaġu, mihlāc, oḳlaḳ'. Bkz. Räsänen VEWT 360a.

Türeyenler (Müştaḳḳāt)

kāf ile

[2] **ögmek/ükmek (اوكماك)** -sâkin Acem kāfı ile- iki anlama gelir. Birincisi ‘övmek, methetmek مدح و ستایش كردن’. Nitekim *Ferhād ve Şīrīn*’de Ferhād’ın vasfında şöyle der, şiir:

[3] *anıñg ol gevher-i vālāsı bardur::*

*ki bu **ögmek**din istiġnāsı bardur::*

انینک اول کوهر والاسی باردور::

که بو اوکماکدین استغناسی باردور::

İkincisi ‘toplamak جمع كردن’.[1366]

ögdi/ükdi (اوكدى) ‘övdü, topladı’.

ögdük/ükdük (اوكدوك) [4] ‘övdük, topladık’.

öger/üker (اوكار), **ögedür/ükedür** (اوكادور) ‘övüyor, topluyor’. Nitekim birincisine tanık olarak tekil ikinci kişi zamiriyle birinci anlamda şöyle der, [5] şiir:

*zühd ile ey ki Nevāyīni **öger**sin kördük::*

işi ösrüklük imiş hem-dem-i mey-ḫāne imiş::

زهد ایله ای که نوائی نی اوکارسین کوردوک::

ایشی اوسروکلوک ایمیش همدم میخانه ایمیش::

Ḥayretü’l-Ebrār’da ikinci anlamda şöyle der, şiir:

[6] *ʿarṣada şaṭrançnı her kim töker::*

*niçe yıġaç pāresidür kim **üker**::*

عرصه‌دا شطرنج نی هر کیم توکار::

نیجه ییغاج پارهسیدور کیم اوکار::

öger/üker (اوكار) fâil ve mastar anlamına da gelir. Nitekim *Sebʿa-yi Seyyāre*’de [7] kitabın sonunda, yani methetmek kısmında şöyle der, şiir:

*il **öger**din köñgülni şād ıtmen::*

ki ḫoş-āmedġa iʿtibār ıtmen::

ایل اوکاردین کونکولنی شاد ایتمان::

که خوش‌آمدغه اعتبار ایتمان::

ögmeydür/ükmeydür (اوكمايدور) ‘övmüyor, [8] övmemiş / toplamıyor, toplamamış’. **öggen/ükgen** (اوككان), **ögergen/ükergen** (اوكاركان), **ögedürgen/ükedürgen** (اوكادوركان) ‘öven, övmüş / toplayan, toplamış’. [9] Mastar anlamına da gelirler.

[1366] BM 78r.2 **ögmek/ükmek** : LN s. 289 *ükmek* ‘cemʿ etmek’. **ögmek** için bkz. ED 100a *ö:g-* ‘to praise’; **ükmek** için bkz. ED 100a *ük-* ‘to heap up, accumulate’.

ög/ük (اوک), **öggil/ükgil** (اوککیل) ‘her iki anlamda tekil ikinci kişi emir fiili’. Birincisine ikinci anlamda tanık olarak şiir:

derd ü miḥnet taşın [10] *ey maḥzūn köñgül cānımġa* ***ük****::*

her ni efzūn kilse andın cism-i vīrānımġa ***ük****::*

درد و محنت تاشین ای محزون کونکول جانیمغه اوک::

هر نی افزون کیلسا آندین جسم ویرانیمغه اوک::

ögme/ükme (اوکما), **ögmegil/ükmegil** (اوکماکیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’. [11] **ögüñg/üküñg** (اوکونک), **ögüñgüz/üküñgüz** (اوکونکوز), **ögüñgler/üküñgler** (اوکونکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ögmeñg/ükmeñg (اوکمانک), **ögmeñgiz/ükmeñgiz** (اوکمانکیز), **ögmeñgler/ükmeñgler** (اوکمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir ffili’.

ögmen/ükmen (اوکمان), **ögmesmin/ükmes min** (اوکماسمین) [12] ‘övmem, toplamam’.

ögeyin/ükeyin (اوکایین), **öger min/üker min** (اوکارمین), **ögeydür min/ükeydür min** (اوکایدورمین), **ögerem/ükerem** (اوکارام) ‘överim, toplarım’.

ögerim/ükerim (اوکاریم), **ögmekim/ükmekim** (اوکماکیم) ‘[benim] övmem, [13] toplamam’.

ögmegüm/ükmegüm (اوکماکوم) ‘övmeyeceğim, toplamayacağım’.

ögüp/üküp (اوکوب), **ögüben/üküben** (اوکوبان), **ögmiş/ükmiş** (اوکمیش) ‘övüp/övmüş, toplayıp/toplamış’. Nitekim [14] *Ḥayretü’l-Ebrār*’ın On Dokuzuncu Makalesinde aşkın vasfında birincisine ikinci anlamda tanık olarak şöyle der, şiir:

arḳasıda ʿışḳ ki yüz ġam ***üküp****::*

[15] *her girihi bir ġam ayaġın töküp::*

ارقاسیدا عشق که یوز غم اوکوب::

هر کرهی بیر غم آیاغین توکوب::

ögmişeñg/ükmişeñg (اوکمیشانک) ‘övmüşsün, toplamışsın’.

ögmes/ükmes (اوکماس) ‘övmez, toplamaz’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da [16] gelir.

ögmesi/ükmesi (اوکماسی) ‘övmesi/övmezi, toplaması/toplamazı’.

ögmedin/ükmedin (اوکمادین) ‘övmeden/övmemiş, toplamadan, toplamamış’.

[17] **ögüp bolġay/üküp bolġay** (اوموب بولغای), **ögse bolġay/ükse bolġay** (اوکسا بولغای) ‘övülebilir, toplanabilir’.

öge alġay/üke alġay (اوکا آلغای) ‘övebilir, toplayabilir’. Nitekim [18] *Ḥayretü’l-Ebrār*’ın Yirminci Makalesinde **[T 109v.]** Bedīʿüz-zamān Mīrzā vasfında birinci anlamda şöyle der, şiir:

mihr ki il vaṣfıdın ötmiş işi::

yüzin [19] *anıng ni* ***öge alġay*** *kişi::*

مهر که ایل وصفی‌دین اوتمیش ایشی::

یوزین انینک نی اوکا آلغای کیشی::

öge öge/üke üke (اوکا اوکا) ‘överek, toplayarak’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

ögey/ükey (اوکای), **ögeyin/ükeyin** (اوکایین) ‘öveyim, övsün, [20] övesin, övmüş’; {‘toplayayım, toplasın, toplayasın, toplamış’}.[1367] **ögey** (اوکای) ‘üvey baba, anne ve kardeş’ anlamına da gelir.

ögsek/üksek (اوکساک), **ögge biz/ükge biz** (اوککابیز), **öggey biz/ükgey biz** (اوککای‌بیز), **ögeli/ükeli** (اوکالی), **ögeling/ükeling** (اوکالینک) [21] ‘övelim, toplayalım’.

öggeli/ükgeli (اوککالی) ‘övmek için, öveli / toplamak için, toplayalı’.

öggeç/ükgeç (اوککاج) ‘övünce, toplayınca’.

[22] **öggüçi/ükgüçi** (اوککوجی) ‘övücü, toplayıcı’.

öggüçe/ükgüçe (اوککوجه), **öggünçe/ükgünçe** (اوککونجه), **öggençe/ükgençe** (اوککانجه) ‘övene kadar, övdüğ/öveceği kadar // [23] toplayana kadar, topladığı/toplayacağı kadar’.

öggüm/ükgüm (اوککوم) ‘öveceğim, toplayacağım’.

öggüng/ükgüng (اوککونک) ‘öveceksin, toplayacaksın’.

öggüsi/ükgüsi (اوککوسی) [24] ‘övecek, toplayacak’.

öggülük/ükgülük (اوککولوک) ‘övülecek, toplanılacak’.

öggey/ükgey (اوککای), **öge/üke** (اوکا), **ögse/ükse** (اوکسا), **ögsün/üksün** (اوکسون), **ögdik/ükdik** (اوکدیک) ‘övse/övsün, [25] toplasa/toplasın’. Nitekim *Seb‘a-yi Seyyāre*’de üçüncüsü tanık olarak birinci anlamda şöyle der, şiir:

kim cevāhirni allıġa tökse::

tell-i ġaflet kibi anı [26] ***ükse****::*

کیم جواهرنی الیغه توکسا::

تل غفلت کیبی آنی اوکسا::

öggüdik/ükgüdik (اوککودیک), **ögerdik/ükerdik** (اوکاردیک) ‘övülecek, övüldüğü/övüleceği gibi // toplanacak, toplandığı/toplanacağı gibi’.

ögülmek/ükülmek (اوکولماک) -lām ile- iki anlam ifâde eder. [27] Birincisi ‘övülmek ستوده شدن’. İkincisi ‘toplanmak جمع شدن’.

ögüldi/üküldi (اوکولدی) ‘övüldü, toplandı’. İkinci anlamda tanık olarak şiir:

köngülde ança [28] *oḳungdın* ***üküldi*** *peykān kim::*

başaḳ bile bu belā mezra‘ıda ḫırmandur::

[1367] {‘toplayayım…} BM 78r.20 ve T 109v.’de yok.

کونکولدا آنجه اوقونکدین اوکولدی پیکان کیم::

باشاق بیله بو بلا مزرعیدا خرمن‌دور::

ögülgen/ükülgen (اوکولکان), **ögülürgen/ükülürgen** (اوکولورکان), **ögüledürgen/üküledürgen** (اوکولادورکان) ‘övülen, [29] övülmüş / toplanan, toplanmış’.[1368] Nitekim *Ḫüsrev ve Şīrīn*’de birincisine tanık olarak ‘toplanmış’ anlamında şöyle der, şiir

açılmış her ṭaraf bir gülşen-i gül::

[BM 78v.1] ***ükülgen*** *her sarı bir ḫırman-ı gül::*

آچیلمیش هر طرف بیر کلشن کل::

اوکولکان هر ساری بیر خرمن کل::

Mastar anlamına da gelirler.

ögülüp/ükülüp (اوکولوب), **ögülüben/ükülüben** (اوکولوبان), **ögülmiş/ükülmiş** (اوکولمیش) ‘övülüp/övülmüş, toplanıp/toplanmış’. Nitekim [2] *Ḫayretü’l-Ebrār*’da birincisine tanık olarak ikinci anlamda şöyle der, şiir:

maʿrekede Zāl bile Rüstemī::

başları üzre ***ükülüp***[1369] *ʿālemī::*

معرکه‌دا زال بیله رستمی::

باشلاری اوزره اوکولوب عالمی::

Diğer [3] kipler de bu şekilde lām ile yapılır.

ögünmek (اوکونماک) -zammeli Acem kāf’ı ve sâkin nūn ile- ‘iftihâr etmek, övünmek, kendini övmek خود را ستودن و مباهات و مفاخرت’. [4] Nitekim *Ḫamsetü’l-Mütaḥayyirīn*’de şöyle der:

ümūr-ı ẓāhir ve bāṭınımġa mevcib-i mübāhāt ve ḳıvanmaḳ ve dīni ve āḫiretimġa bāʿiṣ-i iftiḫār ve ***ögünmek****dür.*

امور ظاهر و باطنیمغه موجب مباهات و قوانماق و دینی و آخرتیمغه باعث افتخار و اوکونماکدور

[5-6] **ögündi** (اوکوندی) ‘övündü’.

öġündük (اوکوندوک) ‘övündük’.

ögünür (اوکونور), **ögünedür** (اوکونادور) ‘övünüyor’. Nitekim Fużūlī birincisine tanık olarak şöyle der, Rūmī imla ile şiir:

ögünür *dīde ki ḫayrānım ezelden yüziŋe::*

oldı maʿlūm bu lāfında ki çoḳdur yaşı::

اوکونور دیده که حیرانم ازلدن یوزیکا::

اولدی معلوم بو لافنده که چوقدور یاشی::

[1368] BM 78r.28 **ögülgen/ükülgen:** LN s. 287 *ükülgen* ‘cemʿ olup yığılan’.

[1369] BM 78v 2 ***gülüp*** (کولوب).

[7] Fâil ve mastar anlamına da gelir.

ögünmeydür (اوکونمایدور) ‘övünmüyor, övünmemiş’.

ögüngen (اوکونکان), **ögünürgen** (اوکونورکان), **ögünedürgen** (اوکونادورکان) ‘övünen, [8-9] övünmüş’. Mastar anlamına da gelirler.

ögün (اوکون), **ögüngil** (اوکونکیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

{**ögünme** (اوکونما), **ögünmegil** (اوکونماکیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

ögünüŋ (اوکونونک), **ögünüŋgüz** (اوکونونکوز), **ögünüŋgler** (اوکونونکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.}[1370]

ögünmeŋ (اوکونمانک), **ögünmeŋgiz** (اوکونمانکیز), **ögünmeŋgler** (اوکونمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ögünmen (اوکونمان), **ögünmes min** (اوکونماسمین) ‘övünmem’.

ögüneyin (اوکونایین), **ögünür min** (اوکونورمین), **ögünedür min** (اوکونادورمین), **ögünürem** (اوکونورام) ‘övünürüm’.

ögünürüm (اوکونوروم), [10] **ögünmekim** (اوکونماکیم) ‘[benim] övünmem’.

ögünmegüm (اوکونماکوم) ‘övünmeyeceğim’.

ögünüp (اوکونوب), **ögünüben** (اوکونوبان). **ögünmiş** (اوکونمیش) ‘övünüp/övünmüş’.

ögünmişeŋ (اوکونمیشانک) [11] ‘övünmüşsün’.

ögünmes (اوکونماس) ‘övünmez’. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

ögünmesi (اوکونماسی) ‘övünmesi ve övünmezi’.

ögünmedin (اوکونمادین) [12] ‘övünmeden, övünmemiş’.

ögünüp bolġay (اوکونوب بولغای), **ögünse bolġay** (اوکونسا بولغای) ‘övünülmez’.

ögüne alġay (اوکونه آلغای) ‘övünemez’.

ögüne ögüne (اوکونه اوکونه) [13] ‘övünerek’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

ögüney (اوکونای), **ögüneyin** (اوکونایین) ‘övüneyim, övüne, övünesin, övünmüş’.

ögünsek (اوکونساک), **ögünge biz** (اوکونکابیز), [14] **ögüngey biz** (اوکونکایبیز), **ögüneli** (اوکونالی), **ögüneliŋ** (اوکونالینک) ‘övünelim’.

ögüngeli (اوکونکالی) ‘övünmek için, övüneli’.

ögüngüçi (اوکونکوجی) ‘övünücü’.

[15] **[T 110r.]** **ögüngüçe** (اوکونکوجه), **ögüngünçe** (اوکونکونجه), **ögüngençe** (اوکونکانجه) ‘övünene kadar, övündüğü/övüneceği kadar’.

ögüngüm (اوکونکوم) ‘övüneceğim’.

ögüngüŋ (اوکونکونک) [16] ‘övüneceksin’.

ögüngüsi (اوکونکوسی) ‘övünecek’.

ögüngülük (اوکونکولوک) ‘övünülecek’.

[1370] **{**öğünme…**}:** BM 78v.’nin 7. ve 8. satırları arasında ters olarak çok küçük harflerle yazılmıştır.

ögüngey (اوکونکای), **ögüne** (اوکونا), **ögünse** (اوکونسا), **ögünsün** (اوکونسون), **ögündik** (اوکوندیک) [17] ‘övünse/övünsün’.

ögüngüdik (اوکونکودیک), **ögünürdik** (اوکونوردیک) ‘övünülecek, övündüğü/övüneceği gibi’.

ökürmek (اوکورماک) -zammeli kāf ve sâkin karaşat rā [18] ile- ‘yüksek sesle hüngür hüngür ağlamak بهایهای کریستن با صوت شدید’[1371]. Tanık olarak şiir:

işim tag̱ üzre her yan eşk seylābını sürmekdür::

[19-20] *firāḳ āşūbıdın her dem bulut yan͡glıg̱ **ökürmek**dür::*

ایشیم تاغ اوزره هر یان اشک سیلابینی سورماکدور::

فراق آشوبیدین هر دم بولوت ینلیغ اوکورماکدور::

ökürdi (اوکوردی) ‘hüngür hüngür ağladı’. Nitekim *Leylī ve Mecnūn*’da şöyle der, şiir:

*mātem-zedeler kibi **ökürdi**::*

Nofel sarı eşk dik yügürdi::

ماتم زده‌لار کیبی اوکوردی::

نوفل ساری اشکدیک یوکوردی::

ökürdük (اوکوردوک) ‘hüngür hüngür ağladık’.

ökürür (اوکورور), **öküredür** (اوکورادور) ‘hüngür hüngür ağlıyor’. [21] **ökürür** (اوکورور) fâil ve mastar anlamına da gelir. Nitekim mastar anlamında şöyle der, şiir:

sāḳiyā mey tola kim ʿarbede ister kön͡glüm::

[22] *ey muġannī çala başla **ökürür** kükte ḳopuz::*

ساقیا می تولا کیم عربده ایستار کونکلوم::

ای مغنی چالا باشلا اوکورور کوکته قوپوز::

Yani, ey şarkıcı, ağlamak havasında kopuz çalmaya devam et.

ökürmeydür (اوکورمایدور) [23] ‘hüngür hüngür ağlamıyor, hüngür hüngür ağlamamış’.

ökürgen (اوکورکان), **ökürürgen** (اوکوروركان), **öküredürgen** (اوکرادورکان) ‘hüngür hüngür ağlayan, hüngür hüngür ağlamış’. Mastar anlamına da gelirler.

[24] **ökür** (اوکور), **ökürgil** (اوکورکیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

ökürme (اوکورما), **ökürmegil** (اوکورماکیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

ökürün͡g (اوکورونک), **ökürün͡güz** (اوکورونکوز), **ökürün͡gler** (اوکورونکلار) [25] ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

[1371] BM 78v.17 **ökürmek**: ML s.158 *ökürmek* ‘yüksek sesle, bağıra bağıra ağlamak, höyküre höyküre ağlamak’. LN s. 290 *ögürmek* ‘ağlamak’.

ökürmeŋ (اوكورمانک), **ökürmeŋiz** (اوكورمانكيز), **ökürmeŋler** (اوكورمانكلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ökürmen (اوكورمان), **ökürmes min** (اوكورماس‌مين) ‘hüngür hüngür ağlamam’.

öküre min (اوكورامين), [26] **ökürü min** (اوكورورمين), **öküredür min** (اوكورادورمين), **ökürürem** (اوكورورام) ‘hüngür hüngür ağlarım’.

ökürürüm (اوكورورووم), **ökürmekim** (اوكورماكيم) ‘[benim] hüngür hüngür ağlamam’.

ökürmegüm (اوكورماكوم) ‘hüngür hüngür ağlamayacağım’.

[27] **ökürüp** (اوكوروب), **ökürüben** (اوركوروبان), **ökürmiş** (اوكورميش) ‘hüngür hüngür ağlamış’. Birincisine tanık olarak şiir:

ger Nevāyī müfriṭ afġān itse cānā [1372] [28] *ḳılma ʿayb::*

sin helāk itgen köŋül sūgide [1373] *yıġlar* ***ökürüp****::*

کر نوائی مفرط افغان ایتسا جانا قیلما عیب::

سین هلاک ایتکان کونکول سوکیدا ییغلار اوکوروب::

ökürmişeŋ (اوكورميشانک) ‘hüngür hüngür ağlamışsın’.

ökürmes (اوكورماس) ‘hüngür hüngür [29] ağlamaz’. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

ökürmesi (اوكورماسى) ‘hüngür hüngür ağlaması, hüngür hüngür ağlamazı’.

ökürmedin (اوكورمادين) **[BM 79r.1]** ‘hüngür hüngür ağlamadan, hüngür hüngür ağlamamış’.

ökürüp bolmas (اوكوروب بولماس) **ökürse bolmas** (اوكورسا بولماس), **ökürmek olmas** (اوكورماک اولماس) ‘hüngür hüngür ağlanmaz’.

ökür_almas (اوكور آلماس) ‘hüngür hüngür ağlayamaz’.

[2] **öküre öküre** (اوكورا اوكورا) ‘hüngür hüngür ağlayarak’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

ökürey (اوكورای), **öküreyin** (اوركورايين) ‘hüngür hüngür ağlayayım, hüngür hüngür ağlaya, hüngür hüngür ağlayasın’.

[3] **ökürsek** (اوكورساک), **ökürgebiz** (اوكوركابيز), **ökürgeybiz** (اوكوركای‌بيز), **öküreli** (اوكورالی), **öküreliŋ** (اوكورالينک) ‘hüngür hüngür ağlayalım’.

ökürgeli (اوكوركالی) ‘hüngür hüngür ağlamak için, hüngür hüngür ağlayalı’.

[4] **ökürgeç** (اوكوركاج) ‘hüngür hüngür ağlayınca’.

ökürgüçi (اوكوركوجی) ‘hüngür hüngür ağlayan’.

ökürgüçe (اوكوركوجه), **ökürgünçe** (اوكوركونجه), **ökürgençe** (اوكوركانجه) ‘hüngür hüngür [5] ağlayana kadar, hüngür hüngür ağladığı/ağlayacağı kadar’.

[1372] BM 78v.27: **cānā:** T 110r.14’te yok.

[1373] **sūg (سوک)**: ‘yas, matem’ (Bkz. DehS.)

ökürgüm (اوکورکوم) ‘hüngür hüngür ağlayacağım’.

ökürgüñ (اوکورکونک) ‘hüngür hüngür ağlayacaksın’.

ökürgüsi (اوکورکوسی) [6] ‘hüngür hüngür ağlayacak’.

ökürgülük (اوکورکولوک) ‘hüngür hüngür ağlanacak’.

ökürgey (اوکورکای), **öküre** (اوکورا), **ökürse** (اوکورسا), **ökürsün** (اوکورسون), **ökürdik** (اوکوردیک) ‘hüngür hüngür [7] ağlasa/ağlasın’.

ökürgüdik (اوکورکودیک), **ökürürdik** (اوکوروردیک) ‘ağlanacak, ağladığı/ağlayacağı gibi’.

öksümek (اوکسوماک) ve **öksülmek (اوکسولماک)** -lām ve zammeli sīn ile- ‘eksilmek کم شدن’.

[8] **öksüdi** (اوکسودی), **öksüldi** (اوکسولدی) ‘eksildi’. Nitekim *Lisānü’ṭ-ṭayr*’da Tevḥīd kısmında birincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

yir yüzin yamġur suyı [9-10] *birle* [1374] *yudı::*
gerd [1375] *çirki ol yumaġdın* ***öksüdi****::*

بیر یوزین یامغور سویی بیرله یودی::
کرد چرکی اول یوماغدین اوکسودی::

Ayrıca İstiġnā’da birinci ve ikincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

Ḳāf dik yüz taġnıñ yoḳ bolmaġın::
bir yüzidin bir ḳavm ***öksüldi*** *saġın::*

sedre şāḫı birle ṭūbī bolsa yoḳ::
öksüdi *tut bīşedin* [11] *bir yafraġ oḳ::*

قاف دیک یوز تاغنینک یوق بولماغین::
بیر یوزیدین بیر قوم اوکسولدی ساغین::

سدره شاخی بیرله طوبی بولسا یوق::
اوکسودی توت بیشه‌دین بیر یافراغ اوق::

öksüdük (اوکسودوک), **öksüldük** (اوکسولدوک) ‘eksildik’.

öksür (اوکسور), **öksüydür** (اوکسویدور), **öksülür** (اوکسولور), **öksüledür** (اوکسولادور) ‘eksiliyor’. **öksür** (اوکسور) ve **öksülür** (اوکسولور) [12] fâil ve mastar anlamına da gelirler.

öksümeydür (اوکسومایدور), **öksülmeydür** (اوکسولمایدور) ‘eksilmiyor, eksilmemiş’.

öksügen (اوکسوکان), **öksürgen** (اوکسورکان), **öksüydürgen** (اوکسویدورکان), [13] **öksülgen** (اوکسولکان), **öksülürgen** (اوکسولورکان), [T 111v.] **öksüledürgen** (اوکسولادورکان)

[1374] BM 79r.9 **birle :** T 110r. 25 *bir (بیر).*
[1375] BM 79r.9 **gerd:** LÇ s. 37 *kir (کیر). gerd* Farsçada ‘toz’ demektir.

‘eksilen, eksilmiş’. Mastar anlamına da gelirler.

öksü (اوکسو), **öksügil** (اوکسوکیل), **öksül** (اوکسول), **öksülgil** (اوکسولکیل) [14] ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

öksüme (اوکسوما), **öksümegil** (اوکسوماکیل), **öksülme** (اوکسولما), **öksülmegil** (اوکسولماکیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

öksüŋ (اوکسونک), **öksüŋgüz** (اوکسونکوز), **öksüŋgler** (اوکسونکلار), **öksülüŋ** (اوکسولونک), [15] **öksülüŋgüz** (اوکسولونکوز), **öksülüŋgler** (اوکسولونکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

öksümeŋ (اوکسومانک), **öksümeŋgiz** (اوکسومانکیز), **öksümeŋgler** (اوکسومانکلار), **öksülmeŋ** (اوکسولمانک), **öksülmeŋgiz** (اوکسولمانکیز), **öksülmeŋgler** (اوکسولمانکلار) [16] ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

öksümen (اوکسومان), **öksümes min** (اوکسوماس‌مین), **öksülmen** (اوکسولمان), **öksülmes min** (اوکسولماس‌مین) ‘eksilmem’.

öksüy min (اوکسوی‌مین), **öksür min** (اوکسورمین), **öksüydür min** (اوکسویدورمین), [17] **öksürem** (اوکسورام), **öksüle min** (اوکسولامین), **öksülür min** (اوکسولورمین), **öksüledür min** (اوکسولادورمین), **öksülürem** (اوکسولورام) ‘eksilirim’.

öksürüm (اوکسوروم), **öksülürüm** (اوکسولوروم), **öksümekim** (اوکسوماکیم), **öksülmekim** (اوکسولماکیم)[1376] ‘[benim] eksilmem’.

[18] **öksügüm** (اوکسوکوم), **öksülmegüm** (اوکسولماکوم) ‘eksilmeyeceğim’.

öksüp (اوکسوب), **öksüben** (اوکسوبان), **öksümiş** (اوکسومیش), **öksülüp** (اوکسولوب), **öksülüben** (اوکسولوبان), **öksülmiş** (اوکسولمیش) ‘eksilip/eksilmiş’.

öksümişeŋ (اوکسومیشانک), [19] **öksülmişeŋ** (اوکسولمیشانک) ‘eksilmişsin’.

öksümes (اوکسوماس), **öksülmes** (اوکسولماس) ‘eksilmez’. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

öksümesi (اوکسوماسی), **öksülmesi** (اوکسولماسی) [20] ‘eksilmesi ve eksilmezi’.

öksümedin (اوکسومادین), **öksülmedin** (اوکسولمادین) ‘eksilmeden, eksilmemiş’.

öksüp bolmas (اوکسوب بولماس), **öksüse bolmas** (اوکسوسا بولماس), **öksümek olmas** (اوکسوماک اولماس), [21] **öksülüp bolmas** (اوکسولوب بولماس), **öksülse bolmas** (اوکسولسا بولماس), **öksülmek olmas** (اوکسولماک اولماس) ‘eksilmez’.

öksüy almas (اوکسوی آلماس), **öksüle almas** (اوکسولا آلماس) ‘eksilemez’.

öksüy öksüy (اوکسوی اوکسوی), [22] **öksüle öksüle** (اوکسولا اوکسولا) ‘eksilerek’.

öksüy (اوکسوی), **öksüyin** (اوکسویین), **öksüley** (اوکسولای), **öksüleyin** (اوکسولایین) ‘eksileyim, eksile, eksilesin, eksilmiş’.

öksüsek (اوکسوساک), **öksüli** (اوکسولی), [23] **öksüliŋ** (اوکسولینک), **öksülsek**

[1376] BM 79r 17 **ösülmegim** (اوسولماکیم): Diğer maddelere göre düzeltildi.

(اوکسولساک), **öksüleli** (اوکسولالی), **öksüleliñg** (اوکسولالینک) ‘eksilelim’.

öksügeli (اوکسوکالی), **öksülgeli** (اوکسولکالی) ‘eksilmek için, eksileli’.

öksügeç (اوکسوکاج), **öksülgeç** (اوکسولکاج) [24] ‘eksilince’.

öksügüçi (اوکسوکوجی), **öksülgüçi** (اوکسولکوجی) ‘eksilen’.

öksügüçe (اوکسوکوجه), **öksügünçe** (اوکسوکونجه), **öksügençe** (اوکسوکانجه), **öksülgüçe** (اوکسولکوجه), **öksülgünçe** (اوکسولکونجه), [25] **öksülgençe** (اوکسولکانجه) ‘eksilene kadar, eksildiği/eksileceği kadar’.

öksügüm (اوکسوکوم), **öksülgüm** (اوکسولکوم) ‘eksileceğim’[1377].

öksügüñg (اوکسوکونک), **öksülgüñg** (اوکسولکونک) ‘eksileceksin’.

[26] **öksügüsi** (اوکسوکوسی), **öksülgüsi** (اوکسولکوسی) ‘eksilecek’.

öksügülük (اوکسوکولوک), **öksülgülük** (اوکسولکولوک) ‘eksilecek’.

öksügey (اوکسوکای), **öksüse** (اوکسوسا), **öksüsün** (اوکسوسون), **öksüdik** (اوکسودیک), [27] **öksülgey** (اوکسولکای), **öksüle** (اوکسولا), **öksülse** (اوکسولسا), **öksülsün** (اوکسولسون), **öksüldik** (اوکسولدیک) ‘eksilse/eksilsin’. Birincisine tanık olarak şiir:

yıġlamaḳ kem ḳılmadı bu dīde-yi giryānda su::

[28] *iki arıġ ayrılıp ni **öksügey** ʿummānda su::*

ییغلاماق کم قیلمادی بو دیده کریاندا سو::

ایکی آریغ آیریلیب نی اوکسوکای عمّاندا سو::

İkincisine tanık olarak şiir:

*ten şīşeside ʿömr meyi **öksüse** ġam yoḳ::*

ey sāḳi-yi gül-çehre tola [29] *iyle piyāle::*

تن شیشه‌سیدا عمر میی اوکسوسا غم یوق::

ای ساقی گلچهره تولا ایله پیاله::

öksügüdik (اوکسوکودیک), **öksürdik** (اوکسوردیک), **öksülgüdik** (اوکسولکودیک), **öksülürdik** (اوکسولوردیک) ‘eksilecek, eksildiği/eksileceği gibi’.

öksütmek (اوکسوتماک) -tā ve zammesi sīn ile- geçişli mastar olup, [BM 79v.1] ‘eksiltmek کم کردن’.

öksütür (اوکسوتور), **öksütedür** (اوکسوتادور) ‘eksiltir’. Birincisine tanık olarak şiir:

fenā mey-ḫānesiġa sal mini ey rind-i ʿārif kim::

*ġamımnı **öksütür*** [2] *deyr-i fenā mey-ḫāne andın köp::*

فنا میخانه‌سیغه سال مینی ای رند عارف کیم::

غمیم نی اوکسوتور دیر فنا میخانه اندین کوب::

öksütür (اوکسوتور) fâil ve mastar anlamına da gelir. Nitekim *Lisānü’ṭ-ṭayr*’da

[1377] BM 79r.25 ve T 111v. ‘eksilecek کم خواهد شد’.

‘eksilten’ anlamında şöyle der, şiir:

öksümek [3] *taġyīr ile imkānı yoḳ::*

***öksütür** ilge ḳılıçdur dağı oḳ::*

اوکسوماک تغییر ایله امکانی یوق::

اوکسوتور ایلکه قیلیج دور داغی یوق::

öksüt (اوکسوت), **öksütgil** (اوکسوتکیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’. Birincisine tanık olarak şiir:

[4] *cān ü kö͡nglümni bir öpmekke tiler sin ay amān::*

*artuḳ iyle ʿadedin yoḳsa bahāsın **öksüt**::*

جان و کونکلومنی بیر اوپماککا تیلارسین ای امان::

آرتوق ایله عددین یوقسا بهاسین اوکسوت::

Diğer kipler de bu şekilde birinci şıktaki gibi [5] karaşat tā ile yapılır.

ögütmek (اوکوتماک) -zammeli Acem kāf’ı ve sâkin karaşat tā ile- ‘öğütmek آرد کردن’.

ügrimek (اوکریماک) -sâkin kāf ve [6] kesreli karaşat rā ile- ‘beşik ve ona benzer şeyleri sallamak جنباندن گهواره و امثال آن’.[1378]

ökçelemek (اوکچهلاماک) ve **ökçeletmek (اوکچهلاتماک)** -sâkin kāf ve karaşat tā ve fethalı Acem cīm’i ve lām ile- [7-8] Rūmī Türkçesinde iki anlama gelir. Birincisi ‘nal çakmak مهمیز زدن’. Örneğin; **atı ökçeletti** (آتی اوکچهلاتتی). Yani, ‘atın ayağına nal çaktırdı اسبرا پاشنه زد و مهمیز زد’. İkincisi ‘atın başka atın ayağının arkasını yaralaması مجروح کردن اسب بود عقب پای اسب دیکر را’.

ökçelenmek (اوکچهلانماک) -nūn ile- dönüşlülük mastarı olup ‘atın ayağının arkasının başka bir at tarafından yaralanması مجروح شدن پای اسب بود از پاشنه اسب دیکر’ demektir.

[9] **İsimler (Cevāmid):**

öget (اوکات) -fethalı Acem kāf’ı ve uzun elif ve sâkin karaşat tā ile- Rūmī Türkçesinde ‘yumuşak ve ince davranış رفتار نرم و هموار’.[1379]

ögey (اوکای) [T 112r.] -fethalı Acem kāf’ı ve sâkin [10] hutti yā ile- ‘üvey baba, üvey anne ve üvey kardeş ناپدری و نامادری و نابرادری’. Nitekim *Tārīḫu’l-mulūk*’ta Keykāvūs ve Siyāvuş’un hikâyesinde şöyle der:

[1378] BM 97v.5 **ügrimek** : Bkz. TarS. *üğrümek (üğrümek, üğülemek)* ‘sallamak, ırgalamak’; DerS. *üğrümek* ‘yavaşça sallamak’. Ayrıca bkz. DerS. *üğürmek* ‘yavaşça sallamak’; Trkm. *üwremek* ‘sallançagyň bagyndan çekip, iki ýana yzygiderli hereket etdirmek’ (TrkmDDS. II, 419); Kırg.T. *üyür-* ‘sallamak’; Kzk.T. *üyir-* ‘bir şeyi yukarı kaldırarak sallamak’ (Kenesbayoğlu, 1984: 297). TarS. *üğrüm* ‘beşiğin kolayca sallanmasını sağlayan altındaki yay biçiminde ayaklar; beşiğin üstünde, örtüğü yüksek tutmaya yarayan ağaç kol’.

[1379] BM 79v.9 **öget:** LÇ s. 37 *ögümaḳ (اوکوماق)* ‘yumuşatmaḳ’.

Sūdabe [11] **ögey** *anası anga ʿāşıḳ bolup irdi.*

سودابه اوکای آناسی آنکا عاشق بولوب ایردی

Türemiş anlamları da vardır. Nitekim **ögmek** (اوکماک) masdarı altında izâh edildi.

ökte (اوکتا) -sâkin kāf ve fethalı [12] karaşat tā ile- 'boş/yararsız, vakitsiz و بیهوده بیموقع'[1380]. **ökte (اوکته)** hevvez hā ile de kullanılır. Tanık olarak şiir:

nāṣiḥā çün ʿömr öter [13] *ḳoy* [1381] *kim bolay* [1382] *ʿişret bile::*

ʿıyş terkin kim buyurdung **ökte***dür bu nevʿ ögüt::*

ناصحا چون عمر اوتار قوی کیم بولای عشرت بیله::

عیش ترکین کیم بویوردونک اوکتادور بو نوع اوکوت::

Şiir:

ni vāḳiʿ olsa çü taḳdīrdin imes [14] *ḫāric::*

pes **ökte***dür ḳılurıdın kişige birmek* [1383] *ögüt::*

نی واقع اولسا چو تقدیردین ایماس خارج::

پس اوکته‌دور قیلوری‌دین کیشیکا بیرماک اوکوت::

Ayrıca *Maḥbūbu'l-Ḳulūb*'un üçüncü bölümünde Tenbīhāt kısmında sultanların vasfında şöyle der:

[15] **ökte** *ḥükmi* [1384] *birevni ḳılsa nā-būd, ol zamān peşīmān bolmaḳ ni sūd.*

اوکته حکمی بیراونی قیلسا نابود اول زمان پیشمان بولماق نی سود

Rūmī müellifler ve Nedr ʿAlī 'kızmak ve sinirlenmek شدن غضبناک و تند' anlamında [16] yazmışlar. Ṭāliʿ Hirevī de *ögüt* anlamına yakın olarak **öktedür**'ün (اوکتادور) öğütün malzemelerinden olan 'incitmek' anlamına geldiğini yazmıştır. [17] Nedr ʿAlī ve Naşīrī de buna uymuşlar. Ferāğī **ökte** (اوکتا) ve **ögüt**'ü (اوکوت) eş anlamlı olarak görmüş, 'büyük, öğüt ve nasihat بزرگ و پند و نصیحت' anlamı vermiştir. Hepsi de [18] birinci şiiri tanık getirmişler. **ökte**'nin (اوکتا) anlamı 'boş/yararsız بیهوده' olduğu gibi bunların verdiği anlamlar da boş/yararsızdır.

öktelik (اوکتالیک) 'boş ve zamansız iş yapmak, yersiz karışmak کار بیهوده و بیموقع کردن و بوالفضولی'.[1385]

[19] **Ögetey (اوکتای)** 'Çingiz Ḫanın üçüncü oğlunun adıdır. Saltanat tahtı Ḫıṭā mülkünde ve tuttuğu yol cömertlik ve [20] merhamet imiş نام پسر سیم چنگیزخان است که بعد از پدر پادشاه شد و تختکاهش ملک خطا و شیوه و شیمه‌اش جود و عطا بوده'.

[1380] BM 79v.11-12 **ökte:** FT s. 718 *ökte (اوکته)* 'hüküm ve senetçilik; zorla, sitemle ve haksızca halktan bir şey almak'. Ayrıca bkz. Kırg.T. **öktö** 'tatmin edilmemiş arzu, tatmin edilmeyiş, idia' (Yudahin II a, 608).
[1381] BM 79v.13 **ḳoy:** PdC s. 70 *ḳoyı (قویی).*
[1382] BM 79v.13 **bolay :** PdC s. 70 *bolayı (بولایی).*
[1383] BM 79v.14 **birmek :** FT s.414 *bir pāk (بیر پاک).*
[1384] T 112r. **ḥükmi** : BM 79v. 15'de yok.
[1385] BM 79v.18 **öktelik** : LÇ s. 36 *öktelik (اوکتالیک)* 'bīhūdelik, lüzumsızlık, ḳuvvet, iḳtidār'.

ögçe (اوكجه) -sâkin Acem kāf'ı ve fethalı Acem cīm'i ile- 'ayak topuğu پا پاشنه'.[1386] Ona Arapçada 'عقب' denir. Rūm [diyarı] Türkleri derler ki;

falān kimsene [21] ***ögçe itti*** *فلان كيمسنه اوكچه ايتى*

Yani 'zorladı, baskı yaptı زور و تعدى كرد'. Cesâretsiz insana da **ögçesiz** (اوكجەسيز), yani 'istikrarı olmayan ثبات قدم ندارد' denir.

ügre (اوكرا) -sâkin kāf ve fethalı karaşat rā ile- [22] *buġra* vezninde, 'erişte aşı آش رشته'.

üksek (اوكساك) -sâkin birinci ve ikinci kāf ve fethalı muhmele sīn ile- 'yüksek, yüce بلند و مرتفع'. Ona ***yüksek*** (يوكساك) de denir.

[23] **öksürük (اوكسروك)** 'öksürük سرفه'. Ona Arapçada 'سعال' denir.

öksük (اوكسوك) 'eksik, az كم و اندك'. Nitekim şöyle der, şiir:

mini ki muġbeçe deyr içre iyledi [24-26] *ösrük::*

ni tan͡g közümge ḳuyaş bolsa ẕerredin ***öksük****::*

مينى كه مغبچه دير ايچرا ايلادى اوسروك::

نى تانك كوزومكا قوياش بولسا ذرەدين اوكسوك::

öksiz (اوكسيز) -sâkin kāf ve hevvez zā ve kesreli muhmele sīn ile- Rūmī Türkçesinde 'yetim, anası babası olmayan çocuk, öksüz طفل يتيم و بى پدر و مادر' demektir.

ögüt (اوكوت) -zammeli Acem kāf'ı ve sâkin karaşat ra ile- 'öğüt, nasihat پند و نصيحت'. Nitekim ***ökte*** (اوكتا) sözü kısmında tanık gösterilmiştir. Ayrıca 'taneleri öğütmek ve yumuşatmak آرد كردن و نرم كردن دانه' demektir.

ügü (اوكو) -zammeli Acem kāf'ı ile- 'geceleri gözleri parlayan baykuşa benzer bir kuş پرندەايست شبيه به چرخ كه چشمهاى آن شب مىدرخشد'.[1387] [27] Nitekim *Leylī ve Mecnūn*'da gecenin vasfında şöyle der, şiir:

nā-geh ***üü*** *çıḳmegey diben ün::*

tumşuġı itip közini çabun::

ناكه اوكو چيكماكاى ديبان اون::

تومشوغى ايتيب كوزينى چابون::

Ona Farsçada [28] 'بوف، كوف، بوم، جغد' denir. *Burhān-ı Ḳāti*ʿ'nin müellifi **ügü**'yü Farsça saymış ve bu anlamda yazmıştır.

ögür (اوكور) -zammeli Acem kāf'ı ve sâkin karaşat ra ile- [29] 'kısrak bulma çağına gelmiş dört yaşındaki at اسب چهارساله بود كه وقت مادیان جستن آن شده باشد'. Rūm diyarı ahalisi (Rūmiye روميه) 'ünsiyet bulmuş مألوف و مأنوس' anlamında kullanır.

[1386] BM 79v.20 **ögçe**: LÇ s. 36 *ögçe (اوكچه)* 'müstaḥkem, ṣaġlam, kem cür'et, ḳorḳaḳ, ḫā'if, ṭopuḳ, ʿaḳab, pāşne'.

[1387] BM 79v.26 **ügü:** LÇ s. 37 *ügü (اوكو)* 'puhu, cuġd, gece külāhı, şu almaḳ içün şuyı deldikleri [?] yer'. Bkz. EDPT 101b **ü:gi:**, RŞsŞnen VEWT 519b.

öŋürdi (اوكوردى)[1388] -zammeli Acem kāf'ı ile- [BM 80r.1] Rūmī Türkçesinde 'birinci, öncelikli اول و مقدم' demektir.

oŋurġa (اوكورغه)[1389] -zammeli Acem kāf'ı ve sâkin karaşat rā ve fethalı muceme ġayın ile- 'omurga مهره‌های پشت'. Arapçada 'فقرات ظهر' denir.

[2] **öküz (اوكوز)** -sâkin hevvez zā ile- 'iş âmilleri عوامل كار'.

öküz közi (اوكوز كوزى) 'Rūmī Türkçesinde 'bir bitki adı نام كياهيست'. Ona Farsçada ' كاو چشم' ve Arapçada [3] 'عين البقر' derler.

üküş (اوكوش) -zammeli Acem kāf'ı ve sâkin karaşat şīn ile- 'çok, bol بسيار و فراوان'[1390]. Nitekim şöyle der, şiir:

fiġān ki hicrdin aŋ͡glap [4] ***üküş*** *elem bizge::*

teraḥḥum itmedi ol mihri yoḳ ṣanem bizge::

فغان كه هجردين آنكلاب اوكوش الم بيزكا::

ترحم ايتمادى اول مهرى يوق صنم بيزكا::

Şiir:

ḫ͡ʸān-ı vaṣlıda ***üküş*** *niʿmet aradur aġyār::*

rūzī it bizge hem [5] *ol nevʿ tenaʿʿum Yā Rab::*

خوان وصليدا اوكوش نعمت ارا دور اغيار::

روزى ايت بيزكا هم اول نوع تنعم يارب::

Rūm diyarı (Rūmiye رومیه) yazılarında ***yüküş*** (يوكوش) de kullanılır.

ögülge (اوكولكا) -zammeli birinci ve fethalı ikinci Acem kāf'ı ve sâkin lām ile- 'bahşiş ve ödül صله و جايزه'. [6] Nitekim *Tārīḫ-i Maṭlaʿü's-Saʿdeyn*'de şöyle denir:

ögülge *ve enʿām-ı ferāvān bé leşkeriyān dād.* [1391]

اوكولكا و انعام فراوان به لشكريان داد

ögün / ökün (اوكون) -zammeli kāf ile- üç anlama gelir. [7] Birincisi 'başka غير'. Nitekim *Ḥayretü'l-Ebrār*'da şöyle der, şiir:

[T 113v.] *köz ki irür igri anıŋ͡ ḫılḳatı::*

birni iki körmek irür ṣānʿatı::

[8] *birdin* ***ögün*** *çün nime mevcūd imes::*

[1388] BM 79v.29 **öŋürdi** : Rumî imla ile yazılmış bir biçimdir. Bkz. TarS. *öñürdü* 'önce, iptida, evvel, ilkönce, daha önce, ileri'. Ayrıca bkz. Clauson 1960: 40 *ögürdi* s; R (error for *öŋürdi*).

[1389] BM 80r.1 **oŋurġa** : Rumî imla ile yazılmış bir biçim. Bkz. TarS. *oñurga (oñurha, oñurga kemiği, oñurga sünüğü, oñurka)* 'bel kemiği, amudu fıkarı, omurga). Ayrıca bkz. Clauson 1969: 40 *ögürğa* S; x 89r.13 (error for *oŋurğa*).

[1390] BM 80r.3 **ügüş:** LN s.291 *üküş* 'bi-ḥadd maʿnāsınadur'. LÇ s.37 *üküş (اوكوش)* 'keşir, vāfir, çoḳ, ziyāde, aşurı'.

[1391] BM 80r.6 **ögülge… :** Anlamı: askerlere çoklu ödül ve bahşiş verdi.

körgen anı ik(k)i irür şirk ü bes::

کوز که ایرور ایکری آنینک خلقتی::

بیرنی ایکی کورماک ایرور صنعتی::

بیردین اوکون چون نیمه موجود ایماس::

کورکان آنی ایکی ایرور شرک و بس::

Ayrıca *Sedd-i İskenderī*'de ilâhî nimetlerin sayısından söz ederken şöyle der, [9] şiir:

bulardın **ögün** *birdi ʿaḳl u ḥavās::*

sini ḳıldı her ḳaysıġa reh-şinās::

بولاردین اوکون بیردی عقل و حواس::

سینی قیلدی هر قایسیغه رهشناس::

Ṭāliʿ Hirevī yanlışlıkla 'önceki zaman زمان قبل' anlamında yazmış [10-11] ve bu şiiri de *Sedd-i İskenderī*'den tanık getirmiştir.[1392] İkincisi Moğol lügatinde [**ökün**] 'içyağı/kuyruk yağı پیه' demektir.[1393] Ona Arapçada 'شحم' derler. Üçüncüsü [**ögün**] 'övünmenin emir biçimi امر است از خود را ستودن'. Nitekim **ögünmek** (اوکونماک) mastarı kısmında geçti.

öküng (اوکونج) -zammeli kāf ve sâkin nūn ve cīm ile- 'pişmanlık ندامت و پشیمانی'. [12-13] *Burhān-ı Ḳāti*ʿ müellifi *satranç* vezninde ***ökenç*** (اوکنج) sözünü Farsça olarak kaydetmiş ve bu anlamda yazmıştır.[1394]

ögünduruk (اوکوندوروق) -zammeli Acem kāf'ı ve muhmele dāl ve karaşat rā ve sâkin nūn ve ḳāf ile- Rūmī Türkçesinde 'pamuk tânelerini pamuktan ayırmak için kullanılan alet میلی است که حلاجان پنبه دانه را بدان از پنبه جدا کنند'.

ögündüre (اوکوندوره) -fethalı muhmele rā ile- [14] 'öküz ve eşeği yürütmek için dürterken kullanılan ucu iğneli değnek چوبی باشد که بر سر آن سیخی از آهن نصب کرده بر سرین کاو و خر خلانند تا راه رود'. Ona Farsçada 'غاوشنک' denir.

[1392] BM 80r.6-7 **ögün:** LN s.288 *ögün* 'ġayrı'. LÇ s.37 *ögün (اوکون)* 'ġayr, başḳa, diger'; BL'de *öğün (اوکون)* sözcüğü iki yerde farklı anlamlarla verilmiştir. Birincisinde *ögün (اوکون)* 'bundan başka, bundan gayrı' olarak verilmiş ve *özge* sözüyle [aynı anlamda] kullanıldığı belirtilmiştir. İkincisinde ise Esterābādī'nin de belirttiği gibi *ögün (اوکون)* -zamme ve işba ile- 'sonraki zaman زمان بعد' olarak anlamlandırılmıştır. FT s. 651 *ögün (اوکون)* 'başka, gayr'. Sözcük, ETü. **öŋi**'den (EDPT 170b-171a **öŋi:**) genişletilmiş ve Eski ve Orta Türkçe metinlerinde tanıklanan **öŋin**'in (bunlar için bkz. EDPT 171a **öŋi:**) *ŋ > g* zayıflamasıyla ortaya çıkmış bir yan biçimidir.

[1393] BM 80r.10 [**ökün]:** Starostin v.d. tarafından PMo. biçimi ***egükü**, ***ögekü** olarak yapılandırılan bu Moğolca sözcüğün tarihsel ve Çağdaş Moğolca biçimleri için bkz. Starostin v.d. (2003:597) OMo. **öyükü*, **öyekü*; YMo. *e'ukun* (HY 24, SH), *o'ukun* (SH), *ukon* (IM), *tukun-* (MA); Halha *ōx(ön)*; Buryat *öxe(n)*; Kalmuk *ökn;* Ord. *öxö, öxü;* Dag. *eugu, ēge* (Tod. Dag. 138), *euwe* (MD 147); Dong. *fugun;* Bao. *gum* (MGCD *šgum);* S.Yugh. *ükön* (MGCD *ügon);* Mongr. *öke* /SM 296), (MGCD *ökü).* ayrıca bkz. Lessing 631a **ögekü(n)** = **öök** 'fat'.

[1394] Bu sözcük Farsçada hem *evgenç (اُوگنچ)* hem de *ogenç (اُوگنچ)* olarak kaydedilmiş, fakat kökeni hakkında bilgi verilmemiştir. Bkz. DehS.

[15] **Türeyenler (Müştaḳḳāt)**

lām ile

olmaḳ (اولماق) ve **olmaḳlıġ (اولماقلیغ)** -ḳāf ile- ‘olmak, bulunmak شدن و بودن’. Birincisine tanık olarak birinci anlamda şiir:

ġamım köp ite almas min ni tanĝ könĝlüm [16] *helāk* ***olmaḳ****::*

içimde yüz ḳılıç ni ʿayb köksüm çāk çāk ***olmaḳ****::*

غمیم کوپ ایتا آلماس مین نی تانک کونکلوم هلاک اولماق::

ایچیمدا یوز قیلیج نی عیب کوکسوم چاک چاک اولماق::

Ona ***bolmaḳ*** (بولماق) da denir. Ṭāliʿ Hirevī **olmaḳ**’ı (اولماق) -ḳāf ile- [17] ‘ölmek مردن’ anlamında yazmış, yanlış yapmıştır.[1395]

ölmek (اولماک) ve **ölmeklik (اولماکلیک)** -kāf ile- ‘ölmek مردن’. Birincisine tanık olarak şiir:

kūyıdın kitmek ü [18] ***ölmek*** *manĝa tinĝ bolsa ni tanĝ::*

ki celā ḥarfleridür ki ecel taptı laḳab::

کوئی‌دین کیتماک و اولماک منکا تینک بولسا نی تانک::

که جلا حرفلاریدور که اجل تاپتی لقب::

İkincisine tanık olarak şiir:

cevr ü ẓulmünĝ gerçi ***ölmeklik*** [19] *nişānıdur manĝa::*

çünki sindindür ḥayāt-ı cāvdānīdür manĝa::

جور و ظلمونک کرچه اولماکلیک نشانی‌دور منکا::

چون که سین‌دین‌دور حیات جاودانی‌دور منکا::

oldı/öldi (اولدی) ‘oldu, öldü’.

olduḳ (اولدوق) ‘olduk’.

öldük (اولدوک) ‘öldük’.

[20] **olur** (اولور) -zammeli lām ile- ‘olur’. Fâil ve mastar anlamına da gelir.

öler/olar/ular (اولار) -fethalı lām ile- iki anlama gelir. Birincisi ‘ölür میمیرد’. Nitekim şöyle der, şiir:

ḫūblar [21] *tīġi yitişmesdin burun bu zār* ***öler****::*

çın imiş kim bolsa köp ḳaṣṣāb ḳoy mürdār olar::

خوبلار تیغی یتیشماس‌دین بورون بو زار اولار::

چین ایمیش کیم بولسا کوپ قصاب قوی مردار اولار::

[1395] BM 80r.16 **olmaḳ:** Gerçekten de BL’de madde başı *olmaḳ (اولماق)* olmasına rağmen, anlamı ‘ölmek مردن’ ve örnek olarak da *ölüp (اولوب)* -geçmiş zaman fiili- ‘ölmüş مرده’ olarak verilmiştir. Şiir: *éy Nevāyī ölmekim anĝlap ol ayınĝ kūyıda / itleri bir dem ölüp her laḥẓa hürdi bu kiçe.*

İkincisi ‘birbirine bağlar پیوند میکند’. Bu anlamda [22] ***ulamaḳ*** (اولاماق) ‘bağlamak پیوند کردن’ mastarından türemiştir. Nitekim yazılacaktır. Fâil ve mastar anlamına da gelir. Nitekim ‘ölmek’ anlamında şöyle der, [23] şiir:

dime ki kirdi oḳı ḳatl vaḳti ḳanım ara::

*kim ol elif kibi irdi **ölerde** cānım ara::*

دیما که کیردی اوقی قتل وقتی قانیم ارا::

کیم اول الف کیبی ایردی اولاردا جانیم ارا::

Yine aynı anlamda söyler, şiir:

[24] *ey Nevāyī ölgil andın burna kim yitgeç ecel::*

*kim ecel yitgey **ölerge** birmegey şāyed mecāl::*

ای نوائی اولکیل آندین بورنا کیم یتکاج اجل::

کیم اجل یتکای اولارکا بیرماکای شاید مجال::

oladur/öledür (اولادور) ‘oluyor, ölüyor’.

olmaydur/ölmeydür (اولمایدور) [25] ‘olmuyor/olmamış, ölmüyor/ölmemiş’.

olmaydur min/ölmeydür min (اولمایدورمین) ‘olmuyorum/olmamışım, ölmüyorum/ölmemişim’.[1396] Nitekim son anlamda şöyle der, şiir:

*bu ki [26] ol ʿömrdin ayrıldım u **ölmeydür min**::*

birey inṣāf ki bu bardur ölüm çaġlıġ uyat::

بو که اول عمردین ایریلدیم و اولمایدورمین::

بیرای انصاف که بو باردور اولوم چاغلیق اویات::

olġan (اولغان), **olurġan** (اولورغان), **oladurġan** (اولادورغان) [27] ‘olan, olmuş’. Birincisine tanık olarak ikinvi anlamda şiir:

*ʿışḳ içre ḳanı min kibi zīr ü zeber **olġan**::*

*her kim ki yoḳ andın beter andın [28] beter **olġan**::*

عشق ایچرا قانی مین کیبی زیر و زبر اولغان::

هر کیم که یوق آندین بتر آندین بتر اولغان::

Mastar anlamına da gelirler.

ölgen (اولکان), **ölergen** (اولارکان), **öledürgen** (اولادورکان) ‘ölen, ölmüş’. Birincisine tanık olarak ikinci anlamda [29] şiir:

*leblerin̂g̃ şevḳıda **ölgen** ḫalḳdın kūyun̂g̃da zāġ::*

ṭuʿme iyleptür ki bolmış laʿl minḳārı anın̂g̃::

لبلارینک شوقیدا اولکان خلقدین کویونکدا زاغ::

طعمه ایلاب‌تور که بولمیش لعل منقاری آنینک::

[1396] BM 80r.25 ve T 113v. **olmaydur min/ölmeydür min:** olmuyor/olmamışım, ölmüyor/ölmemişim (نمیشود و نشده‌ام و نمیمیرد و نمرده‌ام). Düzeltildi.

Mastar anlamına da gelirler. [BM 80v.1] Nitekim birincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

mātem özüñge tut ki öler sin günāh ile::

bī-cürm ṭıflıñg ***ölgen****ige ni turur* [2] *ceze'::*

ماتم اوزونکا توت که اولارسین کناه ایله::

بی‌جرم طفلینک اولکانیکانی تورور جزع::

ol/öl (اول) 'olmak ve ölmeğin emir biçimi'. Nitekim *Leylī ve Mecnūn*'da birinci anlamda şöyle der, şiir:

ey deştni iylegen vaṭan-gāh::

[3] *yol azmışam* ***ol*** *zamānī āgāh::*

ای دشتنی ایلاکان وطن‌کاه::

یول آزمیشام اول زمانی آکاه::

Üç somut anlamı daha var ki, tanıklarıyla Cevâmid kısmında zikredilecektir.

olġıl (اولغیل) 'olmağın emir biçimi'.

[4] **ölgil** (اولکیل) 'ölmeğin emir biçimi'.

olma/ölme (اولما) 'her iki anlamda olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili'.

[T 114r.] **olmaġıl** (اولماغیل) 'olmağın olumsuz emir biçimi'.

ölmegil (اولماکیل) 'ölmeğin olumsuz emir biçimi'.

[5] **olunğ/ölünğ** (اولونک), **olunğuz/ölünğüz** (اولونکوز), **olunğlar/ölünğler** (اولونکلار) 'her iki anlamda çoğul ikinci kişi emir fiili'.

olmañg/ölmeñg (اولمانک), **olmañgız/ölmeñgiz** (اولمانکیز), **olmañglar/ölmeñgler** (اولمانکلار) 'her iki anlamda olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili'.

[6] **olman/ölmen** (اولمان), **olmas min/ölmes min** (اولماس‌مین) 'olmam, ölmem'.

ola min/öle min (اولامین), **oladur min/öledür min** (اولادورمین) 'oluyorum, ölüyorum'. İkincisine tanık olarak ikinci anlamda şiir:

[7] *ey Mesīḥim* ***öledür min*** *bir dem::*

ḳadem it rence bu bīmār sarı::

ای مسیحیم اولادورمین بیردم::

قدم ایت رنجه بو بیمار ساری::

olur min (اولورمین), **oluram** (اولورام) 'olurum'.

öler min/ular min (اولارمین), **ölerem/ularam** (اولارام) 'ölürüm, bağlarım'. [8] Bu anlamda **ulamaḳ** (اولاماق) mastarıyla ortaktır.

olurum (اولوروم), **olmaġım** (اولماغیم) 'olmam'.

ölerim (اولاریم), **ölmekim** (اولماکیم) 'ölmem'. **ularım** (اولاریم) 'bağlamam' anlamına da gelir.

[9] **olmaġum** (اولماغوم) ‘olmayacağım’.

ölmegüm (اولماكوم) ‘ölmeyeceğim’.

olup/ölüp (اولوب), **oluban/ölüben** (اولوبان), **olmış/ölmiş** (اولميش) ‘olup/olmuş, ölüp/ölmüş’. Birincisine tanık olarak [10] birinci ve ikinci anlamlarda şiir:

iki közüng ü lebing ġamıdın::

*min ḫasta **olup ölüp** tirildim::*

ایکی کوزونک و لبینک غمی‌دین::

مین خسته اولوب اولوب تیریلدیم::

olmışang/ölmişeng (اولميشانک) ‘olmuşsun, ölmüşsün’.

olmas/ölmes (اولماس) [11] ‘olmaz, ölmez’. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir. Nitekim ‘olmamak’ anlamında şöyle der, şiir:

*Nevāyī **olmas**ıġa ʿāzim-i ʿIrāḳ u Ḥicāz::*

[12] *meger nezāhat-i mülk-i Herī irür bāʿiṣ::*

نوائی اولماسیغه عازم عراق و حجاز::

مکر نزاهت ملک هری ایرور باعث::

olması (اولماسی) ‘olması, olmazı’. Nitekim olumlu ve olumsuz anlamda iham yoluyla şöyle der, şiir:

ʿışḳdın muḫlişime [13] iyleben aḥbāb duʿā::

*müstecāb **olması** anıng min-i maḥzūnġa tilek::*

عشق‌دین مخلصیما ایلابان احباب دعا::

مستجاب اولماسی آنینک مینی محزونغه تیلاک::

Ayrıca ‘ölmesi ve ölmezi’.

olmadın/ölmedin (اولمادين) ‘olmadan/olmamış, ölmeden/ölmemiş’. [14] Nitekim ‘olmak’ anlamında *Kelīle ve Dimne*’de Rūmī imla ile şöyle der, şiir:

ben elüm çekdüm ġam-ı sevdā-yi zülfüngdin seninġ::

[15] *çünki sen el çekmediñ aġyār ile yār **olmadın**::*

بن الوم چکدوم غم سودای زلفونکدین سننک::

چونکه سن ال چکمدینک اغیار ایله یار اولمادین::

olup bolmas/ölüp bolmas (اولوب بولماس), **olsa bolmas/ölse bolmas** (اولسا بولماس) ‘olunmaz, ölünmez’.

olmaḳ olmas (اولماق اولماس) [16] ‘olunmaz’.

ölmek olmas (اولماک اولماس) ‘ölünmez’.

ola almas/öle almas (آلا آلماس) ‘olamaz, ölemez’.

ola ola/öle öle (اولا اولا) ‘olarak, ölerek’. [17] Tekrar edilmden de kullanılır.

olay (اولای), **olayın** (اولايين) ‘olayım, olsun, olasın, olmuş’. Nitekim birincisine

tanık olarak birinci alnlamda şöyle der, şiir:

ey Nevāyī[18] *ḳıldılar dünyānı red ehl-i ḳabūl::*

ger diseñg maḳbūl ***olay*** *yār olma bu merdūd ile::*

ای نوائی قیلدیلار دونیانی رد اهل قبول::

کر دیسانک مقبول اولای یار اولما بو مردود ایله::

Ayrıca [**öley** ve **öleyin**] ‘öleyim, ölsün, ölesin, ölmüş’ demektir. [19] Birincisine tanık olarak birinci anlamda şiir:

dime her derdiñgġa iyley bir devā ḳoy kim ***öley****::*

kim melūl olġuñg durur bu derd-i nā-maʿdūd[20] *ile::*

دیما هر دردینکغه ایلای بیر دوا قوی کیم اولای::

کیم ملول اولغونک دورور بو درد نامعدود ایله::

Ayrıca [**ulay** ve **ulayın**] ‘bağlayayım, bağlaya, bağlayasın, bağlamış’ demektir.

olsak (اولساق) ‘olsak’.

ölsek (اولساک) ‘ölsek’.

olġa biz (اولغابیز), olġay biz (اولغای‌بیز) ‘olalım’. Nitekim [21] birincisine tanık olarak ikinci anlamda *Sebʿa-yi Seyyāre*’nin sonluğunda dünyânın vefâsızlığı konusunda şöyle der, şiir:

sin ü min ḫūd kim ***olġa biz*** *āḫer::*

kim ḳolıdın ḳutulġa biz[22] *āḫer::*

سین و مین خود کیم اولغابیز آخر::

کیم قولیدین قوتولغابیز آخر::

ölge biz (اولکابیز), ölgey biz (اولکای‌بیز) ‘ölelim’.

olalı/öleli/ulalı (اولالی), olalıñg/öleliñg/ulalıñg (اولالینک) ‘olalım, ölelim’ bağlayalım’.

olġalı (اولغالی) ‘olmak için, olalı’.

ölgeli (اولکالی) [23] ‘ölmek için, öleli’.

olġaç (اولغاج) ‘olunca’. Tanık olarak şiir:

cemālin vaṣf iter min hem-demim ol gülʿüẕār ***olġaç****::*

[24] *ḳuruḳ ṣāḫ ile kim ẓāhir ḳılur güller bahār* ***olġaç****::*

جمالین وصف ایتارمین همدمیم اول کلعذار اولغاج::

قوروق شاخ ایله کیم ظاهر قیلور کل‌لار بهار اولغاج::

ölgeç (اولکاج) ‘ölünce’.

olġuçı (اولغوجی) ‘olan’.

ölgüçi (اولکوجی) ‘ölen’.

[25] olġuça (اولغوجه), olġunça (اولغونجه), olġança (اولغانجه) ‘olana kadar,

olduğu/olacağı kadar'. Nitekim *Sebʿa-yi Seyyāre'*de İklim Yolcusu hikâyesinde [26] birincisine tanık olarak birinci anlamda şöyle der, şiir:

bolmasa ruḫṣat ***olġuça*** *āgeh::*

kitgüdik min başım alıp nā-geh::

بولماسا رخصت الغوجه آکه::

کیتکودیک‌مین باشیم آلیب ناکه::

ölgüçe (اولکوجه), ölgünçe (اولکونجه) ölgençe (اولکانجه) 'ölene kadar, öldüğü/öleceği kadar'. [27] Tanık olarak birincisine birinci anlamda şiir:

cürʿasın birse Nevāyīġa irür ***ölgüçe*** *bes::*

bezm-i ʿıyş içre ṭarab sāġarın ol şāh [28] *çikip::*

جرعه‌سین بیرسا نوائی‌غه ایرور اولکوجه بس::

بزم عیش ایچرا طرب ساغرین اول شاه چیکیب::

Üçüncüsüne tanık olarak şiir:

lebiñ̂g nūşı zekātın ḥācet ehliġa birür bolsañ̂g::

olup min ḥasretidin cāngża yoḳ [29] ***ölgençe*** *ḥācet-mend::*

لبینک نوشی زکاتین حاجت اهلی‌غه بیرور بولسانک::

اولوب مین حسرتیدین جانغه یوق اولکانجه حاجتمند::

olġum (اولغوم) 'olacağım'.

ölgüm (اولکوم) 'öleceğim'. Tanık olarak şiir:

ger diseñ̂g ḳatlim sözin kim [BM 81r.1] *yoḳ digüm yoḳ ey Mesīḥ::*

ölgüm *arman birle bir dem hem mini hem-rāz ḳıl* [1397] *::*

کر دیسانک قتلیم سوزین کیم یوق دیکوم یوق ای مسیح::

اولکوم ارمان بیرله بیردم هم مینی همراز قیل::

olġuñ̂g (اولغونک) 'olacaksın'. Şiir:

hāy u hūy [2] *iyleben özni nefesi ḫoş tut kim::*

hey digünçe ni sin [T 115v.] ***olġuñ̂g*** *arada ni aḥbāb::*

های و هوی ایلابان اوزنی نفسی خوش توت کیم::

هی دیکونجه نی سین اولغونک ارادا نی احباب::

ölgüñ̂g (اولکونک) 'öleceksin'. Tanık olarak şiir:

[3] *çünki ansız* ***ölgüñ̂g*** *uşbu dem ki ayrılmaḳtadur* [1398] *::*

bāri ol ʿārıżġa ölgünçe naẓar ḳıl ey köñ̂gül::

چونکی آنسیز اولکونک اوشبودم که آیریلماقتادور::

باری اول عارض‌غه اولکونجه نظر قیل ای کونکول::

[1397] BM 81r.1 **ḳılsa.** Düzeltildi.

[1398] BM 81r.3 **آیریلماقتادور:** T 115v.1 *ایریلماقته دور*

olġusı (اولغوسی) ‘olacak’.

[4] **ölgüsi** (اولکوسی) ‘ölecek’.

olġuluḳ (اولغولوق) ‘olacak’.

ölgülük (اولکولوک) ‘ölecek’.

olġay (اولغای) ‘olsun’. İşbâ ile ‘büyüsün بزرگ شود’.

[5] **ölgey** (اولکای) ‘ölsün’. Nitekim şöyle der, şiir:

bardı kö͡nglüm hūşı ʿışḳın͡g otıdın aḫger tapıp::

*bir gedā ya͡nglıġ ki **ölgey**[6] ḳıymetī gevher tapıp::*

باردی کونکلوم هوشی عشقینک اوتیدین اخکر تاپیب::

بیر کدا ینکلیغ که اولکای قیمتی کوهر تاپیب::

olalar/öleler (اولالار), **olsalar/ölseler** (اولسالار), **olsunlar/ölsünler** (اولسونلار), **oldikler/öldikler** (اولدیکلار) ‘olsunlar/olsalar, ölsünler/ölseler’. Nitekim *Sedd-i İskenderī*’de ‘olsunlar’ anlamında [7] birincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

vaṭanġa yanıp ḫalḳ-ı āsūde-dil::

*bāri bizdin **oldikler** ammā baḥil::*

وطن‌غه یانیب خلق آسوده دل::

باری بیزدین اولدیکلار اما بخل::

olġudik (اولغودیک), **olurdik** (اولوردیک) ‘olacak iş, olduğu/olacağı gibi’. [8-9] Birincisine tanık olarak birinci anlamda şiir:

eger bolsa yüz cān fedā ḳılġa min::

*naṣīb **olġudik** bolsa cānān ma͡nga::*

اکر بولسا یوز جان فدا قیلغامین::

نصیب اولغودیک بولسا جانان منکا::

ölgüdik min (اولکودیک‌مین), **ölerdik min** (اولاردیک‌مین) ‘ölecek gibiyim, öldüğüm/öleceğim gibi’. Birincisine tanık olarak birinci anlamda şiir:

tüşgeli cānımġa bīmār közün͡g hicrānı::

[10] ***ölgüdik min** ki besī ṣaʿb irür ḫastalıġım::*

توشکالی جانیمغه بیمار کوزونک هجرانی::

اولکودیک‌مین که بسی صعب ایرور خسته‌لیغیم::

ulardik (اولاردیک) ayrıca ‘bağlanacak, bağlandığı/bağlanacağı gibi’ anlamına da gelmiştir. Bu anlam, [11-12] **ulamaḳ** (اولاماق) mastarından alınmıştır.

ulamaḳ (اولاماق) -fethalı lām ile- ve **ulandurmaḳ (اولاندورماق)** -sâkin nūn ve rā ve zammeli dāl ile- geçişli mastar olup ‘bağlamak, ipi bir yere bağlamak بند کردن و

پیوستن رشته و ریسمان بجایی’ demektir.[1399]

uladı (اولادی), **ulandurdı** (اولاندوردی) ‘bağladı’.

uladuḳ (اولادوق), **ulandurduḳ** (اولاندوردوق) ‘bağladık’.

[13] **ular** (اولار), **ulaydur** (اولایدور), **ulandurur** (اولاندورور), **ulanduradur** (اولاندورادور) ‘bağlıyor’. **öler** (اولار) ‘öler’ anlamına da gelir. Nitekim **ölmek** (اولماک) kısmında belirtildi.

[14] **ular** (اولار), **ulandurur** (اولاندورور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

ulamaydur (اولامایدور), **ulandurmaydur** (اولاندورمایدور) ‘bağlamıyor, bağlamamış’.

ulaġan (اولاغان), [15] **ularġan** (اولارغان), **ulaydurġan** (اولایدورغان), **ulandurġan** (اولاندورغان), **ulandururġan** (اولاندورورغان) **ulanduradurġan** (اولاندورادورغان) ‘bağlayan’. Mastar anlamına da gelirler.

[16] **ula** (اولا), **ulaġıl** (اولاغیل), **ulandur** (اولاندور), **ulandurġıl** (اولاندورغیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’. Nitekim üçüncüsüne tanık olarak Münācāt’ta şöyle der:

> *İlāhī ol bīdārlıġını āgāhlıġġa* [17] *yitgür ve bu hüşyārlıġını bī-iştibāhlıġġa* ***ulandur****.*
>
> *الهی اول بیدارلیغنی آکاهلیغ‌غه یتکور و بو هشیارلیغنی بی اشتباهلیغ‌غه اولاندور*

ulama (اولاما), **ulamaġıl** (اولاماغیل), **ulandurma** (اولاندورما), **ulandurmaġıl** (اولاندورماغیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

[18] **ulaŋg** (اولانک), **ulaŋgız** (اولانکیز), **ulaŋglar** (اولانکلار), **ulanduruŋg** (اولاندورونک), **ulanduruŋguz** (اولاندورونکوز), **ulanduruŋglar** (اولاندورونکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ulamaŋg (اولامانک), **ulamaŋgız** (اولامانکیز), **ulamaŋglar** (اولامانکلار), [19] **ulandurmaŋg** (اولاندورمانک), **ulandurmaŋgız** (اولاندورمانکیز), **ulandurmaŋglar** (اولاندورمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ular min (اولارمین), **ulay min** (اولای‌مین), **ulaydur min** (اولایدورمین), **ularam** (اولارام), **ulandura min** (اولاندورامین), **ulandur min** (اولاندورمین), **ulanduradur min** (اولاندورادورمین), **ulandururam** (اولاندورورام) [20] ‘bağlarım’. **öler min** (اولارمین), **ölerem** (اولارام) ‘ölerim’ anlamına da gelir. Nitekim daha önce izâh edildi.

ulasam (اولاسام), **ulaġa min** (اولاغامین), **ulaġay min** (اولاغای‌مین), **ulandursam** (اولاندورسام), [21] **ulandurġa min** (اولاندورغامین), **ulandurġay min** (اولاندورغای‌مین) ‘bağlayayım, bağlasam’. Nitekim birincisine tanık olarak ikinci anlamda *Tārīḫ-i Enbiyā*’da Eyyüb aleyhisselâm ve [22] şeytânın o hazretin zevcesini kandırdığı konusunda şöyle der:

[1399] BM 81r.11 **ulamaḳ:** ED ***ula-*** “to repair (sth. Broken Acc.), to join (thigs Acc.) together, to join (sth. Acc.) to (sth. Dat.); DLT E.A. *ula-* ‘bağlamak’(556/459); FT s.672 *ulav (اولاو)* ‘aşılı’.

Şeyṭān aytti ki eger gīsūlarıñgnı kisip mañga birseñg kim saçımġa ***ulasam*** *munça* [23] *bahāsın birür min.*

شیطان آیتتی که اکر کیسولارینکنی کیسیب منکا بیرسانک کیم ساچیمغه اولاسام مونجه بهاسین بیرورمین

ulaman (اولامان), **ulamas min** (اولاماس‌مین), **ulandurman** (اولاندورمان), **ulandurmas min** (اولاندورماس‌مین) ‘bağlamam’.

ularım (اولاریم) -kesreli rā ile- ve **ulandururum** (اولاندوروروم) -zammeli rā ile- [24] **ulamaġım** (اولاماغیم), **ulandurmaġım** (اولاندورماغیم) ‘[benim] bağlamam’. **ölerim** (اولاریم) ‘ölmek’ anlamına da gelir.

ulamaġum (اولاماغوم), **ulandurmaġum** (اولاندورماغوم) ‘ölmeyeceğim’.

[25] **ulap** (اولاب), **ulaban** (اولابان), **ulamış** (اولامیش), **ulandurup** (اولاندوروب), **ulanduruban** (اولاندوروبان), **ulandurmış** (اولاندورمیش) ‘bağlayıp/bağlamış’.

ulamışañg (اولامیشانک), **ulandurmışañg** (اولاندورمیشانک) ‘bağlamışsın’.

[26] **ulamas** (اولاماس), **ulandurmas** (اولاندورماس) ‘bağlamaz’. Fâil ve mastar anlamına da gelir.

ulaması (اولاماسی), **ulandurması** (اولاندورماسی) ‘bağlaması ve [27] bağlamazı’.

ulamadın (اولامادین), **ulandurmadın** (اولاندورمادین) **[T 116r.]** ‘bağlamadan, bağlamamış’.

ulap bolmas (اولاب بولماس), **ulasa bolmas** (اولاسا بولماس), **ulamaḳ olmas** (اولاماق اولماس), **ulandurup bolmas** (اولاندوروب بولماس), [28] **ulandursa bolmas** (اولاندورسا بولماس), **ulandurmaḳ olmas** (اولاندورماق اولماس) ‘bağlanmaz’.

ulay almas (اولای آلماس), **ulandura almas** (اولاندورا آلماس) [29] ‘bağlayamaz’.

ulayu (اولایو), **ulay ulay** (اولای اولای), **ulandura ulandura** (اولاندور اولاندورا) ‘bağlayarak’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

ulay (اولای), **ulayın** (اولایین) **[BM 81v.1]** **ulanduray** (اولاندورای), **ulandurayın** (اولاندورایین) ‘bağlayayım, bağlasın, bağlayasın, bağlamış’. Ayrıca **olay/öley** (اولای), **olayın/öleyin** (اولایین) ‘olayım, olsun, olasın / öleyim, ölsün, [2] ölesin’.

ulasaḳ (اولاساق), **ulalı** (اولالی), **ulalıñg** (اولالینک), **ulandursaḳ** (اولاندورساق), **ulanduralı** (اولاندورالی), **ulanduralıñg** (اولاندورالینک) ‘bağlayalım’. Ayrıca **olalı/öleli** (اولالی), **olalıñg/öleliñg** (اولالینک) [3] ‘olalım, ölelim’.

ulaġaç (اولاغاج), **ulandurġaç** (اولاندورغاج) ‘bağlayınca’.

ulaġuçı (اولاغوجی), **ulandurġuçı** (اولاندورغوجی) ‘bağlayıcı’.

[4] **ulaġuça** (اولاغوجه), **ulaġunça** (اولاغونجه), **ulaġança** (اولاغانجه), **ulandurġuça** (اولاندورغوجه), **ulandurġunça** (اولاندورغونجه), **ulandurġança** (اولاندورغانجه) ‘bağlayana kadar, bağladığı/bağlayacağı kadar’.

[5] **ulaġum** (اولاوغوم), **ulandurġum** (اولاندورغوم) ‘bağlayacağım’.

ulaġuñg (اولاغونک), **ulandurġuñg** (اولاندورغونک) ‘bağlayacaksın’.

ulaġusı (اولاغوسی), **ulandurġusı** (اولاندورغوسی) [6] ‘bağlayacak’.

ulaġuluķ (اولاوغولوق), **ulandurġuluķ** (اولاندورغولوق) ‘bağlanacak’.

ulaġay (اولاغای), [7] **ulasa** (اولاسا), **ulasun** (اولاسون), **uladik** (اولادیک), **ulandurġay** (اولاندورغای), **ulandura** (اولاندورا), **ulandursa** (اولاندورسا), **ulandursun** (اولاندورسون), **ulandurdik** (اولاندوردیک) ‘bağlaya, bağlasa’.

ulaġudik (اولاغودیک), **ulardik** (اولاردیک), **ulandurġudik** (اولاندورغودیک), [8] **ulandurdik** (اولاندوردیک) ‘bağlanacak, bağlandığı/bağlanacağı gibi’. **ölerdik** (اولاردیک) ‘ölecek, öldüğü/öleceği gibi’ anlamına da gelir. Bu anlam [9] ‘ölmek’ mastarından alınmıştır. Nitekim zikredildi.

ulanmaķ/ġ (اولانماق/غ) -nūn ile- dönüşlülük mastarı olup ‘bağlanmak, eklenmek پیوستن و بند و پیوست شدن’ demektir.[1400]

[10] **ulandı** (اولاندی) ‘bağlandı/ulaştı’. Tanık olarak şiir:

*yana ʿışķ ilgidin ḥālim **ulandı** zārlıġlarġa::*
firāķ āşūbıdın ķaldı işim [11] *düşvārlıġlarġa::*

یانا عشق ایلکیدین حالیم اولاندی زارلیغلارغه::
فراق آشوبیدین قالدی ایشیم دشوارلیغلارغه::

Ayrıca *Ferhād ve Şīrīn*’de Ferhād’ın vasfında şöyle der, şiir:

bu dem kim boldı sevdāyī dimāġı::
*marażlarġa **ulandı*** [12] *cismi dağı::*

بو دم کیم بولدی سودایی دماغی::
مرضلارغه اولاندی جسمی داغی::

ulanġan (اولانغان), **ulanurġan** (اولانورغان), **ulanadurġan** (اولانادورغان) ‘bağlanan, bağlanmış, kıvrılan, kıvrılmış’. [13] Birincisine tanık olarak sonuncu anlamda şiir:

ķalıban zülfüñg ara taptı Nevāyī cismi tāb::
*n’iylegey bolmay ṭanāb içre **ulanġan** tār kej::*

قالبیان زلفونک ارا تاپتی نوائی جسمی تاب::
نیلاکای بولمای طناب ایچرا اولانغان تار کژ::

[14] Mastar anlamına da gelirler.

ulanıp (اولانیب), **ulanıban** (اولانیبان), **ulanmış** (اولانمیش) ‘bağlanıp/bağlanmış[1401], kıvrırılıp/kıvrılmış’. Sonuncusuna tanık olarak birinci anlamda şiir:

[15] *yañgı ay şāmġa meyl iylegendik::*
***ulanmış** zülfiġa mişkīn hilāli::*

یانکی آی شامغه میل ایلاکاندیک::

[1400] BM 81v.9 **ulanmaķ/ġ** : LÇ s. 38 *ulanmaķ (اولانماق)* ‘bulaşmaķ, derde giriftār olmaķ’.
[1401] BM 81v.14 ‘**bağlanmak**’ (پیوسته شدن): T 116r. ‘bağlanmış’ (پیوسته شده).

اولانمیش زلفی‌غه مشکن هلالی::

Diğer kipler de bu şekilde birinci şıktaki gibi nūn ile yapılır.

[16] **ulaşmaḳ (اولاشماق)** -şīn ve ḳāf ile- işteşlik mastarı olup ‘birbirine ulaşmak, birbirine bağlanmak بیکدیکر پیوستن و بند شدن’ demektir.[1402]

üleşmek (اولاشماک) -şīn ve kāf ile- [17] ‘paylaşmak تقسیم کردن’. Nitekim şöyle der, şiir:

ger zekāt-ı [1403] *ḥüsn* ***üleşmek*** *istesen̄g ey körge bay::*

bil yaḳīn sin kim bu mun̄gluġ dik [18] *tapılmas* [1404] *müsteḥaḳ::*

کر زکات حسن اولاشماک ایستاسانک ای کورکا بای::

بیل یقین سین کیم بو مونکلوغ دیک تاپیلماس مستحق::

ulaştı/üleşti (اولاشتی) ‘ulaştı, paylaştı’. Birinci anlamda şiir:

saçı sevdāsıda āşüfte ḳıṣṣam::

teselsül birle bir birge ***ulaştı****::*

ساچی سوداسیدا آشفته قصّم::

تسلسل بیرله بیربیرکا اولاشتی::

[19] **ulaştuḳ** (اولاشتوق) ‘ulaştık’.

üleştük (اولاشتوک) ‘paylaştık ve paylaşıldık تقسیم کردیم و شدیم’.

ulaşur/üleşür (اولاشور), **ulaşadur/üleşedür** (اولاشادور) ‘ulaşıyor/bağlanıyor, paylaşıyor’.

ulaşur/üleşür (اولاشور) fâil ve mastar anlamına [20] da gelir. Nitekim ‘paylaşan’ anlamında Herī Ḫānḳāhı vasfında şöyle der, şiir:

her ***üleşür*** *nānı anın̄g ḳurṣ-ı mihr::*

alġan anı sāil-i ḳad ḫam sipihr::

هر اولاشور نانی آنینک قرص مهر::

آلغان انی سایل قد خم سپهر::

[21] **ulaşmaydur/üleşmeydür** (اولاشمایدور) ‘ulaşmamış/ulaşmıyor, paylaşmıyor/paylaşmamış’.

ulaşġan (اولاشغان), **ulaşurġan** (اولاشورغان), **ulaşadurġan** (اولاشادورغان) ‘ulaşan/bağlanan, [22] ulaşmış/bağlanmış’. Fâil ve mastar anlamına da gelirler.

üleşgen (اولاشکان), **üleşürgen** (اولاشورکان), **üleşedürgen** (اولاشادورکان) ‘paylaşan, paylaşmış’. Fâil ve mastar anlamına da [23] gelirler. Nitekim birincisine tanık olarak mastar anlamında Muḳaṭṭa‘āt’ın (مقطعات) birinde şöyle der:

Rūm tuḥfelerin̄ing ***üleşgen****ini* [1405] *diptür.*

[1402] BM 81.16 **ulaşmaḳ** : LÇ s.38 *ulaşmaḳ (اولاشماق)* ‘vuṣūl, bālıġ olmaḳ, yetişmek, péyvend etmek’.
[1403] BM 81v.17 زکات: T 116r. *زکوة*
[1404] BM 81v.18 تاپیلماس:T 116r. *تابیلماس*

[24-25] **ulaş/üleş** (اولاش) ‘her iki mastarın olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’[1406].

[T 117v.] **ulaşġıl** (اولاشغيل) ‘ulaşmaḳ mastarından tekil ikinci kişi emir fiili’.

üleşgil (اولاشكيل) ‘üleşmek mastarından tekil ikinci kişi emir fiili’.

ulaşma/üleşme (اولاشما) ‘her iki mastarın olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

ulaşmaġıl (اولاشماغيل) ‘ulaşmaḳ mastarının olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

[26] **üleşmegil** (اولاشماكيل) ‘üleşmek mastarının olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

ulaşıñg/üleşiñg (اولاشينک), **ulaşıñgız/üleşiñgiz** (اولاشينكيز), **ulaşıñglar/üleşiñgler** (اولاشينكلار) ‘her iki mastarın çoğun ikinci kişi emir fiili’.

ulaşmañg/üleşmeñg (اولاشمانک), [27] **ulaşmañgız/üleşmeñgiz** (اولاشمانكيز) [1407], **ulaşmañglar/üleşmeñgler** (اولاشمانكلار) ‘her iki mastarın olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ulaşman/üleşmen (اولاشمان), **ulaşmas min/üleşmes min** (اولاشماس‌مين) ‘ulaşmam/bağlanmam, paylaşmam’.

ulaşa min/üleşe min (اولاشامين), **ulaşur min/üleşür min** (اولاشورمين), [28] **ulaşadur min/üleşedür min** (اولاشادورمين) ve **ulaşuram** (اولاشورام) ‘ulaşırım, paylaşırım’.

ulaşurum/üleşürüm (اولاشوروم) ‘[benim] ulaşmam, paylaşmam’.

ulaşmaġım (اولاشماغيم) ‘[benim] ulaşmam’.

üleşmekim (اولاشماكيم) ‘[benim] paylaşmam’.

[29] **ulaşmaġum** (اولاشماغوم) ‘ulaşmayacağım’.

üleşmegüm (اولاشماكوم) ‘paylaşmayacağım’.

ulaşıp/üleşip (اولاشيب), **ulaşıban/üleşiben** (اولاشيبان) ve **ulaşmış/üleşmiş** (اولاشميش) ‘ulaşıp/ulaşmış, paylaşıp/paylaşmış’. [BM 82r.1] Birincisine tanık olarak birinci anlamda şiir:

feleknïñg bār-gāhıġa kömeç[1408] *olmış ḳuyaş cirmi::*

[1405] BM 81v23 **ülüşgen:** *üleşgen* olarak düzeltildi.

[1406] BM 81v.24 ve T 116r. **ulaş/üleş** : Her iki nüshada da olumsuz emir fiili olarak geçiyor. Fakat verilmiş olan örneklerden olumlu emir fiili olduğu görülmektedir.

[1407] BM 81v.27 **ulaşmañgız/üleşmeñgiz** : T 117v. *ulaşmañgız/üleşmeñgir* (اولاشمانكير).

[1408] BM 82r.1 **kömeç:** 1. **kömeç** ‘ortası delik olan ve çadırın ana sütunu üzerine konan daire şeklinde Bkz. TMEN 1687 **kömäç** ‘Zeltstabholz = ein Stück Holz, in das man den Zeltstab steckt’ ~ كماچ ~ (fälschlich) كوماج ~ كماچ ← tü. (čag.) *kömäč* id.; 2. **kömeç** ‘un, yağ, yumurta vb. malzemelerle yapılan bir tür ekmek’. Bkz. TMEN 1643 **kömäç** ‘in heißer Asche vergrabenes und dört ausgebackenes Brot’ ~ كماچ ~ كوماج ~ كوماج ← tü. (čag.) *kömäč* id. MMH *kömeç* maddesi altında (BM 309r.29) sözcüğün iki anlama geldiğini belirtir, ikincisini aynı zamanda *göleç* maddesine gönderme yapar: 1- ‘Ortası delik olan ve çadır sütunu bu delikten geçirilen dairevi tahta’ (tanık aynı), 2- ‘Pişirilip kurulan bir tür ekmek. Nitekim *göleç* altında zikredild. Bu iki anlam Farsçada da kullanılır’ (tanık Mollā Cāmi’den). *göleç* (گولاچ) (BM 308v.22) ‘-Acem kāfı ile- un ve yumurta ile yapılan bir tür helva. Ona Farsçada lā-ber-lā (لابرلا) denir.’ Deh.S.’de de her iki anlam mevcuttur: ‘1- Buğday ve nohut unuyla yapılan kalın ekmek, 2- Ortası delik olan ve çadır sütununun üstüne yerleştirilen dairevi tahta.’ *küleç, güleç, külenç* ve *gülenç* için Deh.S’de ‘Lâberlâ da denilen bir tür helva’ anlamı verilmiştir. Günümüzde İran’da yaygın olarak kullanılan,

aŋ͡ga āhım sütūn dik dūdı mundaḳ kim [2] ***ulaşıp****tur::*

فلک‌نینک بارکاهی‌غه کماج اولمیش قویاش جرمی::

آنکا آهیم ستون دیک دودی موناق کیم اولاشیب‌تور::

'bağlanmış پیوسته شده' anlamında da şöyle der, <u>şiir</u>:

cünūn ehliġa ol ay tār-ı zülfī ārzūsıdın::

besī ser-rişte-yi sevdā ki bir birge ***ulaşıp****tur::*

جنون اهلیغه اول آی تار زلفی آرزوسی‌دین::

بسی سررشتهٔ سودا که بیربیرکا اولاشیب‌تور::

[3] 'paylaşmış' anlamında da *Münşe'āt*'ta şöyle der:

yine ʿIrāḳ vilāyetlerin ***üleşip*** *min dip yitipsiz.*

ینه عراق ولایت‌لارین اولاشیب‌مین دیب یتیب‌سیز

ulaşmışaŋ͡ğ/üleşmişeŋ͡ğ (اولاشمیشانک) 'ulaşmışsın, paylaşmışsın'.

[4] **ulaşmas/üleşmes** (اولاشماس) 'ulaşmaz, paylaşmaz'. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

ulaşması/üleşmesi (اولاشماسی) 'ulaşması/ulaşmazı, paylaşması/ [5] paylaşmazı'.

ulaşmadın/üleşmedin (اولاشمادین) 'ulaşmadan/ulaşmamış, paylaşmadan/paylaşmamış'.

ulaşıp bolmas/üleşip bolmas (اولاشیب بولماس), **ulaşsa bolmas/üleşse bolmas** (اولاشسا بولماس) [6] 'ulaşımaz, paylaşılmaz'.

ulaşa almas/üleşe almas (اولاشا آلماس) 'ulaşamaz, paylaşamaz'.

ulaşa ulaşa/üleşe üleşe (اولاشا اولاشا) 'ulaşarak, [7] paylaşarak'. Tekrar edilmeden de kullanılır.

ulaşay/üleşey (اولاشای) ve **ulaşayın/üleşeyin** (اولاشایین) 'ulaşayım, ulaşsın, ulaşasın / paylaşayım, paylaşsın, paylaşasın'.

[8] **ulaşalı/üleşeli** (اولاشالی), **ulaşalıŋ͡ğ/üleşeliŋ͡ğ** (اولاشالینک) 'ulaşalım, paylaşalım'.

ulaşġalı (اولاشغالی) 'ulaşmak için, ulaşalı'.

üleşgeli (اولاشکالی) 'paylaşmak için, [9] paylaşalı'.

ulaşġaç (اولاشغاج) 'ulaşınca'.

üleşgeç (اولاشکاج) 'paylaşınca'.

ulaşġuçı (اولاشغوجی) 'ulaşıcı'.

[10] **üleşgüçi** (اولاشکوجی) 'paylaşıcı'.

ulaşġuça (اولاشغوجه), **ulaşġunça** (اولاشغونجه) ve **ulaşġança** (اولاشغانجه) 'ulaşana kadar, ulaştığı/ulaşacağı kadar'.

---

buğday unu, yağ ve şekerle yapılan ve daire şeklinde bir tatlı olan *külüçe* (Fatsçası *kulûçe* کلوچه) de aynı kökten türemiş olabilir.

üleşgüçe (اولوشكوجه), **üleşgünçe** (اولوشكونجه) ve **üleşgençe** (اولوشكانجه) [11] ‘paylaşana kadar, paylaştığı/paylaşacağı kadar’.

ulaşġum (اولاشغوم) ‘ulaşacağım’.

üleşgüm (اولاشكوم) ‘paylaşacağım’.

ulaşġuñg (اولاشغونك) ‘ulaşacaksın’.

[12] **üleşgüñg** (اولاشكونك) ‘paylaşacaksın’.

ulaşġusı (اولاشغوسى) ‘ulaşacak’.

üleşgüsi (اولاشكوسى) ‘paylaşacak’.

ulaşġuluk (اولاشغولوق) ‘ulaşılacak’.

[13] **üleşgülük** (اولاشكولوك) ‘paylaşılacak’.

ulaşġay (اولاشغاى) ‘ulaşsın’. Nitekim şöyle der, şiir:

*bar ümīdim ki ḥaḳīḳatġa **ulaşġay** āḫir::*

ḥāliyā kim [14] *bu reviş ʿışḳ-ı mecāzım bardur::*

بار اميديم كه حيقيقت غه اولاشغاى اخر::

حاليا كيم بو روش عشق مجازيم باردور::

üleşgey (اولاشكاى) ‘paylaşsın’.

ulaşa/üleşe (اولاشا), **ulaşsa/üleşse** (اولاشسا), **ulaşsun/üleşsün** (اولاشسون) ve **ulaşdik/üleşdik** (اولاشديك) ‘ulaşsın/ulaşsa, paylaşsın/paylaşsa’.

ulaşġudik (اولاشغوديك) [15] ‘ulaşılacak, ulaştığı gibi’.

üleşgüdik (اولاشكوديك) ‘paylaşılacak, paylaşıldığı gibi’.

ulaşurdik/üleşürdik (اولاشورديك) ‘ulaşġudik’ ve [16] ‘üleşgüdik’ anlamında.

ulumek (اولوماك) -zammenin işbâsı ve zammeli lām ile- ve **uluşmek (اولوشماك)** [1409] -şīn ile- ‘köpek, çakal ve benzerlerinin uluması ناله كشيدن سك و شغال و امثال آن’.

[17] **uludı** (اولودى) ve **uluştı** (اولوشتى) ‘uludu’. İkincisine tanık olarak şiir:

miniñg ḥālimġa afġān çikti aḥbāb::

kiçe kūyuñgda kim [18] *itler **uluştı**::*

منينك حاليمغه افغان چيكتى احباب::

كيجه كويونكدا كيم ايتلار اولوشتى::

ulur (اولور), **uluydur** (اولويدور), **uluşur** (اولوشور) ve **uluşadur** (اولوشادور) ‘uluyor’. Nitekim Ferhād tarafından Şīrīn’e hitaben birincisine tanık olarak şöyle der, [19] şiir:

[1409] BM 82r.16 ve T 117v. **uluşmek** : Her iki nüshada da yanlış olarak ön sıradan mastar eki *-mek* kullanılmıştır. LÇ s. 38’de de ön sıradan mastar ekiyle *ulamek (اولاماك)* ‘uzun uzun dehşet-engiz bir ṭarzda kelābıŋ [köpeklerin] ürmesi, sinlemesi’. ML s. 76 *it ulumaġı* ‘köpek uluması’. Bkz. Räsänen VEWT 512a *ula, uly* ‘jammern’, MTü. *uly* ‘heulen’. EDPT 127a *ulı-* ‘basically (of a wolf) ‘to howl’; also by extension for other animals and human beings’; some variations (-a-/-u-) of the final vowel.

nidür kūyuŋ ara itlerge ḥālet::
ferāġat birledürler yā melālet::
bilip kim maŋa ni yitmiş ḳażādın::
ulurlar mu ikin [20] *her tün ġarādın::*

نیدور کویونک ارا ایت‌لارکا حالت::
فراغت بیرله‌دورلار یا ملالت::
بیلیب کیم منکا نی بیتمیش قضادین::
اولورلار مو ایکین هر تون غرادین::

ulur (اولور) ve **uluşur** (اولوشور) fâil ve mastar anlamına da gelirler.

ulumaydur (اولومایدور) ve **uluşmaydur** (اولوشمایدور) ‘ulumuyor, ulumamış’.

ulugen (اولوکان), [21] **ulurgen** (اولورکان), **uluydurgen** (اولویدورکان), **uluşgen** (اولوشکان), **uluşurgen** (اولوشورکان), **uluşadurgen** (اولوشادورکان) ‘uluyan, ulumuş’. [T 118r.] Mastar anlamına da gelirler.

ulu (اولو), **ulugil** (اولوکیل), [22] **uluş** (اولوش) ve **uluşgil** (اولوشکیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

uluma (اولوما), **ulumagil** (اولوماکیل), **uluşma** (اولوشما) ve **uluşmagil** (اولوشماکیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

uluŋ (اولونک), **uluŋuz** (اولونکوز), **uluŋlar** (اولونکلار), [23-24] **uluşuŋ** (اولوشونک), **uluşuŋuz** (اولوشونکوز), **uluşuŋler** (اولوشونکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

umaŋ (اولومانک), **umaŋız** (اولومانکیز), **umaŋlar** (اولومانکلار), **uluşmaŋ** (اولوشمانک), **uluşmaŋız** (اولوشمانکیز), **uluşmaŋlar** (اولوشمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

uluman (اولومان), **ulumas min** (اولوماس‌مین), **ulumaydur min** (اولومایدورمین), **uluşman** (اولوشمان), **uluşmas min** (اولوشماس‌مین) ve **uluşmaydur min** (اولوشمایدورمین) ‘ulumam’.

uluy min (اولوی‌مین), **ulur min** (اولورمین), [25] **uluydur min** (اولویدورمین), **uluram** (اولورام), **uluşa min** (اولوشامین), **uluşur min** (اولوشورمین), **uluşadur min** (اولوشادورمین) ve **uluşuram** (اولوشورام) ‘ulurum’.

ulurum (اولوروم), **uluşurum** (اولوشوروم), **ulumekim** (اولوماکیم) ve **uluşmekim** (اولوشماکیم) [26] ‘ulumam’.

ulumegüm (اولوماکوم) ve **uluşmegüm** (اولوشماکوم) ‘ulumayacağım’.

ulup (اولوب), **uluben** (اولوبان), **ulumış** (اولومیش), **uluşup** (اولوشوب), **uluşuban** (اولوشوبان) ve **uluşmış** (اولوشمیش) [27] ‘uluyup/ulumuş’. Birincisine tanık olarak şiir:

ey Nevāyī ölmekim aŋlap ol ayınıŋ kūyide::

itleri bir dem ***ulup*** *bir laḥẓa hürdi*[1410] *bu kiçe::*

ای نوائی اولماکیم آنکلاب اول آی‌نینک کوییدا::

ایت‌لاری بیر دم اولوب بیر لحظه هوردی بو کیجه::

[28-29] Ṭāliʿ Hirevī bu şiirde *ulup*'u [ölüp] 'ölmüş' anlamında geçmiş zaman fiili olduğunu yazmıştır.[1411] Mecâz-i müşârife (مجاز مشارفه) türündendir. Bu anlam, anlamsızdır. Dördüncüsüne tanık olarak *Leylī ve Mecnūn*'dan şiir:

ol ṭuʿmeniŋ̂ üstide ***uluşup****::*

ḳut iyleseler idi üzüşüp::

اول طعمه‌نینک اوستیدا اولوشوب::

قوت ایلاسالار ایدی اوزوشوب::

ulumışaŋ̂ (اولومیشانک) ve **uluşmışaŋ̂** (اولوشمیشانک) [BM 82v.1] 'ulumuşsun'.

ulumas (اولوماس) ve **uluşmas** (اولوشماس) 'ulumaz'. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

uluması (اولوماسی) ve **uluşması** (اولوشماسی) 'uluması, [2] ulumazı'.

ulumadın (اولومادین), **uluşmadın** (اولوشمادین) 'ulumadan, ulumamış'.

ulup bolmas (اولوب بولماس), **ulusa bolmas** (اولوسا بولماس), **ulumek olmas** (اولوماک اولماس), [3] **uluşup bolmas** (اولوشوب بولماس), **uluşsa bolmas** (اولوشسا بولماس) ve **uluşmek olmas** (اولوشماک اولماس) 'ulumak olmaz'.

uluy almas (اولوی آلماس) ve **uluşa almas** (اولوشا آلماس) 'uluyamaz'.

[4] **uluy uluy** (اولوی اولوی) ve **uluşa uluşa** (اولوشا اولوشا) 'uluyarak'.

uluy (اولوی), **uluyin** (اولویین), **uluşa** (اولوشا) ve **uluşayın** (اولوشایین) 'uluyayım, ulusuna, uluyasın'.

ulusek (اولوساک), [5] **ululı** (اولولی), **ululıŋ̂** (اولولینک), **uluşsek** (اولوشساک), **uluşalı** (اولوشالی) ve **uluşalıŋ̂** (اولوشالینک) 'uluyalım'.

ulugeli (اولوکالی) ve **uluşgeli** (اولوشکالی) 'ulumak için, uluyalı'.

[6] **ulugeç** (اولوکاج) ve **uluşgeç** (اولوشکاج) 'uluyunca'.

ulugüçi (اولوکوجی) ve **uluşgüçi** (اولوشکوجی) 'uluyucu'.

ulugüçe (اولوکوجه), **ulugünçe** (اولوکونجه), **ulugençe** (اولوکانجه), [7] **uluşgüçe** (اولوشکوجه), **uluşgünçe** (اولوشکونجه) ve **uluşgençe** (اولوشکانجه) 'uluyana kadar, uluduğu/uluyacağı kadar'.

ulugülük (اولوکولوک) ve **uluşgülük** (اولوشکولوک) 'uluyacak'.

ulugey (اولوکای), [8] **ulusa** (اولوسا), **ulusun** (اولوسون), **uludik** (اولودیک), **uluşgey**

[1410] BM 82r.27 **hürdi:** PdC s. 80 *turdı (توردی).* Doğu Türkçesinde hür- biçimi saklanan ür- için bkz. EDPT 196a **2 ür-. Fiil** Senglah'ta h-'siz madde başı olarak verilmiştir:

[1411] BM 82r.27 **éy Nevāyī :** BL *éy Nevāyī ölmegim aŋ̂lap ol ayıŋ̂ kūyıda / itleri bir dem ölüp her laḥẓa hürdi bu kiçe.*

(اولوشکای), **uluşsa** (اولوشسا), **uluşsun** (اولوشسون), **uluşdik** (اولوشدیک) ‘ulusa/ulusun’. İkincisine tanık olarak şiir:

ḳavarlar itleri [9] *ol kūy ara fiġānımdın::*

ni it ki köp ***ulusa*** *il ara bolur merdūd::*

قاوارلار ایت‌لاری اول کوی ارا فغانیمدین::

نی ایت که کوپ اولوسا ایل ارا بولور مردود::

ulugeyler idi (اولوکای‌لار ایدی) ve **uluşgeyler idi** (اولوشکایلار ایدی) ‘uluyorlardı’[1412]. [10] Nitekim *Lisānüṭ-ṭayr*’da Şeyḫ Ṣanʿān hikâyesinde beşincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

bolsa irdi Şeyḫġa seg-bānlıġ iş::

ḳılsa [11] *irdi bir niçe it perveriş::*

ḫaşmı birle geh tutuşġaylar idi::

mātemiġa geh ***uluşgeyler idi****::*

بولسا ایردی شیخ‌غه سکبانلیغ ایش::

قیلسا ایردی بیر نیچه ایت پرورش::

خصمی بیرله که توتوشغایلار ایدی::

ماتمی‌غه که اولوشکایلار ایدی::

ulugüdik (اولوکودیک), **ulurdik** (اولوردیک), **uluşgüdik** (اولوشکودیک) ve [12] **uluşurdik** (اولوشوردیک) ‘ulunacak, uluduğu/uluyacağı gibi’.

olturmaḳ/ġ (اولتورماق/غ) -ḳāf ile- ‘oturmak نشستن’. Nitekim şöyle der, şiir:

yüz ölümçe bardur [13] *aġyār allıda* ***olturmaġı****::*

cevr-i tīġi dik yanımda bir zamān olturmaġan::

یوز اولومجه باردور اغیار آلیدا اولتورماغی::

جوری تیغی دیک یانیمدا بیر زمان اولتورماغان::

Ayrıca ***ol*** (اول) işâre ismi (اسم اشاره) ve ***turmaḳ*** (تورماق) ‘durmak’ demektir. Birlikteki anlamı ise [14-15] ‘onun durması او ایستادن’dır. Fakat birinci anlamda bitişik (متصل), ikinci anlamda ise ayrık (منفصل) yazılmalıdır. Nitekim *Sebʿa-yi Seyyāre*’de ressam Mānī’nin Ferhād’ın huzuruna gelmesi hakkında cinâs şeklinde şöyle der, şiir:

körmedi şeh münāsib ***ol turmaḳ****::*

yaḳınıda buyurdı ***olturmaḳ****::*

کورمادی شه مناسب اول تورماق::

یاقینی‌دا بویوردی اولتورماق::

[1412] BM 82v.9 **ulugeyler idi** ve **uluşgeyler idi:** Önceki maddelerden farklı olarak bu maddede şimdiki zaman hikayesi örneği de verilmiştir.

öltürmek (اولتورماک) [16] -kāf ile- ‘öldürmek كشتن’. Tanık olarak şiir:

*ebed ʿömriçe ger körmes anı **öltürmek** evlādur::*

eger ḫūd ḳatl üçün ʿāşıḳġa yitse yār [17-18] *peyġāmı::*

ابد عمریجه کر کورماس آنی اولتورماک اولی‌دور::

اکر خود قتل اوچون عاشق‌غه بیتسا یار پیغامی::

olturdı/öltürdi (اولتوردی) ‘oturdu, öldürdü’.

olturduḳ (اولتوردوق) ‘oturduk’.

öltürdük (اولتوردوک) ‘öldürdük’.

olturur/öltürür (اولتورور) ve **olturadur/öltüredür** (اولتورادور) ‘oturuyor, [T 119v.] öldürüyor’. İkincisine tanık olarak ikinci anlamda şiir:

*her biri ṭavrıdın ol ʿārıż u leb **öltüredür**::*

kim besī tuzluḳ irür ol leb ü şīrīn ʿārıż::

هر بیری طوری‌دین اول عارض و لب اولتورادور::

کیم بسی توزلوق ایرور اول لب و شیرین عارض::

olturur/öltürür (اولتورور) [19] fâil ve mastar anlamına da gelir. Nitekim *Nesāyimü’l-Maḥabbe*’de Şeyḫ Ṣadreddīn Ḳonyevī’nin zikrinde ve onun Mevlānā Celāleddīn ile görüşmesi hakkında [20] ‘oturmak’ anlamında şöyle der:

*Şeyḫ didi ki seccāde sizi͡ŋ **olturur**uŋ͡guzġa yaramas bizi͡ŋ dağı **olturur**umızġa yaramas.*

شیخ دیدی که سجاده سیزینک اولتورورونکوزغه یاراماس بیزینک داغی اولتورورومیزغه یاراماس

[21] Eğer ayrık (منفصل) yazılırsa, ‘odur آنست’ anlamına gelir. Nitekim *İsimler (Cevāmid)* zeylinde tanıkla zikredilecektir.[1413]

olturmaydur/öltürmeydir (اولتورمایدور) ‘oturmuyor/oturmamış, [22] öldürmüyor/öldürmemiş’.

olturġan (اولتورغان), **oltururġan** (اولتورورغان), **olturadurġan** (اولتورادورغان) ‘oturan, oturmuş’. Birincisine tanık olarak ikinci anlamda [23] şiir:

meẕellet tofrāġı sarıġ yüzümde bardur andaḳ kim::

*behīde **olturġan** miṣillik tük bolur peydā::*

مذلت توفراغی ساریغ یوزومدا باردور آنداق کیم::

بهیدا اولتورغان مثللیک توک بولور پیدا::

Mastar anlamına da gelir.

[24] **öltürgen** (اولتورکان), **öltürürgen** (اولتورورکان) ve **öltüredürgen** (اولتورادورکان)

[1413] BM 82v.21 MMH’ın BM 82v.13-15’te *turur* kopulası ile ilgili açıklamasında da işaret zamiri olan *ol* ile *turmaḳ* ‘durmak’ fiilinin ayrık (منفصل) yazılması durumunda ‘onun durması’, bitişik (متصل) yazılması durumunda ise ‘oturmak’ anlamına geldiğine değinilmiştir.

‘öldüren, öldürmüş’. Nitekim *Lisānü’ṭ-ṭayr*’da Fāruḳ’un vasfında birincisine tanık olarak [25] birinci anlamda şöyle der, şiir:

nefsin öltürgen içiben zehr-i nāb::
oġlın ***öltürgen*** *ḳılurda iḥtisāb::*

نفسین اولتورکان ایچیبان زهر ناب::
اوغلین اولتورکان قیلوردا احتساب::

Mastar anlamına da gelirler. Nitekim [26-28] birincisine tanık olarak *Leylī ve Mecnūn*’da şöyle der, şiir:

öltürgen*ige özi yiben ġam::*
yıġlap tutar irdi bile mātem::

اولتورکانیکا اوزی ییبان غم::
ییغلاب توتار ایردی بیله ماتم::

oltur/öltür (اولتور) ‘her iki mastarın tekil ikinci kişi emir fiili’. Nitekim *Vaṣṣāf*’ta ihâm yoluyla şöyle der:

bé gītī fétné kéy bénşesti ez pāy::
eger ne tīġ-é to goftīş: ***oltur****::*

به کیتی فتنه کی بنشستی از پای::
اکر نه تیغ تو کفتیش اولتور::

olturġıl (اولتورغیل) ‘olturmaḳ’tan tekil ikinci kişi emir fiili’.

öltürgil (اولتورکیل) ‘öltürmek’ten tekil ikinci kişi emir fiili’.

olturuñ/öltürüñ (اولتورونک), olturuñuz/öltürüñüz (اولتورونکوز), olturuñlar/öltürüñler (اولتورونکلار) ‘her iki mastarın çoğul ikinci kişi emir fiili’.

[29] olturmañ/öltürmeñ (اولتورمانک), olturmañız/öltürmeñiz (اولتورمانکیز), olturmañlar/öltürmeñler (اولتورمانکلار) ‘her iki mastarın olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

olturman/öltürmen (اولتورمان), olturmas min/öltürmes min (اولتورماس‌مین) ‘oturmam, öldürmem’.

oltura min/öltüre min (اولتورامین), [BM 83r.1] olturur min/öltürür min (اولتورورمین), olturadur min/öltüredür min (اولتورادورمین) ve oltururam/öltürürem (اولتورورام) ‘otururum, öldürürürm’.

oltururum/öltürürüm (اولتوروروم) ‘[benim] oturmam, öldürmem’.

olturmaġım (اولتورماغیم) ‘[benim] oturmam’.

öltürmekim (اولتورماکیم) [2] ‘[benim] öldürmem’.

olturmaġum (اولتورماغوم) ‘oturmayacağım’.

öltürmegüm (اولتورماکوم) ‘öldürmeyeceğim’.

olturup/öltürüp (اولتوروب), **olturuban/öltürüben** (اولتوروبان) ve **olturmış/öltürmiş** (اولتورميش) ‘oturup/oturmuş, öldürüp/öldürmüş’.

olturmışaŋ/öltürmişeŋ (اولتورميشانک) ‘oturmuşsun, öldürmüşsün’.

[3] **olturmas/öltürmes** (اولتورماس) ‘oturmaz, öldürmez’. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

olturması/öltürmesi (اولتورماسی) ‘oturması/oturmazı, öldürmesi/öldürmezi’.

[4] **olturmadın/öltürmedin** (اولتورمادين) ‘oturmadan/oturmamış, öldürmeden, öldürmemiş’.

olturup bolmas/öltürüp bolmas (اولتوروب بولماس), **oltursa bolmas/öltürse bolmas** (اولتورسا بولماس) ‘oturulmaz, öldürülmez’.

olturmaḳ olmas (اولتورماق اولماس) [5] ‘oturulmaz’.

öltürmek olmas (اولتورماک اولماس) ‘öldürülmez’.

oltura almas/öltüre almas (اولتورا آلماس) ‘oturamaz, öldüremez’.

oltura oltura/öltüre öltüre (اولتورا اولتورا) ‘oturarak, [6] öldürerek’. Tekrar edilmeden de aynı anlamda kullanılır.

olturay/öltürey (اولتورای) ve **olturayın/öltüreyin** (اولتورايين) ‘otura/oturayım/oturasın/oturmuş, öldüreyim/[7]öldüre/öldüresin, öldürmüş’. Nitekim birincisine tanık olarak ‘öldüreyim’ anlamında şöyle der, şiir:

Mesīḥim çü feryādıma yitmedi::

*niçe **öltürey** özni* [8] *afġān çikip::*

مسيحيم چو فريادیمه يیتمادی::

نيجه اولتورای اوزنی افغان چيکيب::

oltursaḳ (اولتورساق) ‘otursak/oturalım’.

öltürsek (اولتورساک) ‘öldürsek, öldürelim’.

olturalı/öltüreli (اولتورالی) ve **olturalıŋ/öltüreliŋ** (اولتورالينک) ‘oturalım, öldürelim’. Birincisine tanık olarak [9] birinci anlamda şiir:

tün hem kiç ü yol dağı yıraḳ sin dağı serḫoş::

*oltur ki demī **olturalı*** [1414] *ey but-i mehveş::*

تون هم كيج و يول داغی يیراق سين داغی سرخوش::

اولتور كه دمی اولتورالی ای بت مهوش::

olturġalı (اولتورغالی) [10] ‘oturmak için, oturalı’.

öltürgeli (اولتوركالی) ‘öldürmek için, öldüreli’. Birinci anlamda şiir:

gül imestür āteşin bülbüllerin küydürgeli::

[11] *kim libās itmiş ḳızıl ʿuşşāḳını **öltürgeli**::*

[1414] BM 83r.9 **اولتورالی**: T 119v. *التورالی*

کل ایماستور اتشین بلبللارین کویدورکالی::

کیم لباس ایتمیش قیزیل عشاقینی اولتورکالی::

olturġaç (اولتورکاج) ‘oturunca’.

olturaturġaç (اولتوراتورغاج) ‘oturur oturmaz kalkardı بمحض نشستن برمیخواست’. [12] Nitekim *Nesāyimü’l-Maḥabbe*’de şeyhlerin (مشایخ) zikrinde şöyle der:

muġannī bar irdi kiçik [1415] *yaşlıġ ve şūḫ irdi meclisde* ***olturaturġaç*** *sigirip* [13] *ol ʿazīzniñg boynıġa minip ayaġın diper irdi.* [1416]

مغنی بار ایردی کیچیک یاشلیغ و شوخ ایردی مجلسدا اولتوراتورغاج سیکیریب اول عزیزنینک بوینیغه مینیب ایاغین دیبار ایردی

öltürgeç (اولتورکاج) ‘öldürünce’. Nitekim şöyle der, şiir:

itleri [14] *ḳut itsün* ***öltürgeç*** *Nevāyī ḳanını::*

[T 120r.] *barça ger her ḳaṭre bir cennet gülige ġāzedür::*

ایت‌لاری قوت ایتسون اولتورکاج نوائی قانینی::

بارجا کر هر قطره بیر جنت کولی‌کا غازه‌دور::

olturġuçı (اولتورغوجی) ‘oturan’. Nitekim *Lisānü’ṭ-ṭayr*’da [15-16] şöyle der, şiir:

key fużūlī eyvānıda ***olturġuçı****::*

lāf-ı vaḥdetdin ene’l-Ḥaḳ urġuçı::

کای فضولی ایوانیدا اولتورغوجی::

لاف وحدت‌دین اناالحق اورغوجی::

öltürgüçi (اولتورکوجی) ‘öldürücü’. Nitekim *Maḥbūbu’l-Ḳulūb*’un Beşinci Faslında vezirlerin zikrinde şöyle der:

zehr birip bīmār ***öltürgüçi*** *ṭabīb bularġa naṣīb*

زهر بیریب بیمار اولتورکوجی طبیب بولارغه نصیب

olturġuça (اولتورغوجه), **olturġunça** (اولتورغونجه) ve **olturġança** (اولتورغانجه) ‘oturana kadar, [17] oturduğu/oturacağı kadar’.

öltürgüçe (اولتورکوجه), **öltürgünçe** (اولتورکونجه) ve **öltürgençe** (اولتورکانجه) ‘öldürene kadar, öldürdüğü/öldüreceği kadar’.

olturġum (اولتورغوم) ‘oturacağım’.

öltürgüm (اولتورکوم) ‘öldüreceğim’. [18] Nitekim şöyle der, şiir:

dip sin ki Nevāyīni kilgüm daġı ***öltürgüm*** *::*

ol öldi bu ḥasretdin kil Tiñgri içün tābraḳ ::

دیب سین که نوائینی کیلکوم داغی اولتورکوم::

اول اولدی بو حسرت‌دین کیل تینکری ایچون تاب‌راق::

[1415] BM 83r.12 **کیچیک**: T 119v. کیجک

[1416] BM 83r.11 **olturaturġaç :** Sözcüğün yapısı ile ilgili açklama için bkz. BM 13r.27-29.

olturġuñg (اولتورغونک) [19] ‘oturacaksın’.

öltürgüñg (اولتورکونک) ‘öldüreceksin’.

olturġusı (اولتورغوسی) ‘oturacak’.

öltürgüsi (اولتورکوسی) ‘öldürecek’. Tanık olarak şiir:

bir kün [20] *mini ol ḳātil-i çābük-süvār* ***öltürgüsi****::*

ösrük çıḳıp cevlān ḳılıp dīvāne-vār ***öltürgüsi****::*

بیر کون مینی اول قاتل چابکسوار اولتورکوسی::

اوسروک چیقیب جولان قیلیب دیوانه‌وار اولتورکوسی::

Şiir:

yār Nevāyīni tiler ey köñgül::

[21] *yā sini* ***öltürgüsi****dür yā mini::*

یار نوائینی تیلار ای کونکول::

یا سینی اولتورکوسیدور یا مینی::

olturġuluḳ (اولتورغولوق) ‘oturulacak’.

öltürgülük (اولتورکولوک) ‘öldürülecek’. *Seb‘a-yi Seyyāre*’den şiir:

anda hem ḳahr tīġini sürmey::

[22] *min dik* ***öltürgülük****ni öltürmey::*

آندا هم قهر تیغینی سورمای::

مین‌دیک اولتورکولوکنی اولتورمای::

Ayrıca *Maḥbūbu’l-Ḳulūb*’un Onuncu Faslında kadıların (قضاة) zikrinde şöyle der:

‘āmī ḳāżī ki mey içgey ***öltürgülük****dür.*

عامی قاضی که می ایچکای اولتورکولوک‌دور

[23] **olturġay** (اولتورغای) ‘otursun’.

öltürgey (اولتورکای) ‘öldürsün’. Şiir:

muḥabbet rişte‌sin üzdi ki ***öltürgey*** *bu ġam-nākın::*

meger ol rişte birle tikmiş [24] *irdi kökrekim çākın::*

محبت رشته‌سین اوزدی که اولتورکای بو غمناکین::

مکر اول رشته بیرله تیکمیش ایردی کوکراکیم چاکین::

oltura/**öltüre** (اولتورا), **oltursa**/**öltürse** (اولتورسا), **oltursun**/**öltürsün** (اولتورسون), **olturdik**/**öltürdik** (اولتوردیک) ‘otura/otursa, öldüre/öldürse’. Dördüncüsüne tanık olarak birinci anlamda şiir:

kām tapmay [25] *kim ki ḥirmān derdiġa bolmış esīr::*

istese hem-derd ***olturdik*** *Nevāyī yanıġa ::*

کام تاپمای کیم که حرمان دردیغه بولمیش اسیر::

ایتاسا همدرد اولتوردیک نوائی یانیغه::

olturġudik (اولتورغودیک) ‘oturulacak, oturduğu/oturacağı gibi’. Birinci anlamda [26] şiir:

sorġalı kildi ivürüñ başıġa ḳoldap mini::

*kim imestür laḥẓaī başım üze **olturġudik**::*

سورغالی کیلدی ایوورونک باشیغه قولداب مینی::

کیم ایماستور لحظهٔ باشیم اوزه اولتورغودیک::

öltürgüdik (اولتورکودیک) ‘öldürülecek, öldürüldüğü/öldürüleceği gibi’. [27] İkinci anlamda şiir:

deyr ara cān bir Mesīḥā dem bile ey muġbeçe::

*kim ḫumār **öltürgüdik** ḥālimni iyleptür tebāh::*

دیر ارا جان بیر مسیحی دم بیله ای مغبچه::

کیم خمار اولتورکودیک حالیمنی ایلابتور تباه::

oltururdik/**öltürürdik** (اولتوروردیک), [28] ‘**olturġudik**’ (اولتورغودیک) ve ‘**öltürgüdik**’ (اولتورکودیک) anlamına gelir. Nitekim ‘öldürülecek’ anlamında Yedinci İklim Yolcusu Hikâyesi’nde (*Dāstān-ı Misāfir-i İḳlīm-i Heftom*’da) şöyle der, şiir:

geh günāhī ki min ḳılıp [29] *irdim::*

***öltürürdik** idim bilip irdim::*

که کناهی که مین قیلیب ایردیم::

اولتوروردیک ایدیم بیلیب ایردیم::

olturtmaḳ (اولتورتماق) ve **öltürtmek (اولتورتماک)** -zammeli birinci tā ve sâkin ḳaraşat rā ve ikinci tā ile- her ikisi de geçişlidir. [BM 83v.1] ḳāflı mastar ‘oturtmak نشاندن’ anlamına ve kāflı ‘öldürtmek قتل فرمودن’ anlamına gelir.

olturtuñ/**öltürtüñ** (اولتورتونک), **olturtuñuz**/**öltürtüñüz** (اولتورتونکوز), **olturtuñlar**/**öltürtüñler** (اولتورتونکلار) ‘oturtun, öldürtün’. [2] Nitekim *Ḥayretü’l-Ebrār*’ın On Sekizinci Makalesinde birinci anlamda şöyle der, şiir:

kördi çü ḫan niçe esīr-i taʿab::

ḥükm-i siyāset bile ḳıldı ġażab::

[3] *kim barısın bir bile hem-vār itiñ::*

*dāy ara **olturtuñ** u dīvār itiñ::*

کوردی چو خان نیجه اسیر تعب::

حکم سیاست بیله قیلدی غضب::

کیم باریسین بیر بیله هموار یتینک::

دای ارا اولتورتونک و دیوار ایتینک::

olturtup/**öltürtüp** (اولتورتوب), **olturtuban**/**öltürtüben** (اولتورتوبان), **olturtmış**/**öltürtmiş**

(اولتورتميش) ‘oturtup/oturtmış, öldürtüp/öldürtmüş’. [4] Nitekim *Ḫüsrev ve Şīrīn*’de birincisine tanık olarak birinci anlamda şöyle buyurur, şiir:

tüşelgeç bu besāṭ-ı kāmrānīː:

özi olturdı [5] *līk* ***olturtup*** *anı::*

توشالکاج بو بساط کامرانی::

اوزی اولتوردی لیک اولتورتوب آنی::

Her iki anlamda ihâm yoluyla ikinci anlamda şöyle buyurur, şiir:

ḳatl ḥükmi iylese ***öltürtüben*** *ʿuşşāḳını::*

ʿışḳ ara [6] *çün kim min ekmel min taḳaddum iylerem::*

قتل حکمی ایلاسا اولتورتوبان عشاقینی

عشق ارا چون کیم مین اکمل مین تقدم ایلارام

olturtay/öltürtey (اولتورای), olturtayın/öltürteyin (اولتورایین) ‘oturtayım, oturtsun, oturtasın ve öldürteyim, öldürtsün, [7] öldürtesin’. İkincisine tanık olarak birinci anlamda şiir:

ey Nevāyī dir sin ol ḳāmetni kö͡nglü͡ng̃din çıḳar::

ni nihāl ***olturtayın*** [8] *ol serv-i dil-cū ornıda::* [1417]

ای نوائی دیرسین اول قامتنی کونکلوندیک چیقار::

نی نهال اولتورتایین اول سرو دلجو اورنیده::

Diğer sıgalar/kipler de karaşat tā’nın eklenmesiyle yapılır.

olturġuzmaḳ (اولتورغوزماق) geçişli mastar olup [9-10] ‘oturtmak نشاندن’ demektir.

olturġuzduḳ (اولتورغوزدوق) ‘oturttuk’.

olturġuzur (اولتورغوزور) ve olturġuzadur (اولتورغوزادور) ‘oturtuyor’. Nitekim birincisine tanık olarak *Maḥbūbu’l-Ḳulūb*’un Altıncı Babında edebin zikrinde şöyle der:

muʿcib-i ḫaṣm ḫāṭırıġa insāniyet ẕātın ***olturġuzur***

معجب خصم خاطریغه انسانیت ذوتین اولتورغوزور

olturġuzur (اولتورغوزور) fâil ve mastar anlamına [11] da gelir.

[T 121v.] olturġuzmaydur (اولتورغوزمایدور) ‘oturtmuyor, oturtmamış’.

olturġuzġan (اولتورغوزغان), olturġuzurġan (اولتورغوزورغان) ve olturġuzadurġan (اولتورغوزادورغان) ‘oturtan, oturtmuş’. [12] Mastra anlamına da gelirler.

olturġuz (اولتورغوز) ve olturġuzġıl (اولتورغوزغیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

olturġuzma (اولتورغوزما), olturġuzmaġıl (اولتورغوزماغیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

[1417] BM 83v.7 *ey… ornıda* : Bkz. ÖNK *Эй Навоий, дерсен ул қоматни кўнглунгдин чиқар // Не ниҳол ўлтуртайин ул сарви дилжў ўрнида* (BB Divanı, s. 57, 38/7).

[13] olturġuzuŋ͡ğ (اولتورغوزونک), olturġuzuŋ͡ğuz (اولتورغوزونکوز) ve olturġuzuŋ͡ğlar (اولتورغوزونکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

olturġuzmaŋ͡ğ (اولتورغوزمانک), olturġuzmaŋ͡ğız (اولتورغوزمانکیز) ve olturġuzmaŋ͡ğlar (اولتورغوزمانکلار) [14-15] ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

olturġuzman (اولتورغوزمان) ve olturġuzmas min (اولتورغوزماسمین) ‘oturtmam’.

olturġuza min (اولتورغوزامین), olturġuzur min (اولتورغوزورمین), olturġuzadur min (اولتورغوزادورمین) ve olturġuzuram (اولتورغوزورام) ‘oturturum’.

olturġuzurum (اولتورغوزوروم) ve olturġuazmaġım (اولتورغوزماغیم) ‘benim oturtmam’.

olturġuzmaġum (اولتورغوزماغوم) ‘oturtmayacağım’.

olturġuzup (اولتورغوزوب), olturġuzuban (اولتورغوزوبان) ve olturġuzmış (اولتورغوزمیش) [16] ‘oturtup/oturtmuş’.

olturġuzmışaŋ͡ğ (اولتورغوزمیشانک) ‘oturtmuşsun’.

olturġuzmas (اولتورغوزماس) ‘oturtmaz’.

olturġuzması (اولتورغوزماسی) ‘oturtması/otortmazı’.

olturġuzmadın (اولتورغوزمادین) [17-18] ‘oturtmadan, oturtmamış’.

olturġuzup bolmas (اولتورغوزوب بولماس), olturġuzsa bolmas (اولتورغوزسا بولماس) ve olturġuzmaķ olmas (اولتورغوزماق اولماس) ‘oturtulmaz’.

olturġuza almas (اولتورغوزا الماس) ‘oturtamaz’.

olturġuza olturġuza (اولتورغوزا اولتورغوزا) ‘oturtarak’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

olturġuzay (اولتورغوزای) ve olturġuzayın (اولتورغوزایین) ‘oturtayım, oturta, [19] oturtasın, oturtmuş’.

olturġuzsaķ (اولتورغوزساق), olturġuzġabiz (اولتورغوزغابیز), olturġuzġaybiz (اولتورغوزغایبیز), olturġuzalı (اولتورغوزالی) ve olturġuzalıŋ͡ğ (اولتورغوزالینک) ‘oturtalım’.

olturġuzġalı (اولتورغوزغالی) [20] ‘oturtmak için, oturtalı’.

olturġuzġaç (اولتورغوزغاج) ‘oturtunca’.

olturġuzġuçı (اولتورغوزغوجی) ‘oturtucu/oturan’.

olturġuzġuça (اولتورغوزغوجه), [21] olturġuzġança (اولتورغوزغونجه), olturġuzġunça (اولتورغوزغونجه) ‘oturtana kadar, oturttuğu/oturtacağı kadar’.

olturġuzġum (اولتورغوزغوم) ‘oturtacağım’.

olturġuzġuŋ͡ğ (اولتورغوزغونک) [22] ‘oturtacaksın’.

olturġuzġusı (اولتورغوزغوسی) ‘oturtacak’.

olturġuzġuluķ (اولتورغوزغولوق) ‘oturtulacak’.

olturġuzġay (اولتورغوزغای), **olturġuza** (اولتورغوزا), **olturġuzsa** (اولتورغوزسا), **olturġuzsun** (اولتورغوزسون) [23] ve **olturġuzġudik** (اولتورغوزغودیک) 'oturtsun/oturtsa'.

olturġuzġudik (اولتورغوزغودیک) ve **olturġuzurdik** (اولتورغوزوردیک) [1418] 'olturtulacak, oturttuğu/oturtacağı gibi'.

olturuşmaḳ (اولتوروشماق) -zammeli tā ve ḳaraşat rā [24] ve sakin şīn ile- 'sâkinleşmek, yatışmak '.

olturuştı (اولتوروشتی) 'yatıştı'. Tanık olarak şiir:

Nevāyī hicr otı ḳılġanda ṭuġyān::

[25] *çü urdum bādedin su* ***olturuştı::***

نوائی هجر اوتی قیلغاندا طغیان::

جو اوردوم بادەدین سو اولتوروشتی::

olturuştuḳ (اولتوروشتوق) 'yatıştık'.

olturuşur (اولتوروشور) ve **olturuşadur** (اولتوروشادور) 'yatışıyor'. **olturuşur** (اولتوروشور) [26] fâil ve mastar anlamına da gelir.

olturuşmaydur (اولتوروشمایدور) 'yatışmıyor, yatışmamış'.

olturuşgen (اولتوروشکان), **olturuşurgen** (اولتووروشورکان) ve **olturuşadurgen** (اولتوروشادورکان) [27] 'yatışsın, yatışmış'.[1419] Mastar anlamına da gelirler.

olturuş (اولتوروش) ve **olturuşġıl** (اولتوروشغیل) 'tekil ikinci kişi emir fiili'.

olturuşma (اولتوروشما) [28] ve **olturuşmaġıl** (اولتوروشماغیل) 'olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili'.

olturuşuñg (اولتوروشونک), **olturuşuñguz** (اولتوروشونکوز), **olturuşuñglar** (اولتوروشونکلار) 'çoğul ikinci kişi emir fiili'.

olturuşmañg (اولتوروشمانک), [29] **olturuşmañgız** (اولتوروشمانکیز) ve **olturuşmañglar** (اولتوروشمانکلار) 'olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili'.

olturuşman (اولتوروشمان) ve **olturuşmas min** (اولتوروشماسمین) 'yatışmam'.

olturuşa min (اولتوروشامین) **[BM 84r.1]** **olturuşur min** (اولتوروشورمین), **olturuşadur min** (اولتوروشادورمین) ve **olturuşuram** (اولتوروشورام) 'yatışıyorum'.

olturuşurum (اولتوروشوروم) ve **olturuşmaġım** (اولتوروشماغیم) '[benim] yatışmam'.

olturuşmaġum (اولتوروشماغوم) [2] 'yatışmayacağım'.

olturuşup (اولتوروشوب), **olturuşuban** (اولتوروشوبان) ve **olturuşmış** (اولتوروشمیش) 'yatışıp/yatışmış'. Üçüncüsüne tanık olarak şiir:

[1418] BM 83v.23 **olturġururdik** (اولتورغورودیک): T 121v. *olturġuzurdik* .

[1419] Art sıradan mastar eki ile madde başı verilen fiilin (**olturuşmaḳ**) çekim listesinde taraflı eklerle çekiminde yanlızca *olturuşgen*, *olturuşurgen* ve *olturuşadurgen* çekimleri uyuma aykırı olarak verilmiştir.

oḳuŋ köŋlümge [3] *tikmesdin ġubārı* [1420] *irdi köŋlümde ::*

ġubārı ***olturuşmış*** *tā su septiŋ anda peykāndın::*

اوقونک کونکلومکا تیکماس‌دین غباری ایردی کونکلومدا

غباری اولتوروشمیش تا سو سپتینک آندا پیکاندین

olturuşmışaŋ (اولتوروشمیشانک) ‘yatışmışsın’.

[4] **olturuşmas** (اولتوروشماس) ‘yatışmaz’. Fâil ve olmusuz mastar anlamına da gelir.

olturuşması (اولتوروشماسی) ‘yatışması ve yatışmazı’.

olturuşmadın (اولتوروشمادین) [5] ‘yatışmadan, yatışmamış’.

olturuşup bolmas (اولتوروشوب بولماس), **olturuşsa bolmas** (اولتوروشسا بولماس) ve **olturuşmaḳ olmas** (اولتوروشماق اولماس) ‘yatışılmaz’.

olturuşa almas (اولتوروشا آلماس) ‘yatışamaz’.

[6] **olturuşa olturuşa** (اولتوروشا اولتوروشا) ‘yatışarak’. Tekrar edilmden de aynı anlamda kullanılır.

olturuşay (اولتوروشای) ve **olturuşayın** (اولتوروشایین) [7] ‘yatışayım, yatışa, yatışasın, yatışmış’.

olturuşsaḳ (اولتوروشساق), **olturuşġa biz** (اولتوروشغابیز), **olturuşġay biz** (اولتوروشغای‌بیز), **olturuşalı** (اولتوروشالی) ve **olturuşalıŋ** (اولتوروشالینک) [8] ‘yatışalım’.

olturuşġalı (اولتوروشغالی) ‘yatışmak için, yatışalı’.

olturuşġaç (اولتوروشغاج) ‘yatışınca’.

olturuşġuçı (اولتوروشغوجی) [9] **[T 122r.]** ‘yatışıcı’.

olturuşġuça (اولتوروشغوجه), **olturuşġunça** (اولتوروشغونجه) ve **olturuşġança** (اولتوروشغانجه) ‘yatışana kadar, yatıştığı/yatışacağı kadar’.

olturuşġum (اولتوروشغوم) ‘yatışacağım’.

[10] **olturuşġuŋ** (اولتوروشغونک) ‘yatışacaksın’.

olturuşġusı (اولتوروشغوسی) ‘yatışacak’.

olturuşġuluḳ (اولتوروشغولوق) ‘yatışacak olan’.

olturuşġay (اولتوروشغای), **olturuşa** (اولتوروشا), [11] **olturuşsa** (اولتوروشسا), **olturuşsun** (اولتوروشدیک) ve **olturuşdik** (اولتوروشدیک) ‘yatışa/yatışsa’.

olturuşġudik (اولتوروشغودیک) ve **olturuşurdik** (اولتوروشوردیک) ‘yatışacak olan, yatıştığı/yatışacağı gibi’.

[12] **ölütmek (اولوتماک)** -zammeli lām ve saki ḳaraşat tā ile- ‘nemlendirmek تر کردن’.

ölütti (اولوتتی) ‘nemlendirdi’.

ölüttük (اولتتوک) ‘nemlendirdik’.

[1420] BM 84r.3 **ġubārıdın**: T 121v. *ġubārı.*

ölütür (اولوتور) ve **ölütedür** (اولوتادور) ‘nemlendiriyor’.

[13] **ölütür** (اولوتور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

ölütür irdiler (اولوتور ايردیلار) ‘nemlendiriyorlardı’. Nitekim *Nesāyimü’l-Maḥabbe*’de ʿAbdullah Endülisī’nin zikrinde [14] şöyle der:

> *azraḳ su bar irdi. aṣḥābdın biri tiledi ki anı içgey. Şeyḫ Ebū Muḥammed didi ki boġzuñgnı öl ḳıl. uşbu destūr bile* [15] *boġuz* ***ölütür irdiler****.*

آزراق سو بار ایردی اصحاب‌دین بیری تیلادی که آنی ایچکای شیخ ابو محمد دیدی که بوغزونکنی اول قیل اشبو دستور بیله بوغوز اولوتور ایردیلار

ölütmeydür (اولوتمايدور) ‘nemlendirmiyor, nemlendirmemiş’.

ölütgen (اولوتكان), **ölütürgen** (اولوتوركان) ve **ölütedürgen** (اولوتادوركان) ‘nemlendiren, nemlendirmiş’. [16] Mastar anlamına da gelirler.

ölüt (اولوت) ve **ölütgil** (اولوتكيل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

ölütme (اولوتما) ve **ölütmegil** (اولوتماكيل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

ölütüñg (اولوتونک), **ölütüñgüz** (اولوتونكوز) ve [17] **ölütüñgler** (اولوتونكلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ölütmeñg (اولوتمانک), **ölütmeñgiz** (اولوتمانكيز) ve **ölütmeñgler** (اولوتمانكلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ölütmen (اولوتمان) ve **ölütmes min** (اولوتماس‌مين) ‘nemlendirmem’.

[18] **ölüte min** (اولوتامين), **ölütür min** (اولوتورمين), **ölütedür min** (اولوتادورمين) ve **ölütürem** (اولوتورام) ‘nemlendiririm’.

ölütürüm (اولوتوروم) ve **ölütmekim** (اولوتماكيم) ‘benim nemlendirmem’.

ölütmegüm (اولوتماكوم) ‘nemlendirmeyeceğim’.

ölütsem (اولوتسام), [19] **ölütge min** (اولوتكامين) ve **ölütgey min** (اولوتكای‌مين) ‘nemlendireyim’. Nitekim üçüncüsüne tanık olarak *Nesāyimü’l-Maḥabbe*’de Ebūbekr Cevzaḳī’nin zikrinde şöyle der:

> *köñglüm tāzeġına ḫıyār tiler* [20-21] *ki boġzumnı* ***ölütgey min****.*

کونکلوم تازه‌غینه خیار تیلار که بوغزومنی اولوتکای‌مین

ölütüp (اولوتوب), **ölütüben** (اولوتوبان) ve **ölütmiş** (اولوتميش) ‘nemlendirip/nemlendirmiş’.

ölütmişeñg (اولوتميشانک) ‘nemlendirmişsin’.

ölütmes (اولوتماس) ‘nemlendirmez’. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

ölütmesi (اولوتماسی) ‘nemlendirmesi/nemlendirmezi’.

ölütmedin (اولوتمادين) ‘nemlendirmeden, nemlendirmemiş’.

ölütüp bolmas (اولوتوب بولماس), **ölütse bolmas** (اولوتسا بولماس) ve **ölütmek olmas**

(اولوتماک اولماس) [22] ‘nemlendirilmez’.

ölüte almas (اولوتا آلماس) ‘nemlendiremez’.

ölüte ölüte (اولوتا اولوتا) ‘nemlendirerek’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

ölütey (اولوتای) ve **ölüteyin** (اولوتایین) [23] ‘nemlendireyim, nemlendire, nemlendiresin, nemlendirmiş’.

ölütsek (اولوتساک), **ölüteli** (اولوتالی) ve **ölüteliŋ** (اولوتالینک) ‘nemlendirelim’.

ölütgeli (اولوتکالی) ‘nemlendirmek için, nemlendireli’.

ölütgeç (اولوتکاج) ‘nemlendirince’.

[24] **ölütgüçi** (اولوتکوجی) ‘nemlendirici’.

ölütgüçe (اولوتکوجه), **ölütgünçe** (اولوتکونجه) ve **ölütgençe** (اولوتکانجه) ‘nemlendiirene kadar, nemlendirdiği/nemlendireceği kadar’.

ölütgüm (اولوتکوم) ‘nemlendireceğim’.

ölütgüŋ (اولوتکونک) [25] ‘nemlendireceksin’.

ölütgüsi (اولوتکوسی) ‘nemlendirecek’.

ölütgülük (اولوتکولوک) ‘nemlendirilecek olan’.

ölütgey (اولوتکای), **ölüte** (اولوتا), **ölütse** (اولوتسا), **ölütsün** (اولوتسون) ve **ölütdik** (اولوتدیک) ‘nemlendirse/nemlendire’.

ölütgüdik (اولوتکودیک) ve [26] **ölütürdik** (اولوتوردیک) ‘nemlenedirilecek olan, nemlendirdiği/nemlendireceği gibi’.

ölçeşmek (اولجاشماک) -fethalı cīm ve sakin ḳaraşat şīn ile- ve **ölcemek (اولجاماک)** -şīn’in atılması ile- ‘tâzim etmek تعظیم کردن’.[1421] [27] Şöyle ki, bir dizi yere koyup diğer dizi kaldırıp, daha sonra eli başın üstüne koyup o büyüğün dizini öperler. [28] Bu gibi tâzimlere Moġol âyininde ***ölçeş*** (اولجاش) derler. Ayrıca ‘armağan geçirmekپیشکش گذرانیدن’ anlamına da gelir.[1422]

ölçeşti (اولجاشتی) ‘tazim etti’.

ölçeştük (اولجاشتوک) ‘tazim ettik’.

[29] **ölçeşür** (اولجاشور) ve **ölçeşedür** (اولجاشادور) ‘tazim ediyor’. **ölçeşür** (اولجاشور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

ölçeşmeydür (اولجاشمایدور) ‘tazim etmiyor, tazim etmemiş’.

[1421] BM 84r.26 **ölçeşmek ve ölcemek :** Krş. 76r.27 *oġulca-*. Ayrıca *ölce-*, *ölçeş-*, *ölçeş* için Bkz. TMEN I, 50 اولجامیشی (*ūlğāmīšī*) ‘dem Chan sein Huldigung darbringen, zu ihm zur Audienz gehen und dabei Geschenke überreichen’ ~هولجامیشی~اولجامیشی~الجامشی~الجامیشی < wmmo. *ūlca-~hūlca-<*haġulca-* id.; ayrıca bkz. TMEN I, 51 اولجای (öläy) ‘Glück’ ← wmmo. *ölc*äy id.

[1422] BM 84r.28 **ölçeş** : LÇ s. 39 *ölçeş (اولجاش)* ‘Moġollarda cārī bir uṣūl-i taʿẓīmdir. Bir dizini yere vaḍʿ ile bir elini daḫı başına ḳoyaraḳ ḥürmet edeceği adamıŋ dizini būs etmekden ʿibāretdir’. LN s. 293 *ölçeş[ip]* ‘bir kişi ekābir öŋinde bir dizin yere ḳoyup ve bir dizin ḳaldurup elin başına ḳoyup ṣoŋra varup elin öpse ve görüşse bu vaṣfa dėrler’.

ölceşgen (اولجاشكان) [BM 84v.1-2] **ölceşürgen** (اولجاشوركان) ve **ölceşedürgen** (اولجاشادوركان) ‘tazim eden, tazim etmiş’. Mastar anlamına da gelirler.

ölceş (اولجاش) ve **ölceşgil** (اولجاشكيل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

ölceşme (اولجاشما) ve **ölceşmegil** (اولجاشماكيل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

ölceşiŋg (اولجاشينک), **ölceşiŋgiz** (اولجاشينكيز) ve **ölceşiŋgler** (اولجاشينكلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ölceşmeŋg (اولجاشمانک), [3] **ölceşmeŋgiz** (اولجاشمانكيز) ve **ölceşmeŋgler** (اولجاشمانكلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ölceşmen (اولجاشمان) ve **ölceşmes min** (اولجاشماسمين) ‘tazim etmem’.

ölceşe min (اولجاشامين), **ölceşür min** (اولجاشورمين), [4] **ölceşedür min** (اولجاشادورمين) ve **ölceşürem** (اولجاشورام) ‘tazim ederim’.

ölceşürüm (اولجاشوروم) ve **ölceşmekim** (اولجاشماكيم) ‘[benim] tazim etmem’.

ölceşmegüm (اولجاشماكوم) ‘tazim etmeyeceğim’.

ölceşip (اولجاشيب), [5] **ölceşiben** (اولجاشيبان) ve **ölceşmiş** (اولجاشميش) ‘tazim edip/tazim etmiş’. Birincisine [T 123v.] tanık olarak Mollā Sāḳī’nin *Gül ve Bülbül*’ünden şiir:

kilip bigler bile utru yörüşüp::

[6] *töresi birle* ***ölceşip*** *körüşüp::*

كيليب بيكلار بيله اوترو يوروشوب

تورەسى بيرله اولجاشيب كوروشوب

ölceşmişeŋg (اولجاشميشانک) ‘tazim etmişsin’.

ölceşmes (اولجاشماس) ‘tazim etmez’. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

[7] **ölceşmesi** (اولجاشماسى) ‘tazim etmesi/tazim etmezi’.

ölceşmedin (اولجاشمادين) ‘tazim etmeden, tazim etmemiş’.

ölceşip bolmas (اولجاشيب بولماس), **ölceşse bolmas** (اولجاشسا بولماس) ve[8] **ölceşmek olmas** (اولجاشماک اولماس) ‘tazim edilemez’.

ölceşe almas (اولجاشا الماس) ‘tazim edemez’.

ölceşe ölceşe (اولجاشا اولجاشا) ‘tazim ederek’. Tekrar edilmeden de [9] kullanılır.

ölceşey (اولجاشاى) ve **ölceşeyin** (اولجاشايين) ‘tazim edeyim, tazim ede, tazim edesin, tazim etmiş’.

ölceşsek (اولجاشساک), **ölceşeli** (اولجاشالى) ve **ölceşeliŋg** (اولجاشالينک) ‘tazim edelim’.

ölceşgeli (اولجاشكالى) [10] ‘tazim etmek için, tazim edeli’.

ölceşgeç (اولجاشكاج) ‘tazim edince’.

ölceşgüçi (اولجاشكوجى) ‘tazim edici’.

ölceşgüçe (اولجاشكوجه), **ölceşgünçe** (اولجاشكونجه) ve [11] **ölceşgençe** (اولجاشكانجه)

‘tazim edene kadar, tazim ettiği/tazim edeceği kadar’.

ölceşgüm (اولجاشکوم) ‘tazim edeceğim’.

ölceşgüŋ (اولجاشکونک) ‘tazim edeceksin’.

ölceşgüsi (اولجاشکوسی) [12] ‘tazim edecek’.

ölceşgülük (اولجاشکولوک) ‘tazim edilecek olan’.

ölceşgey (اولجاشکای), **ölceşe** (اولجاشا), **ölceşse** (اولجاشسا), **ölceşsün** (اولجاشسون) ve **ölceşdik** (اولجاشدیک) ‘tazim etse/tazim etsin’.

[13] **ölceşgüdik** (اولجاشکودیک) ve **ölceşürdik** (اولجاشوردیک) ‘tazim edilecek olan, tazim ettiği/tazim edeceği gibi’.

olcalamaḳ (اولجالاماق) -fethalı cīm ve lām ile- ‘yağmalamak, ganimet almak کسیب کردن، غنیمت کرفتن’.[1423]

[14] **olcaladı** (اولجالادی) ‘yağmaladı کسیب کرد’. Nitekim şöyle der, şiir:

közüŋ çü Rūm u Ḫotanni tamām ***olcaladı****::*
ḳaşıŋ ḫayāli de ol kim Ḥabeş [15] *ilin talaġay::*

کوزونک چو روم و ختننی تمام اولجالادی
قاشینک خیالی دا اولکیم حبش ایلین تالا غای

olcaladuḳ (اولجالادوق) ‘yağmaladık’.

olcalar (اولجالار) ve **olcalaydur** (اولجالایدور) ‘yağmalıyor’. **olcalar** (اولجالار) fâil ve mastar anlamına da gelir.

olcalamaydur (اولجالامایدور) [16] ‘yağmalamıyor, yağmalamamış’.

olcalaġan (اولجالاغان), **olcalarġan** (اولجالارغان) ve **olcalaydurġan** (اولجالایدورغان) ‘yağmalayan, yağmalamış’. Mastar anlamına da gelirler.

olcala (اولجالا) [17] ve **olcalaġıl** (اولجالاغیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

olcalama (اولجالاما) ve **olcalamaġıl** (اولجالاماغیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

olcalaŋg (اولجالانک), **olcalaŋgız** (اولجالانکیز) ve **olcalaŋglar** (اولجالانکلار) [18] ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

olcalamaŋg (اولجالامانک), **olcalamaŋgız** (اولجالامانکیز) ve **olcalamaŋglar** (اولجالامانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

olcalaman (اولجالامان), **olcalamas min** (اولجالاماسمین) ‘yağmalamam’.

[19] **olcalay min** (اولجالایمین), **olcalar min** (اولجالارمین), **olcalaydur min** (اولجالایدورمین) ve **olcalaram** (اولجالارام) ‘yağmalarım’.

olcalarım (اولجالاریم) ve **olcalamaġım** (اولجالاماغیم) ‘benim yağmalamam’.

[1423] BM 84r.13 **olcalamaḳ:** LÇ s.39 *olcamaḳ (اولجاماق)* ‘yağma etmek, ganimet almak, taraç etmek’. Ayrıca LÇ s. 39 *ölcelemek (اولجهلاماک)* ‘taraç ve ğāret etmek, nehib ve yağma eylemek’. Bkz. TMEN I, 27.

olcalamağum (اولجالاماغوم) ‘yağmalamayacağım’.

[20] **olcalap** (اولجالاب), **olcalaban** (اولجالابان) ve **olcalamış** (اولجالاميش) ‘yağmalayıp/yağmalamış’.

olcalamışaŋ̂ (اولجالاميشانک) ‘yağmalamışsın’.

olcalamas (اولجالاماس) ‘yağmalamaz’. Fâil ve [21] olumsuz mastar anlamına da gelir.

olcalaması (اولجالاماسی) ‘yağmalaması/yağmalamazı’.

olcalamadın (اولجالامادين) ‘yağmalamadan, yağmalamamış’.

olcalap bolmas (اولجالاب بولماس), [22] **olcalasa bolmas** (اولجالاسا بولماس) ve **olcalamaḳ olmas** (اولجالاماق اولماس) ‘yağmalanmaz’.

olcalay almas (اولجالای الماس) ‘yağmalayamaz’.

olcalayu (اولجالايو) ve **olcalay olcalay** (اولجالای اولجالای) ‘yağmalayarak’. [23] Tekrar edilmeden de kullanılır.

olcalay (اولجالای) ve **olcalayın** (اولجالايين) ‘yağmalayayım, yağmalaya, yağmalayasın, yağmalamış’.

olcalasaḳ (اولجالاساق), **olcalalı** (اولجالالی) ve **olcalalıŋ̂** (اولجالالينک) ‘yağmalayalım’.

olcalaġalı (اولجالاغالی) [24] ‘yağmalamak için, yağmalayalı’.

olcalaġaç (اولجالاغاج) ‘yağmalayınca’.

olcalaġuçı (اولجالاغوجی) ‘yağmalayıcı’.

olcalaġuça (اولجالاغوجه), **olcalaġunça** (اولجالاغونجه) ve [25] **olcalaġança** (اولجالاغانجه) ‘yağmalayana kadar, yağmaladığı/yağmalayacağı kadar’.

olcalaġum (اولجالاغوم) ‘yağmalayacağım’.

olcalaġuŋ̂ (اولجالاغونک) ‘yağmalayacaksın’.

olcalaġusı (اولجالاغوسی) [26] ‘yağmalayacak’.

olcalaġuluḳ (اولجالاغولوق) ‘yağmalanacak olan’.

olcalaġay (اولجالاغای), **olcalasa** (اولجالاسا), **olcalasun** (اولجالاسون) ve **olcaladik** (اولجالاديک) ‘yağmalasa/yağmalaya’.

olcalaġudik (اولجالاغوديک) ve [27] **olcalardik** (اولجالاردیک) yağmalanacak olan, yağmaladığı/yağmalayacağı gibi’.

ölçemek (اولچاماک) -fethalı Acem cīm’i ile- ‘ölçmek اندازه کردن’.

ölçedi (اولچادی) ‘ölçtü’.

ölçedük (اولچادوک) ‘ölçtük’.

[28] **ölçer** (اولچار) ve **ölçeydür** (اولچايدور) ‘ölçüyor’. **ölçer** (اولچار) fâil ve mastar anlamına da gelir.

ölçe (اولچا) ve **ölçegil** (اولچاكيل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

ölçeme (اولچاما) [29] ve **ölçemegil** (اولچاماکیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

ölçeñg (اولچانک), **ölçeñgiz** (اولچانکیز) ve **ölçeñgler** (اولچانکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ölçemeñg (اولچامانک), **ölçemeñgiz** (اولچامانکیز) ve **ölçemeñgler** (اولچامانکلار) [BM 85r.1] ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ölçemen (اولچامان) ve **ölçemes min** (اولچاماسمین) ‘ölçmem’.

ölçey min (اولچایمین), [T 124r.] **ölçer min** (اولچارمین), **ölçeydür min** (اولچایدورمین) ve **ölçerem** (اولچارام) ‘ölçerim’.

ölçerim (اولچاریم) ve [2] **ölçemekim** (اولچاماکیم) ‘benim ölçmem’.

ölçemegüm (اولچاماکوم) ‘ölçmeyeceğim’.

ölçep (اولچاب), **ölçeben** (اولچابان) ve **ölçemiş** (اولچامیش) ‘ölçüp/ölçmüş’.

ölçemişeñg (اولچامیشانک) ‘ölçmüşsün’.

[3] **ölçemes** (اولچاماس) ‘ölçmez’. Fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

ölçemesi (اولچاماسی) ‘ölçmesi, ölçmezi’.

ölçemedin (اولچامادین) ‘ölçmeden, [4] ölçmemiş’.

ölçep bolmas (اولچاب بولماس), **ölçese bolmas** (اولچاسا بولماس) ve **ölçemek olmas** (اولچاماک اولماز) ‘ölçülmez’.

ölçey almas (اولچای الماس) ‘ölçemez’.

ölçeyü ölçeyü (اولچایو اولچایو) [5] ‘ölçerek’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

ölçey (اولچای) ve **ölçeyin** (اولچایین) ‘ölçeyim, ölçsün, ölçesin, ölçmüş’.

ölçesek (اولچاساک), **ölçeli** (اولچالی) ve **ölçeliñg** (اولچالینک) [6] ‘ölçelim’.

ölçegeli (اولچاکالی) ‘ölçmek için, ölçeli’.

ölçegeç (اولچاکاج) ‘ölçünce’.

ölçegüçi (اولچاکوجی) ‘ölçücü’.

ölçegüçe (اولچاکوجه), [7] **ölçegünçe** (اولچاکونجه) ve **ölçegençe** (اولچاکانجه) ‘ölçene kadar, ölçtüğü/ölçeceği kadar’.

ölçegüm (اولچاکوم) ‘ölçeceğim’.

ölçegüñg (اولچاکونک) ‘ölçeceksin’.

[8] **ölçegüsi** (اولچاکوسی) ‘ölçecek’.

ölçegülük (اولچاکولوک) ‘ölçülecek olan’.

ölçegey (اولچاکای), **ölçese** (اولچاسا), **ölçesün** (اولچاسون) ve **ölçedik** (اولچادیک) ‘ölçse/ölçsün’.

[9] **ölçegüdik** (اولچاکودیک) ve **ölçerdik** (اولچاردیک) ‘ölçülecek olan, ölçtüğü/ölçeceği gibi’.

ulġaymak (اولغایماق) -sakin lām ve ḥuṭṭī yā ve fethalı Acem ġayn’ı ile- iki anlamı var.

[10] Birincisi ‘ululaşmak ve büyümek عظیم و بزرک شدن’. İkincisi mecâzen ‘kocamak ve yaşlanmak پیر و معمر شدن’ anlamında kullanılır. ***ulalmaḳ*** (اولالماق) da aynı anlamda kullanılır.[1424]

ulġaydı (اولغایدی) [11] ‘büyüdü, yaşlandı’. Nitekim *Tārīḫ-i Enbiyā*’da ḥażret-i Nūḥ ʿaleyhi’s-selām’ın gemi yapmasının zikrinde birinci anlamda şöyle der:

ol ḥażret ikgen [12] *yıġaç niçe seyldin soñgra* ***ulġaydı****.*

اول حضرت ایککان ییغاج نیجه سیلدین سونکرا اولغایدی

ulġayduḳ (اولغایدوق) ‘büyüdük, yaşlandık’.

ulġayur (اولغایور) ve **ulġayadur** (اولغایادور) ‘büyüyor, yaşlanıyor’. **ulġayur** (اولغایور) [13] fâil ve mastar anlamına da gelir.

ulġaymadur (اولغایمادور) ‘büyümüyor/büyümemiş, yaşlanmıyor/yaşlanmamış’.

ulġayġan (اولغایغان), **ulġayurġan** (اولغایورغان) ve **ulġayadurġan** (اولغایادورغان) [14] ‘büyüyen/büyümüş, yaşlanan/yaşlanmış’. Mastar anlamına da gelirler. Nitekim birincisine tanık olarak ikinci anlamda şöyle der, şiir:

[15] *ötüp ʿışḳ içre ʿömrüm zāhidā ḳoy zühd irşādın::*

kişi mundaḳ uluġ şanʿatnı ***ulġayġanda*** [1425] *örgenmes::*

اتوب عشق ایچرا عمروم زاهدا قوی زهد ارشادین::

کیشی موندق اولوغ صنعتنی اولغایغاندا اورکانماس::

Ṭāliʿ Hirevī **ulġayġanda**’yı (اولغایغاندا) [16] ‘ölmek مردن’ anlamına gelen **ölmek**’ten (اولماک) geldiğini düşünmüş ve ‘ölüm anı’ olarak zikrederek bu şiiri tanık getirmiş ve hata yapmıştır.[1426]

ulġay (اولغای) ve **ulġayġıl** (اولغایغیل) [17] ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

ulġayma (اولغایما) ve **ulġaymaġıl** (اولغایماغیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

ulġayıñg (اولغاییڭ), **ulġayıñgız** (اولغاییڭیز) ve **ulġayıñglar** (اولغاییڭلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ulġaymañg (اولغایمانڭ), [18] **ulġaymañgız** (اولغایمانڭیز) ve **ulġaymañglar** (اولغایمانڭلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ulġayman (اولغایمان) ve **ulġaymas min** (اولغایماسمین) ‘büyümem, yaşlanmam’.

ulġaya min (اولغایامین), **ulġayur min** (اولغایورمین), [19] **ulġayadur min** (اولغایادورمین) ve **ulġayuram** (اولغایورام) ‘büyürüm, yaşlanırım’.

ulġayurum (اولغایوروم) ve **ulġaymaġım** (اولغایماغیم) ‘benim büyümem, benim

---

[1424] BM 85r.9 **ulġaymaḳ**: LÇ s. 39 *ulġamaḳ (اولغاماق)* ve *ulġaymaḳ (ولغایماق)* ‘büzürg ve pīr ve muʿammer; büyümek ve çok yaşamak’. **ulġaymaḳ** için ayrıca bzk. EDPT 138b **ulğa:d-**.

[1425] BM 85r.15 **ulġanda:** LÇ s.39 *ulġanġanda (اولغالغاندا)*.

[1426] BM 85r.15 **ulġayġanda:** BL *ulḳanḳanda (اولقانقاندە)* -zaman zarfı- ‘ölüm anı دم موت’ veya ‘yaşam süresinin sonundan ibaret olan zamanın nihayeti’.

yaşlanmam’.

ulġaymaġum (اولغايماغوم) ‘büyümeyeceğim, [20] yaşlanmayacağım’.

ulġayıp (اولغاييب), **ulġayıban** (اولغاييبان) ve **ulġaymış** (اولغايميش) ‘büyüyüp/büyümüş, yaşlanıp/yaşlanmış’. Nitekim birincisine tanık olarak ikinci anlamda *Tārīḫ’ī-Mulūk*’ta [21] Keyḫüsrev’in saltanatı Lührāsb’a devretmesinin zikrinde şöyle der:

atası anı velīʿahd ḳılıp pādişāhlıġın aṅga birip özi çün ***ulġayıp*** [22] *irdi gūşe tutup* [1427] *ʿibādetġa meşġūl boldı.*

آتاسی آنی ولیعهد قیلیب پادشاهلیغین آنکا بیریب اوزی چون اولغاییب ایردی کوشه توتوپ عبادتغه مشغول بولدی

ulġaymışaṅġ (اولغايميشانک) ‘büyümüşsün, yaşlanmışsın’.

ulġaymas (اولغايماس) ‘büyümez, yaşlanmaz’. [23] fâil ve olumsuz mastar anlamına da gelir.

ulġayması (اولغايماسی) ‘büyümesi/büyümezi, yaşlanması/yaşlanmazı’.

ulġaymadın (اولغايمادين) ‘büyümeden/ [24] büyümemiş, yaşlanmadan/yaşlanmamış’.

ulġayıp bolmas (اولغاييب بولماس), **ulġaysa bolmas** (اولغايسا بولماس) ve **ulġaymaḳ olmas** (اولغايماق اولماس) ‘büyümez, yaşlanmaz’.

ulġaya almas (اولغايا الماس) ‘büyüyemez, [25] yaşlanamaz’.

ulġaya ulġaya (اولغايا اولغايا) ‘büyüyerek, yaşlanarak’. Tekrar edilmeden de aynı anlamda kullanılır. [26] **[T 125v.]** Nitekim *Mecālisü’n-Nefāis*’in Üçüncü Meclisinde (مجلس سيّم) [Mevlānā] Ṭāhirī’nin vasfında birinci anlamda şöyle der:

kiçiklikde[1428] *kefş-dūzluḳġa mensūb irdi hem ol* [27] *eyyāmda andın naẓmlar naḳl ḳılurlar idi* ***ulġaya*** *köprek boldı.*

کیچیکلیکدا کفشدوزلوقغه منسوب ایردی همول ایامدا آندین نظملار نقل قیلورلار ایدی اولغایا کوپراک بولدی

Rūmī müellif **ulġaya**’yı (اولغايا) burada **ulġaban** (اولغابان) okumuş ve bu anlamda [28] yazmıştır. **ulġaban** şıklara göre yanlış olup anlam ifâde etmez.[1429]

ulġaysaḳ (اولغايساق), **ulġayġa biz** (اولغايغابيز), **ulġayġay biz** (اولغايغای‌بيز), **ulġayalı** (اولغايالی) ve **ulġayalıṅġ** (اولغايالينک) [29] ‘büyüyelim, yaşlanalım’.

ulġayġalı (اولغايغالی) ‘büyümek için/büyüyeli, yaşlanmak için/yaşlanalı’.

ulġayġaç (اولغايغاج) ‘büyüyünce, **[BM 85v.1]** yaşlanınca’. Nitekim birinci anlamda

---

[1427] BM 85r.22 **tutut:** T 124r. *tutup*

[1428] BM 85r.26 **kiçiklikde** : PdC s.77 *kiçikide (کیچیکی‌دا)*; Eraslan 2001: 113 *kiçikide.*

[1429] BM 85r.27 **ulġaya:** Esterābādī’nin Rūmī müellif olarak takdim ettiği ve Niyāzī olduğu düşünülen kişi, gerçekten de bu sözcüğü *ulġaban (اولغابان)* okumuş ve ‘ulġaban dėdügi bunda mertebe-i kühūle varınca dėmekdür’ diye açıklama yapmıştır. Bkz. LN s. 298. Aynı şekilde PdC s. 77’de de *ulġaban (اولغابان)* yazılmıştır. Fakat Eraslan 2001: 113 *ulġaya.* Ayrıca bkz. ÖNK, c. 13, s. 92: *Кичикида кафшдўзлуққа мансуб эрди. Ҳамул айе¨мда андин назмлар нақл қилурлар эрди.* ***Улғая*** *кўпрак бўлди.*

Tārīḫ-i Bābürī'de şöyle zikredilir:

güẕerler su ***ulġaygaç*** *taġyīr tapar*

کذرلار سو اولغایغاج تغییر تاپار

ulġaygıçı (اولغاغوجی) 'büyüyen, [2] 'yaşlanan'.

ulġaygıça (اولغایغوجه), **ulġaygınça** (اولغایغونجه) ve **ulġaygança** (اولغایغانجه) 'büyüyene kadar, yaşlandığı/yaşlanacağı kadar'. Nitekim ikincisine tanık olarak birinci anlamda *Tārīḫü'l-Mülūk*'ta [3] Erdeşīr bin Şīrūye'nin zikrinde şöyle der:

çün Erdeşīr kiçik irdi Mihrcebīn'ni vezīr ḳıldı kim ***ulġayġunça*** *mülk tedbīrini ḳıladur*

چون اردشیر کیچیک ایردی مهرجبین‌نی وزیر قیلدی کیم اولغایغونجه ملک تدبیرینی قیلادور

[4-5] **ulġaygum** (اولغایغوم) 'büyüyeceğim, yaşlanacağım'.

ulġaygunğ (اولغایغونک) 'büyüyeceksin, yaşlanacaksın'.

ulġaygusı (اولغایغوسی) 'büyüyecek, yaşlanacak'.

ulġayguluḳ (اولغایغولوق) 'büyüyecek olan, yaşlanacak olan'.

ulġayġay (اولغایغای), **ulġaya** (اولغایا), **ulġaysa** (اولغایسا), **ulġaysun** (اولغایسون) ve [6] **ulġaydik** (اولغایدیک) 'büyüse/büyüsün, yaşlansa/yaşlana'. Nitekim üçüncüsüne tanık olarak *Naẓmü'l-cevāhir*'de yaşlılığın vasfında şöyle der, şiir:

yaş ***ulġaysa*** *ṭāḳ-ı muḳarnes* [1430] [7]*-dur derd::*

bel kim memlev-i sepehr-i aṭlasdur derd::

یاش اولغایسا طاق مقرنس‌دور درد

بل کیم مملو سپهر اطلسدور درد

ulġayġudik (اولغایغودیک) ve **ulġayurdik** (اولغایوردیک) 'büyüyecek olan, büyüdüğü/büyüyeceği gibi; yaşlanacak olan, [8] yaşlandığı/yaşlanacağı gibi'.

ulġaytmaḳ (اولغایتماق) -sakin lām ve ḥuṭṭī yā ve ḳaraşat tā, fethalı Acem ġayn'ı ile- geçişli mastar olup 'büyütmek بزرک کردن' demektir.

[9] **ulġaytıp** (اولغایتیب), **ulġaytıban** (اولغایتیبان) ve **ulġaytmış** (اولغایتمیش) 'büyütüp/büyütmüş'. Nitekim *Lisānü'ṭ-ṭayr*'da Eresṭū'nun öğrencisinin vasfında ikincisine tanbık olarak şöyle der, [10] şiir:

iyleben anı ḥakīm-i ercümend::

ḥalḳa-yı şāgirdler içre pesend::

anga maḫfī 'ilmlerni aytıban::

ṭıfl ikendin allıġa [11] ***ulġaytıban::***

ایلابان آنی حکیم ارجمند::

[1430] *muḳarnes (مقرنس)* Arapçada 'nakışlı ve süslü tavan' demektir (DehS.).

حلقه شاکردلار ایچرا پسند::

آنکا مخفی علملارنی آیتیبان::

طفل ایکان‌دین آلیغه اولغایتیبان::

Ayrıca *Leylī ve Mecnūn*'da Mecnūn'un doğumunun vasfında şöyle der, şiir:

bolmay ġāfil demī ġam u derd::

ulġaytıban *anı* [12] *derd pür derd::*

بولمای غافل دمی غم و درد::

اولغایتیبان آنی درد پر درد::

Diğer sıgalar/kipler de bu şekilde birinci şıktaki gibi ḳaraşat tā'nın eklenmesiyle yapılır.

ulalmaḳ/ġ (اولالماق/غ) -birinci lām fethalı ve ikinci lām sakin- [13] ***ulġaymaḳ*** (اولغایماق) ile eş anlamlı olup 'büyümek بزرک شدن' demektir.

ulalıp (اولالیب) 'büyüyüp/büyümüş[1431]'. Nitekim Türkçe *Kelīle ve Dimne*'de (کلیله و دمنه ترکی) şöyle zikredilmiştir:

bāzīçe ***ulalıp*** *ḳadd u ḳāmet* [14] *çekdi.*

بازیچه اولالیب قد و قامت چکدی

İsimler (Cevāmid)

ol/öl (اول) beş anlama gelir. Birincisi 'işaret zamiri'dir (اسم اشاره). Yani tanık olarak (burada) gösterildiği gibi, şiir:

ol *elif dik* [15] *ḳad leṭāfet içre boldı birge on::*

ṣıfr dik tā boldı anıng̃ żımnıda merḳūm aġız::

اول الف دیک قد لطافت ایچرا بولدی بیرکا اون::

صفر دیک تا بولدی آنینک ضمنیدا مرقوم آغیز::

İkincisi 'nemli, ıslak مرطوب و تر'.[1432] Tanık olarak şiir:

[16] *oḳlarıng̃ köng̃lümge tüşgeç küydi hem köz hem beden::*

kim küyer ***öl*** *ü ḳuruḳ çün ney-sitānġa tüşti ot::*

اوقلارینک کونکلومکا توشکاج کویدی هم کوز هم بدن

کیم کویار اول و قوروق چون نیستانغه توشتی اوت

Her iki anlamda da şöyle der, şiir:

[17] *ey Nevāyī ying̃de pinhān itme* ***ol*** *ay ruḳ'asın::*

çün sang̃a ***oldur/öldür*** *hemīşe eşk arıtmaḳ birle ying̃* [1433] *::*

[1431] BM 85v.13 '**büyüdü** بزرک شد': T 125v. *büyüyüp/büyümüş* بزرک شده

[1432] BM 85v.14 **ol/öl:** LN s.295 *öl* 'muṭlaḳ yaş demekdür'.

ای نوائی بینکدا پنهان ایتما اول آی رقعه‌سین::

چون سنکا اول‌دور همیشه اشک اریتماق بیرله بینک::

Üçüncüsü mecâzen ‘su ve deniz آب و دریا’ anlamında [18-19] kullanılır. *Sedd-i İskenderī*’den şiir:

sürüp kimeni ***ölge*** *andaḳ ki ṭayr::*

hem ol suvġa ḳıldılar āheng-i seyr::

سوروب کیمه نی اولکا آنداق که طیر::

همول سوغه قیلدیلار آهنک سیر::

Dördüncüsü ‘olmak ve bulunmak ’ın emridir. Nitekim **olmaḳ**’ın (اولماق) zeylinde geçti. Beşincisi ‘ölmek ’in emridir. Nitekim **ölmek**’in (اولماک) zeylinde zikredildi.

ula (اولا) -işbalı zamme ve [20] fethalı lām ve uzun elifle- Moġol lügatinde ‘yüksek dağ کوه بلند’ demektir.[1434]

ölet (اولات) ‘ölümcül (salgın hastalık) مردکی’.[1435]

ulaşıḳ (اولاشیق) ‘birbirine burulmuş ve bağlanmış ip ve halat ’.

[21] **ulaġ (اولاغ)** ve **ulaḳ (اولاق)** üç anlamı var. Birincisi ‘binek hayvan مرکب سواری’.[1436] Nitekim *Mecālisü’n-Nefāis*’in Dördüncü Meclis’inde (مجلس چهارم) Ḫᵛāce Ḳutbe’d-dīn’in vasfında şöyle [22] der:

ḳuş salur çaġda ***ulaġları***[1437] *yoḳ irmiş be-ġāyet biyik kişi bir ḳullarıġa özlerin köterip*[1438] *ḳuş salur irmişler.* [1439]

[1433] BM 85v.17 **miñg:** PdC s. 73 *yiñg (بینک).* Anlaşılan MMH, beytin anlamına iki seçenekle de bakmış ve ikisinin de uygun olabileceğine karar verdiği için bu kaydı düşmüştür. Bu husus, göze hitap etmektedir; sese hitap ettiği takdirde *öldür – oldur* farkını okuyana bırakmış olacaktır. Bu Nevayi’nin yazıma dayalı bir sanat yaptığına da işaret ediyor. Bu beyit, Özbeklerin Nevayi Külliyatında (c. 5, s. 269, 362/7) şöyle okunmuştur: *Эй Навоий,* ***енгда*** *пинҳон этма ул ой руқъасин // Чун санга* ***улдур*** *ҳамиша ашқ оритмоғ бирла* ***енг.*** Burada her ikisi de ying ‘giysi kolu’ ve ‘odur’ için oldur her halde. BV (Türkay, 2002: s. 277, 365/7) *Ey Nevāyī yiñgde pinhān itme ol ay ruḳʿasın // Çun saña oldur hemīşe eşk arıtmaġ birle tiñg.* Birinci *yiñg* ‘yen, giysi kolu’, ikinci *tiñg* ‘denk eşit’. Burada **oldur** ‘odur’ daha uygundur.

[1434] BM 85v.20 **ula:** Bu Mo. sözcük için bkz. **agula(n) = uula(n)** ‘mountain’ (Lessing 1960:17); ME-Poppe 33 **ūla = tay** ‘gora’, **hüçüken a’ula = kiçik tay** ‘malenkaya gora’ (sırasıyla Poppe 1938: 372, 189); PMo. ***ayula** ‘mountain (gora)’: MMo. *a’ula* (HY 2, SH 10), *awla* (IM 433), *(a)ula, ūla* (MA 372, 18); WMo. *Ayula(n)* (L 17); Kh. *ūl*; Bur. *ūla;* Kalm. *ūle;* Ord. *ūla;* Mog. *aula;* ZM *āwla* (17-8b); Dag. *aula(a)* (Tod. Dar. 122), *aule* (MD 116); Dong. *ula* (Tod. Dn. 137); Bao. *ōle* (Tod. Bn. 145), *ule;* S.-Yugh. *ūla;* Mongr. *Ula* (SM 469), *ulā.* (Starostin v.d. 2003:276)

[1435] BM 85v.20 **ölet:** LÇ s.38 *ölet (اولات)* ‘ḫastalıḳ, vebā, ṣalġın, ḥayvān ḳırġını, ḳulra’; FT s. 371 *ölet (اولات)* ‘ölümlü ve afet’. EDPT 130a **ölüt (ölöt)**

[1436] BM 85v.21 **ulaġ:** FT s.493 *ulaġ (اولاغ)* ‘yük taşıyan hayvan, eşek, mutlak yük taşıyan’; s.672 *ulav (اولاو)* ‘az binilen at’ < *ulaġ,* krş. DLT E.A. *ulag* “Beyin emriyle hızlı posta için alınan ve diğerine ,ulaşıncaya kdar binilen at’(73/60, 520/419); EDPT 136a **2 ula:ğ**.

[1437] BM 85v.22 **ulaġları:** PdC s. 74 *ulaḳları (اولاقلاری).*

[1438] BM 85v.22 **köterip :** Metinde yanlış yazım olarak **körterip (کورتاریب).** Bkz. ÖNK c. 13, s. 131 **кўтариб.** Ayrıca bkz. PdC s. 74 *köterip (کوتاریب).*

[1439] BM 85v.22 *ḳuş… irmişler* : Bkz. ÖNK *қуш* (асраб солур, алар дағи тақлид қилибдурлар.) *Солур чоғида улоғлари ўўқ эрмиш, бағоят бийик киши, бир қулларига ўзларин кўтариб қуш солур эрмишлар* (c. 13, s. 131). Asıl metinde olmayan *kuş*’un burada yazılmış olması muhtemelen nüsha farkından kaynaklanmamış. Bu iktibasta MMH, yeni başlayan **salur çağıda** önüne uzakta kalan

قوش سالور چاغدا اولاغلاری یوق ایرمیش بغایت بییک کیشی بیر قول‌لاریغه اوزلارین کوتاریب قوش سالور ایرمیشلار

[23] İkincisi [T 126r.] 'bir yerden başka bir yere gönderilen ulak, kâsid پیک و قاصد بود' demektir. Üçüncüsü 'ücretsiz iş اجرت بی کار' demektir. *Burhān-ı Ḳāti*'nin müellifi de Farsçada (بفارسی) bu anlamda [24] zikretmiştir.

ultaŋ (اولتانک) -sakin lām ve nūn ve Acem kāf'ı ve fethalı ḳaraşat tā ile- 'ayakkabı ve çizmenin altına dikilen deri پوستی بود که بر ته کفش و موزه دوزند'.[1440] Tanık olarak şiir:

[25] *gül-i maḳṣūdġā ol yitti bu yol seyrinde::*
kim tabanıġā tiken boldı yine bir ***ultaŋ****::*

کل مقصودغه اول یتی بو یول سیرینده::
کیم تابانیغه تیکان بولدی ینه بیر اولتانک::

Ayrıca *Ḥayretü'l-Ebrār*'da Manḳabat'ta şöyle der, şiir:

[26] *ötük* ***ultaŋı*** *taḫta naʿleyn aŋa::*
bolup bir ḳadem ornı kevneyn aŋa::

اوتوک اولتانکی تخته نعلین آنکا::
بولوب بیر قدم اورنی کونین آنکا::

Bu sözü kara budun ('avām عوام) değiştirip sövgü (küfür) yerine kullanarak [27-28] ***eldeŋ*** (الدنک)[1441] derler. Buna benzer ***debeŋ/debenk*** (دبنک) lafzıdır ki küfürde kullanılır ve aslı ***tebeŋ/tebenk***'tir (تبنک). O da 'ağaç ve kamıştan yapılan, içine meyve konarak satış için gezdirilen tabak' demektir.

ol turur (اول تورور) 'odur آنست'. Bu şiir onun tanığıdır, şiir:

[29] *yıġaç birle başaḳ kim tende ḳalmış* ***ol turur*** *merhem::*
cünündın kim firāḳıŋ oḳını cismimde sındurdum::

بیغاج بیرله باشاق کیم تندا قالمیش اول تورور مرهم::
جنوندین کیم فراقینک اوقینی جسمیمدا سیندوردوم::

Ne zaman bitişik (متصل) [BM 86r.1] yazılırsa (olturur/öltürür) 'oturur/öldürür' anlamına gelir. Nitekim Türevler zeylinde geçti.

olturuşluḳ (اولتوروشلوق) 'mesken, vatan مسکن، موطن'. Nitekim şöyle [2] derler:

---

kuş'u yerleştirmek suretiyle belirsizliği bertaraf etmeyi hedeflemiş, ikisi arasında kalan yerleri ihmal ederek asıl vermek istediği iktibası vermiş.

[1440] BM 85v.24 **ultaŋ:** LN s. 297 *ultaŋ* 'şol göne derler ki çizme ve başmaḳ altına dikerler'. Bkz. EDPT 131b **uldaŋ** (**?ulduŋ**)

[1441] BM 85v.27 **eldeŋ**: Bu sözcük Farsçaya *eldeng* şeklinde girmiş 'uzun boylu ve cahil; laübali, akılsız' anlamlarında kullanılmaktadır (DehS). Dehhuda ayrıca bu sözcüğün aşağılamak amacıyla genelde uzun boylu erkekler için kullanıldığına işaret eder.

Ḫ'ārezm ***olturuşluḳ****tur.*

خوارزم اولتوروشلوق‌تور

Yani 'Harezm'de oturur '.

olta (اولته) -sakin lām ve hā ile biten fethalı ḳaraşat tā ile- Rūmī Türkçesinde 'balıkçılık oltası قلاب ماهیکیری'.

[3] **olca/olça (اولجا)**[1442] iki anlam verir. Birincisi 'savaşta düşmandan elde edilen mal ve ganimet کسیب و غنیمت را کویند که در جنک از دشمن بدست آید'. Nitekim *Ḥayretü'l-Ebrār*'da şöyle der, şiir:

olca *üçün ol*[4] *ki celādet ḳılur::*

müzdġa Ḳur'ānnı telāvet ḳılur::

اولجا اوچون اول که جلاوت قیلور::

مزدغه قرآننی تلاوت قیلور::

İkincisi [olça] 'bu kadar اینقدر'[1443] anlamında. Nitekim şöyle der, şiir:

salıp ḳan ança ḳoyduñ dāġ bu cism-i[5] *figār*[1444] *içre::*

ki ***olça*** *dāġ ile ḳan bolmaġay bu lāle-zār içre::*

سالیب قان آنجا قویدونک داغ بو جسم فکار ایچره::

که اولجا داغ ایله قان بولماغای بو لاله‌زار ایچره::

Ayrıca *Maḥbūbu'l-Ḳulūb*'un Beşinci Faslında ʿĀşıḳ Hikâyesinde (داستان عاشق) diyor ki:

ol iş[6] *keyfiyyetin sordılar* ***olça*** *cevābıdın bu ḥālet maʿlūm boldı kim siyāset hengāmıda manẓūrı ḥāżır irmiş.*

اول ایش کیفیتین سوردیلار اولجه جوابیدین بو حالت معلوم بولدی کیم سیاست هنکامیدا منظوری حاضر ایرمیش

Onu *اولجه* şeklinde de yazarlar.

[7] **ölceş (اولجاش)** 'Türkler (Etrāk) arasında yaygın olan bir tür tazim یکنوع تعظیمست که در میان اتراک معمولست'.[1445] Özellikleri **ölceşmek** (اولجاشماک) mastarı zeylinde zikredildi. Ona **ölcemişī** (اولجامیشی) de denir.

[8] **ölçek (اولچاک)** -sakin lām ve kāf ve fethalı Acem cīm'i ile- 'keyl[1446] ve zerʿin[1447] mikyası ve ölçmek için [kullanılan] ip مقیاس و آلت کیل و ذرع و رشتهٔ که بآن اندازه

[1442] BM 86r.3 **olca/olça:** Clauson s. 40 *olca.*
[1443] BM 86r.4 'bu kadar': T 126r. '*o kadar (آنقدر)*'.
[1444] BM 86r.5 **figār:** Anlamı 'yaralı, yorgun' (DehS.)
[1445] BM 86r.7 **ölceş** : LÇ s. 39 *ölceş (اولجاش)* 'Moġollarda cārī bir uṣūl-i taʿżimdir. Bir dizini yere vażʿ ile bir elini daḥi başına ḳoyarak ḥurmet edeceği adamıŋ dizini būs etmekden ibāretdir'.
[1446] *keyl (کیل)* 'daha çok buğday ölçümü için kullanılır' (DehS.)
[1447] *zerʿ (زرع)* 'ekin' (DehS.).

کیرند’.[1448] Nitekim şöyle der, şiir:

izin [9-10] *birdin kitertip asradım regler kibi közde::*

alıp cān riştesi birle ayaġı üzidin ***ölçek::***

ایزین بیردین کیتارتیب آسرادیم رکلار کیبی کوزدا::

آلیب جان رشتەسی بیرله آیاغی اوزیدین اولچاک::

ölcemişī (اولجامیشی) ‘tazim, saygı ve armağan کذرانیدن و پیشکش ’تعظیم، احترام .[1449]

olcaytu/Olcaytu (اولجایتو) -sakin lām ve huṭṭī yā ve fethalı cīm ve uzun elifle- Moġol lügatinde (بلغت مغولی) ***tu*** (تو) ‘sâhip’ ve ***olcay*** (اولجای) ‘uğur ve bereket’ demektir [11-12] ve birleşik anlamı ‘mübârek, uğurlu ve bereket sâhibi ’ demektir. Ayrıca ‘Sulṭāniyye’yi inşa ettiren pâdişahın adıdır ’[1450]. O Arġun bin Abaḳay bin Hülegü Ḫan’ın oğludur. Ayrıca ***Olcay*** (اولجای), Ġazan Ḫan’ın Beşṭām şehzâdesinin nikâhında olan kızının adıdır. Ona **Olcay Ḳutluḳ** (اولجای قوتلوق) derlerdi.

olca/olça (اولجه)[1451] -sakin [13] lām ve hā’ya çıkan fethalı cīm ile- yukarıda da yazıldığı gibi aynı **olça** (اولجه) ‘ganimet ve o kadar کسیب و آنقدر’ demektir. Yukarıda yazıldığı gibi. Kesreli Acem cīm’i ile ‘öyle آنچه’ demektir. Tanık olarak [14] şiir:

ḫār-ı hicrān teniṅge çün tikilür aṅglaġa sin::

olça *cānımġa miniṅg ḫançer-i hicrān itmiş::*[1452]

خار هجران تنینکا چون تیکیلور آنکلاغاسین::

اولچه جانیمغه مینینک خنجر هجران ایتمیش::

Ayrıca *Ferhād ve Şīrīn*’de [15-16] Ḥaḳanın Hazinelerinin (خزاین خاقان) vasfında şöyle der, şiir:

ḫazāyin dime kim yüz baḥr ile kān::

taşıp naḳdini anda ***olça*** *imkān::*

خزاین دیما کیم یوز بحر ایله کان::

تاشیب نقدینی آندا اولچه امکان::

ölke (اولکا) ‘vilâyet ve şehre denir ve o meşhurdur ولایت و شهر را کویند و آن معروفست’.[1453]

ülgü (اولکو) -işbalı zamme ve zammeli Acem kāf’ı ile- iki anlama gelir. Birincisi ‘ölçü

[1448] BM 86r.8 **ölçek** : LN s.293 *ölcek* ve *ölçek* ‘ḳıyās’.

[1449] BM 86r.9 **ölcemişī:** FT s. 480 *āvulcamış (اولجامیش)* ‘teslim ve kabul ve fazla ve bahşetmiş’; PdC s.76 *olcayışı (اولجایشی)* ‘action de rendre bommage, d’offrir un présent’. Bkz. TMEN I, 50. **ūlġūmīšī.**

[1450] Sultan Muhammed Hudâbende adıyla da bilinen 8. İlhanlı Padişahı.

[1451] Krş. Clauson (1960:40): *olçih*

[1452] Bkz. ÖNK Bedayiu’l-Vaṣat: *Хори ҳижрон танига чун тикилур* ***англағасен*** *// Улча жонимға менинг ханжари ҳижрон этмиш* (c. 5, s. 198, 265/5)

[1453] BM 86r.15 **ölke** : LN s.296 *ölge* ‘tīmār ve sancaḳ nāḥiyesine derler’. Ayrıca bkz. TMEN c.1, s. 145 *ölkâ* ‘Territorium’, *ölkä* ‘Vorberge, Gelände am Fuße von Bergen’.

اندازه’. İkincisi ‘mizān burcu میزان برج’.[1454]

ölgüş (اولکوش) [17] -zammeli Acem kāf’ı ve sakin ḳaraşat şīn ile- ‘bunalmış, solmuş افسرده و پژمرده’.[1455]

olluġ (اوللوغ) -ġayn ile- ‘hüviyyet/kimlik هویت’ demektir.[1456] Nitekim *Lisānü’ṭ-Ṭayr*’da [18] şöyle der, şiir:

her ni bu dir ol digen diktür yaḳīn::
buluġ u ***olluġ*** *bolup refʿ ortadın::*[1457]

هر نی بو دیر اول دیکان دیکتور یقین::
بولوغ و اوللوغ بولوب رفع اورتادین::

öllük (اوللوک) -kāf ile- [19] ‘ıslaklık, nemlilik رطوبت و تری’.

öleñg (اولنک) -fethalı lām ve [T 127v.] sakin nūn ve Acem kāf’ı ile- üç anlama gelir. Birincisi ‘çayır, çimen سبزه و سبزه‌زار’. Nitekim şöyle der, şiir:

[20] *iyledi nīsān zülāli yir yüzin āyīne-gūn::*
encüm ü kök ʿaksidür anda riyāḥīn u ***öleñg****::*

ایلادی نیسان زلالی یر یوزین آیینه کون::
انجم و کوک عکسیدور آندا ریاحین و اولنک::

Ḥayretü’l-Ebrār’dan şiir:

kök ***öleñg*** [21] *eṭrāfida her gūne verd*[1458]
encüm ile dāire-yi lāciverd::

کوک اولنک اطرافیدا هرکونه ورد::
انجم ایله دایره لاجورد::

İkincisi ‘Türkler (Etrāk) arasında yaygın olan bir tür şarkıdır یکنوع سرودیست که در میان اتراک شایع است’. Şöyle ki düğünlerde [22] gelini gerdeğe getirdikten sonra kızlar çevresinde toplanıp damadın vasfında şarkı, nağme ve tasnif söylerler. Aynı zamanda damadın evinde de [23] gençler toplanıp dans ve şarkı ile gelini överler. *Sedd-i İskenderī*’den şiir:

[1454] Bu sözcük Farsçaya *olgu (الگو)* olarak geçmiş ve ‘örnek, model’ anlamında kullanılmaktadır. Bkz DehS. *olgu* ‘örnek, model’; MuS. *olgu* ‘terzinin giysi modeli olarak kumaşı kesmek için kullandığı önceden kesilmiş kağıt şablon, örnek’. Ayrıca bkz. TMEN c.2, s. 119 *ülgü* ‘obrázčik, výkrojka; fórma, šablón, lekálo’ tü. (az.) *ülgü* id.

[1455] BM 86r.16 **ölgüş** : Krş. Az.T. *ölüşkemek* ‘solmak, sararmak, solup sararmak, büzüşmek (buruşmak)’ (AzDİL, c. 3: 551).

[1456] BM 86r.17 **olluġ** için BM 141v.25’te **buluḳ** maddesi altında verilen açıklama şöyle: **buluḳ** ‘mevcut durum/kişilik (تشخص وضعی) anlamına gelen buluk/ bu olmak هذیت’ demektir. Nitekim **olluġ** ‘dış durum/kişilik (تشخص خارجی) anlamına gelen oluk / o olmak هویت’ demektir.

[1457] BM 86r.18 *her… ortadın* : Bkz. ÖNK *Ҳарне бу дер ул дегандекдур якин // Буллуқу* ***уллуқ*** *бўлиб рафъ ўртодин* (c.12, s. 213). Ayrıca bkz. LT, TDK yay. *Her ni deyr ol digen dik-dür yaḳīn // Buluġ u olluġ bolup refʿ ortadın* (Canpolat 1995: 178).

[1458] BM 86r.21 **derd** (درد): LÇ s. 39 *verd/vird (ورد)*; LN s. 294 *verd;* FT s. 464 *ulus (اولوس)* ‘topluluğun genel adı ve kavim, topluluk ve halk gibi’.

muġannī tüzüp [24-25] *çenge veznide çeng::*

nevā çik ki hey-hāy ***ölen͡g*** *hāy* ***ölen͡g****::*

مغنی توزوب چنکه وزنیدا چنک::

نوا چیک که هی های اولنک های اولنک::

Üçüncüsü Ḳandihār ve Kābil arasında bir yer adı olup Hezāre tayfasının yerleşik olduğu yerdir.

ulu tav (اولو تاو) -zammeli kısaltılmış lām ile- ***ulug tag***'ın (اولوغ تاغ) değişmiş şekli olup (محرف) 'büyük dağ کوه بزرک' demektir. Ayrıca Özbekiye (ازبکیّه) tayfalarından biri olan Ḫıṭay tayfası [26] ordunun indiği zaman birbirini bulmak için kendi tayfalarını bu adla çağırırlar.

ulus (اولوس) -sakim mühmele sīn ile- 'halk ve topluluk خلق و جماعت'. [27] Tanık olarak şiir:

tutulmış irdi ġażabdın ***ulus****nı ḳıldı esīr::*

ḳuyaş tutulsa yili fitnedür an͡ga te'sīr::

توتولمیش ایردی غضبدین اولوسنی قیلدی اسیر::

قویاش توتولسا یلی فتنهدور آنکا تاثیر::

ülüş (اولوش) -sakin ḳaraşat şīn ile- [28] 'hisse, pay حصه، رسد'[1459]. Ḳıṭʿa:

çü ʿışḳ derd ü belānı cihānġa urdı ṣalā::

naḫustraḳ mini[min-i] bī-ḫānımānġa urdı ṣalā::

min aldım [29] *on* ***ülüş****idin toḳuz yarım* ***ülüş****in::*

yarım ki ḳaldı anı üns ü cānġa urdı ṣalā::[1460]

چو عشق درد و بلانی جهانغه اوردی صلا::

نخست راق مینی بیخانمانغه اوردی صلا::

مین آلدیم اون اولوشیدین توقوز یاریم اولوشین::

یاریم که قالد آنی انس و جانغه اوردی صلا::

uluġ (اولوغ) ve **uluḳ/oluḳ (اولوق)** 'ulu, büyük بزرگ و عظیم'. Nitekim ikincisine tanık [BM 86v.1-2] olarak şöyle der, şiir:

andın felekni ılmas iken közge pīr-i deyr::

[1459] BM 86r.27 **ülüş** : LN s.305 *ülüş* 'bir miḳdār ve bir bölük ve bir baḫş demekdür'; s. 306 'ḥiṣṣa ve naṣib'. LÇ s.38 *üleş (اولاش)* ve *ülüş (اولوش)* 'müfreze, bölük, ḥiṣṣe, pay, ḳısmet'; FT s. 477 *ülüş (اولوش)* 'sahibinin hizmetliye verdiği yemek başı/payı; nasip ve hisse/pay; ortak'.

[1460] BM 86r.28-29 *çü… ṣalā* : Bkz. ÖNK *Чу дарду балони жаҳонға урди сало // Нахустроқ мени бехонумонға урди сало // Мен олдим ўн улушидин тўқуз ёрим улушин // Яримки қолди ани инсу жонға урди сало* (c. 2, NN, s. 7, 6/1-2). Ayrıca krş. ÖNK *Чу ишқ дарду балони жаҳонға урди сало // Нахустроқ мени бехонумонға урди сало // Мен олдим ўн улушидин тўқуз ярим улушин // Яримки қолди, ани инсу жонға урди сало* (c. 4, HM-NŞ, s. 24-25, 32/1-2). Bkz. NŞ, TDK yay. *Çü ʿışḳ derd ü belānı cihānġa urdı ṣalā // Nuḫustraḳ mini bī-ḫān u mānġa urdı ṣalā // Min aldım on ülüşidin toḳuz yarım ülüşin // Yarım ki ḳaldı anı üns ü cānġa urdı ṣalā* (Karaörs 2016: 32/1).

kim bu irür ḥaḳīr u cenābı anıñg ***uluḳ::***

آندین فلکنی ایلماس ایکان کوزکا پیر دیر::

کیم بو ایرور حقیر و جنابی آنینک اولوق::

Şiir:

benefşeniñg niçe bolmış dimāġı munça ***uluḳ::***

ki ol siniñg ḫaṭıñga Hindū'ī turur mayruḳ [1461] *::*

بنفشەنینک نیجه بولمیش دملغی مونجه اولوق::

که اول سینینک خطینکا هندوئی تورور مایروق::

Rūmī müellif **uluḳ**'u (اولوق) bu şiirde [3] **aluḳ** (آلوق) -medli elifle- okumuş ve ḳıyās için (بمحض قیاس) 'hâli perişân, sıkılmış دلکیر ،اشفته حال' anlamında yazmış, Ṭāliʿ Hirevī ve Naṣīrī de ona uymuşlar.[1462] Onların şüphe ettiklerine [4-5] hiç bir şüphe yoktur. Çünkü şiirin anlamı şöyledir: 'neden menekşenin burnu bu kadar büyümüş [kibirli olmuş. Oysa ki] senin bıyığının yanında topal ve aksar bir Hindu kölesinden fazla bir şey değildir'.

İkincisi mecâzen 'yaşlı ve ihtiyar پیر و معمر' demektir. Üçüncüsü [**oluḳ**] Rūmī Türkçesinde 'su yolu ناودان'.[1463]

uluġluḳ (اولوغلوق) [1464] ve **ulukluḳ (اولوقلوق)** [1465] 'büyüklük, yaşlılık بزرکی و پیری'.

ölük (اولوک) [6] 'ölü مرده'. Tanık olarak şiir:

ārzū iylep lebiñg allıda cān birmekni Ḫıżr::

Ḫıżr suyıdın ***ölük*** *ʿömr iylegendik* [7] *ārzū::*

آرزو ایلاب لبینک آلیدا جان بیرماکنی خضر::

خضر سویی‌دین اولوک عمر ایلاکاندیک آرزو::

ölükse (اولوکسا) -fethalı mühmele sīn ile- 'leş, murdar جیفه و مردار'. Nitekim *Ferhād ve Şīrīn*'de Ferhād'ın Mektubu'nda (نامه فرهاد) şöyle der, şiir:

bular [8] *içre bar irdi bir żaʿīf it::*

miniñg dik zār u mehcūr u naḥīf it:: [1466]

[1461] BM 86v.2 **ki…mayruḳ**: PdC s . 35'te beytin ikinci mısrası farklıdır: *ki ḫaṭṭıñga siniñg ol Hindūyī irür mayruḳ.*

[1462] BM 86r.29 **uluġ** ve **uluḳ:** Rūmī müellif Niyāzī bu şiiri *aluḳ (آلوق)* maddesine tanık göstererek anlamını şöyle açıklamıştır: 'ġamgīn ve perākende [dağınık] ve perişān maʿnāsınadur ve dimāġ muḫtell olmağa derler ki *Bedāyiʿul-Vaṣaṭ*'da gelür. Bkz LN s. 137. FT s.490'da ise *aluġ (الوغ)* 'haraçlar/vergiler; borç, tahmini ve on tane ikilik har(a)cı ve yol haracı'.

[1463] BM 86v.5 **oluḳ :** Bkz. GTS *oluk* '1. Bir şeyin akmasına yarayan üst yanı açık botu, 2. Yağmur sularını damların kenarlarına toplayıp akıtan yatay konumlu, genellikle çinko boru, 3. Bir şeyin üzerinde oyulmuş yol'. DerS. *oluk* 'Suyun daralarak aktığı yer; ırmak; çay ve dereden küçük akar su'.

[1464] BM 86v.5 **uġluḳ** (اوغلوق): *uluġluḳ* olarak düzeltildi.

[1465] BM 86v.5 **uḳluḳ** (اوقلوق): *uluḳluḳ* olarak düzeltildi.

[1466] BM 86v.7-8 *bular… it* : Bkz. ÖNK *Булар ичра бор эрди бир заиф ит // Менингдек зору мажруҳу наҳиф ит* (c. 8, s. 420, XLVI).

çibinler cismini mecrūḥ iter çaġ::

***ölükse** üzre andaḳ* [9] *kim sürük zāġ::* [1467]

بولار ایچرا بار ایردی بیر ضعیف ایت::

مینینک دیک زار و مهجور و نحیف ایت::

جبین‌لار جسمینی مجروح ایتار چاغ::

اولوکسا اوزره آنداق کیم سوروک زاغ::

ölüge (اولوکه) -fethalı kāf ile- Moġol lugatinde (بلغت مغولی) 'beşik کهواره' demektir.[1468]

ululuġ (اولولوغ) uluġluġ'un (اولوغلوغ) kısaltılmışı olup 'büyüklük, yaşlılık بزرکی، پیری' demektir.

ölüm (اولوم) [10] iki anlam verir. Birincisi 'ölüm مرک' ve ikincisi 'deve sütünün köpüğü کف شیر شتر'.[1469] Ona Arapçada 'زبد' denir.

ölümtük (اولومتوک) -zammeli lām ve ḳaraşat tā ve sakin mīm [11] ve kāf ile- 'yarı ölü, yarı canlı نیمجان و نیمرده'. Tanık olarak şiir:

*bu nevʿ ġālib-i ḫaşm **ölümtük** mūr ḳatlimġa::*

{çü ʿāzim bolsalar heyhāt miskīn mūrnıng̃ cānı::

ایکی بو نوع غالب خصم اولومتوک مور قتلیمغه::

چو عازم بولسالار هیهات مسکین مورنینک جانی::

ölümlük (اولوملوک) 'ölümlük ve katli vacip olan کشتنی و واجب‌القتل'.

Nitekim şöyle der, şiir:

yüz alman yolıdın ḳatlimġa} [1470] *çün teşrīf-i yār iltür::*

namāz içre [12-13] ***ölümlük** meḳs iterdin rūzgār iltür::*

یوز آلمان یولیدین قتلیمغه چون تشریف یار ایلتور::

نماز ایچرا اولوملوک مکث ایتاردین روزکار ایلتور::

Yani 'ölecek olan kişi namazdayken nasıl fırsatı değerlendirip zaman kazanmak için duraklarsa, ben de katlim için gelen sevgilinin yolundan yüzümü

[1467] BM 86v.8-9 *çibinler… zāġ* : Bkz. ÖNK *Чибинлар жисмини мажруҳ этар чоғ // **Ўлукса** узра андоққим сурук зоғ* (c. 8, s. 420, XLVI).

[1468] BM 86v.9 **ölüge** : Bu Mo. sözcük için bkz. ME-Poppe 107 **ölegei** = **bešik** (Poppe 1938:275b); Lessing 634a **ölügei / ölgiy** 'Baby's cradle, swaddling clothes'.

[1469] BM 86v.10 **ölüm :** İkinci anlam için krş. ME Poppe 225 sünü **öreme** = süt **kaymagı** 'moloçnaya penka' (Poppe 1938:329b); Lessing 1960:644a **örüm-e / öröm** 'Scum on boiled milk; milk condensed to a hard substance by boiling it for a long time'; Ayrıca bkz. Starostin v.d. (2003:1060-1061) ***ǒri (~ -e)** to cover:* altındaki Moğolca kısmına. Bilginler sözcüğün kök fiilini Ana Altayca ***ǒri (~ -e)** olarak kurmuşlar ve Ana Türkçe ***ört-** 'to cover' ile ilişkilendirmişlerdir. MMH'ın beklenen **örüm** yerine **ölüm** kaydı ya yanlış yazımdır ya da benzeşmezlik yoluyla ortaya çıkmış, ağızlardan duyduğu bir söyleyişi yansıtmaktadır. Sözcük Fethali Kaçar Lugati'nde (Rahimi 2016: 984) ve Lugati- Çağatay'da da (LÇ s. 40) l'li *ölüm* olarak aynı anlamla verilmiştir. Bunlar *Senglah*'dan alınan kayıtlar olmalıdır.

[1470] BM 86v.11 **{çü…ḳatlimġa}**: BM'de 12-24. satırların hizasında sayfa kenarında yukarıdan aşağıya doğru küçük harflerle yazılmış, metinde eklenmesi gereken yer çarpı (x) işaretiyle belirtilmiştir. Ayrıca aynı kısım sayfanın altında farklı bir yazı ve daha büyük harflerle yeniden yazılmıştır.

kaldırmam’.

Türeyenler (Müştaḳḳāt)

mīm ile

omalmaḳ (اومالماق) -fethalı birinci mīm ile- [14] ‘kafayı aşağıya indirmek ve arkayı yukarıya kaldırmak سر را بزیر و عقب را به بالا بردن’. Türeyemediği için mastarın zikriyle yetinildi.

ummek (اوممک)[1471] –fethalı birinci mīm ile- Rūmī Türkçesinde ‘beklenti içinde olmak, [15] ummak توقع کردن، امید داشتن’. Nitekim Fużūlī Bağdādī olumsuz tekil ikinci kişi anlamında [T 128r.] şöyle der, Rūmī imla ile şiir:

*her derdimizden **umma** Fużūlī* [16] *devā-yi derd::*

ṣabr ėyle ol ki derd vėrür hem devā vėrür::

هر دردیمیزدن اومه فضولی دوای درد::

صبر ایله اول که درد ویرور هم دوا ویرور::

umulmek (اومولمک)[1472] -zammeli birinci mīm ile- ‘umulmak مامول شدن’. Nitekim Fużūlī olumsuz geniş zaman anlamında (بمعنی مضارع منفی) [17] şöyle der, Rūmī imla ile şiir:

*güler açılmaḳ **umulmaz** dehenīn̂den meger oldur::*

cüzv kim lā yetecezzīdir an̂ga ehl-i daḳāyıḳ::

کولر آچلمق اومولمز دهنکدن مکر اولدر::

جزو کیم لایتجزی‌دیر آنکا اهل دقایق::

İsimler (Cevāmid)

oma (اوما) [18] ‘but mafsalı kemiği استخوان مفصل ران’. Ona ***omaça*** (اوماچا) da denir.[1473]

umaç (اوماج) ‘undan yapılan bir tür yemek/aş ’ [1474]. Nitekim *Sedd-i İskenderī*’de “cömert” vasfında şöyle [19] der, şiir:

mübāhāt ḳılmas yimekdin gülaç::

*ġamın bolmas er tapsa yavġan **umaç**::*

مباهات قیلماس یماکدین کلاج

[1471] BM 86v.14 **ummek** : Ön sıradan mastar eki ile. ML s.152 *umunmaḳ* ‘beklemek, ummak, tamah etmek’.

[1472] BM 86v.16 **umulmek** : Ön sıradan mastar ekiyle. umulmaz. Metinde um- fiilinin tüm örneklerinin ön sıradan mastar ekiyle verilmiş olması, bu fiilin üm- şeklinde de kullanıldığını göstermektedir. Nitekim günümüz Türkçesinde aynı kökten *umut* ve *ümit* olarak her iki biçimde de kullanılır.

[1473] BM 86v.17 **oma** : Krş. Az.T. *omba* ‘bacağın çanaktan dize kadar olan kısmı’ (AzDİL, c.3: 522). Trkm. **omaça** [omoço] ‘ But ya da gol süňküniň bişirilen bir bölegi’ (TrkmDDS, II, 139).

[1474] BM 86v.18 **umaç** : FT s. 379 *omaç (اماج)* ‘1. düğüm, 2. neşe/düğün, 3. pirinç gibi unu yayarak sürüp pişirilip yenilen unlu çorba’. Krş. Az.T. *omac* ‘su serpilmiş unun oğuntularından pişirilen sulu hamur yemeği’ (AzDil, c.3: 522). Ayrıca bk TMEN II 551

omaça (اوماجا) -fethalı mīm ve Acem cīm'i ve uzun elifle- [20-21] zikredildiği gibi *oma*'dır.

omaḳ (اوماق) **oymaḳ**'ın (اویماق) kısaltılmışı olup 'kabile قبیله' demektir.

Oġuznāme'de şöyle yazılmış ki; "Oġuz Ḫan'dan sonra saltanat tahtına oturan büyük oğlu Kün Ḫan işret meclisi düzenleyerek ayân ve câriyeden doğan babanın torunlarından yirmi dört kişiyi [22] çadırın dışında yerleştirdi ve onlardan on ikisi çadırda oturdular ve on ikisi de şehzadelerin atlarına baktılar. Bu yirmi dört kişinin kuşağından [23] olanlara *omaḳ* dediler".

omaḳ (اوماق) ***uruġ*** (اوروغ) 'akraba, soy خویش و تبار' anlamına gelir. Ferāġī eserinde 'makam, büyüklük جاه و بزرگی' anlamında yazmıştır. [24-25] Onun verdiği anlam, anlamsızdır.[1475]

umanç (اومانج) -sakin nūn ve cīm ile- 'beklenti, umut توقع و امید'.

ömgen (اومکان) -fethalı Acem kāf'i ile- {**ömgün (اومکون)** -zammeli Acem kāf'ı ile}[1476]- 'boğazın dibi ve boğazla göğüs arasındaki kemik منتهای حلقوم و استخوان مابین حلق و سینه'.

ömüdün (اومودون) -zammeli mīm ve ebced dāl'ı ile- Moġol lügatinde (لغت مغولی) 'şalvar شلوار'. Ona Arapçada 'سربال' denir.[1477]

omuz (اوموز) -sakin hevvez zā ile- [26] 'omuz دوش'. Ona Arapçada 'غاتق و منکب' denir.

Türeyenler (Müştaḳḳāt)

nūn ile

ünmek (اونماک) -sakin nūn ile- 'bitmek [bitki] روییدن'. Rūm [diyarı] Türkleri (اتراک روم)

[1475] BM 86v.20 **omaḳ** : FT s. 491 *omaġ (اوماغ)* 'her topluluğun nişanı ve lakabı/unvanı ve uruk anlamına da gelir, fakat **uruġ**'dan **omaġ** daha hastır, öyle ki ilk sorarlar **ḳaysı uruġ-sen** veya **ḳaysı ḫalḳ-sen.** Yanıtında **arlat** derler, yine sorarlar **ḳaysı arlat-sen, tarḫan** veya **mīrzā** veya **altun baş** olarak yanıt verirler.' Bkz. TMEN c. 1, s. 182 *oimaq (اویماق/اُیماق)* 'Stamm' ← einer Kontamination von wmmo. *obaq* (~ *omaq*) und wmmo. aimaq.

[1476] BM 86v.24 **{ömgün…** ile}**:** BM'de 24. satırın üzerinde küçük harflerle yazılmıştır. Tü. kökenli **ömgen** için bkz. FT 86v14-15 **ömen, ömġan, öŋ̄gen** 'atın vb.nın göğüs kısmı' < *ömgen,* bkz. ED 159b **ömgen,** VEWT 372a. Sözcük, Moğolcada Türkçeden alıntı bir sözcük olarak tanıklanmıştır: ME 306 **ömgen** = **qursaq** 'jeludok' (Poppe 1938:276a).

[1477] BM 86v.25 **ömüdün** : LÇ s. 41'de *umuduḳ (اومودوق)* yazılmıştır. Bir okuma veya yazım hatası sonucu nūn yerine ḳāf'ın yazılmış olduğu düşünülebilir: اومودوق / اومودون . Anlamı 'bir şikār ve seferde ve ciritde ve … giyilen şalvar'. Bkz. FK s. 302 **ömüdün** (اومودون) '[Moğ.] pantalon'. Bu Mo. kökenli sözcük için bkz. ME 1060 **ömüdün: ömüdün** ömüsbe = **iştan** kiydi 'nadel ştanı'(Poppe 1938:276a); YMo. **ömüdü(n)** / **ömd** 'Trousers, underparts' (Lessing 1960: 635). Starostin v.d. (2003:617), bu Mo. sözcüğü Tü. **ö/üm** *ay.* (bkz. EDPT, VEWT: 155b) ile Ana Altayca bir ve aynı kök sözcüğe bağlamışlardır; sözcüğün Tarihsel ve Çağdaş Moğolcadaki biçimleri için de aynı yere bkz.

öŋgmek (اونکمک) derler.[1478]

[27-28] **ündi** (اوندی) bitti’.

ündük (اوندوک) ‘bittik’.

üner (اونار) ve **ünedür** (اونادور) ‘biter/bitiyor’. **unar** (اونار) ‘razı olur’ anlamına da gelir. Bu anlamda **unamaḳ** (اوناماق) mastarından türemiştir. Nitekim zikredilecektir. Her iki anlamın fâil ve mastarı da verilecektir.

ünmeydür (اونمایدور) ‘bitmiyor, bitmemiş’.

üngen (اونکان), [29] **ünergen** (اوناركان), **ünedürgen** (اونادوركان) ‘biten, bitmiş’. Birincisine tanık olarak Naşır’dan şiir:

semārūġ[1479] *birle yimlükni ḳılıban ḳut nefsiġa ::*

[BM 87r.1] *anıŋ i‘cāzıdın bilgil bu yirdin* ***üngen*** *ot yimni::*

سماروغ بیرله یملوکنی قیلیبان قوت نفسیغه::

آنینک اعجازیدین بیلکیل بو بیردین اونکان اوت یمنی::

Mastar anlamına da gelirler.

ün (اون) ve **üngil** (اونکیل) ‘tekil birinci kişi emir fiili’. **ön/on/un/ün**’ün (اون) [2] isim anlamları (معانی جامد) da vardır. Nitekim İsimler (جوامد) kısmında zikredilecektir.

ünme (اونما) ve **ünmegil** (اونماکیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

ünüŋ (اونونک), **ünüŋgüz** (اونونکوز) ve [3] **ünüŋgler** (اونونکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ünmeŋ (اونمانک), **ünmeŋgiz** (اونمانکیز), **ünmeŋgler** (اونمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ünmen (اونمان) ve **ünmes min** (اونماسمین) ‘bitmem/çıkmam’.

ünemin (اونامین), **üner min** (اونارمین), [4] **ünedür min** (اونادورمین) ve **ünerem** (اونارام) ‘biterim/çıkarım’.

unar min (اونارمین) ve **unaram** (اونارام) ‘râzı olurum’ anlamına da gelir. Bu anlamda **unamaḳ** (اوناماق) mastarıyla ortaktır.

[5] **ünerim** (اوناریم) ve **ünmekim** (اونماکیم) ‘[benim] bitmem/çıkmam’. **onarım** (اوناریم) ‘[benim] râzı olmam’ anlamına da gelir.

ünmegüm (اونماکوم) ‘bitmeyeceğim/çıkmayacağım’.

ünüp (اونوب), **ünüben** (اونوبان) ve [6] **ünmiş** (اونمیش) ‘bitmiş/çıkmış’.

ünmişeŋ (اونمیشانک) ‘bitmişsin/çıkmışsın’.

[1478] BM 86v.26 **ünmek** ve **öŋgmek** : Trkm. **ön- (ö:n-)** ‘bitmek, yetişmek, ortaya çıkmak, büyümek’ (Tekin vd. 1995: 504). Krg.T. **ön-** ‘1. Bitmek, büyümek, neşvünema bulmak, 2. Muvaffak olmak’ (Yudahin 1998, C. II: 610b). LÇ s. 42 *önmek (اونماک)* ‘taż‘īf etmek, izdiyād etmek, teraḳḳī etmek, öŋgmek’. Bkz. EDPT 169 **ün-**.

[1479] *semārūġ (سماروغ)* ‘mantar’ (DehS.).

ünmes (اونماس) ‘bitmez/çıkmaz’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

ünmesi (اونماسی) ‘bitmesi/çıkması, [7] bitmezi/çıkmazı’.

ünmedin (اونمادین) ‘bitmeden/çıkmadan, bitmemiş/çıkmamış’.

ünüp bolmas (اونوب بولماس), **ünse bolmas** (اونسا بولماس) ve **ünmek olmas** (اونماک اولماس) ‘bitmek/çıkmak olmaz’.

[8] **üne almas** (اونا الماس) ‘bitemez/çıkamaz’.

üne üne (اونا اونا) ‘biterek/çıkarak’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

üney/unay (اوناى) ve **üneyin/unayın** (اونايين) ‘biteyim/çıkayım, bitsin/çıksın, [9] bitesin/çıkasın, bitmiş/çıkmış’. Ayrıca ‘râzı olayım, râzı olsun, râzı olasın, râzı olmuş’ anlamına da gelir.

ünsek (اونساک) ‘bitsek/çıksak’.

üneli/unalı (اونالى) ve **üneliñg/unalıñg** (اونالينک) ‘bitelim/çıkalım, râzı olalım’.

[10] **üngeli** (اونکالى) [11] ‘bitmek/çıkmak için, biteli/çıkalı’.

üngüm (اونکوم) ‘biteceğim/çıkacağım’.

üngüñg (اونکونک) ‘biteceksin/çıkacaksın’.

üngüsi (اونکوسى) ‘bitecek/çıkacak’.

üngülük (اونکولوک) [12-13] ‘bitecek/çıkacak olan’. [T 129v.] Rūmī Türkçesinde [**öñgülük**] ‘hile ve inat ’[1480] anlamına gelir.

üngey (اونکاى), **üne** (اونا), **ünse** (اونسا), **ünsün** (اونسون) ve **ündik** (اوندیک) ‘bitsin/çıksın’. Nitekim Luṭfī birincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

üngey bārī ravża içre nergis::
çün Luṭfī irür közüñg ḳatīli::

اونکای باری روضه ایچرا نرکس::
چون لطفی ایرور کوزونک قتیلی::

üngüdik (اونکودیک) ve **ünerdik** (اونارديک) ‘bitecek/çıkacak olan, bittiği/biteceği//çıktığı/çıkacağı gibi’. [14] **unardik** (اونارديک) ‘râzı olunacak, râzı olduğu/olacağı gibi’ anlamına da gelir.

ündürmek (اوندورماک) -sakin nūn ve mühmele rā ve zammeli dāl ile- [15] geçişli mastar olup ‘bittirmek/çıkartmak رویانیدن’ ve aynı zamanda ‘hak elde etmek ve yeşertmek اخذ حق و سبز کردن’ anlamına da gelir.

ündürgen (اوندورکان), **ündürürgen** (اوندورورکان) ve **ündüredürgen** (اوندورادورکان) [16] ‘bittiren/çıkartan رویاننده و رویاینده’. Nitekim birincisine birinci anlamda tanık olarak övgü olarak (مقام تمجید) şöyler derler:

[1480] BM 87r.12 **öñgülük:** Bkz. BM 89r.9 **öñgü** ‘inatçı, hilekâr, kavgacı’ ve BM 89r.14 **öñgülük** ‘hile, inat’. DerS. *önü* ‘çocukları korkutmak amacıyla söylenen hayali yaratık, umacı, cin, peri’.

kökdin yamġur indürgen ve yirdin nabāt [17] ***ündürgen.***

کوکدین یامغور ایندورکان و ییردین نبات اوندورکان

Diğer sıgalar/çekimler de bu şekilde birinci şıkta olduğu gibi -dUr (دور) ekiyle (لفظ) yapılır.

unamaḳ (اوناماق) -fethalı nūn ve uzun elifle- [18] 'râzı olmak/onamak راضی شدن'. Nedr ' Ali yanlış olarak 'râzı etmek راضی کردن' anlamında yazmıştır.[1481]

unadı (اونادی) 'râzı oldu'.

unamadı (اونامادی) 'râzı olmadı'. Nitekim *Tārīḫ* [19] *ü'l-Enbiyā'*da şöyle der:

Ḳābīl öz siñglisiniñg [1482] *ḥüsni cihetidin añga māyil irdi* ***unamadı*** *kim Hābīlge* [1483] *birgeyler.*

قابیل اوز سینکلیسینینک حسنی جهتیدین آنکا مایل ایردی اونامادی کیم هابیلکا بیرکایلار

unaduḳ (اونادوق) 'râzı olduk'.

[20] **unar** (اونار) ve **unaydur** (اونایدور) 'râzı olur/oluyor'. ***üner*** (اونار) 'yeşerir' anlamına da gelmiştir. Nitekim **ünmek** (اونماک) mastarı zeylinde zikredildi. Fâil ve mastar anlamına da gelir.

[21] **unamaydur** (اونمایدور) 'râzı olmuyor, râzı olmamış'.

unaġan (اوناغان), **unarġan** (اونارغان) ve **unaydurġan** (اونایدورغان) 'râzı olan, râzı olmuş'. Mastar anlamına da gelirler.

[22-23] **una** (اونا) ve **unaġıl** (اوناغیل) 'tekil ikinci kişi emir fiili'.

unama (اوناما) ve **unamaġıl** (اوناماغیل) 'olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili'.

unañg (اونانک), **unañgız** (اونانکیز), **unañglar** (اونانکلار) 'çoğul ikinci kişi emir fiili'.

unamañg (اونامانک), **unamañgız** (اونامانکیز), **unamañglar** (اونامانکلار) 'olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili'.

unaman (اونامان), **unamas min** (اوناماسمین) 'râzı olmam'. Birincisine tanık olarak şiir:

[24] *tamuġ otıġa unap hiciriñg otıġa* ***unaman::***

başım barurġa cıdar min firāḳıñga [1484] *cıdaman::*

تاموغ اوتیغه اوناب هجرینک اوتیغه اونامان::

باشیم بارورغه جیدارمین فراقینکا جیدامان::

unay min (اونایمین), **unar min** (اونارمین), **unaydur min** (اونایدورمین) ve [25] **unaram**

[1481] BM 87r.17 **unamaḳ** : LÇ s.41 *unamaḳ (اوناماق)* 'bir işe rāżī olmaḳ, beğenmek, tercīḥ etmek'. Nevāyī: *müyesser olmadı cān birmek ü lebin öpmek / nidin ki ḳalmadı cānım anı unatḳunça.* Bkz. EDPT 171b: **una-** 'to be pleased, satished; to agree to'.

[1482] BM 87r.19 **siñglisiniñg :** PdC s. 81 *siñglisiniñg (سینکلینینک).*

[1483] BM 87r.19 **Hābīlge :** PdC s. 81 *Hābīlġa (هابیلغه).*

[1484] BM 87r.24 **firāḳıñga :** PdC s. 81 *firāḳige (فراقیکا).*

(اونارام) ‘râzı olurum’. ***üner min*** (اونارمین) ve ***önerem*** [1485] (اونارام) ‘biterim/çıkarım’ anlamına da gelir.

unarım (اوناریم) ve **unamağım** (اوناماغیم) ‘[benim] râzı olmam’. ***önerim*** [1486] (اوناریم) ‘biterim/çıkarım’ anlamına da [26] gelir.

unamağum (اوناماغوم) ‘râzı olmayacağım’.

unap (اوناب), **unaban** (اونابان) ve **unamış** (اونامیش) ‘râzı olmuş’.

unamışa͡ñg (اونامیشانک) ‘râzı olmuşsun’.

unamas (اوناماس) [27] ‘râzı olmaz’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

unaması (اوناماسی) ‘râzı olması/râzı olmazı’.

unamadın (اونامادین) ‘râzı olmadan, râzı olmamaış’.

[28] **unap bolmas** (اوناب بولماس), **unasa bolmas** (اوناسا بولماس) ve **unamaḳ olmas** (اونامامق اولماس) ‘râzı olunmaz’.

unay almas (اونای الماس) ‘râzı olamaz’.

unayu (اونایو) ve **unay unay** (اونای اونای) ‘râzı olarak’. [29] Tekrar edilmeden de kullanılır.

unay/*üney* (اونای) ve **unayın/*üneyin*** (اونایین) ‘râzı olayım, râzı olsun, râzı olasın, râzı olmuş’. Ayrıca ‘biteyim/çıkayım, bitsin/çıksın, bitesin/çıkasın, bitmiş/çıkmış’ demektir.

[BM 87v.1] **unasaḳ** (اوناساق), **unaġa biz** (اوناغابیز), **unaġay biz** (اوناغای‌بیز), **unalı** (اونالی) ve **unalıñg** (اونالینک) ‘râzı olalım’.

üneli (اونالی) ‘bitelim/çıkalım’ anlamına da gelir.

unaġalı (اوناغالی) ‘râzı olmak için, [2] râzı olalı’.

unaġaç (اوناغاج) ‘râzı olunca’.

unaġuçı (اوناغوجی) ‘râzı olan’.

unaġuça (اوناغوجه), **unaġunça** (اوناغونجه), **unaġança** (اوناغانجه) ‘râzı olana kadar, râzı olduğu/olacağı kadar’.

[3] **unaġum** (اوناغوم) ‘râzı olacağım’.

unaġuñg (اوناغونک) ‘râzı olacaksın’[1487].

unaġusı (اوناغوسی) ‘râzı olacak’.

unaġuluḳ (اوناغولوق) ‘râzı olunacak’.

[4] **unaġay** (اوناغای), **unasa** (اوناسا), **unasun** (اوناسون) ve **unadik** (اونادیک) ‘râzı

[1485] BM 87r.25 **önerem :** Oğuz Türkçesi çekimi olduğu için Oğuz telaffuzunu yansıtan **ö-**’lü biçimi tercih edilmiştir.
[1486] BM 87r.25 **önerim :** Oğuz Türkçesi çekimi olduğu için Oğuz telaffuzunu yansıtan **ö-**’lü biçimi tercih edilmiştir.
[1487] BM 87v.3 ‘râzı olacak (راضی خواهد شد)’. Düzeltildi.

olsun/râzı olsa’. Birincisine tanık olarak şiir:

*ey Nevāyī hiç bilmen kim **unaġay**mu kŋ̄gül::*

aŋ̄ga munça [5] *ecnebī sözler ki irşād iyledim::*

ای نوائی هیچ بیلمان کیم اوناغایمو کونکول::

آنکا مونجه اجنبی سوزلار که ارشاد ایلادیم::

unaġudik (اوناغودیک) ve **unardik** (اوناردیک) ‘râzı olunacak, râzı olduğu/olacağı gibi’. ***ünerdik*** (اونارديک) ayrıca ‘bitecek/çıkacak’ anlamına [6] da gelir.

unatmaḳ (اوناتماق) -fethalı nūn ve sakin ḳaraşat tā ile- geçişli mastar olup ‘râzı etmek راضی کردن’ demektir.

unatġuça (اوناتغوجه), **unatġunça** (اوناتغونجه) ve **unatġança** (اوناتغانجه) ‘râzı edene kadar, [7] râzı ettiği/edeceği kadar’. İkincisine ikinci anlamda tanık olarak şiir:

müyesser olmadı cān birmek ü lebin sürmek [1488]*::*

nidin ki ḳalmadı [8] *cānım anı **unatġunça**::*

میسر اولمادی جان بیرماک و لبین سورماک::

نیدین که قالمادی جانیم آنی اوناتغونجه::

Diğer sıgalar/çekimler de birinci şıktaki gibi ḳaraşat tā ile yapılır.

[T 130r.] **unutmaḳ (اونوتماق)** -zammeli nūn ve sakin ḳaraşat tā ile- [9] ‘unutmak فراموش کردن’.

unuttı (اونوتتی) ‘unuttu’.

unuttuḳ (اونوتتوق) ‘unuttuk’.

unutur (اونوتور) ve **unutadur** (اونوتادور) ‘unutur/unutuyor’. **unutur** (اونوتور) [10] fâil ve mastar anlamına da gelir.

unutġan (اونوتغان), **unuturġan** (اونوتورغان) ve **unutadurġan** (اونوتادورغان) ‘unutan, unutmuş’. Birincisine ikinci anlamda tanık olarak [11] *Sedd-i İskenderī*’den şiir:

dimen kim mini yād itip şād ḳıl::

***unutġan**larıŋ̄gnı* [1489] *birer yād ḳıl::*

دیمان کیم مینی یاد ایتیب شاد قیل::

اونوتغانلارینکنی بیرار یاد قیل::

Mastar anlamına da gelirler.

unutmaydur (اونوتمایدور) [12] ‘unutmuyor, unutmamış’.

unut (اونوت) ve **unutġıl** (اونوتغیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’. Birincisine tanık olarak şiir:

[1488] BM 87v.7 **sürmek :** PdC s.81 *öpmek (اوپماک).*

[1489] BM 87v.10-11 **unutġan:** Şiirde hem **unutġanlarıŋ̄gı** (اونوتغانلارینکی) hem de **unutġaylarıŋ̄gı** (اونوتغایلارینکی) okunacak şekilde yazılmıştır اونوتغانلارینکنی.

vücūdum örtediŋ[13] *ey ʿışḳ imdi terkim tut::*

Ḫudāy üçün ki mini ḳayda kördüŋ anda ***unut::***

وجودوم اورتادینک ای عشق ایمدی ترکیم توت

خدای اوچون که مینی قایدا کوردونک آندا اونوت

unut (اونوت) ‘unutma فراموش’ anlamına da gelir.

unutma (اونوتما) ve **unutmaġıl** (اونوتماغیل)[14] ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’. İkincisine tanık olarak *Ferhād ve Şīrīn*’den şiir:

unutmaġıl *ki tā hicr itti bī-dād::*

mini[15] *bir nāme birle ḳılmadıŋ yād::*

اونوتماغیل که تا هجر ایتی بیداد

مینی بیر نامه بیرله قیلمادینک یاد

unutuŋ (اونوتونک), **unutuŋuz** (اونوتونکوز) ve **unutuŋlar** (اونوتونکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

unutmaŋ (اونوتمانک), **unutmaŋız** (اونوتمانکیز) ve **unutmaŋlar** (اونوتمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

[16] **unutman** (اونوتمان) ve **unutmas min** (اونوتماسمین) ‘unutmam’.

unuta min (اونوتامین), **unutur min** (اونوتورمین), **unutadur min** (اونوتادورمین) ve **unuturam** (اونوتورام) ‘unuturum’.

unuturum (اونوتوروم) ve **unutmaġım** (اونوتماغیم)[17] ‘[benim] unutmam’.

unutmaġum (اونوتماغوم) ‘unutmayacağım’.

unutup (اونوتوب), **unutuban** (اونوتوبان) ve **unutmış** (اونوتمیش) ‘unutup, unutmuş’.

unutmışaŋ (اونوتمیشانک) ‘unutmuşsun’.

[18] **unutmas** (اونوتماس) ‘unutmaz’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

unutması (اونوتماسی) ‘unutması ve unutmazı’.

unutmadın (اونوتمادین) ‘unutmadan,[19] unutmamış’.

unutup bolmas (اونوتوب بولماس), **unutsa bolmas** (اونوتسا بولماس) ve **unutmaḳ olmas** (اونوتماق اولماس) ‘unutulmaz’.

unuta almas (اونوتا الماس) ‘unutamaz’.

[20] **unuta unuta** (اونوتا اونوتا) ‘unutarak’.

unutay (اونوتای) ve **unutayın** (اونوتایین) ‘unutayım, unutsun, unutasın, unutmuş’.

unutsaḳ (اونوتساق), **unutġa biz** (اونوتغابیز), **unutġay biz** (اونوتغایبیز), **unutalı** (اونوتالی) ve **unutalıŋ** (اونوتالینک)[21] ‘unutalım’.

unutġalı (اونوتغالی) ‘unutmak için, unutalı’.

unutġaç (اونوتغاج) ‘unutumca’.

unutġuçı (اونوتغوجی) ‘unutan’.

[22] **unutġum** (اونوتغوم) ‘unutacağım’.

unutġuŋ͡ġ (اونوتغونک) ‘unutacaksın’. Tanık olarak şiir:

*çün **unutġuŋ͡ġ**dursın ilni il* [23] *sini bārī çikip::*

ʿıyş cāmın bu unutmaġlarnı bir sāʿat unut::

چون اونوتغونکدورسین ایلنی ایل سینی باری چیکیب::

عیش جامین بو اونوتماغلارنی بیر ساعت اونوت::

unutġusı (اونوتغوسی) ‘unutacak’.

unutġuluk (اونوتغولوق) ‘unutulacak (olan)’.

[24-25] **unutġay** (اونوتغای), **unuta** (اونوتا), **unutsa** (اونوتسا), **unutsun** (اونوتسون) ve **unutdik** (اونوتدیک) ‘unuta/unutsa’. Nitekim İskender’in Çin Hakanına Mesajı’ında (پیغام اسکندر بخاقان چین) dördüncüsüne tanık olarak şöyle der, şiir:

müsellem tutar bolsa bu rāznı::

***unutdik** maḳālāt-ı nā-sāznı::*

مسلم توتار بولسا بو رازنی::

اونوتدیک مقالات ناسازنی::

unutġudik (اونوتغودیک) ve **unuturdik** (اونوتوردیک) ‘unutulacak (olan), [26] unutulduğu/unutulacağı gibi’.

unutturmak (اونوتتورماق) geçişli mastar olup ‘unutturmak فراموش فرمودن’ demektir.

unutturmaġa min (اونوتتورماغامین) ve **unutturmaġay min** (اونوتتورماغایمین) ‘unutturmayalım’. [27] Birincisine tanık olarak şiir:

*ġarażım bu ki **unutturmaġa min** özni aŋ͡ġa::*

kūyıda kizmekim [1490] *efġān geh ü bī-gāh çikip::* [1491]

غرضیم بو که اونوتتورماغامین اوزنی آنکا::

کوییدا کیزماکیم افغان که و بیکاه چیکیب::

[28] Diğer sıgalar/çekimler de bu şekilde birinci şıktaki gibi –tUr ekiyle (لفظ) yapılır.

unutulmaḳ (اونوتولماق) -zammeli nūn ve ḳaraşat tā ve sakin lām ile- edilgen mastar (مصدر انفعال) olup [29] ‘unutulmak ’ demektir.

unutulur (اونوتولور) ve **unutuladur** (اونوتولادور) ‘unutulur, unutuluyor’. **unutulur** (اونوتولور) fâil ve mastar anlamına da gelir. Nitekim güzellerin unutkanlığı [BM 88r.1] hakkında şiir kıtasının başında nesir olarak mastar anlamında şöyle der:

[1490] BM 87v.27 **kizmekim:** Metinde *kirtegim* veya *kirnegim* okunabilecek biçimde yazılmış. FK s. 318’de *kirmegim* olarak okunmuş. Özbek Nevayi Külliyatında ise **кезмаким** (c. II, s. 54, 71/3, Nevadirü’n-Nihaye).

[1491] BM 87v.27 *ġarażım… çikip* : Krş. ÖNK *Ғаразим буки унуттурмоғамен ўзни анга // Қўйида кезмаким афғон гаҳу бегоҳ чекиб* (c. II, s. 54, 71/3, Nevadirü’n-Nihaye).

ḥüsn ehlinin̂g kön̂gli nisyānı ve vefā ehli anda ***unutulur****nın̂g beyānı* [1492]

حسن اهلی‌نینک کونکلی نسیانی و وفا اهلی آندا اونوتولوری‌نینک بیانی

[2] **unutulġaymu** (اونوتولغایمو) ‘unutulur mu’. Tanık olarak şiir:

bilmen ***unutulġaymu*** [1493] *ikendür man̂ga hicr::*

yā köprek irür bu ḳatla düşvārlıġı:: [1494]

بیلمان اونوتولغایمو ایکاندور منکا هجر

یا کوپراک ایرور بو قاتلا دشوارلیغی

[3] Diğer sıgalar/çekimler de aynı şekilde **lām** ile yapılır.

ündemek (اونداماک) -sakin nūn ve fethalı dāl ile- ‘seslenmek, çağırmak صدا زدن، دعوت کردن’. ***indümek*** **(ایندوماک)** kesreli elifle de [4] söylenir.[1495]

ündedi (اوندادی) ‘seslendi’.

ündedük (اوندادوک) ‘seslendik’.

ünder (اوندار) ve **ündeydür** (اونداید ور) ‘seslenir/sesleniyor’. **ünder** (اوندار) fâil ve mastar [5] anlamına da gelir.

ündemeydür (اونداماید ور) ‘seslenmiyor, seslenmemiş’.

[T 131v.] **ündegen** (اونداکان), **ündergen** (اونداركان) ve **ünderdürgen** (اونداردورکان) ‘sesleyen, seslemiş’. [6-7] Mastar anlamına da gelirler.

ünden̂g (اونداںک), **ünden̂giz** (اونداںکیز) ve **ünden̂gler** (اونداںکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ündemen̂g (اونداماںک), **ündemen̂giz** (اونداماںکیز) ve **ündemen̂gler** (اونداماںکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ündemen (اونداماں) ve **ündemes min** (اونداماس‌مین) ‘seslenmem’.

ündey min (اونداى‌مین), **ünder min** (اوندارمین), **ündeydür min** (اونداید ورمین) ve **ünderem** (اونداراام) ‘seslenirim’.

ünderim (اونداریم) ve **ündemekim** (اونداماکیم) [8] ‘[benim] seslenmem’.

ündemegüm (اونداماکوم) ‘seslenmeyeceğim’.

ündep (اونداب), **ündeben** (اونداپان) ve **ündemiş** (اونداميش) ‘seslenip, seslenmiş’.

[1492] BM 88r.1 *ḥüsn…. beyānı* : Özbek Nevayi Külliyatı, c. IV, s. 479, 14. kıt’a başlığı, Nevadirü’ş-Şebab.

[1493] BM 88r.2 **unutulġaymu :** Hem madde hem de tanık olarak metinde *unutulġaymu* (اونوتولغایمو) şeklinde yazılan bu kelime **unutulġanmu** için yanlış yazım olmalı. Krş. ÖNK HM, GS, c. III, s. 567, 117. rübai/3-4 *Билман* ***унутулғанму*** *экандур манга ҳажр // Ё кўпрак эрур бу қатла душворлиғи.* Ayrıca bkz. Kut 2003: 565: *bilmen unutulġan mu iken dur an̂ga hecr // yā köprek irür bu ḳatla düşvārlıġı.*

[1494] BM 88r.2 *bilmen… düşvārlıġı* : Krş. ÖNK *Билман* ***унутулғанму*** *экандур манга ҳажр // Ё кўпрак эрур бу қатла душворлиғи* (c. III, s. 567, 117. rübai/3-4). Ayrıca krş. GS, TDK yay. *bilmen* ***unutulġan mu*** *iken dur an̂ga hecr // yā köprek irür bu ḳatla düşvārlıġı* (Kut 2003: 565).

[1495] BM 88r.3 **ündemek** ve **indümek** : LÇ s.41 *ündemaḳ (اونداماق)* ‘ṣedā çıḳarmaḳ, da‘vet etmek, nidā ile çağırmaḳ’. LN s. 308 *ündemek* ve *indemek* ‘ḳıġırmaḳ’. Bkz. EDPT s. 180a **ünde:-** Den. V. fr. ün/ü:n ‘to call’, with various shades of meaning ‘to call out (Interans., of human beings and some animals, to call (someone *Acc.*)’.

ündemişeñg (اوندامیشانک) ‘seslenmişsin’.

[9] **ündemes** (اونداماس) ‘seslenmez’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

ündemesi (اونداماسی) ‘seslenmesi ve seslenmezi’.

ündemedin (اونداماديں) ‘seslenmeden, [10] seslenmemiş’.

ündep bolmas (اونداب بولماس), **ündese bolmas** (اونداسا بولماس) ve **ündemek olmas** (اونداماک اولماس) ‘seslenmez’.

ündey almas (اونداى الماس) ‘seslenemez’.

[11] **ündeyü** (اونداىو) ve **ündey ündey** (اونداى اونداى) ‘seslenerek’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

ündey (اونداى) ve **ündeyin** (اونداىين) ‘sesleneyim, seslensin, seslenesin, seslenmiş’.

[12] **ündesek** (اونداساک), **ündege biz** (اونداکابيز), **ündegey biz** (اونداکاىبيز), **ündeli** (اونداىلى) ve **ündeliñg** (اونداليڭ) ‘seslenelim’.

ündegeli (اونداکالى) ‘seslenmek için, sesleneli’.

ündegeç (اونداکاج) [13] ‘seslenince’.

ündegüçi (اونداکوجى) ‘seslenen’.

ündegüçe (اونداکوجه), **ündegünçe** (اونداکونجه) ve **ündegençe** (اونداکانجه) ‘seslenene kadar, seslendiği/sesleneceği kadar’.

ündegüm (اونداکوم) [14] ‘sesleneceğim’.

ündegüñg (اونداکونک) ‘sesleneceksin’.

ündegüsi (اونداکوسى) ‘seslenecek’.

ündegülük (اونداکولوک) ‘seslenecek olan’.

ündegey (اونداکاى), [15] **ündese** (اونداسا), **ündesün** (اونداسون) ve **ündedik** (اونداديک) ‘seslensin/seslense’.

ündegüdik (اونداکوديک) ve **ünderdik** (اونداردیک) ‘seslenecek olan, seslendiği/sesleneceği gibi’.

oñgarmaḳ (اونکارماق) -sakin [16] nūn ve ḳaraşat rā ve fethalı Acem kāf’ı ve imale ile- ‘işi düzeltmek/onarmak راست کردن کار’[1496]. Ona Arapçada اصابت denir.

oñgardı (اونکاردى) ‘düzeltti’[1497].

[17] **oñgarduḳ** (اونکاردوق) ‘düzelttik’.

oñgarur (اونکارور) ve **oñgaradur** (اونکارادور) ‘düzeltir/düzeltiyor’. **oñgarur** (اونکارور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

oñgarmaydur (اونکارمايدور) ‘düzeltmiyor, [18] düzeltmemiş’.

[1496] BM 88r.15 **oñgarmaḳ** : LÇ 42 *oñgarmaḳ* (اونکارماق) ‘işi ṭoġrıya çevirmek, iyüye döndermek, tanẓīm ve taḥvīl etmek’. Bu madde başı fiilin mastar eki art sıradan olmakla birlikte, çekim listesinde **oñgargen**, **oñgarurgen** ve **oñgaradurgen** ön sıradan taraflı eklerle çekimlenmiştir.

[1497] BM 88r.16 **oñgardı** : ‘düzeltiyor (راست می‌کند)’.

oŋ͡gargen (اونكاركان), **oŋ͡garurgen** (اونكاروركان) ve **oŋ͡garadurgen** (اونكارادوركان) ‘düzelten, düzeltmiş’. Mastar anlamına da gelirler.

oŋ͡gar (اونكار) sakin rā ile [19] ve **oŋ͡garu** (اونكارو) zammeli rā ile ve **oŋ͡garġıl** (اونكارغيل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

oŋ͡garma (اونكارما) ve **oŋ͡garmaġıl** (اونكارماغيل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

oŋ͡garıŋ͡g (اونكارينك), **oŋ͡garıŋ͡gız** (اونكارينكيز) ve **oŋ͡garıŋ͡glar** (اونكارينكلار) [20] ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

oŋ͡garmaŋ͡g (اونكارمانك), **oŋ͡garmaŋ͡gız** (اونكارمانكيز) ve **oŋ͡garmaŋ͡glar** (اونكارمانكلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

oŋ͡garman (اونكارمان) ve **oŋ͡garmas min** (اونكارماسمين) ‘düzeltmem’.

oŋ͡gara min (اونكارامين), [21] **oŋ͡garur min** (اونكارورمين), **oŋ͡garadur min** (اونكارادورمين) ve **oŋ͡gararam** (اونكارارام) ‘düzeltirim’.

oŋ͡garurum (اونكاروروم) ve **oŋ͡garmaġım** (اونكارماغيم) ‘[benim] düzeltmem’.

oŋ͡garmaġum (اونكارماغوم) ‘düzeltmeyeceğim’.

oŋ͡garıp (اونكاريب), [22] **oŋ͡garıban** (اونكاريبان) ve **oŋ͡garmış** (اونكارميش) ‘düzeltip/düzeltmiş’.

oŋ͡garmışaŋ͡g (اونكارميشانك) ‘düzeltmişsin’.

oŋ͡garmas (اونكارماس) ‘düzeltmez’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

[23] **oŋ͡garması** (اونكارماسى) ‘düzetlmesi ve düzeltmezi’.

oŋ͡garmadın (اونكارمادين) ‘düzetlmeden, düzeltmemiş’.

oŋ͡garıp bolmas (اونكاريب بولماس), **oŋ͡garsa bolmas** (اونكارسا بولماس) ve **oŋ͡garmaķ olmas** (اونكارماق اولماس) [24] ‘düzeltilmez’.

oŋ͡gara almas (اونكارا الماس) ‘düzeltemez’.

oŋ͡gara oŋ͡gara (اونكارا اونكارا) ‘düzelterek’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

oŋ͡garay (اونكارای) ve [25] **oŋ͡garayın** (اونكارايين) ‘düzelteyim, düzeltsin, düzeltesin, düzeltmiş’.

oŋ͡garsaķ (اونكارساق), **oŋ͡garġa biz** (اونكارغابيز), **oŋ͡garġay biz** (اونكارغای بيز), **oŋ͡garalı** (اونكارالى) ve **oŋ͡garalıŋ͡g** (اونكارالينك) ‘düzeltelim’.

oŋ͡garġalı (اونكارغالى) [26] ‘düzeltmek için, düzelteli’.

oŋ͡garġaç (اونكارغاج) ‘düzeltince’.

oŋ͡garġuçı (اونكارغوجى) ‘düzeltici’.

oŋ͡garġuça (اونكارغوجه), **oŋ͡garġunça** (اونكارغونجه), [27] **oŋ͡garġança** (اونكارغانجه) ‘düzeltene kadar, düzelttiği/düzelteceği kadar’.

oŋ͡garġum (اونكارغوم) ‘düzelteceğim’.

oŋ͡garġuŋ͡g (اونكارغونك) ‘düzeltecekesin’.

oŋ̂ġarġusı (اونكارغوسى) [28] ‘düzeltecek’.

oŋ̂ġarġuluḳ (اونكارغولوق) ‘düzeltilecek olan’.

oŋ̂ġarġay (اونكارغاى), **oŋ̂ġara** (اونكارا), **oŋ̂ġarsa** (اونكارسا), **oŋ̂ġarsun** (اونكارسون) ve **oŋ̂ġardik** (اونكاردیک) ‘düzeltsin/düzeltse’. Nitekim ikincisine tanık olarak [29] deyim şeklinde (بمثل) şöyle der:

*iş oldur ki Allah **oŋ̂ġara***

ایش اولدور كه الله اونكارا

oŋ̂ġarġudik (اونكارغوديک) ve [T 132r.] **oŋ̂ġarurdik** (اونكاروردیک) ‘düzeltilecek olan, düzeldiği/düzeleceği gibi’.

oŋ̂ġarılmaḳ (اونكاريلماق) [BM 88v.1] -kesreli rā ve lām’ın eklenmesiyle- ‘işin düzelmesi راست شدن كار’. Diğer sıgalar/çekimler de bu şekilde lām ile yapılır.

oŋ̂ġalmaḳ (اونكالماق) -sakin nūn ve [2] lām ve fethalı Acem kāf’ı ve imale ile- ‘iyileşmek, sıhhat bulmak, yaranın iyileşmesi به شدن و صحت يافتن و التيام يافتن’. Rūm [diyarı] Türkleri ***öŋ̂ġülmek*** (اونكولمک) -zammeli kāf ile- derler.[1498]

oŋ̂ġaldı (اونكالدى) [3] ‘iyileşti’.

oŋ̂ġalduḳ (اونكالدوق) ‘iyileştik’.

oŋ̂ġalur (اونكالور) ve **oŋ̂ġaladur** (اونكالادور) ‘iyileşir/iyileşiyor’. **oŋ̂ġalur** (اونكالور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

oŋ̂ġalmaydur (اونكالمايدور) [4] ‘iyileşmiyor, iyileşmemiş’.

oŋ̂ġalġan (اونكالغان), **oŋ̂ġalurġan** (اونكالورغان) ve **oŋ̂ġaladurġan** (اونكالادورغان) ‘iyileşen, iyileşmiş’. Mastar anlamına da gelirler.

oŋ̂ġal (اونكال) ve **oŋ̂ġalġıl** (اونكالغيل) [5] ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

oŋ̂ġalma (اونكالما) ve **oŋ̂ġalmaġıl** (اونكالماغيل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

oŋ̂ġalıŋ̂ġ (اونكالينک), **oŋ̂ġalıŋ̂ġız** (اونكالينكيز) ve **oŋ̂ġalıŋ̂ġlar** (اونكالينكلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

[6] **oŋ̂ġalmaŋ̂ġ** (اونكالمانک), **oŋ̂ġalmaŋ̂ġız** (اونكالمانكيز) ve **oŋ̂ġalmaŋ̂ġlar** (اونكالمانكلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

oŋ̂ġalman (اونكالمان) ve **oŋ̂ġalmasmin** (اونكالماسمين) ‘iyileşmem’.

oŋ̂ġalamin (اونكالامين), **oŋ̂ġalurmin** (اونكالورمين), [7] **oŋ̂ġaladurmin** (اونكالادورمين) ve

---

[1498] BM 88v.1 **oŋ̂ġalmaḳ** ve **öŋ̂ġülmek** : LÇ s. 42 *öŋ̂ġülmek (اونكولماک)* ‘iyüye çevirmek, ḫūblığa taḥvīl etmek’. LN s. 289 *oŋ̂ġalġay* ‘oŋula’. Oğuz Türkçesinde genellikle art sıradan taraflı eklerle çekimlenen örnekler mevcuttur. Bkz. Trkm. TDDS c. II, s. 141b **oñalmak** ‘1. Düzgüne girmek, gowulaşmak, oñatlaşmak’; TTü. DerS. **onalmak** ‘iyileşmek, düzelmek, geçmek’; Az.Tü. ADL c. II, s. 428b **onalmax** ‘sağalmaq’. Fakat MMH’ın Rûm diyarı Türkleri için verdiği ön sıradan **öŋ̂ġülmek** örneğinin Oğuz sahası ağızlarında kullanıldığını görebiliyoruz. Örneğin bkz. Az.Tü. ADL c. II, s. 435a **önelmek** ‘yaxşılaşmaq, sağalmaq’. Ayrıca bkz. TTü. DerS. **öyülmek** ‘olgunlaşmak’. MMH’ın **oŋ̂ġarmaḳ** madde başı altında verdiği çekimlerde **oŋ̂ġargen**, **oŋ̂ġarurgen** ve **oŋ̂ġaradurgen**’ın ‘düzelten, düzeltmiş’ ön sıradan taraflı eklerle çekimlenmiş olmasını Oğuz Türkçesindeki **öŋ̂ġülmek** ile açıklamak mümkündür.

oŋ͡galuram (اونكالورام) ‘iyileşirim’.

oŋ͡galıp (اونكاليب), **oŋ͡galıban** (اونكاليبان) ve **oŋ͡galmış** (اونكالميش) ‘iyileşip/iyileşmiş’.

oŋ͡galmışaŋ͡g (اونكالميشانک) ‘iyileşmişsin[1499]’.

oŋ͡galmas (اونكالماس) ‘iyileşmez’. [8] Fâil ve mastar anlamında da kullanılır.

oŋ͡galması (اونكالماسی) ‘iyileşmesi ve iyileşmezi’.

oŋ͡galmadın (اونكالمادين) ‘iyileşmeden, iyileşmemiş’.

oŋ͡galıp bolmas (اونكاليب بولماس), [9] **oŋ͡galsa bolmas** (اونكالسا بولماس) ve **oŋ͡galmaḳ olmas** (اونكالماق اولماس) ‘iyileşmek olmaz’.

oŋ͡gala almas (اونكالا الماس) ‘iyileşemez’.

oŋ͡gala oŋ͡gala (اونكالا اونكالا) ‘iyileşerek’. [10] Tekrar edilmeden de kullanılır.

oŋ͡galay (اونكالای) ve **oŋ͡galayın** (اونكالايين) ‘iyileşeyim, iyileşsin, iyileşesin, iyileşmiş’.

oŋ͡galsaḳ (اونكالساق), **oŋ͡galġabiz** (اونكالغابيز), **oŋ͡galġaybiz** (اونكالغای‌بيز), **oŋ͡galalı** (اونكالالی) ve [11] **oŋ͡galalıŋ͡g** (اونكالالينک) ‘iyileşelim’.

oŋ͡galġalı (اونكالغالی) ‘iyileşmek için, iyileşeli’. Tanık olarak birinci anlamda şiir:

kilgeç köŋ͡gül yarası [12] *yavuştı* ***oŋ͡galġalı::***
bir laḥẓa barmaġıl ki dil-efkārmin henūz::

كيلكاج كونكول ياراسی ياووشتی اونكالغالی::
بير لحظه بارماغيل كه دلفكارمين هنوز::

oŋ͡galġaç (اونكالغاج) ‘iyileşince’.

oŋ͡galġuçı (اونكالغوجی) ‘iyileşici’.

[13] **oŋ͡galġuça** (اونكالغوجه), **oŋ͡galġunça** (اونكالغونجه) ve **oŋ͡galġança** (اونكالغانجه) ‘iyileşene kadar, iyileştiği/iyileşeceği kadar’.

oŋ͡galġum (اونكالغوم) ‘iyileşeceğim’.

oŋ͡galġuŋ͡g (اونكالغونک) ‘iyileşeceksin’.

oŋ͡galġusı (اونكالغوسی) [14] ‘iyileşecek’.

oŋ͡galġuluḳ (اونكالغولوق) ‘iyileşecek olan’.

oŋ͡galġay (اونكالغای), **oŋ͡gala** (اونكالا), **oŋ͡galsa** (اونكالسا), **oŋ͡galsun** (اونكالسون) ve **oŋ͡galdik** (اونكالديک) ‘iyileşsin/iyileşse’. Birincisine tanık olarak şiir:

[15] *köŋ͡gülge yüz tümen nīş ursa hicrān iylemen nāle::*
viṣālıŋ͡g nūşidin ol zaḫmler bir kün ***oŋ͡galġay*** *dip::*

كونكولكا يوز تومان نيش اورسا هجران ايلامان ناله::
وصالينک نوشی‌دين اول زخملار بير كون اونكالغای ديب::

Başka şiir:

[1499] BM 88v.7 **oŋ͡galmışaŋ͡g** : ‘iyileşen به شونده’.

[16] *kön͡gül ża'fi kem olmas firḳatın͡gda veh* ***on͡galġay****mu::*

marīżī kim ḳılur her dem belīt-i zehri āşāmi::

کونکول ضعفی کم اولماس قرقتینکدا وه اونکالغایمو::

مریضی کیم قیلور هر دم بلیت زهری آشامی::

on͡galġudik (اونکالغودیک) ve **on͡galurdik** (اونکالوردیک) [17] 'iyileşcek olan, iyileştiği/iyileşeceği gibi'.

ön͡gmek (اونکمک) -sakin nūn ve Acem kāf'ı ile- Rūmī Türkçesinde 'bitmek/çıkmak رویيدن' ve Çaġatay lügatinde (لغت جغتای) ***ünmek*** (اونماک) derler. [18] Nitekim zikredildi.

ön͡gülmek (اونکولمک) Rūmī Türkçesinde 'iyileşmek به شدن'. Çaġatay lugatinde (لغت جغتای) ***on͡galmaḳ*** (اونکالماق) denir.[1500]

ön͡gülmiş (اونکولمیش) 'iyileşmiş'. Nitekim [19] Fużūlī şöyle der, Rūmī imla ile şiir:

ḫançer-i bī-dād ile her dem urar zaḫm üzre zaḫm::

hīç bir dem görmedüm ön͡gmiş ***ön͡gülmiş*** [20] *kön͡glümi::*

خنجر بیداد ایله هر دم اورار زخم اوزره زخم::

هیچ بیر دم کورمدوم اونکمیش اونکولمیش کونکلومی::

İsimler (Cevāmid)

on/ön/ün/un (اون) 'on rakamı عدد ده'. Ayrıca 'bitmek/çıkmak رویيدن'ın emir fiili'. Nitekim ***önmek*** [1501] (اونماک) mastarı altında bilgi verildi. Zammenin işbâsıyla [**ün/un**] [21] iki anlama gelir. Birincisi **[ün]** 'ses/ün, nağme صدا و عوض'ye denir. Tanık olarak şiir:

ün *çiker min 'ışḳ ara ol nergis-i cādū körüp::*

baġlanġan [22] *it tig ki feryād iylegey āhū körüp::*

اون چیکارمین عشق ارا اول نرکس جادو کوروب::

باغلانغان ایت تیک که فریاد ایلکای آهو کوروب::

İkincisi **[un]** 'genelde toza dönüştürülmüş olan her şey هر چیز مسحوق'. Nitekim *Sedd-i İskenderī*'de şöyle der, şiir:

uşaḳ [23] *ḳand* ***unı*** *tozġa mānend irür::*

ve līkin biri tuz biri ḳand irür::

اوشاق قند اونی توزغه مانند ایرور::

و لیکن بیری توز بیری قند ایرور::

özellikle de 'un آرد' denir. Tanık olarak şiir:

[1500] BM 87v.18 **ön͡gülmek :** Krş. BM 87v.1 **on͡galmaḳ** 'iyileşmek, sıhhat bulmak, yaranın iyileşmesi'.

[1501] BM 87v.20 **önmek :** Burada zammenin işbası ile denilerek aslında telaffuzun **ön-** olarak verildiği açık ise de, bu MMH'ın kendi lehçe alanının telaffuzuna dayanıyor olmalı.

min tiler min [24] *vaṣl u anıng̑ köng̑li her aġyār ile::*

man̑ga iki taş arasında kirek elbette ***un::***

مین تیلارمین وصل و آنینک کونکلی هر اغیار ایله::

منکا ایکی تاش اراسیندا کیراک البته اون::

ünen (اونان) Moġol lügatinde 'doğru, dürüst, yalanın zıddı صدق و ضد دروغ' demektir.[1502]

[25] **öntüç (اونتوج)** sakin nūn ve cīm ve zammeli ḳaraşat tā ile 'borç قرض و دین' demektir. Nitekim şöyle der, şiir:

alıġa baş ḳoydum ama tīġ ile [26] *ayırmadı::*

[T 133v.] *baş imes bu kim irür boynumda anıng̑* ***öntüçi::***

آلیغه باش قویدوم اما تیغ ایله آیرمادی::

باش ایماس بو کیم ایرور بوینومدا آنینک اونتوجی::

Ona ***ötünç*** [1503](اوتونج) de denir.

ondalık (اوندالیق) sakin nūn ve fethalı dāl ve kesreli lām ile [27] 'onda bir ده یک' demektir. Ona Arapçada عشر denir.

ündür (اوندور) -sakin nūn ve ḳaraşat rā ve zammeli dāl ile 'yüksek, yüce رفیع و بلند' demektir.[1504] Nitekim *Seb'a-yi* [28] *Seyyāre'*de şöyle der, şiir:

iylemek pest cirm-i ġabrānı::

***ündür** itmek sepihr-i ḫażrānı::* [1505]

ایلاماک پست جرم غبرانی::

اوندور ایتماک سپهر خضرانی::

Ayrıca *Sedd-i İskenderī'*de şöyle buyurur, şiir:

ḳılur barça 'ālī [29] *'imāretni pest::*

birür barı ***ündür** yıġaçġa şikest::*

قیلور بارچا عالی عمارتنی پست::

بیرور باری اوندور ییغاجغه شکست::

Ṭāli' Hirevī son şiirde **ündür**'ü (اوندور) kesreli elifle **indür** (ایندور) okumuş ve yanlış olarak 'azamet [BM 89r.1], miktar ve gövdenin kalınlığı عظمت و قدر و ضخامت

[1502] BM 88v.24 **ünen** : LÇ s.41 *ünen (اونان)* 'ṣadāḳat, ṣıḥḥat, ṭoġrılıḳ, istiḳāmet, rāstlik'. Bu Mo. sözcük için bkz. ME 662 **ünen = çın** 'istiva' (Poppe 1938: 381); YMo. **ünen / ünen** 'Truth; faithfulness; justice; true, genuine, real, authentic' Lessing (1960: 1009);

[1503] BM 87v.26 **ötünç :** Bkz. BM 53r.28 **avtunç** (yanlış yazım).

[1504] BM 88v.27 **ündür** : Krş. Az.T. *hündür* 'yüksek' (AzDİL, c.2: 409); Krg.T. Kırgız **öndür** '1. Dere, vadi, havz; 2. Hepsi, tamamen, baş aşağı (Yudahin II, s. 610b).

[1505] BM 88v.28 *iylemek… ḫażrānı* : Bkz. ÖNK c. 10, s. 27 *Айламак паст жирми ғаброни // Ундур этмак сипеҳри хазрони.*

جثه’ anlamlandırmıştır.[1506] Ayrıca ‘bitirmek/çıkarmak رویانیدن’ın emir fiilidir. Nitekim **ündürmek** (اوندورماک) mastarında bilgi verildi.

ündürrek (اندورراک) [2-4] ‘daha yüksek بلندتر’.

onġay (اونغای) sakin nūn ve huṭṭī yā ve fethalı Acem ġaynı ve uzun elifle ‘ucuz, değeri az ارزان و بهای اندک’. Nitekim *Maḥbūbu’l-Ḳulūb*’un Yirmi Yedinci Faslında Çarşı Ehlinin Vasfı’nda (در وصف اهل سوق) şöyle der:

*ilge ziyān anıñg sūdı; **onġay** alıp aġır satmaḳ anıñg maḳṣūdı::*

ایلکا زیان آنینک سودی::اونغای آلیب آغیر ساتماق آنینک مقصودی

Rūmī müellifler **oñgay** (اونکای) fethalı Acem kāfı ile zikr etmiş ve ‘vaḳḳiyya وقیه’[1507] anlamlandırarak zikredilen şiiri *Maḥbūbu’l-Ḳulūb*’dan tanık olarak göstermişler. Naṣīrī de kabul etmiş [5] ve ayrıca ‘eğilmiş, katlanmış خمیده و دوته شده’ anlamlarında da zikretmiştir.[1508]

unḳan (اونقان) sakin her iki nūn ve fethalı ḳaf ve uzun elifle Moġol lügatinde (بلغت مغولی) [6] ‘at yavrusu, eşek yavrusu کره اسب و کره خر’ demektir.[1509]

oñg (اونک) sakin nūn ve kāf ile iki anlama gelir. Birincisi ‘doğru راست و صواب’. Tanık olarak şiir:

ʿafv kilürse [7-8] *işim deyr-i fenā ʿazmide **oñg**::*

ḫān-ḳah künci heves iylemeyin andın soñg::

عفو کیلورسا ایشیم دیر فنا عزمیدا اونک::

خانقه کنجی هوس ایلامایین آندین سونک::

Ayrıca *Maḥbūbu’l-Ḳulūb*’un Dördüncü Faslında zulmeden padişâh hakkında şöyle der:

*ḫaṭā re’yi **oñg** kilmese daḫlsızlarġa şirket belki naḳīż tutġanlarġa himmet*

خطا رایی اونک کیلماسا دخلسیزلارغه شرکت بلکه نقیض توتغانلارغه همت

İkincisi ‘sağ, solun zıddı راست ضد چپ’. Nitekim [9] şöyle der, şiir:

keremin iste Nevāyī ki kişi ṭāʿat itip::

*nāme maʿlūm imes sol ḳolıdındur yā **oñg**::*

کرمین ایستا نوائی که کیشی طاعت ایتیب::

[1506] BM 88v.29 **öndür** : BL *indür (ایندور)* ‘azemet, miktar ve cüsse büyüklüğü; bitki ve eşyalarda kullanımı ortaktır’.

[1507] BM 89r.4 **vaḳḳiyya وقیه :** Eski bir tartı ölçüm birimidir.

[1508] BM 89r.2 **onġay** : LN s. 309 *oñgay* ‘vaḳḳiyya’.

[1509] BM 89r.2 **unḳan** : Ünlüleme ve heceleme böyle okutmaktadır. Fethali Kaçar L’nde de **unġan** olarak hecelenmiştir: **unġan** ‘Moğ. At veya eşek yavrusu’ (FK, s. 325). Bu Mo. kökenli sözcük için bkz. ME eme – tişi : eme **unagan** – tişi **xödük** ‘samka-oslenok’ (Poppe 1938:153b); YMo. **unaγan**, 2. / **unaga** ‘Foal up one year old, yearling colt’ (Lessing 1960: 875b). Tarihsel ve Çağdaş Moğolca biçimleri için bkz. Starostin v.d. (2003:507 ***ʿnŋṭ** ‘young of an ungulate’). Mo. *unagan*, Kırgız Tü.’nde **unaa** ‘iş hayvanı’ olarak alıntı sözcük olarak yaşamaktadır (Yudahin c. II, s. 783b)

نامه معلوم ایماس سول قولی‌دین دور یا اونک::

öŋ͡gü (اونکو) sakin nūn [10] ve zammeli Acem kāfı ile Rūmī Türkçesinde ‘inatçı, hilekâr, kavgacı لجوج و محیل و ستیزه‌کار’ demektir.[1510]

öŋ͡gür (اونکور) sakin nūn ve mühmele rā ve zammeli Acem kāfı ile ‘cübbenin etek kısmının köşesi کوشه دامن قبا’.[1511] [11] Nitekim *Nesāyimü’l-Maḥabbe*’de Şeyḫ Ebū ʿAlī Fārmedī’nin zikrinde şöyle der:

çün semāʿdın fārıġ boldılar Şeyḫ tütin saldı ve aṣḥāb [12] *tirtişip ulaşur irdiler Şeyḫ birniŋ͡g bile* ***öŋ͡gür****in alıp başġa ḳoyup carladı ki ey Ebū ʿAlī Ṭūsī ḳayda sin.*

چون سماع‌دین فارغ بولدیلار شیخ توتین سالدی و اصحاب تیرتیشیب اولاشور ایردیلار شیخ بیرنینک بیله بیر اونکوزین پالیب باشغه قویوب جارلادی که ای ابو علی طوسی قایداسین

oŋ͡gurġa (اونکورغا) [13] sakin nūn ve mühmele rāy, zammeli Acem kāfı ve fethalı Acem ġaynı ile ‘omurga فقرات ظهر’. Ona ***oŋurġa*** (اوکورغه) da denir. Farsçada ise *poşt-mohré* (پشت مهره) derler.

[14] **öŋ͡gülük (اونکولوک)** ‘hile, inat حیله و لجاج’.[1512]

unut (اونوت) ‘unutma فراموش’. Tanık olarak şiir:

iyle derd ü ġamıŋ͡ga örgendim::
kim ***unut***[15-16] *boldı maŋ͡ga ʿıyş ü ṭarab::*

ایله درد و غمینکا اورکاندیم::
کیم اونوت بولدی منکا عیش و طرب::

Ayrıca **unutmak**’ın (فراموش کردن) emir fiilidir. Nitekim bilgi verildi.

Türeyenler (Müştaḳḳāt)

vāv ile

uvanmaḳ (اوانماق) fethalı vāv ve sakin nūn ile Rūmī Türkçesinde ‘uyuşmak بی‌حس شدن.

İsimler (Cevāmid)

uva (اوا) ‘kuşların yuvası ’. Ona ***yuva*** (یوا) da denir.

uvad (اواد) ‘bahçenin/ekin yerinin kenar sınırı مرز کنار کرده را کویند’.

uvadır (اوادیر) -kesreli [17] dāl ve sakin mühmele rā ile- ‘hayvanın yan tarafına düşüp

---

[1510] BM 89r.9 **öŋ͡gü** : Bkz. 87r.12 **öŋ͡gülük** ‘hile, inat’; BM 89r.14 **öŋ͡gülük** ‘hile, inat’. Sözcük **önü** biçiminde Türkiye ağızlarında ‘çocukları korkutmak amacıyla söylenen hayali yaratık, umacı, cin, peri; öcü’ anlamında kullanlmaktadır. Bkz. (DerS.)

[1511] BM 89r.10 **öŋ͡gür** : LÇ s. 42 *öŋ͡gür (اونکور)* ‘dāmen, giribān, yaḳa, etek’. Bkz. EDPT 188b **öŋür**.

[1512] BM 89r.14 **öŋ͡gülük** : Bkz. 87r.12 **öŋ͡gülük** ‘hile, inat’ ve BM 89r.9 **öŋ͡gü** ‘hile, inat’. Ayrıca bkz. LÇ s. 42 *öŋ͡gülük (اونکولوک)* ‘‘ināḍ, ışrār, sitem, ḥile, sitīze’.

kalkamazı [1513] بمیخ افتادن ستور باشد و آن عبارتست از اینکه چارپا بیک پهلو افتاده نتواند برخاست’. Ona ***kölelir*** (کولالیر) de [18] denir.[1514]

Türeyenler (Müştaḳḳāt)

yā ile

oymaḳ/uymaḳ (اویماق) -sakin yā ile- beş anlama gelir. Birincisi [**oymaḳ**] ‘oymak/yontmak کاویدن’. Ona Arapçada ‘تغویر’ denir. İkincisi [**uymaḳ**] [1515] [19] ‘yara bağlamak, yoğurt bağlamakزخم بستن و ماست بستن ’. Üçüncüsü [**uymaḳ**][1516] ‘kabul etmek, uymak موافقت و متابعت کردن’. Dördüncüsü [**oymaḳ**] ‘oymak/kabile قبیله’. Beşincisi [**oymaḳ**] ‘yüksük انکشتوانه خیاطی’. [20-21] Nitekim Cevāmid kısmında yazılacaktır.

oydı/uydı (اویدی) ‘oydu, bağladı, uydu’. Nitekim birinci anlamda Mecnūn’un Aşkı ve Leylī’nin Ḥāli’nin başlangıcında (در آغاز عشق مجنون و احوال لیلی) şöyle der, şiir:

tırnaġların çü yüzge ḳoydı::
tırnaġ tırnaġça yirler ***oydı::***

تیرناغلارین چو یوزکا قویدی::
تیرناغ تیرناغجه ییرلار اویدی::

Şiirin anlamı şöyledir: Tırnakları yüze [22] koyunca her bir tırnak kadar yüzü oydu. Ṭāli‘ Hirevī son mısrayı zor bir nüshadan (نسخه سقیم) “tırnaġ tırnaġ çayır oldı تیرناغ تیرناغ چایر اولدی” okumuş ve çayır’ı da [23-24] ‘suyun çıktığı yer/çayır زمینی که آب از آن تراوش کند’ anlamlandırmıştır. Bu durumda [T 134r.] şiirin anlamı şöyle olur: ‘Tırnağı yüze koyunca, tırnaklar suyun çıktığı toprak [gibi] oldu چون ناخن را بر رو کذاشت ناخنها زمینی شد که آب از آن تراوش کند’

Halbuki **çayır** (چایر) ‘kökü kıvrılan, ağaçların altında ve nemli yerlerde çıkan ufak meyveli bir bitki کیاه ریز میوه‌ایست که ریشه آن درهم پیچد و در زیر درختان و جاهای نمناک میروید’ demektir. [25] Onun kuşkusu açık, sözü yanlış ve anlamı uydurmadır.

[Ayrıca] ‘yara bağladı زخم بست’ anlamına gelir. *Tārīḫ-i Babürī*’de şöyle zikredilmiştir:

[1513] BM 89r.16 **evedir :** Bkz. AzDL I, 165a **ebedimex** ‘1. Sırtı üste düşmek, 2. Ölmek’. Ayrıca bkz. AzDL I, 179a **evedemex** ‘ay.’.

[1514] BM 89r. 17 **kölelir :** Bkz. BM 308v. 27 **kölelir** -fethalı birinci lām, kesreli ikinci lām ve sakin mühmele rā ile- ‘hayvanın yan tarafına düşüp kalkamaması. Ona **evedir** de denir.’ Krş. EDPT 720a 2 **köler-** ‘merely a metaphor’; DLT 736 **köler-** ‘karın şişmesinden yere yapışmak’. Trkm. **gölermek** [gö:lörmök] ‘Ayaklarını uzadıp, çāşerilip ölmek (haywan hakında)’ (TkmDDS I, 469a); ayrıca bkz. **gölemek** [gö:lömök] ‘Ölini, yogalanı caylamak, yere dulamak, yerlemek’ (TrkmDDS I, 469a).

[1515] BM 89r. 18 **uymaḳ :** *uy-* < *uyı-* < *udı-* ‘uyumak’tan. Bkz. EDPT 42b-43a **u:dı-** .

[1516] BM 89r. 19 **uymaḳ :** Bkz. EDPT 38a **u:ḏ-** ‘to follow’.

şeh-süvārnıñg başıdın kef-i destçe pārça [26] *süñgekni ḳılıçı alıp kiter başını* ***uydılar*** *yaḫşı boldı.*

شهسوارنینک باشیدین کف دستجه بارچا سونکاکنی قیلیجی الیب کیتار باشینی اویدیلار یخشی بولدی

oydıḳ/uyduḳ (ایدوق) ‘oyduk, bağladık, uyduk’.

oyar/uyar (اویار) ve **oyadur/uyadur** (اویادور) ‘oyar, bağlar, [27] uyar, oyuyor, bağlıyor, uyuyor’. **oyar/uyar** (اویار) fâil ve mastar anlamına da gelir. Nitekim *Tārīḫ-i Babürī*’de ‘yara bağlayan’ anlamında şöyle zikredilir:

Ṣamedniñg başını [28] ***uyar*** *kişi yoḳ idi. Uşol zaḫm bile bardı.*

صمدنینک باشینی اویار کیشی یوق ایدی او شول زخم بیله باردی

oymaydur/uymaydur (اویمایدور) ‘oymuyor ve oymamış, bağlamıyor ve bağlamamış, uymuyor ve [29] uymamış’.

oyġan/uyġan (اویغان), **oyarġan/uyarġan** (اویارغان) ve **oyadurġan/uyadurġan** (اویادورغان) ‘oyan ve oymuş, bağlayan ve bağlamış, uyan ve uymuş’. Nitekim [BM 89v.1] birincisine tanık olarak ‘oymuş’ anlamında *Leylī ve Mecnūn*’da Leylī’nin Ölümü ve Mecnūn’un Anasının Yüzünü Çizmesi (در وفات لیلی و خراشیدن مادر مجنون روی خود را) hakkında şöyle der, şiir:

oyġanlar *içinde* [2] *kim sızıp ḳan::*
köz çeşmeleri dik aḳızıp ḳan::

اویغانلار ایچیندا کیم سیزیب قان::
کوز چشمه‌لاری دیک آقیزیب قان::

Mastar anlamına da gelirler.

oy/uy (اوی) ve **oyġıl/uyġıl** (اویغیل) ‘her üç anlamda tekil ikinci kişi emir fiili’. [3] Birincisine tanık olarak birinci anlamda şiir:

közüm ***oy*** *ey beliyyet ḳahramānı::*
ki ol körmes bu közdin soñgra anı::

کوزوم اوی ای بلیت قهرمانی::
که اول کورماس بو کوزدین سونکرا آنی::

öy/uy/oy/Oy (اوی) dört [4] isim (cāmid) anlam da ifade eder ki Cevāmid zeylinde zikredilecektir.

oyma/uyma (اویما) ve **oymaġıl/uymaġıl** (اویماغیل) ‘her üç anlamda olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’. Birincisine tanık olarak [5] üçüncü anlamda Fużūlī’den şiir:

ey Fużūlī veraʿ ehli reh-i mescid tutmış::
sen reh-i meykede tut ***uyma*** *bu kerrāhlara::*

ای فضولی ورع اهلی ره مسجد توتمیش::
سن ره میکده توت اویما بو کراهلره::

oyuñg/uyuñg (اویونک), [6-7] **oyuñguz/uyuñguz** (اویونکوز) ve **oyuñglar/uyuñgār** (اویونکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’. Ayrıca uyumak’ın emir fiilidir. Nitekim yazılacaktır.

oymañg/uymañg (اویمانک), **oymañgız/uymañgız** (اویمانکیز) ve **oymañglar/uymañglar** (اویمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

oymas/uymas (اویماس) ve **oymas min/uymas min** (اویماس مین) ‘oymam, bağlamam; uymam’.

oya min/uya min (اویامین), **oyar min/uyar min, oyadur min/uyadur min** (اویادورمین) ve **oyaram/uyaram** (اویارام) ‘oyarım, bağlarım, [8] uyarım’.

oyarım/uyarım (اویاریم) ve **oymaġım/uymaġım** (اویماغیم) ‘[benim] oymam, bağlamam, uymam’.

oymaġum/uymaġum (اویماغوم) ‘oymayacağım, bağlamayacağım, uymayacağım’.

[9] **oyġay irdim/ uyġay irdim** (اویغای ایردیم) ‘oyardım, bağlardım, uyardım’. Nitekim birinci anlamda şöyle der, şiir:

oyġay irdim közni bir taġ birle [10] *bilsem irdi kim::*
bir naẓardın başıma munça belālar kiltürür::

اویغای ایردیم کوزنی بیر تاغ بیرله بیلسام ایردی کیم::
بیر نظردین باشیمه مونجه بلالار کیلتورور::

oyup/uyup (اویوب), **oyuban/uyuban** (اویوبان), **oymış/uymış** (اویمیش) ‘oyup/oymuş, bağlayıp/bağlamış, uyup/uymuş’.

[11] **uyup** (اویوب) ve **uyuban** (اویوبان) ‘uyumuş’ anlamına da gelir. Bu anlamda **uyumek** (اویوماک) mastarıyla ortaktır.

oymışañg/uymışañg (اویمیشانک) ‘oymuşsun/bağlamışsın, [12] uymuşsun’.

oymas/uymas (اویماس) ‘oymaz, bağlamaz, uymaz’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

oyması/uyması (اویماسی) ‘oyması, [13] oymazı; bağlaması, bağlamazı; uyması, uymazı’.

oymadın/uymadın (اویمادین) ‘oymadan, oymamış; bağlamadan, bağlamamış; uymadan, [14] uymamış’.

oyup bolmas/uyup bolmas (اویوب بولماس), **oysa bolmas/uysa bolmas** (اویسا بولماس), **oymaḳ olmas/uymaḳ olmas** (اویماق اولماس) ‘oyulmaz, bağlanmaz, uyulmaz’.

uyup bolmas (اویوب بولماس) [15] ‘uyumak olmaz’ anlamına da gelir.

oya almas/uya almas (اویا آلماس) ‘oyamaz, bağlayamaz, uyamaz’.

oya oya/uya uya (اویا اویا) ‘oyarak, [16] bağlayarak, uyarak’. Tekrar edilmeden de aynı anlamda kullanılır.

oyay/uyay (اویای), **oyayın/uyayın** (اویایین) ‘oyayım, oysun, oyasın; bağlayayım, bağlasın, [17] bağlayasın; uyayım, uysun, uyasın’.

oysaḳ/uysaḳ (اویساق), **oyġa biz/uyġa biz** (اویغابیز), **oyġay biz/uyġay biz** (اویغایبیز), **oyalı/uyalı** (اویالی), **oyalıñg/uyalıñg** (اویالینک) ‘oyalım, bağlayalım, uyalım’.

oyġalı/uyġalı (اویغالی) [18] ‘oymak için, oyalı; bağlamak için, bağlayalı; uymak için, uyalı’.

oyġaç/uyġaç (اویغاج) ‘oyunca, bağlayınca, [19] uyunca’.

oyġuçı/uyġuçı (اویغوجی) ‘oyucu, bağlayıcı, uyucu’.

oyġum/uyġum (اویغوم) ‘oyacağım, bağlayacağım, uyacağım’.

[20] **oyġuñg/uyġuñg** (اویغونک) ‘oyacaksın, bağlayacaksın, uyacaksın’.

oyġusı/uyġusı (اویغوسی) ‘oyacak, [T 135v.] bağlayacak, uyacak’.

oyġuluḳ/uyġuluḳ (اویغولوق) [21] ‘oyulacak (şey), bağlanacak, uyulacak’.

oyġay/uyġay (اویغای), **oya/uya** (اویا), **oysa/uysa** (اویسا), **oysun/uysun** (اویسون), **oydik/uydik** (اویدیک) oysa, oysun; bağlasa, bağlasın; uysa, uysun’.

oyġudik/uyġudik (اویغودیک), **oyardik/uyardik** (اویاردیک) [22] ‘oyulacak (şey), oyduğu gibi; bağlanacak, bağladığı gibi; uyulacak, uyduğu gibi’.

oyulmaḳ/uyulmaḳ (اویولماق) -zammeli yā ve sâkin lām ile- [23-24] dönüşlülük masdarı olup (مصدر انفعال) üç anlamı var. Birincisi [**oyulmaḳ**] ‘oyulmak کاویده شدن’. İkincisi [**uyulmaḳ**] ‘yaranın bağlanması زخم بسته شدن’. Üçüncüsü [**uyulmaḳ**] ‘uyulmak موافقت کرده شدن’.

oyul/uyul (اویول) ve **oyulġıl/uyulġıl** (اویولغیل) her üç anlamda da tekil ikinci kişi emir fiili. Birincisine birinci anlamda tanık olarak şiir:

ey köz ansız özge yüz körmekni ḳılmış sin heves::
hicr tīġidin [25-26] ***oyul*** *yāḫūd Nevāyīdin uyal::*

ای کوز آنسیز اوزکا یوز کورماکنی قیلمیش‌سین هوس::
هجر تیغی‌دین اویول یا خود نوائی‌دین اویال::

Ṭāliʿ Hirevī hatalı (سقیم) bir nüshadan her iki lafzı, yani **oyul** ve **oyal**’ı (اویول و اویال) da son mısrada **oyal** (اویال) okumuş ve birinci **oyal**’ı ‘oymak’ ikincisini de ‘ayrılmak’ anlamında yazmış, hata yapmıştır.[1517]

oyulup/uyulup (اویولوب), **oyuluban/uyuluban** (اویولوبان), **oyulmış/uyulmış** (اویولمیش) ‘oyulup, oyulmuş; yarası [27] bağlanıp, yarası bağlanmış; uyulup, uyulmuş’. Birincisine birinci anlamda tanık olarak şiir:

[1517] BM 89v.22 **oyulmaḳ/uyulmaḳ** : BL *oyal (اویال)* -tekil ikinci kişi emir kipi, işba ile- *oymaḳ*’tan gelir; *oyal (اویال)* ‘ayrılmak ve oymak’ işbasız, her ikisi de bir mısrada kullanılmıştır: *éy köz* [nüshada kör] *ansız* [nüshada ansır] *özge* [nüshada örge] *yüz körmekni ḳılmışsın heves / hicr tīġidin oyal yāḫūd Nevāyīdin oyal.*

tabanım derd ü belā ḫāreleridin ***oyulup*** [1518] *::*

yürekim renc ü [28] *ʿinā ḫāreleridin tişilip::*

تابانیم درد و بلا خارەلاری‌دین اویولوب::

یوراکیم رنج و عنا خارەلاری‌دین تیشیلیب::

Diğer sîgalarda birinci şıktaki gibi aynı şekilde yapılır.

oydurmaḳ/uydurmaḳ (اویدورماق) geçişli mastar olup [29] 'oydurmak, yarayı bağlatmak, uydurmak کاواندن و زخم بسته کردن و موافق و متابع ساختن' demektir. Diğer sîgaları da aynı şekilde **-dur** lafzı ile yapılır.

uyuşmaḳ (اویوشماق) -şīn ile- [BM 90r.1] işteşlik mastarı olup 'hücum etmek, uyuşmak هجوم کردن و متابعت یکدیگر نمودن' demektir. Sîgaları **uyulmaḳ**'ın (اویولماق) türevleri gibi yapılır. [2] Fakat lām'ın yerine şīn zikredilir.

uyumaḳ (اویوماق) -zammeli yā ile- 'uyumak خواب کردن'. Ona ***uyḳulamaḳ*** (اویقولاماق) da denir.

uyuduḳ (اویودوق) 'uyuduk'.

[3] **uyur** (اویور), **uyuydur** (اویویدور) 'uyuyor'. Birincisine tanık olarak şiir:

öyge yitginçe yiter yüz ḳatla cānım aġzıma::

çün ***uyur*** *renc ü elem* [4] *rūḥ u revānımdın kiter::*

اویکا بیتکینجه بیتار یوز قاتلا جانیم آغزیما::

چون اویور رنج و الم روح و روانیم‌دین کیتار::

uyur (اویور) fâil ve mastar anlamına da gelir. Nitekim birincisine fâil anlamında şöyle der, şiir:

kūyi taşı başıma [5] *ḫayf iylese uyḳu heves::*

it ***uyur*** *bolsa ayaġ ilgi başın ḳoymaḳġa bes::*

کویی تاشی باشیما حیف ایلاسا اویقو هوس::

ایت اویور بولسا ایاغ ایلکی باشین قویماقغه بس::

uyumaydur (اویومایدور) 'uyumuyor, uyumamış'.

uyuġan (اویوغان), [6] **uyurġan** (اویورغان), **uyuydurġan** (اویویدورغان) 'uyuyan, uyumuş'. Mastar anlamına da gelirler.

uyu (اویو) ve **uyuġıl** (اویوغیل) 'tekil ikinci kişi emir fiili'. Birincisine tanık olarak [7] şiir:

şām-ı ġam öltürdi bu nāşādnı sin şād ***uyu::***

ḳayġu itti ḳaṣd-ı cān sin ḳayġudın āzād ***uyu::***

شام غم اولتوردی بو ناشادنی سین شاد اویو::

[1518] BM 89v.27 **oyulup** : T 135v. *olup* (اولوب).

قایغو ایتی قصد جان سین قایغودین آزاد اویو::

uyuma (اویوما) ve **uyumaġıl** (اویوماغیل) [8] ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

uyuñg/oyuñg (اویونک), **uyuñguz/oyuñguz** (اویونکوز), **uyuñglar/oyuñglar** (اویونکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’. Ayrıca oymak, bağlamak ve uymak fillerinin emridir. Nitekim daha önce belirtildi.

[9] **uyumañg** (اویومانک), **uyumañgız** (اویومانکیز), **uyumañglar** (اویومانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

uyuman (اویومان), **uyumas min** (اویوماسمین) ‘uyumam’.

uyuymin (اویویمین), **uyur min** (اویورمین), **uyuydur min** (اویویدورمین), **uyuram** (اویورام) [10] ‘uyurum’.

uyurum (اویوروم) ve **uyumaġım** (اویوماغیم) ‘[benim] uyumam’.

uyumaġum (اویوماغوم) ‘uyumayacağım’.

uyup (اویوب), **uyuban** (اویوبان), **uyumış** (اویومیش) ‘uyuyup/uyumuş’. Nitekim [11] birincisine tanık olarak *Tārīḫü’l-Enbiyā’*da şöyle der:

> *Ḥażret-i Nūḥ ʿaleyhi’s-selām **uyup** irdi ʿavret ʿużvı açılıp irdi ḥamı körüp küldi.*
>
> *حضرت نوح علیه‌السلام اویوب ایردی عورت عضوی آچیلیب ایردی حامی کوروب کولدی*

[12] **uyup/oyup** (اویوب) ve **uyuban/oyuban** (اویوبان) ‘oyup/oymuş, bağlayıp/bağlamış, uyup/uymuş’ anlamlarına da gelir. Nitekim izah edildi.

uyumışañg (اویومیشانک) ‘uyumuşsun’.

uyumas (اویوماس) ‘uyumaz’. [13-14] Tanık olarak şiir:

> *dime nāleñgdin **uyumas** közlerim kim tañg imes::*
> *kilmese bīmārlarġa uyḳu it efgānıdın::*
>
> *دیما نالنکدین اویوماس کوزلاریم کیم تانک ایماس::*
> *کیلماسا بیمارلارغه اویقو ایت افغانی‌دین::*

Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

uyuması (اویوماسی) ‘uyuması ve uyumazı’.

uyumadın (اویومادین) ‘uyumadan, uyumamış’.

uyup bolmas (اویوب بولماس), **uyusa bolmas** (اویوسا بولماس), [15] **uyumaḳ olmas** (اویوماق اولماس) ‘uyumak olmaz’.

uyup bolmas/oyup bolmas (اویوب بولماس) ‘oyulmaz, bağlanmaz, uyulmaz’ anlamları da ifade eder.

uyuy almas (اویوی آلماس) [16] ‘uyuyamaz’.

uyuy alsam (اویوی آلسام) ‘uyuyabilsem’. Nitekim şöyle der, [T 136r.] şiir:

> ***uyuy alsam** işikiñg tofraġını yastanıban::*

salṭanat [17] *taḫtıġa çıḳmaḳ tilemen oyġanıban::*

اویوی آلسام ایشیکینک توفراغینی یاستانییان::

سلطنت تختیغه چیقماق تیلامان اویغانییان::

uyuy uyuy (اویوی اویوی) ‘uyuyarak’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

uyuy (اویوی) ve **uyuyın** (اویویین) ‘uyuyayım, [18] uyuya, uyuyasın, uyumuş’.

uyusaḳ (اویوساق), **uyuġa biz** (اویوغابیز), **uyuġay biz** (اویوغای‌بیز), **uyulı** (اویولی), **uyulıñg** (اویولینک) ‘uyuyalım’.

uyuġalı (اویوغالی) ‘uyumak için, uyuyalı’.

uyuġaç (اویوغاج) [19] ‘uyuyunca’.

uyuġuçı (اویوغوجی) ‘uyuyucu’.

uyuġum (اویوغوم) ‘uyuyacağım’.

uyuġuñg (اویوغونک) ‘uyuyacaksın’.

uyuġusı (اویوغوسی) ‘uyuyacak’.

[20] **uyuġuluḳ** (اویوغولوق) ‘uyuyacak (olan)’.

uyuġay (اویوغای), **uyusa** (اویوسا), **uyusun** (اویوسون), **uyudik** (اویودیک) ‘uyusun’.

uyuġudik (اویوغودیک), **uyurdik** (اویوردیک) ‘uyuyacak (olan), uyuduğu/uyuyacağı gibi’.

[21] **uyutmaḳ/ġ (اویوتماق/غ)** -zammeli yā ve sakin ḳaraşat tā ile- geçişli mastar olup ‘uyutmak خواباندن’ demektir. Tanık olarak şiir:

ġafletdin eger vaʿẓ ile [22] *oyġatsalar ilni::*

*ol iyler **uyutmaḳ** içün efsāneġa meşġūl::* 1519

غفلت‌دین اکر وعظ ایله اویغاتسالار ایلنی::

اول ایلار اویوتماق ایچون افسانه‌غه مشغول::

uyutup (اویوتوب), **uyutuban** (اویوتوبان), **uyutmış** (اویوتمیش) ‘uyutup/uyutmuş’. Birincisine tanık olarak şiir:

[23] *ḫalḳnı ġāfil itip ḳatl ḳılur::*

*köz açar fitneġa ilni **uyutup**::*

خلق‌نی غافل ایتیب قتل قیلور::

کوز آچار فتنه‌غه ایلنی اویوتوب::

Diğer sîgalar da bu şekilde birinci şıkta olduğu gibi ḳaraşat tā ile yapılır.

[24] **uyalmaḳ/ġ (اویالماق/غ)** -fethalı yā, uzun elif ve sakin lām ile- ‘utanmak خجل شدن’.

uyaldı (اویالدی) ‘utandı’.

uyalduḳ (اویولدوق) ‘utandık’.

1519 BM 90r.21-22 *ġafletdin… meşġūl* : Krş. ÖNK, C. II, 348, 484/2, Nevadirü’n-Nihaye : *Ғафлатдин агар ваъз ила уйғотсалар элни // Ул **айлар** уютмоқ учун афсонаға машғул.*

uyalur (اویالور), **uyaladur** (اویالادور) ‘utanır/utanıyor’. [25] İkincisine tanık olarak şiir:

pinhān ü āşkār Nevāyīdin olmaġı::

*gāhī cefā ḳılıp yene gāhī **uyaladur::***

پنهان و آشکار نوائیدین اولماغی::

کاهی جفا قیلیب ینه کاهی اویالهدور::

uyalur (اویالور) fâil ve mastar anlamına [26] da gelir.

uyalġan (اویالغان), **uyalurġan** (اویالورغان), **uyaladurġan** (اویالادورغان) ‘utanan, utanmış’. Mastar anlamına da gelirler. Nitekim birincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

andın ayru [27] *ölmeyin körgende cān ḳıldım fedā::*

*ḳılmaŋ͡gız taḥsīn ki ḳılmış min **uyalġandın** bu iş::*

آندین آیرو اولمایین کورکاندا جان قیلدیم فدا::

قیلمانکیز تحسین که قیلمیش مین اویالغاندین بو ایش::

uyal (اویال), **uyalġıl** (اویالغیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’. Nitekim [28] birincisine tanık olarak **uyulmaḳ** (اویولماق) mastarının zeylinde **uyul**’un (اویول) beyânında zikredilmiştir.

uyalma (اویالما), **uyalmaġıl** (اویالماغیل) ‘olumsuz tekil iikinci kişi emir fiili’.

uyalıŋ͡g (اویالینک), **uyalıŋ͡gız** (اویالینکیز), **uyalıŋ͡glar** (اویالینکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

uyalmaŋ͡g (اویالمانک), **uyalmaŋ͡gız** (اویالمانکیز), **uyalmaŋ͡glar** (اویالمانکلار) {‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

uyalman (اویالمان), **uyalmas min** (اویالماسمین) [29] ‘utanmam’.

uyala min (اویالامین), **uyalur min** (اویالورمین), **uyaladur min** (اویالادورمین), **uyaluram** (اویالورام)}[1520] ‘utanıyorum/utanırım خجل میشوم’.

uyalurum (اویالوروم), **uyalmaġım** (اویالماغیم) ‘(benim) utanmam’.

uyalmaġum (اویالماغوم) ‘utanmayacağım’.

[BM 90v.1] **uyalġa min** (اویالغامین), **uyalġay min** (اویالغایمین) ‘utanayım’. İkincisine tanık olarak şiir:

cünūn taşı başıŋ͡ġa yaġdı dip ʿayb itme ey nāṣiḥ::

taṣavvur ḳılma kim [2] *bu serzenişlerdin **uyalġay min::***

جنون تاشی باشینکغه یاغدی دیب عیب ایتما ای ناصح::

تصور قیلما کیم بو سرزنشلاردین اویالغایمین::

uyalıp (اویالیب), **uyalıban** (اویالیبان), **uyalmış** (اویالمیش) ‘utanıp/utanmış’.

[1520] BM 90r. **{‘olumsuz…(اویالورام)}:** BM’de yok.

uyalmas (اویالماس) ‘utanmaz’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da [3-4] gelir.

uyalması (اویالماسی) ‘utanması ve utanmazı’.

uyalıp bolmas (اویالیب بولماس), **uyalsa bolmas** (اویالسا بولماس), **uyalmaḳ olmas** (اویالماق اولماس) ‘utanılmaz’.

uyala almas (اویالا آلماس) ‘utanamaz’.

uyala uyala (اویالا اویالا) ‘utanarak’.

uyala (اویالا), **uyala min** (اویالامین) ‘utanayım, utansın, utanasın’.

uyalsaḳ (اویالساق), **uyalġa biz** (اویالغابیز), **uyalġay biz** (اویالغای‌بیز), [5] **uyalalı** (اویالالی), **uyalalıñ** (اویالالینک) ‘utanalım’.

uyalġalı (اویالغالی) ‘utanmak için, utanalı’.

uyalġaç (اویالغاج) ‘utanınca’.

uyalġuçı (اویالغوجی) ‘utanıcı’.

[6] **uyalġum** (اویالغوم) ‘utanacağım’.

uyalġuñ (اویولغونک) ‘utanacaksın’.

uyalġusı (اویالغوسی) ‘utanacak’.

uyalġuluḳ (اویالغولوق) ‘utanılacak’.

uyalġay (اویالغای), **uyala** (اویالا), **uyalsa** (اویالسا), [7] **uyalsun** (اویالسون), **uyaldik** (اویالدیک) ‘utansın’.

uyalġudik (اویالغودیک), **uyalurdik** (اویالوردیک) ‘utanılacak, utandığı/utanacağı gibi’.

oyġanmaḳ (اویغانماق) sakin nūn ile ‘uyanmak بیدار شدن’.[1521] [8] Tanık olarak şiir:

içip gerdūnça sāġar kāş andaḳ bī-ḫūd olsam kim::
*ikinci ṣūrdın hem bolmaġay **oyġanmaġım** imkān::*

ایچیب کردونجه ساغر کاش آنداق بیخود اولسام کیم::
ایکینجی صوردین هم بولماغای اویغانماغیم امکان::

[9] **oyġandı** (اویغاندی) ‘uyandı’.

oyġanduḳ (اویغاندوق) ‘uyandık’.

oyġanur (اویغانور), **oyġanadur** (اویغانادور) ‘uyanıyor’. **oyġanur** (اویغانور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

[10] **oyġanmaydur** (اویغانمایدور) ‘uyanmıyor, uyanmamış’.

oyġanġan (اویغانغان), **oyġanurġan** (اویغانورغان), **oyġanadurġan** (اویغانادورغان) ‘uyanan, uyanmış’. Mastar anlamına da [11] gelirler.

oyġan (اویغان), **oyġanġıl** (اویغانغیل) ‘tekil birinci kişi emir fiili’.

[1521] BM 90v.7 **oyġanmaḳ :** Bkz. EDPT 47a **oḍuğ (oḍoğ)** ‘awake, alert’. TTü. için bkz. *oygan-* > *oyan-* > st. *uyan-*, ağz. *oyan-* (DerS; TarS.). Sözcüğün çağdaş biçimlerinin kök hece ünlüsünün dağılımı için bkz. Rasanen 1996: 357 uig. (Gab.) *oduγ,* (br.) *odhauh,* mtü. *oδ-uγ* ‘wach’, soj. *od-uγ* ‘bodrstvuyoşiy’, kom. *ojou,* kaz. *ujau,* auf. *–γak:,* çag. *oj-γak, ojγaγ, ojak, ojaγ* id.

oyġanma (اویغانما), [T 137v.] **oyġanmaġıl** (اویغانماغیل) ‘olumsuz tekil birinci kişi emir fiili’.

oyġanın͡g (اویغانینک), **oyġanın͡gız** (اویغانینکیز), **oyġanın͡glar** (اویغانینکلار) [12] ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

oyġanman͡g (اویغانمانک), **oyġanman͡gız** (اویغانمانکیز), **oyġanman͡glar** (اویغانمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

oyġanman (اویغانمان), **oyġanmasmin** (اویغانماسمین) ‘uyanmam’.

oyġana min (اویغانامین), [13] **oyġanur min** (اویغانورمین), **oyġanadur min** (اویغانادورمین), **oyġanuram** (اویغانورام) ‘uyanırım’.

oyġanurum (اویغانوروم), **oyġanmaġım** (اویغانماغیم) ‘[benim] uyanmam’.

oyġanmaġum (اویغانماغوم) ‘uyanmayacağım’.

[14] **oyġanıp** (اویغانیب), **oyġanıban** (اویغانیبان), **oyġanmış** (اویغانمیش) ‘uyanıp/uyanmış’. Birincisine tanık olarak şiir:

oyġanıp *ṣubḥ uyḳusıdın mihr-i şemʿin tār ḳıl::*

[15] *köz açıp her gūşedin bir fitneni bīdār ḳıl::*

اویغانیب صبح اویقوسی‌دین مهر شمعین تار قیل::

کوز آچیب هر کوشه‌دین بیر فتنه‌نی بیدار قیل::

oyġanmışan͡g (اویغانمیشانک) ‘uyanmışsın’.

oyġanmas (اویغانماس) ‘uyanmaz’. Nitekim şöyle der, şiir:

velī bu ṭurfa[16]*dur kim kez fiġānım çarḫdın ötsün::*

ki ol nāz uyḳusıdın çıḳmaġunça mihr ***oyġanmas::***

ولی بو طرفه‌دور کیم کز فغانیم چرخ‌دین اوتسون::

که اول ناز اویقوسی‌دین چیقماغونجه مهر اویغانماس::

Şiirin (nazmın) dizimi şöyle: “mihr çıḳmaġunça [17] ol nāz uyḳusıdın oyġanmas (مهر چیقماغونجه اول ناز اویقوسی‌دین اویغانماس) yani, ‘güneş çıkmayınca, o uykudan uyanmaz’. Fakat Naṣīrī **oyġanmas** (اویغانماس) lafzını mihr’in bir parçası zannetmiş [18] ve **mihr oyġanmas** (مهر اویغانماس), yani ‘güneş çıkmaz آفتاب طالع نمیشود’ diye yazmış ve bu şiire dayanarak **oyġanmaḳ**’ı (اویغاناق) da ‘(güneşin) çıkması طالع شدن’ anlamında ifade etmiştir. [19] Onun yanlışı güneşten daha aydındır (اظهر من الشمس). Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

oyġanması (اویغاناسی) ‘uyanması ve uyanmazı’.

{oyġanmadın (اویغانمادین) ‘uyanmadan, uyanmamış’**}**[1522].

oyġanıp bolmas (اویغانیب بولماس), [20] **oyġansa bolmas** (اویغانسا بولماس), **oyġanmaḳ olmas** (اویغاناق اولماس) ‘uyanılmaz’.

[1522] BM 90v. **{oyġanmadın…oyanmamış’}:** BM 90v.19. satırın üzerinde çok küçük harflerle yazılmıştır.

oyġana almas (اویغانا آلماس) ‘uyanamaz’. **oyġana oyġana** (اویغانا اویغانا) ‘uyanarak’.

oyġanay (اویغانای), [21] **oyġanayın** (اویغانایین) ‘uyanayım, uyansın, uyanasın’.

oyġansaḳ (اویغانساق), **oyġanġa biz** (اویغانغابیز), **oyġanġay biz** (اویغانغای‌بیز), **oyġanalı** (اویغانالی), **oyġanalın͡ġ** (اویغانالینک) [22] ‘uyanalım’.

oyġanġalı (اویغانغالی) ‘uyanmak için, uyanalı’.

oyġanġaç (اویغانغاج) ‘uyanınca’. *Ferhād ve Şīrīn*’den şiir:

bütün [23] *körgenler* ***oyġanġaç*** *hem ol dem::*

bolup vāḳıf bu işdin ehl-i ʿālem::

بوتوس کورکانلار اویغانغاج همولدم::

بولوب واقف بو ایش‌دین اهل عالم::

oyġanġuçı (اویغانغوجی) ‘uyanıcı’.

oyġanġuça (اویغانغوجه), **oyġanġunça** (اویغانغونجه), **oyġanġaça** (اویغانغاجه) [24] ‘uyanana kadar, uyandığı/uyanacağı kadar’.

oyġanġum (اویغانغوم) ‘uyanacağım’.

oyġanġun͡ġ (اویغانغونک) ‘uyanacaksın’.

oyġanġusı (اویغانغوسی) ‘uyanacak’.

[25] **oyġanġuluḳ** (اویغانغولوق) ‘uyanılacak’.

oyġanġay (اویغانغای), **oyġana** (اویغانا), **oyġansa** (اویغانسا), **oyġansun** (اویغانسون), **oyġandik** (اویغاندیک) ‘uyansın’.

oyġanġudik (اویغانغودیک), [26] **oyġanurdik** (اویغانوردیک) ‘uyanılacak, uyandığı/uyanacağı kimi’.

oyġatmaḳ (اویغاتماق) -tā ile geçişli mastar olup ‘uyandırmak بیدار کردن’ demektir.

oyġatur (اویغاتور), **oyġatadur** (اویغاتادور) [27] ‘uyandırıyor’. İkincisine tanık olarak şiir:

baḫtım oyġanmas egerçi fezaʿim derd ehlin::

ölüm uyḳusıġa barġanlar ise ***oyġatadur::***

بختیم اویغانماس اکرچه فزعیم درد اهلین::

اولوم اویقوسیغه بارغانلار ایسا اویغاتادور::

[28] **oyġatur** (اویغاتور) fâil ve mastar anlamına da gelir. Nitekim mastar anlamında şöyle der, şiir:

ey Nevāyī mest bir tün köz ayaġıġa ḳoyup::

[29] ***oyġatur****ġa ḥaşr ṣubḥın iyleben miʿād uyu::*

ای نوائی مست بیر تون کوز ایاغیغه قویوب::

اویغاتورغه حشر صبحین ایلابان میعاد اویو::

oyġat (اویغات), **oyġatġıl** (اویغاتغیل) ‘uyandırmak’ın emir fiili’. Birincisine tanık

olarak şiir:

şūḫ iki [BM 91r.1] *ġazālıñgnı nāz uyḳusıdın* ***oyġat::***

tā uyḳuları kitsün gülzār içide oyġat::

شوخ ایکی غزالینکنی ناز اویقوسیدین اویغات::

تا اویقولاری کیتسون کلزار ایچیده اویغات::

oyġatġusılardur (اویغاتغوسیلاردور) ‘uyandıracaklar’. Nitekim şöyle der, [2] şiir:

su sepip ***oyġatġusılardur*** *sini oyġanmasañg::*

ġonça vu ṣubḥ u ṣürāḥī ġulġulī [1523] *külgü bile::* [1524]

سو سپیب اویغاتغوسیلاردور سینی اویغانماسانک::

غنچه و صبح و صراحی غلغلی کولکو بیله::

Diğer sîgalar da bu şekilde [3] birinci şıktaki gibi ḳaraşat tā ile yapılır.

uyġulatmak/ġ (اویغولاتماق/غ) ‘uyutmak خواب کردن’.

oynamaḳ (اویناماق) ‘oynamak بازی کردن’. Tanık olarak şiir:

çün oyun [4] *birle alurdın naḳdın ildin vāḳıf ol::*

bu muşaʿbed birle bolmas ehl-i ʿirfān ***oynamaḳ::***

چون اویون بیرله آلوردین نقدین ایلدین واقف اول::

بو مشعبد بیرله بولماس اهل عرفان اویناماق::

oynadı (اوینادی) ‘oynadı’.

oynaduḳ (اوینادوق) ‘oynadık’.

[5] **oynar** (اوینار) ve **oynaydur** (اوینایدور) ‘oynar, oynuyor’. **oynar** (اوینار) fâil ve mastar anlamına da gelir.

oynamaydur (اویناماید ور) ‘oynamıyor, oynamamış’.

oynaġan (اویناغان), [6] **oynarġan** (اوینارغان), **oynaydurġan** (اوینایدورغان) ‘oynayan, oynamış’. Birincisine tanık olarak birinci anlamda şiir:

lūlī-veşimdin ayru ki ḳābrimde lāledür::

[7] *ol* [T 138r.] ***oynaġan*** *kibi yıġaç üzre piyāledür::*

لولی‌وشیمدین آیرو که قبریمدا لاله‌دور::

اول اویناغان کبی ییغاج اوزره پیاله‌دور::

Mastar anlamına da gelirler.

oyna (اوینا), **oynaġıl** (اویناغیل) ‘tekil birinci kişi emir fiili’. [8] İkincisine tanık olarak şiir:

[1523] BM 91r.2 *ġulġul* : Yansıma sözcük. Bir sürahiden başka bir sürahiye su dökerken çıkan ses; suyun kaynama sesi (DehS.)

[1524] BM 91r.2 *su…bile* : Krş. ÖNK *Су сепиб уйғотқусидурлар сени уйғонмасанг // Ғунчаи субҳу суроҳи ғулғулу кулгу била* (c. 6, s. 377, 536/2). Krş. FK, TDK yay. *Ṣu sipip* ***oyġanmasañg oyġatġusılardur*** *sini // Ġonçe vü ṣubḥ u ṣurāḥī* ***ġulġul u*** *külgü bile* (Kaya 1996: 521; 566/2).

şūḫluġdın bu ki bāġ içre tiler sin oynamaḳ::

*közlerimniṉg bāġ sīrābında bir hem **oynaġıl**::*

شوخلوغدين بو كه باغ ايچرا تيلارسين اويناماق::

كوزلاريمنينك باغ سيرابيندا بير هم اويناغيل::

oynama (اويناما), [9-10] **oynamaġıl** (اويناماغيل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

oynaṉg (اوينانک), **oynaṉgız** (اوينانكيز), **oynaṉglar** (اوينانكلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

oynamaṉg (اوينامانک), **oynamaṉgız** (اوينامانكيز), **oynamaṉglar** (اوينامانكلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’. **oynaman** (اويناما), **oynamas min** (اويناماس مين) ‘oynamam’.

oynay min (اويناى‌مين), **oynar min** (اوينار مين), **oynaydur min** (اوينايدورمين), **oynaram** (اوينارام) ‘oynarım, oynuyorum’.

oynarım (اويناريم), **oynamaġım** (اويناماغيم) [11] ‘[benim] oynamam’.

oynamaġum (اويناماغوم) ‘oynamayacağım’.

oynap (اويناب), **oynaban** (اويناپان), **oynamış** (اويناميش) ‘oynayıp/oynamış’. Birincisine tanık olarak şiir:

[12] ***oynap** öltürdi Nevāyīni közüṉg::*

çını ni irkin eger budur oyun::

اويناب اولتوردى نوائى‌نى كوزونک::

چينى‌نى ايركين اكر بودور اويون::

oynamışaṉg (اويناميشانک) ‘oynamışsın’. **oynamas** (اويناماس) ‘oynamaz’. [13] Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

oynaması (اويناماسى) ‘oynaması ve oynamazı’.

oynamadın (اويناماديڹ) ‘oynamadan, oynamamış’.

oynap bolmas (اويناب بولماس), [14] **oynasa bolmas** (اويناسا بولماس), **oynamaḳ olmas** (اويناماق اولماس) ‘oynanmaz’.

oynay almas (اوينای آلماس) ‘oynayamaz’.

oynayu (اوينايو), **oynay oynay** (اوينای اوينای) ‘oynayarak’. [15] Birincisine *Leylī ve Mecnūn*’dan tanık olarak şiir:

*ḳızlar bile **oynayu** telāşā::*

ḳoy saġmaġın itgeli tamāşā::

قيزلار بيله اويناپو تلاشا::

قوى ساغماغين ايتكالى تماشا::

İkincisine tanık olarak şiir:

[16] ***oynay oynay** öltürür bir bir ulusnı közleriṉg::*

şūḫ ḳātillerni cānlar ḳaṣdıġa oynatmaġıl::

اوینای اوینای اولتورور بیر بیر اولوسنی کوزلارینک::

شوخ قاتللارنی جانلار قصدیغه اویناتماغیل::

Tekrar edilmeden de kullanılır.

[17] **oynay** (اوینای), **oynayın** (اوینایین) ‘oynayayım, oynaya, oynayasın, oynamış’. Nitekim birincisine tanık olarak ikinci anlamda şöyle der, şiir:

bu şeh-süvār ki gūy [18] *oynamaḳġa içmiş mey::*

semend sürse bu yan başım allıġa ***oynay::***

بو شهسوار که کوی اویناماقغه ایچمیش می::

سمند سورسا بویان باشیم آلّیغه اویناى::

oynasaḳ (اویناساق), **oynaġa biz** (اویناغابیز), **oynaġay biz** (اویناغایبیز), **oynalı** (اوینالی), **oynalıñ** (اوینالینک) [19] ‘oynasak/oynayalım’.

oynaġalı (اویناغالی) ‘oynamak için, oynayalı’.

oynaġaç (اویناغاج) ‘oynayınca’. **oynaġuçı** (اویناغوجی) ‘oynayan’. [20] Tanık olarak *Lisānü’ṭ-ṭayr*’dan şiir:

iki şaṭranç ***oynaġuçı*** *üstād::*

ʿarṣa-yi şaṭrançġa iylep güşād::

ایکی شطرنج اویناغوجی اوستاد::

عرصه شطرنجغه ایلاب کشاد::

oynaġum (اویناغوم) ‘oynayacağım’.

oynaġuñ (اویناغونک) [21] ‘oynayacaksın’.

oynaġusı (اویناغوسی) ‘oynayacak’. **oynaġuluḳ** (اویناغولوق) ‘oynanacak, oynandığı gibi’.

oynatmaḳ (اویناتماق) tā ile. [22] Geçişli mastar olup ‘oynatmak بازی فرمودن’ demektir.

oynatur (اویناتور), **oynatadur** (اویناتادور) ‘oynatır, oynatıyor’. İkincisine tanık olarak şiir:

leb ki ḫandān ḳılıban [23] *ḳaş u közin* ***oynatadur::***

oynay oynay mini [min-i] bīçāreni ḳan yıġlatadur::

لب که خندان قیلیبان قاش و کوزین اویناتادور::

اویناى اویناى مینی بیچارهنی قان ییغلاتادور::

Diğer sîgalar da aynı şekilde birinci şıktaki gibi tā ile yapılır.

[24] **oynaşmaḳ/ġ (اویناشماق/غ)** şīn ile. İşteşlik (مفاعله) mastarı olup ‘birbiriyle/birlikte oynamak با هم بازی کردن’ demektir. Sîgaları kurala göre şīn ile yapılır.

[25] **uyaḳmaḳ/ġ (اویاقماق/غ)** fethalı yā, uzun elif ve sâkin ḳāf ile ‘yıldızların batması

غروب کردن کواکب’ demektir. Rūm [diyarı] ahalisi (Rumiye رومیه) ona ***tolunmaḳ*** (تولونماق) der.[1525] Rūmī müellifler (مولفین رومیه) [26] fetha ile **ayaḳmak** (اياقماق) yazmışlar ve Ṭālī‘ Hirevī yanlış olarak ‘dolanmak کردیدن’ anlamında zikretmiştir.

uyaḳtı (اوياقتى) ‘battı’. Nitekim şöyle der, şiir:

uyaḳtı [27] *çün ḳuyaş ol ayġa ḳaldı dehr yarutmaḳ::*

çü bardı mihr-i devrān āfet-i devrān irür vāriş::

اوياقتى چون قوياش اول آى‌غه قالدى دهر ياروتماق::

چو باردى مهر دوران آفت دوران ايرور وارث::

uyaḳur (اوياقور) ve **uyaḳadur** (اوياقادور) ‘batıyor’. [28] Birincisine tanık olarak şiir:

*ḥüsn devriġa vefā yoḳ bu ḳuyaş bat **uyaḳur::***

ḫūblardın ḫoş irür yaḫşılıġ u yaḫşı ḳılıġ::

حسن دورى‌غه وفا يوق بو قوياش بات اوياقور::

خوبلاردين خوش ايرور يخشى‌ليغ و يخشى قيليغ::

[29] **uyaḳur** (اوياقور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

uyaḳmaydur (اوياقمايدور) ‘batmıyor, batmamış’.

uyaḳġan (اوياقغان), **uyaḳurġan** (اوياقورغان), **uyaḳadurġan** (اوياقادورغان) [BM 91v.1] ‘batan, batmış’. Mastar anlamına da gelirler. Nitekim birincisine tanık olarak mastar anlamında şöyle der, şiir:

perde yapġaç yüzge tuttı [2] *başım āfāḳını::*

*mihr **uyaḳġan**da ufḳ sarı yayılġan dik şafaḳ::*

پرده ياپغاج يوزكا توتتى باشيم آفاقنى::

مهر اوياقغاندا افق ساری يايلغان ديک شفق::

uyaḳ (اوياق) ve **uyaḳġıl** (اوياقغيل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

uyaḳma (اوياقما), **uyaḳmaġıl** (اوياقماغيل) [3] ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

uyaḳıńġ (اوياقينک), [T 139v.] **uyaḳıńġız** (اوياقينكيز), **uyaḳıńġlar** (اوياقينكلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

uyaḳmańġ (اوياقمانک), **uyaḳmańġız** (اوياقمانكيز), **uyaḳmańġlar** (اوياقمانكلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

[4] **uyaḳman** (اوياقمانک), **uyaḳmasmin** (اوياقماسمين) ‘batmam’.

uyaḳa min (اوياقامين), **uyaḳur min** (اوياقورمين), **uyaḳadur min** (اوياقادورمين) ve **uyaḳuram** (اوياقورام) ‘batarım’.

uyaḳurum (اوياقورم), **uyaḳmaġım** (اوياقماغيم) [5-6] ‘[benim] batmam’.

uyaḳmaġum (اوياقماغوم) ‘batmayacağım’.

[1525] BM 91r.25 **uyaḳmaḳ/ġ** : LN s.314 *uyaḳmaḳ* ‘gün ve ay ve yulduz ṭolınmaḳ’.

uyaḳıp (اویاقیب), **uyaḳıban** (اویاقیبان), **uyaḳmış** (اویاقمیش) ‘batıp/batmış’. Nitekim *Leylī ve Mecnūn*’da Nofel’in Leylī’nin Kabilesiyle Savaşı’nda (در جنک نوفل با قبیله لیلی) birincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

her tenġa ki merg otını yaḳıp::
*ʿömr aḫteri turmayın **uyaḳıp**::*

هر تن‌غه که مرک اوتینی یاقیب::
عمر اختری تورمایین اویاقیب::

uyaḳmışaŋ (اویاقمیشانک) [7] ‘batmışsın’.

uyaḳmas (اویاقماس) ‘batmaz’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

uyaḳması (اویاقماسی) ‘batması ve batmazı’.

uyaḳıp bolmas (اویاقیب بولماس), [8] **uyaḳsa bolmas** (اویاقسا بولماس), **uyaḳmaḳ olmas** (اویاقماق اولماس) ‘batılmaz’.

uyaḳa almas (اویاقا آلماس) ‘batamaz’.

uyaḳa uyaḳa (اویاقا اویاقا) ‘batarak’. [9] Tekrar edilmeden de kullanılır.

uyaḳay (اویاقای) ve **uyaḳayın** (اویاقایین) ‘batsın, batayım, batasın, batmış’.

uyaḳsaḳ (اویاقساق), **uyaḳġa biz** (اویاقغابیز), **uyaḳġay biz** (اویاقغای‌بیز), **uyaḳalı** (اویاقالی), **uyaḳalıŋ** (اویاقالینک) [10] ‘batalım’.

uyaḳġalı (اویاقغالی) ‘batmak için, batalı’.

uyaḳġaç (اویاقغاج) ‘batınca’. Sulṭān Ḥüseyin Mīrzā’dan şiir:

[11] *ay **uyaḳgaç*** [1526] *yana köŋlümni buzup yalġuzluġum::*
tīre şāmım endūhıdın yıġlaram[1527] *köp derd ile::*

آی اویاقغاج یانا کونکلومنی بوزوب یالغوزلوغوم::
تیره شامیم اندهیدین بیغلارام کوپ درد ایله::

uyaḳġuçı (اویاقغوجی) ‘batan/batıcı’.

[12] **uyaḳġuça** (اویاقجوجه), **uyaḳġunça** (اویاقغونجه), **uyaḳġança** (اویاقغانجه) ‘batana kadar, battığı/batacağı kadar’.

uyaḳġum (اویاقغوم) ‘batacağım’.

uyaḳġuŋ (اویاقغونک) ‘batacaksın’.

[13] **uyaḳġusı** (اویاقغوسی) ‘batacak’.

uyaḳġuluḳ (اویاقغولوق) ‘batılacak (olan)’.

uyaḳġay (اویاقغای), **uyaḳa** (اویاقا), **uyaḳsa** (اویاقسا), **uyaḳsun** (اویاقسون), **uyaḳdik** (اویاقدیک) ‘batsın’.

uyaḳġudik (اویاقغودیک), [14] **uyaḳurdik** (اویاقوردیک) ‘batacak (olan), battığı/batacağı

[1526] BM 91v.10 **uyaḳġaç** : PdC s.90 *ayaḳḳaç (اياققاج).*
[1527] BM 91v.11 **yıġlaram** : PdC s.90 *yıġlarım (بيغلاريم).*

gibi’.

oylanmaḳ (اویلانماق) -sâkin yā ve nūn ve ḳāf ile- ‘düşünmek تفکر کردن’. Rūm [diyarı] ahalisi (Rūmiye رومیه) [15] ona **düşünmek** (دوشونمک) der.

öylenmek (اویلانماک) -sâkin yā ve nūn ve kāf ile- ‘ev sahibi olmak صاحب خانه شدن’. Mecâzen ‘kadın almak ve izdivaç etmek زن کرفتن و تزویج کردن’ [evlenmek] demektir. 1528 [16] Nitekim *Leylī ve Mecnūn*’da Leylī’nin siteminin cevabında Mecnūn tarafında şöyle der, şiir:

öylenmek *işi ki nisbet ittiñg::*

[17] *bizge öz işiñgi töhmet ittiñg::*

اویلانماک ایشی که نسبت ایتینک::

بیزکا اوز ایشینکی تهمت ایتینک::

oylandı/öylendi (اویلاندی) ‘düşündü, evlendi’.

oylanduḳ (اویلاندوق) ‘düşündük’.

öylendük (اویلاندوک) ‘evlendik’.

oylanduḳ (اویلاندوق) ‘düşündük’.

öylendük (اویلاندوک) ‘evlendik’.

oylanur/öylenür (اویلانور), [18] **oylanadur/öylenedür** (اویلانادور) ‘düşünür/düşünüyor, evlenir/evleniyor’. **oylanur/öylenür** (اویلانور) fâil ve mastar anlamına da gelir. Nitekin evlenmek anlamında şöyle der, şiir:

ṭalāḳ [19] *bir anı kim dehr ara misāfir sin::*

ġarīb ilge imes ***öylenür*** *yiri ġurbet::*

طلاق بیر آنی کیم دهر ارا مسافرسین::

غریب ایلکا ایماس اویلانور یری غربت::

oylanmaydur/öylenmeydür (اویلانمایدور) ‘düşünmüyor, düşünmemiş/evlenmiyor, evlenmemiş’.

[20] **oylanġan** (اویلانغان), **oylanurġan** (اویلانورغان), **oylanadurġan** (اویلانادورغان) ‘düşünen, düşünmüş’. Mastar anlamına da gelirler.

öylengen (اویلانکان), **öylenürgen** (اویلانورکان), **öylenedürgen** (اویلانادورکان) [21] ‘evlenen, evlenmiş’. Mastar anlamına da gelirler.

oylan/öylen (اویلان) ‘oylanmaḳ ve öylenmek mastarının tekil ikinci kişi emir fiili’.

oylanġıl (اویلانغیل) [22] ‘oylanmaḳ mastarının tekil ikinci kişi emir fiili’. **öylengil** (اویلانکیل) ‘öylenmek mastarının tekil ikinci kişi emir fiili’.

oylanma/öylenme (اویلانما) ‘her iki masterın olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili.’

1528 BM 91v. *öylenmek* sözcüğünün Farsça karşılığı olarak verilen ‘kadın almak ve izdivaç etmek’ anlamını alt maddelerde ‘evlenmek’ olarak verdik.

[23] **oylanmaġıl** (اویلانماغیل) ‘oylanmaḳ mastarının olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili.’

öylenmegil (اویلانماکیل) ‘öylenmek mastarının olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili.’

oylanıŋ͡ğ/öyleniŋ͡ğ (اویلانینک), **oylanıŋ͡ğız/öyleniŋ͡ğiz** (اویلانینکیز), [24] **oylanıŋ͡ğlar/öyleniŋ͡ğler** (اویلانینکلار) ‘her iki masterın çoğul ikinci kişi emir fiili.’

oylanmaŋ͡ğ/öylenmeŋ͡ğ (اویلانمانک), **oylanmaŋ͡ğız/öylenmeŋ͡ğiz** (اویلانمانکیز), **oylanmaŋ͡ğlar/öylenmeŋ͡ğler** (اویلانمانکلار) ‘her iki masterın olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili.’

oylanman/öylenmen (اویلانمان), [25] **oylanmas min/öylenmes min** (اویلانماس مین) ‘düşünmem/evlenmem’.

oylana min/öylene min (اویلانامین), **oylanur min/öylenür min** (اویلانورمین), **oylanadur min/öylenedür min** (اویلانادورمین), **oylanuram/öylenürem** (اویلانورام) ‘düşünüyorum/evleniyorum’.

oylanurum/öylenürüm (اویلانوروم) [26] ‘[benim] düşünmem/evlenmem’.

oylanmaġım (اویلانماغیم) ‘[benim] düşünmem’.

öylenmekim (اویلانماکیم) ‘[benim] evlenmem’.

oylanmaġum (اویلانماغوم) ‘düşünmeyeceğim’.

öylenmegüm (اویلانماکوم) ‘evlenmeyeceğim’.

[27] **oylanıp/öylenip** (اویلانیب), **oylanıban/öyleniben** (اویلانیبان), **oylanmış/öylenmiş** (اویلانمیش) ‘düşünüp/düşünmüş, evlenip/evlenmiş’.

oylanmışaŋ͡ğ/öylenmişeŋ͡ğ (اویلانمیشانک) ‘düşünmüşsün, evlenmişsin’.

oylanmas/öylenmes (اویلانماس) düşünmez, evlenmez’. [28] **[T 140r.]** Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

oylanması/öylenmesi (اویلانماسی) ‘düşünmesi/düşünmezi, evlenmesi/evlenmezi’.

oylanmadın/öylenmedin (اویلانمادین) [29] ‘düşünmeden/düşünmemiş, evlenmeden/evlenmemiş’.

oylanıp bolmas/öylenip bolmas (اویلانیب بولماس), **oylansa bolmas/öylense bolmas** (اولانسا بولماس) ‘düşünülmez/evlenilmez’.

[92r.1] **oylanmaḳ olmas** (اویلانماق اولماس) ‘düşünülemez/düşünmek olmaz’.

öylenmek olmas (اویلانماک اولماس) ‘evlenilemez/evlenmek olmaz’.

oylana almas/**öylene almas** (اویلانا آلماس) ‘düşünemez/evlenemez’.

oylana [2] **oylana**/**öylene öylene** (اویلانا اویلانا) ‘düşünerek/evlenerek’.

oylanay/**öyleney** (اویلانای) **oylanayın**/**öyleneyin** (اویلانایین) ‘düşüneyim, düşünsün,

düşünesin, düşünmüş/evleneyim, evlene, evlenesin, evlenmiş’[1529].

oylansaḳ (اویلانساق) [3] **oylanġa biz** (اویلانغابیز) ve **oylanġay biz** (اویلانغای‌بیز) ‘düşünsek/düşünelim’.

öylensek (اویلانساک), **öylenge biz** (اویلانکابیز) ve **öylengey biz** (اویلانکای‌بیز) ‘evlenmezsek/evlenmeyelim’.

oylanalı/öyleneli (اویلانالی) ve **oylanalıng̃/öyleneling̃** (اویلانالینک) ‘düşünelim/[4] evlenelim’.

oylanġalı (اویلانغالی) ‘düşünmek için, düşüneli’.

öylengeli (اویلانکالی) ‘evlenmek için, evleneli’.

oylanġaç (اویلانغاج) ‘düşününce’.

[5] **öylengeç** (اویلانکاج) ‘evlenince’.

oylanġuçı (اویلانغوجی) ‘düşünen’.

öylengüçi (اویلانکوجی) ‘evlenen’.

oylanġuça (اویلانغوجه), **oylanġunça** (اویلانغونجه), **oylanġança** (اویلانغانجه) [6] ‘düşünene kadar, düşündüğü/düşüneceği kadar’.

öylengüçe (اویلانکوجه) **öylengünçe** (اویلانکونجه), **öylengençe** (اویلانکانجه) ‘evlenene kadar, evlendiği/evleneceği kadar’.

oylanġum (اویلانغوم) ‘düşüneceğim’.

[7] **öylengüm** (اویلانکوم) ‘evleneceğim’.

oylanġuñ̃ (اویلانغونک) ‘düşüneceksin’.

öylengüñ̃ (اویلانکونک) ‘evleneceksin’.

oylanġusı (اویلانغوسی) ‘düşünecek’.

[8] **öylengüsi** (اویلانکوسی) ‘evlenecek’.

oylanġuluḳ (اویلانغولوق) ‘düşünülecek [olan]’.

öylengülük (اویلانکولوک) ‘evlenilecek [olan]’.

oylanġay (اویلانغای) ‘düşünsün’.

öylengey (اویلانکای) ‘evlensin’.

[9] **oylana/öylene** (اویلانا), **oylansa/öylense** (اویلانسا), **oylansun/öylensün** (اولانسون) ve **oylandik/öylendik** (اویلاندیک) ‘düşünse/düşünsün, evlense/evlensin’.

oylanġudik (اویلانغودیک) ‘düşünülecek [olan], düşündüğü/düşüneceği gibi’.

[10] **öylengüdik** (اویلانکودیک) ‘evlenecek [olan], evlendiği/evleneceği gibi’.

oylanurdik/öylenürdik (اویلانوردیک) ‘oylanġudik ve öylengüdik anlamındadır.’

oylaşmaḳ (اویلاشماق) [11] -sakin yā ve şīn ile- ‘düşünmek تفکر کردن’.[1530] Sîgaları

[1529] BM 92r.2 **öyleney** ve **öyleneyin:** Anlamı T 140r.’de ‘evlenmeyeyim, evlenmesin, evlenmeyesin, evlenmiş’ şeklinde verilmiştir.

oylanmaḳ türevlerinin kuralına göre çekilir. Fakat nūn yerine şīn gelir [12].

uyuşmek (اویوشماک)[1531] -zammeli yā ve şīn ile- Rūmī Türkçesinde 'kanın organlarda durgunlaşması/ [uyuşmak] افسرده شدن خون در عضو'. Nitekim şöyle denir: **ayaḳ uyuşmek** (اویاق ایوشمک). Yani 'ayağın uyuması پا خفتن'. [13] Ona Arapçada خدر denir.

öyürtlemek (اویورتلاماک) -sakin ḳaraşat tā ve fethalı lām ile- Rūmī Türkçesinde 'seçmek انتخاب'.

öyürtlenmek (اویورتلانماک) -nūn ile- [14] 'seçilmek انتخاب شدن'.

öykünmek (اویکونماک) -sakin yā ve nūn ve zammeli birinci kāf ile- Rūmī Türkçesinde 'taklit etmek تقلید کردن'.[1532] Çaġatay lügatinde (لغت جغتای) ona ***ötgenmek*** (اوتکانماک) [15] denir.

İsimler (Cevāmid)

öy/uy/Uy/oy-/uy- (اوی) yedi anlamı var. Birincisi 'ev خانه'. Nitekim şu beyitte şöyle der, şiir:

çikseler tendin oḳın [16] *çün oḳ çıkar cān hem çıkar::*
***öy**din il çıḳġan kibi taʿẓīm içün mihmān bile::*
چیکسالار تندین اوقین چون اوقچیقار جان هم چقار::
اویدین ایل چیقغان کبی تعظیم ایچون مهمان بیله::

Ona ***iv*** (ایو) de denir.

İkincisi 'inek کاو' demektir [**uy**]. İster erkek olsun, ister dişi. [17] Nitekim *Ḥayretü'l-Ebrār*'da atın vasfında şöyle der, şiir:

cenbide gerdūn körüben tevsenin::
***uy** ki yprüp yançar anıñg̃ ḫarmanın::*

[18] *ḫarman **uy**ı*[1533] *bolmasa nivçün müdām::*
dāyir iter seyr ü toz itmez ḫırām::

جنبیدا کردون کوروبان توسنین::
اوی که یوروب یانجار آنینک خرمنین::

خرمن اویی بولماسا نیوچون مدام::
دایر ایتار سیر و توز ایتماز خرام::

[1530] BM 92r.10 **oylaşmaḳ** : FT 324 *oylaşa oylaşa (اویلاشا اویلاشا)* 'danışa danışa'.
[1531] BM 92r.12 **uyuşmek** : Ön sırada mastar eki kullanılmıştır. Yanlış yazımdır.
[1532] BM 92r.14 **öykünmek** : LÇ s. 44 *öykünmek (اویکونماک)* 'taḳlīd etmek, aṭvārını değişmek, başḳa ḳıyāfete girmek'.
[1533] BM 92r.18 **ulı** *(اولی).*

Ayrıca Yirminci Makale'de (مقاله بیستم) Ẓaḥḥāk ve Fereydūn'un vasfında şöyle der, şiir:

[19] *ḳahrıdın er şīr-i jiyān kördi bīm::*

urdı başın ***uy*** *süti içgen yetīm::*

قهری‌دین ار شیر ژیان کوردی بیم::

اوردی باشین اوی سوتی ایچکان یتیم::

Üçüncüsü, 'Şūr [inek] burcunun adıdır نام برج ثور'. Dördüncüsü, 'inek yılıdır سال گاو'. Nitekim [20] inek yılını İran ahalisi **Ud 'il** (اود ئیل)[1534] olarak dāl ile yazarlar. Açık bir yanlıştır. Çünkü "**uy**" (اوی) inek[1535] demektir, oysa ki "اود" [öd] 'öd, zehre'[1536] anlamında olup ona Arapçada "مراره" [21] denir. Beşincisi [**oy**], 'oyma [fiilinin] emir biçimi امر از کاویدن'.

Altıncısı [**uy**], 'yara bağlama [fiilinin] emir biçimi امر از زخم بستن'.

Yedincisi, 'uymanın/tabi olmanın emir biçimi امر از متابعت کردن'. Nitekim **uymaḳ** (اویماق) mastarı kısmında izah edildi.

[22] **uya (اویا)** -fethalı yā ve uzun elifle- 'küçük kız kardeş همشیره کوچک'. Ona ***siṅgil*** (سینکیل) de denir.[1537]

uyat (اویات) iki anlamı var. Birincisi, 'utanma/utanç'. Tanık olarak [23] şiir:

bu kim ḳalıptur ol ay hicride ḥayāt maṅga::

ḥayāt ḳalmamış ez bes ki yār ***uyat*** *maṅga::*

بو کیم قالیب تور اول آی هجریدا حیات منکا::

حیات قالمامیش از بسکه یار اویات منکا::

Şiir:

çü ḳoydum ʿışḳ ***uyat***[24] *her bī-dil ü dīvānedin dağı::*

dimey Ferhād ü Mecnūn bülbül ü pervānedin dağı::

çü min bīgāne boldum ʿışḳ birle āşinālıġdın::

[T 141v.]*bu işge* [25] *āşinālardın* ***uyat*** *bīgānedin dağı::*

[1534] 1925 yılına kadar İran takvimlerinde kullanılan 12 hayvanlı Türk takviminde "yıl" sözünün imlası Esterābādi'nin de verdiği örnekten görüldüğü üzere 'ئیل' şeklinde yazılmaktaydı. Sözbaşı ünlülerin elifle yazılması kuralına aykırı olarak tercih edilen bu yazım biçimi, sözcüğün "yeni" telaffuzunu tarihsel imlasından uzaklaştırmadan göstermeye çalışmanın sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Nitekim aynı döneme ait metinlerde sözbaşı *y-*'lerin düşmesiyle *i-*'ye dönüşen *yılan>ilan* sözcüğünde de tarihsel imlayı çağrıştırması açısından elif yerine hemze yazılarak ئیلان imlası tercih edilmiştir. Pehlevi sonrası dönemde İran Türklerinin geleneksel Türk yazı dilinden kopması sonucunda bu türden sözcüklerin imlası da değişikliğe uğrayarak elifle yazılmıştır: ایل (yıl) ve ایلان (yılan) gibi. Ayrıca bkz. TMEN IV, 1940. **yīl.**

[1535] BM 92r.20 **uy** : LN s. 313 *uy* 'sığır'. Ayrıca bkz. TMEN II, 584. **ūd**.

[1536] *zehre*, insan ve diğer hayvanların ciğerine yapışmış içi suyla dolu deri/kabuk demektir (DehS.).

[1537] BM 92r.22 **uya** ... **siṅgil** : Her iki sözcük için de sırasıyla bkz. Li (199:164, 175). İlkinin bu anlamı ile yaylımı Oğuz ağız alanına özgü bir kullanım olduğunu gösterirken, yalnızca Trkm.'de tespit edilen *siŋli* bir dil içi temasın sonucuna örnektir.

چو قویدوم عشق اویات هر بیدل و دیوانه‌دین داغی::

دیمای فرهاد و مجنون بلبل و پروانه‌دین داغی::

چو مین بیکانه بولدوم عشق بیرله آشنالاردین::

بو ایشکا آشنالاردین اویات بیکانه‌دین داغی::

İkincisi ‘ayıp ve kabahat’ (عیب و قباحت). Nitekim şöyle der, şiir:

*köp ösrük min ey deyr pīri **uyat**tur::*

[26] *ḳolumdın tüşüp sınsa peymāne nā-geh::*

کوپ اوسروک مین ای دیر پیری اویات تور::

قولومدین توشوب سینسا پیمانه ناکه::

Ayrıca Muḳaṭṭaʿat’lardan (مقطّعات) birinin unvanında şöyle yazmış:

ḫaṭnı terāş ḳılurdın yaramaslıġı ve iṣbāt [27] *ḳılur ve yarar dimekin **uyat** bilür.*

خط نی تراش قیلوردین یاراماسلیغی و اثبات قیلور و یارار دیماکین اویات بیلور

‘daha kötü’ (اقبح) anlamına da gelir. Nitekim *Ḥayretü’l-Ebrār*’ın sonunda şöyle buyurur, şiir:

kilmeyü yādımġa [28] *zamān-ı ḥayāt::*

*ḳılġanım iş kilmegen andın **uyat**::*

کیلمایو یادیمغه زمان حیات::

قیلغانیم ایش کیلماکان آندین اویات::

uyatlıġ (اویاتلیغ) ‘mahcup, ayıplı’ (شرمنده و عیب ناک). Tanık olarak birinci anlamda şiir:

[29] *hicride ansız tiriklikdin **uyatlıġ** min ve līk::*

minde yoḳ taḳṣīr ecel bu işte ihmāl iylemiş::

هجرده آنسیز تیریکلیکدین اویاتلیغ مین ولیک::

میندا یوق تقصیر اجل بو ایشته اهمال ایلامیش::

üyez / uyaz (اویاز) -sahin hevvez zā ile- Rūmī Türkçesinde [92v 1-2] ‘sivri sinek خر مکس’ [1538] demektir. Baġdād Arapları ona “زنبران” der. Ayrıca ‘sinek پشه’ için de kullanılır.

öyek (اویاک) -sakin kāf ile- ‘sincap karnının ve boğazının altındaki deri olup toplanarak ondan post dikilir پوست شکم و زیر کلوی سنجاب باشد که جمع کرده پوستین دوزند’. [1539] Başının derisine ise ***çoḳluḳ*** (چوقلوق) denir.

[1538] BM 92r.29 **üyez/uyaz :** Bkz. TarS. **üyez (üvez)** ‘sivrisinek, at sineği, eşek sineği, tatarcık, büvelek’; DerS. **üyez** ‘hayvanlara konup yapışan, onları tedirgin eden bir çeşit sinek’. Ayrıca **uyaz** için bkz. DerS. **uyaz** ‘sivrisinek, tatarcık, atsineği’.

[1539] BM 92v.1-2 **öyek :** Bkz. Krgz. Tü. **öök** ‘hayvan derisinin karın kısmı (karın derisi kesildiği zaman bıçağın geçtiği hat); (hayvanın) göğsü’ (Yudahin, 1998: 613a). LÇ s. 43 **öyek** ‘sincap karnınıŋ ve boğazınıŋ altındaki deri’.

üyegü (اویاکو) ‘kaburga kemiği استخوان پهلو’. Fethalı elifle de [**eyegü**] kullanılır. Nitekim [3] fethalı elif kısmında verildi.[1540]

uyan (اویان) -sakin nūn ile- ‘atın dizgini جلو اسب’.[1541] Ona ***tizgin*** (تیزکین) de denir.

öydeçi (اویداچی) -sakin yā ve fethalı dāl ve kesreli [4-6] Acem cīmi ile- ‘oruç ve dua usulünü öğretmek için köylere giden şeriat reisinin hizmetçisi خادم رئیس شرع را کویند که برای تعلیم اداب صوم و صلوة بدهات رود’.[1542]

oydaḳ (اویداق) ‘çevresinde ot ve bitki bitmiş olan ıslak ve nemli yer جای آبکیر و نمناک بود که در اطراف آن علف و کیاه روئیده باشد’.[1543]

uysal (اویسال) -sakin sīn ve yā ve fethalı muhmele sīn ve uzun elif ile- Rūm Türkleri (اتراک روم) ‘anlamadan, düşünmeden söylenen her şeyi onaylayan şahsa derler اتراک روم شخصی را کویند که هر چه کفته شود نفهمیده بدون تصور تصدیق کنند’.[1544]

oyġaġ (اویغاغ) ve **oyḳaḳ (اویقاق)** ‘uyanık بیدار’[1545]. Nitekim *Ḥayretü’l-Ebrār*’ın Yirminci Makale’sinde şöyle der, şiir:

[7] *tüşte ni ḥūrī ki perīsān irür::*
***oyġaġ** iter fehm ki şeyṭān irür::*

توشته نی حوری که پری‌سان ایرور::
اویغاغ ایتار فهم که شیطان ایرور::

oyġaġlıḳ (اویغاغلیق) ‘uyanıklık بیداری’. Nitekim *Seb‘a-yi Seyyāre*’de şöyle der: [8-9] {şiir:

cilve ḳıldı naẓar feżāsıda::
*nevm ü **oyġaġlıḳ** arasıda::*

جلوه قیلدی نظر فضاسیدا::
نوم و اویغاغلیق آراسیدا::

oyġanmaġur (اویغانماغور) ‘uyanmayan بیدار نشونده’. Tanık olarak}[1546], şiir:

[1540] BM 92v.2 **üyegü ~ eyegü: üyegü**, mahalli söyleyiş olmalıdır; eyegü’den gelişmiş **eyeg, ege** biçimleri tanıklanmış olmakla, bu yazımı ile sözcük tarihsel alan için tek örnek durumundadır. Bkz. EDPT 272a **eye:gü:**.

[1541] BM 92v.3 **uyan** : Bkz. TarS. **uyan (oyan)** ‘dizgin, gem, yular’; DerS. **uyan** ‘atın gem, dizgin gibi takımları’.

[1542] BM 92v.3 **öydeçi** : FT s. 753 *öydeçi (اویداچی)* ‘hizmete hazır bekçi’. Moğolca kökenli bu sözcük için Bkz. ME 94 **e’üdençi** = **eşikçi** ‘privratnik’ (Poppe 1938:167b); TMEN I, 74. **eyüdäçi**.

[1543] BM 92v.4 **oydaḳ** : LÇ s. 43 *oydaḳ (اویداق)* ‘nemnāk, bataḳlı, eṭrāfı çalılı çimen ve çayırlı yere denür; zehkeş’. ETü. **oy**’dan (EDPT, 265b) türemiş bir ad olmalıdır. Krş. Kırg. **oduŋ** ‘alçak yer, ovalık’ (Yudahin 1998: 603b); Özbek **oydim-çukur**’da **oydim** ((ÖTİL, V, 139b) → **onkır-çonkır** ‘Yüzesinde çukurlikler ve dönglikler kaplagan; belend-pest, natekis, oydim-çukur’ (ÖTİL, V, 156a).

[1544] BM 92v.5 **uysal** : LÇ s. 43 *uysal (اویسال)* ‘bir şeyiŋ künh ve māhiyetini aŋlamaḳsızın bilā-teşavvur anı taṣdiḳ eden adam’.

[1545] BM 92v.6 **oyġaġ** ve **oyḳaḳ** Krş. Az.T. *oyaq* ‘yatmamış, uyumamış, uykuya dalmamış’ (AzDİL, c.3: 538).

[1546] BM 92v. **{şiir…olarak}: Hem** sayfanın sağ kenarında, satırlara bitişik yukarıdan aşağıya doğru 8.-17. satırların hizasındaçok küçük harflerle yazılmış, hem de farklı bir imla ve daha büyük harflerle sayfanın alt kısmında son satırın altında yazılmıştır.

dir min iyley sürme bir ṣāḥib naẓarnıñg gerdini::

āh kim ***oyġanmaġur*** *baḫtım köz açmas uyḳudın::*

دیر مین ایلای سرمه بیر صاحب نظرنینک کردینی::

آه کیم اویغانماغور بختیم کوز آچماس اویقودین::

Uyġur (اویغور) -sakin yā ve ḳaraşat rā ve ötreli Acem ġaynı ile- söylenenlere göre, bir zaman Oġuz Ḫan ile babası ve amcaları arasında din ve millet [meseleleri] yüzünden kavga çıktığında, akrabalardan bir kısmı [10] Oġuz yönünü tutmuş ve hizmetinde olanlar, onlara *Uyġur* lakabı vermişler. Yani 'bize katıldı بما پیوست'. *Ẓafernāme* müellifi der ki **uyġur** 'katılmak ve birbiriyle [11] anlaşma bağlamak پیوستن و با یکدیکر عهد بستن' demektir. *Tārīḫ-i Ḥabību's-Siyer fī Ẕikr-i Aḫvāl-i Ebedī* Cengiz Ḫan döneminde hâkim güç olan bu tayfayı, **Uyġur** (ایغور) yani fethalı [12] elifle kaydetmiştir. Sonuç olarak, bu boya (fırḳa) ilişkin Özbekiye Türklerinden (اتراک ازبکیه) bir tayfanın adı olup, Özbek kabilelerinin en necibidir (انجب قبایل اوزبک).

uyġun (اویغون) [13] -sakin yā ve nūn ve ötreli Acem ġaynı ile- 'yakışır, güzel, uygun برازنده، زیبا و موافق'.

uyḳu (اویقو) 'uyku خواب'.

uyḳuçı (اویقوچی) 'uykucu ve uykulu خوابناک و کثیرالنوم'. [14] Nitekim şöyle der, şiir:

ger yaman ḥālımġa köz salmas ʿaceb yoḳ kim irür::

ol ḳara közle ḳara baḫtım meşellik ***uyḳuçı****::*

کر یامان حالیمغه کوز سالماس عجب یوق کیم ایرور::

اول قرا کوزلا قرا بختیم مثللیک اویقوچی::

öy ḳızı (اوی قیزی) [15] 'kadın hizmetçi ve harem cariyesi خادمه و کنیز حرم'. **öy ḳızlıġı** (اوی قیزلیغی) 'harem hizmetçiliği خدمتکاری حرم'. Nitekim *Sebʿa-yi Seyyāre*'de şöyle der, şiir:

barça ḫādimleri perī yañglıġ::

[16] *yaşurun kündüz aḫterī yañglıġ::*

perī ***öy ḳızlıġıda*** *ḫidmet-küş::*

ni üçün kim perī irür rū-pūş::

بارجا خادملاری پری ینکلیغ::

یاشورون کوندوز اختری ینکلیغ::

پری اوی قیزلیغیدا خدمتکوش::

نی اوچون کیم پری ایرور روپوش::

öyke (اویکا) -sakin yā ve fethalı [17] kāf ile- ‘öfke, kahr قهر و خشم’[1547].

öykelik (اویکالیک) ‘öfkeli, sinirli خشمناک و قهرآلود’.

uyluḳ (اویلوق) -işbalı zamme ve sakin yā ve zammeli lām ile- ‘uyluk ران’. [18-19] Arapçada ona فَخِذ denir.

öylük (اویلوک) -sakin yā ve kāf ve zammeli lām ile- ‘evli/ev ehli sahibi خانواری’. Nitekim Tevḥīd’de şöyle der, şiir:

zihī mülkünĝnüñ[1548] *on sikkiz miñgidin*[1549] *bir*[1550] *kilip ʿālem::*

bu ʿālem içre bir ***öylük*** *ḳuluñ Ḥavvā bile Ādem::*[1551]

زهی ملکونک‌نونک اون سیگیز مینگی‌دین بیر کیلیب عالم::

بو عالم ایچرا بیر اویلوک قولونک حوا بیله آدم::

öyle (اویله) -fethalı sonu hā ile biten lām ile- İki anlamı var. Birincisi [20] ‘öğle vakti وقت ظهر’. İkincisi Rūmī Türkçesinde ‘öyle همچنان’. İşbalı zamme ile Moġol lügatinde [**üyle**] ‘meslek ve iş شغل و کار’ demektir[1552].

oymaḳ (اویماق) iki anlama gelir. Birincisi [21] ‘kemik ve saire şeylerden yapılan dikiş yüksüğü انکشتوانه خیاطی که از استخوان و غیر آن درست نمایند’. Tanık olarak şiir:

köz asru tiktim[1553] *anıñ* ***oymaḳıġa***[22] *bilmen kim::*

közüm aġı mu[1554] *ikin anda yā sünĝek mü ikin::*

کوز اسرو تیکتیم آنینک اویماقیغه بیلمان کیم::

کوزوم آغی ایکین آندا یا سونکاک مو ایکین::

[T 142r.] İkincisi ‘kabile/oymak قبیله’. Ayrıca üç mastar anlamı var. Nitekim Müştaklar (Türevler) kısmında [23] yazılmıştır.

oyma (اویمه) -sakin yā ve fethalı sonu hā’yla biten mīm ile- ‘tulum خیک و مشک’. Ona **tulum** (تولوم) da denir. Arapçası زق dir.

[1547] BM 92v.16 **öyke** : LÇ s.43 *öyke (اویکا)* ‘ökke, öfke, şoş, riye [akciğer]’.

[1548] BM 92v.18-19 **mülkünĝnüñ** : PdC s.88 *mülkünĝniñ (ملکونکنینک).*

[1549] BM 92v.19 **miñgidin** : Krş. ÖNK c. IV, s. 285, NŞ, 393/1 **мингдин.**

[1550] BM 92v.19 **bir** : Krş. ÖNK c. IV, s. 285, NŞ, 393/1 **бири**.

[1551] BM 92v.18-19 *zihī… Ādem* : Oldukça farklı ikinci dizesi için beyti krş. ÖNK *Зиҳи мулкунгнунг ўн секкиз* ***мингдин*** *бири келиб олам // Бир уйлук қул санга олам аро Ҳавво била Одам* (c. IV, s. 285, NŞ, 393/1). Beyit LN s. 311’de ve TDK yayını *Mīzānu’l-Evzān*’da (Eraslan, 1993: 333) Senglah’taki gibi verilmiştir.

[1552] BM 92v.20 **üyle** : Bu Mo. sözcük için bkz. ME 159, 311 **üile** = **iş** ‘rapota’ (Poppe 1938:375b); YMo. **üile / üyl** ‘Work; act; occupation, employment, service; action; deed; fate, destiny; needlework’ (Lessing 1960:999a). Bu Mo. sözcüğün Tü. **iş** (EDPT 254) ile kök birliği bakımından ilişkisi kurulmuştur. Bunun için ve sözcüğün Tarihsel ve Çağdaş Moğolca biçimleri için bkz. Starostin v.d. (2003:585).

[1553] BM 92v.21 **tiktim** : Metinde **tikim** (تیکیم). Ayrıca ikinci dizede *mu* soru parçacığı ihmal edilmiştir. Beyti krş. *Кўз асру тиктим анинг ўймоғига, билманким // Кўзум оқимў экин анда, ё сўнгакмў экин?* (ÖNK c. 3, s. 357, Ġarayibu’ṣ-Ṣıgar, 457/2). Ayrıca bkz. GS, TDK yay. *Köz* ***asru*** *tiktim anıñ* ***oymaġıġa*** *bilmen kim // Közüm aḳı mu ikin anda yā sünĝek mü ikin* (Kut 2003: 353; 471/2).

[1554] BM 92v.22 **mu** : Metinde yok. Krş. ÖNK c. 3, s. 357, GS, 457/2 **мў.** Ayrıca krş. GS, Kut 2003: 353; 471/2 **mu.**

oyn (اوين) -sakin [24] yā ve nūn ile- ‘oyun بازی و هزل’. Ona ***oyun*** (اويون) da denir.

oynaş (اويناش) ‘kadının sevgilisi معشوق زن’.

oynaşlıġ (اويناشليغ) ‘erkek sevgilisi olan [kadın] ve [25] sevgilicilik معشوقدار و معشوقبازی’.

Nitekim *Ḳıṭaʿāt*’ta şöyle der, şiir:

çi nökerge birdiñ icāzet yene::

kilip ḳılsa ḫidmetġa ḳoldaşlıġ::

[26-27] *bil andaḳ ki cüftüñgġa birseñ ṭalāḳ::*

yene [1555] *istegey ḳılmaḳ* ***oynaşlıġ***:: [1556]

چه نوکرکا بیردینک اجازت نیه::

کیلیب قیلسا خدمتغه قولداشلیغ::

بیل آنداق که جفتونکغه بیرسانک طلاق::

نیه ایستاکای قیلماق اویناشلیغ::

oynaḳ (اويناق) ‘geyiğin ön ayakları ile kazıp kendine uyku yeri yaptığı yer زمینی که آهو آنرا با دست کاویده خوابکاه خود ساخته باشد’.

uyuz (اويوز) -zammeli yā ve sakin hevvez zā’sı ile- ‘uyuzluk hastalığı جرب علت’.

öyüş (اويوش) -sakin karaşat şīn ile- [28] ‘inatçı, direngen لجوج و خیره’.[1557]

oyuḳ (اويوق) ‘iz için yolların başına konan taştan nişan [1558] سنکنشان باشد که در سر راهها برای علامت کذارند’.

oyun (اويون) -zammeli yā ve sakin [nūn] ile- aynı ***oyn*** (اوين) olup [29] ‘oyun بازی و هزل’ demektir. Nitekim şöyle der, şiir:

oynap [1559] *olturdı nevāsını közüñ::*

çını ni irkin eger budur ***oyun****::*

[1555] BM 92v.25-26 Beytin birinci ve dördüncü dizelerinde *yene* sözcükleri metinde *niye* نیه okunacak şekilde yazılmıştır. Krş. ÖNK c. 3, s. 506-507, BV, 34 **яна.** Ayrıca krş. BV, Türkay, 2002: 502 **yana**. Чу навкарга бердинг ижозат, яна // Келиб, қилса хидматқа қўлдошлиқ // Бил андоққи, жуфтунга берсанг талоқ // Яна истагай қилмоқ ўйношлиқ. (ÖNK c. 3, s. 506-507, BV, 34). Ayrıca krş. *Çü nūgerge birdiñ icāzet yana // Kilip ḳılsa ḫidmetḳa ḳoldaşlıḳ // Bil andaḳ ki cüftüñgġa birseñ ṭalāḳ // yana istegey ḳılmaḳ oynaşlıḳ* (Türkay, 2002: 502).

[1556] BM 92v.25-26 *çi… oynaşlıġ* : Bkz. ÖNK *Чу навкарга бердинг ижозат, яна // Келиб, қилса хидматқа қўлдошлиқ // Бил андоққи, жуфтунга берсанг талоқ // Яна истагай қилмоқ ўйношлиқ* (c. 3, s. 506-507, BV, 34). Ayrıca bkz. BV, TDK yay. *Çü nūgerge birdiñ icāzet yana // Kilip ḳılsa ḫidmetḳa ḳoldaşlıḳ // Bil andaḳ ki cüftüñgġa birseñ ṭalāḳ // yana istegey ḳılmaḳ oynaşlıḳ* (Türkay, 2002: 502).

[1557] BM 92v.27 **öyüş** : LÇ s. 44 *öyüş (اويوش)* ‘ġavġacı, nizāʿcı, cengere, cencāl’. Krş. Az. Tü. Zagatala ağzı **öyüşmek** ‘terslik etmek, esassız mübahiseye girişmek’ (ADL, 438a).

[1558] BM 92v.28 **oyuḳ** : Krş. Az. Tü. ağızları **oyuxlamax** ‘saheleri bir-birinden ayırmaq üçün nişan qoymaq’ (AzDL, 432a). Ayrıca bkz. BM 319r.24-25’te **mana** (مانه) ‘-ḫāne vezninde- iz için yolların başına konan taştan nişan. Ona **oyuḳ** da denir. Farsçada [māne] ev eşyası ve gereksinimleri demektir’.

[1559] BM 92v.29 **اويناب**: T 142r. اينات.

اویناب اولتوردی نواسینی کوزونک::

چینی‌نی ایرکین اکر بودور اویون::

oyunçı (اویونچی) [93r.1] ‘oyuncu بازیکر’. Nitekim *Lisānü’ṭ-Ṭayr*’da Savaş Alanının Satranç Sahasına Benzetilmesi’nde (در تشبیه رزمکاه بعرصه شطرنج) şöyle der, şiir:

munça bünyād-ı meṣāf-i kīn ü rezm::

çün [2] ***oyunçı*** *ḳılmaḳıġa ḳıldı ʿazm::*

مونجه بنیاد مصاف کین و رزم::

چون اویونچی قیلماقیغه قیلدی عزم::

oyundı (اویوندی) -sakin nūn ve kesreli dāl ile- Rūmī Türkçesinde ‘asalak/tufeyli ve çağrılmadan misafirliğe giden طفیل باشد که ناخوانده بهمان بجایی رود’. Ayrıca [3] ‘oyuldu/kazıldı کاویده شد’.[1560]

yaḳa oyundusı (یقا اویوندوسی) ‘yaka çatı چاک کریبان’.[1561]

Bābü’l-Meksūrāt

Türeyenler (Müştaḳḳāt)

elif ile yā

ipremek (ایپراماک) -sakin Acem bā’sı ve fethalı [4] muhmele rā ile- ve **iprenmek (ایپرانماک)** -nūn ile- aynı ***üpremek*** (اوپراماک) ve ***üprenmek*** (اوپرانماک), yani ‘eski ve yıpranmış کهنه و مندرس’.[1562] Nitekim Elif’in ilaveler’inde (مضمومات) verilmiştir.

[5] **ipretmek (ایپراتماک)** -tā ile- geçişlilik mastarı olup ‘eskitmek/yıpratmak کهنه کردن’ demektir.

ibinmek (ایبینماک) -kesreli bā ve sakin nūn ile- ‘ıslanmak خیسیدن’.

ibitmek (ایبیتماک) [6-7] -tā ile- geçişlilik mastarı olup ‘ıslatmak خیسانیدن’ demektir.

ibitip (ایبیتیب), **ibitiben** (ایبیتیبان) ve **ibitmiş** (ایبیتمیش) ‘ıslatıp/ıslatmış خیسانیده’. Nitekim birincisine tanık olarak *Tārīḫ-i Babürī*’de Kuşatma Günleri (ایام محاصره) hakkında şöyle zikr edilmiştir:

[1560] BM 93r.2 **oyundı :** Sözcüğün ikinci anlamı için bkz. GTS **oyuntu** ‘1. Oyulmuş bölüm, 2. Oyuk, çukur’; DerS. **oyuntu** ‘Irmak yatağında suyun oyduğu çukur yer’.

[1561] BM 93r.3 **yaḳa oyundusı** : Türkiye’de terzilik terimi olarak *yaka oyuntusu* ve ve *kol oyuntusu* biçimlerinde kullanılır. Bkz. GTS **oyuntu** ‘oyulmuş bölüm’: *Ceketin kol oyuntusu iyi açılmamış.*

[1562] BM 93r.3-4 **ipremek ve iprenmek:** Her iki nüshada da sözcüklerin mastar anlamı yerine isim anlamı verilmiştir. Bkz. BM 57v.29 **üpremek** ve BM 58r.1 **üprenmek.**

yıġaçlarını zinde ḳılıp terāşesini suġa ***ibitip*** *atġa birürler idi.*

بیغاجلارنی زنده قیلیب تراشه‌سینی سوغه ایبیتیب آتغه بیرورلار ایدی

[8] Türevlerinin verilmesi yararsız olacağı için fazla uzatmaya gerek yoktur. Diğer sigalar da birinci şıktaki kurala göre yapılır.

İsimler (Cevāmid)

ıpar (ایپار) [9] -fethalı Acem bā'sı ve sakin karaşat rā ile- 'müşk, ud, anber ve güzel kokulu her şey مشک و عود و عنبر و هر چیز خوشبو'.[1563]

Ipar Ḳoruḳı (ایپار قوروقی) 'Semerḳand'a bağlı bir kasabanın adı olup [10] ona ***Şīrāz*** ve ***Yılanotı*** da denir نام قصبه‌ایست از مواضع سمرقند که آنرا شیراز و ییلان اوتی هم نامند'.

ipek (ایپک) -zīrek vezninde- 'ipek ابریشم'. Farsçada [ibek] put'a (بت) denir ki Arapçası sanem'dir (صنم).

[11] **ibik (ایبک)** -kesreli bā ile- Rūmī Türkçesinde 'kuşların tacı تاج مرغان'. Çaġatay ahalisi (Çaġataiyye جغتائیه) ona ***übük*** (اوبوک) der.

ipkin (ایپکین) 'siyah ip نخ سیاه'. Fethalı elifle de [**epkin**] kullanılır. Nitekim tanığıyla [12] Meftūḥat-i Elif'te yazılmıştır.

iplik (ایپلیک) -sakin Acem bā'sı ve kāf ve kesreli lām ile- 'pamuk teli پنبه رشته'. Aynı zamanda bir hastalık adıdır ki Farsçada ona رشته [13] ve پیو ve Arapçada عرق مدنی denir. Nitekim *Nesāyimü'l-Maḥabbe*'de Ḫᵛāce ʿİmād-i Ḫalac'ın zikrinde şöyle der:

> *bu söz ṣıḥḥatġa yitiptür kim her kişige* [14] *rişte zaḥmeti bolsa kim Türkler anı* ***iplik*** *dirler çün bir rişte Ḫᵛāceniñg ḳabrıġa bağlasa taḫallufsız ol maraż defᵡ bolur.*

بو سوز صحت‌غه یتیب‌تور کیم هر کیشیکا رشته زحمتی بولسا کیم ترکلار آنی ایپلیک دیرلار چون بیر رشته خواجه‌نینک قبری‌غه باغلاسا تخلف‌سیز اول مرض دفع بولور

[15] **iplicek (ایپلیجک)** -sakin Acem bā'sı ve kesreli lām ve fethalı cīm ile- Rūmī Türkçesinde aynı 'rişte/iplik hastalığı رشته علت'dır. Nitekim zikr edildi.

Türeyenler (Müştaḳḳāt)

tā ile

ėtmek/itmek/İtmek (ایتماک) [16] altı anlama gelir. Birincisi 'etmek کردن'. İkincisi 'bir şeyi elle vurup atmak/itmek چیزی را با دست زدن و افکندن'. Üçüncüsü 'kaybolmak/yitmek کم و مفقود کشتن'. Dördüncüsü 'gizlenmek ve saklanmak پنهان و

[1563] BM 93r.8 **ıpar** : FT s. 428 *ıpar (ایپار)* 'iyi kokulu saman ve misk'.

مخفی شدن’. Beşincisi ‘koklamak بو کردن’. [17] Son dört anlam işbalı kesre ile zikr edilir. Altıncısı ise ‘Semerḳand ile Yeşilkent (Şehr-i Sebz) arasındaki bir dağ adı نام کوهی است که مابین سمرقند و شهر سبز واقعست’. Nitekim İsimler (Cevāmid) kısmında zikr [18] edilecektir.

ėtti (ایتی) ‘etti کرد’. İşba ile [**itti** ایتی] ‘itti ve kayboldu ve saklandı ve kokladı’. Nitekim *Tārīḫu’l-mulūk*’un Son’unda (خاتمه) birinci anlamda şöyle der, [19] şiir:

diben kim ḳayu aldı ol cihān::
cihān anı ni yaṅġlıġ ***ėtti*** *nihān::*

دیبان کیم قایو آلدی اول جهان::
جهان آنی نی ینکلیغ ایتّی نهان::

İkinci anlamda şiir:

çü mesnedin ***itti*** *anıṅġ* [T 143v.] *raḫtını::*
[20] *kim aldı cihān-dārlıġ taḫtını::*

چو مسنددین ایتی آنینک رختینی::
کیم آلدی جهاندارلیغ تختینی::

Üçüncü anlamda *Maḥbūbu’l-Ḳulūb*’un Tenbīhāt’ında der ki:

ḥaḳ yolıdın çıḳġan ***itti*** *ve tüz barġan maḳṣūdġa* [21] *yitti.*

حق یولیدین چیقغان ایتتی و توز بارغان مقصودغه یتتی

Dördüncü anlamda *Leylī ve Mecnūn*’da Mecnūn’un hali hakkında şöyle buyurur, şiir:

bir laḥẓa tenūr içinde ***itti****::*
otluġ demidin anı ḳızıttı::

بیر لحظه تنور ایچیندا ایتّی::
اوتلوغ دمیدین آنی قیزیتّی::

ėttük (ایتتوک) [22] ‘ettik’. Nitekim şöyle der, şiir:

iç Nevāyī mey ki fehm ***ėttük*** *ṭabīb-i ʿışḳdın::*
ġuṣṣa vu ġam zehriġa tiryāk imiş yāḳūt-ı nāb::

ایچ نوائی می که فهم ایتتوک طبیب عشقدین::
غصه و غم زهریدین تریاک ایمیش یاقوت ناب::

ve işba ile [**ittük**] [23] ‘ittik, kaybolduk, saklandık ve kokladık’.

ėter (ایتار) ve **ėtedür** (ایتادور) ‘eder’ ve işba ile [**iter** ve **itedür**] ‘iter/itiyor, kaybolur/kayboluyor, saklanır/saklanıyor, koklar/kokluyor’. [24] **ėter/iter** (ایتار) fâil ve mastar anlamına da gelir. Nitekim *Ḥayretü’l-Ebrār*’ın Yirminci Makale’sinde Ḫᵛāce Muḥammed Pārsā hikâyesinde *kaybolmak* anlamında şöyle der, [25] şiir:

yoḳ idi bu yolda maṅga reh-nümāy::

Tiṅgri mini ḳıldı aṅga reh-nümāy::

*yol **iteri** mini herāsān ḳılıp::*

yolnı herāsım aṅga [26] *āsān ḳılıp::*

یوق ایدی بو یولدا منکا رهنمای::

تینکری مینی قیلدی آنکا رهنمای::

یول ایتاری مینی هراسان::

یولنی هراسیم آنکا آسان قیلیب::

ėtmeydür (ایتمایدور) ‘etmiyor ve etmemiş’ ve işba ile [**itmeydür**] ‘itmiyor ve itmemiş, kaybolmuyor ve kaybolmamış, saklanmamış ve [27] saklanmıyor, koklamamış ve koklamıyor’.

ėtgen (ایتکان) ve **ėtergen** (ایتارکان) ve **ėtedürgen** (ایتادورکان) ‘eden ve etmiş’ ve işba ile [**itgen, itergen** ve **itedürgen**] ‘iten ve itmiş, kaybolan [28] ve kaybolmuş, koklayan ve koklamış’. Nitekim *kaybolmuş* anlamında şöyle der, şiir:

*ol tögen kim tilberep **itgen** köṅgülge* [29] *örtedim::*

ḳay sarı barsa ol aynıṅg ḳulluġıġa bilgüdür::

اول توکان کیم تیلبه راب ایتکان کونکولکا اورتادیم::

قای ساری بارسا اول آی‌نینک قوللوغیغه بیلکودور::

Mastar anlamına da gelirler. Nitekim *etmek* anlamında şöyle der, şiir [93v.1]:

vaṣl isterem ʿayān ḳılıban eşk dürlerin::

*sāyil yetīmler yıġıp **ėtgen** kibi suʾāl::*

وصل ایستارام عیان قیلیبان اشک درلارین::

سایل یتیملار بیغیب ایتکان کیبی سؤال::

ėt (ایت) ve **ėtgil** (ایتکیل) ‘et’ ve işba ile [**it** ve **itgil**] ‘it, kaybol, [2] saklan ve kokla’. Birincisine ilk anlamda tanık olarak şiir:

*ey ki feyż istersen özni serv dik āzāde **ėt**::*

her perīşān naḳşdın [3] *ṣafḥaṅgnı gül dik sāde **ėt**::*

ای که فیض ایستارسان اوزنی سرو دیک آزاده ایت::

هر پریشان نقش‌دین صفحنکنی کل دیک ساده ایت::

İkinci anlamda şiir:

*ey nesīm-i vaṣl isip cānān sarı **it** cismimi::*

kim firāḳı żaʿfidın andaḳ [4] *ki berg-i kāh irür::*

ای نسیم وصل ایسیب جانان ساری ایت جسمیمی::

کیم فراقی ضعفی‌دین آنداق که برک کاه ایرور::

Ayrıca cinas yoluyla şöyle der, şiir:

ey raḳīb özni aŋga ger tutsaŋg it::

*bizge hem raḥm **ėt** anıŋg kūyıdın **it***[1564]*::*

ای رقیب اوزنی آنکا کر توتسانک ایت::

بیزکا هم رحم ایت آنینک کویی‌دین ایت::

[5] Yani ‘bize acı ve onun semtinden kaybol’.

gerçi bar dūzaḫça ʿışḳıŋg şuʿlesi::

bizni öz ilgiŋg[1565] *bile ol sarı **it**::*

کرچه بار دوزخچه عشقینک شعله‌سی::

بیزنی اوز ایلکینک بیله اول ساری ایت::

Yani ‘bizi kendi elinle [6-7] o tarafa it’. İkincisine ilk anlamda tanık olarak şiir:

*geh geh ey şūḫ mini başıŋg içün yād **ėtgil**::*

*yā başıŋgdın ivürüp bir yolı āzād **ėtgil**::*

که که ای شوخ مینی باشینک ایچون یاد ایتکیل::

یا باشینکدین ایوروب بیر یولی آزاد ایتکیل::

ve **ėt** (ایت) işbasız ‘et گوشت’ ve işbalı ‘köpek سک’ demektir. Nitekim İsimlerde (Cevāmid) zikr edilecektir.

[8] **ėtme/itme** (ایتما) ve **ėtmegil/itmegil** (ایتماکیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’. **ėtiŋg/itiŋg** (ایتینک), **ėtiŋgiz/itiŋgiz** (ایتینکیز) ve **ėtiŋgler/itiŋgler** (ایتینکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’ ve işba ile ‘hızlanın تند شوید’ demektir. [9] Bu anlamda [**iti-ŋgler**] **itimek** (ایتیماک) mastarının emriyle ortaktır. Nitekim gelecektir.

ėtmeŋg/itmeŋg (ایتمانک), **ėtmeŋgiz/itmeŋgiz** (ایتمانکیز) ve **ėtmeŋgler/itmeŋgler** (ایتمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ėte min (ایتامین), [10] **ėter min** (ایتارمین), **ėtedür min** (ایتادورمین) ve **ėterem** (ایتارام) ‘ederim/ediyorum’ ve işba ile [**ite min**, **iter min**, **itedür min** ve **iterem**] ‘iterim/itiyorum, kaybolurum/kayboluyorum, saklarım/saklıyorum ve koklarım/kokluyorum’.

ėterim (ایتاریم) ve **ėtmegim** (ایتماکیم) ‘[benim] etmem’ ve işba ile [**iterim** ve **itmekim**] [11] ‘[benim] itmem, kaybolmam, saklamam ve koklamam’.

ėtmegüm (ایتماکوم) ‘etmeyeceğim’ ve işba ile [**itmegüm**] ‘itmeyeceğim, kaybolmayacağım, saklanmayacağım [12] ve koklamayacağım’.

ėte sin (ایتاسین), **ėter sin** (ایتارسین) [13] ve **ėtedür sin** (ایتادورسین) ‘eder/ediyor’ ve işba ile [**ite sin**, **iter sin** ve **itedür sin**] ‘iter/itiyor, kaybolur/kayboluyor, saklanır/saklanıyor ve koklar/kokluyor’. Birincisine ilk anlamda tanık olarak [14]

[1564] BM 93v.4 **éy …it:** PdC s.93 *éy raḳīb özni aŋga tutsaŋg hem it / bizge raḥm iylep anıŋg kūyidin it.*

[1565] BM 93v.5 **iliŋg :** PdC s.93 *ilgiŋg (ایلکینک).*

şiir:

gül sarı baḳmadı bülbül çün kim::

kördi gülşen ***ėte sin*** *gülşen ara::*

کل ساری باقمادی بلبل چون کیم::

کوردی کلشن ایتاسین کلشن ارا::

ėtip (ايتيب), **ėtiben** (ايتيبان) ve **ėtmiş** (ايتميش) ‘edip/etmiş’ ve işba ile [**itip** ve **itmiş**] ‘itip/itmiş, [15] kaybolup/kaybolmuş, saklanıp/saklanmış ve koklayıp/koklamış’. Nitekim birincisine tanık olarak *saklanmış* anlamında şöyle der, şiir:

perī kilip sa͡ŋga ḳılmaḳġa ḥüsn da‘vāsı [1566] *::*

[16] *sini çü körgeç* ***itip*** [1567] *bes-ki ḫalḳdın uyalıp::*

پری کیلیب سنکا قیلماقغه حسن دعوی‌سی::

سینی چو کورکاج ایتیب بسکه خلق‌دین اویالیب::

Üçüncüsüne *kaybolmuş* anlamında tanık olarak şiir:

tilbe kö͡ŋglüm ki leb ü [17] *zülfü͡ŋ üçün* ***itmiş*** *idi::*

kiçe meyḫāne ara mest [T 144r.] *ü perīşān taptım::*

تیلبه کونکلوم که لب و زلفونک اوچون ایتمیش ایدی::

کیجه میخانه ارا مست و پریشان تاپتیم::

ve *koklamış* anlamında *Ḥayretü’l-Ebrār*’da Şarap İçen’in vasfında şöyle buyurur, [18] birincisine tanık olarak şiir:

seyl suyın tapsa içip mül [1568] *kibi::*

say taşın tapsa ***itip*** *gül kibi::*

سیل سویین تاپسا ایچیب مل کیبی::

سای تاشین تاپسا ایتیب کل کیبی::

Yine *Sedd-i İskenderī*’nin Başlangıc’ında aynı anlamda [19] şöyle der, şiir:

gül ‘ıṭrı yüz yılçılıḳ yol kitip::

yüz illik ölük cān tapıp çün ***itip****::*

کل عطری یوز ییلچی‌لیق یول کیتیب::

یوز ایل‌لیک اولوک جان تاپیب چون ایتیب::

itip (ايتيب) ve **itiben** (ايتيبان) ‘hızlanmış’ anlamına da [20] gelir. Nitekim anlatılacaktır. **ėtmişe͡ŋ** (ايتميشانک) ‘etmişsin’ ve işba ile [**itmişe͡ŋ**] ‘itmişsin, kaybolmuşsun, saklanmışsın ve koklamışsın’.

ėtmes (ايتماس) ‘etmez’ ve [21] işba ile [**itmes**] ‘itmez, kaybolmaz, saklanmaz[1569] ve

---

[1566] BM 93v.15 **دعوی‌سی :** T 143 v. دعویسی

[1567] BM 93v.16 **itip :** PdC s.113 *isip (ایسیب).*

[1568] *mül* (مُل) ‘üzüm şarabı, mey’ (DehS.).

[1569] BM 93v.21: *saklanmaz* (پنهان نمیشود) unutulmuştur. T’den aktarıldı.

koklamaz’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

ėtmesi/itmesi (ایتماسی) olumlu mastar ve olumsuz mastar anlamına gelir.

[22] **ėtmedin/itmedin** (ایتمادین) olumlu mastar ve olumsuz geçmiş zaman anlamına gelir. Nitekim *etmek* anlamında şöyle der, Fużūlī’den Rūmī imlayla şiir:

sırrımı rüsvālığım fāş [23] ***ėtmedin*** *ʿālemlere::*
zār cismim eşk girdābında pinhān olsa [1570] *yeg::*

سریمی رسوالیغیم فاش ایتمادین عالملره::
زار جسمیم اشک کردابنده پنهان اولسا یک::

ėtip bolmas (ایتیب بولماس), **ėtse bolmas** (ایتسا بولماس) ve **ėtmek olmas** (ایتماک اولماس) ‘edilemez’ ve işba ile [**itip bolmas**, **itse bolmas** ve **itmek olmas**] [24] ‘itilemez, kaybedilemez, saklanamaz ve koklanamaz’.

ėte ėte (ایتا ایتا) ‘ederek’ ve işba ile [**ite ite**] ‘iterek, [25] kaybolarak, saklanarak ve koklayarak’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

ėtey (ایتای) ve **ėteyin** (ایتایین) ‘edeyim, etsin, edesin ve etmiş’. Nitekim [26] birincisine tanık olarak *Münācāt*’ta şöyle der:

yüz [1571] *ʿālemçe mevcūd* ***ėtey*** *disen̂g kün feyekūn ʿibāreti an̂ga kāfī.*

یوز عالمجه موجود ایتای دیسانک کن فیکون عبارتی انکا کافی

ve işba ile [**itey** ve **iteyin**] ‘iteyim, itsin ve [27] itesin; kaybolayım, kaybolsun ve kaybolasın; saklanayım, saklansın ve saklanasın[1572]; koklayayım, koklasın ve koklayasın’.

ėtsek (ایتساک), **ėtge biz** (ایتکابیز), **ėtgey biz** (ایتکای‌بیز), **ėteli** (ایتالی) ve **ėteliṅg** (ایتالینک) ‘edelim’. Beşincisine tanık olarak [28] Babür Padişah’dan şiir:

ḫoş ol ki bahār faṣlı bu dünyāda::
bolġay ṭarab esbābı barı āmāde::

ger bolmasa esbāb ***iteliṅg*** [29] *rengāne::*
mindin kezek ü ṭaʿām u sindin bāde::

خوش اولکی بهار فصلی بو دنیاده::
بولغای طرب اسبابی باری آماده::

کر بولماسا اسباب ایتالینک رنکانه::
میندین کزک و طعام و سیندین باده::

ve işba ile [**itsek**, **itgebiz**, **itgeybiz**, **iteli** ve **iteliṅg**] ‘itelim, kaybolalım, saklanalım

[1570] BM 93v.23 **olsa :** BA 60 *ola (اوله).*
[1571] BM 93v.26 **nūr** (نور).
[1572] BM 93v.27’de *saklanayım, saklansın ve saklanasın* (پنهان شوم و شود و شوی) yazılmamıştır. T’den aktarıldı.

ve koklayalım’.

ėtmesek/itmesek (ایتماساک), **ėtmegebiz/itmegebiz** (ایتماکابیز), [BM 94r.3] 1573 **ėtmegeybiz/itmegeybz** (ایتماکای‌بیز), **ėtmeli/itmeli** (ایتمالی) ve **ėtmeliŋ̂/itmeliŋ̂** (ایتمالینک) zikr edilen anlamların olumsuzu. Nitekim dördüncüsüne tanık olarak *etmeyelim* anlamında şöyle der, şiir:

kün biyik [4] *çıḳġunça hūy u nāleni pest* ***ėtmeli****::*

köp biyik çıḳġay bu kün kim bolġa biz bir birle pest::

کون بییک چیقغونجه هوی و ناله‌نی پست ایتمالی::

کوپ بییک چیقغای بو کون کیم بولغابیز بیربیرله پست::

ėtgeli (ایتکالی) ‘etmek için ve edene kadar’ ve işba ile [**itgeli**] [5] ‘itmek için ve itene kadar; kaybolmak için ve kaybolana kadar; saklanmak için ve saklanana kadar ve koklamak için ve kaklayana kadar’.

ėtgeç/itgeç (ایتکاج) ‘edince ve itince ve [6] kaybolunca ve saklanınca ve koklayınca’.

ėtgüçi/itgüçi (ایتکوجی) zikr edilen anlamların fâili. Nitekim *Ḥayretü’l-Ebrār*’da Tevḥīd’de [7-8] *eden* anlamında şöyle der, şiir:

cism sipihrini mesīr ***ėtgüçi****::*

rūḥ ḳuyaşını münīr ***ėtgüçi****::*

جسم سپهرینی مسیر ایتکوجی::

روح قویاشینی منیر ایتکوجی::

ėtgüm (ایتکوم) ‘edeceğim’. Nitekim *Seb‘a-yi Seyyāre*’de Behrām’ın Dilārām’a Mektubu’nda şöyle der:

ki tevaḳḳuf ḳılurnı fehm ***ėtgüm****::*

veh ki kılgüŋ̂ [1574] *velīk min kitgüm::*

که توقف قیلورنی فهم ایتکوم::

وه که کیلکونک ولیک مین کیتکوم::

ve işba ile [**itgüm**] ‘iteceğim ve kaybolacağım [9] ve saklanacağım ve koklayacağım’. **ėtgüŋ̂** (ایتکونک) ‘edeceksin’ ve işba ile [**itgüŋ̂**] ‘iteceksin ve kaybolacaksın ve saklanacaksın ve koklayacaksın’.

[10] **ėtgüsi** (ایتکوسی) ‘edecek’. Nitekim şöyle der, şiir:

çün leged-kūb-i ḳażā pest ***ėtgüsi*** *tevsenlıġıŋ̂::*

tevsen-ı gerdūn rikābınġa tek-āver [11] *boldı tut::*

[1573] BM 94r. İlk iki satır önceki satırların tekrarı olduğundan üzeri çizilerek, metin 3. satırdan devam etmiştir. 3. satırda da ilk iki kelimenin üzeri çizilmiştir.

[1574] BM 94r.8 **kilgüŋ̂ :** PdC s.95 *kelgüŋ̂ (کلکونک).*

چون لکدکوب قضا پست ایتکوسی توسن‌لیغینک::

توسن کردون رکابینغه تکاور بولدی توت::

ve işba ile [**itgüsi**] ‘itecek ve kaybolacak ve saklanacak ve koklayacak’.

ėtgey (ایتکای), **ėte** (ایتا), **ėtse** (ایتسا), **ėtsün** (ایتسون) ve **ėtdik** (ایتدیک) [12] ‘etse/etsin’ ve işba ile [**itgey**, **ite**, **itse**, **itsün** ve **itdik**] ‘itse/itsin ve kaybolsa/kaybolsun ve saklansa/saklansın ve koklasa/koklasın’. Nitekim birinci ve dördüncüsüne *kaybolsun* anlamında şöyle der, şiir [13]:

*rişkdin dir min ki mihr **itsün** sipihr eyvānıdın::*

*bārī **itgey** sāye eyvān içre anıñg yanıdın::*

رشکدین دیرمین که مهر ایتسون سپهر ایوانیدین::

باری ایتکای سایه ایوان ایچرا آنینک یانیدین::

ėtgüdik (ایتکودیک) ve **ėterdik** (ایتاردیک) ‘edilecek [olan] [14] ve edildiği/edleceği gibi’. Birincisine tanık olarak *Lisānü’ṭ-ṭayr*’da şöyle der, şiir:

*derd cāmın tut mini zār **ėtgüdik**::*

*ʿışḳ derdi [15] köñglüme kār **ėtgüdik**::*

درد جامین توت مینی زار ایتکودیک::

عشق دردی کونکلوما کار ایتکودیک::

Yani, [T 145v.] ‘beni ağlatacak gibi ve aşk derdi bana işleyecek gibi hüzün kadehini bana tut’. İşba ile [**itgüdik** ve **iterdik**] ‘itilecek [olan] ve [16] itildiği/itileceği gibi; kaybolacak [olan] ve kaybolduğu/kaybolacağı gibi; saklanacak [olan] ve saklandığı/saklanacağı gibi ve koklanacak [olan] ve koklandığı/koklanacağı gibi’.

[17] **ėtilmek (ایتیلماک)** -lām ile- edilgenlik (انفعال) mastarı olup ‘edilmek’ demektir ve işba ile [**itilmek**] ‘itilmek ve kaybolmak’. Bu mastar türevleriyle (مشتقات) bu üç anlamda [18] kullanılır.

ėtildi (ایتیلدی) ‘edildi’. Nitekim Zikr-i Mulūk-i ʿAcem’in ünvanında şöyle der:

*alar aḥvālıdın icmāl ṭarīḳi bile iḫtişār **ėtildi**.*

الار احوالیدین اجمال طریقی بیله اختصار ایتیلدی

ve işba ile [**itildi**] [19] ‘itildi ve kayboldu’. **ėtilse** (ایتیلسا) ‘edilse’. Nitekim *Maḥbūbu’l-Ḳulūb*’un Onuncu Bāb’ında aşk hakkında şöyle der, şiir:

*her biride eger kitāblar [20] bitilse ve mücellidler tertīb **ėtilse***

هر بیریدا اکر کتابلار بیتیلسا و مجلدلار ترتیب ایتیلسا

ve işba ile ‘itilse ve kaybolsa’. Diğer sigalar da bu şekilde birinci şıktaki gibi lām ile yapılır.

[21] **ėtişmek/itişmek (ایتیشماک)** -şīn ile- işdeşlik mastarı olup ‘birbirine bir şey yapmak

ve birbirini eliyle itmek افکندن دست با را همدیکر و کردن کاری یکدیکر با' demektir. Bu mastar türevleriyle bu iki anlama [22] gelir.

ėttürmek (ایتتورماک) -sakin birinci tā ve zammeli ikinci tā ile- geçişlilik mastarı olup 'birbirine yaptırmak کنانیدن بیکدیکر' demektir. Bu siga tek bu anlamda [23] kullanılır ve *kaybolmak* ve *saklanmak*'ın geçişlisi itürmek (ایتورماک) tek bir tā ile ve itgürmek (ایتکورماک) olarak kullanılır, nitekim verilecektir.

ėte kirişmek (ایتا کیریشماک) [24] 'bir işe girişmek کردن مبادرت بکاری'.

ėte başlamaḳ (ایتا باشلاماق) 'bir işe başlamak کردن شروع بکاری'. Nitekim *Maḥbūbu'l-Ḳulūb*'un İkinci Bāb'ında zühd hakkında şöyle der:

riyāẓat [25] *fevāyidi behremend* ***ėte başlaġay.***

ریاضت فوایدی بهره‌مند ایتا باشلاغای

ite salmaḳ (ایتا سالماق) işba ile 'elle dokunmak ve geri itmek افکندن پس و زدن دست با'. Nitekim tekil ikinci kişi emir [fiili] anlamında *Seb'a-yı Seyyāre*'de [26] Üçüncü İklimin Yolcusu hikâyesinde ve Hekimin Sa'd ile Konuşması ve Tılsımın Nakli'nde şöyle der, şiir:

Zālnıng̑ köksige urup ***ite sal****::*

kir ü bol maḥrem-i [27] *ḥarīm-i viṣāl::*

زال‌نینک کوکسیکا اوروب ایتا سال::

کیر و بول محرم حریم وصال::

itürmek (ایتورماک) -zammeli tā ve sakin karaşat rā ile- **itgürmek (ایتکورماک)** -sakin tā ve rā ve zammeli kāf ile- 'kaybetmek کردن کم و مفقود'.

itürdüng̑ (ایتوردونک) ve **itgürdüng̑** (ایتکوردونک) [28] 'kaybettin'. Birincisine tanık olarak şiir:

ey tilbe köng̑ül çıḳmadıng̑ ol zülf-i ḫamıdın::

gūyā ki ḳarangġu kiçede yolnı ***itürdüng̑****::*

ای تیلبه کونکول چیقمادینک اول زلف خمیدین::

کویا که قرانغو کیجه‌ده یولنی ایتوردونک::

itürmeydür (ایتورمایدور) [29] ve **itgürmeydür** (ایتکورمایدور) 'kaybetmiyor ve kaybetmemiş'.

itürdük (ایتوردوک) ve **itgürdük** (ایتکوردیک) 'kaybettik'. **itürürler** (ایتورورلار), **itüredürler** (ایتورادورلار) ve **itgürürler** (ایتکورورلار), **itgüredürler** (ایتکورادورلار) 'kaybederler/kaybediyorlar'[1575].

[94v.1] **itürür** (ایتورور) ve **itgürür** (ایتکورور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

[1575] BM 94r.29 **itüredürler** ve **itgürürler:** Her iki nüshada da sözcüğün anlamı tekil olarak *kaybeder/kaybediyor* (کم می‌کند) olarak verilmiştir. Kelime sonundaki *-ler* eki dikkate alınarak düzeltildi.

itürgen (ایتورکان), **itürürgen** (ایتورورکان), **itüredürgen** (ایتورادورکان) ve **itgürgen** (ایتکورکان), **itgürürgen** (ایتکورورکان) ve [2] **itgüredürgen** (ایتکورادورکان) ‘kaybeden ve kaybetmiş’. Birincisine ikinci anlamda tanık olarak şiir:

*ʿışḳ ṣaḥrāsı ara ʿāḳil **itürgenler** sini::*

boldılar [3] *nevmīd bir dīvāne-yi ebter tapıp::*

عشق صحراسی ارا عاقل ایتورکانلار سینی::

بولدیلار نومید بیر دیوانهٔ ابتر تاپیب::

Mastar anlamına da gelirler.

itür (ایتور), **itürgil** (ایتورکیل) ve **itgür** (ایتکور), **itgürmegil** (ایتکورماکیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

itürme (ایتورما), **itürmegil** (ایتورماکیل) [4] ve **itgürme** (ایتکورما), **itgürmegil** (ایتکورماکیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

itürüŋ (ایتورونک), **itürüŋgüz** (ایتورونکوز), **itürüŋler** (ایتورونکلار) ve **itgürüŋ** (ایتکورونک), **itgürüŋgüz** (ایتکورونکوز), **itgürüŋler** (ایتکورونکلار) [5] ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

itürmeŋ (ایتورمانک), **itürmeŋgiz** (ایتورمانکیز), **itürmeŋler** (ایتورمانکلار) ve **itgürmeŋ** (ایتکورمانک), **itgürmeŋgiz** (ایتکورمانکیز), **itgürmeŋler** (ایتکورمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

itürmen (ایتورمان), [6] **itürmes min** (ایتورماس‌مین) ve **itgürmen** (ایتکورمان), **itgürmes min** (ایتکورماس‌مین) ‘kaybetmem’.

itüre min (ایتورامین), **itürür min** (ایتورورمین), **itüredür min** (ایتورادورمین), **itürürem** (ایتورورام) ve **itgüre min** (ایتکورامین), **itgürür min** (ایتکورورمین), [7], **itgüredür min** (ایتکورادورمین)[1576] ve **itgürürem** (ایتکورورام) ‘kaybederim/kaybediyorum’.

itürürüm (ایتورورم), **itgürürüm** (ایتکورورم), **itürmekim** (ایتورماکیم) ve **itgürmekim** (ایتکورماکیم) ‘[benim] kaybetmem’.

itürmegüm (ایتورماکوم) ve [8] **itgürmegüm** (ایتکورماکوم) ‘kaybetmeyeceğim’.

itürüp (ایتوروب), **itürüben** (ایتوروبان), **itürmiş** (ایتورمیش) ve **itgürüp** (ایتکوروب), **itgürüben** (ایتکوروبان), **itgürmiş** (ایتکورمیش) ‘kaybedip/kaybetmiş[1577]’.

itürmişeŋ (ایتورمیشانک), **itgürmişeŋ** (ایتکورمیشانک) [9] ‘kaybetmişsin’.

itürmes (ایتورماس), **itgürmes** (ایتکورماس) ‘kaybetmez’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

itürmesi (ایتورماسی), **itgürmesi** (ایتکورماسی) ‘kaybetmesi ve kaybetmezi’.

itürmedin (ایتورمادین), [10] **itgürmedin** (ایتکورمادین) ‘kaybetmeden, kaybetmemiş’

[1576] BM 94v.7 **itgüredürmin** : art arda iki kere tekrarlanmıştır.

[1577] BM 94v. 8 **kaybetmişsin** (کم کردهء).

[T 146r.] **itürüp bolmas** (ایتوروب بولماس), **itürse bolmas** (ایتورسا بولماس), **itürmek olmas** (ایتورماک اولماس) ve **itgürüp bolmas** (ایتکوروب بولماس), **itgürse bolmas** (ایتکورسا بولماس), [11] **itgürmek olmas** (ایتکورماک اولماس) 'kaybedilmez'.

itüre almas (ایتورا الماس) ve **itgüre almas** (ایتکورا الماس) 'kaybedemez'.

itüre itüre (ایتورا ایتورا) ve **itgüre itgüre** (ایتکورا ایتکورا) 'kaybederek'. Tekrar [12] edilmeden de kullanılır.

itürey (ایتورای), **itüreyin** (ایتورایین) ve **itgürey** (ایتکورای), **itgüreyin** (ایتکورایین) 'kaybedeyim, kaybetsin, kaybedesin, kaybetmiş'.

itürsek (ایتورساک), **itürge biz** (ایتورکابیز), **itürgey biz** (ایتورکایبیز), **itüreli** (ایتورالی) [13] **itüreli͡ng** (ایتورالینک) ve **itgürsek** (ایتکورساک), **itgürge biz** (ایتکورکابیز), **itgürgey biz** (ایتکورکایبیز), **itgüreli** (ایتکورالی), **itgüreli͡ng** (ایتکورالینک) 'kaybetsek/kaybedelim'.

itürgeli (ایتورکالی) ve **itgürgeli** (ایتکورکالی) 'kaybetmek için, kaybedeli'.

[14] **itürgeç** (ایتورکاج) ve **itgürgeç** (ایتکورکاج) 'kaybedince'.

itürgüçi (ایتورکوجی) ve **itgürgüçi** (ایتکورکوجی) 'kaybeden'.

itürgüçe (ایتورکوجه), **itürgünçe** (ایتورکونجه), **itürgençe** (ایتورکانجه) ve **itgürgüçe** (ایتکورکوجه), **itgürgünçe** (ایتکورکونجه), [15] **itgürgençe** (ایتکورکانجه) 'kaybedene kadar, kaybettiği/kaybedeceği kadar'.

itürgüm (ایتورکوم) ve **itgürgüm** (ایتکورکوم) 'kaybedeceğim'. Nitekim *Leylī ve Mecnūn*'da "Leylī'nin babasının [16] Mecnūn'un babasına haber göndermesi"nde şöyle der, şiir:

ẖaylıng͡nı bu deştdin ***itürgüm****::*
son͡gra dag̈ı tīg̈-i ḳahr sürgüm [1578] *::*

خیلینکنی بو دشتدین ایتورکوم::
سونکرا داغی تیغ قهر سورکوم::

itürgüng͡ (ایتورکونک) ve [17] **itgürgüng͡** (ایتکورکونک) 'kaybedeceksin'.

itürgüsi (ایتورکوسی) ve **itgürgüsi** (ایتکورکوسی) 'kaybedecek'.

itürgülük (ایتورکولوک) ve **itgürgülük** (ایتکورکولوک) 'kaybedilecek (olan)'.

itürgey (ایتورکای), **itüre** (ایتورا), **itürse** (ایتورسا)[1579], [18] **itürsün** (ایتورسون), **itürdik** (ایتوردیک) ve **itgürgey** (ایتکورکای), **itgüre** (ایتکورا), **itgürse** (ایتکورسا), **itgürsün** (ایتکورسون), **itgürdik** (ایتکوردیک) 'kaybetse/kaybetsin'.

itürgüdik (ایتورکودیک), **itürürdik** (ایتوروردیک) ve [19] **itgürgüdik** (ایتکورکودیک), **itgürürdik** (ایتکوروردیک) 'kaybedilecek (olan), kaybettiği/kaybedeceği gibi'.

itimek (ایتیماک) -işbalı ve kesreli karaşat tā ile- 'keskinleşmek تند شدن'.

[1578] BM 94v.16 **son͡gra…sürgüm:** PdC s. 98 *son͡gra san͡ga dag̈ı ḳahr sürgüm.*
[1579] BM 94v. 18 **itürse**: İki kere yazılmış, ikincisinin üstü çizilmiştir.

itidi (ایتیدی) ‘keskinleşti’.

[20] **itidük** (ایتیدوک) ‘keskinleştik’.

itir (ایتیر), **itidür** (ایتیدور) ‘keskinleşir/keskinleşiyor’. **itir** (ایتیر) fâil ve mastar anlamına da gelir.

itimeydür (ایتیمایدور) ‘keskinleşmiyor, keskinleşmemiş’.

[21] **itigen** (ایتیکان), **itirgen** (ایتیرکان), **itidürgen** (ایتیدورکان) ‘keskinleşen, keskinleşmiş’. Mastar anlamına da gelir.

iti (ایتی), **itigil** (ایتیکیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

itime (ایتیما)[1580], **itimegil** (ایتیماکیل) [22] ‘olumsuz ikinci kişi emir fiili’.

itiŋ (ایتینک), **itiŋiz** (ایتینکیز), **itiŋler** (ایتینکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’. Burada **itmek** mastarının emir anlamlarıyla ortaktır [**it-iŋler**]. Nitekim zikredildi.

[23] **itimeŋ** (ایتیمانک), **itimeŋiz** (ایتیمانکیز), **itimeŋler** (ایتیمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

itimen (ایتیمان) ve **itimes min** (ایتیماس‌مین) ‘keskinleşmem’.

itiy min (ایتی‌مین), **itir min** (ایتیرمین), **itiydür min** (ایتیدورمین) ve **itirem** (ایتیرام) [24] ‘keskinleşirim/keskinleşiyorum’.

itirim (ایتیریم) ve **itimekim** (ایتیرماکیم) ‘[benim] keskinleşmem’.

itimegüm (ایتیرماکوم) ‘keskinleşmeyeceğim’.

itip (ایتیب), **itiben** (ایتیبان) ve **itimiş** (ایتیمیش) ‘keskinleşip/keskinleşmiş’. **itip** ve **itiben** [25] ‘itip/itmiş, kaybolup/kaybolmuş ve saklanıp/saklanmış’ anlamına da gelir.

itimişeŋ (ایتیمیشنک) ‘keskinleşmişsin’.

itimes (ایتیماس) ‘keskinleşmez’. Nitekim şöyle der, şiir:

eşkimni [26] *körüp tīz bolur köŋli cefāġa::*
ārī ***itimes*** *çünki suyı bolmasa fūlād::*

اشکیمنی کوروب تیز بولور کونکلی جفاغه::
آری ***ایتیماس*** *چونکی سویی بولماسا فولاد::*

Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

itimesi (ایتیماسی) ‘keskinleşmesi [27] ve keskinleşmezi’.

itimedin (ایتیمادین) ‘keskinleşmeden, keskinleşmemiş’.

itip bolmas (ایتیب بولماس), **itise bolmas** (ایتیسا بولماس), **itimek olmas** (ایتیماک اولماس) ‘keskinleşilmez’. **itip bolmas** [28] ‘itilmez, kaybolunmaz ve saklanılmaz’ anlamlarına da gelir.

itiy almas (ایتی آلماس) ‘keskinleşemez’.

[1580] BM 94v.21 **itme** (ایتما).

itiy itiy (ایتی ایتی) ‘keskinleşerek’. Tekrar edilmeden de [29] kullanılır.

itiy (ایتی) ve **itiyin** (ایتیین) ‘keskinleşeyim, keskinleşsin, keskinleşesin, keskinleşmiş’.

itisek (ایتیساک), **itige biz** (ایتیکابیز), **itigey biz** (ایتیکای‌بیز), **itili** (ایتیلی) ve **itiliŋ** (ایتیلینک) ‘keskinleşelim’.

[BM 95r.1] **itigeli** (ایتیکالی) ‘keskinleşmek için, keskinleşeli’.

itigeç (ایتیکاج) ‘keskinleşince’.

itigüçi (ایتیکوجی) ‘keskinleşen’.

itigüçe (ایتیکوجه), **itigünçe** (ایتیکونجه) ve **itigençe** (ایتیکانجه) [2] ‘keskinleşene kadar ve keskinleştiği/keskinleşeceği kadar’.

itigüm (ایتیکوم) ‘keskinleşeceğim’.

itigüŋ (ایتیکونک) ‘keskinleşeceksin’.

itigüsi (ایتیکوسی) ‘keskinleşecek’.

[3] **itigülük** (ایتیکولوک) ‘keskinleşecek olan’.

itigey (ایتیکای), **itise** (ایتیسا), **itisün** (ایتیسون) ve **itidik** (ایتیدیک) ‘keskinleşse/keskinleşsin’.

itigüdik (ایتیکودیک) ve **itirdik** (ایتیردیک) ‘keskinleşecek olan, keskinleştiği/keskinleşeceği gibi’.

[4] **ititmek (ایتیتماک)** -kesreli birinci tā ve sakin ikinci tā ile- geçişli mastar olup ‘keskinleştirmek تند کردن’ demektir. Nitekim şöyle der, [T 147v.] şiir:

ḳara ḳara müje ḫançerlerin ***ititmek*** [5] *işiŋ::*

ḥayāt naḫlını kisgen ḳıya ḳıya baḳışıŋ::

قرا قرا مژه خنجرلارین ایتیتماک ایشینک::

حیات نخلینی کیسکان قیا قیا باقیشینک::

Ṭāliʿ Hirevī bu sözcüğü ḳaflı mastar olarak bilmiş ve **ıtıtmaḳ** (ایتیتماق) yazmıştır. Yanlış yapmıştır.[1581]

[6] **ititti** (ایتیتی) ‘keskinleştirdi’. Nitekim *Vaḳfiye*’nin girişinde (dībāçe) der ki:

Nemrūdnıŋ pīl-āsā dimāġıdın cebbārlıġ fāside maddesi defʿiga [7] *peşşe nīşin* ***ititti****.*

نمرودنینک پیل‌آسا دماغیدین جباریلغ فاسده مادەسی دفعی‌غه پشّه نیشین ایتیتی.

ititür (ایتیتور) ve **ititedür** (ایتیتادور) ‘keskinleştirir’. **ititür** fâil ve mastar anlamına da gelir. Nitekim mastar anlamında *Maḥbūbu’l-Ḳulūb*’un Yirmi Sekizinci Faslında [8-9] Yalancı Sūfilerin Zikrinde (در ذکر صوفیان ریایی) şöyle der:

[1581] BM 95r.4 **ititmek** : BL *ıtıtmaḳ (ایتیتماق)* -işbalı- bıçak ve kılıcı keskinleştirmek’.

misvākī ṭamaʿ tişin ***ititürge*** [1582] *sūhān.*

مسواکی طمع تیشین ایتیتورکا سوهان.

ititmes (ایتیتماس) ‘keskinleştirmez’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir. Nitekim fâil anlamında şöyle der, şiir:

irik niyçün durur şāḫ üzre gülben bergi sūhān dik::

ititmes *bolsa bülbül cānı* [10] *içün ġonça peykānın::*

ایریک نیوچون دورور شاخ اوزره کلبن برکی سوهان دیک::

ایتیتماس بولسا بلبل جانی ایچون غنچه پیکانین::

Yani; eğer tomurcuk okunu [dikenini] bülbülün canı için keskinleştirmemiş olursa, neden daldaki çiçek yaprağı bu kadar iridir?

[11] **ititgeli** (ایتیکالی) ‘keskinleştirmek için, keskinleşeli’. Nitekim birinci anlamda şöyle der, şiir:

belā ara çü min oldum belā ḳılıçlarını::

ni taṅg ***ititgeli*** [12] *levḥ-i mezārım olsa bilev* [1583] *::*

بلا ارا چو مین اولدوم بلا قیلیچلارینی::

نی تانک ایتیتکالی لوح مزاریم اولسا بیلاو::

Diğer kipler de birinci şıktaki gibi tā harfinin eklenmesiyle yapılır.

iteklemek (ایتاکلاماک) iki anlamı [13] var. Birincisi ‘ateşi alevlendirmek آتش را دامن زدن’, ikincisi ‘bir şeyi eteğin içine almak/eteklemek چیزی را در دامن کردن’.[1584]

itekledi (ایتاکلادی) ‘alevlendirdi, etekledi’.

itekledük (ایتاکلادوک) ‘alevlendirdik, etekledik’.

[14] **itekler** (ایتاکلار), **itekleydür** (ایتاکلایدور) ‘alevlendirir/alevlendiriyor ve etkeler/etekliyor’. **itekler** fâil ve mastar anlamına da gelir.

iteklemeydür (ایتاکلامایدور) ‘alevlendirmiyor [15] ve alevlendirmemiş; eteklemiyor ve eteklememiş’.

iteklegen (ایتاکلاکان), **iteklergen** (ایتاکلارکان) ve **itekleydürgen** (ایتاکلادورکان) ‘alevlendiren ve alevlendirmiş; [16-17] etekleyen ve eteklemiş’. Mastar anlamına da gelirler.

itekle (ایتاکلا) ve **iteklegil** (ایتاکلاکیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

itekleme (ایتاکلاما) ve **iteklemegil** (ایتاکلاماکیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

iteklen͡g (ایتاکلانک), **iteklen͡giz** (ایتاکلانکیز) ve **iteklen͡gler** (ایتاکلانکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

[1582] BM 95r.8 **ititürge :** PdC s. 98 *ittürürge (ایتّورورکا).*

[1583] BM 95r.12 **bilad** *(بیلاد).*

[1584] BM 95r.12 **iteklemek** : LÇ s. 46 *iteklemek (ایتاکلاماک)* ‘eteğe bir şey ṭoldurmaḳ, etek sallayup yellemek, eteklemek’.

iteklemeŋ (ایتاکلامانک), **iteklemeŋiz** (ایتاکلامانکیز) ve **iteklemeŋler** (ایتاکلامانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

[18] **iteklemen** (ایتاکلامان) ve **iteklemes min** (ایتاکلاماس‌مین) ‘alevlendirmem, eteklemem’.

itekley min (ایتاکلای‌مین), **itekler min** (ایتاکلارمین), **itekleydür min** (ایتاکلایدورمین) ve **iteklerem** (ایتاکلارام) ‘alevlendiriyorum/alevlendiririm; etekliyorum/eteklerim’.

[19] **iteklerim** (ایتاکلاریم) ve **iteklemekim** (ایتاکلاماکیم) [benim] alevlendirmem; eteklemem’.

iteklemegüm (ایتاکلاماکوم) ‘alevlendirmeyeceğim; eteklemeyeceğim’.

iteklep (ایتاکلاب), **itekleben** (ایتاکلابان) ve [20] **iteklemiş** (ایتاکلامیش) ‘alevlendirip/alevlendirmiş; etekleyip/eteklemiş’. Nitekim birincisine tanık olarak ikinci anlamda Mīr Ḥaydar *Maḫzen*’de şöyle der, şiir:

kildim [21] ***iteklep*** *güher-i şāh-vār::*
ḳılsa ḳabūl öz ḳulıdın şeh-süvār [1585] *::*

کیلدیم ایتاکلاب کهر شاهوار::
قیلسا قبول اوز قولیدین شهسوار::

iteklemişeŋ (ایتاکلامیشانک) ‘alevlendirmişsin; eteklemişsin’.

iteklemes (ایتاکلاماس) ‘alevlendirmez; [22] eteklemez’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

iteklemesi (ایتاکلاماسی) ‘alevlendirmesi ve alevlendirmezi; eteklemesi ve eteklemezi’.

[23] **iteklemedin** (ایتاکلامادین) ‘alevlendirmeden ve alevlendirmemiş; eteklemeden ve eteklememiş’.

iteklep bolmas (ایتاکلاب بولماس), **iteklese bolmas** (ایتاکلاسا بولماس) ve **iteklemek olmas** (ایتاکلاماک اولماس) [24] ‘alevlendirilmez; eteklenmez’.

itekley almas (ایتاکلای آلماس) ‘alevledirilemez; eteklenemez’.

itekleyü (ایتاکلایو) ve **itekley itekley** (ایتاکلای ایتاکلای) ‘alevlendirerek; [25] etekleyerek’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

itekley (ایتاکلای) ve **itekleyin** (ایتاکلایین) ‘alevlendireyim, alevlendirsin ve alevlendiresin; etekleyeyim, eteklesin ve etekleyesin’.

[26] **iteklesek** (ایتاکلاساک), **iteklege biz** (ایتاکلاکابیز), **iteklegey biz** (ایتاکلاکای‌بیز)[1586], **itekleli** (ایتاکلالی) ve **itekleliŋ** (ایتاکلالینک) ‘alevlendirirsek/alevlendirelim; eteklesek/etekleyelim’.

[1585] BM 95r.21 **şeh-süvār :** PdC s. 94 *şehriyār (شهریار).*
[1586] BM 95r.26 **iteklegeybiz** : T 147v. *itekekleybiz ایتاکاکلای‌بیز*

iteklegeli (ایتاکلاکالی) ‘alevlendirmek için [27] ve alevlendireli; eteklemek için ve etekleyeli برای دامن زده و تا دامن زده و برای دامن کرده و تا در دامن کرده’.

iteklegeç (ایتاکلاکاج) ‘alevlendirince; etekleyince’.

iteklegüçi (ایتاکلاکوجی) [28] ‘alevnedirici; etekleyici’.

iteklegüçe (ایتاکلاکوجه), **iteklegünçe** (ایتاکلاکونجه) ve **iteklegençe** (ایتاکلاکانجه) ‘alevlendirene kadar ve alevlendirdiği/alevlendireceği kadar; etekleyene kadar ve eteklediği/etekleyeceği kadar’.

[29] **iteklegüm** (ایتاکلاکوم) ‘alelendireceğim; [T 148r.] etekleyeceğim’.

iteklegüñg (ایتاکلاکونک) ‘alevlendireceksin; etekleyeceksin’.

iteklegüsi (ایتاکلاکوسی) [BM 95v.1] ‘alevlendirecek; etekleyecek’.

iteklegülük (ایتاکلاکولوک) ‘alevlendirilecek olan; eteklenecek olan’.

iteklegey (ایتاکلاکای), **iteklese** (ایتاکلاسا), **iteklesün** (ایتاکلاسون) ve [2] **itekledik** (ایتاکلادیک)[1587] {‘alevlendirirse/alevlendirsin; eteklerse/eteklesin’.

iteklegüdik (ایتاکلاکودیک) ve **iteklerdik** (ایتاکلاردیک) ‘alevlendirilecek olan; eteklenecek olan’}.[1588]

itekletmek (ایتاکلاتماک) -tā ile- geçişli mastar olup ‘başkasına alevlendirmeye ve eteklemeye emr etmek [alevlendirtmek ve etekletmek] دیکری را به دامن زدن آتش و در دامن کردن امر کردن’. [3] Sigaları karaşat tā ile yapılır.

itekleşmek (ایتاکلاشماک) -şīn ile- işteşlik mastarı olup ‘birlikte ateşi alevlendirmek ve [4] bir şeyi eteğe almak با هم آتش را دامن زدن و چیزی را با یکدیکر در دامن کردن demektir. Sîgaları şīn ile yapılır.

iteklenmek (ایتاکلانماک) -nūn ile- dönüşlülük (انفعال) mastarı olup ‘alevlenmek [5] ve eteklenmek دامن زده شدن و در دامن کرده شدن’ demektir. Sîgaları nūn ile yapılır.

İsimler (Cevāmid)

it (ایت) İki anlamı var. Birincisi ‘köpek سک’. İkincisi ‘et کوشت’. [6] Nitekim cinas olarak şöyle der, şiir:

*ey yār **iti** ʿöẕrümni ḳabūl it ki tenimde::*
__it__ tapmadıñg u iski süñgeklerni kömürdüñg::

ای یار ایتی عذرومنی قبول ایت که تنیمدا::
ایت تاپمادینک و ایسکی سونکاکلارنی کومموردونک::

[7] Dört başka anlamı daha var ki **itmek** mastarı emir [kipi] altında yazılmıştır.

[1587] BM 95v.2 **itekledik** : T 148r. *iteklerdin (ایتاکلاردین).*
[1588] BM 95v. **{alevlendirirse…olan}**: Birinci ve ikinci satırlar arasında daha küçük harflerle aynı yazıyla yazılmıştır.

itek (ایتاک) ‘etek دامن’ demektir. Arapçada ona ذَیل derler. Mecazen ‘dağın eteği [8] ve çölün kenarı صحرا و کناره کوه دامنه’ demektir. Nitekim *Ḫüsrev ve Şīrīn*’de Ferhād’ın Ejderhayı Öldürmesi’nde şöyle der, şiir:

itek *sarı çirikge birdiler meyl::*
ki tutmış [9] *irdi ṣaḥrānı ḳızıl seyl::*

tüşürdiler çirikni ḫürrem ü şād::
bolup ejder ġamıdın barça āzād::

ایتاک ساری جیریککا بیردیلار میل::
که توتمیش ایردی صحرانی قیزیل سیل::

توشوردیلار جیرینکنی خرم و شاد::
بولوب اژدر غمیدین بارجا آزاد::

it üzümi (ایت اوزومی) ‘it üzümü, ‘inebü’ṣ-ṣa‘leb (عنب‌الثعلب)’ [10] demektir. Nitekim şöyle der, şiir:

ger ***it üzümige*** *kişi mey birle birse su::*
bu terbiyet bile ḳıla alġaymu anı tāk::

کر ایت اوزومیکا کیشی می بیرله بیرسا سو::
بو تربیت بیله قیلا آلغایمو آنی تاک::

Ona **ḳuş üzümi** (قوش اوزومی) de [11] derler.

itelgü (ایتالکو) ‘bir [tür] av kuşu پرنده‌ایست شکاری’. Ona Farsçada چرخ ve Arapçada صقر derler.[1589]

itavun (ایتاوون) -fethalı tā, zammeli vāv ve sakin nūn ile- [12] Moġol lügatinde ‘keklik کبک’ demektir. Arapçalaşmışı (معرّب) ise قبج dır.[1590]

it balığı (ایت بالیغی) Rūmī Türkçesinde ‘suda [yaşayan] ve zamanla kurbağa olan bir canlı جانوریست در آب که به مرور وزغ شود’. Farsçada کفچلیزک [13-14] ve Arapçada دعموص denir.

İt Barak (ایت براق) ‘Oġuz Ḫan’ın savaştığı ve ona yenildiği ve nihayette ona musallat olduğu ünlü bir padişahın adı نام پادشاهیست معروف که اوغوز خان با او جنک کرده و شکست یافت بالاخره بر او مسلط شد’.

[1589] BM 95v.11 **itelgü :** Krş. BM 62r.28-29 **ütelgü** ‘ay.’.
[1590] BM 95v.11 **itavun :** Bu Moğolca sözcük için bkz. YMo. **itagu / yatuu** ‘Partridge’ (Lessing 1960:417b); Poppe-Leiden **itawun** (Poppe 1927); Ligeti-İstanbul **itaūn** 1 (Ligeti 1962); Kalmuk **jotun;** Ordos **itū.** Bkz. Starostin v.d. (2003:595).

it burnı (ایت بورنی) ‘İşfahān’da بن کل adlandırılan bir bitki adı نام نباتیست که آنرا در اصفهان بن کل نامند’. Yaban kızıl gülünün meyvesidir. Bostan ve gülşen kızıl gülü meyvesi gibi kötü kokuludur.

[15] **it boncuġı (ایت بونجوغی)** Rūmī Türkçesinde ‘[bir tür] deniz kabuğu کوش ماهی’ demektir.

it ḫıyarı (ایت خیاری) ‘Rūmī Türkçesinde çok acı bir bitki olup müshillerdendir رستنی است بغایت تلخ که از مسهلاتست’. Ona Arapçada قثاءالحمار denir.

[16] **it dirsegi (ایت دیرساکی)**[1591] ‘Rūmī Türkçesinde bir [tür] göz hastalığıdır. Gözün köşesinde oluşan bir ettir ve yavaş yavaş gözün tamamını kaplar علتی است از امراض چشم و آن کوشتی بود که در کوشه چشم بهم رسد و به تدریج تمام چشم را فرو کیرد’. [17] Ona Farsçada ناخنه ve Arapçada ظفرة derler.

it sing̑egi (ایت سینکاکی) ‘it sineği سک مکس’.

it ḳanat (ایت قانات) ‘yarasa شپرک’. Arapçada خفّاش [18] denir.

itgü (ایتکو) ‘Rūmī Türklerinin deyişine göre ‘kayıp ve yok olma کم و فقدان’ demektir.[1592]

İtmek (ایتماک) Semerḳand ve Yeşilkent (Şehr-i Sebz) arasında bir dağ adıdır نام کوهیست که مابین سمرقند و شهر سبز واقع است’. [19] Türev [fiil] anlamları da vardır ki Türeyenler altında yazılmıştır.

itik (ایتیک) -işbalı kesre ve kesreli karaşat tā ile- iki anlamı [20-21] var. Birincisi ‘yok olmuş ve kaybolmuş مفقود و کم شده’ ve ikincisi ‘keskin تند و تیز’. Tanık olarak şiir:

kön̑glüme sançarġa ey gül ḳılma müjgānıń̑nı tīz::
*kim tikenniń̑ ignesin ḥācet imes ḳılmaḳ **itik**::*

کونکلوما سانجارغه ای کل قیلما مژگانینکنی تیز::
کیم تیکان‌نینک ایکنه‌سین حاجت ایماس قیلماق ایتیک::

Şiir:

körüp yüzide ġażab zülfi sarı ḳaçtı[1593] *kön̑gül::*
[22] *kön̑gülge sāye kirek **itik** olsa mihr-i münīr::*

کوروب یوزیدا غضب زلفی ساری قاچتی کونکول::
کونکولکا سایه کیراک ایتیک اولسا مهر منیر::

Üçüncüsü mecazen ‘seri ve hızlı سریع و زود’ anlamında da kullanılır. Nitekim Dārā’nın [23] İskender’e Mektup Göndermesi’nde (در نامه فرستادن دارا به جانب سکندر) şöyle der, şiir:

[1591] BM 95v.16 **it dirsegi** : LÇ s.46 *it dirsegi (ایت دیرسکی)* ‘arpacıḳ gibi bir çıban’.
[1592] BM 95v.18 **itgü** : Krş. Az.T. *itki* ‘1. kaybedilmiş şey, 2. *mec.* ölüm, 3. savaş zamanı sıradan çıkmış asker veya savaş sürsatı, 4. ziyan, zarar, bozulmak, harap olmak’ (AzDİL, c. 2: 611)
[1593] BM 95v.21 **ḳaçtı :** T 148r. *ḳaḥtı (قاحتی).*

Sikenderġa yazġanlar irmiş bitik [1594] *::*

birevni ibergen [1595] *imişler* ***itik****::*

سکندرغه یازغانلار ایرمیش بیتیک::

بیر اونی ایبارکان ایمیشلار ایتیک::

itigi (ایتیکی) -işbalı kesreli [24] karaşat tā ve Acem kāfı ile- ‘devamlı müzmin eziyet آزار ممتد مزمن’. Ona ***inçiñge*** *(اینجینکا)*[1596] ve ***ḳara aġrıġ*** *(قرا آغریغ)*[1597] da derler.

Türeyenler (Müştaḳḳāt)

cīm ile

içmek (ایچماک) -Acem cīmi ile- [25] ‘içmek شرب و نوشیدن’. Nitekim [T 149v.] şöyle der, şiir:

içmekim *zāhid eger bildi Nevāyī n’iyley::*

sorsa söz ile kişi allıda yalġan [26] *mu diyin::*

ایچماکیم زاهد اکر بیلدی نوائی نیلای::

سورسا سوز ایله کیشی آلیدا یالغان مو دیین::

‘post پوستین’[1598] anlamına da gelir.

içti (ایچتی) ‘içti’.

içtük (ایچتوک) ‘içik’.

içer (ایچار) ve **içedür** (ایچادور) ‘içer, içiyor’. **içer** fâil ve mastar anlamına da [27] gelir.

içmeydür (ایچمایدور) ‘içmiyor, içmemiş’.

içgen (ایچکان), **içergen** (ایچارکان) ve **içedürgen** (ایچادورکان) ‘içen, içmiş’. Nitekim birincisine tanık olarak [28] ‘içen’ anlamında şöyle der, *şiir*:

mey-i ʿışḳ ile turur tīz ki ***içgenge*** *ḳılur::*

cüzv cüzvi ara her ḳaṭre-yi ḳan içre nüfūẕ::

می عشق ایله تورور تیز که ایچکانکا قیلور::

جزو جزوی ارا هر قطره قان ایچرا نفوذ::

Üçüncüsüne tanık olarak aynı anlamda [29] *Tārīḫ-i Babürī* de şöyle zikredilmiştir:

falān mini ʿaraḳ ***içedürgen*** *ḫayāl ḳılıp şāyiste ḫidmetī ḳılalıñg dip.*

[1594] BM 95v.23 **bitink** *(بیتینک).*

[1595] BM 95v.23 **ibergen** : PdC s.98 *yıbarġan (ییبارغان).*

[1596] BM 95v.24 **inçiñge** : Sözcük BM 117v.24’te **inçike** (اینجیکا) olarak da tanıklanmıştır. Krş. **inçike** (2): ‘devam eden müzmin hastalık’.

[1597] BM 95v.24 **ḳara aġrıġ** : Krş. BM 270v.26 **ḳara aġrıġ** ‘Arapçada *ḥamret* (حمره) ve Yunancada *şakaklus* (شقاقلوس) denilen hastalığın adı. Müzmin hastalığa da denir. Nitekim şöyle der, şiir: *közi hicride mini zār itti // ḳara aġrıġa giriftār itti.*’

[1598] BM 95v.26 **[içmek]** ‘post’: Bkz. Trkm. **içmek** II, ‘Goyun derisinden yüñi iç yüzüne edilip tikilyän milli eşik, possun’ (TrkmDDS I, 601b); Kırgız **içmek** ‘teğeltinin astarı, iç teğelti’ (Yudahin 1998: 365b); EDPT 27b **içmek** ‘woollen or fur-linde gloves; saddle-pad’. Ayrıca krş. BM 96v.26 **içmek** ‘post/kürk’

فلان مینی عرق ایچادورکان خیال قیلیب شایسته خدمتی قیلالینک دیب.

Mastar anlamına da [BM 96r.1] gelir. Nitekim *Nesāyimü'l-Maḥabbe*'de Şeyḫ ʿAbdullāh Belyānī'nin zikrinde üçüncüsüne tanık olarak 'içmiş' anlamında ve birincisine tanık olarak 'içmek' anlamında şöyle der:

> [2] *Şeyḫ ilikideki* ***içedürgen*** *ayaġ aştı*[1599] *aŋga birdi ki alıp içgil. Ol alıp* ***içgendin*** *soŋra buyurdı kim yaġ bolġan iliking*[3]*ni bu ḫırḳaŋġa sürt.*[1600]
>
> *شیخ ایلیکیداکی ایچادورکان ایاغ آشتی آنکا بیردی که آلیب ایچکیل اول آلیب ایچکاندین سونکرا بویوردی کیم یاغ بولغان ایلیکینک‌نی بو خرقنک‌غه سورت.*

iç (ایچ) ve **içgil** (ایچکیل) 'tekil ikinci kişi emir fiili'. **iç** 'iç/içeri اندرون' anlamına da gelir. Nitekim zikredilecektir.

içme (ایچما) ve [4] **içmegil** (ایچماکیل) 'olumsuz ikinci kişi emir fiili'.

içiŋ (ایچینک), **içiŋiz** (ایچینکیز) ve **içiŋler** (ایچینکلار) 'çoğul ikinci kişi emir fiili'.

içmeŋ (ایچمانک), **içmeŋiz** (ایچمانکیز) ve **içmeŋler** (ایچمانکلار) 'olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili'. [5] Birincisine tanık olarak şiir:

> *kiçe içmek mey ü kündüz dimek* ***içmeŋ*** *anı::*
> *ḥikmet içre bu irür yaḫşı ṣıfāt ey vāʿiẓ::*
>
> *کیجه ایچماک می و کوندوز دیماک ایچمانک آنی::*
> *حکمت ایچرا بو ایرور یخشی صفات ای واعظ::*

içmen (ایچمان) ve [6] **içmes min** (ایچماس‌مین) 'içmem'.

içe min (ایچامین), **içer min** (ایچارمین), **içedür min** (ایچادورمین) ve **içerem** (ایچارام) 'içerim/içiyorum'.

içerim (ایچاریم) ve **içmekim** (ایچماکیم) '[benim] içmem'.

içmegüm (ایچماکوم) 'içmeyeceğim'.

içe sin (ایچاسین), [7] **içer sin** (ایچارسین) ve **içedür sin** (ایچادورسین) 'içersin/içiyorsun'. Nitekim birincisine tanık olarak *Ḥayretü'l-Ebrār*'ın On Beşinci Makalesi'nde şöyle der, şiir:

> *bu ki mey-i cehl* ***içesin*** *bī-ḥesāb::*
> [8] *bolġusı bir kün saŋga bu iḫtisāb::*
>
> *بو که می جهل ایچاسین بیحساب::*
> *بولغوسی بیر گون سنکا بو احتساب::*

içip (ایچیب), **içiben** (ایچیبان) ve **içmiş** (ایچمیش) 'içip, içmiş'.

[1599] BM 96r.2 **aştı** : T 149v. *aşnı (آشنی).*

[1600] BM 96r.2-3 *Şeyḫ… sürt* : NM'nin Şeyh Abdullah Belyani kısmından bu parçayı krş. *"… Шайх ичадургон илкидаги аёғ ошни онга бердиким, олиб ичгил! Ул олиб ичгандин сўнгра буюрдиким, ёғ бўлған илкингни бу хирқангға сурт ва доим ушмундоқ қил!"* (c. 17, s. 178 NM).

içmişeŋ (ایچمیشانک) ‘içmişsin’.

içmes (ایچماس) ‘içmez’. [9] Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

içmesi (ایچماسی) ‘içmesi ve içmememsi’.

içmedin (ایچمادین) ‘içmeden ve içmemiş’. Nitekim ‘içmemiş’ anlamında [10] *Fużūlī* Rūm diyarı imlasıyla (به املاء الرومیه) şöyle der, şiir:

*mey **içmedin** açılmaz imiş bāb-i maġfiret::*
sevgendler bu bābda pīr-i muġān içer::

می ایچمادین آچیلمز ایمیش باب مغفرت::
سوکندلر بو بابده پیر مغان ایچر::

içip bolmas (ایچیب بولماس), **içse bolmas** (ایچسا بولماس) ve [11] **içmek olmas** (ایچماک اولماس) ‘içilmez’.

içe almas (ایچا آلماس) ‘içilemez’.

içe içe (ایچا ایچا) ‘içerek’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

içey (ایچای) ve [12] **içeyin** (ایچایین) ‘içeyim, içsin ve içesin’.

içsek (ایچساک), **içge biz** (ایچکابیز), **içgey biz** (ایچکای‌بیز), **içeli** (ایچالی), **içeliŋ** (ایچالینک) ve **içgeli** (ایچکالی) ‘içmek için, içeli’.

[13] **içgeç** (ایچکاج) ‘içince’.

içgüçi (ایچکوجی) ‘içici/içen’. Tanık olarak şiir:

ey Nevāyī yār mihmān bolsa mey tutġaç sümür[1601] *::*
[14] *mīzbān zāhid ḫoş irmes bolsa mihmān **içgüçi**::*

ای نوائی یار مهمان بولسا می توتغاج سومور::
میزبان زاهد خوش ایرماس بولسا مهمان ایچکوجی::

içgüçe (ایچکوجه), **içgünçe** (ایچکونجه) ve **içgençe** (ایچکانجه) ‘içene kadar, içtiği/içeceği kadar’. Nitekim ikincisine tanık olarak [15] ikinci anlamda *Sebʿa-yi Seyyāre*’nin başlangıcında Kendi Hâlinin Vasfında şöyle der, şiir:

*ḳatre **içgünçe** destres maŋa yoḳ::*
ġayr-ı deryā çiker[1602] *heves maŋa yoḳ::*

قطره ایچکونجه دسترس منکا یوق::
غیر دریا چیکار هوس منکا یوق::

[16] Üçüncüsüne tanık olarak da ikinci anlamda şöyle der, şiir:

dürüst mihr ẓarfıdın tola ḫayvān suyı içmek::
*imes **içgençe** derd ey muġbeçe sınġan süfālīŋdin::*

درست مهر ظرفی‌دین تولا حیوان سویی ایچماک::

[1601] BM 96r.13 **sümür-** < simür-, bkz. EDPT 829b simür-.
[1602] BM 96r.15 **çiker :** T 149v. *ciker (جیکار).*

ایماس ایچکانجه درد ای مغبچه سینغان سفالینک‌دین::

[17] **içgüm** (ایچکوم) ‘içeceğim’[1603].

içgüñg (ایچکونک) ‘içeceksin’.

içgüsi (ایچکوسی) ‘içecek’.

içgülük (ایچکولوک) ‘içilecek olan’. [18-19] ‘sarhoş مست’ anlamına da gelir. Nitekim *Ferhād ve Şīrīn*’de Ferhād’ın Gemisinin Kırılmasında şöyle der, şiir:

ni kördiler ki yatur nev-civānī::

ḥavādiṯ żarbesidin nā-tevānī::

bolup hūş añga zāyil ***içgülük*** *dik::*

yatıp ol ḫasta taḫta üstide ölük dik::

نی کوردیلار که یاتور نوجوانی::

حوادث ضربه‌سیدین ناتوانی::

بولوب هوش آنکا زایل ایچکولوک دیک::

یاتیب اول تخته اوستیده اولوک دیک::

içgey (ایچکای)[1604], **içe** (ایچا), **içse** (ایچسا), **içsün** (ایچسون) ve [20] **içdik** (ایچدیک) ‘içse/içsin’. Beşincisine tanık olarak şiir:

istegünçe bāde ***içdik*** *zehr-i devrān bezmide::*

[T 150r.]*kim ki ḳan yutmaḳ bile anıñg* [21] *maʿāşı ivrülür*[1605]*::*

ایستاکونجه باده ایچدیک زهر دوران بزمیدا::

کیم که قان یوتماق بیله آنینک کعاشی ایورولور::

içgüdik (ایچکودیک) ve **içerdik** (ایچاردیک) ‘içecek nesne, içtiği/içeceği gibi’.

içürmek (ایچورماک) -zammeli Arap cīmi ve sakin karaşat rā ile- geçişli mastar olup [22] ‘içirmek نوشانیدن’ demektir.

içürdi (ایچوردی) ‘içirdi’.

içürdük (ایچوردوک) ‘içirdik’.

içürür (ایچورور) ve **içüredür** (ایچورادور) ‘içirir/içiriyor’. **içürür** fâil ve mastar anlamına [23] da gelir.

içürmeydür (ایچورمایدور) ‘içirmiyor, içirmemiş’.

içürgen (ایچورکان), **içürürgen** (ایچوروکان) ve **içüredürgen** (ایچورادورکان) ‘içiren ve içirmiş’. Mastar anlamına [24] da gelir.

içür (ایچور) ve **içürgil** (ایچورکیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

[1603] BM 96r.17 **içmeyeceğim** *(نخواهم نوشید).* Düzeltildi.
[1604] BM 96r.19 **içgey :** Her iki nüshada da yanlış yazım olarak **içegey** (ایچاکای) yazılmıştır.
[1605] BM 96r.21 **ivrülür :** T 150r. *evrülür (اورولور).*

içürme (ایچورما) ve **içürmegil** (ایچورماکیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

içürüŋ (ایچورونک), **içürüŋgüz** (ایچورونکوز) ve **içürüŋgler** (ایچورونکلار) [25] ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

içürmeŋ (ایچورمانک), **içürmeŋgiz** (ایچورمانکیز) ve **içürmeŋgler** (ایچورمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

içürmen (ایچورمان) ve **içürmes min** (ایچورماسمین) ‘içirmem’.

içüre min (ایچورامین), [26] **içürür min** (ایچورورمین), **içüredür min** (ایچورادورمین) ve **içürürem** (ایچورورام) ‘içiririm/içiriyorum’.

içürürüm (ایچوروروم) ve **içürmekim** (ایچورماکیم) ‘[benim] içirmem [1606]’.

içürmegüm (ایچورماکوم) ‘içmeyeceğim’.

içürüp (ایچوروب), **içürüben** (ایچوروبان) ve [27] **içürmiş** (ایچورمیش) ‘içirip/içirmiş’.

içürmişeŋ (ایچورمیشانک) ‘içirmişsin’.

içürmes (ایچورماس) ‘içirmez’. Fâil ve mastar anlamına da gelir.

içürmesi (ایچورماسی) ‘içirmesi, [28] içirmezi’.

içürmedin (ایچورمادین) ‘içirmeden, içirmemiş’.

içürüp bolmas (ایچوروب بولماس), **içirse bolmas** (ایچیرسا بولماس) ve **içürmek olmas** (ایچورماک اولماس) ‘içirilmez’.

[29] **içüre almas** (ایچورا آلماس) ‘içiremez’.

içüre içüre (ایچورا ایچورا) ‘içirerek’. Tekrar edilmeden de [BM 96v.1] kullanılır.

içürey (ایچورای) ve **içüreyin** (ایچورایین) ‘içireyim, içirmesin, içirmeyesin[1607] ve içirmiş’.

içürsek (ایچورساک), **içürge biz** (ایچورکابیز), **içürgey biz** (ایچورکایبیز), **içüreli** (ایچورالی) ve **içüreliŋ** (ایچورالینک) [2] ‘içirirsek/içirelim’.

içürgeli (ایچورکالی) ‘içirmek için, içirdiği/içireceği kadar’.

içürgeç (ایچورکاج) ‘içirince’. Nitekim [3] *Ferhād ve Şīrīn*’de Ferhād’ın Doğumu’nda şöyle der, şiir:

ni ḳaṭre süt ***içürgeç*** *dāye-yi ʿışḳ::*
bolup her gevheri sermāye-yi ʿışḳ::

نی قطره سوت ایچورکاج دایه عشق::
بولوب هر کوهری سرمایه عشق::

içürgüçi (ایچورکوجی) ‘içiren’.

içürgüçe (ایچورکوجه), [4] **içürgünçe** (ایچورکونجه) ve **içürgençe** (ایچورکانجه) ‘içirene kadar, içirdiği/içireceği kadar’.

[1606] BM 96r.26 **içirmem** : T 150r. *içirdik* (*نوشانیدیم*).
[1607] BM 96v.1 **içirmeyeyim** *(ننوشانم),* **içirmesin** *(ننوشاند),* **içirmeyesin** *(ننوشانی).*

içürgüm (ایچورکوم) ‘içireceğim’.

içürgüñg (ایچورکونک) ‘içireceksin’.

[5] **içürgüsi** (ایچورکوسی) ‘içirecek’.

içürgülük (ایچورکولوک) ‘içirilecek olan’.

içürgey (ایچورکای), **içüre** (ایچورا), **içürse** (ایچورسا), **içürsün** (ایچورسون) ve **içürdik** (ایچوردیک) ‘içirirse/içirsin’.

içürgüdik (ایچورکودیک) ve [6] **içürürdik** (ایچوروردیک) ‘içirilecek olan, içtiği/içeceği gibi’.

içişmek (ایچیشماک) -şīn ile- işdeşlik mastarı olup ‘birlikte içmek با هم نوشیدن’ demektir. [7] Sigaları birinci şıktaki kurala göre şīn ile yapılır.

içilmek (ایچیلماک) -lām ile- edilgen/dönüşlülük (انفعال) mastar olup ‘içilmek نوشیده شدن’ demektir.

[8] **ıçġınmaḳ/ġ (ایچغینماق/غ)** -sakin Acem cīmi ve nūn ve kesreli Acem ġaynı ile- ‘şaşırmak متحیّر شدن’ demektir. Mollā Sāḳī’nin *Gül ve Nevrūz*’undan şiir:

iligdin ***ıçġınıp*** *balıġnı* [1608] [9] *saldı::*

tañgırġap [1609] *barmaġın tişledi ḳaldı::*

ایلیکدین ایچغینیب بالیغی سالدی::

تانکیر غاب بارماغین تیشلادی قالدی::

ıçḳırmak/ġ (ایچقیرماق/غ) Rūmī Türkçesinde [10] ‘hıçkırmak برجستن گلو’ demektir. O da فواق زدن’den ibarettir.

İsimler (Cevāmid)

iç (ایچ) -*hīç* (هیچ) vezninde- ‘iç, bâtın اندرون و باطن’. Tanık olarak [11] şiir:

mey iç dehr içre kim ***iç*** *sırrıdın añglay diseñg remzī::*

irür her ẕerreniñg māhiyyeti ḫurşīddin mübhem::

می ایچ دهر ایچرا کیم ایچ سریدین آنکلای دیسانک رمزی::

ایرور هر ذرهنینک ماهیتی خورشیددین مبهم::

Bazı nüshalarda [12] *iş sırrıdın (ایش سریدین)* da görülmüştür.[1610] Ayrıca *içmek* [fiilinin] emridir [**iç**-]. Nitekim geçti.

[1608] BM 96v.8 **balığı : balıġnı** için yanlış yazım. Bkz. T 150r. *balıġnı (بالیغنی);* PdC s. 99 *ıçḳınıp balıġnı (بالغنی).* Ayrıca bkz. GN, Bayram Orak, YL Tezi 1995 80/5 ve 80/6 **balıġnı**.

[1609] BM 96v.9 **tañgırġap :** PdC s. 99 *tañgızġap (تانکیزغاب).*

[1610] BM 96v.12 *iş sırrıdın* : MMH’ın ‘Bazı nüshalarda *iş sırrıdın* da görülmüştür’ kaydına örnek olarak tanık için verdiği iktibas şiiri krş. *Май ич даҳр ичраким* ***иш*** *сирридин англай десанг рамзе // Эрур ҳар зарранинг моҳияти хуршиддин мубҳам.* (c. 1, 400, 506/9); *Май ич даҳр ичраким* ***иш*** *сирридин англай десанг рамзе // Эрур ҳар зарранинг моҳияти хуршиддин мубҳам.* (c. 4, s. 310, 426/9); *Mey iç dehr içre kim iş sırrıdın añglay diseñg remzī // İrür her ẕerreniñg māhiyyeti ḫurşīddin mübhem* (Karaörs 2016: 426).

içe / ice (ایجا) ‘büyük kız kardeş/abla همشیره بزرک’. Moġol lügatinde [**ice**] ‘efendi ve [13] Tanrı صاحب و خداوند’ demektir.[1611]

iç aġa (ایچ آغا) Rūm diyarı (Rūmiye رومیه) deyimince ‘hizmetçi oğlan خدمتکار امرد’. Ona ***iç oġlan*** (ایچ اوغلان) da denir. Turan Türkleri ***maḥrem*** [14] ***çora*** *(محرم چوره)* derler.[1612]

iç aġrıġı (ایچ آغریغی) ‘ishal hastalığı مرض اسهال’. Nitekim *Nesāyimü’l-Maḥabbe*’de İbrāhīm-i Ḫavāṣ Zikrinde şöyle der:

iç aġrıġı *bile ötti* [15] *mescidi her meclis ki bolur idi ġusl ḳılur irdi.*

ایچ آغریغی بیله اوتتی مسجدی هر مجلس که بولور ایدی غسل قیلور ایردی.

iccen (ایجّان) -fethalı şeddeli cīm ve sakin nūn ile- ‘kızartılıp dövülerek [16] tatlıyla/şekerle karıştırılıp yenilen buğday ve susam کندم و کنجد را کویند که بریان کرده کوبیده به شیرینی آمیخته بخورند’.

iç oġlan (ایچ اوغلان) Yukarıda zikredilen ***iç aġa*** [T 151v.] demektir.

içre (ایچره) ‘arada در میان’. Tanık olarak şiir:

[17] *mişkīn ḫatı͡ng ol yüz kibi gülgūn varaḳ* ***içre****::*

tün ʿanberi gūyā ki saçıldı şafaḳ ***içre****::*

مشکین خطینک اول یوز کیبی کلکون ورق ایچره::

تون عنبری کویا که ساچیلدی شفق ایچره::

içirgü (ایچرکو) -kesreli Acem cīmi, sakin karaşat rā ve [18] zammeli kāf ile- ‘eyer teğeltisi تکلتوی زین’.[1613]

ıçḳırıḳ (ایچقیریق) [1614] Rūmī Türkçesinde ‘hıçkırık برجستن کلو’. Ona Farsçada زغنک ve Arapçada فواق denir.

içkerek (ایچکاراک) [19] ‘daha ince نازکتر’. Luṭfī’den şiir:

[1611] BM 96v.12-13 **içe / ice: içe** ‘büyük kız kardeş/abla’ için bkz. (Li 1999:171). **ice:** Türkçe dengi ETü. **iḍi** (EDPT 41a 1 **iḍi**:) olan Mo. **ice** ‘efendi ve Tanrı’ sözcüğü için bkz. YMo. **ezen / ezen** ‘Lord, master, ruleri owner’ (Lessing 1960:336b); ME 882 **eǰelebe** üiḷeyi = **iyeledi** işni ‘oovladel rabotoy’(Poppe 1938:152a); ME 882 **eǰeleksen** = **iye**legen ‘obladavşiy’ (Poppe 1938:152a). Ayrıca bkz. Starostin v.d. 493a ***ĕdV** ‘host, husband’ ve krş. TMEN II 636 **ēdī** ‘Herr, Herrgott’, özellikle s. 177.

[1612] BM 96v.15 **iç aġa :** Krş. GTS **iç ağa** ‘vezirlerin gözde uşağı’. **İç oğlan :** Krş. GTS **iç oğlanı** ‘Osmanlı Devleti’nde, saraylarda türlü devlet hizmetleri için aday olarak yetiştirilen genç, celep’. **Maḥrem çora :** Özbek **çori** ‘1. kul ḫatin; tutgunlikdaki ayal; 2. Hizmetkar ḫatin; aksaç’ (ÖTİL, IV, 526); Trkm. **çorı [ço:rı]** Öy hızmatkäri, gullukçı, hızmatkär, ayal, gırnak’ (TrkmDDS I, 220a); Ayrıca bkz. Räsänen VEWT 116a. Ayrıca bkz. BM 212v.25 **çora** ‘-fethalı rā ile- ‘*mahrem çora* denen hizmetçi oğlan. Ebced cīmi ile *nūre* vezninde [cūre] Farsçada bir birine uyan demektir’.

[1613] BM 96v.17-18 **içirgü**: Sözcük Fethali Kaçar Lugati’nde **üçergü** اُوچارکو ‘elif ötre ile, /ç/ medli elif ile, /r/ sükûn ile; eyerin altına konulan keçe, teğelti’ (FK, s. 266) olarak okutacak şekilde yazılıdır. Ayrıca bkz. Trkm. **içirgi [içirği]** ‘Eyeriñ, gaññanıñ yonasınıñ aşagından malıñ arkasına atılyan bölek yumşak keçe’ (TrkmDDS I, 600). MMH’ın sözcüğün tanımında kullandığı Türkçe kökenli sözcük *tegeltü,* binek hayvanlarında eyerin altına konulan keçe demektir (DehS. تکلتو maddesi). Farsçadaki bu alıntı sözcük için ayrıca bkz. TMEN II, 920 ***tägältü** ‘Filzdecke unter dem Sattel, die ein Wundreiben des Pferdes verhindert’.

[1614] BM 96v.18 **ایچقیریق** : T 151v. *ایچقریق*

*ḳıldım disem **içkerek** bilini::*

yoḳtur kişiniñ ki ḳīl u ḳālı::

قیلدیم دیسام ایچکاراک بیلینی::

یوقتور کیشینینک که قیل و قالی::

içkerrek (ایچکارراک) -sakin birinci rā ve fethalı [20] ikinci rā ile- 'iç/içeri اندورن و تو'. Nitekim *Leylī* [ve] *Mecnūn*'da Mecnūn'un Hâli'nde (احوال مجنون) şöyle der, şiir:

köñlüm öyin itti ḳayġu zindān::

cism [21] *öyi yene ḳarangu zindān::*

***içkerrek** öy içre ġuṣṣa tābı* [1615] *::*

bel firḳat otınıñ [1616] *iltihābı::* [1617]

کونکلوم اویین ایتی قایغو زندان::

جسم اویی ینه قارانغو زندان::

ایچکارراک اوی ایچرا غصه تابی::

بل فرقت اوتینینک التهابی::

içkeriki (ایچکاریکی) -kesreli rā ile- 'içeriye ait اندرونی'.

içkü (ایچکو) [22] 'içme, yudum yudum içme شرب و تجرّع' [1618]. Nitekim *Leylī* [ve] *Mecnūn*'da Nofel'in Kızının Düğünü'nde şöyle der,[1619] [23] şiir:

āyīn-i ṭarabġa ḳoydılar yüz::

***içkü** idi niçe kiçe kündüz::* [1620]

آئین طربغه قویدیلار یوز::

ایچکو ایدی نیچه کیچه کوندوز::

içkülük (ایچکولوک) 'şarap [24] içme, içecek شراب‌نوشی و نوشیدنی'. 'sarhoş ve şarap içen مست و شرابخوار' anlamına da gelir. Nitekim tanığı *içmek* mastarında verilmiştir.

içki (ایچکی) 'içeriye ait اندرونی'. [25] Nitekim Luṭfī şöyle der, şiir:

ol bedenniñ[1621] *devletidin toġdı köñleklenig küni::*

[1615] BM 96v.21 **tapı** *(تاپی).*

[1616] BM 96v.21 **otınıñ** : T 151v. *öyiniñ (اویینینک).*

[1617] BM 96v.20-21 *köñlüm… iltihābı* : MMH iktibas ettiği tanıklarda kimi zaman ihtisara giderek şiirin anlam bütünlüğünü bozmamak suretiyle aradaki beyti/beyitleri vermemiştir. Bu iki beytin arasındaki beyit ise şöyledir: *Зиндонки танимдур анда маҳбус // Ҳам тунглуки, ҳам эшики мадрус* (ÖNK, c. 9, s. 127); *zindān ki tenim-dür anda maḥbūs // hem tüñlüki hem êşiki medrūs* (Çelik Şavk, 2011: 167).

[1618] Arapça kökenli *tecerruʿ (تجرّع)* sözcüğü 'yudum yudum içme' anlamıyla birlikte 'öfkeyi yutma' anlamı da ifade etmektedir (DehS. تجرع maddesi).

[1619] BM 96v.: 22. satırın ikinci yarısından 23. satırın birinci yarısına kadar olan kısımda önceki şiir tekrarlandığından üzeri çizilmiştir.

[1620] BM 96v.23 *āyīn… kündüz* : Krş. *Ойини тарабға қўйдилар юз // Ичку эди неча кеча-кундуз* (c. 9, s. 244).

[1621] BM 96v.25 **bedenniñ** : T 151v. *bedniñ (بدنینک).*

ḥüsn-i ṭāliʿ kör ki oldur ḥāli ***içki*** *maḥremi::*

اول بدن‌نینک دولتی‌دین توغدی کونکلاک‌نینک کونی::

حسن طالع کور که اولدور حالی ایچکی محرمی::

[26] **içmek (ایچماک)** ‘post/kürk پوستین’. ‘içmek نوشیدن’ anlamına da gelir. Nitekim Türeyenler altında zikredildi.[1622]

içün (ایچون) -zammeli Acem cīmi ile- ‘lām-ı taʿlīl [27] ve bā-yı sebebiyet لام تعلیل و بای سببیت’[1623] [için]. Tanık olarak şiir:

közleriŋ̑ er[1624] *cürm* ***içün*** *ḳılsa ʿitāb irmes ʿaceb::*

bar muʿayyen kim bolur bīmārlar nāzik [28] *mizāc::*

کوزلرینک ار جرم ایچون قیلسا عتاب ایرماس عجب::

بارماغین کیم بولور بیمارلار نازک مزاج::

Ve **üçün** (اوچون) -zammeli elif ile- de aynı anlamda kullanılır.

için ara (ایچین ارا) ve **için ara (ایچین آره)** ‘arasında, ortasında در وسط و در میانه’. Birincisine tanık olarak şiir:

[29] *cān ü köŋ̑ül niçe didi asralı özni kilgeç ol::*

veh yana ḳozġalıştılar körgeç anı ***için ara****::*

جان و کونکول نیجه دیدی اسرالی اوزنی کیلکاج اول::

وه یانا قوزغالیشتی‌لار کورکاج آنی ایچین آرا::

İkincisine tanık olarak [BM 97r.1] tercīʿlerden (فی‌الترجیعات) şiir:

niçe müflis istep didim mey üçün::

ḳılalı ***için ara*** *dengāneyī::*

نیجه مفلس ایستاب دیدیم می اوچون::

قیلالی ایچین آره دنکانه::

Ayrıca *Tārīḫü'l-Mulūk*'da [2] İskender'in Zikrinde şöyle der:

Mulūk-i ṭavāyifni İrān-zemīnde ol taʿīn ḳıldı kim üç yüz altmış yılġaça alar ***için ara*** *nizāʿ ḳılıp Rūmġa* [3] *hīç ḳaysınıŋ̑ żararı yitmedi*[1625].

ملوک طوایفنی ایران زمینده اول تعیین قیلدی کیم اوچ یوز آلتمیش ییلغه‌جه الار ایچین ارا نزاع قیلیب رومغه هیچ قایسی‌نینک ضرری یتمادی.

ḫā ile

[1622] BM 96v.26 **içmek :** Bkz. BM 95v.24 **içmek** maddesi.

[1623] Türkçedeki *için* edatına karşılık olarak Arapçada sözün başında kullanılan lām ile Farsçada sözün başında kullanılan bā'ya işarettir.

[1624] BM 96v.27 **er :** Divan edebiyatında *eğer*'in kısaltılmış biçimi olarak kullanılan bu sözcük ÖNK'da **oz** ve *Ġarā'ibü'ṣ-Ṣıġar*'ın TDK yayınında **az** okunmuştur. Krş. *Кўзларинг* ***оз*** *журм учун қилса итоб эрмас ажаб // Бор муайянким, бўлур беморлар нозук мизож* (ÖNK, c. 3, s. 93, 93/2). Ayrıca krş. *Közleriŋ̑* ***az*** *cürm üçün ḳılsa ʿitāb irmes ʿaceb // Bar muʿayyen kim bolur bīmārlar nāzük-mizāc* (bkz. Kut, 2003: 95).

[1625] BM 97r.3 **yitmedi :** T 151v. *yetimedi (یتیمادی).*

iḫtiyār (اختيار)[1626] ‘yaşlı ve uzun ömürlü adam مرد معمّر و کهن سال’. Nitekim *Tārīḫ-i Babürī*’de Bāḳī Çaġanyānī’nin Vasfında şöyle zikredilmiştir:

[4] *Ulug̈ **iḫtiyār** bir kişi idi.*

اولوغ اختيار بير كيشى ايدى.

Rūm Türkleri ve Arapları arasında da yaygındır. Mecazen ‘kavmin şeyhleri ve reisleri مشايخ و روساى قوم’ne de denir. Arapçada maruftur.

[5] **ıḫşıd (اخشيذ)** -sakin ḫā ve Acem ẕālı ve kesreli karaşat şīn ile- ‘Ferġana padişahları پادشاهان فرغانه’. *Revżatü’ṣ-Ṣefā* tarihinin müellifi diyor ki: [6] “Maʿnāhu fī lisāni’t-Türk melikü’l-mulūk معناهُ فى لسان‌الترک ملک‌الملوک”. [1627]

Türeyenler (من‌المشتقات)

dāl ile

idlemek (ايدلاماک)[1628] ‘koklamak بو كردن’.

idledi (ايدلادى) ‘kokladı’.

idler (ايدلار) ve **idleydür** (ايدلايدور) ‘koklar/kokluyor’. **ideler** [7] fâil ve mastar anlamına da gelir.

idlemeydür (ايدلامايدور) ‘koklamıyor, koklamamış’.

idlegen (ايدلاكان), **idlergen** (ايدلاركان) ve **idleydürgen** (ايدلايدوركان) ‘koklayan, koklamış’. Mastar anlamına [8] da gelir.

idle (ايدلا) ve **idlegil** (ايدلاكيل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

{**idleme** (ايدلاما) ve **idlemegil** (ايدلاماكيل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

idleñg (ايدلانک), **idleñgiz** (ايدلانكيز) ve **idleñgler** (ايدلانكلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’}[1629].

idlemeñg (ايدلامانک), **idlemeñgiz** (ايدلامانكيز) ve **idlemeñgler** (ايدلامانكلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

İsimler (Cevāmid)

[1626] BM 97r.3 **iḫtiyār :** Arapça kökenli bir sözcük. Sözcüğün kelime anlamları ‘seçmek; özgürlük; izin; tasarruf; güç ve yetki’dir (bkz. DehS. اختيار maddesi). Araplar ve Türkler arasında güç ve yetki sahibi genellikle yaşlı insanlar için de kullanılır.

[1627] Anlamı: “Türk dilindeki anlamı şahlar şahıdır.”

[1628] BM 97r.6 **idlemek** : Bkz. EDPT s. 890b **yıdla-** ‘to smell’; Räsänen s. 199b **jyd, jyt** ‘geruch, duft, moschus’ mtü. **jyδ**, tar. **Jit,** Hts. **iy** …’. Krş. Az. T. *iylemek* ‘koklamak’.

[1629] BM 97r. {idleme…fiili}**:** 7. ve 8. satırlar arasında çok küçük harflerle aynı yazıyla yazılmıştır.

[9] **id (ايد)** ‘koku رايحه و بو’.[1630] Nitekim *Lisānü’ṭ-Ṭayr*’da Ereṣṭū’nun Öğrencinin Aşk Hastalığına Tedbirinde şöyle der, şiir:

muḫtelif aḫlāṭ ile memlev idi::

[10] *mühlik ü mekrūh levni vü* ***idi****::*

مختلف اخلاط ايله مملو ايدى::

مهلک و مکروه لونى و ايدى::

Ayrıca *Tārīḫ-i Babürī*’de Hint Kokularının Vasfında şöyle zikredilmiştir:

bir nevʿ lāledür andın endek [11] *ḳızıl gül*[1631] ***idi*** *kilür . Lāle-yi gül-būy dir irdük.*

بير نوع لاله‌دور آندين اندک قيزيل کل ايدى کيلور لاله کلبوى دير ايردوک.

idük (ايدوک) ‘idik بوديم’. Nitekim şöyle der, şiir:

dip ***idük*** *ʿışḳ endūhidin her dem* [12] *efġān ḳılmalı::*

veh ki bu daʿvīde bizni şermsār itti firāḳ::

ديب ايدوک عشق اندهى‌دين هر دم افغان قيلمالى:

وه که بو دعوى‌دا بيزنى شرمسار ايتى فراق::

iderek/ėderek (ايده‌رک) -fethalı dāl ve mühmele rā ile- Rūmī Türkçesinde ‘durum حال’ anlamında kullanılır.[13] Nitekim şöyle derler: ***ʿitāb ėderek*** *(عتاب ايدرک)* ‘serzeniş ederek عتاب کنان’ ve ***raḳṣ ėderek*** *(رقص ايدرک)* ‘raks ederek رقص کنان’.

İdi/idi (ايدى) [T 152r.] Üç anlama gelir. Birincisi ‘Tanrı خدا و خداوند’.[14] Nitekim Nāṣır şöyle der, şiir:

şükr ittiŋ her dem ***İdige*** *ṭāʿat içre ḳatlanıp::*

ḳayda maʿlūm oldı her kimge bu niʿmet ḳıymeti::

شکر ايتينک هر دم ايدى‌کا طاعت ايچرا قاتلانيب::

قايدا معلوم اولدى هر کيمکا بو نعمت قيمتى::

İkincisi[15] ‘idi بود’. Nitekim *Leylī* [ve] *Mecnūn*’da şöyle der, şiir:

Leylī ki ***idi*** *Arap belāsı::*

hem bar ***idi*** *Ḳays mübtelāsı::*

ليلى که ايدى عرب بلاسى::

هم بار ايدى قيس مبتلاسى::

Üçüncüsü[16] ‘kokusu بويش’ [id+i].

idiş (ايديش) -sakin karaşat şīn ile- ‘kap kacak ظروف و اوانى’.[1632] Tanık olarak şiir:

[1630] BM 97r.9 **id** : Bkz. EDPT s. 883a **yı:d** ‘scent, odour, smell; originally neutral in connotation, in some contexts’. Räsänen s. 199b **jyd, jyt** ‘geruch, duft, moschus’ mtü. **jyδ**, tar. **Jit,** Hts. **iy** …’. LÇ s. 48 *id (ايد)* ‘ḳoḳu, rāyiḥa, būy, isi, gibi, ṣāḥip, mālik’.

[1631] BM 97r.11 **کل**: T 151v. *کول*.

[1632] BM 97r.16 **idiş** : FT s. 500’de *idiş ayaġ (ايديش ايا‌غ)* ‘kapkacak’ biçimi de vardır.

sāḳiyā çīnī[1633] ***idiş*** *birle tekellüf ḳılma kim::*

[17] *bī -*[1634] *tekellüflerġa ḫoşraḳdur ṣürāḥīdin sebū::*

ساقیا چینی ایدیش بیرله تکلف قیلمه کیم::

بی تکلفلارغه خوشراقدور صراحی‌دین سبو::

Yine *Sedd-i İskenderī*'de Dārā'nın İskender'e Elçi Göndermesi'nde şöyle der, şiir:

[18-19] *yana bir* ***idiş***[1635] *küncüd-i bī-ḥesāb*[1636]*::*

birip anda hem ḳıldı sözler ḫiṭāb::[1637]

یانا بیر ایدیش کنجد بیحساب::

بیریب آندا هم قیلدی سوزلار خطاب::

İdi ḳut/İdi ḳut (ایدی‌قوت) 'kut ve saadet sahibi صاحب سعادت'. Ayrıca 'Cengiz Ḫan dönemindeki Uygur hâkiminin adıdır'. *Ḥabību's-Siyer*'in müellifi o dönemi işaret ederek anlamını 'Devlet Tanrısı خداوند دولت' alarak zikretmiştir.

idiñg (ایدینک) [20] -kesreli dāl ve sakin nūn ve Acem kāfı ile- 'idin بودی'. Nitekim *Lisānü't-ṭayr*'da şöyle der, şiir:

budur ol kim mübtelā bolmış ***idiñg****::*

[21] *'āşıḳ u vālih muñga bolmış* ***idiñg****::*

بودور اول کیم مبتلا بولمیش ایدینک::

عاشق و واله مونکا بولمیش ایدینک::

idiñgiz (ایدینکیز) 'idiniz بودید'. *lāf urar* ***idiñgiz*** *(لاف اورار ایدینکیز).* Yani 'çok/boş konuşan idiniz بودید لافزن'[1638]. Nitekim *Seb'a-yi* [22] *Seyyāre*'de Behrām'ın Dilinden Kavim ve Sürüye Hitaben'de şöyle der, şiir:

ḫidmetim içre lāf urar ***idiñgiz****::*

lāf-i rezm ü meṣāf urar ***idiñgiz****::*

خدمتیم ایچرا لاف اورار ایدینکیز::

لاف رزم و مصاف اورار ایدینکیز::

[23] **Türeyenler (Müştaḳḳāt)**

rā ile

[1633] Bir çeşit topraktan yapılan ve ilk defa Çin'den getirildiği için *çīnī* adıyla yaygınlaşan porselene benzer kaplar için kullanılır. Bu sözcük aynı anlamda günümüzde İran'da kullanılmaktadır.

[1634] BM 96r.17 **bī** : T 152r. *pī (پی).*

[1635] BM 97r.18 **endiş** *(اندیش).*

[1636] BM 97r.18 **küncüd bī-ḥesāb** : PdC s.102 *küncidni ḥesāb (کنجدنی حساب).*

[1637] BM 97r.18 *yana… ḫiṭāb* : Bkz. ÖNK *Яна бир идиш кунжуди беҳисоб // Бериб, анда ҳам қилди сўзлар хитоб* (c. 11, s. 156). Ayrıca bkz. Sİ, TDK yay. *yana bir* ***idiş*** *küncid-i bī-ḥisāb // birip anda hem ḳıldı sözler ḫiṭāb* (Tören 2001: 161/24).

[1638] *lāfzen,* boş konuşan, saçmalayan ve kendini öven anlamları ifade eder (DehS. لافزن maddesi).

irmek (ایرماک) Her iki geçişli ve geçişsiz anlamda [kullanılır.] Yani ‘ermek ve erdirmek رسیدن و رسانیدن’. Bu mastar Rūm Türkleri arasında *kāf* ve *ḳāf*’ın [24] ikisiyle de kullanılır [**ırmaḳ**]. Nitekim Fużūlī Baġdādī onun geçişsiz anlamını [25] *kāf* ile zikretmiş ve Saʿde’d-dīn Şefā *Tārīḫ-i Āl-i ʿOṣmān*’da aynı anlamı *ḳāf* ile beyan etmiştir. Her birinin tanığı ise Kitabın Girişinde Birinci Mebnā’nın Birinci Bāb’ında verilmiştir.[1639]

irür (ایرور) ‘erer/eriyor, erdirir/erdiriyor’. [26] İkinci anlama tanık olarak şiir:

irür *melāyike raḥmet oḳlarıñg cānġa::*

melek tenide ʿaceb yoḳ eger üç olsa ḳanat::

ایرور ملایکه رحمت اوقلارینک جانغه::

ملک تنیدا عجب یوق اکر اوچ اولسا قنات::

Ayrıca [27] ‘-dIr/-dUr هست’ demektir.

irdiñg [**ėrdiñg**] (ایردینک) ‘erdin, erdirdin’. Nitekim Fużūlī birinci anlamda Rūmī imlayla şöyle der, şiir:

çėkme ʿālem [28] *ḳaydını ey ser-bülend-i faḳr olan::*

salṭanat taḫtına ***ėrdiñg*** *bend ü zindānı unut::*

چیکمه عالم قیدینی ای سربلند فقر اولن::

سلطنت تختینه ایردینک بند و زندانی اونوت::

Ayrıca ‘idin بودی’.

irmegey (ایرماکای), **irmese** (ایرماسا), [29] **irmesün** (ایرماسون) ve **irmedik** (ایرمادیک) ‘ermese/ermesin; erdirmese/erdirmesin’. Nitekim ikincisine tanık olarak birinci anlamda *Maḥbūbu’l-Ḳulūb*’un *Tenbīhat*’ında Bihlūl’ın Hikayesinde **[BM 97v.1]** şöyle der:

ḳamer ḳurṣıġa iliñg ***irmese*** *ḳoġlama ötmek hem muġtenemdür.*[1640]

قمر قرصیغه ایلینک ایرماسا قوغلاما اوتماک هم مغتنمدور.

irimek (ایریماک) -kesreli rā ile- ve **irilmek (ایریلماک)** -lām ile- ‘erimek شدن کداخته’.

[2] **iridi** (ایریدی) ve **irildi** (ایریلدی) ‘eridi’. Nitekim *Sedd-i İskenderī*’de Gençliğin Vasfında şöyle der, şiir:

çü birdiñg [3] *iki laʿlinge nūş-ḫend::*

uyattın ***irildi*** *ara yirde ḳand::*

[1639] BM 97r.23 **ırmek :** Bkz. BM 5r.6-9: Bilgin münşî olan Saʿde’d-dīn Şefā-yi Rūmī *Tārīḫ-i Āl-i ʿOṣmān* kitabında bu mastarı *ḳaf* ile [ırmaḳ] aynı anlamda kullanmış ve ‘ırmak آب نهر’ anlamına da gelen **ırmaḳ** (ایرماق) ile aynı cinsten olduğunu söyleyerek şöyle yazmış: *leb-i cūye varup Rūm ili nāmdārlarını taṣmīm ėtdikleri şaḳāḳ maḳāmından* ***ayırmaḳ*** *içün* ***ırmaḳ*** *kenārına daʿvet ėyledi.*

[1640] BM 97v.1 *muġtenemdür* مغتنمدور : Krş. ÖNK c.14, s.134 **мағнамдур**; ayrıca krş. Ruyin, 1388: 184 **maġnamdür** (مغنم دور). Arapçada aynı kökten gelen *maġnam* ve *muġtenem* eş anlamlı olup ‘ganimet’ demektir. Bkz. DehsS.

چو بیردینک ایکی لعلینکا نوشخند::

اویاتتین ایریلدی آرا بیردا قند::

iridük (ایریدوک)[1641] ve **irildük** (ایریلدوک) ‘eridik’.

irir (ایریر), **iridür** (ایریدور), **irilür** (ایریلور)[1642] ve **iriledür** (ایریلادور) [4] ‘erir/eriyor’. Birincisine tanık olarak şiir:

ʿışḳıñg otın ger Nevāyī dise kim iyley raḳam::

sūzidin gūyā ḳalem [1643] *ḳurur ḳara* [5] ***irir*** *devāt::*

عشقینک اوتین کر نوائی دیسا کیم ایلای رقم::

سوزیدین کویا قلم قورور قرا ایریر دوات::

Sulṭān Ḥüseyin Mīrzā’dan şiir:

yoḳ eṣer köñglige vü pūlād āhımdın ***irir****::*

özgeçedür bu ḳatıġlıġ içre pūlād [6] *özgeçe::*

یوق اثر کونکلیکا و پولاد آهیمدین ایرور::

اوزکاجهدور بو قاتیغلیغ ایچرا پولاد اوزکاجه::

irir ve **irilür** fâil ve mastar anlamına da gelir.

irimeydür (ایریمایدور) ve **irilmeydür** (ایریلمایدور) ‘erimiyor, erimemiş’.

irigen (ایریکان), **irirgen** (ایریرکان), [7] **iridürgen** (ایریدورکان), **irilgen** (ایریلکان), **irilürgen** (ایریلورکان) ve **iriledürgen** (ایریلادورکان) ‘eriyen, erimiş’. Mastar anlamına da gelir.

iri (ایری), [8] **irigil** (ایریکیل), **iril** (ایریل) ve **irilgil** (ایریلکیل) ‘tekil birinci kişi emir fiili’.

irime (ایریما), **irimegil** (ایریماکیل), **irilme** (ایریلما) ve **irilmegil** (ایریلماکیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

iriñg (ایرینک), **iriñgiz** (ایرینکیز), **iriñgler** (ایرینکلار), [9] **iriliñg** (ایریلینک), **iriliñgiz** (ایریلینکیز) ve **iriliñgler** (ایریلینکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

irimeñg (ایریمانک), **irimeñgiz** (ایریمانکیز), **irimeñgler** (ایریلمانکلار), **irilmeñg** (ایریلمانک), **irilmeñgiz** (ایریلمانکیز) ve **irilmeñgler** (ایریلمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

{**irimen** (ایریمان), **irimes min** (ایریماسمین), **irilmen** (ایریلمان) ve **irilmesmin** (ایریلماسمین) [10] ‘erimem’}[1644].

[1641] BM 97v.3 **iridük :** T 152r. *irüdük (ایرودوک).*

[1642] BM 97v.3 **ririlür** *(ایریریلور).*

[1643] BM 97v.4 **ḳalem** yerine yanlışlıkla önce *raḳam* yazılmış, daha sonra ortaya /l/ eklenmiş, fakat /r/ kalmıştır: رقلم. T *ḳalem (قلم).*

[1644] BM 97v. {irimen… erimem}**:** 9.-10. satırları arasında daha küçük harflerle aynı yazıyla yazılmıştır.

iriy-min (ایریمین), **irirmin** (ایریرمین), **iridür min** (ایریدورمین), [T 153v.] **irirem** (ایریرام), **irile min** (ایریلامین), **irilür min** (ایریلورمین), **iriledür min** (ایریلادورمین) ve **irilürem** (ایریلورام) ‘eririrm/eriyorum’.

[11] **iririm** (ایریلیریم), **irilürüm** (ایریلوروم), **irimekim** (ایریماکیم) ve **irilmekim** (ایریلماکیم) ‘[benim] erimem’.

irimegüm (ایریماکوم) ve **irilmegüm** (ایریلماکوم) ‘erimeyeceğim’.

irip (ایریب), **iriben** (ایریبان), **irimiş** (ایریمیش), [12] **irilip** (ایریلیب), **iriliben** (ایریلیبان) ve **irilmiş** (ایریلمیش) ‘eriyip/erimiş’. Nitekim *Ferhād ve Şīrīn*’de Tevḥīd’de birincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

demī kim ḳahrıñ[1645] [13] *otı tutmay ārām::*

irip *kök eyle kim bir ḳorġaşun cām* [1646] *::* [1647]

دمی کیم قهرینک اوتی توتمای آرام::

ایریب کوک ایله کیم بیر قورغاشون جام::

irimişeñ (ایریمیشانک) ve **irilmişeñ** (ایریلمیشانک) ‘erimişsin’.

irimes (ایریماس) ve **irilmes** (ایریلماس) [14] ‘erimez’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

irimesi (ایریماسی) ve **irilmesi** (ایریلماسی) ‘erimesi, erimezi’.

irimedin (ایریمادین) ve **irilmedin** (ایریلمادین) [15] ‘erimeden, erimemiş’.

irip bolmas (ایریب بولماس), **irise bolmas** (ایریسا بولماس), **irimek olmas** (ایریماک اولماس), **irilip bolmas** (ایریلیب بولماس), **irilse bolmas** (ایریلسا بولماس) ve **irilmek olmas** (ایریلماک اولماس) [16] ‘erimek olmaz’.

iriy almas (ایری الماس), **irile almas** (ایریلا الماس) ‘eriyemez’.

iriy iriy (ایری ایری) ve **irile irile** (ایریلا ایریلا) ‘eriyerek’. [17] Tekrar edilmeden de kullanılır.

iriy (ایری), **iriyin** (ایریین), **irile** (ایریلا) ve **irileyin** (ایریلایین) ‘eriyeyim, erisin, eriyesin, erimiş’.

irisek (ایریساک), **irige biz** (ایریکابیز), **irigey biz** (ایریکای‌بیز), [18] **irili** (ایریلی), **iriliñ** (ایریلینک), **irilsek** (ایریلساک), **irilge biz** (ایریلکابیز), **irilgey biz** (ایریلکای‌بیز), **irileli** (ایریلالی) ve **irilgeli** (ایریلکالی) [19] ‘erimek için, eriyeli’.

irigeç (ایریکاج) ve **irilgeç** (ایریلکاج) ‘eriyince’.

irigüçi (ایریکوجی) ve **irilgüçi** (ایریلکوجی) ‘eriyecek [20] olan’.

[1645] BM 97v.12 **ḳahrıñ : ** Krş. ÖNK c. 8, s. 6 **қаҳри;** FŞ, Alpay-Tekin 2012: 80/30 **ḳahrı.**

[1646] BM 97v.13 **cām : ** Krş. ÖNK c. 8, s. 6 **хом;** FŞ, Alpay-Tekin 2012: 80/30 **cām**.

[1647] BM 97v.12-13 *demī… cām* : Krş. ÖNK *Дамеким* ***қаҳри*** *ўти тутмай ором // Ериб кўк ўўлаким бир қўрғошун* ***хом*** (c. 8, s. 6, FŞ). Ayrıca krş. FŞ, TDK yay. *Demī kim* ***ḳahrı*** *otı tutmay ārām // İrip kök eyle kim bir ḳorġaşun cām* (Alpay-Tekin 2012: 80/30).

irigüçe (ایریکوجه), **irigünçe** (ایریکونجه), **irigençe** (ایریکانجه), **irilgüçe** (ایریلکوجه), **irilgünçe** (ایریلکونجه) ve **irilgençe** (ایریلکانجه) ‘eriyene kadar, eridiği/eriyeceği kadar’.

irigüm (ایریکوم) ve [21] **irilgüm** (ایریلکوم) ‘eriyeceğim’.

irigüñ̂g (ایریکونک) ve **irilgüñ̂g** (ایریلکونک) ‘eriyeceksin’.

irigüsi (ایریکوسی), **irilgüsi** (ایریلکوسی) ‘eriyecek’.

[22] **irigülük** (ایریکولوک) ve **irilgülük** (ایریلکولوک) ‘eriyecek olan’.

irigey (ایریکای), **irise** (ایریسا), **irisün** (ایریسون), **iridik** (ایریدیک), **irile** (ایریلا), **irilse** (ایریلسا), **irilgey** (ایریلکای), [23] **irilsün** (ایریلسون) ve **irildik** (ایریلدیک) ‘erise/erisin’.

irigüdik (ایریکودیک), **irirdik** (ایریردیک), **irilgüdik** (ایریلکودیک) ve **irilürdik** (ایریلوردیک) ‘eriyecek olan, eridiği/eriyeceği gibi’.

[24] **iritmek (ایریتماک)**[1648] **-tā** ile- geçişli mastar olup ‘eritmek کداز‌اندن’ demektir. Ona Arapçada اذابه denir.

iritti (ایریتتی) ‘eritti’. Tanık olarak şiir:

[25-26] *taş **iritti** veh ki Ḫüsrev köñ̂glige kār itmedi::*

şuʿleler kim tīşesidin sigridi Ferhādnıñ̂g::

تاش ایریتتی وه که خسرو کونکلیکا کار ایتمادی::

شعله‌لار کیم تیشه‌سیدین سیکریدی فرهادنینک::

irit (ایریت) ve **iritgil** (ایریتکیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’. Birincisine tanık olarak şiir:

ey Nevāyī çün sini küydürdi çarḫ imdi ni sūd::

āh otıdın sin anı ḫᵛāhī ḳızıt [27] *ḫᵛāhī **irit**::*

ای نوائی چون سینی کویدوردی چرخ ایمدی نی سود::

آه اوتی‌دین سین آنی خواهی قیزیت خواهی ایریت::

Diğer sigaları da birinci şıktaki gibi karaşat tā ile yapılır.

ırcaytmaḳ (ایرجایتماق) -sakin rā ve karaşat tā ve fethalı cīm ve [28] uzun elifle- ‘gülerken dişleri göstermek خنده حالت در دندان باشد نمودار کردن’ [sırıtmak]. Bu söz tek başına kullanılmaz ve diş sözünün de [29] kullanılması gerekir.[1649]

ırcayttı (ایرجایتتی) ‘dişlerini gösterdi’.

ırcaytur (ایرجایتور) ve **ırcaytadur** (ایرجایتادور) [1650] ‘dişlerini gösterir, dişlerini gösteriyor’. **ırcaytur** fâil ve mastar anlamına da gelir.

[1648] BM 97v.24 **iritmek** : T 153v. *ایرتماک*

[1649] BM 97v.17 **ırcaytmaḳ** : **ırcayt-** < **ırcay-ıt-** Ettirgenlik çatı eki. **ırcay-** için aşağı bkz.

[1650] BM 97v.29 **ırcayıtadur :** Metinde **ırcaytaydur** okunacak şekilde yazılmıştır. Fakat **ırcaytadur** olması beklenir. Aşağıda ***ırcayta***’lı çekimleri gördüğümüz için, yanlış yazım olmalıdır.

[BM 98r.1] [1651] **ırcaytmaydur** (ایرجایتمایدور) ‘dişlerini göstermemiş ve göstermiyor’.

ırcaytġan (ایرجایتغان), **ırcayturġan** (ایرجایتورغان) ve **ırcaytadurġan** (ایرجایتادورغان) ‘dişlerini gösteren ve [2-4] göstermiş’. Mastar anlamına da gelirler.

ırcayt (ایرجایت) ve **ırcaytġıl** (ایرجایتغیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

ırcaytma (ایرجایتما) ve **ırcaytmaġıl** (ایرجایتماغیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

ırcaytıng (ایرجایتینک), **ırcaytıngız** (ایرجایتینکیز) ve **ırcaytınglar** (ایرجایتینکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ırcaytmang (ایرجایتمانک), **ırcaytmangız** (ایرجایتمانکیز) ve **ırcaytmanglar** (ایرجایتمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ırcaytman (ایرجایتمان) ve **ırcaytmas min** (ایرجایتماسمین) ‘[dişleri] göstermem’.

ırcayta min (ایرجایتامین), **ırcaytur min** (ایرجایتورمین), **ırcaytadur min** (ایرجایتادورمین) ve **ırcayturam** (ایرجایتورام) ‘[dişleri] gösteririm/gösteriyorum’.[1652]

[5] **ırcayturum** (ایرجایتوروم) ve **ırcaytmekim** (ایرجایتماکیم)[1653] ‘[benim] ‘göstermem’.

ırcaytmegüm (ایرجایتماکوم)[1654] ‘[dişleri] göstermeyeceğim’.

ırcaytıp (ایرجایتیب), **ırcaytıban** (ایرجایتیبان) ve **ırcaytmış** (ایرجایتمیش) [T 154r.] ‘[dişleri] gösterp/göstermiş’. [6] Birincisine tanık olarak şiir:

bu gülşen ġonçasıda jāle irmes kim tiş ***ırcaytıp****::*
güler āşüfte bülbül nevḥasıġa bī-vefālıġdın:: [1655]

بو کلشن غنجه‌سیدا ژاله ایرماس کیم تیش ایرجایتیب::
کولار آشفته بلبل نوحه‌سیغه بی‌وفالیغدین::

ırcayıtmışang (ایرجایتمیشانک) ‘[7] [dişleri] göstermişsin’.

ırcayıtmas (ایرجایتماس) ‘[dişleri] ‘östermez’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

ırcayıtması (ایرجایتماسی) ‘[dişleri] göstermesi, göstermezi’.

ırcayıtmadın (ایرجایتمادین) ‘[dişleri] göstermeden, [8] göstermemiş’.

ırcaytıp bolmas (ایرجایتیب بولماس), **ırcayıtsa bolmas** (ایرجایتسا بولماس) ve **ırcayıtmek olmas** (ایرجایتماک اولماس)[1656] ‘[dişler] gösterilmez’.

ırcayıta almas (ایرجایتا الماس)[1657] ‘[dişleri] gösteremez’.

[9] **ırcayıta ırcayıta** (ایرجایتا ایرجایتا) ‘[dişleri] göstererek’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

[1651] **[BM 98r.1]:** Clauson yanlışlıkla 98v. olarak numaralandırmıştır. 98r. olarak düzeltildi.
[1652] BM 98r.4 **gösteriyorum :** T 153v. *göstermiyorum (نمودار نمیکنم).*
[1653] BM 98r.5 **ırcayıtmegim** : Her iki nüshada da ön sıradan mastar eki *-mek* kullanılmıştır.
[1654] BM 98r.5 **ırcayıtmegüm** : Her iki nüshada da ön sıradan mastar eki *-mek* kullanılmıştır.
[1655] BM 98r.6 *bu… bī-vefālıġdın* : Bkz. ÖNK *Бу гулшан ғунчасида жола эрмаским, тиш иржайтиб // Кулар ошуфта булбул навҳасиға бевафолиғдин* (c. 1, s. 471, 604/7; c. 6, s. 308, 438/8).
[1656] BM 98r.8 **ırcayıtmek olmas** : Her iki nüshada da ön sıradan mastar eki *-mek* kullanılmıştır.
[1657] BM 98r.8 **ırcayıtma almaş**: Düzeltildi.

ırcayıta (ایرجایتا) ve **ırcayıtayın** (ایرجایتایین) ‘[dişleri] göstereyim, göstersin, gösteresin, göstermiş’.

ırcayıtsaḳ (ایرجایتساق), [10] **ırcayıtġa biz** (ایرجایتغابیز), **ırcayıtġay biz** (ایرجایتغای‌بیز), **ırcayıtalı** (ایرجایتالی) ve **ırcayıtalıŋg** (ایرجایتالینک) ‘[dişleri] gösterirsek/gösterelim’

ırcayıtġalı (ایرجایتغالی) ‘[dişleri] göstemek için, göstereli’.

ırcayıtġaç (ایرجایتغاج) ‘[dişleri] gösterince’.

[11] **ırcayıtġuçı** (ایرجایتغوجی) ‘[dişleri] gösteren’.

ırcayıtġuça (ایرجایتغوجه), **ırcayıtġunça** (ایرجایتغونجه) ve **ırcayıtġança** (ایرجایتغانجه) ‘[dişleri] gösterene kadar, gösterdiği/göstereceği kadar’.

ırcayıtġum (ایرجایتغوم) [12] ‘[dişleri] göstereceğim’.

ırcayıtġuŋg (ایرجایتغونک) ‘[dişleri] göstereceksin’.

ırcayıtġusı (ایرجایتغوسی) ‘[dişleri] gösterecek’.

ırcayıtġuluḳ (ایرجایتغولوق) ‘[dişleri] gösterecek olan’.

ırcayıtġay (ایرجایتغای), [13] **ırcayıta** (ایرجایتا), **ırcayıtsa** (ایرجایتسا), **ırcayıtsun** (ایرجایتسون) ve **ırcayıtdik** (ایرجایتدیک) ‘[dişleri] gösterse/göstersin’.

ırcayıtġudik (ایرجایتغودیک) ve **ırcayıturdik** (ایرجایتوردیک) ‘[dişleri] gösterecek olan, gösterdiği/göstereceği gibi’.

[14] **ırcaymaḳ (ایرجایماق)** -sakin rā ve huttī yā ile- ‘gülerken dişlerin görünmesi نمودار شدن دندان در حالت خنده’.[1658]

ırcayur (ایرجایور) ve **ırcayadur** (ایرجایادور) ‘[dişler] görünür/görünüyor’. Nitekim birincisine tanık olarak [15] *Lisānü’ṭ-Ṭayr*’da İbibiğe Cevap’ta şöyle der, şiir:

nefs ḥükmi birle kim ḳılsaŋg her iş::

***ırcayur** ol kāmdın şeyṭānġa tiş::*

نفس حکمی بیرله کیم قیلسانک هر ایش::

ایرجایور اول کامدین شیطانغه تیش::

ırcaymadı (ایرجایمادی) [16] ‘[dişler] görünmedi’. Nitekim şöyle der, şiir:

min kim ü külmek sözi çün ġonça içre jāle dik::

*il ara **ırcaymadı** hergiz çü dil-dārımġa tiş::*

مین کیم و کولماک سوزی چون غنچه ایچرا ژاله دیک::

ایل ارا ایرجایمادی هرگز چو دلداریمغه تیش::

[17] Diğer sigalar da birinci şıktakine uygun yapılır.

[1658] BM 98r.15-6 **ırcaymaḳ :** Mo.’dan alıntı fiildir. Moğolca ME’de Çağatay Türkçesi karşılıkları hem Tü. **külümsi-** (628) hem de Mo. alıntı **ırcay-** (650) olarak verilmiştir: **irǰaiḫa** = **külümsidi** ‘ulıbnulsya’ 628, **ırcaydı** ‘zubı oşçeril’ 650 (Poppe 1938:198a). YMo. **arzayi- = arzayx** ‘To show one’s teeth, grin; to stand on end (of hair); to stand out (of a number of objects); to be rough or uneven’ (Lessing 55a). Ayrıca bkz. Starostin ve diğerleri (2003:516). Özb. **ircaymåḳ** (ÖTDS II, 224); **irşaymåḳ** (ÖTDS II, 226) ve krş. **ilcaymåḳ** (ÖTDS II, 191). Fiilin Çağdaş Türk dilindeki yayılımı için bkz Räsänen VEWT 166.

ırġatmaḳ (ایرغاتماق) -sakin rā ve karaşat tā ve fethalı muceme ġayın ve uzun elifle- ‘kımıldatmak جنباندن’.

ırġattı (ایرغاتتی)[1659] [18] ‘kımıldattı’.

ırġattuḳ (ایرغاتتوق) ‘kımıldattık’.

ırġatur (ایرغاتور) ve **ırġatadur** (ایرغاتادور) ‘kımıldatır/kımıldatıyor’. **ırġatur** fâil ve mastar anlamına da gelir.

ırġatmaydur (ایرغاتمایدور) ‘kımıldatmıyor, [19] kımıldatmamış’.

ırġatġan (ایرغاتغان), **ırġaturġan** (ایرغاتورغان) ve **ırġatadurġan** (ایرغاتادورغان) ‘kımıldatan, kımıldatmış’. Mastar anlamına da gelirler.

ırġat (ایرغات) ve **ırġatġıl** (ایرغاتغیل) [20] ‘tekil ikinci kişi emir fiili’. **ırġat** Rūmī Türkçesinde ‘amele ve işçi عمله و فعله’ anlamına da gelir.

ırġatma (ایرغاتما) ve **ırġatmaġıl** (ایرغاتماغیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

ırġatıng (ایرغاتینک), **ırġatıngız** (ایرغاتینکیز) ve [21] **ırġatınglar** (ایرغاتینکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ırġatmang (ایرغاتمانک), **ırġatmangız** (ایرغاتمانکیز) ve **ırġatmanglar** (ایرغاتمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ırġatman (ایرغاتمان) ve **ırġatmas min** (ایرغاتماس‌مین) [22] ‘kımıldatmam’.

ırġata min (ایرغاتامین), **ırġatur min** (ایرغاتورمین), **ırġatadur min** (ایرغاتادورمین) ve **ırġaturam** (ایرغاتورام) ‘kımıldatırım/kımıldatıyorum’.

ırġaturum (ایرغاتوروم) ve **ırġatmaġım** (ایرغاتماغیم) ‘[benim] kımıldatmam’.

ırġatmaġum (ایرغاتماغوم) [23] ‘kımıldatmayacağım’.

ırġatıp (ایرغاتیب), **ırġatıban** (ایرغاتیبان) ve **ırġatmış** (ایرغاتمیش) ‘kımıltatıp/kımıldatmış’. Nitekim *Seb‘a-yi Seyyāre*’de Padişahın Adaletinin Vasfında birincisine tanık olarak şöyle der, [24] şiir:

anda Nūşīrvān kirek baḳḳay::
başını ***ırġatıp*** *avuç ḳaḳḳay::*

آندا نوشیروان کیراک باققای::
باشینی ایرغاتیب آووج قاققای::

ırġatmışang (ایرغاتمیشانک) ‘kımıldatmışsın’.

ırġatmas (ایرغاتماس) ‘kımıldatmaz’. [25] Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

ırġatması (ایرغاتماسی) ‘kımıldatması, kımıldatmazı’.

ırġatmadın (ایرغاتمادین) ‘kımıldatmadan, kımıldatmamış’.

ırġatıp bolmas (ایرغاتیب بولماس), [26] **ırġatsa bolmas** (ایرغاتسا بولماس) ve **ırġatmaḳ olmas** (ایرغاتماق اولماس) ‘kımıldatılmaz’.

[1659] BM 98r.17 **ırġattı** : T 154r. *ırġaytı (ایرغایتی).*

ırġata almas (ایرغاتا الماس) ‘kımıldatamaz’.

ırġata ırġata (ایرغاتا ایرغاتا) ‘kımıldatarak’. [27] Tekrar edilmeden de kullanılır.

ırġatay (ایرغاتای) ve **ırġatayın** (ایرغاتایین) ‘kımıldatayım, kımıldatsın, kımıldatasın, kımıldatmış’.

ırġatsaḳ (ایرغاتساق), **ırġatġa biz** (ایرغاتغابیز), **ırġatġay biz** (ایرغاتغای‌بیز), [28] **ırġatalı** (ایرغاتالی) ve **ırġatalıñg** (ایرغاتالینک) ‘kımıldatsak/kımıldatalım’:

ırġatġalı (ایرغاتغالی) ‘kımıldatmak için, kımıldatalı’.

ırġatġaç (ایرغاتغاج) ‘kımıldatınca’.

ırġatġuçı (ایرغاتغوجی) [29] ‘kımıldatan’.

ırġatġuça (ایرغاتغوجه), **ırġatġunça** (ایرغاتغونجه) ve **ırġatġança** (ایرغاتغانجه) ‘kımıldatana kadar, kımıldattığı/kımıldatacağı kadar’.

ırġatġum (ایرغاتغوم) ‘kımıldatacağım’.

ırġatġuñg (ایرغاتغونک) [BM 98v.1] ‘kımıldatacaksın’.

ırġatġusı (ایرغاتغوسی) ‘kımıldatacak’.

ırġatġuluḳ (ایرغاتغولوق) ‘kımıldatılacak olan’.

[T 155v.] **ırġatġay** (ایرغاتغای), **ırġata** (ایرغاتا), **ırġatsa** (ایرغاتسا), **ırġatsun** (ایرغاتسون) ve [2] **ırġatdik** (ایرغاتدیک) ‘kımıldatsa/kımıldatsın’.

ırġatġudik (ایرغاتغودیک) ve **ırġaturdik** (ایرغاتوردیک) ‘kımıldatılacak olan, kımıldattığı/kımıldatacağı gibi’.

ırġanmaḳ (ایرغانماق) -nūn ile- dönüşlülük (انفعال) mastarı [3] olup ‘kımıldanmak جنبیدن’ demektir. Sigaları **ırġatmaḳ** mastarının türevleri gibi yapılır, yalnız tā yerine nūn dahil edilir.

irişmek (ایریشماک) -kesreli rā ve [4] sakin karaşat şīn ile- ‘itaat etmek, arkasınca gitmek, tâbi olmak پیروی کردن و از قفا رفتن و متابعت کردن’. Nitekim şöyle der, şiir:

Nevāyīyā tutar ehl-i fenā necāt yolın::

[5] ***irişmek*** *ister iseñg işte hem alarġa iriş::*

نوایيا توتار اهل فنا نجات یولین::

ایریشماک ایستار ایسانک ایشته هم آلارغه ایریش::

Ṭāliʿ Hirevī yanlış olarak ‘aramak/kazımak/eşelemek کاوش کردن’ anlamında zikretmiştir.[1660]

irişti (ایریشتی) ‘arkasınca gitti’.

[6] **iriştük** (ایریشتوک) ‘arkasınca gittik’.

[1660] BM 98v.3 **irişmek** : BL *irişmek (ایریشماک)* -kesre ve işba ile- ‘aramak کاوش نمودن’, şiir: *éy Nevāyī çābükünġniñg istiseñg pā-būsını / boynuña ip taḳmaḳ ümmīdi bile it dik iriş.*

irişür (ایریشور) ve **irişedür** (ایریشادور) ‘arkasınca gider/gidiyor’. **irişür** fâil ve mastar anlamına da gelir.

irişmeydür (ایریشمایدور) ‘arkasınca gitmiyor, arkasınca gitmemiş’.

[7] **irişgen** (ایریشکان) ve **irişürgen** (ایریشورکان) ve **irişedürgen** (ایریشادورکان) ‘arkasınca giden, arkasınca gitmiş’. Mastar anlamına da gelir. Nitekim birincisine tanık olarak mastar anlamında şöyle der, [8] şiir:

*ḳaçan kim ol sarıġ tonluġ barur min zār **irişgenni**::*

saġıngaylar ḳaçan ki bergini bir kehrübā çikse::

قاچان کیم اول ساریغ تونلوغ بارورمین زار ایریشکاننی::

ساغینغایلار قاچان که برکینی بیر کهربا جیکسه::

iriş (ایریش) ve [9] **irişgil** (ایریشکیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’. birincisine tanık olarak şiir:

ey Nevāyī çābükünĝnüñĝ istesenĝ pā-būsını::

boynuñĝa [10] *ip taḳmaḳ ümmīdi bile it tig **iriş**::*

ای نوائی چابکونک‌نونک ایستاسانک پابوسینی::

بوینونکا ایپ تاقماق امیدی بیله ایت تیک ایریش::

Ṭali‘ Hirevī ‘aramak’ anlamında yazmış ve söz konusu şiiri tanık getirmiş, yanlış yapmıştır. [11] *Leylī Mecnūn*’dan ikincisine tanık olarak şiir:

*kim yār ḳabīlesin **irişgil**::*

ḳay sarı ki bardılar yitişgil [1661] *::*

کیم یار قبیله‌سین ایریشکیل::

قای ساری که باردیلار یتیشکیل::

irişme (ایریشما) ve **irişmegil** (ایریشماکیل)[1662] [12-13] ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

irişiñĝ (ایریشینک), **irişiñĝiz** (ایریشینکیز) ve **irişiñĝler** (ایریشینکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

irişmenĝ (ایریشمانک), **irişmenĝiz** (ایریشمانکیز) ve **irişmenĝler** (ایریشمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

irişmen (ایریشمان) ve **irişmesmin** (ایریشماس‌مین) ‘arkasınca gitmem’.

irişemin (ایریشامین), **irişürmin** (ایریشورمین), **irişedürmin** (ایریشادورمین) ve **irişürem** (ایریشورام) ‘arkasınca giderim/gidiyorum’.

irişürüm (ایریشوروم) ve **irişmegim** (ایریشماکیم) [14] ‘[benim] arkasınca gitmem’.

irişmegüm (ایریشماکوم) ‘arkasınca gitmeyeceğim’.

[1661] BM 98v.11 **yitişgil** : T 155v. *tiyşil (تییشیل).*

[1662] BM 98v.11 **irişmenĝ** *(ایریشمانک).*

irişip (ایریشیب), **irişiben** (ایریشیبان) ve **irişmiş** (ایریشمیش) ‘arkasınca gidip/gitmiş’. Birincisine tanık olarak şiir:

[15] *Nevāyī zühre ʿūdın mātemim tutġanda küydürdi::*

*felek sarı **irişip** barġan uçġunlar fiġānımġa::*

نوائی زهره عودین ماتمیم توتغاندا کویدوردی::

فلک ساری ایریشیب بارغان اوچغونلار فغانیمغه::

Şiirin düzeni (سیاق شعر) şöyledir:

zühre [16] *mātemim tutġanda felek sarı fiġānımġa **irişip** barġan uçġunlar ʿūdın küydürdi.*

زهره ماتمیم توتغاندا فلک ساری فغانیمغه ایریشیب بارغان اوچغونلار عودین کویدوردی.

Ayrıca *Leylī Mecnūn*’da şöyle der, şiir:

[17] *her ḳumġa ki maḳdemi yitişip::*

bir deşt kiyik [1663] *anı **irişip**::* [1664]

هر قومغه مقدمی یتیشیب::

بیر دشت کییک آنی ایریشیب::

irişmişeñ (ایریشمانک) ‘arkasınca gitmişsin’.

irişmes (ایریشماس) ‘arkasınca gitmez’. [18] Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

irişmesi (ایریشماسی) ‘arkasınca gitmesi, arkasınca gitmezi’.

irişmedin (ایریشمادین) ‘arkasınca gitmeden ve gitmemiş’.

irişip [19] **bolmas** (ایریشیب بولماس), **irişse bolmas** (ایریشسا بولماس) ve **irişmek olmaz** (ایریشماک اولماس) ‘arkasınca gidilmez’.

irişe almas (ایریشا الماس) ‘arkasınca gidemez’.

irişe irişe (ایریشا ایریشا) ‘itaat ederek’. [20] Tekrar edilmeden de kullanılır. Nitekim *Nesāyimü’l-Maḥabbe*’de Şeyḫ Ebū ʿAlī Fārmedī’nin zikrinde şöyle der:

Şeyḫni kördüm ki ḳalın il bile [21] *barur irdi min dağı alarnı **irişe** barur irdim.*

شیخنی کوردوم که قالین ایل بیله بارور ایردی مین داغی آلارنی ایریشا بارور ایردیم.

irişey (ایریشای) ve **irişeyin** (ایریشایین) ‘arkasınca gideyim, gitsin, gidesin, gitmiş’.

irişsek (ایریشساک), [22-23] **irişge biz** (ایریشکابیز), **irişgey biz** (ایریشکای‌بیز), **irişeli** (ایریشالی) ve **irişeliñ** (ایریشالینک) ‘arkasınca gitsek/gidelim’.

irişgeli (ایریشکالی) ‘arkasınca gitmek için, gideli’.

[1663] BM 98v.17 **کییک** : T 155v. *kiyik (کیک).*

[1664] BM 98v.17 *her… irişip* : Krş. ÖNK *Ҳар қумғаки мақдами етишиб // Бир дашт кийик* ***анга*** *эришиб* (c. 9, s. 157). Ayrıca krş. LM, TDK yay. *her ḳumġa ki maḳdemi yėtişip //* ***pür-deşt*** *kėyik anı ėrişip* (Çelik 1996: 198).

irişgeç (ایریشکاج) ‘arkasınca gidince’.

irişgüçi (ایریشکوجی), **irişgüçe** (ایریشکوجه) ve **irişgençe** (ایریشکانجه) ‘arkasınca gidene kadar, arkasınca gittiği/gideceği kadar’.

irişgüm (ایریشکوم) ‘arkasınca [24] gideceğim’.

irişgüñg (ایریشکونک) ‘arkasınca gideceksin’.

irişgüsi (ایریشکوسی) ‘arkasınca gidecek’.

irişgülük (ایریشکولوک) ‘arkasınca gidilecek olan’.

irişgey (ایریشکای), [25] **irişe** (ایریشا), **irişse** (ایریشسا), **irişsün** (ایریشسون) ve **irişdik** (ایریشدیک) ‘arkasınca gitse/gitsin’. Üçüncüsüne atnık olarak şiir:

köñgül üzdüm Nevāyī kūyi [26] *ṭūfidın n’iteñg imdi::*

***irişse** itleri ol kūy ara köñglümni salġay min::*

کونکول اوزدوم نوائی کویی طوفیدین نیتانک ایمدی::

ایریشسا ایت‌لاری اول کوی ارا کونکلومنی سالغای‌مین::

irişgüdik (ایریشکودیک) [T 156r.] ve **irişürdik** (ایریشوردیک) ‘arkasınca [27] gidilecek olan, arkasınca gidildiği/gidileceği gibi’.

iriştürmek (ایریشتورماک) ‘arkasınca göndermek ve yetiştirmek از قفا فرستادن و رساندن’. Sigaları -*tur* sözü elkenerek [28] yapılır.

irikmek (ایریکماک) -kesreli rā ve sakin kāf ile- ‘sıkılmak دلکیر شدن’.[1665]

irikti (ایریکتی) ‘sıkıldı’.

iriktim (ایریکتیم) ‘sıkıldım’. Nitekim [29] Luṭfī şöyle der, şiir:

***iriktim** bu ṣefāsız mesken içre::*

tiler min seyr ḳılmaḳ [1666] *gülşen içre::*

ایریکتیم بو صفاسیز مسکن ایچرا::

تیلار مین سیر قیلماق کلشن ایچرا::

iriktük (ایریکتوک) ‘sıkıldık’[1667].

irikür (ایریکور) ve **irikedür** (ایریکادور) [BM 99r.1] ‘sıkılır/sıkılıyor’. **irikür** fâil ve mastar anlamına da gelir.

irikmeydür (ایریکمایدور) ‘sıkılmıyor, sıkılmamış’.

irikgen (ایریککان), **irikürgen** (ایریکورکان) ve [2] **irikedürgen** (ایریکادورکان) ‘sıkılan, sıkılmış’. Mastar anlamına da gelir.

irik (ایریک) ve **irikgil** (ایریککیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

[1665] BM 98v.28 **irikmek** : ML s. 119 *irikmek* ‘1. Erken kalkmak; 2. Acele etmek; 3. Kalbi sıkıntılı olmak, can sıkılmak; usanmak, bıkmak; yorulmak; 4. Nefret etmek, istikrah etmek’. LÇ s. 50 *irikmek (ایریکماک)* ‘katı, saḫt olmak, pekimek, erken kalkmak, usanmak, bıkmak, teneffür, istikrâh etmek’.

[1666] BM 98v.29 **ḳılmaḳ** : PdC s.108 *ḳılsam (قیلسام).*

[1667] BM 98v.29 **sıkıldım** *(دلکیر شدم).*

irikme (ایریکما) ve **irikmegil** (ایریکماکیل) [3] ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

irikiŋ (ایریکینک), **irikiŋiz** (ایریکینکیز) ve **irikiŋler** (ایریکینکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

irikmeŋ (ایریکمانک), **irikmeŋiz** (ایریکمانکیز) ve **irikmeŋler** (ایریکمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

[4] **irikmen** (ایریکمان) ve **irikmes min** (ایریکماس‌مین) ‘sıkılmam’.

irike min (ایریکامین), **irikür min** (ایریکورمین), **irikedür min** (ایریکادورمین), **irikürem** (ایریکورام) ‘sıkılırım/sıkılıyorum’.

irikürüm (ایریکوروم) ve **irikmekim** (ایریکماکیم) [5-6] ‘[benim] sıkılmam’.

irikmegüm (ایریکماکوم) ‘sıkılmayacağım’.

irikip (ایریکیب), **irikiben** (ایریکیبان) ve **irikmiş** (ایریکمیش) ‘sıkılıp/sıkılmış’. Nitekim *Leylī Mecnūn*’da birincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

*bir kün **irikip** meh-i mü’eddeb::*
tüşti başıġa hevā-yi mekteb::

بیر کون ایریکیب مه مودب::
توشتی باشیغه هوای مکتب::

Rūmī müellif ‘sabah erkenden uyanmak ve erken kalkmak ’ anlamında yazmış ve [7] Ṭālīʿ Hirevī de ‘kalkmak ’ anlamında zikretmiş, her ikisi de bu şiiri tanık getirmiştir. Yanlış yapmışlar.[1668]

irikmişeŋ (ایریکمیشانک) ‘sıkılmışsın’.

irikmes (ایریکماس) [8] ‘sıkılmaz’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

irikmesi (ایریکماسی) ‘sıkılması, sıkılmazı’.

irikip bolmas (ایریکیب بولماس), **irikse bolmas** (ایریکسا بولماس) ve **irikmek olmas** (ایریکماک اولماس) [9] ‘sıkılsa/sıkılmak olmaz’.

irike almas (ایریکا الماس) ‘sıkılamaz’.

irike irike (ایریکا ایریکا) ‘sıkılarak’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

irikey (ایریکای) ve [10] **irikeyin** (ایریکایین) ‘sıkılayım, sıkılsın, sıkılasın, sıkılmış’.

irikmey (ایریکمای) ve **irikmeyin** (ایریکمایین) ‘sıkılmayayım, sıkılmasın, sıkılmayasın, sıkılmamış’. Nitekim birincisine tanık olarak [11] ‘sıkılmamış’ anlamında Mollā Sāḳī’nin *Gül ve Bülbül*’ünde şöyle gelmiştir, şiir:

sorar her bir ḥikāyetni mükerrer::
irikmey ol daġı aytur ser-ā-ser::

سورار هر بیر حکایتنی مکرر::
ایریکمای اول داغی ایتور سراسر::

[1668] BM 98v.28 **irikmek** : LN s.185-186 *ėrikdi* ‘ṣabaḥ ėrkenden ḳalḳdı demekdür’.

iriksek (ایریکساک), [12] **irike biz** (ایریکابیز), **irikgey biz** (ایریککای‌بیز), **irikeli** (ایریکالی) ve **irikeliŋ** (ایریکالینک) ‘sıkılsak/sıkılalım’.

irikgeli (ایریککالی) ‘sıkılmak için ve sıkılalı’.

irikgeç (ایریککاج) ‘sıkılınca’.

[13] **irikgüçi** (ایریککوجی) ‘sıkılan’.

irikgüçe (ایریککوجه), **irikgünçe** (ایریککونجه), **irikgençe** (ایریککانجه) ‘sıkılana kadar, sıkıldığı/sıkılacağı kadar’.

irikgüm (ایریککوم) ‘sıkılacağım’.

[14] **irikgüŋ** (ایریککونک) ‘sıkılacaksın’.

irikgüsi (ایریککوسی) ‘sıkılacak’.

irikgülük (ایریککولوک) ‘sıkılacak olan’.

irikgey (ایریککای), **irike** (ایریکا), **irikse** (ایریکسا), [15] **iriksün** (ایریکسون), **irikdik** (ایریکدیک) {‘sıkılsa/sıkılsın’.

irikgüdik (ایریککودیک), **irikgürdik** (ایریککوردیک)} [1669] ‘sıkılacak olan ve sıkıldığı/sıkılacağı gibi’.

irkmek (ایرکماک) -sakin rā ve kāf ile- Rūmī Türkçesinde ‘toplamak جمع کردن’.

irkilmek (ایرکیلماک) [16] -kesreli kāf ve sakin lām ile- ‘toplanmak جمع شدن’.

ırlamaḳ (ایرلاماق) Rūmī Türkçesinde ‘[şarkı] söylemek, okumak سراییدن و خواندن’.

İsimler (Cevāmid)

ir (ایر) -sakin rā ile-, **iren (ایران)** [17] -fethalı rā ve sakin nūn ile- ‘erkek مرد’. Nitekim *Tārīḫu’l-Mulūk*’ta Behmen’in Kızı Humāy’ın Saltanatı’nda ikincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

[18] *yene bir niçe kün Humāy aldı mülk::*

***irenler** barıp incige ḳaldı mülk::* [1670]

[1669] BM 99r.14-15{sıkılsa… irikgürdik}: 14. ve 15. satılar arasında küçük harflerle yazılmıştır.

[1670] BM 99r.18 *yene… mülk* : Bütün ilgili neşirlerde hem yazıma hem de yorumlamaya dayalı bir sıkıntı var gibi gözüküyor. MMH elindeki nüsha/nüshalara göre *اینجیکا*/ yazımını inci ‘kadın’ okuyup yorumlamış ve BM 117v.21 **inci** ‘kadın’ maddesine de aynı beyti iktibas etmiştir.
Buna karşılık, aşağıdaki neşirler ve Niyazi’nin elindeki nüsha/nüshalardaki yazıma dayalı **içi/éçi** okunup ‘hatun-i perde-nişîn’ anlamı verilmiş ve aynı beyit iktibas edilmiştir.
Burada bizim için önemli olan MMH’ın yazımı **incige** okuyup, **iren** ve **inci** maddesinde aynı bir örneği vermiş olmasıdır. Niyazi gibi sözlük yazarları da **içi/éçi** okuyup **éçi**’yi ‘hatun-i perde-nişîn’ maddesi yapıp bu beyti örnek vermeleri. Yazmalar, durumun karışık olduğunu gösteriyor. Şiirin tamamı Özbekistan Külliyatında şöyle:
*Яна бирнеча кун Ҳумой олди мулк // Эронлар бориб **нчига** қолди мулк // Туганди анинг мулку даврони ҳам // Фалак Золи қатъ айлади они ҳам.*
Abik (1993: 219)’da ise: *Yana bir nice kün hümāy aldı milk // İrenler barıp içege ḳaldı milk // Tükendi anıŋ milk ü devrānı hem // Felek Zāli ḳaṭ‘ iyledi anı hem.*

یانا بیر نیجه کون همای آلدی ملک::

ایرانلار باریب اینجیکا قالدی ملک::

Mecazen ‘hür adamlar’a denir. Nitekim şöyle der, şiir:

[19] *tiler sin faḳr deştin ḳaṭʿ ḳılġaysın* ***irenler*** *dik::*

baġır su ḳıl yürek pergālesidin özge zad itme::

تیلارسین فقر دشتین قطع قیلغای‌سین ایرانلار دیک::

باغیر سو قیل یوراک پرکاله‌سیدین اوزکا زاد ایتمه::

ir’in Rūmī Türkçesinde [20-21] üç anlamı var. Birincisi **irte**’nin (ایرتا) kısaltılmışıdır [**ėr**]. Yani ‘vaktin başlangıcı اول وقت’. İkincisi ‘şarkı سرود’ [**ır**]. Üçüncüsü [**ėr-**] ‘yetişmek ve kavuşmak رسیدن و ملحق شدن’ [ėr-].

irenlik (ایرانلیک) ‘hür adam olma durumu ve yiğitlik آزاده مردی و جوانمردی’. Tanık olarak şiir:

rāstlıġda serv-i āzādī yigitlik bāġıdın::

pāklikde laʿl-i raḫşānı [22] ***irenlik*** *kānidin::*

راستلیغدا سرو آزادی بیکیتلیک باغیدین::

پاکلیکدا لعل رخشانی ایرانلیک کانیدین::

irte (ایرتا) -sakin rā ve fethalı karaşat tā ile- üç anlamda kullanılır. [T 157v.] Birincisi ‘önceki zaman سابق’. Nitekim *Mecālisü’n-Nefāis*’te [23] şöyle der:

burun ötgen şuʿarā ve ***irte*** *kiçgen fuṣaḥā*

بورون اوتکان شعرا و ایرتا کیچکان فصحا

Ayrıca *Sebʿa-yi Seyyāre*’de Dördüncü İklimin Yolcusu Hikâyesi’nde şöyle der, şiir:

FT (M. Rahimi, s. 794)’de madde başı olarak tanıklanan **éçi,** “**içi** ایچی -kesreli hemze ve Farsça cim ile- ‘hatun ve hatunluk sıfatı کدبانو و صفت کدبانوان’. Niyazi Sözlüğünde **éçi** ‘hatun-ı perde-nişin’ olarak geçer ve söz konusu beyit madde başının örneğidir. (Kaçalin 211: 238). Bu sözcük **içe** ‘ایجا’ olarak Senglah BM 96v/12’de de tanıklanmıştır. Kaçalin **éçi**’yi Mo. **egeçi**’den getirse de bu tartışılabilir. Bu sözcük Senglah’ta **igeçi** ‘abla’ (BM 27v/6, 108v/9, 11-12) olarak tanıklanmaktadır.

Yanlış yazım ve/veya müstensih müdahalelerinden kaynaklanan böyle örnekler, metinlerden hareket ederek sözlüklerini yapan sözlük yapıcılarının özellikle iktibaslı maddelerinde madde başı tespitlerinin el altındaki metinlere dayandığı ve onları anlamlandırırken metin bağlamını esas aldıklarını da göstermektedir. Senglah yazarının bu **inci** 'kadın' maddesini, **inçü/incü** 'inci' (117v.15) ve **inçü/incü** 'mülûk' (117v.17) ile ilişkilendirmediğine de bakılırsa (her ikisi için de bkz. EDPT, DLT), ki her iki sözcük de Nevayi söz varlığının sözcükleridir, bir teknik terim olarak izini DLT'de sınırlı olarak gördüğümüz, fakat Çingizlilerle daha belirginleşerek yaygınlaşan ve Çingiz Han ailesi üyelerine tahsis edilen yer-sular için kullanılan terimin ETü. **yinçü** 'inci' ile ilgisinin nasıl kurulup ortaya çıktığının da sağlam bir açıklaması yoktur. Anlaşılan, Kâşgarlı'nın 'inci' anlamı yanında 'köle kız'lar için verdiği **yinçü**'sü, **eçe** ∽ **eçi** ∽ **içi**'ye bulaşarak, **inci**'ye doğru giderken, **inCü** 'inci' ve **inçü** 'mülûk' ise hem ilk anlamı ile hem de genişleyen anlamı ile bugünkü Türkistan Türklerinin dilinde kaldı. Bkz. Özbek **incü** I 'marvarid, dür' (ÖTİL, s. 211), **incü** II 'Çingizxon xonadoni a’zolariga tegişli yer-suv; keyinçelik şoxlar, amirlar, xonlar xonadoni a’zolariga tegişli yer-suv' (ÖTİL, s. 211). Ayrıca bkz. TMEN II, s. 220 **ēnčü** اینچو ‘Domäne, kroneigene Länderei; emlak-i hassa; köle; esir, kul…’.

Aslında, Senglah yazarına örnek beytin hemen altında **iren** için 'adamlar' değil de 'hür' nitelemesiyle 'hür adamlar' anlamını vermeye tetikleyen sözcüğün de bu **inci** olup olmadığını sormak ilgi çekici olabilir.

çün duʿā birle [24] *boldı nükte-sürā::*

didi kim ***irte*** *çaġda Dehli ara::*

چون دعا بیرله بولدی نکته‌سرا::

دیدی کیم ایرتا چاغدا دهلی ارا::

İkincisi ‘vaktin başlangıcı اول وقت’. Nitekim *Tārīḫ-i Babürī*’de şöyle zikredilmiştir:

andaḳ ḳarār [25] *taptı kim ḳış mīrzālar münāsib yirde ḳışlap* ***irte*** *yaz cemʿiyyet ḳılıp ġanīm defʿiġa müteveccih bolġaylar.*

آنداق قرار تاپتی کیم قیش میرزالار مناسب بیردا قیشلاب ایرتا یاز جمعیت قیلیب غنیم دفعی‌غه متوجه بولغایلار.

Üçüncüsü mecazen ‘sabahın başlangıcı ابتدای صبح’. [26] Nitekim *aḳşam (اقشام)* ‘gecenin başlangıcı’na derler. Tanık olarak şiir:

irte *vü aḳşam ġamım andaḳ teraḳḳī birledür::*

kim közümge yoḳ ṭulūʿ-i ṣubḥ farḳı şāmdın::

ایرتا و آقشام غمیم آنداق ترقی بیرله‌دور::

کیم کوزومکا یوق طلوع صبح فرقی شام‌دین::

[27] Ayrıca *Ferhād ve Şīrīn*’de şöyle der, şiir:

ḳadem baru üzre her sarı saldım::

kim özni ḳalʿadın taşḳarı saldım::

ki ol [28] *ḫayl içre kizip* ***irte*** *vü kiç::*

tapa alġaymu min [1671] *andın ḫaber hīç::*

قدم بارو اوزره هر ساری سالدیم::

کیم اوزنی قلعه‌دین تاشقاری سالدیم::

کی اول خیل ایچرا کیزیب ایرتا و کیچ::

تاپا آلغایمومین آندین خبر هیچ::

irteki (ایرتاکی) ‘eski قدیمی’ demektir. Tanık olarak şiir:

çarḫdın yıġlar sin [29] *ey köz bil ki bolmış yitgü dik::*

seyl-i eşkiñgdin ḫalel bu ***irteki*** *ġam-ḫāneġa::*

چرخ‌دین بیغلارسین ای کوز بیل که بولمیش بیتکو دیک::

سیل اشکینکدین خلل بو ایرتاکی غمخانه‌غه::

Şiir:

[1671] BM 99r.28 **tapġaymu min** *(تاپغایمومین).*

her tañg irte çikse gerdūn ṣubḥ [BM 99v.1] *tīġi*[1672] *ḳatlime::*

tañg imes kim bardur ol düşmanlar içre ***irtekim****::*

هر تانک ایرتا چیکسا کردون صبح تیغی قتلیمه::

تانک ایماس کیم باردور اول دشمنلار ایچرا ایرتاکیم::

Şiir:

ey Nevāyī hicridin yıllar küyüp ol bī-vefā::

[2] *dimedi kim n'iyler ol ʿuşşāḳ içinde* ***irtekim****::*

ای نوائی هجری‌دین ییللار کویوب اول بیوفا::

دیمادی کیم نیلار اول عشاق ایچیندا ایرتاکیم::

Ṭāliʿ Hirevī **irtek**'i (ایرتاک) 'yanmak سوختن' anlamında yazmış ve bu şiiri tanık olarak göstermiştir.[1673] [3] Tanığı, onun yanlış yaptığına tanıktır.

ir tañg (ایرتانک) 'sabahın başlangıcı اول صبح'.

irdem (ایردام) -sakin rā ve mīm ve fethalı dāl ile- 'at biniciliği fenleri ve askerlik âdâbı فنون فروسیت و آداب سپاهی‌کری'. [4] Nitekim *Tārīḫ'l-Mulūk*'ta Erdeşīr Bābek'in Zikri'nde şöyle gelmiştir:

çün bulūġ ḥaddıġa yitti barça bilik bile ***irdemde*** *yegāne bolup* [5] *şöhret tuttı.*

چون بلوغ حدیغه یتتی بارجا بیلیک بیله ایردامدا یکانه بولوب شهرت توتتی.

Ayrıca *Mecālisü'n-Nefāis*'in Beşinci Faslı'nda Mīr Ḥaydar'ın Zikri'nde şöyle der:

sipāhīlıġda hem ***irdemler*** *ki bolur oḳ atmaḳda* [6] *celd ve ḳılıç çapmaḳda* [1674] *çābük ve sāir celādetler ança bar kim ʿaṣrınıñg ehli pesend ḳılurlar.*

سپاهی‌لیغدا هم ایردراملار که بولور اوق آتماقدا جلد و قیلیچ چاپماقدا چابک و سایر جلادتلار آنجه بار کیم عصری‌نینک اهلی پسند قیلورلار.

Rūmī müellif bir yerde **irdem**'i [7] bu fıkrada **ayrum** (آیروم)-medli elif ve zammeli rā ile- okumuş ve Elif-i Meftūḥa'da zikretmiş ve bir yerde **irdem** okumuş ve Elif-i Meksūre'de beyan [8] etmiş ve her iki yerde de bu fıkrayı *Mecālisü'n-Nefāis*'ten tanık getirmiş, Naṣīrī de ona uyarak **ayrum** ve **irdem**'i eş anlamlı [9] bilmiş ve bu anlamda yazmışlar. Yanlış yapmışlar.[1675]

[1672] BM 99v.1 **tīġi :** PdC s.103 *tīġin (تیغین).*

[1673] BM 99v.2 **irtek** : BL *irtek (ایرتاک)* -kesreli elif ile- 'yanmış'. Başka bir yerde yine *irtek (ایرتاک)* -kesre ile- 'yanmış', örtmek'ten 'yanmak', şiir: *éy Nevāyī hicrdin seller küyüp ol bī-vefā / dimedi kim n'iyler ol ʿuşşāḳ içinde irtekim.*

[1674] BM 99v.6 **çapmaḳda :** LN s. 162 *çalmaḳda.*

[1675] BM 99v.3 **irdem** : LN s. 162 *ayrum* 'şuyuŋ döne döne aḳışına derler ve sipāhīlıḳ üslūbı ve mahāreti maʿnāsına daḫı gelür'. LN s. 182 *érdem* 'sipāhīlıḳ ve silāḥ-şūrluḳ mahāretine dérler'. PdC s. 60'ta da *urum (اوروم)* olarak okunmuş ve aynı tanık gösterilmiştir. Bkz. PdC s.60 *urum (اوروم)* 'habilet', dans les exercices militaires et le maniement des armes'.

irdük (ایردوک) *idük* ün (ایدوک) eş anlamlısıdır. Yani ‘idik بودیم’. Nitekim şöyle der, şiir:

ʿışḳ ara kördük [10] *nihāyetsiz beliyyet ey köñgül::*

hicrdin düşvār lākin körmemiş ***irdük*** *belā::*

عشق ارا کوردوک نهایتسیز بلیت ای کونکول::

هجردین دشوار لیکن کورمامیش ایردوک بلا::

irdi (ایردی) *idi*’nin [11] eş anlamlısıdır. Yani ‘idi بود’. Tanık olarak şiir:

n'içük ki yildin irür her ṭaraf nihālġa meyl::

semend üze ikilür ***irdi*** [12] *ol ḳad-i nāzük::*

نیچوک که ییلدین ایرور هر طرف نهالغه میل::

سمند اوزه ایکیلور ایردی او قد نازک::

Ayrıca ‘yetişti ve yetiştirdi رسید و رسانید’ anlamına da gelir.

iriñg (ایردینک) *idiñg*’in (ایدینک) eş anlamlısıdır. Yani ‘idin بودی’. Nitekim *Sebʿa-yi Seyyāre*’de [13] Birinci İklimin Yolcusu Hikâyesi’nde şöyle der, şiir:

sin ki ʿömrī mañga enīs ***iriñg****::*

yār u hem-ḫᵛābe vü celīs ***iriñg****::*

سین که عمری منکا انیس ایردینک::

یار و همخوابه و جلیس ایردینک::

Ayrıca ‘yetiştin ve yetiştirdin رسیدی و رسانیدی’ anlamına da gelir.

[14] **iriñgiz (ایردینکیز)** ve **iriñgler (ایردینکلار)** ‘idiniz بودید’. Birincisine tanık olarak şiir:

ey şekīb ü ṣabr bir kün ḫūd mañga yār ***iriñgiz****::*

yārlıġ hem bolmasa [15] *tigremde ḫūd bar* ***iriñgiz****::*

ای شکیب و صبر بیر کون خود منکا یار ایردینکیز::

یارلیغ هم بولماسا تیکرامدا خود بار ایردینکیز::

İkincisine tanık olarak da *Sebʿa-yi Seyyāre*’de Çinli Cariyenin Ayrılığında Behrām’ın Ağıt Söylemesi’nde şöyle der, şiir:

ḳavm u ḫaylī [16] *ki bendem* ***iriñgler****::*

ni disem ser-fikendem ***iriñgler****::*

ḫidmetim içre lāf urar idiñgiz::

lāf-i rezm ü meṣāf urar idiñgiz::

قوم و خیلی که بندم ایردینکلار::

نی دیسام سرفکندم ایردینکلار::

خدمتیم ایچرا لاف اورار ایدینکیز::

لاف رزم و مصاف اورار ایدینکیز::

[17] Ayrıca ‘yetiştiniz ve yetiştirdiniz رسیدید و رسانیدید’ anlamına dagelir.

irse (ایرسا) şart edatlarından olup *ise*’nin (ایسا) eş anlamlısıdır. Yani ‘eğer اکر’. Nitekim tanıkları ve kullanım şekli [18] Kitap Girişinin Dördüncü Mebnā’sının zeylinde geniş biçimde yazılmıştır. Ayrıca ‘yetişirse ve yetiştirirse اکر برسد و برساند’ anlamına da gelir.

irseñg (ایرسانک) ‘[sen] eğer اکر باشی’. Nitekim şöyle der, şiir:

deyr pīri [19] *ilgidin zünnār bilge baġla min::*
büt ḳaşıda ḳılmas ***irseñg*** *secde bī-ikrāh ḳayt::* [1676]

دیر پیری ایلکیدین زنار بیلکا باغلامین::
بت قاشیدا قیلماس ایرسانک سجده بی اکراه قایت::

Ayrıca ‘yetişirsen ve yetiştirirsen اکر برسی و برسانی’ anlamına da gelir.

[20] **irseñgiz (ایرسانکیز)** ‘eğer olursanız; eğer yetişirseniz ve eğer yetiştiriseniz اکر باشید و اکر برسید و اکر برسانید’.

ırġat (ایرغات) Rūmī Türkçesinde ‘amele ve işçi عمله و فعله’. Ayrıca ‘kımıldatmak ’ın emir [biçimi]dir. Nitekim geçti.

[21] **ırġı (ایرغی)** -sakin [T 158r.] rā ve Acem ġaynı ile- ‘ucu kuru dal چوب سر خشک’.[1677]

irk (ایرک) -sakin rā ve kāf ile- iki anlama gelir. Birincisi ‘yetki ve güç اختیار و قدرت’.[1678]

[22] Nitekim *Sedd-i İskenderī*’de İskender’in Devlerle Savaşı’nda şöyle der, şiir:

sipeh boldı ḫandaḳ ara iyle birk::
tapa almaġudik [23] *añga çarḫ* ***irk****::*

سپه بولدی خندق ارا ایله بیرک::
تاپا آلماغودیک انکا چرخ ایرک::

İkincisi ‘kalenin ortasında yapılan yüksek yer حصن مرتفعی را کویند که در وسط قلعه سازند’. Bu anlamda fethalı elifle de [**erk**] kullanılır. Nitekim [24] Fethalı Elif Bābı’nda geçti.

irkeç / irgeç (ایرکاج) ‘üç yaşında erkek keçi ve sürünün önde giden erkek keçisi بز نر سه ساله و بز نر پیشرو کله’. Fethalı elifle de [**erkeç**] kullanılır. Bağlaçlarda (روابط) [**irgeç**] ‘henüz هنوز’ anlamında da kullanılır. [25] Nitekim şöyle derler: **tapmas irgeç** (تاپماس ایرکاج), yani ‘henüz bulmadan هنوز پیدا نکرده’. Tanık olarak şiir:

isteding dünyā ʿarūsın tüşteki maḥbūb dik::

[1676] BM 99v.18-19 *deyr… ḳayt* : Krş. ÖNK *Дайр пири илгидин зуннор белга* ***боғлабон*** *// Бут қошинда қилмас эрсанг сажда, беикроҳ қайт* (c. 6, s. 58, FK 79/3); ayrıca krş. *Deyr pīri ilgidin zünnār bilge baġlaban // Büt ḳaşında ḳılmas irseñg secde bi-ikrāh ḳayt* (FK, Ö. Kaya 1996: 82, 83/3).

[1677] BM 99v.21 **ırġı** : Krş. DerS. **ırgı** ‘testere dişlerinin çapraz olması durumu: Irgı iyi olan testere iyi keser’

[1678] BM 99v.21 **irk** : LN s.187 *érk* ‘iḫtiyār’; FT s.529 *erk (ارک)* ‘yetkili/özgür; amaç; güç ve beceriklilik; ilerleme’.

[26] ***tapmas irgeç*** *kām laʿlidin peşīmān boldı tut::*

ایستادینک دنیا عروسین توشتاکی محبوب دیک::

تاپماس ایرکاج کام لعلی‌دین پشیمان بولدی توت::

Ve **kilmes irgeç** (کیلماس ایرکاج), yani 'henüz gelmeden هنوز نیامده'. Nitekim şöyle der, şiir:

kilmes irgeç [27] *rindler bezmiġa kitmek isteme::*

ger kiter bolsaŋ̂ içip dağı tutup bir cām kit::

کیلماس ایرکاج رندلار بزمیغه کیتماک ایستاما::

کر کیتار بولسانک ایچیب داغی توتوب بیر جام کیت::

irkek (ایرکاک) -fethalı birinci kāf ve sakin ikinci [kāf] ile- [28] 'erkek نر' demektir. Ona insanda *müzekker* (مذکّر) ve at için *faḥl* (فحل) derler.[1679]

irken (ایرکان) -fethalı kāf ve sakin nūn ile- 'var [-dUr] هست'. Tanık olarak [29] şiir:

Nevāyī oldı perī-rūylar hevāsıda kim::

didük ḫıredlıġ u ol asru tilbe ***irkendür****::*

نوائی اولدی پریرویلار هواسیدا کیم::

دیدوک خردلیغ و اول اسرو تیلبه ایرکاندور::

Kesreli kāf ile [**irkin**] de kullanılır. [BM 100 r.1] Nitekim cinas ve iham yoluyla şöyle buyurur, şiir:

dime ni ***irkin*** *Nevāyīniŋ̂ cilavdār olmaġı::*

veh ni irkim her ni kim ḥükm itse ol [2] *mīrzā maŋ̂a::*

دیما نی ایرکین نوائی‌نینک جیلاودار اولماغی::

وه نی ایرکیم هرنی کیم حکم ایتسا اول میرزا منکا::

Birinci dizenin bir anlamı şöyledir: "Deme cilevdar olmakta Nevāyī'nin ihtiyarı nedir?" Diğer anlamı ise: "Nevāyī'nin ne ihtiyarı olduğunu ve [3] Nevāyī'nin neden cilevdar olduğunu deme. Veh! Benim ne ihtiyarım; o Mīrzā ne hükm ederse [odur]".

Ayrıca rabıtalarda [bağlaç olarak] kullanılan fazla bir sözdür (لفظ زائد). [4] Tanık olarak şiir:

ezel ṣūret-geri maḳṣūdı gūyā kim sen ***irkin*** *sin::*

çü ḳudret ḫāmesidin ẓāhir itti mā' ü ṭīn ṣūret::

ازل صورتکری مقصودی کویا کیم سن ایرکین‌سین::

چو قدرت خامه‌سیدین ظاهر ایتی ماء و طین صورت::

[1679] BM 99v.27 **irkek** : LÇ s.49 *irkek (ایرکاک)* 'erkek, recül, merd, sürūd [server?], rütbe, mertebe, gayrı müte'ehhil adam, dilāver, şecīʿ'.

[5] ***irgen*** (ایرگان) [**ėrgen**] -fethalı kāf ile- Rūmī Türkçesinde 'evlenmemiş, bekâr عزب غیر متاهل' demektir.

irkenge (ایرکانکا) 'olmaya/olduğuna ببودن'. Nitekim *Ferhād ve Şīrīn*'in Dibāçesi'nde şöyle der, şiir:

özüng[6] *sürdüng raḳam tapġaç bu nāme::*

şaḳī yaḫūd saʿīd ***irkenge*** *ḫāme::*

اوزونک سوردونک رقم تاپغاج بو نامه::

شقی یاخود سعید ایرکانکا خامه::

irkenligin (ایرکانلیکین) 'olmasını/olduğunu بودنش را'. Nitekim *Sedd-i İskenderī*'de [7] Dārā'nın İskender'i Tehdidi'nde şöyle der, şiir:

anıng defʿi esbābın īnek tüzey::

anga ol kim ***irkenligin*** *körgüzey::*

آنینک دفعی اسبابین اینک توزای::

آنکا اولکیم ایرکانلیکین کورکوزای::

irkenin (ایرکانین) de aynı anlamdadır.

[8] **irkenige (ایرکانیکا)** 'olmasına/olduğuna ببودنش'. Nitekim *Ferhād ve Şīrīn*'in Dibaçesi'nde şöyle gelmiştir:

dil-keş ***irkenige*** *bāʿiṣ fihristide ḥaḳḳ atıdın ṭuġradur.*

دلکش ایرکانیکا باعث فهرستی دا حق آتیدین طغرادور.

[9] **irkenin (ایرکانین)** *irkenligin* eş anlamlısıdır. Yani 'olmasını/olduğunu بودنش را'. Nitekim *Sebʿa-yi Seyyāre*'de Tevḥīd'de şöyle der, şiir:

ni içün ***irkenin*** *kişi bilmes*[1680] *::* [10-11]

kişi her ni ki ḥaḳḳ işi bilmes::

نی ایچون ایرکانین کیشی بیلماس::

کیشی هر نی که حق ایشی بیلماس::

irkiştek (ایرکیشتک) -sakin rā ve karaşat tā ve kesreli birinci kāf ve fethalı karaşat tā ile- 'susam, hurma ve benzerlerinin uzun ve yuvarlak olan tanesi دانه سنجد و خرما و امثال آن که دراز و مدور باشد'.[1681] Tanesi geniş olana ise **sıngraḳ (سینغراق)** denir.

irkin (ایرکین) yukarıda belirtilen *irken*'in (ایرکان) eş anlamlısıdır.

[1680] BM 100r.9-10 **kişi bilmes:** İki kere yazılmıştır.

[1681] BM 100r.10 **irkiştek** : Krş. FK, s. 361 **irkiştek** 'hurma ve iğde gibi meyvelerin [yuvarlak ve uzun] çekirdeği. [Yassı çekirdeğe ise sıngraḳ denir]'. Ayrıca krş. LÇ s. 49 *irkişnek (ایرکیشنک)* 'tesbīḥ dānesi; sincid ve ḫurmā çekirdeği gibi baʿż şeylerin dānesi; çiğit; iğde'. Sözcük yapısı itibarıyla **çekirdek**'le benzerlik gösteriyor. Hasan Eren **çekirdek** sözcüğünü *çiğirt* 'pamuk çekirdeği; çekirdek, tohum' (~**çeğirt, *çekirt*) + *k* > **çiğirdek* (**çeğirdek* ~ çiğirdik) > *çekirdek* şeklinde açıklar.

[12] **irkene (ایرکنه)** ve **irkenik (ایرکنیک)** -sakin rā ve fethalı birinci kāf ve nūn ile- ‘alaçığın [çardağın] kapısının üztündeki direk چوب بالای در آلاچوق را کویند’.[1682] Nitekim alttaki direğe de ***bosaġa*** *(بوساغه)* denir.

[13] **irke (ایرکه)** -sakin rā ve sonu hā ile biten fethalı kāf ile- iki anlama gelir. Birincisi ‘ördek اردک’. Ona Arapçada بطّ denir. İkincisi ‘nâz, işve, cilve غنج و دلال’. Nitekim [14] İskender Mīrzā şöyle der, şiir:

irke *çaġı ırk bardı ildin::*

nāṣiḥ mini tutġıl imdi maʿẕūr::

ایرکه چاغی ایرک باردی ایلدین::

ناصح مینی توتغیل ایمدی معذور::

irlik (ایرلیک) ‘erkeklik ve mertlik مردی و ازاده مردی’.

[15] **ırmaçuḳ (ایرماچوق)** Rūmī Türkçesinde *ırmaḳ*’ın (ایرماق) küçültlemsi, yani ‘küçük nehir نهر کوچک’.

irmes (ایرماس) ‘değil نیست و نباشد’. Tanık olarak şiir:

ḫançerīñ tīġde [16] *yüz kördüm ü eşkim yaġdı::*

yamġur ***irmes*** *ʿaceb bolġanda ḳuş menzili ḫūt::*

خنجریڭ تیغدا یوز کوردوم و اشکیم یاغدی::

یامغور ایرماس عجب بولغاندا قوش منزلی حوت::

Ayrıca ‘yetişmez ve yetiştirmez نمیرسد و نمیرساند’ anlamına da gelir.

irmes irkin (ایرماس ایرکین) [17] ‘değildir ve olmamıştır نمیباشد و نبوده باشد’. Nitekim şöyle der, şiir:

ey Nevāyī bu ki devrāndın yüz āfettür sañga::

irmes irkin *tapmayın ol* [18] *āfet-i devrān vuḳūf::*

ای نوائی بو که دوراندین یوز افت تور سنکا::

ایرماس ایرکین تاپمایین اول افت دوران وقوف::

ırmaḳ (ایرماق) ‘nehir نهر’.

irmen (ایرمان) ‘değilim ve olmam نیستم و نباشم’. Nitekim şöyle der, şiir:

bāde ḫoştur ger ḫarīfim bolsa bir yār-i ẕarīf::

[19] *mey ḫarīfī ger ẕarīf irmes añga* ***irmen*** *ḫarīf::*

باده خوشتور کر حریفیم بولسا بیر یار ظریف::

می حریفی کر ظریف ایرماس انکا ایرمان حریف::

Ayrıca ‘yetişmem ve yetiştirmem نمیرسم و نمیرسانم’ anlamına da gelir.

irmeñg (ایرمانک) ‘değilsin ve olmazsın نیستی و نباشی’. [Şairini:] bilmiyorum, şiir:

[1682] BM 100r.12 **irkene** : LÇ s.49 *irkine (ایرکینه)* ‘ay.’.

ger yārı bile [20] *ʿışḳ bu nevʿ oynap sin::*

hīç kişi ḥaḳın tanıġan ***irmeŋ*** *el-ḥaḳ::*

کر یاری بیله عشق بونوع اویناب‌سین::

هیچ کیشی حقین تانیغان ایرمانک الحق::

Yani ‘eğer herkesle aşkı kaybetmişsen, hakikaten de kimsenin hakkını tanıyan ve tanımış [21] değilsin hakikaten’. Ayrıca ‘yetişmezsin ve yetiştirmezsin نمیرسی و نمیرسانی’ anamına da gelir.

irmiş (ایرمیش) ‘imiş بوده’. Ayrıca ‘yetişmiş ve yetiştirmiş رسیده و رسانیده’.

ırn (ایرن) -sakin rā ve nūn ile- ‘dudak لب’[1683]. [22] Tanık olarak şiir:

ṣafḥa-yi ḥüsnüŋde cān-baḫş ***ırıŋ*** *ey sīmīn-beden::*

oḫşaşur kim iylegey ʿİsā ḳuyaş içre vaṭan::

صفحه حسنونکدا جانبخش ایرنینک ای سیمین بدن::

اوخشاشور کیم ایلاکای عیسی قویاش ایچره وطن::

irür (ایرور) [23] ‘-dXr هست’ ve ‘yetişir ve yetiştirir میرسد و میرساند’.

irürde (ایروردا) ‘olmakta/olduğunda در بودن’ ve ‘yetişmekte ve yetiştirmekte در رسیدن و رسانیدن’. Nitekim *Ḥüsrev ve Şīrīn*’in Sonunda Şāh Ġarīb’in Vasfında [24] birinci anlamda şöyle der, şiir:

irürde *kevkeb-i baḫtıŋ yaŋı ay::*

irür sin bedr yaŋlıġ ʿālem-ārā::

ایروردا کوکب بختینک یانکی آی::

ایرورسین بدر ینکلیغ عالم آرا::

iriş (ایریش) ‘dokuma erişi تار نساجی’. Ayrıca [25] ‘itaat etmek’in emri ve ‘yetişmiş رسیده’. Nitekim geçti.

irür sin (ایرورسین) ‘-dXrsXn هستی’. Nitekim *Sedd-i İskenderī*’de Affın Fazileti’nde şöyle der, şiir:

irür sin [26] *sin ü ol gurūh insdin::*

barı āferīnişde bir cinsdin::

ایرورسین سین و اول کروه انس‌دین::

باری آفرینش‌دا بیر جنس‌دین::

Ayrıca ‘yetişirsin ve yetiştirirsin میرسی و میرسانی’.

irik (ایریک) -kesreli rā ve sakin kāf ile- ‘iri ve kaba درشت و خشن’.[1684] [27] Nitekim şöyle der, şiir:

[1683] BM 100r.21 **ırn** : Bkz. EDPT, s. 232b **érin** ‘lip’; LÇ s. 50 *ırn (ایرن)* ve LN s.182 *érin* ‘alt dudak’.

hicr taşı birle miḥnet şālını ḳıldım ḳabūl::

ey köŋ̂gül ʿışḳ içre bolmas körmeyin ḳatıġ ***irik****::*

هجر تاشی بیرله محنت شالینی قیلدیم قبول::

ای کونکول عشق ایچره بولماس کورمایین قاتیغ ایریک::

irikrek (ایریکراک) [28] ‘daha iri درشت تر’. Nitekim Savaştan İmtina Konusunda Eresṭū’nun İskender’le Hekimâne Konuşması’nda şöyle der, şiir:

birev menʿiġa ger tapar destres::

özin bolsa [29] *maʿẕūr maʿẕūr imes::*

ve ger menʿ ḳıldı vü yir tutmadı::

ni iş terkini kim bu dir tutmadı::

bilindi ki köp tabʿı rāġıb turur::

[BM 100v.1] ***irikrek*** *anıŋ̂ menʿi vācib turur::*

munuŋ̂ birle hem tapmasa imtināʿ::

bolur vācib ol laḥẓa ḳılmaḳ nizāʿ::

بیراو منعی‌غه کر تاپار دسترس::

اوزین بولسا معذور معذور ایماس::

و کر منع قیلدی و بیر توتمادی::

نی ایش ترکینی کیم بو دیر توتمادی::

بیلیندی که کوپ طبعی راغب تورور::

ایریکراک آنینک منعی واجب تورور::

مونونک بیرله هم تاپماسا امتناع::

بولور واجب اول لحظه قیلماق نزاع::

Rūmī müellifler [2] *irikrek*’in *irte*’den (ایرتا) geldiğini düşünmüş ve ‘sabah erkenden kalkmak ve daha erken ’ anlamında yazmış ve zikredilen şiiri de tanık göstermişler. [3] Naṣīrī de onlara uymuştur. Yanlış yapmışlar.[1685]

iriklik (ایریکلیک) ‘irilik ve kabalık درشتی و خشونت’[1686]. Tanık olarak şiir:

özlügüŋ̂ ḳaydını [4] *kismekge Nevāyī bil kim::*

yoḳ-turur dehr ***iriklik****leridin yaḫşı igek::* [1687]

[1684] BM 100r.26 **irik :** Bkz. EDPT, s. 222a **irig** ‘tough, hard’; LN s. 186 *irig* ‘gāf gāf-i ʿ Acemīdür. İri druşt maʿnāsınadur’.

[1685] BM 100r.27 **irikrek** : LN s. 185 *ėrikdi* ‘ṣabaḥ ėrkenden ḳalḳdı’.

[1686] BM 100v.3 **iriklik** : LN s.188 *ėriklik* ‘ėrmişlik’.

[1687] BM 100v.3-4 *özlügüŋ̂… igek* : Bkz. ÖNK *Ўзлугунг қайдини кесмакка Навоий билким //*

اوزلوکونک قیدینی کیسماککا نوائی بیل کیم::

یوقتورور دهر ایریکلیکلاریدین یخشی ایکاک::

iriñg (ایرینگ) -kesreli rā ve sakin nūn ve Acem kāf'ı ile- Rūmī Türkçesinde [5] 'irin ve yaradan çıkan su چرک و ریم'. Ona Arapçada مدّة ve قیح denir.

Türeyenler (Müştaḳḳāt)

zā ile

izmek (ایزماک) -sakin zā ile- 'ezmek سایيدن'.[1688]

izdi (ایزدی) 'ezdi'.

[6] **izdük** (ایزدوک) 'ezdik'.

izer (ایزار), **izedür** (ایزادور) 'ezer, eziyor'. ***izer*** *(ایزار)* fâil ve mastar anlamına da gelir.

izmeydür (ایزمایدور) 'ezmiyor ve ezmemiş'.

izgen (ایزکان), [7] **izergen** (ایزارکان) ve **izedürgen** (ایزادورکان) 'ezen ve ezmiş'. Mastar anlamına da gelirler.

iz (ایز), **izgil** (ایزکیل) 'tekil ikinci kişi emir fiili'. Birincisine tanık olarak şiir:

[8] *çün Nevāyī vaṣl taptı imdi birdür ey raḳīb::*

*şerbetin ger zehr yāḫūd āb-i ḥayvān birle **iz**::*

چون نوائی وصل تاپتی ایمدی بیردور ای رقیب::

شربتین کر زهر یاخود آب حیوان بیرله ایز::

İkincisine tanık olarak şiir:

sāḳiyā [9] *cāmımda **izgil** zehr kim her niçe ol::*

bolsa açıġ bolġusıdur zehr-i hicr andın çüçük:: [1689]

ساقیا جامیمدا ایزکیل زهر کیم هر نیجه اول::

بولسا آجیغ بولغوسیدور زهر هجر آندین چوچوک::

iz (ایز) ayrıca 'ayak izi نشان قدم و رد پا' anlamına da gelir. [10] Nitekim İsimler (جوامد) kısmında zikredilecektir.

izme (ایزما), **izmegil** (ایزماکیل) 'olumsuz ikinci kişi emir fiili'.

iziñg (ایزینک), **iziñgiz** (ایزینکیز) ve **iziñgler** (ایزینکلار) 'çoğul ikinci kişi emir fiili'.

[11] **izmeñg** (ایزمانک), **izmeñgiz** (ایزمانکیز) ve **izmeñgler** (ایزمانکلار) 'olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili'.

Йўқтурур даҳр ирикликларидин яхши эгак (c. 3, s. 268, GS 331/9).

[1688] BM 100v.5 **izmek** : Esterābādī'nin anlam olarak verdiği *sāyiden (سایيدن)* sözü Farsçada aynı zamanda 'birbirine sürtmek, dokunmak ve aşındırmak' anlamına da gelir (Bkz. DehS.).

[1689] BM 100v.8-9 *sāḳiyā… çüçük* : Bkz. ÖNK, *Соқиё, жомимда эзгил заҳрким, ҳар неча ул // Бўлса оччиғ, бўлғусидур заҳри ҳижрондин чучук* (c. 5, s. 249, BV, 333/7).

izmen (ایزمان), **izmes min** (ایزماس‌مین) ‘ezmem’.

ize min (ایزامین), **izer min** (ایزارمین), **izedür min** (ایزادورمین) ve **izerem** (ایزارام) [12] ‘ezerim/eziyorum’.

izerim (ایزاریم), **izmekim** (ایزماکیم) ‘[benim] ezmem’.

izmegüm (ایزماکوم) ‘ezmeyeceğim’.

izip (ایزیب), **iziben** (ایزیبان) ve **izmiş** (ایزمیش) ‘ezip/ezmiş’.

izmişeñg (ایزمیشانک) [13] ‘ezmişsin’.

izmes (ایزماس) ‘ezmez’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

izmesi (ایزماسی) ‘ezmesi ve ezmemezi’.

izmedin (ایزمادین) ‘ezmeden [14] ve ezmemiş’.

izip bolmas (ایزیب بولماس), **izse bolmas** (ایزسا بولماس) ve **izmek olmas** (ایزماک اولماس) ‘ezilmez’.

ize almas (ایزه آلماس) ‘ezemez’.

ize ize (ایزه ایزه) ‘ezerek’. [15] Tekrar edilmeden de kullanılır.

izey (ایزای), **izeyin** (ایزایین) ‘ezeyim, ezsin, ezesin, ezmiş’. Birincisine birinci anlamda tanık olarak, şiir:

şerbetin dir min [16] ***izey*** *cān şīre*[T 160r.] *sidin ḳıl meded::*

ẓulmetiñgdin tīrelıḳ ey Ḫıżr u çeşmiñgdin zülāl::

شربتین دیر مین ایزای جان شیره‌سیدین قیل مدد::

ظلمتینکدین تیره‌لیق ای خضر وچشمنکدین زلال::

izsek (ایزساک), **izge biz** (ایزکابیز), **izgey biz** (ایزکای‌بیز), **izeli** (ایزالی) ve **izeliñg** (ایزالینک) [17] ‘ezersek/ezelim’.

izgeli (ایزکالی) ‘ezmek için ve ezeli’.

izgeç (ایزکاج) ‘ezince’.

izgüçi (ایزکوجی) ‘ezici/ezen’.

izgüçe (ایزکوجه), **izgünçe** (ایزکونجه) ve **izgençe** (ایزکانجه) [18] ‘ezene kadar ve ezdiği/ezeceği kadar’.

izgüm (ایزکوم) ‘ezeceğim’.

izgüñg (ایزکونک) ‘ezeceksin’.

izgüsi (ایزکوسی) ‘ezecek’.

izgülük (ایزکولوک) ‘ezilecek olan’.

[19] **izge** (ایزکا), **izse** (ایزسا), **izsün** (ایزسون) ve **izdik** (ایزدیک) ‘ezerse/ezsin’.

izgüdik (ایزکودیک), **izerdik** (ایزاردیک) ‘ezilecek olan ve ezdiği/ezeceği gibi’.

izilmek (ایزیلماک) -kesreli zā ve sakin lām ile- [20] ‘ezilmek ساییده شدن’. Sigaları birinci şıktaki gibi lām ile yapılır.

izlemek (ایزلاماک) -sakin zā ve fethalı lām ile- ‘iz aramak [izlemek/takip etmek] ve ayak izini araştırmak پی جستن و اثر قدم را تفحص کردن’.

[21] **izledi** (ایزلادی) ‘izledi’.

izledük (ایزلادوک) ‘izledik’.

izler (ایزلار) ve **izleydür** (ایزلایدور) ‘izler/izliyor’. *izler (ایزلار)* fâil ve mastar anlamına da [22] gelir.

izlemeydür (ایزلامایدور) ‘izlemiyor ve izlememiş’.

izlegen (ایزلاکان), **izlergen** (ایزلارکان) ve **izleydürgen** (ایزلایدورکان) ‘izleyen ve izlemiş’. [23] Mastar anlamına da gelirler.

izle (ایزلا), **izlegil** (ایزلاکیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

izleme (ایزلاما), **izlemegil** (ایزلاماکیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

izleñg (ایزلانک), **izleñgiz** (ایزلانکیز) ve [24] **izleñgler** (ایزلانکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

izlemeñg (ایزلامانک), **izlemeñgiz** (ایزلامانکیز) ve **izlemeñgler** (ایزلامانکلار) ‘olumsuz çoğulikinci kişi emir fiili’.

izlemen (ایزلامان), **izlemes min** (ایزلاماسمین) ‘izlemem’.

[25] **izley min** (ایزلایمین), **izlermin** (ایزلارمین), **izleydür min** (ایزلایدورمین) ve **izlerem** (ایزلارام) ‘izlerim/izliyorum’.

izlerim (ایزلاریم), **izlemegim** (ایزلاماکیم) ‘[benim] izlemem’.

izlemegüm (ایزلاماکوم) ‘izlemeyeceğim’.

[26] **izlep** (ایزلاب)[1690], **izleben** (ایزلابان) ve **izlemiş** (ایزلامیش) ‘izleyip/izlemiş’.

izlemişeñg (ایزلامیشانک) ‘izlemişsin’.

izlemes (ایزلاماس) ‘izlemez’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

[27] **izlemesi** (ایزلاماسی) ‘izlemesi ve izlemezi’.

izlemedin (ایزلامادین) ‘izlemeden ve izlememiş’.

izlep bolmas (ایزلاب بولماس), **izlese bolmas** (ایزلاسا بولماس) ve **izlemek olmas** (ایزلاماک اولماس) [28] ‘izlenmez’.

izley almas (ایزلای آلماس) ‘izleyemez’.

izleyü (ایزلایو), **izley izley** (ایزلای ایزلای) ‘izleyerek’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

izley (ایزلای), **izleyin** (ایزلایین) [29] ‘izleyeyim, izlesin, izleyesin, izlemiş’.

izlesek (ایزلاساک), **izlege biz** (ایزلاکابیز), **izlegey biz** (ایزلاکایبیز), **izleli** (ایزلالی) ve **izleliñg** (ایزلالینک) ‘izlersek/izleyelim’.

[1690] BM 100v.26 **izlemep** *(ایزلاماب).*

izlegeli (ایزلاکالی) ‘izlemek için [BM 101r.1], izleyeli’.

izlegeç (ایزلاکاج) ‘izleyince’.

izlegüçi (ایزلاکوجی) ‘izleyici/izleyen’.

izlegüçe (ایزلاکوجه), **izlegünçe** (ایزلاکونجه) ve **izlegençe** (ایزلاکانجه) ‘izleyene kadar ve [2-3] izlediği/izleyeceği kadar’.

izlegüm (ایزلاکوم) ‘izleyeceğim’.

izlegüñg (ایزلاکونک) ‘izleyeceksin’.

izlegüsi (ایزلاکوسی) ‘izleyecek’.

izlegülük (ایزلاکولوک) ‘izlenecek olan’.

izlegey (ایزلاکای), **izlese** (ایزلاسا), **izlesün** (ایزلاسون) ve **izledik** (ایزلادیک) ‘izlerse/izlesin’.

izlegüdik (ایزلاکودیک), **izlerdik** (ایزلاردیک) ‘izlenecek olan ve [4] izlendiği/izleneceği gibi’.

izleşmek (ایزلاشماک) ‘birbiriyle izlemek با یکدیکر پی‌جوئی کردن’. Sigaları şīn ile yapılır.

[5] **izletmek (ایزلاتماک)** -tā ile- geçişli mastar olup ‘izletmek پی‌جوئی فرمودن’ demektir. Sigaları karaşat tā ile yapılır.

İsimler (Cevāmid)

iz (ایز) [6] ‘ayak izi نشان قدم و اثر پا’.Nitekim şöyle der, şiir:

ol perī birle ikev ḳaçsaḳ ḫalāyiḳ tapmaġay::
kim uçar ol ża‘fdin peydā [7] *imestür minde* ***iz****::*

اول پری بیرله ایکاو قاچساق خلایق تاپماغای::
کیم اوچار اول ضعف‌دین پیدا ایماستور مینده ایز::

Ayrıca ‘ezmek ساییدن’ [fiilinin] emridir [**iz-**]. Nitekim geçti.

Türeyenler (Müştaḳḳāt)

sīn ile

ismek (ایسماک) ‘esinti esmesi وزیدن نسیم’.

isdi (ایسدی) [8] ‘esti’.

isdük (ایسدوک) ‘estik’.

iser (ایسار), **isedür** (ایسادور) ‘eser/esiyor’. ***iser*** *(ایسار)* fâil ve mastar anlamına da gelir.

ismeydür (ایسمایدور) ‘esmiyor ve esmemiş’.

[9-10] **isergen** (ایسارکان), **isedürgen** (ایسادورکان) ‘esen ve esmiş’. Nitekim ikincisine[1691] tanık olarak birinci anlamda Dīvān’ın Dibāçesi’nde şöyle der:

felek ḥavādiṯiniṉg ol ḳatıġ ***isedürġan*** [1692] *ṣarṣarī teskīn taptı.* [1693]

فلک حوادثی‌نینک اول قاتیغ ایسادورغان صرصری تسکین تاپتی.

is (ایس), **isgil** (ایسکیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’. Birincisine tanık olarak [11] şiir:

ḳop ey bād-i ṣabā cānān sarı ***is****::*

Mesīḥ enfāsı yaṉglıġ cān sarı ***is****::*

قوپ ای باد صبا جانان ساری ایس::

مسیح انفاسی ینکلیغ جان ساری ایس::

is *(ایس)* [T 161v.] -işbalı kesre ile- [**ıs / iş**] ‘akıl ve koku هوش و رایحه’ anlamına da [12] gelir. Nitekim İsimler (جوامد) kısmında gelecek.

ismegil (ایسماکیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

isiṉg (ایسینک), **isiṉgiz** (ایسینکیز) ve **isiṉgler** (ایسینکلار) ‘çoğul ikinci kişi [13] emir fiili’.

ismeṉg (ایسمانک), **ismeṉgiz** (ایسمانکیز) ve **ismeṉgler** (ایسمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ismen (ایسمان) ve **ismes min** (ایسماس‌مین) ‘esmem’.

ise min (ایسامین), **iser min** (ایسارمین), **isedür min** (ایسادورمین) ve [14] **iserem** (ایسارام) ‘esiyorum/eserim’.

iserim (ایساریم) ve **ismekim** (ایسماکیم) ‘[benim] esmem’.

ismegüm (ایسماکوم) esmeyeceğim’.

isip (ایسیب), **isiben** (ایسیبان) ve **ismiş** (ایسمیش) ‘esip/esmiş’.

ismişeṉg (ایسمیشانک) [15] ‘esmişsin’.

ismes (ایسماس) ‘esmez’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

ismesi (ایسماسی) ‘esmesi ve esmezi’.

ismedin (ایسمادین) ‘esmeden ve esmemiş’.

[16] **isip bolmas** (ایسیب بولماس), **isse bolmas** (ایسسا بولماس) ve **ismek olmas** (ایسماک اولماس) ‘esilmez’.

ise almas (ایسا آلماس) ‘esemez’.

ise ise (ایسا ایسا) ‘eserek’. [17] Tekrar edilmeden de aynı anlamda kullanılır. ***ise*** *(ایسا)* ayrıca şart edatlarındır.

isey (ایسای) ve **iseyin** (ایسایین) ‘eseyim, essin, esesin ve esmiş’.

[1691] BM 101r.10 **üçüncüsüne** *(شاهد بر ثالث).*

[1692] BM 101r.10 **isedürġan** *:* Madde başından farklı olarak tanıkta art sıradan *-ġan* eki kullanılmıştır.

[1693] BM 101r.9-10 *felek… taptı* : Bkz. ÖNK *фалак ҳаводисининг ул қаттиғ* ***эсадурғон*** *сарсари таскин тутти* (c. 3, s. 7).

[18] **issek** (ایسساک), **isge biz** (ایسکابیز), **isgey biz** (ایسکای‌بیز), **iseli** (ایسالی) ve **iseliñg** (ایسالینک) ‘eselim’.

isgeli (ایسکالی) ‘eseli’.

isgeç (ایسکاج) ‘esince’.

[19] **isgüçi** (ایسکوجی) ‘esici/esen’.

isgüçe (ایسکوجه), **isgünçe** (ایسکونجه) ve **isgençe** (ایسکانجه) ‘esene kadar, estiği/eseceği kadar’.

isgüm (ایسکوم) ‘eseceğim’.

isgüñg (ایسکونک) ‘eseceksin’.

[20] **isgüsi** (ایسکوسی) ‘esecek’.

isgülük (ایسکولوک) ‘esecek olan’.

isgey (ایسکای), **isse** (ایسا), **isün** (ایسون) ve **isdik** (ایسدیک) ‘eserse/essin’.

isgüdik (ایسکودیک) ve **iserdik** (ایساردیک) ‘esecek olan, [21] estiği/eseceği gibi’.

istürmek (ایستورماک) geçişli mastar olup ‘estirmek وزانیدن’ demektir.

istürgüsi (ایستورکوسی) ‘estirecek’. Tanık olarak şiir:

[22] *ṣubḥ çün isti ṣebā içgil ḳadeḥ kim bolmaġuñg::*

*sin ü köp **istürgüsi** bu bāġ ara devrān ṣabā::*

صبح چون ایستی صبا ایچکیل قدح کیم بولماغونک::

سین و کوپ ایستورکوسی بو باغ ارا دوران صبا::

Diğer sigalar da [23] birinci şıktaki gibi -*tür* lafzıyla yapılır.

istemek (ایستاماک) -fethalı tā ile- ‘istemek, talep etmek خواستن و طلب کردن’.

istedi (ایستادی) ‘istedi’.

istedük (ایستادوک) ‘istedik’.

[24] **ister** (ایستار) ve **isteydür** (ایستایدور) ‘ister, istiyor’. İkincisine tanık olarak *Ferhād ve Şīrīn*’den şiir:

*bu nevʿ **isteydür** imdi reʾy-i ʿālī::*

[25] *ki ḳılġay fikretiñg dīvān ḫayālī::*

بو نوع ایستایدور ایمدی رای عالی::

که قیلغای فکرتینک دیوان خیالی::

***ister** (ایستار)* fâil ve mastar anlamına da gelir. Nitekim fâil anlamında şöyle der, şiir:

*ḫūb idi [26] köñglümni **ister** bolsa andın özge ḫūb::*

ḫūbraḳ budur ki yoḳ ol dilsitāndın ḫūbraḳ::

خوب ایدی کونکلومنی ایستار بولسا آندین اوزکا خوب::

خوبراق بودور که یوق اول دلستاندین خوبراق::

istemeydür (ایستامایدور) ‘istemiyor, istememiş’.

[27] **istegen** (ایستاکان), **istergen** (ایستارکان) ve **isteydürgen** (ایستایدورکان) ‘isteyen, istemiş’. Mastar anlamına da gelirler.

iste (ایستا) ve **istegil** (ایستاکیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

[28] **isteme** (ایستاما) ve **istemegil** (ایستاماکیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

istenĝ (ایستانک), **istenĝiz** (ایستانکیز) ve **istenĝler** (ایستانکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

istemenĝ (ایستامانک), **istemenĝiz** (ایستامانکیز) ve **istemenĝler** (ایستامانکلار) [29] ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

istemen (ایستامان) ve **istemes min** (ایستاماس‌مین) ‘istemem’.

istey min (ایستای‌مین), **ister min** (ایستارمین), **isteydür min** (ایستایدورمین) ve **isterem** (ایستارام) ‘istiyorum/isterim’.

isterim (ایستاریم) ve **istemekim** (ایستاماکیم) **[BM 101v.1]** ‘[benim] istemem’. Nitekim birincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

*könĝülni çāk ü baġırnı şikāf **isterime**::*
anınĝ ḳılıçı bile ḫançeri irür bāʿiṣ::

کونکولنی چاک و باغیرنی شکاف ایستاریما::
آنینک قیلیجی بیله خنجری ایرور باعث::

[2-3] **istemegüm** (ایستاماکوم) ‘istemeyeceğim’.

istep (ایستاب), **isteben** (ایستابان) ve **istemiş** (ایستامیش) ‘isteyip/istemiş’.

istemişenĝ (ایستامیشانک) ‘istemişsinn’.

istemes (ایستاماس) ‘istemez’. Olumsuz mastar ve fâil anlamına da gelir.

istemesi (ایستاماسی) ‘istemesi ve istemezi’.

{**istemedin** (ایستامادین) ‘istemeden ve istememiş’}.[1694]

istep bolmas (ایستاب بولماس), **istese bolmas** (ایستاسا بولماس) ve **istemek olmas** (ایستاماک اولماس) ‘istenmez’.

istey [4] **almas** (ایستای آلماس) ‘isteyemez’.

isteyü (ایستایو) ve **istey istey** (ایستای ایستای) ‘isteyerek’. Birincisine tanık olarak şiir:

*ṣabūḥī **isteyü** yitgeç* [5] *seḥer açıldı işik::*
bu feṯḥ-i deyrde ötmes idi kemānım ara::

صبوحی ایستایو بیتکاج سحر آچیلدی ایشیک::
بوفتح دیردا اوتماس ایدی کمانیم ارا::

Tekrar edilmeden de kullanılır.

istey (ایستای) ve **isteyin** (ایستایین) ‘isteyeyim, istesin, [6] isteyesin, istemiş’.

[1694] BM 101v. {**istemedin…istememiş**}: BM’de yok.

istesek (ایستاساک), **istege biz** (ایستاکابیز), **istegey biz** (ایستاکای‌بیز), **isteli** (ایستالی) ve **istelin͡g** (ایستالینک) ‘isteyelim’.

istegeli (ایستاکالی) ‘isteyeli’.

istegeç (ایستاکاچ) [7] ‘isteyince’.

[T 162r.] **istegüçi** (ایستاکوجی) ‘isteyen’.

istegüçe (ایستاکوجه), **istegünçe** (ایستاکونجه) ve **istegençe** (ایستاکانجه) ‘isteyene kadar, istediği/isteyeceği kadar’. İkincisine [8] birinci anlamda tanık olarak şiir:

istegünçe *ey kön͡gül her dem devā derd istegil::*

kim devā tapmaḳ imestür mümkün olmay derd-mend::

ایستاکونجه ای کونکول هر دم دوا درد ایستاکیل::

کیم دوا تاپماق ایماستور ممکن اولمای دردمند::

istegüm (ایستاکوم) [9] ‘isteyeceğim’.

istegün͡g (ایستاکونک) ‘isteyeceksin’.

istegülük (ایستاکولوک) ‘istenilen’.

istegüdik (ایستاکودیک) ve **isterdik** (ایستاردیک) ‘istenilen, istediği/isteyeceği gibi’. Nitekim [10] *Ḥayretü’l-Ebrār* kitabının Sonunda (خاتمه) birincisine tanık olarak ikinci anlamda şöyle der, şiir:

disen͡g idi hem tilegendik bülend::

bolsa idi [11] ***istegüdik*** *dil-pesend::*

دیسانک ایدی هم تیلاکاندیک بلند::

بولسا ایدی ایستاکودیک دلپسند::

isteşmek (ایستاشماک) -şīn ile- ‘birlikte istemek ve birbirinden istemek باهم خوستن و از یکدیکر خواستن’. Sigaları şīn ile yapılır.

istetmek (ایستاتماک) [12] -tā ile- geçişli mastar olup ‘istetmek طلب فرمودن’ demektir. Sigaları karaşat tā ile yapılır.

istelmek (ایستالماک) -lām ile- edilgenlik (انفعال) olup [13] ‘istenmek خواسته شدن’ demektir. Sigaları lām ile yapılır.

ısıtmaḳ (ایسیتماق) -kesreli sīn ve sakin karaşat tā ile- ‘ısıtmak کرم کردن’. Mecazen [14] ‘ateşi çıkmak تب کردن’ demektir. Nitekim şöyle der, şiir:

küygeli māyil min ü hicriġa yoḳ veh kim mini::

iyledi rāżī ***ısıtmaḳġa*** *ölümdin* [15] *ḳorḳutup::*

کویکالی مایل مین و هجریغه یوق وه کیم مینی::

ایلادی راضی ایسیتماقغه اولومدین قورقوتوب::

Bu sözün mecaz olarak kullanımı gerçeğine galip gelir.

ısıttı (ایسیتتی) ‘ateşi çıktı’.

ısıttık (ايسيتّوق) ‘ateşimiz çıktı’.

ısıtur (ايسيتور) ve {**ısıtadur** (ايسيتادور)}[1695] [16] ‘ateşi çıkar/çıkıyor’. ***ısıtur*** *(ايسيتور)* fâil ve mastar anlamına da gelir.

ısıtmaydur (ايسيتمايدور)[1696] ‘ateşi çıkmaz/çıkmıyor ve ateşi çıkmamış’.

ısıtġan (ايسيتغان), **ısıturġan** (ايسيتورغان) ve [17] **ısıtadurġan** (ايسيتادورغان) ‘ateşi çıkan, ateşi çıkmış’. Birincisine tanık olarak ikinci anlamda şiir:

ısıtġan *nāzenīn cisminġ ki tirdin* [18] *tüşti*[1697] *tāb içre::*

irür bir āteşin gül-bergi kim batġay gül-āb içre::

ايسيتغان نازنين جسمينک که تيردين توشتی تاب ايچره::

ايرور بير آتشين کلبرکی کيم باتغای کلاب ايچره::

Yine aynı anlamda şöyle der, şiir:

lebi hem örtedi cānım hem [19] *açıġ söz didi yaʿnī::*

çüçüklikdin ***ısıtġan****ġa açıġ şerbet irür nāfiʿ*[1698] *::*

لبی هم اورتادی جانم هم آجيغ سوز ديدی يعنی::

جوجوکلوکدين ايسيتغانغه آجيغ شربت ايرور نافع::

Mastar anlamına da gelirler.

ısıt (ايسيت) ve [20] **ısıtġıl** (ايسيتغيل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

ısıtma (ايسيتما) ve **ısıtmaġıl** (ايسيتماغيل) ‘olumsuz ikinci kişi emir fiili’.

ısıtıngˇ (ايسيتينک), **ısıtıngˇız** (ايسيتينکيز) ve **ısıtıngˇlar** (ايسيتينکلار) {‘çoğul ikinci kişi emir fiili’}.[1699]

{**ısıtmangˇ** (ايسيتمانک), **ısıtmangˇız** (ايسيتمانکيز) ve **ısıtmangˇlar** (ايسيتمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ısıtman (ايسيتمان) ve **ısıtmas min** (ايسيتماس‌مين)] ‘ateşim çıkmaz’}.[1700]

ısıta min (ايسيتامين), [21] **ısıtur min** (ايسيتورمين), **ısıtadur min** (ايسيتادورمين) ve **ısıturam** (ايسيتورام) ‘ateşim çıkar/çıkıyor’.

ısıturum (ايسيتوروم) ve **ısıtmekim** (ايسيتماکيم)[1701] ‘[benim] ateşimin çıkması’.

ısıtmegüm (ايسيتماکوم)[1702] ‘ateşim çıkmayacak’.

ısıtıp (ايسيتيب), **ısıtıban** (ايسيتيبان) ve [22] **ısıtmış** (ايسيتميش) ‘ateşi çıkıp/çıkmış’.

ısıtmışangˇ (ايسيتميشانک) ‘ateşin çıkmış’.

ısıtmas (ايسيتماس) ‘ateşi çıkmaz’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

[1695] BM 101v.5 **{ısıtadur}:** BM’de yok.
[1696] BM 101v.16 **ısıtadur** *(ايسيتادور).*
[1697] BM 101v.18 **ḳop tüşti:** *ḳop* fazladan ve yanlışlıkla yazılmıştır.
[1698] BM 101v.19 **irür nāfiʿ :** Her iki nüshada da *irür şerāb nāfiʿ (ايرور شراب نافع).*
[1699] BM 101v.20 **{çoğul… fiili}:** BM’de yok. Diğer maddelere göre ekledni.
[1700] BM 101v.20 **{ısıtmangˇ… çıkmaz}:** BM ve T’de yok. Diğer maddelere göre eklendi.
[1701] BM 101v.21 **ısıtmekim :** Her iki nüshada da ön sıradan mastar ekiyle yazılmıştır.
[1702] BM 101v.21 **ısıtmegüm :** Her iki nüshada da ön sıradan mastar ekiyle yazılmıştır.

ısıtması (ایسیتماسی) [23] ‘ateşi çıkması ve ateşi çıkmazı’.

ısıtmadın (ایسیتمادین) ‘ateşi çıkmadan’.

ısıtıp bolmas (ایسیتیب بولماس), **ısıtsa bolmas** (ایسیتسا بولماس), **ısıtmek olmas** (ایسیتماک اولماس)[1703] ‘ateşi çıkarımaz’.

ısıta[24]**almas** (ایسیتا آلماس) ‘ateşi çıkamaz’.

ısıta ısıta (ایسیتا ایسیتا) ‘ateşi çıkarak’.

ısıtay (ایسیتای) ve **ısıtayın** (ایسیتایین) ‘ateşim çıksın, ateşi çıksın, ateşin çıksın ve ateşi çıkmış’.

[25] **ısıtsaḳ** (ایسیتساق), **ısıtġa biz** (ایسیتغابیز), **ısıtġay biz** (ایسیتغای‌بیز), **ısıtalı** (ایسیتالی) ve **ısıtalıñ͡ġ** (ایسیتالینک) ‘ateşimiz çıksın’.

ısıtġalı (ایسیتغالی) ‘ateşi çıkması için, ateşiçıkalı’.

ısıtġaç (ایسیتغاج) [26] ‘ateşi çıkınca’.

ısıtġuçı (ایسیتغوجی) ‘ateşi çıkan’.

ısıtġuça (ایسیتغوجه), **ısıtġunça** (ایسیتغونجه) ve **ısıtġança** (ایسیتغانجه) ‘ateşi çıkana kadar, ateşi çıktığı/çıkacağı kadar’.

ısıtġum (ایسیتغوم) [27] ‘ateşim çıkacak’.

ısıtġuñ͡ġ (ایسیتغونک) ‘ateşin çıkacak’.

ısıtġusı (ایسیتغوسی) ‘ateşi çıkacak’.

ısıtġuluḳ (ایسیتغولوق) ‘ateşi çıkaracak olan’.

ısıtġay (ایسیتغای), **ısıtsa** (ایسیتسا), [28] **ısıtsun** (ایسیتسون) ve **ısıtdik** (ایسیتدیک) ‘ateşi çıkarsa/ateşi çıksın’.

ısıtġudik (ایسیتغودیک) ve **ısıturdik** (ایسیتوردیک) ‘ateşi çıkacak olan, ateşi çıktığı/çıkacağı gibi’.

ısınmaḳ (ایسینماق) -nūn ile- ‘ısınmak شدن کرم’.

[29] **ısındı** (ایسیندی) ‘ısındı’.

ısındım (ایسیندیم) ‘ısındım’. Tanık olarak şiir:

yüzi neẓāresi def‘ iyledi savuġ [102r.1] *nefesimni::*

yalañ͡ġ gedāy kibi āftāb-i rūda ***ısındım****::*

یوزی نظارەسی دفع ایلادی ساووغ نفسیمنی::

یالانک کدای کیبی آفتاب رودا ایسیندیم::

Diğer sigalar da ***ısıtmaḳ*** *(ایسیتماق)* mastarı türevleri gibi yapılır. Fakat tā yerine nūn dâhil [2] edilir.

[1703] BM 101v.23 **ısıtmek olmas:** Her iki nüshada da ön sıradan mastar ekiyle yazılmıştır.

ıslamaḳ (ایسلاماق) -sakin sīn ve fethalı lām ile- ‘koklamak, istişmâm استشمام و کردن بو’. [T 163v.] Nitekim şöyle der, şiir:

bir gül ġamıdın didim ḳoyay baġrıma [3] *dāġ::*
birgeymü diben ʿıṭrı dimāġımġa ferāġ::
bergin çü mülevveṣ iyledi būm ile zāġ::
imdi anı ***ıslamaḳ****ġa yüz ḫayf dimāġ::* [1704]

بیر کل غمی‌دین دیدیم قویای باغریمه داغ::
بیرکایمو دیبان عطری دماغیمغه فراغ::
برکین چو ملوث ایلادی بوم ایله زاغ::
ایمدی آنی ایسلاماقغا یوزحیف دماغ::

[4] Ḫᵛārezm Türkleri (اتراک خوارزم) ***ısḳamaḳ*** *(ایسقاماق)* da derler.

islemek (ایسلاماک) ‘söze kulak vermek, söz işitmek کوش بسخن دادن و سخن شنیدن’.

ısladı/isledi (ایسلادی) ‘kokladı, işitti’.

ıslamadı/islemedi (ایسلامادی) [5] ‘koklamadı, işitmedi’. Nitekim *Tārīḫü’l-Enbiyā*’da Hūd aleyhi’s-selâm’ın ʿĀd kavmini selamla davet etmesi’nde der ki:

Hūd illik yıl [6] *alarnı īmānġa daʿvet ḳılıp* [1705] *alar ġaflet ve cebbārlıġdın anıng̑ sözin* ***islemediler****.*

هود ایلیک ییل آلارنی ایمانغه دعوت قیلیب آلار غفلت و جبارلیغدین انینک سوزین ایسلامادیلار.

ıslamadıng̑/islemeding̑ (ایسلامادینک) ‘koklamadın, işitmedin’. [7] İkinci anlamda tanıkolarak şiir:

yüz lāf-i vefā urdung̑, ming̑ tīġ-i cefā sürdüng̑::
her nice ki yalbardım, hīç ***islemeding̑*** [8] *bārī::*

یوز لاف وفا اوردونک مینک تیغ جفا سوردونک::
هر نیجه که یالبلاردیم هیچ ایسلامادینک باری::

ısladuḳ (ایسلادوق) ‘kokladık’.

isledük (ایسلادوک) ‘işittik’.

ıslar/isler (ایسلار) ve **ıslaydur/isleydür** (ایسلایدور) ‘koklar/kokluyor; işitir/işitiyor’.

ıslar/isler *(ایسلار)* fâil ve mastar anlamına da gelir.

[9] **ıslamaydur/islemeydür** (ایسلامایدور) ‘koklamıyor ve koklamamış; işitmiyor ve işitmemiş’.

[1704] BM 102r.2-3 **ıslamaḳ :** ÖNK ve TDK yayınında ön sıradan mastar ekiyle **islemek** olarak geçer. Krş. ÖNK, *Бир гул ғамидин дедим қўяй бағрима доғ // Боргайму дебон атри димоғимға фароғ // Боргин чу мулаввас айлади бум ила зоғ // Эмди ани* ***ислемак****ка юз ҳайф димоғ* (c. 3, s. 557, GS, 67. rübai). Ayrıca krş. *Bir gül ġamıdın ḳoyay didim baġrıma dāġ // Birgey mü diben ʿıṭrı dimaġımġa ferāġ // Bergin çü mülevveṣ eyledi būm ile zāġ // İmdi anı* ***islemek****ke yüz ḫayf-ı dimāġ* (Kut, 2003: 552, 800/LXVII).

[1705] BM 102r.6 **ḳılıp :** PdC s.113 *ḳıldı (قیلدی).*

ıslaġan (ايسلاغان), ıslarġan (ايسلارغان) ve ıslaydurġan (ايسلايدورغان) ‘koklayan, koklamış’. Mastar anlamına [10-13] da gelir.

islegen (ايسلاكان), islergen (ايسلاركان) ve isleydürgen (ايسلايدوركان) ‘söz işiten, söz işitmiş’. Mastar anlamına da gelirler.

ısla/isle (ايسلا) ‘*ıslamak* ve *islemek* mastarlarının tekil ikinci kişi emir fiili’.

ıslaġıl (ايسلاغيل) ‘*ıslamaḳ* mastarının tekil ikinci kişi emir fiili’.

islegil (ايسلاكيل) ‘*islemek* mastarının tekil ikinci kişi emir fiili’.

ıslama/isleme (ايسلاما) ‘her iki mastarın olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

ıslamaġıl (ايسلاماغيل) ‘*ıslamaḳ* mastarının olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

islemegil (ايسلاماكيل) ‘*islemek* mastarının olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

ıslaŋ͡g/isleŋ͡g (ايسلانک), ıslaŋ͡gız/isleŋ͡giz (ايسلانكيز) ve ıslaŋ͡glar/isleŋ͡gler (ايسلانكلار) ‘her iki mastarın çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ıslamaŋ͡g/islemeŋ͡g (ايسلامانک), ıslamaŋ͡gız/islemeŋ͡giz (ايسلامانكيز) ve [14] ıslamaŋ͡glar/islemeŋ͡gler (ايسلامانكلار) ‘her iki mastarın olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ıslaman/islemen (ايسلامان) ve ıslamas min/islemes min (ايسلاماسمين) ‘koklamam, işitmem’.

ıslay min/isley min (ايسلايمين), ıslar min/isler min (ايسلارمين), ıslaydur min/isleydür min (ايسلايدورمين) ve [15] ıslaram/islerem (ايسلارام) ‘koklarım, işitirim’.

Beşincisine ikinci anlamda tanık olarak şiir:

islerem [1706] *kūyi itiniŋ͡g niçesin* [1707] *ni işgekim::*

[16] *ança āsāyiş dimāġımġa yitürmes müşk-i bīd::* [1708]

ايسلارام كويى ايتىڭنينک نيجه سين نى ايشكاكيم::

آنجه آسايش دماغيمغه ييتورماس مشک بيد::

ıslarım/islerim (اسلاريم) ‘[benim] koklamam, işitmem’.

ıslamaġım (ايسلاماغيم) ‘[benim] koklamam’.

islemekim (ايسلاماكيم) ‘[benim] işitmem’.

[17] ıslamaġum (ايسلاماغوم) ‘koklamayacağım’.

islemegüm (ايسلاماكوم) ‘işitmeyeceğim’.

[1706] BM 102r.15 **islerem :** Krş. ÖNK c. 2, s. 106, 144/5 **Истарам;** Bkz. ÖNK c. 3, s. 119, GS 127/5 **Исларам**.

[1707] BM 102r.15 **niçesin :** Krş. ÖNK c. 2, s. 106, 144/5 **панжасин;** Bkz. ÖNK c. 3, s. 119, GS 127/5 **нечасин.**

[1708] BM 102r.15-16 *islerem… bīd* : Krş. ÖNK *Исларам кўюнг итининг нечасин, не ишкаким // Онча осойиш димоғимға етурмас мушкбид* (c. 3, s. 119, GS 127/5). Ayrıca krş. ÖNK, ***Истарам кўюнг*** *итининг* ***панжасин*** *не ишгаким // Онча осойиш димоғимға етурмас мушкбид* (c. 2, s. 106, 144/5).

ıslap/islep (ایسلاب), **ıslaban/isleben** (ایسلابان), **ıslamış/islemiş** (ایسلامیش) ‘koklayıp/koklamış; işitip/işitmiş’. Birincisine tanık olarak [18] birinci anlamda şiir:

*tiler min **ıslap ıslap***[1709] *ġabġabın͡gnı::*
geh öpsem [1710] *ʿārıżın͡gnı geh lebin͡gni::*

تیلار مین ایسلاب ایسلاب غبغبینکنی::
که اوپسام عارضینکنی که لبینکنی::

Şiirin anlamı şöyledir: [19] “Bazen yüzünü bazen de dudağını öpersem, koklayarak gıdığını isterim”. Ṭāliʿ Hirevī *ġabġab (غبغب)* sözünü bu şiirde zor bir nüshadan *ʿışḳ (عشق)* [20] okumuş ve *islemek (ایسلاماک)* [1711] anlamını beyan ederken “Bazen ‘saklamak پنهان کردن’ anlamına da gelir” demiş ve şunu örnek göstermiştir: “éḫfā-yé éşḳ rā [21] ẕerīʿ é-yé edrāk-é féyż-é véṣāl némūdé اخفای عشق را ذریعه ادراک فیض وصال نموده”.[1712] Şiir:

*tiler min **islep islep** ʿışḳın͡gnı::*
geh öpsem yüzün͡gni geh lebin͡gni::

تیلار مین ایسلاب ایسلاب عشقینکنی::
که اوپسام یوزونکنی که لبینکنی::

[22] Dört yanlış yapmıştır. Birincisi *ʿışḳ* sözüyle şiir vezinli olmuyor. İkincisi bu şiir gazelin matlaıdır [ilk ikiliğidir] ve *ʿışḳ* ile *leb* kafiye olmaz. Üçüncüsü [23] *islemek* ‘saklamak’ anlamına gelmemiş ve açık bir yanlıştır. Dördüncüsü o anlamda olduğunu düşünürsek bile, bu anlam ilişki dışında olup müddea ile bağlantısı yoktur.

[24] **ıslamışan͡g/islemişen͡g** (ایسلامیشانک) ‘koklamışsın, işitmişsin’.

ıslamas/islemes (ایسلاماس) ‘koklamaz, işitmez’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

ıslaması/islemesi (ایسلاماسی) ‘koklaması ve koklamazı; [25] işitmesi ve işitmezi’.

ıslamadın/islemedin (ایسلامادین) ‘koklamadan ve koklamamış; işitmeden ve işitmemiş’.

ıslap/islep bolmas (ایسلاب بولماس), **ıslasa/islese bolmas** (ایسلاسا بولماس) ‘koklanmaz, [26] işitilmez’.

ıslamaḳ olmas (ایسلاماق اولماس) ‘koklanmaz’

islemek olmas (ایسلاماک اولماس) ‘işitilmez’.

[1709] BM 102r.18 **tiler min ıslap ıslap :** PdC s.112 *tiler ıslap ıslap (تیلار ایسلاب ایسلاب).*
[1710] BM 102r.18 **öpsem :** Metinde **olsam/ölsem** (اولسام).
[1711] BM 102r 20 **isemek** *(ایساماک).*
[1712] BM 102r.20-21 **éḫfā…némūdé:** Anlamı: Aşkı saklamayı, kavuşma feyzinin idrakına vesile kılmıştır.

ıslay/isley almas (ایسلای آلمااس) ‘koklayamaz, işitemez’.

ıslayu/isleyü (ایسلایو), [27] **ıslay ıslay/isley isley** (ایسلای ایسلای) [T 164r.] ‘koklayarak; işiterek’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

ıslay/isley (ایسلای), **ıslayın/isleyin** (ایسلایین) ‘koklayayım, koklasın, koklayasın; işiteyim, [28] işitsin, işitesin’. Nitekim birincisine tanık olarak ‘koklayayım’ anlamında şöyle der, şiir:

*didim **ıslay** ʿanberin zülfüñgni al başım ʿavež::*

[29] *didi kim sin tile başında ʿaceb sevdā imiş::*

دیدیم ایسلای عنبرین زلفونکنی ال باشیم عوض::

دیدی کیم سین تیله باشیندا عجب سودا ایمیش::

ıslasaḳ (ایسلاساق), **ıslaġa biz** (ایسلاغابیز), **ıslaġay biz** (ایسلاغای‌بیز) ‘koklayalım’.

islesek (ایسلاساک), **islege biz** (ایسلاکابیز), [BM 102 v.1] **islegey biz** (ایسلاکای‌بیز) ‘işitelim’.

ıslalı/isleli (ایسلالی), **ıslalıñg/islelinñg** (ایسلالینک) ‘koklayalım, işitelim’.

ıslaġalı (ایسلاغالی) ‘koklamak için, [2] koklayalı’.

islegeli (ایسلاکالی) ‘işitmek için, işiteli’.

ıslaġaç (ایسلاغاج) ‘koklayınca’.

islegeç (ایسلاکاج) ‘işitince’.

ıslaġuçı (ایسلاغوجی) ‘koklayan’.

islegüçi (ایسلاکوجی) ‘işiten’.

ıslaġum (ایسلاغوم) ‘koklayacağım’.

[3] **islegüm** (ایسلاکوم) ‘işiteceğim’.

ıslaġuñg (ایسلاغونک) ‘koklayacaksın’.

islegüñg (ایسلاکونک) ‘işiteceksin’.

ıslaġusı (ایسلاغوسی) ‘koklayacak’.

islegüsi (ایسلاکوسی) ‘işitecek’.

[4] **ıslaġuluḳ** (ایسلاغولوق) ‘koklanacak olan’.

islegülük (ایسلاکولوک) ‘işitilecek olan’.

ıslaġay (ایسلاغای) ‘koklasın’.

islegey (ایسلاکای) ‘işitsin’.

ıslasa/islese (ایسلاسا), **ıslasun/islesün** (ایسلاسون), **ıslaḍık/isledik** (ایسلادیک) [5] ‘koklasa/koklasın, işitse/işitsin’.

ıslaġudik (ایسلاغودیک) ‘koklanacak olan; kokladığı/koklayacağı gibi’.

islegüdik (ایسلاکودیک) ‘işitilecek olan, işittiği/işiteceği gibi’.

ıslardik/islerdik (ایسلاردیک) [6] ‘***ıslaġudik*** ve ***islegüdik*** anlamında’.

ıslaşmak (ایسلاشماق) -şĭn ile- ‘birbirini koklamak’. Sigaları kurala göre şĭn ile yapılır.

ıslanmaḳ (ایسلانماق) [7] -nūn ile- iki anlama gelir. Birincisi ‘koku almak ve kötü kokmak بو برداشتن و متعفن شدن’; ikincisi ‘ıslanmak خیسیدن’.

ıslandı (ایسلاندی) ‘koktu, ıslandı’.

[8] **ıslanduḳ** (ایسلاندوق) ‘koktuk, ıslandık’.

ıslanur (ایسلانور), **ıslanadur** (ایسلانادور) ‘kokuyor/kokar, ıslanıyor/ıslanır’. ***ıslanur*** *(ایسلانور)* fâil ve mastar anlamına da [9] gelir.

ıslanmaydur (ایسلانمایدور) ‘kokmuyor, kokmamış; ıslanmıyor, ıslanmamış’.

ıslanġan (ایسلانغان), **ıslanurġan** (ایسلانورغان), **ıslanadurġan** (ایسلانادورغان) [10] ‘kokan, kokmuş; ıslanan, ıslanmış’. Birincisine tanık olarak şiir:

ʿıyş u ṣoḥbet ḫaylıġa tüşgey nesīmidin vefā::

[11] *ḳayda salsam zaḫmı* ***ıslanġan*** *yüreknıñ*[1713] *merhemin::*

عیش و صحبت خیلیغه توشکای نسیمی‌دین وفا::

قایدا سالسام زخمی ایسلانغان بوراکـنینک مرهمین::

Fâil ve mastar anlamına da gelir. Nitekim birincisine tanık olarak ‘kokmak’ anlamında şöyle der, [12] şiir:

bu ki köñlümni itiñ tişlerde aġzın ḳaçurur::

yā otı yāḫūd anıñ ***ıslanġanı*** *bolmış sebeb::* [1714]

بوکه کونکلومنی ایتینک تیشلاردا آغزین قاچرور::

یا اوتی یاخود انینک ایسلانغانی بولمیش سبب::

ıslan (ایسلان), [13-14] **ıslanġıl** (ایسلانغیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

ıslanma (ایسلانما), **ıslanmaġıl** (ایسلانماغیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

ıslanıñ (ایسلانینک), **ıslanıñız** (ایسلانینکیز), **ıslanıñlar** (ایسلانینکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ıslanmañ (ایسلانمانک), **ıslanmañız** (ایسلانمانکیز), **ıslanmañlar** (ایسلانمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ıslanman (ایسلانمان), **ıslanmas min** (ایسلانماس‌مین) ‘kokmam, ıslanmam’.

ıslanamin (ایسلانامین)[1715], **ıslanur min** (ایسلانورمین), [15] **ıslanadur min** (ایسلانادورمین), **ıslanuram** (ایسلانورام) ‘kokarım/kokuyorum; ıslanırım/ıslanıyorum’.

[1713] BM 102v.11 **yürek+ : بوراک** *yürek+* için yanlış yazım. Krş. ÖNK, *Айшу суҳбат хайлиға тушкай насимидин вабо // Қайда солсам захми исланған* ***юракнинг*** *марҳамин* (c. 3, s. 353, GS 451/2).

[1714] BM 102v.12 *bu… sebeb* : Krş. ÖNK, *Буки кўнглумни итинг тишларда оғзин* ***қочурур*** *// Ё ўти, ёхуд анинг исланғани эркин сабаб* (c. 2, s. 35, Nevadiru’n-Nihaye, 46/4); fakat *Буки кўнглумни итинг тишларда оғзин қоч****ир****ур // Ё ўти, ёхуд анинг исланғани* ***эркин*** *сабаб* (c. 4, s. 34, NŞ 45/4). Ayrıca bkz. NŞ, TDK yay. *Bu ki köñlümni itiñ tişler de aġzın ḳaçurur // Ya otı yāḫūd anıñ* ***islegeni irkin*** *sebeb* (Karaörs 2016: 45, 45/4). Örnek şiirde **kaçırur** yerine, **kaçurur** olması beyti NN’ye yaklaştırsa da, MMH’ın elinde ya **bolmış**’lı bir nüsha olmalı ya da **erkin** şüphe ve tereddüt edatını kendi dilindeki daha yakın bir biçime bizzat kendi çevirdi.

ıslanurum (ایسلانوروم), **ıslanmaġım** (ایسلانماغیم) ‘[benim] kokmam, ıslanmam’.

ıslanmaġum (ایسلانماغوم) [16] ‘kokmayacağım, ıslanmayacağım’.

ıslanıp (ایسلانیب), **ıslanıban** (ایسلانیبان), **ıslanmış** (ایسلانمیش) ‘kokup/kokmuş; ıslanıp/ıslanmış’.

ıslanmışaŋ (ایسلانمیشانک) ‘kokmuşsun, [17] ıslanmışsın’.

ıslanmas (ایسلانماس) ‘kokmaz, ıslanmaz’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

ıslanması (ایسلانماسی) ‘kokması ve kokmazı; [18] ıslanması ve ıslanmazı’.

ıslanmadın (ایسلانمادین) ‘kokmadan, kokmamış; ıslanmadan, ıslanmamış’.

ıslanıp bolmas (ایسلانیب بولماس), [19] **ıslansa bolmas** (ایسلانسا بولمس), **ıslanmaḳ olmas** (ایسلانماق اولماس) ‘kokmak olmaz, ıslanmak olmaz’.

ıslana almas (ایسلانا آلماس) ‘kokamaz, [20] ıslanamaz’.

ıslana ıslana (ایسلانا ایسلانا) ‘kokarak, ıslanarak’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

ıslanay (ایسلانای), **ıslanayın** (ایسلانایین) ‘kokayım, [21] koksun, kokasın; ıslanayım, ıslansın, ıslanasın’.

ıslansaḳ (ایسلانساق), **ıslanġa biz** (ایسلانغابیز), **ıslanġay biz** (ایسلانغای‌بیز), **ıslanalı** (ایسلانالی), [22] **ıslanalıŋ** (ایسلانالینک) ‘kokalım, ıslanalım’.

ıslanġalı (ایسلانغالی) ‘kokmak için ve kokalı; ıslanmak için ve ıslanalı’. Nitekim sonuncu anlamda şöyle der, şiir:

nālem andaḳ [23] *boldı baġrım yarası* ***ıslanġalı****::*
kim yanımdın ötmes il tutmay [T 165v.] *ḳulaġ birle burun::*

نالم آنداق بولدی باغریم یارەسی ایسلانغالی::
کیم یانیمدین اوتماس ایل توتمای قولاغ بیرله بورون::

Yani, ‘ıslanmak için ve ıslanalı’.

[24] **ıslanġaç** (ایسلانغاج) ‘kokunca, ıslanınca’.

ıslanġuçı (ایسلانغوجی) ‘kokan, ıslanan’.

ıslanġuça (ایسلانغوجه), **ıslanġunça** (ایسلانغونجه), [25] **ıslanġança** (ایسلانغانجه) ‘kokana kadar ve koktuğu/kokacağı kadar; ıslanana kadar ve ıslandığı/ıslanacağı kadar’.

ıslanġum (ایسلانغوم) ‘kokacağım, ıslanacağım’.

[26] **ıslanġuŋ** (ایسلانغونک) ‘kokacaksın, ıslanacaksın’.

ıslanġusı (ایسلانغوسی) ‘kokacak, ıslanacak’.

ıslanġuluḳ (ایسلانغولوق) [27] ‘kokacak olan, ıslanacak olan’.

ıslanġay (ایسلانغای), **ıslansa** (ایسلانسا), **ıslansun** (ایسلانسون), **ıslandik** (ایسلاندیک) ‘koksa/koksun, ıslansa/ıslansın’.

[1715] BM 102v.14 **ısalana min** *(ایسالانامین).*

ıslanġudik (ایسلانغودیک), **ıslanurdik** (ایسلانوردیک) [28] ‘kokacak olan ve koktuğu/kokacağı gibi; ıslanacak olan ve ıslandığı/ıslanacağı gibi’.

ıslatmaḳ (ایسلاتماق) -tā ile- geçişli mastar olup ‘ıslatmak خیسانیدن’ demektir. [29] Sigaları karaşat tā ile yapılır.

ısırmaḳ (ایسیرماق) -kesreli sīn ve sakin rā ile- ‘dişle ısırmak بدندان کزیدن’ ve mecazen ‘yemek خوردن’ anlamında kullanılır. [1716] **[BM 103r.1]** Fakat mecaz anlamı gerçek anlamına galiptir.

ısırdı (ایسیردی) ‘ısırdı, yedi’.

ısırduḳ (ایسیردوق) ‘ısırdık, yedik’.

ısırur (ایسیرور), **ısıradur** (ایسیرادور) ‘ısırır/ısırıyor, [2] yer/yiyor’. ***ısırur*** *(ایسیرور)* fâil ve mastar anlamına da gelir.

ısırmaydur (ایسیرمایدور) ‘ısırmıyor ve ısırmamış; yemiyor ve yememiş’.

ısırġan (ایسیرغان), **ısırurġan** (ایسیرورغان), [3] **ısıradurġan** (ایسیرادورغان) ‘ısıran ve ısırmış; yiyen ve yemiş’. Nitekim Mīr Ḥaydar, *Maḫzen’in Dördüncü Maḳālesi*’nde (مقالت چهارم مخزن) ‘yiyen’ anlamında birincisine tanık olarak şöyle der, [4] şiir:

her ki niçük [1717] *yıġdı anıng̑ dik ḳoyar::*
artuḳ ***ısırġan*** [1718] *ḳusar itler toyar::*

هر که نیچوک بیغدی انینک دیک قویار::
آرتوق ایسیرغان قوسار ایتلار تویار::

Mastar anlamına da gelirler.

ısır (ایسیر), [5] **ısırġıl** (ایسیرغیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

ısırma (ایسیرما), **ısırmaġıl** (ایسیرماغیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

ısırıng̑ (ایسیرینک), **ısırıng̑ız** (ایسیرینکیز), **ısırıng̑lar** (ایسیرینکلار) ‘çoğul ikinci kişi [6] emir fiili’.

[1716] BM 102v.29 **ısırmaḳ** : PdC s.111 *ısurmaḳ (ایسُرمق)* ‘mordre; manger’.
[1717] BM 103r.4 **niçük** : PdC s. 111 *nitük (نیتوک).*
[1718] BM 103r.4 **ısırġan** : PdC s. 111 *ısurġan (ایسورغان).* ME’ın hem Süleymaniye Ayasofya 4747 numaralı Uygur ve Arap harfli, hem de Berlin Ms. or. oct. 358 numaralı Uygur harfli nüshalarında sözcük **ösürgen** okutacak şekilde harekelenmiştir. Koca’nın **osurgan** olarak okuyup ‘osuran’ diye çevirdiği sözcük (2000: 51, 48b), **ösürgen** olarak düzeltilmelidir. 506. her ki niçük yıġdı oş andaġ ḳoyar / artuġ osurgan ḳusar itler toyar — Her kimse nasıl topladı ise işte öyle bırakır, fazla osuran kusar köpekler doyar. Bu beyit Berlin Ms. or. oct. 358, 36b 2,3’de *kim ki niçük yıġdı anıng teg ḳoyar / artuḳ* ***ösürgen*** *ḳusar itler toyar*; 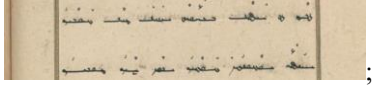 ; Paris Suppl. turc. nr. 978, 44b 1’de ise *kim ki niçük* ***nakddın*** *anıng̑dik ġubār / artuḳ* ***esürgen*** *ḳusar itler tutar* olarak okunabilmektedir. 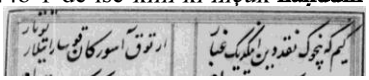 .

ısırmaŋ͡ğ (ایسیرمانک), ısırmaŋ͡ğız (ایسیرمانکیز), ısırmaŋ͡ğlar (ایسیرمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ısırman (ایسیرمان), ısırmasmin (ایسیرماسمین) ‘ısırmam, yemem’.

ısıra min (ایسیرامین), [7] ısıradur min (ایسیرادورمین), ısıruram (ایسرورام) ‘ısırırım/ısırıyorum, yerim/yiyorum’.

ısırurum (ایسیروروم), ısırmaġım (ایسیرماغیم) ‘[benim] ısırmam, yemem’.

ısırmaġum (ایسیرماغوم) ‘ısırmayacağım, yemeyeceğim’.

[8-9] ısırıp (ایسیریب), ısırıban (ایسیریبان), ısırmış (ایسیرمیش) ‘ısırıp/ısırmış; yiyip/yemiş’.

ısırmışaŋ͡ğ (ایسیرمیشانک) ‘ısırmışsın, yemişsin’.

ısırmas (ایسیرماس) ‘ısırmaz, yemez’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

ısırması (ایسیرماسی) ‘ısırması ve ısırmazı; yemesi ve yemezi’.

ısırıp bolmas (ایسیریب بولماس), ısırsa bolmas (ایسیرسا بولماس), ısırmaḳ olmas (ایسیرماق اولماس) [10] ‘ısırlmaz, yenilmez’.

ısıra almas (ایسیرا آلماس) ‘ısıramaz, yiyemez’.

ısıra ısıra (ایسیرا ایسیرا) ‘ısırarak, yiyerek’. [11] Tekrar edilmeden de kullanılır.

ısıray (ایسیرای), ısırayın (ایسیرایین) ‘ısırayım, ısırsın, ısırasın; yiyeyim, yesin, yiyesin’.

ısırsaḳ (ایسیرساق), ısırġa biz (ایسیرغابیز), [12] ısırġay biz (ایسیرغایبیز), ısıralı (ایسیرالی), ısıralıŋ͡ğ (ایسیرالینک) ‘ısırırsak/ısıralım; yersek/yiyelim’.

ısırġalı (ایسیرغالی) ‘ısırmak için ve ısıralı; yemek için ve yiyeli’.

ısırġaç (ایسیرغاج) [13] ‘ısırınca, yiyince’.

ısırġuçı (ایسیرغوجی) ‘ısıran, yiyen’.

ısırġuça (ایسیرغوجه), ısırġunça (ایسیرغونجه), ısırġança (ایسیرغانجه) ‘ısırana kadar ve ısırdığı/ısıracağı kadar; [14] yiyene kadar ve yediği/yiyeceği kadar’.

ısırġum (ایسیرغوم) ‘ısıracağım, yiyeceğim’.

ısırġusı (ایسیرغوسی) ‘ısıracak, [15] yiyecek’.

ısırġuŋ͡ğ (ایسیرغونک) ‘ısıracaksın, yiyeceksin’.

ısırġuluḳ (ایسیرغولوق) ‘ısırılacak olan, yenilecek olan’.

ısırġay (ایسیرغای), ısırsa (ایسیرسا), ısırsun (ایسیرسون), ısırdik (ایسیردیک) ‘ısırırsa/ısırsın; yiyirse/yesin’.

ısırġudik (ایسیرغودیک), [16] ısırurdik (ایسیروردیک) ‘ısırılacak olan ve ısırıldığı/ısırılacağı gibi; yenilecek olan ve yiyildiği/yiyileceği gibi’.

isirgemek (ایسیرکاماک) -kesreli sīn[1719], sakin rāve fethalı Acem kāfı ile- ‘[bir şeyi] esirgemek دریغ داشتن’. [17] Rūm Türkleri ‘acımak/merhamet etmek رحم کردن’ anlamında kullanırlar.[1720]

isirgedi (ایسیرکادی) ‘esirgedi’. Rūmī Türkçesinde ‘merhamet etmek’.

isirgedük (ایسیرکادوک) ‘esirgedik, [18] merhamet ettik’.

isirger (ایسیرکار), **isirgeydür** (ایسیرکایدور) ‘esirger/esirgiyor; merhamet eder/ediyor’. ***isirger*** *(ایسیرکار)* fâil ve mastar anlamına da gelir.

isirgemeydür (ایسیرکامایدور) [19] ‘esirgemiyor ve esirgememiş; marhmet etmiyor ve etmemiş’.

isirgegen (ایسیرکاکان), **isirgergen** (ایسیرکارکان), **isirgeydürgen** (ایسیرکایدورکان) [T 166r.] ‘esirgeyen ve esirgemiş’. Mastar anlamına da [20] gelirler.

isirge (ایسیرکا), **isirgegil** (ایسیرکاکیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

isirgeme (ایسیرکاما), **isirgemegil** (ایسیرکاماکیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

isirgeng̀ (ایسیرکانک), **isirgeng̀iz** (ایسیرکانکیز), **isirgeng̀ler** (ایسیرکانکلار) [21] ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

isirgemeng̀ (ایسیرکامانک), **isirgemeng̀iz** (ایسیرکامانکیز), **isirgemeng̀ler** (ایسیرکامانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

isirgemen (ایسیرکامان), **isirgemes min** (ایسیرکاماسمین) ‘esirgemem’.

[22] **isirgey min** (ایسیرکایمین), **isirger min** (ایسیرکارمین), **isirgeydür min** (ایسیرکایدورمین), **isirgerem** (ایسیرکارام) ‘esirgerim/esirgiyorum’.

isirgerim (ایسیرکاریم), **isirgemekim** (ایسیرکاماکیم) ‘[benim] esirgemem’.

[23] **isirgemegüm** (ایسیرکاماکوم) ‘esirgemeyeceğim’.

isirgep (ایسیرکاب), **isirgeben** (ایسیرکابان), **isirgemiş** (ایسیرکامیش) ‘esirgeyip/esirgemiş’. Birincisine tanık olarak şiir:

ʿaceb ṣafḥa[24]*dur ʿārıżıng̀ kim* ***isirgep****::*
anı ḫaṭ bile ḳılmadı ṭīre kātib::

عجب صفحەدور عارضینک کیم ایسیرکاب::
آنی خط بیله قیلمادی تیره کاتب::

Ayrıca *Maḥbūbu'l-Ḳulūb*'un Yirmi Altıncı Faslı'nda Tüccarın Zikrinde şöyle der:

[25] *nefīs ecnāsnı ayap çapan kiymese ve leẕīẕ aġẕiyeni* ***isirgep*** *ḳuruġ nān yimese.*

[1719] BM 103r.16 **kesreli rā** *(یکسر را).*
[1720] BM 103r.16 **isirgemek** : EDPT, s. 252b **esirge:-** ‘1- to be sorry for (someone), 2- to regret parting with (something); to grudge’. LÇ s. 52 *isirgemek (ایسیرکاماک)* ‘bir adama ʿāṭifet etmek, bir şeyi ḳorumaḳ, ṣiyānet etmek, viḳāye etmek, bir nesne[yi] birinden diriġ etmek’.

نفیس اجناس‌نی ایاب چابان کیماسا و لذیذ اغذیه‌نی ایسیرکاب قوروغ نان بیماسا.

Rūmī Türkçesinde ‘merhamet etmiş’ demektir.

isirgemişeñg (ایسیرکامیشانک) [26] ‘esirgemişsin’.

isirgemes (ایسیرکاماس) ‘esirgemez’. Rūmī Türkçesinde ‘merhamet etmez’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

isirgemesi (ایسیرکاماسی) ‘esirgemesi ve [27] esirgemezi’. Rūmī Türkçesinde ‘merhamet etmesi ve etmezi’.

isirgemedin (ایسیرکامادین) ‘esirgemeden ve esirgememiş; merhamet etmeden ve merhamet etmemiş’.

[28] **isirgep bolmas** (ایسیرکاب بولماس), **isirgese bolmas** (ایسیرکاسا بولماس), **isirgemek olmas** (ایسیرکاماک اولماس) ‘esirgenmez’.

isirgey almas (ایسیرکای آلماس) ‘esirgeyemez’.

isirgeyü (ایسیرکایو), [29] **isirgey isirgey** (ایسیرکای ایسیرکای) ‘esirgeyerek’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

isirgey (ایسیرکای), **isirge min** (ایسیرکامین) ‘esirgeyeyim, esirgesin, esirgeyesin [103v.1] ve esirgememiş’.

isirgesek (ایسیرکاساک), **isirgege biz** (ایسیرکاکابیز), **isirgegey biz** (ایسیرکاکای‌بیز), **isirgeli** (ایسیرکالی), **isirgeliñg** (ایسیرکالینک) ‘esirgeyelim’.

isirgegeli (ایسیرکاکالی) ‘esirgemek için ve [2] esirgeyeli’.

isirgegeç (ایسیرکاکاج) ‘esirgeyince’.

isirgegüçi (ایسیرکاکوجی) ‘esirgeyen’.

isirgegüçe (ایسیرکاکوجه), **isirgegünçe** (ایسیرکاکونجه), **isirgegençe** (ایسیرکاکانجه) [3] ‘esirgeyene kadar ve esirgediği/esirgeyeceği kadar’.

isirgegüm (ایسیرکاکوم) ‘esirgeyeceğim’.

isirgegüñg (ایسیرکاکونک) ‘esirgeyeceksin’.

isirgegüsi (ایسیرکاکوسی) ‘esirgeyecek’.

[4] **isirgegülük** (ایسیرکاکولوک) ‘esirgenecek olan’.

isirgegey (ایسیرکاکای), **isirgese** (ایسیرکاسا), **isirgesün** (ایسیرکاسون), **isirgedik** (ایسیرکادیک) ‘esirgerse/esirgesin’.

isirgegüdik (ایسیرکاکودیک), **isirgerdik** (ایسیرکاردیک) [5] ‘esirgenecek olan ve esirgendiği/esirgeneceği gibi’.

iskirmek (ایسکیرماک) -sakin sīn ve rā ve kesreli birinci kāf ile- **iskilmek (ایسکیلماک)** -lām ile- ‘eskimek کهنه شدن’. [6] **iskimek (ایسکیماک)** -rā ve lām’ın düşürülmesiyle- de kullanılır.

iskirdi (ایسکیردی), **iskildi** (ایسکیلدی) ‘eskidi’. Birincisine tanık olarak şiir:

ʿişve-gerler dāġıdın [7] *cān perdesin kör āh kim::*

bu ḥarīr ***iskirdi*** *ẓālim şāhlar tamġasıdın::*

عشوه‌کرلار داغیدین جان پرده‌سین کور آه کیم::

بو حریر ایسکیردی ظالم شاهلار تمغاسیدین::

İkincisine tanık olarak şiir:

ey Nevāyī kisvet-i faḳr iste [8] *yoḳsa çarḫnınġ::*

aṭlasın kiydiñg gümān it ʿāḳibet ***iskildi*** *tut::*

ای نوائی کسوت فقر ایستا یوقسا چرخنینک::

اطلسین کیدینک کمان ایت عاقبت ایسکیلدی توت::

iskirdük (ایسکیردوک), iskildük (ایسکیلدوک) ‘eskidik’.

iskirür (ایسکیرور), [9] iskiredür (ایسکیرادور), iskilür (ایسکیلور), iskiledür (ایسکیلادور) ‘eskilir/eskiliyor’. ***iskirür*** *(ایسکیرور)* ve ***iskilür*** *(ایسکیلور)* fâil ve mastar anlamına da gelir.

[10] iskirmeydür (ایسکیرمایدور), iskilmeydür (ایسکیلمایدور) ‘eskimiyor, eskimemiş’.

iskirgen (ایسکیرکان), iskirürgen (ایسکیرورکان), iskiredürgen (ایسکیرادورکان), iskilgen (ایسکیلکان), iskilürgen (ایسکیلورکان), [11] iskiledürgen (ایسکیلادورکان) ‘eskiyen, eskimiş’. Birincisine ikinci anlamda tanık olarak şiir:

çıḳıp ʿışḳ otı köksüm çākidin [12] *başımdın aşıptur::*

bu ***iskirgen*** *yıġaçġa öz içindin ot tutaşıptur::*

چیقیب عشق اوتی کوکسوم چاکیدین باشیمدین آشیب تور::

بو ایسکیرکان بیغاجغه اوز ایچیندین اوت توتاشیب تور::

Mastar anlamına da gelir.

iskir (ایسکیر), [13] iskirgil (ایسکیرکیل), iskil (ایسکیل), iskilgil (ایسکیلکیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

iskirme (ایسکیرما), iskirmegil (ایسکیرماکیل), iskilme (ایسکیلما), iskilmegil (ایسکیلماکیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

[14] iskiriñg (ایسکیرینک), iskiriñgiz (ایسکیرینکیز), iskiriñgler (ایسکیرینکلار), iskiliñg (ایسکیلینک), iskiliñgiz (ایسکیلینکیز), iskiliñgler (ایسکیلینکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

iskirmeñg (ایسکیرمانک), [15] iskirmeñgiz (ایسکیرمانکیز), iskirmeñgler (ایسکیرمانکلار), iskilmeñg (ایسکیلمانک), [T 167v.] iskilmeñgiz (ایسکیلمانکیز), iskilmeñgler (ایسکیلمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

iskirmen (ایسکیرمان), iskirmes min (ایسکیرماس‌مین), [16] iskilmen (ایسکیلمان), iskilmes min (ایسکیلماس‌مین) ‘eskimem’.

iskire min (ایسکیرامین), **iskirür min** (ایسکیرورمین), **iskiredür min** (ایسکیرادورمین), **iskirürem** (ایسکیرورام), **iskile min** (ایسکیلامین), [17] **iskilür min** (ایسکیلورمین), **iskiledür min** (ایسکیلادورمین), **iskilürem** (ایسکیلورام) ‘eskirim/eskiyorum’.

iskirürüm (ایسکیرورووم), **iskilürüm** (ایسکیلوروم), **iskirmekim** (ایسکیرماکیم), **iskilmekim** [18] (ایسکیلماکیم) ‘[benim] eskimem’.

iskirmegüm (ایسکیرماکوم), **iskilmegüm** (ایسکیلماکوم) ‘eskimeyeceğim’.

iskirip (ایسکیریب), **iskiriben** (ایسکیریبان), **iskirmiş** (ایسکیرمیش), **iskilip** (ایسکیلیب), **iskiliben** (ایسکیلیبان), [19] **iskilmiş** (ایسکیلمیش) ‘eskiyip/eskimiş’. Nitekim *Leylī ve Mecnūn*’da ikincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

*kim **iskiriben** ḥayātı raḫtı::*
meyl itse yıḳılġalı [20] *dıraḫtı::*

کیم ایسکیریبان حیاتی رختی::
میل ایتسا ییقیلغالی درختی::

iskirmişeñ (ایسکیرمیشانک), **iskilmişeñ** (ایسکیلمیشانک) ‘eskimişsin’.

iskirmes (ایسکیرماس), **iskilmes** (ایسکیلماس) ‘eskimez’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

[21] **iskirmesi** (ایسکیرماسی), **iskilmesi** (ایسکیلماسی) ‘eskimesi ve eskimezi’.

iskirmedin (ایسکیرمادین), **iskilmedin** (ایسکیلمادین) ‘eskimeden, eskimemiş’.

iskirip [22] **bolmas** (ایسکیریب بولماس), **iskirse bolmas** (ایسکیرسا بولماس), **iskirmek olmas** (ایسکیرماک اولماس), **iskilip bolmas** (ایسکیلیب بولماس), **iskilse bolmas** (ایسکیلسا بولماس), **iskilmek olmas** (ایسکیلماک اولاس) ‘eskimek olmaz’.

[23] **iskire almas** (ایسکیرا آلماس), **iskile almas** (ایسکیلا آلماس) ‘eskiyemez’.

iskire iskire (ایسکیرا ایسکیرا), **iskile iskile** (ایسکیلا ایسکیلا) ‘eskiyerek’. [24] Tekrar edilmeden de kullanılır.

iskirey (ایسکیرای), **iskireyin** (ایسکیرایین), **iskiley** (ایسکیلای)[1721], **iskileyin** (ایسکیلایین) ‘eskiyeyim, eskisin, eskiyesin, eskimiş’.

iskirsek (ایسکیرساک), **iskirge biz** (ایسکیرکابیز), [25] **iskirgey biz** (ایسکیرکای‌بیز), **iskireli** (ایسکیرالی), **iskireliñ** (ایسکیرالینک), **iskilsek** (ایسکیلساک), **iskilge biz** (ایسکیلکابیز), **iskilgey biz** (ایسکیلکای‌بیز), **iskileli** (ایسکیلالی), [26] **iskileliñ** (ایسکیلالینک) ‘eskiyelim’.

iskirgeli (ایسکیرکالی), **iskilgeli** (ایسکیلکالی) ‘eskimek için, eskiyeli’.

iskirgeç (ایسکیرکاج), **iskilgeç** (ایسکیلکاج) ‘eskiyince’.

[27] **iskirgüçi** (ایسکیرکوجی), **iskilgüçi** (ایسکیلکوجی) ‘eskiyen’.

[1721] BM 103v.24 **iskile** *(ایسکیلا).*

iskirgüçe (ایسکیرکوجه), **iskirgünçe** (ایسکیرکونجه), **iskirgençe** (ایسکیرکانجه), **iskilgüçe** (ایسکیلکوجه), **iskilgünçe** (ایسکیلکونجه), **iskilgençe** (ایسکیلکانجه) [28] ‘eskiyene kadar; eskidiği/eskiyeceği kadar’.[1722]

iskirgüm (ایسکیرکوم), **iskilgüm** (ایسکیلکوم) ‘eskiyeceğim’.

iskirgüŋ (ایسکیرکونک), **iskilgüŋ** (ایسکیلکونک) [29] ‘eskiyeceksin’.

iskirgüsi (ایسکیرکوسی), **iskilgüsi** (ایسکیلکوسی) ‘eskiyecek’.

iskirgülük (ایسکیرکولوک), **iskilgülük** (ایسکیلکولوک) ‘eskiyecek olan’.

iskirgey (ایسکیرکای), **iskirse** (ایسکیرسا), **[104r.1]** **iskirsün** (ایسکیرسون), **iskirdik** (ایسکیرکای), **iskilgey** (ایسکیلکای), **iskilse** (ایسکیلسا), **iskilsün** (ایسکیلسون), **iskildik** (ایسکیلدیک) ‘eskise/eskisin’.

iskirmegey (ایسکیرماکای), **iskirmese** (ایسکیرماسا), [2-3] **iskirmesün** (ایسکیرماسون), **iskirmedik** (ایسکیرمادیک), **iskilmegey** (ایسکیلماکای), **iskilmese** (ایسکیلماسا), **iskilmesün** (ایسکیلماسون), **iskilmedik** (ایسکیلمادیک) ‘eskimese/eskimesin’. Nitekim birincisine tanık olarak *Maḥbūbu’l-Ḳulūb*’un *Tenbīhāt*’ının Üçüncü Kısmı’nda şöyle der:

> *diseŋ ki ṭaʿāmıŋ żāyiʿ bolmaġay yidür ve tileseŋ ki libāsıŋ* ***iskirmegey*** [4] *kiydür.* [1723]
>
> *دیسانک که طعامینک ضایع بولماغای ییدور و تیلاسانک که لباسینک ایسکیرماکای کیدور.*

iskirgüdik (ایسکیرکودیک), **iskirürdik** (ایسکیروردیک), **iskilgüdik** (ایسکیلکودیک), **iskilürdik** (ایسکولوردیک) ‘eskiyecek olan, eskidiği/eskiyeceği gibi’.

iskermek (ایسکارماک) [5] -sakin sīn ve karaşat rā ve fethalı kāf ile- ‘kabul etmek, hesaba katmak قبول کردن و بحساب درآوردن’.[1724]

iskerdiŋ (ایسکاردینک) ‘kabul ettin’.

iskerdük (ایسکاردوک) ‘kabul ettik’.

iskerür (ایسکارور), [6] **iskeredür** (ایسکارادور) ‘kabul eder/ediyor’. Fâil ve mastar anlamına da gelir.

iskermeydür (ایسکارمایدور) ‘kabul etmiyor, kabul etmemiş’.

iskergen (ایسکارکان), **iskerürgen** (ایسکارورکان), [7] **iskeredürgen** (ایسکارادورکان) ‘kabul eden, kabul etmiş’. Mastar anlamına da gelirler.

isker (ایسکار), **iskergil** (ایسکارکیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

[1722] BM 103v.28 ‘**eskimek için, eskiyeli** برای کهنه شدن و تا کهنه شدن’.

[1723] BM 104r.3-4 *diseŋ… kiydür* : Bkz. ÖNK, *Десанғки, таоминг зоеъ бўлмағай - едур ва тиласанғки, либосинг эскирмағай - кийдур* (MK, c. 14, s. 79, 12. Tenbih).

[1724] BM 104r.4 **iskermek** : ML s.116 *ısḳarmaḳ* ‘hatırlamak; hesaba almak; kabûl etmek’. LÇ s.51 *iskermek (ایسکارماک)* ‘ḫayālına getürmek, ʿaḳıl ve hūşına getürmek, ḳabūl etmek, dāḫil-i ḥesāb etmek, taḫaṭṭur’. LN s. 189 *èskerme* ‘iḫtirāz eyleme ve muḳayyed olma ve kendüŋ alma’; FT s.442 *isker (ایسکر)* ‘akıllıca düşün; anla’.

[8] **iskerme** (ایسکارم), **iskermegil** (ایسکارماکیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’. Birincisine tanık olarak şiir:

*kiçe külbemġa kilseñg müddeʿī menʿini **iskerme**::*

[9] *tolun ay*[1725] *seyr iterde it hürerdin ḳayda pervāī*[1726]*::*

کیجه کلبمغه کیلسانک مدعی منعینی ایسکارما::

تولون آی سیر ایتاردا ایت هوراردین قایدا پروائی::

iskeriñg (ایسکارینک), **iskeriñgiz** (ایسکارینکیز), **iskeriñgler** (ایسکارینکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

iskermeñg (ایسکارمانک), [10-11] **iskermeñgiz** (ایسکارمانکیز), **iskermeñgler** (ایسکارمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

iskermen (ایسکارمان), **iskermes min** (ایسکارماسمین)[1727] **[T 168r.]** ‘kabul etmem’.

iskere min (ایسکارامین), **iskerür min** (ایسکارورمین), **iskeredür min** (ایسکاردورمین), **iskerürem** (ایسکارورام) ‘kabul ederim/ediyorum’.

iskerürüm (ایسکاروروم), **iskermekim** (ایسکارماکیم) ‘[benim] kabul etmem’.

iskermegüm (ایسکارماکوم) ‘kabul etmeyeceğim’.

iskerip (ایسکاریب), [12] **iskeriben** (ایسکاریبان), **iskermiş** (ایسکارمیش) ‘kabul edip/etmiş’.

iskermişeñg (ایسکارمیشانک) ‘kabul etmişsin’.

iskermes (ایسکارماس) ‘kabul etmez’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

[13] **iskermesi** (ایسکارماسی) ‘kabul etmesi ve kabul etmezi’.

iskermedin (ایسکارمادین) ‘kabul etmeden, kabul etmemiş’.

iskerse bolmas (ایسکارسا بولماس), **iskermek olmas** (ایسکارماک اولکاس) ‘kabul [14] edilemez’.

iskere almas (ایسکارا آلماس) ‘kabul edemez’.

iskere iskere (ایسکارا ایسکارا) ‘kabul ederek’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

iskerey (ایسکارای), **iskereyin** (ایسکارایین) [15] ‘kabul edeyim, kabul etsin, kabul edesin, kabul etmiş’.

iskermey (ایسکارمای), **iskermeyin** (ایسکارمایین) ‘kabul etmeyeyim, kabul etmesin, kabul etmeyesin, kabul etmemiş’. İkincisine tanık olarak [16-17] şiir:

*mey içsem bī-ḥesāb **iskermeyin** kevṯer suyın yoḳ ʿayb::*

fenā kesbide bu alımda çün maḥsūb imes ança::

می ایچسام بیحساب ایسکارمایین کوثر سویین یوق عیب::

فنا کسبیدا بو آلیمدا چون محسوب ایماس آنجا::

[1725] BM 104r.9 **ay :** PdC s.111 *an (آن).*
[1726] BM 104r.9 **pervāī:** PdC s.111 *pervāyī (پروایی).*
[1727] BM 104r.10: Her iki nüshada da **isker min** *(ایسکارمین).* Fillin anlamından yola çıkarak düzeltildi.

iskersek (ایسکارساک), **iskerge biz** (ایسکارکابیز), **iskergey biz** (ایسکارکای‌بیز), **iskereli** (ایسکارالی), **iskereling** (ایسکارالینک) ‘kabul edersek/kabul edelim’.

iskergeli (ایسکارکالی) ‘kabul etmek için, kabul edeli’.

iskergeç (ایسکارکاج) [18] ‘kabul edince’.

iskergüçi (ایسکارکوجی) ‘kabul eden’.

iskergüçe (ایسکارکوجه), **iskergünçe** (ایسکارکونجه), **iskergençe** (ایسکارکانجه) ‘kabul edene kadar, kabul ettiği/edeceği kadar’.

iskergüm (ایسکارکوم) [19] ‘kabul edeceğim’.

iskergüng (ایسکارکونک) ‘kabul edeceksin’.

{**iskergüsi** (ایسکارکوسی) ‘kabul edecek’.}[1728]

iskergülük (ایسکارکولوک) ‘kabul edilecek olan’.

iskergey (ایسکارکای), **iskerse** (ایسکارسا), **iskersün** (ایسکارسون), **iskerdik** (ایسکاردیک) [20] ‘kabul etse/kabul etsin’.

iskergüdik (ایسکارکودیک), **iskerürdik** (ایسکاروردیک) ‘kabul edilecek olan, kabul ettiği/edeceği gibi’.

isnemek (ایسناماک) -sakin sīn ve fethalı nūn ile- [21] ‘esnemek دهن دره کردن’. Ona Arapçada تثاوب denir. Tanık olarak şiir:

niçe ursam āh olur közdin bağır ḫūnābı fāş::

isnemek [22] *bu irse közde ni ʿaceb ol nevʿ yaş::* [1729]

نیجه اورسام آه اولور کوزدین یاغیر خونابی فاش::

ایسناماک بو ایرسا کوزدا نی عجب اول نوع یاش::

Ayrıca *Leylī ve Mecnūn*’da baharın vasfında şöyle der, şiir:

*yaş ġonçaġa **isnemek** bolur iş::*

[23] *jāle tüşüp aġzıġa bolur tiş::*

یاش غنچه‌غه ایسناماک بولور ایش::

ژاله توشوب آغزیغه بولور تیش::

isnedi (ایسنادی) ‘esnedi’.

isnedük (ایسنادوک) ‘esnedik’.

isner (ایسنار), **isneydür** (ایسنایدور) ‘esner/esniyor’. [24] ***isner*** *(ایسنار)* fâil ve mastar anmaına da gelir.

isnegen (ایسناکان), **isnergen** (ایسنارکان), **isneydürgen** (ایسنایدورکان) ‘esneyen, esnemiş’.

[1728] BM 104r.19 **{iskergüsi… edecek}:** BM ve T’de yok. Diğer fiil çekimlerine uygun olarak eklendi.

[1729] BM 104r.21-22 *niçe… yaş* : Bkz. ÖNK, *Неча оҳ урсам бўлур кўздин бағир хуноби фош // Эснамак бу эрса кўзда не ажаб ул навъ ёш* (c. 4, s. 186, NŞ 2561/1).

[25] **isne** (ایسنا), **isnegil** (ایسناکیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

isneme (ایسناما), **isnemegil** (ایسناماکیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emirfiili’.

isneñg (ایسنانک), **isneñgiz** (ایسنانکیز), **isneñgler** (ایسنانکلار) ‘çoğul [26] ikinci kişi emir fiili’.

isnemñg (ایسنامانک), **isnemeñgiz** (ایسنامانکیز), **isnemeñgler** (ایسنامانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

isnemen (ایسنامان), **isnemes min** (ایسناماسمین) ‘esnemem’.

[27] **isney min** (ایسنایمین), **isner min** (ایسنارمین), **isneydür min** (ایسنایدورمین), **isnerem** (ایسنارام) ‘esnerim/esniyorum’.

isnerim (ایسناریم), **isnemekim** (ایسناماکیم) ‘[benim] esnemem’.

isnemegüm (ایسناماکوم) [28] ‘esnemeyeceğim’.

isnep (ایسناب), **isneben** (ایسنابان), **isnemiş** (ایسنامیش) ‘esneyip/esnemiş’.

isnemişeñg (ایسنامیشانک) ‘esnemişsin’.

isnemes (ایسناماس) [29] ‘esnemez’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

isnemesi (ایسناماسی) ‘esnemesi, esnemezi’.

isnemedin (ایسنامادین) ‘esnemeden, [BM 104v.1] esnememiş’.

isnep bolmas (ایسناب بولماس), **isnese bolmas** (ایسناسا بولماس), **isnemek olmas** (ایسناماک اولماس) ‘esnenmez’.

isney almas (ایسنای آلماس)’esneyemez’.

[2] **isneyü** (ایسنایو), **isney isney** (ایسنای ایسنای) ‘esneyerek’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

isney (ایسنای), **isneyin** (ایسنایین) ‘esneyeyim, esnesin, esneyesin, esnemiş’.

isnesek (ایسناساک), [3] **isnege biz** (ایسناکابیز), **isnegey biz** (ایسناکایبیز), **isneli** (ایسنالی), **isneliñg** (ایسنالینک) ‘esneyelim’.

isnegeli (ایسناکالی) ‘esnemek için, esneyeli’.

isnegeç (ایسناکاج) [4] ‘esneyince’.

isnegüçi (ایسناکوجی) ‘esneyen’.

isnegüçe (ایسناکوجه), **isnegünçe** (ایسناکونجه), **isnegençe** (ایسناکانجه) ‘esneyene kadar, esnediği/esneyeceği kadar’.

isnegüm (ایسناکوم) [5] ‘esneyeceğim’.[1730]

isnegüsi (ایسناکوسی) ‘esneyecek’.

isnegülük (ایسناکولوک) ‘esnenecek olan’.

isnegey (ایسناکای), **isnese** (ایسناسا), **isnesün** (ایسناسون), **isnedik** (ایسناديک) [6] ‘esnerse/esnesin’.

[1730] BM 104v.4-5 ‘**esneyeceksin** دهن دره خواهی کرد’.

isnegüdik (ایسناکودیک), **isnerdik** (ایسناردیک) ‘esnenecek olan, esnediği/esneyeceği gibi’.

[T 169v.] **isnetmek (ایسناتماک)** -tā ile- geçişli mastar olup [7] ‘esnetmek دهن دره کنانیدن’ demektir.

isnetür (ایسناتور), **isnetedür** (ایسناتادور) ‘esnetir/esnetiyor’. Birincisine tanık olarak şiir:

ẓāhir iyler eşk ile āhımnı [8] *hicriñg aġusı::*
kūyı mundaḳ ***isnetür*** *āḫir nefesniñg uyḳusı::*

ظاهر ایلار اشک ایله آهیمنی هجرینک آغوسی::
کویی موناق ایسناتور آخر نفسنینک اویقوسی::

Diğer sigalar da aynı şekilde birinci şıka uygun olarak karaşat tā’nın eklenmesiyle yapılır.

[9] **ısmarlamaḳ (اسمارلاماق)** [1731] Rūmī Türkçesinde ‘ısmarlamak, tavsiye etmek, vedalaşmak سپردن توصیه و تودیع کردن’. ṣād ile de kullanılır [ışmarlamaḳ اصمارلاماق][1732].

İsimler (Cevāmid)

is/ıs (ایس) -işba ile- iki anlama gelir. [10] Birincisi ‘us/akıl هوش’. Nitekim *Ferhād ve Şīrīn*’de Ferhād’ın Zor Durumda Kalması’nda (کرفتاری فرهاد) şöyle der, şiir:

hem āḫir körgüzüp mekr-i nihānı::
[11-12] *ḳılıp yüz rīv ile bī-hūş anı::*

isi *yoḳluḳda iylep mekr ü tezvīr::*
ayaġ başıġa salıp bend ü zincīr::

هم آخر کورکوزوب مکر نهانی::
قیلیب یوز ریو ایله بیهوش آنی::

ایسی یوقلوقدا ایلاب مکر و تزویر::
ایاغ باشیغه سالیب بند و زنجیر::

Rūm Türkleri [buna] zammeli elifle ***us (اوس)*** derler. İkincisi [**ıs**] ‘koku رایحه و بو’. Tanık olarak şiir:

şemīm-i zülf-i vaṣlıdın işittim nüktēī bir kün::
[13] *irür yıllar ki müşk-i nāb* ***ısı*** *kitmes meşāmımdın::* [1733]

[1731] BM 104v. 9 **aslarlamaḳ** *(آسلارلاماق).*
[1732] BM 104v.9 **ısmarlamaḳ** : FT s. 472 *ışmarlamış (اصمرلامیش)* ‘vasiyet etmiş; buyurmuş; mesaj vermiş’.
[1733] BM 104v.12-13 *şemīm… meşāmımdın* : Bkz. ÖNK, *Шамими зулф васфидин эшиттим нуктае*

شمیم زلف وصلیدین ایشیتیم نکته‌ٔ بیر کون::

ایرور بیل‌لار که مشک ناب ایسی کیتماس مشامیمدین::

ise (ایسا) şart edatlarından olup ‘olsun ve eğer olursa باشد و اکر باشد’ [ise] demektir. Onun kullanım şekli [14] Dördüncü Mebnā’da Giriş’te (دیباچه) zikredilmiştir.

isem (ایسام) ‘olsam ve eğer olursam باشم و اکر باشم’. Birinci anlamda tanık olarak şiir:

min ki her dem dostlar [15] *bī-dād iterdin zār* ***isem****::*

dostlar ʿayb itmesün düşmanlarıġa yār ***isem****::* [1734]

مین که هر دم دوستلار بیداد ایتاردین زار ایسام::

دوستلار عیب ایتماسون دشمن‌لاریغه یار ایسام::

iseñg (ایسانک) ‘olsan ve eğer olursan باشی و اکر باشی’.

iseñgiz (ایسانکیز) ‘olsanız ve eğer olursanız باشید و اکر باشید’.

[16] **ispir (اسپیر)** -sakin sīn ve karaşat rā ve [kesreli] Acem bā’sı ise- ‘bir tür av kuşu پرنده‌ایست شکاری’. Ona Farsçada باز ve Arapçada بازی denir.

[17-18] **ıstı ot (ایستی اوت)** ‘biber فلفل’. Ona *burç (بورج)* [1735] da denir. Rūm Türkleri *büber (بوبر)* derler.[1736]

iskele (اسکله) -fethalı kāf ve lām ile- Rūmī Türkçesinde ‘gemiye binilen ve gemiden inilen yer جایی باشد که در آنجا بکشتی نشینند و از کشتی درآیند’.

iskemle (اسکمله) Rūmī Türkçesinde ‘üzerinde yemek yenen ve oturulan masa ve sandalye کرسی و صندلی باشد که برروی آن طعام خورند و بنشینند’.

[19] **iski (ایسکی)** ‘eski/eskimiş nesne کهنه’. Tanık olarak şiir:

żaʿīf tende ġamıñgdın yüz ***iski*** *bolġan dāġ::*

her ***iski*** *dāġ bu şāḫ* [20] *üzre bir ḳuruḳ yapraḳ::*

ضعیف تندا غمینکدین یوز ایسکی بولغان داغ::

هر ایسکی داغ بو شاخ اوزره بیر قوروق یاپراغ::

ıslıġ (اسلغ) -sakin sīn ve ġayın ve kesreli lām ile- Türkçede ‘kuşların gagasından çıkan ses [1737] آوازی بود که از منقار طیور برآید’. Ona Arapçada صفیر denir.

бир кун // Эрур йилларки, мушки ноб иси кетмас машомимдин (c. 6, s. 324, FK 461/4).

[1734] BM 104v.14-15 *min… isem* : Bkz. ÖNK, *Менки ҳар дам, дўстлар, бедод этардин зор эсам // Дўстлар айб этмасунлар душманимға ёр эсам* (c. 4, s. 304, NŞ 419/1).

[1735] BM 104v.17 **burç :** Metinde بوزج. *Burç* için yanlış yazım. Bkz. BM 132r.14 **burç :** ‘biber demektir. Acem cīmi ile de aynı anlamda kullanılır. Ona *ıstı ot* da denir. Rum diyarı Türkleri *büber* derler’. Sözcüğün Türk lehçelerinde farklı biçimleri için bkz. Räsänen VEVT 89b **burç** ‘Pfeffer’, 345a **murç** ‘Pfeffer’, uig. srt. *Murč* ‘Pfeffer’, mtü. ‘Gewürznelke’, çağ. *burč, borž, muruž,* tar. *mūč,* osm. *buruğ,* kom. *burč,* kzk. *Buruş,* kaz. *böröč,* blk. *burc, burş* … . Ayrıca bkz. EDPT 771b **mırç/murç** ‘pepper’.

[1736] BM 104v.17 **ıstı ot** : LÇ s. 51 *ıstı ot (ایستی‌اوت)* ‘filfil, siyāh biber, murç’.

[1737] BM 104v.20 **ıslıġ : ıslıg, ıslık << sıkılık.** En erken DLT’de **kuş sıkırdı** ‘kuş ıslık çaldı’ ve **kişi sıkırdı** ‘adam ıslık çaldı’ (DLT, s. 255) örnekleri ile tanıklanan **sıkır-** fiili (EDPT 815b) ile köktaş isim. VEWT 416a.

[21] **ısmarlama (اسمارلمه)** Rūmī Türkçesinde iki anlama gelir. Birincisi ‘mesaj پیغام’, ikincisi ‘başkasına emanet etmek تفویض’.

isen (ایسن) -fethalı sīn ve sakin nūn ile- ‘doğru ve sağlam صحیح و سالم’. [22] Elif ile de kullanılır [**esen**].

ısıtma (ایسیتمه) ‘vücutta ateş تب’.

ısırġan otı (ایسیرغان اوتی) ‘ilaç niteliğinde bir bitki کیاهیست دوایی’. Ona Farsçada کزنه ve Arapçada انجرة denir.

ısırġa (ایسیرغه) [23] -sakin rā ve fethalı Acem ġaynı ile- ‘küpe کوشواره’. [1738] Ona Arapçada قرط denir. Nitekim *Ḥayretü’l-Ebrār*’ın Yedinci Bāb’ında şöyle der, şiir:

[24] *altun **ısırġa** ki ḳulaġ aġrıtur::*

zer-ḥal ötükdür ki ayaġ aġrıtur::

آلتون ایسیرغه که قولاغ آغریتور::

زرحل اوتوکدور که ایاغ آغریتور::

ısıġ (ایسیغ) ve **ısıḳ (ایسیق)** ‘sıcak کرم و حار’. Tanık olarak [25] şiir:

savuḳ āhım kim çiker min germ olur aḳmaḳġa eşk::

*çeşmelerde su bolur **ısıġ** havā bolġay savuḳ::*

ساووق آهیم کیم چیکارمین کرم اولور آقماقغه اشک::

چشمه‌لاردا سو بولور ایسیغ هوا بولغای ساووق::

Isıġ Köl (ایسیغ کوک) [26] ‘Türk bin Yāfeş’in meskeni olan bir vilayetin adı نام ولایتیست که مسکن ترک بن یافث بوده’.

Türeyenler (Müştaḳḳāt)

şīn ile

işmek (ایشماک) İki anlama gelir. Birincisi ‘teli birbirine dolamak رشته را بیکدیکر تابیدن’[1739], [27] ikincisi ‘yeri eşmek زمین را کاویدن’.[1740] Buna Arapçada تنقیر denir.

işti (ایشتی) ‘doladı; eşti’.

iştük (ایشتوک) ‘doladık; eştik’.

işer (ایشار), **işedür** (ایشادور) [28] ‘dolar; eşer’. ***işer** (ایشار)* fâil ve mastar anlamına da gelir. Nevāyī –Ona rahmet olsun (علیه الرحمه) – *Ferhād ve Şīrīn*’de Ḳaṣr-ı Şīrīn [29] ve o ḳasrın şelâlesinin yüksekliğinin vasfında şöyle der, şiir:

tapıp ʿaḳl irtifāʿınıñ̂ ġ şümārı::

[1738] BM 104v.22 **ısırġa** : Bkz. VEWT 419a. **syrγa** ‘Ohrringe’, çağ. *isirγa, ysyrγa.* Krş. Az.T. *sırğa* ‘kadınların kulaklarına taktıkları altın, gümüş vs.den yapılmış çeşitli biçimlerde süs’ (AzDİL, c.4: 108).

[1739] BM 104v.26 **işmek** : LN s.200 *ėşilgen* ‘birbirine bağlanan’; s. 201 *ėşmek* ‘bükmek’.

[1740] BM 104v.26 **işmek** : LN s.205 *ėşer* ‘yeri eşer ve ḳazar’.

iki miŋ̂ ḳarı her bir ābşārı:: [1741]

تابیب عقل ارتفاعی‌نینک شماری::

ایکی مینک قاری هر بیر آبشاری::

Yani, ‘akıl, [BM 105r.1] yüksekliğinin sayısını aramış [bulmuş], her bir şelâlesi iki bin zerʿ dir’[1742]. Rūmī müellif *ābşār*’ı bu mısrada yanlışlıkla *işer (ایشار)* okumuş ve *işer*’i [2] Kesreli Elif (الف مکسوره) harfinde ‘kazmak ve eşmek کندن و کاویدن’ anlamında zikretmiş, söz konusu şiiri tanık olarak getirmiş ve vezni uysun diye bu şekilde tashih etmiştir:

[3] *iki min ḳarıdur her bir **işeri***

ایکی مین قاری دور هر بیر ایشاری.

Anlamı anlamsız ve tanığının doğruluğu ve yanlışlığının tanığa ihtiyacı yoktur.[1743]

işmeydür (ایشامایدور) ‘dolamaz, [4] dolamamış; eşmez, eşmemiş’.

işgen (ایشکان), **işergen** (ایشارکان), **işedürgen** (ایشادورکان) ‘dolayan ve dolamış; eşen ve eşmiş’. [T 170r.] Mastar anlamına [5] da gelir.

iş (ایش), **işgil** (ایشکیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’. Birincisine tanık olarak şiir:

bili tārı hicridin cismim boluptur [6] *tār dik::*

*ey felek raḥm it bu iki rişteni bir birge **iş**::* [1744]

بیلی تاری هجریدین جسمیم بولوبتور تار دیک::

ای فلک رحم ایت بو ایکی رشته نی بیربیرکا ایش::

iş (ایش) diğer anlamlara gelmiştir ki Mastar Olmayanlar’ın altında zikredilecektir. [7] **işme** (ایشما), **işmegil** (ایشماکیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’. İkincisine birinci anlamda tanık olarak şiir:

kemend-i zülfüŋ̂ amān salma pīç ü tāb asru::

[8] *köŋ̂gül şikencesiġa **işmegil** ṭanāb asru::* [1745]

کمند زلفونک امان سالما پیچ و تاب اسرو::

کونکول شکنجه‌سیغه ایشماکیل طناب اسرو::

işiŋ̂ (ایشینک), **işiŋ̂giz** (ایشینکیز), **işiŋ̂gler** (ایشینکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

[1741] BM 104v.29 *tapıp… ābşārı* :Bkz. ÖNK, *Топиб ақл иртифоининг шумори // Ики минг қори ҳар бир обшори* (c. 8, s. 282 FŞ).

[1742] BM 105r. Zerʿ (ذرع) 104 sm’e denk gelen bir ölçü birimi.

[1743] BM 104v.26 **işmek** : LÇ s.205 *èşer* ‘yeri eşer ve ḳazar demekdür’: *tapıp ʿaḳıl irtifāʿınıŋ̂ şümārı / èki miŋ̂ ḳarı her bir èşeri;* PdC s.116 *tapıp ʿaḳıl irtifāʿınıŋ̂ şümārı / iki miŋ̂ ḳarı her birniŋ̂ işeri.*

[1744] BM 105r.5-6 *bili… iş* : Bkz. ÖNK *Бели тори ҳажридин жисмим бўлубтур тордек // Эй фалак, раҳм эт, бу икки риштани бир-бирга эш* (c. 1, s. 238-239, BB 283/4). Ayrıca bkz. *Бели тори, ҳажридин жисмим бўлуптур тордек // Эй фалак! Раҳм эт, бу икки риштани бир-бирга эш* (c. 3, s. 206, GS 248/4).

[1745] BM 105r.7-8 *kemend… asru* : Bkz. ÖNK *Каманди зулфунг аро солма печу тоб асру, Кўнгул шиканжасиға эшмагил таноб асру* (c. 5, s. 361, FK, 515/1).

işmeñg (ایشمانک), **işmeñgiz** (ایشمانکیز), [9] **işmeñgler** (ایشمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

işmen (ایشمان), **işmes min** (ایشماس‌مین) ‘dolamam; eşmem’.

işe min (ایشامین), **işer min** (ایشارمین), **işedür min** (ایشادورمین), **işerem** (ایشارام) ‘dolarım/doluyorum; eşerim/eşiyorum’.

[10] **işerim** (ایشاریم), **işmekim** (ایشماکیم) ‘[benim] dolamam; eşmem’.

işmegüm (ایشماکوم) ‘dolamayacağım; eşmeyeceğim’.

işmes (ایشماز) ‘dolamaz; eşmez’. [11] Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

işmesi (ایشماسی) ‘dolaması ve dolamazı; eşmesi ve eşmezi’.

işmedin (ایشمادین) ‘dolamadan ve dolamamış; [12] eşmeden ve eşmemiş’.

işip bolmas (ایشیب بولماس), **işse bolmas** (ایشسا بولماس), **işmek olmas** (ایشماک اولماس) ‘birbirine dolanmaz; eşilmez’.

işe almas (ایشا آلماس) ‘dolayamaz; [13] eşemez’.

işe işe (ایشا ایشا) ‘dolayarak; eşerek’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

işey (ایشای), **işeyin** (ایشایین) ‘dolayayım, dolasın, [14] dolayasın, dolamış; eşeyim, eşsin, eşesin, eşmiş’.

işek (ایشاک), **işge biz** (ایشکابیز), **işgey biz** (ایشکای‌بیز), **işeli** (ایشالی), **işeliñg** (ایشالینک) ‘dolayalım; eşelim’.

[15] **işgeli** (ایشکالی) ‘dolamak için, dolayalı; eşmek için, eşeli’.

işgeç (ایشکاج) ‘dolayınca; eşince’.

işgüçi (ایشکوجی) [16] ‘dolayan; eşen’.

işgüçe (ایشکوجه), **işgünçe** (ایشکونجه), **işgençe** (ایشکانجه) ‘dolayana kadar ve doladığı/dolayacağı kadar; eşene kadar ve eştiği/eşeceği kadar’.

işgüm (ایشکوم) ‘dolayacağım; [17] eşeceğim’.

işgüñg (ایشکونک) ‘dolayacaksın; eşeceksin’.

işgüsi (ایشکوسی) ‘dolayacak; eşecek’.

işgülük (ایشکولوک) ‘dolanack olan; eşilecek olan’.

işgey (ایشکای), [18] **işe** (ایشا), **işse** (ایشسا), **işsün** (ایشسون), **işdik** (ایشدیک) ‘dolansa/dolansın; {eşse/eşsin}’.[1746] Birincisine birinci anlamda tanık olarak şiir:

*iti içün tiler **işgey** ṭanāb ol çābük::*

ki [19] *ilge rişte-yi cān barça pīç ü tābdadur::* [1747]

ایتی ایچون تیلار ایشکای طناب اول چابک::

[1746] BM 105r.18 **{eşse/eşsin}**: BM ve T’de yok.

[1747] BM 105r.18-19 *iti… tābdadur* : Bkz. ÖNK *Ити учун тилар эшкай таноб ул чобук // Ки, элга риштаи жон барча печу тобдадур* (c. 5, s. 142, FK 188/2).

که ایلکا رشته جان بارجا پیچ و تابدادور::

işilmek (ایشیلماک) -lām ile- ‘iki telin birbirine dolanması; eşilmek تابیده شدن دو رشته بیکدیکر و کاویده شدن’.

işilgen (ایشیلکان), [20] **işilürgen** (ایشیلورکان), **işiledürgen** (ایشیلادورکان) ‘[birbirine] dolanmış; eşilmiş’. Nitekim Ferhād’ın Doğumu’nda birincisi birinci anlamda tanık olarak şöyle der, şiir:

[21] ***işilgen*** *riştesi tāb-i vefādın::*

tişilgen baġrı ḥakkāk-i ḳażādın:: [1748]

ایشیلکان رشته‌سی تاب وفادین::

تیشیلکان باغری حکاک قضادین::

Diğer sigalar da bu şekilde lām ile yapılır.

iştürmek (ایشتورماک) [22] geçişli mastar olup ‘[birbirine] dolandırmak ve eştirmek تابانیدن و کاوانیدن’ demektir. Sigaları *-tür* (تور) ekiyle (لفظ) yapılır.

işenmek (ایشانماک) -fethalı şīn ve sakin nūn ile- [23] ‘emin olmak, güvenmek مطمئن بودن و اعتماد کردن’.[1749]

işendi (ایشاندی) ‘güvendi مطمئن شد’.

işendük (ایشاندوک) ‘güvendik’.

işenür (ایشانور), **işenedür** (ایشانادور) ‘güvenir/güveniyor’. [24] ***işenür*** *(ایشانور)* fâil ve mastar anlamına da gelir.

işenmeydür (ایشانمایدور) ‘güvenmiyor, güvenmemiş’.

işengen (ایشانکان), **işenürgen** (ایشانورکان), **işenedürgen** (ایشانادورکان) ‘güvenen, [25] güvenmiş’. Nitekim Sulṭān Ḥüseyin Mīrzā şöyle buyurur; birincisine birinci anlamda tanık olarak şiir:

ger Ḥüseynī kö͡ngli ṣaydın avlamas ol [26] *baġrı taş::*

bu meṣeldür kim kiyik bolmas ***işengen*** *tag̈ üze::*

کر حسینی کونکلی صیدین اولاماس اول باغری تاش::

بو مثل‌دورکیم کبیک بولماس ایشانکان تاغ اوزه::

Mastar anlamına da gelir.

işen (ایشان), **işengil** (ایشانکیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

[27] **işenme** (ایشانما), **işenmegil** (ایشانماکیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’. Nitekim *Maḥbūbu’l-Ḳulūb*’un Tenbihāt’ında birincisine tanık olarak şöyle der:

ḫatunġa tuşanma, [28] *ḫayırġa* ***işenme*** [1750]

[1748] BM 105r.21 *işilgen… ḳażādın* : Bkz. ÖNK *Эшилган риштаси тоби вафодин // Тэшилган бағри ҳаккоки қазодин* (c. 8, s. 66, FŞ).

[1749] BM 105r.22 **işenmek** : ML s. 119 *işenmek* ‘inanmak, güvenmek, mutmain olmak’; FT s. 628 *işen (اشان)* ‘inan’; *işengen (اشانکان)* ‘inanan/güvenen; itimat etmişlik’.

işeniñg (ایشانینک), **işeniñgiz** (ایشانینکیز), **işeniñgler** (ایشانینکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

işenmeñg (ایشانمانک), **işenmeñgiz** (ایشانمانکیز), **işenmeñgler** (ایشانمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

[29] **işenmen** (ایشانمان), **işenmes min** (ایشانماسمین) ‘güvenmem’.

işene min (ایشانامین), **işenür min** (ایشانورمین), **işenedür min** (ایشانادورمین), **işenürem** (ایشانورام) ‘güvenirim/güveniyorum’.

işenürüm (ایشانوروم), **işenmekim** (ایشانماکیم) ‘[benim] güvenmem’.

[BM 105v.1] **işenmegüm** (ایشانماکوم) ‘güvenmeyeceğim’.

[T 171v.] **işenip** (ایشانیب), **işeniben** (ایشانیبان), **işenmiş** (ایشانمیش) ‘güvenip/güvenmiş’[1751]. Nitekim *Tārīḫ-i Babürī*’de birincisine tanık olarak şöyle zikredilmiştir:

*Ḳalʿası[2]nıñg birkligige **işenip** ḥavṣalesidin artuḳ nimeler istidʿā ḳıldı.*

قلعەسی‌نینک بیرکلیکی‌کا ایشانیب حوصلەسیدین آرتوق نیمەلار استدعا قیلدی.

işenmişeñg (ایشانمیشانک) ‘güvenmişsin’.

işenmes (ایشانماس) ‘güvenmez’. [3] Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

işenmesi (ایشانماسی) ‘güvenmesi ve güvenmezi’.

işenmedin (ایشانمادین) ‘güvenmeden, güvenmemiş’.

işenip bolmas (ایشانیب بولماس), [4] **işense bolmas** (ایشانسا بولماس), **işenmek olmas** (ایشانماک اولماس) ‘güvenilmez’.

işene almas (ایشانا آلماس) ‘güvenemez’.

işene işene (ایشانا ایشانا) ‘güvenerek’. [5] Tekrar edilmeden de kullanılır.

işeney (ایشانای), **işeneyin** (ایشاناین) ‘güveneyim, güvensin, güvenesin, güvenmiş’.

işensek (ایشانساک), **işenge biz** (ایشانکابیز), **işengey biz** (ایشانکای‌بیز), [6] **işeneli** (ایشانالی), **işeneliñg** (ایشانالینک) ‘güvenelim’.

[1750] BM 105r.27-28 **ḫatunġa tuşanma, ḫayırġa işenme**: ‘Kadına bağlanma, hayra güvenme/kanma’. Nevayi’nin tenbihlerinden olan bu ibare, MK’un bütün nüshalarında (Z. Kargı Ölmez 1993, dr. tezi, yök, s. 319) MMH’ın imlası ile bir ve aynıdır. Bu ibare Özbek Nevayi Külliyatı (1989) MK neşrinde yoktur (c. 14, s. 125). Örnek iktibasın hem **tuşanma** hem de **ḫayırġa**’nın **ḫayır**+ kısmını düzeltmeye gerek yoktur (Bkz. P. de Courteille s. 115, Ölmez 1993: 319/12, Kaçalin 2011: 200). **tuşan**- fiili ilk DLT’de tanıklanmıştır: *er aḍa:kı tuşandı* (EDPT, 565b). **tuş+a İFYE + -n-** dönüşlü ÇE kuruluşu ile fiilin, DLT’de **tuşa**- (EDBP 561b) ve **tuşal**- (EDPT 564a) köktaşları da tanıklanmıştır. **tuşa**-’dan **tuşag** ‘a hobble for a horse’ ve **tuşagu** ‘the time has come to put a hobble on the horse’ isimleri için de sırası ile bkz. EDPT 562a, 563a. Bu sözcüğü, çağdaş Türkistan Oğuz lehçelerinde Türkmen Türkçesinde birbirinin yerine de kullanılabilen **duşalmak** ve **duşaklanmak** ile de krş. **duşal- → duşaklan-** ‘Malıñ daş aralıga gitmezligi üçün ayagı duşalmak’ (TrkmDDS, I, 312a); **duşak** ‘1. Düyänin, atıñ, eşegiñ we ş.m. mallarıñ daş aralıga gitmezligi üçün iki öñ ayagı bir-birine baglanyan, dañılyan yüp’ (TrkmDDS, I, 311b). Bu **tuşa**- fiili ve bundan isim **tuşaga**’nın Orta Moğolca ve Yazılı Moğolcada tanıklanan Türkçeden alıntılanmış **tuşa-**, **tusi**- ve **tusaga** için bkz. Starostin v.d. (2003:1353).

[1751] BM 105v.1 ‘**güvenmeyip/güvenmemiş** مطمئن نشده’.

işengeli (ایشانکالی) ‘güvenmek için, güveneli’.

işengeç (ایشانکاج) ‘güvenince’.

[7] **işengüçi** (ایشانکوجی) ‘güvenen’.

işengüçe (ایشانکوجه), **işengünçe** (ایشانکونجه), **işengençe** (ایشانکانجه) ‘güvenene kadar, güvendiği/güveneceği kadar’.

işengüm (ایشانکوم) ‘güveneceğim’.

[8] **işengüñg** (ایشانکونک) ‘güveneceksin’.

işengüsi (ایشانکوسی) ‘güvenecek’.

işengülük (ایشانکولوک) ‘güvenilecek/güvenilir’.

işengey (ایشانکای), **işene** (ایشانا), **işense** (ایشانسا), [9] **işensün** (ایشانسون), **işendik** (ایشاندیک) ‘güvense/güvensin’.

işengüdik (ایشانکودیک), **işenürdik** (ایشانوردیک) ‘güvenilecek olan, güvendiği/güveneceği gibi’.

işendürmek (ایشاندورماک) [10] geçişli mastar olup ‘güvendirmek مطمئن کردن’ demektir. Sigaları bu şekilde *-dür* ile yapılır.

işnemek (ایشناماک) -sakin şīn ve fethalı nūn ile- ‘parlamak درخشیدن’.[1752]

[11] **işnedi** (ایشنادی) ‘parladı’.

işnedik (ایشنادیک) ‘parladık’.

işner (ایشنار), **işneydür** (ایشنایدور) ‘parlar/parlıyor’. Birincisine tanık olarak şiir:

sin ki yoḳ[12] *sin māh-rūlar*[1753] *cilve iylerler velīk::*
*kiçe **işner** ḳurt*[1754] *nūrı mihr çıḳġaç bilgürür::*[1755]

سین که یوق‌سین ماهرولار جلوه ایلارلار ولیک::
کیجه ایشنار قورت نوری مهر چیقغاج بیلکورور::

işner (ایشنار) fâil ve mastar anlamına da gelir. [13] Nitekim *Lisānü’ṭ-Ṭayr*’da ‘parlayan’ anlamında şöyle der, şiir:

uçġun oldı ʿāzim-i çarḫ-i berīn::
ḳaldı ḳāẕūrāt[1756] *ara*[1757] ***işner***[14] *çibin::*

[1752] BM 105v.10 **işnemek** : **işnemek** < *yaşna-* < *yaşın+a-* Bkz. EDPT 979a **yaşna-**. Ayrıca bkz. LÇ s. 53 *işnemek (ایشناماک)* ‘parıldamaḳ, rūşen ve münevver olmaḳ, Pertev-endāz olmaḳ, çaḳmaḳ, çaḳın işnemek, yıldırım çaḳmaḳ, muşaʿşaʿalenmek. LN s. 202 *ışnamaḳ* ‘ışılamaḳ, żiyā vėrmek’, fakat s. 203 *işneben* ‘ışılayuban’.

[1753] BM 105v.12 **māh-rūlar :** ÖNK c. I, s. 139, BB 147/5 *моҳрухлар.*

[1754] BM 105v.12 **ḳurt** : PdC s.117 *közi (کوزی).*

[1755] BM 105v.12 **bilgülür :** PdC s.117 *bilgü dür (بیلکو دور).* Krş. ÖNK *Сенки йўқсен, моҳрухлар жилва айларлар, валек // Кеча ишнар қурт нури меҳр чиққач* ***билгурур*** (c. I, s. 139, BB 147/5). Ayrıca krş. *Сенки йўқсен моҳрухлар жилва айларлар валек // Кеча ишнар қурт нури меҳр чиққач* ***билгурур*** (c. III, s. 142, GS 159/5).

[1756] BM 105v.13 **ḳāẕūrāt :** PdC s.117 *ḳārūrāt (قارورات).*

[1757] BM 105v.13 **ara :** LT, Canpolat s. 72 *ara;* ÖNK *уза* (c. 12, s. 77, LT LIII), PdC s.117 *üze (اوزه).*

اوچغون اولدی عازم چرخ برین::

قالدی قاذورات ارا ایشنار چیبین::

işnemeydür (ایشنامایدور) ‘parlamıyor, parlamamış’.

işnegen (ایشناکان), **işnergen** (ایشنارکان), **işneydürgen** (ایشنایدورکان) ‘parlayan, parlamış’. [15] Mastar anlamına da gelir. Nitekim birincisine tanık olarak mastar anlamında *Nesāyimü’l-Maḥabbe*’de Emra’e-yi Mechūle’nin (امرائه مجهوله) zikrinde şöyle der:

bir nūr çaḳıldı [16] *ki* ***işnegeni*** *kökke yitti.* [1758]

بیر نور چاقیلدی که ایشناکانی کوکا یتتی.

işne (ایشنا), **işnegil** (ایشناکیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

işneme (ایشناما), **işnemegil** (ایشناماکیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

işneŋ (ایشنانک), [17] **işneŋiz** (ایشنانکیز), **işneŋler** (ایشنانکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

işnemeŋ (ایشنامانک), **işnemeŋiz** (ایشنامانکیز), **işnemeŋler** (ایشنامانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

işnemen (ایشنامان), [18] **işnemes min** (ایشناماس‌مین) ‘parlamam’.

işney min (ایشنای‌مین), **işneydür min** (ایشنایدورمین), **işnerem** (ایشنارام) ‘parlarım/parlıyorum’.

işnerim (ایشناریم), **işnemekim** (ایشناماکیم) [19] ‘[benim] parlamam’.

işnemegüm (ایشناماکوم) ‘parlamayacağım’.

işnep (ایشناب), **işneben** (ایشنابان), **işnemiş** (ایشنامیش) ‘parlayıp/parlamış’.

işnemişeŋ (ایشنامیشانک) ‘parlamışsın’.

[20] **işnemes** (ایشناماس) ‘parlamaz’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

işnemesi (ایشناماسی) ‘parlaması ve parlamazı’.

işnemedin (ایشنامادین) ‘parlamdan, [21] parlamamış’.

işnep bolmas (ایشناب بولماس), **işnese bolmas** (ایشناسا بولماس), **işnemek olmas** (ایشناماک اولماس) ‘parlanmaz’.

işney almas (ایشنای آلماس)[1759] ‘parlayamaz’.

işneyü (ایشنایو), [22] **işney işney** (ایشنای ایشنای) ‘parlayarak’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

işney (ایشنای), **işneyin** (ایشنایین) ‘parlayayım, parlasın, parlayasın, [23] parlamış’.

işnesek (ایشناساک), **işnege biz** (ایشناکابیز), **işnegey biz** (ایشناکای‌بیز), **işneli** (ایشنالی), **işneliŋ** (ایشنالینک) ‘parlayalım’.

[1758] BM 105v.15-16 *bir… yitti* : Bkz. ÖNK *бир нур чақилдики, ишнагани кўкка етти* (c. 17, s. 490).

[1759] BM 105v.21 **işney olmas** *(ایشنای اولماس).*

işnegeli (ایشناکالی) ‘parlamak için, [24] parlayalı’.

işnegeç (ایشناکاج) ‘parlayınca’. Tanık olarak şiir:

*barḳ her dem çaḳılıp **işnegeç** oḳ tīre bolur::*

[25] *ya‘nī oş mundın alıñg ‘ömr çırağıġa ḥesāb::* [1760]

برق هر دم چاقیلیب ایشناکاج اوق تیره بولور::

یعنی اوشموندین آلینک عمر چراغیغه حساب::

işnegüçi (ایشناکوجی) ‘parlayan’.

işnegüçe (ایشناکوجه), **işnegünçe** (ایشناکونجه), **işnegençe** (ایشناکانجه) ‘parlayana kadar, [26] parladığı/parlayacağı kadar’.

işnegüm (ایشناکوم) [T 172r.] ‘parlayacağım’.

işnegüñg (ایشناکونک) ‘parlayacaksın’.

işnegüsi (ایشناکوسی) ‘parlayacak’.

işnegülük (ایشناکولوک) [27] ‘parlayacak olan’.

işnegey (ایشناکای), **işnese** (ایشناسا), **işnesün** (ایشناسون), **işnedik** (ایشنادیک) ‘parlasa/parlasın’.

işnegüdik (ایشناکودیک), **işnerdik** (ایشناردیک) ‘parlayacak olan, parladığı/parlayacağı gibi’.

[28] **işnetmek (ایشناتماک)** -tā ile- geçişli mastar olup ‘parlatmak درخشان کردن’ demektir. Sigaları da bu şekilde *tā* ile yapılır.

[29] **işlemek (ایشلاماک)** -sakin şīn ve fethalı lām ile- ‘çalışmak کار کردن’.

işledi (ایشلادی) ‘çalıştı’.

işledük (ایشلادوک) ‘çalıştık’.

işler (ایشلار), **işleydür** (ایشلایدور) ‘çalışır/çalışıyor’. [BM 106r.1] ***işler*** *(ایشلار)* fâil ve mastar anlamına da gelir.

işlemeydür (ایشلامایدور) ‘çalışmıyor, çalışmamış’.

işlegen (ایشلاکان), **işlergen** (ایشلارکان), **işleydürgen** (ایشلایدورکان) ‘çalışan, çalışmış’. [2] Mastar anlamına da gelirler.

işle (ایشلا), **işlegil** (ایشلاکیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

işleme (ایشلاما), **işlemegil** (ایشلاماکیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

işleñg (ایشلانک), **işleñgiz** (ایشلانکیز), [3] **işleñgler** (ایشلانکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

işlemeñg (ایشلامانک), **işlemeñgiz** (ایشلامانکیز), **işlemeñgler** (ایشلامانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

[1760] BM 105v.24-25 *barḳ… ḥesāb* : Bkz. ÖNK *Барқ ҳар дам чоқилиб ишнагач-ўқ тийра бўлур // Яъни ўш мундин олинг умр чароғиға ҳисоб* (c. 6, s. 29, FK).

işlemen (ایشلامان), **işlemes min** (ایشلاماس‌مین) ‘çalışmam’.

[4] **işley min** (ایشلای‌مین), **işler min** (ایشلارمین), **işleydür min** (ایشلایدورمین), **işlerem** (ایشلارام) ‘çalışırım/çalışıyorum’.

işlerim (ایشلاریم), **işlemekim** (ایشلاماکیم) ‘[benim] çalışmam’.

işlemegüm (ایشلاماکوم) ‘çalışmayacağım’.

işlep (ایشلاب), [5] **işleben** (ایشلابان), **işlemiş** (ایشلامیش) ‘çalışıp/çalışmış’.

işlemişeñ (ایشلامیشانک) ‘çalışmışsın’.

işlemes (ایشلاماس) ‘çalışmaz’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

işlemesi (ایشلاماسی) [6] ‘çalışması ve çalışmazı’.

işlemedin (ایشلامادین) ‘çalışmadan, çalışmamış’.

işlep bolmas (ایشلاب بولماس), **işlese bolmas** (ایشلاسا بولماس), **işlemek olmas** (ایشلاماک اولماس) ‘çalışılmaz’.

işley [7] **almas** (ایشلای آلماس) ‘çalışamaz’.

işleyü (ایشلایو), **işley işley** (ایشلای ایشلای) ‘çalışarak’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

işley (ایشلای), **işleyin** (ایشلایین) [8] ‘çalışayım, çalışsın, çalışasın, çalışmış’.

işlesek (ایشلاساک), **işlege biz** (ایشلاکابیز), **işlegey biz** (ایشلاکای‌بیز), **işleli** (ایشلالی), **işleliñ** (ایشلالینک) ‘çalışalım’.

işlegeli (ایشلاکالی) ‘çalışmak için, çalışalı’.

[9] **işlegeç** (ایشلاکاج) ‘çalışınca’.

işlegüçi (ایشلاکوجی) ‘çalışan’.

işlegüçe (ایشلاکوجه), **işlegünçe** (ایشلاکونجه), **işlegençe** (ایشلاکانجه) ‘çalışana kadar, çalıştığı/çalışacağı kadar’.

işlegüm (ایشلاکوم) [10] ‘çalışacağım’.

işlegüñ (ایشلاکونک) ‘çalışacaksın’.

işlegüsi (ایشلاکوسی) ‘çalışacak’.

işlegülük (ایشلاکوسی) ‘çalışılacak olan’.

işlegey (ایشلاکای), **işlese** (ایشلاسا), **işlesün** (ایشلاسون), [11] **işledik** (ایشلادیک) ‘çalışsa/çalışsın’.

işlegüdik (ایشلاکودیک), **işlerdik** (ایشلاردیک) ‘çalışılacak olan, çalıştığı/çalışacağı gibi’.

işletmek (ایشلاتماک) -tā ile- geçişli mastar olup [12] ‘çalıştırmak کار فرمودن’ demektir. Sigaları birinci şıktaki gibi *nūn* ile yapılır.

işlenmek (ایشلانماک) -nūn ile- edilgenlik (انفعال) mastarı olup ‘çalışılmak کار کرده شدن’ demektir. [13] Sigaları nūn ile yapılır.

işitmek (ایشیتماک) ‘işitmek/duymak شنیدن’.

işitti (ایشیتّی) ‘duydu’.

işittük (ااایشیتوک) ‘duyduk’.

işitür (ایشیتور), **işitedür** (ایشیتادور) ‘duyar/duyuyor’. [14] ***işitür*** *(ایشیتور)* fâil ve mastar anlamına da gelir.

işitmeydür (ایشیتمایدور) ‘duymuyor, duymamış’.

işitgen (ایشیتکان), **işitürgen** (ایشیتورکان), **işitedürgen** (ایشیتادورکان) [15] ‘duyan, duymuş’. Mastar anlamına da gelirler.

işit (ایشیت), **işitgil** (ایشیتکیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

işitme (ایشیتما), **işitmegil** (ایشیتماکیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

[16] **işitiŋ** (ایشیتینک), **işitiŋiz** (ایشیتینکیز), **işitiŋler** (ایشیتینکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

işitmeŋ (ایشیتمانک), **işitmeŋiz** (ایشیتمانکیز), **işitmeŋler** (ایشیتمانکلار) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

[17] **işitmen** (ایشیتمان), **işitmes min** (ایشیتماسمین) ‘duymam’.

işite min (ایشیتامین), **işitür min** (ایشیتورمین), **işitedür min** (ایشیتادورمین), **işitirem** (ایشیتیرام) ‘duyarım/duyuyorum’.

işitürüm (ایشیتورم), **işitmekim** (ایشیتماکیم) [18] ‘[benim] duymam’[1761].

işitmegüm (ایشیتماکوم) ‘duymayacağım’.

işitip (ایشیتیب), **işitiben** (ایشیتیبان), **işitmiş** (ایشیتمیش) ‘duyup/duymuş’.

işitmişeŋ (ایشیتمیشانک) ‘duymuşsun’.

işitmes (ایشیتماس) ‘duymaz’. [19] Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir. Nitekim ‘duymamak نشنیدن’ anlamında şöyle der, şiir:

ḳavma ey şeyḫ Nevāyīni işitmes dip pend::

[T 173v.] *kim* [20] *siniŋ pendiŋ* ***işitmeslik*** *aŋa pend olmış::* [1762]

قاوما ای شیخ نوایینی ایشیتماس دیب پند::

کیم سینینک پندینک ایشیتماسلیک آنکا پند اولمیش::

işitmesi (ایشیتماسی) ‘duyması ve duymazı’.

işitmedin (ایشیتمادین) ‘duymadan, duymamış’.

[21] **işitip bolmas** (ایشیتیب بولماس), **işitse bolmas** (ایشیتسا بولماس), **işitmek olmas** (ایشیتماک اولماس) ‘duyulmaz’.

işitey almas (ایشیتای آلماس) ‘duyamaz’.

[1761] BM 106r.17 **duydum** *(شنیدم).*

[1762] BM 106r.19-20 *ḳavma… olmış* : Bkz. ÖNK *Қовма, эй шайх, Навоийни эшитмас деб панд // Ким, сенинг пандинг эшитмаслик анга панд ўлмиш* (c. 4, s. 185, NŞ 254/9).

işite işite (ایشیتا ایشیتا) ‘duyarak’. [22] Tekrar edilmeden de kullanılır.

işitey (ایشیتای), **işiteyin** (ایشیتایین) ‘duyayım, duysun, duyasın, duymuş’.

işitsek (ایشیتساک), **işitge biz** (ایشیتکابیز), [23] **işitgey biz** (ایشیتکایبیز), **işiteli** (ایشیتالی), **işiteliñ** (ایشیتالینک) ‘duysak/duyalım’.

işitmesek (ایشیتماساک), **işitmege biz** (ایشیتماکابیز), **işitmegey biz** (ایشیتماکایبیز), **işitmeli** (ایشیتمالی), **işitmeliñ** (ایشیتمالینک) [24] ‘duymayalım’. Nitekim dördüncüsüne tanık olarak *Tārīḫ-i Enbiyā’*da Ḥażret-i Nūḥ ʿaleyhi’s-selām’ın Kāfirleri Daʿveti’nde şöyle der:

ol daʿvet sözin [25] *aytsa* ***işitmeli*** *dip ḳulaġların tutar irdiler.* [1763]

اول دعوت سوزین آیتسا ایشیتمالی دیب قولاغلارین توتار ایردیلار.

işitgeli (ایشیتکالی) ‘duymak için, duyalı’.

[26] **işitgüçi** (ایشیتکوجی) ‘duyan’.

işitgüçe (ایشیتکوجه), **işitgünçe** (ایشیتکونجه), **işitgençe** (ایشیتکانجه) ‘duyana kadar, duyduğu/duyacağı kadar’.

işitgüm (ایشیتکوم) ‘duyacağım’.

işitgüñ (ایشیتکونک) ‘duyacaksın’.

[27] **işitgüsi** (ایشیتکوسی) ‘duyacak’[1764].

işitgülük (ایشیتکولوک) ‘duyulacak olan’.

işitgey (ایشیتکای), **işitse** (ایشیتسا) [1765] , **işitsün** (ایشیتسون), **işitdik** (ایشیتدیک) ‘duysa/duysun’.

işitgüdik (ایشیتکودیک), [28] **işitürdik** (ایشیتوردیک) ‘duyulacak olan, duyulduğu/duyulacağı gibi’.

işittürmek (ایشیتّورماک) -kesreli şīn, sakin birinci tā ve zammeli ikinci tā ile- geçişli mastar olup [29] ‘duyurmak شنوانیدن’ demektir. Sigaları -*tür* sözü ile yapılır.

işitilmek (ایشیتیلماک) -kesreli şīn ve tā ve sakin lām ile- edilgenlik (انفعال) mastarı olup **[106v.1]** ‘duyulmak مسموع شدن’ demektir.

işitilgüdik (ایشیتیلکودیک), **işitilürdik** (ایشیتیلوردیک) ‘duyulacak olan, duyulduğu/duyulacağı gibi’. Birincisine birinci anlamda tanık olarak *Tārīḫ-i* Babürī’de şöyle zikredilmiştir:

[2] ***işitilgüdik*** *nime işitilse taḳrīr ḳılġumdur.*

ایشیتیلکودیک نیمه ایشیتیلسا تقریر قیلغومدور.

[1763] BM 106r.24-25 *ol… irdiler* : Bkz. ÖNK *Ул сўз айтса, эшитмоли деб қулоғларин тутар эрдилар* (c. 16, s. 103 TE).

[1764] BM 106r. **işitgüsi ‘duyacak’**: 26. ve 27. satırlar arasında *işitgülük* sözcüğünün üzerinde küçük harflerle yazılmıştır.

[1765] BM 106r.27 **işitse** *(ایشیتسا)* iki kere yazılmıştır.

İsimler (Cevāmid)

iş/ėş (ایش) -ḫ^{v}iş vezninde- iki anlama gelir. Birincisi ‘iş كار’. Tanık olarak [3] şiir:

*yıġlasam köŋ͡lümge **işim** āh-i derd-ālūd irür::*

otġa kim yamġur [1766] *yaġar anıŋ͡ nişānı dūd irür::*

ییغلاسام کونکلومکا ایشیم آه دردآلود ایرور::

اوتغه کیم یامغور یاغار آنینک نشانی دود ایرور::

İkincisi mecazen ‘savaş ve [4] çatışma حرب و کارزار’. Nitekim şöyle der, şiir:

ġam tapar hicriŋ͡de eşkim içre köŋ͡lüm pāresi::

***iş** küni tapġan kibi il ġāyibin ḳanlar* [5] *ara::* [1767]

غم تاپار هجرینکدا اشکیم ایچره کونکلوم پارهسین::

ایش کونی تاپغان کیبی ایل غایبین قانلار ارا::

İşbasız olarak [ėş] da üç anlama gelir. Birincisi ‘barış ve bağlantı صلح و ارتباط’. Nitekim şöyle derler:

*ikisin bir birige **ėş** iyle.*

ایکیسین بیر بیریکا ایش ایله.

Yani ‘bağla ربط بده’. Ayrıca *ėş boldılar (ایش بولدیلار)*, [6] yani ‘birbirne bağlandılar مربوط شدند’.

İkincisi ‘dolamak/sarmak [**işmek/ėşmek** ‘dolamak’] fiilinin emir biçimi امر است از تابیدن’. Üçüncüsü ‘kazmak [**işmek/ėşmek** ‘kazmak’] fiilinin emir biçimi امر است از کاویدن’. Nitekim ***işmek** (ایشماک)* mastarı altında zikredildi.

iştan (ایشتان) *iç ton*’un değişmiş hâli محرّف ایچ تون’. [7] Yani ‘iç çamaşır زیرجامه’.[1768] Ona Arapçada ازار denir. Tanık olarak şiir:

öy içre hem kitābe hem izāre::

żarūrettür tükengen çaġda [8] *ḳılmaḳ::*

yoḳ irse ol öy oḫşar bir kişige::

*ki anda bolmaġay **iştan** u bilbaḳ* [1769] *::*

[1766] BM 106v.3 **yamġur** : ÖNK BB 127/1’de **ёмғур** iken, GS 137/1’de **ёғмур**’dur. Krş. *Йиғласам, кўнглумга ишим оҳи дардолуд эрур // Ўтқаким **ёмғур** ёғар, онинг нишони дуд эрур* (c. 1, s. 124, BB 127/1); *Йиғласам кўнглумга ишим оҳи дардолуд эрур // Ўтқаким **ёғмур** ёғар анинг нишони дуд эрур* (c. 3, s. 137/1, GS 137/1).

[1767] BM 106v.4-5 *ġam… ara* : Bkz. ÖNK, *Ғам топар ҳажрингда ашким ичра кўнглум порасин // Иш куни топқан киби эл ғойибин қонлар аро* (c. 1, s. 42, BB 19/3).

[1768] BM 106v.6 **iştan** : Bkz. BM 24v.8 **iştan** ‘iç çamaşırı زیر جامه’, aslı **içton** (ایچتون)dur. LN s. 205 *iştan* ‘diz ṭonı’. Ayrıca bkz. EDPT 21a *içton*. Birleşik sözcüğün, daha 11. yüzyılda *-çş-* > *-şş-* tam benzeşmesine uğramaya başladığı, DLT’de Kāşgarlı’nın değişme sebebini açıkladığı ve muhtemelen ikisinin de bir arada kullanılmakla birlikte ş’li biçiminin baskın olduğu **iştonlan-** ‘don giymek, elbise giymek’ (DLT EA, 670) tanığından anlaşılmaktadır (EDPT 21b *içtonlan-).

اوی ایچره هک کتابه هم ازاره::

ضرورت‌تور توکانکان چاغدا قیلماق::

یوق ایرسا اول اوی اوخشار بیر کیشیکا::

که آندا بولماغای ایشتان و بیلباق::

işterek (اشترک) -sakin şīn ve kāf, fethalı tā ve karaşat rā ile- [9] ‘ister denizden isterse de çay ve nehirden gelen dalga موج بود خواه از دریا باشد و خواه از تالاب و رودخانه’. Nitekim *Ḥayretü’l-Ebrār*’ın Onuncu Makalesi’nde arkadaşlık konusunda şöyle der, [10] şiir:

tüz körünür mihr çü turġan suda::

*igri bolur **işterek** urġan suda::* [1770]

توز کورونور مهر چو تورغان سوده::

ایکری بولور اشترک اورغان سوده::

Bu anlamda Farsçayla ortaktır.[1771]

İştek (ایشتک) [11] -sakin şīn ve fethalı karaşat tā ile- ‘Bulġar’ın doğusunda yaşayan Özbekiye tayfalarından birinin adıdır ve orada yaşayanların mevzii tamamen ağaçlıktır نام طایفه ایست از اوزبکیه که در سمت شرقی بلغار می‌نشینند و موضع سکنای ایشان تمام بیشه است’.

[12] **işte (ایشته)** -fethalı karaşat tā ile- Rūmī Türkçesinde işaret ismidir. Yani ‘bu اینک’ ve Arapçada هذا. [1772]

işçi (ایشچی) -kesreli Acem cīmi ile- ‘iş sahibi ve iş mübaşiri صاحب کار و مباشر کار’. [13] Nitekim *Sedd-i İskenderī*’de şöyle der, şiir:

ki iş başıġa tüşti bī-ḥad uluḳ::

*niçe iş uluḳ **işçi**si ḳayġuluḳ::* [1773]

که ایش باشیغه توشتی بیحد اولوق::

نیجه ایش اولوق ایشچی‌سی قایغولوق::

[1769] BM 106v.8 **bilbaḳ :** ‘Kemer’ anlamına gelen *bilbaḳ (بیلباق),* Senlaḫ’ın Kitābü’l-Bā bölümünde *bilbaġ (بیلباغ)* şeklinde yazılmış ve bu şiir de tanık olarak verilmiştir: *ni köründi ḳāmetinçe ney-şeker şīrīn ü tuz:: ni anıng bendi bilinge bağlaġan bilbaġça::* (Bkz. BM 149v.11-12). Ayrıca krş. ÖNK, *Уй ичра ҳам китоба ҳам изора // Зарурратдур туғанган чоғда қилмоғ // Йўқ эрса ул уй ўхшар бир кишига Ки, анда бўлмағай иштону белбоғ* (c. 4, s. 501, NŞ Kıt’a 23).

[1770] BM 106v.10 *tüz… suda* : Bkz. ÖNK, *Туз кўрунур меҳр чу турғон суда // Эгри бўлур иштарак урғон суда* (c. 7, s. 220, HE).

[1771] BM 106v.8 **işterek :** Krş. FK s. 249 **işterek/üşterek/üştürek** ‘dalga’. Ayrıca bkz. BM 353v.27 **üştürek** - zamme ile- ‘su dalgası موجه آب’. MMH’ın bu anlamda Farsçayla ortaktır dediği bu sözcük Dehhuda ve Amid sözlüklerinde **oştorak/oştorek** ‘suyun hareketi, deniz dalgası’ olarak geçer (DehS. اشترک maddesi).

[1772] BM 106v.12 **işte :** Bkz. GTS **işte** ‘bir şeyi gösterirken veya bir şeye işaret edilirken söylenen bir söz, aha, ahacık’; DerS. **işte** ‘işte’.

[1773] BM 106v.13 *ki… ḳayġuluḳ* : Bkz. ÖNK, *Ки, иш бошиға тушти беҳад улуғ // Неча иш улуғ, ишчиси қайғулуғ* (c. 11, s. 227, Sİ XXXI). Ayrıca bkz. *ki iş başıġa tüşti bī-ḥad uluḳ // nice iş uluḳ işçisi ḳayġuluḳ* (Sİ, Tören, 2001: 213, XXXI).

Ayrıca *Sebʿa-yi Seyyāre*'de [14] Üçüncü İklimin Yolcusu'nda şöyle der, şiir:

iyledi emr Saʿd-i āzāde::

sefer esbābın itmek āmāde::

işçiler on kün itti cehd ü şitāb::

[15-16] *tā ki boldı müretteb ol esbāb::* [1774]

ایلادی امر سعد آزاده::

سفر اسبابین ایتماک آماده::

ایشچیلار اون کون ایتی جهد و شتاب::

تا که بولدی مرتب اول اسباب::

ışḳırıḳ (ایشقریق) -sakin şīn ve kesreli birinci ḳāf ve karaşat rā ile- iki anlama gelir. Birincisi 'arkasında delik açılan borulu bir sürahi. [T 174r.] Çocuklar ona hava bırakıp ses çıkarırlar کوزه ایست لوله‌دار که سوراخی در پشت آن قرار میدهند اطفال باد در آن میدهند صدا میکنند'. Ona ***işḳilik*** *(ایشکلک)* de denir. İkincisi 'rüzgar ve esintisi olan kar برفی را کویند که باد و نسیم داشته باشد'.

[17] **iş ḳor (ایش قور)** 'savaş, savaş alanı کارزار'. [1775]

işkilik (ایشکلک) *ışḳırıḳ*'ın birinci anlamındadır. Nitekim zikredildi. [1776]

iş küç (ایش کوچ) tâbi olanlardandır (از اتباع است). [18] 'iş güç کار و بار' demektir. *kār* sözü tek başına kullanılır, *bār* sözü ise tek başına kullanılmaz. *iş* de aynı şekilde teklikte [19] söylenir, fakat *küç* teklikte bu anlamı ifade etmez.

işkin (ایشکین) -kesreli kāf ve sakin nūn ile- Rūmī Türkçesinde 'atın yürümesi رفتار اسب' demektir. Mecazen [20] 'güzel yürüyen at اسب خوشراه' anlamına da gelir.[1777]

işlik (ایشلیک) -fethalı lām ve sakin kāf ile- Rūm diyarı (Rūmiye رومیه) deyimine göre 'çalışmış kişi, iş öğrenmiş kişi کار کرده و کار آزموده'.

[1774] BM 106v.14-15 *iyledi… esbāb* : *Айлади амр Саъди озода // Сафар асбобин этмак омода // Ишчилар ўн кун этти жаҳду шитоб // Токи бўлди мураттаб ул асбоб* (c. 12, s. 224, SS XXII).

[1775] BM 106v.17 **iş ḳor:** Metinde sözcüğün anlamı 'iş kuran کارکزار' olarak verilmiştir. 'savaş, savaş alanı' anlamına gelen کارزار için yanlış yazım olmalı. Bkz. LÇ s. 53 **iş ḳor** 'savaş, savaş alanı'. Farsça sözlüklerde *kârzâr* için '1. Savaş, 2. Savaş meydanı' anlamları verilmiştir (Bkz. DehS. کارزار maddesi). MMH, **iş** ve **ḳor**'u birleşik sözcük gibi değerlendirmiştir. BM 106v.3'te **iş** sözcüğünün mecazi anlamda 'savaş ve çatışma حرب و کارزار' demek olduğu belirtilmişse de, BM 285v.21'de **ḳor** sözcüğü için verilen 9 farklı anlamda **iş ḳor**'a işaret edilmemekle birlikte, 'silah' anlamına geldiği, **ḳoran**'ın kısaltılmış şekli olduğu belirtilen, **ḳorçı** 'silahlı' ve **ḳorḫāne** 'silah deposu' örnekleriyle açıklanan **ḳor** ile ilişkilendirmek mümkündür. Ayrıca altıncı anlam olarak 'benzer, gibi مثل و کفو' olarak açıkladığı ve **tıñ͡ğ ḳor** 'benzerleri ve yakınları امثال و اقران' örneğinde gösterildiği gibi **iş ḳor** da 'savaş ve benzeri" anlamı ifade edebilir. Nitekim Farsçada da *kâr* ve *zâr* ayrılıkta 'savaş' anlamına gelmezler. MMH'ın **iş ḳor** olarak okuduğu ve/veya duyduğu, fakat tam anlamını da veremediği anlaşılmaktadır. **Ḳor** için ayrıca bkz. TMEN I 299, s. 427 **qōr** (قور) 'köcher'.

[1776] BM 106v.17 **işkilik :** Bkz. BM 106v.15 **ışḳırıḳ** ve BM 106v.16 **işkilik.**

[1777] BM 106v.19 **işkin :** Bkz. EDPT 260a **1 eşgin.** LÇ s. 53 *işkin (ایشکین)* 'aḳar su, vehvân, yürür at, yorġa'.

ışıġ (ایشیغ) ve ışıḳ (ایشیق) iki anlama gelir. [21] Birincisi ‘ışık ve aydın’; ikincisi Rūmī Türkçesinde ‘miğfer کلاهخود’. Naṣīrī Rūmī Türkçesinde ‘pehlivan پهلوان’ anlamında kaydetmiştir.[1778]

işik (ایشیک) -kesreli şīn ile- [22] ‘ev ve köşk خانه و سرا’.[1779] Tanık olarak şiir:

ḳuş kim tüşse āhım gird-bādıdın çıḳa almas::

*birev yaṅġlıġ ki ḳalġay **işiki** baġlıġ* [23] *minār içre::*

قوش کیم توشسا آهیم کردبادیدین چیقا آلماس::

بیراو ینکلیغ که قالغای ایشکی باغلیق منار ایچره::

Şiir:

*çāklik köksüm **işik**dür cism öyi beytü’l-ḥazen::*

*ol **işik**niṅġ ḥalḳasıdur naʿl ü gül-mīḫi tügen::* [1780]

چاکلیک کوکسوم ایشیکدور جسم اویی بیت الحزن::

اول ایشیکنینک حلقهسیدور نعل و کلمیخی توکن::

[24] işigey (ایشیکای) Moġol lügatinde ‘keçe نمد’.[1781]

ışın (ایشین) ‘yıldırım برق’. Mollā Sāḳī’den şiir:

*bulut kükrep **ışın** ışnap* [1782] *isip yil::*

yir örtüp [25] *ḳar yaġıp yamġur aḳıp seyl::*

بولوت کوکراب ایشین ایشتاب ایسیب ییل::

یر اورتوب قار یاغیب یامغور آقیب سیل::

tā ile

ıtġı (ایطغی) -sakin huttî ṭā ve kesreli Acem ġaynı ile- ṭā harfine denir.

ızġı (ایظغی) -sakin ẓā ile- [26] ẓā harfine denir.

ġayın ile

ıġır (ایغیر) -işbalı kesre, kesreli Acem ġaynı ve sakin rā ile- ‘her geçen gün artmakta olan hastalık ve yorgunluk بیماری و خستکی که روزبروز ضعف آن قوت میيافته باشد’.

[1778] BM 106v.20 **ışıġ** ve **ışıḳ** : 1. **ışıġ** ve **ışıḳ** ‘ışık ve aydın’, bkz. EDPT 977a 1 **yaşuk** ‘’; 2. **1. ışıġ** ve **ışıḳ** ‘miğfer’, bkz. EDPT 977b **yoşuk.**

[1779] BM 106v.21 **işik** : LN s.205 *ėşik* ‘ḳapu’. Az.T. *eşik* ‘dışarı’.

[1780] BM 106v.23 *çāklik… tügen* : Bkz. ÖNK: Чоклик кўксум эшикдур, жисм уйи байтул-ҳазан // Ул эшикнинг ҳалқасидур наълу гулмихи туган (c. 1, 454, BB 582/1); Чоклик кўксум эшикдур, жисм уйи байтул-ҳазан // Ул эшикнинг ҳалқасидур наълу гулмехи туган (c. 4, 363, NŞ 502/1). Ayrıca bkz. NŞ TDK Yay. *Çāklig köksüm işikdür cism öyi beyt’ül-ḥazen // Ol işikniṅġ ḥalḳāsıdur naʿl u **gül münci** tügen* (Karaörs, 2016: 501).

[1781] BM 106v.24 **işigey** : Bu Mo. kökenli sözcük için bkz. OMo. **isegey = esegey / esgiy** ‘Felt’ (Lessing 1960: 416a), Kalm. **işkee** ‘ay.’. MMH’ın sözcüğü Kalmuklardan duyduğu anlaşılıyor. Ayrıca bkz. Starostin vd. (2003: 1261).

[1782] BM 106v.24 **ışnap** (< ışna-p, ışna< yaşna-), bkz. 105v.10 **işnemek** ‘parlamak’. Ayrıca bkz. EDPT s. 979a **yaşın < yaşu-** ‘lightning’; **yaşna-** ‘to flash’.

[27] **k̄āf ile**

ıḳ (ایق) -tīġ vezninde- ‘nehir ve ırmağın aşağı tarafı طرف نشیب نهر و رودخانه’. Ayrıca ‘rüzgarın estiği yön سمتی را خوانند که باد بآنطرف میوزیده باشد’.[1783] Onun tersine [28] suyun üst kısmına ve rüzgarın estiği yukarı tarafa ***ör***[1784] *(اور)* denir.

ıḳlıġ (ایقلیغ) Rūmī Türkçesinde ‘bir saz adıdır نام سازی بود’. Ona Farsçada کمانچه (kemançe) ve غچک (gaçek) derler.[1785]

[29] **Türeyenler (Müştaḳḳāt)**

k̄āf ile

ikmek/igmek (ایکماک) -sakin kāf ile- ‘ekmek کاشتن’. Acem kāfi ile [***igmek***] ‘eğmek خم کردن’.

ikti (ایکتی) ‘ekti’. **igdi** (ایکدی) -Acem kāfı ile- ‘eğdi’.

[BM 107r.1] **iktük** (ایکتوک) ‘ektik’. **igdük** (ایکدوک)-Acem kāfı ile- ‘eğdik’.

iker (ایکار) ve **ikedür** (ایکادور) ‘eker/ekiyor’. Acem kāfı ile [**iger, igedür**] ‘eğer/eğiyor’. ***iker/iger*** *(ایکار)* fâil ve mastar anlamına da gelir.

[2] **ikmeydür** (ایکمایدور) ‘ekmiyor, ekmemiş’. Acem kāfı ile [**igmeydür**] ‘eğmiyor’.

ikgen (ایککان), **ikergen** (ایکارکان), **ikedürgen** (ایکادورکان) ‘eken, ekmiş’. [3] Nitekim birincisine birinci anlamda tanık olarak “nā-maṭbūʿ نامطبوع” bahrinde şöyle der, şiir:

bu gülşende ey dehḳān niçe āzmūn ittim::
*vefā naḫlını **ikgen**ge bi-cüz ġuṣṣa* [4] *ber yoḳtur::*

بو کلشندا ای دهقان نیچه آزمون ایتتیم::
وفا نخلینی ایککانکا بجز غصه بر یوقتور::

Acem kāfı ile [**iggen, igergen, igedürgen**] ‘eğen, eğmiş’. Mastar anlamına da gelirler.

ik/ig (ایک), **ikgil/iggil** (ایککیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

ikme/igme (ایکما), **ikmegil/igmegil** (ایکماکیل) [5] ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

ikiñg/igiñg (ایکینک), **ikiñgiz/igiñgiz** (ایکینکیز), **ikiñgler/igiñgler** (ایکینکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’

[1783] BM 106v.27 **ıḳ :** Bkz. DerS. **ık** ‘1. Rüzgar ve yağmurun etki yapmadığı gizli, kuytu yer, 2. Havasız, karanlık ve tekin olmayan (yer)’. Ayrıca Türkiye halk ağızlarında **ıhtı** biçiminde de kullanılmaktadır (DerS.).

[1784] BM 106v.28 **ör :** Bkz. BM 70v.18 **ör (اور)** ‘1. Yükseklik, 2. Mecazen suyun yukarı tarafı ve rüzgarın estiği yön’.

[1785] BM 106v.28 **ıḳlıġ :** Bkz. TarS. **ıklık (ıklığ)** ‘Rebap, ayaklı kemani’; DerS. **ıklık** ‘bülbül’.

ikmeñg/igmeñg (ایکمانک), ikmeñgiz/igmeñgiz (ایکمانکیز), ikmeñgler/igmeñgler (ایکمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

[6] ikmen (ایکمان), ikmes min (ایکماس‌مین) ‘ekmem’. Acem kāfı ile [igmen, igmes min] ‘eğmem’.

ike min (ایکامین), iker min (ایکارمین), ikedür min (ایکادورمین), ikerem (ایکارام) ‘ekerim/ekiyorum’. Acem kāfı ile [ige min, iger min, igedür min, igerem] ‘eğerim/eğiyorum’.

[7] ikerim (ایکاریم), ikmekim (ایکماکیم) ‘[benim] ekmem’. Acem kāfı ile [igerim, igmekim] ‘[benim] eğmem’.

ikmegüm (ایکماکوم) ‘ekmeyeceğim’. Acem kāfı ile [igmegüm] ‘eğmeyeceğim’.

ikip (ایکیب), ikiben (ایکیبان), ikmiş (ایکمیش) ‘ekip/ekip’. [8] Acem kāfı ile [igip, igiben, igmiş] ‘eğip/eğmiş’.

ikmişeñg (ایکمیشانک) ‘ekmişsin’. Acem kāfı ile [igmişeñg] ‘eğmişsin’.

ikmes (ایکماس) ‘ekmez’. Acem kāfı ile [igmes] ‘eğmez’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

[9] ikmesi (ایکماسی) ‘ekmesi ve ekmezi’. Acem kāfı ile [igmesi] ‘eğmesi ve eğmezi’.

ikmedin (ایکمادین) ‘ekmeden, ekmemiş’. Acem kāfı ile [igmedin] ‘eğmeden, eğmemiş’.

[10] ikip bolmas (ایکیب بولماس), ikse bolmas (ایکسا بولماس), ikmek olmas (ایکماک اولماس) ‘ekilmez’. Acem kāfı ile [igip bolmas, igse bolmas, igmek olmas] ‘eğilmez’.

ike almas (ایکا آلماس) ‘ekemez’. Acem kāfı ile [ige almas] ‘eğemez’.

[T 175v.] [11] ike ike (ایکا ایکا) ‘ekerek’. Acem kāfı ile [ige ige] ‘eğerek’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

ikey (ایکای), ikeyin (ایکایین) ‘ekeyim, eksin, ekesin, [12] ekmiş’. Acem kāfı ile [igey, igeyin] ‘eğeyim, eğsin, eğesin, eğmiş’.

iksek (ایکساک), ikge biz (ایککابیز), ikgey biz (ایککای‌بیز), ikeli (ایکالی), ikeliñg (ایکالینک) ‘ekelim’. Acem kāfı ile [igsek, igge biz, iggey biz, igeli, igeliñg] ‘eğelim’.

[13] ikgeli (ایککالی) ‘ekmek için, ekeli’. Acem kāfı ile [iggeli] ‘eğmek için, eğeli’.

ikgeç (ایککاج) ‘ekince’. Acem kāfı ile [iggeç] ‘eğince’.

[14] ikgüçi (ایککوجی) ‘ekici’. Acem kāfı ile [iggüçi] ‘eğici’.

ikgüçe (ایککوجه), **ikgünçe** (ایککونجه), **ikgençe** (ایککانجه) ‘ekene kadar, ektiği/ekeceği kadar’. Acem kāfı ile [**iggüçe, iggünçe, iggençe**] ‘eğena kadar, eğdiği/eğeceği kadar’.

[15] **ikgüm** (ایککوم) ‘ekeceğim’. Acem kāfı ile [**iggüm**] ‘eğeceğim’.

ikgüñg (ایککونک) ‘ekeceksin’. Acem kāfı ile [**iggüñg**] ‘eğeceksin’.

ikgüsi (ایککوسی) ‘ekecek’. [16] Acem kāfı ile [**iggüsi**] ‘eğecek’.

ikgülük (ایککولوک) ‘ekilecek olan’. Acem kāfı ile [**iggülük**] ‘eğilecek olan’.

ikgey (ایککای), **ike** (ایکا), **ikse** (ایکسا), **iksün** (ایکسون), **ikdik** (ایکدیک) ‘ekse/eksin’. [17] Acem kāfı ile [**iggey, ige, igse, igsün, igdik**] ‘eğse/eğsin’.

ikgüdik (ایککودیک), **ikerdik** (ایکاردیک) ‘ekilecek olan, ekildiği/ekileceği gibi’. Acem kāfı ile [**iggüdik, igerdik**] ‘eğilecek olan, eğildiği/eğileceği gibi’.

[18] **ikilmek/igilmek (ایکیلماک)** -lām ile- ‘ekilmek کاشته شدن’. Acem kāfı ile [**igilmek**] ‘eğilmek خم شدن’.

ikildi (ایکیلدی) ‘ekildi’. Acem kāfı ile [**igildi**] ‘eğildi’. Nitekim şöyle der, şiir:

[19] *ża‘flıġ cisimim **igildi** keşret-i peykānıdın::*

bu yıġaçnıñg şāḫını ḫam iylegen bārın körüñg::

ضعفلیغ جسمیم ایکیلدی کثرت پیکانیدین::

بو ییغاجنینک شاخینی خم ایلاکان بارین کورونک::

Diğer sigalar da birinci şıkka uygun [20] *lām* ile yapılır.

iktürmek (ایکتورماک) -tā ile- geçişli mastar olup ‘ektirmek کاراندن’ demektir. Sigaları da -***tür*** sözüyle yapılır.

{**igdürmek (ایکدورماک)** [21] -dāl ve Acem kāfı ile- geçilşi mastar olup ‘eğdirmek خم فرمودن’ demektir. Sigaları -***dür*** sözüyle yapılır.}[1786]

[22] **igirmek (ایکیرماک)** -kesreli Acem kāfı ve sakin karaşat rā ile- iki anlama gelir. Birincisi [23] ‘döndürmek کردانیدن’, ikincisi ‘telleri [birbirine] dolamak [eğirmek] رشته تابیدن’.[1787]

igirdi (ایکیردی) ‘döndürdü, eğirdi’. Nitekim ‘dolamak’ anlamında şöyle der, şiir:

***igirdi** rişte-yi* [24] *na‘tin Nevāyī köz uçı birle::*

eger baḳsañg muṭī‘ olġay añga nessāc ile serrāc::

ایکیردی رشته نعتین نوایی کوز اوجی بیله::

اکر باقسانک مطیع اولغای آنکا نساج ایله سراج::

igirdük (ایکیردوک) ‘döndürdük, eğirdik’.

[1786] BM 107r. **{igdürmek… yapılır}:** 21.-22. satırlarda tekrar yazılmıştır.

[1787] BM 107r.22 **igirmek :** Bkz. EDPT 113a **egir-** ‘to surround, encircle; to twist, spin’, ayrıca bkz. ML s. 117 *igirmek* ‘dönmek, döndürmek; eğirmek’.

igirür (ايكيرور), [25] **igiredür** (ايكيرادور) ‘döndürür/döndürüyor; eğirir/eğiriyor’. ***igirür*** *(ايكيرور)* fâil ve mastar anlamına da gelir.

igirmeydür (ايكيرمايدور) ‘döndürmüyor, döndürmemiş; eğirmiyor, eğirmemiş’.

[26] **igirgen** (ايكيركان), **igirürgen** (ايكيروركان), **igiredürgen** (ايكيرادوركان) ‘döndüren, döndürmüş; eğiren, eğirmiş’. Birincisine ‘döndürdü’ anlamda tanık olarak şiir:

Mesīḥ ignesi [1788] *Meryem* ***igirgen*** [27] *ip* [1789] *bile gūyā::*
çikilip ignige cān-baḫşlıġ tonı tikiliptür:: [1790]

مسيح ايكنەسى مريم ايكيركان ايب بيله كويا::
چيكيليب ايكنيكا جانبخش‌ليغ تونى تيكيليب‌تور::

Mastar anlamına da gelirler. Nitekim birincisine tanık olarak ‘döndürmek’ anlamında [28] Ermen’in Kuşatılması Hikâyesi’nde şöyle der:

Ḫüsrev ḳorġannı ḳabap[1791] *tüşüp devride yine bir ḳorġan* ***igirgeni*** *ve Ermeniye ḳurġanı* [29] *erk dik Ḫüsrev* ***igirgen*** *ḳal‘anıñg* [1792] *devriġa kirgeni.*

خسرو قورغاننى قاباب توشوب دوريدا ينه بير قورغان ايكيركانى و ارمينه قورغانى ارك ديک
خسرو ايكيركان قلعەنينک دوريغه كيركانى.

Rūmī müellif *igirgen*’i (ايكيركان) burada *eñgirgen (انكيركان)* -fethalı elif ve sakin nūn ile- okumuş **[BM 107v.1]** ve ‘döndürmek’ anlamında Fethalı Elif (مفتوحات الف) kısmında yazmış ve bunu tanık getirmiştir, hata yapmıştır.[1793]

igir (ايكير), **igirgil** (ايكيركيل) ‘tekil ikinci kişi [2] emir fiili’. Ayrıca ***igir*** *(ايكير)* ‘acı bir bitkinin adıdır.’

igirme (ايكيرما), **igirmegil** (ايكيرماكيل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

igiriñg (ايكيرينک), **igiriñgiz** (ايكيرينكيز), **igiriñgler** (ايكيرينكلار) [3] ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

igirmeñg (ايكيرمانک), **igirmeñgiz** (ايكيرمانكيز), **igirmeñgler** (ايكيرمانكلار) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

igirmen (ايكيرمان), **igirmesmin** (ايكيرماسمين) ‘çevirmem, eğirmem’.

igire min (ايكيرامين), [4] **igirür min** (ايكيرورمين), **igiredür min** (ايكيرادورمين) ‘çeviririm/çeviriyorum, eğiririm/eğiriyorum’.

[1788] BM 107r.26 **ignesi :** Metinde **engiyesi** إنكيەسي.
[1789] BM 107r. 27 **it** *(ايت).*
[1790] BM 107r.26-27 *Mesīḥ… tikiliptür* : Bkz. ÖNK *Масиҳ* ***игнаси*** *Марям игиргон ип била гўё // Чигилиб, эгнига жонбахшлиғ тўни тикилибдур* (c. 3, s. 133, GS 146/5). Ayrıca bkz. ĠŞ TDK yay. *Mesiḥ ignesi Meryem igirgen ip bile gūyā // Çikilip ignige cān-baḫşlġ tonı tikilip tür* (Kut, 2003: 133).
[1791] BM 107r. 28 **kayap** *(قاياب).*
[1792] BM 107r.29 **ḳal‘aniñg :** PdC s.124 *ḥalḳanıñg (حلقەنينک).*
[1793] BM 107r.26 **igirgen:** LN s.146 *eñgirgeni* maddesi: *Ḫüsrev ḳorġannı ḳabap tüşüp devride yana birḳorġan ėñggirgeni…;* PdC s.124 *eñgirgen (انكيركان).*

igirürüm (ایکیرورم), **igirmekim** (ایکیرماکیم) ‘[benim] çevirmem, eğirmem’.

igirmegüm (ایکیرماکوم) ‘çevirmeyeceğim, [5] eğirmeyeceğim’.

igirip (ایکیریب), **igiriben** (ایکیریبان), **igirmiş** (ایکیرمیش) ‘çevirip/çevirmiş; eğirip/eğirmiş’.

{igirmes (ایکیرماس) ‘çevirmez, eğirmez’**}**[1794]. [6] Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

igirmesi (ایکیرماسی) ‘çevirmesi ve çevirmezi; **[T 176r.]** eğirmesi ve eğirmezi’.

igirmedin (ایکیرمادین) [7] ‘çevirmeden, çevirmemiş; eğirmeden, eğirmemiş’.

igirip bolmas (ایکیریب بولماس), **igirse bolmas** (ایکیرسا بولماس), **igirmek olmas** (ایکیرماک اولماس) ‘çevrilez, eğirilmez’.

[8] **igire almas** (ایکیرا آلماس) ‘çeviremez, eğiremez’.

igire igire (ایکیرا ایکیرا) ‘çevirerek, eğirerek’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

[9] **igirey** (ایکیرای), **igireyin** (ایکیرایین) ‘çevireyim, çevirsin, çeviresin, çevirmiş; eğireyim, eğirsin, eğiresin, eğirmiş’.

igirsek (ایکیرساک), **igirge biz** (ایکیرکابیز), **igirgey biz** (ایکیرکایبیز), [10] **igireli** (ایکیرالی), **igireli͡ng** (ایکیرالینک) ‘çevirsek/çevirelim; eğirsek/eğirelim’.

igirgeli (ایکیرکالی) ‘çevirmek için, çevireli; eğirmek için, eğireli’.

igirgeç (ایکیرکاج) [11] ‘çevirine, eğirince’.

igirgüçi (ایکیرکوجی) ‘çevirici, eğirici’.

igirgüçe (ایکیرکوجه), **igirgençe** (ایکیرکانجه), **igirgünçe** (ایکیرکونجه) ‘çevirene kadar, [12] çevirdiği/çevireceği kadar; eğirene kadar, eğirdiğiTeğireceği kadar’.

igirgüm (ایکیرکوم) ‘çevireceğim, eğireceğim’.

igirgü͡ng (ایکیرکونک) ‘çevireceksin, [13] eğireceksin’.

igirgüsi (ایکیرکوسی) ‘çevirecek, eğirecek’.

igirgülük (ایکیرکولوک) ‘çevrilecek olan, eğirilecek olan’.

igirgey (ایکیرکای), **igire** (ایکیرا), **igirse** (ایکیرسا), **igirsün** (ایکیرسون), [14] **igirdik** (ایکیردیک) ‘çevirse/çevirsin; eğirse/eğirsin’.

igirgüdik (ایکیرکودیک), **igirürdik** (ایکیروردیک) ‘çevrilecek olan, çevrildiği/çevrileceği gibi; eğirilecek olan, eğirildiği/eğirileceği gibi’.

igermek (ایکارماک) [15] -fethalı kāf ile- geçişli ve geçişsiz her iki anlama da gelmiştir. Yani ‘dolanmak ve dolandırmak کردیدن و کردانیدن’.[1795] Nitekim *Ḫüsrev ve Şīrīn*’de “at” vasfında şöyle der, [16] şiir:

[1794] BM 107v.5 **{igirmes…eğirmez}:** BM 107v.6’da tekrarlanmıştır.

[1795] Farsça *gerdiden* ve *gerdānīden* fiilleri, ‘dönmek’ ve ‘döndürmek’le birlikte ‘dolanmak/gezmek’ ve ‘dolandırmak/gezdirmek’ anlamına da gelir. Bu maddenin altında verilen tanıklarda her iki anlamda da

ḫırāmı örge çıḳmaġda tütün dik::

***igermek** vaḳti deşt üzre ḳuyun dik::* [1796]

خرامی اورکا چیقماغدا توتون دیک::

ایکارماک وقتی دشت اوزره قویون دیک::

igerdi (ایکاردی) ‘dolandı, dolandırdı’.

[17] **igerdük** (ایکاردوک) ‘dolandık, dolandırdık’.

igerür (ایکارور), **igeredür** (ایکارادور) ‘dolanır/dolanıyor; dolandırır/dolandırıyor’. Birincisine ikinci anlamda tanık olarak şiir:

[18] *gehī ki mest **igerür** bād-pā ḫıred ḫaylı::*

barur araġa ḳuyun yitgeç iyle kim ḫāṣāk:: [1797]

کهی که مست ایکارور بادپا خرد خیلی::

بارور اراغه قویون ییتکاج ایله کیم خاشاک::

***igerür** (ایکارور)* fâil ve mastar anlamına da gelir.

[19] **igermeydür** (ایکارمایدور) ‘dolanmıyor, dolanmamış; dolandırmıyor, dolandırmamış’.

igergen (ایکارکان), **igerürgen** (ایکارورکان), **igeredürgen** (ایکارادورکان) ‘dolanan, dolanmış; [20] dolandıran, dolandırmış’.

iger (ایکار), **igergil** (ایکارکیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’. ***iger** (ایکار)* ‘eyer زین’ anlamına da gelir. Nitekim zikredilecektir.[1798]

[21] **igerme** (ایکارما), **igermegil** (ایکارماکیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

igeriñg (ایکارینک), **igeriñgiz** (ایکارینکیز), **igeriñgler** (ایکارینکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

igermeñg (ایکارمانک), **igermeñgiz** (ایکارمانکیز), [22] **igermeñgler** (ایکارمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

igermen (ایکارمان), **igermes min** (ایکارماسمین) ‘dolanmam, dolandırmam’.

igere min (ایکارامین), **igerür min** (ایکارورمین), **igeredür min** (ایکارادورمین), [23] **igerürem** (ایکارورام) ‘dolanırım/dolanıyorum, dolandırırım/dolandırıyorum’.

igerürüm (ایکاروروم), **igermekim** (ایکارماکیم) ‘[benim] dolanmam, dolandırmam’.

igermegüm (ایکارماکوم) ‘dolanmayacağım, dolandırmayacağım’.

---

kullanıldığını görmek mümkündür. Fakat verilen tanıkların çoğu dikkate alınarak fiillerin ‘dolanmak’ ve ‘dolandırmak/gezdirmek’ şeklinde çevirilmesi tercih edilmiştir. ML s. 116-117 *igermek* ‘1. takip etmek, birinin, bir şeyin arkasından yürümek, 2. dönmek, döndürmek’.

[1796] BM 107v.16 *ḫırāmı… dik* : Bkz. ÖNK *Хироми ўрга чиқмоқта тутундек // Егармак вақти дашт узра қуюндек* (c. 8, s. 54, FŞ X).

[1797] BM 107v. 18 *gehī… ḫāṣāk* : Krş. ÖNK *Гаҳики маст эгарур бодпо хирад хайли // Борур **ҳавоға**, қуюн еткач, уйлаким, хошок* (c. 6, s. 237 FK 336/2). Ayrıca krş. FK TDK yay. *Gehī ki mest igerür bād-pā ḫıred ḫaylı // Barur **havāġa** ḳuyun yitgeç iyle kim ḫāṣāk* (Kaya, 1996: 329).

[1798] BM 107v.20 **iger :** Bkz. BM 108v.12 **iger** ‘eyer’.

igerip (ایکاریب), [24] **igeriben** (ایکاریبان), **igermiş** (ایکارمیش) ‘dolanıp/dolanmış; dolandırıp/dolandırmış’. Birincisine ikinci anlamda tanık olarak şiir:

*kök eblaḳın **igerip** ey ḳuyaş* [25] *sinān tartıp::*

meger bu ẕerreġa ḳıldıñg ʿayān neberdiñgi::[1799]

کوک ابلقین ایکاریب ای قویاش سنان تارتیب::

مکر بو ذره‌غه قیلدینک عیان نبردینکی::

igermişeñg (ایکارمیشانک) ‘dolanmışsın, dolandırmışsın’.

igermes (ایکارماس) ‘dolanmaz, dolandırmaz’. [26] Birinci anlamda *şiir*:

***igermes** kök ḥişārı devriġa terk-i felek körgeç::*

ivürmek eşbehin bir ḫışt üze çābük-süvārımdın:: [1800]

ایکارماس کوک حصاری دوریغه ترک فلک کورکاج::

ایوورماک اشبهین بیر خشت اوزه چابکسواریمدین::

igermesi (ایکارماسی) [27] ‘dolanması ve dolanmazı; dolandırması ve dolandırmazı’.

igermedin (ایکارمادین) ‘dolanmadan, dolanmamış; dolandırmadan, dolandırmamış’.

igerip bolmas (ایکاریب بولماس), [28] **igerse bolmas** (ایکارسا بولماس), **igermek olmas** (ایکارماک اولماس) ‘dolanılmaz, dolandırılmaz’.

igere almas (ایکارا آلماس) ‘dolanamaz, dolandıramaz’.

igere igere (ایکارا ایکارا) ‘dolanarak, [29] dolandırarak’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

igerey (ایکارای), **igereyin** (ایکارایین) ‘dolanayım, dolansın, dolanasın, dolanmış; dolandırayım, dolandırsın, {dolandırasın, dolandırmış}[1801].

[BM 108r.1] **igersek** (ایکارساک), **igerge biz** (ایکارکابیز), **igergey biz** (ایکارکای‌بیز), **igereli** (ایکارالی), **igereliñg** (ایکارالینک) ‘dolanalım, dolandıralım’.

igergeli (ایکارکالی) ‘dolanmak için, dolanalı; [2] dolandırmak için, dolandıralı’.

igergeç (ایکارکاج) ‘dolanınca, [T 177v.] dolandırınca’.

igergüçi (ایکارکوجی) ‘dolanan, dolandıran’. Nitekim birinci anlamda *Leylī ve* [3] *Mecnūn*’da Nofel’in Leylī’nin Kabilesiyle Savaşı’nda şöyle der, şiir:

*deşt üzre **igergüçi** heyūnlar::*

āşūbda iyle kim ḳuyunlar:: [1802]

[1799] BM 107v.24-25 *kök… neberdiñgi* : Bkz. ÖNK *Кўк аблақин игориб, эй қуёш, синон тортиб // Магар бу заррағa қилдинг аён набардингни* (c. 1, 567, BB 746/6; c. 3, 468, GS 615/6). Ayrıca bkz. GŞ TDK yay. *Kök ablaḳın igerip, ay ḳuyaş, sinān tartıp // Meger bu ẕerreġa ḳıldıñg ʿayān neberdiñgni* (Kut, 2003: 466).

[1800] BM 107v.26 *igermes… çābük-süvārımdın* : Bkz. ÖNK *Эгармас кўк ҳисори давриға турки фалак кўргач // Эвурмак ашҳабин бир хишт уза чобуксуворимдин* (c. 1, s. 446, BB 571/5; c. 3, s. 384, GS 495/5).

[1801] BM 107v.29 **{dolandırasın, dolandırmış}:** BM’de yok.

دشت اوزره ایکارکوجی هیونلار::

آشوبدا ایله کیم قویونلار::

igergüçe (ایکارکوجه), **igergünçe** (ایکارکونجه), [4] **igergençe** (ایکارکانجه) ‘dolanana kadar, dolandığı/dolanacağı kadar; dolandırana kadar, dolandırdığı/dolandıracağı kadar’.

igergüm (ایکارکوم) ‘dolanacağım, dolandıracağım’.

igergüŋ̂g̃ (ایکارکونک) [5] ‘dolanacaksın, dolandıracaksın’.

igergüsi (ایکارکوسی) ‘dolanacak, dolandıracak’.

igergülük (ایکارکولوک) ‘dolanacak olan, dolanadıracak olan’.

igergey (ایکارکای), **igere** (ایکارا), **igerse** (ایکارسا), **igersün** (ایکارسون), [6] **igerdik** (ایکاردیک) ‘dolansa/dolansın; dolandırsa/dolandırsın’. İkincisine ikinci anlamda tanık olarak şiir:

ḳuyun yaŋ̂g̃lıġ ***igerse*** *ebr-şīn ol şūḫ dem urman::*

Nevāyī [7] *dik nidin kim oşbu söz bar asru köp çırmaş::* [1803]

قویون ینکلیغ ایکارسا ابرشین اول شوخ دم اورمان::

نوایی دیک نیدین کیم اشبو سوز بار اسرو کوپ بیرماس::

igergüdik (ایکارکودیک), **igerürdik** (ایکاروردیک) ‘dolanacak olan, dolandığı/dolanacağı gibi; dolandıracak olan, dolandırdığı/dolandıracağı gibi’.

[8] **igerişmek (ایکاریشماک)** -fethalı kāf, kesreli rā ve sakin karaşat şīn ile- işteşlik mastarı olup ‘birlikte dolanmak/dolaşmak باهم گردیدن’ demektir.

igerişgen (ایکاریشکان), **igerişürgen** (ایکاریشورکان), **igerişe**[9]**dürgen** (ایکاریشادورکان) ‘birlikte dolanan, birlikte dolanmış’. Fâil ve mastar anlamına da gelirler. Nitekim birincisine tanık olarak ‘birlikte dolanmak’ anlamında *Tārīḫ-i Babürī*’de şöyle zikredilmiştir:

[10] *ḳaravul kişisi ilik alışıp bir iki dest* ***igerişgen*** *maḥalda kemīndin humāyūnnıŋ̂g̃ ḳarası peydā bolġaç oḳ ġanīm ḳaçar.*

قراول کیشیسی ایلیک آلیشیب بیر ایکی دست ایکاریشکان محلدا کمین‌دین همایون‌نینک قراسی پیدا بولغاج اوق غنیم قاچار.

[1802] BM 108r.3 *deşt… ḳuyunlar* : Bkz. ÖNK *Дашт узра эгаргучи ҳаюнлар // Ошубда ўйлаким қуюнлар* (c. 9, s. 169, LM XXII). Ayrıca krş. LM TDK yay. *Deşt üzre ėgergüçi* ***hüyünlar*** *// **āşūbıda** ėyle kim* ***ḳoyunlar*** (Çelik, 2011: 212).

[1803] BM 108r.6-7 *ḳuyun… çirmeş* : Bkz. ÖNK *Қуюн янглиғ эгарса абрашин ул шўх, дам урмон // Навоийдек, нединким ушбу сўз бор асру кўп чирмаш* (c. 1, s. 244, BB 292/7; c. 3, s. 210, GS 254/7). **Çirmeş** için ayrıca bkz. BM 218v.1 **çırmaş :** ‘sarmaşık, dolaşık پیچ و خم’, nitekim şöyle der, şiir: *Ey Nevāyī yüzidin di ki açuḳ yaruḳdur // zülfdin dime ki hem tire turur hem çirmeş.* BM 218v.3 **çırmaşlıġ** ‘1. Dolaşmış, 2. Dolaşıklı’. Ayrıca bkz. GŞ TDK yay. *Ḳoyun yaŋ̂g̃lıg igerse abraşın ol şūḫ, dem urman // Nevāyī dik nidin kim uşbu söz bar asru köp çırmaş* (Kut, 2003: 211).

igerişe [11] **bilmedi** (ایکاریشا بیلمادی) ‘dolaşamadı’. Nitekim *Tārīḫ-i Babürī*’de şöyle zikredilmiştir:

ʿalāyiḳ ve ʿavāyiḳ cihetidin meniñg bile ***igerişe bilmedi****.*

علایق و عوایق جهتی‌دین منینک بیله ایکاریشا بیلمادی.

Diğer sigalar da [12] birinci şıkka uygun olarak *şīn*’in eklenmesiyle yapılır.

igelemek (ایکالاماک) -fethalı Acem kāfı ve lām ile- ‘mâlik ve sâhip olmak/iyelenmek صاحب و مالک شدن’.

igeledi (ایکالادی) ‘iyelendi مالک شد’. Nitekim [13] *Mecālisü’n-Nefāis*’in İkinci Meclis’inde Şāh-i Bedeḫşān’ın vasfında şöyle der:

Sulṭān Ebū Saʿīd Mīrzā alarnı mustaʾṣal ḳıldı ve mülklerin ***igeledi****.* [1804]

سلطان ابو سعید میرزا آلارنی مستأصل قیلدی و ملک‌لارین ایکالادی.

[14] **igeledük** (ایکالادوک) ‘iyelendik’.

igeler (ایکالار)[1805], **igeleydür** (ایکالایدور) ‘iyelenir/iyeleniyor’. ***igeler*** *(ایکالار)* fâil ve mastar anlamına da gelir.

igelemeydür (ایکالامایدور) ‘iyelenmiyor, [15] iyelenmemiş’.

igelegen (ایکالاکان), **igelergen** (ایکالارکان), **igeledürgen** (ایکالادورکان) ‘iyelenen, iyelenmiş’. Mastar anlamına da gelirler.

igele (ایکالا), **igelegil** (ایکالاکیل) [16] ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

igeleme (ایکالاما), **igelemegil** (ایکالاماکیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

igeleñg (ایکالانک), **igeleñgiz** (ایکالانکیز), **igeleñgler** (ایکالانکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

igelemeñg (ایکالامانک), [17] **igelemeñgiz** (ایکالامانکیز), **igelemeñgler** (ایکالامانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiil’.

igelemen (ایکالامان), **igelemes min** (ایکالاماس‌مین) ‘iyelenmem’.

igeley min (ایکالای‌مین), **igeler min** (ایکالارمین), **igeleydür min** (ایکالایدورمین), [18]

igelerem (ایکالارام) ‘iyelenirim/iyeleniyorum’.

igelerim (ایکالاریم), **igelemekim** (ایکالاماکیم) ‘[benim] iyelenmem’.

igelemegüm (ایکالاماکوم) ‘iyelenmeyeceğim’.

igelep (ایکالاب), **igeleben** (ایکالابان), [19] **igelemiş** (ایکالامیش) ‘iyelenip/iyelenmiş’.

igelemişeñg (ایکالامیشانک) ‘iyelenmişsin’.

igelemes (ایکالاماس) ‘iyelenmez’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

igelemesi (ایکالاماسی) ‘iyelenmesi ve [20] iyelenmezi’.

[1804] BM 108r.13 *Sulṭān… igeledi*: Krş. ÖNK Krş. *Султон Абу Саид Мирзо аларни мустаъсал қилди ва* ***мулку молларини*** *эгаллади* (c. 13, s. 39). Ayrıca bkz. MN TDK Yay. *Sulṭān Ebū Saʿīd Mīrzā alarnı mustaʾṣal ḳıldı ve* ***mülk ü mālların*** *igeledi* (Eraslan, I, s. 45).

[1805] BM 108r.14 **igele** *(ایکالا).*

igelemedin (ایکالامادین) ‘iyelenmeden, iyelenmemiş’.

igelep bolmas (ایکالاب بولماس), **igelese bolmas** (ایکالاسا بولماس), **igelemek olmas** (ایکالاماک اولماس) ‘iyelenilmez’.

[21] **igele almas** (ایکالا آلماس) ‘iyelenemez’.

igeleyü (ایکالایو), **igeley igeley** (ایکالای ایکالای) ‘iyelenerek’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

igeley (ایکالای), **igeleyin** (ایکالایین) [22] ‘iyeleneyim, iyelensin, iyelenesin, iyelenmiş’. Nitekim birincisine tanık olarak birinci anlamda *Seb‘a-yi Seyyāre*’de İkinci İklimin Yolcusu Hikâyesi’nde Zeyd’in dilinden [23] puthane ehline hitaben şöyle der, şiir:

*barıban ol nuḳūdnı **igeley**::*
yene Lāt u Menāt sarı kiley:: [1806]

باریبان اول نقودنی ایکالای::
یانا لات و منات ساری کیلای::

igelesek (ایکالاساک), **igele biz** (ایکالابیز), [24] **igeley biz** (ایکالایبیز), **igeleli** (ایکالالی), **igeleliñ** (ایکالالینک) ‘iyelensek/iyelenelim’.

igelegeli (ایکالاکالی) ‘iyelenmek için, iyeleneli’.

igelegeç (ایکالاکاج) ‘iyelenince’.

[25] **igelegüçi** (ایکالاکوجی) ‘iyelenen’.

igelegüçe (ایکالاکوجه), **igelegünçe** (ایکالاکونجه), **igelegençe** (ایکالاکانجه) ‘iyelenecek olan, iyelendiği/[T 178r.] iyeleneceği kadar’.

igelegüm (ایکالاکوم) ‘iyeleneceğim’.

[26] **igelegüñ** (ایکالاکونک) ‘iyeleneceksin’.

igelegüsi (ایکالاکوسی) ‘iyelenecek’.

igelegülük (ایکالاکولوک) ‘iyelenecek olan’.

igelegey (ایکالاکای), **igelese** (ایکالاسا), **igelesün** (ایکالاسون), [27] **igeledik** (ایکالادیک) ‘iyelense/iyelensin’.

igelegüdik (ایکالاکودیک), **igelerdik** (ایکالاردیک) ‘iyelenecek olan, iyelendiği/iyeleneceği gibi’.

iglenmek (ایکلانماک) -sakim Acem kāfı ve nūn ve fethalı lām ile- [28] ‘duraklamak مکث کردن’. [1807]

[1806] BM 108r.23 *barıban… kiley*: Bkz. Борибон ул нуқудни эгалай // Яна лоту манот сори келай (c. 10, s. 207, SS Иккинчи иқлим йўлидин кетурган мусофир ҳикояти).

[1807] BM 108r.27 **iglenmek** : ML s.117 *iglenmek* ‘duraklamak; oturmak, yerleşmek; vakit geçirmek, oyalanmak; eğlenmek’. LÇ s.55 *iglenmek (ایکلانماک)* ‘mekş, ārām, tevaḳḳuf etmek, eğlenmek, dem almaḳ, istirāḥat etmek, ḳonaḳ’; FT s.630 *eglen (اکلن)* ‘dur; kal’. Krş. Az.T. *eyləşmək* ‘oturmak’ (AzDİL, c.2: 156).

igrenmek (ایکرانماک) -sakim Acem kāfı ve nūn ve fethalı karaşat rā ile- ‘kusacak gibi olmak تهوع کردن’. [1808] Sigalarının yapımı yararlı olmadığından mastarların zikriyle [29] yetinildi.

İsimler (Cevāmid):

ig (ایک) -sakin Acem kāfı ile- ‘telleri birbirine sarmak için kullanılan alet آلتی است که بدان رشته تابند’. Ona Farsçada دوک ve Arapçada مغزل derler. Ayrıca kötü bir hastalığa (مرض ناخوش) [BM 108v.1] da denir. Nitekim *Kelīle ve Dimne*’de şöyle zikredilmiştir:

biregü ṭabīb ḳatıġa kilip ḳursaġ aġrıġıdın ḳarārsız bolup içideki [2] ***ig***n̂i*g igne dik sancısıdın zār zār yıġlap.*

بیراکو طبیب قاتیغه کیلیب قورساغ آغریغی‌دین قرارسیز بولوب ایچیداکی ایک‌نینک ایکنه دیک سانجیشی‌دین زار زار ییغلاب.

ige (ایکا) -fethalı Acem kāfı ile- ‘iye, sahip مالک و صاحب’. Tanık olarak şiir:

[3] *kiterdi ġafleti* [1809] *‘ışḳın̂g şehī kilip yiridin::*

vaṭanġa çün ***ige****si kildi ol cilā ḳıldı::*

کیتاردی غفلتی عشقینک شهی کیلیب یری‌دین::

وطن‌غه چون ایکاسی کیلدی اول جلا قیلدی::

igeç (ایکاج) -fethalı kāf ve sakin cīm ile- [4] kelimelerin sonunda ‘henüz هنوز’ anlamı ifade eder. Tanık olarak şiir:

ilge şām olmış Nevāyīġa yüzün̂gdin ṣubḥ irür::

kim [5] *saġınsun rūz u şāmın bar* ***igeç*** *ṣubḥ-i viṣāl::* [1810]

ایلکا شام اولمیش نوایيغه یوزونکدین صبح ایرور::

کیم ساغینسون روز و شامین بار ایکاج صبح وصال::

Şiir:

ni ot turur bu ki yitmes ***igeç*** *irip aḳtı::*

urarġa köksüme [6] *yirdin ni taş kim aldım::* [1811]

[1808] Sözcüğün kökeni ve gelişim süreciyle ilgili fazla bilgi için bkz. Barutcu Özönder (1996: 118).

[1809] BM 108v.3 **ġafleti** : PdC s.118 *ʿaḳlını (عقلنی).*

[1810] BM 108v.4-5 *ilge… viṣāl* : Krş. ÖNK *Элга шом ўлмиш, Навоийға юзунгдин субҳ эрур // Ким соғинсун* ***рўза*** *шомин бор* ***экан*** *субҳи висол?* (c. 1, s. 356 BB 446/7). Fakat GS’da *Элга шом ўлмиш, Навоийға юзунгдин субҳ эрур // Ким, соғинсун рўза шомин, бор* ***эгач*** *субҳи висол* (c. 3, s. 309, GS 387/7).

[1811] BM 108v.5-6 *ni… aldım* : Krş. ÖNK *Не ўтдурур буки етмас* ***экач*** *эриб оқти // Урарға кўксума ердин не* ***тошниким*** *олдим* (c. 2, s. 376, NN 524/3); *Не ўтдурур буки етмиш* ***экоч*** *эриб оқти, Урарға кўксума ердин не* ***тошким*** *олдим* (c. 4, s. 307, NŞ 423/3). Ayrıca krş. NŞ TDK yay. *Ni ot* ***durur*** *bu ki yitmes igeç irip aḳtı // Urarġa köksüme yirdin ni taş kim aldım* (Karaörs, 2016: 424).

نی اوت تورور بو که یتماس ایکاج ایریب آقتی::

اورارغه کوکسومه بیردین نی تاش کیم آلدیم::

Ayrıca *Ḥayretü'l-Ebrār*'da Önceki Şairlerin Vasfı'nda şöyle der, şiir:

mey çikiben [1812] *barçası ʿazm ittiler::*

bezmġa min [7] *yitmes* [1813] ***igeç*** *yittiler::*

می چیکیبان بارجاسی عزم ایتّی‌لار::

بزمغه مین یتماس ایکاج یتّی‌لار::

Ṭāliʿ Hirevī 'nihayet ve gayet [-a kadar]' anlamında yazmış ve demiş ki: ***ṣabāḥça igeç*** *(صباحجه ایکاج)* yani 'sabaha kadar تا صبح'; ***aḳşamça igeç*** *(آقشامجه ایکاج)* yani [8] 'akşama kadar تا شام' ve bu şiiri *Ḥayretü'l-Ebrār*'dan tanık getirmiştir. Bu terkip uydurma ve 'nihayet' anlamı son derece anlamsızdır. [Çünkü] bu anlamda [9] kullanıldığı zaman ***ṣabāḥġa digin*** *(صباحغه دیکین)* ve ***aḳşamġa digin*** *(آقشامغه دیکین)* veya ***ṣabāḥġaça*** *(صباحغه‌جه)* ve ***aḳşamġaça*** *(آقشامغه‌جه)* denilmelidir.[1814]

igeçi (ایکاچی) [10] -fethalı Acem kāfı ve kesreli cīm ile- 'büyük kız kardeş/abla همشیره بزرک'.[1815] Nitekim *Tārīḫ-i Enbiyā*'da Ḥażret-i Zekeriyā ve Yaḥyā –ʿaleyhüme's-selām- zikrinde şöyle der:

ikelesiniñ [11] *ḥaremleri* ***igeçi*** *ve siñgil irdiler.* [1816]

ایکالاسی‌نینک حرملاری ایکاجی و سینکیل ایردیلار.

Ayrıca Ḥażret-i Yaʿḳūb -ʿaleyhi's-selām- zikrinde şöyle der:

ol şerʿda iki ***igeçi*** *siñgil*[12]*ni bir kişige nikāḥ ḳılmaḳ revā irdi.* [1817]

اول شرعدا ایکی ایکاجی سینکیل‌نی بیر کیشیکا نکاح قیلماق روا ایردی.

iger (ایکار) -fethalı Acem kāfı ve sakin karaşat rā ile- 'eyer زین'.[1818] Ona Arapçada سرج derler. *Sedd-i* [13] *İskenderī*'den şiir:

besī tīz-rev raḫş-i ḫārā-şiken::

barı gürg-zūr u barı pīlten::

muraṣṣaʿ ***iger*** *birle tezyīn tapıp::*

yene ġāşiye [14] *gevher-āgīn tapıp::* [1819]

[1812] BM 108v.6 **méy çikiben :** PdC s.119 *بابولویان*

[1813] BM 108v.6 **times** *(تیماس).*

[1814] BM 108v.3 **igeç** : BL *ikeç (ایکاج)* 'bazen bağlaç için ve çoğu zaman nihayet ve gayet [-A kadar] için gelir', mesela sabaha kadar veya akşama kadar anlamında *ṣabaḥça igeç* ve *aḳşamça ikeç* denir', şiir: *méy çikiben barça ġaraẓ ittiler / bezmḳa min times igeç kittiler. … igeç (ایکاج)* 'iken maʿnāsına, imek fiʿli nāḳışın muẓāriʿidir. Efʿāl-i sāire şīġasınıñ ezmene-yi terkībinde mustaḫdimdir.

[1815] BM 108v.9 **igeçi** : ML s. 54 *igeçi* '<Mo. büyük kız kardeş, abla'.

[1816] BM 108v.10-11 *ikelesiniñ … irdiler* : Bkz. ÖNK *Икаласининг ҳарамлари эгочи-сингил эрднлар* (c. 16, s. 170, TE). Ayrıca bkz. Abik 1993: 166/5: *İkelesiniñ ḥaremleri igeci siñgil irdiler.*

[1817] BM 108v.11-12 *ol… irdi* : Bkz. ÖNK *..., Яъқуб а. с. уйига йиборди ва* ***ул шаръда ики эгачи-сингилни бир кишига никоҳ қилмоқ раво эрди*** (c. 16, s. 119, TE).

[1818] BM 108v.12 **iger :** ML s.86 *iyer* 'eğer'. LN s.213 *ėger* 'eyer demekdür, zīn maʿnāsına'.

بسی تیزرو رخش خاراشکن::

باری کرک زور و باری بیلتن::

مرصع ایکار بیرله تزیین تابیب::

یانا غاشیه کوهرآکین تابیب::

Ayrıca ‘dolanmak ve dolandırmak كردیدن و كردانیدن’ın emir şeklidir [**iger**].

igerçi (ایکارچی) ‘eyerci سراج’.

igek (ایکاک) ‘törpü سوهان’.[1820] Tanık olarak [15] şiir:

özlügüñ ḳaydını kismekde Nevāyī bil kim::

*yoḳ-turur dehr iriklikleridin yaḫşı **igek**::* [1821]

اوزلوکونک قیدینی کیسماکدا نوایی بیل کیم::

یوقتورور دهر ایریکلیک‌لاریدین یخشی ایکاک::

Rūm [diyarı] ahalisi (Rūmiye رومیه) onu kısaltarak [16] ***ege*** *(اکه)* derler. Arapçası مبرد.

ikele (ایکالا) ‘ikisi هر دو’. Nitekim *Tārīḫ-i Babürī*’de şöyle zikredilmiştir:

muḳarrar andaḳ boldı kim Bedīʿü’z-zamān [17-18] *Mīrzā Muẓaffer Mīrzā bile bir yirde bolġanda **ikele** Mīrzānıñ teklīfi birle içilgey.*

مقرر آنداق بولدی کیم بدیع الزمان میرزا مظفر میرزا بیله بیر یردا بولغاندا ایکالا میرزانینک تکلیفی بیرله ایچیلکای.

ikelesi (ایکالاسی) ‘her ikisi هر دوتایش’.

ikelemiz (ایکالامیز) ‘her ikimiz هر دوتای ما’. Nitekim Mecnūn’un Babasının Mecnūn’a Öğüt Vermesi’nde şöyle der, şiir:

min beyle vü ol żaʿīf beyle::

*kil **ikelemiz**ge çāre iyle::* [1822]

مین بیله و اول ضعیف بیله::

کیل ایکالامیزکا چاره ایله::

ikeleñgiz (ایکالانکیز) ‘her ikiniz هر دو تای شما’.

[1819] BM 108v.13-14 *besī… tapıp* : Hem ÖNK’da hem de Sİ’nin TDK neşrinde **gevher-āyīn**. Krş. ÖNK *Басе тезрав рахши хорошикан // Бори каркзўру бори пилтан // Мурассаъ **эгар** бирла тазйин топиб // Яна ғошия **гавҳаройин** топиб* (c. 11, s. 347, Sİ XLIII). Ayrıca krş. Sİ, TDK yay. *besī **tīz-rev-i** raḫş-ı ḫārā-şiken // barı gurg zūr u barı pilten // muraṣṣaʿ **iper** birle tezyīn tapıp // yana ġāşiye gevher-āyīn tapıp* (Tören, 2001: 301).

[1820] BM 108v.14 **igek** : igek < *ége-g* FİY eki ile, **ège-** ‘to file (a metal object)’; metaph. ‘to grind (the teeth)’ fiili için bkz. EDPT 101b **ège:-** ve VEWT 38b *ākä; LN s. 211 *égek* ‘demür kesecek ège’.

[1821] BM 108v.15 *özlügüñ… igek* : Bkz. ÖNK *Ўзлугунг қайдини кесмакка Навоий билким // Йўқтурур даҳр ирикликларидин яхши эгак* (c. 3, s. 268).

[1822] BM 108v.18 *min… iyle* : Bkz. ÖNK *Мен бўйлаву ул заиф бўйла // Кел иккаламизга чора айла!* (c. 9, s. 226, LM XXVIII).

[19] **iken (ایکان)** -fethalı kāf ile- ‘-DIr هست’. Ayrıca bağlaçlarda (روابط) kullanılan fazla bir sözdür (لفظ زاید).[1823] Nitekim şöyle der, şiir:

yüz ʿahd ile mehveşler [20] *kö͡nglümni alıp imdi::*

ḳatl iylediler asru bed-ʿahd ***iken****lerdür::* [1824]

یوز عهد ایله مهوشلار کونکلومنی آلیب ایمدی::

قتل ایلادیلار اسرو بد عهد ایکانلاردور::

Kesreli kāf ile de kullanılır [*ikin*].

ikençe (ایکانجه) ‘oldukça, olduğu kadar بودن و بقدر تا بودن’. Nitekim [21] son anlamda şöyle der, şiir:

ʿışḳ u hicrān otıdın ʿārıż ***ikençe*** *yüz mi͡ng::*

boldı aġyārġa eşkim elemidin ʿārıż:: [1825]

عشق و هجران اوتیدین عارض ایکانجه یوز مینک::

بولدی اغیارغه اشکیم المیدین عارض::

ikenge (ایکانکا) ‘olmasına/olduğuna ببودنش’. Tanık olarak [22] şiir:

cānım lebi͡ng şehīdi ***ikenge*** *tanuḳ turur::*

her al rişte [1826] *ḳanġa boyalġan kefen ara::* [1827]

جانیم لبینک شهیدی ایکانکا تانوق تورور::

هر آل رشته قانغه بویالغان کفن ارا::

ikenligin (ایکانلیکین) ve **ikenin (ایکانین)** ‘olmasını/olduğunu بودنش را’. [23] Nitekim ikincisine tanık olarak şöyle der, {şiir:

kö͡ngül ḥarāretin an͡glattı āh-i derd-ālūd::

öy içre ot ***ikenin*** *ilge ẓāhir iyler dūd::* [1828]

کونکول حرارتین آنکلاتتی آه درد آلود::

اوی ایچرا اوت ایکانین ایلکا ظاهر ایلار دود::

ikev (ایکاو) ‘ikisi دو تا’. Nitekim şöyle der}[1829], şiir:

ṭarīḳ-i ʿışḳ ara özni çü ferd ḳılsa birev::

[1823] Lafz-ı zâid veya fazla söz, tek başına anlam ifade etmeyen kelimeler için kullanılır.

[1824] BM 108v.19-20 *yüz… ikenlerdür* : Bkz. ÖNK *Юз аҳд ила маҳвашлар кўнглумнн олиб, эмди // Қатл айладилар, асру бадаҳд эканлардур* (c. 1, s. 198, BB 228/5). Fakat krş. *Юз аҳд ила маҳвашлар кўнглумни олиб, эмди // Қатл айладилар асру бадъаҳд эканлардур* (c. 4, s. 121, NŞ 165/5).

[1825] BM 108v.21 *ʿışḳ… ʿārıż* : Bkz. ÖNK *Ишқу ҳижрон ўтидин ориз эканча юз минг // Бўлди ағёрға ашким аламидин ориз* (c. 6, s. 196, FK 276/2).

[1826] BM 108v. **rişte**: 21. ve 22. satırlar arasında *ḳanġa* sözünün üzerinde aynı yazıyla yazılmıştır.

[1827] BM 108v.22 *cānım… ara* : Bkz. ÖNK *Жоним лабинг шаҳиди эканга тонуқ дурур // Ҳар ол ришта қонға бўялғон кафан аро* (c. 1, s. 44, BB 21/5; c. 3, s. 39, GS 21/5).

[1828] BM 108v.23 *kö͡ngül… dūd* : Bkz. ÖNK *Кўнгул ҳароратин англатти оҳи дардолуд // Уй ичра ўт эканин элга зоҳир айлар дуд* (c. 2, s. 108, NN 147/1).

[1829] BM 108v.23 **{şiir… der}:** 22. ve 23. satırlar arasında aynı yazıyla küçük harflerle yazılmıştır.

ḥarīf imes anĝa yir kök niçe irürler ***ikev***:: [1830]

طریق عشق ارا اوزنی چو فرد قیلسا بیراو::

حریف ایماس آنکا بیر کوک نیجه ایرورلار ایکاو::

ikevge (ایکاوکا) [24] 'her ikisine بهر دو'. Nitekim *Ferhād ve Şīrīn*'de şöyle der, şiir:

ḥazāyinni ***ikevge*** *ḳıldı teslīm::*

ḳılıp ḫātem ḥadīşin dağı tefhīm:: [1831]

خزاینی ایکاوکا قیلدی تسلیم::

قیلیب خاتم حدیثین داغی تفهیم::

ikevle (ایکاولا) ve **ikevlen (ایکاولان)** [25] 'her ikisi birlikte هر دو با هم'. İkincisine tanık olarak şiir:

ni ḫoş bolġay ***ikevlen*** *mest bolsaḳ vaṣl bāġında::*

ḳolum bolsa anıĝ boynında [26] *vü aġzım dudaġında::* [1832]

نی خوش بولغای ایکاولان مست بولساق وصل باغیندا::

قولوم بولسا آنینک بوینیندا و آغزیم دوداغیندا::

ikevge (ایکاوکا) 'ikisine بهر دو'.

ikevere (ایکاوارا) -fethalı kāf ve vāv, uzun elif ve sonu hā ile biten rā ile- 'iki kişilik دو کسه'.

ikevlik (ایکاولیک) 'ikili دویی'. [27] Nitekim şöyle der, şiir:

eger sin hem-demim bolsaĝ ***ikevlik*** *yaḫşıdur yoḳsa::*

ebed ʿömrī eger tapsam özümni isterem yalġuz:: [1833]

اکر سین همدمیم بولسانک ایکاولیک یخشیدور یوقسا::

ابد عمری اکر تاپسام اوزومنی ایستارام یالغوز::

[28] **igde (ایکده)** -sakin Acem kāfı ile- 'iğde سنجد'. Ona Arapçada غبیری denir.

igdiç (ایکدیج) ve **igdiş (ایکدیش)** -kişmiş vezninde- 'babası [aygırı] bir cinsten [29] anası [kısrağı] başka bir cinsten olan at از جنسی پدر که باشد اسبی از جنسی بود و مادر'.

egdiş (اکدیش) Farsçada iki anlama gelir. Birincisi 'iki şeyin birbiriyle kavuşması ve birleşmesi اتصال و امتزاج دو چیز را کویند با یکدیکر'; ikincisi 'sevilen ve istenen محبوب و

[1830] BM 108v.23 *ṭarīḳ… ikev* : Krş. ÖNK *Тариқи ишқ аро гар ўзни фард қилса биров // Ҳариф эмас еру кўк, неча* ***гар*** *эрурлар иков* (c. 6, s. 355, FK 506/1). Ayrıca bkz. FK TDK yay. *Ṭarīḳ-ı ʿışḳ ara ger özni ferd ḳılsa birev // Ḥarīf imse* ***anĝa*** *yir kök niçe irürler ikev* (Kaya, 1996: 490).

[1831] BM 108v.24 *ḫazāyinni… tefhīm* : Bkz. ÖNK *Хазойинни иковга қилди таслим // Қилиб хотам ҳадисин доғи тафҳим* (c. 8, s. 176, FŞ XXIII).

[1832] BM 108v.25-26 : *ni ḫoş… dudaġında* : Krş. ÖNK *Не хуш бўлғай иковлан маст бўлсақ васл боғинда // Қўлум бўлса анинг бўйнидаву оғзим* ***қулоғинда*** (c. 3, s. 44, GS 28/1). Ayrıca krş. GS TDK yay. *Ni ḫoş bolġay ikevlen mest bolsaḳ vaṣl bāġında // Ḳolum bolsa anıĝ boynında vü aġzım* ***ḳulaġında*** (Kut, 2003: 49).

[1833] BM 108v.27 *eger… yalġuz* : Bkz. Íгар сен ҳамдамим бўлсанг иковлик яхшидур, йўқса // Íбад умри агар топсам ўзумни истарам е¨лғуз (c. 4, s. 148, NŞ 203/6).

مطلوب’. Ayrıca [BM 109r.1] ‘iki yumurtalı at اسب دو تخمه’a da denir. Belki de bu anlamda Farsçayla ortaktır.[1834]

igri (ایکری) -sakin Acem kāfı ve kesreli karaşat rā ile- iki anlama gelir. Birincisi ‘eğri, düz olmayan کج و ناراست’. [2] Nitekim şöyle der, şiir:

ḳaşıńg̃da bir oba alman ki pīr-i deyr didi::

*ki secde rāst imes **igri** boldı çün miḥrāb::* [1835]

قاشینکدا بیر اوبا آلمان که پیر دیر دیدی::

که سجده راست ایماس ایکری بولدی چون محراب::

İkincisi [3] ‘Farsçada *çeng* ve Arapçada *berbeṭ* denilen bir saz adı نام سازی باشد که آنرا بفارسی چنک و بعربی بربط خوانند’. Tanık olarak şiir:

*nevā eger tileseńg̃ tut ḳıraḳ ki **igri** bemīː::*

ni köp [4] ṭapança yir ü ni biyik [1836] çiker āvāz:: [1837]

نوا اکر تیلاسانک توت قیراق که ایکری بمی::

نی کوپ طپانچه یر و نی بییک چیکار آواز::

Her iki anlamda da *Ḥayretü’l-Ebrār*’da şöyle der, şiir:

*tüz-durur **igri** ḳılı tā sāz irür::*

igri [5] *bolur imdi ki nā-sāz irür::* [1838]

توزدورور ایکری قیلی تا ساز ایرور::

ایکری بولور ایمدی که ناساز ایرور::

[1834] BM 108v.28-19 **igdiç, igdiş, egdiş :** Clauson **egdiş** için verilen anlamları **igdiş/igdic** ile aynı madde içinde saymış, etimolojik sözlüğünde de (EDPT 103a) anlamlarını art arda sıralamış. TMEN II 92/513 اگدش (igdiş) ‘Mischling’ ~ یگدش ← tü. *igdiş* id. (speziell: Kinder derselben Mutter, aber von verschiedenen Vätern). Farsça sözlüklerde *ekdeş (اکدش), ikdeş (ایکدش), yikdeş (یکدش)* ve *ikdic (ایکدیج)* olarak geçen bu sözcük Türkçeden Farsçaya geçmiş olan sözcükler sırasında verilmiştir. DehS.’de *ikdeş* (T.) ‘1. Birbirine karışmış iki şey, 2. Anne babası Çinli ve Rus ya da Firenkli ve Hintli olan kişi, 3. Türk atı ile tazı atının çiftleşmesinden doğan at’ anlamlarının yanı sıra ‘1. Sevilen, 2. Maşuk, 3. Beğenilen ve istnilen’ anlamları ve Farsça yazılmış olan şiirlerden örnekler verilmiştir. Dehhuda verdiği örneklerin açıklamasında diğer sözlüklere de atıfta bulunarak yeni anlamlar da ilave etmiştir: ‘1. İki (farklı) ırktan olan insan veya hayvan (Muin S.← Nâzımu’l-Etibba), 2. Anası Hint’ten ve babası Türkistan’dan olan kişi (← Gıyasu’l-Lugât), 3. Anası veya babası Hindu olan Türk (← Şerefname-yi Müniri), 4. Oldukça hızlı koşan, anası Türk, babası Arap olan at (← Gıyasu’l-Lugât), 5. İki şeyin birbiyle birleşmesi (← Ferheng-i Cihangirî)…’ (DehS.). Sözcüğün Arapça çoğullaşarak *ekâdiş, ekâdişe* ve *ekdeşan* şeklinde de kullanıldığı ve hâce ve emir düzeyinde bir divan ve ordu unvanı olduğu, daha çok Anadolu’da (özellikle de Konya ve Sivas’ta) yaygın olduğu, onların başındaki kişiye ise *Emirü’l-Ekadiş Başı* dendiği Dehhuda’nın açıklamalarından anlaşılmaktadır.

[1835] BM 109r.2 *ḳaşıńg̃da… miḥrāb* : Metindeki tanıkla ÖNK ve NŞ TDK yayınıdaki beyit arasında bazı farklılık bulunmaktadır. Krş. *Қошинда ер ўпа олман **қошиға тушса гириҳ** // Ки, сажда рост эмас, **эгри чун бўлур меҳроб*** (c. 4, s. 38, NŞ 50/5). Ayrıca krş. NŞ TDK yay. *Ḳaşıńg̃da yir öpe alman **ḳaşıġa tüşse girih** // Ki secde rāst imes igri **çün bolur miḥrāb*** (Karaörs, 2016: 50).

[1836] BM 109r.4 **biyik :** Metinde *belik* بلیك

[1837] BM 109r.3-4 *nevā… āvāz* : Bkz. ÖNK *Наво агар тиласанг, тут қироққи, эгри бами // Не кўп тапонча еру не бийик чекар овоз* (c. 1, s. 202, BB 233/8). *Наво агар тиласанг, тут қироққи, игри бами // Не кўп тапонча еру не бийик чекар овоз* (c. 3, s. 170, GS 199/8). Ayrıca bkz. GS TDK yay. *Nevā eger tileseńg̃ tut ḳıraḳ ki igri bamı // Ni köp tabanca yir ü ni biyik çiker āvāz* (Kut, 2003: 172).

[1838] BM 109r.4-5 *tüz-durur… irür* : Bkz. ÖNK *Туз дурур эгри қили то соз эрур // Эгри бўлур эмдики, носоз эрур* (c. 7, s. 214, HE XL Üçünç Makālat).

Şiir:

ḫalḳ ṭaʿn itse Nevāyī igilip nāle ḳılur::

***igri** yaṅġlıġ ki ḳılur yil eṣeri birle fiġān::* [1839]

خلق طعن ایتسا نوایی ایکیلیب ناله قیلور::

ایکری ینکلیغ که قیلور ییل اثری بیرله فغان::

[6] Rūmī müellif *igri*'yi 'hırsız دزد' olarak yazmış ve bu şiiri tanık getirmiştir. Mecazen 'hırsız' anlamına gelir, ama bu şiirde bu anlam anlamsızdır.

[7] **igriçe (ایکریچه)** Rūmī Türkçesinde 'bir tür sinek نوعیست از مکس'.[1840]

igrik (ایکریک) Rūmī Türkçesinde 'su havuzu آب اسطخر'. 'girdap کرداب' için de kullanılır.

igrilik (ایکریلیک) 'eğrilik, düz/dürüst olmama durumu کجی و ناراستی'.

igrim (ایکریم) [8] 'girdâp کرداب'.[1841] Nitekim şöyle der, şiir:

çarḫ baḥri ḳaʿrini ḳılġan temennā ẕerreler::

*mihr ġavvāṣın bu **igrim** içre ser-gerdān körüṅ̂ġ::* [1842]

چرخ بحر قعرینی قیلغان تمنا ذره‌لار::

مهر غواصین بو ایکریم ایچرا سرکردان کورونک::

[9] Rūmī Türkçesinde 'eyerin altına konulan keçe نمدیست که در زیر زین نهند'. [1843]

iglik (ایکلیک) 'acılı دردناک'. Nitekim *Kelīle ve Dimne*'de şöyle zikredilmiştir:

***iglik** mezesiz* [10] *dārūdın egerçi bilür ki anıṅ̂ ṣaġaluŕı ol dārūdındur yüzini ivürür.*

ایکلیک مزه‌سیز دارودین اکرچی بیلور که آنینک ساغالوری اول دارودین‌دور یوزینی ایورور.

Şiir:

taptım şeref yüzüṅ̂ bile ey yār-ı [11] *ḫoş liḳā::*

***iglik** köṅ̂ġülge boldı siniṅ̂ ṣoḥbetiṅ̂ devā::*

تاپتیم شرف یوزونک بیله ای یار خوش لقا::

[1839] BM 109r.5 *ḫalḳ… fiġān* : Bkz. ÖNK *Халқ таън этса, Навоий эгилиб нола қилур // Игри янглиғга қилур ел асари бирла фиғон* (c. 1, s. 429, BB 547/8).

[1840] BM 109r.7 **igriçe :** Krş DerS. **eğrice** 'Hayvanlara dadanan, eğri belli, boz renkli bir çeşit sinek, sığır sineği, böğelek'.

[1841] BM 109r.7 **igrim:** ML 116 *igermek* '1. takip etmek, birinin, şeyin arkasından yürümek, 2. Dönmek, döndürmek; ML 117 *igirmek* 'dönmek, döndürmek, eğirmek'. LÇ 56 *igrim (ایکریم) ve igrem (ایکرم)* 'burç ve bārū [kale], künç, ḳumşuḳ, su çivrendisi, girdābçe'. LN s.215 *ėgrim* ve *ėgrik* 'ṣuyuŋ döne döne aḳduġına derler'.

[1842] BM 109r.8 *çarḫ… körüṅ̂ġ* : Krş. ÖNK *Чарх баҳри **қаърини** қилғон таманно зарра**вор** // Меҳр ғаввосин бу **ишқим** ичра саргардон кўрунг* (c. 1, 288, BB 351/6); ÖNK *Чарх баҳри **нақдини** қнлган таманно зарра**лар** // Меҳр ғаввосин бу **игрим** ичра саргардон кўрунг* (c. 6, s. 243, FK 543/5). Ayrıca krş. FK TDK yay. *çarḫ baḥri **ḳaʿrini** ḳılġan temennā ẕerre**ler** // mihr ġavvāṣın bu **igrim** içre ser-gerdān körüṅ̂ġ* (Kaya, 1996: 336). BB ve FK'deki örnek beyitlerden de görüldüğü üzere MMH'ın igrim için örnek beyit olarak FK'i esas aldığı, dolayısıyla söz konusu gazelin MMH tarafından tenkide tutulmuş olduğu anlaşılmaktadır.

[1843] BM 109r.9 **igrim :** Krş. TarS. **eyrim (eğrim)** 'Hayvanın sırtını vurmasın diye eyerin altına konan keçe, eyer keçesi, teğelti'; DerS. **eyrim** 'At eyerinin altına konulan keçe'.

ایکلیک کونکولکا بولدی سینینک صحبتینک دوا::

igme (ایکما) ‘eğilmiş خمیده’. Tanık olarak şiir:

yüzüñgde [12] *her sarıdın* ***igme*** *ḳaş irür yāḫūd::*

büt allıda iki Hindūġa vāḳiʿ oldı sucūd:: [1844]

یوزونکدا هر ساری‌دین ایکما قاش ایرور یاخود::

بت آلیدا ایکی هندوغه واقع اولدی سجود::

ign (ایکن) -sakin Acem kāfı ve nūn ile- iki anlama gelir. Birincisi [13] ‘omzun baş kısmı, sırtın üst kısmı سردوش و کتف’. Nitekim *Leylī ve Mecnūn*’da Leylī’nin Kendini Kaybetmesi ve Dadının Onu Omuzuna Alması Hikâyesi’nde şöyle der, şiir:

ignige [14] *ḳoyup birini ḥālī::*

andaḳ ki ḳuyaşnı çarḫ Zālı:: [1845]

ایکنیکا قویوب بیرینی حالی::

آنداق که قویاشنی چرخ زالی::

İkincisi mecazen ‘kol بازو’. Nitekim şöyle der, şiir:

ḳadıñg ḫırāmı vü ***igniñg*** [15] *cefāsı öksümedi::*

ġarīb naḫl ki dāyim irür añga bu şāḫ:: [1846]

قدینک خرامی و ایکنینک جفاسی اوکسومادی::

غریب نخل که دایم ایرور آنکا بو شاخ::

Ona -kesreli kāf ile- ***igin*** *(ایکین)* de denir.

igne (ایکنه) -sakin Acem kāfı ve fethalı nūn ile- ‘iğne سوزن’. [16-17] Ona Arapçada ابرة derler.

iki abusun (ایکی آبوسون) -medli elif ve zammeli ebced bā’sı ve mühmele sīn ile- ‘iki kız kardeş دو همشیره’.[1847]

[1844] BM 109r.11-12 *yüzüñgde… sucūd*: Bkz. ÖNK *Юзунгда ҳар сориди эгма қош эрур, ёхуд // Бут оллида ики ҳиндуға воқиъ ўлди сужуд* (c. 1, s. 112, BB 111/3); *Юзунгда ҳар сариди эгма қош эрур ёхуд // Бут оллида ики ҳиндуға воқиъ ўлди сужуд* (c. 3, s. 110, GS 116/3).

[1845] BM 109r.13-14 *ignige… Zālı*: *Эгнига қўюб бирини ҳоли // Андоққи қуёшни чарх золи* (c. 9, s. 106, LM XIV).

[1846] BM 109r.14-15 *ḳadıñg… şāḫ*: Krş. ÖNK *Қадинг хиромида илгинг жафоси ўксумади // Ғариб нахлки, дойим* ***анга берур бар*** *шох* (c. 3, s. 108, GS 113/4). Ayrıca krş. GS, TDK yay. *ḳadıñg ḫırāmı vü igniñg cefāsı öksümedi // ġarīb naḫl ki dāyim* ***irür añga bu*** *şāḫ* (Kut, 2003: 109).

[1847] BM 109r.16 **iki abusun :** Bu sözcük iki erkek kardeşin eşleri için kullanılmış olabilir. Bu ilişki, küçük erkek kardeşin eşinin ağabeyin eşine dayalı olduğu Mo. abisun’dan anlaşılmaktadır. İbarenin Mo. kökenli sözcüğü için bkz. OMo. *abisun / avsan* ‘The wife an elder in relation the wife of a younger brother’ (Lessing 1960:4b). Ayrıca bkz. Starostin v.d. (2000:308-309 *apuçi). Bu sözcük Çagatay lügatlerinde FK 218 *abusun* ‘kız kardeş, bacı’ ve çağdaş Türk lehçelerinden Kazak ve Kırgız Tü. *abısın* ‘elti’ olarak kullanılmaktadır. Bunun için bkz. F. Rahimi, FK 2016: 239). **İki** sayısının akrabalık terminolojisinde kullanımı ile ilgili bkz. Nehcü’l-Feradis **ékki kız karındaş oglanları** ‘teyze kardeşin oğlanları’ (Lee 1999: 180), Karay (Haliç) **eki karındaş ulanları** ‘iki kardeş oğlanları/çocukları’ Lee (1999:182), **iki tugan** (ve krş. Lee (1999:184, 9.5) MMH’ın tanığı Lee’nin **iki tugan** teriminin Rusçadan çeviri olduğu iddiasını yeniden gözden geçirmeyi gerekli kılmaktadır.

iki üç niḳāb (ایکی اوچ نقاب) ‘madde, suret ve üçlü unsurlardan[1848] kinâyedir كنايه است از هيولى و صورت و موالید ثلاثه’. Nitekim tanığı Fethalı Elif (الف مفتوحه) kısmında *altı (آلتى)* zeylinde zikredildi.[1849]

İki Peyker (ایکی پیکر) ‘İkizler [burcun]dan ibarettir. [18] Ona *Dü Peyker* denir عبارت از جوزا كه آنرا دوپیكر نامند’. Nitekim *Ḫüsrev ve Şīrīn*’de Mī‘rāc’da şöyle der, şiir:

ṭarab iylep dem-ā-dem ***İki Peyker****::*
ḳoyarġa allıda başın mükerrer::

طرب ایلاب دمادم ایکی پیکر::
قویارغه آلیدا باشین مکرر::

[19] [T 180r.] **iki tivelik yolum (ایکی تیوەلیک یولوم)** ‘iki develi yol راه دو اشتره’. Bu ise ‘gerçek ve yalancı sabahın başlangıcı olan ufuktan kinayedir كنايه است از افق كه مطلع صبح صادق و كاذب است’. Nitekim *Leylī ve Mecnūn*’da şöyle der, şiir:

[20] *çün mihr seḥer yolın yaruttı::*
iki tivelik yolum*nı tuttı::* [1850]

چون مهر سحر یولین یاروتتی::
ایکی تیوەلیک یولومنی توتتی::

ikide (ایکیدا) ‘bir daha دوباره’. Nitekim *Seb‘a-yi Seyyāre*’nin Yedinci Hikâyesi’nde şöyle der, [21-22] şiir:

kişi ölgenge tīġ-i kīn sürmes::
bir ölükni ***ikide*** *öltürmes::* [1851]

کیشی اولکانکا تیغ کین سورماس::
بیر اولوکنی ایکیدا اولتورماس::

ikir (ایکیر) -kesreli kāf ve sākin karaşat rā ile- ‘karın ağrısına yararlı olan acı bir bitkinin adı نام كياهيست تلخ كه بجهة درد شكم نافع است’. Ona Farsçada وج denir.[1852] En iyisi Çin memleketinde bulunur. Ayrıca [**igir**] ‘dolamak/sarmak تابيدن’ ve

---

[1848] Üçlü unsurlar veya mevâlîd-i sülâse, eski felsefe biliminde cansızlar (cemâdât), hayvanlar (hayvânât) ve bitkiler (nebâtât) için kullanılan bir terimdir.

[1849] BM 109r.17 **iki üç niḳāb :** BM 50r.10-11’de **altı yiti burḳa‘** için verilen örnek beyitte geçer: *çıḳma toḳḳuz* [11] *perde kinidin ki ‘ālem küymesün // alsaṅg altı yiti burka‘ salġıl* ***iki üç niḳāb.***

[1850] BM 109r.20 *çün… tuttı* : Bkz. ÖNK *Чун меҳр саҳар ўўлин ёрутту // Икки тевалик ўўлумни мутту* (c. 9, s. 182, LM XXIV). BM 346r.2’de **yolum** maddesinde yalnız ‘suyun aktığı yer / su yolu’ anlamı verilmiştir.

[1851] BM 109r.21 *kişi… öltürmes* : Bkz. ÖNK Киши ўлгонга тиғи кин сурмас // Бир ўлукни икита ўлтурмас (c. 10, s. 393, SS Еттинчи иқлим йўлидин келтурган мусофирнинг фасонасиголлиғи).

[1852] BM 109r.22 **ikir :** Arapçada *vecc (وجّ)* ‘kökü kırmızı, çiçekleri sarı olan, ilaç olarak kullanılan uzun yapraklı bir bitki, sarı zambak’ (Amid S.). Bu bitki Türkiye Türkçesinde **eğir otu** olarak bilinir. Bkz. TDK GTS **eğir otu** ‘dere ve durgun su kenarlarında yetişen, 5-125 santimetre yüksekliğinde, çok yıllık ve otsu bir bitki, eğir kökü (Acorus calamus).

‘dolandırmak/döndürmek كردانيدن’ fiilinin emridir. [23] Nitekim *igirmek (ايكيرماك)* mastarı altında verildi.

ikirer (ايكيرار) -fethalı birinci rā ve sakin ikinci [rā] ile- ‘iki adet/ikişer دو تا’. Nitekim *Ḫamsetü’l-Mütaḥayyirīn*’de [24] ʿAbdu’ṣ-Ṣamed Kātib vasfında şöyle der:

ġalaṭsız mıṣraʿ bitmegey baʿżı yirde birer ***ikirer*** *belki artuḳ ebyāt hem terk ḳılıptur.* [1853]

غلطسيز مصرع بيتماكاى بعضى يردا بيرار ايكيرار بلكه آرتوق ابيات هم ترك قيليبتور.

igirme (ايكيرمه) [25] -fethalı mīm ile- ‘yirmi rakamı عدد بيست’.

ikiz (ايكيز) -kesreli kāf ve sakin hevvez zā ile- ‘art arda توأم’. Tanık olarak şiir:

yüzüñg̃ ḳuyaş mu iken [26] *yā ḳuyaş yüzüñg̃ mü iken::*
ki ḳaysı ḳaysı iken farḳ imes niçük ki ***ikiz****::* [1854]

يوزونک قوياش مو ايكان يا قوياش يوزونک مو ايكان::
كه قايسى قايسى ايكان فرق ايماس نيچوک كه ايكيز::

ikisi (ايكيسى) ‘ikisi هر دويش’.

ikişer (ايكيشار) ‘iki adet دو تا’.

iki ḳardaş ḳanı (ايكى قارداش قانى) [27] Rūmī Türkçesinde ‘bir bitki adı نام كياهيست’.[1855] Ona Farsçada خون سياوشان [Siyaveşler kanı] ve Arapçada دم الاخوين [iki kardeş kanı] derler.

ikilik (ايكىليک) ‘ikili دويى’. *Leylī ve Mecnūn*’dan şiir:

[28] *vaṣl iyledi* ***ikilik****ni Bāḳī::*
vaḥdet ḳadeḥini tuttı sāḳī:: [1856]

وصل ايلادى ايكىليكنى باقى::
وحدت قدحينى توتتى ساقى::

ikin/igin (ايكين) -kesreli kāf ve sakin nūn ile- beş anlamda kullanılır. Birincisi ‘ekin ve [29] ziraat كشت و زرع’. Nitekim şöyle der, şiir:

ḫaṭıñg̃ baş çikgeli ḫālıñg̃ körünmes::
kögerdi çün ***ikin*** *güm boldı dāne::* [1857]

[1853] BM 109r.24 *ġalaṭsız… ḳılıptur* : Bkz. ÖNK *Тонгласи фақир алар хизматиға еттим, айттиларким: «Бу китобни ғариб навъ битибдур, анга ўхшарким, илтизом қилмиш бўлғайким,* ***ғалатсиз мисраъ битмагай, баъзи ерда бирор- иккирор, балки ортуқ абъёт ҳам тарк қилибтур,*** *ўзи-ўқ мунда бўлса, чун хушнавис кишидур, кўп эҳтиёт жиҳатидин шояд хейли рўзгори зоеъ бўлғай*» (c. 15, s. 23 HM).

[1854] BM 109r.25-26 *yüzüñg̃… ikiz* : Bkz. ÖNK *Юзунг қуёшму экин ё қуёш юзунгму экин // Ки, қайси, қайси экан фарқ эмас, нечуккн эгиз* (c. 4, s. 159, NŞ 218/4).

[1855] BM 109r.26-27 **iki ḳardaş ḳanı** : Bkz. TDK GTS **kardeşkanı ağacı** ‘baklagillerden, en çok Asya’nın sıcak bölgelerinde yetişen bir ağaç (Draceane draco).

[1856] BM 109r.28 *vaṣl… sāḳī* : Bkz. ÖNK *Васл айлади иккиликни боқий // Ваҳдат қадаҳини тутти соқий* (c. 9, s. 257, LM XXXI).

خطینک باش چیککالی خالینک کورونماس::

کوکاردی چون ایکین کم بولدی دانه::

İkincisi [BM 109v.1] *irkin* 'in (ایرکین) kısaltılmışı. Bağlayıcılardan olup '-DXr است' anlamında kullanılır. Tanık olarak şiir:

zülfüñgde ḫāl cīm arasında [2] *noḳṭa dik::*

yüzüñgde zülf verd ayaġında dāl ***ikin****::* [1858]

زلفونکدا خال جیم اراسیندا نقطه دیک::

یوزونکدا زلف ورد ایاغیندا دال ایکین::

Üçüncüsü 'sözün süslenmesi için bağlayıcılarda kullanılan fazla söz لفظ زایدیست که از برای تزئین کلام در روابط واقع میشود'. Nitekim şöyle der, [3] şiir:

dīn ehli içre miñg ḳarını iyledigñ esīr::

küfr ehli içre sin gibi bar mu ***ikin*** *yigit::* [1859]

دین اهلی ایچره مینک قارینی ایلادینک اسیر::

کفر اهلی ایچره سین کیبی بار مو ایکین ییکیت::

Şiir:

sin ***ikin*** *sin* [4] *mü Nevāyī tilbe::*

yoḳsa birgen kişiler pend sañga:: [1860]

سین ایکین سین مو نوایی تیلبه::

یوقسا بیرکان کیشیلار پند سنکا::

Bu anlamda fethalı kāf ile de kullanılır [***iken***]. Nitekim yukarıda zikredildi.

Dördüncüsü [5] ***ikisin*** *(ایکیسین)* ile eş anlamlıdır. Yani 'ikisini دو تایشرا'. Bu anlamda kurala aykırı [fakat] kullanıma uygundur. Nitekim iham yoluyla şöyle der, şiir:

ey köñgül [6] *köydür ṭamaʿ tuḫmın temennā mezraʿın::*

bu ***ikin*** *niyçün ki hergiz iylemes dānā pesend::* [1861]

ای کونکول کویدور طمع تخمین تمنا مزرعین::

[1857] BM 109r.29 *ḫaṭıñg… dāne* : Bkz. ÖNK *Хатинг бош чеккали холинг кўрунмас // Кўкарди чун экин, гум бўлди дона* (c. 1, s. 494, BB 639/2); *Хатинг бош чеккали холинг кўрунмас. Кўкарди чун экин, гум бўлди дона* (c. 3, s. 413, GS 536/2).

[1858] BM 109v.1-2 *zülfüñgde… ikin* : Krş. ÖNK *Зулфунгда хол «жим» аросиндағи нуқтадек // Юзунгда зулф «вард» ё**ниндағи** «дол» экин* (c. 1, s. 425, BB 542/3); ÖNK *Зулфунгда хол «жим» аросиндағи нуқтадек // Юзунгда зулф вард ё**ниндағи** «дол» экин* (c. 3, s. 365-366, BB 469/3). Ayrıca krş. GS, TDK yay. *zülfüñgde ḫāl cim arasında noḳṭa dik // yüzüñgde zülf verd* ***yanındağı*** *dāl ikin* (Kut, 2003: 361).

[1859] BM 109v.3 *dīn… yigit* : Bkz. ÖNK Дин аҳли ичра минг қарийни айладинг асир // Куфр аҳли ичра мен кеби борму экин, йигит? (c. 6, s. 59 , FK 80/4). Ayrıca bkz. FK, TDK yay. *dīn ehli içre miñg ḳarını iyledigñ esīr // küfr ehli içre sin gibi bar mu ikin yigit* (Kaya, 1996, s. 83, 84/4).

[1860] BM 109v.3-4 *sin… sañga* : Bkz. ÖNK Сен экинсенму, Навоий, телба // Йўқса, берган кишилар панд санга (c. 6, s. 13, FK 16/7).

[1861] BM 109v.5-6 *ey… pesend* : Bkz. ÖNK *Эй кўнгул, куйдур тамаъ тухмин, таманно мазраъин // Бу экин невчунки ҳаргиз айламас доно писанд* (c. 1, s. 115-116, BB 115/5).

بو ایکین نیوچون که هرکز ایلاماس دانا پسند::

Beşincisi ‘iki دو’ anlamındadır. Nitekim *Tārīḫ-i Babürī*’de şöyle zikredilmiştir:

[7] *yaġını tepretgendin soṉg birin* ***ikin*** *çaşıp kile başladılar.*

یاغینی تپراتکاندین سونک بیرین ایکین چاشیب کیلا باشلادیلار.

Acem kāfı ile [**igin**] ‘omuz ve sırtın üst kısmı سردوش و کتف’ ve mecazen ‘kol بازو’ demektir. [8] Nitekim şöyle der, şiir:

yaşıl ton u ***igiṉiṉg*** *birle ḳāmetiṉg ol serv::*

ki ikki yanıdın ayrılmış ikki aḫżar şāḫ:: [1862]

یاشیل تون و ایکینینک بیرله قامتینک اول سرو::

که ایکی یانیدین آیریلمیش ایکی اخضر شاخ::

ikinç (ایکینج) [9] -kesreli kāf ve sakin nūn ve cīm ile- ‘ikinci دویّم’. Nitekim *Sedd-i İskenderī*’de Keşmīr Padişahının İskender’e Mesajı’nda şöyle der, şiir:

ikinç [10] *ol ki bar ança efsūn-gerim::*

mevācib yigen barçası çākerim:: [1863]

ایکینج اول که بار آنجه افسونکریم::

مواجب بیکان بارجاسی چاکریم::

ikinçi (ایکینجی) -kesreli cīm ile- ‘ikinci دویمین’. Nitekim şöyle der, şiir:

içip gerdūnça [11] *sāġar kāş andaḳ bī-ḫūd olsam kim::*

ikinçi *ṣūrdın hem bolmaġay oḳanmaġım imkān::* [1864]

ایچیب کردونجه ساغر کاش آنداق بیخود اولسام کیم::

ایکینجی صوردین هم بولماغای اویقانماغیم امکان::

ikindi (ایکیندی) -kesreli kāf ve dāl ve sakin nūn ile- [12] ‘akşam vakti/ikindi وقت عصر’.

ikiṉgiz (ایکینکیز) ‘ikiniz شما هر دو’. Nitekim Dünya Mekkāresinden Sakınma’da şöyle der, şiir:

eger ***ikiṉgiz*** *arasıda vāḳiʿ olmas buʿd::*

[13] *yaḳīn ki maḳṣad ehliġa tapmaġuṉg ḳurbet::*

اکر ایکینکیز اراسیدا واقع اولماس بُعد::

یقین که مقصد اهلیغه تاپماغونک قربت::

iki yüzlük (ایکی یوزلوک) ‘iki yüzlü دو رو’. Tanık olarak şiir:

iki yüzlük *bolma kim* [14] *bu bāġnıṉg raʿnā güli::*

[1862] BM 109v.8 *yaşıl… şāḫ* : Krş. ÖNK *Яшил тўну* ***ики енг*** *бирла қоматинг ул сарв // Ки, икки ёнидин айрилмиш икки ахзар шох* (c. 3, s. 108, GS 113/3). Ayrıca bkz. GS, TDK yay. *yaşıl ton u* ***igiṉiṉg*** *birle ḳāmetiṉg ol serv // ki iki yanıdın ayrılmış ikki aḫżar şāḫ* (Kut, 2003, s. 109, 117/3).

[1863] BM 109v.9-10 *ikinç… çākerim* : Bkz. ÖNK *Икинч улки, бор онча афсунгарим // Мавожиб егон барчаси чокарим* (c. 11, s. 242, Sİ XXXI).

[1864] BM 109v.10-11 *içip… imkān* : Bkz. ÖNK *Ичиб гардунча соғар, кош андоқ бехуд ўлсамким // Икинчи сурдин ҳам бўлмағай уйғонмағим имкон* (c. 5, s. 332, BV 452/6).

ger ḳızarur bir yüzi līkīn yana bir sarġarur:: [1865]

ایکی یوزلوک بولما کیم بو باغنینک رعنا کلی::

کر قیزارور بیر یوزی لیکین یانا بیر سارغارور::

Türeyenler (Müştaḳḳāt)

lām ile

ılmaḳ (ایلماق) ‘almak, dikkate almak کرفتن و بنظر کرفتن’.[1866] [15] Nitekim şöyle der, şiir:

kirpiki͡ng yanmış kön͡güller ılġalı ḳullāblar [1867]*::*

*beyledür ol şūḫnı͡ng kön͡glümni közge **ılmaġı**::* [1868]

کیربیکینک یانمیش کونکول‌لار ایلغالی قلاب‌لار::

بیله‌دور اول شوخ‌نینک کونکلومنی کورکا ایلماغی::

[16] **ıldı** (ایلدی) ‘aldı’.

ılduḳ (ایلدوق) ‘aldık’.

ılar (ایلار), **ıladur** (ایلادور) ‘alır/alıyor’. Nitekim meşhurdur ki:

*devlet eger sini közige **ılar** sin tilemese͡ng* [17] *anı özi tiler.*

دولت اکر سینی کوزیکا ایلار سین تیلاماسانک آنی اوزی تیلار.

[Ayrıca] ***iler** (ایلار)* ‘eler میبیزد’ demektir ve fâil ve mastar anlamına da gelir.

ılmaydur (ایلمایدور) ‘almıyor, [T 181v.] almamış’.

[18] **ılġan** (ایلغان), **ılarġan** (ایلارغان), **ılaydurġan** (ایلایدورغان) ‘alan, almış’. Mastar anlamına da gelirler.

ılmaġan (ایلماغان), **ılmaydurġan** (ایلمایدورغان) ‘almayan, almamış’. Olumsuz mastar anlamına [19] da gelirler. Nitekim ‘almamak’ anlamında *Ferhād ve Şīrīn*’de Ferhād’ın Müvekkillerinin Ḫüsrev’e Teveccüh Etmemesi’nde şöyle der, şiir:

anı͡ng ḥükmiġa [20] *pervā ḳılmaġayı* [1869]*::*

[1865] BM 109v.13-14 *iki… sarġarur* : Bkz. ÖNK *Икки юзлук бўлмаким, бу боғнинг раъно гули // Гар қизарур бир юзи, лекин яна бир сарғарур* (c. 3, s. 153, GS 174/6).

[1866] BM 109v.14 **ılmaḳ** : ML s. 155 *(niże bile) ılmaḳ* ‘(kargı ile) saplamak, hücum etmek’. LN s.225 *ılmaḳ* ‘ilişdürmek’. Esterābādi bu anlamda *ilmek* yazılması gerektiğini savunur. Bkz. BM 4v.28-5r.2. Nitekim LN s.226 *ilmek* ‘ilişmek ve bend etmek’.

[1867] BM 109v.15 **ḳullāblar :** Krş. ÖNK c. 2, s. 534, NN 744/4 **куллобдек.**

[1868] BM 109v.15 *kirpiki͡ng… ılmaġı* : Krş. ÖNK *Кирпикинг ёнмиш кўнгуллар илғали* ***қуллобдек*** *// Буйладур ул шўхнинг кўнглумни кўзга илмоғи* (c. 2, s. 534, NN 744/4).

[1869] BM 109v.20 **ḳılmaġanı :** Metinde yanlış yazım olarak **ḳılmaġayı.** Krş. ÖNK *Анинг ҳукмиға рарво* ***қилмағони*** *// Асосин кўзга мутлақ илмағони* (c. 8, s. 393, FŞ XLIV). Ayrıca krş. FŞ, TDK yay. *anı͡ng ḥükmiġa pervā* ***ḳılmaġanı*** *// esāsın közge muṭlaḳ ılmaġanı* (Alpay-Tekin, 2012: 402/30). Yine bkz. PdC s. 133 *ḳılmaġanı (قیلماغانی).*

esāsın közge muṭlaḳ ***ılmaġanı*** [1870] *::*

انینک حکمی‌غه پروا قیلماغایی::

اساسین کوزکا مطلق ایلماغانی::

ıl (ایل), **ılġıl** (ایلغیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’. Birincisine tanık olarak şiir:

ʿömr ötmekin [21] *endīşe ḳıl devrānġa yoḳtur mihr bil::*

ey şeh gedānı közge ***ıl*** *kim ni gedā ḳalur ni şeh::* [1871]

عمر اوتماکین اندیشه قیل دورانغه یوقتور مهر بیل::

ای شه کدانی کوزکا ایل کیم نی کدا قالور نی شه::

ıl/il (ایل)’in isim anlamları da vardır ki [22] İsimler (جوامد) kısmında zikredilecektir.

ılma (ایلما), **ılmaġıl** (ایلماغیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

ılıńg (ایلینک), **ılıńgız** (ایلینکیز), **ılıńglar** (ایلینکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ılmańg (ایلمانک), **ılmańgız** (ایلمانکیز), [23] **ılmańglar** (ایلمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ılman (ایلمان), **ılmas min** (ایلماس‌مین) ‘almam’. Birincisine tanık olarak ʿUbeyd Ḫan Özbek’ten şiir:

gül sarı ḳılman [24] *naẓar zībā cemālıńg bārıda::*

közge ***ılman*** *servni nāzük nihālıńg bārıda::*

کل ساری قیلمان نظر زیبا جمالینک باریدا::

کوزکا ایلمان سرونی نازک نهالینک باریدا::

ıla min (ایلامین), **ılar min** (ایلارمین), **ılaydur min** (ایلایدورمین), **ılaram** (ایلارام) ‘alırım/alıyorum’. ***iler min*** (ایلارمین) ve [25] ***ilerem*** (ایلارام) ‘elerim/eliyorum ’می‌بیزم anlamına da gelir.

ılarım (ایلاریم), **ılmaġım** (ایلماغیم) ‘[benim] almam’.

ılmaġum (ایلماغوم) ‘almayacağım’.

ılsańg (ایلسانک), **ılġa sin** (ایلغاسین), **ılġay sin** (ایلغای‌سین) ‘alsan/alasın’. [26] İkincisine tanık olarak şiir:

her niçe kirpik sinānıġa Nevāyī köńglini::

her zamān ***ılġay sin*** *ey bed-mihr anı bir közge ıl::* [1872]

هر نیجه کیربیک سنانیغه نوایی کونکلینی::

هر زمان ایلغای‌سین ای بد مهر آنی بیر کوزکا ایل::

[1870] BM 109v.20 **ılmaġanı :** Metinde yanlış yazım olarak **ılmaġayı.** Krş. yukarıdaki örnekle. Ayrıca bkz. PdC s. 133 *ılmaġanı (ایلماغانی).*

[1871] BM 109v.20-21 *ʿömr… şeh* : Bkz. ÖNK *Умр ўтмакин андиша қил, давронға йўқтур меҳр бил // Эй шаҳ, гадони кўзга илким, не гадо қолур, не шаҳ* (c. 6, s. 368, FK 523/7).

[1872] BM 109v.26 *her… ıl* : Krş. ÖNK **Неча ул** кирпик синониға Навоий кўнглини // Ҳар замон илғайсен, эй бадмеҳр, ани бир кўзга ил (c. 5, s. 283, 382/7). Ayrıca krş. BV, TDK yay. ***Niçe ol*** *kirpik sinānıġa Nevāyī köńglini // Her zamān ılġay-sin ey bed-mihr anı bir közge* ***il*** (Türkay, 2002, s. 290, 385/7).

ılġay sin *(ایلغای‌سین)* [27] ‘hızlı at koşturursun ایلغار میکنی’ anlamına da gelir.

ılıp (ایلیب), **ılıban** (ایلیبان), **ılmış** (ایلمیش) ‘alıp/almış’.

ılmışaŋ͡ğ (ایلمیشانک) ‘almışsın’.

ılmas (ایلماس) ‘almas’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

[28] **ılması** (ایلماسی) ‘alması ve almazı’.

ılmadın (ایلمادین) ‘almadan, almamış’.

ılıp bolmas (ایلیب بولماس), **ılsa bolmas** (ایلسا بولماس), **ılmaḳ olmas** (ایلماق اولماس) ‘alınmaz’.

ıla almas (ایلا آلماس) ‘alamaz’.

[29] **ıla ıla** (ایلا ایلا) ‘alarak’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

ılay/iley (ایلای), **ılayın/ileyin** (ایلایین) ‘alayım, alsın, alasın, almış; eleyeyim, elesin, eleyesin, [BM 110r.1] elemiş’. Bu anlamda ***ilemek*** *(ایلاماک)* mastarıyla ortaktır.

ılsaḳ (ایلساق), **ılġa biz** (ایلغابیز), **ılġay biz** (ایلغای‌بیز), **ılalı** (ایلالی), [2] **ılalıŋ͡ğ** (ایلالینک) ‘alsak/alalım’. *ileli (ایلالی)* ve *ileliŋ͡ğ (ایلالینک)* ‘eleyelim بیخته کنیم’ anlamına da gelir.

ılġalı (ایلغالی) ‘almak için, alalı’. Tanığı ***ılmaḳ*** *(ایلماق)* mastarı altında verildi.

ılġaç (ایلغاج) ‘alınca’.

[3] **ılġuçı** (ایلغوجی) ‘alıcı’.

ılġuça (ایلغوجه), **ılgunça** (ایلغونجه), **ılġança** (ایلغانجه) ‘alana kadar, aldığı/alacağı kadar’.

ılġum (ایلغوم) ‘alacağım’.

ılġuŋ͡ğ (ایلغونک) ‘alacaksın’.

ılġusı (ایلغوسی) [4] ‘alacak’.

ılġuluḳ (ایلغولوق) ‘alınacak olan’.

ılġay (ایلغای), **ıla** (ایلا), **ılsa** (ایلسا), **ılsun** (ایلسون), **ıldik** (ایلدیک) ‘alsa/alsın’. İkincisine tanık olarak şiir:

ḳadiŋ͡ğ [5] *çemende körüp bāġ-bān eger servin::*
közige ***ılsa*** *hemānā kirektür aŋ͡ğa yıġaç::* [1873]

قدینک چمندا کوروب باغبان اکر سروین::
کوزیکا ایلسا همانا کیراکتور آنکا ییغاج::

Ṭāliʿ Hirevī *ılsa*'yı (ایلسا) ‘aciz olmak عاجز کردیدن’ olarak yazmış, [6] yanlış yapmıştır.[1874]

[1873] BM 110r. 4-5 *ḳadiŋ͡ğ… yıġaç* : Bkz. ÖNK *Қадинг чаманда кўруб боғбон агар сарвин // Кўзига илса, ҳамоно керактур анга йиғоч* (c. 1, s. 102, BB 97/4); *Қадинг чаманда кўруб боғбон агар сарвин // Кўзига илса ҳамоно керактур анга ёғоч* (c. 4, s. 73, NŞ 98/4).

ılġudik (ایلغودیک), **ılardik** (ایلاردیک) ‘alınacak olan, alındığı/alınacağı gibi’. Birincisine birinci anlamda tanık olarak şiir:

ey Nevāyī ol perīveşdin vefā [7] *köz tutmaġıl::*

kim cünūn ehlini aṣlā közge ***ılġudik*** *imes::* [1875]

ای نوایی اول پریوش‌دین وفا کوز توتماغیل::

کیم جنون اهلینی اصلا کوزکا ایلغودیک ایماس::

ıldurmaḳ/ġ (ایلدورماق/غ) geçişli mastar olup ‘bağlamak/ilişkilendirmek بند کردن’ ve ‘aldırmak کیرانیدن’. [8-9] Sigaları bu şekilde *-dur* sözüyle yapılır.

ılınmaḳ (ایلینماق) -kesreli lām ve sakin nūn ile- iki anlama gelir. Birincisi ‘[birine/bir şeye] tutulmak/müptela olmak بند و گرفتار شدن’. İkincisi ‘ılınmak نیم کرم شدن’. Rūmī müellif ‘aciz olmak عاجز شدن’ anlamında yazmış, yanlış yapmıştır.

ılındı (ایلیندی) ‘tutuldu, ılındı’.

ılındım (ایلیندیم) ‘tutuldum, [10] ılındım’. Nitekim birinci anlamda şöyle der, şiir:

saçı köñgül ḳuşınıñ her perige baġladı tārī::

Nevāyī imdi sin ötgil [11] *ki min bu nevʿ* ***ılındım****::* [1876]

ساچی کونکول قوشی‌نینک هر بیریکا باغلادی تاری::

نوایی ایمدی سین اوتکیل که مین بو نوع ایلیندیم::

Rūmī müellif *ılındım*’ı *(ایلیندیم)* bu şiirde *ayındım (آییندیم)* -medli elif ve kesreli yā ile- okumuş ve ‘hareketten men edilmek ممنوع شدن از حرکت’ anlamında [12] yazmış ve bu şiiri tanık getirmiştir. Ṭāliʿ Hirevī de aynı şekilde anlamlandırmış ve üstelik *ayanmaḳ*’ı *(آیانماق)* ona mastar göstermiştir. [13] Söz ve anlamın her ikisi de uydurmadır. Rūm diyarından (Rūmiye رومیه) bir diğeri de *ılındım*’ı *(ایلیندیم)* ‘mahrum oldum ve aciz oldum محروم شدم و عاجز شدم’ anlamında yazmış, Naṣīrī de ona uymuştur.[1877]

ılınduḳ (ایلیندوق) **[T 182r.]** [14] ‘tutulduk, ılındık’.

ılınur (ایلینور), **ılınadur** (ایلینادور) ‘tutulur/tutuluyor; ılınır/ılınıyor’. Birincisine birinci anlamda tanık olarak *İnşā’-i* [15] *Buḫārī*’den şiir:

ʿārıż u ḫālıñga vābeste irür ġam-zede rūḥ::

ḳuş duzaḳġa ***ılınur*** *gāh su vü dāne içün::*

عارض و خالینکا وابسته ایرور غمزده روح::

قوش دوزاقغه ایلینور کاه سو و دانه ایچون::

[1874] BM 110r.4 **ılsa :** BL *ılsam (ایلسام)* -kesreli elif ve sakin lām ile- ‘aciz olamk’.

[1875] BM 110r.6-7 *ey… imes* : Bkz. ÖNK Эй Навоий, ул парийвашдин вафо кўз тутмағил // Ким, жунун аҳлини асло кўзга илғудек эмас (c. 6, 169, FK 237/7).

[1876] BM 110r.10-11 *saçı… ılındım* : Bkz. ÖNK Сочи кўнгул қушининг ҳар париға боғлади торе // Навоий, эмди сен ўтгилки, мен бу навъ илиндим (c. 1, 364, BB 455/7).

[1877] BM 110r.9 **ılındım** : PdC s.92’de de *ayandım (ایاندیم)* olarak yazılmıştır.

ılınur fâil ve mastar anlamına [16] da gelir.

ılınmaydur (ایلینمایدور) ‘müptela olmuyor ve olmamış; ılınmıyor ve ılınmamış’.

ılınġan (ایلینغان), **ılınurġan** (ایلینورغان), **ılınadurġan** (ایلینادورغان) ‘tutulan [17] ve tutulmuş; ılınan ve ılınmış’. Mastar anlamına da gelir. Nitekim birincisine tanık olarak ‘tutulmak’ anlamında *Tārīḫ-i Babürī*’de [18] Geyik Avlamanın Yolu’nda şöyle zikredilmiştir:

kiyik ***ılınġan****dın soñg yıraḳ kiterge mānīʿ bolġay.*

کییک ایلینغان‌دین سونک ییراق کیتارکا مانع بولغای.

ılın (ایلین), **ılınġıl** (ایلینغیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

[19] **ılınma** (ایلینما), **ılınmaġıl** (ایلینماغیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

ılınıñg (ایلینینک), **ılınıñgız** (ایلینینکیز), **ılınıñglar** (ایلینینکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ılınmañg (ایلینمانک), **ılınmañgız** (ایلینمانکیز), [20] **ılınmañglar** (ایلینمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ılınman (ایلینمان), **ılınmas min** (ایلینماس‌مین) ‘tutulurum, ılınırım’.

ılınurum (ایلینورم), **ılınmaġım** (ایلینماغیم) [21] ‘[benim] tutulmam, ılınmam’.

ılınmaġum (ایلینماغوم) ‘tutulmayacağım; ılınmayacağım’.

ılınıp (ایلینیب), **ılınıban** (ایلینیبان), **ılınmış** (ایلینمیش) [22] ‘tutulup/tutulmuş; ılınıp/ılınmış’. Nitekim birincisine tanık olarak birinci anlamda *Tārīḫ-i Babürī*’de şöyle zikredilmiştir:

iki ḳulaġıdın kiyin kiçkesige oḳ [23] *çaptım ki[ki]rteki* [1878] *oḳ* ***ılınıp*** *ḳaldı.* [1879]

ایکی قولاغی‌دین کیین کیچکاسیکا اوق چاپتیم کیکیرتاکی اوق ایلینیب قالدی.

ılınmışañg (ایلینمیشانک) ‘tutulmuşsun, ılınmışsın’.

ılınmas (ایلینماس) ‘tutulmaz, ılınmaz’. [24] Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

ılınması (ایلینماسی) ‘tutulması ve tutulmazı; ılınması ve ılınmazı’.

ılınmadın (ایلینمادین) ‘tutulmadan ve tutulmamış; [25] ılınmadan ve ılınmamış’.

ılınıp bolmas (ایلینیب بولماس), **ılınsa bolmas** (ایلینسا بولماس), **ılınmaḳ olmas** (ایلینماق اولماس) ‘tutulmaz, ılınmaz’.

[26] **ılına almas** (ایلینا آلماس) ‘tutulamaz, ılınamaz’.

ılına ılına (ایلینا ایلینا) ‘tutularak, ılınarak’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

[1878] BM 110r.23 **ki[ki]rteki:** Metinde **kirteki**, ki<ki<rteki

[1879] BM 110r.22-23 *iki… ḳaldı* : Krş. BN Haydarabad 204a 7-8 *Yaḳın sıġınıp, kélip, iki ḳulaġıdın kéyin kiçkesige* ***oḳ****, çaptım.* ***Kékirteki*** *oḳ* ***ılınıp*** *ḳaldı, muʿallaḳ aşıp bardı* (Şen, 1993: 101 : kékirtegi : E kékirtegige ‖ 8 ılınıp: E yétip).

[27] **ılınay** (ایلیناى), **ılınayın** (ایلیناین) ‘tutulayım, tutulsun, tutulasın, tutulmuş; ılınayım, ılınsın, ılınasın, ılınmış’.

ılınsaḳ (ایلینساق), **ılınġa biz** (ایلینغابیز), **ılınġay biz** (ایلینغای‌بیز), [28] **ılınalı** (ایلینالی), **ılınalıñ** (ایلینالینک) ‘tutulalım, ılınalım’.

ılınġalı (ایلینغالی) [29] ‘ılınmak için, ılınalı’.

ılınġaç (ایلینغاج) ‘ılınınca’.

ılınġuçı (ایلینغوجی) ‘tutulan, ılınan’.

[BM 110v.1] **ılınġuça** (ایلینغوجه), **ılınġunça** (ایلینغونجه) ve **ılınġança** (ایلینغانجه) ‘tutulduğu/tutulacağı; ılındığı/ılınacağı kadar’.

ılınġum (ایلینغوم) [2] ‘tutulacağım, ılınacağım’.

ılınġuñ (ایلینغونک) ‘tutulacaksın, ılınacaksın’.

ılınġusı (ایلینغوسی) ‘tutulacak, [3] ılınacak’.

ılınġuluḳ (ایلینغولوق) ‘tutulacak [şey], ılınacak [şey]’.

ılınġay (ایلینغای), **ılına** (ایلینا), **ılınsa** (ایلینسا), **ılınsun** (ایلینسون) ve **ılındik** (ایلیندیک) [4] ‘tutulsun/tutulsa; ılınsın/ılınsa’.

ılınġudik (ایلینغودیک) ve **ılınurdik** (ایلینوردیک) ‘tutulacak [şey], tutulduğu/tutulacağı gibi; ılınacak [şey], ılındığı/ılınacağı gibi’.

[5] **ılıtmaḳ (ایلیتماق)** -tā ile- geçişlilik mastarı. Yine ‘ılıtmak نیم کرم کردن’ demektir. Nitekim *Leylī ve Mecnūn*’da Leylī’nin Babasının Hastalığı’nda şöyle der, şiir:

[6] *yüzlendi atasıġa ısıtmaḳ::*

tir suyını cismidin ***ılıtmaḳ****::* [1880]

یوزلاندی آتاسیغه ایسیتماق::

تیر سویینی جسمی‌دین ایلیتماق::

Sigaları birinci şıktaki gibi karaşat tā ile yapılır.

ilişmek (ایلیشماک) [7-8] -şīn ile- ‘bir şeyin bir yere ilişmesi/takılması بند شدن چیزی بجائی’.

Bu mastarın müştak sigalarda kāflı [کاف] olması, ‘tuzak دام’ anlamında olan **ilmek** (ایلمک) sözünden geldiği içindir.

ilişti (ایلیشتی) ‘ilişti’.

iliştük (ایلیشتوک) ‘iliştik’.

ilişür (ایلیشور) ve **ilişedür** (ایلیشادور) ‘ilişir, ilişiyor’. ***ilişür*** (ایلیشور) fâil ve mastar anlamına da [9] gelir.

ilişmeydür (ایلیشمایدور) ‘ilişmiyor, [T 183v.] ilişmemiş’.

[1880] BM 110v.6 *yüzlendi… ılıtmaḳ* : Bkz. ÖNK Юзланди атосиға иситмоқ // Тер суйини жисмидин илитмоқ (c. 9, s. 271, LM XXXIII).

ilişgen (ایلیشکان), **ilişürgen** (ایلیشورکان), **ilişedürgen** (ایلیشادورکان) ‘ilişen, ilişmiş’. Mastar anlamına da [10] gelirler.

iliş (ایلیش), **ilişgil** (ایلیشکیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

ilişme (ایلیشما), **ilişmegil** (ایلیشماکیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

ilişiŋg (ایلیشینک), **ilişiŋgiz** (ایلیشینک), **ilişiŋgler** (ایلیشینکلار) [11] ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ilişmeŋg (ایلیشمانک), **ilişmeŋgiz** (ایلیشمانکیز), **ilişmeŋgler** (ایلیشمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ilişmen (ایلیشمان), **ilişmes min** (ایلیشماس مین) ‘ilişmem’.

[12] **ilişe min** (ایلیشامین), **ilişür min** (ایلیشورمین), **ilişedür min** (ایلیشادورمین), **ilişürem** (ایلیشورام) ‘ilişirim, ilişiyorum’.

ilişürüm (ایلیشوروم), **ilişmekim** (ایلیشماکیم) ‘[benim] ilişmem’.

ilişmegüm (ایلیشماکوم) ‘ilişmeyeceğim’.

[13] **ilişip** (ایلیشیب), **ilişiben** (ایلیشیبان), **ilişmiş** (ایلیشمیش) ‘ilişip, ilişmiş’.

ilişmişeŋg[1881] (ایلیشمیشانک) ‘ilişmişsin’.

ilişmes (ایلیشماس) ‘ilişmez’. Olumsuz fil ve mastar anlamına da [14] gelir.

ilişmesi (ایلیشماسی) ‘ilişmesi, ilişmezi’.

ilişip bolmas (ایلیشیب بولماس), **ilişse bolmas** (ایلیشسا بولماس), **ilişmaḳ olmas**[1882] (ایلیشماق اولماس) ‘ilişilmez’.

[15] **ilişse almaş** (الیشسا آلماس) ‘ilişemez’.

ilişe ilişe (ایلیشا ایلیشا) ‘ilişerek’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

ilişey (ایلیشای), **ilişeyin** (ایلیشایین) ‘ilişeyim, ilişse, [16] ilişesin, ilişmiş’.

ilişsek (ایلیشساک)[1883], **ilişge biz** (ایلیشکابیز), **{ilişgey biz** (ایلیشکای‌بیز)**}**[1884], **ilişgeli** (ایلیشکالی), **ilişeliŋg** (ایلیشالینک) ‘ilişsek/ilişelim’.

ilişgeli (ایلیشکالی) ‘ilişmek için, ilişeli’.

[17] **ilişgeç** (ایلیشکاج) ‘ilişince’.

ilişgüçi (ایلیشکوجی) ‘ilişen’.

ilişgüçe (ایلیشکوجه), **ilişgünçe** (ایلیشکونجه), **ilişgençe** (ایلیشکانجه) ‘ilişene kadar, iliştiği/ilişeceği kadar’.

[18] **ilişgüm** (ایلیشکوم) ‘ilişeceğim’.

ilişgüŋg (ایلیشکونک) ‘ilişeceksin’.

ilişgüsi (ایلیشکوسی) ‘ilişecek’.

[1881] BM 110v.13 **ilişmeŋg** (ایلیشمانک).
[1882] BM 110v.14 **ilişmaḳ olmas** : Her iki nüshada da kalın türden mastar eki kullanılmıştır.
[1883] BM 110v.16 **الیشساک**.
[1884] BM 110v.16 **{ilişgeybiz}:** BM ve T’de yok. Diğer maddelere uygun olarak eklendi.

ilişgülük (ایلیشکولوک) ‘ilişilecek [olan]’.

ilişgey (ایلیشکای), [19] **ilişse** (ایلیشسا), **ilişsün** (ایلیشسون), **ilişdik** (ایلیشدیک), **ilişe** (ایلیشا) ‘ilişse, ilişsin’.

ilişgüdik (ایلیشکودیک), **ilişürdik** (ایلیشوردیک) ‘ilişilecek, iliştiği/ilişeceği gibi’.

[20-21] **iliştürmek (ایلیشتورماک)** geçişlilik mastarı olup ‘iliştirmek’ demektir. Sigaları ***-tUr*** ekiyle (لفظ تور) türer.

ilemek (ایلاماک) ‘un ve benzeri şeyleri elekle elemek آرد و امثال آنرا با پرویزن بیختن و ایلک کردن’.

iledi (ایلادی) ‘eledi’.

iler (ایلار), **ileydür** (ایلایدور) ‘eler, eliyor’. Birincisine tanık olarak, şiir:

kim belādın ḳaça alġay ki ḳılıp [22]*devr u* ***iler****::*

ḫalḳ başı üze pervīzen-i eflāk belā:: [1885]

کیم بلادین قاچا آلغای که قیلیب دور و ایلار::

خلق باشی اوزه پرویزن افلاک بلا::

ılar (ایلار) ‘alır میکیرد’. Fâil ve mastar anlamına da gelir.

ile (ایلا), **ilegil** (ایلاکیل) ‘tekil [23] ikinci kişi emir fiili’.

ileme (ایلاما), **ilemegil** (ایلاماکیل) ‘olumsuz ikinci kişi emir fiili’.

ileñg (ایلانک), **ileñgiz** (ایلانکیز), **ileñgler** (ایلانکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ilemeñg (ایلامانک), **ilemeñgiz** (ایلامانکیز), [24] **ilemeñgler** (ایلامانکلار) ‘olumsuz ikinci kişi emir fiili’.

ilemen (ایلامان), **ilemes min** (ایلاماس مین) ‘elemem’.

iley min (مینایلای), **iler min** (ایلارمین), **iledür min** (ایلادورمین), **ilerem** (ایلارام) ‘elerim, eliyorum’. İkincisine tanık olarak, [25] şiir:

Mecnūn dik ***iler min*** *itekim birle çü tofraḳ::*

gūyā ki fenā gerdi yaġar ol ilekimdin:: [1886]

مجنون دیک ایلارمین ایتاکیم بیرلا چو توفراق::

کویا که فنا کردی یاغار اول ایلاکیمدین::

ılar min (ایلارمین) ve **alaram** (ایلارام) [26] ‘alayım بکیرم’ anlamına da gelir.

ilerim (ایلاریم), **ilemekim** (ایلاماکیم) ‘[benim] elemem’.

[1885] BM 110v.21-22 *kim… belā* : Modern naşirlerin **eyler** olarak yorumladığı yazımı MMH **iler** olarak kritik etmiştir. Onu **iler** ‘eler’ olarak yorumlatan sözcük *pervīzen* olmuş olmalıdır. Bu durumda şiirin anlamı şöyle olur: Kim beladan kaçabilir ki, göklerin/feleklerin eleği dönüp dolaşıp halkın başının üzerine bela eler. Beyti krş. ÖNK *Ким балодин қоча олғайки, қилиб давр* ***айлар*** *// Халқ боши уза парвизани афлок бало* (c. 6, s. 22, FK 29/6). Ayrıca krş. FK, TDK yay. *Kim belādın ḳaça alġay ki ḳılıp devr* ***eyler*** *// Ḫalḳ başı üze pervīzen-i eflāk belā* (Kaya, 1996: 34, 32/6).

[1886] BM 110v.25 *Mecnūn… ilekimdin* : Bkz. ÖNK *Мажнундек элармен этаким бирла чу туфроқ // Гўёки фано гарди ёғар ул элакимдин* (c. 5, s. 359, BV 491/5).

ilemegüm (ایلاماکوم) ‘elemeyeceğim’.

ilep (ایلاب), **ileben** (ایلابان), **ilemiş** (ایلامیش) ‘eleyip, elemiş’.

[27] **ilemişeŋ̂** (ایلامیشانک) ‘elemişsin’.

ilemes (ایلاماس) ‘elemez’. Fâil ve mastar anlamına da gelir.

ilemesi (ایلاماسی) ‘elemesi, elemezi’.

ilemedin (ایلامادین) ‘elemeden, [28] elememiş’.

ilep bolmas (ایلاب بولماس), **ilese bolmas** (ایلاسا بولماس), **ilemek olmas** (ایلاماک اولماس) ‘elenmez’.

iley almas (ایلای آلماس) ‘eleyemez’.

ileyü (ایلایو), **iley iley** (ایلای ایلای) ‘eleyerek’. [29] Tekrar edilmeden de kullanılır.

iley (ایلای), **ileyin** (ایلایین) ‘eleyeyim, elesin, eleyesin, elemiş[1887]’. Birincisine birinci anlamda tanık olarak, şiir:

[BM 111r.1] *ger disem kim kūyi tofraġın **iley** köz ḥalḳasın::*

miŋ̂ töşüklük perde-yi cān birle ġarbāl itge min:: [1888]

کر دیسم کیم کویی توفراغین ایلای کوز حلقەسین::

مینک توشوکلوک پردۀ جان بیرله غربال ایتکامین::

Ayrıca ‘alayım, alasın, alsın’ demektir. [2] Bu anlamda ***ılmaḳ*** (ایلماق) mastarıyla ortaktır.

ilesek (ایلاساک), **ilege biz** (ایلکابیز), **ilegey biz** (بیزایلکای) **ileli** (ایلالی) ve **ileliŋ̂** (ایلالینک) ‘eleriz’. [3] ‘alalım’ anlamına da gelir.

ilegeli (ایلاکالی) ‘elemek için, eleyeli’.

ilegeç (ایلاکاج) ‘eleyince’.

ilegüçi (ایلاکوجی) ‘eleyici’.

ilegüçe (ایلاکوجه), **ilegünçe** (ایلاکونجه), **ilegençe** (ایلاکانجه) [4] ‘eleyene kadar, elediği/eleyeceği kadar’.

[T 184r.] **ilegüm** (ایلاکوم) ‘eleyeceğim’.

ilegüŋ̂ (ایلاکونک) ‘eleyeceksin’.

ilegüsi (ایلاکوسی) ‘eleyecek’.

ilegülük (ایلاکولوک) ‘elenecek [olan]’.

ilegey (ایلاکای), **ilese** (ایلاسا), [5] **ilesün** (ایلاسون), **iledik** (ایلادیک) ‘elese, elesin’.

[1887] BM 110v.29 **elememiş** (نه بیخته).

[1888] BM 111r.1 *ger… itge min* : Nevayî eserlerinin Özbek naşirlerinin **eyley** olarak yorumladığı yazımı MMH **iley** olarak kritik etmiştir. Onu **iley** olarak yorumlatan sözcük *ġarbāl* olmuş olmalı. Eserin TDK yayınında da MMH’ın yorumladığı gibi **iley** olarak geçmektedir. Beyti krş. ÖNK *Гар десамким, кўйи туфроғин **айлай** кўз ҳалқасин // Минг тешуклук пардаи жон бирла ғарбол эткамен* (c. 6, s. 330, FK 470/5). Ayrıca bkz. FK, TDK yay. *Ger disem kim kūyi tofraġın **iley** köz ḥalḳasın // Miŋ̂ töşüklüg perde-i cān birle ġırbāl itke min* (Kaya, 1996: 459; 495/5).

ilegüdik (ایلاکودیک), **ilerdik** (ایلاردیک) ‘elenecek [olan], elediği/eleyeceği gibi’.

ılbaramaḳ (ایلباراماق) -sakin lām ve fethalı ebced bā’sı ve karaşat rā ile- [6] ‘pişmek, suyun sıcaklığından vücutta kabarcık çıkması پخته شدن و آبله کردن عضو از کرمی آب’.[1889]

ılbaradı (ایلبارادی) ‘kabarcık oluştu [yandı]’.

ılbarar (ایلبارار) ve **ılbaraydur** (ایلبارایدور) ‘kabarcık oluşuyor, kabarcık oluşur’. Birincisine tanık olarak, [7] *Ḥayretü’l-Ebrār’*dan şiir:

kim ki ḳızıġ suġa iligin urar::

her niçe kim ilgi tıyar[1890] ***ılbarar***::[1891]

کیم که قیزیغ سوغه ایلیکین اورار::

هر نیجه کیم ایلکی تیار ایلبارار::

ılbarar (ایلبارار) fâil ve mastar anlamına da gelir.

[8] **ılbaramaydur** (ایلبارامایدور) ‘kabarcık oluşmuyor, kabarcık oluşmamış’.

ılbaraġan (ایلباراغان), **ılbararġan** (ایلبارارغان), **ılbaradurġan** (ایلبارادورغان) ‘kabartan [yanan], kabarmış [yanmış]’. Mastar anlamına da gelir.

[9] **ılbara** (ایلبارا), **ılbaraġıl** (ایلباراغیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

ılbarama (ایلبارام), **ılbaramaġıl** (ایلباراماغیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

ılbaraman (ایلبارامان), **ılbraramas min** (ایلباراماسمین) ‘kabarcık olmam [yanmam]’.

[10] **ılbaray min** (ایلبارایمین), **ılbarar min** (ایلبارارمین), **ılbaraydur min** (ایلبارایدورمین), **ılbararam** (ایلبارارام) ‘kabarcık olurum [yanarım], kabarcık oluyorum [yanıyorum]’.

ılbararım (ایلبارارایم), **ılbaramaġım** (ایلباراماغیم) ‘[benim] kabarcık olmam [yanmam]’.

ılbaramaġum (ایلباراماغوم) [11-12] ‘kabarcık olmayacağım [yanmayacağım]’.

ılbarap (ایلباراب), **ılbaraban** (ایلبارابان), **ılbaramış** (ایلبارامیش) ‘kabarcık olup [yanıp], kabarcık olmuş [yanmış]’.

ılbaramışaŋ̂ (ایلبارامیشانک) ‘kabarcık olmuşsun [yanmışsın]’.

ılbaramas (ایلباراماس) ‘kabarcık olmaz [yanmaz]’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

ılbaraması (ایلباراماسی) ‘kabarcık olması [yanması], kabarcık olmazı [yanmaması]’.

[1889] BM 111r.5 **ılbaramaḳ** : LN s.227 *ılbaranmaḳ* ‘kişi elini ḳaynar ṣuya ṣoḳduḳda ṣu elini ḫaşlamaḳdur’. *ılbaratıp* ‘bir ʿuẕva issi ḳaynar ṣu dökilse daḫı yansa ḫaşlansa aṇa derler’.

[1890] BM 111r.7 **tıyar :** ÖNK c. 7, s. 280 HE **етар**; PdC s.129 *yiyer (ییار).*

[1891] BM 111r.7 *kim… ılbarar* : Krş. ÖNK *Кимки қизиғ сувға илигин урар // Ҳар нечаким илги* ***етар ўлтурар*** (c. 7, s. 280 HE L On Beşinçi Makālat).

ılbaramadın (ایلبارامادین) ‘kabarcık olmadan [yanmadan], kabarcık olmamış [yanmamış]’.

ılbarap bolmas (ایلباراب بولماس), **ılbarasa bolmas** (ایلباراسا بولماس), [13] **ılbaramaḳ olmas** (ایلبارامامق اولماس) ‘kabarcık olunmaz [yakılmaz]’.

ılbaray almas (ایلبارای آلماس) ‘kabarcık olamaz [yanamaz]’.

ılbarayu (ایلبارایو), **ılbaray ılbaray** (ایلبارای ایلبارای) ‘kabarcık olarak [yanarak]’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

[14] **ılbaray** (ایلبارای), **ılbarayın** (ایلبارایین) ‘kabarcık oldum [yandım], kabarcık olsun [yansın], kabarcık olasın [yanasın], kabarcık olmuş [yanmış]’.

ılbarasaḳ (ایلباراساق), **ılbaraġa biz** (ایلباراغابیز), **ılbaraġay biz** (ایلباراغایبیز), **ılbaralı** (ایلبارالی), **ılbaralıñ̂g** (ایلبارالینک) ‘kabarcık olalım [yanalım]’.

[15] **ılbaraġalı** (ایلباراغالی) ‘kabarcık olmak için [yanmak için], kabarcık olalı [yanalı]’.

ılbaraġaç (ایلباراغاج) ‘kabarcık olunca [yanınca]’.

ılbaraġuçı (ایلباراغوجی) ‘kabarcık edici [yakıcı]’.

ılbaraġuça (ایلباراغاجه), **ılbaraġunça** (ایلباراغونجه), [16] **ılbaraġança** (ایلباراغانجه) ‘kabarcık olana kadar [yanana kadar], kabarcık olduğu/olacağı kadar [yandığı/yanacağı kadar]’.

ılbaraġum (ایلباراغوم) ‘kabarcık olacağım [yanacağım]’.

ılbaraġuñ̂g (ایلباراغونک) ‘kabarcık olacaksın [yanacaksın]’.

ılbaraġusı (ایلباراغوسی) ‘kabarcık olacak [yanacak]’.

[17] **ılbaraġuluḳ** (ایلباراغولوق) ‘kabarcık olacak [yanacak şey]’.

ılbaraġay (ایلباراغای), **ılbarasa** (ایلباراسا), **ılbarasun** (ایلباراسون), **ılbaradik** (ایلبارادیک) ‘kabarcık olsa [yansa], kabarcık olsun [yansın]’.

ılbaraġudik (ایلباراغودیک), **ılbarardik** (ایلباراردیک) ‘kabarcık olcak [yanacak şey], [18] kabarcık olduğu/olacağı gibi [yandığı/yanacağı gibi]’.

ılbaratmaḳ (ایلباراتماق) -tā ile- geçişlilik mastarı olup ‘sıcak suyun pişirmesi [yakması] ve kabarcık oluşturması پختن و آبله‌دار کردن کرمی آب عضورا’ demektir.

ılbaratıp (ایلباراتیب), **ılbaratıban** (ایلباراتیبان), [19] **ılbaratmış** (ایلباراتمیش) ‘kabarcık oluşturmuş [yakmış]’. Nitekim *Leylī ve Mecnūn*’da[1892] suyun sıcaklığıyla ilgili şöyle der: Birincisine tanık olarak şiir:

ördek añ̂ga çün ayaġ uzatıp::

[20] *su cūşı ayaġın* ***ılbaratıp::*** [1893]

[1892] BM 111r.19 **Leylī ve Mecnūn** : Metinde **Ḥayretü’l-Ebrār.**

[1893] BM 111r.19-20 *ördek… ılbaratıp* : Bkz. ÖNK *Ўрдак анга чун аёғ узотиб // Сув жўши аёғин*

اوردک آنکا چون ایاغ اوزاتیب::

سو جوشی ایاغین ایلباراتیب::

Diğer sigalar da bu şekilde karaşat tā ile türer.

iltmek (ایلتماک) -sakin lām ve karaşat tā ile- ‘götürmek بردن’.

iltti (ایلتی) [21] ‘götürdü’. Nitekim *Leylī ve Mecnūn*’un girişinde Padişah’ın vasfında şöyle der, şiir:

çün yār[1894] *idi baḫt-i cāvdāne::*

tartar idi mini bī-ḫūdāne::

tā[1895] ***iltti***[22] *bir ḫüceste menzil::*

her nevʿ murād anda[1896] *ḥāṣıl::*[1897]

چون بار ایدی بخت جاودانه::

تارتار ایدی مینی بیخودانه::

یا ایلتی بیر خجسته منزل::

هر نوع مراد آندا حاصل::

Rūmī müellif “iltti”yi bu şiirde “ılıttı” yani ‘ılıttı, ısıttı کرم کرد’ okumuş ve yazmış ve bu şiiri [23] tanık olarak göstermiş, yanlış yapmıştır.

ilttük (ایلتوک) ‘götürdük’.

iltür (ایلتور), **iltedür** (ایلتادور) ‘götürür, götürüyor’. Birincisine tanık olarak şiir:

ḳażā nerrādı kök ṭāsıda [24] *ay kün kaʿbeteynidin::*

dü-şeş naḳdi bile il ʿömri naḳdin her ni bar ***iltür****::*[1898]

قضا نرّادی کوک طاسیدا آی‌کون کعبتینی‌دین::

دوشش نقدی بیله ایل عمری نقدین هر نی بار ایلتور::

iltür (ایلتور) fâil ve mastar anlamına da gelir. Nitekim [25] ‘götüren برنده’ anlamında şöyle der, şiir:

nāmem ***iltür*** *ḳuş eger maẕmūnın aytıp ḳılsa şerḥ::*

элпиротиб (c. 9, s. 188, LM XXV). Ayrıca bkz. LM, TDK yay. *ördek aŋ͡ga çün ayaġ uzatıp // su cūşı ayaġın ılbaratıp* (Çelik, 1996: 231).

[1894] BM 111r.21 **yār :** Metinde **bar.**

[1895] BM 111r.21 **tā :** BM’de *yā* ; T 184r. *tā* (تا); PdC s.130 *tā (تا).*

[1896] BM 111r.22 **murād anda :** PdC s.130 *murādıŋ͡da (مراندکده).*

[1897] BM 111r.21-22 *çün… ḥāṣıl* : Bkz. ÖNK *Чун ёр эди бахти жовидона // Тортар эди мени бехудона // То элтти бир хужаста манзил // Ҳар навъ мурод анда ҳосил* (c. 9, s. 37, LM VII). Ayrıca bkz. LM, TDK yay. *çün yār ėdi baḫt-i cāvidāne // tartar ėdi mėni bī-ḫodāne // tā ėltti bir ḫuceste menzil // her nevʿ murād anda ḥāṣıl* (Çelik, 1996: 66).

[1898] BM 111r.23-24 *ḳażā… iltür* : Krş. ÖNK *Қазо нарроди кўк тосида ой-кун каъбатайнидин // Душаш* ***нақши*** *била эл умри нақди ҳар не бор элтур* (c. 1, s. 159, BB 174/8); *Қазо нарроди кўк тосинда ой-кун каъбатайнидин // Душаш* ***нақши*** *била эл нақди умрин бешумор элтур* (c. 4, s. 133, NŞ 182/8). Ayrıca krş. NŞ, TDK yay. *ḳażā nerrādı kök ṭāsıda ay kün kaʿbeteynidin // dü-şeş* ***naḳdi*** *bile il ʿömri naḳdin her ni bar iltür* (Karaörs, 2016: 183).

saçġay ot ḳaḳnus kibi miñg çāk olur[1899] *miṅḳār añga::*[1900]

نامم ایلتور قوش اکر مضمونین آیتیب قیلسا شرح::

ساچغای اوت ققنس کیبی مینک چاک اولور منقار آنکا::

[26-27] **ilte alur** (ایلتا آلور), **ilte aladur** (ایلتا آلادور) 'götürebilir'. Nitekim birincisine tanık olarak *Ḥayretü'l-Ebrār*'ın Üçüncü Makalesi'nde şöyle der, şiir:

ança ni hem ***ilte alur*** *çaġlaban::*

birk tañgıp arḳasıġa baġlaban::[1901]

آنجا نی هم ایلتا آلور چاغلابان::

بیرک تانکیب آرقاسیغه باغلابان::

iltmeydür (ایلتمایدور) 'götürmüyor, götürmemiş'.

iltgen (ایلتکان), **iltürgen** (ایلتورکان), **iltedürgen** (ایلتادورکان) 'götüren[1902], [28] götürmüş'. Nitekim *Lisānü'ṭ-ṭayr*'da birinci anlamda tanık olarak şöyle der, şiir:

ol durur gūy-i saʿādet ***iltgen****::*

[29] *nefʿ-i taḳvā vü ʿibādet* **[T 185v.]** ***iltgen****::*[1903]

اولدورور کوی سعادت ایلتکان::

نفع تقوی و عبادت ایلتکان::

İkinci anlamda ise *Münşe'āt*'ta şöyle der:

yibergen kişimiz henūz kilmeydür ve ***iltgen*** *ruḳʿaġa cevāb kiltürmeydür.*[1904]

یبارکان کیشیمیز هنوز کیلمایدور و ایلتکان رقعه‌غه جواب کیلتورمایدور.

[BM 111v. 1] Mastar anlamına da gelirler.

ilt (ایلت), **iltgil** (ایلتکیل) 'tekil ikinci kişi emir fiili'. İkincisine tanık olarak şiir:

ey Nevāyī şāhlarġa çün gedālar[2] *fikri yoḳ::*

iltgil *hem Tiñgri dergāhıġa şey'u'l-lahlar*[1905]*::*

[1899] BM 111r.25 **olur :** Krş. ÖNK c. 1, s. 44, BB 22/3 **olub**, ÖNK c. 6, s. 8, FK 9/3 **olub**, FK, Kaya 1996: 13 **olup.**

[1900] BM 111r.25 *nāmem… añga* : Krş. ÖNK *Номам элтур қуш агар мазмунин элтиб қилса шарҳ // Сочқай ўт қақнус киби минг чок* ***ўлуб*** *минқор анга* (c. 1, s. 44, BB 22/3); *Номам элтур қуш агар мазмунин айтиб қилса шарҳ // Сочқай ўт қақнус кеби минг чок* ***ўлуб*** *минқор анга* (c. 6, s. 8, FK 9/3). Ayrıca krş. FK, TDK yay. *nāmem iltür ḳuş eger maẓmūnın aytıp ḳılsa şerḥ // saçḳay ot ḳaḳnus kibi miñg çāk* ***olup*** *miṅḳār añga* (Kaya, 1996: 13).

[1901] BM 111r.26-27 *ança… baġlaban* : Bkz. ÖNK Онча неким элта олур чоғлабон // Берк тонгиб орқасиға боғлабон (c. 7, s. 259, HE XLVII).

[1902] BM 111r. 27 ve 28 **götüren** (برنده) sözü iki kere yazılmış.

[1903] BM 111r.28-29 *ol… iltgen* : Bkz. ÖNK Улдурур гўйи саодат элтгон // Нафъи тақвоу ибодат элтгон (c. 12, s. 199 LT CXVIII).

[1904] BM 111r.29 *yibergen… kiltürmeydür* : MMH ihtisar yapmıştır. Krş. ÖNK *Юборган руқъада битиб эрдингизким, анда борғали киши юбормадингиз деб, анинг жиҳати ул бўлдиким,* ***юборган кишимиз ҳануз келмайдур эрди ва битилган руқъаға жавоб келтурмайдур*** *эрди* (c. 20, s. 160, M 12).

[1905] BM 111v.1-2 *şey'u'l-llah* Allah'tan bir şey talep ederken, dilerken kullanılan bir ifadedir (Bkz. Abadis Sözlüğü). Beyit için ayrıca bkz. ÖNK *Эй Навоий, шоҳларға чун гадолар фикри йўқ, Элткил*

ای نوائی شاهلار غه چون کدالار فکری یوق::

ایلتکیل هم تینکری درکاهیغه شیئ اللهلار::

iltme (ایلتما), **iltmegil** (ایلتماکیل) ‘olumsuz ikinci kişi emir fiili’.

iltiŋg (ایلتینک), **iltiŋgiz** (ایلتینکیز), **iltiŋgler** (ایلتینکلار) [3] ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

iltmeŋg (ایلتمانک), **iltmeŋgiz** (ایلتمانکیز), **iltmeŋgler** (ایلتمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

iltmen (ایلتمان), **iltmesmin** (ایلتماسمین) ‘götürmem’.

ilte min (ایلتامین), **ilter min** (ایلتارمین), **iltedür min** (ایلتادورمین), [4] **ilterem** (ایلترام) ‘götürürüm, götürüyorum’.

ilterim (ایلتاریم), **iltmekim** (ایلتماکیم) ‘[benim] götürmem’.

iltmegüm (ایلتماکوم) ‘götürmeyeceğim’.

iltip (ایلتیب), **iltiben** (ایلتیبان), **iltmiş** (ایلتمیش) ‘götürüp, götürmüş’. İkincisine tanık olarak şiir:

[5] *ḳatlim ittiŋg iylesünler* ***iltiben*** *kūyiŋgde defn::*

kim barur cennetġa ẓulmüŋg tīġidin bolġan şehīd:: [1906]

قتلیم ایتتینک ایلاسونلار ایلتیبان کویونکده دفن::

کیم بارور جنّت غه ظلمونک تیغیدین بولغان شهید::

iltmişeŋg (ایلتمیشانک) ‘götürmüşsün’.

iltmes (ایلتماس) [6] ‘götürmez’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

iltmesi (ایلتماسی) ‘götürmesi, götürmezi’.

iltmedin (ایلتمادین) ‘götürmeden, götürmemiş’.

iltip bolmas (ایلتیب بولماس), **iltse bolmas** (ایلتسا بولماس), [7] **iltmek olmas** (ایلتماک اولماس) ‘gönderilmez’.

ilte almas (ایلتا آلماس) ‘gönderemez’.

ilte ilte (ایلتا ایلتا) ‘götürerek’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

iltey (ایتای), **ilteyin** (ایلتایین) ‘götüreyim, götürsün, [8] götüresin, götürmüş’.

ilte almay [1907] (ایلتا آلمای), **ilte almayın** (ایلتا آلمایین) ‘götüremem, götüremez, götüremezsin, götüremez’. Nitekim ikincisine tanık olarak ikinci anlamda [9] *Leylī ve Mecnūn*’da Leylī’nin babasının vasfında şöyle der, şiir:

ot ḳahrıġa olmayın [1908] *hem-āverd::*

yil ḫaylıdın ***ilte almayın*** *gerd::* [1909]

ҳам тенгри даргоҳига шайаллоҳлар (c. 4, s. 115, BV 149/7).

[1906] BM 111v.5 *ḳatlim… şehīd* : *Қатлим эттинг, айласунлар элтибон кўюнгда дафн // Ким, борур жаннатқа зулмунг тиғидин бўлған шаҳид* (c. 2, s. 106, NN 144/3).

[1907] BM 111v.8 **ilte alma** (ایلتا آلما).

[1908] BM 111v.9 **olmayın :** ÖNK c. 9, s. 64, LM XI **bolmayın**; LM, Çelik Şavk 2011: 98 **bolmayın.**

اوت قهریغه اولمایین همآورد::

ییل خیلی‌دین ایلتا آلمایین کرد::

iltsek (ایلتساک), [10] **iltge biz** (ایلتکابیز), **iltgey biz** (ایلتکای‌بیز), **ilteli** (ایلتالی), **iltelin̂g** (ایلتالینک) ‘götürsek, götürelim’. Nitekim dördüncüsüne tanık olarak *Ferhād ve Şīrīn*’de Ferhād’ın Sıkıntısı’nda şöyle der, şiir:

[11] *biri dip südreli Ḫüsrevġa tigrü::*

biri dip ***ilteli*** *başını ayru::* [1910]

بیری دیب سودرالی خسروغه تیکرو::

بیری دیب ایلتالی باشینی آیرو::

iltgeli (ایلتکالی) ‘götürmek için, götüreli’.

iltgeç (ایلتکاج) ‘götürünce’.

[12] **iltgüçi** (ایلتکوجی) ‘götüren’.

iltgüçe (ایلتکوجه), **iltgünçe** (ایلتکونجه), **iltgençe** (ایلتکانجه) ‘götürene kadar, götürdüğü/götüreceği kadar’.

iltgüm (ایلتکوم) ‘götüreceğim’. Tanık olarak şiir:

tīġ ile ġam-gīn [13] *kön̂gül otıġa teskīn birmedin::*

iltgüm*dür āh kim tupraḳġa ol su ḥasretin::* [1911]

تیغ ایله غمکین کونکول اوتیغه تسکین بیرمادین::

ایلتکومدور آه کیم توپراقغه اول سو حسرتین::

iltün̂g (ایلتونک) ‘götüreceksin’.

iltgüsi (ایلتکوسی) ‘götürecek’.

[14] **iltgülük** (ایلتکولوک) ‘götürülecek [olan]’.

iltgey (ایلتکای), **ilte** (ایلتا), **iltse** (ایلتسا), **iltsün** (ایلتسون), **iltdik** (ایلتدیک) ‘götürse, götürsün’. Birincisine tanık olarak şiir:

devrdin [1912] *ġam-gīn min ey sāḳī ḳadeḥ* [15] *seylini ḳoy::*

boġzuma tā ***iltgey*** *kön̂glüm otıdın ġamnı su::* [1913]

[1909] BM 111v.9 *ot… gerd* : Krş. ÖNK *Ут қаҳриға* ***бўлмайин*** *ҳамовард // Ел хайлидин элта олмайпн гард* (c. 9, s. 64, LM XI). Ayrıca krş. *ot ḳahrıġa* ***bolmayın*** *hem āverd // yėl ḫaylıdın ėlte almayın gerd* (Çelik Şavk, 2011: 98).

[1910] BM 111v.11 *biri… ayru* : Bkz. ÖNK *Бири деб судроли Хусравға тегру // Бири деб элтоли бошини айру* (c. 8, s. 353, FŞ XL).

[1911] BM 111v.12-13 *tīġ… ḥasretin* : Bkz. ÖNK *Тийғ ила ғамгин кўнгул ўтиға таскин бермадинг // Элткумдур, оҳким, туфроққа ул сув ҳасратин* (c. 1, s. 406, BB 585/5). Krş. ÖNK *Тиғ ила ғамгин кўнгул ўтиға таскин бермади //* ***Оҳким, туфроққа элтурмен ул су ҳасратин*** (c. 6, s. 353, FK 502/5). Ayrıca krş. FK, TDK yay. *tīġ ile ġam-gīn kön̂gül otıġa teskīn* ***birmedin // Āh kim tofraḳḳa iltür-min min ol su ḥasretin*** (Kaya, 1996: 486). FK’de aynı gazelin bu beytindeki bu düzenlemeyi Nebayî’nin bizzat kendisi yapmış olmalıdır. MMH’ın tanığını FK’den değil, BB’den aldığı anlaşılmaktadır.

[1912] BM 111v.14 **devrdin** دوردین: ÖNK, c. 2, s. 467, NN 601/6 **derddin**.

[1913] BM 111v.14-15 *devrdin… su* : Krş. ÖNK ***Дарддин*** *ғамгинмен, эй соқий, қадаҳ сайлини қуй //*

دوردین غمکین مین ای ساقی قدح سیلینی قوی::

بوغزوما تا ایلتکای کونلوم اوتیدین غمنی سو::

iltgüdik (ایلتکودیک), **iltürdik** (ایلتوردیک) ‘götürülecek [olan], götürdüğü/götüreceği gibi’.

ıltıramaḳ (ایلتیراماق) -sakin lām, [16] kesreli karaşat tā ve fethalı mühmile rā ile- ‘parlamak درخشیدن’. Rūm [diyarı] ahalisi (Rūmiye رومیه) **ıldıramaḳ** (ایلدیراماق) derler.[1914]

ıltıradı (ایلتیرادی) ‘parladı’.[1915]

ıltıraduḳ (ایلتیرادوق) ‘parladık’.

[17] **ıltırar** (ایلتیرار), **ıltıraydur** (ایلتیرایدور) ‘parlar, parlıyor’. Birincisine tanık olarak şiir:

aḥterīdür naḥs ʿuşşāḳ-ı bed-aḥter ḥālıġa [1916]*::*

ol ki her tün [1917] ***ıltırar*** *hicrān* [18] *tüninińg şüdrüni::* [1918]

اختری‌دور نحس عشاق بد اختر حالیغه::

اولکه هر تون ایلتیرار هجران تونی‌نینک شودرونی::

ıltırar (ایلتیرار) fâil ve mastar anlamına da gelir.

ıltıramaydur (ایلتیرامایدور) ‘parlamıyor, parlamamış’.

ıltıraġan (ایلتیراغان) [19] **ıltırarġan** (ایلتیرارغان), **ıltıraydurġan** (ایلتیرایدورغان) ‘parlayan, parlamış’. Mastar anlamına da gelirler.

ıltıra (ایلتیرا), **ıltıraġıl** (ایلتیراغیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

ıltırama (ایلتیراما), [20-21] **ıltıramaġıl** (ایلتیراماغیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

ıltırıńg (ایلتیرینک), **ıltırıńgız** (ایلتیرینکیز), **ıltırıńglar** (ایلتیرینکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ıltıramańg (ایلتیرامانک), **ıltıramańgız** (ایلتیرامانکیز), **ıltıramańglar** (ایلتیرامانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ıltıraman (ایلتیرامان), **ıltıramas min** (ایلتیراماس‌مین) ‘parlamam’.

ıltıray min (ایلتیرای‌مین), **ıltırar min** (ایلتیرارمین), **ıltıraydur min** (ایلتیرایدورمین), **ıltıraram** (ایلتیرارام) ‘parlarım’.

Бўғзума то элтгай кўнглум уйидин ғамни су (c. 2, s. 467, NN 601/6).

[1914] BM 111v.15 **ıltıramaḳ** : LN s. 228 *ılturmaḳ* ‘yaldıramaḳ, žiyā vėrmek’. Esterābādī’nin burada Rūm diyarı ahalisinden kastı, söz başı y-’nin düştüğü Doğu Anadolu ve Azerbaycan sahası olsa gerek. *yıldırım* ve *ıldırım* örneklerinde olduğu gibi.

[1915] T 185v.’de **ıltıradı**’nın anlamı ‘parlak درخشنده’ olarak verilmiştir. Oysa ki ‘parladı درخشید’ olması gerekir.

[1916] BM 111v.17 **ḥālıġa :** PdC s.130 *cānıġa (جانیغه).*

[1917] BM 111v.17 **her tün :** PdC s.130 *her yan (هر یان).*

[1918] BM 111v.17-18 *aḥterīdür… şüdrüni* : Bkz. ÖNK *Ахтаредур наҳс ушшоқи бадахтар жонига // Улки ҳар ён илтирар ҳижрон тунининг шудруни* (c. 1, 532, BB 694/6); *Ахтаредур наҳс ушшоқи бадахтар жонига // Улки ҳар ён илтирар ҳижрон тунининг шудруни* (c. 3, s. 446, GS 582/6).

ıltırarım (ایلتیراریم), **ıltıramağım** (ایلتیراماغیم) [22] ‘[benim] parlamam’.

ıltıramegüm (ایلتیراماکوم)[1919] ‘parlamayacağım’.

ıltırap (ایلتیراب), **ıltıraban** (ایلتیرابان), **ıltıramış** (ایلتیرامیش) ‘parlayıp, parlamış’.

ıltıramışaŋ̂g (ایلتیرامیشانک) ‘parlamışsın’.

ıltıramas (ایلتیراماس) [23] ‘parlamaz’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

ıltıraması (ایلتیراماسی) ‘parlaması, parlamazı’.

ıltıramadın (ایلتیرامادین) ‘parlamadan, parlamamış’.

[24] **ıltırap bolmas** (ایلتیراب بولماس), [T 186r.] **ıltırasa bolmas** (ایلتیراسا بولماس), **ıltıramaḳ olmas** (ایلتیراماق اولماس) ‘parlatılmaz’.

ıltıray almas (ایلتیرای آلماس) ‘parlayamaz’.

ıltırayu (ایلتیرایو), **ıltıray ıltıray** (ایلتیرای ایلتیرای) ‘parlayarak’. [25] Tekrar edilmeden de kullanılır.

ıltıray (ایلتیرای), **ıltırayın** (ایلتیرایین) ‘parlayayım, parlaya, parlayasın, parlamış’.

ıltırasaḳ (ایلتیراساق), **ıltıraġa biz** (ایلتیراغابیز), **ıltıraġay biz** (ایلتیراغایبیز), [26] **ıltıralı** (ایلتیرالی), **ıltıralıŋ̂g** (ایلتیرالینک) ‘parlayalım’.

ıltıraġalı (ایلتیراغالی) ‘parlamak için, parlayalı’.

ıltıraġaç (ایلتیراغاج) ‘parlayınca’. **ıltıraġuçı** (ایلتیراغوجی) [27] ‘parlayıcı’. Nitekim *Maḥbūbu’l-Ḳulūb*’da şöyle der:

zer-beft kisvetlik dünyā güzīn necāset üstide [1920] ***ıltıraġuçı*** [1921] *çibin.* [1922]

زربفت کسوتلیک دونیا کزین نجاست اوستیدا ایلتیراغوجی چیبین.

ıltıraġuça (ایلتیراغوجه), [28] **ıltıraġunça** (ایلتیراغونجه), **ıltıraġança** (ایلتیراغانجه) ‘parlayana kadar, parladığı/parlayacağı kadar’.

ıltıraġum (ایلتیراغوم) parlayacağım’.

ıltıraġuŋ̂g (ایلتیراغونک) ‘parlayacaksın’.

ıltıraġusı (ایلتیراغوسی) [29] ‘parlayacak’.

ıltıraġuluḳ (ایلتیراغولوق) ‘parlayacak [şey]’.

ıltıraġay (ایلتیراغای), **ıltırasa** (ایلتیراسا), **ıltırasun** (ایلتیراسون), **ıltıradik** (ایلتیرادیک) ‘parlasa, parlasın’.

ıltıraġudik (ایلتیراغودیک), **ıltırardik** (ایلتیراردیک) [BM 112r. 1] ‘parlayacak [olan], parladığı/parlayacağı gibi’.

ılġamaḳ (ایلغاماق) ‘akın etmek, yani hızlı binek hayvanı koşturmak ایلغار کردن باشد یعنی تند

[1919] BM 111v.22 **ıltıramegüm** : Her iki nüshada da ince türden mastar eki kullanılmıştır.

[1920] BM 111v.27 **üstide :** ÖNK c. 14, s. 114, MK Tenbih 96 **üstidegi**; Z. Ölmez doktora tezi 1993: 301 **üstideki** (V1, V2: **üstide**).

[1921] BM 111v.27 **ıltıraġuçı** : PdC s.130 *ıltırarġuçı (ایلترارغوجی).*

[1922] BM 111v.27 *zer-beft… çibin* : Krş. ÖNK *Зарбафт кисватлиғ* ***дунёгузин*** *нажосат устидаги илтироғучи чибин* (c. 14, s. 114, MK tenbih 96).

مرکب راندن’. ‘inceleme ve teftiş’ (تفحص و تفتیش) anlamına da gelir.[1923]

ılġadı (ایلغادی) [2] ‘koşturdu’.

ılġaduḳ (ایلغادوق) ‘koşturduk’.

ılġar (ایلغار) ve **ılġaydur** (ایلغایدور) ‘koşturur/koşturuyor’.

ılġar (ایلغار) olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir, ayrıca حاصل مصدر dır.

[3] **ılġamaydur** (ایلغامایدور) ‘koşturmuyor, koşturmamış’.

ılġaġan (ایلغاغان), **ılġarġan** (ایلغارغان), **ılġaydurġan** (ایلغایدورغان) ‘koşturan, koşturmuş’. Mastar anlamına da gelirler.

[4-5] **ılġa** (ایلغا) ve **ılġaġıl** (ایلغاغیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

ılġama (ایلغاما) ve **ılġamaġıl** (ایلغاماغیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

ılġaŋ͡ġ (ایلغانک), **ılġaŋ͡ġız** (ایلغانکیز), **ılġaŋ͡ġlar** (ایلغانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ılġamaŋ͡ġ (ایلغامانک), **ılġamaŋ͡ġız** (ایلغامانکیز), **ılġamaŋ͡ġlar** (ایلغامانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ılġaman (ایلغامان), **ılġamasmin** (ایلغاماسمین) ‘koşturmam’.

ılġaymin (ایلغایمین), [6] **ılġar min** (ایلغارمین), **ılġaydur min** (ایلغایدورمین) ve **ılġaram** (ایلغارام) ‘koştururum/koşturuyorum’.

ılġarım (ایلغاریم), **ılġamaġım** (ایلغاماغیم) ‘[benim] koşturmam’.

ılġamaġum (ایلغاماغوم) ‘çaptırmayacağım’.

ılġap (ایلغاب), [7] **ılġaban** (ایلغابان) ve **ılġamış** (ایلغامیش) ‘koşturup/koşturmuş’. Nitekim *Seb’a-yi Seyyāre*’nin Son’unda (خاتمه) ikincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

az kişi birle her[1924] *ṭaraf*[8] *kitmiş::*
ḫaşmı başıġa ***ılġaban*** *yitmiş::*[1925]

آز کیشی بیرله هر طرف کیتمیش::
خصمی باشیغه ایلغابان بیتمیش::

ılġamışaŋ͡ġ (ایلغامیشانک) ‘koşturmuşsun’.

ılġamas (ایلغاماس) ‘çaptırmaz’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

[9] **ılġaması** (ایلغاماسی) ‘koşturması, koşturmazı’.

ılġamadın (ایلغامادین) ‘koşturmadan, koşturmamış’.

ılġap bolmas (ایلغاب بولماس), **ılġasa bolmas** (ایلغاسا بولماس), **ılġamaḳ olmas** (ایلغاماق اولماس) [10] ‘koşturulmaz’.

[1923] BM 112r.1 **ılġamaḳ** : FT 362 *ılġap (ایلغاب)* ‘seçmiş; hızlı dürterek koşmuş’.
[1924] BM 112r.7 **her :** Krş. ÖNK c. 10, s. 434, SS **бир.**
[1925] BM 112r.7-8 *az… yitmiş* : Krş. ÖNK *Оз киши бирла* ***бир*** *тараф кетмиш // Хасми бошиға илғабон етмиш* (c. 10, s. 434, SS XXX).

ılġay almas (ایلغای آلماس) ‘koşturamaz’.

ılġayu (ایلغایو), **ılġay ılġay** (ایلغای ایلغای) ‘koşturarak’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

ılġay (ایلغای), **ılġayın** (ایلغایین) [11] ‘koşturayım, koştursun, koşturasın, koşturmuş’.

Ilġay (ایلغای) [aynı zamanda] bir tayfa adıdır.[1926]

ılġaġa biz (ایلغاغابیز), **ılġaġay biz** (ایلغاغای‌بیز), **ılġalı** (ایلغالی), **ılġalıñ** (ایلغالینک) ‘koşturalım’.

ılġaġalı (ایلغاغالی) [12] koşturmak için, koşturalı’.

ılġaġaç (ایلغاغاج) ‘koşturunca’.

ılġaġuçı (ایلغاغوجی) ‘koşturan’.

ılġaġuça (ایلغاغوجه), **ılġaġunça** (ایلغاغونجه), **ılġaġança** (ایلغاغانجه) ‘koşturana kadar, [13] koşturduğu/koşturacağı kadar’.

ılġaġumızdur (ایلغاغومیزدور) ‘koşturacağız’. Nitekim *Tārīḫ-i Bābürī*’de şöyle zikredilmiştir:

Ġūrbend tengidin çıkıp alarnıñ [14] *üstige* ***ılġaġumızdur****.*

غوربند تنکی‌دین چیقیب آلارنینک اوستیکا ایلغاغومیزدور.

ılġaġuñguzdur (ایلغاغونکوزدور) ‘koşturacaksınız’.

ılġaġusılardur (ایلغاغوسیلاردور) ‘koşturacaklar’.

ılġaġuluk (ایلغاغولوق) ‘koşturacak [olan]’.

ılġaġay (ایلغاغای), [15] **ılġasa** (ایلغاسا), **ılġasun** (ایلغاسون), **ılġadik** (ایلغادیک) ‘koştursa/koştursun ایلغار کند’.

ılġaġudik (ایلغاغودیک), **ılġardik** (ایلغاردیک) ‘koşturulacak [olan], koşturduğu/koşturacağı gibi’.

iliklemek (ایلیکلاماک) ‘elde etmek, [16] yakalamak بدست آوردن و دستگیر کردن’.

ilikledi (ایلیکلادی) ‘elde etti’.

ilikledük (ایلیکلادوک) ‘elde ettik’.

ilikler (ایلیکلار), **ilikleydür** (ایلیکلایدور) ‘elde eder, elde ediyor’. **ilikler** (ایلیکلار) fâil ve mastar anlamına da [17] gelir.

[1926] BM 112r.11 **Ilġay :** *Câmi’ü’t-Tevârih* (Reşidüddin Fazlullah), *Târih-i Cihângüşâ* (Atâ Melik Cüveynî) ve *Zafername* (Şerefeddin Ali Yezdi) gibi tarihî eserlerde Celâyirîlerin önemli emirlerinden biri olan Ilgay Noyan (ایلگای نویان) hakkında bilgi verilmektedir. İlhanlı hanedanının güçlü padişahı Ebû Said’in ölümünün ardından bir araya gelen Celayir emirleri İran ve Irak’ı içine alan ve tarihte İlkâniler (Celâyiriler) olarak da bilinen yeni bir devlet kurdular. Bu devletin İlkâniler olarak adlandırılmasının nedeni, onların atası (ceddi) olan ve *Köke İlge* olarak da bilinen Emir İlka veya İlga’nın adıdır. Reşidüddin Fazlullah, büyük bir emir olan Ilgay Noyan’ın Hülagü Han ile birlikte İran’a gelerek ünlü olduğunu, Bağdat’ın fethinde iştirak ettiğini ve daha sonra Hülagü Han tarafından Kara Buka ve üç bin atlı Moğol askeriyle birlikte Bağdat’ın yeniden inşası için görevlendirildiğini yazar (Bkz. *Büyük İslam Ansiklopedisi,* Haşim Recebzade: Celayir maddesi). Ayrıca BM 112v.26’da **Ilġay** maddesinin açıklamasında ‘Yomut Türkmenlerinden bir tayfa adı’ olarak söz edilmiştir

iliklemeydür (ایلیکلامایدور) ‘elde etmiyor, elde etmemiş’.

iliklegen (ایلیکلاکان), **iliklergen** (ایلیکلارکان) ve **ilikleydürgen** (ایلیکلادورکان) [T 187v.] ‘elde eden, elde etmiş’. [18] Mastar anlamına da gelirler.

ilikle (ایلیکلا), **iliklegil** (ایلیکلاکیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

iliklemeñg (ایلیکلامانک), **iliklemeñgiz** (ایلیکلامانکیز), **iliklemeñgler** (ایلیکلامانکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

[19] **iliklemen** (ایلیکلامان), **iliklemes min** (ایلیکلاماس‌مین) ‘elde etmem’.

ilikley min (ایلیکلای‌مین), **ilikler min** (ایلیکلارمین), **ilikleydür min** (ایلیکلایدورمین), **iliklerem** (ایلیکلارام) ‘elde ederim, elde ediyorum’.

iliklerim (ایلیکلاریم), [20] **iliklemekim** (ایلیکلاماکیم) ‘[benim] elde etmem’.

iliklemegüm (ایلیکلاماکوم) ‘elde etmeyeceğim’.

iliklep (ایلیکلاب), **ilikleben** (ایلیکلابان) ve **iliklemiş** (ایلیکلامیش) ‘elde edip, elde etmiş’. Nitekim birincisine tanık olarak [21] *Tārīḫü’l-Mulūk*'ta şöyle der:

> *Żaḥḥākdın çün il ivrülüp* [1927] *irdi* [1928] *tura almay ḳaçtı* [1929] *ammā anı ḳavup* ***iliklep*** *Fereydūn [anı]* [1930] *cezāsıġa* [1931] *yitgürdi.* [1932]
>
> *ضحاک‌دین چون ایل ایورولوب ایردی تورا آلمای قاچتی اما آنی قاووب ایلیکلاب فریدون جزاسیغه بیتکوردی.*

[22] **iliklemişeñg** (ایلیکلامیشانک) ‘elde etmişsin’.

iliklemes (ایلیکلاماس) ‘yakalamaz’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

iliklemesi (ایلیکلاماسی) ‘elde etmesi, elde etmezi’.

[23] **iliklemedin** (ایلیکلامادین) ‘elde etmeden, elde etmemiş’.

iliklep bolġay (ایلیکلاب بولغای), **iliklese bolġay** (ایلیکلاسا بولغای), **iliklemek olġay** (ایلیکلاماک اولغای) ‘elde edilebilir بدست توان آورد’.

[24] **ilikley alġay** (ایلیکلاب آلغای) ‘elde edebilir’. Nitekim *Münşe’āt*’ın Altıncı Mektubu’nda (مکتوب ششم) şöyle der:

> *ẓulmet* [1933] *deryāsıdın maḳṣūd gevherin birev* ***ilikley alġay.*** [1934]

[1927] BM 112r.21 **ivrülüp :** Bkz. Abik 1993, s. 201, T719b13 **ivrülüp**; Krş. ÖNK c. 16, s. 197-198 TM **ayrulub**, PdC s.135 **yorulup** *(یورولوب).*

[1928] BM 112r.21 **irdi :** Bkz. Abik 1993, s. 201, T719b13 **irdi;** krş. ÖNK c. 16, s. 197-198 TM **irdiler.**

[1929] BM 112r.21 **ḳaçtı :** PdC s. 135’te yok.

[1930] BM 112r.21 **[anı] :** Metinde yok. Krş. . Abik 1993, s. 201, T719b13 **anı**; ÖNK c. 16, s. 197-198 TM **anı.**

[1931] BM 112r.21 **Fereydūn cezāsıġa :** PdC s. 135 *Fereydūn anı cezāsıġa (فریدون آنی جزاسی‌غه).*

[1932] BM 112r.21 *Ẓaḥḥākdın… yitgürdi* : Krş. ÖNK … *Заҳҳокдин чуи эл* ***аюрулуб эрдилар****, туролмай қочти. Аммо уни қовуб илпклаб, Фаридун* ***ани*** *жазосиға еткурди* (c. 16, s. 197-198 TM). Ayrıca krş. Abik, 1993, s. 201, T719b13 *Ḍaḥḥākdın çün il ivrülüp irdi tura almay ḳaçtı. Ammā anı ḳavup* ***iliglep*** *Feridūn* ***anı*** *cezāsıġa yitkürdi.*

[1933] BM 112r.24 **ẓulmet** (ظلمت)**:** Krş. ÖNK c. 14, s. 146, M 6 **Талаб**, Abik, 1993, s. 298, T784a23 **ṭaleb;** PdC s.135 **ṭaleb** (طلب).

ظلمت دریاسیدین مقصود کوهرین بیراو ایلیکلای آلغای.

[25] **ilikleyü** (ایلیکلایو), **ilikley ilikley** (ایلیکلای ایلیکلای) ‘elde ederek’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

ilikley (ایلیکلای), **ilikleyin** (ایلیکلایین) ‘elde edeyim, elde etsin, elde edesin, [26] elde etmiş’.

iliklesek (ایلیکلاساک), **ilikle biz** (ایلیکلابیز) [1935], **ilikley biz** (ایلیکلای‌بیز) **ilikleli** (ایلیکلالی), **iliklenin̂g** (ایلیکلانینک) ‘elde edersek/elde edelim’.

iliklegeli (ایلیکلاکالی) ‘elde etmek için, [27] elde edeli’.

iliklegeç (ایلیکلاکاج) ‘elde edince’.

iliklegüçi (ایلیکلاکوجی) ‘elde edici/elde eden’.

iliklegüçe (ایلیکلاکوجه), **iliklegünçe** (ایلیکلاکونجه), **iliklegençe** (ایلیکلاکانجه) ‘elde edene kadar, [28] elde ettiği/edeceği kadar’.

iliklegüm (ایلیکلاکوم) ‘elde edeceğim’.

iliklegün̂g (ایلیکلاکونک) ‘elde edeceksin’.

iliklegüsi (ایلیکلاکوسی) ‘elde edecek’.

[29] **iliklegülük** (ایلیکلاکولوک) ‘elde edilecek [olan]’.

iliklegey (ایلیکلاکای), **iliklese** (ایلیکلاسا), **iliklesün** (ایلیکلاسون), **ilikledik** (ایلیکلادیک) ‘elde etsin/elde etse’.

iliklegüdik (ایلیکلاکودیک), **iliklerdik** (ایلیکلاردیک) **[BM 112v. 1]** ‘elde edilecek [olan], elde edildiği/edileceği gibi’.

ilikleşmek (ایلیکلاشماک) -şīn ile- işteşlik mastarı (مصدر مفاعله) olup ‘birbiriyle elleşmek ve birbirini elde etmek [yakalamak] با یکدیکر دست بازی کردن و بدست آوردن’ demektir. Sigaları [2-3] birinci şıka uygun şīn ile türer.

iliklenmek (ایلیکلانماک) -nūn ile- dönüşlülük/edilgenlik mastarı (مصدر انفعال) olup ‘yakalanmak, elde edilmek دستکیر شدن و بدست آمدن’ demektir. {Sigaları nūn ile türer.

ilikletmek (ایلیکلاتماک) -tā ile- geçişlilik mastarı (مصدر متعدی) olup ‘yakalatmak دستکیر فرمودن’}[1936] demektir. Sigaları ḳaraşat tā ile türer.

İsimler (Cevāmid)

[1934] BM 112r.24 *ẓulmet… ilikley alġay* : Krş. ÖNK ***Талаб*** *дарᵉсидин мақсуд гавҳарин биров иликлай олғайким, …* (c. 14, s. 146, M 6). Ayrıca krş. Abik, 1993, s. 298, T784a23 ***ṭaleb*** *deryāsıdın maḳṣūd* ***gevherini*** *birev iligley alġay…*

[1935] BM 112r.26 **ilikle biz :** Ya **ilikley biz** için yanlış yazımdır, ardından hemen doğru yazım **ilikley biz** yazılıvermiş ve önündeki yanlış yazımın iptal edilmesi ihmal edilmiştir ya da **ilikley biz > ilikle: biz** olarak uzun telaffuzu yansıtan bir yazımdır. İlki daha doğru bir tahmin olmalıdır.

[1936] BM 112v. **{Sigaları…فرمودن}:** Sayfanın alt kısmında farklı bir yazıyla sonrada eklenmiştir.

il / İl (ایل) dört anlama gelmiştir. Birincisi ‘el دست’. Tanık olarak şiir:

ey Nevāyī ḫasta köñglüñgä mededdür nāveki::

[4] *rāst andaḳ kim ża‘īf* ***ilge*** *birür ḳuvvet ‘asā::* [1937]

ای نوائی خسته کونکلونکغه مددور ناوکی::

راست آنداق کیم ضعیف ایلکا بیرور قوت عصا::

Ona ***ilig*** (ایلیک) de denir. **il** (ایل) ve **ilig** (ایلیک) ‘pençeden el bileğine kadar از پنجه تا بند دست’ ve ***ḳol*** (قول) [5] ‘pençeden omuza kadar از پنجه تا سردوش’dır.

İkincisi, ‘ahali, halk ve grup اهل، خلق و گروه’. Nitekim birinci ve ikinci anlamda şöyle der, şiir:

yuḳar yamanlıġ añga kim kirer yaman ***il*** *ara::*

[6] *kömür ara ilig urġan ḳılur ilini ḳara::* [1938]

یوقار یامانلیغ آنکا کیم کیرار یامان ایل ارا::

کومور ارا ایلیک اورغان قیلور ایلینی قرا::

Üçüncüsü, [**il/ıl**] ‘yıl سال’. Dördüncüsü, ‘almak fiilinin emri’. Nitekim ***ılmaḳ*** (ایلماق) mastarı başlığı altında [7-8] geçti. Mecazen ‘ehlileşmiş ve muti رام و مطیع’ anlamında da kullanılır. Farsçada هیل (hīl) denir ve قاقله صغیر (ḳāḳile-yi ṣaġīr)[1939] demektir. Süryani dilinde [İl] ‘Allah’ın adlarından biridir, celle ismihu از نام یکی نامهای الهی است جل اسمه’.

ilek (ایلاک) ‘elek پرویزن’. Arapçada منخل denir. Tanık olarak şiir:

hicr şāmı derd ü ġamnı başıma yaġdurġalı::

[9] *boldı encüm birle çarḫ-i çenberi gūyā* ***ilek****::* [1940]

هجر شامی درد و غمنی باشیمه یاغدورغالی::

بولدی انجم بیرله چرخ چنبری کویا ایلاک::

ilen/ılan/ilan (ایلان) iki anlama gelir. Birincisi ‘ile مع’ [***ilen***] olup bağlaçlarda (روابط) kullanılır. İkincisi [***ılan/ilan***] ‘yılan مار’. [10-11] Ona ***yılan*** (ییلان) da denir.

ilege (ایلاکه) -fethalı kāf ile- [T 188r.] Moġol lügatinde ‘ciğer جکر’ demektir.[1941]

[1937] BM 112v.3-4 *ey… ‘asā* : Bkz. ÖNK *Эй Навоий, хаста кўнглумга мададдур новаки // Рост андоқким заиф элга берур қувват асо* (c. 1, s. 61, BB 44/9); *Эй Навоий, хаста кўнглумга мададдур новаки // Рост андоқким, заиф элга берур қувват асо* (c. 6, s. 27, FK 36/9).

[1938] BM 112v.5-6 *yuḳar… ḳara* : Bkz. ÖNK Юқар ёмонлиғ ангаким, кирар ёмон эл аро // Кўмур аро илик урған қилур **илкини** қаро (C. 6, s. 540, FK Müfred 22). Ayrıca bkz. FK, TDK yay. *yuḳar yamanlıġ añga kim kirer yaman il ara // kömür ara ilig urġan ḳılur* ***iligni*** *ḳara* (Kaya, 1996, s. 723; 761).

[1939] *hīl* (هیل) bir tür ilaç [bitki] adıdır. Arapçada ona قاقله صغار denir. Fazla bilgi için bkz. DehS. هیل maddesi.

[1940] BM 112v.8-9 *hicr… ilek* : Bkz. ÖNK *Ҳажр шоми дарду ғамни бошима ёғдурғали // Бўлди анжум бирла чархи чанбари гўё элак* (c. 2, s. 298, NN 413/6).

[1941] BM 112v.10 **ilege :** Bu Mo. sözcük için bkz. OMo. ME 144 **eligen** – **bagır** ‘peçen’’ (Poppe 1938:152b); **elige** / eleg ‘Liver; (fig. breast, belly; blood relatives(s) (used attributively)’ (Lessing 1960:309b); Kalmuk ve Moğol lehçelerindeki -k-’li söyleyişler için ayrıca bkz. Starostin v.d. (2000:1131 PMo. *__helige__).

ılan otı/Ilan Otı (ایلان اوتی) [1942] ‘nemli yerlerde ve su kenarında biten, yer üzerinde yayılan bir bitki [adı] نباتیست که در زمین نمناک و کنار آبها روید و بر روی زمین پهن می‌شود’. [**Ilan Otı**] ayrıca ‘Semerḳand’a bağlı bir yer adıdır و نیز نام محلیست از توابع سمرقند’.

iley (ایلای) -fethalı lām, uzun elif ve huṭṭī yā ile- ‘karşı ve ön برابر و حضور’. [12] Nitekim *Leylī ve Mecnūn*’da Bedīʾu’z-zamān Mīrzā’nın vasfında şöyle der, şiir:

cūdı [1943] ***ileyide*** *toḳuz eflāk::*

eflāk ḳaşıda tūde-yi ḫāk:: [1944]

جودی ایلایيدا توقوز افلاک::

افلاک قاشيدا تودهٔ خاک::

ilbesün (ایلباسون) [13-14] -sakin lām ve nūn ve fethalı ebced bā’sı ve zammeli muhmele sīn ile- ‘bir tür ördek adı نام نوعی از اردک’.

ilti (ایلتی) ‘karısı olan iki erkek kardeşin karıları birbirine **ilti** der. دو برادر که هر کدام زن داشته باشند زنها را ایلتی یکدیکر کویند’ Ona Farsçada یاری (yārī) [1945] denir.

ilçi (ایلچی) -Acem cīm’i ile- ‘gönderilen ve elçi رسول و برید’. Tanık olarak şiir:

[15] *Nevāyī āh ki tapmas vişāldın ḫaberī::*

ḫayāl ***ilçisi****ni gerçi yüz sarı yiberür::* [1946]

نوائی آه که تاپماس وصالدین خبری::

خیال ایلچیسینی گرچه یوز ساری ییبارور::

Ayrıca *Vaḳfiye*’nin girişinde (دیباچه وقفیه) kendi Seçmelerinin (مطائب) beyanında şöyle der:

[16] *serḥad bigleri* ***ilçi****sinin͡g zaḥmeti ve alarnı dil-ḫᵛāhları bile ḳaytarmaḳnın͡g taʾabi* [1947].

سرحد بیکلاری ایلچیسینینک زحمتی

و آلارنی دلخواهلاری بیله قایتارماقنینک تعبی::

ilçigen (ایلچیکان) -kesreli cīm ve fethalı Acem kāfı ile- [17] Moġol lügatinde ‘eşek خر’

[1942] BM 112v.10 **ılan otı** : Bkz. BM 351v.26-27 **yılan otı** ‘nemli yerlerde ve su kenarında biten, yer üzerinde yayılan, uzun sapları ve çok sayıda bağı olan ve suyu çeşit çeşit yılanların ve kuduz köpeklerin zehrinin giderilmesinde yararlı olan bir bitki’.

[1943] cūd (جود) ‘kerem, cömertlik’ (fazla bilgi için bkz. MuS.).

[1944] BM 112v.12 *cūdı… ḫāk* : Bkz. ÖNK *Жуди илойида тўққуз афлок // Афлок қошида тўдан хок* (c. 9, s. 44, LM VIII). Ayrıca Bkz. LM, TDK yay. *cūdı* ***ileyi****de toḳuz eflāk // eflāk ḳaşıda tūde-yi ḫāk* (Çelik Şavk, 2011: 75).

[1945] Günümüz Farsçasında جاری (cārī).

[1946] BM 112v.15 *Nevāyī… yiberür* : Bkz. ÖNK *Навоий оҳки, топмас висолдин хабаре // Хаёл элчисини гарчи юз сари юборур* (c. 4, s. 104, NŞ 140/7). Ayrıca bkz. NŞ, TDK yay. *Nevāyī āh ki tapmas vişāldin ḫaberi // ḫayāl* ***ilçisi****ni gerçi yüz sarı yiberür* (Karaörs, 2016: 140, 140/7).

[1947] BM 112v.16 **taʾabi** : ÖNK **меҳнати** (c. 14, s. 268, V). Krş. … *сарҳад беклари элчиси таклифининг заҳмати ва аларни дилхоҳлари била қайтармоқнинг* ***меҳнати*** … (c. 14, s. 268, V).

demektir. Arapçada حمار denir.[1948]

ilçilik/ılçılık (ایلچیلیق) iki anlama gelir. Birincisi ‘misyon ve elçilik رسالت و سفارت’. İkincisi derler ki ***miñg ılçılık*** [1949] (مینک ایلچیلیق), yani [18] ‘bin yıllık هزار ساله’. Nitekim *Lisānü’ṭ-ṭayr*’da Sīmurġ vasfında şöyle der, şiir:

līk siz ***miñg ılçılık*** [1950] *andın yıraḳ::*

ḳaysı miñg yıllıḳ ki imkāndın [19] *yıraḳ::* [1951]

لیک سیز مینک ایلچیلیق آندین ییراق::

قایسی مینک ییللیق که امکاندین ییراق::

İl Ḫan (ایلخان) ‘Oġuz Ḫan’ın evlatlarından, Moġol hanlarının sonuncusu olan bir padişahın adıdır ve Tūr bin Fereydūn ona galip gelmiş نام پادشاهیست از اولاد اوغوزخان که آخرین خوانین مغول بود و تور بن فریدون بر او غالب آمد’.

Ayrıca ‘Moġol tayfası (فرقه مغول) kendi sultanlarına [20] ***il ḫan*** (ایلخان) yani ***sulṭānu’ṭ-ṭāyfe*** (سلطان‌الطایفه) derler.

ıldam (ایلدام) ‘hızlı ve çevik سریع و چابک’.[1952] Tanık olarak şiir:

ey ecel kūyide başım [21] *ḳıl aġır kim iylemiş::*

hicr eşkim seylin ***ıldam*** *żaʿf-ı cismimni yiñil::* [1953]

ای اجل کوییدا باشیم قیل آغیر کیم ایلامیش::

هجر اشکیم سیلین ایلدام ضعف جسمیمنی ییڭیل::

ıldamlık (ایلداملیق) ‘sürat ve çeviklik سرعت و چابکی’. Nitekim *Sedd-i İskenderī*’de şöyle der, [22-23] şiir:

tapar gūy çevgendin ***ıldamlıḳ****::*

velīkin bolur āḫer ārāmlıḳ:: [1954]

تاپار کوی جوکاندین ایلداملیق::

ولیکن بولور آخر آراملیق::

[1948] BM 112v.16 **ilçigen :** Bu Mo. kökenli sözcük için bkz. OMo. ME 279 **eljigen** – **ešek** ‘osel’ (Poppe 1938:152b); **elzige(n) / ilcig, ilcgen** ‘Donkey, ass.’ (Lessing 1960:311a); Sözcüğün Moğolca ve diğer Altay dillerindeki biçimleri için bkz. Starostin v.d. (2000:503).

[1949] BM 112v.17 **ılçılık :** Bkz. BM 352r.6 **yılçılık** ‘Derler ki *yüz yılçılıḳ*, yani yüz yıllık. Nitekim şöyle der, şiir: *ey Nevāyi serv ü güldin kiç ki ḳadd u yüzidin // bar imiş yüz* ***yılçılıḳ*** *yol serv ile gül arası.* **Yıllıḳ** ve **yılḳı** da bu anlamda kullanılır’.

[1950] BM 112v.18 **ılçılık :** T 188r. *ilçi (ایلچی).*

[1951] BM 112v.18-19 *līk… yıraḳ* : Krş. ÖNK *Лек сиз минг* ***йилчилиқ*** *ондин йироқ // Қайси минг йиллиққи, имкондин йироқ* (c. 12, s. 37, LT XVII).

[1952] BM 112v.20 **ıldam** : LN s. 223 *ıldam* ‘ıżṭırāb ve ḥarekete derler ve şol cünbiş ki tünd ü tīz ola aṇa derler ve yaz günlerinde issi vaḳtlerinde ṣaḥrālarda müteḥarrik ṣuʿleler görinür anuṇ berḳlerinüṇ sürʿat-ile ḥareketine derler’; FT s. 620 *ıldam (ایلدام)* ‘çabuk, çevik/zeyrek’.

[1953] BM 112v.20-21 *ey… yiñil* : Bkz. ÖNK *Эй ажал, кўйида бошим қил оғирким, айламиш // Ҳажр ашким селин илдам, заъф жисмимни енгил* (c. 1, s. 328, BB 408/3); *Эй ажал, кўйида бошим қил оғирким, айламиш // Ҳажр ашким сайлин илдам, заъф жисмимни енгил* (c. 3, s. 292, GS 365/3).

[1954] BM 112v.22 *tapar… ārāmlıḳ* : Bkz. ÖNK *Топар гўй чавгондин илдомлиқ // Ва лекин бўлур охир оромлиқ* (c. 11, s. 608, Sİ LXXXI).

İl Deŋüz (ایلدکوز)[1955] -sakin lām ve dāl ve hevvez zā ile- Azerbaycan Atabegleri'nin ilk zümresinin adı olup Melik Arslan bin Ṭuġrul onun yetiştirdiği [kişi][1956] idi اسم اولین طبقه اتابکان اذربایجانست که ملک ارسلان بن طغرل ربیب او بوده'.

ıldırım (ایلدیریم) 'yıldırım برق'. *Ḥayretü'l-Ebrār*'dan:

tünd yil alıda [1957] *avuç ḫāk dik::*

ıldırım [24] *utrusıda ḫāşāk dik::* [1958]

تند یل آلیدا آووج خاک دیک::

ایلدیریم اوتروسیدا خاشاک دیک::

ıldız (ایلدیز) -sakin lām ve hevvez zā ve kesreli ebced dāl'ı ile- 'ağaçların ve bitkilerin kökü ریشه و بیخ درخت و نباتات'.[1959]

ılġar (ایلغار) [25] 'at binmede kullanılır استعمال در راندن اسب' ve geniş zaman (مضارع), fâil ve mastar anlamına da gelir. Nitekim ***ılġamaḳ*** (ایلغاماق) altında izah edildi.[1960]

ılġamış (ایلغامیش) iki anlama gelir. Birincisi 'at çaptırmak ایلغار کردن' ve [26] ikincisi 'inceleme ve teftiş تفحص و تفتیش'.

ılġavçı (ایلغاوجی) -sakin vāv ve kesreli Acem cīm'i ile- 'at çaptıran'. [Bu sözcük] **ılġaġuçı**'nın (ایلغاغوجی) kısaltılmışıdır (مخفف).

Ilġay/ılġay (ایلغای) [27] 'Yomut Türkmenlerinden bir tayfanın adı نام طایفه ایست از ترکمانیه یموت' [1961] Ayrıca '[at] çaptırayım, çaptırsın, çaptırmış'. [1962]

ılḳı (ایلقی) İki anlamı var: Birincisi 'at yılkısı ایلخی اسب'. İkincisi derler ki ***yüz ılḳı*** (یوز ایلقی) [28] 'yüz yıllık/ yüz yaşında صد ساله'.[1963] Nitekim her iki anlamda cinas yoluyla *Ḥayretü'l-Ebrār*'da ısrâfın mezemmetinde şöyle der, şiir:

at aŋ͡ga tartar [1964] *ki yüz* ***ılḳı****sı bar::*

sīm aŋ͡ga [29] *birür ki yüz* ***ılḳı****sı* [1965] *bar::* [1966]

[1955] BM 112v.22 **İldeŋüz** : Bu sözcük Batı imlası kurallarına göre yazılmıştır.
[1956] *rebīb* (ربیب) 'yetiştirilmiş kişi' ve 'kadının önceki kocasından olan çocuğu' anlamlarını ifade eder. Bkz. DehS.
[1957] BM 112v.23 **alıda :** ÖNK, c. 7, s. 18, HE IV **олинда**.
[1958] BM 112v.23-24 *tünd… ḫāşāk dik* : Krş. ÖNK *Тунд ел* ***олинда*** *овуч хокдек // Илдирим ўтрусида хошокдек* (c. 7, s. 18, HE IV).
[1959] BM 112v.23 **ıldır** *(ایلدیر)*, T 188r. *ıldız (ایلدیز)*; LÇ s. 59 *ıldız (ایلدیز)* 'nebātāt ve eşcār köki; kevkeb, sitāre'. Bkz. ED 922a **yıltız**. Ayrıca bkz. BM 345v.25 **yulduz** 'Yıldıza derler. Ayrıca Ay Ḫan bin Oğuz Ḫan'ın oğlunun adıdır ki babasından sonra taht ve taca sahip oldu. O, Moğoliye tabakasının altıncı hanıdır'.
[1960] BM 112v.24 **ılġar** : FT s.402 *ılġar (الغار)* 'sözleşmeli gönderilmiş ordu; hızlanır; seçer'.
[1961] BM 112v.26 **Ilġay** : Bkz. BM 112r.11 **Ilġay** maddesi ve ilgili dipnot.
[1962] BM 112v.26 **ılġay** : Bkz. BM 112r.11 **ılġay**.
[1963] BM 112v.27 **ılḳı** : LN s.221 *ılḳı* 'yıllık'; s.222 *ılġı* ve *ılḳı* 'at sürüsi'; s.228 *ılġı* 'bu diyārlarda keçi sürüsine ıṭlāḳ olınur, lākin Çaġatay'da at sürüsine derler'. Ayrıca bkz. BM 352r.8 **yılḳı** 'yıllık ve yılçılık ile eş anlamlı. Nitekim *on yılḳı* yani on yıllık derler. Tanık olarak şiir: *bolmış on yılḳı ölükdin maŋ͡ga ża'f efzūn-raḳ // veh ki canlıġ kişi kim kördi bu miḳdār ża'īf.* **ılḳı** olarak da kullanılır'.
[1964] BM 112v.28 **tartar :** PdC s.132 *birür (بیرور).*

آت آنکا تارتار که یوز ایلقی‌سی بار::

سیم آنکا بیرور که یوز ایلقی‌سی بار::

Yani, ‘yüz yılkısı olana at tarttırır, yüz yaşında olana gümüş verir’.

Ṭāliʿ Hirevī son mısradaki **ılḳı**’nın (ایلقی) [BM 113r.1] **il**’den (ایل) geldiğini düşünmüş ve ‘tebaalar ve kalabalık اتباع و اشباع’ anlamında yazmış, yanlış yapmıştır.[1967]

ilgerrek (ایلکدراک) [1968]‘daha çok, öncelikli بیشتر و اقدم’. [1969] Nitekim *Sedd-i İskenderī*’de [2] İskender’in Ele Geçirme [amacıyla] Ḫaṭā’ya Gitmesi’nde (در رفتن اسکندر بتسخیر خطا) şöyle der, şiir:

ʿināyet ḳılıp şāh-ı ʿālī maḳām::

*teveḳḳufsız **ilgerrek** iylep ḫarām::* [1970]

عنایت قیلیب شاه عالی مقام::

توقف‌سیز ایلکدراکایلاب خرام::

ilgeri (ایلکاری) -kesreli rā ile- ‘ön, arkanın karşıtı پیش ضد پس’. Tanık [3] olarak şiir:

aḫter turur ki rāciʿ olur [1971] *gāh müstaḳīm::*

*çün şūḫluḳġa barsa kiyin kilse **ilgeri**::* [1972]

اختر تورور که راجع اولور کاه مستقیم::

چون شوخلوقغه بارسا کیین کیلسا ایلکاری::

ilk / ilg (ایلک) -sakin lām ve kāf ile- ‘ilk [4] ve başlangıç اول و ابتدا’. Nitekim şair şöyle demiş, şiir:

***ilk** Allāh atını yād iyleli::*

söylemekni soñgra bünyād iyleli::

ایلک الله آتینی یاد ایلالی::

سویلاماکنی سونکرا بنیاد ایلالی::

Acem kāfı ile [**ilg**] ‘el دست’ demektir. [5-6] Tanık olarak şiir:

niçe ḫurşīdni gūyā ḳara itmiş küsūf::

[1965] BM 112v.29 **ılḳısı** : PdC s.132 *ılġısı (ایلغی‌سی).*

[1966] BM 112v.28-29 *at… bar* : Bkz. ÖNK *От анга тортарки, юз илқиси бор // Сим анга берурки, юз илғиси бор* (c. 7, s. 153, HE XXX).

[1967] BM 112v.27 **ılḳı** : BL *ılḳı (ایلقی)* -işba ile- ‘hayvan sürüsü, fakat daha çok at sürüsü’, ‘ayrıca tebaalar ve kalabalıklar için de kullanılmıştır, şiir: *at aṅga birür ki yüz ılḳısı bar / sīm aṅga birür ki tüz ılḳısı bar.*

[1968] BM 113r.1 **ilgerrek** : < ilgerirek < *ilgerü+rek. Metinde **ilgedrek** ایلکدراک de okunabilecek şekilde yazılmıştır.

[1969] BM 113r.1 **aḳdām** (اقدام), T 188r. *aḳdam (اقدم).*

[1970] BM 113r.2 *ʿināyet… ḫarām* : Krş. ÖNK *Иноят қилиб шоҳи олий мақом // Таваққуфсиз илгаррак айлаб хиром* (c. 11, s. 368, XLVII). Ayrıca krş. SE, TDK yay. *ʿināyet ḳılıp şāh-ı ʿālī maḳām // teveḳḳufsız **ilgerrek** iylep ḫarām* (Tören, 2001: 316; 4027).

[1971] BM 113r.3 **oluz** (اولوز).

[1972] BM 113r.3 *aḫter… ilgeri* : Bkz. ÖNK *Ахтардурур, гаҳ ружиъ ўлур, гоҳ мустақим // Чун шўхлуққа борса кейин, келса илгари* (c. 6, s. 411, FK 585/4).

*tā ḳılıptur **ilgin** ol ḥūr-i perī peyker ḳara::*

نیجه خورشیدنی کویا قرا ایتمیش کسوف::

تا قیلیب تور ایلکین اول حور پری پیکر قرا::

[T 189v.] Fethalı lām ile de [**ilek**] ‘elek پرویزن’ demektir. İşbalı kesre ve fethalı lām ile iki anlama gelir. Birincisi [**İlek**] ‘Türkistan’ın Ḥisār vilayetinde bir yer adı نام محلی باشد از ولایت حضار ترکستان’. İkincisi [**ilek**] ‘Yağma şehrinin padişahları پادشاهان شهر یغما’. Ebü’l-Ferec Rūmī’den şiir:

[7] *tā **ilek** o ḫan ḳéblé-yé yaġma vo Tatarend::*

*coz dergeh-é to ḳéblé mebād **ilek** o ḫan rā::* [1973]

تا ایلک و خان قبلهٔ یغما و تتارند::

جز درکه تو قبله مباد ایلک و خانرا::

illik (ایلیک) - kesreli ve şeddeli (مشدده) lām ile- ‘elli rakamı عدد پنجاه’. Nitekim [8] Divan’ın Girişinde şöyle der, şiir:

***illik** bile altmışġa yitti ḳademim::*

ni maʿnī [1974] *kim bolmadı irken raḳamim::* [1975]

ایلّیک بیله آلتمیش غه یتتی قدمیم::

نی معنی کیم بولمادی ایرکان رقمیم::

illik (ایللیک) - ayrık iki lām ile بانفصال لامین- iki anlama gelir. [9] Birincisi, derler **yüz illik** (یوز ایللیک) ‘yüz yıllık/ yüz yaşında صد ساله’.[1976] Nitekim *Sedd-i İskenderī*’nin başlangıcında Padişah’ın Vasfı’nda (در وصف پادشاه) şöyle der, şiir:

gül ʿıṭrı yüz yılçılıḳ [10] *yol kitip::*

***yüz illik** ölük cān tapıp çün itip::* [1977]

کل عطری یوز ییلجیلیق یول کیتیب::

یوز ایللیک اولوک جان تاپیب چون ایتیب::

İkincisi, ‘halktan olma, muti olma ایلی و انقیاد’ [1978]. Birleşik yazılırsa [**illik** ایللیک/ایلّیک] ‘elli/50’ anlamı [11] ifade eder. Nitekim her iki anlamda şöyle der, şiir:

*ʿömr **illikge** çü yitti yine* [1979] ***illikdin** imes::*

[1973] BM 113r. Şiirin çevirisi: Yağma ve Tatarların kıblesi ilek (padişah) ve han olduğu sürece, ilek ve hanın kıblesi de senin kapından başka bir yer olmasın.

[1974] BM 113r.8 **معنی**

[1975] BM 113r.8 *illik… raḳamim* : Bkz. ÖNK *Эллик била олтмишқа етти қадамим // Не маъноким, бўлмади эркин рақамим // Не турфаки, сабт этмади эркин қаламим // Ким, йўқ биридин хотир аро жуз аламим* (c. 3, s. 6, GS Dibaçe Rubai, ilk beyti).

[1976] BM 113r.8 **illik** : Bkz. BM 113r.11 **ıllıḳ**. Ayrıca bkz. BM 352r.13 **yıllıḳ** ve **yillik**.

[1977] BM 113r.9-10 *gül… itip* : Bkz. ÖNK *Гули атри юз йилчилиқ ўўл кетиб // Юз иллик ўлук жон топиб, чун етиб* (c. 11, s. 71, Sİ IX).

[1978] BM 113r.10 **ili** (ایلی): Türkçeden Farsçaya geçmiş, ilden (halktan) olma ve mecazen muti olma anlamına gelir.

[1979] BM **bend** (بند).

yaġılıḳ Tiŋ͡grige[1980] *vü emriġa bī-pervālıḳ::*[1981]

عمر ایلیکا چو بیتی ینه ایللیکدین ایماس::

یاغیلیق تنیکریکا و امریغه بی پروالیق::

ıllıḳ/illık (ایللیق) [12-13] 'yıllık سالیانه'.[1982] Nitekim *Seb'a-yi Seyyāre*'de şöyle der, şiir:

yene Ḫᵛārezmşahġa yazdı miṣāl::

bu ki Ḫᵛārezmdin bir ***ıllıḳ*** *māl::*

ینه خوارزمشهغه یازدی مثال::

بو که خوارزمدین بیر ایللیق سال::

Rūm [diyarı] Türkleri (اتراک روم) mecazen 'mevacip ve rüsum' anlamında kullanırlar.

ilmek (ایلماک و ایلمک) -sakin lām ve kāf ve fethalı mīm ile- 'tuzak ve bağ دام و بند'.[1983] Tanık olarak şiir [14-15]:

ʿıyş u rāḥet ḳuşların ṣayd iyley alman gerçi bar::

köz yaşıdın dāne vü cān riştesidin ***ilmek****im::*[1984]

عیش و راحت قوشلارین صید ایلای آلمان کرچه بار::

کوز یاشیدین دانه و جان رشتهسیدین ایلماکیم::

Ayrıca 'جیقه[1985] ve gözlüğün düşmezi için başa bağlanan çengel ve zincir قلاب و زنجیری را کویند که بدان جیقه و عینک را بر سر بند کنند که نیفتد' demektir.

ilen (ایلن) -fethalı lām ile- 'ile مع'.

ile (ایله) '**ilen**'in eş anlamlısı olup sözlerin (الفاظ) sonunda [16] gelir. Ayrıca [**ile**-] 'elemek'in emridir امر است از بیختن و غربال کردن'. Nitekim ***ilemek*** (ایلاماک) kısmında geçti. Fethalı elifle de iki anlama gelir. Nitekim [17] "Fethalı elif ile lām"da (الف مفتوحه مع اللام) zikredilmiştir.

ılıcaḳ (ایلیجاق) Rūmī Türkçesinde (ترکی رومی) ***ılıġ***'ın (ایلیغ) küçültmesi (مصغر) olup 'yarı sıcak/ılıcak نیم کرمک' demektir.

iliş il (ایلیش ایل) -kesreli lām ve sakin karaşat şīn ile- [18-19] Rūmī Türkçesinde 'geçen yıldan önceki yıl پیرارسال'.[1986]

ılıġ (ایلیغ) ve **ılıḳ (ایلیق)** iki anlama gelir. Birincisi 'ılık نیم کرم'. Tanık olarak şiir:

[1980] BM **Tiŋ͡gzige** (تینکزیکا).

[1981] BM 113r.11 *ʿömr… bī-pervālıḳ* : Bkz. ÖNK *Умр элликка чу етти яна элликдин эмас // Ёғилиқ тенгригаву амриға нопарволиқ* (c. 4, s: 229, NŞ 316/3).

[1982] BM 113r.11 **ıllıḳ** : Krş. BM 113r.8 **illik** (ایللیک). Ayrıca krş. Az.T. illik '1. bir yıl devam eden veya devam etmiş; 2. bir yaşında' (AzDİL, c. 2, s. 533).

[1983] BM 113r.13 **ilmek** : FT s.573 *ilmek (ایلمک)* 'tuzak halkası'.

[1984] BM 113r.14 *ʿıyş… ilmekim* : Bkz. ÖNK *Айшу роҳат қушларин сайд айлай олмон, гарчи бор // Кўз ёшидин донаю жон риштасидин илмагим* (c. 2, s. 365, NN 508/6).

[1985] جیقه [جیغه]: 'sultanlar ve emirlerin başlarına taktığı nakışlı süs' (DehS.).

[1986] BM 113r.17 **iliş il** : Krş. Az.T. *inişil* 'geçen yıldan önceki yıl' (AzDİL, c.2: 552).

ḳan töker köñgli Nevāyīniñg ü eşk iki közi::

ülgüsi ʿışḳ ġamın ger yimese ısıġ ***ılıġ****::* [1987]

قان توکار کونکلی نوائی‌نینک و اشک ایکی کوزی::

اولکوسی عشق غمین کر بیماسا ایسیغ ایلیغ::

İkincisi Rūmī Türkçesinde ‘kemançe sazının adı نام ساز کمانچه’. Ona ***ıḳlıġ*** (ایقلیغ) da denir. Nitekim [20] zikredildi.

ilik (ایلیک) -kesreli lām ve sakin kāf ile- ‘el دست’. Nitekim şöyle der, şiir:

tenġa taş u ḳolġa tiş zaḫmı ki saldı tilbelik::

[21-22] *fāş ḳıldı ilge köñgleksiz beden yiñgsiz* ***ilig****::* [1988]

تنغه تاش و قولغه تیش زخمی که سالدی تیلبلیک::

فاش قیلدی ایلکا کونکلاکسیز بدن بینکسیز ایلیک::

Ona ***il*** (ایل) ve ***ilg*** (ایلک) de denir. Nitekim yukarıda zikredildi. İşbalı kesre ile [***ilik***] ‘kemik iliği مغز استخوان’ demektir ki Arapçada ‘مخ’ denir.

Türeyenler (Müştaḳḳāt)

mīm ile

immek (ایممک) ‘emmek مکیدن’.

imdi (ایمدی) ‘emdi’. ‘şimdi حال’ anlamına da gelir.

imdük (ایمدوک) [23] ‘emdik’.

imer (ایمار)[1989] ve **imedür** (ایمادور) ‘emer, emiyor’. Nitekim ikincisine tanık olarak *Tārīḫu’l-Enbiyā*’da Ḥażret-i Mūsā aleyhi’s-selām’ın zikrinde şöyle der:

ṣandūḳnı [1990][24] *kiltürdiler Āsiye açtı bir ṭıfl* [1991] *kördi kim barmaġın* ***imedür****.*

صندوقنی کیلتوردیلار آسیه آچتی بیر طفل کوردی کیم بارماغین ایمادور.

imer (ایمار) fâil ve mastar anlamına da gelir.

immeydür (ایممایدور) ‘emmiyor, emmemiş’.

[25-26] **imgen** (ایمکان), **imergen** (ایمارکان), **imedürgen** (ایمادورکان) ‘emen, emmiş’. Mastar anlamına da gelirler. Nitekim birincisine tanık olarak mastar anlamında Mollā Sāḳī’nin Gül ve Nevruz’unda şöyle der, şiir:

[1987] BM 113r.18-19 *ḳan… ılıġ* : Bkz. ÖNK *Қон тўкар кўнгли Навоийнингу ашк икки кўзи // Улгуси ишқ ғамин гар емаса иссиғ-илиғ* (c. 6, s. 210, 296/7).

[1988] BM 113r.20-21 *tenġa… ilig* : Bkz. ÖNK *Танға тошу қўлға тиш захмики солди телбалик // Фош қилди элга кўнглаксиз бадан, енгсиз илик* (c. 2, s. 318, 442/1).

[1989] BM 113r.23 **ime** *(ایما)*, T 189v. *imer (ایمار).*

[1990] BM 113r.23-24 *ṣandūḳnı… imedür* : Krş. ÖNK Канизаклар ул *сандуқни келтурдилар, Осия очти,* ***муқбил*** *кўрдиким, бормоғин эмадур* ***эрди***. (c. 16, s. 132, TE). Ayrıca krş. Abik 1993: 113, T703b8 *Kenīzekler ol ṣanduḳnı kiltürdiler. Āsiye açtı bir* ***ṭıflī*** *kördi kim barmaġın imedür* ***irdi****.*

[1991] BM 113r.24 **ṭıfl :** Krş. ÖNK c. 16, s. 132, TE тифли. Ayrıca krş. Abik, 1993: 113, T703b8 **ṭıflī.**

*süt **imgende** sa'ādet dāye boldı::*

tili çıḳġaç hüner hem sāye boldı:: [1992]

سوت ایمکاندا سعادت دایه بولدی::

تیلی چیقغاج هنر هم سایه بولدی::

im (ایم) ve **imgil** (ایمکیل) 'tekil ikinci kişi emir fiili'.

[27] **imme** (ایمما) ve **immegil** (ایمماکیل) 'olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili'.

imiñg (ایمینک), **imiñgiz** (ایمینکیز), **imiñgler** (ایمینکلار) 'çoğul ikinci kişi emir fiili'.

immeñg (ایممانک), **immeñgiz** (ایممانکیز), **immeñgler** (ایممانکلار) [28] 'olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili'.

immen (ایممان), **immes min** (ایممامین) 'emmem'. **ime min** (ایمامین), **imer min** (ایمارمین), **imedür min** (ایمادورمین), **imerem** (ایمارام) 'emerim'.

imerim (ایماریم) ve **immekim** (ایممامکیم) '[benim] emmem'.

immegüm (ایممامکوم) [29] 'emmeyeceğim'.

imip (ایمیب), **imiben** (ایمیبان) 'emip, emmiş'.

immişeñg (ایممیشانک) 'emmişsin'.

immes (ایممامس) 'emmez'. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

[BM 113v.1] **immesi** (ایممامسی) 'emmesi ve emmezi'.

immedin (ایممادین) 'emmeden, emmemiş'.

imip bolmas (ایمیب بولماس), **imse bolmas** (ایمسا بولماس), **immek olmas** (ایممامک اولماس) 'emilmez'.

[T 190r.] **ime almas** (ایما آلماس) [2] 'ememez'. **ime ime** (ایما ایما) 'emerek'. Tekrar edilmeden de kullanılır.

imey (ایمای), **imeyin** (ایمایین) 'emeyim, emsin, emesin, emmiş'.

imsek (ایماک), **imge biz** (ایمکابیز), [3] **imgey biz** (ایمکایبیز), **imeli** (ایمالی), **imeliñg** (ایمالینک) 'emsek/emelim'.

imgeli (ایمکالی) 'emmek için, emeli'.

imgeç (ایمکاج) 'emince'.

imgüçi (ایموکوجی) 'emici'.

imgüçe (ایمکوجه), **imgünçe** (ایمکونجه), [4] **imgençe** (ایمکانجه) 'emene kadar, emdiği/emeceği kadar'.

imgüm (ایمکوم) 'emeceğim'.

imgüñg (ایمکونک) emeceksin'.

[1992] BM 113r.26 **tili çıḳġaç hüner hem-sāye boldı** (تیلی چیقغاج هنر همسایه بولدی), T 189v. *tili çıḳġa hüner hem sāye boldı* (تیلی چیقغا هنر هم سایه بولدی); PdC s. 137 *hem-sāye boldı (همسایه بولدی)*. BM'deki *çıḳġaç* ve T'deki *hem sāye*'nin daha doğru oluğunu düşündüğümüz için yukarıdaki gibi yazmayı tercih ettik.

imgüsi (ایمکوسی) ‘emecek’.

imgülük (ایموکولوک) [5] ‘emilecek [olan]’.

imgey (ایمکای), **ime** (ایمای), **imse** (ایمسا), **imsün** (ایمسون), **imdik** (ایمدیک) ‘emse/emsin’.

imgüdik (ایمکودیک), **imerdik** (ایماردیک) ‘emilecek [olan], emdiği/emeceği gibi’.

imizmek (ایمیزماک) -kesreli mīm ve sakin [6] hevvez zā ile- **immek** mastarının geçişlisi olup ‘emzirmek ve süt vermek مکانیدن و شیر دادن’ demektir.

imizdi (ایمیزدی) ‘emzirdi’.

imizdük (ایمیزدوک) ‘emzirdik’.

imizür (ایمیزور) [7] ve **imizedür** (ایمیزادور) ‘emzirir/emziriyor’. **imizür** (ایمیزور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

imizmeydür (ایمیزمایدور) ‘emzirmiyor, emzirmemiş’.

imizgen (ایمیزکان), **imizürgen** (ایمیزورکان) ve [8-9] **imizedürgen** (ایمیزادورکان) ‘emziren, emzirmiş’. Mastarr anlamına da gelirler.

imiz (ایمیز) ve **imizgil** (ایمیزکیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

imizme (ایمیزمه) ve **imizmegil** (ایمیزمەکیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

imizi͡ng (ایمیزینک), **imizi͡ngiz** (ایمیزینکیز) ve **imizi͡ngler** (ایمیزینکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

imizme͡ng (ایمیزمانک), **imizme͡ngiz** (ایمیزمانکیز) ve **imizme͡ngler** (ایمیزمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

imizmen (ایمیزمان) ve [10] **imizmes min** (ایمیزماسمین) ‘emzirmem’.

imize min (ایمیزامین), **imizür min** (ایمیزورمین), **imizedür min** (ایمیزادورمین) ve **imizürem** (ایمیزورام) ‘emziririm/emziriyorum’.

imizürüm (ایمیزوروم) ve **imizmekim** (ایمیزماکیم) ‘[benim] emzirmem’.

imizmegüm (ایمیزماکوم) [11-12] ‘emzirmeyeceğim’.

imizip (ایمیزیب), **imiziben** (ایمیزیبان) ve **imizmiş** (ایمیزمیش) ‘emzirip/emzirmiş’.

imizmişe͡ng (ایمیزمیشانک) ‘emzirmişsin’.

imizmes (ایمیزماس) ‘emzirmez’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

imizmesi (ایمیزماسی) ‘emzirmesi, emzirmezi’.

imizmedin (ایمیزمادین) ‘emzirmeden, emzirmemiş’.

imizip bolmas (ایمیزیب بولماس), **imizse bolmas** (ایمیزسا بولماس) ve **imizmek olmas** (ایمیزماک اولماس) [13] ‘emzirilmez’.

imize almas (ایمیزا آلماس) ‘emziremez’.

imize imize (ایمیزا ایمیزا) ‘emzirerek’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

imize (ایمیزا) ve **imize min** (ایمیزامین) [14] ‘emzireyim, emzirsin, emziresin,

emzirmiş’.

imizsek (ایمیزساک), **imizge biz** (ایمیزکابیز), **imizgey biz** (ایمیزکای‌بیز), **imizeli** (ایمیزالی) ve **imizeliŋ** (ایمیزالینک) ‘emzirelim’.

imizgeli (ایمیزکالی) ‘emzirmek için, [15-16] emzireli’.

imizgeç (ایمیزکاج) ‘emzirince’.

imizgüçi (ایمیزکوجی) ‘emzirici’.

imizgüçe (ایمیزکوجه), **imizgünçe** (ایمیزکونجه) ve **imizgençe** (ایمیزکانجه) ‘emzirene kadar, emzirdiği/emzireceği kadar’.

imizgüm (ایمیزکوم) ‘emzireceğim’.

imizgüŋ (ایمیزکونک) ‘emzireceksin’.

imizgüsi (ایمیزکوسی) ‘emzirecek’.

imizgülük (ایمیزکولوک) ‘emzirilecek [olan]’.

[17-18] **imizgey** (ایمیزکای), **imize** (ایمیزا), **imizse** (ایمیزسا), **imizsün** (ایمیزسون) ve **imizdik** (ایمیزدیک) ‘emzirsin/emzirse’.

imizgüdik (ایمیزکودیک) ve **imizürdik** (ایمیزوردیک) ‘emzirilecek [olan], emzirdiği/emzireceği gibi’.

imizdürmek (ایمیزدورماک) **imizmek** mastarının geçişlisi olup ‘emzirtmek شیر دهانیدن’ demektir. Sigaları **-dUr** ekiyle (lafzıyla) yapılır.

imenmek (ایمانماک)[1993] -fethalı mīm ve sakin nūn ile- ‘çekinmek, utanmak احتراز کردن، شرم کردن’.

[19] **imendi** (ایماندی) ‘çekindi’.

imendük (ایماندوک) ‘çekindik’.

imenür (ایمانور), **imenedür** (ایمانادور) ‘çekinir, çekiniyor’. **imenür** (ایمانور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

[20] **imenmeydür** (ایمانمایدور) ‘çekinmiyor, imenmemiş’.

imengen (ایمانکان), **imenürgen** (ایمانورکان) ve **imenedürgen** (ایمانادورکان) ‘çekinen, çekinmiş’. Mastar anlamına da gelirler.

[21] **imen** (ایمان) ve **imengil** (ایمانکیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’. **imen** (ایمان) ‘değilim’ anlamına da gelmiştir.

imenme[1994] (ایمانما) ve **imenmegil**[1995] (ایمانماکیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’[1996].

imeniŋ (ایمانینک), [22-23] **imeniŋiz** (ایمانینکیز) ve **imeniŋler** (ایمانینکلار) ‘çoğul

---

[1993] BM 113v.18 **imenmek** : LÇ s.61 *ımanmaḳ (ایمانماق)* ‘ay.’.
[1994] BM 113v. 21 **imene** (ایمانا).
[1995] BM 113v. 21 **imenegil** (ایماناکیل).
[1996] BM 113v. 21 **olumlu tekil ikinci kişi emir fiili** (مفرد مخاطب از فعل امر).

ikinci kişi emir fiili’.

imenmeñg (ایمانمانک), **imenmeñgiz** (ایمانمانکیز) ve **imenmeñgler** (ایمانمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

imenmen (ایمانمان) ve **imenmes min** (ایمانماس‌مین) ‘çekinmem’. **imene min** (ایمانامین), **imenür min** (ایمانورمین), **imenedür min** (ایمانادورمین) ve **imenürem** (ایمانورام) ‘çekinirim/çekiniyorum’.

imenürüm (ایمانوروم) ve **imenmekim** (ایمانماکیم) ‘[benim] çekinmem’.

imenmegüm (ایمانماکوم) ‘çekinmeyeceğim’.

[24] **imenip** (ایمانیب), **imeniben** (ایمانیبان) ve [T 191v.] **imenmiş** (ایمانمیش) ‘çekinip/çekinmiş’. Birincisine tanık olarak şiir:

min kim ü güstāḫ ilgiñg öpmek ey sulṭān-ı ḥüsn::

[25] *itleriñgniñg çün kef-i pāyın öper min* ***imenip****::* [1997]

مین کیم و کستاخ ایلکینک اوپماک ای سلطان حسین::

ایتلارینک‌نینک چون کف پایین اوپار مین ایمانیب::

Ṭāliʿ Hirevī imenip’i bu şiirde **itmenip** (ایتمانیب) okumuş ve **itmenmek**’i (ایتمانماک) ona mastar [26] olarak vermiş ve **itmenmek**’in ‘مبادرت و ایتان امور’ olduğunu yazmış, Naṣīrī de ona uymuştur. Söz ve anlamın (لفظ و معنی) her ikisi de icat/uydurmadır (اختراعی).

[27] **imenmişeñg** (ایمانمیشانک) ‘çekinmişsin’.

imenmes (ایمانماس) ‘çekinmez’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

imenmesi (ایمانماسی) ‘çekinmesi, çekinmezi’.

imenmedin (ایمانمادین) [28] ‘çekinmeden, çekinmemiş’.

imenip bolmas (ایمانیب بولماس), **imense bolmas** (ایمانسا بولماس) ve **imenmek olmas** (ایمانماک اولماس) ‘çekinilmez’.

imene almas (ایمانا آلماس) ‘çekinemez’.

imene [29] **imene** (ایمانا ایمانا) ‘çekinerek’. Tekrar edilmeden de aynı anlamda kullanılır. Nitekim Humāyūn Pādişāh’ın Babür Padişah’ın hizmetine gönderdiği yazıda (عریضه) [BM 114r.1] gözle görüldüğü gibi şöyledir:

dedem tabuġıda ḳorḳa ***imene*** *ʿarże-dāşt ol kim*

دادام تابوغیدا قورقا ایمنه عرضه داشت اولکیم

Ayrıca *Kelīle ve Dimne*’de şöyle zikredilmiş:

ḳorḳa [2] ***imene*** *her ṭarafġa naẓar salıp ilgeri kiyin ni iḥtiyāṭ ḳılurdı.*

[1997] BM 113v.24-25 *min… imenip* : Krş. *Мен киму густох* ***ўпмак илгинг****, эй султони ҳусн // Итларингнинг чун кафи пойин ўпармен* ***ийманиб*** (ÖNK, c. 5, s. 44, BV 56/5).

قورقا ایمنه هر طرف غه نظر سالیب ایلکاری کیین نی احتیاط قیلوردی.

imeney (ایمانای) ve **imeneyin** (ایمانایین) {‘çekineyim, çekinsin, çekinesin, çekinmiş’.}[1998]

imenmey (ایمانمای) ve **imenmeyin** (ایمانمایین) ‘çekinmeyeyim, çekinmesin, çekinmeyesin, çekinmemiş’. Nitekim [3] birincisine tanık olarak ‘çekinmesin’ anlamında *Tārīḫ-i Babürī* de Sulṭān Ḥüseyin’in evladı ile ilgili şöyle yazar:

*atasıdın **imenmey** ve Tiñgridin* [4] *ḳorḳmay henūz işi çaġır içmek idi.*

اتاسیدین ایمانمای تینکری‌دین قورقمای هنوز ایشی چاغر ایچماک ایدی.

imensek (ایمانساک), **imenge biz** (ایمانکابیز), **imengey biz** (ایمانکای‌بیز), **imeneli** (ایمانالی) ve **imeneliñ** (ایمانالینک) ‘çekinelim’.

imengeli (ایمانکالی) ‘çekinmek için, [5] çekineli’.

imengeç (ایمانکاج) ‘çekinince’. **imengüçi** (ایمانکوجی) ‘çekinen’. **imengüçe** (ایمانکوجه), **imengünçe** (ایمانکونجه) ve **imengençe** (ایمانکانجه) ‘çekinene kadar, [6] çekindiği/çekineceği kadar’.

imengüm (ایمانکوم) ‘çekineceğim’.

imengüñ (ایمانکونک) ‘çekineceksin’.

imengüsi (ایمانکوسی) ‘çekinecek’.

imengülük (ایمانکولوک) ‘çekinilecek [olan]’.

[7] **imengey** (ایمانکای), **imene** (ایمانا), **imense** (ایمانسا), **imensün** (ایمانسون) ve **imendik** (ایماندیک) ‘çekinsin/çekinse’.

imengüdik (ایمانکودیک) ve **imenürdik** (ایمانوردیک) ‘çekinilecek [olan], çekindiği/çekineceği gibi’. [8] Birincisine ikinci anlamda tanık olarak şiir:

tutaşġan sayı ḫarman ḫarman otlar naḳd-i cānımda::

*kişi **imengüdik** uçġun uçar āh-i fiġānımda::*

توتاشغان سایی خرمن خرمن اوتلار نقد جانیمدا::

کیشی ایمانکودیک اوچغون اوچا راه فغانیمدا::

[9] **imgenmek (ایمکانماک)** -sakin mīm ve nūn, fethalı Acem kāf’ı ile- ‘emek vermek, zahmet etmek رنج و زحمت کشیدن’.

imgendi (ایمکاندی) ‘emek verdi’.

imgendük (ایمکاندوک) ‘emek verdik’.

imgenür (ایمکانور) ve **imgenedür** (ایمکانادور) [10] ‘emek verir/emek veriyor’. **imgenür** (ایمکانور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

imgenmeydür (ایمکانمایدور) ‘emek vermiyor, emek vermemiş’.

[1998] BM 114r.2 **{çekineyim…çekinmiş}:** Birinci ve ikinci satırlar arasında aynı kişi tarafından küçük harflerle yazılmıştır.

imgengen (ایمکانکان), **imgenürgen** (ایمکانورکان) ve **imgenedürgen** (ایمکانادورکان) [11-12] ‘emek veren, emek vermiş’. Mastar anlamına da gelirler.

imgen (ایمکان) ve **imgengil** (ایمکانکیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

imgenme (ایمکانما) ve **imgenmegil** (ایمکانماکیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’. İkincisine tanık olarak şiir:

tut özüñge ferd ü bī-keslik belā vü imgekin [1999]*::*

tā birevge örgenip ayru tüşüp ***imgenmegil****::* [2000]

توت اوزونکا فرد و بیکس‌لیک بلا و ایمکاکین::

تا بیراوکا اورکانیب آیرو توشوب ایمکانماکیل::

[13] **imgeniñg** (ایمکانینک), **imgeniñgiz** (ایمکانینکیز) ve **imgeniñgler** (ایمکانینکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

imgenmeñg (ایمکانمانک), **imgenmeñgiz** (ایمکانمانکیز) ve **imgenmeñgler** (ایمکانمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

[14] **imgenmen** (ایمکانمان) ve **imgenmes min** (ایمکانماس‌مین) ‘emek vermem’.

imgene min (ایمکانامین), **imgenür min** (ایمکانورمین), **imgenedür min** (ایمکانادورمین) ve **imgenürem** (ایمکانورام) ‘emek veririm’.

imgenürüm (ایمکانوروم) [15-16] ve **imgenmekim** (ایمکانماکیم) ‘[benim] emek vermem’. **imgenmegüm** (ایمکانماکوم) ‘emek vermeyeceğim’. **imgenmeseñg** (ایمکانماسانک), **imgenmege sin** (ایمکانماکاسین) ve **imgenmegey sin** (ایمکانماکای‌سین) ‘emek vermeyesin’. İkincisine tanık olarak şiir:

ey Nevāyī tileseñg ʿışḳda ***imgenmege sin****::*

özni hicrān ġam u derdi [2001] *bile muʿtād itgil::* [2002]

ای نوایی تیلاسانک عشقدا ایمکانماکاسین::

اوزنی هجران غم و دردی بیله معتاد ایتکیل::

imgenip (ایمکانیب) ve **imgeniben** (ایمکانیبان) [17] ve **imgenmiş** (ایمکانمیش) ‘emek verip/emek vermiş’. İkincisine tanık olarak şiir:

vaṣl ile iyle sebük-bār ki hicriñg yükini::

tartmış min mini [min-i] dil-ḫasta besī [18] ***imgeniben****::* [2003]

[1999] BM 114r.12 **imgekin :** ÖNK c.2, s. 345, NN 481/2 **şiddetin.**.

[2000] BM 114r.12 *tut… imgenmegil* : Krş. ÖNK *Тут ўзунгга фарду бекаслик балою* ***шиддатин*** *// То бировга ўрганиб айру тушуб эмганмагил* (c.2, s. 345, NN 481/2).

[2001] BM 114r.16 **ġam u derdi :** Krş. T 191v. *ġam derdi (غم دردی);* ÖNK c. 5, s. 274, BV 369/7 *ғамию дарди;* Türkay 2002: 282, 372/7 *ġam u derdi.*

[2002] BM 114r.15-16 *ey… itgil* : Krş. ÖNK *Эй Навоий, тиласанг ишқда эмганмагасен // Ўзни ҳижрон* ***ғамию дарди*** *била муътод этгил* (c. 5, s. 274, BV 369/7). Ayrıca bkz. BV, TDK yay. *Ey Nevāyī tileseñg ʿışḳda imgenmege-sin // Özni hicrān* ***ġam u derdi*** *bile muʿtād itkil* (Türkay 2002: 282, 372/7).

[2003] BM 114r.17-18 *vaṣl… imgeniben* : Bkz. ÖNK *Васл ила уйла сабукборки, ҳажринг юкини //*

وصل ایله ایله سبکبار که هجرینک یوکینی::

تارتمیش مین مینی دلخسته بسی ایمکانییان::

imgenmişeŋ (ایمکانمیشانک) ‘emek vermişsin’. **imgenmes** (ایمکانماس) ‘emek vermez’. [T 192r.] Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

imgenmesi (ایمکانماسی) ‘emek vermesi ve emek vermezi’.

[19] **imgenmedin** (ایمکانمادین) ‘emek vermeden, emek vermemiş’.

imgenmek olmas (ایمکانماک اولماس) ‘emek verilemez’.

imgene almas (ایمکانا آلماس) ‘emek veremez’. **imgene imgene** (ایمکانا ایمکانا) ‘emek vererek’. [20] Tekrar edilmeden de kullanılır.

imgeney (ایمکاناى) ve **imgeney min** (ایمکاناىمین)[2004] ‘emek vereyim, emek versin, emek veresin, emek vermiş’.

imgenseŋ (ایمکانسانک), **imgenge biz** (ایمکانکابیز), [21] **imgengey biz** (ایمکانکاىبیز), **imgeneli** (ایمکاناللى) ve **imgeneliŋ** (ایمکانالینک) ‘emek verelim’.

imgengeli (ایمکانکالى) ‘emek vermek için, emek vereli’.

imgengeç (ایمکانکاج) ‘emek verince’.

[22] **imgengüçi** (ایمکانکوجى) ‘emek veren’.

imgengüm (ایمکانکوم) ‘emek vereceğim’.

imgengüŋ (ایمکانکونک) ‘emek vereceksin’.

imgengüsi (ایمکانکوسى) ‘emek verecek’.

imgengülük (ایمکانکولوک) [23] ‘emek verilecek [olan]’.

imgengey (ایمکانکاى), **imgene** (ایمکانا), **imgense** (ایمکانسا), **imgensün** (ایمکانسون) ve **imgendik** (ایمکاندیک) ‘emek versin/emek verse’.

imgengüdik (ایمکانکودیک) ve **imgenürdik** (ایمکانوردیک) ‘emek verilecek [olan] [24-25] ve emek verdiği/vereceği gibi’.

imgetmek (ایمکاتماک) -tā ile- geçişli mastar olup ‘emek verdirmek/incitmek رنج دادن’ demektir.

imgetip (ایمکاتیب), **imgetiben** (ایمکاتیبان) ve **imgetmiş** (ایمکاتمیش) ‘emek verdirip/incitip; emek verdirmiş/incitmiş’. Üçüncüsüne tanık olarak şiir:

Nevāyī ḫastalıġdın dem urarġa ḳuvveti yoḳtur::

*anı gūyā vefāsızlar cefāsı asru **imgetmiş**::* [2005]

نوائی خستهلیغدین دم اورارغه قوتی یوقتور::

آنی کویا وفاسیزلار جفاسی اسرو ایمکاتمیش::

Тортмишмен мени дилхаста басе эмганибон (c. 4, s. 328, NŞ 452/5).

[2004] BM 114r.20 **imgeney min** : T 192r. *imgene min (ایمکانامین).*

[2005] BM 114r.25 *Nevāyī… imgetmiş* : Bkz. ÖNK *Навоий хасталиғдин дам урарға қуввати йўқтур // Ани гўё вафосизлар жафоси асру эмгатмиш* (c. 5, s. 192, BV 256/9).

Diğer sigalar da aynı şekilde [26] karaşat tā ile yapılır.

imgeklemek (ایمکاکلاماک) ‘süt emer bebeklerin zorlukla el ve ayakla yürümesi [emeklemek] بصعوبت بدست و پا راه رفتن اطفال شیرخوار’.[2006]

imgekledi (ایمکاکلادی) ‘emekledi’.

[27] **imgekledük** (ایمکاکلادوک) ‘emekldik’.

imgekler (ایمکاکلار) ve **imgekleydür** (ایمکاکلایدور) ‘emekler/emekliyor’. **imgekler** (ایمکاکلار) fâil ve mastar anlamına da gelir.

[28] **imgeklemeydür** (ایمکاکلامایدور) ‘emeklemiyor, emeklememiş’.

imgeklegen (ایمکاکلاکان), **imgeklergen** (ایمکاکلارکان) ve **imgekleydürgen** (ایمکاکلایدورکان) ‘emekleyen, [29] emeklemiş’. Birincisine birinci anlamda tanık olarak şiir:

her zamān közdin yaşım [2007] ***imgeklegen*** *bir yaş dik::*
meyl iter tofraḳġa veh [BM 114v.1] *öltürgüsi bu imgekim::* [2008]

هر زمان کوزدین یاشیم ایمکاکلاکان بیر یاش دیک::
میل ایتار توفراقغه و اولتورکوسی بو ایمکاکیم::

Mastar anlamına da gelirler.

imgekle (ایمکاکلا) ve **imgeklegil** (ایمکاکلاکیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

imgekleme (ایمکاکلاما) ve **imgeklemegil** (ایمکاکلاماکیل) [2-5] ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

imgekleñg (ایمکاکلانک), **imgekleñgiz** (ایمکاکلانکیز) ve **imgekleñgler** (ایمکاکلانکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

imgeklemeñg (ایمکاکلامانک), **imgeklemeñgiz** (ایمکاکلامانکیز) ve **imgeklemeñgler** (ایمکاکلامانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

imgeklemen (ایمکاکلامان) ve **imgeklemes min** (ایمکاکلاماس‌مین) ‘emeklemem[2009]’.

imgekley min (ایمکاکلای‌مین), **imgekler min** (ایمکاکلارمین), **imgekleydür min** (ایمکاکلایدورمین) ve **imgeklerem** (ایمکاکلارام) ‘emeklerim’. **imgeklerim** (ایمکاکلاریم) ve **imgeklemekim** (ایمکاکلاماکیم) ‘[benim] emeklemem’.

imgeklemegüm (ایمکاکلاماکوم) ‘emeklemeyeceğim’.

imgeklep (ایمکاکلاب), **imgekleben** (ایمکاکلابان) ve **imgeklemiş** (ایمکاکلامیش) ‘emekleyip/emeklemiş’.

[2006] BM 114r.26 **imgeklemek** : Krş. Az.T. *imeklemek* ‘eller ve dizler üzerinde hareket etmek’ (AzDİL, c.2: 538).
[2007] BM 114r.29 **yaşım :** T 192r. *başım (باشیم).*
[2008] BM 114r.29-114v.1 *her… imgekim* : Bkz. ÖNK *Ҳар замон кўздин ёшим эмгаклаган бир ёшдек // Майл этар туфроққа, вах, ўлтургуси бу эмгагим* (c. 2, s. 365, NN 508/3). Ayrıca Krş. LÇ s. 61 *her zamān közdin yaşım imgeklegen bir* ***başı*** *dik // meyl iter* ***tofraġa*** *veh öltürgüsi bu imgekim.*
[2009] BM 114v. 3 Metinde **emeklemez** *(بدست و پا راه نمیرود).*

imgeklemişeŋ (ایمکاکلامیشانک) ‘emeklemişsin’.

imgeklemes (ایمکاکلاماس) [6] ‘emeklemez’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

imgeklemesi (ایمکاکلاماسی) ‘emeklemesi ve emeklemezi’.

imgeklemedin (ایمکاکلامادین) [7] ‘emeklemeden, emeklememiş’.

imgeklep bolmas (ایمکاکلاب بولماس), **imgeklese bolmas** (ایمکاکلاسا بولماس) ve **imgeklemek olmas** (ایمکاکلاماک اولماس) ‘emeklenmez’.

[8] **imgekley almas** (ایمکاکلای آلماس) ‘emekleyemez’.

imgekleyü (ایمکاکلایو) ve **imgekley imgekley** (ایمکاکلای ایمکاکلای) ‘emekleyerek’ خیزان خیزان. Tekrar edilmeden de kullanılır.

[9-10] **imgekley** (ایمکاکلای) ve **imgekleyin** (ایمکاکلایین) ‘emekleyeyim, emeklesin, emekleyesin, emeklemiş’.

imgeklesek (ایمکاکلاساک), **imgekleli** (ایمکاکلالی) ve **imgekleliŋ** (ایمکاکلالینک) ‘emekleyelim’.

imgeklegeli (ایمکاکلاکالی) ‘emeklemek için, emekleyeli’.

imgeklegeç (ایمکاکلاکاج) ‘emekleyince’.

imgeklegüçi (ایمکاکلاکوجی) [11] ‘emekleyen’.

imgeklegüm (ایمکاکلاکوم) ‘emekleyeceğim’.

imgeklegüŋ (ایمکاکلاکونک) ‘emekleyeceksin’.

imgeklegüsi (ایمکاکلاکوسی) [12] ‘emekleyecek’.

imgeklegülük (ایمکاکلاکولوک) ‘emekleyecek [olan]’.

imgeklegey (ایمکاکلاکای), **imgeklese** (ایمکاکلاسا), **imgeklesün** (ایمکاکلاسون) ve **imgekledik** (ایمکاکلادیک) [13] ‘emeklese/emeklesin’.

imgeklegüdik (ایمکاکلاکودیک) ve **imgeklerdik** (ایمکاکلاردیک) [T 193v.] ‘emekleyecek [olan], emeklediği/emekleyeceği gibi’.

İsimler (Cevāmid)

imes (ایماس) ve **imestür (ایماستور)** [14-15] ‘değil نیست’. Birincisine tanık olarak şiir:

ḥayāt-baḫş ise ol ḫūr ʿaksdin [2010] *bāde::*
maḥall-i ḥayret ***imes*** *ḫūr ʿaksidindür rāḥ* [2011] *::* [2012]

[2010] BM 114v.14 **ʿaksdin** : GS, Kut, 2003: 101, 106/2 **ʿaksidin** . Krş. ÖNK c.1, s. 105, BB 201/2 **аксиндин.**

[2011] BM 114v.14 **rāḥ** : ÖNK c.1, s. 105, BB 201/2 **руҳ.** GS, Kut, 2003: 101, 106/2 **rūḥ**. **rāḥ** ‘mutluluk, şenlik’ (DehS.).

[2012] BM 114v.14 *ḥayāt-baḫş… rāḥ* : Krş. ÖNK *Ҳаётбахш эса ул Ҳур акс**индин** бода // Маҳалли ҳайрат эмас, ҳур аксидиндур **руҳ*** (c. 1, s. 105, BB 201/2). Ayrıca bkz. *Ҳаётбахш эса ул ҳур акс**и**дин бода // Маҳалли ҳайрат эмас, ҳур аксидиндур руҳ* (c. 3, s. 99, GS 102/2). Yine krş. GS, TDK yay.

حیات بخش ایسا اول حور عکس‌دین باده::

محل حیرت ایماس حور عکسیدین دور راح::

İkincisine tanık olarak *Leylī ve Mecnūn*'dan şiir:

ḫarman sarı tüşse bir şerāre::

küymekdin ***imestür*** *aṅ̂ga çāre::* [2013]

خرمن ساری توشسا بیر شراره::

کویماکدین ایماستور آنکا چاره::

imes bolsa (ایماس بولسا) 'olmazsa نباشد'. Nitekim [16] *Ḥayretü'l-Ebrār*'da Sözün Vasfında (در وصف سخن) şöyle der, şiir:

tepre Nevāyī ü nevā dimegil::

her ni ***imes bolsa*** [2014] *revā dimegil::* [2015]

تپرا نوائی و نوا دیماکیل::

هر نی ایماس بولسا روا دیماکیل::

imen (ایمان) 'değilim'. [17] Tanık olarak şiir:

cihān ehli nifāḳıdın ḳayan barsam ***imen*** [2016] *īmen* [2017]*::*

tiler min ol cihānnı tapġa min şāyed emān anda [2018]*::* [2019]

جهان اهلی نفاقیدین قایان بارسام ایمان ایمن::

تیلارمین اول جهاننی تاپغامین شاید امان آندا::

Ayrıca [18] *Ḥayretü'l-Ebrār*'ın Sonunda (خاتمه) şöyle der, şiir:

gerçi imen ḳābil-i luṭf u kerem::

līk ***imen*** *bir yolı nevmīd* [2020] *hem::* [2021]

کرچه ایمان قابل لطف و کرم::

لیک ایمان بیر یولی نومید هم::

Ayrıca 'çekinmek'in emir [biçimi]dir. [19] Nitekim ***imenmek*** (ایمانماک) mastarı

---

*Ḥayāt-baḫş ise ol ḥūr ʿaks**idin** bāde // maḥall-i ḥayret **imes** ḥūr ʿaksidin dur **rūḥ*** (Kut, 2003: 101, 106/2).

[2013] BM 114v.15 *ḫarman… çāre* : Bkz. ÖNK *Хирман сари тушса бир шарора // Куймакдин эмастур анга чора* (c. 9, s. 228, LM XXVIII).

[2014] BM 114v.16 **bolsa :** T 193v. *tolsa (تولسا).*

[2015] BM 114v.16 *tepre… dimegil* : Bkz. ÖNK *Тебра Навоий-ю наво демагил // Ҳарне эмас бўлса раво демагил* (c. 7, s. 66, HE XV).

[2016] BM 114v.17 **imen :** Krş. ÖNK c. 4, s. 20, NŞ 25/10 **эмон.** Ayrıca krş. NŞ, Karaörs 2016: 26; 25/10 **emān.**

[2017] BM 114v.17 **īmen :** Krş. ÖNK c. 4, s. 20, NŞ 25/10 **эмнн**. Ayrıca krş. NŞ, Karaörs 2016: 26; 25/10 **eymen.**

[2018] BM 114v.17 **anda :** Krş. NŞ, Karaörs 2016: 26; 25/10 **ara.** Bkz. ÖNK c. 4, s. 20, NŞ 25/10 **анда.**

[2019] BM 114v.17 *cihān… anda* : Krş ÖNK *Жаҳон аҳли нифоқидин қаён борсам* ***эмон эмнн*** *// Тилармен ул жаҳонни, топқамен шояд амон анда* (c. 4, s. 20, NŞ 25/10). Ayrıca krş. NŞ, Karaörs 2016: 26; 25/10 *Cihān ehli nifāḳıdın ḳayan barsam* ***emān eymen*** *// Tiler-min ol cihānnı tapḳa-min şāyed emān* ***ara.***

[2020] BM 114v.18 **nevmīd** : < nā+umid < Fa. nā+T. < ümid < umud < umut.

[2021] BM 11rv.18 *gerçi… hem* : Bkz. ÖNK *Гарчи эмон қобили лутфу карам // Лек эмон бир йўли навмид ҳам* (c. 7, s. 372, HE LXIII).

kısmında verilmiştir.

imeñg (ایمانک) ‘değilsin نیستی. Tanık olarak şiir:

ey Nevāyī dem bu demdür tut ġanīmet bāde [20-21] *iç::*

özge [2022] *bir demge yiter* [2023] *yitmesge çün vāḳıf* ***imeñg****::* [2024]

ای نوائی دم بو دمدور توت غنیمت باده ایچ::

اوزکا بیر دمکا بیتار بیتماسکا چون واقف ایمانک::

Yani, ey Nevāyī an bu andır, kıymetini bil ve bade iç, çünkü diğer ana varıp varmayacağını bilmiyorsun.

Rūmī müellif **imeñg**’in (ایمانک) anlamı hakkında der ki, *teng* ve *çeng* ile kafiye yapıldığı için kāf [22] mecburiyetten ve [kafiye] azlığından eklenmiş ve hitap zamanı söylenmez. Bu yanlış bir iddiadır. Çünkü kāf hıtap alametidir ve [23] hitap zamanı elbette telaffuz edilmelidir. Yoksa tekil birinci kişi (متکلم وحده) anlamı ifade eder, yani ‘değilim نیستم’. Nitekim **imen** (ایمان)in altında zikredilmiştir.

imçek (ایمجاک) [24-25] ‘meme پستان’. [2025] Nitekim *Tārīḫü’l-Mulūk*’ta Dārāb’ın anası Humāy’ın (هماى مادر داراب) zikrinde şöyle der:

Dārābnı añga körgüzdiler közi tüşgeç [2026] ***imçek****ige süt kildi.* [2027]

دارابنی انکا کورکوزدیلار کوزی توشکاج ایمجاکیکا سوت کیلدی.

imdi (ایمدی) ‘şimdi حال’. Tanık olarak şiir:

meyde sāḳī ʿaksini körgeç igildim öpgeli::

baş kötürmen [2028] [26] ***imdi*** *yaʿnī kim tapıp min infiʿāl::* [2029]

میدا ساقی عکسینی کورکاج ایکیلدیم اوپکالی::

باش کوتورمان ایمدی یعنی کیم تاپیب‌مین انفعال::

Ayrıca ‘emdi مکید’ demektir. Nitekim **immek** (ایممک) mastarı altında verilmiştir.

imdikeçe (ایمدیکاجه) ve **imdikedigince (ایمدیکادیکینجه)** ‘şimdiye kadar تا حال’.

[27] **ımraġ (ایمراغ)** -sakin mīm ve Acemleşmiş (معجمه) ġayın ve fethalı karaşat rā ile-

---

[2022] BM 114v.20 **ازکا**

[2023] BM 114v.20 **yiter :** T’de yok.

[2024] BM 114v.19-12 *ey… imeñg* : Bkz. ÖNK *Эй Навоий, дам бу дамдур, тут ғанимат, бода ич // Ўзга бир дамға етар етмасга чун воқиф эманг* (c. 2, s. 308, NN 428/9).

[2025] BM 114v.24 **imçek** : Krş. Az.T. *emcek (امجک)* ‘meme, döş’ (AzDİL, c.2: 108).

[2026] BM 114v.24 *közi tüşgeç* : Krş. ÖNK c. 16, s. 209, TM Humāy **Кўзи анга тушкач.**

[2027] BM 114v.24 *Dārābnı…kildi* : PdC s.135 *Dārābnı añga körgüzdiler közi tüşgeç köñglige ıżṭırāb tüşüp imçekige süt kildi.* Krş. ÖNK *..., Доробни кўргуздилар. Кўзи* ***анга*** *тушкач, кўнглига изтироб тушуб, эмчокига сут келди* (c. 16, s. 209, TM Humāy).

[2028] BM 114v.25 **kötürmen :** T 193v. *kötermen (کوترمان).*

[2029] BM 114v.25-26 *meyde… infiʿāl* : Bkz. ÖNK *Майда соқий аксини кўрган эгилдим ўпгали // Бош кўтармон эмди, яъниким топибмен инфиол* (c. 1, s. 343, BB 426/6); *Майда соқий аксини кўргач эгилдим ўпгали // Бош кўтарман эмди, яъниким топибмен инфиол* (c. 3, s. 302, GS 378/6).

‘istenilen, rağbet gören ve sevilen مطلوب، مرغوب و محبوب’. Nitekim şöyle der, şiir:

bu belāġa ni devādur ki Nevāyīni [28] *ol ay::*

niçe yig [2030] *körse munı ʿışḳ aṅga* ***ımraġ*** [2031] *itedür::* [2032]

بو بلاغه نی دوادور که نوائینی اول آی::

نیجه ییک کورسا مونی عشق آنکا ایمراغ ایتادور::

Ayrıca Vaṣṣāf bir mülamma gazelinde Moġol sözleriyle (باصطلاحات مغول) şöyle der, şiir [Farsça]:

éy Tork-é [29] *nāzenīn ké dél-efrūz o mehveşi::*

inaḳ-é dél-robāī o ***ımraġ****-é ūnişi::* [2033]

ای ترک نازنین که دلفروز و مهوشی::

ایناق دلربائی و ایمراغ اونیشی::

ımġa (ایمغا) -sakin mīm ve fethalı Acemleşmiş ġayın ile- ‘dağ keçisi بز کوهی’.[2034]

imgek (ایمکاک) -sakin mīm ve [BM 115r.1] fethalı Acem kāf’ı ile- iki anlama gelir. Birincisi ‘emek, meşakkat رنج و مشقت’. Tanık olarak şiir:

nefsiṅ itse şūḫluġ [2035] *çarḫ* ***imgek****idin ḳıl edeb*::

[2] *ṭıflnı andaḳ ki zecr iyler felek birle edīb*:: [2036]

نفسینک ایتسا شوخلوغ چرخ ایمکاکیدین قیل ادب::

طفلنی آنداق که زجر ایلار فلک بیرله ادیب::

İkincisi ‘bebeklerin el ve ayak üzerinde yürümesi [emeklemek] بدست و پا راه رفتن اطفال’. Nitekim Ferhād’ın Bebekliğinin Zikrinde (در ذکر طفولیت فرهاد) şöyle der, şiir:

[3-4] *ḳadem urdı vu terk-i mehd ḳıldı::*

ḳoyup ***imgek*** *yörürge cehd ḳıldı*:: [2037]

قدم اوردی و ترک مهد قیلدی::

[2030] BM 114v.28 **niçe yig :** Bkz. GS, Kut 2003: 134; 151/7 **niçe yig**; Krş. ÖNK c. 3, s. 134, GS 147/7 **Нечак**.

[2031] BM 114v.28 **ımraġ :** Bkz. GS, Kut 2003: 134; 151/7 **ımraġ**; LÇ s. 61 **ımraġ** (ایمراغ). Krş. ÖNK c. 3, s. 134, GS 147/7 **амроғ.** Krş. EDPT 162b **amrak** fr. **amra:-** ‘benign, friendly; to ehom one is friendly; beloved, dear’. Ayrıca bkz. **amraġ** Tü. ‘ma’şuk’ (DehS.).

[2032] BM 114v.27-28 *bu… itedür* : Krş. *Бу балоға не даводурки, Навоийни ул ой // **Нечак** кўрса, муни ишқ анга **амроғ** этадур* (c. 3, s. 134, GS 147/7). Ayrıca krş. *Bu belāġa ni devā dur ki Nevāyī’ni ol ay // **Niçe yig** körse munı ʿışḳ aṅga **ımraġ** ite dür* (GS, Kut 2003: 134; 151/7).

[2033] BM 114v.28-29 *éy… ūnişi* : Krş. DehS. امراغ maddesi *éy Tork-é nāzenīn ké dél-efrūz o **del-kéşi** // inaḳ-é dél-robāī o amraġ-é **īnoşi***.

[2034] BM 114v.29 **ımġa** : FT s. 698 *ımġa (امغه)* ‘yılan yiyen ceylan’; ED 158a *ımğa* ‘wild mountain goat’ [vahşi dağ keçisi].

[2035] BM 115r.1 **şūḫluġ :** T 193v. *şūḫluḳ (شوخلوق).*

[2036] BM 115r.1-2 *nefsiṅ… edīb* : Bkz. ÖNK *Нафсинг этса шўхлуғ чарх эмгагидин қил адаб // Тифлни андоқки зажр айлар фалак бирла адиб* (c. 1, s. 77, BB 65/8; c. 3, s. 61, GS 49/8).

[2037] BM 115r.3 *ḳadem… ḳıldı* : Bkz. ÖNK *Қадам урдию тарки маҳд қилди // Қўюб эмгак юрурга жаҳд қилди* (c. 8, s. 71, FŞ XIII).

قویوب ایمکاک یوروركا جهد قیلدی::

Rūm [diyari] ahalisi (Rūmiye رومیه) değiştirerek (محرف) ona ***emek*** (امک) derler. *Mü'eyyidü'l-Fużalā*'nın sahibi[2038] ***imgel***'i (ایمکال) lām ile bu anlamda yazmış, hata yapmıştır.

imegen (ایمکان)[2039] Moġol lügatinde 'kadın زن'.

imel (ایمل) -fethalı mīm ve sakin lām ile- Moġol lügatinde 'eyer زین'.[2040] [5] Ona Arapçada سرج denir.

imiz (ایمیز)[2041] -kesreli mīm ve sakim muhmele zā ile- 'yerden yükselen ve havayı kaplayan buhar بخاری بود که از زمیم متصاعد شده روی هوا را فرو کیرد'. [6-7] Ona Arapçada ضباب ve Farsçada نزم denir.

imizlik (ایمیزلیک) 'boru yeri ve süt emziren kadın جای لوله و زن شیر دهنده'.

imizik (ایمیزیک) -kesreli mīm ve Acemleşmiş zā ile- 'sürahi, ibrik ve benzerinin borusu ve her şeyin borusu لوله کوزه و ابریق و امثال آن و لوله هر چیز'.

imizikli (ایمیزیکلی) iki anlama gelir. Birincisi 'boru لوله' ve ikincisi 'süt emziren kadın زن شیر دهنده'.

imiş (ایمیش) [8] ve **imiştük (ایمیشتوک)** 'imiş/imişti بوده است'.[2042] İkincisine tanık olarak şiir:

ḥayāt-baḫş meyiñg rūḥ ***imiştük*** *ey sāḳī::*
meger ki vāvını i'lāl [9] *itip ḳılıp sin rāḥ::* [2043]

حیات‌بخش مینینک روح ایمیشتوک ای ساقی::
مکر که واوینی اعلال ایتیب قیلیب‌سین راح::

Yine *Ḫüsrev ve Şīrīn*'de Şāpūr'un Ferhād Tarafından Haber Getirmesi'nde (در خبر آوردن شاپور از جانب فرهاد) şöyle der, şiir:

muñga tigrü ki ḥālā saġ [10] ***imiştük***[2044] *::*

[2038] BM 115r.3-4 **Mü'eyyidü'l-Fużalā** (مویدالفضلا): Hicri 10. yüzyılın başlarında Muḥammed Lād tarafından yazılmış olan Türkçe-Farsça-Arapça bir sözlüktür.

[2039] BM 115r.4 **imegen** : Bu Mo. kökenli sözcük için bkz. YMo. **emegen / emgen** 'Old woman, old wife' (Lessing 1960 312b). Krş. OMo. ME **eme** = **tişi** (Poppe 1938:153a). Sözcüğün kökü, Tarihsel ve Çağdaş Moğolca biçimleri için ayrıca bkz. Starostin v.d. (2003:504). Yine bkz. Clauson (1960: 44) *'megen*; LÇ s. 61 *imegen (ایمکان)* 'be Moğulî ḳadın, 'avrat, zen, müenneş; mekîde şode ve şir dade', VEWT 42..

[2040] BM 115r.4 **imel** : Bu Mo. kökenli sözcük için bkz. OMo. ME **em[ē]l** = **eyer** 'sedlo' 256 (Poppe 1938:154b), YMo. **emegel / emeel** 'Saddle' (Lessing 1960: 312a). Sözcüğün kökü, Tarihsel ve Çağdaş Moğolca biçimleri için ayrıca bkz. Starostin v.d. (2003:506).

[2041] BM 115r.5 **imiz** : Clauson 1960: 44 *imir.*

[2042] BM 115r.8 **imiştük** : Kelimesinin yapısı hakkında fazla bilgi için bkz. (ABİK 2016).

[2043] BM 115r.8-9 *ḥayāt-baḫş… rāḥ* : Bkz. ÖNK *Ҳаётбахш майинг руҳ эмиштук, эй соқий // Магарки вовини иълол этиб, қилибсен роҳ* (c. 1, s. 106, BB 103/4); *Ҳаётбахш лабинг руҳ эмиштук, эй соқий // Магарки вовини иълол этиб қилибсен роҳ* (c. 3, s. 100, GS 103/4).

yiri geh deşt ü gāhī tag ***imiştük*** [2045] *::* [2046]

مونکا تیکرو که حالا ساغ ایمیشتوک::

بیری که دشت و کاهی تاغ ایمیشتوک::

imiş sin (ایمیش‌سین) ve imiştük sin (ایمیش‌توک‌سین) [T 194r.] 'imişsin بودهٔ'. İkincisine tanık olarak şiir:

[11-12] *kön̂gül alurda ʿaceb dil-rübā* ***imiştük sin***[2047] *::*

ni dil-rübā ki belā-yi Ḫudā ***imiştük sin***[2048] *::* [2049]

کونکول آلوردا عجب دلربا ایمیشتوک‌سین::

نی دلربا که بلای خدا ایمیشتوک‌سین::

ımıġ (ایمیغ) -kesreli mīm ve sakin Acemleşmiş ġayın ile- 'çok koyu karanlık تاریک بسیار تیره'.

Türeyenler (Müştaḳḳāt)

nūn ile

inmek (اینماک) -sakin nūn ile- 'inmek فرود آمدن و نازل شدن'.

indi (ایندی) 'indi'.

indük (ایندوک) 'indik'.

[13] iner (اینار) ve inedür (ایناډور) 'iner/iniyor'. Birincisine tanık olarak şiir:

ger[2050] *ḳuyaş dirler yüzün̂gni germ bolma*[2051] *çikme tīġ::*

ilge cürmī yoḳ ***iner***[14] *çün āsmāndın bu*[2052] *laḳab::*[2053]

کر قویاش دیرلار یوزونکنی کرم بولما چیکما تیغ::

ایلکا جرمی یوق اینار چون آسماندین بو لقب::

iner (اینار) fâil ve mastar anlamına da gelir.

inmeydür (اینمایدور) 'inmiyor ve inmemiş'.

ingen (اینکان) ve inergen (اینارکان) ve inedürgen (اینادورکان) [15] 'inen ve inmiş'.

[2044] BM 115r.10 **imiştük :** PdC s.136 *imişdük (ایمیش‌دوک).*
[2045] BM 115r.10 **imiştük :** PdC s.136 *imişdük (ایمیش‌دوک).*
[2046] BM 115r.9-10 *muń̂ga… imiştük* : Bkz. ÖNK *Мунга тегруки ҳоло соғ эмиштук // Ери гаҳ дашту гоҳи тоғ эмиштук* (c. 8, s. 399; FŞ XLIV).
[2047] BM 115r.11 **imiştük sin** : PdC s.136 *imişdük sin (ایمیش‌دوک‌سین).*
[2048] BM 115r.11 **imiştük sin** : PdC s.136 *imişdük sin (ایمیش‌دوک‌سین).*
[2049] BM 115r.11 *kön̂gül… imiştük sin* : Bkz. ÖNK *Кўнгул олурда ажаб дилрабо эмиштуксен // Не дилрабоки, балойи худо эмиштуксен* (c. 1, s. 435, BB 557/1; c. 3, s. 374, GS 482/1).
[2050] BM 115r.13 **ger :** Krş. ÖNK c. 3, s. 57, GS 45/4 **Tap.**
[2051] *germ bolma* Farsçada 'ısınma' demektir. Muhtemelen Türkçede 'ısınma' ve 'sinirlenme' anlamlarına gelen *ḳızma* sözünü mecaz sanatıyla Farsçaya aktararak 'germ bolma' şeklinde ifade etmiştir.
[2052] BM 115r.14 **bu :** Krş. ÖNK c. 3, s. 57, GS 45/4 ve ÖNK c. 1, s. 79, BB 68/4 **ҳap.**
[2053] BM 115r.13-14 *ger… laḳab* : Krş. ÖNK *Гар қуёш дерлар юзунгни, гарм бўлуб чекма тийғ // Элга журме ўўқ, инар чун осмондин* ***ҳap*** *лақаб* (c. 1, s. 79, BB 68/4); ***Tap*** *қуёш дерлар юзунгни гарм бўлуб чекма тийғ // Элга журме ўўқ, инар чун осмондин* ***ҳap*** *лақаб* (c. 3, s. 57, GS 45/4).

Mastar anlamına da gelirler. Nitekim birincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

*ḳuyaş külbemge **ingen**din manga* [16] *yüz ḳatla ḫoşraḳtur::*

ḳara şāmımnı rūşen iylegen şem'-i şebistānım:: [2054]

قویاش کلبمکا اینکاندین منکا یوز قاتلا خوشراقتور::

قرا شامیمنی روشن ایلاکان شمع شبستانیم::

ingen (اینکان) 'dişi deve ناقه' anlamına da gelir. Nitekim İsimler (cevāmid) kısmında zikredilecektir.[2055]

[17] **in** (این) ve **ingil** (اینکیل) 'tekil ikinci kişi emir fiili'.

inme (اینما) ve **inmegil** (اینماکیل) 'olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili'.

iniñg (اینینک) ve **iniñgiz** (اینینکیز) ve **iniñgler** (اینینکلار) 'çoğul ikinci kişi emir fiili'.

[18] **inmeñg** (اینمانک) ve **inmeñgiz** (اینمانکیز) ve **inmeñgler** (اینمانکلار) 'olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili'.

inmen (اینمان) ve **inmes min** (اینماسمین) 'inmem'.

ine min (اینامین) ve **iner min** (اینارمین) ve **inedür min** (اینادورمین) ve **inerem** (اینارام) [19] 'inerim'.

inerim (ایناریم) ve **inmekim** (اینماکیم) '[benim] inmem'.

inmegüm (اینماکوم) 'inmeyeceğim'.

inip (اینیب) ve **iniben** (اینیبان) ve **inmiş** (اینمیش) 'inip/inmiş'.

inmişeñg (اینمیشانک) 'inmişsin'.

[20] **inmes** (اینماس) 'inmez'. Olumsuz mastar anlamına da gelir.

inmesi (اینماسی) 'inmesi ve inmezi'.

inmedin (اینمادین) 'inmeden ve [21] inmemiş'.

inip bolmas (اینیب بولماس) ve **inse bolmas** (اینسا بولماس) ve **inmek olmas** (اینماک اولماس) 'inilmez'.

ine almas 'inemez'.

ine ine (اینا اینا) 'inerek'. [22] Tekrar edilmeden de kullanılır.

iney (ایناى) ve **ineyin** (ایناین) 'ineyim ve insin ve inesin ve inmiş'.

insek (اینساک) ve **inge biz** (اینکابیز) ve **ingey biz** (اینکایبیز) ve **ineli** (اینالی) ve **ineliñg** (اینالینک) [23] 'inelim'.

ingeli (اینکالی) 'inmek için ve ineli'. Nitekim birinci anlamda şöyle der, şiir:

***ingeli** kökdin belālar zīnedür ḳılsañg* [24] *nigāh::*

[2054] BM 115r.15-16 *ḳuyaş… şebistānım* : Bkz. ÖNK *Қуёш кулбамға ингандин манга юз қатла хушроқдур // Қаро шомимни равшан айлаган шамъи шабистоним* (c. 1, s. 392, BB 495/2); *Қуёш кулбамға ингандин манга юз қатла хушроқдур // Қора шомимни равшан айлаган шамъи шабистоним* (c. 4, s. 297, BV 402/2).

[2055] BM 115r.16 **ingen :** Bkz. BM 117r.4 **ingen** 'maya (dişi deve) ve deve ناقه و شتر'.

hicr otıdın tartsam tāb u şiken līk dūd-i āh:: [2056]

اینکالی کوکدین بلالار زینه‌دور قیلسانک نکاه::

هجر اوتی‌دین تارتسام تاب و شکن لیک دود آه::

ingeç (اینکاج) ‘ince’. Nitekim *Tārīḫ-i Babürī*’de Kābil makamlarının zikrinde şöyle [25] der:

*bu köteldin **ingeç** kişi özge ʿālemni mulaḥaẓa ḳılur.*

بو کوتلدین اینکاج کیشی اوزکا عالمنی ملاحظه قیلور.

ingüçi (اینکوجی) ‘inen’.

ingüçe (اینکوجه) ve **ingünçe** (اینکونجه) ve **ingençe** (اینکانجه) ‘inene kadar [26] ve indiği/ineceği kadar’.

ingüm (اینکوم) ‘ineceğim’.

ingüñg (اینکونک) ‘ineceksin’.

ingüsi (اینکوسی) ‘inecek’.

ingülük (اینکولوک) ‘inilecek [olan]’.

[27] **ingey** (اینکای) ve **ine** (اینا) ve **inse** (اینسا) ve **insün** (اینسون) ve **indik** (ایندیک) ‘inse/insin’.

ingüdik (اینکودیک) ve **inerdik** (اینارديک) ‘inilecek [olan] ve indiği/ineceği gibi’.

indürmek (ایندورماک) geçişli mastar olup [28] ‘indirmek فرود آوردن’ demektir.

indürüp (ایندوروب) ve **indürüben** (ایندوروبان) ve **indürmiş** (ایندورمیش) ‘indirip/indirmiş’. Birincisine tanık olarak şiir:

bolmasa ol but ḳaşı miḥrābım içre cilve-sāz::

[29] *ḳıblaġa kāfir min er baş **indürüp** ḳılsam namāz::* [2057]

بولماسا اول بت قاشی محرابیم ایچرا جلوه‌ساز::

قبله‌غه کافر مین ار باش ایندوروب قیلسام نماز::

indürgeli (ایندورکالی) ‘indirmek [için][2058] ve indireli’. Nitekim birinci anlamda şöyle der, şiir:

ger Nevāyī [BM 115v.1] *tutsa tag̈ evcin cünūndın ey sipihr::*

*seng-i bārān ḥācet irmestür anı **indürgeli**::* [2059]

کر نوائی توتسا تاغ اوجین جنوندین ای سپهر::

سنک باران حاجت ایرماستور آنی ایندورکالی::

[2056] BM 115r.23-24 *ingeli… āh* : Bkz. ÖNK *Ингали кўктин балолар зинадур қилсанг нигоҳ // Ҳажр ўтидин тортсам тобу шиканлик дуди оҳ* (c. 4, s. 379, NŞ 523/1).

[2057] BM 115r.28-29 *bolmasa… namāz* : Bkz. ÖNK *Бўлмаса ул бут қоши меҳробим ичра жилвасоз // Қиблаға, кофирмен, ар бош индуруб қилсам намоз* (c. 1, s. 210, BB 246/1; c. 3, s. 179, GS 212/1).

[2058] BM 115r.29 **için** (برای) yok.

[2059] BM 115r.29-115v.1 *ger… indürgeli* : Bkz. ÖNK Гар Навоий тутса тоғ авжин жунундин, эй сипеҳр // Санг борон ҳожат эрмастур ани индургали (c. 4, s. 470, NŞ 648/7).

Diğer sigalar birinci şıkta olduğu gibi -*dUr* sözüyle (با لفظ دور) [2-3] yapılır.

{**ineşlemek (ایناشلاماک)** ‘inişe doğru gitmek میل نشیب کردن’.

Diğer sigaları da kurala göre karaşat şīn ile yapılır.}[2060]

inelmek (اینالماک) -fethalı nūn ve uzun elif ve sakin lām ile- ‘inlemek ve direnmek ve ısrarla istemek زاری و ابرام و الحاح’. Nitekim *Maḥbūbu’l-Ḳulūb*’un Yirmi İkinci[2061] bölümünde muhafızların zikrinde şöyle der:

leʾīm sīret ve gedādurlar aytġuçı ve çalġuçı ve zārlıġ ve ***inelmek*** [2062] *bile alġuçı.* [2063]

لئیم سیرت و کدادورلار ایتغوجی و چالغوجی و زارلیغ و اینالماک بیله آلغوجی.

ineldi (اینالدی) ‘inledi الحاح کرد’.

[4] **ineldim** (اینالدیم) ‘inledim’. Nitekim şöyle der, şiir:

vaṣlın istep köp ***ineldim*** *ḳavdı kūyidin mini::*

bolsa mübrem şīve elbette [5] *gedā merdūd irür::* [2064]

وصلین ایستاب کوب اینالدیم قاودی کویی‌دین مینی::

بولسا مبرم شیوه البته کدا مردود ایرور::

[T 195v.] **ineldük** (اینالدوک) ‘inledik’.

inelür (اینالور) ve **ineledür** (اینالادور) ‘inler/inliyor’. ***inelür*** (اینالور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

inelmeydür (اینالمایدور) [6] ‘inlemiyor ve inlememiş’.

inelgen (اینالکان) ve inelürgen (اینالورکان) ve ineledürgen (اینالادورکان) ‘inleyen ve inlemiş’. Mastar anlamına da gelirler.

inel (اینال) ve **inelgil** (اینالکیل) [7] ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

inelme (اینالما) ve **inelmegil** (اینالماکیل) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

inelíñg (اینالینک) ve **inelíñgiz** (اینالینکیز) ve **inelíñgler** (اینالینکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

inelmeñg (اینالمانک) [8] ve **inelmeñgiz** (اینالمانکیز) ve **inelmeñgler** (اینالمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

[2060] BM 115v. **{ineşlemek…yapılır}:** Birinci ve ikinci satırlar arasında aynı yazıyla ilave edilmiştir.

[2061] BM 115v.2 Metinde Yirmi Birinci بیت ویکی

[2062] BM 115v.3 **inelmek :** Krş. ÖNK c. 14, s. 28, iyirmi ikinci fasıl **ийнамак.** Ayrıca bkz. Z. Ölmez, doktora tezi 1993: 126 **inelmek.**

[2063] BM 115v.3 *leʾīm… alġuçı* : Krş. ÖNK Аммо бу тоифанинг сойири ҳам агарчи тарабойин ва меҳнатзададурлар ва лекин филҳақиқат, *лаимсийрат ва гадодурлар. Айтқувчи ва чолғувчи зорлиғ ва* ***ийнамак*** *била олғувчи* (c.14, s. 28, iyirmi ikinci fasıl). Ayrıca bkz. Z. Ölmez 1993: 126 *…leʾīm-sīret ve gedādurlar. Aytḳuçı ve çalġuçı zārlıġ ve inelmek bile alġuçı…* .

[2064] BM 115v.4-5 *vaṣlın… irür* : Bkz. ÖNK *Яаслин истаб кўп инолдим, қовди кўйидин мени // Бўлса мубримшева, албатта, гадо мардуд эрур* (c. 1, s. 125, BB 127/5); *Васлин истаб кўп энолдим, қовди кўйидин мени // Бўлса мубрим шева, албатта гадо мардуд эрур* (c. 3, s. 126, GS 137/5).

inelmen (اینالمان) ve **inelmes min** (اینالماس‌مین) ‘inlemem’.

inele min (اینالامین) ve **inelür min** (اینالورمین) ve **ineledür min** (اینالادورمین) ve **inelürem** (اینالورام) ‘inlerim’.

[9-10] **inelürüm** (اینالوروم) ve **inelmekim** (اینالماکیم) ‘[benim] inlemem’.

inelmegüm (اینالماکوم) ‘inlemeyeceğim’.

inelip (اینالیب) ve **ineliben** (اینالیبان) ve **inelmiş** (اینالمیش) ‘inleyip/inlemiş’. Birincisine tanık olarak şiir:

ḳarıp ni ḥālġa ḳaldım ki yār ḳılmas raḥm::
*niçük ki ṭıfl kibi zār yıġlasam **inelip**::*

قاریب نی حالغه قالدیم که یار قیلماس رحم::
نیچوک که طفل کیبی زار ییغلاسام اینالیب::

inelmişeñ (اینالمیشانک) ‘inlemişsin’.

[11] **inelmes** (اینالماس) ‘inlemez’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

inelmesi (اینالماسی) ‘inlemesi ve inlemezi’.

inelmedin (اینالمادین) ‘inlemeden ve inlememiş’.

[12] **inelip bolmas** (اینالیب بولماس) ve **inelse bolmas** (اینالسا بولماس) ve **inelmek olmas** (اینالماک اولماس) ‘inlemek olmaz’.

inele almas (اینالا آلماس) ‘inleyemez’.

inele inele (اینالا اینالا) ‘inleyerek’. [13] Tekrar edilmeden de kullanılır.

ineley (اینالای) ve **ineleyin** (اینالایین) ‘inleyeyeyin ve inlesin ve inleyesin ve inlemiş’.

inelsek (اینالساک) ve **inelge biz** (اینالکابیز) ve **inelgey biz** (اینالکای‌بیز) ve **ineli** (اینالی) [14] ve **inelińg** (اینالینک) ‘inlesek/inleyelim’.

inelgeli (اینالکالی) ‘inlemek için ve inleyeli’.

inelgeç (اینالکاج) ‘inleyince’.

inelgüçi (اینالکوجی) ‘inleyici’.

[15] **inelgüçe** (اینالکوجه) ve **inelgünçe** (اینالکونجه) ve **inelgençe** (اینالکانجه) ‘inleyene kadar ve inlediği/inleyeceği kadar’.

inelgüm (اینالکوم) ‘inleyeceğim’.

inelgüñg (اینالکونک) ‘inleyeceksin’.

[16] **inelgüsi** (اینالکوسی) ‘inleyecek’.

inelgülük (اینالکولوک) ‘inlenecek [olan]’.

inelgey (اینالکای)[2065] ve **inele** (اینالا) ve **inelse** (اینالسا) ve **inelsün** (اینالسون) ve **ineldik** (اینالدیک) ‘inlesin/inlese’.

[2065] BM 115v.16 **inelge** *(اینالکا)*.

[17] **inelgüdik** (اینالگودیک) ve **inelürdik** (اینالوردیک) ‘inlenecek [olan] ve inlediği/inleyeceği gibi’.

ınanmaḳ/ġ (اینانماق/غ) ‘inanmak باور کردن’.

ınandı (ایناندی) ‘inandı’.

ınanduḳ (اینادوق) ‘inandık’.

[18] **ınanur** (اینانور) ve **ınanadur** (اینانادور) ‘inanır/inanıyor’. ***ınanur*** (اینانور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

ınanmaydur (اینانمایدور) ‘inanmıyor, inanmamış’.

ınanġan (اینانغان)[2066] [19] ve **ınanurġan** (اینانورغان) ve **ınanmadurġan** (اینانمادورغان) ‘inanan ve inanmış’. Mastar anlamına da gelirler.

ınan (اینان) ve **ınanġıl** (اینانغیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

ınanma (اینانما) ve [20] **ınanmaġıl** (اینانماغیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’. Nitekim şöyle bir mesel (مثل) var:

ınanmaġıl *dostuñġa saman tıḳar postuñġa*

اینانماغیل دوستونکغه سامان تیقار پوستونکغه

ınanıñg (اینانینک) ve **ınanıñgız** (اینانینکیز) ve [21] **ınanıñglar** (اینانینکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ınanmañg (اینانمانک) ve **ınanmañgız** (اینانمانکیز) ve **ınanmañglar** (اینانمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ınanman (اینانمان) ve **ınanmas min** (اینانماس‌مین) ‘inanmam’.

ınana min (اینانامین) ve [22] **ınanur min** (اینانورمین) ve **ınanadur min** (اینانادورمین) ve **ınanuram** (اینانورام) ‘inanırım/inanıyorum’.

ınanurum (اینانوروم) ve **ınanmekim** (اینانماکیم) ‘[benim] inanmam’.

ınanmegüm (اینانماکوم) ‘inanmayacağım’.

ınanıp (اینانیب) ve [23] **ınanıban** (اینانیبان) ve **ınanmış** (اینانمیش) ‘inanıp/inanmış’.

ınanmışañg (اینانمیشانک) ‘inanmışsın’.

ınanmas (اینانماس) ‘inanmaz’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

ınanması (اینانماسی) [24] ‘inanması ve inanmazı’.

ınanmadın (اینانمادین) ‘inanmadan ve inanmamış’.

ınanıp bolmas (اینانیب بولماس) ve **ınansa bolmas** (اینانسا بولماس) ve **ınanmaḳ olmas** (اینانماق اولماس) ‘inanılmaz’.

ınana[25]**almas** (اینانا آلماس) ‘inanamaz’.

ınana ınana (اینانا اینانا) ‘inanarak’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

[2066] BM 115v.18 **اینانغان** : T 195v. *انانغان*

ınanay (اینانای) ve ınanayın (اینانایین) ‘inanayım ve inansın ve inanasın ve inanmış’.

[26] ınansaḳ (اینانساق) ve ınanġa biz (اینانغابیز) ve ınanġay biz (اینانغای‌بیز) ve ınanalı (اینانالی) ve ınanalıñg (اینانالینک) ‘inansak/inanalım’.

ınanġalı (اینانغالی) ‘inanmak için ve inanalı’.

ınanġaç (اینانغاج) ‘inanınca’.

[27] ınanġuçı (اینانغوجی) ‘inanan’.

ınanġuça (اینانغوجه) ve ınanġunça (اینانغونجه) ve ınanġança (اینانغانجه) ‘inanana kadar ve inandığı/inanacağı kadar’.

ınanġum (اینانغوم) ‘inanacağım’.

ınanġudik (اینانغودیک) [28] **[T 196r.]** ‘inanacaksın’.

ınanġusı (اینانغوسی) ‘inanacak’.

ınanġuluḳ (اینانغولوق) ‘inanılacak [olan]’.

ınanġay (اینانغای) ve ınana (اینانا) ve ınansa (اینانسا) ve ınansun (اینانسون) ve ınandik (اینانديک) ‘inansın/inansa’.

[29] ınanġudik (اینانغودیک) ve ınanurdik (اینانوردیک) ‘inanılacak [olan] ve inandığı/inanacağı gibi’.

incimek (اینجیماک) ‘incinmek رنجیدن’.

incidi (اینجیدی) ‘incindi’.

incidük (اینجیدوک) ‘incindik’.

incir (اینجیر) ve **[BM 116r.1]** incidür (اینجیدور) ‘incinir/inciniyor’. *incir* (اینجیر) fâil ve mastar anlamına da gelir.

incimeydür (اینجیمایدور) ‘incinmiyor ve incinmemiş’.

incigen (اینجیکان) ve incirgen (اینجیرکان) ve incidürgen (اینجیدورکان) [2] ‘incinen ve incinmiş’. Mastar anlamına da gelirler.

inci (اینجی) ve incigil (اینجیکیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’. *inci* (اینجی) ‘kadın’a da denir.

incime (اینجیما) ve incimegil (اینجیماکیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi [3] emir fiili’.

inciñg (اینجینک) ve inciñgiz (اینجینکیز) ve inciñgler (اینجینکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

incimeñg (اینجیمانک) ve incimeñgiz (اینجیمانکیز) ve incimeñgler (اینجیمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

incimen (اینجیمان) ve [4] incimesmin (اینجیماس‌مین) ‘incimem’.

incimin (اینجی‌مین) ve incirmin (اینجیرمین) ve incidürmin (اینجیدورمین) ve incirem (اینجیرام) ‘incinirim/inciniyorum’.

incirim (اینجیریم) ve incimegim (اینجیماکیم) ‘[benim] incimem’.

incimegüm (اینجیماکوم) ‘incinmeyeceğim’.

incip (اینجیب) ve [5] **inciben** (اینجیبان) ve **incimiş** (اینجیمیش) ‘incinip/incinmiş’.

incimişeñg (اینجیمیشانک) ‘incinmişsin’.

incimes (اینجیماس) ‘incinmez’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

incimesi (اینجیماسی) ‘incinmesi ve incinmezi’.

[6] **incimedin** (اینجیمادین) ‘incinmeden ve incinmemiş’.

incip bolmas (اینجیب بولماس) ve **incise bolmas** (اینجیسا بولماس) ve **incimek olmas** (اینجیماک اولماس) ‘incinmez’.

inciy almas (اینجی آلماس) ‘incinemez’.

inciy inciy (اینجی اینجی) [7] ‘incinerek’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

inciy (اینجی) ve **inciyin** (اینجیین) ‘incineyim ve incinsin ve incinesin ve incinmiş’.

incimey (اینجیمای) ve **incimeyin** (اینجیمایین)[2067] ‘incinmeyeyim ve incinmesin ve incinmeyesin ve [8-9] incinmemiş’. Nitekim birincisine tanık olarak ‘incinmeyesin’ anlamında şöyle der, şiir:

*ey Nevāyī ger disen köp **incimeydür** ehlidin::*
her ni dirler yā ḳılurlar ḳılmaġıl pervā besī:: [2068]

ای نوائی کر دیسانک کوپ اینجیمای‌دور اهلی‌دین::
هر نی دیرلار یا قیلورلار قیلماغیل پروا بسی::

incisek (اینجیساک) ve **incige biz** (اینجیکابیز) ve **incigey biz** (اینجیکای‌بیز) ve **incili** (اینجیلی) ve **inciliñg** (اینجیلینک) ‘incinelim’.

incigeli (اینجیکالی) ‘incinmek için ve incineli’.

[10] **incigeç** (اینجیکاج) ‘incininceˈ.

incigüçi (اینجیکوجی) ‘incinen’.

incigüm (اینجیکوم) ‘incineceğim’.

incigüñg (اینجیکونک) ‘incineceksin’.

incigüsi (اینجیکوسی) ‘incinecek’.

[11] **incigülük** (اینجیکولوک) ‘incinecek [olan]’.

incigey (اینجیکای) ve **incise** (اینجیسا) ve **incisün** (اینجیسیون) ve **incidik** (اینجیدیک) ‘incisin/incise’.

incigüdik (اینجیکودیک) ve **incirdik** (اینجیردیک) ‘incinecek [olan] ve incindiği/incineceği gibi’.

[12] **incitmek (اینجیتماک)** -tā ile- geçişli mastar olup ‘incitmek رنجانیدن’ demektir. Sigaları

[2067] BM 116r.7 **incimeyin :** Metinde **incimemin** (اینجیمامین).

[2068] BM 116r.7-8 *ey… besī*: Bkz. ÖNK Эй Навоий, гар десанг, кўп инжимай давр аҳлидин // Ҳар не дерлар, ё қилурлар қилмағил парво басе (c. 2, s. 616, NN 859/9).

karaşat tā ile yapılır.

incinmek (اینجینماک) -nūn ile- dönüşlülük mastarı olup [13] 'incinmek رنجیده شدن' demektir. Sigaları nūn ile yapılır.

incigirmek (اینجیکیرماک) -sakin nūn ve rā ve kesreli cīm ve Acem kāfı ile- 'sızlayarak ve hüzünle inlemek ناله زار و حزین کردن'. [2069]

incigirdi (اینجیکیردی) [14] 'sızlayarak inledi'.

incigirdük (اینجیکیردوک) 'sızlayarak inledik ناله زار کردیم'.[2070]

incigirür (اینجیکیرور)[2071] ve **incigiredür** (اینجیکیرادور) 'sızlayarak inler/sızlayarak inliyor'. ***incigirür*** (اینجیکیرور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

[15] **incigirmeydür** (اینجیکیرمایدور) 'sızlayarak inlemiyor ve sızlayarak inlememiş'.

incigirgen (اینجیکیرکان) ve **incigirürgen** (اینجیکیرورکان) ve **incigiredürgen** (اینجیکیرادورکان) 'sızlayarak inleyen ve sızlayarak inlemiş'. [16] Mastar anlamına da gelirler.

incigir (اینجیکیر) ve **incigirgil** (اینجیکیرکیل) 'tekil ikinci kişi emir fiili'.

incigirme (اینجیکیرما) ve **incigirmegil** (اینجیکیرماکیل) 'olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili'.

incigirmen (اینجیکیرمان) [17] ve **incigirmes min** (اینجیکیرماسمین) 'sızlayarak inlemem'.

incigiremin (اینجیکیرامین) ve **incigirür min** (اینجیکیرورمین) ve **incigiredürmin** (اینجیکیرادورمین) ve **incigirürem** (اینیجیکیرورام) 'sızlayarak inlerim/sızlayarak inliyorum'.

incigirürüm (اینجیکیرورم) ve [18-19] **incigirmekim** (اینجیکیرماکیم) '[benim] sızlayarak inlemem'.

incigirmegüm (اینجیکیرماکوم) 'sızlayarak inlemeyeceğim'.

incigirip (اینجیکیریب) ve **incigiriben** (اینجیکیریبان) ve **incigirmiş** (اینجیکیرمیش) 'sızlayarak inleyip/sızlayarak inlemiş'. Birincisine tanık olarak- [şairini] bilmiyorum (لاادری)- şiir:

çarḫ ẓulmide ki boġzumnı ḳırıp yıġlar mın::
igerip[2072] *çarḫ kibi* ***incigirip*** *yıġlar mın::*

چرخ ظلمیدا که بوغزومنی قیریب ییغلارمین::
ایکاریب چرخ کیبی اینجیکیریب ییغلارمین::

[2069] BM 116r. 13 **incirmek** (اینجیرماک) : Krş. ML s.159 *inçkirmek* 'hıçkırmak, hıçkıra hıçkıra ağlamak, hafif hafif ahlaya ahlaya ağlamak'. LN s. 239 *inçkirmek* 'kāflar kāf-iʿ Arabîdür'.
[2070] BM 116r. 14 **[benim] sızlayarak inlemem** (ناله زار کردنم).
[2071] BM 116r.14 **incigir** (اینجیکیر).
[2072] BM 116r.19 **igerip :** PdC s.124 *igirür (ایکیرور).*

incigirmişeñ (اینجیکیرمیشانک) [20] ‘sızlayarak inlemişsin’.

incigirmes (اینجیکیرماس) ‘sızlayarak inlemez’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

incigirmesi (اینجیکیرماسی) ‘sızlayarak inlemesi ve sızlayarak inlemezi’.

incigirip bolmas (اینجیکیریب بولماس) [21] ve **incigirse bolmas** (اینجیکیرسا بولماس) ve **incigirmek olmas** (اینجیکیرماک اولماس) ‘sızlayarak inlenmez’.

incigire almas (اینجیکیره آلماس) ‘sızlayarak inleyemez’.

incigire incigire (اینجیکیرا اینجیکیرا) ‘sızlayıp inleyerek’. [22] Tekrar edilmeden de kullanılır.

incigirey (اینجیکیرای) ve **incigireyin** (اینجیکیرایین) [T 197v.] ‘sızlayarak inleyeyim ve sızlayarak inlesin ve sızlayarak inleyesin ve sızlayarak inlemiş’.

incigirsek (اینجیکیرساک) ve **incigirge biz** (اینجیکیرکابیز) ve **incigirgey biz** (اینجیکیرکایبیز) ve [23] **incigireli** (اینجیکیرالی) ve **incigireliñ** (اینجیکیرالینک) ‘sızlayarak inlesek/inleyelim’.

incigirgeli (اینجیکیرکالی) ‘sızlayarak inlemek için ve sızlayarak inleyeli’.

incigirgeç (اینجیکیرکاج) ‘sızlayarak inleyince’.

incigirgüçi (اینجیکیرکوجی) [24] ‘sızlayarak inleyen’.

incigürgüçe (اینجیکیرکوجه) ve **incigürgünçe** (اینجیکیرکونجه) ve **incigirgençe** (اینجیکیرکانجه) ‘sızlayarak inleyene kadar ve sızlayarak inlediği/inleyeceği kadar’.

incigirgüm (اینجیکیرکوم) ‘sızlayarak inleyeceğim’.

[25] **incigirgüñ** (اینجیکیرکونک) ‘sızlayarak inleyeceksin’.

incigirgüsi (اینجیکیرکوسی) ‘sızlayarak inleyecek’.

incigirgülük (اینجیکیرکولوک) ‘sızlayarak inlenecek [olan]’.

incigirgey (اینجیکیرکای) ve **incigire** (اینجیکیرا) ve **incigirse** (اینجیکیرسا) [26] ve **incigirsün** (اینجیکیرسون) ve **incigirdik** (اینجیکیردیک) ‘sızlayarak inlesin’.

incigirgüdik (اینجیکیرکودیک) ve **incigirürdik** (اینجیکیروردیک) ‘sızlayarak inlenecek [olan] ve sızlayarak inlediği/inleyeceği gibi’.

indemek (ایندماک) [27] -sakin nūn ve fethalı dāl ile- ‘davet etmek ve eve çağırmak دعوت کردن و بخانه طلبیدن’. Ona ***ündemek*** (اوندماک) de denir.[2073]

indedi (ایندادی) ‘çağırdı’.

indedük (ایندادوک) ‘çağırdık’.

inder (ایندار) [28] ve **indeydür** (ایندایدور) ‘çağırır/çağırıyor’. ***inder*** (ایندار) fâil ve mastar anlamına da gelir.

[2073] BM 116r.26 **indemek** : Bkz. ML s.118 *indemek* ‘çağırmak, davet etmek’. LN s. 234 *indedi* ‘daʿvet etdi’, fakat *ındadı* ‘ḳıġıdı’. Ayrıca bkz. EDPT 180a **ünde**- ‘to call’.

indemeydür (ایندامایدور) ‘çağırmıyor ve çağırmamaış’.

indegen (ایندااکان) ve [29] **indergen** (ایندارکان) ve **indeydürgen** (ایندایدورکان) ‘çağıran ve çağırmış’. Mastar anlamına da gelirler.

inde (ایندا) ve **indegil** (ایندااکیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’. Nitekim [BM 116v.1-2] *Ḥayretü’l-Ebrār*’da birincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

inde tekellüf bile aḥbābını::

çarla[2074] *mürāʿāt ile aṣḥābını::* [2075]

ایندا تکلف بیله احبابنی::

چارلا مراعات ایله اصحابنی::

indeme (ایندااما) ve **indemegil** (ایندااماکیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

indeñg (ایندانک) ve **indeñgiz** (ایندانکیز) ve **indeñgler** (ایندانکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

indemeñg (ایندامانک) ve **indemeñgiz** (ایندامانکیز) ve **indemeñgler** (ایندامانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

[3] **indemen** (ایندامان) ve **indemes min** (ایندامامین) ‘çağırmam’.

indey min (ایندایمین) ve **inder min** (ایندارمین) ve **indeydür min** (ایندایدورمین) ve **inderem** (ایندارام) ‘çağırırım/çağırıyorum’.

inderim (ایندارایم) ve **indemekim** (ایندارماکیم) [4-5] ‘[benim] çağırmam’.

indemegüm (ایندامااکوم) ‘çağırmayacağım’.

indep (ایندااب) ve **indeben** (ایندابان) ve **indemiş** (ایندامیش) ‘çağırıp/çağırmış’. Nitekim *Ḥayretü’l-Ebrār*’da Ḥātem ve Diken Taşıyan İhtiyar hikayesinde (در حکایت حاتم و پیر خارکش) birincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

didi ki bir kün ḳılıban ceşn-i ʿām::

indep idim bādiye ehlin tamām:: [2076]

دیدی که بیر کون قیلیبان جشن عام::

ایندااب ایدیم بادیه اهلین تمام::

[6] Ferhād’ın Şīrīn’e Mektup Yazması’nda (در نامه نوشتن فرهاد بشیرین) ikincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

körüp min anda merdümluḳ nişānı::

közümde indeben merdüm dik anı:: [2077]

[2074] BM 116v.1 **carla :** PdC s.140 *çarla (چارلا).*

[2075] BM 116v.1 *inde… aṣḥābını* : Bkz. ÖNK Чарла муроот ила асҳобни // Инда такаллуф била аҳбобни (c. 7, s. 321, HE LVI On Sekizinci Makalat).

[2076] BM 116v.5 *didi… tamām* : Bkz. ÖNK *Дедики: «Бир кун қилибон жашни ом // Индаб эдим бодия аҳлин тамом* (c. 7, s. 160, HE XXXI).

[2077] BM 116v.6 *körüp… anı* : Bkz. ÖNK Кўрубмен анда мардумлиғ нишони // Кўзумда индабон мардумдек они (c. 8, s. 421, FŞ XLVI).

کوروب مین آندا مردملوق نشانی::

کوزومدا ایندابان مردم دیک آنی::

[7] **indemişeñ** (ایندامیشانک) ‘çağırmışsın’.

indemes (ایندماس) ‘çağırmaz’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

indemesi (ایندماسی) ‘çağırması ve çağırmazı’.

indemedin (ایندمادین) [8] ‘çağırmadan ve çağırmamış’.

indep bolmas (ایندب بولماس) ve **indese bolmas** (ایندسا بولماس) ve **indemek olmas** (ایندماک اولماس) ‘çağrılmaz’.

indey almas (ایندی آلماس) ‘çağıramaz’.

[9] **indeyü** (ایندیو) ve **indey indey** (ایندی ایندی) ‘çağırarak’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

indey (ایندی) ve **indeyin** (ایندیین) ‘çağırayım ve çağırsın ve çağırasın ve çağırmış’.

indesek (ایندساک) [10] ve **indege biz** (ایندکابیز) ve **indegey biz** (ایندکایبیز) ve **indeli** (ایندلی) ve **indeliñ** (ایندلینک) ‘çağırsak/çağıralım’.

indegeli (ایندکالی) ‘çağırmak için ve çağıralı’.

indegeç (ایندکاج) ‘çağırınca’.

[11] **indegüçi** (ایندکوجی) ‘çağıran’.

indegüçe (ایندکوجه) ve **indegünçe** (ایندکونجه) ve **indegençe** (ایندکانجه) ‘çağırana kadar ve çağırdığı/çağıracağı kadar’.

indegüm (ایندکوم) ‘çağıracağım’.

[12] **indegüñ** (ایندکونک) ‘çağıracaksın’.

indegüsi (ایندکوسی) ‘çağıracak’.

indegülük (ایندکولوک) ‘çağrılacak [olan]’.

indegey (ایندکای) ve **indese** (ایندسا) ve **indesün** (ایندسون) ve [13] **indedik** (ایندیدیک) ‘çağırsa/çağırsın’.

indegüdik (ایندکودیک) ve **inderdik** (ایندردیک) ‘çağrılacak [olan] [14] ve çağırdığı/çağıracağı gibi’.[2078]

indetmek (ایندتماک) -tā ile- geçişli mastar olup ‘çağırtmak ve misafirliğe çağırtmak دعوت فرمودن و بمهمانی طلبانیدن’ demektir. [15] Nitekim *Leylī ve Mecnūn*’da Mecnūn’un Düğünü’nde (در عروسی مجنون) şöyle der, şiir:

ḫoş-vaḳt oluban ḳopup ṭarab-nāk::

indetti *ḳabīle ehlini pāk::* [2079]

[2078] BM 116v.13-14: 13. satırın ikinci yarısı ve 14. satırın birinci yarısı tekrardan dolayı çizilmiştir.

[2079] BM 116v.15 *ḫoş-vaḳt… pāk* : Bkz. ÖNK *Хушвақт ўлубон қўпуб тарабиок // Индатти қабила аҳлини пок* (c. 9, s. 244, LM XXX).

خوش وقت اولوبان قوپوب طربناک::

ایداتتی قبیله اهلینی پاک::

[16] Sigaları aynı şekilde tā ile yapılır.

ınıḳmaḳ/ġ (اینیقماق/غ) -kesreli nūn ve sakin ḳāf ile- ‘alışmak انس و الفت کرفتن’.

ınıḳtı (اینیقتی) ‘alıştı’.

[17] **ınıḳtuḳ** (اینیقتوق) ‘alıştık’.

ınıḳur (اینیقور) ve **ınıḳadur** (اینیقادور) ‘alışır/alışıyor’. **ınıḳur** (اینیقور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

ınıḳmaydur (اینیقمایدور) ‘alışmıyor [18] ve alışmamış’.

ınıḳġan (اینیقغان) ve **ınıḳurġan** (اینیقورغان) ve [T 198r.] **ınıḳadurġan** (اینیقادورغان) ‘alışan ve alışmış’. Mastar anlamına da gelirler.

ınıḳ (اینیق) ve **ınıḳġıl** (اینیقغیل) [19] ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

ınıḳma (اینیقما) ve **ınıḳmaġıl** (اینیقماغیل) ‘olumsuz ikinci kişi emir fiili’.

ınıḳıńġ (اینیقینک) ve **ınıḳıńġız** (اینیقینکیز)[2080] ve **ınıḳıńġlar** (اینیقینکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ınıḳmańġ (اینیقمانک) [20] ve **ınıḳmańġız** (اینیقمانکیز) ve **ınıḳmańġlar** (اینیقمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ınıḳman (اینیقمان) ve **ınıḳmas min** (اینیقماسمین) ‘alışmam’.

ınıḳa min (اینیقامین) ve **ınıḳur min** (اینیقورمین) ve **ınıḳadur min** (اینیقادورمین) ve [21] **ınıḳuram** (اینیقورام) ‘alışırım/alışıyorum’.

ınıḳurum (اینیقوروم) ve **ınıḳmaġım** (اینیقماغیم) ‘[benim] alışmam’.

ınıḳmaġum (اینیقماغوم) ‘alışmayacağım’.

ınıḳıp (اینیقیب) ve **ınıḳıban** (اینیقیبان) ve **ınıḳmış** (اینیقمیش) [22] ‘alışıp/alışmış’.

ınıḳmışańġ (اینیقمیشانک) ‘alışmışsın’.

ınıḳmas (اینیقماس) ‘alışmaz’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

ınıḳması (اینیقماسی) ‘alışması ve alışmazı’.

[23] **ınıḳmadın** (اینیقمادین) ‘alışmadan ve daha alışmamış از الفت کرفتن و هنوز الفت نکرفته’. Nitekim Nāṣır ikinci anlamda şöyle der, şiir:

kiçik iken it nefsińġ ***ınıḳmadın*** *öltür::*

[24] *ki öltürür sini çün kim ulaldı ol bed-ḫū::*

کیجیک ایکان ایت نفسینک اینیقمادین اولتور::

که اولتورور سینی چونکیم اولالدی اول بدخو::

Yani ‘nefsinin köpeği küçükken ve daha alışmadan onu öldür, çünkü o huysuz

[2080] BM 116v.19 **ınıḳıńġız** : T 198r. *ınıḳıńġır (اینیقینکیر).*

büyürse [25] seni öldürür'. Rūmī müellif **ınıḳman**'ı (اینیقمان) 'büyümek بزرک شدن' anlamında yazmış ve bu şiiri tanık olarak vermiştir.

ınıḳıp bolmas (اینیقیب بولماس) ve **ınıḳsa bolmas** (اینیقسا بولماس) ve [26] **ınıḳmaḳ olmas** (اینیقماق اولماس) 'alışılmaz'.

ınıḳa almas (اینیقا آلماس) 'alışamaz'.

ınıḳa ınıḳa (اینیقا اینیقا) 'alışarak'. Tekrar edilmeden de kullanılır.

[27] **ınıḳay** (اینیقای) ve **ınıḳayın** (اینیقایین) 'alışayım, alışsın, alışasın ve alışmış'.

ınıḳsaḳ (اینیقساق)[2081] ve **ınıḳġa biz** (اینیقغابیز) ve **ınıḳġay biz** (اینیقغای‌بیز) ve **ınıḳġalı** (اینیقغالی) ve **ınıḳġalıñ̂ġ** (اینیقغالینک) [28] 'alışsak/alışalım'.

ınıḳġalı (اینیقغالی) 'alışmak için ve alışalı'.

ınıḳġaç (اینیقغاج) 'alışınca'.

ınıḳġuçı (اینیقغوجی) 'alışan'.

ınıḳġuça (اینیقغوجه) ve [29] **ınıḳġunça** (اینیقغونجه) ve **ınıḳġança** (اینیقغانجه) 'alışana kadar ve alıştığı/alışacağı kadar'.

ınıḳġum (اینیقغوم) 'alışacağım'.

ınıḳġuñ̂ġ (اینیقغونک) 'alışacaksın'.

ınıḳġusı (اینیقغوسی) [BM 117r.1] 'alışacak'.

ınıḳġuluḳ (اینیقغولوق) 'alışılacak [olan]'.

ınıḳġay (اینیقغای) ve **ınıḳa** (اینیقا) ve **ınıḳsa** (اینیقسا) ve **ınıḳsun** (اینیقسون) ve **ınıḳdik** (اینیقدیک) 'alışsın'.

ınıḳġudik (اینیقغودیک) ve [2] **ınıḳurdik** (اینیقوردیک) 'alışılacak [olan] ve alıştığı/alışacağı gibi'.

ıñ̂gramaḳ/ġ (اینکراماق/غ) ve **ıñ̂granmaḳ/ġ (اینکرانماق/غ)** -her iki nūn ve Acem kāf'ının sükunu ile- 'inlemek نالیدن'.[2082]

[3] Rūmī müellif kāf ile ***iñ̂gremek*** (اینکراماک) olarak zikr etmiş ve demiş ki, Nevāyī ʿaleyhi'r-raḥme [ona rahmet olsun] *Muḥākemetü'l-Lüġateyn*'de buyurmuş, "***iñ̂gremek*** *(اینکراماک) ve* ***siñ̂gremek*** *(سینکراماک)*[2083] *derd ile* [4] *yaşurun āheste yıġlamaḳdur* اینکراماک و سینکراماک درد ایله یاشورورن آهسته ییغلاماقدور"[2084] ve bu şiiri Nevāyī'den tanık getirmiştir, şiir:

istesem derd ehlidin ʿışḳıñ̂ġnı pinhān iylemek::

[2081] BM 116v.27 **ınıḳsaḳ** : T 198r. *ınıḳsas (اینیقساس).*

[2082] BM 117r.2 **ıñ̂gramaḳ/ġ** ve **ıñ̂granmaḳ/ġ** : Bkz. ML s. 116 *ıngramaḳ* 'ağlamak, dertli olarak gizli gizli ağlamak, inlemek'; s. 157 *ingre-* 'ağlamak, dertli olarak gizli gizli ağlamak, inlemek'.

[2083] BM 117r.3 **siñ̂gremek** : ML s.140 *singremek* 'hüzünden yavaş ve gizli ağlamak'.

[2084] BM 117r.2 **ıñ̂gramaḳ/ġ** ve **ıñ̂granmaḳ/ġ** : LN s.237 *iñ̂grendi* 'gāf gāf-i ʿAcemīdür. Derd-ile yap yap gizlüce ağladı dėmekdür, ki Muḥākimetü'l-Luġateyn'de Nevāyī ḥażretleri bu lügati böyle taṣḥīḥ etmişler ki *iñ̂gremek ve siñ̂gremek derd ile yaşurun āheste yıġlamaḳdur.*

[5-7] *kiçeler geh* ***ıñgremekdür*** *ʿādetim geh siñgremek::* [2085]

ایستاسام درد اهلیدین عشقینکنی پنهان ایلاماک::

کیجه‌لار که اینکراماک‌دور عادتیم که سینکراماک::

Bu fakir *Muḥākemetü'l-Lügateyn*'i görmediği için ve bu şiir de Nevāyī'nin hiç bir divanında görülmediğinden ve o zatın (جناب) düşüncelerine benzemediğinden dolayı, [ayrıca] Divan'da gördüğümüz müştak sigalar (صیغ مشتقه) da ġayın ile olduğundan Rūmī müellifin sözünü itibarsız bilip ḳaf ile zikr etmiştir.[2086]

ıñgradı (اینکرادی) ve **ıñgrandı** (اینکراندی) 'inledi'.

ıñgraduḳ (اینکرادوق) ve **ıñgranduḳ** (اینکراندوق) 'inledik'.

ıñgrar (اینکرار) ve [8] **ıñgraydur** (اینکرایدور) ve **ıñgranur** (اینکرانور) ve **ıñgranadur** (اینکرانادور) 'inler/inliyor'. **ıñgrar** (اینکرار) ve **ıñgranur** (اینکرانور) fâil ve mastar anlamına da gelirler.

ıñgramaydur (اینکرامایدور) ve **ıñgranmaydur** (اینکرانمایدور) [9] 'inlemiyor ve inlememiş'.

ıñgraġan (اینکراغان) ve **ıñgrarġan** (اینکرارغان) ve **ıñgraydurġan** (اینکرایدورغان) ve **ıñgranġan** (اینکرانغان) ve **ıñgranurġan** (اینکرانورغان) ve **ıñgranadurġan** (اینکرانادورغان) 'inleyen ve inlemiş'. [10-11] Mastar anlamına da gelirler. Nitekim dördüncüsüne tanık olarak şöyle der, şiir:

*ża*ʿ*fdın* ***ıñgranġanım*** *ilniñg fiġān-i zārıça::*

her demim ʿ*ışḳ ehliniñg bir āh-i āteş-bārıça::* [2087]

ضعف‌دین اینکرانغانیم ایل‌نینک فغان زاریجه::

هر دمیم عشق اهلی‌نینک بیر آه آتشباریجه::

ıñgra (اینکرا) ve **ıñgraġıl** (اینکراغیل) ve **ıñgran** (اینکران) ve **ıñgranġıl** (اینکرانغیل) 'tekil ikinci kişi emir fiili'.

ıñgrama (اینکراما) ve **ıñgramaġıl** (اینکراماغیل) ve **ıñgranma** (اینکرانما) ve [12] **ıñgranmaġıl** (اینکرانماغیل) 'olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili'. Nitekim üçüncüsüne tanık olarak *Maḥbūbu'l-Ḳulūb*'un Tenbīhāt'ında [T 199v.] şöyle der:

dost cevridin ***ıñgranma*** *düşman* [13] *bī-dādıdın küñgrenme.* [2088]

دوست جوریدین اینکرانما دشمن بیدادیدین کونکرانما

ıñgrañg (اینکرانک) ve **ıñgrañgız** (اینکرانکیز) ve **ıñgrañglar** (اینکرانکلار) ve **ıñgranıñg**

[2085] BM 117r.4-5 *istesem… siñgremek* : Bkz. ÖNK *Истасам давр аҳлидин ишқингни пинҳон айламак // Кечалар гаҳ инграмакдур одатим, гаҳ синграмак* (c. 16, s. 11, ML).

[2086] Bkz. "Kelime sözlüklerde hem ince hem kalın sıradan şekilleriyle geçmektedir. 100 fiillik bölümde geçen *ıngranmaḳ* yanında, 776a 13'te aynı anlamda *ingre-* fiilini de bulmaktayız." Barutcu (2011: 116).

[2087] BM 117r.10-11 *ża*ʿ*fdın… āteş-bārıça* : Bkz. ÖNK *Заъфда ингранмоғим элнинг фиғони зорича // Ҳар дамим ишқ аҳлининг бир оҳи оташ борича* (c. 2, s. 516, NN 719/1).

[2088] BM 117r.12-13 *dost… küñgrenme* : Bkz. ÖNK *Дўст жавридин ингранма // душман бедодидин гунгранма* (c. 4, s. 125, MK Tenbih 114).

(اینکرانینک) ve **ıñgranıñgız** (اینکرانینکیز) ve **ıñgranıñglar** (اینکرانینکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

[14] **ıñgramañg** (اینکرامانک) ve **ıñgramañgız** (اینکرامانکیز) ve **ıñgramañglar** (اینکرامانکلار) ve **ıñgranmañg** (اینکرانمانک) ve **ıñgranmañgız** (اینکرانمانکیز) ve **ıñgranmañglar** (اینکرانمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ıñgraman (اینکرامان) ve **ıñgramas min** (اینکراماس‌مین) [15] ve **ıñgranman** (اینکرانمان) ve **ıñgranmas min** (اینکرانماس‌مین) ‘inlemem’.

ıñgray min (اینکرای‌مین) ve **ıñgrar min** (اینکرارمین) ve **ıñgraydur min** (اینکرایدورمین) ve **ıñgrarım** (اینکراریم) ve **ıñgrana min** (اینکرانامین) ve **ıñgranur min** (اینکرانورمین) ve **ıñgranadur min** (اینکرانادورمین) [16] ve **ıñgranuram** (اینکرانورام) ‘inlerim/inliyorum’.

ıñgrarım (اینکراریم) -kesreli ikinci rā ile- ve **ıñgranurum** (اینکرانوروم) -zammeli ikinci rā ile- ve **ıñgramaġım** (اینکراماغیم) ve **ıñgranmaġım** (اینکرانماغیم) ‘[benim] inlemem’.

ıñgramaġum (اینکراماغوم) ve **ıñgranmaġum** (اینکرانماغوم) [17] ‘inlemeyeceğim’.

ıñgrasam (اینکراسام) ve **ıñgraġa min** (اینکراغامین) ve **ıñgraġay min** (اینکراغای‌مین) ve **ıñgransam** (اینکرانسام) ve **ıñgranġa min** (اینکرانغامین) ve **ıñgranġay min** (اینکرانغان‌مین) ‘inleyeyim’. Dördüncüsüne tanık olarak şiir:

[18] *içimde yüz başaḳ ey gül ni ʿayb* ***ıñgransam::***

elem tapar tabanıġa birev ki [2089] *ẖār barur*[2090] *::* [2091]

ایچیمدا یوز باشاق ای کل نی عیب اینکرانسام::

الم تاپار تابانیغه بیراو که خار بارور::

ıñgrap (اینکراب) ve **ıñgraban** (اینکرابان) ve **ıñgramış** (اینکرامیش) ve **ıñgranıp** (اینکرانیب) ve [19] **ıñgranıban** (اینکرانیبان) ve **ıñgranmış** (اینکرانمیش) ‘inleyip/inlemiş’. Altıncısına tanık olarak şiir:

raḳībiñg hem itiñg hem köñglüme kūyuñgda düşmandur::

ki tünler tā seḥer-geh [20] *tartmış afġān u* ***ıñgranmış::***

رقیبینک هم ایتینک هم کونکلوما کویونکدا دشمن‌دور::

که تونلار تا سحرکه تارتمیش افغان و اینکرانمیش::

ıñgramışañg (اینکرامیشانک) ve **ıñgranmışañg** (اینکرانمیشانک) ‘inlemişsin’.

ıñgramas (اینکراماس) ve **ıñgranmas** (اینکرانماس) ‘inlemez’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

[2089] BM 117r.18 **birev ki :** Krş. ÖNK c. 2, s. 167, NN 232/5 **анингки**.

[2090] BM 117r. 18 **ẖar barur :** Metinde **ẖaru barur** *(خاروبارور).*

[2091] BM 117r.18 *içimde… barur* : Krş. ÖNK *Ичимда юз бошоғ, эй гул, не айб ингрансам, Алам топар тобониға* ***анингки****, хор борур* (c. 2, s. 167, NN 232/5). Ayrıca bkz. LÇ s. 64 *içimde yüz başaḳ ey gül ni ʿayb* ***ıñgransam*** *// elem tapar tabanıġa* ***birev*** *ki ẖār barur.*

[21] **ıñgıraması** (اینکراماسی) ve **ıñgıranması** (اینکرانماسی) ‘inlemesi ve inlemezi’.

ıñgıramadın (اینکرامادین) ve **ıñgıranmadın** (اینکرانمادین) ‘inlemeden ve inlememiş’.

ıñgırap bolmas (اینکراب بولماس) ve **ıñgırasa bolmas** (اینکراسا بولماس) ve [22] **ıñgıramaḳ olmas** (اینکراماق اولماس) ve **ıñgıranıp bolmas** (اینکرانیب بولماس) ve **ıñgıransa bolmas** (اینکراسا بولماس) ve **ıñgıranmaḳ olmas** (اینکرانماق اولماس) ‘inlenmez’.

ıñgıray almas (اینکرای آلماس) ve **ıñgırana almas** (اینکرانا آلماس) ‘inleyemez’.

[23] **ıñgırayu** (اینکرایو) ve **ıñgıray ıñgıray** (اینکرای اینکرای) ve **ıñgırana ıñgırana** (اینکرانا اینکرانا) ‘inleyerek’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

ıñgıray (اینکرای) ve **ıñgırayın** (اینکرایین) ve **ıñgırana** (اینکرانا) ve **ıñgıranayın** (اینکرانایین) ‘inleyeyim ve [24] inlesin ve inleyesin ve inlemiş’.

ıñgırasaḳ (اینکراساق) ve **ıñgıraġay biz** (اینکراغایبیز) ve **ıñgıranġa biz** (اینکرانغابیز) ve **ıñgıranalı** (اینکرانالی) ve **ıñgıranalıñg** (اینکرانالینک) ‘inlesek/inleyelim’.

ıñgıraġalı (اینکراغالی) ve **ıñgıranġalı** (اینکرانغالی) [25] ‘inlemek için ve inleyeli’.

ıñgıraġaç (اینکراغاج) ve **ıñgıranġaç** (اینکرانغاج) ‘inleyince’.

ıñgıraġuçı (اینکراغوجی) ve **ıñgıranġuçı** (اینکرانغوجی) ‘inleyen’.

ıñgıraġuça (اینکراغوجه) ve **ıñgıraġunça** (اینکراغونجه) [26] **ıñgıraġança** (اینکراغانجه) ve **ıñgıranġuça** (اینکرانغوجه) ve **ıñgıranġunça** (اینکرانغونجه) ve **ıñgıranġança** (اینکرانغانجه) ‘inleyene kadar ve inlediği/inleyeceği kadar’.

ıñgıraġum (اینکراغوم) ve **ıñgıranġum** (اینکرانغوم) ‘inleyeceğim’.

ıñgıraġuñg (اینکراغونک) [27] ve **ıñgıranġuñg** (اینکرانغونک) ‘inleyeceksin’[2092].

ıñgıranġusı (اینکرانغوسی) ve **ıñgıraġusı** (اینکراغوسی) ‘inleyecek’[2093].

ıñgıraġuluḳ (اینکراغولوق) ve **ıñgıranġuluḳ** (اینکرانغولوق) ‘inlenecek [olan]’.

ıñgıraġay (اینکراغای) ve **ıñgırasa** (اینکراسا) [28] ve **ıñgırasun** (اینکراسا) ve **ıñgıradik** (اینکرادیک) ve **ıñgıranġay** (اینکرارغای) ve **ıñgırana** (اینکرانا) ve **ıñgıransa** (اینکرانسا) ve **ıñgırasun** (اینکراسون) ve **ıñgırandik** (اینکراندیک) ‘inlesin/inlese’.

ıñgıraġudik (اینکراغودیک) ve **ıñgırardik** (اینکراردیک) ve [29] **ıñgıranġudik** (اینکرارغودیک) ve **ıñgıranurdik** (اینکرانوردیک) ‘inlenecek [olan] ve inlediği/inleyeceği gibi’.

ıñgışmaḳ/ġ (اینکیشماق/غ) -sakin nūn ve ḳaraşat şīn ve kesreli Acem kāf’ı ile- ‘sızıldayarak inleme نالیدن زار’.[2094]

[BM 117v.1] **ıñgışıp** (اینکیشیب) ve **ıñgışıban** (اینکیشیبان) ve **ıñgışmış** (اینکیشمیش) ‘sızıntılı inleyip/sızıntılı inlemiş’. Nitekim birincisine tanık olarak *Tārīḫ-i Bābürī*’de şöyle zikr edilmiştir:

[2092] BM 117r. 27 **inleyecek** (خواهد نالید).
[2093] BM 117r.27 **inleyeceksin** (خواهی نالید).
[2094] BM 117r.29 **ıñgışmaḳ/ġ** : LÇ s. 64’te sözcük ince sıradan *iñgeşmek (اینکشماک)* şeklinde ve ‘nevha etmek, hazin hazin ağlayarak tağanni etmek’ anlamında verilmiştir.

namāz-ı ḫuftenġaça [2] *ḳar ança çapġudap yaġdı kim min* ***ıñġışıp*** *olturup idim.*

نماز خفتن غه‌جه قار آنجه چاپغوداب یاغدی کیم مین اینکیشیب اولتوروب ایدیم

iñglemek (اینکلاماک) ve **iñgildemek (اینکیلداماک)** Rūmī Türkçesinde ‘inlemek ve ağlayıp sızlamak نالیدن و زاریدن’.

[3] **inetmek (ایناتماک)** -fethalı nūn ve sakin ḳaraşat tā ile - Rūmī Türkçesinde ‘insanı hadım etmek ve atı kısırlaştırmak اسب خصی کردن انسان و اخته کردن’.

inenmek (اینانماک) -nūn ile- [4] ‘hadımlaşmak ve kısırlaşmak خصی شدن و اخته شدن’.

İsimler (Cevāmid):

in (این) *kīn vezninde*, ‘hayvanların deliği ve yuvası سوراخ و خانه جانوران’. Nitekim *Ḥayretü’l-Ebrār*’da şöyle der, şiir:

[5] *füsūnger aytıban yalġan u çindin::*

çiker efʿīni efsūn birle ***in****dīn::*

فسونکر آیتیبان یالغان و چیندین::

چیکار افعینی افسون بیرله اینديـن::

Ayrıca *Ḥayretü’l-Ebrār*’da Eyyūb-i Ḫalef’in Evinin Hırsızı’nin zikrinde (در ذکر دزد خانه ایوب خلف) şöyle der, [6] şiir:

tar ***ini*** *sıḳġanġa bolup* [2095] **[T 200r.]** *irdi ġam::*

ḳuyruḳıġa [2096] *baġladı ġarbāl hem::* [2097]

تار اینی سیچانغه بولوب ایردی غم::

قویروقیغه باغلادی غربال هم::

ini’deki (اینی) yā harfi tekil üçüncü kişi zamiridir ve sözcüğün bir parçası değildir. [7] Yani ‘farenin deliğinin [yuvasının] darlığı onu hüzünlendirirken, bir de kuyruğuna elek bağladı’ ve işbasız olarak [*ėn*] ‘en ve genişlik عرض و پهنا’ demektir. Ayrıca ***inmek*** (فرود آمدن) fiilinin emridir. Nitekim [8] **inmek** (اینماک) mastarında zikr edildi.

ınaġ (ایناغ) ve **ınaḳ (ایناق)** ‘yakın insan, dost ve sohbet arkadaşı ندیم و رفیق و مصاحب’. Nitekim Luṭfī şöyle der, şiir:

ḳayda Mecnūn ḳalur [9] *irdi muẓṭarib ġam deştide::*

ger miniñ dik tapsa irdi ol bu yolda bir ***ınaġ****::*

[2095] BM 117v.6 **bolup :** Krş. ÖNK c. 7, s. 260, HE XLVII **солиб**. Ayrıca krş. LÇ, s. 62 **salıp.**

[2096] BM 117v.6 **ḳuyruġıġa** (قویروغیغه).

[2097] BM 117v.6 *tar… hem* : Bkz. ÖNK *Тор ини сичқонға* ***солиб*** *эрди ғам // Қуйруқиға боғлади ғирбол ҳам* (c. 7, s. 260, HE XLVII). Ayrıca krş. LÇ, s. 62 *tar ini sıçġanġa* ***salıp*** *irdi ġam // ḳuyruġıġa baġladı ġarbāl hem.*

قایدا مجنون قالور ایردی مضطرب غم دشتیدا::

کر مینینک دیک تاپسا ایردی اول بو یولدا بیر ایناغ::

Rūmī müellif **ınaġ** (ایناغ) ve **ınaḳ** (ایناق) arasında anlam farkı olduğunu [10-11] belirtmiş ve birini normal sohbet arkadaşı (مصاحب بی‌تکلف) ve diğerini vekil ve yakın (نائب و مقرب) yazmış ve Nedr ʿAlī ve Naṣīrī de ona tabi olmuşlar.[2098]

Ayrıca Türk hanları devletinde (دولت خوانین ترک) antlaşmalı (معهود) bir unvan olup çok yakın [güvenilir] kişilere (مقربان مصاحب) verilir.

inamlı (ایناملی) -fethalı nūn ve uzun elif ve sakin mīm ile- [12-13] 'itibar sahibi صاحب اعتبار'.

inen (اینان) 'deve شتر' demektir ve o da ***iŋ͡gen***'in (اینکان) kısaltılmışıdır. Nitekim aşağıda belirtilecektir.

ınanç/Inanç (اینانج) -fethalı birinci nūn ve sakin ikinci nūn ve cīm ile- 'inanç باور'.

Aynı zamanda Melik Arslan zamanında Rey hâkiminin adı olup kızını Muḥammed bin İldeŋüz kendi nikâhına [14] almış, Ḳutluġ Inanç ondan doğmuştur.

inevli (ایناولی) - sakin vāv ve kesreli lām ile- 'av amacıyla kazılmış olan delik ve çukur سوراخ و کودالی را کویند که بجهة صید کنده باشند'.[2099]

[15] **incü (اینجو)** -sakin nūn ve zammeli cīm ile- üç anlama gelmiş. Birincisi, 'inci مروارید'.

Tanık olarak şiir:

*biliŋ͡g ve **incü** tişleriŋ͡g* [16] *ḥasretidin Nevāyīniŋ͡g ::*

cismi vü[2100] *eşki bar durur rişte dür-i şemīn ara ::*[2101]

بیلینک و اینجو تیشلرینک حسرتیدین نوائینینک::

جسمی و اشکی باردورور رشته درثمین ارا::

Şiir:

köz baḥri içre şīşe kiyip merdüm itti ġavṣ::

[17-18] *yayıldı uşbu vech ile yüz sarı **incü**si::*[2102]

[2098] BM 117v.8 **ınaġ** ve **ınaḳ** : LN s. 240 *ınaġ* 'yār-ı ṣādıḳ ve hem-rāh-ı muvāfıḳ ve nāyib-i münāsib ve ked-ḫudā ve metbūʿ ve muḳtedā maʿnāsınadur. Bī-tekellüf olan muṣāḥibe dėrler'. *ınaḳ* 'nāyib ve muḳarreb demekdür'.

[2099] BM 117v.14 **inevli** : LN s. 240 *inevli* 'şikārgāhda şikār dutmaġ-içün ḳazduḳları çuḳur'.

[2100] BM 117v.16 **cismi vü** : NŞ, Karaörs 2016: 21; 21/9 **Cismi vü**; krş. ÖNK C. 4, S. 17, NŞ 21/9 **Жисмида.**

[2101] BM 117v.15-16 *biliŋ͡g… ara* : Krş. ÖNK *Белингу инжу тишларинг ҳасратидин // Навоийнинг **Жисмида** ашки бордурур ришта дури самин аро* (C. 4, S. 17, NŞ 21/9). Ayrıca bkz. NŞ, TDK yay. *Biliŋ͡g ü **inçü** tişleriŋ͡g ḥasretidin Nevāyi'niŋ͡g // Cismi vü eşki bar durur rişte dür-i şemīn ara* (Karaörs 2016: 21; 21/9).

[2102] BM 117v.16-17 *köz… incüsi* : Bkz. ÖNK *Кўз баҳри ичра шиша кийиб мардум этти ғавс // Ёйилди ушбу важҳ ила юз сори инжуси* (c. 1, s. 528, BB 688/5); *Кўз баҳри ичра шиша кийиб мардум этти ғавс // Ёйилди ушбу важҳ ила юз сари инжуси* (c. 3, s. 444, GS 579/5).

کوز بحری ایچرا شیشه کیبب مردم ایتی غوص::

یابیلدی اوشبو وجه ایله یوز ساری اینجوسی::

İkincisi ‘mülûk’ (ملوک) demektir. Üçüncüsü ‘Divana/saltanat mensuplarına özel mülkler ve arsalar املاک و رقبات خاص دیوانی’. Nitekim *Tārīḫ-i Vaṣṣāf*’ta şöyle zikredilmiştir [Farsça]:

baʿd ez vāḳéʿé ṣāḥéb dīvān tamāmet-é emlāk-é ū rā der cemīʿ-é memālék bé ***incü*** *der-āverdend.* [2103]

بعد از واقعه صاحب دیوان تمامت املاک او را در جمیع ممالک باینجو درآوردند.

Tārīḫ-i Mirātu’l-Edvār’da şöyle yazılmıştır [Farsça]:

[19] *Emīr Maḥmūd Şah* ***incü*** *rā béná ber in* ***incü*** *mīgoftend ké żābéṭ-é emlāk-é ḫaṣṣé-yé selāṭīn-é Moġol būd ve ān rā īşān* ***incü*** *güyend ve ançé moḫtaṣṣ-é* [20-21] *leşker bāşed dalay nāmend.* [2104]

امیر محمود شاه **اینجو** را بنابراین **اینجو** میگفتند که ضابط املاک خاصه سلاطین مغول بود و آنرا ایشان **اینجو** گویند و آنچه مختص لشکر باشد دالای نامند.

incülük (اینجولوک) ‘mülk sahibi olma durumu’ (مملوکیت). [2105] Nitekim *Vaḳfiye-yi İḫlāṣiye*’de şöyle der:

āzādelerniñg ***incülük****ge kirmek ṭamaʿıdın teşennuʿī ve bendelerniñg āzādelıḳġa çıḳar ümīdidin teveḳḳuʿī.*

آزاده‌لارنینک اینجولوکـکا کیرماک طمعی‌دین تشنعی و بنده‌لارنینک آزاده‌لیقغه چیقار امیدی‌نین توقعی.

inci (اینجی) -kesreli cīm ile- ‘kadın زن’. Nitekim [22] *Tārīḫü’l-Mulūk*’ta Humāy bint Behmen’in saltanatı zikrinde şöyle der, şiir:

yene bir niçe kün Humāy aldı mülk::

irenler [2106] *barıp* ***inci****ge ḳaldı mülk::* [2107]

یانا بیر نیجه کون همای آلدی ملک::

ایرانلار باریب اینجی‌کا قالدی ملک::

[23] ***incimek*** (اینجیماک) mastarı altında da belirtildiği gibi müştak anlamları da var.

incik (اینجیک) -sakin nūn ve kāf ve kesreli cīm ile- ‘baldır ساق پا’. Farsçada ona [24-25]

[2103] BM 117v.18 **baʿd…der-āverdend** çevirisi: Olaydan sonra divan sahibi onun memleketlerin tamamındaki tüm mülklerini incüye (Divanın Has Mülkleri) geçirdiler.

[2104] BM 117v.19 **Emīr…nāmend** çevirisi: Emir Maḥmūd Şah İncü’ye İncü denmesinin nedeni Moġol sultanlarının has mülklerinin zabıtı (zaptedeni) olmasıydı. Orduya tahsis edilene ise *dalay* denir.

[2105] BM 117v.20 **incülük** : LN s.238 *énçü* ‘icāriyye ṭutulmış ādam dėmekdür. Ṭapu ādamı demek olur ki bir kimesne iḫtiyārı-y-la gelür bir bege yanaşur ʿulūfesine girüp ḫıdmetinde olur’.

[2106] BM 117v.22 **irenler :** PdC s.140 *ir iller (ایر ایلار).* Her iki durumda da şiirde vezin bozukluğu var.

[2107] BM 117v.22 *yene… mülk* : Bkz. ÖNK *Яна бирнеча кун Ҳумой олди мулк // Эронлар бориб ничига қолди мулк // Туганди анинг мулку даврони ҳам // Фалак Золи қатъ айлади они ҳам* (c. 16, s. 210, TM Humāy şiirinin ilk beyti). Ayrıca bkz. Abik TMA 1993: 219 *Yana bir niçe kün Humāy aldı milk // İrenler barıp* ***içege*** *ḳaldı milk // Tükendi anıñg milk ü devrānı hem // Felek Zāli ḳatʿ iyledi anı hem.*

شتالنک denir. Mecazen ‘at el [ön ayak] kemiğinin bağlı olduğu yer بند قلم دست اسب’[2108].

inçike (اینجیکا) -kesreli cīm ve fethalı kāf ile- iki anlama gelir. Birincisi ‘ince نازک’. Nitekim *Seb'a-yi Seyyāre*’de Dilārām’ın Behrām’ı zebra avlanmaya teşviki ile ilgili şöyle der, şiir:

dimedi nāzenīn ḥadīṣi ni yoḳ::
çikti evvel ṣadaḳdın ***inçike*** *oḳ::* [2109]

دیمادی نازنین حدیثی نی یوق::
چیکتی اوّل صدق‌دین اینجیکا اوق::

[26] İkincisi ‘devamlı müzmin eziyet/hastalık آزار ممتد مزمن’.

inçikerek (اینجیکاراک) ‘daha ince نازکتر’. Tanık olarak şiir:

kön͡glüm açılmas demī bu beden-i zārdın::
eyle [27] *ki muḥkem tügün* ***inçikerek*** *tārdın::* [2110]

کونکلوم آچیلماس دمی بو بدن زاردین::
ایله کی محکم توکون اینجاکاراک تاردین::

indev (ایندو) -sakin nūn ve vāv ve fethalı dāl ile- ‘susama benzeyen ve yağı develerin bakımında kullanılan bir tohum دانه‌ایست شبیه بکنجد که روغن آنرا در تطلیه شتران بکار میبرند’ [28] ve İran’da ona **mindev** (میندو) derler.

in͡g (اینک) -sakin nūn ve Acem kāfı ile- ‘yanak ve yüz کونه و عارض’.[2111] Nitekim şöyle der, şiir:

salġuça [29] *ʿālemġa ot ʿārıżnı* [2112] *aç::*
kim cihānnı küydürür ol otluġ ***in͡g****::* [2113]

سالغوجه عالمغه اوت عارضینی آچ::
کیم جهاننی کویدورور اول اوتلوغ اینک::

Ayrıca;

yüzi sarıġ başı aḳ bir ḳarı ger ölse ni ḥayf::

[2108] BM 117v.23 **incik** : T 200r. ‘at ayak kemiğinin bağlandığı yer’ (بند قلم اسب).
[2109] BM 117v.25 *dimedi… oḳ* : Bkz. ÖNK *Демади нозанин ҳадисини йўқ // Чекти ул садоқдин иничка ўқ* (c. 10, s. 113, SS XV).
[2110] BM 117v.26-27 *kön͡glüm… tārdın* : Bkz. ÖNK *Кўнглум очилмас даме бу бадани зордин // Уйлаки, маҳкам тугун иничкарак тордин* (c. 3, s. 362, GS 464/1).
[2111] BM 117v.28 **in͡g** : LN s.240 *ėn͡g* ‘yanaḳ’. Krş. Az.T. *eng* ‘alt çene’ (AzDİL, c.2, s.120). Fakat *enlik* ‘kadınların yanaklarına süzrdükleri toz veya yağ halinde olan kozmetik madde, al boya’ (AzDİL, c.2, s.120).
[2112] BM 117v.29 **ʿārıżnı :** Metinde **ʿārıżını.** Krş. ÖNK c. 3, s. 277, GS 344/5 **оразни**; GS, Kut 2003: 274; 356/5 **ʿārıżnı.**
[2113] BM 117v.28-29 *salġuça… in͡g* : Krş. ÖNK *Солғуча оламға ўт* ***оразни*** *оч // Ким, жаҳонни куйдурур ул ўтлуғ энг* (c. 3, s. 277, GS 344/5). Ayrıca krş. GS, TDK yay. *Salġuça ʿālemġa ot* ***ʿārıżnı*** *aç // Kim cihānnı köydürür ol otluġ in͡g* (Kut 2003: 274; 356/5).

i͡ng̃i ḳızıl [BM 118r.1] *közi ḳaşı ḳara yigitlerge::* [2114]

یوزی ساریغ باشی آق بیر قاری کر اولسا نی حیف::

اینکی قیزیل کوزی قاشی قرا بیکیت‌لارکا::

Fethalı nūn ve sakin ḳaf ile de [*inek*] iki anlama gelir. Birincisi ‘dişi inek ماده کاو’ ve ikincisi ‘erkeklik organı آلت رجولیت’. Rūmī müellif [2-3] **inek**’i (اینک) ‘küçük erkek kardeş برادر کوچک’ olarak yazmış ve Naṣīrī de ona uymuştur.[2115] Farsçada da ‘işaret zamiri اسم اشاره’ ve **īn**’in küçültmesidir (مصغر این).

i͡ng̃ek (اینکاک) -sakin nūn ve birinci fethalı Acem kāfı ve imâle ile- ‘gamze زنخدان’.[2116]

Sedd-i İskenderī’den şiir:

ol üç künde [T 201v.] *il boldı andaḳ zebūn::*

ki boldı ***i͡ng̃ek****lerge ḳollar sütūn::* [2117]

اول اوچ کوندا ایل بولدی آنداق زبون::

که بولدی اینکاکلارکا قوللار ستون::

[4] *Mü’eyyidü’l-Fużalā* müellifi *i͡ng̃el*’i (اینکال) lām ile bu anlamda yazmış, yanlış okumuştur.

ingen (اینکان) -sakin birinci ve ikinci nūn ve fethalı Acem kāfı ile - ‘maya (dişi deve) ve deve ناقه و شتر’. Nitekim [5] Nāṣır (ناصر) Ḥażret-i Ṣāliḥ aleyhi’s-selāmın Nāḳa’sı (ناقه) bābında şöyle der, şiir:

ḳıldı īmān daʿvetini ḳoldılar bir muʿcize::

ḳoldı ḥaḳdın çıḳtı ***ingen*** *yardı* [6] *taġın͡g̃ ṣaḫresin::*

قیلدی ایمان دعوتینی قولدیلار بیر معجزه::

قولدی حق‌دین چیقتی اینکان یاردی تاغینک صخرەسین::

Kısaldarak ***inen*** de (اینان) denir. Ayrıca ‘inen, inmiş ve inmek فرود آینده و فرود آمده و فرود آمدن’ anlamına da gelir. Nitekim ***inmek*** (اینماک) [fiilinin] altında zikredildi.

[7] **i͡ng̃lik (اینکلیک)** -sakin nūn ve Acem kāfı ve kesreli lām ile- iki anlama gelir. Birincisi derler **ḳuyaş i͡ng̃lik** (قویاش اینکلیک), yani ‘güneş yüzlü خورشید چهره’. Nitekim *Münācāt*’ta şöyle der:

ilāhī [8] ***ḳuyaş i͡ng̃likler*** *hevāsıda yaşımnı yulduz iyleme.*

الهی قویاش اینکلیک‌لار هواسیدا یاشیمنی یولدوز ایلاما

İkincisi ‘kadınların yüzlerine sürdüğü madde, allık [2118] غازه و کلکونه بود که زنان

[2114] BM 117v.29-118r.1 *yüzi… yigitlerge*: Bkz. ÖNK *Юзи сариғ, боши оқ бир қари гар ўлса, не ҳайф // Энги қизил, кўзи, қоши қаро йигитларга* (c. 4, s. 22, NŞ 28/2). Ayrıca bkz. NŞ, TDK yay. *Yüzi sarıġ başı aḳ bir ḳarı ger ölse ni ḥayf // İ͡ng̃i ḳızıl közi ḳaşı ḳara yigitlerge* (Karaörs 2016: 28; 28/2).

[2115] BM 117v.28 **i͡ng̃** : LN s.236 *ėnegesi* ‘bu daḫı küçük ḳarındaşı dėmekdür’.

[2116] BM 118r.2 **i͡ng̃ek** : LN s.218 *ėn͡g̃ek* ‘eṇek dėmekdür ẕaġan maʿnāsına’. Clauson 1960: 44 *ʾŋek.*

[2117] BM 118r.3 *ol… sütūn* : Bkz. ÖNK *Ул уч кунда эл бўлди андоқ забун // Ки, бўлди энгакларга қўллар сутун* (c. 11, s. 299, SS XXXIX).

برچهره مالند’. Tanık olarak şiir:

[9] *ni zülāl ü āteşīn güldür ki bostān şāhidi::*

iyler ārāyiş bu ***iŋ̂lik*** *dağı ol közgü bile::* [2119]

نی زلال و اتشین کلدور که بستان شاهدی::

ایلار آرایش بو اینکلیک داغی اول کوزکو بیله::

iŋ̂ildü (اینکیلدو) Rūmī Türkçesinde ‘inilti ناله’ demektir.

[10] **inük (اینوک)** -zammeli nūn ve sakin kāf ile- ‘kurtların, aslanların ve köpeklerin yavrusu بچه سباع و کلاب’. Nitekim koyun, ceylan ve benzerlerinin yavrusuna ***ḳozı*** (قوزی); inek, camış, gergedan [11-12] ve benzerlerinin yavrusuna ***boza*** (بوزا); eşek, zebra ve benzerlerinin yavrusuna ***ḫoduk*** (خودوک)[2120]; domuzun yavrusuna ***çoçġa*** (جوجغه); fil, vahşi hayvanlar ve böceklerin yavrusuna ***bala*** (بالا), teẕeru, durrāc (تذرو و دراج) ve keklik yavrusuna ***çurpa*** (چورپه)[2121] ve diğer kuşların yavrusuna ***yavrı*** (یاوری) derler.

ini (اینی) -kesreli nūn ile- ‘küçük erkek kardeş برادر کوچک’. Nitekim *Seb‘a-yi Seyyāre*’de şöyle der, şiir:

[13] ***ini*** *yaŋ̂lıġ ve yā oġul yaŋ̂lıġ::*

şehġa ḫidmet ḳılurdı ḳul yaŋ̂lıġ:: [2122]

اینی ینکلیغ و یا اوغول ینکلیغ::

شه‌غه خدمت قیلوردی قول ینکلیغ::

Rūmī müellif **inek** (ایناک) ve **ineke**’yi (ایناکا) ‘küçük erkek kardeş برادر کوچک’ anlamında yazmış [14] ve Naşīrī de ona uymuştur.

Türeyenler:

vāv ile

ivürmek (ایوورماک) -zammeli vāv ve sakin rā ile- ‘çevirmek/döndürmek کردانیدن’. Nitekim şöyle der, şiir:

[15] *sindin yüz* ***ivürmek*** *maŋ̂a mümkün yoḳ egerçi::*

her sarıdın alıŋ̂ġa ki kildim yüz ivürdüŋ̂:: [2123]

[2118] BM 118r.7 **iŋ̂lik** : Sözcüğün Farsça açıklama kısmında verilen *ġāze* (غازه) ve *gülgūne* (گلگونه) ‘kadınların yüzlerini [yanaklarını] pembeleştirmek için sürdükleri bir tür süs maddesi’ demektir (DehS).

[2119] BM 118r.9 *ni… bile* : Bkz. ÖNK *Не зулолу оташин гулдурки, бўстон шоҳида // Айлар оройиш бу энглик доғи ул қўзгу била* (c. 6, s. 377, FK 536/8).

[2120] BM 118r.11 **ḫoduk** : Krş. Az.T. *qoduq* ‘eşeğin yavrusu’ (AzDİL, c.3: 170).

[2121] BM 118r.12 **çurpa** : BM 212v.15 *çurpa (چورپه)* ‘teẕrū yavrusu بچه تذرو’. Krş. ML s. 85 *çurpa* ‘<Mo. yaban domuzu yavrusu’.

[2122] BM 118r.13 *ini… yaŋ̂lıġ* : Bkz. ÖNK Ини янглиғ ва ё ўғул янглиғ // Шаҳға хизмат қилурға қул янглиғ (c. 10, s. 141, SS XVIII).

[2123] BM 118r.15 *sindin… ivürdüŋ̂* : Bkz. ÖNK *Сендин юз эвурмак манга мумкин ўўқ // агарчи Ҳар*

سین دین یوز ایوورماک منکا ممکن یوق اکرچه::

هر ساری دین آلینکغه که کیلدیم یوز ایووردونک::

ivürdi (ایووردی) ‘çevirdi’.

ivürdük (ایووردوک) [16] ‘çevirdik’.

ivrür (ایورور) -sakin vāv ile- ve **ivüredür** (ایووراردور) ‘çevirir/çeviriyor’. ***ivürür*** (ایورور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

ivürmeydür (ایوورمایدور) ‘çevirmiyor [17-19], çevirmemiş’.

ivürgen (ایوورکان), **ivürürgen** (ایوورورکان), **ivüredürgen** (ایووراردورکان) ‘çeviren, çevirmiş’. Mastar anlamına da gelirler.

ivür (ایوور), **ivürgil** (ایوورکیل) ‘tekil ikinci keşi emir fiili’. Birincisine tanık olarak şiir:

ḳadeḥsiz sāḳiyā ḥayrān min asru::

***ivür** sāġar ki sergerdān min asru::*

قدحسیز ساقیا حیران مین اسرو::

ایوور ساغر که سرکردان مین اسرو::

ivürme (ایوورما) ve **ivürmegil** (ایوورماکیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

ivürüñg (ایوورونک), **ivürüñgüz** (ایوورونکوز), **ivürüñgler** (ایوورونکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ivürmeñg (ایوورمانک), **ivürmeñgiz** (ایوورمانکیز), **ivürmeñgler** (ایوورمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

ivürmen (ایوورمان), [20] **ivürmes min** (ایوورماسمین) ‘çevirmem’.

ivüre min (ایووراامین), **ivürür min** (ایووررمین), **ivüredür min** (ایووراردورمین), **ivürürem** (ایووررام) ‘çeviririm/çeviriyorum’.

ivürüm (ایووروم), **ivürmekim** (ایوورماکیم) ‘[benim] çevirmem’.

ivürmegüm (ایوورماکوم) ‘çevirmeyeceğim’.

[21] **ivürüp** (ایوروب), **ivürüben** (ایوروبان) -sakin vāv ile- ve **ivürmiş** (ایوورمیش) ‘çevirip/çevirmiş’.

ivürmişeñg (ایوورمیشانک) ‘çevirmişsin’.

ivürmes (ایوورماس) ‘çevirmez’. [22] Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

ivürmesi (ایوورماسی) ‘çevirmesi ve çevirmezi’.

ivürmedin (ایوورمادین) ‘çevirmeden, çevirmemiş’.

ivürüp bolmas (ایوروب بولماس), [23] **ivürse bolmas** (ایوورسا بولماس), **ivürmek olmas** (ایوورماک اولماس) ‘çevrilemez’.

саридин оллингғаки келдим, юз эвурдунг (c. 4, s. 252, NŞ 346/6).

ivüre almas (ایوورا آلماس) ‘çeviremez’.

ivüre ivüre (ایوورا ایوورا) ‘çevirerek’. Tekrar edilmeden de [24] kullanılır. Nitekim *Maḥbūbu’l-Ḳulūb*’un Yirmi Dördüncü Faslında dilencilerin (گدا) zikrinde şöyle der:

pūstın [2124] ***ivüre*** *kimekleri ḥayvānlıġ ve sebu‘iyyetdin* [2125] [25] *nişāne* [2126]

پوستین ایوورا کیماکلاری حیوانلیغ و سبعیت‌دین نشانه

ivürey (ایووراى), **ivüreyin** (ایووراین) ‘çevireyim, çevire, çeviresin, çevirmiş’.

ivürsek (ایوورساک) **ivürge biz** (ایووركابیز), **ivürgey biz** (ایووركای‌بیز) **ivüreli** (ایووراالی), **ivüreliñ̂** (ایووراالینک) ‘çevirsek/çevirelim.

ivürgeli (ایووراكالی) [26] ‘çevirmek için, çevireli’.

ivürgeç (ایووركاج) ‘çevirince’. Nitekim *Ferhād ve Şīrīn*’de Ferhād’ın durumuyla ilgili şöyle der, şiir:

ivürgeç *neyzesin* [27] *devr-i felek-vār::*

bolup ḳalḳan özige çarḫ-ı devvār:: [2127]

ایووركاج نیزه‌سین دور فلک وار::

بولوب قالقان اوزیکا چرخ دوار::

ivürgüçi (ایووركوجی) ‘çevirici’.

ivürgüçe (ایووركوجه), **ivürgünçe** (ایووركونجه), **ivürgençe** (ایووركانجه) ‘çevirene kadar, çevirdiği/çevireceği kadar’.

[T 202r.] **ivürgüm** (ایووركوم) [28] ‘çevireceğim’.

ivürgülük (ایووركولوک) ‘çevrilecek [olan]’.

ivürgey (ایووركای), **ivüre** (ایووراى), **ivürse** (ایوورسا), **ivürsün** (ایوورسون), **ivürdik** (ایووردیک) [29] ‘çevirsin’.

ivürgüdik (ایووركودیک), **ivürürdik** (ایووروردیک) ‘çevrilecek [olan], çevirdiği/çevireceği gibi’.

ivrülmek (ایورولماک) -lām, sakin vāv ve zammeli karaşat rā ile- ‘çevrilmek/döndürülmek’.[2128] Nitekim [BM 118v.1] şöyle der, şiir:

ey Nevāyī öz ḳuyaşım başıġa ***ivrülmek****im::*

yaḫşıraḳ kim başıma gerdūn ḳuyaşı ivrülür:: [2129]

[2124] BM 118r.24 **pūstın :** Krş. ÖNK c. 14, s. 38, MK **пўстун.**

[2125] BM 118r.24 **sebu‘iyyet** (سبعیت)**:** ‘yırtıcılık, yırtıcı olma’ (DehS).

[2126] BM 118r.24-25 *pūstın… nişāne* : Bkz. ÖNK Шакл тағйири била одамийлиғдин карона *пўстун эвура киймаклари ҳайвонлиғ ва сабуиятдин нишона* (c. 14, s. 38, MK 34. Fasıl Mücrim Gedalar Zikride).

[2127] BM 118r.26-27 *ivürgeç… devvār* : Bkz. ÖNK *Евургач найзасин даври фалаквор // Бўлуб қалқон ўзига чархи даввор* (c. 8, s. 75, FŞ XIII).

[2128] BM 118r.29 **ivrülmek** : LN s.242 *ėvrülmek* ‘çevrülmek’.

[2129] BM 118v.1 *ey… ivrülür* : Bkz. ÖNK *Бас улуғ тоатдур ул бут сувратин қилмоқ назар // Чун*

ای نوائی اوز قویاشیم باشیغه ایورولماکیم::

یخشی‌راق کیم باشیمه کردون قویاشی ایورولور::

ivrülür (ایورولور), **ivrüledür** (ایورولادور) [2] ‘çevrilir/çevriliyor’. Birincisine tanık olarak şiir:

bes uluġ ṭā‘at tur ol but ṣūretin ḳılmaḳ naẓar::

çün anıng̑ yüzin körüp ḫātırġa naḳḳāş ***ivrülür****::* [2130]

بس اولوغ طاعت تور اول بت صورتین قیلماق نظر::

چون آنینک یوزین کوروب خاطرغه نقاش ایورولور::

[3] **ivrülür** (ایورولور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

ivrülgen (ایورولکان), **ivrülürgen** (ایورولورکان), **ivrüledürgen** (ایورولادورکان) ‘döndürülen, döndürülmüş’. Nitekim üçüncüsüne tanık olarak ilk anlamda şöyle der, şiir:

[4-5] *çürük süng̑eklerim* [2131] *olmış ḳoyun ara ḫāṣāk::*

başıng̑ġa ***ivrüledürgen*** *tenim ġubārı bile::* [2132]

چوروک سونکاکلاریم اولمیش قویون ارا خاشاک::

باشینکغه ایورولادورکان تنیم غباری بیله::

Mastar anlamına da gelirler.

ivrülmegen (ایورولماکان), **ivrülmeydürgen** (ایورولمایدورکان) ‘dönmeyen, dönmemiş’. Birincisine ikinci anlamda tanık olarak şiir:

tili [2133] *ḫurūfġa* ***ivrülmegen*** *besā Hindū::*

ki boldı [6] *nüktesi köp ġayb ḫışnıġa* [2134] *fātiḥ::*

تیلی حروفغه ایورولماکان بسا هندو::

که بولدی نکته‌سی کوپ غیب حصنی‌غه فاتح::

Olumsuz mastar anlamına da gelirler. Nitekim ‘dönmemek’ (نکردیدن) anlamında şöyle der, şiir:

dime lafẓın kim tili ***ivrülmegen*** [7-8]*-dindür sınuḳ::*

kim tapar tar aġzıdın çıḳġunça köp āzār lafẓ:: [2135]

анинг нақшин кўруб, хотирға нақққош эврулур (c. 5, s. 118, BV 153/5).

[2130] BM 118v.2 *bes… ivrülür* : Bkz. *ÖNK Бас улуғ тоатдур ул бут сувратин қилмоқ назар // Чун анинг нақшин кўруб, хотирға нақққош эврулур* (c. 5, s. 118, BV 153/5).

[2131] BM 118v.4 **süng̑lerim** (سونکلاریم): T 202r. *süng̑eklerim* (سونکاکلاریم).

[2132] BM 118v.4 *çürük… bile* : Bkz. ÖNK *Чурук сўнгакларим ўлмиш қуюн аро хошок // Бошингға эвруладургон таним ғубори била* (c. 1, s. 512, BB 664/7; c. 3, s. 425, GS 553/7).

[2133] BM 118v.5-6 *tili… fātiḥ* : Krş. ÖNK *Тили ҳуруфқа эврулмаган, басо, ҳинду // Ки, бўлди нуктаси кўп ғайб* ***ҳазиға*** *фотиҳ* (c. 6, s. 75, FK 101/5). Ayrıca bkz. FK, TDK yay. *Tili ḫurūfḳa ivrülmegen besā hindū // Ki boldı nüktesi köp ġayb ḫışnıġa fātiḥ* (Kaya 1996: 104, 105/5).

[2134] BM 118v.6 **ḫışn (حصن):** ‘Kale, sığınak’. **ḫışnıġa** : Krş. ÖNK c. 6, s. 75, FK 101/5 **ҳазиға.** Ayrıca bkz. FK, Kaya 1996:104, 105/5 **ḫışnıġa.**

[2135] BM 118v.6-7 *dime… lafẓ* : Bkz. ÖNK *Дема, лафзинким тили эврулмагондиндур синуқ // Ким*

دیما لفظین کیم تیلی ایورولماکان دین دور سینوق::

کیم تاپار تار آغزی‌دین چیقغونجه کوپ آزار لفظ::

ivrül (ایورول), **ivrülgil** (ایورولکیل) ‘tekil ikinci kişi emir fili’. Nitekim Mecnūn’un geyikle konuşmasında birincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

uşbu ḳaleminĝ bile ḫarām it::

Mecnūn[2136] *ḥaşemi sarı maḳām it::*[2137]

devr iyle burun yügür[2138] *ḳıraġdın::*

[9] ***ivürüp*** *başıġa velī yıraḳdın::*[2139]

اوشبو قلمینک بیله خرام ایت::

مجنون حشمی ساری مقام ایت::

دور ایله بورون یوکور قیراغدین::

ایوروب باشیغه ولی بیراقدین::

İvrül (ایورول) aynı zamanda bir vilayet adıdır. Nitekim İsimler (Cevāmid) kısmında zikredilecektir.

ivrülgeli (ایورولکالی) ‘dönmek için, [10] döneli’. Birinci anlamda şiir:

ḫas imes girdāb ara kim başınĝa ***ivrülgeli****::*

su üze sergeşte ʿāşıḳ cismininĝ ḫāşākidür::[2140]

خس ایماس کرداب ارا کیم باشینکه ایورولکالی::

سو اوزه سرکشته عاشق جسمی‌نینک خاشاکی‌دور::

[11] Diğer sigalar da aynı yolla birinci şıkta olduğu gibi *lām* ile yapılır.

ivrüşmek (ایوروشماک) -şīn ile- ‘bir şeyin çevresinde dolanmak پیرامون چیزی گردیدن’. Mecazen ‘kazımak کاوش کردن’ anlamında kullanılır.[2141] [12] Nitekim *Tārīḫ-i Bābürī*’de şöyle zikredilmiştir:

топар тор оғзидин чиққунча кўп озор лафз (c. 1, s. 256, BB 308/5; c. 3, s. 233, GS 285/5).

[2136] BM 118v.8 **Mecnūn :** Krş. ÖNK c. 9, s. 269, LM XXXII **Лайли**.

[2137] BM 118v.7-8 *uşbu… it* : Krş. ÖNK *Ушбу қаламнг била хиром эт // **Лайли** ҳашами сари мақом эт* (c. 9, s. 269, LM XXXII).

[2138] BM 118v.8 **yügür** : Metinde **bügür.**

[2139] BM 118v.8-9 *devr… yıraḳdın* : Bkz. ÖNK *Давр айла бурун, югур қироқдин // Эврул бошиға, вале йироқдин* (c. 9, s. 269, LM XXXII).

[2140] BM 118v.10 *ḫas… ḫāşākidür* : Bkz. ÖNK *Хас эмас гирдоб ароким, бошингга эврулгали // Сув уза саргашта ошиқ жисмининг хошокидур* (c. 1, s. 122, BB 124/3); *Хас эмас гирдоб ароким бошинга эврулгали // Су уза саргашта ошиқ жисмининг хошокидур* (c. 3, s. 124, GS 134/3).

[2141] BM 118v.11 **ivrüşmek :** Müellif madde başında ‘bir şeyin çevresinde dolanmak’ anlamını kullanmışsa da, fiil çekimlerinde fiilin mecazi anlamı olan Farsçada “kāvoş kerden” fiilini kullanmayı tercih etmiştir. “kavoş kerden”in ise en az üç farklı anlamı vardır: 1) aramak/araştırmak, 2) kazımak/eşelemek, 3) nüfuz etmek (Bkz. DehS). Fakat tanıklara bakıldığında müellifin fiilin asıl anlamı olan ‘bir şeyin çevresinde dolanmak, dolaşmak’ anlamını kastettiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle de fiil çekimlerinde ‘dolaşmak’ anlamını yazmayı tercih ettik.

Semerḳandġa ***ivrüşmek*** *dāʿiyesi bile aŋ͡ga kişiler yıbarıp sözleşip.*

سمرقندغه ایوروشماک داعیه‌سی بیله انکا کیشی‌لار ییباریب سوزلاشیب

ivrüşti (ایوروشتی) ‘dolaştı كاوش كرد’.

[13] **ivrüştük** (ایوروشتوک) ‘dolaştık’.

ivrüşür (ایوروشور) ve **ivrüşedür** (ایوروشادور) ‘dolaşır/dolaşıyor’. Birincisine tanık olarak şiir:

köŋ͡gülde şūḫlar nāzıdın [14] *artar her nefès āhım::*

yanar otġa çü aṭfāl ***ivrüşürler*** *dūd irür* [2142] *efzūn::* [2143]

کونکولدا شوخلار نازی‌دین آرتار هر نفس آهیم::

یانار اوتغه چو اطفال ایوروشورلار دود ایرور افزون::

ivrüşür (ایوروشور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

ivrüşmeydür (ایوروشمایدور) [15] ‘dolaşmıyor, dolaşmamış’.

ivrüşgen (ایوروشکان) ve **ivrüşürgen** (ایوروشورکان) ve **ivrüşedürgen** (ایوروشادورکان) ‘dolaşan, dolaşmış’. Mastar anlamına da gelirler.

ivrüş (ایوروش) ve **ivrüşgil** (ایوروشکیل) [16] ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

ivrüşme (ایوروشما) ve **ivrüşmegil** (ایوروشماکیل) ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fili’.

ivrüşüŋ͡g (ایوروشنک) ve **ivrüşüŋ͡güz** (ایوروشونکوز) ve **ivrüşüŋ͡gler** (ایوروشونکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.[2144]

{ivrüşmeŋ͡g (ایوروشمانک), **ivrüşmeŋ͡giz** (ایوروشامانکیز) ve **ivrüşmeŋ͡gler** (ایوروشمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.**}**[2145] Nitekim [17] birincisine tanık olarak *Nesāyimü’l-Maḥabbe*’de Şeyḫ Bāyezīd Besṭāmī’yle ilgili şöyle der:

cevāb kildi kim çın aytur aŋ͡ga ***ivrüşmeŋ͡g.*** [2146]

جواب کیلدی کیم چین آیتور انکا ایوروشمانک

ivrüşmen (ایوروشمان) [18-19], **ivrüşmes min** (ایوروشماس‌مین) ‘dolaşmam’.

ivrüşeyin (ایوروشایین), **ivrüşedür min** (ایروشادورمین), **ivrüşürem** (ایوروشورام) ‘dolaşıyorum’.

ivrüşürüm (ایوروشوروم), **ivrüşmekim** (ایوروشماکیم) ‘[benim] dolaşmam’.

ivrüşmegüm (ایوروشماکوم) ‘dolaşmayacağım’.

ivrüşüp (ایوروشوب), **ivrüşüben** (ایوروشوبان), **ivrüşmiş** (ایوروشمیش) ‘dolaşıp/dolaşmış’.

[2142] BM 118v.14 **irür** : Krş. ÖNK c. 1, s. 404, BB 512/5; c. 3, s. 345, GS 439/5 **ўлур**.

[2143] BM 118v. 13-14 *köŋ͡gülde… efzūn* : Bkz. ÖNK *Кўнгулда шўхлар нозидин ортар ҳар нафас оҳим // Ёнар ўтқа чу атфол эврушурлар, дуд* ***ўлур*** *афзун* (c. 1, s. 404, BB 512/5; c. 3, s. 345, GS 439/5).

[2144] BM 118v.16 **‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fili’**.

[2145] BM 118v.16 **{ivrüşmeŋ͡g…fiili}:** BM’de yok.

[2146] BM 118v.17 *cevāb… ivrüşmeŋ͡g* : Bkz. ÖNK *Жавоб келдиким, чин айтур. Анга эврушманг* (c. 17, s. 43, NM Bāyezīd Besṭāmī).

ivrüşmişeŋ͡ğ (ایوروشمیشانک) ‘dolaşmışsın’.

ivrüşmes (ایوروشماس) ‘dolaşmaz’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

[20] **ivrüşmesi** (ایوروشماسی) ‘dolaşması ve dolaşmazı’.

ivrüşmedin (ایوروشمادین) ‘dolaşmadan, dolaşmamış’.

ivrüşüp bolmas (ایوروشوب بولماس), [T 203v.] **ivrüşe bolmas** (ایوروشا بولماس), **ivrüşmek olmas** (ایوروشماک اولماس) [21] ‘dolaşılmaz’.

ivrüşe almas (ایوروشا آلماس) ‘dolaşamaz’.

ivrüşe ivrüşe (ایوروشا ایوروشا) ‘dolaşarak’. Tekrar edilmeden de kullanılır.

ivrüşey (ایوروشای), **ivrüşeyin** (ایوروشایین) [22] ‘dolaşayım, dolaşsın, dolaşasın, dolaşmış’.

ivrüşsek (ایوروشساک), **ivrüşge biz** (ایوروشکابیز), **ivrüşgey biz** (ایوروشکای‌بیز) **ivrüşeli** (ایوروشالی) ve **ivrüşeliŋ͡ğ** (ایوروشالینک) ‘dolaşsak/dolaşalım’. Nitekim üçüncüsüne tanık olarak *Tārīḫ-i Babürī* de [23] şöyle zikredilir:

Semerḳandġa iligdin kilgünçe ***ivrüşgey biz.***

سمرقندغه ایلیک‌دین کیلکونجه ***ایوروشکای‌بیز***

ivrüşgeli (ایوروشکالی) ‘dolaşmak için, dolaşalı’.

ivrüşgeç (ایوروشکاچ) ‘dolaşınca’.

[24] **ivrüşgüçi** (ایوروشکوجی) ‘dolaşan/dolaşıcı’.

ivrüşgüçe (ایوروشکوجه), **ivrüşgünçe** (ایوروشکونجه), **ivrüşgençe** (ایوروشکانجه) ‘dolaşana kadar[2147], dolaştığı/dolaşacağı kadar’.

ivrüşgüm (ایوروشکوم) ‘dolaşacağım’.

ivrüşgüŋ͡ğ (ایوروشکونک) [25] ‘dolaşacaksın’.

ivrüşgüsi (ایوروشکوسی) ‘dolaşacak’.

ivrüşgülük (ایوروشکولوک) ‘dolaşacak [olan]’.

ivrüşgey (ایوروشکای), **ivrüşe** (ایوروشا), **ivrüşse** (ایروشسا), **ivrüşsün** (ایوروشسون), **ivrüşdik** (ایوروشدیک) [26] ‘dolaşsa/dolaşsın’.

ivrüşgüdik (ایوروشکودیک), **ivrüşürdik** (ایوروشوردیک) ‘dolaşılacak [olan], dolaştığı/dolaşacağı gibi’.

ivmek (ایومک) [2148] -sakin vāv ile- Türkçede ‘acele etmek تعجیل کردن’.

[27] **ivdürmek (ایودورمک)** geçişli mastar olup ‘acele ettirmek تعجیل فرمودن’ demektir.

[2147] BM 118v.24 **تا کاوش کردن** yerine *تا کاوش کردن* yazılmıştır.

[2148] BM 118v.26 **ivmek** : *ivmek (ایومک)* ve *ivdürmek (ایودورمک)*. Her iki sözcükte de mastar eki Batı Türkçesi imlasıyla yazılmıştır. Doğu Türkçesi imlasıyla ایوماک ve ایودورماک yazılması gerek. Bu MMH’ın “Türkçe” terimini burada Rumî Türkçesi için genel bir adlandırma ile de gösterdiğine tanıktır. LN s. 242 *ėvüŋ͡ğ* ‘‘acele eyleŋ’.

İsimler (Cevāmid):

iv (ایو) -sakin vāv ile- ‘ev خانه’. Şiir:

*zenbūrnıñg **ivi** kibi* [28-29] *baġrım tişük tişük::*

laʿliñg ḫayāli her tişük içinde bal ikin:: [2149]

زنبورنینک ایوی کیبی باغریم تیشوک تیشوک::

لعلینک خیالی هر تیشوک ایچیندا بال ایکین::

Ona ***öy*** (اوی) de denir.

İvrül/ivrül (ایورول) -sakin vāv ve lām ve zammeli mühmele rā ile- ‘Zūr şehrine yakın bir vilayetin adı نام ولایتی است نزدیک شهر زور’. Aynı zamanda ‘dönmek کردیدن’ [filinin] emri. Nitekim zikredildi.

Türeyenler (Müştaḳḳāt)

yā ile

iyelemek (ایالاماک) ve **iyelenmek (ایالانماک)** -nūn ve [BM 119r.1] fethalı yā ve lām ve uzun elifle- ‘iyelenmek, sahip olmak مالک و صاحب شدن’.[2150]

iyeledi (ایالادی) ve **iyelendi** (ایالاندی) ‘iyelendi’.

iyeledük (ایالادوک) ve **iyelendük** (ایالاندوک) ‘iyelendik’.

[2] **iyeler** (ایالار), **iyeleydür** (ایالایدور), **iyelenür** (ایالانور), **iyelenedür** (ایالانادور) ‘iyelenir, iyeleniyor’. **iyeler** (ایالار), **iyelenür** (ایالانور) fâil ve mastar anlamına da gelir.

iyelemeydür (ایالامایدور), **iyelenmeydür** (ایالانمایدور) [3] ‘iyelenmiyor, iyelenmemiş’.

iyelegen (ایالاکان), **iyelergen** (ایالارکان), **iyeleydürgen** (ایالایدورکان) ve **iyelengen** (ایالانکان), **iyelenürgen** (ایالانورکان), **iyeledürgen** (ایالادورکان) ‘iyelenen, iyelenmiş’. [4] Mastar anlamına da gelirler.

iyele (ایالا), **iyelegil** (ایالاکیل), **iyelen** (ایالان) ve **iyelengil** (ایالانکیل) ‘tekil ikinci kişi emir fiili’.

iyeleme (ایالاما), **iyelenmegil** (ایالانماکیل), **iyelenmem** (ایالانمام) ve **iyelenmegil** (ایالانماکیل) [5-6] ‘olumsuz tekil ikinci kişi emir fiili’.

iyeleniñg (ایالانینک), **iyeleniñgiz** (ایلالانینکیز) ve **iyeleniñgler** (ایالانینکلار) ‘çoğul ikinci kişi emir fiili’.

iyelenmeñg (ایالانمانک) **iyelenmeñgiz** (ایالانمانکیز) ve **iyelenmeñgler** (ایالانمانکلار) ‘olumsuz çoğul ikinci kişi emir fiili’.

[2149] BM 118v.27-28 *zenbūrnıñg… ikin* : Bkz. ÖNK *Занбурнинг эви киби кўнглум тўшук-тўшук // Лаълинг хаёли ҳар тўшук ичинда бол экин* (c. 1, s. 425, BB 542/6; c. 3, s. 366, GS 469/6).

[2150] BM 118v.29-119r.1 **iyelemek ve iyelenmek :** Bkz. BM 108r.12 **igelenmek.**

iyelemen (ایالامان), **iyelemes min** (ایالاماس‌مین), **iyelenmen** (ایالانمان) ve **iyelenmes min** (ایالانماس‌مین) ‘iyelenmem’.

iyeley min (ایالای مین), **iyeler min** (ایالار مین), **iyeleydür min** (ایالایدور مین), **iyelerem** (ایالارام), **iyelene min** (ایالانا مین) [7] **iyelenür min** (ایالانور مین), **iyelenedürmin** (ایالانادور مین) ve **iyelenürem** (ایالانورام) ‘iyenenirim, iyeleniyorum’.

iyelerim (ایالاریم), **iyelenürüm** (ایالانوروم), **iyelemekim** (ایالاماکیم), **iyelenmekim** (ایالانماکیم) ‘[benim] iyelenmem’.

iyelemegüm (ایالاماکوم), [8-9] **iyelenmegüm** (ایالانماکوم) ‘iyelenmeyeceğim’.

iyelep (ایالاب), **iyeleben** (ایالابان), **iyelemiş** (ایالامیش), **iyelenip** (ایالانیب), **iyeleniben** (ایالانیبان) ve **iyelenmiş** (ایالانمیش) ‘iyelenip/iyelenmiş’. Nitekim *Seb’a-yi Seyyāre*’de Rüyâ Aleminde Behrām’ın Nevāyī ile Konuşması’nda birincisine tanık olarak şöyle der, şiir:

> ***iyelep*** *tāc ü mülk ü meskenini::*
> *tapmış öz kāmı birle düşmanını::* [2151]

ایالاب تاج و ملک و مسکنی::
تاپمیش اوز کامی بیرلا دشمنی::

[10] **iyelemişeñ** (ایالامیشانک) ve **iyelenmişeñ** (ایالانمیشانک) ‘iyelenmişsin’.

iyelemes (ایالاماس), **iyelenmes** (ایالانماس) ‘iyelenmez’. Olumsuz fâil ve mastar anlamına da gelir.

iyelemesi (ایالاماسی) ve **iyelenmesi** (ایالانماسی) [11] ‘iyelenmesi, iyelenmezi’.

iyelemedin (ایالامادین) ve **iyelenmedin** (ایالانمادین) ‘iyelenmeden, iyelenmemiş’.

iyelep bolmas (ایالاب بولماس), **iyelese bolmas** (ایالاسا بولماس), **iyelemek olmas** (ایالاماک اولماس), [12] **iyelenip bolmas** (ایالانیب بولماس), **iyelense bolmas** (ایالانسا بولماس), **iyelenmek olmas** (ایالانماک اولماس) ‘iyelenilmez/iyelenmek olmaz’.

iyeley almas (ایالای آلماس), **iyelene almas** (ایالانا آلماس) ‘iyelenemez’.

iyeleyü (ایالایو), [13] **iyeley iyeley** (ایالای ایالای), **iyelene iyelene** (ایالانا ایالانا) ‘iyelenerek’. [T 204r.] Tekrar edilmeden de kullanılır.

iyeley (ایالای), **iyeleyin** (ایالایین), **iyeleney** (ایالانای), **iyeleneyin** (ایالانایین) ‘iyeleneyim, iyelensin, [14] iyelenesin, iyelenmiş’.

iyelesek (ایالاساک), **iyelege biz** (ایالاکابیز), **iyelegey biz** (ایالاکای‌بیز), **iyeleli** (ایلالای), **iyeleliñ**[2152] (ایالالینک), **iyelensek** (ایالانساک), **iyelengebiz** (ایالانکا بیز), **iyelengeybiz** (ایالانکای بیز), **iyeleneli** (ایالانالی) ve [15] **iyeleneliñ** (ایالانالینک)

[2151] BM 119r.9 *iyelep… düşmanını* : Bkz. ÖNK *Иёлаб тожу мулку масканини // Топмиш ўз коми бирла душманини* (c. 10, s. 434, SS XXX).
[2152] BM 119r.14 **iyeliñ** (ایالینک).

‘iyelenelim/iyelensek’.

iyelegeli (ایاکالی)[2153], **iyelengeli** (ایالانکالی) ‘iyelenmek için, iyeleneli’.

iyelegeç (ایالاکاج), **iyelengeç** (ایالانکاج) ‘iyelenince’.

[16] **iyelegüçi** (ایالاکوجی), **iyelengüçi** (ایالانکوجی) ‘iyelenen’.

iyelegüçi (ایالاکوجی), **iyelengünçe** (ایالانکوجه), **iyelegençe** (ایالاکانجه), **iyelengüçe** (ایالانکوجه), **iyelengünçe** (ایالانکونجه) ve **iyelengençe** (ایالانکانجه) ‘iyelenene kadar, [17] iyelendiği/iyeleneceği kadar’.

iyelegüm (ایالاموک) ve **iyelengüm** (ایالانکوم) ‘iyeleneceğim’.

iyelegün͡g (ایالاکونک) ve **iyelengün͡g** (ایالانکونک) ‘iyeleneceksin’.

iyelegüsi (ایالاکوسی), **iyelengüsi** (ایالانکوسی) ve [18] **iyelegülük** (ایالاکولوک)[2154], **iyelengülük** (ایالانکولوک) ‘iyelenilecek [olan]’.

iyelegey (ایالاکای), **iyelese** (ایالاسا), **iyelesün** (ایالاسون), **iyeledik** (ایالادیک), **iyelengey** (ایالانکای), **iyelense** (ایالانسا), **iyelensün** (ایالانسون), [19] **iyelendik** (ایالاندیک) ‘iyelensin/iyelense’.

iyelegüdik (ایالاکودیک), **iyelerdik** (ایالاردیک), **iyelengüdik** (ایالانکودیک), **iyelenürdik** (ایالانوردیک) ‘iyelenilecek olan, iyelendiği/iyeleneceği gibi’.

[2153] BM 119r.15 **iyegeli** (ایاکالی).
[2154] BM 119r.18 **iyegülük** (ایاکولوک).

3. Bölüm

Dizin

Genel Dizin
(Yazma Sırasına Göre)

Mebāniyü'l-Lüġat

[Önsöz]

1v/6 Muḥammed Mehdī
Emīr ʿAlīşīr Nevāyī
1v/9 Ṭāliʿ Hirevī
Ferāġī
Nedr ʿAlī
Mīrzā ʿAbdu'l-Celīl Naṣīrī
1v/13-14 Nādir Şāh-ı Afşar
2r/9 Nevāyī

Giriş (Muḳaddime)

2r/12 Turān Özbekiyesi
2r/12 Māverāu'n-nehr
2r/13 kör-mek
kit-mek
kil-mek
2r/13 Türkmeniye
2r/13 Ḫᵛārezm
2r/16 Nevāyī
2r/16 Moġoliye
2r/17 Rūmiye
2r/17 Nevāyī
2r/19 Nevāyī
2r/20 Ġarā'ibü'ṣ-Ṣıġar
Nevādirü'ş-Şebāb
Bedāyiʿ'ü'l-Vasaṭ
2r/21 Fevā'idü'l-Kiber
Ḥayretü'l-Ebrār
Ferhād u Şīrīn
Leylī ve Mecnūn
Sebʿa-yi Seyyāre
Sedd-i İskenderī
Lisānü'ṭ-Ṭayr
2r/22 Erbaʿīn-i Manẓūm
Naẓmü'l-Cevāhir
Maḥbūbu'l-Ḳulūb
Mīzānu'l-Evzān
Ḫamsetü'l-Mütaḥayyirīn
Tārīḫü'l-Enbiyā
2r/23 Tārīḫ-i Mulūk-i ʿAcem
Mecālisü'n-Nefāis
Münācāt
Vaḳfnāme-yi Medrese-yi İḫlāsiye
2r/24 Farsça
Arapça
2r/26 Farsça
Arapça
2r/27 Maḥbūbu'l-Ḳulūb
2v/1 Türk lügati
2r/2 Ferāġī
2v/2 Fars lügati
Arap lisanı
2v/4 Mebāniyü'l-Lüġat
Türk lügati

Dizim (Tarşīf)

2v/7 Arap lügati
2v/8 Türk lügati
2v/11 al-
ur-
kit-
kil-
-maḳ
-mek
2v/12 al-maḳ
ur-maḳ
kit-mek
kil-mek
-dI
-tI
2v/13 al-dı
ur-dı

kit-ti
kil-di
Çaġatay (kelâmı)
2v/16 -r
-dur
2v/17 -ġan
-gen
2v/20 Ferāġī
Ṭāliʿ Hirevī
al-ġuçı
2v/21 ḳıl-ġuçı
bil-güçi
2v/22 ḳıl-
2v/23 ḳıl-maḳ
ḳıl-ġay
ḳıl-ġuçı
bil-
2v/24 bil-mek
bil-gey
bil-güçi

Birinci Mebnā
Sîgaların Biçimleri Hakkında

Birinci Bāb
Mastarlar Hakkında

2v/27 Arapça

Birinci Fasıl
Sarih Mastarlar Hakkında

2v/29 -maḳ
-mek
Fürs/Fars lügati
3r/1 -maḳ
-mek
al-maḳ
kit-mek
3r/3 bar-ur
çik-er
aġrı-r
3r/4 bar-ur

■ *beski ḳan bardı elemler yüzlenip her dāġıma // żaʿf-i ifrāṭī yaḳınlaşturdı* **barur** *çaġıma (3r/4-5)*

beski
ḳan
bar-dı
elem.ler
yüzlen-ip
her
dāġ.ıma
3r/5 *żaʿf-i ifrāṭī*
yaḳınlaş-turdı
bar-ur
çaġ.ıma
çik-er

■ *ḳaṭre içgünçe dest-res maṅga yoḳ // ġayr-ı deryā* **çiker** *heves maṅga yoḳ (3r/6)*

Sebʿa-yi Seyyāre
3r/6 *ḳaṭre*
iç-günçe
dest-res
maṅga
yoḳ
ġayr-ı deryā
çik-er
heves
maṅga
yoḳ
aġrı-r

■ *tendin oḳuṅgnı çekseler* **aġrır***dın ırmes şīvenim // andın ḳılur min nevḥa kim ayru tüşer cāndın tenim (3r/7-8)*

3r/7 *ten.din*
oḳ.uṅgnı
çek-seler
aġrır-dın
ırmes
şīven.im
andın
ḳıl-ur min
nevḥa
kim
3r/8 *ayru*
tüş-er

cān.dın
ten.im
3r/9 bar-urı
çik-eri
ağrı-rı
bar-uruñg
3r/10 çik-eriñg
ağrı-rıñg
3r/11 bar-ur min
çik-er min
-m
3r/12 bar-urum
3r/13 çik-erim
3r/14 bar-uram
çik-erem
3r/15 **aḳar-a**
tökül-e

■ ***aḳara*** *başladı baş u* ***töküle*** *başladı tiş // sefer yaraḳını ḳılġıl ki tüşti başıñga iş (3r/15-16)*

aḳar-a
başla-dı
baş
u (ve)
tökül-e
başla-dı
tiş
3r/16 *sefer*
yaraḳ.ını
ḳıl-ġıl
ki
tüş-ti
başıñg.a
iş
3r/18 çıḳ-mas

■ *çıḳ Nevāyī ḳarıdıñg ḥürmet ile meykededin // südretürler kişi* ***çıḳmas****lıġ itip bolsa ḳaşañg (3r/19-20)*

işit-mes

■ *ḳavma ey şeyḫ Nevāyīni işitmes dip pend // kim siniñg pendiñg* ***işitmes****lik añga pend olmış (3r/20-21)*

aç-mas

■ *yār aġız* ***açmas****ġa derdim sorġalı taptım sebeb // köp çüçüklükdin yapuşmışlar meger ol iki leb (3r/22)*

kör-mes

■ *ol şūḫ ki meydān sarı körgenge salur tiġ // kör****mes****ge salur yitse Nevāyī sarı ʿamdan (3r23)*

3r/19 *çıḳ-*
Nevāyī
ḳarı-dıñg
ḥürmet
ile
meykede.din
3r/20 südret-ürler
kişi
çıḳ-maslıġ
it-ip
bol-sa
ḳaşañg
ḳav-ma
ey
şeyḫ
Nevāyī.ni
3r/21 *işit-mes*
di-p
pend
kim (ki)
sin.iñg
pend.iñg
işit-mes-lik
añga
pend
ol-mış
3r/22 *yār*
aġız
açmas-ġa
derd.im
sor-ġalı
tap-tım
sebeb
köp
çüçük.lükdin
yapuş-mışlar
meger

ol
iki
leb
3r/23 *ol*
şūḫ
ki
meydān
sarı
kör-genge
sal-ur
tīġ
kör-mesge
sal-ur
yit-se
Nevāyī
sarı
ʿamdan
3r/24 -ḳan
-Ken
3r/26 saç-ġan

■ *ḫurda* ***saçġan****dın çemen mülkide sulṭān boldı gül // ġonça ḳanlıġ köñ͡glige salġan girih imsāk imiş (3r/27-28)*

3r/27 *ḫurda*
saç-ġandın
çemen
mülk.ide
sulṭān
bol-dı
gül
ġonça
ḳan.lıġ
köñ͡gl.ige
sal-ġan
3r/28 *girih*
imsāk
imiş
kil-gen

■ *közüme kilmes üçün* ***kilgen****de ol yüz alıma // niçe yaḫşı añ͡glamas kim köz ḳuyaşġa utrudur (3r/29)*

3r/29 *köz.üme*
kil-mes
üçün
kil-gende
ol
yüz
al.ıma
niçe
yaḫşı
añ͡gla-mas
kim (ki)
köz
ḳuyaş.ġa
utru.dur
3v/1 Rūm ve İrān Türkleri
al-ġan
3v/2 kil-gen
al-an (RT)
gel-en (RT)
3v/3 al-anda (RT)
gel-ende (RT)
başla-ġan
oḳu-ġan
3v/4 di-gen
başla-yan (RT)
oḳu-yan (RT)
dė-yen (RT)
3v/5 başla-yanda (RT)
oḳu-yanda (RT)
dė-yende (RT)
3v/6 uzat-ur
uzat-adur
-ġan

■ ***uzaturġan*** *zamānı atlandı//çün uzattı viṣāḳıġa yandı (3v/8)*

3v/7 Sebʿa-yi seyyāre
3v/8 *uzat-urġan*
zamān.ı
atlan-dı
çün
uzat-tı
viṣāḳ.ıġa
yan-dı
3v/10 uzat-adurġan
-Ken
kil-ür
kil-edür

■ *Kinit ehli Mevlānaġa didiler ki ḫᵛāce sizi͡ng* ***kiledürgeni͡ngiz*** *cihetidin falān ḫarāsda bir çuḳurġa kiriptür (3v/11-12)*

3v/11	Nesāyimü'l-Maḥabbe
	ḪᵛāceʿAbdurraḥmān →
	Gehvāreger
	Kinit
	ehl.i
3v/12	*Mevlānā.ġa*
	Mevlānā
	di-diler
	ki
	ḫᵛāce
	siz.i͡ng
	kil-edürgeni͡ngiz
	cihet.idin
	fulān
	ḫarās.da
	bir
	çuḳur.ġa
	kir-iptür
3v/13	kil-edürgen
	kil-ürgen
3v/14	-mIş
3v/15	asra-mışī
	yasa-mışī
3v/16	Türkler(Etrāk)
3v/17	-lA
	başla-maḳ
	tişle-mek
3v/18	Farsça
3v/19	gümārla-maḳ

■ *Üstādı Ebū ʿAmru bin ʿOṣmān Mekkī anı ḳarġadı kim ilāhī bir edünnī a͡nga* ***gümārla*** *kim anı͡ng ayaġın kisgey ve dārġa tartġay (3v/19-20)*

	Nesāyimü'l-Maḥabbe
	Manṣūr-i Ḥallāc
	üstād.ı
	Ebū ʿAmru bin ʿOṣmān Mekkī
	anı
	ḳarġa-dı
3v/20	*kim (ki)*
	ilāhī
	bir
	edünnī
	a͡nga
	gümār.la
	kim (ki)
	anı͡ng
	ayaġ.ın
	kis-gey
	ve
	dār.ġa
	tart-ġay
	güzārla-maḳ

■ *bir kün namāz pişīnni* ***güzārladı*** *ve başını muraḳḳaʿġa tarttı çün naẓar ḳılduḳ ötüp irdi (3v/21-22)*

■ *Şeyḫ ḳaşıġa kilip turanda yitgen maḥalda tilegeydür ki ḥac* ***güzārlaġay*** *(3v/22-23)*

3v/21	Ebü'l-ʿAbbās Erzīzī
	bir
	kün
	namāz-ı pişīn.ni
	güzārla-dı
	ve
	baş.ını
3v/22	*muraḳḳaʿ.ġa*
	tart-tı
	çün
	naẓar
	ḳıl-duḳ
	öt-üp
	irdi
	ʿAbdurraḥmān
3v/23	*şeyḫ*
	ḳaş.ıġa
	kil-ip
	tur-anda
	yit-gen
	maḥal.da
	tile-geydür
	ki
	Ḥac
	güzār.la-ġay
	heveslen-maḳ

■ *selāmet* ***heveslendi*** *şeyẖ u saġındı//ki zühd-i riyā yaṅglıġ āsān irür bu (3v/24)*

3v/24 *selāmet*
heveslen-di
şeyẖ
u (ve)
saġın-dı
ki
zühd-i riyā
yaṅglıġ
āsān
irür
bu
3v/25 -dA
yolda-maḳ
ürgüde-mek
muṅgral-maḳ
3v/26 tilbere-mek
Farsça
3v/27 gendre-maḳ
3v/28 di-mek
yi-mek
ḳıl-maḳ
işit-mek
3v/29 Arap lügati
Türk lügati
4r/2 -l
tutul-maḳ
yilberil-mek
4r/3 -n
bağlan-maḳ
körün-mek
4r/4 -l
-n
yasal-maḳ ↔ yasan-maḳ

■ *yasarda bolsa her ṣanʿatġa meşġūl //* ***yasalġaç*** *bolġusı ʿişretġa meşġūl (4r/6-7)*

yasan-maḳ ↔ yasal-maḳ

■ *irenler* ***yasanmaġı*** *ki nümāyiş üçündür ẖatunlar bizenmekidür (4r/7-8)*

4r/5 -l
-n
4r/6 -l
Ḫüsrev ve Şīrīn
Çin
yasar-da
bol-sa
ṣanʿat.ġa
yasa-l-ġaç
bol-ġusı
4r/7 *ʿişret.ġa*
meşġūl
-n
iren.ler
yasan-maġı
4r/8 *ki*
nümāyiş
üçün.dür
ẖatun.lar
bizen-mekidür
urul-maḳ ↔ urun-maḳ
urun-maḳ ↔ urul-maḳ
4r/9 ḳılıl-maḳ ↔ ḳılın-maḳ

■ *eger kitaplar taṣnīf* ***ḳılılsa*** *ve mücellidler tertib itilse (4r/10)*

ḳılın-maḳ ↔ ḳılıl-maḳ

■ *ḳarılıġ irür köṅglige sınmaḳ ẖasret//cānıġa ḳarılıġnı* ***ḳılınmaḳ*** *ẖasret (4r/11-12)*

-l
Maẖbūbu'l-Ḳulūb
4r/10 *eger*
kitāb.lar
taṣnīf
ḳılıl-sa
ve
mücellid.ler
tertīb
itil-se
4r/11 Naẓmü'l-Cevāhir
ḳarı.lıġ
irür
köṅgli.ge
sın-maḳ
ẖasret
cān.ıġa
ḳarı.lıġnı
4r/12 *ḳılın-maḳ*

ḥasret
iril-mek

■ *çü birdiñg ikki laʿliñge nūşḫand // uyattın* ***irildi*** *ara yirde ḳand (4r/14)*

-l
4r/13 iri-mek

■ *ʿışḳıñg otın ger Nevāyī dise kim iyley raḳam // sözidin küyer ḳalem ḳurur ḳara* ***irir*** *devāt (4r/15)*

Sedd-i İskenderī
4r/14 *çü*
bir-diñg
ikki
laʿl.iñge
nūşḫand
uyat-tın
iril-di
ara
yir.de
ḳand
4r/15 *ʿışḳ.ıñg*
ot.ın
ger
Nevāyī
di-se
kim (ki)
iyle-y
raḳam
söz.idin
küy-er
ḳalem
ḳur-ur
ḳara
iri-r
devāt
4r/16 ḳal-ınmas ↔ ḳalmas

■ *tā ki ol gülsiz bulut yañglıġ hevā'ī bolmışam // bezm-i ʿıyşi yādıdın eşkim* ***ḳalınmas*** *bādedin (4r/17-18)*

ḳal-mas ↔ ḳalınmas
4r/17 *tā*
ki
ol
gül.siz
bulut
yañglıġ
hevā'ī
bol-mışam
bezm-iʿıyş.i yād.ıdın
eşk.im
4r/18 *ḳal-ınmas*
bāde.din
ḳutul-maḳ
talın-maḳ
4r/19 -ş
uruş-maḳ
4r/20 tutuş-maḳ
körüş-mek
4r/21 ḳuruş-maḳ ↔ ḳuru-maḳ
ḳuru-maḳ ↔ ḳuruş-maḳ
yaruş-maḳ ↔ yaru-maḳ
4r/22 yaru-maḳ ↔ yaruş-maḳ
4r/23 tüş-mek
4r/24 tüşüş-mek
4r/26 ḳutul-maḳ
ḳutġar-maḳ
toy-maḳ
toygar-maḳ
com-maḳ
4r/27 comur-maḳ
toġ-maḳ
toġur-maḳ
yaz-maḳ
yazġur-maḳ
az-maḳ
4r/28 azġur-maḳ
tam-maḳ
tamız-maḳ
aḳ-maḳ
aḳız-maḳ
çök-mek
4r/29 çöker-mek
kit-mek
kiter-mek
kiç-mek
kiçür-mek
köç-mek
4v/1 köçür-mek

-dUr
-tUr -t
4v/2 ur-maḳ
urdur-maḳ
sor-maḳ
sordur-maḳ
tut-maḳ
4v/3 tuttur-maḳ
at-maḳ
attur-maḳ
uçra-maḳ
uçrat-maḳ
südre-mek
4v/4 südret-mek
4v/5 tat-maḳ
tatur-maḳ
yat-maḳ
yatur-maḳ
4v/6 at-maḳ
tut-maḳ
attur-maḳ
tuttur-maḳ
4v/7 -Dur
-tUr
-r
4v/8 aş-maḳ
ḳaç-maḳ
aşur-maḳ
ḳaçur-maḳ
4v/9 al-maḳ
çal-maḳ
4v/10 aldur-maḳ
çaldur-maḳ
ḳudur-maḳ
4v/11 oltur-maḳ
öltür-mek
4v/12 ḳudurt-maḳ
olturt-maḳ
öltürt-mek

■ *kim barısın yir bile hem-vār itiŋ̂ // dāy ara* ***öltürtüŋ̂*** *u dīvār itiŋ̂ (4v/13-14)*

4v/13 Ḥayretü'l-Ebrār
kim
barı.sın
yir
bile
hemvār
it-iŋ̂
4v/14 dāy
ara
öltür-tüŋ̂
ü (ve)
dīvār
it-iŋ̂
oltur-maḳ
4v/15 olturt-maḳ
olturġuz-maḳ
kör-mek
körset-mek
4v/15-16 körgüz-mek
yitgür-mek
4v/17 yitgürt-mek

■ *maʿānī sipāhīni cān mülkidin // ni cān mülkidin, lā-mekān mülkidin // yasaḳ birle* ***yitgürteyin*** *fevc fevç // ki tutsun çerik ni ḥaẓīẓ u ni evc (4v/18-19)*

4v/18 *maʿānī*
sipāh.ini
cān
mülk.idin
ni
cān
mülk.idin
lā-mekān
mülk.idin
yasaḳ
4v/19 *birle*
yitgürt-eyin
fevc fevc
ki
tut-sun
çerik.ni
ḥaẓīẓ
u (ve)
ni
evc
tirilt-mek
4v/20 tiril-mek

tiriltür-mek

■ *tirikni öltürürge ḳudretiŋ bar // **tiriltürmek** ölükni müşkil irür (4v/20-21)*

tirik.ni
öltürür-ge
ḳudret.iŋ
bar

4v/21 *tiriltür-mek*
ölük.ni
müşkil
irür

4v/23 al-maġım
kil-mekim

4v/24 al-maġum

4v/25 kil-megüm

4v/28 ilmek
ıl-maḳ
ılın-maḳ

4v/29 iliş-mek
il-mek
ıl-maḳ
ılın-maḳ

5r/1 bışıġ

5r/2 biş-mek

5r/3 Arap lisanı
Rūm ve İrān Türkleri

5r/4 ėr-mek

■ *ḫoşdur **ėrmek** ol beden vaṣlına pīrāhen kibi // geh el öpmek āstīn tek geh ayaġ dāmen kibi (5r/5-6)*

5r/5 Fużūlī Baġdādī
Rūmī imlā
ḫoş.dur
ėr-mek
ol
beden

5r/6 *vaṣl.ına*
pīrāhen
kibi
geh
el
öp-mek
āstīn
tek
geh
ayaġ
dāmen
kibi
Saʿde'd-dīn Ṣefā-yi Rūmī

5r/7 Tāriḫ-i Āl-i ʿOṯmān
ırmaḳ

■ *leb-i cūye varup Rūm ili nāmdārlarını taṣmīm ėtdikleri şaḳāḳ maḳāmından **ayırmaḳ** içün **ırmaḳ** kenārına daʿvet ėyledi (5r/8-9)*

5r/8 *leb-i cūy.e*
var-up
Rūm İli
il.i
nāmdār.larını
taṣmīm
ėt-dikleri
şaḳāḳ
maḳām.ından
ayırmaḳ
içün
ırmaḳ
kenār.ına

5r/9 *daʿvet*
ėyle-di
Rūm İli

5r/11 al-ġan
al-an (RT)
kil-gen
gėl-en (RT)
al-ġuçı
al-ıcı (RT)
kil-güçi
gėl-ici (RT)

5r/12 Çaġatay lügati

5r/14 Çaġatay lügati
Rūm Türkleri

5r/16 al-maḳ
al-ması/mazı
al-madın
kil-mek

5r/17 gėl-mesi
gėl-medin

5r/19 al-maġa
al-maḳġa
gėl-mege
5r/20 kil-mekge
almalı-dur
gėlmeli-dür
5r/21 Çaġatay tayfası
Rūm ve İrān Türkleri
ėyle-dük
5r/22 yıġla-duḳ
ėyle-dügüm

■ *āh* ***ėyledügüm*** *serv-i ḫırāmānuŋ içündür // ḳan aġladuġum ġonça-yi ḫandānuŋ içündür (5r/23-24)*

5r/23 aġla-duġum

■ *āh ėyledügüm serv-i ḫırāmānuŋ içündür // ḳan* ***aġladuġum*** *ġonça-yi ḫandānuŋ içündür (5r/23-24)*

Fużūlī
Rūmī imla
āh
ėyle-dügüm
serv-i ḫırāmān.uŋ
5r/24 *içün.dür*
ḳan
aġla-duġum
ġonça-yi ḫandān.uŋ
içün.dür
tök-dük
tök-dükçe

■ ***tökdükçe*** *ḳanımı ġamuŋ ol āstān içer // bir yerde[y]em esīr ki toprāġı ḳan içer (5r/25)*

Fużūlī
5r/25 *tök-dükçe*
ḳan.ımı
ġam.uŋ
ol
āstān
iç-er
bir
yer.deyem
esīr
ki
toprāġ.ı
ḳan
iç-er
ol-duḳ
5r/26 ol-duġın

■ *fiġān kim baġrımıŋ ol lāle ruḫ ḳan* ***oldugın*** *bilmez // ciger pergālesinde dāġ-ı pinhān* ***oldugın*** *bilmez (5r/27)*

Fużūlī
5r/27 *fiġān*
kim (ki)
baġr.ımıŋ
ol
lāle ruḫ
ḳan
ol-duġın
bil-mez
ciger
pergāle.sinde
dāġ-ı pinhān
ol-duġın
bil-mez

İkinci Fasıl
Mastar İsimleri Hakkında

5r/29 unut-
uyat-
5v/1 buyruḳ
aldaġ
bilig
tilük
5v/2 ur-uş
yürü-ş
tur-uş
5v/3 uç-uş
öl-üm
yol.um
5v/4 sög-ünç
saġ-ınç
ḳorḳ-unç
5v/5 soyur-ġal
yasa-l
5v/6 yıġın

yaġın
yar-ġu
sor-ġu
-ġu
-gü

5v/7 al-ġu
bir-gü
alġu birgü
alış biriş

5v/8 al-ıġ sat-ıġ
al-ış sat-ış
ḳıl-ıġ
ḳıl-ış

5v/9 çıḳ-ġur

■ *körgeç ol yüzni başımġa urdı yüz tīġ-i belā // kör ki* ***çıḳġur*** *köz başımġa ni belālar kiltürür*

-ġur
-Kür

5v/10 *kör-geç*
ol
yüz.ni
baş.ımġa
ur-dı
yüz
tīġ-i belā
kör-
ki
çıḳ-ġur
köz
baş.ımġa
ni
belā.lar
kiltür-ür

5v/11 tın-maġur

■ *ṣoḥbetim āzürde cānānımda bolġay kāşkī // derdi anıñg* ***tınmaġur*** *cānımda bolġay kāşkī (5v/11-12)*

ṣoḥbet.im
āzürde
cānān.ımda
bol-ġay
kāşkī
derd.i
anıñg

5v/12 tın-maġur
cān.ımda
bol-ġay
kāşkī

İkinci Bâb
Geçmiş Zaman Fiili Hakkında

5v/14 -dI
-tI

5v/15 al-dı

5v/16 kit-ti
al-dılar
kit-tiler
-dIlAr
-tIlAr

5v/17 -dIn͡g
-dUn͡g
-tIn͡g
-tUn͡g
al-dın͡g

5v/18 ur-dun͡g
kit-tin͡g
tut-tun͡g
-dIn͡gIz
-dIn͡glAr
-dUn͡gUz

5v/19 -dun͡glar
-tIn͡gIz
-tın͡glar
-tUn͡gUz
-tUn͡glAr
al-dın͡gız

5v/20 al-dın͡glar
ur-dun͡guz
ur-dun͡glar
kit-tin͡giz
kit-tin͡gler
tut-tun͡guz

5v/21 tut-tun͡glar
-dIm
-dUm
-tIm

	-tUm
	al-dım
5v/22	ur-dum
	kit-tim
	tut-tum
	-duḳ
	-tuḳ
	-dük
	-tük
5v/23	al-duḳ
	sat-tuḳ
	kil-dük
	kit-tük
5v/25	tutuḳ
	ḫoduk/ḫodek
	ötük
5v/26	Rūm ve İrān Türkleri
5v/28	ėyle-dügüŋ iḥsān.lar

■ *ėyle ʿuṣṣāḳa cefālar ki vefālar göresin // ṣanma kim żāyiʿ olur* ***ėyledügüŋ iḥsānlar*** *(5v/29)*

5v/29	Fużūlī
	Rūmī imla
	ėyle
	ʿuṣṣāḳ.a
	cefā.lar
	ki
	vefā.lar
	gör-esin
6r/1	*ṣan-ma*
	kim (ki)
	żāyiʿ
	ol-ur
	ėyle-dügüŋ
	iḥsān.lar
	gör-dügün̂g
	kön̂gl.üm

■ *tutuşdı ġam odına şād gördügüŋ köŋlüm // muḳayyed oldı ol āzād* ***gördügün̂g kön̂glüm*** *(6r/2-3)*

6r/2	Fużūlī
	tutuş-dı
	ġam
	od.ına
	şād
	gör-dügüŋ
	köŋl.üm
	muḳayyed
	ol-dı
	ol
	āzād
	gör-dügün̂g
6r/3	*kön̂gl.üm*
	-bAn
	al-ıban
	kit-iben
	iyle-ben

■ *çehre yaptın̂g ḫasta cānımnı an̂ga zār* ***iyleben//****zülf yıġdın̂g tilbe kön̂glümni giriftār* ***iyleben*** *(6r/4-5)*

6r/4	*çehre*
	yap-tın̂g
	ḫasta
	cān.ımnı
	an̂ga
	zār
	iyle-ben
	zülf
	yıġ-dın̂g
	tilbe
	kön̂gl.ümni
6r/5	*giriftār*
	iyle-ben
	-bAn
	-p
	al-ıp
	kit-ip
	iyle-p

■ *kātib-i ṣunʿ çu her kimge bir işni raḳam* ***iylep*** *// sebz-ḫaṭlar ġamıġa bizni ḳażā müttehem* ***iylep*** *(6r/6-7)*

	kātib-i ṣunʿ
	çü
	her
6r/7	*kim.ge*
	bir
	iş.ni
	raḳam

iyle-p
sebz
ḫaṭ.lar
ġam.ıġa
biz.ni
ḳażā
müttehem
iyle-p

6r/8 -bAn
alıp min

6r/9 al-ıptur
al-ıp idi

6r/11 -mIş
al-mış
ur-mış
ḳıl-mış

6r/12 urul-mış

6r/13 al-mış min ↔ al-mışam
al-mışam ↔ al-mış min
al-mış sin ↔ al-mışa͡ng
al-mışa͡ng ↔ al-mış sin
al-mıştur

6r/14 al-mış idi

6r/15 al-adurmış
ur-adurmış
ḳıl-adurmış
-ġan
-Ken

■ *taʿālallāh ni ḳaddur ḳad imes cennet nihālidür //* ***açılġan*** *gül,* ***yaşunġan*** *berg-i gül,* ***bütken*** *şeker anda (6r/16-17)*

6r/16 *taʿālallāh*
ni
ḳad.dur
ḳad
imes
cennet
nihāl.idür
açıl-ġan

6r/17 *gül*
yaşun-ġan
berg-i gül
büt-ken
şeker
an.da

6r/18 yaşur-ul-ġan
bütker-il-gen

6r/19 Rūm ve İrān Türkleri

6r/21 al-urġan
al-a durġan
kilür-gen
kil-e dürgen

6r/22 yaşun-urġan
yaşuna durġan
bütkeril-ürgen
büt-kerile dürgen

6r/25 yaşun-ġanı
yaşun-urġanı
yaşun-a durġanı
büt-keni
büter-geni
büt-e dürgeni

6r/26 yarıl-maydur
açıl-maydur

■ *şikenc-i ṭurresindin kim girih* ***yarılmaydur*** *// benefşeī turur ammā henūz* ***açılmaydur*** *(6r/27-28)*

6r/27 *şikenc-i ṭurre.sidin*
kim(ki)
girih
yarıl-maydur

6r/28 *benefşeī.turur*
ammā
henūz
açıl-maydur

6r/29 kil-ür irdi
kil-edür irdi

■ ***kiledür irdi*** *cismim mini körgeç yandı // ey Nevāyī nige çıḳtım mini nādān utru (6r/29-6v/1)*

kil-edür irdi

6v/1 *cism.im*
min.i
kör-geç
yan-dı
ey
Nevāyī
nige

çıḳ-tım
min-i nādān
utru

Üçüncü Bâb
Geniş Zaman Fiili Hakkında

6v/3 al-
at-
bir-
çik-
6v/4 al-
6v/5 al-ur
at-
at-ar
bir-
bir-ür
çik-
çik-er
6v/7 iste-
yu-
di-
6v/8 iste-r
yu-r
di-r
6v/12 al-
kil-
al-adur
kil-edür
6v/13 iste-
asra-
yu-
oḳu-
6v/14 -dUr
iste-ydür
asra-ydur
yu-ydur
6v/15 oḳu-ydur
di-
yi-
6v/16 -dUr
6v/17 di-ydür
yi-ydür
tıy-maḳ
6v/18 di-mek
yi-mek
6v/19 di-mek
yi-mek
di-r
di-ydür
yi-r
yi-ydür
tıy-maḳ
tıy-ar
tıy-adur

■ *ḥālini n'iyleb nihān tutsun Nevā'ī ḫasta kim // tıysa eşkin āh urar yıġlar eger āhın* ***tıyar*** *(6v/20)*

■ *barurda kūyuṅga yoḳ iḫtiyārım // mini her niçe kim köṅglüm* ***tıyadur*** *(6v/21)*

6v/20 *ḥāl.ini*
n'iyle-p
nihān
tut-sun
Nevāyī
ḫasta
kim (ki)
tıy-sa
eşk.in
āh
ur-ar
yıġla-r
eger
āh.ın
tıy-ar
6v/21 *bar-urda*
kūy.uṅga
yoḳ
iḫtiyār.ım
min.i
her
niçe
kim (ki)
köṅgl.üm
tıy-adur
6v/22 tıy-maḳ
tıy-ar
6v/23 tıy-adur

di-mek
yi-mek
6v/24 di-r
di-ydür
yi-r
yi-ydür
-ġay
6v/25 -gey
-sUn
-dik
al-ġay
al-sun
al-dik
kil-gey
kil-sün
6v/26 kil-dik
6v/27 tiş-e

■ *ucı ḳatre sudın tapıp çāşnī // ni-tan͡g ger* ***tişe*** *ḳatre su taşnı (6v/28)*

Sedd-i İskenderī
6v/28 Sinān
uc.ı
ḳatre
su.dın
tap-ıp
çāşnī
ni-tan͡g
ger
tiş-e
ḳatre
su
taş.nı
6v/29 tarıl-a

■ *tā işim tüşti bir aġzı tar ile // kön͡glümi asrar saçı bir tār ile // köz tutar min kim közümnin͡g suyıdın // kön͡glide tuḫm-i muḥabbet* ***tarıla*** *(6v/29-7r/1)*

Luṭfī
tā
iş.im
tüş-ti
bir
aġz.ı
tar
ile
kön͡gl.ümi
asra-r
7r/1 *saç.ı*
bir
tār
ile
köz
tut-ar min
kim (ki)
köz.ümnin͡g
su.yıdın
kön͡gl.ide
tuḫm-i muḥabbet
tarıl-a
7r/4 -dUr
-mIş
7r/5 is-edürmiş bol-ġay
ḳonġar-adurmış bol-ġay

■ *Anı āsmāndın bir tār ipek bile asmış bolġaylar ve yilī* ***isedürmiş bolġay*** *kim binālarnı ve yıġaçlarnı* ***ḳonġaradurmış bolġay*** *ve deryālarnı enbāşte ḳıladurmış bolġay anı yirdin teprete almaġay (7r/7-8)*

7r/6 ḳıl-adurmış bol-ġay
7r/7 Ḫarḳanī
anı
āsmān.dın
bir
tār
ipek
bile
as-mış
bol-ġaylar
yil.ī
is-edurmış bol-ġay
kim (ki)
binā.larnı
7r/8 *ve*
yıġaç.larnı
ḳonġar-adurmış bolġay
deryā.larnı
enbāşte
ḳıl-adurmış bol-ġay

an.ı
yir.din
tepret-e al-ma-ġay

Dördüncü Bâb
İsm-i Faʿil Hakkında

7r/10 -ġuç
-güçi
7r/11 al-ġuçı
kil-güçi
Ṭāliʿ Hirevī
al-ġuçı
7r/12 -ġuçı
-güçi
7r/13 Rūm ve İrān Türkleri
7r/14 -CI

■ *bozuḳ ḳabrimni körgen* ***oḳçı*** *dükkānıġa oḫşatġay // firāḳın͡g oḳıdın anda körüp peykān ü per her yan (7r/16-17)*

■ *Bāḳī Çaġāniyānī devlet- ḫāhlıḳ ḳılıp bizge* ***ḳoşulmaḳçı*** *boldı (7r/18-19)*

■ yaġılarnın͡g üstige **atlanmaḳçı** idük. (7r/19-20)

al-ġuçı
kil-güçi
tut-ḳuçı
al-ıcı (RT)
gėl-ici (RT)
tut-ucı (RT)
7r/15 -çI
oḳ.çı
7r/16 *bozuḳ*
ḳabr.imni
kör-gen
oḳ.çı
dükkān.ıġa
oḫşat-ġay
firāḳ.ın͡g
oḳ.ıdın
an.da
kör-üp
7r/17 *peykān*
ü (ve)
per
her
yan
indek.çi
bitik.çi
7r/18-19 Tāriḫ-i Babürī
Bāḳī Çaġāniyānī
devletḫ^{v}*āh.lıḳ*
ḳıl-ıp
biz.ge
ḳoşulmaḳ-çı
bol-dı
yaġı.lar.nın͡g
üsti.ge
7r/20 *atlanmaḳ-çı*
idük
7r/22 -vul
ḳara-vul
yasa-vul
beke-vül
totḳa-vul
7r/23 -ġan (-aġan)
-gen (-egen)
7r/24 tut-aġan
çap-aġan
ur-aġan
7r/25 kül-egen
kis-egen
7r/26 -çaḳ
yasancaḳ

■ ***yasançaḳ*** *merdāne bolmas, köpelek pervāne bolmas (7r/26-27)*

Maḥbūbu'l-Ḳulūb
yasançaḳ
7r/27 *merdāne*
bol-mas
köpelek
pervāne
bol-mas
tile-gen
7r/28 -çI
tilen.çi

■ *tün dergehin͡ge* ***tilençi*** *zengī // ignide tirisidür pelengi (7r/29)*

Leylī ve Mecnūn

7r/29 *tün*
dergeh.iñge
tilen.çi
zengī
ign.ide
tiri.sidür
pelengī

7v/1 aç-ar

■ *nālān min* ***açar*** *bol-sa yüz ol ḥūr-i perīzād // bülbülġa ni tañg gül açılur faṣlda feryād (7v/2-3)*

7v/2 *nālān*
min
aç-ar
bol.sa
yüz
ol
ḥūr-i perīzād
bülbül.ġa
ni tañg
gül
açıl-ur

7v/3 *faṣl.da*
feryād
kör-er

■ *luṭf bile iyledi insān sini//dīn yolıda ḳıldı Müslümān sini // birdi* ***körer*** *köz ü işitür ḳulaġ//aytur til ʿıṭrnı añglar dimāġ (7v/4-5)*

işit-ür

■ *luṭf bile iyledi insān sini//dīn yolıda ḳıldı Müslümān sini // birdi körer köz ü* ***işitür*** *ḳulaġ//aytur til ʿıṭrnı añglar dimāġ (7v/4-5)*

ayt-ur

■ *luṭf bile iyledi insān sini//dīn yolıda ḳıldı Müslümān sini // birdi körer köz ü işitür ḳulaġ//****aytur*** *til ʿıṭrnı añglar dimāġ (7v/4-5)*

añgla-r

■ *luṭf bile iyledi insān sini//dīn yolıda ḳıldı Müslümān sini // birdi körer köz ü işitür ḳulaġ//aytur til ʿıṭrnı* ***añglar*** *dimāġ (7v/4-5)*

7v/4 Ḥayretü'l-Ebrār
luṭf
bile
iyle-di

7v/5 *insān*
sin.i
dīn
yol.ıda
ḳıl-dı
Müsülmān (Müslümān)
sin.i
bir-di
kör-er
köz
ü (ve)
işit-ür
ḳulaġ
ayt-ur
til
ʿıṭr.nı
añgla-r
dimāġ

7v/6 -ġan
-gen
di-gen

■ *ol didi* ***digen*** *özi, birgen özi // beẕl ara saçġan özi, tirgen özi (7v/8)*

7v/7 bir-gen

■ *ol didi digen özi,* ***birgen*** *özi // beẕl ara saçġan özi, tirgen özi (7v/8)*

saç-ġan

■ *ol didi digen özi, birgen özi // beẕl ara* ***saçġan*** *özi, tirgen özi (7v/8)*

tir-gen

■ *ol didi digen özi, birgen özi // beẕl ara saçġan özi,* ***tirgen*** *özi (7v/8)*

Lisānü'ṭ-Ṭayr

7v/8 *ol*
di-di
di-gen
öz.i
bir-gen
öz.i
beẕl
ara
saç-ġan
öz.i

tir-gen
öz.i
yu-ġan

■ *yoḳ şafaḳ maẓlūm ḳanıġa ḳalıp irdi sipihr // anı* ***yuġan*** *baḥr-i eşkim mevcidin külek imiş (7v/9-10)*

7v/9 *yoḳ*
şafaḳ
maẓlūm
ḳan.ıġa
ḳal-ıp
irdi
sipihr
anı
yu-ġan
baḥr-i eşk.im
mevc.idin
7v/10 *külek*
imiş
çomur-ġan

baḥrīdür vesīʿ igrimi yüz ʿaḳl ve hūş kimesin ***comurġan*** *ve taġıdür refīʿ her tīġi miñ zühd ve taḳvâ başın uçurġan (7v/11-12)*

uçur-ġan
7v/11 Maḥbūbu'l-Ḳulūb
baḥrī.dür
vesīʿ
igrim.i
yüz
ʿaḳl
ve
hūş
kime.sin
comur-ġan
7v/12 *ve*
taġī.dür
refīʿ
her
tīġ.i
miñ
zühd
ve
taḳvā
baş.ın
uçur-ġan
7v/13 Rūm ve İrān Türkleri
7v/14 kıl-ġan
ḳıl-an (RT)

■ *raʿnālıġ ile ḳāmet-i şimşādı* ***ḳılan*** *yād // olmaz mı ḫacil serv-i ḫırāmānıñgı körgeç (7v/15)*

Fużūlī
7v/15 Rūmī imla
raʿnā.lıġ
ile
ḳāmet-i şimşād.ı
ḳıl-an
yād
ol-maz mı
ḫacil
serv-i ḫırāmān.ıñgı
kör-geç
7v/16 iyle-gen
ėyle-yen (RT)

■ *Fużūlī'ni melāmet* ***ėyleyen*** *bī-derd bilmez mi // ki bāzār-i cünūn rüsvālerinde neng ü nām olmaz (7v/16-17)*

Fużūlī.ni
7v/17 *melāmet*
ėyle-yen
bīderd
bil-mez mi
ki
bāzār-i cünūn
rüsvā.lerinde
neng
ü (ve)
nām
ol-maz
7v/18 Çaġatay lügati
Çaġatay lügati
7v/19 ḳaz-arġan
ḳaz-a durġan

■ *Ermeniye Tağı kemeride ḫārā* ***ḳaza durġan*** *il ʿaczin körüp ḫārā ḳazarġa kemer cest itgeni (7v/20-21)*

ivrül-e dürgen

■ *çürük sünĝeklerim olmuş ḳoyun ara ḫāṣāk // başınĝġa* **ivrüle dürgen** *tenim ġubārı bile (7v/21-22)*

7v/20 Ermen
Ermeniye Tağı
kemer.ide
ḳaz-a durġan
il
ʿacz.in
kör-üp
ḳaz-arġa
kemer
7v/21 *cest*
it-geni
çürük
sünĝek.lerim
ol-muş
ḳoyun
7v/22 *ara*
ḫāṣāk
baş.ınĝġa
ivrül-e dürgen
ten.im
ġubār.ı
bile
7v/24 aç-mas
7v/25 aç-mas bol-sa
7v/26 -ġur
-Kür
uç-ġur
7v/27 tın-ġur
öt-kür
oyġan-maġur

■ *dir min iyley sürme bir ṣāhib-naẓarnınĝ gerdini // āh kim* **oyġanmaġur** *baḫtım köz açmas uyḳudın (7v/28)*

7v/28 *di-r*
min
iyle-y
sürme
bir
ṣāhib-naẓar.nınĝ
gerd.ini
āh
kim (ki)
oyġan-maġur
baḫt.ım
köz
aç-mas
uyḳu.dın
7v/29 -ġun
8r/1-2 -Kün
ġav-ġun

■ *sordılar kime ni şitāb bile//yitti* **ḳavġunlar** *ıżṭırāb bile (8r/1-2)*

öt-kün
Sebʿa-yi Seyyāre
sor-dılar
kim.e
ni
şitāb
bile
yit-ti
ḳavġun.lar
ıżṭırāb
bile
ötgün

■ *tīr-i bārān-i ġamınĝ cān ü könĝüldin ötti // Allah Allah ni belā bu yaġın irmiş* **ötgün** *(8r/3)*

■ *tīr-i bārān-i firāḳ aḥbāb cānıdın öter // hiç yamġur mundın āyā* **ötgün** *olġaymu ikin (8r/4)*

8r/3 *tīr-i bārān-i ġam.ınĝ*
cān
ü (ve)
könĝül.din
öt-ti
Allah Allah
ni
belā
bu
yaġın
irmiş
ötgün
8r/4 *tīr-i bārān-i firāḳ*
aḥbāb
cān.ıdın

öt-er
hīç
yamġur
mundın
āyā
ötgün
olġa-y mu
ikin

8r/5 çapġun
-çI

■ *Behrām Pervīzġa* ***ḳavġunçı*** *yiberip özi pādişāhlıḳġa olturdı (8r/7)*

■ *bu nükteler iyleben şümāre //* ***ötgünçiler*** *iyleben neẓāre (8r/8)*

8r/7-8 Tārīḫü'l-Mulūk
8r/7 Behrām-i Çūbine
Behrām
Pervīz.ġa
ḳavġun.çı
yiber-ip
öz.i
pādişāh.lıḳ.ġa
oltur-dı
8r/8 Leylī ve Mecnūn
bu
nükte.ler
iyle-ben
şümāre
ötgün.çiler
iyle-ben
neẓāre

Beşinci Bâb
İsm-i Mefʿūl Hakkında

8r/10 sın-uḳ
bit-ik
8r/11 yıḳ-uḳ
til-ük
buyr-uḳ
8r/12 -mIş
8r/13 -ġan
-Ken
8r/14 ḳıl-ġan

■ *bu taʿrīf* ***ḳılġan*** *ʿışḳ maʿşūḳ vücūdı birle ḳāimdür ve tevellüd tapġan ḥālātġa mensūbluḳları dāyim (8r/15-16)*

tap-ġan
Maḥbūbu'l-Ḳulūb
8r/15 *bu*
taʿrīf
ḳıl-ġan
ʿışḳ
maʿşūḳ
vücūd.ı
birle
ḳāim.dür
ve
tevellüd
tap-ġan
ḥālāt.ġa
mensūb.luḳları
8r/16 *dāyim*
biti-gen

■ *bī-mʿanī heẓeyānın cāru'llah* ***bitigen*** *keşşāf kemān ḳılġay (8r/16-17)*

bī-mʿānī
heẓeyān.ın
8r/17 *cāru'llah*
biti-gen
keşşāf
gümān
ḳıl-ġay
8r/18 Rūm ve İrān Türkleri
öl-gen
8r/19 ol-ġan
ölen (RT)
ol-an (RT)

■ *ḫarāb* ***olan*** *köŋ̂gül ey put seniŋ̂ maḳāmıŋ̂dur // taġāful ėyleme bir ḳaç daş ile ābād ėt (8r/19-20)*

Fużūlī Baġdādī
Rūmī imla
ḫarāb
8r/20 *ol-an*
köŋ̂gül
ey
put

sen.iŋ̂
maḳām.ıŋ̂dur
taġāful
ėyle-me
bir
ḳaç
daş
ile
ābād
ėt-
yan-ġan
yan-an

■ *dūzaḫa girmez siteminĝden* **yanan** *// ḳābil-i cennet degül ehl-i ʿaẕāb (8r/21)*

8r/21 *dūzaḫ.a*
gir-mez
sitem.iŋ̂den
yan-an
ḳābil-i cennet
degül
ehl-i ʿaẕāb
Çağatay lügati
8r/22 tutul-urġan
tutul-a durġan
8r/23 bitil-ürgen
bitil-e dürgen
8r/24 -lıġ
-luġ
-liK
-lüK
8r/25 çırmaş.lıġ

■ *ruḳʿadur çarḫ* **çırmaşlıġ** *ki mażmūn ṣūretin // hīç kim fehm itmedi ʿunvānınıŋ̂ mażmūnıdın (8r/25-26)*

ruḳʿa.dur
çarḫ
8r/26 *çırmaş.lıġ*
ki
mażmūn
ṣūret.in
hīç
kim
fehm
it-medi
ʿunvān.ınıŋ̂
mażmūn.ıdın
kömük.lük

■ **kömüklük** *yirge taşīdür şebeh-gūn // ki bar vezn içre miŋ̂ batmandın efzūn (8r/27-28)*

8r/27 Ḫüsrev ve Şīrīn
Ferhād
kömük.lük
yir.ge
taş.īdür
şebeh-gūn
ki
8r/28 *bar*
vezn
içre
miŋ̂
batman.dın
efzūn
bitik.lik

■ *ḳılıçda dağı ismi irdi* **bitiklik** *// ki ol bu ismdin tapmış itiklik (8r/29)*

8r/28-29 Ḫüsrev ve Şīrīn
8r/29 *ḳılıç.da*
dağı
ism.i
irdi
bitik.lik
ki
ol
bu
ism.din
tap-mış
itik.lik
kömük.lük
8v/1 bitik.lik
kömül-gen
kömül-miş
bitil-gen
bitil-miş
itik.lik
8v/2 -ġun
-gün
tut-ġun

yor-ġun
8v/3 sür-gün

Altıncı Bâb
Olumlu Emir Fiili Hakkında

8v/5 -ġıl

■ *ḳara közüm kil ü merdümlüḳ imdi fen* ***ḳılġıl*** *// közüm ḳarasıda merdüm kibi vaṭan* ***ḳılġıl*** *(8v/6)*

-gil

■ *yā bu teftīş terkini* ***itgil*** *// yā ki bilgeç başıŋ alıp* ***kitgil*** *(8v/7)*

8v/6 *ḳara*
köz.üm
kil-
ü (ve)
merdüm.lüḳ
imdi
fen
ḳıl-ġıl
köz.üm
ḳara.sıda
merdüm
kibi
vaṭan
ḳıl-ġıl
8v/7 Sebʿa-yi Seyyāre
yā
bu
teftīş
terk.ini
it-gil
yā
ki
bil-geç
baş.ıŋ
al-ıp
kit-gil
8v/8 ḳıl-ġıl
ḳılma-ġıl
it-gil
8v/9 itme-gil
tile-gin ↔ tile-gil
tile-gil ↔ tile-gin

■ *dimeŋ ki ḳaşları miḥrābıda tilek* ***tilegin*** *// maŋa ki ḳaşları miḥrābı oḳ turur tilekim (8v/10-11)*

8v/10 *di-meŋ*
ki
ḳaş.ları
miḥrāb.ıda
tilek
tile-gin ↔ tile-gil
maŋ.a
ki
ḳaş.ları
8v/11 *miḥrāb.ı*
oḳ.turur
tilek.im
di-gin ↔ di-gil

■ *min ü Muġ deyri kim her sāyil anda şeh sarı baḳmas //* ***digin*** *ey şeyḫ himmettin mü yā şevkettin irkin mü (8v/11-12)*

di-gil ↔ di-gin
min
ü (ve)
Muġ
deyr.i
kim
her
8v/12 *sāyil*
an.da
şeh
sarı
baḳ-mas
di-gin ↔ di-gil
ey
şeyḫ
himmet.tin mü
şevket.tin
irkin mü
Özbekiye
8v/13-14 bar-

■ *ey ṣabā āvāre köŋlüm isteyü her yan* ***baru*** *// vādī-yü taġ u biyābānlarnı bir bir aḫtaru // tapa kör anı çü tapsaŋ her ḳayan*

ʿāzım ise//başına ivrül ḳoyun dik dağı aldap ḳaytaru (8v/15-16)

aḫtar-

■ *ey ṣabā āvāre köñglüm isteyü her yan baru // vādī-yü taġ u biyābānlarnı bir bir* ***aḫtaru*** *// tapa kör anı çü tapsañ her ḳayan ʿāzım ise//başına ivrül ḳoyun dik dağı aldap ḳaytaru (8v/15-16)*

ḳaytar-

■ *ey ṣabā āvāre köñglüm isteyü her yan baru // vādī-yü taġ u biyābānlarnı bir bir aḫtaru // tapa kör anı çü tapsañ her ḳayan ʿāzım ise//başına ivrül ḳoyun dik dağı aldap* ***ḳaytaru*** *(8v/15-16)*

8v/15 *ey*
ṣabā
āvāre
köñl.üm
iste-yü
her
yan
bar-u
vādī
ü (ve)
taġ
u (ve)
biyābān.larnı
bir bir
aḫtar-u

8v/16 *tap-a*
kör-
anı
çü
tap-sañ
her
ḳayan
ʿāzim
ise
baş.ına
ivrül
ḳoyun
dik
dağı
alda-p
ḳaytar-u

Naṣīrī

8v/17 Ṭālīʿ Hirevī

8v/20 kör-üñ
tut-uñ

8v/21 al-ıñ
kil-iñ
ur-uñ
al-ıñ

8v/22 başla-ñ

8v/23 oḳu-ñ
di-ñ

8v/26 kör-üñüz
tut-uñuz
al-ıñız
kil-iñiz
-lAr

8v/27 kör-üñler

■ ***körüñler*** *ʿışḳ deştin kim nesīm ü lāledin dāyim//gehī cān-baḫş salḳındur gehī mühlik şerār anda (8v/28)*

tut-uñlar
al-ıñlar
kil-iñler

8v/28 *kör-üñler*
ʿışḳ
deşt.in
kim (ki)
nesīm
ü (ve)
lāle.din
dāyim
gehī
cān-baḫş
salḳın.dur
gehī
mühlik
şerār
an.da

9r/1 -dik
asra-dik

■ *kim ki köñlin istemes ġam-gīn tilini* ***asra-dik*** *// kim tili tınġan kişiniñ köñlide āzār imes (9r/2)*

9r/2 *kim*
ki
köŋ̂l.in
iste-mes
ġam-gīn
til.ini
asra-dik
kim
til.i
tın-ġan
kişi.niŋ̂
köŋ̂l.ide
āzār
imes

9r/3 sor-dik
ol-dik
-dik

9r/4 -sUn
asra-sun
sor-sun
al-sun

9r/5 -ler
sor-dikler

■ *şām-i hicrānım viṣāl ehliġa bī-ḥad ḳısḳadur // anı* ***sordikler*** *Nevāyī dīde-yi giryānıdın (9r/6-7)*

9r/6 sor-sunlar
şām-i hicrānım
viṣāl
ehl.iġa
bī-ḥad
ḳısḳa.dur
anı
sor-dikler

9r/7 *Nevāyī*
dīde-yi giryān.ıdın
ol-dik.ler

■ *vaṭanġa yanıp ḫalḳ-ı āsūde-dil // barı bizdin* ***oldikler*** *ammā beḥil (9r/8)*
ol-sun.lar
Sedd-i İskenderī

9r/8 *vaṭan.ġa*
yan-ıp
ḫalḳ-ı āsūde dil
barı
biz.din
ol.dikler
ammā
beḥil
-lAr

9r/9 -ġay
-gey
asra-ġay
sor-ġay

9r/10 kil-gey
kit-gey
asra-dik
asra-sun
sor-dik

9r/11 sor-sun
kil-dik
kil-sün
kit-dik
kit-sün

9r/12-13 kirek
yaraş-a kirek bol-ġay

■ *ḳulluḳ ve ızṭırābda aŋ̂ġa* ***yaraşa kirek bolġay*** *ve ġalebāt-i ceẕebātı hem aŋ̂ġa oḫşaşa kirek bolġay (9r/13-14)*
oḫşaş-a kirek bol-ġay

■ *ḳulluḳ ve ızṭırābda aŋ̂ġa yaraşa kirek bolġay ve ġalebāt-i ceẕebātı hem aŋ̂ġa* ***oḫşaşa kirek bolġay*** *(9r/13-14)*
Maḥbūbu'l-Ḳulūb
ḳulluḳ

9r/14 *ve*
ızṭırāb.da
aŋ̂ġa
yaraş-a kirek bol-ġay
ve
ġalebāt-i ceẕebāt.ı
hem
aŋ̂ġa
oḫşaş-a kirek bol-ġay

9r/15 kirek ala kirek ura

Yedinci Bâb
Olumsuz Emir Fiili Hakkında

-mA
9r/16 bar-ma
kil-me
-ġıl
-gil
bar-maġıl ↔ bar-maġın
kil-megil
bar-maġın ↔ bar-maġıl

■ *niçe didim ol ṣanemġa* **barmaġın** *// ḳılmadı ol terk āḫir barmaġın // munça kim ḫūd-ra'ylıġ körgüzdi ol // ʿaḳl ḥayret ḳıldı tişlep barmaġın (9r/17-18)*

9r/17 *niçe*
di-dim
ol
ṣanem.ġa
bar-maġın ↔ bar-maġıl
ḳıl-madı
ol
terk
āḫir
bar-maġın
9r/18 *munça*
kim
ḫūd-ra'ylıġ
kör-güzdi
ol
ʿaḳl
ḥayret
ḳıl-dı
tişle-p
barmaġ.ın
9r/19 al-maġın ↔ al-maġıl

■ *ey Nevāyī tileseŋ̂ devlet-i bāḳī tapmaḳ //* **almaġın** *deyr-i fenā yolıdın aṣlā ʿārıż (9r/19-20)*

al-maġıl ↔ al-maġın
ey
Nevāyī
tile-seŋ̂
devlet-i bāḳī
tap-maḳ
9r/20 *al-maġın ↔ alma-ġıl*
deyr-i fenā
yol.ıdın
aṣlā
ʿārıż
9r/22 alma
igme

■ **igme** *ḳaddımġa baḳıp raḥm ḳıl ey serv-i nāz//devr besī iyledi ḳāmet-i raʿnānı gūj (9r/23)*

9r/23 *igme*
ḳadd.ımġa
baḳ-ıp
raḥm
ḳıl-
ey
serv-i nāz
devr
besī
iyle-di
ḳāmet-i raʿnā.nı
gūj
9r/24 asma
basma
ḳavurma
9r/26 ḳıl-ması/mazı
kil-mesi/mezi
9r/28 -ġa
-ge
9r/29 ḥāl.ımġa
köŋ̂lüm.ge
ḥāl.ıma
9v/1 köŋ̂l.üme
9v/2
-mA
yama-
sirme-
9v/3 -mA
yama-ma
sirme-me

Sekizinci Bâb
Olumsuzluk Hakkında

9v/4 -mA

al-mamaḳ
9v/5 kil-memek
al-madı
kil-medi
9v/7 -maydur
çaḳıl-maydur

■ *demim buḫārı bulutıda derd kācıdın//közümge ḥīç nefes yoḳ ki ot* ***çaḳılmaydur*** *(9v/8)*

9v/8 *dem.im*
buḫār.ı
bulut.ıda
derd
kāc.ıdın
köz.ümge
ḥīç
nefes
yoḳ
ki
ot
çaḳıl-maydur
9v/9 -mAs
9v/10 al-mas
di-mes
9v/11 Rūmiye
-mAs
-mAz (RT)
9v/12 Çaġatay lügati
yaz-maz (RT)

■ *sini melek göreli* ***yazmaz*** *oldı ʻaşḳı günāh//velī yazıldı bu yüzdin besī ṣevāb aṅ͡ga (9v/13)*

9v/13 Fużūlī Baġdādī
sin.i
melek
gör-eli
yaz-maz
ol-dı
aşḳ.ı
günāh
velī
yazıl-dı
bu
yüz.din
besī
ṣevāb
aṅ͡ga
9v/15 kis-men
it-men
9v/16 kis-emen **krş.** kis-men

■ *belā başımġa besī kildi ḳoymadım ʻışḳın͡g // kis imdi anı yoḳ irse bular bile* ***kisemen*** *(9v/16-17)*

kis-men **krş.** kis-emen
belā
baş.ımġa
besī
kil-di
9v/17 *ḳoy-madım*
ʻışḳ.ın͡g
kis-
imdi
anı
yoḳ
irse
bular
bile
kis-emen
9v/18 id-emen (RT) ↔ it-emen

■ ***idemen*** *terk Fużūlī ser-i kūyin yārın͡g//ne ḳadar ẓulm iderse baṅ͡ga ḫoşdur vaṭanım (9v/19-20)*

it-emen ↔ id-emen (RT)
Rūmī Türkçesi
it-emen ↔ id-emen (RT)
9v/19 it-men
Fużūlī Baġdādī
Rūmī imla
id-emen
terk
Fużūlī
ser-i kūy.in
yār.ın͡g
9v/20 *ne*
ḳadar
ẓulm
ider-se
baṅ͡ga

	ḫoş.dur
	vaṭan.ım
	Fużūlī
9v/21	Nevāyī
	Fużūlī
9v/23	kis-e min
	it-e min
	al-a min
9v/24	-mAn
	tap-manam (RT)

■ *çü ḫūyı nāzik irür* **tapmanam** *ʿilācın anıñg͡//ḳaşıġa barġalı her niçe çāre iyler mi̇n (9v/25-26)*

9v/25	*çü*
	ḫūy.ı nāzik
	irür
	tap-manam
	ʿilāc.ın
	anıñg͡
	ḳaş.ıġa
	bar-ġalı
	her
	niçe
9v/26	*çāre*
	iyle-r mi̇n
	Çağatay (lügati)
	Nevāyī
9v/27	Rūm ve İrān Türkleri
	-mAs min
9v/28	kis-mes min
	it-mes min
	tap-mas min
	-mA
	yamaḳ
9v/29	yama-maḳ
10r/1	yama-mamaḳ
10r/2	sirme-mek
	sirme-memek
10r/3	yama-madı
10r/4	sirme-medi
10r/6	ol-mas
10r/7	ḳıl-mas
	ol-ma
	ḳıl-ma
	ol-ma
	ḳıl-ma
10r/8	Türkçe
10r/9	ḳaş
	ḳaş.ı
	köz
	köz.i
	tiş
	tiş.i
	Farsça
10r/10	çeşm (Fa)
	çeşmeş (Fa)
	dendān (Fa)
	dendāneş (Fa)
	dest (Fa)
	desteş (Fa)
	Türkçe
10r/11	ata.sı
10r/12	közgü.si
	ılḫı.sı
	Farsça
10r/13	şefāyeş (Ar+Fa)
	rūyeş (Fa)
	bīnīyeş (Fa)
	ol-mas
	ḳıl-mas
10r/14	ol-ması/mazı
	ḳıl-ması/mazı
10r/15	ol-ma
	ḳıl-ma
10r/16	-ması/mazı

■ *ʿışḳdın maḫlaşıma iyleben aḥbāb duʿā // müstecāb* **olması** *anıñg͡ mini maḥzūnġa tilek (10r/20)*

■ *Nevāyī* **olmasıġa** *ʿāzim-i ʿIrāḳ u Ḥicāz // Meger nezāhet-i mülk-i Herī irür bāʿiş (10r/21-22)*

■ *mirāt-i żamīrinde naḳş-peẕīr olan ḫāṭıranıŋ ʿarşa-yi şühūdda ve vücūd-i ḫārici kisve siyle cilveger* **olması** *müntehā-yi niyyeti idügin taḳrīr itdi (10r/23-24)*

■ *kimge kim ʿādet bolur fiʿl-i ẕemīm//şādır olur andın ol bī-iḫtiyār//tam u taş dimey*

*çayan yitgeç tiker//kön͡glide kiçmes ḳılur **ḳılması** kār (10r/26-27)*

■ *uçuġ zaḫmı lebide bilgürür **bilgürmesin** kördik//nişāne kim ki ister cān ara dāg-i nihānimdin (10r/29)*

■ *zaḫmım aġzı **bütmesidin** uyḳum uçmış ey refīḳ//gūyiyā bu özge uyḳu kiltürür ḫamyāzedür (10v/2-3)*

■ *dil ki ser-menzili ol zülf-i perīşān olmış//n'ola cürmi ki **asılması** fermān olmış (10v/5)*

ol-ması/mazı
ḳıl-ması/mazı

10r/17 asma
çikme

10r/18 as-ması/mazı

10r/19 çik-mesi/mezi
Nevāyī

10r/20 *ʿışḳ.dın*
maḫlaṣ.ıma
iyle-ben
aḥbāb
duʿā
müstecāb
ol-ması
anın͡g
min-i maḥzūn.ġa
tilek

10r/21-22 *Nevāyī*
ol-masıġa
ʿāzım-i ʿIrāḳ u Ḥicāz
meger
nezāhet-i mülk-i Herī
irür
bāʿiṣ
Tācü't-Tevārīḫ-i Āl-i ʿOṣmān

10r/23-24 Ayaṣofya Camisi
mirāt-i żamīr.inde
naḳş-peẕīr
ol-an
ḫāṭıra.nıŋ
ʿarṣa-yi şühūd.da
ve
vücūd-i ḫāricī
kısvesiyle
cilveger
ol-ması
müntehā-yi niyyet.i
idü.gin
taḳrīr
it-di

10r/25 Türkçe
Kelīle ve Dimne

10r/26 Çağatay (lügati)
kim.ge
kim
ʿādet
bol-ur
fīʿl-i ẕemīm
ṣādır
ol-ur

10r/27 *andın*
ol
bī-iḫtiyār
tam
u (ve)
taş
di-mey
çayan
yit-geç
tik-er
kön͡gl.ide
kiç-mes
ḳıl-ur
ḳıl-ması
kār

10r/28 Nevāyī

10r/29 *uçuġ*
zaḫm.ı
leb.ide
bilgür-ür
bilgür-mesin
kör-dik
nişāne
kim
ki
iste-r
cān

ara
dāġ-ı nihān.imdin
bilgür-me

10v/2 Nevāyī
zaḫm.ım
aġz.ı
büt-mesidin

10v/3 *uyḳu.m*
uç-mış
ey
refīḳ
gūyiyā
bu
özge
uyḳu
kıl-türür
ḫamyāze.dür

10v/4 Fużūlī
Rūmī imla

10v/5 *dil (: gönül)*
ki
ser-menzil.i
ol
zülf-i perīşān
ol-mış
n'ola
cürm.i
ki
asıl-masıına
fermān
ol-mış

10v/7 -dIn

■ *ʿışḳ naḫlınıng̑ beri hicrān imiş ey dostlar//bu naṣīḥattın yeng̑iz bir ʿaşık olmas**dın** burun (10v/12-13)*

■ *tutup bir gürz andın sehmgīn-raḳ//kilip evvelġıdın pür ḳahr u kīn-raḳ//anı hem urġalı iltip hevāġa//tüşürmes**din** burun fermānrevāġa (10v/14-16)*

iyle-mesdin

■ *baş aḳarıp yüz ḳaralıġdur yine terk-i edeb // dost ġayret **iylemesdin** burna ḳıl ʿişyānnı bes (10v/10-10)*

it-mesdin

■ *vaʿdeġa vefā **itmesdin** anı teʾdip itdiler (10v/8)*

10v/8 Rūm Türkleri
Kelīle ve Dimne
vaʿde.ġa
vefā
it-mesdin
anı
teʾdib
it-diler

10v/10 Nevāyī
baş
aḳar-ıp

10v/11 *yüz*
ḳara.lıġdur
yine
terk-i edeb
dost
ġayret
iyle-mesdin
burna
ḳıl-
ʿişyān.nı
bes

10v/12 *ʿışḳ*
naḫl.ınıng̑
ber.i

10v/13 *hicrān*
imiş
ey
dost.lar
bu
naṣīḥat.tın
yeng̑iz
bir
ʿāşık
ol-masdın
burun

10v/14 Sedd-i İskenderī
Ferhād
tut-up

10v/15-16 *bir*
gürz
andın

sehmgīn.raḳ
kil-ip
evvel.ġıdın
pür
ḳahr
u (ve)
kīn.raḳ
anı
hem
ur-ġalı
ilt-ip
hevā.ġa
tüşür-mesdin
burun
fermānrevā.ġa

10v/17-18 Rūm Türkleri

10v/20 Fużūlī
muʿanber
sünbül.iŋ͡gdin
alma-dın (RT)
bū
ol-madım
rüsvā
bu
rüsvā.lıḳ
baŋ͡ga
sen.din
degil

10v/21 *bād-i şabā.dandır*
alma-dın (RT)

■ *muʿanber sünbüliŋ͡gdin* ***almadın*** *bū olmadım rüsvā// bu rüsvālıḳ baŋ͡ga sendin degil bād-i şabādandır (10v/20-21)*

almaḳ-dın

10v/22 *sırr.ımı*
rüsvā.lıġım
fāş
itme-din (RT)
ʿālem.lere
zār
cism.im
eşk
girdāb.ında
pinhān
ol-sa
yeg

10v/23 itme-din (RT)

■ *sırrımı rüsvālıġım fāş* ***itmedin*** *ʿālemlere // zār cismim eşk girdābında pinhān olsa yeg (10v/22)*

itmek-din

10v/24 yan-ma
ol-ma
yan-maḳ

■ *ey Fużūlī şemʿ-veş muṭlaḳ açılmaz* ***yanmadın*** *// tāblar kim sünbülinden rişte-yi canıŋ͡gdadır (10v/25)*

ol-maḳ

■ *ben elüm çekdüm ġam-ı sevdā-yi zülfüŋ͡gdin seniŋ͡g//çünki sen el çekmediŋ͡g aġyār ile yār* ***olmadın*** *(10v/27)*

Fużūlī

10v/25 *ey*
Fużūlī
şemʿ-veş
muṭlaḳ
açıl-maz
yanma-dın (RT)
tāb.lar
kim
sünbül.inden
rişte-yi cān.ıŋ͡gdadır

Fużūlī

10v/26 Rūmī (müellif)
Kelīle ve Dimne

10v/27 *ben*
el.üm
çek-düm
ġam-ı sevdā-yi zülf.üŋ͡gdin
sen.iŋ͡g
çünki
sen
el
çek-mediŋ͡g
aġyār
ile
yār
olma-dın (RT)

10v/29 di-mes
ḳıl-mas
11r/2 Fużūlī
Rūm
bu
ne
sır.dur
sırr-ı ʿışḳ.ın͡g
dė-medin
bir
kimse.ye
şehr.e
düş-miş
ben
sen.i
sėv-dim
dė-yü
11r/3 *āvāze.ler*
di-medin

■ *bu ne sırdur sırr-ı ʿışḳın͡g* ***dėmedin*** *bir kimseye // şehre düşmiş ben seni sėvdim dėyü āvāzeler (11r/2)*

dime-miş
11r/4 *secdegāh*
it-mişdi
ʿışḳ
ehl.i
ḳaş.ın͡g
miḥrāb.ını
ḳılma-dın
ḫayl-ı melāyik
secde-yi ādem
henūz
11r/5 ḳılma-dın

■ *secdegāh itmişdi ʿışḳ ehli ḳaşın͡g miḥrābını //* ***ḳılmadın*** *ḫayl-ı melāyik secde-yi Ādem henūz (11r/4)*

ḳılma-mış
11r/6 *mey*
içme-din
açıl-maz
imiş
bāb-ı maġfiret
sevgend.ler
bu
bāb.da
pīr-i muġān
iç-er
içme-din

■ *mey* ***içmedin*** *açılmaz imiş bāb-ı maġfiret//sevgendler bu bābda pīr-i muġān içer (11r/6)*

içme-miş
11r/8-9 Rūmī Kelīle ve Dinme
yitiş-me
küydür-me
henūz
dūdī
yitişme-din
tef-i endūh
ve
tāb-ı melāmet.din
yan-dum
yitişme-din
yitişme-miş

■ *henūz dūdī* ***yitişmedin*** *tef-i endūh ve tāb-ı melāmetdin yandum (11r/8-9)*

11r/10 *ḫaṣm*
anlarıŋ
ḫānımān.ların
nār-ı demār
ile
küydür-medin
anlar
anıŋ
āb-ı buvar
ile
ḥayāt.ı
ocaġ.ın
söndür-eler
11r/11 küydür-medin
küydür-memiş

■ *ḫaṣm anlarıŋ ḫānımānların nār-ı demār ile* ***küydürmedin*** *anlar anıŋ āb-ı buvar ile ḥayātı ocaġın söndüreler (11r/10-11)*

Dokuzuncu Bâb

Şimdiki Zaman ve Tekrarlama Hakkında

11r/13 Arapça
11r/14 Ḳurān-ı Mecīd
Türkçe
11r/15 yıḳıl-
ḳop-
sal-
kül-
11r/16 -A
yıḳıl-a ḳop-a

■ *urar irdi ḥişār devride gām // **yıḳıla ḳopa** tutmayın ārām (11r/18)*

köz sal-a

■ *ḳaşıda ḫāl-ı Hindū-yi kāfir irür ki ehl-i dīn // ḳatli üçün çıḳıp turur **köz sala** deyr ṭaḳıġa (11r/18-19)*

11r/17 kül-e

■ *ʿışḳ çü ilge ot yaḳıp iki közüm suyı aḳıp//her sarı kim **küle** baḳıp derd ile bizni yıġlatıp (11r/19-20)*

Sebʿa-yi Seyyāre
Saʿd
11r/18 *ur-ar irdi*
ḥişār
devr.ide
gām
yıḳıl-a ḳop-a
tut-mayın
ārām
ḳaş.ıda
ḫāl-ı Hindū-yi kāfir
irür
11r/19 *ki*
ehl-i dīn
ḳatl.i
üçün
çıḳ-ıp
tur-ur
köz sal-a
deyr
ṭaḳ.ıġa
ʿışḳ
çü
il.ge
ot
yaḳ-ıp
iki
11r/20 *köz.üm*
su.yı
aḳ-ıp
her
sarı
kim (ki)
kül-e
baḳ-ıp
derd
ile
biz.ni
yıġlat-ıp
tut-a tut-a

■ *gülgeşt-i çemen ḫoştur eger sāḳī ü muṭrib // bu kilse **tuta tuta** vü ol bir çala çala (11r/22)*

11r/21 çal-a çal-a

■ *gülgeşt-i çemen ḫoştur eger sāḳī ü muṭrib // bu kilse tuta tuta vü ol bir **çala çala** (11r/22)*

bar-a bar-a

■ *fenā yolı Nevāyī bes ḳatıġdur // meger āsānraḳ olġay **bara bara** (11r/22-23)*

11r/22 *gülgeşt-i çemen*
ḫoş.tur
eger
sāḳī
ü (ve)
muṭrib
bu
kil-se
tut-a tut-a
vü (ve)
ol
bir
çal-a çal-a
fenā
yol.ı
11r/23 *Nevāyī*

bes
ḳatıġ.dur
meger
āsān.raḳ
ol-ġay
bar-a bar-a
oyna-
11r/24 asra-
iste-
11r/25 oyna-y

■ ***oynay oynay*** *öltürür bir bir ulusnı közleriñ//şūḫ ḳātillerni canlar ḳaṣdıġa oynatmaġıl (11r/26)*

asra-y

■ *köñülde sırr-ı ʿışḳıñ* ***asray asray*** *oldum éy sāḳī//ḳadeḥ tut kim ḫarābāt ehliġa ḳan olsa fāṣ olsun (11r/27-28)*

iste-y
11r/26 *oyna-y oyna-y*
öltür-ür
bir bir
ulus.nı
köz.leriñ
şūḫ
ḳātil.lerni
cān.lar
ḳaṣd.ıġa
oynat-maġıl
11r/27 *köñül.de*
sırr-ıʿışḳ.ıñ
asra-y asra-y
öl-düm
ey
sāḳī
ḳadeḥ
tut-
kim(ki)
ḫarābāt
ehl.iġa
ḳan
11r/28 *ol-sa*
fāṣ
ol-sun
-yU
oyna-yu

■ *ḳızlar bile* ***oynayu*** *telāşā//ḳoy saġmaġın itgeli temāşa (11r/29-11v/1)*

asra-yu
iste-yü

■ *şebūhi* ***isteyü*** *yitgeç seḥer açıldı işik//bu fetḥ-i deyrde ötmes idi kemānım ara (11v/1-2)*

11r/29 Leylī ve Mecnūn
Leylī
ḳız.lar
bile
oyna-yu
telāşā
ḳoy
saġ-maġın
11v/1 *it-geli*
temāşā
şebūh.i
iste-yü
yit-geç
açıl-dı
işik
11v/2 *bu*
fetḥ-i deyr.de
öt-mes
idi
kemān.ım
ara
11v/3 oḳu-
uyu-
11v/4 oḳuy (okuyarak)
uyuy (uyuyarak)
11v/5 di-
yi-
11v/7 di-y di-y (diye diye)
yi-y yi-y (yiye yiye)
11v/8 di-
yi-
biti-
11v/9 oynayu
isteyü
11v/10 ite sal-
11v/11 ḳoya bir-

ala kil-
istey kör-
oḳuy kör-
11v/12-13 di-y kör-
al-a kil-gende

■ *cān* ***ala kilgende*** *saʿy u ıżṭırābın͡ġa olay// almasan͡g hem ḳatıġan çaġda şitābin͡ġa olay (11v/13-14)*

cān
ala kil-gende
saʿy
u (ve)
ıżṭırāb.ın͡ġa
ol-ay
11v/14 *alma-san͡g*
hem
ḳatı-ġan
çaġ.da
şitāb.ın͡ġa
ol-ay
ala başla-dı
11v/15 istey başla-dı
oḳuy başla-dı
diy başla-dı
11v/16 ala- min
iste-y min
11v/17 oḳuy min
diy min
al-a kil-miş

■ *ġamzen͡gdin öltürmek işin taʿlīm* ***ala kilmiş*** *ecel//bu nevʿ üstād olsa ol az çaġda māhir bolġusı (11v/18)*

11v/18 *ġamze.n͡gdin*
öltür-mek
iş.in
taʿlīm
al-a kil-miş
ecel
bu
nevʿ
üstād
ol-sa
ol
az
çaġ.da
māhir
bol-ġusı
11v/19 al-a kil-gey
iste-y alġay
oḳu-y alġay
di-y alġay
11v/22 iste-y
11v/23 oḳu-y
di-y
iste-yin
11v/24 oḳu-yın
di-yin
yıḳıl-a
ḳop-a
11v/25 al-a
tut-a
11v/26 yıḳıl-ay
ḳop-ay
al-ay
tut-ay
yıḳıl-ayın
ḳop-ayın
11v/27 ala-yın
tut-ayın
Rūmiye
11v/28 [-a]raḳ (RT)
[-e]rek (RT)
çap-araḳ (RT)
11v/29 ur-araḳ (RT)
gid-erek (RT)
gil-erek (RT)
12r/1 -yA
aġla-yaaġla-ya (RT) ↔
aġlay-aġlay
12r/2 oḳu-ya oḳu-ya (RT) ↔
oḳuy oḳuy
di-ye di-ye (RT) ↔ diy diy

Onuncu Bâb
Diğer Siga İşaretleri Hakkında

12r/5 -ġaç
-geç

12r/6 al-ġaç

■ *közüŋ̂ ḳanımġa sīrāb itti özni naḳd-i cān* ***alġaç*** *// niçük kim mest birgey meyġa naḳd-i rāygān* ***alġaç*** *(12r/9-10)*

yit-geç

■ *her sitem kim tünd-ḫūyīdin yitip // ol çü* ***yitgeç*** *āh urup özdin kitip (12r/8-9)*

asra-ġaç

12r/7 di-geç

12r/8 Lisānü't-Ṭayr

her

sitem

kim (ki)

tünd-ḫūyī.din

yit-ip

ol

çü

yit-geç

āh

ur-up

12r/9 *öz.din*

kit-ip

köz.üŋ̂

12r/10 *ḳan.ımġa*

sīrāb

it-ti

öz.ni

naḳd-i cān

al-ġaç

ni.çük

kim (ki)

mest

bir-gey

mey.ġa

naḳd-i rāygān

al-ġaç

kül-egeç

-geç

■ *cān çıḳar tendin köŋ̂ül ẕikr-i leb-i yār éyle****geç*** *// ten bulur cān yéŋ̂idin ol lafẓı tekrār éyle****geç*** *(12r/13)*

12r/11 kül-egeç

Rūmiye

12r/12 Çaġatay lisanı

Fużūlī

Rūmiye

12r/13 *cān*

çıḳ-ar

ten.din

köŋ̂ül

ẕikr-i leb-i yār

éyle-geç

ten

bul-ur

cān

yéŋ̂i.din

ol

lafẓ.ı

tekrār

éyle.geç

-cek (RT)

■ *ey déyen ṣabr ḳıl āh éyleme yārı gör****cek*** *// baŋ̂a düşvārdur ol ger saŋ̂a āsān görünür (12r/14-15)*

12r/14 -caḳ (RT)

Fużūlī

ey

dé-yen

ṣabr

ḳıl-

āh

éyle-me

yār.ı

gör-cek (RT)

baŋ̂a

düşvār.dur

ol

12r/15 *ger*

saŋ̂a

āsān

görün-ür

ḳıla-caḳ **bkz**. ḳıl-caḳ (RT)

ide-cek **bkz.** it-cek (RT)

-ġalı

-geli

12r/16 ḳıl-ġalı

■ *ipekler kim işip sin cismler zaḫmı üçün gūyā // muḳayyed* ***ḳılġalı*** *cānlar ḳuşın hem oldur esbābınṉ (12r/17-18)*

■ *dūd-i āhım serv dik çıḳtı vü gülgūn boldı eşk //* ***ḳılġalı*** *terk-i vefā serv-i gül-endāmım miniṉ (12r/18-19)*

12r/17	kil-geli
	ipek.ler
	kim
	işip sin
	cism.ler
12r/18	*zaḫm.ı*
	üçün
	gūyā
	muḳayyed
	ḳıl-ġalı
	cān.lar
	ḳuş.ın
	hem
	ol.dur
	esbāb.ınṉ
	dūd-i āh.ım
	serv
	dik ~ tek ↔ kibi
12r/19	*çıḳ-tı*
	vü (ve)
	gülgūn
	bol-dı
	eşk
	ḳıl-ġalı
	terk-i vefā
	serv
	terk-i vefā
	serv-i gül endām.ım
	min.iṉ
	-ġu
	-gü
12r/20	al-ġu bir-gü
	sor-ġu
	bil-gü
	-mAn
12r/21	al-man
	-mAs
	al-mas
12r/22	-ġuça
	-ġunça
	-ġança
	-güçe
	-günçe
	-gençe
12r/24	uşat-ġuça
	uşat-ġunça

■ *köṉgül cerāḥatıġa yaḳ viṣāl merhemini // firāḳ ġāresi birle başım* ***uşatġunça*** *(12r/25)*

	uşat-ġança
12r/25	*köṉgül*
	cerāḥat.ıġa
	yaḳ-
	viṣāl
	merhem.ini
	firāḳ
	ġāre.si
	birle
	baş.ım
	uşat-ġunça
	ayt-ġuça
	ayt-ġunça
12r/26	ayt-ġança

■ *aytmaḳġa egerçi ḳayġum yoḳ // ol* ***aytġança*** *ayta alġum yoḳ (12r/26-27)*

	Sebʿa-yi Seyyāre
	aytmaḳ-ġa
	egerçi
	ḳayġu.m
12r/27	*yoḳ*
	ol
	ayt-ġança
	ayt-a
	al-ġum
	yoḳ
	-ġuluḳ
	-gülük
	alġu-luḳ

■ *ṣabr u ḳarār [u] hūşnı almaḳlıġıṉ nidür // ey cānlar āfeti saṉga cānımdur* ***alġuluḳ*** *(12r/28-29)*

12r/28	kiygü-lük

■ *nefīs* ***kiygülük*** *olsa yalaŋ̂ tenimġa heves // ḥaṣīr naḳṣı ḥaṣīri libās ornıġa bes (12r/29-12v/1)*

ṣabr
u (ve)
ḳarār
hūş.nı
almaḳ-lıġınŋ̂
ni.dür
ey
cān.lar
āfet.i
saŋ̂ga

12r/29 *cān.ımdur*
alġu-luḳ
nefīs
kiy-gülük
ol-sa
yalaŋ̂
ten.imġa
heves
ḥaṣīr
naḳş.ı
ḥaṣīrī
libās

12v/1 *orn.ıġa*
bes
-ġudik
-güdik

12v/2 ur-ġudik

■ *bu kiçe āhım irür devrānı behrem* ***urġudik*** *// çarḫ gülzārıdın encüm güllerin savurġudik (12v/3-4)*

savur-ġudik

■ *bu kiçe āhım irür devrānı behrem urġudik // çarḫ gülzārıdın encüm güllerin* ***savurġudik*** *(12v/3-4)*

12v/3 *bu*
kiçe
āh.ım
irür
devrān.ı
berhem
ur-ġudik

12v/4-5 *çarḫ*
gülzār.ıdın
encüm
gül.lerin
savur-ġudik
bolġudik

■ *çün bu devlet* ***bolġudik*** *boldı müyesser vāy kim // ṣıḥḥatim ol laḥẓa ṭāliʿ żaʿfıdın taptı gezend (12v/5-6)*

■ *bar idi ol şehġa bir zībā oġul //* ***bolġudik*** *Yūsuf anınŋ̂ alıġa ḳul (12v/6-7)*

Sulṭan Ḥüseyin Mīrzā
çün
bu
devlet
bol-ġudik
bol-dı
müyesser
vāy
kim(ki)
ṣıḥḥat.ım
ol
laḥẓa
ṭāliʿ
żaʿf.ıdın

12v/6 *tap-tı*
gezend
Lisānü’ṭ-Ṭayr
bar
idi
ol
şeh.ġa
bir
zībā
oġul
bol-ġudik
Yūsuf

12v/7 *anınŋ̂*
al.ıġa
ḳul
it-güdik

■ *derd cāmın tut mini zar* ***itgüdik*** *// ʿışḳ derdi könŋ̂lüme kār* ***itgüdik*** *(12v/8)*

Lisanü’ṭ-Ṭayr

12v/8 *derd*
cām.ın
tut-
min.i
zār
it-güdik
ʿışḳ
derd.i
köŋ̂l.üme
kār
it-güdik
işitil-güdik

■ ***işitilgüdik*** *nime işitilse taḳrīr ḳılġumdur (12v/9-10)*

12v/9 Tārīḫ-i Bābüri
işitil-güdik
nime
işitil-se
12v/10 *taḳrīr*
ḳıl-ġumdur
-mışaŋ̂
12v/11 as-mışaŋ̂

■ *boynuŋ̂a mişkīn ipekdin ey ki ṭūmār* ***asmışaŋ̂*** *// ḳayda ḥālim bilge sin kim boynuma taḳtıŋ̂ kemend (12v/11-12)*

boyn.uŋ̂a
mişkīn
ipek.din
ey
ki
ṭūmār
12v/12 *as-mışaŋ̂*
ḳayda
ḥāl.im
bil-gesi
kim(ki)
boynum.a
taḳ.tıŋ̂
kemend
-maydur
12v/13 al-maydur
12v/14 -ġum
-güm
al-ġum
al-ġumdur
kil-güm
kil-gümdür
12v/15 -ġumız
-gümiz
al-ġumız
al-ġumızdur
12v/16 kil-gümiz
kil-gümizdür
-ġuŋ̂ –güŋ̂
al-ġuŋ̂
12v/17 al-ġuŋ̂dur
kil-güŋ̂
kil-güŋ̂dür
unut-ġuŋ̂
unut-ġuŋ̂dur

■ *çün* ***unutġuŋ̂dur*** *sin ilni il sini barı çikip//ʿıyş cāmın bu unutmaġlarnı bir sāʿat unut (12v/18-19)*

12v/18 *çün*
unut-ġuŋ̂dur
sin
il.ni
il
sin.i
barı
çik-ip
ʿıyş
cām.ın
bu
unut-maġlarnı
12v/19 *bir*
sāʿat
unut-
-ġuŋ̂guz
-güŋ̂güz
al-ġuŋ̂guz
al-ġuŋ̂guzdur
12v/20 kil-güŋ̂güz
kil-güŋ̂güzdür
-ġusı
-güsi
12v/21 al-ġusı
al-ġusıdur

kil-güsi
kil-güsidür
Rūmiye
12v/23 al-ġusı
kil-güsi
al-ısı (RT)
gil-isi (RT)
-yA
12v/24 aġla-
aġla-yasıdur (RT)

■ *ey köŋ͡gül ʿışḳ ehline her şeb gülerdiŋ͡g şemʿ tek // ben dėmez miydim ki āḫır* ***aġlayasıdur*** *gülen (12v/25-26)*

12v/25 Fużūlī Baġdadī
Rūmī imla
ey
köŋ͡gül
ʿışḳ
ehl.ine
her
şeb
güler-diŋ͡g
şemʿ
tek ↔ kibi
12v/26 *ben*
dė-mez miydim
ki
āḫir
aġla-yasıdur (RT)
gül-en
-ġusılar
-güsiler
al-ġusılardur
12v/27 kil-güsilerdür
uyġat-ġusılardur

■ *su sipip* ***uyġatġusılardur*** *sini oyġanmasaŋ͡g // ġunça vu ṣubḥ u ṣürāḫī ġulġulī külgü bile (12v/28)*

12v/28 *su*
sip-ip
uyġat-ġusılardur
sin.i
oyġan-masaŋ͡g
ġunça
vu (ve)
ṣubḥ
u (ve)
ṣürāḫī
ġulġulī
külgü
bile
12v/29 -mA
13r/1 al-maġuŋ͡g
kör-megüŋ͡g

■ *ey Nevāyī oynaġuŋ͡g yoḳ ʿışḳ yā yüz* ***körmegüŋ͡g*** *//ʿöẕr itip yirni öp ü söz terkini yek-bāre ḳıl (13r/2-3)*

13r/2 -mA
yoḳ
ey
Nevāyī
13r/3 *oyna-ġuŋ͡g*
yoḳ
ʿışḳ
yā
yüz
kör-megüŋ͡g
ʿöẕr
it-ip
yir.ni
öp-
ü (ve)
söz
terk.ini
yek-bāre
ḳıl-
Nevāyī
13r/4 ḳutul-maġuŋ͡g
13r/5 ḳutul-ġuŋ͡g yoḳ

■ *zülfidin ey zaḫmlıġ köŋ͡glüm* ***ḳutulġuŋ͡g yoḳturur*** *// kim siniŋ͡g her ḥalḳa-yi zaḫmıŋ͡gda bir ḳullābı bar (13r/5-6)*

zülf.idin
ey
zaḫm.lıġ
köŋ͡gl.üm
ḳutul-ġuŋ͡g
13r/6 *yoḳ.turur*

kim (ki)
siniŋ͡g
her
ḥalḳa-yi zaḫm.ıŋ͡gda
bir
ḳullāb.ı
bar

13r/7 -sA
13r/8 oltur-sa
öltür-se
-sAlAr
13r/9 oltur-salar
öltür-seler
-sAm
oltur-sam
öltür-sem
13r/10 -saḳ
-sek
oltur-saḳ
öltür-sek
13r/11 -saŋ͡g
13r/12 oltur-saŋ͡g
öltür-seŋ͡g
-saŋ͡gız
oltur-saŋ͡gız
öltür-seŋ͡giz
13r/14 -lI
ala-lı
ite-li
13r/15 Turān Türkleri
ala-lıŋ͡g
ite-liŋ͡g

■ *ḫoş ol ki bahār faṣlı bu dünyāda // bolġay ṭarab esbābı barı āmāde // ger bolmasa esbāb* ***iteliŋ͡g*** *dengāne // mindin kezek ü ṭaʿām u sindin bāde (13r/16-17)*

Babür Pâdişâh
13r/16 *ḫoş*
ol
ki
bahār
faṣl.ı
bu
dünyā.da
bol-ġay
ṭarab
esbāb.ı
barı
āmāde
ger
bol-masa
esbāb
ite-liŋ͡g
dengāne
13r/17 *min.din*
kezek
ü (ve)
ṭaʿām
u (ve)
sin.din
bāde
-li (RT)
Rūm Türkleri
ola-lı (RT)

■ *giriftār-i ġam-i ʿışḳ* ***olalı*** *āzāde-yi dehrem//ġam-i ʿışḳa beni bundan beter yā Reb giriftār ėt (13r/18-19)*

13r/18 Fużūlī Baġdādī
giriftār-ı ġam-i ʿışḳ
ola-lı (RT)
āzāde-yi dehr.em
ġam-i ʿışḳ.a
ben.i
bun.dan
beter
13r/19 *yā Rab*
giriftār
ėt-
13r/20 al-ay
al-ayın
13r/21 it-ey
it-eyin
13r/22 al-ıŋ͡g
it-iŋ͡g
ur-uŋ͡guz
13r/23 -durġan
-dürgen
al-a durġan

13r/24-25 kil-e dürgen
-dUrmIş
al-a durmış
kil-e dür-miş
-turġaç
tur-a turġaç

■ *cānımġa közüñ̄ ẓulmı imes ẓulm, budur ẓulm//kim min* ***tura turġaç****, tilegey sin yana maẓlūm (13r/26)*

13r/26 *cān.ımġa*
köz.üñ̄
ẓulm.ı
imes
ẓulm
bu.dur
ẓulm
kim (ki)
min
tur-a turġaç
tile-gey
sin
yana
maẓlūm

13r/27 oltur-a turġaç

■ *muġannī bār irdi kiçik yaşlıġ ve şūḫ ırdi ve meclisde* ***oltura turġaç*** *segrip ol ʿazizniñ̄ boynıġa minip ayaġın diber irdi (13r/28-29)*

Nesāyimü'l-Cennet

13r/28 *muġannī*
bār
irdi
kiçik
yaş.lıġ
ve
şūḫ
irdi
ve
meclis.de
oltur-a turġaç
segri-p
ol
ʿaziz.niñ̄
boyn.ıġa

13r/29 *min-ip*
ayaġ.ın
dip-er
irdi

13v/1 Nevāyī

İkinci Mebnâ
Sigaların Türeme Şekli Hakkında

13v/3 tut-
ur-

13v/4 tut-tum
ur-dum

13v/5 al-
kit-
al-dım
kit-tim

13v/7 tut-up
ur-up
tut-uñ̄
ur-uñ̄

13v/8 al-ıp
kit-ip
al-ıñ̄

13v/9 kit-iñ̄
Rūm Türkleri

13v/10 al-dum (RT)
bil-düm (RT)
al-up (RT)
bil-üp (RT)

13v/11 Fużūlī

13v/13 al-
kil-

13v/15 -maḳ
-mek
al-maḳ

13v/16 kit-mek
-di
-ti
al-dı
kit-ti
-diñ̄
-tiñ̄

13v/17 al-dıñ̄

	kit-tiŋ͡g
13v/19	-dIŋ͡gIz
	-dIŋ͡glAr
	-tIŋ͡gIz
	tIŋ͡glAr
	al-dıŋ͡gız
	al-dıŋ͡glar
13v/20	kit-tiŋ͡giz
	kit-tiŋ͡gler
	-dIm
	-tIm
	-dUm
	-tUm
	al-dım
	kit-tim
13v/21	ur-dum
	tut-tum
	-duḳ
	-tük
	al-duḳ
	kit-tük
13v/22	-ġan
	-gen
	al-ġan
	kit-gen
	-ġıl -gil
13v/23	al-ġıl
	kit-gil
	-mAs
	al-mas
	kit-mes
	-mAn
13v/24	al-man
	kit-men
	-mAydUr
	al-maydur
	kit-meydür
13v/25	-mIş
	al-mış
	kit-miş
	-mIşAŋ͡g
	al-mışaŋ͡g
13v/26	-ġuçı
	-güçi
	al-ġuçı
	kit-güçi
	-ġuça
13v/27	-ġunça
	-ġança
	-güçe
	-günçe
	-gençe
	al-ġuça
	al-ġunça
	al-ġança
	kit-güçe
	kit-günçe
	kit-gençe
13v/28	-ġaç
	-geç
	al-ġaç
	kit-geç
13v/29	-ġalı
	-geli
	al-ġalı
	kit-geli
14r/1	-ġay
	-gey
	-sUn
	-dik
	-tik
	al-ġay
	al-sun
	al-dik
	kit-gey
14r/2	kit-sün
	kit-tik
	-ġuluḳ
	-gülük
	al-ġuluḳ
	kit-gülük
14r/3	-ġudik
	-güdik
	al-ġudik
	-ġum
	-güm
	al-ġum
14r/4	kit-güm

-ġumız
-gümiz
al-ġumızdur
kit-gümizdür
-ġuŋ͡g
14r/5 -güŋ͡g
al-ġuŋ͡g
kit-güŋ͡g
-ġuŋ͡guz
-güŋ͡güz
al-ġuŋ͡guzdur
14r/6 kit-güŋ͡güzdür
-ġusı
-güsi
al-ġusı
kit-güsi
14r/7 -ġusılar
-güsiler
al-ġusılardur
kit-güsilerdür
14r/8 -sA
-sAm
al-sam
kit-sem
14r/9 -saḳ
-sek
al-saḳ
kit-sek
-sAŋ͡g
al-saŋ͡g
14r/10 kit-seŋ͡g
-saŋ͡gız
al-saŋ͡gız
kit-seŋ͡giz
14r/12 -lI
al-alı
kit-eli
-y
-yIn
al-ay
al-ayın
14r/13 kit-ey
kit-eyin
-dUr
al-adur
kit-edür
14r/14 -dUrmIş
al-adurmış
kit-edürmiş
-durġan
-dürgen
14r/15 al-adurġan
kil-edürgen
-ŋ͡g
-ŋ͡gIz
-ŋ͡glAr
14r/16 al-ıŋ͡g
al-ıŋ͡gız
al-ıŋ͡glar
kit-iŋ͡g
kit-iŋ͡giz
kit-iŋ͡gler
14r/17 -p
-bAn
al-ıp
al-ıban
kit-ip
kit-iben
14r/19 al-a
al-a al-a
ur-a
ur-a ur-a
14r/21 oḳu-
iyle-
di-
14r/24 -maḳ
-mek
oḳu-maḳ
iyle-mek
di-mek
-dI
oḳu-dı
14r/25 iyle-di
di-di
-dUŋ͡g
-dIŋ͡g
oḳu-duŋ͡g
14r/26 iyle-diŋ͡g

	di-di͡ng
	-dU͡ngUz
	-dI͡ngIz
	-dU͡nglAr
	-dI͡nglAr
	oḳu-du͡nguz
	oḳu-du͡nglar
14r/27	iyle-di͡ngiz
	iyle-di͡ngler
	di-di͡ngiz
	di-di͡ngler
	-dUm
	-dIm
14r/28	oḳu-dum
	iyle-dim
	di-dim
	-duḳ
	-dük
	oḳu-duḳ
	iyle-dük
14r/29	di-dük
	-ġan
	-gen
	oḳu-ġan
	iyle-gen
14v/1	di-gen
	-ġıl
	-gil
	oḳu-ġıl
	iyle-gil
	di-gil
14v/2	-mAs
	oḳu-mas
	iyle-mes
	di-mes
	-mAn
	oḳu-man
14v/3	iyle-men
	di-men
	-mAydUr
	oḳu-maydur
	iyle-meydür
14v/4	di-meydür
	-mIş
	oḳu-mış
	iyle-miş
	di-miş
14v/5	-mIşA͡ng
	oḳu-mışa͡ng
	iyle-mişe͡ng
	di-mişe͡ng
14v/6	-y
	-yIn
	oḳu-y
	oḳu-yın
	iyle-y
	iyle-yin
	di-y
	di-yin
14v/7	oḳu-y
	iyle-y
	di –p
	-bAn
	oḳu-p
14v/8	oḳu-ban
	iyle-p
	iyle-ben
	di-p
	di-ben
	-ġuçı
	-güçi
	oḳu-ġuçı
14v/9-10	iyle-güçi
	di-güçi
	-ġuça
	-ġunça
	-ġança
	-güçe
	-günçe
	-gençe
	oḳu-ġuça
	oḳu-ġunça
	oḳu-ġança
	iyle-güçe
	iyle-günçe
	iyle-gençe
14v/11	di-güçe
	di-günçe

	di-gençe
	-ġaç
	-geç
	oḳu-ġaç
14v/12	iyle-geç
	di-geç
	-lI
	oḳu-lı
14v/13	iyle-li
	di-li
	-ġalı
	-geli
	oḳu-ġalı
	iyle-geli
14v/14	di-geli
	-ġay
	-gey
	-sUn
	-dik
	oḳu-ġay
	oḳu-sun
14v/15	oḳu-dik
	iyle-gey
	iyle-sün
	iyle-dik
	di-gey
	di-sün
	di-dik
14v/16	-ġuluḳ
	-gülük
	oḳu-ġuluḳ
	iyle-gülük
	di-gülük
	-ġudik
	-güdik
14v/17	oḳu-ġudik
	iyle-güdik
	di-güdik
14v/18	-ġum
	-güm
	oḳu-ġum
	iyle-güm
	di-güm
14v/19	-ġumız
	-gümiz
	oḳu-ġumızdur
	iyle-gümizdür
	di-gümizdür
14v/20	-ġuŋ͡guz
	-güŋ͡güz
	oḳu-ġuŋ͡guzdur
	iyle-güŋ͡güzdür
14v/21	di-güŋ͡güzdür
	-ġusı
	-güsi
	oḳu-ġusı
	iyle-güsi
14v/22-23	di-güsi
	-ġusılar
	-güsiler
	oḳu-ġusılardur
	iyle-güsilerdür
	di-güsilerdür
	-sA
	oḳu-sa
	iyle-se
14v/24	di-se
	-sAm
	oḳu-sam
	iyle-sem
	di-sem
	-saḳ
	-sek
	oḳu-saḳ
	iyle-sek
	di-sek
14v/25	-saŋ͡g
	oḳu-saŋ͡g
	iyle-seŋ͡g
	di-seŋ͡g
	-saŋ͡gız
	oḳu-saŋ͡gız
14v/26	iyle-seŋ͡giz
	di-seŋ͡giz
	-dUr
14v/27	-y
	oḳu-ydur
	iyle-ydür

14v/28 oḳu-ydurġan
iyle-ydürgen
oḳu-ydurmış
14v/29 iyle-ydürmiş
15r/1 di-ydür
di-ydürgen
15r/2 di-ydürmiş
15r/3 oḳu-y
oḳu-y oḳu-y
iyle-y
15r/4 ile-y ile-y
di-y di-ydi

Üçüncü Mebnâ
Zamirler ve İşâret Adları Hakkında

Birinci Bāb: Zamirler

15r/7 baş.ım
ḳaş.ım
15r/8 öl-üm
yol.um
-mIz
15r/9 baş.ımız
ḳaş.ımız
-n͡g
baş.ın͡g
15r/10 ḳaş.ın͡g
al-ın͡g
al-man͡g
15r/11 sin͡g
sinin͡g
anın͡g
munun͡g
15r/12 Türk
Arapça
15r/14 -n͡gIz
-n͡gUz
baş.ın͡gız
15r/15 köz.ün͡güz
al-ın͡gız
ur-un͡guz
15r/16 -I
baş.ı
ḳaş.ı
15r/17 -sI
ata.sı
uyḳu.sı
-lAr

■ *çāre tapmaḳġa cāzim* ***irdiler*** *// kiçe kündüz mülāzim* ***irdiler*** *(15r/19-20)*

15r/18 yaḫşı.lar
yaman.lar
15r/19 Sebʿa-yı Seyyāre
çāre
tap-maḳġa
cāzim
irdi-ler
kiçe
kündüz
mülāzim
15r/20 *irdi-ler*
-In͡glAr

■ *ḳavm u ḫaylī ki bendem* ***irdin͡gler*** *// ni disem ser-efkendem* ***irdin͡gler*** *(15r/21-22)*

15r/21 Behrām
Çin
ḳavm
u (ve)
ḫaylī
ki
bende.m
15r/22 *irdin͡g-ler*
ni
di-sem
ser-efkende.m
irdin͡g-ler
15r/23 iyle-r
15r/26-27 min
Farsça
min min
olġay min
Rūmiye
15r/28 ben.em (RT)
ben.im sultān.ım
Çaġatay
15r/29 al-ur min
al-uram (RT)

tut-ar min
tut-aram (RT)
Farsça
sin
15v/1 sin sin

■ *ey zühd yol.um ur-ma ki bu merḥale içre // maḳṣadġaça* ***sin sin*** *biri yüz miṅg ḫaṭar.ımdın (15v/1-2)*

ey
zühd
yol.um
ur-ma
ki
bu
merḥale
içre
maḳṣad.ġaça
sin sin
15v/2 *bir.i*
yüz
miṅg
ḫaṭar.ımdın
olġay sin
Farsça
biz
biz biz
15v/3 ol-ġay biz
Rūm Türkleri
15v/4 biz.üz (RT)

■ *esīr-i derd-i ʿışḳ u mest-i cām-i ḥüsn çoḳ ammā //* ***bizüz*** *meşhūr olan, Leylī saṅga Mecnūn baṅga dėrler (15v/5)*

Fuẓūlī
Rūmī imla
15v/5 *esīr-i derd-i ʿışḳ*
u (ve)
mest-i cām-i ḥüsn
çoḳ
ammā
biz.üz (RT)
meşhūr
ol-an
Leylī
saṅga
Mecnūn
baṅga
dėr-ler
ocaḳ.uz (RT)

■ *zāhidā, gör sīne-çāki şuʿlesin bizden ṣaḳın // bir* ***ocaḳuz*** *biz ki sūzāndır der ü dīvārımız (15v/6-7)*

15v/6 *zāhidā*
gör-
sīne-çāk.i
şuʿle.sin
biz.den
ṣaḳın-
bir
ocaḳ.uz (RT)
biz
ki
sūzān.dır
15v/7 *der (Fa)*
ü (ve)
dīvār.ımız
ḳul.ıyuz (RT)

■ *ehl-i derdin* ***ḳulıyuz*** *oldur bize cāndın ʿazīz // Yūsuf olsa ḫūd-furūş anıṅla yoḫ bāzārımız (15v/7-8)*

ehl-i derd.in
ḳul.ıyuz (RT)
ol.dur
15v/8 *biz.e*
cān.dın
ʿazīz
Yūsuf
ol-sa
ḫūd-furūş
anıṅ.la
yoḫ
bāzār.ımız
Çaġatayiyye
iter biz
15v/9 ḳıl-ur biz
Rūmiye
iyler-üz
ḳıl-uruz
Farsça

Arapça
siz
15v/10 siz siz
olġay siz

■ *taḫtġa tāc-ı tārek **olġay siz** // şehġa her kün mübārek **olġay siz**//çün ezeldin şeh-i cihān siz siz//bolmasın bir nefes cihān sizsiz (15v/11-12)*

siz.siz

■ *taḫtġa tāc-ı tārek olġay siz // şehġa her kün mübārek olġay siz//çün ezeldin şeh-i cihān **siz siz**//bolmasın bir nefes cihān **sizsiz** (15v/11-12)*

15v/11 Sebʿa-yi Seyyāre
taḫt.ġa
tāc-ı tārek
olġay siz
şeh.ġa
her kün
15v/12 *mübārek*
olġay siz
çün
ezel.din
şeh-i cihān
siz siz
bol-masın
bir
nefes
cihān
siz.siz
15v/13 -lar
alar
15v/14 an
anlar
aṅ͡ga
ança
15v/15 Farsça
ol
şol
uşal

15v/16 bu

■ *ḫaṭın͡g irmes gül üzre sebze-yi bāġ-ı İremdür **bu** // ni sebze kün yüzinde tün sevādıdın raḳamdur **bu** (15v/17-18)*

Farsça
15v/17 Arapça
ḫaṭ.ın͡g
irmes
gül
üzre
sebze-yi bāġ-ı İrem.dür
bu
ni
sebze
15v/18 *kün*
yüz.inde
tün
sevād.ıdın
raḳam.dur
bu
bu.lar
bu.dur
mun

■ *muṅ͡ga (15v/19)*

■ *ezel hem sin, ebed hem sin ni evvel birle āḫir kim // aṅ͡ga yoḳ ibtidā peydā, **muṅ͡ga** yoḳ intihā peydā (15v/19-20)*

15v/19 *muṅ͡ga*
ezel
hem
sin
ebed
hem
sin
ni
evvel
birle
āḫir
kim (ki)
15v/20 *aṅ͡ga*
yoḳ
ibtidā
peydā

İkinci Bâb

İşāret Zamirleri

muŋ͡ga
yoḳ
intihā
peydā
munça
munda
mundın
mundaḳ

15v/21 muna

■ *itleriŋ͡g alıda yüz pāre köŋ͡gülni saldım // **muna** kör her biriniŋ͡g aġzıda bir pāre köŋ͡gül (15v/22)*

15v/22 *it.leriŋ͡g*
al.ıda
yüz
pāre
köŋ͡gül.ni
sal-dım
muna
kör-
her
bir.iniŋ͡g
aġz.ıda
bir
pāre
köŋ͡gül

Dördüncü Mebnâ [I]

Birinci Bâb

15v/28 -nI

■ *dime aġzın ġonça ḳaddın serv kim il körmemiş // servniŋ͡g reftārı**nı** yā ġonçanıŋ͡g güftārı**nı** (15v/29)*

15v/29 *di-me*
aġz.ın
ġonça
ḳadd.ın
serv
kim (ki)
il
kör-memiş
serv.niŋ͡g
reftār.ını
yā
ġonça.nıŋ͡g
güftār.ını

16r/1 aġz.ıda
aġz.ında

16r/2 ḳadd.ıda
ḳadd.ında
-nI

16r/3-4 -nIŋ͡g

■ *niçe cevrin tartayın ol serv-i ḥūrīzād**nıŋ͡g** // yoḳ mudur pāyānı āyā ẓulm ile bī-dād**nıŋ͡g** (16r/3-4)*

niçe
cevr.in
tart-ayın
ol
serv-i ḥūrīzād.nıŋ͡g
yoḳ mu.dur
pāyān.ı
āyā (Fa)
ẓulm
ile
bī-dād.nıŋ͡g

16r/6 -ŋ͡g

16r/7 min.iŋ͡g

■ *her köŋ͡gül ārāmı çün bolmış dil-ārāmım **miniŋ͡g** // ol sebebdin yoḳturur bir laḥẓa ārāmım **miniŋ͡g** (16r/7-8)*

sin.iŋ͡g
her
köŋ͡gül
ārām.ı
çün
bol-mış
dil-ārām.ım
min.iŋ͡g
ol
sebeb.din
yoḳ.turur

16r/8 *bir*
laḥẓa

ārām.ım
min.iñg
munuñg

■ *istesenñg Leylī vü Mecnūn ḥüsn ü ʿışḳıdın miṣāl // min naẓīri min* ***munuñg****, yārım nümūdārı anıñg (16r/9)*

anıñg

■ *istesenñg Leylī vü Mecnūn ḥüsn ü ʿışḳıdın miṣāl // min naẓīri min munuñg, yārım nümūdārı* ***anıñg*** *(16r/9)*

■ *ḳılıp çün barḳ ẕātın maẕhar-ı gül // cihān-i ʿaḳl ḫāṣāki bolup gül // fenā ṭūfānı iltip bars* ***anıñg*** *// cihānda ḳoymayın āṣārın* ***anıñg*** *(16r/13-14)*

16r/9 *iste-senñg*
Leylī
vü (ve)
Mecnūn
ḥüsn
ü (ve)
ʿışḳ.ıdın
miṣāl
min
naẓīr.i
min
munuñg
yār.ım
nümūdār.ı
anıñg

16r/10 Leylī
Mecnūn

16r/11 miniñg bile
miniñg.dür
miniñg maṭlūb.umdur

16r/13 Ḫüsrev ve Şīrīn
ḳıl-ıp
çün
barḳ
ẕāt.ın
maẕhar-ı gül
cihān-i ʿaḳl
ḫāṣāk.i
bol-up
gül
fenā
ṭūfān.ı

16r/14 *ilt-ip*
bars
anıñg
cihān.da
ḳoy-mayın
āṣār.ın
anıñg

16r/15 -ġa

■ *nāme-yi şevḳim kişi ʿarẓ iyley almas bar****ġa*** *// bes ġalaṭ bolġay cevāb itmek ṭamaʿ min zār****ġa*** *(16r/15-16)*

-ge

■ *köz****ge*** *tā kirdi ḫayānıñg savuḳ āhım vehmidin // bağlamış min ḳurya her sarı müjgāndın añga (16r/16-17)*

nāme-yi şevḳ.im
kişi
ʿarẓ

16r/16 *iyle-y*
al-mas
bar.ġa
bes
ġalaṭ
bol-ġay
cevāb
it-mek
ṭamaʿ
min
zār.ġa
köz.ge
tā
kir-di
ḫayāl.ıñg
savuḳ

16r/17 *āh.ım*
vehm.idin
bağla-mış min
ḳurya
her
sarı
müjgān.dın
añga

16r/19 Arapça
üçün

■ *hicr tīġi köp* **üçün** *cismimde her yön çikdi baş // ey Nevāyī min meẕellet ṭāyiri budur perim (16r/19-20)*

hicr
tīġ.i
16r/20 *köp*
üçün
cism.imde
her
yön
çik-di
baş
ey
Nevāyī
min
meẕellet
ṭāyir.i
bu.dur
per.im
ile
ilen
bile
bilen
16r/21 birle
birlen
Arapça
16r/22 -dUr
-dUrdUr
kim

■ *dehr* **kim** *yār yoḳ maṅga anda // bar ise daġı yoḳ vefā anda (16r/23)*

16r/23 *dehr*
kim
yār
yoḳ
maṅga
an.da
bar
ise
daġı
yoḳ
vefā
anda
16r/24 i-
ir-
idi

■ *Leylī ki* **idi** *ʿArap belāsı // hem yār* **idi** *Ḳays mübtelāsı (16r/25)*

irdi
16r/25 Leylī ve Mecnūn
Leylī
ki
idi
ʿArap
belā.sı
hem
yār
idi
Ḳays
mübtelā.sı
idiṅg
16r/26 irdiṅg
idiṅgiz
irdiṅgiz
idiṅgler
irdiṅgler
idim
irdim
16r/27 idük
irdük
iken
irken
ikin
irkin
16r/28 igeç
irgeç
16r/29 -ken
irür
imes
irmes

■ **imes** *ġam şāmı encüm ḳaṭreler āhım tefidin bil // ni-taṅg kün közgüsin ger tīre ḳılsa uşbu nem bir kün (16v/1)*

16v/1 *imes*
ġam
şām.ı

encüm
ḳaṭre.ler
āh.ım
tef.idin
bil-
ni-taŋ͡g
kün
közgü.sin
ger
tīre
ḳıl-sa
uşbu
nem
bir
kün

16v/2 imen

■ *gerçi **imen** ḳābil-i luṭf u kerem // lākin **imen** bir yolı nevmid hem (16v/2-3)*

irmen
Ḥayretü'l-Ebrār
gerçi
imen
ḳābil-i luṭf
u (ve)
kerem
lākin

16v/3 *imen*
bir
yol.ı
nevmid
hem
imeŋ͡g
irmeŋ͡g
imiş
irmiş
ise

16v/4 irse
iseŋ͡g
irseŋ͡g
iseŋ͡giz
irseŋ͡giz

16v/5 isem
irsem
isek
irsek

İkinci Bâb
Bağ Olmayanlar

16v/7 ni

■ *iyle fāni bol ki dāmen-gīriŋ͡g imkān bolmaġay // kim itek mevcūd eger yoḳtur **ni**ni tutġay ilig (16v/7-8)*

iyle
fāni
bol-
ki
dāmengīr.iŋ͡g
imkān

16v/8 *bol-maġay*
kim (ki)
itek
mevcūd
eger
yoḳ.tur
ni.ni
tut-ġay
ilig
ni.dür

16v/9 ap
sap
ap aġ

16v/10 sapsarıġ
ḳap ḳara
ḳıp ḳırmızı
kök kök
yap yaşıl

16v/11 yap yası
tüp düz
top toġrı
tit tik

16v/12 sapsaġ

16v/13 -sA

■ *ey Nevāyī cānıŋ͡g alġumdur **dise** ḳayġurmaġıl // cāngа minnetġıl munuŋ͡g birle ger it**se** iktifā (16v/15-16)*

16v/14 Farsça

16v/15 *ey*

Nevāyī
cān.ın͡g
al-ġumdur
di-se
ḳayġur-maġıl
cān.ġa
minnet
ġıl-
16v/16 *munun͡g*
birle
ger
it-se
iktifā
yoḳ
16v/17 yoḳ.sa
yoḳ.sa
yoḳ ise
yoḳ ise
yoḳ irse
16v/19 -sA
16v/20 di-se bol-ġay

■ *zamānı yaḫşı yamanı bile işi yoḳ* ***dise bolġay*** *ki ʿālemde mundaḳ kişi yoḳ (16v/20-21)*

Maḥbūbu'l-Ḳulūb
zamān.ı
16v/21 *yaḫşı*
yaman.ı
bile
iş.i
yoḳ
di-se bol-ġay
ki
ʿālem.de
mundaḳ
kişi
yoḳ
yarut-sa bol-mas

■ *ʿömür kim vefāsızdur andın ümīd közin* ***yarutsa bolmas*** *maḥbūb ki bīvefādur andın viṣāl-i cāvīd ṭamaʿ tutsa bolmas (16v/22-23)*

16v/22 tut-sa bol-mas

■ *ʿömür kim vefāsızdur andın ümīd közin yarutsa bolmas maḥbūb ki bīvefādur andın viṣāl-i cāvīd ṭamaʿ* ***tutsa bolmas*** *(16v/22-23)*

Maḥbūbu'l-Ḳulūb
ʿömür
16v/23 *kim (ki)*
vefā.sızdur
andın
ümīd
köz.in
yarut-sa bol-mas
maḥbūb
ki
bīvefā.dur
andın
viṣāl-i cāvīd
ṭamaʿ
tut-sa bol-mas
16v/24 kimerse
nimerse
yarasa
mU

■ *saçın͡g rengīn anber müdür müşk-i Çin* ***mü*** *// lebin ṭaʿmı şekker müdür engebīn* ***mü*** *(16v/27)*

16v/25 āyā

■ mey birle yüzün͡g tim tim aḥmer mü ikin **āyā** // yā şuʿle ara bir bir aḫger mü ikin **āyā** (16v/26)

16v/26 *mey*
birle
yüz.ün͡g
tim tim
aḥmer mü
ikin
āyā
yā
şuʿle
ara
bir bir
aḫger mü
ikin
āyā
āyā

16v/27 *saç.ın͡g*
reng.i̇n
anber müdür
müşk-i Çin mü
leb.in
ṭaʿm.ı
şekker müdür
engebi̇n mü
-dIn

■ *ol perī maḥbūb bolġay dip mini dīvāne**din** // cuġd dik çıḳman tün ü kün gūşe-yi vīrāne**din** (16v/28-29)*

■ *felek nīlūferi**din** çeşme-yi mihr oldı ger peydā // yüzün͡gde Nīl**din** ol çeşme ḳılmış nīlfer peydā (16v/29-17r/1)*

■ *yüzün͡g**din** Nīldin ol çeşme ḳılmış nīlfer peydā (17r/1-2)*

16v/28 Arapça
ol
perī
maḥbūb
bol-ġay
di-p
mini(min-i) dīvāne.din
cuġd
dik ~ tek ↔ kibi ↔ yan͡glıġ

16v/29 *çıḳ-man*
tün
ü (ve)
kün
gūşe-yi vīrāne.din
Nevāyī
felek
nīlūfer.idin
çeşme-yi mihr
ol-dı

17r/1 *ger*
peydā
yüz.ün͡gde
Nīl-din
ol
çeşme
ḳıl-mış
nīlfer
peydā
Naṣīrī
yüz.ün͡gdin
Nīl-din
ol
çeşme

17r/2 *ḳıl-mış*
nīlfer
peydā
Türk lügati
-dIn

17r/3 -da
-de

■ *yir tutġalı ol kāfir-i ḫūdkām kön͡gül**de** // yoḳ minde kön͡gül iyle ki ārām kön͡gül**de** (17r/4)*

Arapça

17r/4 *yir*
tut-ġalı
ol
kāfir-i ḫūdkām
kön͡gül.de
yoḳ
min.de
kön͡gül
iyle
ki
ārām
kön͡gül.de

17r/5 -çA

■ *bes tīre irdi ṣubḥdemim şām-ı ġamġa**ça** // tā şām-i ġamda n'iylege min ṣubḥdemġa**ça** // bolmış anın͡g sūfālı Nevāyīġa cām u bar // köp farḳ uşbu ẓarf bile cām-ı cemġa**ça** (17r/6-7)*

■ *lāʿlidin bir söz sınuḳ kön͡glünmni iyler tağ**ça** // naḳd-ı cān birsem yoḳ anın͡g allıda tufrağ**ça** (17r/8-9)*

17r/6-7 Arapça
bes
tīre
irdi
ṣubḥdem.im
şām-ı ġam.ġaça

tā
şām-i ġam.da
n'iylege min
ṣubḥdem.ġaça
bol-mış
anıñg
süfāl.ı
Nevāyī.ġa
cām
u (ve)
bar
köp
farḳ
uşbu
ẓarf
bile
cām-ı cem.ġaça
17r/8 *lāʿl.idin*
bir
söz
sın-uḳ
köñgl.ünmni
iyle-r
taġ.ça
naḳd-ı cān
bir-sem
yoḳ
anıñg
17r/9 *allı.da*
tufraġ.ça
ardı.ça

■ *Nevāyiyā irür ol şūḫ-i Türkmen bes tünd // nevā tiler iseñg andın yügürme ardı**ça** çoḫ (17r/10)*

soñgı.ça
soñgın.ça

■ *çūnki siniñg körüp ol çehreni biḥāl bolup // özge kilgeç niye ol raḫş soñgın**ça** yügürey (17r/11)*

kini.ce
17r/10 *Nevāyī*
irür
ol
şūḫ-i Türkmen
bes
tünd
nevā
tile-r
iseñg
andın
yügür-me
ardı.ca
çoḫ
17r/11 *çūnki*
siniñg
kör-üp
ol
çehre.ni
biḥāl
bol-up
özge
kil-geç
niye
ol
raḫş
soñgın.ca
yügür-ey
17r/12 özge.çe

■ *iltifāt itti bu kün min ḳulġa ol şāh özge**çe** // özge**çe** añglap min öz ḥālimni billah özge**çe** (17r/12-13)*

iltifāt
it-ti
bu
kün
min
ḳul.ġa
ol
şāh
özge.çe
17r/13 *özge.çe*
añgla-p
min
öz
ḥāl.imni
billah
özge.çe
niçe

17r/14 kön͡glek.çe

■ *ni futūr İslām ara tüşgey kim ol kāfir yine // mest olup* ***kön͡glek.çe*** *çıḳtı sigirtip meydān sarı (17r/14-15)*

ni
futūr
İslām
ara
tüş-gey
kim (ki)
ol
kāfir
yine
mest
ol-up
kön͡glek.çe
çıḳ-tı

17r/15 *sigirt-ip*
meydān
sarı
niçe

■ *ṭarīḳ-i ʿışḳ ara özni çü ferd ḳılsa birev // ḥarīf imes an͡ga yir kök* ***niçe*** *irürler ikev (17r/15-16)*

■ *istedi cism ivi bir revzen oḳun͡gdın vāy kim // ḳalmadı revzen yiri kim* ***niçe*** *revzen bolmadı (17r/16-17)*

ṭarīḳ-i ʿışḳ
ara
öz.ni

17r/16 *çü*
ferd
ḳıl-sa
birev
ḥarīf
imes
an͡ga
yir
kök
niçe
irür.ler
ikev
iste-di
cism
iv.i
bir
revzen
oḳ.un͡gdın

17r/17 *vāy*
kim
ḳal-madı
revzen
yir.i
kim
ni.çe
revzen
bol-madı
bāġ.çe
ṭāḳ.çe

17r/19 -Av
birev
ikev

17r/20 -nçI
birinçi
ikinçi

17r/21 -tUl
aġımtul
ḳızımtul

17r/22 ḳaramtul
yaşımtul
Farsça
gül.zār
kūh.istān
-zār
-stān
-laġ
-laḳ

17r/23 tuz.laḳ
av.laḳ
yay.laḳ
ḳış.laḳ

17r/24 dik ~ tek ↔ kibi ↔ yan͡glıġ

■ *ṭurfa ruḫsārın͡g ki ḥüsn içre irür gülzār* ***dik*** *// ṭurfaraḳ budur ki gülzār irmes ol ruḫsār* ***dik*** *(17r/25)*

17r/25 *ṭurfa*
ruḫsār.ın͡g
ki

ḥüsn
içre
irür
gülzār dik
ṭurfa.raḳ
bu.dur
ki
gülzār
irmes
ol
ruḫsār
dik

17r/26 -dik
bar-dik

■ *tilbe köñglümni Nevāyī żabṭ iyley almadıñ // imdi çik andın elik her sarı barsa* ***bardik*** *(17r/27-28)*

17r/27 asra-dik

■ *ey Nevāyī tilegen zühd ü ṣalāḥ // közi vü köñglini hem* ***asradik*** *(17r/28-19)*

tilbe
köñgl.ümni
Nevāyī
żabṭ
iyle-y
al-madıñ
imdi
çik-
andın

17r/28 *ilig*
her
sar
bar-sa
bar-dik
ey
Nevāyī
tile-gen
zühd
ü (ve)
ṣalāḥ
köz.i
vü (ve)
köñgl.ini

17r/29 *hem*
asra.dik
sal-ġudik

■ *yār bolmış ortaġa hicrān ṭarīḳin* ***salġudik*** *// ʿakl u cān u hūş köñglüm ḫaylı hem ḳozġalġudik (17v/1-2)*

ḳozġal-ġudik

■ *yār bolmış ortaġa hicrān ṭarīḳin salġudik // ʿaḳl u cān u hūş köñglüm ḫaylı hem* ***ḳozġalġudik*** *(17v/1-2)*

17v/1 *yār*
bol-mış
orta.ġa
hicrān
ṭarīḳ.in
sal-ġudik
ʿaḳl
u (ve)
cān
u (ve)
hūş

17v/2 *köñgl.üm*
ḫayl.ı
hem
ḳozġal-ġudik
sal-urdik
ḳozġalur-dik

17v/3 sal-ġudik ↔ ḳozġal-ġudik
ḳozġal-ġudik ↔ sal-ġudik
dik ↔ tik

17v/4 Rūm Türkleri
-a dek (RT)

■ *şāmlar encüm sayıram ṣubḥa* ***dek*** *// ey şeb-i hicrān bañga yevmi'l-ḥesāb (17v/5)*

17v/5 Fużūlī
Rūmī imla
şām.lar
encüm
say-ıram
ṣubḥ.a dek (RT)
ey
şeb-i hicrān
bañga
yevmi'l-ḥesāb

17v/6 +daş

	+taş
	yol.daş
	ḳarın.taş
17v/9	+raġ
	+rek
17v/10	+ḳı
	+ġı
	+gi
	anda.ġı
	munda.ġı
17v/11	yıl.ḳı
	kiçe.ki
	+ġına
	+kine
	yumruḳ.ġına
17v/12	esrük.kine
	+lıġ
	+luġ
	+lıḳ
	+luḳ
	+lik
	+lük
17v/14	+daḳ
	an.daḳ
	mun.daḳ
	+duruḳ
17v/15	boyunduruḳ
	ögündüruḳ
17v/16	+lA
	+lAn
	ikevle
	ikevlen
17v/17	üçevle
	üçevlen
17v/18	+caḳ
	+cek
	alınçaḳ
17v/19	yarġuçaḳ
	silgençek
17v/20	+caḳ
	yasançaḳ
17v/21	Rūm Türkleri
	-caḳ (RT)

■ *ġaraż Fużūlīye ancaḳ eli͡ngde ölmekdir // velī maḥāldır ol hem sen* ***olıcaḳ*** *ḳātil (17v/22-23)*

-cek (RT)

■ *ele alur* ***gezicek*** *ol gül-i raʿnā eteğin // vehm ėder kim duta bir ʿāşıḳ-ı şiydā eteğin (17v/23-24)*

17v/22	Fużūlī
	Rūmī imla
	ġaraż
	Fużūlī.ye
	ancaḳ
	el.i͡ngde
	öl-mekdir
	velī
	maḥāl.dır
	ol
17v/23	*hem*
	sen
	ol-ıcaḳ
	ḳātil
	Fużūlī
	el.e
	al-ur
17v/24	*gez-icek*
	ol
	gül-i raʿnā
	eteg.in
	vehm
	ėd-er
	kim (ki)
	dut-a
	bir
	ʿāşıḳ-ı şeydā
	eteg.in
17v/26	çıḳ-acaḳdır

■ *yine ol māh benim aldı ḳarārım bu gėce //* ***çıḳacaḳdır*** *felege nāle-yi zārım bu gėce (17v/27)*

	kil-ecekdir
	Fużūlī
17v/27	Rūmī imla
	yine
	ol

māh
ben.im
al-dı
ḳarār.ım
bu
ġece
çıḳ-acaḳdır
feleg.e
nāle-yi zār.ım
bu
ġece
vir-ecek ol-sa

■ *bādedin ġayrı ki ġam defʿine bir cām yėter // naḳdini her neye her kim* ***vėrecek olsa*** *iter (17v/28-29)*

17v/28-29 *bāde.din*
ġayr.ı
ki
ġam
defʿ.ine
bir
cām
yėt-er
naḳd.ini
her
neye
her
kim
vėr-ecek ol-sa
it-er

Dördüncü Mebnā [II]
Fazlalıklar Hakkında

18r/1 +Ar
18r/2 bir.er
üç.er
tört.er
yüz.er
Tārīḫ-i Enbiyā
Ḳınān bin Enūş

■ *kim ḫalḳdın* ***yüzer yüzer*** *kişi irip buyurdı kim kintler yasadılar. (18r/3)*

18r/3 *kim*
ḫalḳ.dın
yüz.er yüz.er
kişi
ir-ip
buyur-dı
kim
kint.ler
yasa-dılar
18r/4 iki
altı
yitti
yigirmi
iki.şer
altı.şar
18r/5 yiti.şer
yitti.şer
yigirmi.şer
biş.er
18r/6 altmış.ar
yetmiş.er
iken

■ *sin* ***iken*** *sin mü Nevāyī Tilbe // yoḳsa birgen kişiler pend saŋ͡ga (18r/6-7)*

■ *ḳaşı miḥrābıdın ḳoy dir sin ey nāṣiḥ // müveccehdir* ***iken*** *sin veh ki ʿāciz min cevābıdın)*

irken
sin iken sin mü
Nevāyī
18r/7 *tilbe*
yoḳ.sa
bir-gen
kişi.ler
pend
saŋ͡ga
ḳaş.ı
miḥrāb.ıdın
ḳoy-
di-r sin
ey
nāṣiḥ
müvecceh.dir
iken
sin

veh
18r/8 *ki*
ʿāciz min
cevāb.ıdın
-dUr

■ *maʿāẕallah siz ey ʿışḳ u himmet ni belādur siz // ki köñglümdin alıp ṣabr u şekīb otlar saladur siz // tenaʿʿum ehli ü bezm-i viṣāl iy ederd-i hicr ehli // Nevāyīdin siz ayrılmaŋ ki zār u bī-nevādur siz (18r/8-10)*

-tUr

■ *nesteren közgüside bir sarı min bir sarı yār // çehre ʿaksin körgüzüptür biz gül-i raʿnā imes (18r/11)*

■ *ḥāṣıl-ı ʿömr ey köñgül çün ʿışḳ imiş örgen anı // özge ʿömrüñde ni kim ḥāṣıl ḳılıptür sin unut (18r/12-13)*

maʿāẕallah
siz
ey
ʿışḳ
u (ve)
himmet
ni
18r/9 *belā.dur siz*
ki
köñgl.ümdin
al-ıp
ṣabr
u (ve)
şekīb
ot.lar
sala-dur siz
tenaʿʿum
ehl.i
ü (ve)
bezm-i viṣāl
ey
derd-i hicr
ehl.i
Nevāyī.din
siz
18r/10 *ayrıl-maŋ*
ki
zār
u (ve)
bīnevā.dur siz
belā.dur siz
zār u bī-nevā.dur siz
18r/11 *nesteren*
közgü.side
bir
sarı
min
bir
sarı
yār
çehre
ʿaks.in
körgüz-üptür biz
gül-i raʿnā
imes
körgüz-üptür biz
18r/12 körgüz-üp biz
ḥāṣıl-ı ʿömr
ey
köñgül
çün
ʿışḳ
imiş
örgen-
anı
özge
18r/13 *ʿömr.üñde*
ni
kim
ḥāṣıl
ḳıl-ıptür sin
unut-
-tük
imiş-tük

■ *ḥayāt-baḫş siniŋ rūḥ imiştük ey sāḳī // meger ki vāvını iʿlāl itip ḳılıp sin rāḥ (18r/14)*

18r/14 *ḥayāt-baḫş*
siniŋ
rūḥ

imiş-tük
ey
sāḳī
meger
ki
vāv.ını
iʿlāl
it-ip
ḳıl-ıp sin
rāḫ

18r/15 -çI

■ *ey vādī-yi īmen içre ḳoyçı // it min saṅga öz ḳaşınġda ḳoyçı (18r/16)*

■ *līk siz miṅg yılçılıḳ andın yıraḳ // ḳaysı miṅg yıllıḳ ki imkāndın yıraḳ (18r/17)*

■ *bozuġ ḳuryasın çirikçi kirip // öyidin niçe şāḫ otın ayırıp (18r/19)*

Leylī ve Mecnūn
Leylī

18r/16-17 *ey*
vādī-yi īmen
içre
ḳoy.çı
it-
min
saṅga
öz
ḳaş.ınġda
ḳoy.çı
Lisānü'ṭ-Ṭayr
līk
siz
miṅg yıl.çılıḳ
andın
yıraḳ
ḳaysı
miṅg
yıl.lıḳ
ki
imkān.dın
yıraḳ
miṅg yıl.çılıḳ

18r/18 miṅg yıllıḳ
çirik.çi
çirik
Sedd-i İskenderī

18r/19 *bozuġ*
ḳurya.sın
çirik.çi
kir-ip
öy.idin
niçe
şāḫ
otın
ayır-ıp

18r/20 -sI
artuḳ ↔ artuḳsı

18r/21 artuḳsı ↔ artuḳ
ḳuruş-maḳ ↔ ḳuru-maḳ

■ *ki bir körmek bile ḥüsnüṅġni ey ḥūr // ol ottın köṅġlüm andaḳ boldı maḥrūr // ki andın şuʿle çün cānımġa tüşti // ḳuruşmaḳ tendeki ḳanımġa tüşti (18r/22-24)*

■ *şehd-i lebi tābdın ḳuruştı // yoḳ yoḳ biri birige yapuştı (18r/24)*

18r/22 ḳuru-maḳ ↔ ḳuruş-maḳ
Ḫüsrev ve Şīrīn
ki
bir
kör-mek
bile
ḥüsn.üṅġni
ey

18r/23 *ḥūr*
ol
ot.tın
köṅġl.üm
andaḳ
bol-dı
maḥrūr
ki
andın
şuʿle
çün
cān.ımġa
tüş-ti
ḳuruş-maḳ
ten.deki

ḳan.ımġa

18r/24 *tüş-ti*

Leylī

şehd-i leb.i

tāb.dın

ḳuruş-tı

yoḳ

yoḳ

bir.i bir.ige

yapuş-tı

18r/25 yaruş-mak ↔ yaru-maḳ

■ *kim otlarıdın cihān* ***yaruştı*** *// ḫarmanlarıġa bu şuʿle tüşti (18r/26)*

yaru-maḳ ↔ yaruş-maḳ

Leylī ve Mecnūn

18r/26 *kim*

ot.larıdın

cihān

yaruş-tı

ḫarman.larıġa

bu

şuʿle

tüş-ti

18r/27 -nIn̂g

-nUn̂g

■ *közüng̑****nüng̑*** *allıda nergis kilip ḳatıġ közlük // yüzüng̑ ḳaşıda gül-i āteşīn savuġ yüzlük (18r/27-28)*

köz.üng̑nüng̑

18r/28 *all.ıda*

nergis

kil-ip

ḳatıġ

köz.lük

yüz.üng̑

ḳaş.ıda

gül-i āteşīn

savuġ

yüz.lük

-nüng̑

18r/29 köz.üng̑ all.ıda

köz.üng̑nüng̑ allı.da

18v/1 -ġıl

-gil

al-ġıl

18v/2 al-maġıl

kil-gil

kil-megil

-lıġ

-lik

■ *cevr ü ẓulmüng̑ gerçi ölmek****lik*** *nişānıdır mang̑a // çūnki sindindür ḥayāt-ı cāvdānīdür mang̑a (18v/3)*

18v/3 *cevr*

ü (ve)

ẓulm.üng̑

gerçi

öl-mek.lik

nişān.ıdır

mang̑a

çūnki

sin.dindür

ḥayāt-ı cāvdānī.dür

mang̑a

18v/5 lā

■ *ḳaṭre ḫūyluḳ ʿārızıng̑ vaṣfın Nevāyī ḳılġalı // luṭf-i ṭabʿ ebyāt-ı naẓmın dürr-i meknūn ḳıldı* ***lā*** *(18v/6)*

18v/6 *ḳaṭre*

ḫūy.luḳ

ʿārıż.ıng̑

vaṣf.ın

Nevāyī

ḳıl-ġalı

luṭf-i ṭabʿ

ebyāt-ı naẓm.ın

dürr-i meknūn

ḳıl-dı

lā

18v/7 -n-

■ *bir ay ötti min-i maḥzūnġa bir ay intiẓārın****n****da // ki ni köng̑lüm irür hūşında ni ṣabrım ḳarārın****n****da (18v/8-9)*

■ *bir ay ötti min-i maḥzūnġa bir ay intiẓārın****n****da // ki ni köng̑lüm irür hūşında ni ṣabrım ḳarārın****n****da (18v/8-9)*

■ *ḫāṭırım vīrānlıġın bilgey birev hicrānıda // ol ki her saʿat birevni yoḳlaġay vīrānıda (18v/9-10)*

intiẓār.ında ↔ intiẓār.ıda
ḳarār.ında ↔ ḳarār.ıda
intiẓār.ıda ↔ intiẓār.ında
ḳarār.ıda ↔ ḳarār.ında

18v/8 *bir*
ay
öt-ti
min-i maḥzūn.ġa

18v/9 *bir*
ay
intiẓār.ında
ki
ni
köŋ̂l.üm
irür
hūş.ında
ni
ṣabr.ım
ḳarār.ında
ḫāṭır.ım
vīrān.lıġın
ḫāṭır.ım
vīrān.lıġın

18v/10 *bil-gey*
birev
hicrān.ıda
ol
ki
her
saʿat
birev.ni
yoḳla-ġay
vīrān.ıda
-In
sinsiz.in ↔ sin.siz
ansız.ın ↔ ansız
ansız ↔ ansız.ın

18v/11 sin.siz ↔ sinsiz.in
bir bir ↔ birin birin
birin birin ↔ bir bir

■ *zülfüŋ̂ kim irür tügün tügün gūyā // il boldı **birin birin** giriftārıŋ̂ (18v/12)*

18v/12 *zülf.üŋ̂*
kim
irür
tügün tügün
gūyā
il
bol-dı
birin birin
giriftār.ıŋ̂

Beşinci Mebnâ

Özel Bir Anlam Taşıyan Fakat Farklı Bir Anlam İfade Eden Sözcükler

18v/15 al-maḳ
al-a almaḳ
18v/16 bar-a almaḳ
köŋ̂gül almaḳ

■ *velī kiltürmekige çāre bilmen // bu ʿaczimdin ol işge **bara bilmen** (18v/19)*

18v/17 sat-ġun almaḳ
bil-mek
al-maḳ
18v/18 Ḫüsrev ve Şīrīn
Ferhād
18v/19 *velī*
kiltür-mekige
çāre
bil-men
bu
ʿacz.imdin
ol
iş.ge
bar-a bilmen
tüş-mek
18v/20 at-a tüşmek

■ *ıżṭırāb iyleben **ata tüşti** // bir iki oḳ velī ḫaṭā tüşti (18v/21-22)*

18v/21 Sebʿa-yı Seyyāre
ıżṭırāb
iyle-ben
at-a tüşti

bir
iki
18v/22 *oḳ*
velī
ḫaṭā tüş-ti
kiriş-mek

■ *ʿişret peymānelerin toldurup meclis ehliġa* ***tuta kiriştiler*** *ve mürevvaḳ çaġırlarnı hem meclis ehli yuta kiriştiler (18v/23-24)*

18v/23 Tārīḫ-i Babürī
ʿişret
peymāne.lerin
toldur-up
meclis
ehl.iġa
18v/24 *tut-a kiriş-tiler*
ve
mürevvaḳ
çağır.larnı
hem
meclis
ehl.i
yut-a kiriş-tiler
yaz-maḳ

■ *Ḫüsrev Şāh yasaşıp kilişip ve uruşa* ***yazıp*** *ayrılıp Nāṣır Mīrzā Bedeḫşān sarı tarttı (18v/25-26)*

18v/25 Tārīḫ-i Babürī
Ḫüsrev Şāh
yasaş-ıp
kiliş-ip
18v/26 *ve*
uruş-a yaz-ıp
ayrıl-ıp
Nāṣır Mīrzā Bedeḫşān
sarı
tart-tı
kör-

■ *duta* ***gör*** *göz yolın ey eşk kim temkīnim eksükdür // bu ṣūretḫāneni gördükçe naḳş-ı ḫayretim artar (19r/1)*

18v/28 ḳıl-a kör

■ *cefā ḳılur barı gül-çihreler vefā ḳıla kör // vefā hem ilge ḳılur sin velī baṅga* ***ḳıla kör*** *(18v/28-29)*

cefā
ḳıl-ur
barı
gül-çehreler
vefā
ḳıl-a kör
vefā
hem
18v/29 *il.ge*
ḳıl-ur sin
velī
baṅga
ḳıl-a kör
Rūmiye
Fużūlī
Rūmī imla
19r/1 *dut-a gör*
göz
yol.ın
ey
eşk
kim
temkīn.im
eksük.dür
bu
ṣūretḫāne.ni
gör-dükçe
naḳş-ı ḫayret.im
art-ar
19r/2 Farsça
bé rāh oftād(Fa)
bé reftār āmed(Fa)
19r/3 ḳaş ḳaral-maḳ
ḳulaġ tut-maḳ
19r/4 ḳabaḳ baġla-maḳ
ḳızıl ayaḳ
ḳara tayaḳ
19r/5 ḳatıġ köz.lük
19r/6-7 savuḳ yüz.lük
keklik azmaḳ
köz tut-maḳ

Altıncı Mebnâ
İmlâ Kuralları

19r/8 Türk dili
19r/10 mergen
19r/11 sancaḳ
sancar/sencer
19r/12 di-mek
tıy-maḳ
19r/14 yıġ-maḳ
sıġ-maḳ
19r/15 yaġ-maḳ
yaġ-ın
yıḳ-maḳ
sıḳ-maḳ
19r/16 yaḳ-maḳ
yaḳın
19r/18 ḳarçıġay
ḳarġavul
ḳuzġuŋ͡g
ḳozġalan
19r/19 ḳorḳ-u
uy-ḳu
toḳuz
çaḳın
19r/20 Ṭāliʿ Hirevī
alġu-çı
al-ġan
Arap
19r/21 it-ken
id-en (RT)
it-gey
id-ey
kit-gey
gid-ey
19r/22 id-en (RT)
gid-en (RT)
it-gen
kit-gen
Rūm ve İrān Türkleri
19r/23 Çaġatay (lügati)
id-ey
gid-ey
19r/24 Çaġatay (tayfası)
Rūm ve İrān Türkleri
19r/25 Rūm
Süleyman
Tatar
Rūmī Türkçesi
Çaġatay (lisānı)
19r/26 Rūmiye
Araplar
19r/27 tür.lük ↔ dür.lü (RT)
19r/28 Rūmiye
dür.lü (RT) ↔ tür.lük
ḳut.luġ ↔ ḳutlu (RT)
ḳut.lu (RT) ↔ ḳut.luġ
taġ
ṭaġ (RT)
at
19r/29 ad (RT)
aṭ (RT)
suy ↔ ṣu (RT)
ṣu (RT) ↔ suy
asıġ ↔ ası (RT)
ası (RT) ↔ asıġ
sasıġ ↔ sası (RT)
sası (RT) ↔ sasıġ
19v/2 al-mas ↔ al-maz (RT)
tut-mas ↔ tut-maz (RT)
al-maz (RT) ↔ al-mas
tut-maz (RT) ↔ tut-mas
19v/3 Çaġatay ehalisi
it-ge biz ↔ id-erüz (RT)
Rūmiye
ider-üz (RT) ↔ it-ge biz
19v/4 Rūmiye
yap-maḳ (RT) ↔ yasa-maḳ
Çaġatay lügati
yasa-maḳ ↔ yap-maḳ (RT)
19v/5-6 yap-maḳ
Çaġatay
Rūm ve İrān Türkleri
Türkistan
19v/7 Türkmeniye
Özbekiye
Türkistan

Birinci Resm

Harfler ve Harekeler/Ünlüler Üzerindeki Seçime Bağlı Değişiklikler

yafraġ
19v/11 -ḳ

■ *bāġ içre sa͡ngа saçtı gül aḳ u ḳızıl* ***yafraḳ*** *// şeh başıġa andaḳ kim il aḳ u ḳızıl yarmaḳ (19v/13-14)*

-ġ

■ *żaʿīf cismim ara birbiri͡niṉg üstide daġ // ḳuruġ yıġaç üzedür yafraġ üsige* ***yafraġ*** *(19v/12-13)*

Nevāyī
19v/12 *żaʿīf*
cism.im
ara
bir bir.ini͡ṉg
üst.ide
daġ
19v/13 *ḳuruġ*
yıġaç
üze.dür
yafraġ
üst.ige
yafraġ
bāġ
içre
sa͡ngа
saç-tı
gül
aḳ
u (ve)
ḳızıl
yafraḳ
19v/14 *şeh*
baş.ıġa
andaḳ
kim
il
aḳ
u (ve)
ḳızıl
yarmaḳ

1 ayaġ ↔ 1 ayaḳ

■ *faḳr yolında Nevāyī iylegil başdın ḳadem // kim bu yol ḳaṭʿıda baş ḳoymaḳturur ḳoymaḳ* ***ayaġ*** *(19v/15-16)*

■ *vaṣlıṉga͡ kiçrek yitişsem luṭf itip ʿöẕrümġa baḳ // kim ḳadem ornın süpürmey köz bile ḳoyman* ***ayaġ*** *(19v/16-17)*

2 ayaġ ↔ 2 ayaḳ

■ *teşne lebler ḥāli bu vādīde ni bolġay ki su // köz yaşıdur dağı otluḳ lāleler cāmı* ***ayaḳ*** *(19v/17-18)*

19v/15 *faḳr*
yol.ında
Nevāyī
iyle-gil
baş.dın
ḳadem
kim
bu
yol
ḳaṭʿ.ıda
baş
ḳoy-maḳturur
ḳoy-maḳ
19v/16 *ayaġ*
vaṣl.ıṉga͡
kiç.rek
yitiş-sem
luṭf
it-ip
ʿöẕr.ümġa
baḳ
kim
ḳadem
orn.ın
19v/17 *süpür-mey*
köz
bile
ḳoy-man
ayaġ
teşne

leb.ler
ḥāl.i
bu
vādī.de
ni
bol-ġay
ki
su
köz
yaş.ıdur
dağı

19v/18 *ot.luḳ*
lāle.ler
cām.ı
ayaḳ
-lıġ

■ *dostlar köp zārlıġ ḳılsam ʿaceb irmes ki bar // zār kö͡nglüm dost cevridin besī āzār**lıġ** (19v/19)*

-luġ

19v/19 *dost.lar*
köp
zār.lıġ
ḳıl-sam
ʿaceb
irmes
ki
bar
zār
kö͡ngl.üm
dost
cevr.idin
besī
āzār.lıġ
-lıḳ

■ *ni ḥaddim ārzū ḳılmaḳ ol ay bezmiġa maḥrem**lıḳ** // müyesser bolsa ḫoştur itleri ḫaylıġa hem-dem**lıḳ** (19v/20)*

19v/20 *ni*
ḥadd.im
ārzū
ḳıl-maḳ
ol
ay
bezm.iġa
maḥrem.lıḳ
müyesser
bol-sa
ḫoş.tur
it.leri
ḫayl.ıġa
hem-dem.lıḳ

19v/21 bulaġ

■ *yār ayaġın suġa çün saldı közüm tökti sirişk // ey Nevāyī bile balıġġa kirek mundaḳ **bulaġ** (19v/21-22)*

yār
ayaġ.ın
su.ġa
çün
sal-dı
köz.üm
tök-ti
sirişk

19v/22 *ey*
Nevāyī
bile
balıġ.ġa
kirek
mundaḳ
bulaġ
bulaḳ

■ *ey Nevāyī bu biyābān ḳaṭʿın āsān iyledi͡ng // eşkdin mundaḳ ki her menzilde çikti͡ng yüz **bulaḳ** (19v/22-23)*

ey
Nevāyī
bu
biyābān
ḳaṭʿ.ın
āsān
iyle-di͡ng

19v/23 *eşk.din*
mundaḳ
ki
her
menzil.de
çik-ti͡ng

yüz
bulaḳ

19v/24 ḳuruġ ↔ ḳuruḳ
ḳoruġ ↔ ḳoruḳ
ḳuruḳ ↔ ḳuruġ
ḳoruḳ ↔ ḳoruġ
sarıġ ↔ sarıḳ
sarıḳ ↔ sarıġ
ḳatıġ ↔ ḳatıḳ
ḳatıḳ ↔ ḳatıġ
aġ ↔ aḳ
aḳ ↔ aġ

19v/26 yaḳ-
yıḳ-

19v/27 yaġ-
yıġ-

19v/28 al-maḳ
tut-maḳ
al-duḳ
tut-tuḳ
al-saḳ
tut-saḳ

19v/29 al-ġay
tut-ġay
al-ġuçı
tut-ġuçı

20r/1 Nevāyī

20r/3 sal-maḳ
sal-maġın
-maġ

■ *ni bahā olġay ki nālem raʿd irür eşkim yaġın // barḳ dir körgen cihān içre demim ot sal**maġ**ın (20r/4-5)*

20r/4 yaġın

■ *ni bahā olġay ki nālem raʿd irür eşkim **yaġın** // barḳ dir körgen cihān içre demim ot salmaġın (20r/4-5)*

ni
bahār
ol-ġay
ki
nāle.ım
raʿd
irür
eşkim
yaġın
barḳ
dir

20r/5 *kör-gen*
cihān
içre
dem.im
ot
sal-maġın
-maḳ

■ *Nevāyī kö͡ŋgli ḳanın tökgey asrap sin ey ḳātil // ümīīim yoḳ idi kö͡ŋglümni munça asra**maḳ**ın͡gġa (20r/6-7)*

Nevāyī
kö͡ŋgl.i
ḳan.ın
tök-gey

20r/6 *asra-p sin*
ey
ḳātil
ümīd.im
yoḳ
idi
kö͡ŋgl.ümni
munça
asra-maḳın͡gġa

20r/8 Türkler

20r/10 all.ıda
all.ıda
yan.ımġa
yan.ımġa

20r/11 ança
ança
elif harfi

■ *bir ay ötti men-i maḥzūnġa bir ay intiẓārında // ki ni kö͡ŋglüm irür hūşında ni hūşum ḳarārında (20r/11-12)*

■ *baġır ḫūnābıdın ża͑f oldı ġālib ḫasta cānımġa // aġır irdi ġazā ʿavd itti zaḥmet nā-tevānımġa (20r/13-14)*

■ *yüzi alında gül neẕẕāre ḳıldım ḫūb imes ança // ḳadi ḳaşında baḳtım servġa marġūb imes ança (20r/15-16)*

bir
ay
öt-ti
men-i maḥzūn.ġa
bir
ay

20r/12 *intiẓār.ında*
ki
ni
kö͡ŋgl.üm
irür
hūş.ında
ni
hūş.um
ḳarār.ında
hā harfi

■ *siyeh zülfü͡ŋg bozuḳluḳ saldı kö͡ŋglüm ḫānımānında // yılan andaḳ ki salġay ḳozġalan ḳuş āşiyānında (20r/12-13)*

■ *yine ni ot idi kim tüşti cānımġa // yine ni şuʿle idi kim tüteşti cānımġa (20r/14-15)*

■ kişi viṣāl tüni yārı birle yatġunça // cemālı şemʿiġa ḳılsun naẓar ta͡ŋg atġunça (20r/16-17)

siyeh
zülf.ü͡ŋg
bozuḳ.luḳ
sal-dı

20r/13 *kö͡ŋgl.üm*
ḫānımān.ında
yılan
andaḳ
ki
sal-ġay
ḳoz-ġalan
ḳuş
āşiyān.ında
baġır
ḫūnāb.ıdın

20r/14 *żaʿf*
ol-dı
ġālib
ḫasta
cān.ımġa
ağır
irdi
ġazā
ʿavd
it-ti
zaḥmet

20r/15 *nā-tevān.ımġa*
yine
ni
ot
idi
kim
tüş-ti
cān.ımġa
yine
ni
şuʿle
idi
kim
tüteş-ti
cān.ımġa
yüz.i
al.ında
gül
neẓẓāre
ḳıl-dım
ḫūb

20r/16 *imes*
ança
ḳad.i
ḳaş.ında
baḳ-tım
serv.ġa
marġūb
imes
ança
kişi
viṣāl
tün.i
yār.ı
birle
yat-ġunça
cemāl.ı

20r/17 *şemʿ.iġa*

ḳıl-sun
naẓar
taŋ͡g
at-ġunça
it-se
it-se
içre
içre
üzre
üzre
yan.ıma
yan.ıma

20r/19 *maŋ͡ga*
saŋ͡ga
özge
biz.ge
tenge

20r/20 etege
enege
küverge
küreke

20r/22 al-mas
kil-mes
at-ar
tut-ar
-nA

■ *sebze-yi ḫaṭṭınŋ͡ sevādı laʿl-i sīrāb üstine // Ḫıżr güyā sāye salmış āb-i ḥayvān üstine (20r/23-24)*

20r/23 *sebze-yi ḫaṭṭ.ınŋ͡*
sevād.ı
laʿl-i
sīrāb
üsti.ne
Ḫıżr
güyā
sāye
sal-mış

20r/24 *āb-i ḥayvān*
üsti.ne
niye
niye
fethalı kef

■ *n'itip tüz atay ḳad kim cismimde şikenlerdür // n'iylep tüz uray dem kim baġrımda tikenlerdür // yüz ʿahd ile mehveşler köŋ͡glümni alıp imdi // ḳatl iylediler asru bad-ʿahd ikenlerdür (20r/26-27)*

iken
20r/25 irken
ikin
irkin
şiken (Fa)
tiken

20r/26 *n'itip*
tüz
at-ay
ḳad
kim
cism.imde
şiken.ler.dür
n'iyle-p
tüz
ur-ay
dem
kim

20r/27 *baġr.ımda*
tiken.ler.dür
yüz
ʿahd
ile
mehveş.ler
köŋ͡gl.ümni
al-ıp
imdi
ḳatl
iyle-diler
asru
bed-ʿahd
iken.lerdür

20r/28 çīn
sīn
kesreli kef

■ *tararda ʿuḳdalıġ zülfin müselsel iyledi çīnler // girih mīm iki zülfi iki lām anıŋ͡ tarağ sīnler // disem ḫüsn ehli körmeŋ͡ ki*

ẓālimlerdür ü ḳātil // kön͡gül aytur körey şāyed ki mundaḳ irmes ***irkin****ler (20r/28-20v/1)*

	tara-rda
	ʿuḳda.lıġ
	zülf.in
20r/29	*müselsel*
	iyle-di
	çīn.ler
	girih
	mīm
	iki
	zülf.i
	iki
	lām
	anın͡g
	tarag̈ sīnler
	di-sem
	ḥüsn
	ehl.i
	kör-men͡g
	ki
	ẓālim.lerdür
20v/1	*ü (ve)*
	ḳātil
	kön͡gül
	ayt-ur
	kör-ey
	şāyed
	ki
	mundaḳ
	irmes
	irkin.ler

<u>İkinci Fasıl</u>

<u>Ses Düşmesi Hakkında</u>

-ġay

■ *ḳılma yā Rab anı kim* ***bolġay min*** *// ol mekān u bu mekīndin mehcūr (20v/3)*
yaḳın irdi ki yine ṣavmaʿada // ***bolġa min*** *renc ḫumārıda helāk (20v/3)*

■ *ança* ***urġay siz*** *bu yolda bāl ü per // iylegey siz ḳaṭʿ ança baḥr ü ber//kim viṣālı kāmıġa yā yitge biz // yā temennāsıda cān terk* ***etge biz*** *(20v/6-7)*

-gey

■ *gül ni bolġay kim yüzün͡g hicrinde* ***körgey min*** *anı // salsalar külbemġa ḫas yan͡glıġ* ***süpürgey min*** *anı (20v/3-4)*

■ *şehr ü kişverdin ilig yup ḫānımāndın* ***kiçge min*** *// ḫānımāndın kim disün iki cihāndın* ***kiçge min*** *(20v/4-5)*

■ *ança urġaysız bu yolda bāl ü per //* ***iylegey siz*** *ḳaṭʿ ança baḥr ü ber//kim viṣālı kāmıġa yā* ***yitge biz*** *// yā temennāsıda cān terk* ***etge biz*** *(20v/6-7)*

20v/3	*ḳıl-ma*
	yā Rab
	anı
	kim
	bol-ġay min
	ol
	mekān
	u (ve)
	bu
	mekīn.din
	mehcūr
	yaḳın
	irdi
	ki
	yine
	ṣavmaʿa.da
	ol-ġa min
	renc
	ḫumār.ıda
	helāk
	gül
	ni
	bol-ġay
	kim (ki)
	yüz.ün͡g
	hicr.inde
	kör-gey min
	anı
20v/4	*sal-salar*

külbe.mġa
ḫas
yaṅ͡glıġ
süpür-gey min
anı
şehr
ü (ve)
kişver.din
ilig
yu-p
ḫānımān.dın
kiç-ge min
20v/5 *ḫānımān.dın*
kim
di-sün
iki
cihān.dın
kiç-ge min
Lisānü'ṭ-Ṭayr
20v/6 *ança*
ur-ġay siz
bu
yol.da
bāl
ü (ve)
per
iyle-gey siz
ḳaṭ'
ança
baḥr
ü (ve)
ber
kim
viṣāl.ı
kām.ıġa
yā
yit-ge biz
20v/7 *yā*
temennā.sıda
cān
terk
it-ge biz

Üçüncü Fasıl

Şeddenin Düşürülmesi Hakkında

20v/10 ikki ↔ iki
yitti ↔ yiti
■ *şukūhuṅ͡ġ cebhesidin çün ṣüreyyā // **yiti** ḳaṭre ʿaraḳ dik yitti deryā (20v/11-12)*
20v/11 Ḫüsrev ve Şīrīn
şukūh.uṅ͡ġ
cebhe.sidin
çün
ṣüreyyā
20v/12 *yiti ↔ yitti*
ḳaṭre
ʿaraḳ
*dik **bkz.** kibi, tek, yaṅ͡glıġ*
yitti ↔ yiti
deryā
20v/13 sekkiz ↔ sekiz
■ *pāye ornıda **sekkiz** aṅ͡ġa sutūn // astıda berkitip **sekiz** gerdūn (20v/14-15)*
20v/14 Sebʿa-yi Seyyāre
pāye
orn.ıda
sekkiz ↔ sekiz
aṅ͡ġa
sutūn
ast.ıda
20v/15 *berkit-ip*
sekiz ↔ sekkiz
gerdūn
toḳḳuz ↔ toḳuz
■ *zihī cevlān-gehiṅ͡ġ eflāk üze meydān, ev-ednā // Buraḳınṅ͡ġġa toḳuz günbed bu **toḳḳuz** günbed-i ḫażrā (20v/15-16)*
zihī
cevlāngeh.iṅ͡ġ
20v/16 *eflāk*
üze
meydān
ev-ednā
Buraḳ.ınṅ͡ġġa
toḳuz ↔ toḳḳuz
günbed
bu

toḳḳuz ↔ toḳuz
günbed-i ḫażrā
saḳḳal ↔ saḳal

20v/18 yüz ↔ üz (100)

■ *üç* ***üz*** *altmış altı laʿb u girih // ötüp kim sinān uçı körmey zirih (20v/18-19)*

■ *ayırdı üç* ***üz*** *keşti-yi tīz-tek // yürürde niçik kim hilāl-i felek (20v/19-20)*

Sedd-i İskenderī
Bārıḳ-ı Berberī
üç
üz ↔ yüz (100)
altmış

20v/19-20 *altı*
laʿb
u (ve)
girih
öt-üp
kim
sinān
uç.ı
kör-mey
zirih
ayır-dı
üç
üz ↔ yüz (100)
keşti-yi tīz-tek
yürü-rde
niçik
kim (ki)
hilāl-i felek
yüz ↔ üz (sima)
yıl ↔ ıl/il

■ *çü gül ʿıṭrı yüz* ***yıl****çılıḳ yol kitip // yüz illik ölük cān tapıp çün itip (20v/21)*

Sedd-i İskenderī

20v/21 *çü*
gül
ʿıṭr.ı
yüz
yıl.çı.lıḳ
yol
kit-ip
yüz
il.lik ↔ yıllıḳ ↔ yılçılıḳ
ölük
cān
tap-ıp
çün
it-ip
yüz yılçılıḳ ↔ yüz illik
yüz illik ↔ yüz yılçılıḳ

İkinci Resm

Bazı sözcük ve eklerde ünsüz ve ünlülerin kullanım yerine göre farklılık ortaya çıkar.

20v/26 -dI
20v/27 -da
-de
20v/28 Arapça
-dIn
Arapça
20v/29 -dUr
-dUrUr
-dUr
21r/1 -ptUr

■ *közün͡g ni belā ḳara bol****uptur*** *// cānġa ni ḳara belā bol****uptur*** *(21r/1)*

■ *çıḳıp ʿışḳ otı köksüm çākidin başımdın at****ıptur*** *// bu iskirgen yıġaççġa öz içindin ot tutaş****ıptur*** *(21r/2-3)*

-mIştUr
köz.ün͡g
ni
belā
ḳara
bol-uptur
cān.ġa
ni
ḳara
belā
bol-uptur
21r/2 *çıḳ-ıp*
ʿışḳ
ot.ı
köks.üm
çāk.idin

baş.ımdın
at-ıptur
bu
iskir-gen
yıġaç.ġa
öz
iç.indin
ot

21r/3 *tutaş-ıptur*
bol-mıştur
aş-mıştur
tutaş-mıştur

21r/4 -I
-sI
köz
ḳaş

21r/5 -I
köz.i
ḳaş.ı

21r/6 ata
közgü
ılḫı
-sI
ata.sı
közgü.si
ılḫı.sı

21r/10 -maḳ
-mek
tap-maḳ
it-mek

21r/11 -saḳ

■ *bu yaṅ͡glıḳ bir ʿömr-i Nūḥ tap**saḳ** // bedende köprek andın rūḥ tap**saḳ** // niçe kim ẓāhir itsek ʿöz̲r-ı maʿḳūl // alar allıda irmes ʿöz̲r maḳbūl (21r/12-13)*

-sek
tap-saḳ
it-sek

21r/12 Ḫüsrev ve Şīrīn
Ferhād
bu
yaṅ͡glıḳ
bir
ʿömr-i Nūḥ
tap-saḳ

21r/13 *beden.de*
köp.rek
andın
rūḥ
tap-saḳ
niçe
kim (ki)
ẓāhir
it-sek
ʿöz̲r-i maʿḳūl
alar
all.ıda
irmes
ʿöz̲r
maḳbūl

21r/14 -duḳ
-tuḳ
-dük

■ ***didük** kim cününuṅ͡ga āġāz imiş // cehālet saṅ͡ga köp u ʿaḳl az imiş // işiṅ͡ge yoḳ ışlāḥ tedbīrdin//çü kūdek sin öttük bu taḳşīrdin (21r/16-17)*

-tük

■ *didük kim cününuṅ͡ga āġāz imiş // cehālet saṅ͡ga köp u ʿaḳl az imiş // işiṅ͡ge yoḳ ışlāḥ tedbīrdin//çü kūdek sin **öttük** bu taḳşīrdin (21r/16-17)*

al-duḳ
tap-tuḳ

21r/15 di-dük
öt-tük
Sedd-i İskenderī

21r/16 İskender
di-dük
kim (ki)
cünün.uṅ͡ga
āġāz
imiş
cehālet
saṅ͡ga
köp
ü (ve)
ʿaḳl

az
imiş
iş.in͡ge
yoḳ
ıṣlāḥ

21r/17 *tedbīr.din*
çü
kūdek sın
öt-tük
bu
taḳṣīr.din

21r/19 -ġan
-gen

21r/20 -ġay
-gey
-ġıl
-gil
-ġalı
-geli
-ġaç
-geç
-ġu
-gü

21r/21 -ġuçı
-güçi
-ġuça
-ġunça
-ġança
-güçe
-günçe
-gençe
-ġum
-güm

21r/22 -ġumız
-gümiz
-ġun͡g
-gün͡g
-ġun͡guz
-gün͡güz
-ġusı
-güsi

21r/23 -ġusılar
-güsiler
-ġudik
-güdik
-ġuluḳ
-gülük

21r/25 -ġa
-ge
-ġı
-ḳı
-ki

21r/26 -ġına
-gine
-raḳ
-raġ
-rek

21v/9 -ġa

■ *ança boldı ten oḳun͡gdın içgeri taşḳarı yol // kim ecel kirmekge cān çıḳmaḳ**ġa**dur her sarı yol (21v/11-12)*

-ge

■ *ança boldı ten oḳun͡gdın içgeri taşḳarı yol // kim ecel kirmek**ge** cān çıḳmaḳġadur her sarı yol (21v/11-12)*

21v/10 çıḳ-maḳ

21v/11 kir-mek
ança
bol-dı
ten
oḳ.un͡gdın
iç.geri
taş.ḳarı
yol

21v/12 *kim*
ecel
kirmek-ge
cān
çıḳ-maḳġadur
her
sarı
yol
ḳıl-maḳ
ḳıl-ur

21v/13 ḳıl-urġa

■ *ol ġamze ḳan tökerge ol köz vefā **ḳılurġa** // bī-dād u ẓulm bāʿiṣ, nāz u ʿitāb mānīʿ (21v/14)*

tök-mek
tök-er
tök-erge

■ *ol ġamze ḳan* ***tökerge*** *ol köz vefā ḳılurġa // bī-dād u ẓulm bāʿiş, nāz u ʿitāb mānīʿ (21v/14)*

21v/14 *ol*
ġamze
ḳan
tök-erge
ol
köz
vefā
ḳıl-urġa
bī-dād
u (ve)
ẓulm
bāʿiş
nāz
u (ve)
ʿitāb
mānīʿ
21v/15 oltur-ur
öltür-ür
21v/16 oltur-maḳ
oltur-ġa
21v/17 öltür-mek
öltür-ürge
su
ot
21v/18 su.ġa
ot.ġa
21v/19 suvar-maḳ
otla-maḳ
yir
yil
21v/20 yir.ge
yil.ge
21v/21 yirleş-mek
yille-mek
21v/22 taġ
taḳ
taḳ.ġa

■ *tā hevānı min ol ay hicride andaḳ kim bulut //* ***taḳġa*** *her dem yüzlenür min yaş töküp feryād itip (21v/23)*

21v/23 *tā*
hevā.nı
min
ol
ay
hicr.ide
andaḳ
kim
bulut
taḳ.ġa
her
dem
yüzlen-ür min
yaş
tök-üp
feryād
it-ip
melāyik
21v/24 kök
melāyik.ge

■ *encüm dime gūyā ki* ***melāyikge*** *tutaştı // āhım otı uçġunları kim kökge bitürdüñ (21v/24-25)*

kök.ge
encüm
di-me
gūyā
ki
melāyik.ge
tutaş-tı
āh.ım
ot.ı
21v/25 *uçġun.ları*
kim (ki)
kök.ge
bitür-düñ
uluḳ

■ ***uluḳġa*** *uluġça ʿaṭā iylesün // kiçikge kiçikçe saḫā iylesün (21v/26)*

kiçik

■ *uluḳġa uluġça ʿaṭā iylesün // kiçikge* ***kiçikçe*** *saḫā iylesün (21v/26)*

Sedd-i İskenderī

21v/26 Dārā
uluḳ.ġa
uluġ.ça
ʿaṭā
iyle-sün
kiçik.ge
kiçik.çe
saḫā
iyle-sün

21v/28 Ḫüsrev ve Şīrīn
kiçik.ler

■ ***kiçiklerge*** *kiçikdür ʿömr esāsı // uluġlarġa uluġraḳdur ḳıyāsı (21v/28-22r/1)*

uluġ.lar

■ *kiçiklerge kiçikdür ʿömr esāsı //* ***uluġlarġa*** *uluġraḳdur ḳıyāsı (21v/28-22r/1)*

kiçik.lerge

22r/1 *kiçik.dür*
ʿömr
esās.ı
uluġ.larġa
uluġ.raḳdur
ḳıyās.ı

22r/2 ḳuş

■ ***ḳuşġa*** *ottın rem bolur yüz vāy kim köŋ̂lüm ḳuşı // özni asray almas ol ruḫsār-ı āteş-nākdın (22r/3)*

közgü

■ *sipāh-i ḥüsnüŋ̂e bir mehçesi raḫşān ʿālem bolġay // ḳuyaş* ***közgüsige*** *āhım sutūni ger tutaş olsun (22r/4)*

22r/3 *ḳuş.ġa*
ot.tın
rem
bol-ur
yüz
vāy
kim (ki)
köŋ̂l.üm
ḳuş.ı
öz.ni
asra-y
al-mas
ol
ruḫsār-ı āteşnāk.dın

22r/4 *sipāh-i ḥüsn.üŋ̂e*
bir
mehçe.si
raḫşān
ʿālem
bol-ġay
ḳuyaş
közgü.sige
āh.ım
sutūn.i
ger
tutaş
ol-sun

22r/5 gedā
-ġa

■ *köŋ̂ülge cān bile bir dāġıŋ̂ azdur ḳoy yine bir hem // niçe itti* ***gedāġa*** *bir direm üzre telāş olsun (22r/5-6)*

■ *āstānı* ***zībiġa*** *taŋ̂ yoḳ yitürsem eşk ü āh // geh bulut* ***saḳḳāsıġa****, gāhī ṣabā* ***ferrāşıġa*** *(22r/7-8)*

köŋ̂ül.ge
cān
bile
bir
dāġ.ıŋ̂

22r/6 *az.dur*
ḳoy-
yine
bir
hem
niçe
it-ti
gedā.ġa
bir
direm
üzre
telāş
ol-sun

22r/7-8 *āstān.ı*

zīb.iġa
tanḡ
yoḳ
yitür-sem
eşk
ü (ve)
āh
geh
bulut
saḳḳā.sıġa
gāhī
ṣabā
ferrāş.ıġa
birev

■ *ger cıday almay köṅgül birsem* ***birevge*** *nā-gehān // barı il içre cıday alġança meşhūr itmeyin (22r/9)*

22r/9 *ger*
cıda-y
alma-y
köṅgül
bir-sem
birev.ge
nā-gehān
barı
il
içre
cıda-y
al-ġança
meşhūr
it-meyin

22r/10 il

■ *tutup saṅga çü mey-i luṭf sāḳī-yi raḥmet // şefāʿatiṅ urup iki cihān* ***ilige*** *ṣalā (22r/10-11)*

tut-up
saṅga
çü
mey-i luṭf
sāḳī-yi raḥmet
şefāʿat.iṅ
ur-up
iki
cihān
il.ige

22r/11-12 *ṣalā*
anġa

■ *tapar çün dīvni ḳatl itti kini // Süleyman-ı nebīnin ḫātemini // bularnı ḳılsa devlet* ***anġa*** *teslīm // barını iylesün ḫaḳanġa teslīm (22r/12-13)*

aṅga

■ *laʿliṅg ol ot kim köṅgül mecmer* ***aṅga*** *// yā köṅgül dürc ü debiṅg gevher* ***aṅga*** *(22r/13-14)*

Ḫüsrev ve Şīrīn
Süheylā-yi Ḥakīm
tap-ar
çün
dīv.ni
ḳatl
it-ti
kin.i
Süleyman-ı nebi.nin
ḫātem.ini
bular.nı

22r/13 *ḳıl-sa*
devlet
anġa
teslīm
bar.ını
iyle-sün
ḫaḳan.ġa
teslīm
laʿl.iṅg
ol
ot
kim (ki)
köṅgül

22r/14 *mecmer*
aṅga
yā
köṅgül
dürc
ü (ve)
deb.iṅg
gevher
aṅga

külbe

■ *gül ni bolġay kim yüzüñ̄ hicride körgey-min anı // salsalar* ***külbemġa*** *ḫas yañ̄lıġ süpürgey-min anı (22r/15-16)*

■ *tīre* ***külbemġa*** *kirip cānā ölümdin bir necāt // ẓulmet içre Ḫıżrġa ol nevʿ kim āb-ı ḥayāt (22r/16-17)*

22r/15 *gül*
ni
bol-ġay
kim
yüz.üñ̄
hicr.ide
kör-gey min
anı
22r/16 *sal-salar*
külbe.mġa
ḫas
yañ̄lıġ
süpür-gey min
anı
tīre
külbe.mġa
kir-ip
cānā
ölüm.din
bir
necāt
22r/17 *ẓulmet*
içre
Ḫıżr.ġa
ol
nevʿ
kim
āb-ı ḥayāt
22r/18 -ḳa

■ *diben dīvāne salsa bend ayaḳḳa // ḳutulmaḳ ol zamān çikgey* ***yıraḳḳa*** *(22r/20)*

22r/19 Ḫüsrev ve Şīrīn
22r/20 *di-ben*
dīvāne
sal-sa
bend
ayaḳ.ḳa
ḳutul-maḳ
ol
zamān
çik-gey
yıraḳ.ḳa
22r/21 Türkler
-ġa

■ *tā körüben yüzin ḳuyaş ḳalġalı* ***iştiyāḳıġa*** *// gāh başıġa ivrülür gāh tüşer* ***viṣāḳıġa*** *(22r/21-22)*

tā
kör-üben
22r/22 *yüz.in*
ḳuyaş
ḳal-ġalı
iştiyāḳ.ı.ġa
gāh
baş.ıġa
ivrül-ür
gāh
tüş-er
viṣāḳ.ı.ġa
Rūm ve İrān Türkleri
22r/23 -A (RT)
22r/24 baş
ayaġ
baş.a (RT)
ayaġ.a (RT)
-yA
22r/25 havā.ya (RT)
su.ya (RT)
ılḫı.ya (RT)
Çaġatay lugati
22r/26 Nevāyī
22r/27 üst.ige
üst.ine

■ *sebze-yi ḫaṭṭıñ̄ sevādı laʿl-i ḫandān* ***üstine*** *// Ḫıżr gūyā sāye salmış āb-i ḥayvān* ***üstine*** *(22r/28)*

22r/28 *sebze-yi ḫaṭ.tıñ̄*
sevād.ı
laʿl-i ḫandān
üst.ine
Ḫıżr

gūyā
sāye
sal-mış
āb-i ḥayvān
üst.ine

22r/29 ḥāl.ıma

■ *köŋ͡glüme peykānlarıŋ͡gdın ḳatre ḳatre su imes // **ḥālıma** köz dik bi-ʿaynih ol dağı giryān irür (22r/29-22v/1)*

köŋ͡gl.üme

■ ***köŋ͡glüme** peykānlarıŋ͡gdın ḳatre ḳatre su imes // ḥālıma köz dik bi-ʿaynih ol dağı giryān irür (22r/29-22v/1)*

köŋ͡gl.üme
peykān.larıŋ͡gdın

22v/1 *ḳatre*
ḳatre
su
imes
ḥāl.ıma
köz
dik ↔ kibi ↔ tek ↔ yaŋ͡glıġ
bi-ʿaynih
ol
dağı
giryān
irür

22v/2 -ŋ͡g.A

■ ***kilürüŋ͡ge** yasadım köŋ͡glüm öyin // yasalur külbe çü mihmān kirgeç (22v/2-3)*

kilür-üŋ͡ge
yasa-dım
köŋ͡gl.üm

22v/3 *öy.in*
yasal-ur
külbe
çü
mihmān
kir-geç
-ġı
-ḳı
-ḳi

22v/4 uluġ
kiçik
taġ
kök

22v/5 uluġ.dağı
kiçik.deki
taġ.dağı
kök.deki

22v/6 yolda-maḳ
yol

22v/7 yol.ıdağı

■ *ṭaleb **yolıdağı** ārāvelerġa müjde diŋ͡giz // ki yolġa hādī irür dost maḥmil-i ceresi (22v/7-8)*

ṭaleb
yol.ıdağı
āvāre.lerġa

22v/8 *müjde*
di-ŋ͡giz
ki
yol.ġa
hādī
irür
dost
maḥmil-i ceres.i
yüzleş-mek

22v/9 yüz.ideki

■ *ni zühd olsa saçıŋ͡g küfride yiter zinnār // cihān **yüzideki** dīn ehliġa anıŋ͡g meresi (22v/9-10)*

ni
zühd
ol-sa
saç.ıŋ͡g
küfr.ide
yit-er
zinnār

22v/10 *cihān*
yüz.ideki
dīn
ehl.iġa
anıŋ͡g
meres.i

22v/12 köŋ͡gül
köŋ͡gl.ideki

■ *ni köñ͡glini bozadur derd ü ġam Nevāyīniñ͡g // çü ol perīdür ü bes uşbu tilbe* ***köñ͡glideki*** *(22v/12-13)*

ni
köñ͡gl.ini
boz-adur
derd
ü (ve)
ġam
Nevāyī.niñ͡g
çü
ol
perī.dür
ü (ve)

22v/13 *bes*
uşbu
tilbe
köñ͡gl.ideki
kūy
kūy.ideki

■ *bilmedim kim ol iyler nefy rencidin ḫilāṣ // nefy ḳılġān şeyḫ-i muġ* ***kūyideki*** *meyḫāneni (22v/13-14)*

bil-medim
kim
ol
iyle-r
nefy

22v/14 *renc.idin*
ḫilāṣ
nefy
ḳıl-ġan
şeyḫ-i muġ
kūy.ideki
meyḫāne.ni
kün
kün.ki

■ *beski semāʿ-ı ġazel ü ḳavl u ṣavt // boluban ol* ***künki*** *namāz ilge fovt (22v/15)*

22v/15 Ḥayretü'l-Ebrār
beski
semāʿ
u (ve)
ġazel
ü (ve)
ḳavl
u (ve)
ṣavt
bol-uban
ol
kün.ki
namāz
il.ge
fevt

22v/16 sonra.ġı

■ *vaʿde ḳıldıñ͡g hem vefā hem ḳatl pervā ḳılmadıñ͡g // ḳıl vefā vaʿdeñ͡ġa yā ḫūd burnaġı yā* ***sonraġı*** *(22v/18-19)*

burna.ġı

■ *vaʿde ḳıldıñ͡g hem vefā hem ḳatl pervā ḳılmadıñ͡g // ḳıl vefā vaʿdeñ͡ġa yā ḫūd* ***burnaġı*** *yā sonraġı (22v/18-19)*

22v/17 burnaş-maḳ

22v/18 *vaʿde*
ḳıl-dıñ͡g
hem
vefā
hem
ḳatl
pervā
ḳıl-madıñ͡g
ḳıl-

22v/19 *vefā*
vaʿd.ıñ͡ġa
yāḫūd
burna.ġı
yā
sonra.ġı
-ġına
-gine

22v/20 yumruḳ

■ *yüz öperge ḳoymadı ilgin dilim bārī öpey // taşlaban yumruḳ* ***ġına*** *ḳıldı közümni kökgine (22v/21-22)*

kök

■ *yüz öperge ḳoymadı ilgin dilim bārī öpey // taşlaban yumruḳġına ḳıldı közümni kök* ***gine*** *(22v/21-22)*

22v/21 *yüz*
öp-erge
ḳoy-madı
ilg.in
dil.im
bārī
öp-ey
22v/22 *taşla-ban*
yumruḳ.ġına
ḳıl-dı
köz.ümni
kök.gine
22v/23-24 ḳuş.ġına
kögüs.gine
çın.ġına

■ *cevr ile tehdīdi bī-dillarġa barı* ***çıngına*** *// mihr ile her vaʿde kim ḳıldı barı ötrükgine (22v/25-26)*

22v/25 *cevr*
ile
tehdīd.i
bī-dil.larġa
barı
çıngına
mihr
ile
her
vaʿde
kim
ḳıl-dı
barı
22v/26 *ötrükgine*
Çin
ötrükgine
22v/27 -raġ
-raḳ
-rek
22v/29 alġuçı.raḳ
23r/1 kisgüçi-rek
aç
23r/2 tüz
açıḳ-maḳ
tüz-mek
23r/3 aç.raḳ
tüz.rek
23r/4 savuġ.raḳ
yavuḳ.raḳ
çāk.rek

■ *kökregimdür ṣubḥnıṉg̑ pīrāhenidi* ***çākrek*** *// kirpigim şebnem tökülgen sebzedin nemnākrek (23r/5)*

nemnāk.rek

■ *kökregimdür ṣubḥnıṉg̑ pīrāhenidi çākrek // kirpigim şebnem tökülgen sebzedin* ***nemnākrek*** *(23r/5)*

23r/5 *kök.rek.imdür*
ṣubḥ.nıṉg̑
pīrāhen.idin
çāk.rek
kirpig.im
şebnem
tök-ülgen
sebze.din
nemnāk.rek
23r/6 ḳuyı.raḳ
köp.rek
23r/8 -raḳ / -raġ
ḫūb.raḳ
merġūb.raḳ

■ *ey cemāl u nāz u ʿişveṉg̑ birbiridin* ***ḫūbraḳ*** *// ḳāmetiṉg̑ mergūb u andın peykeriṉg̑* ***merġūbraḳ*** *(23r/8-9)*

■ *her iş kifāyetide kim ser-encāmıda ṭabʿġa tereddüd bolġay ol cānibi tut ki imgeki* ***azraḳ*** *ve āzārı kemrek ḫāṭırġa kilgey (23r/11-12)*

ey
cemāl
u (ve)
nāz
u (ve)
ʿişve.ṉg̑
bir bir.idin
ḫūb.raḳ
23r/9 *ḳāmet.iṉg̑*
merġūb
u (ve)
andın

peyker.iñg
merġūb.raḳ
Ḥayretü'l-Ebrār
-rek

■ *her niçe kim ḫüsn* ***dilāvīzrek*** *// ʿışḳ otı il köñgli ara* ***tīzrek*** *(23r/10)*

■ *her iş kifāyetide kim ser-encāmıda ṭabʿġa tereddüd bolġay ol cānibi tut ki imgeki azraḳ ve āzārı* ***kemrek*** *ḫāṭırġa kilgey (23r/11-12)*

23r/10 *her*
niçe
kim
ḫüsn
dilāvīz.rek
ʿışḳ
ot.ı
il
köñgl.i
ara
tīz.rek

23r/11 Maḥbūbu'l-Ḳulūb
her
iş
kifāyet.ide
kim
ser-encām.ıda
ṭabʿ.ġa
tereddüd
bol-ġay
ol
cānib.i
tut-
ki
imgek.i
az.raḳ
ve
āzār.ı

23r/12 *kem.rek*
ḫāṭır.ġa
kil-gey
yaḫşı.raḳ

■ *ḫıreddin irür ġayb ʿilmi yıraḳ // irür bī-ḫıreddin ḫıred* ***yaḫşıraḳ*** *(23r/13)*

beh.rek

żaʿf içre ṭabīb bolsa müşfiḳ // ***behrek*** *ki tümen ṭabīb-i ḥāẕıḳ (23r/13-14)*

Sedd-i İskenderī

23r/13 *ḫıred.din*
irür
ġayb
ʿilm.i
yıraḳ
irür
bī-ḫıred.din
ḫıred
yaḫşı.raḳ
Leylī ve Mecnūn
żaʿf içre

23r/14 *ṭabīb*
bol-sa
müşfiḳ
beh.rek
ki
tümen
ṭabīb-i ḥāẕıḳ

23r/15 Rūm Türkleri
ḳaç-araḳ (RT)

23r/16 gid-erek (RT)
Rūmiye

23r/17 -lıġ
-luġ
-lıḳ

23r/18 -luḳ
-lik
-lük

23r/20 çıḳmas-lıġ

■ *çıḳ Nevāyī ḳarıdıñg ḫürmet ile meykededin // südretürler kişi* ***çıḳmaslıġ*** *itip bolsa ḳaşañg (23r/21)*

itmes-lik

ḳavma ey şeyḫ Nevāyīni işitmes dip pend // kim seniñg pendiñg ***işitmeslik*** *añga pend olmış (23r/22)*

23r/21 *çıḳ-*
Nevāyī
ḳarı-dıñg
ḫürmet

ile
meykede.din
südret-ürler
kişi
çıḳmas-lıġ
it-ip
bol-sa
ḳaşaŋ͡g

23r/22 *ḳav-ma*
ey
şeyḫ
Nevāyī.ni
işit-mes
di-p
pend
kim
sin.iŋ͡g
pend.iŋ͡g
işitmes.lik
aŋ͡ga
pend
ol-mış

23r/23 aç.lıġ
tüz.lük

23r/24 dāġ.lıġ
bī-bāk.lik

■ *nā-geh ey aḥbāb-ı devrān ḳılmaġay bī-bāk**lik** // yoḳsa biz dik yüz tümen cānān üçün ölse ni bāk (23r/25)*

23r/25 *nā-geh*
ey
aḥbāb-ı devrān
ḳıl-maġay
bī-bāk.lik
yoḳ.sa
biz
dik ~ tek ↔ kibi ↔ yaŋ͡glıġ
yüz
tümen
cānān
üçün
ol-sa
ni
bāk

23r/26 Leylī ve Mecnūn
aġa

■ *sāz itti **aġa**lıġ u siŋ͡gillik // köp istedi siŋ͡glidin baḥillik (23r/27)*

23r/27 siŋ͡gil

■ *sāz itti aġalıġ u **siŋ͡g**illik // köp istedi siŋ͡glidin baḥillik (23r/27)*

sāz
it-ti
aġa.lıġ
u (ve)
siŋ͡gil.lik
köp
iste-di
siŋ͡gli.din
baḥil.lik

23r/28 ḳarı.lıġ
yigit.lik

23r/29 yaŋ͡glıġ
kem ü kāst.lıġ

■ *kim ki bu devrānda ḳılıp rāstlıġ // yoḳtur işi ġayr-ı **kem ü kāstlıġ** (23v/1)*

Ḥayretü'l-Ebrār

23v/1 *kim*
ki
bu
devrān.da
ḳıl-ıp
rāst.lıġ
yoḳ.tur
iş.i
ġayr-ı kem ü kāst.lıġ

23v/2 dīvāne.lıġ

■ *ʿışḳıŋ͡gda bir **dīvānelıḳ** şevḳıŋ͡gda bir ferzānelıḳ // aġyārdın bī-gānelıḳ iylep özüŋ͡ge āşinā (23v/2-3)*

ferzāne.lıġ

■ *ʿışḳıŋ͡gda bir dīvānelıḳ şevḳıŋ͡gda bir **ferzānelıḳ** // aġyārdın bī-gānelıḳ iylep özüŋ͡ge āşinā (23v/2-3)*

23v/3 *ʿışḳ.ıŋ͡gda*
bir
dīvāne.lıḳ
şevu.ıŋ͡gda

bir
ferzāne.lıḳ
aġyār.dın
bī-gāne.lıḳ
iyle-p
öz.üñge
āşinā
tīre.lik

■ *savuġ āhımdın yaruġluġ az velī köp* ***tīrelik*** *// ḳışda ol yañglıġ ki ton bolġay uzun kün ḳışḳarıp (23v/4-5)*

23v/4 *savuġ*
āh.ımdın
yaruġ.luġ
az
velī
köp
tīre.lik
ḳış.da
ol
yañglıġ
ki
ton
bol-ġay
uzun
23v/5 *kün*
ḳışḳar-ıp
cebīn.lik

■ *mañga imdi serv ile gül müddeʿāsı ḳılmadı // serv boyluḳ gül* ***cebīnlikler*** *hevāsı ḳalmadı (23v/5-6)*

mañga
imdi
serv
ile
gül
müddeʿā.sı
ḳıl-madı
serv
23v/6-8 *boy.luḳ*
gül
cebīn.likler
hevā.sı
ḳal-madı

yıllıġ/yıllıḳ ~ yillik

■ *līk siz miñg yılçılıġ andın yıraḳ // ḳaysı miñg* ***yıllıḳ*** *ki imkāndın yıraḳ (23v/7)*

■ *sözi nāfiẕ irdi velī yol yıraḳ // kirek irdi bir ikki* ***yıllıḳ*** *yaraḳ (23v/9-10)*

yillik ~ yıllıġ

kişveridin kiterdi çün tārāc // yiti ***yillik*** *muʿāf tuttı ḫarāc (23v/8)*

■ *alıp mülkidin ikki* ***yillik*** *ḫarāc // çirikge birip ança kim iḥtiyāc (23v/10)*

Lisānü'ṭ-Ṭayr
Sebʿa-yi Seyyāre
Sedd-i İskenderī
līk
siz
miñg
yıl.çılıġ
andın
yıraḳ
ḳaysı
miñg yıllıḳ
ki
imkān.dın
yıraḳ
kişver.idin
kiter-di
çün
tārāc
yiti ↔ yitti yil.lik
muʿāf
tut-tı
ḫarāc
23v/9 İskender
Dārā
söz.i
nāfiẕ
irdi
velī
yol
yıraḳ
kirek
irdi
bir
ikki

yıl.lıḳ
23v/10 *yaraḳ*
al-ıp
mülk.idin
ikki
yil.lik
ḫarāc
çirik.ge
bir-ip
ança
kim
iḫtiyāc
23v/11 bī-gāne.lıġ
bī-gāne.lik
kem.lıġ
kem.lik
23v/13 ḳayġu.luḳ

■ *köŋ̂lüm bolur ġamıŋ̂ tolı her laḥẓa* ***ḳayġuluḳ*** *// çün şām boldı her nefes artar ḳaranguluḳ (23v/13-14)*

ḳarangu.luḳ

■ *köŋ̂lüm bolur ġamıŋ̂ tolı her laḥẓa ḳayġuluḳ // çün şām boldı her nefes artar* ***ḳaranguluḳ*** *(23v/13-14)*

köŋ̂l.üm
bol-ur
ġam.ıŋ̂
tolı
her
laḥẓa
ḳayġu.luḳ
23v/14 *çün*
şām
bol-dı
her
nefes
art-ar
ḳarangu.luḳ
nāzük.lük

■ *luṭf kör kim suda gül ʿaksi miṣillik körünür // ḥele* ***nāzüklükidin*** *her sarı nāzük bedeniŋ̂ (23v/14-15)*

luṭf
kör-
kim
su.da
gül
23v/15 *ʿaksi*
miṣil.lik
körün-ür
ḥele
nāzük.lükidin
her
sarı
nāzük
beden.iŋ̂
23v/16 raʿnā.lıḳ
bir.lik
vīrān
23v/17 Müsülmān

■ *közüŋ̂ ki küfr ile yüz dīnġa saldı vīrānlıġ // Ḫudāy üçün ti anı yoḳ mudur* ***Müsülmānlıġ*** *(23v/17-18)*

köz.üŋ̂
ki
küfr
23v/18 *ile*
yüz
dīn.ġa
sal-dı
vīrān.lıġ
Ḫudāy
üçün
ti-
anı
yoḳ mudur
Müsülmān.lıġ
23v/19 Nevāyī
nāḫoş.lıġ

■ *cānnı ḫoşluġ birle ol kāfirġa birdin nige kim // ol ḫūd alur ḳal-sa iş al-maḳġa* ***nāḫoş.lıġ*** *bile (23v/19-20)*

■ *yil kibi savurmaḳ u* ***nā-ḫoşlıġı*** *// ot kibi küydürmek ü serkeşlıġı (23v/21)*

serkeş.lıġ

■ *yil kibi savurmaḳ u nā-ḫoşlıġı // ot kibi küydürmek ü* ***serkeşlıġı*** *(23v/21)*

cān.nı

	ḫoşluġ
	birle
	ol
	kāfir.ġa
	bir-din
23v/20	*nige*
	kim
	ol
	ḫūd
	al-ur
	ḳal-sa
	iş
	al-maḳġa
	nā-ḫoşlıġ
	bile
	Ḥayretü'l-Ebrār
23v/21	*yil*
	kibi
	savur-maḳ
	u (ve)
	nāḫoş.lıġı
	ot
	kibi
	küydür-mek
	ü (ve)
	serkeş.lıġı
	nāḫoş.luġ
23v/22	nāḫoş.lıġ
	ḫoş
23v/23	āteş
	mehveş
	Nevāyī
23v/24	Rūm ve İrān Türkleri
23v/25	Şamlu (RT)
	devletlü (RT)
23v/26	Çaġatay (lügati)
	Ḳaraḳoyunlu
	Ḳarataşlı
23v/27	Çaġatay (lügati)
	Rūm ve İrān Türkleri
23v/28	çoḫ.luḳ
	yalġuz.luḳ
	āşinā.lıḳ
	il.lik
23v/29	bir.lik
	-dIm
	-dUm
	-tIm
	-tUm
24r/1	-dI͡ŋg
	-dU͡ŋg
	-tı͡ŋg
	-tU͡ŋg
	-dI͡ŋgIz
	-dU͡ŋgUz
24r/2	-tI͡ŋgIz
	-tU͡ŋgUz
24r/3	tut-tı
	kit-ti
24r/4	as-dı
24r/5	as-tı
	öp-di
	öp-ti
	uç-dı
	uç-tı
	yoluḳ-dı
	yoluḳ-tı
	tök-di
	tök-ti
24r/6	ur-dı
	al-dı
	yi-di
	di-di
24r/8	ur-dum
	tut-tum
	sal-dım
	yat-tım
24r/9	ḳıl-dım
	it-tim
24r/12	oyun
	boyun
	örün
	aġız
24r/13-14	baġır
	kö͡ŋgül
	kögüs
	ḳarın
	ḳarın

■ ***ḳarnıŋ͡g*** *bile dost bolmasaŋ͡g aḥsen dür // niyüçün ki ir oġlıġa* ***ḳarın*** *düşmandur (24r/14)*

Naẓmü'l-Cevāhir

ḳarn.ıŋ͡g
bile
dost
bol-masaŋ͡g
aḥsen.dür
niyüçün
ki
ir
oġl.ıġa
ḳarın
düşman.dur

24r/15 ilig

■ *çün* ***ilig*** *birmes ki öpsem ol sitem-kār* ***ilg****ini // bir kişi ilgin öpey kim ol öper yār* ***ilg****ini (24r/15)*

çün
ilig
bir-mes
ki
öp-sem
ol
sitem-kār
ilg.ini

24r/16 *bir*
kişi
ilg.in
öp-ey
kim
ol
öp-er
yār
ilg.ini
siŋ͡gil

■ sāz itti aġalıġ u ***siŋ͡gil****lik // köp istedi* ***siŋ͡gl****idin beḥillik (24r/17)*

Leylī ve Mecnūn

24r/17 *sāz*
it-ti
aġa.lıġ
u (ve)
siŋ͡gil.lik
köp
iste-di
siŋ͡gli.din
beḥil.lik
kiyin

■ *yüzüŋ͡g vaṣfın dip ötgen ton dür-i ekşim töker irdim // tutup taġ* ***kiyin*** *ay kirdi ḳara tofraḳġa pervīn hem (24r/18-19)*

24r/18 *yüz.üŋ͡g*
vaṣf.ın
di-p
öt-gen
tün
dür-i eşkim
tök-er
irdim
tut-up
taġ
kiyin
ay
kir-di

24r/19 *ḳara*
tofraḳ.ġa
pervīn
hem
1 burun

■ *yitişti* ***burn****ıġa āfet ki tuttı* ***burn****ını il // yaruġlugı bile çün şemʿ boldı gende dimāġ (24r/20-21)*

2 burun

24r/20 2 burun
yitiş-ti
burn.ıġa

24r/21 *āfet*
ki
tut-tı
burn.ını
il
yaruġ.lugı
bile
çün
şemʿ
bol-dı

gende dimāġ
burna
24r/22 1 ḳoyun
■ *kelāmıṅ̂ġ gevheri dik tapmamış gerçi ṣabā ilgi // yaḳasın ġonçanıṅ̂ġ yırtıp niçe kim* ***ḳoyun****ın aḫtarmış (24r/23-24)*
2 ḳoyun
■ *mini [min-i] ser-geşte imen vādī-yi hicrānda bar // ġuṣṣa tufraġı ü endūh yilidin* ***ḳoyun****ı (24r/25-26)*
3 ḳoyun
24r/23 *kelām.ıṅ̂ġ*
gevher.i
dik
tapma-mış
gerçi
ṣabā
ilg.i
yaḳa.sın
ġonça.nıṅ̂ġ
yırt-ıp
niçe
kim
ḳoyn.ın
aḫtar-mış
24r/25 *min-i ser-geşte*
imen
vādī-yi hicrān.da
24r/26 *bar*
ġuṣṣa
tufraġ.ı
ü (ve)
endūh
yil.idin
ḳoyun.ı
24r/27 köz.üṅ̂ġ
burn.un
köz.üme
24r/28 burn.uma
24r/29 baş.ıṅ̂ġ
tiş.iṅ̂ġ
baş.ıma
tiş.ime
24v/1 ḫurd.uma
ḫurd.ıma
■ *hicr ara ḥālim gehī bīhūşluḳ geh ġam yimek // ʿışḳıṅ̂ġ iḳbālide ḳıl neẕẕāre ḫᵛāb u* ***ḫurdıma*** *(24v/1-2)*
hicr
ara
ḥāl.im
gehī
24v/2 *bīhūş.luḳ*
geh
ġam
yi-mek
ʿışḳ.ıṅ̂ġ
iḳbāl.ide
ḳıl-
neẕẕāre
ḫᵛāb
u (ve)
ḫurd.ıma
24v/3 nāḫoş.lıġ

Üçüncü Resm
Kurala Aykırı Olan Bazı Sözcükler Hakkında

24v/4 ilmek
bış.ıġ
24v/5 aydın
aytün
24v/6 aydın / ay.dın
■ *kiçe* ***aydın*** *tābdın rūşen idi // çarḫ-i encüm rūydın gülşen idi (24v/7)*
Lisānü'ṭ-Ṭayr
Şeyḫ Bāyezīd
24v/7 *kiçe*
aydın
tāb.dın
rūşen
idi
çarḫ-i encüm
rūy.dın
gülşen
idi
aydın

24v/8 iştan
içton
ikin

■ *ey köŋ̂gül küydür ṭamaʿ tuḫmın temennā mezraʿın // bu* ***ikin*** *niyüçün ki hergiz iylemes dānā pesend (24v/9-10)*

24v/9 *ey*
köŋ̂gül
küy-dür
ṭamaʿ
tuḫm.ın
temennā
mezraʿ.ın
bu
ikin
niyüçün
ki
hergiz
24v/10 *iyle-mes*
dānā
pesend
ikisin
ikin
sivün-mek

■ *felekdin ger maŋ̂ga her laḥẓa yüz ḳayġu kilür utru // eger her ḳayġudın soŋ̂g bir* ***sivünmek*** *bar imes ḳayġu (24v/11-12)*

24v/11 *felek.din*
ger
maŋ̂ga
her
laḥẓa
yüz
ḳayġu
kil-ür
utru
eger
her
ḳayġu.dın
soŋ̂g
24v/12 *bir*
sivün-mek
bar
imes
ḳayġu
siv-üp

■ *cāndın* ***sivüp*** *anı bī-nevālar // her kim ki körüp ḳılıp duʿālar (24v/13)*

Mecnūn
24v/13 *cān.dın*
siv-üp
anı
bī-nevā.lar
her
kim
ki
kör-üp
ḳıl-ıp
duʿā.lar
24v/14 Nevāyī
siv-in

■ *ey Nevāyī yigitiŋ̂ naẓmıŋ̂ga miṣl itse* ***sivin*** *// kim naṣīb oldı saŋ̂ga ṣāḥib-i idrāk yigit (24v/15-16)*

24v/15-16 *ey*
Nevāyī
yigit.iŋ̂g
naẓm.ıŋ̂ga
miṣl
it-se
siv-in
kim
naṣīb
ol-dı
saŋ̂ga
ṣāḥib-i idrāk
yigit
siv-üp
siv-üp
24v/17 Nevāyī
24v/19 tinmes.likge

■ *meyl-i dünyī ki salur kimseni* ***tinmeslikge*** *// tiniben köŋ̂gli anıŋ̂g kim ki köŋ̂güldin çıḳarıp (24v/19-20)*

meyl-i dünyī
ki
sal-ur
kimse.ni

tinmes.likge

24v/20 *tin-iben*

köŋ̂l.i

anıŋ̂

kim

ki

köŋ̂ül.din

çıḳar-ıp

tın-maḳ

24v/21 tınmas-lıġġa

soldur-maġay

■ *köŋ̂ül baġı aradur naḫl ḳaddı līk ḳorḳar min // kim ol ısıġ havā* ***soldurmaġay*** *nevres nihālimni (24v/22-23)*

24v/22 *köŋ̂ül*

baġ.ı

ara.dur

naḫl

ḳadd.ı

līk

ḳorḳ-ar min

kim (ki)

ol

ısıġ

havā

soldur-maġay

nevres

24v/23 *nihāl.imni*

soldur-ġay

24v/24 tap-madük

■ ***tapmadük*** *gül-reng cāmı bī ḫumār ey bāġ-bān // veh ki bu gülşen ara gül bütmes irmiş ḫārsız (24v/24-25)*

tap-madük

gül-reng

cām.ı

bī-ḫumār

ey

bāġ-bān

veh

ki

bu

gülşen

ara

24v/25 *gül*

büt-mes

irmiş

ḫār.sız

tap-maḳ

tap-maduḳ

bu tüngiçe ~ bu tüngeçe

■ *yıllar ki bu ʿışḳ arada irdi//kün kündin ziyāde irdi // birmeydür idi ikevge peyvest//* ***bu tüngiçe*** *vaṣl devleti dest (24v/26-27)*

24v/26 Leylī ve Mecnūn

Nofel

yıl.lar

ki

bu

ʿışḳ

ara.da

irdi

24v/27 *kün kün.din*

ziyāde

irdi

bir-meydür

idi

ikev.ge

peyvest

bu tün.giçe

vaṣl

devlet.i

dest

bu tüngeçe

24v/29 küy-me

■ *ey Nevāyī yār eger dir kim özüŋ̂ni otġa sal // ten yalaŋ̂ iylerge* ***küyme*** *cān üçün küymenmegil (24v/29-25r/1)*

ey

Nevāyī

yār

eger

di-r

kim

öz.üŋ̂ni

ot.ġa

sal-

ten
yalaŋ̂ġ
25r/1 *iyle-rge*
küy-me
cān
üçün
küymen-megil
küy-me
küymen-
Nevāyī
25r/3 küy-me
25r/4 soŋ̂ġ.unça

■ *ki mātem tutup şeyn ite almadım // birip cān* ***soŋ̂ġunça*** *yite almadım (25r/5)*

İskender
25r/5 *ki*
mātem
tut-up
şeyn
ite al-madım
bir-ip
cān
soŋ̂ġ.unça
yite al-madım
soŋ̂ġ.unça
soŋ̂ġuŋ̂ġça
25r/7 it-ip

■ *seyl suyın tapsa içip mül kibi // say taşın tapsa* ***itip*** *gül kibi (25r/8)*

Ḥayretü'l-Ebrār
25r/8 *seyl*
su.yın
tap-sa
iç-ip
mül
kibi
say
taş.ın
tap-sa
it-ip
gül
kibi
25r/9 id-ip
25r/10 -ġan
südreledür-ġan

■ *ger olmasam itiŋ̂ġ ol zülf tābıdın ni-durur // yir üzre* ***südreledurġan*** *boyundaġı resenim (25r/11)*

25r/11 *ger*
ol-masam
it.iŋ̂ġ
ol
zülf
tāb.ıdın
ni durur
yir
üzre
südreledur-ġan
boyun.daġı
resen.im
25r/12 isedur-ġan

■ *felek ḥavādiṯiniŋ̂ġ ol ḳatıġ* ***isedurġan*** *ṣarṣari teskin taptı (25r/12-13)*

25r/13-14 *felek*
ḥavādiṯ.iniŋ̂ġ
ol
ḳatıġ
isedur-ġan
ṣarṣari
teskīn
tap-tı
kiletur-ġan

■ *Ḫaḳan-i Çin anıŋ̂ġ ḳuaşdik germ ḫūyluḳ bile tīġ-i cihāngīr tartıp* ***kileturġanı*** *işitip (25r/13-14)*

Sedd-i İskenderī
Ḫaḳan-i Çin
anıŋ̂ġ
ḳuyaş
dik ↔ kibi ↔ tek ↔ yaŋ̂lıġ
germ
ḫūy.luḳ
bile
tīġ-i cihāngīr
tart-ıp
kiletur-ġanı
işit-ip
südrel-mek

is-mek
25r/15 kil-mek
südreledür-gen
isedür-gen
25r/16 kiledür-gen
Nevāyī
Nesāyimü'l-Maḥabbe
Maḥbūbu'l-Ḳulūb
25r/17 kiledür-gen
Tārīḫ-i Babürī
kiledür-gen
Sedd-i İskenderī
25r/18 Turān
kiletür-ġan
25r/20 ḫaṭ
naḳaṭ

■ *yüzde ḫālı͡ngdur mu yā taḥrīr iter ḥaletde* ***ḫaṭ*** *// tamdı ḳudret mülkidin kün ṣafḥasıġa bir* ***naḳaṭ*** *(25r/20)*

yüz.de
ḫāl.ı͡ngdur mu
yā
taḥrīr
it-er
ḥāletde
ḫaṭ
tam-dı
ḳudret
mülk.idin
kün
ṣafḥa.sıġa
bir
naḳaṭ

Dördüncü Resm
Diğer Kurallar ve Çeşitli Yararlar

25r/22 sıġ-ġuçı
yaġ-ġuçı
25r/23 tökgüçi
sökgüçi
25r/24 yit-
it-
-tI
25r/25 -tI͡ng
it-ti
yit-ti
it-ti͡ng
25r/26 yit-ti͡ng
25r/27 at-
tut-
25r/28 at-tı
tut-tı
at-tı͡ng
tut-tu͡ng
25v/2 Çaġatay (lügati)
25v/4 -mIz
köz.ümiz
kö͡ngl.ümiz
25v/5 baş.ımız
tiş.imiz
25v/6 öz.i

■ *bu ki zülfi dāmıġa kö͡nglüm ḳuşı urdı* ***özin*** *// körmeki͡ng irdi murādı tikmegil bāri közin (25v/6-7)*

köz.i

■ *bu ki zülfi dāmıġa kö͡nglüm ḳuşı urdı özin // körmeki͡ng irdi murādı tikmegil bāri* ***közin*** *(25v/6-7)*

bu
ki
zülf.i
dām.ıġa
kö͡ngl.üm
ḳuş.ı
ur-dı
25v/7 *öz.in*
kör-meki͡ng
irdi
murād.ı
tik-megil
bāri
köz.in
-ci
-çi
25v/8 tutġu.çım
ḳapġu.çım

■ *ḫasta kūyuṉ̂da yatmışam bikes // tutġuçım, **ḳapġuçım** itiṉ̂dür ü bes (25v/8-9)*

ḫasta
kūy.uṉ̂.da
yat-mışam
bikes
25v/9 *tutġuçı.m*
ḳapġuçı.m
it.iṉ̂.dür
ü (ve)
bes
-duḳ
-tuḳ
-dük
-tük
25v/10 al-duḳ
tut-tuḳ
di-dük
kit-tük
25v/11 aç-uḳ
bulġan-uḳ
25v/12 sın-uḳ
yıḳ-uḳ
Arapça
25v/13 Türkçe
[zamirin sözle birlikte kullanımı]

■ *oḳlarıṉ̂ çāk ittiler her yan Nevāyī köṉ̂glüni // yollar itgendik baġın **dīvārını vīrāneniṉ̂** (25v/13-14)*

oḳ.larıṉ̂
çāk
it-tiler
her
yan
Nevāyī
25v/14 *köṉ̂gl.üni*
yol.lar
it-gendik
baġ.ın
vīrāne.niṉ̂ dīvār.ını
dīvār.ını vīrāne.niṉ̂
Arapça
25v/15 Türkçe
25v/16 sın-uḳ
tiş-ük
til-ük
yıḳ-uḳ
di-dük
yi-dük
25v/17 Fürs (Fars) lügatleri
25v/18 Türk lügati
Nevāyī
aç-mak
aç-

■ *ol Türk-i Ḫıṭānıṉ̂ irür andaḳ közi ḳıymaç // kim nāzdın olmas dimek allında ki köz **aç** // aclıġdın ol aynıṉ̂ meger oldı közü bīmār // ḳan içgeli māyil nige bolmış ger imes aç (25v/19-20)*

25v/19 aç

■ *ol Türk-i Ḫıṭānıṉ̂ irür andaḳ közi ḳıymaç // kim nāzdın olmas dimek allında ki köz aç // aclıġdın ol aynıṉ̂ meger oldı közü bīmār // ḳan içgeli māyil nige bolmış ger imes **aç** (25v/19-20)*

ol
Türk-i Ḫıṭā.nıṉ̂
irür
andaḳ
köz.i
ḳıymaç
kim (ki)
nāz.dın
ol-mas
25v/20 *di-mek*
all.ında
ki
köz
aç
ac.lıġdın
ol
ay.nıṉ̂
meger
ol-dı
köz.ü
bīmār

ḳan
iç-geli
māyil
nige
bol-mış
ger
imes
aç

25v/21 saç
amaç

25v/22 tāc
muḥtāc
Arapça
bāc
kāc
saç
aç-
Farsça
Türkçe

25v/23 -Ca

■ *serv ü gül ḥüsn içre yoḳ ol serv-i gül-ruḫsār**ca** // iyle kim ḳumrī vü bülbül nāle dāmın zār**ca** // çün Nevāyī köñglini sındurduñ imdi bütmeki // mümkin irmes itti çün her yan tüşüp bir par**ça** (25v/24-25)*

25v/24 parça
serv
ü (ve)
gül
ḥüsn
içre
yoḳ
ol
serv-i gül-ruḫsārca
iyle
kim
ḳumrī
vü (ve)
bülbül
nāle

25v/25 *dām.ın*
zār.ca
çün
Nevāyī
köñgl.ini
sındur-duñ
imdi
büt-meki
mümkin
irmes
it-ti
çün
her
yan
tüş-üp
bir
parça

25v/26 kiz-; iz; ḫīz; tīz

■ *ḳuş kitürdi nāmeñ ü köñglümni ḳıldı ṣuʿle-**ḫīz** // iyledi gūyā ḳanatınıñ yili bu otnı **tīz** // ey Nevāyī çün zarūrettur bu miskīndin raḥīl // ḫᵛāh tutġıl gūşe, ḫᵛāhī cihān mülkini **kiz** (25v/27-29)*

25v/27 *ḳuş*
kit-ürdi
nāme.ñ

25v/28 *ü (ve)*
köñgl.ümni
ḳıl-dı
ṣuʿle-ḫīz
iyle-di
gūyā
ḳanat.ınıñ
yil.i
bu
ot.nı
tīz
ey
Nevāyī
çün
żarūret.tur
bu
miskīn.din
raḥīl

25v/29 *ḫᵛāh*
tut-ġıl
gūşe
ḫᵛāhī

cihān
mülk.ini
kiz-
tuz; söz

■ *ey melāḥat şīvelik şīrīn dudaġınġ sözge uz // ḥikmet ehli gūyiyā saldı şeker tüngige* ***tuz*** *// çehre açsanġ yā tekellüm ḳılsanġ ölgen cān tapar // Allah Allah bardur ol ni laʿl-i cān-baḫş ol ni* ***söz*** *(26r/1-3)*

26r/1 *ey*
melāḥat
şīve.lik
şīrīn
dudaġ.ınġ
söz.ge
uz
ḥikmet
ehl.i
gūyiyā
26r/2 *sal-dı*
şeker
tüng.ige
tuz
çehre
aç-sanġ
yā
tekellüm
ḳıl-sanġ
öl-gen
cān
tap-ar
Allah Allah
bar-dur
ol
ni
laʿl-i cān-baḫş
ol
26r/3 *ni*
söz
Farsça
Arapça
Türkçe
Farsça
Arapça
26r/4 Farsça
Türkçe
yaḫşı est (Tr+Fa)
yaman est (Tr+Fa)
26r/5 ḫūb.dur
zebūn.dur
26r/6 Türkçe
al-uram
Farsça
mīġīrem (Fa)
Farsça
26r/7 Farsça
26r/8 Türkçe
rū-be-rū(Fa)

■ *ni ḳatıġ köñgli bar āyā kim uşol mehveşniñg //* ***rū-be-rūsıġa*** *kılür her nefes āsān közgü (26r/8-9)*

ni
ḳatıġ
köñgl.i
bar
āyā
kim (ki)
uşol
mehveş.niñg
26r/9 *rūberū.sıġa*
kil-ür
her
nefes
āsān
közgü
rū-be-rū.sıġa
Türkçe
Farsça
biser(Fa)

■ *vaṣldın dem urmayın ḳılsaḳ firāḳ ile biser // şāyed özni bizge bir kün mihribān iyley firāḳ (26r/10)*

■ *ḳavmnıñg ṭalebi köñglige ġālib oldı ve yalġuz öyde* ***biser*** *iltür irdi (26r/11-12)*

26r/10-11 *vaṣl.dın*
dem
ur-mayın
ḳıl-saḳ

firāḳ
ile
biser
şāyed
öz.ni
biz.ge
bir
kün
mihribān
iyle-y
firāḳ
Nesāyimü'l-Maḥabbe
Şeyḫ Necībü'd-dīn Barġaş
ḳavm.nıñ͡g
ṭaleb.i
köñ͡gl.ige
ġālib
ol-dı
ve
yalġuz
öy.de
biser
26r/12 *il-tür*
irdi
ser-tā-ser (Fa)

■ *ʿālem işi* ***ser-tā-ser*** *ġam yirge geri ḳılmas // sāḳī tutuban cāmī ḳoyma mini ḳayġuda (26r/12-13)*

ʿālem
iş.i
ser-tā-ser
ġam
yir.ge
geri
ḳılmas
sāḳī
tut-uban
cāmī
ḳoy-ma
min.i
26r/13 *ḳayġu.da*
tā bi-şām (Fa)
ber-devām (Fa+Ar)

■ *uşbu ṣıfat yoḳ ki seḥer* ***tā bi-şām*** *// ḳoy seḥer ü şāmını kim* ***ber-devām*** *(26r/13-14)*

Ḥayretü'l-Ebrār
uşbu
ṣıfat
yoḳ
ki
seḥer
26r/14 *tā bi-şām (Fa)*
ḳoy-
seḥer
ü (ve)
şām.ını
kim (ki)
ber-devām (Fa+Ar)
der-miyān (Fa)

■ *kerek ḫaylıġa ḳarçıġay* ***der-miyān*** *// alar cūce yañ͡glıġ bu bir mākiyān (26r/15)*

Sedd-i İskenderī
26r/15 *kerek*
ḫayl.ıġa
ḳarçıġay
der-miyān
alar
cūce
yañ͡glıġ
bu
bir
mākiyān
dü-tāh (Fa)

■ *ḳamer her ay başı muʿciz-nümāy ilgiñ͡gdin // ḳaçıp başını oġurlar ki boldı iyle* ***dü-tāh*** *(26r/16)*

26r/16 *ḳamer*
her
ay
baş.ı
muʿciz-nümāy
ilg.iñ͡gdin
ḳaç-ıp
baş.ını
oġurla-r
ki
bol-dı

iyle
dü-tāh (Fa)

26r/17 tebenk

■ *Nevāyī ger ḫıred mülkide sevdādın* ***tebenk*** *olsaŋ̑ // ḳadem urġıl fenā deştide Mecnūn-vār min yaŋ̑lıġ (26r/17-18)*

Nevāyī
ger
ḫıred
mülk.ide
sevdā.dın
tebenk
ol-saŋ̑
ḳadem
ur-ġıl
fenā
deşt.ide
Mecnūn-vār
min

26r/18 *yaŋ̑lıġ*
bi-naḳd

■ ***bi-naḳd*** *cennet ara nūş iter mey-i Kevṣer // aŋ̑a ki meykede bolmış maḳām min yaŋ̑lıġ (26r/18)*

be-naḳd
cennet
ara
nūş
it-er
mey-i Kevṣer
aŋ̑a
ki
meykede
bol-mış
maḳām
min
yaŋ̑lıġ
bā-ḫarāc

■ *müheyyā ḳılıp pīşkeş* ***bā-ḫarāc*** *// yana her yaŋ̑a kim irür iḥtiyāc (26r/18-19)*

Dārā
İskender
müheyyā
ḳıl-ıp
pīşkeş
bā-ḫarāc
yana
her
yaŋ̑a
kim
irür

26r/19 *iḥtiyāc*
ser-vaḳt; der-maḥal

yār hicrānıda ***ser-vaḳtımġa*** *yitiŋ̑ ey ecel // cān fedāŋ̑ itsem henūz azdur ki kildiŋ̑* ***der-maḥal*** *(26r/19-20)*

yār
hicrān.ıda
ser-vaḳtımġa
yit-tiŋ̑
ey
ecel
cān
fedā.ŋ̑

26r/20-21 *it-sem*
henūz
az.dur
ki
kil-diŋ̑
der-maḥal
hem-pā (Fa); pābercā (Fa)

■ *yār eger* ***hem-pā*** *vü* ***pābercā*** *ise budur devā // başıġa her laḥẓa ivrülmek bolur pergār dik (26r/20-21)*

yār
eger
hem-pā
vü (ve)
pābercā (Fa)
ise
bu.dur
devā
baş.ıġa
her
laḥẓa
ivrül-mek
bol-ur
pergār

dik
Farsça
26r/22 Türkçe
Türkçe
ter-dāmen (Fa)

■ *vaṣlıġa köz maḥrem irmestür n'itip maḥrem bolur // iki* ***ter-dāmen*** *ki tanuġluḳ birürler ḳanıma (26r/23)*

26r/23 tīr-bārān (Fa)
şāh-rāh (Fa)

■ *bu ki āhım tīr-bārānı barur gerdūn sar // ġam sipāhı ingeli köŋ͡glümge dür ol* ***şāh-rāh*** *(26r/24)*

vaṣl.ıġa
köz
maḥrem
irmes.tür
n'itip
maḥrem
bol-ur
iki
ter-dāmen
ki
tanuġ.luḳ
bir-ürler
ḳan.ıma
26r/24 *bu*
ki
āh.ım
tīr-bārān.ı
bar-ur
gerdūn
sarı
ġam
sipāh.ı
in-geli
köŋ͡gl.ümgedür
ol
şāh-rāh
26r/25 Çağatay lügati
Rūm Türkleri
26r/26 Farsça
26r/27 ḥesāb
iltifāt
iʿtimād
ḥasīb
iltifīt
iʿtimīd
Türkçe
26r/28 ḳıraḳ
ḳırıḳ
al-maḳ
ıl-maḳ
yar-maḳ
26r/29 yır-maḳ
Nevāyī

SON SÖZ

26v/1 **araŋ͡g** (anıŋ͡g?)

■ *ey Nevāyī yār derdi ni belā mühlik imiş // kim* ***araŋ͡g*** *żaʿf itgeli ʿuşşāḳnı iyler helāk (26v/1-2)*

ey
Nevāyī
yār
derd.i
ni
belā
mühlik
26v/2 *imiş*
kim
araŋ͡g (anıŋ͡g ?)
żaʿf
it-geli
ʿuşşāḳ.nı
iyle-r
helāk
(anlamı bilinmeyen şiir)

■ *saġınma barça bışıġ sözni ṭabʿ iter āşām // bolur muḳiyy ü hāżım çü ikkisi maṭbūḫ (26v/2-3)*

saġın-ma
barça
bış-ıġ
söz.ni
26v/3 *ṭabʿ*
it-er

āşām
bol-ur
muḳiyy
ü (ve)
hāżım
çü
ikki.si
maṭbūḫ
saḳızġan

■ *yā ṭūṭī olur sipihr-i ḫażrā // bolur aṅ͡ga cūce ferş-i ġabrā // āʿzasıda kim bütüp yaṅ͡gı yir // tutġay bārī yirni sebze-yi ter // tün künni ḳılur bu naḳşa sızġan // kāfūr ile müşkdin* ***saḳızġan*** *(26v/4-5)*

Leylī ve Mecnūn

26v/4 *yā*
ṭūṭī
ol-ur
sipihr-i ḫażrā
bol-ur
aṅ͡ga
cūce
ferş-i ġabrā
āʿżā.sıda
kim
büt-üp
yaṅ͡gı
yir
tut-ġay
bārī
yir.ni
sebze-yi
ter
26v/5 *tün*
kün.ni
ḳıl-ur
bu
naḳşa
sız-ġan
kāfūr
ile
müşk.din
saḳızġan

Rūmī müellif

Nedr ʿAli

26v/6 saḳsaġan

Ferāġī

Naşīrī

26v/8 **tön-di**

■ *içti Behrām cām-i nīlūferī //* ***töndi*** *kim yasalġay ol siperi (26v/8)*

Sebʿa-yi Seyyāre
iç-ti
Behrām
cām-i nīlūferī
tön-di
kim
yasal-ġay
26v/9 *ol*
siper.i
çapun

■ *nā-geh ügü çikmegey diben ün // tumşuġı itip közini* ***çapun*** *(26v/9-10)*

Leylī ve Mecnūn
nā-geh
ügü
çik-megey
di-ben
ün
tumşuġ.ı
26v/10 *it-ip*
köz.ini
çapun
ḫāle

■ *ḫālā ki müyesser bolur ol mey bile ḫoş-ḫāl // niyüçün ki raḳam ḳılmadılar ʿömrġa* ***ḫāle*** *(26v/10-11)*

■ *dip irdiṅ͡g cān birey olsaṅ͡g yitişti ol maḥal veh kim // gedā sulṭanġa ni'tgey cüz gedālıġ olsa hem* ***ḫāle*** *(26v/11-12)*

ḫālā
ki
müyesser
bol-ur
ol
mey
bile
ḫoş-ḫāl

niyüçün
ki
raḳam
ḳıl-madılar

26v/11 *ʿömr.ġa*
ḥāle
di-p
irdiŋ̂
cān
bir-ey
ol-saŋ̂
yitiş-ti
ol
maḥal
veh
kim (ki)
gedā
sulṭan.ġa
ni'tgey
cüz
gedā.lıġ
olsa
hem

26v/12 *ḥāle*
biçir/piçir palpā

■ *muġannī uluġ bir nevāsını tüz // **biçir** kökge **palpā** ṣedāsını tüz (26v/12)*

Sedd-i İskenderī
muġannī
uluġ
bir
nevā.sını
tüz
biçir
kök.ge
palpā
ṣedā.sını
tüz

26v/13 **zīre küp yaġı**

■ *n'itey gerdūn şebistānıda encümni şafaḳ içre // şafaḳ kün meyni süzmey içgüm olsa **zire küp yaġı** (26v/13-14)*

n'itey
gerdūn
şebistān.ıda
encüm.ni
şafaḳ
içre
şafaḳ
kün
mey.ni
süz-mey
iç-güm

26v/14 *ol-sa*
zīre küp yaġı (baġı ?)
ʿarūsek

■ *ḳış mihrini çün itikrek ittiŋ̂ // ḳarnıŋ̂ ṣedefin **ʿarūsek** ittiŋ̂ (26v/14-15)*

Leylī ve Mecnūn
ḳış
mihr.ini
çün
itik.rek

26v/15 *it-tiŋ̂*
ḳarn.ıŋ̂
ṣedef.in
ʿarūsek
it-tiŋ̂
müçi ↔ müci

■ *ger ayaġıŋ̂ çıḳtı eşkiŋ̂niŋ̂ suyıdın tayılıp // ey Nevāyī şükr ol kūy içredür anıŋ̂ **müçi** (26v/15-16)*

ger
ayaġ.ıŋ̂
çıḳ-tı
eşk.iŋ̂niŋ̂
su.yıdın

26v/16 *tayıl-ıp*
ey
Nevāyī
şükr
ol
kūy
içre.dür
anıŋ̂
müçi
müci
nibtās

■ *ḳarangu kiçe oḳı çıḳsa yadın // ötüp **nibtās** felekdin yoḳ suhādın (26v/17)*

Ḫüsrev ve Şīrīn
26v/17 Behrām-i Çinī
ṭās-ı felek
ḳarangu
kiçe
oḳ.ı
çıḳ-sa
ya.dın
öt-üp
nibtās
felek.din
yoḳ
suhā.dın
26v/18 tinmes felek
26v/19 nibtās
Farsça
nitās
26v/20 nibtās
Türkçe
nitās
26v/21 **yavurġan**

■ *velī bād-pālarġa salġan kiçim // saḳarlāt u barça **yavurġan** kiçim (26v/22)*

Sedd-i İskenderī
26v/22 Rus
velī
bād-pā.larġa
sal-ġan
kiçim
saḳarlāt
u (ve)
barça
yavurġan
kiçim

[Sözlük]
Kitābü'l-Elif
Bāb-ı Meftūhāt

Elif Harfi
Elif İle

27v A - A
27v/1 **ā**

■ *yolu͡ng üzre hem gedā min hem ḳarı hem ḫasta ḥāl // bir baḳıp öt ḥālime ḥüsnü͡ng zekātı **ā** yigit (27v/2)*

27v/2 *yol.u͡ng*
üzre
hem
gedā
min
hem
ḳarı
hem
ḫasta ḥāl
bir
baḳ-ıp
öt-
ḥāl.ime
ḥüsn.ü͡ng
zekāt.ı
ā
yigit
27v/3 Arapça
an
-lAr
alar

■ *ey nübüvvet ḫaylıġa ḫātem benī Ādem ara // ger **alar** ḫātem sin ol at kim bolur ḫātem ara (27v/4-5)*

27v/4 *ey*
nübüvvet
ḫayl.ıġa
ḫātem
benī
Ādem
ara
ger

alar
ḫātem
sin
ol
27v/5 *at*
kim
bol-ur
ḫātem
ara
anı
1 aba
2 aba (RT)
Aba
apa
27v/6 apa ↔ igeçi
igeçi ↔ apa
ābādān (Fa) ↔ ābdān ≠ ḫarāb
27v/7 ābdān (Fa) ↔ ābādān ≠ /ḫarāb
Farsça
ap aġ ~ ap aḳ
ap aḳ ~ ap aġ
27v/8 **abaġa** ~ abaḳa
Abaġa
abaḳa ~ abaġa
27v/10 **ābdān** (Fa) ↔ ābādān

■ *yazar ferişte ḳuyaş ṣafḥasıġa vaṣfıñ͡gnı // meger kim ol felekī tapsa **ābdān** kāġaẕ (27v/11)*

27v/11 *yaz-ar*
ferişte
ḳuyaş
ṣafḥa.sıġa
vaṣf.ıñ͡gnı
meger
kim
ol
felekī
tap-sa
ābdān
kāġaẕ
Farsça
ābdān
27v/12 **1 eprik**
2 eprik
epsem ~ efsem
27v/13 **efsem** ~ epsem
epkin ~ ipkin

■ *sünbülin körgeç közüm boldı ḳarangu ey ṣehā // saçı mundaḳ tīre yāḫūd saç bağı **epkin** mü dür (27v/13-14)*

■ *eyledür kim ilgini ḫınā üze ḳılmış nigār // ol ki gülgūn köñ͡glek üzre tonın **epkin** iylemiş (27v/14-15)*

sünbül.in
kör-geç
köz.üm
bol-dı
ḳarangu
ey
ṣehā
27v/14 *saç.ı*
mundaḳ
tīre
yāḫūd
saç
baġ.ı
epkin mü.dür
iyle.dür
kim (ki)
ilg.ini
ḫınā
üze
ḳıl-mış
nigār
ol
ki
gül-gūn
köñ͡glek
27v/15 *üzre*
ton.ın
epkin ~ ipkin
iyle-miş
ipkin ~ epkin
ebem kömeci
Farsça
27v/16 Arapça
ebü ~ ebe ↔ ebüke
27v/17 ebe ↔ ebüke ↔ ebü

ebüke ↔ ebe ↔ ebü

abuşġa

■ *bir yandın **abuşġa** derd ü renci // bir yandın oġul ġam u şikenci (27v/17-18)*

Leylī ve Mecnūn

bir

yan.dın

abuşġa

derd

ü

renc.i

bir

yan.dın

27v/18 *oġul*

ġam

u

şikenc.i

Ebulḫan Tağı ↔ Bulḫan

Deşt-i Ḳıpçaḳ

Bulḫan ↔ Ebulḫan Tağı

Türeyenler

tā ile

1 at-maḳ/ġ

2 at-maḳ/ġ

27v/19 at-tı

27v/20 at-tuḳ

at-ar

ata-dur

■ *ʿışḳ anı kiltüredür ḫasta Nevāyī ṭarafı // nāvek-i ġamzeni ol şūḫ ḳayan **atadur** (27v/21)*

27v/21 *ʿışḳ*

anı

kiltür-edür

ḫasta

Nevāyī

ṭaraf.ı

nāvek-i ġamze.ni

ol

şūḫ

ḳayan

ata-dur

1 atar

2 atar

3 atar

4 atar

27v/22 ata-maḳ

27v/23 at-maydur

at-ġan

at-arġan

at-adurġan

27v/24 at-arġan

ata-maḳ

at-

at-ġıl

27v/25 1 at

2 at

3 at

27v/26 at-ma

at-maġıl

at-ın͡g

at-ın͡gız

at-ın͡glar

at-man͡g

at-man͡gız

at-man͡glar

27v/27 at-man

at-mas min

at-a min

at-ar min

at-adur min

at-aram

ata-r min

27v/28 ata-ram

at-arım

at-maġım

ata-rım

27v/29 at-maġum

at-ıp

at-ıban

28r/1 at-mış

at-mışan͡g

at-mas

28r/2 at-masın/mazı

at-madın

28r/3 at-ıp bolmas

at-a bolmas
at-maḳ bolmas
at-a almas
28r/4 at-a at-a
at-ay
■ *didiñg kim ḫaṭāsız* ***atay*** *köñglüñge oḳ // dip oḳ atmaġannı ḫaṭā iyledіñg (28r/5-6)*
at-ayın
28r/5 *di-diñg*
kim (ki)
ḫaṭā.sız
at-ay
köñgl.üñge
oḳ
di-p
oḳ
28r/6 *at-maġannı*
ḫaṭā
iyle-diñg
ata-y
ata-yın
at-saḳ/ġ
at-ġa biz
28r/7 at-ġay biz
at-alı
at-alıñg
ata-lı
ata-lıñg
at-ġalı
28r/8 at-ġaç
28r/9 at-ġuçı
at-ġuça
■ *ṣarṣar-ı āhım iser ġam şāmı hicrān taġıġa // yaḫşıdur tañg* ***atġuça*** *bu taġ hāmūn bolmasa (28r/10-11)*
at-ġunça
■ *ey Nevāyī bil ki tañg* ***atġunça*** *yıġlar her kiçe // çarḫ dik her kim ki ol bed-mihr ser-gerdānıdur (28r/12-13)*
at-ġança
28r/10 *ṣarṣar-ı*
āh.ım
is-er
ġam
şām.ı
hicrān
taġ.ıġa
yaḫşı.dur
28r/11 *tañg*
at-ġuça
bu
taġ
Hāmūn
bol-masa
Ṭāliʿ Hirevī
at-ġun
at-ġunça
28r/12 *ey*
Nevāyī
bil-
ki
tañg
at-ġunça
28r/13 *yıġla-r*
her
kiçe
çarḫ
dik
her
kim
ki
ol
bed-mihr
ser-gerdān.ıdur
at-ġum
at-ġuñg
28r/14 at-ġusı
at-ġuluḳ
at-ġay
28r/15 at-a
at-sa
at-sun
at-dik
at-ġudik
at-ardik
28r/16 ata-rdik
atış-maḳ/ġ
28r/17 **atıl-maḳ/ġ**

28r/18 **attur-maḳ/ġ**
-tur
28r/19 **1 ata-maḳ/ġ**
2 ata-maḳ/ġ
28r/20 1 ata-dı
■ *Sikender atadı Semerḳand anı // Semerḳand-ı firdevs mānend anı (28r/20-21)*
2 ata-dı
■ *Şuʿayb ʿaleyhi's-selām Mūsā ʿaleyhi's-selāmnı öyge indep ḥaseb ü nesebni maʿlūm ḳılıp Ṣafūrā atlıġ ḳızın a͡ŋga* ***atadı*** *(28r/21)*
Sedd-i İskenderī
Semerḳand
Sikender
ata-dı
Semerḳand
anı
28r/21 *Semerḳand-ı firdevs mānend*
anı
Tārīḫü'l-Enbiyā
Ḥażret-i Mūsā aleyhi's-selam
Şuʿayb ʿaleyhi's-selām
Mūsā ʿaleyhi's-selām.nı
öy.ge
inde-p
ḥaseb
ü (ve)
neseb.ni
maʿlūm
ḳıl-ıp
Ṣafūrā
at.lıġ
ḳız.ın
a͡ŋga
ata-dı
28r/22 ata-duḳ
1 ata-r
■ *ḳılurlar çün vücūdum tupraḳın yād // hemānā kim* ***atarlar*** *ḫasta Ferhād (28r/22)*
■ *binā̈ġa gerçi her kim bolsa bānī // **atarlar** bānī ismi birle anı (28r/23-24)*
2 ata-r
1 ata-ydur
2 ata-ydür
Ḥüsrev ve Şīrīn
28r/23 *ḳıl-urlar*
çün
vücūd.um
tupraḳ.ın
yād
hemānā
kim
ata-rlar
ḫasta
Ferhād
binā.ġa
gerçi
her
kim
28r/24 *bol-sa*
bānī
ata-rlar
bānī
ism.i
birle Şuʿayb (peygamber)
anı
at-ar
28r/25 ata-maydur
ata-ġan
ata-rġan
ata-ydurġan
28r/26 ata-rġan
28r/27 ata
ata-ġıl
■ *pes anı insān* ***ataġıl*** *bī-riyā // kim işidür ṣabr ile ḫavf u recā (28r/28)*
Ḥayretü'l-Ebrār
28r/28 *pes*
anı
insān
ata-ġıl
bī-riyā
kim
iş.idür
ṣabr
ile
ḫavf

u (ve)
recā
1 ata
2 ata
28r/29 ata-ma
ata-maġıl
ata-n͡g
ata-n͡gız
ata-n͡glar
28v/1 ata-man͡g
ata-man͡gız
ata-man͡glar
ata-man
ata-mas min
ata-y min
28v/2 ata-r min
ata-ydur min
ata-ram
at-ar min
at-aram
28v/3 ata-rım
ata-maġım
at-arım
ata-maġum
28v/4 ata-p
■ *zihī viṣālın͡ga ṭālib tutup özin meṭlūb // muḥabbetidin atın͡gı ḥabīb* **atap** *maḥbūb (28v/4-5)*
ata-ban
ata-mış
zihī
viṣāl.ın͡ga
28v/5 *ṭālib*
tut-up
öz.in
meṭlūb
muḥabbet.idin
at.ın͡gı
Ḥabīb
ata-p
maḥbūb
ata-mışan͡g
ata-mas
28v/6 ata-ması/mazı
ata-madın
28v/7 ata-p bolmas
ata-ma bolmas
ata-maḳ olmas
ata-y almaş
28v/8 ata-yu
ata-y ata-y
ata-y
■ *ġamze-yi ḳātil ile kāfir-i ḫūnrīz közin // düşman-ı cān mu* **atay** *āfet-i īmān mı diyin (28v/9-10)*
28v/9 ata min
ġamze-yi ḳātil
ile
kāfir-i ḫūnrīz
köz.in
28v/10 *düşman-ı cān mu*
ata-y
āfet-i īmān mı
di-yin
at-ay
28v/11 ata-saḳ
ata-ġa biz
ata-ġay biz
ata-lı
ata-lın͡g
at-alı
at-alın͡g
28v/12 ata-ġalı
ata-ġaç
28v/13 ata-ġuçı
ata-ġuça
ata-ġança
ata-ġunça
28v/14 ata-ġum
ata-ġun͡g
ata-ġusı
28v/15 ata-ġuluḳ
ata-ġay
ata-sa
ata-sun
ata-dik
28v/16 ata-dik
ata-ġudik

ata-rdik
at-ardik
28v/17 atal-maġ/atal-maḳ
28v/18 atal-dı

■ **ataldı** *biri Mıṣr u Baġdādġa // yazıldı biri mülk-i nūṣādġa (28v/19)*

Sedd-i İskenderī
İskender
28v/19 *atal-dı*
bir.i
Mıṣr
u ve)
Baġdād.ġa
yazıl-dı
bir.i
mülk-i Nūṣād.ġa
28v/20 **ataş-mek** ↔ ötüş-mek (RT)
Rūmiye
ötüş-mek (RT) ↔ ataş-mek
28v/21 ataş-tı
ataş-tük
ataş-ur
ataş-adur
ataş-ur
ataş-maydur
28v/22 ataş-gen
ataş-urgen
ataş-adurgen
ataş-
ataş-gil
28v/23 ataş-ma
ataş-magil
ataş-ıŋ͡ğ
ataş-ıŋ͡ğız
ataş-ıŋ͡ğlar
ataş-maŋ͡ğ
28v/24 ataş-maŋ͡ğız
ataş-maŋ͡ğlar
ataş-man
ataş-mas min
ataş-a min
ataş-u min
ataş-adur min
28v/25 ataş-uram
ataş-urum
ataş-mekim
ataş-magüm
ataş-ıp

■ *sin ḳuyaş birle münāsib sin öyünde ḫūblar // iki iki çūnki kirgeyler* **ataşıp** *yār yār (28v/26)*

ataş-ıban
ataş-mış
28v/26 *sin*
ḳuyaş
birle
münāsib sin
öy.ünde
ḫūb.lar
ikki
ikki
çūnki
kir-geyler
ataş-ıp
yār yār
ataş-mışaŋ͡ğ
ataş-mas
28v/27-28 ataş-masɪ/mazı
ataş-madın
ataş-ıp bolmas
ataş-sa bolmas
ataş-maḳ olmas
ataş-a almas
ataş-a ataş-a
28v/29 ataş-ay
ataş-ayın
ataş-sek
ataş-ge biz
ataş-gey biz
ataş-alı
ataş-alıŋ͡ğ
29r/1 ataş-geli
ataş-geç
ataş-güçi
ataş-güçe
ataş-günçe
29r/2 ataş-gençe
ataş-güm

ataş-gün͡g
ataş-güsi
ataşgülük
29r/3 ataş-gey
ataş-a
ataş-sa
ataş-sun
ataş-dik
ataş-güdik
ataş-urdik
29r/4 **ataġla-maḳ/ġ**
ataġla-dı
ataġla-duḳ
ataġla-r
ataġla-ydur
ataġla-r
29r/5 ataġla-maydur
ataġla-ġan
ataġla-rġan
ataġla-ydurġan
29r/6 ataġla-
ataġla-ġıl
ataġla-ma
ataġla-maġıl
29r/7 ataġla-n͡g
ataġla-n͡gız
ataġla-n͡glar
ataġla-man͡g
ataġla-man͡gız
ataġla-man͡glar
29r/8 ataġla-man
ataġla-mas min
ataġla-y min
ataġla-r min
ataġla-ydur min
ataġla-ram
ataġla-rım
29r/9-12 ataġla-maġım
ataġla-maġum
ataġla-p
ataġla-ban
ataġla-mış
ataġla-mışan͡g
ataġla-mas
ataġla-masɨ/mazɨ
ataġla-madın
ataġla-p bolmas
ataġla-sa bolmas
ataġla-maḳ olmas
ataġla-y almas
ataġla-yu
ataġla-y ataġla-y
ataġla-y
ataġla-yın
29r/13 ataġla-saḳ
ataġla-ġa biz
ataġla-ġay biz
ataġla-lı
ataġla-lın͡g
ataġla-ġalı
29r/14 ataġla-ġaç
ataġla-ġuçı
ataġla-ġuça
ataġla-ġunça
ataġla-ġança
29r/15 ataġla-ġum
ataġla-ġun͡g
ataġla-ġusı
ataġla-ġuluḳ
29r/16 ataġla-ġay
ataġla-sa
ataġla-sun
ataġla-dik
ataġla-ġudik
ataġla-rdik
29r/17 **ataġlat-maḳ/ġ**
ataġlan-maḳ/ġ
29r/18 **ataġlaş-maḳ/ġ**
29r/19 **atġula-maḳ/ġ**
atġula-dı
atġula-duḳ
atġula-r
atġula-ydur
atġula-r
29r/20 atġula-maydur
atġula-ġan
atġula-rġan
atġula-ydurġan

29r/21 atġula-
atġula-ġıl
atġula-ma
atġula-maġıl
atġula-n͡g
29r/22 atġula-n͡gız
atġula-n͡glar
atġula-man͡g
atġula-man͡gız
atġula-man͡glar
atġula-man
29r/23 atġula-mas min
atġula-y min
atġula-r min
atġula-ydur min
atġula-ram
atġula-rım
atġula-maġım
29r/24 atġula-maġum
atġula-p
atġula-ban
atġula-mış
atġula-mışan͡g
29r/25 atġula-mas
atġula-ması/mazı
atġula-madın
29r/26 atġula-p bolmas
atġula-sa bolmas
atġula-maḳ olmas
atġula-y almas
atġula-yu
29r/27 atġula-y atġula-y
atġula-y
atġula-yın
atġula-saḳ
atġula-ġa biz
29r/28 atġula-lı
atġula-lın͡g
atġula-ġalı
atġula-ġaç
29r/29 atġula-ġuçı
atġula-ġuça
atġula-ġunça
atġula-ġança
atġula-ġum
29r/30 atġula-ġun͡g
atġula-ġusı
atġula-ġay
atġula-sa
atġula-sun
atġula-dik
29v/1 atġula-dik
atġula-rdik
atġulat-maḳ/ġ
29v/2 atġulaş-maḳ/ġ
atġulaş-ay

■ *sadaġımda ikirmeçe oḳ bar idi tüşey bu seng tūdede oḳum barıça* ***atġulaşay*** *(29v/3-4)*

atġulaşayın
29v/3 Tārīḫ-i Babürī
sadaġ.ımda
ikirme.çe
oḳ
bar
29v/4 *idi*
tüş-ey
bu
seng
tūde.de
oḳ.um
barı.ça
atġulaş-ay
atlamaḳ/ġ

■ *pars* ***atlamaġın͡g*** *melāletidin // bağlap közini ḫacāletidin (29v/5-6)*

29v/5 Leylī ve Mecnūn
Leylī
pars
atlamaġ-ın͡g
melālet.idin
bağla-p
köz.ini
29v/6 *ḫacālet.idin*
atla-dı
atla-duḳ
atla-r

■ *ʿAbbas diptür ki dāyim anıñg̑ işikide* ***atlar*** *ve tereddüd ḳılur (29v/7)*

atla-ydur
Nesāyimü'l-Maḥabbe
29v/7 Ebü'l-ʿAbbās Nesāyī
ʿAbbas
di-ptür
ki
dāyim
anıñg̑
işik.ide
atla-r
ve
tereddüd
ḳıl-ur
atla-r
29v/8 atla-maydur
atla-ġan
atla-rġan
atla-ydurġan
29v/9 atla-
atla-ġıl
atla-ma
atla-maġıl
atla-ñg̑
atla-ñg̑ız
atla-ñg̑lar
29v/10 atla-mañg̑
atla-mañg̑ız
atla-mañg̑lar
atla-man
atla-mas min
atla-y min
atlar min
29v/11 atla-ydur min
atla-ram
atla-rım
atla-maġım
atla-maġum
atla-p
atla-ban
atla-mış
29v/12 atla-mışañg̑
atla-mas
atla-masɪ/mazɪ
29v/13 atla-madın
atla-p bolmas
atla-sa bolmas
atla-maḳ olmas
atla-y almas
29v/14 atla-yu
atla-y atla-y
atla-y
atla-yın
atla-saḳ
29v/15 atla-ġa biz
atla-ġay biz
atla-lıñg̑
atla-ġalı
atla-ġaç
29v/16 atla-ġuçı
atla-ġuça
atla-ġunça
atla-ġança
atla-ġum
29v/17 atla-ġuñg̑
atla-ġusı
atla-ġuluḳ
atla-ġay
atla-saḳ
atla-sun
atla-dik
29v/18 atla-ġudik
atla-rdik
atlaş-maḳ/ġ
29v/19 **atlat-maḳ/ġ**
29v/20 **atlan-maḳ/ġ**
atlan-dı
atlan-duḳ
atlan-ur
atlan-adur
atlan-ur

■ *kil ey sāḳi ki ötti ʿeyş çaġı // mañg̑a tut imdi* ***atlarnur*** *ayağı (29v/21-22)*

29v/21 Ḫüsrev ve Şīrīn
kil-
ey
sāḳi

ki
öt-ti
ʿıyş
çaġ.ı
maŋ͡ga
tut-

29v/22 *imdi*
atlan-ur
ayaġ.ı
atlan-maydur
atlan-ġan
atlan-urġan
atlan-adurġan

29v/23 atlan-
atlan-ġıl
atlan-ma
atlan-maġıl
atlan-ıŋ͡g

29v/24-26 atlan-ıŋ͡gız
atlan-ıŋ͡glar
atlan-maŋ͡g
atlan-maŋ͡gız
atlan-maŋ͡glar
atlan-man
atlan-mas min
atlan-a min
atlan-ur min
atlan-adur min
atlan-uram
atlan-urum
atlan-maġım
atlan-maġum
atlan-ıp
atlan-ıban
atlan-mış
atlan-mışaŋ͡g
atlan-mas

29v/27-28 atlan-masɪ/mazı
atlan-madın
atlan-ıp bolmas
atlan-sa bolmas
atlan-maḳ olmas
atlan-a almas
atlan-a atlan-a

30r/1 atlan-ay
atlan-ayın
atlan-saḳ
atlan-ġa biz
atlan-ġay biz
atlan-alı
atlan-alıŋ͡g
atlan-ġalı

30r/2 atlan-ġaç
atlan-ġuçı
atlan-ġunça

■ *iylemegil ḥillesini reng reng // kitse dağı ḥücrede tutsun direng // aŋ͡glamaŋ͡g* ***atlanġuça*** *ḥālātını // ger ir iseŋ͡g tutma anıŋ͡g atını (30r/4-5)*

atlan-ġuça

■ *yüz kişi rişk itgüçe çergem ḳanı // miŋ͡g yigit* ***atlanġuça*** *ölkem ḳanı (30r/5)*

30r/3 atlan-ġança

Ḥayretü’l-Ebrār

30r/4 *iyle-megil*
ḥille.sini
reng reng
kit-se
dağı
ḥücre.de
tut-sun
direng
aŋ͡gla-maŋ͡g
atlan-ġuça
ḥālāt.ını

30r/5 *ger*
ir
iseŋ͡g
tut-ma
anıŋ͡g
at.ını

Ḥayretü’l-Ebrār

30r/6 *yüz*
kişi
rişk
it-güçe
çerge.m
ḳanı

miñg
yigit
atlan-ġuça
ölke.m
ḳanı
atlan-ġum
atlan-ġuñg
30r/7 atlan-ġusı
atlan-ġuluḳ
atlan-ġay
atlan-a
atlan-sa
atlan-sun
atlan-dik
30r/8 atlan-ġudik
atlan-urdik
atlandur-maḳ/ġ
atlandur-up

■ *munça ḳabaḥat bile baḳıp turup // birseñg icāzet anı* ***atlandurup*** *(30r/10)*

30r/9 atlandur-uban
atlandur-mış
Ḥayretü'l-Ebrār
30r/10 *munça*
ḳabaḥat
bile
baḳ-ıp
tur-up
birseñg
icāzet
anı
atlandur-up
30r/11-12 **atıḳ-maḳ/ġ**

■ *bolsa irdi şemmeī pervāsı nām u nengdin // atlanıp bed-mestlıġ birle* ***atıḳmaḳ*** *ni idi (30r/11-12)*

bol-sa
irdi
şemme.ī
pervā.sı
nām
u (ve)
neng.din
atla-nıp
bed-mest.lıġ
birle
atıḳ-maḳ
ni
idi
atıḳ-tı
atıḳ-tuḳ
atıḳ-ur
atıḳ-adur
atıḳ-ur
30r/13 atıḳ-maydur
atıḳ-ġan
atıḳ-urġan
atıḳ-adurġan
30r/14 atıḳ-
atıḳ-ġıl
atıḳ-ma
atıḳ-maġıl
atıḳ-tıñg
atıḳ-tıñgız
30r/15 atıḳ-tıñglar
atıḳ-mañg
atıḳ-mañgız
atıḳ-mañglar
atıḳ-man
atıḳ-mas min
30r/16 atıḳ-a min
atıḳ-ur min
atıḳ-adur min
atıḳ-uram
atıḳurum
atıḳ-maġım
atıḳ-maġum
30r/17 atıḳ-ıp

■ *tīġ ile başıma kildiñg ki bu kün ḳatl işide // ḫūblar içre ser-āmed sin olup sin* ***atıḳıp*** *(30r/17-18)*

■ *ḳorḳmaḳlıḳġa* ***atıḳıp*** *bī-dillikge efsāne boldılar (30r/18)*

atıḳ-ıban
atıḳ-mış
tīġ
ile
baş.ıma

kıl-dıng
ki
bu
kün
ḳatl
iş.ide
30r/18 *ḫūb.lar*
içre
ser-āmed
sin
olup sin
atıḳ-ıp
Tārīḫ-i Babürī
ḳorḳ-maḳlıḳġa
atıḳ-ıp
bī-dil.likge
efsāne
bol-dılar
30r/19 atıḳ-mışang
atıḳ-mas
atıḳ-ması/mazı
atıḳ-madın
30r/20 atıḳ-ıp bolmas
atıḳ-a bolmas
atıḳ-maḳ olmas
atıḳ-a almas
30r/21 atıḳ-a atıḳ-a
atıḳ-ay
atıḳ-ayın
atıḳ-aḳ
30r/22 atıḳ-ġa biz
atıḳ-ġay biz
atıḳ-alı
atıḳ-alıng
atıḳ-ġalı
atıḳ-ġaç
30r/23 atıḳ-ġuçı
atıḳ-ġuça
atıḳ-ġunça
atıḳ-ġança
atıḳ-ġum
30r/24 atıḳ-ġusı
atıḳ-ġuluḳ
atıḳ-ġay
atıḳ-a
atıḳ-sa
atıḳ-sun
atıḳ-dik
30r/25 atıḳ-ġudik
atıḳ-urdik

İsimler (Cevāmid)

1 at

■ *rüsül sürmedi lā-mekān üzre merkeb // sin irding bu meydānda kim* ***at*** *çıḳardıng (30r/29)*

30r/26 2 at

■ *ḳuyaşġa ṭarḥ üçün taşlap ruḫ u* ***at*** *// velī yüz ḳatla her saʿat ḳılıp māt (30r/26-27)*

Sedd-i İskenderī
ḳuyaş.ġa
ṭarḥ
üçün
taşla-p
ruḫ
u (ve)
at
velī
yüz
30r/27 *ḳatla*
her
saʿat
kıl-ıp
māt

3 at

■ *Nevāyī ẕikri atıngdur ümīdi ol ki ḳolḳarsang // anı* ***at*** *istemekdin belki andın kim bolur atı (30r/27-28)*

■ *rüsül sürmedi lā-mekān üzre merkeb // sin irding bu meydānda kim* ***at*** *çıḳarsıng (30r/29)*

Nevāyī
ẕikr.i
at.ıngdur
ümīd.i
ol
ki

30r/28 *ḳolḳar-sang̃*
anı
at
iste-mekdin
belki
andın
kim
bol-ur
at.ı
30r/29 *rüsül*
sür-medi
lā-mekān
üzre
merkeb
sin
irding̃
bu
meydān.da
kim
at
çıḳar-dıng̃
at-
30v/1 **1 ata**
2 ata
30v/2 **ata-**
1 atabek ~ 1 atabik
1 atabik ~ 1 atabek
30v/3 **2 atabek** ~ 2 atabik
2 atabik ~ 2 atabek

■ *hem ol Ferhādġa irdi* ***atabik*** *// közüp Ferhād ḫūd anı ata dik (30v/3-4)*

■ *ata anang̃na raḥmet ey oġul kim körmemiş sin dik // ni ol toḳuz* ***atabik*** *ni bu tört asraġucı dāye (30v/4-5)*

Ḫüsrev ve Şīrīn
Çin
hem
ol
Ferhād.ġa
30v/4 *irdi*
atabik
kör-üp
Ferhād
ḫūd
anı
ata
dik
ata
ana.ng̃na
raḥmet
ey
oġul
kim
kör-memiş
sin
dik
ni
ol
toḳuz
atabık
30v/5 *ni*
bu
tört
asra-ġuçı
dāye
Atabekiye Selçuklular
30v/6 atabek ↔ etege
30v/7 Atabekler (Atabekan)
Muṣul
Diyarbakır
Şām
30v/8 Azerbaycan
Fars
Salġurlu
1 atar tutar ↔ atış tutuş
2 atar tutar ↔ atış tutuş
3 atar tutar ↔ atış tutuş
4 atar tutar↔ atış tutuş
30v/9 atış tutuş ↔ atar tutar
ataġ
1 ataġlıġ

■ *mihr zülfiġā köng̃ül baġlıġ idi // guiyā bu ang̃a* ***ataġlıġ*** *idi (30v/10-11)*

30v/10 Sebʿa-yi Seyyāre
Süheyl
mihr
zülf.iġā
köng̃ül

bağlıġ
idi
gūyiyā
30v/11 *bu*
aŋ͡ga
ataġlıġ
idi
2 ataġlıġ

■ *ir* ***ataġlıġnı*** *dest-gīr ittük // ehl ü evlādını esīr ittük (30v/11-12)*

Babür Şah
Hezāre
ir
ataġlıġnı
dest-gīr
30v/12 *it-tük*
ehl
ü (ve)
evlād.ını
esīr
it-tük
Rūmī
ataġlıġ
atalıġ

■ *ivrülüp ol ṭıfl-veş başıġa ay u kün ḳılur // ol* ***atalıġ*** *ārzū bu bir* ***atalıġ*** *ārzū (30v/13)*

30v/13 *ivrül-üp*
ol
ṭıfl-veş
baş.ıġa
ay
u (ve)
kün
ḳıl-ur
ol
atalıġ
ārzū
bu
bir
atalıġ
ārzū
30v/14 atalıġ
at boġazı
Etrek
30v/15 Cürcan
atsız
Atsız ↔ Etsiz
Sulṭān Sancar
Ḫ^{v}ārezm
Burhān-i Ḳāti^{ʿ}
30v/16 Etsiz ↔ Atsız
atġu (RT)
Rūmī Türkçesi
30v/17 **etege**

■ *andaḳ ḥavādiṣ yüzlendi kim yolda ol ḳız bir* ***etege*** *ve bir ḫ^{v}āce-serā birle ḳaldı (30v/18)*

Tārīḫü'l-Mulūk
İskender
30v/18 Dārā
andaḳ
ḥavādiṣ
yüzlen-di
kim
yol.da
ol
ḳız
bir
etege
ve
bir
ḫ^{v}āce-serā
birle
ḳal-dı
Atil
30v/19 Ḥacı Tarḫan
Ḫazar denizi
atlanur ayaġ ↔ atlanur ayaġı

■ *sāḳiyā bezm işidin boldı firāġ // tutġıl imdi maŋ͡ga* ***atlanur ayaġ*** *(30v/20)*

atlanur ayaġı ↔ atlanur ayaġ
30v/20 *sāḳiyā*
bezm
iş.idin
bol-dı
firāġ
tut-ġıl
imdi

man͡ga
atlanur ayaġ

30v/21 **1 atlıġ**

■ *anda* ***atlıġġa*** *ḥad yoḳ irdi pedīd // ṣaydġa hem ʿaduv yoḳ irdi pedīd (30v/22)*

Sebʿa-yi Seyyāre
Behrām

30v/22 *anda*
atlıġ.ġa
ḥad
yoḳ
irdi
pedīd (Fa)
ṣayd.ġa
hem
ʿaduv
yoḳ
irdi
pedīd (Fa)

2 atlıġ

■ *falān* ***atlıġ*** *(30v/22)*

■ *merkebiniṉ naʿlidin her dem çaḳılġan ot imes // kim köṉgül* ***atlıġ*** *żaʿīf-i bī-ḳarārımdur meniṉ (30v/23)*

falān
atlıġ

30v/23 *merkeb.iniṉ*
naʿl.idin
her
dem
çaḳıl-ġan
ot
imes
kim
köṉgül
atlıġ
żaʿīf-i bī-ḳarār.ımdur
meniṉ

30v/24 **3 atlıġ**

■ *min ki beẕl ü ṣaḫāda* ***atlıġ*** *min // bolsa yüz munça hem uyatlıġ min (30v/24-25)*

Sebʿa-yi Seyyāre
min
ki
beẕl
ü (ve)
ṣaḫā.da
atlıġ
min
bol-sa

30v/25 *yüz*
munça
hem
uyatlıġ
min
atmaca (RT)
Rūmī Türkçesi
etmek (RT) ↔ ötmek

30v/26 Rūm Türkleri
Çaġatay (lügati)
ötmek ↔ etmek
atış tutuş ↔ atar tutar

■ *Erdevān yaşurun libās-i faḳīr ḳılıp alarnıṉ avda żabṭ u rabṭ bile* ***atış tutuşların*** *biley dip bardı (30v/27-28)*

30v/27 Tārīḫü'l-Mulūk
Erdeşīr Bābek
Erdevān
yaşur-un
libās-i faḳīr
ḳıl-ıp
alarnıṉ
av.da
żabṭ u rabṭ

30v/28 *bile*
atış tutuş.ların
bile.y
di-p
bar-dı
atışlıġ
Arapça
Tārīḫ-i Babürī

■ *Falān bābi ḳatıġ oḳı uzun birk atışlıġ ve yaḫşı* ***atışlıġ*** *ikendür (30v/29)*

30v/29 *Falān*
bāb.i
ḳatıġ
oḳ.ı

uzun
birk
atışlıġ
ve
yaḫşı
atışlıġ
iken.dür
atıġ
31r/1 **atım**
Arapça

Türeyenler

cīm ile

31r/2 **açmaḳ/ġ**
aç-tı
aç-tuḳ
aç-ar
aç-adur
aç-ar

■ *nālān min* ***açar*** *bolsa yüz ol ḥūr-i perīzād // bülbülġa ni-tan͡g gül açılur faṣlda feryād (31r/3-4)*

31r/3 *nālān*
min
aç-ar
bol-sa
yüz
ol
ḥūr-i perīzād
bülbül.ġa
ni-tan͡g
gül
açıl-ur
faṣl.da
31r/4 *feryād*
aç-ar
aç-maydur
aç-ġan
aç-arman
31r/5 aç-adurġan
aç-
aç-ġıl
aç-ma
aç-maġıl
31r/6 aç-ın͡g
aç-ın͡gız
aç-ın͡glar
aç-man͡g
aç-man͡gız
aç-man͡glar
aç-man
aç-mas min
31r/7 aç-a min
aç-ar min
aç-adur min
aç-arım
aç-maġım
aç-maġum
aç-ıp
aç-ıban
aç-mış
aç-mas

■ *yār aġız* ***açmasġa*** *derdim sorġalı taptım sebeb // köp çüçüklükdin yapuşmışlar meger ol iki leb (31r/8-9)*

31r/8 *yār*
aġız
aç-masġa
derd.im
sor-ġalı
tap-tım
sebeb
31r/9 *köp*
çüçüklük.din
yapuş-mışlar
meger
ol
iki
leb
aç-ması/mazı
aç-madın
aç-ıp bolmas
aç-sa bolmas
31r/10 aç-maḳ olmas
aç-a almas
aç-a aç-a
aç-ay

aç-ayın
31r/11 aç-saḳ
aç-ġa biz
aç-ġay biz
aç-alı
aç-alın͡g
aç-ġalı
aç-ġaç
31r/12 aç-ġuçı
açġuça
açġunça
aç-ġança
aç-ġum
aç-ġun͡g
31r/13 aç-ġusı
aç-ġuluḳ
aç-ġay
aç-a
aç-sa
aç-sun
aç-dik
aç-ġudik
aç-ardik
31r/14 **açıl-maḳ/ġ**
açıl-ur
açıl-adur
açıl-ur
31r/15 açıl-maydur
■ *şikenc-i ṭurresidin kim girih yazılmaydur // benefşeī turur ammā henūz* ***açılmaydur*** *(31r/16)*
31r/16 *şikenc-i ṭurre.sidin*
kim
girih
yazıl-maydur
benefşeī turur
ammā
henūz
açıl-maydur
31r/17 **açılış-maḳ/ġ**
31r/18 **açtur-maḳ/ġ**
acı-maḳ/ġ
31r/19 acı-dı
acı-duḳ
acı-r
acı-dur
acı-r
acı-maydur
31r/20 acı-ġan
acı-rġan
acı-durġan
acı-
acı-ġıl
31r/21 acı-ma
acı-maġıl
acı-n͡g
acı-n͡gız
acı-n͡glar
acı-man͡g
acı-man͡gız
acı-man͡glar
31r/22 acı-man
acı-mas min
acıy min
acı-r min
acı-dur min
acı-ram
acı-rım
acı-maġım
31r/23 acı-maġum
acı-p
acı-ban
acı-mış
acı-mışan͡g
acı-mas
31r/24 acı-ması/mazı
acı-madın
acı-p bolmas
acı-sa bolmas
acı-maḳ olmas
31r/25 acı almas
ac-ı ac-ı
acı-y
acı-yın
acı-saḳ
acı-ġa biz
31r/26 acı-ġay biz
acı-lı

acı-lıŋ͡g
acı-ġalı
acı-ġaç
acı-ġuçı
31r/27 acı-ġuça
acı-ġunça
acı-ġança
acı-ġum
acı-ġuŋ͡g
31r/28 acı-ġusı
acı-ġuluḳ
acı-ġay
acı-sa
acı-sun
acı-dik
acı-ġudik
acı-rdik
31r/29 **1 acıt-maḳ/ġ**
2 acıt-maḳ/ġ
31v/1 acıt-tı

■ *ġamzesi hemī köp* ***acıttı*** *Nevāyī aġzın // laʿli [laʿl-i] ḫāmı bile bir daġı kāmın çüçütüŋ͡g (31v/1)*

ġamze.si
hemī
köp
acıt-tı
Nevāyī
aġzın
laʿl-i ḫām.ı
bile
bir
daġı
kām.ın
çüçüt-üŋ͡g

31v/2 acıt-ġan

■ *zaḫmım* ***acıtġan*** *dem-be-dem ol laʿl-i şekker-ḫand irür // veh-veh tuz irmiş ol ki min ḳıldım gümān kim ḳand irür (31v/3)*

acıt-urġan
acıt-adurġan
31v/3 *zaḫm.ım*
acıt-ġan
dem-be-dem
ol
laʿl-i şekker-ḫand
irür
veh veh
tuz
irmiş
ol
ki
min
ḳıl-dım
gümān
kim (ki)
ḳand
irür
acıt-

■ *şehd-i ʿayşın zehr iter gerdūn sin uşbu cāmdın // ḫāh kāmıŋ͡gı* ***acıt*** *ḫāhī miẕāḳıŋ͡gı cücüt (31v/5)*

31v/4 acıt-ġıl
şehd-i ʿayş.ın
zehr
it-er
gerdūn
31v/5 *sin*
uşbu
cām.dın
ḫᵛāh
kām.ıŋ͡gı
acıt-
ḫᵛāhī
miẕāḳ.ıŋ͡gı
cücüt-
31v/6 **acış-maḳ/ġ**

■ *nāvek-i zaḫmıda aġrıġdın* ***acışmaḳdur*** *füzūn // haẓm itmişler meger su birle peykānıda tuz (31v/7)*

nāvek-i zaḫm.ıda
aġrıġ.dın
açış-maḳdur
31v/7 *füzūn*
haẓm
it-mişler
meger
su

birle
peykān.ıda
tuz
açış-tı
açış-ur
açış-adur
açış-ur
31v/8 acış-maydur
açış-ġan
açış-urġan
açış-adurġan
31v/9 acış-
açış-ġıl
açış-ma
açış-maġıl
31v/10 acış-ın͡g
açış-ın͡gız
açış-ın͡glar
açış-man͡g
açış-man͡gız
açış-man͡glar
31v/11 acış-man
açış-mas min
açış-a min
açış-ur min
açış-adur min
açış-uram
açış-urum
31v/12 acış-maġım
açış-maġum
açış-ıb
açış-ıban
açış-mış
31v/13 acış-mışan͡g
açış-mas
açış-masımazı
31v/14 acış-madın
açış-ıp bolmas
açış-a bolmas
açış-maḳ olmas
31v/15 acış-a almas
açış-a acış-a
açış-ay
31v/16 acış-ayın
açış-saḳ
açış-ġa biz
açış-ġay biz
açış-alı
açış-alın͡g
31v/17 acış-ġalı
açış-ġaç
açış-ġucı
31v/18 acış-ġuça
açış-ġunça
açış-ġança
açış-ġum
açış-ġun͡g
31v/19 acışġusı
açış-ġuluḳ
açış-ġay
açış-a
açış-sa
açış-sun
açış-dik
31v/20 acış-ġudik
açış-urdik
açış-turmaḳ/ġ
31v/21 **acıġlan-maḳ/ġ**
■ ***acıġlanmaḳ****dur andın ni çüçüksüz ey kön͡gül // ḫāh acıġ yıġla min ḫāhī şeker-ḫand iyle min (31v/22)*
31v/22 *acıġlan-maḳdur*
andın
ni
çüçük.süz
ey
kön͡gül
ḫ^{v}*āh*
acıġ
yıġla min
ḫ^{v}*āhī*
şeker-ḫand
iyle min
31v/23 acıġlan-dı
acıġlan-duḳ
acıġlan-ur
acıġlan-adur
acıġlan-ur

31v/24 acığlan-maydur
acığlan-ġan
acığlan-urġan
acığlan-adurġan
31v/25 acığlan-
■ ***acığlan*** *gehī ḳollarıñġa ki bar // raʿiyyetġa şehdin ʿināyet melīḥ (31v/26)*
acığlan-ġıl
31v/26 *acıġlan-*
gehī
ḳollar.ıñġa
ki
bar
raʿiyyet.ġa
şeh.din
ʿināyet
melīḥ
acığlan-ma
acığlan-maġıl
■ *cān mu yā laʿliñg çüçükdür disem* ***acığlanmaġıl*** *// ükte mübhem bolsa iy cān-i cihān sormaḳ ni ʿayb (31v/27)*
31v/27 *cān mu*
yā
laʿl.iñg
çüçük.dür
di-sem
acıġlan-maġıl
nükte
mübhem
bol-sa
ey cān-i cihān
sor-maḳ
ni
ʿayb
31v/28 acığlan-ıñg
acığlan-ıñgız
acığlañg-lar
acığlan-mañg
acığlan-mañgız
acığlan-mañglar
31v/29 acığlan-man
acığlan-mas min
acığlan-a min
acığlan-ur min
acığlan-adur min
32r/1 acığlan-uram
acığlan-urum
acığlan-maġım
acığlan-maġum
acığlan-ıp
32r/2 acığlan-ıban
acığlan-mış
acığlan-mas
acığlan-masɪ/mazı
32r/3 acığlan-madın
acığlan-ıp bolmas
acığlan-sa bolmas
32r/4 acığlan-maḳ olmas
acığlan-a almas
acığlan-a acığlan-a
32r/5 acığlan-ay
acığlan-ayın
acığlan-saḳ
acığlan-ġa biz
acığlan-ġay biz
32r/6 acığlan-alı
acığlan-alıñg
acığlan-ġalı
acığlan-ġaç
32r/7 acığlan-ġuçı
acığlan-ġuça
acığlan-ġunça
acığlan-ġança
32r/8 acığlan-ġum
acığlan-ġuñg
acığlan-ġusı
acığlan-ġuluḳ
32r/9 acığlan-ġay
acığlan-a
acığlan-sa
acığlan-sun
acığlan-dik
acığlan-ġudik
32r/10 acığlan-urdik
acığlatmaḳ/ġ
32r/11 acığlat-ur

■ *ḥadīṣi olturuban tirgüzür ki söz sorsam // eger* ***acıġlatur*** *ammā çüçük birür pāsuḫ (32r/11-12)*

acıġlat-adur
ḥadīṣ.i
oltur-uban
tirgüz-ür
ki
söz
32r/12 *sor-sam*
eger
acıġlat-ur
ammā
çüçük
bir-ür
pāsuḫ
acıḳ-maḳ/ġ
32r/13 acıḳ-tı
acıḳ-tuḳ
acıḳ-ur
acıḳ-atur
acıḳ-ur
32r/14 acıḳ-maydur
acıḳ-ġan
acıḳ-urġan
acıḳ-adurġan
32r/15 acıḳ-
acıḳ-ġıl
acıḳ-ma
acıḳ-maġıl
acıḳ-ın͡g
acıḳ-ın͡gız
acıḳ-ın͡glar
32r/16 acıḳ-man͡g
acıḳ-man͡gız
acıḳ-man͡glar
acıḳ-man
acıḳ-mas min
acıḳ-a min
32r/17 acıḳ-ur min
acıḳ-adur min
acıḳ-uram
acıḳ-urum
acıḳ-maġım
acıḳ-maġum
acıḳ-ıp
32r/18 acıḳ-ıban
acıḳ-mış
acıḳ-mışan͡g
acıḳ-mas
acıḳ-ması/mazı
32r/19 acıḳ-madın
acıḳ-ıp bolmas
acıḳ-sa bolmas
acıḳ-maḳ olmas
32r/20 acıḳ-a almas
acıḳ-a acıḳ-a
acıḳ-ay
32r/21 acıḳ-ayın
acıḳ-saḳ
acıḳ-ġa biz
acıḳ-ġay biz
acıḳ-alı
acıḳ-alın͡g
acıḳ-ġalı
32r/22 acıḳ-ġaç
acıḳ-ġuça
acıḳ-ġunça
acıḳ-ġança
32r/23 acıḳ-ġum
acıḳ-ġun͡g
acıḳ-ġusı
acıḳ-ġuluḳ
32r/24 acıḳ-ġay
acıḳ-a
acıḳ-sa
acıḳ-dik
acıḳ-ġudik
acıḳ-ġurdik
32r/25 **acıḳtur-maḳ/ġ**

İsimler (Cevāmid)

aç
32r/26 **açar**
aç-ar
32r/27 Farsça
32r/28 **Açamaylı**

32r/29 Özbekiye

acrıġ ↔ çayır

■ *ḳuyıdın suv yuḳarıdın nem // yuḳarıdın suv ḳuyıdın hem // arada bolġan olsa tufraġ rüşt // asrāġan bolsa* ***acrıġ*** *anı dürüst (32v/1-2)*

32v/1-2 çayır ↔ acrıġ

Sebʿa-yi Seyyāre

ḳuyı.dın

suv

yuḳarı.dın

nem

yuḳarı.dın

suv

ḳuyı.dın

hem

ara.da

bol-ġan

ol-sa

tufraġ

rüşt

asrā-ġan

bol-sa

acrıġ

anı

dürüst

açuḳ

■ *külbesi ay şemʿidin olsa yaruḳ // işiki yil ilgidin olsa* ***açuḳ*** *(32v/3-4)*

32v/3-4 Ḥayretü'l-Ebrār

külbe.si

ay

şemʿ.idin

ol-sa

yaruḳ

işik.i

yil

ilg.idin

ol-sa

açuḳ

eçe

acca

Arapça

32v/5 **acırġa** (Mo) ↔ feḥl

Moġol lügati

1 acıġ

■ *şeyḫ kevṯer şerbeti min talḫ mey medḥin didim //* ***acıġı*** *kilse ni tan͡g niyüçün ki açlıġ kildi ḥaḳ (32v/6-7)*

2 acıġ

■ *şeyḫ kevṯer şerbeti min talḫ mey medḥin didim //* ***acıġı*** *kilse ni tan͡g niyüçün ki açlıġ kildi ḥaḳ (32v/6-7)*

32v/6-7 *şeyḫ*

kevṯer

şerbet.i

min

talḫ

mey

medḥ.in

di-dim

acıġ.ı

kil-se

ni

tan͡g

niyüçün

ki

aç.lıġ

kil-di

ḥaḳ

32v/8 **acılıġ**

Türeyenler

ḫā ile

aḫtar-maḳ/ġ

■ *ḳan bolup itken kön͡gülni isteyü ol ravżada // ġunçalar ḫaylını gülbenlerde* ***aḫtarmaḳdur*** *iş (32v/8-9)*

ḳan

bol-up

32v/9 *it-ken*

kön͡gül.ni

iste-yü

ol

ravża.da

ġonça.lar

ḫayl.ını

gülben.lerde
aḫtar-maḳdur
iş
aḫtar-dı
aḫtar-duḳ
32v/10 aḫtar-ur
aḫtar-adur
aḫtar-ur
aḫtar-maydur
32v/11 aḫtar-ġan
aḫtar-urġan
aḫtar-adurġan
aḫtar-
aḫtar-u

■ *ey ṣabā āvāre köñglüm isteyü her yan baru // vādī ü taġ u biyābānlarnı bir bir* ***aḫtaru*** *(32v/12-13)*

32v/12-13 aḫtar-ġıl
ey
ṣabā
āvāre
köñgl.üm
iste-yü
her
yan
bar-u
vādī
ü (ve)
taġ
u (ve)
biyābān.larnı
bir bir
aḫtar-u
aḫtar-ma
aḫtar-maġıl
Naṣīrī
32v/14-15 aḫtar-ıñg
aḫtar-ıñgız
aḫtar-ıñglar
aḫtar-mañg
aḫtar-mañgız
aḫtar-mañglar
aḫtar-man
aḫtar-mas min
aḫtar-a min
aḫtar-ur min
aḫtar-adur min
aḫtar-uram
aḫtar-urum
32v/16 aḫtar-maġım
aḫtar-maġum
aḫtar-ıp
aḫtar-ıban
aḫtar-mış
aḫtar-mışañg
32v/17 aḫtar-mas
aḫtar-ması/mazı
aḫtar-madın
32v/18 aḫtar-ıp bolmas
aḫtar-sa bolmas
aḫtar-maḳ olmas
aḫtar-a almas
aḫtar-a aḫtar-a

■ *nāvekiñg peykānını andaḳ yaşurdı bu köñgül // tapa almay cāne yitti ġamzeñg anı* ***aḫtaru*** *(32v/19-20)*

32v/19-20 *nāvek.iñg*
peykān.ını
andaḳ
yaşur-dı
bu
köñgül
tapa almay
cān.e
yit-ti
ġamze.ñg
anı
aḫtar-u
aḫtar-ay
aḫtar-ayın
aḫtar-saḳ
aḫtar-ġa biz
aḫtar-ġay
aḫtar-alı
32v/21 aḫtar-alıñg
aḫtar-ġalı
aḫtar-ġaç
aḫtar-ġuçı

32v/22 aḫtar-ġuça
aḫtar-ġunça
aḫtar-ġança
aḫtar-ġum
aḫtar-ġuñg
32v/23 aḫtar-ġusı
aḫtar-ġuluḳ
aḫtar-ġay
aḫtar-a
aḫtar-sa
aḫtar-sun
aḫtar-dik
32v/24 aḫtar-ġudik
aḫtar-urdik
aḫtart-maḳ/ġ
32v/25 **aḫtarış-maḳ/ġ**
32v/26 **aḫtarıl-maḳ/ġ**
32v/27 aḫsumla-maḳ/ġ~ aḳsumla-maḳ
aḳsumla-maḳ~aḫsumla-maḳ/ġ
aḫsumla-dı
aḫsumla-duḳ
32v/28 aḫsumla-r
aḫsumla-ydur
aḫsumla-r
aḥsumla-maydur
32v/29 aḫsumla-ġan
aḫsumla-rġan
aḫsumla-ydurġan
aḫsumla-
aḫsumla-ġıl
33r/1-2 aḫsumla-ma
aḫsumla-maġıl
aḫsumla-ñg
aḫsumla-ñgız
aḫsumla-ñglar
aḫsumla-mañg
aḫsumla-mañgız
aḫsumla-mañglar
aḫsumla-man
aḫsumla-mas min
aḫsumla-y min
33r/3-4 aḫsumla-r min
aḫsumla-rdur min
aḫsumla-ram
aḫsumla-rım
aḫsumla-maġım
aḫsumla-maġum
aḫsumla-p
■ *şafaḳ kün mey sarı çün ḳol uzatıp // çü* ***aḥsumlap*** *ḳuyaş cāmın uşatıp (33r/4-5)*
aḫsumla-ban
aḫsumla-mış
Ḫüsrev ve Şīrīn
şafaḳ
kün
mey
sarı
33r/5 *çün*
ḳol
uzat-ıp
çü
aḥsumla-p
ḳuyaş
cām.ın
uşat-ıp
aḫsumla-mışañg
aḫsumla-mas
33r/6 aḫsumla-ması/mazı
aḫsumla-madın
aḫsumla-p bolmas
aḫsumla-sa bolmas
33r/7 aḫsumla-maḳ olmas
aḫsumla-y almas
aḫsumla-yu
aḫsumla-y aḫsumla-y
33r/8 aḫsumla-y
aḫsumla-yın
aḫsumla-saḳ
aḫsumla-ġa biz
aḫsumla-ġay biz
aḫsumla-lı
33r/9 aḫsumla-ġalı
aḫsumla-ġaç
aḫsumla-ġuçı
33r/10 aḫsumla-ġuça
aḫsumla-ġunça
aḫsumla-ġança
aḫsumla-ġum

aḫsumla-ġan͡g
33r/11 aḫsumla-ġusı
aḫsumla-ġuluḳ
aḫsumla-ġay
aḫsuml-asa
aḫsumla-sun
aḫsumla-dik
33r/12 aḫsumla-ġudik
aḫsumla-rdik
aḫsumlat-maḳ/ġ
33r/13 **aḫsumlaş-maḳ/ġ**
aḫsumlanmaḳ/ġ

İsimler (Cevāmid)

33r/14 **aḫ**
33r/15 Farsça
aḫta (آختا)
aḫta (آختە)
Farsça
33r/16 **aḫtacı**

■ *bāġ ara çūnki kirdi ol maḥzūn // **aḫtacı** ilgide idi gülgūn (33r/17)*

Sebʿa-yi Seyyāre
33r/17 *bāġ*
ara
çūnki
kir-di
ol
maḥzūn
aḫtacı
ilg.ide
idi
gülgūn
aḫtıḳ ↔ torun (RT)
33r/18 Rūmiye
torun (RT) ↔ aḫtıḳ
aḫsavurġa (Mo)
Moġol (lügati)
33r/19-20 Arapça
aḫsum ~ aḳsum

■ *aḫsum ve ösrüklerdin ḫāric terāne tilbe itler oluşġandın nişāne (33r/20)*

Maḥbūbu'l-Ḳulūb
aḫsum
ve
ösrük.ler.din
ḫāric
terāne
tilbe
it.ler
uluş-ġandın
nişāne
aḳsum ~ aḫsum

Türeyenler
dāl ile

33r/21 **adaş-maḳ/ġ** ~ ataş-maḳ
ataş-maḳ ~ adaş-maḳ/ġ
33r/22 ataş-maḳ
adaġla-maḳ/ġ ~ ataġla-maḳ
ataġla-maḳ ~ adaġla-maḳ/ġ

İsimler (Cevāmid)

33r/23 **1 ada**
2 ada (RT)
Rūmī Türkçesi
adaş

■ *ey ḫasta kön͡gül bolġalı sin ʿışḳda Mecnūn // körgeç sini ser-geşte **adaşın͡g** saġınur min (33r/24-25)*

■ *ol perī hicride atım boldı mecnūnluḳġa fāş // andın artuḳ kim burun mundın man͡ga irdi **adaş** (33r/25-26)*

33r/24 *ey*
ḫasta
kön͡gül
bol-ġalı sin
ʿışḳ.da
Mecnūn
kör-geç
sin.i
ser-geşte
33r/25 *adaş.ın͡g*
saġın-ur min
ol
perī

hicr.ide
at.ım
bol-dı
mecnūn.luḳġa
fāş
andın
artuḳ
kim
burun
mundın
33r/26 *man͡ga*
irdi
adaş
Rūmī
uş
33r/27 **Adaḳ**

■ *anda ki ġāzi şeh-i ferḫunde baḫt // tāc alayın dip talaşur irdi saḫt // nūr iki yüzçe kişi birle ḳazaḳ // geh yiri Ḫ'ārezm idi ü geh **Adaḳ**)*

1 adaḳ
2 adaḳ ~ ada (RT)
3 adaḳ
Türkistan Endicān
Ḥayretü'l-Ebrār
33r/28 Sulṭan Ḥüseyin Mīrzā
anda
ki
ġāzi
şeh-i ferḫunde
baḫt
tāc
al-ayın
di-p
talaş-ur
irdi
saḫt
nūr
iki
yüz.çe
33r/29 *kişi*
birle
ḳazaḳ
geh
yir.i
Ḫ'ārezm
idi
ü (ve)
geh
Adaḳ
33v/1 Rūmiye
ada ~ adaḳ

■ *ey muḥipler yitse͡ngiz ger bāġa siz // **gül ayaġıda** ḫumārı yarġa siz // ger min olsam türbetim ti͡ng taşıġa // küşte-yi bir şūḫ irür dip yazġa siz (33v/2-3)*

33v/2 Mecālisü'n-Nefāis
Mīr Saīd Kābülī
ey
muḥip.ler
yit-se͡ngiz
ger
bāġa
siz
33v/3 *gül ayaġ.ıda*
ḫumār.ı
yar-ġa siz
ger
min
ol-sam
türbet.im
ti͡ng
taş.ıġa
küşte
bir
şūḫ
irür
di-p
yaz-ġa siz
Rūmī müellif
gül ayaġ.ıda
33v/4 gül adaḳ.ıda (yanlış okuma)
33v/5 Ferheng-i Cihāngīrī
adak
Farsça
adaġ.lıġ
Arapça
33v/6 **adra**

adun (Mo)
Moġol (lügati)
adunçı
33v/7 **adırġan** (Mo)
Moġol (lügati)
edik
33v/8 **adım**

Türeyenler
rā ile

ar-maḳ/ġ ~ har-maḳ
har-maḳ ~ armaḳ/ġ
33v/9 ar-dı
ar-duḳ
ar-ur
ar-adur
ar-ur
33v/10 ar-maydur
ar-ġan
ar-urġan
ar-adurġan
33v/11 ar-
ar-u
ar-ġıl
ar-ma
ar-maġıl
ar-ıŋ͡g
ar-ıŋ͡gız
ar-ıŋ͡glar
33v/12 ar-maŋ͡g
ar-maŋ͡gız
ar-maŋ͡glar
ar-mas
ar-mas min
ar-a min
ar-ur min
33v/13 ar-adur min
ar-uram
ar-a min
ara min ↔ ara.sıda min
ara.sıda min ↔ ara min
33v/14 ar-urum
ar-maġım
ar-maġum
ar-ıp
ar-ıban
ar-mış
ar-ıp
ar-ıban
arı-ban **bkz.** arı-maḳ
33v/15 arı-maḳ
ar-mışaŋ͡g
33v/16 ar-mas
ar-ması/mazı
ar-madın
33v/17 ar-ıp bolmas
ar-sa bolmas
ar-maḳ olmas
ar-ıp bolmas
ar-a almas
33v/18 ar-a ar-a
ar-a
ar-ay
ar-ayın
ara-yın **bkz**.ara-maḳ
33v/19 ara-maḳ
33v/20 ar-saḳ
ar-ġa biz
ar-ġay biz
ar-alı
ar-alıŋ͡g
ara-lı **bkz.** ara-maḳ
ara-lıŋ͡g **bkz.** ara-maḳ
33v/21 ara-maḳ
ar-ġalı
ar-ġaç
33v/22 ar-ġuçı
ar-ġuça
ar-ġança
ar-ġunça
ar-ġum
ar-ġuŋ͡g
33v/23 ar-ġusı
ar-ġuluḳ
ar-ġay
ar-a
ar-sa

ar-sun
ar-dik
33v/24 ar-ġudik
ar-urdik
arı-maḳ/ġ ↔ arıl-maḳ
arıl-maḳ ↔ arı-maḳ
arı-dı
33v/25 arı-duḳ
arı-r

■ *fisḳ taḫmīn nefs ile ol kim yarır // su ara bir ġavṭa kim urdu* ***arır*** *(33v/25-26)*

■ *baḥr ġufrānıñg̑a tüşgen sarı mevc // cürm* ***arır*** *her niçe tutġan bolsa evc (33v/26)*

arı-dur
Lisānü'ṭ-Ṭayr
fisḳ
taḫmīn
nefs
ile
ol
kim
yar-ır
33v/26 *su*
ara
bir
ġavṭa
kim
ur-du
arı-r
baḥr
ġufrānıñg̑a
tüş-gen
sarı
mevc
cürm
arı-r
her
niçe
tut-ġan
bol-sa
evc
arı-r
33v/27 arı-maydur
arı-ġan
arı-rġān
arı-durġān
33v/28-29 arı-

■ *dir sin ki yār ʿaksi sañg̑a tüşgey ey köñg̑ül // evvel ġubār-ı ġayrdın ayīnesān* ***arı*** *(33v/28-29)*

arı-ġıl
di-r sin
ki
yār
ʿaksi
sañg̑a
tüşgey
ey
köñg̑ül
evvel
ġubār-ı ġayr.dın
ayīne-sān
arı-
arı-y
arı
34r/1 arı-ma
arı-maġıl
arı-ñg̑
arı-ñg̑ız
arı-ñg̑lar
arı-mañg̑
34r/2 arı-mañg̑ız
arı-mañg̑lar
arı-man
arı-mas min
arı-y min
arı-r min
arı-dur min
arı-ram
34r/3 arı-rım
arı-maġım
arı-maġum
arı-p

■ *yār ʿaksiniñg̑ olup cilve-gehi // kişi kim ḫāṭırı mirātı* ***arıp*** *(34r/3-4)*

■ *iti tiri zaḥmetidin* ***arıp*** *// āʿžāsı ḫırāşıdın ḳızarıp (34r/4-5)*

arı-ban

arı-mış
yār
ʿaks.ining
34r/4 *ol-up*
cilve-geh.i
kişi
kim
ḫāṭır.ı
mirāt.ı
arı-p
Leylī ve Mecnūn
Leylī
it.i
tīr.i
zaḥmet.idin
arı-p
34r/5 *āʿżā.sı*
ḫırāş.ıdın
ḳızar-ıp
Rūmī
34r/7 ar-ıp **bkz.** ar-maḳ
ar-maḳ
arı-mışaŋ
arı-mas
34r/8 arı-ması/mazı
arı-madın
arı-p bolmas
34r/9-10 arı-sa bolmas
arı-maḳ olmas
arı-p bolmas
arı-y almas
arı-y arı-y
arı-y
arı-yın
arı-saḳ
arı-ġa biz
arı-ġay biz
34r/11 arı-lı
arı-lıŋ
arı-ġalı
arı-ġaç
arı-ġuçı
34r/12 arı-ġuça
arı-ġunça
arı-ġança
arı-ġum
arı-ġuŋ
arı-ġusı
34r/13 arı-ġuluḳ
arı-ġay

■ *her sālik ki bu maḳāmġa darıġay ḫalʿat-ı riyāẓat nūrı bile nefsāniyyet levṣidin* ***arıġay*** *(34r/14)*

arı-sa
arı-sun
arı-dik
34r/14 Maḥbūbu'l-Ḳulūb
her
sālik
ki
bu
maḳām.ġa
darı-ġay
ḫalʿat-ı riyāẓat
nūr.ı
bile
nefsāniyyet
levṣ.idin
arıġay
34r/15 arı-ġudik
arı-rdik
arıt-maḳ/ġ
arıt-ġaç

■ *nārgīlniŋ pūstını* ***arıtġaç*** *bir uçıda töşük ornı ẓāhir boladur (34r/16-17)*

34r/16 Tārīḫ-i Babürī
nārcīl
nārgīl.niŋ
pūst.ını
arıt-ġaç
bir
uç.ıda
töşük
orn.ı
34r/17 *ẓāhir*
bol-adur
arıl-maḳ ↔ arı-maḳ
arı-maḳ ↔ arıl-maḳ

34r/18 **aramaḳ/ġ**
ara-dı
ara-duḳ
ara-r
ara-ydur
34r/19 ara-r
ara-maydur
ara-
ara-ġıl
ara
34r/20 ara-ma
ara-maġıl
ara-n͡g
ara-n͡gız
ara-n͡glar
ara-man͡g
ara-man͡gız
34r/21 ara-man͡glar
ara-man
ara-mas min
ara-y min
ara-r min
ara-ydur min
ara-ram
34r/22 ara-rım
ara-maġım
ara-maġum
ara-san͡g
■ *hem-dem bulunur yār-ı vefā-dār ele girmez // bin͡g kez* **arasan͡g** *ʿālemi bir yār ele girmez (34r/23)*
ara-ġasın͡g
ara-ġay sin
34r/23 Rūmī imla
hem-dem
bulunur
yār-ı vefā-dār
el.e
gir-mez
bin͡g
kez
ara-san͡g
ʿālem.i
bir
yār
el.e
gir-mez
ara-p
ara-ban
ara-mış
34r/24 ara-mışan͡g
ara-mas
ara-ması/mazı
ara-madın
34r/25 ara-p bolmas
ara-sa bolmas
ara-maḳ olmas
ara-y almas
ara-yu
34r/26 ara-y ara-y
ara-y
ara-yın
ara-saḳ
34r/27 ara-ġa biz
ara-ġay biz
ara-lı
ara-lın͡g
ara-lı
ara-lın͡g
ara-ġalı
34r/28 ara-ġaç
ara-ġuçı
ara-ġuça
ara-ġunça
ara-ġança
34r/29 ara-ġum
ara-ġun͡g
ara-ġusı
ara-ġuluḳ
ara-ġay
34v/1 ara-sa
ara-sun
ara-dik
ara-ġudik
ara-rdik
arat-maḳ/ġ
34v/2 **1 arala-maḳ/ġ**
2 arala-maḳ/ġ

34v/3 arala-dı
arala-duḳ
arala-r
■ *Ḫıżr ile İsā olup ḫaṭ bile laʿlıñġġa esīr // yügürüp bu ikevi arż ü semānı* **aralar** *(34r/4-5)*
arala-ydur
34v/4 *Ḫıżr*
ile
ʿİsā
ol-up
ḫaṭ
bile
laʿl.ıñġġa
esīr
34v/5 *yügür-üp*
bu
ikevi
erż
ü (ve)
semā.nı
arala-r
arala-r
arala-maydur
34v/6 arala-
arala-ġıl
arala-ma
arala-maġıl
arala-ñg
34v/7 arala-ñgız
arala-ñglar
arala-mañg
arala-mañgız
arala-mañglar
arala-man
34v/8 arala-mas min
arala-y min
arala-r min
arala-ydur min
arala-ram
34v/9 arala-rım
arala-maġım
arala-maġum
arala-p
34v/10 arala-ban
arala-mış
arala-mışañg
arala-mas
34v/11 arala-ması/mazı
arala-madın
34v/12 arala-p bolmas
arala-sa bolmas
arala-maḳ olmas
34v/13 arala-y almas
arala-yu
arala-y arala-y
34v/14 arala-y
■ *falān tenbelġa ḳoşulmasun dip* **aralay** *atlanduḳ (34v/15)*
arala-yın
34v/15 Tārīḫ-i Babürī
falān
tenbel.ġa
ḳoşul-masun
di-p
arala-y
atlan-duḳ
arala-saḳ
arala-ġayın
34v/16 arala-ġay biz
arala-y
arala-lıñg
arala-ġalı
34v/17 arala-ġaç
arala-ġuçı
34v/18 arala-ġuça
arala-ġunça
■ *bu kün Ḳāsım Big biglerni başlap çıḳtı* **aralaġunça** *Tenbel kilip Moġollarġa ḳoşulġan ikendür (34v/19-20)*
arala-ġança
34v/19 Tārīḫ-i Babürī
bu
kün
Ḳāsım Big
big.lerni
başla-p
çıḳ-tı

34v/20 *arala-ġunça*
Tenbel
kil-ip
Moġol.larġa
ḳoşul-ġan
iken.dür
arala-ġum
arala-ġun͡g
34v/21 arala-ġusı
arala-ġuluḳ
34v/22 arala-ġay
arala-sa
arala-sun
arala-dik
arala-ġudik
arala-dik
34v/23 **arba-maḳ/ġ**
arba-dı
arba-r
arba-ydur
34v/24 arba-r
arba-maydur
arba-ġan
arba-rġan
arba-ydurġan
34v/25 arba-
arba-ġıl
arba-ma
arba-maġıl
34v/26 arba-n͡g
arba-n͡gız
arba-n͡glar
arba-man͡g
arba-man͡gız
arba-man͡glar
arba-man
arba-mas min
34v/27 arba-y min
arba-r min
arba-ydur min
arba-ram
arba-rım
arba-maġım
arba-ġum
34v/28 arba-p
arba-ban
arba-mış
arba-mışan͡g
arba-mas
34v/29 arba-ması/mazı
arba-madın
arba-p bolmas
arba-sa bolmas
arba-maḳ olmas
35r/1 arba-y almas
arba-yu
arba-y arba-y
arba-y
arba-yın
35r/2 arba-saḳ
arba-ġa biz
arba-lı
arba-lın͡g
arba-ġalı
35r/3 arba-ġaç
arba-ġuçı
arba-ġuça
arba-ġunça
arba-ġança
35r/4 arba-ġum
arba-ġun͡g
arba-ġusı
35r/5 arba-ġay
arba-sa
arba-sun
arba-dik
arba-ġudik
arba-dik
1 art-maḳ/ġ
2 art-maḳ/ġ
35r/6 art-tı
art-tuḳ
art-ar
art-adur
35r/7 art-ar
art-maydur
art-ġan

■ *ḫamīr-māye-yi ḥüsnüñ͡gdin* ***artġan****nı ḳażā // iki beden de ḳılıp rūḥ atadı Ḫıżr u Mesīḥ (35r/9)*

35r/8 art-arġan
art-adurġan
35r/9 *ḫamīr-māye-yi ḥüsn.üñ͡gdin*
art-ġannı
ḳażā
iki
beden.de
ḳıl-ıp
rūḥ
ata-dı
Ḫıżr
u (ve)
Mesīḥ
art-
art-ġıl
35r/10 art-ma
art-maġıl
art-ıñ͡g
art-ıñ͡gız
art-ıñ͡glar
art-mañ͡g
35r/11 art-mañ͡gız
art-mañ͡glar
art-man
art-mas min
art-a min
art-ar min
art-adur min
35r/12 art-aram
art-arım
art-maġım
art-maġum
art-ıp

■ *fiġānı birle taġ efġānı* ***artıp*** *// ṣedādın her zamān yüz nāle tartıp (35r/13-14)*

35r/13 ert-iben/art-ıban

■ *ḳalıp ol tiñ͡giz ḳa'ride niçe ay // bolup baḥr ḥālin temāşā-nemay // çü yüz kün ḳalıp baḥr añ͡gar* ***ertiben*** *// alar şīşesi rištesin tartıban (35r/14-15)*

art-mış

Ḫüsrev ve Şīrīn
fiġān.ı
birle
taġ
efġān.ı
35r/14 *art-ıp*
ṣedā.dın
her
zamān
yüz
nāle
tart-ıp
İskender
ḳal-ıp
ol
35r/15 *tiñ͡giz*
ḳa'r.ide
niçe
ay
bol-up
baḥr
ḥāl.in
temāşā-nümāy
çü
yüz
kün
ḳal-ıp
baḥr
añ͡ga-r
ert-iben
ala-r
şīşe.si
rište.sin
tart-ıban
35r/16 art-mışañ͡g
art-mas
art-ması/mazı
35r/17 art-madın
art-ıp bolmas
art-sa bolmas
art-maḳ olmas
35r/18 art-a almas
art-a art-a
35r/19 art-ay

art-ayın
art-saḳ
art-ġa biz
art-ġay biz
art-alı
art-alın͡g
35r/20 art-ġalı
art-ġaç
35r/21 art-ġuçı
art-ġuça
art-ġunça
art-ġança
art-ġum
35r/22 art-ġun͡g
art-ġusı
art-ġuluḳ
35r/23 art-ġay
art-a
art-sa
art-sun
art-dik
art-ġudik
art-ardik
35r/24 **artur-maḳ/ġ**
1 artıl-maḳ/ġ
2 artıl-maḳ/ġ
35r/25 artıl-dı
artıl-duḳ
artıl-ur
artıl-adur
35r/26 artıl-ur
artıl-maydur
35r/27 artıl-ġan

■ *eşkim* ***artılġan*** *üçün ḫam bolmamış kirpiklerim // kim yasaptur köz ḫayālın çekkeli ḳullāblar (35r/28-29)*

artıl-urġan
artıl-adurġan
35r/28 *eşk.im*
artıl-ġan
üçün
ḫam
bol-mamış
kirpik.lerim
kim
yasa-ptur
köz
ḫayāl.ın
çek-keli
35r/29 *ḳullāb.lar*
artıl-
artıl-ġıl
artıl-ma
artıl-maġıl
artıl-ın͡g
artıl-ın͡gız
artıl-ın͡glar
35v/1 artıl-man͡g
artıl-man͡gız
artıl-man͡glar
artıl-man
artıl-mas min
35v/2 artıl-a min
artıl-ur min
artıl-adur min
artıl-uram
artıl-urum
artıl-maġım
35v/3 artıl-maġum
1 artıl-ıp
2 artıl-ıp

■ *yügürür her kirpikimge* ***artılıp*** *bir ḳaṭre yaş // şūḫ yaşlar dik ki oynarlar çubuḳ merkeb ḳılıp (35v/4)*

■ *tin͡giz iyleben ḳaṭʿ u tag̱ ****artılıp*** *// yürür irdi yol Rūm ʿazmi ḳılıp (35v/5)*

: *tin͡giz ve tag̱ ḳaṭʿ iyleben artılıp yol yürür irdi (35v/6)*

artıl-ıban
artıl-mış
35v/4 *yügür-ür*
her
kirpik.imge
artıl-ıp
bir
ḳaṭre
yaş

	şūḫ		artıl-maḳ olmas
	yaş.lar		artırıl-ma almas
	dik		artırıl-a artırıl-a
	kı		artıl-ay
	oyna-rlar		artıl-ayın
	çubuḳ	35v/12	artıl-saḳ
	merkeb		artıl-ġa biz
	ḳıl-ıp		artıl-ġay biz
	Sedd-i İskenderī		artıl-alı
35v/5	İskender		artıl-alıŋ͡g
	Sīrderyā		artıl-ġalı
	tiŋ͡giz	35v/13	artıl-ġaç
	iyle-ben	35v/14	artıl-ġuçı
	ḳaṭʿ		artıl-ġuça
	u (ve)		artıl-ġunça
	taġ		artıl-ġança
	artıl-ıp		artıl-ġum
	yürü-r	35v/15	artıl-ġuŋ͡g
	irdi		artıl-ġusı
	yol	35v/16	artıl-ġuluḳ
	Rūm		artıl-ġay
	ʿazm.i		artıl-a
	ḳıl-ıp		artıl-sa
35v/6	*tiŋ͡giz*		artıl-sun
	ve		artıl-dik
	taġ		artıl-ġudik
	ḳaṭʿ	35v/17	artıl-urdik
	iyle-ben		**ardlaş-mek**
	artıl-ıp	35v/18	ardlaş-tı
	yol		ardalaş-tük
	yürü-r		ardalaş-ur
	irdi		ardalaş-adur
	Rūmī müellif		ardlaş-ur
	ḳıl-ıp	35v/19	ardlaş-maydur
35v/7	art-ayıp		ardlaş-gen
	art-anıp		ardlaş-urgen
	Ṭālibʿ Hirevī		ardlaş-adurgen
	aryaḳ-ıp	35v/20	ardlaş-
35v/8	artıl-mışaŋ͡g		ardlaş-gil
	artıl-mas		ardlaş-ma
	artıl-ması/mazı		ardlaş-magil
35v/9	artıl-madın	35v/21	ardlaş-ıŋ͡g
	artıl-ıp bolmas		ardlaş-ıŋ͡gız
35v/10-11	artıl-sa bolmas		ardlaş-ıŋ͡glar

ardlaş-maŋ͡g
ardlaş-maŋ͡gız
ardlaş-maŋ͡glar
35v/22 ardlaş-man
ardlaş-mas min
ardlaş-a min
ardlaş-ur min
ardlaş-adur min
ardlaş-uram
35v/23 ardlaş-urum
ardlaş-mekim
ardlaş-megüm
ardlaş-ıp
ardlaş-ıban
ardlaş-mış
35v/24 ardlaş-mışaŋ͡g
ardlaş-mas
ardlaş-masɪ/mazɪ
ardlaş-madın
35v/25 ardlaş-ıp bolmas
ardlaş-sa bolmas
ardlaş-mek olmas
ardlaş-a almas
35v/26 ardlaş-a ardlaş-a
ardlaş-ay
ardlaş-ayın
35v/27 ardlaş-sek
ardlaş-ge biz
ardlaş-gey biz
ardlaş-alı
ardlaş-alıŋ͡g
ardlaş-geli
35v/28 ardlaş-geç
ardlaş-güçi
ardlaş-güçe
ardlaş-günçe
ardlaş-gençe
35v/29 ardlaş-güm
ardlaş-güŋ͡g
ardlaş-güsi
ardlaş-gülük
36r/1 ardlaş-gey
ardlaş-a
ardlaş-sa
ardlaş-sun
ardlaş-dik
ardlaş-güdik
ardlaş-ürdik
36r/2 **ardlaştur-mek**
-tUr
36r/3 **erzi-maḳ/ġ**
Farsça
Türkçe
erzi-di
erzi-dük
erzi-r

■ *ḫaṭṭı cān naḳdinġa* **erzir** *aŋ͡ga veh ni nisbet // sebze kim bir direm irmestür anıŋ͡g her ḳucaġı (36r/4)*

erzi-dür
36r/4 *ḫaṭṭ.ı*
cān
naḳd.ınġa
erz-ir
aŋ͡ga
veh
ni
nisbet
sebze
kim
bir
direm
irmes.tür
anıŋ͡g
her
ḳucaġ.ı
erzi-r
36r/5 erzi-maydur
erzi-ġan
erzi-rġan
erzi-durġan
erzi-
36r/6 erzi-ġıl
erzi-me
erzi-meġıl
erzi-ŋ͡g
erzi-ŋ͡giz
erzi-ŋ͡gler

36r/7 erzi-meŋ̂g
erzi-meŋ̂giz
erzi-meŋ̂gler
erzi-men
erzi-mes min
erzi-y min
erzi-r min
erzi-ydür min
36r/8 erzi-rem
erzi-rim
erzi-maġım
erzi-maġum
erzi-p
erzi-ben
erzi-miş
erzi-mişeŋ̂g
36r/9 erzi-mes

■ *devrān güli vü gül-şeni ḫārıġa* **erzimes** *// gül-gūn meyī belā-yi ḫumārıġa* **erzimes** *(36r/9)*

devrān
gül.i
vü
gül-şen.i
ḫār.ıġa
erzi-mes
gül-gūn
meyī
belā-yi ḫumār.ıġa
erzi-mes

36r/10 erzi-mesi/mezi
erzi-medin
erzi-p bolmas
erzi-se bolmas
erzi-mek olmas
36r/11 erzi-y almas
erzi-y erzi-y
erzi-y
erziyin
36r/12 erzi-saḳ
erzi-ġa biz
erzi-ġay biz
erzi-li
erzi-liŋ̂g
erzi-ġalı
erzi-ġaç
36r/13 erzi-ġuçı
erzi-ġuça
erzi-ġunça
erzi-ġança
erzi-ġum
36r/14 erzi-ġuŋ̂g
erzi-ġusı
erzi-ġuluḳ
erzi-ġay
erzi-se
erzi-sün
erzi-dik
36r/15 erzi-ġudik
erzi-rdik
arġada-maḳ/ġ
arġada-duḳ
arġada-r
36r/16 arġada-ydur
arġada-r
arġada-ġan
arġada-rġan
arġada-ydurġan
36r/17 arġada-
arġada-ġıl
arġada-ma
arġada-maġıl
36r/18 arġada-ŋ̂g
arġada-ŋ̂gız
arġada-ŋ̂glar
arġada-maŋ̂g
arġada-maŋ̂gız
arġada-maŋ̂glar
36r/19 arġada-man
arġada-mas min
arġada-y min
arġada-r min
arġada-ydur min

■ *mini [min-i] bī-dil saŋ̂ga cān oynamaḳ birle yaraydur min // belī sin ṭıflını bu tuḥfe birle* **arġadaydur min** *(36r/20-21)*

arġada-ram
36r/20 *mini [min-i]*

bī-dil
saŋ͡ga
cān
oyna-maḳ
birle
yara-ydur min
belī
sin
ṭıfl.ını
bu
tuḥfe
birle

36r/21 *arġada-ydur min*
arġada-rım
arġada-maġım
arġada-maġum
arġada-p

■ *maḥzūn köŋ͡glini aldap dil-rübāyiniŋ͡g kilüri ḫaberini diptür ve* **arġadap** *ʿişret fezā'ī vaṣl ḫaberin aytıptur (36r/22-23)*

arġada-ban
arġada-mış

36r/22 Mecālisü'n-Nefāis
Sulṭān Ḥüseyin Mīrzā
maḥzūn
köŋ͡gl.ini
alda-p

36r/23 *dil-rübāyī.niŋ͡g*
kil-üri
ḫaber.ini
di-ptür
ve
arġada-p
ʿişret-fezā'ī
vaṣl
ḫaber.in
ayt-ıptur
arġada-mışaŋ͡g
arġada-mas

36r/24 arġada-ması/mazı
arġada-madın

36r/25-26 arġada-p bolmas
arġada-sa bolmas
arġada-maḳ olmas
arġada-y almas
arġada-y arġada-y
arġada-y
arġada-yın
arġada-saḳ

36r/27 arġada-ġa biz
arġada-ġay biz
arġada-lı
arġada-lıŋ͡g
arġada-ġalı
arġada-ġaç

36r/28 arġada-ġuçı
arġada-ġuça
arġada-ġunça
arġada-ġança

36r/29 arġada-ġum
arġada-ġuŋ͡g
arġada-ġusı
arġada-ġuluḳ

36v/1 arġada-ġay
arġada-sa
arġada-sun
arġada-dik
arġada-rdik

İsimler (Cevāmid)

36v/2 **ara** (ارا) ↔ aralıġ ↔ arasıda

■ *tā ki ḫālin geh köŋ͡gül geh göz* **ara** *mihmān irür // göz bile köŋ͡glüm arasıda ḫaseddin ḳan irür (36v/3-4)*

■ *gāh mecnūn-veşlıġı birle bolur min muẓṭarib // gāh bī-ḥāl olmaġıdın ż ʿaf* **ara** *bī-ḥāl min (36v/4-5)*

ara (آره) ↔ aralıġ ↔ arasıda

■ *köŋ͡glekim āvāre bolġanlardur ol ay ʿışḳıdın // hicr ṣaḥrāsıda körseŋ͡g taġ u vādī* **ara** *il (36v/5-6)*

aralıġ ↔ ara ↔ arasıda
arasıda ↔ ara ↔ aralıġ

36v/3 *tā*
ki
ḫāl.in
geh

kön͡gül
geh
köz
ara
mihmān
36v/4 *irür*
köz
bile
kön͡gl.üm
ara.sıda
ḥased.din
ḳan
irür
gāh
mecnūn-veşlıġı
birle
bol-ur
min
muẓṭarib
gāh
bī-ḥāl
36v/5 *ol-maġıdın*
ż'af
ara
bī-ḥāl
min
kön͡glek.im
āvāre
bol-ġanlardur
ol
ay
'ışḳ.ıdın
hicr
ṣaḥrā.sıda
36v/6 *kör-sen͡g*
taġ
u (ve)
vādī
ara
il
ara ayı
arābe/araba ↔ 'arrāde

■ ***araba*** *dimekim gerdūn-i dāyir // bolup ḫārā yüki astıda sāyir (36v/7)*

'arrāde ↔ arābe/araba
Arapça
36v/7 Ḫüsrev ve Şīrīn
araba
di-mekim
gerdūn-i dāyir
bol-up
ḫārā
yük.i
ast.ıda
sāyir
ara.sıda (آراسیدا)
ara.sıda (آراسیده)
36v/8 ara.sıda min ↔ ara min
ara min ↔ ara.sıda min
36v/9-10 **aral**

■ *uşbu kint toġrısıda bir aral bar idi. Kiyin ḳalġan iller aralda göründi. Ekşer çirik at ve yaraḳ bile özlerini salıp öttiler (36v/9-10)*

Aral
Tārīḫ-i Babürī
uşbu
kint
toġrı.sıda
bir
aral
bar
idi
kiyin
ḳal-ġan
il.ler
aral.da
kör-ündi
ekşer
çirik
at
ve
yaraḳ
bile
öz.lerini
sal-ıp
öt-tiler
36v/11 Hᵛārezm
Ceyhūn nehri

Sīr nehri
aralıġ

■ *sāḳiyā hicr ü ḫumār içre ḳılıp min cānıma // bir ḳadeḥ birle mini ḳıl bu **aralıġ**dın ḫilāṣ (36v/12)*

36v/12 *sāḳiyā*
hicr
ü (ve)
ḫumār
içre
ḳıl-ıp
min
cān.ıma
bir
ḳadeḥ
birle
min.i
ḳıl-
bu
aralıġ.dın
ḫilāṣ
ara min (آرامين) ↔ ara.sıda min

■ *zülfī hicride demim dūdı cihānnı tuttı // mini [min-i] sevdāyī o şol ẓulmet **ara min** şeb-rev (36v/13-14)*

ara min (آرەمين) ↔ ara.sıda min

■ *çün kişilikdin çıḳarmıştur mini ʿışḳ u cünun // ey Nevāyī bes ʿacebdur kim ḫalāyıḳ **ara min** (36v/14-15)*

36v/13 ara.sıda min
zülf.i
hicr.ide
dem.im
dūd.ı
cihān.nı
tut-tı
min-i sevdāyī
uşol
ẓulmet
36v/14 *ara min*
şeb-rev
çün
kişi.likdin
çıḳar-mıştur
min.i
ʿışḳ
u (ve)
cünūn
ey
Nevāyī
bes
ʿaceb.dür
kim
36v/15 *ḫalāyıḳ*
ara min
1 aran

■ *seniṉg ḫançer-ṣıfat kirpiklerin vehmide lerzān min // cerenler ḳorḳar u titrer kim allıda **aran** körgeç (36v/16)*

2 aran
3 aran ↔ arrān

36v/16 *sen.iṉg*
ḫançer-ṣıfat
kirpik.lerin
vehm.ide
lerzān min
ceren.ler
ḳorḳ-ar
u (ve)
titre-r
kim
allı.da
aran
kör-geç
36v/17 arrān ↔ 3 aran
1 Arran

■ *çü ḳışlaḳ işi köṉglide irdi cezm // Ḳarabaġ-ı **Arran** sarı ḳıldı ʿazm (36v/19)*

■ *ki çün ḳıldı ḳışlaḳ ʿazmiġa şāh // Ḳarabaġ-ı **Arran**nı ārām-gāh (36v/19-20)*

2 Arran
36v/18 Azerbaycan
Ḳarabaġ
Sedd-i İskenderī
36v/19 *çü*
ḳışlaḳ
iş.i

köñg̲l.ide
irdi
cezm
Ḳarabaġ-ı Arran
sarı
ḳıl-dı
ʿazm
ki
çün
ḳıl-dı
ḳışlaḳ
ʿazm.iġa
şāh

36v/20 *Ḳarabaġ-ı Arran.nı*
ārām-gāh
Fāris bin Pehlū
Azerbaycan
Ermen
Ferġan
Arran Ḳarabaġ'ı

36v/21 **erevül** (Mo) ~ herevül
ḳaravul

36v/22 herevül (Mo) ~ erevül
arayıcı yulduzlar (RT)
Rūmī Türkçesi
Arapça

36v/23 **1 arbaġ**

■ *zülfī sevdāsıda bilmesler Nevāyī nüktesin // kim cünūn güftārıdur yā ḫūd yılan* ***arbaġ****ıdur (36v/23-24)*

2 arbaġ

■ *nā-dānġa söz dimek* ***arbaġ****dur (36v/24)*

zülf.i
sevdā.sıda
bil-mesler
Nevāyī
nükte.sin
kim
cünūn

36v/24 *güftār.ıdur*
yāḫūd
yılan
arbaġ.ıdur
Maḥbūbu'l-Ḳulūb
nā-dān.ġa
söz
di-mek
arbaġ.dur

36v/25 **arpa**
Arpa bkz. Arpa Ḫan
Sulṭān Ebū Saʿīd
İrān
Çengiz

36v/26 Arpa Ḫan **bkz.** Arpa
arpaġan
art

36v/27 **artuḳ** ↔ artuḳsı
artuḳsı ↔ artuḳ

■ *kim ol dāstan sarı çün baḳḳa min // köp* ***artuḳsı*** *zīver añga taḳḳa min (36v/28)*

Sedd-i İskenderī

36v/28 *kim*
ol
dāstān
sarı
çün
baḳḳ-a min
köp
artuḳ.sı
zīver
añga
taḳ-ḳa min
artuḳ.sılıġ

■ *çü Ḥaḳdın idi kildi pāk u sılıġ // ḳayu yirge kim boldı* ***artuḳsılıġ*** *(36v/29)*

36v/28-29 Sedd-i İskenderī

36v/29 *çü*
Ḥaḳ.dın
idi
kil-di
pāk
u (ve)
sılıġ
ḳayu
yir.ge
kim
bol-dı
artuḳ.sılıġ

artuḳmaç

37r/1 **Ertiş**

37r/2 Rus

Ḳalmaḳ

ard

Farsça

37r/3 **ardıça**

■ *Nevāiyā irür ol şūḫ Türkmen bes tünd // nevā tiler iseñg andın yügürme* ***ardıça*** *çoḫ (37r/3-4)*

Nevāyiyā

irür

ol

şūḫ

Türkmen

bes

tünd

nevā

tile-r

iseñg

37r/4 *andın*

yügür-me

ardıça

çoḫ

arduç

Farsça

Arapça

37r/5 **erezvārī/arazvarı**

■ *yana ʿIraḳ ili Terākimeside sürūdī şāyiʿdür ki anı* ***erezvārī/arazvarı*** *dirler ve anıñg beyti köprek hezec-i müṣemmen-i sālimde baġlanur (37r/5-6)*

Irak Türkmenleri

Mīzānü'l-Evzān

yana

ʿIraḳ

37r/6 *il.i*

Terākime.side

sürūdī

şāyiʿ.dür

ki

anı

erezvārī/arazvarı

di-rler

ve

anıñg

beyt.i

köp.rek

hezec-i müṣemmen-i sālim.de

baġlan-ur

arsalan ~ aslan

37r/7 Arapça

aslan ~ arslan

ersün

37r/8 **arġaç bkz.** eriş

37r/9 eriş bkz. arġaç

arġamçı

■ *eger perde-pūş sin olmasañg erdā hemān ve işek* ***arġamçısı*** *hemān (37r/10)*

37r/10 Münācāt

eger

perde-pūş

sin

ol-masañg

redā

hemān

ve

işek

arġamçı.sı

hemān

arġdal : arġ + dal

■ *zülfiniñg her çīnide yüz fitnedür dīn ehliġa // arġdal içre ḳarāġçı iylegen yañglıġ kemin (37r/12)*

37r/11 arġ **bkz**. arġdal

dal **bkz.** arġdal

37r/12 *zülf.iniñg*

her

çīn.ide

yüz

fitne.dür

dīn

ehl.iġa

arġdal

içre

ḳarāġçı

iyle-gen

yañglıġ

kemīn

37r/13 **arġımaḳ**

ḳal-maḳ

al-ġan

ḳarı-mas

arġımaḳ

min-gen

bar-ımas

■ *ḳalmaḳ alġan ḳarımas,* ***arġımaḳ*** *mingen barımas (37r/13)*

37r/14 **1 arġuştek** ~urġuştek

■ *ḫoş ol ki bezmde aylar biterde* ***arġuştek*** *// şeh anda ṭanbūre çalıp Nevāyī dise ḳoşuḳ (37r/15-16)*

2 arġuştek ~urġuştek

■ *yine ḳoşuḳdur ki* ***arġuştek*** *uṣūlıda şāyiʿdür ve baʿzı edvārde ol uṣūl ẕikr boluptur (37r/17)*

37r/15 *ḫoş*

ol

ki

bezm.de

ay.lar

bit-erde

arġuştek

37r/16 *şeh*

anda

ṭanbūre

çal-ıp

Nevāyī

di-se

ḳoşuḳ

Mīzānü'l-Evzān

37r/17 ḳoşuḳ

yine

ḳoşuḳ.dur

ki

arġuştek

uṣūl.ıda

şāyiʿ.dür

ve

baʿżī

edvār.de

ol

uṣūl

ẕikr

bol-uptur

Rūmiye

37r/18 urġuştek ~ arġuştek

Arġun

arġun

Rūm

Ḳılıç Arslan

Niẓāmeddin Arġun Şāh

37r/19 Sulṭān Aḥmed

Abaḳa Ḫan bin Hülegü

Farsça

1 arġanūn

2 arġanūn

37/20 Aflāṭūn

arġış

arġ ~ arḳ < arıġ

arḳ ~ arġ < arıḳ

■ *bāde ġam defʿin ḳılur keyfiyyetin disen͡g biley//al ilin͡ge cāmī u* ***arḳın͡g*** *kenārıdın oḳu (37r/21-22)*

37r/21 arıġ ~ arıḳ > arġ

arıḳ ~ arıġ > arḳ

bāde

ġam

defʿ.in

ḳıl-ur

keyfiyyet.in

di-sen͡g

bil-ey

al-

il.in͡ge

37r/22 *cāmī*

u (ve)

arḳ.ın͡g

kenār.ıdın

oḳu-

arḳa

arḳaluç

37r/22-23 Rūmī Türkçesi

37r/23 **1 erk**

■ ***erk****i biyikrek toḳuz eflākdin // iyle ki gerdūn küre-yi ḫākdin (37r/24 25)*

Erk

2 erk

37r/24 25 Ḥayretü'l-Ebrār

Herāt Kalesi

erk.i

biyik.rek

toḳuz

eflāk.din

iyle

ki

gerdūn

küre-yi ḫāk.din

Sīstān

Erk

Hint

erkeç ↔ kösem (RT)

37r/26 Rūm Türkleri

kösem ↔ erkeç

ergen (RT)

Rūmī Türkçesi

Erkeneḳun (Mo) ergene + ḳun

37r/27 Moġol (lügati)

ergene **bkz.** Erkeneḳun

ḳun **bkz.** Erkeneḳun

37r/28-29 İlḫan

Tur bin Fereydūn

İlḫan

Ḳıyat

Negüz

Ḳıyat

Derelgin

Arlat

■ *ey Nevāyī mini zār iyledi bir lūli-veş // kim hem **Arlat** mañga boldı unut hem bilgüt (37v/1-2)*

37v/1 Türk

ey

Nevāyī

min.i

zār

iyle-di

bir

lūli-veş

kim

hem

Arlat

mañga

bol-dı

unut-

37v/2 *hem*

bilgüt

arman

■ *didim ol peykānı laʿl itgen yürek ḳanı imiş // ġunçanıñ **arman**ıda ol ḫūd laʿli peykānı imiş (37v/2-3)*

di-dim

ol

peykān.ı

laʿl

it-gen

yürek

ḳan.ı

37v/3 *imiş*

ġonça.nıñ

arman.ıda

ol

ḫūd

laʿl

peykān.ı

imiş

Farsça

37v/4 **arman.lıġ**

■ *ey Nevāyī sin ḫūd ittiñ kimse sin dik itmesün // şāhidin ḥirmanlıġ u māhidin **armanlıġ** dağı (37v/4-5)*

ey

Nevāyī

sin

ḫūd

it-tiñ

kimse

sin

dik

it-mesün

şāh.idin

37v/5 *ḥirman.lıġ*

u (ve)

māh.idin

arman.lıġ
daġı
aranduḳ
ernek
Ernek
37v/6 Arapça
Ḫ^{v}ārezm
Arucan ↔ uran
Ḳıyat
37v/7 uran ↔ Arucan
arusun (Mo)
37v/8 Moġol (lügati)
aruḳ ~ arıḳ

■ *ża'fi köplükdin Nevāyinin kem olmas nālesi//ni münāfidür faġān bülbülġa bolmaġlıġ* ***aruḳ*** *(37v/8-9)*

ża'f.ı
köp.lükdin
Nevāyī.nin
kem
ol-mas
37v/9 *nāle.si*
ni
münāfī.dür
fiġān
bülbül.ġa
bol-maġlıġ
aruḳ
arıḳ ~ aruḳ
1 erük
2 erük
37v/10 arun (Mo)
Moġol (lügati)
37v/11 **1 arı**

■ *leb ara aġzın͡g çüçük til birle gūyā an͡glasam // şehdlıġ tişi bile gül-bergini tişmiş* ***arı*** *(37v/11-12)*

2 arı
leb
ara
aġz.ın͡g
37v/12 *çüçük*
til
birle
gūyā
an͡gla-sam
şehd.lıġ
tiş.i
bile
gül-berg.ini
tiş-miş
arı
37v/13 arı-maḳ
Farsça
ārī (Fa)
eriş
37v/14 **1 arıġ**

■ *ey Nevāyī ṣubḥun͡g oldı şām tınmay yıġla kim // şāyed olġay nāmına cürmüm* ***arıġ*** *bu su bile (37v/14-15)*

■ *yüzde hicrin͡gdin ki tırnāg özni ḫaṭlar boldı ḳan // her birige eşkdin su açıban ḳıldım* ***arıġ*** *(37v/16-17)*

2 arıġ

■ *ġayr kirdi barur ol bāġ sarı // ḳanı éy köz bu maḥalda* ***arıġ***ın͡g *(37v/15-16)*

■ *yüzde hicrin͡gdin ki tırnāg özni ḫaṭlar boldı ḳan // her birige eşkdin su açıban ḳıldım* ***arıġ*** *(37v/16-17)*

3 arıġ

■ *nergis arılmay marażıdın* ***arıġ*** *// gözleri 'ayn-ı yaraḳandın sarıġ (37v/17-18)*

Arıġ
ey
Nevāyī
ṣubḥ.un͡g
ol-dı
şām
tın-may
37v/15 *yıġla-*
kim
şāyed
ol-ġay
nām.ına
cürm.üm
arıġ
bu
su

bile
ġayr
kir-di
bar-ur
ol
bāġ
sarı
37v/16 *ḳanı*
ey
köz
bu
maḥal.da
arıġ.ın͡ġ
yüz.de
hicr.in͡ġdin
ki
tırnaġ
öz.ni
ḫaṭ.lar
bol-dı
ḳan
37v/17 *her*
bir.ige
eşk.din
su
aç-ıban
ḳıl-dım
arıġ
Ḥayretü'l-Ebrār
nergis
arıl-may
maraż.ıdın
arıġ
37v/18 *köz.leri*
ʿayn-ı yaraḳan.dın
sarıġ
aruḳ ~ 3 arıġ
37v/19 Çengiz
arıḳ ~ arıġ
arıġ.sızlıḳ
1 arıġ.lıḳ
2 arıġ.lıḳ
3 arıġ.lıḳ
37v/20 arıġ.lıġ su

■ *salıp tufraġ üstide bir gül ġamı // **arıġlıġ su** dik cismime pīç ü tāb (37v/20)*

sal-ıp
tufraġ
üst.ide
bir
gül
ġam.ı
arıġ.lıġ su
dik
cism.ime
pīç ü tāb
37v/21 arıḳ ~ arıġ
arıġ ~ arıḳ
arılmay marażı

■ *nergis **arılmay mereẕi**din arıġ // gözleri ayn-ı yaraḳandın sarıġ (37v/17-18)*

37v/22-23 arıġ

Türeyenler

zā ile

1 az-maḳ/ġ
2 az-maḳ/ġ
is az-maḳ
az-dı

■ *yüzün͡ġ körgeç Nevāyī kön͡gli **azdı** zülfdin bend it // kim ol mecnūn bahār-ı vaṣldın āṣüfte ḫāl olmış (37v/23-24)*

■ *Nevāyī **azdı** isidin çü kitti cismiġa köp naʿl // ṭaleb yolınıng alar naʿl-i bājgūni mu irkin (37v/24-25)*

yüz.ün͡ġ
kör-geç
Nevāyī
kön͡gl.i
37v/24 *az-dı*
zülf.din
bend
it-
kim
ol
mecnūn
bahār-ı vaṣl.dın

āşüfte
ḥāl
ol-mış
Nevāyī
az-dı is.idin çü kit-ti
37v/25 *cism.iġa*
köp
naʿl
ṭaleb
yol.ınıñg
alar
naʿl-i bājgūn.i mu
irkin
az-duḳ
az-ar

■ *közler uçadur meger ki yārım kiledür // is her dem* **azar** *meger nigārım kiledür (37v/26-27)*

az-adur

■ *zaḫmıdın ḳan köp aḳıp yāḫūd cünündındur bu kim // ol perī kūyide her-dem tilbe köñglüm* **azadur** *(37v/27-28)*

37v/26 *köz.ler*
uç-adur
meger
ki
yār.ım
kil-edür
is
her
dem
az-ar
37v/27 *meger*
nigār.ım
kil-edür
zaḫm.ıdın
ḳan
köp
aḳ-ıp
yāḫūd
cünūn.dındur
bu
bu
kim (ki)
ol
perī
37v/28 *kūy.ide*
her-dem
tilbe
köñgl.üm
az-adur
Ṭāliʿ Hirevī
az-a
37v/29 az-maydur
38r/1 az-ġan

■ *közi ḳararıp isi* **azġan** *maḥalda semāʿ tükendi (38r/2)*

az-arġan
az-adurġan
38r/2 Nesāyimü'l-Maḥabbe
Ḳāżī Ḥamīd
köz.i
ḳarar-ıp
is.i
az-ġan
maḥal.da
semāʿ
tüken-di
az-
az-ġıl
38r/3 az-ma
az-maġıl
az-ıñg
az-ıñgız
az-ıñglar
az-mañg
az-mañgız
38r/4 az-mañglar
az-man
az-mas min
az-a min
az-ar min
az-adur min
az-aram
38r/5 az-arım
az-maġım
az-maġum
az-ıp

■ *tan͡gdın aḳşamġaça ġam tağın ḳazıp Ferhād-veş // kiçe tan͡g atḳunça deşt üzre* ***azıp*** *Mecnūn miṣāl (38r/6-7)*

■ *urunup ança şūr u şeyn ḳıldı // ki ża'f iylep isi* ***azıp*** *yıḳıldı (38r/7-8)*

az-ıban

38r/6 az-mış

tan͡g.dın

aḳşam.ġaça

ġam

tağ.ın

ḳaz-ıp

Ferhād-veş

kiçe

38r/7 *tan͡g*

at-ḳunça

deşt

üzre

az-ıp

Mecnūn

miṣāl

Ḫüsrev ve Şīrīn

urun-up

ança

şūr u şeyn

ḳıl-dı

ki

ża'f

iyle-p

is.i

38r/8 *az-ıp*

yıḳıl-dı

az-mışan͡g

az-mas

az-ması/mazı

38r/9 az-madın

az-ıp bolmas

az-sa bolmas

az-maḳ olmas

38r/10 az-a almas

az-a az-a

■ *ey Nevāyī şükr kim yol taptı cānān kūyiġa // hicr şāmı ẓulmetide yolnı* ***aza aza*** *rūḥ (38r/11)*

38r/11 *ey*

Nevāyī

şükr

kim (ki)

yol

tap-tı

cānān

kūy.iġa

hicr

şām.ı

ẓulmet.ide

yol.nı

az-a az-a

rūḥ

38r/12 az-ay

az-ayın

az-saḳ

az-ġa biz

az-ġay biz

az-alı

az-alın͡g

38r/13 az-ġalı

az-ġaç

38r/14 az-ġuçı

az-ġuça

az-ġunça

az-ġança

az-ġum

38r/15 az-ġun͡g

az-ġusı

az-ġuluḳ

38r/16 az-ġay

az-a

az-sa

az-sun

az-dik

az-ġudik

az-ardik

38r/17 **azġaş-maḳ/ġ** ↔ azıḳ-maḳ/ġ

azıḳ-maḳ/ġ ↔ azġaş-maḳ/ġ

■ *va'de ger ḳılmaydur irdi özge meclis ehliġa // öz öyinin͡g yolıdın 'amdan* ***azıḳmaḳ*** *ni idi (38r/18)*

38r/18 *va'de*

ger
ḳıl-maydur
irdi
özge
meclis
ehl.iġa
öz
öy.inin͡g
yol.ıdın
ʿamdan
azıḳ-maḳ
ni
idi
azġaş-tı
38r/19 azıḳ-tı
azġaş-tuḳ
azıḳ-tuḳ
azġaş-ur
azġaş-adur
azıḳ-ur
azıḳ-adur
azġaş-ur
38r/20 azıḳ-ur
azġaş-maydur
azıḳ-maydur
azġaş-ġan
azġaş-urġan
38r/21 azıḳ-ġan
■ *ürgüdep yoldın atı çıḳġan imiş // bir iki ḳul bile* ***azıḳġan*** *imiş (38r/22)*
azıḳ-urġan
azıḳ-adurġan
Sebʿa-yi Seyyāre
38r/22 *ürgüde-p*
yol.dın
at.ı
çıḳ-ġan
imiş
bir
iki
ḳul
bile
azıḳ-ġan
imiş
Ṭāliʿ Hirevī
azıḳ-ġan
■ *zülfide ser-geşte ṣabrım ḫaylı sarı açtı yüz // barḳ urup aḳşam* ***azıḳġan*** *kārvānım örtedi (38r/24)*
38r/23 Rūmī müellif
azıt-ġan
Naṣīrī
38r/23-24 Sulṭān Ḥüseyin Mīrzā
38r/24 *zülf.ide*
ser-geşte
ṣabr.ım
ḫayl.ı
sarı
aç-tı
yüz
barḳ
ur-up
aḳşam
azıḳ-ġan
kārvān.ım
örte-di
38r/25 azġaş-
azġaş-ġıl
azıḳ-
azıḳ-ġıl
azġaş-ma
azġaş-maġıl
azıḳ-ma
azıḳ-maġıl
38r/26 azġaş-ın͡g
azġaş-ın͡gız
azġaş-ın͡glar
azıḳ-ışın͡g
azıḳ-ışın͡gız
azıḳ-ın͡glar
azġaş-man͡g
38r/27 azġaş-man͡gız
azġaş-man͡glar
azıḳ-man͡g
azıḳ-man͡gız
azıḳ-man͡glar
azġaş-man
azġaş-mas min

azıḳ-man
38r/28-29 azıḳ-mas min
azġaş-a min
azġaş-ur min
azġaş-adur min
azġaş-uram
azıḳ-a min
azıḳ-ur min
azıḳ-adur min
azıḳ-uram
azġaş-urum
azġaş-maġım
azıḳ-urum
azıḳ-maġım
azġaş-maġum
azıḳ-maġum
38v/1 azġaş-ıp

■ *ḳoymasun kec yolġa zinhār* **azġaşıp** *hergiz ḳadem // ehl-i hūşī kim irür müştāḳ ḳavl-i Būḥanīf (38v/2)*

azġaş-ıban
azġaş-mış
azıḳ-ıp

■ *gerçi ṣabrım yoḳıdın anı irişip līkin // hūş u kö͡ŋglüm yoḳ üçün her nefes andın* **azıḳıp** *(38v/3)*

■ *av ara bir kün* **azıḳıp** *bī-gümān // boldı birev çatmasıġa mīhmān (38v/4)*

azıḳ-ıban
azıḳ-mış
38v/2 *ḳoy-masun*
kec
yol.ġa
zinhār
azġaş-ıp
hergiz
ḳadem
ehl-i huşī
kim
irür
müştāḳ
ḳavl-i Būḥanīf
38v/3 *gerçi*
ṣabr.ım
yoḳ.ıdın
anı
iriş-ip
līkin
hūş
u (ve)
kö͡ŋgl.üm
yoḳ
üçün
her
nefes
andın
azıḳ-ıp
38v/3-4 Ḥayretü'l-Ebrār
38v/4 *av*
ara
bir
kün
azıḳ-ıp
bī-gümān
bol-dı
birev
çat-masıġa
mīhmān
azġaş-mışa͡ŋg
azıḳ-mışa͡ŋg
38v/5 azġaş-mas
azıḳ-mas
azġaş-ması/mazı
azıḳ-ması/mazı
38v/6-8 azġaş-madın
azıḳ-madın
azġaş-ıp bolmas
azġaş-a bolmas
azġaş-maḳ olmas
azıḳ-ıp bolmas
azıḳ-sa bolmas
azıḳ-maḳ olmas
azġaş-a almas
azıḳ-a almas
azġaş-a azġaşa
azıḳ-a azıḳ-a
azġaş-ay
azġaş-ayın

azıḳ-ay
azıḳ-ayın
38v/9 azġaş-aḳ
azġaş-ġa biz
azġaş-ġay biz
azġaş-alı
azġaş-alıŋ͡g
azıḳ-saḳ
azıḳ-ġa biz
azıḳ-alı
38v/10 azıḳ-alıŋ͡g
azġaş-ġalı
azıḳ-ġalı
azġaş-ġaç
azıḳ-ġaç
38v/11 azġaş-ġuçı
azıḳ-ġuçı
azġaş-ġuça
azġaş-ġunça
azġaş-ġança
azıḳ-ġuça
azıḳ-ġunça
38v/12 azıḳ-ġança
azġaş-ġum
azıḳ-ġum
azġaş-ġuŋ͡g
azıḳ-ġuŋ͡g
38v/13 azġaş-ġusı
azıḳ-ġusı
azġaş-ġuluḳ
azıḳ-ġuluḳ
azġaş-ġay
azġaş-a
38v/14 azġaş-sa
azġaş-sun
azġaş-dik
azıḳ-ġay
azıḳ-a
azıḳ-sa
azıḳ-sun
azıḳ-dik
azġaş-ġudik
38v/15 azġaş-urdik
azıḳ-ġudik
azıḳ-urdik
azġur-maḳ/ġ
38v/16 azġur-dı
azġur-dıḳ
azġur-ur
■ *zāhid āhengin Nevāyī her niçe kim sāz iter // bir nevā birle muġanni yana yoldın* ***azġurur*** *(38v/17)*
azġur-adur
38v/17 *zāhid*
āheng.in
Nevāyī
her
niçe
kim
sāz
it-er
bir
nevā
birle
muġannī
yana
yol.dın
azġurur
38v/18-20 azġur-ur
azġur-maydur
azġur-ġan
azġur-urġan
azġur-adurġan
azġur-
azġur-ġıl
azġur-ma
azġur-maġıl
azġur-uŋ͡g
azġur-uŋ͡guz
azġur-uŋ͡glar
azġur-maŋ͡g
azġur-maŋ͡gız
azġur-maŋ͡glar
38v/21 azġur-man
azġur-mas min
azġur-a min
azġur-ur min
azġur-adur min

azġur-uram
38v/22 azġur-urum
azġur-maġım
azġur-maġum
azġur-saŋ͡g

■ *kaʿbe-yi kūyige yüz ḳoydum bu yoldın yanmaġum // ey Nevāyī her niçe kim yoldın* ***azġursaŋ͡g*** *mini (38v/23-24)*

azġur-ġa sin
azġur-ġay sin
38v/23-24 kaʿbe-yi kūy.ige
yüz
ḳoy-dum
bu
yol.dın
yan-maġum
ey
Nevāyī
her
niçe
kim
yol.dın
azġur-saŋ͡g
min.i
azġur-up

■ *bu raʿnānı atıŋ͡g dik iylemiş ṣayd // ki div itgey kişini* ***azġurup*** *ḳayd (38v/25)*
: *dīv kişini azġurup ḳayd itgey (38v/26)*

azġur-uban
azġur-mış
Ḫüsrev ve Şīrīn
Ferhād
38v/25 *bu*
raʿnā.nı
at.ıŋ͡g
dik
iyle-miş
ṣayd
ki
dīv
it-gey
kişi.ni
azġur-up
ḳayd
dīv
38v/26 *kişi.ni*
azġur-up
ḳayd
dīv
kişi.ni
azġur-up
ḳayd it-gey
azġur-mışaŋ͡g
azġur-mas
38v/27 azġur-ması/mazı
azġur-madın
38v/28 azġur-up bolmas
azġur-sa bolmas
azġur-maḳ olmas
azġur-a almas
azġur-a azġur-a
38v/29 azġur-ay
azġur-ayın
azġur-saḳ
azġur-ġa biz
azġur-ġay biz
39r/1 azġur-alı
azġur-alıŋ͡g
azġur-ġalı
azġur-ġaç
39r/2 azġur-ġuçı
azġur-ġuça
azġur-ġunça
azġur-ġança
azġur-ġum
39r/3 azġur-ġuŋ͡g
azġur-ġusı
azġur-ġuluḳ
azġur-ġay
39r/4 azġur-a
azġur-sa
azġur-sun
azġur-dik
azġur-ġudik
azġur-urdik
39r/5 azal-maḳ/ġ

İsimler (Cevāmid)

az

39r/6 Farsça

āz (Fa)

az azġına

■ *ey Nevāyī niçe **az azġına** mey medresede // deyr ara kir ki içer şeyḫ tolaşap tola (39r/7)*

39r/7 *ey*

Nevāyī

niçe

az azġına

mey

medrese.de

deyr

ara

kir-

ki

iç-er

şeyḫ

tolaş-ap

tol-a

azaġlaḳ

■ *çapġun ḳoyduḳ **azaġlaḳ** hezāre çapıldı (39r/8)*

39r/8 Tārīḫ-i Babürī

çapġun

ḳoyduḳ

azaġlaḳ

hezāre

çapıldı

Azaḳ

39r/9 **azbuy**

Arapça

azġun

■ *vaṣl künidin Nevāyī kö͡ngli azdı ey refīḳ // körmedük hergiz ol ehl-i ʿışḳnıṉ͡g **azġun**ı dik (39r/10)*

39r/10 *vaṣl*

kün.idin

Nevāyī

kö͡ngl.i

az-dı

ey

refīḳ

kör-medük

hergiz

ol

ehl-i ʿışḳ.nıṉ͡g

azġun.ı

dik

azġun.luḳ

39r/11 **az.lıġ**

■ *çün ḳażā taġyīr tapmas kāmı **azlıġ**dın gile // maḫż nā-hem-vārlıġdur iylemek hem-vāre il (39r/11)*

*il kāmı **azlıġ**dın hem-vāre gile iylemek maḫż nā-hem-vārlıġdur (39r/12)*

çün

ḳażā

taġyīr

tap-mas

kām.ı

az.lıġdın

gile (Fa)

maḫż

nā-hem-vār.lıġdur

iyle-mek

hem-vāre

il

39r/12 *il*

kām.ı

azlıġ.dın

hem-vāre

gile

iyle-mek

maḫż

nāhemvār.lıġdur

39r/13 **azu**

Arapça

azva

39r/14 **azuġ** ~ azuḳ

azuḳ ~ azuġ

■ *ey Nevāyī kir fenā deştige vü tın barçadın // kim yayaġlıġ anda merkeb tūşesizlıġdur **azuḳ** (39r/15)*

39r/15 *ey*

Nevāyī

kir-
fenā
deşt.ige
vü
tın-
barça.dın
kim
yayaġ.lıġ
anda
merkeb
tūşe.sizlıġdur
azuḳ
Ṭāliʿ Hirevī
39r/16 az-maḳ
Naṣīrī
azuġ (Fa)
Farsça

Türeyenler
sīn ile

39r/17 **as-maḳ**
■ ***asmaḳ****dın anın͡g ḳazanı tüşmey // tün kün otı öçgeli yaruşmay (39r/18)*
Leylī ve Mecnūn
39r/18 *as-maḳdın*
anın͡g
ḳazan.ı
tüş-mey
tün
kün
ot.ı
öç-geli
yaruş-may
Rūmī müellif
as-maḳ
39r/19 as-man
as-tı
as-tuḳ
as-ar
as-adur
as-ar
39r/20 as-maydur
as-ġan

■ *żaʿfdın külbemde ḳoymaḳ istesem iyler meded // ʿankebūtı rişte* ***asġan*** *bolsa her dīvārda (39r/21)*
as-arġan
as-adurġan
39r/21 *żaʿf.dın*
külbe.mde
ḳoy-maḳ
iste-sem
iyle-r
meded
ʿankebūt.ı
rişte
as-ġan
bol-sa
her
dīvār.da
as-
as-ġıl

■ *deyr ara bed-mestlıġ cürmānesi ey moġbeçe // boynuma* ***asġıl*** *sebū baġlap anı zinnār ile (39r/22)*
39r/22 *deyr*
ara
bed-mest.lıġ
cürmāne.si
ey
muġbeçe
boyn.uma
as-ġıl
sebū
baġla-p
anı
zinnār
ile
39r/23 as
as-ma
asma-ġıl
as-ın͡g
as-ın͡gız
as-ın͡glar
39r/24 as-man͡g
as-man͡gız
as-man͡glar

as-man
as-mas min
as-a min
as-ar min
as-adur min

39r/25 as-aram
as-arım
as-maġım
as-maġum
as-ıp

■ *çü sin çikip ana efṣaḥ terānesin ḳaçurup // alar ki daʿvī ile söz* **asıp** *dip özni faṣīḥ (39r/26)*

as-ıban
as-mış

39r/26 Naʿt-i Nebī
çü
sin
çik-ip
ana
efṣaḥ
terāne.sin
ḳaçur-up
alar
ki
daʿvī
ile
söz
as-ıp
di-p
öz.ni
faṣīḥ

39r/27 Ḳaṣāid-i Sebʿa-yi Muʿallaḳa
as-mışaŋ͡g

■ *boynuŋ͡ga mişkīn ipektin ey ki ṭūmār* **asmışaŋ͡g** *// ḳayda ḥālim bilge sin kim boynuma taḳtıŋ͡g kemend (39r/27-28)*

boyn.uŋ͡ga
mişkīn
ipek.tin
ey
ki
ṭūmār
as-mışaŋ͡g

39r/28 *ḳayda*
ḥāl.im
bil-ge sin
kim
boyn.uma
taḳ-tıŋ͡g
kemend
as-mas
as-masɪ/mazɪ

39r/29 as-madın
as-ıp bolmas
as-sa bolmas
as-maḳ olmas
as-a almas
as-a as-a

39v/1 as-ay
as-ayın
as-saḳ
as-ġa biz
as-ġay biz
as-alı

39v/2 as-alıŋ͡g
as-ġalı
as-ġaç
as-ġuçı
as-ġuça
as-ġunça

39v/3 as-ġança
as-ġum
as-ġuŋ͡g
as-ġusı
as-ġuluḳ

39v/4 as-ġay
as-a
as-sa
as-sun
as-dik
as-ġudik
as-ardik
asıl-maḳ

39v/5 Rūmī Türkçesi
asıl-ġan

■ *ol elifdür kim ʿayāndur her ṭarafdan şöhresi // ḳaddı her yandın* ***asılġan*** *müşk-bū perçem bile (39v/6-7)*

39v/6 *ol*
elif.dür
kim
ʿayān.dur
her
ṭaraf.dan
şöhre.si
ḳadd.ı
her
yan.dın
asıl-ġan
müşk-bū
39v/7 *perçem*
bile
asıl-ması/mazı

■ *dil ki ser-menzili ol zülf-i perīşān olmış // n'ola cürmi ki* ***asılmasına*** *fermān olmış (39v/8)*

Fużūlī
39v/8 *dil*
ki
ser-menzil.i
ol
zülf-i perīşān
ol-mış
n'ola
cürm.i
ki
asıl-masına
fermān
ol-mış
39v/9 asıl-ġusı

■ *bir ad kim ṭamaʿ-i riştesi ḳılġısı // anıñ birle boġazı* ***asılġusı*** *(39v/9-10)*

Sedd-i İskenderī
bir
ad
kim
ṭamaʿ
riște.si
ḳıl-ġusı
39v/10 *anıñ*
birle
boġaz.ı
asıl-ġusı
astur-maḳ/ġ
39v/11 **asra-maḳ/ġ**

■ *fāş ḳılmañ rāz çün kim asray almay ḳıldıñız // özgelerdin* ***asramaḳ*** *bāri temennā ḳılmañız (39v/12)*

39v/12 *fāş*
ḳıl-mañ
rāz
çün
kim
asra-y al-may
ḳıl-dıñız
özge.lerdin
asra-maḳ
bāri
temennā
ḳıl-mañız
Ṭālīʿ Hirevī
39v/13 asra-dı
asra-dıñ

■ ***asradıñ*** *küydürgeli ʿuşşāḳ mużṭar köñlini // bāġ-bān dik kim otun ḳılġay şanavber köñlini (39v/13-14)*

asra-dıñ
küydür-geli
ʿuşşāḳ
mużṭar
köñl.ini
39v/14 *bāġ-bān*
dik
kim
otun
ḳıl-ġay
şanavber
köñl.ini
asra-duḳ
asra-r

■ *ġonça aġzıġa eger tābiʿdur aġzıñ ni ʿaceb // ḥürmet* ***asrar*** *ni üçün kim ol uluġdur bu kiçik (39v/15)*

■ *taḫt* **asrar** *kişini yār iylep // naḳd ayaġıġa köp nişar iylep (39v/16-17)*

■ *ḥaṣārı anda muḥkem çarḫ-mānend // ḳılıp* **asrar** *üçün ḥarm ehlini bend (39v/18)*

asra-ydur

39v/15 *ġonça*
aġz.ıġa
eger
tābiʿ.dur
aġz.ın͡g
ni
ʿaceb
hürmet
asra-r
ni
üçün
kim (ki)
ol
uluġ.dur
bu
kiçik
asra-r

39v/16 Sebʿa-yı Seyyāre
taḫt
asra-r
kişi.ni
yār
iyle-p
naḳd
ayaġ.ıġa
köp

39v/17 *nişār*
iyle-p
Ḫüsrev ve Şīrīn
Ferhād
ḥaṣār.ı
anda
muḥkem
çarḫ-mānend
ḳıl-ıp
asra-r

39v/18 *üçün*
ḥarem
ehl.ini
bend
asra-maydur

39v/19 asra-ġan

■ *bolmaġum rüsvā tan͡g irmes kim bu ḳatla ḫalḳ ara // fāş boldı* **asraġan** *sırr-ı nihānım özge nevʿ (39v/20)*

asra-rġan
asra-ydurġan
Ḥüseynī

39v/20 *bol-maġum*
rüsvā
tan͡g
irmes
kim
bu
ḳatla
ḫalḳ
ara
fāş
bol-dı
asra-ġan
sırr-ı nihān.ım
özge
nevʿ
asra-
asra-ġıl

■ *deyr pīri birle mey içsen͡g Nevāyī* **asra** *dem // bolsa fehm ibrīḳ ünidin gerçi ḳulḳul lā taḳul (39v/21-22)*

■ *ol aynın͡g gülşen-i ḥüsnin ḫazāndın asraġıl yā Rab // gül ve şimşādın asib-i zebāndın* **asraġıl** *yā Rab (39v/22)*

39v/21 *deyr*
pīr.i
birle
mey
iç-sen͡g
Nevāyī
asra-
dem
bol-sa
fehm
ibrīḳ
ün.idin

gerçi
ḳulḳul
39v/22 *lā taḳul*
ol
ay.nıñg
gülşen-i ḥüsn.in
ḫazān.dın
asra-ġıl
yā Rab
gül
ü
şimşād.ı
āsīb-i zebān.dın
asra-ġıl
yā Rab
39v/23 arsa-ma
asra-maġıl
asra-ñg

■ *ḫaṭṭ u laʿlı ḳaşıda* **asrañg** *edeb // kilmeñg iy Ḫıżr u Mesīḥā küstāḫ (39v/23-24)*

asra-ñgız
asra-ñglar
ḫaṭṭ
u (ve)
laʿl.ı
39v/24 *ḳaş.ıda*
asra-ñg
edeb
kil-meñg
ey
Ḫıżr
u (ve)
Mesīḥā
küstāḫ
asra-mañg
asra-mañgız
asra-mañglar
asra-man
asra-mas min
39v/25 asra-y min
asra-r min
asra-ydur min
asra-ram
asra-rım
asra-maġım
asra-maġum
39v/26 asra-p
asra-ban
asra-mış
asra-mışañg
asra-mas
39v/27 asra-ması/mazı
asra-madın
asra-p bolmas
asra-sa bolmas
39v/28 asra-maḳ olmas
asra-y almas
asra-yu
asra-y asra-y

■ *köñgülde sırr-ı ʿışḳıñg* **asray asray** *oldum ey sāḳī // ḳadeḥ tut kim ḫarābāt ehliġa ḳan bolsa fāş olsun (39v/29)*

39v/29 *köñgül.de*
sırr-ı ʿışḳ.ıñg
asra-y asra-y
ol-dum
ey
sāḳī
ḳadeḥ
tut-
kim
ḫarābāt
ehl.iġa
ḳan
bol-sa
fāş
ol-sun
40r/1 asra-y
asra-yın

■ *Nevāyīġa didiñg hicrānda bir oḳ yādigār atġum // tirik ḳalsam elif dik anı cānım içre* **asrayın** *(40r/1-2)*

Nevāyī.ġa
di-diñg
hicrān.da
bir
oḳ
40r/2 *yādigār*

at-ġum
tirik
ḳal-sam
elif
dik
anı
cānım
içre
asra-yın
asra-saḳ
asra-ġa biz
asra-ġay biz
asra-lı

■ *cān u kö͡ngül niçe didi* ***asralı*** *özni kilgeç ol // veh yana ḳozġalıştılar körgeç anı için ara (40r/3)*

asra-lı͡ng

40r/3 *cān*
u (ve)
kö͡ngül
niçe
di-di
asra-lı
öz.ni
kil-geç
ol
veh
yana
ḳozġalış-tılar
kör-geç
anı
için
ara

40r/4 asra-ġalı
asra-ġaç
asra-ġuçı

■ *ata ana͡ngġa raḥmet ey oġul kim körmemiş sin dik // ni ol toḳuz Atabekni bu tört* ***asraġuçı*** *dāye (40r/5)*

40r/5 *ata*
ana.n͡gġa
raḥmet
ey
oġul
kim
kör-memiş
sin
dik
ni
ol
toḳuz
Atabek.ni
bu
tört
asra-ġuçı
dāye
asra-ġuça
asra-ġunça
asra-ġança

40r/6 asra-ġum
asra-ġu͡ng
asra-ġusı

40r/7-8 asra-ġuluḳ

■ *seyldin* ***asraġuluḳ****dur toz öyin ve tufraġdın* ***asraġuluḳ****dur köz öyin (40r/7-8)*

Maḥbūbu'l-Ḳulūb
seyl.din
asra-ġuluḳdur
toz
öy.in
ve
tufraġ.dın
asra-ġuluḳdur
köz
öy.in
asra-ġay

■ *yār yoḳ ʿālemde kim bir yār sırrın* ***asraġay*** *// pes ʿaceb sırrī durur kim il digey aġyārġa (40r/8-9)*

asra-sa
asra-sun
asra-dik

■ *kim ki kö͡nglin istemes ġam-gīn tilini* ***asradik*** *// kim tili tıngan kişini͡ng kö͡nglide āzār imes (40r/9-10)*

■ *ey Nevāyī tilegen zühd ü ṣalāḥ // közi vü kö͡nglini hem* ***asradik*** *(40r/10)*

yār

yoḳ
ʿālem.de
kim
bir
yār
sırr.ın
40r/9 *asra-ġay*
pes
ʿaceb
sırrī durur
kim
il
di-gey
aġyār.ġa
kim
ki
köñg̃l.in
iste-mes
ġam-gīn
til.ini
asra-dik
40r/10 *kim*
til.i
tın-ġan
kişi.niñg̃
köñg̃l.ide
āzār
imes
ey
Nevāyī
tile-gen
zühd
ü (ve)
ṣalāḥ
köz.i
vü (ve)
köñg̃l.ini
hem
asra-dik
40r/11 asra-ġudik
asra-rdik

■ *ayttım başımnı fitrākiñg̃e çik ey şehsüvār // didi baş* **asrardik** *irmes tīzlikdin merkebim (40r/12)*

40r/12 *ayt-tım*
baş.ımnı
fitrāk.iñg̃e
çik-
ey
şehsüvār
di-di
baş
asra-rdik
irmes
tīz.likdin
merkeb.im
asrat-maḳ/ġ
40r/13 asrat-ġıl

■ *alarġa āşkārā vü nihānī // köz içre eşk dik* **asratġıl** *anı (40r/14)*

Ḫüsrev ve Şīrīn
40r/14 *alar.ġa*
āşkārā
vü (ve)
nihānī
köz
içre
eşk
dik
asrat-ġıl
anı
asrat-ay
asrat-ayın

■ *köñg̃lüme ḫālıñg̃ ḫayāli kilse merdüm yoḳ ḳılıp // köz öyide anı merdümler içinde* **asratay** *(40r/15)*

40r/15 *köñg̃l.üme*
ḫāl.ıñg̃
ḫayāli
kil-se
merdüm
yoḳ
ḳıl-ıp
köz
öy.ide
anı
merdüm.ler
iç.inde

asrat-ay
Ṭāliʿ Hirevī
40r/16 asrat-ay
40r/17 **asral-maḳ/ġ**
asral-ur

■ *dem tutulġandın olar il dik tilip min ölgeli // sormasun dip kimse sin bes kim nefesler* ***asralur*** *(40r/18)*

40r/18 *dem*
tutul-ġandın
olar
il
dik
til-ip min
öl-geli
sor-masun
di-p
kimse sin
bes kim
nefes.ler
asral-ur

40r/19 **esenle-mek** (RT)↔ esenle-şmek (RT) ↔ ḫoşleş-mek (Tur.T)
esenleş-mek (RT) ↔ esenle-mek (RT) ↔ ḫoşleş-mek (Tur.T)

40r/20 Rūm Türkleri
Turān Türkleri
ḫoşleş-mek (Tur.T) ↔ esenleş-mek (RT) ↔ esenle-mek (RT)
asa ḳoymaḳ/ġ
Rūm Türkleri

İsimler (Cevāmid)

As

■ *çü ʿāzim bolup cānib-i* ***As*** *u Rus // bolup yüzleri vehmidin senderūs (40r/21)*

1 as

■ *cihān şūḫın ʿarūsī ḳılġıl iḥsās // ki kiymiş tün bile kündin kiş ü* ***as*** *(40r/22-23)*

2 as

3 as-

Sedd-i İskenderī
40r/21 *çü*
ʿāzim
bol-up
cānib-i As
u (ve)
Rus
bol-up
yüz.leri
vehm.idin
senderūs
ḳāḳum
40r/22 Ḫüsrev ve Şīrīn
cihān
şūḫ.ın
ʿarūsī
40r/23 *ḳıl-ġıl*
iḥsās
ki
kiy-miş
tün
bile
kün.din
kiş
ü (ve)
as
Rūmī Türkçesi
rasu
as-mak
40r/24 as-maḳ
Farsça
40r/25 Fars
Arapça
40r/27 Hintçe
asabḳur

■ *bir av allıġa ḫᵛān çü kiltürge sin // kişi bir velī on ḳoy öltürge sin // peyāpey* ***asabḳur****nı iylep revān // yimekdin bolup ʿāciz ol nātevān (40r/28-29)*

40r/28 Sedd-i İskenderī
Ẕemmu'l-İsrāf
bir
av
allı.ġa

ḫᵛān
çü
40r/29 *kiltür-ge sin*
kişi
bir
velī
on
ḳoy
öltür-ge sin
peyāpey
asabḳur.nı
iyle-p
revān
yi-mekdin
bol-up
ʿāciz
ol
nātevān
ast

■ *tag̈ ʿāşıḳlıg̈ yükidin ḫam bolurg̈a yoḳ ḫilāf // kör ki ni nevʿ oldı ḫam çün ḳaldı ʿışḳ* ***ast****ıda ḳāf (40v/1-2)*

40v/1 *tag̈*
ʿāşıḳ.lıg̈
yük.idin
ḫam
bol-urg̈a
yoḳ
ḫilāf
kör-
ki
ni
nevʿ
ol-dı
ḫam
çün
ḳal-dı
40v/2 *ʿışḳ*
ast.ıda
ḳāf
astıdag̈ı
astıg̈ ~ astıḳ
astıḳ ~ astıg̈
1 astın

■ *noḳṭa-yi ḫālın͡g̈ nidin şehd-i lebin͡g̈ üstidedür // noḳṭa çün* ***astın*** *bolur her yirde kim yazılsa leb (40v/3-4)*

2 astın ↔ asır

40v/3-4 Arapça
noḳṭa-yi ḫāl.ın͡g̈
ni.din
şehd-i leb.in͡g̈
üst.idedür
noḳṭa
çün
astın
bol-ur
her
yir.de
kim (ki)
yazıl-sa
leb
asır ↔ 2 astın

Farsça

40v/5 Arapça
asır ↔ 2 astın
astın ↔ asır

40v/6 esrār

■ *bir ḳalender bar idi mebhūt u denk // ṣubḥ u şām anın͡g̈ g̈ıẕāsı irdi beng // terk ehli dik nümūdārı anın͡g̈ // cürʿa-dānda līk* ***esrār****ı anın͡g̈ (40v/6-7)*

asra-r

Arapçalaşmış (muʿarrab)

Lisānü’ṭ-Ṭayr

bir
ḳalender
bar
idi
mebhūt
u (ve)
denk
ṣubḥ
u (ve)
şām
40v/7 *anın͡g̈*
g̈ıẕā.sı
irdi

beng
terk
ehl.i
dik
nümūdār.ı
anın͡g
cürʿa-dān.da
līk
esrār.ı
anın͡g
Rūmiye
esrār

40v/8 **asra-r**
asra-maḳ
Arapça
asramışī
esirgiş

40v/9 Rūmī Türkçesi
asru

■ *firāḳın͡g içre işim ıżṭrābdur* ***asru*** *// teraḥḥum iyle ki ḥālim ḫarābdur asru (40v/10)*

■ *Nevāyī renc körme aġzın istep // kim ol bir cevherīdür* ***asru*** *nā-yāb (40v/10-11)*

40v/10 *firāḳ.ın͡g*
içre
iş.im
ıżṭırāb.dur
asru
teraḥḥum
iyle-
ki
ḥāl.im
ḫarāb.dur
asru
Nevāyī
Nevāyī
renc
kör-me
aġz.ın
iste-p

40v/11 *kim*
ol
bir
cevheri.dür
asru
nā-yāb
aslan ~ arslan
arslan ~ aslan

40v/12 **aslanlıġ**

■ *derd ile hicr ḳılġaç* ***aslanlıġ*** *// mūş olup min velī yarım canlıġ (40v/13)*

Sebʿa-yi Seyyāre

40v/13 *derd*
ile
hicr
ḳıl-ġaç
aslanlıġ
mūş
ol-up
min
velī
yarım
cān.lıġ
asma

40v/14 Rūm Türkleri
esen ~ isen
isen ~ esen
1 asıġ ~ ası (RT)

■ *yār peyġāmı ni* ***asıġ*** *özgeler taḥrīridin // cān ḳaçan birgey Mesīḥ elfāẕı il taḳrīridin) (40v/15-16)*

2 asıġ

40v/15 *yār*
peyġām.ı
ni
asıġ
özge.ler
taḥrīr.idin
cān

40v/16 *ḳaçan*
bir-gey
Mesīḥ
elfāẕ.ı
il
taḳrīr.idin
Rūmiye

ası (RT) ~ 1 asıġ
1 asıġlıġ
2 asıġlıġ

■ *her ḳayan tīġ salur köñglüm* ***asıġlıġ****dur añga // bile ḳatl ehliġa kim kördi dil-āvīz ḳılıç (40v/17-18)*

■ *ṭılısm açmaḳ maḳālātın tamāmı // kim el-Ḥaḳ ol ḥadīsīdür girāmī // irür bir levḥ sīm üzre yazıġlıġ // tapar sin dīv boynıda* ***asıġlıġ*** *(40v/18-19)*

40v/17 *her*
ḳayan
tīġ
sal-ur
köñgl.üm
asıġlıġ.dur
añga
40v/18 *beyle*
ḳatl
ehl.iġa
kim
kör-di
dil-āvīz
ḳılıç
Ferhād
ṭılısm
aç-maḳ
maḳālāt.ın
tamām.ı
kim
el-Ḥaḳ
40v/19 *ol*
ḥadīsī.dür
girāmī
irür
bir
levḥ
sīm
üzre
yazıġ.lıġ
tap-ar sin
dīv
boyn.ıda
asıġlıġ

Türeyenler
şīn ile

aş-maḳ/ġ
40v/20 Rūmī Türkçesi
40v/21 aş-tı

■ *felekdin nāleni tañg yoḳ aşurmaḳ // felek ẓulmı çü bizge ḥaddin* ***aştı*** *(40v/21)*

felek.din
nāle.ni
tañg
yoḳ
aşur-maḳ
felek
ẓulm.ı
çü
biz.ge
ḥad.din
aş-tı
40v/22 aş-tuḳ
aş-ar
aş-adur
1 aş-ar
2 aş-ar
40v/23 aşa-maḳ
40v/24 aş-maydur
aş-ġan
aş-arġan
aş-adurġan
40v/25 aş-
aş-ġıl

■ *tilep ḳatlim başımdın* ***aşġıl*** *ey yaş // yüzümge her ni sindin kılse şābāş (40v/26)*

Ferhād
Ḫaṭṭāb
40v/26 *tile-p*
ḳatl.im
baş.ımdın
aş-ġıl
ey
yaş
yüz.ümge
her

ni
sin.din
kil-se
şābāş
Ṭāliʿ Hirevī
aş-ġıl
40v/27 aşıl-maḳ
40v/28 aşıl-maḳ
Naṣīrī
1 aş
2 aş (RT)
40v/29 Rūmī Türkçesi
aş-ma
aş-maġıl
aş-ıŋ͡g
41r/1 aş-ıŋ͡gız
aş-ıŋ͡glar
aş-maŋ͡g
aş-maŋ͡gız
aş-maŋ͡glar
aş-mas
aş-mas min
aş-a min
41r/2 aş-ar min
aş-adur min
aş-aram
aşa-r min
aşa-ram
aşa-maḳ
41r/3 aş-arım
aş-maġım
aşa-r
aş-maġum
aş-ıp
■ *aşurup ḥaddin Nevāyī hem niyāz u ʿaczini // yāriŋ͡g istiġnā vü nāzı her niçe ḥaddin* ***aşıp*** *(41r/4)*
aş-ıban
aş-mış
41r/4 *aşur-up*
ḥadd.in
Nevāyī
hem
niyāz
u (ve)
ʿacz.ini
yār.iŋ͡g
istiġnā
vü (ve)
nāz.ı
her
niçe
ḥadd.in
aş-ıp
aş-mışaŋ͡g
41r/5 aş-mas
aş-masɪ/mazı
aş-madın
aş-ıp bolmas
aş-sa bolmas
41r/6 aş-maḳ olmas
aş-a almas
aş-a aş-a
■ *gāhī iki kün* ***aşa****, gāhī üç kün* ***aşa*** *isteyür idim (41r/7)*
Tārīḫ-i Babürī
41r/7 *gāhī*
iki
kün
aş-a
gāhī
üç
kün
aş-a
iste-yür
idim
aşa-
aşa-maḳ
41r/8 aş-ay
aş-ayın
aş-saḳ
aş-ġa biz
aş-ġay biz
aş-alı
41r/9 aş-alıŋ͡g
aşa-lı
aşa-lıŋ͡g
aş-ġalı

aş-ġaç
41r/10 aş-ġuçı
aş-ġuça
aş-ġunça
aş-ġança
aş-ġum
aş-ġuŋ͡g
41r/11 aş-ġusı
aş-ġuluḳ
aş-ġay
aş-sun
aş-dik
aş-ġudik
aş-ardik
41r/12 aşa-rdik
aşur-maḳ/ġ
41r/14 aşa-maḳ/ġ
aşa-dı
aşa-duḳ
aşa-r
aşa-ydur
aşa-r
aş-ar
41r/15 aşa-maydur
41r/16 aşa-ġan
aşa-rġan
aşa-ydurġan
aşa-
aşa-ġıl
41r/17 aş-a
aş-maḳ
aşa-ma
aşa-maġıl
aşa-ŋ͡g
aşa-ŋ͡gız
41r/18 aşa-ŋ͡glar
aşa-maŋ͡g
aşa-maŋ͡gız
aşa-maŋ͡glar
aşa-man
aşa-mas min
aşa-y min
41r/19 aşa-r min
aşa-ydur min
aşa-ram
aş-ar min
aşa-ram
aşa-rım
aşa-maġım
41r/20 aşa-rım
aşa-maġum
aşa-p
aşa-ban
aşa-mış
aşa-mas
41r/21-22 aşa-ması/mazı
aşa-madın
aşa-p bolmas
aşa-sa bolmas
aşa-maḳ olmas
aşa-y almas
aşa-yu
aşa-y aşa-y
41r/23 aşa-y
aşa-yın
aşa-saḳ
aşa-ġa biz
aşa-ġay biz
41r/24 aşa-lı
aşa-lıŋ͡g
aş-alı
aş-alıŋ͡g
aşa-ġalı
41r/25 aşa-ġaç
aşa-ġuçı
aşa-ġuça
aşa-ġunça
aşa-ġança
41r/26 aşa-ġum
aşa-ġuŋ͡g
aşa-ġusı
aşa-ġuluḳ
aşa-ġay
aşa-sa
aşa-sun
41r/27 aşa-dik
aşa-ġudik
aşa-rdik

aşa-rdik

41r/28 **aşat-maḳ**

41r/29 **aşuḳ-maḳ**

Ṭāliʿ Hirevī

aşuḳ-maḳ

oşuḳmaḳ **bkz.**aşuḳ-maḳ

Naṣīrī

41v/1 aşuḳ-tı

aşuḳ-tuḳ

aşuḳ-ur

aşuḳ-adur

aşuḳ-ur

41v/2 aşuḳ-maydur

aşuḳ-ḳan

■ *ṣabr ile köp baġlıġ iş açılur işde* ***aşuḳḳan*** *köp tapılur (41v/3)*

aşuḳ-urġan

aşuḳ-adurġan

41v/3 Maḥbūbu'l-Ḳulūb

ṣabr

ile

köp

baġ.lıġ

iş

açıl-ur

iş.de

aşuḳ-ḳan

köp

tapıl-ur

41v/4 aşuḳ-

aşuḳ-ġıl

aşuḳ

41v/5 aşuḳ-ma

aşuḳ-maġıl

■ *ḥalvām üçün dudaġı fırāḳıda ey raḳīb //* ***aşuḳmaġıl*** *ki ṣabr kirek kişi aşıġa (41v/5-6)*

ḥalvā.m

üçün

dudaġ.ı

fırāḳ.ıda

ey

raḳīb

aşuḳ-maġıl

ki

ṣabr

41v/6 *kirek*

kişi

aşıġ.a

aşuḳ-uŋ͡g

aşuḳ-uŋ͡guz

aşuḳ-uŋ͡glar

aşuḳ-maŋ͡g

■ *kilse ayturda* ***aşuḳmaŋ͡g*** *kim feraḥdın olmayın // nükte-danlıġ birle ol sözni ḳaşımda ötkeriŋ͡g (41v/7)*

aşuḳ-maŋ͡gız

aşuḳ-maŋ͡glar

41v/7 *kil-se*

ayt-urda

aşuḳ-maŋ͡g

kim (ki)

feraḥ.dın

ol-mayın

nükte-dānlıġ

birle

ol

söz.ni

ḳaş.ımda

ötke-riŋ͡g

41v/8 aşuḳ-man

aşuḳ-mas min

aşuḳ-a min

aşuḳ-ur min

aşuḳ-adur min

aşuḳ-uram

aşuḳ-urum

aşuḳ-maġım

41v/9 aşuḳ-maġum

aşuḳ-up

■ ***aşuḳup*** *tirlep ʿilācımġa yitiştiŋ͡g iy ṣubḥ // ni ʿaceb ger şerbet-i laʿliŋ͡g gülāb-āmiz irür (41v/9-10)*

aşuḳ-uban

aşuḳ-mış

aşuḳ-up

tirle-p

41v/10 *ʿilāc.ımġa*

yitiş-tiŋ͡g

ey
ṣubḥ
ni
ʿaceb
ger
şerbet-i laʿl.iŋ͡g
gülāb-āmiz
irür
aşuḳ-mışaŋ͡g
aşuḳ-mas
41v/11 aşuḳ-ması/mazı
aşuḳ-madın
aşuḳ-up bolmas
aşuḳ-sa bolmas
41v/12 aşuḳ-maḳ olmas
aşuḳ-a almas
aşuḳ-a aşuḳ-a
aşuḳ-ay
41v/13 aşuḳ-ayın
aşuḳ-saḳ
aşuḳ-ġay biz
aşuḳ-alı
aşuḳ-alıŋ͡g
aşuḳ-ġalı
41v/14 aşuḳ-ġaç
aşuḳ-ġuçı
aşuḳ-ġuça
aşuḳ-ġunça
aşuḳ-ġança
41v/15 aşuḳ-ġum
aşuḳ-ġuŋ͡g
aşuḳ-ġusı
aşuḳ-ġuluḳ
aşuḳ-ġay
aşuḳ-a
41v/16 aşuḳ-sa
aşuḳ-sun
aşuḳ-dik
aşuḳ-ġudik
aşuḳ-urdik
aşuḳtur-maḳ/ġ
41v/18 **aşlamaḳ/ġ**
Rūmī Türkçesi
aşlan-maḳ/ġ

41v/19 **aşın-maḳ/ġ**
Rūmī Türkçesi
aşın-dı
ruḫām ve mermer-i ebyeż Marmara cezīresindin gemiler ile ṭaşındı ve niçe Ferhād-pīşe sengtıraşlarıŋ͡g tīşeleri ***aşındı*** *(41v/20-21)*
41v/20 Tācü't-Tevārīḫ-i Âl-i ʿOṣmān
Ayaṣofya Camisi
Rūmī imla
ruḫām
ve
mermer-i ebyeż
Marmara Cezīresi.ndin
gemi.ler
ile
41v/21 *ṭaşın-dı*
ve
niçe
Ferhād-pīşe
seng-tıraş.larıŋ͡g
tīşe.leri
aşın-dı
aşındur-maḳ/ġ

<u>İsimler (Cevāmid)</u>

41v/22 **aş**
aş-maḳ
aşar
aş-ar
aşa-r
41v/23 aş-maḳ
aşa-maḳ
1 aşam
■ *ṭarḥı iki* ***aşam*** *irdi ḳuyıġı* ***aşamı*** *tīrelikdin fırāḳ şāmi ve yuḳarıġı* ***aşamı*** *buzuġluḳdın fırāḳ ehli köŋ͡gli öyidin nişānī (41v/24-25)*
2 aşam
■ *lʿal-i şevḳin yaşurur min ḳan yutup tasaḳ min // asray alman özni gül-gūn bāde* ***aşam*** *iylegeç (41v/26-27)*
Aşam
41v/24 Herāt

Merġanī Köşkü
Vaḳfnāme
ṭarḥ.ı iki
41v/25 *aşam*
irdi
ḳuyı.ġı
aşam.ı
tīre.likdin
firāḳ
şām.i
ve
yuḳarı.ġı
aşam.ı
buzuġ.luḳdın
firāḳ
ehl.i
köñül.i
oy-idin
nişānī
41v/26 *l'al-i şevḳ.in*
yaşur-ur min
ḳan
yut-up
tā
saġ
min
asra-y al-man
41v/27 *öz.ni*
gül-gūn
bāde
aşam
iyle-geç
Farsça
Farsça
Aşam
41v/28 āşām
Bengāle
aşama

■ *köñül ḫarābeside saldı ṭarḥ-ı mihriñ 'ışḳ // ki öy havālıġ ırür boldı çün dü* ***aşama*** *(41v/29-42r/1)*

41v/29 *köñül*
ḫarābe.side
sal-dı
ṭarḥ-ı mihr.iñ
'ışḳ
ki
öy
havā.lıġ
ırür
42r/1 *bol-dı*
çün
dü (Fa)
aşama
eşkek

■ *baḥr-ı eşk içre iki köz boldılar zūraḳ miṣāl // iki ṣaf kirpikler* ***eşkek****ler boluptur her ṭaraf (42r/1-2)*

baḥr-ı eşk
içre
iki
42r/2 *köz*
bol-dılar
zūraḳ
miṣāl
iki
ṣaf
kirpik.ler
eşkek.ler
bol-uptur
her
ṭaraf
aşlav
42r/3 **aşlıġ**

■ *pādişāh i'zāz ve ikrām ḳılġandın soñra yılda biş biñ altun parmaḳ ve iki yüz ḫarvār* ***aşlıġ*** *vech-i ma'aş içün muḳarrar ḳıldı (42r/4-5)*

42r/3-4 Mecālisü'n-Nefāis
42r/4 Seyid Ca'fer Nūrbaḫş
pādişāh
i'zāz
ve
ikrām
ḳıl-ġandın
soñra
yıl.da
biş

biñg
altun
parmaḳ
42r/5 *ve*
iki
yüz
ḫarvār
aşlıġ
vech-i maʿāş
içün
muḳarrar
ḳıl-dı
aşlıġçı
aşuġ ~ aşuḳ

■ *Mūsā ʿaleyi's-selām yirge ayttı: Yā arż ḫaẕiyet. Yir Ḳarūnnı **aşuġ**ıġaça özige yarttı (42r/6-7)*

aşuḳ ~ aşuġ
Arapça
42r/6 Tāriḫ-i Enbiyā
Ḥażret-i Mūsā
Ḳārūn
Mūsā ʿaleyi's-selām
yir.ge
aytt-ı
yā
arż
ḫaẕiyet
42r/7 yir
Ḳarūn.nı
aşuġ.ıġaça
öz.ige
yart-tı
aşuḳlusligi
aşı

ṣād ile

Rūmī Türkçesi
42r/8 **aşlan**

Türeyenler

Acem ġayn'ı ile

Rūmī imla
Çaġatay (lügati)
42r/9 **aġ-maḳ/ġ**
aġ-dı

■ *ümmeti ʿārın küter men kök üze **aġdı** Mesīḥ // ümmetiniñg ḳayġusıdın yirde ḳalġay Muṣṭafa (42r/9-10)*

■ *Ṭūra Musa çıḳtı dem sāz iyledi // kökge İdrīs **aġdı** pervāz iyledi (42r/10-11)*

ümmet.i
ʿār.ın
küter men
42r/10 *kök*
üz.e
aġ-dı
Mesīḥ
ümmet.iniñg
ḳayġu.sıdın
yir.de
ḳal-ġay
Muṣṭafā
Ṭūr.a
Mūsā
çıḳ-tı
dem
sāz
iyle-di
kök.ge
İdrīs
42r/11 *aġ-dı*
pervāz
iyle-di
aġ-duḳ
aġ-ar
aġ-adur
aġ-ar
aġ-maydur
42r/12 aġ-ġan
aġ-arġan
aġ-adurġan
aġ-
aġ-ġıl
42r/13 aġ
aġ-ma
aġ-maġıl

aġ-ıŋ͡g
42r/14 aġ-ıŋ͡gız
aġ-ıŋ͡glar
aġ-maŋ͡g
aġ-maŋ͡gız
aġ-maŋ͡glar
aġ-man
aġ-mas min
aġ-ayın
42r/15 aġ-ar min
aġ-adur min
aġ-aram
aġ-arım
aġ-maġım
aġ-maġum
aġ-saŋ͡g
aġ-ıp
42r/16 aġ-ıban
aġ-mış
aġ-mışaŋ͡g
aġ-mas
aġ-masɪ/mazı
42r/17 aġ-madın
aġ-ıp bolmas
aġ-sa bolmas
aġ-maḳ olmas
aġ-a almas
aġ-a aġ-a
42r/18 aġ-ay
aġ-ayın
aġ-saḳ
aġ-ġa biz
aġ-ġay biz
42r/19 aġ-alı
aġ-alıŋ͡g
aġsaḳ
aġ-ġalı
aġ-ġaç
42r/20 aġ-ġuçı
aġ-ġum
aġ-ġuŋ͡g
aġ-ġusı
aġ-ġuluḳ
42r/21 aġ-ġay
aġ-a
aġ-sa
aġ-sun
aġ-dik
aġ-ġudik
aġ-ardik
aġdur-maḳ/ġ
42r/22 **aġar-maḳ/ġ**
42r/23 aġar-dı
aġar-duḳ
aġar-ur
aġar-adur

■ *ġam şāmı dimeŋ͡g ṣubḥ ki kök ṣemʿin öçürgen // ekşim suyıdur ol ki yıraktın* ***ağaradur*** *(42r/24)*

42r/24 *ġam*
ṣām.ı
di-meŋ͡g
ṣubḥ
ki
kök
ṣemʿ.in
öçür-gen
eşk.im
su.yıdur
ol
ki
yıraḳ-tın
aġar-adur
aġar-ur
42r/25 aġar-maydur
aġar-ġan

■ *maḫfī ġamıŋ͡g yazarda yıġılġan yitikçe bar // derdiŋ͡g nihān tutardın* ***aġarġan*** *süŋ͡geklerim (42r/26-27)*

aġar-urġan
aġar-adurġan
42r/26 *maḫfī*
ġam.ıŋ͡g
yaz-arda
yıġıl-ġan
yitik.çe
bar
derd.iŋ͡g

nihān
tut-ardın
aġar-ġan
42r/27 *süŋ͡ek.lerim*
aġar-a
aġar-
aġar-ġıl
42r/28 aġar-man
aġar-mas min
aġar-a min
aġar-ur min
aġar-adur min
aġar-uram
42r/29 aġar-urum
aġar-maġım
aġar-maġum
aġar-ıp
aġar-ıban
aġar-mış
42v/1 aġar-mışaŋ͡
aġar-mas
aġar-masɪ/mazı
aġar-madın
42v/2 aġar-ıp bolmas
aġar-sa bolmas
aġar-maḳ olmas
aġar-a almas
42v/3 aġar-a aġar-a
aġar-ay
aġar-ayın
42v/4 aġar-saḳ
aġar-ġa biz
aġar-ġay biz
aġar-alı
aġar-alıŋ͡
aġar-ġalı
aġar-ġaç
42v/5 aġar-ġuçı
aġar-ġuça
aġar-ġunça
aġar-ġança
aġar-ġum
42v/6 aġar-ġuŋ͡
aġar-ġusı
aġar-ġuluḳ
aġar-ġay
aġar-a
aġar-sa
42v/7 aġar-sun
aġar-dik
aġar-ġudik

■ *arımas ekşim bile köznіŋ͡ ḳızarġan regleri // baḥr mevcidin* **aġarġudik** *imes mercān ḳızıl (42v/8)*

aġar-urdik
42v/8 *arı-mas*
eşk.im
bile
köz.niŋ͡
ḳızar-ġan
reg.leri
baḥr
mevc.idin
aġar-ġudik
imes
mercān
ḳızıl
aġart-maḳ/ġ
42v/9 **aġrı-maḳ/ġ**
42v/10 aġrı-dı
aġrı-dıḳ
42v/11 aġrı-r

■ *ḫāl-i hicridin Nevāyī köŋ͡li* **aġrır** *iyle kim // aġrıġay ilniŋ͡ ḳara dāġ-ı nihānıdın tüşüp (42v/11-12)*

aġrı-ydur

■ *ol seyyid çün Şīrāzġa yitti pādişāh işiige bardı didiler ki içi* **aġrıydur** *(42v/13)*

ḫāl-i hicr.idin
Nevāyī
köŋ͡l.i
42v/12 *aġrı-r*
iyle
kim (ki)
aġrı-ġay
il.niŋ͡
ḳara
dāġ-ı nihān.ıdın

tüş-üp
Nesāyimü'l-Maḥabbe
ʿAyn'uz-zamān Kīlī
42v/13 *ol*
seyyid
çün
Şīrāz.ġa
yit-ti
pādişāh
işik.ige
bar-dı
di-diler
ki
iç.i aġrı-dur
aġrı-r

■ *tendin oḳuñgnı çikseler* ***aġrır****dın irmes şīvenim // andın ḳılur min nevḥa kim ayru tüşer cāndın tenim (42v/14-15)*

42v/14 *ten.din*
oḳ.uñgnı
çik-seler
aġrı-rdın
irmes
şīven.im
andın
ḳıl-ur min
nevḥa
kim
ayru
tüş-er
42v/15 *cān.dın*
ten.im
aġrı-maydur
aġrı-ġan
aġrı-rġan
aġrı-ydurġan
42v/16 aġrı-
aġrı-ġıl
aġrı-ma
aġrı-maġıl
aġrı-ma
aġrı-maġıl
aġrı-ñg
aġrı-ñgız
42v/17 aġrı-ñglar
aġrı-mañg
aġrı-mañgız
aġrı-mañglar
42v/18 aġrı-man
aġrı-mas min
aġrı-y min
aġrı-r min
aġrı-ydur min
aġrı-ram
aġrı-rım
aġrı-maġım
42v/19 aġrı-maġum
aġrı-p

■ *ilgige māvī keten ol şūḫ niyüçün çırmamış // gūyiyā köp tīġ-i ẓulm urmaḳtın* ***aġrıp*** *başlamış (42v/20)*

■ *vilāyet illeri bulardın bisyār* ***aġrıp*** *idiler (42v/21)*

aġrı-ban
aġrı-mış
42v/20 *ilg.ige*
māvī
keten
ol
şūḫ
ni.üçün
çırma-mış
gūyiyā
köp
tīġ-i ẓulm
ur-maḳtın
aġrı-p
başla-mış
42v/21 Tariḫ-i Babürī
vilāyet
il.leri
bular.dın
bisyār
aġrı-p
idi.ler
aġrı-mışañg
42v/22 aġrı-mas
aġrı-ması/mazı

42v/23 aġrı-madın
aġrı-p bolmas
aġrı-sa bolmas
aġrı-maḳ olmas
42v/24 aġrıy almas
aġrıy aġrıy
42v/25 aġrı-y
aġrı-y min
aġrı-saḳ
aġrı-ġa biz
aġrı-ġay biz
aġrı-lı
aġrı-lıŋ͡g
42v/26 aġrı-ġalı
aġrı-ġaç
aġrı-ġuçı
42v/27 aġrı-ġuça
aġrı-ġunça
aġrı-ġança
42v/28 aġrı-ġum
aġrı-ġuŋ͡g
aġrı-ġusı
42v/29 aġrı-ġuluḳ

■ *yaman ḥālımġa baġrı* **aġrıġay** *her kimse kim körse // baġır pergālesidin ḳanġa bulġanġan ʿuẕārımnı (43r/1)*

aġrı-ġay
aġrı-sa
aġrı-sun
aġrı-dik
43r/1 *yaman*
ḥāl.ımġa
baġr.ı
aġrı-ġay
her
kimse
kim
kör-se
baġır
pergāle.sidin
ḳan.ġa
bulġan-ġan
ʿuẕār.ımnı
43r/2 aġrı-ġudik

■ *ḫasta köŋ͡glümde ki her sāʿat birev sarı barur // menʿ ḳıldım irse baġrı* **aġrıġudik** *yalbaru (43r/3)*

aġrı-rdik
43r/3 *ḫasta*
köŋ͡gl.ümde
ki
her
sāʿat
birev
sarı
bar-ur
menʿ
ḳıl-dım
irse
baġr.ı
aġrı-ġudik
yalbaru
aġrıt-maḳ/ġ
43r/4 **aġırla-maḳ/ġ**
43r/5 aġırla-dı
aġırla-duḳ
43r/6 aġırla-madıŋ͡g

■ *ḳıymadıŋ͡g sākin-i kūyuŋ͡g oluna bīgāneniŋ͡g // bir içim su ile* **aġırlamadıŋ͡g** *mihmānıŋ͡g (43r/6-7)*

Fużūlī
Rūmī imla
ḳıy-madıŋ͡g
sākin-i kūy.uŋ͡g
ol-una
bīgāne.niŋ͡g
bir
43r/7 *iç-im*
su
ile
aġırla-madıŋ͡g
mihmān.ıŋ͡g
aġırla-r
aġırla-ydur
aġırla-r
aġırla-maydur
43r/8 aġırla-ġan
aġırla-ydurġan

	aġırla-
43r/9	aġırla-ġıl
	aġırla-ma
	aġırla-maġıl
	aġırla-n̂g̑
	aġırla-n̂g̑ız
	aġırla-n̂g̑lar
43r/10	aġırla-man̂g̑
	aġırla-man̂g̑ız
	aġırla-man̂g̑lar
	aġırla-man
	aġırla-mas min
	aġırla-y min
43r/11	aġırla-r min
	aġırla-ydur min
	aġırla-ram
	aġırla-rım
	aġırla-maġım
	aġırla-maġum
43r/12	aġırla-p
	aġırla-ban
	aġırla-mış
	aġırla-mışan̂g̑
	aġırla-mas
43r/13	aġırla-ması/mazı
	aġırla-madın
	aġırla-p bolmas
	aġırla-sa bolmas
43r/14	aġırla-maḳ olmas
	aġırla-y almas
	aġırla-yu
	aġırla-y aġırla-y
43r/15	aġırla-y

■ *ża'fdın çıḳmas demim n'itip* **aġırlay** *itlerin // kim ḳolarġa 'öẕr merdümluḳ baġırdın ḳan kirek (43r/15-16)*

	aġırla-yın
	ża'f.dın
	çıḳ-mas
	dem.im
	n'itip
	aġırla-y
43r/16	*it.lerin*
	kim
	ḳolar.ġa
	'öẕr
	merdüm.luḳ
	baġır-dın
	ḳan
	kirek
43r/18	aġırla-saḳ
	aġırla-ġa biz
	aġırla-ġay biz
	aġırla-y
	aġırla-lın̂g̑
	aġırla-ġalı
43r/19	aġırla-ġaç
	agırla-ġuçı
	aġırla-ġuça
	aġırla-ġunça
	aġırla-ġança
43r/20	aġırla-ġum
	aġırla-ġun̂g̑
	aġırla-ġusı
	aġırla-ġuluḳ
43r/21	aġırla-y
	aġırla-sa
	aġırla-sun
	aġırla-dik
	aġırla-ġudik
	aġırla-rdik
43r/22	**aġırlat-maḳ/ġ**
	aġna-maḳ/ġ
43r/23	Arapça
	aġna-dı
	aġna-duḳ
	aġna-r
	aġna-ydur
43r/24	aġna-r
	aġna-maydur
	aġna-ġan
	aġna-ġarġan
	aġna-ydurġan
43r/25	aġna-
	aġna-ġıl
	aġna-ma
	aġna-maġıl
43r/26	aġna-n̂g̑

aġna-n͡ğız
aġna-n͡ğlar
aġna-man͡g
aġna-man͡gız
aġna-man͡glar
43r/27 aġna-man
aġna-mas min
aġna-y min
aġna-r min
aġna-ydur min
aġna-ram
aġna-rım
aġna-maġım
43r/28 aġna-maġum
aġna-p

■ *lāle-gūn mey tāb.ıdın ol ay ḳızarmış yā meger // şūḫluġdın lāle-zār üstide* **aġnap***tur ġazāl (43r/28-29)*

aġna-ban
aġna-mış

■ *sürme bilen mü ol av közni ḳara iylemiş // yoḳsa Ḫotan cireni müşk içide* **aġnamış** *(43r/29-43v/1)*

lāle-gūn
mey
tāb.ıdın
ol
ay
43r/29 *ḳızar-mış*
yā
meger
şūḫ.luġdın
lāle-zār
üst.ide
aġna-ptur
ġazāl
sürme
bilen mü
ol
av
43v/1 *köz.ni*
ḳara
iyle-miş
yoḳsa
Ḫotan
ciren.i
müşk
iç.ide
aġna-mış
aġna-mışan͡ğ
aġna-mas
43v/2 aġna-ması/mazı
aġna-madın
aġna-p bolmas
43v/3 aġna-sa bolmas
aġna-maḳ olmas
aġna-y almas
aġna-yu
aġna-y aġna-y
43v/4 aġna-y
aġna-yın
aġna-saḳ
aġna-ġa biz
aġna-ġay biz
aġna-lı
43v/5 aġna-lın͡ğ
aġna-ġalı
aġna-ġaç
aġna-ġuçı
aġna-ġuça
43v/6 aġna-ġunça
aġna-ġança
aġna-ġum
aġna-ġun͡ğ
aġna-ġusı
43v/7 aġna-ġuluḳ
aġna-ġay
aġna-sa
aġna-sun
aġna-dik
aġna-ġudik
aġna-rdik
43v/8 **aġnaş-maḳ**
43v/9 **aġnat-maḳ/ġ**
Arapça
43v/10 **aġuḳ-maḳ/ġ**
aġun-maḳ/ġ
aġıllan-maḳ

■ *ay* ***ağıllansa*** *ayda yaġar kün ḳulaḳlansa künde yaġar (43v/11-12)*

43v/11	*ay*
	ağıllan-sa
	ay.da
	yaġ-ar
	kün
	ḳulaḳlan-sa
43v/12	*kün.de*
	yaġ-ar

İsimler (Cevāmid)

1 aġ

■ *ʿaḳil iseng̑ virme köng̑ül bāġına // zāġ ṣıfat düşme anıng̑* ***aġ****ına (43v/13)*

2 aġ

aġ-

43v/13	Rūmī şair
	Rūmī imla
	ʿāḳil
	iseng̑
	vėr-me
	köng̑ül
	bāġ.ına
	zāġ ṣıfat
	düş-me
	anıng̑
	aġ.ına
43v/14	**aġa**
43v/15	**aġaça** ≠ bigim ↔ ḫanım
	bigim ↔ ḫanım ≠ aġaç
	ḫanım ↔ bigim ≠ aġaça
	aġaç delegen ↔ aġaç ḳaḳan
43v/16	**aġaç ḳaḳan** ↔ aġaç delegen
	Rūmī Türkçesi
43v/17	Arapça
	Farsça
43v/18	**aġaç ḳavunı**
	Farsça
	aġalıġ

■ *sāz itti* ***aġalıġ*** *u sing̑illik // köp istedi sing̑lidin biḥillik (43v/19)*

43v/19	*sāz*
	it-ti
	aġalıġ
	u (ve)
	sing̑il.lik
	köp
	iste-di
	sing̑l.idin
	biḥil.lik
	aġ örge
43v/18-19	Leylī ve Mecnūn
43v/20	**aġ öy**

■ *lāciverdī* ***aġ öy****ide olsa sākin ehl-i ʿışḳ // eyledür kim bülbül ü hüdhüdġa yir bolġay ḳafes (43v/21-22)*

■ *yasay derd oḳlarıdın bir* ***aġ öy*** *cān gülşeni içre // ki köng̑lüng̑ tarıḳa anda kirgeli māh-i ḫar-gāhım (43v/22-23)*

43v/*21*	*lāciverdī*
	aġ öy.ide
	ol-sa
	sākin
	ehl-i ʿışḳ
	eyle.dür
	kim (ki)
43v/22	*bülbül*
	ü (ve)
	hüdhüd.ġa
	yir
	bol-ġay
	ḳafes
	yasa-y
	derd
	oḳ.larıdın
	bir
	aġ öy
	cān
	gülşen.i
	içre
	ki
	köng̑l.üng̑
43v/23	*tarıḳ-a*
	anda
	kir-geli

māh-i ḫar-gāh.ım
aġ baba
Rūmī Türkçesi
aġ bāzergān (Tur.T)
Turān Türkleri
43v/24 **aġ başlıġ**
aġ buġa ~ aġ buḳa
Aġ Buġa ~ Aġbuḳa
aġ buḳa ~ aġ buġa
Aġbuḳa ~ Aġ Buġa
43v/25 Çengiziye
aġ biy
Rus
aġça

■ *ẓulm ile **aġça**lar alup ẓālim // ėyler enʿām ḫalḳa minnet ile//bilmez anı kim ėtdügi ẓulme // görecekdür cezā meẕellet ile (43v/26-27)*

43v/26 Fużūlī
Rūmī imla
ẓulm
ile
aġça.lar
al-up
ẓālim
ėyle-r
enʿām
ḫalḳ.a
minnet
ile
bil-mez
anı
kim (ki)
ėt-dügi
43v/27 *ẓulm.e*
gör-ecekdür
cezā
meẕellet
ile
aġçıl
aġruḳ
aġrıḳ
43v/28 **aġrı** ~ aġrıġ
aġrıġ ~ aġrı
aġrı-
43v/29 **aġrıġu**
aġrın

■ ***aġrın** yürü (44r/1)*
■ ***aġın** ur (44r/1)*

44r/1 aġrın
yürü-
aġrın
ur-
44r/2 **aġz** ~ aġız
aġız ~ aġz
aġzı açuḳ
Rūmī Türkçesi
44r/3 Arapça
Farsça
44r/4 **aġsırıḳ**
aġ sünĝek

■ *aydın kiçeler Etrak żuʿafası işi arġuştek ve aṭfāl verzişi **aġ sünĝek** (44r/6-7)*

Türkler
44r/6 Maḥbūbu'l-Ḳulūb
aydın
kiçe.ler
Etrāk
żuʿafā.sı
44r/7 *iş.i*
arġuştek
ve
aṭfāl
verziş.i
aġ sünĝek
aġlıġ
Rūm Türkleri
44r/8 **aġu**

■ *şerbet-i laʿliñĝ ḳoyup nūş iyleben ḥayvān suyı // bolġay andaḳ kim ḳoyup ḥayvān suyın içgey **aġu** (44r/8-9)*

şerbet-i laʿliñĝ
ḳoy-up
nūş
iyle-ben
ḥayvān
su.yı
44r/9 *bol-ġay*

andaḳ
kim
ḳoy-up
ḥayvān
su.yın
iç-gey
aġu
aġuz

44r/10 Farsça
aġuluḳ
aġır

■ *baġır ḫūnābıdın ża'f oldı ġālib ḫasta cānımġa // **aġır** irdi ġıẕā 'avd itti raḫt-i nātevānımġa (44r/11 12)*

44r/11 *baġır-*
ḫūnāb.ıdın
ża'f
ol-dı
ġālib
ḫasta
cān.ımġa
aġır
irdi
ġıẕā

44r/12 *'avd*
it-ti
raḫt-i nātevān.ımġa
aġır satġuçı

■ yana nırḫlarla ḳılıp iştiġāl // **aġır satġuçı**ġa birip gūşmāl (44r/12-13)

Sedd-i İskenderī
yana
nırḫ.larla
ḳıl-ıp

44r/13 *iştiġāl*
aġır satġuçı.ġa
bir-ip
gūşmāl
aġırşaḳ
Rūmī Türkçesi

44r/14 Arapça
44r/15 **aġırlamışī**
44r/16 **aġız**
Müeyyidü'l-Fużalā
Arap (lügati)

44r/17 Fürs/Fars (lügati)
Türk (lügati)
aġız
aġır

44r/18 **aġızdırıḳ** ↔ suluḳ
suluḳ ↔ aġızdırıḳ

44r/19 **aġız yarı**
Rūmī Türkçesi
Arapça
aġıl

44r/20 Farsça
aġımtul

fā ile

44r/21 efsem ~ epsem

■ *meyḫānede cem'ī ki irür bāde-perest // ẓāhir meyin içgendin olurlar bed-mest // miñgdin bir imes bu mey ḥaḳiḳat meyidin // içgen anı **efsem** olsa tañg yoḳ peyvest (44r/22-23)*

44r/22-23 Maḥbūbu'l-Ḳulūb
meyḫāne.de
cem'ī
ki
irür
bāde-perest
ẓāhir
mey.in
iç-gendin
ol-urlar
bed-mest
miñg.din
bir
imes
bu
mey
ḥaḳiḳat
mey.idin
iç-gen
anı
efsem ~ epsem
ol-sa

tan͡g
yoḳ
peyvest
efendi
44r/24 Rūm Türkleri

Türeyenler
ḳāf ie

44r/25 **aḳmaḳ/ġ** ↔ aḳılmaḳ/ġ
aḳılmaḳ/ġ ↔ aḳmaḳ/ġ
aḳ-tı
aḳıl-dı
44r/26 aḳ-ar

■ ***aḳar*** *ḳadeḥġa tamar yirge bāden͡g ey sāḳī // ḫumār ehliġa yitmes mü hīç* ***aḳar*** *tamarı (44r/26-27)*

aḳ-adur
aḳıl-ur
aḳıl-adur
aḳ-ar
ḳadeḥ.ġa
tam-ar
yir.ge
bāde.n͡g
ey
sāḳī
44r/27 *ḫumār*
ehl.iġa
yit-mes mü
hīç
aḳ-ar
tamar.ı
aḳ-ar

■ *ol ay firāḳıda eşkim* ***aḳar****ġa şām u seḥer // ṭulūʿ-i zühre bile müşteri irür baʿiş (44r/27-28)*

■ *ḳızıl regler köründe körgen an͡glar eşk seylin kim //* ***aḳar****ġa kilgen ol yollar bile her sarı ḳandur bu (44r/28-29)*

aḳıl-ur
ol
ay
firāḳ.ıda
eşk.im
44r/28 *aḳ-arġa*
şām
u (ve)
seḥer
ṭulūʿ-i zühre
bile
müşterī
irür
bāʿiş
ḳızıl
reg.ler
kör-ünde
kör-gen
an͡glar
eşk
seyl.in
kim
44r/29 *aḳ-arġa*
kil-gen
ol
yol.lar
bile
her
sarı
ḳan.dur
bu
Tāliʿ Hirevī
aḳar-ġa
aḳar-maḳ
44v/1 Naṣīrī
44v/2 aḳ-arurġa
aḳ-arması aḳmaḳ
aḳar-maḳ
44v/3 aḳar
aḳ-maydur
aḳıl-maydur
aḳ-ġan

■ *dime kūyumdın il kitsün ki bend itmiş çın yan͡glıġ // ulusnı sözde laʿlin͡g nūşıdın* ***aḳġan*** *şeker her yan (44v/5-6)*

■ *ḫançeri tīġde körgeç ʿārıżın aḳızdı ḳan // seyl* ***aḳġan*** *dik ḳuyaşnın͡g menzili bolġanda ḫūt (44v/7)*

aḳ-arġan
aḳ-adurġan
aḳıl-ġan
44v/5 aḳıl-urġan
aḳıl-adurġan
di-me
kūy.umdın
il
kit-sün
44v/6 *ki*
bend
it-miş
çın
yaŋ͡glıġ
ulus.nı
söz.de
laʿl.iŋ͡g
nūş.ıdın
aḳ-ġan
şeker
her
yan
44v/7 *ḫançer.i*
tīġ.de
kör-geç
ʿārıż.ın
aḳız-dı
ḳan
seyl
aḳ-ġandik
ḳuyaş.nıŋ͡g
menzil.i
bol-ġanda
ḥūt
44v/8 aḳ-
aḳ-ġıl
aḳıl-
aḳıl-ġıl
aḳ-ma
aḳ-maġıl
aḳıl-ma
aḳıl-maġıl
aḳ-ıŋ͡g
aḳ-ıŋ͡gız
44v/9 aḳ-ıŋ͡glar
aḳıl-ıŋ͡g
aḳıl-ıŋ͡gız
aḳıl-ıŋ͡glar
aḳ-maŋ͡g
aḳ-maŋ͡gız
aḳ-maŋ͡glar
aḳıl-maŋ͡g
aḳıl-maŋ͡gız
44v/10 aḳıl-maŋ͡glar
aḳ-man
aḳıl-man
aḳ-mas min
aḳıl-mas min
aḳ-a min
aḳ-ar min
aḳ-adur min
44v/11 aḳ-aram
aḳıl-a min
aḳıl-ur min
aḳıl-adur min
aḳıl-uram
aḳ-arım
aḳıl-urum
aḳ-maġım
aḳıl-maġım
44v/12 aḳ-maġum
aḳıl-maġum
aḳ-ıp
aḳ-ıban
aḳ-mış
aḳıl-ıp
aḳıl-ıban
aḳıl-mış
aḳ-mışaŋ͡g
aḳıl-mışaŋ͡g
44v/13 aḳ-mas
aḳıl-mas
aḳ-masɪ/mazı
aḳıl-masɪ/mazı
44v/14 aḳ-madın
aḳıl-madın
aḳ-ıp bolmas
aḳ-sa bolmas

aḳ-maḳ olmas
aḳıl-ıp bolmas
44v/15 aḳıl-sa bolmas
aḳıl-maḳ olmas
aḳ-a almas
aḳıl-a almas
aḳ-a aḳ-a
aḳıl-a aḳıl-a
44v/16 aḳ-ay
aḳ-ayın
aḳ-saḳ
aḳ-ġa biz
aḳ-ġay biz
aḳ-alı
aḳ-alın͡g
aḳ-ılsaḳ
44v/17 aḳıl-ġa biz
aḳıl-ġay biz
aḳıl-alı
aḳıl-alın͡g
aḳ-ġalı
aḳıl-ġalı
aḳ-ġaç
44v/18 aḳıl-ġaç
aḳ-ġuçı
aḳıl-ġuçı
aḳ-ġuça

■ *tan͡g imes cismim aḳızġunça közüm ger tökti eşk // ni ʿaceb ebr-i bahārī* ***aḳġuça*** *ḫas yıġlamaḳ (44v/19-20)*

aḳ-ġunça

■ *dir yüzüm sarı közün͡g köp baḳmasun ger yüz budur // mihr tābıdın irip* ***aḳġunça*** *nāẓır bolġusı (44v/20-21)*

aḳ-ġança
aḳıl-ġuça
aḳıl-ġunça
44v/19 aḳıl-ġança
tan͡g
imes
cism.im
aḳız-ġunça
44v/20 *köz.üm*
ger
tök-ti
eşk
ni
ʿaceb
ebr-i bahārī
aḳ-ġuça
ḫas
yıġla-maḳ
di-r
yüz.üm
sarı
köz.ün͡g
köp
baḳ-masun
44v/21 *ger*
yüz
bu.dur
mihr
tāb.ıdın
iri-p
aḳ-ġunça
nāẓır
bol-ġusı
aḳ-ġuluḳ
aḳıl-ġuluḳ
aḳ-ġay
aḳ-a
aḳ-sa

■ *ġam ġıdāsı arasında nānı türkāne ayaġ // töre āyini bile tamsa toḳuz* ***aḳsa*** *otuz (44v/23)*

44v/22 aḳ-sun
aḳ-dik
aḳıl-ġay
aḳıl-a
aḳıl-sa
aḳıl-sun
aḳıl-dik
44v/23 *ġam*
ġıdā.sı
ara.sında
nān.ı
Türkāne
ayaġ

töre
āyīn.i
bile
tam-sa
toḳuz
aḳ-sa
otuz
Moġol
44v/24 Nevāyī
44v/25 aḳ-ġudik
aḳ-ardik
aḳıl-ġudik
aḳıl-urdik
aḳız-maḳ/ġ ↔ aḳtur-maḳ/ġ
aḳtur-maḳ/ġ ↔ aḳız-maḳ/ġ
44v/26 aḳız-dı
aḳtur-dı
44v/27 aḳ-maḳ
aḳ-ġan
aḳız-dıŋ͡ġ
aḳtur-duŋ͡ġ

■ *sinde çün mihr yoḳ idi mevcūd // mihr çehremni iyledi*ŋ͡ *mefḳūd // eşkim encüm miṣillik* ***aḳturduŋ͡ġ*** *// devletim mihrini uyaḳturduŋ͡ġ (44v/28-29)*

Sebʿa-yi Seyyāre
Behrām
44v/28-29 *sin.de*
çün
mihr
yoḳ
idi
mevcūd
mihr
çehre.mni
*iyle-di*ŋ͡ġ
mefḳūd
eşk.im
encüm
miṣil.lik
aḳtur-duŋ͡ġ
devlet.im
mihr.ini
uyaḳtur-duŋ͡ġ
aḳız-ur

■ *dāl oldı dimāġı żaʿfiġa bu // kim şebnem birle* ***aḳızur*** *mu (54r/1-2)*

aḳız-adur
aḳtur-ur
45r/1 aḳtur-adur
Leylī ve Mecnūn
dāl *ol-dı*
dimāġ.ı
żaʿf.ıġa
bu
45r/2 *kim*
şebnem
birle
aḳız-ur mu
aḳız-ur
aḳtur-ur
aḳız-maydur
aḳtur-maydur
45r/3 aḳız-ġan
aḳız-urġan
aḳız-adurġan
aḳtur-ġan
aḳtur-urġan
aḳtur-adurġan
45r/4 aḳız-
aḳız-ġıl

■ ***aḳızġıl*** *bāde siylābını ey sāḳī ki hicrāndın // köŋ͡gül deştide bolmış kārvan-i derd ü ġam peydā (45r/4-5)*

aḳtur-
aḳtur-ġıl
aḳız-ġıl
bāde
seylāb.ını
ey
sāḳī
45r/5 *ki*
hicrān.dın
köŋ͡gül
deşt.ide
bol-mış
kārvān-i derd
ü (ve)

	ġam
	peydā
	aḳız-ma
	aḳız-maġıl
	aḳtur-ma
	aḳtur-maġıl
45r/6	aḳız-ıŋ͡g
	aḳız-ıŋ͡gız
	aḳız-ıŋ͡glar
	aḳtur-uŋ͡g
	aḳtur-uŋ͡guz
	aḳtur-uŋ͡glar
	aḳız-maŋ͡g
	aḳız-maŋ͡gız
45r/7-8	aḳız-maŋ͡glar
	aḳtur-maŋ͡g
	aḳtur-maŋ͡glar
	aḳız-man
	aḳız-mas min
	aḳtur-man
	aḳtur-mas min
	aḳız-a min
	aḳız-ur min
	aḳız-adur min
	aḳız-uram
	aḳtur-a min
	aḳtur-ay min
	aḳtur-ur min
	aḳtur-adur min
45r/9	aḳtur-uram
	aḳız-urum
	aḳtur-urum
	aḳız-maġım
	aḳtur-maġım
	aḳız-maġum
	aḳtur-maġum
45r/10	aḳız-ıp
	aḳız-ıban
	aḳız-mış
	aḳtur-up
	aḳtur-uban
	aḳtur-mış
	aḳız-mışaŋ͡g
	aḳtur-mışaŋ͡g
	aḳız-mas
45r/11	aḳtur-mas
	aḳız-ması/mazı
	aḳtur-ması/mazı
	aḳız-madın
	aḳtur-madın
45r/12-13	aḳız-ıp bolmas
	aḳız-sa bolmas
	aḳız-maḳ olmas
	aḳtur-up bolmas
	aḳtur-sa bolmas
	aḳtur-maḳ olmas
	aḳız-a almas
	aḳtur-a almas
	aḳız-a aḳız-a
	aḳtur-a aḳtur-a
45r/14	aḳız-ay
	aḳız-ayın
	aḳtur-ay
	aḳtur-ayın
	aḳız-alı
	aḳız-alıŋ͡g
	aḳtur-alı
	aḳtur-alıŋ͡g
45r/15	aḳız-ġalı
	aḳtur-ġalı
	aḳız-ġaç
	aḳtur-ġaç
	aḳız-ġuçı
	aḳtur-ġuçı
45r/16	aḳız-ġuça
	aḳız-ġunça
	aḳız-ġança
	aḳtur-ġuça
	aḳtur-ġunça
	aḳtur-ġança
	aḳız-ġum
	aḳtur-ġum
45r/17	aḳız-ġuŋ͡g
	aḳtur-ġuŋ͡g
	aḳız-ġusı
	aḳtur-ġusı
	aḳız-ġuluḳ
	aḳtur-ġuluḳ

45r/18 aḳız-ġay

■ *tökti zaḫmıdın baġır ḳanını hicrān nālesi // eyle kim sıḳmaḳ bile il su* ***aḳızġay*** *nārdın (45r/19)*

aḳız-a
aḳız-sa
aḳız-sun
aḳız-dik
aḳtur-ġay
aḳtur-a
aḳtur-sa
aḳtur-sun
aḳtur-dik

45r/19 *tök-ti*
zaḫm.ıdın
baġır
ḳan.ını
hicrān
nāle.si
iyle
kim (ki)
sıḳ-maḳ
bile
il
su
aḳız-ġay
nār.dın
aḳız-durdik

45r/20 aḳız-ġudik
aḳtur-ġudik
aḳtur-urdik
aḳar-maḳ/ġ ~ aġar-maḳ
aġar-maḳ ~ aḳar-maḳ/ġ

İsimler (Cevāmid)

45r/21 **aḳ** ~ aġ

■ *sünbüliṅg sügüge yaymış aḳ saçını // imenür yüzi mihr nūrıdın* ***aḳ*** *(45r/22-23)*

aġ ~ aḳ

45r/22 Zāl-i Dünyā
sünbül.iṅg
süŋ.ünge
yay-mış
aḳ
saç.ını
imen-ür

45r/23 *yüz.i*
mihr
nūr.ıdın
aḳ
aḳ-maḳ
aḳ örge **bkz**. aġ örge
aḳ öy **bkz**. aġ öy
aḳ baba **bkz**. aġ baba
aḳ bāzergān **bkz**. aġ bāzergān
aḳ başlıġ **bkz**. aġ başlıġ

45r/24 aḳ buġa **bkz**. aġ buġa
aḳça **bkz**. aġça
aḳçıl **bkz**. aġçıl
aḳ süṅgek **bkz**. aġ süṅgek
aḳsırıḳ **bkz**. aġsırıḳ
aḳlıġ **bkz**. aġlıġ
aḳımtul **bkz**. aġımtıl

1 Aḳar

■ *ey Nevāyī maṅga bes ol ṣanem-i lūlī-veş // bigge ḳıpçaḳ u* ***Aḳar*** *ṣehġa ḳıyat u Bilgüt (45r/25-26)*

2 Aḳar

■ *Sulṭān Aḥmed Mīrzā tört meṣāf uruştı. Evvel Niʿmet Arġun bile Zāmīn nevāḥiside* ***Aḳar*** *tüzide ġālib boldı (45r/26-27)*

aḳ-ar

45r/25-26 Türk
ey
Nevāyī
maṅga
bes
ol
ṣanem-i lūlī-veş
big.ge
Ḳıpçaḳ
u (ve)
Aḳar 1
ṣeh.ġa
Ḳıyat
u (ve)
Bilgüt

Tārīḫ-i Babürī
Sulṭān Aḥmed Mīrzā
tört
meṣāf
45r/27 *uruş-tı*
evvel
Niʿmet Arġun
bile
Zāmīn
nevāḥī.side
Aḳar 2
tüz.ide
ġālib
bol-dı
aḳ-ar
aḳ-maḳ
45r/28 **aḳsaġ** ~ aḳsaḳ
aḳsaḳ ~ aḳsaġ

■ *yitmeklik irür müşkil maḳṣadġa nidin kim bar // köz ḫīre vü ton tīre at **aḳsaḳ** u yol tufraḳ (45r/28-29)*

yit-meklik
irür
müşkil
maḳṣad.ġa
ni.din
kim (ki)
bar
köz
ḫīre
vü (ve)
ton
tīre
45r/29 *at*
aḳsaḳ
u (ve)
yol
tofraḳ
Aḳsaray
Tatariye
Ḳırım
Kābi
Ḳarabaġ'ı
45v/1 **Aḳsonḳur**
Selçuḳlu Sulṭān Maḥmūd
Şām
Atabekler
45v/2 Zengī bin Aḳsonḳur
aḳsum ~ aḫsum

■ *mey içseng olmaġıl **aḳsum** ki pīr-i deyr didi // ki bu iş oldı bizing deyr ara kebire yazuḳ (45v/3)*

45v/3 *mey*
iç-seng
ol-maġıl
aḳsum
ki
pīr-i deyr
di-dı
ki
bu
iş
ol-dı
biz.ing
deyr
ara
kebīre
yazuḳ
45v/4 aḫsum ~ aḳsum
Rūmī müellifler
Ṭāliʿ Hirevī
aḳsum ~ aḫsum
45v/5 kebīre yazuḳ ↔ kemīne yazuḳ
aḳsın ↔ şavlum
45v/6 şavlum ↔ aḳsın
aḳşam

■ *hicr ara ol şūḫ könglüm ṣayd iter ruḫsār açıp // ṭıfl **aḳşam** ḳuş tutarġa rūşen itgendik çıraġ (45v/6-7)*

hicr
ara
ol
şūḫ
45v/7 *könglüm*
ṣayd
it-er
ruḫsār
aç-ıp

ṭıfl
aḳşam
ḳuş
tut-arġa
rūşen
it-gendik
çıraġ
aḳış
45v/8 **aḳın**
Rūmī Türkçesi
aḳıncı
aḳındı ↔ aḳış
akış ↔ aḳındı

Türeyenler
kāf ile

45v/9 **ekşi-mek**
Rūm
eglen-mek (RT)
45v/10 Rūmī Türkçesi
eglen-mez
Fużūlī
Muḫammesāt
Rūmī imla
■ *ḫ^{v}āh sincāb ėylesün ferşin Fużūlī ḫwāh çul // hicr ara muṭlaḳ yuḫu görmez göz* ***eglenmez*** *kön͡gül (45v/11)*
45v/11 *ḫ^{v}āh*
sincāb
ėyle-sün
ferş.in
Fużūlī
ḫ^{v}āh
çul
hicr
ara
muṭlaḳ
yuḫu
gör-mez
göz
eglen-mez
kön͡gül

İsimler (Cevāmid)

egremçi (RT)~örgemçi (Tur.T)
45v/12 Rūmī Türkçesi
Turān Türkleri
örgemçi (Tur.T)~ergemçi (RT)
ekez (RT)
45v/13 Rūmī Türkçesi
Farsça
45v/14 **ekseri** ↔ ḳazuḳ
Rūmī Türkçesi
ḳazuḳ ↔ ekseri
ekşi
Arapça
eke ~ aġa
■ *Pāyende Sulṭān Bigimni* ***eke*** *dir idim ve Ḥabibe Sulṭān Bigimni yiṅ͡ge dir idim (45v/16)*
45v/15 aġa ~ eke
Turān Özbekleri
Pādişāh Babür
45v/16 *Pāyende Sulṭān Bigim.ni*
eke
di-r
idim
ve
Ḥabībe Sulṭān Bigim.ni
yiṅ͡ge
di-r
idim
Pāyende Sulṭān Bigim
45v/17 **egü**
Özbekiye Türkçesi

Türeyenler
lām ile

al-maḳ/ġ ~ al-maḳlıġ
al-maḳlıġ ~ al-maḳ/ġ
■ *ṣabr u ḳarār u hūşını* ***almaḳlığı***ṅ͡ġ *nidir // ey cānlar āfeti saṅ͡ga cānımdur alġuluḳ (45v/17-18)*
ṣabr
u (ve)
45v/18 *ḳarār*
u (ve)

hūş.ını
al-maḳlıġ-ıŋ͡ġ
ni.dir
ey
cān.lar
āfet.i
saŋ͡ga
cān.ımdur
al-ġuluḳ
Ṭāliʿ Hirevī
al-maḳlıġ
al-ġuluḳ
45v/20 al-a al-maḳ
bar-a al-maḳ
köŋ͡gül al-maḳ
satġun al-maḳ
al-dı
45v/21 al-a aldı
al-duḳ
al-a alduḳ
al-ur
al-adur
al-ur

■ *birgüçi eger olsun gedā vü alġuçı şāh // birür ilig yuḳarı vü* **alur** *ilig ḳuyıdur (45v/22-23)*

45v/22 *bir-güçi*
eger
ol-sun
gedā
vü (ve)
al-ġuçı
şāh
bir-ür
ilig
yuḳarı
45v/23 *vü (ve)*
al-ur
ilig
ḳuyı.dur
al-a alur
al-maydur
al-a almaydur
45v/24 al-ġan

■ *ayır yā bir biridin cān bile köŋ͡glümni raḥım iylep // birür min cānını hem alġıl çü sindür sin köŋ͡gül* **alġan** *(45v/24-25)*

al-urġan
al-adurġan
ayır
yā
bir bir.idin
cān
bile
45v/25 *köŋ͡gl.ümni*
raḥm
iyle-p
bir-ür min
cān.ını
hem
al-ġıl
çü
sin.dür sin
köŋ͡gül
al-ġan
al-
al-ġıl
45v/26 al
al-ma
al-maġıl
45v/27 al-ıŋ͡ġ
al-ıŋ͡ġız
al-ıŋ͡ġlar
al-maŋ͡g
al-maŋ͡gız
al-maŋ͡glar
al-man
al-mas min
45v/28 al-a alman
al-a almas min
al-a min
al-ur min
al-adur min
al-uram
al-a alur min
al-a aluram
45v/29 al-urum
al-maġım

al-maġum
al-ıp
al-ıban
al-mış
al-mışaŋ͡g
al-a almışaŋ͡g
46r/1 al-mas
al-a almas
al-ması/mazı
al-madın

■ *muʿanber sünbüliŋ͡gdin* ***almadın*** *bū olmadım rüsvā // bu rüsvālıḳ baŋ͡ga senden degil bād-i ṣabādandur (46r/2-3)*

46r/2 Fużūlī
Rūmī imla
muʿanber
sünbül.iŋ͡gdin
al-madın
bū
ol-madım
rüsvā
46r/3 *bu*
rüsvā.lıḳ
baŋ͡ga
sen.den
degil
bād-i ṣabā.dandur
al-ıp bolmas
al-sa bolmas
al-maḳ olmas
al-a al-a
46r/4 al-ay
al-ayın
al-a al-ayın
46r/5 al-a al-may

■ *tīġ tartıp dem* ***ala almay*** *yitiştiŋ͡g başıma // guiyā ḫurşīd yaŋ͡glıġ yolda kördüŋ͡g şitāb (46r/6)*

al-a al-mayın
46r/6 *tīġ*
tart-ıp
dem
al-a al-may
yitiş-tiŋ͡g
baş.ıma
gūyiyā
ḫurşīd
yaŋ͡glıġ
yolda
kör-düŋ͡g
46r/7 *şitāb*
Ferāġī
al-a al-may
al-saḳ
46r/8 al-ġa biz
al-ġay biz
al-alı
al-a alsaḳ
al-a alġa biz
al-a alġay biz
al-a alalı
al-a al-alıŋ͡g
46r/9 al-ġalı

■ ***alġalı*** *dünyā ʿarūsın ey ki sattıŋ͡g naḳd-i dīn // ʿömr satıp merg alıp aŋ͡gla bu satıġ alıġ (46r/9-10)*

al-ġalı
dünyā
ʿarūs.ın
ey
ki
sat-tıŋ͡g
naḳd-i dīn
ʿömr
sat-ıp
merg
al-ıp
46r/10 *aŋ͡gla-*
bu
satıġ alıġ
al-a al-ġalı
al-ġaç

■ *közüŋ͡g ḳanıġa sīrāb itti özni naḳd-i cān* ***alġaç*** *// niçük kim mest birgey meyġa naḳdi rāygān* ***alġaç*** *(46r/11)*

46r/11 *köz.üŋ͡g*
ḳan.ıġa
sīrāb

it-ti
öz.ni
naḳd-i cān
al-ġaç
niçük
kim (ki)
mest
bir-gey
mey.ġa
naḳd-i rāygān
al-ġaç
al-a al-ġaç
46r/12 al-ġuçı
al-ġuça
al-ġunça
al-ġança
al-a alġuça
al-a alġunça
al-a alġança
46r/13 al-ġum

dip idiñg ***alġum*** *Nevāyī köñglin alġaç üzerdiñg // yaḫşılar almaḳ yamanlar köñglini andaḳ mudur (46r/13-14)*

di-p idiñg
al-ġum
Nevāyī
köñgl.in
46r/14 *al-ġaç*
üz-erdiñg
yaḫşı.lar
al-maḳ
yaman.lar
köñgl.ini
andaḳ mu.dur
al-a alġum
al-a almaġum

■ *ulus içre ʿārīżındın naẓar ança asradım kim //* ***ala almaġum*** *köz ölgünçe ger iylesem neẓāre (46r/15-16)*

46r/15 al-a alġum yoḳ
ulus
içre
ʿārīż.ındın
naẓar
ança
asra-dım
kim (ki)
al-a almaġum
46r/16 *köz*
öl-günçe
ger
iyle-sem
neẓāre
al-ġuñg
al-a alġuñg
al-a almaġuñg
al-a alġuñg yoḳ
46r/17 al-ġusı
al-a alġusı
al-a almaġusı
al-a alġusı yoḳ
46r/18 al-ġuluḳ
al-ġay
al-a
al-sa
al-sun
46r/19 al-dik

■ *Nevāyī köñglin alıp tīġ sürgen cānını hem* ***aldik*** *// ki cānı ḳaddıġa hem köñglini alġay irür vāriṣ (46r/19-20)*

Nevāyī
köñgl.in
al-ıp
tīġ
sür-gen
cān.ını
hem
al-dik
ki
cān.ı
ḳadd.ıġa
hem
köñgl.ini
46r/20 *al-ġay*
irür
vāriṣ
al-a alġay
al-a alsa

al-a alsun
al-a aldik
al-ġudik

■ *başnı ḥālā kim irür fırṣat salayın allıġa // tündlikdin gerçi irmes anı birdin* ***alġudik*** *(46r/21)*

al-urdik

46r/21 *baş.nı*
ḥālā
kim (ki)
irür
fırṣat
sal-ayın
all.ıġa
tünd.likdin
gerçi
irmes
anı
bir.din
al-ġudik

46r/22 **1 aldur-maḳ/ġ**

■ *dime ol dil-rubāġa ni üçün kö͡nglini aldurdu͡ng // öz irki birle ni mümkin kişi kö͡nglini* ***aldurmaḳ*** *(46r/22-23)*

2 aldur-maḳ/ġ

■ *ol perī luṭf iyleben dīvāneler kö͡nglin alur // ni ʿaceb ʿuṣṣāḳ-ı bī-dilnin͡g kö͡ngül* ***aldurmaġı*** *(46r/24)*

dime
ol
dil-rubā.ġa
ni
üçün
kö͡ngl.ini

46r/23 *aldur-du͡ng*
öz
irk.i
birle
ni
mümkin
kişi
kö͡ngl.ini
aldur-maḳ

46r/24 *ol*
perī
luṭf
iyle-ben
dīvāne.ler
kö͡ngl.in
al-ur
ni
ʿaceb
ʿuṣṣāḳ-ı bī-dil.nin͡g
kö͡ngül
aldur-maġı

46r/25 aldur-dı
aldur-du͡ng

46r/26 aldur-duḳ
aldur-ur

■ *ehl-i diller çehre açtı yār açman͡g dīde kim // her kişi ol yüzge köz aldurdı kö͡nglin* ***aldurur*** *(46r/26-27)*

aldur-adur
ehl-i dil.ler
çehre

46r/27 *aç-tı*
yār
aç-man͡g
dīde
kim (ki)
her
kişi
ol
yüz.ge
köz
aldur-dı
kö͡ngl.in
aldur-ur
aldur-ur

46r/28 aldur-maydur
aldur-ġan
aldur-urġan
aldur-adurġan

46r/29 aldur-
aldur-ġıl
aldur-ma
aldur-maġıl
aldur-du͡ng

46v/1 aldur-duñguz
aldur-duñglar
aldur-mañg
aldur-mañgız
aldur-mañglar
46v/2 aldur-man
aldur-mas min
aldur-a min
aldur-ur min
aldur-uram
aldur-urum
46v/3 aldur-maġım
aldur-maġum
aldur-up
aldur-uban

■ *Nevāyī* ***alduruban*** *köñglini eger tapmas // birev turur ki ḳulıdur cihānda dilberler (64v/4)*

aldur-mış
46v/4 *Nevāyī*
aldur-uban
köñgl.ini
eger
tap-mas
birev
tur-ur
ki
ḳul.ıdur
cihān.da
dilber.ler
aldur-mışañg
46v/5 aldur-mas
aldur-ması/mazı
aldur-madın
46v/6 aldur-up bolmas
aldur-sa bolmas
aldur-maḳ olmas
aldur-a almas
46v/7 aldur-a aldur-a
aldur-ay
aldur-ayın
46v/8 aldur-saḳ
aldur-ġa biz
aldur-ġay biz
aldur-alı
aldur-alıñg
aldur-ġalı
46v/9 aldur-ġaç
aldur-ġuçı
aldur-ġuça
aldur-ġunça
46v/10 aldur-ġança
aldur-ġum
aldur-ġuñg
aldur-ġusı
46v/11 aldur-ġuluḳ
aldur-ġay
aldur-a
aldur-sa
aldur-sun
aldur-dik
46v/12 aldur-ġudik

■ *sin köñgül birseñg Nevāyīġa gehī miñg cevr ile // irmes ol her dil-rubāġa köñglini* ***aldurġudik*** *(46v/12-13)*

aldur-urdik
sin
köñgül
bir-señg
46v/13 *Nevāyī.ġa*
gehī
miñg
cevr
ile
irmes
ol
her
dil-rubā.ġa
köñgl.ini
aldur-ġudik

1 alış-maḳ/ġ

■ cāhil ki ḥased bolġay anıñg cehliġa żam // nūr il közidin añglasa öz közide kem // közlerin **alışmaḳ**ġa çikip tīġ-i sitem // il közini hem oyġay u öz közini hem (46v/15-16)

2 alış-maḳ/ġ

3 alış-maḳ/ġ

4 alış-maḳ/ġ

46v/15 *cāhil*
ki
ḫased
bol-ġay
anıñ͡g
cehl.iġa
żam
nūr
il
köz.idin
añ͡gla-sa
öz
köz.ide
kem
köz.lerin
alış-maḳġa
çik-ip
46v/16 *tīġ-i sitem*
il
köz.ini
hem
oy-ġay
u (ve)
öz
köz.ini
hem
46v/17 Rūmī Türkçesi
Rūm Türkleri
Çaġatay (lügatleri)
46v/18 alış-tılar

■ *baʿżī içki bigler ḫıyābān başında Baysonḳur Mīrzānıñ͡g kişisi bile ilig* **alıştılar** *(46v/19-20)*

■ *bir iki ḳatla ol ṭarafdın bu ṭarafdın ḳılıç* **alıştılar** *(46v/19-20)*

46v/19-20 Tārīḫ-i Babürī
baʿżī
içki
big.ler
ḫıyābān
baş.ında
Baysonḳur Mīrzā.nıñ͡g
kişi.si
bile
ilig
alış-tılar
bir
iki
ḳatla
ol
ṭaraf.dın
bu
ṭaraf.dın
ḳılıç
alış-tılar
alış-tuḳ
46v/21 alış-ur
alış-adur
46v/22 alış-ur
alış-maydur
46v/23 alış-ġan
alış-urġan
alış-adurġan
46v/24 alış-
alış-ġıl
alış-ma
alış-maġıl
46v/25 alış-ıñ͡g
alış-ıñ͡gız
alış-ıñ͡glar
alış-mañ͡g
alış-mañ͡gız
alış-mañ͡glar
46v/26 alış-man
alış-mas min
alış-a min
alış-ur min
alış-dur min
46v/27 alış-uram
alış-urum
alış-maġım
alış-maġum
46v/28 alış-ıp
alış-ıban
alış-mış
46v/29 alış-mışañ͡g
alış-mas

47r/1 alış-ması/mazı
alış-madın
47r/2 alış-ıp bolmas
alış-sa bolmas
alış-maḳ olmas
47r/3 alış-a almas
alış-a alış-a
47r/4 alış-ay
alış-ayın
47r/5-6 alış-saḳ
alış-ġa biz
alış-ġay biz
alış-alı
alış-alın͡g
Rūmī Türkçesi
alış-ġalı
alış-ġuçı
alış-ġuça
alış-ġunça
alış-ġança
alış-ġum
alış-ġun͡g
alış-ġusı
alış-ġumız
alış-ġumızdur
alış-ġun͡guz
47r/8 alış-ġusılardur
alış-ġuluḳ
47r/9 alış-ġaylar

■ *ey Nevāyī pāre pāre bolsa kön͡glün͡g yaḫşıdur // kim* ***alışġaylar*** *tereddüdsiz anı dil-ḫᵛāhlar (47r/10-11)*

alış-alar
alış-salar
alış-sunlar
alış-dikler
47r/10-11 *ey*
Nevāyī
pāre pāre
bol-sa
kön͡gl.ün͡g
yaḫşı.dur
kim (ki)
alış-ġaylar
tereddüd.siz
anı
dil-ḫᵛāh.lar
Ṭāliʿ Hirevī
alış-ġay
alışġa-maḳ
47r/12 alış-ġudik
alış-urdik
47r/13 **alın-maḳ/ġ**
alış-maḳ
47r/14 **alaḳ-maḳ/ġ** ↔ alaḳış-maḳ/ġ
alaḳış-maḳ/ġ ↔ alaḳ-maḳ/ġ)
47r/15 Rūmī müellif
Naṣīrī
Hᵛārezm ve Özbek Türkmenleri
47r/16 alaḳ-tı
alaḳış-tı
alaḳ-tuḳ
alaḳış-tuḳ
alaḳ-ur
alaḳ-adur
laḳış-ur
alaḳış-adur
47r/17 alaḳ-ur
alaḳış-ur
alaḳ-maydur
alaḳ-ġan
47r/18 alaḳ-urġan
alaḳış-ġan
alaḳış-urġan
alaḳış-adurġan
alaḳ-
47r/19-20 alaḳ-ġıl
alaḳış-
alaḳış-ġıl
alaḳ-ma
alaḳ-maġıl
alaḳış-ma
alaḳış-maġıl
alaḳ-ın͡g
alaḳ-ın͡gız
alaḳ-ın͡glar

alaḳış-ıŋ͡g
alaḳış-ıŋ͡glar
alaḳ-maŋ͡g
alaḳ-maŋ͡gız
alaḳ-maŋ͡glar
47r/21 alaḳış-maŋ͡g
alaḳış-maŋ͡gız
alaḳış-maŋ͡glar
alaḳ-man
alaḳ-mas min
alaḳış-man
alaḳış-mas min
47r/22 alaḳ-a min
alaḳ-ur min
alaḳ-adur min
alaḳ-uram
alaḳış-a min
alaḳış-ur min
alaḳış-adur min
alaḳış-uram
47r/23 alaḳ-urum
alaḳış-urum
alaḳ-maġım
alaḳış-maġım
alaḳ-maġum
alaḳış-maġum
alaḳ-ıp

■ *Nevāyiyā çü sipeh çikti ʿışḳ köŋ͡glümge // ṣalāḥ u zühd ile taḳvā buzuldılar* ***alaḳıp*** *(47r/24-25)*

47r/24 alaḳ-ıban
alaḳ-mış
alaḳış-ıp

■ *Seraḫsda niçe ḳarabaş ikendür dervāze tartıp ḳorġannı birmesler raʿiyyetlere* ***alaḳışıp*** *dervāzeni açarlar (47r/25-26)*

alaḳış-ıban
alaḳış-mış
Nevāyiyā
çü
sipeh
çik-ti
ʿışḳ
47r/25 *köŋ͡gl.ümge*
ṣalāḥ
u (ve)
zühd
ile
taḳvā
buzul-dılar
alaḳ-ıp
Tārīḫ-i Babürī
Seraḫs.da
niçe
ḳarabaş
47r/26 *iken.dür*
dervāze
tart-ıp
ḳorġan.nı
bir-mesler
raʿiyyet.lere
alaḳış-ıp
dervāze.ni
aç-arlar
alaḳış-maŋ͡g
alaḳış-mışaŋ͡g
47r/27 alaḳ-mas
alaḳış-mas
alaḳ-masɪ/mazɪ
alaḳış-masɪ/mazɪ
47r/28 alaḳ-madın
alaḳış-madın
alaḳ-a almas
alaḳış-a almaş
47r/29 alaḳ-ıp bolmas
alaḳ-sa bolmas
alaḳ-maḳ olmas
alaḳış-ıp bolmas
alaḳış-sa bolmas
alaḳış-maḳ olmas
47v/1 alaḳ-a alaḳ-a
alaḳış-a alaḳış-a
alaḳ-ay
alaḳ-ayın
alaḳış-ay
47v/2 alaḳış-ayın
alaḳ-saḳ
alaḳ-alıŋ͡g

alaḳış-saḳ
alaḳış-alı
alaḳış-alıŋ͡g
alaḳ-ġalı
47v/3 alaḳış-ġalı
alaḳ-ġaç
alaḳış-ġaç
alaḳ-ġuçı
alaḳış-ġuçı
47v/4 alaḳ-ġuça
alaḳ-ġunça
alaḳ-ġança
alaḳış-ġuça
alaḳış-ġunça
alaḳış-ġança
alaḳ-ġum
47v/5 alaḳış-ġum
alaḳ-ġuŋ͡g
alaḳış-ġuŋ͡g
alaḳ-ġusı
alaḳış-ġusı
alaḳ-ġuluḳ
47v/6 alaḳış-ġuluḳ
alaḳ-ġay
alaḳ-a
alaḳ-sa
alaḳ-sun
alaḳ-dik
alaḳış-ay
alaḳış-a
alaḳış-sa
47v/7 alaḳış-sun
alaḳış-dik
alaḳ-urdik
alaḳ-ġudik
alaḳış-ġurdik
alaḳış-ġudik
47v/8 **alart-maḳ**
47v/9-10 alart-tı
alart-tuḳ
alart-ur
alart-adur
alart-ur
alart-maydur
alart-ġan
alart-urġan
47v/11 alart-adurġan
alart-
alart-ġıl
alart-ma
alart-maġıl
47v/12 alart-ıŋ͡g
alart-ıŋ͡gız
alart-ıŋ͡glar
alart-maŋ͡g
alart-maŋ͡gız
alart-maŋ͡glar
47v/13 alart-man
alart-mas min
alart-a min
alart-ur min
alart-adur min
alart-uram
alart-urum
47v/14 alart-maġım
alart-maġum
alart-ıp
alart-ıban
alart-mış
alart-mışaŋ͡g
47v/15 alart-mas
alart-masɪ/mazı
alart-madın
47v/16 alart-ıp bolmas
alart-sa bolmas
alart-maḳ olmas
alart-a almas
alart-a alart-a
47v/17 alart-ay
alart-ayın
alart-saḳ
alart-alı
alart-alıŋ͡g
alart-ġalı
47v/18 alart-ġaç
alart-ġuçı
alart-ġuça
alart-ġunça

alart-ġança
47v/19 alart-ġum
alart-ġun͡g
alart-ġusı
alart-ġuluḳ
47v/20 alart-ġay
alart-a
alart-sa
alart-sun
alart-dik
alart-urdik
alart-ġudik
47v/21 **aldara-maḳ/ġ**
Ṭāliʿ Hirevī
47v/22 aldara-dı
aldara-duḳ
aldara-r

■ *yügürmeklikde her günbed ki sekrir ol meh-i gül ḫad // gül-i mihr* ***aldarar*** *bī-ḥad uyalur günbed-i aḫżar (47v/23)*

aldara-ydur
47v/23 *yügür-meklikde*
her
günbed
ki
sekri-r
ol
meh-i gül
ḫad
gül-i mihr
aldara-r
bī-ḥad
uyal-ur
günbed-i
aḫżar
aldara-r
47v/24 aldara-maydur
aldara-ġan
aldara-rġan

■ *Pīr Sulṭān atlıġ başıcı idi ḳarılıġdın mu yā* ***aldaraġan****ıdın mu yolnı başlay almadı (47v/25-26)*

■ ***aldaraġan****ıdın yükünüp kilgünçe iki ḳatla yıḳıldı (47v/26-27)*

aldara-ydurġan
47v/25 Tārīḫ-i Babürī
Pīr Sulṭān
at.lıġ
baş.ıcı
idi
47v/26 *ḳarı.lıġdın mu*
yā
aldara-ġanıdın mu
yol.nı
başla-y al-madı
Mīrzā Ḫan
aldara-ġanıdın
yükün-üp
47v/27 *kil-günçe*
iki
ḳatla
yıḳıl-dı
aldara-
aldara-ġıl
aldara-ma
aldara-maġıl
aldara-n͡g
47v/28 aldara-n͡gız
aldara-n͡glar
aldara-man͡g
aldara-man͡gız
aldara-man͡glar
aldara-man
47v/29 aldara-mas min
aldara-y min
aldara-r min
aldara-ydur min
aldara-ram

■ *an͡ga aytur sözüm köp āh kim ol ḥüsn-i mirātı // çü ḳıldı cilve közgü ʿaksi yan͡glıġ* ***aldaraydur min*** *(48r/1)*

48r/1 *an͡ga*
ayt-ur
söz.üm
köp
āh
kim
ol

ḥüsn-i mirāt.ı
çü
ḳıl-dı
cilve
gözgü
ʿaks.i
yaŋ͡glıġ
aldara-ydur min
aldara-rım
48r/2 aldara-maġım
aldara-maġum
aldara-p

■ *rūḥ ḫaylī* **aldarap** *öz ḥāliġa tapmas şuʿūr // çün ḫurām itse revān-āsā ḳad-i raʿnāsı ḫoş (48r/3)*

aldara-ban
aldara-mış
48r/3 *rūḥ*
ḫaylī
aldara-p
öz
ḥāl.iġa
tap-mas
şuʿūr
çün
ḫurām
it-se
revān-āsā
ḳad-i raʿnā.sı
ḫoş
aldara-mışaŋ͡g
48r/4 aldaramas
aldara-ması/mazı
aldara-madın
48r/5 aldara-p bolmas
aldara-sa bolmas
aldara-maḳ olmas
aldara-y almas
aldara (: muztarıp olarak)
48r/6 aldara-y aldara-y
aldara-y

■ *bir ḳadeḥ mey birseler veh ġāyet-i iflāsdın // niçe laʿl-i ḳıymetī tapġan gidā dik* **aldaray** *(48r/7)*

aldara-yın
48r/7 *bir*
ḳadeḥ
mey
bir-seler
veh
ġāyet-i iflās.dın
niçe
laʿl-i ḳıymetī
tap-ġan
gedā
dik
aldara-y
48r/8 aldara-saḳ
aldara-ġa biz
aldara-ġay biz
aldara-lı
aldara-lıŋ͡g
aldara-ġalı
48r/9 aldara-ġaç
aldara-ġuçı
aldara-ġuça
aldara-ġunça
aldara-ġança
48r/10 aldara-ġum
aldara-ġuŋ͡g
aldara-ġusı
48r/11 aldara-ġuluḳ
aldara-ġay

■ *tilbe andaḳ ki perī cilvesidin* **aldaraġay** *// ot salur her ṭaraf ol ṭurfa nümū-dār maŋ͡ga (48r/12)*

aldara-sa
aldara-sun
aldara-dik
48r/12 *tilbe*
andaḳ
ki
perī
cilve.sidin
aldara-ġay
ot
sal-ur
her

ṭaraf
ol
ṭurfa
nümū-dār
mañga
48r/13 aldara-rdik
aldara-ġudik
aldarat-maḳ/ġ
■ *ḳış* ***aldaratıp*** *humūmi ilni // yaz ilbaratıp sumūmi ilni (48r/14-15)*
48r/14 Leylī ve Mecnūn
ḳış
aldarat-ıp
humūm.i
il.ni
yaz
ılbarat-ıp
sumūm.i
48r/15 *il.ni*
alda-maḳ/ġ
■ *eṭfālnı ḳarılar ḫidmetide yoldamaḳ ve çüçük söz bile* ***aldamaḳ*** *(48r/16)*
48r/16 *eṭfāl.nı*
ḳarı.lar
ḫidmet.ide
yolda-maḳ
ve
çüçük
söz
bile
alda-maḳ
alda-dı
alda-duḳ
48r/17 alda-r
alda-ydur
alda-r
■ *bolmaġıl vābeste-yi dünyā ki īmānıñ kiter // zāl dünyā her kimi* ***alda-rġa*** *köp mekkāre.dür (48r/18)*
48r/18 Buḫārī
bol-maġıl
vābeste-yi
dünyā
ki
imān.ıñ
kit-er
zāl
dünyā
her
kimi
alda-rġa
köp
mekkāredür
alda-ymaydur
48r/19 alda-rġan
alda-ġan
alda-ydurġan
alda-
48r/20 alda-ġıl
■ *tilbe köñglümni hemīşe ḳılma mecrūḥ ey perī // tīġ-i kīn yüz ḳatla kim süzseñ birer hem* ***aldaġıl*** *(48r/20-21)*
tilbe
köñgl.ümni
hemīşe
ḳıl-ma
mecrūḥ
ey
perī
tīġ-i kīn
yüz
ḳatla
kim
48r/21 *süz-señ*
bir-er
hem
alda-ġıl
alda-ma
alda-maġıl
alda-ñg
alda-ñgız
alda-ñglar
48r/22 alda-mañg
alda-mañgız
■ *ḳoyuñguz bir nefesī cānıma bī-dād iyley // ṭıfl yā tilbe kibi menʿ itiben* ***aldamañgız*** *(48r/22-23)*
alda-mañglar

ḳoy-uŋ͡guz
bir
nefesī
cān.ıma
bī-dād
iyle-y
48r/23 *ṭıfl*
yā
tilbe
kibi
menʿ
it-iben
alda-maŋ͡gız
alda-man
alda-mas min
alda-y min
alda-r min
alda-ydur min
48r/24 alda-ram
adla-rım
alda-maġım
alda-maġum
alda-p
alda-ban

■ *ṭıfl- mekteb dik ḳaçıp barġusıdur ol ay sarı // tilbe köŋ͡glümni niçe tapıp kitürseŋ͡g* **aldaban** *(48r/25-26)*

alda-mış
48r/25 *ṭıfl-i mekteb*
dik
ḳaç-ıp
bar-ġusıdur
ol
ay
sarı
tilbe
köŋ͡gl.ümni
niçe
tap-ıp
kit-ürseŋ͡g
48r/26 *alda-ban*
alda-mışaŋ͡g
alda-mas
alda-ması/mazı
48r/27 alda-p bolmas
alda-sa bolmas
alda-maḳ olmas
alda-y almas
alda-yu
48r/27-28 alda-y alda-y
48r/28 alda-y
alda-yın
alda-saḳ
alda-ġa biz
48r/29 alda-ġay biz
alda-lı
alda-lıŋ͡g
alda-ġalı
alda-ġaç
48v/1 alda-ġuçı
alda-ġuça
alda-ġunça
alda-ġança
alda-ġum
alda-ġuŋ͡g
48v/2 alda-ġusı
alda-ġuluḳ
alda-ġay
alda-sa
alda-sun
alda-dik
48v/3 alda-rdik
alda-ġudik
aldat-maḳ/ġ ↔ alda-maḳ
alda-maḳ ↔ aldat-maḳ
48v/4 **aldaş-maḳ/ġ**
48v/5 aldaş-ıp

■ *ʿayn-ı vaṣl içre işi olsa şikāyet mucibi // iki yandın refʿ itip birbirlerini* **aldaşıp** *(48v/5-6)*

aldaş-ıban
aldaş-mış
ʿayn-ı vaṣl
içre
iş.i
ol-sa
şikāyet
mūcib.i

48v/6 *ıki*
yan.dın
refᶜ
it-ip
bir bir.lerini
aldaş-ıp
aldan-maḳ/ġ
48v/7 **alḳa-maḳ/ġ**
■ *sinde nāz oldı Nevāyīde niyāz irmes ʿaceb // bes sin anı ḳarġaġan sayı sini ol* ***alḳamaḳ*** *(48v/8)*
48v/8 *sin.de*
nāz
ol-dı
Nevāyī.de
niyāz
irmes
ʿaceb
bes
sin
anı
ḳarġa-ġan
san.ı
sin.i
ol
alḳa-maḳ
48v/8-9 Ṭāliʿ Hirevī
48v/9 alḳa-maḳ
al-maḳ
alḳa-dı
alḳa-duḳ
48v/10 alḳa-y
alḳa-ydur
alḳa-y
48v/11 alḳa-maydur
alḳa-ġan
alḳa-rġan
alḳa-ydurġan
48v/12 alḳa-
alḳa-ġıl
alḳa-ma
alḳa-maġıl
48v/13 alḳa-n͡g
alḳa-n͡gız
alḳa-n͡glar
alḳa-man͡g
alḳa-man͡gız
alḳa-man͡glar
alḳa-man
48v/14 alḳa-mas min
alḳa-y min
alḳa-r min
alḳa-ydur min
alḳa-ram
alḳa-rım
alḳa-maġım
48v/15 alḳa-maġum
alḳa-p
alḳa-ban
alḳa-mış
alḳa-mışan͡g
alḳa-mas
48v/16 alḳa-ması/mazı
alḳa-p bolmas
alḳa-sa bolmas
alḳa-maḳ olmaz
48v/17 alḳa-y almas
alḳa-yu
alḳa-y alḳa-y
alḳa-y
alḳa-yın
48v/18 alḳa-saḳ
alḳa-ġa biz
alḳa-ġay biz
alḳa-lı
alḳa-lın͡g
alḳa-ġalı
alḳa-ġaç
48v/19 alḳa-ġuçı
alḳa-guça
alḳa-ġança
alḳa-ġunça
alḳa-ġum
48v/20 alḳa-ġun͡g
alḳa-ġusı
alḳa-ġuluḳ
alḳa-ġay
alḳa-sa

alḳa-sun
alḳa-dik
48v/21 alka-ġudik
alḳa-rdik
almaştur-maḳ/ġ
48v/23 almaştur-dı
almaştur-duḳ
almaştur-ur
■ *birer ayaġları hem bar u ṭurfa-raḳ bu kim // ayaḳ uçıda birer köz hem ittiler iẓhār // ḳaçan ayaġların* ***almaştururlar*** *ol saʿat // ḳanat urarġa bolurlar ṭuyūr dik ṭayyār (48v/24-25)*
almaştur-adur
48v/24 *birer*
ayaġ.ları
hem
bar
u (ve)
ṭurfa.raḳ
bu
kim
ayaḳ
uç.ıda
birer
köz
hem
it-tiler
iẓhār
48v/25 *ḳaçan*
ayaġ.ların
almaştur-urlar
ol
sāʿat
ḳanat
ur-arġa
bol-urlar
ṭuyūr
dik
ṭayyār
almaştur-ur
48v/26 almaştur-maydur
almaştur-ġan
almaştur-urġan
almaştur-adurġan
48v/27 almaştur-
almaştur-ġıl
almaştur-ma
48v/28 almaştur-maġıl
almaştur-uŋ͡g
almaştur-uŋ͡guz
almaştur-uŋ͡glar
almaştur-maŋ͡g
48v/29 almaştur-maŋ͡gız
almaştur-maŋ͡glar
almaştur-man
almaştur-mas min
almaştur-a min
49r/1-2 almaştur-ur min
almaştur-adur min
almaştur-uram
almaştur-urum
almaştur-maġım
almaştur-maġum
almaştur-up
almaştur-uban
almaştur-mış
almaştur-mışaŋ͡g
49r/3-4 almaştur-mas
almaştur-up bolmas
almaştur-sa bolmas
almaştur-maḳ olmas
almaştur-a almas
almaştur-a almaştur-a
49r/5 almaştur-ay
almaştur-ayın
almaştur-saḳ
almaştur-ġa biz
almaştur-ġay biz
almaştur-alı
49r/6-7 almaştur-alıŋ͡g
almaştur-ġalı
almaştur-ġaç
almaştur-ġuçı
almaştur-ġuça
almaştur-ġunça
almaştur-ġança
almaştur-ġum

49r/8 almaştur-ġuŋ̂ġ
almaştur-ġusı
almaştur-ġay
almaştur-a
almaştur-sa
49r/9 almaştur-sun
almaştur-dik
almaştur-ġudik
almaştur-urdik
49r/10 **ala kil-mek**
kil-mek
alıḳomaḳ/ġ (RT)
Rūmī Türkçesi
49r/11 **alıḳonmaḳ/ġ**

İsimler (Cevāmid)

1 al/all

■ *ey köŋ̂gül ger kimse aḥvālim dimes yār **all**ıda // ḫāṭırım kimdin melūl olsun kimim bar **all**ıda (49r/12)*

49r/12 *ey*
köŋ̂gül
ger
kimse
aḥvāl.im
di-mes
yār
all.ıda
ḫāṭır.ım
kim.din
melūl
ol-sun
kim.im
bar
all.ıda

2 al/all

■ *Nevāyī **all**ıŋ̂ġa yazġannı körmeyen bolmas // irür ḥaḳ **all**ıdın er ṣāliḥ ol ve ger ṭāliḥ (49r/13)*

49r/13 *Nevāyī*
all.ıŋ̂ġa
yaz-ġannı
kör-meyen
bol-mas
irür
ḥaḳ
all.ıdın
er
ṣāliḥ
ol
ve
ger
ṭāliḥ

3 al

■ *ḥīlesi köp **al**ı vu aldaġı köp // mekr ü daġā tonı bile boyı çöp (49r/14)*

49r/14 Maḫzen
Mīr Ḥaydar
ḥīle.si
köp
al.ı
vu (ve)
aldaġ.ı
köp
mekr
ü (ve)
daġā
ton.ı
bile
boy.ı
çöp

4 al

■ *yüzüŋ̂ aġ ey ġam ki eşkim rengini **al** iyledīŋ̂ // cān fedāŋ̂ ey derd kim cismimni pāmāl iyledīŋ̂ (49r/15)*

49r/15 *yüz.üŋ̂*
aġ
ey
ġam
ki
eşk.im
reng.ini
al
iyle-dīŋ̂
cān
fedā.ŋ̂
ey

derd
kim
cism.imni
49r/*16* *pāmāl*
iyle-diṅg͡
Farsça
Türk
49r/17 Vaṣṣāf
Moġol
5 al ↔ altamġa

■ *ber yarlıġ-é ḫūbī roḫ-é ḫūb-é to şodé* ***al*** *// tā ḫan şodéī ber hemé ḫūbān-é memālék (49r/18) Farsça*

■ ***al****-i zerrīn u tuġ u körge bā yék tuman leşker mużāf-é an mevāhéb fermūd (49r/18-19) Farsça*

49r/18 *ber*
yarlıġ.é
ḫūbī
roḫ-é ḫūb-é to
şodé
al
tā
ḫan
şodéī
ber
hemé
ḫūbān-é
memālék } Farsça şiir

Bābür
Ṣadreddīn
al-i
zerrīn
u (ve)
tuġ
u (ve) } Farsça şiir
körge
49r/19 *bā*
yék
tümen
leşker } Farsça şiir
mużāf-é ān
mevāhéb
fermūd

altamġa ↔ 5 al
6 al-
49r/20 al-maḳ
Farsça
49r/21 Arapça
49r/22 Hintçe
rūnās (kızılkök)
49r/23 **ala**
Rūmī
ala gözlü (RT)
49r/24 Farsça
ala bula

■ *tün kün ḥarīrī boldı ḳuyaşnıṅg͡ ʿamāmesi // çün çırmadı* ***ala bula*** *destār başıġa (49r/25)*

49r/25 *tün*
kün
ḥarīrī
bol-dı
ḳuyaş.nıṅg͡
ʿamāme.si
çün
çırma-dı
ala bula
destār
baş.ıġa
49r/26 **ala böke**
1 Ala taġ
2 Ala taġ
49r/27 Kürtler (Ekrād)
Ḫorāsān
Azerbaycan
İrevan [Erivan]
ala toġan ~ alatoġaṅg͡
alatoġaṅg͡ ~ ala toġan
49v/28 **1 alaça**
2 alaça (RT)
3 alaça
Arapça
49r/29 Rūmī Türkçesi
alaça serçe (RT) ↔ toyġar
Rūmī Türkçesi
49v/1 toyġar ↔ alaça serçe
ala çapġun
alaçuḳ ↔ aġ öy

■ *içi küygen yıġaç kāveki açuḳ // bolup ġūl u şeyāṭinġa* ***alaçuḳ*** *(49v/3)*

aġ öy ↔ alaçuḳ

49v/2 Ḫüsrev ve Şīrīn

49v/3 *iç.i*
küy-gen
yıġaç
kāvek.i
açuḳ
bol-up
ġūl
u (ve)
şeyāṭīn.ġa
alaçuḳ

alaḫan ↔ alaman

alaman ↔ alaḫan

■ *ḫānımāndın ayırıp ḳılġanda tufraġ içre ḥabs // ḳılma luṭfuñ min* ***alaḫan*** *u* ***alaman****dın cüdā (49v/4)*

■ *köñül ayttı ki ẓulmüñ bar idi ol //* ***alaḫan*** *u* ***alaman****ımġa nāfiẕ (49v/5)*

49v/4 *ḫānımān.dın*
ayır-ıp
ḳıl-ġanda
tufraġ
içre
ḥabs
ḳıl-ma
luṭf.uñ
min
alaḫan
u (ve)
alaman.dın
cüdā

49v/5 *köñül*
ayt-tı
ki
ẓulm.üñ
bar
idi
ol
alaḫan
u (ve)
alaman.ımġa
nāfiẕ

alaman

49v/6 **alar** (: onlar)

ala faḫta

49v/7 **ala ḳaraḳ**

49v/8 **ala ḳarġa**

Ala ḳorġan
İḫtiyāreddin Kalesi
Herāt Erki

49v/9 **alaḳ bulaḳ**

Tāliʿ Hirevī

a**la köleng**

49v/10 Arapça
Deylemice
İṣfahān (lügati)

49v/11 Tuḥfetü'l-Mūminīn

49v/12 **Alaman**

■ *tīġ-i yelmā bile vīrāndur* ***Alaman*** *illeri // remḥi uçıdın ḫarāb İrān u Turān illeri (49v/12-13)*

alaman
Ferenk
tīġ-i yelmā
bile

49v/13 *vīrān.dur*
Alaman
il.leri
remḥ.i
uç.ıdın
ḫarāb
İrān
u (ve)
Tūrān
il.leri

49v/14 alamançı

alamançı

alamançılıġ

Alanḳava
İlḫan oğlu Ḳıyat

49v/15 Būzencer
Moġol
Būzencer

49v/16 Ravżatü'ṣ-Ṣefā Tārīḫi
Būzencerīler

Ebū Müslim Mervezī
alanç
Rūmī Türkçesi

49v/17 **alaŋ͡g**

■ *ḳaṭʿ ḳılġunça riyā deşti ara yüz miŋ͡g* ***alaŋ͡g*** *// taşlap özlükni ḳadem deyr-i fenā cānibi baŋ͡g (49v/18)*

49v/18 *ḳaṭʿ*
ḳıl-ġunça
riyā
deşt.i
ara
yüz
miŋ͡g
alaŋ͡g
taşla-p
öz.lükni
ḳadem
deyr-i fenā
cānib.i
baŋ͡g
alaŋ͡g

49v/19 **alav**

■ *ʿışḳınŋ͡g otı şuʿlesin müfred tiler Mecnūn köŋ͡gül // iyle kim dīvāneler dāyim tiler ḳılmaḳ* ***alav*** *(49v/19-20)*

ʿışḳ.ınŋ͡g
ot.ı
şuʿle.sin
müfred
tile-r
Mecnūn
köŋ͡gül

49v/20 *iyle*
kim
dīvāne.ler
dāyim
tile-r
ḳıl-maḳ
alav
Burhān-ı Ḳāṭiʿ
Farsça
alay

49v/21 Rūmī Türkçesi
al-maḳ
alay pozan ↔ ḳarabına

49v/22 Rūmiye
ḳarabına ↔ alay pozan
Ala yuntlı
ala yuntlı
Oġuz Ḫan
Taġḫan

49v/23 **alp**
alp.lar
Alp Arslan

49v/24 **alpaḳ**

49v/25 **albutu** (Mo)
Moġol (lügati)
altav

■ *fenā-yi maḥż n'iter sitte-yi żarūriyet // nidin ki yoḳġa żarūret imes bu nevʿ* ***altav*** *(49v/26)*

49v/26 *fenā-yi maḥż*
n'iter
sitte-yi żarūriyet
ni.din
ki
yoḳ.ġa
żarūret
imes
bu
nevʿ
altav
altavla

49v/27 **altayı** ~ alṭayı ↔ çılġava (RT)

■ *ḳızıl gül tayı yoḳ ança ki sincāb // yoḳ* ***altayı****ça yatġan şuʿleġa tāb (49v/28-29)*

49v/28 Ḫüsrev ve Şīrīn
ḳızıl
gül
tay.ı
yoḳ
ança
ki
sincāb
yoḳ
altayı.ça
yat-ġan

şuʿle.ġa

49v/29 *tāb*

alṭayı ~ altayı ↔ çılġava (RT)

Rūmiye

çılġava (RT) ↔ altayı ~ alṭayı

Ferāġī

altamġa ↔ 5 al

■ *çü yazdıŋ̄ şafḥaġa yarlıġ basarġa **altamġa**sın // şafaḳdın ḥal ḳılıp şengerf ḳıldıŋ̄ mührdin ḫātem (50r/1-2)*

■ *yüzi gül-çehre sāḳīniŋ̄ ṭarab ḥükmiġa ṭuġradur // yüzide mey güli ol yarlıġ üzre **altamġa**dur (50r/2-3)*

50r/1 Nevāyī

Türk

çü

yaz-dıŋ̄

50r/2 *şafḥa.ġa*

yarlıġ

bas-arġa

altamġa.sın

şafaḳ.dın

ḥal

ḳıl-ıp

şengerf

ḳıl-dıŋ̄

mühr.din

ḫātem

yüz.i

gül-çehre

sāḳī.niŋ̄

ṭarab

50r/3 *hükm.iġa*

ṭuġra.dur

yüz.ide

mey

gül.i

ol

yarlıġ

üzre

altamġa.dur

al ↔ altamġa

altmış

50r/4 **altut**

altun

■ *yüz ayaġı toprāġıdın alma uşbu vech ile // kim niçe toprāġ içinde tursa **altun** sūd irür (50r/5)*

Arapça

Farsça

50r/5 *yüz*

ayaġ.ı

toprāġ.ıdın

al-ma

uşbu

vech

ile

kim

niçe

toprāġ

iç.inde

tur-sa

altun

sūd

irür

Tāliʿ Hirevī

50r/6 **altun bilge**

yarlıġāt (: yarlıklar)

50r/7 Türk

altun tamġa

Türk

50r/8 yarlıġ-ı altun tamġa

50r/9 altun tamġa

altunluġ

50r/10 **altı**

altı yiti burḳaʿ

■ *çıḳma toḳḳuz perde kinidin ki ʿâlem küymesün // alsaŋ̄ **altı yiti burkaʿ** salġıl iki üç niḳāb (50r/10-11)*

çıḳ-ma toḳḳuz

50r/11 *perde*

kīn.idin

ki

ʿālem

küy-mesün

al-saŋ̄

altı yiti burkaʿ

sal-ġıl

ıki
üç
niḳāb
alçaḳ
alçaḳlıġ

50r/12 **alçu** ↔ alçın
alçın ↔ alçu
alçı (RT)
Rūmī Türkçesi

50r/13 alçu ṭaşı (RT)
Rūmī Türkçesi
Arapça
aldaġ ↔ al

50r/14 al ↔ aldaġ
al
aldaġuç (RT)
Rūmī Türkçesi
eldeven (RT)

50r/15 Rūmiye
alṭayı bkz. altayı

■ *rūşen iyler şuʿle üstidin körüŋ̂gen dūdnı // mehveşim ignide* ***alṭayı*** *bile başıda kiş (50r/16)*

altayı ~ alṭayı

50r/16 *rūşen*
iyle-r
şuʿle
üst.idin
kör-üŋ̂gen
dūd.nı
mehveş.im
ign.ide
alṭayı
bile
baş.ıda
kiş

50r/17 **alġu birgü**

■ *ey Nevāyī cān alıp didi birey kāmıŋ̂ ve līk // dem ura alman aŋ̂a ḫāli bu* ***alġu birgü****din (50r/17-18)*

ey
Nevāyī
cān
al-ıp
di-di
bir-ey
kām.ıŋ̂
ve
līk

50r/18 *dem*
ur-a al-man
aŋ̂a
ḫālī
bu
alġu birgü.din
Alġu
Arıġ Böke
Çaġatay
Arıġ Böke

50r/19 Arıġ
alġut

50r/20 **alġur**
alġun
alḳar

50r/21 alḳa-maḳ
alḳış

50r/22 **alma baş**
Almalıġ

50r/23-25 Türkistan
Bişbalıġ
Bişbalıġ
Ḫanbalıġ
Moġol
yoġrı yol (Mo)
alma.lıġ
1 Alınca
2 Alınca
Türk ibn-i Yāfeṯ ibn-i Nūḥ
Tatar Ḫan
Moġol Ḫan
Elençik
elençik

50r/26 Çengiz Ḫan
Ḳabal Ḫan
Moġol (lügati)

50r/27 **aluç** (RT)
Rūmī Türkçesi
Farsça

50r/28 Arapça
alıs (RT)
Rūmī Türkçesi
elik (Mo)
Moġol (lügati)
50r/29 **al yaŋgaġ**

mīm ile

50v/1 **em**
amaç
Farsça
50v/2 Farsça
50v/3 **em otı**
emizek (RT)
Rūmī Türkçesi
50v/4 Arapça
Farsça
emizikli (RT)
Rūmī Türkçesi
50v/5 **emek** (RT) ↔ imgek
Rūmī Türkçesi
imgek ↔ emek
emekdaş
50v/6 **emlük**
50v/7 **amıdun** (Mo)
Moġol (lügati)

Türeyenler
nūn ile

50v/8 **aŋg-maḳ/ġ**
aŋg-dı
aŋg-duḳ
50v/9 aŋg-ar
aŋg-adur
aŋg-ar
aŋg-maydur
50v/10 aŋg-ġan
aŋg-arġan
aŋg-adurġan
50v/11 aŋg-
aŋg-ġıl
aŋg-ma
aŋg-maġıl
aŋg-ınğ
aŋg-ınğız
aŋg-ınğlar
50v/12 aŋg-maŋg
aŋg-maŋgız
aŋg-maŋglar
aŋg-man
aŋg-mas min
aŋg-maydur min
50v/13 aŋg-a min
aŋg-ar min
aŋg-adur min
aŋg-aram
aŋg-ıp

■ *laḥẓa laḥẓa lebiŋg* ***aŋgıp*** *idecek efġānlar // ḳaṭre ḳaṭre saçılur dīdelerimden ḳanlar (50v/15)*

50v/14 aŋg-ıban
aŋg-mış
Fużūlī Baġdādī
Rūmī imla
50v/15 *laḥẓa laḥẓa*
leb.iŋg
aŋg-ıp
id-ecek
efġān.lar
ḳaṭre ḳaṭre
saçıl-ur
dīde.lerimden
ḳan.lar
aŋg-mışaŋg
50v/16 aŋg-mas

■ *aŋgla kim söz özge maʿnī özgedür // maʿni* ***aŋgmas*** *ol ki şāġil sözgedür (50v/16-17)*

Lisānü'ṭ-Ṭayr
aŋgla-
kim
söz
özge
maʿnī
özge.dür
maʿnī
aŋg-mas

ol
ki
50v/17 *şāġil*
söz.gedür
aŋ̂g-ası/azı
aŋ̂g-adın
50v/18 aŋ̂g-ıp bolmas
aŋ̂g-sa bolmas
aŋ̂g-aḳ olmas
50v/19 aŋ̂g-a almas
aŋ̂g-a aŋ̂g-a
50v/20 aŋ̂ga (: ona)
aŋ̂g-ay
aŋ̂g-ayın
aŋ̂g-aḳ
aŋ̂g-ġa biz
50v/21 aŋ̂g-ġay biz
aŋ̂g-alı
aŋ̂g-alıŋ̂g
aŋ̂g-ġalı
50v/22 aŋ̂g-ġaç
aŋ̂g-ġuçı
aŋ̂g-ġuça
aŋ̂g-ġunça
aŋ̂g-ġança
50v/23 aŋ̂g-ġum
aŋ̂g-ġuŋ̂g
50v/24 aŋ̂g-ġusı
aŋ̂g-ġuluḳ
aŋ̂g-day
aŋ̂g-a
aŋ̂g-sa
50v/25 aŋ̂g-sun
aŋ̂g-dik
aŋ̂g-ġudik
aŋ̂g-ardik
50v/26 **aŋ̂gdur-maḳ/ġ**
50v/27 **aŋ̂gla-maḳ/ġ**
aŋ̂gla-dı
aŋ̂gla-duḳ
aŋ̂gla-y
aŋ̂gla-ydur
50v/28 aŋ̂gla-r
aŋ̂gla-ġan
aŋ̂gla-rġan
aŋ̂gla-ydurġan
50v/29 aŋ̂gla-
aŋ̂gla-ġıl

■ ***aŋ̂glaġıl*** *aḥbāb ḳadrın kim bular bulmay ni nefˁ // ger saŋ̂ga eflāk evci üzre taḫt u cāhdur (50v/29-51r/1)*

aŋ̂gla-ġıl
aḥbāb
ḳadr.ın
kim
bular
bol-may
ni
nefˁ
ger
saŋ̂ga
51r/1 *eflāk*
evc.i
üzre
taḫt
u (ve)
cāh.dur
aŋ̂gla-ma
aŋ̂gla-maġıl
aŋ̂gla-ŋ̂g

■ *ḫān-ḳah şeyḫidin il sırr-ı fenā aŋ̂glamadı // deyr pïri anı ḫūb aŋ̂glatur ilge* ***aŋ̂glaŋ̂g*** *(51r/2)*

aŋ̂gla-ŋ̂gız
aŋ̂gla-ŋ̂glar
51r/2 *ḫān-ḳah*
şeyḫ.idin
il
sırr-ı fenā
aŋ̂gla-madı
deyr
pïr.i
anı
ḫūb
aŋ̂glat-ur
il.ge
aŋ̂gla-ŋ̂g
aŋ̂gla-maŋ̂g

51r/3 aŋ͡gla-maŋ͡gız
aŋ͡gla-maŋ͡glar
aŋ͡gla-man

■ *ey Nevāyī tilbe köŋ͡glüm derdini aŋ͡glay disem // ança aytur yāve kim bir lafz andın* ***aŋ͡glaman*** *(51r/4)*

aŋ͡gla-mas min

51r/4 *ey*
Nevāyī
tilbe
köŋ͡gl.üm
derd.ini
aŋ͡gla-y
di-sem
ança
ayt-ur
yāve
kim
bir
lafẓ
andın
aŋ͡gla-man
aŋ͡gla-maydur min

■ *Nevāyī tilberep tā ol perī kūyige yüzlenmiş // işitür min faġān lākin ḥadīṣin* ***aŋ͡glamaydur min*** *(51r/5-6)*

51r/5 *Nevāyī*
tilbere-p
tā
ol
perī
kūy.ige
yüzlen-miş
işitür min
fīġān
lākin

51r/6 *ḥadīṣ.in*
aŋ͡gla-maydur min
aŋ͡gla-y min
aŋ͡gla-r min
aŋ͡gla-ydur min
aŋ͡gla-ram
aŋ͡gla-rım
aŋ͡gla-maġım

51r/7 aŋ͡gla-maġum
aŋ͡gla-p
aŋ͡gla-ban
aŋ͡gla-mış
aŋ͡gla-mas

51r/8-9 aŋ͡gla-madın
aŋ͡gla-ması/mazı
aŋ͡gla-p bolmas
aŋ͡gla-sa bolmas
aŋ͡gla-maḳ olmas
aŋ͡gla-y almas
aŋ͡gla-yu
aŋ͡gla-y aŋ͡gla-y

51r/10 aŋ͡gla-y

■ *mey iç dehr içre kim iş sırrıdın* ***aŋ͡glay*** *diseŋ͡g remzī // irür her ẕerreniŋ͡g māhiyyeti ḫurşīddin mübhem (51r/10-11)*

aŋ͡gla-yın
mey
iç-
dehr
içre
kim
iş
sırr.ıdın

51r/11 *aŋ͡gla-y*
di-seŋ͡g
remz.ī
irür
her
ẕerre.niŋ͡g
māhiyyet.i
ḫurşīd.din
mübhem
aŋ͡gla-saḳ
aŋ͡gla-ġa biz
aŋ͡gla-ġay biz
aŋ͡gla-lı

51r/12 aŋ͡gla-lıŋ͡g
aŋ͡gla-ġalı
aŋ͡gla-ġaç

■ *sūd köz tuttum ḳarargan közge ol yüz mihridin //* ***aŋ͡glaġaç*** *mihr-i cemālin iyley pinhān ni sūd (51r/13)*

51r/13 *sūd*
köz
tut-tum
ḳarar-ġan
köz.ge
ol
yüz
mihr.idin
aŋ͡gla-ġaç
mihr-i
cemāl.in
iyle-y
pinhān
ni
sūd
aŋ͡gla-ġuçı
51r/14 aŋ͡gla-ġuça
aŋ͡gla-ġunça
aŋ͡gla-ġança
aŋ͡gla-ġum
aŋ͡gla-ġuŋ͡g
aŋ͡gla-ġusı

■ *aytmaḳ munda ḥācet olmaġusı // kim ki ol yirde yitse* ***aŋ͡glaġusı*** *(51r/15-16)*

51r/15 Sebʿa-yi Seyyāre
ayt-maḳ
munda
ḥācet
ol-maġusı
kim
ki
ol yir.de
yit-se
51r/16 *aŋ͡gla-ġusı*
aŋ͡gla-ġuluḳ
aŋ͡gla-ġay
aŋ͡gla-sa
aŋ͡gla-sun
aŋ͡gla-dik

■ ***aŋ͡gladik*** *otluġ yüzi köŋ͡glümni yaŋ͡glıġ ḳıldı su // mūm ara kim körmemiştür şuʿleniŋ͡g teʾsirini (51r/17)*

51r/17 *aŋ͡gla-dik*
ot.luġ
yüz.i
köŋ͡gl.ümni
yaŋ͡glıġ
ḳıl-dı
su
mūm
ara
kim
kör-memiştür
şuʿle.niŋ͡g
teʾṣīr.ini
aŋ͡gla-rdik
51r/18 aŋ͡gla-rġudik
aŋ͡glat-maḳ/ġ
51r/19 **aŋ͡gdI-mek**
aŋ͡gdI-di
aŋ͡gdI-dük
51r/20 aŋ͡gdI-r
aŋ͡gdI-dür
aŋ͡gdI-r
aŋ͡gdI-meydür
51r/21 aŋ͡gdI-gen
aŋ͡gdI-rgen
aŋ͡gdI-dürgen
aŋ͡gdI-
aŋ͡gdI-gil
51r/22 aŋ͡gdI-me
aŋ͡gdI-megil
aŋ͡gdI-n͡g
aŋ͡gdI-n͡giz
aŋ͡gdI-n͡gler
aŋ͡gdI-meŋ͡g
51r/23 aŋ͡gdI-meŋ͡giz
aŋ͡gdI-meŋ͡gler
aŋ͡gdI-man
aŋ͡gdI-mes min
aŋ͡gdI-y min
aŋ͡gdI-r min
51r/24 aŋ͡gdI-y dür min
aŋ͡gdI-ram
aŋ͡gdI-ririm
aŋ͡gdI-mekim
aŋ͡gdI-meküm
aŋ͡gdI-p

■ *ḫalvetde aŋ͡ga bu nevḥalar iş // **aŋ͡gdıp** anası kemīnde irmiş (51r/25-26)*

■ *Oġrı **aŋ͡gdıp** alarnıŋ͡ destārın sırmapdur (51r/62-27)*

■ *asru yalġan vaʿdesidin küymiş irdi cān ġanīm // **aŋ͡gdıban** bir kiçe tüşti ilgime ösrük-kine (51r/27-28)*

	aŋ͡gdI-ban
51r/25	aŋ͡gdI-miş
	Leylī ve Mecnūn
	Mecnūn
	ḫalvet.de
	aŋ͡ga
	bu
	nevḥa.lar
	iş
51r/26	*aŋ͡gdi-p*
	ana.sı
	kemīn.de
	irmiş
	Nesāyimü'l-Maḥabbe
	Ḫᵛāce Ebü'l-Vefā-yi Ḫᵛārezmī
	oġrı
	aŋ͡gdı-p
	alar.nıŋ͡
51r/27	*destār.ın*
	sırma-pdur
	asru
	yalġan
	vaʿde.sidin
	küy-miş
	irdi
	cān
	ġanīm
	aŋ͡gdI-ban
	bir
	kiçe
51r/28	*tüş-ti*
	ilg.ime
	ösrük.kine
	aŋ͡gdI-mişeŋ͡
	aŋ͡gdI-mes
	aŋ͡gdI-mesi/mezi
51r/29	aŋ͡gdI-medin
	aŋ͡gdI-p bolmas
	aŋ͡gdI-se bolmas
	aŋ͡gdI-mek olmas
51v/1	aŋ͡gdI-y almas
	aŋ͡gdI-y aŋ͡gdI-y
	aŋ͡gdI-y
51v/2	aŋ͡gdI-yin
	aŋ͡gdI-sek
	aŋ͡gdI-li
	aŋ͡gdI-liŋ͡
	aŋ͡gdI-geli
	aŋ͡gdI-geç
51v/3	aŋ͡gdI-güçi
	aŋ͡gdI-güçe
	aŋ͡gdI-günçe
	aŋ͡gdI-gençe
	aŋ͡gdI-güm
51v/4	aŋ͡gdI-güŋ͡
	aŋ͡gdI-güsi
	aŋ͡gdI-gülük
	aŋ͡gdI-gey
	aŋ͡gdI-kse
	aŋ͡gdI-ksün
	aŋ͡gdI-dik
51v/5	aŋ͡gdI-güdik
	aŋ͡gdI-rdik
	enet-mek (RT)
51v/6	Rūmī Türkçesi
	Arapça

İsimler (Cevāmid)

	en (RT)
	Rūmī Türkçesi
51v/7	Arapça
	anlar (انلر)
	anlar (آنلار)
	an **bkz.** anlar
	an **bkz.** anlar
	Farsça
	enege ~ inege
51v/8	enege ~ inege
	inege ~ enege
51v/9	Farsça

dāye (Fa)
Rūmī müellif
inege
ini

51v/10 Naṣīrī
enege ~ inege
etege
ant

■ *cezm ḳılsa͡ng bu işe pinhāni // **ant** içip īmen iyilese͡ng anı (51v/11)*

51v/11 Sebʿa-yi Seyyāre
cezm
ḳıl-sa͡ng
bu
iş.e
pinhānī
ant
iç-ip
īmen
iyle-se͡ng
anı

51v/12 **antutay**
Moġol (lügati)
ança

■ *ḫaṭṭ u ḫālı ḥasretidin **ança** eşkim aktı kim // bir közüm tuttı ġubār u bir közümge tüşti ḫāk (51v/13-14)*

51v/13 *ḫaṭṭ*
u (ve)
ḫāl.ı
ḥasret.idin
ança
eşk.im
aḳ-tı
kim (ki)
bir
köz.üm
tut-tı
ġubār
u (ve)
bir
köz.ümge
tüş-ti

51v/14 *ḫāk*
ancaḳ (RT)

■ *bende Mecnūndın füzūn ʿāşıḳlıġ istiʿdādı var // ʿāşıḳ-ı ṣādıḳ benim Mecnūnun͡g **ancaḳ** adı var (51v/15)*

Rūmī Türkçesi
Fużūlī
Rūmī imla

51v/15 *ben.de*
Mecnūn.dın
füzūn
ʿāşıḳ.lıġ
istiʿdād.ı
var
ʿāşıḳ-ı ṣādıḳ
ben.im
Mecnūn.un͡g
ancaḳ
adı
var
ancılayın

51v/16 **1 anda** (اندا) ≠ ḳuda
anda (انده) ≠ ḳuda

51v/17 ḳuda ≠ anda
Rūm ve Acem Türkleri

51v/18 Moġollar
Türkler
2 anda

■ *Şāhzādegān ḫūn-é rez ḫordend ve hemdiger rā **anda** goftend (51v/19) Farsça*
■ *ey ende (51v/20)*

51v/19 Tārīḫ-i Vaṣṣāf
Şāhzādegān } Farsça
ḫūn-é }
rez }
ḫordend }
ve }
hemdiger }
rā }
anda }
goftend }
Tārīḫ-i Reşīdī

51v/20 *ay*
anda
andaġı

■ *dime bu ʿālemde ol ay ḫūb yā cennetde ḫūr // körmemiş min* ***andaġı*** *bārī irür mundaġı ḫūb (51v/20-21)*

andaġın
di-me
bu
ʿālem.de
ol
ay
51v/21 *ḫūb*
yā
cennet.de
ḫūr
kör-memiş
min
andaġı
bārī
irür
mundaġı
ḫūb
andaḳ

■ *bir lebiŋ cān aldı* ***andaḳ*** *kim birisi bilmedi // imdi kim bildi aralarında bardur şekker-āb (51v/22)*

51v/22 *bir*
leb.iŋ
cān
al-dı
andaḳ
kim
bir.isi
bil-medi
imdi
kim
bil-di
ara.larında
bar.dur
şekker-āb
anduz
51v/23 Şām
Şām
51v/24 **andıḳ**
Rūmī Türkçesi
51v/25 **andın**
ansız ↔ ansızın
ansızın ↔ ansız

■ *dostlar bu kiçe vāḳıf boluŋguz kim çıḳadur //* ***ansızın*** *şīfte cānım ten öyidin tarıḳıp (51v/25-26)*

dost.lar
bu
kiçe
vāḳıf
bol-uŋguz
kim (ki)
çıḳ-adur
51v/26 *ansızın*
şīfte
cān.ım
ten
öy.idin
tarıḳ-ıp
enişte (RT)
Rūmī Türkçesi
anġal
51v/28 **anaḳtar** (RT)
Rūmī Türkçesi
Arapça
anḳara (RT)
51v/29 Rūmī Türkçesi
anḳut ~ anḳud ~ ʿanḳut
anḳud ~ anḳut ~ ʿanḳut
52r/1 ʿanḳut ~ anḳut ~ anḳud
52r/2 **aŋg**
aŋga
aŋg-a
52r/3 aŋg-maḳ
aŋgaça
1 aŋg.sız ↔ aŋg.sızın
2 aŋg.sız ↔ aŋg.sızın
1 aŋg.sızın ↔ aŋg.sız

■ *lebiŋ cevabıda kim vaʿde ḳıldı* ***aŋgsızın*** *// yoḳ irse ʿömr-i ebed müjdeside aldaraman (52r/4-5)*

2 aŋg.sızın ↔ aŋg.sız
52r/4 *leb.iŋ*
cevāb.ıda
kim

vaʿde
ḳıl-dı
aŋ͡gsızın
yoḳ
irse
ʿömr-i ebed
müjde.side
52r/5 *aldara-man*
aŋ͡glaḳ
engenar (RT)
52r/6 Rūmī Türkçesi
enler (RT)
Rūmī Türkçesi
enük (RT)
52r/7 Rūmī Türkçesi
aŋ͡gız
52r/8 **anlar** ↔ alar

■ *şāh **alar**ġa köp iylep iḥsānlar // ança yüz kim gümān itip **anlar** (52r/9-10)*

alar ↔ anlar
52r/9 Sebʿa-yi Seyyāre
şāh
alar.ġa
köp
iyle-p
iḥsān.lar
ança
yüz
52r/10 *kim*
gümān
it-ip
anlar
anı (: onu)

■ *dimāġıġa ḫıffet tapıp irdi yol // ḳulaġ salmas irdi naṣīḥatġa ol // **anı** bu cihetdin ḫaṭā iyledi // ki şeh buyruġından ebā iyledi (52r/11-12)*

■ *ni ḳatıġ ḥāl ki hicriŋ͡g kiçesi tınġalı ḳoymas // yir ilin eşk ile endüh kök <u>ilin</u> naʿre-yi yā Rab (52r/13-14)*

Sedd-i İskenderī
Firūz Şah
İskender
52r/11 *dimāġ.ıġa*
ḫıffet
tap-ıp
irdi
yol
ḳulaġ
sal-mas
irdi
naṣīḥat.ġa
ol
anı
bu
cihet.din
52r/12 *ḫaṭā*
iyle-di
ki
şeh
buyruġ.ından
ebā
iyle-di
52r/13 *ni*
ḳatıġ
ḥāl
ki
hicr.iŋ͡g
kiçe.si
tın-ġalı
ḳoy-mas
yir
il.in
eşk
ile
endüh
kök
il.in
52r/14 *naʿre-yi*
yā Rab
52r/15 Rūmī müellif
anı
Sedd-i İskenderī
il.in
52r/16 Naṣīrī
Rūmī müellif
anın
Rūmī

ineyn
52r/17 Rūmīler
52r/18 **anıñg**

■ *anıñg dik (52r/19)*

■ *anıñg bile (52r/19)*

■ *anıñgdur (52r/19)*

■ *bu ni ḥüsn ü nāz irür kim intihāsı yoḳ* ***anıñg*** *// bir nefes yoḳ kim köñgülde yüz belāsı yoḳ* ***anıñg*** *(52r/20)*

52r/19 anıñg dik
anıñg bile
anıñg.dur
52r/20 *bu*
ni
ḥüsn
ü (ve)
nāz
irür
kim (ki)
intihā.sı
yoḳ
anıñg
bir
nefes
yoḳ
kim (ki)
köñgül.de
yüz
belā.sı
yoḳ
anıñg

Türeyenler

vāv ile

52r/21 **1 avla-maḳ/ġ**
2 avla-maḳ/ġ ↔ sürt-mek
Arapça
52r/22 sürt-mek ↔ 1 avla-maḳ/ġ
avla-dı
avla-duḳ
52r/23 avla-r

■ *sonḳur eger turnanı* ***avlar*** *küni // yüzni alur bir dağı çıḳmas üni (52r/24)*

avla-ydur
avla-r
Ḥayretü'l-Ebrār
52r/24 *sonḳur*
eger
turna.nı
avla-r
kün.i
yüz.ni
al-ur
bir
dağı
çıḳ-mas
ün.i
52r/25 avla-maydur
avla-ġan
avla-rġan
avla-ydurġan
52r/26 avla-
avla-ġıl
avla-ma

■ *közleriñg kim mest-i ḫ*^{v}*āb-ālūd irür köp* ***avlama*** *// her sarı uyḳuġa barġan fitneni oyġatma köp (52r/27-28)*

avla-maġıl
52r/27 *köz.leriñg*
kim
mest-i ḫ^{v}*āb-ālūd*
irür
köp
avla-ma
her
sarı
52r/28 *uyḳu.ġa*
bar-ġan
fitne.ni
oyġat-ma
köp
avla-ñg
avla-ñgız
avla-ñglar
avla-mañg
avla-mañgız
avla-mañglar

52r/29 avla-man
avla-mas min
avla-y min
avla-r min
avla-ydur min
avla-ram
52v/1 avla-rım
avla-maġım
avla-maġum
avla-saŋ͡gız
52v/2 avla-p
■ *Şeyḫ İbrāhīm Ācürī ḫışt* ***avlap****tur (52v/3)*
avla-ban
avla-mış
Nesāyimü'l-Maḥabbe
52v/3 *Şeyḫ İbrāhīm Ācürī*
ḫışt
avla-ptur
Rūmī müellif
avla-ptur
avala-tıptur
52v/4 avla-mışaŋ͡g
avla-mas
52v/5 avla-ması/mazı
avla-madın
52v/6 avla-p bolmas
avla-sa bolmas
avla-maḳ olmas
52v/7 avla-y almas
avla-yu
avla-y avla-y
52v/8 avla-y
avla-yın
avla-saḳ
avla-ġa biz
52v/9 avla-ġay biz
avla-lı
avla-ġalı
avla-ġaç
52v/10 avla-ġuçı
avla-ġuça
avla-ġança
avla-ġunça
52v/11 avla-ġum
avla-ġuŋ͡g
52v/12 avla-ġusı
avla-ġuluḳ
52v/13 avla-ġay
avla-sa
avla-sun
avla-dik
avla-ġudik
avla-rdik
52v/14 **avlat-maḳ/ġ**
52v/15 **avlan-maḳ/ġ**
52v/16 **avlaş-maḳ/ġ**
52v/17 **avun-maḳ/ġ**
■ *ġonça ṭıfl işi* ***avunmaḳ*** *bolup // oynamaġı barça yaşunmaḳ bolup (52v/18)*
Ḥayretü'l-Ebrār
52v/18 *ġonça*
ṭıfl
iş.i
avun-maḳ
bol-up
oyna-maġı
barça
yaşun-maḳ
bol-up
avun-dı
avun-duḳ
52v/19 avun-ur
avun-adur
avun-ur
avun-ġan
avun-urġan
avun-adurġan
52v/20 avun-
avun-ġıl
avun-ma
avun-maġıl
52v/21 avun-uŋ͡g
avun-uŋ͡guz
avun-uŋ͡glar
avun-maŋ͡g
avun-maŋ͡gız
avun-maŋ͡glar
52v/22 avun-man

avun-mas min
avun-a alman

■ *zülf ü ḳaddıñ firḳatıdın niçe ḳılsam geşt-i bāġ // **avuna alman** çemenniñ sünbül ü şimşādıdın (52v/23)*

avun-a almas min
avun-a almaydur min

52v/23 *zülf*
ü (ve)
ḳadd.ıñ
firḳat.ıdın
niçe
ḳıl-sam
geşt-i bāġ
avun-a alman
çemen.niñ
sünbül
ü (ve)
şimşād.ıdın
avun-a min

52v/24 avun-ur min
avun-adur min
avun-uram
avun-urum
avun-maġım
avun-maġum
avun-ġa min

52v/25 avun-ġay min

■ *hicr yitse mey bile didim **avunġay min** ve līk // yārsız bar irmiş içmek bāde-yi gül-fām talḫ (52v/25-26)*

hicr
yit-se
mey
bile
di-dim
avun-ġay min
ve
līk
yār.sız
bar
irmiş
iç-mek

52v/26 *bāde-yi gül-fām*
talḫ
avun-up
avun-uban
avun-muş
avun-mışañ
avun-mas

52v/27 avun-ması/mazı
avun-madın
avun-up bolmas
avun-sa bolmas

52v/28 avun-maḳ olmas
avun-a almas
avun-a avuna

52v/29 avun-ay
avun-ayın
avun-saḳ
avun-ġa biz
avun-ġay biz

53r/1 avun-alı
avun-alıñ
avun-ġalı
avun-ġaç
avun-ġuçı

53r/2 avun-ġuça
avun-ġunça
avun-ġança
avun-ġum
avun-ġuñ
avun-ġusı

53r/3 avun-ġuluḳ
avun-ġay
avun-a
avun-sa
avun-sun
avun-dik
avun-ġudik

53r/4 avun-urdik
avut-maḳ/ġ

53r/5 avut-

■ *hicrdin asru melāmetdür mañga // mey bile bir laḥẓa köñglümni **avut** (53r/5-6)*

avut-ġıl
hicr.din
asru

melāmet.dür
maṅga
mey
bile
53r/6 *bir*
laḫẓa
köṅgl.ümni
avut-
avut-uṅg
■ *ey viṣāl ehli ol ay köṅglüni ḫoş-ḥāl tutuṅg // ger helākım ḫaberidin avunur kim* **avutuṅg** *(53r/6-7)*
avut-uṅguz
■ *aḥbāb yigitlikni ġanīmet tutuṅguz // özni ḳarılıġ miḥnetidin ḳorḳutuṅguz // āyīn-i ʿadāvet ü ḫase(d)din ötüṅgüz // her nevʿ ile özni niçe kün* **avutuṅguz** *(53r/8-9)*
avut-uṅglar
ey viṣāl
53r/7 *ehl.i*
ol
ay
köṅgl.üni
ḫoş-ḥāl
tut-uṅg
ger
helāk.ım
ḫaber.idin
avun-ur
kim
avut-uṅg
Maḥbūbu'l-Ḳulūb
53r/8 *aḥbāb*
yigit.likni
ġanīmet
tut-uṅguz
öz.ni
ḳarı.lıġ
miḥnet.idin
ḳorḳut-uṅguz
āyin-i ʿadāvet
ü
53r/9 *ḫase[d].din*
öt-üṅgüz
her
nevʿ
ile
öz.ni
niçe
kün
avut-uṅguz
avut-maṅg
avut-maṅgız
■ *il melālinīṅg cefāsı ḳılsa her dem ḳaṣd-ı cān // köṅglü[nü]zli ġayr-ı bī-keslik bile* **avutmaṅgız** *(53r/10)*
avut-maṅglar
53r/10 *il*
melāl.iniṅg
cefā.sı
ḳıl-sa
her
dem
ḳaṣd-ı cān
köṅgl.ü[ṅgü]zni
ġayr-ı bī-kes.lik
bile
avut-maṅgız
53r/11 **avuçla-maḳ/ġ**
avuçla-dı
53r/12 avuçla-duḳ
avuçla-r
avuçla-ydur
avuçla-r
avuçla-maydur
53r/13 avuçla-ġan
avuçla-rġan
avuçla-ydurġan
avuçla-
avuçla-ġıl
53r/14 avuçla-ma
avuçla-maġıl
avuçla-ṅg
avuçla-ṅgız
avuçla-ṅglar
avuçla-maṅg
53r/15 avuçla-maṅgız
avuçla-maṅglar

avuçla-man
avuçla-mas min
avuçla-y min
avuçla-r min
53r/16 avuçla-ydur min
avuçla-ram
avuçla-rım
avuçla-maġım
avuçla-maġum
avuçla-p

■ *fenā yolıġa ḳadem ḳoy başın͡gnı* **avuçlap** *// ki yoḳ bu yolda kişige bu nevi‘ dest-āvīz (53r/17-18)*

53r/17 avuçla-ban
avuçla-mış
fenā
yol.ıġa
ḳadem
ḳoy-
baş.ın͡gnı
avuçla-p
ki
yoḳ
bu
yol.da
53r/18 *kişi.ge*
bu
nev‘
dest-āvīz
avuçla-mışan͡g
avuçla-mas
avuçla-masın/mazı
53r/19 avuçla-madın
avuçla-p bolmas
avuçla-sa bolmas
avuçla-maḳ olmas
53r/20 avuçla-y almas
avuçla-saḳ
avuçla-ġa biz
avuçla-ġay biz
avuçla-lı
avuçla-ġalı
53r/21 avuçla-ġaç
avuçla-ġuçı
avuçla-ġuça
avuçla-ġunça
53r/22 avuçla-ġança
avuçla-ġum
avuçla-ġun͡g
53r/23 avuçla-ġusı
avuçla-ġuluḳ
avuçla-ġay
avuçla-sa
avuçla-sun
avuçla-dik
53r/24 avuçla-ġudik
avuçla-rdik
avuçlat-maḳ/ġ
53r/25 **avuçlan-maḳ/ġ**
53r/26 **avuçlaş-maḳ/ġ**

İsimler (Cevamid)

53r/27 **1 av**
2 av

■ *bir* **av** *ki ‘ışḳ u mey ilgide mübtelā bolġay // ni-tan͡g eger an͡ga her laḥẓa yüz belā bolġay (53r/27-28)*

bir
av
ki
‘ışḳ
u (ve)
mey
53r/28 *ilg.ide*
mübtelā
bol-ġay
ni-tan͡g
eger
an͡ga
her
laḥẓa
yüz
belā
bol-ġay
avtunç ↔ ötünç ↔ öntüç

■ *cevr ü bī-dādın͡g tükenmey ḳalġan ırme cānıma // çarḫdın* **ötünç** *alsan͡g al dimen*

ḳılġança ḳıl (53r/29-53v/1)

53r/29 Arapça
cevr
ü (ve)
bī-dād.ıñg̑
tüken-mey
ḳal-ġan
ir-me
cān.ıma
çarḫ.dın
ötünç
al-sañg̑
53v/1 *al-*
di-men
ḳıl-ġança
ḳıl-
ötünç ↔ öntüç ↔ avtunç
öntüç ↔ ötünç ↔ avtunç
avçı
avruñg̑
53v/2 **avlaḳ**
avuç

■ ***avuç*** *ḳaḳar min öz aḥvālıma taḥayyürdin // remīde köñg̑lüm irür bu uṣūl ile raḳḳāṣ (53r/3)*

53v/3 *avuç*
ḳaḳ-ar min
öz
aḥvāl.ıma
taḥayyür.din
remīde
köñg̑l.üm
irür
bu
uṣūl
ile
raḳḳāṣ
avuç oyunı (RT)
53v/4 Rūmiye
53v/5 **avurt**

■ *bicin tapsa yir tā içige sıġar // ni ḳalsa* ***avurt****ıġa barın yıġar (53v/6)*

Arapça
53v/6 Sedd-i İskenderī
biçin
tap-sa
yir
tā
iç.ige
sıġ-ar
ni
ḳal-sa
avurt.ıġa
bar.ın
yıġ-ar
53v/7 **avul**
Arapça
53v/8 **avultaş**
avunçak

■ *bu fermāndın sınuḳ köñg̑lüm sivindi // bu maʿnalıḳ* ***avunçaḳ****dın avundı (53v/9)*

53v/9 *bu*
fermān.dın
sınuḳ
köñg̑l.üm
sivin-di
bu
maʿna.lıḳ
avunçaḳ.dın
avun-dı

hā ile

53v/10 **aha**

■ *meger barḳ-ı kām eşhebī dür sipihr // añg̑a* ***aha*** *közgüsi raḫşende mihr (53v/11)*

■ *yaruḳ* ***aha*** *yüz miñg̑ʿadū utrusı // seräser ecel şaḫşınıñg̑ közgüsi (53v/11-12)*

■ *çaḳıp barḳ otı* ***aha****lar ışnarı // çekip raʿd onı baralar kişneri (53v/12-13)*

Vaḳfiye-yi Medrese
53v/11 *meger*
barḳ-ı kām
eşhebī.dür
sipihr
añg̑a
aha
közgü.si

raḫşende
mihr
Sedd-i İskenderī
yaruḳ
53v/12 *aha*
yüz
miṅg
ʿadū
utru.sı
serāser
ecel
şaḫş.ınıṅg
közgü.si
çaḳ-ıp
barḳ
ot.ı
aha.lar
ışna.rı
çek-ip
raʿd
onı
53v/13 *bara.lar*
kişne.ri

Türeyenler

yā ile

aya-maḳ/ġ
aya-dı
aya-dıṅg

■ *müsevvisī ki maʿāşını ʿaḳl ile tüzdüṅg // fenā yolıda* ***ayadıṅg*** *birürge ʿaḳl-i maʿaş (53v/14)*

53v/14 *müsevvisī*
ki
maʿāş.ını
ʿaḳl
ile
tüz-düṅg
fenā
yol.ıda
aya-dıṅg
bir-ürge
ʿaḳl-i maʿaş
53v/15 aya-duḳ
aya-r
aya-ydur
aya-r
aya-maydur
53v/16 aya-ġan
aya-rġan
aya-ydurġan
aya-
aya-ġıl
53v/17 aya (: avuç)
aya-ma
aya-maġıl
aya-ṅg
53v/18 aya-ṅgız
aya-ṅglar
aya-maṅg
aya-maṅgız
aya-maṅglar
aya-man

■ *ayaġıṅga bu ki ḳılman niṣār cān naḳdın // ḥaḳāretidin uyalur min ey bigim* ***ayaman*** *(53v/19)*

aya-mas min
53v/19 *ayaġ.ıṅga*
bu
ki
ḳıl-man
niṣār
cān
naḳd.ın
ḥaḳāret.idin
uyal-ur min
ey
bigim
aya-man
aya-y min
aya-r min

■ *öz ḳulaġımdın önüṅgni çün* ***ayar min*** *veh ni taṅg // olsam il birle diseṅg söz laʿl-i şekker-bār ile (53v/20-21)*

53v/20 aya-dur min
aya-ram

Ḥüseynī
öz
ḳulaġ.ımdın
ün.üñgni
çün
aya-r min
veh
ni
tañg
53v/21 *ol-sam*
il
birle
di-señg
söz
laʿl-i şekker-bār
ile
aya-rım
aya-maġım
aya-maġum
aya-p

■ *ḳatlime çıḳtı itek bilge urup tīġ çikip // ḳan tigerdin* ***ayap*** *irkin itekin ol cellād (53v/22-23)*

■ *nefīs ecnāsı* ***ayap*** *çapan kimese (53v/23)*

53v/ 22 aya-ban
aya-mış
ḳatl.ime
çıḳ-tı
itek
bil.ge
ur-up
tīġ
çik-ip
ḳan
tig-erdin
53v/23 *aya-p*
irkin
itek.in
ol
cellād
Maḥbūbu'l-Ḳulūb
nefīs
ecnās.ı
aya-p
çap-an
kimese
53v/24 aya-mışañg
aya-mas
aya-ması/mazı
53v/25 aya-madın
aya-p bolmas
aya-sa bolmas
aya-maḳ olmas
aya-y almas
53v/26 aya-y aya-y
aya-y
aya min
53v/27 aya-may

■ ***ayamay*** *andın īzed-i müteʿāl // hīç işte kemāl ḫaṣṣe ki māl (53v/28)*

aya-mayın
Sebʿa-yi Seyyāre
53v/28 *aya-may*
andın
īzed-i müteʿāl
hīç
iş.te
kemāl
ḫaṣṣe
ki
māl
aya-saḳ
aya-ġa biz
aya-ġay biz
aya-lı
aya-lıñg
53v/29 aya-ġalı
aya-ġaç
aya-ġuçı
aya-ġuça
54r/1 aya-ġunça
aya-ġança
aya-ġum
aya-ġuñg
54r/2-3 aya-ġusı
aya-ġuluḳ
aya-ġay
aya-sa

aya-sun
aya-dik
aya-ġudik
aya-rdik
ayt-maḳ/ġ ~ ayıt-maḳ/ġ
ayıtmaḳ/ġ ~ ayt-maḳ/ġ

■ *il tilidin kördüm ança ġuṣṣa kim miṉg̃din birin // **aytmaḳ** bolmas tenimde her ser-i mū bolsa til (54r/4-5)*

54r/4 *il*
til.idin
kör-düm
ança
ġuṣṣa
kim (ki)
miṉg̃.din
bir.in
ayt-maḳ
bol-mas
ten.imde
her
ser-i mū
54r/5 *bol-sa*
til
ayt-tı
ayt-(t)uḳ

■ *biz **ayt(t)uḳ** imdi sin bilür sin // bu işde ni fikir kim ḳılur sin (54r/5-6)*

ayıt-tuḳ

■ *Resūluṉg̃ ki kildi söz aytıp irik // aṉga ʿöẕr **ayıttuḳ** uzattuḳ tirik (54r/6-7)*

Leylī ve Mecnūn
biz
ayt-(t)uḳ
imdi
54r/6 *sin*
bil-ür sin
bu
iş.de
ni
fikir
kim (ki)
ḳıl-ur sin
Sedd-i İskenderī
Resūl.uṉg̃
ki
kil-di
söz
54r/7 *ayt-ıp*
irik
aṉga
ʿöẕr
ayıt-tuḳ
uzat-tuḳ
tirik
ayt-ur

■ *disem ḥüsn ehlini körmeṉg̃ ki zālimlerdür u ḳatil // köṉg̃ül **aytur** körey şāyed ki mundaḳ irmes irkinler (54r/7-8)*

ayt-adur
di-sem
ḥüsn
54r/8 *ehl.ini*
kör-meṉg̃
ki
ẓālim.lerdür
u (ve)
ḳātil
köṉg̃ül
ayt-ur
kör-ey
şāyed
ki
mundaḳ
ir-mes
irkin.ler
ayt-ur

■ *ni maṉga ġam-ḫ^{v}ārei kim aṉga ḥālimni digey // ni ġamım bar ni sözüm **aytur** kişi bar allıda (54r/9)*

■ *pāk lafẓ **aytur**ga aġzıṉg̃ pāk ḳıl kim ḥayfdur // yaḫşı söz barında sürgey nükte-yi meẕmūm aġız (54r/10)*

■ *çün siziṉg̃ tapuġuṉg̃uzda ayturça devlet-ḫ^{v}āhlıḳ sözini **aytur**ġa me'mūr min (54r/11)*

54r/9 *ni*
maṉga
ġam-ḫ^{v}ārei

kim (ki)
aṅ͡ga
ḥāl.imni
di-gey
ni
ġam.ım
bar
ni
söz.üm
ayt-ur
kişi
bar
all.ıda

54r/10 *pāk*
lafẓ
ayt-urġa
aġz.ın͡g
pāk
ḳıl-
kim (ki)
ḥayf.dur
yaḫşı
söz
bar.ında
sür-gey
nükte-yi meẕmūm
aġız

54r/11 Münşe'āt
çün
siz.in͡g
tapuġ.un͡guzda
ayt-urça
devlet-ḫᵛāh.lıḳ
söz.ini
ayt-urġa
meʾmur mın
ayt-maydur

54r/12 ayt-ġan

■ *tā didim bir ḳatla küfr-i zülfini terk iylegüm // küfr* ***aytġan*** *dik ḥadīṣim bolmış istiġfār u bes (54r/12-13)*

■ *zehr-i hicr içgeli dir mın ki ḳılay ʿışḳın͡g terk // aytġandik kişi mühlik maraż içre heẕeyān (54r/15)*

ayt-urġan
ayt-adurġan

■ *tiledür mın ki sizin bu* ***aytadurġan*** *sözleriṅ͡gizdin örgengey mın (54r/14)*

tā
di-dim
bir
ḳatla
küfr-i zülf.ini
terk
iyle-güm

54r/13 *küfr*
ayt-ġan
dik
ḥadīṣ.im
bol-mış
istiġfār
u (ve)
bes
Nesāyimü'l-Maḥabbe
Ebū ʿAbdullah

54r/14 *tile-dür mın*
ki
siz.in
bu
ayt-adurġan
söz.leriṅ͡gizdin
örgen-gey mın

54r/15 *zehr-i hicr*
iç-geli
di-r mın
ki
ḳıl-ay
ʿışḳ.ın͡g
terk
ayt-ġandik
kişi
mühlik
maraż
içre
heẕeyān

54r/16-17 ayt-

■ *ey ṣabā ḥālim barıp serv-i ḫırāmānımġa ayt // yıġlarımnın͡g şiddetin gül-berg-i*

ḫandānımġa ***ayt*** *(54r/16-17)*

ayt-ġıl

■ *ey Nevāyī derdlıġ nāleṅ̂ ḳılur ilni helāk // **aytġıl** ṣūr-ı ḳıyāmet yoḳsa afġāndur mu ol (54r/17-18)*

ey
ṣabā
ḥāl.im
bar-ıp
serv-i ḫırāmān.ımġa
ayt-
yıġla-rımnıṅ̂
şiddet.in
gül-berg-i ḫandān.ımġa
ayt-
ey
Nevāyī
derd.lıġ
nāle.ṅ̂
ḳıl-ur
il.ni
helāk
ayt-ġıl

54r/18 *ṣūr-ı ḳıyāmet*
yoḳsa
afġān.dur mu
ol
ayt-ma
ayt-maġıl
ayt-ıṅ̂
ayt-ıṅ̂ız
ayt-ıṅ̂lar

54r/19 ayt-maṅ̂
ayt-maṅ̂ız
ayt-maṅ̂lar
ayt-man
ayt-mas min
ayt-a alman
ayt-a almas min
ayt-a almaydur min

■ *içimdeki yaşurun ġam ki ayta almaş mın // bir ot salur maṅ̂a her dem ki* ***ayta almaş mın*** *(54r/20)*

54r/20 *iç.imdeki*
yaşur.un
ġam
ki
ayt-a almaş mın
bir
ot
sal-ur
maṅ̂a
her
dem
ki
ayt-a almaş mın

54r/21 ayt-a min
ayt-ur min
ayt-adur min
ayt-uram
ayt-urum
ayt-maġım
ayt-maġum

54r/22 ayt-a sin

■ *her ḳayan dise bar barur biz ve her ḳayan dise bol bolur biz. Bendelıġ budur yoḳ ol ki sin* ***ayta sin*** *(54r/23)*

ayt-ur sin
ayt-adur sin

Nesāyimü'l-Maḥabbe
Ḫᵛāce ʿ Abdulḫāliḳ Ġucdevānī

54r/23 *her*
ḳayan
di-se
bar
bar-ur biz
ve
her
ḳayan
di-se
bol-
bol-ur biz
bende.lıġ
bu.dur
yoḳ
ol
ki
sin

ayt-a sin
ayt-ıp
ayt-ıban
54r/24 ayt-mış
ayt-mışaŋ͡g
ayt-mas
ayt-ması/mazı
54r/25-26 ayt-madın
ayt-ıp bolmas
ayt-sa bolmas
ayt-maḳ olmas
ayt-a almas
ayt-a ayt-a
ayt-ay
ayt-ayın
ayt-aḳ
ayt-ġa biz
ayt-ġay biz
54r/27 ayt-alı
ayt-alıŋ͡g
ayt-ġalı
ayt-ġaç
ayt-ġuçı
ayt-ġuça
ayt-ġunça
54r/28 ayt-ġança
ayt-ġum

■ *ʿarz itseler ki yār kirek yā iki cihān // yār* ***aytġum*** *durur biri iki cihān narı (54r/28-29)*

ʿarẓ
it-seler
ki
yār
kirek
yā
iki
cihān
yār
54r/29 *ayt-ġum durur*
bir.i
iki
cihān
narı
ayt-a almaġum
ayt-a alġum yoḳ

■ *aytmaḳġa egerçi ḳalġum yoḳ//ol aytġança* ***ayta alġum yoḳ*** *(54v/1)*

Sebʿa-yi Seyyāre
54v/1 *ayt-maḳġ*
egerçi
ḳal-ġum
yoḳ
ol
ayt-ġança
ayt-a alġum yoḳ
ayt-ġuŋ͡g
ayt-a almaġuŋ͡g
ayt-a alġuŋ͡g yoḳ
54v/2 ayt-ġusı
ayt-a almaġusı
ayt-a alġusı yoḳ
ayt-ġuluḳ
54v/3 ayt-ġay
ayt-a
ayt-sa
ayt-sun
ayt-dik
ayt-ġudik
ayt-urdik
aytış-maḳ/ġ
54v/4 aytış-saḳ

■ *tapmadım ehl-i cihān içre bir andaḳ hem-demī//kim zamān āsībidin birbirge* ***aytışsaḳ*** *demī (54v/5)*

54v/5 *tap-madım*
ehl-i cihān
içre
bir
andaḳ
hem-demī
kim (ki)
zamān
āsīb.idin
bir bir.ge
aytış-saḳ
demī
54v/6 **aytıl-maḳ/ġ**

■ *vaṣlıdın veh ni söz aytay kim imes*

mümkin velīk // ḫāli ez ʿıyşī hem irmes her zamān ***aytılmaġı*** *(54v/6-7)*

vaṣl.ıdın
veh
ni
54v/7 *söz*
ayt-ay
kim (ki)
imes
mümkin
velīk
ḫālī ez ʿıyşī
hem
irmes
her
zamān
aytıl-maġı
aytıl-adur

■ *ġarīb ḳıṣṣa irür ʿışḳ kim tükenmedi hīç // egerçi bolġalı ʿālem bināsı* ***aytıladur*** *(54v/8)*

54v/8 *ġarīb*
ḳıṣṣa
irür
ʿışḳ
kim (ki)
tüken-medi
hīç
egerçi
bol-ġalı
ʿālem
binā.sı
aytıl-adur
aytıl-ıp

■ *nāme vü ḳāṣid bile tapmas Nevāyī derdi şerḥ // kim tükenmes miḥneti ni yazılıp ni* ***aytılıp*** *(54v/9)*

54v/9 *nāme*
vü (ve)
ḳāṣid
bile
tap-mas
Nevāyī
derd.i
şerḥ
kim (:çünkü)
tüken-mes
miḥnet.i
ni
yazıl-ıp
ni
aytıl-ıp
aytıl-maġan
54v/10 aytıl-ġuluḳ

■ *didi kim bu bir iş-turur ḳılġuluḳ // bu aytılmaġan nükte* ***aytılġuluḳ*** *(54v/10-11)*

Sedd-i İskenderī
di-di
kim (ki)
bu
bir
iş.turur
ḳıl-ġuluḳ
54v/11 *bu*
aytıl-maġan
nükte
aytıl-ġuluḳ
ayır-maḳ/ġ ~ ayr-maḳ/ġ
54v/12 ayır-dı
ayır-duḳ
ayr-ur
[ayr-maḳ/ġ] ~ ayır-maḳ/ġ
54v/13 ayr-adur
ayr-ur
ayır-ġan
ayr-urġan
ayr-adurġan
54v/14 ayır-
ayır-ġıl
ayır-ma
ayır-maġıl
ayr-ın͡g
54v/15 ayr-ın͡gız
ayr-ın͡glar
ayr-ma͡ng
ayr-ma͡ngız
ayr-ma͡nglar
ayır-man
ayır-mas min

54v/16 ayr-a min
ayr-ur min
ayr-adur min
ayr-uram
ayr-urum
ayır-maġım
ayır-maġum
54v/17 ayr-ıp
ayr-ıban
ayır-mış
ayır-mışaŋ͡g
ayır-mas
54v/18-19 ayır-ması/mazı
ayır-madın
ayr-ıp bolmas
ayır-sa bolmas
ayır-maḳ olmas
ayr-a almas
ayr-a ayr-a
54v/20 ayr-ay
ayr-ayın
ayır-saḳ
ayır-ġa biz
ayır-ġay biz
ayr-alı
54v/ 21 ayr-alıŋ͡g
ayır-ġalı
ayır-ġaç
ayır-ġuçı
54v/22 ayır-ġuça
ayır-ġunça

■ *niṣābġa māl-i zekātın* **ayırġunça** *ilgimde ḳalmadı (54v/23)*

ayır-ġança
Vaḳfiye
54v/23 *niṣāb.ġa*
māl-i zekāt.ın
ayır-ġunça
ilg.imde
ḳal-madı
ayır-ġum
ayır-ġuŋ͡g
54v/24 ayır-ġusı
ayır-ġuluḳ
ayır-ġay

■ *cān naḳdın ecel birle hicriŋ͡g iki bölmişler // andaḳ ki tapıp sūdī* **ayırġay** *iki ortaḳ (54v/25)*

ayr-a
ayır-sa
ayır-sun
ayır-dik

■ *ayırman saçıŋ͡g bend bendin köŋ͡güldin // eger bend bendimni devrān* **ayırdik** *(54v/29)*

54v/25 *cān*
naḳd.ın
ecel
birle
hicr.iŋ͡g
iki
böl-mişler
andaḳ
ki
tap-ıp
sūdī
ayır-ġay
iki
ortaḳ
54v/26 *ayır-man*
saç.ıŋ͡g
bend
ben.din
köŋ͡gül.din
eger
bend
bend.imni
devrān
ayır-dik
ayr-urdik
ayır-ġudik

■ *ża'f ara ol kūydın südrer ḳolum tartıp raḳīb // bendidin* **ayırġudik***tür ḳlsa nā-hencār küç (54v/27-28)*

54v/27 *ża'f*
ara
ol
kūy.dın
südre-r

ḳol.um
tart-ıp
raḳīb
bend.idin
54v/28 *ayır-ġudiktür*
ḳıl-sa
nā-hencār
küç
ayrıl-maḳ/ġ
ayrıl-a sin

■ *firāḳ künidür ey közler imdi ḳan yıġlaŋ̂ // bilür mü sin ki bükün ni kişidin* ***ayrıla sin*** *(54v/29-55r/1)*

ayrıl-ur sin
54v/29 ayrıl-adur sin
firāḳ
kün.idür
ey
köz.ler
imdi
ḳan
yıġla-ŋ̂ġ
bil-ür mü sin
55r/1 *ki*
bu
kün
ni
kişi.din
ayrıl-a sin
ayrıl-ġudik

■ *tutġalı şīrīn lebiŋ̂ġ şāḫ-i şekerdür barmaġım // bes-ki sormaġdın anı* ***ayrılġudik****tür tırnaġım (55r/1-2)*

tut-ġalı
şīrīn
leb.iŋ̂ġ
55r/2 *şāḫ-i şeker.dür*
barmaġ.ım
bes-ki
sor-maġdın
anı
ayrıl-ġudiktür
tırnaġ.ım
ayrılış-maḳ/ġ

55r/3 ayrılış-tı

■ *hem ol kiçe* ***ayrılıştı****lar bat // öz bolmayın oldılar yine bat (55r/3-4)*

55r/4 *hem*
ol
kiçe
ayrılış-tılar
bat
öz
bol-mayın
ol-dılar
yine
bat
55r/3-4 Leylī ve Mecnūn
ayrılış-ġan

■ *felek menṣūbeleridin bir biridin ḳāyim* ***ayrılışġan****ları (55r/5-6)*

55r/5 Leylī ve Mecnūn
Nofel
felek
menṣūbe.leridin
55r/6 *bir bir.idin*
ḳāyim
ayrılış-ġanları
ayırtla-maḳ/ġ
55r/7 ayırtla-dı
ayırtla-duḳ
55r/8 ayırtla-r
ayırtla-ydur
ayırtla-r
ayırtla-ġan
ayırtla-rġan
ayırtla-ydurġan
55r/9 ayırtla-
ayırtla-ġıl
ayırtla-ma
ayırtla-maġıl
55r/10 ayırtla-ŋ̂ġ
ayırtla-ŋ̂ġız
ayırtla-ŋ̂ġlar
ayırtla-maŋ̂ġ
ayırtla-maŋ̂ġız
ayırtla-maŋ̂ġlar
55r/11 ayırtla-man

ayırtla-mas min
ayırtla-y min
ayırtla-r min
ayırtla-ydur min
ayırtla-ram
ayırtla-rım
55r/12 ayırtla-maġım
ayırtla-maġum
ayırtla-p
ayırtla-ban
ayırtla-mış
ayırtla-mışa͡ŋg
55r/13 ayırtla-mas
ayırtla-masɪ/mazɪ
ayırtla-madın
ayırtla-p bolmas
ayırtla-sa bolmas
ayırtla-maḳ olmas
55r/14 ayırtla-y almas
ayırtla-yu
ayırtla-y ayırtla-y
ayırtla-y
55r/15 ayırtla-yın
ayırtla-saḳ
ayırtla-ġa biz
ayırtla-ġay biz
ayırtla-lı
ayırtla-lıŋ͡g
ayırtla-ġalı
55r/16 ayırtla-ġaç
ayırtla-ġuçı
ayırtla-ġuça
ayırtla-ġunça
ayırtla-ġança
55r/17 ayırtla-ġum
ayırtla-ġuŋ͡g
ayırtla-ġusı
55r/18 ayırtla-ġuluḳ
ayırtla-ġay
ayırtla-sa
ayırtla-sun
ayırtla-dik
ayırtla-rdik
ayırtla-ġudik

55r/19 **ayırtlaş-maḳ/ġ**
55r/20 **ayıl-maḳ/ġ** ↔ ayın-maḳ
Rūmiye
ayın-maḳ ↔ ayıl-maḳ/ġ
ayıl-dı
55r/21 ayıl-duḳ
ayıl-ur
ayıl-adur
ayıl-ur
ayıl-ġan
ayıl-urġan
ayıl-adurġan
55r/22 ayıl-
■ *hicrānda bi-ḫūd ister özni Nevāyī ey şeyḫ // ay u yıl anıösrük körmeŋ͡g dime ki* ***ayıl*** *(55r/23)*
ayıl-ġıl
55r/23 *hicrān.da*
bi-ḫūd
iste-r
öz.ni
Nevāyī
ey
şeyḫ
ay
u (ve)
yıl
anı
ösrük
kör-meŋ͡g
di-me
ki
ayıl-
ayıl-ma
ayıl-maġıl
55r/24 ayıl-ıŋ͡g
ayıl-ıŋ͡gız
ayıl-ıŋ͡glar
ayıl-maŋ͡g
ayıl-maŋ͡gız
ayıl-maŋ͡glar
ayıl-man
ayıl-mas min
55r/25 ayıl-maydur min

ayıl-ur min
ayıl-adur min
ayıl-uram
ayıl-urum
ayıl-maġım
55r/26 ayıl-maġum
ayıl-ıp
ayıl-ıban
ayıl-mış
ayıl-mışan͡g
55r/27 ayıl-mas
ayıl-ması/mazı
ayıl-madın
55r/28 ayıl-ıp bolmas
ayıl-sa bolmas
ayıl-maḳ olmas
ayıl-a almas
55r/29 ayıl-a ayıl-a
ayıla-y
ayıla-yın
55v/1 ayıl-saḳ
ayıl-ġa biz
ayıl-ġay biz
ayıl-alı
ayıl-alın͡g
ayıl-ġalı
55v/2 ayıl-ġaç
ayıl-ġuçı
ayıl-ġuça
ayıl-ġunça
ayıl-ġança
55v/3 ayıl-ġum
ayıl-ġun͡g
ayıl-ġusı
55v/4 ayıl-ġuluḳ
ayıl-ġay
ayıl-a
ayıl-sun
ayıl-dik
ayıl-urdik
ayıl-ġudik

■ *cām-i ʿışḳıdın kön͡gül ol nevʿ irür mest-i ḫarāb // kim ḳıyāmet bezmiġa tigrü* ***ayılġudik*** *imes (55v/5-6)*

55v/5 *cām-i ʿışḳ.ıdın*
kön͡gül
ol
nevʿ
55v/6 *irür*
mest-i ḫarāb
kim (ki)
ḳıyāmet
bezm.iġa
tigrü
ayıl-ġudik
imes
ayıldur-maḳ/ġ
55v/7 ayıldur-ġay

■ *mest-i ʿışḳ olmış Nevāyī birmegil pend ey ḥakīm // kim meger sāḳī* ***ayıldurġay*** *bu meyni͡ng bī-ḫūdın (55v/7-8)*

mest-i ʿışḳ
ol-mış
Nevāyī
55v/8 *bir-megil*
pend
ey
ḥakīm
kim (: çünkü)
eger
sāḳī
ayıldur-ġay
bu
mey.ni͡ng
bī-ḫūd.ın
55v/9 **1 aylan-maḳ/ġ**
2 aylan-maḳ/ġ

■ *perdeler bir birige aylanġan // dür-i encümdin inçü* ***turlanġan*** *(55v/11)*

3 aylan-maḳ/ġ

■ *tā ol cemʿġa faḳīrni͡ng sözini͡ng ṣıdḳı tamām ẓāhir bolup ol ʿaḳīdeleridin* ***aylanıp*** *faḳīrni͡ng ʿaḳīdesiġa kildiler (55v/13-14)*

4 aylan-maḳ/ġ

■ *kör ġamim efzūnlıġın her dem ki eşkim ḫaylını͡ng // ḳaṭresi baḥr oldı imdi* ***aylanıp*** *turḳanġa hem (55v/11-12)*

Rūmī müellifler

1 aylan-maḳ/ġ
2 aylan-maḳ/ġ
3 aylan-maḳ/ġ
4 aylan-maḳ/ġ

55v/9 Sebʿa-yi Seyyāre

55v/11-12 *perde.ler*
bir bir.ige
aylan-ġan
dür-i encüm.din
inçü
turlan-ġan
kör-
ġam.im
efzūn.lıġın
her
dem
ki
eşk.im
ḫayl.ınıŋ͡ġ
ḳaṭre.si
baḥr
ol-dı
imdi
aylan-ıp
tur-ḳanġa
hem
Ḫamsetü'l-Mütaḥayyirīn

55v/13 *tā*
ol
cemʿ.ġa
faḳīr.niŋ͡ġ
söz.iniŋ͡ġ
ṣıdḳ.ı
tamām
ẓāhir
bol-up
ol
ʿaḳīde.leridin
aylan-ıp

55v/14 *faḳīr.niŋ͡ġ*
ʿaḳīde.siġa
kil-diler
Farsça

55v/15 aylan-maḳ
Farsça

55v/16 Türkçe
aylan-dılar
Sedd-i İskenderī
■ *yetişgeç biri birge* ***aylandılar*** *// iki ḳulle dik işge ḳatlandılar (55v/17)*

55v/17 İskender
yitiş-geç
bir.i
birge
aylan-dılar
iki
ḳulle
dik
iş.ge
ḳatlan-dılar
aylan-duḳ
aylan-ur
■ *ey Nevāyī mevcib-i ser-geştelik irmiş cünūn // içgeli bu meyni her saʿat başım* ***aylanadur*** *(55v/18-19)*

55v/18 aylan-adur
ey
Nevāyī
mevcib-i ser-geşte.lik
irmiş
cünūn
iç-geli
bu
mey.ni
her
saʿat

55v/19 *baş.ım*
aylan-adur
aylan-ur
aylan-maydur
aylan-ġan
■ *niçük ki ḳavs u ḳazaḥ devri mihr ʿaksi irür // tapıp ḫam iknidin* ***aylanġan*** *iki yaġ(ġ)a baḳıŋ͡ġ (55v/20-21)*
aylan-urġan

55v/20 aylan-adurġan
niçük
ki

ḳavs
u (ve)
ḳazaḥ
devr.i
mihr
ʿaks.i
irür
55v/21 *tap-ıp*
ḫam
ign.idin
aylan-ġan
iki
yaġ.(ġ)a
baḳ-ın͡g
aylan-maḳ
Sebʿa-yi Seyyāre
aylan-
55v/22 aylan-ġıl
aylan-ma
aylan-maġıl
aylan-ın͡g
aylan-ın͡gız
aylan-ın͡glar
55v/23 aylan-man͡g
aylan-man͡gız
aylan-man͡glar
aylan-man
aylan-mas min
aylan-a min
aylan-ur min
aylan-adur min
55v/24 aylan-uram
aylan-urum
aylan-maġım
aylan-maġum
aylan-ıp
aylan-ıban
aylan-mış
55v/25 aylan-mışan͡g
aylan-mas
aylan-masɪ/mazı
aylan-madın
55v/26-27 aylan-ıp bolmas
aylan-sa bolmas
aylan-maḳ olmas
aylan-a almas
aylan-a aylan-a
aylan-ay
aylan-ayın
aylan-saḳ
aylan-ġa biz
55v/28 aylan-ġay biz
aylan-alı
aylan-alın͡g
aylan-ġalı
aylan-ġaç
55v/29 aylan-ġuçı
aylan-ġuça
aylan-ġunça
aylan-ġança
aylan-ġum
aylan-ġun͡g
56r/1 aylan-ġusı
aylan-ġuluḳ
aylan-ġay
■ *riʿāyet ḳıldı andaḳ vaż*ʿ *u ṭavrın // ki* ***aylanġay*** *arıġlar ḳaṣr devrin (56r/2-3)*
aylan-a
aylan-sa
aylan-sun
aylan-dik
■ *kön͡gül ki tüşti cünūn deştiġa barıp gāhī // ḳoyun-dik āhım anın͡g tikreside* ***aylandik*** *(56r/3)*
56r/2 Ḫüsrev ve Şīrīn
Ḳaṣr-ı Şīrīn
riʿāyet
ḳıl-dı
andaḳ
*vaż*ʿ
u (ve)
ṭavr.ın
ki
aylan-ġay
arıġ.lar
56r/3 *ḳaṣr*
devr.in
kön͡gül

ki
tüş-ti
cünūn
deşt.iġa
bar-ıp
gāhī
ḳoyun.dik
āh.ım
anıñg
tikre.side
aylan-dik
56r/4 aylan-ġudik
aylan-urdik
aylaş-maḳ/ġ
56r/5 **aylandur-maḳ/ġ**

■ *kök tigirmen taşın* ***aylandurmaḳ*** *ister başıñga // dime ay u kün bu kim başıñg üze seyyārdur (56r/5-6)*

kök
tigirmen
taş.ın
56r/6 *aylandur-maḳ*
iste-r
baş.ıñga
di-me
ay
u (ve)
kün
bu
kim
baş.ıñg
üze
seyyār.dur
56r/7 iyle-mek
iyle-di
iyle-diñg
iyle-mediñg
iyle-y almadıñg

■ *tilbe köñglüñgi Nevāyī żabṭ* ***iyley almadıñg*** *// imdi çik andın ilig her sarı barsa bardik (56r/8)*

56r/8 *tilbe*
köñgl.üñgi
Nevāyī
żabṭ
iyle-y
al-madıñg
imdi
çik-
andın
ilig
her
sarı
bar-sa
bar-dik
56r/9 iyle-dük
iyle-r
iyle-ydür
iyle-r

■ *imestür ḳaṣr bil kim ḳāṣırīdür // ki taḳṣīr iylemes* ***iyler****ge bī-dād (56r/9-10)*

imes.tür
56r/10 *ḳaṣr*
bil-
kim (ki)
ḳāṣırī.dür
ki
taḳṣīr
iyle-mes
iyle-rge
bī-dād
iyle-y alur

■ *bī cezb sarıġ irür riyālıġ // ṣamġ* ***iyley alur*** *mu kehrübālıġ (56r/11)*

Leylī ve Mecnūn
56r/11 *bī ceẕb*
sarıġ
irür
riyā.lıġ
ṣamġ
iyle-y alur mu
kehrübā.lıġ
iyle-meydür
iyle-gen
iyle-rgen

■ *ey deştni* ***iylegen*** *vaṭangāh // yol azmışam ol zamānı āgāh (56r/12-13)*

56r/12 iyle-ydürgen

Leylī ve Mecnūn
ey
deşt.ni
iyle-gen
vaṭan.gāh
56r/13 *yol*
az-mışam
ol
zamān.ı
āgāh
iyle-

■ *köñglümge **iyle** laʿl-i şeker ḫand ile ʿilāc // ḳılġan kibi żaʿīfġa gül-ḳand ile ʿilāc (56r/14)*

iyle-gil
56r/14 *köñgl.ümge*
iyle-
laʿl-i şeker
ḫand
ile
ʿilāc
ḳıl-ġan
kibi
żaʿīf.ġa
gül-ḳand
ile
ʿilāc
eyle
56r/15 iyle-me
iyle-megil
iyle-ñg
iyle-ñgiz
iyle-ñgler
56r/16 iyle-meñg

■ *yār kilse dostlar āheng-i reftār iyledinñg // infiʿālidin nefes urmaġnı düşvār **iylemeñg** (56r/16-17)*

iyle-meñgiz
iyle-meñgler
yār
kil-se
dost.lar
āheng-i reftār
iyle-dinñg
56r/17 *infiʿāl.idin*
nefes
ur-maġnı
düşvār
iyle-meñg
iyle-men
iyle-mes min
iyle-y min
iyle-r min
iyle-ydür min
iyle-rim
56r/18 iyle-mekim
iyle-megüm
iyle-y sin
iyle-r sin

■ *cān bir büt-i şīrīn ü mühlik cāh üçün ilginñgde tīġ // nezʿ vaḳti şerbet-i merg istep **iyler sin** nizāʿ (56r/18-19)*

iyle-ydür sin
cān
bir
büt-i şīrīn
ü (ve)
56r/19 *mühlik*
cāh
üçün
ilg.inñgde
tīġ
nezʿ
vaḳt.i
şerbet-i merg
iste-p
iyle-r sin
nizāʿ
iyle-p
iyle-ben
iyle-miş
iyle-mişeñg
56r/20 iyle-mes
iyle-mesi/mezi
iyle-medin
iyle-p bolmas
56r/21 iyle-se bolmas
iyle-mek olmas

iyle-y almas
iyle-yü

■ *başımnı almaġan min secde şükr* ***iyleyü*** *birdin // eger serv-i ḫurāmān.ımġa bol-sam sāye dik hem-reh (56r/22)*

■ *ṭurīd* ***iyleyü*** *kirdi miydān ara // hünerler ʿayān ḳıldı cevlān ara (56r/23)*

iyle-y iyle-y
56r/22 *baş.ımnı*
al-maġan
min
secde
şükr
iyle-yü
bir-din
eger
serv-i ḫurāmān.ımġa
bol-sam
sāye
dik
hem-reh
Sedd-i İskenderī
56r/23 İskender
ṭurīd
iyleyü
kir-di
meydān
ara
hüner.ler
ʿayān
ḳıl-dı
cevlān
ara
56r/24 iyle-y

■ *Nevāyīni didiŋ̂ kūyumdın ötme // selāmet bol diseŋ̂* ***iyley*** *iḳāmet (56r/24-25)*

iyle-yin
Nevāyī.ni
di-diŋ̂
kūy.umdın
öt-me
56r/25 *selāmet*
bol-
di-seŋ̂
iyle-y
iḳāmet
iyle-sek
iyle-ge biz
iyle-gey biz
iyle-li
iyle-liŋ̂
Ferhād ve Şīrīn

■ *ġamıdın öldük ü ol ʿĪsevī dem iylemedi // ʿayādet* ***iylegeli*** *rence bir ḳadem bizge (56r/26)*

56r/26 *ġam.ıdın*
öl-dük
ü (ve)
ol
ʿĪsevī-dem
iyle-medi
ʿayādet
iyle-geli
rence
bir
ḳadem
biz.ge
iyle-geç

■ *ḳavmaġıl köŋ̂lümni zülfüŋ̂ içre ārām* ***iylegeç*** *// ḳuşnı kim āzād itiptür beste-yi dām* ***iylegeç*** *(56r/27-28)*

56r/27-28 *ḳav-maġıl*
köŋ̂l.ümni
zülf.üŋ̂
içre
ārām
iyle-geç
kuş.nı
kim
āzād
it-iptür
beste-yi dām
iyle-geç
iyle-güçi

■ *ḥālim kim iken* ***iylegüçi*** *yārġa maʿrūż // min bī-dil işin ḳılġuçı dil-dārġa maʿrūż (56r/28-29)*

ḥāl.im

kim
iken
iyle-güçi
yār.ġa
maʿruż
min
bī-dil
iş.in
ḳıl-ġuçı
56r/29 *dil-dār.ġa*
maʿrūż
iyle-güçe
iyle-günçe
iyle-gençe
iyle-güm

■ *dimen kim anıng̑ sarı ʿazm* ***iylegüm*** *// ḳayu yirde kim dise rezm* ***iylegüm*** *(56v/1)*

Sedd-i İskenderī
56v/1 *di-men*
kim (ki)
anıng̑
sarı
ʿazm
iyle-güm
ḳayu
yir.de
kim (ki)
di-se
rezm
iyle-güm
iyle-güng̑
İskender

■ *yaḳīn kim bu sözni ḳabūl* ***iylegüng̑*** *// niyāz ehli sarı nüzūl* ***iylegüng̑*** *(56v/2)*

56v/2 Çin
yaḳīn
kim (ki)
bu
söz.ni
ḳabūl
iyle-güng̑
niyāz
ehl.i
sarı
nüzūl
iyle-güng̑
iyle-güsi
56v/3 iyle-gülük
iyle-gey

■ *dimiş kilsem Nevāyī ḳatlin iyley // kilip ni könkli ister* ***iylegey*** *kāş (56v/3-4)*

iyle-se
iyle-sün
iyle-dik

■ *tā tirik min terk-i ʿışḳ itmey diben şarṭ iyledim // şarṭ ḳılġan* ***iyledik*** *bāri Nevāyī-vār şarṭ (56v/4-5)*

di-miş
kil-sem
Nevāyī
ḳatl.in
iyle-y
56v/4 *kil-ip*
ni
köng̑l.i
iste-r
iyle-gey
kāş
tā
tirik min
terk-i ʿışḳ
it-mey
di-ben
şarṭ
iyle-dim
şarṭ
ḳıl-ġan
iyle-dik
56v/5 *bāri*
Nevāyī-vār
şarṭ
iyle-y alġay

■ *ey Nevāyī sin dağı dīvāne sin köng̑lüng̑ dağı // ger sini żabṭ itseler kim* ***iyley alġay*** *anı żabṭ (56v/5-6)*

iyle-y alsa
iyle-y alsun
iyle-y aldik

ey Nevāyī sin
56v/6 *daġı*
dīvāne sin
köŋ͡gl.üŋ͡g
daġı
ger
sin.i
żabṭ
it-seler
kim
iyle-y alġay
anı
żabṭ
iyle-rdik
iyle-güdik
56v/7 **iylet-mek**
aynI-mek ↔ çaşmek ↔ aşmek
56v/8 çaşmek ↔ aynımek↔ şaşmek
şaşmek ↔ çaşmek ↔ aynımek
aynI-di
aynI-dük
56v/9 aynI-r
aynI-dür
aynI-r
aynI-meydür
56v/10 aynI-gen
■ *iyler irdi hūşsız her sarı meyl // tutmaḳıġa pūye ger her sarı ḫayl // tuttı* ***aynIgen****din ol kül-ḫanġa yol // bī-ḫūd özni otġa taşlap küydi ol (56v/11-12)*
aynI-rgen
aynI-ydürgen
Lisānü'ṭ-Ṭayr
56v/11-12 *iyle-r*
irdi
hūş.sız
her
sarı
meyl
tut-maḳıġa
pūye-ger
her
sarı
ḫayl
tut-tı
aynı-gendin
ol
kül-ḫan.ġa
yol
bī-ḫūd
öz.ni
ot.ġa
taşla-p
küy-di
ol
aynI-
aynI-gil
aynI-me
aynI-megil
56v/13 aynI-n͡g
aynI-n͡giz
aynI-n͡gler
aynI-meŋ͡g
aynI-meŋ͡giz
aynI-meŋ͡gler
aynI-men
56v/14 aynI-mes min
aynI-y min
aynI-r min
aynI-ydür min
aynI-rem
aynI-rim
aynI-mekim
56v/15 aynı-meküm
aynI-p
aynI-ben
aynI-miş
aynI-mişeŋ͡g
56v/16 aynI-mes
aynI-mesi/mezi
aynI-medin
56v/17 aynI-p bolmas
aynI-sa bolmas
aynI-mek olmas
aynI-y almas
56v/18 aynI-y aynI-y
aynI-y
aynI sin/aynI-y sin

56v/19 aynI-sek
aynI-ge biz
aynI-gey biz
aynI-li
aynI-lik
aynI-geli
aynI-geç
56v/20 aynI-güçi
aynI-güçe
aynI-günçe
aynI-gençe
56v/21 aynI-güm
aynI-gün͡g
aynI-güsi
aynI-gülük
56v/22 aynI-gey
aynI-sa
aynI-dik
aynI-güdik
aynI-rdik
56v/23 aynIt-mek
56v/24 **ayın-maḳ/ġ** ~ ayıl-maḳ (RT)

■ *şifā luṭf ėt men-i bīmāre laʿl-i nūş-ḫandın͡gdan // **ayın** hem olma ey bīderd ġāfil derd-mendin͡gden (56v/25-26)*

Rūmī Türkçesi
ayıl-maḳ (RT) ~ ayın-maḳ/ġ
56v/25 Fużūlī
Rūmī ilma
şifā
luṭf
ėt-
men-i bīmār.e
laʿl-i nūş-ḫand.ın͡gdan
ayın-
hem
ol-ma
ey
bī-derd
ġāfil
56v/26 *derd-mend.in͡gden*

İsimler (Cevāmid)

1 ay

■ *ni ḳaş u yüz turur san͡ga ey ṣunʿ-i lā-yezāl // bir **ay** başıda körmedi hīç kim iki hilāl)*

2 ay

■ *ni ḳaş u yüz turur san͡ga ey ṣunʿ-i lā-yezāl // bir **ay** başıda körmedi hīç kim iki hilāl)*

3 ay

Ay

56v/27 *ni*
ḳaş
u (ve)
yüz turur
san͡ga
ey
ṣunʿ-ı lā-yezāl
bir
ay
baş.ıda
kör-medi
hīç
kim
iki
hilāl
56v/27-28 Oḳuz Ḫan ibn-i Ḳaraḫan
56v/28 Kün Ḫan
Moġoliye
aya

■ *iki yüz an͡ga ṣāf u yalman ḳaya // nime bütmey andın niçük kim **aya** (56v/29-57r/1)*

aya-
56v/29 Sedd-i İskenderī
Yecūc Dağı
iki
yüz
an͡ga
ṣāf
57r/1 *u (ve)*
yalman
ḳaya
nime
büt-mey
andın
niçük
kim

aya
aya-maḳ
iye

57r/2 **ayaz**
Ayaz
Sulṭān Maḥmūd Sebüktegin
1 **ayaġ**~ 1 ayaḳ

■ *maḥrem irmes rindler bezmide mey nūş ėtmeyen // ey Fużūlī çek **ayaġ** ol bezmdin yā çek **ayaġ** (57r/4-5) 1 ve 2*

1 **ayaḳ** ~ 1 ayaġ
2 **ayaġ** ~ 2 ayaḳ

■ *maḥrem irmes rindler bezmide mey nūş ėtmeyen // ey Fużūlī çek **ayaġ** ol bezmdin yā çek **ayaġ** (57r/4-5) 1 ve 2*

2 **ayaḳ** ~ 2 ayaġ

57r/3 Fużūlī Baġdādī

57r/4-5 *maḥrem*
irmes
rind.ler
bezm.ide
mey
nūş
ėt-meyen
ey
Fużūlī
çek-
ayaġ
ol
bezm.din
yā
çek-
ayaġ
ayaḳçı ~ ayaġçı
ayaġçı ~ ayaḳçı

■ ***ayaġçı** kitür cām-i méy leb-be-leb // ki ṭoy oldı hengām-i ʿıyş u ṭarab (57r/5-6)*

Sedd-i İskenderī
ayaġçı
kit-ür
cām-i mey
leb-be-leb
ki
ṭoy

57r/6 *ol-dı*
hengām-i ʿıyş
u (ve)
ṭarab
İrān
eyegü ~ üyegü

57r/7 **ayalġu**

■ *ḫālımġa hicr bezmi ara tartsam sürūd // bar nevḥa meddi tilbe kön͡gülnün͡g **ayalġusı** (57r/8)*

■ *yanıda bir ṭabl-i Hindī çalġuçı // Hindū-yi raḳḳāṣ **ayalġu** alġuçı (57r/9)*

57r/8 *ḫāl.ımġa*
hicr
bezm.i
ara
tart-sam
sürūd
bar
nevḥa
medd.i
tilbe
kön͡gül.nün͡g
ayalġu.sı
Lisānü'ṭ-Ṭayr

57r/9 *yan.ıda*
bir
ṭabl-i Hindī
çalġu.çı
Hindū-yi raḳḳāṣ
ayalġu
al-ġuçı
ay baltu
Farsça
Ay Toġdı
ay toġdı

57r/10 Kābil
ayçılıġ ↔ bir ayçılıġ
bir ayçılıġ ↔ ayçılıġ

■ *yarġalı şeh ayda bir min içmedin māhım bile // kāşkī **bir ayçılıġ** barġay idim şāhım bile (57r/11)*

iki ayçılıġ

57r/11 *yar-ġalı*

şeh
ay.da
bir
min
iç-medin
māh.ım
bile
kāşkī
bir ayçılıġ
bar-ġay
idim
şāh.ım
bile

57r/12 **ayıd aġacı** ↔ ayıṭ
Arapça
ayıṭ ↔ ayıd aġacı

57r/13 **aydaçı**

57r/14 aydın ↔ aytün

■ *ḥilal ḳaṣr içre her yan taptı zer-ḥal // kevākib dik güher birle mükellel // körünüp közge* ***aydın*** *dik nümūdī // ḳuyaş zer riştesidin tār u pūdī (57r/15-16)*

Ferhād ve Şīrīn

57r/15 *ḥilal*
ḳaṣr
içre
her
yan
tap-tı
zer-ḥal
kevākib
dik
güher
birle
mükellel
kör-ünüp
köz.ge
aydın
dik
nümūdī
ḳuyaş
zer
riște.sidin

57r/16 *tār*
u (ve)
pūdī
aytün ↔ aydın
aydın ↔ aytün
ayraḳ ~ ayraġ
ayraġ ~ ayraḳ

57r/17 **ayran**

57r/18 **ayru**

■ *kūyidin tüşgen yıraḳ köŋ͡lüm irür āvāre // kim irür dīvāne* ***ayru*** *ḫānımānıdın tüşüp (57r/18-19)*

kūy.idin
tüş-gen
yıraḳ
köŋ͡l.üm
irür
āvāre
kim
irür
dīvāne

57r/19 *ayru*
ḫānımān.ıdın
tüş-üp
1 ayruḳ
2 ayruḳ ↔ daġı ↔ daḫı
3 ayruḳ

57r/20 daġı ↔ ayruḳ ↔ daḫı
daḫı ↔ ayruḳ ↔ daġı
Rūmī Türkçesi
Farsça

57r/21 **ayruḳsı**
ayrum

57r/22 Rūmī müellif
irdem
ayrum

57r/23 irdem
1 ayrı ~ ayru
2 ayrı
3 ayrı

57r/24 ayru ~ 1 ayrı
ayrıç

57r/25 **ayrılış**

■ *Ḳaratunıŋ͡ġ yol* ***ayrılış****ıdın biş altı kişi bile bardım (57rr/26)*

57r/26 Tārīḫ-i Babürī
Ḳaratu.nıṅg
yol
ayrılış.ıdın
biş
altı
kişi
bile
bar-dım
57r/27 **ayrım** ↔ tirlik
tirlik ↔ ayrım
Naṣīrī
ayıṭ aġacı ~ ayıd aġacı
57r/28 ayıd aġacı ~ ayıṭ aġacı
ayġır
Arapça
ayḳaḳ

■ *nā-dānġa söz dimek ayḳaḳdur ve köp dimek burtaḳdur (57r/29-57v/1)*

57r/29 Maḥbūbu'l-Ḳulūb
Tenbīhāt
nā-dān.ġa
söz
di-mek
ayḳaḳ.dur
57v/1 *ve*
köp
di-mek
burtaḳ.dur
aylıġ
aylaḳ (RT)
57v/2 Rūmī Türkçesi
Farsça
iyle/iyle

■ ***eyle*** *kim Ḫıżr u Mesīḥ allıda sebze birle su // ḫaṭṭınṅg u lʿaliṅg ḳaşıda* ***eyle*** *bil Ḫıżr u Mesīḥ (57v/3)*

57v/3 *eyle*
kim (ki)
Ḫıżr
u (ve)
Mesīḥ
all.ıda
sebze
birle
su
ḫaṭṭ.ınṅg
u (ve)
lʿal.ınṅg
ḳaş.ıda
eyle
bil
Ḫıżr
u (ve)
Mesīḥ
iyle-
57v/4 **ayırtġu**
aynuḳsı

■ *ni üçün köṅglüm bu kün* ***aynuḳsı*** *şūr-engīz irür // ʿışḳınṅg otı gūyiyā cānım yaḳarġa tiz irür (57v/5-6)*

57v/5 *ni*
üçün
köṅgl.üm
bu
kün
aynuḳsı
şūr-engīz
irür
ʿışḳ.ınṅg
57v/6 *ot.ı*
gūyiyā
cān.ım
yaḳ-arġa
tīz
irür
ayva
Arapça
Farsça
ayu ḳulaġı
Rūmī Türkçesi
57v/7 Arapça
1 ayıġ ~ ayıḳ

■ ***ayıġ*** *laʿbıdın Cetġa kim nān irür // anı itke salmaḳ ni imkān irür (57v/8-9)*

■ *kūhī taġ içre bir* ***ayıġ*** *tutup // örgetip irdi anı köp ḳan yutup (57v/9)*

1 ayıḳ ~ 1 ayıġ

2 ayıġ ~ ayıḳ
2 ayıḳ ~ ayıġ
57v/8 Arapça
Sedd-i İskenderī
Li'ām
ayıġ
laʿb.ıdın
Cet.ġa
kim (ki)
nān
irür
57v/9 *anı*
it.ke
sal-maḳ
ni
imkān
irür
Lisānü'ṭ-Ṭayr
kūhī
taġ
içre
bir
ayıġ
tut-up
örget-ip
irdi
anı
köp
ḳan
yut-up
57v/10 **ayıġlıġ**
ayıl
ayıl-
57v/11 **ayım**

Bābü'l-Maẓmūmāt
Türeyenler
elif ile bā

öp-mek
57v/12 öp-ti
öp-tük
öp-er
öp-edür
öp-er
öp-meydür
57v/13 öp-gen
öp-ergen
öp-edürgen
öp-
öp-gil

■ *ey Nevāyī faḳr yolında yir* ***öpgil*** *her ḳadem // yaʿnī ol yolda ḳadem seyr içre cüz baş itmegil (57v/14)*

57v/14 *ey*
Nevāyī
faḳr
yol.ında yir öp-gil her ḳadem
yaʿnī
ol
yol.da
ḳadem
seyr
içre
cüz
baş
it-megil
57v/15 öp-me
öp-megil
öp-ün͡g
öp-ün͡güz
öp-ün͡gler
öp-men͡g
öp-men͡giz
öp-men͡gler
57v/16 öp-men
öp-mes min
öp-meydür min
öp-e min
öp-er min
öp-edür min
öp-erem
öp-erim
57v/17 öp-mekim
öp-megüm
öp-üp
öp-üben
öp-miş

öp-mişeñg
öp-mes
57v/18 öp-mesi/mezi
öp-medin
öpü-p bolmas
57v/19 öp-se bolmas
öp-mek olmas
öp-e almas
öp-e öp-e
57v/20 öp-ey
öp-eyin
öp-sek
öp-ge biz
öp-gey biz
öp-eli
57v/21 öp-eliñg
öp-geli

■ *nāmesi ḳoynumda bes kim ıżṭırāb iyler köñgül // **öpgeli** çıḳmaḳġa gūyā kim şitāb iyler köñgül (57v/22-22)*

nāme.si
ḳoyn.umda
bes
kim (ki)
ıżṭırāb
57v/22 *iyle-r*
köñgül
öp-geli
çıḳ-maḳġa
gūyā
kim (ki)
şitāb
iyle-r
köñgül
öp-geç
öp-güçi
öp-güçe
57v/23 öp-günçe

■*gülse laʿli veh ki ḳalmas minde bir **öpgünçe** hūş // ḥaşv irür köñglüm ki aytur sin leb-i ḫandānın öp (57v/23-24)*

öp-gençe
gül-se
laʿl.i
veh
ki
ḳal-mas
min.de
bir
57v/24 *öp-günçe*
hūş
ḥaşv
irür
köñgl.üm
ki
ayt-ur sin
leb-i ḫandān.ın
öp-
öp-güm
öp-güñg
öp-güsi
57v/25 öp-gülük
öp-gey
öp-e
öp-se
öp-sün
öp-dik

■ *kilip barça bir **öpdik** iylep selām // munuñg birle kesb iyledik iḥtirām (57v/6)*

Dārā
57v/26 İskender
kil-ip
barça
bir
öp-dik
iyle-p
selām
munuñg
birle
kesb
iyle-dik
iḥtirām
öp-güdik
57v/27 öp-erdik
öpüş-mek
57v/28 **öpül-mek**
57v/29 **öpdür-mek**
-dur

üpre-mek↔üpren-mek↔ epri-mek (RT)

58r/1 üpren-mek↔üpre-mek↔epri-mek(RT)
Rūmiye
epri-mek(RT)↔üpre-mek↔üpren-mek
üpre-di
üpren-di

58r/2 üpre-dük
üpren-dük
üpre-r
üpre-ydür
üperen-ür
üpren-edür
üpre-r
üpren-ür

58r/3 üpre-gen
üpre-rgen
üpre-ydürgen
üpren-gen
üpren-ürgen
üpren-edürgen

58r/4 üpre-
üpre-gil
üpren-
üpren-gil
üpre-me
üpre-megil
üpren-me
üpren-megil

58r/5 üpre-n͡g
üpre-n͡giz
üpre-n͡gler
üpren-in͡g
üpren-in͡giz
üpren-in͡gler
üpre-men͡g

58r/6 üpre-men͡giz
üpre-men͡gler
üpren-men͡g
üpren-men͡giz
üpren-men͡gler
üpre-men

üpre-mes min

58r/7 üpren-men
üpren-mes min
üpre-y min
üpre-r min
üpre-ydür min
üpre-rem
üpren-e min
üpren-ür min

58r/8-9 üpren-edür min
üpren-ürem
üpre-rim
üpren-ürüm
üpre-mekim
üpren-mekim
üpre-megüm
üpren-megüm
üpre-p
üpre-ben
üpre-miş
üpren-ip
üpren-iben
üpren-miş
üpre-mişen͡g

58r/10 üpren-mişen͡g
üpre-mes

■ *niçe kim tonnı riʿāyet birle kiysen͡g iskirür, çūnki kiydürdün͡g yalan͡gġa* ***üpremes*** *ton ol irür (58r/11-12)*

üpren-mes

58r/11 Maḥbūbu'l-Ḳulūb
niçe
kim (ki)
ton.nı
riʿāyet
birle
kiy-sen͡g
iskir-ür
çūnki
kiy-dürdün͡g
yalan͡g.ġa
üpre-mes

58r/12 *ton*
ol

irür
üpre-mesi/mezi
üpren-mesi/mezi
üpre-medin
üpren-medin
58r/13 üpre-p bolmas
üpre-se bolmas
üpre-mek olmas
üpren-ip bolmas
üpren-se bolmas
üpren-mek olmas
58r/14 üpre-yalmas
üpren-e almas
üpre-yü
üpre-y üpre-y
üpren-e üpren-e
58r/15 üpre-y
üpre-yin
üpren-ey
üpren-eyin
üpre-sek
üpre-ge biz
üpre-gey biz
58r/16 üpre-li
üpre-li͡ŋg
üpren-sek
üpren-ge biz
üpren-gey biz
üpren-eli
üpren-eli͡ŋg
üpre-geli
58r/17 üpren-geli
üpre-geç
üpren-geç
üpre-güçi
üpren-güçi
58r/18 üpre-güçe
üpre-günçe
üpre-gençe
üpren-güçe
üpren-günçe
üpren-gençe
58r/19 üpre-güm
üpren-güm
üpre-gün͡g
üpren-gün͡g
üpre-güsi
üpren-güsi
58r/20 üpre-gülük
üpren-gülük
üpre-gey
üpre-se
üpre-sün
üpre-dik
üpren-gey
üpren-e
üpren-se
58r/21 üpren-sün
üpren-dik
üpre-rdik
üpre-güdik
üpren-ürdik
üpren-güdik

İsimler (Cevāmid)

58r/22 **oba**
Oba
opa

■ *ol ẕaḳannı* ***opa*** *vü gül-gūnedin neẕẕāre ḳıl // kim irür bir alma kim rengi irür aḳ u ḳızıl (58r/23-24)*

58r/23-24 Herāt
ol
ẕaḳan.nı
opa
vü (ve)
gül-gūne.din
neẕẕāre
ḳıl-
kim (çünki)
irür
bir
alma
kim (ki)
reng.i
irür
aḳ

u (ve)
ḳızıl
öbçin

■ *velakin uşbu peyker pāy tā farḳ // bolup ot tik timür* ***öbçin*** *ara ġarḳ (58r/25-26)*

58r/25 Ferhād ve Şīrīn
İskender
velīkin
uşbu
peyker
pāy
tā
farḳ
bol-up
ot
tik
timür
öbçin
58r/26 *ara*
ġarḳ
öbçinlik ~ öbçünlük
öbçünlük ~ öbçinlik

■ *her* ***öbçünlük*** *ança ḳılıp kerr ü fer // ki andın tüşüp dehr ara şūr u şer (58r/26-27)*

Sedd-i İskenderī
her
öbçünlük
ança
ḳıl-ıp
58r/27 *kerr*
ü (ve)
fer
ki
andın
tüş-üp
dehr
ara
şūr
u (ve)
şer
öpke
Arapça
öpkelik
58r/28 **öbüçte**(Mo) ↔ öbüçin (Mo)
öbüçin (Mo) ↔ öbüçte (Mo)
Moġol lügati
58r/29 **öbüsün** (Mo)
Moġol lügati
Arapça
58v/1 **öbüge**

■ *ata* ***öbüge****m ol ḥaẕretniñ ābā vü ecdādı ḫidmetleride ulug̱ merātipġa sezāvār irdiler (58v/1-2)*

■ *ata* ***öbüge*** *atın añga ḳoydılar (58v/2)*

İḫlāṣiye Vaḳıfnāmesi
ata
öbüge.m
ol
Ḥażret.niñ
ābā
vü (ve)
ecdād.ı
ḫidmet.leride
ulug̱
58v/2 *merātib.ġa*
sezāvār
irdi.ler
Tārīḫü'l-Mulūk
Behrām bin Behrām
ata
öbüge
at.ın
añga
ḳoy-dılar
übük~ibik(RT)↔püpük↔püpüş
püpük↔übük~ibik(RT)↔püpüş
püpüş↔übük~ibik(RT)↔püpük
Rūmiye
58v/4 ibik(RT)~übük↔püpük↔püpüş
übük ḳuşı
Farsça
öbül (Mo)
Moġol lügati
58v/5 **oba** ~ opa
opa ~ oba
oba ~ opa
opa~ oba

Türeyenler

tā ile

1 öt-mek

ötmek

2 öt-mek (RT)

58v/6 Rūmī Türkçesi

58v/7 Rūmī Türkçesi

Çaġatay lügati

58v/8 Rūmī

utmaḳ/ġ

58v/9-10 öt-ti

Rūmī Türkçesi

ut-tı

öt-tük

Rūmī Türkçesi

ut-tuḳ

58v/11 öt-er

öt-edür

ut-ar

ut-adur

öt-er

■ *ḳıl şebistān tünlerin miydin yaruḳ andaġ ki çarḫ // mihrdin maḫmūr maḫmūrluḳ birle* ***öter*** *eyyāmını (58v/12-13)*

■ *çü aldı cihān Hürmiz ibn-i Balaş // ʿadālet* ***öter*** *dehr ara ḳıldı fāş (58v13-14)*

ut-ar

58v/12 *ḳıl-*

şebistān

tün.lerin

mey.din

yaruḳ

andaġ

ki

çarḫ

mihr.din

maḫmūr

58v/13 *maḫmūr.luḳ*

birle

öt-er

eyyām.ını

Sedd-i İskenderī

çü

al-dı

cihān

Hürmüz ibn-i Balāş

ʿadālet

öt-er

58v/14 *dehr*

ara

ḳıl-dı

fāş

öte-mek

58v/15 öt-meydür

öt-gen

■ *sin itmey ḳażā bolmay hicrāsı mümkin // cihān kār-gāhıda* ***ötgen*** *ḳażāyā (58v/16)*

■ *ḫūblar her dem öter sinsiz ḳaşımdın veh ki bar // her nefes hicriṉg maṉga bu aylar* ***ötgen*** *birle yıl (58v/17-18)*

öt-ergen

öt-edürgen

■ *Nevāyī defter-i hicriṉg yazıp köz tökti ḫūnābın // çü açsaṉg ṣafḥa ṣafḥa körge sin ḳan* ***ötge min*** *teh teh (58v/18-19)*

58v/16 *sin*

it-mey

ḳażā

bol-may

hicrān.nı

mümkin

cihān

kār-gāh.ıda

öt-gen

ḳażā.yā

58v/17 *ḫūb.lar*

her

dem

öt-er

sin.siz

ḳaş.ımdın

veh

ki

bar

her

nefes

hicr.iṉg

man͡ga
bu
ayl.ar
58v/18 *öt-gen*
birle
yıl
Nevāyī
defter-i hicr.ın͡g
yaz-ıp
köz
tök-ti
ḫūnāb.ın
çü
aç-san͡g
ṣafḥa ṣafḥa
kör-ge sin
ḳan
öt-ge min
58v/19 *teh teh*
ut-ġan
ut-arġan
ut-adurġan
58v/20 öt- ut-
58v/21 öt-gil
öt-me
ut-ma
ut-ġıl
Naṣīrī
58v/22 ut-ġıl
Özbek
eli͡ng utġıl (Özb)
öt-ü͡ng
ut-u͡ng
58v/23 öt-ü͡ngüz
ut-u͡nguz
öt-ü͡ngler
ut-u͡nglar
58v/24 öt-me͡ng
ut-man͡g
öt-me͡ngiz
ut-man͡gız
öt-me͡ngler
ut-man͡glar
58v/25-26 öt-men
öt-mes min
öt-meydür min
ut-man
ut-mas min
ut-maydur min
öt-e min
öt-er min
öt-edür min
öt-erem
ut-a min
ut-ar min
ut-adur min
ut-aram
öte min
öte-y min
öte-r min
58v/27 öte-rem
Rūmī Türkçesi
öt-erim
ut-arım
58v/28 öte-mek
öt-mekim
ut-maġım
58v/29 öt-megüm
ut-maġum
öt-se͡ng
Rūmī Türkçesi
59r/1 ut-san͡g
öt-ge sin
öt-gey sin
ut-ġa sin
ut-ġay sin
59r/2 öt-üp
öt-üben
öt-miş
Rūmī Türkçesi
ut-up
■ *ol ay ki cefā nerdini ḫūblardın* ***ötüp****tür // yā Rab ni bile mihr ü vefānı unutuptur (59r/3)*
ut-uban
ut-mış
59r/3 *ol*
ay

ki
cefā
nerd.ini
ḫūb.lardın
öt-üptür
yā Rab
ni
bile
mihr
ü (ve)
vefā.nı
unut-uptur
öt-mişeñg
59r/4 ut-mışañg
öt-mes
Rūmī Türkçesi
ut-mas
59r/5 öt-mesi/mezi
ut-ması/mazı
59r/6 öt-medin
ut-madın
59r/7 öt-üp bolmas
öt-se bolmas
ut-up bolmas
ut-sa bolmas
59r/8 öt-e almas
öt-e öt-e

■ *ni nevʿ iñgreyeyin hicr ara ki baġrım u köñglüm // firāḳ igneleridin* **öte öte** *tişiliptür (59r/8-9)*

■ *ḥaddin* **öte** *her kim ki kelām oldı añga // ol nevʿ kelāmdın melām oldı añga (59r/10)*

ni
nevʿ
59r/9 *iñgre-yeyin*
hicr
ara
ki
baġr.ım
u (ve)
köñgl.üm
firāḳ
igne.leridin
öt-e öt-e
tişil-iptür
59r/10 Naẓmü'l-Cevāhir
ḥad.din
öte
her
kim
ki
kelām
ol-dı
añga
ol
nevʿ
kelām.dın
melām
ol-dı
añga
59r/11 Rūmī Türkçesi
öt-ey
öt-eyin
59r/12 öt-sek
Rūmī Türkçesi
59r/13 öt-eli
öt-eliñg
öt-geli
59r/14 öt-geç
ut-ġaç
59r/15 öt-güçi

■ *ḳoyma bu menzil ü meskenge köñgülni zinhar // añgla yol* **ötgüçi** *dik özni vü mihmān yañglıġ (59r/15-16)*

ḳoy-ma
bu
menzil
ü (ve)
mesken.ge
köñgül.ni
59r/16 *zinhār*
añgla
yol
öt-güçi
dik
öz.ni
vü (ve)
mihmān

yaŋ͡glıġ
ut-ġuçı
öt-güçe
öt-günçe

■ *nefs-i ḳuṭṭaʿu'ṭ-ṭarīḳ menzilidür bu ribāṭ // naḳd-i din ḥıfẓıġa ḳıl* **ötgünçe** *andın iḥtiyāṭ (59r/17-18)*

öt-gençe
59r/17 *nefs-i ḳuṭṭaʿu'ṭ-ṭarīḳ*
menzil.idür
bu
ribāṭ
naḳd-i dīn
ḥıfẓ.iġa
59r/18 *ḳıl-*
öt-günçe
andın
iḥtiyāṭ
ut-ġuça
ut-ġunça
ut-ġança
59r/19 öt-güm
öt-megüm

■ *Nevāyī aytma ger cān kirektür andın öt // nidin ki ötsem yüz cāndın* **ötmegüm** *andın (59r/19-20)*

Nevāyī
ayt-ma
ger
cān
kirek.tür
andın
öt-
59r/20 *ni.din*
ki
öt-sem
yüz
cān.dın
öt-megüm
andın
ut-ġum
59r/21 ut-ġuŋ͡g
öt-güsi
ut-ġusı
59r/22 öt-gülük
ut-ġuluḳ
öt-gey irdi

■ *kölegeŋ͡g tapsa irdi cirm-i türāb // aŋ͡ga gerdūndın* **ötgey irdi** *cenāb (59r/23)*

59r/23 Naʿt
kölege-ŋ͡g
tap-sa ırdi
cirm-i türāb
aŋ͡ga
gerdūn.dın
öt-gey irdi
cenāb
ut-ġay irdi
59r/24 öt-e
öt-sün
öt-dik
öt-güdik

■ *hem barurda hem yanarda* **ötgüdik***tür çarḫdın // çıḳsa ol ay hicride āhım oḳı gerdūn sarı (59r/25-26)*

59r/25 *hem*
bar-urda
hem
yan-arda
öt-güdiktür
çarḫ.dın
59r/26 *çıḳ-sa*
ol
ay
hicr.ide
āh.ım
oḳ.ı
gerdūn
sarı
ut-ġudik
59r/27 öt-erdik
ut-ardik
öte-mek
59r/28 **1 ötüş-mek**
2 ötüş-mek ↔ ataş-mek
Rūmī Türkçesi
59r/29 Çaġatay lügati
ataş-mek ↔ ötüş-mek

ötüş-tiler
59v/1 ötüş-tük
ötüş-tüler
ötüş-edürler
ötüş-ür
59v/2 ötüş-gen
ötüş-ügen
ötüş-edürgen
59v/3 ötüş-ün͡g
ötüş-ün͡güz
ötüş-ün͡gler
ötüş-men͡g
ötüş-men͡giz
ötüş-men͡gler
59v/4 ötüş-men
ötüş-mes min
ötüş-e min
ötüş-ür min
ötüş-edür min
ötüş-ürem
59v/5 ötüş-üptürler

■ *her biri alardın yana birige neẓāre ḳılıp* ***ötüşüptürler*** *(59v/5-6)*

Nesāyimü'l-Maḥabbe
Şeyḫ Muḥiyeddīn
her
bir.i
alar.dın
59v/6 *yana*
bir.ige
neẓāre
ḳıl-ıp
ötüş-üptürler
ötüş-mişen͡g
ötüş-mes
59v/7 ötüş-mesi/mezi
ötüş-medin
59v/8 ötüş-üp bolmas
ötüş-se bolmas
ötüş-mek olmas
ötüş-e almaslar
59v/9 ötüş-e ötüş-e
ötüş-ey
ötüş-eyin
ötüş-sek
59v/10 ötüş-ge biz
ötüş-gey biz
ötüş-eli
ötüş-elin͡g
ötüş-sek
Rūmī Türkçesi
59v/11 ötüş-geli
ötüş-geç
ötüş-güçi
59v/12 ötüş-güçe
ötüş-günçe
ötüş-gençe
ötüş-gümizdür
ötüş-günüzdür
59v/13 ötüş-güsilerdür
ötüş-gülük
ötüş-geyler
ötüş-sünler
59v/14 ötüş-dikler
ötüş-dik
ötüş-ürdik
ötür-mek ↔ ötger-mek
59v/15 ötger-mek ↔ ötür-mek
otur-maḳ ~ oltur-maḳ
59v/16 oltur-maḳ ~ otur-maḳ
ötür-mey

■ *saçıp yüz nevʿ güldin dāne anda // çü saçtı kām ḳoymay yana anda //* ***ötürmey*** *vaḳtıdın bir laḥẓa suyın//ṭamaʿ iylep bu sudın ābrūyın (59v/17-18)*

Ḫüsrev ve Şīrīn
59v/17 *saç-ıp*
yüz
nevʿ
gül.din
dāne
anda
çü
saç-tı
kām
ḳoy-may
yana
anda

ötür-mey
vaḳt.ıdın
bir
laḥẓa
su.yın

59v/18 *ṭamaʿ*
iyle-p
bu
su.dın
ābrūy.ın
Rūmī müellifler
ötür-mey
utuz-may

59v/19 Naṣīrī
otur-may

■ *çapıştı her kişi bir sarı turmay // yarım saʿat turup bir dem* ***oturmay*** *(59v/20)*

59v/20 *çapış-tı*
her
kişi
bir
sarı
tur-may
yarım
sāʿat
tur-up
bir
dem
otur-may
ötür-mek
otur-maḳ

59v/21 **ötger-mek** ↔ ötür-mek

■ *meskenin͡g āḫir çü tufraġdur ni* ***ötgermek*** *turur//medfenin͡g eyvānıġa kök günbedidin irtifāʿ (59v/22)*

59v/22 *mesken.in͡g*
āḫir
çü
tufraġ.dur
ni
ötger-mek turur
medfen.in͡g
eyvān.ıġa
kök
günbed.idin
irtifāʿ
ötger-di

59v/23 ötger-dük
ötger-ür

■ *niçük ḳul olmaġa min deyr pīriġa ki niçe // ki kemlikimni körer* ***ötgerür*** *kerem birle (59v/23-24)*

ötger-edür
niçük
ḳul
ol-maġa
min
deyr

59v/24 *pīr.iġa*
ki
niçe
ki
kem.likimni
kör-er
ötger-ür
kerem
birle
ötger-ür
ötger-meydür

59v/25 ötger-gen

■ *çāklar bolġan tenim ḳan laʿli vü köz dürridin // bülbül-i rūḥumġadur gevherler* ***ötgergen*** *ḳafes (59v/26)*

ötger-edürgen

59v/26 *çāk.lar*
bol-ġan
ten.im
ḳan
laʿl.i
vü (ve)
köz
dürr.idin
bülbül-i rūḥ.umġadur
gevher.ler
ötger-gen
ḳafes

59v/27 ötger-

■ *Nevāyī muʿterifdür cürmiġa yā Rab sin*

ötger *kim // kerem ehliġa lāzım ʿafvdur cürm iʿtirāfında (59v/27-28)*

ötger-ü

■ *saʿy itip kiltür miniŋ̄g sarı eger ḫūd kilmese // allıda bī-dillikimniŋ̄g dāstānın* ***ötgerü*** *(59v/28-29)*

ötger-gil
Nevāyī
muʿterif.dür

59v/28 *cürm.iġa*
yā Rab
sin
ötger-
kim (ki)
kerem
ehl.iġa
lāzım
ʿafv.dur
cürm
iʿtirāf.ında
saʿy
it-ip
kiltür-

59v/29 *min.iŋ̄g*
sarı
eger
ḫūd
kil-mese
all.ıda
bī-dil.likimniŋ̄g
dāstān.ın
ötger-ü
ötger-me
ötger-megil

60r/1 ötger-iŋ̄g
ötger-iŋ̄giz
ötger-iŋ̄gler
ötger-meŋ̄g
ötger-meŋ̄giz
ötger-meŋ̄gler

60r/2 ötger-men
ötger-mes min
ötger-e min
ötger-ür min
ötger-edür min
ötger-ürem

60r/3 ötger-ürüm
ötger-mekim
ötger-megüm
ötger-seŋ̄g
ötger-ge sin
ötger-gey sin

60r/4 Naṣīrī
ötger-gey sin
ötger-ip
ötger-iben

60r/5 ötger-miş
ötger-mişeŋ̄g
ötger-mes
ötger-mesi/mezi

60r/6 ötger-medin
ötger-ip bolmas
ötger-se bolmas
ötger-mek olmas

60r/7 ötger-e almas

■ *her niçe ötgerse ḥaddin müddaʿī bī-dād u ẓulm //* ***ötgere almas*** *viṣālıŋ̄g müddeʿāsıdın mini (60r/7-8)*

Ḥüseynī
her
niçe
ötger-se
ḥad.din
müddaʿī
bī-dād
u (ve)
ẓulm

60r/8 *ötger-e almas*
viṣāl.ıŋ̄g
müddeʿā.sıdın
min.i
ötger-e ötgere
ötger-ey
ötger-eyin

60r/9 ötger-sek
ötger-ge biz
ötger-gey biz
ötger-eli

ötger-eliŋ̂g
ötger-geli

■ *laʿl irür iki lebiŋ̂g söz rişte*sin **ötgergeli** // *süft irür aġzıŋ̂g ki ẓāhir boldı laʿl-i nāb ara (60r/10 11)*

60r/10 Ḥüseynī
laʿl
irür
iki
leb.iŋ̂g
söz
rişte.sin
ötger-geli
süft
irür
aġz.ıŋ̂g
60r/11 *ki*
ẓāhir
bol-dı
laʿl-i nāb
ara
ötger-geç
ötger-güçi
ötger-güçe
ötger-günçe
60r/12 ötger-gençe
ötger-güm
ötger-güŋ̂g
ötger-güsi
60r/13 ötger-gülük
ötger-gey
ötger-e
ötger-se
ötger-sün
ötger-dik
60r/14 ötger-ürdik
ötger-güdik
ötgeril-mek
60r/15 ötgeril-ür

■ *lebiŋ̂gde cism-i żaʿīfim sözi irir ol nevʿ // ki rişte* **ötgerilür** *laʿl-i āb-dār içer (60r/15-16)*

leb.iŋ̂gde
cism-i żaʿīf.im
söz.i
irür
ol
nevʿ
ki
rişte
ötgeril-ür
60r/16 *laʿl-i āb-dār*
iç-er
ötgeril-ip

■ *biliŋ̂g müdür ki aŋ̂ga ḳızıl fūṭe baġladıŋ̂g // yā rişte-ī ki* **ötgerilip***tür ʿaḳīḳdin (60r/16-17)*

bil-iŋ̂g müdür
ki
aŋ̂ga
60r/17 *ḳızıl*
fūṭe
baġla-dıŋ̂g
yā
rişteī
ki
ötgeril-iptür
ʿaḳīḳ.din
60r/18 **ötgeriş-mek**
ötgeriş-iŋ̂g

■ *ey cān u köŋ̂gül birbiriŋ̂gizge ḳarışıŋ̂g // ol kūy sarı raḫş-i temennā yarışıŋ̂g // ḥāl üstide irgenim sözin* **ötgerişiŋ̂g** // *ḥālımnı sorarġa kilmese yalbarışıŋ̂g (60r/19-20)*

60r/19 *ey*
cān
u (ve)
köŋ̂gül
bir bir.iŋ̂gizge
ḳarış-ıŋ̂g
ol
kūy
sarı
raḫş-i temennā
yarış-ıŋ̂g
ḥāl
üst.ide
irken.im

söz.in
ötgeriş-in
60r/20 *ḥāl.ımnı*
sor-arġa
kil-mese
yılbarış-ıńg
ötgen-mek ↔ öyün-mek (RT)
60r/21 Ferāġī
Tālīʿ Hirevī
Rūmiye
60r/22 öyün-mek (RT) ↔ ötgen-mek
ötgen-di
ötgen-dük
ötgen-ür

■ *şūḫluḳ resmin ańga taḳlīd iterler şūḫlar // sigrimekde eyle kim uçġun çaḳınġa* ***ötgenür*** *(60r/23)*

ötgen-edür
60r/23 *şūḫ.luḳ*
resm.in
ańga
taḳlīd
it-erler
şūḫ.lar
sigri-mekde
eyle
kim (ki)
uçġun
çaḳın.ġa
ötgen-ür
ötgen-ür
60r/24 ötgen-meydür
ötgen-gen
ötgen-ürgen
ötgen-edürgen
60r/25 ötgen-
ötgen-gil
ötgen-me
ötgen-megil

■ *gül çaġı gül-bang çikmek iştür ey bülbül sańga // ay u yıl feryād ḳılmaġnı mańga* ***ötgenmegil*** *(60r/26-27)*

60r/26 *gül*
çaġ.ı
gül-bang
çik-mek
iş.tür
ey
bülbül
sańga
ay
u (ve)
yıl
feryād
ḳıl-maġnı
mańga
60r/27 *ötgen-megil*
ötgen-ińg
ötgen-ińgiz
ötgen-ińgler
ötgen-meńg
ötgen-meńgiz
ötgen-meńgler
60r/28 ötgen-men
ötgen-mes min
ötgen-e min
ötgen-ür min
ötgen-edür min
ötgen-ürem
60r/29 ötgen-ürüm
ötgen-mekim
ötgen-megüm
ötgen-ip

■ *bīvefādur çün cihān gülzārı ey köńglüm ḳuşı // bolma bir gül vālihi bülbülġa nā-geh* ***ötgenip*** *(60v/1-2)*

ötgen-iben
ötgen-miş
60v/1 *bī-vefā.dur*
çün
cihān
gülzār.ı
ey
köńgl.üm
ḳuş.ı
bol-ma
bir
gül

vālih.i
bülbül.ġa
nā-geh
60v/2 *ötgen-ip*
ötgen-mişeñg
ötgen-mes
ötgen-mesi/mezi
60v/3 ötgen-medin
ötgen-ip bolmas
ötgen-se bolmas
ötgen-mek olmas
60v/4 ötgen-e almas
ötgen-e ötgen-e
60v/5 ötgen-ey
ötgen-eyin
ötgen-sek
ötgen-ge biz
ötgen-gey biz
ötgen-eli
60v/6 ötgen-eliñg
ötgen-geli
ötgen-geç
60v/7 ötgen-güçi
ötgen-güçe
ötgen-günçe
ötgen-gençe
ötgen-güm
60v/8 ötgen-gülük
ötgen-güsi
ötgen-gülük
ötgen-gey
60v/9 ötgen-e
ötgen-se
ötgen-sün
ötgen-dik
Maḥbūbu'l-Ḳulūb

■ *seyyid-zādeī ki lūlīlarġa* ***ötgengey*** *maymun-bāzlıġ ve dük-tıraşlıġdın özgeni örgengey (60v/10)*

60v/10 *seyyid-zādeī*
ki
lūlī.larġa
ötgen-gey
maymun-bāz.lıġ
ve
dük-tıraş.lıġdın
özge.ni
örgen-gey
ötgen-güdik
60v/11 ötgen-ürdik
~~utġuz-maḳ/ġ~~
60v/12 utġuz-dı
utġuz-duḳ
utġuz-ur
utġuz-adur
utġuz-ur
60v/13 utġuz-maydur
utġuz-ġan
utġuz-urġan
utġuz-adurġan
60v/14 utġuz-
utġuz-ġıl
utġuz-ma
utġuz-maġıl
utġuz-uñg
60v/15 utġuz-uñguz
utġuz-uñglar
utġuz-mañg
utġuz-mañgız
utġuz-mañglar
60v/16 utġuz-man
utġuz-mas min
utġuz-a min
utġuz-ur min
utġuz-adur min
utġuz-uram
utġuz-urum
60v/17 utġuz-maġım
utġuz-maġum
utġuz-up

■ *rind-i muḳammer dik itip lāle-şīn // ṭāsı ara jāle bolup kaʿbeteyn // gül ol oyunġa çü heves körgüzüp // ceybidaġı ḫurdaların* ***utġuzup*** *(60v/18-19)*

utġuz-uban
utġuz-mış
Ḥayretü'l-Ebrār
60v/18 *rind-i muḳammer*

dik
it-ip
lāle-şīn
ṭās.ı
ara
jāle
bol-up
kaʿbeteyn
gül
ol
oyun.ġa
çü
heves
körgüz-üp
60v/19 *ceyb.i.dağı*
ḫurda.ların
utġuz-up
utġuz-mışaŋ͡g
utġuz-mas
utġuz-ması/mazı
60v/20 utġuz-madın
utġuz-up bolmas
utġuz-sa bolmas
utġuz-maḳ olmas
60v/21 utġuz-a almas
utġuz-a utġuz-a
utġuz-ay
utġuz-ayın
utġuz-saḳ
60v/22 utġuz-ġa biz
utġuz-ġay biz
utġuz-alı
utġuz-alıŋ͡g
utġuz-ġalı
utġuz-ġaç
60v/23 utġuz-ġuçı
utġuz-ġuça
utġuz-ġunça
utġuz-ġança
utġuz-ġum
60v/24 utġuz-ġuŋ͡g
utġuz-ġusı
utġuz-ġuluḳ
utġuz-ġay
utġuz-a
utġuz-sa
utġuz-sun
60v/25 utġuz-dik
utġuz-ġudik
utġuz-urdik
~~utġan-maḳ/ġ~~
60v/26 utġan-dı
utġan-duḳ
utġan-ur
utġan-adur
60v/27 utġan-ur
utġan-maydur
utġan-ġan
utġan-urġan
utġan-adurġan
60v/28 utġan-
utġan-ġıl
utġan-ma
utġan-maġıl
60v/29 utġan-ıŋ͡g
utġan-ıŋ͡gız
utġan-ıŋ͡glar
utġan-maŋ͡g
utġan-maŋ͡gız
utġan-maŋ͡glar
61r/1 utġan-man
utġan-mas min
utġan-a min
utġan-ur min
utġan-adur min
utġan-uram
61r/2 utġan-urum
utġan-maġım
utġan-maġum
utġan-ıp
■ *yār irni bile ḳılmaŋ͡gız ey ḳand u şeker lāf // çün āb-i ḥayāt* ***utġanıp*** *andın yaşunuptur (61r/3)*
utġan-ıban
utġan-mış
61r/3 Luṭfī
yār
irn.i

	bile	61r/11	öte-dük
	ḳıl-man͡gız		öte-r
	ey		öte-ydür
	ḳand		öte-r
	u (ve)		Rūmī Türkçesi
	şeker	61r/12	öt-mek
	lāf		öte-meydür
	çün	61r/13	öte-
	āb-i ḥayāt		öte-gil
	utġan-ıp		öte-me
	andın		öte-megil
	yaşun-uptur		öte-n͡g
	utġan-mışan͡g		öte-n͡giz
61r/4	utġan-mas		öte-n͡gler
	utġan-ması/mazı		öte-men͡g
	utġan-madın		öte-men͡giz
61r/5	utġan-ıp bolmas		öte-men͡gler
	utġan-sa bolmas	61r/14	öte-men
	utġan-maḳ olmas		öte-mes min
	utġan-a almas		öte-y min
61r/6	utġan-a utġan-a		öte-r min
	utġan-ay	61r/15	öte-ydür min
	utġan-ayın		öte-rem
	utġan-saḳ		öte-r min
	utġan-alı		öte-rem
61r/7	utġan-alın͡g		Rūmī Türkçesi
	utġan-ġalı		öte-rim
	utġan-ġaç	61r/16	öte-mekim
	utġan-ġuçı		öte-rim
61r/8	utġan-ġuça		öte-megüm
	utġan-ġunça		öte-p
	utġan-ġança		öte-ben
	utġan-ġum		öte-miş
	utġan-ġusı	61r/17	öte-mişen͡g
61r/9	utġan-ġuluḳ		öte-mes
	utġan-ġay		öte-mesi/mezi
	utġan-a		öte-medin
	utġan-sa	61r/18	öte-p bolmas
	utġan-sun		öte-se bolmas
	utġan-dik		öte-mek olmas
	utġan-ġudik		öte-y almas
61r/10	utġan-urdik		öte-
	öte-mek	61r/19	öte-yü
	öte-di		öt-e öt-e

öte-y
öte-yin
öte-sek
öte-ge biz
61r/20 öte-gey biz
öte-li
öte-liŋ̂g
öte-geli
öte-geç
öte-güçi
61r/21 öte-güçe
öte-günçe
öte-gençe
öte-güm
öte-güŋ̂g
61r/22 öte-güsi
öte-gülük
öte-gey
öte-se
öte-sün
öte-dik
öte-güdik
öte-dik
61r/23 öt-erdik
ötemek
61r/24 **ötel-mek**

■ *ʿīd namāzı Gūmel Rūdınıŋ̂g yaḳasıda* ***öteldi*** *(61r/24-25)*

Tāriḫ-i Babürī
ʿīd namāz.ı
61r/25 *Gūmel Rūd.ınıŋ̂g*
yaḳa.sıda
ötel-di
ötel-gen

■ *hemīşe köŋ̂glide ol borç tefriḳası irdi Mekkege yitgeç borcını* ***ötelgen*** *taptı ve köŋ̂gli tindi (61r/26)*

Nesāyimü'l-Maḥabbe
ʿAlī bin Sehl-i İṣfahānī
61r/*26* *hemīşe*
köŋ̂gl.ide
ol
borç
tefriḳa.sı
irdi
Mekke.ge
yit-geç
borc.ını
ötel-gen
tap-tı
ve
köŋ̂gl.i
tin-di
61r/27 **otla-maḳ/ġ**
61r/28 otla-dı
otla-duḳ
otla-r
otla-ydur

■ *merkebin kördi ki* ***otlaydur*** *turup//ḫār u ḫasġa her ṭaraf aġzın urup (61v/1)*

61r/29 Lisānü'l-ṭayr
Allah
61v/1 *merkeb.in*
kör-di
ki
otla-ydur
tur-up
ḫār
u (ve)
ḫas.ġa
her
ṭaraf
aġzın
ur-up
otla-r
61v/2 otla-maydur
otla-ġan
otla-rġan
otla-ydurġan
61v/3 otla-
otla-ġıl
otla-ma
otla-maġıl
otla-ŋ̂g
61v/4 otla-ŋ̂gız
otla-ŋ̂glar
otla-maŋ̂g
otla-maŋ̂gız

	otla-maŋ͡glar
	otla-man
	otla-mas min
61v/5	otla-y min
	otla-r min
	otla-ydur min
	otla-ram
	otla-rım
	otla-maġım
61v/6	otla-maġum
	otla-p
	otla-ban
	otla-mış
	otla-mışaŋ͡g
61v/7	otla-madın
	otla-mas
61v/8	otla-ması/mazı
	otla-p bolmas
	otla-sa bolmas
	otla-maḳ olmas
61v/9	otla-y almas
	otla-yu
	otla-y otla-y
61v/10	otla-y
	otla-yın
	otla-saḳ
	otla-ġa biz
	otla-ġay biz
61v/11	otla-lı
	otla-lıŋ͡g
	otla-ġalı
	otla-ġaç
61v/12	otla-ġuçı
	otla-ġuça
	otla-ġunça
	otla-ġança
61v/13	otla-ġum
	otla-ġuŋ͡g
61v/14	otla-ġusı
	otla-ġuluḳ
	otla-ġay
	otla-sa
	otla-sun
61v/15	otla-dik
	otla-ġudik
	otla-rdik
61v/16	**otlat-maḳ/ġ**
	otlan-maḳ/ġ
61v/17	**ötün-mek**
	ötün-di
	ötün-dük
	ötün-ür
61v/18	ötün-edür
	ötün-ür
	ötün-meydür
	ötün-gen
61v/19	ötün-ürgen
	ötün-edürgen
	ötün-
	ötün-gil
61v/20	otun
	ötün-me
	ötün-megil
	ötün-üŋ͡g
	ötün-üŋ͡güz
61v/21	ötün-üŋ͡gler
	ötün-meŋ͡g
	ötün-meŋ͡giz
	ötün-meŋ͡gler
	ötün-men
	ötün-mes min
61v/22	ötün-eyin
	ötün-ür min
	ötün-edür min
	ötün-ürem
	ötün-ürüm
	ötün-mekim
	ötün-megüm
61v/23	ötün-üp
	ötün-üben
	ötün-miş
	ötün-mişeŋ͡g
	ötün-mes
61v/24	ötün-mesi/mezi
	ötün-medin
	ötün-üp bolmas
61v/25	ötün-se bolmas
	ötün-mek olmas

ötün-e almas
ötün-e ötüne
61v/26-17 ötün-ey
ötün-eyin
ötün-sek
ötün-ge biz
ötün-gey biz
ötün-eli
ötün-eli͡ng
ötün-geli
ötün-geç
61v/28 ötün-güçi
ötün-güçe
ötün-günçe
ötün-gençe
ötün-güm
61v/29 ötün-gü͡ng
ötün-güsi
ötün-gülük
ötün-gey
ötün-sün
ötün-dik
62r/1 ötün-güdik
ötün-ürdik

İsimler (Cevāmid)

1 ot

■ *ḫarman-i ruḫsārıġa saldı mey-i gül-nārı* ***ot*** *// iyle kim gül ḫarmanıġa āteşin ruḫsārı* ***ot*** *(62r/2)*

2 ot
3 ot
4 ot
1 öt-
2 öt-
1 ut-
2 ut-

62r/2 *ḫarman-i ruḫsār.ıġa*
sal-dı
mey-i gül-nār.ı
ot
iyle
kim (ki)
gül
ḫarman.ıġa
āteş.in
ruḫsār.ı
ot
62r/3 Rūmī Türkçesi
Arapça
62r/4 ut-
62r/5 Hintçe
öte (RT)
62r/6 Rūmī Türkçesi
öte yaḳa (RT)
öte yan (RT)
öteki kün
62r/7 öteridin beri
öt-e öt-e
62r/8 öt-mek
otaçı
Otaçı Ḫıṭāy
Özbekiye
otaġ ~ otaḳ ↔ oda (RT)
otaḳ ~ otaġ ↔ oda (RT)
62r/9 Rūmiye
oda (RT) ↔ otaḳ ~ otaġ
otaġa

■ *ḳıldı oḳar* ***otaġa****sın ol ḳātil-i şücāʿ // ḫurşīd-i ʿārıẓıġa hemānā ḫaṭ-ı şuʿāʿ (62r/10-11)*

62r/10 *ḳıl-dı*
oḳar
otaġa.sın
ol
ḳātil-i şücāʿ
62r/11 *ḫurşīd-i ʿārıẓ.ıġa*
hemānā
ḫaṭ-ı şuʿāʿ
ötek
otçı (RT)
Rūmī Türkçesi
62r/12 Farsça
otraḳ (RT)
Rūmī Türkçesi
utru

■ *ni nāzik ḫūy irür kim iylemiş* **utru***da yüz düşnām // gedāī kim anıṉg zülf ü köz ü ḳaddın duʿā ḳılmış (62r/13)*

62r/13 *ni*
nāzik
ḫūy
irür
kim
iyle-miş
utru.da
yüz
düşnām
gedāī
kim
anıṉg
zülf
ü (ve)
köz
ü (ve)
ḳadd.ın
duʿā
ḳıl-mış

62r/14 **ötrük** ↔ ötrükgine
ötrükgine ↔ ötrük

■ *cevr ile tehdīd-i bīdillerġa barı çınġına // mihr ile her vaʿde kim ḳıldı barı* **ötrükgine** *(62r/14-15)*

cevr
ile
tehdīd-i bīdil.lerġa
barı

62r/15 *çın.ġına*
mihr
ile
her
vaʿde
kim
ḳıl-dı
barı
ötrük.gine

ötgür

62r/16 **1 ötgün**

■ *tīr-i bārān-ı ġamıṉg cān u köṉgüldin ötti // Allah Allah ni belā bu yaġın irmiş* **ötgün** *(62r/17)*

2 ötgün

■ *tīr-i bārān-ı ġamıṉg cān u köṉgüldin ötti // Allah Allah ni belā bu yaġın irmiş* **ötgün** *(62r/17)*

■ *tīr-i bārān-ı fīrāḳ aḥbāb cānıdın öter//hīç yamġur mundın āyā* **ötgün** *olġay-mu ikin (62r/17-18)*

62r/17-18 *tīr-i bārān-ı ġam.ıṉg*
cān
u (ve)
köṉgül.din
öt-ti
Allah Allah
ni
belā
bu
yaġın
irmiş
ötgün
tīr-i bārān-i fīrāḳ
aḥbāb
cān.ıdın
öt-er
hīç
yamġur
mundın
āyā
ötgün
ol-ġay mu
ikin

ötgünçi

■ *bu nükteler iyleben şumāre//***ötgünçi***ler iyleben neẓāre (62r/19)*

62r/19 Leylī ve Mecnūn
Mecnūn
Leylī
bu
nükte.ler
iyle-ben
şümāre
ötgünçi.ler

iyle-ben
neẓāre
ötege

62r/20 Moġol lügati
Arapça
ötleş ötleş

■ *hicr yüz* ***ötleş*** *yılan zindānıġa salmış mini // beyle meclisdin ḳutulmaḳ iḥtimalin sormaġıl (62r/21)*

■ *ġam u derd zindānı içre köŋ͡gülge // tüşüp* ***ötleş ötleş*** *giriftārlıġlar (62r/22)*

62r/21 *hicr*
yüz
ötleş
yılan
zindān.ıġa
sal-mış
min.i
beyle
meclis.din
ḳutul-maḳ
iḥtimāl.in
sor-maġıl

62r/22 *ġam*
u (ve)
derd
zindān.ı
içre
köŋ͡gül.ge
tüş-üp
ötleş ötleş
giriftār.lıġlar
Ṭāliʿ Hirevī
ötleş ötleş

■ *yana bir cin didi kim köz yumup açġunça kiltürey ve ol taḫtnı Belḳīs meyyiti* ***ötleş*** *öy içinde ḳoyup barçasın muḳaffel ḳılıp irdi (62r/24-25)*

62r/23 Naṣīrī
Tārīḫ-i Enbiyā

62r/24 Belḳīs
yana
bir
cin
di-di
kim (ki)
köz
yum-up
aç-ġunça
kiltür-ey
ve
ol
taḫt.nı
Belḳīs
meyyit.i
ötleş

62r/25 *öy*
iç.inde
ḳoy-up
barça.sın
muḳaffel
ḳıl-ıp
irdi
otlaġ ~ otlaḳ
otlaḳ ~ otlaġ
otluġ ~ otluḳ
otluḳ ~ otluġ

■ *ey Nevāyī hicr* ***otluġ*** *deşti içre aŋ͡gladım // anı kim dirler seferdin ḳıṭʿaī irmiş sefer (62r/27)*

62r/27 *ey*
Nevāyī
hicr
otluġ
deşt.i
içre
aŋ͡gla-dım
anı
kim (ki)
di-rler
sefer.din
ḳıṭʿaī
irmiş
sefer
ötlügen

62r/28 Farsça
ütelgü

62r/29 Farsça

Arapça
ötmek ~ etmek (RT)

■ *kim ḳuruḳ **ötmek** suġa toġrap yisün// ḳurṣ-ı ḫūr u çeşme-yi ḥayvān disün (62v/1-2)*

62v/1 Ḥayretü'l-Ebrār
kim
ḳuruḳ
ötmek
su.ġa
toġra-p
yi-sün
62v/2 *ḳurṣ-ı ḫūr*
u
çeşme-yi ḥayvān
di-sün
Rūmiye
etmek (RT) ~ ötmek
62v/3 **ötmekçi**

■ ***ötmekçi** tenūrı andın ḳızıḳ ve ġalāf bāzārı andın ısıḳ (62v/3-4)*

■ *Şeyḫ Ebūbekr-i Ḫabbāz ḳuddise sirrehü **ötmekçi**likge meşhūrdur (62v/4-5)*

Maḥbūbu'l-Ḳulūb
ötmekçi
62v/4-5 *tenūr.ı*
andın
ḳızıḳ
ve
ġalāf
bāzār.ı
andın
ısıḳ
Nesāyimü'l-Maḥabbe
Şeyḫ Ebūbekr-i Ḫabbāz
ḳuddise
sirrehü
ötmekçi.likge
meşhūr.dur
ötme (RT)
Rūmī Türkçesi
ütme
62v/6 ütme
62v/7 **otuçı** (Mo)
Moġol lügati
ötür
ötür-
otur-
Arapça
62v/8 Rūmī Türkçesi
oturtma
62v/8-9 Rūmī Türkçesi
62v/9 **ötürgü**
62v/10 Farsça
Arapça
otuz/ottuz

■ *felekni sāġar itip tut maŋ͡ga bu şarṭ bile // ki tamsa toḳḳuz u aḳsa içür maŋ͡ga **ottuz** (62v/11)*

62v/11 *felek.ni*
sāġar
it-ip
tut-
maŋ͡ga
bu
şarṭ
bile
ki
tam-sa
toḳḳuz
u (ve)
aḳ-sa
içür-
maŋ͡ga
ottuz
otuz altı ḫaṭ

■ *ḳıl Nevāyīni hem-ol ḫaṭ bile yā Rab ʿāzim // kim birer yanıdın ayrıldı **otuz altı ḫuṭūṭ** (62v/12)*

62v/12 *ḳıl-*
Nevāyī.ni
hem-ol
ḫaṭ
bile
yā Rab
ʿāzim
kim (ki)
birer

yan.ıdın
ayrıl-dı
otuz altı ḫuṭūṭ
Otuziki

62v/13 Etrāk
1 ötük

■ *tā kiyip sincābī ton gül-gūn ötük ḳıldıng̑ ḫurām // yoḳ sining̑ dik kebk-i raʿnā ḥüsn ṣaḥrāsında bil (62v/13-14)*

2 ötük

■ *çend* ***ötük*** *névéşt seräser serserī ne* [16]*sézāvār-é serverī (62v/15-16)* Farsça

■ *teftīş-é an* ***ötük****-hā ve īṣāl-é an elük-hā hem bé-saʿy ve taḥrīṣ-é baʿżī omerā būd (62v/16)* Farsça

tā
kiy-ip
sincābī
ton
gül-gūn
ötük

62v/14 *ḳıl-dıng̑*
ḫurām
yoḳ
sin.ing̑
dik
kebk-i raʿnā
ḥüsn
ṣaḥrā.sında
bil-

62v/15 Tārīḫ-i Vaṣṣāf
Celāleddīn Servistānī
çend
ötük
névéşt
seräser
serserī
ne
Farsça

62v/16 *sézāvār-é serverī*
teftiş-é ān
ötük-hā
ve
īṣāl-é ān
elük-hā
hem
bé-saʿy
ve
taḥrīṣ-é baʿżī
omerā
būd
Farsça

ötünçi
otunçı

62v/17 **ot yim**

■ *semārūġ birle yimlükni ḳılıban ḳūt nefsiġa // anıng̑ īʿcāzıdın bilgil bu yirdin ötgen* ***ot yim****ni (62v/18-19)*

62v/18 Nāṣır
Ḥażret-i Meryem
semārūġ
birle
yimlük.ni
ḳıl-ıban
ḳūt
nefs.iġa
anıng̑
īʿcāz.ıdın
bil-gil

62v/19 *bu*
yir.din
öt-gen
ot yim.ni

Türeyenler

cīm ile

1 uç-maḳ/ġ

■ *oḳundın yir çıḳardım kūyung̑a ḳılsam havā tang̑ yoḳ // ki* ***uçmaḳ*** *meylini ḳılmaḳġa bāl u per irür bāʿis (62v/21)*

2 uç-maḳ/ġ

■ *közler* ***uçmaḳ****dın bilür min kim menim yārım kilür // ey köng̑ül ḳayġurmaġıl bir dem ki ġam-ḫʷārım kilür (62v/22)*

3 uç-maḳ/ġ

4 uçmaḳ/ġ

■ *oḳundın yir çıḳardım kūyung̑a ḳılsam havā tang̑ yoḳ // ki* ***uçmaḳ*** *meylini ḳılmaḳġa bāl u per irür bāʿiş (62v/21)*

62v/21 *oḳ.undın*
yir
çıḳar-dım
kūy.uŋ͡ga
ḳıl-sam
havā
taŋ͡g
yoḳ
ki
uçmaḳ/uç-maḳ
meyl.ini
ḳıl-maḳġa
bāl
u (ve)
per
irür
bāʿiş
62v/22 *köz.ler*
uç-maḳdın
bil-ür min
kim (ki)
men.im
yār.ım
kil-ür
ey
köŋ͡gül
ḳayġur-maġıl
bir
dem
ki
ġam-ḫ͡vār.ım
kil-ür
62v/23 Farsça
Türk kelāmı
öç-mek

■ *demī ki ʿışḳ otıda ḳalmaġay eşer mindin//nümūne bolġusı* ***öçmek****te her şerer mindin (62v/24-25)*

62v/24 Arapça
demī
ki
ʿışḳ
ot.ıda
ḳal-maġay
eşer
min.din
nümūne
bol-ġusı
öç-mekte
62v/25 *her*
şerer
min.din
uç-tı

■ *üzüp ḥikmet evrāḳını tünd-bād // kütüb* ***uçtı*** *vu ilge ḳaldı sevād)*

öç-ti

■ *çaḳın kim yarurı envārı anıŋ͡g // çü* ***öçti*** *ḳalmadı āşārı anıŋ͡g (62v/27)*

Sedd-i İskenderī
62v/26 İskender
üz-üp
ḥikmet
evrāḳ.ını
tünd-bād
kütüb (: kitaplar)
uç-tı (3 uç-maḳ)
vu (ve)
il.ge
ḳal-dı
sevād
Ḫüsrev ve Şīrīn
62v/27 Ferhād
çaḳın
kim (ki)
yaru-rı
envār.ı
anıŋ͡g
çü
öç-ti
ḳal-madı
āşār.ı
anıŋ͡g
uç-ar

■ *közüm* ***uçar*** *ki humāyūn yüzüŋ͡gni körgey bāt // biʿayne aŋ͡ga kirpikler olmış iki ḳanat (62v/28-29)*

öç-er

■ *tïz iter tïġıŋ͡g Nevāyī ʿışḳını // gerçi ot*

öçer *eger su saçılur (62v/29)*

uç-adur
öç-edür

62v/28 *köz.üm*
uç-ar
ki
humāyūn
yüz.üñgni
kör-gey
bat
biʿayne

62v/29 *aña*
kirpik.ler
ol-mış
iki
ḳanat
tīz
it-er
tīġ.iñg
Nevāyī
ʿışḳ.ını
gerçi
ot
öç-er
eger
su
saçıl-ur
uç-ar
öç-er

63r/1 uç-maydur
öç-meydür

63r/2 uç-ġan
uç-arġan
uç-adurġan

63r/3 öç-gen
öç-ergen
öç-edürgen

63r/4 uç-
öç-
üç
uç-ġıl

63r/5 öç-gil
uç-ma
öç-me
uç-maġıl

63r/6 öç-megil
uç-uñg
öç-üñg
uç-uñguz
öç-üñgüz
uç-uñglar
öç-üñgler

63r/7 uç-mañg
öç-meñg
uç-mañgız
öç-meñgiz
uç-mañglar
öç-meñgler
uç-man
öç-men
uç-mas min
öç-mes min

63r/8 uç-arım
öç-erim

63r/9 uç-maġım
öç-mekim
uç-maġum

63r/10 öç-megüm
uç-up

■ *ḫalḳ köp ü yoḳ biri yārı anıñg // közdin* ***uçup*** *şehr ü diyārı anıñg (63r/12)*

■ *yüzidin rūşen iylep közni künin // aña közdin* ***uçup*** *bir ḳurretü'l-ʿayn (63r/13)*

öç-üp
uç-uban
öç-üben
uç-mış

■ *bular çün ʿadem sarı köçmiş idi // digil meşnevī anı* ***uçmış*** *idi (64r/14)*

öç-miş

63r/11 Ḥayretü'l-Ebrār

63r/12 *ḫalḳ*
köp
ü (ve)
yoḳ
bir.i
yār.ı
anıñg

köz.din
uç-up
şehr
ü (ve)
diyār.ı
anın͡g
Ḫüsrev ve Şīrīn
63r/13 *yüz.idin*
rūşen
iyle-p
köz.ni
kün.in
an͡ga
köz.din
uç-up
bir
ḳurretü'l-ʿayn
Naẓm-ı İskenderī
63r/14 *bular*
çün
ʿadem
sarı
köç-miş idi
di-gil
meṣnevī
anı
uç-mış
idi
uç-mışan͡g
öç-mişen͡g
63r/15 uç-mas
öç-mes
uç-ması/mazı
öç-mesi/mezi
63r/16 uç-madın
öç-medin
63r/17 uç-up bolmas
öç-üp bolmas
uç-sa bolmas
öç-se bolmas
63r/18 uç-a almas
öç-e almas
63r/19 uç-a uç-a
öç-e öç-e
uç-ay
öç-ey
63r/20 uç-ayın
öç-eyin
uç-saḳ
uç-ġa biz
uç-ġay biz
63r/21 öç-sek
öç-ge biz
öç-gey biz
uç-alı
öç-eli
uç-alın͡g
öç-elin͡g
63r/22 uç-ġalı
63r/23 öç-geli
uç-ġaç
63r/24 öç-geç

■ *ʿışḳ refˁ olġaç kön͡gülge yoḳ turur cüz tīrelik // ol ṣıfat kim şuʿlesi* **öçgeç** *bolur aḫger ḳara (63r/24-25)*

ʿışḳ
refˁ
ol-ġaç
kön͡gül.ge
yoḳ turur
cüz
tīre.lik
ol
ṣıfat
kim (ki)
şuʿle.si
öç-geç
63r/25 *bol-ur*
aḫger
ḳara
uç-ġuçı
öç-güçi
uç-ġuça
uç-ġunça
uç-ġança
63r/26 öç-güçe
öç-günçe
63r/27 öç-gençe

uç-ġum
öç-güm
63r/28 uç-ġuŋ͡ğ
öç-güŋ͡ğ
uç-ġusı

■ *ol perī* **uçġusı** *raʿnālıġdın // ādemī munça bolur mu raʿnā (63r/29-63v/1)*

63r/29 *ol*
perī
uç-ġusı
raʿnā.lıġdın
63v/1 *ādemī*
munça
bol-ur mu
raʿnā
öç-güsi
uç-ġuluḳ
öç-gülük
63v/2 uç-ġay
öç-gey
uç-a
öç-e
uç-sa
öç-se
uç-sun
öç-sün
uç-dik
öç-dik
63v/3 uç-ġudik
uç-ġu yaŋ͡ğlıġ

■ *boy u cismin diy alman ḳucġu yaŋ͡ğlıġ // perī dik çistluġdın* **uçġu yaŋ͡ğlıġ** *(63v/4)*

63v/4 *boy*
u (ve)
cism.in
di-y alman
ḳucġu
yaŋ͡ğlıġ
perī
dik
cist.luġdın
uçġu yaŋ͡ğlıġ
63v/5 uç-ardik
öç-erdik
uçur-maḳ/ġ

■ *tilmek üçün cismin* **uçurmaḳ***ġa baş // anda ḳılıp taʿbiye çoḳ oḳ ve taş (63v/7)*

63v/6 uç-maḳ
Ḥayretü'l-Ebrār
63v/7 *til-mek*
üçün
cism.in
uçur-maḳġa
baş
anda
ḳıl-ıp
taʿbiye
çoḳ
oḳ
ve
taş
öçür-mek

■ *veh ki gül şemʿin* **öçürmek***lik içündür ger ḫūd // ḳaṭre urnıġa bulutdın dürr-i ġalṭān tamadur (63v/8-9)*

63v/8 öç-mek
veh
ki
gül
şemʿ.in
öçür-meklik
içün.dür
ger
ḫūd
63v/9 *ḳaṭre*
urn.ıġa
bulut.dın
dürr-i ġalṭān
tam-adur
uçur-dı
öçür-di

■ *āhım seyli tufraġın uçurdı // eşkim suyı otını* **öçürdi** *(63v/10)*

63v/10 *āh.ım*
seyl.i
tufraġ.ın
uçur-dı
eşk.im

su.yı
ot.ını
öçür-di
uçur-ur
öçür-ür
uçur-adur
öçür-edür
63v/11 uçur-ur

■ *ḳahhārlıġı ṣarṣarī* ***uçurur****ġa ṣābit ve seyyār nesterenniṉ saçılġan yafraġları (63v/12)*

öçür-ür
Maḥbūbu'l-Ḳulūb
63v/12 *ḳahhār.lıġı*
ṣarṣarī
uçur-urġa
ṣābit
ve
seyyār
nesteren.niṉ
saçıl-ġan
yafraġ.ları
uçur-maydur
öçür-meydür
63v/13 uçur-ġan
uçur-urġan
uçur-adurġan
63v/14-15 öçür-gen
öçür-ürgen
öçür-edürgen
uçur-

■ ***uçur*** *ki ey ḳuyun ki ol ay baṣ.ıġa ivrüle min // bu dem ki yolıda tufraġ birle yeksān min (63v/16)*

■ *ey ṣabā közdin* ***uçur*** *Māzenderānnıṉ derdini // kim ḳılıp min sürme Merv-i Şāhcānnıṉ gerdini (63v/17-18)*

öçür-

■ *kūyi sarı her kiçe ki ʿazm itse Nevāyī // ey çarḫ* ***öçür*** *şemʿ ki ol yolnı yaṉgılmas (63v/18-19)*

63v/16 *uçur-*
ki
ey
ḳuyun
ki
ol
ay
baṣ.ıġa
ivrül-e min
bu
dem
ki
yol.ıda
tufraġ
birle
yeksān min
63v/17 *ey*
ṣabā
köz.din
uçur-
63v/18 *Māzenderān.nıṉ*
derd.ini
kim (ki)
ḳıl-ıp min
sürme
Merv-i Şāhcān.nıṉ
gerd.ini
kūy.i
sarı
her
kiçe
ki
ʿazm
it-se
Nevāyī
63v/19 *ey*
çarḫ
öçür-
şemʿ
ki
ol
yol.nı
yaṉgıl-mas
63v/20 uçur-ġıl
öçür-gil

■ *bir ḳuyaş meşʿalidin cānıma ur ʿışḳ otı // yoḳ ise şemʿ ḥayātımnı* ***öçürgil*** *yā Rab*

(63v/21)

63v/21 *bir*
ḳuyaş
meşʿal.idin
cān.ıma
ur-
ʿışḳ
ot.ı
yoḳ
ise
şemʿ
ḥayāt.ımnı
öçür-gil
yā Rab
uçur-ma
öçür-me

63v/22 uçur-maġıl
uçur-maḳ
öçür-megil

63v/23-24 öçür-mek
uçur-un͡g
öçür-ün͡g
uçur-un͡guz
öçür-ün͡güz
uçur-un͡glar
öçür-ün͡gler
uçur-man͡g
öçür-men͡g
uçur-man͡gız
öçür-men͡giz
uçur-man͡glar
öçür-men͡gler
uçur-man
öçür-men
uçur-mas min
öçür-mes min

63v/25 uçur-a min
öçür-e min
uçur-ur min
öçür-ür min
uçur-adur min
öçür-edür min
uçur-uram
öçür-ürem

63v/26 uçur-up
öçür-üp
■ *çü yarutup yüzün͡g otı felek şebistānın // uyatıdın* **öçürüp** *her ṭaraf nücūm çıraġ (63v/27)*
uçur-uban
öçür-üben
uçur-mış
öçür-miş

63v/27 *çü*
yarut-up
yüz.ün͡g
ot.ı
felek
şebistān.ın
uyat.ıdın
öçür-üp
her
ṭaraf
nücūm
çıraġ
uçur-mışan͡g
öçür-müşen͡g

63v/28 uçur-mas
öçür-mes
uçur-ması/mazı
öçür-mesi/mezi

63v/29 uçur-madın
öçür-medin
uçur-up bolmas
öçür-üp bolmas
uçur-sa bolmas
öçür-se bolmas

64r/1 uçur-a almas
öçür-e almas
uçur-a uçur-a
öçür-e öçür-e

64r/2 uçur-ay
öçür-ey
uçur-ayın
öçür-eyin

64r/3 uçur-saḳ
uçur-ġa biz
uçur-ġay biz

öçür-sek
öçür-ge biz
öçür-gey biz
64r/4 uçur-alı
öçür-eli
uçur-alıñg
öçür-eliñg
uçur-ġalı
64r/5 öçür-geli
uçur-ġaç
64r/6 öçür-geç
uçur-ġuçı
64r/7 öçür-güçi
uçur-ġuça
uçur-ġunça
uçur-ġança
64r/8 öçür-güçe
öçür-günçe

■ *il yitip otın* **öçürgünçe** *andın ni ḫaber ḳaldı ni eṣer (64r/9)*

öçür-gençe
Maḥbūbu'l-Ḳulūb
64r/9 Gülḫanī
il
yit-ip
ot.ın
öçür-günçe
andın
ni
ḫaber
ḳal-dı
ni
eṣer
uçur-ġum
64r/10 öçür-güm
uçur-ġuñg

■ *āḫir ol ḳuşnı bu dām-gehdin* **uçurġuñg** *(64r/11)*

64r/11 *āḫir*
ol
ḳuş.nı
bu
dām-geh.din
uçur-ġuñg
öçür-güñg
64r/12 uçur-ġusı
öçür-güsi
uçur-ġuluḳ
64r/13 öçür-gülük
uçur-ġay
öçür-gey

■ *ümīd ol kim ʿināyet çimenidin vaṣl nesīmi esip firāḳ tufraġınıñg ḫas u ḫāşākin uçurġay ve hidāyet bulutıdın ḳurbet yaġını yaġıp hicrān otınıñg aḫger ve şuʿlesin* **öçürgey** *(64r/14-16)*

64r/14 Münşe'āt
ümīd
ol
kim (ki)
ʿināyet
çimen.idin
vaṣl
nesīm.i
es-ip
64r/15 *firāḳ*
tufraġ.ınıñg
ḫas
u (ve)
ḫāşāk.in
uçur-ġay
ve
hidāyet
bulut.ıdın
ḳurbet
yaġın.ı
yaġ-ıp
hicrān
ot.ınıñg
aḫger
ve
şuʿle.sin
64r/16 *öçür-gey*
uçur-a
öçür-e
uçur-sa
öçür-se
uçur-sun

öçür-sün
uçur-dik
öçür-dik
uçur-ġudik

■ *ġam tüni ża'f ittim andaḳ kim seḥer ol kūydin // ṣubḥ enfāsı* ***uçurġudik*** *tenim bolmış yiŋ̂il (64r/17-18)*

64r/17 *ġam*
tün.i
ża'f
it-tim
andaḳ
kim (ki)
seḥer
64r/18 *ol*
kūy.din
ṣubḥ
enfās.ı
uçur-ġudik
ten.im
bol-mış
yiŋ̂il
64r/19 öçür-güdik
uçur-urdik
öçür-ürdik

■ *bāṣire ṣem'ın* ***öçürürdik*** *kerīh // 'aḳl ḥayāsın kiterürdik sefīh (64r/20-21)*

64r/20 Ḥayretü'l-Ebrār
öçür-güdik
bāṣire
ṣem'.in
öçür-ürdik
kerīh
'aḳl
ḥayā.sın
64r/21 *kiter-ürdik*
sefīh
uçuş-maḳ/ġ
Ṭāli' Hirevī
64r/22 Naṣīrī
64r/23 **öceş-maḳ/ġ**
öceş-tı

■ *ecelni cān alurda yiŋ̂di hiriŋ̂ // niçe kim ol munuŋ̂ birle* ***öceşti*** *(64r/23-24)*

■ *mihr yüz körmey* ***öceşti*** *perdedin çıḳġay yüzüŋ̂ // alġalı ḳoymas sarıġ yüzin ḳara yirdin uyat (64r/24-25)*

ecel.ni
cān
64r/24 *al-urda*
yiŋ̂-di
hicr.iŋ̂
niçe
kim (ki)
ol
munuŋ̂
birle
öceş-ti
mihr
yüz
kör-mey
öceş-ti
perde.din
çıḳ-ġay
yüz.üŋ̂
al-ġalı
ḳoy-mas
sarıġ
yüz.in
ḳara
yir.din
64r/25 *uyat*
öceş-tuḳ
öceş-ür

■ *aġzıŋ̂ bile püste* ***öceşür*** *pūçluġıdın // bilmen ki uṣol aġzı açuḳ ḳayda bütüptür (64r/25-26)*

öceş-edür
aġz.ıŋ̂
bile
püste
öceş-ür
64r/26 *pūçluġ.ıdın*
veh
bil-men
ki
uṣol
aġz.ı

açuḳ
ḳayda
büt-üptür
öceş-ür
öceş-meydür
64r/27 öceş-ġan
öceş-ürġan
öceş-edürġan
öceş-
öceş-ġıl
64r/28 öceş-me
öceş-meġıl
öceş-ıŋ͡g
öceş-ıŋ͡giz
öceş-ıŋ͡gler
64r/29 öceş-meŋ͡g
öceş-meŋ͡giz
öceş-meŋ͡gler
öceş-men
öceş-mes min
öceş-e min
öceş-ür min
öceş-edür min
64v/1 öceş-ürem
öceş-ürüm
öceş-maġım
öceş-maġum
öceş-ip
■ *özin Mesīḥçe fehm iyleben uyatġa ḳalıp // ecel firāḳıŋ͡g ile oltururda çün* **öceşip** *(64v/2-3)*
öceş-iben
64v/2 öceş-miş
öz.in
Mesīḥ.çe
fehm
iyle-ben
uyat.ġa
ḳal-ıp
ecel
firāḳ.ıŋ͡g
ile
64v/3 *oltur-urda*
çün
öceş-ip
öceş-mişeŋ͡g
öceş-mes
64v/4 öceş-mesi/mezi
öceş-medin
öceş-ip bolmas
öceş-se bolmas
64v/5 öceş-mek olmas
öceş-e almas
öceş-e öceş-e
64v/6 öceş-ey
öceş-eyin
öceş-saḳ
öceş-ġa biz
öceş-ġay biz
64v/7 öceş-eli
öceş-eliŋ͡g
öceş-ġalı
öceş-ġaç
64v/8 öceş-ġuçı
öceş-ġuça
öceş-ġunça
öceş-ġança
öceş-ġum
64v/9 öceş-ġuŋ͡g
öceş-ġusı
öceş-ġuluḳ
öceş-ġay
64v/10 öceş-e
öceş-se
öceş-sün
öceş-dik
öceş-ġudik
öceş-ürdik
64v/11 **öceştür-maḳ/ġ**
-tür
uçra-maḳ/ġ
64v/12 uçra-dı
■ *sevdā vü rişte zaḥmetiġa* **uçradı** *köŋ͡gül // zülf ü biliŋ͡g ḫayālıda fikr-i daḳīḳdin (64v/12-13)*
sevdā
vü (ve)
rişte

zaḥmet.iġa
uçra-dı
köñgül
64v/13 *zülf*
ü (ve)
bil.iñg
ḫayāl.ıda
fikr-i daḳīḳ.din
uçra-duḳ
uçra-r

■ *belā-yi ʿışḳ tā ki* **uçrar** *uşbu tilbedin özge // otumnı bu belā-yi nā-gehāndın asraġıl yā Rab (64v/14)*

uçra-ydur
64v/14 *belā-yi ʿışḳ*
tā
ki
uçra-r
uşbu
tilbe.din
özge
ot.umnı
bu
belā-yi nā-gehān.dın
asra-ġıl
yā Rab
uçra-r
64v/15 uçra-maydur
uçra-ġan
uçra-rġan
uçra-ydurġan
64v/16 uçra-
uçra-ġıl
uçra-ma
uçra-maġıl
uçra-ñg
uçra-ñgız
64v/17 uçra-ñglar
uçra-mañg
uçra-mañgız
uçra-mañglar
uçra-man
uçra-mas min
64v/18 uçra-y min
uçra-r min
uçra-ydur min
uçra-ram
uçra-rım
uçra-maġım
uçra-maġum
64v/19 uçra-p
uçra-ban

■ *ʿaḳl uçup bī-ḫūdluḳ iyler min yoluḳsa nā-gehān // kimse dik kim tilbelıḳ ḳılġay perīġa* **uçraban** *(64v/19-20)*

uçra-mış
ʿaḳl
uç-up
bī-ḫūd.luḳ
iyle-r min
64v/20 *yoluḳ-sa*
nā-gehān
kimse
dik
kim (ki)
tilbe.lıḳ
ḳıl-ġay
perī.ġa
uçra-ban
uçra-mışañg
uçra-mas
64v/21 uçra-ması/mazı
uçra-madın
64v/22 uçra-p bolmas
uçra-sa bolmas
uçra-maḳ olmas
uçra-y almas
64v/23 uçra-yu
uçra-y uçra-y
uçra-y
uçra-yın
uçra-saḳ
64v/24 uçra-ġa biz
uçra-ġay biz
uçra-lı
uçra-lıñg
uçra-ġalı
uçra-ġaç

64v/25 uçra-ġuçı
uçra-ġuça
uçra-ġunça
uçra-ġança
uçra-ġum
64v/26 uçra-ġuñg
uçra-ġusı
uçra-ġuluḳ
uçra-ġay

■ *közige* **uçraġay** *dil-ārāmı // ḥāṣıl olġay viṣālıdın kāmı (64v/27-28)*

uçra-sa
64v/27 uçra-sun
uçra-dik
köz.ige
uçra-ġay
64v/28 *dil-ārām.ı*
ḥāṣıl
ol-ġay
viṣāl.ıdın
kām.ı
uçra-rdik
uçra-ġudik
uçraş-maḳ/ġ
64v/29 uçraş-ıp

■ *ḫoş turur bir tīre şām-ı hicr iki yār* **uçraşıp** *// tapışıp birbirlerin muḥkem ḳuçuşup yıġlaşıp (64v/29-65r/1)*

ḫoş turur
bir
tīre
şām-ı hicr
65r/1 *iki*
yār
uçraş-ıp
tapış-ıp
bir bir.lerin
muḥkem
ḳuçuş-up
yıġlaş-ıp
65r/2 **uçrat-maḳ/ġ** ↔ uçraştur-maḳ/ġ
uçraştur-maḳ/ġ ↔ uçrat-maḳ/ġ
uçrat-ur

■ *ey Nevāyī evvel ol nā-mihribānġa* **uçratur** *// kimni kim min bī-nevā dik nā-tevān iyler köñgül (65r/3)*

uçraştur-ur
65r/3 *ey*
Nevāyī
evvel
ol
nā-mihribān.ġa
uçrat-ur
kim.ni
kim (ki)
min
bī-nevā
dik
nā-tevān
iyle-r
köñgül
65r/4 uçrat-

■ *istese ol ḳavm ḫilāṣını hem // közige* **uçrat** *min-i ʿāṣīni hem (65r/4-5)*

uçrat-ġıl
Tuḥfetü'l-Ebrār
iste-se
ol
ḳavm
ḫilāṣ.ını
hem
65r/5 *köz.ige*
uçrat-
min-i ʿāṣī.ni
hem
uçrat-maḳ
uçraştur-maḳ

İsimler (Cevāmid)

65r/6 **uc**

■ *su bile şemʿ* **uc***ını her niçe aldıñg yarudı // şuʿleni su birle gerçi rūşen itmekdür maḥāl (65r/6-7)*

öc
üç
uç-

öç-
su
bile
65r/7 *şemʿ*
uc.ını
her
niçe
al-dınn̂g
yaru-dı
şuʿle.ni
su
birle
gerçi
rūşen
it-mekdür
maḥāl
öç
üç
65r/8 uç-
öç-
65r/9 Ferāġī
Uc
öceş-maḳ
uça

■ ***uça**mda ay tutulġan dağı dik ḳaldı eṣer gūyā // uluġ irmiş fitīle asru çün köksümge ḳoydum dāġ (65r/10-11)*

■ *ol öy itmāmġa yitgendin soñ̂gra şükr ḳılıp **uça**sın Kaʿbe dīvārıġa ḳoyup tefāḫur itti (65r/12-13)*

■ *ni di evvelçe ol ḫᵛān ḳıyāsı idi // ki toḳuz miñ̂g atnıñ̂g **uça**sı idi (65r/15)*

65r/10 *uça.mda*
ay
tutul-ġan
dağı
dik
ḳal-dı
65r/11 *eṣer*
gūyā
uluġ
irmiş
fitīle
asru
çün
köks.ümge
ḳoy-dum
dāġ
Tārīḫ-i Enbiyā
Ḥażret-i İbrāhīm
65r/12 Kaʿbe
ol
öy
itmām.ġa
yitgen-din
soñ̂gra
şükr
ḳıl-ıp
uça.sın
Kaʿbe
dīvār.ıġa
ḳoy-up
65r/13 *tefāḫur*
it-ti
Türkler (Etrāk)
65r/14 Sedd-i İskenderī
65r/15 *ni*
di-y
evvel.ce
ol
ḫᵛān
ḳıyās.ı
idi
ki
toḳuz
miñ̂g
at.nıñ̂g
uça.sı
idi
65r/16 Rūmī Türkçesi
ocar ↔ süksük
ucar
ocar ↔ süksük
65r/17 süksük ↔ ocar
ucar
Arapça
Arapça
Ḫᵛārezm Türkleri

65r/18 bāzār ucar
uçar
üçer
üç
uçar
öçer
65r/19 **üçergü**
tekeltü
ocaġ ~ ocaḳ

■ *bu otluġdın irür baġrımda dağım // ḳurutmasun diben devrān* ***ocağ****ım (65r/21)*

65r/20 **ocaḳ** ~ ocaġ
65r/21 Ferhād ve Şīrīn
bu
otluġ.dın
irür
baġr.ımda
dāġım
ḳurut-masun
di-ben
devrān
ocaġ.ım
65r/22 **üçaġlaḳ**
üçelesi

■ *teveçi mīʿād bile çapıp* ***üçelesi*** *başın kiltürsün (65r/23)*

65r/23 Mecālisü'n-nefāis
Emīr Timür
teve.çi
mīʿād
bile
çap-ıp
üçelesi
baş.ın
kiltür-sün
65r/24 **uçan** ↔ kime ↔ ḳayıḳ
kime ↔ uçan ↔ ḳayıḳ
ḳayıḳ ↔ uçan ↔ kime
65r/25 Ocan
Tebriz
üçev

■ *köñgüldin iyle mevālīd miylini kem kim // bolurġa ferd mevāniʿ tururlar uşbu* ***üçev*** *(65r/25-26)*

köñgül.din
iyle
mevālīd
meyl.ini
kem
65r/26 *kim (ki)*
bol-urġa
ferd
mevāniʿ turur.lar
uşbu
üçev
üçevle ↔ üçevlen

■ *çıḳıp şehzāde birle şāh ikevle // vezīr-i kārdān birle* ***üçevle*** *(65r/27)*

üçevlen ↔ üçevle
Ferhād ve Şīrīn
65r/27 Ferhād
çıḳ-ıp
şehzāde
birle
şāh
ikevle
vezīr-i kārdān
birle
üçevle
uçsarraḳ

■ *her kimniñg ki iʿtibārı köprektür* ***uçsarraḳ*** *turarlar (65r/28-29)*

65r/28-29 Tārīḫ-i Babürī
her
kim.niñg
ki
iʿtibār.ı
köp.rek.tür
uçsarraḳ
tur-arlar
1 uçġur
2 uçġur
Rūmī Türkçesi
65v/1 uçġun

■ *āteş-i laʿliñg anıñg dik örtedi ʿālemni kim // her ṭaraf bir ot tutaşġan cāndur anıñg* ***uçġun****ı)*

āteş-i laʿl.iñg

anıŋ͡ğ
65v/2 *dik*
örte-di
ʿālem.ni
kim (ki)
her
ṭaraf
bir
ot
tutaş-ġan
cān.dur
anıŋ͡ğ
uçġun.ı
uçġunluḳ
65v/3 **üç ḳat**
üç ḳırlıḳ
65v/4 **öçkü**

■ *ṭurfa saḳalın asıban külgü dik // iki yıġaç üzre çıḳıb* ***öçkü*** *dik //* ***öçkü****çe hem yoḳ işide toġrılıḳ//ol tutup oġrı bu itip oġrılıḳ (65v/5-6)*

Arapça
65v/4-5 Ḥayretü'l-Ebrār
65v/5 Ferhād
ṭurfa
saḳal.ın
as-ıban
külgü
dik
iki
yıġaç
üzre
çıḳ-ıb
öçkü
dik
öçkü.çe
65v/6 *hem*
yoḳ
iş.ide
toġrı.lıḳ
ol
tut-up
oġrı
bu
it-ip
oġrı.lıḳ
üçek
uç ip (metinde **uçlıp**)
65v/7 **ucmaġ** ~ ucmaḳ ~ uçmaġ
ucmaḳ ~ ucmaġ ~uçmaḳ
uçmaḳ ~ ucmaḳ
uçmaġ ~ ucmaġ
uç-maḳ/ġ

■ *oḳlarıŋ͡ğdın ḳuş dik oldum cāngа ol kūy ārzū //* ***uçmaḳ*** *ister min velī kör kim per ü bālım budur (65v/8-9)*

65v/8 *oḳ.larıŋ͡ğdın*
ḳuş
dik
ol-dum
cān.ġa
ol
kūy
ārzū
uçmaḳ
uç-maḳ
iste-r min
65v/9 *velī*
kör-
kim
per
ü (ve)
bāl.ım
bu.dur
Farsça
Ferheng-i Cihāngīrī
uçmaḳ
uçma ↔ uçurum

■ *bir Afġān bir parça taġnıŋ͡ğ üstide turup irdi. ġālibā otay yanı uçma idi kitere yiri yoḳ idi (65v/10-11)*

65v/10 Tārīḫ-i Babürī
bir
Afġān
bir
parça
taġ.nıŋ͡ğ
üst.ide

tur-up
irdi
ġālibā
otay
65v/11 *yan.ı*
uçma
idi
kiter-e
yir.i
yoḳ
idi
uçurum ↔ uçma
uçurum ↔ uçma
uçma ↔ uçurum
ucur ~ uçur

■ *serḫoşluḳda özge māhiyyet belki rüsvā nime bolur irdi bu* ***ucur****da tövbeġa muvaffaḳ boldı (65v/12-13)*

65v/12 Mecālisü'n-nefāis
Seyfī Buḫārī
serḫoş.luḳda
özge
65v/13 *māhiyyet*
belki
rüsvā
nime
bol-ur
irdi
bu
uçur.da
tövbe.ġa
muvaffaḳ
bol-dı
uçur ~ ucur
65v/14 Rūmī müellif
ucru **bkz.** ucur ~ uçur
ucuz
65v/15 **uçuş**

■ *meskenidin ki kündüz uçġay būm //* ***uçuş****ıdın ʿāmī irür maʿlūm (65v/15-16)*

■ *igri* ***uçuş*** *birle çü köp aylanıp // ḳayda ki pervāne barıp örtenip (65v/16-17)*

Sebʿa-yi Seyyāre
Taḥmīd
mesken.idin
65v/16 *ki*
kündüz
uç-ġay
būm
uçuş.ıdın
ʿāmī
irür
maʿlūm
Ḥayretü'l-Ebrār
igri
65v/17 *uçuş*
birle
çü
köp
aylan-ıp
ḳayda
ki
pervāne
bar-ıp
örten-ip
Ṭāliʿ Hirevī
65v/18 Naṣīrī
1 uçuġ ~ uçuḳ

■ ***uçuġ*** *irmes ki çün boldı Süheyl-i ʿāriżing̑ ṭāliʿ // ʿaḳīḳing̑ reng alurda boldı ḥāling̑ sāyesi māniʿ (65v/19)*

2 uçuġ ~ uçuḳ
3 uçuġ ~ uçuḳ
4 uçuġ ~ uçuḳ
65v/19 *uçuġ*
irmes
ki
çün
bol-dı
Süheyl-i ʿārıż.ıng̑
ṭāliʿ
ʿaḳīḳ.ing̑
reng
al-urda
bol-dı
ḥāl.ing̑
sāye.si
māniʿ

65v/20 Rūmī Türkçesi
Arapça
65v/21 **uçuḳ** ~ uçuġ
uçuġ ~ uçuḳ
Türk (Etrāk)
Üçoḳ
65v/22 Ḥabību's-Siyer
Oġuz Ḫan
65v/23 Oġuz
Bozoḳ
65v/24 Üçoḳ
öçük

■ *cānımnı örtegen yüz ü ḥāliṅgni bilmeseṅg // ot şūʿleside iyle gümān bir* ***öçük*** *şerār (65v/25-26)*

■ *bolup pervāne dik eṭrāfiġa cemʿ // velī ol yatıp andaḳ kim* ***öçük*** *şemʿ (65v/26-27)*

■ *her ṭabʿ ki ẕātı olsa maḥrūr // az ḥırḳat iter tenini rencūr//zārī ki* ***öçük*** *yanar çırāġı // bat örtenür artuḳ olsa yaġı (65v/28-29)*

65v/25 *cān.ımnı*
örte-gen
yüz
ü (ve)
ḥāl.iṅgni
bil-meseṅg
ot
şūʿle.side
iyle
gümān
65v/26 *bir*
öçük
şerār
Ferhād ve Şīrīn
bol-up
pervāne
dik
eṭrāf.ıġa
cemʿ
velī
ol
yat-ıp
andaḳ
kim (ki)
öçük
65v/27 *şemʿ*
Ṭāliʿ Hirevī
65v/28 Leylī
her
ṭabʿ
ki
ẕāt.ı
ol-sa
maḥrūr
az
ḥırḳat
it-er
ten.ini
rencūr
zārī
65v/29 *ki*
öçük
yan-ar
çırāġ.ı
bat
örten-ür
artuḳ
ol-sa
yaġ.ı
oçun

■ *Türk ẕuhūrıdur* ***oçun****da bu kün // başla uluġ yır bile Türkāne ün (66r/1)*

üçün ~ içün

■ *yüz belā hicrān tapar her-dem bu maḥzūn cān* ***üçün*** *// Tiṅgri gūyā kim yaratmıştur mini hicrān* ***üçün*** *(66r/2-3)*

66r/1 Ḥaydar Tilbe
Maḫzen
Türk
ẕuhūr.ıdur
ocun.da
bu
kün
başla-
uluġ
yır
bile
Türkāne

ün
66r/2 *yüz*
belā
hicrān
tap-ar
her-dem
bu
maḫzūn
cān
üçün ~ içün
Tiŋ͡gri
gūyā
kim (ki)
66r/3 *yarat-mıştur*
min.i
hicrān
üçün ~ içün
içün ~ üçün
üçünç
66r/4 **üçünci**
Üççe

■ *melāḥat olsa alur cānnı lūlī ü Hindū // ger olmasa ḳaçurma* ***Üççe*** *ve Ḫallaḫ (66r/5)*

■ *saçıŋ͡g ḳarasıda yüz müşk-i Tibet u Tatar // ḳadıŋ͡g havāsıda miŋ͡g serv-i* ***Üççe*** *vü Ḫallaḫ (66r/5-6)*

66r/5 *melāḥat*
ol-sa
al-ur
cān.nı
lūlī
ü (ve)
Hindū
ger
ol-masa
ḳaçur-ma
Üççe
vü
Ḫallaḫ
saç.ıŋ͡g
ḳara.sıda
66r/6 *yüz*
müşk-i Tibet u Tatar
ḳad.ıŋ͡g
havā.sıda
miŋ͡g
serv-i Üççe vü Ḫallaḫ
Üç yulduz
Mīzān

Türeyenler

ḫā ile

66r/7 **1 oḫşa-maḳ/ġ**
2 oḫşa-maḳ/ġ
oḫşa-dı
66r/8 oḫşa-duḳ
oḫşa-r
oḫşa-ydur
oḫşa-r

■ *Leylī ol ayġa oḫşamadı līk ʿışḳ ara // Mecnūnnı otġa saldı Nevāyiġa* ***oḫşar****ı (66r/9-10)*

66r/9 *Leylī*
ol
ay.ġa
oḫşa-madı
līk
ʿışḳ
ara
66r/10 *Mecnūn.nı*
ot.ġa
sal-dı
Nevāyī.ġa
oḫşa-rı
oḫşa-maydur
66r/11 oḫşa-ġan
oḫşa-rġan
oḫşa-ydurġan
oḫşa-
oḫşa-ġıl
66r/12 oḫşa-ma
oḫşa-maġıl
oḫşa-ŋ͡g
oḫşa-ŋ͡gız
oḫşa-ŋ͡glar
oḫşa-maŋ͡g
66r/13 oḫşa-maŋ͡gız

oḫşa-man͡glar
oḫşa-man
oḫşa-mas min
oḫşa-y min
66r/14 oḫşa-r min
oḫşa-ydur min
oḫşa-ram
oḫşa-rım
oḫşa-maġım
oḫşa-maġum
66r/15 oḫşa-p
oḫşa-ban
oḫşa-mış
oḫşa-mışan͡g
66r/16 oḫşa-mas
oḫşa-ması/mazı
66r/17 oḫşa-madın
oḫşa-p bolmas
oḫşa-sa bolmas
oḫşa-maḳ olmas
66r/18 oḫşa-y almas
oḫşa-yu
oḫşa-y oḫşa-y
66r/19 oḫşa-y
oḫşa-yın
66r/20 oḫşa-saḳ
oḫşa-ġay biz
oḫşa-lı
oḫşa-lın͡g
oḫşa-ġalı
66r/21 oḫşa-ġaç
oḫşa-ġuçı
66r/22 oḫşa-ġuça
oḫşa-ġança
oḫşa-ġunça
66r/23 oḫşa-ġum
oḫşa-ġun͡g
66r/24 oḫşa-ġusı
oḫşa-ġuluḳ
66r/25 oḫşa-ġay
oḫşa-sa
oḫşa-sun
oḫşa-dik
oḫşa-ġudik
oḫşa-rdik
66r/26 **oḫşaş-maḳ/ġ**
66r/27 oḫşaş-ur

■ *zār kön͡glüm tüşgeli hicr otıdın ġam cengige // ey Nevāyī* ***oḫşaşur*** *hem ʿūd an͡ga hem tār an͡ga (66r/27-28)*

oḫşaş-adur
zār
kön͡gl.üm
tüş-geli
hicr
ot.ıdın
ġam
66r/28 *ceng.ige*
ey
Nevāyī
oḫşaş-ur
hem
ʿūd
an͡ga
hem
tār
an͡ga
oḫşaş-ur
66r/29 **1 oḫşat-maḳ/ġ**
2 oḫşat-maḳ/ġ
66v/1 oḫşat-ur
oḫşat-adur

■ *oḫşamaydur minin͡g alımda egerçi dehḳān // serv-i gül-rūyuma serv ü gülbeni* ***oḫşatadur*** *(66v/1-2)*

oḫşa-maydur
min.in͡g
al.ımda
66v/2 *egerçi*
dehḳān
serv-i gül-rūy.uma
serv
ü (ve)
gülben.i
oḫşat-adur
oḫşat-ur
oḫşat-ġan

■ *gülni* ***oḫşatġan*** *üçün yārımġa gūyā bāġ*

ara // muẓṭarib köŋ͡glüm ḳuşıdur bülbül-i şeydā imes (66v/4-5)

66v/3 oḫşat-urġan
oḫşat-adurġan
66v/4 *gül.ni*
oḫşat-ġan
üçün
yār.ımġa
gūyā
bāġ
ara
muẓṭarib
köŋ͡gl.üm
ḳuş.ıdur
66v/5 *bülbül-i şeydā*
imes
oḫşat-ay

■ *bāġ-ı gül-geştide bī-inṣāflıġdur ger disem // servni ḳaddınġa gülni ʿārizinġa* ***oḫşatay*** *(66v/6)*

oḫşat-ayın
66v/6 *bāġ-ı gül-geşt.ide*
bī-inṣāf.lıġdur
ger
di-sem
serv.ni
ḳadd.ınġa
gül.ni
ʿārıż.ınġa
oḫşat-ay
oḫşat-ġuça

■ *dime kim ni irkin ol aynıŋ͡g ḳuyaşġa nisbeti // bir birige ikisin* ***oḫşatġuça*** *nisbet müdür (66v/8)*

oḫşat-ġunça
66v/7 oḫşat-ġança
66v/8 *di-me*
kim (ki)
ni
irkin
ol
ay.nıŋ͡g
ḳuyaş.ġa
nisbet.i
bir bir.ige
iki.sin
oḫşat-ġuça
nisbet mü.dür

İsimler (Cevāmid)

66v/9 **oḫşaş**

■ *ni ġanīmet ṣūret alġay ger muṣavver cān alıp //* ***oḫşaş*** *ol mehveşge yazıp birse timṣālī maŋ͡ga (66v/10)*

■ *ey muṣavver tapmasaŋ͡g Leylī ve Mecnūn ṣūretin // dilberimni bil muŋ͡ga* ***oḫşaş*** *mini emṣāl oŋ͡ga (66v/11)*

66v/10 *ni*
ġanīmet
ṣūret
al-ġay
ger
muṣavver
cān
al-ıp
oḫşaş
ol
mehveş.ge
yaz-ıp
bir-se
timṣālī
maŋ͡ga
66v/11 *ey*
muṣavver
tap-masaŋ͡g
Leylī
ve
Mecnūn
ṣūret.in
dilber.imni
bil-
muŋ͡ga
oḫşaş
min.i
emṣāl
oŋ͡ga
66v/12 oḫşaş-maḳ

oḫşuḳ

Türeyenler
dāl ile

66v/13 **öde-mek** (RT) ↔ ödeş-mek
ödeş-mek (RT)↔ öde-mek
Rūmī Türkçesi

İsimler (Cevāmid)

66v/14 öd
ud
uy yıl ~ uy yıl
Arapça
İrān
ud yıl ~ uy yıl
66v/15 uy yıl ~ ud yıl
Türkler
uy ~ ud
oda (RT) ↔ otaġ
Rūmī Türkçesi
66v/16 otaġ ↔ oda
oda ↔ otaġ

■ *barḳ-ı āhımdan **oda**m her gūşe olmış rıḫne ger // gel gör ey gül kim giriftār-i ḳafesdir ʿandelīb (66v/16-17)*

Fużūlī Baġdādī
Rūmī imla
barḳ-ı āh.ımdan
66v/17 *oda.m*
her
gūşe
ol-mış
rıḫne
ger
gel-
gör-
ey
gül
kim (ki)
giriftār-i ḳafes.dir
ʿandelīb
ödek (RT)
Rūmī Türkçesi
66v/18 **Ödemiş**
ödlek
66v/19 **üdür** (Mo)
Moġol lügati
Arapça
66v/20 ödünç
oda (اوده) ↔ otaġ
oda (اودا) ↔ otaġ

Türeyenler
rā ile

66v/21 **or-maḳ/ġ**
Arapça
1 ur-maḳ
2 urmaḳ ~ hür-maḳ
ür-
66v/22 hür-maḳ ~ 2 ur-maḳ
ör-mek
örmek
66v/23 ür-mek

■ *yılan ni'tgey urup nīş ejdehānı // it **ürmek** birle yanmas kārvānı (66v/24-25)*

66v/24 Arapça
Ferhād ve Şīrīn
Ḫüsrev
yılan
66v/25 *ni'tgey*
ur-up
nīş
ejdehā.nı
it
ür-mek
birle
yan-mas
kārvān.ı
66v/26 or-dı
ör-di
ur-dı
1 ür-di
2 ür-di
ür-dün͡g
ör-dün͡g

■ *tişlep ki saçınḡ* **ördüng̑** *açġanda perīşān ḳıl // āfāḳ sevādında cān rāyiḥasın bütrep (66v/27)*

66v/27 *tişle-p*
ki
saç.ınḡ
ör-düng̑
aç-ġanda
perīşān
ḳıl-
āfāḳ
sevād.ında
cān
rāyiḥa.sın
bütre-p
66v/28 or-duḳ
ur-duḳ
ür-duḳ
ör-dük
ür-dük
or-ar

■ *çü dehḳān kim ol dāne mezrūʿ iter // anı oḳ* **orar** *çūnki vaḳti yiter (66v/29)*

ör-er
66v/29 Sedd-i İskenderī
çü
dehḳān
kim (ki)
ol
dāne
mezrūʿ
it-er
anı
oḳ
or-ar
çūnki
vaḳt.i
yit-er
67r/1 ur-ar

■ *min āh oḳı ve gerdūn zulm oḳı yaġdururġa // kim ol oḳın* **urar***nı bu oḳdın aşuruptur (67r/1-2)*

ör-er
min
āh
oḳ.ı
vü
gerdūn
ẓulm
oḳ.ı
yaġdur-urġa
67r/2 *kim (ki)*
ol
oḳ.ın
ur-arnı
bu
oḳ.dın
aşur-uptur
or-maydur
ör-meydür
ür-meydür
ur-maydur
67r/3 or-ġan
ur-ġan

■ *semendi pūyesidin ṣarṣar* **urġan** *ot yaṅ̑lıġ // ni ḥālet irdi saṅ̑a ey köṅ̑ül ki ḳozġaldınḡ (67r/4)*

■ *bu bābda kim lā aḥṣā şenā ʿaleyk meẓkūr bolur her niçe belāġat lāfın* **urġan** *dem urmasa maʿẓūr bolur (67r/5-6)*

or-arġan
ur-arġan
or-adurġan
ur-adurġan

■ *ol ṣarṣar āşūbıdın ekşim deryāsınınḡ encüm yüzige ṭapançalar* **uradurġan** *küleki ārām tuttı (67r/6-7)*

67r/4 *semend.i*
pūye.sidin
ṣarṣar
ur-ġan
ot
yaṅ̑lıġ
ni
ḥālet
irdi
saṅ̑a
ey

kön͡gül
ki
ḳozġal-dın͡g

67r/5 Münācāt
bu
bāb.da
kim (ki)
lā-aḥṣā
ʂenā
ʿaleyk
meẕkūr
bol-ur
her
niçe

67r/6-7 *belāġat*
lāf.ın
ur-ġan
dem
ur-masa
maʿẕūr
bol-ur
ol
ʂarʂar
āşūb.ıdın
eşk.im
deryā.sınıŋ͡g
encüm
yüz.ige
ṭapança.lar
ur-adurġan
külek.i
ārām
tut-tı
ör-gen
ür-gen
ör-ergen
ür-ergen
ör-edürgen
ür-edürgen

67r/8 or-
ur-
ör-
ür-
or
ör

67r/9 or-ma
ur-ma
ör-me
ür-me
or-ġıl
ur-ġıl

■ *Nevāyī yol ırak maḳṣūd nā-piydā ḳadem* ***urġıl*** *// ki ḳaldın͡g kārivāndın ger tınarġa bir nefes turdun͡g (67r/10)*

67r/10 *Nevāyī*
yol
ırak
maḳṣūd
nā-peydā
ḳadem
ur-ġıl
ki
ḳal-dın͡g
kārvān.dın
ger
tın-arġa
bir
nefes
tur-dun͡g

67r/11 ör-gil
ür-gil
or-un͡g
ur-un͡g
ör-ün͡g
ür-ün͡g
or-un͡guz
ur-un͡guz
ör-ün͡güz
ür-ün͡güz
or-un͡glar
ur-un͡glar
ör-ün͡gler
ür-ün͡gler
or-man͡g
ur-man͡g
ör-men͡g
ür-men͡g

67r/12 ormaŋ͡gız

urma͡ngız
ör-me͡ngiz
ür-me͡ngiz
or-ma͡nglar
ur-ma͡nglar
ör-me͡ngler
ür-me͡ngler
or-man
ör-men
or-mas min
ör-mes min
ur-man
ür-men
67r/13 or-a min
ör-e min
or-ar min
ör-er min
or-adur min
ör-edür min
or-aram
ör-erem
ur-a min
ür-e min
ur-ar min
ür-er min
ur-adur min
ür-edür min
ur-aram
ür-erem
or-a sin
ör-e sin
67r/14 or-ar sin

■ *mezraʿ-i dehr ara saç luṭf ile iḥsān tuḫmı // her ni ikse͡ng anı oḳ çūnki* ***orar sin*** *āḫir (67r/14-15)*

ör-er sin
or-adur sin
ör-edür sin
mezraʿ-i dehr
ara
saç-
67r/15 *luṭf*
ile
iḥsān
tuḫm.ı
her
ni
ik-se͡ng
anı
oḳ
çūnki
or-ar sin
āḫir
ur-ar sin

■ *merkeb faṣīḥ til bile a͡nga didi ki urġıl öz dimāġın͡ga* ***urar sin*** *(67r/16-17)*

■ *rişte-yi vaṣl ile bir zaḫmını tik raḥm iylep // hicr tīġi niçe baġrımġa* ***urar sin*** *āḫir (67r/17-18)*

ür-er sin
ur-adur sin
ür-edür sin
67r/16 Nesāyimü'l-Maḥabbe
Ebū Süleymān Ḫavāṣ
merkeb
faṣīḥ
til
bile
a͡nga
di-di
ki
ur-ġıl
öz
dimāġ.ın͡ga
67r/17 *ur-ar sin*
rişte-yi vaṣl
ile
bir
zaḫm.ını
tik-
raḥm
iyle-p
hicr
tīġ.i
niçe
baġr.ımġa
67r/18 *ur-ar sin*
āḫir

or-ġa sin

■ *ikmek imes barça bu kim turġa sin // arpa vü buġday ikiben* ***orga sin*** *(67r/19)*

ur-ġa sin

■ *istesen͡g kim* ***urġa sin*** *devrānġa tīġ-i inḳiṭāʿ // ol vedāʿ itgünçe sin ḳılġıl burunraḳ elvedāʿ (67r/19-20)*

or-ġay sin

ur-ġay sin

Ḥayretü'l-Ebrār

67r/19 *ikmek*
imes
barça
bu
kim (ki)
tur-ġa sin
arpa
vü (ve)
buġday
ik-iben
or-ġa sin
iste-sen͡g
kim (ki)
ur-ġa sin
67r/20 *devrān.ġa*
tīġ-i inḳiṭāʿ
ol
vedāʿ
it-günçe
sin
ḳıl-ġıl
burun.raḳ
elvedāʿ
ör-ge sin
ür-ge sin
ör-gey sin
ür-gey sin
or-up
ör-üp
67r/21 or-uban
ör-üben
or-mış
ör-miş
ur-up
ur-uban
ur-mış
ür-üp
ür-üben
ür-miş
or-mışan͡g
ur-mışan͡g
ör-müşen͡g
ür-müşen͡g
67r/22 or-mas
ur-mas
ör-mes
ür-mes
or-ması/mazı
ur-ması/mazı
ör-mesi/mezi
ür-mesi/mezi
67r/23 or-madın
ur-madın
ör-medin
ür-medin
or-up bolmas
ör-üp bolmas
or-sa bolmas
ör-se bolmas
67r/24 or-a almas
ör-e almas
ur-a almas
ür-e almas
67r/25 or-a ora
ör-e ör-e
ur-a ur-a

■ *Sulṭān Aḥmed Oşġa kirgeç Oşda hem* ***ura ura*** *anı ḳavlap idiler (67r/26)*

ür-e ür-e

Tārīḫ-i Babürī

67r/26 *Sulṭān Aḥmed*
Oş.ġa
kir-geç
Oş.da
hem
ur-a ur-a
anı
ḳavla-p

idi.ler

67r/27 or-ay

ör-ey

or-ayın

ör-eyin

ur-ay

ur-ayın

ür-ey

ür-eyin

67r/28 or-saḳ

or-ġa biz

or-ġay biz

ur-saḳ

ur-ġa biz

ur-ġay biz

ör-sek

ör-ge biz

ör-gey biz

ür-sek

ür-ge biz

ür-gey biz

or-alı

ör-eli

or-alıŋ̂g

ör-eliŋ̂g

ur-alı

ur-alıŋ̂g

ür-eli

ür-eliŋ̂g

or-ġalı

ur-ġalı

67r/29 ör-geli

ür-geli

or-ġaç

67v/1 ur-ġaç

■ *köŋ̂glüme tīġ* **urġaç** *āhımdın hüveydā boldı dūd // şuʿleniŋ̂g üstige çün ḳoduŋ̂g su peydā boldı dūd (67v/1-2)*

köŋ̂gl.üme

tīġ

ur-ġaç

āh.ımdın

hüveydā

bol-dı

dūd

şuʿle.niŋ̂g

67v/2 *üst.ige*

çün

ḳoy-duŋ̂g

su

peydā

bol-dı

dūd

ör-geç

ür-geç

or-ġuçı

67v/3 ur-ġuçı

■ *min aŋ̂ga ḫayrān u il miŋ̂g zaḫm ursa bī-ḫaber // bī-ḫaber zaḫm* **urġuçı***lar dağı ḫayrānım miniŋ̂g (67v/3-4)*

min

aŋ̂ga

ḫayrān

u (ve)

il

miŋ̂g

zaḫm

ur-sa

bī-ḫaber

bī-ḫaber

zaḫm

ur-ġuçılar

67v/4 *dağı*

ḫayrān.ım

miniŋ̂g

ör-güçi

ür-güçi

or-ġuça

or-ġunça

or-ġança

ur-ġuça

ur-ġunça

ur-ġança

ör-güçe

ör-günçe

ör-gençe

ür-güçe

ür-günçe

ür-gençe
67v/6 or-ġum
ur-ġum
ör-güm
ür-güm
67v/7 or-ġuŋ͡g
ur-ġuŋ͡g

■ *çıḳıp taş üzre açay dip işikni // oḳ u yayıŋ͡ġa çün* ***urġuŋ͡g*** *ilikni (67v/7-8)*

çıḳ-ıp
taş
üzre
aç-ay
di-p
67v/8 *işik.ni*
oḳ
u (ve)
yay.ıŋ͡ġa
çün
ur-ġuŋ͡g
ilik.ni
ör-güŋ͡g
ür-güŋ͡g
or-ġusı
67v/9 ur-ġusı

■ *miŋ͡g yıġaç [er]* ***urġusı****dur gāmını // baġlaban evvel ḳadem aḥrāmını (67v/9-10)*

Ḥayretü'l-Ebrār
miŋ͡g
yıġaç
ur-ġusıdur
gām.ını
baġla-ban
67v/10 *evvel*
ḳadem
aḥrām.ını
ör-güsi
ür-güsi
or-ġuluḳ
ur-ġuluḳ
ör-gülük
67v/11 ür-gülük
or-ġay
ur-ġay
ör-gey
ür-gey
ör-e
or-a
ör-se
or-sa
67v/12 ör-sün
or-sun
ör-dik
or-dik
ur-a
ür-e
ur-sa
ür-se
ur-sun
ür-sün
ur-dik
ür-dik
or-ġudik
67v/13 ur-ġudik

■ *bu kiçe āhım irür devrānnı berhem* ***urġudik*** *// çarḫ gülzārıdın encüm güllerin savurġudik (67v/13-14)*

bu
kiçe
āh.ım
irür
devrān.nı
berhem
ur-ġudik
çarḫ
gülzār.ıdın
encüm
67v/14 *gül.lerin*
savur-ġudik
ör-güdik
ür-güdik
or-ardik
ur-ardik
ör-erdik
ür-erdik
67v/15 or-ġudik
ur-ġudik
ör-güdik

ür-güdik
orul-maḳ
67v/16 urul-maḳ
örül-mek
orul-ġan
67v/17 orul-urġan
orul-adurġan
urul-ġan
urul-urġan
urul-adurġan
örül-gen

■ *bar ol iki* ***örülgen*** *gīsū-yi ʿanber şemīm // yā itek salmış Muḥammed'de yazılġan iki mīm (67v/18-19)*

■ ***örülgen****de tapıp çü tāb u şikenc // ili ʿanberīn efʿi ol cism genç (67v/20)*

67v/18 örül-ürgen
örül-edürgen
bar
ol
67v/19 *iki*
örül-gen
gīsū-yi
ʿanber şemīm
yā
itek
sal-mış
Muḥammed.de
yazıl-ġan
iki
mīm
67v/20 Sedd-i İskenderī
naʿt
örül-gende
tap-ıp
çü
tāb
u (ve)
şikenc
il.i
ʿanberīn
efʿi
ol
cism
genc
67v/21 **ordur-maḳ/ġ**
67v/22 or-maḳ
urdur-maḳ/ġ
ördür-mek
ör-mek
67v/23 ürdür-mek
urun-maḳ/ġ
urun-dı
urun-duḳ
67v/24 urun-ur
urun-adur
urun-ur
urun-maydur
67v/25 urun-ġan

■ *yüzidin örteniben talpınur allıda kön̂gül // şemʿ ayaġıda* ***urunġan*** *kibi pervāne küyüp (67v/25-26)*

urun-urġan
urun-adurġan
yüz.idin
örten-iben
67v/26 *talpın-ur*
all.ıda
kön̂gül
şemʿ
ayaġ.ıda
urun-ġan
kibi
pervāne
küy-üp
urun-

■ *ey Nevāyī ṭıfllar ḳavġan zamān Mecnūn diben // bu bahāne bir öz Leylī-veşin̂g sarı* ***urun*** *(67v/27-28)*

urun-ġıl
67v/27 *ey*
Nevāyī
ṭıfl.lar
ḳav-ġan
zamān
Mecnūn
di-ben
bu

bahāne
bir
öz
Leylī-veş.iñg

67v/28 *sarı*
urun-
orun
urun-ma
urun-maġıl
urun-uñg
urun-uñguz
urun-uñglar
urun-mañg
urun-mañgız
urun-mañglar

68r/1 urun-man
urun-mas min
urun-ayın
urun-ur min
urun-adur min
urun-uram

68r/2 urun-urum
urun-maġım
urun-maġum
ururn-up

■ ***urunup*** *ança şūr u şeyn ḳıldı//ki żaʿf iylep isi azıp yıḳıldı (68r/3)*

urun-uban
urun-mış

68r/3 Ferhād
Şīrīn

68r/3 *urun-up*
ança
şūr u şeyn
ḳıl-dı
ki
żaʿf
iyle-p
is.i
az-ıp
yıḳıl-dı

68r/4 urun-mışañg
urun-mas
urun-ması/mazı

68r/5 urun-madın
urun-up bolmas
urun-sa bolmas
urun-maḳ olmas

68r/6 urun-a almas
urun-a urun-a
urun-ay
urun-ayın

68r/7 urun-saḳ
urun-ġa biz
urun-ġay biz
urun-alı
urun-alıñg
urun-ġalı

68r/8 urun-ġaç
urun-ġuçı
urun-ġuça
urun-ġunça
urun-ġança

68r/9 urun-ġum
urun-ġuñg
urun-ġusı
urun-ġuluḳ

68r/10 urun-ġay
urun-a
urun-sa
urun-sun
urun-dik
urun-ġudik
urun-urdik

68r/11 **uruş-maḳ**

■ *yaruḳ ger olmadı şemʿi murādıñg aytma köp söz // kişi ḳażā bile bolmas* ***uruşmaḳ*** *iyleme yarġu (68r/12)*

68r/12 *yaruḳ*
ger
ol-madı
şemʿ-i murād.ıñg
ayt-ma
köp
söz
kişi
ḳażā
bile

bol-mas
uruş-maḳ
iyle-me
yarġu
uruş-tı
68r/13 uruş-tuḳ
uruş-ur
uruş-adur
uruş-ur
68r/14 uruş-maydur
uruş-ġan
uruş-urġan
uruş-adurġan
68r/15 uruş-
uruş-ġıl
uruş-ma
uruş-maġıl
ururş-uŋ͡g
uruşuŋ͡guz
68r/16 uruş-uŋ͡glar
uruş-maŋ͡g
uruş-maŋ͡gız
uruş-maŋ͡glar
uruş-man
68r/17 uruş-mas min
uruş-a min
uruş-ur min
uruş-adur min
uruş-uram
uruş-urum
uruş-maġım
68r/18 uruş-maġum
uruş-up
uruş-uban
uruş-mış
uruş-mışaŋ͡g
uruş-mas
68r/19 uruş-ması/mazı
uruş-madın
68r/20 uruş-up bolmas
uruş-sa bolmas
uruş-mek olmas
uruş-a almas
uruş-a uruş-a
68r/21 uruş-ay
uruş-ayın
uruş-saḳ
uruş-ġa biz
68r/22 uruş-ġay biz
uruş-alı
uruş-alıŋ͡g
uruş-ġalı
uruş-ġaç
68r/23 uruş-ġuçı
uruş-ġuça
uruş-ġunça
uruş-ġança
uruş-ġum
68r/24 uruş-ġuŋ͡g
uruş-ġusı
uruş-ġuluḳ
uruş-ġay
68r/25 uruş-a
uruş-sa
uruş-sun
uruş-dik
uruş-ġudik
uruş-urdik
uruştur-maḳ/ġ

■ *ol ḥoḳḳa-yi ʿāc kim ḳılurlar gülfām // kim cevfī penīr-i meskeden toldı tamām // kim anı* ***uruşturmaġ****ıdın ister kām // nā-kām uşatġısıdur anı nā-kām (68r/26-28)*

68r/26-28 *ol*
ḥoḳḳa-yi
ʿāc
kim (ki)
ḳıl-urlar
gülfām
kim (ki)
cevf.i
penīr-i meske.den
tol-dı
tamām
kim (ki)
anı
uruştur-maġıdın
iste-r

kām
nā-kām
uşat-ġısıdur
anı
nā-kām

68r/28 **örte-mek**

■ *yüzüñ̂ açıp ni ʿaceb yüz ḫānımānnı* **örtemek** *// kim bolur bir şemʿ otı birle cihānı* **örtemek** *(68r/29)*

■ *eşk ara* **örtedi** *tenimni ġamıñ̂ // gerçi küymes su içre tüşgen ḥüsn (68v/1)*

68r/29 *yüz.üñ̂*
aç-ıp
ni
ʿaceb
yüz
ḫānımān.nı
örte-mek
kim (ki)
bol-ur
bir
şemʿ
ot.ı
birle
cihān.ı
örte-mek
örte-di

68v/1 *eşk*
ara
örte-di
ten.imni
ġam.ıñ̂
gerçi
küy-mes
su
içre
tüş-gen
ḥüsn
örte-dük
örte-r

■ *bezm ara* **örter** *Nevāyīni nihān muñ̂luġ surūd // ey muġannī çün nihān rāzım bilür sin sāz tüz (68v/2-3)*

■ *cānım* **örter***ge ol otluġ çehre gülzār-i Ḫalīl // anı rūşen iylegen gügird otı yanıda Nīl (68v/3-4)*

68v/2 örte-ydür
bezm
ara
örte-r
Nevāyī.ni
nihān
muñ̂luġ
surūd
ey
muġannī
çün
nihān
rāz.ım

68v/3 *bil-ür sin*
sāz
tüz
cān.ım
örte-rge
ol
ot.luġ
çehre

68v/4 *gülzār-i Ḫalīl*
anı
rūşen
iyle-gen
gügird
ot.ı
yan.ıda
Nīl
örte-meydür
örte-gen
örte-rgen

68v/5 örte-ydürgen
örte-

■ *ulusġa ot salur irsen burun mini* **örte** *// nidin ki otnı tutaşturġalı kirek ḫāşāk (68v/6)*

örte-gil

68v/6 *ulus.ġa*
ot
sal-ur
irsen
burun

min.i
örte-
ni.din
ki
ot.nı
tutaştur-ġalı
kirek
ḫāṣāk
orta

68v/7 örte-me
örte-megil
örte-n͡g
68v/8 örte-n͡giz
örte-n͡gler
örte-men͡g
örte-men͡giz
örte-men͡gler
örte-men
örte-mes min
68v/9 örte-y min
örte-r min
örte-ydür min
örte-rem
örte-rim
örte-rmekim
örte-rmegüm
68v/10 örte-p

■ *muḥabbet ehlini vā-ḥasretā ki köp* **örtep** *// alarnın͡g āhı otıdın herās kim ḳıladur (68v/10-11)*

örte-ben
örte-miş
muḥabbet
ehl.ini
vā-ḥasretā
ki
köp
örte-p
68v/11 *alar.nın͡g*
āh.ı
ot.ıdın
herās
kim (ki)
ḳıl-adur
örte-mişen͡g
örte-mes
68v/12 örte-mesi/mezi
örte-medin
örte-p bolmas
örte-se bolmas
örte-me olmas
68v/13 örte-y almas

■ *egerçi irür müşük atmaḳ işi // pulut mamuġın* **örtey almas** *kişi (68v/13-14)*

Sedd-i İskenderī
İskender
egerçi
irür
müşek
at-maḳ
iş.i
68v/14 *pulut*
mamuġ.ın
örte-y almas
kişi
örte-yü
örte-y örte-y
örte-y

■ *kön͡gül ot birle bir gül hicridin köksümge dāġ* **örtey** *// fitīle çırmap ay devriçe salıp anda yaġ (68v/15-16)*

örte-yin
68v/15 *kön͡gül*
ot
birle
bir
gül
hicr.idin
köks.ümge
68v/16 *dāġ*
örte-y
fitīle
çırma-p
ay
devr.içe
sal-ıp
anda
yaġ

örte-y
örte-sek
örte-ge biz
örte-gey biz
örte-li
örte-liŋ
68v/17 örte-geli
örte-geç
örte-güçi
örte-güçe
68v/18 örte-günçe
örte-gençe
örte-güm

■ *dimek ni sūd Nevāyīġa* **örtegüm** *dağı // çü küydı cānı anıŋ dāġ-i intiẓār içre (68v/18-19)*

di-mek
ni
sūd
Nevāyī.ġa
68v/19 *örte-güm*
dağı
çü
küy-di
cān.ı
anıŋ
dāġ-ı intiẓār
içre
örte-güŋ
örte-güsi
örte-gülük
68v/20 örte-gey
örte-se
örte-sün
örte-dik

■ *derd otın ḳılmaḳ heves evvel köŋülni* **örtedik** *// kim ol ot her ḫām köŋlige yaḳılġudik imes (68v/20-21)*

derd
ot.ın
ḳıl-maḳ
heves
evvel
köŋül.ni
68v/21 *örte-dik*
kim (ki)
ol
ot
her
ḫām
köŋl.ige
yaḳıl-ġudik
imes
örte-güdik
örte-rdik
68v/22 **örten-mek**
örten-ür

■ *minde bir ottur ki gerdim ursam eflāk* **örtenür** *// asrasam köŋlümge cism u cān-ı ġam-nāk* **örtenür** *(68v/23)*

örten-edür
68v/23 *min.de*
bir
ot.tur
ki
gerd.im
ur-sam
eflāk
örten-ür
asra-sam
köŋl.ümge
cism
u (ve)
cān-ı ġam-nāk
örten-ür
örten-ür
68v/24 örten-gen
örten-ürgen
örten-edürgen

■ *ol ḳuyaştın ayru* **örtengen** *içimde ḳayġudur // köŋül içre su kibi ḳan köz ara ḳan dik sudur (68v/25)*

68v/25 *ol*
ḳuyaş.tın
ayru
örten-gen
iç.imde
ḳayġu.dur

kön͡gül
içre
su
kibi
ḳan
köz
ara
ḳan
dik
su.dur

68v/26 örten-güçi

■ *yoḳ yoḳ ki bu dūdi āhı irdi // **örtengüçi** cismi kāhı ırdi (68v/26-27)*

Leylī ve Mecnūn
yoḳ
yoḳ
ki
bu
dūd-i āh.ı
irdi

68v/27 *örten-güçi*
cism.i
kāh.ı
irdi

ürk-mek ~ hürk-mek
↔ ürküş-mek

68v/28 hürk-mek ~ ürk-mek
ürk-ti
ürk-tük
ürk-er
ürk-edür

68v/29 ürk-er
ürk-meydür
ürk-gen
ürk-ergen
ürk-edürgen

69r/1 ürk-
ürk-gil
ürk-me
ürk-megil
ürk-ün͡g

69r/2 ürk-ün͡güz
ürk-ün͡gler
ürk-men͡g
ürk-men͡giz
ürk-men͡gler
ürk-men
ürk-mes min

69r/3 ürk-eyin
ürk-er min
ürk-edür min
ürk-erem
ürk-erim
ürk-mekim
ürk-megüm

69r/4 ürk-üp

■ *ulusdın **ürküp** özümdin dağı bolup mın yat // mın-i remīdeġa tā boldı āşınā ol şūḫ (69r/4-5)*

ürk-üben
ürk-miş
ulus.dın
ürk-üp
öz.ümdin
dağı
bol-up
mın
yat

69r/5 *mın-i remīde.ġa*
tā
bol-dı
āşınā
ol
şūḫ
ürk-mişen͡g
ürk-mes
ürk-mesi/mezi

69r/6 ürk-medin
ürk-üp bolmas
ürk-se bolmas
ürk-mek olmas
ürk-e almas

69r/7 ürk-e ürk-e
ürk-ey
ürk-eyin
ürk-sek

69r/8 ürk-ge biz
ürk-gey biz

ürk-eli
ürk-eli͡ŋ
ürk-geli
ürk-geç
69r/9 ürk-güçi
ürk-güçe
ürk-günçe
ürk-gençe
ürk-güm
69r/10 ürk-gü͡ŋ
ürk-güsi
ürk-gülük
ürk-gey
ürk-e
ürk-se
ürk-sün
69r/11 ürk-dik
ürk-güdik
ürk-erdik
ürküş-mek ↔ ürk-mek
ürk-mek ↔ ürküş-mek
69r/12 **ürküt-mek** ~ hürküt-mek
69r/13 hürküt-mek ~ ürküt-mek

1 örgen-mek

■ *sindin* ***örgengen*** *kibi Leylī vü Şīrīn ẓulm u kīn // mindin* ***örgenmek*** *kirek Mecnūn bile Ferhād ʿışḳ (69r/14-15)*

2 örgen-mek

69r/14 *sin.din*
örgen-gen
kibi
Leylī vü Şīrīn
ẓulm
u (ve)
kīn
min.din
örgen-mek
69r/15 *kirek*
Mecnūn
bile
Ferhād
ʿışḳ
örgen-di
örgen-dük
69r/16 örgen-ür
örgen-edür
örgen-ür
örgen-meydür
69r/17 örgen-gen
örgen-ürgen
örgen-edürgen
69r/18 1 örgen-

■ *çābüküm raḫşını meydānġa yene sürdi çaḳın dik // şehsüvār-i felek* ***örgen*** *kilip āyīn-i celādet (69r/19)*

2 örgen-

■ *bir zamān dostġa* ***örgen*** *ki budur ḥāṣıl-ı ʿömr // kim zamān ehliġa kö͡ŋlü͡ŋi besī örgetti͡ŋ (69r/20)*

örgen-gil
69r/19 *çābük.üm*
raḫş.ını
meydān.ġa
yine
sür-di
çaḳın
dik
şehsüvār-i felek
örgen-
kil-ip
āyīn-i celādet
69r/20 *bir*
zamān
dost.ġa
örgen-
ki
bu.dur
ḥāṣıl-ı ʿömr
kim
zamān
ehl.iġa
kö͡ŋl.ü͡ŋi
besī
örget-ti͡ŋ
örgen-me
örgen-megil
69r/21 örgen-i͡ŋ
örgen-i͡ŋiz

örgen-iñgler
örgen-meñg
örgen-meñgiz
örgen-meñgler
69r/22 örgen-men
örgen-mes min
örgen-eyin
örgen-ür min
örgen-edür min
örgen-ürem
69r/23 örgen-ürüm
örgen-mekim
örgen-megüm
örgen-ip

■ *yār ile ḫūy iylegen köñglüm irür ol nevʿi ḳuş // kim kişidin ayrıla almas kiçikdin* **örgenip** *(69r/24-25)*

69r/24 örgen-iben
örgen-miş
yār
ile
ḫūy
iyle-gen
köñgl.üm
69r/25 *irür*
ol
nevʿ
ḳuş
kim (ki)
kişi.din
ayrıl-a almas
kiçik.din
örgenip
örgen-mişeñg
örgen-mes
69r/26 örgen-mesi/mezi
69r/27 örgen-medin
örgen-ip bolmas
örgen-se bolmas
örgen-mek olmas
69r/28 örgen-e almas
örgen-e örgen-e
69r/29 örgen-ey
örgen-eyin
örgen-sek
69v/1 örgen-ge biz
örgen-gey biz
örgen-eli
örgen-eliñg
örgen-geli

■ *közüñg āfet ara üstād velī ḫāl u ḫaṭıñg // devr urup allıda* **örgengeli** *yaġma tilmīẕ (69v/2-3)*

69v/2 *köz.üñg*
āfet
ara
üstād
velī
ḫāl
u (ve)
ḫaṭ.ıñg
devr
ur-up
69v/3 *all.ıda*
örgen-geli
yaġma
tilmīẕ
örgen-geç
örgen-güçi
69v/4 örgen-güçe
örgen-günçe
örgen-gençe
örgen-güm
69v/5 örgen-güñg
örgen-güsi
69v/6 örgen-gülük
örgen-gey
örgen-e
örgen-se
örgen-sün
örgen-dik
69v/7 örgen-güdik
örgen-ürdik
69v/8 **1 örget-mek**
2 örget-mek
1 örget-e almas

■ *yār köp ḳılsa cefā kem ḳıl Nevāyī nāle kim // gülge bülbül* **örgete almas** *vefā eḫgān*

ḳılıp (69v/9)

2 örget-e almas
69v/9 *yār*
köp
ḳıl-sa
cefā
kem
ḳıl-
Nevāyī
nāle
kim (ki)
gül.ge
bülbül
örget-e almas
vefā
efġān
ḳıl-ıp
1 örget-güçe
2 örget-güçe

■ *deyr pīrī bu ḫarābātnıng̑ eyvānıng̑da ʿaḳl // gülge sabaḳ* ***örgetgüçe*** *ferzāne kirek (69v/10-11)*

69v/10 örget-günçe
örget-gençe
deyr
pīrī
69v/11 *bu*
ḫarābāt.nıng̑
eyvān.ıng̑da
ʿaḳl
gül.ge
sabaḳ
örget-güçe
ferzāne
kirek
69v/12 **ürgüde-mek** ~ ürgüle-mek
ürgüle-mek ~ ürgüde-mek
69v/13 Arapça
Rūmī müellif
ürgüde-y
ürgüle-y
69v/14 ürgüde-dük
ürgüle-dük
ürgüde-r

■ *bulut iyler ruṭūbet ol ṣıfat fāş // ki nergis* ***ürgüder*** *salıp ḳuyı baş (69v/15)*

ürgüde-ydür
ürgüle-r
ürgüle-ydür
Ferhād ve Şīrīn
69v/15 *bulut*
iyle-r
ruṭūbet
ol
ṣıfat
fāş
ki
nergis
ürgüde-r
sal-ıp
ḳuyı
baş
ürgüde-r

■ ***ürgüder*** *il dik ki çıḳtı kiçe yoldın merkebi // köz yumup açġunça çün kim ḳılmadı āgāhlıġ (69v/16/17)*

ürgüle-r
69v/16-18 *ürgüde-r*
il
dik
ki
çıḳ-tı
kiçe
yol.dın
merkeb.i
köz
yum-up
aç-ġunça
çün
kim (ki)
ḳıl-madı
āgāh.lıġ
ürgüde-meydür
ürgüle-meydür
ürgüde-gen
ürgüde-rgen
üygüde-rdürgen
ürgüle-gen

ürgüle-rgen
ürgüle-ydürgen

69v/19 ürgüde-
ürgüde-gil
ürgüle-
ürgüle-gil
ürgüde-me
ürgüde-megil
ürgüle-me
ürgüle-megil

69v/20 ürgüde-n͡g
ürgüde-n͡giz
ürgüde-n͡gler
ürgüle-n͡g
ürgüle-n͡giz
ürgüle-n͡gler

69v/21 ürgüde-men͡g
ürgüde-men͡giz
ürgüde-men͡gler
ürgüle-men͡g
ürgüle-men͡giz
ürgüle-men͡gler
ürgüde-men
ürgüde-mes min

69v/22 ürgüle-men
ürgüle-mes min
ürgüde-y min
ürgüde-r min
ürgüde-ydür min
ürgüde-rem
ürgüle-y min

69v/23 ürgüle-r min
ürgüle-ydür min
ürgüle-rem
ürgüde-rim
ürgüle-rim
ürgüde-mekim
ürgüle-mekim
ürgüle-megüm
ürgüde-megüm

69v/24 ürgüde-p

■ ***ürgüdep*** *yoldın atı çıḳġan imiş // bir iki ḳul bile azıḳġan imiş (69v/25-26)*

ürgüde-ben
ürgüde-miş
ürgüle-p
ürgüle-ben
ürgüle-miş

69v/24-25 Sebʿa-yi Seyyāre

69v/25 *ürgüde-p*
yol.dın
at.ı
çıḳ-ġan
imiş
bir
iki
ḳul
bile

69v/26 *azıḳ-ġan*
imiş
ürgüde-mişen͡g
ürgüle-mişen͡g
ürgüde-mes
ürgüle-mes

69v/27 ürgüde-mesi/mezi
ürgüle-mesi/mezi
ürgüde-medin
ürgüle-medin
ürgüde-p bolmas

69v/28-29 ürgüde-se bolmas
ürgüde-mek olmas
ürgüle-p bolmas
ürgüle-se bolmas
ürgüle-mek olmas
ürgüde-y almas
ürgüle-y almas
ürgüde-yü
ürgüde-y ürgüde-y
ürgüle-yü
ürgüle-y
ürgüle-y

69v/30 ürgüde-y
ürgüde-yin
ürgüle-y
ürgüle-yin

70r/1 ürgüde-sek
ürgüde-ge biz

ürgüde-gey biz
ürgüde-li
ürgüde-liŋ͡g
ürgüle-sek
ürgüle-ge biz
ürgüle-gey biz
70r/2 ürgüle-li
ürgüle-liŋ͡g
ürgüde-geli
ürgüle-geli
ürgüde-geç
ürgüle-geç
70r/3-4 ürgüde-güçi
ürgüle-güçi
ürgüde-güçe
ürgüde-günçe
ürgüde-gençe
ürgüle-güçe
ürgüle-günçe
ürgüle-gençe
ürgüde-güm
ürgüle-güm
ürgüde-güŋ͡g
ürgüle-güŋ͡g
70r/5 ürgüde-si
ürgüle-si
ürgüde-gülük
ürgüle-gülük
ürgüde-gey
ürgüde-se
70r/6-7 ürgüde-sün
ürgüde-dik
ürgüle-gey
ürgüle-se
ürgüle-sün
ürgüle-dik
ürgüde-güdik
ürgüde-rdik
ürgüle-güdik
ürgüle-rdik
örle-mek
70r/8 örle-di
örle-dük
örle-r
örle-ydür
örle-r
örle-meydür
70r/9 örle-gen
örle-rgen
örle-ydürgen
örle-
örle-gil
70r/10 örle-me
örle-megil
örle-ŋ͡g
örle-ŋ͡giz
örle-ŋ͡gler
örle-meŋ͡g
70r/11 örle-meŋ͡giz
örle-meŋ͡gler
örle-men
örle-mes min
örle-y min
örle-r min
örle-ydür min
70r/12 örle-rem
örle-rim
örle-mekim
örle-megüm
örle-p
■ *geh* ***örlep*** *çarḫ ṭāḳıġa minerler // inişlep bir tüpige geh inerler (70r/13-14)*
örle-ben
örle-miş
70r/13 Mollā Sāḳī
Gül ve Nevrūz
geh
örle-p
çarḫ
ṭāḳ.ıġa
min-erler
inişle-p
bir
tüpi.ge
geh
70r/14 *in-erler*
örle-mişeŋ͡g
örle-mes

örle-mesi/mezi
70r/15 örle-medin
örle-p bolmas
örle-se bolmas
örle-mek olmas
örle-y almas
70r/16 örle-yü
örle-y örle-y
örle-y
örle-yin
70r/17 örle-sek
örle-ge biz
örle-gey biz
örle-li
örle-liŋ̂g
örle-geli
70r/18 örle-geç
örle-güçi
örle-güçe
örle-günçe
örle-gençe
örle-güm
70r/19 örle-güŋ̂g
örle-güsi
örle-gülük
örle-gey
örle-se
örle-sün
70r/20 örle-dik
örle-güdik
örle-rdik
70r/21 **örlen-mek**
örlen-di

■ *merkebiniŋ̂g çürük süŋ̂geklerige baḳtı kördi kim bir birige muttaṣıl olup it* ***örlendi*** *ve anıŋ̂g üstige tiri tartıldı (70r/22-23)*

Tārīḫ-i Enbiyā
70r/22 ʿÜzeyir aleyhi's-selām
merkeb.iniŋ̂g
çürük
süŋ̂gek.lerige
baḳ-tı
kör-di
kim (ki)
bir bir.ige
muttaṣıl
ol-up
it
örlen-di
70r/23 *ve*
anıŋ̂g
üst.ige
tir.i
tartıl-dı
orna-maḳ
70r/24 orna-dı
orna-duḳ
orna-r
orna-ydur
orna-r
orna-maydur
70r/25 orna-ġan
orna-durġan
orna-ydurġan
orna-
orna-ġıl
70r/26 orna-ma
orna-maġıl
orna-ŋ̂g
orna-ŋ̂gız
orna-ŋ̂glar
orna-maŋ̂g
70r/27 orna-maŋ̂gız
orna-maŋ̂glar
orna-man
orna-mas min
orna-y min
orna-r min
orna-ydur min
70r/28 orna-ram
orna-rım
orna-maġım
orna-maġum
orna-p

■ *ṣanūber köŋ̂glige köŋ̂glümni oḫṣatmaŋ̂g ki* ***ornap****tur // nihān her tuḫm-i ümīdiġa bir dāġ-ı nihān köŋ̂glüm (70r/29)*

orna-ban

orna-mış
70r/29 *ṣanūber*
köŋ͡gl.ige
köŋ͡gl.ümni
oḫşat-maŋ͡g
ki
orna-ptur
nihān
her
tuḫm-i ümmīd.iġa
bir
dāġ-ı nihān
köŋ͡gl.üm
orna-mışaŋ͡g
70v/1 orna-mas

■ *derd ü ġam naḳdı irür ʿāşıḳġa bir nā-yāb genç // **ornamas** her yirde illā ḫāṭır-ı maḥzūn ara (70v/1)*

derd
ü (ve)
ġam
naḳd.ı
irür
ʿāşıḳ.ġa
bir
nā-yāb
genç
orna-mas
her
yir.de
illā
ḫāṭır-ı maḥzūn
ara

70v/2 orna-p bolmas
orna-sa bolmas
orna-maḳ olmas
orna-y almas
70v/3 orna-yu
orna-y orna-y
orna-y
orna-yın
70v/4 orna-saḳ
orna-ġa biz
orna-ġay biz
orna-lı
orna-lıŋ͡g
orna-ġalı
orna-ġaç
70v/5 orna-ġuçı
orna-ġuça
orna-ġunça
orna-ġança
orna-ġum
70v/6 orna-ġuŋ͡g
orna-ġusı
orna-ġuluḳ
orna-ġay
orna-sa
orna-sun
orna-dik
70v/7 orna-ġudik
orna-rdik
ornaş-maḳ/ġ
ornaş-ıp

■ *mümkin irmes tartmaḳ piykānları kim cism ara // her biri mesken tutupturlar süŋ͡gekler **ornaşıp** (70v/8)*

70v/8 *mümkin*
irmes
tart-maḳ
peykān.ları
kim (çünkü)
cism
ara
her
bir.i
mesken
tut-upturlar
süŋ͡gek.ler
ornaş-ıp
70v/9 **ornat-maḳ/ġ**
70v/10 ornat-adur

■ *tartmaḳ mümkin imes oḳuŋ͡gı köŋ͡glümdin kim // yana oḳ her nefes anıŋ͡g yanıġa **ornatadur** (70v/10-11)*

tart-maḳ
mümkin
imes

oḳ.un͡ġı
kön͡ġl.ümdin
kim (çünkü)
yana
oḳ
her
nefes
anın͡ġ
yan.ıġa

70v/11-12 *ornat-adur*
ornat-ıp

■ *mescid ara bāde-yi ʿişyān satıp // gūşe-yi miḥrāb ara köp* ***ornatıp*** *(70v/11-12)*

Ḥayretü'l-Ebrār
mescid
ara
bāde-yi ʿişyān
sat-ıp
gūşe-yi miḥrāb
ara
köp
ornat-ıp
ornat-

■ *dimen ol ay oḳın ey dost soġur yoḳsa uşat // kim ḳaḳıp taşlar ile zār tenimġa* ***ornat*** *(70v/12-13)*

di-men
ol
ay
oḳ.ın
ey
dost
soġu-r

70v/13 *yoḳsa*
uşat-
kim (ki)
ḳaḳ-ıp
taş.lar
ile
zār
ten.imġa
ornat-
ornuḳ-maḳ/ġ

70v/14 **uranlaş-maḳ/ġ**

70v/15 uran
oranla-maḳ/ġ (RT)

70v/16 Rūmī Türkçesi
öründ(ü)le-maḳ/ġ (RT)
Rūmī Türkçesi

70v/17 **öründlen-maḳ/ġ** (RT)
1 ürper-mek (RT)
2 ürper-mek K (RT)
Rūmī Türkçesi

İsimler (Cevāmid)

70v/18 **1 ör**

■ *ḥarāmī* ***ör****ge çıḳmaḳda tütün dik // igermek vaḳti deşt üzre ḳoyun dik (70v/19-20)*

■ *yolı* ***ör*** *yuḳarıdur taşı melsā // ḳuyıraḳtur kişi her kāmın ılsa (70v/20-21)*

2 ör
ür
ur-
or-
ör-
ür-

70v/19 Ḫüsrev ve Şīrīn
ḥarāmī
ör.ge
çıḳ-maḳda
tütün
dik

70v/20 *iger-mek*
vaḳt.i
deşt
üzre
ḳoyun
dik
İskender
yol.ı
ör
yuḳarı.dur
taş.ı
melsā
ḳuyı.raḳ.tur
kişi

her

70v/21 *kām.ın*

ıl-sa

Rūmī Türkçesi

70v/22 Arapça

Farsça

70v/23 ur-maḳ

or-maḳ

ör-mek

ür-mek

Farsça

70v/24 **oraḳ** ~ oraġ

oraġ ~ oraḳ

70v/25 Arapça

oraḳçı

■ ***oraḳçı**ġa andın rūzī ve başaḳçınıŋ̂ yarup andın közi (70v/26)*

Maḥbūbu'l-Ḳulūb

70v/26 *oraḳçı.ġa*

andın

rūzī

ve

başaḳçı.nıŋ̂

yaru-p

andın

köz.i

oraḳ ḳuşı (RT)

Rūmī Türkçesi

70v/27 Arapça

uran (Mo)

Moġol lügati

70v/28 Türk (Etrāk)

70v/29 uran

uranlaşmışī

Ḳıyat ↔ Arucan

Arucan ↔ Ḳıyat

Maŋ̂gḳıt ↔ Ḳalay

Ḳalay ↔ Maŋ̂gḳıt

Kenger ↔ Çavlı

71r/1 Çavlı ↔ Keneges

Ḫatay ↔ Uluta < ulu tav

Uluta < ulu tav ↔ Ḫatay

Ḳonġrat↔Çayılġan↔Dürdāne ↔ Lülü

Çayılġan↔Ḳonġrat↔Dürdāne ↔Lülü

Dürdāne↔Çayılġan↔Ḳonġrat ↔Lülü

Lülü↔Çayılġan↔Ḳonġrat↔Dürdāne

[oran] (RT)

Rūmī Türkçesi

71r/2 **uranlaşmışī**

uran

urba (RT)

71r/3 Rūmī Türkçesi

ört

■ *közide su velīkin cānıda **ört** // bolup her sarı baḳmaḳdın közi tört (71r/4)*

Ferhād ve Şīrīn

71r/4 *köz.ide*

su

velīkin

cān.ıda

ört

bol-up

her

sarı

baḳ-maḳdın

köz.i

tört

orta

■ *lāmī ki vaṣl ayaġıġa tapmıştur ittiṣāl // ol lāmdur ki **orta**ġa almış anı belā (71r/5-6)*

■ *ni uluġ, ni **orta**, ni kim ḫāṣ u ʿām // refīʿ āstānıġa iylep ḫarām (71r/6-7)*

71r/5 *lāmī*

ki

vaṣl

ayaġ.ıġa

tap-mıştur

ittiṣāl

ol

lām.dur

ki

orta.ġa

71r/6 *al-mış*

anı

belā
ni
uluġ
ni
orta
ni
kim (ki)
ḫāṣ
u (ve)
ʿām
refīʿ
āstān.ıġa

71r/7 *iyle-p*
ḫarām
örte-
örte-mek
orta çaġlıġ

■ *eger ḥüsn ve cemāli **orta çaġlıġ**dur ḫavf ve recā bile tirilmekdür (71r/8-9)*

71r/8-9 Maḥbūbu'l-Ḳulūb
eger
ḥüsn
ve
cemāl.i
orta çaġlıġ.dur
ḫavf ve recā
bile
tiril-mekdür
ortaġ ~ ortaḳ
ortaḳ ~ ortaġ

■ *cān naḳdın ecel birle hicriñ iki bolmışlar // andaḳ ki tapıp sūdī ayırġay iki **ortaḳ** (71r/9-10)*

cān
naḳd.ın
ecel
birle
hicr.iñ
iki
bol-mışlar
andaḳ
ki

71r/10 *tap-ıp*
sūdī
ayır-ġay
iki
ortaḳ
Urtaḳ
Ḳara Ḳurım
Ḳara Ḫan bin Moġol Ḫan
ortancı

■ *çün salıp **ortancı** felek üzre nūr // rūşen itip nükte-yi ḫayru'l-umūr (71r/12)*

Ḥayretü'l-Ebrār
Miʿrāc

71r/12 *çün*
sal-ıp
ortancı
felek
üzre
nūr
rūşen
it-ip
nükte-yi ḫayru'l-umūr
örtük

71r/13-14 **orçın**
Endicān
Kaşġar
Semerḳand
Buḫārā
Kābil
Azerbaycan Naḫcıvan'ı
tümen
Hindistan
pergene
Rūm
sancaḳ (RT)
Farsça
ordu

■ *ḳaldı ḫayran zāhid ekşimde körüp her yan ḥubāb // rūstāyī dik ki ḫayret iylegey **ordu** körüp (71r/15-16)*

■ *yana **orduyī** kim sipihr-i berīn // bolup anda bir çadur-i kemterīn (71r/16)*

71r/15 *ḳal-dı*
ḫayrān
zāhid
eşk.imde

kör-üp
her
yan
ḥubāb
rūstāyī
dik
ki
71r/16 *ḥayret*
iyle-gey
ordu
kör-üp
Sedd-i İskenderī
yana
ordu.yī
kim
sipihr-i berīn
bol-up
anda
bir
çadur-i kemterīn
71r/17 **orda**
orda bigi
71r/18 **örs** (RT)
Rūmī Türkçesi
Farsça
urġaçı
71r/19 **örge**
örkepçi
Moġol lügati
Arapça
ürker
Arapça
71r/20 **örkesün**
Moġol lügati
Arapça
ürkek
71r/21 **örgemçi**

■ *kökertip şūʿlelıġ otdın sipendān // asıp* ***örgemçi*** *tārı birle sindān (71r/22)*

Ferhād
71r/22 *kökert-ip*
şūʿle.lıġ
ot.dın
sipendān
as-ıp
örgemçi
tār.ı
birle
sindān
Rūmiye
örmüçek↔örgemçi↔örümçek
örümçek↔örgemçi↔örmüçek
71r/23 **örgen** ↔ arġamçı
arġamçı ↔ örgen
ürgü

■ *baʿżī* ***ürgü****de ve baʿżī ḫʷāb-ālūd kiçenīng üç behri bolġay idi ki bi-yekbār sudan çıḳtı (71r/24-25)*

ürkü (RT)
71r/24 Arapça
Tārīḫ-i Babürī
baʿżī
ürgü.de
ve
baʿżī
ḫʷāb-ālūd
kiçe.nīng
71r/25 *üç*
behr.i
bol-ġay
idi
ki
bi-yekbār
su.dan
çıḳ-tı
Rūmī Türkçesi
ürkü
örgüç
71r/26 **ürkünç**
71r/27 **ürkünçlük** ↔ hürkünç
hürkünç ↔ ürkünçlük
örmek

■ *kīş ü örmek ḳaydıdın öt ʿayşnı fevt itme kim // kīş ḳararaḳ tülkü* ***örmek*** *yuyġaraḳ māşāb irür (71r/28-29)*

71r/28 *kīş*
ü (ve)
örmek

ḳayd.ıdın
öt-
ʿayş.nı
fevt
it-me
kim (ki)
kīş
ḳara-raḳ
tülkü
örmek
yuy-ġaraḳ

71r/29 *māṣāb*
irür
ör-mek
orman ↔ ormanlıḳ
ormanlıḳ ↔ orman
Rūmī Türkçesi

71v/1 **örme**

71v/2 **örmüçek** (RT) ↔ örgemçi
↔ örümçek

71v/3 Rūmī Türkçesi
orn ~ orun

■ *tenūrīdür içim gūyā ḳızıtġan ʿışḳ otı anı // yapışturġan kebāb* **orn***ıda her yan dāġ-i pinhānī (71v/3-4)*

■ *vaṣlin͡ge kiçrek yitişsem luṭf itip ʿöẕrümġa baḳ // kim ḳadem* **orn***ın süpürmey köz bile ḳoyman ayaḳ (71v/4-5)*

tenūrī.dür
iç.im

71v/4 *gūyā*
ḳızıt-ġan
ʿışḳ
ot.ı
anı
yapıştur-ġan
kebāb
orn.ıda
her
yan
dāġ-ı pinhānī
vaṣl.ın͡ga
kiç.rek
yitiş-sem
luṭf

71v/5 *it-ip*
ʿöẕr.ümġa
baḳ
kim (ki)
ḳadem
orn.ın
süpür-mey
köz
bile
ḳoy-man
ayaḳ
Farsça

71v/6 orun ~ orn
örnek ↔ görnek (RT)
Rūmiye

71v/7 görnek (RT) ↔ örnek
oru
uruba (RT)
Rūmī Türkçesi
uruş

■ *urar min yirge başımnı ġamın͡gdın cān talaşurda // firāḳın͡g ḫaylı birle ol* **uruş***um bu telāşumdur (71v/9)*

71v/8 uruş-maḳ

71v/9 *ur-ar min*
yir.ge
baş.ımnı
ġam.ın͡gdın
cān
talaş-urda
firāḳ.ın͡g
ḫayl.ı
birle
ol
uruş.um
bu
telāş.umdur

71v/10 **1 uruġ** ~ uruḳ

■ ***uruġ****nı kim Ḫᵛāce Mīr Mīranġa başlap kiledür idi maḳāmġa tüşgende* ***uruġ*** *kilip ḳoşuldı (71v/10-11)*

2 uruġ ~ uruḳ

■ *vefāsızlıġ mezraʿasıda ikgen* ***uruġ****nın͡g*

ḥāṣılını urar irdi (71v/12)

1 uruḳ ~ uruġ
2 uruḳ ~ uruġ
Tārīḫ-i Babürī
uruġ.nı
71v/11 *kim*
Ḫᵛāce Mīr Mīran.ġa
başla-p
kil-edür
idi
maḳām.ġa
tüş-gende
uruġ
kil-ip
ḳoşul-dı
71v/12 Kelīle ve Dimne
vefā.sızlıġ
mezraʿa.sıda
ikgen
uruġ.nıŋ͡ġ
ḥāṣıl.ını
or-ar
irdi
uruġluġ ~ uruḳluḳ
uruḳluḳ ~ uruġluġ

■ *çün arada bir nevʿ* ***uruġluḳ*** *bolup idi anı āzād ittim (71v/13-14)*

71v/13 Tārīḫ-i Babürī
Muḥammed Ḥüseyin Mīrzā
çün
ara.da
bir
nevʿ
uruġluḳ
71v/14 *bol-up*
idi
anı
āzād
it-tim
oruġluġ
oruḳluḳ
uruḳ ḳayaş

■ *mürüvvet ve keremniŋ͡ġ* ***uruḳ ḳayaşı*** *belki tev'amān ḳardaşıdur (71v/15)*

71v/14-15 Maḥbūbu'l-Ḳulūb
71v/15 *mürüvvet*
ve
kerem.niŋ͡ġ
uruḳ ḳayaş.ı
belki
tev'amān
ḳardaş.ıdur
uruḳ ḳayaş
71v/16 uruḳ ḳayaş
1 örük
2 örük
3 örük
71v/17 Arapça
71v/18 Urum ↔ Rūm ili
Urus ↔ Rus
Gürcü
Rūm
71v/19 Rūm ili
örümçek (RT) ↔ örmüçek
Rūmī Türkçesi
örmüçek ↔ örümçek (RT)
orun ~ orn

■ *cān meger çıḳġay ve yā ḫūd séyl-i eşkim kūyıdın // çıḳġudik min bāri ol kūy içre tutmay min* ***orun*** *(71v/20-21)*

71v/20 *cān*
meger
çıḳ-ġay
ve
yāḫūd
séyl-i eşkim
kūy.ıdın
çıḳ-ġudik
71v/21 *min*
bāri
ol
kūy
içre
tut-may
min
orun ~ orn
orun ~ orn: *orn.ı*
71v/22 **orunçı** (Mo)

Moġol lügati
öründü (RT)
Rūmī Türkçesi
71v/23 **orunduḳ** ~ aranduḳ
Arapça
aranduḳ ~ orunduḳ
ürünli (Mo)
71v/24 Moġol lügati
Arapça
öre

Türeyenler

Zā ile

71v/25 **1 üz-mek** ↔ 1 üz-meklik

■ *saḳal aġı ölümge pīşrovdur // tiriklik sebzesi üzre ḳıravdur//anı* ***üzmek*** *yigit bolmaḳ ġamıda//saḳal yolmaḳ turur öz mātemide (71v/26-27)*

1 üz-meklik ↔ 1 üz-mek

■ *vaṣlın͡ga ḫūy birip ḳavma işikdin mini kim // kön͡gül* ***üzmeklik*** *işi ṣaʿb irür örgeniben (71v/28)*

2 üz-mek ↔ 2 üz-meklik

■ *didi tecrübem yoḳ idi ey refīḳ // su* ***üzmek****ni ögrenmey oldum ġarīḳ (71v/29)*

2 üz-meklik ↔ üz-mek

71v/26 Ḫüsrev ve Şīrīn
saḳal
aġ.ı
ölüm.ge
pīşrov.dur
71v/27 *tirig.lik*
sebze.si
üzre
ḳırav.dur
anı
üz-mek
yigit
bol-maḳ
ġam.ıda
saḳal
yol-maḳ turur
öz
mātem.ide
71v/28 *vaṣl.ın͡ga*
ḫūy
bir-ip
ḳav-ma
işik.din
min.i
kim (ki)
kön͡gül
üz-meklik
iş.i
ṣaʿb
irür
örgen-iben
71v/28-29 Sedd-i İskenderī
71v/29 *di-di*
tecrübe.m
yoḳ
idi
ey
refīḳ
su
üzmek.ni
öġren-mey
ol-dum
ġarīḳ

oz-maḳ/ġ ↔ oz-maḳlıġ

■ *ozanlarnın͡g* ***ozmaġı*** *ḥiç vezn bile rāst imes (72r/2)*

■ *öz ḥaddidin tecāvüz ḳılmaḳ kişige lāyıḳ irmes ve öz ṭavrıdın* ***ozmaḳ*** *ḫıredġa muvāfıḳ (72r/3)*

oz-maḳlıġ ↔ ozmaḳ/ġ

72r/1 Türkçe
72r/1-2 Risāle-yi ʿArūz
72r/2 *ozan.larnın͡g*
oz-maġı
ḥiç
vezn
bile
rāst
imes
Türkçe
Kelīle ve Dimne

72r/3 *öz*
ḥadd.idin
tecāvüz
ḳıl-maḳ
kişi.ge
lāyıḳ
irmes
ve
öz
ṭavr.ıdın
oz-maḳ
ḫıred.ġa
muvāfıḳ
üz-di
oz-dı
72r/4 üz-dük
oz-duḳ
üz-er
üz-edür
oz-ar
oz-adur
72r/5 uza-r
uza-maḳ
72r/6 üz-meydür
oz-maydur
72r/7 üz-gen
üz-ergen
üz-edürgen
oz-ġan
72r/8 oz-aġan
oz-adurġan
üz-

■ *ey kön͡gül ümmīd tārın gülşen-i devrāndın* ***üz*** *// hem gül ü şimşāddın hem lāle vü reyḥāndın (72r/9)*

oz-
72r/9 *ey*
kön͡gül
ümmīd
tār.ın
gülşen-i devrān.dın
üz-
hem
gül
ü (ve)
şimşād.dın
hem
lāle
vü (ve)
reyḥān.dın
72r/10 üz-gil

■ *dost közle ḫaşmdın* ***üzgil*** *kön͡gül kim tüşse iş // birmes ü almas imiş āʿdā kön͡gül aḥbāb köz (72r/11-12)*

72r/11 *dost*
köz.le
ḫaşm.dın
üz-gil
kön͡gül
kim (ki)
tüş-se
iş
bir-mes
ü (ve)
al-mas
72r/12 *imiş*
āʿdā
kön͡gül
aḥbāb
köz
oz-ġıl
üz-me
oz-ma
üz-megil
72r/13 üz-mek
oz-maġıl
oz-maḳ
üz-ün͡g
oz-un͡g
üz-ün͡güz
oz-un͡guz
üz-ün͡gler
oz-un͡glar
üz-men͡g
oz-man͡g
üz-men͡giz
oz-man͡gız
üz-men͡gler

oz-maŋ͡glar
72r/14 üz-men
oz-man
üz-mes min
oz-mas min
üz-e min
oz-a min
üz-er min
oz-ar min
üz-edür min
oz-adur min
üz-erem
oz-aram
72r/15 uza-r min
uza-ram
üz-erim
oz-arım
uza-rım
72r/16 üz-mekim
oz-maġım
üz-megüm
oz-maġum
72r/17 üz-üp

■ *boldı bir gül hicridin cismim açılġan gülbeni // ʿużv ʿużvın bes ki tişlep almış min* ***üzüp*** *(72r/18)*

oz-up
üz-üben
oz-uban
üz-miş
oz-mış
72r/18 *bol-dı*
bir
gül
hicr.idin
cism.im
açıl-ġan
gülbenī
ʿużv
ʿużv.ın
bes
ki
tişle-p
al-mış
min
üz-üp
üz-mişeŋ͡g
oz-mışaŋ͡g
72r/19 üz-mes
oz-mas
üz-mesi/mezi
oz-ması/mazı
72r/20 üz-medin
oz-madın
72r/21 üz-üp bolmas
oz-up bolmas
üz-se bolmas
oz-sa bolmas
üz-e almas
oz-a almas
72r/22 üz-e üz-e
oz-a oz-a
72r/23 üz-ey
oz-ay
uza-y
üz-eyin
oz-ayın
uza-yayın
72r/24 üz-sek
üz-ge biz
üz-gey biz
oz-saḳ
oz-ġa biz
oz-ġay biz
üz-eli
oz-alı
uza-lı
72r/25 üz-eliŋ͡g
oz-alıŋ͡g
uza-lıŋ͡g
üz-geli

■ *aṭfāl ġonça* ***üzgeli*** *ança ḥarīṣ imes // kim bar köŋ͡güller alġalı ol dil-rubāġa ḥırṣ (72r/26)*

72r/26 *aṭfāl*
ġonça
üzgeli
ança

ḥarīṣ
imes
kim (ki)
bar
köŋ͡gül.ler
al-ġalı
ol
dil-rubā.ġa
ḥırṣ
oz-ġalı
72r/27 üz-geç
oz-ġaç
üz-güçi

■ *ẓulm riştesin* ***üzgüçi*** *ve evḳāf buzuġın tüzgüçi (72r/28-29)*

72r/28 Maḥbūbu'l-Ḳulūb
Ṣudūr
ẓulm
rişte.sin
üz-güçi
72r/29 *ve*
evḳāf
buzuġ.ın
tüz-güçi
oz-ġuçı
üz-güçe
üz-günçe
üz-gençe
72v/1 oz-ġuça
oz-ġunça
oz-ġança
üz-güm
72v/2 oz-ġum
üz-gü͡ŋg
oz-ġu͡ŋg
72v/3 üz-güsi

■ *tutup nişāṭ u ṭarab çengi zülfin itme surūd // ki bir bir* ***üzgüsi*** *ġam çengi tartarın anı͡ŋg (72v/3-4)*

tut-up
nişāṭ
u (ve)
ṭarab
çeng.i
zülf.in
72v/4 *it-me*
surūd
ki
bir bir
üz-güsi
ġam
çeng.ı
tartar.ın
anı͡ŋg
oz-ġusı
üz-gülük
72v/5 oz-ġuluḳ
üz-gey
oz-ġay
üz-e
oz-a
üz-se
oz-sa
üz-sün
oz-sun
üz-dik

■ *mürşidī kim muḫlişim küfr-i ṭarīḳatdın tiler // üzlükümnü͡ŋg riştesin* ***üzdik*** *ki zinnārım budur (72v/6-7)*

oz-dik
72v/6 *mürşidī*
kim (ki)
muḫliṣ.im
küfr-i ṭarīḳat.dın
tile-r
72v/7 *üzlüküm.nü͡ŋg*
rişte.sin
üz-dik
ki
zinnār.ım
bu.dur
üz-güdik
72v/8 oz-ġudik
üz-erdik
oz-ardik
üz-güdik
oz-ġudik
72v/9 uza-maḳ

üzüş-mek

72v/10 üzüş-tiler

■ *kūyide itler* ***üzüştiler*** *Nevāyī ḫastanı // kim imes ẓāhir ki cismi ḳayda başı ḳaydadur (72v/11)*

72v/11 *kūy.ide*
it.ler
üzüş-tiler
Nevāyī
ḫasta.nı
kim (ki)
imes
ẓāhir
ki
cism.i
ḳayda
baş.ı
ḳayda.dur
üzüş-üp

■ *ʿacebraḳ ki ni ḫaşm u ni öz diben // yıḳılġannı fi'l-ḥāl* ***üzüşüp*** *yiben (72v/13)*

üzüş-üben
üzüş-miş

72v/12 Sedd-i İskenderī
Yecūc

72v/13 *ʿaceb.raḳ*
ki
ni
ḫaşm
u (ve)
ni
öz
di-ben
yıḳıl-ġannı
fi'l-ḥāl
üzüş-üp
yi-ben

72v/14 üzül-mek
üzül-gen

■ *köñgül çün sindin üzdüm şādlıḳ imdi maḥāl olġay // açılmaḳlıġ* ***üzülgen*** *ġonçaġa ni iḥtimāl olġay (72v/15-16)*

üzül-ürgen
üzül-edürgen

72v/15 *köñgül*
çün
sin.din
üz-düm
şād.lıḳ
imdi
maḥāl
ol-ġay

72v/16 *açıl-maḳlıġ*
üzül-gen
ġonça.ġa
ni
iḥtimāl
ol-ġay
uza-maḳ/ġ ↔ uzal-maḳ/ġ

72v/17 **uzal-maḳ/ġ** ↔ uza-maḳ/ġ
uza-dı

■ *çün kitti yigitlik ü* ***uzadı*** *ḳarılıġ // dem savudı yaʿnī ḳalmadı ḳan hem ısıġ (72v/18)*

uzal-dı
Maḥbūbu'l-Ḳulūb
Tenbīhāt

72v/18 *çün*
kit-ti
yigit.lik
ü (ve)
uza-dı
ḳarı.lıġ
dem
sav-udı
yaʿnī
ḳal-madı
ḳan
hem
ısıġ
uza-duḳ
uzal-duḳ

72v/19 uza-r
uza-ydur
uzal-ur
uzal-adur
Ḫamsetü'l-Mütaḥayyirīn
Mevlānā Cāmī

■ *bu nevīʿ āṣār ve ʿalāmāt andın köp*

menḳūldur ṣebt iterge meşġūl bolsa söz ***uzar*** *(72v/20)*

72v/20 *bu*
nevʿ
āṣār
ve
ʿalāmāt
andın
köp
menḳūl.dur
ṣebt
it-erge
meşġūl
bol-sa
söz
uza-r
uza-r
uza-lur
72v/21 üz-er
oz-ar
üz-mek
72v/22 oz-maḳ
uza-maydur
uzal-maydur
72v/23 uza-ġan

■ *uşbu yürek dik şāḫ* ***uzaġan*** *sayı ol uluġ ġonçanıṉ̂ bergleri açılıb ḳaṭār kile gülleri ẓāhir bolur (72v/24-25)*

uza-rġan
uza-ydurġan
uzal-ġan
uzal-urġan
uza-ladurġan
72v/24-25 Tārīḫ-i Babürī
uşbu
yürek
dik
şāḫ
uza-ġan
sayı
ol
uluġ
ġonça.nıṉ̂
berg.leri
açıl-ıb
ḳaṭār
kil-e
gül.leri
ẓāhir
bol-ur
uza-
uza-ġıl
uzal-
uzal-ġıl
uza-ma
uza-maġıl
72v/26 uzal-ma
uzal-maġıl
uza-ṉ̂g
uza-ṉ̂gız
uza-ṉ̂glar
uza-lıṉ̂g
uza-lıṉ̂gız
uza-lıṉ̂glar
72v/27 uza-maṉ̂g
uza-maṉ̂gız
uza-maṉ̂glar
uza-lmaṉ̂g
uzal-maṉ̂gız
uzal-maṉ̂glar
uza-man
uza-mas min
72v/28-29 uzal-man
uzal-mas min
uza-y min
uza-r min
uza-ydur min
uza-ram
uzal-a min
uzal-ur min
uzal-adur min
uzal-uram
üz-ey min
oz-ay min
üz-er min
oz-ar min
üz-erem
oz-aram

73r/1 uza-rım
uzal-urum
uza-maġım
uzal-maġım
üz-erim
oz-arım
73r/2 uza-maġum
uzal-maġum
uza-p

■ *uşbu bergidin inçike bolup tene dik bir ilig* ***uzap*** *yene uşbu cāsūn bergleri açıladur (73r/3-4)*

uza-ban
uza-mış
uza-lıp
uzal-ıban
73r/3 uzal-mış
Tārīḫ-i Babürī
uşbu
berg.idin
inçike
bol-up
tene
dik
73r/4 *bir*
ilig
uza-p
yene
uşbu
cāsūn
berg.leri
açıl-adur
uzal-mışa͡ng
uza-mas
uzal-mas
73r/5 uza-p bolmas
uza-sa bolmas
uza-maḳ olmas
uzal-ıp bolmas
uzal-sa bolmas
73r/6 uzal-maḳ olmas
uza-y almas
uzal-a almas
uza-yu
uza-y uza-y
uzal-a uzal-a

■ *közüng͡ ki lāle vü nesrīn üze* ***uzala*** *yatur // Ḫotan çiçekleri üzre meger ġazāle yatur (73r/7-8)*

73r/7 *köz.üng͡*
ki
lāle
vü (ve)
73r/8 *nesrīn*
üze
uzal-a
yat-ur
Ḫotan
çiçek.leri
üzre
meger
ġazāle
yat-ur
uza-y
uza-yın
uzal-ay
uzal-ayın
73r/9 üz-ey
oz-ay
üz-eyin
oz-ayın
73r/10 uza-saḳ
uza-ġa biz
uza-ġay biz
uza-lı
uzal-ıng͡
uzal-saḳ
uzal-ġa biz
uzal-ġay biz
uzal-alı
uzal-alıng͡
73r/11 üz-eli
oz-alı
üz-elig͡
oz-alıng͡
uzal-ġalı
uza-ġalı
73r/12 uza-ġaç

uzal-ġaç
uza-ġuçı
uzal-ġuçı
uza-ġuça
uza-ġunça
73r/13 uza-ġança
uzal-ġuça
uzal-ġunça
uzal-ġança
uza-ġum
uzal-ġum
73r/14 uza-ġuñg
uzal-ġuñg
uza-ġusı
uzal-ġusı
uza-ġuluḳ
uzal-ġuluḳ
73r/15 uza-ġay
uza-sa
uza-sun
uza-dik
uzal-ġay
uzal-a
uzal-sa
uzal-sun
uzal-dik

■ *yaşım tārın uzattıñg kim siniñg hem // **uzalġay** ʿıyş ile Yā Rab ki yaşıñg (73r/16)*

73r/16 *yaş.ım*
tār.ın
uzat-tıñg
kim (ki)
siniñg
hem
uzal-ġay
ʿıyş
ile
Yā Rab
ki
yaş.ıñg
uza-ġudik
uzal-ġudik
73r/17 uzal-urdik
uza-rdik
üz-erdik
oz-ardik
uza-ġudik
73r/18 üz-mek
73r/19 oz-maḳ
uzat-maḳ
73r/20 uzat-tı

■ *ḳahr ile kāfirġa yitişgen zamān // ḥamle hemān irdi vü yıḳmaḳ hemān // çūnki **uzattı** anı dūzaḫ sarı // eyle ki meẕbūḥnı maṭbaḫ sarı (73r/20-21)*

■ *Ādem-i ṣafi bihiştdin çıḳarġan ʿaṣānı añga birip anı Mışrġa **uzattı** (73r/22)*

■ *her berg ki ḫasta-vār yattı//yir besteride ayaġ **uzattı** (73r/23)*

Ḥayretü'l-Ebrār
ʿAbdullah Mubārek
ḳahr
ile
kāfir.ġa
yitiş-gen
73r/21 *zamān*
ḥamle
hemān
irdi
vü (ve)
yıḳ-maḳ
hemān
çūnki
uzat-tı
anı
dūzaḫ
sarı
eyle
ki
meẕbūḥ.nı
maṭbaḫ
sarı
Tārīḫu'l-Enbiyā
73r/22 Ḥażret-i Şuʿayb
Mūsā aleyhisselām
Ādem-i ṣaf-ı
bihişt.din
çıḳar-ġan

ʿaṣā.nı
aŋ͡ga
bir-ip
anı
Mıṣr.ġa
uzat-tı
73r/22-23 Leylī ve Mecnūn
73r/23 her
berg
ki
ẖasta-vār
yat-tı
yir
bester.ide
ayaġ
uzat-tı
uzat-tuḳ

■ *Resūluŋ͡g ki kildi söz aytıp irik//aŋ͡ga ʿöẕr ayttuḳ* ***uzattuḳ*** *tirik (73r/24)*

73r/23-24 Sedd-i İskenderī
73r/24 Resūl.uŋ͡g
ki
kil-di
söz
ayt-ıp
irik
aŋ͡ga
ʿöẕr
ayt-tuḳ
uzat-tuḳ
tirik
uzat-ġan
73r/25 uzat-urġan

■ ***uzaturġan*** *zamānı atlandı // çün uzattı viṣāḳıġa yandı (73r/26-27)*

uzat-adurġan
Sebʿa-yi Seyyāre
73r/26 uzat-urġan
zamān.ı
atlan-dı
çün
uzat-tı
73r/27 viṣāḳ.ıġa
yan-dı
uzat-
uzat-ġıl

■ *ni ẓulm ḳılurġa ilni ḳatġıl // ni ẓulm ḳolın özüŋ͡g* ***uzatġıl*** *(73r/28)*

Leylī ve Mecnūn
73r/28 ni
ẓulm
ḳıl-urġa
il.ni
ḳat-ġıl
ni
ẓulm
ḳol.ın
öz.üŋ͡g
uzat-ġıl
uzat-ay
uzat-ayın

■ *müyesser olmasa bu tört ayaġlanıp kiçeler // tenimni it itip itleri sarı* ***uzatay*** *(73r/29-73v/1)*

73r/29-73v/1 müyesser
ol-masa
bu
tört
ayaġ.lanıp
kiçe.ler
ten.imni
it
it-ip
it.leri
sarı
uzat-ay
özle-mek

■ *dīde-yi ümīdlerne iktiḥāl içün sulṭān-ı bülend dergāhıŋ͡g tūtiyā-yi ġubārın* ***özlediler*** *(73v/2)*

■ *ol kim birāderim cānibin* ***özler*** *ve anıŋ ḳullugı yolın gözler ol cānibe varsun (73v/3)*

Rūmī Türkçesi
73v/2 Saʿde'd-dīn Ṣefā
Tārīḫ-i Āl-i ʿOṣmān
dīde-yi ümīd.lerne
iktiḥāl
içün

sulṭān-ı bülend dergāh.ıŋ̂ğ
tūtiyā-yi ġubār.ın
özle-diler
73v/3 *ol*
kim (ki)
birāder.im
cānib.in
özle-r
ve
anıŋ
ḳulluġ.ı
yol.ın
göz.ler
ol
cānib.e
var-sun

İsimler (Cevāmid)

uz

■ *ey melāḥat şīvelik şīrīn dudaġıŋ̂ğ sözge* ***uz*** *// ḥikmet ilgi gūyiyā saldı şeker tengige tuz (73v/4)*

■ *til ıldamıdın bolur nedāmet ḥāṣıl // yüz nevʿ nedāmet ü melāmet ḥāṣıl //* ***uz*** *sözlegenidin istiḳāmet ḥāṣıl // sākitlikdin velī selāmet ḥāṣıl (73v/5-6)*

1 üz

2 üz

3 üz

■ *ey sa*ŋ̂*ğa ḳadr ast līkin ṭurre-yi ṭarrār kej // kim körüptür serv* ***üz****e sünbülni bu miḳdār kej (73v/7)*

1 öz

■ *ta*ŋ̂*ğlası çün kilmiş il* ***öz*** *ḥālıġa // baḳıp il per reng ile eşkālıġa (73v/10-11)*

■ *ta*ŋ̂*ğlası il kilmiş* ***öz****gü ḥālıġa (73v/11)*

■ *kim ki özi iyledi yalġan sözin // kiẕb dir il çın dise ḳalġan sözin // kimsege yalġançı diben ḳalsa at // bu at ile çarlasalar* ***öz****ü yat (73v/13-14)*

■ *āşināların ḳavar līkin siver peykāneni yat // yatnı* ***öz*** *iyler cefā birle velīkin* ***öz****ni yat (73v/14-15)*

2 öz

4 üz

■ *üç* ***üz*** *altmış altı lāʿb ü girih // ötüp kim sinān uçı körgey zirih (73v/8-9)*

■ *ayırdı üç üz keşti-yi tīz-tek // yörürde niçük kim hilāl-i felek (73v/9-10)*

üz-

oz-

73v/4 *ey*
melāḥat
şīve.lik
şīrīn
dudaġ.ıŋ̂ğ
söz.ge
uz
ḥikmet
ilg.i
73v/5 *gūyiyā*
sal-dı
şeker
tüng.ige
tuz
Naẓmü'l-Cevāhir
til
ıldam.ıdın
bol-ur
nedāmet
ḥāṣıl
yüz
nevʿ
nedāmet
ü (ve)
73v/6 *melāmet*
ḥāṣıl
uz
sözle-genidin
istiḳāmet
ḥāṣıl
sākit.likdin
velī
selāmet
ḥāṣıl
73v/7 *ey*
*sa*ŋ̂*ğa*

ḳadr
ast
lākin
ṭurre-yi ṭarrār
kej
kim (ki)
kör-üptür
serv
üz.e
sünbül.ni
bu
miḳdār
kej

73v/8 Sedd-i İskenderī
Bārıḳ Berberī
üç üz altmış altı
lā'b
ü (ve)
girih

73v/9-10 *öt-üp*
kim (ki)
sinān
uç.ı
kör-gey
zirih
ayır-dı
üç üz
keşti-yi tīz-tek
yörü.rde
niçük
kim (ki)
hilāl-i felek

73v/10 Lisānü'ṭ-Ṭayr
tan͡gla.sı
çün
kil-miş
il
öz
ḥāl.ıġa

73v/11 *baḳ-ıp*
il
per
reng
ile
eşkāl.ıġa
Rūmī müellif
tan͡gla.sı
il
kil-miş
özgü
ḥāl.ıġa

73v/12 Ḥayretü'l-Ebrār

73v/13-14 *kim*
ki
öz.i
iyle-di
yalġan
söz.in
kiẕb
di-r
il
çın
di-se
ḳal-ġan
söz.in
kimse.ge
yalġançı
di-ben
ḳal-sa
at
bu
at
ile
çarla-salar
öz.ü
yat
āşinā.larnı
ḳav-ar
lākin
siv-er
peykāne.ni
yat
yat.nı

73v/15 *öz*
iyle-r
cefā
birle
velīkin

öz.ni
yat
Rūmī Türkçesi
öz (TR)
üz-
73v/16 ozan
oz-
ozaġu kün

■ *taŋ͡gla yoḳ andın bolur iş defterin // bir bir oḳuttur **ozaġu kün** barın (73v/17)*

73v/17 Ḥayretü'l-Ebrār
Bedīʿ ü'z-zamān Mīrzā
taŋ͡gla
yoḳ
andın
bol-ur
iş
defter.in
bir bir
oḳut-tur
ozaġu kün
bar.ın
73v/18 **uzaḳ**
özek
uzalış

■ *taldım **uzalış**da tut ḳolumnı // körgüz kerem iyleben yolumnı (73v/19)*

73v/19 Leylī ve Mecnūn
tal-dım
uzalış.da
tut-
ḳol.umnı
kör-küz
kerem
iyle-ben
yol.umnı
73v/20 **ozan**
oz-maḳ
üzengü
73v/21 **Özbek**
uruġ
uruġ
73v/22 **özçe**

■ *ḳulaġlarında ḥalḳa-yı bendelıġ // tapıp **özçe** altunġa erzendelıġ (73v/22-23)*

Sedd-i İskenderī
Hint
ḳulaġ.larında
ḥalḳa-yı bende.lıġ
73v/23 tap-ıp
özçe
altun.ġa
erzende.lıġ
özdikge
üzre

■ *ʿārıż üzre ʿayn yaŋ͡glıġdur ʿuẕārıŋ͡g üzre köz // nergis **üzre** noḳṭa yaŋ͡glıġdur közüŋ͡g astıda ḫāl (73v/23-24)*

ʿārıż
üzre
73v/24 *ʿayn*
yaŋ͡glıġ.dur
ʿuẕār.ıŋ͡g
üzre
köz
nergis
üzre
noḳṭa
yaŋ͡glıġ.dur
köz.üŋ͡g
ast.ıda
ḫāl
üzerlik
73v/25 Farsça
Arapça
özge

■ *sözleşür mın tilbeler dik öz özüm birle müdām // çün özümdin **özge** yoḳ ʿālemde hem-derdim mining͡ (73v/26-27)*

■ *özüŋ͡gdin **özge**din yüzin ḳaytar ve öz sözüŋ͡gdin ve özge sözni köŋ͡glidin çıḳar (73v/27-28)*

73v/26 *sözleş-ür mın*
tilbe.ler
dik
öz öz.üm birle
müdām
çün

öz.ümdin
özge
73v/27 *yoḳ*
ʿālem.de
hem-derd.im
mining̑
Maḥbūbu'l-Ḳulūb
öz.üng̑din
özge.din
yüz.in
ḳaytar-
ve
öz
söz.üng̑din
73v/28 *ve*
özge
söz.ni
köng̑l.idin
çıḳ-ar
özgege

■ *ey ki dir sin kim Hüseynī* ***özgege*** *birmiş köng̑ül // **özgege** birmek üçün iy bed-gümān köng̑lüm ḳanı (73v/28-29)*

Sulṭān Ḥüseyin Mīrzā
ey
ki
dir sin
73v/29 *kim (ki)*
Ḥüseynī
özgege
bir-miş
köng̑ül
özgege
bir-mek
üçün
ey
bed-gümān
köng̑l.üm
ḳanı
özgeçe

■ *mihride min ḫastanıng̑ her laḥẓa ḥāli* ***özgeçe*** *// līk ol bed-mihrning̑ her-dem ḫayāli **özgeçe** (74r/1)*

74r/1 *mihr.ide*
min
ḫasta.nıng̑
her
laḥẓa
ḥāl.i
özgeçe
līk
ol
bed-mihr.ning̑
her-dem
ḫayāl.i
özgeçe
üzgün

■ *derd kör kim istese kilmes ġamım sormaḳġa yār // rāżī irmen kim sirişkim seylining̑ bar* ***üzgün****i (74r/2-3)*

74r/2 *derd*
kör-
kim (ki)
iste-se
kil-mes
ġam.ım
sor-maḳġa
yār
74r/3 *rāżī*
irmen
kim (ki)
sirişk.im
seyl.ining̑
bar
üzgün.i
Rūmī müellifler
üzgün
ürgün
74r/4 Naṣīrī
özginesin

■ *geh vefā geh nāz u geh efsūn bile* ***özginesin*** *// köz körüp her laḥẓa dilberlıġda bir türlükkine (74r/4-5)*

gine
geh
vefā
geh
nāz

u (ve)
74r/5 *geh*
efsūn
bile
özgine.sin
köz
kör-üp
her
laḥẓa
dilber.lıġda
bir
türlük.kine
özlü palçıḳ (RT)
Rūmī Türkçesi
74r/6 **1 özlük**
■ *ḫırḳa cinsin rehn içün ey şeyḫ almas pīr-i diyr // bāde birmes tā ki* ***özlük*** *cinsi merhūn bolmasa (74r/6-7)*
2 özlük
■ *birev ki deyr-i fenā içre çikse bāde-yi ʿışḳ // özidin ölge burun maḥv olur irür* ***özlük*** *(74r/7-8)*
ḫırḳa
cins.in
rehn
içün
ey
şeyḫ
al-mas
pīr-i deyr
74r/7 *bāde*
bir-mes
tā
ki
özlük
cins.i
merhūn
bol-masa
birev
ki
deyr-i fenā
içre
çik-se
bāde-yi ʿışḳ
74r/8 *öz.idin*
ölge
burun
maḥv
ol-ur
irür
özlük
1 üzük
■ *tutay cihānda Süleymān sini veyā Cemşīd // ni muñga cām vefā iyledi ni añga* ***üzük*** *(74r/9)*
2 üzük
■ *Hind sāḥirini kim Keşmīr cādūgerleri anıñg allıda ip işe almaslar anıñg gevheri silkige tartmaḳ ve öz naẓmınıñg çürük riştesin ve* ***üzük*** *tārın hem alarġa ulamaḳ (74r/10-12)*
3 üzük
74r/9 *tut-ay*
cihān.da
Süleymān
sin.i
veyā
Cemşīd
ni
muñga
cām
vefā
iyle-di
ni
añga
üzük
74r/10 Leylī ve Mecnūn
Niẓāmī
Ḫüsrev
Hind
sāḥir.ini
kim (ki)
Kişmīr
cādūger.leri
74r/11 *anıñg*
all.ıda
ip
iş-e almaslar

anın̂g
gevher.i
silk.ige
tart-maḳ
ve
öz
naẓm.ınınn̂g
çürük
rişte.sin
ve
üzük
tār.ın

74r/12 *hem*
alar.ġa
ula-maḳ
uzun
uzun işek (RT)
Rūmī Türkçesi

74r/14 Farsça
özün̂g

■ *Nevāyī ister isen̂g yār laʿli kāmini cān bir // **özün̂g** di ilge tirilmeklik ölmegünçe bolur mu (74r/15)*

74r/15 *Nevāyī*
iste-r
ise.n̂g
yār
laʿl.i
kām.ini
cān
bir-
özün̂g
di-
il.ge
tiril-meklik
öl-megünçe
bol-ur mu
özün̂ge
üze

■ *vesme üzre zer-varaḳlıġ iki ḳaşın̂g yüz **üze** // cilveger bolġan iki ṭāvūs irür gülzār ara (74r/16-17)*

74r/16 *vesme*
üzre
zer-varaḳ.lıġ
iki
ḳaş.ın̂g
yüz
üz.e
cilveger
bol-ġan
iki

74r/17 *ṭāvūs*
irür
gülzār
ara
özige
özidikke

■ *anı ḥaḳ asrasun bir **özidikke** mübtelālıġdın // teraḥḥum iylese gāhī özige mübtelālarġa (74r/17-18)*

anı
ḥaḳ
asra-sun
bir
özidikke
mübtelā.lıġdın

74r/18 *teraḥḥum*
iyle-se
gāhī
öz.ige
mübtelā.larġa

Türeyenler
sīn ile

osanmaḳ/ġ

74r/19 osan-dı
osan-duḳ
osan-ur
osan-adur
osan-ur

74r/20 osan-maydur

■ *san̂ga bu temennā tükenmey-durur // yürürdin zamīrim **osanmay-durur** (74r/20-21)*

Sedd-i İskenderī
san̂ga

bu
temennā
74r/21 *tüken-mey-dürür*
yür-ürdin
żamīr.im
osan-may-durur
osan-ġan
osan-urġan
osan-adurġan
74r/22 osan-
osan-ġıl

■ *ni bir dem tın ni bir saʿat tayanġıl // ni ḥarb u kīne sürmekdin* ***osanġıl*** *(74r/23)*

Ferhād
Behrām
74r/23 *ni*
bir
dem
tın-
ni
bir
sāʿat
tayan-ġıl
ni
ḥarb
u (ve)
kīne
sür-mekdin
osan-ġıl
osan-ma
osan-maġıl
74r/24 osan-ıŋ͡g
osan-ıŋ͡gız
osan-ıŋ͡glar
osan-maŋ͡g
osan-maŋ͡gız
osan-maŋ͡glar
74r/25 osan-man
osan-mas min
osan-ayın
osan-ur min
osan-adur min
osan-uram
osan-urum
osan-maġım
74r/26 osan-maġum
osan-ıp
osan-ıban
osan-mış
osan-mışaŋ͡g
osan-mas
74r/27 osan-masɪ/mazı
osan-madın
74r/28 osan-ıp bolmas
osan-sa bolmas
osan-maḳ olmas
osan-a almas
osan-a osan-a
74r/29 osan-ay
osan-ayın
osan-may

■ *bāz yüz pāre ḳılıp yardı ḥazīn köŋ͡glümni // hīç* ***osanmay*** *yana her laḥẓa barur yāre köŋ͡gül (74v/1-2)*

osan-mayın
74v/1 *bāz*
yüz
pāre
ḳıl-ıp
yar-dı
ḥazīn
köŋ͡gl.ümni
hīç
74v/2 *osan-may*
yana
her
laḥẓa
bar-ur
yār.a
köŋ͡gül
osan-saḳ
osan-ġa biz
osan-ġay biz
osan-alı
osan-alıŋ͡g
osan-ġalı
74v/3 osan-ġaç
osan-ġuçı

osan-ġuça
osan-ġunça
osan-ġança
74v/4 osan-ġum
osan-ġuŋ͡g
osan-ġusı
74v/5 osan-ġuluḳ
osan-ġay
■ *maŋ͡ga ança ot saldı her biyti kim ṭabʿ // ger āb-i ḥayāt olsa andın* ***osanġay*** *(74v/6)*
osan-sa
osan-sun
osan-dik
74v/6 *maŋ͡ga*
anca
ot
sal-dı
her
beyt.i
kim
ṭabʿ
ger
āb-i ḥayāt
ol-sa
andın
osan-ġay
osan-ġudik
osan-urdik
74v/7 **osandur-maḳ/ġ**
ösrü-mek ~ esri-mek
74v/8 **esri-mek** ~ ösrü-mek
ösrük
74v/10 ösrü-di
ösrü-dük
ösrü-r
ösrü-ydür
ösrü-r
74v/11 ösrü-meydür
ösrü-gen
■ *tirlegen ayılur ve* ***ösrügen*** *tayılur (74v/12)*
üsrü-rgen
ösrü-ydürgen
74v/12 Maḥbūbu'l-Ḳulūb
Tenbīhāt

tirle-gen
ayıl-ur
ve
ösrü-gen
tayıl-ur
ösrü-
ösrü-gil
74v/13 ösrü-me
ösrü-megil
ösrü-ŋ͡g osan-a
ösrü-ŋ͡güz
ösrü-ŋ͡gler
ösrü-meŋ͡g
74v/14 ösrü-meŋ͡giz
ösrü-meŋ͡gler
ösrü-men
ösrü-mes min
ösrü-y min
ösrü-r min
74v/15 ösrü-ydür min
ösrü-rem
ösrü-rüm
ösrü-mekim
ösrü-megüm
ösrü-p
74v/16 ösrü-ben
ösrü-miş
ösrü-mişeŋ͡g
ösrü-mes
74v/17 ösrü-mesi/mezi
ösrü-medin
ösrü-p bolmas
ösrü-se bolmas
74v/18 ösrü-maḳ olmas
ösrü-y almaş
ösrü-y üsrü-y
74v/19 ösrü-y
ösrü-yin
ösrü-saḳ
ösrü-ge biz
ösrü-gey biz
ösrü-li
74v/20 ösrü-liŋ͡g
ösrü-li

	ösrü-geli		os-un͡g
	ösrü-geç		ös-ün͡g
74v/21	ösrü-güçi		os-un͡guz
	ösrü-güçe		ös-ün͡güz
	ösrü-günçe		os-un͡glar
	ösrü-gençe		ös-ün͡gler
	ösrü-güm	74v/29	os-ma
74v/22	ösrü-gün͡g		ös-me
	ösrü-güsi		os-maġıl
	ösrü-gülük		ös-megil
	ösrü-gey		os-man͡g
74v/23	ösrü-se		ös-men͡g
	ösrü-sün		os-man͡gız
	ösrü-dik		ös-men͡giz
	ösrü-güdik	75r/1	os-man͡glar
	ösrü-rdik		ös-men͡gler
	os-maḳ/ġ		os-man
74v/24	**ös-mek**		ös-men
74v/25	os-dı		os-mas min
	ös-di		ös-mes min
	os-ar		os-a min
	ös-er		ös-e min
	os-adur		os-ar min
	ös-edür		ös-er min
	os-ġan	75r/2	os-adur min
74v/26	os-arġan		ös-edür min
	os-adurġan		os-aram
	ös-gen		ös-erem
	ös-ergen		os-arım
	ös-edürgen		ös-erim
■ *tuġġan u* ***ösgen*** *yirim dip olma miḥnet astıda (74v/27)*			os-maġım
		75r/3	ös-mekim
74v/27	*tuġ-ġan*		os-maġum
	u (ve)		ös-megüm
	ös-gen		os-up
	yir.im		ös-üp
	di-p		os-uban
	ol-ma		ös-üben
	miḥnet	75r/4	os-mış
	ast.ıda		ös-miş
	os-		os-mışan͡g
	ös-		ös-mişen͡g
74v/28	os-ġıl		os-a os-a
	ös-gil		ös-e ös-e

75r/5 **osul-maḳ/ġ**
osmaḳla-maḳ/ġ
75r/6 **uslan-maḳ/ġ** (RT)
Rūmī Türkçesi
75r/7 **üstele-mek** (RT)↔üstünle-mek
üstünle-mek↔üstele-mek (RT)
Rūmī Türkçesi
üstelet-mek ↔ üstünlet-mek
75r/8 **üstünlet-mek** ↔ üstelet-mek

İsimler (Cevāmid)

75r/9 **us** (RT)
Rūmī Türkçesi
1 osal

■ *yörüş resmide bolmas ırdi* ***osal*** *// köçerde tüşerde bar ırdi yasal (75r/10)*

■ *bī-tecrübelıġdın mundaḳ* ***osal*** *boldı (75r/11)*

2 osal

■ *çü bardı kişi bilgeli resm-i ḥāl//ki öz ḫidmetin niyüçün itmiş* ***osal*** *(75r/12)*

■ *bizlerni mundaḳ muḥāṣıra ḳılıpturlar eger feryādımızġa yitmesen͡giz iş* ***osal*** *bolġusıdur (75r/13)*

75r/10 Sedd--i İskenderī
yörüş
resm.ide
bol-mas
ırdi
osal
köç-erde
tüş-erde
bar
ırdı
yasal
75r/11 Tārīḫ-i Babürī
Bī-tecrübe.lıġdın
mundaḳ
osal
bol-dı
75r/12 Sedd-i İskenderī
çü
bar-dı
kişi
bil-geli
resm-i ḥāl
ki
öz
ḫidmet.in
niyüçün
it-miş
osal
Tārīḫ-i Babürī
75r/13 *biz.lerni*
mundaḳ
muḥāṣıra
ḳıl-ıpturlar
eger
feryād.ımızġa
yit-mesen͡giz
iş
osal
bol-ġusıdur
osan (RT)
75r/13-14 Rūmī Türkçesi
75r/14 **üst**

■ *sebze-yi ḫaṭṭın͡g sevādı ehl-i ḫandān* ***üst****ine // Ḫıżr gūyā sāye salmış āb-i ḥayvān* ***üst****ine (75r/14-15)*

sebze-yi ḫaṭṭ.ın͡g
sevād.ı
ehl-i ḫandān
75r/15 *üst.ine*
Ḫıżr
gūyā
sāye
sal-mış
āb-i ḥayvān
üst.ine
1 üstün

■ *kişi ki ilgini* ***üstün*** *tiler seḫā ḳılsun // ḳolıda zehr-i helāhil veger Ḫıżr suyyıdur (75r/16)*

■ *çü boldı yiri noḳṭa-gāh-i muḥīṭ // ḳuyı su vu* ***üstün*** *sipihr-i besīṭ (75r/17)*

■ *bu taġlarnın͡g* ***üstün****i tamām at çapġudik hem-vārdur (75r/18)*

2 üstün

75r/16 *kişi*
ki
ilg.ini
üstün
tile-r
seḫā
ḳıl-sun
ḳol.ıda
zehr-i helāhil
ve
ger
Ḫıżr
suy.ıdur
75r/17 İskender
çü
bol-dı
yir.i
noḳṭa-gāh-i muḥīṭ
koyı
su
vu
üstün
sipihr-i basīṭ
Tārīḫ-i Babürī
75r/18 *bu*
tag̀.larnıṅg̀
üstün.i
tamām
at
çap-ġudik
hem-vār.dur

üstideki

75r/19 **ösrük**

■ *ni nevʿ bardı iken mest öyge ol çābük // ki tün ḳarangu idi raḫşı tünd özi* ***ösrük*** *(75r/19-20)*

■ *Nofel çiriki dağı çikıp ṣaf //* ***ösrük*** *tiveler kibi saçıp kef (75r/20)*

ni
nevʿ
bar-dı
iken
mest
öy.ge
ol
çābük
ki
tün
ḳarangu
idi
75r/20 *raḫş.ı*
tünd
öz.i
ösrük
Leylī ve Mecnūn
Nofel
çirik.i
dağı
çik-ip
ṣaf
ösrük
tive.ler
kibi
saç-ıp
kef
75r/21 **ösrükrek**

■ *yoḳ ʿāceb laʿliṅg̀din er bī-ḫūdluġum āyīn irür // çūnki* ***ösrükrek*** *bolur ol miy ki leb şīrīn irür (75r/21-22)*

yoḳ
ʿaceb
laʿl.iṅg̀din
75r/22 *er (: eger)*
bī-ḫūd.luġum
āyīn
irür
çūnki
ösrükrek
bol-ur
ol
mey
ki
leb
şīrīn
irür
ösrükkine

■ *asru yalġan vaʿdesidin küymiş irdi cān*

ġanīm // an͡gdıban bir kiçe tüşti ilgime ***ösrükkine*** *(75r/23)*

75r/23 *asru*
yalġan
vaʿde.sidin
küy-miş
irdi
cān
ġanīm
an͡gdi-ben
bir
kiçe
tüş-ti
ilg.ime
ösrükkine

75r/24 **1 üsküf** (RT < Rum.)
2 üsküf (RT < Rum.)
Rūm askerleri

75r/25 **usun** (Mo)
Moġol lügati

Türeyenler
şīn ile

uşat-maḳ/ġ

■ ***uşatmaḳ*** *istesen͡g bu bendlerni // muḳayyed olma anda uşbudur pend (75r/26)*

75r/26 *uşat-maḳ*
iste-sen͡g
bu
bend.lerni
muḳayyed
ol-ma
anda
uşbu.dur
pend

75r/27 uşat-tı
uşat-tuḳ
uşat-ur
uşat-adur
uşat-ur

75r/28 uşat-maydur
uşat-ġan
uşat-urġan
uşat-adurġan

75r/29 uşat-
uşat-ġıl
uşat-ma
uşat-maġıl
uşat-ın͡g
uşat-ın͡gız

75v/1 uşat-ın͡glar
uşat-man͡g
uşat-man͡gız
uşat-man͡glar
uşat-man
uşat-mas min

75v/2 uşat-a min
uşat-ur min
uşat-adur min
uşat-uram
uşat-urum
uşat-maġım
uşat-maġum

75v/3 uşat-ıp
uşat-ıban
uşat-mış
uşat-mışan͡g
uşat-mas

75v/4 uşat-ması/mazı
uşat-madın
uşat-ıp bolmas
uşat-maḳ olmas

75v/5 uşat-sa bolmas
uşat-a almas
uşat-a uşat-a

75v/6 uşat-ay

■ *tenimġa ʿışḳıda birdim şikest yaʿnī evvel ot // yarurġa uşbu ḳuruḳ hīmeni didim* ***uşatay*** *(75v/6-7)*

uşat-ayın
ten.imġa
ʿışḳ.ıda

75v/7 *bir-dim*
şikest
yaʿnī
evvel
ot

yar-urġa
uşbu
ḳuruḳ
hīme.ni
di-dim
uşat-ay
uşat-saḳ
uşat-ġa biz
uşat-ġay biz
75v/8 uşat-alı
uşat-alın̂g
uşat-ġalı
uşat-ġaç
uşat-ġuçı
75v/9 uşat-ġuça
uşat-ġunça

■ *kön̂gül cerāḥatıġa yaḳ viṣāl merhemini // firāḳ ḫāresi birle başım* **uşatġunça** *(75v/10)*

uşat-ġança
75v/10 *kön̂gül*
cerāḥat.ıġa
yaḳ-
viṣāl
merhem.ini
firāḳ
ḫāre.si
birle
baş.ım
uşat-ġunça
uşat-ġum
uşat-ġun̂g
75v/11 uşat-ġusı
uşat-ġuluḳ
uşat-ġay

■ *ol şūḫ kön̂glüm aldı salıp cismime şikest // bir ṭıfl dik ki şāḫın* **uşatġay** *semer bile (75v/12)*

uşat-a
uşat-sa
uşat-sun
uşat-dik
75v/12 *ol*
şūḫ
kön̂gl.üm
al-dı
sal-ıp
cism.ime
şikest
bir
ṭıfl
dik
ki
şāḫ.ın
uşat-ġay
şemer
bile
uşat-ġudik
75v/13 uşat-urdik
uşal-maḳ ↔ uşatıl-maḳ/ġ
uşatıl-maḳ/ġ ↔ uşal-maḳ
75v/14 uşal-ġan

■ *ḫaṭın̂g ġamıdın* **uşalġan** *ḳalem kibi bedenim // içinde nāl kibi her ṭaraf ża'īf sün̂gek (75v/15-16)*

uşal-urġan
uşal-adurġan
uşatıl-ġan
uşatıl-urġan
uşatıl-adurġan
75v/15 *ḫaṭ.ın̂g*
ġam.idin
uşal-ġan
ḳalem
kibi
beden.im
75v/16 *iç.inde*
nāl
kibi
her
ṭaraf
ża'īf
sün̂gek
uşal-ġay
uşatıl-ġay

■ *kön̂gülge nāvekin tā kirdi bī-ḥad ḥıfẓın iyler min // ki bu şīşe içinde ol dağı nā-geh* **uşalġay** *dip (75v/17)*

75v/17 *kön̂gül.ge*

nāvek.in
tā
kir-di
bī-ḥad
ḥıfẓ.ın
iyle-r min
ki
bu
şīşe
iç.inde
ol
dağı
nā-geh
uşal-ġay
di-p
uşal-sa

75v/18 uşatıl-sa

■ *hicri cismide sünĝeklerni uşatıp küydürür // yaʿnī ot batraḳ yanar köprek* **uşatılsa** *otun (75v/18-19)*

hicr.i
cism.ide
sünĝek.lerni
uşat-ıp
küy-dürür

75v/19 *yaʿnī*
ot
bat.raḳ
yan-ar
köp.rek
uşat-ılsa
ot.un

75v/20 **üş-maḳ/ġ** (RT)
Rūmī Türkçesi
üşür-maḳ/ġ

■ *gėliŋ̂ ağız bir iyleŋ̂ el* **üşürüŋ̂** *// bu murġ-ı vaḥşīyi dāme düşüruŋ̂ (75v/21)*

Rūmī şair
Rūmī imla

75v/21 *gėl-iŋ̂*
ağız
bir
iyle-ŋ̂
el
üşür-üŋ̂
bu
murġ-ı vaḥşī-yi
dām.e
düşür-üŋ̂
üşen-maḳ

■ *cemīʿ cāniverler benim şerer-i şerrimden* **üşenür**, *ḫuṣūṣen nevʿ-i beşer żarar-ı zehrimden ḳan ḳaşanur (75v/22)*

75v/21-22 Kelīle ve Dimne

75v/22 Türkçe
cemīʿ
cāniver.ler
ben.im
şerer-i şerr.imden
üşen-ür
ḫuṣūṣen
nevʿ-i beşer
żarar-ı zehr.imden
ḳan
ḳaşan-ur

İsimler (Cevāmid)

75v/23 **Oş**
oş

■ *tut ġam u miḥnet bile köŋ̂lüŋ̂ni ḫoş//ʿāḳil iseŋ̂ merhem ü dermānıŋ̂* **oş** *(75v/24-25)*

Taḫt-ı Süleymān
Endicān
Türkistan

75v/24 Ḥaydar Tilbe
Maḫzen
tut-
ġam
u (ve)
miḥnet
bile
köŋ̂l.üŋ̂ni
ḫoş
ʿāḳil

75v/25 *ise.ŋ̂*
merhem

ü (ve)
dermān.ın͡g
oş
uşbu
uşal

75v/26 **uşaġ** ~ uşaḳ

■ *yüzümnin͡g ʿaksi kāhī ḳıldı kūyun͡gnın͡g* ***uşaġ*** *taşın // kemāl-i ʿışḳ kör kim kehrübā ī̇cād iter kāhım (75v/26-27)*

■ *gülge seḥer vaḳti birür cilve bāġ // kiç yitişsen͡g tirer oġlan* ***uşaġ*** *(75v/27-28)*

uşaḳ ~ uşaġ
yüz.ümnin͡g
ʿaks.i
gāhī
ḳıl-dı
kūy.un͡gnın͡g
uşaġ

75v/27 *taş.ın*
kemāl-i ʿışḳ
kör-
kim (ki)
kehrübā
ī̇cād
it-er
kāh.ım
Ḥayretü'l-Ebrār
gül.ge
seḥer
vaḳt.i
bir-ür
cilve

75v/28 *bāġ*
kiç
yitiş-sen͡g
tir-er
oġlan
uşaġ
uşal ~ uşol
uşol ~ uşal

■ *dimegil ʿöẕr ey muġannī kim ünüm tapmış ḫarāş // ḳır* ***uşal*** *sūhān bile kön͡glümdin endūh ṣūretin (75v/29)*

■ *fiġānım aştı bülbüldin ġamı yoḳ ẕerreī ḳuldın // besī Babür* ***uşal*** *güldin kön͡gülde ḫār ḫārım bar (76r/1)*

75v/29 *di-megil*
ʿöẕr
ey
muġannī
kim (ki)
ün.üm
tap-mış
ḫarāş
ḳır-
uşal
sūhān
bile
kön͡gl.ümdin
endūh
ṣūret.in
Babür Şāh

76r/1 *fiġān.ım*
aş-tı
bülbül.din
ġam.ı
yoḳ
ẕerreī
ḳul.dın
besī
Babür
uşal
gül.din
kön͡gül.de
ḫār ḫār.ım
bar

76r/2 **oşança**

■ *ḥayāt naḳdını n'iyley ki mey-furūş almas // **oşança** meyġā ki yazġay ḫumār ḳallaşım (76r/2-3)*

ḥayāt
naḳd.ını
n'iyle-y
ki
mey-furūş
al-mas
oşança
mey.ġā

76r/3-4 *ki*
yaz-ġay
ḫumār
ḳallaş.ım
oşandaḳ

■ *maṭlūb* ***oşandaḳ*** *kim ḥayātın͡gız eṭrāfıda feyż şebnemidin nişāṭ güli açılġay (76r/3-4)*

Münşe'āt
maṭlūb
oşandaḳ
kim (ki)
ḥayāt.ın͡gız
eṭrāf.ıda
feyż
şebnem.idin
nişāṭ
gül.i
açıl-ġay
uşbu

■ *közün͡g ü zülf ü ḳaşın͡gdın inçü dik boldı işim // ḫalḳ* ***uşbu*** *vechdin dirler anı dürr-i ʿAden (76r/4-5)*

köz.ün͡g
ü (ve)
zülf
ü (ve)
ḳaş.ın͡gdın
76r/5 *inçü*
dik
bol-dı
iş.im
ḫalḳ
uşbu
vech.din
di-rler
anı
dürr-i ʿAden
uşġun
76r/6 **oşmunça** ↔ oşmunça çaġlıḳ
oşmunça çaġlıḳ ↔ oşmunça

■ *ve līk özge sözler ki ḳıldın͡g beyān // alardın ḳıl* ***oşmunça çaġlıḳ*** *ʿayān (76r/7)*

Sedd-i İskenderī
Çin
İskender
76r/7 *ve*
līk
özge
söz.ler
ki
ḳıl-dın͡g
beyān
alar.dın
ḳıl-
oşmunça çaġlıḳ
ʿayān
uşol

■ *bir kün āhımdın* ***uşol*** *bed-mihr kön͡gli yumşaġay // niçe kim fūlād irür ḳatıġ tapar ottın güdāz (76r/8)*

76r/8 *bir*
kün
āh.ımdın
uşol
bed-mihr
kön͡gl.i
yumşa-ġay
niçe
kim (ki)
fūlād
irür
ḳatıġ
tap-ar
ot.tın
güdāz
üşündi (RT)
76r/9 Rūmī Türkçesi

Türeyenler

ġayın ile

oġurla-maḳ/ġ
76r/10 oġurla-dı

■ *yıġaç üzre ger bolsa yüz min͡g yan͡gaġ // kömer yirge her ni* ***oġurladı*** *zāġ (76r/10-11)*

Sedd-i İskenderī
yıġaç
üzre

ger
bol-sa
yüz
miŋ͡g
yaŋ͡gaġ
köm-er
yir.ge
her
ni
oġurla-dı

76r/11 *zāġ*
oġurla-duḳ
oġurla-r
oġurla-ydur
oġurla-r

■ *sevād-ı ḫālı oġrılıḳġa mānend // kilip kündüz küni iltür üçün ḳand // **oġurlar**da tuz u şekker nihānī//şeker tutmış u yā tuz tutmış anı (76r/12-13)*

76r/11-12 Ḫüsrev ve Şīrīn
76r/12 Şīrīn
sevād-ı ḫāl.ı
oġrılıḳ.ġa
mānend
kil-ip
kündüz
kün.i
ilt-ür
üçün
76r/13 *ḳand*
oġurla-rda
tuz
u (ve)
şekker
nihānī
şeker
tut-mış
u (ve)
yā
tuz
tut-mış
anı
oġurla-maydur
76r/14 oġurla-ġan
oġurla-rġan
oġurla-ydurġan
oġurla-
oġurla-ġıl
76r/15 oġurla-ma
oġurla-maġıl
oġurla-ŋ͡g
oġurla-ŋ͡gız
oġurla-ŋ͡glar
76r/16 oġurla-maŋ͡g
oġurla-maŋ͡gız
oġurla-maŋ͡glar
oġurla-mas
oġurla-mas min
76r/17 oġurla-y min
oġurla-r min
oġurla-ydur min
oġurla-ram
oġurla-rım
oġurla-maġım
oġurla-maġum
76r/18 oġurla-p
oġurla-ban
oġurla-mış
oġurla-mışaŋ͡g
oġurla-mas
76r/19 oġurla-p bolmas
oġurla-sa bolmas
oġurla-maḳ olmas
oġurla-y almas
76r/20 oġurla-yu
oġurla-y oġurla-y
oġurla-y
oġurla-yın
76r/21 oġurla-saḳ
oġurla-ġa biz
oġurlaġa-y biz
oġurla-lı
oġurla-lıŋ͡g
oġurla-ġalı
76r/22 oġurla-ġaç
oġurla-ġuçı
oġurla-ġuça
oġurla-ġunça

oġurla-ġança
76r/23 oġurla-ġum
oġurla-ġuŋ͡g
oġurla-ġusı
oġurla-ġuluḳ
76r/24 oġurla-ġay
oġurla-sa
oġurla-sun
oġurla-dik
oġurla-ġudik
oġurla-rdik
76r/25 **oġurlat-maḳ**
oġurlan-maḳ
76r/26 **oġurlaş-maḳ**
76r/27 **uġulca-maḳ**
uġulca-dı
uġulca-duḳ
76r/28 uġulca-r
uġulca-ydur
uġulca-r
uġulca-maydur
76r/29 uġulca-ġan
uġulca-rġan
uġulca-ydurġan
76v/1 uġulca-
uġulca-ġıl
uġulca-ma
uġulca-maġıl
uġulca-ŋ͡g
uġulca-ŋ͡gız
76v/2 uġulca-ŋ͡glar
uġulca-maŋ͡g
uġulca-maŋ͡gız
uġulca-maŋ͡glar
uġulca-man
uġulca-mas min
76v/3 uġulca-y min
uġulca-r min
uġulca-ydur min
uġulca-ram
uġulca-rım
uġulca-maġım
76v/4 uġulca-maġum
uġulca-p
uġulca-ban
uġulca-mış
uġulca-mışaŋ͡g
76v/5 uġulca-mas
uġulca-ması/mazı
uġulca-madın
76v/6 uġulca-p bolmas
uġulca-sa bolmas
uġulca-maḳ olmas
uġulca-y almas
76v/7 uġulca-yu
uġulca-y uġulcay
uġulca-y
uğulca-yın
76v/8 uġulca-saḳ
uġulca-ġa biz
uġulca-ġay biz
uġulca-lı
uġulca-lıŋ͡g
uġulca-ġalı
76v/9 uġulca-ġaç
uġulca-ġuçı
uġulca-ġuça
uġulca-ġunça
uġulca-ġança
76v/10 uġulca-ġum
uġulca-ġuŋ͡g
uġulca-ġusı
76v/11 uġulca-ġuluḳ
uġulca-ġay
uġulca-sa
uġulca-sun
uġulca-dik
76v/12 uġulca-ġudik
uġulca-rdik
1 uġra-maḳ (RT) ↔ uġraş-maḳ
2 uġra-maḳ (RT)
■ *falān köyniŋ͡g üzerinden* ***uġradum*** *(76v/14-15)*
uġraş-maḳ ↔ 1 uġra-maḳ
Rūmī Türkçesi
76v/13 Arapça
uġraş-tum
■ *ġarīb-i perde-nişīn dil-rübāya uġraştum //*

*görüng̑ görüng̑ ni görünmez belāya **uġraştum** (76v/13-14)*

ġarīb-i perde-nişīn
dil-rübā.ya
uġraş-tum
gör-üng̑

76v/14-15 *gör-üng̑*
ni
gör-ünmez
belā.ya
uġraş-tum
Rūm Türkleri
falān
köy.ning̑
üzeri.nden
uġra-dum

İsimler (Cevāmid)

1 uġ

■ *laʿli aḳ öy **uġ**ları ḳatlıġ müjem bolmış yaḳīn // anda merdümluḳ ḳılıp kir ey meh-i ḫargeh-nişin (76v/16)*

■ *seyl yolıda fenā deştide müjgānım imes // köz alaçuġlarınıng̑ dūd yigen **uġ**larıdur (76v/17)*

2 uġ

76v/16 *laʿl.i*
aḳ öy
uġ.ları
ḳatlıġ
müje.m
bol-mış
yaḳīn
anda
merdüm.luḳ
ḳıl-ıp
kir- ey
meh-i ḫargeh-nişīn

76v/17 *seyl*
yol.ıda
fenā
deşt.ide
müjgān.ım
imes
köz
alaçuġ.larınıng̑
dūd
yi-gen
uġ.larıdur

76v/18 **Uġan**

■*bu kün yüz şükr kim ḳıldı **Uġan**ım // sini ming̑ ança kim bolġay gümānım (76v/19-20)*

■ *evvel Ādemġa vediʿat ḳoydı atıng̑nı **Uġan** // uşbu sözi bilmegenler boldı merdūd o laʿīn (76v/22)*

76v/19 Sebʿa-yi Seyyāre
Ferhād
bu
kün
yüz
şükr
kim (ki)
ḳıl-dı
Uġan.ım
sin.i
ming̑
ança
kim (ki)

76v/20 *bol-ġay*
gümān.ım
Rūmī müellif
Uġan
Uġan

76v/21 Sebʿa-yi Seyyāre
Luṭfī
Naʿt

76v/22 *evvel*
Ādem.ġa
vediʿat
ḳoy-dı
at.ıng̑nı
Uġan
uşbu
söz.i
bil-megenler
bol-dı
merdūd

u (ve)
laʿīn
Ṭāliʿ Hirevī
Uġan
76v/23 Luṭfī
76v/24 **oġrı**
oġlaġ ~ oġlaḳ
oġlaḳ ~ oġlaġ
oğlan
76v/25 Moġol
falān oġlan
76v/26 Mīrzā
Rūm
sulṭān
oğlan aşı
Türkçe
76v/27 **1 uġur**
2 uġur
Oğur
76v/28 Ferāġī
Türkler
Oğuz bin Ḳaraḫan bin Moġol Ḫan
76v/29 Oğur **bkz**.Oğuz bin Ḳaraḫan
1 oğurluḳ

■ *ʿārıżın͡g kördüm nihān eşk iyledi sırrımnı fāş // yaşurun ḳalmas **oğurluḳ** öy ara kim bolsa yaş (77r/1)*

2 oğurluḳ
77r/1 *ʿārıż.ın͡g*
kör-düm
nihān
eşk
iyle-di
sır.ımnı
fāş
yaşur-un
ḳal-mas
oğurluḳ
öy
ara
kim
bol-sa
yaş
77r/2 **oğurla-yın**
Oğuz
oğuz (RT)
77r/3 Moġol
Ḳaraḫan bin Moġol Ḫan
Ortaḳ
Kürtaḳ
77r/4 Oğuz Ḫan
Türk
Mulūk-i ʿAcem
Cemşīd
Türk
77r/5 Ḫorāsān
ʿIraḳ-ı ʿAcem
Mışır
Şām
Rūm
Ferenk
Rūmī Türkçesi
77r/6 **oğuş**
oğul
oğul otı (RT)
Rūmī Türkçesi
77r/7 **avġun** (RT)
Rūmī Türkçesi
Arapça

Türeyenler

fā ile

ofra-maḳ/ġ ~ opra-maḳ
77r/8 **ofran-maḳ/ġ** ~ opran-maḳ
opra-maḳ ~ ofra-maḳ/ġ
opran-maḳ ~ ofran-maḳ/ġ
üfür-mek (RT)
77r/9 Rūmī Türkçesi

İsimler (Cevāmid)

ufaḳ
Rūmī Türkçesi
ufacuḳ
77r/10 **ofraġ**

■ *mestlıġ ḥāletide ʿAbdullah ton **ofraġı** bile özini suġa saldı (77r/11)*

Tārīḫ-i Babürī

77r/11 *mest.lıġ*
ḥālet.ide
ʿAbdullah
ton
ofraġ.ı
bile
öz.ini
su.ġa
sal-dı
öfke ~ öyke
öyke ~ öfke

Türeyenler
ḳāf ile

77r/12 **oḳumaḳ/ġ**
oḳu-dı
oḳu-duḳ
oḳu-r

■ *a͡ŋglaman kim ol ḥarāmda bar tapġu͡ŋ yoḳsa yoḳ // bar tapsa͡ŋ hem alıp nāmı͡ŋ* ***oḳur*** *mu ol ṣanem (77r/13)*

oḳu-ydur
77r/13 *a͡ŋgla-man*
kim (ki)
ol
ḥarām.da
bar
tap-ġu͡ŋ
yoḳsa
yoḳ
bar
tap-sa͡ŋ
hem
al-ıp
nām.ı͡ŋ
oḳu-r mu
ol
ṣanem
oḳu-r

■ *ger* ***oḳur*** *hem bolsa red mü bolġusı yāḫūd ḳabūl // hem ḳabūlı tüşse yazġay mu cevāb iylep kerem (77r/14-15)*

■ ***oḳur****da aḳtı yaşım iḫtiyārsız gūyā//ki hicr dūdesidin nāmeġa midād itti͡ŋ (77r/15-16)*

77r/14 *ger*
oḳu-r
hem
bol-sa
red mü
bol-ġusı
yāḫūd
ḳabūl
hem
ḳabūl.ı
77r/15 *tüş-se*
yaz-ġay mu
cevāb
iyle-p
kerem
oḳu-rda
aḳ-tı
yaş.ım
iḫtiyār.sız
gūyā
ki
hicr
dūde.sidin
77r/16 *nāme.ġa*
midād
it-ti͡ŋ
oḳu-maydur
oḳu-ġan

■ *ey Nevāyī ḳılmaġaylar ʿayb eger dīvāne min // ol perī vaṣfın* ***oḳuġan*** *sayı dīvānımdın il (77r/17-18)*

oḳu-rġan
oḳu-ydurġan
77r/17 *ey*
Nevāyī
ḳıl-maġaylar
ʿayb
eger
77r/18 *dīvāne min*
ol
perī
vaṣf.ın

oḳu-ġan
sayı
dīvān.ımdın
il
oḳu-
oḳu-ġıl
oḳu-ma
oḳu-maġıl
77r/19 oḳu-n͡g
oḳu-n͡guz
oḳu-n͡glar
oḳu-man͡g
oḳu-man͡gız
oḳu-man͡glar
77r/20 oḳu-man
oḳu-mas min
oḳu-y min
oḳu-r min
oḳu-ydur min
oḳu-ram
oḳu-rum
oḳu-maġım
77r/21 oḳu-maġum
oḳu-p
oḳu-ban
oḳu-mış
oḳu-mışan͡g
oḳu-mas
77r/22 oḳu-ması/mazı
oḳu-madın
oḳu-p bolmas
oḳu-sa bolmas
oḳu-maḳ olmas
77r/23 oḳu-y almas
oḳu-y oḳu-y
oḳu-y

■ *ḳoy gül ü bülbülnı gül-gūn mey tulatut bülbüle // tā* ***oḳuy*** *bülbül maḳālātın açıp gül defterin (77r/24-25)*

77r/24 oḳu-yın
ḳoy-
gül
ü (ve)
bülbül.ni
gül-gūn
mey
tol-a
tut-
bülbül.e
77r/25 *tā*
oḳu-y
bülbül
maḳālāt.ın
aç-ıp
gül
defter.in
oḳu-saḳ
oḳu-ġa biz
oḳu-ġay biz
oḳu-lı

■ *bu cemāʿat-i aṭfāldın sin kilip bizin͡g bile āşinā bolun͡g sinin͡g üçün fātiḥa* ***oḳulı*** *dip (77r/26-27)*

77r/26 Mecālisü'n-nefāis
Mevlānā Şerefeddin ʿAlī Yezdī
bu
cemāʿat-i aṭfāl.dın
sin
kil-ip
biz.in͡g
bile
āşinā
77r/27 *bol-dun͡g*
sin.in͡g
üçün
fātiḥa
oḳu-lı
di-p
oḳu-ġalı
oḳu-ġaç

■ *ey Nevāyī derdlıġ naẓmın͡gnı derd ehli bilür // derdsiz dağı bolur anı* ***oḳuġaç*** *ehl-i derd (77r/28)*

77r/28 *ey*
Nevāyī
derd.lıġ
naẓm.ın͡gnı

derd
ehl.i
bil-ür
derd.siz
dağı
bol-ur
anı
oḳu-ġaç
ehl-i derd
oḳu-ġuçı

■ *Mevlānā Sāġari öz şiʿrin ihtimām yüzidin kerr ü ferr bile* ***oḳuġuçı*** *irdi (77r/29)*

77r/28-29 Ḫamsetü'l-Mütaḥayyirīn
77r/29 *Mevlānā Sāġarī*
öz
şiʿr.in
ihtimām
yüz.idin
kerr
ü (ve)
ferr
bile
oḳu-ġuçı
irdi
oḳu-ġuça
oḳu-ġunça

■ *perī-peyker* ***oḳuġunça*** *bu mektūb // nihādıdın çıḳıp yüz ḳatla āşūb (77v/1-2)*

oḳu-ġança
77v/1 Ferhād
Şīrīn
perī-peyker
77v/2 *oḳu-ġunça*
bu
mektūb
nihād.ıdın
çıḳ-ıp
yüz
ḳatla
āşūb
oḳu-ġum
oḳu-ġuñg
oḳu-ġusı
77v/3 oḳu-ġuluḳ
oḳu-ġay
oḳu-sa
oḳu-sun
oḳu-dik
oḳu-ġudik
oḳu-rdik
77v/4 **oḳuş-maḳ/ġ**
77v/5 **oḳul-maḳ/ġ**
oḳul-up

■ *ey soḳulup sikke-yi ʿadl atıñga // ḫuṭbe-yi devlet* ***oḳulup*** *ẕātıñga (77v/6)*

oḳul-uban
oḳul-mış
77v/6 Ḫayretü'l-Ebrār
ey
soḳul-up
sikke-yi ʿadl
at.ıñga
ḫuṭbe-yi devlet
oḳul-up
ẕāt.ıñga
77v/7 **oḳut-maḳ/ġ**
1 oḳla-maḳ/ġ
2 oḳla-maḳ/ġ
77v/8 oḳla-dı
oḳla-r
oḳla-ydur
oḳla-r
77v/9 oḳla-maydur
oḳla-ġan
oḳla-rġan
oḳla-ydurġan
77v/10 oḳla-
oḳla-ġıl
oḳla-ma
oḳla-maġıl
77v/11 oḳla-ñg
oḳla-ñgız
oḳla-ñglar
oḳla-mañg
oḳla-mañgız
oḳla-mañglar
77v/12 oḳla-man
oḳla-mas min

oḳla-y min
oḳla-r min
oḳla-ydur min
oḳla-ram
77v/13 oḳla-rım
oḳla-maġım
oḳla-maġum
oḳra-maḳ
77v/14 Arapça

İsimler (Cevāmid)

77v/15-16 **1 oḳ**

■ *ḳaşın͡gdın tüşüp min yaraḳ yādın oḳ dik // man͡ga żaʿfdın boldı gūyā beden oḳ (77v/15-16)*

uḳ ~ uġ

■ *öy ki **uḳ**ı teprenür sākinġa ḫāṭır-cemʿ imes // ni ʿaceb ger emn yoḳtur günbed-i devvār ara (77v/16-17)*

2 oḳ

■ *tüşümde didi kim köksün͡ge bir oḳ ursam ilgim öp // körün͡g ṭāliʿ ki ol oḳ yitgeç **oḳ** tiskendim uyḳudın (77v/18-18)*

3 oḳ

■ *Nevāyīyā ḳanı ol feyż ḫān-ḳāh içre // ʿazīmet it ki irür ḫoşraḳ anda **oḳ** ikenim (77v/19-20)*

■ *sedre şāḫı birle ṭūbī bolsa yoḳ // öksüdi tut bīşedin bir yafraḳ **oḳ** (77v/20)*

4 oḳ

■ *Nevāyī ü gülşen ki bir güldin ayru // man͡ga bes turur genc-i biytü'l-ḥüzn **oḳ** (77v/20)*

■ *meskenin͡g ister Nevāyī nisye cennet ehl-i zühd // munça **oḳ** bolur tefāvüt ʿālim ü cāhil ara (77v/22)*

ḳaş.ın͡gdın
tüş-üp
min
yaraḳ
ya.dın
oḳ
dik
man͡ga
żaʿf.dın
bol-dı
gūyā
beden
oḳ
öy
ki
uḳ.ı
77v/17 *tepren-ür*
sākin.ġa
ḫāṭır-cemʿ
imes
ni
ʿaceb
ger
emn
yoḳ.tur
günbed-i devvār
ara
uġ ~ uḳ
oḳ
77v/18 *tüş.ümde*
di-di
kim (ki)
köks.ün͡ge
bir
oḳ
ur-sam
ilg.im
öp-
kör-ün͡g
ṭāliʿ
ki
ol
oḳ
yit-geç
oḳ
77v/19 *tisken-dim*
uyḳu.dın
Nevāyī.yā
ḳanı
ol
feyż

ḫān-ḳāh
içre
ʿazīmet
it-
ki
irür
ḫoş.raḳ
anda
oḳ
77v/20 *iken.im*
Lisānü'ṭ-Ṭayr
sedre
şāḫ.ı
birle
ṭūbī
bol-sa
yoḳ
öksü-di
tut-
bīşe.din
bir
yafraḳ
oḳ
77v/21 *Nevāyī*
ü (ve)
gülşen
ki
bir
gül.din
ayru
maṅga
bes turur
genc-i beytü'l-ḥüzn
oḳ
77v/22 *mesken.iṅg*
iste-r
Nevāyī
nisye
cennet
ehl-i zühd
munça
oḳ
bol-ur
tefāvüt
ʿālim
ü (ve)
cāhil
ara
Nevāyī
77v/23 Rūmī müellifler
oḳ
■ *falān falāna bet oḫşar (77v/25)*
77v/24 Naṣīrī
Ferāġī
77v/25 Türkçe
falān
falān.a
bet
oḫşa-r
oḳ
bet
oḳar
■ *ḳıldı* ***oḳar*** *otaġasın ol ḳātil-i şücaʿ // ḫurşīd ʿārıżıġa hemānā ḫaṭ-ı şuʿāʿ (77v/26-27)*
77v/26 Farsça
ḳıl-dı
oḳar
otaġa.sın
ol
77v/27 *ḳātil-i şücaʿ*
ḫurşīd
ʿārıż.ıġa
hemānā
ḫaṭ-ı şuʿāʿ
oḳlaġu ~ oḳlaḳ ~ oḳlav
oḳlaḳ ~ oḳlaġu ~ oḳlav
oḳlav ~ oḳlaġu ~ oḳlaḳ
77v/28 Arapça
Farsça
oḳuş
77v/29 **oḳ yılanı**
■ *çü ejder ḫam bi-ḫam oldı revāne // oḳıġa her ḫam oldı bir nişāne // egerçi ejdehā bar irdi derrān // velīk ol* ***oḳ yılanı*** *ötti perrān (77v/29-78r/1)*
Ferhād ve Şīrīn
Ferhād

çü
ejder
ḫam bi-ḫam
ol-dı
revāne
78r/1 *oḳ.ıġa*
her
ḫam
ol-dı
bir
nişāne
egerçi
ejdehā
bar
irdi
derrān
velīk
ol
oḳ yılanı
öt-ti
perrān

Türeyenler
kāf ile

78r/2 **ög-mek**
ük-mek
Ferhād ve Şīrīn
Ferhād

■ *anıñg ol gevher-i vālāsı bardur // ki bu* ***ögmek****din istiġnāsı bardur (78r/3)*

78r/3 *anıñg*
ol
gevher-i vālā.sı
bar.dur
ki
bu
ög-mekdin
istiġnā.sı
bar.dur
ük-mek
ög-di
ük-di
ög-dük
ük-dük
78r/4 ög-er

■ *zühd ile ey ki Nevāyīni* ***öger*** *sin kördük // işi ösrüklük imiş hem-dem-i mey-ḫāne imiş (78r/5)*

ük-er

■ *ʿarṣada şaṭrançnı her kim töker // niçe yıġaç pāresidür kim* ***üker*** *(78r/6)*

ög-edür
ük-edür
78r/5 *zühd*
ile
ey
ki
Nevāyī.ni
ög-er sin
kör-dük
iş.i
ösrük.lük
imiş
hem-dem-i mey-ḫāne
imiş
Ḫayretü'l-Ebrār
78r/6 *ʿarṣa.da*
şaṭranç.nı
her
kim
tök-er
niçe
yıġaç
pāre.sidür
kim (ki)
ük-er
ög-er

■ *il* ***öger****din köñgülni şād itmen // ki ḫoş-āmedġa iʿtibār itmen (78r/7)*

ük-er
Sebʿa-yi Seyyāre
78r/7 *il*
ög-erdin
köñgül.ni
şād
it-men
ki

ḫoş-āmed.ġa
iʿtibār
it-men
ög-meydür
ük-meydür
78r/8 ög-gen
ük-gen
ög-ergen
ük-ergen
ög-edürgen
ük-edürgen
78r/9 ög-
ük-

■ *derd ü miḥnet taşın ey maḥzūn köŋ̑gül cānımġa* **ük** *// her ni efzūn kilse andın cism-i vīrānımġa* **ük** *(78r/9-10)*

ög-gil
ük-gil
derd
ü (ve)
miḥnet
taş.ın
78r/10 *ey*
maḥzūn
köŋ̑gül
cān.ımġa
ük-
her
ni
efzūn
kıl-se
andın
cism-i vīrān.ımġa
ük-
ög-me
ük-me
ög-megil
ük-megil
78r/11 ög-üŋ̑
ük-üŋ̑
ög-üŋ̑güz
ük-üŋ̑güz
ög-üŋ̑gler
ük-üŋ̑gler
ög-meŋ̑
ük-meŋ̑
ög-meŋ̑giz
ük-meŋ̑giz
ög-meŋ̑gler
ük-meŋ̑gler
ög-men
ük-men
ög-mes min
ük-mes min
78r/12 ög-eyin
ük-eyin
ög-er min
ük-er min
ög-eydür min
ük-eydür min
ög-erem
ük-erem
ög-erim
ük-erim
ög-mekim
ük-mekim
78r/13 ög-megüm
ük-megüm
ög-üp
ük-üp

■ *arḳasıda ʿışḳ ki yüz ġam* **üküp** *// her girihi bir ġam ayaġın tökup (78r/14-15)*

ög-üben
ük-üben
ög-miş
ük-miş
78r/14 Ḥayretü'l-Ebrār
arḳa.sıda
ʿışḳ
ki
yüz
ġam
ük-üp
78r/15 *her*
girih.i
bir
ġam
ayaġ.ın

tök-up
ög-mişen͡g
ük-mişen͡g
ög-mes
ük-mes
78r/16 ög-mesi/mezi
ük-mesi/mezi
ög-medin
ük-medin
78r/17 ög-üp bolġay
ük-üp bolġay
ög-se bolġay
ük-se bolġay
ög-e alġay
■ *mihr ki il vaṣfıdın ötmiş işi // yüzin anın͡g ni* ***öge alġay*** *kişi (78r/18-19)*
ük-e alġay
78r/18 Ḥayretü'l-Ebrār
Bedīʿüz-zamān Mīrzā
mihr
ki
il
vaṣf.ıdın
öt-miş
iş.i
yüz.in
78r/19 *anın͡g*
ni
ög-e alġay
kişi
ög-e ög-e
ük-e ük-e
ög-ey
ük-ey
ög-eyin
ük-eyin
78r/20 ög-ey
ög-sek
ük-sek
ög-ge biz
ük-ge biz
ög-gey biz
ük-gey biz
ög-eli
ük-eli
ög-elin͡g
ük-elin͡g
78r/21 ög-geli
ük-geli
ög-geç
ük-geç
78r/22 ög-güçi
ük-güçi
ög-güçe
ük-güçe
ög-günçe
ük-günçe
ög-gençe
ük-gençe
78r/23 ög-güm
ük-güm
ög-gün͡g
ük-gün͡g
ög-güsi
ük-güsi
78r/24 ög-gülük
ük-gülük
ög-gey
ük-gey
ög-e
ük-e
ög-se
ük-se
■ *kim cevāhirni allıġa tökse // tell-i ġaflet kibi anı* ***ükse*** *(78r/25-26)*
ög-sün
ük-sün
ög-dik
ük-dik
78r/25 Sebʿa-yi Seyyāre
kim
cevāhir.ni
all.ıġa
tök-se
tell-i ġaflet
kibi
anı
78r/26 *ük-se*

ög-güdik
ük-güdik
ög-erdik
ük-erdik
ögül-mek
ükül-mek
78r/27 ögül-di
ükül-di

■ *kön͡gülde ança oḳun͡gdın* ***ükülди*** *peykān kim // başaḳ bile bu belā mezraʿıda ḫırmandur (78r/27-28)*

kön͡gül.de
ança
78r/28 *oḳ.un͡gdın*
ükül-di
peykān
kim (ki)
başaḳ
bile
bu
belā
mezraʿ.ıda
ḫırman.dur
ögül-gen
ükül-gen

■ *açılmış her ṭaraf bir gülşen-i gül //* ***ükülgen*** *her sarı bir ḫırman-ı gül (78r/29-78v/1)*

ögül-ürgen
ükül-ürgen
ögül-edürgen
ükül-edürgen
78r/29 Ḫüsrev ve Şīrīn
açıl-mış
her
ṭaraf
bir
gülşen-i gül
78v/1 *ükül-gen*
her
sarı
bir
ḫırman-ı gül
ögül-üp

■ *maʿrekede zāl bile Rüstemī // başları üzre* ***ükülüp*** *ʿālemī (78v/2)*

ükül-üp
ögül-üben
ükül-üben
ögül-miş
ükül-miş
78v/2 Ḫayretü'l-Ebrār
maʿreke.de
Zāl
bile
Rüstem.ī
baş.ları
üzre
ükül-üp
ʿālem.ī
78v/3 **ögün-mek**

■ *ümūr-ı ẓāhir ve bāṭinimġa mevcib-i mübāhāt ve ḳıvanmaḳ ve dīni ve āḫiretimġa bāʿiṣ-i iftiḫār ve* ***ögünmek****dür (78v/4)*

78v/4 Ḫamsetü'l-mütaḥayyirīn
ümūr-ı ẓāhir
ve
bāṭın.ımġa
mevcib-i mübāhāt
ve
ḳıvan-maḳ
ve
dīn.i
ve
āḫiret.imġa
bāʿiṣ-i iftiḫār
ve
ögün-mekdür
78v/5 ögün-di
öğün-dük
ögün-ür

■ ***ögünür*** *dīde ki ḫayrānım ezelden yüziŋe // oldı maʿlūm bu lāfında ki çoḳdur yaşı (78v/6)*

ögün-edür
Fużūlī
78v/6 Rūmī imla
ögün-ür

dīde
ki
ḫayrān.ım
ezel.den
yüz.iŋe
ol-dı
maʿlūm
bu
lāf.ında
ki
çoḳ.dur
yaş.ı

78v/7 ögün-meydür
ögün-gen
ögün-ürgen
ögün-edürgen

78v/8 ögün-
ögün-gil
ögün-me
ögün-megil
ögün-ün͡g
ögün-ün͡güz
ögün-ün͡gler
ögün-men͡g
ögün-men͡giz
ögün-men͡gler

78v/9 ögün-men
ögün-mes min
ögün-eyin
ögün-ür min
ögün-edür min
ögün-ürem
ögün-ürüm

78v/10 ögün-mekim
ögün-megüm
ögün-üp
ögün-üben
ögün-miş
ögün-mişen͡g

78v/11 ögün-mes
ögün-mesi/mezi
ögün-medin

78v/12 ögün-üp bolġay
ögün-se bolġay
ögün-e alġay
ögün-e ögün-e

78v/13 ögün-ey
ögün-eyin
ögün-sek
ögün-ge biz

78v/14 ögün-gey biz
ögün-eli
ögün-elin͡g
ögün-geli
ögün-güçi

78v/15 ögün-güçe
ögün-günçe
ögün-gençe
ögün-güm
ögün-gün͡g

78v/16 ögün-güsi
ögün-gülük
ögün-gey
ögün-e
ögün-se
ögün-sün
ögün-dik

78v/17 ögün-güdik
ögün-ürdik
ökür-mek

■ *işim taġ üzre her yan eşk seylābını sürmekdür // firāḳ āşūbıdın her dem bulut yaŋ͡glıġ* **ökürmek***dür (78v/18-19)*

78v/18 *iş.im*
taġ
üzre
her
yan
eşk
seylāb.ını
sür-mekdür

78v/19-20 *firāḳ*
āşūb.ıdın
her
dem
bulut
yaŋ͡glıġ
ökür-mekdür

ökür-di

■ *mātem-zedeler kibi* ***ökürdi*** *// Nofel sarı eşkdik yügürdi (78v/19-20)*

Leylī ve Mecnūn
mātem.zedeler
kibi
ökür-di
Nofel
sarı
eşk
dik
yügür-di
ökür-dük
ökür-ür

■ *sāḳiyā mey tola kim ʿarbede ister köŋ̂lüm // ey muġannī çala başla* ***ökürür*** *kükte ḳopuz (78v/21-22)*

ökür-edür
78v/21 ökür-ür
sāḳiyā
mey
tol-a
kim (ki)
ʿarbede
iste-r
köŋ̂l.üm
78v/22 *ey*
muġannī
çal-a başla-
ökür-ür
kük.te
ḳopuz
ökür-meydür
78v/23 ökür-gen
ökür-ürgen
ökür-edürgen
78v/24 ökür-
ökür-gil
ökür-me
ökür-megil
ökür-üŋ̂
ökür-üŋ̂güz
ökür-üŋ̂gler
78v/25 ökür-meŋ̂
ökür-meŋ̂iz
ökür-meŋ̂gler
ökür-men
ökür-mes min
ökür-e min
78v/26 ökür-ü min
ökür-edür min
ökür-ürem
ökür-ürürm
ökür-mekim
ökür-megüm
78v/27 ökür-üp

■ *ger Nevāyī müfriṭ efġān itse cānā ḳılma ʿayb // sin helāk itgen köŋ̂gül sūgide yıġlar* ***ökürüp*** *(78v/27-28)*

ökür-üben
ökür-miş
ger
Nevāyī
müfriṭ
efġān
it-se
cānā
78v/28 *ḳıl-ma*
ʿayb
sin
helāk
it-gen
köŋ̂gül
sūg.ide
yıġla-r
ökür-üp
ökür-mişeŋ̂
ökür-mes
78v/29 ökür-mesi/mezi
ökür-medin
79r/1 ökür-üp bolmas
ökür-se bolmas
ökür-mek olmas
ökür almas
79r/2 ökür-e ökür-e
ökür-ey
ökür-eyin
79r/3 ökür-sek

ökür-ge biz
ökür-gey biz
ökür-eli
ökür-elin͡g
ökür-geli
79r/4 ökür-geç
ökür-güçi
ökür-güçe
ökür-günçe
ökür-gençe
79r/5 ökür-güm
ökür-gün͡g
ökür-güsi
79r/6 ökür-gülük
ökür-gey
ökür-e
ökür-se
ökür-sün
ökür-dik
79r/7 ökür-güdik
ökür-ürdik
öksü-mek ↔ öksül-mek
öksül-mek ↔ öksü-mek
79r/8 öksü-di

■ *yir yüzin yamġur suyı birle yudı // gerd çirki ol yumaġdın* ***öksüdi*** *(79r/8-9)*

■ *Ḳāf dik yüz taġnın͡g yoḳ bolmaġın // bir yüzidin bir ḳavım öksüldi saġın // sedre şāḫı birle ṭūbī bolsa yoḳ //* ***öksüdi*** *tut bīşedin bir yafraġ oḳ (79r/9-11)*

öksül-di

■ *Ḳāf dik yüz taġnın͡g yoḳ bolmaġın // bir yüzidin bir ḳavım* ***öksüldi*** *saġın // sedre şāḫı birle ṭūbī bolsa yoḳ // öksüdi tut bīşedin bir yafraġ oḳ (79r/9-11)*

Lisānü'ṭ-Ṭayr
Tevḥīd
yir
yüz.in
yamġur
su.yı
79r/9-10 *birle*
yu-dı
gerd
çirk.i
ol
yumaġ.dın
öksü-di
İstiġnā
Ḳāf
dik
yüz
taġ.nın͡g
yoḳ
bol-maġın
bir
yüz.idin
bir
ḳavım
öksül-di
saġın
sedre
şāḫ.ı
birle
ṭūbī
bol-sa
yoḳ
öksü-di
tut-
bīşe.din
79r/11 *bir*
yafraġ
oḳ
öksü-dük
öksül-dük
öksü-r
öksü-ydür
öksül-ür
öksül-edür
öksü-r
öksül-ür
79r/12 öksü-meydür
öksül-meydür
öksü-gen
öksü-rgen
öksü-ydürgen
79r/13 öksül-gen
öksül-ürgen

öksül-edürgen
öksü-
öksü-gil
öksül-
öksül-gil
79r/14 öksü-me
öksü-megil
öksül-me
öksül-megil
öksü-n͡g
öksü-n͡güz
öksü-n͡gler
öksül-ün͡g
79r/15 öksül-ün͡güz
öksül-ün͡gler
öksü-men͡g
öksü-men͡giz
öksü-men͡gler
öksül-men͡g
öksül-men͡giz
öksül-men͡gler
79r/16 öksü-men
öksü-mes min
öksül-men
öksül-mes min
öksü-y min
öksü-r min
öksü-ydür min
79r/17 öksü-rem
öksül-e min
öksül-ür min
öksül-edür min
öksül-ürem
öksü-rüm
öksül-ürüm
öksü-mekim
öksül-mekim
79r/18 öksü-güm
öksül-megüm
öksü-p
öksü-ben
öksü-miş
öksül-üp
öksül-üben
öksül-miş
öksü-mişen͡g
79r/19 öksül-mişen͡g
öksü-mes
öksül-mes
öksü-mesi/mezi
öksül-mesi/mezi
79r/20 öksü-medin
öksül-medin
öksü-p bolmas
öksü-se bolmas
öksü-mek olmas
79r/21 öksül-üp bolmas
öksül-se bolmas
öksül-mek olmas
öksü-y almas
öksül-e almas
öksü-y öksü-y
79r/22 öksül-e öksül-e
öksü-y
öksü-yin
öksül-ey
öksül-eyin
öksü-sek
öksü-li
79r/23 öksü-lin͡g
öksül-sek
öksül-eli
öksül-elin͡g
öksü-geli
öksül-geli
öksü-geç
öksül-geç
79r/24 öksü-güçi
öksül-güçi
öksü-güçe
öksü-günçe
öksü-gençe
öksül-güçe
öksül-günçe
79r/25 öksül-gençe
öksü-güm
öksül-güm
öksü-gün͡g

öksül-gün͡g
79r/26 öksü-güsi
öksül-güsi
öksü-gülük
öksül-gülük
öksü-gey

■ *yıġlamaḳ kem ḳılmadı bu dīde-yi giryānda su // iki arıġ ayrılıp ni* ***öksügey*** *ʿummānda su (79r/27-28)*

öksü-se

■ *ten şīşeside ʿömr meyi* ***öksüse*** *ġam yoḳ // ey sāḳi-yi gül-çehre tola iyle piyāle (79r/28-29)*

öksü-sün
öksü-dik
79r/27 öksül-gey
öksül-e
öksül-se
öksül-sün
öksül-dik
yıġla-maḳ
kem
ḳıl-madı
bu
dīde-yi giryān.da
su
79r/28 *iki*
arıġ
ayrıl-ıp
ni
öksü-gey
ʿummān.da
su
ten
şīşe.side
ʿömr
mey.i
öksü-se
ġam
yoḳ
ey
sāḳi-yi gül-çehre
tol-a
79r/29 *iyle-*
piyāle
öksü-güdik
öksü-rdik
öksül-güdik
öksül-ürdik

öksüt-mek

79v/1 öksüt-ür

■ *fenā mey-ḫānesiġa sal mini ey rind-i ʿārif kim // ġamımnı* ***öksütür*** *deyr-i fenā mey-ḫāne andın köp (79v/1-2)*

öksüt-edür
fenā
me-yḫāne.siġa
sal-
mın.i
ey
rind-i
ʿārif
kim (ki)
ġam.ımnı
öksüt-ür
79v/2 *deyr-i fenā*
meyḫāne
andın
köp
öksüt-ür

■ *öksümek taġyīr ile imkānı yoḳ //* ***öksütür*** *ilge ḳılıçdur dağı oḳ (79v/2-3)*

Lisānü’ṭ-Ṭayr
öksü-mek
79v/3 *taġyīr*
ile
imkān.ı
yoḳ
öksüt-ür
ilg.e
ḳılıç.dur
dağı
oḳ
öksüt-

■ *cān ü kön͡glümni bir öpmekke tiler sin ay amān // artuḳ iyle ʿadedin yoḳsa bahāsın* ***öksüt*** *(79v/4)*

öksüt-gil

79v/4 *cān*
ü (ve)
köñgl.ümni
bir
öp-mekke
tile-r sin
ay amān
artuḳ
iyle-
ʿaded.in
yoḳsa
bahā.sın
öksüt-
79v/5 ögüt-mek
ügri-mek
79v/6 **1 ökçele-mek** (RT) ↔
ökçelet-mek
1 ökçelet-mek (RT) ↔
ökçele-mek

■ *atı ökçeletti (79v/7)*

2 ökçele-mek (RT) ↔
ökçelet-mek
2 ökçelet-mek (RT) ↔
ökçele-mek
79v/7 Rūmī Türkçesi
at.ı
ökçelet-ti
79v/8 **ökçelen-mek** (RT)

İsimler (Cevāmid)

79v/9 **öget** (RT)
Rūmī Türkçesi
ögey

■ *Sūdabe **ögey** anası añga ʿāşıḳ bolup irdi (79v/10-11)*

79v/10 Tārīḫu'l-mulūk
Keykāvūs ve Siyāvuş
Sūdabe
79v/11 *ögey*
ana.sı
añga
ʿāşıḳ
bol-up
irdi
ög-mek
ökte (اوكتا)

■ *nāṣiḥā çün ʿömr öter ḳoy kim bolay ʿişret bile // ʿıyş terkin kim buyurduñg **ökte**dür bu nevʿ ögüt (79v/12-13)*

79v/12 **ökte** (اوكته)

■ *ni vāḳiʿ olsa çü taḳdīrdin imes ḫāric // pes **ökte**dür ḳılurıdın kişige birmek ögüt (79v/13-14)*

■ ***ökte** ḥükmi birevni ḳılsa nā-būd, ol zamān peşīmān bolmaḳ ni sūd (79v/15)*

nāṣiḥā
çün
ʿömr
öt-er
79v/13 *ḳoy-*
kim (ki)
bol-ay
ʿişret
bile
ʿıyş
terk.in
kim (ki)
buyur-duñg
ökte.dür
bu
nevʿ
öğüt
ni
vāḳıʿ
ol-sa
çü
taḳdīr.din
imes
79v/14 *ḫāric*
Pes
ökte.dür
ḳıl-urıdın
kişi.ge
bir-mek
öğüt
Maḥbūbu'l-Ḳulūb
Tenbīhāt

79v/15 *ökte*
ḥükm.i
birev.ni
ḳıl-sa
nā-būd
ol
zamān
peşīmān
bol-maḳ
ni
sūd
Rūmī müellifler
Nedr ʿAlī
79v/16 Ṭāliʿ Hirevī
öğüt
öktedür
79v/17 Nedr ʿAlī
Naṣīrī
Ferāġī
Ökte
ögüt
79v/18 ökte
öktelik
79v/19 **Ögetey**
Çengiz Ḫan
Ḫıṭā
79v/20 **ögçe**
■ *falān kimsene* ***ögçe*** *itti (79v/20-21)*
Arapça
Rūm Türkleri
falān
kimsene
79v/21 *ögçe*
it-ti
ögçesiz
ügre
79v/22 **üksek** ~ yüksek
yüksek ~ üksek
79v/23 **öksürük**
Arapça
öksük
■ *mini ki muġbeçe deyr içre iyledi ösrük // ni tan͡ġ közümge ḳuyaş bolsa ẕerredin* ***öksük*** *(79v/23-24)*
min.i
ki
muġbeçe
deyr
içre
iyle-di
79v/24 *ösrük*
ni
tan͡ġ
köz.ümge
ḳuyaş
bol-sa
ẕerre.din
öksük
öksiz (RT)
Rūmī Türkçesi
79v/25 **ögüt**
ögüt-
79v/26 ökte
ügü
■ *nā-geh* ***ügü*** *çikmegey diben ün // tumşuġı itip közini çabun (79v/27)*
79v/27 Leylī ve Mecnūn
nā-geh
ügü
çik-megey
di-ben
ün
tumşuġ.ı
it-ip
köz.ini
çabun
Farsça
79v/28 Burhān-ı Ḳātiʿ
ügü
Farsça
1 ögür
2 ögür (RT)
79v/29 Rūmiye
öŋürdi (RT)
80r/1 Rūmī Türkçesi
oŋurġa (RT)
Arapça
80r/2 **öküz**

öküz közi (RT)
Rūmī Türkçesi
Farsça
Arapça
80r/3 **üküş** ↔ yüküş (RT)

■ *fiġān ki hicrdin aṉg͡lap* ***üküş*** *elem bizge//teraḥḥum itmedi ol mihri yoḳ ṣanem bizge (80r/3-4)*

■ *ḫ͡ᵛān-ı vaṣlıda* ***üküş*** *niᶜmet aradur aġyār//rūzī it bizge hem ol nevᶜ tenaᶜᶜum yā Rab (80r/4-5)*

fiġān
ki
hicr.din
aṉg͡la-p
80r/4 *üküş*
elem
biz.ge
teraḥḥum
it-medi
ol
mihr.i
yoḳ
ṣanem
biz.ge
ḫ͡ᵛān-ı vaṣl.ıda
üküş
niᶜmet
ara.dur
aġyār
rūzī
it-
biz.ge
hem
80r/5 *ol*
nevᶜ
tenaᶜᶜum
yā Rab
Rūmiye
yüküş (RT) ↔ üküş
ögülge

■ ***ögülge*** *ve enᶜām-ı ferāvān bé leşkeriyān dād (80r/6)* Farsça

80r/6 Tārīḫ-i Maṭlaᶜ ü's-Saᶜdeyn

ögülge
ve } Farsça
enᶜām-é ferāvān
bé
leşkeriyān } Farsça
dād
ökün
ögün

■ *köz ki irür igri anıṉg͡ ḫilḳatı // birni iki körmek irür ṣānᶜatı // birdin* ***ögün*** *çün nime mevcūd imes // körgen anı ik(k)i irür şirk ü bes (80r/7-8)*

■ *bulardın* ***ögün*** *birdi ᶜaḳl u ḥavās // sini ḳıldı her ḳaysıġa reh-şinās (80r/9)*

80r/7 Ḥayretü'l-Ebrār
köz
ki
irür
igri
anıṉg͡
ḫilḳat.ı
bir.ni
iki
kör-mek
irür
ṣānᶜat.ı
80r/8 *bir-din*
ögün
çün
nime
mevcūd
imes
kör-gen
anı
ik(k)i
irür
şirk
ü (ve)
bes
Sedd-i İskenderī
80r/9 *bular.dın*
ögün
bir-di
ᶜaḳl

u (ve)
ḥavās
sin.i
ḳıl-dı
her
ḳaysı.ġa
reh-şinās
Ṭāliʿ Hirevī
80r/10 Sedd-i İskenderī
Moġol lügati
ökün
Arapça
ögün
80r/11 ögün-mek
ökünç
80r/12 Burhān-ı Ḳātiʿ
ökenç
Farsça
ögünduruḳ (RT)
80r/13 Rūmī Türkçesi
ögündüre
80r/14 Farsça

<u>Türeyenler</u>
<u>lām ile</u>

80r/15 **ol-maḳ**↔ol-maḳlıġ↔bol-maḳ
■ *ġamım köp ite almas min ni tanĝ könĝlüm helāk* ***olmaḳ*** *// içimde yüz ḳılıç ni ʿayb köksüm çāk çāk* ***olmaḳ*** *(80r/15-16)*
ol-maḳlıġ↔ol-maḳ↔bol-maḳ
ġam.ım
köp
it-e almas
min
ni
tanĝ
könĝl.üm
80r/16 *helāk*
ol-maḳ
iç.imde
yüz
ḳılıç
ni
ʿayb
köks.üm
çāk çāk
ol-maḳ
bol-maḳ↔ol-maḳ↔ol-maḳlıġ
Ṭāliʿ Hirevī
ol-maḳ
80r/17 **öl-mek** ↔ öl-meklik
■ *kūyıdın kitmek ü* ***ölmek*** *manĝa tinĝ bolsa ni tanĝ // ki celā ḥarfleridür ki ecel taptı laḳab (80r/17-18)*
öl-meklik ↔ öl-mek
■ *cevr ü ẓulmünĝ gerçi* ***ölmeklik*** *nişānıdur manĝa // çünki sindindür ḥayāt-ı cāvdānīdür manĝa (80r/18-19)*
kūy.ıdın
kit-mek
ü (ve)
80r/18 *öl-mek*
manĝa
tinĝ
bol-sa
ni
tanĝ
ki
celā
ḥarf.leridür
ki
ecel
tap-tı
laḳab
cevr
ü (ve)
ẓulm.ünĝ
gerçi
öl-meklik
80r/19 *nişān.ıdur*
manĝa
çünki
sin.dindür
ḥayāt-ı cāvdānī.dür
manĝa
ol-dı
öl-di

ol-duḳ
öl-dük
80r/20 ol-ur
öl-er

■ *ḫūblar tīġi yitişmesdin burun bu zār* ***öler*** *// çın imiş kim bolsa köp ḳaṣṣāb ḳoy mürdār olar (80r/20-21)*

■ *dime ki kirdi oḳı ḳatl vaḳti ḳanım ara//kim ol elif kibi irdi* ***öler****de cānım ara (80r/23)*

■ *ey Nevāyī ölgil andın burna kim yitgeç ecel//kim ecel yitgey* ***öler****ge birmegey şāyed mecāl (80r/24)*

ol-ar
ula-r
ḫūb.lar
80r/21 *tīġ.i*
yitiş-mesdin
burun
bu
zār
öl-er
çın
imiş
kim (ki)
bol-sa
köp
ḳaṣṣāb
ḳoy
mürdār
ol-ar
80r/22 ula-maḳ
80r/23 *di-me*
ki
kir-di
oḳ.ı
ḳatl
vaḳt.i
ḳan.ım
ara
kim (ki)
ol
elif
kibi
irdi
öl-erde
cān.ım
ara
80r/24 *ey*
Nevāyī
öl-gil
andın
burna
kim (ki)
yit-geç
ecel
kim (ki)
ecel
yit-gey
öl-erge
bir-megey
şāyed
mecāl
ol-adur
öl-edür
ol-maydur
öl-meydür
80r/25 ol-maydur min
öl-meydür min

■ *bu ki ol ʿömrdin ayrıldım u* ***ölmeydür min*** *// birey inṣāf ki bu bardur ölüm çaġlıġ uyat (80r/25-26)*

bu
ki
80r/26 *ol*
ʿömr.din
ayrıl-dım
u (ve)
öl-meydür min
birey
inṣāf
ki
bu
bar.dur
ölüm
çaġlıġ
uyat
ol-ġan

■ *ʿışḳ içre ḳanı min kibi zīr ü zeber* ***olġan*** *// her kim ki yoḳ andın beter andın beter* ***olġan*** *(80r/27-28)*

ol-urġan
ol-adurġan

80r/27 *ʿışḳ*
içre
ḳanı
min
kibi
zīr
ü (ve)
zeber
ol-ġan
her kim
ki
yoḳ
andın
beter
andın
80r/28 *beter*
ol-ġan
öl-gen

■ *lebleriŋ̄ şevḳıda* ***ölgen*** *ḫalḳdın kūyuŋ̄da zāġ // ṭuʿme iyleptür ki bolmış laʿl minḳārı anıŋ̄ (80r/29)*

■ *mātem özüŋ̄e tut ki öler sin günāh ile//bī-cürm ṭıflıŋ̄* ***ölgen****ige ni turur cezeʿ (80v/1-2)*

öl-ergen
öl-edürgen

80r/29 *leb.leriŋ̄*
şevḳ.ıda
öl-gen
ḫalḳ.dın
kūy.uŋ̄da
zāġ
ṭuʿme
iyle-ptür
ki
bol-mış
laʿl
minḳār.ı
anıŋ̄

80v/1 *mātem*
öz.üŋ̄e
tut-
ki
öl-er sin
günāh
ile
bī-cürm
ṭıfl.ıŋ̄
öl-genige
ni.turur
80v/2 *cezeʿ*
ol-

■ *ey deştni iylegen vaṭan-gāh // yol azmışam* ***ol*** *zamānī āgāh (80v/2-3)*

öl-
Leylī ve Mecnūn
ey
deşt.ni
iyle-gen
vaṭan-gāh
80v/3 *yol*
az-mışam
ol
zamān.ī
āgāh
ol-ġıl
80v/4 öl-gil
ol-ma
öl-me
ol-maġıl
öl-megil
80v/5 ol-uŋ̄
öl-üŋ̄
ol-uŋ̄uz
öl-üŋ̄üz
ol-uŋ̄lar
öl-üŋ̄ler
ol-maŋ̄
öl-meŋ̄
ol-maŋ̄ız
öl-meŋ̄iz
ol-maŋ̄lar
öl-meŋ̄ler

80v/6 ol-man
öl-men
ol-mas min
öl-mes min
ol-a min
öl-e min
ol-adur min
öl-edür min

■ *ey Mesīḥim* ***öledür min*** *bir dem // ḳadem it rence bu bīmār sarı (80v/7)*

80v/7 *ey*
Mesīḥ.im
öl-edür min
bir
dem
ḳadem
it-
rence
bu
bīmār
sarı
ol-ur min
ol-uram
öl-er min
ula-r min
öl-erem
ula-ram

80v/8 ula-maḳ
ol-urum
ol-maġım
öl-erim
öl-mekim
ula-rım

80v/9 ol-maġum
öl-megüm
ol-up

■ *iki közüñ ü lebiñ ġamıdın//min ḫasta* ***olup*** *ölüp tirildim (80v/10)*

öl-üp

■ *iki közüñ ü lebiñ ġamıdın//min ḫasta olup* ***ölüp*** *tirildim (80v/10)*

ol-uban
öl-üben
ol-mış
öl-miş

80v/10 *iki*
köz.üñ
ü (ve)
leb.iñ
ġam.idin
min
ḫasta
ol-up
öl-üp
tiril-dim
ol-mışañ
öl-mişeñ
ol-mas

■ *Nevāyī* ***olmasıġa*** *ʿāzim-i ʿIrāḳ u Ḥicāz // Meger nezāhat-i mülk-i Herī irür bāʿiṣ (80v/11-12)*

öl-mes

80v/11 *Nevāyī*
ol-masıġa
ʿāzim-i ʿIrāḳ
u (ve)
Ḥicāz

80v/12 *meger*
nezāhet-i mülk-i Herī
irür
bāʿiṣ
ol-ması/mazı

■ *ʿışḳdın muḫliṣime iyleben aḥbāb duʿā // müstecāb* ***olması*** *anıñ min-i maḥzūnġa tilek (80v/12-13)*

ʿışḳ.dın
muḫliṣ.ime

80v/13 *iyle-ben*
aḥbāb
duʿā
müstecāb
ol-masıı
anıñ
min-i maḥzūn.ġa
tilek
ol-madın

■ *ben elüm çekdüm ġam-ı sevdā-yi zülfüñdin seniñ // çūnki sen el çekmediñ*

aġyār ile yār ***olmadın*** *(80v/14-15)*

öl-medin

80v/14 Kelīle ve Dimne

Rūmī imla

ben

el.üm

çek-düm

ġam-ı sevdā-yi zülf.üñgdin

sen.iñg

80v/15 *çūnki*

sen

el

çek-mediñg

aġyār

ile

yār

ol-madın

ol-up bolmas

öl-üp bolmas

olsa bolmas

öl-se bolmas

ol-maḳ olmas

80v/16 öl-mek olmas

ol-a almas

öl-e almas

ol-a ol-a

öl-e öl-e

80v/17 ol-ay

■ *ey Nevāyī ḳıldılar dünyānı red ehl-i ḳabūl // ger diseñg maḳbūl* ***olay*** *yār olma bu merdūd ile (80v/17-18)*

ol-ayın

ey

Nevāyī

80v/18 *ḳıl-dılar*

dünyā.nı

red

ehl-i ḳabūl

ger

di-señg

maḳbūl

ol-ay

yār

ol-ma

bu

merdūd

ile

öl-ey

öl-eyin

■ *dime her derdiñgġa iyley bir devā ḳoy kim* ***öley*** *// kim melūl olġuñg durur bu derd-i nā-maʿdūd ile (80v/19-20)*

80v/19 *di-me*

her

derd.iñgġa

iyle-y

bir

devā

ḳoy-

kim (ki)

öl-ey

kim (ki)

melūl

ol-ġuñgdurur

bu

derd-i nā-maʿdūd

80v/20 *ile*

ula-y

ula-yın

ol-saḳ

öl-sek

ol-ġa biz

■ *sin ü min ḫūd kim* ***olġa biz*** *āḫir // kim ḳolıdın ḳutulġa biz āḫir (80v/21-22)*

ol-ġay biz

80v/21 Sebʿa-yi Seyyāre

sin

ü (ve)

min

ḫūd

kim (ki)

ol-ġa biz

āḫir

kim (ki)

ḳol.ıdın

ḳutul-ġa biz

80v/22 *āḫir*

öl-ge biz

öl-gey biz
ol-alı
öl-eli
ula-lı
ol-alıŋ͡g
öl-eliŋ͡g
ula-lıŋ͡g
ol-ġalı
öl-geli
80v/23 ol-ġaç

■ *cemālin vaṣf iter min hem-demim ol gülʿüẕār* ***olġaç*** *// ḳuruḳ ṣāḫ ile kim ẓāhir ḳılur güller bahār* ***olġaç*** *(80v/23-24)*

cemāl.in
vaṣf
it-er min
hem-dem.im
ol
gülʿüẕār
ol-ġaç
80v/24 *ḳuruḳ*
ṣāḫ
ile
kim (ki)
ẓāhir
ḳıl-ur
gül.ler
bahār
ol-ġaç
öl-geç
ol-ġuçı
öl-güçi
80v/25 ol-ġuça

■ *bolmasa ruḫṣat* ***olġuça*** *āgeh // kitgüdik min başım alıp nā-geh (80v/26)*

ol-ġunça
ol-ġança
Sebʿa-yi Seyyāre
80v/26 *bol-masa*
ruḫṣat
ol-ġuça
āgeh
kit-güdik
min
baş.ım
al-ıp
nā-geh
öl-güçe

■ *cürʿasın birse Nevāyīġa irür* ***ölgüçe*** *bes // bezm-i ʿıyş içre ṭarab sāġarın ol şāh çikip (80v/27-28)*

öl-günçe
öl-gençe

■ *lebiŋ͡g nūşı zekātın ḥācet ehliġa birür bolsaŋ͡g // olup min ḥasretidin cānġa yoḳ* ***ölgençe*** *ḥācet-mend (80v/28-29)*

80v/27 *cürʿa.sın*
bir-se
Nevāyī.ġa
irür
öl-güçe
bes
bezm-i ʿıyş
içre
ṭarab
sāġar.ın
ol
şāh
80v/28 *çik-ip*
leb.iŋ͡g
nūş.ı
zekāt.ın
ḥācet
ehl.iġa
bir-ür
bol-saŋ͡g
ol-up
min
ḥasret.idin
cān.ġa
yoḳ
80v/29 *öl-gençe*
ḥācet-mend
ol-ġum
öl-güm

■ *ger diseŋ͡g ḳatlim sözin kim yoḳ digüm yoḳ ey Mesiḥ //* ***ölgüm*** *arman birle bir dem hem mini hem-rāz ḳıl (80v/29-81r/1)*

ger
di-seŋ͡g
ḳatl.im
söz.in
kim (ki)
81r/1 *yoḳ*
di-güm
yoḳ
ey
Mesīḥ
öl-güm
arman
birle
bir dem
hem
min.i
hem-rāz
ḳıl-
ol-ġuŋ͡g

■ *hāy u hūy iyleben özni nefesi ḫoş tut kim // hey digünçe ni sin* ***olġuŋ͡g*** *arada ni aḥbāb (81r/1-2)*

hāy u hūy
81r/2 *iyle-ben*
öz.ni
nefes.i
ḫoş
tut-
kim (ki)
hey
di-günçe
ni
sin
ol-ġuŋ͡g
arada
ni
aḥbāb
öl-güŋ͡g

■ *çūnki ansız* ***ölgüŋ͡g*** *uşbu dem ki ayrılmaḳtadur // bāri ol ʿārıżġa ölgünçe naẓar ḳıl ey köŋ͡gül (81r/3)*

81r/3 *çūnki*
ansız
öl-güŋ͡g
uşbu
dem
ki
ayrıl-maḳtadur
bāri
ol
ʿārıż.ġa
öl-günçe
naẓar
ḳıl-
ey
köŋ͡gül
ol-ġusı
81r/4 öl-güsi
ol-ġuluḳ
öl-gülük
ol-ġay
81r/5 öl-gey

■ *bardı köŋ͡glüm hūşı ʿışḳıŋ͡g otıdın aḫger tapıp // bir gedā yaŋ͡glıġ ki* ***ölgey*** *ḳıymetī gevher tapıp (81r/5-6)*

bar-dı
köŋ͡gl.üm
hūş.ı
ʿışḳ.ıŋ͡g
ot.ıdın
aḫger
tap-ıp
bir
gedā
yaŋ͡glıġ
ki
öl-gey
81r/6 *ḳıymetī*
gevher
tap-ıp
ol-alar
öl-eler
ol-salar
öl-seler
ol-sunlar
öl-sünler
ol-dikler

■ *vaṭanġa yanıp ḫalḳ-ı āsūde-dil // bāri*

bizdin ***oldikler*** *ammā baḥil (81r/7)*

öl-dikler
Sedd-i İskenderī
81r/7 *vaṭan.ġa*
yan-ıp
ḫalḳ-ı āsūde-dil
bāri
biz.din
ol-dikler
ammā
baḥil
ol-ġudik

■ *eger bolsa yüz cān fedā ḳılġa min // naṣīb* ***olġudik*** *bolsa cānān maŋ͡ga (81r/8)*

ol-urdik
81r/8-9 *eger*
bol-sa
yüz
cān
fedā
ḳıl-ġa min
naṣīb
ol-ġudik
bol-sa
cānān
maŋ͡ga
öl-güdik min

■ *tüşgeli cānımġa bīmār közüŋ͡g hicrānı // ölgüdik* ***min*** *ki besī ṣaʿb irür ḫastalıġım (81r/9-10)*

öl-erdik min
tüş-geli
cān.ımġa
bīmār
köz.üŋ͡g
hicrān.ı
81r/10 *öl-güdik min*
ki
besī
ṣaʿb
irür
ḫasta.lıġım
ula-rdik
81r/11 ula-maḳ
ula-maḳ ↔ ulandur-maḳ
ulandur-maḳ ↔ ula-maḳ
81r/12 ula-dı
ulandur-dı
ula-duḳ
ulandur-duḳ
81r/13 ula-r
ula-ydur
ulandur-ur
ulandur-adur
öl-er
öl-mek
81r/14 ula-r
ulandur-ur
ula-maydur
ulandur-maydur
ula-ġan
81r/15 ula-rġan
ula-ydurġan
ulandur-ġan
ulandur-urġan
ulandur-adurġan
81r/16 ula-
ula-ġıl
ulandur-

■ *İlāhī ol bīdārlıġını āgāhlıġġa yitgür ve bu hüşyārlıġını bī-iştibāhlıġġa* ***ulandur*** *(81r/16-17)*

ulandur-ġıl
Münācāt
İlāhī
ol
bīdār.lıġını
āgāh.lıġġa
81r/17 *yit-gür*
ve
bu
hüşyār.lıġını
bī-iştıbāhlıġ.ġa
ulandur-
ula-ma
ula-maġıl
ulandur-ma
ulandur-maġıl

81r/18 ula-n̂g
ula-n̂gız
ula-n̂glar
ulandur-un̂g
ulandur-un̂guz
ulandur-un̂glar
ula-man̂g
ula-man̂gız
ula-man̂glar
81r/19 ulandur-man̂g
ulandur-man̂gız
ulandur-man̂glar
ula-r min
ula-y min
ula-ydur min
ula-ram
ulandur-a min
ulandur- min
ulandur-adur min
ulandur-uram
81r/20 öl-er min
öl-erem
ula-sam

■ *Şeyṭān ayttı ki eger ġisūlarıñgnı kisip man̂ga birseñg kim saçımġa* **ulasam** *munça bahāsın birür min (81r/22-23)*

ula-ġa min
ula-ġay min
ulandur-sam
81r/21 ulandur-ġa min
ulandur-ġay min
Tārīḫ-i Enbiyā
Eyyüb aleyhisselâm
81r/22 *Şeyṭān*
ayt-tı
ki
eger
ġisū.larıñgnı
kis-ip
man̂ga
bir-señg
kim (ki)
saç.ımġa
ula-sam
munça
81r/23 *bahā.sın*
bir-ür min
ula-man
ula-mas min
ulandur-man
ulandur-mas min
ula-rım
ulandur-urum
81r/24 ula-maġım
ulandur-maġım
öl-erim
ula-maġum
ulandur-maġum
81r/25 ula-p
ula-ban
ula-mış
ulandur-up
ulandur-uban
ulandur-mış
ula-mışan̂g
ulandur-mışan̂g
81r/26 ula-mas
ulandur-mas
ula-ması/mazı
ulandur-ması/mazı
81r/27 ula-madın
ulandur-madın
ula-p bolmas
ula-sa bolmas
ula-maḳ olmas
ulandur-up bolmas
81r/28 ulandur-sa bolmas
ulandur-maḳ olmas
ula-y almas
ulan-dura almas
81r/29 ula-yu
ula-y ula-y
ulandur-a ulandur-a
ula-y
ula-yın
81v/1 ulandur-ay
ulandur-ayın
ol-ay

öl-ey
ol-ayın
öl-eyin
81v/2 ula-saḳ
ula-lı
ula-lıñg
ulan-dursaḳ
ulandur-alı
ulandur-alıñg
ol-alı
öl-eli
ol-alıñg
öl-eliñg
81v/3 ula-ġaç
ulandur-ġaç
ula-ġuçı
ulandur-ġuçı
81v/4 ula-ġuça
ula-ġunça
ula-ġança
ulandur-ġuça
ulandur-ġunça
ulandur-ġança
81v/5 ula-ġum
ulandur-ġum
ula-ġuñg
ulandur-ġuñg
ula-ġusı
ulandur-ġusı
81v/6 ula-ġuluḳ
ulandur-ġuluḳ
ula-ġay
81v/7 ula-sa
ula-sun
ula-dik
ulandur-ġay
ulandur-a
ulandur-sa
ulandur-sun
ulandur-dik
ula-ġudik
ula-rdik
ulandur-ġudik
81v/8 ulandur-dik
öl-erdik
81v/9 **ulan-maḳ/ġ**
81v/10 ulan-dı
■ *yana ʿışḳ ilgidin ḥālim* ***ulandı*** *zārlıġlarġa // firāḳ āşūbıdın ḳaldı işim düşvārlıġlarġa (81v/10-11)*
■ *bu dem kim boldı sevdāyī dimāġı // marażlarġa* ***ulandı*** *cismi dağı (81v/11-12)*
yana
ʿışḳ
ilg.idin
ḥāl.im
ulan-dı
zār.lıġlarġa
firāḳ
āşūb.ıdın
ḳal-dı
iş.im
81v/11 *düşvār.lıġlarġa*
Ferhād ve Şīrīn
Ferhād
bu
dem
kim (ki)
bol-dı
sevdāyī
dimāġ.ı
maraż.larġa
ulan-dı
81v/12 *cism.i*
dāġı
ulan-ġan
■ *ḳalıban zülfüñg ara taptı Nevāyī cismi tāb // n'iylegey bolmay ṭanāb içre* ***ulanġan*** *tār kej (81v/13)*
ulan-urġan
ulan-adurġan
81v/13 *ḳal-ıban*
zülf.üñg
ara
tap-tı
Nevāyī
cism.i
tāb

n'iyle-gey
bol-may
ṭanāb
içre
ulan-ġan
tār
kej

81v/14 ulan-ıp
ulan-ıban
ulan-mış

■ *yaṅ͡gı ay şāmġa meyl iylegendik //* **ulanmış** *zülfiġa mişkīn hilālı (81v/15)*

81v/15 *yaṅ͡gı*
ay
şām.ġa
meyl
iyle-gendik
ulan-mış
zülf.iġa
mişkīn
hilāl.ı

81v/16 **ulaş-maḳ**
üleş-mek

■ *ger zekāt-ı ḥüsn* **üleşmek** *istesen͡g ey körge bay // bil yaḳīn sin kim bu mun͡glug̈ dik tapılmas müsteḥaḳ (81v/17-18)*

81v/17 *ger*
zekāt-ı ḥüsn
üleş-mek
iste-sen͡g
ey
kör-ge
bay
bil
yaḳīn
sin
kim (ki)
bu
mun͡glug̈
dik

81v/18 *tapıl-mas*
müsteḥaḳ
ulaş-tı

■ *saçı sevdāsıda āşüfte ḳışşam // teselsül birle bir birge* **ulaştı** *(81v/18)*

üleş-ti
saç.ı
sevdā.sıda
āşüfte
ḳışşa.m
teselsül
birle
bir bir.ge
ulaş-tı

81v/19 ulaş-tuḳ
üleş-tük
ulaş-ur
üleş-ür
ulaş-adur
üleş-edür
ulaş-ur
üleş-ür

■ *her* **üleşür** *nānı anın͡g ḳurş-ı mihr // alġan anı sāyil-i ḳad ḫam sipihr (81v/20)*

81v/20 Herī Ḫānḳāhı
her
üleş-ür
nān.ı
anın͡g
ḳurş-ı mihr
al-ġan
anı
sāyil-i ḳad
ḫam
sipihr

81v/21 ulaş-maydur
üleş-meydür
ulaş-ġan
ulaş-urġan
ulaş-adurġan

81v/22 üleş-gen

■ *Rūm tuḥfelerinin͡g* **üleşgen***ini diptür (81v/23)*

üleş-ürgen
üleş-edürgen

81v/23 Rūm
tuḥfe.lerinin͡g
üleş-genini

di-ptür

81v/24 ulaş-

üleş-

ulaş-ġıl

üleş-gil

81v/25 ulaş-ma

üleş-me

ulaş-maġıl

81v/26 üleş-megil

ulaş-ın͡g

üleş-in͡g

ulaş-ın͡gız

üleş-in͡giz

ulaş-ın͡glar

üleş-in͡gler

ulaş-man͡g

üleş-men͡g

81v/27 ulaş-man͡gız

üleş-men͡giz

ulaş-man͡glar

üleş-men͡gler

ulaş-man

üleş-men

ulaş-mas min

üleş-mes min

ulaş-a min

üleş-e min

ulaş-ur min

üleş-ür min

81v/28 ulaş-adur min

üleş-edür min

ulaş-uram

ulaş-urum

üleş-ürüm

ulaş-maġım

üleş-mekim

81v/29 ulaş-maġum

üleş-megüm

ulaş-ıp

■ *felekni͡ng bār-gāhıġa kömeç olmış ḳuyaş cirmi // an͡ga āhım sütūn dik dūdı mundaḳ kim* ***ulaşıp****tur (82r/1-2)*

■ *cünūn ehliġa ol ay tār-ı zülfī ārızūsıdın // besī ser-rişte-yi sevdā ki birbirge* ***ulaşıp****tur (82r/2)*

üleş-ip

■ *yine ʿIrāḳ vilāyetlerin* ***üleşip*** *min dip yitip siz (82r/3)*

ulaş-ıban

üleş-iben

ulaş-mış

üleş-miş

82r/1 *felek.ni͡ng*

bār-gāh.ıġa

kömeç

ol-mış

ḳuyaş

cirm.i

an͡ga

āh.ım

sütūn

dik

dūd.ı

mundaḳ

kim

82r/2 *ulaş-ıptur*

cünūn

ehl.iġa

ol

ay

tār-ı zülfī

ārzū.sıdın

besī

ser-rişte-yi sevdā

ki

bir birge

ulaş-ıptur

82r/3 Münşe’āt

yine

ʿIrāḳ

vilāyet.lerin

üleş-ip min

di-p

yit-ip siz

ulaş-mışan͡g

üleş-mişen͡g

82r/4 ulaş-mas

üleş-mes

ulaş-masɪ/mazɪ
üleş-mesi/mezi
82r/5 ulaş-madɪn
üleş-medin
ulaş-ɪp bolmas
üleş-ip bolmas
ulaş-sa bolmas
üleş-se bolmas
82r/6 ulaş-a almas
üleş-e almas
ulaş-a ulaş-a
üleş-e üleşe
82r/7 ulaş-ay
üleş-ey
ulaş-ayɪn
üleş-eyin
82r/8 ulaş-alɪ
üleş-eli
ulaş-alɪn͡g
üleş-eli͡n͡g
ulaş-ġalɪ
üleş-geli
82r/9 ulaş-ġaç
üleş-geç
ulaş-ġuçɪ
82r/10 üleş-güçi
ulaş-ġuça
ulaş-ġunça
ulaş-ġança
üleş-güçe
üleş-günçe
üleş-gençe
82r/11 ulaş-ġum
üleş-güm
ulaş-ġun͡g
82r/12 üleş-gün͡g
ulaş-ġusɪ
üleş-güsi
ulaş-ġuluḳ
82r/13 üleş-gülük
ulaş-ġay

■ *bar ümīdim ki ḥaḳīḳatġa* **ulaşġay** *āḫir // ḥāliyā kim bu reviş ʿışḳ-ɪ mecāzım bardur (82r/13-14)*

bar
ümīdim
ki
ḥaḳīḳat.ġa
ulaş-ġay
āḫir
ḥāliyā
kim (ki)
82r/14 *bu*
reviş
ʿışḳ-ɪ mecāz.ɪm
bar.dur
üleş-gey
ulaş-a
üleş-e
ulaş-sa
üleş-se
ulaş-sun
üleş-sün
ulaş-dik
üleş-dik
ulaş-ġudik
82r/15 üleş-güdik
ulaş-urdik
üleş-ürdik
82r/16 ulu-mek ↔ uluş-mek
uluş-mek ↔ ulu-mek
82r/17 ulu-dɪ
uluş-tɪ

■ *mini͡n͡g ḥālimġa efġān çikti aḫbāb // kiçe kūyun͡gda kim itler* **uluştı** *(82r/17-18)*

min.in͡g
ḥāl.imġa
efġān
çik-ti
aḫbāb
kiçe
kūy.un͡gda
kim (ki)
82r/18 *it.ler*
uluş-tɪ
ulu-r

■ *nidür kūyun͡g ara itlerge ḥālet // fīrāġat birledürler yā melālet // bilip kim man͡ga ni*

*yitmiş ḳażādın // **ulur**lar mu ikin her tün ġarādın (82r/19-20)*

ulu-ydur
uluş-ur
uluş-adur
Ferhād
Şīrīn

82r/19 *ni.dür*
kūy.uñg
ara
it.lerge
ḥālet
ferāġat
birle.dürler
yā
melālet
bil-ip
kim (ki)
mañga
ni
yit-miş
ḳażā.dın
ulu-rlar mu
ikin

82r/20 *her*
tün
ġarā.dın
ulu-r
uluş-ur
ulu-maydur
uluş-maydur
ulu-gen

82r/21 ulu-rgen
ulu-ydurgen
uluş-gen
uluş-urgen
uluş-adurgen
ulu-
ulu-gil

82r/22 uluş-
uluş-gil
ulu-ma
ulu-magil
uluş-ma
uluş-magil
ulu-ñg
ulu-ñguz
ulu-ñglar

82r/23 uluş-uñg
uluş-uñguz
uluş-uñgler
ulu-mañg
ulu-mañgız
ulu-mañglar
uluş-mañg
uluş-mañgız
uluş-mañglar

82r/24 ulu-man
ulu-mas min
ulu-maydur min
uluş-man
uluş-mas min
uluş-maydur min
ulu-y min
ulu-r min

82r/25 ulu-ydur min
ulu-ram
uluş-a min
uluş-ur min
uluş-adur min
uluş-uram
ulu-rum
uluş-urum
ulu-mekim
uluş-mekim

82r/26 ulu-megüm
uluş-megüm
ulu-p

■ *ey Nevāyī ölmekim añglap ol aynıñg kūyide // itleri bir dem **ulup** bir laḥẓa hürdi bu kiçe (82r/27)*

ulu-ben
ulu-mış
uluş-up

■ *ol ṭuʿmeniñg üstide **uluşup** // ḳut iyleseler idi üzüşüp (82r/29)*

uluş-uban
uluş-mış

82r/27 *ey*
Nevāyī
öl-mekim
aŋ͡gla-p
ol
ay.nıŋ͡g
kūy.ide
it.leri
bir
dem
ulu-p
bir
laḫẓa
hür-di
bu kiçe
82r/28 Ṭāliʿ Hirevī
ulu-p
ölü-p
82r/29 Leylī ve Mecnūn
ol
ṭuʿme.niŋ͡g
üst.ide
uluş-up
ḳut
iyle-seler
idi
üzüş-üp
ulu-mışaŋ͡g
uluş-mışaŋ͡g
82v/1 ulu-mas
uluş-mas
ulu-ması/mazı
uluş-ması/mazı
82v/2 ulu-madın
uluş-madın
ulu-p bolmas
ulu-sa bolmas
ulu-mek olmas
82v/3 uluş-up bolmas
uluş-sa bolmas
uluş-mek olmas
ulu-y almas
uluş-a almas
82v/4 ulu-y ulu-y
uluş-a uluş-a
ulu-y
ulu-yın
uluş-a
uluş-ayın
ulu-sek
82v/5 ulu-lı
ulu-lıŋ͡g
uluş-sek
uluş-alı
uluş-alıŋ͡g
ulu-geli
uluş-geli
82v/6 ulu-geç
uluş-geç
ulu-güçi
uluş-güçi
ulu-güçe
ulu-günçe
ulu-gençe
82v/7 uluş-güçe
uluş-günçe
uluş-gençe
ulu-gülük
uluş-gülük
ulu-gey
82v/8 ulu-sa

■ *ḳavarlar itleri ol kūy ara fiġānımdın // ni it ki köp* ***ulusa*** *il ara bolur merdūd (82v/8-9)*

ulu-sun
ulu-dik
uluş-gey
uluş-sa
uluş-sun
uluş-dik
ḳav-arlar
it.leri
82v/9 *ol*
kūy
ara
fiġān.ımdın
ni
it
ki

köp
ulu-sa
il
ara
bol-ur
merdūd
ulu-geyler idi
uluş-geyler idi

■ *bolsa irdi Şeyḫġa seg-bānlıġ iş // ḳılsa irdi bir niçe it perveriş // ḫaşmı birle geh tutuşġaylar idi // mātemiġa geh* ***uluşgeyler idi*** *(82v/10-11)*

82v/10 Lisānüṭ-ṭayr
Şeyḫ Ṣanʿān
bol-sa
irdi
Şeyḫ.ġa (Şeyḫ Ṣanʿān)
seg-bān.lıġ
iş
ḳıl-sa
82v/11 *irdi*
bir
niçe
it
perveriş
ḫaşm.ı
birle
geh
tutuş-ġaylar idi
mātem.iġa
geh
uluş-geyler idi
ulu-güdik
ulu-rdik
uluş-güdik
82v/12 uluş-urdik
oltur-maḳ/ġ

■ *yüz ölümçe bardur aġyār allıda* ***olturmaġı*** *// cevr-i tīġi dik yanımda bir zamān olturmaġan (82v/12-13)*

■ *körmedi şeh münāsib* ol turmaḳ *// yaḳınıda buyurdı* ***olturmaḳ*** *(82v/15)*

yüz
ölüm.çe
bar.dur
82v/13 *aġyār*
all.ıda
oltur-maġı
cevr-i tīġ.i
dik
yan.ımda
bir
zamān
oltur-maġan
ol tur-maḳ

■ *körmedi şeh münāsib* ol turmaḳ *// yaḳınıda buyurdı* ***olturmaḳ*** *(82v/15)*

82v/14 Sebʿa-yi Seyyāre
82v/15 Mānī
Ferhād
kör-medi
şeh
münāsib
ol
tur-maḳ
yaḳın.ıda
buyur-dı
oltur-maḳ
öltür-mek

■ *ebed ʿömriçe ger körmes anı* ***öltürmek*** *evlādur // eger ḫūd ḳatl üçün ʿāşıḳġa yitse yār peyġāmı (82v/16-17)*

82v/16 *ebed*
ʿömr.içe
ger
kör-mes
anı
öltür-mek
evlā.dur
eger
ḫūd
ḳatl
üçün
ʿāşıḳ.ġa
yit-se
yār
82v/17 *peyġām.ı*
oltur-dı

öltür-di
oltur-duḳ
öltür-dük
oltur-ur
öltür-ür
oltur-adur
öltür-edür

■ *her biri ṭavrıdın ol ʿārıż u leb* ***öltüredür*** *// kim besī tuzluḳ irür ol leb ü şīrīn ʿārıż (82v/17)*

her
bir.i
ṭavr.ıdın
ol
ʿārıż
u (ve)
leb
öltür-edür
kim (ki)
besī
tuz.luḳ
irür
ol
leb
ü (ve)
şīrīn
ʿārıż
oltur-ur

■ *Şeyḫ didi ki seccāde sizi͡ng* ***oltur****uru͡nguzġa yaramas bizi͡ng dağı oltururumızġa yaramas (82v/20)*

öltür-ür
82v/19 Nesāyimü'l-Maḥabbe
Şeyḫ Ṣadreddīn Ḳonyevī
Mevlānā Celāleddīn
82v/20 *Şeyḫ (Ṣadreddīn Ḳonyevī)*
di-di
ki
seccāde
siz.i͡ng
oltur-uru͡nguz.ġa
yara-mas
biz.i͡ng
dağı
oltur-urumız.ġa
yara-mas
82v/21 oltur-maydur
öltür-meydir
82v/22 oltur-ġan
oltur-urġan

■ *meẕelet tufraġı sarıġ yüzümde bardur andaḳ kim // behīde* ***olturġan*** *miṣillik tük bolur peydā (82v/23)*

oltur-adurġan
82v/23 *meẕellet*
tufraġ.ı
sarıġ
yüz.ümde
bar.dur
andaḳ
kim (ki)
behī.de
oltur-ġan
miṣil.lik
tük
bol-ur
peydā
82v/24 öltür-gen

■ *nefsin öltürgen içiben zehr-i nāb // oġlın* ***öltürgen*** *ḳılurda iḥtisāb (82v/25)*

■ ***öltürgen****ige özi yiben ġam // yıġlap tutar irdi bile mātem (82v/26)*

öltür-ürgen
öltür-edürgen
Lisānü'ṭ-Ṭayr
Fāruḳ
82v/25 *nefs.in*
öltür-gen
iç-iben
zehr-i nāb
oġl.ın
öltür-gen
ḳıl-urda
iḥtisāb
82v/26 Leylī ve Mecnūn
öltür-genige
öz.i
yi-ben

ġam
yıġla-p
tut-ar
irdi
bile
mātem
oltur-

■ *bé gītī fétné kéy bénşesti ez pāy // eger ne tīġ-é to goftīş:* ***oltur*** *(82v/27) Farsça*

öltür-

82v/27 Vaṣṣāf

bé
gītī
fétné
kéy
bénşesti
ez
pāy
eger
ne
tīġ-é
to
goftīş
oltur-

Farsça şiir

oltur-ġıl
82v/28 öltür-gil
oltur-uŋ͡g
öltür-üŋ͡g
oltur-uŋ͡guz
öltür-üŋ͡güz
oltur-uŋ͡glar
öltür-üŋ͡gler
82v/29 oltur-maŋ͡g
öltür-meŋ͡g
oltur-maŋ͡gız
öltür-meŋ͡giz
oltur-maŋ͡glar
öltür-meŋ͡gler
oltur-man
öltür-men
oltur-mas min
öltür-mes min
oltur-a min
öltür-e min

83r/1 oltur-ur min
öltür-ür min
oltur-adur min
öltür-edür min
oltur-uram
öltür-ürem
oltur-urum
öltür-ürüm
oltur-maġım
öltür-mekim
83r/2 oltur-maġum
öltür-megüm
oltur-up
öltür-üp
oltur-uban
öltür-üben
oltur-mış
öltür-miş
oltur-mışaŋ͡g
öltür-mişeŋ͡g
83r/3 oltur-mas
öltür-mes
oltur-masɪ/mazı
öltür-mesi/mezi
83r/4 oltur-madın
öltür-medin
oltur-up bolmas
öltür-üp bolmas
oltur-sa bolmas
öltür-se bolmas
oltur-maḳ olmas
83r/5 öltür-mek olmas
oltur-a almas
öltür-e almas
oltur-a oltura
öltür-e öltür-e
83r/6 oltur-ay
öltür-ey

■ *Mesīḥim çü feryādıma yitmedi // niçe* ***öltürey*** *özni efġān çikip (83r/7-8)*

oltur-ayın
öltür-eyin
83r/7 *Mesīḥ.im*
çü

feryād.ıma
yit-medi
niçe
öltür-ey
öz.ni

83r/8 *efġān*
çik-ip
oltur-saḳ
öltür-sek
oltur-alı

■ *tün hem kiç ü yol dağı yıraḳ sin dağı serḫoş // oltur ki demī* ***olturalı*** *ey büt-i mehveş (83r/9)*

öltür-eli
oltur-alın͡g
öltür-elin͡g

83r/9 *tün*
hem
kiç
ü (ve)
yol
dağı
yıraḳ
sin
dağı
serḫoş
oltur-
ki
demī
oltur-alı
ey
but-i mehveş
oltur-ġalı

83r/10 öltür-geli

■ *gül imestür āteşin bülbüllerin küydürgeli // kim libās itmiş ḳızıl ʿuşşāḳını* ***öltürgeli*** *(83r/10-11)*

gül
imes.tür
āteş.in
bülbül.lerin
küy-dürgeli

83r/11 *kim (çünkü)*
libās
it-miş
ḳızıl
ʿuşşāḳ.ını
öltür-geli
oltur-ġaç
oltur-aturġaç

■*muġannī bar irdi kiçik yaşlıġ ve şūḫ irdi meclisde* ***olturaturġaç*** *sigirip ol ʿazīzning boynıġa minip ayaġın diper irdi (83r/12-13)*

83r/12 Nesāyimü'l-Maḥabbe
muġannī
bar irdi
kiçik yaşlıġ
ve
şūḫ ırdi
meclis.de
oltur-aturġaç
sigir-ıp

83r/13 *ol*
ʿazīz.ning
boyn.ıġa
minip
ayaġ.ın
dip-er irdi
öltür-geç

■ *itleri ḳut itsün* ***öltürgeç*** *Nevāyī ḳanını // barça ger her ḳaṭre bir cennet gülige ġāzedür (83r/13-14)*

it.leri

83r/14 *ḳut*
it-sün
öltür-geç
Nevāyī
ḳan.ını
barça
ger
her
ḳaṭre
bir
cennet
gül.ige
ġāze.dür
oltur-ġuçı

■ *key fużūlī eyvānıda* ***olturġuçı*** *// lāf-ı*

vaḥdetdin ene'l-ḥaḳ urġuçı (83r/15)

Lisānü'ṭ-Ṭayr

83r/15 *key (: ki ey)*
fużūlī
eyvān.ıda
oltur-ġuçı
lāf-ı vaḥdet.din
ene'l-Ḥaḳ
ur-ġuçı
öltür-güçi

■ *zehr birip bīmār* ***öltürgüçi*** *ṭabīb bularġa naṣīb (83r/16)*

83r/16 Maḥbūbu'l-Ḳulūb
zehr
bir-ip
bīmār
öltür-güçi
ṭabīb
bular.ġa
naṣīb
oltur-ġuça
oltur-ġunça
oltur-ġança

83r/17 öltür-güçe
öltür-günçe
öltür-gençe
oltur-ġum
öltür-güm

■ *dip sin ki Nevāyīni kilgüm dağı* ***öltürgüm*** *// ol öldi bu ḥasretdin kil Tiṅgri içün tābraḳ (83r/18)*

83r/18 *di-p sin*
ki
Nevāyī.ni
kil-güm
dağı
öltür-güm
ol
öl-di
bu
ḥasret.din
kil-
Tiṅgri
içün
tāb.raḳ
oltur-ġuṅg

83r/19 öltür-güṅg
oltur-ġusı
öltür-güsi

■ *bir kün mini ol ḳātil-i çābük-süvār* ***öltürgüsi*** *// ösrük çıḳıp cevlān ḳılıp dīvāne-vār* ***öltürgüsi*** *(83r/19-20)*

■ *yār Nevāyīni tiler ey köṅgül // yā sini* ***öltürgüsi****dür yā mini (83r/20-21)*

bir
kün

83r/20 *min.i*
ol
ḳātil-i çābük-süvār
öltür-güsi
ösrük
çıḳ-ıp
cevlān
ḳıl-ıp
dīvāne-vār
öltür-güsi
yār
Nevāyī.ni
tile-r
ey
köṅgül

83r/21 *yā*
sin.i
öltür-güsidür
yā
min.i
oltur-ġuluḳ
öltür-gülük

■ *anda hem ḳahr tīġini sürmey // min dik* ***öltürgülük****ni öltürmey (83r/21-22)*

■ *ʿāmī ḳāżī ki mey içgey* ***öltürgülük****dür (83r/22)*

Sebʿa-yi Seyyāre
anda
hem
ḳahr
tīġ.ini
sür-mey

83r/22 *min*
dik
öltür-gülükni
öltür-mey
Maḥbūbu'l-Ḳulūb
ʿāmī
ḳāżī
ki
mey
iç-gey
öltür-gülükdür
83r/23 oltur-ġay
öltür-gey

■ *muḥabbet riştesin üzdi ki* **öltürgey** *bu ġam-nākın // meger ol rişte birle tikmiş irdi kökrekim çākın (83r/23-24)*

muḥabbet
rişte.sin
üz-di
ki
öltür-gey
bu
ġam-nāk.ın
meger
ol
rişte
birle
tik-miş
83r/24 *irdi*
kök.rek.im
çākın
oltur-a
öltür-e
oltur-sa
öltür-se
oltur-sun
öltür-sün
oltur-dik

■ *kām tapmay kim ki ḥirmān derdiġa bolmış esīr // istese hem-derd* **olturdik** *Nevāyī yanıġa (83r/24-25)*

öltür-dik
kām
tap-may
83r/25 *kim*
ki
ḥirmān
derd.iġa
bol-mış
esīr
iste-se
hemderd
oltur-dik
Nevāyī
yan.ıġa
oltur-ġudik

■ *sorġalı kildi ivürün͡g başıġa ḳoldap mini // kim imestür laḥẓaī başım üze* **olturġudik** *(83r/26)*

83r/26 *sor-ġalı*
kil-di
ivür-ün͡g
baş.ıġa
ḳolda-p
min.i
kim (ki)
imes.tür
laḥẓaī
baş.ım
üze
oltur-ġudik
öltür-güdik

■ *deyr ara cān bir Mesīḥā dem bile ey muġbeçe // kim ḫumār* **öltürgüdik** *ḥālimni iyleptür tebāh (83r/27)*

83r/27 *deyr*
ara
cān
bir
Mesīḥā
dem
bile
ey
muġbeçe
kim (ki)
ḫumār
öltür-güdik
ḥāl.imni

iyle-ptür
tebāh
oltur-urdik
öltür-ürdik

■ *geh günāhī ki min ḳılıp irdim // **öltürürdik** idim bilip irdim (83r/28-29)*

83r/28 oltur-ġudik
öltür-güdik
geh
günāhī
ki
min
ḳıl-ıp
83r/29 *irdim*
öltür-ürdik
idim
bil-ip
irdim
olturt-maḳ
öltürt-mek
83v/1 olturt-uŋ͡g
öltürt-üŋ͡g
olturt-uŋ͡guz
öltürt-üŋ͡güz
olturt-uŋ͡glar
öltürt-üŋ͡gler

■ *kördi çü ḫan niçe esīr-i taʿab // ḥükm-i siyāset bile ḳıldı ġażab // kim barısın bir bile hem-vār itiŋ͡g // dāy ara **olturtuŋ͡g** u dīvār ittiŋ͡g (83v/2-3)*

83v/2 Ḫayretü'l-Ebrār
kör-di
çü
ḫan
niçe
esīr-i taʿab
ḥükm-i siyāset
bile
ḳıl-dı
ġażab
83v/3 *kim (ki)*
barı.sın
bir
bile
hem-vār
it-iŋ͡g
dāy
ara
olturt-uŋ͡g
u (ve)
dīvār
it-iŋ͡g
olturt-up
öltürt-üp
olturt-uban
öltürt-üben
olturt-mış
öltürt-miş

■ *tüşelgeç bu besāṭ-ı kāmrānī // özi olturdı līk **olturtup** anı (83v/4-5)*

■ *ḳatl ḥükmi iylese **öltürtüben** ʿuşşāḳını // ʿışḳ ara çün kim min ekmel min taḳaddum iylerem (83v/5-6)*

83v/4 Ḫüsrev ve Şīrīn
tüş-elgeç
bu
besāṭ-ı kāmrānī
öz.i
oltur-dı
83v/5 *līk*
olturt-up
anı
ḳatl
ḥükm.i
iyle-se
öltürt-üben
ʿuşşāḳ.ını
ʿışḳ
ara
83v/6 *çün*
kim (ki)
min
ekmel
min
taḳaddum
iyle-rem
olturt-ay
öltürt-ey

olturt-ayın

■ *ey Nevāyī dir sin ol ḳāmetni köŋglüŋdin çıḳar // ni nihāl* ***olturtayın*** *ol serv-i dil-cū ornıda (83v/7-8)*

öltürt-eyin

83v/7 *ey*

Nevāyī

di-r sin

ol

ḳāmet.ni

köŋl.üŋdin

çıḳ-ar

ni

nihāl

olturt-ayın

83v/8 *ol*

serv-i dil-cū

orn.ıda

olturġuz-maḳ

83v/9 olturġuz-duḳ

olturġuz-ur

■ *muʿcib-i ḫaşm ḫāṭırıġa insāniyet ẕātın* ***olturġuzur*** *(83v/10)*

olturġuz-adur

83v/10 Maḥbūbu'l-Ḳulūb

muʿcib-i ḫaşm

ḫāṭır.ıġa

insāniyet

ẕāt.ın

olturġuz-ur

olturġuz-ur

83v/11 olturġuz-maydur

olturġuz-ġan

olturġuz-urġan

olturġuz-adurġan

83v/12 olturġuz-

olturġuz-ġıl

olturġuz-ma

olturġuz-maġıl

83v/13 olturġuz-uŋg

olturġuz-uŋguz

olturġuz-uŋglar

olturġuz-maŋg

olturġuz-maŋgız

olturġuz-maŋglar

83v/14-15 olturġuz-man

olturġuz-mas min

olturġuz-a min

olturġuz-ur min

olturġuz-adur min

olturġuz-uram

olturġuz-urum

olturġuz-amaġım

olturġuz-maġum

olturġuz-up

olturġuz-uban

olturġuz-mış

83v/16 olturġuz-mışaŋg

olturġuz-mas

olturġuz-masɪ/mazı

olturġuz-madın

83v/17 olturġuz-up bolmas

olturġuz-sa bolmas

olturġuz-maḳ olmas

olturġuz-a almas

83v/18 olturġuz-a olturġuz-a

olturġuz-ay

olturġuz-ayın

83v/19 olturġuz-saḳ

olturġuz-ġa biz

olturġuz-ġay biz

olturġuz-alı

olturġuz-alıŋg

olturġuz-ġalı

83v/20 olturġuz-ġaç

olturġuz-ġuçı

olturġuz-ġuça

83v/21 olturġuz-ġança

olturġuz-ġunça

olturġuz-ġum

olturġuz-ġuŋg

83v/22 olturġuz-ġusı

olturġuz-ġuluḳ

olturġuz-ġay

olturġuz-a

olturġuz-sa

olturġuz-sun

83v/23 olturġuz-ġudik

olturġuz-ġudik
olturġuz-urdik
olturuş-maḳ
83v/24 olturuş-tı

■ *Nevāyī hicr otı ḳılġanda ṭuġyān // çü urdum bādedin su* ***olturuştı*** *(83v/24-25)*

Nevāyī
hicr
ot.ı
ḳıl-ġanda
ṭuġyān
83v/25 *çü*
ur-dum
bāde.din
su
olturuş-tı
olturuş-tuḳ
olturuş-ur
olturuş-adur
olturuş-ur
83v/26 olturuş-maydur
olturuş-gen
olturuş-urgen
olturuş-adurgen
83v/27 olturuş-
olturuş-ġıl
olturuş-ma
83v/28 olturuş-maġıl
olturuş-uŋ͡g
olturuş-uŋ͡guz
olturuş-uŋ͡glar
olturuş-maŋ͡g
83v/29 olturuş-maŋ͡gız
olturuş-maŋ͡glar
olturuş-man
olturuş-mas min
olturuş-a min
84r/1 olturuş-ur min
olturuş-adur min
olturuş-uram
olturuş-urum
olturuş-maġım
olturuş-maġum
84r/2 olturuş-up
olturuş-uban
olturuş-mış

■ *oḳuŋ͡g köŋ͡glümge tikmesdin ġubārı irdi köŋ͡glümde // ġubārı* ***olturuşmış*** *tā su septiŋ͡g anda peykāndın (84r/2-3)*

oḳ.uŋ͡g
köŋ͡gl.ümge
84r/3 *tik-mesdin*
ġubār.ı
irdi
köŋ͡gl.ümde
ġubār.ı
olturuş-mış
tā
su
sep-tiŋ͡g
anda
peykān.dın
olturuş-mışaŋ͡g
84r/4 olturuş-mas
olturuş-masɪ/mazı
olturuş-madın
84r/5 olturuş-up bolmas
olturuş-sa bolmas
olturuş-maḳ olmas
olturuş-a almas
84r/6 olturuş-a olturuş-a
olturuş-ay
olturuş-ayın
84r/7 olturuş-saḳ
olturuş-ġa biz
olturuş-ġay biz
olturuş-alı
olturuş-alıŋ͡g
84r/8 olturuş-ġalı
olturuş-ġaç
olturuş-ġuçı
84r/9 olturuş-ġuça
olturuş-ġunça
olturuş-ġança
olturuş-ġum
84r/10 olturuş-ġuŋ͡g
olturuş-ġusı
olturuş-ġuluḳ

olturuş-ġay
olturuş-a
84r/11 olturuş-sa
olturuş-sun
olturuş-dik
olturuş-ġudik
olturuş-urdik
84r/12 **ölüt-mek**
ölüt-ti
ölüt-tük
ölüt-ür
ölüt-edür
84r/13 ölüt-ür
ölüt-ür irdiler

■ *azraḳ su bar irdi. aṣḥābdın biri tiledi ki anı içgey. Şeyḫ Ebū Muḥammed didi ki boġzuñgnı öl ḳıl. uşbu destūr bile boġuz* ***ölütür irdiler.*** *(84r/14-15)*

Nesāyimü'l-Maḥabbe
ʿAbdullah Endülisī
84r/14 *az.raḳ*
su
bar
irdi
aṣḥāb.dın
bir.i
tile-di
ki
anı
iç-gey
Şeyḫ Ebū Muḥammed
di-di
ki
boġz.uñgnı
öl
ḳıl-
uşbu
destūr
bile
84r/15 *boġuz*
ölüt-ür irdiler
ölüt-meydür
ölüt-gen
ölüt-ürgen
ölüt-edürgen
84r/16 ölüt-
ölüt-gil
ölüt-me
ölüt-megil
ölüt-üñg
ölüt-üñgüz
84r/17 ölüt-üñgler
ölüt-meñg
ölüt-meñgiz
ölüt-meñgler
ölüt-men
ölüt-mes min
84r/18 ölüt-e min
ölüt-ür min
ölüt-edür min
ölüt-ürem
ölüt-ürüm
ölüt-mekim
ölüt-megüm
ölüt-sem
84r/19 ölüt-ge min
ölüt-gey min

■ *köñglüm tāzeġına ḫıyār tiler ki boġzumnı* ***ölütgey min*** *(84r/19-20)*

Nesāyimü'l-Maḥabbe
Ebūbekr Cevzaḳī
köñgl.üm
tāze.ġına
ḫıyār
tile-r
84r/20 *ki*
boġz.umnı
ölüt-gey min
ölüt-üp
ölüt-üben
ölüt-miş
ölüt-mişeñg
ölüt-mes
84r/21 ölüt-mesi/mezi
ölüt-medin
ölüt-üp bolmas
ölüt-se bolmas
ölüt-mek olmas

84r/22 ölüt-e almas
ölüt-e ölüt-e
ölüt-ey
ölüt-eyin
84r/23 ölüt-sek
ölüt-eli
ölüt-eli͡ng
ölüt-geli
ölüt-geç
84r/24 ölüt-güçi
ölüt-güçe
ölüt-günçe
ölüt-gençe
ölüt-güm
ölüt-gü͡ng
84r/25 ölüt-güsi
ölüt-gülük
ölüt-gey
ölüt-e
ölüt-se
ölüt-sün
ölüt-dik
ölüt-güdik
84r/26 ölüt-ürdik
ölceş-mek (Mo) ↔ ölce-mek
ölce-mek (Mo) ↔ ölceş-mek
84r/28 Moġol âyini
ölceş
ölceş-ti
ölceş-tük
84r/29 ölceş-ür
ölceş-edür
ölceş-ür
ölceş-meydür
ölceş-gen
84v/1 ölceş-ürgen
ölceş-edürgen
ölceş-
ölceş-gil
84v/2 ölceş-me
ölceş-megil
ölceş-i͡ng
ölceş-i͡ngiz
ölceş-i͡ngler
ölceş-me͡ng
84v/3 ölceş-me͡ngiz
ölceş-me͡ngler
ölceş-men
ölceş-mes min
ölceş-e min
ölceş-ür min
84v/4 ölceş-edür min
ölceş-ürem
ölceş-ürüm
ölceş-mekim
ölceş-megüm
ölceş-ip
■ *kilip bigler bile utru yörüşüp // töresi birle* ***ölceşip*** *körüşüp (84v/5-6)*
84v/5 ölceş-iben
ölceş-miş
Mollā Sāḳī
Gül ve Bülbül
kil-ip
big.ler
bile
utru
yörüş-üp
84v/6 *töre.si*
birle
ölceş-ip
körüş-üp
ölceş-mişe͡ng
ölceş-mes
84v/7 ölceş-mesi/mezi
ölceş-medin
ölceş-ip bolmas
ölceş-se bolmas
84v/8 ölceş-mek olmas
ölceş-e almas
ölceş-e ölceşe
84v/9 ölceş-ey
ölceş-eyin
ölceş-sek
ölceş-eli
ölceş-eli͡ng
ölceş-geli
84v/10 ölceş-geç

ölceş-güçi
ölceş-güçe
ölceş-günçe
84v/11 ölceş-gençe
ölceş-güm
ölceş-güŋ͡g
ölceş-güsi
84v/12 ölceş-gülük
ölceş-gey
ölceş-e
ölceş-se
ölceş-sün
ölceş-dik
84v/13 ölceş-güdik
ölceş-ürdik
olcala-maḳ
84v/14 olcala-dı
■ *közüŋ͡g çü Rūm u Ḫotannı tamām* ***olcaladı*** *// ḳaşıŋ͡g ḫayāli de ol kim Ḥabeş ilin talaġay (84v/14-15)*
köz.üŋ͡g
çü
Rūm
u (ve)
Ḫotan.nı
tamām
olcala-dı
ḳaş.ıŋ͡g
ḫayāl.i
de
ol
kim (ki)
Ḥabeş
84v/15 *il.in*
tal-aġay
olcala-duḳ
olcala-r
olcala-ydur
olcala-r
olcala-maydur
84v/16 olcala-ġan
olcala-rġan
olcala-ydurġan
olcala-

84v/17 olcala-ġıl
olcala-ma
olcala-maġıl
olcala-ŋ͡g
olcala-ŋ͡gız
olcala-ŋ͡glar
84v/18 olcala-maŋ͡g
olcala-maŋ͡gız
olcala-maŋ͡glar
olcala-man
olcala-mas min
84v/19 olcala-y min
olcala-r min
olcala-ydur min
olcala-ram
olcala-rım
olcala-maġım
olcala-maġum
84v/20 olcala-p
olcala-ban
olcala-mış
olcala-mışaŋ͡g
olcala-mas
84v/21 olcala-ması/mazı
olcala-madın
olcala-p bolmas
84v/22 olcala-sa bolmas
olcala-maḳ olmas
olcala-y almas
olcala-yu
olcala-y olcala-y
84v/23 olcala-y
olcala-yın
olcala-saḳ
olcala-lı
olcala-lıŋ͡g
olcala-ġalı
84v/24 olcala-ġaç
olcala-ġuçı
olcala-ġuça
olcala-ġunça
84v/25 olcala-ġança
olcala-ġum
olcala-ġuŋ͡g

olcala-ġusı
84v/26 olcala-ġuluḳ
olcala-ġay
olcala-sa
olcala-sun
olcala-dik
olcala-ġudik
84v/27 olcala-rdik
ölçe-mek
ölçe-di
ölçe-dük
84v/28 ölçe-r
ölçe-ydür
ölçe-r
ölçe-
ölçe-gil
ölçe-me
84v/29 ölçe-megil
ölçe-n͡g
ölçe-n͡giz
ölçe-n͡gler
ölçe-men͡g
ölçe-men͡giz
ölçe-men͡gler
85r/1 ölçe-men
ölçe-mes min
ölçe-y min
ölçe-r min
ölçe-ydür min
ölçe-rem
ölçe-rim
85r/2 ölçe-mekim
ölçe-megüm
ölçe-p
ölçe-ben
ölçe-miş
ölçe-mişen͡g
85r/3 ölçe-mes
ölçe-mesi/mezi
ölçe-medin
85r/4 ölçe-p bolmas
ölçe-se bolmas
ölçe-mek olmas
ölçe-y almas
ölçe-yü ölçe-yü
85r/5 ölçe-y
ölçe-yin
ölçe-sek
ölçe-li
ölçe-lin͡g
85r/6 ölçe-geli
ölçe-geç
ölçe-güçi
ölçe-güçe
85r/7 ölçe-günçe
ölçe-gençe
ölçe-güm
ölçe-gün͡g
85r/8 ölçe-güsi
ölçe-gülük
ölçe-gey
ölçe-se
ölçe-sün
ölçe-dik
85r/9 ölçe-güdik
ölçer-dik
1 **ulġay-maḳ** ↔ ulal-mak
2 **ulġay-maḳ** ↔ ulal-mak
85r/10 ulal-maḳ ↔ ulġay-maḳ
ulġay-dı
■ *ol ḥażret ikgen yıġaç niçe seyldin son͡gra* ***ulġaydı*** *(85r/11-12)*
85r/11 Tāriḫ-i Enbiyā
Nūḥ ʿaleyhi’s-selām
ol
ḥażret
ik-gen
85r/12 *yıġaç*
niçe
seyl.din
son͡gra
ulġay-dı
ulġay-duḳ
ulġay-ur
ulġay-adur
ulġay-ur
85r/13 ulġay-madur
ulġay-ġan

ulġay-urġan
ulġay-adurġan

■ *ötüp ʿışḳ içre ʿömrüm zāhidā ḳoy zühd irşādın // kişi mundaḳ uluġ şanʿatnı* ***ulġayġan****da örgenmes (85r/15)*

85r/15 *öt-üp*
ʿışḳ
içre
ʿömr.üm
zāhidā
ḳoy-
zühd
irşād.ın
kişi
mundaḳ
uluġ
şanʿat.nı
ulġay-ġanda
örgen-mes
Ṭāliʿ Hirevī
ulġay-ġanda
85r/16 öl-mek
ulġay-
ulġay-ġıl
85r/17 ulġay-ma
ulġay-maġıl
ulġay-ıŋ͡g
ulġay-ıŋ͡gız
ulġay-ıŋ͡glar
ulġay-maŋ͡g
85r/18 ulġay-maŋ͡gız
ulġay-maŋ͡glar
ulġay-man
ulġay-mas min
ulġay-a min
ulġay-ur min
85r/19 ulġay-adur min
ulġay-uram
ulġay-urum
ulġay-maġım
ulġay-maġum
85r/20 ulġay-ıp

■ *atası anı veliʿahd ḳılıp pādişāhlıġın aŋ͡ga birip özi çün* ***ulġayıp*** *irdi gūşe tutup ʿibādetġa meşġūl boldı.(85r/21-22)*

ulġay-ıban
ulġay-mış
Tārīḫü'l-Mulūk
85r/21 Keyḫüsrev
Lührāsb
ata.sı
anı
veliʿahd
ḳıl-ıp
pādişāh.lıġın
aŋ͡ga
bir-ip
öz.i
çün
ulġay-ıp
85r/22 *irdi*
gūşe
tut-up
ʿibādet.ġa
meşġūl
ol-dı
ulġay-mışaŋ͡g
ulġay-mas
85r/23 ulġay-ması/mazı
ulġay-madın
ulġay-ıp bolmas
ulġay-sa bolmas
ulġay-maḳ olmas
ulġay-a almas
85r/25 ulġay-a ulġay-a

■ *kiçiklikde kefş-dūzluḳġa mensūb irdi hem ol eyyāmda andın naẓmlar naḳl ḳılurlar idi* ***ulġaya*** *köprek boldı. (85r/26-27)*

85r/26 Mecālisü'n-Nefāis
Ṭāhirī
kiçik.likde
kefş-dūz.luḳġa
mensūb
irdi
hem
ol
85r/27 *eyyām.da*
andın

naẓm.lar
nakl
ḳıl-urlar
idi
ulġay-a
köp.rek
bol-dı
Rūmī müellif
ulġay-a
ulġa-ban
85r/28 ulġa-ban
ulġay-saḳ
ulġay-ġa biz
ulġay-ġay biz
ulġay-alı
ulġay-alıŋ͡g
85r/29 ulġay-ġalı
ulġay-ġaç

■ *güẓerler su* ***ulġayġaç*** *taġyīr tapar (85v/1)*

85v/1 Tārīḫ-i Bābürī
güẓer.ler
su
ulġay-ġaç
taġyīr
tap-ar
ulġay-ġuçı
85v/2 ulġay-ġuça
ulġay-ġunça

■ *çün Erdeşīr kiçik irdi Mihrcebīn'ni vezīr ḳıldı kim* ***ulġayġunça*** *mülk tedbīrini ḳıladur (85v/3)*

ulġay-ġança
Tārīḫü'l-Mülūk
85v/3 *çün*
Erdeşīr
kiçik
irdi
Mihrcebīn.ni
vezīr
ḳıl-dı
kim (ki)
ulġay-ġunça
mülk
tedbīr.ini
ḳıl-adur
85v/4 ulġay-ġum
ulġay-ġuŋ͡g
ulġay-ġusı
85v/5 ulġay-ġuluḳ
ulġay-ġay
ulġay-a
ulġay-sa

■ *yaş* ***ulġaysa*** *ṭāḳ-ı muḳarnesdur derd // bel kim memlev-i sepehr-i aṭlasdur derd (85v/6-7)*

ulġay-sun
85v/6-7 ulġay-dik
Naẓmü'l-Cevāhir
yaş
ulġay-sa
ṭāḳ-ı muḳarnes.dur
derd
bel (: belki)
kim (ki)
memlev-i sepehr-i aṭlas.dur
derd
ulġay-ġudik
ulġay-urdik
85v/8 **ulġayt-maḳ**
85v/9 ulġayt-ıp
ulġayt-ıban

■ *iyleben anı ḥakīm-i ercümend // ḥalḳa-yı şāgirdler içre pesend // aŋ͡ga maḫfī ʿilmlerni aytıban // ṭıfl ikendin allıġa* ***ulġaytıban*** *(85v/10-11)*

■ *bolmay ġāfil demī ġam u derd //* ***ulġaytıban*** *anı derd pür derd (85v/11-12)*

ulġayt-mış
Lisānü'ṭ-Ṭayr
Eresṭū
85v/10 *iyle-ben*
anı
ḥakīm-i ercümend
ḥalḳa-yı şāgird.ler
içre
pesend
aŋ͡ga
maḫfī

ʿilm.lerni
ayt-ıban
ṭıfl
iken.din
all.ıġa
85v/11 *ulġayt-ıban*
Leylī ve Mecnūn
Mecnūn
bol-may
ġāfil
demī
ġam
u (ve)
derd
ulġayt-ıban
anı
85v/12 *derd*
pür derd
ulal-maḳ/ġ ↔ ulġay-maḳ
85v/13 ulġay-maḳ ↔ ulal-maḳ
ulal-ıp

■ *bāzīçe* ***ulalıp*** *ḳadd u ḳāmet çekdi (85v/13-14)*

Türkçe
Kelīle ve Dimne
bāzīçe
ulal-ıp
ḳadd
u (ve)
ḳāmet
85v/14 *çek-di*

İsimler (Cevāmid)

ol

■ *ol elif dik ḳad leṭāfet içre boldı birge on // ṣıfr dik tā boldı anıng̑ żımnıda merḳūm aġız (85v/14-15)*

■ *ey Nevāyī ying̑de pinhān itme ol ay ruḳʿasın // çün sang̑a öldür hemīşe eşk arıtmaḳ birle ying̑ (85v/17)*

1 öl

■ *oḳlarıng̑ köng̑lümge tüşgeç küydi hem köz hem beden // kim küyer* ***öl*** *ü ḳuruḳ çün ney-sitāng̑a tüşti ot (85v/16)*

■ *ey Nevāyī ming̑de pinhān itme* ***ol*** *ay ruḳʿasın // çün sang̑a* ***öl****dür hemīşe eşk arıtmaḳ birle ying̑ (85v/17)*

2 öl

■ *sürüp kimeni* ***öl****ge andaḳ ki ṭayr // hem ol suvġa ḳıldılar āheng-i seyr (85v/18)*

ol-
öl-
ol
elif
dik
85v/15 *ḳad*
leṭāfet
içre
bol-dı
birge
on
ṣıfr
dik
tā
bol-dı
anıng̑
żımn.ıda
merḳūm
aġız
85v/16 *oḳ.larıng̑*
köng̑l.ümge
tüş-geç
küy-di
hem
köz
hem
beden
kim (ki)
küy-er
öl
ü (ve)
ḳuruḳ
çün
neysitān.ġa
tüş-ti
ot
85v/17 *ey*

Nevāyī
yiŋ͡g.de
pinhān
it-me
ol
ay
ruḳʿa.sın
çün
saŋ͡ga
öl.dür
hemīşe
eşk
arıt-maḳ
birle
yiŋ͡g

85v/18 Sedd-i İskenderī
sür-üp
kime.ni
öl.ge
andaḳ
ki
ṭayr
hem
ol
suv.ġa
ḳıl-dılar
āheng-i seyr

85v/19 ol-maḳ
öl-mek
ula (Mo)

85v/20 Moġol lügati
ölet
ulaşıḳ

85v/21 **1 ulaġ ~ ulaḳ**

ḳuş salur çaġda ***ulaġ****ları yoḳ ırmış be-ġāyet biyik kişi bir ḳullarıġa özlerin köterip ḳuş salur ırmişler (85v/22)*

1 ulaḳ ~ ulaġ
2 ulaġ ~ ulaḳ
2 ulaḳ ■ ulaġ
3 ulaġ ~ ulaḳ
3 ulaḳ ~ ulaġ
Mecālisü'n-Nefāis
Ḫ͡vāce Ḳutbe'd-dīn

85v/22 *ḳuş*
salur çaġ.da
ulaġ.ları
yoḳ
ırmiş
be-ġāyet
biyik
kişi
bir
ḳul.larıġa
öz.lerin
köter-ip
ḳuş
sal-ur
ırmiş.ler

85v/23 Burhān-ı Ḳātiʿ
Farsça

85v/24 **ultaŋ͡g** ~ eldeŋ͡g

■ *gül-i maḳṣūdġā ol yitti bu yol seyrinde // kim tabanıġā tiken boldı yine bir* ***ultaŋ͡g*** *(85v/25)*

■ *ötük* ***ultaŋ͡gı*** *taḫta naʿleyn aŋ͡ga // bolup bir ḳadem ornı kevneyn aŋ͡ga (85v/26)*

85v/25 *gül-i maḳṣūd.ġā*
ol
yit-ti
bu
yol
seyr.inde
kim (ki)
taban.ıġā
tiken
bol-dı
yine
bir
ultaŋ͡g
Ḥayretü'l-Ebrār

85v/26 *ötük*
ultaŋ͡g.ı
taḫta
naʿleyn
aŋ͡ga
bol-up
bir

ḳadem
orn.ı
kevneyn
aŋ͡ga
85v/27 eldeŋ͡g ↔ ultaŋ͡g
debeŋ͡g/debenk <tebeŋ͡g/tebenk
tebeŋ͡g/tebenk> debeŋ͡g/debenk
85v/28 **ol turur**

■ *yıġaç birle başaḳ kim tende ḳalmış* ***ol turur*** *merhem // cünündın kim firāḳıŋ͡g oḳını cismimde sındurdum (85v/29)*

85v/29 *yıġaç*
birle
başaḳ
kim (ki)
ten.de
ḳal-mış
ol turur
merhem
cünün.dın
kim (ki)
firāḳ.ıŋ͡g
oḳ.ını
cism.imde
sındur-dum
86r/1 **olturuşluḳ**

■ *Ḫ*^{v}*ārezm* ***olturuşluḳ****tur (86r/2)*

86r/2 Ḫ^{v}ārezm
olturuşluḳ.tur
olta (TR)
Rūmī Türkçesi
86/3 **olca**

■ **olca** üçün ol ki celādet ḳılur // müzdġa Ḳur’ānnı telāvet ḳılur (86r/3-4)

olça

■ *salıp ḳan ança ḳoyduŋ͡g dāġ bu cism-i figār içre // ki* ***olça*** *dāġ ile ḳan bolmaġay bu lāle-zār içre (86r/4-5)*

■ *ol iş keyfiyyetin sordılar* ***olça*** *cevābıdın bu ḥālet maʿlūm boldı kim siyāset hengāmıda manẓūrı ḥāżır irmiş (86r/5-6)*

Ḥayretü’l-Ebrār
olca
üçün
ol
86r/4-5 *ki*
celādet
ḳıl-ur
müzd.ġa
Ḳur’ān.nı
telāvet
ḳıl-ur
olça
sal-ıp
ḳan
ança
ḳoy-duŋ͡g
dāġ
bu
cism-i figār
içre
ki
olça
dāġ
ile
ḳan
bol-maġay
bu
lāle-ār
içre
Maḥbūbu’l-Ḳulūb
ol
iş
86r/6 *keyfiyyet.in*
sor-dılar
olça
cevāb.ıdın
bu
ḥālet
maʿlūm
bol-dı
kim (ki)
siyāset
hengām.ıda
manẓūr.ı
ḥāżır
irmiş
86r/7 **ölceş** ↔ ölcemişi

Türkler (Etrāk)
ölceş-mek
ölcemişī ↔ ölceş

86r/8 **ölçek**

■ *izin birdin kitertip asradım regler kibi közde // alıp cān riştesi birle ayaġı üzidin* ***ölçek*** *(86r/8-9)*

iz.in
86r/9 *bir.din*
kitert-ip
asra-dım
reg.ler
kibi
köz.de
al-ıp
cān
rişte.si
birle
ayaġ.ı
üz.idin
ölçek
ölcemişī

86r/10 **olcaytu** (Mo)
Olcaytu (Mo)
Moġol lügati
tu (Mo)
olcay (Mo)

86r/11-12 Sulṭāniyye
Arġun bin Abaḳay bin Hülegü-Ḫan
Olcay (Olcay Ḳutluḳ)
Ġazan Ḫan
Besṭām
Olcay Ḳutluḳ **bkz.**Olcay
olca
olça

86r/13 olça

86r/14 ḫār-ı hicrān teniñge çün tikilür añglaġa sin // ***olça*** *cānımġa miniñg ḫançer-i hicrān itmiş*
86r/15 ḫazāyin dime kim yüz baḥr ile kān // taşıp naḳdini anda ***olça*** *imkān*

86r/14 *ḫār-ı hicrān*
ten.iñge
çün
tikil-ür
añgla-ġa sin
olça
cān.ımġa
min.iñg
ḫançer-i hicrān
it-miş
Ferhād ve Şīrīn

86r/15 *ḫazāyin*
di-me
kim (ki)
yüz
baḥr
ile
kān
taş-ıp
naḳd.ini
anda
olça
imkān
ölke

86r/16 **1 ülgü**
2 ülgü
ölgüş

86r/17 **olluġ**

■ *her ni bu dir ol digen diktür yaḳīn // buluġ u* ***olluġ*** *bolup refˇ ortadın (86r/18)*

Lisānü'ṭ-Ṭayr

86r/18 *her*
ni
bu
di-r
ol
di-gen
dik.tür
yaḳīn
bu.luġ
u
ol.luġ
bol-up
refˇ
orta.dın
öllük

86r/19 **1 öleñg**

■ *iyledi nīsān zülāli yir yüzin āyīne-gūn // encüm ü kök ʿaksidür anda riyāḥīn u* ***öleñg*** *(86r/20)*

■ *kök* ***öleñg*** *eṭrāfıda her gūne verd // encüm ile dāyire-yi lāciverd (86r/20-21)*

2 öleñg

■ *muġannī tüzüp çenge veznide çeng // nevā çik ki hey-hāy* ***öleñg*** *hāy* ***öleñg*** *(86r/23-24)*

Öleng/Olang

86r/20 *iyle-di*
nīsān
zülāl.i
yir
yüz.in
āyīne-gūn
encüm
ü (ve)
kök
ʿaks.idür
anda
riyāḥīn
u (ve)
öleñg
Ḥayretü'l-Ebrār
kök
öleñg

86r/21 *eṭrāf.ıda*
her-gūne
verd
encüm
ile
dāyire-yi lāciverd
Türkler (Etrāk)

86r/23 Sedd-i İskenderī
muġannī
tüz-üp

86r/24-25 *çenge*
vezn.ide
çeng
nevā
çik-
ki
hey-hāy
öleñg
hāy
öleñg
Ḳandihār
Kābil
Hezāre
ulu tav ~ ulu taġ
uluġ taġ ~ ulu tav
Özbekiye
Ḫıṭay

86r/26 **ulus**

■ *tutulmış irdi ġażabdın* ***ulus****nı ḳıldı esīr // ḳuyaş tutulsa yili fitnedür añga teʾsīr (86r/27)*

86r/27 *tutul-mış*
irdi
ġażab.dın
ulus.nı
ḳıl-dı
esīr
ḳuyaş
tutul-sa
yil.i
fitne.dür
añga
teʾsīr

ülüş

■ *çü ʿışḳ derd ü belānı cihānġa urdı ṣalā // naḫustraḳ min-i bī-ḫānımānġa urdı ṣalā // min aldım on* ***ülüş****idin toḳuz yarım* ***ülüş****in // yarım ki ḳaldı anı üns ü cānġa urdı ṣalā (86r/28-29)*

86r/28 *çü*
ʿışḳ
derd
ü (ve)
belā.nı
cihān.ġa
ur-dı
ṣalā
naḫust.raḳ
min-i bī-ḫānımān.ġa
ur-dı

ṣalā
min
al-dım
86r/29 *on*
ülüş.idin
toḳuz
yarım
ülüş.in
yarım
ki
ḳal-dı
anı
üns
ü (ve)
cān.ġa
ur-dı
ṣalā
uluġ ~ uluḳ
1 uluḳ ~ uluġ

■ *andın felekni ılmas iken közge pīr-i deyr // kim bu irür ḥaḳīr u cenābı anıñ* ***uluḳ*** *(86v/1)*

■ *benefşeniñ niçe bolmış dimāġı munça* ***uluḳ*** *// ki ol siniñ ḫaṭınña Hindū'ī turur mayruḳ (86v/1-2)*

2 uluḳ
oluḳ (TR)
86v/1-2 *andın*
felek.ni
ıl-mas
iken
köz.ge
pīr-i deyr
kim (ki)
bu
irür
ḥaḳīr
u (ve)
cenāb.ı
anıñ
uluḳ
benefşe.niñ
niçe
bol-mış
dimāġ.ı
munça
uluḳ
ki
ol
sin.iñ
ḫaṭ.ınña
Hindū.ī turur
mayruḳ
Rūmī müellif
uluḳ
86v/3 aluḳ
Ṭālic Hirevī
Naṣīrī
86v/4 Hindū
86v/5 Rūmī Türkçesi
oluḳ (RT)
uluġluḳ ~ uluḳluḳ
uluḳluḳ ~ uluġluḳ
ölük

■ *ārzū iylep lebiñ allıda cān birmekni Ḫıżr // Ḫıżr suyıdın* ***ölük*** *ʿömr iylegendik ārzū (86v/6-7)*

86v/6 *ārzū*
iyle-p
leb.iñ
all.ıda
cān
bir-mekni
Ḫıżr
Ḫıżr
su.yıdın
ölük
ʿömr
iyle-gendik
86v/7 *ārzū*
ölükse

■ *bular içre bar irdi bir żaʿīf it // miniñ dik zār u mehcūr u naḥīf it // çibinler cismini mecrūḥ iter çaġ //* ***ölükse*** *üzre andaḳ kim sürük zāġ (86v/7-9)*

Ferhād ve Şīrīn
Ferhād
bu.lar

86v/8 *içre*
bar
irdi
bir
żaʿīf
it
min.iñg
dik
zār
u (ve)
mehcūr
u (ve)
naḥīf
it
çibin.ler
cism.ini
mecrūḥ
it-er
çaġ
ölükse
üzre
andaḳ
86v/9 *kim (ki)*
sürük
zāġ
ölüge (Mo)
Moġol lügati
ululuġ
ölüm
86v/10 Arapça
ölümtük

■ *bu nevʿ ġālib-i ḫaṣm* ***ölümtük*** *mūr ḳatlimġa // çü ʿāzim bolsalar heyhāt miskīn mūrniñg cānı (86v/11)*

86v/11 *bu*
nevʿ
ġālib-i ḫaṣm
ölümtük
mūr
ḳatl.imġa
çü
ʿāzim
bol-salar
heyhāt
miskīn
mūr.nıñg
cān.ı
ölümlük

■ *yüz alman yolıdın ḳatlimġa çün teşrīf-i yār iltür // namāz içre* ***ölümlük*** *meḳṣ iterdin rūzgār iltür (86v/11-12)*

yüz
al-man
yol.ıdın
ḳatl.imġa
çün
teşrīf-i yār
ilt-ür
namāz
içre
86v/12 *ölümlük*
meḳṣ
it-erdin
rūzgār
ilt-ür

Türeyenler

mīm ile

86v/13 **omal-maḳ**
86v/14 **um-mek** (RT)

■ *her derdimizden* ***umma*** *Fużūlī devā-yi derd // ṣabr ėyle ol ki derd vėrür hem devā vėrür (86v/15-16)*

Rūmī Türkçesi
86v/15 Fużūlī Baġdādī
Rūmī imla
her
derd.imizden
um-ma
Fużūlī
86v/16 *devā-yi derd*
ṣabr
ėyle
ol
ki
derd
vėr-ür

hem
devā
vėr-ür
umul-mek (RT)

■ *güler açılmaḳ* ***umulmaz*** *dehenin̂gden meger oldur // cüzv kim lā yetecezzīdir an̂ga ehl-i daḳāyıḳ (86v/17)*

Fużūlī
86v/17 Rūmī imla
gül-er
açıl-maḳ
umul-maz
dehen.in̂gden
meger
ol.dur
cüzv
kim (ki)
lā yetecezzī.dir
an̂ga
ehl-i daḳāyıḳ

İsimler (Cevāmid)

oma ↔ omaça
86v/18 omaça ↔ oma
umaç

■ *mübāhāt ḳılmas yimekdin gülaç // ġamın bolmas er tapsa yavġan* ***umaç*** *(86v/19)*

Sedd-i İskenderī
86v/19 *mübāhāt*
ḳıl-mas
yi-mekdin
gülaç
ġam.ın
bol-mas
er
tap-sa
yavġan
umaç
omaça ↔ oma
86v/20-21 oma ↔ omaça
omaḳ ← oymaḳ
oymaḳ → omaḳ
Oġuznāme
Oġuzẖan
Kün Ḫan
86v/23 omaḳ ← oymaḳ ↔ uruġ
omaḳ ← oymaḳ ↔ uruġ
uruġ ↔ omaḳ ← oymaḳ
Ferāġī
86v/24 **umanç**
ömgen ~ ömgün
ömgün ~ ömgen
86v/25 **ömüdün**
Moġol lügati
Arapça
omuz
86v/26 Arapça

Türeyenler

nūn ile

ün-mek ~ ön̂g-mek (RT)
Rūm Türkleri
ön̂g-mek (RT) ~ ün-mek
86v/27 ün-di
ün-dük
ün-er
ün-edür
una-r
86v/28 una-maḳ
ün-meydür
ün-gen

■ *semārūġ birle yimlükni ḳılıban ḳut nefsiġa // anın̂g iʿcāzıdın bilgil bu yirden* ***üngen*** *ot yimni (86v/29-87r/1)*

86v/29 ün-ergen
ün-edürgen
semārūġ
birle
yimlük.ni
ḳıl-ıban
ḳut
nefs.iġa
87r/1 *anın̂g*
iʿcāz.ıdın
bil-gil
bu

yir.din
ün-gen
ot
yim.ni
ün-
ün-gil
ön
on
un
ün
87r/2 ün-me
ün-megil
ün-ün͡g
ün-ün͡güz
87r/3 ün-ün͡gler
ün-men͡g
ün-men͡giz
ün-men͡gler
ün-men
ün-mes min
ün-e min
ün-er min
87r/4 ün-edür min
ün-erem
una-r min
una-ram
una-maḳ
87r/5 ün-erim
ün-mekim
ona-rım
ün-megüm
ün-üp
ün-üben
87r/6 ün-miş
ün-mişen͡g
ün-mes
ün-mesi/mezi
87r/7 ün-medin
ün-üp bolmas
ün-se bolmas
ün-mek olmas
87r/8 ün-e almas
ün-e ün-e
ün-ey
una-y
ün-eyin
una-yın
87r/9 ün-sek
ün-eli
una-lı
ün-elin͡g
una-lın͡g
87r/10 ün-geli
87r/11 ün-güm
ün-gün͡g
ün-güsi
ün-gülük
ön͡gülük (RT)
87r/12 Rūmī Türkçesi
ün-gey
■ ***üngey*** *bārī ravża içre nergis // çün Luṭfī irür közün͡g ḳatīli (87r/13)*
ün-e
ün-se
ün-sün
ün-dik
Luṭfī
87r/13 *ün-gey*
bārī
ravża
içre
nergis
çün
Luṭfī
irür
köz.ün͡g
ḳatīl.i
ün-güdik
ün-erdik
87r/14 una-rdik
ündür-mek
87r/15 ündür-gen
■ *kökdin yamġur indürgen ve yirdin nabāt* ***ündürgen*** *(87r/16-17)*
ündür-ürgen
ündür-edürgen
87r/16 *kök.din*
yamġur

indürgen
ve
yir.din
nabāt
87r/17 *ündür-gen*
una-maḳ
87r/18 Nedr ʿAlī
una-dı
una-madı

■ *Ḳābīl öz siŋ͡lisiniŋ͡g ḥüsni cihetidin aŋ͡ga māyil irdi* ***unamadı*** *kim Hābīlge birgeyler (87r/19)*

87r/18-19 Tārīḫü'l-Enbiyā
87r/19 *Ḳābīl*
öz
siŋ͡li.siniŋ͡g
ḥüsn.i
cihet.idin
aŋ͡ga
māyil
irdi
una-madı
kim (ki)
Hābīl.ge
bir-geyler
una-duḳ
87r/20 una-r
una-ydur
ün-er
ün-mek
87r/21 una-maydur
una-ġan
una-rġan
una-ydurġan
87r/22 una-
una-ġıl
una-ma
una-maġıl
una-ŋ͡g
una-ŋ͡gız
una-ŋ͡glar
87r/23 una-maŋ͡g
una-maŋ͡gız
una-maŋ͡glar
una-man

■ *tamuġ otıġa unap hiciriŋ͡g otıġa* ***unaman*** *// başım barurġa cıdar min firāḳıŋ͡ga cıdaman (87r/24)*

una-mas min
87r/24 *tamuġ*
ot.ıġa
una-p
hicr.iŋ͡g
ot.ıġa
una-man
baş.ım
bar-urġa
cıda-r min
firāḳ.ıŋ͡ga
cıda-man
una-y min
una-r min
una-ydur min
87r/25 una-ram
ün-er min
ön-erem
una-rım
una-maġım
ön-erim
87r/26 una-maġum
una-p
una-ban
una-mış
una-mışaŋ͡g
una-mas
87r/27 una-ması/mazı
una-madın
87r/28 una-p bolmas
una-sa bolmas
una-maḳ olmas
una-y almas
una-yu
una-y una-y
87r/29 una-y
ün-ey
una-yın
ün-eyin
87v/1 una-saḳ

una-ġa biz
una-ġay biz
una-lı
una-lıŋ͡ğ
ün-eli
una-ġalı
87v/2 una-ġaç
una-ġuçı
una-ġuça
una-ġunça
una-ġança
87v/3 una-ġum
una-ġuŋ͡ğ
una-ġusı
una-ġuluḳ
87v/4 una-ġay

■ *ey Nevāyī ḥīç bilmen kim* **unaġay***mu köŋ͡gül // aŋ͡ga munça ecnebī sözler ki irşād iyledim (87v/4-5)*

una-sa
una-sun
una-dik
ey
Nevāyī
ḥīç
bil-men
kim (ki)
una-ġay.mu
köŋ͡gül
aŋ͡ga
munça
87v/5 *ecnebī*
söz.ler
ki
irşād
iyle-dim
una-ġudik
una-rdik
ün-erdik
87v/6 **unat-maḳ**
unat-ġuça
unat-ġunça

■ *müyesser olmadı cān birmek ü lebin sürmek // nidin ki ḳalmadı cānım anı* ***unatġunça*** *(87v/7-8)*

unat-ġança
87v/7 *müyesser*
ol-madı
cān
bir-mek
ü (ve)
leb.in
sür-mek
ni.din
ki
ḳal-madı
87v/8 *cān.ım*
anı
unat-ġunça
unut-maḳ
87v/9 unut-tı
unut-tuḳ
unut-ur
unut-adur
unut-ur
87v/10 unut-ġan

■ *dimen kim mini yād itip şād ḳıl //* ***unutġan****larıŋ͡ğı birer yād ḳıl (87v/11)*

unut-urġan
unut-adurġan
87v/11 Sedd-i İskenderī
87v/11 *di-men*
kim (ki)
min.i
yād
it-ip
şād
ḳıl-
unut-ġan.larıŋ͡ğı
birer
yād
ḳıl-
unut-maydur
87v/12 unut-

■ *vücūdum örteding͡ğ ey ʿışḳ imdi terkim tut // Ḫudāy üçün ki mini ḳayda kördüng͡ğ anda* ***unut*** *(87v/12-13)*

unut-ġıl

vücūd.um
örte-diñg
87v/13 *ey*
ʿışḳ
imdi
terk.im
tut-
Ḫudāy
üçün
ki
min.i
ḳayda
kör-düñg
anda
unut-
unut (: unutma hali)
unut-ma
unut-maġıl

■ ***unutmaġıl*** *ki tā hicr itti bī-dād // mini bir nāme birle ḳılmadıñg yād (87v/14-15)*

87v/14 Ferhād ve Şīrīn
unut-maġıl
ki
tā
hicr
it-ti
bī-dād
min.i
87v/15 *bir*
nāme
birle
ḳıl-madıñg
yād
unut-uñg
unut-uñguz
unut-uñglar
unut-mañg
unut-mañgız
unut-mañglar
87v/16 unut-man
unut-mas min
unut-a min
unut-ur min
unut-adur min
unut-uram
unut-urum
unut-maġım
87v/17 unut-maġum
unut-up
unut-uban
unut-mış
unut-mışañg
87v/18 unut-mas
unut-ması/mazı
unut-madın
87v/19 unut-up bolmas
unut-sa bolmas
unut-maḳ olmas
unut-a almas
87v/20 unut-a unut-a
unut-ay
unut-ayın
unut-saḳ
unut-ġa biz
unut-ġay biz
unut-alı
unut-alıñg
87v/21 unut-ġalı
unut-ġaç
unut-ġuçı
87v/22 unut-ġum
unut-ġuñg

■ *çün* ***unutġuñg****dur sin ilni il sini bārī çikip // ʿıyş cāmın bu unutmaġlarnı bir sāʿat unut (87v/22-23)*

çün
unut-ġuñgdur sin
il.ni
il
87v/23 *sin.i*
bārī
çik-ip
ʿıyş
cām.ın
bu
unut-maġlarnı
bir
sāʿat

unut-
unut-ġusı
unut-ġuluḳ
87v/24 unut-ġay
unut-a
unut-sa
unut-sun
unut-dik

■ *müsellem tutar bolsa bu rāznı // **unutdik** maḳālāt-ı nā-sāznı (87v/5)*

İskender
Çin Hakanı
87v/25 *müsellem*
tut-ar
bol-sa
bu
rāz.nı
unut-dik
maḳālāt-ı nā-sāz.nı
unut-ġudik
nut-urdik
87v/26 **unut-turmaḳ**
unut-turmaġa min

■ *ġarażım bu ki **unutturmaġa min** özni aṅ͡ga // kūyıda kizmekim efġān geh ü bī-gāh çikip (87v/27)*

unut-turmaġay min
87v/27 *ġaraż.ım*
bu
ki
unut-turmaġa min
öz.ni
aṅ͡ga
kūy.ıda
kiz-mekim
efġān
geh
ü (ve)
bī-gāh
çik-ip
87v/28 **unutul-maḳ**
87v/29 unutul-ur
unutul-adur
unutul-ur

■ *ḥüsn ehlinin͡g köṅ͡gli nisyānı ve vefā ehli anda **unutulur**ının͡g beyānı (88r/1)*

88r/1 *ḥüsn*
ehl.inin͡g
köṅ͡gl.i
nisyān.ı
ve
vefā
ehl.i
anda
unutul-urının͡g
beyān.ı
88r/2 unutul-ġaymu

■ *bilmen **unutulġaymu** ikendür man͡ga hicr // yā köprek irür bu ḳatla düşvārlıġı (88r/2)*

bil-men
unutul-ġaymu
iken.dür
man͡ga
hicr
yā
köp.rek
irür
bu
ḳatla
düşvār.lıġı
88r/3 **ünde-mek** ~ indümek
indü-mek ~ ünde-mek
88r/4 ünde-di
ünde-dük
ünde-r
ünde-ydür
ünde-r
88r/5 ünde-meydür
ünde-gen
ünde-rgen
ünde-rdürgen
88r/6 ünde-n͡g
ünde-n͡giz
ünde-n͡gler
ünde-men͡g
ünde-men͡giz
ünde-men͡gler
88r/7 ünde-men

	ünde-mes min		oŋ͡gar-maḳ
	ünde-y min	88r/16	Arapça
	ünde-r min		oŋ͡gar-dı
	ünde-ydür min	88r/17	oŋ͡gar-duḳ
	ünde-rem		oŋ͡gar-ur
	ünde-rim		oŋ͡gar-adur
	ünde-mekim		oŋ͡gar-ur
88r/8	ünde-megüm		oŋ͡gar-maydur
	ünde-p	88r/18	oŋ͡gar-gen
	ünde-ben		oŋ͡gar-urgen
	ünde-miş		oŋ͡gar-adurgen
	ünde-mişeŋ͡g		oŋ͡gar-
88r/9	ünde-mes	88r/19	oŋ͡gar-u
	ünde-mesi/mezi		oŋ͡gar-ġıl
	ünde-medin		oŋ͡gar-ma
88r/10	ünde-p bolmas		oŋ͡gar-maġıl
	ünde-se bolmas		oŋ͡gar-ıŋ͡g
	ünde-mek olmas		oŋ͡gar-ıŋ͡gız
	ünde-y almas		oŋ͡gar-ıŋ͡glar
88r/11	ünde-yü	88r/20	oŋ͡gar-maŋ͡g
	ünde-y ünde-y		oŋ͡gar-maŋ͡gız
	ünde-y		oŋ͡gar-maŋ͡glar
	ünde-yin		oŋ͡gar-man
88r/12	ünde-sek		oŋ͡gar-mas min
	ünde-ge biz		oŋ͡gar-a min
	ünde-gey biz	88r/21	oŋ͡gar-ur min
	ünde-li		oŋ͡gar-adur min
	ünde-liŋ͡g		oŋ͡gar-aram
	ünde-geli		oŋ͡gar-urum
	ünde-geç		oŋ͡gar-maġım
88r/13	ünde-güçi		oŋ͡gar-maġum
	ünde-güçe		oŋ͡gar-ıp
	ünde-günçe	88r/22	oŋ͡gar-ıban
	ünde-gençe		oŋ͡gar-mış
	ünde-güm		oŋ͡gar-mışaŋ͡g
88r/14	ünde-güŋ͡g		oŋ͡gar-mas
	ünde-güsi	88r/23	oŋ͡gar-ması/mazı
	ünde-gülük		oŋ͡gar-madın
	ünde-gey		oŋ͡gar-ıp bolmas
88r/15	ünde-se		oŋ͡gar-sa bolmas
	ünde-sün		oŋ͡gar-maḳ olmas
	ünde-dik	88r/24	oŋ͡gar-a almas
	ünde-güdik		oŋ͡gar-a oŋ͡gar-a
	ünde-rdik		oŋ͡gar-ay

88r/25 oŋ͡gar-ayın
oŋ͡gar-saḳ
oŋ͡gar-ġa biz
oŋ͡gar-ġay biz
oŋ͡gar-alı
oŋ͡gar-alıŋ͡g
oŋ͡gar-ġalı
88r/26 oŋ͡gar-ġaç
oŋ͡gar-ġuçı
oŋ͡gar-ġuça
oŋ͡gar-ġunça
88r/27 oŋ͡gar-ġança
oŋ͡gar-ġum
oŋ͡gar-ġuŋ͡g
oŋ͡gar-ġusı
88r/28 oŋ͡gar-ġuluḳ
oŋ͡gar-ġay
oŋ͡gar-a
■ *iş oldur ki Allah* **oŋ͡gara** *(88r/29)*
oŋ͡gar-sa
oŋ͡gar-sun
oŋ͡gar-dik
88r/29 *iş*
ol.dur
ki
Allah
oŋ͡gar-a
oŋ͡gar-ġudik
oŋ͡gar-urdik
oŋ͡garıl-maḳ
88v/1 **oŋ͡gal-maḳ** ↔ öŋ͡gül-mek
88v/2 Rūm Türkleri
öŋ͡gül-mek ■ oŋ͡gal-maḳ
oŋ͡gal-dı
88v/3 oŋ͡gal-duḳ
oŋ͡gal-ur
oŋ͡gal-adur
oŋ͡gal-ur
oŋ͡gal-maydur
88v/4 oŋ͡gal-ġan
oŋ͡gal-urġan
oŋ͡gal-adurġan
oŋ͡gal-
oŋ͡gal-ġıl
88v/5 oŋ͡gal-ma
oŋ͡gal-maġıl
oŋ͡gal-ıŋ͡g
oŋ͡gal-ıŋ͡gız
oŋ͡gal-ıŋ͡glar
88v/6 oŋ͡gal-maŋ͡g
oŋ͡gal-maŋ͡gız
oŋ͡gal-maŋ͡glar
oŋ͡gal-man
oŋ͡gal-mas min
oŋ͡gal-a min
oŋ͡gal-ur min
88v/7 oŋ͡gal-adur min
oŋ͡gal-uram
oŋ͡gal-ıp
oŋ͡gal-ıban
oŋ͡gal-mış
oŋ͡gal-mışaŋ͡g
oŋ͡gal-mas
88v/8 oŋ͡gal-ması/mazı
oŋ͡gal-madın
oŋ͡gal-ıp bolmas
88v/9 oŋ͡gal-sa bolmas
oŋ͡gal-maḳ olmas
oŋ͡gal-a almas
oŋ͡gal-a oŋ͡gal-a
88v/10 oŋ͡gal-ay
oŋ͡gal-ayın
oŋ͡gal-saḳ
oŋ͡gal-ġa biz
oŋ͡gal-ġay biz
oŋ͡gal-alı
88v/11 oŋ͡gal-alıŋ͡g
oŋ͡gal-ġalı
■ *kilgeç köŋ͡gül yarası yavuştı* **oŋ͡galġalı** *// bir laḥẓa barmaġıl ki dil-efkār min henūz (88v/11-12)*
kil-geç
köŋ͡gül
yara.sı
88v/12 *yavuş-tı*
oŋ͡gal-ġalı
bir
laḥẓa

bar-maġıl
ki
dil-efkār. min
henūz
oŋ͡gal-ġaç
oŋ͡gal-ġuçı
88v/13 oŋ͡gal-ġuça
oŋ͡gal-ġunça
oŋ͡gal-ġança
oŋ͡gal-ġum
oŋ͡gal-ġuŋ͡g
oŋ͡gal-ġusı
88v/14 oŋ͡gal-ġuluḳ
oŋ͡gal-ġay

■ *köŋ͡gülge yüz tümen nīş ursa hicrān iylemen nāle // viṣālıŋ͡g nūşidin ol zaḫmlar bir kün* ***oŋ͡galġay*** *dip (88v/15)*

■ *köŋ͡gül ża'fı kem olmas firḳatıŋ͡gda veh* ***oŋ͡galġay****mu // marīżī kim ḳılur her dem belīt-i zehri āşāmi (88v/16)*

oŋ͡gal-a
oŋ͡gal-sa
oŋ͡gal-sun
oŋ͡gal-dik
88v/15 *köŋ͡gül.ge*
yüz
tümen
nīş
ur-sa
hicrān
iyle-men
nāle
viṣāl.ıŋ͡g
nūş.idin
ol
zaḫm.lar
bir
kün
oŋ͡gal-ġay
di-p
88v/16 *köŋ͡gül*
ża'f.ı
kem
ol-mas
firḳat.ıŋ͡gda
veh
oŋ͡gal-ġaymu
marīżī
kim (ki)
ḳıl-ur
her
dem
belit-i zehr.i
āşām.i
oŋ͡gal-ġudik
oŋ͡gal-urdik
88v/17 **öŋ͡g-mek** (RT)~ ün-mek
Rūmī Türkçesi
Çaġatay lügati
ün-mek ~ öŋ͡g-mek (RT)
88v/18 **öŋ͡gül-mek** (RT)↔ oŋ͡gal-maḳ
Rūmī Türkçesi
Çaġatay lügati
oŋ͡gal-maḳ ↔ öŋ͡gül-mek
öŋ͡gül-miş (RT)

■ *ḫançer-i bī-dād ile her dem urar zaḫm üzre zaḫm // hīç bir dem görmedüm öŋ͡gmiş* ***öŋ͡gülmiş*** *köŋ͡glümi (88v/19-20)*

88v/19 Fużūlī
Rūmī imla
ḫançer-i bī-dād
ile
her
dem
ur-ar
zaḫm
üzre
zaḫm
hīç
bir
dem
gör-medüm
öŋ͡g-miş
öŋ͡gül-miş
88v/20 *köŋ͡gl.ümi*

İsimler (Cevāmid)

on

ön-

ün

■ ***ün*** *çiker min ʿışḳ ara ol nergis-i cādū körüp // baġlanġan it tik ki feryād iylegey āhū körüp (88v/21-22)*

un

■ *uşaḳ ḳand* ***un****ı tozġa mānend irür // ve līkin biri tuz biri ḳand irür (88v/22-23)*

■ *min tiler min vaṣl u anıñg köñgli her aġyār ile // mañga iki taş arasında kirek elbette* ***un*** *(88v/23-24)*

ön-mek

ün/un

88v/21 ün

ün

çik-er min

ʿışḳ

ara

ol

nergis-i cādū

kör-üp

baġlan-ġan

88v/22 *it*

tik ~dik

ki

feryād

iyle-gey

āhū

kör-üp

un

Sedd-i İskenderī

uşaḳ

88v/23 *ḳand*

un.ı

toz.ġa

mānend

irür

ve

līkin

bir.i

tuz

bir.i

ḳand

irür

min

tile-r min

88v/24 *vaṣl*

u (ve)

anıñg

köñgl.i

her

aġyār

ile

mañga

iki

taş

ara.sında

kirek

elbette

un

ünen (mo)

Moġol lügati

88v/25 **öntüç** ↔ ötünç

■ *alıġa baş ḳoydum ama tīġ ile ayırmadı // baş imes bu kim irür boynumda anıñg* ***öntüçi*** *(88v/25-26)*

al.ıġa

baş

ḳoy-dum

ama

tīġ

ile

88v/26 *ayır-madı*

baş

imes

bu

kim (ki)

irür

boyn.umda

anıñg

öntüç.i

ötünç ↔ öntüç

ondalıḳ

88v/27 Arapça

ündür

■ *iylemek pest cirm-i ġabrānı // **ündür** itmek sepihr-i ḫażrānı (88v/28)*

■ *ḳılur barça ʿālī ʿimāretni pest // birür barı* ***ündür*** *yıġaçġa şikest (88v/28-29)*

88v/27-28 Sebʿa-yi Seyyāre
88v/28 *iyle-mek*
pest
cirm-i ġabrā.nı
ündür
it-mek
sepehr-i ḫażrā.nı
Sedd-i İskenderī
ḳıl-ur
barça
ʿālī
88v/29 *ʿimāret.ni*
pest
bir-ür
barı
ündür
yıġaç.ġa
şikest
Ṭāliʿ Hirevī
ündür
indür
89r/1 ündür-mek
ündür.rek
89r/2 **onġay**

■ *ilge ziyān anıñg sūdı;* ***onġay*** *alıp aġır satmaḳ anıñg maḳṣūdı (89r/3)*

89r/3 Maḥbūbu'l-Ḳulūb
il.ge
ziyān
anıñg
sūd.ı
onġay
al-ıp
aġır
sat-maḳ
anıñg
maḳṣūd.ı
89r/3-4 Rūmī müellifler
89r/4 oñgay
Maḥbūbu'l-Ḳulūb
Naṣīrī
89r/5 **unḳan** (Mo)
Moġol lügati
89r/6 **1 oñg**

■ *ʿafv kilürse işim deyr-i fenā ʿazmide* ***oñg*** *// ḫān-ḳah künci heves iylemeyin andın soñg (89r/6-7)*

■ *ḫaṭā re'yi* ***oñg*** *kilmese daḫlsızlarġa şirket belki naḳīż tutġanlarġa himmet (89r/8)*

2 oñg

■ *keremin iste Nevāyī ki kişi ṭāʿat itip // nāme maʿlūm imes sol ḳolıdındur yā* ***oñg*** *(89r/9)*

ʿafv
kil-ürse
89r/7 *iş.im*
deyr-i fenā
ʿazm.ide
oñg
ḫān-ḳah
künc.i
heves
iyle-meyin
andın
soñg
Maḥbūbu'l-Ḳulūb
89r/8 *ḫaṭā*
re'y.i
oñg
kil-mese
daḫl.sızlar.ġa
şirket
belki
naḳīż
tut-ġanlar.ġa
himmet
89r/9 *kerem.in*
iste-
Nevāyī
ki
kişi
ṭāʿat
it-ip
nāme
maʿlūm
imes

sol
ḳol.ıdın.dur
yā
oŋ͡g
öŋ͡gü
89r/10 Rūmī Türkçesi
öŋ͡gür

■ *çün semāʿdın fārigˇ boldılar Şeyḫ tütin saldı ve aṣḥāb tirtişip ulaşur irdiler Şeyḫ birniŋ͡g bile* ***öngür****in alıp başġa ḳoyup çarladı ki ey Ebū ʿAlī Ṭūsī ḳayda sin (89r/11-12)*

89r/11 Nesāyimü'l-Maḥabbe
Şeyḫ Ebū ʿAlī Fārmedī
çün
semāʿdın
fārigˇ
bol-dılar
Şeyḫ
tütin
sal-dı
ve
aṣḥāb
89r/12 *tirtiş-ip*
ulaş-ur
irdiler
Şeyḫ
bir.niŋ͡g
bile
öngür.in
al-ıp
baş.ġa
ḳoy-up
çarla-dı
ki
ey
Ebū ʿAlī Ṭūsī
ḳayda sin
oŋ͡gurġa ~ oŋurġa
89r/13 oŋurġa ~ oŋ͡gurġa
Farsça
89r/14 **üngülük**
unut

■ *iyle derd ü ġamıiŋ͡ge örgendim // kim* ***unut*** *boldı maŋ͡ga ʿıyş ü ṭarab (89r/14-15)*

iyle
derd
ü (ve)
ġam.iŋ͡ge
örgen-dim
kim (ki)
unut
89r/15 *bol-dı*
maŋ͡ga
ʿıyş
ü (ve)
ṭarab
unut-mak

Türeyenler
vāv ile

uvan-maḳ

İsimler (Cevāmid)

89r/15-16 Rūmī Türkçesi
89r/16 **uva** ~ yuva
yuva ~ uva
uvad
evedir ↔ kölelir
89r/17 **kölelir** ↔ evedir
89r/18 **oy-maḳ/oymaḳ**
uy-maḳ

Türeyenler
yā ile

oy-maḳ
1 **uy-maḳ** < udı-
89r/19
2 **uy-maḳ** < u:d-
1 **oymaḳ**
2 **oymaḳ**
89r/20 oy-dı

■ *tırnaġların çü yüzge ḳoydı // tırnaġ tırnaġça yirler* ***oydı*** *(89r/21)*

■ *şeh-süvārnıŋ͡g başıdın kef-i destçe pārça süŋ͡gekni ḳılıçı alıp kiter başını* ***uydılar*** *yaḫşı boldı (89r/25-26)*

uy-dı
Mecnūn
89r/21 Leylī
tırnaġ.ların
çü
yüz.ge
ḳoy-dı
tırnaġ
tırnaġ.ça
yir.ler
oy-dı
89r/22 Ṭāliʿ Hirevī
89r/24 çayır
89r/25 Tārīḫ-i Babürī
şeh-süvār.nıñg
baş.ıdın
kef-i dest.çe
pārça
89r/26 *süñgek.ni*
ḳılıç.ı
al-ıp
kit-er
baş.ını
uy-dılar
yaḫşı
bol-dı
oy-dıḳ
uy-duḳ
oy-ar
uy-ar
oy-adur
uy-adur
89r/27 oy-ar
uy-ar

■ *Ṣamedniñg başını* **uyar** *kişi yoḳ idi. Uşol zaḫım bile bardı (89r/27-28)*

Tārīḫ-i Babürī
Ṣamed.niñg
baş.ını
89r/28 *uy-ar*
kişi
yoḳ idi
uşol
zaḫım
bile
bar-dı
oy-maydur
uy-maydur
89r/29 oy-ġan

■ ***oyġanlar*** *içinde kim sızıp ḳan // köz çeşmeleri dik aḳızıp ḳan (89v/1-2)*

uy-ġan
oy-arġan
uy-arġan
oy-adurġan
uy-adurġan
89v/1 Leylī ve Mecnūn
Leylī
Mecnūn
oy-ġanlar
iç.inde
89v/2 *kim*
sız-ıp
ḳan
köz
çeşme.leri
dik
aḳız-ıp
ḳan
oy-
uy-
oy-ġıl
uy-ġıl

■ *közüm* **oy** *ey beliyyet ḳahramānı // ki ol körmes bu közdin soñgra anı (89v/3)*

89v/3 *köz.üm*
oy-
ey
beliyyet
ḳahramān.ı
ki
ol
kör-mes
bu
köz.din
soñgra
anı
öy

uy
oy
Oy

89v/4 oy-ma
uy-ma

■ *ey Fużūlī veraʿ ehli reh-i mescid tutmış // sen reh-i meykede tut* **uyma** *bu kerrāhlara (89v/5)*

oy-maġıl
uy-maġıl

89v/5 Fużūlī
ey
Fużūlī
veraʿ
ehli
reh-i
mescid
tut-mış
sen
reh-i
meykede
tut-
uy-ma
bu
kerrāh.lara
oy-uŋ͡g
uy-uŋ͡g

89v/6 oy-uŋ͡guz
uy-uŋ͡guz
oy-uŋ͡glar
uy-uŋ͡gār
oy-maŋ͡g
uy-maŋ͡g
oy-maŋ͡gız
uy-maŋ͡gız
oy-maŋ͡glar
uy-maŋ͡glar

89v/7 oy-mas
uy-mas
oy-mas min
uy-mas min
oy-a min
uy-a min
oy-ar min
uy-ar min
oy-adur min
uy-adur min
oy-aram
uy-aram

89v/8 oy-arım
uy-arım
oy-maġım
uy-maġım
oy-maġum
uy-maġum

89v/9 oy-ġay irdim

■ ***oyġay irdim*** *közni bir taġ birle bilsem irdi kim // bir naẓardın başıma munça belālar kiltürür (89v/9-10)*

uy-ġay irdim
oyġay irdim
köz.ni
bir
taġ
birle

89v/10 *bil-sem*
irdi
kim (ki)
bir
naẓar.dın
baş.ıma
munça
belā.lar
kil-türür
oy-up
uy-up
oy-uban
uy-uban
oy-mış
uy-mış

89v/11 uyu-p
uyu-ban
uyu-mek
oy-mışaŋ͡g
uy-mışaŋ͡g

89v/12 oy-mas
uy-mas
oy-masɪ/mazɪ

uy-masɪ/mazɪ
89v/13 oy-madın
uy-madın
89v/14 oy-up bolmas
uy-up bolmas
oy-sa bolmas
uy-sa bolmas
oy-maḳ olmas
uy-maḳ olmas
uy-up bolmas
uyu-p bolmas
89v/15 oy-a almas
uy-a almas
oy-a oy-a
uy-a uy-a
89v/16 oy-ay
uy-ay
oy-ayın
uy-ayın
89v/17 oy-saḳ
uy-saḳ
oy-ġa biz
uy-ġa biz
oy-ġay biz
uy-ġay biz
oy-alı
uy-alı
oy-alın͡g
uy-alın͡g
oy-ġalı
uy-ġalı
89v/18 oy-ġaç
uy-ġaç
89v/19 oy-ġuçı
uy-ġuçı
oy-ġum
uy-ġum
89v/20 oy-ġun͡g
uy-ġun͡g
oy-ġusı
uy-ġusı
oy-ġuluḳ
uy-ġuluḳ
89v/21 oy-ġay
uy-ġay
oy-a
uy-a
oy-sa
uy-sa
oy-sun
uy-sun
oy-dik
uy-dik
oy-ġudik
uy-ġudik
oy-ardik
uy-ardik
89v/22 **oyul-maḳ**
uyul-maḳ
89v/23 oyul-maḳ
uyul-maḳ
uyul-maḳ
oyul-
■ *ey köz ansız özge yüz körmekni ḳılmış sin heves // hicr tīġidin* ***oyul*** *yāḫūd Nevāyīdin oyal (89v/24-25)*
uyul-
oyul-ġıl
uyul-ġıl
89v/24 *ey*
köz
ansız
özge
yüz
kör-mekni
ḳıl-mışsın
heves
hicr
tīġ.idin
89v/25 *oyul-*
yāḫūd
Nevāyī.din
uyal-
Ṭālīʿ Hirevī
oyul-
uyal-
uyal-
uyal-

89v/26 oyul-up

■ *tabanım derd ü belā ḫāreleridin* ***oyulup*** *// yürekim renc ü ʿinā ḫāreleridin tişilip (89v/27-28)*

uyul-up
oyul-uban
uyul-uban
oyul-mış
uyul-mış

89v/27 *taban.ım*
derd
ü (ve)
belā
ḫāre.leridin
oyul-up
yürek.im
renc
ü (ve)

89v/28 *ʿinā*
ḫāre.leridin
tişil-ip
oydur-maḳ
uydur-maḳ

89v/29 **uyuş-maḳ**

90r/1 **uyul-maḳ**

90r/2 uyu-maḳ ↔ uyḳula-maḳ
uyḳula-maḳ ↔ uyu-maḳ
uyu-duḳ

90r/3 uyu-r

■ *öyge yitginçe yiter yüz ḳatla cānım aġzıma // çün* ***uyur*** *renc ü elem rūḥ u revānımdın kiter (90r/3-4)*

uyu-ydur
öy.ge
yit-ginçe
yit-er
yüz
ḳatla
cān.ım
aġz.ıma
çün
uyu-r
renc
ü (ve)
elem

90r/4 *rūḥ*
u (ve)
revān.ımdın
kit-er
uyu-r

■ *kūyi taşı başıma ḫayf iylese uyḳu heves // it* ***uyur*** *bolsa ayaġ ilgi başın ḳoymaḳġa bes (90r/4-5)*

kūy.i
taş.ı
baş.ıma

90r/5 *ḫayf*
iyle-se
uyḳu
heves
it
uyu-r
bol-sa
ayaġ
ilg.i
baş.ın
ḳoy-maḳġa
bes
uyu-maydur
uyu-ġan

90r/6 uyu-rġan
uyu-ydurġan
uyu-

■ *şām-ı ġam öltürdi bu nāşādnı sin şād* ***uyu*** *// ḳayġu itti ḳaṣd-ı cān sin ḳayġudın āzād* ***uyu*** *(90r/7)*

uyu-ġıl

90r/7 *şām-ı ġam*
öltür-di
bu
nāşād.nı
sin
şād
uyu-
ḳayġu
it-ti
ḳaṣd-ı cān
sin

ḳayġu.dın
āzād
uyu-
uyu-ma
uyu-maġıl
90r/8 uyu-n̂g
oy-un̂g
uyu-n̂guz
oy-un̂guz
uyu-n̂glar
oy-un̂glar
90r/9 uyu-man̂g
uyu-man̂gız
uyu-man̂glar
uyu-man
uyu-mas min
uyu-y min
uyu-r min
uyu-ydur min
uyu-ram
90r/10 uyu-rum
uyu-maġım
uyu-maġum
uyu-p

■ *Ḥażret-i Nūḥ ʿaleyhi's-selām* **uyup** *irdi ʿavret ʿużvı açılıp irdi ḥamı körüp küldi (90r/11)*

uyu-ban
uyu-mış
90r/11 Tārīḫü'l-Enbiyā
Ḥażret-i Nūḥ ʿaleyhi's-selām
uyu-p
irdi
ʿavret
ʿużv.ı
açıl-ıp
irdi
ḥamı
kör-üp
kül-di
90r/12 uyu-p
oy-up
uyu-ban
oy-uban
uyu-mışan̂g
uyu-mas

■ *dime nāleń̂gdin* **uyumas** *közlerim kim tań̂g imes // kilmese bīmārlarġa uyḳu it efǧānıdın (90r/13)*

90r/13 *di-me*
nāle.ń̂gdin
uyu-mas
köz.lerim
kim (ki)
tań̂g
imes
kil-mese
bīmār.larġa
uyḳu
it
efǧān.ıdın
90r/14 uyu-ması/mazı
uyu-madın
uyu-p bolmas
uyu-sa bolmas
90r/15 uyu-maḳ olmas
uyu-p bolmas
oy-up bolmas
uyu-y almas
90r/16 uyu-y alsam

■ **uyuy alsam** *işikiń̂g tufrāġını yastanıban // salṭanat taḫtıġa çıḳmaḳ tilemen oyġanıban (90r/16-17)*

uyu-y alsam
işik.iń̂g
tufrāġ.ını
yastan-ıban
salṭanat
90r/17 *taḫt.ıġa*
çıḳ-maḳ
tile-men
oyġan-ıban
uyu-y uyu-y
uyu-y
uyu-yın
90r/18 uyu-saḳ
uyu-ġa biz
uyu-ġay biz

uyu-lı
uyu-lın͡g
uyu-ġalı uyu-ġaç
90r/19 uyu-ġuçı
uyu-ġum
uyu-ġun͡g
uyu-ġusı
90r/20 uyu-ġuluḳ
uyu-ġay
uyu-sa
uyu-sun
uyu-dik
uyu-ġudik
uyu-rdik
90r/21 **uyut-maḳ/ġ**

■ *ġafletdin eger vaʿẓ ile oyġatsalar ilni // ol iyler* ***uyutmaḳ*** *içün efsāneġa meşġūl (90r/21-22)*

ġaflet.din
eger
vaʿẓ
ile
90r/22 *oyġat-salar*
il.ni
ol
iyle-r
uyut-maḳ
içün
efsāne.ġa
meşġūl
uyut-up

■ *ḫalḳnı ġāfil itip ḳatl ḳılur // köz açar fitneġa ilni* ***uyutup*** *(90r/23)*

uyut-uban
uyut-mış
90r/23 *ḫalḳ.nı*
ġāfil
it-ip
ḳatl
ḳıl-ur
köz
aç-ar
fitne.ġa
il.ni
uyut-up
90r/24 **uyal-maḳ/ġ**
uyal-dı
uyal-duḳ
uyal-ur
uyal-adur

■ *pinhān ü āşkār Nevāyīdin olmaġı // gāhī cefā ḳılıp yene gāhī* ***uyaladur*** *(90r/25)*

90r/25 *pinhān*
ü (ve)
āşkār
Nevāyī.din
ol-maġı
gāhī
cefā
ḳıl-ıp
yene
gāhī
uyal-adur
uyal-ur
90r/26 uyal-ġan

■ *andın ayru ölmeyin körgende cān ḳıldım fedā // ḳılman͡gız taḥsīn ki ḳılmış min* ***uyalġandın*** *bu iş (90r/26-27)*

uyal-urġan
uyal-adurġan
andın ayru
90r/27 *öl-meyin*
kör-gende
cān
ḳıl-dım
fedā
ḳıl-man͡gız
taḥsīn
ki
ḳıl-mış
min
uyal-ġandın
bu
iş
uyal-
uyal-ġıl
90r/28 uyul-maḳ
uyul-

uyal-ma
uyal-maġıl
uyal-ıŋ͡g
uyal-ıŋ͡gız
uyal-ıŋ͡glar
uyal-maŋ͡g
uyal-maŋ͡gız
uyal-maŋ͡glar
uyal-man
uyal-mas min
90r/29 uyal-a min
uyal-ur min
uyal-adur min
uyal-uram
uyal-urum
uyal-maġım
uyal-maġum
90v/1 uyal-ġa min
uyal-ġay min

■ *cünün taşı başıŋ͡ġa yaġdı dip ʿayb itme ey nāṣiḥ // taṣavvur ḳılma kim bu serzenişlerdin* **uyalġay min** *(90v/1-2)*

cünün
taş.ı
baş.ıŋ͡ġa
yaġ-dı
di-p
ʿayb
it-me
ey
nāṣiḥ
taṣavvur
ḳıl-ma
kim (ki)
90v/2 *bu*
serzeniş.lerdin
uyal-ġay min
uyal-ıp
uyal-ıban
uyal-mış
uyal-mas
90v/3 uyal-ması/mazı
uyal-ıp bolmas
uyal-sa bolmas
uyal-maḳ olmas
uyal-a almas
90v/4 uyal-a uyal-a
uyal-a
uyal-a min
uyal-saḳ
uyal-ġa biz
uyal-ġay biz
90v/5 uyal-alı
uyal-alıŋ͡g
uyal-ġalı
uyal-ġaç
uyal-ġuçı
90v/6 uyal-ġum
uyal-ġuŋ͡g
uyal-ġusı
uyal-ġuluḳ
uyal-ġay
uyal-a
uyal-sa
90v/7 uyal-sun
uyal-dik
uyal-ġudik
uyal-urdik
oyġan-maḳ

■ *içip gerdūnça sāġar kāş andaḳ bī-ḫūd olsam kim // ikinçi ṣūrdın hem bolmaġay* ***oyġanmaġ****ım imkān (90v/8)*

90v/8 *iç-ip*
gerdūn.ça
sāġar
kāş
andaḳ
bī-ḫūd
ol-sam
kim (ki)
ikinçi
ṣūr.dın
hem
bol-maġay
oyġan-maġım
imkān
90v/9 oyġan-dı
oyġan-duḳ

oyġan-ur
oyġan-adur
oyġan-ur
90v/10 oyġan-maydur
oyġan-ġan
oyġan-urġan
oyġan-adurġan
90v/11 oyġan-
oyġan-ġıl
oyġan-ma
oyġan-maġıl
oyġan-ıñg
oyġan-ıñgız
oyġan-ıñglar
90v/12 oyġan-mañg
oyġan-mañgız
oyġan-mañglar
oyġan-man
oyġan-mas min
oyġan-a min
90v/13 oyġan-ur min
oyġan-adur min
yġan-uram
oyġan-urum
oyġan-maġım
oyġan-maġum
90v/14 oyġan-ıp

■ ***oyġanıp*** *ṣubḥ uyḳusıdın mihr-i ṣemʿin tār ḳıl // köz açıp her gūşedin bir fitneni bīdār ḳıl (90v/14-15)*

oyġan-ıban
oyġan-mış
oyġan-ıp
ṣubḥ
uyḳu.sıdın
mihr-i ṣemʿ.in
tār
ḳıl-
90v/15-16 *köz*
aç-ıp
her
gūşe.din
bir
fitne.ni
bīdār
ḳıl-
oyġan-mışañg
oyġan-mas

■ *velī bu ṭurfadur kim kez fiġānım çarḫdın ötsün // ki ol nāz uyḳusıdın çıḳmaġunça mihr* ***oyġanmas*** *(90v/15-16)*

velī
bu
ṭurfa.dur
kim (ki)
kez
fiġān.ım
çarḫ.dın
öt-sün
ki
ol
nāz
uyḳu.sıdın
çıḳ-maġunça
mihr
oyġan-mas
90v/17 oyġan-mas
Naṣīrī
oyġan-mas
90v/18 mihr oyġan-mas
oyġan-maḳ
90v/19 oyġan-ması/mazı
oyġan-madın
oyġan-ıp bolmas
90v/20 oyġan-sa bolmas
oyġan-maḳ olmas
oyġan-a almas
oyġan-a oyġan-a
oyġan-ay
90v/21 oyġan-ayın
oyġan-saḳ
oyġan-ġa biz
oyġan-ġay biz
oyġan-alı
oyġan-alıñg
90v/22 oyġan-ġalı
oyġan-ġaç

■ *bütün körgenler* ***oyġanġaç*** *hem ol dem //*

bolup vāḳıf bu işdin ehl-i ʿālem (90v/22-23)

Ferhād ve Şīrīn
bütün
90v/23 *kör-genler*
oyġan-ġaç
hem
ol
dem
bol-up
vāḳıf
bu
iş.din
ehl-i ʿālem
oyġan-ġuçı
oyġan-ġuça
oyġan-ġunça
oyġan-ġaça
90v/24 oyġan-ġum
oyġan-ġuŋ͡g
oyġan-ġusı
90v/25 oyġan-ġuluḳ
oyġan-ġay
oyġan-a
oyġan-sa
oyġan-sun
oyġan-dik
oyġan-ġudik
90v/26 oyġan-urdik
oyġat-maḳ
oyġat-ur
oyġat-adur

■ *baḫtım oyġanmas egerçi fezaʿim derd ehlin // ölüm uyḳusıġa barġanlar ise* ***oyġatadur*** *(90v/27)*

90v/27 *baḫt.ım*
oyġan-mas
egerçi
fezaʿ.im
derd
ehl.in
ölüm
uyḳu.sıġa
bar-ġanlar
ise
oyġat-adur
90v/28 oyġat-ur

■ *ey Nevāyī mest bir tün köz ayaġıġa ḳoyup //* ***oyġatur****ġa ḥaşr ṣubḥın iyleben miʿād uyu (90v/28-29)*

ey
Nevāyī
mest
bir
tün
köz
ayaġ.ıġa
ḳoy-up
90v/29 *oyġat-urġa*
ḥaşr
ṣubḥ.ın
iyle-ben
miʿād
uyu-
oyġat-

■ *ṣūḫ iki ġazālıŋ͡gnı nāz uyḳusıdın* ***oyġat*** *// tā uyḳuları kıtsün gülzār içide oyġat (90v/29-91r/1)*

oyġat-ġıl
ṣūḫ
iki
91r/1 *ġazāl.iŋ͡gni*
nāz
uyḳu.sıdın
oyġat-
tā
uyḳu.ları
kit-sün
gülzār
iç.ide
oyġat-
oyġat-ġusılardur

■ *su sepip* ***oyġatġusılardur*** *sini oyġanmasaŋ͡g // ġonça vu ṣubḥ u ṣürāḥī ġulġulī külgü bile (91r/2)*

91r/2 *su*
sep-ip
oyġat-ġusılardur
sin.i

oyġan-masa͡ŋġ
ġonça
vu (ve)
ṣubḥ
u (ve)
ṣürāḥī
ġulġulī
külgü
bile

91r/3 **uyġulat-maḳ/ġ**
oyna-maḳ

■ *çün oyun birle alurdın naḳdın ildin vāḳıf ol // bu muṣaʿbed birle bolmas ehl-i ʿirfān* ***oynamaḳ*** *(91r/3-4)*

çün
oyun
91r/4 *birle*
al-urdın
naḳd.ın
il.din
vāḳıf
ol
bu
muṣaʿbed
birle
bol-mas
ehl-i ʿirfān
oyna-maḳ
oyna-dı
oyna-duḳ
91r/5 oyna-r
oyna-ydur
oyna-r
oyna-maydur
oyna-ġan

■ *lūlī-veşimdin ayru ki ḳābrimde lāledür // ol* ***oynaġan*** *kibi yıġaç üzre piyāledür (91r/6-7)*

91r/6 oyna-rġan
oyna-ydurġan
lūlī.veşimdin
ayru
ki
ḳābr.imde
lāle.dür
91r/7 *ol*
oyna-ġan
kibi
yıġaç
üzre
piyāle.dür
oyna-
oyna-ġıl

■ *şūḫluġdın bu ki bāġ içre tiler sin oynamaḳ // közlerimni͡ŋġ bāġ sīrābında bir hem* ***oynaġıl*** *(91r/8)*

91r/8 *şūḫ.luġdın*
bu
ki
bāġ
içre
tile-r sin
oyna-maḳ
köz.lerimni͡ŋġ
bāġ
sīrāb.ında
bir
hem
oyna-ġıl
oyna-ma
91r/9 oyna-maġıl
oyna-n͡ġ
oyna-n͡ġız
oyna-n͡ġlar
oyna-ma͡ŋġ
oyna-ma͡ŋġız
oyna-ma͡ŋġlar
91r/10 oyna-man
oyna-mas min
oyna-y min
oyna-r min
oyna-ydur min
oyna-ram
oyna-rım
oyna-maġım
91r/11 oyna-maġum
oyna-p

■ ***oynap*** *öltürdi Nevāyīni közü͡ŋġ // çını ni*

irkin eger budur oyun (91r/12)

oyna-ban
oyna-mış
91r/12 *oyna-p*
öltür-di
Nevāyī.ni
köz.üñg
çın.ı
ni
irkin
eger
bu.dur
oyun
oyna-mışañg
91r/13 oyna-ması/mazı
oyna-madın
oyna-p bolmas
91r/14 oyna-sa bolmas
oyna-maḳ olmas
oyna-y almas
oyna-yu

■ *ḳızlar bile* ***oynayu*** *telāşā // ḳoy saġmaġın itgeli tamāşā (91r/15)*

oyna-y oyna-y

■ ***oynay oynay*** *öltürür bir bir ulusnı közleriñg // şūḫ ḳātillerni cānlar ḳaṣdıġa oynatmaġıl (91r/16)*

91r/15 Leylī ve Mecnūn
ḳız.lar
bile
oyna-yu
telāşā
ḳoy
saġ-maġın
it-geli
tamāşā
91r/16 *oyna-y oyna-y*
öltür-ür
bir bir
ulus.nı
köz.leriñg
şūḫ
ḳātil.lerni
cān.lar
ḳaṣd.ıġa
oynat-maġıl
91r/17 oyna-y

■ *bu şeh-süvār ki gūy oynamaḳġa içmiş mey // semend sürse bu yan başım allıġa* ***oynay*** *(91r/17-18)*

oyna-yın
bu
şeh-süvār
ki
gūy
91r/18 *oyna-maḳġa*
iç-miş
mey
semend
sür-se
bu
yan
baş.ım
all.ıġa
oyna-y
oyna-saḳ
oyna-ġa biz
oyna-ġay biz
oyna-lı
oyna-lıñg
91r/19 oyna-ġalı
oyna-ġaç
oyna-ġuçı

■ *iki şaṭranç* ***oynaġuçı*** *ūstād // ʿarṣa-yi şaṭrançġa iylep güşād (91r/20)*

91r/20 Lisānü’ṭ-Ṭayr
iki
şaṭranç
oyna-ġuçı
üstād
ʿarṣa-yi şaṭranç.ġa
iyle-p
güşād
oyna-ġum
oyna-ġuñg
91r/21 oyna-ġusı
oyna-ġuluḳ
oynat-maḳ

91r/22 oynat-ur
oynat-adur

■ *leb ki ḫandān ḳılıban ḳaş u közin* ***oynatadur*** *// oynay oynay min-i biçāreni ḳan yıġlatadur (91r/22-23)*

leb
ki
ḫandān
ḳıl-ıban
91r/23 *ḳaş*
u (ve)
köz.in
oynat-adur
oyna-y oyna-y
min-i biçāre.ni
ḳan
yıġlat-adur
91r/24 **oynaş-maḳ/ġ**
91r/25 **uyaḳ-maḳ/ġ** ↔ tolun-maḳ (RT)
Rūmiye
tolun-maḳ (RT) ↔ uyaḳ-maḳ
Rūmī müellifler
91r/26 Ṭālīʿ Hirevī
uyaḳ-tı

■ ***uyaḳtı*** *çün ḳuyaş ol ayġa ḳaldı dehr yarutmaḳ // çü bardı mihr-i devrān āfet-i devrān irür vāriṣ (91r/26-27)*

uyaḳ-tı
91r/27 *çün*
ḳuyaş
ol
ay.ġa
ḳal-dı
dehr
yarut-maḳ
çü
bar-dı
mihr-i devrān
āfet-i devrān
irür
vāriṣ
uyaḳ-ur

■ *ḥüsn devriġa vefā yoḳ bu ḳuyaş bat* ***uyaḳur*** *// ḫūblardın ḫoş irür yaḫşılıġ u yaḫşı ḳılıġ (91r/28)*

uyaḳ-adur
91r/28 *ḥüsn*
devr.iġa
vefā
yoḳ
bu
ḳuyaş
bat
uyaḳ-ur
ḫūb.lardın
ḫoş
irür
yaḫşı.lıġ
u (ve)
yaḫşı
ḳılıġ
91r/29 uyaḳ-ur
uyaḳ-maydur
uyaḳ-ġan

■ *perde yapġaç yüzge tuttı başım āfāḳını // mihr* ***uyaḳġan****da ufḳ sarı yayılġan dik şafaḳ (91v/1-2)*

uyaḳ-urġan
uyaḳ-adurġan
91v/1 *perde*
yap-ġaç
yüz.ge
tut-tı
91v/2 *baş.ım*
āfāḳ.ını
mihr
uyaḳ-ġanda
ufḳ
sarı
yayıl-ġan
dik
şafaḳ
uyaḳ-
uyaḳ-ġıl
uyaḳ-ma
uyaḳ-maġıl
91v/3 uyaḳ-ıŋ͡ğ
uyaḳ-ıŋ͡ğız

uyaḳ-ıñ͡glar
uyaḳ-mañ͡g
uyaḳ-mañ͡gız
uyaḳ-mañ͡glar
91v/4 uyaḳ-man
uyaḳ-mas min
uyaḳ-a min
uyaḳ-ur min
uyaḳ-adur min
uyaḳ-uram
uyaḳ-urum
uyaḳ-maġım
91v/5 uyaḳ-maġum
uyaḳ-ıp

■ *her tenġa ki merg otını yaḳıp // ʿömr aḫteri turmayın* ***uyaḳıp*** *(91v/6)*

uyaḳ-ıban
uyaḳ-mış
Leylī ve Mecnūn
91v/6 Nofel
Leylī
her
ten.ġa
ki
merg
ot.ını
yaḳ-ıp
ʿömr
aḫter.i
tur-mayın
uyaḳ-ıp
uyaḳ-mışañ͡g
91v/7 uyaḳ-mas
uyaḳ-ması/mazı
uyaḳ-ıp bolmas
91v/8 uyaḳ-sa bolmas
uyaḳ-maḳ olmas
uyaḳ-a almas
uyaḳ-a uyaḳ-a
91v/9 uyaḳ-ay
uyaḳ-ayın
uyaḳ-saḳ
uyaḳ-ġa biz
uyaḳ-ġay biz
uyaḳ-alı
uyaḳ-alıñ͡g
91v/10 uyaḳ-ġalı
uyaḳ-ġaç

■ *ay* ***uyaḳgaç*** *yana köñ͡glümni buzup yalġuzluġum // tīre şāmım endūhıdın yıġlaram köp derd ile (91v/11)*

Sulṭān Ḥüseyin Mīrzā
91v/11 *ay*
uyaḳ-gaç
yana
köñ͡gl.ümni
buz-up
yalġuz.luġum
tīre
şām.ım
endūh.ıdın
yıġla-ram
köp
derd
ile
uyaḳ-ġuçı
91v/12 uyaḳ-ġuça
uyaḳ-ġunça
uyaḳ-ġança
uyaḳ-ġum
uyaḳ-ġuñ͡g
91v/13 uyaḳ-ġusı
uyaḳ-ġuluḳ
uyaḳ-ġay
uyaḳ-a
uyaḳ-sa
uyaḳ-sun
uyaḳ-dik
uyaḳ-ġudik
91v/14 uyaḳ-urdik
oylan-maḳ ↔ düşün-mek (RT)
Rūmiye
91v/15 düşün-mek (RT) ↔ oylan-maḳ
öylen-mek

■ **öylenmek** işi ki nisbet ittiñ͡g // bizge öz işiñ͡gi töhmet ittiñ͡g (91v/16-17)

91v/16 Leylī ve Mecnūn
Leylī

Mecnūn
öylen-mek
iş.i
ki
nisbet
it-tiŋ͡g
91v/17 *biz.ge*
öz
iş.iŋ͡gi
töhmet
it-tiŋ͡g
oylan-dı
öylen-di
oylan-duḳ
öylen-dük
oylan-duḳ
öylen-dük
oylan-ur
öylen-ür

■ *ṭalāḳ bir anı kim dehr ara misāfir sin // ġarīb ilge imes* **öylenür** *yiri ġurbet (91v/18-19)*

91v/18 oylan-adur
öylen-edür
oylan-ur
öylen-ür
ṭalāḳ
91v/19 *bir-*
an.ı
kim (ki)
dehr
ara
misāfir sin
ġarīb
il.ge
imes
öylen-ür
yir.i
ġurbet
oylan-maydur
öylen-meydür
91v/20 oylan-ġan
oylan-urġan
oylan-adurġan
öylen-gen
öylen-ürgen
öylen-edürgen
91v/21 oylan-
öylen-
oylan-ġıl
91v/22 öylen-gil
oylan-ma
öylen-me
91v/23 oylan-maġıl
öylen-megil
oylan-ıŋ͡g
öylen-iŋ͡g
oylan-ıŋ͡gız
öylen-iŋ͡giz
91v/24 oylan-ıŋ͡glar
öylen-iŋ͡gler
oylan-maŋ͡g
öylen-meŋ͡g
oylan-maŋ͡gız
öylen-meŋ͡giz
oylan-maŋ͡glar
öylen-meŋ͡gler
oylan-man
öylen-men
91v/25 oylan-mas min
öylen-mes min
oylan-a min
öylen-e min
oylan-ur min
öylen-ür min
oylan-adur min
öylen-edür min
oylan-uram
öylen-ürem
oylan-urum
öylen-ürüm
91v/26 oylan-maġım
öylen-mekim
oylan-maġum
öylen-megüm
91v/27 oylan-ıp
öylen-ip
oylan-ıban

öylen-iben
oylan-mış
öylen-miş
oylan-mışaŋ͡g
öylen-mişeŋ͡g
oylan-mas
öylen-mes
91v/28 oylan-ması/mazı
öylen-mesi/mezi
oylan-madın
öylen-medin
91v/29 oylan-ıp bolmas
öylen-ip bolmas
oylan-sa bolmas
öylen-se bolmas
92r/1-2 oylan-maḳ olmas
öylen-mek olmas
oylan-a almas
öylen-e almas
oylan-a oylan-a
öylen-e öylen-e
oylan-ay
öylen-ey
oylan-ayın
öylen-eyin
oylan-saḳ
92r/3 oylan-ġa biz
oylan-ġay biz
öylen-sek
öylen-ge biz
öylen-gey biz
oylan-alı
öylen-eli
oylan-alıŋ͡g
öylen-eliŋ͡g
92r/4 oylan-ġalı
öylen-geli
oylan-ġaç
92r/5 öylen-geç
oylan-ġuçı
öylen-güçi
oylan-ġuça
oylan-ġunça
oylan-ġança
92r/6 öylen-güçe
öylen-günçe
öylen-gençe
oylan-ġum
92r/7 öylen-güm
oylan-ġuŋ͡g
öylen-güŋ͡g
oylan-ġusı
92r/8 öylen-güsi
oylan-ġuluḳ
öylen-gülük
oylan-ġay
öylen-gey
92r/9 oylan-a
öylen-e
oylan-sa
öylen-se
oylan-sun
öylen-sün
oylan-dik
öylen-dik
oylan-ġudik
92r/10 öylen-güdik
oylan-urdik
öylen-ürdik
oylaş-maḳ
92r/11 uyuş-mek (RT)
■ *ayaḳ uyuşmek (92r/11)*
Rūmī Türkçesi
92r/13 Arapça
öyürtle-mek (RT)
Rūmī Türkçesi
öyürtlen-mek (RT)
92r/14 öykün-mek (RT) ↔ ötgen-mek
Rūmī Türkçesi
Çaġatay lügati
ötgen-mek ↔ öykün-mek

İsimler (Cevāmid)

92r/15 **öy** ~ iv
■ *çikseler tendin oḳın çün oḳ çıḳar cān hem çıkar // **öy**din il çıḳġan kibi taʿẓīm içün mihmān bile (92r/15-16)*

1 uy

■ *cenbide gerdūn körüben tevsenin // uy ki yörüp yançar anıñg̑ ḫarmanın // ḫarman* ***uy****ı bolmasa nivçün müdām // dāyir iter seyr ü toz itmez ḫırām (92r/17-18)*

■ *ḳahrıdın er şīr-i jiyān kördi bīm // urdı başın* ***uy*** *süti içgen yetim (92r/19)*

Uy

2 uy

oy-

uy-

çik-seler
ten.din
oḳ.ın

92r/16 *çün*
oḳ
çık-ar
cān
hem
çıḳ-ar
öy.din
il
çıḳ-ġan
kibi
taʿẓīm
içün
mihmān
bile

iv ~ öy
uy

92r/17 Ḥayretü’l-Ebrār
cenb.ide
gerdūn
kör-üben
tevsen.in
uy
ki
yörü-p
yançar
anıñg̑
ḫarman.ın

92r/18 *ḫarman*
uy.ı
bol-masa
niyüçün
müdām
dāyir
it-er
seyr
ü (ve)
toz
it-mez
ḫırām

Ẓaḥḥāk
Fereydūn

92r/19 *ḳahr.ıdın*
er (: eger)
şīr-i jiyān
kör-di
bīm
ur-dı
baş.ın
uy
süt.i
iç-gen
yetīm

Ṣūr burcu ↔ Uy

92r/20 İrān
Ud ‘il
uy
öd
Arapça

92r/21 oy
uy
uy-maḳ

92r/22 **uya** ↔ siñg̑il
siñg̑il ↔ uya

1 uyat

■ *bu kim ḳalıptur ol ay hicride ḫayāt mañg̑a // ḫayāt ḳalmamış ez bes ki yār* ***uyat*** *mañg̑a (92r/23)*

■ *çü ḳoydum ʿışḳ* ***uyat*** *her bī-dil ü dīvānedin dağı // dimey Ferhād ü Mecnūn bülbül ü pervānedin dağı // çü min bī-gāne boldum ʿışḳ birle āşinālıġdın // bu işge āşinālardın* ***uyat*** *bī-gānedin dağı (92r/23-25)*

2 uyat

■ *köp ösrük min ey deyr pīri* ***uyat****tur //*

ḳolumdın tüşüp sınsa peymāne nā-geh (92r/25-26)

■ *ḫaṭnı terāş ḳılurdın yaramaslıġı ve iṣbāt ḳılur ve yarar dimekin* ***uyat*** *bilür (92r/26-27)*

■ *kilmeyü yādımġa zamān-ı ḥayāt // ḳılġanım iş kilmegen andın* ***uyat*** *(92r/27-28)*

92r/23 *bu*
kim
ḳal-ıptur
ol
ay
hicr.ide
ḥayāt
maꞑga
ḥayāt
ḳal-mamış
ez bes
ki
yār
uyat
maꞑga
çü
ḳoy-dum
ʿışḳ
uyat

92r/24 *her*
bī-dil
ü (ve)
dīvāne.din
dağı
di-mey
Ferhād
ü (ve)
Mecnūn
bülbül
ü (ve)
pervāne.din
dağı
çü
min
bī-gāne
bol-dum
ʿışḳ
birle
āşinā.lıġdın
bu
iş.ge

92r/25 *āşinā.lardın*
uyat
bī-gāne.din
dağı
köp
ösrük
min
ey
deyr
pīr.i
uyat.tur

92r/26 *ḳol.umdın*
tüş-üp
sın-sa
peymāne
nā-geh
ḫaṭ.nı
terāş
ḳıl-urdın
yaramas.lıġı
ve
iṣbāt

92r/27 *ḳıl-ur*
ve
yar-ar
di-mekin
uyat
bil-ür
Ḥayretü'l-Ebrār
kil-meyü
yād.ımġa

92r/28 *zamān-ı*
ḥayāt
ḳıl-ġanım
iş
kil-megen
andın
uyat
uyatlıġ

■ *hicride ansız tiriklikdin* ***uyatlıġ*** *min ve līk // minde yoḳ taḳṣīr ecel bu işte ihmāl*

iylemiş (92r/29)

92r/29 *hicr.ide*
ansız
tiriklik.din
uyatlıġ
min
ve
līk
min.de
yoḳ
taḳṣīr
ecel
bu
işte
ihmāl
iyle-miş
üyez / uyaz (RT)
Rūmī Türkçesi

92v/1 Baġdād Arapları
öyek ↔ çoḳluḳ
çoḳluḳ ↔ öyek
üyegü ~ eyegü
eyegü ~ üyegü

92v/3 **uyan** ↔ tizgin
tizgin ↔ uyan
öydeçi

92v/4 **oydaḳ**

92v/5 **uysal** (RT)
Rūm Türkleri

92v/6 **oyġaġ** ~ oyḳaḳ

■ *tüşte ni ḥūrī ki perīsān irür // **oyġaġ** iter fehm ki şeyṭān irür (92v/7)*

oyḳaḳ ~ oyġaġ
Ḥayretü'l-Ebrār

92v/7 *tüş.te*
ni
ḥūrī
ki
perīsān
irür
oyġaġ
it-er
fehm
ki
şeyṭān
irür
oyġaġlıḳ

■ *cilve ḳıldı naẓar feżāsıda // nevm ü **oyġaġlıḳ** arasıda (92v/7-8)*

Sebʿa-yi Seyyāre

92v/7-8 *cilve*
ḳıl-dı
naẓar
feżā.sıda
nevm
ü (ve)
oyġaġlıḳ
ara.sıda
oyġanmaġur

■ *dir min iyley sürme bir ṣāḥib naẓarnıṉg gerdini // āh kim **oyġanmaġur** baḫtım köz açmas uyḳudın (92v/8)*

92v/8 *di-r*
min
iyle-y
sürme
bir
ṣāḥib naẓar.nıṉg
gerd.ini
āh
kim (ki)
uyġan-maġur
baḫt.ım
köz
aç-mas
uyḳu.dın
Uyġur

92v/9 Oġuz Ḫan

92v/10 Oġuz
Uyġur
Ẓafernāme
uyġur

92v/11 Tārīḫ-i Ḥabībü's-Siyer Fī Ẓikr-i Aḥvāl-i Ebedī
Çengiz Ḫan
Uyġur

92v/12 Özbekiye Türkleri
Özbek

uyġun

92v/13 **uyḳu**

uyḳuçı

■ *ger yaman ḥālımġa köz salmas ʿaceb yoḳ kim irür // ol ḳara közle ḳara baḫtım mesellik* ***uyḳuçı*** *(92v/14)*

92v/14 *ger*
yaman
ḥāl.ımġa
köz
sal-mas
ʿaceb
yoḳ
kim (ki)
irür
ol
ḳara
köz.le
ḳara
baḫt.ım
meṣel.lik
uyḳuçı

öy ḳızı

92v/15 öy ḳızlığı

■*barça ḫādimleri perī yaṅglıġ // yaşurun kündüz aḫterī yaṅglıġ // perī* ***öy ḳızlığı****da ḫidmet-kūş // ni üçün kim perī irür rū-pūş (92v/15-16)*

Sebʿa-yi Seyyāre
barça
ḫādim.leri
perī
yaṅglıġ

92v/16 *yaşur-un*
kündüz
aḫterī
yaṅglıġ
perī
öy ḳızlığı.da
ḫidmet-kūş
ni
üçün
kim (ki)
perī
irür
rū-pūş

öyke

92v/17 **öykelik**

uyluḳ

92v/18-19 Arapça

öylük

■ *zihī mülkü ṅgnü ṅg on sikkiz mi ṅgidin bir kilip ʿālem // bu ʿālem içre bir* ***öylük*** *ḳulu ṅg Ḥavvā bile Ādem (92v/18-19)*

zihī
mülk.ü ṅgnü ṅg
on sikkiz mi ṅg.idin
bir
kil-ip
ʿālem
bu
ʿālem
içre
bir
öylük
ḳul.u ṅg
Ḥavvā
bile
Ādem

92v/19 **1 öyle**

2 öyle (RT)

92v/20 Rūmī Türkçesi

üyle (Mo)

Moġol lügati

1 oymaḳ

■ *köz asru tiktim anı ṅg* ***oymaḳ****ıġa bilmen kim // közüm aġı ikin anda yā sü ṅgek mü ikin (92v/21-22)*

2 oymaḳ

oy-maḳ

92v/21 *köz*
asru
tik-tim
anı ṅg
oymaḳ.ıġa

92v/22 *bil-men*
kim (ki)
köz.üm

aġ.ı
ikin
anda yā
süŋ͡gek mü
ikin

92v/23 **oyma** ↔ tulum
tulum ↔ oyma
Arapça
oyn ~ oyun

92v/24 oyun ~ oyn
oynaş
oynaşlıġ

■ *çi nökerge birdiŋ͡g icāzet yene // kilip ḳılsa ḫidmetġa ḳoldaşlıġ // bil andaḳ ki cüftüŋ͡gġa birseŋ͡g ṭalāḳ // yene istegey ḳılmaḳ* ***oynaşlıġ*** *(92v/25-26)*

92v/25 *çi*
nöker.ge
bir-diŋ͡g
icāzet
yene
kil-ip
ḳıl-sa
ḫidmet.ġa
ḳoldaş.lıġ

92v/26 *bil-*
andaḳ
ki
cüft.üŋ͡g.ġa
bir-seŋ͡g
ṭalāḳ
yene
iste-gey
ḳıl-maḳ
oynaşlıġ
oynaḳ

92v/27 **uyuz**
öyüş (RT)

92v/28 **oyuḳ**
oyun ~ oyn

■ *oynap olturdı nevāsını közüŋ͡g // çinini irkin eger budur* ***oyun*** *(92v/29)*

oyn ~ oyun

92v/29 *oyna-p*
oltur-dı
nevā.sını
köz.üŋ͡g
çın.ı
ni
irkin
eger
bu.dur
oyun
oyunçı

■ *munça bünyād-ı meṣāf-i kīn ü rezm // çün* ***oyunçı*** *ḳılmaḳıġa ḳıldı ʿazm (93r/1-2)*

93r/1 Lisānü'ṭ-Ṭayr
munça
bünyād-ı meṣāf-i kīn
ü (ve)
rezm
çün

93r/2 *oyunçı*
ḳıl-maḳıġa
ḳıl-dı
ʿazm
oyundı (RT)
Rūmī Türkçesi

93r/3 **yaḳa oyundusı**

Bābü'l-Meksūrāt

Türeyenler

elif ile yā

ipre-mek↔ipren-mek↔üpre-mek↔üpren-mek

93r/4 **ipren-mek**↔ipre-mek↔üpre-mek↔üpren-mek
üpre-mek↔üpren-mek↔ipre-mek↔ipren-mek
üpren-mek↔üpre-mek↔ipre-mek↔ipren-mek

93r/5 **ipret-mek**
ibin-mek
ibit-mek

93r/6 ibit-ip

■ *yıġaçlarnı zinde ḳılıp terāşesini suġa* ***ibitip*** *atġa birürler idi (93r/7)*

ibit-iben
ibit-miş
93r/6-7 Tārīḫ-i Babürī
93r/7 *yıġaç.larnı*
zinde
ḳıl-ıp
terāşe.sini
su.ġa
ibit-ip
at.ġa
bir-ürler
idi

İsimler (Cevāmid)

93r/8 **ıpar**
93r/9 **Ipar Ḳoruḳı**↔Şīrāz↔Yılanotı
Semerḳand
93r/10 Şīrāz↔Ipar Ḳoruḳı↔Yılanotı
Yılanotı↔Şīrāz↔Ipar Ḳoruḳı
ipek
Farsça
ibek (Fa ‘put’)
Arapça
93r/11 **ibik** (RT) ~ übük
Rūmī Türkçesi
Çaġatayiyye
übük ~ ibik (RT)
ipkin
93r/12 **iplik**

■ *bu söz ṣıḥḥatġa yitiptür kim her kişige rişte zaḥmeti bolsa kim Türkler anı* ***iplik*** *dirler çün bir rişte Ḫᵛāceniñg ḳabrıġa baġlasa taḫallufsız ol maraż defᶜ bolur (93r/13-14)*

Farsça
93r/13 Arapça
Nesāyimü’l-Maḥabbe
Ḫᵛāce ʿİmād-i Ḫalac
bu
söz
ṣıḥḥat.ġa
yit-iptür
kim (ki)
her
kişi.ge
93r/14 *rişte*
zaḥmet.i
bol-sa
kim (ki)
Türkler
anı
iplik
di-rler
çün
bir
rişte
Ḫᵛāce.niñg
ḳabr.ıġa
baġla-sa
taḫalluf.sız
ol
maraż
defᶜ
bol-ur
93r/15 **iplicek**
Rūmī Türkçesi

Türeyenler

tā ile

ėt-mek
1 it-mek
2 it-mek
3 it-mek
4 it-mek
İtmek
93r/17 Semerḳand
Yeşilkent (Şehr-i Sebz)
93r/18 ėt-ti

■ *diben kim ḳayu aldı ol cihān // cihān anı ni yañglıġ* ***ėtti*** *nihān (93r/19)*

1 it-ti

■ *çü mesnedin* ***itti*** *anıñg raḫtını // kim aldı cihān-dārlıġ taḫtını (93r/19-20)*

2 it-ti

■ *ḥaḳ yolıdın çıḳġan* ***itti*** *ve tüz barġan maḳṣūdġa yitti (93r/20-21)*

3 it-ti

■ *bir laḥẓa tenūr içinde* ***itti*** *// otluġ demidin anı ḳızıttı (93r/21)*

4 it-ti

Tārīḫu'l-mulūk

93r/19 *di-ben*
kim (ki)
ḳayu
al-dı
ol
cihān
cihān
anı
ni
yaŋ͡glıġ
ėt-ti
nihān
çü
mesned.in
it-ti
anın͡g
raḫt.ını

93r/20 *kim*
al-dı
cihān-dār.lıġ
taḫt.ını
Maḥbūbu'l-Ḳulūb
Tenbīhāt
ḥaḳ
yol.ıdın
çıḳ-ġan
it-ti
ve
tüz
bar-ġan
maḳṣūd.ġa

93r/21 *yit-ti*
Leylī ve Mecnūn
Mecnūn
bir
laḥẓa
tenūr
iç.inde
it-ti
otluġ
dem.idin
anı
ḳızıt-tı
ėt-tük

■ *iç Nevāyī mey ki fehm* ***ėttük*** *ṭabīb-i ʿışḳdın // ġuṣṣa vu ġam zehriġa tiryāk imiş yāḳūt-ı nāb (93r/22)*

93r/22 *iç-*
Nevāyī
mey
ki
fehm
ėt-tük
ṭabīb-i ʿışḳ.dın
ġuṣṣa
vu (ve)
ġam
zehr.iġa
tiryāk
imiş
yāḳūt-ı nāb
it-tük

93r/23 ėt-er
ėt-edür
it-er
it-edür

93r/24 ėt-er
it-er
Ḫayretü'l-Ebrār
Ḫᵛāce Muḥammed Pārsā

■ *yoḳ idi bu yolda maŋ͡ga reh-nümāy // Tiŋ͡gri mėni ḳıldı aŋ͡ga reh-nümāy // yol* ***iteri*** *mėni herāsān ḳılıp // yolnı herāsım aŋ͡ga āsān ḳılıp (93r/25-26)*

93r/25 *yoḳ*
idi
bu
yol.da
maŋ͡ga
reh-nümāy
Tiŋ͡gri

min.i
ḳıl-dı
aŋ͡ga
rehn-ümāy
yol
iteri
min.i
herāsān
ḳıl-ıp
yol.nı
herās.ım
aŋ͡ga
93r/26 *āsān*
ḳıl-ıp
ėt-meydür
it-meydür
93r/27 ėt-gen
ėt-ergen
ėte-dürgen
it-gen

■ *ol tögen kim tilberep* ***itgen*** *köŋ͡gülge örtedim // ḳay sarı barsa ol aynıŋ͡g ḳulluġıġa bilgüdür (93r/28-29)*

■ *vaṣl isterem ʿayān ḳılıban eşk dürlen // sāyil yetīmler yıġıp* ***ėtgen*** *kibi su'āl (93v/1)*

it-ergen
it-edürgen
93r/28 *ol*
tögen
kim (ki)
tilbere-p
it-gen
köŋ͡gül.ge
93r/29 *örte-dim*
ḳay
sarı
bar-sa
ol
ay.nıŋ͡g
ḳulluġ.ıġa
bilgü.dür
93v/1 *vaṣl*
iste-rem
ʿayān
ḳıl-ıban
eşk
dür.lerin
sāyil
yetīm.ler
yıġ-ıp
ėt-gen
kibi
su'āl
ėt-

■ *ey ki feyż istersen özni serv dik āzāde* ***ėt*** *// her perīşān naḳşdın ṣafḥaŋ͡gnı gül dik sāde* ***ėt*** *(93v/2-3)*

■ *ey raḳīb özni aŋ͡ga ger tutsaŋ͡g it // bizge hem raḥm* ***ėt*** *anıŋ͡g kūyidin* ***it*** *(93v/4)*

ėt-gil

■ *geh geh ey şūḥ mini başıŋ͡g içün yād* ***ėtgil*** *// yā başıŋ͡gdın ivürüp bir yolı āzād* ***ėtgil*** *(93v/6-7)*

it-

■ *ey nesīm-i vaṣl ėsip cānān sarı* ***it*** *cismimi // kim fırāḳı ża'fıdın andaḳ ki berg-i kāh irür (93v/3-4)*

■ *ey raḳīb özni aŋ͡ga ger tutsaŋ͡g it // bizge hem raḥm* ***ėt*** *anıŋ͡g kūyıdın* ***it*** *(93v/4)*

■ *gerçi bar dūzaḫça ʿışḳıŋ͡g şu'lesi // bizni öz iliŋ͡g bile ol sarı* ***it*** *(93v/5)*

it-gil
93v/2 *ey*
ki
feyż
iste-rsen
öz.ni
serv
dik
āzāde
ėt-
her
perīşān
naḳş.dın
93v/3 *ṣafḥa.ŋ͡gnı*
gül
dik
sāde

ėt-
ey
nesīm-i vaṣl
is-ip
cānān
sarı
it-
cism.imi
kim (ki)
fırāḳ.ı
żaʿf.ıdın
andaḳ

93v/4 *ki*
berg-i kāh
irür
ey
raḳīb
öz.ni
aŋ͡ga
ger
tut-saŋ͡g
it
biz.ge
hem
raḥım
ėt-
anıŋ͡g
kūy.ıdın
it-

93v/5 *gerçi*
bar
dūzaḫ.ça
ʿışḳ.ıŋ͡g
şuʿle.si
biz.ni
öz
ilg.iŋ͡g
bile
ol
sarı
it-

93v/6-7 *geh geh*
ey
şūḫ
min.i
baş.ıŋ͡g
içün
yād
ėt-gil
yā
baş.ıŋ͡gdın
ivür-üp
bir
yol.ı
āzād
ėt-gil

1 ėt (: et)
2 ėt (: köpek)

93v/8 ėt-me
it-me
ėt-megil
it-megil
ėt-iŋ͡g
it-iŋ͡g
ėt-iŋ͡giz
it-iŋ͡giz
ėt-iŋ͡gler
it-iŋ͡gler
iti-ŋ͡gler

93v/9 iti-mek
ėt-meŋ͡g
it-meŋ͡g
ėt-meŋ͡giz
it-meŋ͡giz
ėt-meŋ͡gler
it-meŋ͡gler
ėt-e min

93v/10 ėt-er min
ėt-edür min
ėt-erem
it-e min
it-er min
it-edür min
it-erem
ėt-erim
ėt-mekim
it-erim
it-mekim

93v/11 ėt-megüm
it-megüm
93v/12 ėt-e sin
ėt-er sin

■ *gül sarı baḳmadı bülbül çün kim // kördi gülşen* ***ėte sin*** *gülşen ara (93v/14)*

93v/13 ėt-edür sin
it-e sin
it-er sin
it-edür sin
93v/14 *gül*
sarı
baḳ-madı
bülbül
çün
kim (ki)
kör-di
gülşen
ėt-e sin
gülşen
ara
ėt-ip
ėt-iben
ėt-miş
it-ip

■ *perī kilip sa͡nga ḳılmaḳġa ḥüsn daʿvāsı // sini çü körgeç* ***itip*** *beski ḫalḳdın uyalıp (93v/15-16)*

■ *seyl suyın tapsa içip mül kibi // say taşın tapsa* ***itip*** *gül kibi (93v/18)*

■ *gül ʿıṭrı yüz yılçılıḳ yol kitip // yüz illik ölük cān tapıp çün* ***itip*** *(93v/19)*

it-miş

■ *tilbe kö͡nglüm ki leb ü zülfü͡ng üçün* ***itmiş*** *idi // kiçe meyḫāne ara mest ü perīşān taptım (93v/16-17)*

93v/15 *perī*
kil-ip
sa͡nga
ḳıl-maḳġa
ḥüsn
daʿvā.sı
93v/16 *sin.i*
çü
kör-geç
it-ip
beski
ḫalḳ.dın
uyal-ıp
tilbe
kö͡ngl.üm
ki
leb
ü (ve)
93v/17 *zülf.ü͡ng*
üçün
it-miş
idi
kiçe
meyḫāne
ara
mest
ü
perīşān
tap-tım
Ḥayretü'l-Ebrār
93v/18 *seyl*
su.yın
tap-sa
iç-ip
mül
kibi
say
taş.ın
tap-sa
it-ip
gül
kibi
Sedd-i İskenderī
93v/19 *gül*
ʿıṭr.ı
yüz
yılçılıḳ
yol
git-ip
yüz
illik
ölük

cān
tap-ıp
çün
it-ip
it-ip
it-iben
93v/20 ėt-mişeŋ̂g
itmişeŋ̂g
ėt-mes
93v/21 it-mes
ėt-mesi
it-mesi/mezi
93v/22 ėt-medin

■ *sırrımı rüsvālıġım fāş* ***ėtmedin*** *ʿālemlere // zār cismim eşk girdābında pinhān olsa yeg (93v/22-23)*

it-medin
Fużūlī
Rūmī imla
sırr.ımı
rüsvā.lıġım
fāş
93v/23 *ėt-medin*
ʿālem.lere
zār
cism.im
eşk
girdāb.ında
pinhān
ol-sa
yeg
ėt-ip bolmas
ėt-se bolmas
ėt-mek olmas
it-ip bolmas
it-se bolmas
it-mek olmas
93v/24 ėt-e ėt-e
it-e it-e
93v/25 ėt-ey

■ *yüz ʿālemçe mevcūd* ***ėtey*** *diseŋ̂g kün feyekūn ʿibāreti aŋ̂ga kāfī (93v/26)*

ėt-eyin
93v/26 Münācāt
yüz
ʿālem.çe
mevcūd
ėt-ey
di-seŋ̂g
kün feyekūn
ʿibāret.i
aŋ̂ga
kāfī
it-ey
it-eyin
93v/27 ėt-sek
ėt-ge biz
ėt-gey biz
ėt-eli
it-eliŋ̂g

■ *ḫoş ol ki bahār faṣlı bu dünyāda // bolġay ṭarab esbābı barı āmāde // ger bolmasa esbāb* ***iteliŋ̂g*** *rengāne // mindin kezek ü ṭaʿām u sindin bāde (93v/28-29)*

93v/28 *ḫoş*
ol
ki
bahār
faṣl.ı
bu
dünyā.da
bol-ġay
ṭarab
esbāb.ı
barı
āmāde
ger
bol-masa
esbāb
it-eliŋ̂g
93v/29 *rengāne*
min.din
kezek
ü (ve)
ṭaʿām
u (ve)
sin.din
bāde

it-sek
it-ge biz
it-gey biz
it-eli
it-eli͡ng
ėt-mesek
it-mesek
ėt-mege biz
it-mege biz
94r/3 ėt-megey biz
it-megey biz
ėt-meli

■ *kün biyik çıḳġunça hūy u nāleni pest* ***ėtmeli*** *// köp biyik çıḳġay bu kün kim bolġa biz bir birle pest (94r/3-4)*

it-meli
ėt-meli͡ng
it-meli͡ng
kün biyik
94r/4 *çıḳ-ġunça*
hūy
u (ve)
nāle.ni
pest
ėt-meli
köp
biyik
çıḳ-ġay
bu
kün
kim (ki)
bol-ġa biz
bir birle
pest
ėt-geli
it-geli
94r/5 ėt-geç
it-geç
94r/6 ėt-güçi

■ *cism sipihrini mesīr* ***ėtgüçi*** *// rūḥ ḳuaşını münīr* ***ėtgüçi*** *(94r/7)*

it-güçi
Ḥayretü'l-Ebrār
94r/7 *cism*
sipihr.ini
mesīr
ėt-güçi
rūḥ
ḳuyaş.ını
münīr
ėt-güçi
ėt-güm

■ *ki tevaḳḳuf ḳılurnı fehm* ***ėtgüm*** *// veh ki kilgü͡ng velīk min kitgüm (94r/8)*

Sebʿa-yi Seyyāre
94r/8 *ki*
tevaḳḳuf
ḳıl-urnı
fehm
ėt-güm
veh
ki
kil-gü͡ng
velīk
min
kit-güm
it-güm
94r/9 ėt-gü͡ng
it-gü͡ng
94r/10 ėt-güsi

■ *çün leged-kūb-i ḳażā pest* ***ėtgüsi*** *tevsenlıġı͡ng // tevsen-i gerdūn rikābını̇ġa tek-āver boldı tut (94r/10-11)*

çün
leged-kūb-i ḳażā
pest
ėt-güsi
tevsen.lıġı͡ng
tevsen-i gerdūn
rikāb.ını̇ġa
tek-āver
94r/11 *bol-dı*
tut-
it-güsi
ėt-gey
ėt-e
ėt-se
ėt-sün

ėt-dik
94r/12 it-gey
it-e
it-se
it-sün

■ *rişkdin dir min ki mihr* ***itsün*** *sipihr eyvānıdın // bārī itgey sāye eyvān içre anıñg yanıdın (94r/13)*

it-dik
94r/13 *rişk.din*
di-r min
ki
mihr
it-sün
sipihr
eyvān.ıdın
bārī
it-gey
sāye
eyvān
içre
anıñg
yan.ıdın
ėt-güdik

■ *derd cāmın tut mini zār* ***ėtgüdik*** *// ʿışḳ derdi köñglüme kār* ***ėtgüdik*** *(94r/14-15)*

ėt-erdik
94r/14 Lisānü'ṭ-Ṭayr
derd
cām.ın
tut-
min.i
zār
ėt-güdik
ʿışḳ
derd.i
94r/15 *köñgl.üme*
kār
ėt-güdik
it-güdik
it-erdik
94r/17 **ėtil-mek**
itil-mek
94r/18 ėtil-di

■ *alar aḥvālıdın icmāl ṭarīḳi bile iḫtişār* ***ėtildi*** *(94r/18)*

alar
aḥvāl.ıdın
icmāl
ṭarīḳ.i
bile
iḫtişār
ėtil-di
itil-di
94r/19 ėtil-se

■ *her biride eger kitāblar bitilse ve mücellidler tertīb* ***ėtilse*** *(94r/19-20)*

Maḥbūbu'l-Ḳulūb
her
bir.ide
eger
kitāb.lar
94r/20 *bitil-se*
ve
mücellid.ler
tertīb
ėtil-se
94r/21 **ėtiş-mek**
itiş-mek
94r/22 **ėttür-mek**
94r/23 itür-mek
itgür-mek
ėt-e kiriş-mek
94r/24 **ėt-e başla-maḳ**

■ *riyāẓat fevāyidi behremend* ***ėte başlaġay*** *(94r/24-25)*

Maḥbūbu'l-Ḳulūb
riyāẓat
94r/25 *fevāyid.i*
behremend
ėt-e başla-ġay
it-e sal-maḳ

■ *Zālnıñg köksige urup* ***ite sal*** *// kir ü bol maḥrem-i ḫarīm-i viṣāl (94r/26-27)*

Sebʿa-yi Seyyāre
94r/26-27 *Zāl.nıñg*
köks.ige
ur-up

it-e sal
kir-
ü (ve)
bol-
maḥrem-i ḥarīm-i viṣāl
itür-mek
itgür-mek
itür-düñg

■ *ey tilbe köñgül çıḳmadıñg ol zülf-i ḫamıdın // gūyā ki ḳarnġu kiçede yolnı* ***itürdüñg*** *(94r/28)*

itgür-düñg

94r/28 *ey*
tilbe
köñgül
çıḳ-madıñg
ol
zülf-i ḫam.ıdın
gūyā
ki
ḳarangġu
kiçe.de
yol.nı
itür-düñg
itür-meydür

94r/29 itgür-meydür
itür-dük
itgür-dük
itür-ürler
itür-edürler
itgür-ürler

94v/1 itür-ür
itgür-ür
itür-gen
itür-ürgen
itür-edürgen
itgür-gen

■ *ʿışḳ ṣaḥrāsı ara ʿāḳil* ***itürgen****ler sini // boldılar nevmīd bir dīvāne-yi ebter tapıp (94v/2-3)*

itgür-ürgen

94v/2 itgür-edürgen
ʿışḳ
ṣaḥrā.sı
ara
ʿāḳil
itür-genler
sin.i
bol-dılar

94v/3 *nevmīd*
bir
dīvāne-yi ebter
tap-ıp
itür-
itür-gil
itgür-
itgür-megil
itür-me
itür-megil

94v/4 itgü-rme
itgür-megil
itür-üñg
itür-üñgüz
itür-üñgler
itgür-üñg
itgür-üñgüz
itgür-üñgler

94v/5 itür-meñg
itür-meñgiz
itür-meñgler
itgür-meñg
itgür-meñgiz
itgür-meñgler
itür-men

94v/6 itür-mes min
itgür-men
itgür-mes min
itür-e min
itür-ür min
itür-edür min
itür-ürem
itgür-e min
itgür-ür min

94v/7 itgür-edür min
itgür-ürem
itür-ürüm
itgür-ürüm
itür-mekim

itgür-mekim
itür-megüm
94v/8 itgür-megüm
itür-üp
itür-üben
itür-miş
itgür-üp
itgür-üben
itgür-miş
itür-mişen͡g
itgür-mişen͡g
94v/9 itür-mes
itgür-mes
itür-mesi/mezi
itgür-mesi/mezi
itür-medin
94v/10 itgür-medin
itür-üp bolmas
itür-se bolmas
itür-mek olmas
itgür-üp bolmas
itgür-se bolmas
94v/11 itgür-mek olmas
itür-e almas
itgür-e almas
itür-e itür-e
itgür-e itgür-e
94v/12 itür-ey
itür-eyin
itgür-ey
itgür-eyin
itür-sek
itür-ge biz
itür-gey biz
itür-eli
94v/13 itür-eli͡ng
itgür-sek
itgür-ge biz
itgür-gey biz
itgür-eli
itgür-eli͡ng
itür-geli
itgür-geli
94v/14 itür-geç
itgür-geç
itür-güçi
itgür-güçi
itür-güçe
itür-günçe
itür-gençe
itgür-güçe
itgür-günçe
94v/15 itgür-gençe
itür-güm
■ *ḫaylıṅ͡gnı bu deştdin* **itürgüm** *// soṅ͡gra dağı tīġ-i ḳahr sürgüm (94v/16)*
itgür-güm
Leylī ve Mecnūn
Leylī
94v/16 Mecnūn
ḫayl.ıṅ͡gnı
bu
deşt.din
itür-güm
soṅ͡gra
dağı
tīġ-i ḳahr
sür-güm
itür-gün͡g
94v/17 itgür-gün͡g
itür-güsi
itgür-güsi
itür-gülük
itgür-gülük
itür-gey
itür-e
itür-se
94v/18 itür-sün
itür-dik
itgür-gey
itgür-e
itgür-se
itgür-sün
itgür-dik
itür-güdik
itür-ürdik
94v/19 itgür-güdik
itgür-ürdik

iti-mek
iti-di
94v/20 iti-dük
iti-r
iti-dür
iti-r
iti-meydür
94v/21 iti-gen
iti-rgen
iti-dürgen
iti-
iti-gil
iti-me
iti-megil
94v/22 iti-n͡g
iti-n͡giz
iti-n͡gler
it-mek
it-in͡gler
94v/23 iti-men͡g
iti-men͡giz
iti-men͡gler
iti-men
iti-mes min
iti-y min
iti-r min
iti-ydür min
iti-rem
94v/24 iti-rim
iti-mekim
iti-megüm
iti-p
iti-ben
iti-miş
it-ip
it-iben
94v/25 iti-mişen͡g
iti-mes

■ *eşkimni körüp tīz bolur kön͡gli cefāġa // ārī* **itimes** *çūnki suyı bolmasa fūlād (94v/25-26)*

eşk.imni
94v/26 *kör-üp*
tīz
bol-ur
kön͡gl.i
cefā.ġa
ārī
iti-mes
çūnki
su.yı
bol-masa
fūlād
iti-mesi/mezi
94v/27 iti-medin
iti-p bolmas
iti-se bolmas
iti-mek olmas
iti-p bolmas
94v/28 itiy almas
itiy itiy
94v/29 iti-y
iti-yin
iti-sek
iti-ge biz
iti-gey biz
iti-li
iti-lin͡g
95r/1 iti-geli
iti-geç
iti-güçi
iti-güçe
iti-günçe
iti-gençe
95r/2 iti-güm
iti-gün͡g
iti-güsi
95r/3 iti-gülük
iti-gey
iti-se
iti-sün
iti-dik
iti-güdik
iti-rdik
95r/4 **itit-mek**

■ *ḳara ḳara müje ḫançerlerin* **ititmek** *işin͡g // ḥayāt naḫlını kisgen ḳıya ḳıya baḳışın͡g (95r/4-5)*

ḳara ḳara
müje
ḫançer.lerin
itit-mek
95r/5 *iṣ.iṅg*
ḥayāt
naḫl.ını
kıs-gen
ḳıya ḳıya
baḳış.ıṅg
Ṭāliʿ Hirevī
ıtıt-maḳ
95r/6 itit-ti

■ *Nemrūdnıṅg pīl- āsā dimāġıdın cebbārlıġ fāside maddesi defʿiġa peşşe nīşin* ***ititti*** *(95r/6-7)*

Vaḳfiye
Nemrūd.nıṅg
pīl-āsā
dimāġ.ıdın
cebbār.lıġ
fāside
madde.si
defʿ.iġa
95r/7 *peşşe*
nīṣ.in
itit-ti
itit-ür

■ *misvākī ṭamaʿ tişin* ***ititür****ge sūhān (95r/8)*

itit-edür
itit-ür
Maḥbūbu'l-ḳulūb
95r/8 *misvākī*
ṭamaʿ
tiş.in
itit-ürge
sūhān
itit-mes

■ *irik niyçün durur şāḫ üzre gülben bergi sūhān dik //* ***ititmes*** *bolsa bülbül cānı içün ġonça peykānın (95r/9-10)*

95r/9 *irik*
niyüçün.durur
şāḫ
üzre
gülben
berg.i
sūhān
dik
itit-mes
bol-sa
bülbül
cān.ı
95r/10 *içün*
ġonça
peykān.ın
95r/11 itit-geli

■ *belā ara çü min oldum belā ḳılıçlarını // ni taṅg* ***ititgeli*** *levḥ-i mezārım olsa bilev (95r/11-12)*

belā
ara
çü
min
ol-dum
belā
ḳılıç.larını
ni
taṅg
itit-geli
95r/12 *levḥ-i*
mezār.ım
ol-sa
bilev
itekle-mek
95r/13 itekle-di
itekle-dük
95r/14 itekle-r
itekle-ydür
itekle-r
itekle-meydür
95r/15 itekle-gen
itekle-rgen
itekle-ydürgen
95r/16 itekle-
itekle-gil
itekle-me
itekle-megil

95r/17 itekle-n͡g
itekle-n͡giz
itekle-n͡gler
itekle-men͡g
itekle-men͡giz
itekle-men͡gler
95r/18 itekle-men
itekle-mes min
itekle-y min
itekle-r min
itekle-ydür min
itekle-rem
95r/19 itekle-rim
itekle-mekim
itekle-megüm
itekle-p

■ *kildim* ***iteklep*** *güher-i şāh-vār // ḳılsa ḳabūl öz ḳulıdın şeh-süvār (95r/20-21)*

itekle-ben
95r/20 itekle-miş
Mīr Ḥaydar
Maḫzen
kil-dim
95r/21 *itekle-p*
güher-i şāh-vār
ḳıl-sa
ḳabūl
öz
ḳul.ıdın
şeh-süvār
itekle-mişen͡g
itekle-mes
95r/22 itekle-mesi/mezi
95r/23 itekle-medin
itekle-p bolmas
itekle-se bolmas
itekle-mek olmas
95r/24 itekle-y almas
itekle-yü
itekle-y itekle-y
95r/25 itekle-y
itekle-yin
95r/26 itekle-sek
itekle-ge biz
itekle-gey biz
itekle-li
itekle-lin͡g
itekle-geli
95r/27 itekle-geç
itekle-güçi
95r/28 itekle-güçe
itekle-günçe
itekle-gençe
95r/29 itekle-güm
itekle-gün͡g
itekle-güsi
95v/1 itekle-gülük
itekle-gey
itekle-se
itekle-sün
95v/2 itekle-dik
itekle-güdik
itekle-rdik
iteklet-mek
95v/3 **itekleş-mek**
95v/4 **iteklen-mek**

İsimler (Cevāmid)

95v/5 1 it

■ *ey yār* ***iti*** *ʿöẕrümni ḳabūl ıt ki tenimde // it tapmadın͡g u iski sün͡geklerni kömürdün͡g (95v/6)*

2 it ~ ėt
95v/6 *ey*
yār
it.i
ʿöẕr.ümni
ḳabūl
it-
ki
ten.imde
it
tap-madın͡g
u (ve)
iski
sün͡gek.lerni
kömür-dün͡g

95v/7 it-mek
1 itek
2 itek
■ ***itek*** *sarı çirikge birdiler meyl // ki tutmış irdi şaḥranı ḳızıl seyl // tüşürdiler çirikni ḫürrem ü şād // bolup ejder ġamıdın barça āzād (95v/8-9)*
Arapça
95v/8 Ḫüsrev ve Şīrīn
Ferhād
itek
sarı
çirik.ge
bir-diler
meyl
ki
tut-mış
95v/9 *irdi*
şaḥrā.nı
ḳızıl
seyl
tüşür-diler
çirik.ni
ḫürrem
ü (ve)
şād
bol-up
ejder
ġam.ıdın
barça
āzād
it üzümi ↔ ḳuş üzümi
■ *ger* ***it üzümi****ge kişi mey birle birse su // bu terbiyet bile ḳıla alġaymu anı tāk (95v/10)*
95v/10 *ger*
it üzümi.ge
kişi
mey
birle
bir-se
su
bu
terbiyet
bile
ḳıl-a alġay mu
anı
tāk
ḳuş üzümi ↔ it üzümi
95v/11 **itelgü**
Farsça
Arapça
itavun (Mo)
95v/12 Moġol lügati
it balıġı (RT)
Rūmī Türkçesi
Farsça
95v/13 Arapça
İt Baraḳ
Oġuz Ḫan
95v/14 **it burnı**
İṣfahān
95v/15 **it boncuġı** (RT)
Rūmī Türkçesi
it ḫıyarı (RT)
Rūmī Türkçesi
Arapça
95v/16 **it dirsegi** (RT)
Rūmī Türkçesi
95v/17 Farsça
Arapça
it siñegi
it ḳanat
Arapça
95v/18 **itgü** (RT)
Rūm Türkleri
İtmek
Semerḳand
ve
Yeşilkent (Şehr-i Sebz)
95v/19 **1 itik**
■ *körüp yüzide ġażab zülfi sarı ḳaçtı köñül // köñülge sāye kirek* ***itik*** *olsa mihr-i münīr (95v/21-22)*
2 itik
■ *köñlüme sançarġa ey gül ḳılma müjgānıñnı tīz // kim tikenniñ ignesin ḥācet imes ḳılmaḳ* ***itik*** *(95v/20-21)*

3 itik

■ *Sikenderġa yazġanlar irmiş bitik // birevni ibergen imişler* ***itik*** *(95v/23)*

95v/20-21 *kön͡gl.üme*
sanç-arġa
ey
gül
ḳıl-ma
müjgān.ın͡gnı
tīz
kim (ki)
tiken.nin͡g
igne.sin
ḥācet
imes
ḳıl-maḳ
itik
kör-üp
yüz.ide
ġażab
zülf.i
sarı
ḳaç-tı
kön͡gül
95v/22 *kön͡gül.ge*
sāye
kirek
itik
ol-sa
mihr-i münīr
Dārā
95v/23 İskender
Sikender (İskender).ġa
yaz-ġanlar
irmiş
bitik
birev.ni
iber-gen
imişler
itik
itigi ↔ inçin͡ge ↔ ḳara aġrıġ
95v/24 inçin͡ge ↔ itigi ↔ ḳara aġrıġ
ḳara aġrıġ ↔ itigi ↔ inçin͡ge

Türeyenler

cīm ile

içmek
iç-mek

■ ***içmek****im zāhid eger bildi Nevāyī n'iyley // sorsa söz ile kişi allıda yalġan mu diyin (95v/25-26)*

95v/25 *iç-mekim*
zāhid
eger
bil-di
Nevāyī
n'iyley
sor-sa
söz
ile
kişi
all.ıda
yalġan
95v/26 *mu*
di-yin
iç-ti
iç-tük
iç-er
iç-edür
iç-er
95v/27 iç-meydür
iç-gen

■ *mey-i ʿışḳ ile turur tīz ki* ***içgen****ge ḳılur // cüzv cüzvi ara her ḳaṭre-yi ḳan içre nüfūẕ (95v/28)*

■ *Şeyḫ iligideki içedürgen ayaġ aştı an͡ga birdi ki alıp içgil. Ol alıp* ***içgen****din son͡gra buyurdı kim yaġ bolġan ilikin͡gni bu ḫırḳan͡ggа sürt (96r/2-3)*

iç-ergen
iç-edürgen

■ *falān mini ʿaraḳ* ***içedürgen*** *ḫayāl ḳılıp şāyiste ḫidmetī ḳılalın͡g dip (95v/29)*

■ *Şeyḫ ilikideki* ***içedürgen*** *ayaġ aştı an͡ga birdi ki alıp içgil. Ol alıp içgendin son͡gra buyurdı kim yaġ bolġan ilikin͡gni bu ḫırḳan͡ggа sürt (96r/2-3)*

95v/28 *mey-i ʿışḳ*
ile
turur
tīz
ki
iç-genge
ḳıl-ur
cüzv cüzv.i
ara
her
ḳaṭre-yi ḳan
içre
nüfūẕ

95v/29 Tārīḫ-i Babürī
falān
min.i
ʿaraḳ
iç-edürgen
ḫayāl
ḳıl-ıp
şāyiste
ḫidmetī
ḳıl-alın͡g
di-p

96r/1 Nesāyimü'l-Maḥabbe
Şeyḫ ʿAbdullāh Belyānī

96r/2-3 *Şeyḫ (ʿAbdullāh Belyānī)*
ilig.ideki
iç-edürgen
ayaġ
aş-tı
an͡ga
bir-di
ki
al-ıp
iç-gil
ol
al-ıp
iç-gendin
son͡gra
buyur-dı
kim (ki)
yaġ
bol-ġan
ilig.in͡gni
bu
ḫırḳa.n͡gġa
sürt-

96r/3 iç-
iç-gil
iç
iç-me

96r/4 iç-megil
iç-in͡g
iç-in͡giz
iç-in͡gler
iç-men͡g

■ *kiçe içmek mey ü kündüz dimek* ***içmen͡g*** *anı // ḥikmet içre bu irür yaḫşı ṣıfāt ey vāʿiẓ (96r/5)*

iç-men͡giz
iç-men͡gler

96r/5 *kiçe*
iç-mek
mey
ü (ve)
kündüz
di-mek
içmen͡g
anı
ḥikmet
içre
bu
irür
yaḫşı
ṣıfāt
ey
vāʿiẓ
iç-men

96r/6 iç-mes min
iç-e min
iç-er min
iç-edür min
iç-erem
iç-erim
iç-mekim
iç-megüm
iç-e sin

■ *bu ki mey-i cehl* ***içe sin*** *bī-ḥesāb // bolġusı bir kün saŋ͡ga bu iḥtisāb (96r/7-8)*

96r/7 iç-er sin
iç-edür sin
Ḥayretü'l-Ebrār
bu
ki
mey-i cehl
iç-e sin
bī-ḥesāb
96r/8 *bol-ġusı*
bir
kün
saŋ͡ga
bu
iḥtisāb
iç-ip
iç-iben
iç-miş
iç-mişeŋ͡g
iç-mes
96r/9 iç-mesi/mezi
iç-medin

■ *mey* ***içmedin*** *açılmaz imiş bāb-i maġfiret // sevgendler bu bābda pīr-i muġān içer (96r/10)*

96r/10 Fużūlī
Rūmī imla
mey
iç-medin
açıl-maz
imiş
bāb-i maġfiret
sevgend.ler
bu
bāb.da
pīr-i muġān
iç-er
iç-ip bolmas
iç-se bolmas
96r/11 iç-mek olmas
iç-e almas
iç-e iç-e
iç-ey
96r/12 iç-eyin
iç-sek
iç-ge biz
iç-gey biz
iç-eli
iç-eliŋ͡g
iç-geli
96r/13 iç-geç
iç-güçi

■ *ey Nevāyī yār mihmān bolsa mey tutġaç sümür // mīzbān zāhid ḫoş ırmes bolsa mihmān* ***içgüçi*** *(96r/13-14)*

ey
Nevāyī
yār
mihmān
bol-sa
mey
tut-ġaç
sümür-
96r/14 *mīzbān*
zāhid
ḫoş
ırmes
bol-sa
mihmān
iç-güçi
iç-güçe
iç-günçe

■ *ḳatre* ***içgünçe*** *destres maŋ͡ga yoḳ // ġayr-ı deryā çiker heves maŋ͡ga yoḳ (96r/15)*

iç-gençe

■ *dürüst mihr-i ẓarfıdın tola ḥayvān suyı içmek // imes* ***içgençe*** *derd ey muġbeçe sınġan süfāliŋ͡gdin (96r/16)*

96r/15 Sebʿa-yi Seyyāre
ḳatre
iç-günçe
destres
maŋ͡ga
yoḳ
ġayr-ı deryā
çik-er
heves

maŋga
yoḳ
96r/16 *dürüst*
Mihr-i ẓarf.ıdın
tol-a
ḥayvān
su.yı
iç-mek
imes
iç-gençe
derd
ey
muġbeçe
sın-ġan
süfāl.iŋdin
96r/17 iç-güm
iç-güŋ
iç-güsi
iç-gülük

■ *ni kördiler ki yatur nev-civānī // ḥavādiṣ żarbesidin nā-tevānī // bolup hūş aŋga zāyil* ***içgülük*** *dik // yatıp ol ḫasta taḫta üstide ölük dik (96r/18-19)*

96r/18-19 Ferhād ve Şīrīn
Ferhād
ni
kör-diler
ki
yat-ur
nev-civānī
ḥavādiṣ
żarbe.sidin
nā-tevānī
bol-up
hūş
aŋga
zāyil
iç-gülük
dik
yat-ıp
ol
ḫasta
taḫta
üst.ide
ölük
dik
iç-egey
iç-e
iç-se
iç-sün
96r/20 iç-dik

■ *istegünçe bāde* ***içdik*** *zehr-i devrān bezmide // kim ki ḳan yutmaḳ bile anıŋ maʿāşı ivrülür (96r/20-21)*

iste-günçe
bāde
iç-dik
zehr-i devrān
bezm.ide
kim
ki
ḳan
yut-maḳ
bile
anıŋ
96r/21 *maʿāş.ı*
ivrül-ür
iç-güdik
iç-erdik
içür-mek
96r/22 içür-di
içür-dük
içür-ür
içür-edür
içür-ür
96r/23 içür-meydür
içür-gen
içür-ürgen
içür-edürgen
96r/24 içür-
içür-gil
içür-me
içür-megil
içür-üŋ
içür-üŋgüz
içür-üŋgler
96r/25 içür-meŋ
içür-meŋgiz

içür-me͡ngler
içür-men
içür-mes min
içür-e min
96r/26 içür-ür min
içür-edür min
içür-ürem
içür-ürüm
içür-mekim
içür-megüm
içür-üp
içür-üben
96r/27 içür-miş
içür-mişe͡ng
içür-mes
içür-mesi/mezi
96r/28 içür-medin
içür-üp bolmas
içir-se bolmas
içür-mek olmas
96r/29 içür-e almas
içür-e içür-e
96v/1 iç-ürey
iç-üreyin
iç-ürsek
iç-ürge biz
iç-ürgey biz
iç-üreli
iç-üreli͡ng
96v/2 iç-ürgeli
iç-ürgeç

■ *ni ḳaṭre süt* ***içürgeç*** *dāye-yi ʿışḳ // bolup her gevheri sermāye-yi ʿışḳ (96v/3)*

96v/3 Ferhād ve Şīrīn
Ferhād
ni
ḳaṭre
süt
içürgeç
dāye-yi ʿışḳ
bolup
her
gevher.i
sermāye-yi ʿışḳ
iç-ürgüçi
iç-ürgüçe
96v/4 iç-ürgünçe
iç-ürgençe
iç-ürgüm
iç-ürgü͡ng
96v/5 iç-ürgüsi
iç-ürgülük
iç-ürgey
iç-üre
iç-ürse
iç-ürsün
iç-ürdik
iç-ürgüdik
96v/6 iç-ürürdik
içiş-mek
96v/7 **içil-mek**
96v/8 **ıçġın-maḳ/ġ**

■ *iligdin* ***ıçġınıp*** *balıġı saldı // ta͡ngırġap barmaġın tişledi ḳaldı (96v/8-9)*

Mollā Sāḳī
Gül ve Nevrūz
ilig.din
ıçġın-ıp
balıġ.ı
96v/9 *sal-dı*
ta͡ngır-ġap
barmaġ.ın
tişle-di
ḳal-dı
ıçḳır-maḳ/ġ
Rūmī Türkçesi

İsimler (Cevāmid)

96v/10 **iç**

■ *mey iç dehr içre kim* ***iç*** *sırrıdın a͡nglay dise͡ng remzī // irür her ẕerrenin͡g māhiyyeti ḫurşīddin mübhem (96v/11)*

mey
iç
dehr
içre
kim (ki)

iç
sırr.ıdın
aŋ͡gla-y
di-seŋ͡g
remz.ī
irür
her
ẕerre.niŋ͡g
māhiyyet.i
ḫurşīd.din
mübhem
96v/12 iş sırr.ıdın
iç-mek
içe
ice (Mo)
Moġol lügati
96v/13-14 **iç aġa** ↔ iç oġlan ↔
maḥrem çora
Rūmiye
iç oġlan ↔ iç aġa ↔
maḥrem çora
Turān Türkleri
maḥrem çora ↔ iç aġa ↔
iç oġlan
iç aġrıġı

■ ***iç aġrıġı*** *bile ötti mescidi her meclis ki bolur idi ġusl ḳılur irdi (96v/14 15)*

Nesāyimü'l-Maḥabbe
İbrāhīm-i Ḫavāṣ
iç aġrıġı
bile
öt-ti
96v/15 *mescid.i*
her
meclis
ki
bol-ur
idi
ġusl
ḳıl-ur
irdi
iccen
96v/16 **iç oġlan** ↔ iç aġa
iç aġa ↔ iç oġlan
içre

■ *mişkīn ḫatıŋ͡g ol yüz kibi gül-gūn varaḳ* ***içre*** *// tün ʿanberi gūyā ki saçıldı şafaḳ* ***içre*** *(96v/17)*

96v/17 *mişkīn*
ḫat.ıŋ͡g
ol
yüz
kibi
gül-gūn
varaḳ
içre
tün
ʿanber.i
gūyā
ki
saçıl-dı
şafaḳ
içre
içirgü
96v/18 **ıçḳırıḳ**
Rūmī Türkçesi
Farsça
Arapça
içkerek

■ *ḳıldım disem* ***içkerek*** *bilini // yoḳtur kişiniŋ͡g ki ḳīl u ḳālı (96v/19)*

96v/19 Luṭfī
ḳıl-dım
di-sem
içkerek
bil.ini
yoḳ.tur
kişi.niŋ͡g
ki
ḳīl u ḳālı
içkerrek

■ *köŋ͡glüm öyin itti ḳayġu zindān // cism öyi yene ḳarangu zindān //* ***içkerrek*** *öy içre ġuṣṣa tābı // bel fīrḳat otınıŋ͡g iltihābı (96v/20-21)*

96v/20 Leylī Mecnūn
Mecnūn
köŋ͡gl.üm

öy.in
it-ti
ḳayġu
zindān
cism
96v/21 *öy.i*
yene
ḳarangu
zindān
içker.rek
öy
içre
ġuṣṣa
tāb.ı
bel (: belki)
firḳat
ot.ınıng̑
iltihāb.ı
içkeriki
içkü

■ *āyīn-i ṭarabġa ḳoydular yüz // **içkü** idi niçe kiçe kündüz (96v/23)*

96v/22 Leylī Mecnūn
Nofel
96v/23 *āyīn-i ṭarab.ġa*
ḳoy-dular
yüz
içkü
idi
niçe
kiçe
kündüz
içkülük
96v/24 iç-mek
içki

■ *ol bedenning̑ devletidin toġdı köng̑lekning̑ küni // ḥüsn-i ṭāliʿ kör ki oldur ḥāli **içki** maḥremi (96v/25)*

96v/25 Luṭfī
ol
beden.ning̑
devlet.idin
toġ-dı
köng̑lek.ning̑
kün.i
ḥüsn-i ṭāliʿ
kör-
ki
ol.dur
ḥāl.i
içki
maḥrem.i
96v/26 **içmek**
iç-mek
içün ~ üçün

■ *közleriŋ̑ er cürm **içün** ḳılsa ʿitāb irmes ʿaceb // bar muʿayyen kim bolur bīmārlar nāzik mizāc (96v/27-28)*

96v/27 *köz.leriŋ̑*
er (: eger)
cürm
içün
ḳıl-sa
ʿitāb
irmes
ʿaceb
bar
muʿayyen
kim (ki)
bol-ur
bīmār.lar
nāzik
96v/28 *mizāc*
üçün ~ içün
için ara (ایچین آرا)

■ *cān ü köŋ̑gül niçe didi asralı özni kilgeç ol // veh yene ḳozġalıştılar körgeç anı **için ara** (96v/29)*

■ *mulūk-i ṭavāyifni İrān-zemīnde ol taʿīn ḳıldı kim üç yüz altmış yılġaça alar **için ara** nizāʿ ḳılıp Rumġa hīç ḳaysınıng̑ zararı yitmedi (97r/2-3)*

için ara (ایچین آره)

■ *niçe müflis istep didim mey üçün // ḳılalı **için ara** dengāneyī (97r/1)*

96v/29 *cān*
ü (ve)
köŋ̑gül

niçe
di-di
asra-lı
öz.ni
kil-geç
ol
veh
yene
ḳozġalış-tılar
kör-geç
anı
için ara
97r/1 *niçe*
müflis
iste-p
di-dim
mey
üçün
ḳıl-alı
için ara
dengāneyī
Tārīḫü'l-Mulūk
97r/2 İskender
mulūk-i ṭavāyif.ni
İrān-zemīn.de
ol
taʿīn
ḳıl-dı
kim (ki)
üç yüz altmış
yıl.ġaça
alar
için ara
nizāʿ
ḳıl-ıp
Rūm.ġa
97r/3 *hīç*
ḳaysı.nıŋ͡g
żarar.ı
yit-medi

ḫā ile

iḫtiyār

■ *Uluġ **iḫtiyār** bir kişi idi (97r/4)*
Tārīḫ-i Babürī
Bāḳī Çaġanyānī
97r/4 *uluġ*
iḫtiyār
bir
kişi
idi
Rūm Türkleri
Araplar
Arapça
97r/5 **ıḫşıd**
Ferġana
Ravżatü'ṣ-Ṣefā
97r/6 lisāni't-Türk

Türeyenler

dāl ile

idle-mek ↔ it-mek
idle-di
idle-r
idle-ydür
idele-r
97r/7 idle-meydür
idle-gen
idle-rgen
idle-ydürgen
97r/8 idle-
idle-gil
idle-me
idle-megil
idle-ŋ͡g
idle-ŋ͡giz
idle-ŋ͡gler
idle-meŋ͡g
idle-meŋ͡giz
idle-meŋ͡gler

İsimler (Cevāmid)

97r/9 **id**
■ *muḫtelif aḥlāṭ ile memlev idi // mühlik ü mekruh levni vü **id**i (97r/9-10)*

■ *bir nevʿ lāledür andın endek ḳızıl gül* ***idi*** *kilür . Lāle-yi gül-būy dir irdük (97r/10-11)*

Lisānü'ṭ-Ṭayr
Eresṭū
muḫtelif
aḫlāṭ
ile
memlev
idi
97r/10 *mühlik*
ü (ve)
mekrūh
levn.i
vü (ve)
id.i
Tārīḫ-i Babürī
Hint
bir
nevʿ
lāle.dür
andın
endek
97r/11 *ḳızıl*
gül
id.i
kil-ür
lāle-yi gül-būy
di-r
irdük
idük

■ *dip* ***idük*** *ʿışḳ endühidin her dem efġān ḳılmalı // veh ki bu daʿvīde bizni şermsār itti firāḳ (97r/11-12)*

di-p
idük
ʿışḳ
endūh.idin
her
dem
97r/12 *efġān*
ḳıl-malı
veh
ki
bu
daʿvī.de
biz.ni
şermsār
it-ti
firāḳ
iderek/ėderek (RT)

■ *ʿitāb ėderek (97r/13)*

■ *raḳṣ ėderek (97r/13)*

Rūmī Türkçesi
97r/13 *ʿitāb*
ėderek
raḳṣ
ėderek
İdi

■ *şükr iting her dem* ***İdi****ge ṭāʿat içre ḳatlanıp // ḳayda maʿlūm oldı her kimge bu niʿmet ḳıymeti (97r/14)*

idi

■ *Leylī ki* ***idi*** *Arap belāsı // hem bar* ***idi*** *Ḳays mübtelāsı (97r/15)*

id.i
97r/14 *şükr*
it-ting
her
dem
İdi.ge
ṭāʿat
içre
ḳatlan-ıp
ḳayda
maʿlūm
ol-dı
her
kim.ge
bu
niʿmet
ḳıymet.i
97r/15 Leylī ve Mecnūn
Leylī
ki
idi
Arap
belā.sı
hem

bar
idi
Ḳays
mübtelā.sı

97r/16 **idiş**

■ *sāḳiyā çīnī* ***idiş*** *birle tekellüf ḳılma kim // bī tekellürlerġa ḫoşraḳdur ṣürāḥīdin sebū (97r/16-17)*

■ *yene bir* ***idiş*** *küncüd-i bī-ḥesāb // birip anda hem ḳıldı sözler ḫiṭāb (97r/18)*

sāḳiyā
çīnī
idiş
birle
tekellüf
ḳıl-ma
kim (ki)

97r/17 *bī-tekellüf.lerġa*
ḫoş.raḳdur
ṣürāḥī.din
sebū
Sedd-i İskenderī
Dārā
İskender

97r/18-19 *yene*
bir
idiş
küncüd-ī bī-ḥesāb
bir-ip
anda
hem
ḳıl-dı
söz.ler
ḫiṭāb
idi ḳut
İdiḳut
Çengiz Ḫan
Uyġur
Ḥabībü's-Siyer
idiñg

■ *budur ol kim mübtelā bolmış* ***idiñg*** *// ʿāşıḳ u vālih muñga bolmış* ***idiñg*** *(97r/20-21)*

97r/20 Lisānü'ṭ-Ṭayr
bu.dur
ol
kim (ki)
mübtelā
bol-mış
idiñg

97r/21 *ʿāşıḳ*
u (ve)
vālih
muñga
bol-mış
idiñg
idiñgiz

■ *lāf urar* ***idiñgiz*** *(97r/21)*

■ *ḫidmetim içre lāf urar* ***idiñgiz*** *// lāf-i rezm ü meṣāf urar* ***idiñgiz*** *(97r/22)*

lāf
ur-ar
idiñgiz

97r/21-22 Sebʿa-yi Seyyāre

97r/22 Behrām
ḫidmet.im
içre
lāf
ur-ar
idiñgiz
lāf-i rezm
ü (ve)
meṣāf
ur-ar
idiñgiz

<u>Türeyenler</u>

<u>rā ile</u>

97r/23 **ir-mek**
[ırmaḳ]
Rūm Türkleri

97r/24 Fużūlī Baġdādī

97r/25 Saʿde'd-dīn Ṣefā
Tārīḫ-i Āl-i ʿOṣmān
ir-ür

■ **irür** melāyike raḥmet oḳlarıñg cānġa // melek tenide ʿaceb yoḳ eger üç olsa ḳanat (97r/26)

97r/26 *irür*
melāyik.e
raḥmet
oḳ.larıñg
cān.ġa
melek
ten.ide
ʿaceb
yoḳ
eger
üç
ol-sa
ḳanat

97r/27 **ir-diñg** [**ėrdiñg**]

■ *çėkme ʿālem ḳaydını ey ser-bülend-i faḳr olan // salṭanat taḫtına* ***ėrdiñg*** *bend ü zindānı unut (97r/27-28)*

Fużūlī
Rūmī imla
çėk-me
ʿālem

97r/28 *ḳayd.ını*
ey
ser-bülend-i faḳr
ol-an
salṭanat
taḫt.ına
ėrdiñg
bend
ü (ve)
zindān.ı
unut-
ir-megey
ir-mese

■ *ḳamer ḳurṣıġa iliñg* ***irmese*** *ḳoġlama ötmek hem muġtenemdür (97v/1)*

97r/29 ir-mesün
ir-medik
Maḥbūbu'l-Ḳulūb
Tenbīhat
Bihlūl

97v/1 *ḳamer*
ḳurṣ.ıġa
il.iñg
ir-mese
ḳoġlama
öt-mek
hem
muġtenem.dür
iri-mek ↔ iril-mek
iril-mek ↔ iri-mek

97v/2 iri-di
iril-di

■ *çü birdiñg iki laʿlinge nūş-ḫand // uyattın* ***irildi*** *ara yirde ḳand (97v/2-3)*

Sedd-i İskenderī
çü
bir-diñg

97v/3 *iki*
laʿl.inge
nūş-ḫand
uyat-tın
iril-di
ara
yir.de
ḳand
iri-dük
iril-dük
iri-r

■ *ʿışḳıñg otın ger Nevāyī dise kim iyley raḳam // sūzidin gūyā ḳalem ḳurur ḳara* ***irir*** *devāt (97v/4-5)*

■ *yoḳ eşer köñglige vü pūlād āhımdın* ***irir*** *// özgeçedür bu ḳatıġlıġ içre pūlād özgeçe (97v/5-6)*

iri-dür
iril-ür
iril-edür

97v/4 *ʿışḳ.ıñg*
ot.ın
ger
Nevāyī
di-se
kim (ki)
iyle-y

raḳam
sūz.idin
gūyā
ḳalem
ḳuru-r
ḳara
97v/5 *iri-r*
devāt
Sulṭān Ḥüseyin Mīrzā
yoḳ
eşer
köñgl.ige
vü (ve)
pūlād
āh.ımdın
iri-r
özge.çedür
bu
ḳatıġ.lıġ
içre
pūlād
97v/6 *özgeçe*
iri-r
iril-ür
iri-meydür
iril-meydür
iri-gen
iri-rgen
97v/7 iri-dürgen
iri-lgen
iri-lürgen
iri-ledürgen
iri-
97v/8 iri-gil
iril-
iril-gil
iri-me
iri-megil
iri-lme
iril-megil
iri-ñg
iri-ñgiz
iri-ñgler
97v/9 iril-iñg
iril-iñgiz
iril-iñgler
iri-meñg
iri-meñgiz
iri-meñgler
iril-meñg
iril-meñgiz
iril-meñgler
iri-men
iri-mes min
iril-men
iril-mes min
97v/10 iri-ymin
iri-r min
iri-dür min
iri-rem
iril-e min
iril-ür min
iril-edür min
iril-ürem
97v/11 iri-rim
iril-ürüm
iri-mekim
iril-mekim
iri-megüm
iril-megüm
iri-p
■ *demī kim ḳahrıñg otı tutmay ārām // **irip** kök eyle kim bir ḳorġaşun cām (97v/12-13)*
iri-ben
iri-miş
97v/12 iril-ip
iril-iben
iril-miş
Ferhād ve Şīrīn
Tevḥīd
demī
kim (ki)
ḳahr.ıñg
97v/13 *ot.ı*
tut-may
ārām
iri-p
kök

eyle
kim (ki)
bir
ḳorġaşun
cām
iri-mişeŋ͡g
iril-mişeŋ͡g
iri-mes
iril-mes
97v/14 iri-mesi/mezi
iril-mesi/mezi
iri-medin
iril-medin
97v/15 iri-p bolmas
iri-se bolmas
iri-mek olmas
iril-ip bolmas
iril-se bolmas
iril-mek olmas
97v/16 iriy almas
iril-e almas
iriy iriy
iril-e iril-e
97v/17 iri-y
iri-yin
iril-e
iril-eyin
iri-sek
iri-ge biz
iri-gey biz
97v/18 iril-i
iril-iŋ͡g
iril-sek
iril-ge biz
iril-gey biz
iril-eli
iril-geli
97v/19 iri-geç
iril-geç
iri-güçi
iril-güçi
97v/20 iri-güçe
iri-günçe
iri-gençe
iril-güçe
iril-günçe
iril-gençe
iri-güm
97v/21 iril-güm
iri-güŋ͡g
iril-güŋ͡g
iri-güsi
iril-güsi
97v/22 iri-gülük
iril-gülük
iri-gey
iri-se
iri-sün
iri-dik
iril-e
iril-se
iril-gey
97v/23 iril-sün
iril-dik
iri-güdik
iri-rdik
iril-güdik
iril-ürdik
97v/24 **irit-mek**
Arapça
irit-ti
■ *taş* ***iritti*** *veh ki Ḫüsrev köŋ͡glige kār itmedi // şuʿleler kim tīşesidin sigridi Ferhādnıŋ͡g (97v/25)*
97v/25 *taş*
irit-ti
veh
ki
Ḫüsrev
köŋ͡gl.ige
kār
it-medi
şuʿle.ler
kim (ki)
tīşe.sidin
sigri-di
Ferhād.nıŋ͡g
irit-

■ *ey Nevāyī çün sini küydürdi çarḫ imdi ni sūd // āh otıdın sin anı ḫ^{v}āhī ḳızıt ḫ^{v}āhī* ***irit*** *(97v/26-27)*

irit-gil
97v/26 *ey*
Nevāyī
çün
sin.i
küydür-di
çarḫ
imdi
ni
sūd
āh
ot.ıdın
sin
anı
ḫ^{v}āhī
ḳızıt-
97v/27 *ḫ^{v}āhī*
irit-
ırcayt-maḳ
97v/29 ırcayt-tı
ırcayt-ur
ırcayt-adur
ırcayt-ur
98r/1 ırcayt-maydur
ırcayt-ġan
ırcayt-urġan
ırcayt-adurġan
98r/2 ırcayt-
ırcayt-ġıl
ırcayt-ma
ırcayt-maġıl
98r/3 ırcayt-ıŋ͡g
ırcayt-ıŋ͡gız
ırcayt-ıŋ͡glar
ırcayt-maŋ͡g
ırcayt-maŋ͡gız
ırcayt-maŋ͡glar
98r/4 ırcayt-man
ırcayt-mas min
ırcayt-a min
ırcayt-ur min
ırcayt-adur min
ırcayt-uram
98r/5 ırcayt-urum
ırcayt-mekim
ırcayt-megüm
ırcayt-ıp

■ *bu gülşen ġonçasıda jāle ırmes kim tiş* ***ırcaytıp*** *// güler āşüfte bülbül nevḥasıġa bī-vefālıġdın (98r/6)*

ırcayıt-ıban
ırcayıt-mış
98r/6 *bu*
gülşen
ġonça.sıda
jāle
ırmes
kim (ki)
tiş
ırcayt-ıp
gül-er
āşüfte
bülbül
nevḥa.sıġa
bī-vefā.lıġdın
ırcayıt-mışaŋ͡g
98r/7 ırcayıt-mas
ırcayıt-ması/mazı
ırcayıt-madın
98r/8 ırcayıt-ıp bolmas
ırcayıt-sa bolmas
ırcayıt-mek olmas
ırcayıt-a almas
98r/9 ırcayıt-a ırcayıt-a
ırcayıt-a
ırcayıt-ayın
ırcayıt-saḳ
98r/10 ırcayıt-ġa biz
ırcayıt-ġay biz
ırcayıt-alı
ırcayıt-alıŋ͡g
ırcayıt-ġalı
ırcayıt-ġaç
98r/11 ırcayıt-ġuçı
ırcayıt-ġuça

ırcayıt-ġunça
ırcayıt-ġança
ırcayıt-ġum
98r/12 ırcayıt-ġuŋ͡g
ırcayıt-ġusı
ırcayıt-ġuluḳ
ırcayıt-ġay
98r/13 ırcayıt-a
ırcayıt-sa
ırcayıt-sun
ırcayıt-dik
ırcayıt-ġudik
ırcayıt-urdik
98r/14 **ırcay-maḳ**
ırcay-ur

■ *nefis ḥükmi birle kim ḳılsaŋ͡g her iş // **ırcayur** ol kāmdın şeyṭānġa tiş (98r/15)*

ırcay-adur
98r/15 Lisānü'ṭ-Ṭayr
nefs
ḥükm.i
birle
kim (ki)
ḳıl-saŋ͡g
her
iş
ırcay-ur
ol
kām.dın
şeyṭān.ġa
tiş
ırcay-madı

■ *min kim ü külmek sözi çün ġonça içre jāle dik // il ara **ırcaymadı** hergiz çü dil-dārımġa tiş (98r/16)*

98r/16 *min*
kim
ü (ve)
kül-mek
söz.i
çün
ġonça
içre
jāle
dik
il
ara
ırcay-madı
hergiz
çü
dil-dār.ımġa
tiş
98r/17 **ırġat-maḳ**
ırġat-tı
98r/18 ırġat-tuḳ
ırġat-ur
ırġat-adur
ırġat-ur
ırġat-maydur
98r/19 ırġat-ġan
ırġat-urġan
ırġat-adurġan
ırġat-
ırġat-ġıl
98r/20 ırġat (RT)
Rūmī Türkçesi
ırġat-ma
ırġat-maġıl
ırġat-ıŋ͡g
ırġat-ıŋ͡gız
98r/21 ırġat-ıŋ͡glar
ırġat-maŋ͡g
ırġat-maŋ͡gız
ırġat-maŋ͡glar
ırġat-man
ırġat-mas min
98r/22 ırġat-a min
ırġat-ur min
ırġat-adur min
ırġat-uram
ırġat-urum
ırġat-maġım
ırġat-maġum
98r/23 ırġat-ıp

■ *anda Nūşīrvān kirek baḳḳay // başını **ırġatıp** avuç ḳaḳḳay (98r/24)*

ırġat-ıban
ırġat-mış

Sebʿa-yi Seyyāre

98r/24 *anda*
Nūşīrvān
kirek
baḳ-ḳay
baş.ını
ırġat-ıp
avuç
ḳaḳ-ḳay
ırġat-mışa͡ng
ırġat-mas
98r/25 ırġat-ması/mazı
ırġat-madın
ırġat-ıp bolmas
98r/26 ırġat-sa bolmas
ırġat-maḳ olmas
ırġat-a almas
ırġat-a ırġat-a
98r/27 ırġat-ay
ırġat-ayın
ırġat-saḳ
ırġat-ġa biz
ırġat-ġay biz
98r/28 ırġat-alı
ırġat-alın͡g
ırġat-ġalı
ırġat-ġaç
ırġat-ġuçı
98r/29 ırġat-ġuça
ırġat-ġunça
ırġat-ġança
ırġat-ġum
ırġat-ġun͡g
98v/1 ırġat-ġusı
ırġat-ġuluḳ
ırġat-ġay
ırġat-a
ırġat-sa
ırġat-sun
98v/2 ırġat-dik
ırġat-ġudik
ırġat-urdik
ırġan-maḳ
98v/3 ırġat-maḳ

iriş-mek

■ *Nevāyīyā tutar ehl-i fenā necāt yolın // **irişmek** ister isen͡g işte hem alarġa iriş (98v/4-5)*

98v/4 *Nevāyī.yā*
tut-ar
ehl-i fenā
necāt
yol.ın
98v/5 *iriş-mek*
iste-r
isen͡g
işte
hem
alar.ġa
iriş-
Ṭālibʿ Hirevī
iriş-ti
98v/6 iriş-tük
iriş-ür
iriş-edür
iriş-ür
iriş-meydür
98v/7 iriş-gen

■ *ḳaçan kim ol sarıġ tonluġ barur min zār **irişgen**ni // saġıngaylar ḳaçan ki bergini bir kehrübā çikse (98v/8)*

irişür-gen
iriş-edürgen
98v/8 *ḳaçan*
kim (ki)
ol
sarıġ
ton.luġ
bar-ur min
zār
iriş-genni
saġın-gaylar
ḳaçan
ki
berg.ini
bir
kehrübā
çik-se

iriş-

■ *ey Nevāyī çābükün͡gnün͡g istesen͡g pā-būsını // boynun͡ga ip taḳmaḳ ümmīdi bile it tig* ***iriş*** *(98v/9-10)*

98v/9 iriş-gil

■ *kim yār ḳabīlesin* ***irişgil*** *// ḳay sarı ki bardılar yitişgil (98v/11)*

ey
Nevāyī
çābük.ün͡gnün͡g
iste-sen͡g
pā-būs.ını
boyn.un͡ga

98v/10 *ip*
taḳ-maḳ
ümmīd.i
bile
it
tig
iriş-
Ṭalīʿ Hirevī

98v/11 Leylī Mecnūn
kim
yār
ḳabīle.sin
iriş-gil
ḳay
sarı
ki
bar-dılar
yitiş-gil
iriş-me
iriş-megil

98v/12 iriş-in͡g
iriş-in͡giz
iriş-in͡gler
iriş-men͡g
iriş-men͡giz
iriş-men͡gler

98v/13 iriş-men
iriş-mes min
iriş-e min
iriş-ür min
iriş-edür min
iriş-ürem
iriş-ürüm
iriş-mekim

98v/14 iriş-megüm
iriş-ip

■ *Nevāyī zühre ʿūdın mātemim tutġanda küydürdi // felek sarı* ***irişip*** *barġan uçġunlar fiġānımġa (98v/15)*

■ *zühre mātemim tutġanda felek sarı fiġānımġa* ***irişip*** *barġan uçġunlar ʿūdın küydürdi (98v/15-16)*

■ *her ḳumġa ki maḳdemi yitişip // bir deşt kiyik anı* ***irişip*** *(98v/17)*

iriş-iben
iriş-miş

98v/15 *Nevāyī*
zühre
ʿūd.ın
mātem.im
tut-ġanda
küydür-di
felek
sarı
iriş-ip
bar-ġan
uçġun.lar
fiġān.ımġa
zühre

98v/16 *mātem.im*
tut-ġanda
felek
sarı
fiġān.ımġa
iriş-ip
bar-ġan
uçġun.lar
ʿūd.ın
küydür-di
Leylī Mecnūn

98v/17 *her*
ḳum.ġa
ki
maḳdem.i
yitiş-ip

bir
deşt
kıyık
anı
iriş-ip
iriş-mişeñg
iriş-mes
98v/18-19 iriş-mesi/mezi
iriş-medin
iriş-ip bolmas
iriş-se bolmas
iriş-mek olmaz
iriş-e almas
iriş-e iriş-e

■ *Şeyḫni kördüm ki ḳalın il bile barur ırdi min daġı alarnı* ***irişe*** *barur irdim (98v/20-21)*

98v/20 Nesāyimü'l-Maḥabbe
Şeyḫ Ebū ʿAlī Fārmedī
Şeyḫ.ni
kör-düm
ki
ḳalın
il
bile
98v/21 *bar-ur*
ırdi
min
daġı
alar.nı
iriş-e
bar-ur
ırdım
iriş-ey
iriş-eyin
iriş-sek
98v/22 iriş-ge biz
iriş-gey biz
iriş-eli
iriş-eliñg
iriş-geli
iriş-geç
98v/23 iriş-güçi
iriş-güçe
iriş-gençe
iriş-güm
98v/24 iriş-güñg
iriş-güs
iriş-gülük
iriş-gey
98v/25 iriş-e
iriş-se

■ *köñgül üzdüm Nevāyī kūyi ṭūfıdın n'i-tañg imdi //* ***irişse*** *itleri ol kūy ara köñglümni salġay min (98v/25-26)*

iriş-sün
iriş-dik
köñgül
üz-düm
Nevāyī
kūy.i
98v/26 *ṭūf.ıdın*
ni-tañg
imdi
iriş-se
it.leri
ol
kūy
ara
köñgl.ümni
sal-ġay min
iriş-güdik
iriş-ürdik
98v/27 **iriştür-mek**
98v/28 **irik-mek**
irik-ti
irik-tim

■ ***iriktim*** *bu ṣefāsız mesken içre // tiler min seyr ḳılmaḳ gülşen içre (98v/29)*

98v/29 Luṭfī
irik-tim
bu
ṣefā.sız
mesken
içre
tile-r min
seyr
ḳıl-maḳ
gülşen

içre
irik-tük
irik-ür
irik-edür
99r/1 irik-ür
irik-meydür
irik-gen
irik-ürgen
99r/2 irik-edürgen
irik-
irik-gil
irik-me
irik-megil
99r/3 irik-iŋ͡g
irik-iŋ͡giz
irik-iŋ͡gler
irik-meŋ͡g
irik-meŋ͡giz
irik-meŋ͡gler
99r/4 irik-men
irik-mes min
irik-e min
irik-ür min
irik-edür min
irik-ürem
irik-ürüm
irik-mekim
99r/5 irik-megüm
irik-ip

■ *bir kün* **irikip** *meh-i mü'eddeb // tüşti başıġa hevā-yi mekteb (99r/6)*

irik-iben
irik-miş
Leylī Mecnūn
99r/6 *bir*
kün
irik-ip
meh-i mü'eddeb
tüş-ti
baş.ıġa
hevā-yi mekteb
Rūmī müellif
99r/7 Ṭāliʿ Hirevī
irik-mişeŋ͡g
irik-mes
99r/8 irik-mesi/mezi
irik-ip bolmas
irik-se bolmas
irik-mek olmas
99r/9 irik-e almas
irik-e irik-e
irik-ey
99r/10 irik-eyin
irik-mey

■ *sorar her bir ḥikāyetni mükerrer //* **irikmey** *ol dağı aytur ser-ā-ser (99r/11)*

irik-meyin
99r/11 Mollā Sāḳī
Gül ve Bülbül
sor-ar
her
bir
ḥikāyet.ni
mükerrer
irik-mey
ol
dağı
ayt-ur
ser-ā-ser
irik-sek
99r/12 irik-e biz
irik-gey biz
irik-eli
irik-eliŋ͡g
irik-geli
irik-geç
99r/13 irik-güçi
irik-güçe
irik-günçe
irik-gençe
irik-güm
99r/14 irik-güŋ͡g
irik-güsi
irik-gülük
irik-gey
irik-e
irik-se
99r/15 irik-sün

irik-dik
irik-güdik
irik-gürdik
irk-mek (RT)
Rūmī Türkçesi
irkil-mek
99r/16 **ırla-maḳ** (RT)
Rūmī Türkçesi

İsimler (Cevāmid)

ir ↔ iren
iren ↔ ir

■ *yana bir niçe kün Humāy aldı mülk // **irenler** barıp incige ḳaldı mülk (99r/18)*

■ *tiler sin faḳr deştin ḳaṭ‘ ḳılġay sin **irenler** dik // bağır su ḳıl yürek pergālesidin özge zad itme (99r/19)*

99r/17 Tārīḫu’l-Mulūk
Behmen
Humāy (Behmen’in kızı)
99r/18 *yana*
bir
niçe
kün
Humāy (Behmen’in kızı)
al-dı
mülk
iren.ler
bar-ıp
inci.ge
ḳal-dı
mülk
99r/19 *tile-r sin*
faḳr
deşt.in
ḳaṭ‘
ḳıl-ġaysın
iren.ler
dik
bağır
su
ḳıl-
yürek
pergāle.sidin
özge
zad
it-me
ir (RT)
Rūmī Türkçesi
99r/20 irte ↔ ir
ır (RT)
ir- (RT)
iren.lik

■ *rāstlıġda serv-i āzādī yigitlik bāġıdın // pāklikde laʿl-i raḫşānı **irenlik** kānidin (99r/21-22)*

99r/21 *rāst.lıġda*
serv-i āzādī
yigit.lik
bāġ.ıdın
pāk.likde
laʿl-i raḫşān.ı
99r/22 *irenlik*
kānidin

1 irte

■ *burun ötgen şuʿarā ve irte kiçgen fuṣaḥā (99r/23)*

■ *çün duʿā birle boldı nükte-sürā // didi kim irte çağda Dehli ara (99r/23-24)*

2 irte

■ *andaḳ ḳarār taptı kim ḳış mīrzālar münāsib yirde ḳışlap irte yaz cemʿiyyet ḳılıp ġanīm defʿiġa müteveccih bolġaylar (99r/24-25)*

3 irte

■ *irte vü aḳşam ġamım andaḳ teraḳḳī birledür // kim közümge yoḳ ṭulūʿ-i ṣubḥ farḳı şāmdın (99r/26)*

■ *ḳadem baru üzre her sarı saldım // kim özni ḳalʿadın taşḳarı saldım // ki ol ḫayl içre kizip irte vü kiç // tapa alġaymu min andın ḫaber hīç (99r/27-28)*

Mecālisü’n-Nefāis
99r/23 *burun*
öt-gen
şuʿarā
ve

irte
kiç-gen
fuṣaḥā
Sebʿa-yi Seyyāre
çün
duʿā
birle
99r/24 *bol-dı*
nükte.sürā
di-di
kim (ki)
irte
çaġ.da
Dehli
ara
Tārīḫ-i Babürī
andaḳ
ḳarār
99r/25 *tap-tı*
kim (ki)
ḳış
mīrzā.lar
münāsib
yir.de
ḳışla-p
irte
yaz
cemʿiyyet
ḳıl-ıp
ġanīm
defe.iġa
müteveccih
bol-ġaylar
99r/26 aḳşam
irte
vü (ve)
aḳşam
ġam.ım
andaḳ
teraḳḳī
birle.dür
kim (ki)
köz.ümge
yoḳ
ṭulūʿ-i ṣubḥ
farḳ.ı
ṣām.dın
99r/27 Ferhād ve Şīrīn
ḳadem
bar-u
üzre
her
sarı
sal-dım
kim (ki)
öz.ni
ḳalʿa.dın
taşḳarı
sal-dım
ki
ol
99r/28 *ḫayl*
içre
kiz-ip
irte
vü
kiç
tap-a alġaymu min
andın
ḫaber
hīç
irteki

■ *çarḫdın yıġlar sin ey köz bil ki bolmış yitgü dik // seyl-i eşkiñgdin ḫalel bu* ***irteki*** *ġam-ḫāneġa (99r/28-29)*

■ *her tañg irte çikse gerdūn ṣubḥ tīġi ḳatlime // tañg imes kim bardur ol düşmanlar içre* ***irtekim*** *(99r/29-99v/1)*

■ *ey Nevāyī hicridin yıllar küyüp ol bī-vefā // dimedi kim n'iyler ol ʿuşşāḳ içinde* ***irtekim*** *(99v/1-2)*

çarḫ.dın
yıġla-rsın
99r/29 *ey*
köz
bil-
ki
bol-mış

yitgü
dik
seyl-i eşk.in͡gdin
ḫalel
bu
irteki
ġam-ḫāne.ġa
her
tan͡g
irte
çik-se
gerdūn
ṣubḥ
99v/1 *tīġ.i*
ḳatl.ime
tan͡g
imes
kim (ki)
bar.dur
ol
düşman.lar
içre
irtekim
ey
Nevāyī
hicr.idin
yıl.lar
küy-üp
ol
bī-vefā
99v/2 *di-medi*
kim (ki)
n'iyler
ol
ʿuṣṣāḳ
iç.inde
irtekim
Ṭāliʿ Hirevī
irtek
99v/3 **ir tan͡g**
irdem
■ *çün bulūġ ḥaddıġa yitti barça bilik bile* ***irdem****de yegāne bolup şöhret tuttı (99v/4-5)*

■ *sipāhīlıġda hem* ***irdem****ler ki bolur oḳ atmaḳda celd ve ḳılıç çapmaḳda çābük ve sāyir celādetler ança bar kim ʿaṣrını͡ng ehli pesend ḳılurlar (99v/5-6)*

99v/4 Tārīḫü'l-Mulūk
Erdeşīr Bābek
çün
bulūġ
ḥadd.ıġa
yit-ti
barça
bilik
bile
irdem.de
yegāne
bol-up
99v/5 *şöhret*
tut-tı
Mecālisü'n-Nefāis
Mir Ḥaydar
sipāhī.lıġda
hem
irdem.ler
ki
bol-ur
oḳ
at-maḳda
99v/6 *celd*
ve
ḳılıç
çap-maḳda
çābük
ve
sāyir
celādet.ler
ança
bar
kim (ki)
ʿaṣr.ını͡ng
ehl.i
pesend
ḳıl-urlar
Rūmī müellif
irdem

99v/7 ayrum
irdem
99v/8 Mecālisü'n-Nefāis
Naṣīrī
ayrum
irdem
99v/9 **irdük** ~ idük

■ *ʿışḳ ara kördük nihāyetsiz beliyyet ey köñgül // hicrdin düşvār lākin körmemiş **irdük** belā (99v/9-10)*

idük ~ irdük
ʿışḳ
ara
kör-dük
99v/10 *nihāyet.siz*
beliyyet
ey
köñgül
hicr.din
düşvār
lākin
kör-memiş
irdük
belā
irdi ~ idi

■ *n'içük ki yildin irür her ṭaraf nihālġa meyl // semend üze ikilür **irdi** ol ḳad-i nāzük (99v/11-12)*

idi ~ irdi
99v/11 *n'içük*
ki
yil.din
irür
her
ṭaraf
nihāl.ġa
meyl
semend
üze
ikil-ür
irdi
99v/12 *ol*
ḳad-i nāzük
irdiñg ~ idiñg

■ *sin ki ʿömrī mañga enīs **irdiñg** // yār u hem-ḫᵛābe vü celīs **irdiñg** (99v/13)*

idiñg ~ irdiñg
Sebʿa-yi Seyyāre
99v/13 *sin*
ki
ʿömrī
mañga
enīs
irdiñg
yār
u (ve)
hem-ḫᵛābe
vü (ve)
celīs
irdiñg
99v/14 **irdiñgiz** ↔ irdiñgler

■ *ey şekīb ü ṣabr bir kün ḫūd mañga yār **irdiñgiz** // yārlıġ hem bolmasa tigremde ḫūd bar **irdiñgiz** (99v/14-15)*

irdiñgler ↔ irdiñgiz

■ *ḳavm u ḫaylī ki bendem **irdiñgler** // ni disem ser-fikendem **irdiñgler** // ḫidmetim içre lāf urar idiñgiz // lāf-i rezm ü meṣāf urar idiñgiz (99v/15-16)*

ey
şekīb
ü (ve)
ṣabr
bir
kün
ḫūd
mañga
yār
irdiñgiz
yār.lıġ
hem
bol-masa
99v/15 *tigre.mde*
ḫūd
bar
irdiñgiz
Sebʿa-yi Seyyāre
Çinli

ḳavm
u (ve)
ḫaylī
99v/16 *ki*
bende.m
irdiñgler
ni
di-sem
ser-fikende.m
irdiñgler
ḫidmet.im
içre
lāf
ur-ar
idiñgiz
lāf-i rezm
ü (ve)
meṣāf
ur-ar
idiñgiz
99v/17 **irse** ~ ise
ise ~ irse
99v/18 **irseñg**

■ *deyr pīri ilgidin zünnār bilge bağla min // büt ḳaşıda ḳılmas* ***irseñg*** *secde bī-ikrāh ḳayt (99v/18-19)*

deyr
pīr.i
99v/19 *ilg.idin*
zünnār
bil.ge
bağla min
büt
ḳaş.ıda
ḳıl-mas
irseñg
secde
bī-ikrāh
ḳayt-
99v/20 **irseñgiz**
ırġat (RT)
Rūmī Türkçesi
99v/21 **ırġı**
1 irk

■ *sipeh boldı ḫandaḳ ara iyle birk // tapa almağudik añga çarḫ* ***irk*** *(99v/22-23)*

2 irk ~ erk
99v/22 Sedd-i İskenderī
İskender
sipeh
bol-dı
ḫandaḳ
ara
iyle
birk
tap-a almağudik
99v/23 *añga*
çarḫ
irk
99v/24 **irkeç** ~ erkeç
irgeç
erkeç ~ irkeç
irgeç
99v/25 tapmas irgeç

■ *istediñg dünyā ʿarūsın tüşteki maḥbūb dik //* ***tapmas irgeç*** *kām laʿlidin peşīmān boldı tut (99v/25-26)*

iste-diñg
dünyā
ʿarūs.ın
tüş.teki
maḥbūb
dik
99v/26 *tapmas irgeç*
kām
laʿl.idin
peşīmān
bol-dı
tut-
kilmes irgeç

■ ***kilmes irgeç*** *rindler bezmiġa kitmek isteme // ger kiter bolsañg içip dağı tutup bir cām kit (99v/26-27)*

kilmes irgeç
99v/27 *rind.ler*
bezm.iġa
kit-mek
iste-me

ger
kit-er
bol-saŋ͡g
iç-ip
dag̱ı
tut-up
bir
cām
kit-
irkek

99v/28 **irken** ~ irkin

■ *Nevāyī oldı perī-rūylar hevāsıda kim // didük ḫıredlıg̱ u ol asru tilbe* ***irken****dür (99v/29)*

■ *dime ni* ***irkin*** *Nevāyīniŋ͡g cilavdār olmag̱ı // veh ni irkim her ni kim ḥükm it-se ol mīrzā maŋ͡ga (100r/1-2)*

■ *ezel ṣūret-geri maḳṣūdı gūyā kim sen* ***irkin*** *sin // çü ḳudret ḫāmesidin ẓāhir itti mā' ü ṭīn ṣūret (100r/4)*

99v/29 *Nevāyī*
ol-dı
perī-rūy.lar
hevā.sıda
kim (ki)
di-dük
ḫıred.lıg̱
u (ve)
ol
asru
tilbe
irken.dür
irkin ~ irken

100r/1 *di-me*
ni
irkin
Nevāyī.niŋ͡g
cilavdār
ol-mag̱ı
veh
ni
irk.im
her
ni
kim (ki)
ḥükm
it-se
ol

100r/2 *mīrzā*
maŋ͡ga
Nevāyī
Nevāyī

100r/3 Nevāyī

100r/4 *ezel*
ṣūret-ger.i
maḳṣūd.ı
gūya
kim (ki)
sen
irkin sin
çü
ḳudret
ḫāme.sidin
ẓāhir
it-ti
mā'
ü (ve)
ṭīn
ṣūret

100r/5 **irgen** ~ ėrgen (RT)
Rūmī Türkçesi
irkenge

■ *özüŋ͡g sürdüŋ͡g raḳam tapg̱aç bu nāme // ṣaḳī yaḫūd saʿīd* ***irkenge*** *ḫāme (100r/5-6)*

Ferhād ve Şīrīn
öz.üŋ͡g

100r/6 *sür-düŋ͡g*
raḳam
tap-g̱aç
bu
nāme
ṣaḳī
yaḫūd
saʿīd
irken.ge
ḫāme
irkenligin ↔ irkenin

■ *anıng defʿi esbābın īnek tüzey // anga ol kim* ***irkenligin*** *körgüzey (100r/7)*

Sedd-i İskenderī
100r/7 Dārā
İskender
anıng
defʿ.i
esbāb.ın
īnek (Fa)
tüz-ey
anga
ol
kim (ki)
irkenligin
kör-güzey
irkenin ↔ irkenligin
100r/8 **irkenige**

■ *dil-keş* ***irkenige*** *bāʿiş fihristide ḥaḳḳ atıdın ṭuġradur (100r/8)*

Ferhād ve Şīrīn
dil-keş
irkenige
bāʿiş
fihrist.ide
ḥaḳḳ
at.ıdın
ṭuġra.dur
100r/9 **irkenin** ↔ irkenligin

■ *ni içün* ***irkenin*** *kişi bilmes // kişi her ni ki ḥaḳḳ işi bilmes (100r/9-10)*

irkenligin ↔ irkenin
Sebʿa-yi Seyyāre
Tevḥīd
100r/10 *ni*
içün
irkenin
kişi
bil-mes
kişi
her
ni
ki
ḥaḳḳ
iş.i
bil-mes
irkiştek ↔ sınġraḳ
100r/11 sınġraḳ ↔ irkiştek
irkin~ irken
irken ~ irkin
100r/12 **irkene** ↔ irkenik
irkenik ↔ irkene
bosaġa **bkz**. irkene
100r/13 **1 irke**
2 irke

■ ***irke*** *çaġı irk bardı ildin // nāṣiḥ mini tutġıl imdi maʿẕūr (100r/14)*

100r/14 İskender Mīrzā
irke
çaġ.ı
irk
bar-dı
il.din
nāṣiḥ
min.i
tut-ġıl
imdi
maʿẕūr
irlik
100r/15 **ırmaçuḳ** (RT) ↔ ırmaḳ
Rūmī Türkçesi
ırmaḳ ↔ ırmaçuḳ
irmes

■ *ḫançering tīġde yüz kördüm ü eşkim yaġdı // yamġur* ***irmes*** *ʿaceb bolġanda ḳuş menzili ḥūt (100r/15-16)*

ḫançer.ing tīġ.de
100r/16 *yüz*
kör-düm
ü (ve)
eşk.im
yaġ-dı
yamġur
irmes
ʿaceb
bol-ġanda
ḳuş
menzil.i
ḥūt

irmes irkin

■ *ey Nevāyī bu ki devrāndın yüz āfettür saŋ͡ga // **irmes irkin** tapmayın ol āfet-i devrān vuḳūf (100r/17-18)*

100r/17 *ey*
Nevāyī
bu
ki
devrān.dın
yüz
āfet.tür
saŋ͡ga
irmes irkin
tap-mayın
ol

100r/18 *āfet-i devrān*
vuḳūf
ırmaḳ
irmen

■ *bāde ḫoştur ger ḥarīfim bolsa bir yār-i ẓarīf // mey ḥarīfi ger ẓarīf ırmes aŋ͡ga **irmen** ḥarīf (100r/18-19)*

bāde
ḫoş.tur
ger
ḥarīf.im
bol-sa
bir
yār-i ẓarīf

100r/19 *mey*
ḥarīf.i
ger
ẓarīf
ırmes
aŋ͡ga
irmen
ḥarīf
irmeŋ͡g

■ *ger yārı bile ʿışḳ bu nevʿ oynap sin // hīç kişi ḥaḳın tanıġan **irmeŋ͡g** el-ḥaḳ (100r/19-20)*

ger
yār.ı
bile

100r/20 *ʿışḳ*
bu
nevʿ
oyna-p sin
hīç
kişi
ḥaḳ.ın
tanı-ġan
ırmeŋ͡g
el-ḥaḳ

100r/21 **irmiş**
ırn

■ *ṣafḥa-yi ḥüsnüŋ͡gde cān-baḫş **ırn**ıŋ͡g ey sīmīn beden // oḫşaşur kim iylegey ʿİsā ḳuyaş içre vaṭan (100r/22)*

100r/22 *ṣafḥa-yi ḥüsn.üŋ͡gde*
cān-baḫş
ırn.ıŋ͡g
ey
sīmīn-beden
oḫşaş-ur
kim (ki)
iyle-gey
ʿİsā
ḳuyaş
içre
vaṭan
irür

100r/23 **irür.de**

■ ***irürde** kevkeb-i baḫtıŋ͡g yaŋ͡gı ay // irür sin bedr yaŋ͡glıġ ʿālem-ārā (100r/24)*

Ḫüsrev ve Şīrīn
Şāh Ġarīb

100r/24 *irür.de*
kevkeb-i baḫt.ıŋ͡g
yaŋ͡gı
ay
irür sin
bedr
yaŋ͡glıġ
ʿālem-ārā
iriş

100r/25 **irür sin**

■ ***irür sin*** *sin ü ol gurūh insdin // barı āferīnişde bir cinsdin (100r/25-26)*

Sedd-i İskenderī

irür sin

100r/26 *sin*

ü (ve)

ol

gurūh

ins.din

barı

āferīniş.de

bir

cins.din

irik

■ *hicr taşı birle miḥnet şālını ḳıldım ḳabūl // ey kön̂gül ʿışḳ içre bolmas körmeyin ḳatıġ* ***irik*** *(100r/27)*

100r/27 *hicr*

taş.ı

birle

miḥnet

şāl.ını

ḳıl-dım

ḳabūl

ey

kön̂gül

ʿışḳ

içre

bol-mas

kör-meyin

ḳatıġ

irik

irik.rek

■ *birev menʿiġa ger tapar destres // özin bolsa maʿẕūr, maʿẕūr imes // ve ger menʿ ḳıldı vü yir tutmadı // ni iş terkini kim bu dir tutmadı // bilindi ki köp tabʿı rāġıb turur //* ***irikrek*** *anın̂g menʿi vācib turur // munun̂g birle hem tapmasa imtināʿ // bolur vācib ol laḥẓa ḳılmaḳ nizāʿ (100r/28-110v/1)*

100r/28 Eresṭū

İskender

birev

menʿ.iġa

ger

tap-ar

destres

öz.in

bol-sa

100r/29 *maʿẕūr*

maʿẕūr

imes

ve

ger

menʿ

ḳıl-dı

vü (ve)

yir

tut-madı

ni

iş

terk.ini

kim (ki)

bu

di-r

tut-madı

bilin-di

ki

köp

tabʿ.ı

rāġıb

turur

100v/1 *irik.rek*

anın̂g

menʿ.i

vācib

turur

munun̂g

birle

hem

tap-masa

imtināʿ

bol-ur

vācib

ol

laḥẓa

ḳıl-maḳ

nizāʿ

Rūmī müellifler

100v/2 irik.rek

irte

100v/3 Naṣīrī

iriklik

■ *özlügüñg ḳaydını kismekge Nevāyī bil kim // yoḳturur dehr **iriklik**leridin yaḫşı igek (100v/3-4)*

öz.lügüñg

ḳayd.ını

100v/4 *kis-mekge*

Nevāyī

bil-

kim (ki)

yoḳ.turur

dehr

iriklik.leridin

yaḫşı

igek

iriñg

Rūmī Türkçesi

100v/5 Arapça

Türeyenler

zā ile

iz-mek

iz-di

100v/6 iz-dük

iz-er

iz-edür

iz-er

iz-meydür

iz-gen

100v/7 iz-ergen

iz-edürgen

iz-

■ *çün Nevāyī vaṣl taptı imdi birdür ey raḳīb // şerbetin ger zehr yāḫūd āb-i ḥayvān birle **iz** (100v/8)*

iz-gil

■ *sāḳiyā cāmında **izgil** zehr kim her niçe ol // bolsa açıġ bolġusıdur zehr-i hicr andın çüçük (100v/8-9)*

100v/8 *çün*

Nevāyī

vaṣl

tap-tı

imdi

bir-dür

ey

raḳīb

şerbet.in

ger

zehr

yāḫūd

āb-i ḥayvān

birle

iz-

sāḳiyā

100v/9 *cām.ımda*

iz-gil

zehr

kim (ki)

her

niçe

ol

bol-sa

açıġ

bol-ġusıdur

zehr-i hicr

andın

çüçük

iz

100v/10 iz-me

iz-megil

iz-iñg

iz-iñgiz

iz-iñgler

100v/11 iz-meñg

iz-meñgiz

iz-meñgler

iz-men

iz-mes min

iz-e min

iz-er min

iz-edür min

iz-erem

100v/12 iz-erim
iz-mekim
iz-megüm
iz-ip
iz-iben
iz-miş
iz-mişeŋ͡g
100v/13 iz-mes
iz-mesi/mezi
iz-medin
100v/14 iz-ip bolmas
iz-se bolmas
iz-mek olmas
iz-e almas
iz-e iz-e
100v/15-16 iz-ey
■ *şerbetin dir min* **izey** *cān şīresidin ḳıl meded // ẓulmetiŋ͡gdin tīrelıḳ ey Ḫızır u çeşmiŋ͡gdin zülāl (100v/15-16)*
iz-eyin
şerbet.in
di-r min
iz-ey
cān
şīre.sidin
ḳıl-
meded
ẓulmet.iŋ͡gdin
tīre.lıḳ
ey
Ḫızır
u (ve)
çeşm.iŋ͡gdin
zülāl
iz-sek
iz-ge biz
iz-gey biz
iz-eli
iz-eliŋ͡g
100v/17 iz-geli
iz-geç
iz-güçi
iz-güçe
iz-günçe
iz-gençe
100v/18 iz-güm
iz-güŋ͡g
iz-güsi
iz-gülük
100v/19 iz-ge
iz-se
iz-sün
iz-dik
iz-güdik
iz-erdik
izil-mek
100v/20 **izle-mek**
100v/21 izle-di
izle-dük
izle-r
izle-ydür
izle-r
100v/22 izle-meydür
izle-gen
izle-rgen
izle-ydürgen
100v/23 izle-
izle-gil
izle-me
izle-megil
izle-ŋ͡g
izle-ŋ͡giz
100v/24 izle-ŋ͡gler
izle-meŋ͡g
izle-meŋ͡giz
izle-meŋ͡gler
izle-men
izle-mes min
100v/25 izle-y min
izle-r min
izle-ydür min
izle-rem
izle-rim
izle-mekim
izle-megüm
100v/26 izle-p
izle-ben
izle-miş

izle-mişen͡g
izle-mes
100v/27 izle-mesi/mezi
izle-medin
izle-p bolmas
izle-se bolmas
izle-mek olmas
100v/28 izle-y almas
izle-yü
izle-y izle-y
izle-y
izle-yin
100v/29 izle-sek
izle-ge biz
izle-gey biz
izle-li
izle-lin͡g
izle-geli
101r/1 izle-geç
izle-güçi
izle-güçe
izle-günçe
izle-gençe
101r/2-3 izle-güm
izle-gün͡g
izle-güsi
izle-gülük
izle-gey
izle-se
izle-sün
izle-dik
izle-güdik
izle-rdik
101r/4 **izleş-mek**
101r/5 **izlet-mek**

İsimler (Cevāmid)

iz

■ *ol perī birle ikev ḳaçsaḳ ḫalāyiḳ tapmaġay // kim uçar ol ża'fdın peydā imestür minde* ***iz*** *(101r/6-7)*

101r/6 *ol*
perī
birle
ıkev
ḳaç-saḳ
ḫalāyiḳ
tap-maġay
kim (ki)
uç-ar
ol
ża'f.dın
peydā
101r/7 *imes.tür*
min.de
iz
iz-

Türeyenler

sīn ile

is-mek
is-di
101r/8 is-dük
is-er
is-edür
is-er
is-meydür
101r/9-10 is-ergen
is-edürgen

■ *felek ḫavādiṣinin͡g ol ḳatıġ* ***isedürgen*** *ṣarṣarī teskīn taptı (101r/9-10)*

felek
ḫavādiṣ.inin͡g
ol
ḳatıġ
is-edürgen
ṣarṣarī
teskīn
tap-tı
is-

■ *ḳop ey bād-i ṣabā cānān sarı* ***is*** *// Mesīḥ enfāsı yan͡glıġ cān sarı* ***is*** *(101r/11)*

is-gil
101r/11 *ḳop-*
ey
bād-i ṣabā
cānān

sarı
is-
Mesīḥ
enfās.ı
yaṅ͡ğlıġ
cān
sarı
is-
is ~ us
ıs
is
101r/12 is-megil
is-iṅ͡g
is-iṅ͡giz
is-iṅ͡gler
101r/13 is-meṅ͡g
is-meṅ͡giz
is-meṅ͡gler
is-men
is-mes min
is-e min
is-er min
is-edür min
101r/14 is-erem
is-erim
is-mekim
is-megüm
is-ip
is-iben
is-miş
is-mişeṅ͡g
101r/15 is-mes
is-mesi/mezi
is-medin
101r/16 is-ip bolmas
is-se bolmas
is-mek olmas
is-e almas
is-e is-e
101r/17 ise
is-ey
is-eyin
101r/18 is-sek
is-ge biz
is-gey biz
is-eli
is-eliṅ͡g
is-geli
is-geç
101r/19 is-güçi
is-güçe
is-günçe
is-gençe
is-güm
is-güṅ͡g
101r/20 is-güsi
is-gülük
is-gey
is-se
is-ün
is-dik
is-güdik
is-erdik
101r/21 **istür-mek**
istür-güsi
■ *ṣubḥ çün isti ṣabā içgil ḳadeḥ kim bolmaġuṅ͡g // sin ü köp* ***istürgüsi*** *bu bāġ ara devrān ṣabā (101r/22)*
101r/22 *ṣubḥ*
çün
is-ti
ṣabā
iç-gil
ḳadeḥ
kim (ki)
bol-maġuṅ͡g
sin
ü (ve)
köp
istür-güsi
bu
bāġ
ara
devrān
ṣabā
101r/23 iste-mek
iste-di
iste-dük

101r/24 iste-r
iste-ydür
■ *bu nevʿ* ***isteydür*** *imdi re'y-i ʿālī // ki ḳılġay fikretiŋ̑ dīvān ḫayāli (101r/24-25)*
Ferhād ve Şīrīn
bu
nevʿ
iste-ydür
imdi
re'y-i ʿālī
101r/25 *ki*
ḳıl-ġay
fikret.iŋ̑
dīvān
ḫayāl.i
iste-r
■ *ḫūb idi köŋ̑lümni ister bolsa andın özge ḫūb // ḫūbraḳ budur ki yoḳ ol dil-sitāndın ḫūbraḳ (101r/25-26)*
ḫūb
idi
101r/26 *köŋ̑l.ümni*
iste-r
bol-sa
andın
özge
ḫūb
ḫūb.raḳ
bu.dur
ki
yoḳ
ol
dil-sitān.dın
ḫūb.raḳ
iste-meydür
101r/27 iste-gen
iste-rgen
iste-ydürgen
iste-
iste-gil
101r/28 iste-me
iste-megil
iste-ŋ̑g
iste-ŋ̑giz
iste-ŋ̑gler
iste-meŋ̑g
iste-meŋ̑giz
iste-meŋ̑gler
101r/29 iste-men
iste-mes min
iste-y min
iste-r min
iste-ydür min
iste-rem
iste-rim
■ *köŋ̑gülni çāk ü baġırnı şikāf* ***isterime*** *// anıŋ̑ ḳılıçı bile ḫançeri irür bāʿiş (101v/1)*
iste-mekim
101v/1 *köŋ̑gül.ni*
çāk
ü (ve)
baġır.nı
şikāf
iste-rime
anıŋ̑
ḳılıç.ı
bile
ḫançer.i
irür
bāʿiş
101v/2 iste-megüm
iste-p
iste-ben
iste-miş
iste-mişeŋ̑g
iste-mes
101v/3-4 iste-mesi/mezi
iste-medin
iste-p bolmas
iste-se bolmas
iste-mek olmas
iste-y almas
iste-yü
■ *ṣabūḥī* ***isteyü*** *yitgeç seḥer açıldı işik // bu feṯḥ-i deyrde ötmes idi kemānım ara (101v/4-5)*
iste-y iste-y
ṣabūḥī

iste-yü
yit-geç
101v/5 *seḥer*
açıl-dı
işik
bu
fetẖ-i deyr.de
öt-mes
idi
kemān.ım
ara
iste-y
iste-yin
101v/6 iste-sek
iste-ge biz
iste-gey biz
iste-li
iste-liṅg
iste-geli
iste-geç
101v/7 iste-güçi
iste-güçe
iste-günçe

■ ***istegünçe*** *ey köṅgül her dem devā derd istegil // kim devā tapmaḳ imestür mümkin olmay derd-mend (101v/8)*

iste-gençe
101v/8 *iste-günçe*
ey
köṅgül
her
dem
devā
derd
iste-gil
kim (ki)
devā
tap-maḳ
imes.tür
mümkin
ol-may
derd-mend
iste-güm
101v/9 iste-güṅg
iste-gülük
iste-güdik

■ *diseṅg idi hem tilegendik bülend // bolsa idi* ***istegüdik*** *dil-pesend (101v/10-11)*

iste-rdik
101v/10 Ḥayretü'l-Ebrār
di-seṅg
idi
hem
tile-gendik
bülend
bol-sa
idi
101v/11 *iste-güdik*
dil-pesend
işteş-mek
istet-mek
101v/12 **istel-mek**
101v/13 **1 ısıt-maḳ**
2 ısıt-maḳ

■ *küygeli māyil min ü hicriġa yoḳ veh kim mini // iyledi rāżī* ***ısıtmaḳ****ġa ölümdin ḳorḳutup (101v/14-15)*

101v/14 *küy-geli*
māyil min
ü (ve)
hicr.iġa
yoḳ
veh
kim (ki)
min.i
iyle-di
rāżī
ısıt-maḳġa
ölüm.din
101v/15 *ḳorḳut-up*
ısıt-tı
ısıt-tıḳ
ısıt-ur
ısıt-adur
101v/16 ısıt-ur
ısıt-maydur
ısıt-ġan

■ ***ısıtġan*** *nāzenīn cisminṉ ki tirdin tüşti tāb içre // irür bir āteşin gül-bergi kim batġay gül-āb içre (101v/17-18)*

■ *lebi hem örtedi cānım hem açıġ söz didi yaʿnī // çüçüklikdin* ***ısıtġan****ġa açıġ şerbet irür nāfiʿ (101v/18-19)*

	ısıt-urġan
101v/17	ısıt-adurġan
	ısıt-ġan
	nāzenīn
	cism.inṉ
	ki
	tir.din
101v/18	*tüş-ti*
	tāb
	içre
	irür
	bir
	āteş.in
	gül-berg.i
	kim (ki)
	bat-ġay
	gül-āb
	içre
	leb.i
	hem
	örte-di
	cān.ım
	hem
101v/19	*açıġ*
	söz
	di-di
	yaʿnī
	çüçük.likdin
	ısıt-ġanġa
	açıġ
	şerbet
	irür
	nāfiʿ
	ısıt-
101v/20	ısıt-ġıl
	ısıt-ma
	ısıt-maġıl
	ısıt-ıṉg
	ısıt-ıṉgız
	ısıt-ıṉglar
	ısıt-maṉg
	ısıt-maṉgız
	ısıt-maṉglar
	ısıt-man
	ısıt-mas min
	ısıt-a min
101v/21	ısıt-ur min
	ısıt-adur min
	ısıt-uram
	ısıt-urum
	ısıt-mekim
	ısıt-megüm
	ısıt-ıp
	ısıt-ıban
101v/22	ısıt-mış
	ısıt-mışaṉg
	ısıt-mas
	ısıt-ması/mazı
101v/23	ısıt-madın
	ısıt-ıp bolmas
	ısıt-sa bolmas
	ısıt-mek olmas
101v/23-24	ısıt-a almas
101v/24	ısıt-a ısıt-a
	ısıt-ay
	ısıt-ayın
101v/25	ısıt-saḳ
	ısıt-ġa biz
	ısıt-ġay biz
	ısıt-alı
	ısıt-alıṉg
	ısıt-ġalı
	ısıt-ġaç
101v/26	ısıt-ġuçı
	ısıt-ġuça
	ısıt-ġunça
	ısıt-ġança
	ısıt-ġum
101v/27	ısıt-ġuṉg
	ısıt-ġusı
	ısıt-ġuluḳ
	ısıt-ġay

ısıt-sa
101v/28 ısıt-sun
ısıt-dik
ısıt-ġudik
ısıt-urdik
ısın-maḳ
101v/29 ısın-dı
ısın-dım

■ *yüzi neẓāresi defˣ iyledi savuġ nefesimni // yalaṅ͡g gedāy kibi āftāb-i rūda* ***ısındım*** *(101v/29-102r/1)*

yüz.i
neẓāre.si
defˣ
iyle-di
savuġ
102r/1 *nefes.imni*
yalaṅ͡g
gedāy
kibi
āftāb-i rū.da
ısın-dım
ısıt-maḳ
102r/2 **ısla-maḳ** ~ ısḳa-maḳ (HT)

■ *bir gül ġamıdın didim ḳoyay baġrıma dāġ // birgeymü diben ʿıṭrı dimāġımġa ferāġ // bergin çü mülevveṣ iyledi būm ile zāġ // imdi anı* ***ıslamaḳ****ġa yüz ḥayf dimāġ (102r/2-3)*

bir
gül
ġam.ıdın
di-dim
ḳoy-ay
baġr.ıma
102r/3 *dāġ*
bir-gey mü
di-ben
ʿıṭr.ı
dimāġ.ımġa
ferāġ
berg.in
çü
mülevveṣ
iyle-di
būm
ile
zāġ
imdi
anı
ısla-maḳġa
yüz
ḥayf
dimāġ
102r/4 Ḫᵛārezm Türkleri
ısḳa-maḳ (HT) ~ ısla-maḳ
isle-mek
ısla-dı
isle-di
ısla-madı
isle-medi

■ *Hūd illik yıl alarnı īmānġa daʿvet ḳılıp alar ġaflet ve cebbārlıġdın anıṅ͡g sözin* ***islemediler*** *(102r/5-6)*

102r/5 Tārīḫü'l-Enbiyā
Hūd aleyhi's-selâm
ʿĀd kavmi
Hūd
illik yıl
102r/6 *alar.nı*
īmān.ġa
daʿvet
ḳıl-ıp
alar
ġaflet
ve
cebbār.lıġdın
anıṅ͡g
söz.in
isle-mediler
ısla-madıṅ͡g
isle-mediṅ͡g

■ *yüz lāf-i vefā urduṅ͡g, miṅ͡g tīġ-i cefā sürdüṅ͡g // her niçe ki yalbardım, hīç* ***islemediṅ͡g*** *bārī (102r/7-8)*

102r/7 *yüz*
lāf-i
vefā

ur-duŋ͡g
miŋ͡g
tīġ-i cefā
sür-düŋ͡g
her
niçe
ki
yalbar-dım
hīç
isle-mediŋ͡g
102r/8 *bārī*
ısla-duḳ
isle-dük
ısla-r
isle-r
ısla-ydur
isle-ydür
ısla-r
isle-r
102r/9 ısla-maydur
isle-meydür
ısla-ġan
ısla-rġan
ısla-ydurġan
102r/10 isle-gen
isle-rgen
isle-ydürgen
ısla-
isle-
102r/11 ısla-mak
isle-mek
ısla-ġıl
ısla-maḳ
isle-gil
102r/12-13 ısla-ma
isle-me
ısla-maġıl
isle-megil
isle-mek
ısla-n͡g
isle-n͡g
ısla-n͡gız
isle-n͡giz
ısla-n͡glar
isle-n͡gler
ısla-man͡g
isle-men͡g
ısla-man͡gız
isle-men͡giz
102r/14 ısla-man͡glar
isle-men͡gler
ısla-man
isle-men
ısla-mas min
isle-mes min
ısla-y min
isle-y min
ısla-r min
isle-r min
ısla-ydur min
isle-ydür min
102r/15 ısla-ram
isle-rem
isle-rem

■ **islerem** *kūyi itiniŋ͡g niçesin ni işgekim // ança āsāyiş dimāġımġa yitürmes müşk-i bīd (102r/15-16)*

kūy.i
it.iniŋ͡g
niçe.sin
ni
işgek.im
102r/16 *ança*
āsāyiş
dimāġ.ımġa
yitür-mes
müşk-i bīd
ısla-rım
isle-rim
ısla-maġım
isle-mekim
102r/17 ısla-maġum
isle-megüm
ısla-p

■ *tiler min* **ıslap ıslap** *ġabġabınŋ͡gı // geh öpsem ʿārıżınŋ͡gı geh lebiŋ͡gi (102r/18)*

isle-p

■ *tiler min* ***islep islep*** *ʿışḳın͡gı // geh öpsem yüzün͡gi geh lebin͡gi (102r/21)*

ısla-ban
isle-ben
ısla-mış
isle-miş
102r/18 *tile-r min*
ısla-p ısla-p
ġabġab.ın͡gı
geh
öp-sem
ʿārıż.ın͡gı
geh
leb.in͡gi
102r/19 Ṭāliʿ Hirevī
ġabġab
ʿışḳ
102r/20 isle-mek
102r/21 *tile-r min*
isle-p isle-p
ʿışḳ.ın͡gı
geh
öp-sem
yüz.ün͡gi
geh
leb.in͡gi
102r/22 ʿışḳ
ʿışḳ
leb (Fa)
102r/23 isle-mek
102r/24 ısla-mışan͡g
isle-mişen͡g
ısla-mas
isle-mes
ısla-ması/mazı
isle-mesi/mezi
102r/25 ısla-madın
isle-medin
ısla-p bolmas
isle-p bolmas
ısla-sa bolmas
isle-se bolmas
102r/26 ısla-maḳ olmas
isle-mek olmas
ısla-y almas
isle-y almas
ısla-yu
isle-yü
102r/27 ısla-y ısla-y
isle-y isle-y
ısla-y

■ *didim* ***ıslay*** *ʿanberin zülfün͡gni al başım ʿaveż // didi kim sin tile başında ʿaceb sevdā imiş (102r/28-29)*

isle-y
ısla-yın
isle-yin
102r/28 *di-dim*
ısla-y
ʿanber.in
zülf.ün͡gni
al-
baş.ım
ʿaveż
102r/29 *di-di*
kim (ki)
sin
tile-
baş.ında
ʿaceb
sevdā
imiş
ısla-saḳ
ısla-ġa biz
ısla-ġay biz
isle-sek
isle-ge biz
102v/1 isle-gey biz
ısla-lı
isle-li
ısla-lın͡g
isle-lin͡g
ısla-ġalı
102v/2 isle-geli
ısla-ġaç
isle-geç
ısla-ġuçı
isle-güçi

ısla-ġum
102v/3 isle-güm
ısla-ġuŋ̂g
isle-güŋ̂g
ısla-ġusı
isle-güsi
102v/4 ısla-ġuluḳ
isle-gülük
ısla-ġay
isle-gey
ısla-sa
isle-se
ısla-sun
isle-sün
ısla-dık
isle-dik
102v/5 ısla-ġudik
isle-güdik
ısla-rdik
isle-rdik
102v/6 ısla-ġudik
isle-güdik
ıslaş-maḳ
1 ıslan-maḳ
2 ıslan-maḳ
102v/7 ıslan-dı
102v/8 ıslan-duḳ
ıslan-ur
ıslan-adur
ıslan-ur
102v/9 ıslan-maydur
ıslan-ġan

■ *ʿıyş u ṣoḥbet ḫaylıġa tüşgey nesīmidin vefā // ḳayda salsam zaḫmı* ***ıslanġan*** *yüreknīŋ̂g merhemin (102v/10-11)*

■ *bu ki köŋ̂glümni itiŋ̂g tişlerde aġzın ḳaçurur // yā otı yāḫūd anıŋ̂g* ***ıslanġanı*** *bolmış sebeb (102v/12)*

ıslan-urġan
ıslan-adurġan
102v/10 *ʿıyş*
u (ve)
ṣoḥbet
ḫayl.ıġa
tüş-gey
nesīm.idin
vefā
102v/11 *ḳayda*
sal-sam
zaḫm.ı
ıslan-ġan
yürek.niŋ̂g
merhem.in
102v/12 *bu*
ki
köŋ̂gl.ümni
it.iŋ̂g
tiş.lerde
aġz.ın
ḳaçur-ur
yā
ot.ı
yāḫūd
anıŋ̂g
ıslan-ġanı
bol-mış
sebeb
ıslan-
102v/13 ıslan-ġıl
ıslan-ma
ıslan-maġıl
ıslan-ıŋ̂g
ıslan-ıŋ̂gız
ıslan-ıŋ̂glar
102v/14 ıslan-maŋ̂g
ıslan-maŋ̂gız
ıslan-maŋ̂glar
ıslan-man
ıslan-mas min
ıslan-a min
ıslan-ur min
102v/15 ıslan-adur min
ıslan-uram
ıslan-urum
ıslan-maġım
ıslan-maġum
102v/16 ıslan-ıp
ıslan-ıban

ıslan-mış
ıslan-mışa͡ŋ
102v/17 ıslan-mas
ıslan-masɪ/mazɪ
102v/18 ıslan-madın
ıslan-ıp bolmas
102v/19 ıslan-sa bolmas
ıslan-maḳ olmas
ıslan-a almas
102v/20 ıslan-a ıslan-a
ıslan-ay
ıslan-ayın
102v/21 ıslan-saḳ
ıslan-ġa biz
ıslan-ġay biz
ıslan-alı
102v/22 ıslan-alıŋ͡ğ
ıslan-ġalı

■ *nālem andaḳ boldı baġrım yarası* ***ıslanġalı*** *// kim yanımdın ötmes il tutmay ḳulaġ birle burun (102v/22-23)*

nāle.m
andaḳ
102v/23 *bol-dı*
baġr.ım
yara.sı
ıslan-ġalı
kim (ki)
yan.ımdın
öt-mes
il
tut-may
ḳulaġ
birle
burun
102v/24 ıslan-ġaç
ıslan-ġuçı
ıslan-ġuça
ıslan-ġunça
102v/25 ıslan-ġança
ıslan-ġum
102v/26 ıslan-ġuŋ͡ğ
ıslan-ġusı
ıslan-ġuluḳ
102v/27 ıslan-ġay
ıslan-sa
ıslan-sun
ıslan-dik
ıslan-ġudik
ıslan-urdik
102v/28 **ıslat-maḳ**
102v/29 **1 ısır-maḳ**
2 ısır-maḳ
103r/1 ısır-dı
ısır-duḳ
ısır-ur
ısır-adur
103r/2 ısır-ur
ısır-maydur
ısır-ġan

■ *her ki niçük yıġdı anıŋ͡ğ dik ḳoyar // artuḳ* ***ısırġan*** *ḳusar itler toyar (103r/4)*

ısır-urġan
103r/3 ısır-adurġan
Mīr Ḥaydar
Maḫzen
103r/4 *her*
ki
niçük
yıġ-dı
anıŋ͡ğ
dik
ḳoy-ar
artuḳ
ısır-gan
ḳus-ar
it.ler
toy-ar
ısır-
103r/5 ısır-ġıl
ısır-ma
ısır-maġıl
ısır-ıŋ͡ğ
ısır-ıŋ͡ğız
ısır-ıŋ͡ğlar
103r/6 ısır-maŋ͡ğ
ısır-maŋ͡ğız
ısır-maŋ͡ğlar

ısır-man
ısır-mas min
ısır-a min
103r/7 ısır-adur min
ısır-uram
ısır-urum
ısır-maġım
ısır-maġum
103r/8 ısır-ıp
ısır-ıban
ısır-mış
ısır-mışaŋ͡g
ısır-mas
103r/9 ısır-ası/mazı
ısır-ıp bolmas
ısır-sa bolmas
ısır-maḳ olmas
103r/10 ısır-a almas
ısır-a ısır-a
103r/11 ısır-ay
ısır-ayın
ısır-saḳ
ısır-ġa biz
103r/12 ısır-ġay biz
ısır-alı
ısır-alıŋ͡g
ısır-ġalı
ısır-ġaç
103r/13 ısır-ġuçı
ısır-ġuça
ısır-ġunça
ısır-ġança
103r/14 ısır-ġum
ısır-ġusı
103r/15 ısır-ġuŋ͡g
ısır-ġuluḳ
ısır-ġay
ısır-sa
ısır-sun
ısır-dik
ısır-ġudik
103r/16 ısır-urdik
1 isirge-mek
2 isirge-mek (RT)

103r/17 Rūm Türkleri
isirge-di
Rūmī Türkçesi
isirge-dük
103r/18 isirge-r
isirge-ydür
isirge-r
isirge-meydür
103r/19 isirge-gen
isirge-rgen
isirge-ydürgen
103r/20 isirge-
isirge-gil
isirge-me
isirge-megil
isirge-ŋ͡g
isirge-ŋ͡giz
isirge-ŋ͡gler
103r/21 isirge-meŋ͡g
isirge-meŋ͡giz
isirge-meŋ͡gler
isirge-men
isirge-mes min
103r/22 isirge-y min
isirge-r min
isirge-ydür min
isirge-rem
isirge-rim
isirge-mekim
103r/23-24 isirge-megüm
isirge-p
■ *ʿaceb ṣafḥadur ʿārıżıŋ͡g kim* ***isirgep*** *// anı ḫaṭ bile ḳılmadı tīre kātib (103r/23-24)*
■ *nefīs ecnāsnı ayap çapan kiymese ve leẕīẕ aġẕiyeni* ***isirgep*** *ḳuruġ nān yimese (103r/25)*
isirge-ben
isirge-miş
ʿaceb
ṣafḥa.dur
ʿārıż.ıŋ͡g
kim (ki)
isirge-p
anı
ḫaṭ

bile
ḳıl-madı
tīre
kātib
Maḥbūbu'l-Ḳulūb
103r/25 *nefīs*
ecnās.nı
aya-p
çapan
kiy-mese
ve
leẕīẕ
aġẕiye.ni
isirge-p
ḳuruġ
nān
yi-mese
Rūmī Türkçesi
isirge-mişeŋ͡g
103r/26 isirge-mes
Rūmī Türkçesi
isirge-mesi/mezi
103r/27 Rūmī Türkçesi
isirge-medin
103r/28 isirge-p bolmas
isirge-se bolmas
isirge-mek olmas
isirge-y almas
isirge-yü
103r/29 isirge-y isirge-y
isirge-y
isirge min
103v/1 isirge-sek
isirge-ge biz
isirge-gey biz
isirge-li
isirge-liŋ͡g
isirge-geli
103v/2 isirge-geç
isirge-güçi
isirge-güçe
isirge-günçe
isirge-gençe
103v/3 isirge-güm
isirge-güŋ͡g
isirge-güsi
103v/4 isirge-gülük
isirge-gey
isirge-se
isirge-sün
isirge-dik
isirge-güdik
isirge-rdik
103v/5 **iskir-mek** ↔ iskil-mek ↔ iski-mek
iskil-mek ↔ iskir-mek ↔ iski-mek
103v/6 **iski-mek** ↔ iskir-mek ↔ iskil-mek
iskir-di

■ *ʿişve-gerler dāġıdın cān perdesin kör āh kim // bu ḥarīr* ***iskirdi*** *ẓālim şāhlar tamġasıdın (103v/6-7)*

iskil-di

■ *ey Nevāyī kisvet-i faḳr iste yoḳsa çarḫınıŋ͡g // aṭlasın kiydiŋ͡g gümān it ʿāḳibet* ***iskildi*** *tut (103v/7-8)*

ʿişve-ger.ler
dāġ.ıdın
103v/7 *cān*
perde.sin
kör-
āh
kim (ki)
bu
ḥarīr
iskir-di
ẓālim
şāh.lar
tamġa.sıdın
ey
Nevāyī
kisvet-i
faḳr
iste-
103v/8 *yoḳsa*
çarḫ.nıŋ͡g
aṭlas.ın

kıy-dıñg
gümān
it-
ʿāḳibet
iskil-di
tut-
iskir-dük
iskil-dük
iskir-ür
103v/9 iskir-edür
iskil-ür
iskil-edür
iskir-ür
iskil-ür
103v/10 iskir-meydür
iskil-meydür
iskir-gen

■ *çıḳıp ʿışḳ otı köksüm çākidin başımdın aşıptur // bu* **iskirgen** *yıġaçġa öz içindin ot tutaşıptur (103v/11-12)*

iskir-ürgen
iskir-edürgen
iskil-gen
iskil-ürgen
103v/11 iskil-edürgen
çıḳ-ıp
ʿışḳ
ot.ı
köks.üm
çāk.idin
103v/12 *baş.ımdın*
aş-ıptur
bu
iskir-gen
yıġaç.ġa
öz
iç.indin
ot
tutaş-ıptur
iskir-
103v/13 iskir-gil
iskil-
iskil-gil
iskir-me
iskir-megil
iskil-me
iskil-megil
103v/14 iskir-iñg
iskir-iñgiz
iskir-iñgler
iskil-iñg
iskil-iñgiz
iskil-iñgler
iskir-meñg
103v/15 iskir-meñgiz
iskir-meñgler
iskil-meñg
iskil-meñgiz
iskil-meñgler
iskir-men
iskir-mes min
103v/16 iskil-men
iskil-mes min
iskir-e min
iskir-ür min
iskir-edür min
iskir-ürem
iskil-e min
103v/17 iskil-ür min
iskil-edür min
iskil-ürem
iskir-ürüm
iskil-ürüm
iskir-mekim
iskil-mekim
103v/18 iskir-megüm
iskil-megüm
iskir-ip
iskir-iben

■ *kim* **iskiriben** *ḥayātı raḫtı // meyl itse yıḳılġalı dıraḫtı (103v/19-20)*

iskir-miş
iskil-ip
iskil-iben
103v/19 iskil-miş
Leylī ve Mecnūn
kim (ki)
iskir-iben

ḥayāt.ı
raḫt.ı
meyl
it-se
yıḳıl-ġalı
103v/20 *dıraḫt.ı*
iskir-mişeŋ͡g
iskil-mişeŋ͡g
iskir-mes
iskil-mes
103v/21-22 iskir-mesi/mezi
iskil-mesi/mezi
iskir-medin
iskil-medin
iskir-ip bolmas
iskir-se bolmas
iskir-mek olmas
iskil-ip bolmas
iskil-se bolmas
iskil-mek olmas
103v/23 iskir-e almas
iskil-e almas
iskir-e iskir-e
iskil-e iskil-e
103v/24 iskir-ey
iskir-eyin
iskil-ey
iskil-eyin
iskir-sek
iskir-ge biz
103v/25 iskir-gey biz
iskir-eli
iskir-eliŋ͡g
iskil-sek
iskil-ge biz
iskil-gey biz
iskil-eli
103v/26 iskil-eliŋ͡g
iskir-geli
iskil-geli
iskir-geç
iskil-geç
103v/27 iskir-güçi
iskil-güçi
iskir-güçe
iskir-günçe
iskir-gençe
iskil-güçe
iskil-günçe
iskil-gençe
103v/28 iskir-güm
iskil-güm
iskir-güŋ͡g
iskil-güŋ͡g
103v/29 iskir-güsi
iskil-güsi
iskir-gülük
iskil-gülük
iskir-gey
iskir-se
104r/1 iskir-sün
iskir-dik
iskil-gey
iskil-se
iskil-sün
iskil-dik
iskir-megey
■ *diseŋ͡g ki ṭaʿāmıŋ͡g żāyiʿ bolmaġay yidür ve tileseŋ͡g ki libāsıŋ͡g* ***iskirmegey*** *kiydür (104r/3-4)*
iskir-mese
104r/2 iskir-mesün
iskir-medik
iskil-megey
iskil-mese
iskil-mesün
iskil-medik
104r/3 Maḥbūbu'l-Ḳulūb
Tenbīhāt
di-seŋ͡g
ki
ṭaʿām.ıŋ͡g
żāyiʿ
bol-maġay
yi-dür
ve
tile-seŋ͡g
ki

libās.ın͡g
iskir-megey
104r/4 *kiy-dür*
iskir-güdik
iskir-ürdik
iskil-güdik
iskil-ürdik
isker-mek
104r/5 isker-di͡ng
isker-dük
isker-ür
104r/6 isker-edür
isker-meydür
isker-gen
isker-ürgen
104r/7 isker-edürgen
isker-
isker-gil
104r/8 isker-me

■ *kiçe külbemġa kilse͡ng müddeʿī menʿini* ***iskerme*** *// tolun ay seyr iterde it hürerdin ḳayda pervāī (104r/8-9)*

isker-megil
kiçe
külbe.mġa
kil-se͡ng
müddeʿī
menʿ.ini
isker-me
104r/9 *tolun ay*
seyr
it-erde
it
hür-erdin
ḳayda
pervāī
isker-i͡ng
isker-i͡ngiz
isker-i͡ngler
isker-me͡ng
104r/10-11 isker-me͡ngiz
isker-me͡ngler
isker-men
isker-mes min
isker-e min
isker-ür min
isker-edür min
isker-ürem
isker-ürüm
isker-mekim
isker-megüm
isker-ip
104r/12 isker-iben
isker-miş
isker-mişe͡ng
isker-mes
104r/13 isker-mesi/mezi
isker-medin
isker-se bolmas
isker-mek olmas
104r/14 iskere almas
isker-e isker-e
isker-ey
isker-eyin
104r/15 isker-mey
isker-meyin

■ *mey içsem bī-ḥesāb* ***iskermeyin*** *kevs̱er suyın yoḳ ʿayb // fenā kesbide bu alımda çün maḥsūb imes ança (104r/16-17)*

104r/16-17 *mey*
iç-sem
bī-ḥesāb
isker-meyin
kevs̱er
su.yın
yoḳ
ʿayb
fenā
kesb.ide
bu
al.ımda
çün
maḥsūb
imes
ança
isker-sek
isker-ge biz
isker-gey biz

isker-eli
isker-eli͡ŋg
isker-geli
isker-geç
104r/18 isker-güçi
isker-güçe
isker-günçe
isker-gençe
isker-güm
104r/19 isker-gü͡ŋg
isker-güsi
isker-gülük
isker-gey
isker-se
isker-sün
isker-dik
104r/20 isker-güdik
isker-ürdik
isne-mek

■ *niçe ursam āh olur közdin baġır ḫūnābı fāş // **isnemek** bu irse közde ni ʿaceb ol nevʿ yaş (104r/21-22)*

■ *yaş ġonçaġa **isnemek** bolur iş // jāle tüşüp aġzıġa bolur tiş (104r/22-23)*

104r/21 Arapça
niçe
ur-sam
āh
ol-ur
köz.din
baġır
ḫūnāb.ı
fāş
isne-mek
104r/22 *bu*
irse
köz.de
ni
ʿaceb
ol
nevʿ
yaş
Leylī ve Mecnūn
yaş
ġonça.ġa
isne-mek
bol-ur
iş
104r/23 *jāle*
tüş-üp
aġz.ıġa
bol-ur
tiş
isne-di
isne-dük
isne-r
isne-ydür
104r/24 isne-r
isne-gen
isne-rgen
isne-ydürgen
104r/25 isne-
isne-gil
isne-me
isne-megil
isne-ŋ͡g
isne-ŋ͡giz
isne-ŋ͡gler
104r/26 isne-mŋ͡g
isne-meŋ͡giz
isne-meŋ͡gler
isne-men
isne-mes min
104r/27 isne-y min
isne-r min
isne-ydür min
isne-rem
isne-rim
isne-mekim
isne-megüm
104r/28 isne-p
isne-ben
isne-miş
isne-mişeŋ͡g
isne-mes
104r/29 isne-mesi/mezi
isne-medin
104v/1 isne-p bolmas

isne-se bolmas
isne-mek olmas
isne-y almas
104v/2 isne-yü
isne-y isne-y
isne-y
isne-yin
isne-sek
104v/3 isne-ge biz
isne-gey biz
isne-li
isne-liŋ͡g
isne-geli
isne-geç
104v/4 isne-güçi
isne-güçe
isne-günçe
isne-gençe
isne-güm
104v/5 isne-güsi
isne-gülük
isne-gey
isne-se
isne-sün
isne-dik
104v/6 isne-güdik
isne-rdik
isnet-mek
104v/7 isnet-ür

■ *ẓāhir iyler eşk ile āhımnı hicriŋ͡g aġusı // kūyı mundaḳ **isnetür** āḫir nefesiŋ͡g uyḳusı (104v/7-8)*

isnet-edür
ẓāhir
iyle-r
eşk
ile
āh.ımnı
104v/8 *hicr.iŋ͡g*
aġu.sı
kūy.ı
mundaḳ
isnet-ür
āḫir
nefes.iŋ͡g
uyḳu.sı
104v/9 **ısmarla-maḳ** (RT)
Rūmī Türkçesi
ışmarla-maḳ

İsimler (Cevāmid)

is ~ us (RT)

■ *hem āḫir körgüzüp mekr-i nihānı // ḳılıp yüz rīv ile bī-hūş anı // **is**i yoḳluḳda iylep mekr ü tezvīr // ayaġ başıġa salıp bend ü zincir (104v/10-11)*

ıs

■ *şemīm-i zülf-i vaşlıdın işittim nüktei bir kün // irür yıllar ki müşk-i nāb **ıs**ı kitmes meşāmımdın (104v/12-13)*

104v/10 Ferhād ve Şīrīn
Ferhād
hem
āḫir
körgüz-üp
mekr-i nihān.ı
104v/11 *ḳıl-ıp*
yüz
rīv
ile
bī-hūş
anı
is.i
yoḳ.luḳda
iyle-p
mekr
ü (ve)
tezvīr
ayaġ
baş.ıġa
sal-ıp
bend
ü (ve)
zincir
Rūm Türkleri
us (RT)
104v/12 *şemīm-i zülf-i vaşl.ıdın*

işit-tim
nükteī
bir
kün

104v/13 *irür*
yıl.lar
ki
müşk-i nāb
is.i
kit-mes
meşām.ımdın
ise

104v/14 **ise.m**

■ *min ki her dem dostlar bī-dād iterdin zār* ***isem*** *// dostlar ʿayb itmesün düşmanlarıġa yār* ***isem*** *(104v/14-15)*

min
ki
her
dem
dost.lar

104v/15 *bī-dād*
it-erdin
zār
ise.m
dost.lar
ʿayb
it-mesün
düşman.larıġa
yār
ise.m
ise.n̂g
ise.n̂giz

104v/16 **ispir**
Farsça
Arapça

104v/17 **ıstı ot** ↔ burç ↔ büber (RT)
burç ↔ ıstı ot ↔ büber (RT)
Rūm Türkleri
büber (RT) ↔ ıstı ot ↔ burç

104v/18 **iskele** (RT)
Rūmī Türkçesi
iskemle (RT)
Rūmī Türkçesi

104v/19 iski

■ *żaʿīf tende ġamın̂gdın yüz* ***iski*** *bolġan dāġ // her* ***iski*** *dāġ bu şāḫ [20] üzre bir ḳuruḳ yapraḳ (104v/19-20)*

żaʿīf
ten.de
ġam.ın̂gdın
yüz
iski
bol-ġan
dāġ
her
iski
dāġ
bu
şāḫ

104v/20 *üzre*
bir
ḳuruḳ
yapraḳ
ıslıġ
Türkçe
Arapça

104v/21 **1 ısmarlama**
2 ısmarlama
Rūmī Türkçesi
isen

104v/22 **esen**
ısıtma
ısırġan otı
Farsça
Arapça
ısırġa

■ *altun* ***ısırġa*** *ki ḳulaġ aġrıtur // zer-ḥal ötükdür ki ayaġ aġrıtur (104v/24)*

104v/23 Arapça
Ḥayretü'l-Ebrār

104v/24 *altun*
ısırġa
ki
ḳulaġ
ağrıt-ur
zer-ḥal
ötük.dür

ki
ayaġ
ağrıt-ur
ısıġ ~ ısıḳ

■ *savuḳ āhım kim çiker min germ olur aḳmaḳġa eşk // çeşmelerde su bolur* ***ısıġ*** *havā bolġay savuḳ (104v/25)*

ısıḳ ~ ısıġ

104v/25 *savuḳ*
āh.ım
kim (ki)
çik-er min
germ
ol-ur
aḳ-maḳġa
eşk
çeşme.lerde
su
bol-ur
ısıġ
havā
bol-ġay
savuḳ

Isıġ Köl

104v/26 Türk bin Yāfeṯ

Türeyenler

şīn ile

1 iş-mek
2 iş-mek

104v/27 Arapça
iş-ti
iş-tük
iş-er

■ *tapıp ʿaḳl irtifāʿınıng̑ şümārı // iki miṅg̑ ḳarı her bir ābşārı (104v/29)*

■ *iki min ḳarıdur her bir işeri (105r/3)*

iş-edür
104v/28 iş-er
Nevāyī
Ferhād ve Şīrīn
Ḳaṣr-ı Şīrīn
104v/29 *tap-ıp*
ʿaḳl
irtifāʿ.ınıng̑
şümār.ı
iki
miṅg̑
ḳarı
her
bir
ābşār.ı
105r/1 Rūmī müellif
ābşār
iş-er
iş-er
105r/3 *iki*
min
ḳarı.dur
her
bir
iş-eri
iş-meydür
105r/4 iş-gen
iş-ergen
iş-edürgen
105r/5 iş-

■ *bili tārı hicridin cismim boluptur tār dik // ey felek raḥm it bu iki rişteni bir bige* ***iş*** *(105r/5-6)*

iş-gil
bil.i
tār-ı hicr.idin
cism.im
bol-uptur
105r/6 *tār*
dik
ey
felek
raḥm
it-
bu
iki
rişte.ni
bir bir.ge
iş-
iş

105r/7 iş-me
iş-megil
■ *kemend-i zülfüñg amān salma pīç ü tāb asru // köñgül şikencesiġa* ***işmegil*** *ṭanāb asru (105r/7-8)*
kemend-i zülfüñg
amān
sal-ma
pīç
ü (ve)
tāb
asru
105r/8 *köñgül*
şikence.siġa
iş-megil
ṭanāb
asru
iş-iñg
iş-iñgiz
iş-iñgler
iş-meñg
iş-meñgiz
105r/9 iş-meñgler
iş-men
iş-mes min
iş-e min
iş-er min
iş-edür min
iş-erem
105r/10 iş-erim
iş-mekim
iş-megüm
iş-mes
105r/11 iş-mesi/mezi
iş-medin
105r/12 iş-ip bolmas
iş-se bolmas
iş-mek olmas
iş-e almas
105r/13 iş-e iş-e
iş-ey
iş-eyin
105r/14 iş-ek
iş-ge biz
iş-gey biz
iş-eli
iş-eliñg
105r/15 iş-geli
iş-geç
iş-güçi
105r/16 iş-güçe
iş-günçe
iş-gençe
iş-güm
105r/17 iş-güñg
iş-güsi
iş-gülük
iş-gey
■ *iti içün tiler* ***işgey*** *ṭanāb ol çābük // ki ilge rişte-yi cān barça pīç ü tābdadur (105r/18-19)*
105r/18 iş-e
iş-se
iş-sün
iş-dik
it.i
içün
tile-r
iş-gey
ṭanāb
ol
çābük
ki
105r/19 *il.ge*
rişte-yi cān
barça
pīç ü tāb.dadur
işil-mek
işil-gen
■ ***işilgen*** *riştesi tāb-i vefādın // tişilgen baġrı ḥakkāk-i ḳażādın (105r/21)*
105r/20 işil-ürgen
işil-edürgen
Ferhād
105r/21 *işil-gen*
rişte.si
tāb-i vefā.dın
tişil-gen

baġr.ı
ḥakkāk-i ḳażā.dın
iştür-mek
105r/22 **işen-mek**
105r/23 işen-di
işen-dük
işen-ür
işen-edür
105r/24 işen-ür
işen-meydür
işen-gen

■ *ger Ḥüseynī köñ͡gli ṣaydın avlamas ol baġrı taş // bu meṣeldür kim kiyik bolmas* ***işengen*** *taġ üze (105r/25-26)*

işen-ürgen
işen-edürgen
105r/25 Sulṭān Ḥüseyin Mīrzā
ger
Ḥüseynī
köñ͡gl.i
ṣayd.ın
avla-mas
ol
105r/26 *baġr.ı*
taş
bu
meṣel.dür
kim (ki)
kiyik
bol-mas
işen-gen
taġ
üze
işen-
işen-gil
105r/27 işen-me

■ *ḫatunġa tuşanma, ḫayırġa* ***işenme*** *(105r/27-28)*

işen-megil
Maḥbūbu'l-Ḳulūb
Tenbihāt
ḫatun.ġa
tuşan-ma
105r/28 *ḫayır-ġa*
işen-me
işen-iñ͡g
işen-iñ͡giz
işen-iñ͡gler
işen-meñ͡g
işen-meñ͡giz
işen-meñ͡gler
105r/29 işen-men
işen-mes min
işen-e min
işen-ür min
işen-edür min
işen-ürem
işen-ürüm
işen-mekim
105v/1-2 işen-megüm
işen-ip

■ *ḳalʿasınıñ͡g birkligige* ***işenip*** *ḥavṣalesidin artuḳ nimeler istidʿā ḳıldı (105v/1-2)*

işen-iben
işen-miş
Tārīḫ-i Babürī
ḳalʿa.sınıñ͡g
birk.ligige
işen-ip
ḥavṣale.sidin
artuḳ
nime.ler
istidʿā
ḳıl-dı
işen-mişeñ͡g
işen-mes
105v/3 işen-mesi/mezi
işen-medin
işen-ip bolmas
105v/4 işen-se bolmas
işen-mek olmas
işen-e almas
işen-e işen-e
105v/5 işen-ey
işen-eyin
işen-sek
işen-ge biz
işen-gey biz

105v/6 işen-eli
işen-eli͡ŋg
işen-geli
işen-geç
105v/7 işen-güçi
işen-güçe
işen-günçe
işen-gençe
işen-güm
105v/8 işen-gü͡ŋg
işen-güsi
işen-gülük
işen-gey
işen-e
işen-se
105v/9 işen-sün
işen-dik
işen-güdik
işen-ürdik
işendür-mek
105v/10 **işne-mek**
105v/11-12 işne-di
işne-dik
işne-r

■ *sin ki yoḳ sin māh-rūlar cilve iylerler velīk // kiçe* ***işner*** *ḳurt, nūrı mihr çıḳġaç bilgürür (105v/11-12)*

işne-ydür
sin
ki
yoḳ sin
māh-rū.lar
cilve
iyle-rler
velīk
kiçe
işne-r
ḳurt
nūr.ı
mihr
çıḳ-ġaç
bilgür-ür
işne-r

■ *uçġun oldı ʿāzim-i çarḫ-i berin // ḳaldı ḳāẕūrāt ara* ***işner*** *çibin (105v/13-14)*

105v/13 Lisānü'ṭ-Ṭayr
uçġun
ol-dı
ʿāzim-i çarḫ-i berīn
ḳal-dı
ḳāẕūrāt
ara
işne-r
105v/14 *çibin*
işne-meydür
işne-gen

■ *bir nūr çaḳıldı ki* ***işnegen****i kökke yitti (105v/15-16)*

işne-rgen
işne-ydürgen
105v/15 Nesāyimü'l-Maḥabbe
bir
nūr
çaḳıl-dı
105v/16 *ki*
işne-geni
kök.ke
yit-ti
işne-
işne-gil
işne-me
işne-megil
işne-n͡g
105v/17 işne-n͡giz
işne-n͡gler
işne-men͡g
işne-men͡giz
işne-men͡gler
işne-men
105v/18 işne-mes min
işne-y min
işne-ydür min
işne-rem
işne-rim
işne-mekim
105v/19 işne-megüm
işne-p

	işne-ben		işne-gün͡g
	işne-miş		işne-güsi
	işne-mişen͡g		işne-gülük
105v/20	işne-mes	105v/27	işne-gey
	işne-mesi/mezi		işne-se
	işne-medin		işne-sün
105v/21	işne-p bolmas		işne-dik
	işne-se bolmas		işne-güdik
	işne-mek olmas		işne-rdik
	işne-y almas	105v/28	**işnet-mek**
	işne-yü	105v/29	**işle-mek**
105v/22	işne-y işne-y		işle-di
	işne-y		işle-dük
	işne-yin		işle-r
105v/23	işne-sek		işle-ydür
	işne-ge biz	106r/1	işle-r
	işne-gey biz		işle-meydür
	işne-li		işle-gen
	işne-lin͡g		işle-rgen
	işne-geli		işle-ydürgen
105v/24	işne-geç	106r/2	işle-
■ *barḳ her dem çaḳılıp* ***işnegeç*** *oḳ tīre bolur // yaʿnī oş mundın alın͡g ʿömr çıraġıġa ḥesāb (105v/24-25)*			işle-gil
	barḳ		işle-me
	her		işle-megil
	dem		işle-n͡g
	çaḳıl-ıp		işle-n͡giz
	işne-geç	106r/3	işle-n͡gler
	oḳ		işle-men͡g
	tīre		işle-men͡giz
	bol-ur		işle-men͡gler
105v/25	*yaʿnī*		işle-men
	oş	106r/4	işle-mes min
	mundın		işle-y min
	al-ın͡g		işle-r min
	ʿömr		işle-ydür min
	çıraġ.ıġa		işle-rem
	ḥesāb		işle-rim
	işne-güçi		işle-mekim
	işne-güçe		işle-megüm
	işne-günçe		işle-p
	işne-gençe	106r/5	işle-ben
105v/26	işne-güm		işle-miş
			işle-mişen͡g
			işle-mes

işle-mesi/mezi
106r/6-7 işle-medin
işle-p bolmas
işle-se bolmas
işle-mek olmas
işle-y almas
işle-yü
işle-y işle-y
işle-y
işle-yin
106r/8 işle-sek
işle-ge biz
işle-gey biz
işle-li
işle-liŋ͡g
işle-geli
106r/9 işle-geç
işle-güçi
işle-güçe
işle-günçe
işle-gençe
işle-güm
106r/10 işle-güŋ͡g
işle-güsi
işle-gülük
işle-gey
işle-se
işle-sün
106r/11 işle-dik
işle-güdik
işle-rdik
işlet-mek
106r/12 **işlen-mek**
106r/13 **işit-mek**
işit-ti
işit-tük
işit-ür
işit-edür
106r/14 işit-ür
işit-meydür
işit-gen
işit-ürgen
işit-edürgen
106r/15 işit-

işit-gil
işit-me
işit-megil
106r/16 işit-iŋ͡g
işit-iŋ͡giz
işit-iŋ͡gler
işit-meŋ͡g
işit-meŋ͡giz
işit-meŋ͡gler
106r/17 işit-men
işit-mes min
işit-e min
işit-ür min
işit-edür min
işit-irem
işit-ürüm
işit-mekim
106r/18 işit-megüm
işit-ip
işit-iben
işit-miş
işit-mişeŋ͡g
işit-mes

■ *ḳavma ey şeyẖ Nevāyīni işitmes dip pend // kim siniŋ͡g pendiŋ͡g* **işitmes***lik aŋ͡ga pend olmış (106r/19-20)*

106r/19 *ḳav-ma*
ey
şeyẖ
Nevāyī.ni
işit-mes
di-p
pend
kim (ki)
106r/20 *sin.iŋ͡g*
pend.iŋ͡g
işit-meslik
aŋ͡ga
pend
ol-mış
işit-mesi/mezi
işit-medin
106r/21 işit-ip bolmas
işit-se bolmas

işit-mek olmas
işit-ey almas
işit-e işit-e
106r/22 işit-ey
işit-eyin
işit-sek
işit-ge biz
106r/23 işit-gey biz
işit-eli
işit-eli͡ŋg
işit-mesek
işit-mege biz
işit-megey biz
işit-meli

■ *ol daʿvet sözin aytsa* ***işitmeli*** *dip ḳulaġların tutar irdiler (106r/24-25)*

işit-meli͡ŋg
106r/24 Tārīḫ-i Enbiyā
Ḥażret-i Nūḥ ʿaleyhi's-selām
ol
daʿvet
söz.in
106r/25 *ayt-sa*
işit-meli
di-p
ḳulaġ.ların
tut-ar
irdiler
işit-geli
106r/26 işit-güçi
işit-güçe
işit-günçe
işit-gençe
işit-güm
işit-gü͡ŋg
106r/27 işit-güsi
işit-gülük
işit-gey
işit-se
işit-sün
işit-dik
işit-güdik
106r/28 işit-ürdik
işittür-mek
106r/29 **işitil-mek**
106v/1 işitil-güdik

■ ***işitilgüdik*** *nime işitilse taḳrīr ḳılġumdur (106r/2)*

işitil-ürdik
Tārīḫ-i Babürī
106v/2 *işitil-güdik*
nime
işitil-se
taḳrīr
ḳıl-ġumdur

İsimler (Cevāmid)

1 iş

■ *yıġlasam köŋ͡glümge* ***işim*** *āh-i derd-ālūd irür // otġa kim yamġur yaġar anıŋ͡g nişānı dūd irür (106v/3)*

2 iş

■ *ġam tapar hicriŋ͡gde eşkim içre köŋ͡glüm pāresi //* ***iş*** *küni tapġan kibi il ġāyibin ḳanlar ara (106v/4-5)*

106v/3 *yıġla-sam*
köŋ͡gl.ümge
iş.im
āh-i derd-ālūd
irür
ot.ġa
kim (ki)
yamġur
yaġ-ar
anıŋ͡g
nişān.ı
dūd
irür
106v/4 *ġam*
tap-ar
hicr.iŋ͡gde
eşk.im
içre
köŋ͡gl.üm
pāre.si
iş
kün.i

tap-ġan
kibi
il
ġāyib.in
ḳan.lar
106v/5 *ara*
1 ėş / iş

■ *ikisin bir birige ėş iyle (106v/5)*
■ *ėş boldılar (106v/5)*

2 ėş- / iş-
3 ėş- / iş-
iki.si
bir bir.ige
ėş
iyle-
ėş
bol-dılar
106v/6 iş-mek/ėş-mek
ėş-mek/iş-mek
iş-mek
iştan < iç ton

■ *öy içre hem kitābe hem izāre // żarūrettür tükengen çaġda ḳılmaḳ // yoḳ irse ol öy oḫşar bir kişige // ki anda bolmaġay* ***iştan*** *u bilbaḳ (106v/7-8)*

iç ton > iştan
106v/7 Arapça
öy
içre
hem
kitābe
hem
izāre
żarūret.tür
tüken-gen
çaġ.da
106v/8 *ḳıl-maḳ*
yoḳ
irse
ol
öy
oḫşa-r
bir
kişi.ge
ki
anda
bol-maġay
iştan
u (ve)
bilbaḳ
işterek

■ *tüz körünür mihr çü turġan suda // igri bolur* ***işterek*** *urġan suda (106v/10)*

106v/9 Ḥayretü'l-Ebrār
106v/10 *tüz*
körün-ür
mihr
çü
tur-ġan
su.da
igri
bol-ur
işterek
ur-ġan
su.da
Farsça
İştek
106v/11 Bulġar
Özbekiye
106v/12 **işte** (RT)
Rūmī Türkçesi
Arapça
işçi

■ *ki iş başıġa tüşti bī-ḥad uluḳ // niçe iş uluḳ* ***işçi****si ḳayġuluḳ (106v/13)*
■ *iyledi emr Saʿd-i āzāde // sefer esbābın itmek āmāde //* ***işçi****ler on kün itti cehd ü şitāb // tā ki boldı müretteb ol esbāb (106v/14-15)*

106v/13 Sedd-i İskenderī
ki
iş
baş.ıġa
tüş-ti
bī-ḥad
uluḳ
niçe
iş

uluḳ
işçi.si
ḳayġu.luḳ
Sebʿa-yi Seyyāre
106v/14 *iyle-di*
emr
Saʿd-i āzāde
sefer
esbāb.ın
it-mek
āmāde
işçi.ler
on
kün
it-ti
cehd
ü (ve)
şitāb
106v/15 *tā*
ki
bol-dı
müretteb
ol
esbāb
1 ışḳırıḳ ↔ işkilik
2 ışḳırıḳ
106v/16 işkilik ↔ 1 ışḳırıḳ
106v/17 **iş ḳor**
işkilik ↔ 1 ışḳırıḳ
ışḳırıḳ ↔ işkilik
iş küç
106v/18 kār (Fa)
bār (Fa)
iş
106v/19 küç **bkz**. iş küç
işkin (RT)
Rūmī Türkçesi
106v/20 **işlik** (RT)
Rūmiye
1 ışıġ ~ ışıḳ
2 ışıḳ (RT) ~ ışıġ (RT)
106v/21 Rūmī Türkçesi
Naṣīrī
Rūmī Türkçesi

işik
■ *ḳuş kim tüşse āhım gird-bādıdın çıḳa almas // birev yaŋ͡ğlıġ ki ḳalġay **işik**i baġlıġ minār içre (106v/22-23)*
■ *çāklik köksüm işikdür cism öyi beytü'l-ḥazen // ol **işik**niŋ͡ğ ḥalḳasıdur naʿl ü gülmīḫi tügen (106v/23)*
106v/22 *ḳuş*
kim (ki)
tüş-se
āh.ım
gird-bād.ıdın
çıḳ-a almas
birev
yaŋ͡ğlıġ
ki
ḳal-ġay
işik.i
baġlıġ
106v/23 *minār*
içre
çāk.lik
köks.üm
işik.dür
cism
öy.i
beytü'l-ḥazen
ol
işik.niŋ͡ğ
ḥalḳa.sıdur
naʿl
ü (ve)
gül-mīḫ.i
tügen
106v/24 **işigey** (Mo)
ışın
■ *bulut kükrep, **ışın** ışnap isip yil // yir örtüp ḳar, yaġıp yamġur, aḳıp seyl (106v/24-25)*
Mollā Sāḳī
bulut
kükre-p
ışın
ışna-p

is-ip
yil
yir
ört-üp
106v/25 *ḳar*
yaġ-ıp
yamġur
akıp
seyl

tā ile

ıṭġı
ıẓġı

ġayın ile

106v/26 **ıġır**

ḳāf ile

106v/27 **1 ıḳ**
2 ıḳ ≠ ör
106v/28 ör ≠ ıḳ
ıḳlıġ (RT)
Rūmī Türkçesi
Farsça

Türeyenler
kāf ile

106v/29 ik-mek
ig-mek
ik-ti
ig-di
107r/1 ik-tük
ig-dük
ik-er
ik-edür
ig-er
ig-edür
ik-er
ig-er
107r/2 ik-meydür
ig-meydür
ik-gen

■ *bu gülşende ey dehḳān niçe āzmūn ittim // vefā naḫlını* **ikgen***ge bi-cüz ġuṣṣa ber yoḳtur (107r/3-4)*

ik-ergen
ik-edürgen
107r/3 *bu*
gülşen.de
ey
dehḳān
niçe
āzmūn
it-tim
vefā
naḫl.ını
ik-genge
bi-cüz
ġuṣṣa
107r/4 *ber* (Fa)
yoḳ.tur
ig-gek
ig-ergen
ig-edürgen
ik-
ig-
ik-gil
ig-gil
ik-me
ig-me
ik-megil
ig-megil
107r/5 ik-i͡ng
ig-i͡ng
ik-i͡ngiz
ig-i͡ngiz
ik-i͡ngler
ig-i͡ngler
ik-me͡ng
ig-me͡ng
ik-me͡ngiz
ig-me͡ngiz
ik-me͡ngler
ig-me͡ngler
107r/6 ik-men

ik-mes min
ig-men
ig-mes min
ik-e min
ik-er min
ik-edür min
ik-erem
ig-e min
ig-er min
ig-edür min
ig-erem

107r/7 ik-erim
ik-mekim
ig-erim
ig-mekim
ik-megüm
ig-megüm
ik-ip
ik-iben
ik-miş

107r/8 ig-ip
ig-iben
ig-miş
ik-mişeŋ͡g
ig-mişeŋ͡g
ik-mes
ig-mes

107r/9 ik-mesi/mezi
ig-mesi/mezi
ik-medin
ig-medin

107r/10 ik-ip bolmas
ik-se bolmas
ik-mek olmas
ig-ip bolmas
ig-se bolmas
ig-mek olmas
ik-e almas
ig-e almas

107r/11 ik-e ik-e
ig-e ig-e
ik-ey
ik-eyin

107r/12 ig-ey
ig-eyin
ik-sek
ik-ge biz
ik-gey biz
ik-eli
ik-eliŋ͡g
ig-sek
ig-ge biz
ig-gey biz
ig-eli
ig-eliŋ͡g

107r/13 ik-geli
ig-geli
ik-geç
ig-geç

107r/14 ik-güçi
ig-güçi
ik-güçe
ik-günçe
ik-gençe
ig-güçe
ig-günçe
ig-gençe

107r/15 ik-güm
ig-güm
ik-güŋ͡g
ig-güŋ͡g
ik-güsi

107r/16 ig-güsi
ik-gülük
ig-gülük
ik-gey
ik-e
ik-se
ik-sün
ik-dik

107r/17 ig-gey
ig-e
ig-se
ig-sün
ig-dik
ik-güdik
ik-erdik
ig-güdik

ig-erdik
107r/18 **ikil-mek**
igil-mek
ikil-di
igil-di

■ *ża'flıġ cismim* ***igildi*** *keşret-i peykānıdın // bu yıġaçnıñ şāḫını ḫam iylegen bārın körüñ (107v/19)*

107r/19 *ża'f.lıġ*
cism.im
igil-di
keşret-i peykān.ıdın
bu
yıġaç.nıñ
şāḫ.ını
ḫam
iyle-gen
bār.ın
kör-üñ
107r/20 **iktür-mek**
igdür-mek
107r/22 **igir-mek**
107r/23-24 igir-di

■ ***igirdi*** *rişte-yi na'tin Nevāyī köz uçı birle // eger baḳsañ muṭī' olġay añga nessāc ile serrāc (107r/23-24)*

igir-di
rişte-yi na't.in
Nevāyī
köz
uç.ı
birle
eger
baḳ-sañ
muṭī'
ol-ġay
añga
nessāc
ile
serrāc
igir-dük
igir-ür
107r/25 igir-edür
igir-ür
igir-meydür
107r/26 igir-gen

■ *Mesīḥ ignesi Meryem* ***igirgen*** *ip bile gūyā // çikilip ignige cān-baḫşlıġ tonı tikiliptür (107r/26-27)*

■ *Ḫüsrev ḳorġannı ḳabap tüşüp devride yine bir ḳorġan* ***igirgen****i ve Ermeniye ḳurġanı erk dik Ḫüsrev* ***igirgen*** *ḳal'anıñ devriġa kirgeni (107r/28-29)*

igir-ürgen
igir-edürgen
Mesīḥ
igne.si
Meryem
igir-gen
107r/27 *ip*
bile
gūyā
çikil-ip
ign.ige
cān-baḫş.lıġ
ton.ı
tikil-iptür
107r/28 Ermen
Ḫüsrev
ḳorġan.nı
ḳaba-p
tüş-üp
devr.ide
yine
bir
ḳorġan
igir-geni
ve
Ermeniye
ḳurġan.ı
107r/29 *erk*
dik
Ḫüsrev
igir-gen
ḳal'a.nıñ
devr.iġa
kir-geni
Rūmī müellif

igir-gen
eŋgir-gen
107v/1 igir-
igir-gil
107v/2 igir
igir-me
igir-megil
igir-iŋg
igir-iŋgiz
igir-iŋgler
107v/3 igir-meŋg
igir-meŋgiz
igir-meŋgler
igir-men
igir-mes min
igir-e min
107v/4 igir-ür min
igir-edür min
igir-ürüm
igir-mekim
igir-megüm
107v/5 igir-ip
igir-iben
igir-miş
igir-mes
107v/6 igir-mesi/mezi
igir-medin
107v/7 igir-ip bolmas
igir-se bolmas
igir-mek olmas
107v/8 igir-e almas
igir-e igir-e
107v/9 igir-ey
igir-eyin
igir-sek
igir-ge biz
igir-gey biz
107v/10 igir-eli
igir-eliŋg
igir-geli
igir-geç
107v/11 igir-güçi
igir-güçe
igir-gençe
igir-günçe
107v/12 igir-güm
igir-güŋg
107v/13 igir-güsi
igir-gülük
igir-gey
igir-e
igir-se
igir-sün
107v/14 igir-dik
igir-güdik
igir-ürdik
iger-mek

■ *ḫırāmı örge çıḳmaġda tütün dik // **igermek** vaḳti deşt üzre ḳuyun dik (107v/16)*

107v/15 Ḫüsrev ve Şīrīn
107v/16 *ḫırām.ı*
ör.ge
çıḳ-maġda
tütün
dik
iger-mek
vaḳt.i
deşt
üzre
ḳuyun
dik
iger-di
107v/17 iger-dük
iger-ür

■ *gehī ki mest **igerür** bād-pā ḫıred ḫaylı // barur araġa ḳuyun yitgeç iyle kim ḫāṣāk (107v/18)*

iger-edür
107v/18 *gehī*
ki
mest
iger-ür
bād-pā
ḫıred
ḫayl.ı
bar-ur
ara.ġa
ḳuyun

yit-geç
iyle
kim (ki)
ḫāṣāk
iger-ür
107v/19 iger-meydür
iger-gen
iger-ürgen
iger-edürgen
107v/20 iger-
iger-gil
ig-er
107v/21 iger-me
iger-megil
iger-iŋ̑g
iger-iŋ̑giz
iger-iŋ̑gler
iger-meŋ̑g
iger-meŋ̑giz
107v/22 iger-meŋ̑gler
iger-men
iger-mes min
iger-e min
iger-ür min
iger-edür min
107v/23 iger-ürem
iger-ürüm
iger-mekim
iger-megüm
iger-ip

■ *kök eblaḳın* ***igerip*** *ey ḳuyaş sinān tartıp // meger bu ẕerreġa ḳıldıŋ̑ ʿayān neberdiŋ̑i (107v/24-25)*

107v/24 iger-iben
iger-miş
kök
eblaḳ.ın
iger-ip
ey
ḳuyaş
107v/25 *sinān*
tart-ıp
meger
bu
zerre.ġa
ḳıl-dıŋ̑
ʿayān
neberd.iŋ̑i
iger-mişeŋ̑
iger-mes

■ ***igermes*** *kök ḥiṣārı devriġa terk-i felek körgeç // ivürmek eşbehin bir ḫışt üze çābük-süvārımdın (107v/26)*

107v/26 *iger-mes*
kök
ḥiṣār.ı
devr.iġa
terk-i felek
kör-geç
ivür-mek
eşbeh.in
bir
ḫışt
üze
çābük-süvār.ımdın
iger-mesi/mezi
107v/27 iger-medin
iger-ip bolmas
107v/28 iger-se bolmas
iger-mek olmas
iger-e almas
iger-e iker-e
107v/29 iger-ey
iger-eyin
108r/1 iger-sek
iger-ge biz
iger-gey biz
iger-eli
iger-eliŋ̑
iger-geli
108r/2 iger-geç
iger-güçi

■ *deşt üzre* ***igergüçi*** *heyūnlar āşūbda iyle kim ḳuyunlar (108r/3)*

108r/2-3 Leylī ve Mecnūn
108r/3 Nofel
Leylī
deşt

üzre
iger-güçi
heyūn.lar
āşūb.da
iyle
kim (ki)
ḳuyun.lar
iger-güçe
iger-günçe
108r/4 iger-gençe
iger-güm
iger-gün̂g
108r/5 iger-güsi
iger-gülük
iger-gey
iger-e
iger-se

■ *ḳuyun yan̂glıġ* ***igerse*** *ebr-şīn ol şūḫ dem urman // Nevāyī dik nidin kim uşbu söz bar asru köp çırmaş (108r/6-7)*

iger-sün
108r/6 iger-dik
ḳuyun
yan̂glıġ
iker-se
ebr.şīn
ol
şūḫ
dem
ur-man
Nevāyī
108r/7 *dik*
ni.din
kim (ki)
uşbu
söz
bar
asru
köp
çırmaş
iger-güdik
iger-ürdik
108r/8-9 **iger-işmek**
igeriş-gen

■ *ḳaravul kişisi ilik alışıp bir iki dest* ***igerişgen*** *maḥalda kemīndin humāyūnnın̂g ḳarası peydā bolġaç oḳ ġanīm ḳaçar (108r/10)*

igeriş-ürgen
igeriş-edürgen
Tārīḫ-i Babürī
108r/10-11 *ḳaravul*
kişi.si
ilik
alış-ıp
bir
iki
dest
igeriş-gen
maḥal.da
kemīn.din
humāyūn.nın̂g
ḳara.sı
peydā
bol-ġaç
oḳ
ġanīm
ḳaç-ar
igeriş-e bilmedi

■ *ʿalāyiḳ ve ʿavāyiḳ cihetidin menin̂g bile* ***igerişe bilmedi*** *(108r/11)*

Tārīḫ-i Babürī
ʿalāyiḳ
ve
ʿavāyiḳ
cihet.idin
men.in̂g
bile
igeriş-e bilmedi
108r/12 **igele-mek**
igele-di

■ *Sulṭān Ebū Saʿīd Mīrzā alarnı musta’ṣal kıldı ve mülklerin* ***igeledi*** *(108r/13)*

108r/13 Mecālisü’n-Nefāis
Şāh-i Bedeḫşān
Sulṭān Ebū Saʿīd Mīrzā
alar.nı
musta’ṣal

kıl-dı
ve
mülk.lerin
igele-di
108r/14 igele-dük
igele-r
igele-ydür
igele-r
igele-meydür
108r/15 igele-gen
igele-rgen
igele-dürgen
igele-
igele-gil
108r/16 igele-me
igele-megil
igele-n͡g
igele-n͡giz
igele-n͡gler
igele-men͡g
108r/17 igele-men͡giz
igele-men͡gler
igele-men
igele-mes min
igele-y min
igele-r min
igele-ydür min
108r/18 igele-rem
igele-rim
igele-mekim
igele-megüm
igele-p
igele-ben
108r/19 igele-miş
igele-mişen͡g
igele-mes
igele-mesi/mezi
108r/20 igele-medin
igele-p bolmas
igele-se bolmas
igele-mek olmas
108r/21 igele almas
igele-yü
igele-y igele-y
igele-y

■ *barıban ol nuḳūdnı* **igeley** *// yene Lāt u Menāt sarı kiley (108r/23)*

igele-yin
108r/22 Sebʿa-yi Seyyāre
Zeyd
108r/23 *bar-ıban*
ol
nuḳūd.nı
igele-y
yene
Lāt u Menāt
sarı
kil-ey
igele-sek
igele- biz
108r/24 igele-y biz
igele-li
igele-lin͡g
igele-geli
igele-geç
108r/25 igele-güçi
igele-güçe
igele-günçe
igele-gençe
igele-güm
108r/26 igele-gün͡g
igele-güsi
igele-gülük
igele-gey
igele-se
igele-sün
108r/27 igele-dik
igele-güdik
igele-rdik
iglen-mek
108r/28 **igren-mek**

İsimler (Cevāmid)

108r/29 **ig**

■ *biregü ṭabīb ḳatıġa kilip ḳursaġ aġrıġıdın ḳarārsız bolup içideki* **ig***nin͡g igne dik sancısıdın zār zār yıġlap (108v/1-2)*

Farsça
Arapça
108v/1 Kelīle ve Dimne
biregü
ṭabīb
ḳat.ıġa
kil-ip
ḳursaġ
aġrıġ.ıdın
ḳarār.sız
bol-up
iç.ideki
108v/2 *ig.nin͡g*
igne
dik
sancı.sıdın
zār zār
yıġla-p
ige

■ *kiterdi ġafleti ʿışḳın͡g şehī kilip yiridin // vaṭanġa çün* ***ige****si kildi ol cilā ḳıldı (108v/3)*

108v/3 *kiter-di*
ġaflet.i
ʿışḳ.ın͡g
şehī
kil-ip
yir.idin
vaṭan.ġa
çün
ige.si
kil-di
ol
cilā
ḳıl-dı
igeç <i+geç (i-, ir- fiili+geç ZF)

■ *ilge şām olmış Nevāyīġa yüzün͡gdin ṣubḥ irür // kim saġınsun rūz u şāmın bar* ***igeç*** *ṣubḥ-i viṣāl (108v/4-5)*

■ *ni ot turur bu ki yitmes* ***igeç*** *irip aḳtı // urarġa köksüme yirdin ni taş kim aldım (108v/5-6)*

■ *mey çikiben barçası ʿazm ittiler // bezmġa min yitmes* ***igeç*** *yittiler (108v/6-7)*

■ *ṣabāḥça* ***igeç*** *(108v/7)*

■ *aḳşamça* ***igeç*** *(108v/7)*

■ *ṣabāhġa digin ve aḳşamġa digin (108v/9)*

■ *ṣabāhġaça ve aḳşamġaça (108v/9)*

108v/4 *il.ge*
şām
ol-mış
Nevāyī.ġa
yüz.ün͡gdin
ṣubḥ
irür
kim (ki)
108v/5 *saġın.sun*
rūz
u (ve)
şām.ın
bar
igeç
ṣubḥ-i viṣāl
ni
ot.turur
bu
ki
yit-mes
igeç
iri-p
aḳ-tı
ur-arġa
köks.üme
108v/6 *yir.din*
ni
taş
kim (ki)
al-dım
Ḥayretü'l-Ebrār
mey
çik-iben
barça.sı
ʿazm
it-tiler
bezm.ġa
min
108v/7 *yit-mes*
igeç
yit-tiler

Ṭāliʿ Hirevī
ṣabāḥça igeç
aḳşamça igeç
108v/8 Ḥayretü'l-Ebrār
108v/9 ṣabāḥġa digin ↔ ṣabāḥġaça
aḳşamġa digin ↔ aḳşamġaça
ṣabāḥġaça ↔ ṣabāḥġa digin
aḳşamġaça ↔ aḳşamġa digin
igeçi

■ *ikelesiniṉg ḥaremleri* ***igeçi*** *ve siṉgil irdiler (108v/10-11)*

■ *ol şerʿda iki* ***igeçi*** *siṉgilni bir kişige nikāḥ ḳılmaḳ revā irdi (108v/11-12)*

108v/10 Tārīḫ-i Enbiyā
Ḥażret-i Zekeriyā
Ḥażret-i Yaḥyā
ikele.siniṉg
108v/11-12 *ḥarem.leri*
igeçi
ve
siṉgil
irdiler
Ḥażret-i Yaʿḳūb
ol
şerʿ.da
iki
igeçi
siṉgil.ni
bir
kişi.ge
nikāḥ
ḳıl-maḳ
revā
irdi
iger

■ *besī tīz-rev raḫş-i ḫārā-şiken // barı gürg-zūr u barı pīlten // muraṣṣaʿ iger birle tezyīn tapıp // yene ġāşiye gevher-āgīn tapıp (108v/13-14)*

Arapça
108v/12-13 Sedd-i İskenderī
108v/13 *besī*
tīz-rev
raḫş-i ḫārā-şiken
barı
gürg-zūr
u (ve)
barı
pīlten
muraṣṣaʿ
iger
birle
tezyīn
tap-ıp
yana
ġāşiye
108v/14 *gevher-āgin*
tap-ıp
ik-er-
igerçi
igek ~ ege (RT)

■ *özlügüṉg ḳaydını kismekde Nevāyī bil kim // yoḳ-turur dehr irikliklerīdin yaḫşı* ***igek*** *(108v/15)*

108v/15 *özlüg.üṉg*
ḳayd.ını
kis-mekde
Nevāyī
bil-
kim (ki)
yoḳ.turur
dehr
irik.likleridin
yaḫşı
igek
Rūmiye
108v/16-17 ege (RT) ~ igek
ikele

■ *muḳarrar andaḳ boldı kim Bedīʿü'z-zamān Mīrzā Muẓaffer Mīrzā bile bir yirde bolġanda* ***ikele*** *Mīrzānıṉg teklīfī birle içilgey (108v/16-17)*

Tārīḫ-i Babürī
muḳarrar
andaḳ
bol-dı
kim (ki)
Bedīʿü'z-zamān Mīrzā

Muẓaffer Mīrzā
bile
bir
yir.de
bol-ġanda
ikele
Mīrzā.nıñ
teklīf.i
birle
içil-gey
ikelesi
ikelemiz

■ *min beyle vü ol ża'īf beyle // kil **ikelemiz**ge çāre iyle (108v/18)*

108v/18 Mecnūn
Mecnūn
min
beyle
vü (ve)
ol
ża'īf
beyle
kil-
ikele.mizge
çāre
iyle-
ikeleñiz

108v/19 **iken** ~ ikin

■ *yüz 'ahd ile mehveşler köñlümni alıp imdi // ḳatl iylediler asru bed-'ahd **iken**lerdür (108v/19-20)*

yüz
'ahd
ile
mehveş.ler

108v/20 *köñl.ümni*
al-ıp
imdi
ḳatl
iyle-diler
asru
bed-'ahd
iken.lerdür
ikin ~ iken
ikençe

■ *'ışḳ u hicrān otıdın 'ārıż **ikençe** yüz miñ // boldı aġyārġa eşkim elemidin 'ārıż (108v/21)*

108v/21 *'ışḳ*
u (ve)
hicrān
ot.ıdın
'ārıż
ikençe
yüz
miñ
bol-dı
aġyār.ġa
eşk.im
elem.idin
'ārıż
ikenge

■ *cānım lebiñ şehīdi **ikenge** tanuḳ turur // her al rişte ḳanġa boyalġan kefen ara (108v/22)*

108v/22 *cān.ım*
leb.iñ
şehīd.i
ikenge
tanuḳ.turur
her
al
rişte
ḳan.ġa
boyal-ġan
kefen
ara
ikenligin ↔ ikenin
ikenin ↔ ikenligin

■ *köñül ḥarāretin añlattı āh-i derd-ālūd // öy içre ot **ikenin** ilge ẓāhir iyler dūd (108v/23)*

108v/23 *köñül*
ḥarāret.in
añlat-tı
āh-i derd-ālūd
öy
içre

ot
ikenin
il.ge
ẓāhir
iyle-rdür
ikev

■ *ṭarīḳ-i ʿışḳ ara özni çü ferd ḳılsa birev // ḥarīf imes aŋ͡ga yir kök niçe irürler* ***ikev*** *(108v/23)*

ṭarīḳ-i ʿışḳ
ara
öz.ni
çü
ferd
ḳıl-sa
birev
ḥarīf
imes
aŋ͡ga
yir
kök
niçe
irür.ler
ikev
ikevge

■ *ḫazāyinni* ***ikevge*** *ḳıldı teslīm // ḳılıp ḫātem ḥadīṣin dağı tefhīm (108v/24)*

108v/24 Ferhād ve Şīrīn
ḫazāyin.ni
ikevge
ḳıl-dı
teslīm
ḳıl-ıp
ḫātem
ḥadīṣ.in
dağı
tefhīm
ikevle ~ ikevlen
ikevlen ~ ikevle

■ *ni ḫoş bolġay* ***ikevlen*** *mest bolsaḳ vaṣl bāġında // ḳolum bolsa anıŋ͡g boynında vü aġzım dudaġında (108v/25-26)*

108v/25 *ni*
ḫoş
bol-ġay
ikevlen
mest
bol-saḳ
vaṣl
bāġ.ında
ḳol.um
bol-sa
anıŋ͡g
boyn.ında
108v/26 *vü (ve)*
aġz.ım
dudaġ.ında
ikevge
ikevere
ikevlik

■ *eger sin hem-demim bolsaŋ͡g* ***ikevlik*** *yaḫşıdur yoḳsa // ebed ʿömrī eger tapsam özümni isterem yalġuz (108v/27)*

108v/27 *eger*
sin
hem-dem.im
bol-saŋ͡g
ikevlik
yaḫşı.dur
yoḳsa
ebed
ʿömrī
eger
tap-sam
öz.ümni
iste-rem
yalġuz
108v/28 **igde**
Arapça
igdiç ~ igdiş
igdiş ~ igdiç
108v/29 **1 egdiş**
2 egdiş
3 egdiş
109r/1 Farsça
1 igri

■ *ḳaşın͡gda yir öpe alman ki pīr-i deyr didi // ki secde rāst imes* **igri** *boldı çün miḥrāb (109r/2)*

■ *tüzdürür* **igri** *ḳılı tā sāz irür // ***igri*** bolur imdi ki nāsāz irür (109r/4-5)*

■ *ḫalḳ ṭa'n itse Nevāyī igilip nāle ḳılur // **igri** yan͡glıġ ki ḳılur yil eṣeri birle fiġān (109r/5)*

2 igri

■ *nevā eger tilesen͡g tut ḳıraḳ ki **igri** bemī // ni köp ṭapança yir ü ni biyik çiker āvāz (109r/3-4)*

■ *tüzdürür* **igri** *ḳılı tā sāz irür // ***igri*** bolur imdi ki nāsāz irür (109r/4-5)*

■ *ḫalḳ ṭa'n itse Nevāyī igilip nāle ḳılur // **igri** yan͡glıġ ki ḳılur yil eṣeri birle fiġān (109r/5)*

109r/2 *ḳaş.ın͡gda*
yir
öp-e alman
ki
pīr-i deyr
di-di
ki
secde
rāst
imes
igri
bol-dı
çün
miḥrāb

109r/3 Farsça
çeng (müz.)
Arapça
berbeṭ (müz)
nevā
eger
tile-sen͡g
tut-
ḳıraḳ
ki
igri
bem.i
ni
köp

109r/4 *ṭapança*
yir
ü (ve)
ni
biyik
çik-er
āvāz
Ḥayretü'l-Ebrār
tüz.dürür
igri
ḳıl.ı
tā
sāz
irür
igri

109r/5 *bol-ur*
imdi
ki
nāsāz
irür
ḫalḳ
ṭa'n
it-se
Nevāyī
igil-ip
nāle
ḳıl-ur
igri
yan͡glıġ
ki
ḳıl-ur
yil
eṣer.i
birle
fiġān

109r/6 Rūmī müellif
igri

109r/7 **igriçe** (RT)
Rūmī Türkçesi
igrik (RT)
Rūmī Türkçesi
igrilik
1 igrim

■ *çarḫ baḥr-i ḳaʿrini ḳılġan temennā ẕerreler // mihr ġavvāṣın bu* ***igrim*** *içre sergerdān körüṅ̂ (109r/8)*

2 igrim (RT)

109r/8 *çarḫ*
baḥr-i ḳaʿr.ini
ḳıl-ġan
temennā
ẕerre.ler
mihr
ġavvāṣ.ın
bu
igrim
içre
sergerdān
kör-üṅ̂

109r/9 Rūmī Türkçesi

iglik

■ ***iglik*** *mezesiz dārūdın egerçi bilür ki anıṅ̂ saġaluru ol dārūdındur yüzini ivürür (109r/9-10)*

■ *taptım şeref yüzüṅ̂ bile ey yār-ı ḫoş liḳā // **iglik** köṅ̂gülge boldı siniṅ̂ ṣoḥbetiṅ̂ devā (109r/10-11)*

Kelīle ve Dimne

iglik
meze.siz

109r/10-11 *dārū.dın*
egerçi
bil-ür
ki
anıṅ̂
saġal-urı
ol
dārū.dındur
yüz.ini
ivür-ür
tap-tım
şeref
yüz.üṅ̂
bile
ey
yār-ı ḫoş
liḳā
iglik
köṅ̂gül.ge
bol-dı
sin.iṅ̂
ṣoḥbet.iṅ̂
devā

igme

■ *yüzüṅ̂de her sarıdın* ***igme*** *ḳaş irür yāḫūd // büt allıda iki Hindūġa vāḳiʿ oldı sucūd (109r/11-12)*

yüz.üṅ̂de

109r/12 *her*
sarı.dın
igme
ḳaş
irür
yāḫūd
büt
all.ıda
iki
Hindū.ġa
vāḳiʿ
ol-dı
sucūd

1 ign ~ igin

■ ***ign****ige ḳoyup birini ḥālī // andaḳ ki ḳuyaşnı çarḫ zālı (109r/13-14)*

2 ign ~ igin

■ *ḳadiṅ̂ ḫırāmi vü* ***ign****iṅ̂ cefāsı öksümedi // ġarīb naḫl ki dāyim irür aṅ̂a bu şāḫ (109r/14-15)*

109r/13 Leylī ve Mecnūn

Leylī

ign.ige

109r/14 *ḳoy-up*
bir.ini
ḥālī
andaḳ
ki
ḳuyaş.nı
çarḫ
Zāl.ı
ḳad.iṅ̂
ḫırām.i

vü (ve)
ign.iŋ̂g
109r/15 *cefā.sı*
öksü-medi
ġarīb
naḫl
ki
dāyim
irür
aŋ̂ga
bu
şāḫ
igin ~ ign
igne
109r/16 Arapça
iki abusun
iki üç niḳāb
altı
109r/17 **İki Peyker** ↔ Dü Peyker

■ *ṭarab iylep dem-ā-dem **İki Peyker** // ḳoyarġa allıda başın mükerrer (109r/18)*

109r/18 Dü Peyker
Ḫüsrev ve Şīrīn
Miʿrāc
ṭarab
iyle-p
dem-ā-dem
İki Peyker
ḳoy-arġa
all.ıda
baş.ın
mükerrer
109r/19 **iki tivelik yolum**

■ *çün mihr seḥer yolın yaruttı // **iki tivelik yol**umnı tuttı (109r/20)*

Leylī ve Mecnūn
109r/20 *çün*
mihr
seḥer
yol.ın
yarut-tı
iki tivelik yolum.nı
tut-tı
ikide

■ *kişi ölgenge tīġ-i kīn sürmes // bir ölükni **ikide** öltürmes (109r/21)*

Sebʿa-yi Seyyāre
109r/21 *kişi*
öl-genge
tīġ-i kīn
sür-mes
bir
ölük.ni
ikide
öltür-mes
ikir
109r/22 Farsça
Çin
igir
109r/23 igir-mek
ikirer

■ *ġalaṭsız mıṣraʿ bitmegey baʿżī yirde birer **ikirer** belki artuḳ ebyāt hem terk ḳılıptur (109r/24)*

Ḫamset"l-Mütaḥayyirīn
109r/24 Abdu'ṣ-Ṣamed Kātib
ġalaṭ.sız
mıṣraʿ
bit-megey
baʿżī
yir.de
birer
ikirer
belki
artuḳ
ebyāt
hem
terk
ḳıl-ıptur
igirme
109r/25 **ikiz**

■ *yüzüŋ̂ ḳuyaş mu iken yā ḳuyaş yüzüŋ̂ mü iken // ki ḳaysı ḳaysı iken farḳ imes niçük ki **ikiz** (109r/25-26)*

yüz.üŋ̂
ḳuyaş mu
iken
109r/26 *yā*

ḳuyaş
yüz.üñg mü
iken
ki
ḳaysı
ḳaysı
iken
farḳ
imes
niçük
ki
ikiz
ikisi
ikişer
iki ḳardaş ḳanı (RT)

109r/27 Rūmī Türkçesi
Farsça
ikilik

■ *vaṣl iyledi **ikilik**ni Bāḳī // vaḥdet ḳadeḥini tuttı sāḳī (109r/28)*

Leylī ve Mecnūn

109r/28 *vaṣl*
iyle-di
ikilik.ni
Bāḳī (: Allah)
vaḥdet
ḳadeḥ.ini
tut-tı
sāḳī

109r/28 **1 ikin**

■ *ḫaṭıñg baş çikgeli ḫālıñg körünmes // kögerdi çün ikin güm boldı dāne (109r/29)*

2 ikin ↔ irkin

■ *zülfüñgde ḫāl cīm arasında noḳṭa dik // yüzüñgde zülf verd ayaġında dal ikin (109v/1-2)*

3 ikin

■ *dīn ehli içre miñg ḳarını iyleding esīr // küfr ehli içre sin kibi bar mu ikin yigit (109v/3)*

■ *sin ikin sin mü Nevāyī tilbe // yoḳsa birgen kişiler pend sañga (109v/3-4)*

4 ikin

■ *ey köñgül küydür ṭamaʿ tuḫmın temennā mezraʿın // bu ikin niyçün ki hergiz iylemes dānā pesend (109v/5-6)*

5 ikin

■ *yaġını tepretgendin soñg birin ikin çaşıp kile başladılar (109v/7)*

igin

■ *yaşıl ton u **igin**iñg birle ḳāmetiñg ol serv // ki ikki yanıdın ayrılmış iki aḫżar şāḫ (109v/8)*

109r/29 *ḫaṭ.ıñg*
baş
çik-geli
ḫāl.ıñg
körün-mes
köger-di
çün
ikin
güm (Fa)
bol-dı
dāne

109v/1 irkin ~ 2 ikin
zülf.üñgde
ḫāl
cīm
ara.sında

109v/2 *noḳṭa*
dik
yüz.üñgde
zülf
verd
ayaġ.ında
dāl
ikin

109v/3/4 *dīn*
ehl.i
içre
miñg
ḳarı.nı
iyle-diñg
esīr
küfr
ehl.i
içre

sin
kibi
bar mu
ikin
yigit
sin
ikin
sin mü
Nevāyī
tilbe
yoḳsa
bir-gen
kişi.ler
pend
saŋ͡ga
iken ~ 3 irkin

109v/5 ikisin
ey
köŋ͡gül

109v/6 *küydür-*
ṭamaʿ
tuḫm.ın
temennā
mezraʿ.ın
bu
ikin
niçün
ki
hergiz
iyle-mes
dānā
pesend
Tārīḫ-i Babürī

109v/7 *yaġın.ı*
tepret-gendin
soŋ͡g
birin
ikin
çaş-ıp
kil-e başladılar
igin

109v/8 *yaşıl*
ton
u (ve)
igin.iŋ͡g
birle
ḳāmet.iŋ͡g
ol
serv
ki
ikki
yan.ıdın
ayrıl-mış
iki
aḫżar
şāḫ
ikinç

■ ***ikinç*** *ol ki bar ança efsūn-gerim // mevācib yigen barçası çākerim (109v/9-10)*

109v/9 Sedd-i İskenderī
Keşmīr
İskender
ikinç

109v/10 *ol*
ki
bar
ança
efsun-ger.im
mevācib
yi-gen
barça.sı
çāker.im
ikinçi

■ *içip gerdūnça sāġar kāş andaḳ biḫūd olsam kim //* ***ikinçi*** *şūrdın hem bolmaġay uyḳanmaġım imkān (109v/10-11)*

iç-ip
gerdūn.ça

109v/11 *sāġar*
kāş
andaḳ
biḫūd
ol-sam
kim (ki)
ikinçi
şūr.dın
hem
bol-maġay

uyḳan-maġım
imkān
ikindi
109v/12 **ikiñgiz**

■ *eger* ***ikiñgiz*** *arasıda vāḳiʿ olmas buʿd // yaḳīn ki maḳṣad ehliġa tapmaġuñg ḳurbet (109v/12-13)*

eger
ikiñgiz
ara.sıda
vāḳiʿ
ol-mas
buʿd
109v/13 *yaḳīn*
ki
maḳṣad
ehl.iġa
tap-maġuñg
ḳurbet
iki yüzlük

■ ***iki yüzlük*** *bolma kim bu bāġnıñg raʿnā güli // ger ḳızarur bir yüzi līkīn yana bir sarġarur (109v/13-14)*

iki yüzlük
bol-ma
kim (ki)
109v/14 *bu*
bāġ.nıñg
raʿnā
gül.i
ger
ḳızar-ur
bir
yüz.i
līkīn
yana
bir
sarġar-ur

Türeyenler

lām ile

ıl-maḳ

■ *kirpikiñg yanmış köñgüller ılġalı ḳullāblar // beyledür ol şūḫnıñg köñglümni közge* ***ılmaġı*** *(109v/15)*

109v/15 *kirpik.iñg*
yan-mış
köñgül.ler
ıl-ġalı
ḳullāb.lar
beyle.dür
ol
şūḫ.nıñg
köñgl.ümni
köz.ge
ıl-maġı
109v/16 ıl-dı
ıl-duḳ
ıl-ar

■ *devlet eger sini közige* ***ılar*** *sin tilemeseñg anı özi tiler (109v/16-17)*

ıl-adur
devlet
eger
sin.i
köz.ige
ıl-ar
sin
tile-meseñg
109v/17 *anı*
öz.i
tile-r
ile-r
ıl-maydur
109v/18 ıl-ġan
ıl-arġan
ıl-aydurġan
ıl-maġan

■ *anıñg ḥükmiġa pervā ḳılmaġayı // esāsın közge muṭlaḳ* ***ılmaġanı*** *(109v/19-20)*

ıl-maydurġan
109v/19 Ferhād ve Şīrīn
Ferhād
Ḫüsrev
anıñg
ḥükm.iġa

109v/20 *pervā*
ḳıl-maġayı
esās.ın
köz.ge
muṭlaḳ
ıl-maġanı
ıl-

■ *ʿömr ötmekin endīşe ḳıl, devrāngа yoḳtur mihr bil // ey şeh gedānı közge* ***ıl****, kim ni gedā ḳalur ni şeh (109v/20-21)*

ıl-ġıl
ʿömr
öt-mekin
109v/21 *endīşe*
ḳıl-
devrān.ġa
yoḳ.tur
mihr
bil-
ey
şeh
gedā.nı
köz.ge
ıl-
kim (ki)
ni
gedā
ḳal-ur
ni
şeh
ıl
il
109v/22 ıl-ma
ıl-maġıl
ıl-ıŋ͡g
ıl-ıŋ͡gız
ıl-ıŋ͡glar
ıl-maŋ͡g
ıl-maŋ͡gız
109v/23 ıl-maŋ͡glar
ıl-man

■ *gül sarı ḳılman naẓar zībā cemālıŋ͡g bārıda // közge* ***ılman*** *servni nāzük nihālıŋ͡g bārıda (109v/23-24)*

ıl-mas min
ʿUbeyd Ḫan Özbek
gül sarı ḳılman
109v/24 *naẓar*
zībā
cemāl.ıŋ͡g
bār.ıda
köz.ge
ıl-man
serv.ni
nāzük
nihāl.ıŋ͡g
bār.ıda
ıl-a min
ıl-ar min
ıl-aydur min
ıl-aram
ile-r min
109v/25 ile-rem
ıl-arım
ıl-maġım
ıl-maġum
ıl-saŋ͡g
ıl-ġa sin
ıl-ġay sin

■ *her niçe kirpik sinānıġa Nevāyī köŋ͡glini // her zamān* ***ılġay sin*** *ey bed-mihr anı bir közge ıl (109v/26)*

109v/26 *her*
niçe
kirpik
sinān.ıġa
Nevāyī
köŋ͡gl.ini
her
zamān
ıl-ġay sin
ey
bed-mihr
anı
bir
köz.ge
ıl-
ılġa-y sin

109v/27 ıl-ıp
ıl-ıban
ıl-mış
ıl-mışaŋ̂g
ıl-mas
109v/28 ıl-ması/mazı
ıl-madın
ıl-ıp bolmas
ıl-sa bolmas
ıl-maḳ olmas
ıl-a almas
109v/29 ıl-a ıl-a
ıl-ay
ile-y
ıl-ayın
ile-yin
110r/1 ile-mek
ıl-saḳ
ıl-ġa biz
ıl-ġay biz
ıl-alı
110r/2 ıl-alıŋ̂g
ile-li
ile-liŋ̂g
ıl-ġalı
ıl-maḳ
ıl-ġaç
110r/3 ıl-ġuçı
ıl-ġuça
ıl-gunça
ıl-ġança
ıl-ġum
ıl-ġuŋ̂g
ıl-ġusı
110/4 ıl-ġuluḳ
ıl-ġay
ıl-a
ıl-sa

■ *ḳadiŋ̂g çemende körüp bāġ-bān eger servin // közige* **ılsa** *hemānā kirektür aŋ̂ga yıġaç (110r/4-5)*

ıl-sun
ıl-dik
ḳad.iŋ̂g

110r/5 *çemen.de*
kör-üp
bāġ-bān
eger
serv.in
köz.ige
ıl-sa
hemānā
kirek.tür
aŋ̂ga
yıġaç
Ṭāliʿ Hirevī
ıl-sa
110r/6 ıl-ġudik

■ *ey Nevāyī ol perīveşdin vefā köz tutmaġıl // kim cünūn ehlini aṣlā közge* **ılġudik** *imes (110r/6-7)*

ıl-ardik
ey
Nevāyī
ol
perīveş.din
vefā
110r/7 *köz*
tut-maġıl
kim (ki)
cünūn
ehl.ini
aṣlā
köz.ge
ıl-ġudik
imes
ıldur-maḳ/ġ
110r/8 **1 ılın-maḳ**
2 ılın-maḳ
110r/9 Rūmī müellif
ıl-ındı
ıl-ındım

■ *saçı köŋ̂gül ḳuşınıŋ̂g her perige baġladı tārī // Nevāyī imdi sin ötgil ki min bu nevʿ* **ılındım** *(110r/10-11)*

110r/10 *saç.ı*
köŋ̂gül
ḳuş.ınıŋ̂g

her
per.ige
bağla-dı
tārī
Nevāyī
imdi
sin
öt-gil
110r/11 *ki*
min
bu
nevʿ
ılın-dım
Rūmī müellif
ılın-dım
ayın-dım
110r/12 Ṭāliʿ Hirevī
ayan-maḳ
110r/13 Rūmiye
ılın-dım
Naṣīrī
ılın-duḳ
110r/14 ılın-ur

■ *ʿārıż u ḫālın͡ga vābeste irür ġam-zede rūḥ // ḳuş duzaḳġa* ***ılınur*** *gāh su vü dāne içün (110r/15)*

ılın-adur
110r/14-15 İnşā'-i Buḫārī
110r/15 *ʿārıż*
u (ve)
ḫāl.ın͡ga
vābeste
irür
ġam-zede
rūḥ
ḳuş
duzaḳ.ġa
ılın-ur
gāh
su
vü (ve)
dāne
içün
ılın-ur
110r/16 ılın-maydur
ılın-ġan

■ *kiyik* ***ılınġan****dın so͡nġ yıraḳ kiterge mānīʿ bolġay (110r/18)*

ılın-urġan
ılın-adurġan
110r/17 Tārīḫ-i Babürī
110r/18 *kiyik*
ılın-ġandın
so͡nġ
yıraḳ
kit-erge
mānīʿ
bol-ġay
ılın-
ılın-ġıl
110r/19 ılın-ma
ılın-maġıl
ılın-ın͡g
ılın-ın͡gız
ılın-ın͡glar
ılın-man͡g
ılın-man͡gız
110r/20 ılın-man͡glar
ılın-man
ılın-mas min
ılın-urum
ılın-maġım
110r/21 ılın-maġum
ılın-ıp

■ *iki ḳulaġıdın kiyin kiçkesige oḳ çaptım ki[ki]rteki oḳ* ***ılınıp*** *ḳaldı (110r/22-23)*

ılın-ıban
ılın-mış
110r/22 Tārīḫ-i Babürī
iki
ḳulaġ.ıdın
kiyin
kiçke.sige
oḳ
110r/23 *çap-tım*
ki[ki]rtek.i
oḳ
ılın-ıp

	ḳal-dı
	ılın-mışa͡ng
	ılın-mas
110r/24	ılın-ması/mazı
	ılın-madın
110r/25	ılın-ıp bolmas
	ılın-sa bolmas
	ılın-maḳ olmas
110r/26	ılın-a almas
	ılın-a ılın-a
110r/27	ılın-ay
	ılın-ayın
	ılın-saḳ
	ılın-ġa biz
	ılın-ġay biz
110r/28	ılın-alı
	ılın-alın͡g
	ılın-ġalı
110r/29	ılın-ġaç
	ılın-ġuçı
110v/1	ılın-ġuça
	ılın-ġunça
	ılın-ġança
	ılın-ġum
110v/2	ılın-ġun͡g
	ılın-ġusı
110v/3	ılın-ġuluḳ
	ılın-ġay
	ılın-a
	ılın-sa
	ılın-sun
	ılın-dik
110v/4	ılın-ġudik
	ılın-urdik
110v/5	**ılıt-maḳ**

■ *yüzlendi atasıġa ısıtmaḳ // tir suyını cismidin* ***ılıtmaḳ*** *(110v/6)*

	Leylī ve Mecnūn
	Leylī
110v/6	*yüzlen-di*
	ata.sıġa
	ısıt-maḳ
	tir
	su.yını
	cism.idin
	ılıt-maḳ
	iliş-mek < il-mek
110v/7	il-mek > iliş-mek
110v/8	iliş-ti
	iliş-tük
	iliş-ür
	iliş-edür
	iliş-ür
110v/9	iliş-meydür
	iliş-gen
	iliş-ürgen
	iliş-edürgen
110v/10	iliş-
	iliş-gil
	iliş-me
	iliş-megil
	iliş-in͡g
	iliş-in͡giz
	iliş-in͡gler
110v/11	iliş-men͡g
	iliş-men͡giz
	iliş-men͡gler
	iliş-men
	iliş-mes min
110v/12	iliş-e min
	iliş-ür min
	iliş-edür min
	iliş-ürem
	iliş-ürüm
	iliş-mekim
	iliş-megüm
110v/13	iliş-ip
	iliş-iben
	iliş-miş
	iliş-mişen͡g
	iliş-mes
110v/14	iliş-mesi/mezi
	iliş-ip bolmas
	iliş-se bolmas
	iliş-maḳ olmas
110v/15	iliş-se almas
	iliş-e iliş-e
	iliş-ey

iliş-eyin
110v/16 iliş-sek
iliş-ge biz
iliş-gey biz
iliş-geli
iliş-eliŋ͡g
iliş-geli
110v/17 iliş-geç
iliş-güçi
iliş-güçe
iliş-günçe
iliş-gençe
110v/18 iliş-güm
iliş-güŋ͡g
iliş-güsi
iliş-gülük
iliş-gey
110v/19 iliş-se
iliş-sün
iliş-dik
iliş-e
iliş-güdik
iliş-ürdik
110v/20 **iliştür-mek**
ile-mek
110v/21-22 ile-di
ile-r

■ *kim belādın ḳaça alġay ki ḳılıp devr u* ***iler*** *// ḫalḳ başı üze pervīzen-i eflāk belā (110v/21-22)*

ile-ydür
kim
belā.dın
ḳaç-a alġay
ki
ḳıl-ıp
devr
u (ve)
ile-r
ḫalḳ
baş.ı
üze
pervīzen-i eflāk
belā
ıl-ar
ile-
ile-gil
110v/23 ile-me
ile-megil
ile-ŋ͡g
ile-ŋ͡giz
ile-ŋ͡gler
ile-meŋ͡g
ile-meŋ͡giz
110v/24 ile-meŋ͡gler
ile-men
ile-mes min
ile-y min
ile-r min

■ *Mecnūn dik* ***iler min*** *itekim birle çü tofraḳ // gūyā ki fenā gerdi yaġar ol ilekimdin (110v/25)*

ile-dür min
ile-rem
110v/25 *Mecnūn*
dik
ile-r min
itek.im
birle
çü
tofraḳ
gūyā
ki
fenā
gerd.i
yaġ-ar
ol
ilek.imdin
ıl-ar min
al-aram
110v/26 ile-rim
ile-mekim
ile-megüm
ile-p
ile-ben
ile-miş
110v/27 ile-mişeŋ͡g
ile-mes

ile-mesi/mezi
ile-medin
110v/28 ile-p bolmas
ile-se bolmas
ile-mek olmas
ile-y almas
ile-yü
ile-y ile-y
110v/29 ile-y

■ *ger disem kim kūyı tufraġın* **iley** *köz ḥalḳasın // miñg töşüklük perde-yi cān birle ġarbāl itge min (111r/1)*

ile-yin
111r/1 *ger*
di-sem
kim (ki)
kūy.ı
tufraġ.ın
ile-y
köz
ḥalḳa.sın
miñg
töşük.lük
perde-yi cān
birle
ġarbāl
it-ge min
111r/2 ıl-maḳ
ile-sek
ile-ge biz
ile-gey biz
ile-li
ile-liñg
111r/3 ile-geli
ile-geç
ile-güçi
ile-güçe
ile-günçe
ile-gençe
111r/4 ile-güm
ile-güñg
ile-güsi
ile-gülük
ile-gey
ile-se
111r/5 ile-sün
ile-dik
ile-güdik
ile-rdik
ılbara-maḳ
111r/6 ılbara-dı
ılbara-r
ılbara-ydur

■ *kim ki ḳızıġ suġa iligin urar // her niçe kim ilgi tıyar* **ılbarar** *(111r/7)*

111r/7 Ḥayretü'l-Ebrār
kim
ki
ḳızıġ
su.ġa
ilig.in
ur-ar
her
niçe
kim (ki)
ilg.i
tıy-ar
ılbara-r
ılbara-r
111r/8 ılbara-maydur
ılbara-ġan
ılbara-rġan
ılbara-durġan
111r/9 ılbara-
ılbara-ġıl
ılbara-ma
ılbara-maġıl
ılbara-man
ılbrara-mas min
111r/10 ılbara-y min
ılbara-r min
ılbara-ydur min
ılbara-ram
ılbara-rım
ılbara-maġım
ılbara-maġum
111r/11 ılbara-p
ılbara-ban

ılbara-mış
ılbara-mışa͡ŋg
ılbara-mas
111r/12 ılbara-masɪ/mazɪ
ılbara-madın
ılbara-p bolmas
ılbara-sa bolmas
111r/13 ılbara-maḳ olmas
ılbara-y almas
ılbara-yu
ılbara-y ılbara-y
111r/14 ılbara-y
ılbara-yın
ılbara-saḳ
ılbara-ġa biz
ılbara-ġay biz
ılbara-lı
ılbara-lıŋ͡g
111r/15 ılbara-ġalı
ılbara-ġaç
ılbara-ġuçı
ılbara-ġuça
ılbara-ġunça
111r/16 ılbara-ġança
ılbara-ġum
ılbara-ġuŋ͡g
ılbara-ġusı
111r/17 ılbara-ġuluḳ
ılbara-ġay
ılbara-sa
ılbara-sun
ılbara-dik
ılbara-ġudik
ılbara-rdik
111r/18 ılbarat-maḳ
ılbarat-ıp

■ *ördek a͡ŋga çün ayaġ uzatıp // su cūşı ayaġın* ***ılbaratıp*** *(111r/19-20)*

ılbarat-ıban
111r/19 ılbarat-mış
Ḥayretü'l-Ebrār
ördek
a͡ŋga
çün
ayaġ
uzat-ıp
111r/20 *su*
cūş.ı
ayaġ.ın
ılbarat-ıp
ilt-mek
ilt-ti

■ *çün yār idi baḫt-i cāvdāne // tartar idi mini bī-ḫūdāne // yā* ***iltti*** *bir ḫüceste menzil // her nevʿ murād anda ḥāṣıl (111r/21-22)*

111r/21 Leylī ve Mecnūn
çün
yār
idi
baḫt-i cāvdāne
tart-ar
idi
min.i
bī-ḫūdāne
yā
ilt-ti
111r/22 *bir*
ḫüceste
menzil
her
nevʿ
murād
anda
ḥāṣıl
Rūmī müellif
ilt-ti
ılıt-tı
111r/23 ilt-tük
ilt-ür

■ *ḳażā nerrādı kök ṭāsıda ay kün kaʿbeteynidin // dü-şeş naḳdi bile il ʿömri naḳdin her ni bar* ***iltür*** *(111r/23-24)*

ilt-edür
ḳażā
nerrād.ı
kök
ṭās.ıda
111r/24 *ay*

kün
kaʿbeteyn.idin
dü-şeş
naḳd.i
bile
il
ʿömr.i
naḳd.in
her
ni
bar
ilt-ür
ilt-ür

■ *nāmem* ***iltür*** *ḳuş eger maẓmūnın aytıp ḳılsa şerḥ // saçġay ot ḳaḳnus kibi miñg çāk olur minḳār añga (111r/25)*

111r/25 *nāme.m*
ilt-ür
ḳuş
eger
maẓmūn.ın
ayt-ıp
ḳıl-sa
şerḥ
saç-ġay
ot
ḳaḳnus
kibi
miñg
çāk
ol-ur
minḳār
añga

111r/26-27 ilt-e alur

■ *ança ni hem* ***ilte alur*** *çaġlaban // birk tañgıp arḳasıġa bağlaban (111r/26-27)*

ilt-e aladur
Ḥayretü'l-Ebrār
ilt-meydür
ilt-gen

■ *ol durur gūy-i saʿādet* ***iltgen*** *// nefʿ-i taḳvā vü ʿibādet* ***iltgen*** *(111r/28-29)*

■ *yibergen kişimiz henūz kilmeydür ve* ***iltgen*** *ruḳʿağa cevāb kiltürmeydür (111r/29)*

ilt-ürgen
ilt-edürgen
ança
ni
hem
ilte alur
çağla-ban
birk
tañg-ıp
arḳa.sıġa
bağla-ban

111r/28 Lisānü'ṭ-Ṭayr
ol.durur
gūy-i saʿādet
ilt-gen

111r/29 *nefʿ-i taḳvā*
vü (ve)
ʿibādet
ilt-gen
Münşe'āt
yiber-gen
kişi.miz
henūz
kil-meydür
ve
ilt-gen
ruḳʿa.ġa
cevāb
kiltür-meydür

111v/1 ilt-
ilt-gil

■ *ey Nevāyī şāhlarġa çün gedālar fikri yoḳ // iltgil hem Tiñgri dergāhıġa şey'u'l-llahlar (111v/1-2)*

ey
Nevāyī
şāh.larġa
çün
gedālar

111v/2 *fikr.i*
yoḳ
ilt-gil
hem

Tiñgri
dergāh.ıġa
şey'u'l-llah.lar
ilt-me
ilt-megil
ilt-iñg
ilt-iñgiz
ilt-iñgler
111v/3 ilt-meñg
ilt-meñgiz
ilt-meñgler
ilt-men
ilt-mes min
ilt-e min
ilt-er min
ilt-edür min
111v/4 ilt-erem
ilt-erim
ilt-mekim
ilt-megüm
ilt-ip
ilt-iben

■ *ḳatlim ittiñg iylesünler* ***iltiben*** *kūyıñgda defn // kim barur cennetġa ẓulmüñg tīġidin bolġan şehīd (111v/5)*

ilt-miş
111v/5 *ḳatl.im*
it-tiñg
iyle-sünler
ilt-iben
kūy.ıñgda
defn
kim (ki)
bar-ur
cennet.ġa
ẓulm.üñg
tīġ.idin
bol-ġan
şehīd
ilt-mişeñg
ilt-mes
111v/6 ilt-mesi/mezi
ilt-medin
ilt-ip bolmas
ilt-se bolmas
111v/7 ilt-mek olmas
ilt-e almas
ilt-e ilt-e
ilt-ey
ilt-eyin
111v/8 ilt-e almay
ilt-e almayın

■ *ot ḳahrıġa olmayın hem-āverd // yil ḫaylıdın* ***ilte almayın*** *gerd (111v/9)*

111v/9 Leylī ve Mecnūn
Leylī
ot
ḳahr.ıġa
ol-mayın
hem-āverd
yil
ḫayl.ıdın
ilt-e almayın
gerd
ilt-sek
111v/10 ilt-ge biz
ilt-gey biz
ilt-eli

■ *biri dip südreli Ḫüsrevġa tigrü // biri dip* ***ilteli*** *başını ayru (111v/11)*

ilt-eliñg
Ferhād ve Şīrīn
Ferhād
111v/11 *bir.i*
di-p
südre-li
Ḫüsrev.ġa
tigrü
bir.i
di-p
ilt-eli
baş.ını
ayru
ilt-geli
ilt-geç
111v/12 ilt-güçi
ilt-güçe
ilt-günçe

ilt-gençe
ilt-güm

■ *tīġ ile ġam-gīn kö͡ngül otıġa teskīn birmedin // **iltgüm**dür āh kim tupraḳġa ol su ḥasretin (111v/12-13)*

tīġ
ile
ġam-gīn
111v/13 *kö͡ngül*
ot.ıġa
teskīn
bir-medin
ilt-gümdür
āh
kim (ki)
tupraḳ.ġa
ol
su
ḥasret.in
ilt-ü͡ng
ilt-güsi
111v/14 ilt-gülük
ilt-gey

■ *devrdin ġam-gīn min ey sāḳī ḳadeḥ seylini ḳoy // boġzuma tā **iltgey** kö͡nglüm otıdın ġamnı su (111v/14-15)*

ilt-e
ilt-se
ilt-sün
ilt-dik
devr.din
ġam-gīn
min
ey
sāḳī
ḳadeḥ
111v/15 *seyl.ini*
ḳoy-
boġz.uma
tā
ilt-gey
kö͡ngl.üm
ot.ıdın
ġam.nı
su
ilt-güdik
ilt-ürdik
ıltıra-maḳ ~ ıldıra-maḳ (RT)
111v/16 Rūmiye
ıldıra-maḳ (RT) ~ ıltıra-maḳ
ıltıra-dı
ıltıra-duḳ
111v/17 ıltıra-r

■ *aḥterīdür naḥs ʿuṣṣāḳ-ı bed-aḥter ḥālıġa // ol ki her tün **ıltırar** hicrān tüninin͡g şüdrüni (111v/17-18)*

ıltıra-ydur
aḥterī.dür
naḥs
ʿuṣṣāḳ-ı bed-aḥter
ḥāl.ıġa
ol
ki
her
tün
ıltıra-r
hicrān
111v/18 *tün.inin͡g*
şüdrün.i
ıltıra-r
ıltıra-maydur
ıltıra-ġan
111v/19 ıltıra-rġan
ıltıra-ydurġan
ıltıra-
ıltıra-ġıl
ıltıra-ma
111v/20 ıltıra-maġıl
ıltır-ın͡g
ıltır-ın͡gız
ıltır-ın͡glar
ıltıra-ma͡ng
ıltıra-ma͡ngız
ıltıra-ma͡nglar
111v/21 ıltıra-man
ıltıra-mas min
ıltıra-y min
ıltıra-r min

ıltıra-ydur min
ıltıra-ram
ıltıra-rım
ıltıra-maġım
111v/22 ıltıra-megüm
ıltıra-p
ıltıra-ban
ıltıra-mış
ıltıra-mışaŋ͡g
ıltıra-mas
111v/23 ıltıra-ması/mazı
ıltıra-madın
111v/24 ıltıra-p bolmas
ıltıra-sa bolmas
ıltıra-maḳ olmas
ıltıra-y almas
ıltıra-yu
ıltıra-y ıltıra-y
111v/25 ıltıra-y
ıltıra-yın
ıltıra-saḳ
ıltıra-ġa biz
ıltıra-ġay biz
111v/26 ıltıra-lı
ıltıra-lıŋ͡g
ıltıra-ġalı
ıltıra-ġaç
ıltıra-ġuçı

■ *zer-beft kisvetlik dünyā güzīn necāset üstide* ***ıltıraġuçı*** *çibin (111v/27)*

111v/27 Maḥbūbu'l-ḳulūb
zer-beft
kisvet.lik
dünyā
güzīn
necāset
üst.ide
ıltıra-ġuçı
çibin
ıltıra-ġuça
111v/28 ıltıra-ġunça
ıltıra-ġança
ıltıra-ġum
ıltıra-ġuŋ͡g
ıltıra-ġusı
111v/29 ıltıra-ġuluḳ
ıltıra-ġay
ıltıra-sa
ıltıra-sun
ıltıra-dik
ıltıra-ġudik
ıltıra-rdik
112r/1 **1 ılġa-maḳ**
2 ılġa-maḳ
ılġa-dı
112r/2 ılġa-duḳ
ılġa-r
ılġa-ydur
ılġa-r
112r/3 ılġa-maydur
ılġa-ġan
ılġa-rġan
ılġa-ydurġan
112r/4 ılġa-
ılġa-ġıl
ılġa-ma
ılġa-maġıl
ılġa-ŋ͡g
ılġa-ŋ͡gız
ılġa-ŋ͡glar
112r/5 ılġa-maŋ͡g
ılġa-maŋ͡gız
ılġa-maŋ͡glar
ılġa-man
ılġa-mas min
ılġa-y min
112r/6 ılġa-r min
ılġa-ydur min
ılġa-ram
ılġa-rım
ılġa-maġım
ılġa-maġum
ılġa-p
112r/7 ılġa-ban

■ *az kişi birle her ṭaraf kitmiş // ḫaşmı başıġa* ***ılġaban*** *yitmiş (112r/7-8)*

ılġa-mış
Sebʾa-yi Seyyāre

az
kişi
birle
her
ṭaraf
112r/8 *kit-miş*
ḫaşm.ı
baş.ıġa
ılġa-ban
yit-miş
ılġa-mışaŋ͡g
ılġa-mas
112r/9 ılġa-ması/mazı
ılġa-madın
ılġa-p bolmas
ılġa-sa bolmas
ılġa-maḳ olmas
112r/10 ılġa-y almas
ılġa-yu
ılġa-y ılġa-y
ılġa-y
ılġa-yın
112r/11 Ilġay
ılġa-ġa biz
ılġa-ġay biz
ılġa-lı
ılġa-lıŋ͡g
ılġa-ġalı
112r/12 ılġa-ġaç
ılġa-ġuçı
ılġa-ġuça
ılġa-ġunça
ılġa-ġança
112r/13 ılġa-ġumızdur

■ *Ġūrbend tengidin çıḳıp alarnıŋ͡g üstige* ***ılġaġumızdur*** *(112r/13-14)*

Tārīḫ-i Bābürī
Ġūrbend
tengi.din
çıḳ-ıp
alar.nıŋ͡g
112r/14 *üst.ige*
ılġa-ġumızdur
ılġa-ġuŋ͡guzdur
ılġa-ġusılardur
ılġa-ġuluḳ
ılġa-ġay
112r/15 ılġa-sa
ılġa-sun
ılġa-dik
ılġa-ġudik
ılġa-rdik
ilikle-mek
112r/16 ilikle-di
ilikle-dük
ilikle-r
ilikle-ydür
ilikle-r
112r/17 ilikle-meydür
ilikle-gen
ilikle-rgen
ilikle-ydürgen
112r/18 ilikle-
ilikle-gil
ilikle-meŋ͡g
ilikle-meŋ͡giz
ilikle-meŋ͡gler
112r/19 ilikle-men
ilikle-mes min
ilikle-y min
ilikle-r min
ilikle-ydür min
ilikle-rem
ilikle-rim
112r/20 ilikle-mekim
ilikle-megüm
ilikle-p

■ *Żaḥḥākdın çün il ivrülüp irdi tura almay ḳaçtı ammā anı ḳavup* ***iliklep*** *Fereydūn cezāsıġa yitgürdi (112r/21)*

ilikle-ben
ilikle-miş
112r/21 Tārīḫü'l-Mulūk
Żaḥḥāk.dın
çün
il
ivrül-üp
irdi

tur-a almay
ḳaç-tı
ammā
anı
ḳav-up
ilikle-p
Fereydūn
cezā.sıġa
yitgür-di

112r/22 ilikle-mişeñg
ilikle-mes
ilikle-mesi/mezi
112r/23 ilikle-medin
ilikle-p bolġay
ilikle-se bolġay
ilikle-mek olġay
112r/24 ilikle-y alġay

■ *ẓulmet deryāsıdın maḳṣūd gevherin birev* ***ilikley alġay*** *(112r/24)*

Münşe'āt
ẓulmet
deryā.sıdın
maḳṣūd
gevher.in
birev
ilikle-y alġay

112r/25 ilikle-yü
ilikle-y ilikle-y
ilikle-y
ilikle-yin
112r/26 ilikle-sek
ilikle biz
ilikle-y biz
ilikle-li
ilikle-niñg
ilikle-geli
112r/27 ilikle-geç
ilikle-güçi
ilikle-güçe
ilikle-günçe
ilikle-gençe
112r/28 ilikle-güm
ilikle-güñg
ilikle-güsi
112r/29 ilikle-gülük
ilikle-gey
ilikle-se
ilikle-sün
ilikle-dik
ilikle-güdik
ilikle-rdik
112v/1 **ilikleş-mek**
112v/2-3 **iliklen-mek**
iliklet-mek

İsimler (Cevāmid)

1 il ↔ ilig

■ *ey Nevāyī ḫasta köñglüñgġa mededdür nāveki // rāst andaḳ kim żaʿīf* ***il****ge birür ḳuvvet ʿasā (112v/3-4)*

2 il

■ *yuḳar yamanlıġ añga kim kirer yaman* ***il*** *ara // kömür ara ilig urġan ḳılur ilini ḳara (112v/5-6)*

3 il
4 il
5 il

112v/3 *ey*
Nevāyī
ḫasta
köñgl.üñgġa
meded.dür
nāvek.i
112v/4 *rāst*
andaḳ
kim (ki)
żaʿīf
il.ge
bir-ür
ḳuvvet
ʿaṣā
ilig ↔ 1 il
1 il ↔ ilig
ilig ↔ 1 il
ḳol
112v/5 *yuḳ-ar*
yaman.lıġ

aŋ͡ga
kim (ki)
kir-er
yaman
il
ara
112v/6 *kömür*
ara
ilig
ur-ġan
ḳıl-ur
il.ini
ḳara
il/ıl
ıl-maḳ
112v/7 Farsça
hīl (Fa)
Süryānī dili
İl (Sür)
112v/8 **ilek**

■ *hicr şāmı derd ü ġamnı başıma yaġdurġalı // boldı encüm birle çarḫ-i çenberi gūyā* ***ilek*** *(112v/8-9)*

Arapça
hicr
şām.ı
derd
ü (ve)
ġam.nı
baş.ıma
yaġdur-ġalı
112v/9 *bol-dı*
encüm
birle
çarḫ-i çenber.i
gūyā
ilek
ilen
ılan / ilan ~ yılan
ilen
ılan / ilan ~ yılan
112v/10 yılan ~ ılan / ilan
ilege (Mo)
Moġol lügati
ılan otı
Ilan Otı
Ilan Otı
112v/11 Semerḳand
iley

■ *cūdı* ***iley****ide toḳuz eflāk // eflāk ḳaşıda tūde-yi ḫāk (112v/12)*

112v/12 Leylī ve Mecnūn
Bedīʿ ü’z-zamān Mīrzā
cūd.ı
iley.ide
toḳuz
eflāk
eflāk
ḳaş.ıda
tūde-yi ḫāk
ilbesün
112v/13 **ilti**
112v/14 ilti
Farsça
ilçi

■ *Nevāyī āh ki tapmas viṣāldın ḫaberī // ḫayāl* ***ilçi****sini gerçi yüz sarı yiberür (112v/15)*

■ *serḫad bigleri* ***ilçi****sini*ŋ͡*ğ zaḥmeti ve alarnı dil-ḫᵛāhları bile ḳaytarmaḳnıŋ͡ğ taʾabi (112v/16)*

112v/15 *Nevāyī*
āh
ki
tap-mas
viṣāl.dın
ḫaberī
ḫayāl
ilçi.sini
gerçi
yüz
sarı
yiber-ür
Vaḳfiye
112v/16 *serḫad*
big.leri
*ilçi.sini*ŋ͡*ğ*
zaḥmet.i

ve
alar.nı
dil-ḫ^{v}āh.ları
bile
ḳaytar-maḳnıñ
ta'ab.i
ilçigen (Mo)
112v/17 Moġol lügati
Arapça
ilçilıḳ
ılçılıḳ / ilçilıḳ

■ *miñ ılçılıḳ (112v/17)*

■ *līk siz **miñ ılçılıḳ** andın yıraḳ // ḳaysı miñ yıllıḳ ki imkāndın yıraḳ (112v/18-19)*

miñ
ılçılıḳ
112v/18 Lisānü't-Ṭayr
līk
siz
miñ ılçılıḳ ↔ miñ yıllıḳ
andın
yıraḳ
ḳaysı
miñ yıllıḳ ↔ miñ ilçilıḳ
ki
imkān.dın
112v/19 *yıraḳ*
İl Ḫan
Oġuz Ḫan
Moġol
Tūr bin Fereydūn
Moġol
112v/20 il ḫan
sulṭānu't-ṭāyfe
ıldam

■ *ey ecel kūyide başım ḳıl aġır kim iylemiş // hicr eşkim seylin **ıldam** żaʿf-ı cismimni yiñgil (112v/20-21)*

ey
ecel
kūy.ide
baş.ım
112v/21 *ḳıl-*
aġır
kim (ki)
iyle-miş
hicr
eşk.im
seyl.in
ıldam
żaʿf-ı cism.imni
yiñgil
ıldamlıḳ
Sedd-i İskenderī

■ *tapar gūy çevgendin **ıldamlıḳ** // velīkin bolur āḫir ārāmlıḳ (112v/22)*

112v/22 *tap-ar*
gūy
çevgen.din
ıldamlıḳ
velīkin
bol-ur
āḫir
ārām.lıḳ
İl Deŋüz
112v/22-23 Azerbaycan Atabegleri
112v/23 Melik Arslan bin Ṭuġrul
ıldırım

■ *tünd yil alıda avuç ḫāk dik // **ıldırım** utrusıda ḫāṣāk dik (112v/23-24)*

Ḥayretü'l-Ebrār
tünd
yil
al.ıda
avuç
ḫāk
dik
ıldırım
112v/24 *utru.sıda*
ḫāṣāk
dik
ıldız
ılġar
112v/25 ılġa-maḳ
1 ılġamış
2 ılġamış
112v/26 **ılġavçı** ↔ ılġaġuçı
ılġa-ġuçı ↔ ılġavçı

Ilġay

ılġa-y

112v/27 Yomut Türkmenleri

1 ılḳı

■ *at aŋ͡ga tartar ki yüz* ***ılḳı****sı bar // sīm aŋ͡ga birür ki yüz* ***ılḳı****sı bar (112v/28-29)*

2 ılḳı

■ *yüz ılḳı (112v/27)*

■ *at aŋ͡ga tartar ki yüz* ***ılḳı****sı bar // sīm aŋ͡ga birür ki yüz* ***ılḳı****sı bar (112v/28-29)*

yüz

ılḳı

112v/28 Ḥayretü'l-Ebrār

at

aŋ͡ga

tart-ar

ki

yüz

ılḳı.sı

bar

sīm

aŋ͡ga

112v/29 *bir-ür*

ki

yüz ılḳısı

bar

Ṭāliʿ Hirevī

ılḳı

113r/1 il **ilgerrek**

■ *ʿināyet ḳılıp şāh-ı ʿālī maḳām // teveḳḳufsız* ***ilgerrek*** *iylep ḫarām (113r/2)*

Sedd-i İskenderī

113r/2 İskender

Ḫaṭā

ʿināyet

ḳıl-ıp

şāh-ı ʿālī maḳām

teveḳḳuf.sız

ilger.rek

iyle-p

ḫarām

ilgeri

■ *aḫter turur ki rāciʿ olur gāh müstaḳīm // çün şūḫluḳġa barsa kiyin kilse* ***ilgeri*** *(113r/3)*

113r/3 *aḫter.turur*

ki

rāciʿ

ol-ur

gāh

müstaḳīm

çün

şūḫ.luḳġa

bar-sa

kiyin

kil-se

ilgeri

ilk

■ ***ilk*** *Allāh atını yād iyleli // söylemekni soŋ͡gra bünyād iyleli (113r/4)*

113r/4 *ilk*

Allāh

at.ını

yād

iyle-li

söyle-mekni

soŋ͡gra

bünyād

iyle-li

ilg ↔ el

■ *niçe ḫurşīdni gūyā ḳara itmiş küsūf // tā ḳılıp tur* ***ilg****in ol ḥūr-i perī peyker ḳara (113r/5)*

113r/5 *niçe*

ḫurşīd.ni

gūyā

ḳara

it-miş

küsūf

tā

ḳıl-ıptur

ilgin

ol

ḥūr-i perī peyker

ḳara

ilek

Yaġma

113r/6 İlek

Türkistan

Ḥisār vilayeti
ilek

■ *tā* ***ilek*** *o ḫan ḳéblé-yé yaġma vo Tatarend // coz dergeh-é to ḳéblé mebād* ***ilek*** *o ḫan rā (113r/7)*

Ebü'l-Ferec Rūmī

113r/7 *tā*
ilek
o
ḫan
ḳéblé-yé Yaġma
vo
Tatar.end
coz
dergeh-é
to
ḳéblé
mebād
ilek
o
ḫan
rā
Farsça
illik

■ ***illik*** *bile altmışġa yitti ḳademim // ni maʿnī kim bolmadı irken raḳamim (113r/8)*

113r/8 *illik*
bile
altmış.ġa
yit-ti
ḳadem.im
ni
maʿnī
kim (ki)
bol-madı
irken
raḳam.im
1 illik (ایلّیک)

■ *gül ʿıṭrı yüz yılçılıḳ yol kitip //* ***yüz illik*** *ölük can tapıp çün itip (113r/9-10)*

■ *ʿömr* ***illik****ge çü yitti yine* ***illik****din imes // yaġılıḳ Tiñrige vü emriġa bī-pervālıḳ (113r/11)*

2 illik (ایلّیک)

■ *yüz illik (113r/9)*

■ *ʿömr* ***illik****ge çü yitti yine* ***illik****din imes // yaġılıḳ Tiñrige vü emriġa bī-pervālıḳ (113r/11)*

113r/9 *yüz*
illik
Sedd-i İskenderī
gül ʿıṭr.ı yüz yılçılıḳ
113r/10 *yol*
kit-ip
yüz illik
ölük
cān
tap-ıp
çün
it-ip
illik (50)
113r/11 *ʿömr*
illik.ge
çü
yit-ti
yine
il.likdin
imes
yaġı.lıḳ
Tiñri.ge
vü (ve)
emr.iġa
bī-pervālıḳ
ıllıḳ / illıḳ

■ *yene Ḫᵛārezmşahġa yazdı miṣāl // bu ki Ḫᵛārezmdin bir* ***ıllıḳ*** *māl (113r/12)*

113r/12 Sebʿa-yi Seyyāre
yine
Ḫᵛārezmşah.ġa
yaz-dı
miṣāl
bu
ki
Ḫᵛārezm.din
bir
ıllıḳ
māl
113r/12-13 Rūm Türkleri
113r/13 **ilmek**

■ *ʿıyş u rāḥet ḳuşların ṣayd iyley alman gerçi bar // köz yaşıdın dāne vü cān riştesidin* ***ilmek****im (113r/14)*

113r/14 *ʿıyş*
u (ve)
rāḥet
ḳuş.ların
ṣayd
iyle-y alman
gerçi
bar
köz
yaş.ıdın
dāne
vü (ve)
cān
rişte.sidin
ilmek.im
113r/15 **ilen** ~ ile
ile ~ ilen
ilen
113r/16 ile-
ile-mek
113r/17 ılıcaḳ (RT) ↔ ılıġ
Rūmī Türkçesi
ılıġ ↔ ılıcaḳ
iliş il (RT)
113r/18-19 Rūmī Türkçesi
1 ılıġ ~ ılıḳ

■ *ḳan töker kö͡ngli Nevāyīni͡ng ü eşk iki közi // ülgüsi ʿışḳ ġamın ger yimese ısıġ* ***ılıġ*** *(113r/18-19)*

ılıḳ ~ ılıġ
2 ılıġ (RT) ↔ ıḳlıġ
ḳan
tök-er
kö͡ngl.i
Nevāyī.ni͡ng
ü (ve)
eşk
iki
köz.i
ülgü.si
ʿışḳ
ġam.ın
ger
yi-mese
ısıġ
ılıġ
Rūmī Türkçesi
ıḳlıġ ↔ 2 ılıġ
113r/20 **ilig** ↔ il ↔ ilg

■ *tenġa taş u ḳolġa tiş zaḫmı ki saldı tilbelik // fāş ḳıldı ilge kö͡ngleksiz beden yi͡ngsiz* ***ilig*** *(113r/20-21)*

ten.ġa
taş
u (ve)
ḳol.ġa
tiş
zaḫm.ı
ki
sal-dı
tilbe.lik
113r/21 *fāş*
ḳıl-dı
il.ge
kö͡nglek.siz
beden
yi͡ng.siz
ilig
il ↔ ilg ↔ ilig
ilg ↔ il ↔ ilig
ilik

Türeyenler

mīm ile

im-mek
im-di
im-dük
113r/23 im-er
im-edür

■ *ṣandūḳnıkiltürdiler Āsiye açtı bir ṭıfl kördi kim barmaġın* ***imedür*** *(113r/23-24)*

Tārīḫu'l-Enbiyā
Ḥażret-i Mūsā
ṣandūḳ.nı

113r/24 *kiltür-diler*
Āsiye
aç-tı
bir
ṭıfl
kör-di
kim (ki)
barmaġ.ın
im-edür
im-er
im-meydür
113r/25 im-gen

■ *süt **imgen**de saʿādet dāye boldı // tili çıḳġaç hüner hem sāye boldı (113r/26)*

im-ergen
im-edürgen
Gül ve Nevrūz
113r/25-26 Mollā Sāḳī
113r/26 *süt*
im-gende
saʿādet
dāye
bol-dı
til.i
çıḳ-ġaç
hüner
hem
sāye
bol-dı
im-
im-gil
113r/27 im-me
im-megil
im-iŋ͡g
im-iŋ͡giz
im-iŋ͡gler
im-meŋ͡g
im-meŋ͡giz
im-meŋ͡gler
113r/28 im-men
im-mes min
im-e min
im-er min
im-edür min
im-erem
im-erim
im-mekim
im-megüm
113r/29 im-ip
im-iben
im-mişeŋ͡g
im-mes
113v/1 im-mesi/mezi
im-medin
im-ip bolmas
im-se bolmas
im-mek olmas
im-e almas
113v/2 im-e im-e
im-ey
im-eyin
im-sek
im-ge biz
113v/3 im-gey biz
im-eli
im-eliŋ͡g
im-geli
im-geç
im-güçi
im-güçe
im-günçe
113v/4 im-gençe
im-güm
im-güŋ͡g
im-güsi
im-gülük
113v/5 im-gey
im-e
im-se
im-sün
im-dik
im-güdik
im-erdik
~~imiz-mek~~
113v/6 im-mek
imiz-di
imiz-dük
imiz-ür

113v/7 imiz-edür
imiz-ür
imiz-meydür
imiz-gen
imiz-ürgen
113v/8 imiz-edürgen
imiz-
imiz-gil
imiz-me
imiz-megil
113v/9 miz-iŋ͡g
imiz-iŋ͡giz
imiz-iŋ͡gler
imiz-meŋ͡g
imiz-meŋ͡giz
imiz-meŋ͡gler
imiz-men
113v/10 imiz-mes min
imiz-e min
imiz-ür min
imiz-edür min
imiz-ürem
imiz-ürüm
imiz-mekim
imiz-megüm
113v/11 imiz-ip
imiz-iben
imiz-miş
imiz-mişeŋ͡g
imiz-mes
113v/12 imiz-mesi/mezi
imiz-medin
imiz-ip bolmas
imiz-se bolmas
imiz-mek olmas
113v/13 imiz-e almas
imiz-e imiz-e
imiz-e
imiz-e min
113v/14 imiz-sek
imiz-ge biz
imiz-gey biz
imiz-eli
imiz-eliŋ͡g
imiz-geli
113v/15 imiz-geç
imiz-güçi
imiz-güçe
imiz-günçe
imiz-gençe
113v/16 imiz-güm
imiz-güŋ͡g
imiz-güsi
imiz-gülük
113v/17 imiz-gey
imiz-e
imiz-se
imiz-sün
imiz-dik
imiz-güdik
imiz-ürdik
~~imizdür-mek~~
113v/18 imiz-mek
~~imen-mek~~
113v/19 imen-di
imen-dük
imen-ür
imen-edür
imen-ür
113v/20 imen-meydür
imen-gen
imen-ürgen
imen-edürgen
113v/21 imen-
imen-gil
imen
im-enme
imen-megil
imen-iŋ͡g
113v/22 imen-iŋ͡giz
imen-iŋ͡gler
imen-meŋ͡g
imen-meŋ͡giz
imen-meŋ͡gler
imen-men
imen-mes min
113v/23 imen-e min
imen-ür min

imen-edür min
imen-ürem
imen-ürüm
imen-mekim
imen-megüm
113v/24 imen-ip

■ *min kim ü güstāḫ ilgiŋ öpmek ey sulṭān-ı ḥüsn // itleriŋniŋ çün kef-i pāyın öpre min* ***imenip*** *(113v/24-25)*

imen-iben
imen-miş
min
kim
ü (ve)
güstāḫ
ilg.iŋ
öp-mek
ey
sulṭān-ı ḥüseyn
113v/25 *it.leriŋniŋ*
çün
kef-i pāy.ın
öp-er min
imen-ip
Ṭāliʿ Hirevī
imen-ip
itmen-ip
itmen-mek
113v/26 itmen-mek
Naṣīrī
113v/27 imen-mişeŋ
imen-mes
imen-mesi/mezi
imen-medin
113v/28-29 imen-ip bolmas
imen-se bolmas
imen-mek olmas
imen-e almas
imen-e imen-e

■ *dedem tabuġıda ḳorḳa* ***imene*** *ʿarże-dāşt ol kim (114r/1)*

■ *ḳorḳa* ***imene*** *her ṭarafġa naẓar salıp ilgeri kiyin ni iḥtiyāṭ ḳılurdı (114r/1-2)*

Humāyūn Pādişāh
Babür Pādişāh
114r/1-2 *dede.m*
tabuġ.ıda
ḳorḳ-a imen-e
ʿarże-dāşt
ol
kim (ki)
Kelīle ve Dimne
ḳorḳ-a imen-e
her
ṭaraf.ġa
naẓar
sal-ıp
ilgeri
kiyin
ni
iḥtiyāṭ
ḳıl-urdı
imen-ey
imen-eyin
imen-mey

■ *atasıdın* ***imenmey*** *ve Tiŋridin ḳorḳmay henūz işi çaġır içmek idi (114r/3-4)*

imen-meyin
114r/3 Tārīḫ-i Babürī
Sulṭān Ḥüseyin
ata.sıdın
imen-mey
ve
Tiŋri.din
114r/4 *ḳorḳ-may*
henūz
iş.i
çaġır
iç-mek
idi
imen-sek
imen-ge biz
imen-gey biz
imen-eli
imen-eliŋ
imen-geli
114r/5 imen-geç
imen-güçi

imen-güçe
imen-günçe
imen-gençe
114r/6 imen-güm
imen-güŋ̑
imen-güsi
imen-gülük
114r/7 imen-gey
imen-e
imen-se
imen-sün
imen-dik
imen-güdik

■ *tutaşġan sayı ḫarman ḫarman otlar naḳd-i cānımda // kişi* **imengüdik** *uçġun uçar āh-i fiġānımda (114r/8)*

imen-ürdik
114r/8 *tutaş-ġan*
sayı
ḫarman ḫarman
ot.lar
naḳd-i cān.ımda
kişi
imen-güdik
uçġun
uç-ar
āh-i fiġān.ımda
114r/9 **imgen-mek**
imgen-di
imgen-dük
imgen-ür
imgen-edür
114r/10 imgen-ür
imgen-meydür
imgen-gen
imgen-ürgen
imgen-edürgen
114r/11 imgen-
imgen-gil
imgen-me
imgen-megil

■ *tut özüŋ̑e ferd ü bī-keslik belā vü imgekin // tā birevge örgenip ayru tüşüp* **imgenmegil** *(114r/12)*

114r/12 *tut-*
öz.üŋ̑e
ferd
ü (ve)
bī-kes.lik
belā
vü (ve)
imgek.in
tā
birev.ge
örgen-ip
ayru
tüş-üp
imgen-megil
114r/13 imgen-iŋ̑
imgen-iŋ̑iz
imgen-iŋ̑ler
imgen-meŋ̑
imgen-meŋ̑iz
imgen-meŋ̑ler
114r/14 imgen-men
imgen-mes min
imgen-e min
imgen-ür min
imgen-edür min
imgen-ürem
imgen-ürüm
114r/15 imgen-mekim
imgen-megüm
imgen-meseŋ̑
imgen-mege sin

■ *ey Nevāyī tileseŋ̑ ʿışḳda* **imgenmege sin** *// özni hicrān ġam u derdi bile muʿtād itgil (114r/16)*

imgen-megey sin
114r/16 *ey*
Nevāyī
tile-seŋ̑
ʿışḳ.da
imgen-mege sin
öz.ni
hicrān
ġam
u (ve)

derd.i
bile
muʿtād
it-gil
imgen-ip
imgen-iben

■ *vaṣl ile iyle sebük-bār ki hicriŋ̑ yükini // tartmış min mini [min-i] dil-ḫasta besī* ***imgeniben*** *(114r/17-18)*

114r/17 imgen-miş
vaṣl
ile
iyle-
sebük-bār
ki
hicr.iŋ̑
yük.ini
tart-mış min
min-i dil-ḫasta
besī
114r/18 *imgen-iben*
imgen-mişeŋ̑
imgen-mes
imgen-mesi/mezi
114r/19 imgen-medin
imgen-mek olmas
imgen-e almas
imgen-e imgen-e
114r/20 imgen-ey
imgen-ey min
imgen-seŋ̑
imgen-ge biz
114r/21 imgen-gey biz
imgen-eli
imgen-eliŋ̑
imgen-geli
imgen-geç
114r/22 imgen-güçi
imgen-güm
imgen-güŋ̑
imgen-güsi
imgen-gülük
114r/23 imgen-gey
imgen-e
imgen-se
imgen-sün
imgen-dik
imgen-güdik
imgen-ürdik
114r/24 **imget-mek**
imget-ip
imget-iben
imget-miş

■ *Nevāyī ḫastalıġdın dem urarġa ḳuvveti yoḳtur // anı gūya vefāsızlar cefāsı asru* ***imgetmiş*** *(114r/25)*

114r/25 *Nevāyī*
ḫasta.lıġdın
dem
ur-arġa
ḳuvvet.i
yoḳ.tur
anı
gūya
vefā.sızlar
cefā.sı
asru
imget-miş
114r/26 **imgekle-mek**
imgekle-di
114r/27 imgekle-dük
imgekle-r
imgekle-ydür
imgekle-r
114r/28 imgekle-meydür
imgekle-gen

■ *her zamān közdin yaşım* ***imgeklegen*** *bir yaş dik // meyl iter tofraḳġa veh öltürgüsi bu imgekim (114r/29-114v/1)*

imgekle-rgen
imgekle-ydürgen
114r/29 *her*
zamān
köz.din
yaş.ım
imgekle-gen
bir
yaş

dik
meyl
it-er
tofraḳ.ġa
veh
114v/1 *öltür-güsi*
bu
imgek.im
imgekle-
imgekle-gil
imgekle-me
imgekle-megil
114v/2-4 imgekle-n͡g
imgekle-n͡giz
imgekle-n͡gler
imgekle-men͡g
imgekle-men͡giz
imgekle-men͡gler
imgekle-men
imgekle-mes min
imgekle-y min
imgekle-r min
imgekle-ydür min
imgekle-rem
imgekle-rim
imgekle-mekim
imgekle-megüm
114v/5 imgekle-p
imgekle-ben
imgekle-miş
imgekle-mişen͡g
imgekle-mes
114v/6 imgekle-mesi/mezi
imgekle-medin
114v/7 imgekle-p bolmas
imgekle-se bolmas
imgekle-mek olmas
114v/8 imgekle-y almas
imgekle-yü
imgekle-y imgekle-y
114v/9 imgekle-y
imgekle-yin
imgekle-sek
imgekle-li
imgekle-lin͡g
114v/10 imgekle-geli
imgekle-geç
imgekle-güçi
114v/11 imgekle-güm
imgekle-gün͡g
imgekle-güsi
114v/12 imgekle-gülük
imgekle-gey
imgekle-se
imgekle-sün
imgekle-dik
114v/13 imgekle-güdik
imgekle-rdik

İsimler (Cevāmid)

imes ↔ imestür

■ *ḥayāt-baḫş ise ol ḥūr ʿaksdin bāde // maḥall-i ḥayret* ***imes*** *ḥūr ʿaksidindür rāḥ (114v/14)*

imestür ↔ imes

■ *ḫarman sarı tüşse bir şerāre // küymekdin* ***imestür*** *an͡ga çāre (114v/15)*

114v/14 *ḥayāt-baḫş*
ise
ol
ḥūr
ʿaks.din
bāde
maḥall-i ḥayret
imes
ḥūr
ʿaks.idindür
rāḥ
114v/15 Leylī ve Mecnūn
ḫarman
sarı
tüş-se
bir
şerāre
küy-mekdin
imestür
an͡ga

çāre
imes bolsa

■ *tepre Nevāyī ü nevā dimegil // her ni* ***imes bolsa*** *revā dimegil (114v/16)*

114v/16 Ḥayretü'l-Ebrār
tepre-
Nevāyī
ü (ve)
nevā
di-megil
her
ni
imes bolsa
revā
di-megil
imen

■ *cihān ehli nifāḳıdın ḳayan barsam* ***imen*** *īmen // tiler min ol cihānnı tapġa min şāyed emān anda (114v/17)*

■ *gerçi imen ḳābil-i luṭf u kerem // līk* ***imen*** *bir yolı nevmīd hem (114v/18)*

114v/17 *cihān*
ehl.i
nifāḳ.ıdın
ḳayan
bar-sam
imen
īmen
tile-r min
ol
cihān.nı
tap-ġa min
şāyed
emān
anda

114v/18 Ḥayretü'l-Ebrār
gerçi
imen
ḳābil-i luṭf u kerem
līk
imen
bir
yol.ı
nevmīd (Fa. nā+T. ümid<umut)
hem

114v/19 imen-mek
imeñg

■ *ey Nevāyī dem bu demdür tut ġanīmet bāde iç // özge bir demge yiter yitmesge çün vāḳıf* ***imeñg*** *(114v/19-20)*

ey
Nevāyī
dem
bu
dem.dür
tut-
ġanīmet
bāde

114v/20 *iç-*
özge
bir
dem.ge
yit-er
yit-mesge
çün
vāḳıf
imeñg
Nevāyī

114v/21 Rūmī müellif
imeñg

114v/23 imen
imçek

■ *Dārābnı aṅga körgüzdiler közi tüşgeç* ***imçek****ige süt kildi (114v/24-25)*

114v/24-25 Tārīḫü'l-Mulūk
Dārāb
Humāy
Dārāb.nı
aṅga
körgüz-diler
köz.i
tüş-geç
imçek.ige
süt
kil-di
imdi

■ *meyde sāḳī ʿaksini körgeç igildim öpgeli // baş kötürmen* ***imdi*** *yaʿnī kim tapıp mın*

infiʿāl (114v/25-26)

mey.de
sāḳī
ʿaks.ini
kör-geç
igil-dim
öp-geli
baş
kötür-men

114v/26 *imdi*
yaʿnī
kim (ki)
tap-ıp min
infiʿāl
im-mek
imdikeçe ↔ imdikedigince
imdikedigince ↔ imdikeçe

114v/27 **ımraġ**

114v/27-28 bu belāġa ni devādur ki Nevāyīni ol ay // niçe yig körse munı ʿışḳ a͡nga ***ımraġ*** *itedür*

■ *éy Tork-é nāzenīn ké dél-efrūz o mehveşi // inaḳ-é dél-robāī o* ***ımraġ****-é ūnişi (114v/28-29)* Farsça

bu
belā.ġa
ni
devā.dur
ki
Nevāyī.ni

114v/28-29 *ol*
ay
niçe
yig
kör-se
mun.ı
ʿışḳ
a͡nga
ımraġ
it-edür
Vaṣṣāf
Moġol sözleri
éy
Tork-é nāzenīn
ké
dél-efrūz
o (ve) Farsça
mehveş.i
inaḳ-é dél-robāi
o (ve)
imraġ-é
ūnişi
ımġa
1 imgek ~ emek (RT)

■ *nefsi͡ng itse şūḫluġ çarḫ* ***imgek****idin ḳıl edeb // ṭıflnı andaḳ ki zecr iyler felek birle edīb (115r/1-2)*

2 imgek

■ *ḳadem urdı vu terk-i mehd ḳıldı // ḳoyup* ***imgek*** *yörürge cehd ḳıldı (115r/3)*

115r/1 *nefs.i͡ng*
it-se
şūḫ.luġ
çarḫ
imgek.idin
ḳıl-
edeb

115r/2 *ṭıfl.nı*
andaḳ
ki
zecr
iyle-r
felek
birle
edīb
Ferhād

115r/3 *ḳadem*
ur-dı
vu (ve)
terk-i mehd
ḳıl-dı
ḳoy-up
imgek
yörü-rge
cehd
ḳıl-dı
Rūmiye

115r/3 emek ~ imgek

115r/3-4 Müʾeyyidü'l-Fużalā
115r/4 imgel
imegen (Mo)
Moġol lügati
imel (Mo)
Moġol lügati
115r/5 Arapça
imiz
115r/6 Arapça
Farsça
imizlik
imizik
115r/7 **1 imizikli**
2 imizikli
imiş
115r/8 **imiştük**

■ *ḥayāt-baḫş meyiṅg rūḥ **imiştük** ey sāḳī // meger ki vāvını iʿlāl itip ḳılıp sin rāḥ (115r/8-9)*

■ *muṅga tigrü ki ḥālā saġ **imiştük** // yiri geh deşt ü gāhī taġ **imiştük** (115r/9-10)*

ḥayāt-baḫş
mey.iṅg
rūḥ
imiştük
ey
sāḳī
meger
ki
vāv.ını
iʿlāl

115r/9 *it-ip*
ḳıl-ıp sin
rāḥ
Ḫüsrev ve Şīrīn
Şāpūr
Ferhād
muṅga
tigrü
ki
ḥālā
saġ

115r/10 *imiştük*
yir.i
geh
deşt
ü (ve)
gāhī
taġ
imiştük
imiş sin ↔ imiştük sin
imiştük sin ↔ imiş sin

■ *köṅgül alurda ʿaceb dil-rübā **imiştük sin** // ni dil-rübā ki belā-yi ḫudā **imiştük sin** (115r/11)*

115r/11 *köṅgül*
al-urda
ʿaceb
dil-rübā
imiştük sin
ni
dil-rübā
ki
belā-yi Ḫudā
imiştük sin
ımıġ

Türeyenler

nūn ile

115r/12 **in-mek**
in-di
in-dük
115r/13 in-er

■ *ger ḳuyaş dirler yüzüṅgni germ bolma çikme tīġ // ilge cürmī yoḳ **iner** çün āsmāndın bu laḳab (115r/13-14)*

in-edür
ger
ḳuyaş
di-rler
yüz.üṅgni
germ
bol-ma
çik-me
tīġ
il.ge
cürmī

yoḳ
in-er
115r/14 *çün*
āsmān.dın
bu
laḳab
in-er
in-meydür
in-gen

■ *ḳuyaş külbemge* ***ingen****din maŋga yüz ḳatla ḫoşraḳtur // ḳara şāmımnı rūşen iylegen şemʿ-i şebistānım (115r/15-16)*

in-ergen
in-edürgen
115r/15 *ḳuyaş*
külbe.mge
in-gendin
maŋga
115r/16 *yüz*
ḳatla
ḫoş.raḳtur
ḳara
şām.ımnı
rūşen
iyle-gen
şemʿ-i şebistān.ım
ingen
115r/17 in-
in-gil
in-me
in-megil
in-iŋg
in-iŋgiz
in-iŋgler
115r/18 in-meŋg
in-meŋgiz
in-meŋgler
in-men
in-mes min
in-e min
in-er min
in-edür min
in-erem
115r/19 in-erim
in-mekim
in-megüm
in-ip
in-iben
in-miş
in-mişeŋg
115r/20 in-mes
in-mesi/mezi
in-medin
115r/21 in-ip bolmas
in-se bolmas
in-mek olmas
in-e almas
in-e in-e
115r/22 in-ey
in-eyin
in-sek
in-ge biz
in-gey biz
in-eli
in-eliŋg
115r/23 in-geli

■ ***ingeli*** *kökdin belālar zīnedür ḳılsaŋg nigāh // hicr otıdın tartsam tāb u şiken līk dūd-i āh (115r/23-24)*

in-geli
kök.din
belā.lar
zīne.dür
ḳıl-saŋg
115r/24 *nigāh*
hicr
ot.ıdın
tart-sam
tāb
u (ve)
şiken
līk
dūd-i āh
in-geç

■ *bu köteldin* ***ingeç*** *kişi özge ʿālemni mulaḥaẓa ḳılur (115r/25)*

Tārīḫ-i Babürī
Kābil

115r/25 *bu*
kötel.din
in-geç
kişi
özge
ʿālem.ni
mulaḥaẓa
ḳıl-ur
in-güçi
in-güçe
in-günçe
in-gençe
115r/26 in-güm
in-gün̂g̃
in-güsi
in-gülük
115r/27 in-gey
in-e
in-se
in-sün
in-dik
in-güdik
in-erdik
indür-mek
115r/28 in-dürüp

■ *bolmasa ol büt ḳaşı miḥrābım içre cilve-sāz // ḳıblaġa kāfir min er baş* ***indürüp*** *ḳılsam namāz (115r/28-29)*

indür-üben
indür-miş
bol-masa
ol
büt (put)
ḳaş.ı
miḥrāb.ım
içre
cilve-sāz
115r/29 *ḳıbla.ġa*
kāfir min
er (eğer)
baş
indür-üp
ḳıl-sam
namāz
indür-geli

■ *ger Nevāyī tutsa tag̱ evcin cünündın ey sipihr // seng-i bārān ḥācet irmestür anı* ***indürgeli*** *(115r/29-115v/1)*

ger
Nevāyī
115v/1 *tut-sa*
tag̱
evc.in
cünūn.dın
ey
sipihr
seng-i bārān
ḥācet
irmes.tür
anı
indür-geli
115v/2-3 **ineşle-mek**
inel-mek

■ *leʾīm sīret ve gedādurlar aytġuçı ve çalġuçı ve zārlıġ ve* ***inelmek*** *bile alġuçı (115v/2-3)*

Maḥbūbu'l-Ḳulūb
leʾīm
sīret
ve
gedā.durlar
ayt-ġuçı
ve
çal-ġuçı
ve
zār.lıġ
ve
inel-mek
bile
al-ġuçı
inel-di
115v/4 inel-dim

■ *vaṣlın istep köp* ***ineldim*** *ḳavdı kūyidin mini // bolsa mübrem şīve elbette gedā merdūd irür (115v/4-5)*

vaṣl.ın
iste-p
köp

inel-dim
ḳav-dı
kūy.idin
min.i
bol-sa
mübrem
şīve
elbette
115v/5 *gedā*
merdūd
irür
inel-dük
inel-ür
inel-edür
inel-ür
inel-meydür
115v/6 inel-gen
inel-
inel-gil
115v/7 inel-me
inel-megil
inel-iŋ͡g
inel-iŋ͡giz
inel-iŋ͡gler
inel-meŋ͡g
115v/8 inel-meŋ͡giz
inel-meŋ͡gler
inel-men
inel-mes min
inel-e min
inel-ür min
inel-edür min
inel-ürem
115v/9 inel-ürüm
inel-mekim
inel-megüm
inel-ip

■ *ḳarıp ni ḥālġa ḳaldım ki yār ḳılmas raḥm // niçük ki ṭıfl kibi zār yıġlasam* ***inelip*** *(115v/10)*

inel-iben
inel-miş
115v/10 *ḳar-ıp*
ni
ḥāl.ġa
ḳal-dım
ki
yār
ḳıl-mas
raḥm
niçük
ki
ṭıfl
kibi
zār
yıġla-sam
inel-ip
inel-mişeŋ͡g
115v/11 inel-mes
inel-mesi/mezi
inel-medin
115v/12 inel-ip bolmas
inel-se bolmas
inel-mek olmas
inel-e almas
inel-e inel-e
115v/13 inel-ey
inel-eyin
inel-sek
inel-ge biz
inel-gey biz
inel-i
115v/14 inel-iŋ͡g
inel-geli
inel-geç
inel-güçi
115v/15 inel-güçe
inel-günçe
inel-gençe
inel-güm
inel-güŋ͡g
115v/16 inel-güsi
inel-gülük
inel-gey
inel-e
inel-se
inel-sün
inel-dik

115v/17 inel-güdik
inel-ürdik
ınan-maḳ/ġ
ınan-dı
ınan-duḳ
115v/18 ınan-ur
ınan-adur
ınan-ur
ınan-maydur
ınan-ġan
115v/19 ınan-urġan
ınan-madurġan
ınan-
ınan-ġıl
ınan-ma
115v/20 ınan-maġıl
■ ***ınanmaġıl*** *dostuñġa saman tıḳar postuñġa (115v/20)*
ınan-maġıl
dost.uñġa
saman
tıḳ-ar
post.uñġa
ınan-ıñg
ınan-ıñgız
115v/21 ınan-ıñglar
ınan-mañg
ınan-mañgız
ınan-mañglar
ınan-man
ınan-mas min
ınan-a min
115v/22 ınan-ur min
ınan-adur min
ınan-uram
ınan-urum
ınan-mekim
ınan-megüm
ınan-ıp
115v/23 ınan-ıban
ınan-mış
ınan-mışañg
ınan-mas
ınan-ması/mazı

115v/24-25 ınan-madın
ınan-ıp bolmas
ınan-sa bolmas
ınan-maḳ olmas
ınan-a almas
ınan-a ınan-a
ınan-ay
ınan-ayın
115v/26 ınan-saḳ
ınan-ġa biz
ınan-ġay biz
ınan-alı
ınan-alıñg
ınan-ġalı
ınan-ġaç
115v/27 ınan-ġuçı
ınan-ġuça
ınan-ġunça
ınan-ġança
ınan-ġum
ınan-ġudik
115v/28 ınan-ġusı
ınan-ġuluḳ
ınan-ġay
ınan-a
ınan-sa
ınan-sun
ınan-dik
115v/29 ınan-ġudik
ınan-urdik
inci-mek
inci-di
inci-dük
inci-r
116r/1 inci-dür
inci-r
inci-meydür
inci-gen
inci-rgen
inci-dürgen
116r/2 inci-
inci-gil
inci
inci-me

inci-megil
116r/3 inci-n͡g
inci-n͡giz
inci-n͡gler
inci-men͡g
inci-men͡giz
inci-men͡gler
inci-men
116r/4 inci-mes min
inci min
inci-r min
inci-dür min
inci-rem
inci-rim
inci-mekim
inci-megüm
inci-p
116r/5 inci-ben
inci-miş
inci-mişen͡g
inci-mes
inci-mesi/mezi
116r/6 inci-medin
inci-p bolmas
inci-se bolmas
inci-mek olmas
inciy almas
inciy inciy
116r/7 inci-y
inci-yin
inci-mey

■ *ey Nevāyī ger disen köp* ***incimeydür*** *ehlidin // her ni dirler yā ḳılurlar ḳılmaġıl pervā besī (116r/8-9)*

inci-me min
116r/8-9 *ey*
Nevāyī
ger
di-sen
köp
inci-meydür
ehl.idin
her
ni
di-rler
yā
ḳıl-urlar
ḳıl-maġıl
pervā
besī
inci-sek
inci-ge biz
inci-gey biz
inci-li
inci-lin͡g
inci-geli
116r/10 inci-geç
inci-güçi
inci-güm
inci-gün͡g
inci-güsi
116r/11 inci-gülük
inci-gey
inci-se
inci-sün
inci-dik
inci-güdik
inci-rdik
116r/12 **incit-mek**
incin-mek
116r/13 **incigir-mek**
incigir-di
116r/14 incigir-dük
incigir-ür
incigir-edür
incigir-ür
116r/15 incigir-meydür
incigir-gen
incigir-ürgen
incigir-edürgen
116r/16 incigir-
incigir-gil
incigir-me
incigir-megil
incigir-men
116r/17 incigir-mes min
incigir-e min
incigir-ür min

incigir-edür min
incigir-ürem
incigir-ürüm
116r/18 incigir-mekim
incigir-megüm
incigir-ip
■ *çarḫ ẓulmide ki boġzumnı ḳırıp yıġlar min // igerip çarḫ kibi* ***incigirip*** *yıġlar min (116r/19)*
incigir-iben
incigir-miş
116r/19 *çarḫ*
ẓulm.ide
ki
boġz.umnı
ḳır-ıp
yıġla-r min
iger-ip
çarḫ
kibi
incigir-ip
yıġla-r min
incigir-mişeŋ͡g
116r/20 incigir-mes
incigir-mesi/mezi
incigir-ip bolmas
116r/21 incigir-se bolmas
incigir-mek olmas
incigir-e almas
incigir-e incigir-e
116r/22 incigir-ey
incigir-eyin
incigir-sek
incigir-ge biz
incigir-gey biz
116r/23 incigir-eli
incigir-eliŋ͡g
incigir-geli
incigir-geç
incigir-güçi
116r/24 incigür-güçe
incigür-günçe
incigir-gençe
incigir-güm
116r/25 incigir-güŋ͡g
incigir-güsi
incigir-gülük
incigir-gey
incigir-e
incigir-se
116r/26 incigir-sün
incigir-dik
incigir-güdik
incigir-ürdik
~~inde-mek~~ ~ ünde-mek
116r/27 ünde-mek ~ inde-mek
inde-di
inde-dük
inde-r
116r/28 inde-ydür
inde-r
inde-meydür
inde-gen
116r/29 inde-rgen
inde-ydürgen
inde-
■ ***inde*** *tekellüf bile aḥbābnı // çarla mürāʿāt ile aṣḥābını (116v/1)*
inde-gil
116v/1 Ḥayretü'l-Ebrār
inde-
tekellüf
bile
aḥbāb.nı
çarla-
mürāʿāt
ile
aṣḥāb.ını
inde-me
inde-megil
116v/2 inde-ŋ͡g
inde-ŋ͡giz
inde-ŋ͡gler
inde-meŋ͡g
inde-meŋ͡giz
inde-meŋ͡gler
116v/3 inde-men
inde-mes min

inde-y min
inde-r min
inde-ydür min
inde-rem
inde-rim
inde-mekim
116v/4 inde-megüm
inde-p

■ *didi ki bir kün ḳılıban ceşn-i ʿām // **indep** idim bādiye ehlin tamām (116v/5)*

inde-ben

■ *körüp min anda merdümluḳ nişānı // közümde **indeben** merdüm dik anı (116v/6)*

inde-miş
Ḥayretü'l-Ebrār
Ḥātem
116v/5 *di-di*
ki
bir
kün
ḳıl-ıban
ceşn-i ʿām
inde-p
idi.m
bādiye
ehl.in
tamām
116v/6 Ferhād
Şīrīn
kör-üp
min
anda
merdüm.luḳ
nişān.ı
köz.ümde
inde-ben
merdüm
dik
anı
116v/7 inde-mişeñ̂g
inde-mes
inde-mesi/mezi
inde-medin
116v/8 inde-p bolmas
inde-se bolmas
inde-mek olmas
inde-y almas
116v/9 inde-yü
inde-y inde-y
inde-y
inde-yin
inde-sek
116v/10 inde-ge biz
inde-gey biz
inde-li
inde-liñ̂g
inde-geli
inde-geç
116v/11 inde-güçi
inde-güçe
inde-günçe
inde-gençe
inde-güm
116v/12 inde-güñ̂g
inde-güsi
inde-gülük
inde-gey
inde-se
inde-sün
116v/13 inde-dik
inde-güdi
inde-rdik
116v/14 **indet-mek**

■ *ḫoş-vaḳt oluban ḳopup ṭarab-nāk // **indetti** ḳabīle ehlini pāk (116v/15)*

116v/15 Leylī ve Mecnūn
Mecnūn
ḫoş-vaḳt
ol-uban
ḳop-up
ṭarab-nāk
indet-ti
ḳabīle
ehl.ini
pāk
116v/16 **ınıḳ-maḳ/ġ**
ınıḳ-tı
116v/17 ınıḳ-tuḳ

ınıḳ-ur
ınıḳ-adur
ınıḳ-ur
ınıḳ-maydur
116v/18 ınıḳ-ġan
ınıḳ-urġan
ınıḳ-adurġan
ınıḳ-
ınıḳ-ġıl
116v/19 ınıḳ-ma
ınıḳ-maġıl
ınıḳ-ıŋ͡g
ınıḳ-ıŋ͡gız
ınıḳ-ıŋ͡glar
ınıḳ-maŋ͡g
116v/20 ınıḳ-maŋ͡gız
ınıḳ-maŋ͡glar
ınıḳ-man
ınıḳ-mas min
ınıḳ-a min
ınıḳ-ur min
ınıḳ-adur min
116v/21 ınıḳ-uram
ınıḳ-urum
ınıḳ-maġım
ınıḳ-maġum
ınıḳ-ıp
ınıḳ-ıban
ınıḳ-mış
116v/22 ınıḳ-mışaŋ͡g
ınıḳ-mas
ınıḳ-masɪ/mazı
116v/23 ınıḳ-madın

■ *kiçik iken it nefsiŋ͡g* **ınıḳmadın** *öltür // ki öltürür sini çün kim ulaldı ol bed-ḫū (116v/23-24)*

kiçik
iken
it
nefs.iŋ͡g
ınıḳ-madın
öltür-
116v/24 *ki*
öltür-ür
sin.i
çün
kim (ki)
ulal-dı
ol
bed-ḫū
116v/25 Rūmī müellif
ınıḳ-man
ınıḳ-ıp bolmas
ınıḳ-sa bolmas
116v/26 ınıḳ-maḳ olmas
ınıḳ-a almas
ınıḳ-a ınıḳ-a
116v/27 ınıḳ-ay
ınıḳ-ayın
ınıḳ-saḳ
ınıḳ-ġa biz
ınıḳ-ġay biz
ınıḳ-ġalı
ınıḳ-ġalıŋ͡g
116v/28 ınıḳ-ġalı
ınıḳ-ġaç
ınıḳ-ġuçı
ınıḳ-ġuça
116v/29 ınıḳ-ġunça
ınıḳ-ġança
ınıḳ-ġum
ınıḳ-ġuŋ͡g
ınıḳ-ġusı
117r/1 ınıḳ-ġuluḳ
ınıḳ-ġay
ınıḳ-a
ınıḳ-sa
ınıḳ-sun
ınıḳ-dik
ınıḳ-ġudik
117r/2 ınıḳ-urdik
ıŋ͡gra-maḳ/ġ↔ ıŋ͡gran-maḳ/ġ
ıŋ͡gran-maḳ/ġ ↔ ıŋ͡gra-maḳ/ġ
117r/3 Rūmī müellif
iŋ͡gre-mek

■ ***iŋ͡gremek*** *ve siŋ͡gremek derd ile yaşurun āheste yıġlamaḳdur (11743-4)*

■ *istesem derd ehlidin ʿışḳıŋ͡gnı pinhān*

iylemek // kiçeler geh ***iṅgremekdür*** *ʿādetim geh siṅgremek (117r/4-5)*

Nevāyī
Muḥākemetü'l-Lüġateyn
iṅgre-mek ↔ siṅgre-mek
ve
derd
ile
117r/4 *yaşur.un*
āheste
yıġla-maḳdur
Nevāyī
iste-sem
derd
ehl.idin
ʿışḳ.ınġnı
pinhān
iyle-mek
117r/5 *kiçe.ler*
geh
iṅgre-mekdür
ʿādet.im
geh
siṅgre-mek
Muḥākemetü'l-Lüġateyn
Nevāyī
Rūmī müellif
ıṅgra-dı
ıṅgra-ndı
ıṅgra-duḳ
ıṅgran-duḳ
ıṅgra-r
117r/8 ıṅgra-ydur
ıṅgran-ur
ıṅgran-adur
ıṅgra-r
ıṅgran-ur
ıṅgra-maydur
ıṅgran-maydur
117r/9 ıṅgra-ġan
ıṅgra-rġan
ıṅgra-ydurġan
ıṅgran-ġan

■ *żaʿfdın* ***ıṅgranġan****ım ilniṅg fiġān-i zārıça // her demim ʿışḳ ehliniṅg bir āh-i āteş-bārıça (117r/10-11)*

ıṅgran-urġan
ıṅgran-adurġan
117r/10-11 *żaʿf.dın*
ıṅgran-ġanım
il.niṅg
fiġān-i zār.ıça
her
dem.im
ʿışḳ
ehl.iniṅg
bir
āh-i āteş-bār.ıça
ıṅgra-
ıṅgra-ġıl
ıṅgran-
ıṅgran-ġıl
ıṅgra-ma
ıṅgra-maġıl
ıṅgran-ma

■ *dost cevridin* ***ıṅgranma*** *düşman bī-dādıdın küṅgrenme (117r/12-13)*

117r/12 ıṅgran-maġıl
Maḥbūbu'l-Ḳulūb
Tenbīhāt
dost
cevr.idin
ıṅgran-ma
düşman
117r/13 *bī-dād.ıdın*
küṅgren-me
ıṅgra-ṅg
ıṅgra-ṅgız
ıṅgra-ṅglar
ıṅgran-ıṅg
ıṅgran-ıṅgız
ıṅgran-ıṅglar
117r/14 ıṅgra-maṅg
ıṅgra-maṅgız
ıṅgra-maṅglar
ıṅgran-maṅg
ıṅgran-maṅgız
ıṅgran-maṅglar

ıñgra-man
ıñgra-mas min
117r/15 ıñgran-man
ıñgran-mas min
ıñgra-y min
ıñgra-r min
ıñgra-ydur min
ıñgra-rım
ıñgran-a min
ıñgran-ur min
ıñgran-adur min
117r/16 ıñgran-uram
ıñgra-rım
ıñgran-urum
ıñgra-maġım
ıñgran-maġım
ıñgra-maġum
ıñgran-maġum
117r/17 ıñgra-sam
ıñgra-ġa min
ıñgra-ġay min
ıñgran-sam

■ *içimde yüz başaḳ ey gül ni ʿayb* ***ıñgransam*** *// elem tapar tabanıġa birev ki ḫār barur (117r/18)*

ıñgran-ġa min
ıñgran-ġay min
117r/18 *iç.imde*
yüz
başaḳ
ey
gül
ni
ʿayb
ıñgran-sam
elem
tap-ar
taban.ıġa
birev
ki
ḫār
bar-ur
ıñgra-p
ıñgra-ban
ıñgra-mış
ıñgran-ıp
117r/19 ıñgran-ıban
ıñgran-mış

■ *raḳībiñg hem itiñg hem köñglüme kūyuñda düşmandur // ki tünler tā seḥer-geh tartmış afġān u* ***ıñgranmış*** *(117r/19-20)*

raḳīb.iñg
hem
it.iñg
hem
köñgl.üme
kūy.uñda
düşman.dur
ki
tün.ler
tā
seḥer-geh
117r/20 *tart-mış*
afġān
u (ve)
ıñgran-mış
ıñgra-mışañg
ıñgran-mışañg
ıñgra-mas
ıñgran-mas
117r/21 ıñgra-ması/mazı
ıñgran-ması/mazı
ıñgra-madın
ıñgran-madın
ıñgra-p bolmas
ıñgra-sa bolmas
117r/22 ıñgra-maḳ olmas
ıñgran-ıp bolmas
ıñgran-sa bolmas
ıñgran-maḳ olmas
ıñgra-y almas
ıñgran-a almas
117r/23 ıñgra-yu
ıñgra-y ıñgra-y
ıñgran-a ıñgran-a
ıñgra-y
ıñgra-yın
ıñgran-a

ıñgran-ayın
117r/24 ıñgra-saḳ
ıñgra-ġay biz
ıñgran-ġa biz
ıñgran-alı
ıñgran-alıñg
ıñgra-ġalı
ıñgran-ġalı
117r/25 ıñgra-ġaç
ıñgran-ġaç
ıñgra-ġuçı
ıñgran-ġuçı
ıñgra-ġuça
ıñgra-ġunça
117r/26 ıñgra-ġança
ıñgran-ġuça
ıñgran-ġunça
ıñgran-ġança
ıñgra-ġum
ıñgran-ġum
ıñgra-guñg
117r/27 ıñgran-guñg
ıñgran-ġusı
ıñgra-ġusı
ıñgra-ġuluḳ
ıñgran-ġuluḳ
ıñgra-ġay
ıñgra-sa
117r/28 ıñgra-sun
ıñgra-dik
ıñgran-ġay
ıñgran-a
ıñgran-sa
ıñgra-sun
ıñgran-dik
ıñgra-ġudik
ıñgra-rdik
117r/29 ıñgran-ġudik
ıñgran-urdik
ıñgış-maḳ/ġ
117v/1 ıñgış-ıp

■ *namāz-ı ḫuftenġaça ḳar ança çapġudap yaġdı kim min **ıñgışıp** olturup idim (117v/1-2)*

ıñgış-ıban
ıñgış-mış
Tārīḫ-i Bābürī
namāz-ı ḫuften.ġaça
117v/2 *ḳar*
ança
çapġuda-p
yaġ-dı
kim (ki)
min
ıñgış-ıp
oltur-up
idi.m
iñgle-mek ↔ iñgilde-mek
iñgilde-mek ↔ iñgle-mek
Rūmī Türkçesi
117v/3 **inet-mek**
Rūmī Türkçesi
inen-mek

İsimler (Cevāmid)

117v/4 **in**

■ *füsūnger aytıban yalġan u çindin // çiker ef ʿīni efsūn birle **in**din (117v/5)*

■ *tar **in**i sıçġanġa bolup irdi ġam // ḳuyruḳıġa baġladı ġarbāl hem (117v/6)*

Ḥayretü'l-Ebrār
117v/5 *füsūnger*
ayt-ıban
yalġan
u (ve)
çın.dın
çik-er
ef ʿī.ni
efsūn
birle
in.din
Ḥayretü'l-Ebrār
Eyyūb-i Ḫalef
117v/6 *tar*
in.i
sıçġan.ġa
bol-up

ırdi
ġam
ḳuyruḳ.ıġa
baġla-dı
ġarbāl
hem
in.i

117v/7 ėn (: genişlik)
in-mek

117v/8 in-mek
ınaġ ~ ınaḳ

■ *ḳayda Mecnūn ḳalur ırdi muẓṭarib ġam deştide // ger mining̑ dik tapsa ırdi ol bu yolda bir* ***ınaġ*** *(117v/8-9)*

ınaḳ ~ ınaġ
Luṭfī
ḳayda
Mecnūn
ḳal-ur

117v/9 *ırdi*
muẓṭarib
ġam
deşt.ide
ger
min.ing̑
dik
tap-sa
ırdi
ol
bu
yol.da
bir
ınaġ
Rūmī müellif
ınaġ
ınaḳ

117v/10 Nedr ʿAlī
Naṣīrī

117v/11 Türk hanları devleti
inamlı

117v/12 **inen** ~ iṅgen
iṅgen ~ inen
ınanç
Inanç

117v/13 Melik Arslan
Rey
Muḥammed bin İl Deŋüz

117v/14 Ḳutluġ Inanç
inevli

117v/15 **1 incü**

■ *bilinġ ve* ***incü*** *tişlerinġ ḥasretidin Nevāyīninġ // cismi vü eşki bardurur rişte dür-i şemīn ara (117v/15-16)*

■ *köz baḥri içre şīşe kiyip merdüm itti ġavṣ // yayıldı uşbu vech ile yüz sarı* ***incü****si (117v/16-17)*

2 incü
3 incü

■ *baʿd ez vāḳéʿé ṣāḥéb dīvān tamāmet-é emlāk-é ū rā der cemīʿ-é memālék bé* ***incu*** *der-āverdend (117v/18)* Farsça

■ *Emīr Maḥmūd Şah* ***incu*** *rā bénā ber in* ***incu*** *mīgoftend ké żābéṭ-é emlāk-é ḥaṣṣé-yé selāṭīn-é Moġol būd ve ān rā işān* ***incu*** *gūyend ve ançé moḫtaṣṣ-é [20-21] leşker bāşed dalay nāmend (117v/19)* Farsça

bil.inġ
ve
incü
tiş.lerinġ

117v/16 *ḥasret.idin*
Nevāyī.ninġ
cism.i
vü (ve)
eşk.i
bar.durur
rişte
dür-i şemīn
ara
köz
baḥr.i
içre
şīşe
kiy-ıp
merdüm
it-ti
ġavṣ

117v/17 *yayıl-dı*

uşbu
vech
ile
yüz
sarı
incü.si
117v/17-18 Tārīḫ-i Vaṣṣāf

117v/18 *baʿd*
ez
vāḳéʿé
ṣāḥéb dīvān
tamāmet-é
emlāk-é
ū
rā
der
cemīʿ-é
memālék
bé
incu
der-āverdend
Farsça
Tārīḫ-i Mirātu'l-Edvār

117v/19 *Emīr Maḥmūd Şah*
incu
rā
bénā
ber
in
incu
mīgoftend
ké
żābéṭ-é
emlāk-é
ḫaṣṣé-yé
selāṭīn-é
Moġol
būd
ve
ān
rā
īṣān
incu
gūyend
Farsça

ve
ançé
moḫtaṣṣ-é
117v/20-21 *leşker*
bāşed
dalay
nāmend
incülük
■ āzādelerinīg ***incülük****ge kirmek ṭamaʿıdın teşennuʿī ve bendelerinīg āzādelıḳġa çıḳar ümīdidin teveḳḳuʿī (117v/20-21)*
Vaḳfiye-yi İḫlāṣiye
āzāde.lerinīg
incülük.ge
kir-mek
ṭamaʿ.ıdın
teşennuʿī
ve
bende.lerinīg
āzāde.lıḳġa
çıḳ-ar
ümīd.idin
teveḳḳuʿī
inci
■ yene bir niçe kün Humāy aldı mülk // irenler barıp ***inci****ge ḳaldı mülk (117v/22)*
117v/22 Tārīḫü'l-Mulūk
Humāy bint Behmen
yene
bir
niçe
kün
Humāy
al-dı
mülk
iren.ler
bar-ıp
inci.ge
ḳal-dı
mülk
117v/23 inci-mek
1 incik
2 incik
Farsça

117v/24 **1 inçike**

■ *dimedi nāzenīn ḥadīṣi ni yoḳ // çikti evvel ṣadaḳdın* ***inçike*** *oḳ (117v/25)*

2 inçike

117v/24-25 Sebʿa-yi Seyyāre

117v/25 Dilārām
Behrām
di-medi
nāzenīn
ḥadīṣ.i
ni
yoḳ
çik-ti
evvel
ṣadaḳ.dın
incike
oḳ

117v/26 **inçikerek**

■ *köñglüm açılmas demī bu beden-i zārdın // eyle ki muḥkem tügün* ***inçikerek*** *tārdın (117v/26-27)*

köñgl.üm
açıl-mas
demī
bu
beden-i zār.dın
eyle

117v/27 *ki*
muḥkem
tügün
inçikerek
tār.dın

indev ↔ mindev

117v/28 İrān
mindev ↔ indev

iñg

■ *salġuça ʿālemġa ot ʿārıżını aç // kim cihānnı küydürür ol otluġ* ***iñg*** *(117v/28-29)*

■ *yüzi sarıġ başı aḳ bir ḳarı ger ölse ni ḥayf // iñgi ḳızıl közi ḳaşı ḳara yigitlerge (117v/29-118r/1)*

sal-ġuça

117v/29 *ʿālem.ġa*
ot
ʿārıż.ını
aç-
kim (ki)
cihān.nı
küydür-ür
ol
ot.luġ
iñg
yüz.i
sarıġ
baş.ı
aḳ
bir
ḳarı
ger
öl-se
ni
ḥayf
iñg.i
ḳızıl

118r/1 *köz.i*
ḳaş.ı
ḳara
yigit.lerge
1 inek
2 inek
Rūmī müellif

118r/2 inek
Naṣīrī
Farsça
īn (Fa)

iñgek

■ *ol üç künde il boldı andaḳ zebūn // ki boldı* ***iñgek****lerge ḳollar sütūn (118r/3)*

118r/3 Sedd-i İskenderī
ol
üç
kün.de
il
bol-dı
andaḳ
zebūn
ki
bol-dı

iṅ̂gek.lerge
ḳol.lar
sütūn

118r/4 Mü'eyyidü'l-Fużalā
iṅ̂gel
1 ingen ~ inen

■ ḳıldı īmān daʿvetini ḳoldılar bir muʿcize // ḳoldı ḥaḳdın çıḳtı **ingen** yardı tağıṅ̂ ṣaḫresin (118r/5-6)

2 ingen ~ inen

118r/5 Nāṣır
Ḥaẕret-i Ṣāliḥ
ḳıl-dı
īmān
daʿvet.ini
ḳol-dılar
bir
muʿcize
ḳol-dı
ḥaḳ.dın
çıḳ-tı
ingen
yar-dı

118r/6 *tağ.ıṅ̂ğ*
ṣaḫre.sin
inen ~ ingen
in-mek

118r/7 **1 iṅ̂glik**

■ *ḳuyaş iṅ̂glik (118r/7)*

■ *ilāhī ḳuyaş iṅ̂glikler hevāsıda yaşımnı yulduz iyleme (118r/7-8)*

2 iṅ̂glik

■ *ni zülāl ü āteşīn güldür ki bostān şāhidi // iyler ārāyiş bu **iṅ̂glik** dağı ol közgü bile (118r/9)*

ḳuyaş iṅ̂glik
Münācāt
ilāhī

118r/8 *ḳuyaş iṅ̂glikler*
hevā.sıda
yaş.ımnı
yulduz
iyle-me

118r/9 *ni*
zülāl
ü (ve)
āteşīn
gül.dür
ki
bostān
şāhid.i
iyle-r
ārāyiş
bu
iṅ̂glik
dağı
ol
közgü
bile
iṅ̂gildü
Rūmī Türkçesi

118r/10 **inük**
ḳozı

118r/11 boza
ḫoduk
çoçġa
bala

118r/12 çurpa
yavrı
ini
Sebʿa-yi Seyyāre

■ ***ini** yaṅ̂ğlıġ ve yā oġul yaṅ̂ğlıġ // şehġa ḫidmet ḳılurdı ḳul yaṅ̂ğlıġ (118r/13)*

118r/13 *ini*
yaṅ̂ğlıġ
ve
yā
oġul
yaṅ̂ğlıġ
şeh.ġa
ḫidmet
ḳıl-urdı
ḳul
yaṅ̂ğlıġ
Rūmī müellif
inek
ineke

Türeyenler

vāv ile

118r/14 **ivür-mek**

■ *sindin yüz* ***ivürmek*** *manga mümkin yoḳ egerçi // her sarıdın alıngġa ki kildim yüz ivürdüng (118r/15)*

118r/15 *sin.din*
yüz
ivür-mek
manga
mümkin
yoḳ
egerçi
her
sarı.dın
al.ıngġa
ki
kil-dim
yüz
ivür-düng
ivür-di
ivür-dük

118r/16 ivrür-
ivür-edür
ivür-ür
ivür-meydür

118r/17 ivür-gen
ivür-ürgen
ivür-edürgen
ivür-

■ *ḳadeḥsiz sāḳiyā ḥayrān min asru //* ***ivür*** *sāġar ki sergerdān min asru (118r/18)*

ivür-gil

118r/18 *ḳadeḥ.siz*
sāḳiyā
ḥayrān
min
asru
ivür-
sāġar
ki
sergerdān
min
asru
ivür-me
ivür-megil

118r/19 ivür-üng
ivür-üngüz
ivür-üngler
ivür-meng
ivür-mengiz
ivür-mengler
ivür-men

118r/20 ivür-mes min
ivür-e min
ivür-ür min
ivür-edür min
ivür-ürem
ivür-üm
ivür-mekim
ivür-megüm

118r/21 ivür-üp
ivür-üben
ivür-miş
ivür-mişeng
ivür-mes

118r/22 ivür-mesi/mezi
ivür-medin
ivür-üp bolmas

118r/23 ivür-se bolmas
ivür-mek olmas
ivür-e almas
ivür-e ivür-e

■ *pūstın* ***ivüre*** *kimekleri ḥayvānlıġ ve sebuʿiyyetdin nişāne (118r/24-25)*

118r/24 Maḥbūbu'l-Ḳulūb
pūst.ın
ivür-e
kimek.leri
ḥayvān.lıġ
ve
sebuʿiyyet.din

118r/25 *nişāne*
ivür-ey
ivür-eyin
ivür-sek
ivür-ge biz

ivür-gey biz
ivür-eli
ivür-eli‿ñg
ivür-geli
118r/26 ivür-geç

■ ***ivürgeç*** *neyzesin devr-i felek-vār // bolup ḳalḳan özige çarḫ-i devvār (118r/26-27)*

Ferhād ve Şīrīn
Ferhād
ivür-geç
neyze.sin
118r/27 *devr-i felek-vār*
bol-up
ḳalḳan
öz.ige
çarḫ-i devvār
ivür-güçi
ivür-güçe
ivür-günçe
ivür-gençe
ivür-güm
118r/28 ivür-gülük
ivür-gey
ivür-e
ivür-se
ivür-sün
ivür-dik
118r/29 ivür-güdik
ivür-ürdik
ivrül-mek

■ *ey Nevāyī öz ḳuyaşım başıġa* ***ivrülmek****im // yaḫşıraḳ kim başıma gerdūn ḳuyaşı ivrülür (118v/1)*

118v/1 *ey*
Nevāyī
öz
ḳuyaş.ım
baş.ıġa
ivrül-mekim
yaḫşı.raḳ
kim (ki)
baş.ıma
gerdūn
ḳuyaş.ı
ivrül-ür
ivrül-ür

■ *bes uluġ ṭā'at tur ol büt ṣūretin ḳılmaḳ naẓar // çün anı‿ñg yüzin körüp ḫāṭırġa naḳḳāş* ***ivrülür*** *(118v/2)*

ivrül-edür
118v/2 *bes*
uluġ
ṭā'at.tur
ol
büt (put)
ṣūret.in
ḳıl-maḳ
naẓar
çün
anı‿ñg
yüz.in
kör-üp
ḫāṭır.ġa
naḳḳāş
ivrül-ür
118v/3 ivrül-ür
ivrül-gen
ivrül-ürgen
ivrül-edürgen

■ *çürük sü‿ñgeklerim olmış ḳoyun ara ḫāşāk // başı‿ñgġa* ***ivrüledürgen*** *tenim ġubārı bile (118v/4-5)*

118v/4-5 *çürük*
sü‿ñgek.lerim
ol-mış
ḳoyun
ara
ḫāşāk
baş.ı‿ñgġa
ivrül-edürgen
ten.im
ġubār.ı
bile
ivrül-megen

■ *tili ḥurūfġa* ***ivrülmegen*** *besā Hindū // ki boldı nüktesi köp ġayb ḥışnıġa fātiḥ (118v/5-6)*

■ *dime lafẓın kim tili* ***ivrülmegen****dindür*

sınuḳ // kim tapar tar aġzıdın çıḳġunça köp āzār lafẓ (118v/6-7)

ivrül-meydürgen
til.i
ḥurūf.ġa
ivrül-megen
besā
Hindū
ki
bol-dı
118v/6-7 *nükte.si*
köp
ġayb
ḥışn.ıġa
fātiḥ
di-me
lafẓ.ın
kim (ki)
til.i
ivrül-megendindür
sınuḳ
kim
tap-ar
tar
aġz.ıdın
çıḳ-ġunça
köp
āzār
lafẓ
ivrül-

■ *uşbu ḳaleminḡ bile ḫarām it // Mecnūn ḫaşemi sarı maḳām it // devr iyle burun yügür ḳıraġdın // **ivürüp** başıġa velī yıraḳdın (118v/8-9)*

ivrül-gil
118v/8 Mecnūn
uşbu
ḳalem.inḡ
bile
ḫarām
it-
Mecnūn
ḫaşem.i
sarı
maḳām
it-
devr
iyle
burun
yügür-
ḳıraġ.dın
118v/9 *ivür-üp*
baş.ıġa
velī
yıraḳ.dın
İvrül
ivrül-geli

■ *ḫas imes girdāb ara kim başınḡa **ivrülgeli** // su üze ser-geşte ʿāşıḳ cisminiḡ ḫāşākidür (118v/10)*

118v/10 *ḫas*
imes
girdāb
ara
kim (ki)
baş.ınḡa
ivrül-geli
su
üze
ser-geşte
ʿāşıḳ
cism.iniḡ
ḫāşāk.idür
118v/11 **ivrüş-mek**

■ *Semerḳandġa **ivrüşmek** dāʿiyesi bile anḡa kişiler yıbarıp sözleşip (118v/12)*

118v/12 Tārīḫ-i Bābürī
Semerḳand.ġa
ivrüş-mek
dāʿiye.si
bile
anḡa
kişi.ler
yıbar-ıp
sözleş-ip
ivrüş-ti
118v/13 ivrüş-tük
ivrüş-ür

■ *köŋ̑gülde şūḫlar nāzıdın artar her nefes āhım // yanar oṫġa çü aṭfāl* ***ivrüşür****ler dūd irür efzūn (118v/13-14)*

ivrüş-edür
köŋ̑gül.de
şūḫ.lar
nāz.ıdın
118v/14 *art-ar*
her
nefes
āh.ım
yan-ar
ot.ġa
çü
aṭfāl
ivrüş-ürler
dūd
irür
efzūn
ivrüş-ür
ivrüş-meydür
118v/15 ivrüş-gen
ivrüş-ürgen
ivrüş-edürgen
ivrüş-
ivrüş-gil
118v/16 ivrüş-me
ivrüş-megil
ivrüş-üŋ̑
ivrüş-üŋ̑güz
ivrüş-üŋ̑gler
ivrüş-meŋ̑

■ *cevāb kildi kim çın aytur aŋ̑ga* ***ivrüşmeŋ̑*** *(118v/17)*

ivrüş-meŋ̑giz
ivrüş-meŋ̑gler
118v/17 Nesāyimü'l-Maḥabbe
Şeyḫ Bāyezīd Besṭāmī
cevāb
kil-di
kim (ki)
çın
ayt-ur
aŋ̑ga
ivrüş-meŋ̑
ivrüş-men
118v/18 ivrüş-mes min
ivrüş-eyin
ivrüş-edür min
ivrüş-ürem
ivrüş-ürüm
ivrüş-mekim
ivrüş-megüm
118v/19 ivrüş-üp
ivrüş-üben
ivrüş-miş
ivrüş-mişeŋ̑
ivrüş-mes
118v/20 ivrüş-mesi/mezi
ivrüş-medin
ivrüş-üp bolmas
ivrüş-e bolmas
ivrüş-mek olmas
118v/21 ivrüş-e almas
ivrüş-e ivrüş-e
ivrüş-ey
ivrüş-eyin
118v/22 ivrüş-sek
ivrüş-ge biz
ivrüş-gey biz

■ *Semerḳandġa iligdin kilgünçe* ***ivrüşgey biz*** *(118v/23)*

ivrüş-eli
ivrüş-eliŋ̑
Tārīḫ-i Babürī
118v/23 *Semerḳand.ġa*
ilig.din
kil-günçe
ivrüş-gey biz
ivrüş-geli
ivrüş-geç
118v/24 ivrüş-güçi
ivrüş-güçe
ivrüş-günçe
ivrüş-gençe
ivrüş-güm
ivrüş-güŋ̑
118v/25 ivrüş-güsi

ivrüş-gülük
ivrüş-gey
ivrüş-e
ivrüş-se
ivrüş-sün
ivrüş-dik
118v/26 ivrüş-güdik
ivrüş-ürdik
iv-mek
Türkçe
118v/27 **ivdür-mek**

İsimler (Cevāmid)

iv ~ öy

■ *zenbūrnıŋ̑ **iv**i kibi baġrım tişük tişük // laʿliŋ̑ ḫayāli her tişük içinde bal ikin (118v/27-28)*

zenbūr.nıŋ̑
iv.i
kibi
118v/28 *baġr.ım*
tişük tişük
laʿl.iŋ̑
ḫayāl.i
her
tişük
iç.inde
bal
ikin
öy ~ iv
118v/29 **İvrül**
ivrül
Zūr şehri

Türeyenler

yā ile

iyele-mek~iyelen- →igelen-
iyelen-mek~iyele- →igelen-
119r/1 iyele-di
iyelen-di
iyele-dük
iyelen-dük
119r/2 iyele-r
iyele-ydür
iyelen-ür
iyelen-edür
iyele-r
iyelen-ür
iyele-meydür
iyelen-meydür
119r/3 iyele-gen
iyele-rgen
iyele-ydürgen
iyelen-gen
iyelen-ürgen
iyele-dürgen
119r/4 iyele-
iyele-gil
iyelen-
iyelen-gil
iyele-me
iyelen-megil
iyelen-mem
iyelen-megil
119r/5 iyelen-iŋ̑
iyelen-iŋ̑iz
iyelen-iŋ̑ler
iyelen-meŋ̑
iyelen-meŋ̑iz
iyelen-meŋ̑ler
119r/6 iyele-men
iyele-mes min
iyelen-men
iyelen-mes min
iyele-y min
iyele-r min
iyele-ydür min
iyele-rem
iyelen-e min
119r/7 iyelen-ür min
iyelen-edür min
iyelen-ürem
iyele-rim
iyelen-ürüm
iyele-mekim
iyelen-mekim
iyele-megüm

119r/8 iyelen-megüm
iyele-p
■ ***iyelep*** *tāc ü mülk ü meskenini // tapmış öz kāmı birle düşmanını (119r/9)*
iyele-ben
iyele-miş
iyelen-ip
iyelen-iben
iyelen-miş
119r/8-9 Sebʾa-yi Seyyāre
119r/9 Behrām
Nevāyī
iyele-p
tāc
ü (ve)
mülk
ü (ve)
mesken.ini
tap-mış
öz
kām.ı
birle
düşman.ını
119r/10 iyele-mişeŋ͡g
iyelen-mişeŋ͡g
iyele-mes
iyelen-mes
iyele-mesi/mezi
iyelen-mesi/mezi
119r/11 iyele-medin
iyelen-medin
iyele-p bolmas
iyele-se bolmas
iyele-mek olmas
119r/12 iyelen-ip bolmas
iyelen-se bolmas
iyelen-mek olmas
iyele-y almas
iyelen-e almas
iyele-yü
119r/13 iyele-y iyele-y
iyelen-e iyelen-e
iyele-y
iyele-yin
iyelen-ey
iyelen-eyin
119r/14 iyele-sek
iyele-ge biz
iyele-gey biz
iyele-li
iyele-liŋ͡g
iyelen-sek
iyelen-ge biz
iyelen-gey biz
iyelen-eli
119r/15 iyelen-eliŋ͡g
iyele-geli
iyelen-geli
iyele-geç
iyelen-geç
119r/16 iyele-güçi
iyelen-güçi
iyele-güçi
iyelen-günçe
iyele-gençe
iyelen-güçe
iyelen-günçe
iyelen-gençe
119r/17 iyele-güm
iyelen-güm
iyele-güŋ͡g
iyelen-güŋ͡g
iyele-güsi
iyelen-güsi
119r/18 iyelegülük
iyelen-gülük
iyele-gey
iyele-se
iyele-sün
iyele-dik
iyelen-gey
iyelen-se
iyelen-sün
119r/19 iyelen-dik
iyele-güdik
iyele-rdik
iyelen-güdik
iyelen-ürdik

Genel Dizin
(Alfabetik Sıraya Göre)

A

ā
ā. 27v/2

āb (Fa)
ā.- i ḥayāt 61r/3, 74v/6
ā.- i ḥayvān 100v/8, 20r/24, 22r/28, 5r/15
ā.- ı buvar 11r/10
ā.- ı ḥayāt 22r/17

ābā (Ar)
ā. 58v/1

Aba
A. 27v/5

aba 1
a. 27v/5

aba 2 (RT)
a. 27v/5

Aba
A. 27v/5

ābād (Fa)
ā. 8r/20

ābādān bkz. ***ābdān*** (Fa)
ā. 27v/6

Abaġa
A. 27v/8

abaġa ~ abaḳa
a. 27v/8

Abaḳa Ḫan bin Hülegü
A. 37r/19

abaḳa ~ abaġa
a. 27v/8

ʿAbbās(Ar.)
ʿA. 29v/7

ābdān bkz. ***ābādān*** (Fa)
ā. 27v/7, 27v/10, 27v/11

āb-dār (Fa)
laʿl-ı ā. 60r/16

ʿAbdulḫāliḳ
ʿA. 54r/22

ʿAbdullah
ʿA. 54r/13, 77r/11

ʿAbdullah Endülisī
ʿA. 84r/13

ʿAbdullah Mubārek
ʿA. 73r/20

ʿAbdurraḥmān
ʿA. 3v/22

Abdu'ṣ-Ṣamed Kātib
A. 109r/24

ābrūy (Fa)
ā.+ ın 59v/18

ābşār (Fa)
ā. 105r/1
ā.+ ı 104v/29

abuşġa
a. 27v/17

ʿāc (Ar)
ḥoḳḳa-yi ʿā. 68r/26-28

acca
a. 32v/3-4

ʿaceb (Ar)
ʿa. 04r/22, 39v/15, 40r/9, 41v/10, 44v/20, 46r/24, 48v/8, 68r/29, 75r/21, 77v/17, 9v/19, 92v/14, 96v/27, 97r/26100r/16, 102r/29, 103r/23-24, 115r/11
ʿa.+ dür 36v/14
ʿa.+ raḳ 72v/13

ʿAcem
ʿIrak-ı ʿA. 77r/5
Mulūk-i ʿA. 77r/4
Tārīḫ-i Mülūk-i ʿA. 2r/23

ʿāciz (Ar)
ʿā. 40r/29
ʿā.+ min 18r/8

acı -
a. 31r/20
a.- almas 31r/25
a.- ban 31r/23
a.- dik 31r/28
a.- dı 31r/19
a.- dur 31r/19
a.- durġan 31r/20
a.- dur min 31r/22
a.- duḳ 31r/19
a.- ġa biz 31r/25
a.- ġaç 31r/26
a.- ġalı 31r/26
a.- ġan 31r/20
a.- ġança 31r/27
a.- ġay 31r/28
a.- ġay biz 31r/26
a.- ġıl 31r/20
a.- ġuça 31r/27
a.- ġuçı 31r/26
a.- ġudik 31r/28
a.- ġuluḳ 31r/28
a.- ġum 31r/27
a.- ġunça 31r/27
a.- ġusı 31r/28
a.- ġuŋ̄ 31r/27
a.- lı 31r/26
a.- lıŋ̄ 31r/26
a.- ma 31r/21
a.- madın 31r/24
a.- maġıl 31r/21
a.- maġım 31r/22
a.- maġum 31r/23
a.- man 31r/22
a.- mas 31r/23
a.- ması/mazı 31r/24
a.- mas min 31r/22
a.- maḳ/ġ 31r/18
a.- maḳ olmas 31r/24
a.- maydur 31r/19
a.- maŋ̄ 31r/21
a.- maŋ̄ız 31r/21
a.- maŋ̄lar 31r/21
a.- y min 31r/22
a.- mış 31r/23
a.- mışaŋ̄ 31r/23
a.- p 31r/23
a.- p bolmas 31r/24
a.- r 31r/19
a.- ram 31r/22
a.- rdik 31r/28
a.- rġan 31r/20
a.- rım 31r/22
a.- r min 31r/22
a.- sa 31r/28
a.- sa bolmas 31r/24
a.- saḳ 31r/25
a.- sun 31r/28
a.- y 31r/25
a.- yın 31r/25
a.- n̄ġ 31r/21
a.- n̄ġız 31r/21
a.- n̄ġlar 31r/21

acıġ
a. 32v/5
a.+ ı 32v/6-7

acıġlan -
a. 31v/25, 31v/26
a.- a 32r/9
a.- a acıġlan-a 32r/4
a.- a almas 32r/4
a.- adur 31v/23
a.- adurġan 31v/24
a.- adur min 31v/29
a.- alı 32r/6
a.- alıŋ̄ 32r/6
a.- a min 31v/29
a.- ay 32r/5
a.- ayın 32r/5
a.- dik 32r/9
a.- dı 31v/23
a.- duḳ 31v/23

a.- ġa biz 32r/5
a.- ġaç 32r/6
a.- ġalı 32r/6
a.- ġan 31v/24
a.- ġança 32r/7
a.- ġay 32r/9
a.- ġay biz 32r/5
a.- ġıl 31v/25
a.- ġuça 32r/7
a.- ġuçı 32r/7
a.- ġudik 32r/9
a.- ġuluḳ 32r/8
a.- ġum 32r/8
a.- ġunça 32r/7
a.- ġusı 32r/8
a.- ġuŋ͡ġ 32r/8
a.- ıban 32r/2
a.- ıp 32r/1
a.- ıp bolmas 32r/3
a.- ıŋ͡ġ 31v/28
a.- ıŋ͡ġız 31v/28
a.- ma 31v/26
a.- maġıl 31v/26, 31v/27
a.- maġım 32r/1
a.- maġum 32r/1
a.- madın 32r/3
a.- man 31v/29
a.- mas 32r/2
a.- ması/mazı 32r/2
a.- mas min 31v/29
a.- maḳ/ġ 31v/21
a.- maḳ olmas 32r/4
a.- maḳdur 31v/22
a.- maydur 31v/24
a.- maŋ͡ġ 31v/28
a.- maŋ͡ġız 31v/28
a.- maŋ͡ġlar 31v/28
a.- mış 32r/2
a.- ŋ͡ġlar 31v/28
a.- sa 32r/9
a.- sa bolmas 32r/3
a.- saḳ 32r/5
a.- sun 32r/9
a.- ur 31v/23
a.- uram 32r/1
a.- urdik 32r/10
a.- urġan 31v/24
a.- ur min 31v/29
a.- urum 32r/1

acıġlat -
a.- maḳ/ġ 32r/10
a.- adur 32r/11
a.- ur 32r/11, 2r/12

acılıġ
a. 32v/8

acırġa bkz. ***feḥl*** (Ar)
a. 32v/5

acış -
a. 31v/9
a.- a almas 31v/15
a.- ayın 31v/16
a.- ġalı 31v/17
a.- ġuça 31v/18
a.- ġudik 31v/20
a.- ġusı 31v/19
a.- ıŋ͡ġ 31v/10
a.- maġım 31v/12
a.- madın 31v/14
a.- man 31v/11
a.- maḳ/ġ 31v/6
a.- maydur 31v/8
a.- mışaŋ͡ġ 31v/13

acıt -
a. 31v/3, 31v/5
a.- adurġan 31v/2
a.- ġan 31v/2, 31v/3
a.- ġıl 31v/4
a.- maḳ/ġ1 31r/29
a.- maḳ/ġ2 31r/29
a.- tı 31v/1
a.- urġan 31v/2

acrıġ bkz. **çayır**
a. 32r/29, 32v/1-2

ācür (Fa)
ā.+ ī 52v/3

ʿacz (Ar)
ʿa.+ imdin 18v/19
ʿa.+ in 7v/20
ʿa.+ ini 41r/4

aç
a. 23r/1, 25v/19, 25v/20, 32r/25
a.+ lıġ 23r/23, 32v/6-7
a.+ lıġdın 25v/20
a.+ raḳ 23r/3

aç -
a. 117v/29, 25v/18, 25v/22, 31r/5
a.- a 31r/13
a.- a aç-a 31r/10
a.- a almas 31r/10
a.- adur 31r/2
a.- adurġan 31r/5
a.- adur min 31r/7
a.- alı 31r/11
a.- alıŋ 31r/11
a.- a min 31r/7
a.- ar 31r/2, 31r/3, 31r/4, 32r/26, 7v/1, 7v/2, 90r/23
a.- ardik 31r/13
a.- arım 31r/7
a.- arlar 47r/26
a.- arman 31r/4
a.- ar min 31r/7
a.- ay 31r/10, 67v/7
a.- ayın 31r/10
a.- dik 31r/13
a.- ġa biz 31r/11
a.- ġaç 31r/11
a.- ġalı 31r/11
a.- ġan 31r/4
a.- ġança 31r/12
a.- ġanda 66v/27
a.- ġay 31r/13
a.- ġay biz 31r/11
a.- ġıl 31r/5
a.- ġuça 31r/12
a.- ġuçı 31r/12
a.- ġudik 31r/13
a.- ġuluḳ 31r/13
a.- ġum 31r/12
a.- ġunça 31r/12, 62r/24, 69v/16-18
a.- ġusı 31r/13
a.- ġuŋ 31r/12
a.- ıban 31r/7, 37v/17
a.- ıp 31r/7, 45v/7, 68r/29, 77r/25, 90v/15-16
a.- ıp bolmas 31r/9
a.- ıŋ 31r/6
a.- ıŋız 31r/6
a.- ıŋlar 31r/6
a.- ma 31r/5
a.- madın 31r/9
a.- maġıl 31r/5
a.- maġum 31r/7
a.- mağım 31r/7
a.- mak 25v/18
a.- man 31r/6
a.- mas 31r/7, 3r/18, 7v/24, 7v/28, 92v/8
a.- mas bol-sa 7v/25
a.- masġa 31r/8
a.- ması/mazı 31r/9
a.- mas min 31r/6
a.- maḳ 40v/18
a.- maḳ olmas 31r/10
a.- maydur 31r/4
a.- maŋ 31r/6, 46r/27
a.- maŋız 31r/6
a.- maŋlar 31r/6
a.- mış 31r/7
a.- sa 31r/13
a.- sa bolmas 31r/9
a.- saḳ 31r/11
a.- saŋ 26r/2, 58v/18
a.- sun 31r/13
a.- tı 113r/24, 31r/2, 38r/24, 46r/27
a.- tuḳ 31r/2
a.- uḳ 25v/11

Açamaylı
A. 32r/28

açar
a. 32r/26

açıġ
a. 32v/5, 31v/22, 100v/9, 101v/19

açıḳ -
a. 32r/15
a.- a 32r/24
a.- a acıḳ-a 32r/20
a.- a almas 32r/20
a.- adurġan 32r/14
a.- adur min 32r/17
a.- alı 32r/21
a.- alıŋ 32r/21
a.- a min 32r/16
a.- atur 32r/13
a.- ay 32r/20
a.- ayın 32r/21
a.- dik 32r/24
a.- ġa biz 32r/21

a.- ġaç 32r/22
a.- ġalı 32r/21
a.- ġan 32r/14
a.- ġança 32r/22
a.- ġay 32r/24
a.- ġay biz 32r/21
a.- ġıl 32r/15
a.- ġuça 32r/22
a.- ġudik 32r/24
a.- ġuluḳ 32r/23
a.- ġum 32r/23
a.- ġunça 32r/22
a.- ġurdik 32r/24
a.- ġusı 32r/23
a.- ġuŋ͡g 32r/23
a.- ıban 32r/18
a.- ıp 32r/17
a.- ıp bolmas 32r/19
a.- ıŋ͡g 32r/15
a.- ıŋ͡gız 32r/15
a.- ıŋ͡glar 32r/15
a.- ma 32r/15
a.- madın 32r/19
a.- maġıl 32r/15
a.- maġım 32r/17
a.- maġum 32r/17
a.- man 32r/16
a.- mas 32r/18
a.- ması/mazı 32r/18
a.- mas min 32r/16
a.- maḳ 23r/2
a.- maḳ/ġ 32r/12
a.- maḳ olmas 32r/19
a.- maydur 32r/14
a.- maŋ͡g 32r/16
a.- maŋ͡gız 32r/16
a.- maŋ͡glar 32r/16
a.- mış 32r/18
a.- mışaŋ͡g 32r/18
a.- sa 32r/24
a.- sa bolmas 32r/19
a.- saḳ 32r/21
a.- tı 32r/13
a.- tuḳ 32r/13
a.- ur 32r/13
a.- uram 32r/17
a.- urġan 32r/14
a.- ur min 32r/17
a.- urum 32r/17

açıḳtur -
a.- maḳ/ġ 32r/25

açıl -
a.- adur 31r/14, 73r/4
a.- dı 101v/5, 11v/1
a.- ġan 6r/16, 72r/18
a.- ġay 76r/3-4
a.- ıb 72v/24-25
a.- ıp 90r/11
a.- mas 117v/26
a.- maḳ 86v/17
a.- maḳ/ġ 31r/14
a.- maḳlıġ 72v/16
a.- maydur 31r/15, 31r/16, 6r/26, 6r/28
a.- maz 10v/25, 11r/6, 96r/10
a.- mış 78r/29
a.- ur 31r/14, 31r/3, 41v/3, 7v/2

açılış -
a.- maḳ/ġ 31r/17

açış -
a.- a 31v/19
a.- a acış-a 31v/15
a.- a bolmas 31v/14
a.- adur 31v/7
a.- adurġan 31v/8
a.- adur min 31v/11
a.- alı 31v/16
a.- alıŋ͡g 31v/16
a.- a min 31v/11
a.- ay 31v/15
a.- ġa biz 31v/16
a.- ġaç 31v/17
a.- ġan 31v/8
a.- ġança 31v/18
a.- ġay 31v/19
a.- ġay biz 31v/16
a.- ġıl 31v/9
a.- ġucı 31v/17
a.- ġuluḳ 31v/19
a.- ġum 31v/18
a.- ġunça 31v/18
a.- ġuŋ͡g 31v/18
a.- dik 31v/19
a.- ıb 31v/12
a.- ıban 31v/12
a.- ıp bolmas 31v/14
a.- ıŋ͡gız 31v/10
a.- ıŋ͡glar 31v/10
a.- ma 31v/9
a.- maġıl 31v/9

a.- maġum 31v/12
a.- mas 31v/13
a.- ması/mazı 31v/13
a.- mas min 31v/11
a.- maḳ olmas 31v/14
a.- maḳdur 31v/6
a.- maŋ̑g 31v/10
a.- maŋ̑gız 31v/10
a.- maŋ̑glar 31v/10
a.- mış 31v/12
a.- sa 31v/19
a.- saḳ 31v/16
a.- sun 31v/19
a.- tı 31v/7
a.- turmaḳ/ġ 31v/20
a.- ur 31v/7
a.- uram 31v/11
a.- urġan 31v/8
a.- urdik 31v/20
a.- ur min 31v/11
a.- urum 31v/11

açmaḳ/ġ
a. 31r/2

açmas -
a.- ġa 3r/22

açtur -
a.- maḳ/ġ 31r/18

açuḳ
a. 32v/1-2, 32v/3-4, 49v/3, 64r/26

ad
a. 19r/29, 39v/9
a.+ ı 51v/15

ʿĀd (kavmi)
ʿĀ. 102r/5

1 ada
a. 33r/23

2 ada (RT) bkz. **adaḳ 3**
a. 33r/23, 33v/1

adaġ
a.+ lıġ 33v/5

adaġla - bkz. **ataġlamaḳ**
a.- maḳ/ġ 33r/22

Adaḳ
A. 33r/27, 33r/29

1 adaḳ
A. 33r/27

2 adaḳ ~ **ada** (RT)
A. 33r/27

3 adaḳ A. 33r/27

adak
a. 33v/5

ada (RT) bkz. **adaḳ 2**
a. 33v/1

āʿdā (Ar)
a. 72r/12

ʿadālet (Ar)
ʿa. 58v/13

adaş
a. 33r/23, 33r/26
a.+ ıŋ̑g 33r/25

adaş - bkz. **ataşmaḳ**
a.- maḳ/ġ 33r/21

ʿadāvet (Ar)
āyin-i ʿa. 53r/8

ʿaded (Ar)
ʿa.+ in 79v/4

Ādem
Ā. 92v/18-19
Ā.+ ġa 76v/22
Ā.- i ṣafī73r/22
secde-yi Ā. 11r/4

ādem
ā. 27v/4
ā. ī 63v/1

ʿAden
dürr-i ʿA. 76r/5

ʿadem (Ar)

ʿa. 63r/14

ʿādet (Ar)
ʿa. 10r/26
ʿā.+ im 117r/5

adım
a. 33v/8

adırġan
a. 33v/7

ʿadl (Ar)
sikke-yi ʿa. 77v/6

adla -
a.- rım 48r/24

adra
a. 33v/6

adun

a. 33v/6

adunçı
a. 33v/6

ʿaduv (Ar)
ʿa. 30v/22, 53v/12

āfāḳ (Ar)
ā. 66v/27
ā.+ ını 91v/2

āferīniş (Fa)
ā.+ de 100r/26

āfet (Ar)
ā. 24r/21, 69v/2
ā.- i devrān 100r/18, 91r/27
ā.- i īmān mı 28v/10
ā.+ i 12r/28, 45v/18
ā.+ tür 100r/17

Afġān (Fa)
A. 65v/10

Aflāṭūn
A. 37/20

āftāb (Fa)
ā.- i rūda 102r/1

Afşar
Nādir Şāh-ı A. 1v/13-14

ʿafv (Ar)
ʿa. 89r/6
ʿa.+ dur 59v/28

aġ 1

a. 43v/12, 42r/13
a.+ ına 43v/13

aġ 2 ~ aḳ
a. 19v/24, 43v/12, 42r/13, 45r/21, 49r/15
a.+ ı 71v/26, 92v/22

aġ -
a. 42r/12, 43v/12
a.- a 42r/21
a.- a aġ-a 42r/17
a.- a almas 42r/17
a.- adur 42r/11
a.- adurġan 42r/12
a.- adur min 42r/15
a.- alı 42r/19
a.- alı͡ŋ͡ġ 42r/19
a.- ar 42r/11
a.- aram 42r/15
a.- ardik 42r/21
a.- arġan 42r/12
a.- arım 42r/15
a.- ar min 42r/15
a.- ay 42r/18
a.- ayın 42r/14, 42r/18
a.- ġudik 42r/21
a.- dik 42r/21
a.- dı 42r/10, 42r/11, 42r/9
a.- duḳ 42r/11
a.- ġa biz 42r/18
a.- ġaç 42r/19
a.- ġalı 42r/19
a.- ġan 42r/12
a.- ġay 42r/21
a.- ġay biz 42r/18
a.- ġıl 42r/12
a.- ġuçı 42r/20
a.- ġuluḳ 42r/20
a.- ġum 42r/20
a.- ġusı 42r/20

a.- ġuŋ͡ġ 42r/20
a.- ıban 42r/16
a.- ıp 42r/15
a.- ıp bolmas 42r/17
a.- ıŋ͡ġ 42r/13
a.- ıŋ͡ġız 42r/14
a.- ıŋ͡ġlar 42r/14
a.- ma 42r/13
a.- madın 42r/17
a.- maġıl 42r/13
a.- maġım 42r/15
a.- maġum 42r/15
a.- man 42r/14
a.- mas 42r/16
a.- ması/mazı 42r/16
a.- mas min 42r/14
a.- maḳ/ġ 42r/9
a.- maḳ olmas 42r/17
a.- maydur 42r/11
a.- maŋ͡ġ 42r/14
a.- maŋ͡ġız 42r/14
a.- maŋ͡ġlar 42r/14
a.- mış 42r/16
a.- mışaŋ͡ġ 42r/16
a.- sa 42r/21
a.- sa bolmas 42r/17
a.- saḳ 42r/18
a.- saŋ͡ġ 42r/15
a.- sun 42r/21

aġa bkz. **eke**
a. 23r/26, 43v/14, 45v/15
a.+ lıġ 23r/27, 24r/17

aġaça ≠ **bigim** ↔ **ḫanım**
a. 43v/15

aġaç delegen bkz. **aġaç ḳaḳan**
a. 43v/15

aġaç ḳaḳan bkz. **aġaç delegen**
a. 43v/16

aġaç ḳavunı
a. 43v/18

āgāh (Fa)
ā. 56r/13, 80v/3
ā.+ lıġ 69v/16-18
ā.+ lıġġa 81r/16

aġalıġ
a. 43v/18, 43v/19

aġar - bkz. **aḳarmaḳ/ġ**
a. 42r/27
a.- a 42r/27, 42v/6
a.- a aġar-a 42v/3
a.- adur 42r/23, 42r/24
a.- adurġan 42r/25
a.- adur min 42r/28
a.- alı 42v/4
a.- alıŋ͡ġ 42v/4
a.- a almas 42v/2
a.- a min 42r/28
a.- ay 42v/3
a.- ayın 42v/3
a.- dik 42v/7
a.- dı 42r/23
a.- duḳ 42r/23
a.- ġa biz 42v/4
a.- ġaç 42v/4
a.- ġalı 42v/4
a.- ġan 42r/25, 42r/26
a.- ġança 42v/5
a.- ġay 42v/6
a.- ġay biz 42v/4
a.- ġıl 42r/27
a.- ġuça 42v/5
a.- ġuçı 42v/5
a.- ġudik 42v/7, 42v/8
a.- ġuluḳ 42v/6
a.- ġum 42v/5
a.- ġuŋ͡ġ 42v/6
a.- ġunça 42v/5
a.- ġusı 42v/6
a.- ıban 42r/29
a.- ıp 42r/29
a.- ıp bolmas 42v/2
a.- madın 42v/1
a.- maġım 42r/29
a.- maġum 42r/29
a.- man 42r/28
a.- ması/mazı 42v/1
a.- mas min 42r/28
a.- maḳ/ġ 42r/22, 45r/20
a.- maḳ olmas 42v/2
a.- mas 42v/1
a.- maydur 42r/25
a.- mış 42r/29
a.- mışaŋ͡ġ 42v/1
a.- sa 42v/6
a.- sa bolmas 42v/2
a.- saḳ 42v/4

a.- sun 42v/7
a.- ur 42r/23, 42r/24
a.- uram 42r/28
a.- urdik 42v/7
a.- urġan 42r/25
a.- ur min 42r/28
a.- urum 42r/29

aġart -
a.- maḳ/ġ 42v/8

āġāz (Fa)
ā. 21r/16

aġ baba
a. 43v/23

aġ başlıġ
a. 43v/24

aġ bāzergān
a. 43v/23

aġ biy
a. 43v/25

Aġbuḳa ~ Aġ Buġa
A. 43v/24

Aġ Buġa ~ Aġbuḳa
A. 43v/24

aġ buġa bkz. **aġ buḳa**
a. 43v/24

aġ buḳa ~ aġ buġa
a. 43v/24

aġça
a. 43v/25
a.+ lar 43v/26

aġçıl
a. 43v/27

aġdur -
a.- maḳ/ġ 42r/21

āgeh (Fa)
ā. 80v/26

aġıl
a. 44r/19

aġıllan -
a.- maḳ 43v/10
a.- sa 43v/11

aġımtul
a. 17r/21, 44r/20

aġır
a. 20r/14, 44r/10, 44r/11, 89r/3, 112v/21

aġırla -
a. 43r/8
a.- ġalı 43r/18
a.- ġuçı 43r/19
a.- ban 43r/12
a.- dik 43r/21
a.- dı 43r/5
a.- duḳ 43r/5
a.- ġa biz 43r/18
a.- ġaç 43r/19
a.- ġan 43r/8
a.- ġança 43r/19
a.- ġay biz 43r/18
a.- ġıl 43r/9
a.- ġuça 43r/19
a.- ġudik 43r/21
a.- ġuluḳ 43r/20
a.- ġum 43r/20
a.- ġunça 43r/19
a.- ġusı 43r/20
a.- ġuŋ͡g 43r/20
a.- lıŋ͡g 43r/18
a.- ma 43r/9
a.- madın 43r/13
a.- madıŋ͡g 43r/6, 43r/7
a.- maġıl 43r/9
a.- maġım 43r/11
a.- maġum 43r/11
a.- maḳ/ġ 43r/4
a.- maḳ olmas 43r/14
a.- man 43r/10
a.- mas 43r/12
a.- ması/mazı 43r/13
a.- mas min 43r/10
a.- maŋ͡g 43r/10
a.- maŋ͡gız 43r/10
a.- maŋ͡glar 43r/10
a.- maydur 43r/7
a.- mış 43r/12

a.- mışaŋ͡g 43r/12
a.- p 43r/12
a.- p bolmas 43r/13
a.- r 43r/7
a.- ram 43r/11
a.- rdik 43r/21
a.- rım 43r/11
a.- r min 43r/11
a.- sa 43r/21
a.- sa bolmas 43r/13
a.- saḳ 43r/18
a.- sun 43r/21
a.- y 43r/15, 43r/18, 43r/21
a.- y ağırla-y 43r/14
a.- y almas 43r/14
a.- ydur 43r/7
a.- ydurġan 43r/8
a.- ydur min 43r/11
a.- yın 43r/15
a.- y min 43r/10
a.- yu 43r/14
a.- ŋ͡g 43r/9
a.- ŋ͡gız 43r/9
a.- ŋ͡glar 43r/9

ağırlamışī
a. 44r/15

ağırlat -
a.- maḳ/ġ 43r/22

ağır satġuçı
a. 44r/12
a.+ ġa 44r/13

ağırşaḳ
a. 44r/13

ağız
a. 24r/12, 31r/8, 3r/22, 44r/2, 44r/16, 44r/17, 54r/10, 75v/21, 85v/15

ağız yarı
a. 44r/19

ağızdırıḳ bkz. **suluḳ**
a. 44r/18

ağla -
a. 12v/24
a.- duġum 5r/23, 5r/24
a.- yasıdur 12v/24, 12v/26
a.- ya ağla-ya 12r/1

ağlıġ
a. 44r/7

ağna -
a. 43r/25
a.- ban 43r/28
a.- dik 43v/7
a.- dı 43r/23
a.- duḳ 43r/23
a.- ġa biz 43v/4
a.- ġaç 43v/5
a.- ġalı 43v/5
a.- ġan 43r/24
a.- ġança 43v/6
a.- ġarġan 43r/24
a.- ġay 43v/7
a.- ġay biz 43v/4
a.- ġıl 43r/25
a.- ġuça 43v/5
a.- ġuçı 43v/5
a.- ġudik 43v/7
a.- ġuluḳ 43v/7
a.- ġum 43v/6
a.- ġunça 43v/6
a.- ġusı 43v/6
a.- ġuŋ͡g 43v/6
a.- lı 43v/4
a.- lıŋ͡g 43v/5
a.- ma 43r/25
a.- madın 43v/2
a.- maġıl 43r/25
a.- maġım 43r/27
a.- maġum 43r/28
a.- maḳ/ġ 43r/22
a.- man 43r/27
a.- mas 43v/1
a.- ması/mazı 43v/2
a.- mas min 43r/27
a.- maḳ olmas 43v/3
a.- maŋ͡g 43r/26
a.- maŋ͡gız 43r/26
a.- maŋ͡glar 43r/26
a.- maydur 43r/24
a.- mış 43r/28, 43v/1
a.- mışaŋ͡g 43v/1
a.- ŋ͡g 43r/26
a.- ŋ͡gız 43r/26
a.- ŋ͡glar 43r/26
a.- p 43r/28

a.- p bolmas 43v/2
a.- ptur 43r/29
a.- r 43r/23, 43r/24
a.- ram 43r/27
a.- rdik 43v/7
a.- rım 43r/27
a.- r min 43r/27
a.- sa 43v/7
a.- sa bolmas 43v/3
a.- saḳ 43v/4
a.- sun 43v/7
a.- y 43v/4
a.- y aġna-y 43v/3
a.- y almas 43v/3
a.- ydur 43r/23
a.- ydurġan 43r/24
a.- ydur min 43r/27
a.- yın 43v/4
a.- y min 43r/27
a.- yu 43v/3

aġnaş -
a.- maḳ 43v/8

aġnat -
a.- maḳ/ġ 43v/9

aġ örge
a. 43v/19

aġ öy bkz. **alaçuḳ**
a. 43v/20, 43v/22, 49v/1
a.+ ide 43v/21

aġrı bkz. **aġrıġ**
a. 43v/28

aġrı -
a. 42v/16, 43v/28
a.- ban 42v/19
a.- dik 42v/29
a.- dı 42v/10
a.- dıḳ 42v/10
a.- ġa biz 42v/25
a.- ġaç 42v/26
a.- ġalı 42v/26
a.- ġan 42v/15
a.- ġança 42v/27
a.- ġay 42v/12, 42v/29, 43r/1
a.- ġay biz 42v/25
a.- ġıl 42v/16
a.- ġuça 42v/27
a.- ġuçı 42v/26
a.- ġudik 43r/2, 43r/3
a.- ġuluḳ 42v/29
a.- ġum 42v/28
a.- ġunça 42v/27
a.- ġuŋ͡ġ 42v/28
a.- ġusı 42v/28
a.- lı 42v/25
a.- lıŋ͡ġ 42v/25
a.- ma 42v/16
a.- madın 42v/23
a.- maġıl 42v/16
a.- maġım 42v/18
a.- maġum 42v/19
a.- maḳ/ġ 42v/9
a.- man 42v/18
a.- mas 42v/22
a.- ması/mazı 42v/22
a.- mas min 42v/18
a.- maḳ olmas 42v/23
a.- maydur 42v/15
a.- maŋ͡ġ 42v/17
a.- maŋ͡ġız 42v/17
a.- maŋ͡ġlar 42v/17
a.- mış 42v/19
a.- mışaŋ͡ġ 42v/21
a.- ŋ͡ġ 42v/16
a.- ŋ͡ġız 42v/16
a.- ŋ͡ġlar 42v/17
a.- p 42v/19, 42v/20, 42v/21
a.- p bolmas 42v/23
a.- r 3r/3, 3r/6, 42v/11, 42v/12, 42v/13
a.- ram 42v/18
a.- rdik 43r/2
a.- rdın 3r/7, 42v/14
a.- rı 3r/9
a.- rım 42v/18
a.- rıŋ͡ġ 3r/10
a.- rġan 42v/15
a.- r min 42v/18
a.- sa 42v/29
a.- sa bolmas 42v/23
a.- saḳ 42v/25
a.- sun 42v/29
a.- y 42v/25
a.- y aġrıy 42v/24
a.- ydur 42v/11, 42v/13
a.- ydurġan 42v/15
a.- ydur min 42v/18
a.- y min 42v/25
a.- y almas 42v/18, 42v/24

aġrıġ
a.+ 43v/28
a.+ dın 31v/6
a.+ ıdın 108v/1

aġrıġu
a. 43v/29

aġrıḳ
a. 43v/27

aġrın
a. 43v/29, 44r/1

aġrıt -
a.- maḳ/ġ 43r/3
a.- ur 104v/24

aġruḳ
a. 43v/27

aġsaḳ
a. 42r/19

aġsırıḳ
a. 44r/4

aġu
a. 44r/8, 44r/9
a.+ sı 104v/8

aġuḳ -
a.- maḳ/ġ 43v/10

aġuluḳ
a. 44r/10

aġun -
a.- maḳ/ġ 43v/10

aġuz
a. 44r/9

aġyār (Ar)
a. 10v/27, 80r/4, 80v/15, 82v/13, 88v/24
a.+ dın 23v/3
a.+ ġa 40r/9, 108v/21

aġz bkz. **aġız**
a. 44r/2
a.+ ı 10v/2, 64r/26, 6v/29
a.+ ı açuḳ 44r/2
a.+ ıda 15v/22, 16r/1
a.+ ıdın 118v/6-7
a.+ ıġa 104r/23, 39v/15
a.+ ım 108v/26
a.+ ıma 90r/3
a.+ ın 31v/1, 61v/1, 102v/12, 15v/29, 40v/10
a.+ ında 16r/1
a.+ ın͡ġ 37v/11, 39v/15, 54r/10, 60r/10, 64r/25

aġẕiye (Ar)
a.+ ni 103r/25

āh
ā. 103v/7, 104r/21, 111v/13, 112v/15, 12r/14, 12r/8, 22r/7-8, 48r/1, 5r/23, 67r/1, 6v/20, 7v/28, 92v/8, 97v/26
dūd-ı ā. 115r/24
ā.- i āteş-bārıça 117r/10-11
ā.- i derd 108v/23
ā.- i derd-ālūd 106v/3
ā.+ ımdın 23v/4, 67v/1, 97v/5, 76r/8
ā.+ ı 68v/11
dūd-ı ā.+ ı 68v/26
ā.+ ım 104v/25, 106v/22, 118v/14, 12v/3, 16r/17, 16v/1, 21v/24, 22r/4,
26r/24, 56r/3, 59r/26, 63v/10, 67v/13, 82r/1
ṣarṣar-ı ā.+ ım 28r/10
dūd-ı ā.+ ım 12r/18
barḳ-i ā.+ ımdan 66v/16
ā.+ ımnı 104v/7
ā.+ ın 6v/20

aha
a. 53v/10, 53v/11, 53v/12
a.+ lar 53v/12

āhū (Fa)
ā. 88v/22

aḥbāb (Ar)
a. 8r/4, 10r/20, 50v/29, 53r/8, 62r/17-18, 72r/12, 80v/13, 81r/2, 82r/17

a.- ı devrān 23r/25
a.+ nı 116v/1

ʿahd (Ar)
ʿa. 108v/19, 20r/27

āheng (Fa)
ā.- i reftār 56r/16
ā.- i seyr 85v/18
ā.+ in 38v/17

āheste (Fa)
ā. 117r/4

aḥmer (Ar)
a. 16v/26

aḥrām (Ar)
a.+ ını 67v/10

aḥsen (Ar)
a.+ dür 24r/13-14

aḥvāl (Ar)
a.+ im 49r/12
a.+ ıdın 94r/18
a.+ ıma 53v/3

aḫ
a. 33r/14

aḫger (Fa)
a. 63r/25, 64r/15, 81r/5
a.+ mü 16v/26

āḫir (Ar)
ā. 9r/17, 12v/26, 15v/19, 59v/22, 64r/11, 67r/15, 67r/18, 80v/21, 80v/22, 82r/13, 104v/10, 104v/8, 112v/22

āḫiret (Ar)
ā.+ imġa 78v/4

aḫlāṭ (Ar)
a. 97r/9

aḫsavurġa
a. 33r/18

aḫsum ~ aḳsum
a. 33r/19-20, 45v/4

aḫsumla - ~ aḳsumlamaḳ
a. 32v/29
a.- ġa biz 33r/8
a.- ġan 32v/29
a.- ġay biz 33r/8
a.- ġıl 32v/29
a.- ban 33r/3-4
a.- dik 33r/11
a.- dı 32v/27
a.- duḳ 32v/27
a.- ġaç 33r/9
a.- ġalı 33r/9
a.- ġança 33r/10
a.- ġay 33r/11
a.- ġa͡ng 33r/10
a.- ġuça 33r/10
a.- ġuçı 33r/9
a.- ġudik 33r/12
a.- ġuluḳ 33r/11
a.- ġum 33r/10
a.- ġunça 33r/10
a.- ġusı 33r/11
a.- lı 33r/8
a.- ma 33r/1-2
a.- madın 33r/6
a.- maġıl 33r/1-2
a.- maġım 33r/3-4
a.- maġum 33r/3-4
a.- maḳ/ġ 32v/27
a.- maḳ olmas 33r/7
a.- man 33r/1-2
a.- mas 33r/5
a.- ması/mazı 33r/6
a.- mas min 33r/1-2
a.- ma͡ng 33r/1-2
a.- ma͡ngız 33r/1-2
a.- ma͡nglar 33r/1-2
a.- maydur 32v/28
a.- mış 33r/3-4
a.- mışa͡ng 33r/5
a.- p 33r/3-4, 33r/5
a.- p bolmas 33r/6
a.- r 32v/28
a.- ram 33r/3-4
a.- rġan 32v/29
a.- rdik 33r/12
a.- rdur min 33r/3-4
a.- rım 33r/3-4
a.- r min 33r/3-4
a.- sa 33r/11

a.- sa bolmas 33r/6
a.- saḳ 33r/8
a.- sun 33r/11
a.- y 33r/8
a.- y almas 33r/7
a.- y aḫsumla-y 33r/7
a.- ydur 32v/28
a.- ydurġan 32v/29
a.- yın 33r/8
a.- y min 33r/1-2
a.- yu 33r/7
a.- n͡g 33r/1-2
a.- n͡gız 33r/1-2
a.- n͡glar 33r/1-2

aḫsumlan -
a.- maḳ/ġ 33r/13

aḫsumlaş -
a.- maḳ/ġ 33r/13

aḫsumlat -
a.- maḳ/ġ 33r/12

aḫta
a. 33r/15

aḫtacı
a. 33r/16, 33r/17

aḫtar -
a. 32v/11, 8v/13
a.- a 32v/23
a.- a almas 32v/18
a.- a aḫtar-a 32v/18
a.- adur 32v/10
a.- adurġan 32v/11
a.- adur min 32v/14
a.- alı 32v/19-20
a.- alın͡g 32v/21
a.- a min 32v/14-15
a.- ay 32v/19-20
a.- ayın 32v/19-20
a.- ġa biz 32v/19-20
a.- ġaç 32v/21
a.- ġalı 32v/21
a.- ġança 32v/22
a.- ġay 32v/19-20, 32v/23
a.- ġıl 32v/12-13
a.- ġuça 32v/22
a.- ġuçı 32v/21
a.- ġudik 32v/24
a.- ġuluḳ 32v/23
a.- ġum 32v/22
a.- ġunça 32v/22
a.- ġusı 32v/23
a.- ġun͡g 32v/22
a.- dik 32v/23
a.- dı 32v/9
a.- duḳ 32v/9
a.- ġan 32v/11
a.- ıban 32v/16
a.- ıp 32v/16
a.- ıp bolmas 32v/18
a.- ın͡g 32v/14-15
a.- ın͡gız 32v/14-15
a.- ın͡glar 32v/14-15
a.- ma 32v/12-13
a.- maġıl 32v/12-13
a.- maġım 32v/16
a.- maġum 32v/16
a.- madın 32v/17
a.- man 32v/14-15
a.- mas 32v/17
a.- ması/mazı 32v/17
a.- mas min 32v/14-15
a.- maḳ/ġ 32v/8
a.- maḳ olmas 32v/18
a.- maḳdur 32v/9
a.- maydur 32v/10
a.- man͡g 32v/14-15
a.- man͡gız 32v/14-15
a.- man͡glar 32v/14-15
a.- mış 24r/23, 32v/16
a.- mışan͡g 32v/16
a.- sa 32v/23
a.- sa bolmas 32v/18
a.- saḳ 32v/19-20
a.- sun 32v/23
a.- u 32v/11, 32v/12-13, 32v/19-20, 8v/15
a.- ur 32v/10
a.- uram 32v/14-15
a.- urdik 32v/24
a.- urġan 32v/11
a.- ur min 32v/14-15
a.- urum 32v/14-15

aḫtarıl -
a.- maḳ/ġ 32v/26

aḫtarış -
a.- maḳ/ġ 32v/25

aḫtart -
a.- maḳ/ġ 32v/24

aḫter (Fa)
a.+ idür 111v/17, 92v/16
a.+ i 91v/6
a.+ turur 113r/3

aḫtıḳ bkz. **torun**
a. 33r/17

aḫżar (Ar)
a. 109v/8
günbed-i a. 47v/23

aḳ ~ aġ
a. 19v/24, 45r/21, 117v/29, 19v/13, 19v/14, 45r/22, 45r/23, 58r/23-24

aḳ -
a. 44v/8
a.- a 44v/21
a.- a almas 44v/15
a.- a aḳ-a 44v/15
a.- adur 44r/26
a.- adurġan 44v/3
a.- adur min 44v/10
a.- alı 44v/16
a.- alın͡g 44v/16
a.- a min 44v/10
a.- ar 44r/26, 44r/27, 45r/27
a.- aram 44v/11
a.- ardik 44v/25
a.- arġa 44r/28, 44r/29
a.- arġan 44v/3
a.- arım 44v/11
a.- arması/mazı
a.- ar min 44v/10
a.- arurġa 44v/2
a.- ay 44v/16
a.- ayın 44v/16
a.- dik 44v/22
a.- ġa biz 44v/16
a.- ġaç 44v/17
a.- ġalı 44v/17
a.- ġan 44v/27, 44v/3, 44v/6
a.- ġança 44v/18
a.- ġandik 44v/7
a.- ġay 44v/21
a.- ġay biz 44v/16
a.- ġıl 44v/8
a.- ġuça 44v/18, 44v/20
a.- ġuçı 44v/18
a.- ġudik 44v/25
a.- ġuluḳ 44v/21
a.- ġunça 44v/18, 44v/21
a.- ıban 44v/12
a.- ılmaydur 44v/3
a.- ılsaḳ 44v/16
a.- ıp 11r/20, 37v/27, 106v/25, 44v/12
a.- ıp bolmas 44v/14
a.- ın͡g 44v/8
a.- ın͡gız 44v/8
a.- ın͡glar 44v/9
a.- ma 44v/8
a.- madın 44v/14
a.- maġıl 44v/8
a.- maġım 44v/11
a.- maġum 44v/12
a.- maḳ 44v/27, 45r/23, 45r/27, 4r/28, 44v/2, 44r/25
a.- maḳġa 104v/25
a.- maḳ olmas 44v/14
a.- man 44v/10
a.- man͡g 44v/9
a.- man͡gız 44v/9
a.- man͡glar 44v/9
a.- mas 44v/13
a.- ması/mazı 44v/13
a.- mas min 44v/10
a.- maydur 44v/3
a.- mış 44v/12
a.- mışan͡g 44v/12
a.- sa 44v/21, 44v/23, 62v/11
a.- sa bolmas 44v/14
a.- saḳ 44v/16
a.- sun 44v/22
a.- tı 108v/5, 44r/25, 51v/13, 77r/15

Aḳar 1
A. 45r/24, 45r/25-26

Aḳar 2
A. 45r/24, 45r/27

aḳar -
a.- a 3r/15
a.- ġa 44r/29
a.- ıp 10v/10
a.- maḳ/ġ 44r/29, 44v/2, 45r/20

aḳar
a. 44v/3, 45r/24

aḳ baba ~ aġ baba
a. 45r/23

aḳ başlıġ ~ aġ başlıġ
a. 45r/23

aḳ bāzergān ~ aġ bāzergān
a. 45r/23

aḳ buġa ~ aġ buġa
a. 45r/24

aḳça ~ aġça
a. 45r/24

aḳçıl ~ aġçıl
a. 45r/24

ʿāḳıbet (Ar)
ʿā. 103v/8

ʿaḳīde (Ar)
ʿa.+ leridin 55v/13
ʿa.+ siġa 55v/14

ʿaḳīḳ
ʿa.+ din 60r/17
ʿa.+ iŋ̄g 65v/19

ʿāḳil (Ar)
ʿā. 43v/13, 75v/24, 94v/2

aḳıl -
a. 44v/8
a.- a 44v/22
a.- a aḳıl-a 44v/15
a.- a almas 44v/15
a.- adur 44r/26
a.- adurġan 44v/5
a.- adur min 44v/11
a.- alı 44v/17
a.- alıŋ̄g 44v/17
a.- a min 44v/11
a.- dik 44v/22
a.- dı 44r/25
a.- ġa biz 44v/17
a.- ġaç 44v/18
a.- ġalı 44v/17
a.- ġan 44v/3
a.- ġança 44v/19
a.- ġay 44v/22
a.- ġay biz 44v/17
a.- ġıl 44v/8
a.- ġuça 44v/18
a.- ġuçı 44v/18
a.- ġudik 44v/25
a.- ġuluḳ 44v/21
a.- ġunça 44v/18
a.- ıban 44v/12
a.- ıŋ̄g 44v/9
a.- ıŋ̄gız 44v/9
a.- ıŋ̄glar 44v/9
a.- ıp 44v/12
a.- ıp bolmas 44v/14
a.- ma 44v/8
a.- madın 44v/14
a.- maġıl 44v/8
a.- maġım 44v/11
a.- maġum 44v/12
a.- maḳ/ġ 44r/25
a.- man 44v/10
a.- mas 44v/13
a.- ması/mazı 44v/13
a.- mas min 44v/10
a.- maḳ olmas 44v/15
a.- maŋ̄g 44v/9
a.- maŋ̄gız 44v/9
a.- maŋ̄glar 44v/10
a.- mış 44v/12
a.- mışaŋ̄g 44v/12
a.- sa 44v/22
a.- sa bolmas 44v/15
a.- sun 44v/22
a.- ur 44r/26, 44r/27
a.- uram 44v/11
a.- urdik 44v/25
a.- urġan 44v/5
a.- ur min 44v/11
a.- urum 44v/11

aḳımtul ~ aġımtıl
a. 45r/24

aḳın
a. 45v/8

aḳıncı
a. 45v/8

aḳındı bkz. **aḳış**
a. 45v/8

aḳış bkz. **aḳındı**
a. 45v/7, 45v/8

aḳız - bkz. **aḳturmaḳ/ġ**
a. 45r/4
a.- a 45r/18
a.- a almas 45r/12-13
a.- a aḳız-a 45r/12-13
a.- adur 44v/28-29
a.- adurġan 45r/3
a.- adur min 45r/7-8
a.- alı 45r/14
a.- alın͡g 45r/14
a.- a min 45r/7-8
a.- ay 45r/14
a.- ayın 45r/14
a.- ġaç 45r/15
a.- dik 45r/18
a.- dı 44v/26, 44v/7
a.- dın͡g 44v/27
a.- durdik 45r/19
a.- ġalı 45r/15
a.- ġan 45r/3
a.- ġança 45r/16
a.- ġay 45r/18, 45r/19
a.- ġıl 45r/4
a.- ġuça 45r/16
a.- ġuçı 45r/15
a.- ġudik 45r/20
a.- ġuluḳ 45r/17
a.- ġum 45r/16
a.- ġunça 44v/19, 45r/16
a.- ġusı 45r/17
a.- ġun͡g 45r/17
a.- ıban 45r/10
a.- mış 45r/10
a.- ıp 45r/10, 89v/2
a.- ıp bolmas 45r/12-13
a.- ın͡g 45r/6
a.- ın͡gız 45r/6
a.- ın͡glar 45r/6
a.- ma 45r/5
a.- madın 45r/11
a.- maġıl 45r/5
a.- maġım 45r/9
a.- maġum 45r/9
a.- man 45r/7-8
a.- mas 45r/10
a.- masın/mazı 45r/11
a.- mas min 45r/7-8
a.- maḳ 4r/28, 44v/25
a.- maḳ olmas 45r/12-13
a.- maydur 45r/2
a.- man͡g 45r/6
a.- man͡gız 45r/6
a.- man͡glar 45r/7-8
a.- mışan͡g 45r/10
a.- sa 45r/18
a.- sa bolmas 45r/12-13
a.- sun 45r/18
a.- ur 44v/28-29, 45r/2
a.- uram 45r/7-8
a.- urġan 45r/3
a.- ur min 45r/7-8
a.- urum 45r/9

ʿaḳl
ʿa. 17v/1, 104v/29, 21r/16, 53v/14, 64r/20, 64v/19, 69v/11, 7v/11, 80r/9, 9r/18
cihān-i ʿa. 16r/13
ʿa.- i maʿāş 53v/14

aḳlıġ ~ aġlıġ
a. 45r/24

aḳ örge ~ aġ örge
a. 45r/23

aḳ öy ~ aġ öy
a. 45r/23, 76v/16

ʿaks (Ar)
ʿa.+ din 114v/14
ʿa.+ i 48r/1, 55v/20, 75v/26
ʿa.+ idindür 114v/14
ʿa.+ idür 86r/20
ʿa.+ in 18r/11
ʿa.+ ini 114v/24-25
ʿa.+ inin͡g 34r/3

aḳsaġ ~ aḳsaḳ
a. 45r/28

aḳsaḳ ~ aḳsaġ
a. 45r/28, 45r/29

Aḳsaray
A. 45r/29

ʿaksi (Ar)

ʿa. 23v/15, 33v/28-29

aḳsın bkz. **şavlum**
a. 45v/5

aḳsırıḳ ~ aġsırıḳ
a. 45r/24

aḳsum ~ aḫsum
a. 33r/19-20, 45v/2, 45v/3, 45v/4

aḳsumla - bkz. **aḫsumlamaḳ/ġ**
a.- maḳ 32v/27

Aḳsonḳur
A. 45v/1

aḳ süŋ̂ek ~ aġ süŋ̂ek
a. 45r/24

aḳşam
a. 38r/24, 45v/6, 45v/7, 99r/26
a.+ ġaça 38r/6
a.+ ġa digin 108v/9
a.+ ġaça 108v/9
a.+ ça igeç 108v/7

aḳtur - bkz. **aḳızmaḳ**
a. 45r/4
a.- a 45r/18
a.- a almas 45r/12-13
a.- a aḳtur-a 45r/12-13
a.- adur 45r/1
a.- adurġan 45r/3
a.- adur min 45r/7-8
a.- alı 45r/14
a.- alıŋ̂ 45r/14
a.- a min 45r/7-8
a.- ay 45r/14
a.- ayın 45r/14
a.- ay min 45r/7-8
a.- dik 45r/18
a.- dı 44v/26
a.- duŋ̂ 44v/27, 44v/28-29
a.- ġaç 45r/15
a.- ġalı 45r/15
a.- ġan 45r/3
a.- ġança 45r/16
a.- ġay 45r/18
a.- ġıl 45r/4
a.- ġuça 45r/16
a.- ġuçı 45r/15
a.- ġudik 45r/20
a.- ġuluḳ 45r/17
a.- ġum 45r/16
a.- ġunça 45r/16
a.- ġusı 45r/17
a.- ġuŋ̂ 45r/17
a.- ma 45r/5
a.- madın 45r/11
a.- maġıl 45r/5
a.- maġım 45r/9
a.- maġum 45r/9
a.- maḳ/ġ 44v/25
a.- maḳ olmas 45r/12-13
a.- man 45r/7-8
a.- maŋ̂ 45r/7-8
a.- maŋ̂lar 45r/7-8
a.- mas 45r/11
a.- ması/mazı 45r/11
a.- mas min 45r/7-8
a.- maydur 45r/2
a.- mış 45r/10
a.- mışaŋ̂ 45r/10
a.- sa 45r/18
a.- sa bolmas 45r/12-13
a.- sun 45r/18
a.- uban 45r/10
a.- up 45r/10
a.- up bolmas 45r/12-13
a.- ur 44v/28-29, 45r/2
a.- uram 45r/9
a.- urdik 45r/20
a.- urġan 45r/3
a.- ur min 45r/7-8
a.- urum 45r/9
a.- uŋ̂ 45r/6
a.- uŋ̂uz 45r/6
a.- uŋ̂lar 45r/6

al -
a. 6v/4, 53v/1, 102r/28, 13v/13, 13v/5, 2v/11, 37r/21, 45v/25, 6v/12, 6v/3
a.- a 11v/25, 14r/19, 46r/18
a.- a al-a 14r/19, 46r/3
a.- a al-alıŋ̂ 46r/8
a.- a al-ayın 46r/4
a.- a başladı 11v/14
a.- a al-ġaç 46r/11
a.- a al-ġalı 46r/10
a.- a al-maḳ 45v/20
a.- a al-may 46r/5, 46r/6, 46r/7

a.- a al-mayın 46r/5
a.- a alalı 46r/8
a.- a aldik 46r/20
a.- a aldı 45v/21
a.- a alduḳ 45v/21
a.- a alga biz 46r/8
a.- a alġança 46r/12
a.- a alġay 46r/20
a.- a alġay biz 46r/8
a.- a alġuça 46r/12
a.- a alġum 46r/14
a.- a alġum yoḳ 46r/15
a.- a alġunça 46r/12
a.- a alġusı 46r/17
a.- a alġusı yoḳ 46r/17
a.- a alġuŋ͡g 46r/16
a.- a almaġum 46r/14, 46r/15
a.- a almaġusı 46r/17
a.- a almaġuŋ͡g 46r/16
a.- a alman 45v/28
a.- a almas 46r/1
a.- a almaş min 45v/28
a.- a almaḳ 18v/15
a.- a almaydur 45v/23
a.- a almışaŋ͡g 45v/29
a.- a alsa 46r/20
a.- a alsaḳ 46r/8
a.- a alsun 46r/20
a.- a alur 45v/23
a.- a aluram 45v/28
a.- a alur min 45v/28
a.- a durġan 13r/23, 6r/21
a.- a durmış 13r/24-25, 6r/15
a.- a kil 11v/11
a.- a kilgende 11v/12-13
a.- a kilgey 11v/19
a.- a kilmek 49r/10
a.- a kilmiş 11v/17, 11v/18
a.- adur 14r/13, 45v/21, 6v/12
a.- adurġan 14r/15, 45v/24
a.- adur min 45v/28
a.- adurmış 14r/14
a.- alı 13r/14, 14r/12, 46r/8
a.- alıŋ͡g 13r/15
a.- a min 45v/28, 9v/23, 11v/16
a.- an 3v/2, 5r/11
a.- anda 3v/3
a.- ar 35r/15
a.- aram 110v/25
a.- ay 11v/26, 13r/20, 14r/12, 46r/4
a.- ayın 13r/20, 14r/12, 33r/28, 46r/4, 11v/27
a.- ġuçı 115v/2-3
a.- ġumdur 16v/15
a.- dik 14r/1, 46r/19, 6v/25
a.- dı 117v/22, 13v/16, 17v/27, 24r/6, 2v/13, 45v/20, 51v/22, 58v/13, 5v/15, 75v/12, 93r/19, 93r/20, 99r/18
a.- dılar 5v/16
a.- dım 108v/6, 13v/20, 13v/5, 5v/21, 86r/28
a.- dıŋ͡g 13v/17, 5v/17, 65r/7
a.- dıŋ͡gız 13v/19, 5v/19
a.- dıŋ͡glar 13v/19, 5v/20
a.- dum 13v/10
a.- duḳ 13v/21, 19v/28, 21r/14, 25v/10, 45v/21, 5v/23
a.- ġa biz 46r/8
a.- ġaç 12r/10, 12r/6, 13v/28, 46r/10, 46r/11, 46r/14
a.- ġalı 13v/29, 46r/9, 64r/24, 72r/26
a.- ġan 13v/22, 19r/20, 37r/13, 3v/1, 45v/24, 45v/25, 5r/11, 81v/20
a.- ġança 13v/27, 22r/9, 46r/12
a.- ġay 14r/1, 19v/29, 46r/18, 46r/20, 66v/10, 6v/25
a.- ġay biz 46r/8
a.- ġıl 13v/23, 18v/1, 45v/25
a.- ġu 5v/7
a.- ġu birgü 12r/20
a.- ġuça 13v/27, 46r/12
a.- ġuçı 13v/26, 19v/29, 2v/20, 45v/22, 46r/12, 57r/9, 5r/11, 7r/11,
7r/14
a.- ġudik 14r/3, 46r/20, 46r/21
a.- ġuluḳ 14r/2, 45v/18, 46r/18
a.- ġum 12v/14, 14r/3, 46r/13
a.- ġumdur 12v/14
a.- ġumız 12v/15
a.- ġumızdur 12v/15, 14r/4
a.- ġunça 13v/27, 46r/12
a.- ġusı 12v/21, 12v/23, 14r/6, 46r/17
a.- ġusıdur 12v/21
a.- ġusılardur 12v/26, 14r/7
a.- ġuŋ͡g 12v/16, 14r/5, 46r/16
a.- ġuŋ͡gdur 12v/17
a.- ġuŋ͡guz 12v/19

a.- ġuŋ͡guzdur 12v/19, 14r/5
a.- ıban 14r/17, 45v/29, 6r/3
a.- ıcı 5r/11, 7r/14
a.- ıġ sat-ıġ 5v/8
a.- ıp 108v/20, 13v/8, 14r/17, 18r/9, 20r/27, 23v/10, 45v/29, 46r/19, 46r/9, 50r/17, 66v/10, 6r/5, 77r/13, 80v/26, 86r/9, 89r/12, 89r/26, 89r/3, 8v/7, 96r/2-3
a.- ıp bolmas 46r/3
a.- ıp idi 6r/9
a.- ıp min 6r/8
a.- ıptur 6r/9
a.- ısı 12v/23
a.- ış sat-ış 5v/8
a.- ıŋ͡g 105v/25, 13r/22, 13v/8, 14r/16, 15r/10, 45v/27, 8v/21
a.- ıŋ͡gız 14r/16, 15r/15, 45v/27, 8v/26
a.- ıŋ͡glar 14r/16, 45v/27, 8v/27
a.- ma 45v/26, 50r/5
a.- madı 9v/5
a.- madın 46r/1, 46r/2, 5r/16, 10v/20, 10v/21
a.- madıŋ͡g 17r/27, 56r/8
a.- maġa 5r/19
a.- maġan 56r/22
a.- maġıl 9r/19, 18v/2, 45v/26
a.- maġım 45v/29, 4v/23
a.- maġın 9r/19, 9r/20
a.- maġum 45v/29, 4v/24
a.- maġuŋ͡g 13r/1
a.- maḳ/ġ 13v/15, 18v/15, 18v/17, 19v/28, 26r/28, 2v/12, 3r/1, 46r/14, 48v/9, 49r/20, 49v/21, 4v/9, 5r/16, 45v/17
a.- maḳdın 10v/21
a.- maḳlıġ 45v/17, 45v/18
a.- maḳlıġıŋ͡g 12r/28, 45v/18
a.- maḳ olmas 46r/3
a.- maḳġa 23v/20, 5r/19
a.- malıdur 5r/20
a.- ma-maḳ 9v/4
a.- man 109r/2, 12r/21, 13v/24, 41v/26, 45v/27, 50r/18, 86v/11
a.- maŋ͡g 15r/10, 45v/27
a.- maŋ͡gız 45v/27
a.- maŋ͡glar 45v/27
a.- mas 12r/21, 13v/23, 16r/16, 19v/2, 20r/22, 22r/3, 46r/1, 72r/11, 74r/6, 76r/2, 9v/10
a.- masaŋ͡g 11v/14
a.- ması/mazı 46r/1, 5r/16
a.- mas min 45v/27
a.- may 39v/12, 22r/9
a.- maydur 12v/13, 13v/24, 45v/23
a.- maz (TR) 19v/2
a.- mış 13v/25, 45v/29, 6r/11, 71r/6, 72r/18
a.- mışam 6r/13
a.- mışaŋ͡g 6r/13, 13v/25, 45v/29
a.- mış idi 6r/14
a.- mış min 6r/13
a.- mış sin 6r/13
a.- mıştur 6r/13
a.- sa 46r/18
a.- sa bolmas 46r/3
a.- sam 14r/8
a.- saḳ 14r/9, 19v/28, 46r/7
a.- saŋ͡g 14r/9, 50r/11, 53r/29
a.- saŋ͡gız 14r/10
a.- sun 14r/1, 46r/18, 6v/25, 9r/4
a.- up 13v/10, 43v/26
a.- ur 17v/23, 23v/20, 45v/21, 45v/23, 46r/24, 52r/24, 66r/5, 6v/5
a.- uram 26r/6, 15r/29, 45v/28
a.- urda 115r/11, 64r/24, 65v/19
a.- urdik 46r/20
a.- urdın 91r/4
a.- urġan 6r/21, 45v/24
a.- ur min 15r/29, 45v/28
a.- urum 45v/29

al

a. 45v/26,

al 1 → all

a. 49r/11
a.+ ıġa 12v/7, 46r/21, 88v/25
a.+ ıda 112v/23, 15v/22, 49r/12
a.+ ıdın 49r/13
a.+ ıma 3r/29
a.+ ımda 104r/16-17, 66v/1
a.+ ında 20r/15
a.+ ıŋ͡gġa 118r/15

al 2

a. 49r/11
a.+ ıŋ͡ga 49r/13

al 3 bkz. **aldaġ**
a. 49r/11, 50r/14
a.+ ı 49r/14

al 4
a. 49r/11, 49r/15, 108v/22

al 5 bkz. **altamġa**
a. 50r/3, 49r/11, 49r/18
a.- i zerrīn 49r/18

al 6
a. 49r/11

Âl
Â. 41v/20
Â.- i Oṣmān 41v/20

ala
a. 49r/23

ala böke
a. 49r/26

ala bula
a. 49r/24, 49r/25

alaça
a. 49r/28

alaça serçe bkz. **toyġar**
a. 49r/29

ala çapġun
a. 49v/1

alaçuġ ~ alaçuḳ
a.+ larınıŋ͡g 76v/17

alaçuḳ bkz. **aġ öy**
a. 49v/1, 49v/3

ala faḫta
a. 49v/6

ala gözlü (RT)
a. 49r/23

ala köleng
a. 49v/9

alaman bkz. **alaḫan**
a. 49v/3, 49v/12, 49v/5
a.+ dın 49v/4
a.+ ımġa 49v/5

Alaman
A. 49v/12, 49v/13

alamançı
a. 49v/14

alamançılıġ
a. 49v/14

alanç
a. 49v/16

alaḫan bkz. **alaman**
a. 49v/3, 49v/4, 49v/5

Alanḳava
A. 49v/14

Ala ḳorġan bkz. **İḫtiyāreddin Kalesi** ve **Herāt Erki**
A. 49v/8

alaḳ - bkz. **alaḳışmaḳ/ġ**
a. 47r/18
a.- a 47v/6
a.- a alaḳ-a 47v/1
a.- a almas 47r/28
a.- adur 47r/16
a.- adur min 47r/22
a.- alıŋ͡g 47v/2
a.- a min 47r/22
a.- ay 47v/1
a.- ayın 47v/1
a.- dik 47v/6
a.- ġaç 47v/3
a.- ġalı 47v/2
a.- ġan 47r/17
a.- ġança 47v/4
a.- ġay 47v/6
a.- ġıl 47r/19-20
a.- ġuça 47v/4
a.- ġuçı 47v/3
a.- ġudik 47v/7
a.- ġuluḳ 47v/5

a.- ġum 47v/4
a.- ġunça 47v/4
a.- ġusı 47v/5
a.- ġuŋ͡g 47v/5
a.- ıban 47r/24
a.- ıp 47r/23, 47r/25
a.- ıp bolmas 47r/29
a.- ıŋ͡g 47r/19-20
a.- ıŋ͡gız 47r/19-20
a.- ıŋ͡glar 47r/19-20
a.- ma 47r/19-20
a.- madın 47r/28
a.- maġıl 47r/19-20
a.- maġım 47r/23
a.- maġum 47r/23
a.- maḳ/ġ 47r/14
a.- maḳ olmas 47r/29
a.- man 47r/21
a.- mas 47r/27
a.- ması/mazı 47r/27
a.- mas min 47r/21
a.- maydur 47r/17
a.- maŋ͡g 47r/19-20
a.- maŋ͡gız 47r/19-20
a.- maŋ͡glar 47r/19-20
a.- mış 47r/24
a.- sa 47v/6
a.- sa bolmas 47r/29
a.- saḳ 47v/2
a.- sun 47v/6
a.- tı 47r/16
a.- tuḳ 47r/16
a.- ur 47r/16, 47r/17
a.- uram 47r/22
a.- urdik 47v/7
a.- urġan 47r/18
a.- ur min 47r/22
a.- urum 47r/23

alaḳ bulaḳ
a. 49v/9

ala ḳaraḳ
a. 49v/7

ala ḳarġa
a. 49v/8

alaḳış - bkz. **alaḳmaḳ/ġ**
a. 47r/19-20
a.- a 47v/6
a.- a alaḳış-a 47v/1
a.- a almaş 47r/28
a.- adur 47r/16
a.- adurġan 47r/18
a.- adur min 47r/22
a.- alı 47v/2
a.- alıŋ͡g 47v/2
a.- a min 47r/22
a.- ay 47v/1, 47v/6
a.- ayın 47v/2
a.- dik 47v/7
a.- ġaç 47v/3
a.- ġalı 47v/3
a.- ġan 47r/18
a.- ġança 47v/4
a.- ġıl 47r/19-20
a.- ġuça 47v/4
a.- ġuçı 47v/3
a.- ġudik 47v/7
a.- ġuluḳ 47v/6
a.- ġum 47v/5
a.- ġunça 47v/4
a.- ġurdik 47v/7
a.- ġusı 47v/5
a.- ġuŋ͡g 47v/5
a.- ıban 47r/24
a.- ıp 47r/24, 47r/26
a.- ıp bolmas 47r/29
a.- ıŋ͡g 47r/19-20
a.- ıŋ͡glar 47r/19-20
a.- ma 47r/19-20
a.- madın 47r/28
a.- maġıl 47r/19-20
a.- maġım 47r/23
a.- maġum 47r/23
a.- maḳ/ġ 47r/14
a.- man 47r/21
a.- mas 47r/27
a.- ması/mazı 47r/27
a.- mas min 47r/21
a.- maḳ olmas 47r/29
a.- maŋ͡g 47r/21, 47r/26
a.- maŋ͡gız 47r/21
a.- maŋ͡glar 47r/21
a.- mış 47r/24
a.- mışaŋ͡g 47r/26
a.- sa 47v/6
a.- sa bolmas 47r/29
a.- saḳ 47v/2
a.- sun 47v/7
a.- tı 47r/16
a.- tuḳ 47r/16
a.- ur 47r/16, 47r/17

a.- uram 47r/22
a.- urġan 47r/18
a.- ur min 47r/22
a.- urum 47r/23

ʿalāmāt (Ar)
ʿa. 72v/20

alaŋ͡g
a. 49v/17, 49v/18

Ala taġ
A. 49r/26

alar
a. 15v/13, 21r/13, 26r/15, 27v/3, 27v/4, 37v/25, 39r/26, 49v/6, 52r/8, 94r/18, 97r/2, 102r/6
a.+ dın 59v/5, 76r/7
a.+ ġa 40r/14, 52r/9, 74r/12, 98v/5
a.+ nı 98v/21, 102r/6, 108r/13, 112v/16
a.+ nıŋ͡g 30v/27, 51r/26, 68v/11, 112r/13

alart -
a. 47v/11
a.- a 47v/20
a.- a alart-a 47v/16
a.- a almas 47v/16
a.- adur 47v/9-10
a.- adurġan 47v/11
a.- adur min 47v/13
a.- alı 47v/17
a.- alıŋ͡g 47v/17
a.- a min 47v/13
a.- ay 47v/17
a.- ayın 47v/17
a.- dik 47v/20
a.- ġaç 47v/18
a.- ġalı 47v/17
a.- ġan 47v/9-10
a.- ġança 47v/18
a.- ġay 47v/20
a.- ġıl 47v/11
a.- ġuça 47v/18
a.- ġuçı 47v/18
a.- ġudik 47v/20
a.- ġuluḳ 47v/19
a.- ġum 47v/19
a.- ġunça 47v/18
a.- ġusı 47v/19
a.- ġuŋ͡g 47v/19
a.- ıban 47v/14
a.- ıp 47v/14
a.- ıp bolmas 47v/16
a.- ıŋ͡g 47v/12
a.- ıŋ͡gız 47v/12
a.- ıŋ͡glar 47v/12
a.- ma 47v/11
a.- madın 47v/15
a.- maġıl 47v/11
a.- maġım 47v/14
a.- maġum 47v/14
a.- man 47v/13
a.- mas 47v/15
a.- ması/mazı 47v/15
a.- mas min 47v/13
a.- maḳ 47v/8
a.- maḳ olmas 47v/16
a.- maydur 47v/9-10
a.- maŋ͡g 47v/12
a.- maŋ͡gız 47v/12
a.- maŋ͡glar 47v/12
a.- mış 47v/14
a.- mışaŋ͡g 47v/14
a.- sa 47v/20
a.- sa bolmas 47v/16
a.- saḳ 47v/17
a.- sun 47v/20
a.- tı 47v/9-10
a.- tuḳ 47v/9-10
a.- ur 47v/9-10
a.- uram 47v/13
a.- urdik 47v/20
a.- urġan 47v/9-10
a.- ur min 47v/13
a.- urum 47v/13

ala toġan ~ alatoġaŋ͡g
a. 49r/27

alatoġaŋ͡g ~ ala toġan
a. 49r/27

alav
a. 49v/19, 49v/20

alay
a. 49v/20

ʿalāyiḳ (Ar)
ʿa. 108r/10-11

alay pozan bkz. **ḳarabına**
a. 49v/21

Ala yuntlı
A. 49v/22

ala yuntlı
a. 49v/22

albutu
a. 49v/25

alçaḳ
a. 50r/11

alçaḳlıġ
a. 50r/11

alçı
a. 50r/12

alçın bkz. **alçu**
a. 50r/12

alçu bkz. **alçın**
a. 50r/12

alçu ṭaşı
a. 50r/13

alda - bkz. **aldatmaḳ**
a. 48r/19
a.- ban 48r/24, 48r/26
a.- dik 48v/2
a.- dı 48r/16
a.- duḳ 48r/16
a.- ġa biz 48r/28
a.- ġaç 48r/29
a.- ġalı 48r/29
a.- ġan 48r/19
a.- ġança 48v/1
a.- ġay 48v/2
a.- ġay biz 48r/29
a.- ġıl 48r/20, 48r/21
a.- ġuça 48v/1
a.- ġuçı 48v/1
a.- ġudik 48v/3
a.- ġuluḳ 48v/2
a.- ġum 48v/1
a.- ġunça 48v/1
a.- ġusı 48v/2
a.- ġun͡g 48v/1
a.- lı 48r/29
a.- lın͡g 48r/29
a.- ma 48r/21
a.- maġıl 48r/21
a.- maġım 48r/24
a.- maġum 48r/24
a.- man 48r/23
a.- mas 48r/26
a.- ması/mazı 48r/26
a.- mas min 48r/23
a.- maḳ 48r/16, 48v/3
a.- maḳ/ġ 48r/15
a.- maḳ olmas 48r/27
a.- man͡g 48r/22
a.- man͡gız 48r/22, 48r/23
a.- man͡glar 48r/22
a.- mış 48r/24
a.- mışan͡g 48r/26
a.- p 36r/22, 48r/24, 8v/16
a.- p bolmas 48r/27
a.- r 48r/17
a.- ram 48r/24
a.- rdik 48v/3
a.- rġa 48r/18
a.- rġan 48r/19
a.- r min 48r/23
a.- sa 48v/2
a.- sa bolmas 48r/27
a.- saḳ 48r/28
a.- sun 48v/2
a.- y 48r/28
a.- y alda-y 48r/27-28
a.- y almas 48r/27
a.- ydur 48r/17
a.- ydurġan 48r/19
a.- ydur min 48r/23
a.- yın 48r/28
a.- ymaydur 48r/18
a.- y min 48r/23
a.- yu 48r/27
a.- n͡g 48r/21
a.- n͡gız 48r/21
a.- n͡glar 48r/21

aldaġ bkz. **al 3**
a. 5v/1
a.+ ı 49r/14
a. 50r/13

aldaġuç
a. 50r/14

aldan -
a.- maḳ/ġ 48v/6

aldara -
a. 47v/27, 48r/5
a.- ban 48r/2
a.- dik 48r/11
a.- dı 47v/22
a.- duḳ 47v/22
a.- ġa biz 48r/8
a.- ġaç 48r/9
a.- ġalı 48r/8
a.- ġan 47v/24
a.- ġança 48r/9
a.- ġanıdın 47v/26
a.- ġay 48r/11, 48r/12
a.- ġay biz 48r/8
a.- ġıl 47v/27
a.- ġuça 48r/9
a.- ġuçı 48r/9
a.- ġudik 48r/13
a.- ġuluḳ 48r/11
a.- ġum 48r/10
a.- ġunça 48r/9
a.- ġusı 48r/10
a.- ġuŋ͡g 48r/10
a.- lı 48r/8
a.- lıŋ͡g 48r/8
a.- ma 47v/27
a.- madın 48r/4
a.- maġıl 47v/27
a.- maġım 48r/2
a.- maġum 48r/2
a.- man 47v/28, 52r/5
a.- mas 48r/4
a.- ması/mazı 48r/4
a.- mas min 47v/29
a.- maḳ/ġ 47v/21
a.- maḳ olmas 48r/5
a.- maydur 47v/24
a.- maŋ͡g 47v/28
a.- maŋ͡gız 47v/28
a.- maŋ͡glar 47v/28
a.- mış 48r/2
a.- mışaŋ͡g 48r/3
a.- p 48r/2, 48r/3
a.- p bolmas 48r/5
a.- r 47v/22, 47v/23
a.- ram 47v/29
a.- rdik 48r/13
a.- rġan 47v/24
a.- rım 48r/1
a.- r min 47v/29
a.- sa 48r/11
a.- sa bolmas 48r/5
a.- saḳ 48r/8
a.- sun 48r/11
a.- y 48r/6, 48r/7
a.- y aldara-y 48r/6
a.- y almas 48r/5
a.- ydur 47v/22
a.- ydurġan 47v/24
a.- ydur min 47v/29, 48r/1
a.- yın 48r/6
a.- y min 47v/29
a.- ŋ͡g 47v/27
a.- ŋ͡gız 47v/28
a.- ŋ͡glar 47v/28

aldarat -
a.- ıp 48r/14
a.- maḳ/ġ 48r/13

aldaş -
a.- ıban 48v/5
a.- ıp 48v/5, 48v/6
a.- maḳ/ġ 48v/4
a.- mış 48v/5

aldat - bkz. **aldamaḳ**
a.- maḳ/ġ 48v/3

aldur -
a. 46r/29
a.- a 46v/11
a.- a aldur-a 46v/7
a.- a almas 46v/6
a.- adur 46r/26
a.- adurġan 46r/28
a.- alı 46v/8
a.- alıŋ͡g 46v/8
a.- a min 46v/2
a.- ay 46v/7
a.- ayın 46v/7
a.- dik 46v/11
a.- dı 46r/25, 46r/27
a.- duḳ 46r/26
a.- duŋ͡g 46r/23, 46r/25, 46r/29
a.- duŋ͡glar 46v/1
a.- duŋ͡guz 46v/1
a.- ġa biz 46v/8
a.- ġaç 46v/9
a.- ġalı 46v/8

a.- ġan 46r/28
a.- ġança 46v/10
a.- ġay 46v/11
a.- ġay biz 46v/8
a.- ġıl 46r/29
a.- ġuça 46v/9
a.- ġuçı 46v/9
a.- ġudik 46v/12, 46v/13
a.- ġuluḳ 46v/11
a.- ġum 46v/10
a.- ġunça 46v/9
a.- ġusı 46v/10
a.- ġuŋ͡ğ 46v/10
a.- maḳ/ġ1 46r/22
a.- ma 46r/29
a.- madın 46v/5
a.- maġı 46r/24
a.- maġıl 46r/29
a.- maġım 46v/3
a.- maġum 46v/3
a.- man 46v/2
a.- mas 46v/5
a.- ması/mazı 46v/5
a.- mas min 46v/2
a.- maḳ 46r/23, 4v/10
a.- maḳ/ġ2 46r/22
a.- maḳ olmas 46v/6
a.- maydur 46r/28
a.- maŋ͡ğ 46v/1
a.- maŋ͡ğız 46v/1
a.- maŋ͡ğlar 46v/1
a.- mış 46v/3
a.- mışaŋ͡ğ 46v/4
a.- sa 46v/11
a.- sa bolmas 46v/6
a.- saḳ 46v/8
a.- sun 46v/11
a.- uban 46v/3, 46v/4
a.- up 46v/3
a.- up bolmas 46v/6
a.- ur 46r/26, 46r/27
a.- uram 46v/2
a.- urdik 46v/12
a.- urġan 46r/28
a.- ur min 46v/2
a.- urum 46v/2

ʿālem (Ar)
ʿa. 22r/4, 26r/12, 50r/11, 54v/8, 92v/18-19, 97r/27
ʿā.+ çe 93v/26
ʿa.+ de 16v/21, 40r/7-8, 51v/20, 73v/27
ehl-i ʿā. 90v/23
ʿā.+ ġa 117v/29
ʿā.+ i 34r/23, 78v/2
ʿā.+ lere 10v/22, 93v/23
ʿā.+ ni 115r/25, 65v/2

ʿālem-ārā (Ar+Fa)
ʿā. 100r/24

ʿaleyhi's-selām (Ar)
ʿa. 28r/21, 90r/11
ʿa.+ nı 28r/21
ʿa. 42r/6

ʿaleyk (Ar)
ʿa. 67r/5

Alġu
A. 50r/18

alġu -
a.- luḳ 12r/27, 12r/29

alġu birgü
a. 50r/17, 5v/7
a.+ din 50r/18

alġuçı
a. 19r/20
a.+ raḳ 22v/29

alġun
a. 50r/20

alġur
a. 50r/20

alġut
a. 50r/19

ʿālī (Ar)
ʿā. 88v/28
re'y-i ʿā. 101r/24

ʿAlī bin Sehl
ʿA.- i İṣfahānī 61r/25

ʿālim (Ar)
ʿā. 77v/22

ʿālī maḳām (Ar)
şāh-ı ʿ. 113r/2

Āl-i ʿOṣmān
Tāce't-Tevāriḫ-i Ā.- i ʿOṣmān 10r/21-22
Tāriḫ-i Ā.- i ʿOṣmān 5r/7, 73v/2, 97r/25

alıġ
a. 46r/10

alın -
a.- maḳ/ġ 47r/13

Alınca 1
A. 50r/23-25

Alınca 2
A. 50r/23-25

alınçaḳ
a. 17v/18

alış (RT)
a. 50r/28

alış -
a. 46v/24
a.- a alış-a 47r/3
a.- a almas 47r/3
a.- adur 46v/21
a.- adurġan 46v/23
a.- alar 47r/9
a.- alı 47r/5-6
a.- alın͡g 47r/5-6
a.- a min 46v/26
a.- ay 47r/4
a.- ayın 47r/4
a.- dikler 47r/9
a.- dur min 46v/26
a.- ġa biz 47r/5-6
a.- ġalı 47r/5-6
a.- ġan 46v/23
a.- ġança 47r/5-6
a.- ġay 47r/10-11
a.- ġay biz 47r/5-6
a.- ġaylar 47r/10-11, 47r/9
a.- ġıl 46v/24
a.- ġuça 47r/5-6
a.- ġuçı 47r/5-6
a.- ġudik 47r/12
a.- ġuluḳ 47r/8
a.- ġum 47r/5-6
a.- ġumız 47r/5-6
a.- ġumızdur 47r/5-6
a.- ġunça 47r/5-6
a.- ġusı 47r/5-6
a.- ġusılardur 47r/8
a.- ġun͡g 47r/5-6
a.- ġun͡guz 47r/5-6
a.- ıban 46v/28
a.- ıp 108r/10-11, 46v/28
a.- ıp bolmas 47r/2
a.- ın͡g 46v/25
a.- ın͡gız 46v/25
a.- ın͡glar 46v/25
a.- maḳ/ġ1 46v/13
a.- ma 46v/24
a.- madın 47r/1
a.- maġıl 46v/24
a.- maġım 46v/27
a.- maġum 46v/27
a.- man 46v/26
a.- mas 46v/29
a.- ması/mazı 47r/1
a.- mas min 46v/26
a.- maḳ 47r/13
a.- maḳ/ġ4 46v/13
a.- maḳ/ġ3 46v/13
a.- maḳ/ġ2 46v/13
a.- maḳ olmas 47r/2
a.- maḳġa 46v/15
a.- maydur 46v/22
a.- man͡g 46v/25
a.- man͡gız 46v/25
a.- man͡glar 46v/25
a.- mış 46v/28
a.- mışan͡g 46v/29
a.- sa bolmas 47r/2
a.- salar 47r/9
a.- saḳ 47r/5-6
a.- sunlar 47r/9
a.- tılar 46v/18, 46v/19-20
a.- tuḳ 46v/19-20
a.- ur 46v/21, 46v/22
a.- uram 46v/27
a.- urdik 47r/12
a.- urġan 46v/23
a.- ur min 46v/26
a.- urum 46v/27

alış biriş

a. 5v/7

alışġa -
a.- maḳ 47r/10-11

alıḳomaḳ/ġ
a. 49r/10

alıḳonmaḳ/ġ
a. 49r/11

all → **al (1)**
a.+ ıda 17r/9, 18r/28, 20r/10, 21r/13, 36v/16, 54r/9, 57v/3, 59v/29, 67v/26, 69v/3, 74r/11, 82v/13, 86v/6, 95v/25, 109r/12, 109r/18
a.+ ıġa 40r/28, 78r/25, 85v/10, 91r/18
a.+ ında 25v/20

Allah (Ar)
A. 26r/2, 61r/29, 88r/29, 113r/4
A.+ Allah 62r/17-18, 8r/3

alma
a. 58r/23-24, 9r/22
a.+ lıġ 50r/23-25

alma baş
a. 50r/22

Almalıġ
A. 50r/22

almaştur -
a. 48v/27
a.- a 49r/8
a.- a almas 49r/3-4
a.- a almaştur-a 49r/3-4
a.- adur 48v/23
a.- adurġan 48v/26
a.- adur min 49r/1-2
a.- alı 49r/5
a.- alın͡g 49r/6-7
a.- a min 48v/29
a.- ay 49r/5
a.- ayın 49r/5
a.- dik 49r/9
a.- dı 48v/23
a.- duḳ 48v/23
a.- ġa biz 49r/5
a.- ġaç 49r/6-7
a.- ġalı 49r/6-7
a.- ġan 48v/26
a.- ġança 49r/6-7
a.- ġay 49r/8
a.- ġay biz 49r/5
a.- ġıl 48v/27
a.- ġuça 49r/6-7
a.- ġuçı 49r/6-7
a.- ġudik 49r/9
a.- ġum 49r/6-7
a.- ġunça 49r/6-7
a.- ġusı 49r/8
a.- ġun͡g 49r/8
a.- ma 48v/27
a.- maġıl 48v/28
a.- maġım 49r/1-2
a.- maġum 49r/1-2
a.- man 48v/29
a.- mas 49r/3-4
a.- mas min 48v/29
a.- maḳ/ġ 48v/21
a.- maḳ olmas 49r/3-4
a.- maydur 48v/26
a.- man͡g 48v/28
a.- man͡gız 48v/29
a.- man͡glar 48v/29
a.- mış 49r/1-2
a.- mışan͡g 49r/1-2
a.- sa 49r/8
a.- sa bolmas 49r/3-4
a.- saḳ 49r/5
a.- sun 49r/9
a.- uban 49r/1-2
a.- up 49r/1-2
a.- up bolmas 49r/3-4
a.- ur 48v/23, 48v/25
a.- uram 49r/1-2
a.- urdik 49r/9
a.- urġan 48v/26
a.- urlar 48v/25
a.- ur min 49r/1-2
a.- urum 49r/1-2
a.- un͡g 48v/28
a.- un͡glar 48v/28
a.- un͡guz 48v/28

alp
a. 49v/23
a.+ lar 49v/23

alpaḳ

a. 49v/24

Alp Arslan
A. 49v/23

altamġa bkz. **al 5**
a. 49r/19
a. 49v/29
a.+ dur 50r/3
a. sin 50r/2

altav
a. 49v/25, 49v/26

altavla
a. 49v/26

altayı ~ alṭayı bkz. **çılġava**
a. 49v/27, 50r/15
a.+ ça 49v/28

alṭayı ~ altayı bkz. **çılġava**
a. 49v/29
a. 50r/15
a. 50r/16

altı
a. 18r/4, 20v/19-20, 50r/10, 57r/26, 73v/8, 109r/16
a.+ şar 18r/4

altı yiti ***burkaʿ*** (Tr+Ar)
a. 50r/10, 50r/11

altmış
a. 20v/18, 50r/3, 73v/8, 97r/2
a.+ ar 18r/6
a.+ ġa 113r/8

altun
a. 42r/4, 50r/4, 50r/5, 104v/24
a.+ ġa 73v/23

altun bilge
a. 50r/6

altun tamġa
a. 50r/7, 50r/9
yarlıġ-ı a. 50r/8

altunluġ
a. 50r/9

altut
a. 50r/4

aluç
a. 50r/27

ālūd (Fa)
ā. 108v/23

aluḳ
a. 86v/3

alḳa -
a. 48v/12
a.- ban 48v/15
a.- dik 48v/20
a.- dı 48v/9
a.- duḳ 48v/9
a.- guça 48v/19
a.- ġa biz 48v/18
a.- ġaç 48v/18
a.- ġalı 48v/18
a.- ġan 48v/11
a.- ġança 48v/19
a.- ġay 48v/20
a.- ġay biz 48v/18
a.- ġıl 48v/12
a.- ġuçı 48v/19
a.- ġudik 48v/21
a.- ġuluḳ 48v/20
a.- ġum 48v/19
a.- ġunça 48v/19
a.- ġusı 48v/20
a.- ġuŋ͡g 48v/20
a.- lı 48v/18
a.- lıŋ͡g 48v/18
a.- ma 48v/12
a.- maġıl 48v/12
a.- maġım 48v/14
a.- maġum 48v/15
a.- man 48v/13
a.- mas 48v/15
a.- ması/mazı 48v/16
a.- mas min 48v/14
a.- maḳ 48v/8, 48v/9, 50r/21
a.- maḳ/ġ 48v/7
a.- maḳ olmaz 48v/16
a.- maydur 48v/11
a.- maŋ͡g 48v/13
a.- maŋ͡gız 48v/13

a.- maŋ͡glar 48v/13
a.- mış 48v/15
a.- mışaŋ͡g 48v/15
a.- p 48v/15
a.- p bolmas 48v/16
a.- ram 48v/14
a.- rdik 48v/21
a.- rġan 48v/11
a.- rım 48v/14
a.- r min 48v/14
a.- sa 48v/20
a.- sa bolmas 48v/16
a.- saḳ 48v/18
a.- sun 48v/20
a.- y 48v/10, 48v/17
a.- y almas 48v/17
a.- y alḳa-y 48v/17
a.- ydur 48v/10
a.- ydurġan 48v/11
a.- ydur min 48v/14
a.- yın 48v/17
a.- ymin 48v/14
a.- yu 48v/17
a.- ŋ͡g 48v/13
a.- ŋ͡gız 48v/13
a.- ŋ͡glar 48v/13

alḳar
a. 50r/20

alḳış
a. 50r/21

al yaŋ͡gaġ
a. 50r/29

ʿām (Ar)
ʿā. 71r/6
ceşn-i ʿā. 116v/5

amaç
a. 25v/21, 50v/1

āmāde (Fa)
ā. 106v/14, 13r/16, 93v/28

ʿamāme (Ar)
ʿa.+ si 49r/25

amān
a. 105r/7, 79v/4

ʿamdan (Ar)
ʿa. 38r/18, 3r/23

amıdun
a. 50v/7

ʿāmī (Ar)
ʿa. 65v/16, 83r/22

ammā / amā (Ar)
a. 6r/28, 9r/8, 15v/5, 31r/16, 32r/12, 88v/25, 81r/7, 112r/21

ān (Fa)
ā. 117v/19
īṣāl-é ā. 62v/16
mużāf-é ā. 49r/19
teftiş-é ā. 62v/16

an
a. 15v/14, 27v/3, 51v/7
a.+ da 16r/23, 6r/17, 7r/16, 8v/12, 8v/28
a.+ daḳ 17v/14
a.+ ı 7r/8, 91v/19

ana
a. 39r/26
a.+ sı 51r/26, 79v/11
a.+ ŋ͡gġa 40r/5
a.+ ŋ͡gna 30v/4

anaḳtar
a. 51v/28

ʿanber (Ar)
ʿa.+ i 96v/17

ʿanberīn (Ar)
ʿa.+ in 102r/28, 67v/20

anber **müdür** (Ar+Tr)
a. 16v/27

ʿanber şemīm (Ar)
gīsū-yi ʿa. 67v/19

ancaḳ
a. 17v/22, 51v/14, 51v/15

ancılayın
a. 51v/15

ança
a. 15v/14, 20r/11, 20r/16, 20v/6, 21v/11, 23v/10, 38r/7, 46r/15, 49v/28, 51r/4, 51v/12, 51v/13, 52r/9, 54r/4, 58r/26, 68r/3, 72r/26, 74v/6, 76v/19, 78r/27, 86r/4-5, 99v/6, 102r/16, 104r/16-17, 109v/10, 117v/2

ançé (Fa)
a. 117v/19

anda
a. 16r/23, 30v/22, 33r/28, 37r/16, 39r/15, 39v/17, 43v/23, 59v/17, 63v/7, 68v/16, 71r/16, 75r/26, 76v/16, 77v/19, 83r/21, 84r/3, 86r/15, 86r/20, 87v/13, 88r/1, 92v/22, 97r/18-19, 98r/24, 106v/8, 111r/22, 114v/17, 116v/6
a.+ ġı 17v/10

andaġ ~ andaḳ
a. 58v/12

andaġı
a. 51v/20, 51v/21

andaġın
a. 51v/20

andaḳ ~ andaġ
a. 18r/23, 19v/14, 20r/13, 21v/23, 25v/19, 30v/18, 32v/19-20, 44r/9, 46r/14, 48r/12, 51v/21, 51v/22, 54v/25, 54v/5, 56r/2, 64r/17, 65v/26, 71r/8-9, 82v/23, 85v/18, 86v/8, 90v/8, 92v/26, 93v/3, 99r/24, 99r/26102v/22, 108v/16-17, 109r/14, 109v/11, 112v/4, 115r/2, 118r/3

ʿandelīb (Ar)
ʿa. 66v/17

andın
a. 3r/7, 10r/27, 10v/15-16, 16v/23, 17r/10, 17r/27, 18r/16-17, 18r/23, 21r/13, 23r/9, 23v/6-8, 30r/28, 31v/22, 33r/25, 37r/4, 38v/3, 42v/14, 51r/4, 51v/25, 53v/28, 56r/8, 57r/1, 58r/27, 59r/18, 59r/19, 59r/20, 61r/3, 62v/4-5, 64r/9, 70v/26, 72v/20, 73v/17, 74v/6, 78r/10, 79v/2, 80r/24, 80r/27, 85r/27, 86v/1-2, 89r/7, 90r/26, 92r/28, 97r/10, 99r/28, 100v/9, 101r/26, 112v/18

andıḳ (RT)
a. 51v/24

anduz
a. 51v/22

anġa
a. 22r/11-12, 22r/13

anġal
a. 51v/26

anı
a. 3v/19, 10v/15-16, 10v/8, 18r/12, 20v/3, 20v/4, 22r/15, 22r/16, 23v/18, 24v/13, 27v/21, 27v/5, 28r/20, 28r/21, 28r/24, 28r/28, 30r/10, 30r/28, 30v/4, 32v/19-20, 32v/1-2, 37r/6, 38v/3, 39r/22, 40r/14, 40r/15, 40r/2, 40r/3, 43v/26, 44r/22-23, 46r/21, 47r/10-11, 48v/8, 51r/2, 51v/11, 52r/10, 52r/11, 52r/15, 55r/2, 55r/23, 56v/6, 57v/9, 62r/27, 63r/14, 66v/29, 67r/15, 67r/26, 68r/26-28, 68v/4, 71r/6, 71v/14, 71v/27, 71v/4, 73r/21, 73r/22, 74r/17, 76r/13, 76r/5, 77r/28, 78r/25, 7r/7, 7v/9, 80r/8, 81v/20, 82v/16, 83v/5, 84r/14, 85r/21, 85v/10, 85v/11, 86r/29, 87v/8, 89v/3, 8v/16, 93r/14, 93r/19, 93r/21, 95v/10, 96r/5, 96v/29, 97v/26, 98v/17, 9r/6, 9v/17, 102r/3, 103r/23-24, 104v/11, 109v/17, 109v/26, 112r/21, 114r/25, 115v/1, 116v/6

anın
a. 52r/16

ʿankebūt (Ar)
ʿa.+ ı 39r/21

anlar
a. 11r/10, 15v/14, 51v/7, 52r/8, 52r/10

anlarıŋ
a. 11r/10

aŋ͡g -
a. 50v/11
a.- a 50v/24, 52r/2
a.- a almas 50v/19
a.- a aŋ͡g-a 50v/19
a.- adur 50v/9
a.- adurġan 50v/10
a.- adur min 50v/13
a.- alı 50v/21
a.- alıŋ͡g 50v/21
a.- a min 50v/13
a.- ar 50v/9, 35r/15
a.- aram 50v/13
a.- ardik 50v/25
a.- arġan 50v/10
a.- ar min 50v/13
a.- aḳ 50v/20
a.- ay 50v/20
a.- ayın 50v/20
a.- day 50v/24
a.- dik 50v/25
a.- dı 50v/8
a.- duḳ 50v/8
a.- ġa biz 50v/20
a.- ġaç 50v/22
a.- ġalı 50v/21
a.- ġan 50v/10
a.- ġança 50v/22
a.- ġay biz 50v/21
a.- ġıl 50v/11
a.- ġuça 50v/22
a.- ġuçı 50v/22
a.- ġudik 50v/25
a.- ġuluḳ 50v/24
a.- ġum 50v/23
a.- ġunça 50v/22
a.- ġusı 50v/24
a.- ġuŋ͡g 50v/23
a.- ıban 50v/14
a.- ıp 50v/13, 50v/15
a.- ıp bolmas 50v/18
a.- ıŋ͡g 50v/11
a.- ıŋ͡gız 50v/11
a.- ıŋ͡glar 50v/11
a.- ma 50v/11
a.- madın 50v/17
a.- maġıl 50v/11
a.- man 50v/12
a.- mas 50v/16
a.- masın/mazı 50v/17
a.- mas min 50v/12
a.- maḳ 52r/3
a.- maḳ/ġ 50v/8
a.- maḳ olmas 50v/18
a.- maydur 50v/9
a.- maydur min 50v/12
a.- maŋ͡g 50v/12
a.- maŋ͡gız 50v/12
a.- maŋ͡glar 50v/12
a.- mış 50v/14
a.- mışaŋ͡g 50v/15
a.- sa 50v/24
a.- sa bolmas 50v/18
a.- sun 50v/25

aŋ͡ga
a. 3r/21, 3v/20, 6r/4, 9r/14, 9v/13, 15v/14, 15v/20, 16r/17, 17r/16, 20v/14, 22r/11-12, 22r/14, 23r/22, 26r/18, 26v/4, 28r/21, 30v/11, 36r/4, 36v/28, 40v/17, 48r/1, 50r/18, 50v/20, 51r/25, 52r/2, 53r/28, 53v/11, 54r/7, 54r/9, 56v/29, 58v/2, 59r/10, 59r/23, 60r/16, 60r/23, 62v/29, 63r/13, 66r/28, 67r/16, 67v/3, 73r/22, 73r/24, 74r/9, 79v/11, 82r/1, 85r/21, 85v/10, 85v/26, 86r/27, 86v/17, 87r/19, 87v/27, 87v/4, 93r/25, 93v/26, 93v/4, 96r/18-19, 96r/2-3, 99v/23, 100r/19, 100r/7, 106r/20, 107r/23-24, 108v/23, 109r/15, 110r/5, 111r/19, 111r/25, 112v/28, 112v/5, 114v/15, 114v/24-25, 114v/28-29, 118v/12, 118v/17

aŋ͡gaça
a. 52r/3

aŋ͡gdI -
a. 51r/21
a.- almas 51v/1
a.- aŋ͡gdI-y 51v/1
a.- ban 51r/24, 51r/27, 75r/23
a.- di 51r/19

a.- dik 51v/4
a.- dük 51r/19
a.- dür 51r/20
a.- dürgen 51r/21
a.- ydür min 51r/24
a.- geç 51v/2
a.- geli 51v/2
a.- gen 51r/21
a.- gençe 51v/3
a.- gey 51v/4
a.- gil 51r/21
a.- güçe 51v/3
a.- güçi 51v/3
a.- güdik 51v/5
a.- gülük 51v/4
a.- güm 51v/3
a.- günçe 51v/3
a.- güŋ̂g 51v/4
a.- güsi 51v/4
a.- kse 51v/4
a.- ksün 51v/4
a.- li 51v/2
a.- liŋ̂g 51v/2
a.- me 51r/22
a.- medin 51r/29
a.- megil 51r/22
a.- mekim 51r/24
a.- meküm 51r/24
a.- mek 51r/19
a.- mek olmas 51r/29
a.- man 51r/23
a.- meŋ̂g 51r/22
a.- meŋ̂giz 51r/23
a.- meŋ̂gler 51r/23
a.- mes 51r/28
a.- mesi/mezi 51r/28
a.- mes min 51r/23
a.- meydür 51r/20
a.- y min 51r/23
a.- miş 51r/25
a.- mişeŋ̂g 51r/28
a.- ŋ̂g 51r/22
a.- ŋ̂giz 51r/22
a.- ŋ̂gler 51r/22
a.- p 51r/24, 51r/26
a.- p bolmas 51r/29
a.- r 51r/20
a.- rdik 51v/5
a.- rem 51r/24
a.- rgen 51r/21
a.- ririm 51r/24
a.- r min 51r/23
a.- se bolmas 51r/29
a.- sek 51v/2
a.- y 51v/1
a.- yin 51v/2

anda
a. 51v/16, 51v/18, 51v/19, 51v/20

aŋ̂gdur -
a.- maḳ/ġ 50v/26

anıŋ̂g
a. 3v/20, 5v/11, 9v/25, 10r/20, 118v/2, 12v/7, 15r/11, 16r/14, 16r/8, 16r/9, 17r/6-7, 17r/8, 20r/29, 22v/10, 24v/20, 25r/13-14, 26v/16, 29v/7, 30r/5, 36r/4, 39r/18, 39v/10, 40v/7, 43v/13, 46v/15, 52r/18, 52r/20, 56r/3, 56v/1, 62r/13, 62v/18, 62v/27, 63r/12, 65v/1, 65v/2, 68v/19, 70r/23, 70v/10, 72v/4, 74r/11, 78r/19, 78r/3, 80r/29, 80r/7, 80v/13, 81v/20, 85v/15, 86v/1-2, 87r/1, 88v/24, 88v/26, 89r/3, 92r/17, 92v/21, 93r/19, 93v/4, 94r/13, 96r/20, 100r/7, 100v/1, 101v/1, 102r/6, 102v/12, 103r/4, 106v/3, 108v/25, 109r/10-11, 109v/19,
a.+ dur 52r/19
a.+ la 15v/8

anıŋ̂g bile
a. 52r/19

anıŋ̂g dik
a. 52r/19

anıŋ
a. 11r/10, 73v/3

aŋ̂gız
a. 52r/7

aŋ̂gla -
a. 46r/10, 50v/16, 50v/29, 59r/16
a.- ban 51r/7
a.- dik 51r/16, 51r/17
a.- dı 50v/27

a.- dım 62r/27
a.- duḳ 50v/27
a.- ġa biz 51r/11
a.- ġaç 51r/12, 51r/13
a.- ġalı 51r/12
a.- ġan 50v/28
a.- ġança 51r/14
a.- ġa sin 86r/14
a.- ġay 51r/16
a.- ġay biz 51r/11
a.- ġıl 50v/29
a.- ġuça 51r/14
a.- ġuçı 51r/13
a.- ġuluḳ 51r/16
a.- ġum 51r/14
a.- ġunça 51r/14
a.- ġusı 51r/14, 51r/16
a.- ġuŋ͡g 51r/14
a.- lı 51r/11
a.- lıŋ͡g 51r/12
a.- ma 51r/1
a.- madı 51r/2
a.- madın 51r/8-9
a.- maġıl 51r/1
a.- maġım 51r/6
a.- maġum 51r/7
a.- man 51r/3, 51r/4, 77r/13
a.- mas 3r/29, 51r/7
a.- ması/mazı 51r/8-9
a.- mas min 51r/3
a.- maḳ/ġ 50v/27
a.- maḳ olmas 51r/8-9
a.- maydur min 51r/4, 51r/6
a.- maŋ͡g 30r/4, 51r/2
a.- maŋ͡gız 51r/3
a.- maŋ͡glar 51r/3
a.- mış 51r/7
a.- p 17r/13, 51r/7, 80r/3, 82r/27
a.- p bolmas 51r/8-9
a.- r 50v/28, 7v/3, 7v/5, 44r/28
a.- ram 51r/6
a.- rdik 51r/17
a.- rġan 50v/28
a.- rġudik 51r/18
a.- rım 51r/6
a.- r min 51r/6
a.- sa 46v/15, 51r/16
a.- sa bolmas 51r/8-9
a.- sam 37v/12
a.- saḳ 51r/11
a.- sun 51r/16
a.- y 50v/27, 51r/10, 51r/11, 51r/4, 96v/10
a.- y almas 51r/8-9
a.- y aŋ͡gla-y 51r/8-9
a.- ydur 50v/27
a.- ydurġan 50v/28
a.- ydur min 51r/6
a.- yın 51r/10
a.- y min 51r/6
a.- yu 51r/8-9
a.- ŋ͡g 51r/1, 51r/2
a.- ŋ͡gız 51r/1
a.- ŋ͡glar 51r/1

aŋ͡glaḳ
a. 52r/5

aŋ͡glat -
a.- maḳ/ġ 51r/18
a.- tı 108v/23
a.- ur 51r/2

aŋ͡gsız bkz. **aŋ͡gsızın**
a. 52r/3

aŋ͡gsızın bkz. **aŋ͡gsız**
a. 52r/3, 52r/4

ansız bkz. **ansızın**
a. 51v/25, 81r/3, 89v/24, 92r/29
a.+ ın↔ansız 18v/10

ansızın bkz. **ansız**
a. 51v/25, 51v/26, 18v/10

ant
a. 51v/10, 51v/11

antutay
a. 51v/12

anḳara
a. 51v/28

anḳud ~ **anḳut** ↔ *ʿanḳut*
a. 51v/29

anḳut ~ **anḳud** ↔ *ʿanḳut*
a. 51v/29

ʿanḳut ↔ **anḳut** ~ **anḳud**
ʿa. 52r/1

ap
a. 16v/9

ap aġ
a. 16v/9

ap aġ ~ **ap aḳ**
a. 27v/7

ap aḳ ~ **ap aġ**
a. 27v/7

apa bkz. **igeçi**
a. 27v/6

ʿār (Ar)
ʿā.+ ın 42r/9

ar - ~ **harmaḳ**
a. 33v/11
a.- a 33v/23
a.- a almaş 33v/17
a.- a ar-a 33v/18
a.- adur 33v/9
a.- adurġan 33v/10
a.- adur min 33v/13
a.- alı 33v/20
a.- alın͡g 33v/20
a.- a min 33v/12, 33v/13
a.- ay 33v/18
a.- ayın 33v/18
a.- ġa biz 33v/20
a.- ġaç 33v/21
a.- ġalı 33v/21
a.- ġan 33v/10
a.- ġança 33v/22
a.- ġay 33v/23
a.- ġay biz 33v/20
a.- ġıl 33v/11
a.- ġuça 33v/22
a.- ġuçı 33v/22
a.- ġudik 33v/24
a.- ġuluḳ 33v/23
a.- ġum 33v/22
a.- ġunça 33v/22
a.- ġusı 33v/23
a.- ġun͡g 33v/22
a.- dik 33v/23
a.- dı 33v/9
a.- duḳ 33v/9
a.- ıban 33v/14
a.- ıp 33v/14, 34r/7
a.- ıp bolmas 33v/17
a.- ın͡g 33v/11
a.- ın͡gız 33v/11
a.- ın͡glar 33v/11
a.- ma 33v/11
a.- maġıl 33v/11
a.- maġım 33v/14
a.- maġum 33v/14
a.- madın 33v/16
a.- mas 33v/12, 33v/16
a.- ması/mazı 33v/16
a.- mas min 33v/12
a.- maḳ 33v/8, 34r/7
a.- maḳ olmas 33v/17
a.- maydur 33v/10
a.- man͡g 33v/12
a.- man͡gız 33v/12
a.- man͡glar 33v/12
a.- mış 33v/14
a.- mışan͡g 33v/15
a.- sa 33v/23
a.- sa bolmas 33v/17
a.- saḳ 33v/20
a.- sun 33v/23
a.- u 33v/11
a.- ur 33v/9
a.- uram 33v/13
a.- urġan 33v/10
a.- urdik 33v/24
a.- ur min 33v/12
a.- urum 33v/14

ara
a. 4r/14, 4v/14, 7v/22, 7v/8, 11v/2, 16v/26, 17r/14, 17r/15, 19v/12, 23r/10, 24v/1, 24v/24, 26r/18, 27v/4, 27v/5, 33r/17, 33v/18, 33v/26, 34r/19, 36v/2, 36v/3, 36v/5, 36v/6, 37v/11, 39r/22, 39r/7, 39v/20, 40r/3, 45v/11, 45v/3, 45v/6, 49v/18, 51r/17, 54v/27, 56r/23, 57r/8, 58r/26, 58r/27, 58v/14, 59r/9, 60r/11, 60v/18, 66r/9, 66v/4, 67r/14, 68v/1, 68v/2, 68v/25, 69v/2, 70v/1, 70v/11-12, 70v/8, 74r/17, 77r/1, 77v/17, 77v/22, 80r/23, 81v/13, 82r/19, 82v/9, 83r/27, 83v/3, 83v/5, 88v/21, 91v/19, 93v/14, 93v/17, 94v/2,

95r/11, 95v/28, 97v/3, 98r/16, 98v/26, 99r/24, 99v/22, 99v/9, 101r/22, 101v/5, 105v/13, 106v/5, 108v/22, 108v/23, 10r/29, 112v/5, 112v/6, 117v/16, 118v/10, 118v/4-5
a.+ ġa 107v/18
a.+ da 24v/26, 32v/1-2, 71v/13, 81r/2
a.+ dur 24v/22, 80r/4
a.+ larında 51v/22
a.+ min 33v/13, 36v/12, 36v/14, 36v/15, 36v/8
a.+ sıda 109v/12, , 36v/2, 36v/4, 36v/7, 92v/7-8
a.+ sıdamin 33v/13, 36v/13, 36v/8
a.+ sında 109v/1, 44v/23, 88v/24

ara -

a. 34r/19, 38v/4
a.- ġay 34r/29
a.- ġuluḳ 34r/29
a.- ban 34r/23
a.- dik 34v/1
a.- dı 34r/18
a.- duḳ 34r/18
a.- ġa biz 34r/27
a.- ġaç 34r/28
a.- ġalı 34r/27
a.- ġança 34r/28
a.- ġasın͡g 34r/22
a.- ġay biz 34r/27
a.- ġay sin 34r/22
a.- ġıl 34r/19
a.- ġuça 34r/28
a.- ġuçı 34r/28
a.- ġudik 34v/1
a.- ġum 34r/29
a.- ġunça 34r/28
a.- ġusı 34r/29
a.- ġun͡g 34r/29
a.- lı 34r/27
a.- lıl 33v/20
a.- lın͡g 34r/27
a.- lın͡gl 33v/20
a.- ma 34r/20
a.- madın 34r/24
a.- maġıl 34r/20
a.- maġım 34r/22
a.- maġum 34r/22
a.- man 34r/21
a.- mas 34r/24
a.- ması/mazı 34r/24
a.- mas min 34r/21
a.- maḳ 33v/19, 33v/21
a.- maḳ/ġ 34r/18
a.- maḳ olmas 34r/25
a.- maydur 34r/19
a.- man͡g 34r/20
a.- man͡gız 34r/20
a.- man͡glar 34r/21
a.- mış 34r/23
a.- mışan͡g 34r/24
a.- p 34r/23
a.- p bolmas 34r/25
a.- r 34r/18, 34r/19
a.- ram 34r/21
a.- rdik 34v/1
a.- rım 34r/22
a.- r min 34r/21
a.- sa 34v/1
a.- sa bolmas 34r/25
a.- saḳ 34r/26
a.- san͡g 34r/22, 34r/23
a.- sun 34v/1
a.- y 34r/26
a.- y almas 34r/25
a.- y ara-y 34r/26
a.- ydur 34r/18
a.- ydur min 34r/21
a.- yın 33v/18, 34r/26
a.- y min 34r/21
a.- yu 34r/25
a.- n͡g 34r/20
a.- n͡gız 34r/20
a.- n͡glar 34r/20

ara ayı

a. 36v/6

araba

a. 36v/7

arābe/araba

e. 36v/6

aral

a. 36v/9-10
a.+ da 36v/9-10

Aral

A. 36v/9-10

arala -
a. 34v/6
a.- ban 34v/10
a.- dik 34v/22
a.- dı 34v/3
a.- duḳ 34v/3
a.- ġaç 34v/17
a.- ġalı 34v/16
a.- ġança 34v/18
a.- ġay 34v/22
a.- ġay biz 34v/16
a.- ġayın 34v/15
a.- ġıl 34v/6
a.- ġuça 34v/18
a.- ġuçı 34v/17
a.- ġudik 34v/22
a.- ġuluḳ 34v/21
a.- ġum 34v/20
a.- ġunça 34v/18, 34v/20
a.- ġusı 34v/21
a.- ġuŋ͡g 34v/20
a.- lıŋ͡g 34v/16
a.- maḳ/ġ1 34v/2
a.- ma 34v/6
a.- madın 34v/11
a.- maġıl 34v/6
a.- maġım 34v/9
a.- maġum 34v/9
a.- man 34v/7
a.- mas 34v/10
a.- ması/mazı 34v/11
a.- mas min 34v/8
a.- maḳ/ġ2 34v/2
a.- maḳ olmas 34v/12
a.- maydur 34v/5
a.- maŋ͡g 34v/7
a.- maŋ͡gız 34v/7
a.- maŋ͡glar 34v/7
a.- mış 34v/10
a.- mışaŋ͡g 34v/10
a.- p 34v/9
a.- p bolmas 34v/12
a.- r 34v/3, 34v/5
a.- ram 34v/8
a.- rım 34v/9
a.- r min 34v/8
a.- sa 34v/22
a.- sa bolmas 34v/12
a.- saḳ 34v/15
a.- sun 34v/22
a.- y 34v/14, 34v/15, 34v/16
a.- y almas 34v/13
a.- y arala-y 34v/13
a.- ydur 34v/3
a.- ydur min 34v/8
a.- yın 34v/14
a.- y mın 34v/8
a.- yu 34v/13
a.- ŋ͡g 34v/6
a.- ŋ͡gız 34v/7
a.- ŋ͡glar 34v/7

aralıġ bkz. **ara**
a. 36v/2, 36v/11
a.+ dın 36v/12

ārām (Fa)
ā. 11r/18, 17r/4, 56r/27-28, 67r/6-7, 97v/13
ā.+ ı 16r/7
ā.+ ım 16r/8
ā.+ lıḳ 112v/22

ārām-gāh (Fa)
ā. 36v/20

aran 1
a. 36v/15
a. 36v/16

aran 2
a. 36v/15

aran 3 bkz. **arrān**
a. 36v/15

aranduḳ bkz. **orunduḳ**
a. 37v/5, 71v/23

Arap
A. 16r/25, 19r/20, 97r/15
A.+ lar 19r/26, 97r/4
A.+ lisanı 2v/2, 5r/3
A.+ lügati 2v/7, 3v/29, 44r/16

Arapça
A. 2r/24, 2r/26, 2v/27, 16r/19, 16r/21, 16v/28, 17r/3, 17r/6-7, 11r/13, 15r/12, 15v/17, 15v/9, 20v/28, 25v/12, 25v/14, 25v/22, 26r/3, 27v/16, 27v/3, 32v/3-4, 30v/28, 31r/1, 33r/19-20, 33v/5, 36v/22, 36v/6, 37r/4, 37r/7, 37v/6, 39r/13, 39r/9, 40r/25, 40v/3-4, 40v/5, 40v/8, 42r/5,

43r/23, 43v/17, 43v/9, 44r/14, 44r/19, 44r/3, 45v/14, 49r/21, 49r/28, 49v/10, 50r/13, 50r/28, 50r/4, 50v/4, 51v/28, 51v/6, 51v/7, 52r/21, 53r/29, 53v/5, 53v/7, 57r/12, 57r/28, 57v/6, 57v/7, 57v/8, 58r/27, 58r/29, 62r/20, 62r/29, 62r/3, 62v/10, 62v/24, 62v/7, 65r/17, 65v/20, 65v/4, 66v/14, 66v/19, 66v/21, 66v/24, 69v/13, 70v/22, 70v/25, 70v/27, 71r/19, 71r/20, 71r/24, 71v/17, 71v/23, 71v/24, 73v/25, 76v/13, 77r/7, 77v/14, 77v/28, 79v/20, 79v/23, 80r/1, 80r/10, 80r/2, 86v/10, 86v/25, 86v/26, 88r/16, 88v/27, 92r/13, 92r/20, 92v/18-19, 92v/23, 93r/10, 93r/13, 95v/11, 95v/13, 95v/15, 95v/17, 95v/7, 96v/18, 97r/4, 97v/24, 100v/5, 104r/21, 104v/16, 104v/20, 104v/22, 104v/23, 104v/27, 106v/12, 106v/7, 108r/29, 108v/11-12, 108v/28, 109r/16, 109r/3, 112v/17, 112v/8, 115r/5, 115r/6
A.+ laşmış 40v/6

arat -
a.- maḳ/ġ 34v/1

ʿaraḳ (Ar)
ʿa. 20v/12, 95v/29

araŋ͡g
a. 26v/1, 26v/2

ārāyiş (Fa)
ā. 118r/9

arayıcı yulduzlar
a. 36v/22

arba -
a. 34v/25
a.- ban 34v/28
a.- dik 35r/5
a.- dı 34v/23
a.- ġa biz 35r/2
a.- ġaç 35r/3
a.- ġalı 35r/2
a.- ġan 34v/24
a.- ġança 35r/3
a.- ġay 35r/5
a.- ġıl 34v/25
a.- ġuça 35r/3
a.- ġuçı 35r/3
a.- ġudik 35r/5
a.- ġum 34v/27, 35r/4
a.- ġunça 35r/3
a.- ġusı 35r/4
a.- ġuŋ͡g 35r/4
a.- lı 35r/2
a.- lıŋ͡g 35r/2
a.- ma 34v/25
a.- madın 34v/29
a.- maġıl 34v/25
a.- maġım 34v/27
a.- man 34v/26
a.- mas 34v/28
a.- ması/mazı 34v/29
a.- mas min 34v/26
a.- maḳ/ġ 34v/23
a.- maḳ olmas 34v/29
a.- maydur 34v/24
a.- maŋ͡g 34v/26
a.- maŋ͡gız 34v/26
a.- maŋ͡glar 34v/26
a.- mış 34v/28
a.- mışaŋ͡g 34v/28
a.- p 34v/28
a.- p bolmas 34v/29
a.- r 34v/23, 34v/24
a.- ram 34v/27
a.- rġan 34v/24
a.- rım 34v/27
a.- r min 34v/27
a.- sa 35r/5
a.- sa bolmas 34v/29
a.- saḳ 35r/2
a.- sun 35r/5
a.- y 35r/1
a.- y almas 35r/1
a.- y arba-y 35r/1
a.- ydur 34v/23
a.- ydurġan 34v/24
a.- ydur min 34v/27
a.- yın 35r/1
a.- y min 34v/27
a.- yu 35r/1
a.- ŋ͡g 34v/26
a.- ŋ͡gız 34v/26
a.- ŋ͡glar 34v/26

arbaġ 1
a. 36v/23
a.+ ıdur 36v/24

arbaġ 2
a. 36v/23
a.+ dur 36v/24

ʿarbede (Ar)
ʿa. 78v/21

ard
a. 37r/2

ardıça
a. 17r/10, 17r/9, 37r/3, 37r/4

ardlaş -
a. 35v/20
a.- a 36r/1
a.- a almas 35v/25
a.- a ardlaş-a 35v/26
a.- adur 35v/18
a.- adurgen 35v/19
a.- adur min 35v/22
a.- alı 35v/27
a.- alın͡g 35v/27
a.- a min 35v/22
a.- ay 35v/26
a.- ayın 35v/26
a.- dik 36r/1
a.- ge biz 35v/27
a.- geç 35v/28
a.- geli 35v/27
a.- gen 35v/19
a.- gençe 35v/28
a.- gey 36r/1
a.- gey biz 35v/27
a.- gil 35v/20
a.- güçe 35v/28
a.- güçi 35v/28
a.- güdik 36r/1
a.- gülük 35v/29
a.- güm 35v/29
a.- günçe 35v/28
a.- güsi 35v/29
a.- gün͡g 35v/29
a.- ıban 35v/23
a.- ıp 35v/23
a.- ıp bolmas 35v/25
a.- ın͡g 35v/21
a.- ın͡gız 35v/21
a.- ın͡glar 35v/21
a.- ma 35v/20
a.- madın 35v/24
a.- magil 35v/20
a.- man 35v/22
a.- mas 35v/24
a.- ması/mazı 35v/24
a.- mas min 35v/22
a.- maydur 35v/19
a.- man͡g 35v/21
a.- man͡gız 35v/21
a.- man͡glar 35v/21
a.- mekim 35v/23
a.- megüm 35v/23
a.- mek 35v/17
a.- mek olmas 35v/25
a.- mış 35v/23
a.- mışan͡g 35v/24
a.- sa 36r/1
a.- sa bolmas 35v/25
a.- sek 35v/27
a.- sun 36r/1
a.- tı 35v/18
a.- tük 35v/18
a.- ur 35v/18
a.- uram 35v/22
a.- urgen 35v/19
a.- ur min 35v/22
a.- urum 35v/23
a.- ürdik 36r/1

ardlaştur -
a.- mek 36r/2

arduç
a. 37r/4

arġ bkz. **arġdal**
a. 37r/11

arġ bkz. **arḳ**
a. 37/20

arġaç bkz. **eriş**
a. 37r/8

arġada -
a. 36r/17
a.- ban 36r/21
a.- dik 36v/1
a.- duḳ 36r/15
a.- ġa biz 36r/27

a.- ġaç 36r/27
a.- ġalı 36r/27
a.- ġan 36r/16
a.- ġança 36r/28
a.- ġay 36v/1
a.- ġay biz 36r/27
a.- ġıl 36r/17
a.- ġuça 36r/28
a.- ġuçı 36r/28
a.- ġuluḳ 36r/29
a.- ġum 36r/29
a.- ġunça 36r/28
a.- ġusı 36r/29
a.- ġuñg 36r/29
a.- lı 36r/27
a.- lıñg 36r/27
a.- ma 36r/17
a.- madın 36r/24
a.- maġıl 36r/17
a.- maġım 36r/21
a.- maġum 36r/21
a.- man 36r/19
a.- mas 36r/23
a.- ması/mazı 36r/24
a.- mas min 36r/19
a.- maḳ/ġ 36r/15
a.- maḳ olmas 36r/25-26
a.- mañg 36r/18
a.- mañgız 36r/18
a.- mañglar 36r/18
a.- mış 36r/21
a.- mışañg 36r/23
a.- p 36r/21, 36r/23
a.- p bolmas 36r/25-26
a.- r 36r/15, 36r/16
a.- ram 36r/19
a.- rdik 36v/1
a.- rġan 36r/16
a.- rım 36r/21
a.- r min 36r/19
a.- sa 36v/1
a.- sa bolmas 36r/25-26
a.- saḳ 36r/25-26
a.- sun 36v/1
a.- y 36r/25-26
a.- y almas 36r/25-26
a.- y arġada-y 36r/25-26
a.- ydur 36r/16
a.- ydurġan 36r/16
a.- ydur min 36r/19, 36r/21
a.- yın 36r/25-26
a.- y min 36r/19
a.- ñg 36r/18
a.- ñgız 36r/18
a.- ñglar 36r/18

arġamçı bkz. **örgen**
a. 37r/9, 71r/23
a.+ sı 37r/10

arġanūn 1
a. 37r/19

arġanūn 2
a. 37r/19

arġdal < **arġ** + **dal**
a. 37r/10, 37r/12

arġış
a. 37/20

Arġun
A. 37r/18

arġun
a. 37r/18

Arġun bin Abaḳay bin Hülegü Ḫan
A. 86r/11-12

arġımaḳ
a. 37r/13

arġuştek ~ **urġuştek**
a. 37r/14, 37r/15, 37r/17, 44r/7

ʿārif (Ar)
rind-i ʿā. 79v/1

arı -
a. 33v/28-29
a.- ban 33v/14, 33v/15, 34r/3
a.- dik 34r/13
a.- dı 33v/24
a.- dur 33v/25
a.- durġan 33v/27
a.- dur min 34r/2
a.- duḳ 33v/25
a.- ġa biz 34r/9-10
a.- ġaç 34r/11
a.- ġalı 34r/11
a.- ġan 33v/27
a.- ġança 34r/12

a.- ġay 34r/13
a.- ġay biz 34r/9-10
a.- ġıl 33v/28-29
a.- ġuça 34r/12
a.- ġuçı 34r/11
a.- ġudik 34r/15
a.- ġuluḳ 34r/13
a.- ġum 34r/12
a.- ġunça 34r/12
a.- ġusı 34r/12
a.- ġuŋ͡g 34r/12
a.- lı 34r/11
a.- lıŋ͡g 34r/11
a.- ma 34r/1
a.- madın 34r/8
a.- maġıl 34r/1
a.- maġım 34r/3
a.- maġum 34r/3
a.- man 34r/2
a.- mas 34r/7, 42v/8
a.- ması/mazı 34r/8
a.- mas min 34r/2
a.- maḳ 34r/17, 37v/13
a.- maḳ/ġ 33v/24
a.- maḳ olmas 34r/9-10
a.- maydur 33v/27
a.- maŋ͡g 34r/1
a.- maŋ͡gız 34r/2
a.- maŋ͡glar 34r/2
a.- y min 34r/2
a.- mış 34r/3
a.- mışaŋ͡g 34r/7
a.- p 34r/3, 34r/4
a.- p bolmas 34r/8, 34r/9-10
a.- r 33v/25, 33v/26
a.- ram 34r/2
a.- rdik 34r/15
a.- rġān 33v/27
a.- rım 34r/3
a.- r min 34r/2
a.- sa 34r/13
a.- sa bolmas 34r/9-10
a.- saḳ 34r/9-10
a.- sun 34r/13
a.- y 34r/9-10
a.- y almas 34r/9-10
a.- y arıy 34r/9-10
a.- yın 34r/9-10
a.- ŋ͡g 34r/1
a.- ŋ͡gız 34r/1
a.- ŋ͡glar 34r/1

arı 1
a. 37v/11
a. 37v/12

arı 2
a. 37v/11
33v/28-29

ārī (Fa)
ā. 37v/13, 94v/26

Arıġ
A. 37v/14, 50r/19

arıġ 1 bkz. **arıḳ**
a. 37v/14
a. 37v/17
a. 37r/21
37v/22-23
a.+ lıġ su 37v/20
a.+ lıḳ 37v/19
a.+ sızlıḳ 37v/19

arıġ 2
a. 37v/14, 37v/17, 37r/21, 37v/15, 79r/28
a.+ ıŋ͡g 37v/16
a.+ lar 56r/2
a.+ lıḳ 37v/19

arıġ 3
a. 37v/14
a. 37v/17
a. 37r/21
a.+ lıḳ 37v/19

arıġay
a. 34r/14

Arıġ Böke
A. 50r/18

arıḳ 1 bkz. **arıġ 1**
a. 37r/21
a. 37v/21

arıḳ 2 bkz. **arıġ 2**
a. 37r/21
a. 37v/21

arıḳ 3
a. 37v/9
a. 37v/21

Arıḳ bkz. **Arıġ**
a. 37v/21

arıl - bkz. **arımaḳ**
a.- maḳ 33v/24, 34r/17
a.- may 37v/17

arılmay marażı
a. 37v/21

arıt -
a.- ġaç 34r/15, 34r/16
a.- maḳ 85v/17
a.- maḳ/ġ 34r/15

ʿārıż (Ar)
ʿā. 82v/17, 108v/21, 110r/15, 73v/23, 9r/20
ʿā.+ ġa 81r/3
ʿā.+ ıġa 77v/27
ʿā.+ ındın 46r/15
ʿā.+ ınġa 66v/6
ʿā.+ ın 44v/7
ʿā.+ ını 117v/29
ʿā.+ ıŋ͡ġ 18v/6, 103r/23-24, 77r/1
ʿā.+ ıŋ͡ġnı 102r/18
ḫurşīd-i ʿā.+ ıġa 62r/11
Süheyl-i ʿā.+ ıŋ͡ġ 65v/19

Arlat
A. 37r/28-29, 37v/1

arman
a. 37v/2, 81r/1
a.+ ıda 37v/3
a.+ lıġ 37v/4, 37v/5

Arpa bkz. **Arpa Ḫan**
A. 36v/25

arpa
a. 36v/25, 67r/19

arpaġan
a. 36v/26

Arpa Ḫan bkz. **Arpa**
A. 36v/26

ʿarrāde (Ar)
ʿa. 36v/6

Arran 1
Ḳarabaġ-ı A. 36v/19
Ḳarabaġ-ı A.+ nı 36v/20
A.+ Ḳarabaġ'ı 36v/20

Arran 2
A. 36v/17

arrān bkz. **aran 3**
a. 36v/17

ʿarṣa (Ar)
ʿa.- yi şaṭrançġa 91r/20
ʿa.- yi şühūdda 10r/23-24
ʿa.+ da 78r/6

arsalan bkz. **aslan~arslan**
a. 37r/6

arslan ~ aslan
a. 40v/11

art -
a. 35r/9
a.- a 35r/23
a.- a almas 35r/18
a.- a art-a 35r/18
a.- adur 35r/6
a.- adurġan 35r/8
a.- adur min 35r/11
a.- alı 35r/19
a.- alıŋ͡ġ 35r/19
a.- a min 35r/11
a.- anıp 35v/7
a.- ar 118v/14, 19r/1, 23v/14, 35r/6, 35r/7
a.- aram 35r/12
a.- ardik 35r/23
a.- arġan 35r/8
a.- arım 35r/12
a.- ar min 35r/11
a.- ay 35r/19
a.- ayın 35r/19
a.- ayıp 35v/7
a.- dik 35r/23
a.- ġa biz 35r/19
a.- ġaç 35r/20
a.- ġalı 35r/20
a.- ġan 35r/7
a.- ġança 35r/21
a.- ġannı 35r/9

a.- ġay 35r/23
a.- ġay biz 35r/19
a.- ġıl 35r/9
a.- ġuça 35r/21
a.- ġuçı 35r/21
a.- ġudik 35r/23
a.- ġuluḳ 35r/22
a.- ġum 35r/21
a.- ġunça 35r/21
a.- ġusı 35r/22
a.- ġuŋ͡g 35r/22
a.- ıban 35r/13, 35r/15
a.- ıp 35r/12, 35r/14
a.- ıp bolmas 35r/17
a.- ıŋ͡g 35r/10
a.- ıŋ͡glar 35r/10
a.- ıŋ͡gız 35r/10
a.- maḳ/ġ1 35r/5
a.- ma 35r/10
a.- madın 35r/17
a.- maġıl 35r/10
a.- maġım 35r/12
a.- maġum 35r/12
a.- man 35r/11
a.- mas 35r/16
a.- ması/mazı 35r/16
a.- mas min 35r/11
a.- maḳ/ġ2 35r/5
a.- maḳ olmas 35r/17
a.- maydur 35r/7
a.- maŋ͡g 35r/10
a.- maŋ͡gız 35r/11
a.- maŋ͡glar 35r/11
a.- mış 35r/13
a.- mışaŋ͡g 35r/16
a.- sa 35r/23
a.- sa bolmas 35r/17
a.- saḳ 35r/19
a.- sun 35r/23
a.- tı 35r/6
a.- tuḳ 35r/6

art

a. 36v/26

artıl -

a. 35r/29
a.- a 35v/16
a.- adur 35r/25
a.- adurġan 35r/27
a.- adur min 35v/2
a.- alı 35v/12
a.- alıŋ͡g 35v/12
a.- a min 35v/2
a.- ay 35v/10-11
a.- ayın 35v/10-11
a.- ġum 35v/14
a.- dik 35v/16
a.- dı 35r/25
a.- duḳ 35r/25
a.- ġa biz 35v/12
a.- ġaç 35v/13
a.- ġalı 35v/12
a.- ġan 35r/27, 35r/28
a.- ġança 35v/14
a.- ġay 35v/16
a.- ġay biz 35v/12
a.- ġıl 35r/29
a.- ġuça 35v/14
a.- ġuçı 35v/14
a.- ġudik 35v/16
a.- ġuluḳ 35v/16
a.- ġunça 35v/14
a.- ġusı 35v/15
a.- ġuŋ͡g 35v/15
a.- ıban 35v/3
a.- ıp 35v/3, 35v/4, 35v/5, 35v/6
a.- ıp bolmas 35v/9
a.- ıŋ͡g 35r/29
a.- ıŋ͡gız 35r/29
a.- ıŋ͡glar 35r/29
a.- maḳ/ġ1 35r/24
a.- ma 35r/29
a.- madın 35v/9
a.- maġıl 35r/29
a.- maġım 35v/2
a.- maġum 35v/3
a.- man 35v/1
a.- mas 35v/8
a.- ması/mazı 35v/8
a.- mas min 35v/1
a.- maḳ/ġ2 35r/24
a.- maḳ olmas 35v/10-11
a.- maydur 35r/26
a.- maŋ͡g 35v/1
a.- maŋ͡gız 35v/1
a.- maŋ͡glar 35v/1
a.- mış 35v/3
a.- mışaŋ͡g 35v/8
a.- sa 35v/16
a.- sa bolmas 35v/10-11
a.- saḳ 35v/12
a.- sun 35v/16
a.- ur 35r/25, 35r/26

a.- uram 35v/2
a.- urdik 35v/17
a.- urġan 35r/27
a.- ur min 35v/2
a.- urum 35v/2

artırıl -
a.- a artırıl-a 35v/10-11
a.- ma almas 35v/10-11

Artış
A. 37r/1

artur -
a.- maḳ/ġ 35r/24

artuḳ
a. 18r/20, 36v/27, 33r/25, 65v/29, 79v/4, 103r/4, 105v/1-2, 109r/24,
a.+ sı 18r/21, 36v/27, 36v/28
a.+ sılıġ 36v/28, 36v/29

artuḳmaç
a. 36v/29

arḳ ~ **arġ**
a. 37/20
a.+ ın͡ġ 37r/22

arḳa
a. 37r/22
a.+ sıda 78r/14

arḳaluç
a. 37r/22

Arucan bkz. **Ḳıyat**
A. 70v/29

Arucan bkz. **oran** / **uran**
a. 37v/6

aruḳ bkz **arıḳ / arıġ**
a. 37v/8, 37v/9, 37v/18

arun (Mo)
e. 37v/10

ʿarūs (Ar)
ʿa.+ ın 46r/9, 99v/25

ʿarūsek (Ar+Fa)
ʿa. 26v/14, 26v/15

ʿarūsī (Ar)
ʿa. 40r/22

arusun (Mo)
e. 37v/7

ʿArūz (Ar)
Risāle-yi ʿA. 72r/1-2

aryaḳ -
a.- ıp 35v/7

ʿarż (Ar)
ʿa. 16r/15, 54r/28

arż (Ar)
a. 42r/6

ʿarże-dāşt (Ar+Fa)
ʿ. 114r/1-2

ārzū (Fa)
ā. 19v/20, 30v/13, 65v/8, 86v/6, 86v/7
ā.+ sıdın 82r/2

As
A. 40r/20
cānib-i A. 40r/21

as
a. 39r/23, 40r/23

as 1
a. 40r/20

as 2
a. 40r/20

as 3
a. 40r/20

as -
a. 39r/21
a.- a 39v/4
a.- a almas 39r/29
a.- a as-a 39r/29
a.- adur 39r/19

a.- adurġan 39r/20
a.- adur min 39r/24
a.- alı 39v/1
a.- alın͡g 39v/2
a.- a min 39r/24
a.- ar 39r/19
a.- aram 39r/25
a.- ardik 39v/4
a.- arġan 39r/20
a.- arım 39r/25
a.- ar min 39r/24
a.- ay 39v/1
a.- ayın 39v/1
a.- ġa biz 39v/1
a.- ġaç 39v/2
a.- ġalı 39v/2
a.- ġança 39v/3
a.- ġay 39v/4
a.- ġay biz 39v/1
a.- ġuça 39v/2
a.- ġuçı 39v/2
a.- ġudik 39v/4
a.- ġuluḳ 39v/3
a.- ġum 39v/3
a.- ġunça 39v/2
a.- ġusı 39v/3
a.- ġun͡g 39v/3
a.- dik 39v/4
a.- dı 24r/4
a.- ġan 39r/20, 39r/21
a.- ġıl 39r/21, 39r/22
a.- ıban 39r/25, 65v/5
a.- ıp 39r/25, 39r/26, 71r/22
a.- ıp bolmas 39r/29
a.- ın͡g 39r/23
a.- ın͡gız 39r/23
a.- ın͡glar 39r/23
a.- ma 39r/23
a.- madın 39r/29
a.- maġım 39r/25
a.- maġum 39r/25
a.- mak 40r/23
a.- man 39r/19, 39r/24
a.- mas 39r/28
a.- masın/mazı 10r/18, 39r/28
a.- mas min 39r/24
a.- maḳ 39r/17, 39r/18, 40r/24
a.- maḳ olmas 39r/29
a.- maḳdın 39r/18
a.- maydur 39r/20
a.- man͡g 39r/24
a.- man͡gız 39r/24
a.- man͡glar 39r/24
a.- mış 39r/25, 7r/7
a.- mışan͡g 12v/11, 12v/12, 39r/27
a.- sa 39v/4
a.- sa bolmas 39r/29
a.- saḳ 39v/1
a.- sun 39v/4
a.- tı 24r/5, 39r/19
a.- tuḳ 39r/19

ʿasā (Ar)
ʿa. 112v/4
ʿa.+ nı 73r/22

asabḳur
a. 40r/27
a.+ nı 40r/29

asa ḳoymaḳ/ġ
a. 40r/20

āsān (Fa)
ā. 12r/15, 19v/22, 26r/9, 3v/24, 93r/26
ā.+ raḳ 11r/23

āṣār (Ar)
ā. 72v/20
ā.+ ı 62v/27
ā.+ ın 16r/14

āsāyiş (Fa)
ā. 102r/16

aṣḥāb (Ar)
a. 89r/11
a.+ dın 84r/14
a.+ ınn 116v/1

ʿāṣī (Ar)
min-i ʿā.+ ni 65r/5

āsīb (Fa)
ā.- i zebāndın 39v/22
ā.+ idin 54v/5

Āsiye
Ā. 113r/24

ası (RT) bkz. **asıġ**
a. 19r/29, 40v/16

asıġ 1 bkz. **ası** (RT)
a. 19r/29, 40v/14, 40v/15

asıġ 2
a. 40v/14

asıġlıġ
a. 40v/16, 40v/19
a.+ dur 40v/17

asıl -
a.- ġan 39v/5, 39v/6
a.- ġusı 39v/10, 39v/9
a.- ması/mazı 39v/7
a.- ması/mazına 10v/5, 39v/8
a.- maḳ 39v/4

asır bkz. **astın 2**
a. 40v/3-4, 40v/5

aṣlā (Ar)
a. 110r/7, 9r/20

aslan ~ arslan
a. 37r/7, 40v/11

aṣlan
a. 42r/8

aslanlıġ
a. 40v/12, 40v/13

asma
a. 10r/17, 40v/13, 9r/24

asma -
a.- ġıl 39r/23

āsmān (Fa)
ā.+ dın 115r/14, 7r/7

ʿaṣr (Ar)
ʿa.+ ınıŋ̄ 99v/6

asra -
a. 6v/13, 11r/24, 39v/20, 39v/21
a.- ġıl 39v/20
a.- ġuçı 30v/5
a.- ban 39v/26
a.- dik 9r/2, 17r/27, 17r/29, 40r/10, 40r/7-8, 40r/9, 9r/1, 9r/10
a.- dı 39v/13
a.- dım 46r/15, 86r/9
a.- dıŋ̄ 39v/13
a.- duḳ 39v/14
a.- ġa biz 40r/2
a.- ġaç 12r/6, 40r/4
a.- ġalı 40r/4
a.- ġan 32v/1-2, 39v/19, 39v/20
a.- ġança 40r/5
a.- ġay 40r/7-8, 40r/9, 9r/9
a.- ġay biz 40r/2
a.- ġıl 39v/22, 64v/14
a.- ġuça 40r/5
a.- ġuçı 40r/4, 40r/5
a.- ġudik 40r/11
a.- ġuluḳ 40r/7-8
a.- ġuluḳdur 40r/7-8
a.- ġum 40r/6
a.- ġunça 40r/5
a.- ġuŋ̄ 40r/6
a.- ġusı 40r/6
a.- lı 40r/2, 40r/3, 96v/29
a.- lıŋ̄ 40r/2
a.- ma 39v/23
a.- madın 39v/27
a.- maġıl 39v/23
a.- maġım 39v/25
a.- maġum 39v/25
a.- maḳ 39v/12, 40v/8
a.- maḳ/ġ 39v/11
a.- maḳ olmas 39v/28
a.- maḳıŋ̄ġa 20r/6
a.- man 39v/24
a.- mas 39v/26
a.- ması/mazı 39v/27
a.- mas min 39v/24
a.- maydur 39v/18
a.- maŋ̄ 39v/24
a.- maŋ̄ız 39v/24
a.- maŋ̄lar 39v/24
a.- mış 39v/26
a.- mışaŋ̄ 39v/26
a.- mışī 3v/15
a.- ŋ̄ 39v/23, 39v/24
a.- ŋ̄ız 39v/23
a.- ŋ̄lar 39v/23
a.- p 39v/26
a.- p bolmas 39v/27
a.- psın 20r/6

a.- r 39v/14, 39v/15, 39v/16, 39v/17, 40v/8, 6v/29
a.- ram 39v/25
a.- rdik 40r/11, 40r/12
a.- rġan 39v/19
a.- rım 39v/25
a.- r min 39v/25
a.- sa 40r/7-8
a.- sa bolmas 39v/27
a.- sam 68v/23
a.- saḳ 40r/2
a.- sun 9r/10, 9r/4, 40r/7-8, 74r/17
a.- y 11r/25, 22r/3, 39v/12, 40r/1, 41v/26
a.- y almas 39v/28
a.- y asra-y 39v/28, 39v/29
sırr-ı῾ışḳın͡g a.- y asra-y 11r/27
a.- ydur 39v/14, 6v/14
a.- ydurġan 39v/19
a.- ydur min 39v/25
a.- yın 40r/1, 40r/2
a.- y min 39v/25
a.- yu 11r/28, 39v/28

asral -
a.- maḳ/ġ 40r/17
a.- ur 40r/17, 40r/18

asramışī
a. 40v/8

asrar bkz. **esrār**
a. 40v/6

asrat -
a.- ay 40r/14, 40r/15, 40r/16
a.- ayın 40r/14
a.- ġıl 40r/13, 40r/14
a.- maḳ/ġ 40r/12

asru
a. 20r/27, 40v/10, 40v/11, 40v/9, 51r/27, 53r/5, 65r/11, 75r/23, 92v/21, 99v/29, 105r/7, 105r/8, 108r/7, 108v/20, 114r/25, 118r/18

ast
a. 40r/29, 73v/7
a.+ ıda 20v/14, 36v/7, 40v/2, 73v/24, 74v/27

āstān (Fa<Tr)
ā. 5r/25
ā.+ ı 22r/7-8
ā.+ ıġa 71r/6

āstīn (Fa<Tr)
ā. 5r/6

astıdaġı
a. 40v/2

astıġ ~ astıḳ
a. 40v/2

astıḳ ~ astıġ
a. 40v/2

astın 1
a. 40v/2, 40v/4

astın 2 bkz. **asır**
a. 40v/2, 40v/5

astur -
a.- maḳ/ġ 39v/10

āsūde-dil (Fa)
ḫalḳ-ı ā. 9r/8, 81r/7

aş 1
a. 41v/22, 40v/28

aş 2
a. 40v/28

aş -
a. 40v/25
a.- ar 1 40v/22
a.- a 41r/7
a.- a 2 41r/17
a.- a almas 41r/6
a.- a aş-a 41r/6
a.- adur 40v/22
a.- adurġan 40v/24
a.- adur min 41r/2
a.- alı 41r/24, 41r/8
a.- alın͡g 41r/24, 41r/9
a.- a min 41r/1
a.- ar 40v/22, 41r/14
a.- ar 2 40v/22
a.- aram 41r/2

a.- ardik 41r/11
a.- arġan 40v/24
a.- arım 41r/3
a.- ar min 41r/19, 41r/2
a.- ay 41r/8
a.- ayın 41r/8
a.- dik 41r/11
a.- ġa biz 41r/8
a.- ġaç 41r/9
a.- ġalı 41r/9
a.- ġan 40v/24
a.- ġança 41r/10
a.- ġay 41r/11
a.- ġay biz 41r/8
a.- ġıl 40v/25, 40v/26
a.- ġuça 41r/10
a.- ġuçı 41r/10
a.- ġudik 41r/11
a.- ġuluḳ 41r/11
a.- ġum 41r/10
a.- ġunça 41r/10
a.- ġusı 41r/11
a.- ġuŋ̄ 41r/10
a.- ıban 41r/3
a.- ıp 41r/3, 41r/4
a.- ıp bolmas 41r/5
a.- ıptur 103v/12
a.- ıŋ̄ 40v/29
a.- ıŋ̄ız 41r/1
a.- ıŋ̄lar 41r/1
a.- ma 40v/29
a.- madın 41r/5
a.- maġıl 40v/29
a.- maġım 41r/3
a.- maġum 41r/3
a.- maḳ 41r/17, 41v/22, 41v/23, 4v/8
a.- maḳ/ġ 40v/19
a.- maḳ olmas 41r/6
a.- mas 41r/1, 41r/5
a.- ması/mazı 41r/5
a.- mas min 41r/1
a.- maydur 40v/24
a.- maŋ̄ 41r/1
a.- maŋ̄ız 41r/1
a.- maŋ̄lar 41r/1
a.- mış 41r/3
a.- mışaŋ̄ 41r/4
a.- mıştur 21r/3
a.- sa bolmas 41r/5
a.- saḳ 41r/8
a.- sun 41r/11
a.- tı 40v/21, 76r/1, 96r/2-3
a.- tuḳ 40v/22

aşa -
a. 41r/16, 41r/7
a.- ban 41r/20
a.- dik 41r/27
a.- dı 41r/14
a.- duḳ 41r/14
a.- ġa biz 41r/23
a.- ġaç 41r/25
a.- ġalı 41r/24
a.- ġan 41r/16
a.- ġança 41r/25
a.- ġay 41r/26
a.- ġay biz 41r/23
a.- ġıl 41r/16
a.- ġuça 41r/25
a.- ġuçı 41r/25
a.- ġudik 41r/27
a.- ġuluḳ 41r/26
a.- ġum 41r/26
a.- ġunça 41r/25
a.- ġusı 41r/26
a.- ġuŋ̄ 41r/26
a.- lı 41r/24, 41r/9
a.- lıŋ̄ 41r/24, 41r/9
a.- ma 41r/17
a.- madın 41r/21-22
a.- maġıl 41r/17
a.- maġım 41r/19
a.- maġum 41r/20
a.- man 41r/18
a.- mas 41r/20
a.- ması/mazı 41r/21-22
a.- mas min 41r/18
a.- maḳ 40v/23, 41r/2, 41r/7, 41v/23
a.- maḳ/ġ 41r/14
a.- maḳ olmas 41r/21-22
a.- maydur 41r/15
a.- maŋ̄ 41r/18
a.- maŋ̄ız 41r/18
a.- maŋ̄lar 41r/18
a.- mış 41r/20
a.- p 41r/20
a.- p bolmas 41r/21-22
a.- r 41r/14, 41r/3
a.- ram 41r/19, 41r/2
a.- rdik 41r/12, 41r/27
a.- rġan 41r/16
a.- rım 41r/19, 41r/20

a.- r min 41r/19, 41r/2
a.- sa 41r/26
a.- sa bolmas 41r/21-22
a.- saḳ 41r/23
a.- sun 41r/26
a.- y 41r/23
a.- y almas 41r/21-22
a.- y aşa-y 41r/21-22
a.- ydur 41r/14
a.- ydurġan 41r/16
a.- ydur min 41r/19
a.- yın 41r/23
a.- y min 41r/18
a.- yu 41r/21-22
a.- n͡g 41r/17
a.- n͡gız 41r/17
a.- n͡glar 41r/18

Aşam
A. 41v/23, 41v/27

aşam 1
a. 41v/23

aşam 2
a. 41v/23

āşām (Fa<Tr)
ā. 26v/3, 41v/28
ā.+ i 88v/16

aşama
a. 41v/28, 42r/1

aşar
a. 41v/22

aşat -
a.- maḳ 41r/28

āşinā (Fa)
ā. 23v/3, 69r/5, 77r/26
ā.+ lardın 92r/25
ā.+ larnı 73v/13-14
ā.+ lıġdın 92r/24
ā.+ lıḳ 23v/28

āşiyān (Fa)
ā.+ ında 20r/13

aşı
a. 42r/7

aşıġ
a.+ a 41v/6

ʿāşıḳ (Ar)
ʿā. 10v/13, 79v/11, 97r/21, 118v/10
ʿā.- ı ṣādıḳ 51v/15
ʿā.- ı şeydā 17v/24
ʿā.+ ġa 70v/1, 82v/16
ʿā.+ lıġ 40v/1, 51v/15

aşıl -
a.- maḳ 40v/27, 40v/28

aşın -
a.- dı 41v/19, 41v/21
a.- maḳ/ġ 41v/19

aşındur -
a.- maḳ/ġ 41v/21

ʿaşḳ (Ar)
a.+ ı 9v/13

āşkār (Fa)
ā. 90r/25

āşkārā (Fa)
ā. 40r/14

aşlamaḳ/ġ
a. 41v/18

aşlan -
a.- maḳ/ġ 41v/18

aşlav
a. 42r/2

aşlıġ
a. 42r/3, 42r/5

aşlıġçı
a. 42r/5

āşūb (Fa)
ā. 77v/2
ā.+ da 108r/3
ā.+ ıdın 67r/6-7, 78v/19-20, 81v/10

aşuġ bkz. **aşuḳ**
a. 42r/5
a.+ ġaça 42r/7

aşuḳ bkz. **aşuġ**
a. 41v/4, 42r/5

aşuḳ - bkz. **oşuḳmaḳ**
a. 41v/4
a.- a 41v/15
a.- a almas 41v/12
a.- a aşuḳ-a 41v/12
a.- adur 41v/1
a.- adurġan 41v/2
a.- adur min 41v/8
a.- alı 41v/13
a.- alın͡g 41v/13
a.- a min 41v/8
a.- ay 41v/12
a.- ayın 41v/13
a.- ġay 41v/15
a.- dik 41v/16
a.- ġaç 41v/14
a.- ġalı 41v/13
a.- ġança 41v/14
a.- ġay biz 41v/13
a.- ġıl 41v/4
a.- ġuça 41v/14
a.- ġuçı 41v/14
a.- ġudik 41v/16
a.- ġuluḳ 41v/15
a.- ġum 41v/15
a.- ġunça 41v/14
a.- ġusı 41v/15
a.- ġun͡g 41v/15
a.- ma 41v/5
a.- madın 41v/11
a.- maġıl 41v/5
a.- maġım 41v/8
a.- maġum 41v/9
a.- man 41v/8
a.- mas 41v/10
a.- ması/mazı 41v/11
a.- mas min 41v/8
a.- maḳ 41r/29
a.- maḳ olmas 41v/12
a.- maydur 41v/2
a.- man͡g 41v/6, 41v/7
a.- man͡gız 41v/6
a.- man͡glar 41v/6
a.- mış 41v/9
a.- mışan͡g 41v/10
a.- sa 41v/16
a.- sa bolmas 41v/11
a.- saḳ 41v/13
a.- sun 41v/16
a.- tı 41v/1
a.- tuḳ 41v/1
a.- uban 41v/9
a.- up 41v/9
a.- up bolmas 41v/11
a.- ur 41v/1
a.- uram 41v/8
a.- urdik 41v/16
a.- urġan 41v/2
a.- ur min 41v/8
a.- urum 41v/8
a.- un͡g 41v/6
a.- un͡glar 41v/6
a.- un͡guz 41v/6
a.- ḳan 41v/2, 41v/3

aşuḳlusligi (< aşuḳluġ sün͡geki/iligi ?)
a. 42r/7

aşuḳtur -
a.- maḳ/ġ 41v/16

aşur -
a.- maḳ 40v/21, 4v/8
a.- maḳ/ġ 41r/12
a.- up 41r/4
a.- uptur 67r/2

āşüfte (Fa)
ā. 37v/24, 81v/18, 98r/6

at 1
a. 19r/28, 27v/5, 27v/25, 30r/25, 30r/29, 36v/9-10, 45r/29, 75r/18, 112v/28
a.+ ġa 93r/7
a.+ ı 38r/22, 69v/25, 79v/7
a.+ ın͡g 38v/25
a.+ lıġ 47v/25
a.+ nın͡g 65r/15

at 2
a. 19r/28, 27v/25, 30r/26

at 3
a. 19r/28, 27v/25, 30r/27, 30r/28, 30r/29, 73v/13-14

a.+ ı 30r/28
a.+ ıdın 100r/8
a.+ ım 33r/25
a.+ ın 58v/2
a.+ ını 113r/4, 30r/5
a.+ ıŋ͡ga 77v/6
a.+ ıŋ͡gdur 30r/27
a.+ ıŋ͡gı 28v/5
a.+ ıŋ͡gnı 76v/22
a.+ lıġ 28r/21

aṭ

a. 19r/29

at -

a. 6v/3, 6v/5, 25r/27, 27v/24, 30r/29
a.- a 28r/15
a.- a almas 28r/3
a.- a at-a 28r/4
a.- a bolmas 28r/3
a.- a tüş-mek 18v/20
a.- a tüşti 18v/21
a.- adurġan 27v/23
a.- adur mın 27v/27
a.- alı 28r/7, 28v/11
a.- alıŋ͡g 28r/7, 28v/11
a.- a mın 27v/27
a.- ar 6v/5, 20r/22, 27v/20, 28r/24,
a.- aram 27v/27, 28v/2
a.- ardik 28r/15, 28v/16
a.- arġan 27v/23, 27v/24
a.- arım 27v/28, 28v/3
a.- ar mın 27v/27, 28v/2
a.- ay 20r/26, 28r/4, 28r/5, 28v/10
a.- ayın 28r/4
a.- dik 28r/15
a.- ġa biz 28r/6
a.- ġaç 28r/8
a.- ġalı 28r/7
a.- ġan 27v/23
a.- ġança 28r/9
a.- ġay 28r/14
a.- ġay biz 28r/7
a.- ġıl 27v/24
a.- ġuça 28r/11, 28r/9
a.- ġuçı 28r/9
a.- ġudik 28r/15
a.- ġuluḳ 28r/14
a.- ġum 28r/13, 40r/2
a.- ġun 28r/11
a.- ġunça 20r/17, 28r/11, 28r/12, 28r/9
a.- ġusı 28r/14
a.- ġuŋ͡g 28r/13
a.- ıban 27v/29
a.- ıp 27v/29
a.- ıp bolmas 28r/3
a.- ıptur 21r/2
a.- ışlıġ 30v/29
a.- ıŋ͡g 27v/26
a.- ıŋ͡gız 27v/26
a.- ıŋ͡glar 27v/26
a.- maḳ/ġ1 27v/18
a.- ma 27v/26
a.- madın 28r/2
a.- maġannı 28r/6
a.- maġıl 27v/26
a.- maġım 27v/28
a.- maġum 27v/29
a.- man 27v/27
a.- mas 28r/1
a.- ması/mazı 28r/2
a.- mas mın 27v/27
a.- maḳ 4v/3, 4v/6, 68v/13
a.- maḳ/ġ2 27v/18
a.- maḳ bolmas 28r/3
a.- maḳda 99v/5
a.- maydur 27v/23
a.- maŋ͡g 27v/26
a.- maŋ͡gız 27v/26
a.- maŋ͡glar 27v/26
a.- mış 28r/1
a.- mışaŋ͡g 28r/1
a.- sa 28r/15
a.- saḳ/ġ 28r/6
a.- sun 28r/15
a.- tı 25r/28, 27v/19
a.- tıŋ͡g 25r/28
a.- tuḳ 27v/20
a.- ḳunça 38r/7

ata

a. 21r/6, 28r/27, 28r/28, 30v/1, 30v/4, 40r/5, 58v/1, 58v/2
a.+ sı 10r/11, 15r/17, 21r/6, 85r/21
a.+ sıġa 110v/6
a.+ sıdın 114r/3

ʿaṭā (Ar)
ʿa. 21v/26

ata -
a. 30v/2
a.- ban 28v/4
a.- dik 28v/15, 28v/16
a.- dı 28r/20, 28r/21, 35r/9
a.- dur 27v/20, 27v/21
a.- duḳ 28r/22
a.- ġa biz 28v/11
a.- ġaç 28v/12
a.- ġalı 28v/12
a.- ġan 28r/25
a.- ġança 28v/13
a.- ġay 28v/15
a.- ġay biz 28v/11
a.- ġıl 28r/27, 28r/28
a.- ġuça 28v/13
a.- ġuçı 28v/13
a.- ġudik 28v/16
a.- ġuluḳ 28v/15
a.- ġum 28v/14
a.- ġunça 28v/13
a.- ġusı 28v/14
a.- ġuñg 28v/14
a.- lı 28r/7, 28v/11
a.- lıñg 28r/7, 28v/11
a.- maḳ/ġ1 28r/19
a.- ma 28r/29
a.- ma bolmas 28v/7
a.- madın 28v/6
a.- maġıl 28r/29
a.- maġım 28v/3
a.- maġum 28v/3
a.- man 28v/1
a.- mas 28v/5
a.- ması/mazı 28v/6
a.- mas min 28v/1
a.- maḳ 27v/22, 27v/24
a.- maḳ/ġ2 28r/19
a.- maḳ olmas 28v/7
a.- maydur 28r/25
a.- mañg 28v/1
a.- mañgız 28v/1
a.- mañglar 28v/1
a. min 28v/9
a.- mış 28v/4
a.- mışañg 28v/5
a.- p 28v/4, 28v/5
a.- p bolmas 28v/7
a.- r 1 27v/21, 28r/22
a.- r 2 27v/21, 28r/22
a.- ram 27v/28, 28v/2
a.- rdik 28r/16, 28v/16
a.- rġan 28r/25, 28r/26
a.- rım 27v/28, 28v/3
a.- rlar 28r/23, 28r/24
a.- r min 27v/27, 28v/2
a.- sa 28v/15
a.- saḳ 28v/11
a.- sun 28v/15
a.- y 28r/6, 28v/10, 28v/8
a.- y almaş 28v/7
a.- y ata-y 28v/8
a.- ydur1 28r/22
a.- ydur2 28r/22
a.- ydurġan 28r/25
a.- ydur min 28v/2
a.- yın 28r/6
a.- y min 28v/1
a.- yu 28v/8
a.- ñg 28r/29
a.- ñgız 28r/29
a.- ñglar 28r/29

Atabek
A.+ ni 40r/5

atabek 1 ~ atabik 1
a. 30v/6
a. 30v/2

atabek 2 ~ atabik 2
a. 30v/3
a. 30v/4

Atabekiye
A. 30v/5

Atabekler bkz. **Atabekān**
A. 30v/7, 45v/1

atabik 1 ~ atabek 1
a. 30v/2

atabik 2 ~ atabek 2
a. 30v/3
a. 30v/4

ataġ
a. 30v/9

ataġlıġ 1
a. 30v/9
a. 30v/11, 30v/12

ataġlıġ 2
a. 30v/9
a.+ nı 30v/11

ataġla -~ adaġlamaḳ/ġ
a. 29r/6
a.- ban 29r/9-12
a.- dik 29r/16
a.- dı 29r/4
a.- duḳ 29r/4
a.- ġa biz 29r/13
a.- ġaç 29r/14
a.- ġalı 29r/13
a.- ġan 29r/5
a.- ġança 29r/14
a.- ġay 29r/16
a.- ġay biz 29r/13
a.- ġıl 29r/6
a.- ġuça 29r/14
a.- ġuçı 29r/14
a.- ġudik 29r/16
a.- ġuluḳ 29r/15
a.- ġum 29r/15
a.- ġunça 29r/14
a.- ġusı 29r/15
a.- ġuñg 29r/15
a.- lı 29r/13
a.- lıñg 29r/13
a.- ma 29r/6
a.- madın 29r/9-12
a.- maġıl 29r/6
a.- maġım 29r/9-12
a.- maġum 29r/9-12
a.- maḳ/ġ 29r/4, 33r/22
a.- maḳ olmas 29r/9-12
a.- man 29r/8
a.- ñg 29r/7
a.- ñgız 29r/7
a.- ñglar 29r/7
a.- mas 29r/9-12
a.- ması/mazı 29r/9-12
a.- mas min 29r/8
a.- maydur 29r/5
a.- mañg 29r/7
a.- mañgız 29r/7
a.- mañglar 29r/7
a.- mış 29r/9-12
a.- mışañg 29r/9-12
a.- p 29r/9-12
a.- p bolmas 29r/9-12
a.- r 29r/4
a.- ram 29r/8
a.- rdik 29r/16
a.- rġan 29r/5
a.- rım 29r/8
a.- r min 29r/8
a.- sa 29r/16
a.- sa bolmas 29r/9-12
a.- saḳ 29r/13
a.- sun 29r/16
a.- y 29r/9-12
a.- y almas 29r/9-12
a.- y ataġla-y 29r/9-12
a.- ydur 29r/4
a.- ydurġan 29r/5
a.- ydur min 29r/8
a.- yın 29r/9-12
a.- y min 29r/8
a.- yu 29r/9-12

ataġlan -
a.- maḳ/ġ 29r/17

ataġlaş -
a.- maḳ/ġ 29r/18

ataġlat -
a.- maḳ/ġ 29r/17

atal -
a.- dı 28v/18, 28v/19
a.- maġ-atal-maḳ 28v/17

atalıġ
a. 30v/12, 30v/13, 30v/14

atar tutar 1 bkz. **atış tutuş**
a. 30v/8

atar tutar 2 bkz. **atış tutuş**
a. 30v/8

atar tutar 3 bkz. **atış tutuş**
a. 30v/8

atar tutar 4 bkz. **atış tutuş**
a. 30v/8

ataş - ↔ **ötüşmek** (RT)
a. 28v/22
a.- a 29r/3
a.- a almas 28v/27-28
a.- a ataş-a 28v/27-28

a.- adur 28v/21
a.- adurgen 28v/22
a.- adur min 28v/24
a.- alı 28v/29
a.- alıŋ͡ğ 28v/29
a.- a min 28v/24
a.- ay 28v/29
a.- ayın 28v/29
a.- dik 29r/3
a.- ge biz 28v/29
a.- geç 29r/1
a.- geli 29r/1
a.- gen 28v/22
a.- gençe 29r/2
a.- gey 29r/3
a.- gey biz 28v/29
a.- gil 28v/22
a.- güçe 29r/1
a.- güçi 29r/1
a.- güdik 29r/3
a.- güm 29r/2
a.- günçe 29r/1
a.- güsi 29r/2
a.- güŋ͡ğ 29r/2
a.- ıban 28v/25
a.- ıp 28v/25, 28v/26
a.- ıp bolmas 28v/27-28
a.- ıŋ͡ğ 28v/23
a.- ıŋ͡ğız 28v/23
a.- ıŋ͡ğlar 28v/23
a.- ma 28v/23
a.- madın 28v/27-28
a.- magil 28v/23
a.- magüm 28v/25
a.- man 28v/24
a.- maḳ 33r/21, 33r/22
a.- maḳ olmas 28v/27-28
a.- mas 28v/26
a.- masın/mazı 28v/27-28
a.- mas min 28v/24
a.- maydur 28v/21
a.- maŋ͡ğ 28v/23
a.- maŋ͡ğız 28v/24
a.- maŋ͡ğlar 28v/24
a.- mekim 28v/25
a.- mek 28v/20, 59r/29
a.- mış 28v/25
a.- mışaŋ͡ğ 28v/26
a.- sa 29r/3
a.- sa bolmas 28v/27-28
a.- sek 28v/29
a.- sun 29r/3
a.- tı 28v/21
a.- tük 28v/21
a.- u min 28v/24
a.- ur 28v/21
a.- uram 28v/25
a.- urdik 29r/3
a.- urgen 28v/22
a.- urum 28v/25

ataşgülük
a. 29r/2

atay
a. 65v/10

at boġazı
a. 30v/14

āteş (Fa)
ā. 23v/23
ā.- i laʿlıŋ͡ğ 65v/1
ā.+ in 101v/18, 62r/2, 83r/10

āteş-bār (Fa)
āh-i ā.+ ıça 117r/10-11

āteşīn (Fa)
ā. 118r/9
gül-i ā. 18r/28

āteşnāk (Fa)
ruḫsār-ı ā.+ dın 22r/3

aṭfāl (Ar)
a. 118v/14, 44r/7, 72r/26
cemāʿat-i a.+ dın 77r/26

atġu
a. 30v/16

atġula -
a. 29r/21
a.- ban 29r/24
a.- dik 29r/30, 29v/1
a.- dı 29r/19
a.- duḳ 29r/19
a.- ġa biz 29r/27
a.- ġaç 29r/28
a.- ġalı 29r/28
a.- ġan 29r/20
a.- ġança 29r/29
a.- ġay 29r/30

a.- ġıl 29r/21
a.- ġuça 29r/29
a.- ġuçı 29r/29
a.- ġum 29r/29
a.- ġunça 29r/29
a.- ġusı 29r/30
a.- ġun͡g 29r/30
a.- lı 29r/28
a.- lın͡g 29r/28
a.- ma 29r/21
a.- madın 29r/25
a.- maġıl 29r/21
a.- maġım 29r/23
a.- maġum 29r/24
a.- man 29r/22
a.- mas 29r/25
a.- ması/mazı 29r/25
a.- mas min 29r/23
a.- maḳ/ġ 29r/19
a.- maḳ olmas 29r/26
a.- maydur 29r/20
a.- man͡g 29r/22
a.- man͡gız 29r/22
a.- man͡glar 29r/22
a.- mış 29r/24
a.- mışan͡g 29r/24
a.- p 29r/24
a.- p bolmas 29r/26
a.- r 29r/19
a.- ram 29r/23
a.- rdik 29v/1
a.- rġan 29r/20
a.- rım 29r/23
a.- r min 29r/23
a.- sa 29r/30
a.- sa bolmas 29r/26
a.- saḳ 29r/27
a.- sun 29r/30
a.- y 29r/27
a.- y almas 29r/26
a.- y atġula-y 29r/27
a.- ydur 29r/19
a.- ydurġan 29r/20
a.- ydur min 29r/23
a.- yın 29r/27
a.- y min 29r/23
a.- yu 29r/26
a.- n͡g 29r/21
a.- n͡gız 29r/22
a.- n͡glar 29r/22

atġulaş -
a.- ay 29v/2, 29v/4
a.- maḳ/ġ 29v/2

atġulaşayın
a. 29v/2

atġulat -
a.- maḳ/ġ 29v/1

atıġ
a. 30v/29

atıḳ -
a. 30r/14
a.- a 30r/24
a.- a almas 30r/20
a.- a atıḳ-a 30r/21
a.- a bolmas 30r/20
a.- ġa biz 30r/22
a.- adur 30r/11-12
a.- adurġan 30r/13
a.- adur min 30r/16
a.- alı 30r/22
a.- alın͡g 30r/22
a.- a min 30r/16
a.- aḳ 30r/21
a.- ay 30r/21
a.- ayın 30r/21
a.- ġaç 30r/22
a.- ġalı 30r/22
a.- ġança 30r/23
a.- ġay 30r/24
a.- ġay biz 30r/22
a.- ġuça 30r/23
a.- ġuçı 30r/23
a.- ġudik 30r/25
a.- ġuluḳ 30r/24
a.- ġum 30r/23
a.- ġunça 30r/23
a.- ġusı 30r/24
a.- dik 30r/24
a.- ġan 30r/13
a.- ġıl 30r/14
a.- ıban 30r/17
a.- ıp 30r/17, 30r/18
a.- ıp bolmas 30r/20
a.- ma 30r/14
a.- maġım 30r/16
a.- maġum 30r/16
a.- madın 30r/19
a.- maġıl 30r/14
a.- man 30r/15

atġulaş -

a.- mas 30r/19
a.- ması/mazı 30r/19
a.- mas min 30r/15
a.- maḳ 30r/11-12
a.- maḳ/ġ 30r/11-12
a.- maḳ olmas 30r/20
a.- maydur 30r/13
a.- maŋ͡g 30r/15
a.- maŋ͡gız 30r/15
a.- maŋ͡glar 30r/15
a.- mış 30r/17
a.- mışaŋ͡g 30r/19
a.- sa 30r/24
a.- sun 30r/24
a.- tı 30r/11-12
a.- tıŋ͡g 30r/14
a.- tıŋ͡gız 30r/14
a.- tıŋ͡glar 30r/15
a.- tuḳ 30r/11-12
a.- ur 30r/11-12
a.- uram 30r/16
a.- urdik 30r/25
a.- urġan 30r/13
a.- ur min 30r/16

atıḳurum
a. 30r/16

Atil
A. 30v/18

atıl -
a.- maḳ/ġ 28r/17

atım
a. 31r/1

atış -
a.- maḳ/ġ 28r/16

atış
a. 30v/9

atış tutuş bkz **atar tutar**
a. 30v/26
a.+ ların 30v/28

atışlıġ
a. 30v/28, 30v/29

atla -
a. 29v/9

a.- ban 29v/11
a.- dik 29v/17
a.- dı 29v/6
a.- duḳ 29v/6
a.- ıŋ͡g 29v/5
a.- ġa biz 29v/15
a.- ġaç 29v/15
a.- ġalı 29v/15
a.- ġan 29v/8
a.- ġança 29v/16
a.- ġay 29v/17
a.- ġay biz 29v/15
a.- ġıl 29v/9
a.- ġuça 29v/16
a.- ġuçı 29v/16
a.- ġudik 29v/18
a.- ġuluḳ 29v/17
a.- ġum 29v/16
a.- ġunça 29v/16
a.- ġusı 29v/17
a.- ġuŋ͡g 29v/17
a.- lıŋ͡g 29v/15
a.- ma 29v/9
a.- madın 29v/13
a.- maġıl 29v/9
a.- maġım 29v/11
a.- maġum 29v/11
a.- maḳ/ġ 29v/4
a.- man 29v/10
a.- mas 29v/12
a.- ması/mazı 29v/12
a.- mas min 29v/10
a.- maḳ olmas 29v/13
a.- maydur 29v/8
a.- maŋ͡g 29v/10
a.- maŋ͡gız 29v/10
a.- maŋ͡glar 29v/10
a.- mış 29v/11
a.- mışaŋ͡g 29v/12
a.- nıp 30r/11-12
a.- ŋ͡g 29v/9
a.- ŋ͡gız 29v/9
a.- ŋ͡glar 29v/9
a.- p 29v/11
a.- p bolmas 29v/13
a.- r 29v/6, 29v/7
a.- ram 29v/11
a.- rdik 29v/18
a.- rġan 29v/8
a.- rım 29v/11
a.- r min 29v/10
a.- sa bolmas 29v/13

a.- saḳ 29v/14, 29v/17
a.- sun 29v/17
a.- y 29v/14
a.- y almas 29v/13
a.- y atla-y 29v/14
a.- ydur 29v/6
a.- ydurġan 29v/8
a.- ydur min 29v/11
a.- yın 29v/14
a.- y min 29v/10
a.- yu 29v/14

atlan -
a. 29v/23
a.- a 30r/7
a.- a almas 29v/27-28
a.- a atlan-a 29v/27-28
a.- adur 29v/20
a.- adurġan 29v/22
a.- adur min 29v/24-26
a.- alı 30r/1
a.- alın͡g 30r/1
a.- a min 29v/24-26
a.- ay 30r/1
a.- ayın 30r/1
a.- ġa biz 30r/1
a.- ġaç 30r/2
a.- ġalı 30r/1
a.- ġança 30r/3
a.- ġay 30r/7
a.- ġay biz 30r/1
a.- ġuça 30r/2, 30r/4, 30r/6
a.- ġuçı 30r/2
a.- ġudik 30r/8
a.- ġuluḳ 30r/7
a.- ġum 30r/6
a.- ġunça 30r/2
a.- ġusı 30r/7
a.- ġun͡g 30r/6
a.- dik 30r/7
a.- dı 3v/8, 29v/20, 73r/26
a.- duḳ 29v/20, 34v/15
a.- ġan 29v/22
a.- ġıl 29v/23
a.- ıban 29v/24-26
a.- ıp 29v/24-26
a.- ıp bolmas 29v/27-28
a.- ın͡g 29v/23
a.- ın͡gız 29v/24-26
a.- ın͡glar 29v/24-26
a.- ma 29v/23
a.- madın 29v/27-28
a.- maġıl 29v/23
a.- maġım 29v/24-26
a.- maġum 29v/24-26
a.- man 29v/24-26
a.- mas 29v/24-26
a.- ması/mazı 29v/27-28
a.- mas min 29v/24-26
a.- maḳ/ġ 29v/20
a.- maḳ olmas 29v/27-28
a.- maydur 29v/22
a.- man͡g 29v/24-26
a.- man͡gız 29v/24-26
a.- man͡glar 29v/24-26
a.- mış 29v/24-26
a.- mışan͡g 29v/24-26
a.- sa 30r/7
a.- sa bolmas 29v/27-28
a.- saḳ 30r/1
a.- sun 30r/7
a.- ur 29v/20, 29v/22
a.- uram 29v/24-26
a.- urdik 30r/8
a.- urġan 29v/22
a.- ur min 29v/24-26
a.- urum 29v/24-26

atlandur -
a.- maḳ/ġ 30r/8
a.- mış 30r/9
a.- uban 30r/9
a.- up 30r/10, 30r/8

atlanmaḳ -
a.- çı idük 7r/20

atlanur ayaġ ↔ atlanur ayaġı
a. 30v/19, 30v/20

atlanur ayaġı ↔ atlanur ayaġ
a. 30v/19

aṭlas (Ar)
memlev-i sepehr-i a.+ dur 85v/6-7
a.+ ın 103v/8

atlaş -
a.- maḳ/ġ 29v/18

atlat -
a.- maḳ/ġ 29v/19

atlıġ 1
a. 30v/21
a. 30v/24
a.+ ġa 30v/22

atlıġ 2
a. 30v/21, 30v/22, 30v/23

atlıġ 3
a. 30v/21
a. 30v/24

atmaca
a. 30v/25

Atsız bkz. **Etsiz**
A. 30v/15

atsız
a. 30v/15

attur -
a.- maḳ 4v/3, 4v/6
a.- maḳ/ġ 28r/18

av 1
a. 38v/4, 43r/29, 53r/27
a.+ da 30v/27

av 2
a. 53r/27, 40r/28

āvāre (Fa)
ā. 8v/15, 32v/12-13, 36v/5, 57r/18
ā.+ lerġa 22v/7

ʿavāyiḳ (Ar)
ʿa. 108r/10-11

āvāz (Fa)
ā. 109r/4

āvāze (Fa)
ā.+ ler 11r/3

avçı
a. 53v/1

ʿavd (Ar)
ʿa. 20r/14, 44r/12

ʿaveż (Ar)
ʿa. 102r/28

avġun (RT)
a. 77r/7

avla -
a. 52r/26
a.- ban 52v/2
a.- dik 52v/13
a.- dı 52r/22
a.- duḳ 52r/22
a.- ġa biz 52v/8
a.- ġaç 52v/9
a.- ġalı 52v/9
a.- ġan 52r/25
a.- ġança 52v/10
a.- ġay 52v/13
a.- ġay biz 52v/9
a.- ġıl 52r/26
a.- ġuça 52v/10
a.- ġuçı 52v/10
a.- ġudik 52v/13
a.- ġuluḳ 52v/12
a.- ġum 52v/11
a.- ġunça 52v/10
a.- ġusı 52v/12
a.- ġuŋ͡g 52v/11
a.- lı 52v/9
a.- maḳ/ġ1 52r/21
a.- ma 52r/26, 52r/27
a.- madın 52v/5
a.- maġıl 52r/26
a.- maġım 52v/1
a.- maġum 52v/1
a.- man 52r/29
a.- mas 105r/25, 52v/4
a.- ması/mazı 52v/5
a.- mas min 52r/29
a.- maḳ/ġ 52r/21
a.- maḳ olmas 52v/6
a.- maydur 52r/25
a.- maŋ͡g 52r/28
a.- maŋ͡gız 52r/28
a.- maŋ͡glar 52r/28
a.- mış 52v/2
a.- mışaŋ͡g 52v/4
a.- p 52v/2
a.- p bolmas 52v/6
a.- ptur 52v/3, 52v/3
a.- r 52r/23, 52r/24
a.- ram 52r/29

a.- rdik 52v/13
a.- rġan 52r/25
a.- rım 52v/1
a.- r min 52r/29
a.- sa 52v/13
a.- sa bolmas 52v/6
a.- saḳ 52v/8
a.- sa͡ngız 52v/1
a.- sun 52v/13
a.- y 52v/8
a.- y almas 52v/7
a.- y avla-y 52v/7
a.- ydur 52r/23
a.- ydurġan 52r/25
a.- ydur min 52r/29
a.- yın 52v/8
a.- y min 52r/29
a.- yu 52v/7
a.- n͡g 52r/28
a.- n͡gız 52r/28
a.- n͡glar 52r/28

avlaḳ
a. 17r/23, 53v/2

avlan -
a.- maḳ/ġ 52v/15

avlaş -
a.- maḳ/ġ 52v/16

avlat -
a.- maḳ/ġ 52v/14

ʿavret (Ar)
ʿa. 90r/11

avrun͡g
a. 53v/1

avtunç
a. 53r/28, 53r/29

avuç
a. 53v/2, 53v/3, 98r/24, 112v/23

avuçla -
a. 53r/13
a.- ban 53r/17
a.- dik 53r/23
a.- dı 53r/11
a.- duḳ 53r/12
a.- ġa biz 53r/20
a.- ġaç 53r/21
a.- ġalı 53r/20
a.- ġan 53r/13
a.- ġança 53r/22
a.- ġay 53r/23
a.- ġay biz 53r/20
a.- ġıl 53r/13
a.- ġuça 53r/21
a.- ġuçı 53r/21
a.- ġudik 53r/24
a.- ġuluḳ 53r/23
a.- ġum 53r/22
a.- ġunça 53r/21
a.- ġusı 53r/23
a.- ġun͡g 53r/22
a.- lı 53r/20
a.- ma 53r/14
a.- madın 53r/19
a.- maġıl 53r/14
a.- maġım 53r/16
a.- maġum 53r/16
a.- man 53r/15
a.- mas 53r/18
a.- ması/mazı 53r/18
a.- mas min 53r/15
a.- maḳ/ġ 53r/11
a.- maḳ olmas 53r/19
a.- maydur 53r/12
a.- man͡g 53r/14
a.- man͡gız 53r/15
a.- man͡glar 53r/15
a.- mış 53r/17
a.- mışan͡g 53r/18
a.- p 53r/16, 53r/17
a.- p bolmas 53r/19
a.- r 53r/12
a.- ram 53r/16
a.- rdik 53r/24
a.- rġan 53r/13
a.- rım 53r/16
a.- r min 53r/15
a.- sa 53r/23
a.- sa bolmas 53r/19
a.- saḳ 53r/20
a.- sun 53r/23
a.- y almas 53r/20
a.- ydur 53r/12
a.- ydurġan 53r/13
a.- ydur min 53r/16
a.- y min 53r/15
a.- n͡g 53r/14

a.- n͡gız 53r/14
a.- n͡glar 53r/14

avuçlan -
a.- maḳ/ġ 53r/25

avuçlaş -
a.- maḳ/ġ 53r/26

avuçlat -
a.- maḳ/ġ 53r/24

avuç oyunı
a. 53v/3

avul
a. 53v/7

avultaş
a. 53v/8

avun -
a. 52v/20
a.- a 53r/3
a.- a alman 52v/22, 52v/23
a.- a almas 52v/28
a.- a almaş min 52v/22
a.- a almaydur min 52v/22
a.- a avuna 52v/28
a.- adur 52v/19
a.- adurġan 52v/19
a.- adur min 52v/24
a.- alı 53r/1
a.- alın͡g 53r/1
a.- a min 52v/23
a.- ay 52v/29
a.- ayın 52v/29
a.- dik 53r/3
a.- dı 52v/18, 53v/9
a.- duḳ 52v/18
a.- ġa biz 52v/29
a.- ġaç 53r/1
a.- ġalı 53r/1
a.- ġa min 52v/24
a.- ġan 52v/19
a.- ġança 53r/2
a.- ġay 53r/3
a.- ġay biz 52v/29
a.- ġay min 52v/25
a.- ġıl 52v/20
a.- ġuça 53r/2
a.- ġuçı 53r/1
a.- ġudik 53r/3
a.- ġuluḳ 53r/3
a.- ġum 53r/2
a.- ġunça 53r/2
a.- ġusı 53r/2
a.- ġun͡g 53r/2
a.- ma 52v/20
a.- madın 52v/27
a.- maġıl 52v/20
a.- maġım 52v/24
a.- maġum 52v/24
a.- man 52v/22
a.- mas 52v/26
a.- ması/mazı 52v/27
a.- mas min 52v/22
a.- maḳ 52v/18
a.- maḳ/ġ 52v/17
a.- maḳ olmas 52v/28
a.- man͡g 52v/21
a.- man͡gız 52v/21
a.- man͡glar 52v/21
a.- mışan͡g 52v/26
a.- muş 52v/26
a.- sa 53r/3
a.- sa bolmas 52v/27
a.- saḳ 52v/29
a.- sun 53r/3
a.- uban 52v/26
a.- up 52v/26
a.- up bolmas 52v/27
a.- ur 52v/19, 53r/7
a.- uram 52v/24
a.- urdik 53r/4
a.- urġan 52v/19
a.- ur min 52v/24
a.- urum 52v/24
a.- un͡g 52v/21
a.- un͡glar 52v/21
a.- un͡guz 52v/21

avunçak
a. 53v/8
a.+ dın 53v/9

avurt
a. 53v/5
a.+ ıġa 53v/6

avut -
a. 53r/5, 53r/6
a.- ġıl 53r/5
a.- maḳ/ġ 53r/4

a.- maŋ͡g 53r/9
a.- maŋ͡gız 53r/10, 53r/9
a.- maŋ͡glar 53r/9
a.- uŋ͡g 53r/6, 53r/7
a.- uŋ͡glar 53r/6
a.- uŋ͡guz 53r/6, 53r/9

Ay

A. 56v/26

ay 1

a. 19v/20, 56v/26, 21v/23, 24r/18, 30v/13, 32v/3-4, 35r/15, 36v/5, 43r/28, 43v/11, 43v/11, 44r/27, 48r/25, 51v/20, 53r/7, 56r/6, 56v/27, 59r/26, 59r/3, 63v/16, 65r/10, 68v/16, 70v/11-12, 81v/15, 82r/2, 85v/17, 91v/11, 92r/23, 100r/24, 111r/24, 114v/28-29
a.+ ġa 91r/27
a.+ lar 37r/15
a.+ nıŋ͡g 25v/20, 39v/22, 66v/8, 82r/27, 93r/29
a.+ ġa 66r/9

ay 2

a. 56v/26, 18v/8, 18v/9, 20r/11, 26r/16, 55r/23, 60r/26
a.+ da 43v/11, 57r/11
a.+ lar 58v/17

ay 3

a. 56v/26, 79v/4

aya

a. 53v/17, 56v/28, 57r/1

āyā (Fa)

ā. 16r/3-4, 16v/25, 16v/26, 26r/8, 62r/17-18, 8r/4

aya -

a. 53v/16, 56v/28
a.- ban 53v/
a.- dik 54r/2-3
a.- dı 53v/13
a.- dıŋ͡g 53v/13, 53v/14
a.- dur min 53v/20
a.- duḳ 53v/15
a.- ġa biz 53v/28
a.- ġaç 53v/29
a.- ġalı 53v/29
a.- ġan 53v/16
a.- ġança 54r/1
a.- ġay 54r/2-3
a.- ġay biz 53v/28
a.- ġıl 53v/16
a.- ġuça 53v/29
a.- ġuçı 53v/29
a.- ġudik 54r/2-3
a.- ġuluḳ 54r/2-3
a.- ġum 54r/1
a.- ġunça 54r/1
a.- ġusı 54r/2-3
a.- ġuŋ͡g 54r/1
a.- lı 53v/28
a.- lıŋ͡g 53v/28
a.- ma 53v/17
a.- madın 53v/25
a.- maġıl 53v/17
a.- maġım 53v/21
a.- maġum 53v/21
a.- man 53v/18, 53v/19
a.- mas 53v/24
a.- ması/mazı 53v/24
a.- mas min 53v/18
a.- maḳ 57r/1
a.- maḳ/ġ 53v/13
a.- maḳ olmas 53v/25
a.- may 53v/27, 53v/28
a.- maydur 53v/15
a.- mayın 53v/27
a.- maŋ͡g 53v/18
a.- maŋ͡gız 53v/18
a.- maŋ͡glar 53v/18
a. min 53v/26
a.- mış 53v/
a.- mışaŋ͡g 53v/24
a.- p 103r/25, 53v/21, 53v/23
a.- p bolmas 53v/25
a.- r 53v/15
a.- ram 53v/20
a.- rdik 54r/2-3
a.- rġan 53v/16
a.- rım 53v/21
a.- r min 53v/19, 53v/20
a.- sa 54r/2-3
a.- sa bolmas 53v/25
a.- saḳ 53v/28
a.- sun 54r/2-3
a.- y 53v/26
a.- y almas 53v/25
a.- y aya-y 53v/26

a.- ydur 53v/15
a.- ydurġan 53v/16
a.- y min 53v/19
a.- n͡g 53v/17
a.- n͡gız 53v/18
a.- n͡glar 53v/18

ʿayādet (Ar)
ʿa. 56r/26

ayaġ 1 bkz. **ayaḳ 1**
a. 5r/6, 19v/14, 19v/16, 19v/17, 22r/24, 57r/4-5, 57r/2, 73r/23, 90r/5, 104v/11, 104v/24,
a.+ a 22r/24
a.+ ı 29v/22, 50r/5
a.+ ıda 33v/3, 67v/26
a.+ ıġa 39v/16, 71r/5, 90v/28
a.+ ın 13r/29, 19v/21, 3v/20, 83r/13, 111r/20
a.+ ında 109v/2
a.+ ın͡g 26v/15
a.+ ın͡ga 53v/19
a.+ lanıp 73r/29-73v/1
a.+ ların 48v/25

ayaġ 2 ~ **ayaḳ**
a. 19v/14, 57r/2, 44v/23, 96r/2-3
a.+ ı 86r/9
a.+ ları 48v/24
a.+ ın 78r/15

ayaḳ 1 ~ **ayaġ**
a. 9v/18, 48v/24, 57r/2, 171v/5
a.+ ḳa 22r/20
a. uyuşmek 92r/11

ayaḳ 2 ~ **ayaġ**
a. 57r/2

ayaġçı ~ **ayaḳçı**
a. 57r/4-5

ayaḳçı ~ **ayaġçı**
a. 57r/4-5

ayalġu
a. 57r/7, 57r/9
a.+ sı 57r/8

ayan -
a.- maḳ 110r/12

ʿayān (Ar)
ʿa. 56r/23, 76r/7, 93v/1, 107v/25
ʿa.+ dur 39v/6

Ayaṣofya Camisi
A. 10r/23-24, 41v/20

ayaz
a. 57r/2
A. 57r/2

ʿayb (Ar)
ʿa. 31v/27, 77r/17, 78v/28, 80r/16, 90v/1, 104r/16-17, 104v/15, 117r/18

ay baltu
a. 57r/9

ayçılıġ bkz. **bir aycılıġ**
a. 57r/10

aydaçı
a. 57r/13

aydın < aytün
a. 24v/5, 24v/6, 24v/7, 44r/6, 57r/14, 57r/15, 57r/16

ayġır
a. 57r/28

āyīn (Fa)
ā. 75r/22
ā.- i ʿadāvet 53r/8
ā.- i celādet 69r/19
ā.- i ṭarabġa 96v/23
ā.+ i 44v/23

āyīne-gūn (Fa)
ā. 86r/20

ayīne-sān (Fa)
a. 33v/28-29

ayıd aġacı ~ **ayıṭ aġacı**
a. 57r/12, 57r/28

ayıġ 1 bkz. **ayıḳ 1**

a. 57v/7, 57v/9

ayıġ 2 ~ **ayıḳ**
a. 57v/7

ayıġlıġ
a. 57v/10

ayıḳ 1 bkz. **ayıġ 1**
a. 57v/7

ayıḳ 2 bkz. **ayıġ 2**
a. 57v/7

ayıl
a. 57v/10

ayıl - (RT) bkz. **ayınmaḳ**
a. 55r/22, 55r/23, 57v/10
a.- a 55v/4
a.- a almas 55r/28
a.- a ayıl-a 55r/29
a.- y 55r/29
a.- yın 55r/29
a.- adur 55r/21
a.- adurġan 55r/21
a.- adur min 55r/25
a.- alı 55v/1
a.- alın͡g 55v/1
a.- dik 55v/4
a.- dı 55r/20
a.- duḳ 55r/21
a.- ġa biz 55v/1
a.- ġaç 55v/2
a.- ġalı 55v/1
a.- ġan 55r/21
a.- ġança 55v/2
a.- ġay 55v/4
a.- ġay biz 55v/1
a.- ġıl 55r/22
a.- ġuça 55v/2
a.- ġuçı 55v/2
a.- ġudik 55v/4, 55v/6
a.- ġuluḳ 55v/4
a.- ġum 55v/3
a.- ġunça 55v/2
a.- ġusı 55v/3
a.- ġun͡g 55v/3
a.- ıban 55r/26
a.- ıp 55r/26
a.- ıp bolmas 55r/28
a.- ın͡g 55r/24
a.- ın͡gız 55r/24
a.- ın͡glar 55r/24
a.- ma 55r/23
a.- madın 55r/27
a.- maġıl 55r/23
a.- maġım 55r/25
a.- maġum 55r/26
a.- man 55r/24
a.- mas 55r/27
a.- ması/mazı 55r/27
a.- mas min 55r/24
a.- maḳ/ġ 55r/20, 56v/24
a.- maḳ olmas 55r/28
a.- maydur min 55r/25
a.- man͡g 55r/24
a.- man͡gız 55r/24
a.- man͡glar 55r/24
a.- mış 55r/26
a.- mışan͡g 55r/26
a.- sa bolmas 55r/28
a.- saḳ 55v/1
a.- sun 55v/4
a.- ur 55r/21, 74v/12
a.- uram 55r/25
a.- urdik 55v/4
a.- urġan 55r/21
a.- ur min 55r/25
a.- urum 55r/25

ayıldur -
a.- ġay 55v/7, 55v/8
a.- maḳ/ġ 55v/6

ayım
a. 57v/11

ayın - bkz. **ayılmaḳ/ġ**
a. 56v/25
a.- dım 110r/11
a.- maḳ/ġ 56v/24
a.- maḳ 55r/20

ayır
a. 45v/24

ayır -
a. 54v/14
a.- dik 54v/24, 54v/26
a.- dı 20v/19-20, 54v/12, 73v/9-10
a.- duḳ 54v/12
a.- ġa biz 54v/20

a.- ġaç 54v/21
a.- ġalı 54v/21
a.- ġan 54v/13
a.- ġança 54v/22
a.- ġay 54v/24, 54v/25, 71r/10
a.- ġay biz 54v/20
a.- ġıl 54v/14
a.- ġuça 54v/22
a.- ġuçı 54v/21
a.- ġudik 54v/26
a.- ġudiktür 54v/28
a.- ġuluḳ 54v/24
a.- ġum 54v/23
a.- ġunça 54v/22, 54v/23
a.- ġusı 54v/24
a.- ġuŋ͡ġ 54v/23
a.- ıp 49v/4
a.- ma 54v/14
a.- madı 88v/26
a.- madın 54v/18-19
a.- maġıl 54v/14
a.- maġım 54v/16
a.- maġum 54v/16
a.- man 54v/15, 54v/26
a.- mas 54v/17
a.- ması/mazı 54v/18-19
a.- mas min 54v/15
a.- maḳ/ġ a. 5r/8, 54v/11
a.- maḳ olmas 54v/18-19
a.- mış 54v/17
a.- mışaŋ͡ġ 54v/17
a.- sa 54v/24
a.- sa bolmas 54v/18-19
a.- saḳ 54v/20
a.- sun 54v/24

ayırtġu

a. 57v/4

ayırtla -

a. 55r/9
a.- ġay biz 55r/15
a.- ban 55r/12
a.- dik 55r/18
a.- dı 55r/7
a.- duḳ 55r/7
a.- ġa biz 55r/15
a.- ġaç 55r/16
a.- ġalı 55r/15
a.- ġan 55r/8
a.- ġança 55r/16
a.- ġay 55r/18
a.- ġıl 55r/9
a.- ġuça 55r/16
a.- ġuçı 55r/16
a.- ġudik 55r/18
a.- ġuluḳ 55r/18
a.- ġum 55r/17
a.- ġunça 55r/16
a.- ġusı 55r/17
a.- ġuŋ͡ġ 55r/17
a.- lı 55r/15
a.- lıŋ͡ġ 55r/15
a.- ma 55r/9
a.- madın 55r/13
a.- maġıl 55r/9
a.- maġım 55r/12
a.- maġum 55r/12
a.- man 55r/11
a.- mas 55r/13
a.- ması/mazı 55r/13
a.- mas min 55r/11
a.- maḳ/ġ 55r/6
a.- maḳ olmas 55r/13
a.- maŋ͡ġ 55r/10
a.- maŋ͡ġız 55r/10
a.- maŋ͡ġlar 55r/10
a.- mış 55r/12
a.- mışaŋ͡ġ 55r/12
a.- p 55r/12
a.- p bolmas 55r/13
a.- r 55r/8
a.- ram 55r/11
a.- rdik 55r/18
a.- rġan 55r/8
a.- rım 55r/11
a.- r min 55r/11
a.- sa 55r/18
a.- sa bolmas 55r/13
a.- saḳ 55r/15
a.- sun 55r/18
a.- y 55r/14
a.- y almas 55r/14
a.- y ayırtla-y 55r/14
a.- ydur 55r/8
a.- ydurġan 55r/8
a.- ydur min 55r/11
a.- yın 55r/15
a.- y min 55r/11
a.- yu 55r/14
a.- ŋ͡ġ 55r/10
a.- ŋ͡ġız 55r/10
a.- ŋ͡ġlar 55r/10

ayırtlaş -
a.- maḳ/ġ 55r/19

ayıṭ bkz. **ayıd aġacı**
a. 57r/12

ayıṭ aġacı bkz. **ayıd aġacı**
a. 57r/27

ayıtmaḳ/ġ ~ aytmaḳ/ġ
a. 54r/2-3
a.- tuḳ 54r/5, 54r/7

ayḳaḳ
a. 57r/28, 57r/29

aylaḳ
a. 57v/1

aylan -
a. 55v/21
a.- a 56r/1
a.- a almas 55v/26-27
a.- a aylan-a 55v/26-27
a.- adur 55v/18, 55v/19
a.- adurġan 55v/20
a.- adur min 55v/23
a.- alı 55v/28
a.- alın͡g 55v/28
a.- a min 55v/23
a.- ay 55v/26-27
a.- ayın 55v/26-27
a.- dik 56r/1, 56r/3
a.- dılar 55v/16, 55v/17
a.- duḳ 55v/17
a.- ġa biz 55v/26-27
a.- ġaç 55v/28
a.- ġalı 55v/28
a.- ġan 55v/11-12, 55v/19, 55v/21
a.- ġança 55v/29
a.- ġay 56r/1, 56r/2
a.- ġay biz 55v/28
a.- ġıl 55v/22
a.- ġuça 55v/29
a.- ġuçı 55v/29
a.- ġudik 56r/4
a.- ġuluḳ 56r/1
a.- ġum 55v/29
a.- ġunça 55v/29
a.- ġusı 56r/1
a.- ġun͡g 55v/29
a.- ıban 55v/24
a.- ıp 55v/11-12, 55v/13, 55v/24, 65v/17
a.- ıp bolmas 55v/26-27
a.- ın͡g 55v/22
a.- ın͡gız 55v/22
a.- ın͡glar 55v/22
a.- maḳ/ġ 1 55v/9
a.- ma 55v/22
a.- madın 55v/25
a.- maġıl 55v/22
a.- maġım 55v/24
a.- maġum 55v/24
a.- man 55v/23
a.- mas 55v/25
a.- ması/mazı 55v/25
a.- mas min 55v/23
a.- maḳ 55v/15, 55v/21
a.- maḳ/ġ 4 55v/9
a.- maḳ/ġ 3 55v/9
a.- maḳ/ġ 2 55v/9
a.- maḳ olmas 55v/26-27
a.- maydur 55v/19
a.- man͡g 55v/23
a.- man͡gız 55v/23
a.- man͡glar 55v/23
a.- mış 55v/24
a.- mışan͡g 55v/25
a.- sa 56r/1
a.- sa bolmas 55v/26-27
a.- saḳ 55v/26-27
a.- sun 56r/1
a.- ur 55v/17, 55v/19
a.- uram 55v/24
a.- urdik 56r/4
a.- urġan 55v/19
a.- ur min 55v/23
a.- urum 55v/24

aylandur -
a.- maḳ 56r/6
a.- maḳ/ġ 56r/5

aylaş -
a.- maḳ/ġ 56r/4

aylıġ
a. 57v/1

ʿayn (Ar)
ʿa. 73v/24
ʿa.- ı vaṣl 48v/5

a.- ı yaraḳandın 37v/18

aynI - bkz. **çaşmek** ve **şaşmek**
a. 56v/11-12
a.- y almas 56v/17
a.- y aynI-y 56v/18
a.- ben 56v/15
a.- di 56v/8
a.- dik 56v/22
a.- dük 56v/8
a.- dür 56v/9
a.- ydürgen 56v/10
a.- ydür min 56v/14
a.- ge biz 56v/19
a.- geç 56v/19
a.- geli 56v/19
a.- gen 56v/10
a.- gençe 56v/20
a.- gendin 56v/11-12
a.- gey 56v/22
a.- gey biz 56v/19
a.- gil 56v/11-12
a.- güçe 56v/20
a.- güçi 56v/20
a.- güdik 56v/22
a.- gülük 56v/21
a.- güm 56v/21
a.- günçe 56v/20
a.- güsi 56v/21
a.- güñg 56v/21
a.- li 56v/19
a.- lik 56v/19
a.- me 56v/11-12
a.- medin 56v/16
a.- megil 56v/11-12
a.- mekim 56v/14
a.- megüm 56v/15
a.- mek 56v/7
a.- mek olmas 56v/17
a.- men 56v/13
a.- mes 56v/16
a.- mesi/mezi 56v/16
a.- mes min 56v/14
a.- meydür 56v/9
a.- meñg 56v/13
a.- meñgiz 56v/13
a.- meñgler 56v/13
a.- min 56v/14
a. miş 56v/15
a.- mişeñg 56v/15
a.- p 56v/15
a.- p bolmas 56v/17
a.- r 56v/9
a.- rdik 56v/22
a.- rem 56v/14
a.- rgen 56v/10
a.- rim 56v/14
a.- r min 56v/14
a.- sa 56v/22
a.- sa bolmas 56v/17
a.- sek 56v/19
a. sin/-y sin 56v/18
a.- y 56v/18
a.- ñg 56v/13
a.- ñgiz 56v/13
a.- ñgler 56v/13

aynIt -
a.- mek 56v/23

aynuḳsı
a. 57v/4, 57v/5

ʿAyn'uz-zamān Kīlī
ʿA. 42v/12

ayr - bkz. **ayırmaḳ/ġ**
a.- a 54v/24
a.- a almas 54v/18-19
a.- a ayr-a 54v/18-19
a.- adur 54v/13
a.- adurġan 54v/13
a.- adur min 54v/16
a.- alı 54v/20
a.- alıñg 54v/21
a.- a min 54v/16
a.- ay 54v/20
a.- ayın 54v/20
a.- ıban 54v/17
a.- ıp 54v/17
a.- ıp bolmas 54v/18-19
a.- maḳ/ġ 54v/12
a.- ıñg 54v/14
a.- ıñgız 54v/15
a.- ıñglar 54v/15
a.- mañg 54v/15
a.- mañgız 54v/15
a.- mañglar 54v/15
a.- ur 54v/12, 54v/13
a.- uram 54v/16
a.- urdik 54v/26
a.- urġan 54v/13
a.- ur min 54v/16
a.- urum 54v/16

ayraġ ~ ayraḳ
a. 57r/16

ayraḳ ~ ayraġ
a. 57r/16

ayran
a. 57r/17

ayrı 1 bkz. **ayru**
a. 57r/23

ayrı 2
a. 57r/23

ayrı 3
a. 57r/23

ayrıç
a. 57r/24

ayrıl -
a.- a almas 69r/25
a.- adur sin 54v/29
a.- a sin 54v/28, 55r/1
a.- dı 62v/12
a.- dım 80r/26
a.- ġudik 55r/1
a.- ġudiktür 55r/2
a.- ıp 18v/26, 79r/28
a.- maḳ/ġ 54v/28
a.- maḳtadur 81r/3
a.- maŋ͡g 18r/10
a.- mış 109v/8
a.- ur sin 54v/28

ayrılış -
a.- ġanları 55r/6
a.- ġan 55r/3-4
a.- maḳ/ġ 55r/2
a.- tı 55r/3
a.- tılar 55r/4

ayrılış
a. 57r/25
a.+ ıdın 57r/26

ayrım bkz. **tirlik**
a. 57r/27

ayru bkz. **ayrı 1**
a. 3r/8, 42v/14, 57r/18, 57r/19, 57r/24, 68v/25, 77v/21, 90r/26, 91r/6, 111v/11, 114r/12

ayruḳ 1
a. 57r/19

ayruḳ 2 bkz. **dağı** ve **dağı**
a. 57r/19

ayruḳ 3
a. 57r/19

ayruḳsı
a. 57r/21

ayrum
a. 57r/21, 57r/22, 99v/7, 99v/8

ʿayş (Ar)
şehd-i ʿa.+ ın 31v/4
ʿa.+ nı 71r/28

ayt - bkz. **ayıtmaḳ/ġ**
a. 54r/16-17
a.- a 54v/3
a.- a al-ġum 12r/27
a.- a alġum yoḳ 54r/29, 54v/1
a.- a alġusı yoḳ 54v/2
a.- a alġuŋ͡g yoḳ 54v/1
a.- a almaġum 54r/29
a.- a almaġusı 54v/2
a.- a almaġuŋ͡g 54v/1
a.- a alman 54r/19
a.- a almas 54r/25-26
a.- a almas min 54r/19, 54r/20
a.- a almaydur min 54r/19
a.- a ayt-a 54r/25-26
a.- adur 54r/7
a.- adurġan 54r/14
a.- adurġan 54r/12
a.- adur min 54r/21
a.- adur sin 54r/22
a.- alı 54r/27
a.- alıŋ͡g 54r/27
a.- a min 54r/21
a.- a sin 54r/22, 54r/23
a.- aḳ 54r/25-26
a.- ay 54r/25-26, 54v/7
a.- ayın 54r/25-26
a.- ġa biz 54r/25-26
a.- ġan 54r/13

a.- ġay 54v/3
a.- dik 54v/3
a.- ġaç 54r/27
a.- ġalı 54r/27
a.- ġan 54r/12
a.- ġança 12r/26, 12r/27, 54r/28, 54v/1
a.- ġandik 54r/15
a.- ġay biz 54r/25-26
a.- ġıl 54r/16-17
a.- ġuça 12r/25, 54r/27
a.- ġuçı 115v/2-3, 54r/27
a.- ġudik 54v/3
a.- ġuluḳ 54v/2
a.- ġum 54r/28, 54r/29
a.- ġunça 12r/25, 54r/27
a.- ġusı 54v/2
a.- ġuŋ͡g 54v/1
a.- ıban 117v/5, 54r/23, 85v/10
a.- ıp 54r/23, 54r/7, 73r/24, 111r/25
a.- ıp bolmas 54r/25-26
a.- ıptur 36r/23
a.- tım 40r/12
a.- ıŋ͡g 54r/18
a.- ıŋ͡gız 54r/18
a.- ıŋ͡glar 54r/18
a.- ma 54r/18, 59r/19, 68r/12
a.- madın 54r/25-26
a.- maġıl 54r/18
a.- maġım 54r/21
a.- maġum 54r/21
a.- man 54r/19
a.- mas 54r/24
a.- ması/mazı 54r/24
a.- mas min 54r/19
a.- maḳ/ġ 51r/15, 54r/2-3, 54r/4
a.- maḳ olmas 54r/25-26
a.- maḳġa 12r/26, 54v/1
a.- maydur 54r/11
a.- maŋ͡g 54r/19
a.- maŋ͡gız 54r/19
a.- maŋ͡glar 54r/19
a.- mış 54r/24
a.- mışaŋ͡g 54r/24
a.- sa 106r/25, 54v/3
a.- sa bolmas 54r/25-26
a.- sun 54v/3
a.- tı 42r/6, 49v/5, 54r/5, 81r/22
a.- tuḳ 73r/24
a.- ur 7v/3, 7v/5, 20v/1, 48r/1, 51r/4, 54r/7, 54r/8, 54r/9, 99r/11, 118v/17,
a.- uram 54r/21
a.- urça 54r/11
a.- urda 41v/7
a.- urdik 54v/3
a.- urġa 54r/10, 54r/11
a.- urġan 54r/12
a.- ur min 54r/21
a.- ur sin 54r/22, 57v/24
a.- urum 54r/21
a.- uḳ 54r/5

aytıl -
a.- adur 54v/7, 54v/8
a.- ġuluḳ 54v/10, 54v/11
a.- ıp 54v/8, 54v/9
a.- maġan 54v/11, 54v/9
a.- maġı 54v/7
a.- maḳ/ġ 54v/6

aytış -
a.- maḳ/ġ 54v/3
a.- saḳ 54v/4, 54v/5

Ay Toġdı
A. 57r/9

ay toġdı
a. 57r/9

aytün bkz. **aydın**
a. 24v/5, 57r/16

ayu ḳulaġı
a. 57v/6

ayva
a. 57v/6

az
a. 11v/18, 21r/16, 23v/4, 39r/5, 65v/28, 112r/7
a.+ dur 22r/6, 26r/20-21
a.+ lıġ 39r/11
a.+ lıġdın 39r/11, 39r/12
a.+ raḳ 23r/11, 84r/14

āz (Fa)
ā. 39r/6

az -
a. 38r/2
a.- a 37v/28, 38r/16
a.- a almas 38r/10
a.- a az-a 38r/10, 38r/11
a.- adur 37v/25, 37v/28
a.- adurġan 38r/1
a.- adur min 38r/4
a.- alı 38r/12
a.- alın̄g 38r/12
a.- a min 38r/4
a.- ar 37v/25, 37v/26
a.- aram 38r/4
a.- ardik 38r/16
a.- arġan 38r/1
a.- arım 38r/5
a.- ar min 38r/4
a.- ay 38r/12
a.- ayın 38r/12
a.- dik 38r/16
a.- dı 37v/22-23, 37v/24, 39r/10
a.- duḳ 37v/25
a.- ġa biz 38r/12
a.- ġaç 38r/13
a.- ġalı 38r/13
a.- ġan 38r/1, 38r/2
a.- ġança 38r/14
a.- ġay 38r/16
a.- ġay biz 38r/12
a.- ġıl 38r/2
a.- ġuça 38r/14
a.- ġuçı 38r/14
a.- ġudik 38r/16
a.- ġuluḳ 38r/15
a.- ġum 38r/14
a.- ġunça 38r/14
a.- ġusı 38r/15
a.- ġun̄g 38r/15
a.- ıban 38r/5
a.- ıp 38r/5, 38r/7, 38r/8, 68r/3
a.- ıp bolmas 38r/9
a.- ın̄g 38r/3
a.- ın̄gız 38r/3
a.- ın̄glar 38r/3
a.- maḳ/ġ 1 37v/22-23
a.- ma 38r/3
a.- madın 38r/9
a.- maġıl 38r/3
a.- maġım 38r/5
a.- maġum 38r/5
a.- man 38r/4
a.- mas 38r/8
a.- ması/mazı 38r/8
a.- mas min 38r/4
a.- maḳ 39r/16, 4r/27
a.- maḳ/ġ 2 37v/22-23
a.- maḳ olmas 38r/9
a.- maydur 37v/29
a.- man̄g 38r/3
a.- man̄gız 38r/3
a.- man̄glar 38r/4
a.- mış 38r/6
a.- mışam 56r/13, 80v/3
a.- mışan̄g 38r/8
a.- sa 38r/16
a.- sa bolmas 38r/9
a.- saḳ 38r/12
a.- sun 38r/16

ā'żā (Ar)
ā.+ sı 34r/5
ā.+ sıda 26v/4

'aẕāb (Ar)
ehl-i 'a. 8r/21

āzād (Fa)
ā. 6r/2, 56r/27-28, 71v/14, 90r/7, 93v/6-7, 95v/9

āzāde (Fa)
ā. 93v/2
Sa'd-i ā. 106v/14
ā.- yi dehrem 13r/18
ā.+ lerin̄g 117v/20-21
ā.+ lıḳġa 117v/20-21

āzādī (Fa)
serv-i ā. 99r/21

azaġlaḳ
a. 39r/7, 39r/8

Azaḳ
A. 39r/8

azal -
a.- maḳ/ġ 39r/5

az azġına
a. 39r/6, 39r/7

āzār (Fa)
ā. 9r/2, 40r/10, 118v/6-7

ā.+ ı 23r/11
ā.+ lıġ 19v/19

azbuy
a. 39r/9

Azerbaycan
A. 30v/8, 36v/18, 36v/20, 49r/27
A. Atabegleri 112v/22-23
A. Naḫcıvan'ı 71r/13-14

azġaş – bkz. **azıḳmaḳ/ġ**
a. 38r/25
a.- a 38v/13
a.- a almas 38v/6-8
a.- a azġaşa 38v/6-8
a.- a bolmas 38v/6-8
a.- adur 38r/19
a.- adur min 38r/28-29
a.- alı 38v/9
a.- alıŋ͡ġ 38v/9
a.- a min 38r/28-29
a.- aḳ 38v/9
a.- ay 38v/6-8
a.- ayın 38v/6-8
a.- dik 38v/14
a.- ġa biz 38v/9
a.- ġaç 38v/10
a.- ġalı 38v/10
a.- ġan 38r/20
a.- ġança 38v/11
a.- ġay 38v/13
a.- ġay biz 38v/9
a.- ġıl 38r/25
a.- ġuça 38v/11
a.- ġuçı 38v/11
a.- ġudik 38v/14
a.- ġuluḳ 38v/13
a.- ġum 38v/12
a.- ġunça 38v/11
a.- ġusı 38v/13
a.- ġuŋ͡ġ 38v/12
a.- ıban 38v/1
a.- ıp 38v/1, 38v/2
a.- ıp bolmas 38v/6-8
a.- ıŋ͡ġ 38r/26
a.- ıŋ͡ġız 38r/26
a.- ıŋ͡ġlar 38r/26
a.- ma 38r/25
a.- madın 38v/6-8
a.- maġıl 38r/25
a.- maġım 38r/28-29
a.- maġum 38r/28-29
a.- maḳ/ġ 38r/17
a.- man 38r/27
a.- mas 38v/5
a.- ması/mazı 38v/5
a.- mas min 38r/27
a.- maḳ olmas 38v/6-8
a.- maydur 38r/20
a.- maŋ͡ġ 38r/26
a.- maŋ͡ġız 38r/27
a.- maŋ͡ġlar 38r/27
a.- mış 38v/1
a.- mışaŋ͡ġ 38v/4
a.- sa 38v/14
a.- sun 38v/14
a.- tı 38r/18
a.- tuḳ 38r/19
a.- ur 38r/19
a.- uram 38r/28-29
a.- urdik 38v/15
a.- urġan 38r/20
a.- ur min 38r/28-29
a.- urum 38r/28-29

azġun
a. 39r/9
a.+ ı 39r/10
a.+ luḳ 39r/10

azġur -
a. 38v/18-20
a.- a 39r/4
a.- a almas 38v/28
a.- a azġur-a 38v/28
a.- adur 38v/16
a.- adurġan 38v/18-20
a.- adur min 38v/21
a.- alı 39r/1
a.- alıŋ͡ġ 39r/1
a.- a min 38v/21
a.- ay 38v/29
a.- ayın 38v/29
a.- dik 39r/4
a.- dı 38v/16
a.- dıḳ 38v/16
a.- ġa biz 38v/29
a.- ġaç 39r/1
a.- ġalı 39r/1
a.- ġan 38v/18-20
a.- ġança 39r/2
a.- ġa sin 38v/22

a.- ġay 39r/3
a.- ġay biz 38v/29
a.- ġay sin 38v/22
a.- ġıl 38v/18-20
a.- ġuça 39r/2
a.- ġuçı 39r/2
a.- ġudik 39r/4
a.- ġuluḳ 39r/3
a.- ġum 39r/2
a.- ġunça 39r/2
a.- ġusı 39r/3
a.- ġuñg 39r/3
a.- ma 38v/18-20
a.- madın 38v/27
a.- maġıl 38v/18-20
a.- maġım 38v/22
a.- maġum 38v/22
a.- man 38v/21
a.- mas 38v/26
a.- ması/mazı 38v/27
a.- mas min 38v/21
a.- maḳ 4r/28
a.- maḳ/ġ 38v/15
a.- maḳ olmas 38v/28
a.- maydur 38v/18-20
a.- mañg 38v/18-20
a.- mañgız 38v/18-20
a.- mañglar 38v/18-20
a.- mış 38v/23-24
a.- mışañg 38v/26
a.- sa 39r/4
a.- sa bolmas 38v/28
a.- saḳ 38v/29
a.- sañg 38v/22, 38v/23-24
a.- sun 39r/4
a.- uban 38v/23-24
a.- up 38v/23-24, 38v/25, 38v/26
a.- up bolmas 38v/28
a.- ur 38v/16, 38v/17, 38v/18-20
a.- uram 38v/21
a.- urdik 39r/4
a.- urġan 38v/18-20
a.- ur min 38v/21
a.- urum 38v/22
a.- uñg 38v/18-20
a.- uñglar 38v/18-20
a.- uñguz 38v/18-20

ʿāzim (Ar)
ʿā. 8v/16, 40r/21, 62v/12, 86v/11
ʿā.- i çarḫ-i berīn 105v/13
ʿā.- i ʿIrāḳ 80v/11
ʿā.- i ʿIrāḳ u Ḥicāz 10r/21-22

ʿazīmet (Ar)
ʿa. 77v/19

ʿaziz (Ar)
ʿa. 15v/8
ʿa.+ niñg 13r/28, 83r/13

azıḳ - bkz. **azġaşmaḳ/ġ**
a. 38r/25
a.- a 38v/14
a.- a almas 38v/6-8
a.- a azıḳ-a 38v/6-8
a.- adur 38r/19
a.- adurġan 38r/21
a.- adur min 38r/28-29
a.- alı 38v/9
a.- alıñg 38v/10
a.- a min 38r/28-29
a.- ay 38v/6-8
a.- ayın 38v/6-8
a.- dik 38v/14
a.- ġa biz 38v/9
a.- ġaç 38v/10
a.- ġalı 38v/10
a.- ġan 38r/21, 38r/22, 38r/24, 69v/26
a.- ġança 38v/12
a.- ġay 38v/14
a.- ġıl 38r/25
a.- ġuça 38v/11
a.- ġuçı 38v/11
a.- ġudik 38v/15
a.- ġuluḳ 38v/13
a.- ġum 38v/12
a.- ġunça 38v/11
a.- ġusı 38v/13
a.- ġuñg 38v/12
a.- ıban 38v/1
a.- mış 38v/1
a.- ıñglar 38r/26
a.- ıp 38v/1, 38v/3, 38v/4
a.- ıp bolmas 38v/6-8
a.- ışıñg 38r/26
a.- ışıñgız 38r/26
a.- ma 38r/25
a.- madın 38v/6-8
a.- maġıl 38r/25
a.- maġım 38r/28-29
a.- maġum 38r/28-29

a.- man 38r/27
a.- mas 38v/5
a.- ması/mazı 38v/5
a.- mas min 38r/28-29
a.- maḳ/ġ 38r/17
a.- maḳ 38r/18
a.- maḳ olmas 38v/6-8
a.- maydur 38r/20
a.- maŋg 38r/27
a.- maŋgız 38r/27
a.- maŋglar 38r/27
a.- mışaŋg 38v/4
a.- sa 38v/14
a.- sa bolmas 38v/6-8
a.- saḳ 38v/9
a.- sun 38v/14
a.- tı 38r/19
a.- tuḳ 38r/19
a.- ur 38r/19, 38r/20
a.- uram 38r/28-29
a.- urdik 38v/15
a.- urġan 38r/21
a.- ur min 38r/28-29
a.- urum 38r/28-29

azıt -
a.- ġan 38r/23

ʿazm (Ar)
ʿa. 36v/19, 56v/1, 63v/18, 93r/2, 108v/6
ʿa.+ i 35v/5
ʿa.+ ide 89r/7
ʿa.+ iġa 36v/19

āzmūn (Fa)
ā. 107r/3

azu
a. 39r/13

azuġ 1 ~ azuḳ
a. 39r/14

azuġ 2 (Fa)
a. 39r/16

azuḳ ~ azuġ1
a. 39r/14, 39r/15

āzürde (Fa)
ā. 5v/11

azva
a. 39r/13

B

bā (Fa)
b. 49r/19

bāb (Ar)
b.+ ı maġfiret 30v/29, 96r/10
b.- ı maġfiret 11r/6
b.+ da 11r/6, 67r/5, 96r/10

Babür
B. 49r/18, 76r/1
B. Pādişāh 13r/15, 113v/28-29
B. Şah 30v/11, 75v/29

Babürī
B. 89r/25, 106v/1, 109v/6
Tārīḫ-i B. 7r/18-19, 12v/9, 18v/23, 18v/25, 25r/17, 29v/3, 30r/18, 30v/28, 34r/16, 34v/15, 34v/19, 36v/9-10, 39r/8, 41r/6, 45r/25-26, 46v/19-20, 42v/21, 47r/25, 47v/25, 61r/24, 65r/28-29, 65v/10, 71r/24, 71v/10, 71v/13, 72v/24-25, 73r/3, 75r/11, 75r/12, 75r/17, 77r/10, 85v/1, 89r/27, 95v/29, 97r/10, 97r/3, 99r/24, 105v/1-2, 108r/10-11, 108r/8-9, 108v/16-17, 110r/17, 110r/22, 112r/13, 114r/3, 115r/24, 117v/1, 118v/12, 118v/22

bāc (Fa)
b. 25v/22

bād (Fa)
b.- i ṣabā 101r/11
b.- i ṣabādandur 46r/3
b.- i ṣebādandır 10v/21

baʿd
b. 117v/18

bāde (Fa)
b. 13r/17, 37r/21, 41v/27, 45r/4, 74r/7, 93v/29, 96r/20, 100r/18, 114v/14, 114v/19
b.- yi ʿişyān 70v/11-12
b.- yi ʿışḳ 74r/7
b.- yi gül-fām 52v/26
b.+ din 17v/28-29, 4r/18, 83v/25
b.+ n͡g 44r/26

bāde-perest (Fa)
b. 44r/22-23

bādiye (Ar)
b. 116v/5

bād-pā
b. 107v/18
b.+ larġa 26v/22

baġ
b.+ ı 24v/22, 27v/14
b.+ ın 25v/14
b.+ lıġ 41v/3

bāġ (Fa)
b. 19v/13, 37v/15, 33r/17, 66v/4, 75v/28, 91r/8, 101r/22
b.+ çe 17r/17
geşt-i b. 52v/23
b.- ı gül-geştide 66v/6
b.+ ıdın 99r/21
b.+ ına 43v/13
b.+ ında 108v/25
b.+ nın͡g 109v/14
sebze-yi b.- ı İremdür 15v/17

bāġa
b. 33v/2

bāġ-bān (Fa)
b. 24v/24, 39v/14, 110r/5,

Baġdād
B.+ ġa 28v/19

Baġdadī
B. 50v/14

Baġdād Arapları
B. 92v/1

bağır bkz. **bağr**
b. 20r/13, 24r/13-14, 43r/1, 45r/19, 99r/19, 104r/21
b.+ nı 101v/1

bağır -
b. 44r/11
b.- dın 43r/16

bağla -
b.- dı 110r/10, 117v/6
b.- dın͡g 60r/17
b.- man 67v/9
b. min 99v/19
b.- mış min 16r/17
b.- p 29v/5, 39r/22
b.- sa 93r/14

bağlan -
b.- ġan 88v/21
b.- maḳ 4r/3

bağlığ
b. 30v/10, 106v/22

bağr bkz. **bağır**
b.+ ı 43r/1, 43r/3, 105r/21, 105r/26,
b.+ ım 59r/9, 102v/23, 118v/28
b.+ ıma 102r/2
b.+ ımda 20r/27, 65r/21
b.+ ımġa 67r/17
b.+ ımıŋ 5r/27

bahā (Fa)
b.+ sın 79v/4, 81r/23

bahāne (Fa)
b. 67v/27

bahār (Fa)
b. 13r/16, 20r/4, 80v/24, 93v/28
b.- ı vaṣldın 37v/24

bā-ḫarāc (Fa)
b. 26r/18

bahārī (Fa)
ebr-i b. 44v/20

baḥil (Ar)

b. 9r/8, 81r/7
b.+ lik 23r/27, 24r/17

baḥr (Ar)
b. 20v/6, 33v/26, 35r/15, 42v/8, 55v/11-12, 86r/15
b.+ ı-eşk 42r/1
b.- i eşkim 7v/9
b.+ i 109r/8, 117v/16

baḥrī (Ar)
b.+ dür 7v/11

baḫt (Fa)
b. 33r/28
b.- i cāvdāne 111r/21
b.+ ım 7v/28, 90v/27, 92v/14, 92v/8
kevkeb-i b.+ ıŋ̑g 100r/24

bā'iş (Ar)
b. 10r/21-22, 21v/14, 62v/21, 80v/12, 100r/8, 101v/1
b.- i iftiḫār 78v/4

ba'iş (Ar)
b. 44r/28

bājgūn (Fa)
na' l-i b.+ i 37v/25

baḳ -
b. 19v/16, 71v/5
b.- ḳa min 36v/28
b.- ıp 11r/20, 27v/2, 30r/10, 73v/11, 9r/23
b.- ıŋ̑g 55v/21
b.- madı 93v/14
b.- mas 8v/12
b.- masun 44v/20
b.- maḳdın 71r/4
b.- saŋ̑g 107r/23-24
b.- tı 70r/22
b.- tım 20r/16
b.- ḳay 98r/24

bāk (Fa)
b. 23r/25

Bāḳī (: Allah) (Ar)
B. 109r/28

bāḳī (Ar)
devlet-i b. 9r/19

Bāḳī Çaġanyānī
B. 7r/18-19, 97r/3

baḳış
b.+ ıŋ̑g 95r/5

bal
b. 118v/28

bāl (Fa)
b. 20v/6, 62v/21
b.+ ım 65v/9

bala
b. 118r/11

balıġ
b.+ ı 96v/8
b.+ ġa 19v/22

bānī (Ar)
b. 28r/24

baŋ̑g
b. 49v/18

baŋ̑ga (RT)
b. 9v/20, 10v/20, 12r/14, 15v/5, 17v/5, 18v/29, 46r/3,

bar
b. 4v/20, 8r/28, 12v/6, 13r/6, 16r/23, 17r/6-7, 19v/19, 24r/26, 24v/12, 26r/8, 29v/3, 31v/26, 36v/9-10, 40v/6, 42r/26, 45r/28, 48v/24, 49r/12, 49v/5, 52v/25, 54r/23, 54r/9, 57r/8, 58v/17, 67v/18, 72r/26, 74r/3, 75r/10, 76r/1, 77r/13, 78r/1, 82r/13, 84r/14, 86v/8, 93v/5, 96v/27, 97r/15, 99v/15, 99v/6, 108r/7, 108v/5, 109v/10, 111r/24, 112v/28, 112v/29, 113r/14
b.+ ġa 16r/16
b.+ dur 51v/22, 78r/3, 80r/26, 82r/14, 82v/12, 82v/23, 99v/1
b. durur 117v/16
b.+ irdi 83r/12
b.+ ın 53v/6, 73v/17

b.+ ında 54r/10
b.+ ını 22r/13
b.+ mu 109v/3/4

bār (Fa)
b. 13r/28, 106v/18, 107r/19
b.+ ıda 109v/24

bar -
b. 8v/13-14
b.- a al-maḳ 18v/16, 45v/20
b.- a bar-a 11r/21, 11r/23
b.- a bil-men 18v/19
b.+ alar 53v/13
b.- dik 17r/26, 17r/28, 56r/8
b.- dı 100r/14, 30v/28, 3r/4, 42v/13, 75r/12, 75r/19, 81r/5, 89r/28, 91r/27
b.- dılar 98v/11
b.- dım 57r/26
b.- dur 26r/2
b.- ġalı 9v/25
b.- ġan 52r/28, 93r/20, 98v/15, 98v/16
b.- ġanlar 90v/27
b.- ġay 57r/11
b.- ġusıdur 48r/25
b.- ıban 108r/23
b.- ımas 37r/13
b.- ıp 117v/22, 54r/16-17, 56r/3, 65v/17, 99r/18
b.- ma 9r/16
b.- maġıl 9r/16, 88v/12
b.- maġın 9r/16, 9r/17
b.- sa 113r/3, 17r/28, 56r/8, 93r/29
b.- sam 114v/17
b.- u 8v/15, 32v/12-13, 99r/27
b.- ur 3r/3, 3r/4, 3r/5, 26r/24, 37v/15, 43r/3, 74v/2, 98v/21, 107v/18, 111v/5, 117r/18
b.- uram 3r/14
b.- ur biz 54r/23
b.- urda 59r/25, 6v/21
b.- urġa 87r/24
b.- urı 3r/9
b.- ur min 3r/11, 98v/8
b.- urum 3r/12
b.- uruŋ̄ 3r/9

bārān (Fa)
seng-i b. 115v/1
tīr-i b.- i firāḳ 62r/17-18, 8r/4
tīr-i b.- i ġamıŋ̄ 8r/3, 62r/17-18

barça
b. 26v/2, 26v/22, 52v/18, 57v/26, 67r/19, 83r/14, 88v/28, 92v/15, 95v/9, 99v/4, 105r/19
b.+ dın 39r/15
b.+ sı 108v/6, 109v/10
b.+ sın 62r/25

bār-gāh (Fa)
b.+ ıġa 82r/1

bāri (Fa)
b. 22v/21, 25v/7, 26v/4, 39v/12, 51v/21, 56v/5, 71v/21, 81r/3, 81r/7, 87r/13, 87v/23, 94r/13, 102r/8

barı
b. 9r/8, 12v/18, 13r/16, 18v/28, 62r/15, 22r/9, 22v/25, 62r/14, 88v/29, 93v/28, 100r/26, 108v/13
b.+ ça 29v/4
b.+ sın 4v/13, 83v/3

Bārıḳ-ı Berberī
B. 20v/18, 73v/8

barḳ (Ar)
b.+ dir 20r/4
b. 16r/13, 38r/24, 53v/12, 105v/24
b.- i āhımdan 66v/16
b.- i kām 53v/11

barmaġ
b.+ ım 55r/2
b.+ ın 9r/18, 96v/9, 113r/24

bars
b. 16r/14

bas -
b.- arġa 50r/2

bāṣire (Ar)
b. 64r/20

basīṭ (Ar)
sipihr-i b. 75r/17

basma
b. 9r/24

baş
b. 3r/15, 10v/10, 16r/20, 19v/15, 22r/24, 40r/12, 57v/14, 63v/7, 69v/15, 88v/25, 88v/26, 109r/29, 114v/24-25, 115r/29
b.+ a 22r/24
b.+ dın 19v/15
b.+ ġa 89r/12
b.+ ı 15r/16, 26r/16, 72v/11, 110v/21-22, 117v/29,
b.+ ıġa 30v/13, 49r/25, 112r/8, 118v/1, 118v/9
b.+ ıcı 47v/25
b.+ ıda 50r/16, 56v/27
b.+ ıdın 89r/25
b.+ ıġa 19v/14, 22r/22, 26r/20-21, 63v/16, 83r/26, 99r/6, 104v/11, 106v/13
b.+ ım 12r/25, 15r/7, 55v/19, 75v/10, 80v/26, 83r/26, 87r/24, 91r/18, 91v/2, 102r/28, 112v/20
b.+ ıma 24r/29, 30r/17, 46r/6, 89v/10, 90r/4, 112v/8, 118v/1
b.+ ımdın 21r/2, 40v/26, 103v/12
b.+ ımġa 5v/10, 9v/16
b.+ ımız 15r/9, 25v/5
b.+ ımnı 40r/12, 56r/22, 71v/9
b.+ ın 7v/12, 65r/23, 90r/5, 92r/19, 109r/18
b.+ ına 8v/16
b.+ ında 46v/19-20, 102r/29
b.+ ını 3v/21, 26r/16, 89r/26, 89r/27, 98r/24, 111v/11
b.+ ıŋ̑ 15r/9, 24r/29, 56r/6, 8v/7, 93v/6-7
b.+ ıŋ̑a 3r/16, 56r/6, 118v/10
b.+ ıŋ̑ġa 118v/4-5
b.+ ıŋ̑dın 93v/6-7
b.+ ıŋ̑ġa 7v/22, 90v/1
b.+ ıŋ̑ız 15r/14
b.+ ıŋ̑nı 53r/17
b.+ ları 78v/2
b.+ nı 46r/21

başaḳ
b. 117r/18, 78r/28, 85v/29

başaḳçı
b.+ nıŋ̑ 70v/26

başla -
b. 66r/1, 78v/22
b.- dı 3r/15
b.- ġan 3v/3
b.- maḳ 3v/17
b.- mış 42v/20
b.- p 34v/19, 71v/11
b.- y almadı 47v/26
b.- yan 3v/4
b.- yanda 3v/5
b.- ŋ̑ 8v/22

bāşed (Fa)
b. 117v/20-21

bat
b. 55r/4, 62v/28, 65v/29, 91r/28
b.+ raḳ 75v/19

bat -
b.- ġay 101v/18

bāṭın (Ar)
b.+ ımġa 78v/4

batman
b.+ dın 8r/28

bay
b. 81v/17

Baysonḳur Mirzā
B.+ nıŋ̑ 46v/19-20

bāz (Fa)
b. 74v/1

bāzār (Fa)
b.- i cunūn 7v/17
b.+ ı 62v/4-5
b.+ ımız 15v/8

bāzār **uçar** (Fa+Tr)
b. 65r/18

bāzīçe (Fa)

b. 85v/13

baʿżı (Ar)
b. 37r/17, 46v/19-20, 71r/24, 109r/24
b. taḥrīṣ-é b. 62v/16

bé (Fa)
b. 80r/6, 82v/27, 117v/18

bed-mihr (Fa)
c. 28r/13

bed-ʿahd (Fa+Ar)
b. 20r/27, 108v/20

bed-aḫter (Fa)
ʿuṣṣāḳ-ı b. 111v/17

Bedāyiʿ ’ü’l-vasaṭ
B. 2r/20

Bedeḫşān
B. 108r/13

beden (Ar)
b. 5r/5, 77v/15-16, 85v/16, 113r/21
b.- i zārdın 117v/26
b.+ de 21r/13, 35r/9
b.+ im 75v/15
b.+ iñg 23v/15
b.+ niñg 96v/25

bed-gümān (Fa)
b. 73v/29

Bedīʿu’z-zamān Mīrzā
B. 73v/17, 78r/18, 108v/16-17, 112v/12

bed-mest (Fa)
b. 44r/22-23
b.+ lıġ 30r/11-12, 39r/22

bed-mihr (Fa)
b. 109v/26, 76r/8
b.+ niñg 74r/1

bed-ḫū (Fa)
b. 116v/24

bedr (Ar)
b. 100r/24

be-ġāyet (Fa+Ar)
b. 85v/22

beh (Fa)
b.+ rek 23r/12, 23r/14

behī (Fa)
b.+ de 82v/23

Behmen
B. 99r/17

behr (Fa)
b.+ i 71r/25

Behrām
B. 8r/7, 15r/21, 26v/8, 30v/21, 44v/27, 74r/22, 97r/22, 117v/25, 119r/9
B.- i Çinī 26v/17
B.- i Çūbine 8r/7

Behrām bin Behrām
B. 58v/2

behre-mend (Fa)
b. 94r/25

bekevül
b. 7r/22

bel (Ar)
b. 85v/6-7, 96v/21

belā (Ar)
b. 8r/3, 9v/16, 21r/1, 26v/1, 53r/28, 62r/17-18, 66r/2, 71r/6, 78r/28, 89v/27, 95r/11, 99v/10, 110v/21-22, 114r/12
tīġ-i b. 5v/10
b.- yi ʿışḳ 64v/14
b.- yi nā-gehāndın 64v/14
b.- yi ḫumārıġa 36r/9
b.- yi Ḫudā 115r/11
b.+ ġa 114v/27
b.+ dın 110v/21-22
b.+ dur siz 18r/10, 18r/9
b.+ lar 115r/23, 5v/10, 89v/10
b.+ nı 86r/28

b.+ sı 16r/25, 52r/20, 97r/15
b.+ ya 76v/14-15

belāġat (Ar)
b. 67r/6-7

belit (Ar)
b.- i zehri 88v/16

beliyyet (Ar)
b. 89v/3, 99v/10

belī (Ar)
b. 36r/20

belki (Ar+Fa)
b. 30r/28, 65v/13, 71v/15, 89r/8, 109r/24

Belḳīs
B. 62r/24

bem (Fa)
b.+ i 109r/3

ben (RT)
b. 10v/27, 11r/2, 12v/26, 80v/14
b.+ de 51v/15
b.+ din 54v/26
b.+ em 15r/28
b.+ i 13r/18
b.+ im 17v/27, 51v/15, 75v/22
b.+ im sultānım 15r/28

bénā (Fa<Ar)
b. 117v/19

be-naḳd (Fa+Ar)
b. 26r/18

bend (Fa)
b. 22r/20, 37v/24, 39v/18, 44v/6, 54v/26, 97r/28, 104v/11
b.+ idin 54v/27
b.+ imni 54v/26
b.+ lerni 75r/26

bende (Fa)
b.+ lerniñg 117v/20-21
b.+ lıġ 54r/23
ḫalḳa-yı b.+ lıġ 73v/22
b.+ m 15r/21, 99v/16

benefşe (Fa)
b.+ niñg 86v/1-2
b.+ ī 31r/16
b.+ ī turur 6r/28

bénşesti (Fa)
b. 82v/27

beng (Fa)
b. 40v/7

Bengāle
B. 41v/28

ber (Fa)
b. 20v/6, 49r/18, 107r/4, 109r.15, 117v/19
b.+ i 10v/12

bé rāh oftād (Fa)
b. 19r/2

berbeṭ (Yun., müz.)
b. 109r/3

Berberī
Bārıḳ-ı B. 20v/18

ber-devām (Fa+Ar)
b. 26r/13, 26r/14

bé reftār āmed (Fa)
b. 19r/2

berg (Fa)
b. 73r/23
b.- i gül 6r/17
b.- i kāh 93v/4
b.+ i 95r/9
b.+ idin 73r/3
b.+ in 102r/3
b.+ ini 37v/12, 98v/8
b.+ leri 72v/24-25, 73r/4

ber-hem (Fa)
b. 12v/3, 67v/13

berīn (Ar)
ʿāzim-i çarḫ-i b. 105v/13
sipihr-i b. 71r/16

berkit -
b.- ip 20v/15

bes (Fa)
b. 10v/11, 11r/23, 12v/1, 16r/16, 17r/10, 17r/6-7, 22v/13, 25v/9, 36v/14, 37r/3, 45r/25-26, 48v/8, 54r/13, 57v/21, 72r/18, 80r/8, 118v/2
80v/27, 90r/5
b. turur 77v/21

besā (Fa)
b. 118v/4-5

besāṭ (Ar)
b.- ı kāmrānī 83v/4

bé-saʿy (Fa+Ar)
b. 62v/16

bi-ser (Fa be+ser)
b. 26r/9, 26r/10-11

besī (Fa)
b. 9r/23, 9v/13, 9v/16, 19v/19, 69r/20, 76r/1, 81r/10, 82r/2, 82v/17, 108v/13, 114r/17, 116r/8-9

bes-ki (Fa)
b. 22v/15, 3r/4, 55r/2, 93v/16

bes **kim** (Fa+Tr)
b. 40r/18

Besṭām
B. 86r/11-12

bester (Fa)
b.+ ide 73r/23

beyle
b. 40v/18, 62r/21, 108v/18
b.+ dür 109v/15

beżl (Ar)
b. 30v/24

beşer (Ar)
nevʿ-i b. 75v/22

bet
b. 77v/25

beter (Fa ?)
b. 13r/18, 80r/27, 80r/28

beyān (Ar)
b. 76r/7
b.+ ı 88r/1

beyt (Ar)
b.+ i 74v/6, erezvārī/arazvarı

beytü'l-ḥazen (Ar)
b. 77v/21, 106v/23

bezm (Fa)
b. 30v/20, 68v/2
b.- i ʿıyş 4r/17, 80v/27
b.- i viṣāl 18r/9
b.+ ġa 108v/6
b.+ de 37r/15
b.+ din 57r/4-5
b.+ i 57r/8
b.+ ide 57r/4-5, 96r/20
b.+ iġa 19v/20, 55v/6, 99v/27

beẕl (Ar)
b. 7v/8

bi-ʿaynih (Fa+Ar)
b. 22v/1, 62v/28

bī-bāk (Fa)
b.+ lik 23r/24, 23r/25

bī - ceẕb (Fa+Ar)
b. 56r/11

bī-cürm (Fa+Ar)
b. 80v/1

bi-cüz (Fa+Ar)
b. 107r/3

bīçāre (Fa)
min-i b.+ ni 91r/23

biçin
b. 53v/6

biçir

b. 26v/12

bīd (Fa)
müşk-i b. 102r/16

bī-dād (Fa)
b. 21v/14, 48r/22, 56r/10, 60r/7, 87v/14, 104v/15
ḫançer-i b. 88v/19
b.+ ıdın 117r/13
b.+ ıŋ͡g 53r/29
b.+ nıŋ͡g 16r/3-4

bīdār (Fa)
b. 90v/15-16
b.+ lıġnı 81r/16

bī-derd (Fa)
b. 7v/17, 56v/25

bī-dil (Fa)
b. 56r/27-28, 36r/20, 92r/24
b.+ larġa 22v/25
b.+ likge 30r/18
b.+ likimniŋ͡g 59v/29
tehdīd-i b.+ lerġa 62r/14
ʿuşşāḳ-ı b.+ niŋ͡g 46r/24

big
b.+ ge 45r/25-26
b.+ ler 46v/19-20, 84v/5
b.+ leri 112v/16
b.+ lerni 34v/19

bī-gāh (Fa)
b. 87v/27

bī-gāne (Fa)
b. 92r/24
b.+ din 92r/25
b.+ lik 23v/11
b.+ lıġ 23v/11
b.+ lıḳ 23v/3
b.+ niŋ͡g 43r/6

bigim↔ḫanım ≠ aġaça
b. 43v/15, 53v/19

bī-gümān (Fa)
b. 38v/4

bī-ḫaber (Fa+Ar)
b. 67v/3

bī-ḥad (FA+Ar)
b. 9r/61, 47v/23, 75v/17, 06v/13

bī-ḥāl (Fa+Ar)
b. 17r/11, 36v/4, 36v/5

bī-ḫānımān (Fa)
min-i b.+ ġa 86r/28

bī - ḥesāb (Fa+Ar)
b.- 96r/7, 104r/16-17
küncüd-ī b. 97r/18-19

biḥil (Ar)
b.+ lik 43v/19

bihişt (Fa)
ṣaf-ı b.+ din 73r/22

bī-ḫıred (Fa)
b.+ din 23r/13

Bihlūl
B. 97r/29

bī-ḫūd (Fa)
b. 55r/23, 56v/11-12, 90v/8, 109v/11
b.+ ın 55v/8
b.+ luġum 75r/22
b.+ luḳ 64v/19

biḫ-ūdāne (Fa)
b. 111r/21

bī-ḫumār (Fa+Ar)
b. 24v/24

bī-hūş (Fa)
b. 104v/11
b.+ luḳ 24v/2

bī-iḫtiyār (Fa+Ar)
b. 10r/27

bī-ikrāh (Fa+Ar)
b. 99v/19

bī-inṣāf (Fa+Ar)
b.+ lıġdur 66v/6

bī-iştibāh (Fa+Ar)
b.+ lıġġa 81r/17

bī-ḳarār (Fa+Ar)
ẓaʿīf-i b.+ ımdur 30v/23

bī-kes (Fa)
b. 25v/8
b.+ lik 114r/12
ġayr-ı b.+ lik 53r/10

bil -
b. 2v/23, 16v/1, 28r/12, 56r/10, 62v/14, 66v/11, 92v/26, 99r/29, 100v/4, 108v/15, 109v/21
b.- di 51v/22, 95v/25
b.- düm 13v/10
b.- ey 37r/21
b.- geç 8v/7
b.- geli 75r/12
b.- ge sin 12v/12, 39r/28
b.- gey 18v/10, 2v/24
b.- gil 62v/18, 87r/1
b.- gü 12r/20
b.- güçi 2v/21, 2v/24
b.- ip 82r/19, 83r/29
b.- iŋ͡g müdür 60r/16
b.- medi 51v/22
b.- medim 22v/13
b.- megenler 76v/22
b.- mek 18v/17, 2v/24
b.- men 18v/19, 64r/26, 87v/4, 88r/2, 92v/22
b.- mes 100r/10
b.- meseŋ͡g 65v/25
b.- mesler 36v/23
b.- mez 43v/26, 5r/27
b.- mez mi 7v/17
b.- sem 89v/10
b.- üp 13v/10
b.- ür 109r/10-11, 77r/28, 92r/27
b.- ür min 62v/22
b.- ür mü sin 54v/29
b.- ür sin 54r/6, 68v/3

bil
b. 57v/3, 81v/17
b.+ ge 53v/, 99v/19
b.+ i 105r/5
b.+ ini 96v/19
b.+ iŋ͡g 117v/15, 64v/13

bilbaḳ
b. 106v/8

bile
b. 4v/13, 7r/7, 7v/22, 7v/4, 8r/1-2, 9v/17, 11r/29, 12v/28, 16r/20, 16v/21, 17r/6-7, 18r/22, 19v/17, 19v/22, 22r/5, 23v/20, 24r/13-14, 24r/21, 25r/13-14, 26v/10, 30r/10, 30v/28, 31v/1, 34r/14, 34v/4, 36v/4, 36v/9-10, 37v/12, 37v/15, 38r/22, 39v/7, 40r/23, 42v/8, 44r/28, 44r/29, 44v/23, 45r/19, 45r/27, 45v/24, 46v/19-20, 48r/16, 49r/14, 49v/12, 50r/16, 52v/25, 53r/10, 53r/5, 54v/9, 57r/11, 57r/26, 59r/3, 61r/3, 62v/11, 62v/12, 64r/25, 65r/23, 65r/6, 66r/1, 67r/16, 68r/12, 69r/15, 69v/25, 71r/8-9, 71v/5, 72r/2, 74r/5, 75v/12, 75v/24, 75v/29, 77r/11, 77r/26, 77r/29, 78r/28, 78v/2, 79v/13, 82v/26, 83r/27, 83v/2, 83v/3, 84r/14, 84v/5, 89r/12, 89r/28, 91r/15, 91r/2, 92r/16, 92v/18-19, 93v/5, 94r/18, 95v/10, 96r/20, 96v/13-14, 98v/10, 98v/20, 99v/4, 100r/19, 101v/1, 103r/23-24, 107r/27, 108r/10-11, 108v/16-17, 109r/10-11, 111r/24, 112v/16, 113r/8, 114r/16, 115v/2-3, 116v/1, 118r/9, 118v/12, 118v/4-5, 118v/8
b.+ y 30v/28

bilen
b. 16r/20, 43r/29

bilev
b. 95r/12

bilgü
b.+ dür 93r/29

bilgür -
b.- ür 10r/29, 105v/11-12
b.- me 10r/29
b.- mesin 10r/29

bilgüt
b. 37v/2

bilig
b. 5v/1

bilik
b. 99v/4

bilin -
b.- di 100r/29

Bilgüt
B. 45r/25-26

billah (FA+Ar)
b. 17r/13

bīm (Fa)
b. 92r/19

bī-mʿānī (Fa+Ar)
b. 8r/16

bīmār (Fa)
b. 25v/20, 80v/7, 81r/8-9, 83r/16
b.+ lar 96v/27
b.+ larġa 90r/13
men-i b.+ e 56v/25

binā (Ar)
b.+ ġa 28r/23
b.+ larnı 7r/7
b.+ sı 54v/8

bi-naḳd (Fa+Ar)
b. 26r/18

bī-nevā (Fa)
b. 65r/3
b.+ dur siz 18r/10
b.+ lar 24v/13

bīnī-y-eş (Fa)
b. 10r/13

bin͡g
b. 34r/23, 42r/4

bī-pervālıḳ (Fa+Tr)
b. 113r/11

bir
b. 3v/12, 3v/20, 3v/21, 4v/13, 5r/25, 6r/7, 6v/29, 7r/1, 7r/7, 7v/28, 8r/20, 10v/13, 10v/15-16, 11r/2, 11r/22, 12v/19, 12v/6, 13r/6, 15v/12, 15v/22, 15v/6, 16r/8, 16v/1, 16v/3, 17r/16, 17r/8, 17v/24, 17v/28-29, 18r/11, 18r/22, 18v/21, 18v/8, 18v/9, 20r/11, 21r/12, 22r/16, 22r/4, 22r/5, 22r/6, 23v/3, 23v/9, 24r/16, 24v/12, 25r/20, 25v/25, 26r/10-11, 26r/15, 26v/12, 27v/17, 27v/2, 30r/10, 30v/13, 30v/18, 31v/1, 33v/26, 33v/3, 34r/16, 34r/23, 35v/4, 36r/4, 36v/12, 36v/9-10, 37v/1, 37v/20, 38r/22, 38v/17, 38v/4, 39v/9, 40r/1, 40r/28, 40r/29, 40r/7-8, 40v/11, 40v/19, 40v/6, 43r/6, 43v/22, 44r/22-23, 45v/24, 46v/19-20, 48r/22, 48r/7, 51r/27, 51r/4, 51v/13, 51v/22, 52r/20, 52r/24, 53r/27, 53r/6, 54r/12, 54r/20, 54v/10, 54v/5, 56r/18, 56r/26, 56v/27, 57r/11, 57r/9, 57v/23, 57v/26, 57v/9, 58r/23-24, 59v/17, 59v/20, 60v/1, 62r/24, 62v/22, 63r/13, 63v/21, 64v/29, 65v/10, 65v/2, 65v/26, 67r/10, 67r/17, 67v/27, 68r/29, 68v/15, 68v/23, 69r/20, 69v/25, 70r/13, 70r/22, 70r/29, 70v/1, 71r/16, 71v/13, 72r/18, 72v/4, 73r/4, 74r/17, 74r/23, 74r/5, 75r/23, 75v/12, 75v/21, 76r/8, 77v/18, 77v/20, 77v/21, 78r/1, 78r/15, 78r/29, 78v/1, 79r/11, 79r/9-10, 79v/4, 80v/19, 80v/7, 81r/5, 82r/27, 82v/11, 82v/13, 83r/14, 83r/19, 3r/27, 83v/3, 85v/22, 85v/25, 85v/26, 86v/8, 87v/15, 87v/23, 88v/12, 88v/15, 88v/19, 89v/10, 89v/9, 90v/15-16, 90v/28, 91r/8, 92v/18-19, 92v/8, 93r/14, 93r/21, 93v/6-7, 94r/4, 94v/3, 96r/8, 97r/10, 97r/18-19, 97r/4, 97v/13, 98v/17, 98v/8, 99r/11, 99r/18, 99r/6, 99v/14, 99v/27, 100r/18, 100r/26, 101v/18, 102r/2,

104v/12, 104v/20, 104v/29, 105r/3, 105v/15, 106v/8, 107r/28, 107v/26, 108r/10-11, 108v/11-12, 108v/16-17, 109r/21, 109v/14, 109v/26, 111r/22, 113r/12, 113r/24, 114r/29, 114v/15, 114v/18, 114v/20, 116v/5, 117r/10-11, 117v/22, 117v/29, 117v/9, 118r/5
b. dem 81r/1
b.+ din 46r/21, 86r/9, 23v/19
b.+ er 18r/2, 48v/24, 62v/12, 87v/11, 109r/24
b.+ gen 18r/7
b.+ i 15v/2, 28v/19, 54r/29, 55v/17, 59v/5, 63r/12, 70v/8, 82v/17, 84r/14, 88v/23, 111v/11
b.+ i birige 18r/24
b.+ ide 94r/19
b.+ idin 45v/24
b.+ ige 37v/17, 59v/6, 70r/22
b.+ in 54r/4
b.+ ini 109r/14
b.+ inin͡g 15v/22
b.+ isi 51v/22
b.+ lik 23v/16, 23v/29
b.+ ni 80r/7
b.+ nin͡g 89r/12

bir -
b. 6v/3, 6v/5, 74r/15, 91v/19
b.- di 7v/5, 80r/9, 96r/2-3
b.- diler 95v/8
b.- dim 75v/7
b.- din 56r/22, 80r/8
b.- din͡g 4r/14, 92v/25, 97v/2
b.- dür 100v/8
b.- er 48r/21
b.- ey 26v/11, 50r/17
b.- gen 109v/3/4, 7v/7, 7v/8
b.- gey 12r/10, 40v/16, 46r/11
b.- gey mü 102r/3
b.- geyler 87r/19
b.- gü 5v/7
b.- güçi 45v/22
b.- ip 23v/10, 25r/5, 44r/13, 71v/28, 73r/22, 83r/16, 85r/21, 97r/18-19
b.- medin 111v/13
b.- megey 80r/24
b.- megil 55v/8
b.- mek 73v/29, 79v/14, 87v/7
b.- mekni 86v/6
b.- mes 24r/15, 72r/11, 74r/7
b.- mesler 47r/26
b.- meydür 24v/27
b.- miş 73v/29
b.- se 66v/10, 80v/27, 95v/10
b.- seler 48r/7
b.- sem 17r/8, 22r/9
b.- sen͡g 30r/10, 46v/12, 81r/22, 92v/26
b.- ür 6v/5, 32r/12, 45v/22, 75v/27, 80v/28, 88v/29, 112v/29, 112v/4
b.- ürge 53v/14
b.- ürler 26r/23, 93r/7
b.- ür min 45v/25, 81r/23

birāder (Fa)
b.+ im 73v/3

bir ayçılıġ bkz. **ayçılıġ**
b. 57r/10, 57r/11

bir bir bkz. **birin birin**
b. 8v/15, 11r/26, 16v/26, 18v/11, 32v/12-13, 73v/17, 91r/16
b.+ ge 105r/6, 81v/18
b.+ idin 23r/8, 55r/6
b.+ ige 54v/5, 55v/11-12, 66v/8, 82r/2, 106v/5
b.+ inin͡g 19v/12
b.+ in͡gizge 60r/19
b.+ lerin 65r/1
b.+ lerini 48v/6

biregü
b. 108v/1

birev
b. 17r/16, 17r/19, 18v/10, 22r/7-8, 38v/4, 43r/3, 46v/4, 74r/7, 100r/28, 106v/22, 108v/23, 112r/24, 117r/18
b.+ ge 22r/9, 114r/12
b.+ ni 18v/10, 79v/15, 95v/23

birey
b. 80r/26

birge
b. 55v/17, 85v/15

birin
b. 109v/7

birin birin bkz. **bir bir**
b. 18v/11, 18v/12

birinçi
b. 17r/20

bī-riyā (Fa+Ar)
b. 28r/28

birk
b. 30v/29, 99v/22
b.+ ligige 105v/1-2

birle
b. 8r/15, 12r/25, 15v/19, 16r/21, 16v/16, 16v/26, 20r/16, 23v/19, 28r/24, 28v/26, 30r/11-12, 30v/18, 31v/7, 33r/29, 35r/13, 36r/20, 36v/12, 36v/4, 37v/12, 38v/17, 39v/10, 39v/21, 41v/7, 45r/2, 46r/23, 4v/19, 53v/21, 54v/25, 57r/15, 57v/26, 57v/3, 58r/11, 58v/13, 58v/18, 59v/24, 62v/18, 63v/16, 64r/24, 65r/27, 65r/7, 65v/17, 66v/25, 68r/29, 68v/15, 71r/22, 71r/8-9, 71v/9, 73v/15, 73v/26, 75v/10, 77v/20, 79r/9-10, 81r/1, 81v/18, 82v/11, 83r/23, 84v/6, 85v/17, 85v/29, 86r/9, 86v/29, 87v/15, 89v/9, 91r/4, 92r/24, 94r/4, 95v/10, 97r/16, 98r/15, 99r/23, 100r/27, 100v/1, 100v/8, 101r/6, 102v/23, 107r/23-24, 108v/13, 108v/16-17, 109r/5, 109v/8, 110v/25, 111r/1, 112r/7, 112v/9, 115r/2, 117v/5, 119r/9
b.+ dür 99r/26
b.+ dürler 82r/19

birlen
b. 16r/21

bisyār (Fa)
b. 42v/21

biş
b. 42r/4, 57r/26
b.+ er 18r/5

biş -
b.- mek 5r/2

Bişbalıġ
B. 50r/23-25

bīşe (Fa)
b.+ din 77v/20, 79r/9-10

bit -
b.- erde 37r/15
b.- ik 8r/10
b.- megey 109r/24

bī-tecrübe (Fa+Ar)
b.+ lıġdın 75r/11

bī-tekellüf (Fa+Ar)
b.+ lerġa 97r/17

biti -
b. 11v/8
b.- gen 8r/16, 8r/17

bitik
b. 95v/23
b.+ çi 7r/17
b.+ lik 8r/28, 8r/29, 8v/1,

bitil -
b.- e dür-gen 8r/23
b.- gen 8v/1
b.- miş 8v/1
b.- se 94r/20
b.- ürgen 8r/23

bitür -
b.- dün̂ġ 21v/25

bīvefā (Fa+Ar)
b. 99v/1
b.+ dur 16v/23, 60v/1
b.+ lıġdın 98r/6

biyābān (Fa)
b. 19v/22
b.+ larnı 32v/12-13
b.+ larnı 8v/15

bi-yekbār (Fa)
b. 71r/25

biyik
b. 109r/4, 85v/22, 94r/3, 94r/4
b.+ rek 37r/24 25

biz
b. 15v/2, 15v/6, 23r/25, 54r/5
b. biz 15v/2
b.+ den 15v/6
b.+ din 81r/7, 9r/8
b.+ e 15v/8
b.+ ge 20r/19, 26r/10-11, 40v/21, 56r/26, 7r/18-19, 7r/19, 80r/4, 91v/17, 93v/4
b.+ iŋ͡g 45v/3, 77r/26, 82v/20
b.+ lerni 75r/13
b.+ ni 11r/20, 93v/5, 97r/12, 6r/7
b.+ üz 15v/4, 15v/5

bizen -
b.- mekidür 4r/8

bışıġ
b. 5r/1, 24v/4, 26v/2

boġaz
b.+ ı 39v/10

boġz
b.+ uma 111v/15
b.+ umnı 116r/19, 84r/20
b.+ uŋ͡gnı 84r/14

boġuz
b. 84r/15

bol -
b. 16v/7, 56r/25, 94r/26-27
b.- adur 34r/17
b.- ay 79v/13
b.- ġa biz 94r/4
b.- ġaç 108r/10-11
b.- ġan 111v/5, 32v/1-2
b.- ġanda 108v/16-17
b.- ġay 108v/25, 110r/18, 16r/16, 16v/28
b.- dı 3r/27, 7r/18-19, 7r/19, 12r/19, 12v/4-5, 18r/23, 18v/12, 21v/11, 23v/14, 24r/21, 26r/16, 27v/13, 30v/20, 33r/25, 36v/29, 37v/1, 37v/16, 38v/4, 39v/20, 42r/1, 45r/27, 49r/25, 54r/23, 60r/11, 65v/13, 65v/19, 67v/1, 67v/2, 69r/5, 72r/18, 75r/11, 75r/17, 76r/5, 76v/22, 77v/15-16, 81v/11, 85r/22, 85r/27, 85v/15, 85v/25, 86r/6, 89r/15, 89r/26, 94r/11, 99r/24, 99v/22, 99v/26, 102v/23, 106v/15, 108v/16-17, 108v/21, 109r/10-11, 109r/2, 109r/29, 112v/9, 113r/26, 118r/3, 118v/4-5
b.- dılar 106v/5, 42r/2, 89r/11, 94v/2
b.- dılar 30r/18
b.- dum 92r/24
b.- duŋ͡g 77r/27
b.- ġalı 54v/8
b.- ġalı sin 33r/24
b.- ġan 59v/26, 74r/16, 96r/2-3, 104v/19
b.- ġanda 100r/16, 44v/7
b.- ġanlardur 36v/5
b.- ġay 5v/11, 5v/12, 13r/16, 19v/17, 20v/3, 22r/15, 22r/4, 23r/11, 23v/4, 43v/22, 44r/9, 46v/15, 53r/28, 71r/25, 76v/20, 93v/28, 104v/25
b.- ġaylar 7r/7, 99r/25
b.- ġaymin 20v/3
b.- ġudik 12v/4-5, 12v/6, 12v/4-5
b.- ġusı 11v/18, 44v/21, 4r/6, 62v/24, 77r/14, 96r/8
b.- ġusıdur 75r/13, 100v/9
b.- ma 60v/1, 109v/13, 115r/13
b.- maġay 16v/8, 109v/11
b.- madı 17r/17, 113r/8
b.- maġay 86r/4-5, 90v/8, 104r/3, 106v/8
b.- maġıl 48r/18
b.- maġın 79r/9-10
b.- maġlıġ 37v/9
b.- maġum 39v/20
b.- maġuŋ͡g 101r/22
b.- mamış 35r/28
b.- mas 7r/27, 49r/13, 54r/4, 68r/12, 75r/10, 86v/19, 100r/27, 105r/26
91r/4

b.- masa 13r/16, 28r/11, 74r/7, 80v/26, 92r/18, 93v/28, 94v/26, 99v/14, 115r/28
b.- masan͡g 24r/13-14
b.- ması/mazın 15v/12
b.- maḳ 71v/27, 79v/15, 80r/16
b.- may 50v/29, 58v/16, 81v/13, 85v/11
b.- mayın 55r/4
b.- mış 16r/7, 17r/6-7, 17v/1, 25v/20, 26r/18, 45r/5, 54r/13, 64r/18, 76v/16, 80r/29, 83r/25, 86v/1-2, 97r/20, 97r/21, 99r/29, 102v/12
b.- mışam 4r/17
b.- mışlar 71r/8-9
b.- mıştur 21r/3
b.- sa 3r/20, 4r/6, 7v/2, 19v/20, 23r/14, 23r/21, 28r/24, 30r/11-12, 30v/24, 31r/3, 31v/27, 32v/1-2, 33v/26, 39r/21, 39v/21, 39v/29, 47r/10-11, 54r/5, 72v/20, 76r/10, 77r/1, 77r/14, 77v/20, 79r/9-10, 79v/24, 80r/18, 80r/21, 81r/8-9, 82v/10, 87v/25, 90r/5, 93r/14, 95r/9, 96r/13, 96r/14, 100r/18, 100r/28, 100v/9, 101r/26, 101v/10, 108v/25, 115v/4
b.- salar 86v/11
b.- sam 56r/22
b.- saḳ 108v/25
b.- san͡g 108v/27, 80v/28
b.- uban 22v/15
b.- up 16r/13, 17r/11, 32v/8, 35r/15, 36v/7, 40r/21, 40r/29, 49v/3, 52v/18, 55v/13, 58r/25, 60v/18, 65v/26, 69r/4, 71r/16, 71r/4, 71v/14, 73r/3, 79v/11, 85v/26, 86r/18, 90v/23, 95v/9, 96r/18-19, 99v/4, 96v/3, 108v/1, 117v/6, 118r/27
b.- uptur 21r/1, 37r/17, 42r/2, 105r/5
b.- ur 10r/26, 22r/3, 23v/13, 26r/20-21, 26r/23, 26v/10, 26v/3, 26v/4, 27v/5, 30r/28, 36v/4, 40v/3-4, 63r/25, 65v/13, 67r/5, 67r/6-7, 68r/29, 72v/24-25, 73v/17, 73v/5, 75r/22, 77r/28, 77v/22, 82v/23, 82v/9, 93r/14, 94v/26, 96v/15, 96v/27, 99v/5, 100v/1, 104r/22, 104r/23, 104v/25, 105v/24, 106v/10, 109r/5, 112v/22
b.- ur mu 63v/1, 74r/15
b.- ur biz 54r/23
b.- urġa 40v/1, 65r/26
b.- urlar 48v/25
b.- un͡guz 51v/25

borç
b. 61r/26
b.+ ını 61r/26

bostān (Fa)
b. 118r/9

boy
b. 63v/4
b.+ ı 49r/14
b.+ luḳ 23v/6-8

boyal -
b.- ġan 108v/22

boyn bkz. **boyun**
b.+ ıda 40v/19
b.+ ıġa 13r/28, 83r/13
b.+ ında 108v/25
b.+ uma 39r/22, 39r/28, 12v/12
b.+ umda 88v/26
b.+ un͡ga 12v/11, 39r/27, 98v/9

boyun
b. 24r/12
b.+ dağı 25r/11

boyunduruḳ
b. 17v/15

boz -
b.- adur 22v/12

boza
b. 118r/11

Bozoḳ
B. 65v/23

böl -
b.- mişler 54v/25,

bu
b. 3v/24, 8r/15, 8r/29, 8r/3, 8r/8, 8v/7, 9v/13, 10v/13, 10v/20, 10v/3, 11r/2, 11r/22, 11r/6, 11v/18, 11v/2, 12v/18, 12v/3, 12v/4-5, 13r/16, 15v/1, 15v/16, 15v/17, 15v/18, 17r/12, 17v/27, 18r/26, 18v/19, 19r/1, 19v/15, 19v/17, 19v/22, 20v/16, 20v/3, 20v/6, 21r/12, 21r/17, 21r/2, 23v/1, 24v/24, 24v/26, 24v/9, 25v/28, 25v/6, 26r/15, 26r/24, 26v/5, 28r/11, 30r/17, 30v/11, 30v/13, 30v/5, 32v/19-20, 30r/29, 34r/14, 34v/19, 34v/5, 36r/20, 36v/12, 37v/15, 37v/16, 38v/23-24, 38v/25, 39v/15, 39v/20, 40r/5, 44r/22-23, 44r/29, 45r/1, 45v/3, 46r/10, 46r/3, 46v/19-20, 48v/24, 49v/26, 50r/18, 51r/25, 51v/11, 51v/20, 51v/25, 52r/11, 52r/20, 53r/17, 53r/18, 53v/19, 53v/3, 53v/9, 54r/14, 54r/6, 54v/10, 54v/11, 55r/1, 55v/18, 55v/8, 56r/6, 56v/2, 57v/5, 58v/17, 59r/15, 59r/17, 59v/18, 62r/17-18, 62r/19, 62v/11, 62v/19, 63v/16, 64r/11, 64v/14, 65r/21, 65v/13, 65v/6, 66r/1, 66r/2, 67r/19, 67r/2, 67r/5, 67v/13, 67v/27, 68v/26, 69v/11, 71v/9, 72v/20, 73r/29-73v/1, 73v/13-14, 73v/7, 74r/20, 75r/18, 75r/26, 75v/17, 75v/21, 76v/19, 77r/26, 77v/2, 78r/28, 78r/3, 78v/6, 79r/27, 79v/13, 80r/21, 80r/25, 80r/26, 80v/18, 80v/19, 80v/7, 81r/17, 81v/11, 81v/17, 82r/14, 82r/27, 83r/18, 83r/23, 83v/4, 85v/25, 86r/18, 86r/4-5, 86r/6, 86v/11, 86v/1-2, 87r/1, 87v/23, 87v/25, 87v/27, 88r/2, 88v/26, 89v/3, 89v/5, 90r/27, 90r/7, 90v/15-16, 90v/2, 90v/23, 91r/17, 91r/18, 91r/28, 91r/4, 91r/8, 92r/23, 92r/24, 92r/29, 92v/18-19, 93r/25, 93v/28, 94r/4, 94v/16, 95v/10, 96r/10, 96r/2-3, 96r/5, 96r/7, 96r/8, 97r/12, 97r/14, 97v/5, 98r/6, 98v/29, 99r/29, 100r/17, 100r/20, 100r/29, 100r/6, 101r/22, 101r/24, 101v/5, 102v/12, 103v/12, 103v/7, 104r/16-17, 104r/22, 104v/19, 105r/26, 105r/6, 107r/19, 107r/3, 107v/25, 108v/5, 109r/8, 109v/14, 109v/6, 110r/11, 113r/12, 114v/1, 114v/19, 114v/27, 115r/14, 115r/25, 117v/26, 117v/9, 118r/9
b.+ dur 101r/26, 13r/26, 15v/18, 16r/20, 17r/25, 26r/20-21, 44v/21, 54r/23, 65v/9, 69r/20, 72v/7, 91r/12, 92v/29, 97r/20
b.+ lar 15v/18

bū (Fa)
b. 10v/20, 46r/2

būd (Fa)
b. 62v/16, 117v/19

bu'd (Ar)
b. 109v/12

Būḥanīf
ḳavl-i B. 38v/2

buḫār (Ar)
b.+ ı 9v/8

Buḫārā
B. 71r/13-14

Buḫārī
B. 48r/18
İnşā'-i B. 110r/14-15

buġday
b. 67r/19

bul -
b.- ur 12r/13

bulaġ
b. 19v/21, 19v/22

bular
b. 50v/29, 63r/14, 9v/17, 86v/7
b.+ dın 42v/21, 80r/9
b.+ ġa 83r/16
b.+ nı 22r/11-12

bulaḳ
b. 19v/22, 19v/23

bulġan -
b.- ġan 43r/1

bulġanuḳ
b. uḳ 25v/11

Bulġar
B. 106v/11

Bulḫan bkz. **Ebulḫan**
B. 27v/18

buluġ
b. 86r/18

bulun -
b.- ur 34r/23

bulut
b. 21v/23, 22r/7-8, 4r/17, 69v/15, 78v/19-20, 106v/24
b.+ dın 63v/9
b.+ ıda 9v/8
b.+ ıdın 64r/15

bulūġ (Ar)
b. 99v/4

būm (Fa)
b. 102r/3, 65v/16

bundan
b. 13r/18

bur -
b.- dukim 37v/27

Buraḳ
B.+ ıŋ͡ġġa 20v/16

burç bkz. **ıstı ot** ve **büber**
b. 104v/17

Burhān-ı Ḳāti‘
B. 30v/15, 79v/28, 49v/20, 80r/12, 85v/23

burn
b.+ ıġa 24r/20
b.+ ını 24r/21
b.+ uma 24r/28
b.+ un 24r/27

burna
b. 10v/11, 24r/21, 80r/24
b.+ ġı 22v/16, 22v/19

burnaş -
b.- maḳ 22v/17

burtaḳ
b.+ dur 57v/1

burun 1
b. 10v/13, 10v/15-16, 24r/19, 33r/25, 68v/6, 74r/8, 80r/21, 99r/23, 118v/8
b.+ raḳ 67r/20

burun 2
b. 24r/19, 24r/20, 102v/23,

bosaġa bkz. **irkene**
b. 100r/12

bu tüngeçe
b. 24v/27

bu tüngiçe
b. 24v/25, 24v/27

buvar (Ar)
āb-ı b. 11r/10

buyruḳ ~ **buyruġ**
b. 5v/1, 8r/11

buyruġ ~ **buyruḳ**
b.+ ındın 52r/12

buyur -
b.- dı 18r/3, 82v/15, 96r/2-3
b.- duŋ͡ġ 79v/13

buz –
b.- up 91v/11

Būzencer
B. 49v/15

Būzencerīler
B. 49v/16

buzuġ ~ buzuḳ
b. 18r/19
b.+ ın 72r/29
b.+ luḳdın 41v/25

buzuḳ ~ buzuġ
b. 7r/16
b.+ luḳ 20r/12

buzul -
b.- dılar 47r/25

büber bkz. **ıstı ot** ve **burç**
b. 104v/17

bülbül (Fa)
b. 25v/24, 43v/22, 60r/26, 69v/9, 77r/25, 92r/24, 93v/14, 95r/9, 98r/6
b.- i rūḥumġadur 59v/26
b.- i şeydā 66v/5
b.+ din 76r/1
b.+ e 77r/24
b.+ ġa 31r/3, 37v/9, 60v/1, 7v/2
b.+ lerin 83r/10
b.+ ni 77r/24

bülend (Fa)
b. 101v/10
sulṭān-ı b. 73v/2

bünyād (Fa)
b. 113r/4
b.- ı maṣāf-i kīn 93r/1

büt (Ar)
b. 8r/20, 99v/19, 109r/12, 115r/28, 118v/2
b.- i mehveş 83r/9

büt -
b.- e dürgeni 6r/25
b.- ergeni 6r/25
b.- i 56r/18
b.- ken 6r/17
b.- keni 6r/25
b.- kerile dürgen 6r/22
b.- meki 25v/25
b.- mes 24v/25
b.- mesidin 10v/2
b.- mey 57r/1
b.- üp 26v/4
b.- üptür 64r/26

bütker -
b.- il-gen 6r/18

bütkeril -
b.- ürgen 6r/22

bütre -
b.- p 66v/27

bütün
b. 90v/22

C

cādū (Fa)
nergis-i c. 88v/21

cādū-ger (Fa)
c.+ leri 74r/10

cāh (Fa)
c. 56r/19
c.+ dur 51r/1

cāhil (Ar)
c. 46v/15, 77v/22

cām (Fa)
c. 17r/6-7, 17v/28-29, 74r/9, 97v/13, 99v/27
c.- i ʿışḳıdın 55v/5
c.- i mey 57r/4-5
c.- i nīlūferī 26v/8
c.+ ī 26r/12, 37r/22
mest-i c.- i ḥüsn 15v/5
c.- ı cemġaça 17r/6-7
c.+ dın 31v/5
c.+ ı 19v/18, 24v/24
c.+ ımda 100v/9
c.+ ın 12v/18, 12v/8, 33r/5, 87v/23, 94r/14

cān (Fa)

c. 4v/18, 8r/3, 10r/29, 11v/12-13, 12r/13, 17v/1, 20v/21, 20v/7, 21v/12, 22r/5, 25r/1, 25r/5, 26r/19, 26r/2, 26v/11, 31v/27, 36r/20, 36r/4, 40r/3, 40v/15, 43v/22, 45v/24, 49r/15, 50r/17, 51r/27, 51v/22, 53v/19, 54v/25, 56r/18, 59r/19, 60r/19, 62r/17-18, 64r/23, 66r/2, 66v/10, 66v/27, 71r/8-9, 71v/20, 71v/9, 74r/15, 75r/23, 79v/4, 81r/8-9, 83r/27, 86r/9, 86v/6, 87v/7, 90r/27, 92r/16, 93v/19, 96v/29, 100v/15-16, 101r/11, 103v/7, 113r/14, 113r/10
düşmen-i c. 28v/10
naḳd-ı c. 12r/10, 46r/11
naḳd-ı c. 17r/8
perde-yi c. 111r/1
rişte-yi c. 105r/19
ḳaṣd-ı c. 53r/10, 90r/7
c.- i cihān 31v/27
c.- ı ġam-nāk 68v/23
c.+ ġa 16v/15
c.+ dın 15v/8, 24v/13, 3r/8, 42v/15, 59r/20
c.+ dur 65v/2
c.+ e 32v/19-20
c.+ ġa 21r/1, 65v/8, 80v/28, 86r/29, 97r/26
c.+ idin 62r/17-18
c.+ ı 46r/19, 68v/19, 86v/11, 95r/9
c.+ ıda 71r/4
c.+ ıdın 8r/4
c.+ ıġa 4r/11
c.+ ım 40r/2, 51v/26, 57v/6, 68v/3, 80r/23, 87v/8, 90r/3, 101v/18, 108v/22
c.+ ıma 36v/12, 48r/22, 53r/29, 63v/21
c.+ ımda 5v/12
naḳd-ı c.+ ımda 114r/8
c.+ ımdur 12r/29, 45v/18
c.+ ımġa 13r/26, 18r/23, 20r/14, 20r/15, 44r/11, 78r/10, 81r/8-9, 86r/14
c.+ ımnı 65v/25, 6r/4
c.+ ını 45v/25, 46r/19
c.+ ın͡g 16v/15
rişte-yi c.+ ın͡gdadır 10v/25
c.+ lar 11r/26, 12r/18, 12r/28, 45v/18, 91r/16
c.+ lıġ 40v/13
c.+ nı 23v/19, 66r/5

cānā (Fa)
c. 22r/16, 78v/27

cānān (Fa)
c. 101r/11, 23r/25, 38r/11, 81r/8-9, 93v/3
c.+ ımda 5v/11

cān-baḫş (Fa)
c. 8v/28, 100r/22
c.+ lıġ 107r/27
laʿl-ı c. 26r/2

cānib (Ar)
c.- i As 40r/21
c.+ e 73v/3
c.+ i 23r/11, 49v/18
c.+ in 73v/3

cāniver (Fa)
c.+ ler 75v/22

cāru'llah (Ar)
c. 8r/17

cāsūn
c. 73r/4

cāvdāne (Fa)
baḫt-i c. 111r/21

cāvdānī (Fa)
ḥayāt-ı c.+ dür 18v/3, 80r/19

cāvīd (Fa)
viṣāl-i c. 16v/23

cāzim (Ar)
c. 15r/19

cebbār (Ar)
c.+ lıġ 95r/6
c.+ lıġdın 102r/6

cebhe (Ar)
c.+ sidin 20v/11

cebīn (Ar)
c.+ lik 23v/5
c.+ likler 23v/6-8

cefā (Ar)
c. 18v/28, 59r/3, 69v/9, 73v/15, 90r/25
tīġ-i c. 102r/7
c.+ ġa 94v/26
c.+ lar 5v/29
c.+ sı 53r/10, 109r/15, 114r/25

cehālet (Ar)
c. 21r/16

cehd (Ar)
c. 106v/14, 115r/3

cehl (Ar)
mey-i c. 96r/7
c.+ iġa 46v/15

celā (Ar)
c. 80r/18

celādet (Ar)
c. 86r/4-5
āyīn-i c. 69r/19
c.+ ler 99v/6

Celāleddīn Servistānī
C. 62v/15

celd (Ar)
c. 99v/6

celīs (Ar)
c. 99v/13

cellād (Ar)
c. 53v/23

cem (Fa)
cām-ı c.+ ġaça 17r/6-7

cemʿ (Ar)
c. 65v/26
c.+ ġa 55v/13
c.+ ī 44r/22-23

cemāʿat (Ar)
c.- i aṭfāldın 77r/26

cemāl (Ar)
c. 23r/8
c.+ i 71r/8-9
c.+ in 80v/23
mihr-i c.+ in 51r/13
c.+ ı 20r/16
c.+ ın͡ġ 109v/24

cemʿiyyet (Ar)
c. 99r/25

cemīʿ (Ar)
c. 75v/22
c.+ é 117v/18

Cemşīd
C. 74r/9, 77r/4

cenāb (Ar)
c. 59r/23
c.+ ı 86v/1-2

cenb (Ar)
c.+ ide 92r/17

ceng (Fa)
c.+ ige 66r/28

cennet (Ar)
c. 26r/18, 6r/16, 77v/22, 83r/14
c.+ de 51v/21
ḳābil-i c. 8r/21
c.+ ġa 111v/5

cerāḥat (Ar)
c.+ ıġa 12r/25, 75v/10

ceren
c.+ ler 36v/16

ceres (Ar)
maḥmil-i c.+ i 22v/8

cest (Fa)
c. 7v/21

ceşn (Fa)
c.- i ʿām 116v/5

Cet
C.+ ġa 57v/8

cevāb (Ar)
c. 16r/16, 77r/15, 111r/29, 118v/17
c.+ ıda 52r/4
c.+ ıdın 18r/8, 86r/6

cevāhir (Ar)
c.+ ni 78r/25

cevf (Ar)
c.+ i 68r/26-28

cevher (Ar<Fa)
c.+ īdür 40v/11

cevlān (Ar)
c. 56r/23, 83r/20

cevlān-geh (Ar+Fa)
c.+ iŋ̂g 20v/15

cevr (Ar)
c. 18v/3, 22v/25, 46v/13, 53r/29, 62r/14, 80r/18
c.- i tīġi 82v/13
c.+ idin 117r/12, 19v/19
c.+ in 16r/3-4

ceyb (Ar)
c.+ idaġı 60v/19

Ceyhūn Nehri
C. 36v/11

cezā (Ar)
c. 43v/27
c.+ sıġa 112r/21

ceze‘ (Ar)
c. 80v/2

ceẕebāt (Ar)
ġalebāt-i c.+ ı 9r/14

cezm (Ar)
c. 36v/19, 51v/11

ciger (Fa)
c. 5r/27

cihān (Fa)
c. 15v/12, 18r/26, 20r/5, 22r/10, 22v/10, 25v/29, 40r/22, 54r/28, 54r/29, 58v/13, 58v/16, 60v/1, 93r/19, 114v/17
cān-i c. 31v/27
ehl-i c. 54v/5
şeh-i c. 15v/12
c.- i ʿaḳl 16r/13
c.+ da 16r/14, 46v/4, 74r/9
c.+ dın 20v/5
c.+ ġa 86r/28
c.+ ı 68r/29
c.+ nı 36v/13, 114v/17, 117v/29

cihān-dār (Fa)
c.+ lıġ 93r/20

cihān-gīr (Fa)
tīġ-i c. 25r/13-14

Cihāngīrī
Ferheng-i C. 33v/5, 65v/9

cihet (Ar)
c.+ din 52r/11
c.+ idin 3v/12, 108r/10-11, 87r/19

cilav-dār (Fa)
c. 100r/1

cilā (Ar)
c. 108v/3

cilve (Ar)
c. 48r/1, 75v/27, 92v/7-8, 105v/11-12
c.+ sidin 48r/12

cilve-sāz (Ar+Fa)
c. 115r/28

cilve-geh (Ar+Fa)
c.+ i 34r/4

cilve-ger (Ar+Fa)
c. 10r/23-24, 74r/16

cīm (Ar)
c. 109v/1

cin (Ar)

c. 62r/24

cins (Ar)
c.+ din 100r/26
c.+ i 74r/7
c.+ in 74r/6

ciren
c.+ ı 43v/1

cirm (Ar)
c.- i ġabrānı 88v/28
c.- i türāb 59r/23
c.+ i 82r/1

cism (Ar)
c. 17r/16, 67v/20, 68v/23, 70v/8, 94r/7, 96v/20, 106v/23
c.- i figār 86r/4-5
c.- i vīrānımġa 78r/10
c.- i ża^{c}īfim 60r/15
c.+ i 68v/27, 72v/11, 81v/12, 81v/13, 117v/16
c.+ ide 75v/18
c.+ idin 110v/6
c.+ iġa 37v/25
c.+ im 10v/22, 19v/12, 44v/19, 6v/1, 72r/18, 93v/23, 105r/5, 107r/19
c.+ imde 16r/20, 20r/26, 85v/29
c.+ ime 37v/20, 75v/12
c.+ imi 93v/3
c.+ imni 49r/15
ża^{c} f-ı c.+ imni 112v/21
c.+ in 63v/4, 63v/7
c.+ ini 86v/8
c.+ ini͡ñg 118v/10
c.+ i͡ñg 101v/17
c.+ ler 12r/17

cıda -
c.- man 87r/24
c.- r min 87r/24
c.- y 22r/9

coz (Fa<Ar)
c. 113r/7

cūce
c. 26r/15, 26v/4

cūd (Ar)
c.+ ı 112v/12

cuġd (Fa)
c. 16v/28

cūş (Fa)
c.+ ı 111r/20

cūy (Fa)
leb-i c.+ e 5r/8

cüdā (Fa)
c. 49v/4

cüft (Fa)
c.+ üñ͡ġġa 92v/26

cünūn (Ar)
c. 36v/14, 36v/23, 82r/2, 55v/18, 56r/3, 90v/1, 110r/7
c. bāzār-i c. 7v/17
c.+ dın 37v/27, 85v/29, 115v/1
c.+ uñ͡ga 21r/16

cür^{c}a (Ar)
c.+ sın 80v/27

cür^{c}a-dān (Ar)
c. 40v/7

Cürcan
C. 30v/15

cürm (Ar)
c. 33v/26, 59v/28, 96v/27
c.+ i 10v/5, 39v/8
c.+ ī 115r/13
c.+ iġa 59v/28
c.+ üm 37v/15

cürmāne (Ar+Fa)
c.+ si 39r/22

cüz (Ar)
c. 26v/11, 57v/14, 63r/24

cüzv (Ar)
c. 86v/17, 95v/28
c.+ i 95v/28

Ç

çabun
ç. 79v/27

çābük
ç. 75r/19, 99v/6, 105r/18
ç.+ üm 69r/19
ç.+ ün͡gnün͡g 98v/9

çābük-süvār (Tr+Fa)
ç.+ ımdın 107v/26
ḳātil-i ç. 83r/20

çadur
ç.- i kemterīn 71r/16

çaġ
ç. 86v/8
ç.+ da 11v/14, 11v/18, 99r/24, 106v/7
ç.+ ı 100r/14, 29v/21, 60r/26
ç.+ ıma 3r/5

Çaġatayiyye
Ç. 15v/8, 93r/11

Çaġatay
Ç. 15r/28, 19v/5-6, 50r/18
Ç. ahalisi 19v/3
Ç. kelâmı 2v/13
Ç. lisānı 12r/12, 19r/25
Ç. lügati 5r/12, 5r/14, 7r/18, 8r/21, 9v/12, 9v/26, 10r/26, 19r/23, 19v/4, 22r/25, 23v/26, 23v/27, 25v/2, 26r/25, 30v/26, 42r/8, 58v/7, 59r/29, 88v/17, 88v/18, 92r/14
Ç. lügatleri 46v/17
Ç. tayfası 5r/21, 19r/24

çaġır
ç. 114r/4
ç.+ larnı 18v/24

çaġlıġ
ç. 80r/26

çāk (Fa)
ç. 25v/13, 101v/1, 111r/25
ç. çāk 80r/16
ç.+ idin 103v/11, 21r/2
ç.+ ın 83r/24
ç.+ lar 59v/26
ç.+ lik 106v/23
ç.+ rek 23r/4, 23r/5

çaḳ -
ç.- ıp 53v/12

çāker (Fa)
ç.+ im 109v/10

çaḳıl -
ç.- ġan 30v/23
ç.- dı 105v/15
ç.- ıp 105v/24
ç.- maydur 9v/7, 9v/8

çaḳın
ç. 19r/19, 62v/27, 69r/19
ç.+ ġa 60r/23

çal -
ç.- a 78v/22
ç.- a çal-a 11r/21, 11r/22
ç.- ġuçı 115v/2-3
ç.- ıp 37r/16
ç.- maḳ 4v/9

çaldur -
ç.- maḳ 4v/10

çalġu
ç.+ çı 57r/9

çap -
ç.- aġan 7r/24
ç.- an 53v/23
ç.- araḳ 11v/28
ç.- ġudik 75r/18
ç.- ıp 65r/23
ç.- maḳda 99v/6
ç.- tım 110r/23

çapan
ç. 103r/25

çapġuda -
ç.- p 117v/2

çapġun
ç. 39r/8, 8r/5

çapıl-
ç.- dı 39r/8

çapış -
ç.- tı 59v/20

çapun
ç. 26v/10, 26v/9

çāre (Fa)
ç. 9v/26, 15r/19, 18v/19, 108v/18, 114v/15

çarḫ (Fa)
ç. 8r/25, 12v/4-5, 28r/13, 39v/17, 58v/12, 63v/19, 67v/13, 70r/13, 97v/26, 99v/23, 109r/8, 109r/14, 115r/1, 116r/19
ʿāzim-i ç.- i berīn 105v/13
ç.+ dın 53r/29, 59r/25, 90v/15-16, 99r/28
ç.- i çenberi 112v/9
ç.- i devvār 118r/27
ç.- i encüm 24v/7
ç.+ nıŋ̑ 103v/8

çarla -
c. 116v/1
c.- dı 89r/12
c.- salar 73v/13-14

çaş - bkz. **aynımek** ve **şaşmek**
ç. 56v/8
ç.- ıp 109v/7

çat -
ç.- ması/mazıġa 38v/4

Çavlı bkz. **Keneges**
Ç. 71r/1

çayan
ç. 10r/27

Çayılġan
C. 71r/1

çayır bkz. **acrıġ**
ç. 32v/1-2, 89r/24

çāşnī (Fa)
ç. 6v/28

çehre (Fa)
ç. 18r/11, 26r/2, 46r/26, 68v/3, 6r/4
ç.+ mni 44v/28-29
ç.+ ni 17r/11

çėk -
ç. 57r/4-5
ç.- di 85v/14
ç.- düm 10v/27, 80v/14
ç.- keli 35r/28
ç.- ip 53v/12
ç.- me 97r/27
ç.- mediŋ̑ 10v/27, 80v/15
ç.- seler 3r/7

çemen
ç. 3r/27
gül-geşt-i ç. 11r/22
ç.+ de 110r/5
ç.+ niŋ̑ 52v/23

çenber (Fa)
çerḫ-i ç.+ i 112v/9

çend (Fa)
ç. 62v/15

çeng (Fa)
ç. 86r/24-25, 109r/3
ç.+ i 72v/3, 72v/4

çenge (Fa)
ç. 86r/24-25

Çengiz
Ç. 36v/25, 37v/19

Çengiz Ḫan
Ç. 50r/26, 79v/19, 92v/11, 97r/18-19

Çengiziye
Ç. 43v/25

çerge
ç.+ m 30r/6

çerik bkz. **çirik**
ç.+ ni 4v/19

çeşm (Fa)
ç. 10r/10
ç.+ iŋ͡gdin 100v/15-16

çeşme (Fa)
ç. 17r/1
ç.- yi mihr 16v/29
ç.- yi ḥayvān 62v/2
ç.+ lerde 104v/25
ç.+ leri 89v/2

çeşm-eş (Fa)
ç. 10r/10

çevgen
ç.+ din 112v/22

çi (Fa)
ç. 92v/25

çibin
ç. 105v/14, 111v/27
ç.+ ler 86v/8

çiçek
ç.+ leri 73r/8

çik -
ç. 6v/3, 6v/5, 17r/27, 40r/12, 56r/8, 86r/24-25
ç.- di 16r/20
ç.- er 3r/3, 3r/5, 3r/6, 6v/5, 96r/15, 109r/4, 117v/5,
ç.- erem 3r/14
ç.- eri 3r/9
ç.- erim 3r/13
ç.- eriŋ͡g 3r/10
ç.- er min 3r/11, 88v/21, 104v/25
ç.- geli 109r/29
ç.- gey 22r/20
ç.- iben 108v/6
ç.- ip 12v/18, 39r/26, 46v/15, 53v/, 75r/20, 80v/28, 83r/8, 87v/23, 87v/27
ç.- me 115r/13
ç.- megey 26v/9, 79v/27
ç.- mek 60r/26
ç.- mesi/mezi 10r/19
ç.- se 74r/7, 98v/8, 99r/29
ç.- seler 42v/14, 92r/15
ç.- ti 47r/24, 82r/17, 117v/25
ç.- tiŋ͡g 19v/23

çikil -
ç.- ip 107r/27

çikme
ç. 10r/17

çimen
ç.+ idin 64r/14

çīn (Fa)
ç.+ ide 37r/12

Çin
Ç. 4r/6, 15r/21, 30v/3, 56v/2, 76r/6, 109r/22
Ç. Hakanı 87v/24
Ḫaḳan-i Ç. 25r/13-14
müşk-i Ç. 16v/27

çīn (Fa)
ç.+ ler 20r/29

Çinī
Behrām-i Ç. 26v/17

çīnī
ç. 97r/16

Çinli
Ç. 99v/15

çirik
ç. 18r/18, 36v/9-10

ç.+ çi 18r/18, 18r/19
ç.+ ge 23v/10, 95v/8
ç.+ i 75r/20
ç.+ ni 95v/9

çirk (Fa)
ç.+ i 79r/9-10

çist (Fa)
ç.+ luġdın 63v/4

çıḳ -
ç. 3r/19, 23r/21

ç.- a almas 106v/22
ç.- acaḳdır 17v/26, 17v/27
ç.- adur 51v/25
ç.- ar 12r/13, 73v/28, 83v/7, 92r/16, 117v/20-21
ç.- ġaç 113r/26
ç.- ġay 71v/20, 94r/4
ç.- ġunça 94r/4, 118v/6-7
ç.- ġaç 105v/11-12
ç.- ġan 38r/22, 69v/25, 92r/16, 93r/20
ç.- ġay 64r/24
ç.- ġudik 71v/20
ç.- ġur 5v/10, 5v/9
ç.- ıb 65v/5
ç.- ıp 11r/19, 21r/2, 65r/27, 67v/7, 77v/2, 83r/20, 103v/11, 112r/13
ç.- ma 50r/10
ç.- maġda 107v/16
ç.- madın͡g 94r/28
ç.- maġunça 90v/15-16
ç.- man 16v/29
ç.- mas 3r/18, 43r/15, 52r/24
ç.- maslıġ 3r/20, 23r/20, 23r/21
ç.- maḳ 21v/10, 90r/17
ç.- maḳda 70v/19
ç.- maḳġa 57v/22
ç.- maḳġadur 21v/12
ç.- sa 26v/17, 59r/26
ç.- tı 12r/19, 17r/14, 26v/15, 34v/19, 42r/10, 53v/, 69v/16-18, 71r/25, 118r/5
ç.- tım 6v/1

çıḳar -
ç.- dım 62v/21
ç.- ġan 73r/22
ç.- ıp 24v/20
ç.- mıştur 36v/14
ç.- sın͡g 30r/29

çılġava bkz. **altayı** ve **alṭayı**
ç. 49v/29

çın
ç. 20r/28, 44v/6, 80r/21, 73v/13, 118v/17
ç.+ dın 117v/5
ç.+ ġına 22v/23-24, 22v/25, 62r/15
ç.+ ı 91r/12, 92v/29

çırāġ
ç. 45v/7, 63v/27
ç.+ ı 65v/29
ç.+ ıġa 105v/25

çırma -
ç.- dı 49r/25
ç.- mış 42v/20
ç.- p 68v/16

çırmaş
ç. 108r/7
ç.+ lıġ 8r/25, 8r/26

çoçġa
ç. 118r/11

çoḫ
ç. 17r/10, 37r/4
ç.+ luḳ 23v/28

çoḳ
ç. 15v/5, 63v/7
ç.+ dur 78v/6

çoḳluḳ bkz. **öyek**
ç. 92v/1

çom -
ç.- maḳ 4r/26

çomur -
ç.- ġan 7v/10, 7v/11
ç.- maḳ 4r/27

çök -
ç.- mek 4r/28

çöker -
ç.- mek 4r/29

çöp
ç. 49r/14

Çūbine
Behrām-i Ç. 8r/7

çubuḳ
ç. 35v/4

çuḳur

ç.+ ġa 3v/12

çul

ç. 45v/11

çünki (Fa)
ç. 10v/27, 17r/11, 18v/3, 28v/26, 33r/17, 58r/11, 66v/29, 67r/15, 73r/21, 75r/22, 80r/19, 80v/15, 81r/3, 94v/26

çurpa

ç. 118r/12

çü (Fa)
ç. 4r/14, 6r/5, 8v/16, 9v/25, 11r/19, 12r/8, 17r/16, 20v/21, 21r/17, 22r/10, 22v/12, 22v/3, 26v/3, 33r/5, 35r/15, 36v/19, 36v/29, 37v/24, 39r/26, 40r/21, 40r/28, 40v/21, 45v/25, 47r/24, 48r/1, 50r/1, 58v/13, 58v/18, 59v/17, 59v/22, 60v/18, 62v/27, 63v/27, 65v/17, 66v/29, 67v/20, 68v/19, 75r/12, 75r/17, 77v/29, 79v/13, 83r/7, 83v/2, 83v/25, 84v/14, 86r/28, 86v/11, 89r/21, 91r/27, 92r/23, 92r/24, 93r/19, 93v/16, 95r/11, 97v/2, 98r/16, 100r/4, 102r/3, 106v/10, 108v/23, 110v/25, 113r/11, 118v/14

çüçük

ç. 100v/9, 32r/12, 37v/12, 48r/16

ç.+ dür 31v/27
ç.+ likdin 101v/19
ç.+ lükdin 3r/22, 31r/9
ç.+ süz 31v/22

çüçüt -

c. 31v/5
c.- üŋ͡g 31v/1

çün (Fa)
ç. 3v/22, 3v/8, 12v/18, 12v/4-5, 15v/12, 16r/13, 16r/7, 18r/12, 18r/23, 19v/21, 20v/11, 20v/21, 22r/11-12, 23v/14, 23v/6-8, 24r/15, 24r/21, 25v/25, 25v/28, 26v/14, 28r/23, 33r/5, 36v/14, 36v/19, 36v/28, 39r/11, 39v/12, 40v/1, 40v/3-4, 42r/1, 42v/13, 44v/28-29, 48r/3, 49r/25, 53v/20, 54r/11, 60v/1, 61r/3, 63r/14, 64v/3, 65r/11, 65v/19, 67v/2, 67v/8, 68v/2, 69v/16-18, 71r/12, 71v/13, 72v/15, 72v/18, 73r/26, 73v/10, 73v/26, 79v/12, 80r/8, 83v/6, 85r/21, 85v/16, 85v/17, 85v/3, 86r/14, 86v/11, 87r/13, 87v/22, 89r/11, 90r/3, 91r/27, 91r/3, 92r/16, 93r/1, 93r/14, 93v/14, 93v/19, 94r/10, 97v/26, 98r/16, 99r/23, 99v/4, 100v/8, 101r/22, 104r/16-17, 108v/3, 109r/2, 109r/20, 109r/29, 111r/19, 111r/21, 111v/1, 112r/21, 113r/10, 113r/3, 113v/25, 114v/20, 115r/14, 116v/24, 118v/2

çürük

ç. 70r/22, 74r/11, 7v/21, 118v/4-5

D

da

d. 75v/6

dād (Fa)
d. 80r/6

dağ

d. 19v/12

dāġ (Fa)
d. 65r/11, 68v/16, 86r/4-5, 102r/3, 104v/19
d.+ ıdın 103v/6
d.- ı intiẓār 68v/19
d.+ lıġ 23r/24
d.+ ım 65r/21
d.+ ıma 3r/4
d.- ı nihān 70r/29
d.- ı nihānıdın 42v/12
d.- ı nihānımdın 10r/29
d.+ ıŋ͡g 22r/5
d.- ı pinhān 5r/27
d.- -ı pinhānī 71v/4

dagā (Fa?)
d. 49r/14

dagı bkz. **ayruḳ** ve **daḫı**
d. 16r/23, 19v/17, 22v/1, 30r/4, 31v/1, 37v/5, 52r/24, 56v/6, 57r/20, 65r/10, 67v/4, 68v/19, 69r/4, 75r/20, 75v/17, 77r/28, 79v/3, 81v/12, 82v/20, 83r/18, 83r/9, 8r/29, 8v/16, 92r/24, 92r/25, 98v/21, 99r/11, 99v/27, 108v/24, 118r/9, 94v/16

daḫı bkz. **ayruḳ** ve **dagı**
d. 57r/20

daḫl (Ar)
d.+ sızlarġa 89r/8

dāyir (Ar)
d. 92r/18
gerdūn-i d. 36v/7

dāyire (Ar)
d.- yi lāciverd 86r/21

dāʿiye (Ar)
d.+ si 118v/12

daḳāyıḳ (Ar)
ehl-i d. 86v/17

daḳīḳ (Ar)
fikr-i d.+ din 64v/13

dal bkz. **arġdal**
d. 37r/11

dāl (d harfi)
d. 45r/1, 109v/2

dalay (Mo)
d. 117v/20-21

dām (Fa)
beste-yi d. 56r/27-28
d.+ e 75v/21
d.+ ın 25v/25
zülf-i d.+ ıġa 25v/6

dāmen (Fa)
d. 5r/6

dāmen-gīr (Fa)
d.+ iŋ̑g 16v/7

dām-geh (Fa)
d.+ din 64r/11

dānā (Fa)
d. 109v/6, 24v/10

dāne (Fa)
d. 59v/17, 66v/29, 109r/29, 110r/15, 113r/14

dār (Fa)
d.+ ġa 3v/20

Dārā
D. 21v/26, 23v/9, 26r/18, 30v/18, 57v/25, 95v/22, 97r/17, 100r/7

Dārāb
D. 114v/24-25
D.+ nı 114v/24-25

darı-
d.- ġay 34r/14

dārū (Fa<Tr)
d.+ dın 109r/10-11
d.+ dındur 109r/10-11

dāstān (Fa)
d. 36v/28
d.+ ın 59v/29

daş (RT)
d. 8r/20

daʿvā (Ar)
d.+ sı 93v/15

daʿvet (Ar)
d. 5r/9, 102r/6, 106r/24
d.+ ini 118r/5

daʿvī (Ar)
d. 39r/26
d.+ de 97r/12

dāy (Fa?)

d. 4v/14, 83v/3

dāye (Fa<Tr)
d. 30v/5, 40r/5, 51v/9, 113r/26
d.- yi ʿışḳ 96v/3

dāyim (Ar)
d. 8r/16, 8v/28, 29v/7, 49v/20, 109r/15

dė -
d.- mez miydim 12v/26
d.- rler 15v/5

de
d. 29v/4, 84v/14

deb (Ar)
d.+ iŋ͡g 22r/14

debeŋ͡g/debenk
d. 85v/27

dede
d.+ m 114r/1-2

defʿ (Ar)
d. 101v/29, 93r/14
d.+ i 100r/7
d.+ iġa 95r/6, 99r/25
d.+ in 37r/21
d.+ ine 17v/28-29

defn (Ar)
d. 111v/5

defter (Fa?)
d.- i hicriŋ͡g 58v/18
d.+ in 73v/17, 77r/25

degil
d. 10v/20, 46r/3

degül
d. 8r/21

dehen (Fa)
d.+ iŋ͡gden 86v/17

Dehli
D. 99r/24

dehr (Ar)
d. 16r/23, 51r/10, 58r/27, 58v/14, 91r/27, 91v/19, 96v/10, 100v/4, 108v/15
mezraʿ-i d. 67r/14
āzāde-yi d.+ em 13r/18

dehḳān (Fa)
d. 66v/2, 66v/29, 107r/3

dél-efrūz (Fa)
d. 114v/28-29

dél-robā (Fa)
inaḳ-é d. + ī 114v/28-29

dem (Fa)
d. 20r/26, 21v/23, 26r/10-11, 30v/23, 37v/26, 39v/21, 40r/18, 42r/10, 46r/6, 50r/18, 53r/10, 54r/20, 55v/11-12, 58v/17, 59v/20, 62v/22, 63v/16, 67r/6-7, 72v/18, 74r/23, 78v/19-20, 80v/7, 81r/3, 81v/11, 82r/27, 83r/27, 88v/16, 88v/19, 90v/23, 97r/11, 101v/8, 104v/14, 105v/24, 108r/6, 114v/19
d.+ dür 114v/19
d.+ ge 114v/20
d.+ ī 54v/5, 62v/24, 83r/9, 85v/11, 97v/12, 117v/26
d.+ idin 93r/21
d.+ im 9v/8, 20r/5, 36v/13, 43r/15, 117r/10-11

dė -
d.- medin 11r/2, 11r/3
d.- yen 12r/14, 3v/4
d.- yende 3v/5
d.- yü 11r/2

dem**ur -** (Fa+Tr)
d.- arġa 114r/25

dem-ā-dem (Fa)
d. 109r/18

demār (Ar)
nār-ı d. 11r/10

dem-be-dem (Fa)

d. 31v/3

dendān (Fa)
d. 10r/10
d.+ eş 10r/10

dengāne (Tr+Fa)
d. 13r/16
d.+ yī 97r/1

denk
d. 40v/6

der (Fa)
d. 117v/18, 15v/7
d.- miyān Sedd-i İskenderī 26r/14
d.- maḥal 26r/20-21, 26r/19

derd (Fa)
d. 9v/8, 11r/20, 12v/8, 22v/12, 27v/17, 40v/13, 43v/22, 49r/15, 62r/22, 68v/20, 70v/1, 74r/2, 77r/28, 78r/9, 85v/11, 85v/12, 85v/6-7, 86r/28, 86v/16, 89r/14, 89v/27, 90v/27, 91v/11, 94r/14, 96r/16, 101v/8, 112v/8, 117r/3, 117r/4
āh-i d. 108v/23
devā-yi d. 86v/16
ehl-i d. 77r/28
kārvān-i d. 45r/5
esīr-i d.- i ʿışḳ 15v/5
d.- i hicr 18r/9
d.- i nā-maʿdūd 80v/19
d.+ i 12v/8, 26v/1, 54v/9, 5v/11, 94r/14, 114r/16
d.+ iġa 83r/25
d.+ im 31r/8, 3r/22
d.+ imizden 86v/15
ehl-i d.+ in 15v/7
d.+ ini 51r/4, 63v/18
d.+ iŋ͡g 42r/26
d.+ iŋ͡gġa 80v/19
d.+ lıġ 54r/16-17, 77r/28
d.+ siz 77r/28

derd-ālūd (Fa)
āh-i d. 106v/3

derd-mend (Fa)
d. 101v/8
d.+ iŋ͡gden 56v/26

der-āverdend (Fa)
d. 117v/18

Derelgin
D. 37r/28-29

der-gāh (Fa)
d.+ ıġa 111v/2
d.+ ıŋ͡g 73v/2

der-geh (Fa)
d.- é to 113r/7
d.+ iŋ͡ge 7r/29

dermān (Fa)
d.+ ıŋ͡g 75v/25

der-miyān (Fa)
d. 26r/15

derrān (Fa)
d. 78r/1

dervāze (Fa)
d. 47r/26
d.+ ni 47r/26

deryā (Fa)
d. 20v/12
ġayr-ı d. 3r/6, 96r/15
d.+ larnı 7r/8
d.+ sınıŋ͡g 67r/6-7
d.+ sıdın 112r/24

dest (Fa)
d. 10r/10, 24v/27, 108r/10-11
d.+ eş 10r/10
kef-i d.+ çe 89r/25

destār (Fa)
d. 49r/25
d.+ ın 51r/27

dest-āvīz (Fa)
d. 53r/18

dest-res (Fa)
d. 3r/6, 96r/15,100r/28

dest-gīr (Fa)

d. 30v/11

destūr (Fa)
d. 84r/14

deşt (Fa)
d. 38r/7, 70v/20, 80v/2, 98v/17, 107v/16, 108r/3, 115r/10
d.+ din 94v/16
d.+ i 49v/18, 62r/27
d.+ ide 117v/9, 26r/17, 45r/5, 76v/17
d.+ ige 39r/15
d.+ iġa 56r/3
d.+ in 8v/28, 99r/19
d.+ ni 56r/12, 80v/2

Deşt-i Ḳıpçaḳ
D. 27v/18

devā (Aa)
d. 26r/20-21, 80v/19, 86v/16, 101v/8, 109r/10-11
d.- yi derd 86v/16
d.+ dur 114v/27

devāt (Ar)
d. 4r/15, 97v/5

devlet (Ar)
d. 12v/4-5, 22r/13, 109v/16
ḫuṭbe-yi d. 77v/6
d.- i bāḳī 9r/19
d.+ i 24v/27
d.+ idin 96v/25
d.+ im 44v/28-29

devletlü (Ar+Tr)
d. 23v/25

devlet-ḫᵛāh (Ar+Fa)
d.+ lıḳ 7r/18-19, 54r/11

devr (Ar)
d. 118v/8, 69v/2, 9r/23, 110v/21-22
d.- i felek-vār 118r/27
d.+ din 111v/14
d.+ i 55v/20
d.+ iġa 107r/29, 107v/26
d.+ içe 68v/16
d.+ ide 107r/28, 11r/18
d.+ iġa 91r/28
d.+ in 56r/3

devrān (Ar)
d. 36r/9, 54v/26, 65r/21, 101r/22
aḥbāb-ı d. 23r/25
āfet-i d. 100r/18, 91r/27
mihr-i d. 91r/27
zehr-i d. 96r/20
d.+ ġa 109v/21
d.+ da 23v/1
d.+ dın 100r/17
gül-şen-i d.+ dın 72r/9
d.+ ġa 67r/20
d.+ ı 12v/3
d.+ nı 67v/13

devvār (Ar)
çerḫ-i d. 118r/27
günbed-i d. 77v/17

Deylemice
D. 49v/10

deyr (Ar)
d. 11r/19, 39r/22, 39r/7, 39v/21, 45v/3, 51r/2, 59v/23, 69v/10, 79v/23, 83r/27, 92r/25, 99v/18
pīr-i d. 45v/3, 74r/6, 86v/1-2, 109r/2
d.- i fenā 9r/20, 49v/18, 74r/7, 79v/2, 89r/7
fetḥ-i d.+ de 101v/5, 11v/2
d.+ i 8v/11

di -
d. 11v/5, 11v/8, 14r/21, 14v/7, 6v/15, 6v/7, 74r/15
d.- ben 14v/8, 22r/20, 26v/9, 56v/4, 65r/21, 67v/27, 72v/13, 73v/13-14, 79v/27, 93r/19, 102r/3
d.- di 7v/8, 14r/25, 24r/6, 40r/12, 40r/3, 45v/3, 50r/17, 54v/10, 62r/24, 67r/16, 71v/29, 77v/18, 82v/20, 84r/14, 96v/29, 99r/24, 101v/19, 102r/29, 109r/2, 116v/5
d.- dik 14v/15
d.- diler 3v/12, 42v/13

d.- dim 9r/17, 14r/28, 32v/6-7, 37v/2, 52v/25, 54r/12, 75v/7, 97r/1, 102r/2, 102r/28
d.- diñg 14r/26, 28r/5, 40r/1, 56r/24
d.- diñgiz 14r/27
d.- diñgler 14r/27
d.- dük 14r/29, 21r/15, 21r/16, 25v/10, 25v/16, 99v/29
d.- geç 12r/7, 14v/12
d.- geli 14v/14
d.- gen 14v/1, 3v/4, 7v/6, 7v/8, 86r/18
d.- gençe 14v/11
d.- gey 14v/15, 40r/9, 54r/9
d.- gil 8v/11, 14v/1, 63r/14
d.- gin 8v/11, 8v/12
d.- güçe 14v/11
d.- güçi 14v/9-10
d.- güdik 14v/17
d.- gülük 14v/16
d.- güm 14v/18, 81r/1
d.- gümizdür 14v/19
d.- günçe 14v/11, 81r/2
d.- güsi 14v/22-23
d.- güsilerdür 14v/22-23
d.- güñgüzdür 14v/21
d.- li 14v/13
d.- me 15v/29, 21v/24, 44v/5, 46r/22, 51v/20, 55r/23, 56r/6, 66v/8, 80r/23, 80v/19, 86r/15, 90r/13, 100r/1, 118v/6-7
d.- medi 99v/2, 117v/25
d.- megil 75v/29, 114v/16
d.- mek 3v/28, 6v/18, 6v/19, 6v/23, 14r/24, 19r/12, 25v/20, 36v/24, 57r/29, 57v/1, 68v/18, 96r/5
d.- mekim 36v/7
d.- mekin 92r/27
d.- miş 11r/3
d.- men 14v/3, 53v/1, 56v/1, 70v/11-12, 87v/11
d.- meñg 42r/24, 8v/10
d.- mes 10v/29, 14v/2, 49r/12, 9v/10
d.- mey 10r/27, 92r/24
d.- meydür 14v/4
d.- miş 14v/4, 56v/3
d.- mişeñg 14v/5
d.- p 3r/21, 14v/8, 16v/28, 23r/22, 24r/18, 26v/11, 28r/5, 30v/28, 33r/28, 33v/3, 34v/15, 39r/26, 40r/18, 46r/13, 67v/7, 74v/27, 75v/17, 77r/27, 82r/3, 88v/15, 90v/1, 95v/29, 97r/11, 106r/19, 106r/25, 111v/11
d.- p sin 83r/18
d.- ptür 29v/7, 36r/23, 81v/23
d.- r 24v/29, 44v/20, 45v/16, 6v/19, 6v/24, 6v/8, 7v/28, 73v/13, 86r/18, 92v/8, 97r/11, 100r/29
d.- rler 62r/27, 76r/5, 93r/14, 115r/13, 116r/8-9
d.- r min 54r/15, 94r/13, 100v/15-16
d.- r sin 33v/28-29, 83v/7, 18r/7, 73v/28
d.- se 14v/24, 16v/15, 37r/16, 4r/15, 54r/23, 56v/1, 73v/13-14, 97v/4
d.- se bolġay 16v/20, 16v/21
d.- sek 14v/24
d.- sem 14v/24, 15r/22, 20r/29, 31v/27, 51r/4, 54r/7, 66v/6, 96v/19, 99v/16, 111r/1
d.- sen 116r/8-9
d.- señg 14v/25, 37r/21, 51r/11, 53v/21, 56r/25, 80v/18, 80v/29, 93v/26, 96v/10, 101v/10, 104r/3
d.- señgiz 14v/26
d.- sün 14v/15, 20v/5, 62v/2
d.- y 11v/23, 14v/6, 65r/15
d.- y alġay 11v/19
d.- y alman 63v/4
d.- y başladı 11v/15
d.- y di-y 11v/7
d.- y diydi 15r/4
d.- ye diye 12r/2
d.- y kör- 11v/12-13
d.- ydür 15r/1, 6v/17, 6v/19, 6v/24
d.- ydürgen 15r/1
d.- ydürmiş 15r/2
d.- yin 11v/24, 14v/6, 28v/10, 95v/26
d.- y min 11v/17
d.- ñg 8v/23
d.- ñgiz 22v/8

dīde (Fa)
d. 46r/27, 78v/6
d.- yi giryānda 79r/27

d.- yi giryānıdın 9r/7
d.- yi ümīdlerne 73v/2
d.+ lerimden 50v/15

dik 1

d. 8v/16, 12r/18, 16v/28, 17r/24, 17r/25, 20v/12, 22v/1, 23r/25, 25r/13-14, 17r/25, 24r/23, 26r/20-21, 28r/13, 30v/4, 35v/4, 37v/20, 37v/4, 38v/25, 39r/10, 39v/14, 40r/14, 40r/18, 40r/2, 40r/5, 40v/7, 48r/25, 48r/7, 48v/25, 54r/13, 55v/17, 56r/22, 57r/15, 59r/16, 60v/18, 62v/14, 63v/4, 64v/20, 65r/10, 65r/3, 65v/2, 65v/26, 65v/5, 65v/8, 68v/25, 69r/19, 69v/16-18, 70v/19, 70v/20, 71r/15, 72v/24-25, 73r/3, 73v/26, 75v/12, 76r/5, 77v/15-16, 78v/19-20, 79r/9-10, 81v/17, 82r/1, 82v/13, 83r/22, 85v/14, 85v/15, 86v/8, 89v/2, 91v/2, 93v/2, 93v/3, 95r/9, 96r/18-19, 98r/16, 99r/19, 99r/29, 99v/25, 103r/4, 105r/6, 107r/29, 107v/16, 108r/7, 108v/2, 109v/2, 110v/25, 112v/23, 112v/24, 114r/29, 116v/6, 117v/9
d.+ tür 86r/18

dik 2

d. 17v/3

dīn

d. 7v/5, 22v/10, 37r/12, 109v/3/4
ehl-i d. 11r/19
naḳd-ı d. 46r/9, 59r/17
d.+ ġa 23v/18
d.+ i 78v/4

dil (Fa)
d. 10v/5, 39v/8
d.+ im 22v/21
ehl-i d.+ ler 46r/26

dil-ārām (Fa)
D. 117v/25
d.+ ı 64v/28
d.+ ım 16r/7

dil-āvīz (Fa)
d. 40v/18
d.+ rek 23r/10

dil-ber (Fa)
d.+ imni 66v/11
d.+ ler 46v/4
d.+ lıġda 74r/5

dil-cū (Fa)
serv-i d. 83v/8

dil-dār (Fa)
d.+ ġa 56r/29
d.+ ımġa 98r/16

dil-efkār (Fa+Ar)
d.+ ım 88v/12

dil-ḫaste (Fa)
ım-i d. 114r/17

dil-keş (Fa)
d. 100r/8

dil-ḫᵛāh (Fa)
d.+ lar 47r/10-11
d.+ ları 112v/16

dil-pesend (Fa)
d. 101v/11

dil-rubā (Fa)
d. 115r/11
d.+ ġa 46r/22, 46v/13, 72r/26
d.+ ye 76v/13
d.+ yīniṅg 36r/23

dil-sitān (Fa)
d.+ dın 101r/26

dimāġ (Ar)
d. 7v/5, 102r/3
d.+ ı 45r/1, 81v/11, 86v/1-2
d.+ ıdın 95r/6
d.+ ıġa 52r/11
d.+ ımġa 102r/16, 102r/3
d.+ ıṅga 67r/16

dip -

d.- er 13r/29, 83r/13

direm (Ar)
d. 22r/6, 36r/4

direng (Fa)
d. 30r/4

dīv (Fa)
d. 38v/25, 40v/19
d.+ ni 22r/11-12

dīvān (Ar)
d. 101r/25, 117v/18
d.+ ımdın 77r/18

dīvāne (Fa)
d. 22r/20, 57r/18
d.+ din 16v/28, 92r/24
d.+ ler 46r/24, 49v/20
d.+ lıġ 23v/2
d.+ lıḳ 23v/3
d. min 77r/18
d. sin 56v/6
d.+ vār 83r/20
d.- yi ebter 94v/3

dīvār (Fa)
d. 4v/14, 83v/3
d.+ da 39r/21
d.+ ıġa 65r/12
d.+ ımız 15v/7
d.+ ını 25v/14

diyār (Ar)
d.+ ı 63r/12

Diyarbakır
D. 30v/7

dıraḫt (Fa)
d.+ ı 103v/20

dost (Fa)
d. 10v/11, 19v/19, 22v/8, 24r/13-14, 70v/11-12, 72r/11, 117r/12
d.+ ġa 69r/20
d.+ lar 10v/13, 19v/19, 51v/25, 56r/16, 104v/14, 104v/15
d.+ uñġġa 115v/20

duʿā (Ar)
d. 10r/20, 62r/13, 80v/13, 99r/23
d.+ lar 24v/13

dudaġ
d.+ ı 41v/5
d.+ ında 108v/26
d.+ ıñg͡ 26r/1, 73v/4

-durur
d. 40r/9, 54r/29

dut -
d.- a 17v/24
d.- a gör 19r/1

duzaḳ
d.+ ġa 110r/15

dü (Fa)
d. 42r/1
d.+ şeş 111r/24
d.+ tāh 26r/15, 26r/16

dükkān(Ar)
d.+ ıġa 7r/16

dük-tıraş (Fa)
d.+ lıġdın 60v/10

dünyā (Ar)
d. 46r/9, 48r/18, 99v/25, 111v/27
vābeste-yi d. 48r/18
Zāl-i D. 45r/22
d.+ da 13r/16, 93v/28
d.+ nı 80v/18

dünyī (Ar)
meyl-i d. 24v/19

Dü Peyker
D. 109r/18

dür/dürr (Ar)
d.- i ʿAden 76r/5
d.- i ġalṭān 63v/9
d.- i ş̲emīn 117v/16
d.+ idin 59v/26
d.- i encümdin 55v/11-12
d.- i eşkim 24r/18
d.+ lerin 93v/1
d.+ lü 19r/28
d.- i meknūn 18v/6

dürc (Ar)
d. 22r/14

Dürdāne
D. 71r/1

dürüst (Fa)
d. 32v/1-2

düş -
d.- me 43v/13
d.- miş 11r/2

düşman (Fa)
d. 117r/12
d.+ dur 24r/13-14, 117r/19
d.- ı cān mu 28v/10
d.+ ını 119r/9
d.+ lar 99v/1
d.+ larıġa 104v/15

düşnām (Fa)
d. 62r/13

düşün - bkz. **oylanmaḳ**
d.- mek 91v/15

düşür -
d.- ün͡g 75v/21

düşvār (Fa)
d. 56r/17, 99v/10
d.+ dur 12r/14
d.+ lıġı 88r/2
d.+ lıġlarġa 81v/11

dūd (Fa<Tr)
d. 67v/1, 67v/2, 76v/17, 106v/3, 108v/23, 118v/14
d.- ı āh 115r/24
d.- ı āhı 68v/26
d.- ı āhım 12r/18
d.+ ı 36v/13
d.+ ī 11r/8-9
d.+ ı 82r/1
d.+ nı 50r/16

dūde (Fa<Tr)
d.+ sidin 77r/15

dūzaḫ (Fa)
d. 73r/21
d.+ ça 93v/5
d.+ e 8r/21

E / Ė

ebā (Ar)
e. 52r/12

ebe bkz. **ebüke** ve **ebü**
e. 27v/17

ebed (Ar)
e. 15v/19, 82v/16, 108v/27
ʿömr-i e. 52r/4

ebem kömeci
e. 27v/15

eblaḳ (Ar)
e.+ ın 107v/24

ebr (Fa)
e.- i bahārī 44v/20
e.+ şīn 108r/6

ebter (Ar)
dīvāne-yi e. 94v/3

Ebū
E. 54r/13

Ebū ʿAlī Ṭūsī
E. 89r/12

Ebū ʿAmru bin ʿOṣmān Mekkī
E. 3v/19

Ebūbekr
E.- i Ḫabbāz 62v/4-5

Ebūbekr Cevzaḳī
E. 84r/19

Ebulḫan Tağı bkz. **Bulḫan**
E. 27v/18

Ebū Müslim Mervezī
E. 49v/16

Ebū Süleymān Ḫavāṣ
E. 67r/16

ebü bkz. **ebe** ve **ebüke**
e. 27v/16

ebüke bkz. **ebe** ve **ebü**
e. 27v/17

Ebü'l-ʿAbbās Erzīzī
E. 3v/21

Ebü'l-ʿAbbās Nesāyī
E. 29v/7

Ebü'l-Ferec Rūmī
E. 113r/6

ebyāt (Ar)
e. 109r/24
e.- ı naẓmın 18v/6

ebyeż (Ar)
mermer-i e. 41v/20

ecdād (Ar)
e.+ ı 58v/1

ecel (Ar)
e. 11v/18, 21v/12, 26r/19, 53v/12, 54v/25, 64v/2, 71r/8-9, 80r/18, 80r/24, 92r/29, 112v/20
e.+ ni 64r/23

ecnās (Ar)
e.+ ı 53v/23
e.+ nı 103r/25

ecnebī (Ar)
e. 87v/5

eçe
a. 32v/3-4

edeb (Ar)
e. 115r/1, 39v/24
terk-i e. 10v/11

edik
e. 33v/7

edīb (Ar)
e. 115r/2

edünnī (Ar)
e. 3v/20

edvār (Ar)
e.+ de 37r/17

efṣaḥ (Ar)
e. 39r/26

efendi (Rum.)
e. 44r/22-23

efġān (Fa)
a. 69v/9, 78v/27, 82r/17, 83r/8, 87v/27, 97r/12, 117r/20
a.+ dur mu 54r/18
a.+ ı 35r/13
a.+ ıdın 90r/13
a.+ lar 50v/15

efʿi (Ar)
e. 67v/20
e.+ ni 117v/5

eflāk (Ar)
e. 20v/16, 51r/1, 68v/23, 112v/12
pervīzen-i e. 110v/21-22
e.+ din 37r/24 25

efsāne (Ar)
e. 30r/18
e.+ ġa 90r/22

efsem bkz. **epsem**
e. 27v/13, 44r/21, 44r/22-23

efsūn (Fa?)
e. 74r/5, 117v/5

efsūn-ger (Fa)
e.+ im 109v/10

efzūn (Fa)
e. 78r/10, 8r/28, 118v/14
e.+ lıġın 55v/11-12

egdiş 1
e. 108v/29

egdiş 2
e. 108v/29

egdiş 3
e. 108v/29

ege bkz. **igek**
e. 108v/16-17

eger (Fa)
e. 4r/10, 6v/20, 11r/22, 16v/8, 24v/11, 24v/29, 26r/20-21, 32r/12, 37r/10, 39v/15, 45v/22, 46v/4, 52r/24, 53r/28, 54v/26, 56r/22, 59v/29, 62v/29, 71r/8-9, 75r/13, 77r/17, 81r/22, 81r/8-9, 82v/16, 82v/27, 90r/21, 91r/12, 92v/29, 94r/19, 95v/25, 97r/26, 107r/23-24, 108v/27, 109r/3, 109v/12, 109v/16, 110r/5, 111r/25

egerçi (Fa)
e. 12r/26, 54v/1, 54v/8, 66v/2, 68v/13, 78r/1, 109r/10-11, 118r/15
90v/27

eglen -
e.- mek 45v/9
e.- mez 45v/11

egremçi bkz. **örgemçi**
e. 45v/11

egü
e. 45v/17

ehl (Ar)
e. 30v/12, 89v/5
e.- i cihān 54v/5
e.- i daḳāyıḳ 86v/17
e.- i derd 77r/28
e.- i derdin 15v/7
e.- i diller 46r/26
e.- i dīn 11r/19
e.- i ʿaẕāb 8r/21
e.- i ʿālem 90v/23
e.- i ʿirfān 91r/4
e.- i ʿışḳ 43v/21
e.- i ʿışḳnıŋ͡g 39r/10
e.- i fenā 98v/4
e.- i huşī 38v/2
e.- i ḫandān 75r/14
e.- i ḳabūl 80v/18
e.- i zühd 77v/22
e.+ i 3v/11, 11r/4, 18r/9, 18v/24, 20r/29, 26r/1, 40v/7, 41v/25, 53r/7, 56v/2, 77r/28, 88r/1, 99v/6, 109v/3/4, 114v/17
e.+ iġa 9r/6, 11r/27, 18v/23, 22v/10, 37r/12, 38r/18, 39v/29, 40v/18, 44r/27, 59v/28, 69r/20, 80v/28, 82r/2, 109v/13
e.+ idin 116r/8-9, 117r/4
e.+ in 90v/27, 116v/5
e.+ ine 12v/25
e.+ ini 39v/18, 54r/8, 68v/10, 110r/7, 116v/15
e.+ iniŋ͡g 88r/1, 117r/10-11

eke bkz. **aġa**
e. 45v/14, 45v/16

ekez
e. 45v/12

ekmel (Ar)
e. 83v/6

ekseri (RT)
e. 45v/14

eksük
e.+ dür 19r/1

ekşi
e. 45v/14

ekşi -
e.- mek 45v/9

el
e. 5r/6, 10v/27, 75v/21, 80v/15
e.+ e 17v/23, 34r/23
e.+ iŋ͡gde 17v/22
e.+ üm 10v/27, 80v/14

elbette (Ar)
e. 88v/24, 115v/4

eldeŋ͡g bkz. **ultaŋ͡g**
e. 85v/27

eldeven
a. 50r/14

elem (Ar)
e. 80r/4, 90r/3, 117r/18
e.+ idin 108v/21
e.+ ler 3r/4

elfāẕ (Ar)
e.+ ı 40v/16

el-ḥaḳ (Ar)
e. 40v/18, 100r/20

elif (Ar)
e. 20r/11, 40r/2, 80r/23, 85v/14
e.+ dür 39v/6

eliñg utġıl (Özb.)
e. 58v/22

elük-*hā* (Tr+Fa)
e. 62v/16

elvedāʿ (Ar)
e. 67r/20

em
e. 50v/1

emān (Ar)
e. 114v/17

emek bkz. **imgek**
e. 115r/3, 50v/5

emekdaş
e. 50v/5

emizek
e. 50v/3

emizikli
e. 50v/4

emlāk (Ar)
żābéṭ-é e. 117v/19
e.+ é 117v/18

emlük
e. 50v/6

emn (Ar)
e. 77v/17

em otı
e. 50v/3

emr (Ar)
e. 106v/14
e.+ iġa 113r/11

emṣāl (Ar)
e. 66v/11

en
e. 51v/6

ėn
ė. 117v/7

enʿām (Ar)
e. 43v/26
e.- ı ferāvān 80r/6

enbāşte(Fa)
e. 7r/8

encüm (Ar)
e. 12v/4-5, 16v/1, 17v/5, 21v/24, 44v/28-29, 67r/6-7, 67v/13, 86r/20, 86r/21, 112v/9
çerḫ-i e. 24v/7
dür-i e.+ din 55v/11-12
e.+ ni 26v/13

endek (Fa)
e. 97r/10

endīşe (Fa)
e. 109v/21

endūh (Fa)
e. 24r/26, 75v/29
e.+ ıdın 91v/11, 97r/11
tef-i e. 11r/8-9

endüh (Fa) bkz. ***endūh***
e. 52r/13

enege bkz. **inege**
e. 20r/20, 51v/7, 51v/8, 51v/10

ene'l-Ḥaḳ (Ar)
e. 83r/15

enet -
e.- mek 51v/5

enfās (Ar)
e.+ ı 64r/18, 101r/11

engebīn (Fa)
e. 16v/27

engenar (Fa?)
e. 52r/5

enīs (Ar)
e. 99v/13

enişte
e. 51v/26

enler (RT)
e. 52r/6

enük (RT)
e. 52r/6

envār (Ar)
e.+ ı 62v/27

epkin bkz. **ipkin**
e. 27v/13, 27v/15
e. müdür 27v/14

epri - bkz. **üpremek** ve **üprenmek**
e.- mek 58r/1

eprik 1
e. 27v/12

eprik 2
e. 27v/12

epsem bkz. **efsem**
e. 27v/12

er
e. 49r/13, 86v/19, 115r/29

er (Fa)
e. 75r/22, 92r/19, 96v/27

ėr
ė. 99r/20

ėr -
ė. 99r/20
ė.- mek 5r/4, 5r/5

ercümend (Fa)
ḥakīm-i e. 85v/10

erevül ~ herevül
a. 36v/21

erezvārī/arazvarı
e. 37r/5, 37r/6

ergen
e. 37r/26

ergene bkz. **Erkeneḳun**
e. 37r/27

eriş ≠ arġaç
e. 37r/9, 37v/13

erk 1
e. 37r/23

erk 2
e. 37r/23

erkeç bkz. **irgeç**
e. 37r/24 25, 99v/24

ernek
e. 37v/5
E. 37v/5

ersün
e. 37r/7

ert-
e.- iben 35r/13, 35r/15

erük 1
e. 37v/9

erük 2
e. 37v/9

erż (Ar)
e. 34v/5

erzende (Fa)
e.+ lıġ 73v/23

erzi - (<Fa+Tr)

e. 36r/5
e.- ġusı 36r/14
e.- ben 36r/8
e.- di 36r/3
e.- dik 36r/14
e.- durġan 36r/5
e.- dük 36r/3
e.- dür 36r/3
e.- ydür min 36r/7
e.- ġay biz 36r/12
e.- ġa biz 36r/12
e.- ġaç 36r/12
e.- ġalı 36r/12
e.- ġan 36r/5
e.- ġança 36r/13
e.- ġay 36r/14
e.- ġıl 36r/6
e.- ġuça 36r/13
e.- ġuçı 36r/13
e.- ġudik 36r/15
e.- ġuluḳ 36r/14
e.- ġum 36r/13
e.- ġunça 36r/13
e.- ġuñg 36r/14
e.- li 36r/12
e.- liñg 36r/12
e.- maġım 36r/8
e.- maġum 36r/8
e.- maḳ/ġ 36r/3
e.- maydur 36r/5
e.- me 36r/6
e.- medin 36r/10
e.- meġıl 36r/6
e.- mek olmas 36r/10
e.- men 36r/7
e.- mes 36r/9
e.- mesi/mezi 36r/10
e.- mes min 36r/7
e.- meñg 36r/7
e.- meñgiz 36r/7
e.- meñgler 36r/7
e.- y min 36r/7
e.- miş 36r/8
e.- mişeñg 36r/8
e.- p 36r/8
e.- p bolmas 36r/10
e.- r 36r/3, 36r/4
e.- rdik 36r/15
e.- rem 36r/8
e.- rġan 36r/5
e.- rim 36r/8
e.- r min 36r/7
e.- saḳ 36r/12
e.- se 36r/14
e.- se bolmas 36r/10
e.- sün 36r/14
e.- y 36r/11
e.- y almas 36r/11
e.- y erzi-y 36r/11
e.- yin 36r/11
e.- ñg 36r/6
e.- ñgiz 36r/6
e.- ñgler 36r/6

es -
e.- ip 64r/14

esās (Ar)
e.+ ı 22r/1
e.+ ın 109v/20

esbāb (Ar)
e. 13r/16, 93v/28, 106v/15
e.+ ı 13r/16, 93v/28
e.+ ın 100r/7, 106v/14
e.+ ıñg 12r/18

esen bkz. **isen**
e. 40v/14, 104v/22

esenle - bkz. **esenleşmek** ve **ḫoşleşmek**
e.- mek 40r/19

esenleş - bkz. **esenlemek** ve **ḫoşleşmek**
e.- mek 40r/19

eṣer (Ar)
e. 62v/24, 64r/9, 65r/11, 97v/5
e.+ i 109r/5

esirgiş (RT)
e. 40v/8

esīr (Ar)
e. 30v/12, 34v/4, 5r/25, 83r/25, 86r/27, 109v/3/4
e.- i derd-i ʿışḳ 15v/5
e.- i taʿab 83v/2

esrār (Ar)
e. 40v/6, 40v/7
e.+ ı 40v/7

esri - bkz. **üsrümek**
e.- mek 74v/8

esrük
e.+ kine 17v/12

ėş
ė. 106v/5

ėş -
ė.- /iş- 2 106v/5
ė.- /iş- 3 106v/5
ė.- mek/iş-mek 106v/6

eşbeh (Ar)
e.+ in 107v/26

eşheb (Ar)
e.+ idür 53v/11

eşk (Fa)
e. 12r/19, 19r/1, 22r/7-8, 40r/14, 42r/1, 44r/28, 44v/20, 52r/13, 68v/1, 77r/1, 78v/18, 78v/19-20, 85v/17, 93v/1, 93v/23, 104v/25, 104v/7, 10v/22, 113r/18-19
e.+ din 19v/23, 37v/17
e.+ i 117v/16
e.+ im 4r/17, 20r/4, 35r/28, 42r/24, 42v/8, 44r/27, 44v/28-29, 49r/15, 51v/13, 55v/11-12, 63v/10, 67r/6-7, 100r/16, 106v/4, 108v/21, 112v/21
baḫr-i e.+ im 7v/9
e.+ imde 71r/15
e.+ imni 94v/25
e.+ in 6v/20
dür-i e. 24r/18
seyl-i e.im 71v/20
seyl-i e.+ iŋdin 99r/29
e.+ iŋniŋ 26v/15

eşkāl (Ar)
e.+ ıġa 73v/11

eşkek
e. 42r/1
e.+ ler 42r/2

ėt -
ė. 8r/20, 13r/19, 93v/1, 93v/2, 93v/3, 56v/25
ė.- dik 94r/11
ė.- dikleri 5r/8
ė.- dügi 43v/26
ė.- e 94r/11
ė.- e başlaġay 94r/25
ė.- e başlamaḳ 94r/24
ė.- e ėt-e 93v/24
ė.- edür 93r/23
ė.- edürgen 93r/27
ė.- edür min 93v/10
ė.- edür sin 93v/13
ė.- e kirişmek 94r/23
ė.- eli 93v/27
ė.- eliŋ 93v/27
ė.- e min 93v/9
ė.- er 17v/24, 93r/23, 93r/24
ė.- erdik 94r/13
ė.- erem 93v/10
ė.- ergen 93r/27
ė.- erim 93v/10
ė.- er min 93v/10
ė.- er sin 93v/12
ė.- e sin 93v/12, 93v/14
ė.- ey 93v/25, 93v/26
ė.- eyin 93v/25
ė.- ge biz 93v/27
ė.- geç 94r/5
ė.- geli 94r/4
ė.- gey 94r/11
ė.- gen 93v/1, 93r/27
ė.- gey biz 93v/27
ė.- gil 93v/6-7, 93v/1
ė.- gil
ė.- güçi 94r/6, 94r/7
ė.- güdik 94r/13, 94r/14, 94r/15
ė.- güm 94r/7, 94r/8
ė.- güsi 94r/10
ė.- güŋ 94r/9
ė.- iben 93v/14
ė.- ip 93v/14
ė.- ip bolmas 93v/23
ė.- iŋ 93v/8
ė.- iŋiz 93v/8
ė.- iŋler 93v/8
ė.- mege biz 93v/29
ė.- me 93v/8
ė.- medin 93v/22, 93v/23
ė.- megey biz 94r/3
ė.- megil 93v/8
ė.- mekim 93v/10

ė.- megüm 93v/11
ė.- mek 1 93r/15
ė.- mek olmas 93v/23
ė.- meli 94r/3, 94r/4
ė.- meliŋ̂g 94r/3
ė.- meŋ̂g 93v/9
ė.- meŋ̂giz 93v/9
ė.- meŋ̂gler 93v/9
ė.- mes 93v/20
ė.- mesek 93v/29
ė.- mesi/mezi 93v/21
ė.- meydür 93r/26
ė.- meyen 57r/4-5
ė.- miş 93v/14
ė.- mişeŋ̂g 93v/20
ė.- se 94r/11
ė.- se bolmas 93v/23
ė.- sek 93v/27
ė.- sün 94r/11
ė.- ti 93r/18, 93r/19
ė.- tük 93r/21

ėt 1
ė. 93v/6-7

ėt 2
ė. 93v/6-7

etek
e.+ in 17v/24

etege
e. 20r/20, 30v/17, 30v/18, 30v/6, 51v/10

ėtil -
ė.- di 94r/18
ė.- mek 94r/17
ė.- se 94r/19, 94r/20

ėtiş -
ė.- mek 94r/21

etmek bkz. **ötmek**
e. 30v/25, 62v/2

eṭfāl (Ar)
e.+ nı 48r/16

eṭrāf (Ar)
e.+ ıda 76r/3-4, 86r/21
e.+ ıġa 65v/26

ėttür -
ė.- mek 94r/22

evc (Ar<Fa)
e. 33v/26, 4v/19
e.+ i 51r/1
e.+ in 115v/1

ev-ednā (Ar)
e. 20v/16

evlā (Ar)
e.+ dur 82v/16

evlād (Ar)
e.+ ını 30v/12

evrāḳ (Ar)
e.+ ını 62v/26

evḳāf (Ar)
e. 72r/29

evvel (Ar)
e. 15v/19, 33v/28-29, 45r/27, 65r/3, 67v/10, 68v/20, 75v/7, 76v/22, 117v/25
e.+ ce 65r/15
e.+ ġıdın 10v/15-16

ey
e. 3r/20, 6v/1, 8v/15, 9r/23, 10v/13, 10v/25, 10v/3, 11r/27, 12r/14, 12r/28, 12v/11, 12v/25, 13r/2, 13r/5, 15v/1, 16r/20, 16v/15, 17r/28, 17v/5, 18r/12, 18r/14, 18r/16-17, 18r/22, 18r/7, 18r/8, 18r/9, 19r/1, 19v/22, 20r/6, 23r/22, 23r/25, 23r/8, 24v/15-16, 24v/24, 24v/29, 24v/9, 25v/28, 26r/1, 26r/19, 26v/1, 26v/16, 27v/13, 27v/4, 28r/12, 29v/21, 30v/4, 31v/22, 31v/27, 32v/12-13, 33r/24, 33v/2, 33v/28-29, 36v/14, 37v/1, 37v/14, 37v/16, 37v/4, 38r/11, 38v/23-24, 39r/10, 39r/15, 39r/22, 39r/27, 39r/7, 39v/24, 39v/29, 40r/10, 40r/12, 40r/5, 40v/26, 41v/10, 41v/5, 44r/26, 45r/25-26, 45r/4, 45v/18, 46r/9, 47r/10-11, 48r/20, 49r/12,

49r/15, 50r/17, 51r/4, 51v/20, 53r/6, 53v/19, 54r/16-17, 54v/29, 55r/23, 55v/18, 55v/8, 56r/12, 56v/25, 56v/27, 56v/5, 57r/4-5, 57v/14, 60r/19, 60r/26, 60v/1, 61r/3, 62r/27, 62v/22, 63v/16, 63v/17, 63v/19, 65r/3, 66r/28, 66v/11, 66v/17, 67r/4, 67v/27, 68v/2, 70v/11-12, 71v/29, 72r/9, 73v/28, 73v/29, 73v/4, 73v/7, 74r/6, 75v/29, 76v/16, 77r/17, 77r/28, 77v/6, 78r/10, 78r/5, 78v/22, 79r/28, 79v/1, 80r/24, 80v/17, 80v/2, 80v/7, 81r/1, 81r/3, 81v/17, 82r/27, 83r/20, 83r/27, 83r/9, 83v/7, 85v/17, 87v/13, 87v/4, 89r/12, 89v/24, 89v/3, 89v/5, 8r/20, 8v/12, 90v/1, 90v/28, 92r/25, 93v/2, 93v/3, 93v/4, 93v/6-7, 94r/28, 95v/20-21, 95v/6, 96r/13, 96r/16, 96r/5, 97r/28, 97v/26, 98v/9, 99r/29, 99v/1, 99v/10, 99v/14, 100r/17, 100r/22, 100r/27, 100v/15-16, 100v/8, 101r/11, 101v/8, 103v/7, 105r/6, 106r/19, 107r/3, 107v/24, 109r/10-11, 109v/21, 109v/26, 109v/5, 110r/6, 111v/1, 111v/14, 112v/20, 112v/3, 113v/24, 114r/16, 114v/19, 114v/28-29, 115r/8, 115v/1, 116r/8-9, 117r/18, 118v/1,

eyegü bkz. **üyegü**
e. 57r/6, 92v/1

ėyle -
ė.- di 5r/9
ė.- dügüm 5r/22, 5r/23
ė.- dügüŋ 6r/1
ė.- dügüŋ iḥsānlar 5v/28
ė.- dük 5r/21
ė.- geç 12r/13
ė.- me 8r/20, 12r/14
ė.- r 43v/26
ė.- sün 45v/11
e.- yen 7v/17, 7v/16

ėyle
ė. 5v/29, 86v/16

eyle
i. 16v/7, 17r/4, 25v/24, 26r/16, 37r/24-25, 42v/12, 45r/19, 49v/20, 56r/14, 57v/2, 57v/3, 60r/23, 62r/2, 65r/25, 65v/25, 73r/21, 89r/14, 97v/13, 99v/22, 107v/18, 108r/3, 118v/8, 117v/26
i.+ dür 27v/14, 43v/21

eyvān (Ar?)
e. 94r/13
e.+ ıda 83r/15
e.+ ıdın 94r/13
e.+ ıġa 59v/22
e.+ ıŋ͡ğda 69v/11

eyyām (Ar)
e.+ da 85r/27
e.+ ını 58v/13

ez (Fa)
e. 54v/7, 82v/27, 117v/18
e. bes 92r/23

ezel (Ar)
e. 100r/4, 15v/19
e.+ den 78v/6
e.+ din 15v/12

eŋ͡gir -
e.- gen 107r/29

ejdehā (Fa)
e. 78r/1
e.+ nı 66v/25

ejder (Fa)
e. 77v/29, 95v/9

ekṣer (Ar)
e. 36v/9-10

Elençik
E. 50r/23-25

elençik
e. 50r/23-25

Emīr ʿAlīşīr Nevāyī
E. 1v/6

Emīr Maḥmūd Şah
E. 117v/19

Emīr Timür
E. 65r/23

Endicān
E. 33r/27, 71r/13-14, 75v/23

ėr -
ė.- diñg

Erbaʿīn-i Manẓūm
E. 2r/22

Erdeşīr
E. 85v/3

Erdeşīr Bābek
E. 30v/27, 99v/4

Erdevān
E. 30v/27

Eresṭū
E. 100r/28, 85v/9, 97r/9

Erk
e. 107r/29
E. 37r/23, 37r/24 25
e.+ i 37r/24 25

Erkeneḳun (Mo) bkz. **ergene** ve **ḳun**
E. 37r/26

Ermen
E. 7v/20, 36v/20, 107r/28

Ermeniye
E. 107r/28

Ermeniye Tağı
E. 7v/20

Etrāk
E. 44r/6, 62v/13

Etrek
E. 30v/14

Etsiz bkz. **Atsız**
E. 30v/16

Eyyūb aleyhisselâm
E. 81r/21

Eyyūb
E.- i Ḫalef 117v/5

F

faḳīr (Ar)
libās-i f. 30v/27
f.+ niñg 55v/13, 55v/14

faḳr (Ar)
f. 19v/15, 57v/14, 99r/19
kisvet-i f. 103v/7
ser-bülend-i f. 97r/28

falān (Fa)
f. 3v/12, 30v/22, 30v/29, 34v/15, 76v/14-15, 77v/25, 79v/20, 95v/29
f.+ a 77v/25
f. oġlan 76v/25

fānī (Ar)
f. 16v/7

fārigˇ (Ar)
f. 89r/11

Fāris bin Pehlū
F. 36v/20

farḳ (Ar)
f. 17r/6-7, 58r/25, 109r/26
f.+ ı 99r/26

Fars
F. 30v/8, 40r/25
F. lügati 2v/2

Farsça
F. 2r/24, 3v/18, 3v/26, 2r/26, 10r/12, 10r/9, 15r/26-27, 15r/29, 15v/15, 15v/16, 15v/2, 15v/9, 16v/14, 17r/22, 19r/2, 25v/22, 26r/20-21, 26r/26, 26r/3, 26r/4, 26r/6, 26r/7, 26r/9, 26v/19, 27v/11, 27v/15, 27v/7, 32r/27,

33r/15, 33v/5, 36r/3, 37r/19, 37r/2, 37r/4, 37v/13, 37v/3, 39r/16, 39r/6, 40r/24, 40v/3-4, 41v/27, 43v/17, 43v/18, 44r/10, 44r/20, 44r/3, 45v/13, 49r/16, 49r/20, 49r/24, 49v/20, 50r/27, 50r/4, 50v/1, 50v/2, 50v/4, 51v/7, 51v/9, 55v/14, 55v/15, 57r/20, 57r/9, 57v/2, 57v/6, 58v/4, 62r/12, 62r/28, 62r/29, 62v/10, 62v/23, 65v/9, 70v/22, 70v/23, 71r/13-14, 71r/18, 71v/5, 73v/25, 74r/14, 77v/26, 77v/28, 79v/27, 79v/28, 80r/12, 80r/14, 80r/2, 85v/23, 89r/13, 93r/10, 93r/12, 95v/11, 95v/12, 95v/17, 96v/18, 104v/16, 104v/22, 106v/10, 106v/28, 108r/29, 109r/1, 109r/22, 109r/27, 109r/3, 112v/14, 112v/7, 115r/6, 117v/23, 118r/2

Fāruḳ
F. 82v/24

fāside (Ar)
f. 95r/6

faṣīḥ (Ar)
f. 39r/26, 67r/16

faṣl (Ar)
f.+ da 31r/3, 7v/3
f.+ ı 13r/16, 93v/28

fāş (Ar)
f. 10v/22, 11r/28, 33r/25, 39v/12, 39v/20, 39v/29, 58v/14, 69v/15, 77r/1, 93v/22, 104r/21, 113r/21

fātiḥ (Ar)
f. 118v/6-7

fātiḥa (Ar)
f. 77r/27

fedā (Ar)
f. 81r/8-9, 90r/27
f.+ n͡g 26r/19, 49r/15

fehm (Ar)
f. 39v/21, 64v/2, 8r/26, 92v/7, 94r/8
f.- ėttük 93r/22

felek (Ar)
f. 16v/29, 25r/13-14, 40v/21, 55r/5, 63v/27, 71r/12, 98v/15, 98v/16, 101r/9-10, 105r/6, 115r/2
f.+ din 24v/11, 40v/21
f.+ e 17v/27
devr-i f. vār 118r/27
hilāl-i f. 20v/19-20, 73v/9-10
f.+ ī 27v/11
şehsüvār-i f. 69r/19
terk-i f. 107v/26
ṭas-ı f. 26v/17
f.+ din 26v/17
f.+ ni 62v/11, 86v/1-2
f.+ nin͡g 82r/1

fen (Ar)
f. 8v/6

fenā (Ar)
f. 11r/22, 16r/13, 26r/17, 39r/15, 53r/17, 53v/14, 76v/17, 79v/1, 9r/20, 104r/16-17, 110v/25
deyr-i f. 49v/18, 74r/7, 79v/2, 89r/7
ehl-i f. 98v/4
sırr-ı f. 51r/2
f.- yi maḥż 49v/26

fer/ferr (Fa)
f. 58r/27, 77r/29

ferāġ (Ar)
f. 102r/3

ferāġat (Ar)
f. 82r/19

Ferāġī
F. 1v/9, 2r/2, 2v/20, 26v/6, 46r/7, 49v/29, 60r/21, 65r/9, 76v/28, 77v/24, 79v/17, 86v/23

feraḥ (Ar)
f.+ dın 41v/7

ferāvān (Fa)

enʿām-ı f. 80r/6

Ferenk
F. 49v/12, 77r/5

Ferġan
F. 36v/20

Ferġana
F. 97r/5

Ferhād
F. 8r/27, 10v/14, 18v/18, 21r/12, 28r/23, 71r/21, 30v/4, 38v/23-24, 39v/17, 40v/18, 40v/25, 62v/27, 65r/27, 65v/5, 68r/3, 69r/15, 74r/22, 76v/19, 77v/1, 77v/29, 78r/2, 81v/11, 82r/18, 82v/15, 86v/7, 92r/24, 95v/8, 96v/3, 96r/18-19, 104v/10, 105r/20, 109v/19, 111v/10, 115r/2, 115r/9, 116v/6, 118r/26
F.+ ġa 30v/3
F.+ nıñg 97v/25
F.+ pīşe 41v/21
F. u Şīrīn 2r/21
F.+ veş 38r/6
F. ve Şīrīn 56r/25, 57r/14, 58r/25, 65r/21, 65r/26, 65v/26, 66v/24, 69v/14, 71r/3, 77v/29, 78r/2, 81v/11, 86r/14, 86v/7, 87v/14, 90v/22, 96r/18-19, 96v/3, 97v/12, 99r/27, 100r/5, 100r/8, 101r/24, 104v/10, 104v/28, 108v/24, 109v/19, 111v/10, 118r/26

Ferheng - i Cihāngīrī
F. 33v/5, 65v/9

ferd (Ar)
f. 17r/16, 65r/26, 108v/23, 114r/12

Fereydūn
F. 92r/18, 112r/21

ferişte (Fa)
f. 27v/11

fermān (Fa)
f. 10v/15-16, 10v/5, 39v/8
f.+ dın 53v/9

fermānrevā (Fa)
f.+ ġa 10v/15-16

fermūd (Fa)
f. 49r/19

ferḫunde (Fa)
şeh-i f. 33r/28

ferrāş (Ar)
f.+ ıġa 22r/7-8

ferş (Ar)
f.- i ġabrā 26v/4
f.+ in 45v/11

feryād (Fa)
f. 21v/23, 31r/4, 60r/26, 7v/3, 88v/22
f.+ ıma 83r/7
f.+ ımızġa 75r/13

ferzāne (Fa)
f. 69v/11
f.+ lıġ 23v/2
f.+ lıḳ 23v/3

feṯḥ (Ar)
f.- i deyrde 101v/5, 11v/2

fétné (Fa)
f. 82v/27

fevāyid (Ar)
f.+ i 94r/25

Fevā'idü'l-Kiber
F. 2r/21

fevc fevç (Ar)
f. 4v/19

fevt (Ar)
f. 22v/15, 71r/28

feyż (Ar)
f. 76r/3-4, 77v/19, 93v/2

feżā (Ar)
f.+ sıda 92v/7-8

feza‘ (Ar)
f.+ im 90v/27

fiġān (Fa)
f. 37v/9, 51r/5, 5r/27, 80r/3, 109r/5
f.- i zārıça 117r/10-11
rāh-i f.+ ımda 114r/8
f.+ ı 35r/13
f.+ ım 76r/1, 90v/15-16
f.+ ımdın 82v/9
f.+ ımġa 98v/15, 98v/16

figār (Fa)
cism-i f. 86r/4-5

fihrist (Fa)
f.+ ide 100r/8

fikir (Ar) bkz. **fikr**
f. 54r/6

fikr (Ar) bkz. **fikir**
f.- i daḳīḳdin 64v/13
f.+ i 111v/2

fikret (Ar)
f.+ ıñg 101r/25

fi‘l (Ar)
f.- i ẕemīm 10r/26

fi’l-ḥāl (Ar)
f. 72v/13

firāġ (Ar)
f. 30v/20

firāḳ (Ar)
f. 12r/25, 26r/10-11, 41v/25, 54v/29, 59r/9, 64r/15, 75v/10, 78v/19-20, 81v/10, 97r/12
tīr-i bārān-i f. 62r/17-18, 8r/4
f.+ ıda 41v/5, 44r/27
f.+ ıñg 7r/16, 40v/10, 64v/2, 71v/9, 85v/29
f.+ ıñga 87r/24
f.+ ñg

firdevs (Fa)
Semerḳand-ı f. 28r/21

firḳat (Ar)
f.+ ıñgda 88v/16

Firūz Şah
F. 52r/10

fitīle (Fa)
f. 65r/11, 68v/16

fitne (Ar)
f.+ dür 37r/12, 86r/27
f.+ ġa 90r/23
f.+ ni 52r/28, 90v/15-16

fitrāk (Ar)
f.+ ıñge 40r/12

firāḳ (Ar)
f.+ ı 93v/3

firḳat (Ar)
f. 96v/21
f.+ ıdın 52v/23

firṣat (Ar)
f. 46r/21

fisḳ (Ar)
f. 33v/25

fūlād (Fa)
f. 76r/8, 94v/26

fuṣaḥā (Ar)
f. 99r/23

fūṭe (Ar)
f. 60r/17

futūr (Ar)
f. 17r/14

Fużūlī
F. 5r/23, 5r/24, 5r/26, 5v/29, 6r/2, 7v/14, 7v/16, 8v/19, 9v/19, 9v/20, 9v/21, 10v/20, 10v/24, 10v/25, 10v/4, 11r/2, 12r/12, 12r/14, 13v/11, 15v/4, 17v/22, 17v/23, 17v/26, 17v/5, 18v/29, 39v/7, 43r/6, 43v/26, 45v/10, 45v/11, 46r/2, 50v/14, 51v/14,

56v/25, 57r/4-5, 78v/5, 93v/22, 97r/27, 96r/10, 86v/15, 86v/16, 89v/5
F. Baġdādī 5r/5, 8r/19, 12v/25, 13r/18, 9v/13, 9v/19, 57r/3, 66v/16, 86v/15, 97r/24
F.+ ni 7v/16
F.+ ye 17v/22

fużūlī (Ar)
f. 83r/15
F.

füsūn-ger
f. 117v/5

füzūn (Fa)
f. 31v/7, 51v/15

Fürs/Fars
F. lügati 2v/29, 44r/17
F. lügatleri 25v/17

G / Ġ

ġabġab(Ar)
ġ. 102r/19
ġ.+ ın͡ġnı 102r/18

ġabrā (Ar)
ferş-i ġ. 26v/4
cirm-i ġ.+ nı 88v/28

ġāfil (Ar)
ġ. 56v/25, 85v/11, 90r/23

ġaflet (Ar)
ġ. 102r/6
tell-i ġ. 78r/25
ġ.+ din 90r/21
ġ.+ i 108v/3

gāh (Fa)
g. 110r/15, 113r/3, 22r/22, 36v/4

gāhī (Fa)
g. 115r/10, 22r/7-8, 41r/7, 56r/3, 74r/18, 75v/26, 90r/25

ġaflet (Ar)
ġ.+ i 108v/3

ġalāf (Ar)
ġ. 62v/4-5

ġalaṭ (Ar)
ġ. 16r/16
ġ.+ sız 109r/24

ġalebāt(Ar)
ġ.- i ceẕebātı 9r/14

ġālib (Ar)
ġ. 20r/14, 26r/10-11, 44r/11, 45r/27
ġ.- i ḫaṣm 86v/11

ġālibā (Ar)
ġ. 65v/10

ġalṭān (Ar)
dürr-i ġ. 63v/9

gām (Fa)
g. 11r/18

ġam (Ar)
ġ. 6r/2, 16v/1, 42r/24, 44v/23, 17v/28-29, 22v/12, 24v/2, 26r/12, 26r/24, 27v/18, 28r/10, 37r/21, 38r/6, 45r/5, 49r/15, 54r/20, 62r/22, 64r/17, 66r/27, 72v/4, 75v/24, 78r/14, 78r/15, 79r/28, 82v/26, 85v/11, 93r/22, 106v/4, 114r/16, 117v/6, 117v/9
şām-ı ġ. 90r/7
şām-ı ġ.+ ġaça 17r/6-7
ġ.+ da 17r/6-7
giriftār-i ġ.- i ʿ ışḳ 13r/18
ġ.- ı ʿ ışḳa 13r/18
ġ.- ı sevdā-yi zülfün͡ġdin 10v/27, 80v/14
ġ.+ ı 76r/1, 37v/20
ġ.+ ıda 71v/27
ġ.+ ıdın 102r/2, 56r/26, 75v/15, 80v/10, 95v/9
ġ.+ ım 54r/9, 55v/11-12, 74r/2, 80r/15, 99r/26
ġ.+ ımnı 79v/1
ġ.+ ın 86v/19, 113r/18-19
ġ.+ ın͡ġ 23v/13, 42r/26, 68v/1
ġ.+ ın͡ġa 89r/14
ġ.+ ın͡ġdın 71v/9, 104v/19

tīr-i bārān-ı ġ.+ ın͡ğ 8r/3, 62r/17-18
ġ.+ ıġa 6r/7
ġ. naḳdı 70v/1
ġ.+ nı 111v/15, 112v/8
ġ.+ uŋ 5r/25
ġ.+ zede 110r/15

ġam-gīn (Ar)
ġ. 40r/9, 9r/2, 111v/12, 111v/14

ġam-ḫāne (Fa)
ġ.+ ġa 99r/29

ġam-ḫʷār (Fa)
ġ.+ ım 62v/22

ġam-ḫʷāre (Fa)
ġ.+ ī 54r/9

ġamze (Ar)
ġ. 21v/14
ġ.+ si 31v/1
ġ.+ n͡ğ 32v/19-20
ġ.+ n͡ğdin 11v/18
ġ.- yi ḳātil 28v/9
nāvek-i ġ.+ ni 27v/21

ġanīm (Ar)
ġ. 51r/27, 75r/23, 99r/25, 108r/10-11

ġanīmet (Ar)
ġ. 53r/8, 66v/10, 114v/19

ġam-nāk (Ar+Fa)
cān-ı ġ. 68v/23
ġ.+ ın 83r/23

ġarā (Ar)
ġ.+ dın 82r/20

Ġarā'ibü'ş-Ṣıġar
Ġ. 2r/20

ġarbāl (Ar)
ġ. 111r/1, 117v/6

ġaraż (Ar)
ġ. 17v/22
ġ.+ ım 87v/27

ġāre (Ar)
ġ.+ si 12r/25

ġarīb (Ar)
ġ. 54v/8, 91v/19, 109r/15
ġ.- i perde-nişīn 76v/13

ġarīḳ (Ar)
ġ. 71v/29

ġarḳ (Ar)
ġ. 58r/26

ġāşiye (Ar)
ġ. 108v/13

ġavġun
ġ. 8r/1-2

ġavṣ (Ar)
ġ. 117v/16

ġavṭa (Ar)
ġ. 33v/26

ġavvāṣ (Ar)
ġ.+ ın 109r/8

ġayb (Ar)
ġ. 118v/6-7

ġayr (Ar)
ġ. 37v/15

ġayb (Ar)
ġ. 23r/13

ġāyet (Ar)
ġ.- i iflāsdın 48r/7

ġāyib (Ar)
ġ.+ in 106v/4

ġayr (Ar)
ġ.+ dın 33v/28-29
ġ.- ı bī-keslik 53r/10
ġ.- ı deryā 3r/6, 96r/15
ġ.- ı kem ü kāstlıġ 23v/1
ġ.+ ı 17v/28-29

ġazā (Ar)
ġ. 20r/14

ġażab (Ar)
ġ. 83v/2, 95v/20-21
ġ.+ dın 86r/27

ġazāl (Ar)
ġ. 43r/29
ġ.+ ın͡gnı 91r/1

ġazāle (Ar)
ġ. 73r/8

Ġazan Ḫan
Ġ. 86r/11-12

ġazel (Ar)
ġ. 22v/15

ġāze (Ar)
ġ.+ dür 83r/14

ġāzi (Ar)
ġ. 33r/28

gėce
g. 17v/27

gedā (Fa)
g. 22r/5, 26v/11, 27v/2, 45v/22, 48r/7, 81r/5, 109v/21, 115v/5
g.+ durlar 115v/2-3
g.+ ġa 22r/6
g.+ lar 111v/1
g.+ lıġ 26v/11
g.+ nı 109v/21
g.+ y 102r/1

gedāī (Fa)
g. 62r/13

geh (Fa)
g. 102r/18, 102r/21, 115r/10, 117r/5, 22r/7-8, 24v/2, 33r/29, 36v/3, 5r/6, 70r/13, 74r/4, 74r/5, 82v/11, 83r/28, 87v/27, 93v/6-7

gehī (Fa)
g. 107v/18, 24v/1, 31v/26, 46v/13, 8v/28

gel - bkz. **gėl -**
g. 66v/17
g.- en 3v/2
g.- ende 3v/3

gėl - (RT)
g.- en 5r/11
g.- ici 5r/11, 7r/14
g.- in͡g 75v/21
g.- medin 5r/17
g.- mege 5r/19
g.- melidür 5r/20
g.- mesi/mezi 5r/17

gemi (RT)
k.+ ler 41v/20

genc (Fa)
g. 67v/20
g. 70v/1
g.- i beytü'l-ḥüzn 77v/21

gende demāġ (Fa+Ar)
g. 24r/21

gendre -
g.- maḳ 3v/27

ger (Fa)
g. 12r/15, 13r/16, 16v/1, 16v/16, 17r/1, 22r/4, 22r/9, 24v/11, 25r/11, 25v/20, 26r/17, 26v/15, 27v/4, 30r/5, 33v/2, 33v/3, 38r/18, 41v/10, 44v/20, 44v/21, 46r/16, 49r/12, 49r/13, 4r/15, 50v/29, 53r/7, 56v/6, 59r/19, 63v/8, 66r/5, 66v/10, 66v/17, 66v/6, 67r/10, 68r/12, 6v/28, 74v/6, 75r/16, 76r/10, 77r/14, 77v/17, 78v/27, 80v/18, 80v/29, 81v/17, 82v/16, 83r/14, 92v/14, 93v/28, 93v/4, 95v/10, 97v/4, 99v/27, 100r/18, 100r/19, 100r/28, 100r/29, 100v/8, 105r/25, 109v/14, 111r/1, 113r/18-19, 115r/13, 115r/29, 116r/8-9, 117v/29, 117v/9

gerçi (Fa)
g. 16v/2, 18v/3, 24r/23, 28r/23, 38v/3, 39v/21, 46r/21, 62v/29, 65r/7, 68v/1, 80r/18, 93v/5, 112v/15, 113r/14, 114v/18

gerd (Fa)
g. 111v/9, 79r/9-10
g.+ i 110v/25
g.+ im 68v/23
g.+ ini 63v/18, 7v/28, 92v/8

gerdūn (Fa)
g. 20v/15, 26r/24, 26v/13, 31v/4, 37r/24 25, 59r/26, 67r/1, 92r/17, 99r/29, 118v/1
tevsen-i g. 94r/10
g.- i dāyir 36v/7
g.+ ça 90v/8, 109v/10
g.+ dın 59r/23

germ (Fa)
g. 25r/13-14, 104v/25, 115r/13

geşt (Fa)
g.- i bāġ 52v/23

gevher (Fa)
g. 22r/14, 81r/6
g.+ āgin 108v/14
g.- i vālāsı 78r/3
g.+ i 24r/23, 74r/11, 96v/3
g.+ in 112r/24
g.+ ler 59v/26

gezend (Fa)
g. 12v/6

gez -
g.- icek 17v/24

git(d) - (RT)
g.- erek 11v/29, 23r/16

gil - (RT)
g.- erek 11v/29
g.- isi 12v/23

gile (Fa)
g. 39r/11, 39r/12

ögir -
g.- er 88v/19
g.- mez 34r/23, 8r/21

girāmī (Fa)
g. 40v/19

girdāb (Fa)
g. 118v/10
g.+ ında 10v/22, 93v/23

gird-bād (Fa)
g.+ ıdın 106v/22

giriftār (Fa)
g. 13r/19, 6r/5
g.- i ġam-i ʿışḳ 13r/18
g.- i ḳafesdir 66v/17
g.+ ın͡g 18v/12
g.+ lıġlar 62r/22

girih (Fa)
g. 20v/19-20, 20r/29, 31r/16, 3r/28, 6r/27, 73v/8
g.+ i 78r/15

giryān (Fa)
g. 22v/1
dīde-yi g.+ da 79r/27
dīde-yi g.+ ıdın 9r/7

gīsū (Fa)
g.- yi ʿanber şemīm 67v/19
g.+ ların͡gnı 81r/22

git(d) -
g.- ey 19r/21, 19r/23
g.- en 19r/22

gītī (Fa)
g. 82v/27

ġıdā (Ar) bkz. **ġıẕā**
ġ.+ sı 44v/23

ġıl - bkz. **ḳıl-**
ġ. 16v/15

ġıẕā (Ar)
ġ. 44r/11
ġ.+ sı 40v/7

goftend (Fa)
g. 51v/19

goftīş (Fa)
g. 82v/27

ġonça (Fa)

ġ. 12v/28, 15v/29, 39v/15, 3r/27, 52v/18, 72r/26, 91r/2, 95r/10, 98r/16
ġ.- yi ḫandānuŋ 5r/24
ġ.+ ġa 72v/16, 104r/22
ġ.+ lar 32v/9
ġ.+ nıŋ͡ğ 15v/29, 24r/23, 37v/3, 72v/24-25
ġ.+ sıda 98r/6

gör -
g. 15v/6, 66v/17
g.- cek 12r/14
g.- düğüŋ͡ğ 6r/1, 6r/2
g.- düğüŋ 6r/2
g.- dükçe 19r/1
g.- ecekdür 43v/27
g.- eli 9v/13
g.- e sin 5v/29
g.- medüm 88v/19
g.- mez 45v/11
g.- üŋ͡ğ 76v/13, 76v/14
g.- ünmez 76v/14

görnek bkz. **örnek**
g. 71v/7

görün -
g.- ür 12r/15

göz
g. 19r/1, 45v/11
g..+ ler 73v.3

ġubār (Ar)
ġ. 51v/13
ġ.+ ı 7v/22, 33v/28-29, 84r/3, 118v/4-5
tūtiyā-yi ġ.+ ın 73v/2

Ġucdevānī
Ġ. 54r/22

ġufrān (Ar)
ġ.+ ıŋ͡ğġa 33v/26

gūgird (Fa)
g. 68v/4

gūj (Fa)
g. 9r/23

ġūl (Ar)
ġ. 49v/3

ġulġulī (Ar)
ġ. 12v/28, 91r/2

Gümel
G.+ Rūdınıŋ͡ğ 61r/25

ġurbet (Ar)
ġ. 91v/19

Ġürbend
Ġ. 112r/13

gurūh (Fa)
g. 100r/26

ġusl (Ar)
ġ. 96v/15

ġuṣṣa (Ar)
ġ. 24r/26, 54r/4, 93r/22, 96v/21, 107r/3

gūşe (Fa)
g. 25v/29, 66v/17, 85r/22
g.- yi miḥrāb 70v/11-12
g.- yi virānedin 16v/29
g.+ din 90v/15-16

gūşmāl (Fa)
g. 44r/13

gūy (Fa)
g. 112v/22, 91r/17
g.- i saʿādet 111r/28

gūyend (Fa)
g. 117v/19

gūyiyā (Fa)
g. 10v/3, 26r/1, 30v/10, 42v/20, 46r/6, 57v/6, 73v/5

güdāz (Fa)
g. 76r/8

güftār (Fa)
g.+ ıdur 36v/24
g.+ ını 15v/29

güher (Fa)
g. 57r/15
g.- i şāh-vār 95r/21

gül (Fa)
g. 3r/27, 6r/17, 7v/2, 15v/17, 16r/13, 19v/13, 20r/15, 20v/21, 20v/3, 22r/15, 23v/14, 23v/5, 23v/6-8, 24v/25, 25r/8, 25v/24, 31r/3, 33v/3, 37v/12, 37v/20, 39v/22, 49v/28, 60r/26, 60v/1, 60v/18, 62r/2, 63v/8, 66v/17, 68v/15, 72r/18, 72r/9, 77r/24, 77r/25, 83r/10, 93v/14, 93v/18, 93v/19, 93v/3, 95v/20-21, 97r/11, 102r/2, 109v/23, 113r/9, 117r/18
g.+ adaḳıda 33v/4
g.+ ayaġıda 33v/3
berg-i g. 6r/17
gül-şen-i g. 78r/29
mażhar-ı g. 16r/13
meh-i g. 47v/23
ḫırman-ı g. 78v/1
g.- i āteşīn 18r/28
g.- i maḳṣūdġā 85v/25
g.- i mihr 47v/23
g.- i raʿnā 17v/24, 18r/11
g.+ din 59v/17, 76r/1, 77v/21
g.+ dür 118r/9
g.+ ge 69v/11, 69v/9, 75v/27
g.+ i 109v/14, 36r/9, 50r/3, 76r/3-4
g.+ ige 83r/14
g.+ ler 80v/24
g.+ leri 72v/24-25
g.+ lerin 12v/4-5, 67v/14
g.+ ni 66v/4, 66v/6
g.+ siz 4r/17
g.+ zār 17r/22

gül -
g.- en 12v/26
g.- er 86v/17, 98r/6
g.- erdiñg 12v/25
g.- se 57v/23

gül-āb (Fa)
g. 101v/18
g.+ āmiz 41v/10

gülaç
g. 86v/19

gül-bang (Fa+Tr)
g. 60r/26

gülben (Fa)
g. 95r/9
g.+ i 66v/2
g.+ ī 72r/18
g.+ lerde 32v/9

gül-berg (Fa)
g.- i ḫandānımġa 54r/16-17
g.+ i 101v/18

gül-būy (Fa)
lāle-yi g. 97r/11

gül-çehre (Fa)
g. 50r/2
g.+ ler 18v/28
sāḳi-yi g. 79r/28

gül-endām (Fa)
g.+ ım 12r/19

gül-fām (Fa)
g. 68r/26-28
bāde-yi g. 52v/26

gül-geşt (Fa)
g.- i çemen 11r/22
bāġ-ı g.+ ide 66v/6

gül-gūn (Fa)
g. 12r/19, 27v/14, 33r/17, 36r/9, 41v/27, 62v/13, 77r/24, 96v/17

gül-gūne (Fa)
g.+ din 58r/23-24

gül-ḳand (Fa+Ar)
g. 56r/14

gül-nār(Fa)
mey-i g.+ ı 62r/2

gül-reng (Fa)
g. 24v/24

gül-ruḫsār (Fa)

serv-i g.+ ca 25v/24

gül-rūy (Fa)
serv-i g.+ uma 66v/2

gül-şen (Fa)
g. 24v/24, 24v/7, 77v/21, 93v/14, 98r/6, 98v/29
g.- i devrāndın 72r/9
g.- i gül 78r/29
g.- i ḥüsnin 39v/22
g.+ de 107r/3
g.+ i 36r/9, 43v/22

gülʿüẕār (Fa+Ar)
g. 80v/23

Gül ve Bülbül
G. 84v/5, 99r/11

Gül ve Nevrūz
G. 70r/13, 96v/8, 113r/25

gülzār (Fa)
g. 17r/25, 74r/17, 91r/1
g.- i Ḫalīl 68v/4
g.+ ı 60v/1
g.+ ıdın 12v/4-5, 67v/13

güm (Fa)
g. 109r/29

gümān (Fa)
g. 8r/17, 31v/3, 52r/10, 65v/25, 103v/8
g.+ ım 76v/20

gümār (Fa)
g.+ la 3v/20

gümārla - (Fa+Tr)
g.- maḳ 3v/19

günāh (Fa)
g. 80v/1, 9v/13
g.+ ī 83r/28

günbed (Fa)
g. 20v/16, 47v/23
g.- i aḫżar 47v/23
g.- i devvār 77v/17
g.- i ḫażrā 20v/16
g.+ idin 59v/22

Gürcü
G. 71v/18

gürg-zūr (Fa)
g. 108v/13

gürz (Fa)
g. 10v/15-16

güstāḫ (Fa)
g. 113v/24

güşād (Fa)
g. 91r/20

güyā (Fa)
g. 18v/12, 20r/23, 37v/12, 66r/2, 66v/4, 77r/15, 77v/15-16, 96v/17, 97v/4, 100r/4, 114r/25, 107r/27, 113r/5, 12r/18, 21v/24, 22r/28, 25v/28, 57v/22, 65r/11, 71v/4, 75r/15, 94r/28, 110v/25, 112v/9

güzārla - (Fa+Tr)
g.- dı 3v/21
g.- ġay 3v/23
g.- maḳ 3v/20

güẕer (Fa)
g.+ ler 85v/1

güzīn (Fa)
g. 111v/27

H/Ḫ/Ḥ

hā (harfi)
h. 20r/12

ḫᵛāb (Fa)
ḫ. 24v/2

ḫᵛāb-ālūd (Fa)
ḫ. 71r/24
mest-i ḫ. 52r/27

Ḫabbāz

Ebūbekr-i Ḫ. 62v/4-5

ḫaber (Ar)
ḫ. 64r/9, 99r/28
ḫ.+ ī 112v/15
ḫ.+ idin 53r/7
ḫ.+ in 36r/23
ḫ.+ ini 36r/23

Ḥabeş
Ḥ. 84v/14

Ḥabīb
Ḥ. 28v/5

Ḥabībe Sulṭān Bigim
Ḥ.+ ni 45v/16

Ḥabībü's-Siyer
Ḥ. 97r/18-19, 65v/22

Ḥabībü's-sīn Fī Ẕikr-i Aḥvāl-i Ebedī
Tārīḫ-i Ḥ. 92v/11

Hābīl
H.+ ge 87r/19

ḥabs (Ar)
ḥ. 49v/4

Ḥac (Ar)
Ḥ. 3v/23

ḫacālet (Ar)
ḫ.+ idin 29v/6

ḫᵛāce (Fa)
ḫ. 3v/12
Ḫ. 54r/22, 71v/11

Ḫᵛāce ʿİmād-i Ḫalac
Ḫ. 93r/13

Ḫᵛāce (ʿİmād-i Ḫalac)
Ḫ. 93r/14

Ḫᵛāce ʿAbdurraḥmān Gehvāreger
Ḫ. 3v/11

Ḫᵛāce Ebü'l-Vefā- yi Ḫᵛārezmī
Ḫ. 51r/26

Ḫᵛāce ʿİmād-i Ḫalac
Ḫ. 93r/13

Ḫᵛāce Ḳutbe'd-dīn
Ḫ. 85v/21

Ḫᵛāce Mīr Mīran
Ḫ.+ ġa 71v/11

Ḫᵛāce Muḥammed Pārsā
Ḫ. 93r/24

ḫᵛāce-serā (Fa)
ḫ. 30v/18

ḥācet (Ar)
ḥ. 51r/15, 80v/28, 95v/20-21, 115v/1

ḥācet-mend (Ar+Fa)
ḥ. 80v/29

ḫacil (Ar)
ḫ. 7v/15

Ḥacı Tarḫan
Ḥ. 30v/19

ḥad (Ar) bkz. ***ḥadd***
ḥ.+ din 40v/21, 59r/10, 60r/7, 30v/22

ḫad (Ar)
ḫ. 47v/23

ḥadd (Ar) bkz. ***ḥad***
ḥ.+ idin 72r/3
ḥ.+ ıġa 99v/4
ḥ.+ im 19v/20
ḥ.+ in 41r/4

hādī (Ar)
h. 22v/8

ḫādim (Ar)
ḫ.+ leri 92v/15

ḥadīṣ (Ar)
ḥ.+ i 117v/25, 32r/11
ḥ.+ im 54r/13
ḥ.+ in 51r/6, 108v/24
ḥ.+ īdür 40v/19

ḫ͟ᵛāh (Fa)
ḫ͟. 25v/29, 31v/22, 31v/5, 45v/11

ḫ͟ᵛāhī (Fa)
ḫ͟. 25v/29, 31v/22, 31v/5, 97v/26, 97v/27

ḫ͟āk (Fa)
ḫ͟. 112v/23, 51v/14
tūde-yi ḫ͟. 112v/12
küre-yi ḫ͟.+ din 37r/24 25

ḫaḳ (Ar)
ḫ. 32v/6-7, 49r/13, 74r/17, 93r/20
ḫ.+ dın 118r/5
Ḫ.+ dın 36v/29
ḫ.+ ın 100r/20

ḫ͟aḳan
Ḫ͟.- i Çin 25r/13-14
ḫ͟.+ ġa 22r/13

ḫaḳāret (Ar)
ḫ.+ idin 53v/19

ḫaḳīḳat (Ar)
ḫ. 44r/22-23
ḫ.+ ġa 82r/13

Ḫakīm
Süheylā-yi Ḫ. 22r/11-12

ḫakīm (Ar)
ḫ. 55v/8
ḫ.- i ercümend 85v/10

ḫaḳīr (Ar)
ḫ. 86v/1-2

ḫaḳḳ (Ar)
ḫ. 100r/10, 100r/8

ḫakkāk (Ar)
ḫ.- i ḳażādın 105r/21

ḫāl (Ar)
ḫ. 37v/24, 52r/13, 60r/19
resm-i ḫ. 75r/12
ḫ.+ ġa 115v/10
ḫ.+ i 74r/1, 96v/25, 19v/17
ḫ.+ ī 109r/14
ḫ.+ iġa 48r/3
ḫ.+ im 12v/12, 24v/1, 39r/28, 40v/10, 54r/16-17, 56r/27-28, 81v/10
ḫ.+ ime 27v/2
ḫ.+ imġa 82r/17
ḫ.+ imni 17r/13, 54r/9, 83r/27
h.+ in 35r/15
ḫ.+ ini 6v/20
ḫ.+ iŋ͡g 65v/19
ḫ.+ iŋ͡gni 65v/25
ḫ.+ ıġa 111v/17
ḫ.+ ıġa 73v/10, 73v/11
ḫ.+ ıma 22r/29, 22v/1, 9r/29
ḫ.+ ımġa 9r/29
ḫ.+ ımġa 43r/1, 92v/14
ḫ.+ ımnı 60r/20

ḫal (Ar)
ḫ. 50r/2

ḫ͟āl (Fa)
ḫ͟. 69v/2, 73v/24, 109v/1
ḫ͟.- i hicridin 42v/11
ḫ͟.- ı Hindū-yi kāfir 11r/18
ḫ͟.+ in 36v/3
ḫ͟.+ ı 51v/13
sevād-ı ḫ͟.+ ı 76r/12
ḫ͟.+ ımġa 57r/8
ḫ͟.+ ıŋ͡g 109r/29, 40r/15
noḳta-yi ḫ͟.+ ıŋ͡g 40v/3-4
ḫ͟.+ ıŋ͡ga 110r/15
ḫ͟.+ ıŋ͡gdur mu 25r/20

ḫālā (Ar)
ḫ. 115r/9, 26v/10, 46r/21

ḫālāt (Ar)
ḫ.+ ġa 8r/15
ḫ.+ ını 30r/4

ḫ͟alʿat (Ar)
ḫ͟.- ı riyāẓat 34r/14

ḫalāyıḳ (Ar)
ḫ͟. 36v/15, 101r/6

ḫāle (Fa<Tr)
ḫ. 26v/10, 26v/11, 26v/12

Ḫ͟alef (Ar)

Eyyūb-i Ḫ. 117v/5

ḫalel (Ar)
ḫ. 99r/29

ḥālet (Ar)
ḥ. 67r/4, 82r/19, 86r/6
ḥ.+ de 25r/20
ḥ.+ ide 77r/11

ḫālī (Fa)
ḫ. 50r/18, 54v/7

Ḫalīl
gülzār-i Ḫ. 68v/4

ḥāliyā (Ar)
ḥ. 82r/13

ḥalḳ (Ar)
ḫ. 39v/20, 63r/12, 76r/5, 109r/5, 110v/21-22
ḫ.- ı āsūde-dil 9r/8, 81r/7
ḫ.+ a 43v/26
ḫ.+ dın 18r/3, 80r/29, 93v/16
ḫ.+ nı 90r/23

ḥalḳa (Ar)
ḥ.- yi zaḫmıñda 13r/6
ḥ.- yı bendelıġ 73v/22
ḥ.- yı şāgirdler 85v/10
ḥ.+ sıdur 106v/23
ḥ.+ sın 111r/1

Ḥallāc
Manṣūr-i Ḥ. 3v/19

Ḫallaḫ
Ḫ. 66r/5, 66r/6

ḥalvā (Ar)
ḥ.+ m 41v/5

ḫalvet (Ar)
ḫ.+ de 51r/25

ḫām (Fa)
ḫ. 68v/21
laʿl-ı ḫ.+ ı 31v/1

ḫam (Fa)
ḫ. 35r/28, 40v/1, 55v/21, 78r/1, 81v/20, 107r/19
zülf-i ḫ.+ ıdın 94r/28
ḫ. bi-ḫam 77v/29

ḫāme (Fa)
ḫ. 100r/6
ḫ.+ sidin 100r/4

ḫamīr-māye (Ar+Fa)
ḫ.- yi ḥüsnüñdin 35r/9

ḥamı
ḥ. 90r/11

ḥamle (Ar)
ḥ. 73r/21

Ḫamsetü'l-Müteḥayyirīn
Ḫ. 2r/22, 55v/11-12, 77r/28-29, 78v/4, 72v/19, 109r/23

ḥarām (Ar)
ḥ.+ da 77r/13

Hāmūn
H. 28r/11

ḫamyāze (Fa)
ḫ.+ dür 10v/3

ḫan
ḫ. 49r/18, 83v/2, 113r/7

ḫᵛān (Fa)
ḫ. 40r/28, 65r/15
ḫ.- ı vaṣlıda 80r/4

Ḫanbalıġ
Ḫ. 50r/23-25

ḫançer (Fa)
ḫ. 36v/16
ḫ.- i hicrān 86r/14
ḫ.- i bī-dād 88v/19
ḫ.+ i 101v/1, 44v/7
ḫ.+ iñ 100r/15
ḫ.+ lerin 95r/4
ḫ.+ ṣıfat 36v/16

ḫand (Fa)
ḫ. 56r/14

ḫandaḳ(Fa)
ḫ. 99v/22

ḫandān(Fa)
ḫ. 91r/22
ehl-i ḫ. 75r/14
laʿl-ı ḫ. 22r/28
gülberg-i ḫ.+ ımġa 54r/16-17
leb-i ḫ.+ ın 57v/24
ġonça-yi ḫ.+ uŋ 5r/24

ḫān-ḳah (Fa)
ḫ. 51r/2, 89r/7

ḫān-ḳāh (Fa)
ḫ. 77v/19

ḫanım
ḫ. 43v/15

ḫānımān (Fa)
ḫ.+ dın 20v/4, 20v/5, 49v/4
ḫ.+ ıdın 20r/13, 57r/19
ḫ.+ ların 11r/10
ḫ.+ nı 68r/29

har - bkz. **armaḳ/ġ**
h.- maḳ 33v/8

ḫār (Fa)
ḫ. 117r/18, 61v/1
ḫ.- ı hicrān 86r/14
ḫ.+ ıġa 36r/9
ḫ.+ sız 24v/25
ḫ.+ ḫārım 76r/1

ḫārā (Fa)
ḫ. 36v/7
raḫş-i ḫ. şiken 108v/13

ḫarāb (Ar)
ḫ. 49v/13, 8r/19
mest-i ḫ. 55v/6
ḫ.+ dur 40v/10

ḫarābāt(Ar)
ḫ. 11r/27, 39v/29
ḫ.+ nın͡ġ 69v/11

ḫarābe (Ar)
ḫ.+ side 41v/29

ḫarāc (Ar)
ḫ. 23v/10, 23v/6-8

ḫarām (Ar)
ḫ. 113r/2, 118v/8, 71r/7

ḥarāmī(Ar)
ḥ. 70v/19

ḥarāret(Ar)
ḥ.+ in 108v/23

ḫarās
ḫ.+ da 3v/12

ḫarāş
ḫ. 75v/29

ḥarb (Ar)
ḥ. 74r/23

ḫāre (Fa)
ḫ.+ leridin 89v/27, 89v/28
ḫ.+ si 75v/10

ḥarem (Ar)
ḥ. 39v/18
ḥ.+ leri 108v/11-12

Ḫʷārezm
Ḫ. 2r/13, 30v/15, 33r/29, 36v/11, 37v/6, 86r/2
Ḫ.+ din 113r/12
Ḫ. Özbek ve Türkmenleri 47r/15
Ḫ. Türkleri 65r/17, 102r/4

Ḫʷārezmī
Ḫʷāce Ebü'l-Vefā-yi Ḫ. 51r/26

Ḫʷārezmşah
Ḫ.+ ġa 113r/12

ḥarf (Ar)
ḥ.+ leridür 80r/18

ḫāric (Ar)
ḫ. 33r/19-20, 79v/14

ḫāricī (Ar)
vücūd-i ḫ. 10r/23-24

ḥarīf (Ar)
ḥ. 100r/19, 108v/23, 17r/16
ḥ.+ i 100r/19
ḥ.+ im 100r/18

ḥarīm (Ar)
maḥrem-i ḥ.- i viṣāl 94r/26-27

ḥarīr (Ar)
ḥ. 103v/7
ḥ.+ ī 49r/25

ḥarīṣ (Ar)
ḥ. 72r/26

ḫar-gāh (Fa)
māh-i ḫ.+ ım 43v/23

ḫargeh (Fa)
meh-i ḫ. nişīn 76v/16

Ḫarḳanī
Ḫ. 7r/7

ḫarman (Fa)
ḫ. 92r/18, 114v/15
ḫ. ḫarman 114r/8
ḫ.- i rüḫsārıġa 62r/2
ḫ.+ ıġa 62r/2
ḫ.+ larıġa 18r/26
ḫ.+ ın 92r/17

ḫarvār (Fa)
ḫ. 42r/5

ḫas (Fa)
ḫ. 20v/4, 22r/16, 44v/20, 64r/15, 118v/10
ḫ.+ ġa 61v/1

ḫāṣ (Ar)
ḫ. 71r/6

ḥaṣār (Ar)
ḥ.+ ı 39v/17

ḥaseb (Ar)
ḥ. 28r/21

ḥased (Ar)
ḥ. 46v/15
ḥ.+ din 36v/4, 53r/9

ḥasīb (Ar)
ḥ. 26r/27

ḥaṣīr (Ar)
ḥ. 12r/29
ḥ.+ ī 12r/29

ḥāṣıl (Ar)
ḥ. 18r/13, 64v/28, 73v/5, 73v/6, 111r/22
ḥ.- ı ʿömr 18r/12, 69r/20
ḥ.+ ını 71v/12

ḫāşāk (Fa)
ḫ. 7v/22, 68v/6, 107v/18, 112v/24, 118v/4-5
ḫ.+ i 16r/13
ḫ.+ idür 118v/10
ḫ.+ in 64r/15

ḫaşm (Ar)
ḫ. 11r/10, 72v/13
ġālib-i ḫ. 86v/11
muʿcib-i ḫ. 83v/10
ḫ.+ dın 72r/11
ḫ.+ ı 82v/11, 112r/8

ḥasret (Ar)
ḥ. 4r/11, 4r/12
ḥ.+ din 83r/18
ḥ.+ idin 51v/13, 80v/28, 117v/16
ḥ.+ in 111v/13

ḫaṣṣe (Ar)
ḫ. 53v/28
emlāk-é ḫ. 117v/19

ḫasta (Fa)
ḫ. 6r/4, 6v/20, 20r/14, 25v/8, 27v/21, 28r/23, 33r/24, 43r/3, 44r/11, 80v/10, 96r/18-19, 112v/3
ḫ. ḫāl 27v/2
ḫ.+ lıġdın 114r/25
ḫ.+ lıġım 81r/10
ḫ.+ nı 72v/11
ḫ.+ nın̂ḡ 74r/1
ḫ.+ vār 73r/23

ḫaşem (Ar)
ḥ.+ i 118v/8

ḥaşr (Ar)
ḥ. 90v/29

ḥaşv (Ar)
ḥ. 57v/24

ḫaṭ (Ar) bkz. **ḫaṭṭ**
ḫ. 25r/20, 34v/4, 62v/12, 25r/20, 103r/23-24
ḫ.- ı şuʿāʿ 62r/11
ḫ.- ı şuʿāʿ 77v/27
ḫ.+ ıŋ͡ġ 69v/2, 75v/15
ḫ.+ ıŋ͡ġ 15v/17, 96v/17, 109r/29
ḫ.+ ıŋ͡ga 86v/1-2
ḫ.+ lar 6r/7, 37v/16
ḫ.+ nı 92r/26
sebze-yi ḫ.+ ṭıŋ͡ġ 22r/28

Ḫıṭā
Ḫ. 79v/19, 113r/2
Türk-i Ḫ.+ nıŋ͡ġ 25v/19

ḫaṭā (Ar)
ḫ. 18v/22, 28r/6, 52r/12, 89r/8
ḫ.+ sız 28r/5

Ḫatay bkz. **Uluta**
Ḫ. 71r/1

ḫaṭar (Ar)
ḫ.+ ımdın 15v/2

Ḫātem
Ḫ. 116v/4

ḫātem (Ar)
ḫ. 27v/4, 27v/5
ḫ. 108v/24, 50r/2
ḫ.+ ini 22r/11-12

ḫāṭır (Ar)
ḫ. cemʿ 77v/17
ḫ.+ ġa 118v/2
ḫ.+ ġa 23r/12
ḫ.- ı maḥzūn 70v/1
ḫ.+ ı 34r/4
ḫ.+ ıġa 83v/10
ḫ.+ ım 18v/9, 49r/12

ḫāṭıra (Ar)
ḫ.+ nıŋ 10r/23-24

ḫaṭṭ (Ar) bkz. **ḫaṭ**
ḫ. 39v/23, 51v/13
ḫ.+ ı 36r/4
ḫ.+ ıŋ͡ġ 57v/3
sebze-yi ḫ.+ ıŋ͡ġ 20r/23, 75r/14

Ḫaṭṭāb
Ḫ. 40v/25

ḫatun
ḫ.+ ġa 105r/27
ḫ.+ lar 4r/8

havā (Ar)
h. 24v/22, 62v/21, 104v/25
h.+ lıġ 41v/29
h.+ sıda 66r/6
h.+ ya 22r/25

ḥavādiṣ (Ar)
ḥ. 96r/18-19, 30v/18
ḥ.+ iniŋ͡ġ 25r/13-14, 101r/9-10

ḥavās (Ar)
ḥ. 80r/9

Ḫavāṣ
İbrāhīm-i Ḫ. 96v/13-14

ḫavf ve recā (Ar)
ḫ. 71r/8-9, 28r/28

ḥavṣale (Ar)
ḥ.+ sidin 105v/1-2

Ḫavvā
Ḫ. 92v/18-19

hāy
h. 81r/1, 86r/24-25

ḥayā (Ar)
ḥ.+ sın 64r/20

ḫayāl (Ar)
ḫ. 95v/29, 112v/15
ḫ.+ i 74r/1, 84v/14, 40r/15, 101r/25, 118v/28
ḫ.+ ın 35r/28
ḫ.+ ıda 64v/13
ḫ.+ ıŋ͡ġ 16r/16

ḥayāt (Ar)
ḥ. 76r/2, 92r/23, 95r/5
āb-i ḥ. 61r/3, 74v/6
āb-ı ḥ. 22r/17
ḥ. baḫş 18r/14, 114v/14, 115r/8
zamān-i ḥ. 92r/28
ḥ.- ı cāvdānīdür 18v/3, 80r/19
ḥ.+ ı 103v/19, 11r/10
ḥ.+ ımnı 63v/21
ḥ.+ ın͡gız 76r/3-4

Ḥaydar Tilbe
Ḥ. 66r/1, 75v/24

ḥayf (Ar)
ḥ. 102r/3, 117v/29, 90r/5
ḥ.+ dur 54r/10

ḫayl (Fa)
ḫ. 99r/28, 56v/11-12
ḫ.- ı melāik 11r/4
ḫ.+ ı 17v/2, 38r/24, 71v/9, 107v/18
ḫ.+ ıdın 111v/9
ḫ.+ ıġa 26r/15, 27v/4, 19v/20, 102v/10
ḫ.+ ını 32v/9
ḫ.+ ınıŋ͡ 55v/11-12
ḫ.+ ın͡gnı 94v/16

ḫaylī (Fa)
ḫ. 15r/21, 48r/3, 99v/15

ḫayır - (Ar)
ḫ.- ġa 105r/28

ḥayrān (Ar)
ḥ. 118r/18, 67v/3, 71r/15
ḥ.+ ım 67v/4, 78v/6

ḥayret (Ar)
ḥ. 71r/16, 9r/18
maḥall-i ḥ. 114v/14
naḳş-ı ḥ.+ im 19r/1

Ḥayretü'l-Ebrār
Ḥ. 4v/13, 7v/4, 16v/2, 22v/15, 23r/29, 23r/9, 23v/20, 25r/7, 26r/13, 28r/27, 30r/3, 30r/5, 30r/9, 32v/3-4, 52r/23, 96r/7, 2r/21, 33r/27, 37r/24 25, 37v/17, 38v/3-4, 52v/17, 60v/17, 62v/1, 63r/11, 63v/6, 64r/20, 65v/16, 65v/4-5, 67r/18, 67v/9, 70v/11-12, 71r/10, 73r/20, 73v/12, 73v/17, 75v/27, 77v/6, 78r/14, 78r/18, 78r/5, 78v/2, 80r/7, 83v/2, 85v/25, 86/3, 86r/20, 92r/17, 92r/27, 92v/6, 93r/24, 93v/17, 94r/6, 101v/10, 104v/23, 106v/9, 108v/6, 108v/8, 109r/4, 111r/19, 111r/26-27, 111r/7, 112v/23, 112v/28, 114v/16, 114v/18, 116v/1, 116v/4, 117v/4, 117v/5

ḫayru'l-umūr (Ar)
nükte-yi ḫ. 71r/12

ḥayvān (Ar)
ḥ. 44r/8, 44r/9, 96r/16
āb-i ḥ. 20r/24, 22r/28, 75r/15, 100v/8
ḥ.+ lıġ 118r/24
çeşme-yi ḥ. 62v/2

ḫazān (Fa)
ḫ.+ dın 39v/22

Ḫazar Denizi
Ḫ. 30v/19

ḫazāyin (Ar)
ḫ. 86r/15
ḫ.+ ni 108v/24

ḥazīn (Ar)
ḥ. 74v/1

ḫaẓiyet (Ar)
ḫ. 42r/6

ḥaẓīẓ (Ar)
ḥ. 4v/19

ḥāżım (Ar)
h. 26v/3

ḫāẓıḳ (Ar)
ṭabīb-i ḫ. 23r/14

ḥāżır (Ar)
h. 86r/6

ḥaẓm (Ar)
h. 31v/7

ḫażrā (Ar)
günbed-i ḫ. 20v/16
sipihr-i ḫ. 26v/4
sepehr-i ḫ.+ nı 88v/28

Hażret
H.- i İbrāhīm 65r/11
H.- i Meryem 62v/18
H.- i Mūsā 42r/6, 113r/23
H.- i Nūḥ 106r/24, 90r/11
Ḥ.- i Ṣāliḥ 118r/5
Ḥ.- i Ṣuʿayb 73r/22
Ḥ.- i Yaʿḳūb 108v/11-12
Ḥ.- i Yaḥyā 108v/10
Ḥ.- i Zekeriyā 108v/10
Ḥ.+ niŋ 58v/1

helāhil (Fa)
zehr-i h. 75r/16

helāk (Ar)
h. 20v/3, 26v/2, 54r/16-17, 78v/28, 80r/16
h.+ ım 53r/7

ḥele (Ar)
ḥ. 23v/15

hem (Fa)
h. 9r/14, 11v/14, 12r/18, 15v/19, 16r/25, 16v/3, 17r/29, 17v/2, 17v/23, 18v/24, 18v/28, 22r/6, 22v/18, 24r/19, 26v/11, 27v/2, 30v/22, 30v/25, 30v/3, 32v/1-2, 37v/1, 37v/2, 40r/10, 41r/4, 45v/25, 46r/19, 46v/16, 48r/21, 48v/24, 54v/7, 55r/4, 55v/11-12, 56v/25, 59r/25, 62v/16, 65r/4, 65r/5, 65v/6, 66r/28, 67r/26, 72r/9, 72v/18, 73r/16, 74r/12, 77r/13, 77r/14, 80r/4, 81r/1, 83r/21, 83r/9, 85r/26, 85v/16, 85v/18, 86v/16, 90v/23, 90v/8, 91r/8, 92r/16, 93v/4, 97r/15, 97r/18-19, 97v/1, 98v/5, 99v/14, 99v/5, 100v/1, 101v/10, 101v/18, 104v/10, 106v/7, 109r/24, 109v/11, 10v/15-16, 111v/2, 113r/26, 114v/18, 117r/19, 117v/6

hemān (Fa)
h. 37r/10, 73r/21

hemānā (Fa)
h. 28r/23, 62r/11, 77v/27, 110r/5

hem-dem (Fa)
h. 34r/23
h.- i mey-ḫāne 78r/5
h.+ ī 54v/5
h.+ im 108v/27, 80v/23
h.+ lıḳ 19v/20

hem-derd (Fa)
h. 83r/25
h.+ im 73v/27

hem-dīger (Fa)
h. 51v/19

hem-āverd (Fa)
h. 111v/9

hemé (Fa<Tr)
h. 49r/18

hem-ḫᵛābe (Fa)
h. 99v/13

hemī (Fa)
h. 31v/1

hemīşe (Fa)
h. 48r/20, 61r/26, 85v/17

***hem*-ol** (Fa+Tr)
h. 62v/12

hem-pā (Fa)
h. 26r/20-21

hem-rāz (Fa)
h. 81r/1

hem-reh (Fa)
h. 56r/22

hem-vār (Fa)
h. 4v/13, 83v/3

h.+ dur 75r/18

hem-vāre (Fa)
h. 39r/11, 39r/12

hengām (Fa)
h.- i ʿıyş 57r/6
h.+ ıda 86r/6

henūz (Fa)
h. 6r/28, 88v/12, 11r/4, 11r/8-9, 26r/20-21, 31r/16, 111r/29, 114r/4

her (Fa)
h. 3r/4, 6r/5, 6v/21, 7r/17, 7v/12, 8v/11, 8v/15, 8v/16, 9v/25, 11r/20, 12v/25, 13r/6, 15v/11, 15v/22, 16r/17, 16r/20, 16r/7, 17r/28, 17v/28-29, 18v/10, 19v/23, 21v/12, 21v/23, 22v/25, 23r/10, 23r/11, 23v/13, 23v/14, 23v/15, 24v/11, 24v/13, 25v/13, 25v/25, 26r/16, 26r/18, 26r/20-21, 26r/9, 28r/13, 28r/23, 30r/27, 30v/23, 32v/12-13, 33v/26, 34r/14, 35r/14, 35v/4, 36r/4, 37r/12, 37v/17, 37v/26, 38v/17, 38v/23-24, 38v/3, 39r/21, 39v/6, 40v/17, 40v/26, 40v/3-4, 41r/4, 42r/2, 43r/1, 43r/3, 44r/29, 44v/6, 46r/27, 46v/13, 47v/23, 48r/12, 48r/18, 51r/11, 52r/27, 53r/10, 53r/28, 53r/9, 54r/20, 54r/23, 54r/4, 54v/7, 55v/11-12, 55v/18, 56r/8, 56v/11-12, 57r/15, 57v/14, 58r/26, 58v/17, 59r/10, 59v/20, 59v/5, 60r/7, 61v/1, 62r/15, 62v/25, 63v/18, 63v/27, 65r/28-29, 65r/7, 65v/2, 65v/28, 66v/17, 67r/15, 67r/5, 68v/21, 70r/29, 70v/1, 70v/10, 70v/20, 70v/8, 71r/15, 71r/4, 71v/4, 73r/23, 74r/1, 74r/5, 74v/2, 74v/6, 75v/16, 76r/10, 78r/1, 78r/10, 78r/15, 78r/29, 78r/6, 78v/1, 78v/18, 78v/19-20, 80r/27, 80r/9, 80v/19, 81v/20, 82r/20, 82v/17, 83r/14, 86r/18, 86v/15, 88v/16, 88v/19, 88v/24, 90v/15-16, 91v/6, 92r/24, 93r/13, 93v/2, 94r/19, 95v/28, 96v/10, 96v/15, 96v/3, 97r/11, 97r/14, 98r/15, 98v/17, 99r/11, 99r/27, 99r/29, 99v/11
h.+ dem 37v/28, 66r/2, 74r/1, 97r/14, 100r/1, 100r/10, 100v/9, 101v/8, 102r/7, 103r/4, 104v/14, 104v/19, 104v/29, 105r/3, 105v/24, 108v/22, 109r/12, 109v/26, 110r/10, 111r/22, 111r/24, 111r/7, 111v/17, 112r/7, 114r/1-2, 114r/29, 114v/16, 116r/8-9, 117r/10-11, 118r/15, 118v/14, 118v/28
h.+ gūne 86r/21

herās (Fa)
h. 68v/11
h.+ ım 93r/25

herāsān (Fa)
h. 93r/25

Herāt
H. 41v/24, 58r/23-24

Herāt Erki
H. 49v/8

Herāt Kalesi
H. 37r/24 25

herevül bkz. **erevül**
h. 36v/22

hergiz (Fa)
h. 24v/9, 38v/2, 39r/10, 98r/16, 109v/6

Herī
nezāhat-i mülk-i H. 10r/21-22, 80v/12

Herī Ḫānḳāhı
H. 81v/20

ḥesāb (Ar)
ḥ. 105v/25, 26r/27

hevā (Ar)
h.- yi mekteb 99r/6
h.+ ġa 10v/15-16
h.+ nı 21v/23

h.+ sı 23v/6-8
h.+ sıda 118r/8, 99v/29
h.+ ’ī 4r/17

heves (Ar)
h. 12r/29, 3r/6, 60v/18, 68v/20, 89r/7, 89v/24, 90r/5, 96r/15

heveslen - (Ar+Tr)
h.- di 3v/24
h.- maḳ 3v/23

hey
h. 81r/2

hey-hāy
h. 86r/24-25

heyhāt (Ar)
h. 86v/11

heyūn (Ar)
h.+ lar 108r/3

Hezāre
h. 39r/8
H. 30v/11, 86r/24-25

hezec (Ar)
h.- i müṣemmen-i sālimde

heẕeyān (Ar)
h. 54r/15
h.+ ın 8r/16

Ḥicāz
Ḥ. 80v/11

hicr (Ar)
h. 16r/19, 24v/1, 36v/12, 36v/5, 38r/11, 40v/13, 45v/11, 45v/6, 52v/25, 57r/8, 59r/9, 62r/21, 62r/27, 66r/27, 67r/17, 77r/15, 83v/24, 87v/14, 88r/2, 89v/24, 100r/27, 112v/21, 112v/8, 115r/24
derd-i h. 18r/9
şām-ı h. 64v/29
zehr-i h. 100v/9, 54r/15
h.+ din 53r/5, 80r/3, 99v/10
h.+ i 75v/18
h.+ ide 21v/23, 22r/15, 33r/25, 36v/13, 59r/26, 92r/23, 92r/29
h.+ idin 68v/15, 72r/18, 99v/1
ḫāl-i h.+ idin 42v/11
tār-ı h.+ idin 105r/5
h.+ iġa 101v/14
h.+ inde 20v/3
h.+ iñg 104v/8, 114r/17, 52r/13, 54v/25, 58v/17, 64r/24, 71r/8-9, 87r/24
defter-i h.+ iñg 58v/18
h.+ iñgde 106v/4
h.+ iñgdin 37v/16

hicrān (Ar)
h. 10v/13, 17v/1, 28r/10, 45r/19, 64r/15, 66r/2, 66r/3, 88v/15, 108v/21, 111v/17, 114r/16
ḫançer-i h. 86r/14
ḫar-ı h. 86r/14
şām-i h.+ım 9r/6
şeb--i h. 17v/5
h.+ da 40r/1, 55r/23
vādi-yi h.+ da 24r/25
h.+ dın 45r/5
h.+ ı 81r/8-9
h.+ ıda 18v/10, 26r/19
h.+ nı 58v/16

hīç (Fa)
h. 8r/4, 9v/8, 56v/27, 72r/2, 44r/27, 53v/28, 54v/8, 62r/17-18, 74v/1, 87v/4, 88v/19, 8r/26, 97r/3, 99r/28, 100r/20, 102r/7

hidāyet (Ar)
h. 64r/15

ḫidmet (Ar)
ḫ. 118r/13
ḫ.+ ġa 92v/25
ḫ.+ i 95v/29
ḫ.+ ide 48r/16
ḫ.+ im 97r/22, 99v/16
ḫ.+ in 75r/12
ḫ. kūş 92v/16
ḫ.+ leride 58v/1

ḥikāyet (Ar)
ḥ.+ ni 99r/11

ḥikmet (Ar)
ḥ. 26r/1, 62v/26, 73v/4, 96r/5

ḥīl (Fa)
h. 112v/7

ḫilāf (Ar)
ḫ. 40v/1

ḥilāl (Ar)
h. 56v/27
h.- i felek 20v/19-20, 73v/9-10
h.+ i 81v/15

ḥilal (Ar)
ḥ. 57r/15

ḫilāṣ (Ar)
ḫ. 22v/14, 36v/12
ḫ.+ ını 65r/4

ḥīle (Ar)
ḥ.+ si 49r/14

ḥilḳat (Ar)
ḫ.+ ı 80r/7

ḥille (Ar)
ḥ.+ sini 30r/4

hīme (Fa)
h.+ ni 75v/7

himmet (Ar)
h. 18r/8, 89r/8
h.+ tin mü 8v/12

Hind
H. 74r/10

Hindī
ṭabl-i H. 57r/9

Hindistan
H. 71r/13-14

Hindū
H. 118v/4-5, 66r/5, 86v/4
ḫāl-ı H.- yi kāfir 11r/18
H.- yi raḳḳaṣ 57r/9
H.+ ġa 109r/12
H.+ ī turur 86v/1-2

Hint
H. 37r/24 25, 73v/22, 97r/10

Hintçe
H. 40r/27, 49r/22, 62r/5

ḫīre (Fa)
ḫ. 45r/28

ḥirmān (Ar)
ḥ. 83r/25
ḥ.+ lıġ 37v/5

ḥişār (Ar)
ḥ. 11r/18
ḥ.+ ı 107v/26

Ḥisār vilayeti
Ḥ. 113r/6

ḫiṭāb (Ar)
ḫ. 97r/18-19

ḫīz (Fa)
ḫ. 25v/26

ḫıffet (Ar)
ḫ. 52r/11

ḥıfẓ (Ar)
ḥ.+ ıġa 59r/17
ḥ.+ ın 75v/17

ḫınā
ḫ. 27v/14

ḫırām (Fa)
ḫ. 92r/18
ḫ.+ ı 107v/16, 109r/14

ḫırāmān (Fa)
serv-i ḫ.+ ın͡ġı 7v/15
serv-i ḫ.+ ımġa 54r/16-17, 56r/22
serv-i ḫ.+ uŋ 5r/23

ḫırāş (Fa)
ḫ.+ ıdın 34r/5

ḫıred (Fa)
ḫ. 23r/13, 26r/17, 107v/18

ḫ.+ din 23r/13
ḫ.+ ġa 72r/3
ḫ.+ lıġ 99v/29

ḫırḳa (Ar)
ḫ. 74r/6
ḫ.+ n͡ġġa 96r/2-3

ḫırḳat (Ar)
ḫ. 65v/28

ḫırman (Ar)
ḫ.- ı gül 78v/1
ḫ.+ dur 78r/28

ḫırş (Ar)
ḫ. 72r/26

ḫışt (Fa)
ḫ. 52v/3, 107v/26

Ḫıṭay
Ḫ. 86r/24-25

ḫıyābān (Fa)
ḫ. 46v/19-20

ḫıyār (Fa)
ḫ. 84r/19

Ḫızr
Ḫ. 75r/15, 75r/16, 20r/23, 22r/28, 34v/4, 35r/9, 39v/24, 57v/3, 86v/6, 100v/15-16
Ḫ.+ ġa 22r/17

ḫoduk/ḫodek
ḫ. 5v/25, 118r/11

ḫoḳḳa (Ar)
ḫ.- yi ʿāc 68r/26-28

Ḫorāsān
Ḫ. 49r/27, 77r/5

ḫordend (Fa)
ḫ. 51v/19

ḫoş (Fa)
ḫ. 13r/16, 23v/22, 37r/15, 48r/3, 75v/24, 81r/2, 91r/28, 93v/28, 96r/14, 108v/25, 116v/15
yār-ı ḫ. 109r/10-11
ḫ.+ dur 5r/5, 9v/20
ḫ.+ raḳ 77v/19
ḫ.+ raḳdur 97r/17
ḫ.+ raḳtur 115r/16
ḫ.+ tur 100r/18, 11r/22, 19v/20
ḫ. turur 64v/29

ḫoş-āmed (Fa)
ḫ.+ ġa 78r/7

ḫoş-ḥāl (Fa+Ar)
ḫ. 26v/10, 53r/7

ḫoşleş - (Fa+Tr) bkz. **esenleşmek**
ḫ.- mek 40r/20

ḫoşluġ (Fa+Tr)
ḫ. 23v/19

ḫoş-vaḳt (Fa+Ar)
ḫ. 116v.15

Ḫotan
Ḫ. 43v/1
Ḫ. + ni 84v/14

ḫūb (Fa)
ḫ. 20r/15, 51r/2, 51v/21, 101r/25, 101r/26
roḫ-é ḫ.- é to 49r/18
ḫ.+ dur 26r/5
ḫ.+ lar 28v/26, 30r/18, 58v/17, 80r/20
ḫ.+ lardın 59r/3, 91r/28
ḫ.+ raḳ 101r/26, 23r/8

ḫubāb (Ar)
ḫ. 71r/15

ḫūbān (Fa)
ḫ.- é memālék 49r/18

ḫūbī (Fa)
ḫ. 49r/18

Hūd
H. 102r/5

ḫūd (Fa)

ḫ. 23v/20, 30v/4, 37v/3, 37v/4, 59v/29, 63v/8, 80v/21, 82v/16, 99v/14, 99v/15

Ḫudā (Fa)
belā-yi Ḫ. 115r/11

Ḫudāy (Fa)
Ḫ. 23v/18
Ḫ. 87v/13

ḫud-furūş (Fa)
ḫ. 15v/8

ḫud-kām (Fa)
kāfir-i ḫ. 17r/4

ḫūd-ra'ylıġ (Fa+Ar+Tr)
ḫ. 9r/18

ḫuften (Fa)
namāz-ı ḫ.+ ġaça 117v/1

ḫumār (Ar)
ḫ. 36v/12, 44r/27, 76r/3-4, 83r/27
ḫ.+ ı 33v/3
ḫ.+ ıda 20v/3
belā-yi ḫ.+ ıġa 36r/9

Humāy
H. 99r/17, 99r/18, 114v/24-25, 117v/22

Humāyūn Pādişāh
H. 113v/28-29

humāyūn (Fa)
h. 62v/28
h.+ nıŋ͡ġ 108r/10-11

ḫūn (Fa)
ḫ.- é rez 51v/19

ḫūn-āb (Fa)
ḫ.+ ı 104r/21
ḫ.+ ıdın 20r/13, 44r/11
ḫ.+ ın 58v/18

ḫūn-rīz (Fa)
kāfir-i ḫ. 28v/9

ḫūr (Ar)
ḫ. 18r/23, 51v/21, 114v/14
ḫ.- i perī 113r/5
ḫ.- i perīzād 31r/3, 7v/2

ḫurām (Fa)
ḫ. 48r/3, 62v/14

ḫurd (Fa)
ḫ.+ ıma 24v/1, 24v/2
ḫ.+ uma 24v/1

ḫūrd (Fa)
ḫ. 62v/2

ḫurda (Fa)
ḫ. 3r/27
ḫ.+ ların 60v/19

ḫūrī (Ar)
ḫ. 92v/7

ḫūrī-zād (Ar+Fa)
serv-i ḫ.+ nıŋ͡ġ 16r/3-4

ḫurşīd (Fa)
ḫ. 46r/6, 77v/27
ḫ.- i ʿāriẓiġa 62r/11
ḫ.+ din 51r/11, 96v/10
ḫ.+ ni 113r/5

ḫurūf (Ar)
ḫ.+ ġa 118v/4-5

ḫuşūşen (Ar)
ḫ. 75v/22

hūş (Fa)
h. 7v/11, 17v/1, 38v/3, 57v/24, 96r/18-19
h.+ ı 81r/5
h.+ ında 18v/9, 20r/12
h.+ ını 45v/18
h.+ nı 12r/28
h.+ sız 56v/11-12
h.+ um 20r/12
ehl-i h.+ ī 38v/2

ḫūt (Ar)
ḫ. 100r/16, 44v/7

ḫuṭbe (Ar)

ḫ.- yi devlet 77v/6

ḫuṭūṭ (Ar)
ḫ. 62v/12

ḫūy bkz. **hāy u hūy**
h. 81r/1, 94r/4

ḫūy (Fa)
ḫ. 62r/13, 69r/24, 71v/28
ḫ.+ ı 9v/25
ḫ.+ luḳ 18v/6, 25r/13-14

ḫüceste(Fa)
ḫ. 111r/22

ḫücre (Ar)
ḫ.+ de 30r/4

hüdhüd(Fa)
h.+ ġa 43v/22

ḫükm (Ar)
ḫ. 100r/1
h.+ iġa 50r/3
ḫ.- i siyāset 83v/2
ḫ.+ i 79v/15, 83v/5, 98r/15
ḫ.+ iġa 109v/19

hüner (Fa)
h. 113r/26
h.+ ler 56r/23

hür - bkz. **ür-**
h.- di 82r/27
h.- maḳ 66v/22
h.- erdin 104r/9

hürk - bkz. **ürkmek**
h.- mek 68v/28

hürkünç bkz. **ürkünçlük**
h. 71r/27

hürküt - bkz. **ürkütmek**
h.- mek 69r/12

ḫürmet(Ar)
ḫ. 39v/15, 23r/21, 3r/19

ḫürrem(Ar)
ḫ. 95v/9

Ḫüseyin Mirzā
Ḫ. 12v/4-5

Ḫüseynī
Ḫ. 39v/19, 53v/20, 60r/10, 60r/7, 73v/29

Ḫüseynī (Sulṭān Ḫüseyin Mīrzā)
Ḫ. 105r/25

ḫüsn (Ar)
ḫ. 16r/9, 17r/25, 20r/29, 23r/10, 25v/24, 52r/20, 54r/7, 62v/14, 68v/1, 71r/8-9, 88r/1, 91r/28, 93v/15
mest-i cām-i ḫ. 15v/5
sulṭān-ı ḫ. 113v/24
zekāt-ı ḫ. 81v/17
ḫ.- i ṭāliʿ 96v/25
ḫ.+ i 87r/19
ḫ.+ iġa 118v/6-7
gül-şen-i ḫ.+ in 39v/22
ḫ.+ ün̂g 27v/2
ṣafḥa-yi ḫ.+ ün̂gde 100r/22
ḫamīr-māye-yi ḫ.+ ün̂gdin 35r/9
ḫ.- ı mirātı 48r/1
sipāh-i ḫ.+ ün̂ge 22r/4
ḫ.+ ün̂gni 18r/22

Ḫüsrev
Ḫ. 66v/24, 74r/10, 97v/25, 107r/28, 107r/29, 109v/19
Ḫ.+ ġa 111v/11

Ḫüsrev Şāh
Ḫ. 18v/25

Ḫüsrev ve Şīrīn
Ḫ. 4r/6, 8r/27, 8r/28-29, 16r/13, 18r/22, 18v/18, 20v/11, 21r/12, 21v/28, 22r/19, 22r/11-12, 26v/16, 29v/21, 30v/3, 33r/3-4, 35r/13, 36v/7, 38r/7, 38v/23-24, 39v/17, 40r/13, 40r/22, 49v/2, 49v/28, 56r/2, 59v/16, 62v/26, 63r/12, 70v/19, 71v/26, 76r/11-12, 78r/29, 83v/4, 95v/8, 28r/22, 100r/23, 107v/15, 109r/18, 115r/9

hüşyār (Fa)

h.+ lıġnı 81r/17

Ḫotan
Ḫ. 73r/8
Ḫ.+ nı 84v/14

hüveydā (Fa)
h. 67v/1

Hürmüz ibn-i Balāş
H. 58v/13

İ

i -
i. 16r/24
i.- men 113v/21

ʿibādet (Ar)
ʿi. 111r/29
ʿi.+ ġa 85r/22

ʿibāret (Ar)
ʿi.+ i 93v/26

ibek (Fa)
i. 93r/10

iber -
i.- gen 95v/23

ibik püpüş (RT) bkz. **übük** ve **püpük** ve
i. 58v/4, 93r/11

ibin -
i.- mek 93r/5

ibit -
i.- iben 93r/6
i.- ip 93r/6, 93r/7
i.- mek 93r/5
i.- miş 93r/6

İbrāhīm
Hażret-i İ. 65r/11
İ.- i Ḫavāṣ 96v/13-14

ibrīḳ (Ar)
i. 39v/21

ibtidā (Ar)
i. 15v/20

īcād (Ar)
i. 75v/27

iʿcāz (Ar)
i.+ ıdın 87r/1, 62v/18

icāzet (Ar)
i. 30r/10, 92v/25

iccen
i. 96v/15

ice
i. 96v/12

icmāl (Ar)
i. 94r/18

iç
i. 96r/3, 96v/10, 114v/20
i.+ geri 21v/11
i.+ i 42v/13, 49v/3
i.+ ide 43v/1, 91r/1
i.+ ideki 108v/1
i.+ ige 53v/6
i.+ im 71v/3
i.+ imde 68v/25, 80r/16, 117r/18
i.+ imdeki 54r/20
i.+ inde 40r/15, 50r/5, 62r/25, 75v/16, 75v/17, 89v/1, 93r/21, 99v/2, 118v/28
i.+ indin 21r/2, 103v/12

iç -
i. 51r/10, 93r/22, 96r/3
i.- dik 96r/20
i.- e 96r/18-19
i.- e almas 96r/11
i.- e iç-e 96r/11
i.- edür 95v/26
i.- edürgen 95v/27, 95v/29, 96r/2-3
i.- edür min 96r/6
i.- edür sin 96r/7
i.- egey 96r/18-19
i.- eli 96r/12
i.- eliŋ 96r/12
i.- e min 96r/6

i.- er 11r/6, 39r/7, 5r/25, 60r/16, 95v/26, 96r/10
i.- erdik 96r/21
i.- erem 96r/6
i.- ergen 95v/27
i.- erim 96r/6
i.- er min 96r/6
i.- er sin 96r/7
i.- e sin 96r/6, 96r/7
i.- ey 96r/11
i.- eyin 96r/12
i.- ge biz 96r/12
i.- geç 96r/13
i.- geli 25v/20, 54r/15, 55v/18, 96r/12
i.- gen 44r/22-23, 92r/19, 95v/27
i.- gençe 96r/14, 96r/16
i.- gendin 44r/22-23, 96r/2-3
i.- genge 95v/28
i.- gey 44r/9, 83r/22, 84r/14
i.- gey biz 96r/12
i.- gil 101r/22, 96r/2-3, 96r/3
i.- güçe 96r/14
i.- güçi 96r/13, 96r/14
i.- güdik 96r/21
i.- gülük 96r/17, 96r/18-19
i.- güm 26v/13, 96r/17
i.- günçe 3r/6, 96r/14, 96r/15
i.- güsi 96r/17
i.- güŋ 96r/17
i.- iben 82v/25, 96r/8
i.- im 43r/7
i.- ip 109v/10, 25r/8, 51v/11, 90v/8, 93v/18, 96r/8, 99v/27
i.- ip bolmas 96r/10
i.- iŋ 96r/4
i.- iŋiz 96r/4
i.- iŋler 96r/4
i.- me 96r/3
i.- medin 57r/11, 96r/10, 96r/9, 11r/6
i.- megil 96r/4
i.- mekim 95v/25, 96r/6
i.- megüm 96r/6
i.- mek 114r/4, 52v/25, 95v/24, 96r/16, 96r/5, 96v/12, 96v/24, 96v/26
i.- mek olmas 96r/11
i.- memiş 11r/6
i.- men 96r/5
i.- mes 96r/8
i.- mesi/mezi 96r/9
i.- mes min 96r/6
i.- meydür 95v/27
i.- meŋ 96r/4, 96r/5
i.- meŋiz 96r/4
i.- meŋler 96r/4
i.- miş 91r/18, 96r/8
i.- mişeŋ 96r/8
i.- se 96r/18-19
i.- se bolmas 96r/10
i.- sek 96r/12
i.- sem 104r/16-17
i.- seŋ 39v/21, 45v/3
i.- sün 96r/18-19
i.- ti 26v/8, 95v/26
i.- tük 95v/26
i.- ürdik 96v/5
i.- üre 96v/5
i.- üreli 96v/1
i.- üreliŋ 96v/1
i.- ürey 96v/1
i.- üreyin 96v/1
i.- ürge biz 96v/1
i.- ürgeç 96v/2
i.- ürgeli 96v/2
i.- ürgençe 96v/4
i.- ürgey 96v/5
i.- ürgey biz 96v/1
i.- ürgüçe 96v/3
i.- ürgüçi 96v/3
i.- ürgüdik 96v/5
i.- ürgülük 96v/5
i.- ürgüm 96v/4
i.- ürgünçe 96v/4
i.- ürgüsi 96v/5
i.- ürgüŋ 96v/4
i.- ürse 96v/5
i.- ürsek 96v/1
i.- ürsün 96v/5
i.- ürürdik 96v/6

iç aġa bkz. **iç oġlan** ve **maḥrem çora**
i. 96v/13-14

iç aġa bkz. **iç oġlan**
i. 96v/16

iç aġrıġı
i. 96v/13-14

içe (Mo)
i. 96v/12

içil -
i.- gey 108v/16-17
i.- mek 96v/7

için
i. 40r/3

için ara
i. 96v/28, 96v/29, 97r/1, 97r/2

içir -
i.- se bolmas 96r/28

içirgü
i. 96v/17

içiş -
i.- mek 96v/6

içkerek
i. 96v/18, 96v/19

içkeriki
i. 96v/21

içkerrek
i. 96v/19, 96v/21

içki
i. 46v/19-20, 96v/24, 96v/25

içkü
i. 96v/21, 96v/23

içkülük
i. 96v/23

içmek
i. 95v.24, 96v/26

iç oġlan bkz. **iç aġa**
i. 96v/13-14, 96v/16

içre
i. 8r/28, 15v/1, 17r/25, 18r/16-17, 19v/13, 20r/17, 20r/5, 22r/17, 22r/9, 23r/13, 25v/24, 26v/13, 30r/18, 36v/12, 37r/12, 40r/14, 40r/2, 40v/10, 42r/1, 43v/22, 46r/15, 48v/5, 49v/4, 51r/10, 54r/15, 54v/5, 56r/27-28, 57r/15, 57v/14, 57v/9, 62r/22, 62r/27, 68v/1, 68v/19, 68v/25, 71v/21, 74r/7, 77v/19, 79v/23, 80r/27, 80v/27, 81v/13, 85r/15, 85v/10, 85v/15, 86r/4-5, 86v/11, 86v/8, 87r/13, 91r/8, 92v/18-19, 94r/13, 95v/28, 96r/5, 96v/10, 96v/16, 96v/17, 96v/21, 97r/14, 97r/22, 97v/5, 98r/16, 98v/29, 99r/28, 99v/1, 99v/16, 100r/22, 100r/27, 101v/18, 106v/23, 106v/4, 106v/7, 108v/23, 109r/8, 109v/3/4, 115r/28, 117v/16
i.+ dür 26v/16

içton
i. 24v/8, 106v/6

içün bkz. **üçün**
i. 5r/8, 66r/3, 42r/5, 73v/2, 74r/6, 83r/18, 90r/22, 92r/16, 93v/6-7, 95r/10, 96v/26, 96v/27, 100r/10, 105r/18, 110r/15
i.+ dür 5r/24, 63v/8

içür -
i. 96r/24
i.- di 96r/22
i.- dük 96r/22
i.- e almas 96r/29
i.- e içür-e 96r/29
i.- edür 96r/22
i.- edürgen 96r/23
i.- edür min 96r/26
i.- e min 96r/25
i.- geç 96v/3
i.- gen 96r/23
i.- gil 96r/24
i.- me 96r/24
i.- medin 96r/28
i.- megil 96r/24
i.- mekim 96r/26
i.- megüm 96r/26
i.- mek 96r/21
i.- mek olmas 96r/28
i.- men 96r/25
i.- mes 96r/27
i.- mesi/mezi 96r/27
i.- mes min 96r/25
i.- meydür 96r/23
i.- meŋ͡g 96r/25
i.- meŋ͡giz 96r/25

i.- meñgler 96r/25
i.- miş 96r/27
i.- mişeñg 96r/27
i.- üben 96r/26
i.- üp 96r/26
i.- üp bolmas 96r/28
i.- ür 62v/11, 96r/22
i.- ürem 96r/26
i.- ürgen 96r/23
i.- ür min 96r/26
i.- ürüm 96r/26
i.- üñg 96r/24
i.- üñgler 96r/24
i.- üñgüz 96r/24

id(it) -
i.- ecek 50v/15, 12r/15
i.- emen 9v/18, 9v/19
i.- en 19r/21, 19r/22
i.- erek/ėderek 97r/12
i.- erse 9v/20
i.- ey 19r/21, 19r/23
i.- ip 25r/9
i.- erüz 19v/3

id
i. 97r/9
i.+ i 97r/10, 97r/11

ʿīd (Ar)
ʿi. 61r/24

idele -
i.- r 97r/6

İdi
İ. 97r/13
İ.+ ge 97r/14

idi bkz. **irdi**
i. 11v/2, 12v/6, 16r/24, 16r/25, 20r/14, 20r/15, 20r/6, 24v/27, 24v/7, 29v/4, 30r/11-12, 30v/10, 30v/11, 33r/17, 33r/29, 36v/29, 36v/9-10, 38r/18, 40v/6, 44v/28-29, 47v/25, 49v/5, 63r/14, 65r/15, 65v/11, 71r/25, 71v/11, 71v/14, 71v/29, 75r/19, 82r/29, 82v/11, 85r/27, 93r/25, 93r/7, 93v/17, 96v/15, 96v/23, 97r/13, 97r/15, 97r/4, 97r/9, 99v/10, 101r/25, 101v/10, 101v/5, 111r/21, 114r/4
i.- ler 42v/21, 67r/26
i.- m 16r/26, 41r/7, 45v/16, 57r/11, 83r/29, 116v/5, 117v/2
i.- ñg 16r/25, 46r/13, 97r/18-19, 97r/20, 97r/21, 99v/12
i.- ñgiz 16r/26, 97r/21, 97r/22, 99v/16
i.- ñgler 16r/26

idi ḳut
i. 97r/18-19

İdi ḳut
İ. 97r/18-19

idiş
i. 97r/16, 97r/18-19

idle -
i. 97r/8
i.- di 97r/6
i.- gen 97r/7
i.- gil 97r/8
i.- me 97r/8
i.- megil 97r/8
i.- mek 97r/6
i.- meydür 97r/7
i.- meñg 97r/8
i.- meñgiz 97r/8
i.- meñgler 97r/8
i.- r 97r/6
i.- rgen 97r/7
i.- ydür 97r/6
i.- ydürgen 97r/7
i.- ñg 97r/8
i.- ñgiz 97r/8
i.- ñgler 97r/8

idrāk (Ar)
ṣāḥib-i i. 24v/15-16

İdrīs
İ. 42r/10

idü(i)
i.- gin 10r/23-24
i.- k 16r/27, 97r/11, 99v/9

iflās (Ar)
ġāyet-i i.+ dın 48r/7

ifrāṭī (Ar)
żaʿ f-i i. 3r/5

iftiḫār (Ar)
bāʿ iṣ-i i. 78v/4

ig
i. 108r/29
i.+ niŋ 108v/2

ig -
i. 107r/4
i.- di 106v/29
i.- dik 107r/17
i.- dük 107r/1
i.- e 107r/17
i.- e almas 107r/10
i.- e ig-e 107r/11
i.- edür 107r/1
i.- edürgen 107r/4
i.- edür min 107r/6
i.- eli 107r/12
i.- eliŋ 107r/12
i.- e min 107r/6
i.- er 107r/1, 107v/20
i.- erdik 107r/17
i.- erem 107r/6
i.- ergen 107r/4
i.- erim 107r/7
i.- er min 107r/6
i.- ey 107r/12
i.- eyin 107r/12
i.- ge biz 107r/12
i.- geç 107r/13
i.- gek 107r/4
i.- geli 107r/13
i.- gençe 107r/14
i.- gey 107r/17
i.- gey biz 107r/12
i.- gil 107r/4
i.- güçe 107r/14
i.- güçi 107r/14
i.- güdik 107r/17
i.- gülük 107r/16
i.- güm 107r/15
i.- günçe 107r/14
i.- güsi 107r/16
i.- güŋ 107r/15
i.- iben 107r/8
i.- ip 107r/8
i.- ip bolmas 107r/10
i.- iŋ 107r/5
i.- iŋiz 107r/5
i.- iŋler 107r/5
i.- me 107r/4
i.- medin 107r/9
i.- megil 107r/4
i.- mekim 107r/7
i.- megüm 107r/7
i.- mek 106v/29
i.- mek olmas 107r/10
i.- men 107r/6
i.- mes 107r/8
i.- mesi/mezi 107r/9
i.- mes min 107r/6
i.- meydür 107r/2
i.- meŋ 107r/5
i.- meŋiz 107r/5
i.- meŋler 107r/5
i.- miş 107r/8
i.- mişeŋ 107r/8
i.- se 107r/17
i.- se bolmas 107r/10
i.- sek 107r/12
i.- sün 107r/17

igde
i. 108v/28

igdiç bkz. **igdiş**
i. 108v/28

igdiş bkz. **igdiç**
i. 108v/28

igdür -
i.- mek 107r/20

ige
i. 108v/2
i.+ si 108v/3

igeç <i+geç (i-, ir- fiili+geç ZF)
i. 108v/3, 108v/5, 108v/7, 16r/28

igeçi
i. 27v/6, 108v/11-12, 108v/9

igek bkz. **ege**
i. 100v/4, 108v/14, 108v/15

igele -
i. 108r/15

i.- almas 108r/21
i.- ben 108r/18
i. biz 108r/23
i.- di 108r/12, 108r/13
i.- dik 108r/27
i.- dük 108r/14
i.- dürgen 108r/15
i.- geç 108r/24
i.- geli 108r/24
i.- gen 108r/15
i.- gençe 108r/25
i.- gey 108r/26
i.- gil 108r/15
i.- güçe 108r/25
i.- güçi 108r/25
i.- güdik 108r/27
i.- gülük 108r/26
i.- güm 108r/25
i.- günçe 108r/25
i.- güsi 108r/26
i.- gün͡g 108r/26
i.- li 108r/24
i.- lin͡g 108r/24
i.- me 108r/16
i.- medin 108r/20
i.- megil 108r/16
i.- mekim 108r/18
i.- megüm 108r/18
i.- mek 108r/12
i.- mek olmas 108r/20
i.- men 108r/17
i.- mes 108r/19
i.- mesi/mezi 108r/19
i.- mes min 108r/17
i.- meydür 108r/14
i.- men͡g 108r/16
i.- men͡giz 108r/17
i.- men͡gler 108r/17
i.- miş 108r/19
i.- mişen͡g 108r/19
i.- p 108r/18
i.- p bolmas 108r/20
i.- r 108r/14
i.- rdik 108r/27
i.- rem 108r/18
i.- rgen 108r/15
i.- rim 108r/18
i.- r min 108r/17
i.- se 108r/26
i.- se bolmas 108r/20
i.- sek 108r/23
i.- sün 108r/26
i.- y 108r/21, 108r/23
i.- y igele-y 108r/21
i.- y biz 108r/24
i.- ydür 108r/14
i.- ydür min 108r/17
i.- yin 108r/21
i.- y min 108r/17
i.- yü 108r/21
i.- n͡g 108r/16
i.- n͡giz 108r/16
i.- n͡gler 108r/16

iger -

i. 107v/20
i.- di 107v/16
i.- dik 108r/6
i.- dük 107v/17
i.- e 108r/5
i.- e almas 107v/28
i.- e ikere 107v/28
i.- edür 107v/17
i.- edürgen 107v/19
i.- edür min 107v/22
i.- eli 108r/1
i.- elin͡g 108r/1
i.- e min 107v/22
i.- ey 107v/29
i.- eyin 107v/29
i.- ge biz 108r/1
i.- geç 108r/2
i.- geli 108r/1
i.- gen 107v/19
i.- gençe 108r/4
i.- gey 108r/5
i.- gey biz 108r/1
i.- gil 107v/20
i.- güçe 108r/3
i.- güçi 108r/2, 108r/3
i.- güdik 108r/7
i.- gülük 108r/5
i.- güm 108r/4
i.- günçe 108r/3
i.- güsi 108r/5
i.- gün͡g 108r/4
i.- iben 107v/24
i.- ip 107v/23, 107v/24, 116r/19
i.- ip bolmas 107v/27
i.- işmek 108r/8-9
i.- in͡g 107v/21
i.- in͡giz 107v/21
i.- in͡gler 107v/21
i.- me 107v/21

i.- medin 107v/27
i.- megil 107v/21
i.- mekim 107v/23
i.- megüm 107v/23
i.- mek 107v/14, 107v/16, 70v/20
i.- mek olmas 107v/28
i.- men 107v/22
i.- mes 107v/25, 107v/26
i.- mesi/mezi 107v/26
i.- mes min 107v/22
i.- meydür 107v/19
i.- meŋ 107v/21
i.- meŋiz 107v/21
i.- meŋler 107v/22
i.- miş 107v/24
i.- mişeŋ 107v/25
i.- se 108r/5, 108r/6
i.- se bolmas 107v/28
i.- sek 108r/1
i.- sün 108r/5
i.- ür 107v/17, 107v/18
i.- ürdik 108r/7
i.- ürem 107v/23
i.- ürgen 107v/19
i.- ür min 107v/22
i.- ürüm 107v/23

iger
i. 108v/11-12, 108v/13

igerçi
i. 108v/14

igeriş -
i.- e bilmedi 108r/10-11
i.- edürgen 108r/8-9
i.- gen 108r/10-11, 108r/8-9
i.- ürgen 108r/8-9

igil -
i.- di 107r/18, 107r/19
i.- dim 114v/24-25
i.- ip 109r/5
i.- mek 107r/18

igin bkz. **ign**
i. 109v/7, 109r/15
i.+ iŋ 109v/8

igir -
i. 107v/1, 109r/22
i.- di 107r/23-24
i.- dik 107v/14
i.- dük 107r/23-24
i.- e 107v/13
i.- e almas 107v/8
i.- e igire 107v/8
i.- edür 107r/25
i.- edürgen 107r/26
i.- edür min 107v/4
i.- eli 107v/10
i.- eliŋ 107v/10
i.- e min 107v/3
i.- ey 107v/9
i.- eyin 107v/9
i.- ge biz 107v/9
i.- geç 107v/10
i.- geli 107v/10
i.- gen 107r/26, 107r/29
i.- gençe 107v/11
i.- geni 107r/28
i.- gey 107v/13
i.- gey biz 107v/9
i.- gil 107v/1
i.- güçe 107v/11
i.- güçi 107v/11
i.- güdik 107v/14
i.- gülük 107v/13
i.- güm 107v/12
i.- günçe 107v/11
i.- güsi 107v/13
i.- güŋ 107v/12
i.- iben 107v/5
i.- ip 107v/5
i.- ip bolmas 107v/7
i.- iŋ 107v/2
i.- iŋiz 107v/2
i.- iŋler 107v/2
i.- me 107v/2
i.- medin 107v/6
i.- megil 107v/2
i.- mekim 107v/4
i.- megüm 107v/4
i.- mek 107r/22, 109r/23
i.- mek olmas 107v/7
i.- men 107v/3
i.- mes 107v/5
i.- mesi/mezi 107v/6
i.- mes min 107v/3
i.- meydür 107r/25
i.- meŋ 107v/3
i.- meŋiz 107v/3
i.- meŋler 107v/3

i.- miş 107v/5
i.- se 107v/13
i.- se bolmas 107v/7
i.- sek 107v/9
i.- sün 107v/13
i.- ür 107r/23-24, 107r/25
i.- ürdik 107v/14
i.- ürgen 107r/26
i.- ür min 107v/4
i.- ürüm 107v/4

igir
i. 107v/2

igirme
i. 109r/24

iglen -
i.- mek 108r/27

iglik
i. 109r/10-11, 109r/9

igme
i. 9r/22, 9r/23, 109r/10-11, 109r/12

ign bkz. **igin**
i. 109r/12
i.+ ide 50r/16, 7r/29
i.+ idin 55v/21
i.+ ige 107r/27, 109r/13
i.+ iŋ͡g 109r/14

igne
i. 108v/2, 109r/15
i.+ si 107r/26
i.+ sin 95v/20-21
i.+ leridin 59r/9

igren -
i.- mek 108r/28

igri
i. 65v/16, 80r/7, 106v/10, 109r/1, 109r/2, 109r/3, 109r/4, 109r/5, 109r/6
i.+ lik 109r/7

igriçe (RT)
i. 109r/7

igrik (RT)
i. 109r/7

igrim
i. 109r/7, 109r/8
i.+ i 7v/11

İḫlāṣiye
İ. Vaḳıfnāmesi 58v/1
Vaḳfiye-yi İ. 117v/20-21
Vaḳfnāme-yi Medrese-yi İ. 2r/23

ihmāl (Ar)
i. 92r/29

ihtimām (Ar)
i. 77r/29

İḫtiyāreddin Kalesi bkz. **Ala ḳorġan** ve **Herāt Erki**
İ. 49v/8

iḥsān (Ar)
i. 67r/15
i.+ lar 52r/9, 6r/1

iḥsās (Ar)
i. 40r/23

iḫtimāl (Ar)
i. 72v/16
i.+ in 62r/21

iḫtisāb (Ar)
i. 82v/25, 96r/8

iḫtiyāc (Ar)
i. 23v/10, 26r/19

iḫtiyāṭ (Ar)
i. 114r/1-2, 59r/18

iḫtiṣār (Ar)
i. 94r/18

iḫtirām (Ar)
i. 57v/26

iḫtiyār (Ar)
i. 97r/3, 97r/4
i.+ ım 6v/21

i.+ sız 77r/15

ik -

i. 107r/4
i.- dik 107r/16
i.- e 107r/16
i.- e almas 107r/10
i.- e ik-e 107r/11
i.- edür 107r/1
i.- edürgen 107r/2
i.- edür min 107r/6
i.- eli 107r/12
i.- eliŋ͡g 107r/12
i.- e min 107r/6
i.- er 107r/1, 108v/14
i.- erdik 107r/17
i.- erem 107r/6
i.- ergen 107r/2
i.- erim 107r/7
i.- er min 107r/6
i.- ey 107r/11
i.- eyin 107r/11
i.- ge biz 107r/12
i.- geç 107r/13
i.- geli 107r/13
i.- gen 107r/2, 85r/11, 71v/12
i.- gençe 107r/14
i.- genge 107r/3
i.- gey 107r/16
i.- gey biz 107r/12
i.- gil 107r/4
i.- güçe 107r/14
i.- güçi 107r/14
i.- güdik 107r/17
i.- gülük 107r/16
i.- güm 107r/15
i.- günçe 107r/14
i.- güsi 107r/15
i.- güŋ͡g 107r/15
i.- iben 107r/7, 67r/19
i.- ip 107r/7
i.- ip bolmas 107r/10
i.- iŋ͡g 107r/5
i.- iŋ͡giz 107r/5
i.- iŋ͡gler 107r/5
i.- me 107r/4
i.- medin 107r/9
i.- megil 107r/4
i.- mekim 107r/7
i.- megüm 107r/7
i.- mek 106v/29
i.- mek olmas 107r/10
i.- men 107r/6
i.- mes 107r/8
i.- mesi/mezi 107r/9
i.- mes min 107r/6
i.- meydür 107r/2
i.- meŋ͡g 107r/5
i.- meŋ͡giz 107r/5
i.- meŋ͡gler 107r/5
i.- miş 107r/7
i.- mişeŋ͡g 107r/8
i.- se 107r/16
i.- se bolmas 107r/10
i.- sek 107r/12
i.- seŋ͡g 67r/15
i.- sün 107r/16
i.- ti 106v/29
i.- tük 107r/1

iḳāmet (Ar)
i. 56r/25

iḳbāl (Ar)
i.+ ide 24v/2

ikele
i. 108v/16-17
i.+ miz 108v/16-17
i.+ mizge 108v/18
i.+ n͡giz 108v/18
i.+ si 108v/16-17
i.+ siniŋ͡g 108v/10

iken
i. 16r/27, 18r/6, 18r/7, 20r/24, 56r/27-28, 75r/19, 86v/1-2, 108v/19, 109r/25, 109r/26, 109v/3/4, 116v/23,
i.+ din 85v/10
i.+ dür 30v/29, 34v/20, 47r/26, 88r/2
i.+ im 77v/20
i.+ lerdür 20r/27
i.+ lerdür 108v/20
i.+ sin 18r/6

ikençe
i. 108v/20, 108v/21

ikenge
i. 108v/21, 108v/22

ikenin bkz. **ikenligin**
i. 108v/22, 108v/23

ikenligin bkz. **ikenin**
i. 108v/22

ikev
i. 101r/6, 108v/23, 17r/16, 17r/19
i.+ ge 24v/27
i.+ i 34v/5

ikevere
i. 108v/26

ikevge
i. 108v/23, 108v/24, 108v/26

ikevle bkz. **ikevlen**
i. 17v/16, 65r/27, 108v/24

ikevlen bkz. **ikevle**
i. 108v/24, 108v/25, 17v/16

ikevlik
i. 108v/26, 108v/27

iki
i. 3r/22, 11r/19, 18r/4, 18v/21, 20r/29, 20v/5, 22r/10, 26r/23, 31r/9, 33r/28, 35r/9, 38r/22, 41r/7, 41v/24, 42r/1, 42r/2, 42r/5, 46v/19-20, 47v/27, 48v/6, 50r/11, 54r/28, 54r/29, 54v/25, 55v/17, 55v/21, 56v/27, 56v/29, 60r/10, 62v/29, 65r/1, 65v/5, 67v/19, 69v/25, 71r/10, 71r/8-9, 74r/16, 79r/28, 80r/8, 80r/18, 80v/10, 88v/24, 90v/29, 91r/20, 97v/3, 104v/29, 105r/3, 105r/6, 108r/10-11, 108v/11-12, 109r/12, 110r/22, 113r/18-19
i.+ sin 106v/5, 66v/8
i.+ şer 18r/4

iki abusun
i. 109r/16

iki ayçılıġ
i. 57r/10

ikide
i. 109r/20, 109r/21

ikil -
i.- di 107r/18
i.- mek 107r/18
i.- ür 99v/11

ikilik
i. 109r/27
i.+ ni 109r/28

iki ḳardaş ḳanı : RT
i. 109r/26

ikin 1
i. 109r/28, 109r/29

ikin 2 bkz. **irkin**
i. 109r/28, 109v/2, 118v/28, 16r/27, 16v/26, 20r/25, 92v/22

ikin 3 bkz. **iken**
i. 108v/20, 109r/28, 109v/3/4, 62r/18, 82r/19, 8r/4

ikin 4
i. 24v/10, 24v/8, 24v/9, 109v/6, 109r/28

ikin 5
i. 109v/7

ikinç
i. 109v/8, 109v/9

ikinçi
i. 17r/20, 90v/8, 109v/10, 109v/11

ikindi
i. 109v/11

ikiñgiz
i. 109v/12

iki peyker bkz. **dü peyker**
i. 109r/17, 109r/18

ikir
i. 109r/21

ikirer
i. 109r/23, 109r/24

ikirme
i.+ çe 29v/3

ikisi
i. 109r/26

ikisin
i. 24v/10, 109v/5

ikişer
i. 109r/26

iki tivelik yolum
i. 109r/19
i.+ nı 109r/20

iki üç *niḳāb* (Tr+Ar)
i. 109r/16

iki yüzlük
i. 109v/13

ikiz
i. 109r/25, 109r/26

ikki bkz. **iki**
i. 20v/10, 23v/10, 23v/9, 28v/26, 4r/14, 109v/8
i.+ si 26v/3

ikmek
i. 67r/19

ikrām (Ar)
i. 42r/4

iktifā (Ar)
i. 16v/16

iktiḥāl (Ar)
i. 73v/2

iktür -
i.- mek 107r/20

il -
i.- mek 110v/7, 4v/29

il
i. 7v/20, 12v/18, 15v/29, 18v/12, 19v/14, 22r/10, 22r/9, 23r/10, 24r/21, 36v/6, 39r/11, 39r/12, 40r/18, 40r/9, 40v/16, 44v/5, 45r/19, 46v/15, 46v/16, 51r/2, 53r/10, 53v/21, 54r/4, 64r/9, 67v/3, 69v/16-18, 73v/10, 73v/11, 77r/18, 78r/18, 78r/7, 82v/9, 87v/22, 92r/16, 98r/16, 98v/20, 109v/21, 111r/24, 112r/21, 112v/5, 113r/1, 118r/3
i.+ din 100r/14, 91r/4
i.+ ge 11r/19, 18v/29, 22v/15, 51r/2, 62v/26, 74r/15, 89r/3, 91v/19, 105r/19, 108v/23, 108v/4, 112v/4, 113r/21, 115r/13
i.+ i 37r/6, 5r/8, 67v/20
i.+ ige 22r/10
i.+ in 52r/13, 52r/15, 84v/15
i.+ ini 112v/6
i.+ iŋ̑g 97v/1
i.+ iŋ̑ge 37r/21
i.+ ler 36v/9-10
i.+ leri 42v/21, 49v/13
i.+ lik 23v/28
i.+ likdin 113r/11
i.+ ni 12v/18, 48r/14, 54r/16-17, 73r/28, 87v/22, 90r/22, 90r/23
i.+ niŋ̑g 117r/10-11, 42v/12

il 1 bkz. **ilig**
i. 112v/2-3, 112v/4, 113r/21, 102v/23

il 2
i. 112v/2-3, 106v/4
i.+ ni 48r/15

il/ıl 3 bkz. **yıllıḳ ve yılçılıḳ**
i. 112v/2-3, 112v/6
i.+ lik 20v/21

il 4
i. 112v/2-3

İl (Sür.)
i. 112v/7

ʿilāc (Ar)
ʿi. 56r/14
ʿi.+ ımġa 41v/10
ʿi.+ ın 9v/25

ilāhī (Ar)

i. 3v/20, 118r/7
İ. 81r/16

iʿlāl (Ar)
i. 18r/14, 115r/8,

ilbesün
i. 112v/12

ilçi
i. 112v/14
i.+ sini 112v/15
i.+ sinin͡g 112v/16

ilçigen (Mo)
i. 112v/16

ilçilıḳ 1
i. 112v/17

ilçilıḳ 2
i. 112v/17

İl Deŋüz
İ. 112v/22

ile
i. 3r/19, 6v/29, 7r/1, 7v/15, 8r/20, 10v/27, 11r/10, 11r/20, 16r/20, 16r/3-4, 20r/27, 22v/25, 23r/21, 23v/18, 23v/5, 26r/10-11, 26v/5, 28r/28, 28v/9, 30r/17, 33v/25, 34v/4, 39r/22, 39r/26, 40v/13, 41v/20, 41v/3, 43r/7, 43v/26, 43v/27, 46v/13, 47r/25, 50r/5, 52r/13, 53r/9, 53v/14, 53v/21, 53v/3, 56r/14, 62r/14, 62r/15, 64v/2, 67r/15, 67r/17, 69r/24, 70v/13, 73r/16, 73r/20, 73v/11, 73v/13-14, 78r/5, 79v/3, 80v/1, 80v/15, 80v/18, 80v/20, 80v/24, 86r/15, 86r/21, 86r/4-5, 88v/19, 88v/24, 88v/25, 90r/21, 91v/11, 95v/25, 95v/28, 97r/9, 102r/3, 104v/11, 104v/7, 107r/23-24, 108v/19, 111v/12, 114r/17, 116v/1, 117r/3, 117v/17, 118v/8, 113r/15

ile -
i. 110v/21-22
i.- ben 110v/26
i.- di 110v/21-22
i.- dik 111r/5
i.- dür min 110v/24
i.- ge biz 111r/2
i.- geç 111r/3
i.- geli 111r/3
i.- gençe 111r/3
i.- gey 111r/4
i.- gey biz 111r/2
i.- gil 110v/21-22
i.- güçe 111r/3
i.- güçi 111r/3
i.- güdik 111r/5
i.- gülük 111r/4
i.- güm 111r/4
i.- günçe 111r/3
i.- güsi 111r/4
i.- gün͡g 111r/4
i.- li 110r/2, 111r/2
i.- lin͡g 110r/2, 111r/2
i.- me 110v/23
i.- medin 110v/27
i.- megil 110v/23
i.- mekim 110v/26
i.- megüm 110v/26
i.- mek 110r/1, 110v/20, 113r/16
i.- mek olmas 110v/28
i.- men 110v/24
i.- mes 110v/24, 110v/27
i.- mesi/mezi 110v/27
i.- men͡g 110v/23
i.- men͡giz 110v/23
i.- men͡gler 110v/24
i.- miş 110v/26
i.- mişen͡g 110v/27
i.- p 110v/26
i.- p bolmas 110v/28
i.- r 109v/17, 110v/21-22
i.- rdik 111r/5
i.- rem 109v/25, 110v/24
i.- rim 110v/26
i.- r min 109v/24, 110v/24, 110v/25
i.- se 111r/4
i.- se bolmas 110v/28
i.- sek 111r/2
i.- sün 111r/5
i.- y 109v/29, 110v/29, 111r/1
i.- y almas 110v/28
i.- y ile-y 110v/28, 15r/4
i.- ydür 110v/21-22
i.- yin 109v/29, 110v/29

i.- y min 110v/24
i.- yü 110v/28
i.- n͡g 110v/23
i.- n͡giz 110v/23
i.- n͡gler 110v/23

ilege (Mo)
i. 112v/10

İlek
İ. 113r/6

ilek
i. 112v/8, 112v/9, 113r/5, 113r/6, 113r/7
i.+ imdin 110v/25

ilen
i. 16r/20, 112v/9, 113r/15, 113r/15

iley
i. 112v/11
i.+ ide 112v/12

ilg bkz. **il** ve **ilig**
i. 113r/3, 113r/4, 113r/21
i.+ e 79v/3
i.+ i 24r/23, 73v/4, 90r/5, 111r/7
i.+ ide 53r/28, 33r/17
i.+ idin 81v/10, 99v/19, 32v/3-4
i.+ ige 42v/20
i.+ im 77v/18
i.+ imde 54v/23
i.+ ime 51r/28, 75r/23
i.+ in 24r/16, 113r/5, 22v/21
i.+ ini 24r/15, 24r/16, 27v/14, 75r/16
i.+ in͡g 113v/24, 93v/5
i.+ in͡gde 56r/19
i.+ in͡gdin 26r/16

ilger (< ilgeri < *ilgerü)
i.+ rek 113r/1, 113r/2

ilgeri
i. 113r/2, 113r/3, 114r/1-2

İl Ḫan
İ. 37r/28-29, 49v/14, 112v/19

il ḫan
i. 112v/20

ilig bkz. **il** ve **ilg**
i. 16v/8, 17r/28, 50r/28, 20v/4, 24r/15, 45v/22, 45v/23, 46v/19-20, 56r/8, 73r/4, 108r/10-11, 112v/6, 113r/21, 113r/20, 113r/21, 112v/4
i.+ din 118v/23, 96v/8
i.+ ideki 96r/2-3
i.+ in 111r/7
i.+ in͡gni 96r/2-3
i.+ ni 67v/8

ilikle -
i. 112r/18
i.- ben 112r/20
i. biz 112r/26
i.- di 112r/16
i.- dik 112r/29
i.- dük 112r/16
i.- geç 112r/27
i.- geli 112r/26
i.- gen 112r/17
i.- gençe 112r/27
i.- gey 112r/29
i.- gil 112r/18
i.- güçe 112r/27
i.- güçi 112r/27
i.- güdik 112r/29
i.- gülük 112r/29
i.- güm 112r/28
i.- günçe 112r/27
i.- güsi 112r/28
i.- gün͡g 112r/28
i.- li 112r/26
i.- medin 112r/23
i.- mekim 112r/20
i.- megüm 112r/20
i.- mek 112r/15
i.- mek olġay 112r/23
i.- men 112r/19
i.- mes 112r/22
i.- mesi/mezi 112r/22
i.- mes min 112r/19
i.- meydür 112r/17
i.- men͡g 112r/18
i.- men͡giz 112r/18
i.- men͡gler 112r/18
i.- miş 112r/20
i.- mişen͡g 112r/22
i.- nin͡g 112r/26

i.- p 112r/20, 112r/21
i.- p bolġay 112r/23
i.- r 112r/16
i.- rdik 112r/29
i.- rem 112r/19
i.- rgen 112r/17
i.- rim 112r/19
i.- r min 112r/19
i.- se 112r/29
i.- se bolġay 112r/23
i.- sek 112r/26
i.- sün 112r/29
i.- y 112r/25
i.- y alġay 112r/24
i.- y ilikley 112r/25
i.- y biz 112r/26
i.- ydür 112r/16
i.- ydürgen 112r/17
i.- ydür min 112r/19
i.- yin 112r/25
i.- y min 112r/19
i.- yü 112r/25

iliklen -
i.- mek 112v/2-3

ilikleş -
i.- mek 112v/1

iliklet -
i.- mek 112v/2-3

iliş -
i. 110v/10
i.- dik 110v/19
i.- e 110v/19
i.- e iliş-e 110v/15
i.- edür 110v/8
i.- edürgen 110v/9
i.- edür min 110v/12
i.- elin͡g 110v/16
i.- e min 110v/12
i.- ey 110v/15
i.- eyin 110v/15
i.- ge biz 110v/16
i.- geç 110v/17
i.- geli 110v/16
i.- gen 110v/9
i.- gençe 110v/17
i.- gey 110v/18
i.- gey biz 110v/16
i.- gil 110v/10
i.- güçe 110v/17
i.- güçi 110v/17
i.- güdik 110v/19
i.- gülük 110v/18
i.- güm 110v/18
i.- günçe 110v/17
i.- güsi 110v/18
i.- gün͡g 110v/18
i.- iben 110v/13
i.- ip 110v/13
i.- ip bolmas 110v/14
i.- in͡g 110v/10
i.- in͡giz 110v/10
i.- in͡gler 110v/10
i.- maḳ olmas 110v/14
i.- me 110v/10
i.- megil 110v/10
i.- mekim 110v/12
i.- megüm 110v/12
i.- mek 110v/6, 4v/29
i.- men 110v/11
i.- mes 110v/11, 110v/13
i.- mesi/mezi 110v/14
i.- meydür 110v/9
i.- men͡g 110v/11
i.- men͡giz 110v/11
i.- men͡gler 110v/11
i.- miş 110v/13
i.- mişen͡g 110v/13
i.- se 110v/19
i.- se almaş 110v/15
i.- se bolmas 110v/14
i.- sek 110v/16
i.- sün 110v/19
i.- ti 110v/8
i.- tük 110v/8
i.- ür 110v/8
i.- ürdik 110v/19
i.- ürem 110v/12
i.- ürgen 110v/9
i.- ür min 110v/12
i.- ürüm 110v/12

iliş il (RT)
i. 113r/17

iliştür -
i.- mek 110v/20

ilk
i. 113r/3, 113r/4

illā (Ar)
i. 70v/1

illik 1
i. 113r/7, 113r/8, 113r/10
i.+ ge 113r/11

illik 2
i. 102r/5, 93v/19

illik 3
i.+ din 113r/11

ʿilm (Ar)
ʿi.+ i 23r/13
ʿi.+ lerni 85v/10

ilmek
i. 4v/28, 24v/4, 113r/13,
i.+ im 113r/14

ilt -
i. 111v/1
i.- dik 111v/14
i.- e 111v/14
i.- e aladur 111r/26-27
i.- e almas 111v/7
i.- e almay 111v/8
i.- e almayın 111v/8, 111v/9
i.- e alur 111r/26-27
i.- e ilte 111v/7
i.- edür 111r/23
i.- edürgen 111r/26-27
i.- edür min 111v/3
i.- eli 111v/10, 111v/11
i.- elin͡g 111v/10
i.- e min 111v/3
i.- erem 111v/4
i.- erim 111v/4
i.- er min 111v/3
i.- ey 111v/7
i.- eyin 111v/7
i.- ge biz 111v/10
i.- geç 111v/11
i.- geli 111v/11
i.- gen 111r/26-27, 111r/28, 111r/29
i.- gençe 111v/12
i.- gey 111v/14, 111v/15
i.- gey biz 111v/10
i.- gil 111v/1, 111v/2
i.- güçe 111v/12
i.- güçi 111v/12
i.- güdik 111v/15
i.- gülük 111v/14
i.- güm 111v/12
i.- gümdür 111v/13
i.- günçe 111v/12
i.- güsi 111v/13
i.- iben 111v/4, 111v/5
i.- ip 10v/15-16, 111v/4, 16r/14
i.- ip bolmas 111v/6
i.- in͡g 111v/2
i.- in͡giz 111v/2
i.- in͡gler 111v/2
i.- me 111v/2
i.- medin 111v/6
i.- megil 111v/2
i.- mekim 111v/4
i.- megüm 111v/4
i.- mek 111r/20
i.- mek olmas 111v/7
i.- men 111v/3
i.- mes 111v/5
i.- mesi/mezi 111v/6
i.- mes min 111v/3
i.- meydür 111r/26-27
i.- men͡g 111v/3
i.- men͡giz 111v/3
i.- men͡gler 111v/3
i.- miş 111v/4
i.- mişen͡g 111v/5
i.- se 111v/14
i.- se bolmas 111v/6
i.- sek 111v/9
i.- sün 111v/14
i.- ti 111r/20, 111r/21, 111r/22
i.- tük 111r/23
i.- ür 111r/23, 111r/24, 111r/25, 76r/12, 86v/11, 86v/12
i.- ürdik 111v/15
i.- ürgen 111r/26-27
i.- ün͡g 111v/13

ilti
i. 112v/13, 112v/14

iltifāt (Ar)
i. 17r/12, 26r/27

iltifīt (Ar)
i. 26r/27

iltihāb (Ar)

i.+ ı 96v/21

im -

i. 113r/26
i.- dik 113v/5
i.- dük 113r/21
i.- e 113v/5
i.- e almas 113v/1
i.- e ime 113v/2
i.- edür 113r/23, 113r/24
i.- edürgen 113r/25
i.- edür min 113r/28
i.- eli 113v/3
i.- eliŋ 113v/3
i.- e min 113r/28
i.- enme 113v/21
i.- er 113r/23, 113r/24
i.- erdik 113v/5
i.- erem 113r/28
i.- ergen 113r/25
i.- erim 113r/28
i.- er min 113r/28
i.- ey 113v/2
i.- eyin 113v/2
i.- ge biz 113v/2
i.- geç 113v/3
i.- geli 113v/3
i.- gen 113r/25
i.- gençe 113v/4
i.- gende 113r/26
i.- gey 113v/5
i.- gey biz 113v/3
i.- gil 113r/26
i.- güçe 113v/3
i.- güçi 113v/3
i.- güdik 113v/5
i.- gülük 113v/4
i.- güm 113v/4
i.- günçe 113v/3
i.- güsi 113v/4
i.- güŋ 113v/4
i.- iben 113r/29
i.- ip 113r/29
i.- ip bolmas 113v/1
i.- iŋ 113r/27
i.- iŋgiz 113r/27
i.- iŋgler 113r/27
i.- me 113r/27
i.- medin 113v/1
i.- megil 113r/27
i.- mekim 113r/28
i.- megüm 113r/28
i.- mek 113v/6, 114v/26
i.- mek olmas 113v/1
i.- mekimdi 113r/21
i.- men 113r/28
i.- mes 113r/29
i.- mesi/mezi 113v/1
i.- mes min 113r/28
i.- meydür 113r/24
i.- meŋ 113r/27
i.- meŋgiz 113r/27
i.- meŋgler 113r/27
i.- mişeŋ 113r/29
i.- se 113v/5
i.- se bolmas 113v/1
i.- sek 113v/2
i.- sün 113v/5

īmān (Ar)
ī. 118r/5
āfet-i ī. 28v/10
ī.+ ġa 102r/6
ī.+ ıŋ 48r/18

ʿimāret (Ar)
ʿi.+ ni 88v/29

imçek
i. 114v/23
i.+ ige 114v/24-25

imdi
i. 8v/6, 9v/17, 17r/27, 20r/27, 23v/5, 25v/25, 29v/22, 30v/20, 51v/22, 54r/5, 54v/29, 55v/11-12, 56r/8, 72v/15, 87v/13, 97v/26, 98v/26, 100r/14, 100v/8, 101r/24, 102r/3, 108v/20, 109r/5, 110r/10, 114v/24-25, 114v/26

imdikeçe bkz. **imdikediginçe**
i. 114v/26

imdikediginçe bkz. **imdikeçe**
i. 114v/26

imegen (Mo)
i. 115r/4

imel (Mo)
i. 115r/4

imen

i. 16v/2, 16v/3, 24r/25, 114v/16, 114v/17, 114v/18, 114v/23

īmen (Ar)
ī. 114v/17, 51v/11
vādi-yi ī. 18r/16-17

imen -
i. 113v/21
i.- di 113v/19
i.- dik 114r/7
i.- dük 113v/19
i.- e 114r/7
i.- e almas 113v/28-29
i.- e imene 113v/28-29
i.- edür 113v/19
i.- edürgen 113v/20
i.- edür min 113v/23
i.- eli 114r/4
i.- elin͡g 114r/4
i.- e min 113v/23
i.- ey 114r/1-2
i.- eyin 114r/1-2
i.- ge biz 114r/4
i.- geç 114r/5
i.- geli 114r/4
i.- gen 113v/20
i.- gençe 114r/5
i.- gey 114r/7
i.- gey biz 114r/4
i.- gil 113v/21
i.- güçe 114r/5
i.- güçi 114r/5
i.- güdik 114r/7, 114r/8
i.- gülük 114r/6
i.- güm 114r/6
i.- günçe 114r/5
i.- güsi 114r/6
i.- gün͡g 114r/6
i.- iben 113v/24
i.- ip 113v/24, 113v/25
i.- ip bolmas 113v/28-29
i.- in͡g 113v/21
i.- in͡giz 113v/22
i.- in͡gler 113v/22
i.- medin 113v/27
i.- megil 113v/21
i.- mekim 113v/23
i.- megüm 113v/23
i.- mek 113v/18, 114v/19
i.- mek olmas 113v/28-29
i.- men 113v/22
i.- mes 113v/27
i.- mesi/mezi 113v/27
i.- mes min 113v/22
i.- mey 114r/1-2, 114r/3
i.- meydür 113v/20
i.- meyin 114r/1-2
i.- men͡g 113v/22
i.- men͡giz 113v/22
i.- men͡gler 113v/22
i.- miş 113v/24
i.- mişen͡g 113v/27
i.- se 114r/7
i.- se bolmas 113v/28-29
i.- sek 114r/4
i.- sün 114r/7
i.- ür 113v/19, 45r/22
i.- ürdik 114r/7
i.- ürem 113v/23
i.- ürgen 113v/20
i.- ür min 113v/23
i.- ürüm 113v/23

imen͡g
i. 16v/3, 114v/19, 114v/20, 114v/21

imes
i. 6r/16, 9r/2, 13r/26, 16r/29, 16v/1, 17r/16, 18r/11, 20r/16, 22v/1, 24v/12, 25v/20, 30v/23, 40r/10, 42v/8, 44r/22-23, 44v/19, 49v/26, 54v/7, 55v/6, 66v/5, 67r/19, 68v/21, 70v/10, 72r/2, 72r/26, 72v/11, 76v/17, 77v/17, 79v/13, 80r/8, 88v/26, 89r/9, 90r/13, 91v/19, 95v/20-21, 96r/16, 99v/1, 100r/29, 104r/16-17, 108v/23, 109r/2, 109r/26, 110r/7, 113r/11, 114v/14, 118v/10
i.+ tür 56r/9, 83r/10, 83r/26, 101r/7, 101v/8

imes bkz. **imestür**
i. 114v/13
i. bolsa 114v/15, 114v/16

imestür bkz. **imes**
i. 114v/13, 114v/15

imgek 1 bkz. **emek**

i. 114v/28-29, 50v/5
i.+ i 23r/11
i.+ idin 115r/1
i.+ im 114v/1
i.+ in 114r/12

imgek 2 bkz. **imgekle** -
i. 114v/28-29, 115r/3

imgekle -
i. 114v/1
i.- ben 114v/5
i.- di 114r/26
i.- dik 114v/12
i.- dük 114r/27
i.- geç 114v/10
i.- geli 114v/10
i.- gen 114r/28, 114r/29
i.- gey 114v/12
i.- gil 114v/1
i.- güçi 114v/10
i.- güdik 114v/13
i.- gülük 114v/12
i.- güm 114v/11
i.- güsi 114v/11
i.- gün͡g 114v/11
i.- li 114v/9
i.- lin͡g 114v/9
i.- me 114v/1
i.- medin 114v/6
i.- megil 114v/1
i.- mekim 114v/2-4
i.- megüm 114v/2-4
i.- mek 114r/26
i.- mek olmas 114v/7
i.- men 114v/2-4
i.- mes 114v/5
i.- mesi/mezi 114v/6
i.- mes min 114v/2-4
i.- meydür 114r/28
i.- men͡g 114v/2-4
i.- men͡giz 114v/2-4
i.- men͡gler 114v/2-4
i.- miş 114v/5
i.- mişen͡g 114v/5
i.- p 114v/5
i.- p bolmas 114v/7
i.- r 114r/27
i.- rdik 114v/13
i.- rem 114v/2-4
i.- rgen 114r/28
i.- rim 114v/2-4
i.- r min 114v/2-4
i.- se 114v/12
i.- se bolmas 114v/7
i.- sek 114v/9
i.- sün 114v/12
i.- y 114v/9
i.- y almas 114v/8
i.- y imgekley 114v/8
i.- ydür 114r/27
i.- ydürgen 114r/28
i.- ydür min 114v/2-4
i.- yin 114v/9
i.- y min 114v/2-4
i.- yü 114v/8
i.- n͡g 114v/2-4
i.- n͡giz 114v/2-4
i.- n͡gler 114v/2-4

imgel
i. 115r/4

imgen -
i. 114r/11
i.- di 114r/9
i.- dik 114r/23
i.- dük 114r/9
i.- e 114r/23
i.- e almas 114r/19
i.- e imgene 114r/19
i.- edür 114r/9
i.- edürgen 114r/10
i.- edür min 114r/14
i.- eli 114r/21
i.- elin͡g 114r/21
i.- e min 114r/14
i.- ey 114r/20
i.- ey min 114r/20
i.- ge biz 114r/20
i.- geç 114r/21
i.- geli 114r/21
i.- gen 114r/10
i.- gey 114r/23
i.- gey biz 114r/21
i.- gil 114r/11
i.- güçi 114r/22
i.- güdik 114r/23
i.- gülük 114r/22
i.- güm 114r/22
i.- güsi 114r/22
i.- gün͡g 114r/22
i.- iben 114r/16, 114r/18
i.- ip 114r/16
i.- in͡g 114r/13

i.- iŋ͡giz 114r/13
i.- iŋ͡gler 114r/13
i.- me 114r/11
i.- medin 114r/19
i.- mege sin 114r/15, 114r/16
i.- megey sin 114r/15
i.- megil 114r/11, 114r/12
i.- mekim 114r/15
i.- megüm 114r/15
i.- mek 114r/9
i.- mek olmas 114r/19
i.- men 114r/14
i.- mes 114r/18
i.- meseŋ͡g 114r/15
i.- mesi/mezi 114r/18
i.- mes min 114r/14
i.- meydür 114r/10
i.- meŋ͡g 114r/13
i.- meŋ͡giz 114r/13
i.- meŋ͡gler 114r/13
i.- miş 114r/17
i.- mişeŋ͡g 114r/18
i.- se 114r/23
i.- seŋ͡g 114r/20
i.- sün 114r/23
i.- ür 114r/10, 114r/9
i.- ürdik 114r/23
i.- ürem 114r/14
i.- ürgen 114r/10
i.- ür min 114r/14
i.- ürüm 114r/14

imget -
i.- iben 114r/24
i.- ip 114r/24
i.- mek 114r/24
i.- miş 114r/24, 114r/25

imiş
i. 3r/28, 7v/10, 10v/13, 11r/6, 16v/3, 18r/12, 21r/16, 26v/2, 37v/3, 38r/22, 69v/25, 69v/26, 72r/12, 78r/5, 80r/21, 93r/22, 96r/10, 102r/29, 115r/7
i.+ ler 95v/23
i.+ sin 115r/10

imiştük
i. 18r/13, 18r/14, 115r/10, 115r/8

imiştüksin bkz. **imişsin**

i. 115r/10, 115r/11

imiz -
i. 113v/8
i.- di 113v/6
i.- dik 113v/17
i.- dük 113v/6
i.- e 113v/13, 113v/17
i.- e almas 113v/13
i.- e imize 113v/13
i.- edür 113v/7
i.- edürgen 113v/8
i.- edür min 113v/10
i.- eli 113v/14
i.- eliŋ͡g 113v/14
i.- e min 113v/10, 113v/13
i.- ge biz 113v/14
i.- geç 113v/15
i.- geli 113v/14
i.- gen 113v/7
i.- gençe 113v/15
i.- gey 113v/17
i.- gey biz 113v/14
i.- gil 113v/8
i.- güçe 113v/15
i.- güçi 113v/15
i.- güdik 113v/17
i.- gülük 113v/16
i.- güm 113v/16
i.- günçe 113v/15
i.- güsi 113v/16
i.- güŋ͡g 113v/16
i.- iben 113v/11
i.- ip 113v/11
i.- ip bolmas 113v/12
i.- irüm 113v/10
i.- iŋ͡g 113v/9
i.- iŋ͡giz 113v/9
i.- iŋ͡gler 113v/9
i.- me 113v/8
i.- medin 113v/12
i.- megil 113v/8
i.- mekim 113v/10
i.- megüm 113v/10
i.- mek 113v/18, 113v/5
i.- mek olmas 113v/12
i.- men 113v/9
i.- mes 113v/11
i.- mesi/mezi 113v/12
i.- mes min 113v/10
i.- meydür 113v/7
i.- meŋ͡g 113v/9

i.- meŋ̂giz 113v/9
i.- meŋ̂gler 113v/9
i.- miş 113v/11
i.- mişeŋ̂ 113v/11
i.- se 113v/17
i.- se bolmas 113v/12
i.- sek 113v/14
i.- sün 113v/17
i.- ür 113v/6, 113v/7
i.- ürdik 113v/17
i.- ürem 113v/10
i.- ürgen 113v/7
i.- ür min 113v/10

imiz
i. 115r/5

imizdür -
i.- mek 113v/17

imizik
i. 115r/6

imizikli 1
i. 115r/7

imizikli 2
i. 115r/7

imizlik
i. 115r/6

imkān (Ar)
i. 16v/7, 57v/9, 86r/15, 90v/8, 109v/11
i.+ dın 18r/16-17, 23v/6-8, 112v/18
i.+ ı 79v/3

imlā (Ar)
i. 5r/5

imsāk (Ar)
i. 3r/28

imtinā' (Ar)
i. 100v/1

in -
i. 115r/17
i.- di 115r/12
i.- dik 115r/27
i.- dük 115r/12
i.- e 115r/27
i.- e almas 115r/21
i.- e ine 115r/21
i.- edür 115r/13
i.- edürgen 115r/14
i.- edür min 115r/18
i.- eli 115r/22
i.- eliŋ̂ 115r/22
i.- e min 115r/18
i.- er 115r/13, 115r/14
i.- erdik 115r/27
i.- erem 115r/18
i.- ergen 115r/14
i.- erim 115r/19
i.- erler 70r/14
i.- er min 115r/18
i.- ey 115r/22
i.- eyin 115r/22
i.- ge biz 115r/22
i.- geç 115r/24, 115r/25
i.- geli 115r/23, 26r/24
i.- gen 115r/14
i.- gençe 115r/25
i.- gendin 115r/15
i.- gey 115r/27
i.- gey biz 115r/22
i.- gil 115r/17
i.- güçe 115r/25
i.- güçi 115r/25
i.- güdik 115r/27
i.- gülük 115r/26
i.- güm 115r/26
i.- günçe 115r/25
i.- güsi 115r/26
i.- güŋ̂ 115r/26
i.- iben 115r/19
i.- ip 115r/19
i.- ip bolmas 115r/21
i.- iŋ̂ 115r/17
i.- iŋ̂giz 115r/17
i.- iŋ̂gler 115r/17
i.- me 115r/17
i.- medin 115r/20
i.- megil 115r/17
i.- mekim 115r/19
i.- megüm 115r/19
i.- mek 115r/12, 117v/7, 117v/8, 118r/6
i.- mek olmas 115r/21
i.- men 115r/18
i.- mes 115r/20

i.- mesi/mezi 115r/20
i.- mes min 115r/18
i.- meydür 115r/14
i.- meŋ͡g 115r/18
i.- meŋ͡giz 115r/18
i.- meŋ͡gler 115r/18
i.- miş 115r/19
i.- mişeŋ͡g 115r/19
i.- se 115r/27
i.- se bolmas 115r/21
i.- sek 115r/22
i.- sün 115r/27

in
i. 117v/19, 117v/4
i.+ din 117v/5
i.+ i 117v/6

īn (Fa)
ī. 118r/2

iŋ͡g
i. 117v/28, 117v/29
i.+ i 117v/29

ʿinā (Ar)
ʿi. 89v/28

inaḳ
i.- é dél-robāi 114v/28-29

inamlı
i. 117v/11

ʿināyet (Ar)
ʿi. 113r/2, 31v/26, 64r/14

inci
i. 116r/2, 117v/20-21

inci -
i. 116r/2
i.- ben 116r/5
i.- di 115v/29
i.- dik 116r/11
i.- dük 115v/29
i.- dür 116r/1
i.- dürgen 116r/1
i.- dür min 116r/4
i.- ge biz 116r/8-9
i.- geç 116r/10
i.- geli 116r/8-9
i.- gen 116r/1
i.- gey 116r/11
i.- gey biz 116r/8-9
i.- gil 116r/2
i.- güçi 116r/10
i.- güdik 116r/11
i.- gülük 116r/11
i.- güm 116r/10
i.- güsi 116r/10
i.- güŋ͡g 116r/10
i.- li 116r/8-9
i.- liŋ͡g 116r/8-9
i.- me 116r/2
i.- medin 116r/6
i.- megil 116r/2
i.- mekim 116r/4
i.- megüm 116r/4
i.- mek 115v/29, 117v/23
i.- mek olmas 116r/6
i.- me min 116r/7
i.- men 116r/3
i.- mes 116r/5
i.- mesi/mezi 116r/5
i.- mes min 116r/4
i.- mey 116r/7
i.- meydür 116r/1, 116r/8-9
i.- meŋ͡g 116r/3
i.- meŋ͡giz 116r/3
i.- meŋ͡gler 116r/3
i.- min 116r/4
i.- miş 116r/5
i.- mişeŋ͡g 116r/5
i.- ŋ͡g 116r/3
i.- ŋ͡giz 116r/3
i.- ŋ͡gler 116r/3
i.- p 116r/4
i.- p bolmas 116r/6
i.- r 115v/29, 116r/1
i.- rdik 116r/11
i.- rem 116r/4
i.- rgen 116r/1
i.- rim 116r/4
i.- r min 116r/4
i.- se 116r/11
i.- se bolmas 116r/6
i.- sek 116r/8-9
i.- sün 116r/11
i.- y 116r/7
i.- y almas 116r/6
i.- yin 116r/7
i.- y inciy 116r/6

incigir -
i. 116r/16
i.- di 116r/13
i.- dik 116r/26
i.- dük 116r/14
i.- e 116r/25
i.- e almas 116r/21
i.- e incigire 116r/21
i.- edür 116r/14
i.- edürgen 116r/15
i.- edür min 116r/17
i.- eli 116r/23
i.- elin͡g 116r/23
i.- e min 116r/17
i.- ey 116r/22
i.- eyin 116r/22
i.- ge biz 116r/22
i.- geç 116r/23
i.- geli 116r/23
i.- gen 116r/15
i.- gençe 116r/24
i.- gey 116r/25
i.- gey biz 116r/22
i.- gil 116r/16
i.- güçi 116r/23
i.- güdik 116r/26
i.- gülük 116r/25
i.- güm 116r/24
i.- güsi 116r/25
i.- gün͡g 116r/25
i.- iben 116r/18
i.- ip 116r/18, 116r/19
i.- ip bolmas 116r/20
i.- me 116r/16
i.- megil 116r/16
i.- mekim 116r/18
i.- megüm 116r/18
i.- mek 116r/13
i.- mek olmas 116r/21
i.- men 116r/16
i.- mes 116r/20
i.- mesi/mezi 116r/20
i.- mes min 116r/17
i.- meydür 116r/15
i.- miş 116r/18
i.- mişen͡g 116r/19
i.- se 116r/25
i.- se bolmas 116r/21
i.- sek 116r/22
i.- sün 116r/26
i.- ür 116r/14
i.- ürdik 116r/26
i.- ürem 116r/17
i.- ürgen 116r/15
i.- ür min 116r/17
i.- ürüm 116r/17

incigür -
i.- güçe 116r/24
i.- günçe 116r/24

incik 1
i. 117v/23

incik 2
i. 117v/23

inçike
i. 117v/24, 117v/25
i.+ ge 117v/22, 73r/3, 99r/18
i.+ rek 117v/26, 117v/27

incin -
i.- mek 116r/12

incit -
i.- mek 116r/12

inçin͡ge bkz. **itigi** ve **ḳara aġrıġ**
i. 95v/24

inçü 1
i. 117v/15, 55v/11-12, 76r/5
i.+ si 117v/17

incü 2
i. 117v/15

incü 3
i. 117v/15, 117v/18, 117v/19

incülük
i. 117v/20-21
i.+ ge 117v/20-21

inde - bkz. **ündemek**
i. 116r/29, 116v/1
i.- ben 116v/4, 116v/6
i.- di 116r/27
i.- dik 116v/13
i.- dük 116r/27
i.- ge biz 116v/10
i.- geç 116v/10
i.- geli 116v/10

i.- gen 116r/28
i.- gençe 116v/11
i.- gey 116v/12
i.- gey biz 116v/10
i.- gil 116r/29
i.- güçe 116v/11
i.- güçi 116v/11
i.- güdik 116v/13
i.- gülük 116v/12
i.- güm 116v/11
i.- günçe 116v/11
i.- güsi 116v/12
i.- gün͡g 116v/12
i.- li 116v/10
i.- lin͡g 116v/10
i.- me 116v/1
i.- medin 116v/7
i.- megil 116v/1
i.- mekim 116v/3
i.- megüm 116v/4
i.- mek 116r/26
i.- mek olmas 116v/8
i.- men 116v/3
i.- mes 116v/7
i.- mesi/mezi 116v/7
i.- mes min 116v/3
i.- meydür 116r/28
i.- men͡g 116v/2
i.- men͡giz 116v/2
i.- men͡gler 116v/2
i.- miş 116v/4
i.- mişen͡g 116v/7
i.- p 116v/4, 116v/5, 28r/21
i.- p bolmas 116v/8
i.- r 116r/27, 116r/28
i.- rdik 116v/13
i.- rem 116v/3
i.- rgen 116r/29
i.- rim 116v/3
i.- r min 116v/3
i.- se 116v/12
i.- se bolmas 116v/8
i.- sek 116v/9
i.- sün 116v/12
i.- y 116v/9
i.- y almas 116v/8
i.- y indey 116v/9
i.- ydür 116r/28
i.- ydürgen 116r/29
i.- ydür min 116v/3
i.- yin 116v/9
i.- y min 116v/3
i.- yü 116v/9
i.- n͡g 116v/2
i.- n͡giz 116v/2
i.- n͡gler 116v/2

indek
i.+ çi 7r/17

indet -
i.- mek 116v/14
i.- ti 116v/15

indev bkz. **mindev**
i. 117v/27

indü - bkz. **ündemek**
i.- mek 88r/3

indür bkz. **öndür**
i. 88v/29

indür -
i.- mek 115r/27
i.- geli 115r/29, 115v/1
i.- gen 87r/16
i.- dürmiş 115r/28
i.- dürüben 115r/28
i.- dürüp 115r/28, 115r/29

inege bkz. **enege**
i. 51v/8, 51v/9

inek 1
i. 118r/1, 118r/2, 118r/13

inek 2
i. 118r/1, 118r/2, 118r/13

īnek (Fa)
ī. 100r/7

in͡gek
i. 118r/2
i.+ lerge 118r/3

ineke
i. 118r/13

inel -
i. 115v/6
i.- di 115v/2-3
i.- dik 115v/16

i.- dim 115v/4
i.- dük 115v/5
i.- e 115v/16
i.- e almas 115v/12
i.- e inele 115v/12
i.- edür 115v/5
i.- edür min 115v/8
i.- e min 115v/8
i.- ey 115v/13
i.- eyin 115v/13
i.- ge biz 115v/13
i.- geç 115v/14
i.- geli 115v/14
i.- gen 115v/6
i.- gençe 115v/15
i.- gey 115v/16
i.- gey biz 115v/13
i.- gil 115v/6
i.- güçe 115v/15
i.- güçi 115v/14
i.- güdik 115v/17
i.- gülük 115v/16
i.- güm 115v/15
i.- günçe 115v/15
i.- güsi 115v/16
i.- güŋ͡g 115v/15
i.- i 115v/13
i.- iben 115v/9
i.- ip 115v/10, 115v/9
i.- ip bolmas 115v/12
i.- iŋ͡g 115v/14, 115v/7
i.- iŋ͡giz 115v/7
i.- iŋ͡gler 115v/7
i.- me 115v/7
i.- medin 115v/11
i.- megil 115v/7
i.- mekim 115v/9
i.- megüm 115v/9
i.- mek 115v/2-3
i.- mek olmas 115v/12
i.- men 115v/8
i.- mes 115v/11
i.- mesi/mezi 115v/11
i.- mes min 115v/8
i.- meydür 115v/5
i.- meŋ͡g 115v/7
i.- meŋ͡giz 115v/8
i.- meŋ͡gler 115v/8
i.- miş 115v/9
i.- mişeŋ͡g 115v/10
i.- se 115v/16
i.- se bolmas 115v/12
i.- sek 115v/13
i.- sün 115v/16
i.- ür 115v/5
i.- ürdik 115v/17
i.- ürem 115v/8
i.- ür min 115v/8
i.- ürüm 115v/9

iŋ͡gel
i. 118r/4

inen -
i.- mek 117v/3

inen bkz. **iŋ͡gen**
i. 117v/12, 118r/6

iŋ͡gen bkz. **inen**
i. 117v/12

ineşle -
i.- mek 115v/2-3

inet -
i.- mek 117v/3

inevli
i. 117v/14

ineyn
i. 52r/16

infiʿal (Ar)
i. 114v/26
i.+ idin 56r/17

ingen bkz. **inen**
i. 115r/16, 118r/4, 118r/5

ini
i. 118r/12, 118r/13, 51v/9

iŋ͡gilde – bkz. **iŋ͡glemek**
i.- mek 117v/2

iŋ͡gildü
i. 118r/9

inişle -
i.- p 70r/13

inḳiṭāʿ (Ar)

tīġ-i i. 67r/20

iŋ͡gle - bkz. **iŋ͡gildemek**
i.- mek 117v/2

iŋ͡glik 1
i. 118r/7

iŋ͡glik 2
i. 118r/7, 118r/9

iŋ͡gre -
i.- mek 117r/3
i.- mekdür 117r/5
i.- yeyin 59r/9

ins (Ar)
i.+ din 100r/26

inṣāf (Ar)
i. 80r/26

insān (Ar)
i. 28r/28, 7v/5

insāniyet (Ar)
i. 83v/10

İnşā' (Ar)
İ.- i Buḫārī 110r/14-15

intihā (Ar)
i. 15v/20
i.+ sı 52r/20

intiẓār (Ar)
dāġ-i i. 68v/19
i.+ ıda↔intiẓārında 18v/7
i.+ ında 18v/9, 20r/12
i.+ ında↔intiẓārıda 18v/7

inük
i. 118r/10

ip
i. 107r/27, 74r/11, 98v/10

ipek
i. 93r/10, 7r/7
i.+ din 12v/11
i.+ ler 12r/17
i.+ tin 39r/27

ipkin bkz. **epkin**
i. 27v/15, 93r/11

ipliçek
i. 93r/15

iplik
i. 93r/12, 93r/14

ipre - bkz. **üpremek**
i.- mek 93r/3

ipren - bkz. **üprenmek**
i.- mek 93r/4

ipret -
i.- mek 93r/5

ir -
i. 16r/24
i.- diler 15r/19, 15r/20
i.- diŋ͡g [ėrdiŋ͡g] 97r/27
i.- ip 18r/19, 18r/3
i.- me 53r/29
i.- medik 97r/29
i.- megey 97r/28
i.- mek 97r/23
i.- mes 54r/8
i.- mese 97r/28, 97v/1
i.- mesün 97r/29
i.- ür 97r/25

ir (RT)
i. 99r/19

ir bkz. **iren**
i. 24r/13-14, 30r/5, 30v/11, 99r/16

İrān
İ. 36v/25, 49v/13, 57r/6, 66v/14, 92r/20, 117v/28
İ.+ zemīnde 97r/2

irdem
i. 57r/22, 57r/23, 99v/3, 99v/6, 99v/7, 99v/8
i.+ de 99v/4
i.+ ler 99v/5

irdi
i. 3v/22, 7v/9, 8r/29, 11r/18, 13r/28, 13r/29, 16r/24, 17r/6-7, 20r/14, 20v/3, 23v/9, 24v/26, 24v/27, 25v/7, 26r/12, 30r/11-12, 30v/22, 30v/4, 33r/26, 33r/28, 35v/5, 35v/6, 36v/19, 38r/18, 40v/7, 41v/25, 44r/11, 51r/27, 52r/11, 56v/11-12, 57v/9, 59r/23, 61r/26, 62r/25, 65v/10, 65v/13, 67r/4, 68v/26, 68v/27, 71v/12, 73r/21, 75r/10, 75r/23, 77r/29, 78r/1, 79v/11, 80r/23, 82v/10, 82v/11, 82v/26, 83r/13, 83r/24, 84r/14, 84r/3, 85r/22, 85r/26, 85v/3, 86r/27, 86v/8, 87r/19, 89v/10, 90r/11, 95v/9, 96v/15, 98v/21, 99v/11, 108v/11-12, 112r/21, 117v/6, 117v/9
i.+ ler 58v/2

irdi bkz. **idi**
i. 99v/10

irdiler
i. 106r/25, 108v/11-12, 89r/12

irdim
i. 16r/26, 24r/18, 83r/29, 98v/21

irdiñg
i. 16r/26, 26v/11, 30r/29, 97r/28, 99v/12, 99v/13

irdiñgiz
i. 16r/26, 99v/14, 99v/14, 99v/15

irdiñgler bkz. **irdiñgiz**
i. 99v/14, 99v/16, 15r/22, 16r/26,

irdük bkz. **idük**
i. 16r/27, 97r/11, 99v/9, 99v/10

İrem
sebze-yi bāġ-ı İ.+ dür 15v/17

iren
i.+ ler 117v/22, 4r/7, 99r/16, 99r/18, 99r/19
i.+ lik 99r/20

irenlik
i. 99r/22

İrevan
İ. 49r/27

ʿirfān (Ar)
ehl-i ʿi. 91r/4

irgeç
i. 16r/28, 99v/24, 99v/25, 99v/26

irgen (RT)
i. 100r/5

iri - bkz. **irilmek**
i. 97v/7
i.- ben 97v/11
i.- di 97v/2
i.- dik 97v/22
i.- dük 97v/3
i.- dür 97v/3
i.- dürgen 97v/7
i.- dür min 97v/10
i.- ge biz 97v/17
i.- geç 97v/19
i.- gen 97v/6
i.- gençe 97v/20
i.- gey 97v/22
i.- gey biz 97v/17
i.- gil 97v/8
i.- güçe 97v/20
i.- güçi 97v/19
i.- güdik 97v/23
i.- gülük 97v/22
i.- güm 97v/20
i.- günçe 97v/20
i.- güsi 97v/21
i.- güñg 97v/21
i.- ledürgen 97v/7
i.- lgen 97v/7
i.- lme 97v/8
i.- lürgen 97v/7
i.- me 97v/8
i.- medin 97v/14
i.- megil 97v/8
i.- mekim 97v/11
i.- megüm 97v/11
i.- mek 4r/13, 97v/1
i.- mek olmas 97v/15
i.- men 97v/9

i.- mes 97v/13
i.- mesi/mezi 97v/14
i.- mes min 97v/9
i.- meydür 97v/6
i.- meŋ͡g 97v/9
i.- meŋ͡giz 97v/9
i.- meŋ͡gler 97v/9
i.- miş 97v/11
i.- mişeŋ͡g 97v/13
i.- p 44v/21, 97v/11, 97v/13, 108v/5
i.- p bolmas 97v/15
i.- r 4r/15, 97v/3, 97v/5, 97v/6
i.- rdik 97v/23
i.- rem 97v/10
i.- rgen 97v/6
i.- rim 97v/11
i.- r min 97v/10
i.- se 97v/22
i.- se bolmas 97v/15
i.- sek 97v/17
i.- sün 97v/22
i.- y 97v/17
i.- yin 97v/17
i.- ymin 97v/10
i.- ŋ͡g 97v/8, 100v/4
i.- ŋ͡giz 97v/8
i.- ŋ͡gler 97v/8
i.- y almas 97v/16
i.- y iriy 97v/16

irik

i. 54r/7, 73r/24, 95r/9, 100r/26, 100r/27
i.+ likleridin 108v/15
i.+ rek 100r/27, 100v/1, 100v/2

irik -

i. 99r/2
i.- dik 99r/15
i.- e 99r/14
i.- e almas 99r/9
i.- e irike 99r/9
i.- e biz 99r/12
i.- edür 98v/29
i.- edürgen 99r/2
i.- edür min 99r/4
i.- eli 99r/12
i.- eliŋ͡g 99r/12
i.- e min 99r/4
i.- ey 99r/9
i.- eyin 99r/10
i.- geç 99r/12
i.- geli 99r/12
i.- gen 99r/1
i.- gençe 99r/13
i.- gey 99r/14
i.- gey biz 99r/12
i.- gil 99r/2
i.- güçe 99r/13
i.- güçi 99r/13
i.- güdik 99r/15
i.- gülük 99r/14
i.- güm 99r/13
i.- günçe 99r/13
i.- gürdik 99r/15
i.- güsi 99r/14
i.- güŋ͡g 99r/14
i.- iben 99r/5
i.- ip 99r/5, 99r/6
i.- ip bolmas 99r/8
i.- iŋ͡g 99r/3
i.- iŋ͡giz 99r/3
i.- iŋ͡gler 99r/3
i.- me 99r/2
i.- megil 99r/2
i.- mekim 99r/4
i.- megüm 99r/5
i.- mek 98v/28
i.- mek olmas 99r/8
i.- men 99r/4
i.- mes 99r/7
i.- mesi/mezi 99r/8
i.- mes min 99r/4
i.- mey 99r/10, 99r/11
i.- meydür 99r/1
i.- meyin 99r/10
i.- meŋ͡g 99r/3
i.- meŋ͡giz 99r/3
i.- meŋ͡gler 99r/3
i.- miş 99r/5
i.- mişeŋ͡g 99r/7
i.- se 99r/14
i.- se bolmas 99r/8
i.- sek 99r/11
i.- sün 99r/15
i.- ti 98v/28
i.- tim 98v/28, 98v/29
i.- tük 98v/29
i.- ür 98v/29, 99r/1
i.- ürem 99r/4
i.- ürgen 99r/1
i.- ür min 99r/4
i.- ürüm 99r/4

iriklik

i. 100v/3
i.+ leridin 100v/4

iril - bkz. **irimek**

i. 97v/8
i.- di 4r/14, 97v/2, 97v/3
i.- dik 97v/23
i.- dük 97v/3
i.- e 97v/17, 97v/22
i.- e almas 97v/16
i.- e irile 97v/16
i.- edür 97v/3
i.- edür min 97v/10
i.- eli 97v/18
i.- e min 97v/10
i.- eyin 97v/17
i.- ge biz 97v/18
i.- geç 97v/19
i.- geli 97v/18
i.- gençe 97v/20
i.- gey 97v/22
i.- gey biz 97v/18
i.- gil 97v/8
i.- güçe 97v/20
i.- güçi 97v/19
i.- güdik 97v/23
i.- gülük 97v/22
i.- güm 97v/21
i.- günçe 97v/20
i.- güsi 97v/21
i.- güŋ 97v/21
i.- i 97v/18
i.- iben 97v/12
i.- ip 97v/12
i.- ip bolmas 97v/15
i.- iŋ 97v/18, 97v/9
i.- iŋiz 97v/9
i.- iŋler 97v/9
i.- medin 97v/14
i.- megil 97v/8
i.- mekim 97v/11
i.- megüm 97v/11
i.- mek 4r/12, 97v/1
i.- mek olmas 97v/15
i.- men 97v/9
i.- mes 97v/13
i.- mesi/mezi 97v/14
i.- mes min 97v/9
i.- meydür 97v/6
i.- meŋ 97v/9
i.- meŋiz 97v/9
i.- meŋler 97v/9
i.- miş 97v/12
i.- mişeŋ 97v/13
i.- se 97v/22
i.- se bolmas 97v/15
i.- sek 97v/18
i.- sün 97v/23
i.- ür 97v/3, 97v/6
i.- ürdik 97v/23
i.- ürem 97v/10
i.- ür min 97v/10
i.- ürüm 97v/11

iriş -

i. 98v/10, 98v/5, 98v/8
i.- dik 98v/25
i.- e 98v/21, 98v/25
i.- e almas 98v/18-19
i.- e irişe 98v/18-19
i.- edür 98v/6
i.- edürgen 98v/7
i.- edür min 98v/13
i.- eli 98v/22
i.- eliŋ 98v/22
i.- e min 98v/13
i.- ey 98v/21
i.- eyin 98v/21
i.- ge biz 98v/22
i.- geç 98v/22
i.- geli 98v/22
i.- gen 98v/7
i.- gençe 98v/23
i.- genni 98v/8
i.- gey 98v/24
i.- gey biz 98v/22
i.- gil 98v/11, 98v/9
i.- güçe 98v/23
i.- güçi 98v/23
i.- güdik 98v/26
i.- gülük 98v/24
i.- güm 98v/23
i.- güsi 98v/24
i.- güŋ 98v/24
i.- iben 98v/14
i.- ip 38v/3, 98v/14, 98v/15, 98v/16, 98v/17
i.- ip bolmas 98v/18-19
i.- iŋ 98v/12
i.- iŋiz 98v/12
i.- iŋler 98v/12
i.- me 98v/11

i.- medin 98v/18-19
i.- megil 98v/11
i.- mekim 98v/13
i.- megüm 98v/14
i.- mek 98v/3, 98v/5
i.- mek olmaz 98v/18-19
i.- men 98v/13
i.- mes 98v/17
i.- mesi/mezi 98v/18-19
i.- mes min 98v/13
i.- meydür 98v/6
i.- meŋ͡g 98v/12
i.- meŋ͡giz 98v/12
i.- meŋ͡gler 98v/12
i.- miş 98v/14
i.- mişeŋ͡g 98v/17
i.- se 98v/25, 98v/26
i.- se bolmas 98v/18-19
i.- sek 98v/21
i.- sün 98v/25
i.- ti 98v/5
i.- tük 98v/6
i.- ür 98v/6
i.- ürdik 98v/26
i.- ürem 98v/13
i.- ürgen 98v/7
i.- ür min 98v/13
i.- ürüm 98v/13

iriş
i. 100r/24

iriştür -
i.- mek 98v/27

irit -
i. 97v/25, 97v/27
i.- gil 97v/25
i.- mek 97v/24
i.- ti 97v/24, 97v/25

irk 1
i. 99v/21, 99v/23, 100r/14
i.+ i 46r/23
i.+ im 100r/1

irk 2 bkz. **erk**
i. 99v/21

irke 1
i. 100r/13

irke 2
i. 100r/13, 100r/14

irkeç bkz. **erkeç**
i. 99v/24

irk -
i.- mek 99r/15

irkek
i. 99v/27

irken bkz. **irkin**
i. 100r/11, 99v/28, 113r/8, 16r/27, 18r/6, 20r/25
i.+ dür 99v/29
i.+ ge 100r/6
i.+ im 60r/19

irkene bkz. **irkenik**
i. 100r/12

irkenge
i. 100r/5

irkenige
i. 100r/8

irkenik bkz. **irkene**
i. 100r/12

irkenin bkz. **irkenligin**
i. 100r/7, 100r/9, 100r/10

irkenligin bkz. **irkenin**
i. 100r/6, 100r/7, 100r/9

irkil -
i.- mek 99r/15

irkin bkz. **irken**
i. 8v/12, 16r/27, 20r/25, 37v/25, 53v/23, 66v/8, 91r/12, 92v/29, 99v/29, 100r/1, 100r/11
i.+ ler 20v/1, 54r/8
i.+ sin 100r/4

irkin bkz. **ikin 2**
i. 109v/1

irkiştek
i. 100r/10

irlik
i. 100r/14

irmen
i. 16v/2, 74r/3, 100r/18, 100r/19

irmes
i. 3r/7, 15v/17, 16r/29, 17r/25, 19v/19, 20v/1, 21r/13, 25v/25, 39v/20, 40r/12, 42v/14, 46r/21, 46v/13, 48v/8, 54v/7, 57r/4-5, 65v/19, 70v/8, 72r/3, 96r/14, 96v/27, 98r/6, 100r/15, 100r/16, 100r/19
i.+ tür 115v/1, 26r/23, 36r/4

irmes irkin
i. 100r/16, 100r/17

irmeŋ͡g
i. 16v/3, 100r/19, 100r/20

irmiş
i. 8r/3, 16v/3, 24v/25, 31v/3, 51r/26, 52v/25, 55v/18, 62r/17-18, 62r/27, 65r/11, 85v/22, 86r/6, 95v/23, 100r/21
i.+ ler 85v/22

irn
i. 100r/21
i.+ i 61r/3
i.+ iŋ͡g 100r/22

irse bkz. **ise**
i. 9v/17, 16v/4, 43r/3, 52r/4, 99v/17, 104r/22, 106v/8

irsek
i. 16v/5

irsem
i. 16v/5

irseŋ͡g
i. 16v/4, 68v/6, 99v/18, 99v/19

irseŋ͡giz
i. 16v/4, 99v/20

irşād (Ar)
i. 87v/5
i.+ ın 85r/15

ir taŋ͡g
i. 99v/3

irte 1
i. 99r/20, 99r/22, 99r/23, 99r/24

irte 2
i. 99r/22, 99r/25

irte 3
i. 99r/22, 99r/26, 99r/28, 99r/29, 100v/2

irtek
i. 99v/2

irteki
i. 99r/28, 99r/29

irtekim
i. 99v/1, 99v/2

irtifāʿ (Ar)
i. 59v/22
i.+ ınıŋ͡g 104v/29

irür
i. 3v/24, 4r/11, 4v/21, 9v/25, 10r/21-22, 11r/18, 12v/3, 16r/29, 17r/10, 17r/25, 18v/12, 18v/9, 20r/12, 20r/4, 22v/1, 22v/8, 23r/13, 25v/19, 26r/18, 31v/3, 33v/3, 36v/4, 37r/3, 38v/2, 40v/19, 41v/10, 41v/29, 44r/22-23, 44r/28, 45r/28, 46r/20, 46r/21, 49r/13, 50r/5, 51r/11, 51v/21, 52r/20, 52r/27, 53v/3, 54v/8, 55v/20, 55v/6, 56r/11, 57r/18, 57v/24, 57v/5, 57v/6, 57v/8, 57v/9, 58r/12, 58r/23-24, 60r/10, 60r/15, 62r/13, 62v/21, 65r/21, 65v/16, 67v/13, 68v/13, 69r/25, 70v/1, 71r/29, 71v/28, 74r/17, 74r/8, 75r/22, 76r/8, 77v/19, 80r/7, 80r/8, 80v/12, 80v/27, 81r/10, 82v/17, 86v/1-2, 87r/13, 88r/2, 88v/23, 88v/26, 91r/27, 91r/28, 92v/14, 92v/16,

92v/7, 93v/4, 96r/5, 96v/10, 97r/26, 99v/11, 100r/22, 101v/1, 101v/18, 101v/19, 104v/13, 106v/3, 108v/4, 109r/12, 109r/15, 109r/4, 109r/5, 110r/15, 115v/5, 118v/14
i.+ de 100r/23, 100r/24
i.+ ler 108v/23, 17r/16
i.+ sin 100r/24, 100r/25

is -
i. 101r/11, 101r/9-10
i.- di 101r/7
i.- dik 101r/20
i.- dük 101r/8
i.- e almas 101r/16
i.- e ise 101r/16
i.- edurmış bolġay 7r/7
i.- edür 101r/8
i.- edurġan 25r/12, 25r/13-14
i.- edürgen 25r/15, 101r/9-10
i.- edür min 101r/13
i.- edürmiş bolġay 7r/5
i.- eli 101r/18
i.- elin͡g 101r/18
i.- e min 101r/13
i.- er 101r/8, 28r/10
i.- erdik 101r/20
i.- erem 101r/14
i.- ergen 101r/9-10
i.- erim 101r/14
i.- er min 101r/13
i.- ey 101r/17
i.- eyin 101r/17
i.- ge biz 101r/18
i.- geç 101r/18
i.- geli 101r/18
i.- gençe 101r/19
i.- gey 101r/20
i.- gey biz 101r/18
i.- gil 101r/9-10
i.- güçe 101r/19
i.- güçi 101r/19
i.- güdik 101r/20
i.- gülük 101r/20
i.- güm 101r/19
i.- günçe 101r/19
i.- güsi 101r/20
i.- gün͡g 101r/19
i.- iben 101r/14
i.- ip 101r/14, 93v/3, 106v/24
i.- ip bolmas 101r/16
i.- in͡g 101r/12
i.- in͡giz 101r/12
i.- in͡gler 101r/12
i.- medin 101r/15
i.- megil 101r/12
i.- mekim 101r/14
i.- megüm 101r/14
i.- mek 101r/7, 25r/13-14
i.- mek olmas 101r/16
i.- men 101r/13
i.- mes 101r/15
i.- mesi/mezi 101r/15
i.- mes min 101r/13
i.- meydür 101r/8
i.- men͡g 101r/13
i.- men͡giz 101r/13
i.- men͡gler 101r/13
i.- miş 101r/14
i.- mişen͡g 101r/14
i.- se 101r/20
i.- se bolmas 101r/16
i.- sek 101r/18
i.- ti 101r/22
i.- ün 101r/20

is
i. 37v/26, 101r/11, 104v/9
i.+ i 38r/2, 38r/7, 68r/3, 104v/11
i.+ idin 37v/24

ʿİsā
ʿİ. 100r/22, 34v/4

i̇ṣāl (Ar)
i̇.- é an 62v/16

is azmaḳ
i. 37v/22-23

i̇ṣbāt (Ar)
i. 92r/26

ise bkz. **irse**
i. 8v/16, 16r/23, 16v/3, 26r/20-21, 63v/21, 90v/27, 99v/17, 101r/17, 104v/13, 114v/14
i.+ k 16v/5
i.+ m 16v/5, 104v/14, 104v/15
i.+ n͡g 16v/4, 17r/10, 30r/5, 37r/3, 43v/13, 98v/5, 74r/15, 75v/25, 104v/15
i.+ n͡giz 16v/4, 104v/15

isen bkz. **esen**
i. 40v/14, 104v/21

ʿĪsevī-dem
ʿĪ. 56r/26

İṣfahān
İ. 95v/14
İ. lügati 49v/10

İṣfahānī
ʿAlī bin Sehl-i İ. 61r/25

isirge -
i. 103r/20
i.- ben 103r/23-24
i.- di 103r/17
i.- dik 103v/4
i.- dük 103r/17
i.- ge biz 103v/1
i.- geç 103v/2
i.- geli 103v/1
i.- gen 103r/19
i.- gençe 103v/2
i.- gey 103v/4
i.- gey biz 103v/1
i.- gil 103r/20
i.- güçe 103v/2
i.- güçi 103v/2
i.- güdik 103v/4
i.- gülük 103v/4
i.- güm 103v/3
i.- günçe 103v/2
i.- güsi 103v/3
i.- güŋ͡g 103v/3
i.- li 103v/1
i.- liŋ͡g 103v/1
i.- me 103r/20
i.- medin 103r/27
i.- megil 103r/20
i.- mekim 103r/22
i.- megüm 103r/23-24
i.- mek 2 103r/16
i.- mek 1 103r/16
i.- mek olmas 103r/28
i.- men 103r/21
i.- mes 103r/26
i.- mesi/mezi 103r/26
i.- mes min 103r/21
i.- meydür 103r/18
i.- meŋ͡g 103r/21
i.- meŋ͡giz 103r/21
i.- meŋ͡gler 103r/21
i. min 103r/29
i.- miş 103r/23-24
i.- mişeŋ͡g 103r/25
i.- p 103r/23-24, 103r/25
i.- p bolmas 103r/28
i.- r 103r/18
i.- rdik 103v/4
i.- rem 103r/22
i.- rgen 103r/19
i.- rim 103r/22
i.- r min 103r/22
i.- se 103v/4
i.- se bolmas 103r/28
i.- sek 103v/1
i.- sün 103v/4
i.- y 103r/29
i.- y almas 103r/28
i.- y isirgey 103r/29
i.- ydür 103r/18
i.- ydürgen 103r/19
i.- ydür min 103r/22
i.- y min 103r/22
i.- yü 103r/28
i.- ŋ͡g 103r/20
i.- ŋ͡giz 103r/20
i.- ŋ͡gler 103r/20

iskele
i. 104v/18

iskemle
i. 104v/18

İskender
İ. 6v/27, 21r/16, 23v/9, 25r/4, 26r/18, 28v/18, 28r/20, 30v/17, 35r/14, 35v/5, 52r/10, 55v/17, 56r/23, 56v/1, 57v/26, 58r/25, 62v/26, 68v/13, 70v/20, 75r/17, 76r/6, 87v/24, 95v/23, 97r/17, 97r/2, 99v/22, 100r/28, 100r/7, 109v/9, 113r/2

İskenderī
Naẓm-ı İ. 63r/13
Sedd-i İ. 2r/21, 4r/13, 9r/7, 18r/18, 23r/12, 20v/18, 20v/19-20, 21r/15, 21v/25, 23v/6-8, 25r/13-14, 25r/17, 26r/14, 26v/12, 26v/21, 28r/20, 28v/18,

30r/26, 57v/8, 75r/10, 35v/4, 36v/18, 36v/27, 36v/28-29, 39v/9, 40r/20, 40r/28, 44r/12, 52r/10, 52r/15, 53v/11, 53v/6, 54r/6, 54v/10, 55v/16, 56r/22, 56r/29, 56v/29, 57r/4-5, 58r/26, 58v/13, 62v/25, 65r/14, 66v/29, 67v/20, 68v/13, 71r/16, 71v/28-29, 72v/12, 73r/23-24, 73v/22, 73v/8, 74r/20, 75r/12, 76r/10, 76r/6, 80r/10, 80r/8, 81r/6, 85v/18, 86r/23, 86v/18, 87v/11, 88v/22, 88v/28, 93v/18, 97r/17, 97v/2, 99v/22, 100r/25, 100r/6, 106v/13, 108v/12-13, 109v/9, 112v/21, 113r/1, 113r/9, 118r/3

İskender Mīrzā
İ. 100r/14

isker -
i. 104r/7
i.- e almas 104r/14
i.- dik 104r/19
i.- di͡ng 104r/5
i.- dük 104r/5
i.- e isker-e 104r/14
i.- edür 104r/6
i.- edürgen 104r/7
i.- edür min 104r/10-11
i.- eli 104r/16-17
i.- eli͡ng 104r/16-17
i.- e min 104r/10-11
i.- ey 104r/14
i.- eyin 104r/14
i.- ge biz 104r/16-17
i.- geç 104r/16-17
i.- geli 104r/16-17
i.- gen 104r/6
i.- gençe 104r/18
i.- gey 104r/19
i.- gey biz 104r/16-17
i.- gil 104r/7
i.- güçe 104r/18
i.- güçi 104r/18
i.- güdik 104r/20
i.- gülük 104r/19
i.- güm 104r/18
i.- günçe 104r/18
i.- güsi 104r/19
i.- gün͡g 104r/19
i.- iben 104r/12
i.- ip 104r/10-11
i.- in͡g 104r/9
i.- in͡giz 104r/9
i.- in͡gler 104r/9
i.- me 104r/8
i.- medin 104r/13
i.- megil 104r/8
i.- mekim 104r/10-11
i.- megüm 104r/10-11
i.- mek 104r/4
i.- mek olmas 104r/13
i.- men 104r/10-11
i.- mes 104r/12
i.- mesi/mezi 104r/13
i.- mes min 104r/10-11
i.- mey 104r/15
i.- meydür 104r/6
i.- meyin 104r/15, 104r/16-17
i.- men͡g 104r/9
i.- men͡giz 104r/10-11
i.- men͡gler 104r/10-11
i.- miş 104r/12
i.- mişen͡g 104r/12
i.- se 104r/19
i.- se bolmas 104r/13
i.- sek 104r/16-17
i.- sün 104r/19
i.- ür 104r/5
i.- ürdik 104r/20
i.- ürem 104r/10-11
i.- ürgen 104r/6
i.- ür min 104r/10-11
i.- ürüm 104r/10-11

iski
i. 95v/6, 104v/19

iskil - bkz. **iskirmek** ve **iskimek**
i. 103v/13, 103v/5
i.- di 103v/6, 103v/8
i.- dik 104r/1
i.- dük 103v/8
i.- e almas 103v/23
i.- e iskile 103v/23
i.- edür 103v/9
i.- edürgen 103v/11
i.- edür min 103v/17
i.- eli 103v/25
i.- eli͡ng 103v/26
i.- e min 103v/16
i.- ey 103v/24
i.- eyin 103v/24

i.- ge biz 103v/25
i.- geç 103v/26
i.- geli 103v/26
i.- gen 103v/10
i.- gençe 103v/27
i.- gey 104r/1
i.- gey biz 103v/25
i.- gil 103v/13
i.- güçe 103v/27
i.- güçi 103v/27
i.- güdik 104r/4
i.- gülük 103v/29
i.- güm 103v/28
i.- günçe 103v/27
i.- güsi 103v/29
i.- güŋ͡g 103v/28
i.- iben 103v/18
i.- ip 103v/18
i.- ip bolmas 103v/21-22
i.- iŋ͡g 103v/14
i.- iŋ͡giz 103v/14
i.- iŋ͡gler 103v/14
i.- me 103v/13
i.- medik 104r/2
i.- medin 103v/21-22
i.- megey 104r/2
i.- megil 103v/13
i.- mekim 103v/17
i.- megüm 103v/18
i.- mek olmas 103v/21-22
i.- men 103v/16
i.- mes 103v/20
i.- mese 104r/2
i.- mesi/mezi 103v/21-22
i.- mes min 103v/16
i.- mesün 104r/2
i.- meydür 103v/10
i.- meŋ͡g 103v/15
i.- meŋ͡giz 103v/15
i.- meŋ͡gler 103v/15
i.- miş 103v/19
i.- mişeŋ͡g 103v/20
i.- se 104r/1
i.- se bolmas 103v/21-22
i.- sek 103v/25
i.- sün 104r/1
i.- ür 103v/9
i.- ürdik 104r/4
i.- ürem 103v/17
i.- ürgen 103v/10
i.- ür min 103v/17
i.- ürüm 103v/17

iskimek bkz. **iskirmek** ve **iskilmek**
i. 103v/6

iskir - bkz. **iskilmek** ve **iskimek**
i. 103v/12
i.- di 103v/6, 103v/7
i.- dik 104r/1
i.- dük 103v/8
i.- e almas 103v/23
i.- e iskire 103v/23
i.- edür 103v/9
i.- edürgen 103v/10
i.- edür min 103v/16
i.- eli 103v/25
i.- eliŋ͡g 103v/25
i.- e min 103v/16
i.- ey 103v/24
i.- eyin 103v/24
i.- ge biz 103v/24
i.- geç 103v/26
i.- geli 103v/26
i.- gen 103v/10, 103v/12, 21r/2
i.- gençe 103v/27
i.- gey 103v/29
i.- gey biz 103v/25
i.- gil 103v/13
i.- güçe 103v/27
i.- güçi 103v/27
i.- güdik 104r/4
i.- gülük 103v/29
i.- güm 103v/28
i.- günçe 103v/27
i.- güsi 103v/29
i.- güŋ͡g 103v/28
i.- iben 103v/18, 103v/19
i.- ip 103v/18
i.- ip bolmas 103v/21-22
i.- iŋ͡g 103v/14
i.- iŋ͡giz 103v/14
i.- iŋ͡gler 103v/14
i.- me 103v/13
i.- medik 104r/2
i.- medin 103v/21-22
i.- megey 104r/1, 104r/3
i.- megil 103v/13
i.- mekim 103v/17
i.- megüm 103v/18
i.- mek 103v/5
i.- mek olmas 103v/21-22
i.- men 103v/15
i.- mes 103v/20

i.- mese 104r/1
i.- mesi/mezi 103v/21-22
i.- mes min 103v/15
i.- mesün 104r/2
i.- meydür 103v/10
i.- meŋ͡g 103v/14
i.- meŋ͡giz 103v/15
i.- meŋ͡gler 103v/15
i.- miş 103v/18
i.- mişeŋ͡g 103v/20
i.- se 103v/29
i.- se bolmas 103v/21-22
i.- sek 103v/24
i.- sün 104r/1
i.- ür 58r/11, 103v/8, 103v/9
i.- ürdik 104r/4
i.- ürem 103v/16
i.- ürgen 103v/10
i.- ür min 103v/16
i.- ürüm 103v/17

İslām
İ. 17r/14

isle -
i. 102r/10
i.- ben 102r/17
i.- di 102r/4
i.- dik 102v/4
i.- dük 102r/8
i.- ge biz 102r/29
i.- geç 102v/2
i.- geli 102v/2
i.- gen 102r/10
i.- gey 102v/4
i.- gey biz 102v/1
i.- gil 102r/11
i.- güçi 102v/2
i.- güdik 102v/5, 102v/6
i.- gülük 102v/4
i.- güm 102v/3
i.- güsi 102v/3
i.- güŋ͡g 102v/3
i.- li 102v/1
i.- liŋ͡g 102v/1
i.- me 102r/12-13
i.- medi 102r/4
i.- mediler 102r/6
i.- medin 102r/25
i.- mediŋ͡g 102r/6, 102r/7
i.- megil 102r/12-13
i.- mekim 102r/16
i.- megüm 102r/17
i.- mek 102r/11, 102r/12-13, 102r/20, 102r/23, 102r/4
i.- mek olmas 102r/26
i.- men 102r/14
i.- mes 102r/24
i.- mesi/mezi 102r/24
i.- mes min 102r/14
i.- meydür 102r/9
i.- meŋ͡g 102r/12-13
i.- meŋ͡giz 102r/12-13
i.- meŋ͡gler 102r/14
i.- miş 102r/17
i.- mişeŋ͡g 102r/24
i.- p 102r/17
i.- p bolmas 102r/25
i.- p isle-p 102r/21
i.- r 102r/8
i.- rdik 102v/5
i.- rem 102r/15
i.- rgen 102r/10
i.- rim 102r/16
i.- r min 102r/14
i.- se 102v/4
i.- se bolmas 102r/25
i.- sek 102r/29
i.- sün 102v/4
i.- y 102r/27
i.- y almas 102r/26
i.- y isley 102r/27
i.- ydür 102r/8
i.- ydürgen 102r/10
i.- ydür min 102r/14
i.- yin 102r/27
i.- y min 102r/14
i.- yü 102r/26
i.- ŋ͡g 102r/12-13
i.- ŋ͡giz 102r/12-13
i.- ŋ͡gler 102r/12-13

ism (Ar)
i.+ din 8r/29
i.+ i 28r/24, 8r/29

isne -
i. 104r/25
i.- ben 104r/28
i.- di 104r/23
i.- dik 104v/5
i.- dük 104r/23
i.- ge biz 104v/3
i.- geç 104v/3

i.- geli 104v/3
i.- gen 104r/24
i.- gençe 104v/4
i.- gey 104v/5
i.- gey biz 104v/3
i.- gil 104r/25
i.- güçe 104v/4
i.- güçi 104v/4
i.- güdik 104v/6
i.- gülük 104v/5
i.- güm 104v/4
i.- günçe 104v/4
i.- güsi 104v/5
i.- li 104v/3
i.- liŋ 104v/3
i.- me 104r/25
i.- medin 104r/29
i.- megil 104r/25
i.- mekim 104r/27
i.- megüm 104r/27
i.- mek 104r/20, 104r/21, 104r/22
i.- mek olmas 104v/1
i.- men 104r/26
i.- mes 104r/28
i.- mesi/mezi 104r/29
i.- mes min 104r/26
i.- meŋiz 104r/26
i.- meŋler 104r/26
i.- miş 104r/28
i.- mişeŋ 104r/28
i.- mŋ 104r/26
i.- p 104r/28
i.- p bolmas 104v/1
i.- r 104r/23, 104r/24
i.- rdik 104v/6
i.- rem 104r/27
i.- rgen 104r/24
i.- rim 104r/27
i.- r min 104r/27
i.- se 104v/5
i.- se bolmas 104v/1
i.- sek 104v/2
i.- sün 104v/5
i.- y 104v/2
i.- y almas 104v/1
i.- y isney 104v/2
i.- ydür 104r/23
i.- ydürgen 104r/24
i.- ydür min 104r/27
i.- yin 104v/2
i.- y min 104r/27
i.- yü 104v/2
i.- ŋ 104r/25
i.- ŋiz 104r/25
i.- ŋler 104r/25

isnet -
i.- edür 104v/7
i.- mek 104v/6
i.- ür 104v/7, 104v/8

ispir
i. 104v/16

iste -
i. 101r/27, 103v/7, 11r/24, 6v/13, 6v/7, 89r/9
i.- ben 101v/2
i.- di 101r/23, 17r/16, 23r/27, 24r/17, 43v/19
i.- diŋ 99v/25
i.- dük 101r/23
i.- ge biz 101v/6
i.- geç 101v/6
i.- geli 101v/6
i.- gen 101r/27
i.- gençe 101v/7
i.- gey 92v/26
i.- gey biz 101v/6
i.- gil 101r/27, 101v/8
i.- güçe 101v/7
i.- güçi 101v/7
i.- güdik 101v/11, 101v/9
i.- gülük 101v/9
i.- güm 101v/8
i.- günçe 101v/7, 101v/8, 96r/20
i.- güŋ 101v/9
i.- li 101v/6
i.- liŋ 101v/6
i.- me 101r/28, 99v/27
i.- medin 101v/3-4
i.- megil 101r/28
i.- mekim 101r/29
i.- megüm 101v/2
i.- mek 101r/23
i.- mek olmas 101v/3-4
i.- mekdin 30r/28
i.- men 101r/29
i.- mes 101v/2, 40r/9, 9r/2
i.- mesi/mezi 101v/3-4
i.- mes min 101r/29
i.- meydür 101r/26
i.- meŋ 101r/28

i.- meŋ̂iz 101r/28
i.- meŋ̂ler 101r/28
i.- miş 101v/2
i.- mişeŋ̂ 101v/2
i.- p 40v/10, 56r/19, 97r/1, 101v/2, 115v/4
i.- p bolmas 101v/3-4
i.- r 6v/8, 10r/29, 55r/23, 56r/6, 56v/4, 68r/26-28, 74r/15, 77v/22, 78v/21, 98v/5, 101r/24, 101r/25, 101r/26
i.- rdik 101v/9
i.- rem 93v/1, 101r/29, 108v/27
i.- rgen 101r/27
i.- rim 101r/29
i.- rime 101v/1
i.- r min 65v/8, 101r/29
i.- rsen 93v/2
i.- se 65r/4, 74r/2, 83r/25
i.- se bolmas 101v/3-4
i.- sek 101v/6
i.- sem 39r/21, 117r/4
i.- seŋ̂ 16r/9, 67r/19, 75r/26, 81v/17, 98v/9
i.- y 11r/25, 11v/22, 101v/5
i.- y alġay 11v/19
i.- y almas 101v/3-4
i.- y başladı 11v/15
i.- y iste-y 101v/3-4
i.- ydür 101r/24, 6v/14
i.- ydürgen 101r/27
i.- ydür min 101r/29
i.- yin 101v/5, 11v/23
i.- y kör- 11v/11
i.- y min 11v/16, 101r/29
i.- yü 8v/15, 11v/9, 11r/28, 11v/1, 32v/12-13, 32v/9, 101v/3-4
i.- yür 41r/7
i.- ŋ̂ 101r/28
i.- ŋ̂iz 101r/28
i.- ŋ̂ler 101r/28

istel -
i.- mek 101v/12

istet -
i.- mek 101v/11

istidʿā (Ar)
i. 105v/1-2

istiʿdād (Ar)
i.+ ı 51v/15

istiġfār (Ar)
i. 54r/13

istiġnā (Ar)
i. 41r/4
i.+ sı 78r/3

İstiġnā
İ. 79r/9-10

istiḳāmet (Ar)
i. 73v/6

ıstı ot bkz **burç ve büber**
i. 104v/17

istür -
i.- güsi 101r/21, 101r/22
i.- mek 101r/21

ʿişyān (Ar)
ʿi.+ nı 10v/11
bāde-yi ʿi. 70v/11-12

iş 1
i. 3r/16, 23r/11, 23v/20, 32v/9, 41v/3, 45v/3, 51r/10, 51r/25, 72r/11, 73v/17, 75r/13, 82v/10, 86r/4-5, 88r/29, 90r/27, 92r/28, 98r/15, 100r/29, 104r/22, 105r/6, 106v/2, 106v/13, 106v/18, 106v/4
i.+ de 41v/3, 54r/6
i.+ din 90v/23
i.+ e 51v/11
i.+ ge 18v/19, 55v/17, 92r/24
i.+ i 16v/21, 23v/1, 26r/12, 36v/19, 44r/7, 48v/5, 52v/18, 68v/13, 71v/28, 78r/18, 78r/5, 91v/16, 100r/10, 114r/4
i.+ ide 30r/17, 65v/6
i.+ idin 30v/20
i.+ idür 28r/28
i.+ im 6v/29, 40v/10, 78v/18, 81v/10, 89r/7, 76r/5, 106v/3
i.+ in 11v/18, 56r/27-28
i.+ iŋ̂ 95r/5
i.+ iŋ̂e 21r/16
i.+ iŋ̂i 91v/17
i.+ ni 6r/7

i.+ sırrıdın 96v/12
i.+ te 53v/28
i.+ tür 60r/26
i.+ turur 54v/10

iş 2

i. 106v/2

iş -

i. 105r/5, 105r/6
i.- dik 105r/18
i.- e 105r/18
i.- e almas 105r/12
i.- e almaslar 74r/11
i.- e işe 105r/13
i.- edür 104v/27
i.- edürgen 105r/4
i.- edür min 105r/9
i.- ek 105r/14
i.- eli 105r/14
i.- eliŋ 105r/14
i.- e min 105r/9
i.- er 104v/27, 104v/28, 105r/1
i.- erem 105r/9
i.- ergen 105r/4
i.- eri 105r/3
i.- erim 105r/10
i.- er min 105r/9
i.- ey 105r/13
i.- eyin 105r/13
i.- ge biz 105r/14
i.- geç 105r/15
i.- geli 105r/15
i.- gen 105r/4
i.- gençe 105r/16
i.- gey 105r/17, 105r/18
i.- gey biz 105r/14
i.- gil 105r/5
i.- güçe 105r/16
i.- güçi 105r/15
i.- gülük 105r/17
i.- güm 105r/16
i.- günçe 105r/16
i.- güsi 105r/17
i.- güŋ 105r/17
i.- ip bolmas 105r/12
i.- ip sin 12r/17
i.- iŋ 105r/8
i.- iŋiz 105r/8
i.- iŋler 105r/8
i.- me 105r/7
i.- medin 105r/11
i.- megil 105r/7, 105r/8
i.- mekim 105r/10
i.- megüm 105r/10
i.- mek 2 104v/26
i.- mek 106v/6
i.- mek/èş-mek 106v/6
i.- mek 1 104v/26
i.- mek olmas 105r/12
i.- men 105r/9
i.- mes 105r/10
i.- mesi/mezi 105r/11
i.- mes min 105r/9
i.- meydür 105r/3
i.- meŋ 105r/8
i.- meŋiz 105r/8
i.- meŋler 105r/9
i.- se 105r/18
i.- se bolmas 105r/12
i.- sün 105r/18
i.- ti 104v/27
i.- tük 104v/27

īşān (Fa)

i. 117v/19

işçi

i. 106v/12
i.+ ler 106v/14
i.+ si 106v/13

işek

i. 37r/10

işen -

i. 105r/26
i.- di 105r/23
i.- dik 105v/9
i.- dük 105r/23
i.- e 105v/8
i.- e almas 105v/4
i.- e işene 105v/4
i.- edür 105r/23
i.- edürgen 105r/24
i.- edür min 105r/29
i.- eli 105v/6
i.- eliŋ 105v/6
i.- e min 105r/29
i.- ey 105v/5
i.- eyin 105v/5
i.- ge biz 105v/5
i.- geç 105v/6
i.- geli 105v/6

i.- gen 105r/24, 105r/26
i.- gençe 105v/7
i.- gey 105v/8
i.- gey biz 105v/5
i.- gil 105r/26
i.- güçe 105v/7
i.- güçi 105v/7
i.- güdik 105v/9
i.- gülük 105v/8
i.- güm 105v/7
i.- günçe 105v/7
i.- güsi 105v/8
i.- güŋ 105v/8
i.- iben 105v/1-2
i.- ip 105v/1-2
i.- ip bolmas 105v/3
i.- iŋ 105r/28
i.- iŋiz 105r/28
i.- iŋler 105r/28
i.- me 105r/27, 105r/28
i.- medin 105v/3
i.- megil 105r/27
i.- mekim 105r/29
i.- megüm 105v/1-2
i.- mek 105r/22
i.- mek olmas 105v/4
i.- men 105r/29
i.- mes 105v/1-2
i.- mesi/mezi 105v/3
i.- mes min 105r/29
i.- meydür 105r/24
i.- meŋ 105r/28
i.- meŋiz 105r/28
i.- meŋler 105r/28
i.- miş 105v/1-2
i.- mişeŋ 105v/1-2
i.- se 105v/8
i.- se bolmas 105v/4
i.- sek 105v/5
i.- sün 105v/9
i.- ür 105r/23, 105r/24
i.- ürdik 105v/9
i.- ürem 105r/29
i.- ürgen 105r/24
i.- ür min 105r/29
i.- ürüm 105r/29

işendür -
i.- mek 105v/9

işgek
i.+ im 102r/15

işigey (Mo)
i. 106v/24

işik
i. 101v/5, 106v/21, 11v/1
i.+ din 71v/28
i.+ dür 106v/23
i.+ i 106v/22, 32v/3-4
i.+ ide 29v/7
i.+ ige 42v/13
i.+ iŋ 90r/16
i.+ ni 67v/8
i.+ niŋ 106v/23

işil -
i.- edürgen 105r/20
i.- gen 105r/19, 105r/21
i.- mek 105r/19
i.- ürgen 105r/20

işit -
i. 106r/15
i.- dik 106r/27
i.- e işite 106r/21
i.- edür 106r/13
i.- edürgen 106r/14
i.- edür min 106r/17
i.- eli 106r/23
i.- eliŋ 106r/23
i.- e min 106r/17
i.- ey 106r/22
i.- ey almas 106r/21
i.- eyin 106r/22
i.- ge biz 106r/22
i.- geli 106r/25
i.- gen 106r/14
i.- gençe 106r/26
i.- gey 106r/27
i.- gey biz 106r/23
i.- gil 106r/15
i.- güçe 106r/26
i.- güçi 106r/26
i.- güdik 106r/27
i.- gülük 106r/27
i.- güm 106r/26
i.- günçe 106r/26
i.- güsi 106r/27
i.- güŋ 106r/26
i.- iben 106r/18
i.- ip 106r/18, 25r/13-14
i.- ip bolmas 106r/21

i.- irem 106r/17
i.- iŋ͡g 106r/16
i.- iŋ͡giz 106r/16
i.- iŋ͡gler 106r/16
i.- me 106r/15
i.- medin 106r/20
i.- mege biz 106r/23
i.- megey biz 106r/23
i.- megil 106r/15
i.- mekim 106r/17
i.- megüm 106r/18
i.- mek 106r/13, 3v/28
i.- mek olmas 106r/21
i.- meli 106r/23, 106r/25
i.- meliŋ͡g 106r/23
i.- men 106r/17
i.- mes 106r/18, 106r/19, 23r/22, 3r/18, 3r/21
i.- mes-lik 3r/21
i.- mesek 106r/23
i.- mesi/mezi 106r/20
i.- meslik 106r/20, 23r/22
i.- mes min 106r/17
i.- meydür 106r/14
i.- meŋ͡g 106r/16
i.- meŋ͡giz 106r/16
i.- meŋ͡gler 106r/16
i.- miş 106r/18
i.- mişeŋ͡g 106r/18
i.- se 106r/27
i.- se bolmas 106r/21
i.- sek 106r/22
i.- sün 106r/27
i.- ti 106r/13
i.- tim 104v/12
i.- tük 106r/13
i.- ür 7v/3, 7v/5, 106r/13, 106r/14
i.- ürdik 106r/28
i.- ürgen 106r/14
i.- ür min 51r/5, 106r/17
i.- ürüm 106r/17

işitil -
i.- güdik 12v/8, 12v/9, 106v/1, 106v/2
i.- mek 106r/29
i.- se 106v/2, 12v/9
i.- ürdik 106v/1

işittür -
i.- mek 106r/28

işkilik bkz. **ışḳırıḳ 1**
i. 106v/16, 106v/17

işkin
i. 106v/19

iş küç
i. 106v/17

işle -
i. 106r/2
i.- ben 106r/5
i.- di 105v/29
i.- dik 106r/11
i.- dük 105v/29
i.- ge biz 106r/8
i.- geç 106r/9
i.- geli 106r/8
i.- gen 106r/1
i.- gençe 106r/9
i.- gey 106r/10
i.- gey biz 106r/8
i.- gil 106r/2
i.- güçe 106r/9
i.- güçi 106r/9
i.- güdik 106r/11
i.- gülük 106r/10
i.- güm 106r/9
i.- günçe 106r/9
i.- güsi 106r/10
i.- güŋ͡g 106r/10
i.- li 106r/8
i.- liŋ͡g 106r/8
i.- me 106r/2
i.- medin 106r/6-7
i.- megil 106r/2
i.- mekim 106r/4
i.- megüm 106r/4
i.- mek 105v/29
i.- mek olmas 106r/6-7
i.- men 106r/3
i.- mes 106r/5
i.- mesi/mezi 106r/5
i.- mes min 106r/3
i.- meydür 106r/1
i.- meŋ͡g 106r/3
i.- meŋ͡giz 106r/3
i.- meŋ͡gler 106r/3
i.- miş 106r/5
i.- mişeŋ͡g 106r/5

i.- p 106r/4
i.- p bolmas 106r/6-7
i.- r 105v/29, 106r/1
i.- rdik 106r/11
i.- rem 106r/4
i.- rgen 106r/1
i.- rim 106r/4
i.- r min 106r/4
i.- se 106r/10
i.- se bolmas 106r/6-7
i.- sek 106r/8
i.- sün 106r/10
i.- y 106r/6-7
i.- y almas 106r/6-7
i.- y işle-y 106r/6-7
i.- ydür 105v/29
i.- ydürgen 106r/1
i.- ydür min 106r/4
i.- yin 106r/6-7
i.- y min 106r/4
i.- yü 106r/6-7
i.- n͡g 106r/2
i.- n͡giz 106r/2
i.- n͡gler 106r/3

işlen -
i.- mek 106r/12

işlet -
i.- mek 106r/11

işlik
i. 106v/20

işne -
i. 105v/16
i.- ben 105v/19
i.- di 105v/11-12
i.- dik 105v/11-12, 105v/27
i.- ge biz 105v/23
i.- geç 105v/24
i.- geli 105v/23
i.- gen 105v/14
i.- gençe 105v/25
i.- geni 105v/16
i.- gey 105v/27
i.- gey biz 105v/23
i.- gil 105v/16
i.- güçe 105v/25
i.- güçi 105v/25
i.- güdik 105v/27
i.- gülük 105v/26
i.- güm 105v/26
i.- günçe 105v/25
i.- güsi 105v/26
i.- gün͡g 105v/26
i.- li 105v/23
i.- lin͡g 105v/23
i.- me 105v/16
i.- medin 105v/20
i.- megil 105v/16
i.- mekim 105v/18
i.- megüm 105v/19
i.- mek 105v/10
i.- mek olmas 105v/21
i.- men 105v/17
i.- mes 105v/20
i.- mesi/mezi 105v/20
i.- mes min 105v/18
i.- meydür 105v/14
i.- men͡g 105v/17
i.- men͡giz 105v/17
i.- men͡gler 105v/17
i.- miş 105v/19
i.- mişen͡g 105v/19
i.- p 105v/19
i.- p bolmas 105v/21
i.- r 105v/11-12, 105v/13
i.- rdik 105v/27
i.- rem 105v/18
i.- rgen 105v/14
i.- rim 105v/18
i.- se 105v/27
i.- se bolmas 105v/21
i.- sek 105v/23
i.- sün 105v/27
i.- y 105v/22
i.- y almas 105v/21
i.- y işney 105v/22
i.- ydür 105v/11-12
i.- ydürgen 105v/14
i.- ydür min 105v/18
i.- yin 105v/22
i.- y min 105v/18
i.- yü 105v/21
i.- n͡g 105v/16
i.- n͡giz 105v/17
i.- n͡gler 105v/17

işnet -
i.- mek 105v/28

ʿişret (Ar)
ʿi. 18v/23, 79v/13

ʿi.+ ġa 4r/7
ʿı. fezā’ī 36r/23

işte (RT)
i. 92r/29, 98v/5, 106v/12

İştek
İ. 106v/10

işterek
i. 106v/10, 106v/8

işteş -
i.- mek 101v/11

iştiġāl (Ar)
i. 44r/13

iştiyāḳ (Ar)
i.+ ıġa 22r/22

iştan
ı. 24v/8, 106v/6, 106v/8

iştür -
i.- mek 105r/21

iş ḳor
i. 106v/17

ʿişve (Ar)
ʿi.+ n͡g 23r/8

ʿişve-ger (Ar+Fa)
ʿi.+ ler 103v/6

it -
i. 103v/8, 105r/6, 118v/8, 18r/16-17, 25r/24, 37v/24, 77v/19, 80r/4, 80v/7, 93r/19, 93v/1, 93v/4, 93v/5, 95v/6, 93v/3
i.- mek 5 93r/15
i.- di 10r/23-24
i.- dik 94r/12
i.- diler 10v/8
i.- e 94r/12
i.- e almas 80r/15
i.- e ite 93v/24
i.- e sal 94r/26-27
i.- e salmaḳ 94r/25
i.- edür 114v/28-29, 93r/23
i.- edürgen 93r/27
i.- edür min 93v/10
i.- edür sin 93v/13
i.- eli 93v/29
i.- eli n͡g 93v/28, 93v/29
i.- (d)emen 9v/18
i.- e min 93v/10, 9v/23
i.- er 114r/29, 17v/28-29, 25r/20, 26r/18, 26v/3, 31v/4, 38v/17, 45v/7, 62v/29, 65v/28, 66v/29, 75v/27, 86v/8, 92r/18, 92v/7, 93r/23, 93r/24
i.- erde 104r/9
i.- erdik 94r/15
i.- erdin 104v/15, 86v/12
i.- erem 93v/10
i.- erge 72v/20
i.- ergen 93r/27
i.- eri 93r/25
i.- erim 93v/10
i.- erler 60r/23
i.- er min 80v/23, 93v/10
i.- er sin 93v/13
i.- (d)erüz (RT) 19v/3
i.- e sin 93v/13
i.- ey 13r/21, 93v/26
i.- eyin 13r/21, 93v/26
i.- ge biz 20v/7, 93v/29, 19v/3
i.- geç 94r/5
i.- geli 11v/1, 26v/2, 91r/15, 94r/4
i.- ge min 111r/1
i.- gen 19r/22, 37v/2, 78v/28, 93r/27, 93r/28
i.- gen-dik 25v/14
i.- gendik 45v/7
i.- geni 7v/21
i.- gey 19r/21, 38v/25, 38v/26, 94r/12, 94r/13
i.- gey biz 93v/29
i.- gil 114r/16, 8v/7, 8v/8, 93v/1
i.- güçe 30r/6
i.- güçi 94r/6
i.- güdik 12v/7, 12v/8, 94r/15
i.- güm 94r/8
i.- günçe 67r/20
i.- güsi 94r/11
i.- gün͡g 94r/9
i.- iben 48r/23, 93v/19, 94v/24
i.- ip 3r/20, 13r/3, 18r/14, 19v/16, 20v/21, 21v/23, 23r/21, 25r/7, 25r/8, 26v/10, 48v/6, 52r/10,

56r/27-28, 59v/28, 60v/18, 62v/11, 65v/6, 71r/12, 71v/5, 73r/29-73v/1, 79v/27, 87v/11, 89r/9, 90r/23, 93v/14, 93v/16, 93v/19, 94v/24, 93v/18, 93v/19, 113r/10, 115r/9
i.- ip bolmas 93v/23
i.- iŋ̄ 13r/22, 4v/13, 4v/14, 83v/3, 93v/8
i.- iŋ̄iz 93v/8
i.- iŋ̄ler 93v/8, 94v/22
i.- ken 19r/21, 32v/9
i.- mek 3 93r/15
i.- mekdin 10v/23
i.- me 71r/28, 72v/4, 85v/17, 90v/1, 93v/8, 99r/19
i.- medi 80r/4, 8r/26, 97v/25
i.- medin 93v/22, 10v/22, 10v/23
i.- mege biz 93v/29
i.- megey biz 94r/3
i.- megil 57v/14, 93v/8, 8v/9
i.- mekim 93v/10
i.- megüm 93v/11
i.- mek 2 93r/15
i.- mek 106v/14, 16r/16, 21r/10, 88v/28, 94v/22, 95v/7
i.- mek 4 93r/15
i.- mek olmas 93v/23
i.- mekdür 65r/7
i.- meli 94r/3
i.- meliŋ̄ 94r/3
i.- men 78r/7, 9v/15, 9v/19
i.- mes 93v/21
i.- mesdin 10v/7, 10v/8
i.- mesek 93v/29
i.- mesi/mezi 93v/21
i.- meslik 23r/20
i.- mes min 9v/28
i.- mesün 104v/15, 37v/4
i.- mey 56v/4, 58v/16
i.- meydür 93r/26
i.- meyin 22r/9
i.- mez 92r/18
i.- meŋ̄ 93v/9
i.- meŋ̄iz 93v/9
i.- meŋ̄ler 93v/9
i.- miş 44v/6, 75r/12, 83r/11, 86r/14, 93v/14, 93v/17, 113r/5
i.- mişdi 11r/4
i. mişeŋ̄ 93v/20
i.- mişler 31v/7
i.- se 16v/16, 20r/17, 24v/15-16, 48r/3, 63v/18, 78v/27, 94r/12, 100r/1, 103v/19, 109r/5, 115r/1
i.- se bolmas 93v/23
i.- sek 21r/11, 21r/13, 93v/29
i.- seler 54r/28, 56v/6
i.- sem 26r/20-21
i.- sün 83r/14, 94r/12, 94r/13
i.- ti 100r/4, 106v/14, 117v/16, 12r/10, 17r/12, 20r/14, 22r/11-12, 22r/6, 23r/27, 24r/17, 25r/25, 25v/25, 43v/19, 44r/12, 46r/11, 65r/13, 79v/21, 87v/14, 90r/7, 96v/20, 97r/12
i.- ti 2 93r/18, 93r/20, 93r/21
i.- tiler 108v/6, 25v/13, 48v/24
i.- tim 107r/3, 24r/9, 64r/17, 71v/14
i.- tiŋ̄ 111v/5, 25r/25, 26v/15, 37v/4, 77r/16, 91v/16, 91v/17, 97r/14
i.- tük 30v/12, 93r/22

it
i. 66v/25, 70r/22, 73r/29-73v/1, 82v/11, 82v/9, 86v/8, 88v/22, 90r/13, 90r/5, 93v/4, 95v/6, 98v/10, 104r/9, 116v/23
i.+ ke 57v/9
i.+ i 34r/4, 95v/6, 105r/18
i.+ iniŋ̄ 102r/15
i.+ iŋ̄ 102v/12, 117r/19, 25r/11
i.+ iŋ̄dür 25v/9
i.+ ler 103r/4, 33r/19-20, 72v/11, 82r/18
i.+ lerge 82r/19
i.+ leri 19v/20, 73r/29-73v/1, 82r/27, 82v/8, 83r/13, 98v/26
i.+ lerin 43r/16
i.+ leriŋ̄ 15v/22
i.+ leriŋ̄niŋ̄ 113v/25

it 1
i. 95v/5

it 2 bkz. **ėt**
i. 95v/5

ʿitāb (Ar)
ʿi. 21v/14, 96v/27
ʿi. ėderek 97r/13

itavun (Mo)
ı. 95v/11

it balıġı
i. 95v/12

İt Baraḳ
İ. 95v/13

it boncuġı
i. 95v/15

it burnı
i. 95v/14

it dirsegi
i. 95v/16

ite -
i.- li 13r/14
i.- liŋ 13r/15, 13r/16

ite al -
i.- madım 25r/5

ite sal -
i. 11v/10

itek
i.+ im 110v/25
i.+ in 53v/23

it ḫıyarı
i. 95v/15

it siŋegi
i. 95v/17

it ḳanat
i. 95v/17

it üzümi bkz. **ḳuş üzümi**
i. 95v/9

it üzümi
i.+ ge 95v/10

itek 1
i. 16v/8, 53v/22, 67v/19, 95v/7

itek 2
i. 95v/7, 95v/8

itekle -
i. 95r/16
i.- ben 95r/19
i.- di 95r/13
i.- dik 95v/2
i.- dük 95r/13
i.- ge biz 95r/26
i.- geç 95r/27
i.- geli 95r/26
i.- gen 95r/15
i.- gençe 95r/28
i.- gey 95v/1
i.- gey biz 95r/26
i.- gil 95r/16
i.- güçe 95r/28
i.- güçi 95r/27
i.- güdik 95v/2
i.- gülük 95v/1
i.- güm 95r/29
i.- günçe 95r/28
i.- güsi 95r/29
i.- güŋ 95r/29
i.- li 95r/26
i.- liŋ 95r/26
i.- me 95r/16
i.- medin 95r/23
i.- megil 95r/16
i.- mekim 95r/19
i.- megüm 95r/19
i.- mek 95r/12
i.- mek olmas 95r/23
i.- men 95r/18
i.- mes 95r/21
i.- mesi/mezi 95r/22
i.- mes min 95r/18
i.- meydür 95r/14
i.- meŋ 95r/17
i.- meŋiz 95r/17
i.- meŋler 95r/17
i.- miş 95r/20
i.- mişeŋ 95r/21
i.- p 95r/19, 95r/21
i.- p bolmas 95r/23
i.- r 95r/14
i.- rdik 95v/2
i.- rem 95r/18
i.- rgen 95r/15
i.- rim 95r/19
i.- r min 95r/18
i.- se 95v/1

i.- se bolmas 95r/23
i.- sek 95r/26
i.- sün 95v/1
i.- y 95r/25
i.- y almas 95r/24
i.- y itekley 95r/24
i.- ydür 95r/14
i.- ydürgen 95r/15
i.- ydür min 95r/18
i.- yin 95r/25
i.- y min 95r/18
i.- yü 95r/24
i.- n͡g 95r/17
i.- n͡giz 95r/17
i.- n͡gler 95r/17

iteklen -
i.- mek 95v/4

itekleş -
i.- mek 95v/3

iteklet -
i.- mek 95v/2

itelgü
i. 95v/11

iter -
i.- biz 15v/8

itgü -
i.- rme 94v/4

itgü
i. 95v/18

itgür -
i. 94v/3
i.- dik 94v/18
i.- dük 94r/29
i.- dün͡g 94r/26-27
i.- e 94v/18
i.- e almas 94v/11
i.- e itgüre 94v/11
i.- edürgen 94v/2
i.- edür min 94v/7
i.- eli 94v/13
i.- elin͡g 94v/13
i.- e min 94v/6
i.- ey 94v/12
i.- eyin 94v/12
i.- ge biz 94v/13
i.- geç 94v/14
i.- geli 94v/13
i.- gen 94v/1
i.- gençe 94v/15
i.- gey 94v/18
i.- gey biz 94v/13
i.- güçe 94v/14
i.- güçi 94v/14
i.- güdik 94v/19
i.- gülük 94v/17
i.- güm 94v/15
i.- günçe 94v/14
i.- güsi 94v/17
i.- gün͡g 94v/17
i.- medin 94v/10
i.- megil 94v/3, 94v/4
i.- mekim 94v/7
i.- megüm 94v/8
i.- mek 94r/23, 94r/26-27
i.- mek olmas 94v/11
i.- men 94v/6
i.- mes 94v/9
i.- mesi/mezi 94v/9
i.- mes min 94v/6
i.- meydür 94r/29
i.- men͡g 94v/5
i.- men͡giz 94v/5
i.- men͡gler 94v/5
i.- miş 94v/8
i.- mişen͡g 94v/8
i.- se 94v/18
i.- se bolmas 94v/10
i.- sek 94v/13
i.- sün 94v/18
i.- üben 94v/8
i.- üp 94v/8
i.- üp bolmas 94v/10
i.- ür 94v/1
i.- ürdik 94v/19
i.- ürem 94v/7
i.- ürgen 94v/1
i.- ürler 94r/29
i.- ür min 94v/6
i.- ürüm 94v/7
i.- ün͡g 94v/4
i.- ün͡gler 94v/4
i.- ün͡güz 94v/4

iti -
i. 94v/21
i.- y almas 94v/28

i.- ben 94v/24
i.- di 94v/19
i.- dik 95r/3
i.- dük 94v/20
i.- dür 94v/20
i.- dürgen 94v/21
i.- ge biz 94v/29
i.- geç 95r/1
i.- geli 95r/1
i.- gen 94v/21
i.- gençe 95r/1
i.- gey 95r/3
i.- gey biz 94v/29
i.- gil 94v/21
i.- güçe 95r/1
i.- güçi 95r/1
i.- güdik 95r/3
i.- gülük 95r/3
i.- güm 95r/2
i.- günçe 95r/1
i.- güsi 95r/2
i.- güŋ͡g 95r/2
i.- y itiy 94v/28
i.- li 94v/29
i.- liŋ͡g 94v/29
i.- me 94v/21
i.- medin 94v/27
i.- megil 94v/21
i.- mekim 94v/24
i.- megüm 94v/24
i.- mek 93v/9, 94v/19
i.- mek olmas 94v/27
i.- men 94v/23
i.- mes 94v/25, 94v/26
i.- mesi/mezi 94v/26
i.- mes min 94v/23
i.- meydür 94v/20
i.- meŋ͡g 94v/23
i.- meŋ͡giz 94v/23
i.- meŋ͡gler 94v/23
i.- miş 94v/24
i.- mişeŋ͡g 94v/25
i.- p 94v/24
i.- p bolmas 94v/27
i.- r 94v/20
i.- rdik 95r/3
i.- rem 94v/23
i.- rgen 94v/21
i.- rim 94v/24
i.- r min 94v/23
i.- se 95r/3
i.- se bolmas 94v/27
i.- sek 94v/29
i.- sün 95r/3
i.- y 94v/29
i.- ydür min 94v/23
i.- yin 94v/29
i.- y min 94v/23
i.- ŋ͡g 94v/22
i.- ŋ͡giz 94v/22
i.- ŋ͡gler 93v/8, 94v/22

iʿtibār (Ar)
i. 78r/7
i.+ ı 65r/28-29

itigi bkz. **inçiŋ͡ge** ve **ḳara aġrıġ**
i. 95v/23

itik 1
i. 95v/19

itik 2
i. 95v/19, 95v/20-21, 95v/22
i.+ lik 8r/29, 8v/1
i.+ rek 26v/14

itik 3
i. 95v/19, 95v/23

itil -
i.- di 94r/18
i.- mek 94r/17
i.- se 4r/10

iʿtimād (Ar)
i. 26r/27

iʿtimīd (Ar)
i. 26r/27

iʿtirāf (Ar)
i.+ ında 59v/28

itiş -
i.- mek 94r/21

itit -
i.- edür 95r/7
i.- geli 95r/11
i.- mek 95r/4
i.- mes 95r/8, 95r/9
i.- ti 95r/6, 95r/7
i.- ür 95r/7

i.- ürge 95r/8

itmām (Ar)
i.+ ġa 65r/12

İtmek
İ. 93r/15, 95v/18

itmen - bkz. **imenmek**
i.- ip 113v/25
i.- mek 113v/25, 113v/26

ittiṣāl (Ar)
i. 71r/5

itür -
i. 94v/3
i.- dik 94v/18
i.- dük 94r/29
i.- düŋ 94r/26-27, 94r/28
i.- e 94v/17
i.- e almas 94v/11
i.- e itür-e 94v/11
i.- edürgen 94v/1
i.- edürler 94r/29
i.- edür min 94v/6
i.- eli 94v/12
i.- eliŋ 94v/13
i.- e min 94v/6
i.- ey 94v/12
i.- eyin 94v/12
i.- ge biz 94v/12
i.- geç 94v/14
i.- geli 94v/13
i.- gen 94v/1
i.- gençe 94v/14
i.- genler 94v/2
i.- gey 94v/17
i.- gey biz 94v/12
i.- gil 94v/3
i.- güçe 94v/14
i.- güçi 94v/14
i.- güdik 94v/18
i.- gülük 94v/17
i.- güm 94v/15, 94v/16
i.- günçe 94v/14
i.- güsi 94v/17
i.- güŋ 94v/16
i.- me 94v/3
i.- medin 94v/9
i.- megil 94v/3
i.- mekim 94v/7
i.- megüm 94v/7
i.- mek 94r/23, 94r/26-27
i.- mek olmas 94v/10
i.- men 94v/5
i.- mes 94v/9
i.- mesi/mezi 94v/9
i.- mes min 94v/6
i.- meydür 94r/28
i.- meŋ 94v/5
i.- meŋiz 94v/5
i.- meŋler 94v/5
i.- miş 94v/8
i.- mişeŋ 94v/8
i.- se 94v/17
i.- se bolmas 94v/10
i.- sek 94v/12
i.- sün 94v/18
i.- üben 94v/8
i.- üp 94v/8
i.- üp bolmas 94v/10
i.- ür 94v/1
i.- ürdik 94v/18
i.- ürem 94v/6
i.- ürgen 94v/1
i.- ürler 94r/29
i.- ür min 94v/6
i.- ürüm 94v/7
i.- üŋ 94v/4
i.- üŋler 94v/4
i.- üŋüz 94v/4

iv bkz. **öy**
i.+ i 17r/16, 92r/16, 118v/27

iv -
i.- mek 118v/26

ivdür -
i.- mek 118v/27

İvrül
İ. 118v/9, 118v/29

ivrül -
i. 8v/16, 118v/6-7, 118v/29,
i.- e dürgen 7v/19, 7v/22
i.- edür 118v/1
i.- edürgen 118v/3, 118v/4-5
i.- e min 63v/16
i.- geli 118v/10, 118v/9
i.- gen 118v/3
i.- gil 118v/6-7

i.- megen 118v/4-5
i.- megendindür 118v/6-7
i.- mekim 118v/1
i.- mek 26r/20-21, 118r/29
i.- meydürgen 118v/4-5
i.- üp 112r/21, 30v/13
i.- ür 22r/22, 96r/21, 118v/1, 118v/2, 118v/3
i.- ürgen 118v/3

ivrüş -

i. 118v/15
i.- dik 118v/25
i.- e 118v/25
i.- e almas 118v/21
i.- e bolmas 118v/20
i.- e ivrüşe 118v/21
i.- edür 118v/13
i.- edürgen 118v/15
i.- edür min 118v/18
i.- eli 118v/22
i.- elin͡g 118v/22
i.- ey 118v/21
i.- eyin 118v/18, 118v/21
i.- ge biz 118v/22
i.- geç 118v/23
i.- geli 118v/23
i.- gen 118v/15
i.- gençe 118v/24
i.- gey 118v/25
i.- gey biz 118v/22, 118v/23
i.- gil 118v/15
i.- güçe 118v/24
i.- güçi 118v/24
i.- güdik 118v/26
i.- gülük 118v/25
i.- güm 118v/24
i.- günçe 118v/24
i.- güsi 118v/25
i.- gün͡g 118v/24
i.- me 118v/16
i.- medin 118v/20
i.- megil 118v/16
i.- mekim 118v/18
i.- megüm 118v/18
i.- mek 118v/11, 118v/12
i.- mek olmas 118v/20
i.- men 118v/17
i.- mes 118v/19
i.- mesi/mezi 118v/20
i.- mes min 118v/18
i.- meydür 118v/14
i.- men͡g 118v/16, 118v/17
i.- men͡giz 118v/16
i.- men͡gler 118v/16
i.- miş 118v/19
i.- mişen͡g 118v/19
i.- se 118v/25
i.- sek 118v/22
i.- sün 118v/25
i.- ti 118v/12
i.- tük 118v/13
i.- üben 118v/19
i.- üp 118v/19
i.- üp bolmas 118v/20
i.- ür 118v/13, 118v/14
i.- ürdik 118v/26
i.- ürem 118v/18
i.- ürgen 118v/15
i.- ürler 118v/14
i.- ürüm 118v/18
i.- ün͡g 118v/16
i.- ün͡gler 118v/16
i.- ün͡güz 118v/16

ivür -

i. 118r/17, 118r/18
i.- di 118r/15
i.- dik 118r/28
i.- dük 118r/15
i.- dün͡g 118r/15
i.- e 118r/24, 118r/28
i.- e almas 118r/23
i.- e ivüre 118r/23
i.- edür 118r/16
i.- edürgen 118r/17
i.- edür min 118r/20
i.- eli 118r/25
i.- elin͡g 118r/25
i.- e min 118r/20
i.- ey 118r/25
i.- eyin 118r/25
i.- ge biz 118r/25
i.- geç 118r/26
i.- geli 118r/25
i.- gen 118r/17
i.- gençe 118r/27
i.- gey 118r/28
i.- gey biz 118r/25
i.- gil 118r/17
i.- güçe 118r/27
i.- güçi 118r/27
i.- güdik 118r/29
i.- gülük 118r/28

i.- güm 118r/27
i.- günçe 118r/27
i.- me 118r/18
i.- medin 118r/22
i.- megil 118r/18
i.- mekim 118r/20
i.- megüm 118r/20
i.- mek 107v/26, 118r/14, 118r/15
i.- mek olmas 118r/23
i.- men 118r/19
i.- mes 118r/21
i.- mesi/mezi 118r/22
i.- mes min 118r/20
i.- meydür 118r/16
i.- meŋ 118r/19
i.- meŋiz 118r/19
i.- meŋler 118r/19
i.- miş 118r/21
i.- mişeŋ 118r/21
i.- se 118r/28
i.- se bolmas 118r/23
i.- sek 118r/25
i.- sün 118r/28
i.- üben 118r/21
i.- üm 118r/20
i.- üp 118r/21, 93v/6-7, 118v/9
i.- üp bolmas 118r/22
i.- ür 109r/10-11, 118r/16
i.- ürdik 118r/29
i.- ürem 118r/20
i.- ürgen 118r/17
i.- ür min 118r/20
i.- üŋ 118r/19, 83r/26
i.- üŋler 118r/19
i.- üŋüz 118r/19

iye
i. 57r/1

iyele - bkz. **iyelen-** → **igelen-**
i. 119r/4
i.- ben 119r/8
i.- di 119r/1
i.- dik 119r/18
i.- dük 119r/1
i.- dürgen 119r/3
i.- ge biz 119r/14
i.- geç 119r/15
i.- geli 119r/15
i.- gen 119r/3
i.- gençe 119r/16
i.- gey 119r/18
i.- gey biz 119r/14
i.- gil 119r/4
i.- güçi 119r/16
i.- güdik 119r/19
i.- güm 119r/17
i.- güsi 119r/17
i.- güŋ 119r/17
i.- li 119r/14
i.- liŋ 119r/14
i.- me 119r/4
i.- medin 119r/11
i.- mek 118v/29
i.- mekim 119r/7
i.- megüm 119r/7
i.- mek olmas 119r/11
i.- men 119r/6
i.- mes 119r/10
i.- mesi/mezi 119r/10
i.- mes min 119r/6
i.- meydür 119r/2
i.- miş 119r/8
i.- mişeŋ 119r/10
i.- p 119r/8, 119r/9
i.- p bolmas 119r/11
i.- r 119r/2
i.- rdik 119r/19
i.- rem 119r/6
i.- rgen 119r/3
i.- rim 119r/7
i.- r min 119r/6
i.- se 119r/18
i.- se bolmas 119r/11
i.- sek 119r/14
i.- sün 119r/18
i.- y 119r/13
i.- y almas 119r/12
i.- y iyeley 119r/13
i.- ydür 119r/2
i.- ydürgen 119r/3
i.- ydür min 119r/6
i.- yin 119r/13
i.- y min 119r/6
i.- yü 119r/12

iyelegülük
i. 119r/18

iyelen - bkz. **iyele-** → **igelen-**
i. 119r/4
i.- di 119r/1
i.- dik 119r/19

i.- dük 119r/1
i.- e almas 119r/12
i.- e iyelene 119r/13
i.- edür 119r/2
i.- edür min 119r/7
i.- eli 119r/14
i.- elin͡g 119r/15
i.- e min 119r/6
i.- ey 119r/13
i.- eyin 119r/13
i.- ge biz 119r/14
i.- geç 119r/15
i.- geli 119r/15
i.- gen 119r/3
i.- gençe 119r/16
i.- gey 119r/18
i.- gey biz 119r/14
i.- gil 119r/4
i.- güçe 119r/16
i.- güçi 119r/16
i.- güdik 119r/19
i.- gülük 119r/18
i.- güm 119r/17
i.- gün͡g 119r/17
i.- günçe 119r/16
i.- güsi 119r/17
i.- iben 119r/8
i.- ip 119r/8
i.- ip bolmas 119r/12
i.- in͡g 119r/5
i.- in͡giz 119r/5
i.- in͡gler 119r/5
i.- medin 119r/11
i.- megil 119r/4
i.- mekim 119r/7
i.- megüm 119r/8
i.- mek 118v/29
i.- mek olmas 119r/12
i.- mem 119r/4
i.- men 119r/6
i.- mes 119r/10
i.- mesi/mezi 119r/10
i.- mes min 119r/6
i.- meydür 119r/2
i.- men͡g 119r/5
i.- men͡giz 119r/5
i.- men͡gler 119r/5
i.- miş 119r/8
i.- mişen͡g 119r/10
i.- se 119r/18
i.- se bolmas 119r/12
i.- sek 119r/14
i.- sün 119r/18
i.- ür 119r/2
i.- ürdik 119r/19
i.- ürem 119r/7
i.- ürgen 119r/3
i.- ür min 119r/7
i.- ürüm 119r/7

iyle -

i. 14r/21, 40v/10, 56r/13, 56r/14, 57v/3, 79r/29, 79v/4, 106v/5, 108v/18, 114r/17
i.- ben 6r/3, 6r/4, 6r/5, 10r/20, 14v/8, 18v/21, 35v/5, 35v/6, 44r/8, 46r/24, 56r/19, 62r/19, 64v/2, 73v/19, 80v/13, 81r/2, 85v/10, 8r/8, 90v/29
i.- di 7v/4, 9r/23, 14r/25, 20r/29, 25v/28, 37v/1, 42r/10, 42r/11, 52r/12, 56r/7, 73v/13-14, 74r/9, 77r/1, 79v/23, 86r/20, 101v/14, 101v/29, 102r/3, 106v/14, 109r/28
i.- dik 14v/15, 56v/3, 56v/4, 57v/26
i.- diler 20r/27, 108v/20
i.- dim 14r/28, 56v/4, 87v/5
i.- din͡g 14r/26, 19v/22, 28r/6, 44v/28-29, 49r/15, 49r/16, 56r/16, 56r/7, 109v/3/4
i.- din͡giz 14r/27
i.- din͡gler 14r/27
i.- dük 14r/28, 56r/9
i.- ge biz 56r/25
i.- geç 14v/12, 41v/27, 56r/26, 56r/27-28
i.- geli 14v/13, 56r/26
i.- gen 107r/19, 115r/16, 14r/29, 37r/12, 56r/11, 56r/12, 68v/4, 69r/24, 7v/16, 80v/2
i.- gençe 14v/9-10, 56r/29
i.- gendik 81v/15, 86v/6
i.- gey 100r/22, 14v/15, 56v/3, 56v/4, 71r/16, 88v/22
i.- gey biz 56r/25
i.- gey siz 20v/6
i.- gil 14v/1, 19v/15, 56r/13
i.- güçe 14v/9-10, 56r/29
i.- güçi 14v/9-10, 56r/27-28
i.- güdik 14v/17, 56v/6
i.- gülük 14v/16, 56v/3

i.- güm 14v/18, 54r/12, 56r/29, 56v/1
i.- gümizdür 14v/19
i.- günçe 14v/9-10, 56r/29
i.- güsi 14v/21, 56v/2
i.- güsilerdür 14v/22-23
i.- güŋ 56v/1, 56v/2
i.- güŋgüzdür 14v/20
i.- li 113r/4, 14v/13, 56r/25
i.- liŋ 56r/25
i.- me 118r/8, 56r/15, 68r/12
i.- medi 56r/26
i.- medin 56r/20
i.- meduŋ 56r/7
i.- megil 30r/4, 56r/15
i.- mekim 56r/18
i.- megüm 56r/18
i.- mek 14r/24, 39r/11, 39r/12, 56r/7, 88v/28, 117r/4
i.- mek olmas 56r/21
i.- men 14v/3, 56r/17, 88v/15
i.- mes 14v/2, 24v/10, 56r/10, 56r/20, 109v/6
i.- mesdin 10v/11, 10v/7
i.- mesi/mezi 56r/20
i.- mes min 56r/17
i.- meydür 14v/3, 56r/11
i.- meyin 89r/7
i.- meŋ 56r/16, 56r/17
i.- meŋgiz 56r/16
i.- meŋgler 56r/16
i.- miş 112v/21, 14v/4, 27v/15, 38v/25, 43v/1, 56r/19, 62r/13, 92r/29
i.- mişeŋ 14v/5, 56r/19
i. min 31v/22,
i.- p 6r/7, 14v/8, 23v/3, 38r/7, 39v/16, 39v/17, 40r/29, 45v/25, 52r/9, 56r/19, 57v/26, 59v/18, 63r/13, 67r/17, 68r/3, 6r/5, 71r/7, 77r/15, 86v/6, 91r/20, 104v/11, 109r/18, 113r/2
i.- p bolmas 56r/20
i.- ptür 80r/29, 83r/27
i.- r 15r/23, 17r/8, 22v/13, 26v/2, 39r/21, 50r/16, 56r/9, 56v/11-12, 57v/22, 65r/3, 69v/15, 73v/15, 90r/22, 104v/7, 108v/23, 115r/2, 118r/9
i.- rdik 56v/6
i.- rem 83v/6
i.- rge 25r/1, 56r/10
i.- rgen 56r/11
i.- rim 56r/17
i.- rler 105v/11-12
i.- r min 56r/17, 64v/19, 75v/17, 9v/26
i.- r sin 56r/18, 56r/19
i.- rüz 15v/9
i.- se 14v/22-23, 56v/3, 74r/18, 83v/5, 90r/5
i.- se bolmas 56r/21
i.- sek 14v/24, 56r/25
i.- seler 82r/29
i.- sem 14v/24, 46r/16
i.- seŋ 14v/25, 51v/11
i.- seŋiz 14v/26
i.- sün 14v/15, 21v/26, 22r/13, 56v/3
i.- sünler 111v/5
i.- y 4r/15, 7v/28, 14v/6, 14v/7, 15r/3, 16r/16, 17r/27, 26r/10-11, 48r/22, 51r/13, 56r/24, 56r/25, 56r/8, 56v/3, 80v/19, 92v/8, 97v/4
i.- y aldik 56v/5
i.- y alġay 56v/5, 56v/6
i.- y almadıŋ 56r/7
i.- y alman 113r/14
i.- y almas 56r/21
i.- y alsa 56v/5
i.- y alsun 56v/5
i.- y alur 56r/10, 56r/11
i.- y iyley 56r/21
i.- ydür 14v/27, 56r/9
i.- ydürgen 14v/28, 56r/12
i.- ydür min 56r/17
i.- ydürmiş 14v/29
i.- ydür sin 56r/18
i.- yin 14v/6, 56r/24
i.- y min 56r/17
i.- ysin 56r/18
i.- yü 56r/21, 56r/22, 56r/23
i.- ŋ 56r/15, 75v/21
i.- ŋiz 56r/15
i.- ŋler 56r/15

iylet -

i.- mek 56v/7
i.- ür 26r/12

iz

i. 25v/26, 100v/9, 101r/5, 101r/7
i.+ in 86r/8

iz -

i. 100v/7, 100v/8, 101r/7
i.- di 100v/5
i.- dik 100v/19
i.- dük 100v/6
i.- e almas 100v/14
i.- e ize 100v/14
i.- edür 100v/6
i.- edürgen 100v/7
i.- edür min 100v/11
i.- eli 100v/15-16
i.- eliŋ 100v/15-16
i.- e min 100v/11
i.- er 100v/6
i.- erdik 100v/19
i.- erem 100v/11
i.- ergen 100v/7
i.- erim 100v/12
i.- er min 100v/11
i.- ey 100v/15-16
i.- eyin 100v/15-16
i.- ge 100v/19
i.- ge biz 100v/15-16
i.- geç 100v/17
i.- geli 100v/17
i.- gen 100v/6
i.- gençe 100v/17
i.- gey biz 100v/15-16
i.- gil 100v/7, 100v/9
i.- güçe 100v/17
i.- güçi 100v/17
i.- güdik 100v/19
i.- gülük 100v/18
i.- güm 100v/18
i.- günçe 100v/17
i.- güsi 100v/18
i.- güŋ 100v/18
i.- iben 100v/12
i.- ip 100v/12
i.- ip bolmas 100v/14
i.- iŋ 100v/10
i.- iŋgiz 100v/10
i.- iŋgler 100v/10
i.- me 100v/10
i.- medin 100v/13
i.- megil 100v/10
i.- mekim 100v/12
i.- megüm 100v/12
i.- mek 100v/5
i.- mek olmas 100v/14
i.- men 100v/11
i.- mes 100v/13
i.- mesi/mezi 100v/13
i.- mes min 100v/11
i.- meydür 100v/6
i.- meŋ 100v/11
i.- meŋgiz 100v/11
i.- meŋgler 100v/11
i.- miş 100v/12
i.- mişeŋ 100v/12
i.- se 100v/19
i.- se bolmas 100v/14
i.- sek 100v/15-16
i.- sün 100v/19

izāre (Ar)
i. 106v/7

iʿzāz (Ar)
i. 42r/4

īzed (Fa)
ī.- i müteʿāl 53v/28

iẓhār (Ar)
i. 48v/24

izil -

i.- mek 100v/19

izle -

i. 100v/23
i.- ben 100v/26
i.- di 100v/21
i.- dik 101r/2-3
i.- dük 100v/21
i.- ge biz 100v/29
i.- geç 101r/1
i.- geli 100v/29
i.- gen 100v/22
i.- gençe 101r/1
i.- gey 101r/2-3
i.- gey biz 100v/29
i.- gil 100v/23
i.- güçe 101r/1
i.- güçi 101r/1
i.- güdik 101r/2-3
i.- gülük 101r/2-3
i.- güm 101r/2-3
i.- günçe 101r/1
i.- güsi 101r/2-3
i.- güŋ 101r/2-3
i.- li 100v/29

i.- liñg 100v/29
i.- me 100v/23
i.- medin 100v/27
i.- megil 100v/23
i.- mekim 100v/25
i.- megüm 100v/25
i.- mek 100v/20
i.- mek olmas 100v/27
i.- men 100v/24
i.- mes 100v/26
i.- mesi/mezi 100v/27
i.- mes min 100v/24
i.- meydür 100v/22
i.- meñg 100v/24
i.- meñgiz 100v/24
i.- meñgler 100v/24
i.- miş 100v/26
i.- mişeñg 100v/26
i.- p 100v/26
i.- p bolmas 100v/27
i.- r 100v/21
i.- rdik 101r/2-3
i.- rem 100v/25
i.- rgen 100v/22
i.- rim 100v/25
i.- r min 100v/25
i.- se 101r/2-3
i.- se bolmas 100v/27
i.- sek 100v/29
i.- sün 101r/2-3
i.- y 100v/28
i.- y almas 100v/28
i.- y izley 100v/28
i.- ydür 100v/21
i.- ydürgen 100v/22
i.- ydür min 100v/25
i.- yin 100v/28
i.- y min 100v/25
i.- yü 100v/28
i.- ñg 100v/23
i.- ñgiz 100v/23
i.- ñgler 100v/24

izleş -
i.- mek 101r/4

izlet -
i.- mek 101r/5

I

ıçġın -
ı.- ıp 96v/8
ı.- maḳ/ġ 96v/8

ıçḳır -
ı.- maḳ/ġ 96v/9

ıçḳırıḳ
ı. 96v/18

ıġır
ı. 106v/26

ıḫşıḍ
ı. 97r/5

ıḳ 1
ı. 106v/27

ıḳ 2 ≠ **ur**
ı. 106v/27

ıḳlıġ (RT) bkz. **ılıġ 2**
ı. 113r/18-19, 106v/28

ıl -
ı. 109v/20, 109v/21, 109v/26
ı.- a 110/4
ı.- a almas 109v/28
ı.- a ıla 109v/29
ı.- adur 109v/16
ı.- alı 110r/1
ı.- alıñg 110r/2
ı.- a min 109v/24
ı.- ar 109v/16, 110v/21-22
ı.- aram 109v/24
ı.- arġan 109v/18
ı.- ardik 110r/6
ı.- arım 109v/25
ı.- ar min 109v/24, 110v/25
ı.- ay 109v/29
ı.- aydurġan 109v/18
ı.- aydur min 109v/24
ı.- ayın 109v/29
ı.- ġa biz 110r/1
ı.- ġaç 110r/2
ı.- ġalı 109v/15, 110r/2
ı.- ġan 109v/18
ı.- ġança 110r/3
ı.- ġa sin 109v/25
ı.- ġay 110/4
ı.- ġay biz 110r/1

1.- ġay sin 109v/25, 109v/26
1.- ġıl 109v/20
1.- ġuça 110r/3
1.- ġuçı 110r/3
1.- ġudik 110r/6, 110r/7
1.- ġuluḳ 110/4
1.- ġum 110r/3
1.- ġusı 110r/3
1.- ġuŋ͡g 110r/3
1.- dik 110/4
1.- dı 109v/16
1.- duḳ 109v/16
1.- gunça 110r/3
1.- ıban 109v/27
1.- ındı 110r/9
1.- ındım 110r/9
1.- ıp 109v/27
1.- ıp bolmas 109v/28
1.- ıŋ͡g 109v/22
1.- ıŋ͡gız 109v/22
1.- ıŋ͡glar 109v/22
1.- ma 109v/22
1.- maġan 109v/18
1.- maġanı 109v/20
1.- maġı 109v/15
1.- maġıl 109v/22
1.- maġım 109v/25
1.- maġum 109v/25
1.- madın 109v/28
1.- man 109v/23, 109v/24
1.- mas 86v/1-2, 109v/27
1.- ması/mazı 109v/28
1.- mas min 109v/23
1.- maḳ 109v/14, 110r/2, 111r/2, 112v/6, 26r/28, 4v/28, 4v/29
1.- maḳ olmas 109v/28
1.- maydur 109v/17
1.- maydurġan 109v/18
1.- maŋ͡g 109v/22
1.- maŋ͡gız 109v/22
1.- maŋ͡glar 109v/23
1.- mış 109v/27
1.- mışaŋ͡g 109v/27
1.- sa 110/4, 110r/5, 70v/21
1.- sa bolmas 109v/28
1.- saḳ 110r/1
1.- saŋ͡g 109v/25
1.- sun 110/4

ıl

1. 109v/21

ılan bkz. **yılan**

1. 112v/9

Ilan Otu

I. 112v/10

ılan otı

1. 112v/10

ılbara -

1. 111r/9
1.- ġa biz 111r/14
1.- ġaç 111r/15
1.- ġalı 111r/15
1.- ġan 111r/8
1.- ġança 111r/16
1.- ġay 111r/17
1.- ġay biz 111r/14
1.- ġıl 111r/9
1.- ġuça 111r/15
1.- ġuçı 111r/15
1.- ġudik 111r/17
1.- ġuluḳ 111r/17
1.- ġum 111r/16
1.- ġunça 111r/15
1.- ġusı 111r/16
1.- ġuŋ͡g 111r/16
1.- ban 111r/11
1.- dik 111r/17
1.- dı 111r/6
1.- durġan 111r/8
1.- lı 111r/14
1.- lıŋ͡g 111r/14
1.- ma 111r/9
1.- maġıl 111r/9
1.- maġım 111r/10
1.- maġum 111r/10
1.- madın 111r/12
1.- man 111r/9
1.- mas 111r/11
1.- ması/mazı 111r/12
1.- mas min 111r/9
1.- maḳ 111r/5
1.- maḳ olmas 111r/13
1.- maydur 111r/8
1.- mış 111r/11
1.- mışaŋ͡g 111r/11
1.- p 111r/11
1.- p bolmas 111r/12
1.- r 111r/6, 111r/7
1.- ram 111r/10
1.- rġan 111r/8

1.- rdik 111r/17
1.- rım 111r/10
1.- r min 111r/10
1.- sa 111r/17
1.- sa bolmas 111r/12
1.- saḳ 111r/14
1.- sun 111r/17
1.- y 111r/14
1.- y almas 111r/13
1.- y ılbara-y 111r/13
1.- ydur 111r/6
1.- ydur min 111r/10
1.- yın 111r/14
1.- y min 111r/10
1.- yu 111r/13

ılbarat -
1.- ıban 111r/18
1.- ıp 48r/14, 111r/18, 111r/20
1.- maḳ 111r/18
1.- mış 111r/19

ılġamış 1
1. 112v/25

ılġamış 2
1. 112v/25

ılġa -
1. 112r/4
1.- ġa biz 112r/11
1.- ġaç 112r/12
1.- ġalı 112r/11
1.- ġan 112r/3
1.- ġança 112r/12
1.- ġay biz 112r/11
1.- ġıl 112r/4
1.- ġuça 112r/12
1.- ġuçı 112r/12, 112v/26
1.- ġudik 112r/15
1.- ġuluḳ 112r/14
1.- ġumızdur 112r/13, 112r/14
1.- ġunça 112r/12
1.- ġusılardur 112r/14
1.- ġuŋ͡guzdur 112r/14
1.- ban 112r/7, 112r/8
1.- dik 112r/15
1.- dı 112r/1
1.- duḳ 112r/2
1.- ġay 112r/14
1.- lı 112r/11
1.- lıŋ͡g 112r/11
1.- maḳ 1 112r/1
1.- ma 112r/4
1.- maġıl 112r/4
1.- maġım 112r/6
1.- maġum 112r/6
1.- madın 112r/9
1.- man 112r/5
1.- mas 112r/8
1.- ması/mazı 112r/9
1.- mas min 112r/5
1.- maḳ 112v/25
1.- maḳ 2 112r/1
1.- maḳ olmas 112r/9
1.- maydur 112r/3
1.- maŋ͡g 112r/5
1.- maŋ͡gız 112r/5
1.- maŋ͡glar 112r/5
1.- mış 112r/7
1.- mışaŋ͡g 112r/8
1.- p 112r/6
1.- p bolmas 112r/9
1.- r 112r/2
1.- ram 112r/6
1.- rġan 112r/3
1.- rdik 112r/15
1.- rım 112r/6
1.- r min 112r/6
1.- sa 112r/15
1.- sa bolmas 112r/9
1.- sun 112r/15
1.- y 112r/10, 112v/26
1.- y almas 112r/10
1.- y ılġay 112r/10
1.- ydur 112r/2
1.- ydurġan 112r/3
1.- ydur min 112r/6
1.- yın 112r/10
1.- y min 112r/5
1.- y sin 109v/26
1.- yu 112r/10
1.- ŋ͡g 112r/4
1.- ŋ͡gız 112r/4
1.- ŋ͡glar 112r/4

ılġar
1. 112v/24

ılġavçı bkz. **ılġaġuçı**
1. 112v/26

ıldam
1. 112v/20, 112v/21

ı.+ ıdın 73v/5
ı.+ lık 112v/21, 112v/22

ıldıra - bkz. **ıltıramaḳ**
ı.- maḳ 111v/16

ıldırım
ı. 112v/23

ıldız
ı. 112v/24

ıldur -
ı.- maḳ/ġ 110r/7

Ilġay
I. 112r/11, 112v/26

ılḫı
ı. 21r/6
ı.+ sı 10r/12, 21r/6
ı.+ ya 22r/25

ılıġ 1 bkz. **ılıḳ**
ı. 113r/17, 113r/18-19

ılıġ 2 (RT) bkz. **ıḳlıġ**
ı. 113r/18-19

ılıcaḳ (RT) bkz. **ılıġ**
ı. 113r/17

ılın -
ı. 110r/18
ı.- a 110v/3
ı.- a almas 110r/26
ı.- a ılına 110r/26
ı.- adur 110r/14
ı.- adurġan 110r/16
ı.- alı 110r/28
ı.- alın͡g 110r/28
ı.- ay 110r/27
ı.- ayın 110r/27
ı.- ġa biz 110r/27
ı.- ġaç 110r/29
ı.- ġalı 110r/28
ı.- ġan 110r/16
ı.- ġança 110v/1
ı.- ġandın 110r/18
ı.- ġay 110v/3
ı.- ġay biz 110r/27
ı.- ġıl 110r/18
ı.- ġuça 110v/1
ı.- ġuçı 110r/29
ı.- ġudik 110v/4
ı.- ġuluḳ 110v/3
ı.- ġum 110v/1
ı.- ġunça 110v/1
ı.- ġusı 110v/2
ı.- ġun͡g 110v/2
ı.- dik 110v/3
ı.- dım 110r/11, 110r/13
ı.- duḳ 110r/13
ı.- ıban 110r/21
ı.- ıp 110r/21, 110r/23
ı.- ıp bolmas 110r/25
ı.- ın͡g 110r/19
ı.- ın͡gız 110r/19
ı.- ın͡glar 110r/19
ı.- ma 110r/19
ı.- maġıl 110r/19
ı.- maġım 110r/20
ı.- maġum 110r/21
ı.- madın 110r/24
ı.- man 110r/20
ı.- mas 110r/23
ı.- ması/mazı 110r/24
ı.- mas min 110r/20
ı.- maḳ 4v/28, 4v/29, 110r/8
ı.- maḳ olmas 110r/25
ı.- maydur 110r/16
ı.- man͡g 110r/19
ı.- man͡gız 110r/19
ı.- man͡glar 110r/20
ı.- mış 110r/21
ı.- mışan͡g 110r/23
ı.- sa 110v/3
ı.- sa bolmas 110r/25
ı.- saḳ 110r/27
ı.- sun 110v/3
ı.- ur 110r/14, 110r/15
ı.- urġan 110r/16
ı.- urdik 110v/4
ı.- urum 110r/20

ılıḳ bkz. **ılıġ**
ı. 113r/18-19

ılıt -
ı.- maḳ 110v/5, 110v/6
ı.- tı 111r/22

ılḳı 1
ı. 112v/27, 112v/29

ılḳı 2
1. 112v/27
1.+ sı 112v/28

ıllıḳ/illıḳ
1. 113r/11, 113r/12

ıltır -
1.- ın͡g 111v/20
1.- ın͡gız 111v/20
1.- ın͡glar 111v/20

ıltıra - bkz. **ıldıramaḳ**
1. 111v/19
1.- ġa biz 111v/25
1.- ġaç 111v/26
1.- ġalı 111v/26
1.- ġan 111v/18
1.- ġança 111v/28
1.- ġay 111v/29
1.- ġay biz 111v/25
1.- ġıl 111v/19
1.- ġuça 111v/27
1.- ġuçı 111v/26
1.- ġudik 111v/29
1.- ġuluḳ 111v/29
1.- ġum 111v/28
1.- ġunça 111v/28
1.- ġusı 111v/28
1.- ġun͡g 111v/28
1.- ban 111v/22
1.- dik 111v/29
1.- dı 111v/16
1.- duḳ 111v/16
1.- ġuçı 111v/27
1.- lı 111v/26
1.- lın͡g 111v/26
1.- ma 111v/19
1.- maġıl 111v/20
1.- maġım 111v/21
1.- madın 111v/23
1.- man 111v/21
1.- mas 111v/22
1.- ması/mazı 111v/23
1.- mas min 111v/21
1.- maḳ 111v/15
1.- maḳ olmas 111v/24
1.- maydur 111v/18
1.- man͡g 111v/20
1.- man͡gız 111v/20
1.- man͡glar 111v/20
1.- megüm 111v/22
1.- mış 111v/22
1.- mışan͡g 111v/22
1.- p 111v/22
1.- p bolmas 111v/24
1.- r 111v/17, 111v/18
1.- ram 111v/21
1.- rġan 111v/19
1.- rdik 111v/29
1.- rım 111v/21
1.- r min 111v/21
1.- sa 111v/29
1.- sa bolmas 111v/24
1.- saḳ 111v/25
1.- sun 111v/29
1.- y 111v/25
1.- y almas 111v/24
1.- y ıltıra-y 111v/24
1.- ydur 111v/17
1.- ydurġan 111v/19
1.- ydur min 111v/21
1.- yın 111v/25
1.- y min 111v/21
1.- yu 111v/24

ımġa
1. 114v/28-29

ımıġ
1. 115r/11

ımraġ
1. 114v/27, 114v/28-29
i.- é ūnişi 114v/28-29

ınaġ bkz. **ınaḳ**
1. 117v/8, 117v/9

ınaḳ bkz. **ınaġ**
1. 117v/8, 117v/9

ınan -
1. 115v/19
1.- a 115v/28
1.- a almas 115v/24-25
1.- a ınana 115v/24-25
1.- adur 115v/18
1.- adur min 115v/22
1.- alı 115v/26
1.- alın͡g 115v/26
1.- a min 115v/21

1.- ay 115v/24-25
1.- ayın 115v/24-25
1.- ġa biz 115v/26
1.- ġaç 115v/26
1.- ġalı 115v/26
1.- ġan 115v/18
1.- ġança 115v/27
1.- ġay 115v/28
1.- ġay biz 115v/26
1.- ġıl 115v/19
1.- ġuça 115v/27
1.- ġuçı 115v/27
1.- ġudik 115v/27, 115v/29
1.- ġuluḳ 115v/28
1.- ġum 115v/27
1.- ġunça 115v/27
1.- ġusı 115v/28
1.- dik 115v/28
1.- dı 115v/17
1.- duḳ 115v/17
1.- ıban 115v/23
1.- ıp 115v/22
1.- ıp bolmas 115v/24-25
1.- ıŋ͡g 115v/20
1.- ıŋ͡gız 115v/20
1.- ıŋ͡glar 115v/21
1.- ma 115v/19
1.- maġıl 115v/20
1.- madın 115v/24-25
1.- madurġan 115v/19
1.- man 115v/21
1.- mas 115v/23
1.- ması/mazı 115v/23
1.- mas min 115v/21
1.- maḳ/ġ 115v/17
1.- maḳ olmas 115v/24-25
1.- maydur 115v/18
1.- maŋ͡g 115v/21
1.- maŋ͡gız 115v/21
1.- maŋ͡glar 115v/21
1.- megüm 115v/22
1.- mekim 115v/22
1.- mış 115v/23
1.- mışaŋ͡g 115v/23
1.- sa 115v/28
1.- sa bolmas 115v/24-25
1.- saḳ 115v/26
1.- sun 115v/28
1.- ur 115v/18
1.- uram 115v/22
1.- urġan 115v/19
1.- urdik 115v/29
1.- ur min 115v/22
1.- urum 115v/22

ınanç
1. 117v/12

Inanç
I. 117v/12

ınıḳ -
1. 116v/18
1.- a 117r/1
1.- a almas 116v/26
1.- a ınıḳa 116v/26
1.- adur 116v/17
1.- adurġan 116v/18
1.- adur min 116v/20
1.- a min 116v/20
1.- ay 116v/27
1.- ayın 116v/27
1.- ġa biz 116v/27
1.- ġaç 116v/28
1.- ġalı 116v/27, 116v/28
1.- ġalıŋ͡g 116v/27
1.- ġan 116v/18
1.- ġança 116v/29
1.- ġay 117r/1
1.- ġay biz 116v/27
1.- ġıl 116v/18
1.- ġuça 116v/28
1.- ġuçı 116v/28
1.- ġudik 117r/1
1.- ġuluḳ 117r/1
1.- ġum 116v/29
1.- ġunça 116v/29
1.- ġusı 116v/29
1.- ġuŋ͡g 116v/29
1.- dik 117r/1
1.- ıban 116v/21
1.- ıp 116v/21
1.- ıp bolmas 116v/25
1.- ıŋ͡g 116v/19
1.- ıŋ͡gız 116v/19
1.- ıŋ͡glar 116v/19
1.- ma 116v/19
1.- maġıl 116v/19
1.- maġım 116v/21
1.- maġum 116v/21
1.- madın 116v/23
1.- man 116v/20, 116v/25
1.- mas 116v/22
1.- ması/mazı 116v/22

1.- mas min 116v/20
1.- maḳ/ġ 116v/16
1.- maḳ olmas 116v/26
1.- maydur 116v/17
1.- maŋ͡ġ 116v/19
1.- maŋ͡ġız 116v/20
1.- maŋ͡ġlar 116v/20
1.- mış 116v/21
1.- mışaŋ͡ġ 116v/22
1.- sa 117r/1
1.- sa bolmas 116v/25
1.- saḳ 116v/27
1.- sun 117r/1
1.- tı 116v/16
1.- tuḳ 116v/17
1.- ur 116v/17
1.- uram 116v/21
1.- urġan 116v/18
1.- urdik 117r/2
1.- ur min 116v/20
1.- urum 116v/21

ıŋ͡ġış -
1.- ıban 117v/1
1.- ıp 117v/1, 117v/2
1.- maḳ/ġ 117r/29
1.- mış 117v/1

ıŋ͡ġra - bkz. **ıŋ͡granmaḳ/ġ**
1. 117r/10-11
1.- ġaç 117r/25
1.- ġalı 117r/24
1.- ġa min 117r/17
1.- ġan 117r/9
1.- ġança 117r/26
1.- ġay 117r/27
1.- ġay biz 117r/24
1.- ġay min 117r/17
1.- ġıl 117r/10-11
1.- ġuça 117r/25
1.- ġuçı 117r/25
1.- ġudik 117r/28
1.- ġuluḳ 117r/27
1.- ġum 117r/26
1.- ġunça 117r/25
1.- ġusı 117r/27
1.- ġuŋ͡ġ 117r/26
1.- ban 117r/18
1.- dik 117r/28
1.- dı 117r/5
1.- duḳ 117r/5
1.- ma 117r/10-11
1.- maġıl 117r/10-11
1.- maġım 117r/16
1.- maġum 117r/16
1.- madın 117r/21
1.- maḳ/ġ 117r/2
1.- man 117r/14
1.- mas 117r/20
1.- ması/mazı 117r/21
1.- mas min 117r/14
1.- maḳ olmas 117r/22
1.- maydur 117r/8
1.- maŋ͡ġ 117r/14
1.- maŋ͡ġız 117r/14
1.- maŋ͡ġlar 117r/14
1.- mış 117r/18
1.- mışaŋ͡ġ 117r/20
1.- ndı 117r/5
1.- p 117r/18
1.- p bolmas 117r/21
1.- r 117r/5, 117r/8
1.- rġan 117r/9
1.- rdik 117r/28
1.- rım 117r/15, 117r/16
1.- r min 117r/15
1.- sa 117r/27
1.- sa bolmas 117r/21
1.- sam 117r/17
1.- saḳ 117r/24
1.- sun 117r/28
1.- y 117r/23
1.- y almas 117r/22
1.- y ıŋ͡gra-y 117r/23
1.- ydur 117r/8
1.- ydurġan 117r/9
1.- ydur min 117r/15
1.- yın 117r/23
1.- y min 117r/15
1.- yu 117r/23
1.- ŋ͡ġ 117r/13
1.- ŋ͡ġız 117r/13
1.- ŋ͡ġlar 117r/13

ıŋ͡gran - bkz. **ıŋ͡gramaḳ/ġ**
1. 117r/10-11
1.- a 117r/23, 117r/28
1.- a almas 117r/22
1.- a ıŋ͡gran-a 117r/23
1.- adur 117r/8
1.- adurġan 117r/9
1.- adur min 117r/15
1.- alı 117r/24
1.- alıŋ͡ġ 117r/24

ı.- a min 117r/15
ı.- ayın 117r/23
ı.- ġa biz 117r/24
ı.- ġaç 117r/25
ı.- ġalı 117r/24
ı.- ġa min 117r/17
ı.- ġan 117r/9
ı.- ġança 117r/26
ı.- ġanım 117r/10-11
ı.- ġay 117r/28
ı.- ġay min 117r/17
ı.- ġıl 117r/10-11
ı.- ġuça 117r/26
ı.- ġuçı 117r/25
ı.- ġudik 117r/29
ı.- ġuluḳ 117r/27
ı.- ġum 117r/26
ı.- ġunça 117r/26
ı.- ġusı 117r/27
ı.- ġuŋ͡ġ 117r/27
ı.- dik 117r/28
ı.- duḳ 117r/5
ı.- ıban 117r/19
ı.- ıp 117r/18
ı.- ıp bolmas 117r/22
ı.- ıŋ͡ġ 117r/13
ı.- ıŋ͡ġız 117r/13
ı.- ıŋ͡ġlar 117r/13
ı.- ma 117r/10-11, 117r/12
ı.- maġıl 117r/12
ı.- maġım 117r/16
ı.- maġum 117r/16
ı.- madın 117r/21
ı.- man 117r/15
ı.- mas 117r/20
ı.- ması/mazı 117r/21
ı.- mas min 117r/15
ı.- maḳ/ġ 117r/2
ı.- maḳ olmas 117r/22
ı.- maydur 117r/8
ı.- maŋ͡ġ 117r/14
ı.- maŋ͡ġız 117r/14
ı.- maŋ͡ġlar 117r/14
ı.- mış 117r/19, 117r/20
ı.- mışaŋ͡ġ 117r/20
ı.- sa 117r/28
ı.- sa bolmas 117r/22
ı.- sam 117r/17, 117r/18
ı.- ur 117r/8
ı.- uram 117r/16
ı.- urġan 117r/9
ı.- urdik 117r/29
ı.- ur min 117r/15
ı.- urum 117r/16

ıpar
ı.- 93r/8

Ipar Ḳoruḳı bkz. **Şīrāz** ve **Yılanotı**
I. 93r/9

ır
ı. 99r/20

ıraḳ
ı. 67r/10

ʿIraḳ
ʿI. 37r/5, 82r/3
ʿāzim-i ʿI. 10r/21-22, 80v/11
ʿāzım-i ʿI. u Ḥicāz 10r/21-22
ʿI.- ı ʿAcem 77r/5
I. Türkmenleri 37r/5

ırcay -
ı.- adur 98r/14
ı.- madı 98r/15, 98r/16
ı.- maḳ 98r/14
ı.- ur 98r/14, 98r/15

ırcayt -
ı. 98r/2
ı.- a 98r/13, 98r/9
ı.- a almas 98r/8
ı.- a ırcayt-a 98r/9
ı.- adurġan 98r/1
ı.- adur min 98r/4
ı.- alı 98r/10
ı.- alıŋ͡ġ 98r/10
ı.- a min 98r/4
ı.- adur 97v/29
ı.- ayın 98r/9
ı.- dik 98r/13
ı.- ġa biz 98r/10
ı.- ġaç 98r/10
ı.- ġalı 98r/10
ı.- ġan 98r/1
ı.- ġança 98r/11
ı.- ġay 98r/12
ı.- ġay biz 98r/10
ı.- ġıl 98r/2
ı.- ġuça 98r/11
ı.- ġuçı 98r/11
ı.- ġudik 98r/13

1.- ġuluḳ 98r/12
1.- ġum 98r/11
1.- ġunça 98r/11
1.- ġusı 98r/12
1.- ġuŋ̃g 98r/12
1.- ıban 98r/5
1.- ıp 98r/5, 98r/6
1.- ıp bolmas 98r/8
1.- ıŋ̃g 98r/3
1.- ıŋ̃gız 98r/3
1.- ıŋ̃glar 98r/3
1.- ma 98r/2
1.- madın 98r/7
1.- maġıl 98r/2
1.- man 98r/4
1.- mas 98r/7
1.- ması/mazı 98r/7
1.- mas min 98r/4
1.- maḳ 97v/27
1.- maydur 98r/1
1.- maŋ̃g 98r/3
1.- maŋ̃gız 98r/3
1.- maŋ̃glar 98r/3
1.- mekim 98r/5
1.- megüm 98r/5
1.- mek olmas 98r/8
1.- mış 98r/5
1.- mışaŋ̃g 98r/6
1.- sa 98r/13
1.- sa bolmas 98r/8
1.- saḳ 98r/9
1.- sun 98r/13
1.- tı 97v/29
1.- ur 97v/29
1.- uram 98r/4
1.- urdik 98r/13
1.- urġan 98r/1
1.- ur min 98r/4
1.- urum 98r/5

ırġa -
1.- y 71r/10

ırġan -
1.- maḳ 98v/2

ırġat (RT)
1. 98r/20, 99v/20

ırġat -
1. 98r/19
1.- a 98v/1
1.- a almas 98r/26
1.- alı 98r/28
1.- a min 98r/22
1.- a ırgat-a 98r/26
1.- adur 98r/18
1.- adurġan 98r/19
1.- adur min 98r/22
1.- alıŋ̃g 98r/28
1.- ay 98r/27
1.- ayın 98r/27
1.- dik 98v/2
1.- ġa biz 98r/27
1.- ġaç 98r/28
1.- ġalı 98r/28
1.- ġan 98r/19
1.- ġança 98r/29
1.- ġay 98v/1
1.- ġay biz 98r/27
1.- ġıl 98r/19
1.- ġuçı 98r/28
1.- ġudik 98v/2
1.- ġuluḳ 98v/1
1.- ġum 98r/29
1.- ġuça 98r/29
1.- ġunça 98r/29
1.- ġuŋ̃g 98r/29
1.- ġusı 98v/1
1.- ıban 98r/23
1.- ıp 98r/24, 98r/23
1.- ıp bolmas 98r/25
1.- ıŋ̃g 98r/20
1.- ıŋ̃gız 98r/20
1.- ıŋ̃glar 98r/21
1.- ma 98r/20
1.- madın 98r/25
1.- maġıl 98r/20
1.- maġım 98r/22
1.- maġum 98r/22
1.- man 98r/21
1.- mas 98r/24
1.- ması/mazı 98r/25
1.- mas min 98r/21
1.- maḳ 98r/17, 98v/3
1.- maḳ olmas 98r/26
1.- maydur 98r/18
1.- maŋ̃g 98r/21
1.- maŋ̃gız 98r/21
1.- maŋ̃glar 98r/21
1.- mış 98r/23
1.- mışaŋ̃g 98r/24
1.- sa 98v/1
1.- sa bolmas 98r/26

1.- saḳ 98r/27
1.- sun 98v/1
1.- tı 98r/17
1.- tuḳ 98r/18
1.- ur 98r/18
1.- uram 98r/22
1.- urdik 98v/2
1.- urġan 98r/19
1.- ur min 98r/22
1.- urum 98r/22

ırġı
1. 99v/21

ırla -
1.- maḳ 99r/16

ırmaçuḳ (RT) bkz. **ırmaḳ**
1. 100r/15

ırmaḳ bkz. **ırmaçuḳ**
1. 5r/7, 5r/8, 100r/18, 100r/15

ıs
1. 101r/11, 104v/9
1.+ ı 104v/13

ısıġ bkz. **ısıḳ**
1. 24v/22, 72v/18, 104v/24, 104v/25, 106v/20, 113r/18-19

Isıġ Köl
I. 104v/25

ısıḳ bkz. **ısıġ**
1. 62v/4-5, 104v/24, 106v/20

ısın -
1.- dı 101v/29
1.- dım 101v/29, 102r/1
1.- maḳ 101v/28

ısır -
1. 103r/4
1.- a almas 103r/10
1.- a ısıra 103r/10
1.- adur 103r/1
1.- adurġan 103r/3
1.- adur min 103r/7
1.- alı 103r/12
1.- alıŋ͡ 103r/12
1.- a min 103r/6
1.- ay 103r/11
1.- ayın 103r/11
1.- dik 103r/15
1.- dı 103r/1
1.- duḳ 103r/1
1.- gan 103r/4
1.- ġa biz 103r/11
1.- ġaç 103r/12
1.- ġalı 103r/12
1.- ġan 103r/2
1.- ġança 103r/13
1.- ġay 103r/15
1.- ġay biz 103r/12
1.- ġıl 103r/5
1.- ġuça 103r/13
1.- ġuçı 103r/13
1.- ġudik 103r/15
1.- ġuluḳ 103r/15
1.- ġum 103r/14
1.- ġunça 103r/13
1.- ġusı 103r/14
1.- ġuŋ͡ 103r/15
1.- ıban 103r/8
1.- ıp 103r/8
1.- ıp bolmas 103r/9
1.- ıŋ͡ 103r/5
1.- ıŋ͡ız 103r/5
1.- ıŋ͡lar 103r/5
1.- maḳ 1 102v/29
1.- ma 103r/5
1.- maġıl 103r/5
1.- maġım 103r/7
1.- maġum 103r/7
1.- man 103r/6
1.- mas 103r/8
1.- ması/mazı 103r/9
1.- mas min 103r/6
1.- maḳ 2 102v/29
1.- maḳ olmas 103r/9
1.- maydur 103r/2
1.- maŋ͡ 103r/6
1.- maŋ͡ız 103r/6
1.- maŋ͡lar 103r/6
1.- mış 103r/8
1.- mışaŋ͡ 103r/8
1.- sa 103r/15
1.- sa bolmas 103r/9
1.- saḳ 103r/11
1.- sun 103r/15
1.- ur 103r/1, 103r/2
1.- uram 103r/7
1.- urdik 103r/16

1.- urġan 103r/2
1.- urum 103r/7

ısırġa
1. 104v/22, 104v/24

ısırġan otı
1. 104v/22

ısıt -
1. 101v/19
1.- a almas 101v/23-24
1.- a ısıta 101v/24
1.- adur 101v/15
1.- adurġan 101v/17
1.- adur min 101v/21
1.- alı 101v/25
1.- alın͡g 101v/25
1.- a min 101v/20
1.- ay 101v/24
1.- ayın 101v/24
1.- dik 101v/28
1.- ġa biz 101v/25
1.- ġaç 101v/25
1.- ġalı 101v/25
1.- ġan 101v/16, 101v/17
1.- ġança 101v/26
1.- ġanġa 101v/19
1.- ġay 101v/27
1.- ġay biz 101v/25
1.- ġıl 101v/20
1.- ġuça 101v/26
1.- ġuçı 101v/26
1.- ġudik 101v/28
1.- ġuluḳ 101v/27
1.- ġum 101v/26
1.- ġunça 101v/26
1.- ġusı 101v/27
1.- ġun͡g 101v/27
1.- ıban 101v/21
1.- ıp 101v/21
1.- ıp bolmas 101v/23
1.- ın͡g 101v/20
1.- ın͡gız 101v/20
1.- ın͡glar 101v/20
1.- maḳ 1 101v/13
1.- ma 101v/20
1.- madın 101v/23
1.- maġıl 101v/20
1.- man 101v/20
1.- mas 101v/22
1.- ması/mazı 101v/22
1.- mas min 101v/20
1.- maḳ 102r/1, 110v/6
1.- maḳ 2 101v/13
1.- maḳġa 101v/14
1.- maydur 101v/16
1.- man͡g 101v/20
1.- man͡gız 101v/20
1.- man͡glar 101v/20
1.- mekim 101v/21
1.- megüm 101v/21
1.- mek olmas 101v/23
1.- mış 101v/22
1.- mışan͡g 101v/22
1.- sa 101v/27
1.- sa bolmas 101v/23
1.- saḳ 101v/25
1.- sun 101v/28
1.- tı 101v/15
1.- tıḳ 101v/15
1.- ur 101v/15, 101v/16
1.- uram 101v/21
1.- urdik 101v/28
1.- urġan 101v/16
1.- ur min 101v/21
1.- urum 101v/21

ısıtma
1. 104v/22

ısḳa - bkz. **ıslamaḳ**
1.- maḳ 102r/4

ısla - bkz. **ısḳamaḳ**
1. 102r/10
1.- ban 102r/17
1.- dı 102r/4
1.- dık 102v/4
1.- duḳ 102r/8
1.- ġa biz 102r/29
1.- ġaç 102v/2
1.- ġalı 102v/1
1.- ġan 102r/9
1.- ġay 102v/4
1.- ġay biz 102r/29
1.- ġıl 102r/11
1.- ġuçı 102v/2
1.- ġudik 102v/5, 102v/6
1.- ġuluḳ 102v/4
1.- ġum 102v/2
1.- ġusı 102v/3
1.- ġun͡g 102v/3
1.- lı 102v/1

ı.- lın͡g 102v/1
ı.- ma 102r/12-13
ı.- madı 102r/4
ı.- madın 102r/25
ı.- madın͡g 102r/6
ı.- maġıl 102r/12-13
ı.- maġım 102r/16
ı.- maġum 102r/17
ı.- maḳ 102r/11, 102r/2
ı.- maḳġa 102r/3
ı.- man 102r/14
ı.- mas 102r/24
ı.- ması/mazı 102r/24
ı.- mas min 102r/14
ı.- maḳ 102r/11
ı.- maḳ olmas 102r/26
ı.- maydur 102r/9
ı.- man͡g 102r/12-13
ı.- man͡gız 102r/12-13
ı.- man͡glar 102r/14
ı.- mış 102r/17
ı.- mışan͡g 102r/24
ı.- p 102r/17
ı.- p bolmas 102r/25
ı.- p ısla-p 102r/18
ı.- r 102r/8
ı.- ram 102r/15
ı.- rdik 102v/5
ı.- rġan 102r/9
ı.- rım 102r/16
ı.- r min 102r/14
ı.- sa 102v/4
ı.- sa bolmas 102r/25
ı.- saḳ 102r/29
ı.- sun 102v/4
ı.- y 102r/27, 102r/28
ı.- y almaş 102r/26
ı.- y ısla-y 102r/27
ı.- ydur 102r/8
ı.- ydurġan 102r/9
ı.- ydur min 102r/14
ı.- yın 102r/27
ı.- y min 102r/14
ı.- yu 102r/26
ı.- n͡g 102r/12-13
ı.- n͡gız 102r/12-13
ı.- n͡glar 102r/12-13

ıṣlāḥ

ı. 21r/16

ıslan -

ı. 102v/12
ı.- a almas 102v/19
ı.- a ıslana 102v/20
ı.- adur 102v/8
ı.- adurġan 102v/9
ı.- adur min 102v/15
ı.- alı 102v/21
ı.- alın͡g 102v/22
ı.- a min 102v/14
ı.- ay 102v/20
ı.- ayın 102v/20
ı.- dik 102v/27
ı.- dı 102v/7
ı.- duḳ 102v/8
ı.- ġa biz 102v/21
ı.- ġaç 102v/24
ı.- ġalı 102v/22, 102v/23
ı.- ġan 102v/11, 102v/9
ı.- ġança 102v/25
ı.- ġanı 102v/12
ı.- ġay 102v/27
ı.- ġay biz 102v/21
ı.- ġıl 102v/13
ı.- ġuça 102v/24
ı.- ġuçı 102v/24
ı.- ġudik 102v/27
ı.- ġuluḳ 102v/26
ı.- ġum 102v/25
ı.- ġunça 102v/24
ı.- ġusı 102v/26
ı.- ġun͡g 102v/26
ı.- ıban 102v/16
ı.- ıp 102v/16
ı.- ıp bolmas 102v/18
ı.- ın͡g 102v/13
ı.- ın͡gız 102v/13
ı.- ın͡glar 102v/13
ı.- maḳ 1 102v/6
ı.- ma 102v/13
ı.- maġıl 102v/13
ı.- madın 102v/18
ı.- maġım 102v/15
ı.- maġum 102v/15
ı.- man 102v/14
ı.- mas 102v/17
ı.- ması/mazı 102v/17
ı.- mas min 102v/14
ı.- maḳ 2 102v/6
ı.- maḳ olmas 102v/19
ı.- maydur 102v/9
ı.- man͡g 102v/14
ı.- man͡gız 102v/14

ı.- maŋ͡glar 102v/14
ı.- mış 102v/16
ı.- mışaŋ͡g 102v/16
ı.- sa 102v/27
ı.- sa bolmas 102v/19
ı.- saḳ 102v/21
ı.- sun 102v/27
ı.- ur 102v/8
ı.- uram 102v/15
ı.- urdik 102v/27
ı.- urġan 102v/9
ı.- ur min 102v/14
ı.- urum 102v/15

ıslaş -
ı.- maḳ 102v/6

ıslat -
ı.- maḳ 102v/28

ıslıġ
ı. 104v/20

ısmarlama 1
ı. 104v/21

ısmarlama 2
ı. 104v/21, 104v/9

ısmarla -
ı.- maḳ 104v/9

ışın
ı. 106v/24

ʿışḳ (Ar)
ʿı. 8r/15, 8v/28, 10v/12, 11r/4, 12v/25, 13r/3, 18r/12, 18r/8, 11r/19, 12v/8, 21r/2, 23r/10, 24v/26, 27v/21, 36v/14, 40v/2, 41v/29, 47r/24, 53r/27, 54v/8, 62v/24, 63r/24, 63v/21, 66r/9, 69r/15, 71v/4, 78r/14, 80r/27, 81v/10, 83v/5, 85r/15, 86r/28, 87v/13, 88v/21, 92r/23, 92r/24, 94r/14, 97r/11, 99v/9, 94v/2, 100r/20, 100r/27, 102r/19, 102r/22, 103v/11, 108v/21, 113r/18-19, 114v/28-29, 117r/10-11,
bāde-yi ʿı. 74r/7
belā-yi ʿı. 64v/14
dāye-yi ʿı. 96v/3
ehl-i ʿı. 43v/21
esīr-i derd-i ʿı. 15v/5
giriftār-i ġam-i ʿı. 13r/18
kemāl-i ʿı. 75v/27
mest-i ʿı. 55v/7
mey-i ʿı. 95v/28
sermāye-yi ʿı. 96v/3
terk-i ʿı. 56v/4
ṭarīḳ-i ʿı. 17r/15, 108v/23
ʿı.- ı mecāzım 82r/14
ġam-i ʿı.+ a 13r/18
ʿı.+ da 33r/24, 114r/16
ʿı.+ dın 10r/20, 80v/12
ṭabīb-i ʿı.+ dın 93r/22
ʿı.+ ıdın 16r/9, 36v/5
ʿı.+ ı 75v/6
cām-i ʿı.+ ıdın 55v/5
ʿı.+ ını 62v/29
ʿı.+ ıŋ͡g 4r/15, 9v/17, 24v/2, 49v/19, 54r/15, 57v/5, 81r/5, 93v/5, 97v/4, 108v/3
sırr-ı ʿı.+ ıŋ͡g 11r/2, 39v/29
ʿı.+ ıŋ͡gda 23v/3
ʿı.+ ıŋ͡gnı 102r/21, 117r/4
ehl-i ʿı.+ nıŋ͡g 39r/10

ışḳırıḳ 1 bkz. **işkilik**
ı. 106v/15, 106v/17

ışḳırıḳ 2
ı. 106v/15

ışna- bkz. 105v/10 **işne-**
ı.- p 106v/24
ı.+ rı 53v/12

ıtıt -
ı.- maḳ 95r/5

ıtġı
ı. 106v/25

ʿıṭr (Ar)
ʿı.+ ı 20v/21, 93v/19, 102r/3, 113r/9
ʿı.+ nı 7v/5

ʿıyş (Ar)

ʿı. 12v/18, 73r/16, 79v/13, 87v/23, 89r/15, 102v/10, 113r/14, 29v/21
bezm-i ʿı. 80v/27
hengām-i ʿı. 57r/6
ʿı.+ ī 54v/7

ızġı
ı. 106v/25

ızṭırāb (Ar)
ı. 18v/21, 8r/1-2, 57v/21
ı.+ da 9r/14
ı.+ dur 40v/10
ı.+ ıñġa 11v/12-13

J

jāle (Fa)
j. 104r/23, 60v/18, 98r/16, 98r/6

jiyān (Fa)
şīr-i j. 92r/19

K / Ḳ

ḳaba -
ḳ.- p 107r/28

ḳabaḥat (Ar)
ḳ. 30r/10

ḳabaḳ bağla -
ḳ.- maḳ 19r/4

kaʿbe (Ar)
K. 65r/12
k.- yi kūyige 38v/23-24

kaʿbeteyn (Ar)
k. 60v/18
k.+ idin 111r/24

ḳābil (Ar)
ḳ.- i cennet 8r/21
ḳ.- i luṭf 114v/18, 16v/2

Kābil / Kābül
K. 45r/29, 57r/10, 71r/13-14, 86r/24-25, 115r/24

Ḳābīl
Ḳ. 87r/19

ḳabīle (Ar)
ḳ. 116v/15
ḳ.+ sin 98v/11

ḳabr (Ar)
ḳ.+ imde 91r/6
ḳ.+ imni 7r/16
ḳ.+ ıġa 93r/14

ḳabūl (Ar)
ḳ. 56v/2, 77r/14, 95r/21, 95v/6, 100r/27
ehl-i ḳ. 80v/18
ḳ.+ ı 77r/14

Ḳabul Ḫan
Ḳ. 50r/26

kāc (Fa)
k. 25v/22
k.+ ıdın 9v/8

ḳaç -
ḳ.- a alġay 110v/21-22
ḳ.- ar 108r/10-11
ḳ.- araḳ 23r/15
ḳ.- ıp 26r/16, 48r/25
ḳ.- maḳ 4v/8
ḳ.- saḳ 101r/6
ḳ.- tı 112r/21, 95v/20-21

ḳaç
ḳ. 8r/20

ḳaçan
ḳ. 40v/16, 48v/25, 98v/8

ḳaçur -
ḳ.- ma 66r/5
ḳ.- maḳ 4v/8
ḳ.- up 39r/26
ḳ.- ur 102v/12

ḳad bkz. ***ḳadd*** (Ar)
ḳ. 6r/16, 20r/26, 85v/15
sāyil-i ḳ. 81v/20
ḳ.- ı nāzük 99v/12
ḳ.- ı raʿnāsı 48r/3
ḳ.+ dur 6r/16
ḳ.+ ı 20r/16
ḳ.+ ın͡g 66r/6, 109r/14, 110/4

ḳadar (Ar)
ḳ. 9v/20

ḳadd bkz. ***ḳad*** (Ar)
ḳ. 85v/13
ḳ.+ ı 24v/22, 39v/6
ḳ.+ ıġa 46r/19
ḳ.+ ımġa 9r/23
ḳ.+ ın 15v/29, 62r/13
ḳ.+ ınġa 66v/6
ḳ.+ ın͡g 52v/23
ḳ.+ ıda 16r/2
ḳ.+ ında 16r/2

ḳadeḫ (Ar)
ḳ. 11r/27, 39v/29, 48r/7, 36v/12, 101r/22, 111v/14
ḳ.+ ġa 44r/26
ḳ.+ ini 109r/28
ḳ.+ siz 118r/18

ḳadem (Ar)
ḳ. 19v/15, 19v/16, 26r/17, 38v/2, 49v/18, 53r/17, 56r/26, 57v/14, 67r/10, 67v/10, 71v/5, 80v/7, 85v/26, 99r/27, 115r/3
ḳ.+ im 113r/8

ḳadr (Ar)
ḳ. 73v/7
ḳ.+ ın 50v/29

ḳāf (Ar)
ḳ. 40v/2

Ḳāf
Ḳ. 79r/9-10

ḳafes (Ar)
ḳ. 43v/22, 59v/26
giriftār-i ḳ.+ dir 66v/17

kāfir (Ar)
k. 17r/14
k.+ ġa 23v/19, 73r/20
ḫāl-ı Hindū-yi k. 11r/18
k.- i ḫudkām 17r/4
k.- i ḫūnrīz 28v/9
k.+ min 115r/29

kāfī (Ar)
k. 93v/26

kāfūr (Ar)
k. 26v/5

kāġaẕ (Fa<Çin)
k. 27v/11

kāh (Fa)
berg-i k. 93v/4
k.+ ı 68v/27
k.+ ım 75v/27

ḳahhār (Ar)
ḳ.+ lıġı 63v/12

ḳahr (Ar)
ḳ. 10v/15-16, 73r/20, 83r/21
tīġ-i ḳ. 94v/16
ḳ.+ ıġa 111v/9
ḳ.+ ıdın 92r/19
ḳ.+ ın͡g 97v/12

ḳahramān (?)
ḳ.+ ı 89v/3

ḳāim (Ar)
ḳ.+ dür 8r/15

ḳaḳ -
ḳ.- ar min 53v/3
ḳ.- ıp 70v/13
ḳ.- ḳay 98r/24

ḳaḳnus (Ar<Yun)
ḳ. 111r/25

ḳāḳum (Ar)
ḳ. 40r/21

ḳal -
ḳ.- dı 30v/18, 40v/1, 62v/26, 64r/9, 65r/10, 71r/15, 81v/10,

86r/29, 91r/27, 96v/9, 99r/18, 105v/13, 110r/23, 117v/22
ḳ.- dım 115v/10
ḳ.- dın͡g 67r/10
ḳ.- ġalı 22r/22
ḳ.- ġan 36v/9-10, 53r/29, 73v/13-14
ḳ.- ġay 106v/22, 42r/10
ḳ.- ġum 54v/1
ḳ.- ıban 81v/13
ḳ.- ınmas 4r/18, 4r/16
ḳ.- ıp 35r/14, 64v/2, 7v/9
ḳ.- ıp 35r/15, ḳ.- ıptur 92r/23
ḳ.- madı 17r/17, 23v/6-8, 54v/23, 62v/27, 72v/18, 87v/7
ḳ.- maġay 62v/24
ḳ.- mamış 92r/23
ḳ.- mas 57v/23, 77r/1, 4r/16
ḳ.- maḳ 37r/13
ḳ.- mış 85v/29
ḳ.- sa 23v/20, 53v/6, 73v/13-14
ḳ.- sam 40r/2
ḳ.- ur 109v/21, 117v/8

ḳalʿa (Ar)
ḳ.+ dın 99r/27
ḳ.+ nın͡g 107r/29
ḳ.+ sının͡g 105v/1-2

Ḳalay bkz. **Man͡gḳıt**
Ḳ. 70v/29

ḳalem (Ar)
ḳ. 4r/15, 75v/15, 97v/4
ḳ.+ in͡g 118v/8

ḳalender (?)
ḳ. 40v/6

ḳalın
ḳ. 98v/20

ḳalḳan
ḳ. 118r/27

ḳallaş
ḳ.+ ım 76r/3-4

Ḳalmaḳ
Ḳ. 37r/2

ḳamer (Ar)
ḳ. 26r/16, 97v/1

kām (Fa)
k. 59v/17, 68r/26-28, 83r/24, 99v/26
berḳ-i k. 53v/11
k.+ dın 98r/15
k.+ ını 74r/15
k.+ ın͡g 50r/17
k.+ ı 119r/9, 39r/11, 39r/12, 64v/28
k.+ ıġa 20v/6
k.+ ın 31v/1, 70v/21
k.+ ını 67v/9
k.+ ın͡gı 31v/5

ḳāmet (Ar)
ḳ. 85v/13
ḳ.- i raʿnānı 9r/23
ḳ.- i şimşādı 7v/15
ḳ.+ in͡g 109v/8, 23r/9
ḳ.+ ni 83v/7

kāmrānī (Fa)
besāṭ-ı k. 83v/4

kān (Fa)
k. 86r/15
k.+ idin 99r/22

ḳan
ḳ. 5r/24, 5r/25, 5r/27, 11r/27, 21v/14, 25v/20, 32v/8, 36v/4, 37v/16, 37v/27, 39v/29, 41v/26, 43r/16, 44v/7, 53v/23, 54v/29, 57v/9, 58v/18, 59v/26, 68v/25, 72v/18, 75v/22, 86r/4-5, 89v/2, 91r/23, 96r/20, 113r/18-19
ḳaṭre-yi ḳ. 95v/28
ḳ.+ bar- 3r/4
ḳ.+ ġa 108v/22
ḳ.+ dur 44r/29
ḳ.+ ġa 43r/1
ḳ.+ ı 37v/2
ḳ.+ ıġa 46r/11, 7v/9
ḳ.+ ım 80r/23
ḳ.+ ıma 26r/23
ḳ.+ ımġa 18r/23, 12r/10
ḳ.+ ımı 5r/25
ḳ.+ ın 20r/5
ḳ.+ ını 45r/19, 83r/14

ḳ.+ lar 106v/4, 50v/15
ḳ.+ lıġ 3r/27

ḳanat
ḳ. 48v/25, 62v/29, 97r/26
ḳ.+ ınıŋ͡ 25v/28

ḳand (Ar)
ḳ. 31v/3, 4r/14, 61r/3, 76r/13, 88v/23, 97v/3

Ḳandihār
Ḳ. 86r/24-25

ḳanı
ḳ. 30r/6, 37v/16, 73v/29, 77v/19, 80r/27

ḳap ḳara
ḳ. 16v/10

ḳapġuçı
ḳ.+ m 25v/8, 25v/9

ḳar
ḳ. 106v/25, 117v/2

ḳar -
ḳ.- ıp 115v/10

kār (Fa)
k. 10r/27, 12v/8, 94r/15, 97v/25, 106v/18

ḳa'r (Ar)
ḳ.+ ide 35r/15

ḳara
ḳ. 21r/1, 24r/19, 42v/12, 43v/1, 4r/15, 57r/26, 63r/25, 64r/24, 8v/6, 92v/14, 95r/4, 97v/4, 112v/6, 113r/5, 115r/16, 118r/1
ḳ.+ lıġdur 10v/11
ḳ.+ sı 108r/10-11
ḳ.+ sıda 66r/5 ,8v/6

ḳara -
ḳ.- raḳ 71r/28

ḳara aġrıġ bkz. **itigi** ve **inçiŋ͡ge**
ḳ. 95v/24

Ḳarabaġ
Ḳ. 36v/18
Ḳ.+ ı 45r/29
Ḳ.- ı Arran 36v/19
Ḳ.- ı Arrannı 36v/20

ḳarabaş
ḳ. 47r/25

ḳarabına bkz. **alay pozan**
ḳ. 49v/22

ḳaraġçı
ḳ. 37r/12

Ḳara Ḫan bin Moġol Ḫan
Ḳ. 71r/10, 77r/3

Ḳara Ḳurım
Ḳ. 71r/10

Ḳaraḳoyunlu
Ḳ. 23v/26

ḳaramtul
ḳ. 17r/22

ḳarangu
ḳ. 26v/17, 27v/13, 75r/19, 96v/21, 94r/28
ḳ.+ luḳ 23v/13, 23v/14

ḳarār (Ar)
ḳ. 45v/18, 12r/28, 99r/24
ḳ.+ ıda↔ḳarārında 18v/7
ḳ.+ ım 17v/27
ḳ.+ ında 18v/7, 18v/9, 20r/12
ḳ.+ sız 108v/1

ḳarar -
ḳ.- ġan 51r/13
ḳ.- ıp 38r/2

Ḳarataşlı
Ḳ. 23v/26

ḳara tayaḳ
ḳ. 19r/4

ḳaravul
ḳ. 7r/22, 36v/21, 108r/10-11

ḳarçıġay
ḳ. 19r/18, 26r/15

kār-dān (Fa)
vezir-i k. 65r/27

ḳardaş
ḳ.+ ıdur 71v/15

ḳarġa -
ḳ.- dı 3v/19
ḳ.- ġan 48v/8

kār-gāh (Fa)
k.+ ıda 58v/16

ḳarġavul
ḳ. 19r/18

ḳarı -
ḳ.- dıŋ͡g 23r/21, 3r/19
ḳ.- mas 37r/13

ḳarı
ḳ. 104v/29, 117v/29, 27v/2
ḳ.+ dur 105r/3
ḳ.+ lar 48r/16
ḳ.+ lıġ 4r/11, 23r/28, 53r/8, 72v/18
ḳ.+ lıġdın 47v/26
ḳ.+ lıġnı 4r/11
ḳ.+ nı 109v/3/4

ḳarın
ḳ. 24r/13-14
ḳ.+ taş 17v/6

ḳarış -
ḳ.- ıŋ͡g 60r/19

ḳarn bkz. **ḳarın**
ḳ.+ ıŋ͡g 24r/13-14, 26v/15

Ḳārūn
Ḳ. 42r/6
Ḳ.+ nı 42r/7

kārvān (Fa)
k.- i derd 45r/5
k.+ dın 67r/10
k.+ ı 66v/25
k.+ ım 38r/24

ḳaṣd (Ar)
ḳ.- ı cān 53r/10, 90r/7
ḳ.+ ıġa 11r/26, 91r/16

ḳāṣid (Ar)
ḳ. 54v/9

Ḳāsım Big
Ḳ. 34v/19

ḳāṣır (Ar)
ḳ.+ īdür 56r/10

ḳaṣr (Ar)
ḳ. 56r/10, 56r/3, 57r/15

Ḳaṣr- ı Şīrīn
Ḳ. 56r/2, 104v/28

ḳaṣṣāb (Ar)
ḳ. 80r/21

ḳaş
ḳ. 10r/9, 21r/4, 56v/27, 91r/23, 109r/12
ḳ.+ ı 10r/9, 15r/16, 18r/7, 21r/5, 115r/28, 118r/1
ḳ.+ ıda 11r/18, 18r/28, 39v/24, 57v/3, 99v/19, 112v/12
ḳ.+ ıġa 3v/23, 9v/25
ḳ.+ ım 15r/7
ḳ.+ ımda 41v/7
ḳ.+ ımdın 58v/17
ḳ.+ ımız 15r/9
ḳ.+ ında 20r/16
ḳ.+ ıŋ͡g 11r/4, 15r/10, 74r/16, 84v/14
ḳ.+ ıŋ͡gda 109r/2, 18r/16-17
ḳ.+ ıŋ͡gdın 76r/3-4, 77v/15-16
ḳ.+ ları 8v/10

kāş (Fa)
k. 109v/11, 56v/4, 90v/8

ḳaşan -
ḳ.- ur 75v/22

ḳaşaŋ͡g
ḳ. 23r/21, 3r/20

Kaşġar
K. 71r/13-14

ḳaş ḳaral -
ḳ.- maḳ 19r/3

kāş-kī (Fa)
k. 5v/11, 5v/12, 57r/11

ḳat -
ḳ.- ġıl 73r/28

ḳat
ḳ.+ ıġa 108v/1

ḳaṭʿ (Ar)
ḳ. 20v/6, 35v/5, 35v/6, 49v/18, 99r/19
ḳ.+ ıda 19v/15
ḳ.+ ın 19v/22

ḳaṭār (Ar)
ḳ. 72v/24-25

kātib (Ar)
k. 103r/23-24
k.- i ṣunʿ 6r/5

ḳātil (Ar)
ḳ. 17v/23, 20r/6, 20v/1, 54r/8
ġamze-yi ḳ. 28v/9
ḳ.+ i 87r/13
ḳ.- i çābüksüvār 83r/20
ḳ.- i şücaʿ 77v/27
ḳ.- i şücāʿ 62r/10
ḳ.+ lerni 11r/26, 91r/16

ḳatı -
ḳ.- ġan 11v/14

ḳatıġ bkz. **ḳatıḳ**
ḳ. 18r/28, 19v/24, 25r/13-14, 26r/8, 30v/29, 52r/13, 76r/8, 100r/27, 101r/9-10
ḳ.+ dur 11r/23
ḳ.+ lıġ 97v/5

ḳatıġ köz
ḳ.+ lük 19r/5

ḳatıḳ bkz. **ḳatıġ**
ḳ. 19v/24

ḳatl (Ar)
ḳ. 20r/27, 22v/18, 30r/17, 40v/18, 80r/23, 82v/16, 83v/5, 90r/23, 22r/11-12, 108v/20
ḳ.+ i 11r/19
ḳ.+ im 40v/26, 80v/29, 111v/5
ḳ.+ ime 53v/, 99v/1
ḳ.+ imġa 86v/11
ḳ.+ in 56v/3

ḳatla
ḳ. 30r/27, 39v/20, 46v/19-20, 47v/27, 48r/20, 54r/12, 77v/2, 88r/2, 90r/3, 115r/16

ḳatlan -
ḳ.- dılar 55v/17
ḳ.- ıp 97r/14

ḳatlıġ
ḳ. 76v/16

ḳaṭre (Ar)
ḳ. 3r/6, 6v/28, 18v/6, 20v/12, 22v/1, 35v/4, 50v/15, 63v/9, 83r/14, 96v/3, 96r/15
ḳ.+ ler 16v/1
ḳ.+ si 55v/11-12
ḳ.- yi ḳan 95v/28

ḳav -
ḳ.- ar 73v/13-14
ḳ.- arlar 82v/8
ḳ.- dı 115v/4
ḳ.- ġan 67v/27
ḳ.- ma 23r/22, 3r/20, 71v/28, 106r/19
ḳ.- maġıl 56r/27-28
ḳ.- up 112r/21

ḳavġun
ḳ.+ çı 8r/7
ḳ.+ lar 8r/1-2

ḳavl (Ar)
ḳ. 22v/15
ḳ.- i Būḥanīf 38v/2

ḳavla -
ḳ.- p 67r/26

ḳavm (Ar)
ḳ. 15r/21, 65r/4, 79r/9-10, 99v/15
ḳ.+ nıŋ͡g 26r/10-11

ḳavs (Ar)
ḳ. 55v/20

ḳavurma
ḳ. 9r/24

kāvek (Fa)
k.+ i 49v/3

ḳay
ḳ. 93r/29, 98v/11

ḳaya
ḳ. 57r/1

ḳayan
ḳ. 8v/16, 27v/21, 40v/17, 54r/23, 114v/17

ḳayaş
ḳ. 71v/16

ḳayġur -
ḳ.- maġıl 16v/15

ḳayd (Ar)
ḳ. 38v/25, 38v/26
ḳ.+ ıdın 71r/28
ḳ.+ ını 97r/28, 100v/3, 108v/15

ḳayda
ḳ. 12v/12, 39r/28, 64r/26, 72v/11, 87v/13, 102v/11, 104r/9, 117v/8 97r/14, 65v/17
ḳ.+ dur 72v/11
ḳ.+ sın 89r/12

ḳayġu
ḳ. 24v/11, 24v/12, 90r/7, 96v/20
ḳ.+ da 26r/13
ḳ.+ dın 24v/11, 90r/7
ḳ.+ dur 68v/25
ḳ.+ luḳ 106v/13, 23v/13
ḳ.+ m 12r/26
ḳ.+ sıdın 42r/10

ḳayġur -
ḳ.- maġıl 62v/22

ḳāyim (Ar)
ḳ. 55r/6

ḳayıḳ
ḳ. 65r/24

Ḳays
Ḳ. 16r/25, 97r/15

ḳaysı
ḳ. 18r/16-17, 23v/6-8, 109r/26, 112v/18
ḳ.+ ġa 80r/9
ḳ.+ nıŋ͡g 97r/3

ḳayt -
ḳ. 99v/19

ḳaytar -
ḳ. 73v/27, 8v/13-14
ḳ.- maḳnıŋ͡g 112v/16
ḳ.- u 8v/16

ḳayu
ḳ. 36v/29, 56v/1, 93r/19

ḳaz -
ḳ.- a durġan 7v/19, 7v/20
ḳ.- arġa 7v/20
ḳ.- arġan 7v/19
ḳ.- ıp 38r/6

ḳażā
ḳ. 68r/12, 35r/9, 6r/7, 39r/11, 58v/16, 111r/23
ḳ.+ dın 82r/19
ḥakkāk-i ḳ.+ dın 105r/21
leged-kūb-i ḳ. 94r/10
ḳ.+ yā 58v/16

ḳazaḥ (Ar)
ḳ. 55v/20

ḳazaḳ
ḳ. 33r/29

ḳazan
ḳ.+ ı 39r/18

ḳāżī (Ar)

ḳ. 83r/22

Ḳāżī Ḥamīd
Ḳ. 38r/2

ḳazuḳ
ḳ. 45v/14

ḳāẕūrāt (Ar)
ḳ. 105v/13

ké (Fa)
k. 114v/28-29, 117v/19

kebāb (Ar)
k. 71v/4

kebīre (Ar)
k. 45v/3
k. yazuḳ 45v/5

kebk (Fa)
k.- i raʿnā 62v/14

ḳéblé (Fa<Ar)
ḳ. 113r/7
ḳ.- yé Yaġma 113r/7

kec (Fa)
k. 38v/2

kef (Fa)
k. 75r/20
k.- i destçe 89r/25
k.- i pāyın 113v/25

kefen (Ar)
k. 108v/22

kefş-dūz (Fa)
k.+ luḳġa 85r/26

kehrübā (Ar)
k. 75v/27, 98v/8
k.+ lıġ 56r/11

kej (Fa)
k. 73v/7, 81v/13

keklik azmaḳ
k. 19r/6-7

kelām (Ar)
k. 59r/10
k.+ dın 59r/10
k.+ ın͡ġ 24r/23

gül-mīḫ (Fa)
k.+ i 106v/23

Kelīle ve Dimne
K. 10v/26, 10r/25, 10v/8, 71v/12, 72r/2, 75v/21-22, 80v/14, 85v/13, 108v/1, 109r/9, 114r/1-2

Keneges bkz. **Çavlı**
K. 70v/29

kem (Fa)
k. 37v/8, 46v/15, 69v/9, 79r/27, 88v/16, 65r/25
ġayr-ı k.+ ü kāstlıġ 23v/1
k.+ likimni 59v/24
k.+ lik 23v/11
k.+ lıġ 23v/11
k.+ rek 23r/12
k.+ ü kāst lıġ 23r/29

kemāl (Ar)
k.- i ʿışḳ 75v/27
k.- i ḫaṣege 53v/28

kemān (Fa)
k.+ ım 101v/5, 11v/2

kemeç
k. 82r/1

kemend (Fa)
k. 12v/12, 39r/28
k.+ i zülfün͡ġ 105r/7

kemer (Fa)
k. 7v/20
k.+ ide 7v/20

kemīn (Fa)
k. 37r/12
k.+ de 51r/26
k.+ din 108r/10-11

kemīne **yazuḳ** (Fa+Tr)
k. 45v/5

kemterīn (Fa)
çadur-i k. 71r/16

kenār (Fa)
k.+ ıdın 37r/22
k.+ ına 5r/8

kerek
k. 26r/15

kerem (Ar)
k. 16v/2, 59v/24, 59v/28, 73v/19, 77r/15, 114v/18
k.+ in 89r/9
k.+ niŋ͡g 71v/15

keri
k. 26r/12

kerīh (Ar)
k. 64r/20

kerr (Ar)
k. 58r/27, 77r/29

kerrāh (Ar)
k.+ lara 89v/5

kesb (Ar)
k. 57v/26
k.+ ide 104r/16-17

keşret (Ar)
k.- i peykānıdın 107r/19

Keşmīr
K. 109v/9, 74r/10

keşşāf (Ar)
k. 8r/17

keşti (Fa)
k.- yi tīz 73v/9-10
k.- yi tīz-tek 20v/19-20

keten (Ar)
k. 42v/20

kevākib (Ar)
k. 57r/15

kevkeb(Ar)
k.- i baḫtıŋ͡g 100r/24

kevneyn (Ar)
k. 85v/26

Kevşer
k. 32v/6-7, 104r/16-17
mey-i K. 26r/18

key (Fa < ki ey)
k. 83r/15, 82v/27

keyfiyyet (Ar)
k.+ in 86r/6, 37r/21

Keyḫüsrev
K. 85r/21

Keykāvūs ve **Siyāvuş**
K. 79v/10

kez
k. 34r/23, 90v/15-16

kezek
k. 13r/17, 93v/29

ki (Fa)
k. 3r/16, 3r/23, 3v/12, 3v/23, 3v/24, 4r/17, 4r/8, 4v/19, 5r/25, 5v/10, 5v/29, 7v/17, 8r/26, 8r/27, 8r/29, 8v/10, 8v/7, 9r/2, 9v/8, 11r/19, 12v/26, 13r/16, 15v/1, 15v/6, 16r/25, 16v/21, 16v/23, 16v/7, 17r/25, 17r/4, 17v/28-29, 18r/10, 18r/14, 18r/16-17, 18r/22, 18r/23, 18r/8, 18r/9, 18v/10, 18v/9, 19v/17, 19v/19, 19v/23, 20r/12, 20r/13, 20r/29, 20r/4, 20v/1, 20v/3, 22v/8, 23r/11, 23r/14, 23v/1, 23v/17, 23v/4, 23v/6-8, 24r/13-14, 24r/15, 24r/21, 24v/13, 24v/19, 24v/20, 24v/24, 24v/26, 24v/9, 25r/5, 25v/20, 25v/6, 26r/13, 26r/16, 26r/18, 26r/20-21, 26r/23, 26r/24, 26v/10, 27v/14, 28r/12, 28r/13, 29v/21, 29v/7, 30r/17, 30r/27, 30v/24, 31v/26, 31v/3, 32r/11, 32v/6-7, 33r/28, 33v/28-29, 34r/14, 35v/4, 36v/19, 36v/3, 37r/15, 37r/17, 37r/24 25, 37r/6,

37v/16, 37v/26, 38v/25, 38r/7, 39r/26, 39r/27, 39r/7, 39v/8, 40r/23, 40r/9, 40v/1, 40v/10, 41v/29, 41v/5, 42r/24, 42v/13, 43r/3, 43v/22, 44r/22-23, 44v/6, 45r/5, 45v/3, 46r/19, 46r/9, 46v/15, 46v/4, 47v/23, 48r/12, 48r/18, 49r/15, 49v/26, 49v/28, 49v/5, 50r/11, 50v/16, 51r/15, 52r/12, 52r/13, 53r/17, 53r/27, 53v/14, 53v/19, 54r/14, 54r/15, 54r/20, 54r/23, 54r/28, 54r/6, 54r/8, 54v/25, 55r/1, 55r/23, 55v/11-12, 55v/20, 56r/10, 56r/2, 56r/3, 57r/4-5, 57v/23, 57v/24, 58r/27, 58v/12, 58v/17, 59r/10, 59r/20, 59r/3, 59r/9, 59v/24, 60r/11, 60r/15, 60r/16, 60r/17, 60v/10, 61v/1, 62v/11, 62v/2, 62v/21, 62v/22, 62v/24, 62v/28, 63v/16, 63v/18, 63v/19, 63v/8, 64r/26, 64v/14, 65r/15, 65r/28-29, 65v/16, 65v/17, 65v/19, 65v/28, 65v/29, 66v/27, 67r/10, 67r/16, 67r/4, 68r/3, 68v/10, 68v/23, 68v/26, 68v/6, 69r/20, 69v/15, 69v/16-18, 70r/29, 71r/15, 71r/25, 71r/5, 71r/8-9, 72r/18, 72v/11, 72v/13, 72v/4, 72v/7, 73r/16, 73r/21, 73r/23, 73r/24, 73r/7, 73v/13-14, 73v/28, 74r/7, 75r/12, 75r/16, 75r/19, 75r/22, 75v/12, 75v/17, 76r/2, 76r/3-4, 76r/7, 77r/15, 77v/15-16, 77v/18, 77v/19, 77v/21, 78r/14, 78r/18, 78r/3, 78r/5, 78r/7, 78v/6, 79v/23, 80r/23, 80r/25, 80r/26, 80r/27, 80r/29, 80r/3, 80r/7, 80v/1, 81r/10, 81r/22, 81r/3, 81r/5, 82r/13, 82r/2, 82v/20, 82v/9, 83r/18, 83r/22, 83r/23, 83r/25, 83r/28, 83r/9, 84r/14, 84r/20, 85v/18, 86r/24-25, 86r/29, 86r/4-5, 86v/16, 86v/1-2, 87v/13, 87v/14, 87v/27, 87v/5, 87v/7, 88r/29, 88v/12, 88v/22, 89r/12, 89r/9, 89v/3, 90r/27, 90v/15-16, 91r/17, 91r/22, 91r/6, 91r/8, 91v/16, 91v/6, 92r/17, 92r/23, 92v/26, 92v/7, 93r/22, 93v/16, 93v/2, 93v/28, 93v/4, 94r/13, 94r/28, 94r/8, 95v/28, 95v/6, 95v/8, 96r/18-19, 96r/20, 96r/2-3, 96r/7, 96v/15, 96v/17, 96v/19, 96v/25, 97r/12, 97r/15, 97v/25, 98v/11, 98v/17, 98v/20, 98v/8, 99r/27, 99r/29, 99v/11, 99v/13, 99v/16, 99v/5, 12v/11, 15r/21, 21v/24, 100r/10, 100r/17, 100r/29, 101r/25, 101r/26, 101v/17, 102r/7, 102v/12, 103r/4, 104r/3, 104v/13, 104v/14, 104v/24, 105r/18, 105v/11-12, 105v/16, 106v/13, 106v/15, 106v/22, 106v/8, 107v/18, 108v/5, 109r/10-11, 109r/14, 109r/15, 109r/2, 109r/26, 109r/3, 109r/5, 109v/10, 109v/13, 109v/6, 109v/8, 10r/29, 10v/5, 110r/11, 110v/21-22, 110v/25, 111r/7, 111v/17, 112v/15, 112v/18, 112v/28, 112v/29, 113r/12, 113r/20, 113r/3, 114r/17, 114v/27, 115r/11, 115r/2, 115r/8, 115r/9, 115v/10, 116r/19, 116v/24, 116v/5, 117r/18, 117r/19, 117v/27, 118r/15, 118r/18, 118r/3, 118r/9, 118v/4-5,

kibi

k. 5r/6, 8v/6, 23v/21, 23v/21, 25r/8, 48r/23, 56r/14, 67v/26, 68v/25, 69r/14, 75r/20, 75v/15, 75v/16, 78r/25, 78v/19-20, 80r/23, 80r/27, 86r/9, 91r/7, 92r/16, 93v/1, 93v/18, 96v/17, 102r/1, 106v/4, 109v/3/4, 111r/25, 115v/10, 116r/19, 118v/27

kiç -

k.- ge min 20v/4, 20v/5
k.- gen 99r/23
k.+ gesige 110r/22
k.- mek 4r/29
k.- mes 10r/27

kiç

k. 75v/28, 83r/9, 99r/28
k.+ rek 19v/16, 71v/4

kiçe

k. 12v/3, 15r/19, 24v/7, 26v/17, 28r/13, 38r/6, 51r/27, 51v/25, 55r/4, 63v/18, 67v/13, 69v/16-18, 75r/23, 82r/17, 82r/27, 93v/17, 96r/5, 96v/23, 104r/8, 105v/11-12
k.+ de 94r/28
k.+ ki 17v/11
k.+ ler 44r/6, 73r/29-73v/1, 117r/5
k.+ niŋ͡g 71r/24
k.+ si 52r/13

kiçik
k. 13r/28, 21v/25, 22v/4, 39v/15, 85v/3, 116v/23,
k.+ çe 21v/26
k.+ deki 22v/5
k.+ din 69r/25
k.+ dür 22r/1
k.+ ge 21v/26
k.+ ler 21v/28
k.+ lerge 21v/28
k.+ likde 85r/26
k. yaşlıġ 83r/12

kiçim
k. 26v/22

kiçür -
k.- mek 4r/29

kifāyet
k.+ ide 23r/11

ki[ki]rteki
k. 110r/23

kil -
k. 2v/11, 6v/12, 8v/6, 13v/13, 29v/21, 83r/18, 108v/18
k.- di 2v/13, 9v/16, 32v/6-7, 36v/29, 54r/6, 73r/24, 83r/26, 108v/3, 114v/24-25, 118v/17
k.- dik 6v/26, 9r/11
k.- diler 55v/14
k.- dim 118r/15, 95r/20
k.- diŋ͡g 26r/20-21, 30r/17
k.- dük 5v/23
k.- e 72v/24-25
k.- e başladılar 109v/7
k.- e dürmiş 13r/24-25
k.- e dürgen 13r/24-25, 6r/21
k.- ecekdir 17v/26
k.- edür 37v/26, 37v/27, 3v/10, 6v/12, 71v/11
k.- edür irdi 6r/29
k.- edürgen 14r/15, 3v/13, 25r/16, 25r/17
k.- edürgeniŋ͡giz 3v/12
k.- eturġan 25r/13-14, 25r/18
k.- eturġanı 25r/13-14
k.- ey 108r/23
k.- geç 17r/11, 40r/3, 88v/11, 96v/29
k.- geli 12r/17
k.- gen 3r/28, 3v/2, 44r/29, 5r/11
k.- gende 3r/29
k.- gey 23r/12, 6v/25, 9r/10
k.- gil 18v/2
k.- güçi 5r/11, 7r/11, 7r/14
k.- güm 12v/14, 83r/18
k.- gümdür 12v/14
k.- gümiz 12v/16
k.- gümizdür 12v/16
k.- günçe 118v/23, 47v/27
k.- güsi 12v/21, 12v/23
k.- güsidür 12v/21
k.- güsilerdür 12v/27
k.- güŋ͡g 12v/17, 94r/8
k.- güŋ͡gdür 12v/17
k.- güŋ͡güz 12v/20
k.- güŋ͡güzdür 12v/20
k.- ip 3v/23, 10v/15-16, 18r/28, 34v/20, 56v/4, 57v/26, 69r/19, 71v/11, 76r/12, 77r/26, 84v/5, 92v/18-19, 92v/25, 93v/15, 108v/1, 108v/3
k.- iŋ͡g 8v/21
k.- iŋ͡giz 8v/26
k.- iŋ͡gler 8v/27
k.- me 9r/16
k.- me-mek 9v/5
k.- medi 9v/5
k.- megen 92r/28
k.- megil 18v/2, 9r/16
k.- mekim 4v/23
k.- megüm 4v/25
k.- mek 25r/15, 2r/13, 2v/12, 49r/10, 5r/16
k.- mekge 5r/20
k.- mes 20r/22, 3r/29, 74r/2
k.- mese 59v/29, 60r/20, 89r/8, 90r/13

k.- mesi/mezi 9r/26
k.- mes irgeç 99v/26
k.- meydür 111r/29
k.- meyü 92r/27
k.- meŋ 39v/24
k.- miş 73v/10, 73v/11
k.- se 113r/3, 11r/22, 32v/6-7, 40r/15, 40v/26, 41v/7, 56r/16, 78r/10
k.- sem 56v/3
k.- seŋ 104r/8
k.- sün 6v/25, 9r/11
k.- ür 24v/11, 26r/9, 3v/10, 62v/22, 97r/11
k.- ür irdi 6r/29
k.- ürgen 3v/13, 6r/21
k.- üri 36r/23
k.- ürse 89r/6
k.- ürüŋge 22v/2

kiliş -
k.- ip 18v/25

kiltür -
k. 59v/28
k.- diler 113r/24
k.- edür 27v/21
k.- ey 62r/24
k.- ge sin 40r/29
k.- mekige 18v/19
k.- meydür 111r/29
k.- sün 65r/23
k.- türür 5v/1010, v/3, 89v/10

ḳīl u ḳāl (Ar)
ḳ.+ ı 96v/19

kim
k. 3r/7, 4v/13, 8v/11, 9r/18, 9r/2, 10r/29, 17v/28-29, 59r/10, 73v/7, 8r/26, 20v/6, 21v/12, 21v/23, 22r/15, 22r/17, 22v/13, 22v/25, 23r/10, 23r/11, 23r/22, 23v/1, 23v/10, 23v/14, 23v/20, 24r/16, 24r/23, 24v/13, 24v/15-16, 24v/20, 24v/29, 25v/19, 25v/24, 26r/14, 26r/18, 26r/8, 26v/11, 26v/2, 26v/4, 26v/8, 27v/11, 27v/14, 27v/5, 28r/13, 28r/23, 28r/28, 30r/28, 30r/29, 30v/18, 30v/23, 30v/4, 31r/16, 31v/3, 33r/25, 33v/25, 33v/26, 34r/4, 35r/28, 36r/4, 36v/14, 36v/16, 36v/23, 36v/28, 36v/29, 37v/1, 37v/15, 37v/24, 38v/17, 38v/2, 38v/23-24, 39r/15, 39r/28, 39v/12, 39v/14, 39v/20, 39v/29, 39v/6, 39v/9, 40r/10, 40r/5, 40r/7-8, 40r/9, 40v/11, 40v/18, 40v/3-4, 41v/7, 42v/12, 42v/14, 43r/1, 43r/16, 43v/21, 43v/26, 44r/28, 44r/9, 45r/19, 45r/2, 45r/28, 46r/11, 46r/15, 46r/21, 46r/27, 47r/10-11, 48r/1, 48r/20, 48v/24, 49r/15, 49v/20, 50r/5, 50v/16, 50v/29, 51r/10, 51r/15, 51r/17, 51r/4, 51v/22, 51v/25, 52r/10, 52r/20, 52r/27, 52r/4, 53r/7, 54r/10, 54r/4, 54r/6, 54r/9, 54v/10, 54v/5, 54v/7, 54v/8, 54v/9, 55v/6, 55v/8, 56r/10, 56r/27-28, 56r/6, 56v/27, 56v/6, 57r/1, 57r/18, 57v/21, 57v/22, 57v/3, 57v/8, 58r/11, 58r/23-24, 59v/28, 60r/23, 62r/13, 62r/15, 62r/2, 62r/24, 62r/27, 62v/1, 62v/12, 62v/27, 63r/24, 64r/14, 64r/17, 64r/24, 65v/2, 65v/26, 65v/9, 66v/17, 67r/19, 67r/5, 68r/26-28, 68r/29, 68v/11, 68v/21, 69r/20, 69r/25, 69v/9, 70v/10, 70v/13, 70v/8, 71r/16, 71r/6, 71v/11, 71v/5, 72r/11, 72r/26, 72v/11, 72v/6, 73r/16, 73v/13-14, 73v/3, 73v/9-10, 74r/10, 74r/2, 74v/6, 75v/27, 75v/29, 76r/8, 76v/19, 77r/1, 77r/13, 77v/18, 78r/25, 78r/28, 78r/6, 78v/21, 79v/1, 79v/13, 80r/21, 80r/23, 80r/24, 80r/27, 80v/19, 80v/21, 80v/24, 80v/29, 81r/2, 81r/22, 81v/11, 82r/1, 82r/13, 82r/17, 82r/19, 82v/17, 82v/23, 83r/11, 83r/25, 83r/26, 83r/27, 83v/3, 83v/6, 84v/14, 85v/16, 85v/25, 85v/29, 85v/3, 86r/15, 86r/6, 86v/17, 86v/1-2, 86v/9, 87r/19, 87v/11, 87v/4, 88v/16, 88v/26, 89r/14, 89v/10, 89v/2, 90r/13, 90v/1, 90v/15-16, 90v/8, 91v/19, 92r/23, 92v/14, 92v/16, 92v/22, 92v/8, 93r/13, 93r/14, 93r/19, 93r/20, 93r/28, 93v/14, 93v/3, 94r/4, 95v/20-21,

96r/20, 96r/2-3, 96v/10, 96v/27, 97r/16, 97r/2, 97r/20, 97v/12, 97v/13, 97v/25, 97v/4, 98r/15, 98r/16, 98r/6, 98v/11, 98v/8, 99r/24, 99r/25, 99r/26, 99r/27, 99v/1, 99v/2, 99v/29, 99v/6, 103v/19, 110v/21-22, 111r/7, 113v/24
k.+ din 49r/12
k.+ e 8r/1-2
k.+ ge 10r/26, 6r/7, 97r/14
k.+ i 48r/18
k.+ im 49r/12
k.+ ni 65r/3
k.+ niŋ͡g 65r/28-29

kim (: ki)
k. 3r/21, 3r/29, 3v/20, 4r/15, 5r/27, 6r/1, 6r/27, 6v/20, 6v/21, 7r/1, 7r/7, 7v/28, 8v/28, 10r/26, 10v/25, 11r/20, 11r/27, 12r/8, 12r/10, 12r/17, 12v/4-5, 12v/12, 13r/26, 13r/6, 15v/19, 15v/29, 16r/22, 16r/23, 16v/23, 16v/8, 17r/14, 17r/17, 17v/24, 18r/3, 18r/13, 18r/26, 18v/12, 19r/1, 19v/14, 19v/15, 19v/16, 20v/3, 20r/15, 20r/26, 20v/3, 20v/5, 20v/19-20, 21r/13, 21r/16, 21v/25, 22r/13, 22r/3, 24v/22, 28r/5, 38r/11, 39v/15, 51v/13, 56v/1, 56v/2, 62v/22, 63v/18, 64v/20, 65r/26, 65r/3, 66r/2, 66v/29, 66v/8, 67r/19, 67r/2, 69v/16-18, 70r/22, 71r/28, 71v/28, 73v/29, 74r/3, 76r/3-4, 81v/17, 85v/6-7, 100r/1, 100r/22, 100r/29, 100r/4, 100r/7, 100v/4, 100v/9, 101r/22, 101r/6, 101v/14, 101v/18, 101v/8, 102r/29, 102v/23, 103r/23-24, 103v/7, 104v/25, 105r/26, 106r/19, 106v/22, 106v/3, 107v/18, 108r/3, 108r/7, 108v/15, 108v/16-17, 108v/4, 108v/6, 109v/11, 109v/13, 109v/21, 110r/7, 111r/1, 111v/13, 111v/5, 112v/21, 112v/4, 112v/5, 113r/24, 113r/8, 114r/1-2, 114v/26, 116v/24, 117v/2, 117v/29, 118v/1, 118v/10, 118v/17, 118v/6-7

kime bkz. **uçan** ve **ḳayıḳ**
k. 65r/24
k.+ ni 85v/18
k.+ sin 7v/11

kimek
k.+ leri 118r/24

kimerse
k. 16v/24

kimese
k. 53v/23

kimse
k. 37v/4, 43r/1, 49r/12, 64v/20
k.+ ge 73v/13-14
k.+ ni 24v/19
k.+ sin 40r/18
k.+ ye 11r/2

kimsene
k. 79v/20

kīn (Ar)
k. 69r/14
bünyād-ı maṣāf-i k. 93r/1
tīġ-i k. 109r/21
tīġ-i k. 48r/20
k.+ i 22r/11-12
k.+ idin 50r/11
k.+ raḳ 10v/15-16

kīne (Ar)
k. 74r/23

kiniçe
k. 17r/9

Kinit
K. 3v/11

kint
k. 36v/9-10
k.+ ler 18r/3

kir -
k. 39r/15, 39r/7, 76v/16, 94r/26-27
k.- di 16r/16, 24r/18, 33r/17, 37v/15, 56r/23, 75v/17, 80r/23

k.- er 112v/5
k.- geç 22v/3, 67r/26
k.- geli 43v/23
k.- geni 107r/29
k.- geyler 28v/26
k.- ip 18r/19, 22r/16
k.- iptür 3v/12
k.- mek 117v/20-21, 21v/11
k.- mekge 21v/12

kirek
k. 19v/22, 23v/9, 41v/6, 43r/16, 54r/28, 68v/6, 69r/15, 69v/11, 88v/24, 95v/22, 98r/24, 9r/12-13
k. ala 9r/15
k.+ tür 110r/5, 59r/19
k. ura 9r/15

kiriş -
k.- mek 18v/22

kirpik
k. 109v/26
k.+ im 23r/5
k.+ imge 35v/4
k.+ iŋ 109v/15
k.+ ler 42r/2, 62v/29
k.+ lerim 35r/28
k.+ lerin 36v/16

kis -
k. 9v/17
k.- egen 7r/25
k.- emen 9v/16, 9v/17
k.- e min 9v/23
k.- gen 95r/5
k.- gey 3v/20
k.- güçirek 23r/1
k.- ip 81r/22
k.- mekde 108v/15
k.- mekge 100v/4
k.- men 9v/15, 9v/16
k.- mes min 9v/28

kisve (Ar)
k.+ siyle 10r/23-24

kisvet (Ar)
k.- i faḳr 103v/7
k.+ lik 111v/27

kīş (Fa)
k. 40r/23, 50r/16, 71r/28

kişi
k. 16r/15, 16v/21, 18r/3, 20r/16, 23r/21, 24r/16, 30r/6, 33r/29, 34r/4, 3r/20, 40r/29, 41v/6, 46r/23, 46r/27, 54r/15, 54r/9, 57r/26, 59v/20, 68r/12, 68v/14, 70v/20, 75r/12, 75r/16, 78r/19, 85r/15, 85v/22, 89r/28, 89r/9, 95v/10, 95v/25, 97r/4, 100r/10, 100r/20, 109r/21, 112r/7, 114r/8, 115r/25
k.+ din 55r/1, 69r/25
k.+ ge 106v/8, 108v/11-12, 72r/3, 79v/14, 93r/13, 53r/18
k.+ ler 109v/3/4, 118v/12, 18r/7
k.+ likdin 36v/14
k.+ miz 111r/29
k.+ ni 38v/25, 38v/26, 39v/16
k.+ niŋ 40r/10, 96v/19, 9r/2
k.+ si 108r/10-11, 46v/19-20

kişne
k.- ri 53v/13

kişver (Fa)
k.+ din 20v/4
k.+ idin 23v/6-8

kit -
k. 13v/5, 2v/11, 99v/27
k.- dik 9r/11
k.- edür 14r/13
k.- edürmiş 14r/14
k.- eli 14r/12
k.- er 48r/18, 89r/26, 90r/4
k.- er bol-saŋ 99v/27
k.- erge 110r/18
k.- ey 14r/13
k.- eyin 14r/13
k.- geç 13v/28
k.- geli 13v/29
k.- gen 13v/22, 19r/22
k.- gençe 13v/27
k.- gey 14r/1, 19r/21, 9r/10
k.- gil 13v/23, 8v/7
k.- güçe 13v/27
k.- güçi 13v/26
k.- güdik 80v/26
k.- gülük 14r/2
k.- güm 14r/4, 94r/8

k.- gümizdür 14r/4
k.- günçe 13v/27
k.- güsi 14r/6
k.- güsilerdür 14r/7
k.- güŋ͡g 14r/5
k.- güŋ͡güzdür 14r/6
k.- iben 14r/17, 6r/3
k.- ip 12r/9, 13v/8, 14r/17, 20v/21, 6r/5, 93v/19, 113r/10
k.- iŋ͡g 13v/9, 14r/16
k.- iŋ͡giz 14r/16
k.- iŋ͡gler 14r/16
k.- mek 13v/16, 2r/13, 2v/12, 3r/1, 4r/29, 80r/17, 99v/27
k.- men 13v/24
k.- mes 13v/23, 104v/13
k.- meydür 13v/24
k.- miş 112r/8, 13v/25
k.- se 30r/4
k.- sek 14r/9
k.- sem 14r/8
k.- seŋ͡g 14r/10
k.- seŋ͡giz 14r/10
k.- sün 14r/2, 44v/5, 91r/1, 9r/11
k.- ti 13v/16, 24r/3, 2v/13, 37v/24, 5v/16, 72v/18
k.- tik 14r/2
k.- tiler 5v/16
k.- tim 13v/20, 13v/5, 5v/22
k.- tiŋ͡g 13v/17, 5v/18
k.- tiŋ͡giz 13v/20, 5v/20
k.- tiŋ͡gler 13v/20, 5v/20
k.- tük 13v/21, 25v/10, 5v/23
k.- ür 57r/4-5
k.- ürdi 25v/27
k.- ürseŋ͡g 48r/25

kitāb (Ar)
k.+ lar 4r/10, 94r/19

kitābe (Ar)
k. 106v/7

kiter -
k.- di 108v/3, 23v/6-8
k.- e 65v/11
k.- mek 4r/29
k.- ürdik 64r/21

kitert -
k.- ip 86r/9

kiy -
k.- diŋ͡g 103v/8
k.- dür 104r/4
k.- dürdüŋ͡g 58r/11
k.- gülük 12r/28, 12r/29
k.- ip 117v/16, 62v/13
k.- mese 103r/25
k.- miş 40r/23
k.- seŋ͡g 58r/11

kiyik
k. 98v/17, 105r/26, 110r/18

kiyin
k. 24r/17, 24r/18, 110r/22, 113r/3, 114r/1-2
K. 36v/9-10

kiz -
k. 25v/26, 25v/29
k.- ip 99r/28
k.+ meki 110r/23
k.+ mekim 87v/27

kiẓb (Ar)
k. 73v/13

ḳıbla (Ar)
ḳ.+ ġa 115r/29

ḳıl
ḳ.+ ı 109r/4

ḳıl -
ḳ. 2v/22, 9r/23, 10v/11, 12r/14, 13r/3, 22v/18, 24v/2, 36v/12, 53v/1, 54r/10, 58r/23-24, 58v/12, 59r/18, 62v/12, 66v/27, 69v/9, 76r/7, 81r/1, 81r/3, 84r/14, 87v/11, 90v/14, 90v/15-16, 99r/19, 100v/15-16, 109v/21, 112v/21, 115r/1
ḳ.- a alġay mu 95v/10
ḳ.- acaḳ 12r/15
ḳ.- a durmış 6r/15
ḳ.- a kör 18v/28, 18v/29
ḳ.- adur 68v/11, 85v/3
ḳ.- adurmış bol-ġay 7r/6, 7r/8
ḳ.- alı 97r/1
ḳ.- alıŋ͡g 95v/29
ḳ.- an 7v/14, 7v/15
ḳ.- ay 54r/15

ḳ.- ġan 109r/8
ḳ.- ġay 39v/14
ḳ.- ġıl 3r/16
ḳ.- ġusı 39v/9
ḳ.- dı 9r/18, 18v/6, 22v/22, 22v/25, 25v/28, 36v/19, 38r/7, 42r/5, 48r/1, 51r/17, 52r/4, 56r/2, 56r/23, 58v/14, 62r/10, 62r/15, 68r/3, 75v/26, 76v/19, 77v/26, 7v/5, 80r/9, 83v/2, 85v/3, 86r/27, 92v/7-8, 93r/2, 93r/25, 97r/18-19, 97r/2, 108r/13, 100r/29, 105v/1-2, 108v/24, 108v/3, 113r/21, 115r/3, 118r/5
ḳ.- dılar 80v/18, 85v/18
ḳ.- dım 20r/15, 24r/9, 31v/3, 37v/17, 43r/3, 90r/27, 96v/19, 100r/27
ḳ.- dıñg 22v/18, 50r/2, 62v/14, 76r/7, 107v/25
ḳ.- dıñgız 39v/12
ḳ.- duḳ 3v/22
ḳ.- ġaç 40v/13
ḳ.- ġalı 12r/16, 12r/18, 12r/19, 18v/6
ḳ.- ġa min 81r/8-9
ḳ.- ġan 22v/14, 56v/4, 8r/14, 8r/15, 7v/14
ḳ.- ġança 53v/1
ḳ.- ġanda 49v/4, 83v/24
ḳ.- ġandın 42r/4
ḳ.- ġanım 92r/28
ḳ.- ġay 2v/23, 8r/17, 64v/20, 101r/25
ḳ.- ġay sin 99r/19
ḳ.- ġan 56r/14
ḳ.- ġıl 8v/6, 8v/8, 40r/23, 67r/20
ḳ.- ġuçı 2v/21, 2v/23, 56r/27-28
ḳ.- ġuluḳ 54v/10
ḳ.- ġumdur 106v/2, 12v/10
ḳ.- ġunça 49v/18
ḳ.- ıban 116v/5, 62v/18, 86v/29, 91r/22, 93v/1
ḳ.- ıġ 5v/8
ḳ.- ıp 16r/13, 23v/1, 24v/13, 26r/18, 28r/21, 30r/27, 30v/27, 35r/9, 35v/4, 35v/5, 35v/6, 36v/12, 39v/17, 40r/15, 44r/12, 50r/2, 58r/26, 59v/6, 62r/25, 63v/18, 63v/7, 65r/12, 69v/9, 74v/1, 76v/16, 7r/18-19, 7r/19, 83r/20, 83r/28, 85r/21, 90r/25, 93r/25, 93r/26, 93r/7, 95v/29, 97r/2, 99r/25, 102r/6, 104v/11, 108v/24, 110v/21-22, 113r/2
ḳ.- ıp sin 115r/9, 18r/14
ḳ.- ıptur 109r/24, 113r/5
ḳ.- ıpturlar 75r/13
ḳ.- ıptur sin 18r/13
ḳ.- ış 5v/8
ḳ.- ma 10r/15, 10r/7, 20v/3, 48r/20, 49v/4, 78v/28, 90v/1, 95v/20-21, 97r/16
ḳ.- maġayı 109v/20
ḳ.- maġıl 116r/8-9
ḳ.- madı 9r/17, 23v/5, 69v/16-18, 79r/27, 103r/23-24
ḳ.- madılar 26v/10
ḳ.- madıñg 22v/18, 87v/15
ḳ.- maġay 23r/25
ḳ.- maġaylar 77r/17
ḳ.- maġnı 60r/26
ḳ.- malı 97r/12
ḳ.- man 53v/19, 109v/23
ḳ.- mas 10r/13, 10r/7, 10v/29, 115v/10, 86v/19, 99v/19, 26r/12
ḳ.- ması/mazı 10r/14, 10r/16, 10r/27, 9r/26
ḳ.- maḳ 19v/20, 21v/12, 2v/23, 3v/28, 100v/1, 106v/8, 108v/11-12, 118v/2
49v/20, 68v/20, 72r/3, 92v/26, 95v/20-21, 98v/29
ḳ.- maḳġa 62v/21, 93v/15
ḳ.- maḳıġa 93r/2
ḳ.- maydur 38r/18
ḳ.- mañg 39v/12
ḳ.- mañgız 39v/12, 61r/3, 90r/27
ḳ.- mış 17r/1, 17r/2, 27v/14, 62r/13, 6r/11, 90r/27
ḳ.- mış sin 89v/24
ḳ.- sa 16v/1, 17r/16, 22r/13, 53r/10, 54v/28, 69v/9, 79v/15, 82v/10, 92v/25, 95r/21, 96v/27, 108v/23, 111r/25
ḳ.- sam 19v/19, 52v/23, 62v/21, 115r/29
ḳ.- saḳ 26r/10-11
ḳ.- sañg 26r/2, 51v/11, 98r/15, 115r/23
ḳ.- sun 20r/17, 75r/16
ḳ.- ur 21v/12, 26v/5, 29v/7, 30v/13, 37r/21, 54r/16-17, 80v/24, 86r/4-5, 88v/16, 88v/28,

90r/23, 92r/27, 95v/28, 96v/15, 109r/5, 10r/27, 112v/6, 115r/25
ḳ.- ur 18v/28
ḳ.- ur biz 15v/9
ḳ.- urda 82v/25
ḳ.- urdı 114r/1-2, 118r/13
ḳ.- urdın 92r/26
ḳ.- urġa 21v/13, 21v/14, 73r/28
ḳ.- urıdın 79v/14
ḳ.- urlar 116r/8-9, 28r/23, 68r/26-28, 99v/6
ḳ.- ur min 3r/7, 42v/14
ḳ.- urnı 94r/8
ḳ.- ur sin 54r/6, 18v/29
ḳ.- uruz 15v/9

ḳılıç
ḳ. 40v/18, 46v/19-20, 80r/16, 99v/6
ḳ.+ da 8r/29
ḳ.+ dur 79v/3
ḳ.+ ı 101v/1, 89r/26
ḳ.+ larını 95r/11

Ḳılıç Arslan
Ḳ. 37r/18

ḳılıġ
ḳ. 91r/28

ḳılıl - bkz. **ḳılın-**
ḳ.- maḳ 4r/9
ḳ.- sa 4r/10

ḳılın - bkz. **ḳılıl-**
ḳ.- maḳ 4r/9, 4r/12

ḳılma -
ḳ.- dın 11r/4, 11r/5
ḳ.- ġıl 8v/8
ḳ.- mış 11r/5

Ḳınān bin Enūş
Ḳ. 18r/2

Ḳıpçaḳ
Ḳ. 45r/25-26
Deşt-i Ḳ. 27v/18

ḳıp ḳırmızı
ḳ. 16v/10

ḳır -
ḳ. 75v/29
ḳ.- ıp 116r/19

ḳıraġ bkz. **ḳıraḳ**
ḳ.+ dın 118v/8

ḳıraḳ bkz. **ḳıraġ**
ḳ. 109r/3, 26r/28

ḳırav
ḳ.+ dur 71v/27

ḳırıḳ
ḳ. 26r/28

Ḳırım
Ḳ. 45r/29

ḳısḳa
ḳ.+ dur 9r/6

ḳıṣṣa (Ar)
ḳ. 54v/8
ḳ.+ m 81v/18

ḳış
ḳ. 26v/14, 48r/14, 99r/25
ḳ.+ da 23v/4
ḳ.+ laḳ 17r/23

ḳışla -
ḳ.- p 99r/25

ḳışlaḳ
ḳ. 36v/19

ḳışḳar -
ḳ.- ıp 23v/5

ḳıṭʿa (Ar)
ḳ.+ ī 62r/27

ḳıvan -
ḳ.- maḳ 78v/4

ḳıy -
ḳ.+ a ḳıya 95r/5
ḳ.- madın͡g 43r/6

ḳıyāmet (Ar)
ḳ. 55v/6

ṣūr-ı ḳ. 54r/18

ḳıyās (Ar)
ḳ.+ ı 22r/1, 65r/15

Ḳıyat bkz. **Arucan**
Ḳ. 37r/28-29, 37v/6, 45r/25-26, 49v/14, 70v/29

ḳıymaç
ḳ. 25v/19

ḳıymet (Ar)
ḳ.+ i 97r/14

ḳıymetī (Ar)
ḳ. 81r/6
laʿl-ı ḳ. 48r/7

ḳız
ḳ. 30v/18
ḳ.+ ın 28r/21
ḳ.+ lar 11r/29, 91r/15

ḳızar -
ḳ.- ġan 42v/8
ḳ.- ıp 34r/5
ḳ.- mış 43r/29
ḳ.- ur 109v/14

ḳızıġ
ḳ. 111r/7

ḳızıl
ḳ. 19v/13, 19v/14, 42v/8, 44r/28, 49v/28, 58r/23-24, 60r/17, 83r/11, 95v/9, 97r/11, 117v/29

ḳızıl ayaḳ
ḳ. 19r/4

ḳızımtul
ḳ. 17r/21

ḳızıt -
ḳ. 97v/26
ḳ.- ġan 71v/4
ḳ.- tı 93r/21

ḳızıḳ
ḳ. 62v/4-5

ḳol
ḳ. 112v/4, 33r/5
ḳ.+ ġa 113r/20
ḳ.+ ıda 75r/16
ḳ.+ ıdın 80v/21
ḳ.+ ıdındur 89r/9
ḳ.+ ın 73r/28
ḳ.+ lar 118r/3
ḳ.+ ların͡gġa 31v/26
ḳ.+ um 108v/25, 54v/27
ḳ.+ umdın 92r/26
ḳ.+ umnı 73v/19

ḳol -
ḳ.+ arġa 43r/16
ḳ.- dı 118r/5
ḳ.- dılar 118r/5

ḳolda -
ḳ.- p 83r/26

ḳoldaş
ḳ.+ lıġ 92v/25

ḳolḳar -
ḳ.- san͡g 30r/28

ḳonġar -
ḳ.- adurmış bol-ġay 7r/5
ḳ.- adurmış bolġay 7r/8

Ḳonġrat
Ḳ. 71r/1

ḳop -
ḳ. 11r/15, 101r/11
ḳ.- a 11v/24
ḳ.- ay 11v/26
ḳ.- ayın 11v/26
ḳ.- up 116v/15

ḳopuz
ḳ. 78v/22

ḳorġan
ḳ. 107r/28
ḳ.+ nı 47r/26, 107r/28

ḳorġaşun
ḳ. 97v/13

ḳorḳ -

ḳ.- a imene 114r/1-2
ḳ.- ar 36v/16
ḳ.- armin 24v/22
ḳ.- maḳlıḳġa 30r/18
ḳ.- may 114r/4
ḳ.- u 19r/19
ḳ.- unç 5v/4

ḳorḳut -
ḳ.- up 101v/15
ḳ.- uŋ͡guz 53r/8

ḳoruġ bkz. **ḳoruḳ**
ḳ. 19v/24

ḳoruḳ bkz. **ḳoruġ**
ḳ. 19v/24

ḳoşuḳ
ḳ. 37r/16, 37r/17
ḳ.+ dur 37r/17

ḳoşul -
ḳ.- dı 71v/11
ḳ.- ġan 34v/20
ḳ.- masun 34v/15

ḳoşulmaḳ -
ḳ.- çı 7r/19, 7r/18-19

ḳoy
ḳ. 11r/29, 40r/29, 80r/21, 91r/15
ḳ.+ çı 18r/16-17

ḳoy -
ḳ. 18r/7, 22r/6, 26r/14, 53r/17, 77r/24, 79v/13, 80v/19, 85r/15, 111v/15
ḳ.- a bir- 11v/11
ḳ.- ar 103r/4
ḳ.- arġa 109r/18
ḳ.- ay 102r/2
ḳ.- dı 76v/22, 89r/21
ḳ.- dılar 58v/2
ḳ.- duḳ 39r/8
ḳ.- dular 96v/23
ḳ.- dum 38v/23-24, 65r/11, 88v/25, 92r/23
ḳ.- duŋ͡g 67v/2, 86r/4-5
ḳ.- ma 26r/12, 59r/15
ḳ.- madı 22v/21
ḳ.- madım 9v/17
ḳ.- man 19v/17, 71v/5
ḳ.- mas 52r/13, 64r/24
ḳ.- masun 38v/2
ḳ.- maḳ 19v/15, 39r/21
ḳ.- maḳġa 90r/5
ḳ.- maḳturur 19v/15
ḳ.- may 59v/17
ḳ.- mayın 16r/14
ḳ.- up 44r/8, 44r/9, 62r/25, 65r/12, 89r/12, 90v/28, 109r/14, 115r/3
ḳ.- uŋ͡guz 48r/22

ḳoyn
ḳ.+ ın 24r/23
ḳ.+ umda 57v/21

ḳoyun 1
ḳ. 24r/22

ḳoyun 2
ḳ. 24r/22, 107v/16, 107v/18, 108r/6, 70v/20,
ḳ.+ lar 108r/3

ḳoyun 3
ḳ. 24r/22, 118v/4-5, 63v/16, 7v/21, 8v/16
ḳ.+ dik 56r/3
ḳ.+ ı 24r/26

ḳozġal -
ḳ.- an 20r/13
ḳ.- dıŋ͡g 67r/4
ḳ.- ġudik 17r/29, 17v/2, 17v/3
ḳ.- urdik 17v/2

ḳozġalan
ḳ. 19r/18

ḳozġalış -
ḳ.- tılar 40r/3, 96v/29

ḳozı
ḳ. 118r/10

köç -
k.- erde 75r/10
k.- mek 4r/29
k.- miş 63r/14

köçür -

k.- mek 4v/1

köger -
k.- di 109r/29

kögüs
k. 24r/13-14
k.+ kine 22v/23-24

kök
k.+ rekim 83r/24

kök
k. 111r/23
k.+ ke 105v/16

kökert -
k.- ip 71r/22

kök kök
k. 16v/10

köks bkz. **kögüs**
k.+ ige 94r/26-27
k.+ üm 21r/2, 80r/16, 103v/11, 106v/23
k.+ üme 108v/5
k.+ ümge 65r/11, 68v/15
k.+ ün͡ge 77v/18

kölelir bkz. **evedir**
k. 89r/17

kölege -
k.- n͡g 59r/23

köm -
k.- er 76r/10

kömeç
k. 82r/1

kömük
k.+ lük 8r/26, 8r/27, 8r/29

kömül -
k.- gen 8v/1
k.- miş 8v/1

kömür -
k.- dün͡g 95v/6

kömür
k. 112v/6

köŋl ~ **kön͡gül** ~ **kön͡gl**
k.+ üm 6r/2

kön͡gl bkz. **kön͡gül** ~ **köŋl**
k.+ i 20r/5, 23r/10, 24v/20, 26r/8, 37v/22-23, 39r/10, 41v/25, 42v/11, 56v/4, 61r/26, 76r/8, 88r/1, 88v/24, 94v/26, 105r/25, 113r/18-19
k.+ ideki 22v/12, 22v/13
k.+ ige 3r/27, 4r/11
k.+ ide 10r/27, 36v/19, 40r/10, 61r/26, 7r/1, 9r/2
k.+ idin 73v/28
k.+ ige 26r/10-11, 68v/21, 70r/29, 97v/25, 97v/5
k.+ in 40r/9, 46r/13, 46r/19, 46r/24, 46r/27, 9r/2
k.+ ini 17r/28, 22v/12, 25v/25, 36r/22, 39v/13, 39v/14, 40r/10, 46r/14, 46r/19, 46r/22, 46r/23, 46v/13, 46v/4, 109v/26
k.+ ü 53r/10
k.+ üm 6r/1, 6r/3, 6v/21, 13r/5, 17v/2, 18r/23, 18v/9, 19v/19, 20r/12, 20r/13, 22r/3, 22v/2, 23v/13, 25v/6, 32v/12-13, 36v/4, 37v/28, 38v/3, 40v/17, 45v/7, 51r/4, 53v/3, 53v/9, 57r/18, 57v/24, 57v/5, 59r/9, 60v/1, 66r/27, 66v/4, 69r/24, 70r/29, 73v/29, 75v/12, 78v/21, 80r/15, 81r/5, 84r/19, 8v/15, 93v/16, 96v/20, 106v/4, 111v/15, 117v/26
k.+ üme 22r/29, 9v/1
k.+ ümge 9r/29
k.+ ümde 43r/3, 84r/3
k.+ ümdin 18r/9, 70v/10, 75v/29
k.+ üme 12v/8, 40r/15, 67v/1, 94r/15, 95v/20-21, 117r/19
k.+ ümge 106v/3, 47r/25, 56r/14, 68v/23, 84r/2, 85v/16
k.+ ümgedür 26r/24
k.+ ümi 6v/29, 88v/20
k.+ ümiz 25v/4
k.+ ümni 6r/4, 17r/27, 20r/27, 20r/6, 25v/28, 45v/25, 48r/20, 48r/25, 51r/17, 53r/6, 56r/27-28,

70r/29, 74v/1, 79v/4, 91v/11, 98v/26, 101r/26, 102v/12, 108v/20, 109v/15
k.+ üni 25v/14, 53r/7
k.+ ünmni 17r/8
k.+ üŋ͡g 43v/22, 47r/10-11, 56v/6
k.+ üŋ͡gga 112v/3
k.+ üŋ͡gdin 83v/7
k.+ üŋ͡ge 28r/5
k.+ üŋ͡gi 56r/8, 69r/20
k.+ üŋ͡gni 75v/24

köŋ͡glek
k. 27v/14
k.+ çe 17r/14
k.+ im 36v/5
k.+ niŋ͡g 96v/25
k.+ siz 113r/21

köŋ͡gül
k. 8r/20, 12r/13, 12r/25, 12v/25, 15v/22, 16r/7, 17r/4, 18r/12, 20v/1, 22r/13, 22r/14, 22r/9, 22v/12, 24r/13-14, 24v/22, 24v/9, 30v/10, 30v/23, 31v/22, 32v/19-20, 33r/24, 33v/28-29, 36v/3, 40r/3, 41v/29, 43v/13, 45r/5, 45v/11, 45v/25, 46r/24, 46v/12, 49r/12, 49v/19, 49v/5, 54r/8, 55v/5, 56r/3, 57v/22, 60r/19, 62v/22, 64v/12, 65r/3, 67r/4, 67v/26, 68v/15, 68v/25, 71v/28, 72r/11, 72r/12, 72r/9, 72v/15, 73v/29, 74v/2, 75v/10, 78r/10, 78v/28, 81r/3, 83r/20, 87v/4, 88v/11, 88v/16, 94r/28, 95v/20-21, 96v/29, 98v/25, 99v/10, 100r/27, 101v/8, 105r/8, 108v/23, 109v/5, 110r/10, 111v/13, 115r/11
k.- almaḳ 18v/16, 45v/20
k.+ de 11r/27, 17r/4, 39v/29, 52r/20, 76r/1, 78r/27, 118v/13
k.+ din 24v/20, 54v/26, 62r/17-18, 65r/25, 8r/3
k.+ ge 22r/5, 62r/22, 63r/24, 75v/17, 88v/15, 93r/28, 95v/22, 109r/10-11
k.+ ler 72r/26, 109v/15
k.+ ni 15v/22, 32v/9, 59r/15, 68v/20, 78r/7, 101v/1
k.+ nüŋ͡g 57r/8

köp
k. 16r/20, 17r/6-7, 19v/19, 21r/16, 23r/27, 23v/4, 24r/17, 31r/9, 31v/1, 36v/28, 37v/25, 37v/27, 39v/16, 3r/22, 41v/3, 42v/20, 43v/19, 44v/20, 48r/1, 48r/18, 49r/14, 52r/27, 52r/28, 52r/9, 57v/1, 57v/9, 63r/12, 65v/17, 68r/12, 68v/10, 69v/9, 70v/11-12, 72v/20, 79v/2, 80r/15, 80r/21, 82v/9, 91v/11, 92r/25, 94r/4, 100r/29, 101r/22, 109r/3, 115v/4, 116r/8-9, 118v/6-7, 108r/7
k.+ lükdin 37v/8
k.+ rek 21r/13, 23r/6, 75v/19, 85r/27, 88r/2
k.+ rektür 65r/28-29

köpelek
k. 7r/27

kör -
k. 15v/22, 18v/26, 23v/14, 40v/1, 55v/11-12, 5v/10, 65v/9, 74r/2, 75v/27, 8v/16, 96v/25, 103v/7
k.- di 40v/18, 61v/1, 70r/22, 83v/2, 92r/19, 93v/14, 113r/24
k.- dik 10r/29
k.- diler 96r/18-19
k.- dük 78r/5, 99v/9
k.- düm 54r/4, 77r/1, 98v/20, 100r/16
k.- düŋ͡g 46r/6, 87v/13
k.- er 59v/24, 7v/3, 7v/5
k.- ey 20v/1, 54r/8
k.- ge 81v/17
k.- geç 27v/13, 33r/24, 36v/16, 37v/22-23, 40r/3, 44v/7, 5v/10, 6v/1, 7v/15, 93v/16, 96v/29, 107v/26, 114v/24-25
k.- gen 20r/5, 44r/28, 7r/16, 80r/8
k.- gen-ge 3r/23
k.- gende 90r/27
k.- genler 90v/23
k.- ge sin 58v/18
k.- gey 62v/28, 73v/9-10
k.- gey min 20v/3, 22r/15

k.- güzdi 9r/18
k.- güzey 100r/7
k.- küz 73v/19
k.- me 40v/10
k.- medi 56v/27, 82v/15
k.- medük 39r/10
k.- megiŋ 25v/7
k.- megüŋ 13r/1, 13r/3
k.- mek 18r/22, 2r/13, 4v/15, 80r/7
k.- mekni 89v/24
k.- memiş 15v/29, 30v/4, 40r/5, 51v/21, 99v/10
k.- memiştür 51r/17
k.- mes 3r/18, 82v/16, 89v/3
k.- mes-ge 3r/23
k.- mey 20v/19-20, 64r/24
k.- meyen 49r/13
k.- meyin 100r/27
k.- meŋ 20r/29, 54r/8, 55r/23
k.- se 114v/28-29, 43r/1
k.- seŋ 36v/6
k.- üben 22r/21, 92r/17
k.- ünde 44r/28
k.- ündi 36v/9-10
k.- ünüp 57r/15
k.- üp 17r/11, 24v/13, 30v/4, 71r/15, 71r/16, 74r/5, 7r/16, 7v/20, 88v/21, 88v/22, 90r/11, 94v/26, 95v/20-21, 110r/5, 116v/6, 118v/2
k.- üŋgüz 8v/26
k.- üptür 73v/7
k.- üŋ 8v/20, 77v/18, 107r/19, 109r/8
k.- üŋgen 50r/16
k.- üŋgler 8v/27, 8v/28

körge (< Tü. kübrüg)
k. 49r/18

körgüz -
k.- diler 114v/24-25
k.- mek 4v/15-16
k.- üp 104v/10, 60v/18
k.- üp biz 18r/12
k.- üptür biz 18r/11

körset -
k.- mek 4v/15

körün -
k.- mek 4r/3
k.- mes 109r/29
k.- ür 106v/10, 23v/15

körüş -
k.- mek 4r/20
k.- üp 84v/6

kösem bkz. **erkeç**
k. 37r/26

kötel
k.+ din 115r/25

köter -
k.- ip 85v/22

kötür -
k.- men 114v/24-25

köy
k.+ niŋ 76v/14-15

köz
k. 5v/10, 7r/1, 7v/28, 7v/5, 10r/9, 19v/17, 21r/4, 21v/14, 22v/1, 25v/20, 26r/23, 35r/28, 36v/3, 36v/4, 37v/16, 3r/29, 40r/14, 40r/15, 40r/7-8, 42r/2, 45r/28, 46r/16, 46r/27, 48v/24, 51r/13, 58v/18, 59v/26, 62r/13, 62r/24, 68v/25, 69v/16-18, 71v/5, 72r/12, 73v/24, 74r/5, 76v/17, 80r/7, 85v/16, 89v/2, 89v/24, 90r/23, 90v/15-16, 90v/28, 92v/14, 92v/21, 92v/8, 99r/29, 107r/23-24, 110r/7, 111r/1, 113r/14, 117v/16
k.+ de 86r/9, 104r/22
k.+ din 63r/12, 63r/13, 63v/17, 89v/3, 104r/21, 114r/29
k.+ ge 16r/16, 51r/13, 57r/15, 86v/1-2, 109v/15, 109v/20, 109v/21, 109v/24, 109v/26, 110r/7
k.+ i 10r/9, 17r/28, 21r/5, 25v/19, 25v/6, 40r/10, 71r/4, 38r/2, 70v/26, 113r/18-19, 114v/24-25, 118r/1
k.+ ide 46v/15, 71r/4
k.+ idin 46v/15

k.+ ige 64v/27, 65r/5, 109v/16, 110r/5
k.+ in 16v/23, 25v/7, 28v/9, 91r/23
k.+ ini 26v/10, 29v/5, 46v/16, 79v/27
k.+ le 72r/11, 92v/14
k.+ ler 37v/26, 54v/29, 62v/22
k.+ leri 37v/18
k.+ lerim 90r/13
k.+ lerimniŋ 91r/8
k.+ lerin 46v/15
k.+ leriŋ 11r/26, 52r/27, 91r/16, 96v/27
k.+ lük 18r/28
k.+ ni 43v/1, 63r/13, 89v/9
k.+ niŋ 42v/8
k.- sala 11r/16, 11r/19
k.- tutmaḳ 19r/6-7
k.+ ü 25v/20
k.+ üm 11r/20, 19v/21, 27v/13, 44v/20, 51v/13, 62v/28, 89v/3, 92v/22, 8v/6
k.+ üme 3r/29
k.+ ümge 9v/8
k.+ ümniŋ 7r/1
k.+ ümde 116v/6
k.+ üme 24r/27
k.+ ümge 51v/13, 79v/24, 99r/26
k.+ ümiz 25v/4
k.+ ümni 22v/22
k.+ üŋ 12r/9, 13r/26, 21r/1, 23v/17, 24r/27, 44v/20, 46r/11, 69v/2, 73r/7, 73v/24, 76r/3-4, 80v/10, 81r/8-9, 84v/14, 87r/13, 91r/12, 92v/29
k.+ üŋ allıda 18r/29
k.+ üŋnüŋ 18r/27
k.+ üŋnüŋ allıda 18r/29
k.+ üŋüz 15r/15

közgü
k. 21r/6, 22r/2, 26r/9, 48r/1, 118r/9
k.+ si 10r/12, 21r/6, 53v/11, 53v/12
k.+ side 18r/11
k.+ sige 22r/4
k.+ sin 16v/1

ḳuc -
ḳ. ġu 63v/4

ḳucaġ
ḳ.+ ı 36r/4

ḳuçuş -
ḳ.- up 65r/1

ḳuda bkz. **anda**
ḳ. 51v/17

ḳuddise
ḳ. 62v/4-5

kūdek
k.+ sin 21r/17

ḳudret
ḳ. 25r/20, 100r/4
ḳ.+ iŋ 4v/20

ḳudur -
ḳ.- maḳ 4v/10

ḳudurt -
ḳ.- maḳ 4v/12

ḳoġlama
ḳ. 97v/1

kūh
k.+ ī 57v/9
k.+ istān 17r/22

ḳul
ḳ. 12v/7, 38r/22, 59v/23, 69v/25, 118r/13
ḳ.+ ġa 17r/12
ḳ.+ dın 76r/1
ḳ.+ ıdın 95r/21
ḳ.+ ıdur 46v/4
ḳ.+ ıyuz 15v/7
ḳ.+ larıġa 85v/22
ḳ.+ uŋ 92v/18-19

ḳulaġ
ḳ. 52r/11, 7v/5, 102v/23, 104v/24
ḳ.+ ıdın 110r/22
ḳ.+ ımdın 53v/20
ḳ.+ larıda 73v/22
ḳ.+ ların 106r/25
ḳ. tutmaḳ 19r/3

ḳulaḳlan -
ḳ.- sa 43v/11

ḳulḳul
ḳ. 39v/21

ḳullāb
ḳ.+ ı 13r/6
ḳ.+ lar 109v/15, 35r/29

ḳulle
ḳ. 55v/17

ḳulluġ
ḳ.+ ı 73v/3
ḳ.+ ıġa 93r/29

ḳulluḳ
ḳ. 9r/12-13

ḳum
ḳ.+ ġa 98v/17

ḳumrī
ḳ. 25v/24

ḳun bkz. **Erkeneḳun**
ḳ. 37r/27

ḳur -
ḳ.- ur 4r/15

Ḳur'ān
K.- ı Mecīd 11r/14
Ḳ.+ nı 86r/4-5

ḳurbet
ḳ. 109v/13, 64r/15

ḳurġan
ḳ.+ ı 107r/28

ḳurretü'l-ʿayn
ḳ. 63r/13

ḳurṣ
ḳ. 62v/2
ḳ.- ı mihr 81v/20
ḳ.+ ıġa 97v/1

ḳursaġ
ḳ. 108v/1

ḳurt
ḳ. 105v/11-12

ḳuru - bkz. **ḳuruş-**
ḳ.- maḳ 4r/21, 18r/22
ḳ.- r 97v/4

ḳuruġ bkz. **ḳuruḳ**
ḳ. 19v/13, 19v/24, 103r/25

ḳuruḳ bkz. **ḳuruġ**
ḳ. 19v/24, 62v/1, 75v/7, 80v/24, 85v/16, 104v/20

ḳuruş – bkz. **ḳuru-**
ḳ.- maḳ 4r/21, 18r/21, 18r/23
ḳ.- tı 18r/24

ḳurut -
ḳ.- masun 65r/21

ḳurya
ḳ. 16r/17
ḳ.+ sın 18r/19

ḳus -
ḳ.- ar 103r/4

ḳuş
ḳ. 20r/13, 22r/2, 25v/27, 45v/7, 65v/8, 69r/25, 85v/22, 100r/16, 106v/22, 110r/15, 111r/25
ḳ.+ ġa 22r/3
ḳ.+ ġına 22v/23-24
ḳ.+ ı 22r/3, 25v/6, 60v/1
ḳ.+ ıdur 66v/4
ḳ.+ ın 12r/18
ḳ.+ ınıñg̃ 110r/10
ḳ.+ ların 113r/14
ḳ.+ nı 56r/27-28, 64r/11

ḳuş üzümi bkz. **it üzümi**
ḳ. 95v/10

ḳut
ḳ. 82r/29, 83r/14, 86v/29

ḳūt
ḳ. 62v/18

ḳutġar -
ḳ.- maḳ 4r/26

ḳutlu
ḳ. 19r/28

ḳutluġ
ḳ. 19r/28

Ḳutluġ Inanç
Ḳ. 117v/14

ḳuṭṭaʿu'ṭ-ṭarīḳ
nefs-i ḳ. 59r/17

ḳutul -
ḳ.- ġa biz 80v/21
ḳ.- ġuŋ̄ 13r/5
ḳ.- ġuŋ̄ yoḳ 13r/5
ḳ.- maġuŋ̄ 13r/4
ḳ.- maḳ 22r/20, 4r/18, 4r/26, 62r/21

ḳuvvet
ḳ. 112v/4
ḳ.+ i 114r/25

kūy
k. 22v/13, 26v/16, 60r/19, 65v/8, 71v/21, 82v/9, 98v/26
k.+ dın 54v/27, 64r/18
k.+ ı 63v/18, 90r/4, 98v/25, 102r/15, 111r/1
k.+ ıdaki 22v/13, 22v/14
k.+ ıda 37v/28, 72v/11, 82r/27, 87v/27, 112v/20
k.+ ıdın 57r/18, 71v/20, 80r/17, 93v/4, 115v/4
k.+ ige 51r/5
kaʿbe-yi k.+ ige 38v/23-24
k.+ ıġa 38r/11
k.+ ıŋ̄da 111v/5
k.+ ı 104v/8
k.+ umdın 44v/5, 56r/24
k.+ uŋ̄ 82r/19
sākin-i k.+ uŋ̄ 43r/6
ser-i k.+ ın 9v/19
k.+ uŋ̄da 25v/8
k.+ uŋ̄a 62v/21, 6v/21
k.+ uŋ̄da 117r/19, 80r/29, 82r/17
k.+ uŋ̄nıŋ̄ 75v/26

ḳuyaş
ḳ. 63v/21, 22r/22, 22r/4, 25r/13-14, 27v/11, 28v/26, 33r/5, 57r/15, 79v/24, 82r/1, 86r/27, 91r/27, 91r/28, 100r/22, 107v/24, 109r/26, 115r/13, 115r/15, 109r/25
ḳ.+ ġa 66v/8, 30r/26, 3r/29
ḳ. iŋ̄lik 118r/7
ḳ. iŋ̄likler 118r/8
ḳ.+ ı 118v/1
ḳ.+ ım 118v/1
ḳ.+ ını 94r/7
ḳ.+ nı 109r/14
ḳ.+ nıŋ̄ 44v/7, 49r/25
ḳ.+ tın 68v/25

ḳuyı
ḳ. 75r/17, 69v/15
ḳ.+ dın 32v/1-2
ḳ.+ dur 45v/23
ḳ.+ ġı 41v/25
ḳ.+ raḳ 23r/6
ḳ.+ raḳtur 70v/20

ḳuyruḳ
ḳ.+ ıġa 117v/6

ḳuzġuŋ̄
ḳ. 19r/18

küç
k. 54v/28, 106v/19

küfr
k. 23v/17, 54r/13, 109v/3/4
k.- i ṭariḳatdın 72v/6
k.- i zülfini 54r/12
k.+ ide 22v/9

kükre -
k.- p 106v/24

kük
k. 17r/16, 21v/24, 22v/20, 22v/4, 42r/10, 42r/24, 52r/13, 56r/5, 59v/22, 86r/20, 97v/13, 107v/24, 107v/26, 108v/23
k.+ deki 22v/5
k.+ din 87r/16, 115r/23

k.+ ge 26v/12, 21v/24, 21v/25, 42r/10, 105v/16
k.+ kine 22v/22
k.+ rekimdür 23r/5
k.+ te 78v/22

kül -
k. 11r/15
k.- di 90r/11
k.- e 11r/17, 11r/20
k.- egeç 12r/10, 12r/11
k.- egen 7r/25
k. + gü 12v/28, 65v/5, 91r/2
k.- mek 98r/16

külbe
k. 22r/14, 22v/3
k.+ mde 39r/21
k.+ mge 115r/15
k.+ mġa 104r/8, 20v/4, 22r/16
k.+ si 32v/3-4

külek
k. 7v/10
k.+ i 67r/6-7

kül-ḫan (Tr+Fa)
g.+ ġa 56v/11-12
g.+ ī 64r/9

kün
k. 3v/21, 15v/11, 15v/18, 16v/1, 16v/29, 17r/12, 22v/14, 23v/5, 24v/27, 25r/20, 26r/10-11, 26v/13, 30r/17, 30v/13, 33r/3-4, 34v/19, 35r/15, 38v/4, 39r/18, 41r/7, 43v/11, 49r/25, 53r/9, 55r/1, 56r/6, 57v/5, 66r/1, 76r/8, 76v/19, 83r/19, 88v/15, 94r/3, 94r/4, 96r/8, 99r/18, 99r/6, 99v/14, 104v/12, 106v/14, 111r/24, 116v/5, 117v/22
k.+ de 43v/12, 118r/3
k.+ din 24v/27, 40r/23
k.+ i 52r/24, 76r/12, 96v/25, 106v/4
k.+ idin 39r/10
k.+ idür 54v/29
k.+ in 63r/13
k.+ ki 22v/14, 22v/15
k.+ ni 26v/5

kün feyekūn
k. 93v/26

künc
k.+ i 89r/7

küncüd
k.- ī bī-ḥesāb 97r/18-19

kündüz
k. 15r/19, 65v/16, 76r/12, 92v/16, 96r/5, 96v/23

Kün Ḫan
K. 56v/28, 86v/20-21

küre
k.- yi ḫākdin 37r/24 25

küreke
k. 20r/20

küṅgren -
k.- me 117r/13

Kürt
K.+ ler 49r/27

Kürtaḳ
K. 77r/3

küstāḫ
k. 39v/24

küsūf
k. 113r/5

küşte
k. 33v/3

küt -
k.- er men 42r/9

kütüb
k. 62v/26

küverge
k. 20r/20

küy -
k.- di 56v/11-12, 68v/19, 85v/16
k.- dür 24v/9

k.- dürgeli 83r/10
k.- dürür 75v/18
k.- er 4r/15, 85v/16
k.- geli 101v/14
k.- gen 49v/3
k.- me 24v/29, 25r/1, 25r/3
k.- mekdin 114v/15
k.- men 25r/1
k.- mes 68v/1
k.- mesün 50r/11
k.- miş 51r/27, 75r/23
k.- üp 67v/26, 99v/1

küydür -
k. 109v/6
k.- di 97v/26, 98v/15, 98v/16
k.- geli 39v/13, 83r/10
k.- me 11r/8-9
k.- medin 11r/10, 11r/11
k.- mek 23v/21
k.- memiş 11r/11
k.- ür 117v/29

küymen -
k.- megil 25r/1

L

lā
l. 18v/5, 18v/6, 73v/8

lā-aḥṣā
l. 67r/5

laʿb
l. 20v/19-20
l.+ ıdın 57v/8

lāciverd
dāyire-yi l. 86r/21
l.+ ī 43v/21

lāf
l. 61r/3, 97r/21, 97r/22, 99v/16
l.- i rezm 97r/22, 99v/16
l.- i vefā 102r/7
l.- ı vaḥdetdin 83r/15
l.+ ın 67r/6-7
l.+ ında 78v/6

lafẓ
l. 51r/4, 54r/10, 118v/6-7
l.+ ı 12r/13
l.+ ın 118v/6-7

laḥẓa
l. 12v/4-5, 16r/8, 23v/13, 24v/11, 26r/20-21, 50v/15, 53r/28, 53r/6, 59v/17, 74r/1, 74r/5, 74v/2, 88v/12, 82r/27, 93r/21, 100v/1
l.+ ī 83r/26

laʿīn
l. 76v/22

laḳab
l. 115r/14, 80r/18

lākin
l. 16v/2, 51r/5, 99v/10

laʿl
l. 37v/2, 37v/3, 60r/10, 80r/29
l.- ı ābdār 60r/16
l.- ı cānbaḫş 26r/2
l.- ı nāb 60r/11
l.- ı nūş-ḫandın̂ğdan 56v/25
l.- ı ḫandān 22r/28
l.- ı ḫāmı 31v/1
l.- ı raḫşānı 99r/21
l.- ı sīrāb 20r/23
l.- ı şeker 56r/14
l.- ı şekker-bār 53v/21
l.- ı şekker-ḫand 31v/3
l.- ı şevḳin 41v/26
l.- ı ḳıymetī 48r/7
l.+ ı 39v/23, 57v/23, 59v/26, 74r/15, 76v/16
l.+ ıdın 99v/26, 17r/8
l.+ ınga 97v/3
l.+ ın̂ğ 118v/28, 22r/13, 31v/27, 44v/6, 57v/3, 44r/8
āteş-i l.+ ın̂ğ 65v/1
şerbet-i l.+ ın̂ğ 41v/10
l.+ ın̂ğdın 75r/21
l.+ ın̂ğa 4r/14
l.+ ın̂ğġa 34v/4

lāle
l. 72r/9, 73r/7

l.- yi gül-būy 97r/11
l.+ din 8v/28
l.+ dür 91r/6, 97r/10
l.+ gūn 43r/28
l.+ ler 19v/18
l.+ ruḫ 5r/27
l.+ şīn 60v/18
l.+ zār 43r/29, 86r/4-5

lām
l. 20r/29
l.+ dur 71r/5
l.+ i 71r/5

lā-mekān
l. 4v/18, 30r/29

lā taḳul
l. 39v/22

Lāt u Menāt
L. 108r/23

lā yetecezzī
l.+ dir 86v/17

lā-yezāl
ṣunʿ-i l. 56v/27

lāyıḳ
l. 72r/3

lāzım
l. 59v/28

leb
l. 31r/9, 37v/11, 3r/22, 40v/3-4, 75r/22, 82v/17, 91r/22, 93v/16, 102r/22
l.+ be-leb 57r/4-5
l.- i cūye 5r/8
l.- i ḫandānın 57v/24
ẕikr-i l.- i yār 12r/13
l.+ i 101v/18
şehd-i l.+ i 18r/24
l.+ ide 10r/29
l.+ in 16v/27, 87v/7
l.+ iñg 108v/22, 50v/15, 51v/22, 52r/4, 55r/1, 60r/10, 80v/10, 80v/28,
86v/6
şehd-i l.+ iñg 40v/3-4
l.+ iñgde 60r/15
l.+ iñgni 102r/18, 102r/21
l.+ ler 19v/17
l.+ leriñg 80r/29

leged-kūb
l.- i ḳaẓā 94r/10

leʾīm
l. 115v/2-3

lerzān
l. 36v/16

leşker
l. 117v/20-21, 49r/19

leşkeriyān bkz. *leşker*
l. 80r/6

leṭāfet
l. 85v/15

levḥ
l. 40v/19
l.- i mezārım 95r/12

levn
l.+ i 97r/10

Leylī
L. 11r/29, 15v/5, 16r/10, 16r/9, 34r/4, 62r/19, 66r/9, 89r/21, 89v/1, 91v/16, 91v/6, 94v/15, 97r/15, 98v/16, 99r/5, 65v/28, 16r/25, 18r/15, 18r/24, 29v/5, 69r/14, 108r/3, 109r/13, 110v/5, 111v/9

Leylī ve Mecnūn
L. 2r/21, 7r/28, 8r/8, 11r/29, 16r/25, 18r/15, 18r/25, 23r/13, 23r/26, 24r/16, 24v/26, 26v/14, 26v/3, 26v/9, 27v/17, 29v/5, 34r/4, 39r/17, 43v/18-19, 45r/1, 48r/14, 51r/25, 54r/5, 55r/3-4, 55r/5, 56r/10, 56r/12, 62r/19, 66v/11, 68v/26, 73r/22-23, 73r/27, 73v/19, 74r/10, 75r/20, 78v/19-20, 79v/27, 80v/2, 82r/29, 82v/26, 85v/11, 89v/1, 91r/15, 91v/16, 91v/5, 93r/21, 94v/15,

97r/15, 96v/20, 96v/22, 98v/11, 108r/2-3, 103v/19, 104r/22, 109r/13, 109r/19, 109r/27, 112v/12, 114v/15, 116v/15, 110v/5, 111r/21, 111v/9

Leylī-veş
L.+ iṅg 67v/27

levş
l.+ idin 34r/14

leẕīẕ
l. 103r/25

Li'ām
L. 57v/8

libās
l. 12r/29, 83r/11
l.- i faḳīr 30v/27
l.+ ıṅg 104r/3

līk
l. 18r/16-17, 23v/6-8, 24v/22, 40v/7, 50r/17, 52v/25, 66r/9, 74r/1, 76r/7, 83v/5, 92r/29, 112v/18, 114v/18, 115r/24

liḳā
l. 109r/10-11

līkin
l. 38v/3, 73v/13-14, 73v/7, 88v/23, 109v/14

lisāni't-Türk
l. 97r/6

Lisanü'ṭ-Ṭayr
L. 2r/21, 7v/7, 12r/8, 12v/6, 12v/7, 18r/16-17, 20v/5, 23v/6-8, 24v/6, 50v/16, 57r/8, 57v/9, 33v/25, 40v/6, 56v/10, 61r/29, 73v/10, 77v/20, 79r/8, 79v/2, 82v/24, 83r/14, 85v/9, 86r/17, 97r/9, 91r/20, 93r/1, 94r/14, 97r/20, 98r/15, 82v/10, 105v/13, 111r/28, 112v/18

lūlī
l.+ 66r/5
l.+ larġa 60v/10
l.+ veş 37v/1
l.+ veşimdin 91r/6
ṣanam-i l.+ veş 45r/25-26

luṭf
l. 19v/16, 23v/14, 46r/24, 56v/25, 67r/15, 71v/4, 7v/4
mey-i l. 22r/10
ḳābil-i l. 16v/2, 114v/18
l.- i ṭabʿ 18v/6
l.+ uṅg 49v/4

Luṭfī
L. 61r/3, 6v/29, 76v/21, 76v/23, 87r/12, 87r/13, 96v/19, 96v/25, 98v/29, 117v/8

Lührāsb
L. 85r/21

Lülü bkz. **Çayılġan** ve **Ḳonġrat** ve **Dürdāne**
L. 71r/1

M

mā'
m. 100r/4

maʿānī
m. 4v/18

maʿaş
vech-i m. 42r/5
m.+ ı 96r/21
m.+ ını 53v/14
ʿaḳl-i m. 53v/14

maʿāẕallah
m. 18r/8

madde
m.+ si 95r/6

maġfiret
bāb-i m. 96r/10, 11r/6

māh
m. 17v/27
m.- i ḫar-gāhım 43v/23
m.+ ıdın 37v/5
m.+ ım 57r/11

maḥal
m. 26v/11
m.+ da 108r/10-11, 37v/16, 38r/2, 3v/23

maḥāl
m. 65r/7, 72v/15
m.+ dır 17v/22

maḥall
m.- i ḥayret 114v/14

maḥbūb
m. 28v/5, 99v/25, 16v/23, 16v/28

Maḥbūbu'l-Ḳulūb
M. 2r/22, 2r/27, 7r/26, 7v/11, 8r/14, 9r/12-13, 16v/20, 16v/22, 23r/11, 25r/16, 33r/19-20, 34r/14, 36v/24, 40r/7-8, 41v/3, 44r/22-23, 44r/6, 4r/9, 53r/7, 53v/23, 57r/29, 58r/11, 60v/9, 62v/3, 63v/11, 64r/8, 70v/25, 71v/14-15, 71r/8-9, 72r/28, 72v/17, 73v/27, 74v/12, 79v/14, 83r/16, 83r/22, 83v/10, 86r/4-5, 89r/3, 89r/4, 89r/7, 93r/20, 94r/19, 94r/24, 95r/7, 97r/29, 103r/23-24, 104r/3, 105r/27, 111v/27, 115v/2-3, 117r/12, 118r/24

maḫfī
m. 42r/26, 85v/10

māhir
m. 11v/18

māhiyyet
m. 65v/13
m.+ i 51r/11, 96v/10

maḫlaṣ
m.+ ıma 10r/20

maḥmil
m.- i ceresi 22v/8

maḫmūr
m. 58v/12
m.+ luḳ 58v/13

māh-rū
m.+ lar 105v/11-12

maḥrem
m. 26r/23, 57r/4-5
m.- i ḥarīm-i viṣāl 94r/26-27
m.+ i 96v/25
m.+ lıḳ 19v/20

maḥrem çora bkz. **iç aġa** ve **iç oġlan**
m. 96v/13-14

maḥrūr
m. 18r/23, 65v/28

maḥsūb
m. 104r/16-17

maḥv
m. 74r/8

maḫż
m. 39r/11, 39r/12
fenā-yi m. 49v/26

Maḫzen
M. 103r/3, 66r/1, 75v/24, 95r/20, 49r/14

maḥzūn
m. 33r/17, 36r/22, 66r/2, 78r/10
ḫātır-ı m. 70v/1
men-i m.+ ġa 20r/11
min-i m.+ ġa 10r/20, 80v/13
min-i m.+ ġa 18v/8

maḳālāt
m.- ı nā-sāznı 87v/25
m.+ ın 40v/18, 77r/25

maḳām
m. 26r/18, 118v/8
m.+ ġa 71v/11, 34r/14
m.+ ından 5r/8
m.+ ın͡ğdur 8r/20

maḳbūl
m. 21r/13, 80v/18

maḳdem
m.+ i 98v/17

mākiyān
m. 26r/15

maḳṣad
m. 109v/13
m.+ ġa 45r/28
m.+ ġaça 15v/1

maḳṣūd
m. 67r/10, 112r/24
m.+ ġa 93r/20
gül-i m.+ ġā 85v/25
m.+ ı 100r/4, 89r/3

maʿḳūl
ʿöẕr-i m. 21r/13

māl
m. 113r/12, 53v/28
m.- i zekātın 54v/23

maʿlūm
m. 28r/21, 65v/16, 78v/6, 86r/6, 89r/9, 97r/14

mamuġ
m.+ ın 68v/14

maṅga
m. 3r/6, 8v/10, 16r/23, 18v/3, 20r/19, 23v/5, 24v/11, 29v/21, 30v/20, 33r/26, 37v/1, 45r/25-26, 48r/12, 53r/5, 54r/20, 54r/9, 58v/17, 60r/26, 62v/11, 66v/10, 74v/6, 77v/15-16, 77v/21, 80r/18, 80r/19, 81r/22, 81r/8-9, 82r/19, 88r/2, 88v/24, 89r/15, 92r/23, 93r/25, 96r/15, 99v/13, 99v/14, 100r/2, 115r/15, 118r/15

maʿna
m.+ lıḳ 53v/9

mānend
m. 28r/21, 39v/17, 76r/12, 88v/23

Mānī
M. 82v/15

maʿni
m. 50v/16, 113r/8

māniʿ
m. 21v/14, 65v/19, 110r/18

Maṅġḳıt bkz. **Ḳalay**
M. 70v/29

Manṣūr
M.- i Ḥallāc 3v/19

Manẓūm
Erbaʿīn-i M. 2r/22

manẓūr
m.+ ı 86r/6

maraż
m. 54r/15, 93r/14
m.+ larġa 81v/11
m.+ ıdın 37v/17

maʿreke
m.+ de 78v/2

marġūb
m. 20r/16

marīżī
m. 88v/16

Marmara Ceziresi
M.+ ndin 41v/20

maʿruż
m. 56r/27-28, 56r/29

māşāb
m. 71r/29

maʿşūḳ
m. 8r/15

māt
m. 30r/27

maṭbaḫ

m. 73r/21

maṭbūḫ
m. 26v/3

mātem
m. 25r/5, 80v/1, 82v/26
m.+ ide 71v/27
m.+ iġa 82v/11
m.+ im 98v/15, 98v/16

mātemzede
m.+ ler 78v/19-20

Maṭlaʿü’s-Saʿdeyn
Tārīḫ-i M. 80r/6

maṭlūb
m. 76r/3-4
m.+ umdur 16r/11

Māverāu’n-nehr
M. 2r/12

māvī
m. 42v/20

māyil
m. 25v/20, 87r/19
m.+ min 101v/14

maymūnbāz
m.+ lıġ 60v/10

mayruḳ
m. 86v/1-2

Māzenderān
M.+ nın͡g 63v/18

mażhar
m.- ı gül 16r/13

maẓlūm
m. 13r/26, 7v/9

maẓmūn
m.+ ın 111r/25

mażmūn
m. 8r/26
m.+ ıdın 8r/26

maʿẕūr
m. 100r/14, 100r/29, 67r/6-7

mebād
m. 113r/7

Mebāniyü’l-Lüġat
M. 2v/4

mebhūt
m. 40v/6

mecāl
m. 80r/24

Mecālisü’n-Nefāis
M. 2r/23, 33v/2, 36r/22, 42r/3-4, 65r/23, 65v/12, 77r/26, 85r/26, 85v/21, 99r/22, 99v/5, 99v/8, 108r/13

mecāz
ʿışḳ-ı m.+ ım 82r/14

Mecīd
Kurān-ı M. 11r/14

meclis
m. 18v/23, 18v/24, 38r/18, 96v/15
m.+ de 13r/28, 83r/12
m.+ din 62r/21

mecmer
m. 22r/14

Mecnūn
M. 15v/5, 16r/9, 16r/10, 24v/12, 33r/24, 38r/7, 49v/19, 51r/25, 62r/19, 67v/27, 69r/15, 85v/11, 89r/20, 89v/1, 91v/16, 92r/24, 93r/21, 94v/16, 96v/20, 98v/16, 99r/5, 108r/2-3, 108v/18, 108v/18, 110v/25, 116v/15, 117v/8, 118v/8
M.+ dın 51v/15
M.+ nı 66r/10
M.+ un͡g 51v/15
M.+ vār 26r/17

mecnūn

m. 37v/24
m.+ luḳġa 33r/25
m.+ veşlıġı 36v/4

mecrūḥ
m. 48r/20, 86v/8

medd
m.+ i 57r/8

meded
m. 39r/21, 100v/15-16
m.+ dür 112v/3

medfen
m.+ iñg 59v/22

medḥ
m.+ in 32v/6-7

Medrese
Vaḳfiye-yi M. 53v/10
Vaḳfnāme-yi M.- yi İḫlāsiye 2r/23
m.+ de 39r/7

mefḳūd
m. 44v/28-29

meger
m. 3r/22, 10r/21-22, 115r/8, 11r/23, 18r/14, 25v/20, 27v/11, 31r/9, 31v/7, 37v/26, 37v/27, 43r/29, 53v/11, 55v/8, 71v/20, 73r/8, 80v/12, 83r/23, 86v/17, 107v/25

meh
m.- i gül 47v/23
m.- i mü'eddeb 99r/6
m.- i ḫergeh-nişīn 76v/16

mehcūr
m. 20v/3, 86v/8

mehçe
m.+ si 22r/4

mehd
terk-i m. 115r/3

mehveş
m. 23v/23
büt-i m. 83r/9
m.+ ge 66v/10
m.+ i 114v/28-29
m.+ im 50r/16
m.+ ler 108v/19, 20r/27
m.+ niñg 26r/8

mekān
m. 20v/3

mekīn
m.+ din 20v/3

mekkāredür
m. 48r/18

Mekke
M.+ ge 61r/26

meknūn
dürr-i m. 18v/6

mekr
m. 49r/14, 104v/11
m.- i nihānı 104v/10

mekrūh
m. 97r/10

mekş
m. 86v/12

mekteb
hevā-yi m. 99r/6
ṭıfl-ı m. 48r/25

mektūb
m. 77v/2

melāḥat
m. 26r/1, 66r/5, 73v/4

melāl
m.+ iniñg 53r/10

melālet
m. 82r/19
m.+ idin 29v/5

melām
m. 59r/10

melāmet
m. 73v/6, 7v/17
tāb-ı m.+ din 11r/8-9
m.+ dür 53r/5

melāyik
m. 21v/23
m.+ e 97r/26
m.+ ge 21v/24
ḫayl-ı m. 11r/4

melek
m. 97r/26, 9v/13

melīḥ
m. 31v/26

Melik Arslan
M. 117v/13

Melik Arslan bin Ṭuġrul
M. 112v/23

melsā
m. 70v/20

melūl
m. 49r/12, 80v/19

memālék
m. 117v/18
ḫūbān-é m. 49r/18

memlev
m. 97r/9
m.- i sepehr-i aṭlasdur 85v/6-7

me'mur
m.+ min 54r/11

men
m.- i bimāre 56v/25
m.- i maḥzunġa 20r/11
m.+ im 62v/22
m.+ iñg 108r/10-11

men'
m. 43r/3, 48r/23, 100r/29
m.+ i 100v/1
m.+ iġa 100r/28
m.+ ini 104r/8

meniñg
m. 30v/23

menḳūl
m.+ dur 72v/20

menzil
m. 59r/15, 111r/22
m.+ de 19v/23
m.+ i 44v/7, 100r/16
m.+ idür 59r/17

mensūb
m. 85r/26
m.+ luḳları 8r/15

menṣūbe
m.+ leridin 55r/5

Merġanī Köşkü
M. 41v/24

merātib
m.+ ġa 58v/2

mercān
m. 42v/8

merdāne
m. 7r/27

merdūd
m. 76v/22, 80v/18, 82v/9, 115v/5

merdüm
m. 8v/6, 40r/15, 116v/6, 117v/16
m.+ ler 40r/15
m.+ luḳ 43r/16, 76v/16, 116v/6
m.+ lüḳ 8v/6

meres
m.+ i 22v/10

merg
m. 46r/9, 91v/6
şerbet-i m. 56r/19

mergen
m. 19r/10

merġūb
m.+ raḳ 23r/8, 23r/9

merḥale
m. 15v/1

merḥem
m. 75v/25, 85v/29
m.+ in 102v/11
m.+ ini 12r/25, 75v/10

merḥūn
m. 74r/7

merkeb
m. 39r/15, 30r/29, 35v/4, 67r/16
m.+ i 69v/16-18
m.+ im 40r/12
m.+ in 61v/1
m.+ iniñg 30v/23, 70r/22

merḳūm
m. 85v/15

mermer
m.- i ebyeẕ 41v/20

Merv
M.- i 63v/18

Meryem
M. 107r/26
Hażret-i M. 62v/18

meṣāf
m. 45r/25-26, 97r/22, 99v/16
bünyād-ı m.- i kīn 93r/1

mescid
m. 70v/11-12, 89v/5
m.+ i 96v/15

meṣel
m.+ dür 105r/26
m.+ lik 92v/14

Mesīḥ
M. 35r/9, 40v/16, 42r/10, 57v/3, 81r/1, 101r/11, 107r/26
M.+ çe 64v/2
M.+ im 80v/7, 83r/7

Mesīḥā
M. 39v/24, 83r/27

mesīr
m. 94r/7

meske
penīr-i m.+ den 68r/26-28

mesken
m. 70v/8, 98v/29
m.+ ge 59r/15
m.+ idin 65v/15
m.+ ini 119r/9
m.+ iñg 59v/22, 77v/22

mesned
m.+ in 93r/19

meṣnevī
m. 63r/14

mest
m. 12r/10, 17r/14, 46r/11, 75r/19, 90v/28, 93v/17, 107v/18, 108v/25
m.- i cām-i ḥüsn 15v/5
m.- i ʿışḳ 55v/7
m.- i ḫarāb 55v/6
m.- i ḫvāb-ālūd 52r/27
m.+ lıġ 77r/11

meşʿal
m.+ idin 63v/21

meşām
m.+ ımdın 104v/13

meşhūr
m. 22r/9, 15v/5
m.+ dur 62v/4-5

meşġūl
m. 4r/7, 72v/20, 85r/22, 90r/22

meṭlūb
m. 28v/5

mevācib
m. 109v/10

mevāhéb
m. 49r/19

mevālīd
m. 65r/25

mevānic
m.+ tururlar 65r/26

mevc
m. 33v/26
m.+ idin 42v/8, 7v/9

mevcib
m.- i mübāhāt 78v/4
m.- i ser-geştelik 55v/18

mevcūd
m. 44v/28-29, 80r/8, 93v/26, 16v/8

Mevlāna
M. 3v/12
M.+ ġa 3v/12

Mevlānā Cāmī
M. 72v/19

Mevlānā Celāleddīn
M. 82v/19

Mevlānā Sāġarī
M. 77r/29

Mevlānā Şerefeddin ʿAlī Yezdī
M. 77r/26

mey
m. 11r/6, 16v/26, 26v/10, 32v/6-7, 33r/3-4, 39r/7, 39v/21, 43r/28, 44r/22-23, 45v/3, 48r/7, 50r/3, 51r/10, 52v/25, 53r/27, 53r/5, 57r/4-5, 75r/22, 77r/24, 78v/21, 83r/22, 91r/18, 93r/22, 95v/10, 96r/10, 96r/13, 96r/5, 96v/10, 97r/1, 100r/19, 104r/16-17, 108v/6
cām-i m. 57r/4-5
m.- i cehl 96r/7
m.- i ʿışḳ 95v/28
m.- i gülnārı 62r/2
m.- i Kevṣer 26r/18
m.- i luṭf 22r/10
m.+ de 114v/24-25
m.+ din 58v/12
m.+ furūş 76r/2
m.+ ġa 12r/10, 46r/11
m.+ ġā 76r/2
m.+ i 79r/28
m.+ ī 36r/9
m.+ idin 44r/22-23
m.+ in 44r/22-23
m.+ iñg 115r/8
m.+ ni 26v/13, 55v/18
m.+ niñg 55v/8

meydān
m. 17r/15, 20v/16, 3r/23, 56r/23
m.+ da 30r/29
m.+ ġa 69r/19

meykede
m. 26r/18, 89v/5
m.+ din 23r/21, 3r/19

meyl
m. 56v/11-12, 81v/15, 95v/8, 99v/11, 103v/19, 114r/29
m.- i dünyī 24v/19
m.+ ini 62v/21, 65r/25

mey-ḫāne
m. 79v/2, 93v/17
hemdem-i m. 78r/5
m.+ de 44r/22-23
m.+ ni 22v/14
m.+ siġa 79v/1

meyyit
m.+ i 62r/24

mezār
levḥ-i m.+ ım 95r/12

meẕbūḥ
m.+ nı 73r/21

meze
m.+ siz 109r/9

meẕellet
m. 16r/20, 43v/27, 82v/23

meẕkūr

m. 67r/5

meẕmūm
nükte-yi m. 54r/10

mezraʿ
m.- ı dehr 67r/14
m.+ ın 109v/6, 24v/9
m.+ ıda 78r/28

mezraʿa
m.+ sıda 71v/12

mezrūʿ
m. 66v/29

miʿād
m. 65r/23, 90v/29

midād
m. 77r/16

mīgīrem (Fa)
m. 26r/6

mīgoftend (Fa)
m. 117v/19

mihmān
m. 22v/3, 36v/3, 59r/16, 92r/16, 96r/13, 96r/14
m.+ ın͡g 43r/7

mīhmān
m. 38v/4

miḥnet
m. 100r/27, 74v/27, 75v/24, 78r/9
m.+ i 54v/9
m.+ idin 53r/8

mihr
m. 22v/25, 30v/10, 44v/21, 44v/28-29, 45r/23, 53v/11, 55v/20, 59r/3, 62r/15, 64r/24, 78r/18, 90v/15-16, 91v/2, 94r/13, 105v/11-12, 106v/10, 109r/20, 109r/8, 109v/21
çeşme-yi m. 16v/29
gül-i m. 47v/23
ḳurṣ-ı m. 81v/20
m.- i cemālin 51r/13
m.- i devrān 91r/27
m.- i münīr 95v/22
m.- i şemʿin 90v/14
m.+ din 58v/12
m.+ i 80r/4
m.+ ide 74r/1
m.+ idin 51r/13
m.+ ini 26v/14, 44v/28-29
ṭarḥ-ı m.+ ın͡g 41v/29
m. oyġanmas 90v/18

miḥrāb
m. 109r/2
gūşe-yi m. 70v/11-12
m.+ ı 8v/11
m.+ ıda 8v/10
m.+ ıdın 18r/7
m.+ ım 115r/28
m.+ ını 11r/4

Mihrcebīn
M.+ ni 85v/3

mihribān
m. 26r/10-11

miḳdār
m. 73v/7

mīm
m. 20r/29, 67v/19

min
m. 7v/2, 8v/11, 13r/26, 15r/26-27, 16r/16, 16r/20, 16r/9, 17r/12, 17r/13, 18r/11, 18r/16-17, 21v/23, 26r/17, 26r/18, 27v/2, 30v/24, 30v/25, 31r/3, 31v/3, 32v/6-7, 33v/3, 36v/12, 36v/16, 36v/4, 36v/5, 40v/13, 41v/26, 49v/4, 51v/21, 56r/22, 56r/27-28, 57r/11, 59v/23, 63v/16, 63v/18, 65r/3, 67r/1, 67v/3, 69r/4, 71v/21, 72r/18, 74r/1, 77v/15-16, 7v/28, 80r/27, 80v/10, 80v/21, 80v/26, 80v/28, 83r/22, 83r/28, 83v/6, 86r/28, 88v/23, 90r/27, 92r/24, 92r/25, 92r/29, 92v/8, 94r/8, 95r/11, 98r/16, 98v/21, 104v/14, 105r/3, 108v/18,

108v/6, 110r/11, 110v/11, 110v/24, 111v/14, 113v/24, 116v/6, 117v/2, 118r/18
m.- i biçāreni 91r/23
m.- i bi-ḫānımānġa 86r/28
m.- i dil-ḫaste 114r/17
m.- i ʿāṣīni 65r/5
m.- i maḥzunġa 18v/8
m.- i maḥzūnġa 10r/20, 80v/13
m.- i remideġa 69r/5
m.- i ser-geşte 24r/25
m.- i nādān utru 6v/1
m.+ de 17r/4, 57v/23, 68v/23, 92r/29, 101r/7
m.+ din 13r/17, 62v/24, 62v/25, 69r/14, 93v/29
m.+ i 6v/21, 12v/8, 16v/28, 26r/12, 36r/20, 36v/13, 36v/12, 36v/14, 37v/1, 38v/23-24, 60r/8, 62r/21, 66r/3, 66v/11, 68v/6, 6v/1, 71v/28, 79v/1, 79v/23, 81r/1, 83r/20, 83r/21, 83r/26, 87v/11, 87v/13, 87v/14, 93r/25, 93v/6-7, 94r/14, 95v/29, 100r/14, 101v/14, 111r/21, 115v/4
m.+ iñg 12r/19, 16r/7, 16r/8, 16r/11, 59v/29, 66v/1, 67v/4, 73v/27, 82r/17, 86r/14, 86v/8, 117v/9
m.+ iñg bile 16r/11
m.+ iñgdür 16r/11
m.+ min 15r/26-27

min -
m.- erler 70r/13
m.- gen 37r/13
m.- ip 13r/29, 83r/13

miñg
m. 7v/12, 8r/28, 15v/2, 18r/16-17, 23v/6-8, 30r/6, 46v/13, 49v/18, 53v/12, 65r/15, 66r/6, 67v/3, 67v/9, 76r/10, 76v/19, 85v/17, 102r/7, 104v/29, 108v/21, 109v/3/4, 111r/1, 111r/25
m.+ din 44r/22-23, 54r/4
m.+ idin 92v/18-19

miñg ılçılıḳ bkz. **miñg yıllıḳ**
m. 112v/18

miñg yılçılıḳ
m. 18r/16-17

miñg yıllıḳ bkz. **miñg ılçılıḳ**
m. 18r/16-17, 18r/18, 112v/18

minār
m. 106v/23

mindev bkz. **indev**
m. 117v/28

minḳār
m. 111r/25
m.+ ı 80r/29

minnet
m. 16v/15, 43v/26

Mīʿrāc
M. 109r/18, 71r/10

mirāt
m.+ ı 34r/4
m.- i ẓamīrinde 10r/23-24
ḥusn-ı m.+ ı 48r/1

Mirātu'l-Edvār
Tārīḫ-i M. 117v/18

Mīr Ḥaydar
M. 49r/14, 95r/20, 99v/5, 103r/3

Mīr Saīd Kābülī
M. 33v/2

mīrzā
m. 76v/26, 100r/2
m.+ lar 99r/25

Mīrzā ʿAbdu'l-Celīl Naşīrī
M. 1v/9

Mīrzā Ḫan
M. 47v/26

Mīrzā (Muẓaffer Mīrzā)
M.+ nı 108v/16-17

misāfir
m.+ sin 91v/19

miṣāl
m. 16r/9, 38r/7, 42r/2, 113r/12

miṣil
m.+ lik 23v/15, 44v/28-29, 82v/23

miskīn
m. 86v/11
m.+ din 25v/28

miṣl
m. 24v/15-16

mıṣraʿ
m. 109r/24

misvāk
m.+ ī 95r/8

mişkīn
m. 12v/11, 39r/27, 81v/15, 96v/17

mizāc
m. 96v/28

miẕāḳ
m.+ ıñğı 31v/5

Mīzān
M. 66r/6

Mīzānü'l-Evzān
M. 2r/22, 37r/5, 37r/16

mīzbān
m. 96r/14

Mıṣr
M. 28v/19, 77r/5
M.+ ġa 73r/22

Moġol
M. 44v/23, 49r/17, 49v/15, 50r/23-25, 76v/25, 77r/3, 112v/19
M. âyini 84r/28
M.+ larġa 34v/20
M. lügati 32v/5, 33r/18, 33v/6, 33v/7, 37r/27, 37v/10, 37v/8, 49v/25, 50r/26, 50r/28, 50v/7, 51v/12, 58r/28, 58r/29, 58v/4, 62r/20, 62v/7, 66v/19, 70v/27, 71r/19, 71r/20, 71v/22, 71v/24, 75r/25, 80r/10, 85v/20, 86r/10, 86v/25, 86v/9, 88v/24, 89r/5, 92v/20, 95v/12, 96v/12, 112v/10, 112v/17, 115r/4
M.+ lar 51v/18
M. sözleri 114v/28-29
selāṭīn-é M. 117v/19

Moġoliye
M. 2r/16, 56v/28

Moġol Ḫan
M. 50r/23-25

moḫtaṣṣ
m. 117v/19

Mollā Sāḳī
M. 70r/13, 84v/5, 96v/8, 99r/11, 106v/24, 113r/25-26

- mu
m. 16v/24, 31v/27, 37v/25, 45r/2, 47v/26, 56r/11, 95v/26
m.+ dur 46r/14mū
ser-i m. 54r/4

muʿāf
m. 23v/6-8

Muʿallaḳa
Ḳaṣāid-i Sebʿa-yi M. 39r/27

muʿanber
m. 10v/20, 46r/2

muʿayyen (Ar)
m. 96v/27

muʿcib
m.+ i 48v/5
m.- i ḫaṣm 83v/10

muʿcize
m. 118r/5

muʿciz-nümāy
m. 26r/16

muġ
M. 8v/11
şeyḫ-i m. 22v/14

muġān
pīr-i m. 11r/6, 96r/10

muġannī
m. 13r/28, 26v/12, 38v/17, 68v/2, 75v/29, 78v/22, 83r/12, 86r/23

muġbeçe
m. 39r/22, 79v/23, 83r/27, 96r/16

muġtenem
m.+ dür 97v/1

muḥabbet
m. 68v/10, 83r/23
tuḫm--i m. 7r/1
m.+ idin 28v/5

Muḥākemetü'l-Lüġateyn
M. 117r/3, 117r/5

Muḥammed
M.+ de 67v/19

Muḥammed bin İl Deŋüz
M. 117v/13

Muḥammed Mehdī
M. 1v/6

Muḥammed Ḥüseyin Mirzā
M. 71v/13

Muḫammesāt
M. 45v/10

muḥāṣıra
m. 75r/13

muḥip
m.+ ler 33v/2

muḥīṭ
noḳṭa-gāh-i m. 75r/17

Muḥiyeddīn
M. 59v/5

muḥkem
m. 117v/27, 39v/17, 65r/1

muḫliṣ
m.+ im 72v/6
m.+ ime 80v/12

muḥtāc
m. 25v/22

muḫtelif
m. 97r/9

muḳaffel
m. 62r/25

muḳammer
rind-i m. 60v/18

muḳarnes
ṭāḳ-ı m.+ dur 85v/6-7

muḳarrar
m. 108v/16-17, 42r/5

muḳayyed
m. 12r/18, 6r/2, 75r/26

muḳiyy
m. 26v/3

mulaḥaẓa
m. 115r/25

Mulūk
M.- i ʿAcem 77r/4

Mulūk
Tārīḫ-i M.- i ʿAcem 2r/23

mulūk
m.- i ṭavāyifni 97r/2

mūm
m. 51r/17

mun
m. 15v/18

muna

m. 15v/21, 15v/22

muñga
m. 15v/19, 15v/20, 66v/11, 74r/9, 97r/21, 115r/9

munça
m. 15v/20, 20r/6, 30v/25, 77v/22, 81r/22, 86v/1-2, 87v/4, 89v/10, 93r/1, 9r/18, 30r/10, 63v/1

munda
m. 15v/20, 51r/15
m.+ ġı 17v/10

mundaġı
m. 51v/21

mundaḳ
m. 15v/20, 16v/21, 19v/22, 19v/23, 20v/1, 27v/14, 54r/8, 75r/11, 75r/13, 82r/1, 85r/15, 17v/14, 104v/8

mundın
m. 15v/20, 33r/25, 62r/17-18, 8r/4

munı
m. 114v/28-29

muñgluġ
m. 68v/2, 81v/17

muñgral -
m.- maḳ 3v/25

munuñg
m. 15r/11, 16r/8, 16r/9, 16v/16, 57v/26, 64r/24, 100v/1

mūr
m. 86v/11
m.+ nıñg 86v/11

murād
m. 111r/22
m.+ ı 25v/7
şemʿ -i m.+ ıñg 68r/12

murakḳaʿ
m.+ ġa 3v/22

muraṣṣaʿ
m. 108v/13

murġ
m.- ı vaḥşiyi 75v/21

Mūsā
M. 28r/21, 28r/21, 42r/10, 42r/6, 73r/22
Hażret-i M. 42r/6, 113r/23

muṣavver
m. 66v/10, 66v/11

Muṣṭafā
M. 42r/10

musta'ṣal
m. 108r/13

Muṣul
M. 30v/7

mūş
m. 40v/13

muşaʿbed
m. 91r/4

muʿtād
m. 114r/16

muʿterif
m.+ dür 59v/27

muṭīʿ
m. 107r/23-24

muṭlaḳ
m. 10v/25, 45v/11, 109v/20

muṭrib
m. 11r/22

muttaṣıl
m. 70r/22

muvaffaḳ
m. 65v/13

muvāfiḳ

m. 72r/3

mużāf
m.- é an 49r/19

Muẓaffer Mīrzā
M. 108v/16-17

mużṭar
m. 39v/13

mużṭarib
m. 36v/4, 66v/4, 117v/9

mü
m. 16v/26, 16v/27, 18r/6, 43r/29, 44r/27

mübāhāt
m. 86v/19
mevcib-i m. 78v/4

mübārek
m. 15v/12

mübhem
m. 31v/27, 51r/11, 96v/10

mübrem
m. 115v/4

mübtelā
m. 53r/28, 97r/20
m.+ larġa 74r/18
m.+ lıġdın 74r/17
m.+ sı 16r/25, 97r/15

mücellid
m.+ ler 4r/10, 94r/20

müci bkz. müçi
m. 26v/16

müçi bkz. müci
m. 26v/15, 26v/16

müdām
m. 73v/26, 92r/18

müddaʿī
m. 60r/7, 104r/8

müddeʿā
m.+ sı 23v/5
m.+ sıdın 60r/8

müdür
m. 16v/27

mü'eddeb
meh-i m. 99r/6

Müʾeyyidü'l-Fużalā
M. 44r/16, 115r/3-4, 118r/4

müflis
m. 97r/1

müfred
m. 49v/19

müfriṭ
m. 78v/27

müheyyā
m. 26r/18

mühlik
m. 26v/1, 54r/15, 56r/19, 8v/28, 97r/10

mühr
m.+ din 50r/2

müjde
m. 22v/8
m.+ side 52r/4

müje
m. 95r/4
m.+ m 76v/16

müjgān
m.+ dın 16r/17
m.+ ım 76v/17
m.+ ıŋ͡gnı 95v/20-21

mükellel
m. 57r/15

mükerrer
m. 109r/18, 99r/11

mül

m. 25r/8, 93v/18

mülāzim
m. 15r/19

mülevveṣ
m. 102r/3

mülk
m. 85v/3, 99r/18, 117v/22, 119r/9
nezāhat-i m.- i Herī 10r/21-22, 80v/12
m.- i Nūşādġa 28v/19
m.+ ide 3r/27
m.+ idin 4v/18
m.+ ide 26r/17
m.+ idin 23v/10, 25r/20, 4v/18
m.+ ini 25v/29
m.+ lerin 108r/13
m.+ üñgnüñg 92v/18-19

mümkin
m. 25v/25, 70v/10, 70v/8, 101v/8, 46r/23, 54v/7, 58v/16, 118r/15

Münācāt
M. 2r/23, 37r/10, 67r/5, 81r/16, 93v/26, 118r/7

münāfī
m.+ dür 37v/9

münāsib
m. 82v/15, 99r/25
m.+ sin 28v/26

münīr
m. 94r/7
mihr-i m. 95v/22

Münşe'āt
M. 54r/11, 64r/14, 76r/3-4, 82r/3, 111r/29, 112r/24

müntehā
m.- yi niyyeti 10r/23-24

mürāʿāt
m. 116v/1

mürdār
m. 80r/21

müretteb
m. 106v/15

mürevvaḳ
m. 18v/24

mürşid
m.+ ī 72v/6

mürüvvet
m. 71v/15

müsellem
m. 87v/25

müselsel
m. 20r/29

müṣemmen
hezec-i m.- i sālimde

müsevvis
m.+ ī 53v/14

müstaḳīm
m. 113r/3

müstecāb
m. 10r/20, 80v/13

müsteḥaḳ
m. 81v/18

Müsülmān
M. 7v/5, 23v/17
M.+ lıġ 23v/18

müşek
m. 68v/13

müşfiḳ
m. 23r/14

müşk
m. 43v/1
m. bū 39v/6
m.- i bīd 102r/16
m.- i Çin 16v/27
m.- i nāb 104v/13

m.- i Tibet 66r/6
m.+ din 26v/5

müşkil
m. 45r/28, 4v/21

müştāḳ
m. 38v/2

müşterī
m. 44r/28

müteʿāl
īzed-i m. 53v/28

müteveccih
m. 99r/25

müttehem
m. 6r/7

müvecceh
m.+ dir 18r/7

müyesser
m. 12v/4-5, 19v/20, 26v/10, 73r/29-73v/1, 87v/7

müzd
m.+ ġa 86r/4-5

N

nāb
laʿl-ı n. 60r/11
müşk-i n. 104v/13
yāḳūt-ı n. 93r/22
zehr-i n. 82v/25

nabāt
n. 87r/16

nā-būd
n. 79v/15

nā-dān
n.+ ġa 36v/24, 57r/29

Nādir Şāh
N.- ı Afşar 1v/13-14

nāfiʿ
n. 101v/19

nāfiẕ
n. 23v/9, 49v/5

nā-hencār
n. 54v/28

nā-geh
n. 23r/25, 26v/9, 60v/1, 75v/17, 79v/27, 80v/26, 92r/26

nā-gehān
n. 22r/9, 64v/20
belā-yi n.+ dın 64v/14

nā-hem-vār
n.+ lıġdur 39r/11, 39r/12

naḥīf
n. 86v/8

naḫl
n. 24v/22, 109r/15
n.+ ını 95r/5, 107r/3
n.+ ınıng̃ 10v/12

nāḫoş
n.+ lıġ 23v/19, 23v/22, 24v/3, 23v/20
n.+ lıġı 23v/21
n.+ luġ 23v/21

naḥs
n. 111v/17

naḫust
n.+ raḳ 86r/28

nā-kām
n. 68r/26-28

naḳaṭ
n. 25r/20

naḳd
n. 39v/16
n.- i cān 12r/10, 17r/8, 46r/11
n.- i cānımda 114r/8
n.- i dīn 46r/9, 59r/17

n.- i rāygān 12r/10, 46r/11
n.+ ı 111r/24
n.+ ın 111r/24, 54v/25, 71r/8-9, 53v/19, 91r/4
n.+ ınġa 36r/4
n.+ ını 17v/28-29, 76r/2, 86r/15

naḳīż
n. 89r/8

naḳl ḳıl -
n.- urlar 85r/27

naḳḳāş
n. 118v/2

naḳş
n.- ı ḥayretim 19r/1
n.+ dın 93v/2
n.+ ı 12r/29

naḳşa
n. 26v/5

naḳş-peẕīr
n. 10r/23-24

nāl
n. 75v/16

naʿl
n. 37v/25, 106v/23
n.- i bājgūni 37v/25
n.+ idin 30v/23

nālān
n. 31r/3, 7v/2

nāle
n. 25v/24, 35r/14, 69v/9, 88v/15, 109r/5
n.- yi zārım 17v/27
n.+ m 102v/22, 20r/4
n.+ ni 94r/4, 40v/21
n.+ si 37v/9, 45r/19
n.+ n͡g 54r/16-17
n.+ n͡gdin 90r/13

naʿleyn
n. 85v/26

nām
n. 30r/11-12, 7v/17
n.+ ına 37v/15
n.+ ın͡g 77r/13

nā-maʿdūd
derd-i n. 80v/19

nāmdār
n.+ larını 5r/8

nāme
n. 54v/9, 87v/15, 89r/9, 100r/6
n.- yi şevḳim 16r/15
n.+ ġa 77r/16
n.+ m 111r/25
n.+ n͡g 25v/27
n.+ si 57v/21

nāmend
n. 117v/20-21

nān
n. 103r/25, 57v/8
n.+ ı 44v/23, 81v/20

namāz
n. 22v/15, 86v/11, 115r/29
n.- ı ḫuftenġaça 117v/1
n.- ı pīşinni 3v/21
n.+ ı 61r/24

nā-mihribān
n.+ ġa 65r/3

nā-peydā
n. 67r/10

nār
n.- ı demār 11r/10
n.+ dın 45r/19
n.+ ı 54r/29

nārcīl
n. 34r/16

naʿre
n.- yi Yārab 52r/14

nārgīl
n.+ nin͡g 34r/16

nā-sāz

n. 109r/5
maḳālāt-ı n.+ nı 87v/25

naṣīb
n. 24v/15-16, 81r/8-9, 83r/16

nāṣiḥ
n. 18r/7, 90v/1, 100r/14
n.+ ā 79v/12

naṣīḥat
n.+ ġa 52r/11
n.+ tın 10v/13

Naṣīrī
N. 8v/16, 17r/1, 26v/6, 32v/12-13, 38r/23, 39r/16, 40v/28, 41r/29, 44v/1, 47r/15, 51v/10, 52r/16, 57r/27, 58v/21, 59v/19, 60r/4, 62r/23, 64r/22, 65v/18, 74r/4, 77v/24, 79v/17, 86v/3, 89r/4, 90v/17, 99v/8, 100v/3, 106v/21, 110r/13, 113v/26, 117v/10, 118r/2

Nāṣır
N. 62v/18, 118r/5

Nāṣır Mirzā Bedeḫşān
N. 18v/26

nā-şād
n.+ nı 90r/7

Naʿt
N. 59r/23, 76v/21
N.- i Nebī 39r/26

naʿt
n. 67v/20
rişte-yi n.+ in 107r/23-24

nā-tevān
n. 40r/29, 65r/3
n.+ ī 96r/18-19
n.+ ımġa 20r/14
raḫt-i n.+ ımġa 44r/12

nāvek
n.- i ġamzeni 27v/21
n.- i zaḫmıda 31v/6
n.+ i 112v/3
n.+ in 75v/17
n.+ iñg 32v/19-20

nā-yāb
n. 40v/11, 70v/1

nāz
n. 21v/14, 23r/8, 48v/8, 52r/20, 74r/4, 90v/15-16, 91r/1
serv-i n. 9r/23
n.+ dın 25v/19
n.+ ı 41r/4
n.+ ıdın 118v/13

naẓar
n. 3v/22, 20r/17, 46r/15, 81r/3, 92v/7-8, 109v/24, 114r/1-2, 118v/2
n.+ dın 89v/10

nāzenīn
n. 101v/17, 117v/25
Tork-é n. 114v/28-29

nāzik
n. 9v/25, 62r/13, 96v/27

naẓīr
n.+ i 16r/9

naẓm
N.- ı İskenderī 63r/13
n.+ ıñga 24v/15-16
n.+ ıñgnı 77r/28
ebyāt-ı n.+ ın 18v/6
n.+ ınıñg 74r/11
n.+ lar 85r/27

nāẓır
n. 44v/21

Naẓmü'l-Cevāhir
N. 2r/22, 4r/11, 24r/13-14, 85v/6-7, 59r/10, 73v/5

nāzük
n. 23v/15, 109v/24
ḳad-i n. 99v/12
n.+ lük 23v/14
n.+ lükidin 23v/15

naẓẓāre

n. 24v/2

ne
n. 9v/20, 11r/2

ne (Fa)
n. 62v/15, 82v/27

neberd
n.+ iŋ͡gi 107v/25

Nebī
Naʿt-i N. 39r/26
Süleyman-ı N.+ nin 22r/11-12

necāset
n. 111v/27

necāt
n. 22r/16, 98v/4

nedāmet
n. 73v/5

Nedr ʿAlī
N. 1v/9, 26v/5, 79v/15, 79v/17, 87r/18, 117v/10

nefˁ
n. 50v/29
n.- i taḳvā 111r/29

nefes
n. 9v/8, 15v/12, 23v/14, 26r/9, 38v/3, 52r/20, 56r/17, 58v/17, 67r/10, 70v/10, 118v/14
n.+ i 81r/2
n.+ ī 48r/22
n.+ imni 102r/1
n.+ ler 40r/18
n.+ niŋ͡g 104v/8

nefīs
n. 12r/29, 53v/23, 103r/25

nefs
n. 33v/25, 98r/15
n.- i ḳuṭṭaʿu’ṭ-ṭarīḳ 59r/17
n.+ iġa 62v/18, 86v/29
n.+ in 82v/25
n.+ iŋ͡g 115r/1, 116v/23

nefsāniyyet
n. 34r/14

nefy
n. 22v/13, 22v/14

Negüz
N. 37r/28-29

nem
n. 16v/1, 32v/1-2

nemnāk
n.+ rek 23r/4, 23r/5

Nemrūd
N.+ nıŋ͡g 95r/6

neng
n. 7v/17
n.+ din 30r/11-12

nerd
n.+ ini 59r/3

nergis
n. 18r/28, 37v/17, 69v/15, 73v/24, 87r/13
n.- i cādū 88v/21

nerrād
n.+ ı 111r/23

Nesāyimü’l-Cennet
N. 13r/27

Nesāyimü’l-Maḥabbe
N. 3v/11, 3v/19, 26r/10-11, 25r/16, 29v/6, 38r/2, 42v/12, 51r/26, 52v/2, 82v/19, 83r/12, 54r/13, 54r/22, 59v/5, 61r/25, 62v/4-5, 67r/16, 89r/11, 96v/13-14, 84r/13, 84r/19, 93r/13, 96r/1, 98v/20, 105v/15, 118v/17

neseb
n.+ ni 28r/21

nesīm
n. 8v/28
n.- i vaṣl 93v/3
n.+ i 64r/14

n.+ idin 102v/10

nesrīn
n. 73r/8

nessāc
n. 107r/23-24

nesteren
n. 18r/11
n.+ niŋ̂g 63v/12

nevʿ
n. 11v/18, 22r/17, 39v/20, 40v/1, 49v/26, 53r/18, 53r/9, 55v/5, 59r/10, 59r/8, 59v/17, 60r/15, 69r/25, 71v/13, 72v/20, 73v/5, 75r/19, 79v/13, 80r/5, 86v/11, 97r/10, 100r/20, 101r/24, 104r/22, 110r/11, 111r/22
n.- i beşer 75v/22

nevā
n. 17r/10, 37r/3, 38v/17, 86r/24-25, 109r/3, 114v/16
n.+ sını 26v/12, 92v/29

Nevādirü'ş-Şebāb
N. 2r/20

nevāḥī
n.+ side 45r/27

Nevāyī
N. 2r/16, 2r/17, 2r/19, 2r/9, 3r/19, 3r/20, 3r/23, 4r/15, 6v/1, 6v/20, 9r/7, 9r/19, 9v/21, 9v/26, 10r/19, 10r/21-22, 10r/28, 10v/10, 10v/2, 11r/23, 13r/2, 13r/3, 13v/1, 16r/20, 16v/15, 16v/29, 17r/10, 17r/27, 17r/28, 18r/6, 18v/6, 19v/11, 19v/15, 19v/22, 20r/1, 20r/5, 22r/26, 23r/21, 23v/19, 23v/23, 24v/14, 24v/15-16, 24v/17, 24v/29, 25r/1, 25r/16, 25v/13, 25v/18, 25v/25, 25v/28, 26r/17, 26r/29, 26v/1, 26v/16, 27v/21, 28r/12, 30r/27, 31v/1, 36v/14, 36v/23, 37r/16, 37v/1, 37v/14, 37v/22-23, 37v/24, 37v/4, 38r/11, 38v/17, 38v/23-24, 39r/10, 39r/15, 39r/7, 39v/21, 40r/10, 40v/10, 41r/4, 42v/11, 44v/24, 45r/25-26, 46r/13, 46r/19, 46v/4, 47r/10-11, 49r/13, 50r/1, 50r/17, 51r/4, 51r/5, 54r/16-17, 54v/9, 55r/23, 55v/18, 55v/7, 56r/8, 56v/3, 56v/5, 57v/14, 58v/18, 59r/19, 59v/27, 62r/27, 62v/29, 63v/18, 65r/3, 66r/28, 67r/10, 67v/27, 69v/9, 72v/11, 74r/15, 77r/17, 77r/28, 77v/21, 77v/22, 78v/27, 80r/24, 80v/11, 80v/17, 81v/13, 82r/27, 83r/14, 83r/25, 83v/24, 83v/7, 85v/17, 87v/4, 89r/9, 90v/28, 93r/22, 95v/25, 96r/13, 97v/26, 97v/4, 98v/15, 98v/25, 98v/9, 99v/1, 99v/29, 100r/17, 100r/2, 100r/3, 100v/4, 100v/8, 103v/7, 104v/28, 107r/23-24, 108r/6, 108v/15, 109r/5, 109v/26, 109v/3/4, 110r/10, 110r/6, 111v/1, 112v/15, 112v/3, 114r/16, 114r/25, 114v/19, 114v/16, 114v/20, 115r/29, 116r/8-9, 117r/3, 117r/4, 117r/5, 118v/1, 119r/9
N.+ ġa 17r/6-7, 108v/4
N.+ de 48v/8
N.+ din 18r/9, 89v/25, 90r/25
N.+ ġa 40r/1, 46v/13, 66r/10, 68v/18, 80v/27
N.+ ni 3r/20, 23r/22, 56r/24, 62v/12, 68v/2, 78r/5, 83r/18, 83r/20, 91r/12, 106r/19, 114v/27
N.+ niŋ̂g 100r/1, 113r/18-19, 117v/16, 22v/12, 37v/8
N.+ vār 56v/5
N.+ yā 77v/19, 98v/4

Nevāyiyā
N. 37r/3, 47r/24

nev-civānī
n. 96r/18-19

névéşt (Fa)
n. 62v/15

nevḥa
n. 3r/7, 42v/14, 57r/8
n.+ lar 51r/25

n.+ sıġa 98r/6

nevm
n. 92v/7-8

nevmīd
n. 16v/3, 94v/3, 114v/18

nevres
n. 24v/22

nevreste
n.- yi dām 56r/27-28

neye
n. 17v/28-29

ney-sitān
n.+ ġa 85v/16

neyze
n.+ sin 118r/26

nezʿ
n. 56r/19

nezāhat
n.- i mülk-i Herī 10r/21-22, 80v/12

neẓāre bkz. **neẓẓāre**
n. 46r/16, 59v/6, 62r/19, 8r/8
n.+ si 101v/29

neẓẓāre bkz. **neẓāre**
n. 20r/15, 58r/23-24

ni
n. 4v/18, 4v/19, 5v/10, 6r/16, 8r/1-2, 8r/3, 15r/22, 15v/17, 15v/19, 16v/7, 17r/14, 18r/13, 18r/8, 18v/9, 19v/17, 19v/20, 20r/12, 20r/14, 20r/15, 20r/4, 20v/3, 21r/1, 22r/15, 22v/12, 22v/9, 23r/25, 26r/2, 26r/3, 26r/8, 26v/1, 30r/11-12, 30v/4, 30v/5, 31v/22, 31v/27, 32v/6-7, 36r/4, 37v/9, 38r/18, 39v/15, 40r/5, 40v/1, 40v/15, 40v/26, 41v/10, 44v/20, 46r/22, 46r/23, 46r/24, 50v/29, 51r/13, 52r/13, 52r/20, 53v/20, 53v/6, 54r/6, 54r/9, 54v/6, 54v/9, 55r/1, 56v/27, 56v/4, 57v/5, 57v/9, 59r/3, 59r/8, 59v/22, 62r/13, 62r/17-18, 64r/9, 65r/15, 66v/10, 66v/8, 67r/15, 67r/4, 68r/29, 68v/18, 71r/6, 72v/13, 72v/16, 73r/28, 74r/23, 74r/9, 75r/19, 76r/10, 76v/14-15, 77v/17, 78r/10, 78r/19, 79r/28, 79v/13, 79v/15, 79v/24, 80r/15, 80r/16, 80r/18, 81r/2, 82r/19, 82v/9, 83v/7, 86r/18, 91r/12, 92v/16, 92v/29, 92v/7, 93r/19, 95r/11, 96r/18-19, 96v/3, 97v/26, 99v/16, 100r/1, 100r/10, 100r/29, 102r/15, 104r/22, 108v/25, 108v/5, 108v/6, 109r/3, 109r/4, 109v/21, 111r/24, 113r/8, 114r/1-2, 114v/16, 114v/27, 115r/11, 115v/10, 116r/8-9, 117r/18, 117v/25, 117v/29, 118r/9
n.+ ce 17r/13
n.+ çe 17r/15, 17r/16, 17r/17
n.+ çük 12r/10
n.+ din 40v/3-4, 45r/28, 49v/26, 59r/20, 68v/6, 87v/7, 108r/7
n.+ dir 45v/18
n.+ dür 12r/28, 16v/8, 82r/19
n.+ durur 25r/11
n.+ ni 16v/8
n.+ tan͡g 16v/1, 31r/3, 53r/28, 6v/28, 7v/2, 98v/26
n.+ turur 80v/1
n.+ üçün 42v/20
n.+ üçün durur 95r/9

nibtās
n. 26v/16, 26v/17, 26v/19, 26v/20

niçe
n. 3r/29, 6v/21, 9r/17, 9v/25, 16r/3-4, 18r/19, 21r/13, 22r/6, 23r/10, 24r/23, 33v/26, 35r/15, 38v/17, 38v/23-24, 39r/7, 40r/3, 41r/4, 41v/21, 47r/25, 48r/25, 48r/7, 50r/5, 52v/23, 53r/9, 58r/11, 59v/24, 60r/7, 64r/24, 65r/7, 67r/17, 67r/5, 78r/6, 82v/11, 83v/2, 85r/12, 76r/8, 83r/7, 86v/1-2, 96v/23, 96v/29, 97r/1, 99r/18, 100v/9, 102r/15,

102r/7, 104r/21, 106v/13, 107r/3, 108v/23, 109v/26, 111r/7, 113r/5, 114v/28-29, 117v/22
n.+ sin 102r/15

niçik
n. 20v/19-20

n'içük
n. 46r/11, 55v/20, 57r/1, 59v/23, 73v/9-10, 99v/11, 103r/4, 109r/26, 115v/10

n'içün
n. 109v/6

nifāḳ
n.+ ıdın 114v/17

nigāh
n. 115r/24

nigār
n. 27v/14
n.+ ım 37v/27

nige
n. 6v/1, 25v/20, 23v/20

nihād
n.+ ıdın 77v/2

nihāl
n. 83v/7
n.+ ġa 99v/11
n.+ idür 6r/16
n.+ imni 24v/23
n.+ ın͡ğ 109v/24

nihān
n. 6v/20, 42r/26, 68v/2, 70r/29, 77r/1, 93r/19
dāġ-ı n. 70r/29
dāġ-ı n.+ ıdın 42v/12
dāg-i n.+ ımdın 10r/29
mekr-i n.+ ı 104v/10
sırr-ı n.+ ım 39v/20

nihānī
n. 40r/14, 76r/13

nihāyet
n.+ siz 99v/10

nikāḥ
n. 108v/11-12

Nīl -
N. 68v/4
N.- din 17r/1

nīlfer
n. 17r/1, 17r/2

nīlūferī
cām-i n. 26v/8

nīlūfer
n.+ idin 16v/29

nime
n. 12v/9, 57r/1, 65v/13, 80r/8, 106v/2
n.+ ler 105v/1-2

Niʿmet Arġun
N. 45r/27

nimerse
n. 16v/24

niʿmet
n. 80r/4, 97r/14

niṣāb
n.+ ġa 54v/23

nīsān
n. 86r/20

niṣār
n. 39v/17, 53v/19

nisbet
n. 36r/4, 91v/16
n.+ i 66v/8
n.+ müdür 66v/8

nisyān
n.+ ı 88r/1

nisye
n. 77v/22

nīş
n. 66v/25, 88v/15
n.+ in 95r/7

nişān
n.+ ı 106v/3, 116v/6
n.+ ıdır 18v/3
n.+ ıdur 80r/19

nişāne
n. 10r/29, 33r/19-20, 78r/1, 118r/25

nişānī
n. 41v/25

nişāṭ
n. 72v/3, 76r/3-4

nitās
n. 26v/19, 26v/2

n'it- Bkz. **ni, it-**
n.- er 49v/26
n.- ey 26v/13
n.- gey 26v/11, 66v/25
n.- ip 20r/26, 26r/23, 43r/15

niḳāb
n. 50r/11

niyüçün
n. 24r/13-14, 24v/9, 26v/10, 32v/6-7, 75r/12, 92r/18

niyāz
n. 41r/4, 48v/8, 56v/2

niye
n. 17r/11, 20r/24

n'iyle -
n.- ge min 17r/6-7
n.- gey 81v/13
n.- p 20r/26, 6v/20
n.- r 99v/2
n.- y 76r/2, 95v/25

niyyet
müntehā-yi n.+ i 10r/23-24

nizāʿ
n. 56r/19, 97r/2, 100v/1

Niẓāmeddin Arġun Şāh
N. 37r/18

Niẓāmī
N. 74r/10

nırḫ
n.+ larla 44r/12

Nofel
N. 24v/26, 55r/5, 75r/20, 78v/19-20, 91v/6, 96v/22, 108r/3

noḳṭa
n. 40v/3-4, 109v/2, 73v/24
n.+ gāh - i muḥīṭ 75r/17
n.- yi ḫālıńg 40v/3-4

n'ola (< ne ola)
n. 10v/5, 39v/8

nöker
n.+ ge 92v/25

Nūḥ
N. 85r/11
ʿömr-i N. 21r/12
Ḥażret-i N. 85r/11, 90r/11

nuḳūd
n.+ nı 108r/23

nūr
n. 33r/28, 46v/15, 71r/12, 105v/15
n.+ ı 34r/14, 105v/11-12
n.+ ıdın 45r/23

nūş
n. 26r/18, 44r/8, 57r/4-5
n.+ ıdın 44v/6, 88v/15
n.+ ı 80v/28

nūş-ḫand
n. 4r/14, 97v/3
laʿl-ı n.+ ıńḫdan 56v/25

Nūşād
mülk-i N.+ ġa 28v/19

Nūşīrvān
N. 98r/24

nübüvvet
n. 27v/4

nücūm
n. 63v/27

nüfūẕ
n. 95v/28

nükte
n. 31v/27, 54v/11
n.+ ī 104v/12
n.- yi meẕmūm 54r/10
n.- yi ḫayru'l-umūr 71r/12
n.+ ler 62r/19, 8r/8
n.+ si 118v/6-7
n.+ sin 36v/23
n.+ sürā 99r/24

nükte-dān
n.+ lıġ 41v/7

nükte- sürā
n. 99r/24

nümāyiş
n. 4r/8

nümū-dār
n. 48r/12
n.+ ı 16r/9, 40v/7

nümūd
n.+ ī 57r/15

nümūne
n. 62v/24

nüzūl
n. 56v/2

O

o
o. 36v/13, 89r/28, 113r/7, 114v/28-29

o (Fa: ve)
o. 114v/28-29

Oba
O. 58r/22

oba bkz. **opa**
o. 58v/5, 58r/22

ocaġ bkz. **ocaḳ**
o. 65r/19
o.+ ım 65r/21
o.+ ın 11r/10

ocaḳ bkz. **ocaġ**
o. 65r/20
o.+ uz 15v/5, 15v/6

Ocan
O. 65r/25

ocar bkz. **söksük**
u. 65r/16, 65r/16

ocun bkz. **oçun**
o.+ da 66r/1

oçun bkz. **ocun**
o. 65v/29

od
o.+ ına 6r/2

oda bkz. **otaḳ** ve **otaġ**
o. 62r/9, 66v/15, 66v/16, 66v/20
o.+ ın 66v/17

ofra - bkz. **opramaḳ**
o.- maḳ/ġ 77r/7

ofraġ
o. 77r/10
o.+ ı 77r/11

ofranmaḳ/ġ bkz. **opranmaḳ**
o. 77r/8

oġl bkz. **oġul**
o.+ ıġa 24r/13-14
o.+ ın 82v/25

oġlaġ bkz. **oġlaḳ**
o. 76v/24

oġlan
o. 75v/28, 76v/24

oġlan aşı
o. 76v/26

oġlaḳ bkz. **oġlaġ**
o. 76v/24

Oġrı
O. 51r/26

oġrı
o. 65v/6, 76v/24
o.+ lıḳ 65v/6

oġrılıḳ
o.+ ġa 76r/12

oġul
o. 30v/4, 12v/6, 27v/18, 40r/5, 77r/6, 118r/13

oġulca -
o.- yın 76v/7

oġul otı
o. 77r/6

Oġur bkz. **Oġuz**
O. 76v/27, 76v/29

oġurla -
o. 76r/14
o.- ban 76r/18
o.- dik 76r/24
o.- dı 76r/10
o.- duḳ 76r/11
o.- ġa biz 76r/21
o.- ġaç 76r/22
o.- ġalı 76r/21
o.- ġan 76r/14
o.- ġança 76r/22
o.- ġay 76r/24
o.- ġay biz 76r/21
o.- ġıl 76r/14
o.- ġuça 76r/22
o.- ġuçı 76r/22
o.- ġudik 76r/24
o.- ġuluḳ 76r/23
o.- ġum 76r/23
o.- ġunça 76r/22
o.- ġusı 76r/23
o.- ġuŋ͡g 76r/23
o.- lı 76r/21
o.- lıŋ͡g 76r/21
o.- ma 76r/15
o.- maġıl 76r/15
o.- maġım 76r/17
o.- maġum 76r/17
o.- mas 76r/16, 76r/18
o.- mas min 76r/16
o.- maḳ/ġ 76r/9
o.- maḳ olmas 76r/19
o.- maydur 76r/13
o.- maŋ͡g 76r/16
o.- maŋ͡gız 76r/16
o.- maŋ͡glar 76r/16
o.- mış 76r/18
o.- mışaŋ͡g 76r/18
o.- p 76r/18
o.- p bolmas 76r/19
o.- r 26r/16, 76r/11
o.- ram 76r/17
o.- rda 76r/13
o.- rdik 76r/24
o.- rġan 76r/14
o.- rım 76r/17
o.- r min 76r/17
o.- sa 76r/24
o.- sa bolmas 76r/19
o.- saḳ 76r/21
o.- sun 76r/24
o.- y 76r/20
o.- y almas 76r/19
o.- y oġurla-y 76r/20
o.- ydur 76r/11
o.- ydurġan 76r/14
o.- ydurmin 76r/17
o.- yın 76r/2
o.- y min 76r/17
o.- yu 76r/20
o.- ŋ͡g 76r/15
o.- ŋ͡gız 76r/15
o.- ŋ͡glar 76r/15

oġurlan -
o.- maḳ 76r/25

oġurlaş -
o.- maḳ 76r/26

oġurlat -

o.- maḳ 76r/25

oġurlayın
o. 77r/2

oġurluḳ 1
o. 76v/29, 77r/1

oġurluḳ 2
o. 76v/29

oġuş
o. 77r/6

Oġuz
O. 49v/22, 65v/22, 65v/23, 77r/2, 77r/4, 92v/9, 92v/10, 95v/13, 112v/19

oġuz
o. 77r/2

Oġuz bin Ḳaraḫan bin Moġol Ḫan
O. 76v/28

Oġuz Ḫan
O. 86v/20-21

Oġuznāme
O. 86v/20-21

oḫşa -
o. 66r/11
o.- ban 66r/15
o.- dik 66r/25
o.- dı 66r/7
o.- duḳ 66r/8
o.- ġaç 66r/21
o.- ġalı 66r/20
o.- ġan 66r/11
o.- ġança 66r/22
o.- ġay 66r/25
o.- ġay biz 66r/20
o.- ġıl 66r/11
o.- ġuça 66r/22
o.- ġuçı 66r/21
o.- ġudik 66r/25
o.- ġuluḳ 66r/24
o.- ġum 66r/23
o.- ġunça 66r/22
o.- ġusı 66r/24
o.- ġuñg 66r/23
o.- lı 66r/20
o.- lıñg 66r/20
o.- maḳ/ġ 1 66r/7
o.- ma 66r/12
o.- madı 66r/9
o.- madın 66r/17
o.- maġıl 66r/12
o.- maġım 66r/14
o.- maġum 66r/14
o.- man 66r/13
o.- mas 66r/16
o.- ması/mazı 66r/16
o.- mas min 66r/13
o.- maḳ/ġ 2 66r/7
o.- maḳ olmas 66r/17
o.- maydur 66r/10, 66v/1
o.- mañg 66r/12
o.- mañgız 66r/13
o.- mañglar 66r/13
o.- mış 66r/15
o.- mışañg 66r/15
o.- p 66r/15
o.- p bolmas 66r/17
o.- r 106v/8, 66r/8, 77v/25
o.- ram 66r/14
o.- rdik 66r/25
o.- rġan 66r/11
o.- rı 66r/10
o.- rım 66r/14
o.- r min 66r/14
o.- sa 66r/25
o.- sa bolmas 66r/17
o.- saḳ 66r/20
o.- sun 66r/25
o.- y 66r/19
o.- y almas 66r/18
o.- y oḫşa-y 66r/18
o.- ydur 66r/8
o.- ydurġan 66r/11
o.- ydurmin 66r/14
o.- yın 66r/19
o.- ymin 66r/13
o.- yu 66r/18
o.- ñg 66r/12
o.- ñgız 66r/12
o.- ñglar 66r/12

oḫşaş -
o.- a kirek bol-ġay 9r/12-13, 9r/14
o.- adur 66r/27
o.- maḳ 66v/12

o.- maḳ/ġ 66r/26
o.- ur 100r/22, 66r/27, 66r/28

oḫşaş
o. 66v/10, 66v/11, 66v/9

oḫşat -
o.- adur 66v/1, 66v/2
o.- adurġan 66v/3
o.- ay 66v/5, 66v/6
o.- ayın 66v/5
o.- ġan 66v/2, 66v/4
o.- ġança 66v/7
o.- ġay 7r/16
o.- ġuça 66v/6, 66v/8
o.- ġunça 66v/6
o.- maḳ/ġ 1 66r/29
o.- maḳ/ġ 2 66r/29
o.- maṉg 70r/29
o.- ur 66v/1, 66v/2
o.- urġan 66v/3

oḫşuḳ
o. 66v/12

oḳ 1
o. 18v/22, 28r/5, 29v/3, 40r/1, 63v/7, 66v/29, 67r/15, 67v/8, 70v/10, 77v/15-16, 77v/18, 77v/19, 77v/20, 77v/21, 77v/22, 77v/23, 77v/25, 79r/11, 79v/3, 92r/16, 99v/5, 105v/24, 108r/10-11, 110r/22, 110r/23, 117v/25
o.+ çı 7r/15, 7r/16
o.+ dın 67r/2
o.+ ı 26v/17, 30v/29, 59r/26, 67r/1, 80r/23
o.+ ıdın 7r/16
o.+ ıġa 78r/1
o.+ ın 67r/2, 70v/11-12, 92r/15
o.+ ını 85v/29
o.+ larıdın 43v/22
o.+ larıṉg 25v/13, 85v/16, 97r/26
o.+ larıṉgdın 65v/8
o.+ turur 8v/11
o.+ um 29v/4
o.+ undın 62v/21
o.- uṉg 84r/2
o.+ uṉgdın 17r/16, 21v/11, 78r/28
o.+ uṉgı 70v/10
o.+ uṉgnı 3r/7, 42v/14

oḳ 2
o. 77v/15 , 77v/17

oḳ 3
o. 77v/15

oḳ 4
o. 77v/15

oḳar
o. 62r/10, 77v/25, 77v/26, 106v/25, 117v/2

oḳla -
o. 77v/10
o.- dı 77v/8
o.- ġan 77v/9
o.- ġıl 77v/10
o.- ma 77v/10
o.- maġıl 77v/10
o.- maġım 77v/13
o.- maġum 77v/13
o.- man 77v/12
o.- mas min 77v/12
o.- maḳ/ġ 77v/7
o.- maydur 77v/9
o.- maṉg 77v/11
o.- maṉgız 77v/11
o.- maṉglar 77v/11
o.- r 77v/8
o.- ram 77v/12
o.- rġan 77v/9
o.- rım 77v/13
o.- r min 77v/12
o.- ydur 77v/8
o.- ydurġan 77v/9
o.- ydur min 77v/12
o.- y min 77v/12
o.- ṉg 77v/11
o.- ṉgız 77v/11
o.- ṉglar 77v/11

oḳlaġu bkz. **oḳlaḳ** ve **oḳlav**
o. 77v/27

oḳlaḳ bkz. **oḳlaġu** ve **oḳlav**
o. 77v/27

oḳlav bkz. **oḳlaġu** ve **oḳlaḳ**
o. 77v/27

oḳra -
o.- maḳ 77v/13

oḳu -
o. 6v/13, 14r/21, 37r/22, 77r/18, 77r/12, 11v/3
o.- ban 14v/8, 77r/21
o.- dik 14v/15, 77v/3
o.- dı 14r/24, 77r/12
o.- dum 14r/28
o.- duḳ 14r/28, 77r/12
o.- duṅg 14r/25
o.- duṅglar 14r/26
o.- duṅguz 14r/26
o.- ġa biz 77r/25
o.- ġaç 14v/11, 77r/27, 77r/28
o.- ġalı 14v/13, 77r/27
o.- ġan 3v/3, 14r/29, 77r/16, 77r/18
o.- ġança 14v/9-10, 77r/29
o.- ġay 14v/14, 77v/3
o.- ġay biz 77r/25
o.- ġıl 14v/1, 77r/18
o.- ġuça 14v/9-10, 77r/29
o.- ġuçı 14v/8, 77r/28, 77r/29
o.- ġudik 14v/17, 77v/3
o.- ġuluḳ 14v/16, 77v/3
o.- ġum 14v/18, 77v/2
o.- ġumızdur 14v/19
o.- ġunça 14v/9-10, 77r/29, 77v/2
o.- ġusı 14v/21, 77v/2
o.- ġusılardur 14v/22-23
o.- ġuṅg 77v/2
o.- ġuṅguzdur 14v/20
o.- lı 14v/12, 77r/25, 77r/27
o.- ma 77r/18
o.- madın 77r/22
o.- maġıl 77r/18
o.- maġım 77r/20
o.- maġum 77r/21
o.- man 14v/2, 77r/20
o.- mas 14v/2, 77r/21
o.- ması/mazı 77r/22
o.- mas min 77r/20
o.- maḳ 14r/24
o.- maḳ olmas 77r/22
o.- maydur 14v/3, 77r/16
o.- maṅg 77r/19
o.- maṅgız 77r/19
o.- maṅglar 77r/19
o.- mış 14v/4, 77r/21
o.- mışaṅg 14v/5, 77r/21
o.- p 14v/7, 77r/21
o.- p bolmas 77r/22
o.- r 77r/12, 77r/13, 77r/14
o.- r mu 77r/13
o.- ram 77r/20
o.- rda 77r/15
o.- rdik 77v/3
o.- rġan 77r/16
o.- r min 77r/20
o.- rum 77r/20
o.- sa 14v/22-23, 77v/3
o.- sa bolmas 77r/22
o.- sam 14v/24
o.- saḳ 14v/24, 77r/25
o.- saṅg 14v/25
o.- saṅgız 14v/25
o.- sun 14v/14, 77v/3
o.- y 11v/23, 14v/6, 14v/7, 15r/3, 77r/23, 77r/25, 11v/4
o.- y alġay 11v/19
o.- y almas 77r/23
o.- y başladı 11v/15
o.- y kör-11v/11
o.- y oḳu-y 15r/3, 77r/23
o.- ya oḳu-ya 12r/2
o.- yan 3v/4
o.- yanda 3v/5
o.- ydur 14v/27, 6v/15, 77r/12
o.- ydurġan 14v/28, 77r/16
o.- ydur min 77r/20
o.- ydurmış 14v/28
o.- yın 11v/24, 14v/6, 77r/24
o.- y min 77r/20, 11v/17
o.- ṅg 77r/19, 8v/23
o.- ṅglar 77r/19
o.- ṅguz 77r/19

oḳul -
o.- maḳ/ġ 77v/5
o.- mış 77v/5
o.- uban 77v/5
o.- up 77v/5, 77v/6

oḳuş -
o.- maḳ/ġ 77v/4

oḳuş
o. 77v/28

oḳut -

o.- maḳ/ġ 77v/7
o.- tur 73v/17

Oḳuz Ḫan ibn-i Ḳaraḫan
O. 56v/27-28

oḳ yılanı
o. 77v/29, 78r/1

ol -
o. 80v/2, 85v/14
o.- a almas 80v/16
o.- a ol-a 80v/16
o.- adur 80r/24
o.- adurġan 80r/26
o.- adur min 80v/6
o.- alar 81r/6
o.- alı 13r/17, 13r/18, 80v/22, 81v/2
o.- alın͡g 80v/22, 81v/2
o.- a min 80v/6
o.- an 8r/19, 8r/20, 10r/23-24, 15v/5, 97r/28
o.- ar 80r/20, 80r/21
o.- ay 11v/12-13, 11v/14, 80v/17, 80v/18, 81v/1
o.- ayın 80v/17, 81v/1
o.- dik 9r/3
o.- dikler 9r/7
o.- dikler 81r/6, 81r/7
o.- dı 6r/2, 9v/13, 16v/29, 20r/14, 24v/15-16, 25v/20, 26r/10-11, 37v/14, 40v/1, 44r/11, 45r/1, 45v/3, 48v/8, 55v/11-12, 57r/6, 59r/10, 77v/29, 78r/1, 78v/6, 80r/19, 97r/14, 99v/29, 105v/13, 109r/12
o.- dılar 55r/4
o.- duġın 5r/26, 5r/27
o.- dum 39v/29, 65v/8, 71v/29, 95r/11
o.- duḳ 5r/25, 80r/19
o.- ġa biz 80v/20, 80v/21
o.- ġaç 63r/24, 80v/23, 80v/24
o.- ġalı 80v/22
o.- ġa min 20v/3
o.- ġan 8r/19, 80r/26, 80r/27, 80r/28
o.- ġança 80v/25
o.- ġay 11r/23, 20r/4, 37v/15, 64v/28, 72v/15, 72v/16, 81r/4, 8r/4, 107r/23-24
o.- ġay biz 80v/20, 15v/3
o. ġay min 15r/26-27
o.- ġay siz 15v/10, 15v/11, 15v/12
o.- ġay sin 15v/2
o.- ġay mu 62r/17-18
o.- ġıl 80v/3
o.- ġuça 80v/25, 80v/26
o.- ġuçı 80v/24
o.- ġudik 81r/7, 81r/8-9
o.- ġuluḳ 81r/4
o.- ġum 80v/29
o.- ġunça 80v/25
o.- ġusı 81r/3
o.- ġun͡g 81r/1, 81r/2
o.- ġun͡gdurur 80v/19
o.- ıcak 17v/23
o.- ıdın 41v/25
o.- ma 10r/15, 10r/7, 10v/24, 56v/25, 74v/27, 75r/26, 80v/18, 80v/4
o.- maġı 100r/1, 90r/25
o.- madı 68r/12, 87v/7
o.- madım 10v/20, 46r/2
o.- madın 10v/27, 80v/13, 80v/15
o.- maġa 59v/23
o.- maġıdın 36v/5
o.- maġıl 45v/3, 80v/4
o.- maġım 80v/8
o.- maġum 80v/9
o.- maġusı 51r/15
o.- man 80v/6
o.- mas 10r/13, 10r/6, 25v/19, 37v/8, 80v/10, 88v/16, 109v/12
o.- masa 66r/5, 73r/29-73v/1
o.- masam 25r/11
o.- masan͡g 37r/10
o.- masdın 10v/13
o.- ması/mazı 10r/14, 10r/16, 10r/20, 10r/23-24, 80v/12, 80v/13
o.- ması/mazı-ġa 10r/21-22
o.- ması/mazıġa 80v/11
o.- mas min 80v/6
o.- maḳ 10v/24, 80r/16, 85v/19, 80r/15
o.- maḳ olmas 80v/15
o.- may 101v/8
o.- maydur 80r/24
o.- maydur min 80r/25
o.- mayın 41v/7, 111v/9

o.- maz 7v/17
o.- maz mı 7v/15
o.- maŋ͡g 80v/5
o.- maŋ͡gız 80v/5
o.- maŋ͡glar 80v/5
o.- mış 23r/22, 37v/24, 39v/8, 3r/21, 55v/7, 62v/29, 66v/17, 80v/9, 82r/1, 10v/5, 106r/20, 108v/4, 118v/4-5
o.- mışaŋ͡g 80v/10
o.- muş 7v/21
o.- sa 10v/22, 11r/28, 11v/18, 12r/29, 15v/8, 22v/9, 23r/25, 26v/14, 32v/1-2, 32v/3-4, 43v/21, 44r/22-23, 48v/5, 65v/28, 65v/29, 66r/5, 74v/6, 79v/13, 93v/23, 95r/12, 95v/22, 97r/26, 26v/11
o.- sa bolmas 80v/15
o.- salar 81r/6
o.- sam 33v/3, 53v/21, 90v/8, 109v/11
o.- saḳ 80v/20
o.- saŋ͡g 26r/17, 26v/11
o.- sun 11r/28, 22r/4, 22r/6, 39v/29, 45v/22, 49r/12
o.- sunlar 9r/7
o.- sunlar 81r/6
o.- uban 80v/9, 116v/15
o.- una 43r/6
o.- up 17r/14, 34r/4, 34v/4, 40v/13, 70r/22, 80v/10, 80v/28, 80v/9
o.- up bolmas 80v/15
o.- upsın 30r/18
o.- ur 10r/26, 26v/4, 6r/1, 74r/8, 80r/20, 104r/21, 104v/25, 111r/25, 113r/3
o.- uram 80v/7
o.- urdik 81r/7
o.- urġan 80r/26
o.- urlar 44r/22-23
o.- ur min 80v/7
o.- urum 80v/8
o.- uŋ͡g 80v/5
o.- uŋ͡glar 80v/5
o.- uŋ͡guz 80v/5

ol

o. 3r/22, 3r/23, 3r/29, 4r/17, 5r/25, 5r/27, 5r/5, 5v/10, 6r/2, 6v/9, 7v/2, 7v/8, 8r/29, 9r/17, 9r/18, 10r/27, 10v/5, 11r/22, 11v/18, 12r/13, 12r/14, 12r/27, 12r/8, 12v/4-5, 12v/6, 13r/16, 13r/28, 15v/15, 16r/3-4, 16r/7, 16v/28, 17r/1, 17r/10, 17r/11, 17r/12, 17r/14, 17r/25, 17r/4, 17v/22, 17v/24, 17v/27, 18r/23, 18v/10, 18v/19, 19v/20, 20v/3, 21v/14, 21v/23, 22r/13, 22r/17, 22r/20, 22r/3, 22v/1, 22v/12, 22v/13, 22v/15, 23r/11, 23v/19, 23v/20, 23v/4, 24r/15, 24r/16, 24v/22, 25r/11, 25r/13-14, 25v/19, 25v/20, 25v/24, 26r/2, 26r/24, 26v/10, 26v/11, 26v/16, 27v/11, 27v/14, 27v/21, 27v/4, 28r/13, 30r/27, 30v/13, 30v/18, 30v/3, 30v/4, 31r/3, 31r/9, 31v/3, 32v/9, 33r/17, 33r/25, 33v/25, 35r/14, 36v/28, 36v/5, 37r/15, 37r/17, 37r/3, 37v/15, 37v/2, 37v/24, 37v/27, 37v/3, 39r/10, 39v/15, 39v/22, 39v/6, 39v/8, 40r/29, 40r/3, 40r/5, 40v/11, 40v/19, 41v/7, 42r/24, 42v/13, 42v/20, 43r/28, 43r/29, 44r/27, 44r/29, 45r/25-26, 45v/6, 46r/22, 46r/24, 46r/27, 46v/13, 46v/19-20, 47v/23, 48r/1, 48r/12, 48r/25, 48v/25, 48v/8, 49r/13, 49v/5, 50r/3, 50v/16, 51r/13, 51r/15, 51r/5, 51v/20, 52r/11, 53r/7, 53v/23, 54r/18, 54r/23, 54v/1, 54v/27, 55r/4, 55v/13, 55v/5, 56r/13, 56r/26, 56v/11-12, 57r/4-5, 57v/14, 58r/12, 58r/23-24, 58v/1, 59r/10, 59r/26, 59r/3, 60r/15, 60r/19, 60v/18, 61r/26, 62r/10, 62r/24, 63r/24, 63r/29, 63v/16, 63v/19, 64r/11, 64r/14, 64r/18, 64r/24, 65r/12, 65r/15, 65r/3, 65r/4, 65v/26, 65v/6, 65v/8, 66r/9, 66v/10, 66v/29, 66v/8, 67r/2, 67r/20, 67r/6-7, 67v/18, 67v/20, 68r/26-28, 68v/21, 68v/25, 68v/3, 69r/25, 69r/5, 69v/15, 70v/11-12, 71r/5, 71v/21, 71v/9, 72r/26, 72v/24-25, 73v/3, 74r/1, 75r/19, 75r/22, 75v/12, 75v/17, 77r/13, 77r/18, 77v/18, 77v/19, 77v/26, 78r/1, 78r/3, 79r/9-10, 79v/15, 80r/23, 80r/26, 80r/4, 80r/5, 80v/23,

80v/27, 80v/3, 81r/16, 81r/3, 82r/2, 82r/27, 82r/29, 82v/17, 82v/9, 83r/13, 83r/18, 83r/20, 83r/23, 83v/7, 83v/8, 84v/14, 85r/11, 85r/26, 85v/14, 85v/17, 85v/18, 85v/25, 86/3, 86r/18, 86r/4-5, 86v/16, 86v/1-2, 88v/15, 88v/21, 89v/3, 90r/22, 90v/15-16, 90v/23, 91r/27, 91r/4, 91r/7, 92r/23, 92v/14, 93r/14, 93r/19, 93r/28, 93r/29, 93v/28, 93v/5, 94r/28, 96r/18-19, 96r/2-3, 96v/17, 96v/25, 96v/29, 97r/2, 97r/20, 98r/15, 98v/26, 98v/8, 99r/11, 99r/27, 99v/1, 99v/12, 99v/2, 99v/29, 100r/1, 100r/17, 100r/26, 100r/7, 100v/1, 100v/9, 101r/26, 101r/6, 101r/9-10, 04r/22, 105r/18, 105r/25, 106r/24, 106v/15, 106v/23, 106v/8, 108r/23, 108r/6, 108v/11-12, 108v/18, 108v/3, 109r/10-11, 109v/10, 109v/15, 109v/8, 110r/6, 110v/25, 111v/13, 111v/17, 113r/5, 114r/1-2, 114v/14, 114v/17, 114v/28-29, 115r/28, 116v/24, 117v/29, 117v/9, 118r/3, 118r/9, 118v/2
o.+ dikler 9r/8
o.+ dur 12r/18, 15v/7, 86v/17, 88r/29, 96v/25
o.+ durur 111r/28

ol tur -
o.- maḳ 82v/13, 82v/15
o.- ur 85v/28, 85v/29

olar
o. 40r/18

olca
o. 86/3, 86r/11-12

olcala -
o. 84v/16
o.- ban 84v/20
o.- dik 84v/26
o.- dı 84v/14
o.- duḳ 84v/15
o.- ġaç 84v/24
o.- ġalı 84v/23
o.- ġan 84v/16
o.- ġança 84v/25
o.- ġay 84v/26
o.- ġıl 84v/17
o.- ġuça 84v/24
o.- ġuçı 84v/24
o.- ġudik 84v/26
o.- ġuluḳ 84v/26
o.- ġum 84v/25
o.- ġunça 84v/24
o.- ġusı 84v/25
o.- ġuŋ͡g 84v/25
o.- lı 84v/23
o.- lıŋ͡g 84v/23
o.- ma 84v/17
o.- madın 84v/21
o.- maġıl 84v/17
o.- maġım 84v/19
o.- maġum 84v/19
o.- man 84v/18
o.- mas 84v/20
o.- ması/mazı 84v/21
o.- mas min 84v/18
o.- maḳ 84v/13
o.- maḳ olmas 84v/22
o.- maydur 84v/15
o.- maŋ͡g 84v/18
o.- maŋ͡gız 84v/18
o.- maŋ͡glar 84v/18
o.- mış 84v/20
o.- mışaŋ͡g 84v/20
o.- p 84v/20
o.- p bolmas 84v/21
o.- r 84v/15
o.- ram 84v/19
o.- rdik 84v/27
o.- rġan 84v/16
o.- rım 84v/19
o.- r min 84v/19
o.- sa 84v/26
o.- sa bolmas 84v/22
o.- saḳ 84v/23
o.- sun 84v/26
o.- y 84v/23
o.- y almas 84v/22
o.- y olcala-y 84v/22
o.- ydur 84v/15
o.- ydurġan 84v/16
o.- ydurmin 84v/19
o.- yın 84v/23
o.- ymin 84v/19
o.- yu 84v/22

o.- n͡g 84v/17
o.- n͡gız 84v/17
o.- n͡glar 84v/17

olcay (Mo)
o. 86r/10

Olcay bkz. **Olcay Ḳutluḳ**
O. 86r/11-12

Olcay Ḳutluḳ bkz. **Olcay**
O. 86r/11-12

Olcaytu
O. 86r/10

olcaytu (Mo)
o. 86r/10

olça
o. 86/3, 86r/11-12, 86r/13, 86r/14, 86r/15, 86r/4-5, 86r/6

olluġ
o. 86r/17, 86r/18

olmaḳlıġ bkz. **olmaḳ** ve **bolmaḳ**
o. 80r/15

olta
o. 86r/2

oltur -
o. 82v/26, 82v/27, 83r/9
o.- a 83r/24
o.- a almas 83r/5
o.- a oltura 83r/5
o.- a turġaç 13r/27, 13r/28
o.- adur 82v/17
o.- adurġan 82v/22
o.- adur min 83r/1
o.- alı 83r/8, 83r/9
o.- alın͡g 83r/8
o.- amin 82v/29
o.- aturġaç 83r/11, 83r/12
o.- ay 83r/6
o.- ayın 83r/6
o.- dik 83r/24, 83r/25
o.- dı 82v/17, 83v/4, 8r/7, 92v/29
o.- duḳ 82v/17
o.- ġa 21v/16
o.- ġaç 83r/11
o.- ġalı 83r/9
o.- ġan 82v/22, 82v/23
o.- ġança 83r/16
o.- ġay 83r/23
o.- ġıl 82v/27
o.- ġuça 83r/16
o.- ġuçı 83r/14, 83r/15
o.- ġudik 83r/25, 83r/26, 83r/28
o.- ġuluḳ 83r/21
o.- ġum 83r/17
o.- ġunça 83r/16
o.- ġusı 83r/19
o.- ġun͡g 83r/18
o.- madın 83r/4
o.- maġan 82v/13
o.- maġı 82v/13
o.- maġım 83r/1
o.- maġum 83r/2
o.- man 82v/29
o.- mas 83r/3
o.- ması/mazı 83r/3
o.- mas min 82v/29
o.- maḳ 21v/16, 4v/11, 4v/14, 82v/15, 59v/16
o.- maḳ/ġ 82v/12
o.- maḳ olmas 83r/4
o.- maydur 82v/21
o.- man͡g 82v/29
o.- man͡gız 82v/29
o.- man͡glar 82v/29
o.- mış 83r/2
o.- mışan͡g 83r/2
o.- sa 13r/8, 83r/24
o.- sa bolmas 83r/4
o.- salar 13r/9
o.- sam 13r/9
o.- saḳ 13r/10, 83r/8
o.- san͡g 13r/12
o.- san͡gız 13r/12
o.- sun 83r/24
o.- uban 32r/11, 83r/2
o.- up 117v/2, 83r/2
o.- up bolmas 83r/4
o.- ur 21v/15, 82v/17
o.- uram 83r/1
o.- urda 64v/3
o.- urdik 83r/27
o.- urġan 82v/22
o.- ur min 83r/1
o.- urum 83r/1
o.- urumızġa 82v/20

o.- uruŋguzġa 82v/20
o.- uŋg 82v/28
o.- uŋglar 82v/28
o.- uŋguz 82v/28

olturġuz -
o. 83v/12
o.- a 83v/22
o.- a almas 83v/17
o.- a olturġuz-a 83v/18
o.- adur 83v/9
o.- adurġan 83v/11
o.- adurmin 83v/14-15
o.- alı 83v/19
o.- alıŋg 83v/19
o.- amaġım 83v/14-15
o.- a min 83v/14-15
o.- ay 83v/18
o.- ayın 83v/18
o.- duḳ 83v/9
o.- ġa biz 83v/19
o.- ġaç 83v/20
o.- ġalı 83v/19
o.- ġan 83v/11
o.- ġança 83v/21
o.- ġay 83v/22
o.- ġay biz 83v/19
o.- ġıl 83v/12
o.- ġuça 83v/20
o.- ġuçı 83v/20
o.- ġudik 83v/23
o.- ġuluḳ 83v/22
o.- ġum 83v/21
o.- ġunça 83v/21
o.- ġusı 83v/22
o.- ġuŋg 83v/21
o.- ma 83v/12
o.- madın 83v/16
o.- maġıl 83v/12
o.- maġum 83v/14-15
o.- man 83v/14-15
o.- mas 83v/16
o.- ması/mazı 83v/16
o.- mas min 83v/14-15
o.- maḳ 4v/15, 83v/8
o.- maḳ olmas 83v/17
o.- maydur 83v/11
o.- maŋg 83v/13
o.- maŋgız 83v/13
o.- maŋglar 83v/13
o.- mış 83v/14-15
o.- mışaŋg 83v/16
o.- sa 83v/22
o.- sa bolmas 83v/17
o.- saḳ 83v/19
o.- sun 83v/22
o.- uban 83v/14-15
o.- up 83v/14-15
o.- up bolmas 83v/17
o.- ur 83v/10, 83v/9
o.- uram 83v/14-15
o.- urdik 83v/23
o.- urġan 83v/11
o.- ur min 83v/14-15
o.- urum 83v/14-15
o.- uŋg 83v/13
o.- uŋglar 83v/13
o.- uŋguz 83v/13

olturt -
o.- ay 83v/6
o.- ayın 83v/6, 83v/7
o.- maḳ 4v/12, 4v/15, 83r/29
o.- mış 83v/3
o.- uban 83v/3
o.- up 83v/3, 83v/5
o.- uŋg 83v/1, 83v/3
o.- uŋglar 83v/1
o.- uŋguz 83v/1

olturuş -
o. 83v/27
o.- a 84r/10
o.- a almas 84r/5
o.- a olturuş-a 84r/6
o.- adur 83v/25
o.- adurgen 83v/26
o.- adur min 84r/1
o.- alı 84r/7
o.- alıŋg 84r/7
o.- a min 83v/29
o.- ay 84r/6
o.- ayın 84r/6
o.- dik 84r/11
o.- gen 83v/26
o.- ġa biz 84r/7
o.- ġaç 84r/8
o.- ġalı 84r/8
o.- ġança 84r/9
o.- ġay 84r/10
o.- ġay biz 84r/7
o.- ġıl 83v/27
o.- ġuça 84r/9
o.- ġuçı 84r/8

o.- ġudik 84r/11
o.- ġuluḳ 84r/10
o.- ġum 84r/9
o.- ġunça 84r/9
o.- ġusı 84r/10
o.- ġuŋ͡g 84r/10
o.- ma 83v/27
o.- madın 84r/4
o.- maġıl 83v/28
o.- maġım 84r/1
o.- maġum 84r/1
o.- man 83v/29
o.- mas 84r/4
o.- ması/mazı 84r/4
o.- mas min 83v/29
o.- maḳ 83v/23
o.- maḳ olmas 84r/5
o.- maydur 83v/26
o.- maŋ͡g 83v/28
o.- maŋ͡gız 83v/29
o.- maŋ͡glar 83v/29
o.- mış 84r/2, 84r/3
o.- mışaŋ͡g 84r/3
o.- sa 84r/11
o.- sa bolmas 84r/5
o.- saḳ 84r/7
o.- sun 84r/11
o.- tı 83v/24, 83v/25
o.- tuḳ 83v/25
o.- uban 84r/2
o.- up 84r/2
o.- up bolmas 84r/5
o.- ur 83v/25
o.- uram 84r/1
o.- urdik 84r/11
o.- urgen 83v/26
o.- ur min 84r/1
o.- urum 84r/1
o.- uŋ͡g 83v/28
o.- uŋ͡glar 83v/28
o.- uŋ͡guz 83v/28

olturuşluḳ
o. 86r/1
o.+ tur 86r/2

oluḳ (RT)
o. 86r/29, 86v/5

oma bkz. **omaça**
o. 86v/17, 86v/20-21

omaça bkz. **oma**
o. 86v/18, 86v/19

omal -
o.- maḳ 86v/13

omaḳ bkz. **oymaḳ** ve **uruġ**
o. 86v/20-21, 86v/23

omerā (Fa < Ar)
o. 62v/16

omuz
o. 86v/25

on
o. 40r/29, 85v/15, 86r/29, 87r/1, 88v/20, 92v/18-19, 106v/14

oŋ͡g
o. 89r/7, 89r/8, 89r/9

oŋ͡g 2
o. 89r/6

oŋ͡g 1
o. 89r/6

ona
o. 37r/26

oŋ͡ga
o. 66v/11

oŋ͡gal - bkz. **öŋ͡gülmek**
o. 88v/4
o.- a 88v/14
o.- a almas 88v/9
o.- a oŋ͡gal-a 88v/9
o.- adur 88v/3
o.- adurġan 88v/4
o.- adur min 88v/7
o.- alı 88v/10
o.- alıŋ͡g 88v/11
o.- a min 88v/6
o.- ay 88v/10
o.- ayın 88v/10
o.- dik 88v/14
o.- dı 88v/2
o.- duḳ 88v/3
o.- ġa biz 88v/10
o.- ġaç 88v/12

o.- ġalı 88v/11, 88v/12
o.- ġan 88v/4
o.- ġança 88v/13
o.- ġay 88v/14, 88v/15
o.- ġay mu 88v/16
o.- ġay biz 88v/10
o.- ġıl 88v/4
o.- ġuça 88v/13
o.- ġuçı 88v/12
o.- ġudik 88v/16
o.- ġuluḳ 88v/14
o.- ġum 88v/13
o.- ġunça 88v/13
o.- ġusı 88v/13
o.- ġuŋ͡g 88v/13
o.- ıban 88v/7
o.- ıp 88v/7
o.- ıp bolmas 88v/8
o.- ıŋ͡g 88v/5
o.- ıŋ͡gız 88v/5
o.- ıŋ͡glar 88v/5
o.- ma 88v/5
o.- madın 88v/8
o.- maġıl 88v/5
o.- man 88v/6
o.- mas 88v/7
o.- ması/mazı 88v/8
o.- mas min 88v/6
o.- maḳ 88v/1, 88v/18
o.- maḳ olmas 88v/9
o.- maydur 88v/3
o.- maŋ͡g 88v/6
o.- maŋ͡gız 88v/6
o.- maŋ͡glar 88v/6
o.- mış 88v/7
o.- mışaŋ͡g 88v/7
o.- sa 88v/14
o.- sa bolmas 88v/9
o.- saḳ 88v/10
o.- sun 88v/14
o.- ur 88v/3
o.- uram 88v/7
o.- urdik 88v/16
o.- urġan 88v/4
o.- ur min 88v/6

oŋ͡gar -

o. 88r/18
o.- a 88r/28, 88r/29
o.- a almas 88r/24
o.- a oŋ͡gar-a 88r/24
o.- adur 88r/17
o.- adurgen 88r/18
o.- adur min 88r/21
o.- alı 88r/25
o.- alıŋ͡g 88r/25
o.- a min 88r/20
o.- aram 88r/21
o.- ay 88r/24
o.- ayın 88r/25
o.- dik 88r/28
o.- dı 88r/16
o.- duḳ 88r/17
o.- gen 88r/18
o.- ġa biz 88r/25
o.- ġaç 88r/26
o.- ġalı 88r/25
o.- ġança 88r/27
o.- ġay 88r/28
o.- ġay biz 88r/25
o.- ġıl 88r/19
o.- ġuça 88r/26
o.- ġuçı 88r/26
o.- ġudik 88r/29
o.- ġuluḳ 88r/28
o.- ġum 88r/27
o.- ġunça 88r/26
o.- ġusı 88r/27
o.- ġuŋ͡g 88r/27
o.- ıban 88r/22
o.- ıp 88r/21
o.- ıp bolmas 88r/23
o.- ıŋ͡g 88r/19
o.- ıŋ͡gız 88r/19
o.- ıŋ͡glar 88r/19
o.- ma 88r/19
o.- madın 88r/23
o.- maġıl 88r/19
o.- maġım 88r/21
o.- maġum 88r/21
o.- man 88r/20
o.- mas 88r/22
o.- ması/mazı 88r/23
o.- mas min 88r/20
o.- maḳ 88r/15
o.- maḳ olmas 88r/23
o.- maydur 88r/17
o.- maŋ͡g 88r/20
o.- maŋ͡gız 88r/20
o.- maŋ͡glar 88r/20
o.- mış 88r/22
o.- mışaŋ͡g 88r/22
o.- sa 88r/28
o.- sa bolmas 88r/23

o.- saḳ 88r/25
o.- sun 88r/28
o.- u 88r/19
o.- ur 88r/17
o.- urdik 88r/29
o.- urgen 88r/18
o.- ur min 88r/21
o.- ururm 88r/21

oŋ͡garıl -
o.- maḳ 88r/29

oŋ͡gay
o. 89r/4

onı
o. 53v/12

oŋ͡gurġa bkz. **oŋurġa**
o. 89r/12

oŋurġa bkz. **oŋ͡gurġa**
o. 80r/1, 89r/13

ondalıḳ
o. 88v/26

onġay
o. 89r/2, 89r/3

opa bkz. **oba**
o. 58v/5, 58r/22, 58r/23-24

opra - bkz. **oframaḳ/ġ**
o.- maḳ 77r/8

opran - bkz. **ofranmaḳ/ġ**
o.- maḳ 77r/8

or -
o. 67r/8, 70v/18
o.- a 67v/11
o.- a almas 67r/24
o.- a ora 67r/25
o.- adurġan 67r/3
o.- adur min 67r/13
o.- adur sin 67r/14
o.- alı 67r/28
o.- alıŋ͡g 67r/28
o.- a min 67r/13
o.- ar 66v/28, 66v/29, 71v/12
o.- aram 67r/13
o.- ardik 67v/14
o.- arġan 67r/3
o.- ar min 67r/13
o.- ar sin 67r/14, 67r/15
o.- a sin 67r/13
o.- ay 67r/27
o.- ayın 67r/27
o.- dik 67v/12
o.- dı 66v/26
o.- duḳ 66v/28
o.- ġa biz 67r/28
o.- ġaç 67r/29
o.- ġalı 67r/28
o.- ġan 67r/3
o.- ġança 67v/4
o.- ġa sin 67r/18, 67r/19
o.- ġay 67v/11
o.- ġay biz 67r/28
o.- ġay sin 67r/18
o.- ġıl 67r/9
o.- ġuça 67v/4
o.- ġuçı 67v/2
o.- ġudik 67v/12, 67v/15
o.- ġuluḳ 67v/10
o.- ġum 67v/6
o.- ġunça 67v/4
o.- ġusı 67v/8
o.- ġuŋ͡g 67v/7
o.- ma 67r/9
o.- madın 67r/23
o.- maḳ 67r/9
o.- man 67r/12
o.- maŋ͡g 67r/11
o.- maŋ͡glar 67r/12
o.- mas 67r/22
o.- ması/mazı 67r/22
o.- mas min 67r/12
o.- maḳ 67v/22, 70v/23
o.- maydur 67r/2
o.- mış 67r/21
o.- mışaŋ͡g 67r/21
o.- sa 67v/11
o.- sa bolmas 67r/23
o.- saḳ 67r/28
o.- sun 67v/12
o.- uban 67r/21
o.- uŋ͡g 67r/11
o.- uŋ͡guz 67r/11
o.- uŋ͡glar 67r/11
o.- up 67r/20
o.- up bolmas 67r/23

or
o. 67r/8

oraġ bkz. **oraḳ**
o. 70v/24

oranla -
o.- maḳ/ġ 70v/15

oraḳ bkz. **oraġ**
o. 70v/24

oraḳçı
o. 70v/25
o.+ ġa 70v/26

oraḳ ḳuşı
o. 70v/26

orçın
o. 71r/13-14

orda
o. 71r/17

orda bigi
o. 71r/17

ordu
o. 71r/13-14, 71r/16
o.+ yī 71r/16

ordur -
o.- maḳ/ġ 67v/21

orman bkz. **ormanlıḳ**
o. 71r/29

ormanlıḳ bkz. **orman**
o. 71r/29

orn bkz. **orun**
o. 71v/3
o.+ ı 71v/21, 85v/26, 34r/16
o.+ ıda 71v/4, 20v/14, 83v/8
o.- ıġa 12v/1, 63v/9
o.+ ın 19v/16, 71v/5

orna -
o. 70r/25
o.- ban 70r/28
o.- dik 70v/6
o.- dı 70r/24
o.- durġan 70r/25
o.- duḳ 70r/24
o.- ġa biz 70v/4
o.- ġaç 70v/4
o.- ġalı 70v/4
o.- ġan 70r/25
o.- ġança 70v/5
o.- ġay 70v/6
o.- ġay biz 70v/4
o.- ġıl 70r/25
o.- ġuça 70v/5
o.- ġuçı 70v/5
o.- ġudik 70v/7
o.- ġuluḳ 70v/6
o.- ġum 70v/5
o.- ġunça 70v/5
o.- ġusı 70v/6
o.- ġuŋ͡g 70v/6
o.- lı 70v/4
o.- lıŋ͡g 70v/4
o.- ma 70r/26
o.- maġıl 70r/26
o.- maġım 70r/28
o.- maġum 70r/28
o.- man 70r/27
o.- mas 70v/1
o.- mas min 70r/27
o.- maḳ 70r/23
o.- maḳ olmas 70v/2
o.- maydur 70r/24
o.- maŋ͡g 70r/26
o.- maŋ͡gız 70r/27
o.- maŋ͡glar 70r/27
o.- mış 70r/28
o.- mışaŋ͡g 70r/29
o.- p 70r/28
o.- p bolmas 70v/2
o.- ptur 70r/29
o.- r 70r/24
o.- ram 70r/28
o.- rdik 70v/7
o.- rım 70r/28
o.- r min 70r/27
o.- sa 70v/6
o.- sa bolmas 70v/2
o.- saḳ 70v/4
o.- sun 70v/6
o.- y 70v/3
o.- y almas 70v/2
o.- y orna-y 70v/3
o.- ydur 70r/24

o.- ydurġan 70r/25
o.- ydur min 70r/27
o.- yın 70v/3
o.- y min 70r/27
o.- yu 70v/3
o.- n͡g 70r/26
o.- n͡gız 70r/26
o.- n͡glar 70r/26

ornaş -
o.- ıp 70v/7, 70v/8
o.- maḳ/ġ 70v/7

ornat -
o. 70v/11-12, 70v/13
o.- adur 70v/10, 70v/11-12
o.- ıp 70v/11-12
o.- maḳ/ġ 70v/9

ornuḳ -
o.- maḳ/ġ 70v/13

orta
o. 68v/6, 71r/4, 71r/6
o.+ ġa 17v/1
o.+ dın 86r/18
o.+ ġa 71r/5

orta çağlıġ
o. 71r/7
o.+ dur 71r/8-9

ortaġ bkz. **ortaḳ**
o. 71r/8-9

Ortaḳ
O. 77r/3

ortaḳ bkz. **ortaġ**
o. 54v/25, 71r/8-9, 71r/10

ortancı
o. 71r/10, 71r/12

oru
o. 71v/7

oruġluġ bkz. **oruḳluḳ**
o. 71r.14

oruḳluḳ bkz. **oruġluġ**
o. 71r.14

orul -
o.- adurġan 67v/17
o.- ġan 67v/16
o.- maḳ 67v/15
o.- urġan 67v/17

orun bkz. **orn**
o. 67v/28, 71v/19, 71v/21, 71v/6

orunçı (Mo)
o. 71v/22

orunduḳ
o. 71v/23

os -
o. 74v/27
o.- a os-a 75r/4
o.- adur 74v/25
o.- adurġan 74v/26
o.- adur min 75r/2
o.- amin 75r/1
o.- ar 74v/25
o.- aram 75r/2
o.- arġan 74v/26
o.- arım 75r/2
o.- ar min 75r/1
o.- dı 74v/25
o.- ġan 74v/25
o.- ġıl 74v/28
o.- ma 74v/29
o.- maġıl 74v/29
o.- maġım 75r/2
o.- maġum 75r/3
o.- man 75r/1
o.- mas min 75r/1
o.- maḳ/ġ 74v/23
o.- man͡g 74v/29
o.- man͡gız 74v/29
o.- man͡glar 75r/1
o.- mış 75r/4
o.- mışan͡g 75r/4
o.- uban 75r/3
o.- up 75r/3
o.- un͡g 74v/28
o.- un͡glar 74v/28
o.- un͡guz 74v/28

osal

o. 75r/10, 75r/11, 75r/12, 75r/13, 75r/9

osan -
o. 74r/22
o.- a 74v/5
o.- a almas 74r/28
o.- a osan-a 74r/28
o.- adur 74r/19
o.- adurġan 74r/21
o.- adur min 74r/25
o.- alı 74v/2
o.- alıńg̃ 74v/2
o.- ay 74r/29
o.- ayın 74r/25, 74r/29
o.- dik 74v/5
o.- dı 74r/19
o.- duḳ 74r/19
o.- ġa biz 74v/2
o.- ġaç 74v/3
o.- ġalı 74v/2
o.- ġan 74r/21
o.- ġança 74v/3
o.- ġay 74v/5, 74v/6
o.- ġay biz 74v/2
o.- ġıl 74r/22, 74r/23
o.- ġuça 74v/3
o.- ġuçı 74v/3
o.- ġudik 74v/6
o.- ġuluḳ 74v/5
o.- ġum 74v/4
o.- ġunça 74v/3
o.- ġusı 74v/4
o.- ġuńg̃ 74v/4
o.- ıban 74r/26
o.- ıp 74r/26
o.- ıp bolmas 74r/28
o.- ıńg̃ 74r/24
o.- ıńg̃ız 74r/24
o.- ıńg̃lar 74r/24
o.- ma 74r/23
o.- madın 74r/27
o.- maġıl 74r/23
o.- maġım 74r/25
o.- maġum 74r/26
o.- man 74r/25
o.- mas 74r/26
o.- ması/mazı 74r/27
o.- mas min 74r/25
o.- maḳ/ġ 74r/18
o.- maḳ olmas 74r/28
o.- may 74r/29, 74v/2
o.- may-durur 74r/21
o.- maydur 74r/20
o.- mayın 74r/29
o.- manńg̃ 74r/24
o.- manńg̃ız 74r/24
o.- manńg̃lar 74r/24
o.- mış 74r/26
o.- mışanńg̃ 74r/26
o.- sa 74v/5
o.- sa bolmas 74r/28
o.- saḳ 74v/2
o.- sun 74v/5
o.- ur 74r/19
o.- uram 74r/25
o.- urdik 74v/6
o.- urġan 74r/21
o.- ur min 74r/25
o.- urum 74r/25

osan
o. 75r/13

osandur -
o.- maḳ/ġ 74v/7

osmaḳla -
o.- maḳ/ġ 75r/5

ʿOṯmān
Tācü't-Tevārīḫ-i Āl-i ʿO. 10r/21-22, 41v/20
Tārīḫ-i Āl-i ʿO. 5r/7, 73v/2, 97r/25

osul -
o.- maḳ/ġ 75r/5

Oş
o. 75v/23, 75v/25
O. 75v/23
O.+ da 67r/26
O.+ ġa 67r/26

oş
o. 75v/23, 75v/25

uşol bkz. **uşal**
o. 75v/28, 26r/8, 64r/26, 76r/7, 76r/8

uşal bkz. **uşol**

o. 15v/15, 75v/25, 75v/28, 75v/29, 76r/1

oşança
o. 76r/2

oşandaḳ
o. 76r/3-4

oşmunça
o. 76r/6

oşmunça çaġlıḳ
o. 76r/6, 76r/7

oşmundın
o. 105v/25

oşuḳ - bkz. **aşuḳmaḳ**
o.- maḳ 41r/29

ot
o. 9v/8, 11r/19, 20r/14, 20r/5, 21r/2, 21v/17, 22r/13, 23v/21, 30v/23, 48r/12, 54r/20, 58r/25, 62r/12, 62r/2, 62v/29, 65v/2, 65v/25, 67r/4, 68v/15, 68v/21, 68v/6, 74v/6, 75v/19, 75v/7, 85v/16, 87r/1, 103v/12, 108v/23, 111r/25, 111v/9, 117v/29
o.+ ġa 118v/14
o.+ dın 71r/22
o.+ ġa 21v/18, 24v/29, 56v/11-12, 66r/10, 106v/3
o.+ ı 21r/2, 21v/24, 23r/10, 39r/18, 49v/19, 53v/12, 57v/6, 63v/21, 63v/27, 68r/29, 68v/4, 71v/4, 83v/24, 97v/13, 102v/12, 103v/11
o.+ ıġa 111v/13
o.+ ıda 62v/24
o.+ ıdın 66r/27, 68v/11, 81r/5, 97v/26, 108v/21, 111v/15, 115r/24
o.+ ıġa 87r/24
o.+ ın 4r/15, 64r/9, 68v/20, 97v/4
o.+ ını 63v/10, 91v/6
o.+ ınıŋ̑ 64r/15, 96v/21
o.+ lar 114r/8, 18r/9
o.+ larıdın 18r/26
o.+ luġ 117v/29
o.+ luġ 51r/17, 68v/3
o.+ luḳ 19v/18
o.+ nı 25v/28, 68v/6
o.+ tın 18r/23, 22r/3, 76r/8
o.+ tur 68v/23
o.+ turur 108v/5
o.+ umnı 64v/14
o.+ un 75v/19

ot 1
o. 62r/1

ot 2
o. 62r/1

ot 3
o. 62r/1

ot 4
o. 62r/1

Otaçı Ḫıṭāy
O. 62r/8

otaġa
o. 62r/9
o.+ sın 62r/10, 77v/26

otaçı
o. 62r/8

otaġ bkz. **otaḳ** ve **oda**
o. 62r/8, 66v/16

otaḳ bkz. **otaġ** ve **oda**
o. 62r/8

otçı
o. 62r/11

otla -
o. 61v/3
o.- ban 61v/6
o.- dik 61v/15
o.- dı 61r/28
o.- duḳ 61r/28
o.- ġa biz 61v/10
o.- ġaç 61v/11
o.- ġalı 61v/11
o.- ġan 61v/2
o.- ġança 61v/12
o.- ġay 61v/14

o.- ġay biz 61v/10
o.- ġıl 61v/3
o.- ġuça 61v/12
o.- ġuçı 61v/12
o.- ġudik 61v/15
o.- ġuluḳ 61v/14
o.- ġum 61v/13
o.- ġunça 61v/12
o.- ġusı 61v/14
o.- ġuŋ͡g 61v/13
o.- lı 61v/11
o.- lıŋ͡g 61v/11
o.- ma 61v/3
o.- madın 61v/7
o.- maġıl 61v/3
o.- maġım 61v/5
o.- maġum 61v/6
o.- man 61v/4
o.- mas 61v/7
o.- ması/mazı 61v/8
o.- mas min 61v/4
o.- maḳ 21v/19
o.- maḳ/ġ 61r/27
o.- maḳ olmas 61v/8
o.- maydur 61v/2
o.- maŋ͡g 61v/4
o.- maŋ͡gız 61v/4
o.- maŋ͡glar 61v/4
o.- mış 61v/6
o.- mışaŋ͡g 61v/6
o.- p 61v/6
o.- p bolmas 61v/8
o.- r 61r/28, 61v/1
o.- ram 61v/5
o.- rdik 61v/15
o.- rġan 61v/2
o.- rım 61v/5
o.- r min 61v/5
o.- sa 61v/14
o.- sa bolmas 61v/8
o.- saḳ 61v/10
o.- sun 61v/14
o.- y 61v/10
o.- y almas 61v/9
o.- y otla-y 61v/9
o.- ydur 61r/28, 61v/1
o.- ydurġan 61v/2
o.- ydur min 61v/5
o.- yın 61v/10
o.- y min 61v/5
o.- yu 61v/9
o.- ŋ͡g 61v/3
o.- ŋ͡gız 61v/4
o.- ŋ͡glar 61v/4

otlaġ bkz. **otlaḳ**
o. 62r/25

otlan -
o.- maḳ/ġ 61v/16

otlat -
o.- maḳ/ġ 61v/16

otlaḳ bkz. **otlaġ**
o. 62r/25

otluġ bkz. **otluḳ**
o. 62r/25, 62r/27, 93r/21
o.+ dın 65r/21

otluḳ bkz. **otluġ**
o. 62r/25

otraḳ
o. 62r/12

ottuz/otuz
o. 44v/23, 62v/11, 62v/10

otuçı (Mo)
ö. 62v/7

otun
o. 18r/19, 39v/14, 61v/20

otunçı
o. 62v/16

otur - bkz. **olturmaḳ**
o. 62v/7
o.- maḳ 59v/15, 59v/20
o.- may 59v/19, 59v/20

oturtma
o. 62v/8

otuz altı
o. 62v/12

otuz altı ḥaṭ
o. 62v/11

Otuziki

O. 62v/12

ot yim

o. 62v/17
o.+ ni 62v/19

oy -

o. 89v/2, 89v/3, 92r/15
o.- a 89v/21
o.- a almas 89v/15
o.- a oy-a 89v/15
o.- adur 89r/26
o.- adurġan 89r/29
o.- adur min 89v/7
o.- alı 89v/17
o.- alıńg̃ 89v/17
o.- a min 89v/7
o.- ar 89r/26, 89r/27
o.- aram 89v/7
o.- ardik 89v/21
o.- arġan 89r/29
o.- arım 89v/8
o.- ar min 89v/7
o.- ay 89v/16
o.- ayın 89v/16
o.- dik 89v/21
o.- dı 89r/20, 89r/21
o.- dıḳ 89r/26
o.- ġa biz 89v/17
o.- ġaç 89v/18
o.- ġalı 89v/17
o.- ġan 89r/29
o.- ġanlar 89v/1
o.- ġay 46v/16, 89v/21
o.- ġay irdim 89v/9, 89v/9
o.- ġay biz 89v/17
o.- ġıl 89v/2
o.- ġuçı 89v/19
o.- ġudik 89v/21
o.- ġuluḳ 89v/20
o.- ġum 89v/19
o.- ġusı 89v/20
o.- ġuńg̃ 89v/20
o.- maḳ 1 89r/18, 89r/18
o.- ma 89v/4
o.- madın 89v/13
o.- maġıl 89v/4
o.- maġım 89v/8
o.- maġum 89v/8
o.- mas 89v/12, 89v/7
o.- ması/mazı 89v/12
o.- mas min 89v/7
o.- maḳ 92v/20
o.- maḳ 2 89r/18
o.- maḳ olmas 89v/14
o.- maydur 89r/28
o.- mańg̃ 89v/6
o.- mańg̃ız 89v/6
o.- mańg̃lar 89v/6
o.- mış 89v/10
o.- mışańg̃ 89v/11
o.- sa 89v/21
o.- sa bolmas 89v/14
o.- saḳ 89v/17
o.- sun 89v/21
o.- uban 89v/10, 90r/12
o.- up 89v/10, 90r/12
o.- up bolmas 89v/14, 90r/15
o.- uńg̃ 89v/5, 90r/8
o.- uńg̃lar 89v/6, 90r/8
o.- uńg̃uz 89v/6, 90r/8

oy

o. 89v/3
o. 92r/21

Oy

O. 89v/3

oydaḳ

o. 92v/4

oydur -

o.- maḳ 89v/28

oyġan -

o. 90v/11
o.- a 90v/25
o.- a almas 90v/20
o.- a oyġan-a 90v/20
o.- adur 90v/9
o.- adurġan 90v/10
o.- adur min 90v/13
o.- alı 90v/21
o.- alıńg̃ 90v/21
o.- a min 90v/12
o.- ay 90v/20
o.- ayın 90v/21
o.- dik 90v/25
o.- dı 90v/9
o.- duḳ 90v/9
o.- ġa biz 90v/21
o.- ġaç 90v/22, 90v/23
o.- ġaça 90v/23

o.- ġalı 90v/22
o.- ġan 90v/10
o.- ġay 90v/25
o.- ġay biz 90v/21
o.- ġıl 90v/11
o.- ġuça 90v/23
o.- ġuçı 90v/23
o.- ġudik 90v/25
o.- ġuluḳ 90v/25
o.- ġum 90v/24
o.- ġunça 90v/23
o.- ġusı 90v/24
o.- ġuŋ͡g 90v/24
o.- ıban 90v/14, 90r/17
o.- ıp 90v/14
o.- ıp bolmas 90v/19
o.- ıŋ͡g 90v/11
o.- ıŋ͡gız 90v/11
o.- ıŋ͡glar 90v/11
o.- ma 90v/11
o.- madın 90v/19
o.- maġıl 90v/11
o.- maġım 90v/13, 90v/8
o.- maġum 90v/13
o.- maġur 7v/27, 7v/28, 92v/7-8, 92v/8
o.- man 90v/12
o.- mas 90v/15-16, 90v/17, 90v/27
o.- masaŋ͡g 12v/28
o.- ması/mazı 90v/19
o.- mas min 90v/12
o.- maḳ 90v/18, 90v/7
o.- maḳ olmas 90v/20
o.- maydur 90v/10
o.- maŋ͡g 90v/12
o.- maŋ͡gız 90v/12
o.- maŋ͡glar 90v/12
o.- mış 90v/14
o.- mışaŋ͡g 90v/15-16, 91r/2
o.- sa 90v/25
o.- sa bolmas 90v/20
o.- saḳ 90v/21
o.- sun 90v/25
o.- ur 90v/9
o.- uram 90v/13
o.- urdik 90v/26
o.- urġan 90v/10
o.- ur min 90v/13
o.- urum 90v/13

oyġat -
o. 90v/29, 91r/1
o.- adur 90v/26, 90v/27
o.- ġıl 90v/29
o.- ġusılardur 12v/27, 12v/28, 91r/1, 91r/2
o.- ma 52r/28
o.- maḳ 90v/26
o.- salar 90r/22
o.- ur 90v/26, 90v/28
o.- urġa 90v/29

oyḳaḳ bkz. **oyġaġ**
o. 92v/6

oyḳan -
o.- maġım 109v/11

oylan- bkz. **düşünmek**
o.- maḳ 91v/14

oylan -
o. 91v/21
o.- a 92r/9
o.- a almas 92r/1-2
o.- a oylan-a 92r/1-2
o.- adur 91v/18
o.- adurġan 91v/20
o.- adurmin 91v/25
o.- alı 92r/3
o.- alıŋ͡g 92r/3
o.- a min 91v/25
o.- ay 92r/1-2
o.- ayın 92r/1-2
o.- dik 92r/9
o.- dı 91v/17
o.- duḳ 91v/17
o.- ġa biz 92r/3
o.- ġaç 92r/4
o.- ġalı 92r/4
o.- ġan 91v/20
o.- ġança 92r/5
o.- ġay 92r/8
o.- ġay biz 92r/3
o.- ġıl 91v/21
o.- ġuça 92r/5
o.- ġuçı 92r/5
o.- ġudik 92r/9
o.- ġuluḳ 92r/8
o.- ġum 92r/6
o.- ġunça 92r/5
o.- ġusı 92r/7
o.- ġuŋ͡g 92r/7

o.- ıban 91v/27
o.- ıp 91v/27
o.- ıp bolmas 91v/29
o.- ıŋ̄g 91v/23
o.- ıŋ̄gız 91v/23
o.- ıŋ̄glar 91v/24
o.- ma 91v/22
o.- madın 91v/28
o.- maġıl 91v/23
o.- maġım 91v/26
o.- maġum 91v/26
o.- man 91v/24
o.- mas 91v/27
o.- ması/mazı 91v/28
o.- mas min 91v/25
o.- maḳ olmas 92r/1-2
o.- maydur 91v/19
o.- maŋ̄g 91v/24
o.- maŋ̄gız 91v/24
o.- maŋ̄glar 91v/24
o.- mış 91v/27
o.- mışaŋ̄g 91v/27
o.- sa 92r/9
o.- sa bolmas 91v/29
o.- saḳ 92r/1-2
o.- sun 92r/9
o.- ur 91v/17, 91v/18
o.- uram 91v/25
o.- urdik 92r/10
o.- urġan 91v/20
o.- ur min 91v/25
o.- urum 91v/25

oylaş -
o.- maḳ 92r/10

oymaḳ 1
o. 89r/18, 92v/20
o.+ ıġa 92v/21

oymaḳ 2 bkz. **omaḳ**
o. 89r/18, 89r/19, 92v/20, 86v/20-21

oyma bkz. **tulum**
o. 92v/23

oyn bkz. **oyun**
o. 92v/23, 92v/28

oyna -
o. 11r/23, 91r/7

o.- ban 91r/11
o.- dı 91r/4
o.- duḳ 91r/4
o.- ġa biz 91r/18
o.- ġaç 91r/19
o.- ġalı 91r/19
o.- ġan 91r/5, 91r/7
o.- ġay biz 91r/18
o.- ġıl 91r/7, 91r/8
o.- ġuçı 91r/19, 91r/20
o.- ġuluḳ 91r/21
o.- ġum 91r/20
o.- ġusı 91r/21
o.- ġuŋ̄g 13r/3, 91r/20
o.- lı 91r/18
o.- lıŋ̄g 91r/18
o.- ma 91r/8
o.- madın 91r/13
o.- maġı 52v/18
o.- maġıl 91r/9
o.- maġım 91r/10
o.- maġum 91r/11
o.- man 91r/10
o.- ması/mazı 91r/13
o.- mas min 91r/10
o.- maḳ 36r/20, 91r/3, 91r/4, 91r/8
o.- maḳ olmas 91r/14
o.- maḳġa 91r/18
o.- maydur 91r/5
o.- maŋ̄g 91r/9
o.- maŋ̄gız 91r/9
o.- maŋ̄glar 91r/9
o.- mış 91r/11
o.- mışaŋ̄g 91r/12
o.- p 91r/11, 91r/12, 92v/29
o.- p bolmas 91r/13
o.- p sin 100r/20
o.- r 91r/5
o.- ram 91r/10
o.- rġan 91r/6
o.- rım 91r/10
o.- r min 91r/10
o.- rlar 35v/4
o.- sa bolmas 91r/14
o.- saḳ 91r/18
o.- y 11r/25, 91r/17, 91r/18
o.- y almas 91r/14
o.- y oyna-y 11r/26, 91r/14, 91r/16, 91r/23
o.- ydur 91r/5
o.- ydurġan 91r/6

o.- ydur min 91r/10
o.- yın 91r/17
o.- y min 91r/10
o.- yu 11r/28, 11r/29, 91r/14, 91r/15, 11v/9
o.- n͡g 91r/9
o.- n͡gız 91r/9
o.- n͡glar 91r/9

oynaḳ
o. 92v/26

oynaş -
o.- maḳ/ġ 91r/24

oynaş
o. 92v/24
o.+ lıġ 92v/24, 92v/26

oynat -
o.- adur 91r/22, 91r/23
o.- maġıl 91r/16, 11r/26
o.- maḳ 91r/21
o.- ur 91r/22

oyuḳ
o. 92v/28

oyul -
o. 89v/23, 89v/25
o.- ġıl 89v/23
o.- maḳ 89v/22, 89v/23
o.- mış 89v/26
o.- uban 89v/26
o.- up 89v/26, 89v/27

oyun bkz. **oyn**
o. 24r/12, 91r/12, 91r/3, 92v/29, 92v/24, 92v/28
o.+ ġa 60v/18

oyunçı
o. 92v/29, 93r/2

oyundı
o. 93r/2

ozan
o. 73v/16, 73v/20
o.+ larnın͡g 72r/2

oz - bkz. **ozmaḳlıġ**
o. 72r/8, 73v/16, 73v/3
o.- a 72v/5
o.- a almas 72r/21
o.- a oz-a 72r/22
o.- adur 72r/4
o.- adurġan 72r/8
o.- adur min 72r/14
o.- aġan 72r/8
o.- alı 72r/24, 73r/11
o.- alın͡g 72r/25, 73r/11
o.- a min 72r/14
o.- ar 72r/4, 72v/21
o.- aram 72r/14, 72v/28-29
o.- ardik 72v/8, 73r/17
o.- arım 73r/1
o.- arım/uzarım 72r/15
o.- ar min 72r/14, 72v/28-29
o.- ay 72r/23, 73r/9
o.- ayın 72r/23, 73r/9
o.- ay min 72v/28-29
o.- dik 72v/5
o.- dı 72r/3
o.- duḳ 72r/4
o.- ġa biz 72r/24
o.- ġaç 72r/27
o.- ġalı 72r/26
o.- ġan 72r/7
o.- ġança 72v/1
o.- ġay 72v/5
o.- ġay biz 72r/24
o.- ġıl 72r/12
o.- ġuça 72v/1
o.- ġuçı 72r/29
o.- ġudik 72v/8
o.- ġuluḳ 72v/5
o.- ġum 72v/2
o.- ġunça 72v/1
o.- ġusı 72v/4
o.- ġun͡g 72v/2
o.- ma 72r/12
o.- madın 72r/20
o.- maġı 72r/2
o.- maġıl 72r/13
o.- maġım 72r/16
o.- maġum 72r/16
o.- man 72r/14
o.- mas 72r/19
o.- ması/mazı 72r/19
o.- mas min 72r/14
o.- maḳ 72r/13, 72r/3, 72v/22, 73r/19, 73v/20
o.- maḳ/ġ 71v/29

o.- maydur 72r/6
o.- maŋg 72r/13
o.- maŋgız 72r/13
o.- maŋglar 72r/13
o.- mış 72r/17
o.- mışaŋg 72r/18
o.- sa 72v/5
o.- sa bolmas 72r/21
o.- saḳ 72r/24
o.- sun 72v/5
o.- uban 72r/17
o.- up 72r/17
o.- up bolmas 72r/21
o.- uŋg 72r/13
o.- uŋglar 72r/13
o.- uŋguz 72r/13

ozaġu kün < **ozaġı kün**
o. 73v/16, 73v/17

ozmaḳlıġ bkz. **ozmaḳ/ġ**
o.- 71v/29

Ö

öbçin
ö. 58r/23-24, 58r/25

öbçinlik bkz. **öbçünlük**
ö. 58r/26

öbçünlük bkz. **öbçinlik**
ö. 58r/26

öbüçin (Mo) bkz. **öbüçte**
ö. 58r/28

öbüçte (Mo) bkz. **öbüçin**
ö. 58r/28

öbüge
ö. 58v/1, 58v/2
ö.+ m 58v/1

öbül (Mo)
ü. 58v/4

öbüsün (Mo)
ö. 58r/29

öc
ö. 65r/6

öceş -
u. 64r/27
u.- e 64v/10
u.- e almas 64v/5
u.- e öceş-e 64v/5
u.- edür 64r/25
u.- edürġan 64r/27
u.- edür min 64r/29
u.- eli 64v/7
u.- eliŋg 64v/7
u.- e min 64r/29
u.- ey 64v/6
u.- eyin 64v/6
u.- dik 64v/10
u.- ġa biz 64v/6
u.- ġaç 64v/7
u.- ġalı 64v/7
u.- ġan 64r/27
u.- ġança 64v/8
u.- ġay 64v/9
u.- ġay biz 64v/6
u.- ġıl 64r/27
u.- ġuça 64v/8
u.- ġuçı 64v/8
u.- ġudik 64v/10
u.- ġuluḳ 64v/9
u.- ġum 64v/8
u.- ġunça 64v/8
u.- ġusı 64v/9
u.- ġuŋg 64v/9
u.- iben 64v/1
u.- ip 64v/1, 64v/3
u.- ip bolmas 64v/4
u.- iŋg 64r/28
u.- iŋgiz 64r/28
u.- iŋgler 64r/28
u.- me 64r/28
u.- medin 64v/4
u.- meġıl 64r/28
u.- maġım 64v/1
u.- maġum 64v/1
u.- men 64r/29
u.- mes 64v/3
u.- mesi/mezi 64v/4
u.- mes min 64r/29
u.- maḳ 65r/9
u.- maḳ/ġ 64r/23
u.- meydür 64r/26
u.- meŋg 64r/29

u.- meŋ̂giz 64r/29
u.- meŋ̂gler 64r/29
u.- mek olmas 64v/5
u.- miş 64v/2
u.- mişeŋ̂ġ 64v/3
u.- se 64v/10
u.- se bolmas 64v/4
u.- saḳ 64v/6
u.- sün 64v/10
u.- ti 64r/23, 64r/24
u.- tuḳ 64r/25
u.- ür 64r/25, 64r/26
u.- ürem 64v/1
u.- ürdik 64v/10
u.- ürġan 64r/27
u.- ür min 64r/29
u.- ürüm 64v/1

öceştür -
u.- maḳ/ġ 64v/11

öç -
ö. 63r/4, 65r/6, 65r/8
ö.- dik 63v/2
ö.- e 63v/2
ö.- e almas 63r/18
ö.- e öç-e 63r/19
ö.- edür 62v/27
ö.- edürgen 63r/3
ö.- eli 63r/21
ö.- eliŋ̂ġ 63r/21
ö.- er 62v/27, 62v/29, 62v/29, 65r/18
ö.- erdik 63v/5
ö.- ergen 63r/3
ö.- erim 63r/8
ö.- ey 63r/19
ö.- eyin 63r/20
ö.- ge biz 63r/21
ö.- geç 63r/24
ö.- geli 39r/18, 63r/23
ö.- gen 63r/3
ö.- gençe 63r/27
ö.- gey 63v/2
ö.- gey biz 63r/21
ö.- gil 63r/5
ö.- güçe 63r/26
ö.- güçi 63r/25
ö.- gülük 63v/1
ö.- güm 63r/27
ö.- günçe 63r/26
ö.- güsi 63v/1
ö.- güŋ̂ġ 63r/28
ö.- me 63r/5
ö.- medin 63r/16
ö.- megil 63r/6
ö.- mekim 63r/9
ö.- megüm 63r/10
ö.- mek 62v/23, 63v/8
ö.- mekte 62v/24
ö.- men 63r/7
ö.- mes 63r/15
ö.- mesi/mezi 63r/15
ö.- mes min 63r/7
ö.- meydür 63r/1
ö.- meŋ̂ġ 63r/7
ö.- meŋ̂giz 63r/7
ö.- meŋ̂gler 63r/7
ö.- miş 63r/10
ö.- mişeŋ̂ġ 63r/14
ö.- se 63v/2
ö.- se bolmas 63r/17
ö.- sek 63r/21
ö.- sün 63v/2
ö.- ti 62v/25, 62v/27,
ö.- üben 63r/10
ö.- üp 63r/10
ö.- üp bolmas 63r/17
ö.- üŋ̂ġ 63r/6
ö.- üŋ̂gler 63r/6
ö.- üŋ̂güz 63r/6

öç
ö. 65v/7

öçkü
ö. 65v/4, 65v/5
ö.+ çe 65v/5

öçük
ö. 65v/24, 65v/26, 65v/29

öçür -
ö. 63v/14-15, 63v/19
ö.- di 63v/10, 63v/9
ö.- dik 64r/16
ö.- e 64r/16
ö.- e almas 64r/1
ö.- e öçür-e 64r/1
ö.- edür 63v/10
ö.- edürgen 63v/14-15
ö.- edür min 63v/25
ö.- eli 64r/4
ö.- eliŋ̂ġ 64r/4

ö.- e min 63v/25
ö.- ey 64r/2
ö.- eyin 64r/2
ö.- ge biz 64r/3
ö.- geç 64r/6
ö.- geli 64r/5
ö.- gen 63v/14-15
ö.- gençe 64r/8
ö.- gey 64r/13, 64r/16
ö.- gey biz 64r/3
ö.- gil 63v/20, 63v/21
ö.- güçe 64r/8
ö.- güçi 64r/7
ö.- güdik 64r/19, 64r/20
ö.- gülük 64r/13
ö.- güm 64r/10
ö.- günçe 64r/8, 64r/9
ö.- güsi 64r/12
ö.- güŋ̄ 64r/11
ö.- me 63v/21
ö.- medin 63v/29
ö.- megil 63v/22
ö.- mek 63v/23-24, 63v/7
ö.- meklik 63v/8
ö.- men 63v/23-24
ö.- mes 63v/28
ö.- mesi/mezi 63v/28
ö.- mes min 63v/23-24
ö.- meydür 63v/12
ö.- meŋ̄ 63v/23-24
ö.- meŋ̄iz 63v/23-24
ö.- meŋ̄gler 63v/23-24
ö.- miş 63v/26
ö.- müşeŋ̄ 63v/27
ö.- se 64r/16
ö.- se bolmas 63v/29
ö.- sek 64r/3
ö.- sün 64r/16
ö.- üben 63v/26
ö.- üp 63v/26, 63v/27
ö.- üp bolmas 63v/29
ö.- ür 63v/10, 63v/11
ö.- ürdik 64r/19, 64r/20
ö.- ürem 63v/25
ö.- ürgen 63v/14-15
ö.- ür min 63v/25
ö.- üŋ̄ 63v/23-24
ö.- üŋ̄gler 63v/23-24
ö.- üŋ̄güz 63v/23-24

öd
ö. 66v/14, 92r/20

öde - bkz. **ödeşmek**
ö.- mek 66v/13

ödek
ö. 66v/17

ödeş - bkz. **ödemek**
ö.- mek 66v/13

ödlek
ö. 66v/18

Ödemiş
Ö. 66v/18

ödünç
ö. 66v/20

öfke bkz. **öyke**
ö. 77r/11

ög -
ö. 78r/9
ö.- di 78r/3
ö.- dik 78r/24
ö.- dük 78r/3
ö.- e 78r/24
ö.- e alġay 78r/17, 78r/19
ö.- e ög-e 78r/19
ö.- edür 78r/4
ö.- edürgen 78r/8
ö.- eli 78r/20
ö.- eliŋ̄ 78r/20
ö.- er 78r/4, 78r/6
ö.- erdik 78r/26
ö.- erdin 78r/7
ö.- erem 78r/12
ö.- ergen 78r/8
ö.- erim 78r/12
ö.- er min 78r/12
ö.- er sin 78r/5
ö.- ey 78r/19, 78r/20
ö.- eydür min 78r/12
ö.- eyin 78r/12, 78r/19
ö.- ge biz 78r/20
ö.- geç 78r/21
ö.- geli 78r/21
ö.- gen 78r/8
ö.- gençe 78r/22
ö.- gey 78r/24
ö.- gey biz 78r/20

ö.- gil 78r/9
ö.- güçe 78r/22
ö.- güçi 78r/22
ö.- güdik 78r/26
ö.- gülük 78r/24
ö.- güm 78r/23
ö.- günçe 78r/22
ö.- güsi 78r/23
ö.- güŋ͡g 78r/23
ö.- me 78r/10
ö.- medin 78r/16
ö.- megil 78r/10
ö.- mekim 78r/12
ö.- megüm 78r/13
ö.- mek 78r/2, 79v/11
ö.- mekdin 78r/3
ö.- men 78r/11
ö.- mes 78r/15
ö.- mesi/mezi 78r/16
ö.- mes min 78r/11
ö.- meydür 78r/7
ö.- meŋ͡g 78r/11
ö.- meŋ͡giz 78r/11
ö.- meŋ͡gler 78r/11
ö.- miş 78r/13
ö.- mişeŋ͡g 78r/15
ö.- se 78r/24
ö.- se bolġay 78r/17
ö.- sek 78r/20
ö.- sün 78r/24
ö.- üben 78r/13
ö.- üp 78r/13
ö.- üp bolġay 78r/17
ö.- üŋ͡g 78r/11
ö.- üŋ͡gler 78r/11
ö.- üŋ͡güz 78r/11

ögçe
ö. 79v/20, 79v/21
ö.+ siz 79v/21

öget
ö. 79v/9

Ögetey
Ö. 79v/19

ögey
ö. 79v/11, 79v/9

ögren -
ö.- mey 71v/29

ögül -
ö.- di 78r/27
ö.- edürgen 78r/28
ö.- gen 78r/28
ö.- mek 78r/26
ö.- miş 78v/1
ö.- üben 78v/1
ö.- üp 78v/1
ö.- ürgen 78r/28

ögülge
ö. 80r/5, 80r/6

ögün -
ö. 78v/8
ö.- di 78v/5
ö.- dik 78v/16
ö.- dük 78v/5
ö.- e 78v/16
ö.- e alġay 78v/12
ö.- e ögün-e 78v/12
ö.- edür 78v/5
ö.- edürgen 78v/7
ö.- edür min 78v/9
ö.- eli 78v/14
ö.- eliŋ͡g 78v/14
ö.- ey 78v/13
ö.- eyin 78v/13, 78v/9
ö.- ge biz 78v/13
ö.- geli 78v/14
ö.- gen 78v/7
ö.- gençe 78v/15
ö.- gey 78v/16
ö.- gey biz 78v/14
ö.- gil 78v/8
ö.- güçe 78v/15
ö.- güçi 78v/14
ö.- güdik 78v/17
ö.- gülük 78v/16
ö.- güm 78v/15
ö.- günçe 78v/15
ö.- güsi 78v/16
ö.- güŋ͡g 78v/15
ö.- me 78v/8
ö.- medin 78v/11
ö.- megil 78v/8
ö.- mekim 78v/10
ö.- megüm 78v/10
ö.- mek 78v/3, 80r/11
ö.- mekdür 78v/4
ö.- men 78v/9

ö.- mes 78v/11
ö.- mesi/mezi 78v/11
ö.- mes min 78v/9
ö.- meydür 78v/7
ö.- meŋ 78v/8
ö.- meŋiz 78v/8
ö.- meŋler 78v/8
ö.- miş 78v/10
ö.- mişeŋ 78v/10
ö.- se 78v/16
ö.- se bolġay 78v/12
ö.- sek 78v/13
ö.- sün 78v/16
ö.- üben 78v/10
ö.- üp 78v/10
ö.- üp bolġay 78v/12
ö.- ür 78v/5, 78v/6
ö.- ürdik 78v/17
ö.- ürem 78v/9
ö.- ürgen 78v/7
ö.- ür min 78v/9
ö.- ürüm 78v/9
ö.- üŋ 78v/8
ö.- üŋler 78v/8
ö.- üŋüz 78v/8

ögün
ö. 80r/6, 80r/8, 80r/9, 80r/10

ögünduruḳ
ö. 17v/15, 80r/12

ögündüre
ö. 80r/13

ögür
ö. 79v/28

ögüt -
ö.- mek 79v/5

ögüt
ö. 79v/13, 79v/14, 79v/16, 79v/17, 79v/25

ökçele -
ö.- mek 2 79v/6
ö.- mek 1 79v/6

ökçelen -
ö.- mek 79v/8

ökçelet -
ö.- mek 2 79v/6
ö.- mek 1 79v/6
ö.- ti 79v/7

ökenç
ö. 80r/12

öksiz
ö. 79v/24

öksü - bkz. **öksül-**
ö. 79r/13
ö.- ben 79r/18
ö.- di 77v/20, 79r/8, 79r/9-10
ö.- dik 79r/26
ö.- dük 79r/11
ö.- geç 79r/23
ö.- geli 79r/23
ö.- gen 79r/12
ö.- gençe 79r/24
ö.- gey 79r/26, 79r/28
ö.- gil 79r/13
ö.- güçe 79r/24
ö.- güçi 79r/24
ö.- güdik 79r/29
ö.- gülük 79r/26
ö.- güm 79r/18, 79r/25
ö.- günçe 79r/24
ö.- güsi 79r/26
ö.- güŋ 79r/25
ö.- ley 79r/22
ö.- leyin 79r/22
ö.- li 79r/22
ö.- liŋ 79r/23
ö.- lsek 79r/23
ö.- me 79r/14
ö.- medi 109r/15
ö.- medin 79r/20
ö.- megil 79r/14
ö.- mekim 79r/17
ö.- mek 79v/2, 79r/7
ö.- mek olmas 79r/20
ö.- men 79r/16
ö.- mes 79r/19
ö.- mesi/mezi 79r/19
ö.- mes min 79r/16
ö.- meydür 79r/12
ö.- meŋ 79r/15
ö.- meŋiz 79r/15
ö.- meŋler 79r/15
ö.- miş 79r/18

ö.- mişeŋ̃ 79r/18
ö.- p 79r/18
ö.- p bolmas 79r/20
ö.- r 79r/11
ö.- rdik 79r/29
ö.- rem 79r/17
ö.- rgen 79r/12
ö.- rmin 79r/16
ö.- rüm 79r/17
ö.- se 79r/26, 79r/28
ö.- se bolmas 79r/20
ö.- sek 79r/22
ö.- sün 79r/26
ö.- y 79r/22
ö.- y almas 79r/21
ö.- y öksü-y 79r/21
ö.- ydür 79r/11
ö.- ydürgen 79r/12
ö.- ydür min 79r/16
ö.- yin 79r/22
ö.- y min 79r/16
ö.- ŋ̃ 79r/14
ö.- ŋ̃ler 79r/14
ö.- ŋ̃güz 79r/14

öksük
ö. 79v/23, 79v/24

öksül - bkz. **öksü-**
ö. 79r/13
ö.- di 79r/8, 79r/9-10
ö.- dik 79r/27
ö.- dük 79r/11
ö.- e 79r/27
ö.- e almas 79r/21
ö.- e öksül-e 79r/22
ö.- edür 79r/11
ö.- edürgen 79r/13
ö.- edür min 79r/17
ö.- eli 79r/23
ö.- eliŋ̃ 79r/23
ö.- e min 79r/17
ö.- geç 79r/23
ö.- geli 79r/23
ö.- gen 79r/13
ö.- gençe 79r/25
ö.- gey 79r/27
ö.- gil 79r/13
ö.- güçe 79r/24
ö.- güçi 79r/24
ö.- güdik 79r/29
ö.- gülük 79r/26
ö.- güm 79r/25
ö.- günçe 79r/24
ö.- güsi 79r/26
ö.- güŋ̃ 79r/25
ö.- me 79r/14
ö.- medin 79r/20
ö.- megil 79r/14
ö.- mekim 79r/17
ö.- megüm 79r/18
ö.- mek 79r/7
ö.- mek olmas 79r/21
ö.- men 79r/16
ö.- mes 79r/19
ö.- mesi/mezi 79r/19
ö.- mes min 79r/16
ö.- meydür 79r/12
ö.- meŋ̃ 79r/15
ö.- meŋ̃iz 79r/15
ö.- meŋ̃ler 79r/15
ö.- miş 79r/18
ö.- mişeŋ̃ 79r/19
ö.- se 79r/27
ö.- se bolmas 79r/21
ö.- sün 79r/27
ö.- üben 79r/18
ö.- üp 79r/18
ö.- üp bolmas 79r/21
ö.- ür 79r/11
ö.- ürdik 79r/29
ö.- ürem 79r/17
ö.- ürgen 79r/13
ö.- ür min 79r/17
ö.- ürüm 79r/17
ö.- üŋ̃ 79r/14
ö.- üŋ̃ler 79r/15
ö.- üŋ̃güz 79r/15

öksürük
ö. 79v/23

öksüt -
ö. 79v/3, 79v/4
ö.- edür 79v/1
ö.- gil 79v/3
ö.- mek 79r/29
ö.- ür 79v/1, 79v/2, 79v/3

ökte
ö. 79v/11, 79v/12, 79v/15, 79v/17, 79v/18, 79v/26
ö.+ dür 79v/13, 79v/14, 79v/16

öktelik
ö. 79v/18

ökün
ö. 80r/6, 80r/10

ökünç
ö. 80r/11

ökür -
ö. 78v/24
ö.- almas 79r/1
ö.- di 78v/19-20
ö.- dik 79r/6
ö.- dük 78v/19-20
ö.- e 79r/6
ö.- edür 78v/19-20
ö.- edürgen 78v/23
ö.- edür min 78v/26
ö.- eli 79r/3
ö.- eli͡ng 79r/3
ö.- e min 78v/25
ö.- e öküre 79r/2
ö.- ey 79r/2
ö.- eyin 79r/2
ö.- ge biz 79r/3
ö.- geç 79r/4
ö.- geli 79r/3
ö.- gen 78v/23
ö.- gençe 79r/4
ö.- gey 79r/6
ö.- gey biz 79r/3
ö.- gil 78v/24
ö.- güçe 79r/4
ö.- güçi 79r/4
ö.- güdik 79r/7
ö.- gülük 79r/6
ö.- güm 79r/5
ö.- günçe 79r/4
ö.- güsi 79r/5
ö.- gün͡g 79r/5
ö.- me 78v/24
ö.- medin 78v/29
ö.- megil 78v/24
ö.- mekim 78v/26
ö.- megüm 78v/26
ö.- mek 78v/17
ö.- mek olmas 79r/1
ö.- mekdür 78v/19-20
ö.- men 78v/25
ö.- mes 78v/28
ö.- mesi/mezi 78v/29
ö.- mes min 78v/25
ö.- meydür 78v/22
ö.- men͡g 78v/25
ö.- men͡giz 78v/25
ö.- men͡gler 78v/25
ö.- miş 78v/27
ö.- mişen͡g 78v/28
ö.- se 79r/6
ö.- se bolmas 79r/1
ö.- sek 79r/3
ö.- sün 79r/6
ö.- üben 78v/27
ö.- ümin 78v/26
ö.- üp 78v/27, 78v/28
ö.- üp bolmas 79r/1
ö.- ür 78v/19-20, 78v/21, 78v/22
ö.- ürdik 79r/7
ö.- ürem 78v/26
ö.- ürgen 78v/23
ö.- ürürm 78v/26
ö.- ün͡g 78v/24
ö.- ün͡gler 78v/24
ö.- ün͡güz 78v/24

ökür
ö.+ ökür 79r/2

öküz
ö. 80r/2

öküz közi
ö. 80r/2

öl -
ö. 80v/2, 85v/14
ö.- di 80r/19, 83r/18
ö.- dikler 81r/6
ö.- dük 56r/26, 80r/19
ö.- düm 11r/27
ö.- e almas 80v/16
ö.- e öl-e 80v/16
ö.- edür 80r/24
ö.- edürgen 80r/28
ö.- edür min 80v/6, 80v/7
ö.- eler 81r/6
ö.- eli 80v/22, 81v/2
ö.- eli͡ng 80v/22, 81v/2
ö.- e min 80v/6
ö.- en 8r/19
ö.- er 80r/20, 80r/21, 81r/13
ö.- erde 80r/23
ö.- erdik 81v/8

ö.- erdik min 81r/8-9
ö.- erem 80v/7, 81r/20
ö.- erge 80r/24
ö.- ergen 80r/28
ö.- erim 80v/8, 81r/24
ö.- er min 80v/7, 81r/20
ö.- er sin 80v/1
ö.- ey 80v/18, 80v/19, 81v/1
ö.- eyin 80v/18, 81v/1
ö.- ge biz 80v/22
ö.- geç 80v/24
ö.- geli 40r/18, 80v/22
ö.- gen 26r/2, 80r/28, 80r/29, 8r/18
ö.- gençe 80v/26, 80v/29
ö.- genge 109r/21
ö.- genige 80v/1
ö.- gey 81r/5
ö.- gey biz 80v/22
ö.- gil 80r/24, 80v/4
ö.- güçe 80v/26, 80v/27
ö.- güçi 80v/24
ö.- güdik min 81r/10, 81r/8-9
ö.- gülük 81r/4
ö.- güm 80v/29, 81r/1
ö.- günçe 46r/16, 80v/26, 81r/3
ö.- güsi 81r/4
ö.- güŋ 81r/2, 81r/3
ö.- me 80v/4
ö.- medin 80v/13
ö.- megil 80v/4
ö.- mekim 80v/8, 82r/27
ö.- megüm 80v/9
ö.- megünçe 74r/15
ö.- mek 80r/18, 81r/13, 85r/16, 85v/19, 80r/17
ö.- meklik 18v/3, 80r/17, 80r/18
ö.- mek olmas 80v/16
ö.- mekdir 17v/22
ö.- memsin 80v/6
ö.- men 80v/6
ö.- mes 80v/10
ö.- meydür 80r/24
ö.- meydürmin 80r/25, 80r/26
ö.- meyin 90r/27
ö.- meŋ 80v/5
ö.- meŋiz 80v/5
ö.- meŋler 80v/5
ö.- miş 80v/9
ö.- mişeŋ 80v/10
ö.- se 117v/29,
ö.- se bolmas 80v/15
ö.- sek 80v/20
ö.- seler 81r/6
ö.- sünler 81r/6
ö.- üben 80v/9
ö.- üm 15r/8, 5v/3
ö.- üp 80v/10, 80v/9, 82r/28
ö.- üp bolmas 80v/15
ö.- üŋ 80v/5
ö.- üŋler 80v/5
ö.- üŋüz 80v/5

öl 1
ö. 84r/14, 85v/16, 85v/14
ö.+ dür 85v/17

öl 2
ö. 85v/14
ö.+ ge 85v/18

ölce - bkz. **ölceşmek**
ö.- mek 84r/26

ölceeş - bkz. **ölcemek**
ö.- mek 84r/26

ölcemişī bkz. **ölceş**
ö. 86r/7, 86r/9

ölceş
ö. 84r/28

ölceş -
ö. 84v/1
ö.- dik 84v/12
ö.- e 84v/12
ö.- e almas 84v/8
ö.- e ölceşe 84v/8
ö.- edür 84r/29
ö.- edürgen 84v/1
ö.- edür min 84v/4
ö.- eli 84v/9
ö.- eliŋ 84v/9
ö.- e min 84v/3
ö.- ey 84v/9
ö.- eyin 84v/9
ö.- geç 84v/10
ö.- geli 84v/9
ö.- gen 84r/29
ö.- gençe 84v/11
ö.- gey 84v/12
ö.- gil 84v/1
ö.- güçe 84v/10

ö.- güçi 84v/10
ö.- güdik 84v/13
ö.- gülük 84v/12
ö.- güm 84v/11
ö.- günçe 84v/10
ö.- güsi 84v/11
ö.- güńg 84v/11
ö.- iben 84v/5
ö.- ip 84v/4, 84v/6
ö.- ip bolmas 84v/7
ö.- iṅg 84v/2
ö.- iṅgiz 84v/2
ö.- iṅgler 84v/2
ö.- me 84v/2
ö.- medin 84v/7
ö.- megil 84v/2
ö.- mekim 84v/4
ö.- megüm 84v/4
ö.- mek 86r/7
ö.- mek olmas 84v/8
ö.- men 84v/3
ö.- mes 84v/6
ö.- mesi/mezi 84v/7
ö.- mes min 84v/3
ö.- meydür 84r/29
ö.- meṅg 84v/2
ö.- meṅgiz 84v/3
ö.- meṅgler 84v/3
ö.- miş 84v/5
ö.- mişeṅg 84v/6
ö.- se 84v/12
ö.- se bolmas 84v/7
ö.- sek 84v/9
ö.- sün 84v/12
ö.- ti 84r/28
ö.- tük 84r/28
ö.- ür 84r/29
ö.- ürdik 84v/13
ö.- ürem 84v/4
ö.- ürgen 84v/1
ö.- ür min 84v/3
ö.- ürüm 84v/4

ölceş bkz. **ölcemişī**
ö. 86r/7

ölçe -
ö. 84v/28
ö.- ben 85r/2
ö.- di 84v/27
ö.- dik 85r/8
ö.- dük 84v/27
ö.- geç 85r/6
ö.- geli 85r/6
ö.- gençe 85r/7
ö.- gey 85r/8
ö.- gil 84v/28
ö.- güçe 85r/6
ö.- güçi 85r/6
ö.- güdik 85r/9
ö.- gülük 85r/8
ö.- güm 85r/7
ö.- günçe 85r/7
ö.- güsi 85r/8
ö.- güńg 85r/7
ö.- li 85r/5
ö.- liṅg 85r/5
ö.- me 84v/28
ö.- medin 85r/3
ö.- megil 84v/29
ö.- mekim 85r/2
ö.- megüm 85r/2
ö.- mek 84v/27
ö.- mek olmas 85r/4
ö.- men 85r/1
ö.- mes 85r/3
ö.- mesi/mezi 85r/3
ö.- mes min 85r/1
ö.- meṅg 84v/29
ö.- meṅgiz 84v/29
ö.- meṅgler 84v/29
ö.- miş 85r/2
ö.- mişeṅg 85r/2
ö.- p 85r/2
ö.- p bolmas 85r/4
ö.- r 84v/28
ö.- rdik 85r/9
ö.- rem 85r/1
ö.- rim 85r/1
ö.- r min 85r/1
ö.- se 85r/8
ö.- se bolmas 85r/4
ö.- sek 85r/5
ö.- sün 85r/8
ö.- y 85r/5
ö.- y almas 85r/4
ö.- ydür 84v/28
ö.- ydür min 85r/1
ö.- yin 85r/5
ö.- y min 85r/1
ö.- yü ölçe-yü 85r/4
ö.- ṅg 84v/29
ö.- ṅgiz 84v/29
ö.- ṅgler 84v/29

ölçek
ö. 86r/8, 86r/9

ölet
ö. 85v/20

ölen͡g 1
ö. 86r/19, 86r/20

ölen͡g 2
ö. 86r/19, 86r/24-25

Öleng/Olang
Ö. 86r/19

ölge
ö. 74r/8

ölgüş
ö. 86r/16

öli
ö.+ din 18r/19

ölke
ö. 86r/15
ö.+ m 30r/6

öllük
ö. 86r/18

öltür -
ö. 116v/23, 82v/26
ö.- di 82v/17, 90r/7, 91r/12
ö.- dik 83r/24
ö.- dük 82v/17
ö.- e 83r/24
ö.- e almas 83r/5
ö.- e öltür-e 83r/5
ö.- edür 82v/17
ö.- edürgen 82v/24
ö.- edür min 83r/1
ö.- eli 83r/8
ö.- eli͡ng 83r/8
ö.- e min 82v/29
ö.- ey 83r/6, 83r/7
ö.- eyin 83r/6
ö.- geç 83r/13, 83r/14
ö.- geli 83r/10, 83r/11
ö.- gen 82v/24, 82v/25
ö.- gençe 83r/17
ö.- genige 82v/26
ö.- ge sin 40r/29
ö.- gey 83r/23
ö.- gil 82v/28
ö.- güçe 83r/17
ö.- güçi 83r/15, 83r/16
ö.- güdik 83r/26, 83r/27, 83r/28
ö.- gülük 83r/21
ö.- gülükdür 83r/22
ö.- gülükni 83r/22
ö.- güm 83r/17, 83r/18
ö.- günçe 83r/17
ö.- güsi 114v/1, 83r/19, 83r/20
ö.- güsidür 83r/21
ö.- gün͡g 83r/19
ö.- medin 83r/4
ö.- mekim 83r/1
ö.- megüm 83r/2
ö.- mek 11v/18, 21v/17, 4v/11, 82v/15, 82v/16
ö.- mek olmas 83r/5
ö.- men 82v/29
ö.- mes 109r/21, 83r/3
ö.- mesi/mezi 83r/3
ö.- mes min 82v/29
ö.- mey 83r/22
ö.- meydir 82v/21
ö.- men͡g 82v/29
ö.- men͡giz 82v/29
ö.- men͡gler 82v/29
ö.- miş 83r/2
ö.- mişen͡g 83r/2
ö.- se 13r/8, 83r/24
ö.- se bolmas 83r/4
ö.- sek 13r/10, 83r/8
ö.- seler 13r/9
ö.- sem 13r/9
ö.- sen͡g 13r/12
ö.- sen͡giz 13r/12
ö.- sün 83r/24
ö.- tün͡g 4v/14
ö.- üben 83r/2
ö.- üp 83r/2
ö.- üp bolmas 83r/4
ö.- ür 116v/24, 11r/26, 21v/15, 82v/17, 91r/16
ö.- ürge 21v/17, 4v/20
ö.- ürdik 83r/27, 83r/29
ö.- ürem 83r/1
ö.- ürgen 82v/24
ö.- ür min 83r/1
ö.- ürüm 83r/1

ö.- üŋg 82v/28
ö.- üŋgler 82v/28
ö.- üŋgüz 82v/28

öltürt -
ö.- ey 83v/6
ö.- eyin 83v/6
ö.- mek 4v/12, 83r/29
ö.- miş 83v/3
ö.- üben 83v/3, 83v/5
ö.- üp 83v/3
ö.- üŋg 83v/1
ö.- üŋgler 83v/1
ö.- üŋgüz 83v/1

ölüge (Mo)
ö. 86v/9

ölük
ö. 20v/21, 86v/5, 86v/6, 93v/19, 96r/18-19, 113r/10
ö.+ ni 109r/21, 4v/21

ölükse
ö. 86v/7, 86v/8

ölüm
ö. 80r/26, 86v/9, 90v/27
ö.+ çe 82v/12
ö.+ din 101v/14, 22r/16
ö.+ ge 71v/26

ölümlük
ö. 86v/11, 86v/12

ölümtük
ö. 86v/10, 86v/11

ölüt -
ö. 84r/16
ö.- dik 84r/25
ö.- e 84r/25
ö.- e almas 84r/22
ö.- e ölüt-e 84r/22
ö.- edür 84r/12
ö.- edürgen 84r/15
ö.- edür min 84r/18
ö.- eli 84r/23
ö.- eliŋg 84r/23
ö.- e min 84r/18
ö.- ey 84r/22
ö.- eyin 84r/22
ö.- geç 84r/23
ö.- geli 84r/23
ö.- ge min 84r/19
ö.- gen 84r/15
ö.- gençe 84r/24
ö.- gey 84r/25
ö.- gey min 84r/19, 84r/20
ö.- gil 84r/16
ö.- güçe 84r/24
ö.- güçi 84r/24
ö.- güdik 84r/25
ö.- gülük 84r/25
ö.- güm 84r/24
ö.- günçe 84r/24
ö.- güsi 84r/25
ö.- güŋg 84r/24
ö.- me 84r/16
ö.- medin 84r/21
ö.- megil 84r/16
ö.- mekim 84r/18
ö.- megüm 84r/18
ö.- mek 84r/12
ö.- mek olmas 84r/21
ö.- men 84r/17
ö.- mes 84r/20
ö.- mesi/mezi 84r/21
ö.- mes min 84r/17
ö.- meydür 84r/15
ö.- meŋg 84r/17
ö.- meŋgiz 84r/17
ö.- meŋgler 84r/17
ö.- miş 84r/20
ö.- mişeŋg 84r/20
ö.- se 84r/25
ö.- se bolmas 84r/21
ö.- sek 84r/23
ö.- sem 84r/18
ö.- sün 84r/25
ö.- ti 84r/12
ö.- tük 84r/12
ö.- üben 84r/20
ö.- üp 84r/20
ö.- üp bolmas 84r/21
ö.- ür 84r/12, 84r/13
ö.- ür irdiler 84r/13, 84r/15
ö.- ürdik 84r/26
ö.- ürem 84r/18
ö.- ürgen 84r/15
ö.- ür min 84r/18
ö.- ürüm 84r/18
ö.- üŋg 84r/16
ö.- üŋgler 84r/17

ö.- üŋ̄güz 84r/16

ömgen bkz. **ömgün**
ö. 86v/24

ömgün bkz. **ömgen**
ü. 86v/24

ʿömr (Ar.) bkz. **ʿömür**
ʿö. 22r/1, 46r/9, 79r/28, 79v/12, 86v/6, 91v/6, 105v/25, 109v/20, 113r/11
ḫāṣıl-ı ʿö. 18r/12, 69r/20
ʿö.- i ebed 52r/4
ʿö.- i Nūḥ 21r/12
ʿö.+ din 80r/26
ʿö.+ ġa 26v/11
ʿö.+ i 111r/24
ʿö.+ ī 108v/27, 99v/13
ʿö.+ içe 82v/16
ʿö.+ üm 85r/15
ʿö.+ üŋ̄de 18r/13

ömüdün
ö. 86v/25

ʿömür bkz. **ʿömr**
ʿö. 16v/22

ön
ö. 87r/1

ön - (RT) ~ **öŋ̄ -** bkz. **ünmek**
ö.- erem 87r/25
ö.- erim 87r/25

öŋ̄ - (RT) bkz. **ünmek** ~ **ön -**
ö.- mek 86v/26, 88v/17
ö.- miş 88v/19

öngür
ö. 89r/10
ö.+ in 89r/12

öntüç bkz. **ötünç**
ö. 53v/1, 88v/25
ö.+ i 88v/26

öŋ̄ü (RT)
ü. 89r/9

öŋ̄ül - (RT) bkz. **oŋ̄almaḳ**
ö.- mek 88v/2, 88v/18
ö.- miş 88v/18, 88v/19

öŋ̄ülük (RT)
ü. 87r/12, 89r/14

öŋürdi (RT)
ö. 79v/29

öp -
ö. 13r/3, 57v/13, 57v/24, 77v/18
ö.- di 24r/5
ö.- dik 57v/25, 57v/26
ö.- e 109r/2, 57v/25
ö.- e almas 57v/19
ö.- e öp-e 57v/19
ö.- edür 57v/12
ö.- edürgen 57v/13
ö.- edür min 57v/16
ö.- eli 57v/20
ö.- eliŋ̄ 57v/21
ö.- e min 57v/16
ö.- er 24r/16, 57v/12
ö.- erdik 57v/27
ö.- erem 57v/16
ö.- erge 22v/21
ö.- ergen 57v/13
ö.- erim 57v/16
ö.- er min 113v/25, 57v/16
ö.- ey 22v/21, 24r/16, 57v/20
ö.- eyin 57v/20
ö.- ge biz 57v/20
ö.- geç 57v/22
ö.- geli 114v/24-25, 57v/21, 57v/22
ö.- gen 57v/13
ö.- gençe 57v/23
ö.- gey 57v/25
ö.- gey biz 57v/20
ö.- gil 57v/13, 57v/14
ö.- güçe 57v/22
ö.- güçi 57v/22
ö.- güdik 57v/26
ö.- gülük 57v/25
ö.- güm 57v/24
ö.- günçe 57v/23, 57v/24
ö.- güsi 57v/24
ö.- güŋ̄ 57v/24
ö.- me 57v/15
ö.- medin 57v/18
ö.- mekke 79v/4
ö.- megil 57v/15

ö.- mekim 57v/17
ö.- megüm 57v/17
ö.- mek 113v/24, 57v/11, 5r/6
ö.- mek olmas 57v/19
ö.- mes min 57v/16
ö.- men 57v/16
ö.- mes 57v/17
ö.- mesi/mezi 57v/18
ö.- meydür 57v/12
ö.- meydür min 57v/16
ö.- meŋ 57v/15
ö.- meŋiz 57v/15
ö.- meŋler 57v/15
ö.- miş 57v/17
ö.- mişeŋ 57v/17
ö.- se 57v/25
ö.- se bolmas 57v/19
ö.- sek 57v/20
ö.- sem 102r/18, 102r/21, 24r/15
ö.- sün 57v/25
ö.- ti 24r/5, 57v/12
ö.- tük 57v/12
ö.- üben 57v/17
ö.- üp 57v/17
ö.- üp bolmas 57v/18
ö.- üŋ 57v/15
ö.- üŋler 57v/15
ö.- üŋüz 57v/15

öpdür -
ö.- mek 57v/29

öpke
ö. 58r/27

öpkelik
ö. 58r/27

öpül -
ö.- mek 57v/28

öpüş -
ö.- mek 57v/27

ör 1
ö. 67r/18, 70v/18
ö. 70v/20
ö.+ ge 70v/19

ör 2
ö. 67r/18, 70v/18

ör 3
ö. 70v/18

ör -
ö. 67r/8, 70v/18
ö.- di 66v/26
ö.- dik 67v/12
ö.- dük 66v/28
ö.- düŋ 66v/26, 66v/27
ö.- e 67v/11
ö.- e almas 67r/24
ö.- e ör-e 67r/25
ö.- edürgen 67r/6-7
ö.- edür min 67r/13
ö.- edür sin 67r/14
ö.- eli 67r/28
ö.- eliŋ 67r/28
ö.- e min 67r/13
ö.- er 66v/28, 67r/1
ö.- erdik 67v/14
ö.- erem 67r/13
ö.- ergen 67r/6-7
ö.- er min 67r/13
ö.- er sin 67r/14
ö.- e sin 67r/13
ö.- ey 67r/27
ö.- eyin 67r/27
ö.- ge biz 67r/28
ö.- geç 67v/2
ö.- geli 67r/29
ö.- gen 67r/6-7
ö.- gençe 67v/4
ö.- ge sin 67r/20
ö.- gey 67v/11
ö.- gey biz 67r/28
ö.- gey sin 67r/20
ö.- gil 67r/11
ö.- güçe 67v/4
ö.- güçi 67v/4
ö.- güdik 67v/14, 67v/15
ö.- gülük 67v/10
ö.- güm 67v/6
ö.- günçe 67v/4
ö.- güsi 67v/10
ö.- güŋ 67v/8
ö.- me 67r/9
ö.- medin 67r/23
ö.- mek 66v/22, 67v/22, 70v/23, 71r/29
ö.- men 67r/12
ö.- mes 67r/22
ö.- mesi/mezi 67r/22

ö.- mes min 67r/12
ö.- meydür 67r/2
ö.- meŋ 67r/11
ö.- meŋiz 67r/12
ö.- meŋler 67r/12
ö.- miş 67r/21
ö.- müşeŋ 67r/21
ö.- se 67v/11
ö.- se bolmas 67r/23
ö.- sek 67r/28
ö.- sün 67v/12
ö.- üben 67r/21
ö.- üp 67r/20
ö.- üp bolmas 67r/23
ö.- üŋ 67r/11
ö.- üŋler 67r/11
ö.- üŋüz 67r/11

ördek
ö. 111r/19

ördür -
ö.- mek 67v/22

öre
ö. 71v/24

örge
ö. 107v/16, 71r/19

örgemçi bkz. **ergemçi**
ö. 45v/12, 71r/21, 71r/22

örgen -
ö. 18r/12, 69r/18, 69r/19, 69r/20
ö.- di 69r/15
ö.- dik 69v/6
ö.- dim 89r/14
ö.- dük 69r/15
ö.- e 69v/6
ö.- e almas 69r/28
ö.- e örgen-e 69r/28
ö.- edür 69r/16
ö.- edürgen 69r/17
ö.- edür min 69r/22
ö.- eli 69v/1
ö.- eliŋ 69v/1
ö.- ey 69r/29
ö.- eyin 69r/22, 69r/29
ö.- ge biz 69v/1
ö.- geç 69v/3
ö.- geli 69v/1, 69v/3
ö.- gen 69r/14, 69r/17
ö.- gençe 69v/4
ö.- gey 60v/10, 69v/6
ö.- gey biz 69v/1
ö.- gey min 54r/14
ö.- gil 69r/18
ö.- güçe 69v/4
ö.- güçi 69v/3
ö.- güdik 69v/7
ö.- gülük 69v/6
ö.- güm 69v/4
ö.- günçe 69v/4
ö.- güsi 69v/5
ö.- güŋ 69v/5
ö.- iben 69r/24, 71v/28
ö.- ip 114r/12, 69r/23, 69r/25
ö.- ip bolmas 69r/27
ö.- iŋ 69r/21
ö.- iŋiz 69r/21
ö.- iŋler 69r/21
ö.- me 69r/20
ö.- medin 69r/27
ö.- megil 69r/20
ö.- mekim 69r/23
ö.- meküm 69r/23
ö.- mek 2 69r/13
ö.- mek 69r/14
ö.- mek 1 69r/13
ö.- mek olmas 69r/27
ö.- men 69r/22
ö.- mes 69r/25, 85r/15
ö.- mesi/mezi 69r/26
ö.- mes min 69r/22
ö.- meydür 69r/16
ö.- meŋ 69r/21
ö.- meŋiz 69r/21
ö.- meŋler 69r/21
ö.- miş 69r/24
ö.- mişeŋ 69r/25
ö.- se 69v/6
ö.- se bolmas 69r/27
ö.- sek 69r/29
ö.- sün 69v/6
ö.- ür 69r/16
ö.- ürdik 69v/7
ö.- ürem 69r/22
ö.- ürgen 69r/17
ö.- ür min 69r/22
ö.- ürüm 69r/23

örgen bkz. **arġamçı**
ö. 71r/23

örget -
ö.- e almas 69v/8, 69v/9
ö.- gençe 69v/10
ö.- güçe 69v/11, 69v/9
ö.- günçe 69v/10
ö.- ip 57v/9
ö.- mek 2 69v/8
ö.- mek 1 69v/8
ö.- tiŋ͡g 69r/20

örgüç
ö. 71r/25

örkepçi
ö. 71r/19

örkesün (Mo)
ö. 71r/20

örle -
ö. 70r/9
ö.- ben 70r/12
ö.- di 70r/8
ö.- dik 70r/20
ö.- dük 70r/8
ö.- ge biz 70r/17
ö.- geç 70r/18
ö.- geli 70r/17
ö.- gen 70r/9
ö.- gençe 70r/18
ö.- gey 70r/19
ö.- gey biz 70r/17
ö.- gil 70r/9
ö.- güçe 70r/18
ö.- güçi 70r/18
ö.- güdik 70r/20
ö.- gülük 70r/19
ö.- güm 70r/18
ö.- günçe 70r/18
ö.- güsi 70r/19
ö.- güŋ͡g 70r/19
ö.- li 70r/17
ö.- liŋ͡g 70r/17
ö.- me 70r/10
ö.- medin 70r/15
ö.- megil 70r/10
ö.- mekim 70r/12
ö.- meküm 70r/12
ö.- mek 70r/6-7
ö.- mek olmas 70r/15
ö.- men 70r/11
ö.- mes 70r/14
ö.- mesi/mezi 70r/14
ö.- mes min 70r/11
ö.- meydür 70r/8
ö.- meŋ͡g 70r/10
ö.- meŋ͡giz 70r/11
ö.- meŋ͡gler 70r/11
ö.- miş 70r/12
ö.- mişeŋ͡g 70r/14
ö.- p 70r/12, 70r/13
ö.- p bolmas 70r/15
ö.- r 70r/8
ö.- rdik 70r/20
ö.- rem 70r/12
ö.- rgen 70r/9
ö.- rim 70r/12
ö.- r min 70r/11
ö.- se 70r/19
ö.- se bolmas 70r/15
ö.- sek 70r/17
ö.- sün 70r/19
ö.- y 70r/16
ö.- y almas 70r/15
ö.- y örle-y 70r/16
ö.- ydür 70r/8
ö.- ydürgen 70r/9
ö.- ydür min 70r/11
ö.- yin 70r/16
ö.- y min 70r/11
ö.- yü 70r/16
ö.- n͡g 70r/10
ö.- n͡giz 70r/10
ö.- n͡gler 70r/10

örlen -
ö.- di 70r/21, 70r/22
ö.- mek 70r/21

örme
ö. 71v/1

örmek
ö. 66v/22, 71r/27, 71r/28

örmüçek bkz. **örgemçi** ve **örümçek**
ö. 71v/2, 71v/19, 71r/22

örnek : Bkz **görnek**
ö. 71v/6

örs
ö. 71r/18

ört
ö. 71r/3, 71r/4

ört -
ö.- üp 106v/24

örte -
ö. 68v/5, 68v/6, 71r/7
ö.- ben 68v/10
ö.- di 101v/18, 38r/24, 65v/2, 68r/29, 68v/1
ö.- dik 68v/20, 68v/21
ö.- dim 93r/29
ö.- di͡ng 87v/12
ö.- dük 68v/1
ö.- ge biz 68v/16
ö.- geç 68v/17
ö.- geli 68v/17
ö.- gen 65v/25, 68v/4
ö.- gençe 68v/18
ö.- gey 68v/20
ö.- gey biz 68v/16
ö.- gil 68v/5
ö.- güçe 68v/17
ö.- güçi 68v/17
ö.- güdik 68v/21
ö.- gülük 68v/19
ö.- güm 68v/18, 68v/19
ö.- günçe 68v/18
ö.- güsi 68v/19
ö.- gün͡g 68v/19
ö.- li 68v/16
ö.- li͡ng 68v/16
ö.- me 68v/7
ö.- medin 68v/12
ö.- megil 68v/7
ö.- mek 68r/28, 68r/29, 71r/7
ö.- mek olmas 68v/12
ö.- men 68v/8
ö.- mes 68v/11
ö.- mesi/mezi 68v/12
ö.- mes min 68v/8
ö.- meydür 68v/4
ö.- me͡ng 68v/8
ö.- me͡ngiz 68v/8
ö.- me͡ngler 68v/8
ö.- miş 68v/10
ö.- mişe͡ng 68v/11
ö.- p 68v/10
ö.- p bolmas 68v/12
ö.- r 68v/1, 68v/2
ö.- rdik 68v/21
ö.- rem 68v/9
ö.- rge 68v/3
ö.- rgen 68v/4
ö.- rim 68v/9
ö.- rmekim 68v/9
ö.- rmegüm 68v/9
ö.- r min 68v/9
ö.- se 68v/20
ö.- se bolmas 68v/12
ö.- sek 68v/16
ö.- sün 68v/20
ö.- y 68v/14, 68v/16
ö.- y almas 68v/13, 68v/14
ö.- y örtey 68v/14
ö.- ydür 68v/2
ö.- ydürgen 68v/5
ö.- ydür min 68v/9
ö.- yin 68v/14
ö.- y min 68v/9
ö.- yü 68v/14
ö.- n͡g 68v/7
ö.- n͡giz 68v/8
ö.- n͡gler 68v/8

örten -
ö.- edür 68v/22
ö.- edürgen 68v/24
ö.- gen 68v/24, 68v/25
ö.- güçi 68v/26, 68v/27
ö.- iben 67v/25
ö.- ip 65v/17
ö.- mek 68v/22
ö.- ür 65v/29, 68v/22, 68v/23
ö.- ürgen 68v/24

örtük
ö. 71r/12

örük 1
ö. 71v/16

örük 2
ö. 71v/16

örük 3
ö. 71v/16

örül -
ö.- edürgen 67v/18
ö.- gen 67v/17, 67v/19
ö.- gende 67v/20

ö.- mek 67v/16
ö.- ürgen 67v/18

örümçek bkz. **örgemçi**
ö. 71v/19, 71r/22

örün
ö. 24r/12

öründ(ü)le -
o.- maḳ/ġ 70v/16

öründ(ü)len -
o.- maḳ/ġ 70v/17

öründü
o. 71v/22

ös -
ö. 74v/27
ö.- di 74v/25
ö.- e ös-e 75r/4
ö.- edür 74v/25
ö.- edürgen 74v/26
ö.- edür min 75r/2
ö.- e min 75r/1
ö.- er 74v/25
ö.- erem 75r/2
ö.- ergen 74v/26
ö.- erim 75r/2
ö.- er min 75r/1
ö.- gen 74v/26, 74v/27
ö.- gil 74v/28
ö.- me 74v/29
ö.- megil 74v/29
ö.- mekim 75r/3
ö.- megüm 75r/3
ö.- mek 74v/24
ö.- men 75r/1
ö.- mes min 75r/1
ö.- meŋ 74v/29
ö.- meŋiz 74v/29
ö.- meŋler 75r/1
ö.- miş 75r/4
ö.- mişeŋ 75r/4
ö.- üben 75r/3
ö.- üp 75r/3
ö.- üŋ 74v/28
ö.- üŋler 74v/28
ö.- üŋüz 74v/28

ösrü - bkz. **esrimek**

ö. 74v/12
ö.- ben 74v/16
ö.- di 74v/10
ö.- dik 74v/23
ö.- dük 74v/10
ö.- ge biz 74v/19
ö.- geç 74v/20
ö.- geli 74v/20
ö.- gen 74v/11, 74v/12
ö.- gençe 74v/21
ö.- gey 74v/22
ö.- gey biz 74v/19
ö.- gil 74v/12
ö.- güçe 74v/21
ö.- güçi 74v/21
ö.- güdik 74v/23
ö.- gülük 74v/22
ö.- güm 74v/21
ö.- günçe 74v/21
ö.- güsi 74v/22
ö.- güŋ 74v/22
ö.- li 74v/19, 74v/20
ö.- liŋ 74v/20
ö.- maḳ olmas 74v/18
ö.- me 74v/13
ö.- medin 74v/17
ö.- megil 74v/13
ö.- mekim 74v/15
ö.- megüm 74v/15
ö.- mek 74v/7
ö.- men 74v/14
ö.- mes 74v/16
ö.- mesi/mezi 74v/17
ö.- mes min 74v/14
ö.- meydür 74v/11
ö.- meŋ 74v/13
ö.- meŋiz 74v/14
ö.- meŋler 74v/14
ö.- miş 74v/16
ö.- mişeŋ 74v/16
ö.- p 74v/15
ö.- p bolmas 74v/17
ö.- r 74v/10
ö.- rdik 74v/23
ö.- rem 74v/15
ö.- rgen 74v/11
ö.- r min 74v/14
ö.- rüm 74v/15
ö.- saḳ 74v/19
ö.- se 74v/23
ö.- se bolmas 74v/17
ö.- sün 74v/23

ö.- y 74v/19
ö.- y almas 74v/18
ö.- y ösrüy 74v/18
ö.- ydür 74v/10
ö.- ydürgen 74v/11
ö.- ydür min 74v/15
ö.- yin 74v/19
ö.- y min 74v/14
ö.- n͡g 74v/13
ö.- n͡gler 74v/13
ö.- n͡güz 74v/13

ösrük

ö. 55r/23, 74v/8, 75r/19, 75r/20, 79v/24, 83r/20, 92r/25
ö.+ kine 51r/28, 75r/22, 75r/23
ö.+ lerdin 33r/19-20
ö.+ lük 78r/5
ö.+ rek 75r/21, 75r/22

öt -

ö. 27v/2, 58v/20, 59r/19, 71r/28
ö.- 2 62r/1
ö.- 1 62r/1
ö.- dik 59r/24
ö.- e 59r/24
ö.- e almas 59r/8
ö.- e öt-e 59r/8, 59r/9, 61r/19, 62r/7
ö.- edür 58v/11
ö.- edürgen 58v/15
ö.- edür min 58v/25-26
ö.- eli 59r/13
ö.- eli͡ng 59r/13
ö.- e min 58v/25-26
ö.- er 58v/11, 58v/13, 58v/17, 62r/17-18, 79v/12, 8r/4
ö.- erdik 59r/27
ö.- erem 58v/25-26
ö.- ergen 58v/15
ö.- erim 58v/27
ö.- er min 58v/25-26
ö.- ey 59r/11
ö.- eyin 59r/11
ö.- geç 59r/14
ö.- geli 59r/13
ö.- ge min 58v/18
ö.- gen 24r/18, 58v/15, 58v/16, 58v/18, 62v/19, 99r/23
ö.- gençe 59r/16
ö.- ge sin 59r/1
ö.- gey irdi 59r/22, 59r/23
ö.- gey sin 59r/1
ö.- gil 110r/10, 58v/21
ö.- güçe 59r/16
ö.- güçi 59r/15, 59r/16
ö.- güdik 59r/24
ö.- güdiktür 59r/25
ö.- gülük 59r/22
ö.- güm 59r/19
ö.- günçe 59r/16, 59r/18
ö.- güsi 59r/21
ö.- kün 8r/1-2, 8r/3, 8r/4
ö.- kür 7v/27
ö.- me 56r/24, 58v/21
ö.- medin 59r/6
ö.- mekim 58v/28
ö.- mekin 109v/20
ö.- megüm 58v/29, 59r/19, 59r/20
ö.- mek 2 58v/5
ö.- mek 61r/12, 61r/23, 62r/8, 97v/1
ö.- mek 1 58v/5
ö.- men 58v/25-26
ö.- mes 101v/5, 102v/23, 11v/2, 59r/4
ö.- mesi/mezi 59r/5
ö.- mes min 58v/25-26
ö.- meydür 58v/15
ö.- meydür min 58v/25-26
ö.- men͡g 58v/24
ö.- men͡giz 58v/24
ö.- men͡gler 58v/24
ö.- miş 59r/2, 78r/18
ö.- mişen͡g 59r/3
ö.- se bolmas 59r/7
ö.- sek 59r/12
ö.- sem 59r/20
ö.- sen͡g 58v/29
ö.- sün 59r/24, 90v/15-16
ö.- ti 18v/8, 20r/11, 29v/21, 58v/9-10, 62r/17-18, 78r/1, 8r/3, 96v/13-14
ö.- tiler 36v/9-10
ö.- tük 21r/15, 21r/17, 58v/9-10
ö.- üben 59r/2
ö.- üp 20v/19-20, 26v/17, 3v/22, 59r/2, 73v/9-10, 85r/15
ö.- üp bolmas 59r/7
ö.- üptür 59r/3
ö.- ün͡g 58v/22
ö.- ün͡gler 58v/23
ö.- ün͡güz 53r/9, 58v/23

öte -
ö. 61r/13, 61r/18
ö.- ben 61r/16
ö.- di 61r/10
ö.- dik 61r/22
ö.- dük 61r/11
ö.- ge biz 61r/19
ö.- geç 61r/20
ö.- geli 61r/20
ö.- gençe 61r/21
ö.- gey 61r/22
ö.- gey biz 61r/20
ö.- gil 61r/13
ö.- güçe 61r/21
ö.- güçi 61r/20
ö.- güdik 61r/22
ö.- gülük 61r/22
ö.- güm 61r/21
ö.- günçe 61r/21
ö.- güsi 61r/22
ö.- güŋ͡g 61r/21
ö.- li 61r/20
ö.- liŋ͡g 61r/20
ö.- me 61r/13
ö.- medin 61r/17
ö.- megil 61r/13
ö.- mekim 61r/16
ö.- megüm 61r/16
ö.- mek 58v/14, 58v/28, 59r/27, 61r/10
ö.- mek olmas 61r/18
ö.- men 61r/14
ö.- mes 61r/17
ö.- mesi/mezi 61r/17
ö.- mes min 61r/14
ö.- meydür 61r/12
ö.- meŋ͡g 61r/13
ö.- meŋ͡giz 61r/13
ö.- meŋ͡gler 61r/13
ö.- min 58v/25-26
ö.- miş 61r/16
ö.- mişeŋ͡g 61r/17
ö.- p 61r/16
ö.- p bolmas 61r/18
ö.- r 61r/11
ö.- rdik 61r/23
ö.- rem 58v/27, 61r/15
ö.- rim 61r/15, 61r/16
ö.- r min 58v/25-26, 61r/14, 61r/15
ö.- se 61r/22
ö.- se bolmas 61r/18
ö.- sek 61r/19
ö.- sün 61r/22
ö.- y 61r/19
ö.- y almas 61r/18
ö.- ydür 61r/11
ö.- ydür min 61r/15
ö.- yin 61r/19
ö.- y min 58v/25-26, 61r/14
ö.- yü 61r/19
ö.- ŋ͡g 61r/13
ö.- ŋ͡giz 61r/13
ö.- ŋ͡gler 61r/13

öte
ö. 59r/10, 62r/5

ötege
ö. 62r/19

ötek
ö. 62r/11

öteki kün
ö. 62r/6

ötel -
ö.- di 61r/25
ö.- gen 61r/25, 61r/26
ö.- mek 61r/24

öteridin beri
ö. 62r/7

öte yan (RT)
ö. 62r/6

öte yaḳa (RT)
o. 62r/6

ötgen - bkz. **öyünmek**
ö. 60r/25
ö.- di 60r/22
ö.- dik 60v/9
ö.- dük 60r/22
ö.- e 60v/9
ö.- e almas 60v/4
ö.- e ötgen-e 60v/4
ö.- edür 60r/22
ö.- edürgen 60r/24
ö.- edürmin 60r/28
ö.- eli 60v/5

ö.- eliŋ̂ 60v/6
ö.- e min 60r/28
ö.- ey 60v/5
ö.- eyin 60v/5
ö.- ge biz 60v/5
ö.- geç 60v/6
ö.- geli 60v/6
ö.- gen 60r/24
ö.- gençe 60v/7
ö.- gey 60v/10, 60v/8
ö.- gey biz 60v/5
ö.- gil 60r/25
ö.- güçe 60v/7
ö.- güçi 60v/7
ö.- güdik 60v/10
ö.- gülük 60v/8
ö.- güm 60v/7
ö.- günçe 60v/7
ö.- güsi 60v/8
ö.- iben 60r/29
ö.- ip 60r/29, 60v/2
ö.- ip bolmas 60v/3
ö.- iŋ̂ 60r/27
ö.- iŋ̂giz 60r/27
ö.- iŋ̂gler 60r/27
ö.- me 60r/25
ö.- medin 60v/3
ö.- megil 60r/25, 60r/27
ö.- mekim 60r/29
ö.- megüm 60r/29
ö.- mek 60r/20, 92r/14
ö.- mek olmas 60v/3
ö.- men 60r/28
ö.- mes 60v/2
ö.- mesi/mezi 60v/2
ö.- mes min 60r/28
ö.- meydür 60r/24
ö.- meŋ̂ 60r/27
ö.- meŋ̂giz 60r/27
ö.- meŋ̂gler 60r/27
ö.- miş 60r/29
ö.- mişeŋ̂ 60v/2
ö.- se 60v/9
ö.- se bolmas 60v/3
ö.- sek 60v/5
ö.- sün 60v/9
ö.- ür 60r/22, 60r/23
ö.- ürdik 60v/11
ö.- ürem 60r/28
ö.- ürgen 60r/24
ö.- ür min 60r/28
ö.- ürüm 60r/29

ötger - bkz. **ötürmek**
ö. 59v/27, 59v/28
ö.- di 59v/22
ö.- dik 60r/13
ö.- dük 59v/23
ö.- e 60r/13
ö.- e almas 60r/7, 60r/8
ö.- e ötgere 60r/8
ö.- edür 59v/23
ö.- edürgen 59v/25
ö.- edürmin 60r/2
ö.- eli 60r/9
ö.- eliŋ̂ 60r/9
ö.- e min 60r/2
ö.- ey 60r/8
ö.- eyin 60r/8
ö.- ge biz 60r/9
ö.- geç 60r/11
ö.- geli 60r/10, 60r/9
ö.- gen 59v/25, 59v/26
ö.- gençe 60r/12
ö.- ge sin 60r/3
ö.- gey 60r/13
ö.- gey biz 60r/9
ö.- gey sin 60r/3, 60r/4
ö.- gil 59v/27
ö.- güçe 60r/11
ö.- güçi 60r/11
ö.- güdik 60r/14
ö.- gülük 60r/13
ö.- güm 60r/12
ö.- günçe 60r/11
ö.- güsi 60r/12
ö.- güŋ̂ 60r/12
ö.- iben 60r/4
ö.- ip 60r/4
ö.- ip bolmas 60r/6
ö.- iŋ̂ 60r/1
ö.- iŋ̂giz 60r/1
ö.- iŋ̂gler 60r/1
ö.- me 59v/29
ö.- medin 60r/6
ö.- megil 59v/29
ö.- mekim 60r/3
ö.- megüm 60r/3
ö.- mek 59v/15, 59v/21
ö.- mekturur 59v/22
ö.- mek olmas 60r/6
ö.- men 60r/2
ö.- mes 60r/5
ö.- mesi/mezi 60r/5

ö.- mes min 60r/2
ö.- meydür 59v/24
ö.- meŋ 60r/1
ö.- meŋiz 60r/1
ö.- meŋler 60r/1
ö.- miş 60r/5
ö.- mişeŋ 60r/5
ö.- se 60r/13, 60r/7
ö.- se bolmas 60r/6
ö.- sek 60r/9
ö.- seŋ 60r/3
ö.- sün 60r/13
ö.- ü 59v/27, 59v/29
ö.- ür 59v/23, 59v/24
ö.- ürdik 60r/14
ö.- ürem 60r/2
ö.- ür min 60r/2
ö.- ürüm 60r/3

ötgeril -
ö.- ip 60r/16
ö.- iptür 60r/17
ö.- mek 60r/14
ö.- ür 60r/15

ötgeriş -
ö.- in 60r/19
ö.- iŋ 60r/18
ö.- mek 60r/18

ötgün 1
ö. 62r/16, 8r/1-2, 8r/3, 62r/17

ötgün 2
ö. 62r/16, 8r/1-2, 8r/2, 8r/3, 8r/4, 62r/18
ö.+ çiler 8r/8

ötgünçi
ö. 62r/17-18
ö.+ ler 62r/19

ötgür
ö. 62r/15

ötke -
ö.- riŋ 41v/7

ötleş
ö. 62r/21, 62r/24
ö.+ ötleş 62r/20, 62r/22

ötlügen
ö. 62r/27

ötme
ö. 62v/4-5

ötmek bkz. **etmek**
ö. 30v/26, 62r/29, 58v/5, 62v/1

ötmekçi
ö. 62v/3
ö.+ likge 62v/4-5

ötrük bkz. **ötrük-kine**
ö. 62r/14

ötrük-kine bkz. **ötrük**
ö. 22v/26, 62r/14, 62r/15

ötük 1
ö. 5v/25, 85v/26, 62v/13
ö.+ dür 104v/24

ötük 2
ö. 62v/13, 62v/15, 62v/16
ö.+ hā 62v/16

ötün -
ö. 61v/19
ö.- di 61v/17
ö.- dik 61v/29
ö.- dük 61v/17
ö.- e almas 61v/25
ö.- e ötüne 61v/25
ö.- edür 61v/18
ö.- edürgen 61v/19
ö.- edür min 61v/22
ö.- eli 61v/26-17
ö.- eliŋ 61v/26-17
ö.- ey 61v/26-17
ö.- eyin 61v/22, 61v/26-17
ö.- ge biz 61v/26-17
ö.- geç 61v/26-17
ö.- geli 61v/26-17
ö.- gen 61v/18
ö.- gençe 61v/28
ö.- gey 61v/29
ö.- gey biz 61v/26-17
ö.- gil 61v/19
ö.- güçe 61v/28
ö.- güçi 61v/28
ö.- güdik 62r/1

ö.- gülük 61v/29
ö.- güm 61v/28
ö.- günçe 61v/28
ö.- güsi 61v/29
ö.- gün͡g 61v/29
ö.- me 61v/20
ö.- medin 61v/24
ö.- megil 61v/20
ö.- mekim 61v/22
ö.- megüm 61v/22
ö.- mek 61v/17
ö.- mek olmas 61v/25
ö.- men 61v/21
ö.- mes 61v/23
ö.- mesi/mezi 61v/24
ö.- mes min 61v/21
ö.- meydür 61v/18
ö.- men͡g 61v/21
ö.- men͡giz 61v/21
ö.- men͡gler 61v/21
ö.- miş 61v/23
ö.- mişen͡g 61v/23
ö.- se bolmas 61v/25
ö.- sek 61v/26-17
ö.- sün 61v/29
ö.- üben 61v/23
ö.- üp 61v/23
ö.- üp bolmas 61v/24
ö.- ür 61v/17, 61v/18
ö.- ürdik 62r/1
ö.- ürem 61v/22
ö.- ürgen 61v/19
ö.- ür min 61v/22
ö.- ürüm 61v/22
ö.- ün͡g 61v/20
ö.- ün͡gler 61v/21
ö.- ün͡güz 61v/20

ötünç bkz. **öntüç**
ö. 53v/1, 88v/26

ötünçi
ö. 62v/16

ötür - bkz. **ötgermek**
ö. 62v/7
ö.- mek 59v/20, 59v/14
ö.- mey 59v/16, 59v/17, 59v/18

ötür
ö. 62v/7

ötürgü
ö. 62v/9

ötüş - 1 (RT)
ö.- dik 59v/14
ö.- dikler 59v/14
ö.- e almaslar 59v/8
ö.- e ötüş-e 59v/9
ö.- edürgen 59v/2
ö.- edürler 59v/1
ö.- edür min 59v/4
ö.- eli 59v/10
ö.- elin͡g 59v/10
ö.- e min 59v/4
ö.- ey 59v/9
ö.- eyin 59v/9
ö.- ge biz 59v/10
ö.- geç 59v/11
ö.- geli 59v/11
ö.- gen 59v/2
ö.- gençe 59v/12
ö.- gey biz 59v/10
ö.- geyler 59v/13
ö.- güçe 59v/12
ö.- güçi 59v/11
ö.- gülük 59v/13
ö.- gümizdür 59v/12
ö.- günçe 59v/12
ö.- günüzdür 59v/12
ö.- güsilerdür 59v/13
ö.- medin 59v/7
ö.- mek 59r/28, 28v/20
ö.- mek olmas 59v/8
ö.- men 59v/4
ö.- mes 59v/6
ö.- mesi/mezi 59v/7
ö.- mes min 59v/4
ö.- men͡g 59v/3
ö.- men͡giz 59v/3
ö.- men͡gler 59v/3
ö.- mişen͡g 59v/6
ö.- se bolmas 59v/8
ö.- sek 59v/10, 59v/9
ö.- sünler 59v/13
ö.- tiler 59r/29
ö.- tük 59v/1
ö.- tüler 59v/1
ö.- ügen 59v/2
ö.- üp bolmas 59v/8
ö.- üptürler 59v/5, 59v/6
ö.- ür 59v/1
ö.- ürdik 59v/14

ö.- ürem 59v/4
ö.- ür min 59v/4
ö.- üŋ͡g 59v/3
ö.- üŋ͡gler 59v/3
ö.- üŋ͡güz 59v/3

ötüş - 2 bkz. **ataşmek**
ö.- mek 2 59r/28

öy bkz. **iv**
ö. 41v/29, 62r/25, 65r/12, 77r/1, 77v/15-16, 89v/3, 92r/15, 96v/21, 106v/7, 106v/8, 108v/23, 118v/28
ö.+ de 26r/10-11
ö.+ din 92r/16
ö.+ ge 28r/21, 75r/19, 90r/3
ö.+ i 96v/21, 106v/23
ö.+ ide 40r/15
ö.+ idin 51v/26
ö.+ in 22v/3, 40r/7-8, 96v/20
ö.+ iniŋ͡g 38r/18
ö.+ ünde 28v/26

öy ḳızı
ö. 92v/14

öy ḳızlıġı
ö. 92v/15
ö.+ da 92v/16

öydeçi
ö. 92v/3

öyek bkz. **çoḳluḳ**
ö. 92v/1

öyke bkz. **öfke**
ö. 77r/11, 92v/16

öykelik
ö. 92v/17

öykün - bkz. **ötkenmek**
ö.- mek 92r/14

öyle 1
ö. 92v/19

öyle 2
ö. 92v/19

öylen -
ö. 91v/21
ö.- di 91v/17
ö.- dik 92r/9
ö.- dük 91v/17
ö.- e 92r/9
ö.- e almas 92r/1-2
ö.- e öylen-e 92r/1-2
ö.- edür 91v/18
ö.- edürgen 91v/20
ö.- edürmin 91v/25
ö.- eli 92r/3
ö.- eliŋ͡g 92r/3
ö.- e min 91v/25
ö.- ey 92r/1-2
ö.- eyin 92r/1-2
ö.- ge biz 92r/3
ö.- geç 92r/5
ö.- geli 92r/4
ö.- gen 91v/20
ö.- gençe 92r/6
ö.- gey 92r/8
ö.- gey biz 92r/3
ö.- gil 91v/22
ö.- güçe 92r/6
ö.- güçi 92r/5
ö.- güdik 92r/10
ö.- gülük 92r/8
ö.- güm 92r/7
ö.- günçe 92r/6
ö.- güsi 92r/8
ö.- güŋ͡g 92r/7
ö.- iben 91v/27
ö.- ip 91v/27
ö.- ip bolmas 91v/29
ö.- iŋ͡g 91v/23
ö.- iŋ͡giz 91v/23
ö.- iŋ͡gler 91v/24
ö.- me 91v/22
ö.- medin 91v/28
ö.- megil 91v/23
ö.- mekim 91v/26
ö.- megüm 91v/26
ö.- mek 91v/15, 91v/16
ö.- mek olmas 92r/1-2
ö.- men 91v/24
ö.- mes 91v/27
ö.- mesi/mezi 91v/28
ö.- mes min 91v/25
ö.- meydür 91v/19
ö.- meŋ͡g 91v/24
ö.- meŋ͡giz 91v/24

ö.- meŋler 91v/24
ö.- miş 91v/27
ö.- mişeŋ 91v/27
ö.- se 92r/9
ö.- se bolmas 91v/29
ö.- sek 92r/3
ö.- sün 92r/9
ö.- ür 91v/17, 91v/18, 91v/19
ö.- ürdik 92r/10
ö.- ürem 91v/25
ö.- ürgen 91v/20
ö.- ür min 91v/25
ö.- ürüm 91v/25

öylük
ö. 92v/18-19

öyün - bkz. **ötgenmek**
ö.- mek 60r/22

öyürtle -
ö.- mek 92r/13

öyürtlen -
ö.- mek 92r/13

öyüş (RT)
ö. 92v/27

öz 1
ö. 8r/7, 17r/13, 18r/16-17, 21r/2, 38r/18, 46r/23, 46v/15, 46v/16, 48r/3, 53v/20, 53v/3, 55r/4, 67r/16, 67v/27, 71v/27, 72r/3, 73v/3, 72v/13, 73v/10, 73v/15, 73v/27, 74r/11, 75r/12, 77r/29, 87r/19, 91v/17, 93v/5, 95r/21, 103v/12, 118v/1, 119r/9
ö.+ din 12r/9
ö.+ i 7v/8, 25v/6, 73v/13-14, 75r/20, 82v/26, 83v/4, 85r/21, 109v/17
ö.+ in 64v/2
ö.+ idin 74r/8
ö.+ ige 42r/7, 74r/18, 118r/27
ö.+ in 25v/7, 28v/5, 100r/28
ö.+ ini 77r/11
ö.+ lerin 85v/22
ö.+ lerini 36v/9-10
ö.+ lügüŋ 100v/3
ö.+ lükni 49v/18
ö.+ ni 12r/10, 17r/15, 22r/3, 26r/10-11, 37v/16, 39r/26, 40r/3, 41v/27, 46r/11, 53r/8, 53r/9, 55r/23, 56v/11-12, 59r/16, 73v/15, 81r/2, 83r/7, 87v/27, 93v/2, 96v/29, 99r/27, 93v/4, 108v/23, 114r/16
ö.+ ü 73v/13-14
ö.+ özüm 73v/26
ö.+ ümdin 69r/4, 73v/26
ö.+ ümni 108v/27
ö.+ ün 64v/2
ö.+ üŋ 73r/28, 100r/5
ö.+ üŋni 24v/29
ö.+ üŋdin 73v/27
ö.+ üŋe 23v/3, 80v/1, 114r/12

öz 2 'yapışkan (çamur)'
ö. 73v/3, 73v/15

Özbek
Ö. 58v/22, 73v/21, 92v/12

Özbekiye
Ö. 8v/12, 19v/7, 32r/29, 62r/8, 86r/24-25, 106v/11

Özbekiye Türkçesi
Ö. 45v/17

Özbekiye Türkleri
Ö. 92v/12

özçe
ö. 73v/22, 73v/23

özdikke
ö. 73v/23

özek
ö. 73v/18

özge
ö. 10v/3, 17r/11, 18r/12, 20r/19, 38r/18, 39v/20, 50v/16, 64v/14, 65v/12, 73v/25, 73v/26, 73v/28, 76r/7, 89v/24, 99r/19, 101r/26, 114v/20, 115r/25
ö.+ çe 17r/12, 17r/13, 73v/29, 74r/1, 97v/6
ö.+ çedür 97v/5
ö.+ din 73v/27

ö.+ dür 50v/16
ö.+ ge 73v/28, 73v/29
ö.+ ler 40v/15
ö.+ lerdin 39v/12
ö.+ ni 60v/10

özgine
ö.+ sin 74r/4, 74r/5

özgü
ö. 73v/11

özidikke
ö. 74r/17

özige
ö. 74r/17

özle -
ö.- diler 73v/2
ö.- mek 73r/29-73v/1
ö.- r 73v/3

özlüg
ö.+ üŋg 108v/15

özlük
ö. 74r/6, 74r/7, 74r/8

özüŋg
ö. 74r/14, 74r/15

özüŋge
ö. 74r/15

özlü palçıḳ
ö. 74r/5

ʿözr
ʿö. 13r/3, 73r/24, 21r/13, 43r/16, 54r/7, 75v/29
ʿö.- i maʿḳūl 21r/13
ʿö.+ ümġa 19v/16, 71v/5
ö.+ ümni 95v/6

P

pābercā (Fa)
p. 26r/20-21

pā-būs
p.+ ını 98v/9

pādişāh
p. 42r/4, 42v/13
p.+ lıġın 85r/21
p.+ lıḳġa 8r/7

Pādişāh Babür
P. 45v/15

Pāyende Sulṭān Bigim
P. 45v/16
P.+ ni 45v/16

pāk
p. 116v/15, 36v/29, 54r/10
p.+ likde 99r/21

palpā
p. 26v/12

pāmāl
p. 49r/16

parça
p. 25v/24, 25v/25, 65v/10, 89r/25

pāre
p. 15v/22, 74v/1
p. pāre 47r/10-11
p.+ si 106v/4
p.+ sidür 78r/6

parmaḳ
p. 42r/4

pars
p. 29v/5

pāsuḫ
p. 32r/12

pāy (Fa)
p. 58r/25, 82v/27
kef-i p.+ ın 113v/25

pāyān
p.+ ı 16r/3-4

pāye

p. 20v/14

pedīd
p. 30v/22

peleng
p.+ ī 7r/29

pend
p. 18r/7, 23r/22, 3r/21, 55v/8, 75r/26, 106r/19, 106r/20, 109v/3/4
p.+ iñg 23r/22, 3r/21, 106r/20

penīr
p.- i meşkeden 68r/26-28

per
p. 7r/17, 20v/6, 62v/21, 65v/9, 73v/11
p.+ im 16r/20
p.+ ige 110r/10

perçem
p. 39v/7

perde
p. 50r/11, 91v/1
p.- yi cān 111r/1
p.+ din 64r/24
p.+ ler 55v/11-12
p.+ sin 103v/7

perde-nişīn
ġarīb-i p. 76v/13

perde-pūş
p. 37r/10

pergāle
p.+ sidin 43r/1, 99r/19
p.+ sinde 5r/27

pergār
p. 26r/20-21

pergene
p. 71r/13-14

perī
p. 16v/28, 33r/25, 37v/27, 46r/24, 48r/12, 48r/20, 51r/5, 63r/29, 63v/4, 77r/18, 92v/15, 92v/16, 93v/15, 101r/6
ḥūr-i p. 113r/5
p.+ dür 22v/12
p.+ ġa 64v/20
p.+ sān 92v/7

peri-rūy
p.+ lar 99v/29

perī-peyker
p. 77v/1

perīşān
p. 66v/27, 93v/17, 93v/2
zülf-i p. 10v/5, 39v/8

perīveş
p.+ din 110r/6

perīzād
ḥūr-i p. 7v/2, 31r/3

perrān
p. 78r/1

pervā
p. 22v/18, 109v/20, 116r/8-9
p.+ sı 30r/11-12
p.+ ī 104r/9

pervāne
p. 65v/17, 65v/26, 67v/26, 7r/27
p.+ din 92r/24

pervāz
p. 42r/11

perveriş
p. 82v/11

pervīn
p. 24r/19

Pervīz
P. 8r/7
P.+ ġa 8r/7

pervīzen
p.- i eflāk 110v/21-22

pes
p. 28r/28, 40r/9, 79v/14

pesend
p. 24v/10, 85v/10, 99v/6, 109v/6

pest
p. 88v/28, 88v/29, 94r/10, 94r/4

peşīmān
p. 79v/15, 99v/26

peşşe
p. 95r/7

peyāpey
p. 40r/29

peydā
p. 17r/2, 15v/20, 17r/1, 45r/5, 67v/2, 82v/23, 101r/6, 108r/10-11

peyġām
p.+ ı 40v/15, 82v/17

peykān
p. 78r/28, 7r/17
p.+ dın 84r/3
p.+ ı 37v/3
p.+ ıda 31v/7
p.+ ıdın 107r/19
p.+ ı 37v/2
p.+ ın 95r/10
p.+ ını 32v/19-20
p.+ ları 70v/8
p.+ larıŋ͡gdın 22r/29

peykāne
p.+ ni 73v/13-14

peyker
p. 58r/25, 113r/5
p.+ iŋ͡g 23r/9

peymāne
p. 92r/26
p.+ lerin 18v/23

peyvest
p. 24v/27, 44r/22-23

pinhān
p. 10v/22, 51r/13, 85v/17, 90r/25, 93v/23, 117r/4
dāġ-ı p. 5r/27

pinhānī
p. 51v/11
dāġ--i p. 71v/4

piyāle
p. 79r/29
p.+ dür 91r/7

pīç
p. 105r/7

pīç ü tāb
p. 37v/20
p.+ dadur 105r/19

pīl-āsā
p. 95r/6

pīlten
p. 108v/13

pīr
p.- i deyr 45v/3, 74r/6, 86v/1-2, 109r/2
p.- i muġān 96r/10
p.- i Muġān 11r/6
p.+ i 39v/21, 51r/2, 92r/25, 99v/18
p.+ iġa 59v/24

pīrāhen
p. 5r/6
p.+ idin 23r/5

pīrī
p. 69v/10

Pīr Sulṭān
P. 47v/25

pīşīn
namāz-ı p.+ ni 3v/21

pīşkeş
p. 26r/18

pīşrov
p.+ dur 71v/26

post
p.+ uñġġa 115v/20

pulut
p. 68v/14

püpük bkz. **übük** ve **püpüş** ve **ibik**
p. 58v/2

püpüş bkz. **übük** ve **püpük** ve **ibik**
p. 58v/2

pür
p. 10v/15-16
p. derd 85v/12

püste
p. 64r/25

pūçluġ
p.+ ıdın 64r/26

pūd
p.+ ī 57r/16

pūlād
p. 97v/5

pūst
p.+ ın 118r/24
p.+ ını 34r/16

pūye
p.+ ger 56v/11-12
p.+ sidin 67r/4

R

rā
r. 51v/19, 113r/7, 117v/18, 117v/19

rabṭ
r. 30v/27

rāciʿ
r. 113r/3

raʿd
r. 20r/4, 53v/12

rāġıb
r. 100r/29

rāh
r.- i fiġānımda 114r/8

rāḥ
r. 18r/14, 114v/14, 115r/9

rāḥet
r. 113r/14

raḥīl
r. 25v/28

raḥm
r. 9r/23, 45v/25, 67r/17, 93v/4, 105r/6, 115v/10

raḥmet
r. 30v/4, 40r/5, 97r/26
sākī-yi r. 22r/10

raḫş
r. 17r/11
r.- ı ḫārā-şiken 108v/13
r.- ı temennā 60r/19
r.+ ını 69r/19
r.+ ı 75r/20

raḫşān
r. 22r/4
laʿl-ı r.+ ı 99r/21

raḫşende
r. 53v/11

raḫt
r.- ı nā-tevānımġa 44r/12
r.+ ı 103v/19
r.+ ını 93r/19

raʿiyyet
r.+ ġa 31v/26
r.+ lere 47r/26

raḳam
r. 4r/15, 6r/7, 26v/10, 97v/4, 100r/6

r.+ dur 15v/18
r.+ im 113r/8

raḳṣ
r. 97r/13

raḳīb
r. 41v/5, 54v/27, 93v/4, 100v/8
r.+ iñg 117r/19

raḳḳāṣ
r. 53v/3
Hindū-yi r. 57r/9

raʿnā
r. 63v/1, 109v/14
gül-i r. 17v/24, 18r/11
kebk-i r. 62v/14
r.+ lıġ 7v/15
r.+ lıġdın 63r/29
r.+ lıḳ 23v/16
r.+ nı 38v/25
ḳāmet-i r.+ nı 9r/23
ḳad-i r.+ sı 48r/3

rāst
r. 72r/2, 109r/2, 112v/4
r.+ lıġ 23v/1
r.+ lıġda 99r/21

rasu
r. 40r/23

rāygān
naḳd-i r. 12r/10, 46r/11

rāyiḥa
r.+ sın 66v/27

ravża
r. 87r/13
r.+ da 32v/9

Ravżatü'ṣ-Ṣafā
R. 49v/16, 97r/5

rāz
r. 39v/12
r.+ ım 68v/2
r.+ nı 87v/25

rāżī
r. 74r/3, 101v/14

red
r. 80v/18, 77r/14

redā
r. 37r/10

refʿ
r. 48v/6, 63r/24, 86r/18

refīʿ
r. 71r/6, 7v/12

refīḳ
r. 10v/3, 39r/10, 71v/29

reftār
āheng-i r. 56r/16
r.+ ını 15v/29

reg
r.+ ler 44r/28, 86r/9
r.+ leri 42v/8

reh
r.- i 89v/5

rehn
r. 74r/6

reh-nümāy
r. 93r/25

reh-şinās
r. 80r/9

rem
r. 22r/3

remḥ
r.+ i 49v/13

remīde
r. 53v/3
min-i r.+ ġa 69r/5

remz
r.+ ī 51r/11, 96v/10

renc
r. 20v/3, 40v/10, 89v/27, 90r/3

r.+ i 27v/17
r.+ idin 22v/14

rence
r. 56r/26, 80v/7

rencūr
r. 65v/28

reng
r. 30r/4, 65v/19
r.+ i 58r/23-24
r.+ ini 49r/15
r.+ īn 16v/27

rengāne
r. 93v/29

resen
r.+ im 25r/11

resm
r.- i ḥāl 75r/12
r.+ ide 75r/10
r.+ in 60r/23

Resūl
R.+ uñg 54r/6, 73r/24

Reşīdī
Tārīḫ-i R. 51v/19

revā
r. 108v/11-12, 114v/16

revān
r. 40r/29
r. āsā 48r/3
r.+ ımdın 90r/4

revāne
r. 77v/29

reviş
r. 82r/14

revzen
r. 17r/16, 17r/17

Rey
R. 117v/13

re'y
r.- i ʿālī 101r/24
r.+ i 89r/8

reyḥān
r.+ dın 72r/9

rez
ḫūn-é r. 51v/19

rezm
r. 56v/1, 93r/1
lāf-i r. 97r/22, 99v/16

riʿāyet
r. 56r/2, 58r/11

ribāṭ
r. 59r/17

ricā
r. 28r/28

rıḫne
r. 66v/17

rikāb
r.+ ınġa 94r/10

rind
r.- i ʿārif 79v/1
r.- i muḳammer 60v/18
r.+ ler 57r/4-5, 99v/27

Risāle- yi ʿArūż
R. 72r/1-2

rişk
r. 30r/6
r.+ din 94r/13

rişte
r. 39r/21, 60r/15, 64v/12, 83r/23, 93r/14, 108v/22, 117v/16
r.+ ī 60r/17
r.- yi cān 105r/19
r.- yi cānıñgdadır 10v/25
r.- yi naʿtin 107r/23-24
r.- yi vaṣl 67r/17
r.+ ni 105r/6
r.+ si 39v/9, 86r/9, 105r/21
r.+ sidin 113r/14, 57r/15

r.+ sin 35r/15, 60r/10, 72r/28, 72v/7, 74r/11, 83r/23

rīv
r. 104v/11

riyā
r. 49v/18
zühd-i r. 3v/24
r.+ lıġ 56r/11

riyāḥīn
r. 86r/20

riyāẓat
r. 94r/24
ḫalʿat-ı r. 34r/14

rū
āftāb-i r.+ da 102r/1
r.+ yeş (Fa) 10r/13

rū-be-rū
r. 26r/8
r.+ sıġa 26r/9

rūḥ
r. 18r/14, 21r/13, 35r/9, 38r/11, 48r/3, 90r/4, 94r/7, 110r/15, 115r/8
bülbül-i r.+ umġadur 59v/26

ruḫ
r. 30r/26
r.- é ḫūb-é to 49r/18

ruḫām
r. 41v/20

ruḫṣat
r. 80v/26

ruḫsār
r. 17r/25, 45v/7
r.+ ı 62r/2
r.- ı āteşnākdın 22r/3
r.+ ın͡ġ 17r/25
ḫarman-i r.+ ıġa 62r/2

ruḳʿa
r.+ ġa 111r/29
r.+ dur 8r/25
r.+ sın 85v/17

Rūm
R. 11r/2, 13v/9, 17v/21, 17v/4, 19r/25, 35v/5, 37r/18, 45v/9, 71r/13-14, 71v/18, 76v/26, 77r/5, 81v/23, 84v/14
R. askerleri 75r/24
R.+ ġa 97r/2

Rūmī
R. 30v/12, 33r/26, 33v/3, 34r/5, 49r/23, 52r/16, 58v/8, 5r/5
R.+ ler 52r/17
Saʿde'd-dīn Ṣafā-yi R. 5r/6

Rūmī
R. Kelīle ve Dinme 11r/8-9

Rūm ili
R. 5r/8, 5r/9, 71v/19

Rūmī imla
R. 5r/23, 5v/29, 7v/15, 8r/19, 9v/19, 10v/4, 12v/25, 17v/22, 17v/27, 17v/5, 18v/29, 34r/23, 41v/20, 42r/8, 43r/6, 43v/13, 43v/26, 45v/10, 46r/2, 50v/14, 51v/14, 56v/25, 66v/16, 75v/20, 78v/6, 80v/14, 86v/15, 86v/17, 88v/19, 93v/22, 96r/10, 97r/27, 15v/4

Rūmī müellif
R. 105r/1, 107r/29, 109r/6, 10v/26, 110r/11, 110r/9, 111r/22, 114v/21, 116v/25, 117r/3, 117r/5, 117v/9, 118r/1, 118r/13, 35v/6, 38r/23, 39r/18, 47r/15, 51v/9, 52r/15, 52r/16, 52v/3, 57r/22, 65v/14, 69v/13, 73v/11, 76v/20, 85r/27, 86v/1-2, 99r/6, 99v/6, 26v/5
R. m+ler 100v/1, 45v/4, 55v/9, 59v/18, 74r/3, 77v/23, 79v/15, 89r/3-4, 91r/25

Rūmī şair
R. 43v/13, 75v/20

Rūmī Türkçesi
R. 9v/18, 19r/25, 30v/16, 30v/25, 33r/23, 36v/22, 37r/22-23,

37r/26, 39v/5, 40r/23, 40v/20, 40v/29, 40v/9, 41v/18, 41v/19, 42r/7, 43v/16, 43v/23, 44r/13, 44r/19, 44r/2, 45v/10, 45v/12, 45v/13, 45v/14, 45v/8, 46v/17, 47r/5-6, 49r/10, 49r/29, 49v/16, 49v/21, 50r/12, 50r/13, 50r/14, 50r/27, 50r/28, 50v/3, 50v/4, 50v/5, 51v/14, 51v/24, 51v/26, 51v/28, 51v/29, 51v/6, 52r/6, 52r/7, 56v/24, 57r/20, 57v/2, 57v/6, 58v/27, 58v/29, 58v/6, 58v/7, 58v/9-10, 59r/11, 59r/12, 59r/2, 59r/28, 59r/4, 59v/10, 61r/11, 61r/15, 62r/11, 62r/12, 62r/3, 62r/6, 62v/4-5, 62v/8, 62v/8-9, 65r/16, 65r/28-29, 65v/20, 66v/13, 66v/15, 66v/17, 70v/16, 70v/17, 70v/21, 70v/26, 71r/1, 71r/18, 71r/25, 71r/29, 71r/3, 71v/19, 71v/22, 71v/3, 71v/7, 73r/29-73v/1, 73v/15, 74r/12, 74r/5, 75r/13-14, 75r/6, 75r/7, 75r/9, 75v/20, 76r/9, 76v/12, 77r/5, 77r/6, 77r/7, 77r/9, 79v/24, 79v/7, 79v/9, 80r/1, 80r/13, 80r/2, 86r/2, 86v/14, 86v/5, 87r/12, 88v/17, 88v/18, 89r/10, 89r/15-16, 92r/11, 92r/13, 92r/14, 92r/29, 92v/20, 93r/11, 93r/15, 93r/2, 95v/12, 95v/15, 95v/16, 96v/18, 96v/9, 97r/12, 98r/20, 99r/15, 99r/16, 99r/19, 99v/20, 100r/15, 100r/5, 100v/4, 103r/17, 103r/25, 103r/26, 103r/27, 104v/18, 104v/21, 104v/9, 106v/12, 106v/19, 106v/21, 106v/28, 109r/7, 109r/9, 109r/27, 113r/17, 113r/18-19, 117v/2, 117v/3, 118r/9

Rūmiye
R. 2r/17, 9v/11, 11v/27, 12r/11, 12r/12, 12v/21, 15r/26-27, 15v/9, 18v/29, 19r/26, 19r/28, 19v/3, 19v/4, 23r/16, 28v/20, 33r/18, 33v/1, 37r/17, 40v/16, 40v/7, 49v/22, 49v/29, 50r/15, 53v/4, 55r/20, 58r/1, 58v/2, 60r/21, 62r/9, 62v/2, 71r/22, 71v/6, 79v/29, 80r/5, 91r/25, 91v/14, 96v/13-14, 106v/20, 108v/15, 110r/13, 111v/16, 115r/3

Rūm Türkleri
R. 5r/14, 10v/17-18, 10v/8, 13r/17, 15v/3, 23r/15, 26r/25, 30v/26, 37r/26, 40r/20, 40v/14, 44r/24, 44r/7, 46v/17, 76v/14-15, 79v/20, 86v/26, 88v/2, 92v/5, 95v/18, 97r/23, 97r/4, 103r/17, 104v/11, 104v/17, 113r/12-13

Rūm ve **Acem Türkleri**
R. 51v/17

Rūm ve **İrān Türkleri**
R. 3v/1, 5r/21, 5r/3, 5v/26, 6r/19, 7r/13, 7v/13, 8r/18, 9v/27, 19r/22, 19r/24, 19v/5-6, 22r/22, 23v/24, 23v/27

rūpūş -
r. 92v/16

Rus
R. 26v/22, 37r/2, 40r/21, 43v/25

rūşen
r. 24v/7, 45v/7, 50r/16, 63r/13, 65r/7, 68v/4, 71r/12, 115r/16

vruṭūbet
r. 69v/15

rūstāyī
r. 71r/15

rūy bkz. **rū**
r.+ dın 24v/7

rūz
r. 108v/5

rūzgār
r. 86v/12

rūzī
r. 70v/26, 80r/4

rüsvā
r. 10v/20, 39v/20, 46r/2, 65v/13
r.+ lerinde 7v/17

r.+ lıġım 10v/22, 93v/22
r.+ lıḳ 10v/20, 46r/3

Rüstem
R.+ ī 78v/2

rüsül
r. 30r/29

rüşt
r. 32v/1-2

S / Ṣ / Ş

saʿādet
s. 113r/26
gūy-i s. 111r/28

saʿat
s. 12v/19, 18v/10, 30r/27, 55v/18, 43r/3, 48v/25, 59v/20, 74r/23, 87v/23

ṣaʿb
ṣ. 71v/28, 81r/10

ṣabā
ṣ. 8v/15, 22r/7-8, 24r/23, 32v/12-13, 54r/16-17, 63v/17, 101r/22
bād-i ṣ. 101r/11
bād-i ṣ.+ dandur 10v/21, 46r/3

ṣabāhġa digin bkz.**ṣabāhġaça**
ṣ. 108v/9

ṣabāhġaça bkz. **ṣabāhġa digin**
ṣ. 108v/9

ṣabāḥça igeç
ṣ. 108v/7

sabaḳ
s. 69v/11

ṣābit
ṣ. 63v/12

ṣabr
ṣ. 12r/14, 12r/28, 18r/9, 28r/28, 41v/3, 41v/5, 45v/17, 86v/16, 99v/14
ṣ.+ ım 18v/9, 38r/24, 38v/3

ṣabūḥī
ṣ. 11v/1, 101v/3-4

saç -
s. 67r/14
s.- ġay 111r/25
s.- ġan 3r/26, 7v/7, 7v/8
s.- ġan-dın 3r/27
s.- ıp 59v/17, 75r/20
s.- tı 19v/13, 59v/17

saç
s. 25v/21, 25v/22, 27v/14
s.+ ı 7r/1, 27v/14, 81v/18, 110r/10
s.+ ımġa 81r/22
s.+ ını 45r/22
s.+ ın͡g 16v/27, 22v/9, 54v/26, 66r/5, 66v/27

saçıl -
s.- dı 96v/17
s.- ġan 63v/12
s.- ur 50v/15, 62v/29

Saʿd
S. 11r/17
S.- i āzāde 106v/14

sadaġ
s.+ ımda 29v/3

ṣadaḳ
ṣ.+ dın 117v/25

sāde
s. 93v/3

Saʿde'd-dīn Ṣefā
S. 73v/2, 97r/25
S.- yi Rūmī 5r/6

ṣādıḳ
ʿāşıḳ-ı ṣ. 51v/15

ṣādır
ṣ. 10r/26

Ṣadreddīn
Ṣ. 49r/18

ṣaf
ṣ. 42r/2, 75r/20
ṣ.- ı bihiştdin 73r/22

ṣāf
ṣ. 56v/29

ṣafḥa
ṣ.- yi ḥüsnünn̂gde 100r/22
ṣ.+ dur 103r/23-24
ṣ.+ ġa 50r/2
ṣ. ṣafḥa 58v/18
ṣ.+ sıġa 25r/20
ṣ.+ sıġa 27v/11
ṣ.+ n̂gnı 93v/3

Ṣafūrā
Ṣ. 28r/21

saġ
s. 41v/26, 115r/9

saġ -
s.- ınç 5v/4
s.- maġın 11r/29, 91r/15

saġal -
s.- urı 109r/10-11

sāġar
s. 62v/11, 90v/8, 109v/11, 118r/18
s.+ ın 80v/27

saġın -
s. 79r/9-10
s.- dı 3v/24
s.- ġaylar 98v/8
s.- ma 26v/2
s.+ sun 108v/5
s.- ur min 33r/25

saḫā
s. 21v/26, 75r/16
ṣ.+ da 30v/24

ṣāḥéb (Fa<Ar)
ṣ. 117v/18

ṣāḥib
ṣ.- i idrāk 24v/15-16

ṣāhib-naẓar
ṣ.+ nın̂g 7v/28, 92v/8

sāḥir
s.+ ini 74r/10

ṣaḥrā
ṣ.+ nı 95v/9
ṣ.+ sı 94v/2
ṣ.+ sıda 36v/5
ṣ.+ sında 62v/14

ṣaḫre
ṣ.+ sin 118r/6

saḫt
s. 33r/28

saʿīd
s. 100r/6

sāyir
s. 99v/6, 36v/7

saḳal bkz. **saḳḳal**
s. 71v/26, 71v/27
s.+ ın 65v/5

saḳarlāt
s. 26v/22

sāḳi
s. 11r/22, 11r/27, 18r/14, 26r/12, 29v/21, 39v/29, 44r/26, 45r/4, 55v/8, 109r/28, 111v/14, 114v/24-25, 115r/8
s.+ nin̂g 50r/2
s.- yi gül-çehre 79r/28
s.- yi raḥmet 22r/10

sākin
s. 43v/21
s.- i kūyun̂g 43r/6
s.+ ġa 77v/17

sākit
s.+ likdin 73v/6

sāḳiyā
s. 30v/20, 36v/12, 78v/21, 97r/16, 100v/8, 118r/18

saḳızġan
s. 26v/3, 26v/5

saḳsaġan
s. 26v/6

saḳḳā
s.+ sıġa 22r/7-8

saḳḳal bkz. **saḳal**
s. 20v/16

ṣaḳın -
ṣ. 15v/6

sal -
s. 11r/15, 24v/29, 79v/1
s.- adur siz 18r/9
s.- ayın 46r/21
s.- ġuça 117v/28
s.- ġudik 17r/29, 17v/1, 17v/3
s.- dı 19v/21, 20r/12, 23v/18, 26r/2, 41v/29, 62r/2, 66r/10, 113r/20
73v/5, 74v/6, 77r/11, 89r/11, 96v/9
s.- dım 15v/22, 24r/8, 99r/27
s.- ġan 26v/22, 3r/27
s.- ġay 20r/13
s.- ġay min 98v/26
s.- ġıl 50r/11
s.- ı 77r/18
s.- ıp 36v/9-10, 37v/20, 68v/16, 69v/15, 71r/12, 75v/12, 86r/4-5, 104v/11, 114r/1-2
s.- ma 105r/7
s.- maġın 20r/3
s.- maġın 20r/5
s.- mas 52r/11, 92v/14
s.- maḳ 20r/3, 57v/9
s.- mış 22r/28, 62r/21, 67v/19, 75r/15, 20r/23
s.- sa 22r/20
s.- salar 20v/4, 22r/16
s.- sam 102v/11
s.- ur 24v/19, 3r/23, 40v/17, 48r/12, 54r/20, 68v/6, 85v/22
s.- urdik 17v/2

ṣalā
ṣ. 22r/11-12, 86r/28, 86r/29

ṣalāḥ
ṣ. 17r/28, 40r/10, 47r/25

Salġurlu
S. 30v/8

ṣāliḥ
ṣ. 49r/13

Ṣāliḥ
Ḥaẕret-i Ṣ. 118r/5

sālik
s. 34r/14

sālim
hezec-i müṣemmen-i s.+ de

salḳın
s.+ dur 8v/28

salṭanat
s. 90r/16, 97r/28

salur çaġ
s.+ da 85v/22

saman
s. 115v/20

Ṣamed
Ṣ.+ niñg 89r/27

ṣamġ
ṣ. 56r/11

ṣan -
ṣ.- ma 6r/1

ṣanʿat
ṣ.+ ġa 4r/6
ṣ.+ ı 80r/7
ṣ.+ nı 85r/15

sañga
s. 12r/15, 12r/28, 15v/5, 18r/16-17, 18r/7, 19v/13, 20r/19, 21r/16, 22r/10, 24v/15-16, 33v/28-29,

36r/20, 45v/18, 50v/29, 56v/27, 60r/26, 67r/4, 73v/7, 74r/20, 85v/17, 93v/15, 96r/8, 100r/17, 109v/3/4

ṣanavber
ṣ. 39v/14, 70r/29

sancar/sencer
s. 19r/11

sancaḳ
s. 19r/11, 71r/13-14

sancı
s.+ sıdın 108v/2

sanç -
s.- arġa 95v/20-21

ṣandūḳ
ṣ.+ nı 113r/23

ṣanem
ṣ. 77r/13, 80r/4
ṣ.+ ġa 9r/17
ṣ.- i lūlī-veş 45r/25-26

sap
s. 16v/9

sapsaġ
s. 16v/12

sapsarıġ
s. 16v/10

sarġar -
s.- ur 109v/14

sarı
s. 3r/23, 8v/12, 11r/20, 16r/17, 17r/15, 17r/28, 18r/11, 18v/26, 21v/12, 23v/15, 26r/24, 33r/3-4, 33v/26, 36v/19, 36v/28, 37v/15, 38r/24, 43r/3, 44r/29, 44v/20, 48r/25, 52r/27, 56r/8, 56v/1, 56v/11-12, 56v/2, 59r/26, 59v/20, 59v/29, 60r/19, 63r/14, 63v/18, 67v/28, 71r/4, 73r/21, 73r/29-73v/1, 78v/1, 78v/19-20, 80v/7, 91v/2, 93r/29, 93v/14, 93v/3, 93v/5, 95v/20-21, 95v/8, 98v/11, 98v/15, 98v/16, 99r/27, 101r/11, 108r/23, 109v/23, 112v/15, 114v/15, 117v/17, 118v/8
s.+ dın 109r/12, 118r/15

sarıġ bkz. **sarıḳ**
s. 37v/18, 56r/11, 64r/24, 82v/23, 98v/8, 117v/29, 19v/24

sarıḳ bkz. **sarıġ**
s. 19v/24

ṣarṣar
ṣ. 67r/4, 67r/6-7
ṣ.+ ī 101r/9-10, 63v/12
ṣ.+ ı 25r/13-14
ṣ.- ı āhım 28r/10

sası
s. 19r/29

sasıġ
s. 19r/29

sat -
s.- ġun al-maḳ 18v/17
s.- ıp 46r/9, 70v/11-12
s.- maḳ 89r/3
s.- tın͡g 46r/9
s.- tuḳ 5v/23

satġun al -
s.- maḳ 45v/20

satıġ
s. 46r/10

ṣavmaʿa
ṣ.+ da 20v/3

ṣavt
ṣ. 22v/15

savu -
s.- dı 72v/18

savuġ
s. 18r/28, 23v/4, 101v/29
s.+ raḳ 23r/4

savuḳ
s. 16r/16, 104v/25
s.+ yüzlük 19r/6-7

savur -
s.- ġudik 12v/2, 12v/4-5, 67v/14
s.- maḳ 23v/21

say -
s.- ıram 17v/5

say
s. 25r/8, 93v/18
s.+ ı 48v/8

saʿy
s. 11v/12-13, 59v/28

sāye
s. 20r/23, 22r/28, 56r/22, 75r/15, 94r/13, 95v/22, 113r/26
s.+ si 65v/19

ṣayd
ṣ. 38v/25, 45v/7, 113r/14
ṣ.+ ġa 30v/22
ṣ.+ ın 105r/25

sāyil
s. 8v/12, 93v/1
s.- i ḳad 81v/20

sayı
s. 72v/24-25, 114r/8

sāz
s. 23r/27, 24r/17, 38v/17, 42r/10, 43v/19, 68v/3, 109r/4

Sebʿa- yi Muʿallaḳa
S. 39r/27

Sebʿa- yi Seyyāre
S. 2r/21, 3r/5, 3v/7, 8r/1-2, 8v/7, 11r/17, 12r/26, 15r/19, 15v/11, 18v/21, 20v/14, 23v/6-8, 26v/8, 30v/10, 30v/21, 30v/24, 32v/1-2, 33r/16, 38r/21, 39v/16, 40v/12, 44v/27, 51r/15, 51v/11, 52r/9, 53v/27, 54r/29, 55v/21, 55v/9, 65v/15, 69v/24-25, 73r/25, 76v/19, 76v/21, 78r/25, 78r/6, 80v/21, 80v/25, 82v/14, 83r/21, 88v/27-28, 92v/15, 92v/7, 94r/25, 94r/7, 96r/15, 97r/21-22, 98r/23, 99r/23, 99v/12, 99v/15, 100r/9, 106v/13, 112r/7, 113r/12, 108r/22, 109r/20, 118r/12, 100r/9, 106v/13, 108r/22, 109r/20, 117v/24-25, 118r/12, 119r/8-9

sebeb
s. 3r/22, 31r/8, 102v/12
s.+ din 16r/7

ṣebt
ṣ. 72v/20

sebū
s. 39r/22, 97r/17

sebuʿiyyet
s.+ din 118r/24

sebük-bār
s. 114r/17

sebz
s. 6r/7

sebze
s. 15v/17, 36r/4, 57v/3
s.- yi bāġ-ı İremdür 15v/17
s.- yi ḫaṭṭın̂g 20r/23, 22r/28, 75r/14
s.- yi ter 26v/4
s.+ din 23r/5
s.+ si 71v/27

seccāde
s. 82v/20

secde
s. 56r/22, 99v/19, 109r/2
s.- yi ādem 11r/4

secde-gāh
s. 11r/4

ṣedā
ṣ.+ dın 35r/14
ṣ.+ sını 26v/12

Sedd- i İskenderī
S. 2r/21, 4r/13, 6v/27, 9r/7, 10v/14, 18r/18, 20v/18, 20v/19-20, 21r/15, 21v/25, 23r/12, 23v/6-8, 25r/13-14, 25r/17, 26v/21, 26v/12, 26r/14, 28r/20, 28v/18, 30r/26, 35v/4, 36v/18, 36v/27, 36v/28-29, 39v/9, 40r/20, 40r/28, 44r/12, 52r/10, 52r/15, 53v/11, 53v/6, 54r/6, 54v/10, 55v/16, 56r/22, 56r/29, 56v/29, 57r/4-5, 57v/8, 58r/26, 58v/13, 62v/25, 65r/14, 66v/29, 67v/20, 68v/13, 71r/16, 71v/28-29, 72v/12, 73r/23-24, 73v/22, 73v/8, 74r/20, 75r/10, 75r/12, 76r/10, 76r/6, 80r/10, 80r/8, 81r/6, 85v/18, 86r/23, 86v/18, 87v/11, 88v/22, 88v/28, 93v/18, 97r/17, 97v/2, 99v/22, 100r/25, 100r/6, 106v/13, 108v/12-13, 109v/9, 112v/21, 113r/1, 113r/9, 118r/3

ṣedef
ṣ.+ in 26v/15

sedre
s. 77v/20, 79r/9-10

ṣefā
ṣ.+ sız 98v/29
ṣ.+ yeş (Fa) 10r/13

sefer
s. 3r/16, 62r/27, 106v/14
s.+ din 62r/27

sefīh
s. 64r/21

seg-bān
s.+ lıġ 82v/10

segri -
s.- p 13r/28

seḥer
s. 26r/13, 26r/14, 44r/28, 64r/17, 75v/27, 101v/5, 109r/20

seḥer-geh
s. 117r/19

sehm-gīn
s.+ raḳ 10v/15-16

sekiz bkz. **sekkiz**
s. 20v/15

sekkiz bkz. **sekiz**
s. 20v/13, 20v/14

sekri -
s.- r 47v/23

selām
s. 57v/26

selāmet
s. 3v/24, 56r/25, 73v/6

selāṭīn
żābéṭ-é emlāk-é ḫaṣṣé-yé s.- é Moġol 117v/19

Selçuklular
S. 30v/5

Selçuḳlu Sulṭān Maḥmūd
S. 45v/1

semā
s.+ nı 34v/5

semāʿ
s. 22v/15, 38r/2
s.+ dın 89r/11

semārūġ
s. 62v/18, 86v/29

semend
s. 91r/18, 99v/11
s.+ i 67r/4

ṣemer
ṣ. 75v/12

Semerḳand
S. 28r/20, 71r/13-14, 93r/9, 93r/17, 95v/18, 112v/11
S.- ı firdevs 28r/21

S.+ ġa 118v/12, 118v/23

ṣemīn
ṣ. 117v/16

sen
s. 10v/27, 17v/23, 80v/15, 89v/5, 100r/4
s.+ den 46r/3
s.+ din 10v/20
s.+ i 11r/2
s.+ iñg 10v/27, 36v/16, 80v/14, 8r/20

ṣenā
ṣ. 67r/5

senderūs
s. 40r/21

seng
s.- i bārān 115v/1

seng-tıraş
s.+ larıñg 41v/21

sep -
s.- ip 91r/2
s.- tiñg 84r/3

sepehr
memlev-i s.- i aṭlasdur 85v/6-7
s.- i ḫażrānı 88v/28

ser
s.- i kūyin 9v/19
s.- i mū 54r/4

Seraḫs
S.+ da 47r/25

serrişte
s. 82r/2

ser-ā-ser
s. 53v/12, 62v/15, 99r/11

ser-bülend
s.- i faḳr 97r/28

ser-āmed
s. 30r/18

ser-efkende
s.+ m 15r/22

ser-encām
s.+ ıda 23r/11

ser-fikende
s.+ m 99v/16

ser-gerdān
s. 109r/8, 118r/18
s.+ ıdur 28r/13

ser-geşte
s. 33r/24, 38r/24, 118v/10
min-i s. 24r/25
mevcib-i s.+ lik 55v/18

ser-menzil
s.+ i 10v/5, 39v/8

ser-vaḳt
s. 26r/19
s.+ ımġa 26r/19

serkeş
s.+ lıġ 23v/19
s.+ lıġı 23v/21

sermāye
s.- yi ʿışḳ 96v/3

serḥad
s. 112v/16

serḫoş
s. 83r/9
s.+ luḳda 65v/12

serrāc
s. 107r/23-24

serserī
s. 62v/15

ser-tā-ser
s. 26r/12

serv

s. 12r/18, 12r/19, 15v/29, 23v/5, 25v/24, 66v/2, 73v/7, 93v/2, 109v/8
s.- i 12r/19
s.- i āzādī 99r/21
s.- i dil-cū 83v/8
s.- i gül-ruḫsārca 25v/24
s.- i gül-rūyuma 66v/2
s.- i nāz 9r/23
s.- i ḥürīzādnıñg 16r/3-4
s.- i ḫurāmānıñgı 7v/15
s.- i ḫurāmānımġa 54r/16-17, 56r/22
s.- i ḫurāmānuŋ 5r/23
s.- i Üççe 66r/6
s.+ ġa 20r/16
s.+ in 110r/5
s.+ ni 109v/24, 66v/6
s.+ niñg 15v/29

serverī
sézāvār-é s. 62v/16

serzeniş
s.+ lerdin 90v/2

sėv -
s.- dim 11r/2

ṣevāb
ṣ. 9v/13

sevād
s. 62v/26
s.- ı ḫālı 76r/12
s.+ ı 20r/23, 22r/28, 75r/14
s.+ ıdın 15v/18
s.+ ında 66v/27

sevdā
s. 64v/12, 82r/2, 102r/29
ġam-ı s.- yi zülfüñgdin 10v/27, 80v/14
s.+ dın 26r/17
s.+ sıda 36v/23, 81v/18
s.+ yī 36v/13, 81v/11

sevgend
s.+ ler 11r/6, 96r/10

Seyfī Buḫārī
S. 65v/12

Seyid Caʿfer Nūrbaḫş
S. 42r/4

seyl
s. 25r/8, 44v/7, 76v/17, 93v/18, 95v/9, 106v/25
s.- i ekşim 71v/20
s.- i eşkiñgdin 99r/29
s.+ din 40r/7-8, 85r/12
s.+ i 63v/10
s.+ in 112v/21, 44r/28
s.+ ini 111v/15
s.+ iniñg 74r/3

seylāb
s.+ ını 45r/4, 78v/18

seyr
s. 57v/14, 92r/18, 98v/29, 104r/9
āheng-i s. 85v/18
s.+ inde 85v/25

seyyār
s. 63v/12
s.+ dur 56r/6

seyyid
s. 42v/13

seyyid-zāde
s.+ ī 60v/10

sezāvār
s. 58v/2, 62v/16

sigir -
s.- ip 83r/12

sigirt -
s.- ip 17r/15

sigri -
s.- mekde 60r/23
s.- di 97v/25

Sikender (İskender)
S. 95v/23

sikke
s.- yi ʿadl 77v/6

sikkiz
s. 92v/18-19

silgençek
s. 17v/19

silk
s.+ ige 74r/11

sīm
s. 112v/28, 40v/19

sīmīn beden
s. 100r/22

sin
s. 12v/18, 13r/26, 15r/29, 15v/19, 16r/9, 18r/6, 18r/7, 27v/4, 28v/26, 30r/18, 30r/29, 30v/4, 31v/5, 36r/20, 37r/10, 37v/4, 39r/26, 40r/5, 46v/12, 48v/8, 54r/23, 54r/6, 56v/5, 58v/16, 59v/28, 67r/20, 77r/26, 77v/26, 78v/28, 80v/21, 81r/2, 81v/17, 83r/9, 90r/7, 97v/26, 99v/13, 109v/3/4, 100r/26, 101r/22, 102r/29, 105v/11-12, 108v/27, 109v/16, 109v/3/4, 110r/10
s.+ de 44v/28-29, 48v/8
s.+ din 13r/17, 40v/26, 69r/14, 72v/15, 93v/29, 118r/15
s.+ dindür 18v/3, 80r/19
s.+ dür sin 45v/25
s.+ i 7v/5, 9v/13, 12v/18, 12v/28, 33r/24, 48v/8, 56v/6, 74r/9, 76v/19, 80r/9, 83r/21, 87v/23, 91r/2, 93v/16, 94v/2, 97v/26, 109v/16, 116v/24
s.+ iŋ͡g 3r/21, 13r/6, 15r/11, 16r/7, 17r/11, 18r/14, 23r/22, 62v/14, 77r/27, 86v/1-2, 73r/16, 106r/20, 109r/10-11
s.+ sin 15v/1
s.+ siz 58v/17
s.+ siz 18v/11

siŋ͡g
s. 15r/11

Sinān
s. 20v/19-20, 73v/9-10, 107v/25
S. 6v/28
s.+ ıġa 109v/26

sincāb
s. 45v/11, 49v/28
s.+ ī 62v/13

sindān
s. 71r/22

sīne-çāk
s. 15v/6

siŋ͡gil
s. 23r/27, 24r/16, 92r/22, 108v/11-12
s.+ lik 23r/27, 24r/17, 43v/19
s.+ ni 108v/11-12

siŋ͡gl
s.+ idin 43v/19, 23r/27, 24r/17
s.+ isiniŋ͡g 87r/19

siŋ͡gre -
s.- mek 117r/3, 117r/5

sinsizin
s. 18v/10

sip -
s.- ip 12v/28

sipāh
s.- i ḫüsnüŋ͡ge 22r/4
s.+ ini 4v/18
s.+ ı 26r/24
s.+ īlıġda 99v/5

sipeh
s. 47r/24, 99v/22

sipihr
s. 7v/9, 53v/11, 81v/20, 94r/13, 115v/1
s.- i basīṭ 75r/17
s.- i berīn 71r/16
s.- i ḫazrā 26v/4
s.+ ini 94r/7

sipendān
s. 71r/22

siper
s.+ i 26v/9

Sīr (nehri)
S. 36v/11

sīrāb
s. 12r/10, 46r/11
laʿl-ı s. 20r/23
s.+ ında 91r/8

Sīrderyā
S. 35v/5

sīret
s. 115v/2-3

sirişk
s. 19v/21
s.+ im 74r/3

sirme -
s. 9v/2
s.- me 9v/3
s.- medi 10r/4
s.- mek 10r/2
s.- memek 10r/2

Sīstān
S. 37r/24 25

sirrehü
s. 62v/4-5

sitem
s. 12r/8
tīġ-i s. 46v/16
s.+ iñgden 8r/21

sitemkār
s. 24r/15

sitte
s.- yi żarūriyet 49v/26

siv -
s.- er 73v/13-14
s.- in 24v/14, 24v/15-16
s.- üp 24v/12, 24v/13, 24v/15-16

sivin -
s.- di 53v/9

sivün -
s.- mek 24v/10, 24v/12

siyāset
s. 86r/6
ḥükm-i s. 83v/2

siyeh
s. 20r/12

siz
s. 15v/9, 18r/16-17, 18r/8, 18r/9, 23v/6-8, 33v/2, 112v/18
s.+ in 54r/14
s.+ iñg 3v/12, 54r/11, 82v/20
s.+ siz 15v/10, 15v/10, 15v/12

sıçġan
s.+ ġa 117v/6

ṣıdḳ
ṣ.+ ı 55v/13

ṣıfat
ṣ. 26r/13, 36v/16, 63r/24, 69v/15

ṣıfāt
ṣ. 96r/5

ṣıfr
ṣ. 85v/15

sıġ -
s.- maḳ 19r/14
s.- ar 53v/6
s.- ġuçı 25r/22

ṣıḥḥat
ṣ.+ ġa 93r/13
ṣ.+ im 12v/4-5

sıḳ -
s.- maḳ 19r/15, 45r/19

sılıġ
s. 36v/29

sın -
s.- ġan 96r/16
s.- maḳ 4r/11
s.- sa 92r/26

s.- uḳ 17r/8, 25v/12, 25v/16, 8r/10

sındur -
s.- dum 85v/29
s.- duŋ͡g 25v/25

sınġraḳ
s. 100r/11

sınuḳ
s. 53v/9, 118v/6-7

sır bkz. **sırr**
s.+ dur 11r/2

sırma -
s.- pdur 51r/27

sırr bkz. **sır**
s.+ ī 40r/9
s.+ -ıʿışḳ 11r/27
s.- ıʿışḳınŋ͡g 11r/2, 39v/29
s.- ı fenā 51r/2
s.- ı nihānım 39v/20
s.+ ıdın 51r/10, 96v/10
s.+ ımı 10v/22, 93v/22
s.+ ımnı 77r/1
s.+ ın 40r/7-8

sız -
s.- ġan 26v/5
s.- ıp 89v/2

soġu -
s.- r 70v/11-12

ṣoḥbet
ṣ. 102v/10
ṣ.+ im 5v/11
ṣ.+ iŋ͡g 109r/10-11

soḳul -
s.- up 77v/6

sol
s. 89r/9

soldur -
s.- ġay 24v/23
s.- maġay 24v/21, 24v/22

soŋ͡g
s. 24v/11, 89r/7, 109v/7, 110r/18

soŋ͡gıça
s. 17r/9

soŋ͡gınça
s. 17r/11, 17r/9

sonra
s.+ ġı 22v/16, 22v/19

soŋ͡gra
s. 42r/4, 65r/12, 85r/12, 89v/3, 94v/16, 96r/2-3, 113r/4

soŋ͡guŋ͡gça
s. 25r/5, 25r/4, 25r/5

sonḳur
s. 52r/23, 52r/24

sor -
s.- ar 99r/11
s.- arġa 60r/20
s.- ġu 5v/6
s.- dik 9r/10, 9r/3
s.- dikler 9r/5, 9r/6
s.- dılar 86r/6, 8r/1-2
s.- ġalı 31r/8, 3r/22, 83r/26
s.- ġay 9r/9
s.- ġu 12r/20
s.- maġdın 55r/2
s.- maġıl 62r/21
s.- masun 40r/18
s.- maḳ 31v/27, 4v/2
s.- maḳġa 74r/2
s.- sa 95v/25
s.- sam 32r/12
s.- sun 9r/11, 9r/4
s.- sunlar 9r/6

sordur -
s.- maḳ 4v/2

soyurġal -
s. 5v/5

sögünç
s. 5v/4

sökgüçi

s. 25r/23

söndür -
s.- e-ler 11r/10

söyle -
s.- mekni 113r/4

söz
s. 13r/3, 17r/8, 25v/29, 26r/3, 32r/11, 36v/24, 39r/26, 48r/16, 50v/16, 53v/21, 54r/10, 54r/6, 54v/7, 57r/29, 60r/10, 68r/12, 72v/20, 73r/24, 93r/13, 95v/25, 101v/19, 108r/7
s.+ de 44v/6
s.+ ge 26r/1, 73v/4
s.+ gedür 50v/17
s.+ i 23v/9, 60r/15, 76v/22, 98r/16
s.+ idin 4r/15
s.+ in 60r/19, 73v/13-14, 80v/29, 102r/6, 106r/24
s.+ ini 54r/11
s.+ ini͡ŋ 55v/13
s.+ ler 76r/7, 87v/5, 97r/18-19
s.+ leri͡ŋizdin 54r/14
s.+ ni 26v/2, 41v/7, 56v/2, 73v/28
s.+ üm 48r/1, 54r/9
s.+ ü͡ŋdin 73v/27

sözle -
s.- genidin 73v/6

sözleş -
s.- ip 118v/12
s.- ür min 73v/26

su
s. 6v/28, 12v/28, 19v/17, 21v/17, 22v/1, 31v/7, 33v/26, 37v/15, 37v/17, 43r/7, 45r/19, 51r/17, 57v/3, 62v/29, 65r/6, 65r/7, 67v/2, 68v/1, 68v/25, 71r/4, 71v/29, 75r/17, 79r/27, 79r/28, 83v/25, 84r/14, 84r/3, 85v/1, 91r/2, 95v/10, 99r/19, 104v/25, 110r/15, 111r/20, 111v/13, 111v/15, 118v/10
s.+ ġa 111r/7
s.+ da 23v/14, 106v/10
s.+ dan 71r/25
s.+ dın 59v/18, 6v/28
s.+ dur 68v/25
s.+ ġa 19v/21, 21v/18, 62v/1, 77r/11, 93r/7
s.+ ya 22r/25
s.+ yidür 42r/24
s.+ yı 11r/20, 44r/8, 63v/10, 79r/8, 94v/26, 96r/16
s.+ yıdın 7r/1
s.+ yıdın 26v/15, 86v/6
s.+ yın 25r/8, 44r/9, 59v/17, 93v/18, 104r/16-17
s.+ yını 110v/6

ṣu
ṣ. 19r/29

su'āl
s. 93v/1

ṣubḥ
ṣ. 12v/28, 40v/6, 41v/10, 42r/24, 64r/18, 90v/14, 91r/2, 99r/29, 101r/22, 108v/4
ṭuluʿ-i ṣ. 99r/26
ṣ.- i viṣāl 108v/5
ṣ.+ a dek 17v/5
ṣ.+ ın 90v/29
ṣ.+ nı͡ŋ 23r/5
ṣ.+ u͡ŋ 37v/14

ṣubḥdem
ṣ.+ ġaça 17r/6-7
ṣ.+ im 17r/6-7

sucūd
s. 109r/12

sūd
s. 50r/5, 51r/13, 68v/18, 79v/15, 97v/26
s.+ ı 89r/3
s.+ ī 54v/25, 71r/10

Sūdābe
S. 79v/10

Ṣudūr
Ṣ. 72r/28

sūg

s.+ ide 78v/28

suhā
s.+ dın 26v/17

sūhān
s. 75v/29, 95r/8, 95r/9

suluḳ bkz. **aġızdırıḳ**
s. 44r/18

sulṭān
s. 3r/27, 76v/26
s.- ı bülend 73v/2
s.- ı ḥüsn 113v/24

Sulṭān
S. 12v/4-5
s.+ ġa 26v/11

Sulṭān Aḥmed
S. 37r/19, 67r/26

Sulṭān Aḥmed Mirzā
S. 45r/25-26

Sulṭān Ebū Saʿīd
S. 36v/25

Sulṭān Ebū Saʿīd Mirzā
S. 108r/13

Sulṭān Ḥüseyin
S. 114r/3

Sulṭān Ḥüseyin Mīrzā
S. 36r/22, 33r/28, 38r/23-24, 73v/28, 91v/10, 97v/5, 105r/25

Sulṭān Maḥmūd Sebüktegin
S. 57r/2

Sulṭān Sancar
S. 30v/15

Sulṭāniyye
S. 86r/11-12

sulṭānu'ṭ-ṭāyfe
s. 112v/20

ṣunʿ
kātib-i ṣ. 6r/5
ṣ.- i lā-yezāl 56v/27

ṣūr
ṣ.- ı ḳıyāmet 54r/18
ṣ.+ dın 109v/11, 90v/8

Ṣūr burcu bkz. **Uy**
Ṣ. 92r/19

ṣūret
ṣ. 66v/10, 100r/4
ṣ.+ in 8r/26, 66v/11, 75v/29, 118v/2

ṣūret-ger
ṣ.+ i 100r/4

ṣūret-ḫāne
ṣ.+ ni 19r/1

suv
s. 32v/1-2
s.+ ġa 85v/18

suvar -
s.- maḳ 21v/19

suy
s. 19r/29
s.+ ıdur 75r/16

sūz
s.+ idin 97v/4

sūzān
s.+ dır 15v/6

südre -
s.- li 111v/11
s.- mek 4v/3
s.- r 54v/27

südrel -
s.- mek 25r/13-14
s.- edurġan 25r/10, 25r/11
s.- edürgen 25r/15

südret -
s.- mek 4v/4
s.- ürler 23r/21, 3r/20

süfāl
s.+ i 17r/6-7
s.+ iŋ̂gdin 96r/16

süft
s. 60r/10

Süheyl
S. 30v/10
S.- i ʿārıżıŋ̂ 65v/19

Süheylā
S.- yi Ḥakīm 22r/11-12

süksük bkz. **ocar**
s. 65r/17

Süleymān
S. 19r/25, 74r/9
S.- ı nebinin 22r/11-12
Taḫt-ı S. 75v/23

sümür -
s. 96r/13

süŋ
s.+ ünge 45r/22

sünbül
s. 52v/23
s.+ in 27v/13
s.+ iŋ̂ 45r/22
s.+ inden 10v/25
s.+ iŋ̂gdin 10v/20, 46r/2
s.+ ni 73v/7

süŋ̂gek
s. 75v/16, 92v/22
s.+ ler 70v/8
s.+ lerige 70r/22
s.+ lerim 42r/27, 7v/21, 118v/4-5
s.+ lerni 75v/18, 95v/6
s.+ ni 89r/26

süpür -
s.- gey min 20v/4, 22r/16
s.- mey 19v/17, 71v/5

sür -
s.- di 69r/19
s.- düŋ̂ 100r/6, 102r/7
s.- gen 46r/19
s.- gey 54r/10
s.- güm 94v/16
s.- gün 8v/3
s.- medi 30r/29
s.- mek 87v/7
s.- mekdin 74r/23
s.- mekdür 78v/18
s.- mes 109r/21
s.- mey 83r/21
s.- se 91r/18
s.- üp 85v/18

ṣürāḥī
ṣ. 12v/28, 91r/2
ṣ.+ din 97r/17

ş̱üreyyā
ş̱. 20v/11

sürme
s. 43r/29, 63v/18, 7v/28, 92v/8

sürt -
s. 96r/2-3
s.- mek 52r/22

sürük
s. 86v/9

sürūd
s. 57r/8, 68v/2, 72v/4
s.+ ī 37r/6

Süryānī
S. dili 112v/7

süt
s. 96v/3, 113r/26, 114v/24-25
s.+ i 92r/19

sütūn
s. 20v/14, 82r/1, 118r/3
s.+ i 22r/4

süz -
s.- mey 26v/13
s.- seŋ̂ 48r/21

Ş

şābāş
ş. 40v/26

şād
ş. 6r/2, 78r/7, 87v/11, 90r/7, 95v/9
ş.+ lıḳ 72v/15

şafaḳ
ş. 7v/9, 26v/13, 33r/3-4, 91v/2, 96v/17
ş.+ dın 50r/2

şāgird
ḥalḳa-yı ş.+ ler 85v/10

şāġil
ş. 50v/17

şāh
ş. 17r/12, 36v/19, 45v/22, 52r/9, 65r/27, 80v/27
ş.- ı ʿālī maḳām 113r/2
ş.+ ıdın 37v/4
ş.+ ım 57r/11
ş.+ lar 103v/7
ş.+ larġa 111v/1

şāḫ
ş. 18r/19, 72v/24-25, 80v/24, 95r/9, 104v/19, 109r/15, 109v/8
ş.- i şekerdür 55r/2
ş.+ ı 77v/20, 79r/9-10
ş.+ ın 75v/12
ş.+ ını 107r/19

Şāhcān
Ş.+ nın͡g 63v/18

Şāh Ġarīb
Ş. 100r/23

şāhid
ş.+ i 118r/9

şāhrāh
ş. 26r/23, 26r/24

şaḫş
ş.+ ının͡g 53v/12

şāh-vār
güher-i ş. 95r/21

Şāhzādegān
Ş. 51v/19

şaḳāḳ
ş. 5r/8

şaḳī
ş. 100r/6

şāl
ş.+ ını 100r/27

şām
ş. 23v/14, 37v/14, 40v/6, 44r/28, 108v/4
Ş. 30v/7, 45v/1, 51v/23
ş.- ı hicrānım 9r/6
ş.- ı ġamġaça 17r/6-7
ş.- ı ġam 90r/7, 17r/6-7
ş.- ı hicr 64v/29
ş.+ dın 99r/26
ş.+ ġa 81v/15
ş.+ ı 112v/8, 16v/1, 28r/10, 38r/11, 42r/24, 41v/25
ş.+ ım 91v/11
ş.+ ımnı 115r/16
ş.+ ın 108v/5
ş.+ ını 26r/14
ş.+ lar 17v/5

Şām
Ş. 77r/5

Şāmlu
Ş. 23v/25

Şāpūr
Ş. 115r/9

şarṭ
ş. 56v/4, 56v/5, 62v/11

şaşmek bkz. **çaşmek** ve **aynımek**
ş. 56v/8

şaṭranç
ş. 91r/20
ʿarṣa-yi ş.+ ġa 91r/20

ş.+ nı 78r/6

şavlum : Bkz **aḳsın**
ş. 45v/6

şāyed
ş. 20v/1, 26r/10-11, 37v/15, 54r/8, 80r/24, 114v/17

şāyiʿ
ş.+ dür 37r/6, 37r/17

şāyiste
ş. 95v/29

şeb
ş. 12v/25
ş.- -i hicrān 17v/5

şebeh-gūn
ş. 8r/27

şebistān
ş. 58v/12
ş.+ ıda 26v/13
şemʿ-i ş.+ ım 115r/16
ş.+ ın 63v/27

şebnem
ş. 23r/5, 45r/2
ş.+ idin 76r/3-4

şeb-rev
ş. 36v/14

şefāʿat
ş.+ iñg 22r/10

şeh
ş. 8v/12, 19v/14, 37r/16, 52r/12, 57r/11, 82v/15, 109v/21
ş.- i cihān 15v/12
ş.- i ferḫunde 33r/28
ş.+ ī 108v/3
ş.+ ġa 118r/13
ş.+ din 31v/26
ş.+ ġa 12v/6, 15v/11, 45r/25-26

şehā
ş. 27v/13

şehd
ş.- i ʿayşın 31v/4
ş.- i lebi 18r/24
ş.- i lebiñg 40v/3-4
ş.+ lıġ 37v/12

şehīd
ş. 111v/5
ş.+ i 108v/22

şehr
ş. 20v/4, 63r/12
ş.+ e 11r/2

şeh-süvār
ş. 40r/12, 91r/17, 95r/21
ş.- i felek 69r/19
ş.+ nıñg 89r/25

şehzāde
ş. 65r/27

şeker bkz. **şekker**
ş. 6r/17, 26r/2, 44v/6, 61r/3, 73v/5, 76r/13
laʿl-ı ş. 56r/14
şāḫ-i ş.+ dür 55r/2
ş.+ ḫand 31v/22

şekīb
ş. 18r/9, 99v/14

şekker bkz. **şeker**
ş. 16v/27, 76r/13
ş.+ āb 51v/22
laʿl-ı ş.+ bār 53v/21
laʿl-ı ş.+ ḫand 31v/3

şemʿ
ş. 12v/25, 24r/21, 63v/19, 63v/21, 65r/7, 65v/27, 67v/26, 68r/29
ş.- i murādıñg 68r/12
ş.- i şebistānım 115r/16
ş.+ idin 32v/3-4
ş.+ iġa 20r/17
ş.+ in 42r/24, 63v/8, 64r/20
mihr-i ş.+ in 90v/14
ş.+ veş 10v/25

şemīm
ş.- i zülf-i vaşlidin 104v/12

şemme
ş.+ ī 30r/11-12

şengerf
ş. 50r/2

şer bkz. **şerr**
ş. 58r/27

şerʿ
ş.+ da 108v/11-12

şerār
ş. 65v/26, 8v/28

şerāre
ş. 114v/15

şerbet
ş. 101v/19
ş.- i laʿlıŋ̄ 41v/10, 44r/8
ş.- i merg 56r/19
ş.+ i 32v/6-7
ş.+ in 100v/8, 100v/15-16

şeref
ş. 109r/10-11

şerer
ş. 62v/25
ş.- i şerrimden 75v/22

şermsār
ş. 97r/12

şerḥ
ş. 111r/25, 54v/9

şerr bkz. **şer**
şerer-i ş.+ imden 75v/22

şevḳ
nāme-yi ş.+ im 16r/15
lʿal-i ş.+ in 41v/26
ş.+ ıda 80r/29
ş.+ ıŋ̄da 23v/3

şevket
ş.+ tin 8v/12

şeyāṭīn
ş.+ ġa 49v/3

şeydā
bülbül-i ş. 66v/5
ʿāşıḳ-ı ş. 17v/24

şeyḫ
ş. 3r/20, 3v/23, 3v/24, 8v/12, 23r/22, 32v/6-7, 39r/7, 55r/23, 74r/6, 106r/19
Ş. 59v/5, 62v/4-5, 89r/11, 89r/12
ş.- i Muġ 22v/14
ş.+ idin 51r/2

Şeyḫ (ʿAbdullāh Belyānī)
Ş. 96r/2-3

Şeyḫ ʿAbdullāh Belyānī
Ş. 96r/1

Şeyḫ Bāyezīd
Ş. 24v/6

Şeyḫ Bāyezīd Besṭāmī
Ş. 118v/17

Şeyḫ (Ebū ʿAlī Fārmedī)
Ş. 98v/20

Şeyḫ Ebū ʿAlī Fārmedī
Ş. 89r/11, 98v/20

Şeyḫ Ebū Muḥammed
Ş. 84r/14

Şeyḫ İbrāhīm
Ş. 52v/3

Şeyḫ Necībü'd-dīn Barġaş
Ş. 26r/10-11

Şeyḫ (Ṣadreddīn Ḳonyevī)
Ş. 82v/20

Şeyḫ Ṣadreddīn Ḳonyevī
Ş. 82v/19

Şeyḫ (Ṣanʿān)
Ş. 82v/10

şeyn
ş. 25r/5, 38r/7

şeyṭān
ş. 92v/7, 81r/22
ş.+ ġa 98r/15

şey'u'l-llah
ş.+ lar 111v/2

şiddet (Ar)
ş.+ in 54r/16-17

şifā (Ar)
ş. 56v/25

şīfte (Fa)
ş. 51v/26

şikāf (Fa)
ş. 101v/1

şikāyet (Ar)
ş. 48v/5

şiken (Fa)
ş. 20r/25, 115r/24
ş.+ lerdür 20r/26

şikenc (Fa)
ş. 67v/20
ş.- i ṭurresidin 31r/16, 6r/27
ş.+ i 27v/18

şikence (Fa)
ş.+ siġa 105r/8

şikest (Fa)
ş. 75v/12, 75v/7, 88v/29

şimşād (Fa)
ş.+ dın 72r/9
ḳāmet-i ş.+ ı 7v/15
ş.+ ıdın 52v/23
ş.+ ın 39v/22

şīr (Fa)
ş.- i jiyān 92r/19

şiʿr (Ar)
ş.+ in 77r/29

Şīrāz
Ş. 93r/10
Ş.+ ġa 42v/13

şīre (Fa)
ş.+ sidin 100v/15-16

şīrīn (Fa)
ş. 26r/1, 55r/1, 56r/18, 73v/4, 75r/22, 82v/17
Ş. 68r/3, 76r/12, 77v/1, 82r/18, 116v/6
Ḳaṣr-ı Ş. 56r/2

Şīrīn
Ş. 69r/14

şirk (Ar)
ş. 80r/8

şirket (Ar)
ş. 89r/8

şīşe (Fa)
ş. 75v/17, 117v/16
ş.+ si 35r/15
ş.+ side 79r/28

şitāb (Fa)
ş. 8r/1-2, 46r/7, 57v/22, 106v/14
ş.+ ın͡gġa 11v/14

şīve (Fa)
ş. 115v/4
ş.+ lik 26r/1, 73v/4

şīven (Fa)
ş.+ im 42v/14, 3r/7

şodé (Fa. şod+é)
ş. 49r/18
ş.+ ī 49r/18

şol
ş. 15v/15, 36v/13, 89r/28

şöhre (Ar)
ş.+ si 39v/6

şöhret (Ar)
ş. 99v/5

şuʿāʿ (Ar)
ḫaṭ-ı ş. 62r/11
ḫaṭ-ı ş. 77v/27

Şuʿayb
Ş. 28r/21
Ḥażret-i Ş. 73r/22

şuʿarā (Ar)
ş. 99r/23

şūḫ (Fa)
ş. 3r/23, 11r/26, 13r/28, 27v/21, 33v/3, 35v/4, 37r/3, 83r/12, 42v/20, 45v/6, 69r/5, 75v/12, 90v/29, 91r/16, 93v/6-7, 108r/6
ş.- ı Türkmen 17r/10
ş.+ ın 40r/22
ş.+ lar 60r/23, 118v/13
ş.+ luġ 115r/1
ş.+ luġdın 43r/29, 91r/8
ş.+ luḳ 60r/23
ş.+ luḳġa 113r/3
ş.+ nıŋ͡ğ 109v/15

şukūh (Fa)
ş.+ uŋ͡ğ 20v/11

şuʿle (Ar)
ş. 16v/26, 18r/23, 18r/26, 20r/15, 50r/16
ş.+ ġa 49v/28
ş.+ ḫīz 25v/28
ş.+ ler 97v/25
ş.+ lıġ 71r/22
ş.+ ni 65r/7
ş.+ niŋ͡ğ 51r/17, 67v/1
ş.+ si 63r/24, 93v/5
ş.+ side 65v/25
ş.+ sin 15v/6, 49v/19, 64r/15

şūr (Fa)
ş. 38r/7, 58r/27
ş.+ engīz 57v/5

şūr u şeyn (Fa)
ş. 68r/3

şuʿūr (Ar)
ş. 48r/3

şücaʿ (Ar)
ḳātil-i ş. 62r/10, 77v/27

şüdrün
ş.+ i 111v/18

şühūd (Ar)
ʿarṣa-yi ş.+ da 10r/23-24

şükr (Ar)
ş. 26v/16, 38r/11, 56r/22, 65r/12, 76v/19, 97r/14

şümār (Fa)
ş.+ ı 104v/29

şümāre (Fa)
ş. 62r/19, 8r/8

T / Ṭ

tā
t. 4r/17, 16r/16, 17r/6-7, 21v/23, 22r/21, 36v/3, 41v/26, 49r/18, 51r/5, 53v/6, 54r/12, 55v/13, 56v/4, 58r/25, 62v/13, 64v/14, 69r/5, 6v/29, 74r/7, 75v/17, 77r/25, 84r/3, 85v/15, 87v/14, 91r/1, 106v/15, 109r/4, 111v/15, 113r/5, 113r/7, 114r/12, 117r/19

taʿālallāh (Ar)
t. 6r/16

ṭaʿām (Ar)
ṭ. 13r/17, 93v/29
ṭ.+ ıŋ͡ğ 104r/3

ṭāʿat (Ar)
ṭ. 89r/9, 97r/14
ṭ.+ tur 118v/2

tāb (Fa)
t. 67v/20, 81v/13, 49v/29, 101v/18, 105r/7, 115r/24
t.- i vefādın 105r/21
t.- ı melāmetdin 11r/8-9
t.+ dın 18r/24, 24v/7
t.+ ı 96v/21
t.+ ıdın 25r/11, 43r/28, 44v/21
t.+ lar 10v/25
t.+ raḳ 83r/18

tabʿ (Ar)
ṭ. 26v/3, 65v/28, 74v/6
luṭf-i ṭ. 18v/6
ṭ.+ ġa 23r/11
t.+ ı 100r/29

taʾab (Ar)
t.+ i 112v/16
esīr-i t. 83v/2

taban
t.+ ıġa 117r/18
t.+ ıġā 85v/25
t.+ ım 89v/27

tābiʿ (Ar)
t.+ dur 39v/15

ṭabīb (Ar)
ṭ. 108v/1, 23r/14, 83r/16
ṭ.- i ʿışḳdın 93r/22
ṭ.- i ḥāẕıḳ 23r/14

tā bi-şām (Fa)
t. 26r/13, 26r/14

taʿbiye (Ar)
t. 63v/7

ṭabl
ṭ.- i Hindī 57r/9

tāc (Fa)
t. 25v/22, 33r/28, 119r/9
t.- ı tārek 15v/11

Tācü't-Tevāriḫ
T.- i Âl-i Oṣmān 41v/20, 10r/21-22

taġ bkz. **ulu tav**
t. 8v/15, 19r/28, 21v/22, 22v/4, 24r/18, 28r/11, 35r/13, 35v/5, 35v/6, 36v/6, 40v/1, 57v/9, 78v/18, 89v/9, 86r/24-25, 115r/10, 115v/1, 32v/12-13, 19r/28, 105r/26
t.+ ça 17r/8
t.+ daġı 22v/5
t.+ īdür 7v/12
t.+ ıġa 28r/10
t.+ ın 38r/6
t.+ ın͡ğ 118r/6
t.+ larnın͡ğ 75r/18
t.+ nın͡ğ 65v/10, 79r/9-10

taġāful (Ar)
t. 8r/20

Taġḫan
T. 49v/22

taġyīr (Ar)
t. 39r/11, 79v/3, 85v/1

taḫalluf (Ar)
t.+ sız 93r/14

taḥayyür (Ar)
t.+ din 53v/3

Ṭāhirī
Ṭ. 85r/26

Taḥmīd
T. 65v/15

taḫmīn (Ar)
t. 33v/25

taḥrīṣ (Ar)
t.- é baʿżī 62v/16

taḥrīr (Ar)
t. 25r/20
t.+ idin 40v/15

taḥsīn (Ar)
t. 90r/27

taḫt (Fa)
t. 39v/16, 51r/1
T.- ı Süleymān 75v/23
t.+ ġa 15v/11
t.+ ıġa 90r/17
t.+ ına 97r/28
t.+ ını 93r/20
t.+ nı 62r/24

taḫta (Fa)
t. 85v/26, 96r/18-19

taʿīn (Ar)

t. 97r/2

ṭāyir (Ar)
ṭ.+ i 16r/20

taḳ bkz. **taġ**
t. 21v/22
t.+ ġa 21v/22, 21v/23

taḳ -
t.- maḳ 98v/10
t.- ḳa min 36v/28
t.- tıŋ͡ğ 12v/12, 39r/28

tāk (Fa)
t. 95v/10

ṭāḳ (Ar)
ṭ.- ı muḳarnesdur 85v/6-7
ṭ.+ çe 17r/17
ṭ.+ ıġa 70r/13, 11r/19

taḳaddum (Ar)
t. 83v/6

taḳdīr (Ar)
t.+ din 79v/13

taḳlīd (Ar)
t. 60r/23

taḳrīr (Ar)
t. 10r/23-24, 12v/10, 106v/2
t.+ idin 40v/16

taḳṣīr (Ar)
t. 56r/10, 92r/29
t.+ din 21r/17

taḳvā (Ar)
t. 47r/25, 7v/12
nefˁ -i t. 111r/29

tal -
t.- dım 73v/19
t.- aġay 84v/15

ṭalāḳ (Ar)
ṭ. 91v/18, 92v/26

talaş -
t.- ur 33r/28
t.+ urda 71v/9

ṭaleb (Ar)
ṭ. 22v/7, 37v/25
ṭ.+ i 26r/10-11

talḫ (Fa)
t. 52v/26, 32v/6-7

ṭāliˁ (Ar)
ṭ. 12v/4-5, 65v/19, 77v/18
ḥüsn-i ṭ. 96v/25

ṭālib (Ar)
ṭ. 28v/5

ṭāliḥ (Ar)
ṭ. 49r/13

Tāliˁ Hirevī
T. 1v/9, 2v/20, 7r/11, 8v/17, 19r/20, 28r/11, 35v/7, 37v/28, 38r/22, 39r/15, 39v/12, 40r/15, 40v/26, 41r/29, 44r/29, 45v/18, 45v/4, 47r/10-11, 47v/21, 48v/8-9, 49v/9, 50r/5, 60r/21, 62r/22, 64r/21, 65v/17, 65v/27, 76v/22, 79v/16, 80r/16, 80r/9, 82r/28, 85r/15, 86v/3, 88v/29, 89r/22, 89v/25, 91r/26, 95r/5, 98v/5, 99r/7, 99v/2, 113v/25, 98v/10, 102r/19, 108v/7, 110r/12, 110r/5, 112v/29

taˁlīm (Ar)
t. 11v/18

talın -
t.- maḳ 4r/18

talpın -
t.- ur 67v/26

tam -
t.- adur 63v/9
t.- ar 44r/26
t.- dı 25r/20
t.- maḳ 4r/28
t.- sa 44v/23, 62v/11

tam
t. 10r/27

ṭa'm (Ar)
ṭ.+ ı 16v/27

ṭama' (Ar)
ṭ. 16r/16, 16v/23, 24v/9, 39v/9, 59v/18, 95r/8, 109v/6
ṭ.+ ıdın 117v/20-21

tamar
t.+ ı 44r/27

tamām (Ar)
t. 55v/13, 68r/26-28, 75r/18, 84v/14, 116v/5
t.+ ı 40v/18

tamāmet (Ar)
t. 117v/18

tamġa
t.+ sıdın 103v/7

tamız -
t.- maḳ 4r/28

tamuġ
t. 87r/24

ṭa'n (Ar)
ṭ. 109r/5

tañg
t. 20r/17, 22r/7-8, 28r/11, 28r/12, 32v/6-7, 38r/7, 39v/20, 40v/21, 44r/22-23, 44v/19, 53v/20, 62v/21, 79v/24, 80r/15, 80r/18, 90r/13, 95r/11, 99r/29, 99v/1
t.+ dın 38r/6

ṭanāb (Ar)
ṭ. 81v/13, 105r/18, 105r/8

ṭanbūre
ṭ. 37r/16

tanı -
t.- ġan 100r/20

tañgır -
t.- ġap 96v/9

tañgla
t. 73v/17
t.+ sı 73v/10, 73v/11

tanuġ
t.+ luḳ 26r/23

tanuḳ
t.+ turur 108v/22

tap -
t.- a 8v/16
t.- a alġaymu min 99r/28
t.- a almaġudik 99v/22
t.- a almay 32v/19-20
t.- ar 100r/28, 106v/4, 112v/22, 117r/18, 118v/6-7, 22r/11-12, 26r/2, 66r/2, 76r/8, 85v/1
t.- ar sin 40v/19
t.- ġa min 114v/17
t.- ġaç 100r/6
t.- ġan 106v/4, 48r/7, 8r/14, 8r/15
t.- ġuñg 77r/13
t.- ıp 20v/21, 48r/25, 52r/11, 54v/25, 55v/21, 67v/20, 6v/28, 71r/10, 73v/23, 81r/5, 81r/6, 93v/19, 94v/3, 108v/13, 108v/14, 113r/10
Ḳaṣr-ı Şīrīn t.- ıp 104v/29
t.- ıp min 114v/26
t.- maġuñg 109v/13
t.- madım 54v/5
t.- madıñg 95v/6
t.- maduḳ 24v/25
t.- madük 24v/24
t.- maġay 101r/6
t.- manam 9v/24, 9v/25
t.- mamış 24r/23
t.- mas 112v/15, 39r/11, 46v/4, 48r/3, 54v/9
t.- masa 100v/1
t.- masañg 66v/11
t.- mas irgeç 99v/25, 99v/26
t.- mas min 9v/28
t.- maḳ 9r/19, 21r/10, 24v/25, 101v/8
t.- maḳġa 15r/19
t.- may 83r/24
t.- mayın 100r/17
t.- mış 8r/29, 75v/29, 119r/9
t.- mıştur 71r/5

t.- sa 25r/8, 27v/11, 53v/6, 59r/23, 86v/19, 93v/18, 117v/9
t.- sam 108v/27
t.- saḳ 21r/11, 21r/12, 21r/13
t.- saŋ̑g̑ 77r/13, 8v/16
t.- tı 12v/6, 25r/13-14, 38r/11, 57r/15, 61r/26, 80r/18, 81v/13, 99r/25, 100v/8, 101r/9-10
t.- tım 3r/22, 31r/8, 93v/17, 109r/10-11
t.- tuḳ 21r/14

ṭapança
ṭ. 109r/4
ṭ.+ lar 67r/6-7

tapıl -
t.- mas 81v/18
t.- ur 41v/3

tapış -
t.- ıp 65r/1

tapuġ
t.+ ıda 114r/1-2
t.+ uŋ̑guzda 54r/11

tar
t. 117v/6, 118v/6-7, 6v/29

tār (Fa)
t. 7r/1, 7r/7, 57r/16, 66r/28, 81v/13, 90v/14, 105r/6
t.+ ī 110r/10
t.- ı 82r/2
t.- ı hicridin 105r/5
t.+ dın 117v/27
t.+ ı 71r/22
t.+ ın 72r/9, 73r/16, 74r/11

tara -
t.- rda 20r/28

ṭarab (Ar)
ṭ. 13r/16, 50r/2, 57r/6, 72v/3, 80v/27, 89r/15, 93v/28, 109r/18
āyīn-i ṭ.+ ġa 96v/23

ṭarab-nāk (Ar+Fa)
ṭ. 116v/15

tārāc (Fa<Tü)
t. 23v/6-8

ṭaraf (Ar)
ṭ. 42r/2, 48r/12, 61v/1, 63v/27, 65v/2, 75v/16, 78r/29, 99v/11, 112r/7
ṭ.+ ġa 114r/1-2
ṭ.+ dan 39v/6
ṭ.+ dın 46v/19-20
ṭ.+ ı 27v/21

taraġ -
t.- sīnler 20r/29

tārek (Fa)
tāc-ı t. 15v/11

taʿrīf (Ar)
t. 8r/15

Tārīḫ-i Āl-i ʿOṣmān
T. 5r/7, 73v/2, 97r/25

Tārīḫ- i Bābürī
T. 7r/18-19, 12v/9, 18v/23, 18v/25, 25r/17, 29v/3, 30r/18, 30v/28, 34r/16, 34v/15, 34v/19, 36v/9-10, 39r/8, 41r/6, 42v/21, 45r/25-26, 46v/19-20, 47r/25, 47v/25, 57r/26, 61r/24, 65r/28-29, 65v/10, 67r/25, 71r/24, 71v/10, 71v/13, 72v/24-25, 73r/3, 75r/11, 75r/12, 75r/17, 77r/10, 85v/1, 89r/25, 89r/27, 93r/6, 95v/29, 97r/10, 97r/3, 99r/24, 105v/1-2, 106v/1, 108r/8-9, 108r/10-11, 108v/16-17, 109v/6, 110r/17, 110r/22, 112r/13, 114r/3, 115r/24, 117v/1, 118v/12, 118v/22

Tārīḫ-i Enbiyā bkz. **Tārīḫü'l-Enbiyā**
Tārīḫ-i E. 18r/2, 42r/6, 62r/23, 65r/11, 70r/21, 73r/21, 81r/21, 85r/11, 106r/24, 108v/10, 113r/23

Tārīḫ-i Ḥabībü's-Siyer Fī Ẕikr-i Aḥvāl-i Ebedī
T. 92v/11

Tārīḫ-i Maṭlaʿü's-Saʿdeyn

T. 80r/6

Tārīḫ-i Mir'ātu'l-Edvār
T. 117v/18

Tārīḫ-i Mülūk-i ʿAcem
T. 2r/23

Tārīḫ-i Reşīdī
T. 51v/19

Tārīḫ- i Vaṣṣāf
T. 51v/19, 62v/15, 117v/17-18

Tārīḫü'l-Enbiyā
T. 2r/22, 28r/21, 87r/18-19, 90r/11, 102r/5

Tāriḫü'l-Mülūk
T. 8r/7-8, 30v/17, 30v/27, 58v/2, 79v/10, 85r/20, 85v/2, 99r/17, 117v/22, 97r/1, 99v/4, 112r/21, 114v/24-25

ṭarīḳ (Ar)
ṭ.- i ʿışḳ 17r/15, 108v/23
ṭ.+ i 94r/18
ṭ.+ in 17v/1

ṭarīḳat (Ar)
küfr-i ṭ.+ dın 72v/6

tarıḳ -
t.- a 43v/23
t.- ıp 51v/26

tarıl -
t.- a 7r/1, 6v/29

ṭarḥ (Ar)
ṭ. 30r/26
ṭ.- ı mihriñg 41v/29
ṭ.+ ı 41v/24

ṭarrār (Ar)
ṭurre-yi ṭ. 73v/7

tart -
t.- ar 111r/21, 112v/28
t.- ayın 16r/3-4
t.- ġay 3v/20
t.- ıban 35r/15
t.- ıp 25r/13-14, 35r/14, 46r/6, 47r/26, 54v/27, 107v/25
t.- maḳ 70v/10, 70v/8, 74r/11
t.- mış 117r/20
t.- mış min 114r/17
t.- sam 57r/8, 115r/24
t.- tı 3v/22, 18v/26

tartar
t.+ ın 72v/4

tartıl -
t.- dı 70r/23

ṭās (Ar)
ṭ.+ ı 60v/18
ṭ.+ ıda 111r/23
ṭ.- ı felek 26v/17

taṣavvur (Ar)
t. 90v/1

taṣmīm (Ar)
t. 5r/8

taṣnīf (Ar) t. 4r/10

taş
t. 10r/27, 63v/7, 67v/7, 88v/24, 97v/25, 105r/26, 108v/6, 113r/20
t.+ īdür 8r/27
t.+ ı 70v/20, 90r/4, 90v/1, 100r/27
t.+ ıġa 33v/3
t.+ ın 25r/8, 56r/5, 75v/27, 78r/9, 93v/18
t.+ lar 70v/13
t.+ nı 6v/28
t.+ ḳarı 21v/11

taş -
t.- ıp 86r/15

ṭaşın -
ṭ.- dı 41v/21

taşḳarı
t. 99r/27

taşla -
t.- ban 22v/22
t.- p 30r/26, 49v/18, 56v/11-12

tat -
t.- maḳ 4v/5

Tatar
T. 19r/25, 66r/6
T.+ end 113r/7

Tatar Ḫan
Türk ibn-i Yāfeṯ ibn-i Nūḥ T. 50r/23-25

Tatariye
T. 45r/29

tatur -
t.- maḳ 4v/5

ṭavāyif (Ar)
mulūk-i ṭ.+ ni 97r/2

ṭavr (Ar)
ṭ.+ ıdın 72r/3, 82v/17
ṭ.+ ın 56r/2

ṭāvūs (Ar)
ṭ. 74r/17

tay
t.+ ı 49v/28

tayan -
t.- ġıl 74r/23

tayıl -
t.- ıp 26v/16
t.- ur 74v/12

ṭayr (Ar)
ṭ. 85v/18

ṭayyār (Ar)
ṭ. 48v/25

tāze (Fa)
t.+ ġına 84r/19

taʿẓīm (Ar)
t. 92r/16

tebāh (Ar)
t. 83r/27

tebenk/tebeñg
t. 26r/17, 85v/27

Tebriz
T. 65r/25

tecāvüz (Ar)
t. 72r/3

tecrübe (Ar)
t.+ m 71v/29

tedbīr (Ar)
t.+ din 21r/17
t.+ ini 85v/3

teʾdib (Ar)
t. 10v/8

tef (Fa)
t.- i endūh 11r/8-9
t.+ idin 16v/1

tefāḫur
t. 65r/13

tefāvüt (Ar)
t. 77v/22

tefhīm (Ar)
t. 108v/24

tefriḳa (Ar)
t.+ sı 61r/26

teftīş (Ar)
t. 8v/7
t.- é an 62v/16

teh teh
t. 58v/19

tehdīd (Ar)
t.- i bī-dillerġa 62r/14
t.+ i 22v/25

tek
t. 5r/6, 12v/25, 73v/9-10

tek-āver (Tü-Fa)
t. 94r/10

tekellüf (Ar)
t. 97r/16, 116v/1

tekellüm (Ar)
t. 26r/2

tekeltü
t. 65r/19

teklīf (Ar)
t.+ i 108v/16-17

tekrār
t. 12r/13

telāş (Fa?)
t. 22r/6
t.+ ā 11r/29, 91r/15
t.+ umdur 71v/9

telāvet (Ar)
t. 86r/4-5

tell (Ar)
t.- i ġaflet 78r/25

temāşā (Fa)
t. 91r/15, 11v/1
t. nümāy 35r/15

temennā (Ar)
t. 109r/8, 109v/6, 24v/9, 39v/12, 74r/20
raḫş-i t. 60r/19
t.+ sıda 20v/7

temkīn (Ar)
t.+ im 19r/1

ten (Fa)
t. 12r/13, 21v/11, 24v/29, 51v/26, 79r/28
t.+ ġa 113r/20
t.+ de 104v/19, 85v/29
t.+ deki 18r/23
t.+ din 12r/13, 42v/14, 92r/15, 3r/7
t.+ ġa 91v/6
t.+ ide 97r/26
t.+ im 118v/4-5, 3r/8, 42v/15, 59v/26, 7v/22, 64r/18
t.+ imde 54r/4, 95v/6
t.+ imġa 12r/29, 70v/13, 75v/6
t.+ imni 68v/1, 73r/29-73v/1
t.+ ini 65v/28
t.+ iñge 86r/14

tena‘‘um (Ar)
t. 18r/9, 80r/5

tenbel (Fa)
t.+ ġa 34v/15

Tenbel
T. 34v/20

Tenbīhāt
T. 57r/29, 72v/17, 74v/12, 79v/14, 93r/20, 97r/29, 104r/3, 105r/27, 117r/12

tene (Fa)
t. 73r/3

tenge
t. 20r/19

tengi
t.+ din 112r/13

tenūr (Ar?)
t. 93r/21
t.+ īdür 71v/3
t.+ ı 62v/4-5

tepre -
t. 114v/16

tepren -
t.- ür 77v/17

tepret -
t.- e al-ma-ġay 7r/8
t.- gendin 109v/7

ter (Fa)
t.- dāmen 26r/23, 26r/22
sebze-yi t. 26v/4

teraḥḥum (Ar)
t. 40v/10, 74r/18, 80r/4

Terākime

T.+ side 37r/6

terakḳḳī (Ar)
t. 99r/26

terāne (Fa)
t. 33r/19-20
t.+ sin 39r/26

terāş (F)
t. 92r/26

terāşe (Fa)
t.+ sini 93r/7

terbiyet (Ar)
t. 95v/10

tereddüd (Ar)
t. 23r/11, 29v/7
t.+ siz 47r/10-11

terk
t. 9r/17, 9v/19, 20v/7, 40v/7, 54r/12, 54r/15, 109r/24
t.- i edeb 10v/11
t.- i ʿışḳ 56v/4
t.- i felek 107v/26
t.- i mehd 115r/3
t.- i vefā 12r/19
t.+ im 87v/13
t.+ in 79v/13
t.+ ini 100r/29, 13r/3, 8v/7

tertīb (Ar)
t. 4r/10, 94r/20

teselsül (Ar)
t. 81v/18

te'ṣīr (Ar)
t. 86r/27
t.+ ini 51r/17

teskīn (Ar)
t. 25r/13-14, 101r/9-10, 111v/13

teslīm (Ar)
t. 22r/13, 108v/24

teşennuʿ (Ar)
t.+ ī 117v/20-21

teşne (Fa)
t. 19v/17

teşrīf (Ar)
t.- i yār 86v/11

teveḳḳuʿ (Ar)
t.+ ī 117v/20-21

tevaḳḳuf (Ar)
t. 94r/8

tev'amān (Ar)
t. 71v/15

teve
t.+ çi 65r/23

teveḳḳuf (Ar)
t.+ sız 113r/2

tevellüd (Ar)
t. 8r/15

Tevḥīd
T. 79r/8, 97v/12, 100r/9

tevsen (Ar)
t.- i gerdūn 94r/10
t.+ lıġın͡ġ 94r/10
t.+ in 92r/17

tezvīr (Ar)
t. 104v/11

tezyīn (Ar)
t. 108v/13

ti - bkz. di-
t. 23v/18

Tibet
müşk-i T. 66r/6

tig bkz. dik
t. 58r/25, 88v/22, 98v/10

tig-
t.- erdin 53v/

tigirmen

t. 56r/5

tigre

t.+ mde 99v/15

tigrü

t. 55v/6, 111v/11, 115r/9

tīġ (Fa)
t. 3r/23, 30r/17, 40v/17, 46r/19, 46r/6, 53v/23, 56r/19, 67v/1, 88v/25, 111v/12, 115r/13
t.- é to 82v/27
t.+ i 7v/12, 16r/19, 67r/17, 80r/21, 99v/1
t.- i belā 5v/10
t.- i cefā 102r/7
t.- i cihāngīr 25r/13-14
t.- i inḳiṭāᶜ 67r/20
t.- i ḳahr 94v/16
t.- i kīn 48r/20, 109r/21
t.- i sitem 46v/16
t.- i yelmā 49v/12
t.- i ẓulm 42v/20
t.+ de 100r/15, 44v/7
cevr-i t.+ i 82v/13
t.+ idin 89v/24, 111v/5
t.+ ini 83r/21
t.+ iñg 62v/29

tik -

t. 67r/17
t.- er 10r/27
t.- megil 25v/7
t.- mesdin 84r/3
t.- miş 83r/23
t.- tim 92v/21

tiken

t. 20r/25, 85v/25
t.+ lerdür 20r/27
t.+ niñg 95v/20-21

tikil -

t.- iptür 107r/27
t.- ür 86r/14

tikre

t.+ side 56r/3

til

t. 7v/5, 37v/12, 54r/5, 67r/16, 73v/5
t.+ i 9r/2, 40r/10, 113r/26, 118v/4-5, 118v/6-7
t.+ idin 54r/4
t.+ ini 40r/9, 9r/2

til -

t.- ip min 40r/18
t.- mek 63v/7
t.- ük 25v/16, 8r/11

tilbe

t. 6r/4, 17r/27, 18r/7, 22v/13, 33r/19-20, 37v/28, 48r/12, 48r/20, 48r/23, 48r/25, 51r/4, 56r/8, 57r/8, 93v/16, 94r/28, 99v/29, 109v/3/4
t.+ din 64v/14
t.+ ler 73v/26
t.+ lik 113r/20
t.+ lıḳ 64v/20

tilbere -

t.- mek 3v/26
t.- p 51r/5, 93r/28

tile -

t. 102r/29
t.- di 84r/14
t.- dür min 54r/14
t.- gen 17r/28, 40r/10, 7r/27
t.- gendik 101v/10
t.- gey 13r/26
t.- geydür 3v/23
t.- gil 8v/9
t.- men 90r/17
t.- meseñg 109v/16
t.- gin 8v/10, 8v/9
t.- p 40v/26
t.- r 17r/10, 37r/3, 49v/19, 49v/20, 72v/6, 75r/16, 83r/20, 84r/19, 105r/18, 109v/17
t.- r min 88v/23, 98v/29, 102r/18, 102r/21, 114v/17
t.- r sin 79v/4, 91r/8, 99r/19
t.- señg 9r/19, 104r/3, 109r/3, 114r/16

tilek

t. 8v/10, 10r/20, 80v/13
t.+ im 8v/11

tilençi
t. 7r/28, 7r/29

tilmīẕ (Ar)
t. 69v/3

tilük
t. 5v/1

tim tim
t. 16v/26

timṣāl (Ar)
t.+ ī 66v/10

timür
t. 58r/25

tin -
t.- di 61r/26
t.- iben 24v/20
t.+ meslikge 24v/19

ṭīn (Ar)
ṭ. 100r/4

tiŋ̄
t. 33v/3, 80r/18

tinmes felek
t. 26v/18

tiŋ̄iz
t. 35r/15, 35v/5, 35v/6

Tiŋ̄ri
T. 66r/2, 83r/18, 93r/25, 111v/2
T.+ din 114r/3
T.+ ge 113r/11

tir -
t.- er 75v/28
t.- gen 7v/7, 7v/8

tir
t. 110v/6
t.+ din 101v/17
t.+ i 70r/23

tīr
t.- bārān 26r/23, 26r/24
t.- i bārān-i firāḳ 62r/17-18, 8r/4
t.- i bārān-i ġamıŋ̄ 8r/3, 62r/17-18

tīre (Fa)
t. 16v/1, 17r/6-7, 22r/16, 27v/14, 45r/28, 64v/29, 91v/11, 103r/23-24, 105v/24
t.+ lik 23v/3, 23v/4, 63r/24
t.+ likdin 41v/25
t.+ lıḳ 100v/15-16

tirgüz -
t.- ür 32r/11

tiri
t. 34r/4
t.+ sidür 7r/29

tirig

tirik
t. 40r/2, 54r/7, 73r/24
t.+ lik 71v/27
t.+ likdin 92r/29
t.+ min 56v/4
t.+ ni 4v/20

tiril -
t.- dim 80v/10
t.- mek 4v/20
t.- mekdür 71r/8-9
t.- meklik 74r/15

tirilt -
t.- mek 4v/19

tiriltür -
t.- mek 4v/20, 4v/21

tirle -
t.- gen 74v/12
t.- p 41v/9

tirlik bkz. **ayrım**
t. 57r/27

tirtiş -
t.- ip 89r/12

tiryāk (Fa)
t. 93r/22

tisken -
t.- dim 77v/19

tiş
t. 3r/15, 10r/9, 98r/15, 98r/16, 98r/6, 104r/23, 113r/20
t.+ i 10r/9, 37v/12
t.+ ime 24r/29
t.+ imiz 25v/5
t.+ in 95r/8
t.+ in͡g 24r/29
t.+ lerde 102v/12
t.+ leriŋ͡g 117v/15

tiş -
t.- e 6v/27, 6v/28
t.- miş 37v/12

tīşe (Fa?)
t.+ leri 41v/21
t.+ sidin 97v/25

tişil -
t.- gen 105r/21
t.- ip 89v/28
t.- iptür 59r/9

tişle -
t.- di 96v/9
t.- mek 3v/17
t.- p 9r/18, 66v/27, 72r/18

tişük
t. 25v/16, 118v/28
t. tişük 118v/28

tit tik
t. 16v/11

titre -
t.- r 36v/16

tive
t.+ ler 75r/20

tīz (Fa?)
t. 25v/26, 25v/28, 57v/6, 62v/29, 94v/26, 95v/20-21, 95v/28
keşti-yi t. 73v/9-10
t.+ likdin 40r/12
t.+ rek 23r/10

tizgin bkz. **uyan**
t. 92v/3

tīz-tek (Fa-Tü)
keşti-yi t. 20v/19-20

tīz-rev (Fa)
t. 108v/13

ṭıfl (Ar)
ṭ. 45v/7, 48r/23, 52v/18, 75v/12, 85v/10, 113r/24, 115v/10
ṭ.- ı mekteb 48r/25
ṭ.+ ını 36r/20
ṭ.+ ıŋ͡g 80v/1
ṭ.+ lar 67v/27
ṭ.+ nı 115r/2

ṭıfl-veş (Ar-Fa)
ṭ. 30v/13

tıḳ -
t.- ar 115v/20

ṭılısm
ṭ. 40v/18

tın -
t. 39r/15, 74r/23
t.- arġa 67r/10
t.- ġan 9r/2
t.- ġalı 52r/13
t.- ġan 40r/10
t.- ġur 7v/27
t.- maġur 5v/11, 5v/12
t.- maḳ 24v/20
t.- maslıġġa 24v/21
t.- may 37v/14

tırnaġ
t. 37v/16, 89r/21
t.+ ça 89r/21
t.+ ım 55r/2
t.+ ların 89r/21

tıy -
t.- ar 6v/19, 6v/20, 6v/22, 111r/7
t.- adur 6v/19, 6v/21, 6v/23
t.- maḳ 19r/12, 6v/17, 6v/19, 6v/22
t.- sa 6v/20

to
dergeh-é t. 113r/7
roḫ-é ḫūb-é t. 49r/18
tīġ-é t. 82v/27

tufraġ bkz. **tufraḳ** ve **tupraġ**
t. 37v/20, 49v/4, 63v/16, 32v/1-2
t.+ ça 17r/9
t.+ dın 40r/7-8
t.+ dur 59v/22
t.+ ı 24r/26, 82v/23
t.+ ın 63v/10, 111r/1
t.+ ınu 90r/16
t.+ ınıŋ͡ġ 64r/15

tufraḳ bkz. **tufraġ** ve **tupraḳ**
t. 45r/29, 110v/25
t.+ ġa 114r/29
t.+ ġa 24r/19

toġra -
t.- p 62v/1

toġrı
t.+ lıḳ 65v/6
t.+ sıda 36v/9-10

toġur -
t.- maḳ 4r/27

toḳuz bkz. **toḳḳuz**
t. 19r/19, 20v/16, 30v/4, 37r/24 25, 40r/5, 44v/23, 65r/15, 86r/29, 112v/12

toḳḳuz bkz. **toḳuz**
t. 20v/15, 20v/16, 50r/10, 62v/11

totḳavul
t. 7r/22

tol -
t.- a 39r/7, 77r/24, 78v/21, 79r/28, 96r/16
t.- dı 68r/26-28

tolaş -
t.- ap 39r/7

toldur -
t.- up 18v/23

tolı
t. 23v/13

tolun ay
t. 104r/9

tolun - bkz. **uyaḳmaḳ**
t.- maḳ 91r/25

ton
t. 23v/4, 45r/28, 58r/12, 62v/13, 77r/11, 109v/8
t.+ ı 49r/14, 107r/27
t.+ ın 27v/15
t.+ ıŋ͡ġ 57r/26
t.+ luġ 98v/8
t.+ nı 58r/11

top toġrı
t. 16v/11

Tork (< Türk)
T.- é nāzenīn 114v/28-29

torun bkz. **aḫtıḳ**
t. 33r/18

toy -
t.- ar 103r/4
t.- maḳ 4r/26

ṭoy
ṭ. 57r/4-5

toyġar bkz. **alaça serçe**
t. 49v/1

toygar -
t.- maḳ 4r/26

toz
t. 40r/7-8, 92r/18
t.+ ġa 88v/23

töhmet
t. 91v/17

tök -
t.- di 24r/5
t.- dük 5r/24

t.- dükçe 5r/24, 5r/25
t.- er 21v/13, 24r/18, 78r/6, 113r/18-19
t.- erge 21v/13, 21v/14
t.- gey 20r/5
t.- mek 21v/13
t.- se 78r/25
t.- ti 19v/21, 24r/5, 44v/20, 45r/19, 58v/18
t.- up 78r/15
t.- ülgen 23r/5
t.- üp 21v/23

tökgüçi
t. 25r/23

tökül -
t.- e 3r/15

tön -
t.- di 26v/8, 26v/8

töre
t. 44v/23
t.+ si 84v/6

tört
t. 30v/5, 40r/5, 45r/25-26, 71r/4, 73r/29-73v/1
t.+ er 18r/2

töşük
t.+ lük 111r/1
t.- ük 34r/16

tövbe (Ar)
t.+ ġa 65v/13

tu (Mo)
t. 86r/10

ṭūbī (Ar)
ṭ. 77v/20, 79r/9-10

tūde (Fa)
t.+de 29v/4
t.- yi ḫāk 112v/12

ṭūf (Ar)
ṭ.+ ıdın 98v/26

ṭūfān (Ar)
ṭ.+ ı 16r/13

tuġ
t. 49r/18

tuġ -
t.- dı 96v/25
t.- ġan 74v/27
t.- maḳ 4r/27

ṭuġra
ṭ.+ dur 100r/8, 50r/3

ṭuġyān (Ar)
ṭ. 83v/24

tuḥfe (Ar)
t. 36r/20
t.+ leriniñ 81v/23

Tuḥfetü'l-Ebrār
T. 65r/4

tuḫm (Fa)
t.- -i muḥabbet 7r/1
t.- i ümmīdiġa 70r/29
t.+ ı 67r/15
t.+ ın 109v/6, 24v/9

ṭulūʿ (Ar)
ṭ.- i ṣubḥ 99r/26
ṭ.- i zuhre 44r/28

tulum bkz. **oyma**
t. 92v/23

ṭūmār (Ar)
ṭ. 12v/11, 39r/27

ṭuʿme (Ar)
ṭ. 80r/29
ṭ.+ niñ 82r/29

tumşuġ
t.+ ı 26v/9, 79v/27

tupraġ bkz. **tupraḳ** ve **tufraġ**
t. 50r/5
t.+ ı 5r/25
t.+ ıdın 50r/5

tupraḳ bkz. **tupraġ** ve **tufraḳ**

t.+ ġa 111v/13
t.+ ın 28r/23

tur -
t.- a almay 112r/21
t.- a turġaç 13r/24-25, 13r/26
t.- anda 3v/23
t.- arlar 65r/28-29
t.- duŋ͡ġ 67r/10
t.- ġan 106v/10
t.- ġa sin 67r/19
t.- may 59v/20
t.- mayın 91v/6
t.- sa 50r/5
t.- up 30r/10, 59v/20, 61v/1, 65v/10
t.- ur 11r/19, 46v/4
t.- uş 5v/2
t.- ḳanġa 55v/11-12

Ṭūr
Ṭ.+ a 42r/10

Turān
T. 25r/18, 49v/13
T. Özbekiyesi 2r/12
T. Özbekleri 45v/15
T. Türkleri 13r/15, 40r/20, 43v/23, 45v/12, 96v/13-14

Tūr bin Ferīdūn
T. 37r/28-29, 112v/19

ṭurfa (Ar)
ṭ. 17r/25, 48r/12, 65v/5
ṭ.+ dur 90v/15-16
ṭ.+ raḳ 17r/25, 48v/24

ṭurīd (Ar)
ṭ. 56r/23

turlan -
t.- ġan 55v/11-12

turna
t.+ nı 52r/24

ṭurre (Ar)
ṭ.- yi ṭarrār 73v/7
şikenc-i ṭ.+ sidin 31r/16, 6r/27

- turur
t. 31r/16, 95v/28, 100r/29, 100v/1

tuşan -
t.- ma 105r/27

tūşe (Fa)
t.+ sizlıġdur 39r/15

tut -
t. 11r/27, 12v/8, 13v/3, 23r/11, 25r/27, 29v/21, 39v/29, 62v/11, 73v/19, 75v/24, 77r/24, 77v/20, 79r/9-10, 80v/1, 81r/2, 87v/13, 89v/5, 94r/11, 94r/14, 99v/26, 103v/8, 109r/3, 114r/12, 114v/19
t.- a 11v/25
t.- a kiriş-tiler 18v/24
t.- a tut-a 11r/20, 11r/22
t.- aġan 7r/24
t.- ar 20r/22, 82v/26, 87v/25, 98v/4, 106r/25
t.- ardın 42r/26
t.- arġa 45v/7
t.- ar min 7r/1, 15r/29
t.- ay 11v/26, 74r/9
t.- ayın 11v/27
t.- ġalı 17r/4
t.- ġay 16v/8
t.- ġıl 30v/20
t.- ġaç 96r/13
t.- ġalı 55r/1
t.- ġan 33v/26
t.- ġanda 98v/15, 98v/16
t.- ġanlarġa 89r/8
t.- ġay 19v/29, 26v/4
t.- ġıl 25v/29, 100r/14
t.- ġuçı 19v/29
t.- ġun 8v/2
t.- ma 30r/5
t.- maġıl 110r/7
t.- madı 100r/29
t.- maḳ 19v/28, 4v/2, 4v/6
t.- maḳıġa 56v/11-12
t.- mas 19v/2
t.- may 102v/23, 71v/21, 97v/13
t.- mayın 11r/18
t.- maz 19v/2
t.- mış 76r/13, 89v/5, 95v/8
t.- sa 115v/1
t.- sa bol-mas 16v/22, 16v/23
t.- saḳ 19v/28

t.- saŋg 93v/4
t.- sun 30r/4, 4v/19, 6v/20
t.- aram 15r/29
t.- tı 23v/6-8, 24r/21, 24r/3, 25r/28, 36v/13, 51v/13, 56v/11-12, 67r/6-7, 91v/1, 99v/5, 109r/20, 109r/28
t.- tum 13v/21, 13v/4, 24r/8, 51r/13, 5v/22
t.- tuḳ 19v/28, 25v/10
t.- tuŋg 25r/28, 5v/18
t.- tuŋglar 5v/21
t.- tuŋguz 5v/20
t.- uban 26r/12
t.- ucı 7r/14
t.- up 10v/14, 13v/7, 22r/10, 24r/18, 25r/5, 28v/5, 57v/9, 65v/6, 72v/3, 85r/22, 99v/27
t.- upturlar 70v/8
t.- uŋg 13v/7, 53r/7, 8v/20
t.- uŋglar 8v/27
t.- uŋguz 53r/8, 8v/26
t.- ḳuçı 7r/14

tutaş -
t.- ġan 114r/8
t.- ġan 65v/2
t.- ıptur 103v/12, 21r/3
t.- mıştur 21r/3
t.- tı 21v/24

tutaş
t. 22r/4

tutaştur -
t.- ġalı 68v/6

tutġuçı
t.+ m 25v/8, 25v/9

ṭūṭī (Ar)
ṭ. 26v/4

tūtiyā (Ar)
t.- yi ġubārın 73v/2

tuttur -
t.- maḳ 4v/3, 4v/6

tutul -
t.- a dur-ġan 8r/22
t.- ġan 65r/10
t.- ġandın 40r/18
t.- maḳ 4r/2
t.- mış 86r/27
t.- sa 86r/27
t.- urġan 8r/22

tutuş -
t. 30v/9
t.- dı 6r/2
t.- ġaylar 82v/11
t.- maḳ 4r/20

tutuḳ
t. 5v/25

ṭuyūr (Ar)
ṭ. 48v/25

tuz
t. 25v/29, 26r/2, 31v/3, 31v/7, 73v/5, 76r/13, 88v/23
t.+ laḳ 17r/23
t.+ luḳ 82v/17

tügen
t. 93r/28, 106v/23

tügün
t. 117v/27
t. tügün 18v/12

tük
t. 82v/23

tüken -
t.- di 38r/2
t.- gen 106v/7
t.- medi 54v/8
t.- mes 54v/9
t.- mey 53r/29
t.- mey-durur 74r/21

tülkü
t. 71r/28

tümen
t. 23r/14, 23r/25, 49r/19, 71r/13-14, 88v/15

tün
t. 15v/18, 16v/29, 24r/18, 26v/5, 39r/18, 40r/23, 49r/25, 75r/19,

7r/29, 82r/20, 83r/9, 90v/28, 96v/17, 111v/17
t.+ i 20r/16, 64r/17
t.+ ining 111v/18
t.+ ler 117r/19
t.+ lerin 58v/12

tünd (Fa)
t. 17r/10, 37r/3, 75r/20, 85v/29, 112v/23
t.+ ḫūyīdin 12r/8
t.+ likdin 46r/21

tünd-bād (Fa)
t. 62v/26

tüng
t.+ ige 26r/2, 73v/5

tüp düz
t. 16v/11

tüpi
t.+ ge 70r/13

türlük (RT)
t. 19r/27
t.+ kine 74r/5

türāb (Ar)
cirm-i t. 59r/23

türbet (Ar)
t.+ im 33v/3

Türk
T. 15r/12, 37v/1, 45r/25-26, 49r/16, 50r/1, 50r/7, 66r/1, 77r/4, 65v/21, 70v/28
T. dili 19r/8
T. hanları devleti 117v/11
T.- i Ḫaṭānıng 25v/19
T. kelāmı 62v/23
T.+ ler 3v/16, 13v/9, 17v/21, 17v/4, 20r/8, 22r/21, 44r/4, 51v/18, 65r/13, 66v/15, 76v/28, 86r/21, 86r/7, 93r/14,
T. lügati 2v/1, 2v/4, 2v/8, 3v/29, 44r/17, 17r/2, 25v/18

Türkāne
T. 44v/23, 66r/1

Türk bin Yāfeş
T. 104v/26

Türkçe
T. 10r/10, 10r/25, 10r/8, 11r/14, 25v/13, 25v/15, 25v/22, 26r/22, 26r/27, 26r/3, 26r/4, 26r/6, 26r/8, 26r/9, 26v/20, 36r/3, 55v/16, 72r/1, 72r/2, 75v/22, 76v/26, 77v/25, 85v/13, 104v/20, 118v/26

Türk ibn- i Yāfeş ibn-i Nūḥ
T 50r/23-25

Türkistan
T. 19v/5-6, 19v/7, 33r/27, 50r/23-25, 75v/23, 113r/6

Türkmen
T. 37r/3
şūḫ-i T. 17r/10

Türkmeniye
T. 2r/13, 19v/7

tüş -
t.- elgeç 83v/4
t.- er 22r/22, 3r/8, 42v/14
t.- erde 75r/10
t.- ey 29v/4
t.- geç 85v/16, 114v/24-25
t.- geli 66r/27, 81r/8-9
t.- gen 33v/26, 57r/18, 68v/1
t.- gende 71v/11
t.- gey 17r/14, 33v/28-29, 102v/10
t.- mek 4r/23, 18v/19
t.- mey 39r/18
t.- se 72r/11, 77r/15, 106v/22, 114v/15
t.- ti 3r/16, 6v/29, 18r/23, 18r/24, 18r/26, 18v/22, 20r/15, 51r/28, 51v/13, 56r/3, 75r/23, 85v/16, 99r/6, 101v/18, 106v/13
t.- üp 25v/25, 42v/12, 57r/19, 58r/27, 62r/22, 77v/15-16, 92r/26, 104r/23, 107r/28, 114r/12

tüş
t.+ te 92v/7
t.+ teki 99v/25
t.+ ümde 77v/18

tüşür -
t.- diler 95v/9
t.- mesdin 10v/15-16

tüşüş -
t.- mek 4r/24

tüteş -
t.- ti 20r/15

tütin
t. 89r/11

tütün
t. 107v/16, 70v/19

tüz
t. 20r/26, 23r/2, 26v/12, 68v/3, 93r/20, 106v/10
t.+ durur 109r/4
t.+ ide 45r/27
t.+ lük 23r/23
t.+ rek 23r/3

tüz -
t.- düñg 53v/14
t.- ey 100r/7
t.- güçi 72r/29
t.- mek 23r/2
t.- üp 86r/23

U

u bkz. **ve**
u. 3r/15, 3v/24, 4v/19, 8v/15, 10r/27, 10v/15-16, 11v/12-13, 12r/28, 12v/28, 13r/17, 14r/16, 15r/21, 15v/5, 16v/2, 17r/6-7, 17v/1, 18r/10, 18r/8, 18r/9, 19v/13, 19v/14, 20v/3, 20v/19-20, 21v/14, 22v/15, 23r/27, 23r/8, 23r/9, 23v/21, 24r/17, 24v/2, 26v/22, 27v/18, 28r/28, 28v/19, 30r/11-12, 30r/26, 30v/13, 30v/27, 32v/12-13, 35r/9, 35v/5, 36v/14, 36v/16, 36v/29, 36v/6, 37r/22, 37v/5, 38r/7, 38v/3, 39v/23, 39v/24, 40r/21, 40r/3, 40v/6, 41r/4, 43v/19, 44r/28, 45r/25-26, 45r/29, 45v/17, 45v/18, 46v/16, 48v/24, 49r/18, 49v/13, 49v/3, 49v/4, 49v/5, 51r/1, 51v/13, 53r/27, 54r/13, 54r/8, 55r/23, 55v/20, 56r/2, 56r/6, 56v/27, 57r/1, 57r/16, 57r/6, 57v/3, 58r/23-24, 58r/27, 59r/9, 60r/19, 60r/26, 60r/7, 61r/3, 61v/1, 62r/17-18, 62r/22, 62v/11, 62v/21, 63v/4, 64r/15, 66r/6, 67v/20, 67v/3, 67v/8, 68v/23, 69r/14, 69v/2, 71r/6, 72v/13, 72v/3, 74r/23, 74r/4, 74v/27, 75v/24, 76r/13, 76v/22, 80r/26, 80r/9, 80v/11, 81r/1, 82v/17, 83v/3, 84v/14, 85v/11, 85v/13, 86r/18, 86r/20, 86v/1-2, 86v/8, 88v/24, 90r/4, 91r/2, 91r/23, 91r/28, 93v/29, 94r/4, 95v/6, 97r/21, 99v/13, 99v/15, 99v/29, 100v/15-16, 102v/10, 108v/13, 108v/21, 108v/5, 109v/8, 110r/15, 110v/21-22, 113r/14, 113r/20, 114v/18, 115r/24, 117r/20, 117v/5

ū
ū. 117v/18

ʿUbeyd Ḫan Özbek
ʿU. 109v/23

ucar
u. 65r/16, 65r/17

ucmaġ bkz. **ucmaḳ** ve **uçmaġ**
u. 65v/7

ucmaḳ bkz. **ucmaġ** ve **uçmaḳ**
u. 65v/7

ucru bkz. **ucur** ve **uçur**
u. 65v/14

ucur bkz. **uçur**
u. 65v/11

ucuz

u. 65v/14

uç -

u. 63r/4, 65r/6, 65r/8
u.- a 114r/8, 63v/2
u.- a almas 63r/18
u.- a uç-a 63r/19
u.- adur 37v/26, 62v/27
u.- adurġan 63r/2
u.- alı 63r/21
u.- alın͡g 63r/21
u.- ar 101r/6, 62v/27, 62v/28, 65r/18, 65r/18
u.- ardik 63v/5
u.- arġan 63r/2
u.- arım 63r/8
u.- ay 63r/19
u.- ayın 63r/20
u.- dik 63v/2
u.- dı 24r/5
u.- ġa biz 63r/20
u.- ġaç 63r/23
u.- ġalı 63r/22
u.- ġan 63r/2
u.- ġança 63r/25
u.- ġay 63v/2, 65v/16
u.- ġay biz 63r/20
u.- ġıl 63r/4
u.- ġu yan͡glıġ 63v/3
u.- ġuça 63r/25
u.- ġuçı 63r/25
u.- ġudik 63v/3
u.- ġuluḳ 63v/1
u.- ġum 63r/27
u.- ġunça 63r/25
u.- ġur 7v/26
u.- ġusı 63r/28, 63r/29
u.- ġun͡g 63r/28
u.- maḳ/ġ 1 62v/19, 62v/21
u.- ma 63r/5
u.- madın 63r/16
u.- maġıl 63r/5
u.- maġım 63r/9
u.- maġum 63r/9
u.- man 63r/7
u.- mas 63r/15
u.- ması/mazı/mazı 63r/15
u.- mas min 63r/7
u.- maḳ 63v/6, 65v/8
u.- maḳ/ġ 65v/7
u.- maḳ/ġ 3 62v/19
u.- maḳ/ġ 2 62v/19
u.- maḳdın 62v/22
u.- maydur 63r/1
u.- man͡g 63r/7
u.- man͡gız 63r/7
u.- man͡glar 63r/7
u.- mış 10v/3, 63r/10, 63r/14
u.- mışan͡g 63r/14
u.- sa 63v/2
u.- sa bolmas 63r/17
u.- saḳ 63r/20
u.- sun 63v/2
u.- tı 24r/5, 62v/25, 62v/26
u.- uban 63r/10
u.- up 63r/10, 63r/12, 63r/13, 64v/19
u.- up bolmas 63r/17
u.- uş 5v/3
u.- un͡g 63r/6
u.- un͡glar 63r/6
u.- un͡guz 63r/6

uç

u. 65r/2, 65r/6, 65r/9
u.+ ı 107r/23-24, 20v/19-20, 6v/28, 73v/9-10
u.+ ıda 34r/16, 48v/24
u.+ ıdın 49v/13
u.+ ını 65r/7

uça

u. 65r/9
u.+ mda 65r/10
u.+ sı 65r/15
u. sin 65r/12

uçan bkz. **kime** ve **ḳayıḳ**

u. 65r/24

uçar

u. 65r/18

uçġun

u. 60r/23, 65v/1, 105v/13, 114r/8
u.+ ı 65v/2
u.+ lar 98v/15, 98v/16
u.+ ları 21v/25

uçġunluḳ

u. 65v/2

uçġur 1
u. 65r/28-29

uçġur 2
u. 65r/28-29

uçġu yaŋ͡ğlıġ
u. 63v/4

uç ip (metinde **uçlıp**)
u. 65v/6

uçuġ 1 bkz. **uçuḳ**
u. 10r/29, 65v/18, 65v/19, 65v/21

uçuġ 2 bkz. **uçuḳ**
u. 65v/18, 65v/21

uçuġ 3 (RT) bkz. **uçuḳ**
u. 65v/18, 65v/21

uçuġ 4 bkz. **uçuḳ**
u. 65v/18, 65v/21

uçma bkz. **uçurum**
u. 65v/11, 65v/9

uçmaḳ/ġ
u. 62v/19, 65v/7, 65v/8, 65v/9

uçra -
u. 64v/16
u.- ban 64v/19, 64v/20
u.- dik 64v/27
u.- dı 64v/12
u.- duḳ 64v/13
u.- ġa biz 64v/24
u.- ġaç 64v/24
u.- ġalı 64v/24
u.- ġan 64v/15
u.- ġança 64v/25
u.- ġay 64v/26, 64v/27
u.- ġay biz 64v/24
u.- ġıl 64v/16
u.- ġuça 64v/25
u.- ġuçı 64v/25
u.- ġudik 64v/28
u.- ġuluḳ 64v/26
u.- ġum 64v/25
u.- ġunça 64v/25
u.- ġusı 64v/26
u.- ġuŋ͡ğ 64v/26
u.- lı 64v/24
u.- lıŋ͡ğ 64v/24
u.- ma 64v/16
u.- madın 64v/21
u.- maġıl 64v/16
u.- maġım 64v/18
u.- maġum 64v/18
u.- man 64v/17
u.- mas 64v/20
u.- ması/mazı/mazı 64v/21
u.- mas min 64v/17
u.- maḳ 4v/3
u.- maḳ/ġ 64v/11
u.- maḳ olmas 64v/22
u.- maydur 64v/15
u.- maŋ͡ğ 64v/17
u.- maŋ͡ğız 64v/17
u.- maŋ͡ğlar 64v/17
u.- mış 64v/19
u.- mışaŋ͡ğ 64v/20
u.- p 64v/19
u.- p bolmas 64v/22
u.- r 64v/13, 64v/14
u.- ram 64v/18
u.- rdik 64v/28
u.- rġan 64v/15
u.- rım 64v/18
u.- r min 64v/18
u.- sa 64v/26
u.- sa bolmas 64v/22
u.- saḳ 64v/23
u.- sun 64v/27
u.- y 64v/23
u.- y almas 64v/22
u.- y uçra-y 64v/23
u.- ydur 64v/13
u.- ydurġan 64v/15
u.- ydur min 64v/18
u.- yın 64v/23
u.- ymin 64v/18
u.- yu 64v/23
u.- ŋ͡ğ 64v/16
u.- ŋ͡ğız 64v/16
u.- ŋ͡ğlar 64v/17

uçraş -
u.- ıp 64v/29, 65r/1
u.- maḳ/ġ 64v/28

uçraşt -

uçraştur - bkz. **uçratmaḳ/ġ**
u.- maḳ/ġ 65r/2, 65r/5
u.- ur 65r/2

uçrat - bkz. **uçraşturmaḳ/ġ**
u. 65r/4, 65r/5
u.- ġıl 65r/4
u.- maḳ/ġ 65r/2
u.- maḳ 4v/3, 65r/5
u.- ur 65r/2, 65r/3

uçsarraḳ
u. 65r/27, 65r/28-29

uçur -
u. 63v/14-15, 63v/16, 63v/17
u.- a 64r/16
u.- a almas 64r/1
u.- a uçur-a 64r/1
u.- adur 63v/10
u.- adurġan 63v/13
u.- adurmin 63v/25
u.- alı 64r/4
u.- alın͡g 64r/4
u.- a min 63v/25
u.- ay 64r/2
u.- ayın 64r/2
u.- dik 64r/16
u.- dı 63v/10, 63v/9
u.- ġa biz 64r/3
u.- ġaç 64r/5
u.- ġalı 64r/4
u.- ġan 63v/13, 7v/10, 7v/12
u.- ġança 64r/7
u.- ġay 64r/13, 64r/15
u.- ġay biz 64r/3
u.- ġıl 63v/20
u.- ġuça 64r/7
u.- ġuçı 64r/6
u.- ġudik 64r/16, 64r/18
u.- ġuluḳ 64r/12
u.- ġum 64r/9
u.- ġunça 64r/7
u.- ġusı 64r/12
u.- ġun͡g 64r/10, 64r/11
u.- ma 63v/21
u.- madın 63v/29
u.- maġıl 63v/22
u.- man 63v/23-24
u.- mas 63v/28
u.- masın/mazın/mazı 63v/28
u.- mas min 63v/23-24
u.- maḳ 63v/22
u.- maḳ/ġ 63v/5
u.- maḳġa 63v/7
u.- maydur 63v/12
u.- man͡g 63v/23-24
u.- man͡gız 63v/23-24
u.- man͡glar 63v/23-24
u.- mış 63v/26
u.- mışan͡g 63v/27
u.- sa 64r/16
u.- sa bolmas 63v/29
u.- saḳ 64r/3
u.- sun 64r/16
u.- uban 63v/26
u.- up 63v/26
u.- up bolmas 63v/29
u.- ur 63v/10, 63v/11
u.- uram 63v/25
u.- urdik 64r/19
u.- urġa 63v/12
u.- urġan 63v/13
u.- ur min 63v/25
u.- un͡g 63v/23-24
u.- un͡glar 63v/23-24
u.- un͡guz 63v/23-24

uçur bkz. **ucur**
u. 65v/13
u.+ da 65v/13

uçurum bkz. **uçma**
u. 65v/11

uçuş -
u.- maḳ/ġ 64r/21

uçuş
u. 65v/15, 65v/17
u.+ ıdın 65v/16

uçuḳ bkz. **uçuġ**
u. 65v/21

ud bkz. **uy**
u. 66v/14

ʿūd (Ar)
ʿū. 66r/28
ʿū.+ ın 98v/15, 98v/16

ud ʿil

u. 92r/20

ud yıl bkz. **uy yıl**
u. 66v/14

ufacuḳ
u. 77r/9

ufaḳ
u. 77r/9

ufḳ
u. 91v/2

uġ 1
u. 76v/14-15, 77v/17
u.+ ları 76v/16
u.+ larıdur 76v/17

uġ 2
u. 76v/14-15

Uġan
U. 76v/18, 76v/20, 76v/22
U.+ ım 76v/19

uġra - bkz. **uġraşmaḳ**
u.- dum 76v/14-15
u.- maḳ 76v/12

uġraş - bkz. **uġramaḳ**
u.- maḳ 76v/12
u.- tum 76v/13, 76v/14-15

uġulca -
u. 76v/1
u.- ban 76v/4
u.- dik 76v/11
u.- dı 76r/27
u.- duḳ 76r/27
u.- ġa biz 76v/8
u.- ġaç 76v/9
u.- ġalı 76v/8
u.- ġan 76r/29
u.- ġança 76v/9
u.- ġay 76v/11
u.- ġay biz 76v/8
u.- ġıl 76v/1
u.- ġuça 76v/9
u.- ġuçı 76v/9
u.- ġudik 76v/12
u.- ġuluḳ 76v/11
u.- ġum 76v/10
u.- ġunça 76v/9
u.- ġusı 76v/10
u.- ġuṅg 76v/10
u.- lı 76v/8
u.- lıṅg 76v/8
u.- ma 76v/1
u.- madın 76v/5
u.- maġıl 76v/1
u.- maġım 76v/3
u.- maġum 76v/4
u.- man 76v/2
u.- mas 76v/5
u.- ması/mazı/mazı 76v/5
u.- mas min 76v/2
u.- maḳ 76r/27
u.- maḳ olmas 76v/6
u.- maydur 76r/28
u.- maṅg 76v/2
u.- maṅgız 76v/2
u.- maṅglar 76v/2
u.- mış 76v/4
u.- mışaṅg 76v/4
u.- p 76v/4
u.- p bolmas 76v/6
u.- r 76r/28
u.- ram 76v/3
u.- rdik 76v/12
u.- rġan 76r/29
u.- rım 76v/3
u.- r min 76v/3
u.- sa 76v/11
u.- sa bolmas 76v/6
u.- saḳ 76v/8
u.- sun 76v/11
u.- y 76v/7
u.- y almas 76v/6
u.- y uġulcay 76v/7
u.- ydur 76r/28
u.- ydurġan 76r/29
u.- ydurmin 76v/3
u.- y min 76v/3
u.- yu 76v/7
u.- ṅg 76v/1
u.- ṅgız 76v/1
u.- ṅglar 76v/2

uġur 1
u. 76v/27

uġur 2
u. 76v/27

uḳ bkz. **uġ**
u. 77v/15
u.+ ı 77v/16

ʿuḳda (Ar)
ʿu.+ lıġ 20r/28

ula - bkz. **ulandurmaḳ**
u. 81r/16
u.- ban 81r/25
u.- dik 81v/7
u.- dı 81r/12
u.- duḳ 81r/12
u.- ġaç 81v/3
u.- ġa min 81r/20
u.- ġan 81r/14
u.- ġança 81v/4
u.- ġay 81v/6
u.- ġay min 81r/20
u.- ġıl 81r/16
u.- ġuça 81v/4
u.- ġuçı 81v/3
u.- ġudik 81v/7
u.- ġuluḳ 81v/6
u.- ġum 81v/5
u.- ġunça 81v/4
u.- ġusı 81v/5
u.- ġuñg 81v/5
u.- lı 80v/22, 81v/2
u.- lıñg 80v/22, 81v/2
u.- ma 81r/17
u.- madın 81r/27
u.- maġıl 81r/17
u.- maġım 81r/24
u.- maġum 81r/24
u.- man 81r/23
u.- mas 81r/26
u.- ması/mazı/mazı 81r/26
u.- mas min 81r/23
u.- maḳ 74r/12, 80r/22, 80v/8, 81r/11, 81r/11
u.- maḳ olmas 81r/27
u.- maydur 81r/14
u.- mañg 81r/18
u.- mañgız 81r/18
u.- mañglar 81r/18
u.- mış 81r/25
u.- mışañg 81r/25
u.- p 81r/25
u.- p bolmas 81r/27
u.- r 80r/20, 81r/13, 81r/14
u.- ram 80v/7, 81r/19
u.- rdik 81r/10, 81v/7
u.- rġan 81r/15
u.- rım 80v/8, 81r/23
u.- rmin 80v/7, 81r/19
u.- sa 81v/7
u.- sa bolmas 81r/27
u.- sam 81r/20, 81r/22
u.- saḳ 81v/2
u.- sun 81v/7
u.- y 80v/20, 81r/29
u.- y almas 81r/28
u.- y ula-y 81r/29
u.- ydur 81r/13
u.- ydurġan 81r/15
u.- ydurmin 81r/19
u.- yın 80v/20, 81r/29
u.- y min 81r/19
u.- yu 81r/29
u.- ñg 81r/18
u.- ñgız 81r/18
u.- ñglar 81r/18

ula (Mo)
u. 85v/19

ulaġ bkz. **ulaḳ**
u. 85v/21
u.+ ları 85v/22

ulal - bkz. **ulġaymaḳ**
u.- maḳ 85r/10
u.- maḳ/ġ 85v/12
u.- dı 116v/24
u.- ıp 85v/13

ulan -
u.- adurġan 81v/12
u.- dı 81v/10, 81v/11
u.- dura almas 81r/28
u.- dursaḳ 81v/2
u.- ġan 81v/12, 81v/13
u.- ıban 81v/14
u.- ıp 81v/14
u.- maḳ/ġ 81v/9
u.- mış 81v/14, 81v/15
u.- urġan 81v/12

ulandur - bkz. **ulamaḳ**
u. 81r/16, 81r/17
u.- a 81v/7
u.- a ulandur-a 81r/29

u.- adur 81r/13
u.- adurġan 81r/15
u.- adur min 81r/19
u.- alı 81v/2
u.- alıŋ͡g 81v/2
u.- a min 81r/19
u.- ay 81v/1
u.- ayın 81v/1
u.- dik 81v/7, 81v/8
u.- dı 81r/12
u.- duḳ 81r/12
u.- ġaç 81v/3
u.- ġa min 81r/21
u.- ġan 81r/15
u.- ġança 81v/4
u.- ġay 81v/7
u.- ġay min 81r/21
u.- ġıl 81r/16
u.- ġuça 81v/4
u.- ġuçı 81v/3
u.- ġudik 81v/7
u.- ġuluḳ 81v/6
u.- ġum 81v/5
u.- ġunça 81v/4
u.- ġusı 81v/5
u.- ġuŋ͡g 81v/5
u.- ma 81r/17
u.- madın 81r/27
u.- maġıl 81r/17
u.- maġım 81r/24
u.- maġum 81r/24
u.- man 81r/23
u.- mas 81r/26
u.- ması/mazı/mazı 81r/26
u.- mas min 81r/23
u.- maḳ 81r/11
u.- maḳ olmas 81r/28
u.- maydur 81r/14
u.- maŋ͡g 81r/19
u.- maŋ͡gız 81r/19
u.- maŋ͡glar 81r/19
u.- min 81r/19
u.- mış 81r/25
u.- mışaŋ͡g 81r/25
u.- sa 81v/7
u.- sa bolmas 81r/28
u.- sam 81r/20
u.- sun 81v/7
u.- uban 81r/25
u.- up 81r/25
u.- up bolmas 81r/27
u.- ur 81r/13, 81r/14
u.- uram 81r/19
u.- urġan 81r/15
u.- urum 81r/23
u.- uŋ͡g 81r/18
u.- uŋ͡glar 81r/18
u.- uŋ͡guz 81r/18

ulaş -

u. 81v/24
u.- a 82r/14
u.- a almas 82r/6
u.- a ulaş-a 82r/6
u.- adur 81v/19
u.- adurġan 81v/21
u.- adur min 81v/28
u.- alı 82r/8
u.- alıŋ͡g 82r/8
u.- a min 81v/27
u.- ay 82r/7
u.- ayın 82r/7
u.- dik 82r/14
u.- ġaç 82r/9
u.- ġalı 82r/8
u.- ġan 81v/21
u.- ġança 82r/10
u.- ġay 82r/13
u.- ġıl 81v/24
u.- ġuça 82r/10
u.- ġuçı 82r/9
u.- ġudik 82r/14
u.- ġuluḳ 82r/12
u.- ġum 82r/11
u.- ġunça 82r/10
u.- ġusı 82r/12
u.- ġuŋ͡g 82r/11
u.- ıban 81v/29
u.- ıp 81v/29
u.- ıp bolmas 82r/5
u.- ıptur 82r/2
u.- ıŋ͡g 81v/26
u.- ıŋ͡gız 81v/26
u.- ıŋ͡glar 81v/26
u.- ma 81v/25
u.- madın 82r/5
u.- maġıl 81v/25
u.- maġım 81v/28
u.- maġum 81v/29
u.- man 81v/27
u.- mas 82r/4
u.- ması/mazı 82r/4
u.- mas min 81v/27
u.- maḳ 81v/16

u.- maydur 81v/21
u.- maŋ͡g 81v/26
u.- maŋ͡gız 81v/27
u.- maŋ͡glar 81v/27
u.- mış 81v/29
u.- mışaŋ͡g 82r/3
u.- sa 82r/14
u.- sa bolmas 82r/5
u.- sun 82r/14
u.- tı 81v/18
u.- tuḳ 81v/19
u.- ur 81v/19, 89r/12
u.- uram 81v/28
u.- urdik 82r/15
u.- urġan 81v/21
u.- ur min 81v/27
u.- urum 81v/28

ulaşıḳ
u. 85v/20

ulaḳ bkz. **ulaġ**
u. 85v/21

ulġa -
u.- ban 85r/27, 85r/28

ulġay - bkz. **ulalmak**
u. 85r/16
u.- a 85r/27, 85v/5
u.- a almas 85r/23
u.- a ulġay-a 85r/25
u.- adur 85r/12
u.- adurġan 85r/13
u.- adur min 85r/19
u.- alı 85r/28
u.- alıŋ͡g 85r/28
u.- amin 85r/18
u.- dik 85v/6-7
u.- dı 85r/10, 85r/12
u.- duḳ 85r/12
u.- ġa biz 85r/28
u.- ġaç 85r/29, 85v/1
u.- ġalı 85r/29
u.- ġan 85r/13
u.- ġança 85v/2
u.- ġanda 85r/15
u.- ġay 85v/5
u.- ġay biz 85r/28
u.- ġıl 85r/16
u.- ġuça 85v/2
u.- ġuçı 85v/1
u.- ġudik 85v/6-7
u.- ġuluḳ 85v/5
u.- ġum 85v/4
u.- ġunça 85v/2, 85v/3
u.- ġusı 85v/4
u.- ġuŋ͡g 85v/4
u.- ıban 85r/20
u.- ıp 85r/20, 85r/21
u.- ıp bolmas 85r/23
u.- ıŋ͡g 85r/17
u.- ıŋ͡gız 85r/17
u.- ıŋ͡glar 85r/17
u.- ma 85r/17
u.- madın 85r/23
u.- madur 85r/13
u.- maġıl 85r/17
u.- maġım 85r/19
u.- maġum 85r/19
u.- maḳ 85r/9, 85v/13
u.- man 85r/18
u.- mas 85r/22
u.- ması/mazı 85r/23
u.- mas min 85r/18
u.- maḳ olmas 85r/23
u.- maŋ͡g 85r/17
u.- maŋ͡gız 85r/18
u.- maŋ͡glar 85r/18
u.- mış 85r/20
u.- mışaŋ͡g 85r/22
u.- sa 85v/5, 85v/6-7
u.- sa bolmas 85r/23
u.- saḳ 85r/28
u.- sun 85v/5
u.- ur 85r/12
u.- uram 85r/19
u.- urdik 85v/6-7
u.- urġan 85r/13
u.- ur min 85r/18
u.- urum 85r/19

ulġayt -
u.- ıban 85v/11, 85v/9
u.- ıp 85v/9
u.- maḳ 85v/8
u.- mış 85v/9

ultaŋ͡g bkz. **eldeŋ͡g**
u. 85v/24, 85v/25
u.+ ı 85v/26

ulu - bkz. **uluşmek**
u. 82r/21

u.- ben 82r/26
u.- dik 82v/8
u.- dı 82r/17
u.- geç 82v/6
u.- geli 82v/5
u.- gen 82r/20
u.- gençe 82v/6
u.- gey 82v/7
u.- geyler idi 82v/9
u.- gil 82r/21
u.- güçe 82v/6
u.- güçi 82v/6
u.- güdik 82v/11
u.- gülük 82v/7
u.- günçe 82v/6
u.- lı 82v/5
u.- lı‿ŋ 82v/5
u.- ma 82r/22
u.- madın 82v/2
u.- magil 82r/22
u.- man 82r/24
u.- mas 82v/1
u.- ması/mazı 82v/1
u.- mas min 82r/24
u.- maydur 82r/20
u.- maydurmin 82r/24
u.- ma‿ŋ 82r/23
u.- ma‿ŋız 82r/23
u.- ma‿ŋlar 82r/23
u.- mekim 82r/25
u.- megüm 82r/26
u.- mek 82r/16
u.- mek olmas 82v/2
u.- mış 82r/26
u.- mışa‿ŋ 82r/29
u.- p 82r/26, 82r/27, 82r/28
u.- p bolmas 82v/2
u.- r 82r/18, 82r/20
u.- ram 82r/25
u.- rdik 82v/11
u.- rgen 82r/21
u.- rlar mu 82r/19
u.- rmin 82r/24
u.- rum 82r/25
u.- sa 82v/8, 82v/9
u.- sa bolmas 82v/2
u.- sek 82v/4
u.- sun 82v/8
u.- y 82v/4
u.- y almas 82v/3
u.- y ulu-y 82v/4
u.- ydur 82r/18
u.- ydurgen 82r/21
u.- ydur min 82r/25
u.- yın 82v/4
u.- y min 82r/24
u.- ŋ 82r/22
u.- ŋlar 82r/22
u.- ŋuz 82r/22

ulu tav bkz. **ulu taġ**
u. 86r/24-25

uluġ bkz. **uluḳ**
u. 22v/4, 26v/12, 58v/1, 65r/11, 66r/1, 71r/6, 72v/24-25, 85r/15, 86r/24-25, 97r/4, 118v/2, 86r/29
u.+ ça 21v/26
u.+ daġı 22v/5
u.+ dur 39v/15
u.+ lar 21v/28
u.+ larġa 22r/1
u.+ raḳdur 22r/1

uluġluḳ bkz. **uluḳluḳ**
u. 86v/5, 86v/9

ulus
u. 46r/15, 86r/26
u.+ dın 69r/4
u.+ ġa 68v/6
u.+ nı 11r/26, 44v/6, 86r/27, 91r/16

uluş -
u. 82r/22
u.- a 82v/4
u.- a almas 82v/3
u.- a uluş-a 82v/4
u.- adur 82r/18
u.- adurgen 82r/21
u.- adur min 82r/25
u.- alı 82v/5
u.- alı‿ŋ 82v/5
u.- a min 82r/25
u.- ayın 82v/4
u.- dik 82v/8
u.- geç 82v/6
u.- geli 82v/5
u.- gen 82r/21
u.- gençe 82v/7
u.- gey 82v/8
u.- geyler idi 82v/11, 82v/9
u.- gil 82r/22

u.- güçe 82v/7
u.- güçi 82v/6
u.- güdik 82v/11
u.- gülük 82v/7
u.- günçe 82v/7
u.- ġandın 33r/19-20
u.- ma 82r/22
u.- madın 82v/2
u.- magil 82r/22
u.- man 82r/24
u.- mas 82v/1
u.- ması/mazı 82v/1
u.- mas min 82r/24
u.- maydur 82r/20
u.- maydur min 82r/24
u.- maŋg 82r/23
u.- maŋgız 82r/23
u.- maŋglar 82r/23
u.- mekim 82r/25
u.- megüm 82r/26
u.- mek 82r/16
u.- mek olmas 82v/3
u.- mış 82r/26
u.- mışaŋg 82r/29
u.- sa 82v/8
u.- sa bolmas 82v/3
u.- sek 82v/5
u.- sun 82v/8
u.- tı 82r/17, 82r/18
u.- uban 82r/26
u.- up 82r/26, 82r/29
u.- up bolmas 82v/3
u.- ur 82r/18, 82r/20
u.- uram 82r/25
u.- urdik 82v/12
u.- urgen 82r/21
u.- ur min 82r/25
u.- urum 82r/25
u.- uŋg 82r/23
u.- uŋgler 82r/23
u.- uŋguz 82r/23

uluḳ bkz. **uluġ**
u. 21v/25, 86v/1-2, 86r/29, 106v/13
u.+ ġa 21v/26

Uluta < **ulu tav** bkz. **Ḫatay**
U. 71r/1

uluḳluḳ bkz. **uluġluḳ**
u. 86v/5

um -
u.- ma 86v/15
u.- mek 86v/14

umaç
u. 86v/18, 86v/19

umanç
u. 86v/24

ʿummān (Ar)
ʿu.+ da 79r/28

umul -
u.- maz 86v/17
u.- mek 86v/16

ʿumumi (Ar)
ʿu. 48r/14

ūmūr (Ar)
ū.+ ı 78v/4

un
u. 87r/1, 88v/20, 88v/22, 88v/24
u.+ ı 88v/23

una -
u. 87r/22
u.- ban 87r/26
u.- dik 87v/4
u.- dı 87r/18
u.- duḳ 87r/19
u.- ġa biz 87v/1
u.- ġaç 87v/2
u.- ġalı 87v/1
u.- ġan 87r/21
u.- ġança 87v/2
u.- ġay 87v/4
u.- ġay mu 87v/4
u.- ġay biz 87v/1
u.- ġıl 87r/22
u.- ġuça 87v/2
u.- ġuçı 87v/2
u.- ġudik 87v/5
u.- ġuluḳ 87v/3
u.- ġum 87v/3
u.- ġunça 87v/2
u.- ġusı 87v/3
u.- ġuŋg 87v/3
u.- lı 87v/1, 87r/9

u.- lıñg 87v/1, 87r/9
u.- ma 87r/22
u.- madı 87r/18, 87r/19
u.- madın 87r/27
u.- maġıl 87r/22
u.- maġım 87r/25
u.- maġum 87r/26
u.- man 87r/23, 87r/24
u.- mas 87r/26
u.- ması/mazı 87r/27
u.- mas min 87r/23
u.- maḳ 87r/17
u.- maḳ olmas 87r/28
u.- maydur 87r/21
u.- mañg 87r/23
u.- mañgız 87r/23
u.- mañglar 87r/23
u.- mış 87r/26
u.- mışañg 87r/26
u.- p 87r/26, 87r/24
u.- p bolmas 87r/28
u.- r 87r/20, 86v/27
u.- ram 87r/25, 87r/4
u.- rdik 87v/5, 87r/14
u.- rġan 87r/21
u.- rım 87r/25, 87r/5
u.- r min 87r/24, 87r/4
u.- sa 87v/4
u.- sa bolmas 87r/28
u.- saḳ 87v/1
u.- sun 87v/4
u.- y 87r/29, 87r/8
u.- y almas 87r/28
u.- y una-y 87r/28
u.- ydur 87r/20
u.- ydurġan 87r/21
u.- ydur min 87r/24
u.- yın 87r/29, 87r/8
u.- y min 87r/24
u.- yu 87r/28
u.- ñg 87r/22
u.- ñgız 87r/22
u.- ñglar 87r/22

unat -
u.- ġança 87v/6
u.- ġuça 87v/6
u.- ġunça 87v/6, 87v/8
u.- maḳ 87v/6

ūnişi
imraġ-é ū. 114v/28-29

unḳan (Mo)
u. 89r/5

unut -
u. 12v/19, 37v/1, 5r/29, 87v/12, 87v/13, 87v/23, 97r/28
u.- a 87v/24
u.- a almas 87v/19
u.- a unut-a 87v/20
u.- adur 87v/9
u.- adurġan 87v/10
u.- adurmin 87v/16
u.- alı 87v/20
u.- alıñg 87v/20
u.- amin 87v/16
u.- ay 87v/20
u.- ayın 87v/20
u.- dik 87v/24, 87v/25
u.- ġa biz 87v/20
u.- ġaç 87v/21
u.- ġalı 87v/21
u.- ġan 87v/10
u.- ġanlarıñgı 87v/11
u.- ġay 87v/24
u.- ġay biz 87v/20
u.- ġıl 87v/12
u.- ġuçı 87v/21
u.- ġudik 87v/25
u.- ġuluḳ 87v/23
u.- ġum 87v/22
u.- ġusı 87v/23
u.- ġuñg 12v/17, 87v/22
u.- ġuñgdur 12v/17, 12v/18
u.- ġuñgdur sin 87v/22
u.- ma 87v/13
u.- madın 87v/18
u.- maġıl 87v/13, 87v/14
u.- maġım 87v/16
u.- maġlarnı 12v/18, 87v/23
u.- maġum 87v/17
u.- mak 89r/15
u.- man 87v/16
u.- mas 87v/18
u.- ması/mazı 87v/18
u.- mas min 87v/16
u.- maḳ 87v/8
u.- maḳ olmas 87v/19
u.- maydur 87v/11
u.- mañg 87v/15
u.- mañgız 87v/15
u.- mañglar 87v/15

u.- mış 87v/17
u.- mışaŋ̃ 87v/17
u.- sa 87v/24
u.- sa bolmas 87v/19
u.- saḳ 87v/20
u.- sun 87v/24
u.- tı 87v/9
u.- turmaġa min 87v/26, 87v/27
u.- turmaġay min 87v/26
u.- turmaḳ 87v/26
u.- tuḳ 87v/9
u.- uban 87v/17
u.- up 87v/17
u.- up bolmas 87v/19
u.- uptur 59r/3
u.- ur 87v/9
u.- uram 87v/16
u.- urdik 87v/25
u.- urġan 87v/10
u.- ur min 87v/16
u.- urum 87v/16
u.- uŋ̃ 87v/15
u.- uŋ̃lar 87v/15
u.- uŋ̃uz 87v/15

unut
u. 18r/13, 89r/14, 87v/13

unutul -
u.- adur 87v/29
u.- ġay mu 88r/2
u.- ġaymu 88r/2
u.- maḳ 87v/28
u.- ur 87v/29
u.- urınıŋ̃ 88r/1

ʿunvān (Ar)
ʿu.+ ınıŋ̃ 8r/26

ur -
u. 13v/3, 2v/11, 44r/1, 63v/21, 67r/8, 70v/18
u.- a 14r/19, 50r/18, 67v/12
u.- a almaş 67r/24
u.- a durmış 6r/15
u.- a ur-a 14r/19, 67r/25, 67r/26
u.- adurġan 67r/3, 67r/6-7
u.- adur min 67r/13
u.- adur sin 67r/15
u.- aġan 7r/24
u.- alı 67r/28
u.- alıŋ̃ 67r/28
u.- a min 67r/13
u.- ar 111r/7, 11r/18, 67r/1, 6v/20, 97r/21, 97r/22, 99v/16, 88v/19
u.- aram 67r/13
u.- araḳ 11v/29
u.- arġa 108v/5
u.- ardik 67v/14
u.- arġa 48v/25
u.- arġan 67r/3
u.- ar min 67r/13, 71v/9
u.- arnı 67r/2
u.- ar sin 67r/15, 67r/17, 67r/18
u.- ay 20r/26, 67r/27
u.- ayın 67r/27
u.- ġan 112v/6
u.- ġudik 67v/13
u.- dik 67v/12
u.- dı 115r/3, 24r/6, 25v/6, 2v/13, 5v/10, 66v/26, 86r/28, 86r/29, 92r/19
u.- du 33v/26
u.- dum 13v/21, 13v/4, 24r/8, 5v/22, 83v/25
u.- duḳ 66v/28
u.- duŋ̃ 102r/7, 5v/18
u.- duŋ̃lar 5v/20
u.- duŋ̃uz 5v/20
u.- ġa biz 67r/28
u.- ġaç 67v/1
u.- ġalı 10v/15-16, 67r/28
u.- ġan 106v/10, 67r/3, 67r/4, 67r/6-7
u.- ġança 67v/4
u.- ġa sin 67r/18, 67r/19
u.- ġay 67v/11
u.- ġay biz 67r/28
u.- ġay sin 67r/18
u.- ġay siz 20v/6
u.- ġıl 26r/17, 67r/10, 67r/9
u.- ġuça 67v/4
u.- ġuçı 67v/3, 83r/15
u.- ġuçılar 67v/3
u.- ġudik 12v/2, 12v/3, 67v/13, 67v/15
u.- ġuluḳ 67v/10
u.- ġum 67v/6
u.- ġunça 67v/4
u.- ġusı 67v/9
u.- ġusıdur 67v/9
u.- ġuŋ̃ 67v/7, 67v/8
u.- ma 15v/1, 67r/9

u.- maġnı 56r/17
u.- madın 67r/23
u.- man 108r/6, 67r/12
u.- mas 67r/22
u.- masa 67r/6-7
u.- ması/mazı 67r/22
u.- maḳ 2v/12, 4v/2, 66v/21, 70v/23
u.- maḳtın 42v/20
u.- maŋ͡g 67r/11
u.-maŋ͡glar 67r/12
u.- maydur 67r/2
u.- mayın 26r/10-11
u.- mış 67r/21, 6r/11
u.- mışaŋ͡g 67r/21
u.- sa 67v/12, 67v/3, 88v/15
u.- sam 104r/21, 68v/23, 77v/18
u.- saḳ 67r/28
u.- sun 67v/12
u.- uban 67r/21
u.- uŋ͡g 67r/11
u.- uŋ͡guz 67r/11
u.- uŋ͡glar 67r/11
u.- up 12r/8, 13v/7, 22r/10, 38r/24, 61v/1, 66v/25, 67r/21, 69v/2,
94r/26-27, 53v/22
u.- uş 5v/2
u.- uŋ͡g 13v/7, 8v/21
u.- uŋ͡guz 13r/22, 15r/15

ur -
u.- maḳ/ġ 66v/21
u.- ġıl 67r/16

uran (Mo) bkz. **arucan**
u. 37v/7, 70v/15, 70v/27, 70v/29, 71r/2

uranlaş -
u.- maḳ/ġ 70v/14

uranlaşmışī
u. 70v/29, 71r/2

urba bkz. **uruba**
u. 71r/2

urdur -
u.- maḳ 4v/2
u.- maḳ/ġ 67v/22

urġaçı
u. 71r/18

urġuştek : **arġuştek**
u. 37r/18

Urtaḳ
U. 71r/10

uruba bkz. **urba**
u. 71v/7

uruġ 1 bkz. **uruḳ**
u. 71v/10, 71v/11, 73v/21, 86v/23
u.+ nı 71v/10

uruġ 2 bkz. **uruḳ**
u. 71v/10
u.+ nıŋ͡g 71v/12

uruġluġ bkz. bkz **uruḳluḳ**
u. 71v/12

uruġluḳ bkz. **uruġluġ**
u. 71v/13

uruḳ 1 bkz. **uruġ**
u. 71v/10

uruḳ 2 bkz. **uruġ**
u. 71v/10, 71v/16

uruḳ ḳayaş
u. 71v/14, 71v/15
u.+ ı 71v/15

uruḳluḳ bkz. **uruġluġ**
u. 71v/12

urul - bkz. **urun-**
u.- adurġan 67v/17
u.- ġan 67v/17
u.- maḳ 4r/8, 67v/16
u.- mış 6r/12
u.- urġan 67v/17

Urum bkz. **Rūm ili**
U. 71v/18

urun - bkz. **urul-**
u. 67v/26, 67v/28

u.- a 68r/10
u.- a almas 68r/6
u.- a urun-a 68r/6
u.- adur 67v/24
u.- adurġan 67v/25
u.- adur min 68r/1
u.- alı 68r/7
u.- alıńg 68r/7
u.- ay 68r/6
u.- ayın 68r/1, 68r/6
u.- dik 68r/10
u.- dı 67v/23
u.- duḳ 67v/23
u.- ġa biz 68r/7
u.- ġaç 68r/8
u.- ġalı 68r/7
u.- ġan 67v/25, 67v/26
u.- ġança 68r/8
u.- ġay 68r/10
u.- ġay biz 68r/7
u.- ġıl 67v/26
u.- ġuça 68r/8
u.- ġuçı 68r/8
u.- ġudik 68r/10
u.- ġuluḳ 68r/9
u.- ġum 68r/9
u.- ġunça 68r/8
u.- ġusı 68r/9
u.- ġuńg 68r/9
u.- ma 67v/28
u.- madın 68r/5
u.- maġıl 67v/28
u.- maġım 68r/2
u.- maġum 68r/2
u.- maḳ 4r/8
u.- man 68r/1
u.- mas 68r/4
u.- ması/mazı 68r/4
u.- mas min 68r/1
u.- maḳ/ġ 67v/23
u.- maḳ olmas 68r/5
u.- maydur 67v/24
u.- mańg 67v/28
u.- mańgız 67v/28
u.- mańglar 67v/28
u.- mış 68r/2
u.- mışańg 68r/4
u.- sa 68r/10
u.- sa bolmas 68r/5
u.- saḳ 68r/7
u.- sun 68r/10
u.- uban 68r/2
u.- up 68r/2, 68r/3, 38r/7
u.- up bolmas 68r/5
u.- ur 67v/24
u.- uram 68r/1
u.- urdik 68r/10
u.- urġan 67v/25
u.- ur min 68r/1
u.- urum 68r/2
u.- uńg 67v/28
u.- uńglar 67v/28
u.- uńguz 67v/28

Urus bkz. **Rus**
U. 71v/18

uruş -
u. 68r/15
u.- a 68r/25
u.- a almas 68r/20
u.- a uruş-a 68r/20
u.- a yaz-ıp 18v/26
u.- adur 68r/13
u.- adurġan 68r/14
u.- adur min 68r/17
u.- alı 68r/22
u.- alıńg 68r/22
u.- amin 68r/17
u.- ay 68r/21
u.- ayın 68r/21
u.- dik 68r/25
u.- ġa biz 68r/21
u.- ġaç 68r/22
u.- ġalı 68r/22
u.- ġan 68r/14
u.- ġança 68r/23
u.- ġay 68r/24
u.- ġay biz 68r/22
u.- ġıl 68r/15
u.- ġuça 68r/23
u.- ġuçı 68r/23
u.- ġudik 68r/25
u.- ġuluḳ 68r/24
u.- ġum 68r/23
u.- ġunça 68r/23
u.- ġusı 68r/24
u.- ġuńg 68r/24
u.- ma 68r/15
u.- madın 68r/19
u.- maġıl 68r/15
u.- maġım 68r/17
u.- maġum 68r/18
u.- man 68r/16

u.- mas 68r/18
u.- ması/mazı 68r/19
u.- mas min 68r/17
u.- maḳ 4r/19, 68r/11, 68r/12, 71v/8
u.- maydur 68r/14
u.- maŋ͡g 68r/16
u.- maŋ͡gız 68r/16
u.- maŋ͡glar 68r/16
u.- mek olmas 68r/20
u.- mış 68r/18
u.- mışaŋ͡g 68r/18
u.- sa 68r/25
u.- sa bolmas 68r/20
u.- saḳ 68r/21
u.- sun 68r/25
u.- tı 45r/27, 68r/12
u.- tuḳ 68r/13
u.- uban 68r/18
u.- up 68r/18
u.- up bolmas 68r/20
u.- ur 68r/13
u.- uram 68r/17
u.- urdik 68r/25
u.- urġan 68r/14
u.- ur min 68r/17
u.- urum 68r/17
u.- uŋ͡g 68r/15
u.- uŋ͡glar 68r/16
u.- uŋ͡guz 68r/15

uruş
u. 71v/7
u.+ um 71v/9

uruştur -
u.- maġıdın 68r/26-28
u.- maḳ/ġ 68r/25

us
u. 75r/9, 104v/11

uslan -
u.- maḳ/ġ 75r/6

uṣūl (Ar)
u. 37r/17, 53v/3
u.+ ıda 37r/17

usun
u. 75r/25

uş
u. 33r/26

uşaġ bkz. **uşaḳ**
u. 75v/26, 75v/26, 75v/28

uşal - bkz. **uşatılmaḳ/ġ**
u.- adurġan 75v/14
u.- ġan 75v/14, 75v/15
u.- ġay 75v/16, 75v/17
u.- maḳ 75v/13
u.- sa 75v/17
u.- urġan 75v/14

uşat -
u. 70v/13, 75r/29
u.- a 75v/11
u.- a almas 75v/5
u.- a uşat-a 75v/5
u.- adur 75r/27
u.- adurġan 75r/28
u.- adurmin 75v/2
u.- alı 75v/8
u.- alıŋ͡g 75v/8
u.- a min 75v/2
u.- ay 75v/6, 75v/7
u.- ayın 75v/6
u.- dik 75v/11
u.- ġa biz 75v/7
u.- ġaç 75v/8
u.- ġalı 75v/8
u.- ġan 75r/28
u.- ġança 12r/24, 75v/9
u.- ġay 75v/11, 75v/12
u.- ġay biz 75v/7
u.- ġıl 75r/29
u.- ġısıdur 68r/26-28
u.- ġuça 12r/24, 75v/9
u.- ġuçı 75v/8
u.- ġudik 75v/12
u.- ġuluḳ 75v/11
u.- ġum 75v/10
u.- ġunça 12r/24, 12r/25, 75v/10, 75v/9
u.- ġusı 75v/11
u.- ġuŋ͡g 75v/10
u.- ıban 75v/3
u.- ılsa 75v/19
u.- ıp 33r/5, 75v/18, 75v/3
u.- ıp bolmas 75v/4
u.- ıŋ͡g 75r/29
u.- ıŋ͡gız 75r/29

u.- ıñglar 75v/1
u.- ma 75r/29
u.- madın 75v/4
u.- maġıl 75r/29
u.- maġım 75v/2
u.- maġum 75v/2
u.- man 75v/1
u.- mas 75v/3
u.- ması/mazı 75v/4
u.- mas min 75v/1
u.- maḳ 75r/26
u.- maḳ/ġ 75r/25
u.- maḳ olmas 75v/4
u.- maydur 75r/28
u.- mañg 75v/1
u.- mañgız 75v/1
u.- mañglar 75v/1
u.- mış 75v/3
u.- mışañg 75v/3
u.- sa 75v/11
u.- sa bolmas 75v/5
u.- saḳ 75v/7
u.- sun 75v/11
u.- tı 75r/27
u.- tuḳ 75r/27
u.- ur 75r/27
u.- uram 75v/2
u.- urdik 75v/13
u.- urġan 75r/28
u.- ur min 75v/2
u.- urum 75v/2

uşatıl - bkz. **uşalmaḳ**
u. 75v/13
u.- adurġan 75v/14
u.- ġan 75v/14
u.- ġay 75v/16
u.- sa 75v/18
u.- urġan 75v/14

uşaḳ bkz. **uşaġ**
u. 75v/26, 88v/22

uşbu
u. 16v/1, 17r/6-7, 22v/13, 26r/13, 31v/5, 36v/9-10, 50r/5, 58r/25, 64v/14, 65r/26, 72v/24-25, 73r/3, 73r/4, 75v/25, 75v/7, 76r/3-4, 76r/5, 76v/22, 81r/3, 84r/14, 108r/7, 117v/17, 118v/8
u.+ dur 75r/26

uşġun
u. 76r/5

ʿuşşāḳ (Ar)
ʿu. 39v/13, 99v/2
ʿu.- ı bed-aḥter 111v/17
ʿu.- ı bī-dilniñg 46r/24
ʿu.+ a 5v/29
ʿu.+ ını 83r/11, 83v/5
ʿu.+ nı 26v/2

ut -
u. 58v/20, 62r/4
u.- 2 62r/1
u.- 1 62r/1
u.- adur 58v/11
u.- adurġan 58v/19
u.- adur min 58v/25-26
u.- a min 58v/25-26
u.- ar 58v/11
u.- aram 58v/25-26
u.- ardik 59r/27
u.- arġan 58v/19
u.- arım 58v/27
u.- ar min 58v/25-26
u.- ġaç 59r/14
u.- ġan 58v/19
u.- ġança 59r/18
u.- ġay irdi 59r/23
u.- ġıl 58v/21, 58v/22
u.- ġuça 59r/18
u.- ġuçı 59r/16
u.- ġudik 59r/26
u.- ġuluḳ 59r/22
u.- ġum 59r/20
u.- ġunça 59r/18
u.- ġusı 59r/21
u.- ġuñg 59r/21
u.- ma 58v/21
u.- madın 59r/6
u.- maġım 58v/28
u.- maġum 58v/29
u.- man 58v/25-26
u.- mas 59r/4
u.- ması/mazı 59r/5
u.- mas min 58v/25-26
u.- maydur min 58v/25-26
u.- mañg 58v/24
u.- mañgız 58v/24
u.- mañglar 58v/24
u.- mışañg 59r/4
u.- sa bolmas 59r/7

u.- tı 58v/9-10
u.- tuḳ 58v/9-10
u.- up bolmas 59r/7
u.- uŋ͡g 58v/22
u.- uŋ͡glar 58v/23
u.- uŋ͡guz 58v/23

utġan -
u. 60v/28
u.- a 61r/9
u.- a almas 61r/5
u.- a utġan-a 61r/6
u.- adur 60v/26
u.- adurġan 60v/27
u.- adurmin 61r/1
u.- alı 61r/6
u.- alıŋ͡g 61r/7
u.- a min 61r/1
u.- ay 61r/6
u.- ayın 61r/6
u.- dik 61r/9
u.- dı 60v/26
u.- duḳ 60v/26
u.- ġaç 61r/7
u.- ġalı 61r/7
u.- ġan 60v/27
u.- ġança 61r/8
u.- ġay 61r/9
u.- ġıl 60v/28
u.- ġuça 61r/8
u.- ġuçı 61r/7
u.- ġudik 61r/9
u.- ġuluḳ 61r/9
u.- ġum 61r/8
u.- ġunça 61r/8
u.- ġusı 61r/8
u.- ıban 61r/2
u.- ıp 61r/2, 61r/3
u.- ıp bolmas 61r/5
u.- ıŋ͡g 60v/29
u.- ıŋ͡gız 60v/29
u.- ıŋ͡glar 60v/29
u.- ma 60v/28
u.- madın 61r/4
u.- maġıl 60v/28
u.- maġım 61r/2
u.- maġum 61r/2
u.- man 61r/1
u.- mas 61r/4
u.- masın/mazı 61r/4
u.- mas min 61r/1
u.- maḳ/ġ 60v/25
u.- maḳ olmas 61r/5
u.- maydur 60v/27
u.- maŋ͡g 60v/29
u.- maŋ͡gız 60v/29
u.- maŋ͡glar 60v/29
u.- mış 61r/2
u.- mışaŋ͡g 61r/3
u.- sa 61r/9
u.- sa bolmas 61r/5
u.- saḳ 61r/6
u.- sun 61r/9
u.- ur 60v/26, 60v/27
u.- uram 61r/1
u.- urdik 61r/10
u.- urġan 60v/27
u.- ur min 61r/1
u.- urum 61r/2

utġuz -
u. 60v/14
u.- a 60v/24
u.- a almas 60v/21
u.- a utġuz-a 60v/21
u.- adur 60v/12
u.- adurġan 60v/13
u.- adur min 60v/16
u.- alı 60v/22
u.- alıŋ͡g 60v/22
u.- amin 60v/16
u.- ay 60v/21
u.- ayın 60v/21
u.- dik 60v/25
u.- dı 60v/12
u.- duḳ 60v/12
u.- ġa biz 60v/22
u.- ġaç 60v/22
u.- ġalı 60v/22
u.- ġan 60v/13
u.- ġança 60v/23
u.- ġay 60v/24
u.- ġay biz 60v/22
u.- ġıl 60v/14
u.- ġuça 60v/23
u.- ġuçı 60v/23
u.- ġudik 60v/25
u.- ġuluḳ 60v/24
u.- ġum 60v/23
u.- ġunça 60v/23
u.- ġusı 60v/24
u.- ġuŋ͡g 60v/24
u.- ma 60v/14
u.- madın 60v/20

u.- maġıl 60v/14
u.- maġım 60v/17
u.- maġum 60v/17
u.- man 60v/16
u.- mas 60v/19
u.- ması/mazı 60v/19
u.- mas min 60v/16
u.- maḳ/ġ 60v/11
u.- maḳ olmas 60v/20
u.- maydur 60v/13
u.- maŋ͡g 60v/15
u.- maŋ͡gız 60v/15
u.- maŋ͡glar 60v/15
u.- mış 60v/17
u.- mışaŋ͡g 60v/19
u.- sa 60v/24
u.- sa bolmas 60v/20
u.- saḳ 60v/21
u.- sun 60v/24
u.- uban 60v/17
u.- uŋ͡g 60v/14
u.- uŋ͡glar 60v/15
u.- uŋ͡guz 60v/15
u.- up 60v/17, 60v/19
u.- up bolmas 60v/20
u.- ur 60v/12
u.- uram 60v/16
u.- urdik 60v/25
u.- urġan 60v/13
u.- ur min 60v/16
u.- urum 60v/16

utmaḳ/ġ
u. 58v/8

utru
u. 24v/11, 62r/12, 84v/5
min-i nādān u. 6v/1
u.+ da 62r/13
u.+ dur 3r/29
u.+ sı 53v/12
u.+ sıda 112v/24

utuz -
u.- may 59v/18

uva bkz. **yuva**
u. 89r/16

uvad
u. 89r/16

uvadır bkz. **külelir**
u. 89r/16

uvan -
u.- maḳ 89r/15

uy -
u. 89v/2, 92r/15
u.- a 89v/21
u.- a almas 89v/15
u.- a uy-a 89v/15
u.- adur 89r/26
u.- adurġan 89r/29
u.- adur min 89v/7
u.- alı 89v/17
u.- alıŋ͡g 89v/17
u.- a min 89v/7
u.- ar 89r/26, 89r/27, 89r/28
u.- aram 89v/7
u.- ardik 89v/21
u.- arġan 89r/29
u.- arım 89v/8
u.- ar min 89v/7
u.- ay 89v/16
u.- ayın 89v/16
u.- dik 89v/21
u.- dı 89r/20
u.- dılar 89r/26
u.- duḳ 89r/26
u.- ġa biz 89v/17
u.- ġaç 89v/18
u.- ġalı 89v/17
u.- ġan 89r/29
u.- ġay 89v/21
u.- ġay irdim 89v/9
u.- ġay biz 89v/17
u.- ġıl 89v/2
u.- ġuçı 89v/19
u.- ġudik 89v/21
u.- ġuluḳ 89v/20
u.- ġum 89v/19
u.- ġusı 89v/20
u.- ġuŋ͡g 89v/20
u.- ma 89v/4, 89v/5
u.- madın 89v/13
u.- maġıl 89v/4
u.- maġım 89v/8
u.- maġum 89v/8
u.- mas 89v/12, 89v/7
u.- ması/mazı 89v/12
u.- mas min 89v/7

u.- maḳ 89r/18, 89r/19, 89r/19, 92r/21
u.- maḳ olmas 89v/14
u.- maydur 89r/28
u.- maŋ̄g 89v/6
u.- maŋ̄gız 89v/6
u.- maŋ̄glar 89v/6
u.- mış 89v/10
u.- mışaŋ̄g 89v/11
u.- sa 89v/21
u.- sa bolmas 89v/14
u.- saḳ 89v/17
u.- sun 89v/21
u.- uban 89v/10
u.- up 89v/10
u.- up bolmas 89v/14
u.- uŋ̄g 89v/5
u.- uŋ̄gār 89v/6
u.- uŋ̄guz 89v/6
u.- ḳu 19r/19

uy 1
u. 92r/15, 66v/15, 89v/3, 92r/16, 92r/17, 92r/19, 92r/20
u.+ ı 92r/18

uy 2
u. 92r/15
u. 92r/21

Uy
U. 92r/15

uyaḳ - bkz. **tolunmaḳ**
u. 91v/2
u.- a 91v/13
u.- a almas 91v/8
u.- a uyaḳ-a 91v/8
u.- adur 91r/27
u.- adurġan 91r/29
u.- adur min 91v/4
u.- alı 91v/9
u.- alıŋ̄g 91v/9
u.- a min 91v/4
u.- ay 91v/9
u.- ayın 91v/9
u.- dik 91v/13
u.- gaç 91v/11
u.- ġa biz 91v/9
u.- ġaç 91v/10
u.- ġalı 91v/10
u.- ġan 91r/29
u.- ġança 91v/12
u.- ġanda 91v/2
u.- ġay 91v/13
u.- ġay biz 91v/9
u.- ġıl 91v/2
u.- ġuça 91v/12
u.- ġuçı 91v/11
u.- ġudik 91v/13
u.- ġuluḳ 91v/13
u.- ġum 91v/12
u.- ġunça 91v/12
u.- ġusı 91v/13
u.- ġuŋ̄g 91v/12
u.- ıban 91v/5
u.- ıp 91v/5, 91v/6
u.- ıp bolmas 91v/7
u.- ıŋ̄g 91v/3
u.- ıŋ̄gız 91v/3
u.- ıŋ̄glar 91v/3
u.- ma 91v/2
u.- maġıl 91v/2
u.- maġım 91v/4
u.- maġum 91v/5
u.- man 91v/4
u.- mas 91v/7
u.- ması/mazı 91v/7
u.- mas min 91v/4
u.- maḳ/ġ 91r/25
u.- maḳ olmas 91v/8
u.- maydur 91r/29
u.- maŋ̄g 91v/3
u.- maŋ̄gız 91v/3
u.- maŋ̄glar 91v/3
u.- mış 91v/5
u.- mışaŋ̄g 91v/6
u.- sa 91v/13
u.- sa bolmas 91v/8
u.- saḳ 91v/9
u.- sun 91v/13
u.- tı 91r/26
u.- ur 91r/27, 91r/28, 91r/29
u.- uram 91v/4
u.- urdik 91v/14
u.- urġan 91r/29
u.- ur min 91v/4
u.- urum 91v/4

uyaḳtur -
u.- duŋ̄g 44v/28-29

uyal -
u. 89v/25

u.- ıp 93v/16
u.- ur min 53v/19

uyan bkz. **tizgin**
u. 92v/3

uyat
u. 64r/25, 80r/26, 92r/23, 92r/25, 92r/27, 92r/28, 92r/22
u.+ ġa 64v/2
u.+ ıdın 63v/27
u.+ tur 92r/25

uyatlıġ
u. 30v/25, 92r/28, 92r/29

uya bkz. **siŋgil**
u. 92r/22

uyal -
u. 90r/27
u.- a 90v/4, 90v/6
u.- a almas 90v/3
u.- a uyal-a 90v/4
u.- adur 90r/24, 90r/25
u.- adurġan 90r/26
u.- adur min 90r/29
u.- alı 90v/5
u.- alıŋ͡ġ 90v/5
u.- a min 90r/29, 90v/4
u.- dik 90v/7
u.- dı 90r/24
u.- duḳ 90r/24
u.- ġa biz 90v/4
u.- ġaç 90v/5
u.- ġalı 90v/5
u.- ġa min 90v/1
u.- ġan 90r/26
u.- ġandın 90r/27
u.- ġay 90v/6
u.- ġay biz 90v/4
u.- ġay min 90v/1, 90v/2
u.- ġıl 90r/27
u.- ġuçı 90v/5
u.- ġudik 90v/7
u.- ġuluḳ 90v/6
u.- ġum 90v/6
u.- ġusı 90v/6
u.- ġuŋ͡ġ 90v/6
u.- ıban 90v/2
u.- ıp 90v/2
u.- ıp bolmas 90v/3
u.- ıŋ͡ġ 90r/28
u.- ıŋ͡ġız 90r/28
u.- ıŋ͡ġlar 90r/28
u.- ma 90r/28
u.- maġıl 90r/28
u.- maġım 90r/29
u.- maġum 90r/29
u.- man 90r/28
u.- mas 90v/2
u.- ması/mazı 90v/3
u.- mas min 90r/28
u.- maḳ/ġ 90r/24
u.- maḳ olmas 90v/3
u.- maŋ͡ġ 90r/28
u.- maŋ͡ġız 90r/28
u.- maŋ͡ġlar 90r/28
u.- mış 90v/2
u.- sa 90v/6
u.- sa bolmas 90v/3
u.- saḳ 90v/4
u.- sun 90v/7
u.- ur 47v/23, 90r/24, 90r/25
u.- uram 90r/29
u.- urdik 90v/7
u.- urġan 90r/26
u.- ur min 90r/29
u.- urum 90r/29

uyat -
u. 5r/29
u.- tın 4r/14, 97v/3

uydur -
u.- maḳ 89v/28

uyġulat -
u.- maḳ/ġ 91r/3

uyġun
u. 92v/12

Uyġur
U. 92v/10, 92v/11, 92v/8, 97r/18-19

uyġur
u. 92v/10

uyḳu
u. 10v/3, 90r/13, 90r/5, 92v/13
u.+ dın 77v/19, 7v/28, 92v/8
u.+ ġa 52r/28

u.+ ları 91r/1
u.+ m 10v/3
u.+ sı 104v/8, 15r/17
u.+ sıdın 90v/14, 90v/15-16, 91r/1
u.+ sıġa 90v/27

uyḳuçı
u. 92v/13, 92v/14

uyḳula - bkz. **uyumaḳ**
u.- maḳ 90r/2

uyluḳ
u. 92v/17

uysal
u. 92v/5

uyu - bkz. **uyḳulamaḳ**
u. 11v/3, 90r/6, 90r/7, 90v/29
u.- ban 89v/11, 90r/10, 90r/12
u.- dik 90r/20
u.- duḳ 90r/2
u.- ġa biz 90r/18
u.- ġaç 90r/18
u.- ġalı 90r/18
u.- ġan 90r/5
u.- ġay 90r/20
u.- ġay biz 90r/18
u.- ġıl 90r/6
u.- ġuçı 90r/19
u.- ġudik 90r/20
u.- ġuluḳ 90r/20
u.- ġum 90r/19
u.- ġusı 90r/19
u.- ġuŋ͡ġ 90r/19
u.- lı 90r/18
u.- lıŋ͡ġ 90r/18
u.- ma 90r/7
u.- madın 90r/14
u.- maġıl 90r/7
u.- maġım 90r/10
u.- maġum 90r/10
u.- maḳ 90r/2
u.- man 90r/9
u.- mas 90r/12, 90r/13
u.- ması/mazı 90r/14
u.- mas min 90r/9
u.- maḳ olmas 90r/15
u.- maŋ͡ġ 90r/9
u.- maŋ͡ġız 90r/9
u.- maŋ͡ġlar 90r/9
u.- maydur 90r/5
u.- mek 89v/11
u.- mış 90r/10
u.- mışaŋ͡ġ 90r/12
u.- p 89v/11, 90r/10, 90r/11, 90r/12
u.- p bolmas 89v/14, 90r/14, 90r/15
u.- r 90r/3, 90r/4, 90r/5
u.- ram 90r/9
u.- rdik 90r/20
u.- rġan 90r/6
u.- r min 90r/9
u.- rum 90r/10
u.- sa 90r/20
u.- sa bolmas 90r/14
u.- saḳ 90r/18
u.- sun 90r/20
u.- y 11v/4, 90r/17
u.- y almas 90r/15
u.- y alsam 90r/16
u.- y uyu-y 90r/17
u.- ydur 90r/3
u.- ydurġan 90r/6
u.- ydur min 90r/9
u.- yın 90r/17
u.- y min 90r/9
u.- ŋ͡ġ 90r/8
u.- ŋ͡ġlar 90r/8
u.- ŋ͡ġuz 90r/8

uyul -
u. 89v/23, 90r/28
u.- ġıl 89v/23
u.- maḳ 89v/22, 89v/23, 90r/1, 90r/28
u.- mış 89v/26
u.- uban 89v/26
u.- up 89v/26

uyuş -
u.- maḳ 89v/29
u.- mek 92r/11

uyut -
u.- maḳ 90r/22
u.- maḳ/ġ 90r/21
u.- mış 90r/22
u.- uban 90r/22
u.- up 90r/22, 90r/23

uyuz
u. 92v/27

uy yıl bkz. **ud yıl**
u. 66v/15

uz
u. 73v/3, 73v/4, 73v/6

uza - bkz. **uzalmaḳ/ġ**
u. 72v/24-25
u.- ban 73r/2
u.- dik 73r/15
u.- dı 72v/17, 72v/18
u.- duḳ 72v/18
u.- ġa biz 73r/10
u.- ġaç 73r/12
u.- ġalı 73r/11
u.- ġan 72v/23, 72v/24-25
u.- ġança 73r/13
u.- ġay 73r/15
u.- ġay biz 73r/10
u.- ġıl 72v/24-25
u.- ġuça 73r/12
u.- ġuçı 73r/12
u.- ġudik 73r/16, 73r/17
u.- ġuluḳ 73r/14
u.- ġum 73r/13
u.- ġunça 73r/12
u.- ġusı 73r/14
u.- ġuŋ͡g 73r/14
u.- ladurġan 72v/23
u.- lı 72r/24, 73r/10
u.- lıp 73r/2
u.- lıŋ͡g 72r/25, 72v/26
u.- lıŋ͡gız 72v/26
u.- lıŋ͡glar 72v/26
u.- lmaŋ͡g 72v/27
u.- lur 72v/20
u.- ma 72v/24-25
u.- maġıl 72v/24-25
u.- maġım 73r/1
u.- maġum 73r/2
u.- man 72v/27
u.- mas 73r/4
u.- mas min 72v/27
u.- maḳ/ġ 72v/16
u.- maḳ 72r/5, 72v/9
u.- maḳ olmas 73r/5
u.- maydur 72v/22
u.- maŋ͡g 72v/27
u.- maŋ͡gız 72v/27
u.- maŋ͡glar 72v/27
u.- mış 73r/2
u.- p 73r/2, 73r/4
u.- p bolmas 73r/5
u.- r 72r/5, 72v/19, 72v/20
u.- ram 72r/15, 72v/28-29
u.- rdik 73r/17
u.- rġan 72v/23
u.- rım 73r/1
u.- r min 72r/15, 72v/28-29
u.- sa 73r/15
u.- sa bolmas 73r/5
u.- saḳ 73r/10
u.- sun 73r/15
u.- y 72r/23, 73r/8
u.- y almas 73r/6
u.- y uza-y 73r/6
u.- yayın 72r/23
u.- ydur 72v/19
u.- ydurġan 72v/23
u.- ydur min 72v/28-29
u.- yın 73r/8
u.- y min 72v/28-29
u.- yu 73r/6
u.- ŋ͡g 72v/26
u.- ŋ͡gız 72v/26
u.- ŋ͡glar 72v/26

uzaḳ
u. 73v/18

uzal -
u. 72v/24-25
u.- a 73r/15, 73r/8
u.- a almas 73r/6
u.- a uzal-a 73r/6
u.- adur 72v/19
u.- adur min 72v/28-29
u.- alı 73r/10
u.- alıŋ͡g 73r/10
u.- a min 72v/28-29
u.- ay 73r/8
u.- ayın 73r/8
u.- dik 73r/15
u.- dı 72v/17
u.- duḳ 72v/18
u.- ġa biz 73r/10
u.- ġaç 73r/12
u.- ġalı 73r/11
u.- ġan 72v/23
u.- ġança 73r/13
u.- ġay 73r/15, 73r/16

u.- ġay biz 73r/10
u.- ġıl 72v/24-25
u.- ġuça 73r/13
u.- ġuçı 73r/12
u.- ġudik 73r/16
u.- ġuluḳ 73r/14
u.- ġum 73r/13
u.- ġunça 73r/13
u.- ġusı 73r/14
u.- ġuŋ͡ġ 73r/14
u.- ıban 73r/2
u.- ıp bolmas 73r/5
u.- ıŋ͡ġ 73r/10
u.- ma 72v/26
u.- maġıl 72v/26
u.- maġım 73r/1
u.- maġum 73r/2
u.- maḳ/ġ 72v/17
u.- man 72v/28-29
u.- mas 73r/4
u.- mas min 72v/28-29
u.- maḳ olmas 73r/6
u.- maydur 72v/22
u.- maŋ͡ġız 72v/27
u.- maŋ͡ġlar 72v/27
u.- mış 73r/3
u.- mışaŋ͡ġ 73r/4
u.- sa 73r/15
u.- sa bolmas 73r/5
u.- saḳ 73r/10
u.- sun 73r/15
u.- ur 72v/19
u.- uram 72v/28-29
u.- urdik 73r/17
u.- urġan 72v/23
u.- ur min 72v/28-29
u.- urum 73r/1

uzalış
u. 73v/18
u.+ da 73v/19

ʿuẕār (Ar)
ʿu.+ ımnı 43r/1

uzat -
u. 73r/27
u.- adur 3v/6
u.- adurġan 3v/10
u.- adurġan 73r/25
u.- ay 73r/28, 73r/29-73v/1
u.- ayın 73r/28
u.- ġan 73r/24
u.- ġıl 73r/27, 73r/28
u.- ıp 111r/19, 33r/5
u.- maḳ 73r/19
u.- tı 3v/8, 73r/20, 73r/21, 73r/22, 73r/23, 73r/26
u.- tıŋ͡ġ 73r/16
u.- tuḳ 54r/7, 73r/23, 73r/24
u.- ur 3v/6
u.- urġan 3v/8
u.- urġan 73r/25, 73r/26

uzun
u. 23v/4, 30v/29, 74r/12

uzun işek
u. 74r/12

ʿuẕār (Ar)
ʿu.+ ıŋ͡ġ 73v/24

ʿużv (Ar)
ʿu. 72r/18
ʿu.+ ı 90r/11
ʿu.+ ın 72r/18

Ü

ü bkz. **ve**
ü. 4v/14, 7r/17, 7v/5, 7v/17, 8r/3, 8v/11, 8v/15, 8v/28, 8v/6, 1r/22, 13r/17, 13r/3, 15v/7, 16r/9, 16v/29, 17r/28, 18r/9, 18v/3, 20v/1, 20v/4, 20v/6, 21r/16, 22r/14, 22r/7-8, 22v/12, 22v/15, 23v/21, 24r/26, 25v/24, 25v/28, 25v/9, 26r/14, 26v/3, 27v/17, 28r/21, 30v/12, 30v/24, 32v/12-13, 33r/29, 34v/5, 36v/12, 39v/22, 40r/10, 40r/23, 43v/22, 45r/5, 47r/25, 49r/14, 52r/20, 52v/23, 53r/29, 56r/18, 56r/26, 58r/27, 59r/15, 59r/3, 62r/13, 63r/12, 64v/13, 65v/25, 65v/9, 66r/5, 66v/2, 70v/1, 71r/28, 72r/11, 72r/9, 72v/18, 73v/5, 73v/8, 75v/25, 76r/3-4, 77r/24, 77r/29, 77v/21, 77v/22, 78r/9, 79v/4, 80r/17, 80r/18, 80r/27,

80r/8, 80v/10, 80v/21, 82v/17, 83r/9, 85v/16, 86r/20, 86r/28, 86r/29, 87v/27, 87v/7, 89r/14, 89r/15, 89v/27, 90r/25, 90r/3, 92r/18, 92r/24, 92v/7-8, 93r/1, 93v/16, 93v/17, 93v/29, 94r/26-27, 95v/9, 96r/5, 96v/29, 97r/10, 97r/22, 97r/28, 98r/16, 99v/14, 99v/16, 100r/16, 100r/26, 100r/4, 101r/22, 101v/1, 101v/14, 104v/11, 105r/7, 106v/14, 106v/23, 109r/4, 112v/8, 113r/18-19, 113v/24, 114r/12, 114v/16, 115r/10, 118r/9, 119r/9

übük bkz. **püpük** ve **püpüş** ve **ibik**
ü. 58v/2, 93r/11

übük ḳuşı
ö. 58v/4

üç
ü. 20v/18, 20v/19-20, 41r/7, 50r/11, 63r/4, 65r/6, 65r/7, 65r/18, 71r/25, 73v/8, 73v/9-10, 97r/2, 97r/26, 118r/3
ü.+ er 18r/2, 65r/18

üçaġlaḳ
ü. 65r/22

Üççe
Ü. 66r/4, 66r/5
serv-i Ü. 66r/6

üçe
ü. 65r/18

üçek
ü. 65v/6

üçelesi
ü. 65r/22, 65r/23

üçergü
ü. 65r/19

üçev
ü. 65r/25, 65r/26

üçevle bkz. **üçevlen**
ü. 17v/17, 65r/27, 65r/26

üçevlen bkz. **üçevle**
ü. 17v/17, 65r/26

üç ḳat
ü. 65v/3

üç ḳırlıḳ
ü. 65v/3

Üçoḳ
Ü. 65v/21, 65v/24

üçün bkz. **içün**
ü. 11r/19, 12r/18, 16r/19, 16r/20, 23r/25, 23v/18, 25r/1, 30r/26, 35r/28, 38v/3, 39v/15, 39v/18, 3r/29, 41v/5, 46r/22, 56r/19, 57v/5, 63v/7, 66v/4, 73v/29, 76r/12, 77r/27, 82v/16, 86/3, 87v/13, 92v/16, 93v/17, 97r/1, 65v/29, 66r/2, 66r/3, 96v/28
ü.+ dür 4r/8

üçünci
ü. 66r/4

üçünç
ü. 66r/3

üçür -
ü.- gen 42r/24

Üç yulduz
Ü. 66r/6

üdür (Mo)
ü. 66v/19

üfür -
ü.- mek 77r/8

ügre
ü. 79v/21

ügri -
ü.- mek 79v/5

ügü
ü. 26v/9, 79v/26, 79v/27, 79v/28

üküş bkz. **yüküş**
ü. 80r/3, 80r/4

ük -
ü. 78r/10, 78r/9
ü.- di 78r/3
ü.- dik 78r/24
ü.- dük 78r/3
ü.- e 78r/24
ü.- e alġay 78r/17
ü.- e ük-e 78r/19
ü.- edür 78r/4
ü.- edürgen 78r/8
ü.- eli 78r/20
ü.- eliŋ͡g 78r/20
ü.- er 78r/4, 78r/6
ü.- erdik 78r/26
ü.- erem 78r/12
ü.- ergen 78r/8
ü.- erim 78r/12
ü.- er min 78r/12
ü.- ey 78r/19
ü.- eydür min 78r/12
ü.- eyin 78r/12, 78r/19
ü.- ge biz 78r/20
ü.- geç 78r/21
ü.- geli 78r/21
ü.- gen 78r/8
ü.- gençe 78r/22
ü.- gey 78r/24
ü.- gey biz 78r/20
ü.- gil 78r/9
ü.- güçe 78r/22
ü.- güçi 78r/22
ü.- güdik 78r/26
ü.- gülük 78r/24
ü.- güm 78r/23
ü.- günçe 78r/22
ü.- güsi 78r/23
ü.- güŋ͡g 78r/23
ü.- me 78r/10
ü.- medin 78r/16
ü.- megil 78r/10
ü.- mekim 78r/12
ü.- meküm 78r/13
ü.- mek 78r/2, 78v/3
ü.- men 78r/11
ü.- mes 78r/15
ü.- mesi/mezi 78r/16
ü.- mes min 78r/11
ü.- meydür 78r/7
ü.- meŋ͡g 78r/11
ü.- meŋ͡giz 78r/11
ü.- meŋ͡gler 78r/11
ü.- miş 78r/13
ü.- mişeŋ͡g 78r/15
ü.- se 78r/24, 78r/26
ü.- se bolġay 78r/17
ü.- sek 78r/20
ü.- sün 78r/24
ü.- üben 78r/13
ü.- üp 78r/13, 78r/14
ü.- üp bolġay 78r/17
ü.- üŋ͡g 78r/11
ü.- üŋ͡gler 78r/11
ü.- üŋ͡güz 78r/11

üksek bkz. **yüksek**
ü. 79v/22

ükül -
ü.- di 78r/27, 78r/28
ü.- edürgen 78r/28
ü.- gen 78r/28, 78v/1
ü.- mek 78r/26
ü.- miş 78v/1
ü.- üben 78v/1
ü.- üp 78v/1, 78v/2
ü.- ürgen 78r/28

üleş -
ü. 81v/24
ü.- dik 82r/14
ü.- e 82r/14
ü.- e almas 82r/6
ü.- e üleşe 82r/6
ü.- edür 81v/19
ü.- edürgen 81v/22
ü.- edür min 81v/28
ü.- eli 82r/8
ü.- eliŋ͡g 82r/8
ü.- e min 81v/27
ü.- ey 82r/7
ü.- eyin 82r/7
ü.- geç 82r/9
ü.- geli 82r/8
ü.- gen 81v/22
ü.- gençe 82r/10
ü.- genini 81v/23
ü.- gey 82r/14
ü.- gil 81v/24
ü.- güçe 82r/10
ü.- güçi 82r/10

ü.- güdik 82r/15
ü.- gülük 82r/13
ü.- güm 82r/11
ü.- günçe 82r/10
ü.- güsi 82r/12
ü.- güŋ 82r/12
ü.- iben 81v/29
ü.- ip 81v/29
ü.- ip bolmas 82r/5
ü.- ip min 82r/3
ü.- iŋ 81v/26
ü.- iŋiz 81v/26
ü.- iŋler 81v/26
ü.- me 81v/25
ü.- medin 82r/5
ü.- megil 81v/26
ü.- mekim 81v/28
ü.- meküm 81v/29
ü.- mek 81v/16, 81v/17
ü.- mes min 81v/27
ü.- men 81v/27
ü.- mes 82r/4
ü.- mesi/mezi 82r/4
ü.- meydür 81v/21
ü.- meŋ 81v/26
ü.- meŋiz 81v/27
ü.- meŋler 81v/27
ü.- miş 81v/29
ü.- mişeŋ 82r/3
ü.- se 82r/14
ü.- se bolmas 82r/5
ü.- sün 82r/14
ü.- ti 81v/18
ü.- tük 81v/19
ü.- ür 81v/19, 81v/20
ü.- ürdik 82r/15
ü.- ürgen 81v/22
ü.- ür min 81v/27
ü.- ürüm 81v/28

ülgü 1
ü. 86r/16
ü. 113r/18-19

ülgü 2
ü. 86r/16

ülüş
ü. 86r/27
ü.+ idin 86r/29
ü.+ in 86r/29

ümīd (Fa<Tü. umud)
ü. 16v/23, 64r/14
ü.+ i 30r/27
ü.+ idin 117v/20-21
ü.+ im 20r/6, 82r/13
dīde-yi ü.+ lerne 73v/2

ümmet (Ar)
ü.+ i 42r/9
ü.+ iniŋ 42r/10

ümmīd bkz. **ümīd** (Fa<Tü. umud)
ü. 72r/9
ü.+ i 98v/10
tuḫm-i ü.+ iġa 70r/29

ün
ü. 66r/1, 79v/27 87r/1, 88v/20, 88v/21, 26v/9,
ü.+ i 52r/24
ü.+ idin 39v/21
ü.+ üm 75v/29
ü.+ üŋni 53v/20

ün - bkz. **öŋmek** (RT)
ü. 87r/1, 88v/20
ü.- di 86v/27
ü.- dik 87r/12
ü.- dük 86v/27
ü.- e 87r/12
ü.- e almas 87r/8
ü.- e ön-e 87r/8
ü.- edür 86v/27
ü.- edürgen 86v/29
ü.- edür min 87r/4
ü.- eli 87r/9, 87v/1
ü.- eliŋ 87r/9
ü.- e min 87r/3
ü.- er 86v/27, 87r/20
ü.- erdik 87r/13, 87v/5
ü.- erem 87r/25, 87r/4
ü.- ergen 86v/29
ü.- erim 87r/25, 87r/5
ü.- er min 87r/25, 87r/3
ü.- ey 87r/29, 87r/8
ü.- eyin 87r/29, 87r/8
ü.- geli 87r/10
ü.- gen 86v/28, 87r/1
ü.- gey 87r/12, 87r/13
ü.- gil 87r/1
ü.- güdik 87r/13
ü.- gülük 87r/11
ü.- güm 87r/11

ü.- güsi 87r/11
ü.- güŋ͡g 87r/11
ü.- me 87r/2
ü.- medin 87r/7
ü.- megil 87r/2
ü.- mekim 87r/5
ü.- megüm 87r/5
ü.- mek 87r/20, 88v/20, 86v/26, 88v/17
ü.- mek olmas 87r/7
ü.- men 87r/3
ü.- mes 87r/6
ü.- mesi/mezi 87r/6
ü.- mes min 87r/3
ü.- meydür 86v/28
ü.- meŋ͡g 87r/3
ü.- meŋ͡giz 87r/3
ü.- meŋ͡gler 87r/3
ü.- miş 87r/6
ü.- mişeŋ͡g 87r/6
ü.- se 87r/12
ü.- se bolmas 87r/7
ü.- sek 87r/9
ü.- sün 87r/12
ü.- üben 87r/5
ü.- üp 87r/5
ü.- üp bolmas 87r/7
ü.- üŋ͡g 87r/2
ü.- üŋ͡gler 87r/3
ü.- üŋ͡güz 87r/2

ünde - bkz. **indemek**
ü.- ben 88r/8
ü.- di 88r/4
ü.- dik 88r/15
ü.- dük 88r/4
ü.- ge biz 88r/12
ü.- geç 88r/12
ü.- geli 88r/12
ü.- gen 88r/5
ü.- gençe 88r/13
ü.- gey 88r/14
ü.- gey biz 88r/12
ü.- güçe 88r/13
ü.- güçi 88r/13
ü.- güdik 88r/15
ü.- gülük 88r/14
ü.- güm 88r/13
ü.- günçe 88r/13
ü.- güsi 88r/14
ü.- güŋ͡g 88r/14
ü.- li 88r/12
ü.- liŋ͡g 88r/12
ü.- medin 88r/9
ü.- megüm 88r/8
ü.- mek 88r/3, 116r/27
ü.- mek olmas 88r/10
ü.- men 88r/7
ü.- mes 88r/9
ü.- mesi/mezi 88r/9
ü.- mes min 88r/7
ü.- meydür 88r/5
ü.- meŋ͡g 88r/6
ü.- meŋ͡giz 88r/6
ü.- meŋ͡gler 88r/6
ü.- miş 88r/8
ü.- mişeŋ͡g 88r/8
ü.- p 88r/8
ü.- p bolmas 88r/10
ü.- r 88r/4
ü.- rdik 88r/15
ü.- rdürgen 88r/5
ü.- rem 88r/7
ü.- rgen 88r/5
ü.- rim 88r/7
ü.- rmekim 88r/7
ü.- r min 88r/7
ü.- se 88r/15
ü.- se bolmas 88r/10
ü.- sek 88r/12
ü.- sün 88r/15
ü.- y 88r/11
ü.- y almas 88r/10
ü.- y ünde-y 88r/11
ü.- ydür 88r/4
ü.- ydür min 88r/7
ü.- yin 88r/11
ü.- ymin 88r/7
ü.- yü 88r/11
ü.- ŋ͡g 88r/6
ü.- ŋ͡giz 88r/6
ü.- ŋ͡gler 88r/6

ündür
ü. 88v/27, 88v/28, 88v/29
ü.+ rek 89r/1

ündür -
ü.- edürgen 87r/15
ü.- gen 87r/15, 87r/17
ü.- mek 87r/14, 89r/1
ü.- ürgen 87r/15

ünen

ü. 88v/24

üns (Ar)
ü. 86r/29

üpre - bkz. **üprenmek** ve **eprimek**
ü. 58r/4
ü.- ben 58r/8-9
ü.- di 58r/1
ü.- dik 58r/20
ü.- dük 58r/2
ü.- ge biz 58r/15
ü.- geç 58r/17
ü.- geli 58r/16
ü.- gen 58r/3
ü.- gençe 58r/18
ü.- gey 58r/20
ü.- gey biz 58r/15
ü.- gil 58r/4
ü.- güçe 58r/18
ü.- güçi 58r/17
ü.- güdik 58r/21
ü.- gülük 58r/20
ü.- güm 58r/19
ü.- günçe 58r/18
ü.- güsi 58r/19
ü.- gün͡g 58r/19
ü.- li 58r/16
ü.- lin͡g 58r/16
ü.- me 58r/4
ü.- medin 58r/12
ü.- megil 58r/4
ü.- mekim 58r/8-9
ü.- megüm 58r/8-9
ü.- mek 57v/29, 93r/4
ü.- mek olmas 58r/13
ü.- men 58r/6
ü.- mes 58r/10, 58r/11
ü.- mesi/mezi 58r/12
ü.- mes min 58r/6
ü.- men͡g 58r/5
ü.- men͡giz 58r/6
ü.- men͡gler 58r/6
ü.- miş 58r/8-9
ü.- mişen͡g 58r/8-9
ü.- p 58r/8-9
ü.- p bolmas 58r/13
ü.- r 58r/2
ü.- rdik 58r/21
ü.- rem 58r/7
ü.- rgen 58r/3
ü.- rim 58r/8-9
ü.- rmin 58r/7
ü.- se 58r/20
ü.- se bolmas 58r/13
ü.- sek 58r/15
ü.- sün 58r/20
ü.- y 58r/15
ü.- y almas 58r/14
ü.- y üpre-y 58r/14
ü.- ydür 58r/2
ü.- ydürgen 58r/3
ü.- ydür min 58r/7
ü.- yin 58r/15
ü.- ymin 58r/7
ü.- yü 58r/14
ü.- n͡g 58r/5
ü.- n͡giz 58r/5
ü.- n͡gler 58r/5

üpren - bkz. **üpremek** ve **eprimek**
ü. 58r/4
ü.- di 58r/1
ü.- dik 58r/21
ü.- dük 58r/2
ü.- e 58r/20
ü.- e almas 58r/14
ü.- e üpren-e 58r/14
ü.- edür 58r/2
ü.- edürgen 58r/3
ü.- edür min 58r/8-9
ü.- eli 58r/16
ü.- elin͡g 58r/16
ü.- e min 58r/7
ü.- ey 58r/15
ü.- eyin 58r/15
ü.- ge biz 58r/16
ü.- geç 58r/17
ü.- geli 58r/17
ü.- gen 58r/3
ü.- gençe 58r/18
ü.- gey 58r/20
ü.- gey biz 58r/16
ü.- gil 58r/4
ü.- güçe 58r/18
ü.- güçi 58r/17
ü.- güdik 58r/21
ü.- gülük 58r/20
ü.- güm 58r/19
ü.- günçe 58r/18
ü.- güsi 58r/19
ü.- gün͡g 58r/19
ü.- iben 58r/8-9
ü.- ip 58r/8-9

ü.- ip bolmas 58r/13
ü.- iŋ 58r/5
ü.- iŋiz 58r/5
ü.- iŋler 58r/5
ü.- me 58r/4
ü.- medin 58r/12
ü.- megil 58r/4
ü.- mekim 58r/8-9
ü.- megüm 58r/8-9
ü.- mek 58r/1, 93r/4
ü.- mek olmas 58r/13
ü.- men 58r/7
ü.- mes 58r/10
ü.- mesi/mezi 58r/12
ü.- mes min 58r/7
ü.- meŋ 58r/6
ü.- meŋiz 58r/6
ü.- meŋler 58r/6
ü.- miş 58r/8-9
ü.- mişeŋ 58r/10
ü.- se 58r/20
ü.- se bolmas 58r/13
ü.- sek 58r/16
ü.- sün 58r/21
ü.- ür 58r/2, 58r/2
ü.- ürdik 58r/21
ü.- ürem 58r/8-9
ü.- ürgen 58r/3
ü.- ür min 58r/7
ü.- ürüm 58r/8-9

ür

ü. 70v/18

ür -

ü. 67r/8, 70v/18
ü.- di 2 66v/26
ü.- di 1 66v/26
ü.- dik 67v/12
ü.- duḳ 66v/28
ü.- dük 66v/28
ü.- düŋ 66v/26
ü.- e 67v/12
ü.- e almaş 67r/24
ü.- e ür-e 67r/25
ü.- edürgen 67r/6-7
ü.- edür min 67r/13
ü.- edür sin 67r/15
ü.- eli 67r/28
ü.- eliŋ 67r/28
ü.- e min 67r/13
ü.- erdik 67v/14
ü.- erem 67r/13
ü.- ergen 67r/6-7
ü.- er min 67r/13
ü.- er sin 67r/15
ü.- ey 67r/27
ü.- eyin 67r/27
ü.- ge biz 67r/28
ü.- geç 67v/2
ü.- geli 67r/29
ü.- gen 67r/6-7
ü.- gençe 67v/4
ü.- ge sin 67r/20
ü.- gey 67v/11
ü.- gey biz 67r/28
ü.- gey sin 67r/20
ü.- gil 67r/11
ü.- güçe 67v/4
ü.- güçi 67v/4
ü.- güdik 67v/14, 67v/15
ü.- gülük 67v/11
ü.- güm 67v/6
ü.- günçe 67v/4
ü.- güsi 67v/10
ü.- güŋ 67v/8
ü.- maḳ 66v/21
ü.- me 67r/9
ü.- medin 67r/23
ü.- mek 66v/23, 66v/25, 70v/23
ü.- men 67r/12
ü.- mes 67r/22
ü.- mesi/mezi 67r/22
ü.- meŋ 67r/11
ü.- meŋiz 67r/12
ü.- meŋler 67r/12
ü.- meydür 67r/2
ü.- miş 67r/21
ü.- müşeŋ 67r/21
ü.- se 67v/12
ü.- sek 67r/28
ü.- sün 67v/12
ü.- üben 67r/21
ü.- üp 67r/21
ü.- üŋ 67r/11
ü.- üŋler 67r/11
ü.- üŋüz 67r/11

ürdür -

ü.- mek 67v/23

ürgü

ü. 71r/23
ü.+ de 71r/24

ürgüde - bkz. **ürgülemek**
ü. 69v/19
ü.- ben 69v/24
ü.- dik 70r/6-7
ü.- dük 69v/14
ü.- ge biz 70r/1
ü.- geç 70r/2
ü.- geli 70r/2
ü.- gen 69v/16-18
ü.- gençe 70r/3-4
ü.- gey 70r/5
ü.- gey biz 70r/1
ü.- gil 69v/19
ü.- güçe 70r/3-4
ü.- güçi 70r/3-4
ü.- güdik 70r/6-7
ü.- gülük 70r/5
ü.- güm 70r/3-4
ü.- günçe 70r/3-4
ü.- güŋ͡g 70r/3-4
ü.- li 70r/1
ü.- liŋ͡g 70r/1
ü.- me 69v/19
ü.- medin 69v/27
ü.- megil 69v/19
ü.- mekim 69v/23
ü.- megüm 69v/23
ü.- mek 3v/25, 69v/12
ü.- mek olmas 69v/28-29
ü.- men 69v/21
ü.- mes 69v/26
ü.- mesi/mezi 69v/27
ü.- mes min 69v/21
ü.- meydür 69v/16-18
ü.- meŋ͡g 69v/21
ü.- meŋ͡giz 69v/21
ü.- meŋ͡gler 69v/21
ü.- miş 69v/24
ü.- mişeŋ͡g 69v/26
ü.- p 38r/22, 69v/24, 69v/25
ü.- p bolmas 69v/27
ü.- r 69v/14, 69v/15, 69v/16-18
ü.- rdik 70r/6-7
ü.- rem 69v/22
ü.- rgen 69v/16-18
ü.- rim 69v/23
ü.- r min 69v/22
ü.- se 70r/5
ü.- se bolmas 69v/28-29
ü.- sek 70r/1
ü.- si 70r/5
ü.- sün 70r/6-7
ü.- y 69v/13, 69v/30
ü.- y almas 69v/28-29
ü.- y ürgüde-y 69v/28-29
ü.- ydür 69v/14
ü.- ydür min 69v/22
ü.- yin 69v/30
ü.- y min 69v/22
ü.- yü 69v/28-29
ü.- ŋ͡g 69v/20
ü.- ŋ͡giz 69v/20
ü.- ŋ͡gler 69v/20

ürgüle - bkz. **ürgüdemek**
ü. 69v/19
ü.- ben 69v/24
ü.- dik 70r/6-7
ü.- dük 69v/14
ü.- ge biz 70r/1
ü.- geç 70r/2
ü.- geli 70r/2
ü.- gen 69v/16-18
ü.- gençe 70r/3-4
ü.- gey 70r/6-7
ü.- gey biz 70r/1
ü.- gil 69v/19
ü.- güçe 70r/3-4
ü.- güçi 70r/3-4
ü.- güdik 70r/6-7
ü.- gülük 70r/5
ü.- güm 70r/3-4
ü.- günçe 70r/3-4
ü.- güŋ͡g 70r/3-4
ü.- li 70r/2
ü.- liŋ͡g 70r/2
ü.- me 69v/19
ü.- medin 69v/27
ü.- megil 69v/19
ü.- mekim 69v/23
ü.- megüm 69v/23
ü.- mek 69v/12
ü.- mek olmas 69v/28-29
ü.- men 69v/22
ü.- mes 69v/26
ü.- mesi/mezi 69v/27
ü.- mes min 69v/22
ü.- meydür 69v/16-18
ü.- meŋ͡g 69v/21
ü.- meŋ͡giz 69v/21
ü.- meŋ͡gler 69v/21
ü.- miş 69v/24
ü.- mişeŋ͡g 69v/26

ü.- p 69v/24
ü.- p bolmas 69v/28-29
ü.- r 69v/14, 69v/15
ü.- rdik 70r/6-7
ü.- rem 69v/23
ü.- rgen 69v/16-18
ü.- rim 69v/23
ü.- r min 69v/23
ü.- se 70r/6-7
ü.- se bolmas 69v/28-29
ü.- sek 70r/1
ü.- si 70r/5
ü.- sün 70r/6-7
ü.- y 69v/13, 69v/30
ü.- y almas 69v/28-29
ü.- y ürgüle-y 69v/28-29
ü.- ydür 69v/14
ü.- ydürgen 69v/16-18
ü.- ydür min 69v/23
ü.- yin 69v/30
ü.- y min 69v/22
ü.- yü 69v/28-29
ü.- n͡g 69v/20
ü.- n͡giz 69v/20
ü.- n͡gler 69v/20

ürgün
ü. 74r/3

ürk - bkz. **hürkmek** ve **ürküşmek**
ü. 69r/1
ü.- dik 69r/11
ü.- e 69r/10
ü.- e almas 69r/6
ü.- e ürk-e 69r/7
ü.- edür 68v/28
ü.- edürgen 68v/29
ü.- edür min 69r/3
ü.- eli 69r/8
ü.- eli n͡g 69r/8
ü.- er 68v/28, 68v/29
ü.- erdik 69r/11
ü.- erem 69r/3
ü.- ergen 68v/29
ü.- erim 69r/3
ü.- er min 69r/3
ü.- ey 69r/7
ü.- eyin 69r/3, 69r/7
ü.- ge biz 69r/8
ü.- geç 69r/8
ü.- geli 69r/8
ü.- gen 68v/29
ü.- gençe 69r/9
ü.- gey 69r/10
ü.- gey biz 69r/8
ü.- gil 69r/1
ü.- güçe 69r/9
ü.- güçi 69r/9
ü.- güdik 69r/11
ü.- gülük 69r/10
ü.- güm 69r/9
ü.- günçe 69r/9
ü.- güsi 69r/10
ü.- gün͡g 69r/10
ü.- me 69r/1
ü.- medin 69r/6
ü.- megil 69r/1
ü.- mekim 69r/3
ü.- megüm 69r/3
ü.- mek 68v/27, 69r/11
ü.- mek olmas 69r/6
ü.- men 69r/2
ü.- mes 69r/5
ü.- mesi/mezi 69r/5
ü.- mes min 69r/2
ü.- meydür 68v/29
ü.- men͡g 69r/2
ü.- men͡giz 69r/2
ü.- men͡gler 69r/2
ü.- miş 69r/4
ü.- mişen͡g 69r/5
ü.- se 69r/10
ü.- se bolmas 69r/6
ü.- sek 69r/7
ü.- sün 69r/10
ü.- ti 68v/28
ü.- tük 68v/28
ü.- üben 69r/4
ü.- üp 69r/4
ü.- üp bolmas 69r/6
ü.- ün͡g 69r/1
ü.- ün͡gler 69r/2
ü.- ün͡güz 69r/2

ürkek
ü. 71r/20

ürker
ü. 71r/19

ürkü (RT)
ü. 71/23
ü. 71/25

ürkünç
ü. 71r/26

ürkünçlük bkz. **hürkünç**
ü. 71r/27

ürküş - bkz. **ürkmek**
ü.- mek 69r/11

ürküt - bkz. **hürkütmek**
ü.- mek 69r/12
ü.- ep 38r/22

ürper -
ü.- mek 2 70v/17
ü.- mek 1 70v/17

ürünli
ü. 71v/23

üsküf (RT < Rum.)
ü. 75r/24

üst
ü. 75r/14
ü.+ ide 19v/12, 37v/20, 43r/29, 60r/19, 65v/10, 82r/29, 96r/18-19, 111v/27,
ü.+ idedür 40v/3-4
ü.+ deki 75r/18
ü.+ idin 50r/16
ü.+ ige 7r/18-19, 7r/19, 19v/13, 22r/27, 67v/2, 70r/23, 112r/14
ü.+ ine 22r/27, 22r/28, 75r/15, 20r/23, 20r/24

üstād
ü. 11v/18, 69v/2, 91r/20
ü.+ ı 3v/19

üstele - bkz. **üstünlemek**
ü.- mek 75r/7

üstelet - bkz. **üstünletmek**
ü.- mek 75r/7

üstün 1
ü. 75r/15, 75r/16, 75r/17
ü.+ i 75r/18

üstün 2
ü. 75r/15

üstünle - bkz. **üstelemek**
ü.- mek 75r/7

üstünlet - bkz. **üsteletmek**
ü.- mek 75r/8

üş - (RT)
ü.- maḳ/ġ 75v/20

üşen - (RT)
ü.- maḳ 75v/21
ü.- ür 75v/22

üşündi (RT)
ü. 76r/8

üşür - (RT)
ü.- maḳ/ġ 75v/20
ü.- ün͡g 75v/21

ütelgü
ö. 62r/28

ütme
ü. 62v/4-5, 62v/6

üyegü bkz. **eyegü**
ü. 92v/1

üyez / uyaz (RT)
u. 92r/29

üygüde -
ü.- rdürgen 69v/16-18

üyle (Mo.)
ü.- 92v/20

üz 1
ü. 20v/18, 20v/19-2026r/1, 73v/3, 73v/8, 73v/9-10
ü.+ e 42r/10, 73v/7, 74r/16
ü.+ idin 86r/9

üz 2
ü. 73v/3

üz 3
ü. 73v/3

üz 4
ü. 73v/3

üz - bkz. **üzmeklik**
ü. 72r/8, 72r/9, 73v/15, 73v/3, 71v/25
ü.- di 72r/3, 83r/23
ü.- dik 72v/5, 72v/7
ü.- dük 72r/4
ü.- düm 72v/15, 98v/25
ü.- e 72v/5
ü.- e almas 72r/21
ü.- e üz-e 72r/22
ü.- edür 72r/4
ü.- edürgen 72r/7
ü.- edür min 72r/14
ü.- eli 72r/24, 73r/11
ü.- eliŋ 72r/25, 73r/11
ü.- e min 72r/14
ü.- er 72r/4, 72v/21
ü.- erdik 72v/8, 73r/17
ü.- erdiŋ 46r/14
ü.- erem 72r/14, 72v/28-29
ü.- ergen 72r/7
ü.- erim 72r/15, 73r/1
ü.- er min 72r/14, 72v/28-29
ü.- ey 72r/23, 73r/9
ü.- eyin 72r/23, 73r/9
ü.- ey min 72v/28-29
ü.- ge biz 72r/24
ü.- geç 72r/27
ü.- geli 72r/25
ü.- gen 72r/7
ü.- gençe 72r/29
ü.- gey 72v/5
ü.- gey biz 72r/24
ü.- gil 72r/10, 72r/11
ü.- güçe 72r/29
ü.- güçi 72r/27, 72r/28
ü.- güdik 72v/7, 72v/8
ü.- gülük 72v/4
ü.- güm 72v/1
ü.- günçe 72r/29
ü.- güsi 72v/3, 72v/4
ü.- güŋ 72v/2
ü.- me 72r/12
ü.- medin 72r/20
ü.- megil 72r/12
ü.- mekim 72r/16
ü.- megüm 72r/16
ü.- mek 71v/27, 72r/13, 72v/21, 73r/18
ü.- men 72r/14
ü.- mes 72r/19
ü.- mesi/mezi 72r/19
ü.- mes min 72r/14
ü.- meydür 72r/6
ü.- meŋ 72r/13
ü.- meŋiz 72r/13
ü.- meŋler 72r/13
ü.- miş 72r/17
ü.- mişeŋ 72r/18
ü.- se 72v/5
ü.- se bolmas 72r/21
ü.- sek 72r/24
ü.- sün 72v/5
ü.- üben 72r/17
ü.- üp 62v/26, 72r/17, 72r/18
ü.- üp bolmas 72r/21
ü.- üŋ 72r/13
ü.- üŋler 72r/13
ü.- üŋüz 72r/13

üze
ü. 20v/16, 27v/14, 56r/6, 73r/8, 74r/15, 83r/26, 99v/11, 105r/26, 107v/26, 110v/21-22, 118v/10
ü.+ dür 19v/13

üzengü
ü. 73v/20

üzeri
ü.+ nden 76v/14-15

üzerlik
ü. 73v/24

ʿÜzeyir
ʿÜ. 70r/22

üzgeli
ü. 72r/26

üzgün
ü. 74r/1, 74r/3
ü.+ i 74r/3

üzlük
ü.+ ümnüŋ 72v/7

üzmek
ü.+ ni 71v/29

üzmeklik bkz. **üzmek**
ü.- 71v/25, 71v/28

üzre
ü. 15v/17, 20r/17, 22r/6, 25r/11, 27v/15, 27v/2, 30r/29, 38r/7, 40v/19, 50r/3, 51r/1, 65v/5, 67v/7, 70v/20, 71r/12, 71v/27, 73r/8, 73v/23, 73v/24, 74r/16, 76r/10, 78v/18, 78v/2, 86v/8, 88v/19, 91r/7, 95r/9, 99r/27, 104v/20, 107v/16, 108r/3

üzük 1
ü. 74r/8, 74r/9

üzük 2
ü. 74r/8

üzük 3
ü. 74r/8, 74r/11,

üzül -
ü.- edürgen 72v/14
ü.- gen 72v/14, 72v/16
ü.- mek 72v/14
ü.- ürgen 72v/14

üzüş -
ü.- mek 72v/9
ü.- miş 72v/11
ü.- tiler 72v/10, 72v/11
ü.- üben 72v/11
ü.- üp 72v/11, 72v/13, 82r/29

V

vābeste (Fa)
v. 110r/15
v.- yi dünyā 48r/18

vācib (Ar)
v. 100v/1

vaʿd (Ar)
v.+ ıŋ͡gġa 22v/19

vaʿde (Ar)
v. 22v/18, 22v/25, 38r/18, 52r/4, 62r/15
V.+ ġa 10v/8
v.+ sidin 51r/27, 75r/23

vādi (Ar)
v. 8v/15, 32v/12-13, 36v/6
v.+ de 19v/17
v.- yi ḥicrānda 24r/25
v.- yi īmen 18r/16-17

vaḥdet (Ar)
v. 109r/28
lāf-ı v.+ din 83r/15

vā-ḥasretā (Ar)
v. 68v/10

vaḥşī (Ar)
murġ-ı v.+ yi 75v/21

Vaḳfiye
V. 54v/22, 95r/6, 112v/15
V.- yi Medrese 53v/10
V.- yi Iḫlāṣiye 117v/20-21

Vaḳfnāme
V. 41v/24
V.- yi Medrese-yi İḫlāsiye 2r/23

vāḳiʿ (Ar)
v. 79v/13, 109r/12, 109v/12

vāḳıf (Ar)
v. 51v/25, 90v/23, 91r/4, 114v/20

vāḳéʿé (Fa<Ar)
v. 117v/18

vāʿiẓ (Ar)
v. 96r/5

vaḳt (Ar)
v. 116v/15
v.+ i 107v/16, 56r/19, 66v/29, 70v/20, 75v/27, 80r/23
v.+ ıdın 59v/17

vālā (Fa)
gevher-i v.+ sı 78r/3

vālih (Ar)
v. 97r/21

v.+ i 60v/1

var -
v.- sun 73v/3
v.- up 5r/8

var
v. 51v/15

varaḳ (Ar)
v. 96v/17

vāriṣ (Ar)
v. 46r/20, 91r/27

vaṣf (Ar)
v. 80v/23
v.+ ıdın 78r/18
v.+ ın 18v/6, 24r/18, 77r/18
v.+ ın͡gnı 27v/11

vaṣl (Ar)
v. 24v/27, 36r/23, 39r/10, 64r/14, 71r/5, 88v/24, 93v/1, 100v/8, 108v/25, 109r/28, 114r/17
ʿayn-ı v. 48v/5
ḫᵛān-ı v.+ ıda 80r/4
nesim-i v. 93v/3
rişte-yi v. 67r/17
v.+ dın 26r/10-11
bahār-ı v.+ dın 37v/24
şemīm-i zülf-i v.+ idin 104v/12
v.+ ıdın 54v/6
v.+ ıġa 26r/23
v.+ ın 115v/4
v.+ ına 5r/6
v.+ ın͡ga 19v/16, 71v/28, 71v/4

Vaṣṣāf
V. 49r/17, 82v/27, 114v/28-29
Tārīḫ-i V. 117v/17-18
Tārīḫ-i V. 51v/19, 62v/15

vaṭan (Ar)
v. 100r/22, 8v/6
v.+ ġa 108v/3
v.+ gāh 56r/12, 80v/2
v.+ ġa 81r/7, 9r/8
v.+ ım 9v/20

vāv (Ar)
v.+ ını 115r/8, 18r/14

vāy
v. 12v/4-5, 17r/17, 22r/3

vaʿẓ (Ar)
v. 90r/21

***vaż*ʿ** (Ar)
v. 56r/2

ve (Ar)
v. 3v/20, 3v/21, 4r/10, 7r/8, 7v/11, 7v/12, 8r/15, 9r/14, 10r/23-24, 11r/8-9, 13r/28, 18v/24, 18v/26, 23r/11, 26r/10-11, 29v/7, 30v/18, 30v/29, 33r/19-20, 35v/6, 36r/23, 36v/9-10, 37r/10, 37r/17, 40r/7-8, 41v/20, 41v/21, 41v/25, 42r/4, 42r/5, 44r/7, 44v/25, 45v/16, 48r/16, 49r/13, 50r/17, 51v/19, 52v/25, 53r/8, 54r/23, 57v/1, 60v/10, 61r/26, 62r/24, 62v/16, 62v/4-5, 63v/12, 63v/7, 64r/15, 66r/5, 70r/23, 70v/26, 71r/24, 71r/8-9, 71v/15, 71v/20, 72r/29, 72r/3, 72v/20, 73v/27, 73v/28, 73v/3, 74r/11, 74v/12, 75r/16, 76r/7, 74r/9, 78v/4, 80r/6, 81r/17, 83r/12, 87r/16, 88r/1, 88v/23, 89r/11, 92r/26, 92r/27, 92r/29, 93r/20, 94r/20, 95v/18, 99r/23, 99v/6, 100r/29, 102r/6, 103r/25, 104r/3, 106v/8, 107r/28, 108r/10-11, 108r/13, 108v/11-12, 111r/29, 112v/16, 114r/3, 115v/2-3, 117v/15, 117v/19, 117v/20-21, 118r/13, 118r/24

vech (Ar)
v. 117v/17, 50r/5
v.- i maʿāş 42r/5
v.+ din 76r/5

vedāʿ (Ar)
v. 67r/20

vediʿat (Ar)
v. 76v/22

vefā (Ar)

v. 10v/8, 12r/19, 16r/23, 18v/28, 21v/14, 22v/18, 22v/19, 69v/9, 74r/4, 74r/9, 88r/1, 91r/28, 102v/10, 107r/3, 110r/6
lāf-i v. 102r/7
terk-i v. 12r/19
tāb-i v.+ dın 105r/21
v.+ lar 5v/29
v.+ nı 59r/3
v.+ sızdur 16v/23
v.+ sızlar 114r/25
v.+ sızlıġ 71v/12

vefā-dār (Ar-Fa)
yār-ı v. 34r/23

veh (Fa)
v. 18r/7, 24v/24, 26v/11, 36r/4, 40r/3, 48r/7, 53v/20, 54v/6, 57v/23, 58v/17, 63v/8, 64r/26, 88v/16, 94r/8, 96v/29, 97r/12, 97v/25, 100r/1, 101v/14, 114r/29

veh-veh (Fa)
v. 31v/3

vehm (Ar)
v. 17v/24
v.+ ide 36v/16
v.+ idin 16r/17, 40r/21

velī (Ar)
v. 9v/13, 17v/22, 18v/19, 18v/22, 18v/29, 23v/4, 23v/9, 26v/22, 30r/26, 40r/29, 40v/13, 65v/9, 65v/26, 69v/2, 73v/6, 90v/15-16, 118v/9

velīʿahd (Ar)
v. 85r/21

velīk (Ar)
v. 54v/7, 78r/1, 94r/8, 105v/11-12

velīkin (Ar)
v. 58r/25, 71r/4, 73v/15, 112v/22

vėr -
v.- me 43v/13
v.- ecek olsa 17v/27, 17v/28-29
v.- ür 86v/16

veraʿ (Ar)
v. 89v/5

verd (Ar)
v. 86r/21, 109v/2

verziş (Fa)
v.+ i 44r/7

vesīʿ (Ar)
v. 7v/11

vesme (Ar)
v. 74r/16

vezīr (Ar)
v. 85v/3
v.- i kārdān 65r/27

vezn (Ar)
v. 72r/2, 8r/28
v.+ ide 86r/24-25

viṣāḳ (Ar)
v.+ ıġa 22r/22, 3v/8
v.+ ıġa 73r/27

viṣāl (Ar)
v. 9r/6, 12r/25, 20r/16, 53r/6, 75v/10
ṣubḥ-i v. 108v/5
bezm-i v. 18r/9
maḥrem-i ḥarīm-i v. 94r/26-27
v.- i cāvīd 16v/23
v.+ dın 112v/15
v.+ ı 20v/6
v.+ ıdın 64v/28
v.+ ın͡ğ 60r/8, 88v/15
v.+ ın͡ğa 28v/4

vilāyet (Ar)
v. 42v/21
v.+ lerin 82r/3

vīrān (Fa)
v. 23v/16
v.+ dur 49v/13
v.+ ıda 18v/10
cism-i v.+ ımġa 78r/10
v.+ lıġ 23v/18

v.+ lıġın 18v/9

vīrāne (Fa)
gūşe-yi v.+ din 16v/29
v.+ niñg 25v/14
v.+ niñg dīvārını 25v/14

vo bkz. **ve**
v. 113r/7

vu bkz. **ve**
v. 12v/28, 49r/14, 62v/26, 75r/17, 91r/2, 93r/22, 115r/3

vuḳūf
v. 100r/18

vü bkz. **ve**
v. 11r/22, 12r/19, 16r/9, 17r/28, 25v/24, 26r/20-21, 36r/9, 39r/15, 40r/14, 41r/4, 45r/28, 45v/22, 45v/23, 54v/9, 58r/23-24, 58v/1, 59r/16, 59v/26, 64v/12, 66r/6, 67r/1, 67r/19, 72r/9, 73r/21, 73r/7, 97r/10, 97v/5, 99r/26, 99r/28, 99v/13, 100r/29, 108v/18, 108v/26, 109r/14, 110r/15, 111r/29, 113r/11, 113r/14, 114r/12, 117v/16

vücūd
v.- i ḫāricī 10r/23-24
v.+ ı 8r/15
v.+ um 28r/23, 87v/12

Y

yā
y. 47v/26
y.+ dın 26v/17, 77v/15-16

yā
y. 8v/7, 13r/3, 15v/29, 16v/26, 20v/6, 20v/7, 22r/14, 22v/19, 25r/20, 26r/2, 26v/4, 31v/27, 42r/6, 43r/29, 45v/24, 48r/23, 51v/21, 54r/28, 57r/4-5, 60r/17, 67v/19, 76r/13, 82r/19, 83r/21, 88r/2, 89r/9, 92v/22, 93v/6-7, 102v/12, 109r/26, 111r/21, 116r/8-9, 118r/13

yād (Fa)
y. 7v/15, 28r/23, 87v/11, 87v/15, 93v/6-7, 113r/4
bezm-iʿıyşi y.+ ıdın 4r/17
y.+ ımġa 92r/27

yādigār (Fa)
y. 40r/2

yafraġ
y. 19v/11, 19v/13, 79r/11
y.+ ları 63v/12

yafraḳ
y. 19v/13, 77v/20

yaġ -
y. 19v/27
y.- ar 43v/12, 106v/3, 110v/25
y.- ar 43v/11
y.- dı 90v/1, 100r/16, 117v/2
y.- ġuçı 25r/22
y.- ın
y.- ıp 64r/15, 106v/25
y.- maḳ 19r/15

yaġ 1
y. 68v/16, 96r/2-3
y.+ ı 65v/29

yaġ 2
y.+ (ġ)a 55v/21

yaġdur -
y.- ġalı 112v/8

yaġılıḳ
y. 113r/11

yaġın
y. 5v/6, 8r/3, 19r/15
y.+ ı 109v/7

yaġdur -
y.- urġa 67r/1

yaġı
y.+ larnıñg 7r/18-19
y.+ larnıñg 7r/19

yaġın
y. 20r/4, 62r/17-18
y.+ ı 64r/15

yaġma
y. 69v/3

Yaġma
Y. 113r/5
ḳéblé-yé Y. 113r/7

yaḫşı
y. 3r/29, 16v/21, 30v/29, 54r/10, 89r/26, 91r/28, 96r/5, 100v/4, 108v/15
y.+ dur 28r/10, 47r/10-11, 108v/27
y.+ lar 15r/18, 46r/14
y.+ lıġ 91r/28
y.+ raḳ 23r/12, 23r/13, 118v/1

yaḫşı *est* (Tü-Fa)
y. 26r/4

Yaḥyā
Ḥażret-i Y. 108v/10

yaḫūd
y. 22v/19, 27v/14, 36v/24, 37v/27, 77r/14, 71v/20, 89v/25, 100r/6, 100v/8, 102v/12, 109r/12

yaḳ -
y. 12r/25, 19v/26, 75v/10
y.- arġa 57v/6
y.- ıp 11r/19, 91v/6
y.- maḳ 19r/16

yaḳa
y.+ sıda 61r/25
y.+ sın 24r/23

yaḳa oyundusı
y. 93r/3

yaḳıl -
y.- ġudik 68v/21

yaḳın
y. 19r/16, 20v/3
y.+ ıda 82v/15

yaḳınlaş -
y.- turdı 3r/5

yaḳīn (Ar)
y. 56v/2, 76v/16, 81v/17, 86r/18, 109v/13

Yaʿḳūb
Ḥażret-i Y. 108v/11-12

yāḳūt (Ar)
y.- ı nāb 93r/22

yalaŋ͡ġ
y. 12r/29, 24v/29, 102r/1
y.+ ġa 58r/11

yalbar -
y.- dım 102r/7
y.- u 43r/3

yalġan
y. 51r/27, 73v/13-14, 75r/23, 95v/25, 117v/5

yalġançı
y. 73v/13-14

yalġuz
y. 26r/10-11, 108v/27
y.+ luġum 91v/11
y.+ luḳ 23v/28

yalman
y. 57r/1

yama -
y. 9v/2
y.- ma 9v/3
y.- madı 10r/3
y.- mamaḳ 10r/1
y.- maḳ 9v/29

yamaḳ
y. 9v/28

yaman
y. 43r/1, 92v/14, 112v/5
y.+ ı 16v/21
y.+ lar 15r/18, 46r/14
y.+ lıġ 112v/5

yaman *est* (Tü-Fa)
y. 26r/4

yamġur
y. 8r/4, 62r/17-18, 79r/8, 87r/16, 100r/16, 106v/25, 106v/3

yan -
y.- an 8r/20, 8r/21
y.- ar 65v/29, 75v/19, 118v/14
y.- arda 59r/25
y.- ġan 8r/20
y.- dı 3v/8, 6v/1, 73r/27
y.- dum 11r/8-9
y.- ıp 81r/7, 9r/8
y.- ma 10v/24
y.- maġum 38v/23-24
y.- mas 66v/25
y.- maḳ 10v/24
y.- mış 109v/15

yan
y. 7r/17, 8v/15, 25v/13, 25v/25, 32v/12-13, 44v/6, 57r/15, 71r/15, 71v/4, 78v/18, 91r/18
y.+ dın 27v/17, 39v/6, 48v/6
y.+ ı 65v/11
y.+ ıda 57r/9, 68v/4
y.+ ıdın 62v/12, 94r/13, 109v/8
y.+ ıġa 70v/10, 83r/25
y.+ ıma 20r/17
y.+ ımda 82v/13
y.+ ımdın 102v/23
y.+ ımġa 20r/10

yana
y. 13r/26, 26r/18, 37r/5, 38v/17, 40r/3, 44r/12, 59v/17, 59v/6, 62r/24, 70v/10, 71r/16, 74v/2, 81v/10, 91v/11, 108v/13, 109v/14

yaŋ͡ga
y. 26r/18

yaŋ͡gaġ
y. 76r/10

yançar
y. 92r/17

yaʿnī (Ar)
y. 57v/14, 72v/18, 75v/19, 75v/7, 101v/19, 105v/25, 114v/26

yaŋ͡gı
y. 26v/4, 81v/15, 100r/24

yaŋ͡gıl -
y.- mas 63v/19

yaŋ͡glıġ
y. 3v/24, 4r/17, 20v/4, 22r/16, 23r/29, 23v/4, 26r/15, 26r/18, 37r/12, 44v/6, 46r/6, 48r/1, 51r/17, 59r/16, 63v/4, 67r/4, 78v/19-20, 81r/5, 92v/15, 92v/16, 93r/19, 100r/24, 101r/11, 106v/22, 109r/5, 108r/6, 118r/13
y.+ dur 73v/24

yaŋ͡glıḳ
y. 21r/12

yanma -
y.- dın 10v/25

yap -
y.- ġaç 91v/1
y.- maḳ 19v/4, 19v/5-6
y.- tıŋ͡ 6r/4

yapıştur -
y.- ġan 71v/4

yapraḳ
y. 104v/20

yapuş -
y.- mışlar 31r/9, 3r/22
y.- tı 18r/24

yap yası
y. 16v/11

yap yaşıl
y. 16v/10

yar -
y.- ar 92r/27
y.- ġa siz 33v/3
y.- dı 118r/5, 74v/1
y.- ġalı 57r/11

y.- ġu 5v/6
y.- ır 33v/25
y.- maḳ 26r/28
y.- urġa 75v/7

yār (Fa)
y. 3r/22, 10v/27, 16r/23, 16r/25, 17v/1, 18r/11, 19v/21, 24r/16, 24v/29, 26r/19, 26r/20-21, 26v/1, 28v/26, 31r/8, 33v/28-29, 34r/23, 34r/3, 39v/16, 40r/7-8, 40v/15, 46r/27, 49r/12, 54r/28, 56r/16, 61r/3, 65r/1, 69r/24, 69v/9, 74r/15, 74r/2, 80v/15, 80v/18, 82v/16, 83r/20, 92r/23, 95v/6, 96r/13, 98v/11, 99v/13, 99v/14, 104v/15, 111r/21, 115v/10
y.+ a 74v/2
teşrif-i y. 86v/11
ẕikr-i leb-i y. 12r/13
y.- i ẕarīf 100r/18
y.- ı ḫoş 109r/10-11
y.- ı vefā-dār 34r/23
y.+ ġa 56r/27-28
y.+ ıŋ͡g 41r/4
y.+ ı 100r/19, 12r/14, 20r/16, 63r/12
y.+ ım 16r/9, 37v/26, 62v/22
y.+ ımġa 66v/4
y.+ ıŋ͡g 9v/19
y.+ lıġ 99v/14
y.+ sız 52v/25

yara -
y.- mas 82v/20
y.+ maslıġı 92r/26
y.- ydur min 36r/20

yara
y.+ sı 88v/11, 102v/23

yarasa
y. 16v/24

yaraş -
y.- a kirek bol-ġay 9r/12-13, 9r/14

yarat -
y.- mıştur 66r/3

yaraḳ
y. 23v/10, 36v/9-10, 77v/15-16
y.+ ını 3r/16

yaraḳan (Ar)
ayn-ı y.+ dın 37v/18

yā Rab (Ar)
y. 13r/19, 20v/3, 39v/22, 59r/3, 59v/28, 62v/12, 63v/21, 64v/14, 73r/16, 80r/5
naʿre-yi y. 52r/14

yarġu
y. 68r/12

yarġuçaḳ
y. 17v/19

yarıl -
y.- maydur 6r/26, 6r/27

yarım
y. 40v/13, 59v/20, 86r/29

yarış -
y.- ıŋ͡g 60r/19

yarlıġ
y. 50r/2, 50r/3
y.- ı altun tamġa 50r/8
y.+ é 49r/18

yarlıġāt
y. 50r/6

yarmaḳ
y. 19v/14

yart -
y.- tı 42r/7

yaru - bkz. **yaruş**
y.- dı 65r/7
y.- maḳ 4r/22, 18r/25
y.- p 70v/26
y.- rı 62v/27

yaruġ
y.+ luġ 23v/4
y.+ luġı 24r/21

yaruḳ

y. 32v/3-4, 53v/11, 58v/12, 68r/12

yaruş - bkz. **yaru-**
y.- maḳ 4r/21, 18r/25
y.- may 39r/18
y.- tı 18r/26

yarut -
y.- maḳ 91r/27
y.- sa bol-mas 16v/21, 16v/23
y.- tı 109r/20
y.- up 63v/27

yasa -
y.- maḳ 19v/4
y.- dılar 18r/3
y.- dım 22v/2
y.- l 5v/5
y.- l-ġaç 4r/6
y.- mışi 3v/15
y.- ptur 35r/28
y.- vul 7r/22
y.- y 43v/22

yasaḳ
y. 4v/18

yasal - bkz. **yasan-**
y.- ġay 26v/8
y.- maḳ 4r/4
y.- ur 22v/3

yasal
y. 75r/10

yasan - bkz. **yasal-**
y.- maġı 4r/7
y.- maḳ 4r/4

yasançaḳ
y. 17v/20, 7r/26

yasar -
y.- da 4r/6

yasaş -
y.- ıp 18v/25

yastan -
y.- ıban 90r/16

yaş
y. 21v/23, 35v/4, 40v/26, 77r/1, 85v/6-7, 104r/22, 114r/29
y.+ ı 78v/6
y.+ ıdın 113r/14
y.+ ıdur 19v/17
y.+ ım 73r/16, 77r/15, 114r/29
y.+ ımnı 118r/8
y.+ ıŋ͡ġ 73r/16
y.+ lar 35v/4
y.+ lıġ 13r/28

yaşıl
y. 109v/8

yaşımtul
y. 17r/22

yaşun -
y.- a durġanı 6r/22, 6r/25
y.- ġan 6r/17
y.- ġanı 6r/25
y.- maḳ 52v/18
y.- uptur 61r/3
y.- urġan 6r/22
y.- urġanı 6r/25

yaşur -
y.- dı 32v/19-20
y.- ul-ġan 6r/18
y.- un 30v/27, 77r/1, 92v/16
y.- ur min 41v/26

yaşur
y.+ un 117r/4, 54r/20

yat -
y.- ġan 49v/28
y.- ġunça 20r/16
y.- ıp 65v/26, 96r/18-19
y.- maḳ 4v/5
y.- mışam 25v/8
y.- tı 73r/23
y.- tım 24r/8
y.- ur 73r/8, 96r/18-19

yat
y. 69r/4, 73v/13-14, 73v/15
y.+ nı 73v/13-14

yatur -
y.- maḳ 4v/5

yavġan
y. 86v/19

yāve (Fa)
y. 51r/4

yavrı
y. 118r/12

yavurġan
y. 26v/21, 26v/22

yavuş -
y.- tı 88v/12

yavuḳ
y.+ raḳ 23r/4

yay
y.+ ıŋ͡ġa 67v/8
y.+ laḳ 17r/23

yay -
y.- mış 45r/22

yayaġ
y.+ lıġ 39r/15

yayıl -
y.- dı 117v/17
y.- ġan 91v/2

yaz -
y.- ar 27v/11
y.- arda 42r/26
y.- ġa siz 33v/3
y.- dı 113r/12
y.- dıŋ͡ğ 50r/1
y.- ġanlar 95v/23
y.- ġannı 49r/13
y.- ġay 76r/3-4
y.- ġay mu 77r/15
y.- ıp 58v/18, 66v/10
y.- maḳ 18v/24, 4r/27
y.- maz 9v/12, 9v/13

yaz
y. 48r/14, 99r/25

yazġur -
y.- maḳ 4r/27

yazıġ
y.+ lıġ 40v/19

yazıl -
y.- dı 28v/19, 9v/13
y.- ġan 67v/19
y.- ıp 54v/9
y.- maydur 31r/16
y.- sa 40v/3-4

yazuḳ
y. 45v/3

Yecūc
Y. 72v/12
Y. Dağı 56v/29

yeg
y. 10v/22, 93v/23

yegāne (Fa)
y. 99v/4

yek (Fa)
y. 49r/19

yek-bāre (Fa)
y. 13r/3

yeksān (Fa)
y. 63v/16

yelmā (Ar)
tīġ-i y. 49v/12

yene
y. 69r/19, 73r/4, 90r/25, 92v/25, 92v/26, 96v/21, 96v/29, 97r/18-19, 99r/18, 108r/23, 113r/11, 113r/12, 117v/22

yeŋ͡ği
y.+ din 12r/13

yeŋ͡giz
y. 10v/13

yer
y.+ deyem 5r/25

Yeşilkent

Y. 93r/17, 95v/18

yėt -
y. -er 17v/28-29

yetīm (Ar)
y. 92r/19
y.+ ler 93v/1

yetmiş
y.+ er 18r/6

yevmi'l-ḥesāb (Ar)
y. 17v/5

yi -
y. 11v/5, 11v/8, 6v/15
y.- ben 72v/13, 82v/26
y.- di 24r/6
y.- dük 25v/16
y.- gen 76v/17, 109v/10
y.- mek 3v/28, 6v/18, 6v/19, 6v/23, 24v/2
y.- mekdin 40r/29, 86v/19
y.- mese 103r/25, 113r/18-19
y.- r 6v/19, 6v/24
y.- sün 62v/1
y.- dür 6v/17, 6v/19, 6v/24, 104r/3
y.- y yi-y 11v/7

yiber -
y.- gen 111r/29
y.- ip 8r/7
y.- ür 112v/15

yig
y. 114v/28-29

yigirmi
y. 18r/4
y.+ şer 18r/5

yigit
y. 24v/15-16, 27v/2, 30r/6, 71v/27, 109v/3/4
y.+ iŋ̂g 24v/15-16
y.+ lerge 118r/1
y.+ lik 23r/28, 72v/18, 99r/21
y.+ likni 53r/8

yil
y. 21v/19, 23v/21, 32v/3-4, 106v/24, 109r/5, 111v/9, 112v/23
y.+ din 99v/11
y.+ ge 21v/20
y.+ i 7r/7, 25v/28, 86r/27
y.+ idin 24r/26
y.+ lik 23v/10
y.+ lik↔yıllıġ↔yılçılıġ 23v/6-8

yilberil -
y.- mek 4r/2

yille -
y.- mek 21v/21

yim
y.+ ni 87r/1

yimlük
y.+ ni 62v/18, 86v/29

yiŋ̂g
y. 85v/17
y.+ siz 113r/21

yiŋ̂g -
y.- di 64r/24

yine
y. 10v/11, 17r/14, 17v/27, 20r/14, 20r/15, 20v/3, 22r/6, 37r/17, 55r/4, 82r/3, 85v/25, 107r/28

yiŋ̂ge
s. 45v/16

yiŋ̂gil
y. 64r/18, 112v/21

yir
y. 17r/16, 17r/4, 21v/19, 25r/11, 26v/4, 42r/7, 43v/22, 52r/13, 53v/6, 57v/14, 62v/21, 73r/23, 79r/8, 86r/20, 100r/29, 106v/24, 108v/23, 109r/2, 109r/4
y.+ de 40v/3-4, 42r/10, 4r/14, 51r/15, 56v/1, 70v/1, 97v/3, 99r/25, 108v/16-17, 109r/24
y.+ din 7r/8, 62v/19, 64r/24, 87r/1, 87r/16, 108v/6

y.+ ge 8r/27, 21v/20, 26r/12, 36v/29, 42r/6, 44r/26, 71v/9, 76r/10
y.+ i 17r/17, 33r/29, 65v/11, 75r/17, 91v/19, 115r/10
y.+ idin 108v/3
y.+ im 74v/27
y.+ ler 89r/21
y.+ ni 13r/3, 26v/4

yirleş -
y.- mek 21v/21

yit -
y. 25r/24
y.- e almadım 25r/5
y.- er 22v/9, 66v/29, 90r/3, 114v/20
y.- ge biz 20v/6
y.- geç 10r/27, 11v/1, 12r/6, 12r/8, 61r/26, 77v/18, 80r/24, 101v/3-4, 107v/18
y.- gen 3v/23
y.- gendin 65r/12
y.- gey 80r/24
y.- gince 90r/3
y.- gür 81r/17
y.- ip 12r/8, 64r/9
y.- ip siz 82r/3
y.- iptür 93r/13
y.- medi 83r/7, 97r/3
y.- meklik 45r/28
y.- mes 44r/27, 108v/5, 108v/7
y.- mesen͡giz 75r/13
y.- mesge 114v/20
y.- miş 82r/19, 112r/8
y.- se 3r/23, 51r/15, 52v/25, 82v/16
y.- sen͡giz 33v/2
y.- ti 8r/1-2, 25r/25, 32v/19-20, 42v/13, 85v/25, 93r/21, 99v/4, 105v/16, 113r/11, 113r/8
y.- tiler 108v/7
y.- tin͡g 25r/26, 26r/19

yitgü
y. 99r/29

yitgür -
y.- di 112r/21
y.- mek 4v/15-16

yitgürt -
y.- eyin 4v/19
y.- mek 4v/17

yiti yil
y.+ lik 23v/6-8

yitikçe
y. 42r/26

yitiş -
y.- geç 55v/17
y.- gen 73r/20
y.- gil 98v/11
y.- ip 98v/17
y.- me 11r/8-9
y.- medin 11r/8-9
y.- memiş 11r/8-9
y.- mesdin 80r/21
y.- sem 19v/16, 71v/4
y.- sen͡g 75v/28
y.- ti 24r/20, 26v/11
y.- tin͡g 41v/10, 46r/6

yitişer
y. 18r/5

yiti bkz. **yitti**
y. 20v/12

yitti bkz. **yiti**
y. 18r/4, 20v/10, 20v/12
y.+ şer 18r/5

yitür -
y.- mes 102r/16
y.- sem 22r/7-8

yıbar -
y.- ıp 118v/12

yıġ -
y. 19v/27
y.- ar 53v/6
y.- dı 103r/4
y.- dın͡g 6r/4
y.- ın 5v/6
y.- ıp 93v/1
y.- maḳ 19r/14

yıġaç

y. 19v/13, 49v/3, 65v/5, 67v/9, 76r/10, 78r/6, 85r/12, 85v/29, 91r/7, 110r/5
y.+ ġa 21r/2, 88v/29, 103v/12
y.+ larnı 7r/8
y.+ nın͡g 107r/19
Tāriḫ-i Babürī y.+ larnı 93r/7

yıġla -
y. 37v/15
y.- duḳ 5r/22
y.- maḳ 44v/20, 79r/27
y.- maḳdur 117r/4
y.- min 31v/22
y.- p 82v/26, 108v/2
y.- r 6v/20, 28r/13, 78v/28
y.- ram 91v/11
y.- rımnın͡g 54r/16-17
y.- r min 116r/19
y.- r sin 99r/28
y.- sam 106v/3, 115v/10
y.- n͡g 54v/29

yıġlaş -
y.- ıp 65r/1

yıġlat -
y.- adur 91r/23
y.- ıp 11r/20

yıġıl -
y.- ġan 42r/26

yıḳ -
y. 19v/26
y.- maḳ 19r/15, 73r/21
y.- uḳ 8r/11, 25v/12, 25v/16

yıḳıl -
y. 11r/15
y.- a 11v/24
y.- a ḳop-a 11r/16, 11r/18
y.- ay 11v/26
y.- ayın 11v/26
y.- dı 38r/8, 47v/27, 68r/3
y.- ġalı 103v/19
y.- ġannı 72v/13

yıl
y. 20v/19-20, 55r/23, 58v/18, 60r/26
y.+ çılıġ 23v/6-8
y.+ çılıḳ 20v/21
y.+ çılıḳ 18r/16-17
y.+ da 42r/4
y.+ ġaça 97r/2
y.+ lar 24v/26, 99v/1, 104v/13
y.+ lıġ↔yillik↔yılçılıġ 23v/6-8
y.+ lıḳ 23v/6-8, 23v/9
y.+ ḳı 17v/11

yılan
y. 20r/13, 36v/24, 62r/21, 66v/24, 112v/10

yılbarış -
y.- ın͡g 60r/20

yılçılıḳ
y. 93v/19

yır -
y.- maḳ 26r/29

yır
y. 66r/1,

yıraḳ
y. 18r/16-17, 23r/13, 23v/6-8, 23v/9, 57r/18, 83r/9, 110r/18, 112v/18, 112v/19
y.+ dın 118v/9
y.+ ḳa 22r/20
b.+ tın 42r/24

yırt -
y.- ıp 24r/23

yoġrı yol (Mo)
y. 50r/23-25

yoḫ bkz. **yoḳ**
y. 15v/8

yoḳ
y. 3r/6, 6v/21, 7v/9, 9v/17, 9v/8, 12r/27, 13r/2, 13r/3, 15v/20, 16r/23, 16v/16, 16v/21, 17r/4, 17r/8, 18r/24, 20r/6, 21r/16, 22r/7-8, 25v/24, 26r/13, 26v/17, 30v/22, 38v/3, 40r/15, 40r/7-8, 40v/1, 40v/21, 44r/22-23, 44v/28-29, 46r/16, 49v/28, 52r/20, 52r/4, 53r/17, 54r/23,

54v/1, 62v/14, 62v/21, 63r/12, 63v/21, 65v/11, 65v/6, 68v/26, 71v/29, 73v/17, 73v/27, 75r/21, 76r/1, 77r/13, 77v/20, 79r/28, 79r/9-10, 79v/3, 80r/27, 80r/4, 80v/28, 81r/1, 85v/22, 91r/28, 92r/29, 92v/14, 93r/25, 96r/15, 97r/26, 97v/5, 99r/26, 101r/26, 101v/14, 104r/16-17, 106v/8, 111v/2, 115r/13, 117v/25, 118r/15
y.+ ġa 49v/26
y. idi 89r/28
y. irse 16v/17
y. ise 16v/17
y.+ ıdın 38v/3
y.+ luḳda 104v/11
y.+ mudur 16r/3-4, 23v/18
y.+ sa 16v/17, 18r/7, 23r/25
y.+ sin 105v/11-12
y.+ tur 107r/4, 109v/21, 114r/25, 16v/8, 23v/1, 77v/17, 96v/19
y. turur 100v/4, 108v/15, 13r/6, 16r/7, 63r/24

yoḳla -
y.- ġay 18v/10

yoḳsa
y. 43v/1, 54r/18, 70v/13, 77r/13, 79v/4, 103v/8, 108v/27, 109v/3/4

yol
y. 19v/15, 20v/21, 21v/11, 21v/12, 22v/6, 23v/9, 35v/5, 35v/6, 38r/11, 45r/29, 52r/11, 56r/13, 56v/11-12, 57r/26, 59r/16, 67r/10, 80v/3, 83r/9, 85v/25, 93r/25, 93v/19, 113r/10
y.+ da 20v/6, 30v/18, 46r/6, 53r/17, 57v/14, 93r/25, 117v/9
y.+ daş 17v/6
y.+ dın 38r/22, 38v/17, 38v/23-24, 69v/16-18, 69v/25
y.+ ġa 22v/8, 38v/2
y.+ ı 11r/22, 16v/3, 70v/20, 93v/6-7, 114v/18
y.+ ıdaġı 22v/7
y.+ ıda 53v/14, 63v/16, 76v/17, 7v/5
y.+ ıdın 38r/18, 86v/11, 93r/20, 9r/20
y.+ ıġa 53r/17
y.+ ın 19r/1, 73v/3, 98v/4, 109r/20
y.+ ında 19v/15, 57v/14
y.+ ınıŋ͡ğ 37v/25
y.+ lar 25v/14, 44r/29
y.+ nı 38r/11, 47v/26, 63v/19, 93r/25, 94r/28
y.+ um 15r/8, 15v/1, 5v/3
y.+ umnı 73v/19
y.+ uŋ͡ğ 27v/2

yol -
y.- maḳ turur 71v/27

yolda -
y.- maḳ 22v/6, 3v/25, 48r/16

yoluḳ -
y.- dı 24r/5
y.- sa 64v/20
y.- tı 24r/5

Yomut Türkmenleri
Y. 112v/27

yorġun
y.- 8v/2

yön
y. 16r/20

yörü -
y.- rde 73v/9
y.- rge 115r/3
y.- p 92r/17

yörüş
y. 5v/2, 75r/10

yörüş -
y.- üp 84v/5

yu -
y. 6v/13, 6v/7
y.- dı 79r/9-10
y.- ġan 7v/8, 7v/9
y.- p 20v/4
y.- r 6v/8
y.- ydur 6v/14

yuḳ -
y.- ar 112v/5

yulduz
y. 118r/8

yum -
y.- up 62r/24, 69v/16-18

yumaġ
y.+ dın 79r/9-10

yumruḳ
y. 22v/20
y.+ ġına 17v/11, 22v/22

yumşa -
y.- ġay 76r/8

yuḫu
y. 45v/11

Yūsuf
Y. 12v/6, 15v/8

yut -
y.- a kiriştiler 18v/24
y.- maḳ 96r/20
y.- up 41v/26, 57v/9

yuḳarı
y. 45v/22
y.+ dın 32v/1-2
y.+ dur 70v/20
y.+ ġı 41v/25

yuva bkz. **uva**
y. 89r/16

yuy - bkz. **yu-**
y.- ġaraḳ 71r/28

yügür -
y. 118v/8
y.- di 78v/19-20
y.- ey 17r/11
y.- me 17r/10, 37r/4
y.- meklikde 47v/23
y.- üp 34v/5
y.- ür 35v/4

yük
y.+ i 36v/7
y.+ idin 40v/1
y.+ ini 114r/17

yüksek bkz. **üksek**
y. 79v/22

yükün -
y.- üp 47v/26

yüküş bkz. **üküş**
y. 80r/5

yürek
y. 37v/2, 72v/24-25, 99r/19
y.+ im 89v/27
y.+ niṅg 102v/11

yürü -
y. 44r/1
y.- r 35v/5, 35v/6
y.- rde 20v/19-20
y.- rdin 74r/21

yüseṅg
y. 29v/4

yüz
y. 3r/29, 5v/10, 7v/11, 7v/2, 10v/11, 13r/3, 15v/2, 15v/22, 19v/23, 20r/27, 20v/21, 22r/3, 22v/21, 23r/25, 23v/18, 24v/11, 30r/26, 30r/6, 30v/25, 31r/3, 35r/14, 35r/15, 37r/12, 38r/24, 38v/23-24, 42r/5, 44v/21, 48r/20, 49v/18, 50r/5, 51r/13, 52r/20, 52r/9, 53r/28, 53v/12, 56v/29, 59r/20, 59v/17, 62r/13, 62r/21, 64r/24, 65v/25, 66r/2, 66r/6, 68r/29, 73v/5, 74r/16, 74v/1, 76r/10, 76v/19, 77v/2, 78r/14, 79r/9-10, 80r/16, 81r/8-9, 82v/12, 86r/15, 86v/11, 88v/15, 89v/24, 90r/3, 93v/19, 93v/26, 96v/17, 96v/23, 97r/2, 100r/16, 100r/17, 102r/7, 102r/3, 104v/11, 104v/19, 108v/19, 108v/21, 112v/15, 112v/28, 115r/16, 117r/18, 117v/17, 118r/15
y.+ çe 33r/28
y.+ de 25r/20, 37v/16

y.+ din 9v/13
y.+ er 18r/2
y.+ er yüzer 18r/3
y.+ ge 46r/27, 89r/21, 91v/1
y.+ i 20r/15, 45r/23, 50r/2, 51r/17, 101v/29, 109v/14, 117v/29,
y.+ ideki 22v/10, 22v/9
y.+ ide 50r/3, 95v/20-21
y.+ idin 63r/13, 67v/25, 77r/29, 79r/9-10
y.+ ige 67r/6-7
y.+ in 22r/22, 64r/24, 73v/27, 78r/18, 79r/8, 86r/20, 118v/2
y.+ inde 15v/18
y.+ ini 109r/10-11
y.+ iŋe 78v/6
y.+ leri 40r/21
y.+ lük 18r/28
y.+ ni 52r/24, 5v/10
y. turur 56v/27
y.+ üm 44v/20
y.+ ümde 82v/23
y.+ ümge 40v/26
y.+ ümniŋ 75v/26
y.+ üŋ 16v/26, 18r/28, 20v/3, 22r/15, 24r/18, 37v/22-23, 49r/15, 63v/27, 64r/24, 68r/29, 109r/10-11, 109r/25
y.+ üŋ mü 109r/26
y.+ üŋde 109r/10-11, 109v/2, 17r/1
y.+ üŋdin 17r/1, 108v/4
y.+ üŋni 102r/21
y.+ üŋni 62v/28, 115r/13

yüz illik bkz. **yüz yılçılıḳ**
y. 20v/21, 113r/10, 113r/9

yüz ılḳı
y. 112v/27

yüz ılḳısı
y. 112v/29

yüz yılçılıḳ bkz. **yüz illik**
y. 113r/9, 20v/21

yüzlen -
y.- di 30v/18, 110v/6
y.- ip 3r/4
y.- miş 51r/5
y.- ür min 21v/23

yüzleş -
y.- mek 22v/8

yüz (: 100) bkz. **üz**
y. 20v/18

yüz (: sima)
y. 20v/19-20

Z

żabṭ (Ar)
ż. 17r/27, 30v/27, 56r/8, 56v/6

żābéṭ (FA < Ar)
ż.- é emlāk-é ḫaṣṣé-yé selāṭīn-é Moġol 117v/19

zad (Fa)
z. 99r/19

ża'f (Ar)
ż. 23r/13, 36v/5, 64r/17, 20r/14, 26v/2, 38r/7, 44r/11, 54v/27, 68r/3
ż.+ dın 39r/21, 43r/15, 77v/15-16, 101r/6, 117r/10-11
ż.- ı cismimni 112v/21
ż.+ ıdın 12v/4-5, 93v/3
ż.- ı ifrāṭī 3r/5
ż.+ ı 88v/16, 37v/8
ż.+ ıġa 45r/1
ż.+ lıġ 107r/19

Ẓafernāme
Ẓ. 92v/10

Żaḥḥāk
Ẓ. 92r/18
Ż.+ dın 112r/21

zāhid (Ar)
z. 38v/17, 71r/15, 95v/25, 96r/14

zāhidā (Ar)
z. 15v/6, 85r/15

zāġ (Fa)

z. 76r/11, 80r/29, 86v/9, 102r/3
z. ṣıfat 43v/13

ẓāhir (Ar)
ẓ. 21r/13, 34r/17, 44r/22-23, 55v/13, 60r/11, 72v/11, 72v/24-25, 78v/4, 80v/24, 100r/4, 104v/7, 108v/23

zaḫm (Fa)
z. 67v/3, 88v/19, 89r/28
nāvek-i z.+ ıda 31v/6
z.+ ıdın 37v/27, 45r/19
z.+ ım 31v/3, 10v/2
z.+ ını 67r/17
z.+ ı 10r/29, 12r/18, 102v/11, 113r/20
ḥalḳa-yi z.+ ın͡gda 13r/6
z.+ lar 88v/15
z.+ lıġ 13r/5

zaḫmet (Ar)
z. 20r/14
z.+ i 93r/14, 112v/16
z.+ idin 34r/4
z.+ iġa 64v/12

ża'īf (Ar)
ż. 19v/12, 75v/16, 86v/8, 104v/19, 108v/18, 112v/4
cism-i ż.+ im 60r/15
ż.- i bi-ḳararımdur 30v/23
ż.+ ġa 56r/14

ẓaḳan (Ar)
ẓ.+ nı 58r/23-24

Zāl
z. 48r/18
Z. 78v/2
Z.- i Dünyā 45r/22
Z.+ ı 109r/14
Z.+ nın͡g 94r/26-27

ẓālim (Ar)
ẓ. 43v/26, 103v/7
ẓ.+ lerdür 20r/29
ẓ.+ lerdür 54r/8

żam (Ar)
ż. 46v/15

zamān (Ar)
z. 22r/20, 35r/14, 54v/5, 54v/7, 67v/27, 69r/20, 73r/21, 79v/15, 82v/13, 109v/26, 114r/29
z.+ ī 80v/3
z.- ı ḥayāt 92r/28
z.+ ı 3v/8, 16v/20, 56r/13, 73r/26

Zāmīn
Z. 45r/27

żamīr (Ar)
mirāt-i ż.+ inde 10r/23-24
ż.+ im 74r/21

zār (Fa)
z. 6r/4, 10v/22, 12v/8, 18r/10, 19v/19, 37v/1, 66r/27, 70v/13, 80r/21, 86v/8, 93v/23, 94r/14, 98v/8, 104v/15, 115v/10
z.+ ġa 16r/16
z.+ ca 25v/25
beden-i z.+ dın 117v/26
fiġān-i z.+ ıça 117r/10-11
nāle-yi z.+ ım 17v/27
z.+ lıġ 115v/2-3
z.+ lıġ 19v/19
z.+ lıġlarġa 81v/10

żarar (Ar)
ż.- ı zehrimden 75v/22
ż.+ ı 97r/3

żarbe (Ar)
ż.+ sidin 96r/18-19

ẓarf (Ar)
ẓ. 17r/6-7
ẓ.+ ıdın 96r/16

zārī (Fa)
z. 65v/28

ẓarīf (Ar)
ẓ. 100r/19
yār-i ẓ. 100r/18

zār u bī-nevā (Fa)
z.+ dur siz 18r/10

żarūriyet (Ar)
sitte-yi ż. 49v/26

żarūret (Ar)
ż. 49v/26
ż.+ tur 25v/28
ż.+ tür 106v/7

zār zār (Fa)
z. 108v/2

ẕāt (Ar)
ẕ.+ ı 65v/28
ẕ.+ ın 16r/13, 83v/10
ẕ.+ ın͡ğa 77v/6

żāyiʿ (Ar)
ż. 6r/1, 104r/3

zāyil (Ar)
z. 96r/18-19

zebān (Fa)
āsīb-i z.+ dın 39v/22

zeber (Fa)
z. 80r/27

zebūn (Fa)
z. 118r/3
z.+ dur 26r/5

zecr (Ar)
z. 115r/2

zehr (Fa)
z. 31v/4, 83r/16, 100v/8, 100v/9
z.- i devrān 96r/20
z.- i helāhil 75r/16
z.- i hicr 100v/9, 54r/15
z.- i nāb 82v/25
belit-i z.+ i 88v/16
z.+ iġa 93r/22
żarar-ı z.+ imden 75v/22

zekāt (Ar)
z.- ı ḥüsn 81v/17
z.+ ı 27v/2
z.+ ın 80v/28
māl-i z.+ ın 54v/23

Zekeriyā
Ḥażret-i Z. 108v/10

ẕemīm (Ar)
fiʿl-i ẕ. 10r/26

Ẕemmu'l-İsrāf
Ẕ. 40r/28

zenbūr (Fa)
z.+ nıı͡ğ 118v/27

zengī (Fa)
z. 7r/29

Zengī bin Aḳsonḳur
Z. 45v/2

zer (Fa)
z. 57r/15

zer-beft (Fa)
z. 111v/27

zer-ḫal (Fa+Ar)
z. 57r/15, 104v/24

zer-varaḳ (Fa+Ar)
z.+ lıġ 74r/16

ẕerre (Ar)
ẕ.+ din 79v/24
z.+ ġa 107v/25
ẕ.+ i 76r/1
ẕ.+ ler 109r/8
ẕ.+ nii͡ğ 51r/11, 96v/10

zerrīn (Fa)
al-i z. 49r/18

Zeyd
Z. 108r/22

zīb (Fa)
z.+ iġa 22r/7-8

zībā (Fa)
z. 109v/24, 12v/6

zihī (Fa)
z. 20v/15, 28v/4, 92v/18-19

ẕikr (Ar)

ẕ. 37r/17
ẕ.+ i 30r/27
ẕ.- i leb-i yār 12r/13

zincir (Fa)
z. 104v/11

zindān (Fa)
z. 96v/20, 96v/21
z.+ ı 62r/22, 97r/28
z.+ ıġa 62r/21

zinde (Fa)
z. 93r/7

zīne (Fa)
z.+ dür 115r/23

zinhār (Ar)
z. 38v/2, 59r/16

zinnār (Ar)
z. 22v/9, 39r/22
z.+ ım 72v/7

zīre küp yaġı
z. 26v/13, 26v/14

zirih (Fa)
z. 20v/19-20, 73v/9-10

ziyāde (Ar)
z. 24v/27

ziyān (Fa)
z. 89r/3

zīver (Soğ.)
z. 36v/28

żımn (Ar)
ż.+ ıda 85v/15

żuʿafā (Ar)
ż.+ sı 44r/6

ẓuhūr (Ar)
ẓ.+ ıdur 66r/1

ẓulm (Ar)
ẓ. 9v/20, 13r/26, 16r/3-4, 21v/14, 43v/26, 60r/7, 67r/1, 69r/14, 72r/28, 73r/28
ẓ.+ e 43v/27
ẓ.+ ı 40v/21
ẓ.+ ıda 116r/19
ẓ.+ ı 13r/26
tīġ-i ẓ. 42v/20
ẓ.+ un͡g 18v/3, 49v/5, 80r/18, 111v/5

ẓulmet (Ar)
ẓ. 36v/13, 22r/17, 112r/24
ẓ.+ ide 38r/11
ẓ.+ in͡gdin 100v/15-16

Zūr şehri
Z. 118v/29

zūraḳ (Ar)
z. 42r/2

zühd (Ar)
z. 7v/12, 15v/1, 17r/28, 22v/9, 40r/10, 47r/25, 78r/5, 85r/15
ehl-i z. 77v/22
z.- i riyā 3v/24

zühre (Ar)
z. 98v/15
ṭulūʿ-i z. 44r/28

zülāl (Ar)
z. 100v/15-16, 118r/9
z.+ i 86r/20

zülf (Fa)
z. 6r/4, 25r/11, 52v/23, 62r/13, 64v/13, 76r/3-4, 109v/2
z.- i dāmıġa 25v/6
z.- i ḫamidin 94r/28
z.- i perīşān 10v/5, 39v/8
şemīm-i z.- i vaṣlıdın 104v/12
z.+ din 37v/24
z.+ i 20r/29, 36v/13, 36v/23, 82r/2, 95v/20-21
z.+ iġā 30v/10
z.+ ide 38r/24
z.+ idin 13r/5
z.+ iġa 81v/15
z.+ in 20r/28, 72v/3
küfr-i z.+ ini 54r/12

z.+ inin͡g 37r/12
z.+ ün͡g 18v/12, 20r/12, 56r/27-28, 81v/13, 93v/17, 105r/7
z.+ ün͡gde 109v/1
ġam-ı sevdā-yi z.+ ün͡gdin 10v/27, 80v/14
z.+ ün͡gni 102r/28

zünnār (Ar)
z. 99v/19

Özel Adlar Dizini
(Alfabetik Sıraya Göre)

A

Aba
A. 27v/5

Abaġa
A. 27v/8

Abaḳa Ḫan bin Hülegü
A. 37r/19

ʿAbbās(Ar.)
ʿA. 29v/7

ʿAbdulḫāliḳ
ʿA. 54r/22

ʿAbdullah
ʿA. 54r/13, 77r/11

ʿAbdullah Endülisī
ʿA. 84r/13

ʿAbdullah Mubārek
ʿA. 73r/20

ʿAbdurraḥmān
ʿA. 3v/22

Abdu'ṣ-Ṣamed Kātib
A. 109r/24

ʿAcem
ʿIrak-ı ʿA. 77r/5
Mulūk-i ʿA. 77r/4
Tārīḫ-i Mülūk-i ʿA. 2r/23

Açamaylı
A. 32r/28

Adaḳ
A. 33r/27, 33r/29

Ādem
Ā. 92v/18-19
Ā.+ ġa 76v/22
Ā.- i ṣafı 73r/22
secde-yi Ā. 11r/4

ʿAden
dürr-i ʿA. 76r/5

Afġān
A. 65v/10

Aflāṭūn
A. 37/20

Afşar
Nādir Şāh-ı A. 1v/13-14

Aġboḳa ~ Aġ Boġa
A. 43v/24

Aġ Boġa ~ Aġboḳa
A. 43v/24

Aḳar 1
A. 45r/24, 45r/25-26

Aḳar 2
A. 45r/24, 45r/27

Aḳsaray
A. 45r/29

Aḳsunḳur
A. 45v/1

Alaman
A. 49v/12, 49v/13

Alanḳava
A. 49v/14

Alaḳorġan bkz. **İḫtiyāreddin Kalesi** ve **Herāt Erki**
A. 49v/8

Alataġ
A. 49r/26

Alayuntlı
a. 49v/22
A. 49v/22

Alġu
A. 50r/18

ʿAlī bin Sehl
ʿA.- i İṣfahānī 61r/25

Āl-i ʿOṯmān
Â. 41v/20
Tāce'ṭ-Tevāriḫ-i Ā.- i ʿOṯmān 10r/21-22
Tārīḫ-i Ā.- i ʿOṯmān 5r/7, 73v/2, 97r/25

Alınca 1
A. 50r/23-25

Alınca 2
A. 50r/23-25

Allah
A. 26r/2, 61r/29, 88r/29, 113r/4
A.+ Allah 62r/17-18, 8r/3

Almalıġ
A. 50r/22

Alp Arslan
A. 49v/23

Aral
A. 36v/9-10

Arap
A. 16r/25, 19r/20, 97r/15
A.+ lar 19r/26, 97r/4
A.+ lisanı 2v/2, 5r/3
A.+ lügati 2v/7, 3v/29, 44r/16

Arapça
A. 2r/24, 2r/26, 2v/27, 16r/19, 16r/21, 16v/28, 17r/3, 17r/6-7, 11r/13, 15r/12, 15v/17, 15v/9, 20v/28, 25v/12, 25v/14, 25v/22, 26r/3, 27v/16, 27v/3, 32v/3-4, 30v/28, 31r/1, 33r/19-20, 33v/5, 36v/22, 36v/6, 37r/4, 37r/7, 37v/6, 39r/13, 39r/9, 40r/25, 40v/3-4, 40v/5, 40v/8, 42r/5, 43r/23, 43v/17, 43v/9, 44r/14, 44r/19, 44r/3, 45v/14, 49r/21, 49r/28, 49v/10, 50r/13, 50r/28, 50r/4, 50v/4, 51v/28, 51v/6, 51v/7, 52r/21, 53r/29, 53v/5, 53v/7, 57r/12, 57r/28, 57v/6, 57v/7, 57v/8, 58r/27, 58r/29, 62r/20, 62r/29, 62r/3, 62v/10, 62v/24, 62v/7, 65r/17, 65v/20, 65v/4, 66v/14, 66v/19, 66v/21, 66v/24, 69v/13, 70v/22, 70v/25, 70v/27, 71r/19, 71r/20, 71r/24, 71v/17, 71v/23, 71v/24, 73v/25, 76v/13, 77r/7, 77v/14, 77v/28, 79v/20, 79v/23, 80r/1, 80r/10, 80r/2, 86v/10, 86v/25, 86v/26, 88r/16, 88v/27, 92r/13, 92r/20, 92v/18-19, 92v/23, 93r/10, 93r/13, 95v/11, 95v/13, 95v/15, 95v/17, 95v/7, 96v/18, 97r/4, 97v/24, 100v/5, 104r/21, 104v/16, 104v/20, 104v/22, 104v/23, 104v/27, 106v/12, 106v/7, 108r/29, 108v/11-12, 108v/28, 109r/16, 109r/3, 112v/17, 112v/8, 115r/5, 115r/6
A.+ laşmış 40v/6

Arġun bin Abaḳay bin Hülegü Ḫan
A. 86r/11-12

Arıġ
A. 37v/14, 50r/19

Arıġ Böke
A. 50r/18

Arıḳ bkz. **Arıġ**
a. 37v/21

Arlat
A. 37r/28-29, 37v/1

Arpa bkz. **Arpa Ḫan**
A. 36v/25

Arpa Ḫan bkz. **Arpa**
A. 36v/26

Arran 1
Ḳarabaġ-ı A. 36v/19
Ḳarabaġ-ı A.+ nı 36v/20
A.+ Ḳarabaġ'ı 36v/20

Arran 2
A. 36v/17

Arucan bkz. **Ḳıyat**
A. 70v/29

As
A. 40r/20
cānib-i A. 40r/21

Āsiye
Ā. 113r/24

Aşam
A. 41v/23, 41v/27

Atabek
A.+ ni 40r/5

Atabekiye
A. 30v/5

Atabekler bkz. **Atabekān**
A. 30v/7, 45v/1

Atsız bkz. **Etsiz**
A. 30v/15

Ay
A. 56v/26

Ayaṣofya Camisi
A. 10r/23-24, 41v/20

ʿAyn'uz-zamān Kīlī
ʿA. 42v/12

Ay Toġdı
A. 57r/9

Azaḳ
A. 39r/8

ʿĀd kavmi
ʿĀ. 102r/5

Azerbaycan
A. 30v/8, 36v/18, 36v/20, 49r/27
A. Atabegleri 112v/22-23
A. Naḫcıvan'ı 71r/13-14

B

Babür
B. 49r/18, 76r/1
B. Pādişāh 13r/15, 113v/28-29
B. Şah 30v/11, 75v/29

Babürī
B. 89r/25, 106v/1, 109v/6
Tārīḫ-i B. 7r/18-19, 12v/9, 18v/23, 18v/25, 25r/17, 29v/3, 30r/18, 30v/28, 34r/16, 34v/15, 34v/19, 36v/9-10, 39r/8, 41r/6, 45r/25-26, 46v/19-20, 42v/21, 47r/25, 47v/25, 61r/24, 65r/28-29, 65v/10, 71r/24, 71v/10, 71v/13, 72v/24-25, 73r/3, 75r/11, 75r/12, 75r/17, 77r/10, 85v/1, 89r/27, 95v/29, 97r/10, 97r/3, 99r/24, 105v/1-2, 108r/10-11, 108r/8-9, 108v/16-17, 110r/17, 110r/22, 112r/13, 114r/3, 115r/24, 117v/1, 118v/12, 118v/22

Baġdād
B.+ ġa 28v/19

Baġdadī
B. 50v/14

Baġdād Arapları
B. 92v/1

Bāḳī Çaġanyānī
B. 7r/18-19, 97r/3

Bārıḳ-ı Berberī
B. 20v/18, 73v/8

Baysonḳur Mirzā
B.+ nıñg 46v/19-20

Bedāyi'ü' 'l-Vasaṭ
B. 2r/20

Bedeḫşān
B. 108r/13

Bedī'ü'z-zamān Mīrzā
B. 73v/17, 78r/18, 108v/16-17, 112v/12

Behmen
B. 99r/17

Behrām
B. 8r/7, 15r/21, 26v/8, 30v/21, 44v/27, 74r/22, 97r/22, 117v/25, 119r/9
B.- i Çinī 26v/17
B.- i Çūbine 8r/7

Behrām bin Behrām
B. 58v/2

Belḳīs
B. 62r/24

Bengāle
B. 41v/28

Berberī
Bārıḳ-ı B. 20v/18

Bihlūl
B. 97r/29

Bilgüt
B. 45r/25-26

Bişbalıġ
B. 50r/23-25

Bozoḳ
B. 65v/23

Būḥanīf
ḳavl-i B. 38v/2

Buḫārā
B. 71r/13-14

Buḫārī
B. 48r/18
İnşā'-i B. 110r/14-15

Bulġar
B. 106v/11

Bulḫan bkz. **Ebulḫan**
B. 27v/18

Buraḳ
B.+ ıñgġa 20v/16

Burhān-ı Ḳāti'
B. 30v/15, 79v/28, 49v/20, 80r/12, 85v/23

C

Cayılġan
C. 71r/1

Celāleddīn Servistānī
C. 62v/15

Cemşīd
C. 74r/9, 77r/4

Cet
C.+ ġa 57v/8

Ceyhūn Nehri
C. 36v/11

Cihāngīrī
Ferheng-i C. 33v/5, 65v/9

Cürcan
C. 30v/15

Ç

Çaġataiyye
Ç. 15v/8, 93r/11

Çaġatay
Ç. 15r/28, 19v/5-6, 50r/18
Ç. ahalisi 19v/3
Ç. kelâmı 2v/13
Ç. lisānı 12r/12, 19r/25
Ç. lügati 5r/12, 5r/14, 7r/18, 8r/21, 9v/12, 9v/26, 10r/26, 19r/23, 19v/4, 22r/25, 23v/26, 23v/27, 25v/2, 26r/25, 30v/26, 42r/8, 58v/7, 59r/29, 88v/17, 88v/18, 92r/14
Ç. lügatleri 46v/17
Ç. tayfası 5r/21, 19r/24

Çengiz
Ç. 36v/25, 37v/19

Çengiz Ḫan
Ç. 50r/26, 79v/19, 92v/11, 97r/18-19

Çengiziye
Ç. 43v/25

Çin
Ç. 4r/6, 15r/21, 30v/3, 56v/2, 76r/6, 109r/22
Ç. Hakanı 87v/24
Ḫaḳan-i Ç. 25r/13-14
müşk-i Ç. 16v/27

Çinī
Behrām-i Ç. 26v/17

Çinli
Ç. 99v/15

Çūbine
Behrām-i Ç. 8r/7

D

Dārā
D. 21v/26, 23v/9, 26r/18, 30v/18, 57v/25, 95v/22, 97r/17, 100r/7

Dārāb
D. 114v/24-25
D.+ nı 114v/24-25

Dehlī
D. 99r/24

Derelgin
D. 37r/28-29

Deşt-i Ḳıpçaḳ
D. 27v/18

Deylemice
D. 49v/10

Diyarbakır
D. 30v/7

E

Ebū
E. 54r/13

Ebū ʿAlī Ṭūsī
E. 89r/12

Ebū ʿAmru bin ʿOṯmān Mekkī

E. 3v/19

Ebūbekr
E.- i Ḫabbāz 62v/4-5

Ebūbekr Cevzaḳī
E. 84r/19

Ebulḫan Tağı bkz. **Bulḫan**
E. 27v/18

Ebū Müslim Mervezī
E. 49v/16

Ebū Süleymān Ḫavāş
E. 67r/16

Ebü'l-ʿAbbās Erzīzī
E. 3v/21

Ebü'l-ʿAbbās Nesāyī
E. 29v/7

Ebü'l-Ferec Rūmī
E. 113r/6

Elençik
E. 50r/23-25

Emīr ʿAlīşīr Nevāyī
E. 1v/6

Emīr Maḥmūd Şah
E. 117v/19

Emīr Timür
E. 65r/23

Endicān
E. 33r/27, 71r/13-14, 75v/23

Erbaʿīn-i Manẓūm
E. 2r/22

Erdeşīr
E. 85v/3

Erdeşīr Bābek
E. 30v/27, 99v/4

Erdevān
E. 30v/27

Ereṣṭū
E. 100r/28, 85v/9, 97r/9

Erk
E. 37r/23, 37r/24 25

Erkeneḳun (Mo) bkz. **ergene** ve **ḳun**
E. 37r/26

Ermen
E. 7v/20, 36v/20, 107r/28

Ermeniye
E. 107r/28

Ermeniye Tağı
E. 7v/20

Ertiş
E. 37r/1

Etrāk
E. 44r/6, 62v/13

Etrek
E. 30v/14

Etsiz bkz. **Atsız**
E. 30v/16

Eyyüb aleyhisselâm
E. 81r/21

Eyyūb
E.- i Ḫalef 117v/5

F

Fāris bin Pehlū
F. 36v/20

Fars
F. 30v/8, 40r/25
F. lügati 2v/2

Farsça
F. 2r/24, 3v/18, 3v/26, 2r/26, 10r/12, 10r/9, 15r/26-27, 15r/29, 15v/15, 15v/16, 15v/2, 15v/9, 16v/14, 17r/22, 19r/2, 25v/22, 26r/20-21, 26r/26, 26r/3, 26r/4, 26r/6, 26r/7, 26r/9, 26v/19, 27v/11, 27v/15, 27v/7, 32r/27, 33r/15, 33v/5, 36r/3, 37r/19, 37r/2, 37r/4, 37v/13, 37v/3, 39r/16, 39r/6, 40r/24, 40v/3-4, 41v/27, 43v/17, 43v/18, 44r/10, 44r/20, 44r/3, 45v/13, 49r/16, 49r/20, 49r/24, 49v/20, 50r/27, 50r/4, 50v/1, 50v/2, 50v/4, 51v/7, 51v/9, 55v/14, 55v/15, 57r/20, 57r/9, 57v/2, 57v/6, 58v/4, 62r/12, 62r/28, 62r/29, 62v/10, 62v/23, 65v/9, 70v/22, 70v/23, 71r/13-14, 71r/18, 71v/5, 73v/25, 74r/14, 77v/26, 77v/28, 79v/27, 79v/28, 80r/12, 80r/14, 80r/2, 85v/23, 89r/13, 93r/10, 93r/12, 95v/11, 95v/12, 95v/17, 96v/18, 104v/16, 104v/22, 106v/10, 106v/28, 108r/29, 109r/1, 109r/22, 109r/27, 109r/3, 112v/14, 112v/7, 115r/6, 117v/23, 118r/2

Fāruḳ
F. 82v/24

Ferāġī
F. 1v/9, 2r/2, 2v/20, 26v/6, 46r/7, 49v/29, 60r/21, 65r/9, 76v/28, 77v/24, 79v/17, 86v/23

Ferenk
F. 49v/12, 77r/5

Ferġan
F. 36v/20

Ferġana
F. 97r/5

Ferhād
F. 8r/27, 10v/14, 18v/18, 21r/12, 28r/23, 71r/21, 30v/4, 38v/23-24, 39v/17, 40v/18, 40v/25, 62v/27, 65r/27, 65v/5, 68r/3, 69r/15, 74r/22, 76v/19, 77v/1, 77v/29, 78r/2, 81v/11, 82r/18, 82v/15, 86v/7, 92r/24, 95v/8, 96v/3, 96r/18-19, 104v/10, 105r/20, 109v/19, 111v/10, 115r/2, 115r/9, 116v/6, 118r/26
F.+ ġa 30v/3
F.+ nıñg 97v/25
F.+ pīşe 41v/21
F. u Şīrīn 2r/21
F.+ veş 38r/6
F. ve Şīrīn 56r/25, 57r/14, 58r/25, 65r/21, 65r/26, 65v/26, 66v/24, 69v/14, 71r/3, 77v/29, 78r/2, 81v/11, 86r/14, 86v/7, 87v/14, 90v/22, 96r/18-19, 96v/3, 97v/12, 99r/27, 100r/5, 100r/8, 101r/24, 104v/10, 104v/28, 108v/24, 109v/19, 111v/10, 118r/26

Ferheng- i Cihāngīrī
F. 33v/5, 65v/9

Fereydūn
F. 92r/18, 112r/21

Fevā'idü'l-Kiber
F. 2r/21

Fużūlī
F. 5r/23, 5r/24, 5r/26, 5v/29, 6r/2, 7v/14, 7v/16, 8v/19, 9v/19, 9v/20, 9v/21, 10v/20, 10v/24, 10v/25, 10v/4, 11r/2, 12r/12, 12r/14, 13v/11, 15v/4, 17v/22, 17v/23, 17v/26, 17v/5, 18v/29, 39v/7, 43r/6, 43v/26, 45v/10, 45v/11, 46r/2, 50v/14, 51v/14, 56v/25, 57r/4-5, 78v/5, 93v/22, 97r/27, 96r/10, 86v/15, 86v/16, 89v/5

F. Baġdādī 5r/5, 8r/19, 12v/25, 13r/18, 9v/13, 9v/19, 57r/3, 66v/16, 86v/15, 97r/24
F.+ ni 7v/16
F.+ ye 17v/22

Fürs/Fars
F. lügati 2v/29, 44r/17
F. lügatleri 25v/17

G / Ġ

Ġarā'ibü'ṣ-Ṣıġar
Ġ. 2r/20

Ġazan Ḫan
Ġ. 86r/11-12

Ġucdevānī
Ġ. 54r/22

Gümel
G.+ Rūdınıñ 61r/25

Ġürbend
Ġ. 112r/13

Gül ve Bülbül
G. 84v/5, 99r/11

Gül ve Nevrūz
G. 70r/13, 96v/8, 113r/25

Gürcü
G. 71v/18

H/Ḫ/Ḥ

Ḫabbāz
Ebūbekr-i Ḫ. 62v/4-5

Ḥabeş
Ḥ. 84v/14

Ḥabīb
Ḥ. 28v/5

Ḥabībe Sulṭān Bigim
Ḥ.+ ni 45v/16

Ḥabībü's-Siyer
Ḥ. 97r/18-19, 65v/22

Ḥabībü's-Siyer Fī Ẕikr-i Aḥvāl-i Ebedī
Tārīḫ-i Ḥ. 92v/11

Hābīl
H.+ ge 87r/19

Ḥac
Ḥ. 3v/23

Ḫᵛāce
Ḫ. 54r/22, 71v/11

Ḫᵛāce ʿİmād-i Ḫalac
Ḫ. 93r/13

Ḫᵛāce (ʿİmād-i Ḫalac)
Ḫ. 93r/14

Ḫᵛāce ʿAbdurraḥmān Gehvāreger
Ḫ. 3v/11

Ḫᵛāce Ebü'l-Vefā
Ḫ.- yi Ḫvārezmī 51r/26

Ḫᵛāce Ḳutbe'd-dīn
Ḫ. 85v/21

Ḫᵛāce Mīr Mīran
Ḫ.+ ġa 71v/11

Ḫᵛāce Muḥammed Pārsā
Ḫ. 93r/24

Ḥakīm
Süheylā-yi Ḥ. 22r/11-12

Ḫalef

Eyyūb-i Ḫ. 117v/5

Ḥallāc
Manṣūr-i Ḥ. 3v/19

Ḫallaḫ
Ḫ. 66r/5, 66r/6

Ḫamsetü'l-Müteḥayyirīn
Ḫ. 2r/22, 55v/11-12, 77r/28-29, 78v/4, 72v/19, 109r/23

Ḫanbalıġ
Ḫ. 50r/23-25

Ḫʷārezm
Ḫ. 2r/13, 30v/15, 33r/29, 36v/11, 37v/6, 86r/2
Ḫ.+ din 113r/12
Ḫ. Özbek ve Türkmenleri 47r/15
Ḫ. Türkleri 65r/17, 102r/4

Ḫʷārezmī
Ḫʷāce Ebü'l-Vefā-yi Ḫ. 51r/26

Ḫʷārezmşah
Ḫ.+ ġa 113r/12

Ḫarḳanī
Ḫ. 7r/7

Ḫıṭā
Ḫ. 79v/19, 113r/2
Türk-i Ḫ.+ nıŋ 25v/19

Ḫatay bkz. **Uluta < ulu tav**
Ḫ. 71r/1

Ḥātem
Ḥ. 116v/4

Ḫaṭṭāb
Ḫ. 40v/25

Ḫavāṣ
İbrāhīm-i Ḫ. 96v/13-14

Ḥavvā
Ḥ. 92v/18-19

Ḥaydar Tilbe
Ḥ. 66r/1, 75v/24

Ḥayretü'l-Ebrār
Ḥ. 4v/13, 7v/4, 16v/2, 22v/15, 23r/29, 23r/9, 23v/20, 25r/7, 26r/13, 28r/27, 30r/3, 30r/5, 30r/9, 32v/3-4, 52r/23, 96r/7, 2r/21, 33r/27, 37r/24 25, 37v/17, 38v/3-4, 52v/17, 60v/17, 62v/1, 63r/11, 63v/6, 64r/20, 65v/16, 65v/4-5, 67r/18, 67v/9, 70v/11-12, 71r/10, 73r/20, 73v/12, 73v/17, 75v/27, 77v/6, 78r/14, 78r/18, 78r/5, 78v/2, 80r/7, 83v/2, 85v/25, 86/3, 86r/20, 92r/17, 92r/27, 92v/6, 93r/24, 93v/17, 94r/6, 101v/10, 104v/23, 106v/9, 108v/6, 108v/8, 109r/4, 111r/19, 111r/26-27, 111r/7, 112v/23, 112v/28, 114v/16, 114v/18, 116v/1, 116v/4, 117v/4, 117v/5

Ḫazar Denizi
Ḫ. 30v/19

Ḥażret
Ḥ.- i İbrāhīm 65r/11
Ḥ.- i Meryem 62v/18
Ḥ.- i Mūsā 42r/6, 113r/23
Ḥ.- i Nūḥ 90r/11, 106r/24
Ḥ.- i Ṣāliḥ 118r/5
Ḥ.- i Şuʿayb 73r/22
Ḥ.- i Yaʿḳūb 108v/11-12
Ḥ.- i Yaḥyā 108v/10
Ḥ.- i Zekeriyā 108v/10
Ḥ.+ niŋ 58v/1

Herāt
H. 41v/24, 58r/23-24

Herāt Erki
H. 49v/8

Herāt Kalesi
H. 37r/24 25

Herī
nezāhet-i mülk-i H. 10r/21-22, 80v/12

Herī Ḫānḳāhı
H. 81v/20

Hezāre
H. 30v/11, 86r/24-25

Ḥicāz
Ḥ. 80v/11

Hind bkz. **Hint**
H. 74r/10

Hindī
ṭabl-i H. 57r/9

Hindistan
H. 71r/13-14

Hindū
H. 118v/4-5, 66r/5, 86v/4
ḫāl-ı H.- yi kāfir 11r/18
H.- yi raḳḳaṣ 57r/9
H.+ ġa 109r/12
H.+ ī turur 86v/1-2

Hint bkz. **Hind**
H. 37r/24 25, 73v/22, 97r/10

Hintçe
H. 40r/27, 49r/22, 62r/5

Ḥisār Vilayeti
Ḥ. 113r/6

Ḫıṭay
Ḫ. 86r/24-25

Ḫızır
Ḫ. 100v/15-16, 75r/15, 75r/16, 20r/23, 22r/28, 34v/4, 35r/9, 39v/24, 57v/3, 86v/6
Ḫ.+ ġa 22r/17

Ḫorāsān
Ḫ. 49r/27, 77r/5

Ḫotan
Ḫ. 43v/1, 73r/8
Ḫ.+ nı 84v/14

Ḫudā
belā-yi Ḫ. 115r/11

Ḫudāy
Ḫ. 23v/18
Ḫ. 87v/13

Humāy
H. 99r/17, 99r/18, 114v/24-25, 117v/22

Humāyūn Pādişāh
H. 113v/28-29

Ḥüseyin Mirzā
Ḥ. 12v/4-5

Ḥüseynī
Ḥ. 39v/19, 53v/20, 60r/10, 60r/7, 73v/29

Ḥüseynī (Sulṭān Ḥüseyin Mīrzā)
Ḥ. 105r/25

Ḫüsrev
Ḫ. 66v/24, 74r/10, 97v/25, 107r/28, 107r/29, 109v/19
Ḫ.+ ġa 111v/11

Ḫüsrev Şāh
Ḫ. 18v/25

Ḥüsrev ve Şīrīn
Ḥ. 4r/6, 8r/27, 8r/28-29, 16r/13, 18r/22, 18v/18, 20v/11, 21r/12, 21v/28, 22r/19, 22r/11-12, 26v/16, 29v/21, 30v/3, 33r/3-4, 35r/13, 36v/7, 38r/7, 38v/23-24, 39v/17, 40r/13, 40r/22, 49v/2, 49v/28, 56r/2, 59v/16, 62v/26, 63r/12, 70v/19, 71v/26, 76r/11-12, 78r/29, 83v/4,

95v/8, 28r/22, 100r/23, 107v/15, 109r/18, 115r/9

Hürmüz ibn-i Balāş
H. 58v/13

İ

İbrāhīm
Hażret-i İ. 65r/11
İ.- i Ḫavāş 96v/13-14

İdi ḳut
İ. 97r/18-19

İdrīs
İ. 42r/10

İḫlāşiye
İ. Vaḳıfnāmesi 58v/1
Vaḳfiye-yi I. 117v/20-21
Vaḳfnāme-yi Medrese-yi İ. 2r/23

İḫtiyāreddin Kalesi bkz. **Alaḳorġan** ve **Herāt Erki**
İ. 49v/8

İl (Sür.)
i. 112v/7

İl Deŋüz
İ. 112v/22

İlek
İ. 113r/6

İl Ḫan
İ. 37r/28-29, 49v/14, 112v/19

İran
İ. 36v/25, 49v/13, 57r/6, 66v/14, 92r/20, 117v/28
İ.+ zeminde 97r/2

İrem
sebze-yi bāġ-ı İ.+ dür 15v/17

İrevan (: Erivan)
İ. 49r/27

ʿĪsevī
ʿĪ. dem 56r/26

İṣfahān
İ. 95v/14
İ. lügati 49v/10

İṣfahānī
ʿAlī bin Sehl-i İ. 61r/25

İskender
İ. 6v/27, 21r/16, 23v/9, 25r/4, 26r/18, 28v/18, 28r/20, 30v/17, 35r/14, 35v/5, 52r/10, 55v/17, 56r/23, 56v/1, 57v/26, 58r/25, 62v/26, 68v/13, 70v/20, 75r/17, 76r/6, 87v/24, 95v/23, 97r/17, 97r/2, 99v/22, 100r/28, 100r/7, 109v/9, 113r/2

İskenderī
Naẓm-ı İ. 63r/13
Sedd-i İ. 2r/21, 4r/13, 9r/7, 18r/18, 23r/12, 20v/18, 20v/19-20, 21r/15, 21v/25, 23v/6-8, 25r/13-14, 25r/17, 26r/14, 26v/12, 26v/21, 28r/20, 28v/18, 30r/26, 57v/8, 75r/10, 35v/4, 36v/18, 36v/27, 36v/28-29, 39v/9, 40r/20, 40r/28, 44r/12, 52r/10, 52r/15, 53v/11, 53v/6, 54r/6, 54v/10, 55v/16, 56r/22, 56r/29, 56v/29, 57r/4-5, 58r/26, 58v/13, 62v/25, 65r/14, 66v/29, 67v/20, 68v/13, 71r/16, 71v/28-29, 72v/12, 73r/23-24, 73v/22, 73v/8, 74r/20, 75r/12, 76r/10, 76r/6, 80r/10, 80r/8, 81r/6, 85v/18, 86r/23, 86v/18, 87v/11, 88v/22, 88v/28, 93v/18, 97r/17, 97v/2, 99v/22, 100r/25, 100r/6, 106v/13, 108v/12-13, 109v/9, 112v/21, 113r/1, 113r/9, 118r/3

İskender Mīrzā
İ. 100r/14

İslām
İ. 17r/14

İstiġnā
İ. 79r/9-10

İt Baraḳ
İ. 95v/13

İvrül
İ. 118v/9, 118v/29

I

Ilġay
I. 112r/11, 112v/26

Inanç
I. 117v/12

Ipar Ḳoruḳı bkz. **Şīrāz** ve **Yılanotı**
I. 93r/9

ʿIraḳ
ʿI. 37r/5, 82r/3
ʿāzim-i ʿI. 10r/21-22, 80v/11
ʿāzım-i ʿI. u Ḥicāz 10r/21-22
ʿI.- ı ʿAcem 77r/5
I. Türkmenleri 37r/5

Isıġ Köl
I. 104v/25

K / Ḳ

Ḳabal Ḫan
Ḳ. 50r/26

Kābil
K. 45r/29, 57r/10, 71r/13-14, 86r/24-25, 115r/24

Ḳābīl
Ḳ. 87r/19

Ḳalay bkz. **Manĝḳıt**
Ḳ. 70v/29

Ḳalmaḳ
Ḳ. 37r/2

Ḳandihār
Ḳ. 86r/24-25

Ḳarabaġ
Ḳ. 36v/18
Ḳ.+ ı 45r/29
Ḳ.- ı Arran 36v/19
Ḳ.- ı Arrannı 36v/20

Ḳara Ḫan bin Moġol Ḫan
Ḳ. 71r/10, 77r/3

Ḳara Ḳurım
Ḳ. 71r/10

Ḳaraḳoyunlu
Ḳ. 23v/26

Ḳarataşlı
Ḳ. 23v/26

Ḳaratu
Ḳ. 57r/26

Ḳārūn
Ḳ. 42r/6
Ḳ.+ nı 42r/7

Ḳāsım Big
Ḳ. 34v/19

Ḳaṣr- ı Şīrīn
Ḳ. 56r/2, 104v/28

Kaşġar
K. 71r/13-14

Ḳays
Ḳ. 16r/25, 97r/15

Ḳāżī Ḥamīd
Ḳ. 38r/2

Kelīle ve Dimne
K. 10v/26, 10r/25, 10v/8, 71v/12, 72r/2, 75v/21-22, 80v/14, 85v/13, 108v/1, 109r/9, 114r/1-2

Kenger bkz. **Çavlı**
K. 70v/29

Keyḫüsrev
K. 85r/21

Keykāvūs ve Siyāvuş
K. 79v/10

Kinit
K. 3v/11

Ḳılıç Arslan
Ḳ. 37r/18

Ḳınān bin Enūş
Ḳ. 18r/2

Ḳıpçaḳ
Ḳ. 45r/25-26
Deşt-i Ḳ. 27v/18

Ḳırım
Ḳ. 45r/29

Ḳıyat bkz. **Arucan**
Ḳ. 37r/28-29, 37v/6, 45r/25-26, 49v/14, 70v/29

Ḳonġrat
Ḳ. 71r/1

Ḳurān
K.- ı Mecīd 11r/14
Ḳ.+ nı 86r/4-5

Ḳutluġ Inanç
Ḳ. 117v/14

L

Lāt u Menāt
L. 108r/23

Levlev bkz. **Cayılġan** ve **Ḳonġrat** ve **Dürdāne**
L. 71r/1

Leylī
L. 11r/29, 15v/5, 16r/10, 16r/9, 34r/4, 62r/19, 66r/9, 89r/21, 89v/1, 91v/16, 91v/6, 94v/15, 97r/15, 98v/16, 99r/5, 65v/28, 16r/25, 18r/15, 18r/24, 29v/5, 69r/14, 108r/3, 109r/13, 110v/5, 111v/9

Leylī ve **Mecnūn**
L. 2r/21, 7r/28, 8r/8, 11r/29, 16r/25, 18r/15, 18r/25, 23r/13, 23r/26, 24r/16, 24v/26, 26v/14, 26v/3, 26v/9, 27v/17, 29v/5, 34r/4, 39r/17, 43v/18-19, 45r/1, 48r/14, 51r/25, 54r/5, 55r/3-4, 55r/5, 56r/10, 56r/12, 62r/19, 66v/11, 68v/26, 73r/22-23, 73r/27, 73v/19, 74r/10, 75r/20, 78v/19-20, 79v/27, 80v/2, 82r/29, 82v/26, 85v/11, 89v/1, 91r/15, 91v/16, 91v/5, 93r/21, 94v/15, 97r/15, 96v/20, 96v/22, 98v/11, 108r/2-3, 103v/19, 104r/22, 109r/13, 109r/19, 109r/27, 112v/12, 114v/15, 116v/15, 110v/5, 111r/21, 111v/9

Leylī-veş
L.+ inḡ 67v/27

Lisanü'ṭ-Ṭayr
L. 2r/21, 7v/7, 12r/8, 12v/6, 12v/7, 18r/16-17, 20v/5, 23v/6-8, 24v/6, 50v/16, 57r/8, 57v/9, 33v/25, 40v/6, 56v/10, 61r/29, 73v/10,

77v/20, 79r/8, 79v/2, 82v/24, 83r/14, 85v/9, 86r/17, 97r/9, 91r/20, 93r/1, 94r/14, 97r/20, 98r/15, 82v/10, 105v/13, 111r/28, 112v/18

Luṭfī
L. 61r/3, 6v/29, 76v/21, 76v/23, 87r/12, 87r/13, 96v/19, 96v/25, 98v/29, 117v/8

Lührāsb
L. 85r/21

M

Maḥbūbu'l-Ḳulūb
M. 2r/22, 2r/27, 7r/26, 7v/11, 8r/14, 9r/12-13, 16v/20, 16v/22, 23r/11, 25r/16, 33r/19-20, 34r/14, 36v/24, 40r/7-8, 41v/3, 44r/22-23, 44r/6, 4r/9, 53r/7, 53v/23, 57r/29, 58r/11, 60v/9, 62v/3, 63v/11, 64r/8, 70v/25, 71v/14-15, 71r/8-9, 72r/28, 72v/17, 73v/27, 74v/12, 79v/14, 83r/16, 83r/22, 83v/10, 86r/4-5, 89r/3, 89r/4, 89r/7, 93r/20, 94r/19, 94r/24, 95r/7, 97r/29, 103r/23-24, 104r/3, 105r/27, 111v/27, 115v/2-3, 117r/12, 118r/24

Maḫzen (Maḫzenü'l-Esrār)
M. 66r/1

Mānī
M. 82v/15

Maṅgḳıt bkz. **Ḳalay**
M. 70v/29

Manṣūr
M.- i Ḥallāc 3v/19

Manẓūm
Erbaʿīn-i M. 2r/22

Marmara Ceziresi
M.+ ndin 41v/20

Maṭlaʿü's-Saʿdeyn
Tārīḫ-i M. 80r/6

Māverāu'n-nehr
M. 2r/12

Māzenderān
M.+ nıṅg 63v/18

Mebāni'ü'l-Luġat
M. 2v/4

Mecālisü'n-Nefāis
M. 2r/23, 33v/2, 36r/22, 42r/3-4, 65r/23, 65v/12, 77r/26, 85r/26, 85v/21, 99r/22, 99v/5, 99v/8, 108r/13

Mecnūn
M. 15v/5, 16r/9, 16r/10, 24v/12, 33r/24, 38r/7, 49v/19, 51r/25, 62r/19, 67v/27, 69r/15, 85v/11, 89r/20, 89v/1, 91v/16, 92r/24, 93r/21, 94v/16, 96v/20, 98v/16, 99r/5, 108r/2-3, 108v/18, 108v/18, 110v/25, 116v/15, 117v/8, 118v/8
M.+ dın 51v/15
M.+ nı 66r/10
M.+ unṅg 51v/15
M.+ vār 26r/17

Medrese
Vaḳfiye-yi M. 53v/10
Vaḳfnāme-yi M.- yi İḫlāsiye 2r/23
m.+ de 39r/7

Mekke
M.+ ge 61r/26

Melik Arslan
M. 117v/13

Melik Arslan bin Ṭuġrul
M. 112v/23

Merġanī Köşkü
M. 41v/24

Merv
M.- i 63v/18

Meryem
M. 107r/26
Hażret-i M. 62v/18

Mesīḥ
M. 35r/9, 40v/16, 42r/10, 57v/3, 81r/1, 101r/11, 107r/26
M.+ çe 64v/2
M.+ im 80v/7, 83r/7

Mesīḥā
M. 39v/24, 83r/27

Mevlāna
M. 3v/12
M.+ ġa 3v/12

Mevlānā Cāmī
M. 72v/19

Mevlānā Celāleddīn
M. 82v/19

Mevlānā Sāġarī
M. 77r/29

Mevlānā Şerefeddin ʿAlī Yezdī
M. 77r/26

Mihrcebīn
M.+ ni 85v/3

Mirātu'l-Edvār
Tārīḫ-i M. 117v/18

Mīr Ḥaydar
M. 49r/14, 95r/20, 99v/5, 103r/3

Mīr Saīd Kābülī
M. 33v/2

Mīrzā ʿAbdu'l-Celīl Naşīrī
M. 1v/9

Mīrzā Ḫan
M. 47v/26

Mīrzā (Muẓaffer Mīrzā)
M.+ nı 108v/16-17

Mīzānü'l-Evzān
M. 2r/22, 37r/5, 37r/16

Mışr
M. 28v/19, 77r/5
M.+ ġa 73r/22

Moġol
M. 44v/23, 49r/17, 49v/15, 50r/23-25, 76v/25, 77r/3, 112v/19
M. âyini 84r/28
M.+ larġa 34v/20
M. lügati 32v/5, 33r/18, 33v/6, 33v/7, 37r/27, 37v/10, 37v/8, 49v/25, 50r/26, 50r/28, 50v/7, 51v/12, 58r/28, 58r/29, 58v/4, 62r/20, 62v/7, 66v/19, 70v/27, 71r/19, 71r/20, 71v/22, 71v/24, 75r/25, 80r/10, 85v/20, 86r/10, 86v/25, 86v/9, 88v/24, 89r/5, 92v/20, 95v/12, 96v/12, 112v/10, 112v/17, 115r/4
M.+ lar 51v/18
M. sözleri 114v/28-29
selāṭīn-é M. 117v/19

Moġoliye
M. 2r/16, 56v/28

Moġol Ḫan
M. 50r/23-25

Mollā Sāḳī
M. 70r/13, 84v/5, 96v/8, 99r/11, 106v/24, 113r/25-26

Muʿallaḳa
Ḳaṣāid-i Sebʿa-yi M. 39r/27

Muḥākemetü'l-Lüġateyn

M. 117r/3, 117r/5

Muḥammed
M.+ de 67v/19

Muḥammed bin İl Deŋüz
M. 117v/13

Muḥammed Mehdī
M. 1v/6

Muḥammed Ḥüseyin Mirzā
M. 71v/13

Muḫammesāt
M. 45v/10

Muḥiyeddīn
M. 59v/5

Mulūk
M.- i ʿAcem 77r/4
Tārīḫ-i M.- i ʿAcem 2r/23

Mūsā
M. 28r/21, 28r/21, 42r/10, 42r/6, 73r/22
Hażret-i M. 42r/6, 113r/23

Muṣṭafā
M. 42r/10

Muṣul
M. 30v/7

Muẓaffer Mīrzā
M. 108v/16-17

Müʾeyyidü'l-Fużalā
M. 44r/16, 115r/3-4, 118r/4

Münācāt
M. 2r/23, 37r/10, 67r/5, 81r/16, 93v/26, 118r/7

Münşe'āt
M. 54r/11, 64r/14, 76r/3-4, 82r/3, 111r/29, 112r/24

Müsülmān
M. 7v/5, 23v/17
M.+ lıġ 23v/18

N

Nādir Şāh
N.- ı Afşar 1v/13-14

Naṣīrī
N. 8v/16, 17r/1, 26v/6, 32v/12-13, 38r/23, 39r/16, 40v/28, 41r/29, 44v/1, 47r/15, 51v/10, 52r/16, 57r/27, 58v/21, 59v/19, 60r/4, 62r/23, 64r/22, 65v/18, 74r/4, 77v/24, 79v/17, 86v/3, 89r/4, 90v/17, 99v/8, 100v/3, 106v/21, 110r/13, 113v/26, 117v/10, 118r/2

Nāṣır
N. 62v/18, 118r/5

Nāṣır Mirzā Bedeḫşān
N. 18v/26

Naʿt
N. 59r/23, 76v/21
N.- i Nebī 39r/26

Naẓmü'l-Cevāhir
N. 2r/22, 4r/11, 24r/13-14, 85v/6-7, 59r/10, 73v/5

Nebī
Naʿt-i N. 39r/26
Süleyman-ı N.+ nin 22r/11-12

Nedr ʿAlī
N. 1v/9, 26v/5, 79v/15, 79v/17, 87r/18, 117v/10

Negüz
N. 37r/28-29

Nemrūd

N.+ niñg 95r/6

Nesāyimü'l-Cennet
N. 13r/27

Nesāyimü'l-Maḥabbe
N. 3v/11, 3v/19, 26r/10-11, 25r/16, 29v/6, 38r/2, 42v/12, 51r/26, 52v/2, 82v/19, 83r/12, 54r/13, 54r/22, 59v/5, 61r/25, 62v/4-5, 67r/16, 89r/11, 96v/13-14, 84r/13, 84r/19, 93r/13, 96r/1, 98v/20, 105v/15, 118v/17

Nevādirü'ş-Şebāb
N. 2r/20

Nevāyī
N. 2r/16, 2r/17, 2r/19, 2r/9, 3r/19, 3r/20, 3r/23, 4r/15, 6v/1, 6v/20, 9r/7, 9r/19, 9v/21, 9v/26, 10r/19, 10r/21-22, 10r/28, 10v/10, 10v/2, 11r/23, 13r/2, 13r/3, 13v/1, 16r/20, 16v/15, 16v/29, 17r/10, 17r/27, 17r/28, 18r/6, 18v/6, 19v/11, 19v/15, 19v/22, 20r/1, 20r/5, 22r/26, 23r/21, 23v/19, 23v/23, 24v/14, 24v/15-16, 24v/17, 24v/29, 25r/1, 25r/16, 25v/13, 25v/18, 25v/25, 25v/28, 26r/17, 26r/29, 26v/1, 26v/16, 27v/21, 28r/12, 30r/27, 31v/1, 36v/14, 36v/23, 37r/16, 37v/1, 37v/14, 37v/22-23, 37v/24, 37v/4, 38r/11, 38v/17, 38v/23-24, 39r/10, 39r/15, 39r/7, 39v/21, 40r/10, 40v/10, 41r/4, 42v/11, 44v/24, 45r/25-26, 46r/13, 46r/19, 46v/4, 47r/10-11, 49r/13, 50r/1, 50r/17, 51r/4, 51r/5, 54r/16-17, 54v/9, 55r/23, 55v/18, 55v/7, 56r/8, 56v/3, 56v/5, 57v/14, 58v/18, 59r/19, 59v/27, 62r/27, 62v/29, 63v/18, 65r/3, 66r/28, 67r/10, 67v/27, 69v/9, 72v/11, 74r/15, 77r/17, 77r/28, 77v/21, 77v/22, 78v/27, 80r/24, 80v/11, 80v/17, 81v/13, 82r/27, 83r/14, 83r/25, 83v/24, 83v/7, 85v/17, 87v/4, 89r/9, 90v/28, 93r/22, 95v/25, 96r/13, 97v/26, 97v/4, 98v/15, 98v/25, 98v/9, 99v/1, 99v/29, 100r/17, 100r/2, 100r/3, 100v/4, 100v/8, 103v/7, 104v/28, 107r/23-24, 108r/6, 108v/15, 109r/5, 109v/26, 109v/3/4, 110r/10, 110r/6, 111v/1, 112v/15, 112v/3, 114r/16, 114r/25, 114v/19, 114v/16, 114v/20, 115r/29, 116r/8-9, 117r/3, 117r/4, 117r/5, 118v/1, 119r/9
N.+ ġa 17r/6-7, 108v/4
N.+ de 48v/8
N.+ din 18r/9, 89v/25, 90r/25
N.+ ġa 40r/1, 46v/13, 66r/10, 68v/18, 80v/27
N.+ ni 3r/20, 23r/22, 56r/24, 62v/12, 68v/2, 78r/5, 83r/18, 83r/20, 91r/12, 106r/19, 114v/27
N.+ niñg 100r/1, 113r/18-19, 117v/16, 22v/12, 37v/8
N.+ vār 56v/5
N.+ yā 77v/19, 98v/4

Nevāyiyā
N. 37r/3, 47r/24, 77v/19, 98v/4

Nīl
N. 68v/4
N.- din 17r/1

Niʿmet Arġun
N. 45r/27

Niẓāmeddin Arġun Şāh
N. 37r/18

Niẓāmī
N. 74r/10

Nofel
N. 24v/26, 55r/5, 75r/20, 78v/19-20, 91v/6, 96v/22, 108r/3

Nūḥ
N. 85r/11
ʿömr-i N. 21r/12
Ḥażret-i N. 85r/11, 90r/11

Nūşād
mülk-i N.+ ġa 28v/19

Nūşīrvān
N. 98r/24

O

Oba
O. 58r/22

Ocan
O. 65r/25

Oġrı
O. 51r/26

Oġur bkz. **Oġuz**
O. 76v/29

Oġuz
O. 49v/22, 65v/22, 65v/23, 77r/2, 77r/4, 92v/9, 92v/10, 95v/13, 112v/19

Oġuz bin Ḳara Ḫan bin Moġol Ḫan
O. 76v/28

Oġuz Ḫan
O. 86v/20-21

Oġuznāme
O. 86v/20-21

Oḳuz Ḫan ibn-i Ḳara Ḫan
O. 56v/27-28

Olcay bkz. **Olcay Ḳutluḳ**
O. 86r/11-12

Olcay Ḳutluḳ bkz. **Olcay**
O. 86r/11-12

Olcaytu
O. 86r/10

Ortaḳ
O. 77r/3

ʿOṣmān
Tācü't-Tevārīḫ-i Āl-ı ʿO. 41v/20, 10r/21-22
Tārīḫ-i Āl-i ʿO. 5r/7, 73v/2, 97r/25

Oş
o. 75v/23, 75v/25
O. 75v/23
O.+ da 67r/26
O.+ ġa 67r/26

Otaçı Ḫıṭāy
O. 62r/8

Otuziki
O. 62v/12

Oy
O. 89v/3

Ö

Ödemiş
Ö. 66v/18

Ögetey
Ö. 79v/19

Öleng/Olang
Ö. 86r/19

Özbek
Ö. 58v/22, 73v/21, 92v/12

Özbekiye
Ö. 8v/12, 19v/7, 32r/29, 62r/8, 86r/24-25, 106v/11

Özbekiye Türkçesi
Ö. 45v/17

Özbekiye Türkleri
Ö. 92v/12

P

Pādişāh Babür
P. 45v/15

Pāyende Sulṭān Bigim
P. 45v/16
P.+ ni 45v/16

R

Ravżatü'ş-Şafā
R. 49v/16, 97r/5

Resūl
R.+ unḡ 54r/6, 73r/24

Reşīdī
Tārīḫ-i R. 51v/19

Risāle- yi ʿArūż
R. 72r/1-2

Rūm
R. 11r/2, 13v/9, 17v/21, 17v/4, 19r/25, 35v/5, 37r/18, 45v/9, 71r/13-14, 71v/18, 76v/26, 77r/5, 81v/23, 84v/14
R. askerleri 75r/24
R.+ ġa 97r/2

Rūmī
R. 30v/12, 33r/26, 33v/3, 34r/5, 49r/23, 52r/16, 58v/8, 5r/5
R.+ ler 52r/17
Saʿde'd-dīn Ṣafā-yi R. 5r/6

Rūmī
R. Kelīle ve Dinme 11r/8-9

Rūm ili
R. 5r/8, 5r/9, 71v/19

Rūmī imla
R. 5r/23, 5v/29, 7v/15, 8r/19, 9v/19, 10v/4, 12v/25, 17v/22, 17v/27, 17v/5, 18v/29, 34r/23, 41v/20, 42r/8, 43r/6, 43v/13, 43v/26, 45v/10, 46r/2, 50v/14, 51v/14, 56v/25, 66v/16, 75v/20, 78v/6, 80v/14, 86v/15, 86v/17, 88v/19, 93v/22, 96r/10, 97r/27, 15v/4

Rūmī müellif
R. 105r/1, 107r/29, 109r/6, 10v/26, 110r/11, 110r/9, 111r/22, 114v/21, 116v/25, 117r/3, 117r/5, 117v/9, 118r/1, 118r/13, 35v/6, 38r/23, 39r/18, 47r/15, 51v/9, 52r/15, 52r/16, 52v/3, 57r/22, 65v/14, 69v/13, 73v/11, 76v/20, 85r/27, 86v/1-2, 99r/6, 99v/6, 26v/5
R. m+ler 100v/1, 45v/4, 55v/9, 59v/18, 74r/3, 77v/23, 79v/15, 89r/3-4, 91r/25

Rūmī şair
R. 43v/13, 75v/20

Rūmī Türkçesi
R. 9v/18, 19r/25, 30v/16, 30v/25, 33r/23, 36v/22, 37r/22-23, 37r/26, 39v/5, 40r/23, 40v/20, 40v/29, 40v/9, 41v/18, 41v/19, 42r/7, 43v/16, 43v/23, 44r/13, 44r/19, 44r/2, 45v/10, 45v/12, 45v/13, 45v/14, 45v/8, 46v/17, 47r/5-6, 49r/10, 49r/29, 49v/16, 49v/21, 50r/12, 50r/13, 50r/14, 50r/27, 50r/28, 50v/3, 50v/4, 50v/5, 51v/14, 51v/24, 51v/26, 51v/28, 51v/29, 51v/6, 52r/6, 52r/7, 56v/24, 57r/20, 57v/2, 57v/6, 58v/27, 58v/29, 58v/6, 58v/7, 58v/9-10, 59r/11, 59r/12, 59r/2, 59r/28, 59r/4, 59v/10, 61r/11, 61r/15, 62r/11, 62r/12, 62r/3, 62r/6, 62v/4-5, 62v/8, 62v/8-9, 65r/16, 65r/28-29, 65v/20, 66v/13, 66v/15, 66v/17, 70v/16, 70v/17, 70v/21, 70v/26, 71r/1, 71r/18, 71r/25, 71r/29, 71r/3, 71v/19,

71v/22, 71v/3, 71v/7, 73r/29-73v/1, 73v/15, 74r/12, 74r/5, 75r/13-14, 75r/6, 75r/7, 75r/9, 75v/20, 76r/9, 76v/12, 77r/5, 77r/6, 77r/7, 77r/9, 79v/24, 79v/7, 79v/9, 80r/1, 80r/13, 80r/2, 86r/2, 86v/14, 86v/5, 87r/12, 88v/17, 88v/18, 89r/10, 89r/15-16, 92r/11, 92r/13, 92r/14, 92r/29, 92v/20, 93r/11, 93r/15, 93r/2, 95v/12, 95v/15, 95v/16, 96v/18, 96v/9, 97r/12, 98r/20, 99r/15, 99r/16, 99r/19, 99v/20, 100r/15, 100r/5, 100v/4, 103r/17, 103r/25, 103r/26, 103r/27, 104v/18, 104v/21, 104v/9, 106v/12, 106v/19, 106v/21, 106v/28, 109r/7, 109r/9, 109r/27, 113r/17, 113r/18-19, 117v/2, 117v/3, 118r/9

Rūmiye
R. 2r/17, 9v/11, 11v/27, 12r/11, 12r/12, 12v/21, 15r/26-27, 15v/9, 18v/29, 19r/26, 19r/28, 19v/3, 19v/4, 23r/16, 28v/20, 33r/18, 33v/1, 37r/17, 40v/16, 40v/7, 49v/22, 49v/29, 50r/15, 53v/4, 55r/20, 58r/1, 58v/2, 60r/21, 62r/9, 62v/2, 71r/22, 71v/6, 79v/29, 80r/5, 91r/25, 91v/14, 96v/13-14, 106v/20, 108v/15, 110r/13, 111v/16, 115r/3

Rūm Türkleri
R. 5r/14, 10v/17-18, 10v/8, 13r/17, 15v/3, 23r/15, 26r/25, 30v/26, 37r/26, 40r/20, 40v/14, 44r/24, 44r/7, 46v/17, 76v/14-15, 79v/20, 86v/26, 88v/2, 92v/5, 95v/18, 97r/23, 97r/4, 103r/17, 104v/11, 104v/17, 113r/12-13

Rūm ve Acem Türkleri
R. 51v/17

Rūm ve İrān Türkleri
R. 3v/1, 5r/21, 5r/3, 5v/26, 6r/19, 7r/13, 7v/13, 8r/18, 9v/27, 19r/22, 19r/24, 19v/5-6, 22r/22, 23v/24, 23v/27

Rus
R. 26v/22, 37r/2, 40r/21, 43v/25

Rüstem
R.+ i 78v/2

S / Ṣ / Ş

Saʿd
S. 11r/17
S.- i āzāde 106v/14

Saʿde'd-dīn Ṣefā
S. 73v/2, 97r/25
S.- yi Rūmī 5r/6

Ṣadreddīn
Ṣ. 49r/18

Ṣafūrā
Ṣ. 28r/21

Salġurlu
S. 30v/8

Ṣāliḥ
Ḥaẓret-i Ṣ. 118r/5

Ṣamed
Ṣ.+ ni͡ng 89r/27

Sebʿa- yi Muʿallaḳa
S. 39r/27

Sebʿa- yi Seyyāre
S. 2r/21, 3r/5, 3v/7, 8r/1-2, 8v/7, 11r/17, 12r/26, 15r/19, 15v/11, 18v/21, 20v/14, 23v/6-8, 26v/8, 30v/10, 30v/21, 30v/24, 32v/1-2, 33r/16, 38r/21, 39v/16, 40v/12, 44v/27, 51r/15, 51v/11, 52r/9, 53v/27, 54r/29, 55v/21, 55v/9, 65v/15, 69v/24-25, 73r/25, 76v/19, 76v/21, 78r/25, 78r/6, 80v/21, 80v/25, 82v/14, 83r/21, 88v/27-28,

92v/15, 92v/7, 94r/25, 94r/7, 96r/15, 97r/21-22, 98r/23, 99r/23, 99v/12, 99v/15, 100r/9, 106v/13, 112r/7, 113r/12, 108r/22, 109r/20, 118r/12, 100r/9, 106v/13, 108r/22, 109r/20, 117v/24-25, 118r/12, 119r/8-9

Sedd- i İskenderī
S. 2r/21, 4r/13, 6v/27, 9r/7, 10v/14, 18r/18, 20v/18, 20v/19-20, 21r/15, 21v/25, 23r/12, 23v/6-8, 25r/13-14, 25r/17, 26v/21, 26v/12, 26r/14, 28r/20, 28v/18, 30r/26, 35v/4, 36v/18, 36v/27, 36v/28-29, 39v/9, 40r/20, 40r/28, 44r/12, 52r/10, 52r/15, 53v/11, 53v/6, 54r/6, 54v/10, 55v/16, 56r/22, 56r/29, 56v/29, 57r/4-5, 57v/8, 58r/26, 58v/13, 62v/25, 65r/14, 66v/29, 67v/20, 68v/13, 71r/16, 71v/28-29, 72v/12, 73r/23-24, 73v/22, 73v/8, 74r/20, 75r/10, 75r/12, 76r/10, 76r/6, 80r/10, 80r/8, 81r/6, 85v/18, 86r/23, 86v/18, 87v/11, 88v/22, 88v/28, 93v/18, 97r/17, 97v/2, 99v/22, 100r/25, 100r/6, 106v/13, 108v/12-13, 109v/9, 112v/21, 113r/1, 113r/9, 118r/3

Selçuklular
S. 30v/5

Selçuḳlu Sulṭān Maḥmūd
S. 45v/1

Semerḳand
S. 28r/20, 71r/13-14, 93r/9, 93r/17, 95v/18, 112v/11
S.- ı firdevs 28r/21
S.+ ġa 118v/12, 118v/23

Seraḫs
S.+ da 47r/25

Seyfī Buḫārī
S. 65v/12

Seyid Caʿfer Nūrbaḫş
S. 42r/4

Sikender (İskender)
S. 95v/23

Sinān
S. 6v/28

Sīr (nehri)
S. 36v/11

Sīrderyā
S. 35v/5

Sīstān
S. 37r/24 25

Sūdabe
S. 79v/10

Ṣudūr
Ṣ. 72r/28

Sulṭān
S. 12v/4-5
s.+ ġa 26v/11

Sulṭān Aḥmed
S. 37r/19, 67r/26

Sulṭān Aḥmed Mirzā
S. 45r/25-26

Sulṭān Ebū Saʿīd
S. 36v/25

Sulṭān Ebū Saʿīd Mirzā
S. 108r/13

Sulṭān Ḥüseyin
S. 114r/3

Sulṭān Ḥüseyin Mīrzā
S. 36r/22, 33r/28, 38r/23-24, 73v/28, 91v/10, 97v/5, 105r/25

Sulṭān Maḥmūd Sebüktegin
S. 57r/2

Sulṭān Sancar
S. 30v/15

Sulṭāniyye
S. 86r/11-12

Süheyl
S. 30v/10
S.- i ʿārıżın͡g 65v/19

Süheylā
S.- yi Ḥakīm 22r/11-12

Süleymān
S. 74r/9, 19r/25
S.- ı nebinin 22r/11-12
Taḫt-ı S. 75v/23

Süryānī
S. dili 112v/7

Ş

Şāhcān
Ş.+ nın͡g 63v/18

Şāh Ġarīb
Ş. 100r/23

Şāhzādegān
Ş. 51v/19

Şām
Ş. 77r/5

Şāmlu
Ş. 23v/25

Şāpūr
Ş. 115r/9

Şeyḫ (ʿ Abdullāh Belyānī)
Ş. 96r/2-3

Şeyḫ ʿ Abdullāh Belyānī
Ş. 96r/1

Şeyḫ Bāyezīd
Ş. 24v/6

Şeyḫ Bāyezīd Besṭāmī
Ş. 118v/17

Şeyḫ (Ebū ʿ Alī Fārmedī)
Ş. 98v/20

Şeyḫ Ebū ʿ Alī Fārmedī
Ş. 89r/11, 98v/20

Şeyḫ Ebū Muḥammed
Ş. 84r/14

Şeyḫ İbrāhīm Ācürī
Ş. 52v/3

Şeyḫ Necībü'd-dīn Barġaş
Ş. 26r/10-11

Şeyḫ (Ṣadreddīn Ḳonyevī)
Ş. 82v/20

Şeyḫ Ṣadreddīn Ḳonyevī
Ş. 82v/19

Şeyḫ (Ṣanʿ ān)
Ş. 82v/10

Şīrāz
Ş. 93r/10
Ş.+ ġa 42v/13

Şīrīn
Ş. 69r/14
Ḳaṣr-ı Ş. 56r/2

Şuʿ ayb
Ş. 28r/21
Ḥażret-i Ş. 73r/22

T / Ṭ

Tācü't-Tevārīḫ
T.- i Âl-i Oṣmān 41v/20, 10r/21-22

Taġ Ḫan
T. 49v/22

Ṭāhirī
Ṭ. 85r/26

Taḥmīd
T. 65v/15

Tālicʿ Hirevī
T. 1v/9, 2v/20, 7r/11, 8v/17, 19r/20, 28r/11, 35v/7, 37v/28, 38r/22, 39r/15, 39v/12, 40r/15, 40v/26, 41r/29, 44r/29, 45v/18, 45v/4, 47r/10-11, 47v/21, 48v/8-9, 49v/9, 50r/5, 60r/21, 62r/22, 64r/21, 65v/17, 65v/27, 76v/22, 79v/16, 80r/16, 80r/9, 82r/28, 85r/15, 86v/3, 88v/29, 89r/22, 89v/25, 91r/26, 95r/5, 98v/5, 99r/7, 99v/2, 113v/25, 98v/10, 102r/19, 108v/7, 110r/12, 110r/5, 112v/29

Tārīḫ-i Āl-i ʿOṣmān
T. 5r/7, 73v/2, 97r/25

Tārīḫ- i Bābürī
T. 7r/18-19, 12v/9, 18v/23, 18v/25, 25r/17, 29v/3, 30r/18, 30v/28, 34r/16, 34v/15, 34v/19, 36v/9-10, 39r/8, 41r/6, 42v/21, 45r/25-26, 46v/19-20, 47r/25, 47v/25, 57r/26, 61r/24, 65r/28-29, 65v/10, 67r/25, 71r/24, 71v/10, 71v/13, 72v/24-25, 73r/3, 75r/11, 75r/12, 75r/17, 77r/10, 85v/1, 89r/25, 89r/27, 93r/6, 95v/29, 97r/10, 97r/3, 99r/24, 105v/1-2, 106v/1, 108r/8-9, 108r/10-11, 108v/16-17, 109v/6, 110r/17, 110r/22, 112r/13, 114r/3, 115r/24, 117v/1, 118v/12, 118v/22

Tārīḫ-i Enbiyā bkz. **Tārīḫü'l-Enbiyā**

Tārīḫ-i E. 18r/2, 42r/6, 62r/23, 65r/11, 70r/21, 73r/21, 81r/21, 85r/11, 106r/24, 108v/10, 113r/23

Tārīḫ-i Ḥabībü's-Siyer Fī Ẕikr-i Aḥvāl-i Ebedī
T. 92v/11

Tārīḫ-i Maṭlaʿü's-Saʿdeyn
T. 80r/6

Tārīḫ-i Mirʾātu'l-Edvār
T. 117v/18

Tārīḫ-i Mülūk-i ʿAcem
T. 2r/23

Tārīḫ-i Reşīdī
T. 51v/19

Tārīḫ- i Vaṣṣāf
T. 51v/19, 62v/15, 117v/17-18

Tārīḫü'l-Enbiyā
T. 2r/22, 28r/21, 87r/18-19, 90r/11, 102r/5

Tariḫü'l-Mülūk
T. 8r/7-8, 30v/17, 30v/27, 58v/2, 79v/10, 85r/20, 85v/2, 99r/17, 117v/22, 97r/1, 99v/4, 112r/21, 114v/24-25

Tatar
T. 19r/25, 66r/6
T.+ end 113r/7

Tatar Ḫan
Türk ibn-i Yāfeṯ ibn-i Nūḥ T. 50r/23-25

Tatariye
T. 45r/29

Tebriz
T. 65r/25

Tenbīhāt

T. 57r/29, 72v/17, 74v/12, 79v/14, 93r/20, 97r/29, 104r/3, 105r/27, 117r/12

Tenbel
T. 34v/20

Tevḥīd
T. 100r/9, 79r/8, 97v/12

Tibet
müşk-i T. 66r/6

Tiñgri
T. 66r/2, 83r/18, 93r/25, 111v/2
T.+ din 114r/3
T.+ ge 113r/11

Tork bkz. **Türk**
T.- é nāzenīn 114v/28-29

Tuḥfetü'l-Ebrār
T. 65r/4

Ṭūr
Ṭ.+ a 42r/10

Turan
T. 25r/18, 49v/13
T. Özbekiyesi 2r/12
T. Özbekleri 45v/15
T. Türkleri 13r/15, 40r/20, 43v/23, 45v/12, 96v/13-14

Tūr bin Ferīdūn
T. 112v/19, 37r/28-29

Ṣūr burcu bkz. **Uy**
Ṣ. 92r/19

Türk
T. 15r/12, 37v/1, 45r/25-26, 49r/16, 50r/1, 50r/7, 66r/1, 77r/4, 65v/21, 70v/28
T. dili 19r/8
T. hanları devleti 117v/11
T.- i Ḫaṭānıñg 25v/19
T. kelāmı 62v/23
T.+ ler 3v/16, 13v/9, 17v/21, 17v/4, 20r/8, 22r/21, 44r/4, 51v/18, 65r/13, 66v/15, 76v/28, 86r/21, 86r/7, 93r/14,
T. lügati 2v/1, 2v/4, 2v/8, 3v/29, 44r/17, 17r/2, 25v/18

Türkāne
T. 44v/23, 66r/1

Türk bin Yāfeṣ
T. 104v/26

Türkçe
T. 10r/10, 10r/25, 10r/8, 11r/14, 25v/13, 25v/15, 25v/22, 26r/22, 26r/27, 26r/3, 26r/4, 26r/6, 26r/8, 26r/9, 26v/20, 36r/3, 55v/16, 72r/1, 72r/2, 75v/22, 76v/26, 77v/25, 85v/13, 104v/20, 118v/26

Türk ibn- i Yāfeṣ ibn-i Nūḥ
T 50r/23-25

Türkistan
T. 19v/5-6, 19v/7, 33r/27, 50r/23-25, 75v/23, 113r/6

Türkmen
T. 37r/3
şūḫ-i T. 17r/10

Türkmeniye
T. 2r/13, 19v/7

U

ʿUbeyd Ḫan Özbek
ʿU. 109v/23

Uġan
U. 76v/18, 76v/20, 76v/22
U.+ ım 76v/19

Uluḳa bkz. **Ḫatay**
U. 71r/1

Urtaḳ
U. 71r/10

Urum bkz. **Rūm ili**
U. 71v/18

Urus bkz. **Rus**
U. 71v/18

Uyġur
U. 92v/10, 92v/11, 92v/8, 97r/18-19

Ü

Üççe
Ü. 66r/4, 66r/5
serv-i Ü. 66r/6

Üçoḳ
Ü. 65v/21, 65v/24

Üçyulduz
Ü. 66r/6

V

Vaḳfiye
V. 54v/22, 95r/6, 112v/15
V.- yi Medrese 53v/10
V.- yi Iḫlāṣiye 117v/20-21

Vaḳfnāme
V. 41v/24
V.- yi Medrese-yi İḫlāsiye 2r/23

Vaṣṣāf
V. 49r/17, 82v/27, 114v/28-29
Tārīḫ-i V. 117v/17-18
Tārīḫ-i V. 51v/19, 62v/15

Y

Yaġma
Y. 113r/5
ḳéblé-yé Y. 113r/7

Yaḥyā
Ḥażret-i Y. 108v/10

Ya'ḳūb
Ḥażret-i Y. 108v/11-12

Yecūc
Y. 72v/12
Y. Dağı 56v/29

Yeşilkent
Y. 93r/17, 95v/18

Yomut Türkmenleri
Y. 112v/27

Yūsuf
Y. 12v/6, 15v/8

Z / Ẓ / Ż / Ẕ

Ẓafernāme
Ẓ. 92v/10

Żaḥḥāk
Ẓ. 92r/18
Ż.+ dın 112r/21

Zāmin
Z. 45r/27

Zekeriyā
Ḥażret-i Z. 108v/10

Ẕemmu'l-İsrāf
Ẓ. 40r/28

Zengī bin Aḳsunḳur

Z. 45v/2

Zeyd
Z. 108r/22

Zūr şehri
Z. 118v/29

Kaynaklar

ABİK, A. Deniz (1993), *ʿAlī Şīr Nevāyī'nin Risaleleri: Tārīḫ-i Enbiyā ve Ḥükemā, Tārīḫ-i Mülūk-i ʿAcem, Münşeʾāt* (Metin, Gramatikal İndeks-Sözlük), Ankara Ü., SBE, Türk ili ve Edebiyatı Bölümü, Doktora Tezi, Ankara

ABİK, Deniz (2007), "Sûfî Allahyâr ve *Sebâtü'l-Âcizîn*'i: 18. Yüzyıl Doğu Türk Edebî Dilinde Mahallîleşme Eğilimleri Üzerine", *Institute of Central Asian Culture & Development & Korea University of International Studies*, C. 11.1, s. 52-73, Seoul, Tashkent.

ABİK, Deniz (2013), "Çağatayca Metinlerde *imiştük* Yapısı Üzerine", *Çağdaş Türklük Araştırmaları Sempozyumu* 2013, 19-22 Kasım 2013, Ankara.

AĞCA, F. – GÜL, B. (2018), "Uygur Harfli Oğuz Kağan Destanında Geçen Moğolca Sözcükler", *Türkbilig*, 2018/36: 47-62

AKABİROV, S. F., T. A. ALİKULOV, S. İ. İBRAXİMOV, N. M. MAMATOV vd. (1981), *Uzbek Tiliniŋ İzohli Luġati*, 2c., Moskva.

AKALIN, Mehmet (1998), *Tarihî Türk Şiveleri*, TDK Yay., 3. Baskı, Ankara.

ALIŞIK, Gülşen Seyhan (2004), "Şeybānīler Dönemi İçin Kaynak Araştırmaları: Mihmān-Nāme-i Buhārā I", *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi,* C. 1, S. 1, 2004, ss. 118-140, Ankara.

ALIŞIK, Gülşen Seyhan (2005), "Faẓlullāh B. Rūzbihān Huncī'nin Yaşamı ve Yavuz Sultan Selim Han'a Yazdığı Türkçe Manzum Yakarışı", *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi,* C. 2, S. 4, 2005, ss. 70-87, Ankara.

ALIŞIK, Gülşen Seyhan (2006), "Şeybānīler Dönemi İçin Kaynak Araştırmaları: Mihmān-Nāme-i Buhārā I", *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi,* C. 3, S. 1, 2006, ss. 103-131, Ankara.

ALIŞIK, Gülşen Seyhan (2009), "Müzekkir-i Ahbāb'a Göre ʿAbdü'l-ʿAzīz Han ve Doğu Türkçesiyle Bir Şiiri", *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi,* C. 6, S. 4, 2009, ss. 7-20, Ankara.

ALPARSLAN, Ali (2007), "Nestalik", *İslâm Ansiklopedisi*, Cilt 33, s. 11-15.

ALPAY-TEKİN, Gönül (1994), *Alî Şîr Nevâyî: Ferhâd ü Şîrîn,* İnceleme-Metin, TDK Yay., Ankara.

ALPAY-TEKİN, Gönül (2012), *Alî Şîr Nevâyî: Ferhâd ü Şîrîn,* İnceleme-Metin, 2. Baskı, TDK Yay., Ankara.

ALTAYLI, Seyfettin (2005), *Azerbaycan Türkçesi Deyimler Sözlüğü*, Prestij Matbaası, Ankara.

ALTAYLI, Seyfettin (2018), *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü I-III*, TDK Yay., Ankara.

ALTOİ, Noorullah (2007), *Özbek Tili Sözligi*, D' Orient Express Printing Group, Malezya.

ARAT, R. Rahmeti (1998), *Yusuf Has Hâcip Kutadgu Bilig II Çeviri*, TTK Yay., 7. Baskı, Ankara.

ARAT, R. Rahmeti (2000), *Baburnâme (Babur'un Hâtıratı),* Kültür Bakanlığı Yay., 3. Baskı, Ankara.

ARAT, R. Rahmeti (2007), *Yusuf Has Hacip Kutadgu Bilig I Metin*, TDK Yay., 5. Baskı, Ankara.

AROONOVA, M. R. ve EŞRAFİAN, K. Z. (1973), *Dovlet-e Nâder Şah-e Afşar,* Çev. Hamid Momeni, Tahran Ü. Yay., Tahran.

ASLANOV, Vaqif (2006), *Mehemmedtağı Qaraqoyunlu "FERHENGİ-TÜRKİ" Lüğeti*, Nurlan Yay., Bakı.

ATA, Aysu (1997), *Ḳıṣaṣü'l-Enbiyā (Dizin),* TDK Yay., Ankara.

ATA, Aysu (1997), *Ḳıṣaṣü'l-Enbiyā (Giriş, Metin, Tıpkıbasım),* TDK Yay., Ankara.

ATA, Aysu (2002), *Harezm - Altın Ordu Türkçesi*, Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi: 36, İstanbul.

ATALAY, Besim (1950), *Seng-lah, Lûgat-i Nevai,* Süleymaniye Kütüphanesi Nüshası, TDK Yayınları, İstanbul.

ATALAY, Besim (1970), *Abuşka Lugatı ve Çağatay Sözlüğü,* Ayyıldız Matbaası, Ankara.

BAHADIR HAN, Ebülgazi (1925), *Türk Şeceresi,* Çağatay şivesinden aktaran Dr. Rıza Nur, Amire Matb., İstanbul.

BAHAVUDUN; GAYURANİ vd. (2002), *Çağatay Tiliniŋ İzahlık Lügati,* Sincan Halk Yay., Sincan.

BARUTCU ÖZÖNDER, F. Sema (1996), *Alî Şîr Nevāyî*, *Muḥākemetü'l-Luġateyn*, İki Dilin Muhakemesi, TDK Yay., Ankara.

BARUTCU ÖZÖNDER, F. Sema (1998), *Üç İtigsizler*, Giriş, Metin, Tercüme, Notlar, Levha, TDK Yay., Ankara.

BARUTCU ÖZÖNDER, F. Sema (2001), "Türkçede Enklitik Edatları Üzerine: ÇI / ÇU", *Kök Araştırmalar*, C. III, S.: 2, Güz, s.75-86.

BAYATLI, Hidayet Kemal (1996), *Irak Türkmen Türkçesi*, TDK Yay. / 664, Ankara.

BEVERİDGE, Annette S. (1905), The Babur-Name, London-Leyden.

BİGDİLİ, Gulamhüseyin (1987), *Hindüşah Nahcivanî: Lügatname-yi Ṣıḥāḥü'l-ʿAcem, Kazan Nüshası,* Vahid Yay., (YYY).

BİLKAN, A. Fuat (2004), "Babürlü Devleti'nde Türkçe", *Dîvân İlmî Araştırmalar*, sy. 17 (2004/2), s. 163-168.

BODROGLIGETI, András J. E. (2001), *A Grammar of Chagatay*, Lincom Europa, Muenchen.

BOROVKOV, A. K. (1961), *'Badā'iʿal-Luġat' Slovar' Taliʿ İmānī Geratskogo K Soçineniyam Alişera Navoi*, Moskova: Izdatelstvo Vostoçnoy Literaturi.

BOROVKOV, Aleksandr Konstantinoviç (1960), "Leksikografiçeskaya Traditsiya ve Slovaryah Çagatayskogo Yazıka", *Leksikografiçeskiy Sbornik*, IV. Tom, Moskova: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 151-162.

BROCKELMANN, C. (1919), "Mahmūd al Kāšγarīs Darstellung des türkischen Verbalaus", *KSz*, 29-49.

BROCKELMANN, C. (1954), *Osttürkische Grammatik der Islamischen Literatur Sprachen Mittelasiens*, Leiden: Brill Publication.

BROCKELMANN, C. (2017), *Doğu Türkçesi Grameri Dizini,* Haz. Yong-Song Li, TDK Yay., Ankara.

BUHARÎ, Şeyh Süleyman Efendi (1298), *Lüġat-i Çaġatay ve Türki-yi ʿOṣmānī,* İstanbul.

CAFEROĞLU, Ahmet (1984), *Türk Dili Tarihi I-II*, 3. Baskı, Enderun Kitabevi, İstanbul.

CAFEROĞLU, Ahmet (2011), *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü,* 2. Baskı, TDK Yay., Ankara.

CAFERZADE, İsmail (2010), *Azerbaycan Türkçesi Sözlügü (Erg Sözlügü)*, C. I, II, Ehrar Yay., Tebriz.

CANPOLAT, Mustafa (1995), *Ali Şir Nevayî: Lisānü't-Ṭayr,* TDK Yay., Ankara.

CAVADİ, Hasan, Willem FLOOR, (M. KAÇALİN işbirliğiyle) (2014), *Ferheng-i Naṣirī: Türkī-ye Caġatayī, Rūmī, Ḳızılbaşī, Rūsī ve Ḳılmaḳī be Farsī*, İslâmî Şura Meclis Kütüphanesi Yay., Tahran-Tebriz.

CEMRASİ, Eli Asgar (2007), *Ḳarşu Baluḳḳa Selam*, Endişe-ye Nov Yay., Tahran.

CLAUSON, Sir Gerard (1960), *Sanglax, A Persian Guide to the Turkish Language by Muhammed Mahdi Xān, Fakscimile Text with an Introduction an Indices*, GMS, New Series XX, London.

CLAUSON, Sir Gerard (1972), *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*, London.

COŞKUN, Volkan (2000), *Özbek Türkçesi Grameri*, TDK Yay., Ankara.

COURTEILLE, P. de. (1870), *Dictionnaire turc-oriental.* Destiné principalement à facilite la lecture des ouvrages de Bâbur, d'Aboul- Gâzi et de Mir-Ali-Chir-Nevâï, Paris.

COURTEİLLE, de Pavet, *Dictionnaire Turk-Orienial*, Paris 1870.

ÇAĞATAY, Saadet (2008), *100. Doğum Yıldönümüne Armağan: Prof. Dr. Saadet Çağatay'ın Yayınlanmış Tüm Makaleleri*, Yayına Hazırlayan: Prof. Dr. Aysu ATA, 1. Cilt, Ayaz Tahir Türkistan İdil-Ural Vakfı, İstanbul.

ÇEVİK, Gökhan (2014), Babur-Name'nin [184a-244b] Arasindaki Bölümü (Metin, Gramatikal Dizin Ve Sözlük), Yayınlanmamış YL Tezi, Kocaeli Ü., SBE, Türk Dili ve Edebiyatı ABD, Kocaeli.

DANKOFF, R. (1987), *The Turkic vocabulary in the Farhang-i Zafan-Guya* (*8th/14th century*), Papers on Inner Asia, No: 4, Bloomington, Indiana University, Research Institute for Inner Asian Studies, USA.

DANKOFF, R., J. KELLY (1982-1984-1985), *Maḥmūd al-Kāşgarī Compendium of the Turkic Dialects (Dīwān Luγāt at-Turk) I-II-III.* Harvard.

DEHKHODA, Ali Akbar (1998), *Loghatnaameh-i Dehkhoda* (Dehkhoda Sözlüğü), 16 cilt, Tahran Üniversitesi Yay., Tahran.

DEMİRCİ, Jale (2003), "Azerbaycan Sahasında Yazılmış Olan Çağatay Türkçesi Sözlükler", *Dil ve Edebiyat Araştırmaları Sempozyumu -2003 Mustafa CANPOLAT Armağanı*, Yay. Aysu ATA - Mehmet ÖLMEZ, s. 57-64, Ankara.

DEROGAR, Seyid Bermek (1399/2020), "Güney Türkistan Türkleri", *Divan Dergisi,* c. 1, S. 2, s. 101-115; Mezar-i Şerif, Afganistan.

DİLAÇAR, A. (2016), *Kutadgu Bilig İncelemesi,* 5. Baskı, TDK Yay., Ankara.

DOERFER, G. (1963-75), *Türkisch und mongolisch Elemente im Neupersischen,* IV Cilt, Wiesbaden.

DÜZGÜN, Hüseyin (2015), *Mirzâ Mehdî Han Esterâbâdî, Senglah: Ferheng-e Torki be Farsi I-II,* Ahter Yay., Tebriz.

ECKMANN J. (1979), "Çağatayca"*, Tarihi Türk Şiveleri,* Çev. Mehmet AKALIN, Atatürk Üniversitesi Yayınları: Ankara, 225-262.

ECKMANN J. (2012), *Çağatayca El Kitabı*, (Çev. Günay KARAAĞAÇ), Kesit Yayınları, 5. Baskı, Ankara.

ECKMANN, J. (1942-1947), "Mirzâ Mehdi's Darstellung der tschagataischen Sprache" Analecta Orientalia memoriae Al. Csoma de Körös dicata, Budapest.

ECKMANN, J. (1996), *Harezm, Kıpçak ve Çağatay Türkçesi Üzerine Araştırmalar*, Haz. Osman Fikri Sertkaya, TDK Yayınları, Ankara.

EMET, Erkin (2008), *Doğu Türkistan Uygur Ağızları*, TDK Yay., Ankara.

EMRAHOV M. İ., ÇİNGİZOĞLU, E., HASANOV H. İ. (2008), *Karabağ Hanlığı,* Mütercim Yay., Bakü.

ERASLAN, Kemal (1970), "Doğu Türkçesinde Ek Uyumsuzluğuna Dâir", *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C. 18, İÜ Yay., s. 113-124, İstanbul.

ERASLAN, Kemal (1993), *Alî Şîr Nevâyî: Mîzânu'l-Evzân (Vezinlerin Terazisi),* TDK Yay., Ankara.

ERASLAN, Kemal (2001), *Alî Şîr Nevâyî: Mecâlisü'n-Nefâyis I- II,* Çeviri ve Notları, TDK Yay., Ankara.

ERCİLASUN, Ahmet B. - Ziyat AKKOYUNLU (2015), *Kâşgarlı Mahmud Dîvânu Lugāti't-Türk Giriş - Metin - Çeviri - Notlar - Dizin* , 2. Baskı, TDK Yay., Ankara.

ERCİLASUN, Ahmet B. (Ed.), *Türk Lehçeleri Grameri* (2007), Akçağ Yay., Ankara.

ERCİLASUN, Ahmet Bican (2004), *Türk Dili Tarihi*, Akçağ Yay., Ankara.

ERDAL, Marcel (1991), *Old Turkic Word Formation*, I-II, Wiesbaden.

ERDAL, Marcel (2004), *A Grammar of Old Turkic*, Brill, Leiden; Boston; Köln.

ERDEM UÇAR, Filiz Meltem (2011), *Çağatay Türkçesinde İsim*, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yeni Türk Dili Bilim Dalı, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Kayseri.

ERDEM, Melek (2003), *Türkmen Türkçesinde Metaforlar*, *KÖKSAV* Tengrim Türklük Bilgisi Araştırmaları Dizisi: 6, Ankara.

ERDEM, Melek (2014), "Modern Oğuz Türkçesinde Söz Başı t ~ d", *Çağdaş Türkoloji Araştırmaları*, Yayına hazırlayan: Gülsüm KİLLİ YILMAZ, s. 77-96, Ankara-Abakan.

EREN, Hasan (1950), "Çağatay Lûgatleri hakkında notlar", *Ankara Üniversitesi, Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi Dergisi*, VII/1-2, s. 145-163, Ankara.

EREN, Hasan (1955), "Kimek ve İmek Boy Adları Hakkında", *Türk Dili: Dil ve Edebiyat Dergisi*, Haziran 1955, IV/45, s. 541-543, Ankara.

EREN, Hasan (1999), *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*, TDK Yay., Ankara.

EREN, Hasan (2006), "Türkçede Moğolca Kalıntılar", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 2003/I*, s. 117-186, TDK Yay., Ankara.

ERGİN, Muharrem (1997), *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yay., İstanbul.

ERMAN, Kubilayhan (2018), "Afşar Nadir Şah: Askerî Liderlik, Strateji ve Hükümdarlığı Döneminde Silahlı Kuvvetler", Çanakkale Araştırmaları Dergisi, Yıl: 16, Sayı: 25, ss. 87-104

ERMERS, Robert (1999), *Arabic Grammars of Turkic, The Arabic Linguistic Model Applied to Foreign Languages § Translation of 'Abū Hayyān al-'Andalusī's Kitāb al-'Idrāk li-Lisān al-'Atrāk*. Brill, Leiden.Boston.Köln.

FARZALİYEV, Akif (2006), *Karabağnameler (*Mirza Adıgözel Bey: *Karabağname*, Mirza Cemal Cevanşir Karabağî: *Karabağ Tarihi,* Ahmed Bey Cevanşir: *Karabağ Hanlığının 1747-1805 Yıllarında Siyasi Durumuna Dair),* Şark-Garp Yay., Bakü.

GABAIN, A. von (1945), *Özbekische Grammatik*, Otto Harrassowitz, Leipzig und Wien.

GABAIN, A. von (1954), *Türkische Turfan Texte VIII: Texte in Brāhmischrift*, ADAW 1952, Nr. 7, Berlin.

GABAIN, A. von (1988), *Eski Türkçenin Grameri* (Türkçeye çeviren: Mehmet AKALIN), Ankara, TDK Yay. 332.

GANDJEI, Tourkhan (1977), "The Turkish Inscription Of Kalāt-i Nādirī", *Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes,* Vol. 69 (1977), pp. 45-53.

GANDJEI, Tourkhan (1991), "Turkish in the Ṣafavid Court of İṣfahān", *Turcica, Melanges offert à İrène Mèlikof,* Volume 23, s. 311-318.

GOCA, Ayet Abdülaziz (2000), *Haydar Tilbe'nin Mahzenü'l-Esrâr Mesnevisi* (Önsöz, Giriş, Metin ve Tercüme, Dizin), Doktora Tezi, İstanbul Ü., SBE, Türk Dili ve Edebiyatı ABD, İsyanbul.

GÖKÇE, Faruk (2997), "Eski Türkçe {-GalIr / -KAlIr} Eki Üerine" *Türkbilig*, 14, s. 97-115.

GRØNBECH, K. (2000), *Türkçenin Yapısı*, Çev: Mehmet AKALIN, TDK Yay., 2. Baskı, Ankara.

GÜLENSOY, Tuncer (2007), "Moğolların Gizli Tarihi, Altın Topçi, Defter-i Çingiz-Nâme, Cengiz-Nâme ve Anonim Şibanî-Nâme'ye Göre CENGİZ-HAN'ın Soy Kütüğü", *Turkish Studies*, Cilt 2/2 Bahar 2007, 257-275.

HACIEMİNOĞLU Necmettin (2000), *Kutb'un Husrev ü Şirin'i ve Dil Hususiyetleri*, TDK Yay., Ankara.

HACIEMİNOĞLU Necmettin (2003), *Karahanlı Türkçesi Grameri*, TDK Yay., Ankara.

HACIEMİNOĞLU, Necmettin (1991), *Türk Dilinde Yapı Bakımından Fiiller*, Kültür Bakanlığı Yay. İstanbul.

HACIEMİNOĞLU, Necmettin (1997), *Harezm Türkçesi ve Grameri*, İÜ Edebiyat Fak. Yay., İstanbul.

HACIYEVA, Zemfira (2007), *Karabağ Hanlığı: Sosyo-ekonomik İlişkiler ve Devlet Yapısı,* Tahsil Yay., Bakü.

HAMZAYEV, M. Ya., S. ALTAYEV, G. ATAYEV (1962), *Türkmen Diliniŋ Sözlügi*, Aşgabat.

HEYET, Mehmet Rıza (2019), "Mirzâ Mehdî Han Esterâbâdî ve Onun *Senglah* Eserinde Dil Adlandırmaları Üzerine Bir İnceleme", *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi,* C. 16, S. 2 (Haziran 2019), ss. 380-389, OI: 10.1501/MTAD.16.2019.2.12, Ankara.

HIYAVİ, Ruşen (1995), *Mirza Mehdi Han Esterabadi: Senglah,* Merkez Yay., Tahran.

İLKER, Ayşe (1997), *Batı Grubu Türk Yazı Dillerinde Fiil*, TDK Yay., Ankara.

İMĀNĪ (Yazma Nüsha), *Bedāyi'ü'l-Lüġat*, Sepehsalar Yüksek Okul Kütüphanesi, Defter Sıra N: 14, Kafese: 1, Raf: 1, Sıra: 10

İNAN, Abdülkadir (1998), *Makaleler ve İncelemeler*, TTK Yay., I. ve II. Cilt, Ankara.

İSLAMOV, M. İ., E. G. Ağayev, S. M. BƏHBUDOV, T. M. EHMEDOV, N. H. MEMMEDOV, B. M. TAĞIYEV, Z. E. HASİYEV (1990), *Azerbaycan Dilinin Dialektoloji Etlesi*, Əlm, Bakı.

JOHANSON, Lars (2003), "Evidentiality in Turkic", *Studies in Evidentiality, Typological studies in langauge* 54 (AIKHENVALD A. Y., R. M. W. DIXON eds.), pp. 273-290, Amsterdam-Philadelphia: John Benjamins.

KAÇALİN, M. S. (1997), "*+lağu +legü* Eki Üzerine", *Türkiyat Mecmuası*, Sayı 20, Cilt 20, s. 69-84.

KAÇALİN, M. S. (2011), *Nevâyî'nin Sözleri ve Çağatayca Tanıklar: El-Luġātu'n-Nevā'iyye ve'l-İstihādātu'l-Caġātā'iyye*, TDK Yay., Ankara.

KAÇALİN, M. S. (2011), *Nevâyî'nin Sözleri ve Çağatayca Tanıklar: El-Luġātu'n-Nevā'iyye ve'l-İstişhādāt'u'l-Caġātā'iyye,* TDK Yay., Ankara.

KARA, Funda (2011), *Zebân-ı Türkî (Kėlür-nâme)*, Fenomen Yay., Erzurum.

KARAAĞAÇ, Günay (1997), *Lutfî Divanı*, TDK Yay., Ankara.

KARAAĞAÇ, Günay (2013), *Dil Bilimi Terimleri Sözlüğü*, TDK Yay., Ankara.

KARAHAN, Leyla (2007), *Türkçede Söz Dizimi*, Akçağ Yay., 12. baskı, Ankara.

KARAÖRS, M. Metin (2016), *ʿAlī Şīr Nevāyī: Nevādirü'ş-Şebāb,* TDK Yay., Ankara.

KARGI ÖLMEZ, Zuhal (1993), *Mahbûbü'l-Kulûb (İnceleme-Metin-Sözlük),* Hacettepe Ü., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.

KARİNİ, Jahangir (2008), "Halhal Ağızlarındaki İktidarı Fiilin Olumsuzunda Kullanılan *-AmmA-* Eki", *Turkish Studies*, Cilt 3/7 Güz, s. 437-441.

Kâşgarlı Mahmûd Kitabı (2008), Ed. F. Sema BARUTCU ÖZÖNDER, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

KAYA, Önal (1996), *ʿAlī Şīr Nevāyī: Fevāyidü'l-Kiber,* TDK Yay., Ankara.

KAYA, Önal (2006), "Doğu Türk Yazı Dili Alanına Ait Bir Tıp Metni"*, Modern Türklük Araştırmaları Dergisi,* C. 3, S. 4 (Aralık 2006), ss. 111-129, Ankara.

KENESBAYOĞLU, İ. K.; AHMEDOĞLU, F. Ş.; BOLGANBAYOĞLU, E. vd. (1984), *Kazak Türkçesi Sözlüğü,* Çev. H. Oraltay, N. Yüce, S. Pınar, Türk Dünyası Araştırmaları Yay., İstanbul.

KHAZE SHAHGOLİ, Nasser (2010), *ʿAbdu'l-cemīl bin Muḥammed Riżā' e'n-Naṣīrī e'ṭ-Ṭūsī: Kitāb-ı Türkī* (1b-16a ve 167a-173b), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

KILIÇ, Hulûsi (1972), *Türkçe'de Arap Lexicographie'si Çalışmaları*, Selçuk Üniversitesi, Yüksek İslâm Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.

KONONOV, A. N. (2001), *Grammatika Sovremennogo Turetskogo Literaturnogo Yazıka*, Multilingual, İstanbul.

KORKMAZ, Zeynep (1973), *Merzubān-nāme Tercümesi* (İnceleme-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım), Dil ve Tarh-Coğrafya Fakültesi Yay., Ankara.

KORKMAZ, Zeynep (1992), *Gramer Terimleri Sözlüğü*, TDK Yay., Ankara.

KORKMAZ, Zeynep (2003), *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, TDK Yay., Ankara.

KUT, Günay (2003), *ʿAlī Şīr Nevāyī: Ġarāibü'ṣ-Ṣıġar,* İnceleme, Karşılaştırmalı Metin, TDK Yay., Ankara.

KÜLTÜRAL, Zühal (2009), "Karakoyunlu Muhammed Tağı ve *Ferheng-i Türkī* lugatı", *Turkish Studies*, Cilt 4, Sayı 4, s. 790-796.

LESSING, Ferdinand D. (ed.) (1960). *Mongolian-English dictionary*, compiled by Mattai Haltod, John Gombojab Hangin, Serge Kassatkin, and Ferdinand D. Lessing. xvii, 1217 pp. Berkeley and Los Angeles: University of California Press.

LESSING, Ferdinand D. (Ed.) (2003), *Moğolca-Türkçe Sözlük* (Çeviren: Günay KARAAĞAÇ), TDK Yay.: 829/1, Ankara.

LEVEND, Agah Sırrı (1967), *Ali Şir Nevayî: Hamse,* c. III, TDK Yay., Ankara.

LEZİNA, L. N., A. V. SUPERANSKAYA (2009), *Türk Onomastikası: Çin Seddi'nden Viyana Kapılarına Kadar Bütün Türk Halkları*, Selenge Yay., İstanbul.

LIGETI, L. (1962), *Un vocabularie mongol d'Istanboul* // AOH. Budapest, 1962. T. XIV, fasc. 1-2.

Lİ, Yong-Sŏng (1999), *Türk Dillerinde Akrabalık Adları*, Simurg Yay., İstanbul.

Lİ, Yong-Song (2014), "*Some Star Names in Modern Turkic Languages-II*", *TDAY-Belleten* 2014, 62/2.

LİGETİ, L. (1942), "Türkçede uzun vokaller", (Çev.: Tayyip GÖKBİLGİN), *Türkiyat Mecmuası*, VII-VIII, 82-94.

LOCKHART, L. (1938), *Nadir Shah*, Luzac & Co, London

MAKSUDOĞLU, Mehmet (2001), *Arapça Dilbilgisi*, Marmara Üniversitesi, İlâhiyat Fakültesi Vakfı Yayınları: 29, İstanbul.

MANSUROĞLU, Mecdut (1953), "Türkçede *-ĠU* Ekinin Fonksiyonları", *Türkiyat Mecmuası* (1951-1953), c. X, s. 341-348.

MENGES, K. Heinrich (1956), "Das Čaγataische in der persischen Darstellung von Mīrzā , Mahdī Xān", Wiesbaden.

MENGES, K. Heinrich (1968), *The Turkic Languages and Peoples. An Introduction to Turkic Studies*, Otto Harrasowitz, Wiesbaden.

MERDANİ, Asadullah (1386-2007), *Kaşkai Sözlüğü,* Ansâri Yayınları, Kum.

MOCTEBAYI, F (1988), "Mirza Cafer Asıfhan", *Büyük İslâm Ansiklopedisi* (Daʾiretü'l-Maʿārif-i Bozorg-i İslāmī), Cilt I, Makale 242.

MUHAMMEDZADE SADİK, Hüseyin (2014), *Türkçe-Farsça Sözlük: Senglaḫ,* C. I-II, Ahter Yay., Tebriz.

MULLER, D. G. Maitland (1957). *A Study and Translation of The First Book of The First Volume of The "Compendium of Histories" by Raşid Al-Din Fadl Allah Concerning The Turkish And Mongol Tribes.* School of Oriental and African Studies University of London, Doktora Tezi.

MUSTAFAZADE, Tofik (2009), *Karabağ Hanlığı,* Sabah Yay., Bakü.

MUTLU, Kemal (2017), *Babur-Nâme'nin* [61a-120a] Arasındaki Bölümü (Metin, Gramatikal Dizin ve Sözlük), Yayınlanmamış YL Tezi, Kocaeli Ü., SBE, Türk Dili ve Edebiyatı ABD, Kocaeli.

NAHCİVANÎ, Muhammed b. Hinduşah (Hor. 2535), *Ṣıḥāḥu'l-Fürs*, hzl. Abdülali TAATÎ, Tehran.

NALBANT, Vefa (2004), "Türkçe Enklitik Edatı "lA", *V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri II*, 20-26 Eyl,l 2004, TDK Yay.: Ankara, 2157-2173.

NECİPOVİÇ NECİP, Emir (2008), *Yeni Uygur Türkçesi Sözlüğü* (Çeviren: İklil Kurban), TDK Yay.: 615, Ankara

NEFİSÎ (Nâzımu'l-Etibbâ), Ali Ekber (P. 2535/M. 1976), *Ferheng-i Nefisī*, I-V Cilt, Hayyam Yay., Tehran.

NEVĀYĪ, Alīşīr, *Lisonut-tayr (Nasriy bayon),* Akt. Sharafiddin Sharipovniki, Taşkent.

NEVAYİ, Alişir (1987-2003) *Mükemmel Eserler Toplamı,* c. 1-20, Özbekistan Bilimler Akademisi, Taşkent.

ORAK, Bayram (1995), *Lutfi'nin Gül ü Nevruz'u Gramer İndeksi,* Ege Üniversitesi, SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

ORUCOV, E., B. ABDULLAYEV, N. REHİMZADE (2006), *Azerbaycan Dilinin İzahlı Lüğeti. IV Cilt.* Şerq-Qerb Yayınları, Bakı.

ÖGEL, Bahaeddin (2000), *Türk Kültür Tarihine Giriş*, C. VI, 3. Baskı, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara.

ÖLMEZ, Z. Kargı (1996), *Ebulgazi Bahadır Han: Şecere-i Terākime,* Simurg Yay., Ankara.

ÖLMEZ, Z. Kargı (1998), "Çağatayca Sözlükler", *Kebikceç (İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi)*, 3/6, 137-144, Ankara.

ÖZTUNCER, Özlem (2006), *Uygur Şiveleri Sözlüğü (A'dan Z'ye Kadar Transkripsiyonlu Metin),* Onsekiz Mart Üniversitesi, SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale.

ÖZTÜRK, Rıdvan (1997), *Uygur ve Özbek Türkçelerinde Fiil*, Ankara, TDK yay.

ÖZYETGİN, A. Melek (2001), *Ebū Ḥayyān Kitābu'l-İdrāk li Lisāni'l-Etrāk Fiil: Tarihî - Karşılaştırmalı Bir Gramer ve Sözlük Denemesi*, KÖKSAV Tengrim Türklük Bilgisi Araştırmaları Dizisi: 3, Ankara.

ÖZYETGİN, A. Melek (2007), *Eski Türk Vergi Terimleri*, KÖKSAV Tengrim Türklük Bilgisi Araştırmaları Dizisi: 4, Ankara.

PEKACAR, Çetin (2006), "Kumuk Türkçesine Arapça ve Farsçadan Geçen Kelimelerdeki Ses Olayları" *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, sy. 19, Bahar 2006, s. 53-71.

POPPE, N. (1927), *Das mongolische Sprachmaterial einer Leidener Hand-schrift* // İAN SSSR, 1927. XXI. Ser. VI. No: 15-17.

PÛRDÂVÛD, İbrahim (1342/1963), "İran Lehçeleri ve Dilleri", *Burhān-ı Ḳāṭıʿ* (Yayımlayan: Moein), I, Önsöz, s. 1-36.

RADLOFF, Wilhelm (1893-1911), *Versuch eines Wörterbuches der Türk-dialecte (Opıt slovarya tyurskix nareçiy),* IV Cilt., Sankt-Petersburg.

RAHİMİ, Farhad (2016), *Fethali Kaçar'ın Çağatay Türkçesi Sözlüğü*, Doktora Tezi, Gazi Ü, Sosyal Bilimler Ens., Haziran 2016

RAHİMİ, Mousa (2010), *Ḳavāʿid-i Türkī*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

RAHİMİ, Mousa (2014), "18. Yüzyılın Birinci Yarısında (1140/1727) Hindistan Sahasında Yazılmış Olan Ḳaraḳoyunlu Muḥammed Takī'nin *Ferheng-i Türkī*'si Üzerine", *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, Cilt 11, Sayı 1 (Mart), ss. 27-42. DOI No::10.1501/MTAD.11.2014.1.4.

RAHİMİ, Mousa (2015), "İran'ın Millī Şūrā Meclis Kütüphanesi'nde Bir Sözlük: *Lüġat-i Farsī ve 'Arabī ve Türkī*", Gazi Üniversitesi Edebiyat Fakültesi II. Genç Akademisyenler Sempozyumu Bildiriler 24-25 Kasım 2014, s. 551-572, Ankara.

RAHİMİ, Musa (2017), *Muḥammed Taḳī Ḳaraḳoyunlu, Ferheng-i Türkī, Mukaddime ve Bāb-i Elif (1r-124r),* Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

RÄSÄNEN Martti (1957), *Materialen zur Morphologie der Türksprachen Sprachen*, Helsinki.

RÄSÄNEN, M. (1969), *Versuch eines Etymologischen Wörterbuch der Türksprachen*, Helsinki.

RIEU, Ch. (1881), *Catalogue of the Persian Manuscripts in the British Museum II*, Printed by Gilbert and Rivington, London.

ROSS, E. Denison (1910), *The Mebâni'l-Lughat being a Grammar of the Türki Language in Persian by Mirzâ Medhi Khan*: Bibliotheca İndica, New Series, No. 1225 Calcutta.

ROUX, Jean-Paul (2008), *Babur: Büyük Moğolların Tarihi*, Kabalcı Yay., İstanbul.

RUYİN, Abdullah (1387), *Alî Şîr Nevâyî: Mecâlisü'n-Nefâyis,* Zahirüddin Muhammed Babür Encümeni Yay., Balh.

RUYİN, Abdullah (1388), *Nevâyî Eserleriden,* Nevayi ve Babür Fondu Yay., Balh.

RÜSTEMOV, R.E., M.Ş. ŞİRELİYEV (1964), *Azerbaycan Dilinin Dialektoloji Lugeti*, AzSSR Elmler Akademiyası Neşriyatı, Bakı.

SADIKOVA, C. ve ALİASGEROVA T. (1993), *Hindüşah Nahcivanî: E's-Ṣıḥāḥü'l-ʿAcemiyye,* Şark-Garb Yay., Bakü.

SALİH, Molla (1949), *Eş-Şüzûr-üz-Zehebiyye vel-Kıtai'l-Ahmediyye fil-Lugat-it-Türkiyye,* Çev. Besim Atalay, Üçler Basımevi, İstanbul.

SĀMĪ, Ş (1901-1902), *Ḳāmūs-ı Türkī*: Der-i Saʿadet, I. ve II. Cilt.

SARICA, Bedri (2014), *Çağatayca-Farsça Manzūm Bir Lügat: Niṣāb-i Türkī*, Grafiker Yay., Ankara.

SCHIMMEL, Annemarie (1983), "Hindistan'da Türk Dili ve Edebiyatı", (çev. Senail ÖZKAN), *Türk Dünyası Araştırmaları*, S. 24 (Haziran 1983), s. 165-172.

SHAHED, Babak (2016), *Dürre-i Nadiri'ye Göre Nadir Şah ve Dönemi (Tercüme ve Değerlendirme),* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Ü., Sosyal Bilimler Enstitüsü.

SHAW, Robert Barkley (1878), *A Sketch of the Turki Language as Spoken in Eastern Turkistan (Kàshghar and Yarkand)*; I-II, Calcutta.

SPULER, Bertold (1987), *İran Moğolları*, TDK Yay. Ankara.

SÜMER, Faruk (1999), *Oğuzlar (Türkmenler), (Tarihleri-Boy Teşkilâtı-Destanları)*, *Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı*, 5. Baskı, İstanbul.

ŞABANİ, Rıza (?), "Cihangüşâ-yi Nâdiri", *İslam Dünyası Ansiklopedisi,* C. 1, S. 5268, Tahran.

ŞAHİN, Erdal (2009), "Tatar Türkçesinde uk/ük Kuvvetlendirme Edatı", *Türk Dünyası Araştırmaları*, S. 180, s. 203-215.

ŞAVK, Ülkü Çelik (1996), *Ali Şir Nevayi: Leylī ve Mecnūn,* 1. baskı, TDK Yay, Ankara.

ŞAVK, Ülkü Çelik (2011), *Ali Şir Nevayi: Leylī ve Mecnūn,* 2. baskı, TDK Yay, Ankara.

ŞÇERBAK, A. M. (1981), *Oçerki po Sravnitel'noy Morfologii Tyurkskih Yazıkov-Glagol*, Leningrad.

ŞEN, Mesut (1993), *Bâburname (Giriş, Metin -Kâbil ve Hindistan Bölümleri-Açıklamalı Dizin),* Marmara Ü., Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Doktora Tezi. İstanbul.

ŞİRELİYEV, M. (1962), *Azerbaycan Dialektologiyasının Esasları*, Bakı.

TALİBĪ, H. (2002), *Ferheng-i Zafāngūyā ve Cahānpūyā, Ferheng-i Luġāt-ı Fürs (Pencbaḫşī)*, Pazine Yay., Tehran.

Tarama Sözlüğü (1983), I-VIII Cilt, TDK Yay., Ankara.

TEKİN, Şinasi (2001), *İştikakçının Köşesi: Türk Dilinde Kelimelerin ve Eklerin Hayatı Üzerine Denemeler*, Simurg Yay., İstanbul.

TEKİN, T., ÖLMEZ, M., CEYLAN, E., ÖLMEZ, Z., EKER, S. (1995), *Türkmence-Türkçe Sözlük,* Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi: 18, Ankara.

TEKİN, Talat (1994), "Türk Dillerinde Önseste y- Türemesi", *Türk Dilleri Araştırmaları*, 4: 51-66, Ankara.

TEKİN, Talat (1995), *Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler*, Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi: 13, Ankara.

TEKİN, Talat (2002), *Orhon Türkçesi Grameri*, Ankara, Türk Dilleri Araştırmalar Dizisi, Ankara.

TEMİR, Ahmet (1948), *Moğolların Gizli Tarihi I, Tercüme*, TTK Yay., Ankara.

TENİŞEV, E. R. (Ed.) (1988), *Sravnitel'no-İstoriçeskaya Grammatika Tyurkskih Yazıkov-Morfologiya*, Nauka, Moskva.

TIETZE, Andreas (2002), *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugatı*, 1. Cilt A-E, Simurg Yay., İstanbul-Wien.

TIETZE, Andreas (2009), *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugatı*, 2. Cilt F-J, Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Wien.

TİMURTAŞ, Faruk Kadri (1995), *Osmanlı Türkçesi Grameri*, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Yay. 7. Baskı.

TİMURTAŞ, Faruk Kadri (2002), "Eski Anadolu Türkçesi", *Türk Dünyası El Kitabı, İkinci Cilt: Dil-Kültür, San'at*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları: 121, Ankara.

TİMURTAŞ, Faruk Kadri (2005), *Eski Türkiye Türkçesi*, Akçağ Yay., 3. baskı, Ankara.

TOGAN, Zeki Velidî (1960), "Tahran Kütüphanelerinde Hindistan'dan Gelen Eserlerde Çağatay Dil ve Temürlü Sanatı Âbideleri", *TTK Belleten*, Temmuz, C. XXIV, S. 95, s. 441-445.

TOGAN, Zeki Velidî (1981), *Umumî Türk Tarihine Giriş*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., İstanbul.

TOGAN, Zeki Velidi (1982), *Oğuz Destanı: Reşidd'e-din Oğuznamesi, Tercüme ve Tahlili*, 2. Baskı, Enderun Kitabevi, İstanbul.

TOPARLI, Recep ve ARGUNŞAH, Mustafa (2008), *Mu'înü'l-Mürîd: İnceleme, Metin, Çeviri, Dizin, Tıpkıbasım,* TDK Yay., Ankara.

TOPRAK, Funda (2005), "Türklerde Kozmoloji Bilgisi ve İslam Sonrası Metinlerde Geçen Yıldız-Gezegen İsimlerinin Etimolojisi", *31 Mayıs-4 Haziran 2005, I. Türkoloji Sempozyumu*, Kırım/Ukrayna.

TÖREN, Hatice (2001), *Alî Şîr Nevâyî: Sedd-i İskenderî,* İnceleme-Metin, TDK Yay., Ankara.

TURAN, Fikret (2017), *Bahşāyiş Bin Çalıca: Bahşayiş Lügati,* TDK Yay., Ankara.

TÜRKAY, Kaya (2002), *ʿAlī Şīr Nevāyī: Bedāyiʿu'l-Vasaṭ, Üçüncü Dīvān,* TDK Yay., Ankara.

Türkçe Sözlük (2005), TDK Yay. 10. Baskı, Ankara.

Türkmenistan İlimler Akademisi (2016), *Türkmen Diliniñ Düşündirişli Sözlügi*. Iki tomluk. I tom. A-Ž – Aşgabat: Ylym, 2016; II tom. K-Z – Aşgabat: Ylym, 2015

VAMBERY, Hermann (1867), *Cagataische Sprachstudien Enthaltend Grammatikalischen Umriss, Chrestomatnie Und Wörterbuch Der Ćagataischen Sprache,* Leipzig: F. A. Brockhaus.

VELİZADE, Eyyub (2017), *Otuziki Tayfası,* Durna web sitesi (http://durna.blogfa.com/post/11).

YAVUZARSLAN, Paşa (2009), *Osmanlı Dönemi Türk Sözlükçülüğü*, Tiydem Yay., Ankara.

Yazım Kılavuzu (2008), TDK Yay., 25. Baskı, Ankara.

YUDAHİN, K. (1988), *Kırgız Sözlüğü,* Çev. Abdullah Taymas, TDK Yay., Ankara

YÜCEL, Bilâl (1995), *Bâbür Dîvânı*, Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara.

ZABETİ MİANDOAB, Nasrin (2010), *Muḥammed bin ʿAbdu'ṣ-Ṣabūr-ı Ḫoyī, Ḫulāṣa-i ʿAbbāsī (İnceleme-Çeviri-Dizin)*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

ZARDABLİ, İsmail Bey (2018), *Ethnic and Political History of Azerbaijan: From ancient times to the present day*, RB, USA.

Sanal Ağlar

Farsça: http://www.loghatnaameh.org/, http://parsi.wiki/, http://www.vajehyab.com/, www.wikifeqh.ir (Değişik zamanlarda), https://www.cgie.org.ir/fa (8 Ocak 2021).

Tarama Sözlüğü: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_tarama&view=tarama (Değişik zamanlarda)

Derleme Sözlüğü: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_ttas&view=ttas (Değişik zamanlarda)

Arapça: http://www.almaany.com/ (Değişik zamanlarda)

HEYET, Mehmet Rıza, *Mīrzā Mehdī Ḫan Esterābādī, Senglaḫ: Mebāniyü'l-Lüġat ve Kitābü'l-Elif (1v.-119r.)*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü, Doktora Tezi, Ankara 2021. Tez Danışmanı: Prof.Dr. F. Sema Barutcu ÖZÖNDER, XXV+1849 s.

ÖZET

18. yüzyılın ortalarında Nādir Şāh Afşar'ın baş münşisi, özel kalemi ve yardımcısı Mīrzā Mehdī Ḫan Esterābādī tarafından kaleme alınan *Senglaḫ* eseri, Türkçe-Farsça iki dilli bir sözlük ve gramer kitabıdır. Eserin Türkçe dillik malzemesi; başta Doğu Türkçesi (Çağatay Türkçesi) olmak üzere, Batı Türkçesi (Türkī-yi Rūmī, Türkī-yi İranī) ve Türkistan bölgesi (Mâverâünnehr, Özbekiye, Türkmeniye, Hârezm vd.) Türk lehçelerine ait dil malzemesinden oluşmaktadır. Doğu Türk yazı diline ilişkin günümüze kadar tespit edilen en hacimli ve en zengin sözlük olarak bilinen *Senglaḫ,* gramercilik açısından da oldukça önemli bir eserdir. Türklerin yaşadığı yurtlar, yaşam tarzı, kültürü ve diğer toplumlarla ilişkileri bakımından da değerli bilgiler içeren eser, esas itibarı ile Alīşīr Nevāyī'nin şiirlerini daha iyi anlamak amacıyla hazırlanmış olsa da, Nevāyī ile birlikte zirveye ulaşan ve geniş bir bölgeyi etkisi altına alan Herat Mektebi'nin izlerinin sürdürülmesinde ve Türk kültür alanının bir bütün olarak varlığının korumasında da önemli rol oynamıştır.

Bir giriş ve üç bölümden oluşan tezin Giriş kısmında; çalışmanın amacı, kapsamı, inceleme, Türkçe çeviri ve yazı çevriminde kullanılan yöntem hakkında bilgi verilmiştir. "Mīrzā Mehdī Ḫan Esterābādī ve *Senglaḫ*" başlıklı Birinci Bölüm'de, müellifin hayatı, eserleri ve düşünceleri incelenmiş; eserin yazıldığı tarih, eserin önemi ve etkisi, dili, kaynakları, mevcut nüshaları, eserin tertip biçimi, eserin Türk kültür tarihindeki değeri, yazarın yanlışları ve yazarın eleştiri üslubu gibi konular üzerinde durulmuştur. Bu bölümde, ayrıca 18. yüzyıl Farsçası ile yazılmış olan eserde müellifin kullandığı gramer terimlerinin, varsa günümüz Türkçesindeki karşılıkları, yoksa açıklamaları verilmiştir. "*Senglaḫ* Çevirisi: Mebāniyü'l-Lüġat ve Kitābü'l-Elif (BM 1v.-119r.)" başlıklı İkinci Bölüm'de, tezimizin asıl kısmını oluşturan *Senglaḫ*'ın *Mebāniyü'l-Lüġat* ve Ünlüler (Kitābü'l-Elif) bölümlerinin Türkçeye çevirisi ve Türkçe malzemenin yazı çevrimleri verilmiş, farklı nüshalar ve sözlükler incelenerek eserin eleştirel metni hazırlanmıştır. Bu bölümde eserdeki yanlış yazımlar, nüsha farklılıkları ve bazı sözcüklerin diğer tarihsel sözlük ve eserlerdeki yazılışı ve anlamları dipnotlarda belirtilmiştir. "Dizin" başlıklı Üçüncü Bölüm'de ise eserin *Kitābü'l-Bā* kısmına kadar içerdiği tüm Türkçe madde başı ve madde içi sözcükler ile Türkçe malzemenin içinde kullanılan alıntı sözcükler hem alfabetik olarak, hem de yazmadaki sayfa ve satır numaralarına göre dizinlenmiştir. Metinde geçen özel adlar ise ayrı bir dizin hâlinde verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Doğu Türkçesi - Çağatay Türkçesi, Batı Türkçesi - Rūmī Türkçesi, Türkçe-Farsça iki dilli sözlükler, Nevāyī, Mīrzā Mehdī Ḫan Esterābādī, *Senglaḫ, Mebāniyü'l-Lüġat*

HEYET, Mehmet Rıza, *Mīrzā Mahdī Khan Astarābādī, Sanglakh: Mabāniyu'l-Luġat and Kitābu'l-Alif (1v.-119r.)*, Ankara University, Social Sciences Institute, Department of Modern Turkish Dialects and Literature, Phd. Thesis, Ankara 2021. Adviser: Prof.Dr. F. Sema Barutcu ÖZÖNDER, XXV+1849 p.

ABSTRACT

Written in the middle of the 18th century by Mīrzā Mehdī Khan Astarābādī, chancellor and assistant of Nādir Shāh Afshar, *Sanglakh* is a bilingual Turkish-Persian dictionary and grammar book. The Turkish language material of the work consists of mainly Eastern Turkish (Chaghatay), Western Turkish (Rūmī Turkish, İranī Turkish) and Turkestan region Turkish dialects (Transoxiana, Khorasan, Uzbek Turkmen). *Sanglakh* is known as the most voluminous and richest content dictionary regarding the Eastern Turkish written language ever found. Therefore, it is a very valuable work in terms of linguistics and grammar. The book in question also contains valuable information regarding the homelands where Turks live, their lifestyle, culture and their relations with other societies. In addition, the study is basically prepared to better understand Alīshīr Navā'ī's poems. But Sanglakh has made a greater impact and contribution to the literature than expected. The book also played an important role in maintaining the traces of the Herat School, which reached its peak with Navā'ī and influenced a wide region, and the preservation of the existence of the Turkish cultural field as a whole.

This study, which has been prepared on the basis of all the stated information, consists of an introduction and three main chapter. In the Introduction part of the study, the purpose and scope are expressed. In addition, information was given about the method used in examination and transcription. In the First Chapter titled "Mīrzā Mehdī Khan Astarābādī and *Sanglakh*", the life, works and thoughts of the author are examined; the date the work was written, the importance and effect of the work, its language, sources, existing copies, the style of the work, the value of the work in Turkish cultural history, the author's mistakes and the author's criticism style, etc. It was discussed. In this chapter, the grammatical terms used by the author in the work written in the 18th century Persian, if any, their equivalents in the Contemporary Turkish or their explanations are given. The Second Chapter is the main part of the study, and the translation and transcription of *Sanglakh*'s "Mabāniyu'l-Lugat" and "Vowels (Kitabu'l-Alif)" parts are given. In addition, by examining different copies and dictionaries in the field, it was tried to prepare a critical text of the work. In this section, misspellings, copy differences and the spelling and meanings of some words in other historical dictionaries and works are indicated in footnotes. In the Third Chapter titled "Index", all the Turkish words included in up to the part of the "Kitabu'l-Bā" and the quoted words are used in the Turkish material were listed according to both alphabetical order and page and line numbers in the writing. Finally, the proper names in the text have also been prepared as an index.

Key Words: Eastern Turkish – Chaghatay Turkish, Western Turkish – Rumi Turkish, Bilingual Turkish-Persian Bilingual Dictionaries, Navā'ī, Mīrzā Mahdī Khan Astarābādī, Sanglakh, Mabāniyu'l-Lugat